ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

«ΜΕΡΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ»

Διδακτορική Διατριβή

Σοφία Θεοδοσιάδου

Επιβλέπων Καθηγητής: Νίκος Θεοτοκάς

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής: Δέσποινα Παπαδημητρίου

Γρηγόρης Πασχαλίδης

Αθήνα, 2008

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

«ΜΕΡΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ»

Διδακτορική Διατριβή

Σοφία Θεοδοσιάδου

Επιβλέπων Καθηγητής: Νίκος Θεοτοκάς

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής: Δέσποινα Παπαδημητρίου

Γρηγόρης Πασχαλίδης

Αθήνα, 2008

«ΜΕΡΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ»

«ΦΩΝΕΣ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΣΤΑ ΕΡΤΖΙΑΝΑ: ΤΟ ΠΕΙΡΑΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το πειρατικό ραδιόφωνο είναι συνυφασμένο για τον καθένα από τους ραδιοπειρατές με την εποχή της νεότητάς του, την εποχή της τόλμης, της επανάστασης, του οράματος πως αυτή η επικοινωνία ίσως τους οδηγήσει κάπου. Δεν ήξερα πως η επαφή με τους ανθρώπους του πειρατικού ραδιοφώνου, η ζωντανή περιγραφή αυτών των τόσο σημαντικών κομματιών της ζωής τους ήταν τελικά ….η ιστορία του ραδιοφώνου. Ανακάλυψα με την κάθοδό μου σε αυτό το ερευνητικό μονοπάτι πως η ιστορία του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν το αμάλγαμα των προσωπικών ιστοριών του Σάκη, του Χρίστου, του Γιώργου, του Λευτέρη, του Θάνου και όλων των υπόλοιπων πειρατών.

Το ξέρω πως αυτή η έρευνα δεν θα μπορούσε να υπάρξει χωρίς την συμβολή των ανθρώπων που μίλησαν ανεξαιρέτως με προθυμία, ευχαρίστηση και έκδηλη αγάπη για το ραδιόφωνο. Τους αξίζει ένα μεγάλο και ειλικρινές ευχαριστώ για την καθοριστική συμβολή τους στην πραγματοποίηση αυτής της έρευνας. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον Λευτέρη Λάλο για την παραχώρηση του αρχειακού υλικού των πειρατικών εκπομπών χωρίς τις οποίες η έρευνα μου θα ήταν ηχητικά βουβή με μόνη διέξοδο τις θολές προσωπικές αναμνήσεις ακροάσεων πειρατικών σταθμών. Ευχαριστώ επίσης θερμότατα τον Απόστολο Φίλη για την παραχώρηση του αρχειακού του υλικού.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω στον επιβλέποντα καθηγητή της διατριβής, Αναπληρωτή καθηγητή του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας κ. Νίκο Θεοτοκά, για την ενθάρρυνση, την συμπαράσταση και την συνεπή καθοδήγησή του σε όλη την πορεία της έρευνας, τον αναπληρωτή καθηγητή του τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ κ. Γρηγόρη Πασχαλίδη για την σταθερά θετική του υποστήριξη κατά την διάρκεια της έρευνας όπως επίσης και για τις δημιουργικές διεξόδους που έδινε πολύ συχνά στα αδιέξοδά μονοπάτια της έρευνας και την επίκουρη καθηγήτρια του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας κ. Δέσποινα Παπαδημητρίου για τις κατευθύνσεις της στο ιστορικό τμήμα της έρευνας. Ευχαριστώ ιδιαίτερα την υπόλοιπη επταμελή εξεταστική επιτροπή για τις παρατηρήσεις της, τους καθηγητές του τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Νίκο Δεμερτζή και κα Ρόη Παναγιωτοπούλου, την καθηγήτρια του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου κα Καίτη Αρώνη – Τσίχλη και την λέκτορα του τμήματος Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου κα Μαρία Παραδείση. Ξεχωριστές ευχαριστίες οφείλω στον επίκουρο καθηγητή του τμήματος Βαλκανικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας κ. Γιώργο Αγγελόπουλο για τις ουσιαστικές, λεπτομερείς και αποκρυσταλλωμένες κατευθύνσεις του στο μεθοδολογικό κομμάτι της έρευνας όπως και για την συνολική του ανεκτίμητη βοήθεια στην αρχή αλλά και σε όλη την διάρκεια

αυτής της έρευνας. Ακόμη ευχαριστώ πολύ την επίκουρη καθηγήτρια του τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας κ. Σοφία Αυγητίδου για τις πολύτιμες συμβουλές της και την βιβλιογραφική καθοδήγηση στο κομμάτι της μεθοδολογίας της έρευνας. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στον Χρήστο Μπαρμπούτη για την πολύτιμη αρχική του καθοδήγηση στο θέμα. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την Λέκτορα του τμήματος Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Σίδνευ Panayota Nazou για την αποστολή του βιβλίου "Radio Hauraki. The shoestring pirates" του A. Blackburn. Θέρμα ευχαριστώ τον πατέρα μου, φιλόλογο κ. Θεοδόσιο Θεοδοσιάδη για την φιλολογική διόρθωση και την γλωσσική επεξεργασία του κειμένου όπως και την φιλόλογο κ. Ιωάννα Σιβροπούλου – Καπλάνη για τις φιλολογικές της υποδείξεις, παρατηρήσεις και ιδέες. Επιπλέον ευχαριστώ την φίλη Στέλλα Κόκκαλη για την πολύτιμη βοήθειά της στην μετάφραση από την γαλλική γλώσσα όπως και την γραφίστρια Άννα Νεκίζογλου για την επιμέλεια του χάρτη εκπομπής των ραδιοπειρατών.

Υπάρχουν επίσης πολλοί ακόμη άνθρωποι που θα ήθελα να ευχαριστήσω οι οποίοι με ενδιαφέρον και προσοχή συζήτησαν μαζί μου πολλές πτυχές του θέματος του πειρατικού ραδιοφώνου και μου έδωσαν έμπνευση, ερεθίσματα και αναρίθμητες αφορμές για γόνιμο προβληματισμό. Είναι δύσκολο να τους αναφέρω όλους θα προσπαθήσω όμως να αναφέρω μερικούς από αυτούς: την καθηγήτρια του τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του London School of Economics and Political Science, Dr. Sarabajaya Kumar, τον καθηγητή και προϊστάμενο του Τμήματος Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας κ. Πρόδρομο Γιαννά, τον επιστημονικό συνεργάτη του Τμήματος Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας κ. Ραϋμόνδο Αλβανό, την Dr Freda Donoghue ερευνήτρια στο Trinity College Dublin, τον καθηγητή του τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας κ. Αργύρη Κυρίδη και τον Χρίστο Κεφαλά, την ψυχή του ραδιοφωνικού σταθμού *Μύθος στα FM*. Επίσης ένα ζεστό ευχαριστώ στον σύντροφο μου Γιώργο για τις ατέλειωτες συζητήσεις και για την μεταφορά του κλίματος της εποχής αλλά και για την συμπαράστασή του σε όλη την διάρκεια αυτού του μεγάλου επιστημονικού ταξιδιού.

Η έρευνα αυτή δεν θα είχε φτάσει ως εδώ χωρίς την συμβολή όλων των παραπάνω ανθρώπων, θα ήθελα λοιπόν να τους ευχαριστήσω εγκάρδια και να ζητήσω συγνώμη για ενδεχόμενες παραλείψεις.

Στην μαμά και στον μπαμπά μου
που φωτίζουν το ταξίδι της ζωής μου,

Σαν ραδιόφωνο

Στίχοι: Τάσος Σαμαρτζής
Μουσική: Νότης Μαυρουδής

Σαν ραδιόφωνο που παίζει ξεχασμένο
ερασιτέχνης στη ζωή κι όμως πηγαίνω
και επιμένω να ονειρεύομαι ασταμάτητα
με μια φωνή που χρόνια πνίγουν τα παράσιτα...

Κι όπως αλλάζω το σταθμό
ζωή αλλάζω και σκοπό
και βάζω πρόγραμμα στην τύχη
όσο βαστάει ένα ξενύχτι
μεσάνυχτα σε μια πλατεία
κάθε σταθμός και ιστορία...

Σαν ραδιόφωνο που παίζει ξεχασμένο
σε κάποια έρημο στην άμμο βυθισμένο
εκεί που όλοι πάντα ψάχνουμε μιαν όαση
κι όμως κανένας δε ζητάει πια ακρόαση...

Κι όπως τελειώνει η εκπομπή
έρχεται-φεύγει η ζωή
πέφτει το σήμα για ειδήσεις
και πως να φτιάξεις αναμνήσεις
μεσάνυχτα σε μια πλατεία
κάθε σταθμός και ιστορία...

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή.....σελ.10- 25

Κεφάλαιο Πρώτο: Οι πειρατικοί σταθμοί στην Ευρώπη.....26-54

1.1.1. Κατηγορίες, τυπολογίες και ιστορικά παραδείγματα.....26-37

1.1.2 Πειρατική ραδιοφωνία στην Ευρώπη: «ο αέρας ανήκει σε όλους»

Η εμφάνιση της πειρατικής ραδιοφωνίας στην Μεγάλη Βρετανία..... 37-42

Η εμφάνιση της πειρατικής ραδιοφωνίας στην Γαλλία..... 42-45

Η εμφάνιση της πειρατικής ραδιοφωνίας στην Ιταλία..... 45-48

1.1.3 Τυπολογία πειρατικών σταθμών στην Ελλάδα..... 48-54

Κεφάλαιο Δεύτερο: Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου.....55-101

2.2.1. Προφίλ πειρατή.....55- 67

2.2.2 Ο ρόλος του ραδιοφώνου στην διαμόρφωση της ταυτότητας του πειρατή.....68-98

2.2.3 Ο ρόλος της πόλης της Θεσσαλονίκης στην διαμόρφωση της ταυτότητας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου.....98-101

Κεφάλαιο Τρίτο: Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών.....102-156

3.3.1 Προφίλ πειρατικού σταθμού.....102-112

3.3.2 Δομή και οργάνωση πειρατικού σταθμού.....112-128

3.3.3 Πρόγραμμα ροής πειρατικού σταθμού 129-156

Κεφάλαιο Τέταρτο: Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή στην εποχή του 157-219

4.4.1 Σχέση του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες.....157-186

4.4.2 Σχέση του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας 187-201

4.4.3 Η «ελεύθερη ραδιοφωνία» υπό το πρίσμα των πειρατών 202-219

Κεφάλαιο Πέμπτο: Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο.....220-246

5.5.1 Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές.....220-244

5.5.2 Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.....244-246

Κεφάλαιο Έκτο: Συζήτηση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων.....247-277

6.6.1 Προφίλ πειρατή 247-249
6.6.2 Κίνητρα του πειρατή για ενασχόληση με το πειρατικό ραδιόφωνο.....249-253
6.6.3Προφίλ πειρατικού σταθμού.....253-254
6.6.4 Δομή και οργάνωση πειρατικού σταθμού.....254-258
6.6.5 Το πρόγραμμα του πειρατικού σταθμού.....258-262
6.6.6Σχέση του πειρατή με άλλες κοινωνικές και πολιτικές ομάδες...262-266
6.6.7Η «ελεύθερη ραδιοφωνία» υπό το πρίσμα των πειρατών.....266-269
6.6.8Αξιολόγηση του σημερινού ραδιοφώνου από τους πειρατές.....269-272
6.6.9 Συγκριτικές προσεγγίσεις του πειρατικού με το σημερινό ραδιόφωνο μέσα από το πρίσμα των πειρατών.....272-277
Αντί επιλόγου..... 278-280

Βιβλιογραφία..... .281-290

Παράρτημα

Παράρτημα Ι

Επιστολή πρόσκλησης προς τους ραδιοπειρατές για συμμετοχή στην έρευνα

Ευχαριστήρια επιστολή προς τους ραδιοπειρατές συμμετοχής στην έρευνα

Τα εργαλεία της έρευνας
Ο οδηγός της συνέντευξης
Είδη ερωτήσεων
Δομή της συνέντευξης
Δείγμα
Υλικό
Διαδικασία
Ανάλυση των συνεντεύξεων σε βάθος.

Ερωτηματολόγιο της έρευνας

Ατομικοί Πίνακες έκθεσης δεδομένων των συνεντεύξεων

Συγκριτικοί Πίνακες έκθεσης δεδομένων των συνεντεύξεων

Παράρτημα ΙΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια του όρου πειρατικό ραδιόφωνο

Το πειρατικό ραδιόφωνο (pirate radio) δεν είναι κάτι διαφορετικό από το παράνομο ραδιόφωνο που η διεθνής παρουσία του, ιδιαίτερα σε δύσκολες εποχές, σαγήνεψε και εξακολουθεί να σαγηνεύει εκατομμύρια ακροατές έχοντας σύμμαχο τον αστείρευτο ενθουσιασμό και την αποφασιστικότητα των ραδιοπειρατών. Οι ραδιοπειρατές πιστεύουν ότι μπορούν να αναπληρώσουν τις πραγματικές ανάγκες των ακροατών εκείνων που κατά τη γνώμη τους δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τα επίσημα ραδιοφωνικά δίκτυα. Οι Hind και Mondo αναφερόμενοι στη Βρετανική ραδιοφωνία συμπληρώνουν, πως το πειρατικό ραδιόφωνο μεταδίδει προγράμματα που δεν είναι διατεθειμένα να προσφέρουν τα νόμιμα ραδιοφωνικά δίκτυα. Ειδικότερα, αναφέρουν πως το πειρατικό ραδιόφωνο της δεκαετίας του 1980 προσφέρει μια ποικιλία προγραμμάτων στους ακροατές, σε αντίθεση με αυτό του 1960 που εξέπεμπε αποκλειστικά μουσική ποπ. Κάνουν λόγο δηλαδή για μουσικούς πειρατικούς σταθμούς –που δίνουν έμφαση στην μουσική των μαύρων– για πολιτικούς, για κοινοτικούς πειρατικούς σταθμούς αλλά και για σταθμούς που δεν ανήκουν σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες αλλά ξεχωρίζουν για το περίεργο χιούμορ και τις εκκεντρικές τους απόψεις (Hind & Mosco, 1985: 1-2).

Ο Brinson εξάλλου εισάγει την έννοια του όρου των μικρο-ραδιοφωνικών σταθμών. Έτσι ονομάζονται οι «πειρατικοί» ή «ελεύθεροι» σταθμοί, οι οποίοι αν και αντιπροσωπεύουν μια σύγχρονη μορφή παράνομης ραδιοφωνικής εκπομπής, συνυπάρχουν με τους νόμιμους αψηφώντας έτσι τη σχετική απαγορευτική νομοθεσία που ισχύει στις ΗΠΑ. Για τον Soley η παρουσία των μικρο-ραδιοφωνικών σταθμών είναι σημαντική καθώς προσφέρουν εναλλακτική ειδησεογραφία και πληροφόρηση σε συγκεκριμένες γειτονιές και ως βασικό στόχο έχουν να αλλάξουν την αυστηρή νομοθεσία που διέπει την έκδοση των ραδιοφωνικών αδειών. Και ο Soley συνεχίζει ότι οι λειτουργοί των μικρο-ραδιοφωνικών σταθμών θέλουν να δώσουν στις μειονότητες, στους φτωχούς και σε όσους έχουν πολιτικές απόψεις που δεν εκφράζονται στα κυρίαρχα μέσα τη δυνατότητα να εκπέμπουν (Brinson, 2002:7). Την σημασία του όρου του μικρο-ραδιοφώνου συμμερίζεται και η Waltz που την ταυτίζει με το παράνομο, χαμηλής ισχύος ραδιόφωνο ή ευρύτερα γνωστό, ως πειρατικό ραδιόφωνο(Waltz, 2005: 39).

Επίσης, μερικοί συγγραφείς εντάσσουν την έννοια του πειρατικού ραδιοφώνου σε μια ευρύτερη και πιο σύγχρονη έννοια αυτή του εναλλακτικού (alternative) ραδιοφώνου. Με τη σημασία του όρου εναλλακτικό ραδιόφωνο (alternative) ΜΜΕ[1] εννοούν τα ΜΜΕ που προβάλουν εναλλακτικές ή αντίθετες

1 Για μια λεπτομερή συζήτηση πάνω στην έννοια των εναλλακτικών ΜΜΕ βλ. Vatikiotis, P. (2005) «Communication theory and alternative media» *Westminister Papers in Communication and Culture*

θέσεις μ' αυτές που είναι εδραιωμένες στον κόσμο και ταυτόχρονα διαφορετικές απόψεις από αυτές που εκφράζονται στα κυρίαρχα ΜΜΕ(Waltz, 2005:2). Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Βατικιώτης ως εναλλακτικά ΜΜΕ θεωρούνται όσα υιοθετούν μη- εμπορικές και μη – μαζικές πρακτικές στη λειτουργία τους. Η χρήση, λοιπόν, αυτών των πρακτικών που εφαρμόζονται στην οργάνωση, την παραγωγή και την διάδοση αυτών των ΜΜΕ οριοθετεί την έννοια «εναλλακτικά»(Vatikiotis, 2005:18). Αξίζει να σημειωθεί πως τα εναλλακτικά ΜΜΕ χαρακτηρίζονται ως «εναλλακτικά» μόνο στα πλαίσια της ανταπόκρισης και συμμετοχής τους στον πολιτισμό στον οποίο παράγονται και καταναλώνονται(Waltz, 2005: 5). Κύριος εκπρόσωπος των εναλλακτικών ΜΜΕ μπορεί να είναι και το ραδιόφωνο, μια και τα έξοδα λειτουργίας του είναι μηδαμινά και ο ενδεχόμενος αναλφαβητισμός των χαμηλών οικονομικά κοινωνικών στρωμάτων που απευθύνεται δεν εμποδίζει την παραγωγή ή κατανάλωση του (Waltz, 2005: 36).

Κατά την Ke η έννοια του όρου «εναλλακτικό ραδιόφωνο» είναι δύσκολο να οριστεί με ακρίβεια, ωστόσο μπορεί να προσδιοριστεί από τους στόχους και τα χαρακτηριστικά του. Οι στόχοι του εναλλακτικού ραδιοφώνου συνήθως εστιάζονται στην αντιεξουσία και τον αντιιμπεριαλισμό και η στάση του γενικά είναι αντίθετη με την κυρίαρχη ιδεολογία (πολιτική, πολιτιστική, εθνική ή επικοινωνιακή). Εξάλλου στο εναλλακτικό ραδιόφωνο η ποικιλία των προγραμμάτων και ο αυθορμητισμός των παραγωγών αντικαθιστούν την επισημότητα στο περιεχόμενο και στην δομή που ενδεχομένως υπάρχει στα κυρίαρχα ΜΜΕ. Μερικοί όμως εναλλακτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί ασχολούνται και με συγκεκριμένα θέματα όπως για παράδειγμα τα πειρατικά ραδιόφωνα της Αγγλίας, Ολλανδίας, Δανίας και Σουηδίας ικανοποιούσαν τα μουσικά ενδιαφέροντα της ευρωπαϊκής νεολαίας η οποία ουσιαστικά ζούσε στερημένα στον τομέα αυτό. Αλλά πέρα απ' αυτά το εναλλακτικό ραδιόφωνο είναι ακόμη πιο στενά δεμένο με τα κινήματα της κοινωνικής αλλαγής και ίσως για το λόγο αυτό είναι ως ένα μεγάλο βαθμό αυτοχρηματοδοτούμενο, δεν έχει κερδοσκοπικό προσανατολισμό και δεν δέχεται εμπορικές διαφημίσεις. Οι συνδρομές των ακροατών και η δημόσια χρηματοδότηση είναι οι βασικοί οικονομικοί του πόροι, ενώ εθελοντές, που είναι συνήθως ερασιτέχνες στο ραδιόφωνο αλλά επαγγελματίες σε άλλο χώρο, αποτελούν το βασικό στελεχιακό δυναμικό του σταθμού (Ke, 2000:413-4).

Ωστόσο το εναλλακτικό ραδιόφωνο γίνεται ριζοσπαστικό μέσο (radical media) καθώς επαναπροσδιορίζει τη σχέση παραγωγού και ακροατή (Pinseler, 2008:67) και περιορίζοντας τις κυριαρχικές τάσεις της παραγωγής, δίνει την ευκαιρία για πιο ενεργή συμμετοχή στην πολιτική και συχνά, λόγω της ερασιτεχνικής του φύσης, σβήνει τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή (Vatikiotis and Kavada, 2004:1).

(Online), vol.2 (1): 4-29, Hammilton J. and Atton, C. (2001) «Theorizing Anglo American Alternative Media: towards a contextual history and analysis of US and UK scholarship» *Media History,* vol.7 (2):119-135.

Βέβαια υπάρχουν και άλλοι όροι που χρησιμοποιούνται όπως είναι: κοινοτικά ΜΜΕ, εναλλακτικά ΜΜΕ, ΜΜΕ πολιτών ή συμμετοχικά ΜΜΕ και ενώ υπάρχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ αυτών των όρων τα «ριζοσπαστικά ΜΜΕ» (radical media) είναι εκείνα που προσπαθούν κυρίως να αλλάξουν ριζικά την κοινωνία. Για παράδειγμα στα μέσα της δεκαετίας του 1970 οι στόχοι των πολιτικών πειρατικών σταθμών στην Γερμανία ήταν να μεταμορφώσουν το ραδιόφωνο από ένα μέσο διανομής σε ένα μέσο επικοινωνίας και να το καταστήσουν βήμα διαμαρτυρίας γι' αυτούς που δεν είχαν τη δυνατότητα να αρθρώσουν δημόσιο λόγο (Pinseler, 2008:69).

Το κοινοτικό ραδιόφωνο έχει κάποια από τα χαρακτηριστικά των εναλλακτικών ΜΜΕ, ωστόσο για κάποιους μελετητές οι έννοιες είναι ταυτόσημες. Ο Barboutis για παράδειγμα θεωρεί την χρήση του όρου «κοινοτικό ραδιόφωνο» (community radio) στα μέσα της δεκαετίας του 1970 ιδιαίτερα προβληματική, στα πλαίσια του Δυτικοευρωπαϊκού χώρου, εξαιτίας της πληθώρας των διαφορετικών όρων που χρησιμοποιήθηκαν, των διαφορετικών εμπειριών που αφορούν στα εθνικά ραδιοτηλεοπτικά συστήματα της Ευρώπης και των διαφορετικών πρακτικών που ακολουθήθηκαν. Ωστόσο δίνει μια βασική διευκρίνηση για τον προσδιορισμό των κοινοτικών ραδιοφώνων υπογραμμίζοντας πως είναι αυτά τα οποία αρνήθηκαν το υπάρχον ραδιοτηλεοπτικό status quo θεωρώντας τον εαυτό τους μη – εμπορικό, μη – κερδοσκοπικό και μη – επαγγελματικό και προσπάθησαν «να δημιουργήσουν μια αυτόνομη σφαίρα όπου οι εμπειρίες, η κριτική και οι εναλλακτικές ιδέες θα μπορούσαν ελεύθερα να αναπτυχθούν» (Barboutis, 1994:15). Η χρήση των κοινοτικών ΜΜΕ προώθησε στην πράξη τις αρχές του πλουραλισμού, ενθαρρύνοντας ουσιαστικά την μεγαλύτερη πρόσβαση και συμμετοχή των πολιτών στα ΜΜΕ, δεδομένου ότι πηγή προέλευσης του κοινοτικού ραδιοφώνου θεωρούνται τόσο οι πειρατικοί/ελεύθεροι σταθμοί, τη λειτουργία των οποίων στηρίζουν κοινωνικά κινήματα, φοιτητές και μειονότητες όσο και οι ραδιοτηλεοπτικοί περιφερειακοί/τοπικοί σταθμοί και οι σταθμοί της γειτονιάς που έβαλαν τα θεμέλια για την εμφάνιση των κοινοτικών ΜΜΕ στην Ευρώπη (Vatikiotis, 2005:14).

Γενικά, το περιεχόμενο των εννοιών του εναλλακτικού, κοινοτικού και πειρατικού ραδιοφώνου αλληλοκαλύπτεται, και η κοινή συνιστώσα που υπάρχει μεταξύ των τριών αυτών εννοιών δεν είναι άλλη από το ζήτημα της συμμετοχής του πολίτη σε αυτά τα είδη ραδιοφωνίας (Vatikiotis, 2005:21). Πέρα από την κοινή συνιστώσα αυτών των εννοιών, είναι σημαντικό για τον ορισμό να εξεταστούν η χρονική περίοδος, η χώρα και η κοινωνική και πολιτική κουλτούρα της χώρας αυτής. Η έννοια του πειρατικού ραδιοφώνου που μας απασχολεί στην παρούσα διατριβή νοηματοδοτείται διαφορετικά την δεκαετία 1975 – 1985 και διαφορετικά την δεκαετία του 1990. Ωστόσο, για να υπάρξει μεγαλύτερη σαφήνεια στον ορισμό του πειρατικού ραδιοφώνου της δεκαετίας του 1980 στην Ευρώπη, αξίζει να αναφερθούν τέσσερα κύρια χαρακτηριστικά του.

Πρώτο και βασικό χαρακτηριστικό είναι πως το πειρατικό ραδιόφωνο γεννιέται και λειτουργεί στην παρανομία με όλες τις συνέπειες που αυτό έχει για τον ραδιοπειρατή, αλλά και για το πρόγραμμα του σταθμού. Δεύτερον εναντιώνεται στο ισχύον ραδιοτηλεοπτικό καθεστώς και προσφέρει κάτι καινούριο, διαφορετικό και καινοτόμο τόσο στο πρόγραμμα όσο και στον λόγο. Τρίτον τα πειρατικά ραδιόφωνα δημιουργούνται για να καλύψουν μια ανάγκη του κοινού για ποικιλία κατά κύριο λόγο στην μουσική και στο πρόγραμμα. Τέταρτον επαναπροσδιορίζουν την σχέση ραδιοπειρατή και ακροατή και φέρνουν μια νέα διάσταση επικοινωνίας σε αυτή την σχέση.

Τέλος, είναι ανάγκη να τονιστεί η ποικιλία των ειδών και η μοναδικότητα των πειρατικών ραδιοφωνικών σταθμών, όχι μόνο μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών αλλά και μέσα στην ίδια την χώρα (π.χ. την Ελλάδα την οποία και εξετάζει η παρούσα διατριβή). Αυτός είναι και ένας παράγοντας που δυσκολεύει ακόμη περισσότερο τον ορισμό του πειρατικού ραδιοφώνου με όρους που να ισχύουν για το σύνολο των πειρατικών σταθμών στην Ευρώπη.

Οι ερευνητικές προσεγγίσεις στο φαινόμενο της ραδιοπειρατείας

Το φαινόμενο του πειρατικού ραδιοφώνου δεν έχει μελετηθεί επαρκώς. Προηγούμενες μελέτες που ασχολήθηκαν με το θέμα έχουν εστιαστεί στο φαινόμενο της ραδιοπειρατείας αλλά μόνο μέσα από το πρίσμα της πολιτιστικής ανάλυσης του «ελεύθερου ραδιοφώνου». Στη Γαλλία π.χ. αξιοποίησαν τις θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις της περιόδου 1977-1981 από τη μεριά των πολιτισμικών σπουδών, της πολιτικής επιστήμης και της ιστορίας για να μιλήσουν για το «ελεύθερο ραδιόφωνο» (Dalle, 2002). Ο Dalle κατέληξε μέσα από την έρευνα του στο ότι τα ελεύθερα ραδιόφωνα (radios libres) στην Γαλλία από το 1977 – 1981 εξέπεμπαν κάτω από δύσκολες συνθήκες, λειτουργούσαν με πολύ περιορισμένα μέσα, βγήκαν στην παρανομία και υπέστησαν διώξεις και καταδίκες χωρίς να φέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα στην Γαλλική κοινωνία. Ωστόσο, τα ελεύθερα ραδιόφωνα άσκησαν σημαντική επιρροή στον χώρο των ΜΜΕ και πρότειναν ένα καινούριο μοντέλο επικοινωνίας πέρα από την καθιερωμένη παγκόσμια κρατική ή εμπορική τάξη πραγμάτων συμβάλλοντας σημαντικά στην άρση του ραδιοτηλεοπτικού μονοπωλίου. Ο Dalle επισημαίνει επίσης πως στα σημερινά ιδιωτικά γαλλικά ραδιόφωνα δεν υπάρχει σε κανένα, ούτε ίχνος από το πνεύμα των ελεύθερων ραδιοφώνων (2002: 512 – 513).

Η ιστορία του «ελεύθερου ραδιοφώνου» στις ΗΠΑ και συγκεκριμένα το κίνημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας (free radio movement) που άνθισε την δεκαετία του 1990 καθώς και οι συνέπειές που είχε στον εκδημοκρατισμό των ΜΜΕ, εξετάστηκε σε 8 μελέτες περιπτώσεων «πειρατικών» ραδιοφωνικών σταθμών

(Brinson, 2002). Ειδικότερα ο Brinson στην μελέτη του ανέλυσε διεξοδικά το φαινόμενο της πιο πρόσφατης φάσης του πειρατικού ραδιοφώνου, και αναφέρθηκε τόσο στο ξεκίνημά του που ήταν πρωτοβουλία ενεργών πολιτών σ' όλες σχεδόν τις πολιτείες της Αμερικής, οι οποίοι τύχαινε να είναι δυσαρεστημένοι τόσο με τις περιορισμένες μουσικές επιλογές του ραδιοφώνου, γι' αυτό και δημιούργησαν χαμηλής ισχύος παράνομους ραδιοφωνικούς σταθμούς στις συχνότητες των FM, όσο και με τη νομοθεσία τη σχετική με την ραδιοφωνία των ΗΠΑ (Brinson, 2002:4,6). Η μελέτη του Brinson κατέληξε πως οι πειρατικοί σταθμοί της δεκαετίας του 1990 στις ΗΠΑ κατάφεραν να μεταμορφώσουν το ραδιόφωνο σε ένα πιο τοπικό, δημοκρατικό και αποτελεσματικό μέσο και έτσι διεύρυναν την πολιτική και πολιτιστική ατζέντα του μέσου. Επιπρόσθετα διαπίστωσε πως η «ελεύθερη ραδιοφωνία» προκάλεσε αμηχανία στα κυρίαρχα ΜΜΕ, γιατί εισήγαγε μια σειρά από καινοτομίες στο μέσο και ως έναν βαθμό η στάση της αυτή απέβη νικηφόρα (Brinson, 2002:153-4). Αξίζει να σημειωθεί ακόμη πως το πειρατικό ραδιόφωνο, κατά τον Brinson, μπορεί να αναλυθεί όχι μόνο ως μέσο που λειτουργεί εκτός της σφαίρας των κυρίαρχων ΜΜΕ, αλλά ακόμη και ως κομμάτι των εναλλακτικών ΜΜΕ, τα οποία πάντα έχουν τη δυνατότητα να αυτοπροσδιορίζονται, ενώ κάτι τέτοιο δεν ισχύει στο status quo των κυρίαρχων ΜΜΕ (Brinson, 2002:156).

Η Ke (2000) εξέτασε τέσσερις μελέτες περιπτώσεων «μυστικών» (underground) ραδιοφωνικών σταθμών στη Ταιβάν για να προσδιορίσει την εμφάνιση του εναλλακτικού (alternative) ραδιοφώνου και τις διαδικασίες του μετασχηματισμού και της παρακμής του. Η Ke συμφωνεί με τον Brinson πως οι στόχοι του εναλλακτικού ραδιοφώνου είναι αντιεξουσιαστικοί και αντιιμπεριαλιστικοί, δεδομένου ότι οι επιδιώξεις του γειτνιάζουν με αυτούς των κινημάτων κοινωνικής αναμόρφωσης και ότι εναντιώνονται στην πολιτική, πολιτιστική, εθνική και επικοινωνιακή ορθόδοξη κυριαρχία των ΜΜΕ (Ke, 2000:413). Στην έρευνά της αυτή η Ke διαπίστωσε πως η σχέση ανάμεσα στα εναλλακτικά ΜΜΕ και το κοινωνικό πλαίσιο είναι διαλεκτική με πολλούς περίπλοκους τρόπους. Ιδιαίτερα στη περίπτωση της Ταιβάν η πεντηκονταετής κρατική κυριαρχία των ΜΜΕ έκανε τους ανθρώπους να επιθυμούν την αποκέντρωση και να ανυπομονούν να ακούσουν μια διαφορετική φωνή και πολλές διαφορετικές γνώμες. Γι' αυτό η εμφάνιση του «μυστικού» ραδιοφώνου στις αρχές της δεκαετίας του 1990 που αντανακλούσε τις ανάγκες των πολιτών, αναγνωρίστηκε άμεσα και υποστηρίχθηκε έντονα από την κοινωνία. Ωστόσο η Ke σημειώνει πως η εμπειρία των εναλλακτικών ΜΜΕ είναι μοναδική για κάθε κοινωνία , αλλά το κοινωνικό πλαίσιο και οι τέσσερις παράγοντες – στόχοι, οργάνωση, παραγωγή και αντιπροσώπευση από τα ΜΜΕ – είναι τα κοινά στοιχεία που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε έρευνα που αναφέρεται στα εναλλακτικά ΜΜΕ (2000:428).

Αναφορικά με τις μελέτες για το πειρατικό ραδιόφωνο στην Ελλάδα η βιβλιογραφία περιορίζεται σε ευρύτερα θέματα και μόνο μια συνιστώσα αγγίζει το

πειρατικό ραδιόφωνο. Ειδικότερα η Sims (1990) μελετώντας τις πολιτιστικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης των ιδιωτικών και δημοτικών ραδιοφωνικών σταθμών στην Ελλάδα στην μεταβατική περίοδο της δεκαετίας του 1980 διαπίστωσε πως η δυσαρέσκεια με το τότε ισχύον ραδιοφωνικό πρόγραμμα ενθάρρυνε την εμφάνιση του κινήματος της «ελεύθερης ραδιοφωνίας» και πως η εμφάνιση της ιδιωτικής ραδιοφωνίας επηρεάστηκε από μια ποικιλία ομάδων στις οποίες περιλαμβάνονται οι πειρατές και οι διανοούμενοι, που διεκδικούσαν το δικαίωμα να εκπέμπουν ελεύθερα ή να ιδρύουν εναλλακτικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα (Sims, 1990: 292).

Ο Barboutis μελέτησε την εξέλιξη του μη – εμπορικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα κάνοντας μια απόπειρα να αξιολογήσει τρία δημοτικά (Χαλκίδα, Κατερίνη, Καβάλα) και δύο κοινοτικά ραδιόφωνα (Θεσσαλονίκη) ως δυνητικούς μεταφορείς της δημόσιας σφαίρας. Στην έρευνα του κατέληξε πως τα μη – εμπορικά εγχειρήματα είχαν ως κοινή συνιστώσα την επιθυμία τους να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις στα κυρίαρχα μοντέλα ραδιοφωνίας προσπαθώντας να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών /ή και τμημάτων τους. Τα μη εμπορικά εγχειρήματα ήταν απόρροια μιας περιόδου έντασης στα τέλη της δεκαετίας του 1980, όταν κάθε άτομο ή ομάδα είχε αφεθεί ελεύθερο να πραγματοποιήσει την δική του ιδέα δημιουργίας ραδιοφωνικού σταθμού. Τα μη – εμπορικά εγχειρήματα δημιουργίας ραδιοφώνου εμφανίστηκαν μάλλον τυχαία και είχαν έναν αποσπασματικό χαρακτήρα λόγω της έλλειψης λαϊκών κινημάτων (grassroots movements) που θα εξασφάλιζαν την εδραίωσή τους. Στις περιπτώσεις που εξετάστηκαν ακόμη και η εμφάνιση των τοπικών φόρουμ ικανών για την άρθρωση και έκφραση των απόψεων ήταν δύσκολη να επιτευχθεί ή να διατηρηθεί (Barboutis, 1994:91).

Από τις παραπάνω ερευνητικές μελέτες και ιδιαίτερα αυτές των Dalle, και Ke, συνάγεται ότι αν και εξετάζουν συστηματικά το ζήτημα του πειρατικού ραδιοφώνου της δεκαετίας του 1980, ωστόσο εκείνο που λείπει είναι η εμβάθυνση στο ρόλο των πρωταγωνιστών αυτού του φαινομένου. Ακόμη και η μελέτη του Brinson που στοχεύει στη σε βάθος μελέτη του φαινομένου της δεκαετίας του 1990 εξετάζει τα κίνητρα των ραδιοπειρατών, την δομή του σταθμού, το περιεχόμενο του προγράμματος ροής και τους παράγοντες που κατέστησαν κάθε σταθμό μοναδικό.

Ωστόσο η παρούσα διατριβή αποπειράται να φωτίσει, στο μέτρο του δυνατού, όλες τις πτυχές του θέματος που έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη γέννηση, την εξέλιξη, την κορύφωση και την παρακμή του πειρατικού ραδιοφώνου. Επιπρόσθετα εστιάζεται στην ανάδειξη της ταυτότητας του ραδιοπειρατή και στον ρόλο του στην κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 με αποκορύφωμα την δεκαετία του 1980. Πιο συγκεκριμένα επιδιώκει την ανάδειξη του προφίλ του ραδιοπειρατή, την προβολή της κοινωνικής και πολιτικής του ταυτότητας, τη διερεύνηση της στάσης του απέναντι στην ραδιοτηλεοπτική έκρηξη των μέσων της δεκαετίας του 1980 και τη στάση του

απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο. Επιπρόσθετα εξετάζονται η δομή και το περιεχόμενο του ραδιοφωνικού προγράμματος αλλά και τα κίνητρα του ραδιοπειρατή. Τα δεδομένα αυτά αποτελούν τις συνιστώσες της παρούσας έρευνας η οποία παράλληλα επιδιώκει να καλύψει και το βιβλιογραφικό κενό που υπάρχει για το πειρατικό ραδιόφωνο από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 έως και τα τέλη της δεκαετίας του 1980 χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τη συνέντευξη σε βάθος.

Το βασικό ερευνητικό εργαλείο της έρευνας: Η συνέντευξη σε βάθος

Ο όρος ποιοτική συνέντευξη συνήθως αναφέρεται στις σε βάθος συνεντεύξεις, στις ημιδομημένες ή στις χαλαρά δομημένες μορφές συνέντευξης. Οι συνεντεύξεις αυτές χαρακτηρίζονται από ανεπίσημο ύφος που παραπέμπει σε μια κουβέντα ή συζήτηση, μια θεματική ή αφηγηματική προσέγγιση, όπου ο ερευνητής δεν διαθέτει ένα δομημένο κατάλογο ερωτήσεων, αλλά έχει ένα συγκεκριμένο σύνολο ζητημάτων που επιθυμεί να καλύψει και τέλος την υπόθεση ότι τα δεδομένα παράγονται μέσω της διάδρασης, επειδή η πηγή των δεδομένων είναι είτε ο ερωτώμενος είτε αυτή καθεαυτή η διάδραση (Κυριαζή, 2003: 89-90). Η ποιοτική συνέντευξη χρησιμοποιείται σε μια προσπάθεια να γίνει κατανοητή η πολύπλοκη συμπεριφορά των μελών της κοινωνίας χωρίς την a priori επιβολή κατηγοριοποίησης που μπορεί να περιορίσει τον χώρο της έρευνας (Fontana & Frey in Denzin and Lincoln, 1998: 56). Σύμφωνα με τον Spradley η πεμπτουσία της ποιοτικής συνέντευξης είναι η δημιουργία μια ανθρώπινης σχέσης με τον συνεντευξιαζόμενο και η επιθυμία του ερευνητή να κατανοήσει παρά να εξηγήσει τι συμβαίνει (Fontana & Frey in Denzin and Lincoln, 1998: 57).

Τα χαρακτηριστικά της συνέντευξης σε βάθος είναι πως έχει μεγάλη διάρκεια, περιλαμβάνει την πρόσωπο με πρόσωπο επαφή ανάμεσα στο πρόσωπο που διενεργεί τη συνέντευξη και έναν πληροφορητή και επιδιώκει να οικοδομήσει αυτό το είδος της οικειότητας που είναι αναγκαία για την αμοιβαία εξομολόγηση. Οι συνεντεύξεις σε βάθος (Johnson in Gubrium and Holstein, 2001: 103) χαρακτηρίζονται από την πιο άνετη διατύπωση ερωτήσεων του προσώπου που διενεργεί τη συνέντευξη από ό,τι άλλα είδη συνεντεύξεων, όπως και μια προσωπική δέσμευση από την πλευρά των συμμετεχόντων που καλύπτουν μερικά ή πολλά τμήματα της συνέντευξης. Για να είναι χρήσιμες και αποτελεσματικές οι συνεντεύξεις σε βάθος διενεργούνται και οικοδομούνται πάνω στην οικειότητα, μοιάζουν υπ' αυτήν την έννοια με συνομιλία μεταξύ φίλων, μοιάζουν με την φιλία και είναι πιθανόν να οδηγήσουν και σε μακροχρόνια φιλία (Johnson in Gubrium and Holstein, 2001: 104).

Σύμφωνα με τον Douglas, η δημιουργική συνέντευξη, που αποτελεί έναν επιμέρους τύπο της ποιοτικής συνέντευξης, περιλαμβάνει την χρήση πολλών

στρατηγικών και τακτικών αλληλεπίδρασης, που είναι ως επί το πλείστον βασισμένες σε μια προσέγγιση συναισθημάτων φιλίας και οικειότητας και επιδιώκουν να βελτιώσουν βαθμιαία τη συνεργατική, αμοιβαία αποκάλυψη και να δημιουργήσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την αναζήτηση της αμοιβαίας κατανόησης (Holstein and Gubrium in Silverman, 1997:119).

Ο ερευνητής που χρησιμοποίει την συνέντευξη σε βάθος αναζητεί επίμονα πληροφορίες και γεγονότα που συνήθως αφορούν πολύ προσωπικά θέματα ενός ατόμου, τις εμπειρίες ζωής του, τις αξίες και στάσεις και τις αποφάσεις του, την επαγγελματική του σταδιοδρομία, την πολιτισμική του ιδεολογία ή προσέγγιση. Η συνέντευξη σε βάθος είναι ιδανικό ερευνητικό εργαλείο, όταν διαφορετικά άτομα ή ομάδες που έχουν την ίδια δραστηριότητα έχουν περίπλοκες, πολλαπλές προσεγγίσεις σε κάποιο φαινόμενο. Η συνέντευξη σε βάθος είναι συχνά μια πολύ κατάλληλη μέθοδος για να χρησιμοποιηθεί στην ποιοτική έρευνα (Johnson in Gubrium and Holstein, 2001: 104 - 105).

Το πρόσωπο που διενεργεί τη συνέντευξη συνεργάζεται συστηματικά με τον συνεντευξιαζόμενο για να διαμορφώσει αμοιβαία αναγνωρίσιμες απόψεις ή ιδέες και υπό αυτό το πρίσμα η αμοιβαιότητα της αποκάλυψης-η «δημιουργική» ώθηση της δημιουργικής συνέντευξης-μεσολαβεί, και παράγει αυτό που διατυπώνεται επιγραμματικά ως απόκτημα ιδίω δικαιώματι (Holstein and Gubrium in Silverman, 1997:120). Η αντιμετώπιση της συνέντευξης ως ένα συγκεκριμένο είδος αλληλεπίδρασης τονίζει την διεπιδραστική ή κοινωνική φύση της συνέντευξης. *Και το πρόσωπο που διενεργεί τη συνέντευξη γίνεται ταυτόχρονα ο κεντρικός αποδέκτης και αναμεταδότης της αλληλεπίδρασης*. Δικαιολογημένα λοιπόν οι συνεντεύξεις θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως «σχέσεις αλληλεπίδρασης» και οποιαδήποτε αναλυτική θέση υιοθετηθεί αναφορικά με τις συνεντεύξεις, η ίδια η δουλειά του προσώπου που διενεργεί τη συνέντευξη θα πρέπει να θεωρείται ως βασική στην αλληλεπίδραση και επίσης στην ανάλυση όσο και στην σχετική παρουσίαση των δεδομένων. Εξάλλου η συζήτηση μέσω της συνέντευξης παράγεται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και η γνώση αυτού του πλαισίου είναι ζωτική για την κατανόηση της συζήτησης και συνεπώς των ίδιων «των δεδομένων» (Rapley, 2001:317). Ένα από τα μειονεκτήματα της συνέντευξης σε βάθος αναφορικά με τον ρόλο του προσώπου που διενεργεί τη συνέντευξη είναι πως ο ίδιος δεν «ακούει» όσα του λένε οι πληροφορητές του, αλλά μόνο ό,τι έχει προετοιμαστεί να ακούσει στα πλαίσια της προσωπικής του πολιτιστικής και ηθικής συγκρότησής (Johnson in Gubrium and Holstein, 2001: 106).

Η συνέντευξη σε βάθος βασίζεται σε μια διαδικασία κοινής λογικής. Ξεκινά με αντιλήψεις κοινής λογικής, ερμηνείες και αντιλήψεις μιας ζωντανής πολιτιστικής εμπειρίας (που περιλαμβάνει τις επιστημονικές ερμηνείες) και στοχεύει να εξερευνήσει τα όρια αυτής της εμπειρίας ή της αντίληψης, να αποκαλύψει ό,τι συνήθως κρύβεται πίσω από την συνηθισμένη όψη ή αντανάκλαση ή να εισχωρήσει σε πιο αντανακλαστικές αντιλήψεις που προέρχονται από την

φύση αυτής της εμπειρίας (Johnson in Gubrium and Holstein, 2001: 106).

Επιπρόσθετα οι συνεντεύξεις σε βάθος διαφέρουν από τα άλλα είδη συνεντεύξεων, γιατί περιλαμβάνουν μεγαλύτερο βαθμό εμπλοκής από την πλευρά του προσώπου που διενεργεί τη συνέντευξη το οποίο για να χτίσει προοδευτικά τη συνεργασία και την εμπιστοσύνη θα πρέπει να διαθέτει κάποιας μορφής απόλυτης ή συμπληρωματικής αμοιβαιότητας. Η ανάπτυξη και η καλλιέργεια της εμπιστοσύνης με τους πληροφορητές είναι αργή, αυξητική και συναισθηματική στις περισσότερες περιπτώσεις και η σχέση μπορεί να αλλάξει γρήγορα. Ιδεατός στόχος είναι ο πληροφορητής να καταστεί συνεργάτης με τον ερευνητή στην πολιτιστική περιπέτεια (Johnson in Gubrium and Holstein, 2001: 109).Παράλληλα η συνέντευξη θα πρέπει να είναι μια ευκαιρία που να δείχνει την επιθυμία του προσώπου που διενεργεί τη συνέντευξη να μοιραστεί με τον συνεντευξιαζόμενο να συναισθήματά και τις βαθύτερες σκέψεις του. Αυτό γίνεται για να διαβεβαιώσει τους συνεντευξιαζόμενους πως μπορούν αντίστοιχα να μοιραστούν με τον ίδιο τις δικές τους σκέψεις και τα συναισθήματα . Η πηγαία εξομολόγηση του προσώπου που διενεργεί τη συνέντευξη προκαλεί και νομιμοποιεί τις αμοιβαίες αποκαλύψεις των συνεντευξιαζόμενων (Holstein and Gubrium in Silverman, 1997:119).

Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά είδη συνέντευξης οι ικανοί ερευνητές των συνεντεύξεων σε βάθος μπορεί συχνά να παρεκκλίνουν από το ερευνητικό πρωτόκολλο για να πάνε εκεί που οι πληροφορητές τους φαίνεται πως θέλουν να πάνε ή πιθανόν να ακολουθήσουν αυτό που φαίνεται να είναι πιο ενδιαφέρον. Το πρόσωπο που διενεργεί τη συνέντευξη θα πρέπει να καταγράψει αυτές τις κινήσεις στις σημειώσεις του έτσι, ώστε να μπορεί στην συνέχεια να δει πως μια σειρά από δράσεις στην συνέντευξη επηρέασαν και με αυτόν τον τρόπο αποτέλεσαν το σύνολο των απαντήσεων που διατύπωσε ο πληροφορητής (Johnson in Gubrium and Holstein, 2001: 113). Παράλληλα όμως το πρόσωπο που διενεργεί τη συνέντευξη είναι απαραίτητο να έχει την προοπτική του ερευνητή - ταξιδιώτη στην συνέντευξη και να απολαμβάνει το ανεξερεύνητο τοπίο που συναντά. Το προσώπου που διενεργεί τη συνέντευξη ως ταξιδιώτης περιπλανιέται μέσα στο τοπίο και πιάνει κουβέντα με τους ανθρώπους που συναντά. Ο ερευνητής «ταξιδιώτης» εξερευνά τις απέραντες περιοχές της χώρας ως άγνωστη γη ή με χάρτες περιπλανώμενος ελεύθερα στο χώρο που ξεδιπλώνεται μπροστά του (Kvale, 1996: 4).

Η αξία της ποιοτικής συνέντευξης στην μελέτη του φαινομένου της ραδιοπειρατείας.

Η χρήση της ποιοτικής συνέντευξης για την μελέτη του φαινομένου της ραδιοπειρατείας κρίθηκε κατάλληλη, γιατί μέσω της ποιοτικής συνέντευξης θα μπορούσε να γίνει μια πιο ενδελεχής μελέτη του φαινομένου. Η επιλογή της μεθόδου της συνέντευξης αιτιολογείται από την στιγμή που το ερευνητικό ερώτημα εξυπηρετείται διεξοδικότερα μέσα από την άντληση πληροφοριών σε βάθος μέσω

συγκεκριμένων πηγών πληροφόρησης (Χωριανόπουλος στο Ιωσηφίδης - Σπυριδάκης, 2006: 163). Ένα θέμα είναι κατάλληλο για ποιοτική έρευνα όταν απαιτεί κατανόηση σε βάθος που μπορεί να δοθεί μέσω λεπτομερών παραδειγμάτων και πλούσιων αφηγήσεων. Αν χρειάζεται να μάθει κανείς πως έγινε κάτι ή τις λεπτομέρειες των γεγονότων, το θέμα είναι κατάλληλο για ποιοτική συνέντευξη (Rubin & Rubin, 1995: 51).

Το ραδιόφωνο ως μέσο ενημέρωσης και ειδικότερα το φαινόμενο του πειρατικού ραδιοφώνου είναι ένα θέμα που δεν έχει μελετηθεί επαρκώς, συνεπώς είναι πολλαπλά τα ερωτήματα και τα ζητήματα που παραμένουν αναπάντητα για εκείνη τη χρονική περίοδο. Το εργαλείο της ποιοτικής συνέντευξης είναι κατάλληλο για να αποσαφηνίσει γνωρίσματα, αιτίες και συνέπειες της εποχής και των πρωταγωνιστών του πειρατικού ραδιοφώνου. Η ποιοτική συνέντευξη είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, όταν είναι αναγκαίο ο ερευνητής να φωτίσει αμφιλεγόμενα ερωτήματα και όταν ο στόχος της έρευνας είναι να αποκαλύψει σύνθετες σχέσεις και γεγονότα που εξελίχθηκαν με αργό ρυθμό. (Rubin & Rubin, 1995: 51). Η συνέντευξη δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορίες σε βάθος ιδιαίτερα, όταν πρόκειται για την διερεύνηση πολύπλοκων κοινωνικών διαδικασιών, συμπεριφορών, στάσεων, αξιών και αντιλήψεων (Ιωσηφίδης, 2003: 40).

Εξάλλου η μελέτη του πειρατικού ραδιοφώνου μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση της σημερινής πραγματικότητας του ραδιοφωνικού τοπίου γι' αυτό και κρίθηκε σκόπιμη η χρήση της ποιοτικής συνέντευξης. Επιπλέον, η ποιοτική συνέντευξη είναι κατάλληλη, όταν ο ερευνητής θέλει να μάθει πως οι παρούσες καταστάσεις προέκυψαν από πρωτοβουλίες ή γεγονότα του παρελθόντος. Είναι επίσης ένας τρόπος για να ανακαλύψει ο ερευνητής τις ευρύτερες συνέπειες ενός προβλήματος και να το τοποθετήσει στο αντίστοιχο ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής(Rubin & Rubin, 1995: 51-2).

Η επιλογή της μεθόδου πραγματοποίησης συνεντεύξεων με ραδιοπειρατές ήταν ένας τρόπος για να τεκμηριωθεί το ζήτημα του πειρατικού ραδιοφώνου μέσα από τις ζωντανές διηγήσεις των πρωταγωνιστών αυτής της περιόδου που δεν ήταν άλλοι παρά οι ίδιοι οι ραδιοπειρατές. Ένα θέμα είναι κατάλληλο για ποιοτική έρευνα όταν θεμελιώνεται μέσα από την ζωή των συνεντευξιαζόμενων, πρόκειται δηλαδή για τη δική τους πραγματικότητα που θα αποκαλύψει τελικά ο ερευνητής (Rubin & Rubin, 1995: 48). Η συνέντευξη επιτρέπει στον ερευνητή να κατανοήσει κοινωνικές συμπεριφορές και αντιλήψεις δηλαδή να δει τα κοινωνικά φαινόμενα μέσα από τα μάτια των «κοινωνικών υποκειμένων». Επιπλέον η μέθοδος της συνέντευξης είναι δυνατόν να χρησιμοποιείται, όταν η έρευνα εστιάζεται στην διερεύνηση προσωπικών αντιλήψεων σε σχέση με κοινωνικές διαδικασίες και όταν εστιάζεται στο υποκειμενικό νόημα μιας κοινωνικής κατάστασης ή ενός κοινωνικού φαινομένου (Ιωσηφίδης, 2003: 41). Τα ανοιχτά χαρακτηριστικά και η ευέλικτη διάταξη των ερωτήσεων της ημιδομημένης συνέντευξης επιτρέπουν στους

ερωτώμενους να αποδώσουν με έναν λεπτομερέστερο προσδιορισμό την κατάσταση με βάση τις δικές τους εμπειρίες και την ανάδειξη ζητημάτων που οι ίδιοι θεωρούν σημαντικά (Χωριανόπουλος στο Ιωσηφίδης - Σπυριδάκης, 2006: 163). Αξίζει να σημειωθεί πως οι πρωταγωνιστές στην μη δομημένη συνέντευξη - όπως ισχύει στην έρευνα αυτή αλλά και στις ημιδομημένες συνεντεύξεις - δεν είναι τα πρόσωπα που διενεργούν τη συνέντευξη οι οποίοι διαδραματίζουν έναν ενεργό ρόλο αλλά οι συνεντευξιαζόμενοι που διηγούνται τις ιστορίες τους (Corbin & Morse, 2003: 339). Τα πρόσωπα που διενεργούν τη συνέντευξη μπορούν να αναζητήσουν προσωπικές ιστορίες για να εξετάσουν κοινωνικά και πολιτικά φαινόμενα μιας εποχής (Rubin & Rubin, 1995: 3).

Οι περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα υπόκειται σε ορισμένους μεθοδολογικούς περιορισμούς. Η μελέτη αυτή εξέτασε το φαινόμενο της ραδιοπειρατείας αποκλειστικά και μόνο μέσα από το πρίσμα των ραδιοπειρατών, δεδομένου ότι αυτοί υπήρξαν τα κύρια δρώντα πρόσωπα του φαινομένου μέσα στα πολιτικά και πολιτιστικά συμφραζόμενα της εποχής. Η δική τους οπτική ήταν η αφετηρία μελέτης του φαινομένου και η στάση τους έχει την δική της μοναδική σφραγίδα για την οριοθέτηση και περαιτέρω κατανόηση του φαινομένου. Ωστόσο δεν θα πρέπει να παραλειφθεί πως το φαινόμενο της ραδιοπειρατείας είναι απαραίτητο να εξεταστεί σε μελλοντικές μελέτες και από άλλες πλευρές, όπως αυτή των ακροατών της εποχής του πειρατικού ραδιοφώνου και /ή των εκπροσώπων της επίσημης εξουσίας της εποχής.

Βασικό ερευνητικό αντικείμενο της μελέτης ήταν το προφίλ του ραδιοπειρατή το οποίο εξετάστηκε σε συνάρτηση με περιμετρικούς ερευνητικούς προβληματισμούς όπως την πολύμορφη διαπλοκή του με τα πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά διακυβεύματα της εποχής. Η περίοδος που διενεργήθηκε η έρευνα εστιάζεται στα τέλη της δεκαετίας του 1970 έως τα τέλη της δεκαετίας του 1980 με επίκεντρο της μελέτης το φαινόμενο της ραδιοπειρατείας στην πόλη της Θεσσαλονίκης.

Οι λόγοι που επέβαλαν την επιλογή της Θεσσαλονίκης ήταν τόσο η βιβλιογραφία η οποία την παρουσίαζε ως μια πόλη όπου το φαινόμενο της ραδιοπειρατείας ήταν πιο έντονο (Ρουμελιώτης, 1991:254) σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ελλάδα, όσο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που φαίνεται να είχε το πειρατικό ραδιόφωνο στην Θεσσαλονίκη σύμφωνα με τις απόψεις των ραδιοπειρατών. Εξάλλου η πόλη της Θεσσαλονίκης διέθετε όλη την ποικιλομορφία πειρατικών σταθμών αλλά και κατηγοριών κοινού και ο περιορισμός του πεδίου έρευνας σε μια μόνο πόλη προσέδωσε στην έρευνα την δυνατότητα να καλύψει τον χώρο με την δέουσα διεξοδικότητα συνδέοντας τον αποτελεσματικά με την κοινωνική και πολιτισμική της γεωγραφία. Η ένταση του φαινομένου σύμφωνα με

τον Ρουμελιώτη (1991:254) οφείλεται στην μεγάλη απήχηση που είχε το πειρατικό ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης στους ακροατές αλλά και στο ότι η Θεσσαλονίκη βρισκόταν μακριά από τα κέντρα εξουσίας και μπορούσε να αναπτυχθεί με μεγαλύτερη ευκολία και άνεση η πειρατική ραδιοφωνία (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.236). Εξάλλου τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης οφείλονται πρώτον στον τοπικό χαρακτήρα της πόλης που είχε πιο ομοιογενή χαρακτηριστικά, παράγοντας που ευνοούσε τη σύναψη στενών φιλικών δεσμών σε παρέες και κατά συνέπεια την ανάπτυξη του πειρατικού ραδιοφώνου ως μέσου επικοινωνίας μεταξύ τους, αλλά και ως μέσου μετάδοσης μιας ιδέας, όπως αυτή του πειρατικού ραδιοφώνου (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.236). Δεύτερον, ο τοπικός χαρακτήρας της Θεσσαλονίκης ήταν ουσιαστική παράμετρος ιδιαιτερότητας για την ανάπτυξη του φαινομένου της ραδιοπειρατείας και για έναν πρόσθετο λόγο, γιατί στις κοινωνίες αυτές όπου οι διαπροσωπικές σχέσεις παίζουν σημαντικό ρόλο στην παγίωση των κοινωνικών και πολιτικών συσχετισμών, το γεγονός ότι το κοινό των ΜΜΕ μπορεί εν δυνάμει να συμμετάσχει στην τοπική δημοσιότητα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ίδρυση και την επιβίωση των περιφερειακών και τοπικών ΜΜΕ (Παναγιωτοπούλου, 2004:35). Στην περίπτωση του πειρατικού ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης οι ακροατές έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην γέννηση και την συνέχιση του με μοναδικό όπλο την δική τους συμμετοχή σε αυτό και την παγίωση της ιδέας της πειρατικής ραδιοφωνίας ως αναγκαίας προϋπόθεσης διαφύλαξης της ταυτότητας της πόλης μέσα από τις διαπροσωπικές σχέσεις και με τους ραδιοπειρατές, αλλά και με το ευρύτερο κοινό του πειρατικού ραδιοφώνου. Τρίτον, στο γεγονός πως το πειρατικό ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης διαμόρφωσε έναν άλλο, ιδιόμορφο χαρακτήρα γιατί αναδύθηκε μέσα από τις παρέες της πόλης και εδραιώθηκε στις ανθρώπινες σχέσεις και στην επικοινωνία μέσω του ραδιοφώνου. Μέσα στο κλίμα αυτό εκκολάφτηκαν, σε μικρό βαθμό βέβαια και οικονομικοί στόχοι, ενώ η μορφή αυτή πήρε πιο έντονες διαστάσεις στο πειρατικό ραδιόφωνο της Αθήνας (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.236, Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.39).

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειώσουμε και τους επιμέρους περιορισμούς που θέτει η συγκεκριμένη μεθοδολογία της συνέντευξης σε βάθος που ακολουθήθηκε. Η επιλογή του εργαλείου της συνέντευξης σε βάθος επιτάσσει τον περιορισμό σε σχετικά μικρό δείγμα, καθώς δεν τίθεται θέμα αντιπροσωπευτικότητας αλλά ερμηνευτικής εμβάθυνσης. Επιπλέον θα ήταν αφελές να υποθέσουμε πως οι ανοιχτές συνεντεύξεις ή οι μη κατευθυνόμενες συνεντεύξεις δεν είναι μια μορφή κοινωνικού ελέγχου που διαμορφώνουν ως ένα βαθμό το τι λένε οι άνθρωποι (Silverman, 2001:92). Με άλλα λόγια δεν είναι απολύτως ελεύθερες από περιορισμούς τόσο του ερευνητή όσο και των ατόμων που συμμετέχουν ενεργά στην έρευνα . Εξάλλου υπάρχουν μια σειρά από «προβλήματα» που μπορούν να αλλοιώσουν τις απαντήσεις των συνεντευξιαζομένων:

- Το πρόβλημα της «αυτό - παρουσίασης» ειδικά στα αρχικά στάδια της συνέντευξης[2]
- Τα προβλήματα των «ευμετάβλητων» και «εφήμερων» σχέσεων με τις οποίες οι συνεντευξιαζόμενοι δεσμεύονται μερικώς και έτσι μπορούν να «κατασκευάσουν δικές τους ιστορίες που διαψεύδουν τα πραγματικά γεγονότα»[3]
- Η δυσκολία του να εισχωρήσεις σε ιδιωτικούς κόσμους εμπειρίας[4]
- Η σχετική θέση του ανθρώπου που διενεργεί τη συνέντευξη και του συνεντευξιαζόμενου[5]
- Το «πλαίσιο» της συνέντευξης (π.χ. σπίτι, εργασία, νοσοκομείο κλπ)[6]

Εξάλλου οι συνεντεύξεις έχουν κάποια από τα βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι κοινά και στις δύο πλευρές που μετέχουν στην συνέντευξη και φαίνονται τόσο από τον τρόπο που χρησιμοποιούν την καθημερινή τους γνώση η οποία προσδιορίζει την κοινωνική προέλευση τους καθώς προσπαθούν να αναγνωρίσουν μια ερώτηση και να δώσουν μια απάντηση που να είναι «κατάλληλη» και θα διασφαλίζει τη συγκεκριμένη ταυτότητα τους. Τέτοιου είδους χαρακτηριστικά χρήσιμο θα είναι να διερευνηθούν παρά να αντιμετωπίζονται ως εμπόδια που στέκονται στον δρόμο της ακριβούς μετάδοσης «γεγονότων» ή «εμπειριών» (Silverman, 2001: 93-94). Άλλωστε είναι σημαντικό να τονιστεί πως ανεξάρτητα από την εμπειρία του ερευνητή – ατόμου που διενεργεί τη συνέντευξη ή από το πόσες φορές έχουν διηγηθεί την ιστορία τους οι συνεντευξιαζόμενοι, κάθε φορά που ο άνθρωπος που διενεργεί τη συνέντευξη και ο συνεντευξιαζόμενος συναντιούνται για πρώτη φορά, αυτό σηματοδοτεί την αρχή μια νέας σχέσης. Η δυναμική φύση των ποιοτικών συνεντεύξεων δεν επιτρέπει να προβλεφθεί με σιγουριά αυτό που θα αποκαλυφθεί (Corbin & Morse, 2003:341). Συνεπώς αυτή η νέα σχέση μπορεί να γεννήσει νέες ιδέες και καινούρια δεδομένα λόγω των προσωπικών προκαταλήψεων του ερευνητή και αντίστοιχα του συνεντευξιαζόμενου, αλλά και λόγω των διαφορετικών δικών τους

2 Ενδεικτικά παρατίθεται το παρακάτω παράδειγμα στην σελ. 36 που οι περισσότεροι ραδιοπειρατές αυτοπαρουσιάζονται ως ιδιαίτερα πολυάσχολοι και με άλλες επαγγελματικές υποχρεώσεις την εποχή που ασχολούνταν με το πειρατικό ραδιόφωνο.

3 Στην σελ. 103 που γίνεται αναφορά στο πρόγραμμα του πειρατικού σταθμού ο Σαμουήλ αναφέρει πως «έπαιζε παλιό λαϊκό όπως όλοι τότε» οι ραδιοπειρατές, ενώ στην συνέχεια βλέπουμε πως η ποικιλία των μουσικών επιλογών των πειρατικών σταθμών δεν περιορίζονταν μόνο στο λαϊκό τραγούδι.

4 Στην σελ. 80 ελάχιστοι ραδιοπειρατές δίνουν την ακριβή διεύθυνση του πειρατικού τους σταθμού, οι περισσότεροι αρκούνται στο να αναφέρουν απλά την περιοχή από την οποία εξέπεμπαν.

5 Λόγω της θέσης του ανθρώπου που διενεργεί τη συνέντευξη και του συνεντευξιαζόμενου οι ραδιοπειρατές αναφέρουν ως σημαντικότερο κίνητρο για την ενασχόλησή τους με το πειρατικό ραδιόφωνο την αγάπη τους για την μουσική, ένα κίνητρο που θεωρούν «κατάλληλο» για να απαντήσουν σε αυτό το ερώτημα, αλλά ενδεχομένως δεν είναι και το σημαντικότερο (σελ. 49).

6 Στην σελ. 80 το πλαίσιο της συνέντευξης που ουσιαστικά ήταν ο τόπος εκπομπής του πειρατικού σταθμού (σήμερα μαγαζί) επέτεινε την συναισθηματική φόρτιση της συνέντευξης.

χαρακτηριστικών, αλλά και του περιβάλλοντός τους.

Πιο συγκεκριμένα ο Bernard (1995:229 – 234) προσθέτει τρεις ακόμη παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων: α) τον παράγοντα του σεβασμού (deference effect), όταν οι συνεντευξιαζόμενοι λένε στον άνθρωπο που διενεργεί τη συνέντευξη αυτά που νομίζουν πως θέλει να μάθει, για να μην τον προσβάλουν β) τον παράγοντα της αναμονής (expectancy effect) που περιλαμβάνει το να φτάσει ο άνθρωπος που διενεργεί τη συνέντευξη σε αντικειμενικά αποτελέσματα που θέλει να δει. Αυτός ο παράγοντας είναι βασικά η τάση που έχουν οι άνθρωποι που διενεργούν τις συνεντεύξεις να βλέπουν τα αποτελέσματα που περιμένουν πιο πολύ γιατί βοήθησαν στο να διαμορφωθούν αυτά τα αποτελέσματα μέσα από τις προσδοκίες τους και γ) τον παράγοντα της ακρίβειας, τον πιο σημαντικό από τους παράγοντες ανταπόκρισης που μπορεί να επηρεάσει τα αποτελέσματα μιας συνέντευξης. Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι που διενεργούν τη συνέντευξη μπορεί να δώσουν ανακριβή στοιχεία όπως όταν οι συνεντευξιαζόμενοι μπορεί να δηλώσουν αυτό που νομίζουν πως συνέβη παρά αυτό που είδαν να συμβαίνει. Μπορεί ακόμη να αλλοιώσουν αυτό που είδαν για να το προσαρμόσουν στις δικές τους προκαταλήψεις, μπορεί απλά να μη θυμούνται καλά ή να θέλουν απλά να παραπλανήσουν τον άνθρωπο που διενεργεί τη συνέντευξη. Ένας τρόπος για να αποφευχθεί η ανακρίβεια των στοιχείων μέσα από τα δεδομένα των συνεντεύξεων είναι να διασταυρωθούν με άλλες πηγές όπου αυτό είναι δυνατό ή και να συγκριθούν τα δεδομένα μεταξύ τους.

Ωστόσο, παρά τους περιορισμούς των συνεντεύξεων σε βάθος η μέθοδος αυτή επιλέχθηκε κατά πρώτο λόγο γιατί δίνει ποιοτικό βάθος δίνοντας τη δυνατότητα στους συνεντευξιαζόμενους να μιλούν για το θέμα μέσα στα δικά τους πλαίσια αναφοράς δηλαδή εστιάζοντας σε ιδέες και νοήματα τα οποία τους είναι οικεία. Κατά δεύτερο λόγο γιατί η συνέντευξη σε βάθος παρέχει μια καλύτερη κατανόηση της άποψης του συνεντευξιαζόμενου (May, 2001:124). Στην παρούσα έρευνα και οι δύο προαναφερθέντες λόγοι ήταν κομβικής σημασίας για την συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων.

Οι περιορισμοί που αναφέρθηκαν θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ως πρόκληση για περαιτέρω έρευνα του φαινομένου της ραδιοπειρατείας και σε άλλες ελληνικές πόλεις, γεγονός που θα έδινε τη δυνατότητα τόσο για σύγκριση των δεδομένων όσο και για την εφαρμογή άλλων μεθοδολογικών προσεγγίσεων που θα φώτιζαν και άλλες πλευρές του φαινομένου, όπως για παράδειγμα ο τύπος της εποχής απέναντι στο φαινόμενο της ραδιοπειρατείας. Ωστόσο, η μελέτη αυτή ίσως γίνει αφορμή για μελλοντικές πληρέστερες και βαθύτερες έρευνες του φαινομένου της ραδιοπειρατείας στην Ελλάδα.

Η διάρθρωση της διδακτορικής διατριβής

Η παρούσα διατριβή αποτελείται από τέσσερις ενότητες: η πρώτη ενότητα (κεφάλαιο 1), εισάγει τον αναγνώστη στην έννοια και τις κατηγορίες του πειρατικού ραδιοφώνου παγκοσμίως. Στην δεύτερη ενότητα (κεφάλαια 2,3 και 4) αναδύεται το πλήρες προφίλ του ραδιοπειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου και επιδιώκεται η αναπαράσταση της τότε εποχής μέσα από τα αποτελέσματα της έρευνας. Η τρίτη ενότητα (κεφάλαιο 5) περιλαμβάνει τα αποτελέσματα της έρευνας που εξετάζουν την στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο. Η τέταρτη ενότητα (κεφάλαιο 6) περιλαμβάνει τη συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Αναλυτικότερα το περιεχόμενο κάθε κεφαλαίου της διατριβής έχει ως εξής:

Το πρώτο κεφάλαιο της διατριβής εισάγει τον αναγνώστη στην έννοια και τις κατηγορίες των πειρατικών σταθμών στον κόσμο, με ειδική αναφορά στην εμφάνιση του πειρατικού ραδιοφώνου στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στην Αγγλία, την Γαλλία, την Ιταλία και την Ελλάδα.

Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελεί το πρώτο τμήμα των αποτελεσμάτων της έρευνας το οποίο οριοθετεί την έννοια του ραδιοπειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου. Η έννοια του ραδιοπειρατή μελετάται με βάση τρεις συνιστώσες: πρώτον την συνιστώσα των προσωπικών του χαρακτηριστικών (σπουδές, επάγγελμα, οικονομική κατάσταση, κοινωνικό υπόβαθρο κλπ), δεύτερον του ρόλου του ραδιοφώνου στην διαμόρφωση της ταυτότητάς του πειρατή και τρίτον της συμβολής της Θεσσαλονίκης ως πόλης στην γέννηση και την άνθιση του πειρατικού ραδιοφώνου. Οι τρεις αυτές συνιστώσες αποσκοπούν στο να δώσουν μια εικόνα της έννοιας του ραδιοπειρατή σε συνάρτηση με τον εαυτό του, με το ίδιο το μέσο του ραδιοφώνου αλλά και το κοινωνικό πλαίσιο που ορίζει η πόλη στην οποία ζει. Η σκιαγράφηση του προφίλ του ραδιοπειρατή προετοιμάζει το έδαφος για το δεύτερο τμήμα των αποτελεσμάτων που αφορούν στην καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας του πειρατικού σταθμού.

Το τρίτο κεφάλαιο εξετάζει το προφίλ των πειρατικών σταθμών τόσο από άποψη χαρακτηριστικών ταυτότητας (όνομα, έτος ίδρυσης, τόπος εκπομπής κλπ) όσο και από άποψη οργάνωσης (συχνότητα εκπομπής, εμβέλεια, απήχηση κλπ) και λειτουργίας (οικονομικά του σταθμού, δισκοθήκη του σταθμού, σχέση με δισκογραφικές κοκ) του πειρατικού σταθμού. Στην τελευταία υποενότητα του κεφαλαίου γίνεται αναφορά στο πρόγραμμα ροής του πειρατικού σταθμού όπου και αποκωδικοποιείται η μουσική ταυτότητα του, η στάση του ακροατηρίου απέναντι σε αυτήν και ο λανθάνων ρόλος της πολιτικής στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα. Το κεφάλαιο αποτελεί ένα βήμα που φέρνει τον αναγνώστη εγγύτερα στην βαθύτερη ανάλυση της εικόνας του πειρατή που ακολουθεί, όπως αυτή διαμορφώθηκε με βάση τις κοινωνικές και πολιτικές συντεταγμένες της εποχής που εξετάζει η έρευνα.

Το τέταρτο κεφάλαιο μελετά τις σχέσεις των ραδιοπειρατών με κοινωνικές και πολιτικές ομάδες και την εξέλιξη και επιρροή αυτών των σχέσεων στην ιστορία

του πειρατικού ραδιοφώνου. Αρχικά εξετάζεται το στενό κοινωνικό περιβάλλον του ραδιοπειρατή (οικογένεια, φίλοι), στην συνέχεια το ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον σε συνάρτηση με την ραδιοπειρατεία (συνάδελφοι, ακροατές) και ο τρόπος με τον οποίο η εξέλιξη της σχέσης του ραδιοπειρατή με αυτό («συνομιλίες»-άτυπος συνδικαλισμός) επηρέασε την πορεία της πειρατικής ραδιοφωνίας. Η δεύτερη ενότητα του κεφαλαίου εξετάζει τις σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας (κράτος, πολιτικά κόμματα) και την διαχρονική εξέλιξη της σχέσης αυτής από την δεκαετία του 1980 έως σήμερα. Η τρίτη ενότητα του κεφαλαίου διερευνά την θέση και στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στην περίοδο της ελεύθερης ραδιοφωνίας και τις επιμέρους συνιστώσες της (κριτήρια αδειοδότησης, νομοθεσία, κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ). Με το τέταρτο κεφάλαιο, ουσιαστικά ολοκληρώνεται το πλήρες προφίλ του ραδιοπειρατή και ο αναγνώστης προετοιμάζεται για την τελευταία ενότητα των αποτελεσμάτων, όπου προβάλλεται η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο.

Το πέμπτο κεφάλαιο κινείται σε μια διαφορετική τροχιά από τα προηγούμενα τρία κεφάλαια των αποτελεσμάτων εξετάζοντας την στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο σήμερα και την σχέση του με το πειρατικό ραδιόφωνο της δεκαετίας του 1980. Συγκεκριμένα εξετάζεται η θέση των ραδιοπειρατών απέναντι στο ιδιωτικό και κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, η σχέση τους με το πειρατικό και η στάση των ραδιοπειρατών ως ακροατών σήμερα. Το τελευταίο τμήμα των αποτελεσμάτων της έρευνας στοχεύει σε μια αποτίμηση του πειρατικού και σημερινού ραδιοφώνου από την οπτική των ραδιοπειρατών. Με την ολοκλήρωση και του πέμπτου κεφαλαίου ο αναγνώστης έχει μια πλήρη εικόνα του πειρατικού ραδιοφώνου και των ραδιοπειρατών και είναι πλέον έτοιμος για την συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας που θα ακολουθήσει.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται και συζητούνται τα αποτελέσματα της έρευνας. Αναδεικνύονται οι ιστορικοί, κοινωνικοί, πολιτικοί και πολιτιστικοί λόγοι του φαινομένου της ραδιοπειρατείας και των περιμετρικών προβληματισμών που προέκυψαν από την μελέτη του φαινομένου. Το παρόν κεφάλαιο τεκμηρίωσε ως ένα βαθμό τα αποτελέσματα των τεσσάρων κεφαλαίων που προηγήθηκαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Οι Πειρατικοί σταθμοί στην Ευρώπη

1.1.1. Κατηγορίες, τυπολογίες και ιστορικά παραδείγματα

Η έννοια της «ανεπίσημης ραδιοφωνίας» που για τον Elliot et al. ταυτίζεται με την πειρατική ραδιοφωνία, πολιτική, εμπορική ή ερασιτεχνική έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά : α) θεωρείται παράνομη ραδιοφωνική δραστηριότητα και β) οι λειτουργοί ή χορηγοί αυτών των σταθμών δεν μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους μέσω των νόμιμων ΜΜΕ που είναι διαθέσιμα (Elliot et al., 1982:109 & 117). Το πειρατικό ραδιόφωνο ορίζεται ως η ραδιοφωνική παραγωγή που προσφέρεται από παράνομους σταθμούς ως εναλλακτική λύση στους νόμιμους, εμπορικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς (Jones, 1988:1&7). Οι πειρατές όλων των τύπων είναι συχνά τα παράνομα ΜΜΕ που αναζητούν τον "ελεύθερο" αέρα (McCain&Lowe, 1990:88).

Η έννοια της «ανεπίσημης» ή «πειρατικής» ή «παράνομης» ραδιοφωνίας διαφέρει από την «μη-εμπορική τοπική» ή «κοινοτική» ραδιοφωνία καταρχήν ως προς το γεγονός πως η «μη-εμπορική τοπική» ραδιοφωνία είναι νόμιμη και ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να χρηματοδοτείται από μια μεγάλη ποικιλία πηγών. Πολλές ομοιότητες υπάρχουν ωστόσο μεταξύ των δύο όρων γεγονός που δίνει τη δυνατότητα σε κάποιους μελετητές να τους χρησιμοποιούν ως ταυτόσημες έννοιες. Πάντως και τα δύο είδη ραδιοφωνίας στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία αλλά χωρίς εμπορικούς σκοπούς και δίνουν έμφαση στον τοπικό χαρακτήρα του ραδιοφώνου.

Στην ενότητα αυτή θα εξετάσουμε τους δύο όρους με ιδιαίτερη έμφαση στον πρώτο και στην ποικιλία των κατηγοριοποιήσεων που υπάρχει στην βιβλιογραφία. Η «ανεπίσημη ραδιοφωνία» διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες: α) τους πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς, β) τους εμπορικούς πειρατικούς σταθμούς και γ) τους ερασιτεχνικούς πειρατικούς σταθμούς.

Οι **πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί**, που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένοι στην Ευρώπη αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο[7], εμφανίζονται συνήθως σε καταστάσεις

7 . Η Μέση Ανατολή αναγνωρίζεται ως η περιοχή με τους περισσότερους πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς για το χρονικό διάστημα μεταξύ του 1948-1967. Μετά την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί που λειτουργούσαν ως το 1948 ανέστειλαν τη λειτουργία τους. Το χρονικό διάστημα 1958-1960 η Καραϊβική και συγκεκριμένα η Κούβα έγινε η πρωταγωνίστρια χώρα των πολιτικών πειρατικών ραδιοφωνικών λειτουργιών αρχικά για την ανατροπή του δικτάτορα Μπατίστα, στη συνέχεια με το “Radio Rebelde”, υπό την ηγεσία του Che Guevera, για τη μετάδοση των επιτυχιών των επαναστατών.Το “Radio Rebelde” θεωρείται από

πολέμων, επαναστάσεων και άλλων έντονων πολιτικών αναταραχών, ασκώντας αντιπολίτευση ή υπονομεύοντας μια κυβέρνηση και παύουν να λειτουργούν, όταν αποκαθίσταται η πολιτική σταθερότητα στην χώρα (Soley, 1982: 169)[8]. Εκπέμπουν συνήθως σε χώρες που η ανοιχτή πολιτική διαμάχη απαγορεύεται. Οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί είναι περιορισμένης ισχύος, φορητοί, με σύντομη διάρκεια και χρηματοδοτούνται από πολιτικές οργανώσεις, ξένες χώρες ή κόμματα. Αξίζει να σημειωθεί πως μια πολιτική οργάνωση με ισχυρή συνοχή έχει ανάγκη από την διατήρηση ενός πολιτικού πειρατικού σταθμού, ο οποίος θα συμβάλει στη δημιουργία ενός μεγάλου ακροατηρίου. Εξάλλου μια πολιτική οργάνωση που μπορεί να διατηρήσει έναν πολιτικό πειρατικό σταθμό σε λειτουργία για μακρά χρονική περίοδο είναι πιθανό και ικανή να συγκαλύπτει τις δραστηριότητες μιας παράνομης πολιτικής οργάνωσης μέσα στην ίδια χώρα. Τα μέλη της πολιτικής οργάνωσης γίνονται συνειδητοί ακροατές του σταθμού και είναι καταλυτικός ο ρόλος τους για τη διεύρυνση και διάδοση αυτής της ακροαματικότητας (Elliott et al., 1982:109, Soley, 1982: 169 και 178 και 179). Ενώ στους άλλους πειρατικούς σταθμούς που έχουν ως στόχο τους το κέρδος και δεν υποστηρίζουν μια συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία δεν ισχύει το ίδιο με αυτό που ισχύει στους πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς. Οι υπόλοιποι πειρατικοί σταθμοί, αν και είναι παράνομοι, θα πρέπει να διατηρούν γραφεία για την εξασφάλιση ικανού αριθμού διαφημίσεων. Αντίθετα οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί όχι μόνο δεν διαθέτουν γραφεία, αλλά οι τοποθεσίες των αναμεταδοτών τους δεν είναι γνωστές και η πηγή του μηνύματος είναι συχνά δύσκολο να εντοπιστεί (Soley, 1982: 166). Οι περισσότεροι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί γεννιούνται εκτός της χώρας-στόχου, από ένα έθνος που η κυβέρνησή του ενθαρρύνει την κριτική προς την ηγεσία της χώρας-στόχου. Κάποιοι από αυτούς τους σταθμούς προσποιούνται πως εκπέμπουν μέσα από την χώρα-στόχο, ενώ άλλοι δεν κρύβουν την αλλοδαπή προέλευση εκπομπής τους. Οι συχνότητες των βραχέων κυμάτων χρησιμοποιούνται συχνά γι' αυτούς τους δια - συνοριακούς πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς που ήταν πολυάριθμοι κατά την διάρκεια του δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, του Ψυχρού

τους πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς με μεγάλη ακροαματικότητα (Soley, 1982: 169 και 171-172 και 178). Ακόμη στις χώρες τις Νοτιανατολικής Ασίας και πιο συγκεκριμένα στο Νότιο Βιετνάμ που οι ΗΠΑ είχαν στρατιωτική παρουσία λειτούργησαν πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί (Soley, 1982: 175).

8 Σε μια πιο πρόσφατη διάκριση των ελεύθερων ραδιοφωνικών σταθμών (free radio) ο Soley εντοπίζει τέσσερις κατηγορίες: τους πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς (clandestine or guerrilla), τους σταθμούς – φαντάσματα (ghost), τους πειρατικούς σταθμούς (pirate) και τους μικροραδιοφωνικούς σταθμούς (micropower). Οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί ενθαρρύνουν την ανατροπή μιας κυβέρνησης ή εκπέμπουν κατά την διάρκεια εμφυλίων πολέμων ή αναταραχών σε μια χώρα. Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί – φαντάσματα είναι ραδιοφωνικές μεταδόσεις που σκοπίμως διακόπτουν το πρόγραμμα των σταθμών με άδεια. Οι πειρατικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί είναι πολιτιστικά προσανατολισμένοι για παράδειγμα παίζουν ένα είδος μουσικής που δεν προσφέρεται στο κυρίαρχο ραδιοφωνικό πρόγραμμα. Τέλος, οι μικροραδιοφωνικοί σταθμοί έχουν ως στόχο τους «να αλλάξουν την αυστηρή νομοθεσία σχετικά με το ραδιόφωνο προσφέροντας εναλλακτικές ειδήσεις και πληροφορίες σε συγκεκριμένες γειτονιές» (Soley 1999 στον Brinson, 2002:40).

πολέμου, αλλά και άλλων πολιτικών κρίσεων[9] (Elliott et al., 1982:111, Soley, 1982:166).

Οι πολιτικοί πειραματικοί σταθμοί περιλαμβάνουν και τους «μαύρους» σταθμούς που υποστηρίζουν πως είναι κάτι άλλο από αυτό που πραγματικά είναι, τους «λευκούς» σταθμούς που υποστηρίζουν ανοιχτά τον στόχο της εκπομπής τους και τους «γκρι» σταθμούς που βρίσκονται μεταξύ των δύο προηγούμενων[10]. Στην Μ. Βρετανία έχουν εντοπιστεί πολλά παραδείγματα χαμηλής ισχύος ραδιοφωνικών σταθμών και ραδιοφωνικών σταθμών στα βραχέα που υποστήριζαν τις εθνικιστικές φιλοδοξίες των Ουαλλών ή των Σκοτσέζων, όπως και τις ιδέες του IPA στη Βόρεια Ιρλανδία. Ο πιο δραστήριος πολιτικός πειρατικός σταθμός είναι το Radio Enoch που λειτουργεί με πρωτοβουλία μιας συντηρητικής ομάδας με το όνομα «Άνθρωποι εναντίον του Μαρξισμού» και σύμφωνα με ανακοίνωση του σταθμού πρόκειται για έναν ελεύθερο σταθμό που είναι ανεξάρτητος από την σοσιαλιστική κυβέρνηση και την παρέμβαση των συνδικάτων των σοσιαλιστών. Παρόμοιοι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί εμφανίστηκαν στην Γαλλία, στην Ισπανία, στην Ιταλία, στην Ελλάδα στο Βέλγιο[11] και στην Δυτική Γερμανία (Elliott et al., 1982:109-110, Soley, 1982: 170).

Ένας από τους παλιότερους κομμουνιστικούς πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς είναι η «Φωνή της Αλήθειας»[12] που μετέδιδε προγράμματα στην Ελλάδα από το Leipzig. Ο σταθμός ξεκίνησε με το όνομα «Ραδιοφωνικός Σταθμός του Δημοκρατικού Στρατού της Ελλάδας» κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα, στη συνέχεια έγινε γνωστός ως «Ελεύθερο Ελληνικό Ραδιόφωνο» αλλά και «Ελεύθερη Ελλάδα» και μετονομάστηκε σε «Φωνή της Αλήθειας» [13]το

9 . Σταθμοί που μετέδιδαν προγράμματα από τις κομμουνιστικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης απευθύνονταν στις δεξιές κυβερνήσεις της Ελλάδας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας μέχρι την αποκατάσταση της δημοκρατίας σε αυτές τις χώρες στα μέσα της δεκαετίας του 1970 (Elliott et al., 1982:111).

10. Οι Αμερικανικές Υπηρεσίες Πληροφοριών ακολουθούν ωστόσο μια διαφορετική διάκριση. Οι όροι «σκούροι» (“dark”) και «ανοιχτοί» (“white”) σταθμοί χρησιμοποιούνται για να διακρίνουν τους πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς από τους άλλους σταθμούς. Οι «ανοιχτοί σταθμοί» περιλαμβάνουν τους σταθμούς των ξένων υπηρεσιών, των ενόπλων δυνάμεων και άλλες υπέργειες ραδιοφωνικές λειτουργίες. Οι «σκούροι» σταθμοί αναφέρονται στους πολιτικούς πειρατικούς σταθμούς που είναι είτε «γκρι», σταθμοί που λειτουργούν από διαφωνούσες ομάδες μέσα σε μια χώρα είτε «μαύροι» σταθμοί ουσιαστικά μεταμφιεσμένοι με την πρόφαση πως λειτουργούν υπέρ της μιας πλευράς, ενώ στην ουσία λειτουργούν υπέρ της άλλης (Soley, 1982:167).

11 Το Βέλγιο αναφορικά με την πειρατική ραδιοφωνία ακολουθεί με κάποιες ιδιαιτερότητες το ιταλικό παράδειγμα. Ο Radio Eau noire ιδρύθηκε τον Μάρτιο του 1978 και ήταν ο πρώτος σταθμός που μετέδωσε με λεπτομέρειες τη συνταγή παρασκευής της βόμβας «κοκτέιλ Μολότωφ». Η γενιά που τον ίδρυσε είναι μια γενιά αμφισβήτης επηρεασμένη από το οικολογικό κίνημα (Jeanneney,1999:332).

12 Για μια εκτενή παρακολούθηση της πορείας του σταθμού βλ. Ψιμούλη, Β. (2006) «Ελεύθερη Ελλάδα ή Φωνή της Αλήθειας. Ο παράνομος ραδιοσταθμός του ΚΚΕ. Αρχείο 1947 – 1968», εκδ. Θεμέλιο.

13 Ο σταθμός παρέμεινε μέχρι τέλους ένα σύστημα κλειστό, ασφυκτικά εποπτευόμενο από την κομματική καθοδήγηση. Κατά συνέπεια διπλά εξαρτημένος και πολιτικά και οικονομικά θα παραμείνει ως δομή και λειτουργία, ύφος και αισθητική «πολύ λίγο ραδιόφωνο».Εξέπεμπε προς μια κοινωνία με τον καθημερινό σφυγμό της οποίας δεν είχε παρά ελάχιστη επαφή και καμία δυνατότητα αλληλεπίδρασης. Κατά συνέπεια ήταν αδύνατο να προσελκύσει ένα ευρύ ακροατήριο λαϊκών στρωμάτων που επεδίωκε κατά καιρούς να απευθυνθεί (Ψιμούλη, 2006:112).

1958. Η μετάδοση των τακτικών εκπομπών του σταθμού ξεκίνησε στις 16 Ιουλίου του 1947 στα βραχέα από το Βελιγράδι ενώ στις 19 Μαρτίου του 1949 μετακινείται στο Βουκουρέστι και τέλος στο Χάλε της Λιψίας (Ψιμούλη, 2006:13 και 24). Όπως και άλλοι κομμουνιστικοί πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί εξέπεμπε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και σταμάτησε τις εκπομπές το 1975, μετά την πτώση της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα (Soley, 1982: 170, Ψιμούλη, 2006:111). Η Κύπρος ήταν επίσης μια ακόμη χώρα όπου υπήρχαν στρατιωτικές διαμάχες και στην οποία άνθισαν οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί το 1960. Η τουρκοκυπριακή κοινότητα δεν είχε πρόσβαση σε πολλά ενημερωτικά προγράμματα στην τουρκική γλώσσα μια και η Κρατική Κυπριακή Ραδιοφωνία-Τηλεόραση που ελέγχονταν από την Ελλάδα μετέδιδε προγράμματα που ενθάρρυναν την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Η ανησυχία που δημιουργήθηκε εξαιτίας της παραπάνω κατάστασης μεταξύ των δύο κοινοτήτων μετεξελίχθηκε σε εμφύλιο πόλεμο και η Ελληνοκυπριακή κυβέρνηση έκοψε τις τηλεφωνικές γραμμές στο τουρκικό τμήμα. Η επικοινωνία αποκαταστάθηκε, όταν λειτούργησε ο πολιτικός πειρατικός σταθμός "Bayrack Radio" που εξέπεμπε από το τουρκικό τμήμα της Λευκωσίας μέχρι και το 1974, ο οποίος υποστηρίζονταν από την Τουρκική κυβέρνηση. Στις 15 Ιουλίου του 1974 ο Πρόεδρος Μακάριος ανατράπηκε από την Ελληνοκυπριακή εθνική φρουρά και έφυγε από την Κύπρο αναζητώντας πολιτικό άσυλο στη Μάλτα. Ο Κυπριακός λαός ενημερώθηκε για το πραξικόπημα από τον ίδιο μέσω ενός πολιτικού πειρατικού σταθμού της Πάφου («Φωνή της Ελεύθερης Κύπρου». Ο σταθμός αυτός μετέδωσε τη δραματική έκκληση που απηύθυνε ο Μακάριος για ενότητα προς τους Κύπριους υποστηρικτές του και ύστερα από λίγο σίγησε. Πέντε μέρες μετά το πραξικόπημα, που είχε προκληθεί από το τότε ελληνικό δικτατορικό καθεστώς, η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο με την κρυφή επιδίωξη να διασπάσει το νησί στα δύο (Soley, 1982: 177).

Εκτός από το παράδειγμα της Μ. Βρετανίας υπάρχουν και σε άλλες χώρες πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί, μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, που δεν ανήκουν στο κομμουνιστικό κόμμα και λειτουργούν ως ραδιοφωνικοί σταθμοί στην Ευρώπη. Οι αντικομμουνιστικοί σταθμοί: («Η Φωνή της Δημοκρατικής Σλοβακίας», « Ο σταθμός της Λευκής Λεγεώνας» «Ραδιόφωνο ελευθερία ή θάνατος») εξέπεμπαν στην Ανατολική Ευρώπη. Στην Ιταλία επίσης το βράδυ των εκλογών του 1948, ένας πολιτικός πειρατικός σταθμός με το όνομα "Radio Garibaldi" άσκησε δριμεία κριτική με υβριστικούς χαρακτηρισμούς στον Γενικό Γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος Palmiro Togliatti[14] (Soley, 1982: 170).

Οι **εμπορικοί πειρατικοί σταθμοί** έχουν ως βασικό στοιχείο που τους χαρακτηρίζει τον οικονομικό παράγοντα. Οι σημαντικότεροι εμπορικοί πειρατικοί σταθμοί του 1960 και 70 μετέδιδαν τα προγράμματα τους από τα πλοία ή από κατασκευές ακριβώς έξω από τα χωρικά ύδατα των χωρών-στόχων. Την εποχή που η Ευρώπη ήταν γεμάτη από κρατικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς επιχειρηματίες,

14. Ο σταθμός ξεκινούσε πάντα τις μεταδόσεις του με την ανακοίνωση «Θυμηθείτε ο Togliatti είναι κόπανος» (Soley, 1982: 170).

μουσικοί και λάτρεις του ραδιοφώνου βρήκαν τις ευκαιρίες για εμπορικό ραδιόφωνο. Μια ριζοσπαστική ιδέα ήταν η εκπομπή από πλοία, μια και η ραδιοφωνική εκπομπή από το έδαφος μιας χώρας θα σήμαινε άμεση παύση των σταθμών (Yoder, 2002: 136).

Ο πρώτος υπεράκτιος πειρατικός ραδιοφωνικός σταθμός («offshore pirate radio») ήταν το Radio Mercur που εξέπεμψε από την ακτή της Δανίας το 1958. Ακολούθησαν δύο σουηδικοί πειρατικοί σταθμοί, το Radio Nord και το Radio Syd. Το Radio Nord είχε ακροαματικότητα της τάξης του 25% στην Σουηδία, αλλά το 1962 μαζί με όλους τους πειρατικούς σταθμούς στην Σκανδιναβία διέκοψε την λειτουργία του λόγω της νομοθεσίας για την απαγόρευση της πειρατείας που ψηφίστηκε στην βουλή της Σουηδίας και της Δανίας (Elliot et al., 1982: 114, Yoder, 2002:142). Στο μεταξύ στην ακτή της Ολλανδίας το Radio Veronica ξεκίνησε εκπομπές το 1960. Ήταν ένα από τα ραδιόφωνα που μετέδιδε ποπ και ροκ μουσική και ήταν ιδιαίτερα δημοφιλές σαν το μοναδικό Ολλανδικό παράκτιο πειρατικό ραδιόφωνο και η διάρκεια της λειτουργίας του κράτησε για πολλά χρόνια. Σε όλη την διάρκεια της λειτουργίας του το Radio Veronica είχε συγκεντρώσει υψηλά κέρδη και πιθανόν ενέπνευσε το ξεκίνημα της βρετανικής παράκτιας πειρατικής ραδιοφωνίας (Elliot et al., 1982: 114, Yoder, 2002:143). Ο πρώτος αληθινός ανταγωνιστής του Radio Veronica ήρθε το 1971 με τα εγκαίνια του Radio Northsea International, το οποίο εξέπεμπε στα μεσαία και βραχέα κύματα στην ολλανδική και αγγλική γλώσσα από το καλά οργανωμένο πλοίο Mebo II και ακουγόταν ως την Βόρεια Αμερική αλλά και σε άλλες ηπείρους. Ξεκίνησε τις εκπομπές του στην Ολλανδία με ποπ και ροκ μουσική με γνωστούς djs της παράκτιας πειρατικής ραδιοφωνίας και στην συνέχεια ο σταθμός μετακινήθηκε στην Βρετανική ακτή με το όνομα Radio Caroline μεταδίδοντας προγράμματα που ασκούσαν κριτική ενάντια στο εργατικό κόμμα. Το εργατικό κόμμα έχασε τις εκλογές και το Mebo II επέστρεψε στην Ολλανδία με το πρόγραμμα του Radio Northsea International (Elliot et al., 1982: 114, Yoder, 2002:143-144). Το 1972 το Mebo II βομβαρδίστηκε και ο ιδιοκτήτης του Radio Veronica καταδικάστηκε αργότερα σε ένα χρόνο φυλακή για συνενοχή σ΄ αυτή την πράξη. Η εμπορική παράκτια πειρατική ραδιοφωνία στην Ολλανδία έληξε το 1974 με τον σχετικό Ολλανδικό νόμο θαλάσσιων παραβάσεων ραδιοφωνικής αναμετάδοσης.

Ο πιο διάσημος βρετανικός -αλλά και παγκοσμίως γνωστός- υπεράκτιος πειρατικός σταθμός ξεκίνησε τη λειτουργία του την άνοιξη του 1964 με το όνομα Radio Caroline και εξέπεμπε από ένα γερμανικό πλοίο 53 ετών το οποίο μετονομάστηκε σε Mi amigo, ώσπου συγχωνεύτηκε με έναν άλλο παράκτιο πειρατικό σταθμό τον Radio Atlanta. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί πως πολλοί από τους πρώτους παράκτιους πειρατικούς σταθμούς στην Βρετανία εξέπεμπαν μέσα από εγκαταλελειμμένες θέσεις πολυβόλων, τα λεγόμενα οχυρά («forts»)[15]. Δημιουργήθηκαν δύο σταθμοί το Caroline North που μεταφέρθηκε στο

15. Κάθε οχυρό αποτελούνταν από ένα σύνολο τετράγωνων μεταλλικών κτηρίων, κάθε ένα από τα οποία δένονταν σε ένα μεγάλο πόλο και βυθίζονταν στο νερό. Κάθε ομάδα οχυρών αποτελούνταν

Isle of Man και το Caroline South που έμεινε στην θέση του στο Fritton (Harris, 2007:22). Το Radio Caroline ήταν ο πρώτος σταθμός που μετέδιδε ροκ μουσική στην Αγγλία. Η έκρηξη του ροκ στην Βρετανία βοήθησε το Radio Caroline να διατηρήσει την φήμη ενός μυθικού πειρατικού σταθμού (Yoder, 2002:137). Πολλοί ανταγωνιστές ακολούθησαν αυτήν την πρωτοβουλία.. Ανάμεσα τους ήταν και το πολύ δημοφιλές Radio London που εξέπεμψε από τις αγγλικές ακτές για 2,5 χρόνια από τον Δεκέμβριο του 1964 έως τον Αύγουστο του 1967. Το Radio London ήταν ακόμη ένας υπεράκτιος πειρατικός σταθμός με ποπ μουσική, με πομπό 50 kw, και τα έσοδά του από την διαφήμιση κυμαίνονταν στις 70.000-75.000 αγγλικές λίρες τον μήνα, ο δε αριθμός ακροατών στο αποκορύφωμα της επιτυχίας του, στα μέσα του 1966, ανέρχονταν περίπου στα 8 εκατομμύρια (Yoder, 2002: 146). Αν και οι παράκτιοι πειρατικοί σταθμοί στην Μ. Βρετανία περιόριζαν σημαντικά την ακροαματικότητα του BBC, η Βρετανική κυβέρνηση έδρασε με αρκετή καθυστέρηση εναντίον των πειρατικών σταθμών και μόλις το 1967 πέρασε ο βρετανικός νόμος των θαλάσσιων παραβάσεων ραδιοφωνικής αναμετάδοσης, ο οποίος όριζε ως παράνομη την κατοχή ή επιχειρηματική εκμετάλλευση ραδιοφωνικού σταθμού που εξέπεμπε από διεθνή ύδατα. Τελικά όλοι οι παράκτιοι πειρατικοί σταθμοί της Βρετανίας σίγησαν με εξαίρεση το Radio Caroline που εξέπεμπε μέχρι τον Μάρτιο του 1980, εποχή κατά την οποία το πλοίο βυθίστηκε λόγω κακών καιρικών συνθηκών. Το Radio Caroline επανεμφανίστηκε το καλοκαίρι του 1983 με ποπ μουσική και με αμερικάνικες διαφημίσεις. Για πολλά χρόνια το Radio Caroline συνέχιζε τις εκπομπές του από τα βραχέα μέχρι τις αρχές του 1990, όταν πια φάνηκε πως ήταν δυσβάστακτη οικονομικά η λειτουργία του σταθμού[16] (Elliot, 1982: 114, Yoder, 2002: 138).

Οι παράκτιοι πειρατικοί σταθμοί στις ΗΠΑ δεν παρουσίασαν τόση δυναμική εμφάνιση συγκριτικά με την Ευρώπη, γιατί οι εκατοντάδες τοπικοί, εμπορικοί σταθμοί άφηναν μικρό περιθώριο στους παράκτιους σταθμούς να ανθίσουν. Ωστόσο λίγες ήταν οι περιπτώσεις στις ΗΠΑ επιτυχημένων παράκτιων πειρατικών σταθμών, όπως ο πρώτος υπεράκτιος πειρατικός σταθμός «Η πόλη του Παναμά» που εξέπεμπε από πλοίο στις αρχές του 1930 από την ακτή της Καλιφόρνια,

Αρχικά το RXKR, ενώ είχε άδεια εκπομπής για πειραματικό, μη εμπορικό πρόγραμμα με όριο 500-1000 watt, εξέπεμπε σε 5000 watt με δημοφιλή μουσική και διαφημίσεις. Στη συνέχεια εξαπάτησε την κυβέρνηση του Παναμά με τον ισχυρισμό ότι θα χρησιμοποιούσε τον σταθμό RXKR για να προβάλει τον τουρισμό της χώρας, ενώ στην πραγματικότητα επεδίωκε να αυξήσει τα κέρδη του. Η καθαρότητα της εκπομπής και η μεγάλη εμβέλεια του πομπού -ο σταθμός ακουγόταν ως την Ανατολική ακτή, την Χαβάη και τον βορειοανατολικό Καναδά – κατέστησαν τον σταθμό ελκυστικό για τις εταιρείες που ήθελαν να διαφημιστούν.

από επτά διαφορετικές πλατφόρμες: τον πύργο ελέγχου, περιτριγυρισμένο από πέντε πύργους πυροβόλων όπλων με έναν φάρο στην άλλη πλευρά (Yoder, 2002: 139).

16. Σήμερα αν και δεν είναι δυνατή η μετάδοση από τον αναμεταδότη του Radio Caroline ο σταθμός μπορεί να ακουστεί από διαφορετικούς δορυφόρους στην Ευρώπη (Yoder, 2002: 138).

Ωστόσο, σημειώθηκε αντίδραση από τους άλλους σταθμούς και τον Ιούνιο του 1933 ανακλήθηκε η άδεια του σταθμού, ενώ ύστερα από δύο μήνες «Η πόλη του Παναμά» κατέπλευσε στο λιμάνι του Λος Άντζελες και ούτε το πλοίο αλλά ούτε και οι ιδιοκτήτες του ασχολήθηκαν ξανά με το ραδιόφωνο (Yoder, 2002:154-155). Επίσης υπάρχουν και άλλα παραδείγματα παράκτιων πειρατικών σταθμών στην Αμερική όπως το Radio Free America και το Radio New York International.[17]

Εκτός των ΗΠΑ και της Δυτικής Ευρώπης τα παραδείγματα των εμπορικών, παράκτιων πειρατικών σταθμών είναι λιγότερα.. Το πειρατικό ραδιόφωνο Radio Hauraki[18] στην Νέα Ζηλανδία εξέπεμψε το 1966 και κατά την διάρκεια της τετραετούς εκπομπής του ήρθε αντιμέτωπο με μια σειρά πρακτικών δυσκολιών και σοβαρών προβλημάτων[19] που ωστόσο δεν το απέτρεψε από το να πετύχει κάτι σχεδόν ακατόρθωτο από όλους τους πειρατές σε παγκόσμια κλίμακα: στις 26 Σεπτεμβρίου του 1970 το Radio Hauraki μετατράπηκε από το πρώτο πειρατικό, παράκτιο ραδιόφωνο της Νέας Ζηλανδίας στον πρώτο ιδιωτικό, εμπορικό ραδιοφωνικό σταθμό που απέκτησε άδεια χερσαίας εκπομπής για την Νέα Ζηλανδία και εκπέμπει με το ίδιο όνομα ακόμη και μέχρι σήμερα (Blackburn, 1974:9-10). Ένας άλλος σχεδόν νόμιμος εμπορικός σταθμός στην ακτή του Ισραήλ. ήταν «Η Φωνή της Ειρήνης» του Abie Nathan.

Αξίζει να αναφερθεί και ένα ιδιαίτερα δημοφιλές φαινόμενο που παρουσιάστηκε στην Ευρώπη. Αρκετοί από τους πολυάριθμους χερσαίους πειρατές πουλούσαν διαφημιστικό χρόνο είτε για να καλύψουν τα έξοδα του σταθμού τους είτε για ψυχαγωγική προσομοίωση του επαγγελματικού εμπορικού ραδιοφώνου. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται και πολλοί αξιόλογοι αλλά ανεπίσημοι σταθμοί στο Βέλγιο και στην Γαλλία (Elliot, 1982: 114).

Ο πιο σημαντικός λόγος σύστασης των **ερασιτεχνικών πειρατικών σταθμών** δεν είναι ούτε πολιτικός αλλά ούτε εμπορικός , είναι αποκλειστικά ψυχαγωγικός.. Είναι ενδιαφέρουσα η επισήμανση του Elliot et al. ο οποίος υπογραμμίζει πως η διάκριση μεταξύ των τριών κατηγοριών δεν μπορεί να είναι απολύτως ξεκάθαρη, μια και αρκετοί εμπορικοί και ερασιτεχνικοί σταθμοί μεταδίδουν και πολιτικά μηνύματα αλλά και κάποιοι ερασιτέχνες πουλάνε διαφημιστικό χρόνο. Ο όρος «ερασιτεχνικός πειρατικός» δεν φαίνεται να είναι αποδεκτός θετικά από εκείνους

17. Για μια εκτενέστερη ανάλυση του Αμερικανικού παράκτιου, πειρατικού ραδιοφώνου βλ. Yoder, A. (2002) "Pirate Radio Stations Tuning in to Underground Broadcasts in the Air and Online", McGraw-Hill σελ. 153-174.

18 Για μια πλήρη αναφορά στην ιστορία του Radio Hauraki βλ. Blackburn, A.(1974) "Radio Hauraki. The shoestring pirates", Hodder and Stoughton, Auckland – London – Sydney. Φωτογραφικά τεκμήρια και λεπτομέρειες της ιστορίας του Radio Hauraki βρίσκονται επίσης στην διεύθυνση http://radioheritage.net/hauraki/default.asp, ημερομηνία επίσκεψης 19.7.2008 και στην επίσημη ιστοσελίδα του σημερινού Radio Hauraki http://www.hauraki.co.nz/History/ , ημερομηνία επίσκεψης 19.7.2008.

19 Πέρα από τα συνεχή οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζε το πειρατικό Radio Hauraki μια ακόμη σοβαρή δυσκολία που είχε ήταν πως εξέπεμπε σε απόσταση 50 μίλια από το Auckland σε εκτεθειμένα και εξαιρετικά επικίνδυνα ύδατα. Επίσης το περιορισμένο σύστημα ελέγχου εισαγωγών της Νέας Ζηλανδίας σήμαινε πως ο ακριβός εξοπλισμός που ήταν απαραίτητος για έναν ραδιοφωνικό σταθμό δεν ήταν διαθέσιμος στην τοπική αγορά (Blackburn, 1974:9-10).

που ασχολούνται με αυτό το είδος του ραδιοφώνου, γιατί θεωρούν τους εαυτούς τους υπερασπιστές της «ελεύθερης ραδιοφωνίας», ελεύθερης από τις κυβερνητικές ρυθμίσεις και υποστηρικτές ειδών μουσικής που δεν είναι διαθέσιμα από τους νόμιμους σταθμούς της χώρας τους. Οι ερασιτεχνικοί πειρατικοί σταθμοί είναι περιορισμένης ισχύος, χερσαίοι σταθμοί που λειτουργούν παράνομα και για σύντομες χρονικές περιόδους (συνήθως όχι παραπάνω από μια ώρα ανά μετάδοση) (Elliot, 1982: 115).

Η Μ. Βρετανία αποτελεί μια η χώρα όπου ακμάζει κατ΄εξοχήν το ερασιτεχνικό πειρατικό ραδιόφωνο καθώς περνά μέσα από διάφορες φάσεις εξέλιξης. Οι περισσότεροι ερασιτεχνικοί πειρατικοί σταθμοί άρχισαν να εκπέμπουν από τα μεσαία κύματα με την συνήθη τακτική να ηχογραφούν ολόκληρη την μετάδοση σε κασέτα και στην συνέχεια να μεταφέρουν τον αναμεταδότη και την κασέτα στην εξοχή όπου ένας αυτοσχέδιος διαβιβαστής κεραίας στηνόταν ανάμεσα σε δύο δέντρα και η κασέτα έπαιζε από την αρχή. Ο πρώτος ερασιτεχνικός πειρατικός σταθμός ήταν το Radio Free London που το ακολούθησαν το Radio Helen, το Radio Rose και το Radio Apollo, το οποίο στη συνέχεια δημιούργησε το "Helen Broadcasting Network" που εξέπεμπε σε τακτά χρονικά διαστήματα αλλά έπαψε να λειτουργεί το 1969.

Μια καινούρια φάση στην ερασιτεχνικό πειρατικό ραδιόφωνο της Μ. Βρετανίας ξεκίνησε το 1971, όταν το Radio Jackie άρχισε να εκπέμπει στην μπάντα των FM, που μέχρι τότε δεν ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής στους Βρετανούς ακροατές. Οι ερασιτεχνικοί πειρατικοί Βρετανικοί σταθμοί ειδικεύονται σε συγκεκριμένα είδη μουσικής ή δομές προγράμματος. Το 1971 ήταν επίσης η χρονιά που μερικοί ερασιτεχνικοί πειρατικοί Βρετανικοί σταθμοί εμφανίστηκαν στις συχνότητες των βραχέων κυμάτων γεγονός που αύξησε την εμβέλεια των σταθμών με αποτέλεσμα να μπορούν να ακούγονται σε μεγάλα τμήματα της Βρετανίας, της Ευρώπης αλλά και μερικές φορές και της Βόρειας Αμερικής (Elliot, 1982: 116).

Η ερασιτεχνική πειρατική ραδιοφωνία εμφανίστηκε και σε πολλές χώρες της Δυτικής Ευρώπης με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό οι πιο πρόσφατοι Ευρωπαίοι πειρατές να εκπέμπουν στα FM. Η Φιλανδία είχε τέτοιους σταθμούς όπως το Radio Idi Amin και Sound of Finland, αλλά και η πλειοψηφία των πειρατών της Ολλανδίας ήταν ερασιτέχνες. Επίσης, το 1970 μεγάλος αριθμός πειρατικών σταθμών εμφανίστηκε στην Ιταλία, οι οποίοι και νομιμοποιήθηκαν. Αλλά και οι Βρυξέλλες έχουν 100 σταθμούς σχεδόν το 90% στη γαλλική γλώσσα δεδομένου ότι είναι αποδεκτοί από το βελγικό γαλλόφωνο Υπουργείο Πολιτισμού. Από την άλλη μεριά οι φλαμανδόφωνοι πειρατές εξακολουθούν να δέχονται επιθέσεις γεγονός που τους έχει οδηγήσει σε πολιτικές αντιπαραθέσεις τόσο με άλλους πειρατές όσο και με πολιτικούς. Εκτός της Δυτικής Ευρώπης ερασιτεχνικοί πειρατικοί σταθμοί έχουν εμφανιστεί στην Ιαπωνία, την Ινδονησία, την Αυστραλία, τις ΗΠΑ, την Γιουγκοσλαβία και την Σοβιετική Ένωση (Elliot, 1982: 116).

Κοντά, αν και λιγότερο αναλυτική και με κάποιες διαφοροποιήσεις στην

τυπολογία του Elliot, είναι και αυτή του Jones που επισημαίνει πως υπάρχουν ποικίλοι κοινοί όροι για να περιγραφεί η παράνομη ραδιοφωνία ως : πολιτική, πειρατική, μυστική, εσωτερική, κατασκοπική κλπ Η **πολιτική (clandestine), παράνομη ραδιοφωνία** λειτουργεί με ένα συγκεκριμένο κοινό και έχει ένα συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος συνήθως στοχεύει στις παράνομες μεταδόσεις οι οποίες περιέχουν μηνύματα που αποβλέπουν στην κοινωνική αλλαγή. Γενικά η πολιτική πειρατική ραδιοφωνία εμφανίζεται παγκοσμίως και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πολιτική δραστηριότητα στην συγκεκριμένη περιοχή. Η **κατασκοπική (espionage) ραδιοφωνία** είναι επίσης συνηθισμένη και συχνά αποτελείται από σταθμούς που καθιστούν αισθητή τη παρουσία τους με «αριθμούς». Αυτές οι μεταδόσεις συνοδεύονται από μια σειρά αριθμών, συνήθως στα ισπανικά, τα αγγλικά ή τα γερμανικά και θεωρούνται πως είναι κωδικοποιημένα μηνύματα σε διεθνείς κατασκόπους.[20] Πολλές φορές επίσης αναφέρεται η χρήση του παράνομου ραδιοφώνου που αναμειγνύεται σε παράνομες ενέργειες, όπως λαθραία μεταφορά αλκοόλ στις ΗΠΑ (Jones, 1988:5 - 6)[21].

Η τυπολογία κατά Elliot και κατά Jones για την «ανεπίσημη ραδιοφωνία» περιλαμβάνει μια σειρά από υποδιαιρέσεις. Η έννοια της «ανεπίσημης ραδιοφωνίας» δεν ανάγεται μόνο σε εθνικό επίπεδο, είναι απαραίτητο να εξεταστεί διεθνώς η επιμέρους διάκριση που υπάρχει για την «ανεπίσημη ραδιοφωνία» σε τοπικό επίπεδο. Αν και η τυπολογία της «ανεπίσημης ραδιοφωνίας» σε τοπικό επίπεδο δεν φαίνεται να παρουσιάζει σημαντικές διαφορές αξίζει να παραθέσουμε εδώ μια σύντομη αναφορά στην κατηγοριοποίηση των πειρατικών σταθμών σε τοπικό επίπεδο στο διεθνή στίβο. Διακρίνονται τρία είδη μη-εμπορικής τοπικής ραδιοφωνίας[22]: α) ραδιοφωνικοί σταθμοί που προβάλλουν μέσα από ένα καθαρά

208. Αξίζει να σημειωθεί πως ο πρώην πράκτορας της CIA Miles Copeland έγραψε πως η CIA χρησιμοποιούσε ερασιτεχνικές μπάντες, για να μεταδώσει μηνύματα, συχνά με την μορφή ηχογραφήσεων με «διαπεραστικούς ήχους». Ο «διαπεραστικός ήχος» ηχεί σαν ένας υψηλός τόνος, όχι σαν μια κοινή παρεμβολή στο ραδιόφωνο, είναι όμως στην πραγματικότητα μια επιτυχημένη ηχογράφηση ενός μηνύματος που έχει γίνει από τον παραλήπτη και επιβραδύνεται στην κανονική του ταχύτητα για να επιτευχθεί η ηχογράφησή του (Jones, 1988:6).

219. Θεωρείται πως οι πρώτες ραδιοφωνικές παράκτιες μεταδόσεις έγιναν το 1930 από πλοία εκτός των χωρικών υδάτων της Καλιφόρνιας. Ένας μεγάλος αριθμός πλοίων χρησιμοποιήθηκε για να παρέχει συνεχείς υπηρεσίες τυχερών παιχνιδιών στα αγκυροβόλια πέρα από τα αμερικανικά σύνορα (Jones, 1988:6).

22. Ο όρος μη-εμπορική τοπική ραδιοφωνία αποτελεί μια τρίτη κατηγορία στην οποία ανήκουν σταθμοί που δεν είναι ούτε κρατικοί, ούτε εμπορικοί. Η μη-εμπορική τοπική ραδιοφωνία βασίζεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία αλλά χωρίς εμπορικούς σκοπούς και χρηματοδοτείται από μια μεγάλη ποικιλία πηγών. Σταθμοί αυτού του είδους δίνουν έμφαση στην τοπική τους έδρα και προσφέρουν εύκολη πρόσβαση σε διαφορετικές ομάδες και άτομα στην κοινότητα. Θέλουν να είναι ένα κανάλι επικοινωνίας για πολιτικά περιθωριοποιημένους, κοινωνικές και εθνικές μειονότητες και παρόμοιες ομάδες. Διεθνώς οι σταθμοί αυτοί ονομάζονται «κοινοτικά ραδιόφωνα», ένας όρος που χρησιμοποιείται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό των Κοινοτικά Προσανατολισμένων Ραδιοφώνων (AMARC). Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των «ελεύθερων» τοπικών ραδιοφώνων (FERL) χρησιμοποιεί τον όρο «ελεύθερα ραδιόφωνα». Η μελέτη των Kleinsteuber & Sonnenberg (1990:90-91) όπως και του Barboutis (1994) χρησιμοποιούν τον όρο μη-εμπορική τοπική ραδιοφωνία εντάσσοντας στον όρο αυτό όλους τους σταθμούς αυτού του είδους που έχουν όμοια χαρακτηριστικά αλλά μπορεί να έχουν διαφορετικές ονομασίες. Ο όρος αυτός υπογραμμίζει το γεγονός πως δεν υπάρχει μια κοινή ονομασία γι' αυτού του είδους το

εμπορικά προσανατολισμένο περιβάλλον ΜΜΕ β) ραδιοφωνικοί σταθμοί που στηρίζονται στην διαμαρτυρία ενάντια στο δημόσιο μονοπώλιο γ) ραδιοφωνικοί σταθμοί που ιδρύθηκαν και συνυπάρχουν με το κρατικό μονοπώλιο. Επίσης υπάρχουν μοντέλα που αντανακλούν μια ιδιαίτερη εθνική μορφή όπου στοιχεία από τα τρία είδη μπορούν να βρεθούν αναμεμιγμένα (Kleinsteuber & Sonnenberg, 1990: 96 - 97).

Το **πρώτο** και παλαιότερο είδος μη-εμπορικής τοπικής ραδιοφωνίας βασίζεται σε μια μακρά εμπειρία με εμπορικά ηλεκτρονικά μέσα. Αναπτύχθηκε σε χώρες όπως οι ΗΠΑ και αργότερα ο Καναδάς και η Αυστραλία όπου το κρατικό μονοπώλιο δεν πρωτοστάτησε ποτέ ή αν υπήρχε έσπασε πολύ γρήγορα. Στις περιπτώσεις αυτές δεν υπάρχουν προβλήματα αδειοδότησης γιατί η μη-εμπορική άδεια δίνεται από μια αρχή που ήδη υπάρχει και μοιάζει με αυτήν που δίνεται για εμπορικούς σκοπούς. Οι εμπορικές διαφημίσεις είτε απορρίπτονται παντελώς είτε επιτρέπονται μονάχα ανακοινώσεις χορηγών.

Το **δεύτερο** είδος προέκυψε από την κριτική σ' ένα μονοπωλιακό κρατικό σύστημα ενημέρωσης που θεωρήθηκε ξεπερασμένο και απομακρυσμένο από τους ακροατές. Το είδος αυτό αναπτύχθηκε κυρίως στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα ξεκίνησε στην Ιταλία και άνθισε στην Γαλλία, στο Βέλγιο και στην Ιρλανδία. Στην Ισπανία αναπτύχθηκε μια παραλλαγή του είδους, μερικές φορές συνδυασμένη με ισχυρά περιφερειακά στοιχεία (Καταλονία) και τοπικούς δήμους που κατείχαν άδειες. Στις αρχές του 1970 στην Ιταλία και αργότερα στην Γαλλία, ένα ξεκάθαρο πολιτικό έρεισμα ήταν συχνά η αρχή του «στρατευμένου ραδιοφώνου». Αργότερα η de facto κατάσταση που δημιουργήθηκε νομιμοποιήθηκε και τα μεγάλα εμπορικά συμφέροντα απέκτησαν κυρίαρχο ρόλο και θέση στην αγορά του ραδιοφώνου. Μόνο ένας περιορισμένος αριθμός μη εμπορικών προσπαθειών επιβίωσε από αυτή τη φάση του ανταγωνισμού. Το νομικό καθεστώς αυτών των μη εμπορικών σταθμών μοιάζει πολύ με αυτό του εμπορικού ραδιοφώνου. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν περιορίζονται από τον νόμο να μην μεταδίδουν διαφημίσεις και σε πολλές περιπτώσεις χρηματοδοτούν μερικές από τις δραστηριότητές τους με αυτόν τον τρόπο.

Το **τρίτο** είδος ήταν το αποτέλεσμα μιας «επανάστασης που επιβλήθηκε από πάνω». Τα ραδιοκύματα ήταν ανοιχτά πια σε ένα καθαρά τοπικό επίπεδο για μη-εμπορικές δραστηριότητες. Το κρατικό μονοπώλιο παραμένει σταθερό, ενώ το εμπορικό ραδιόφωνο είναι ακόμη παράνομο. Το είδος αυτό εμφανίστηκε στις Σκανδιναβικές χώρες (Δανία, Σουηδία, Νορβηγία). Στην Δανία και στην Νορβηγία οι εμπορικές διαφημίσεις στο ραδιόφωνο νομιμοποιήθηκαν πολύ πρόσφατα, αλλά σε περιορισμένο βαθμό. Ωστόσο η μη εμπορική βάση του ραδιοφωνικού οργανισμού είναι ακόμη απαραίτητη (Kleinsteuber & Sonnenberg, 1990: 97 - 98).

Αξίζει να σημειωθεί πως υπάρχουν ραδιοφωνικοί σταθμοί σε κάποιες χώρες που δεν εμπίπτουν σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες εξαιτίας των

ραδιόφωνο (Kleinsteuber & Sonnenberg ,1990:90-91)

διαφορετικών ραδιοφωνικών συστημάτων που ισχύουν σ' αυτές τις χώρες όπως Ελβετία, Φινλανδία, Ολλανδία και Μ. Βρετανία (Kleinsteuber & Sonnenberg, 1990: 98 - 99).

Μια ακόμη τυπολογική διάκριση που βοηθάει στην κατοχύρωση του όρου της πειρατικής ραδιοφωνίας είναι τα τρία είδη της τοπικής ραδιοφωνίας στην Δυτική Ευρώπη: α) εθνική β) ανεξάρτητη και γ) κοινοτική ραδιοφωνία. Η εθνική τοπική ραδιοφωνία χαρακτηρίζεται από το ήθος της δημόσιας ραδιοφωνίας, η ανεξάρτητη τοπική ραδιοφωνία λειτουργεί στο πρότυπο των «δυνάμεων της αγοράς» με νόμιμους και παράνομους - πειρατικούς σταθμούς που ανταγωνίζονται για ακροατές και για διαφημίσεις και οι κοινοτικοί τοπικοί σταθμοί[23] είναι ραδιοφωνικά υβρίδια που μπορούν να χαρακτηριστούν σύμφωνα με το αν ορίζουν την κοινότητα γεωγραφικά ή σύμφωνα με όρους προσανατολισμού αξιών (McCain & Lowe,1990: 90).

Η τυπολογική διάκριση που αφορά ειδικότερα στην ευρωπαϊκή τοπική πειρατική ραδιοφωνία και έχει πολλά κοινά με την κατά Elliot διάκριση της ανεπίσημης ραδιοφωνίας περιλαμβάνει τρεις σημαντικές κατηγορίες πειρατών: τους εμπορικούς, τους πολιτικούς και τους εξωτερικούς πειρατές. Οι **εμπορικοί πειρατές** εναγκαλίζονται επιχειρηματίες και ερασιτέχνες που τους ενδιαφέρει το κέρδος θέτοντας στην υπηρεσία τους την μετάδοση δημοφιλούς μουσικής ή απλά «κάνοντας ραδιόφωνο». Αυτοί οι πειρατές μεταδίδουν το πρόγραμμά τους παράνομα από αγκυροβόλια ακτών μεγάλων αστικών κέντρων ή με φορητούς χερσαίους μεταδότες. Οι περισσότερες χώρες με ακτές, με εξαίρεση την Ιταλία, είχαν τέτοιους σταθμούς. Η Μ. Βρετανία, η Ολλανδία και το Βέλγιο αποτελούν στόχο της πρόσφατης γενιάς πειρατών, ενώ στην Ιρλανδία έχουν σιγήσει πρόσφατα. Οι **πολιτικοί πειρατές** είναι παράνομοι σταθμοί που μεταδίδουν μηνύματα και μουσική πολιτικών / επαναστατικών ή μειονοτικών ομάδων. Αυτοί οι πειρατές μεταδίδουν το πρόγραμμά τους από «μυστικές» και συχνά μετακινούμενες χερσαίες τοποθεσίες. Η Γαλλία είχε πληθώρα τέτοιων πειρατών την δεκαετία του 1980. Οι **εξωτερικοί πειρατές** είναι συχνά νόμιμοι, αλλά προκαλούν προβλήματα γιατί προσελκύουν ακροατήριο από τους κρατικούς σταθμούς (McCain & Lowe, 1990: 88).

23 Οι κοινοτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: τους κοινοτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς της γειτονιάς και τους κοινοτικούς σταθμούς που υπηρετούν είτε μια συγκεκριμένη εθνική ομάδα είτε υπηρετούν ομάδα ανθρώπων που μοιράζονται ένα κοινό όφελος. Στην δεύτερη κατηγορία ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα σταθμού που ανήκει είναι το London Greek Radio. Το LGR πρωτοεξέπεμψε στις 8 Οκτωβρίου του 1983 για να καλύψει το κενό που υπήρχε για ψυχαγωγία και ενημέρωση στην ελληνική κοινότητα του Λονδίνου. Ο LGR μετέδιδε όχι μόνο μουσική αλλά και εκπαιδευτικά και πολιτιστικά προγράμματα, μια ώρα για γυναίκες, παιδικό πρόγραμμα και ζωντανά την Κυριακάτικη λειτουργία όπως και απευθείας ειδήσεις μέσω τηλεφωνικής ανταπόκρισης από την Κύπρο. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της κατηγορίας είναι ο σταθμός Voice of the Immigrants που ξεκίνησε όταν ο ιδιοκτήτης του Tommy Crystostomou απογοητεύτηκε από το πρόγραμμα του LGR. Το 60% του προγράμματος του σταθμού είναι αφιερώσεις και μαζί με την μουσική που προσφέρει απευθύνεται κατά κύριο λόγο στους Έλληνες που μένουν στην Αγγλία και ανήκουν κατά βάση στην εργατική τάξη (Hind & Mosco, 1985:61 & 68 &70).

1.1.2. Πειρατική ραδιοφωνία στην Ευρώπη: «Ο αέρας ανήκει σε όλους»

Στην παρούσα ενότητα θα αναλυθούν τα χαρακτηριστικά τριών χωρών, της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας σε σχέση με την γέννηση, την ανάπτυξη και την άνθιση του πειρατικού τους ραδιοφώνου. Στόχος της ενότητας είναι να δώσει ένα σύντομο προφίλ του πειρατικού ραδιοφώνου σε κάθε χώρα.

Η εμφάνιση της πειρατικής ραδιοφωνίας στην Μεγάλη Βρετανία

Η δημοφιλής μουσική της Μεγάλης Βρετανίας, όπως μεταδόθηκε από τους Beatles και παρόμοια συγκροτήματα είχε δημιουργήσει μια καινούρια μουσική παράδοση με διεθνή απήχηση κατά την δεκαετία του 1960 (Boyd, 1986: 85). Η περίοδος μεταξύ του 1964-1968 ήταν η καλύτερη εποχή του rock 'n' roll, μια εποχή που διέθετε την καλύτερη μουσική και τις καλύτερες συνθήκες στα ΜΜΕ για μαζική δημιουργική παραγωγή στον δημόσιο χώρο της Μ. Βρετανίας. Εδώ θα μπορούσε κάποιος να απολαύσει την ελευθερία της μουσικής εξέλιξης της ιστορικής εποχής που δεν θα μπορούσε να την ακούσει πουθενά αλλού στον κόσμο. Σε αυτή την μουσική αναγέννηση εντάχθηκαν οι Beatles, οι Rolling Stones, οι Who, ο Jimi Hendrix, οι Yardbirds, οι Cream, οι Them, οι Pink Floyd κ.α. (Lodge, 2003: 6 - 7).

Η βρετανική νεολαία έχοντας αποκτήσει το προσωπικό της τρανζίστορ έβρισκε τους τρεις εθνικούς και τους λιγοστούς περιφερειακούς σταθμούς του BBC πολύ παραδοσιακούς και ιδιαίτερα περιορισμένους αναφορικά με τη μετάδοση ηχογραφημένης μουσικής από τις συμβεβλημένες με μουσικούς δισκογραφικές εταιρείες. Η δημοφιλής μουσική που συγκινούσε τους νέους είχε παραγκωνιστεί εκτός από περιστασιακά προγράμματα "hit parade" (Boyd, 1986: 85). Το μονοπώλιο του BBC έτεινε να υποβαθμίζει και να τυποποιεί δυστυχώς τα πάντα (Lodge, 2003:7). Μέχρι το 1964 στην Μ. Βρετανία η κουλτούρα καθορίζονταν από την μεσαία τάξη και από παραδοσιακές αξίες της μεσαίας τάξης. Οι αξίες αυτές αντανακλούσαν στο πρόγραμμα του BBC και συγκεκριμένα ξεκινούσαν από τις ειδήσεις και έφταναν μέχρι την μουσική που μετέδιδε συνεχώς. Συνεπώς οι εναλλακτικές αξίες είχαν εκτοπιστεί λόγω του μονοπωλίου του BBC. Οι πειρατές όμως θα το άλλαζαν αυτό και θα προσπαθούσαν να αλλάξουν και την ραδιοφωνική πραγματικότητα. Για εκατομμύρια εφήβους και άλλους νέους ξαφνικά βρέθηκε ένας άλλος τρόπος. Ο ορισμός της μαζικής κουλτούρας και της πρόσβασης στην ελευθερία της έκφρασης δεν ήταν το δικαίωμα των λίγων προνομιούχων (Harris, 2007: xvi - xvii).

Η Βρετανία απολάμβανε επίσης μια δεκαετία σχετικής ευημερίας και εταιρείες προσανατολισμένες στους νέους είχαν μια περιορισμένη διέξοδο στο ραδιόφωνο μόνο για διαφήμιση προϊόντων. Θα έπρεπε λοιπόν να αγοράσουν χρόνο στο Radio Luxembourg, δημοφιλές στην Βρετανία από τις αρχές του 1930 αν και ήταν στον αέρα μόνο για 8 ώρες την μέρα. Η πειρατική εποχή της δεκαετίας του 1960 αναπτύχθηκε σε μια περίοδο που συχνά έβλεπε την νεότερη γενιά να επαναστατεί εναντίον γραφειοκρατικών δεσμεύσεων. Η συμμετοχή στην τοπική πειρατική ραδιοφωνία και η ακρόαση παράκτιων ραδιοφωνικών σταθμών ήταν πράξεις διαμαρτυρίας (Boyd, 1986:86). Με το ξεκίνημα των παράκτιων πειρατικών ραδιοφωνικών σταθμών ήρθε και μια πραγματική επανάσταση στην μουσική, στο ντύσιμο, στην αρχιτεκτονική, στο λόγο, στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις στάσεις. Φυσικά δεν μπορεί το πειρατικό ραδιόφωνο να συνδεθεί επιστημονικά με όλα αυτά, αλλά σίγουρα λειτούργησε καταλυτικά σε μια ευρύτερη σειρά γεγονότων που ακολούθησαν. Για πρώτη φορά στη δεκαετία του 1960 οι νέοι άνθρωποι γίνονταν μάρτυρες ενός καινούριου κόσμου, όπου μπορούσαν να εκφραστούν, να ντυθούν και να γίνουν πρωταγωνιστές με το δικό τους τρόπο (Harris, 2007: xvii).

Η βρετανική παράκτια πειρατική ραδιοφωνία ξεκίνησε την ημέρα πριν την Κυριακή του Πάσχα 1964, αν και νωρίτερα είχαν γίνει προσπάθειες, όταν το Radio Caroline ξεκίνησε την λειτουργία του. Στην τριετία που θα ακολουθούσε ένδεκα ακόμη σταθμοί ακολούθησαν το Radio Caroline (Boyd, 1986: 86). Το Radio Caroline που ξεκίνησε να εκπέμπει από ένα παλιό, σκουριασμένο και έτοιμο να βυθιστεί πλοίο στα ανοικτά των βρετανικών ακτών διέκοψε την λειτουργία του από το 1968 έως το 1972 και σταμάτησε οριστικά να λειτουργεί στις 20 Ιανουαρίου του 1979. Η ιστορία του ωστόσο είναι καθοριστική για την ιστορία του πειρατικού ραδιόφωνου μια και καλύπτει τα δεκαπέντε περίπου χρόνια των έντονων αλλαγών στο ραδιοφωνικό τοπίιο (Jeanneney,1999:330-331). Η δύναμη του προγράμματος του Radio Caroline North αναγόταν στο πως οι disc jockeys κατάφεραν να μιλήσουν μέσα από την ψυχή τους και οι ακροατές ένιωθαν πως μιλούσαν άμεσα σ' αυτούς. Ήταν οι ίδιοι οι πρώτοι οπαδοί του προγράμματός τους, το απολάμβαναν και γινόταν ένα με την μουσική. Όταν έβγαιναν στην στεριά παρακολουθούσαν τα μουσικά γεγονότα και επένδυαν όλα τα συναισθήματα και την ενέργεια που έπαιρναν από αυτά τα γεγονότα στο πρόγραμμά τους (Lodge, 2003:43&64). Οι disc jockeys έπρεπε να είναι συγχρωτισμένοι με την γενιά για την οποία έπαιζαν. Αυτό σημαίνει πως θα έπρεπε να είναι άτομα που πηγαίνουν σε συναυλίες, που θέλουν να γνωρίσουν τους νέους μουσικούς και θέλουν να σχετίζονται με την μουσική με κάθε τρόπο. Αυτό που συνήθιζε να τους λέει ο Tom Lodge είναι, πως πρέπει να διαλέγουν τον δίσκο που θα παίξουν πριν ακόμα ο δίσκος αρχίσει να παίζει και χωρίς καμία άλλη προετοιμασία, θα πρέπει να ακούνε το πρόγραμμά τους και έτσι να είναι σε θέση να παίξουν αυτό που είναι σχετικό. Αυτό είναι το μυστικό και με τον τρόπο αυτό θα είναι συντονισμένοι με το ακροατήριο τους αν θέλουν είναι εναρμονισμένοι με τις απαιτήσεις του κοινού (Chapman, 1992:109). Το πνεύμα στο

Radio Caroline ήταν ένα πνεύμα χαράς που ήταν μεταδοτικό, έκανε τους disc jockeys να αισθάνονται πως η ζωή είναι ωραία, αν και βρίσκονταν στην θάλασσα, έμεναν σε καμπίνες πλοίων, το απολάμβαναν και αυτό έβγαινε στα προγράμματά τους (Lodge, 2003:74). Οι ακροατές αισθάνονταν πως αυτό που άκουγαν δεν είχε ελεγχθεί από πριν, δεν προσπαθούσε να είναι κάτι διαφορετικό από αυτό που πραγματικά ήταν, δηλαδή μια ομάδα νεαρών που απολάμβαναν τα χρόνια του 1960 και το να παίζουν την καλύτερη μουσική που είχε ποτέ παραχθεί στον κόσμο[24] (Henry & Von Joel, 1984:73). Κάθε εβδομάδα λάμβαναν εκατοντάδες μεγάλους δίσκους και δίσκους 45 στροφών από τους οποίους μόνο λίγοι άξιζαν να παιχθούν στο ραδιόφωνο. Αν δεν υπήρχε το παράκτιο πειρατικό ραδιόφωνο πολλοί από αυτούς τους δίσκους και πολλοί από αυτούς τους μουσικούς δεν θα ακούγονταν ποτέ. Πριν αρχίσει να εκπέμπει το Radio Caroline υπήρχαν τέσσερις δισκογραφικές εταιρείας μετά ο δρόμος άνοιξε για πολλές (Lodge, 2003:52&58). Οι disc jockeys διάβαζαν συχνά γράμματα ακροατών στον αέρα, έκαναν συνεντεύξεις με γνωστούς μουσικούς της εποχής[25], προωθούσαν συναυλίες σε όλη την χώρα και ενθάρρυναν τους μουσικούς να είναι τολμηροί και καινοτόμοι στην μουσική τους (Lodge, 2003:56&114).Το Radio Caroline ήταν το τρίτο κύμα του ραδιοφώνου που έδωσε στην βρετανική νεολαία την μουσική που δεν είχε μέχρι εκείνη την στιγμή (Lodge, 2003:109) και επίσης συνέβαλε στην διάδοση της μουσικής μιας ολόκληρης γενιάς π.χ. των Μπήτλς (Jeanneney,1999:331). Ωστόσο το Radio Caroline δεν ασχολήθηκε αρχικά με την ποπ μουσική αλλά τους πρώτους 3-4 μήνες της εκπομπής του έπαιζε μουσική εύκολη στο άκουσμα και ποιοτική, «μετριοπαθή» μουσική. Πολλά από τα πρώτα προγράμματα του σταθμού είχαν ηχογραφηθεί στη στεριά και επομένως δεν είχαν τη φρεσκάδα των πειρατών, αν και μερικά προγράμματα ήταν πιο ποπ από κάποια άλλα και δεν διέφεραν ιδιαίτερα από τα πιο περιπετειώδη προγράμματα του Ελαφρού Προγράμματος του BBC (Chapman, 1992:66 -67).

Δυο ραδιοφωνικοί σταθμοί[26] ήταν συνώνυμοι με την παράκτια βρετανική ραδιοφωνία την δεκαετία του 1960, το Radio Caroline και το Radio London[27]. Οι

24. Για μια αναλυτική περιγραφή των δεκαετιών 1960-1980 από τους ίδιους τους disc jockeys των πειρατικών σταθμών της Βρετανίας βλ. Henry, S. and Von Joel, M. (1984) Pirate radio. Then and now, Blandford Press.

25. Ο Tom Lodge από τους πρώτους disc jockey του Radio Caroline πήρε συνέντευξη από τους Beatles στις 25 Μαρτίου του 1966 στην οποία ο Paul McCartney τάχθηκε ξεκάθαρα υπέρ των πειρατικών σταθμών και κατά του μονοπωλίου του BBC. Παρόμοια στάση κράτησε και ο George Harrison σε συνέντευξη με τον Ray Colman στις 6 Αυγούστου 1966 (Lodge, 2003:84 &102)

26. Για μια εκτενή αναφορά της ιστορίας των δύο σταθμών βλ. Chapman, R. (1992) Selling the sixties. The pirates and pop music radio, Routledge, σελ. 60 - 131.

27. Οι αρχικοί επενδυτές του Radio London ήταν ο Don Peirson, ο συντηρητικός δήμαρχος της Eastland του Τέξας, ο Tom Danaher, ένας έμπορος αυτοκινήτων και ιδιοκτήτης αεροδρομίου στην Wichita Falls, ο Mal Mcllwain, ιδιοκτήτης της Mcllwain εταιρείας Cadillac και ο Jack McGlothlin, ένας τεξανός μεγιστάνας πετρελαιοπαραγωγός. Το αρχικό διοικητικό συμβούλιο του Radio Caroline αποτελούνταν από τον C.E.Ross, ιδιοκτήτη του ομίλου εταιρειών Ross και από τον John Sheffield , πρόεδρο της Norcros. Οι δύο τους έλεγχαν το 83% των μετοχών του Radio Caroline. Ένας από τα στελέχη που άσκησε ιδιαίτερη επίδραση στο Radio Caroline αν και δεν ήταν μεγάλος μέτοχος, ήταν ο Jocelyn Stevens αρχισυντάκτης τότε του περιοδικού Queen, που

δύο αυτοί σταθμοί συγκέντρωναν τον μεγαλύτερο αριθμό ακροατών[28] που άκουγαν τους πειρατές, και χορηγούς που έκαναν διαφημίσεις σ' αυτούς. Αν και ήταν οι κορυφαίοι σταθμοί της εποχής, ωστόσο ήταν πολύ διαφορετικός ο τρόπος λειτουργίας τους και η γενικότερη φιλοσοφία τους. Ενώ το Radio Caroline προκάλεσε ξεκάθαρες εντάσεις που ελλοχεύανε και προκάλεσαν τις ευρύτερες ιδεολογικές εντάσεις της δεκαετίας του '60, το Radio London μεθόδευσε έτσι τις κινήσεις τους, ώστε να γίνει ένα νόμιμο, αμερικανοποιημένο εμπορικό ραδιόφωνο στην Μ. Βρετανία (Chapman, 1992:60). Μια ακόμη σοβαρή διαφορά μεταξύ τους ήταν πως το Radio London μπορούσε να στηριχθεί σε πολυεθνικούς συμμάχους, από μεταπολεμικούς κεφαλαιούχους μέχρι νέους και πλούσιους πετρελαιοπαραγωγούς μεγιστάνες, ενώ το Radio Caroline χρηματοδοτούνταν από μποέμ ευεργέτες που λειτουργούσαν μέσα στην αυτόνομη δημόσια σφαίρα του καπιταλισμού (Chapman, 1992:75 - 76).

Το Radio London ήταν θεωρητικά ένας πειρατικός σταθμός στην πραγματικότητα όμως εξελίχτηκε σε μια μεγάλη επιχείρηση που έτυχε, λόγω νομικών περιορισμών να εκπέμπει από ένα καράβι. Ξεκίνησε τις εκπομπές του στις 23 Δεκεμβρίου 1964 και ευθύς αμέσως έγινε φανερό πως η προσέγγιση του σταθμού στην ποπ μουσική ήταν τόσο καινούρια σε μερικούς από τους disc jockeys του σταθμού, όσο ήταν και στους ακροατές του. Αυτό που ουσιαστικά έκανε στο πρόγραμμά του το Radio London ήταν να υιοθετεί το αμερικανικό μοντέλο προγράμματος του Top 40 και να το ενσωματώνει στις εκπομπές του προς το Βρετανικό ακροατήριο. Απαγορευόταν στους disc jockeys να επιλέγουν τη μουσική που θα έπαιζαν στον αέρα, ενώ καθορίζονταν το Top 40 που είχε επιλεγεί γι' αυτούς από την διοίκηση του σταθμού. Στο αποκορύφωμα της επιτυχίας του ο κατάλογος επιτυχιών του Radio London[29] προηγούνταν 6 εβδομάδες από τον καθιερωμένο κατάλογο του BBC και του μαζικού τύπου. Σημειωτέον ότι το Radio London βγήκε στον αέρα με πλήρη ποσόστωση διαφημίσεων από τις οποίες η πλειοψηφία απευθύνονταν σε νοικοκυρές και όχι σε νεανικό κοινό (Chapman, 1992:81 - 87).

Στις 14 Αυγούστου του 1967 η βουλή πέρασε τον νόμο για τις θαλάσσιες παραβάσεις ραδιοφωνικής αναμετάδοσης (Marine and Broadcasting Offenses Act) που ουσιαστικά κήρυττε παράνομη οποιαδήποτε λειτουργία πειρατικών σταθμών.

ήταν από το πρώτο περιοδικό που έκανε ένα αναλυτικό άρθρο για την χρήση ναρκωτικών και ένα από τα πρώτα που έγραψε για φεμινιστικά θέματα (Chapman, 1992: 62&74).

28. Στην αρχή του 1966 ο Διευθυντής Πωλήσεων του Radio Caroline , Brian Scudder, ανέθεσε στην Εθνική Εταιρεία Δημοσκοπήσεων να διεξάγει έρευνα για το εμπορικό ραδιοφωνικό ακροατήριο. Η έρευνα έδειξε πως το 45% του πληθυσμού άκουγε έναν παράκτιο πειρατικό σταθμό και/ ή το Radio Luxembourg κατά την διάρκεια της εβδομάδας της έρευνας. Συγκεκριμένα τα ποσοστά ήταν ως εξής: Radio Luxembourg 8,818,000, Radio Caroline8,818,000,Radio London 8,140,000, Radio 390 2,633,000, Radio England 2,274,000, Radio Scotland 2,195,000, Britain Radio 718,000 (Harris, 2007:68).

29. Ο κατάλογος επιτυχιών του Radio London θεωρητικά φτιάχνονταν από το ίδιο το προσωπικό του σταθμού. Ωστόσο ο βαθμός στον οποίο οι διαφημιστές μπορούσαν να επηρεάσουν το παραγόμενο πρόγραμμα του σταθμού ήταν ενδεικτικός όταν π.χ. η Pepsi Cola έγινε χορηγός τμήματος του προγράμματος Top 40 (Chapman, 1992:89-90).

Στο τέλος του καλοκαιριού της ίδιας χρονιάς οι περισσότεροι πειρατές έπαψαν να λειτουργούν. Στο μεταξύ το BBC αποφάσισε να εκσυγχρονίσει τα ραδιοφωνικά του δίκτυα περιλαμβάνοντας μια εθνική, δημοφιλή μουσική υπηρεσία. Η πιο ριζοσπαστική αλλαγή αυτού του εκσυγχρονισμού ήταν εμπνευσμένη από τους πειρατές και ήταν το Radio 1, που ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 1967 μεταδίδοντας ασταμάτητα δημοφιλή μουσική που παρουσιάζονταν από disc jockeys. Πολλοί πειρατές των παράκτιων σταθμών αποκαταστάθηκαν εργασιακά στο BBC ή αργότερα στους Ανεξάρτητους Τοπικούς Ραδιοφωνικούς Σταθμούς, που ήταν εμπορικοί. Πιο συγκεκριμένα η νομοθεσία του 1972 επέτρεπε να συνάπτονται συμβόλαια για εμπορικούς Ανεξάρτητους Τοπικούς Ραδιοφωνικούς Σταθμούς σε όλη την Βρετανία που μετέδιδαν κυρίως μουσική για νέους και μουσική του Top 40 (Boyd, 1986: 86-88, Flichy, 1978:71).

Η δεκαετία του 1970 σημαδεύτηκε κυρίως από τους χερσαίους πειρατές που πρόσφεραν μια ποικιλία ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Το Radio Jackie είναι ένα αξιοπρόσεκτο παράδειγμα γιατί προσέλκυσε το ενδιαφέρον της νοτιοδυτικής κοινότητας του Λονδίνου. Λειτούργησε με δημοσιοποιημένη διεύθυνση και τηλεφωνικό νούμερο από το 1970 μέχρι την παύση της λειτουργίας του τον Φεβρουάριο του 1985[30]. Ο σταθμός συγκέντρωνε τεράστια χρηματικά ποσά για φιλανθρωπία, διαφήμιζε δουλειές για τους ανέργους, εντόπιζε χαμένα κατοικίδια ζώα, λάμβανε επαινετικές επιστολές από πολλούς από τους τοπικούς άρχοντες του Λονδίνου, μεταξύ των οποίων και μέλη της Βουλής. Το London Greek Radio, πιθανόν ο πιο γνωστός πολυπολιτισμικός πειρατικός σταθμός ακούγονταν από 150.000 Ελληνοκύπριους που ζούσαν στο Βόρειο Λονδίνο μέχρι την παύση της λειτουργίας του τον Φεβρουάριο του 1985. Ο σταθμός έγινε απαραίτητος στους ακροατές του στους οποίους άρεσε η μουσική του μπουζουκιού, τα μαθήματα γλώσσας, οι λειτουργίες της Ελληνορθόδοξης εκκλησίας και ανάμεσα σ' αυτά και μια Κυπριακή ραδιοφωνική σαπουνόπερα. Από την αρχή της λειτουργίας του, τον Οκτώβρη του 1983, ο σταθμός πίεζε την κυβέρνηση να του δώσει επίσημη μορφή, υποστηρίζοντας πως βοηθούσε και στον απεγκλωβισμό της γλωσσικής απομόνωσης των ηλικιωμένων, αλλά και στην επίλυση των προβλημάτων ταυτότητας των νεότερων. Πριν την παύση της λειτουργίας του το 1985, ο βουλευτής του εργατικού κόμματος Tom Cocks εκπόνησε πρόγραμμα για το σταθμό και οι ιδιοκτήτες και οι υποστηρικτές του σταθμού επισκέφτηκαν προσωπικά τη Βουλή των Λόρδων για να ζητήσουν την νομιμοποίησή του. Το Λονδίνο πιθανόν να είχε 20 τέτοιους σταθμούς που απευθύνονταν σε μια γεωγραφική περιοχή (Βόρειο Λονδίνο) ή μια πολιτιστική κοινότητα. Πριν από τις εφόδους στους πειρατικούς σταθμούς του Λονδίνου τον Φεβρουάριο του 1985 ο γραμματέας της Βουλής των Λόρδων Leon Brittan εξέδωσε μια ανακοίνωση που διαχώριζε «το κοινοτικό ραδιόφωνο από τους πειρατικούς σταθμούς που

30. Ως εγγεγραμμένη βρετανική επιχείρηση πλήρωνε ακόμη και ΦΠΑ για την διαφήμιση, αλλά δεν ήταν πρόθυμος ο σταθμός να πληρώσει τα πνευματικά δικαιώματα για τα μουσικά κομμάτια (Boyd, 1986: 88).

προκαλούν ενοχλήσεις, κλέβουν ειδήσεις και άλλο υλικό πνευματικής ιδιοκτησίας». Τον Ιούλιο του 1985 η κυβέρνηση ενέκρινε την αδειοδότηση 21 κοινοτικών ραδιοφώνων στην Μ. Βρετανία (Boyd, 1986: 88 - 90).

Η εμφάνιση της πειρατικής ραδιοφωνίας στην Γαλλία

Η Γαλλία είναι μια χώρα στην οποία άνθισαν οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί, οι λεγόμενοι και ελεύθεροι σταθμοί (*radios libres*) ή τα «Πράσινα» ραδιόφωνα της Γαλλίας που βρισκόταν κάτω από την επιρροή των πολιτικών κινημάτων[31] (Flichy, 1978: 71).Το αίσθημα της αντίστασης που προκάλεσε την άνθιση των ελεύθερων σταθμών σχετίστηκε κατά κύριο λόγο με την Ευρωπαϊκή πολιτική κουλτούρα της δεκαετίας του 1960. Για τους Γάλλους η πολιτική του Μάη του 1968 ήταν εκείνη η οποία κινητοποίησε τα γεγονότα που οδήγησαν σε λιγότερο από μια δεκαετία στα ελεύθερα ραδιόφωνα. Μερικοί Γάλλοι αναλυτές έχουν επισημάνει το φιλοσοφικό δεσμό μεταξύ της αρχής του «κινήματος της ελεύθερης ραδιοφωνίας» το 1977 και των γεγονότων του 1968. Συγκεκριμένα ο Collin περιγράφει την τοποθέτηση μικροφώνων σε τοποθεσίες της καθημερινής ζωής όπως καφέ, κάτω από κρεβάτια, μέσα σε γραφεία για να συλλέξουν την ιστορία των καθημερινών ανθρώπων και να βελτιώσουν το επίπεδο ζωής των πόλεων και των περιφερειών πάνω από αυτό της κεντρικής εξουσίας στο Παρίσι. Ο Collin ερμηνεύει αυτή την πολεμική ως πίστη στην ανωτερότητα του προφορικού λόγου που είναι αυθεντικός και ζωντανός σε αντίθεση με τις παραδοσιακές γραπτές μορφές έκφρασης. Αυτές οι απόψεις επανεμφανίζονται σε μια δήλωση αρχών που έγινε από μερικούς τοπικούς σταθμούς στην Βρετάνη τον Ιούλιο του 1981. Η πρώτη υποχρέωση αυτών των σταθμών είναι «να προωθήσουν την ανάπτυξη της πολιτιστικής ταυτότητας και την έκφραση μιας περιοχής ή συνοικίας». Κατά συνέπεια η σημαντική ώθηση πίσω από το γαλλικό τοπικό ραδιόφωνο ήταν η πολιτιστική πολιτική - μια αντίδραση εναντίον του απογοητευτικού κρατικού μονοπωλίου, αλλά αυτή προέκυψε από τον ακτιβισμό του 1960 (Miller, 1992: 265 - 266).

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970 μια πραγματική πρόκληση στο μονοπώλιο του ραδιοφώνου τέθηκε από την βάση της κοινωνίας. Τα νέα κοινωνικά κινήματα της περιόδου, το οικολογικό και το αντιπυρηνικό άρχισαν να υιοθετούν τις μεταδόσεις του πειρατικού ραδιοφώνου χρησιμοποιώντας το ως μέσο για την κοινωνική τους παρέμβαση. Τον Ιούνιο του 1975 γεννήθηκε το κίνημα των ελεύθερων ραδιοφωνικών σταθμών, όταν οι αρχισυντάκτες του σημαντικού περιοδικού για τα ΜΜΕ *Interferences* παρήγαγαν και μετέδωσαν με επιτυχία ένα πειρατικό πρόγραμμα κατά την διάρκεια μιας αντιπυρηνικής διαδήλωσης στο Παρίσι (Raboy, 1983:306). Η κίνηση των ελεύθερων σταθμών απέκτησε για πρώτη

31. Χρησιμοποιείται και ο γενικός όρος «παράλληλα ραδιόφωνα» που περιλαμβάνει τα τοπικά, ανεξάρτητα ή πειρατικά ραδιόφωνα. Ο όρος «παράλληλα ραδιόφωνα» χρησιμοποιείται με την έννοια πως οι τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί συνυπάρχουν με τους κρατικούς σταθμούς, είτε θεωρούνται ανεξάρτητοι (νόμιμοι) είτε πειρατικοί (παράνομοι) (Flichy, 1978: 69).

φορά δημοσιότητα τον Μάρτη του 1977 σε μια τηλεοπτική παρουσίαση, όπου πολλά πολιτικά πρόσωπα εξέθεταν τις θέσεις τους για τις επερχόμενες εκλογές του 1978. Ο εκπρόσωπος των οικολόγων έβγαλε από την τσέπη του ένα μικρό ραδιόφωνο και το συντόνισε στο Radio Verte[32] (Πράσινο Ραδιόφωνο) (Miller, 1992: 266, Λάμψα, 1978:18, Raboy, 1983:306). Τότε για πρώτη φορά ένα εθνικό ακροατήριο 15 εκατομμυρίων άκουσε το σήμα του καινούριου πολιτικού πειρατικού σταθμού. Το Παρισινό Radio Verte που πρέσβευε πως το τοπικό ραδιόφωνο θα πρέπει να είναι εναρμονισμένο με την τοπική κοινότητα, έγινε πρότυπο προς μίμηση από οικολογικούς σταθμούς σε άλλα τμήματα της χώρας (Flichy, 1978: 68&70). Από τότε που εμφανίστηκε και έγινε γνωστό το πρώτο ελεύθερο ραδιόφωνο άρχισαν να λειτουργούν πολλοί ελεύθεροι σταθμοί σε όλη την Γαλλία. Στους σημαντικότερους συγκαταλέγονται το Radio Verte - Fessenheim στην Αλσατία που ξεκίνησε για να ευαισθητοποιήσει την τοπική κοινότητα ενάντια στη δημιουργία ενός πυρηνικού αντιδραστήρα, το Radio Active στην Γκρενόμπλ, το Radio Beau Delire στη Λίλλη, κ.α. Οι σταθμοί αυτοί μετέδιδαν προγράμματα από πειρατικούς σταθμούς άλλων χωρών που αναφερόταν στο εργατικό κίνημα, στο φεμινιστικό κίνημα, στις συνθήκες ζωής των ξένων στην Γαλλία κοκ. Στόχος τους ήταν η δημιουργία ενός ένα ραδιοφώνου που να δίνει τον λόγο σε κάθε άνθρωπο και σημαντικό τους πλεονέκτημα η δυνατότητα της απευθείας επικοινωνίας τους με το «κοινό» (Λάμψα, 1978:18). Τον Σεπτέμβριο του 1977 ιδρύθηκε η πρώτη ομοσπονδία ελεύθερων σταθμών με την επωνυμία l' Association pour la liberation des ondes (ALO) και πολλές άλλες θα ακολουθούσαν (Raboy, 1983:306).

Η πίεση από το κίνημα των ελεύθερων σταθμών, που υποστηρίζονταν και από μεγάλη μερίδα των Γάλων διανοουμένων, ήταν τόσο έντονη που το 1978 η κυβέρνηση άρχισε να σκέφτεται να επιτρέψει τη λειτουργία ιδιωτικών σταθμών χαμηλής ισχύος. Στο μεταξύ οι αρχές παρεμπόδιζαν τα σήματα των ελεύθερων σταθμών και συνέλαβαν τους πολιτικούς πειρατές κατηγορώντας τους για «υποβάθμιση της κουλτούρας» θέτοντας σε κίνδυνο την «εθνική ενότητα», ενώ τον Ιούλιο του 1978 πέρασε νόμος που επέβαλε σοβαρές ποινές σε οποιονδήποτε παραβίαζε το κρατικό μονοπώλιο. Η καταστολή εξάλειψε σχεδόν όλους εκτός από τους πιο σοβαρούς πολιτικά ακτιβιστές: οικολόγους, φεμινίστριες, συνδικαλιστές, σεξουαλικές, εθνικές ή περιφερειακές μειονότητες και άλλα είδη ακτιβιστών που συνέχισαν να εκπέμπουν (Miller, 1992: 267, Raboy, 1983: 307). Στις 28 Ιουνίου του 1979 το Σοσιαλιστικό Κόμμα ξεκίνησε το *Radio Riposte* με μια σκληρή επίθεση από τον πρώτο γραμματέα Francois Mitterrand ενάντια στην κατάχρηση των ραδιοσυχνοτήτων από την κυβέρνηση. Ο αναμεταδότης μετέδιδε ακόμη, όταν

32 Σύμφωνα με τον Jeanneney (1999:333) η ελεύθερη ραδιοφωνία ξεκίνησε από την τηλεόραση όταν ο νεαρός αρχηγός των οικολόγων Brice Lalonde ξαφνικά αναφωνεί: «Έχω να σας πω ένα καλό νέο», παίρνει ένα ραδιόφωνο που είχε ακουμπισμένο στα γόνατά του το βάζει μπροστά του και ανακοινώνει: «Ακούτε καλά, ακούτε για πρώτη φορά τον ιδιωτικό ραδιοφωνικό σταθμό Radio Verte» Ένας συνεργάτης του λίγα μέτρα πιο πέρα στα παρασκήνια κρατούσε έναν σάκο μέσα στον οποίο υπήρχε ο πομπός.

η αστυνομία έκανε έφοδο στο κτίριο του Κόμματος με αποτέλεσμα ο Mitterand και οι συνεργάτες του να καταδικαστούν για παραβίαση του νόμου του 1974 για το μονοπώλιο στην ραδιοτηλεόραση[33] (Raboy, 1983: 307, Παπαγεωργίου, 1983: 33, Jeanneney,1999:334). Την εκλογική νίκη των σοσιαλιστών το 1981 ακολούθησε η επίσημη ανακοίνωση πως θα λήξει η παρεμπόδιση του κράτους στους ελεύθερους σταθμούς. Ο νόμος που υιοθετήθηκε για τα ΜΜΕ το 1981 εξασφάλιζε μια «ελεύθερη και πλουραλιστική έκφραση των ιδεών και των ρευμάτων που διατρέχουν τον κόσμο» και απαγόρευε την ραδιοφωνική διαφήμιση, αν και την άνοιξη του 1984 η κυβέρνηση υπαναχώρησε και αποδέχτηκε την αναπόφευκτη ανάγκη νομιμοποίησης της ραδιοφωνικής διαφήμισης (Miller, 1992: 267, Παπαγεωργίου,1983:33).

Κλείνοντας θα λέγαμε πως η τοπική ραδιοφωνία εμφανίστηκε στην Γαλλία εξαιτίας μιας οργανωμένης και αποφασιστικής πολιτιστικής πολιτικής σε επίπεδο βάσης. Θέματα που εμφανίστηκαν το 1968 επανεμφανίστηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980 ως απαιτήσεις για μεγαλύτερο πλουραλισμό στα ΜΜΕ, περισσότερη άμεση συμμετοχή από τους ακροατές στο να κάνουν το ραδιόφωνο δίκαιο και μια τελική άρνηση της ιδέας πως το ραδιόφωνο θα πρέπει να είναι όπλο του κράτους. Αυτοί οι στόχοι επηρεάστηκαν αναμφίβολα από τους Βρετανικούς και Σκανδιναβικούς πειρατικούς σταθμούς και από την απόλυτη πτώση του κρατικού μονοπωλίου στην ραδιοτηλεόραση της Ιταλίας (Miller, 1992: 273). Ο κοινωνιολόγος Felix Guattari ένας από τους εμψυχωτές του *Radio Tomate* υπογραμμίζει την σημασία του κινήματος της ελεύθερης ραδιοφωνίας στην υιοθέτηση μιας εναλλακτικής πολιτικής: «Το κίνημα των ελεύθερων σταθμών άνοιξε μια δυνατότητα επινόησης ενός καινούριου τρόπου να κάνει κάποιος ραδιόφωνο [...] .να δημιουργεί μια νέα σχέση με το κοινό [...] . να αναπτύσσει καινούριους τρόπους να αμφισβητεί την κοινωνία [...] . να προωθεί την εμφάνιση νέων τρόπων συλλογικής δράσης (reappropriation) (Raboy, 1983: 316).

Η εμφάνιση της πειρατικής ραδιοφωνίας στην Ιταλία

Η δεκαετία του 1960 είναι για την Ιταλία η αρχή της κρίσης της χριστιανοδημοκρατίας, η οποία σηματοδοτείται με την άνοδο του εργατικού κινήματος και της εκλογικής δύναμης του κομμουνιστικού κόμματος καθώς και με τη συμμετοχή των σοσιαλιστών στην κυβέρνηση που συνοδεύεται με το διορισμό στελεχών τους ως διευθυντικών στελεχών σε μια σειρά δημόσιων οργανισμών

33. Αμέσως μετά την καταγγελία του ο Mitterrand έκανε την ακόλουθη δήλωση: «Στην ιστορία της Γαλλίας υπήρξαν στιγμές που οι άνθρωποι έπρεπε να ρισκάρουν στο όνομα της ελευθερίας. Σήμερα είναι μια τέτοια στιγμή. Το οπτικοακουστικό μονοπώλιο έχει πειρατευθεί. Η ελευθερία του τύπου διώκεται. Μια μόνιμη απάτη έχει διαπραχθεί στην κρατική ραδιοτηλεόραση. Eh bien! Θα το πω όσο πιο δυνατά μπορώ, οι πειρατές είναι ο Πρόεδρος και η κυβέρνησή του. Γι' αυτό το Σοσιαλιστικό Κόμμα αποφάσισε μια μεγάλη εκστρατεία για να γνωστοποιήσει στην κοινή γνώμη το βαθμό στον οποίο απειλείται η ελευθερία της πληροφορίας στην χώρα μας » (Raboy, 1983:307).

όπως π.χ. στον οργανισμό ραδιοφωνίας και τηλεόρασης. Μετά το 1968 και τους μεγάλους εργατικούς αγώνες του 1969 η κρίση οδηγεί σε μια πρώτη διάσπαση: ο κρατικός οργανισμός χωρίζεται σε δύο τμήματα, το ένα, στο οποίο ανήκουν οι μεγάλοι σε ακροαματικότητα σταθμοί, ελέγχεται από την χριστιανοδημοκρατία και το άλλο στο οποίο ανήκουν το 1ο ραδιοφωνικό πρόγραμμα και το 2ο τηλεοπτικό κανάλι από τα αριστερά κόμματα. Την ίδια περίοδο αρχίζει μια δημοσιογραφική εκστρατεία για την «ελευθερία της αντένας», το δικαίωμα ιδιωτών να δημιουργήσουν ραδιοφωνικούς σταθμούς και υποστηρίζεται από οικονομικά συγκροτήματα, επιχειρήσεις, εκδοτικούς οίκους ακόμη και προοδευτικές ομάδες (Καρυώτης, 1978:16).

Η έκφραση «ελεύθερη ραδιοφωνία» γεννήθηκε στην Ιταλία γύρω στο 1968 – 69 όταν το Groupe Danilo Dolci εκπέμπει παράνομα στην Σικελία μέσω ενός πομπού εγκατεστημένου στην πόλη Partinici με σκοπό να φέρνει στο φως τις αδικίες που υφίστανται οι κάτοικοι της σικελικής πόλης Belia. Η πραγματική ανάπτυξη των τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών αρχίζει το 1975 με τους τρεις πρώτους ελεύθερους σταθμούς που θα έχουν και μεγάλη διάρκεια ζωής: το Radio Emmanuel στην Αγκώνα, το Radio Milano International και το Radio Parme (Jeanneney, 1999:331). Πιο συγκεκριμένα τον Ιανουάριο του 1975 ένας επιχειρηματίας και ένας δημοσιογράφος ιδρύουν το Radio Parma, τον πρώτο ανεξάρτητο ραδιοφωνικό σταθμό στα FM. Ακολουθούν δεκάδες άλλοι κυρίως μουσικοί σταθμοί που μεταδίδουν και διαφημίσεις. Τον Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς εμφανίζονται οι πρώτοι «κόκκινοι» σταθμοί από εξωκοινοβουλευτικές αριστερές ομάδες. Οι ελεύθεροι σταθμοί πολλαπλασιάζονται και αρχίζουν να γίνονται ενοχλητικοί. (Παπαγεωργίου, 1983: 32). Στα τέλη του 1975 – αρχές του 1976 οι ελεύθεροι σταθμοί θα φτάσουν τους 300 (Jeanneney, 1999:331). Η Ιταλία γίνεται ο παράδεισος των πειρατών. Παρόλα αυτά σύντομα ξεκινάει η κρατική καταστολή με την αστυνομία να κάνει κατάσχεση του υλικού του Radio Braonde rosse την ώρα που ο Ντάριο Φο κάνει μια εκπομπή και πολλά παρόμοια περιστατικά να ακολουθούν. Ωστόσο είναι η εποχή που η Ιταλία ζει στον δικό της ρυθμό μια και τα συνδικάτα, οι φοιτητές και τα κοινωνικά κινήματα θα υπερασπισθούν την ύπαρξη και την λειτουργία των ελεύθερων σταθμών με θετικά αποτελέσματα[34]. Θα επιτύχουν την ψήφιση του νόμου 103 στην Βουλή τον Ιούλιο του 1976 εκμεταλλευόμενοι την ανεπαρκή συνταγματική κατοχύρωση της κρατικής κυριαρχίας και την συνταγματική μνεία πως «ο αέρας ανήκει σε όλους». Ο νόμος κηρύσσει παράνομο το μονοπώλιο της RAI και καθιστά νόμιμους τους ελεύθερους σταθμούς που εκπέμπουν στα FM. Η νομιμοποίηση της ελεύθερης ραδιοφωνίας στην Ιταλία θα πυροδοτήσει ανάλογες προσπάθειες στην υπόλοιπη Ευρώπη

34 Σύμφωνα με τον Jeanneney (1999:331) το Συνταγματικό Δικαστήριο της Ιταλίας ενέκρινε τις άδειες λειτουργίας των τοπικών ραδιοσταθμών – γεγονός στο οποίο προηγείται από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες- υπό την πίεση του μεγάλου αριθμού των ελεύθερων σταθμών. Η έγκριση αυτή αυξάνει εκ νέου τον αριθμό των σταθμών: το 1977 λειτουργούν 1500 σταθμοί στην Ιταλία από τους οποίους οι 250 στην Νάπολι.

(Παπαγεωργίου, 1983: 32). Μέσα σε δύο χρόνια η Ιταλία γίνεται και πάλι ο παράδεισος της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης. Σε κάθε πόλη υπάρχουν τοπικοί ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί όλων των ειδών: πολιτικοί, εμπορικοί, θρησκευτικοί, πορνογραφικοί[35] κλπ. (Καρυώτης, 1978:16).

Μεγάλο κεφάλαιο στην ραδιοφωνική γεωγραφία της Ιταλίας αποτελούν οι πολιτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί ή δημοκρατικοί σταθμοί ή «σταθμοί του κινήματος» ή ελεύθεροι σταθμοί (*radio libere*)[36]. Ξεκίνησαν την ίδια περίοδο σε όλες τις ιταλικές πόλεις και έφταναν το 1978 τους 100. Τα κύρια χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα ήταν πως το πρόγραμμα τους προσανατολίζεται στα προβλήματα της καθημερινότητας με δελτία ειδήσεων βασισμένα πάνω στην πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα. Επιπλέον καλλιεργούν μια εντελώς καινούρια και ριζοσπαστική σχέση με τους ακροατές, καθιστώντας τους ενεργούς συμμετέχοντες και σχολιαστές του περιεχομένου των εκπομπών τους. Οι σταθμοί αυτοί προσπαθούν να διαλύσουν την παραδοσιακή παθητική σχέση του ακροατή με τον σταθμό. Ακόμη οι πολιτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί γίνονται ανοιχτά όργανα συζήτησης καθώς πολλές φορές η λειτουργία τους προσφέρεται σε συγκεκριμένες επιτροπές ή ομάδες (π.χ. επιτροπές ανέργων, ομάδες γυναικών κλπ). Οι περισσότεροι από τους πολιτικούς σταθμούς ανήκουν στον χώρο της επαναστατικής αριστεράς, δεν είναι όμως όργανα συγκεκριμένων πολιτικών ομάδων[37]. Από τους σταθμούς αυτούς μεταδίδονται σε απευθείας σύνδεση γενικές συνελεύσεις, πολιτικές και μουσικές εκδηλώσεις σαν μια προσπάθεια διάχυσης στην πόλη μιας κινητοποίησης. Πολλές φορές συνδέονται με τα σχολεία ή τα εργοστάσια που έχουν καταληφθεί ή είναι σε απεργία και οργανώνονται κέντρα συλλογικής παρακολούθησης των εκπομπών. Άλλες φορές πάλι οι σταθμοί αυτοί λειτουργούν ως μέσο για την διοργάνωση μιας συνέλευσης ή μιας διαδήλωσης (Καρυώτης, 1978:16-17& 19).

Η λειτουργία των πολιτικών σταθμών είναι διαφορετική στις μεγάλες πόλεις, έχουν ακόμη και διαφορετικό όνομα, οι περισσότεροι ονομάζονται «σταθμοί του κινήματος» γιατί στις κινητοποιήσεις του 1977 έπαιξαν σπουδαίο ρόλο κάνοντας άμεσες περιγραφές των διαδηλώσεων, δίνοντας μια ακριβή συνολική εικόνα των

35. Το 1978 οι ιδιωτικοί σταθμοί σε ολόκληρη την Ιταλία ξεπερνούσαν τους 1900 (Καρυώτης, 1978:17).

36 Οι πρώτοι ιταλικοί ελεύθεροι σταθμοί (radio libres) έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση στα αριστερά κινήματα της Δυτικής Γερμανίας και είναι γεγονός πως οι πρώτοι ραδιοερασιτέχνες στην Δυτική Γερμανία άντλησαν έμπνευση τόσο από το ραδιοφωνικό κίνημα των Γερμανών εργατών του 1920 όσο και από τα ελεύθερα ραδιόφωνα (radio libres) κατά μήκος των συνόρων στην Γαλλία και την Ιταλία (Pinseler, 2008:68-69).

37. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Radio Popolare στο Μιλάνο-ενός από τους καλύτερα οργανωμένους και πιο δημοφιλής δημοκρατικούς σταθμούς - που το ιταλικό κομμουνιστικό κόμμα παρόλο που συμμετείχε στο ραδιόφωνο, αρνήθηκε να συμμετάσχει στην δημιουργία του ραδιοφωνικού σταθμού γιατί ήθελε να τον ελέγχει. Ζήτησε την πλειοψηφία της εταιρείας, ενώ η αρχική συμφωνία απέκλειε να έχει κάποια πολιτική δύναμη την πλειοψηφία. Στην συνέχεια μπήκαν συνδικάτα, αριστεροί σοσιαλιστές,, οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς με τον όρο να παραμείνουν μειοψηφίες μέσα στο Radio Popolare. Ο Πιέρο Σκαραμούτσι, διευθυντής του Radio Popolare υποστηρίζει πως «όταν μια πολιτική δύναμη παίρνει ένα ΜΜΕ, το δολοφονεί» (Παναγόπουλος, 1994:26).

συγκρούσεων που βοηθούσε αρκετά τους διαδηλωτές(Καρυώτης, 1978: 17). Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου σταθμού είναι το Radio Alice[38] στην Μπολώνια όπου το 1976 ξεσπούν φοιτητικές ταραχές και στην διάρκεια μιας σύγκρουσης με την αστυνομία σκοτώνεται ένας ακροαριστερός, ο Francesco Lo Russo. Το Radio Alice ανακοινώνει την είδηση και οργανώνει την εξέγερση, που επί δύο μέρες συνταράσσει την Μπολώνια, καθοδηγώντας τις κινήσεις των εξεγερθέντων από το ένα οδόφραγμα στο άλλο (Jeanneney, 1999:331-332). Αντίθετα στις μικρές πόλεις οι δημοκρατικοί σταθμοί επιδιώκουν να γίνουν μέσα συσπείρωσης ενός μεγάλου αριθμού πολιτικοποιημένων στοιχείων, κατορθώνουν να έχουν μεγαλύτερη ακροαματικότητα και σε άλλες κοινωνικές ομάδες εκτός από τους νέους και συνεπώς προχωρούν προς μια πιο πραγματική κοινωνική συμμετοχή (Καρυώτης, 1978: 17).

Η Ιταλία ήταν η πρώτη χώρα που εισήγαγε το αμερικανικό μοντέλο ραδιοφώνου με disc-jockey και υιοθέτησε την μορφή του εμπορικού ανεξάρτητου ραδιοφώνου (Flichy,1978:71). Οι εμπορικοί σταθμοί[39] συνδέονται με συγκεκριμένες οικονομικές επιχειρήσεις ή οργανισμούς, έχουν ως στόχο τους να αποκτήσουν χαρακτήρα επιχείρησης, χρησιμοποιούν τον σταθμό για την προσέλκυση διαφήμισης, απευθύνονται σε νέους και η γλώσσα που χρησιμοποιούν είναι αυτή της καθημερινότητας των νέων ενώ το μουσικό τους πρόγραμμα είναι τέτοιο ώστε να μπορεί να συγκινεί το νεανικό ακροατήριο (ροκ, τζαζ κλπ). Πιο συγκεκριμένα υιοθετούν το αμερικανικό μοντέλο παραγωγής προγραμμάτων που σημαίνει πως το 70% του χρόνου εκπομπής αφιερώνεται στην μουσική, η ενημέρωση είναι υποτυπώδης, ενώ η επικοινωνία με τους ακροατές περιορίζεται στις αφιερώσεις. Στους εμπορικούς σταθμούς ανήκαν τα 2/3 των ιδιωτικών σταθμών ολόκληρης της Ιταλίας το 1978 και ξεκίνησαν παρά τις αντιδράσεις των χριστιανοδημοκρατών[40] και άλλων πολιτικών κομμάτων, πριν ακόμη ξεκαθαριστεί η κατάσταση στα ραδιοτηλεοπτικά πράγματα (Καρυώτης, 1978: 17 - 18).

1.1.3 Τυπολογία πειρατικών σταθμών στην Ελλάδα

Η κατηγοριοποίηση των πειρατικών σταθμών ενέχει μια ποικιλία παραγόντων που

38 Το Radio Alice στην Μπολώνια μαζί με το Radio Popolare στο Μιλάνο άλλαξαν ριζικά τον τρόπο οργάνωσης και παραγωγής του ραδιοφώνου. Σύμφωνα με την Ιταλική Ομοσπονδία Δημοκρατικών Ραδιοφωνικών Σταθμών στόχευαν σε: 1)μια συλλογική παραγωγή προγραμμάτων και αυτό – οργάνωσης του ραδιοφωνικού σταθμού 2) ελεύθερη πρόσβαση των πολιτών που επηρεάζονταν προσωπικά από κάτι στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα 3) μορφές επικοινωνίας που δεν είχαν διαμεσολαβητές. Κατά συνέπεια αυτά τα ραδιόφωνα ενθάρρυναν και συντόνιζαν τους ακροατές να γίνουν ενεργοί συντελεστές στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα (Pinseler, 2008:69).

39 Σύμφωνα με τον Jeanneney (1999:332) οι εμπορικοί ραδιοσταθμοί που σιγά – σιγά θα κυριαρχήσουν επί των τοπικών, όταν δεν είναι πολιτικού χαρακτήρα είναι πορνογραφικού: το Radio Luna επινοεί το ραδιοφωνικό στριπ-τηζ. Μετά το 1975 οι εμπορικοί ραδιοσταθμοί συνενώνονται στην «Εθνική Ένωση Ανεξάρτητης Ραδιοφωνίας».

40. Αξίζει να σημειωθεί πως διάφοροι χριστιανοδημοκράτες τοπικοί άρχοντες ίδρυσαν δικούς τους σταθμούς για να υποστηρίξουν τα προσωπικά και πολιτικά τους συμφέροντα (Καρυώτης, 1978:18)

την ορίζουν. Μια αρκετά κοινή διάκριση γίνεται με βάση το περιεχόμενο του προγράμματος του πειρατικού σταθμού, τον γενικότερο στόχο του, την σχέση του με τον ακροατή. Η δεύτερη διάκριση μπορεί να γίνει με βάση τον τρόπο οργάνωσης των πειρατικών σταθμών, ενώ η τρίτη είναι εφικτό να γίνει με βάση το φάσμα συχνοτήτων στο οποίο εκπέμπουν οι πειρατές. το οποίο μπορεί να γίνει και σημείο αναφοράς για άλλα χαρακτηριστικά..

Σύμφωνα με τον Μπαρμπούτη (2001:133,139) οι πειρατές και κατ' επέκταση οι πειρατικοί τους σταθμοί διαχωρίζονται σε μουσικούς και πολιτικούς. Η ουσιαστική διαφορά μεταξύ μουσικών και πολιτικών πειρατών είναι πως οι μουσικοί πειρατές αμφισβητούν τις καθιερωμένες ραδιοφωνικές πρακτικές και προκαλούν το κρατικό μονοπώλιο σε ένα συμβολικό επίπεδο που σχετίζεται με τα βαθύτερα όνειρα και τις επιθυμίες των ακροατών που μπορούν να ενεργοποιηθούν με τα προγράμματα των πειρατών. Από την άλλη πλευρά στην περίπτωση των πολιτικών πειρατών η ανοικτή πρόκληση στο κρατικό μονοπώλιο είναι υπαρκτή σε ένα πιο πραγματικό επίπεδο, στο οποίο οι πειρατές δεν διστάζουν να θίξουν θέματα της τρέχουσας κοινωνικής και πολιτικής επικαιρότητας και να διεκδικήσουν το δικαίωμα του καθενός να κάνει το ίδιο στο ραδιόφωνο (Μπαρμπούτης, 2001: 140-141). Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε πως οι μουσικοί πειρατές χρησιμοποιούν έναν συμβολικό τρόπο αντίστασης στο κρατικό μονοπώλιο κυρίως μέσω της μουσικής, αντίθετα οι πολιτικοί πειρατές ανοίγουν έναν δημόσιο διάλογο για το θέμα της ελεύθερης ραδιοφωνίας μέσω του πομπού τους και βέβαια και για άλλα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα.

Πολύ κοντά στον διαχωρισμό του Μπαρμπούτη είναι και ο διαχωρισμός μεταξύ ψυχαγωγικών ή εμπορικών πειρατικών σταθμών και πολιτικών πειρατικών σταθμών. Οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί κάνουν την εμφάνισή τους για πρώτη φορά στην Ελλάδα με τον παράνομο σταθμό του Πολυτεχνείου, με τον ραδιοφωνικό πομπό στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης και τον ραδιοφωνικό πομπό που στήθηκε στην συνέχεια στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας. Οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί στην Ελλάδα προέκυψαν μέσα από το φοιτητικό κίνημα[41] (Καρυώτης, 1978:14).

Οι πολιτικοί πειρατικοί σταθμοί κατατάσσονται, σύμφωνα με τον Μπαρμπούτη (2001:141), σε τρείς κατηγορίες. Η διάκριση αυτή γίνεται με γνώμονα τον τρόπο δημιουργίας και οργάνωσης των σταθμών. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται ραδιοφωνικοί σταθμοί που στήνονται από ομάδες φοιτητών και «ομάδες προάσπισης του δημοσίου συμφέροντος» που διεκδικούν το δικαίωμα της ελεύθερης ραδιοφωνίας και την δημιουργία εναλλακτικών μορφών

41Υπήρχαν βέβαια δύο σχέδια - τα οποία ποτέ δεν πραγματοποιήθηκαν - για την ίδρυση ελεύθερων πολιτικών πειρατικών σταθμών την περίοδο της δικτατορίας. Το πρώτο σχέδιο ήταν η ιδέα του Ανδρέα Παπανδρέου για την λειτουργία ενός πειρατικού σταθμού πάνω σε πλοίο με αντιδικτατορικό πρόγραμμα που θα βρισκόταν λίγο έξω από τα ελληνικά χωρικά ύδατα. Το δεύτερο ήταν το σχέδιο της Επιτροπής για την Αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα που προγραμμάτιζε να ιδρύσει ραδιοφωνικό σταθμό με πρόγραμμα πολιτικού περιεχομένου και με εμβέλεια μέχρι την Ελλάδα (Καρυώτης, 1978:14).

ραδιοφωνίας. Στην κατηγορία αυτή ανήκει ο παράνομος ραδιοφωνικός σταθμός του Πολυτεχνείου, ισχύος 255 Watt ο οποίος ξεκίνησε τη λειτουργία του στις 15 Νοεμβρίου 1973 από τους 1150 χιλιόκυκλους καλώντας τον λαό σε γενική απεργία και εξέγερση και ζητώντας την συνένωση εργατών και φοιτητών με σκοπό την ανατροπή του καθεστώτος των συνταγματαρχών (Λακόπουλος, 1986: 54, Ρουμελιώτης, 1991: 253, Μπαρμπούτης, 2001:142).

Ο παράνομος ραδιοφωνικός σταθμός του Μετσόβιου Πολυτεχνείου λειτούργησε στην διάρκεια της εξέγερσης των φοιτητών το 1973 και έπαιξε έναν πολύ ουσιαστικό ρόλο γιατί κατάφερε, με στοιχειώδη μέσα να αξιοποιήσει την αμεσότητα και την ζωντάνια του ραδιοφωνικού λόγου και να αποτελέσει πρότυπο ραδιοφωνικού προγράμματος. Ήταν το πρώτο πειρατικό/ερασιτεχνικό πρόγραμμα που μέσα σε λίγες ώρες αμφισβήτησε το καθεστώς των συνταγματαρχών, μαζικοποίησε μια αδύναμη εξέγερση που θα μπορούσε να πνιγεί από τους καθοδηγητές των πολιτικών ομάδων και ανάγκασε τους συνταγματάρχες να χρησιμοποιήσουν το στρατό για να τον αναγκάσουν να σιγήσει. Αξίζει να σημειωθεί πως πολλοί είχαν σκεφτεί να θέσουν το ραδιόφωνο στην υπηρεσία της αντίστασης πριν στηθεί ο πομπός του Πολυτεχνείου (Λακόπουλος, 1986: 54).

Στο ίδιο πνεύμα αλλά σε μικρότερη έκταση και μια μέρα μετά την λειτουργία του πομπού στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στις 16 Νοεμβρίου, λειτούργησε και ο ραδιοφωνικός σταθμός στην Πολυτεχνική Σχολή της Θεσσαλονίκης. Η κατάληψη στην Πολυτεχνική Σχολή Θεσσαλονίκης[42] άρχισε το πρωί της Παρασκευής 16 Νοεμβρίου 1973 και έληξε με δραματικό τρόπο λίγες ώρες μετά τα μεσάνυχτα καθώς οι φοιτητές υποχρεώθηκαν σε αποχώρηση και αρκετοί από αυτούς συνελήφθησαν και βασανίστηκαν (Ρούμπος, 2007). Όλο αυτό το 24ώρο ο παράνομος ραδιοφωνικός σταθμός μετέδιδε μηνύματα κατά της δικτατορίας και έκανε εκκλήσεις στους ακροατές του για συσπείρωση στον αγώνα ενάντια στο δικτατορικό καθεστώς[43]. Στην Συντονιστική Επιτροπή της κατάληψης έφταναν εκατοντάδες χαρτάκια με συνθήματα και κείμενα που θα εκφωνούνταν από τον ραδιοφωνικό σταθμό, ο φοιτητής της Νομικής και μέλος της Συντονιστικής

42 Για μια αναλυτική περιγραφή των γεγονότων στην κατάληψη του Πολυτεχνείου της Θεσσαλονίκης βλ. Ιορδάνογλου Χ. (2002) «Γερνώντας μαζί με την Τρίτη Ελληνική Δημοκρατία», εκδ. Παρατηρητής, σελ.74-85.

43 Ενδεικτικά αναφέρουμε χαρακτηριστικές εκκλήσεις του ραδιοφωνικού σταθμού του Πολυτεχνείου Θεσσαλονίκης: «Βρισκόμαστε στο τρίτο προπύργιο της Ελλάδα…Αυτή την στιγμή επαληθεύουμε την παράδοση που μας θέλει στην πρώτη γραμμή του αγώνα για λαϊκή κυριαρχία… Διαδηλώνουμε την αντίθεσή μας στο δικτατορικό καθεστώς που έχει καταλύσει κάθε έννοια ελευθερίας, δικαιοσύνης και εθνικής κυριαρχίας….» και «Έλληνες, σας μιλά το Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ενωθείτε μαζί μας στον κοινό αγώνα ενάντια στην φασιστική χούντα, που οδήγησε την χώρα μας στο γενικό ξεπούλημα». Λίγα λεπτά πριν αρχίσει η αποχώρηση των φοιτητών τα ξημερώματα του Σαββάτου 17 Νοέμβριου ο ραδιοσταθμός μεταδίδει το τελευταίο μήνυμα: «Σας μιλάμε από το ραδιοφωνικό σταθμό του ελεύθερου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Αν ο στρατός μας χτυπήσει, αν πέσει έστω και ένας πυροβολισμός, κανείς δεν μπορεί να είναι ανεύθυνος γι' αυτό…Ζητάμε από τους στρατιώτες να καταλάβουν ότι είμαστε αδέλφια, ότι ο εχθρός μας είναι κοινός…Απευθύνουμε στον ελληνικό λαό και σε ολόκληρο τον ελεύθερο κόσμο έκκληση να πάρει θέση. Ζητούμε από τους στρατιώτες να μην υπακούσουν σε μια διαταγή για πυροβολισμό. Ζητούμε να πάρετε θέση…» (Ζαφείρης, 2007:175).

Επιτροπής κατάληψης Θανάσης Ακριβόπουλος τα ενέκρινε και τα υπέγραφε πριν φύγουν για τον σταθμό (Ρούμπος, 2007). Τον σταθμό τον συναρμολόγησαν δύο πρωτοετείς φοιτητές του Πολυτεχνείου ο Μιχάλης Λαζαρίδης και ο Μίνως που ήταν ερασιτέχνες ραδιοφωνατζήδες[44] ενώ η βασική εκφωνήτρια του σταθμού ήταν η φοιτήτρια της Πολυτεχνικής σχολής Κλεοπάτρα Παπαγεωργίου(Ζαφείρης, 2007:177).

Ένα ακόμη παράδειγμα ραδιοφωνικού σταθμού που ανήκει στην πρώτη κατηγορία είναι ο *Παράνομος Ραδιοσταθμός* που στήνεται από τους φοιτητές που καταλαμβάνουν το Πανεπιστήμιο Πατρών τον χειμώνα του 1977. Με την λήξη της κατάληψης οι φοιτητές δικάζονται στο τριμελές πρωτοδικείο Πατρών για το αδίκημα της σύστασης του παράνομου ραδιοσταθμού που είναι ασφαλώς βαρύτερο από αυτό της κατάληψης. Μετά από δύο χρόνια το κλίμα του Πανεπιστημίου της Πάτρας μεταφέρεται στις καταλήψεις του Χημείου, όπου όμως η λειτουργία του σταθμού παύει γρήγορα εξαιτίας της απόφασης του ΠΑΣΟΚ να προτείνει καταλήψεις σε όλες τις σχολές. Τον χειμώνα του 1979 εκπέμπουν οι ραδιοφωνικοί σταθμοί των φοιτητικών καταλήψεων από τους οποίους διαβάζονται διακηρύξεις υπέρ της «ελεύθερης ραδιοφωνίας», ακούγονται συνθήματα, γίνονται βήμα ανοιχτού διαλόγου και συζήτησης και μεταδίδεται και ανάλογη μουσική (Λακόπουλος, 1986: 54-55, Ρουμελιώτης, 1991: 257). Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί των καταλήψεων συνετέλεσαν στο να ακουστούν πλατύτερα οι επιδιώξεις, οι επιθυμίες και οι σκοποί της κατάληψης (Τυφλοπόντικας Ελευθεριακός Ραδιοσταθμός, 1987: 33).

Μέσα στην επόμενη πενταετία στήνεται πληθώρα σταθμών[45] με αφορμή τις φοιτητικές κινητοποιήσεις ή με πρωτοβουλία κινημάτων νεολαίας της Αριστεράς και στην συνέχεια και άλλων πολιτικών ιδεολογιών (Ρουμελιώτης, 1991: 259-261,Μπαρμπούτης, 2001: 142).

Στην <u>δεύτερη κατηγορία</u> πολιτικών πειρατικών σταθμών ανήκουν οι σταθμοί που οργανώνονται από κάτω δηλαδή από τις ανάγκες των απλών ανθρώπων και με την πρωτοβουλία των απλών πολιτών. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν σταθμοί, όπως το *Ράδιο του Δρόμου* και ο *Τυφλοπόντικας των FM* ή

44 Οι πληροφορίες για το ποιος έστησε τον ραδιοφωνικό πομπό του Πολυτεχνείου της Θεσσαλονίκης δεν συμφωνούν μεταξύ τους. Μια άλλη εκδοχή υποστηρίζει πως τον πομπό τον έφερε κάποιος άγνωστος σπουδαστής της σχολής Ευκλείδη που τον έστησε και τον έθεσε σε λειτουργία μαζί με τον φοιτητή του Πολυτεχνείου Λαζαρίδη (Ζαφείρης, 2007:177, Ιορδάνογλου, 2002:78). Ενώ μια τρίτη εκδοχή αποφαίνεται πως ένας σπουδαστής του Ευκλείδη (ονόματι Λαζαρίδης) έφερε τα υλικά και έστησε τον ραδιοφωνικό πομπό στο Πολυτεχνείο της Θεσσαλονίκης (Ρούμπος, 2007).

45. Μεταξύ των σταθμών αυτών είναι το *Ράδιο Πείραμα* που εκπέμπει από την Πάντειο από τις 14/2/84 και για τρείς μέρες με ευθύνη της φοιτητικής παράταξης «Δημοκρατικός Αγώνας» του ΚΚΕ εσωτερικού, οι *Γαλάζιοι Άγγελοι* οι ραδιοπειρατές της ΟΝΝΕΔ που εκπέμπουν από τους 98 των FM από την Καλαμάτα, το *Ράδιο Διάλογος* του ΚΚΕ εσωτερικού από τις καταλήψεις της Φιλοσοφικής Σχολής του Ρεθύμνου στις 8/6/84, η *Ελεύθερη Ραδιοφωνία* που συνεχίζει να βγαίνει από την Πολυτεχνειούπολη στου Ζωγράφου στις 2/6/84 αλλά λίγες μέρες μετά αναγκάζεται να σιγήσει, το *Ράδιο Επικοινωνία* της ΕΚΟΝ «Ρήγας Φεραίος» και ο πομπός των σπουδαστών των ΤΕΙ στην διάρκεια της κατάληψής τους και πολλοί άλλοι (Ρουμελιώτης 1991: 259-264, Λακόπουλος, 1986:55).

Τυφλοπόντικας-Ελευθεριακός Ραδιοσταθμός. Το *Ράδιο του Δρόμου* που εκπέμπει ανήμερα των εκλογών του 1981 (19/10/1981) με πομπό ισχύος 40 Watt, μεταδίδει συζητήσεις με πρόσωπα της άκρας αριστεράς και συνομιλεί με τους νικητές της εκλογικής αναμέτρησης. Μεταδίδει επί τρείς μήνες το ηχογραφημένο του πρόγραμμα μια ώρα κάθε Κυριακή από διαφορετικά σημεία κάθε φορά για να αποφύγει το ενδεχόμενο της σύλληψης (Ρουμελιώτης, 1991: 257, Μπαρμπούτης, 2001:143). Ο *Τυφλοπόντικας των FM* ξεκινά να εκπέμπει στις 20 Μαΐου 1981 με πομπό ισχύος 400 Watt και οι εκπομπές του περιλαμβάνουν ειδήσεις και σχόλια πάνω σε κοινωνικούς και πολιτικούς προβληματισμούς με θέμα την τυφλή στρατιωτική πειθαρχία, την μισθωτή εργασία, το κεφάλαιο και γενικότερα κάθε μορφής θεσμικού καταναγκασμού. Ένα από τα ιδρυτικά μέλη του σταθμού, ο Βαγγέλης Ασπρογέρακας, αναφέρει χαρακτηριστικά για τον βασικό σκοπό ίδρυσης του *Τυφλοπόντικα «Επιλέξαμε το ραδιόφωνο και όχι την τηλεόραση σαν πεδίο αντιπαράθεσης, τονίζοντας τον κοινωνικό, ευλαβικό και εξομολογητικό χαρακτήρα του μικροφώνου απέναντι στην ξιπασιά και την αδιακρισία της κάμερας. Θέλαμε να ακουστούμε και όχι να επιδειχθούμε. Ήμασταν και παραμείναμε Ακουσματικοί, αφουγκραζόμενοι τους παλμούς του κοινωνικού υποσυνείδητου και βγαίναμε από τα λαγούμια μας μόνο για να υπερασπιστούμε τους κοινωνικούς απόκληρους»* (Ασπρογέρακας, 1998: 73). Ο σταθμός συνεργαζότανε αρχικά με την *Ελεύθερη Ραδιοφωνία,* αλλά οι διαφορές μεταξύ των δύο σταθμών τους οδήγησαν σε διάσπαση το 1983 και τους ώθησαν να εκπέμπουν εναλλάξ από διαφορετικές τοποθεσίες, για να μην γίνουν αντιληπτοί από την αστυνομία (Ασπρογέρακας, 1998: 74). Αργότερα ο *Τυφλοπόντικας* συνεργάζεται με την *Ελεύθερη Ραδιοφωνία Πειραιά,* ενώ στις 10 Ιανουαρίου του 1985 αντιμετωπίζει την κρατική καταστολή, όταν ο ραδιοφωνικός σταθμός και το σύνολο των μηχανημάτων εκπομπής κατάσχονται και τρία άτομα συλλαμβάνονται και καταδικάζονται πρωτόδικα σε πέντε μήνες φυλάκιση για «κατοχή και λειτουργία παράνομου ραδιοσταθμού» (Τυφλοπόντικας Ελευθεριακός Ραδιοσταθμός, 1987: 34, Ρουμελιώτης 1991: 257 - 261). Σε αυτή την πρώτη περίοδο λειτουργίας του από το 1981-1985 ο σταθμός με την μετάδοση προγραμμάτων κοινωνικοπολιτιστικού χαρακτήρα εμπλέκεται ενεργά στο κίνημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας που αρχίζει να αναπτύσσεται πιο συνειδητά κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου (Μπαρμπούτης, 2001: 143). Ο *Τυφλοπόντικας των FM* ξεκινάει την δεύτερη και τελευταία περίοδο εκπομπής του τον Ιανουάριο του 1987 με τον ίδιο πυρήνα στελεχών, αλλά εστιάζοντας το ενδιαφέρον του σε οικολογικές και εναλλακτικές πρακτικές, στην εκπαίδευση και στο πρόβλημα των ναρκωτικών. Πέντε μήνες μετά και δύο μέρες πριν από την έναρξη του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού «Αθήνα 9.84» ο *Τυφλοπόντικας* σταματά τις εκπομπές του διαμαρτυρόμενος για την μεθόδευση της έκδοσης αδειών και για την άλωση της μπάντας των FM από οικονομικούς κολοσσούς. Παράλληλα όμως θα πρέπει να υπογραμμιστεί πως η παύση της λειτουργίας του έγινε αυτοβούλως και για λόγους έλλειψης εσωτερικής

συνοχής της Ομάδας, «Τυφλοπόντικα» (Μπαρμπούτης, 2001: 144, Ρουμελιώτης, 1991: 265- 267). Ένα τελευταίο παράδειγμα που ανήκει σε αυτή τη δεύτερη κατηγορία πολιτικών πειρατικών σταθμών είναι ο *Πειρατής* που ξεκινά τη λειτουργία του στις 25 Ιανουαρίου 1987. Εκπέμπει μόνο τα Σαββατοκύριακα με ποιοτική μουσική, διακηρύξεις για την «ελεύθερη ραδιοφωνία», δελτία ειδήσεων, ρεπορτάζ και μαγκαζίνο. Αξίζει να σημειωθεί πως ο διευθυντής του σταθμού Α. Γιώτης ήταν επιφυλακτικός στο να κατατάξει το σταθμό μεταξύ των εναλλακτικών μορφών ραδιοφωνίας, γιατί θεωρούσε πως ήταν ένα ελεύθερο ραδιόφωνο που επιζητούσε να λειτουργήσει ως επαγγελματικό με χαμηλής ποιότητας εξοπλισμό (Μπαρμπούτης, 2001: 144, Ρουμελιώτης 1991: 265).

Στην τρίτη κατηγορία πολιτικών πειρατικών σταθμών ανήκουν αυτοί που οργανώνονται από πάνω, από ομάδες δημοσιογράφων και διανοουμένων και έχουν ως σκοπό τους την προάσπιση του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφόρησης μέσω του ραδιοφώνου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα πολιτικών πειρατικών σταθμών που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία σύμφωνα με τον Μπαρμπούτη (2001: 144) είναι το *Ράδιο-Αντίλαλος* και η *Κίνηση Πολιτών για την Ελεύθερη Ραδιοτηλεόραση, Κανάλι 15.*

Το *Ράδιο-Αντίλαλος,* πρωτοεμφανίστηκε στις 15 Δεκεμβρίου του1983 από τους 108,8 μεγακύκλους, είναι μια πρωτοβουλία των συντακτών του περιοδικού ΑΝΤΙ το οποίο είχε από το 1978 αφιερώσει πολλά τεύχη του στο ζήτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας και είχε ξαναλειτουργήσει ραδιοσταθμό τον Μάρτιο του 1982 στο πλαίσιο του ΑΝΤΙ-ΦΕΣΤΙΒΑΛ με σκοπό την κάλυψη των εκδηλώσεων του εν λόγω φεστιβάλ. Τα έσοδα του τεύχους του 1978 για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» διατέθηκαν για τις ανάγκες του σταθμού (Sims, 1990: 113, Αντί, 1983^{α}:22). Το Αντί επεδίωκε ουσιαστικά μια θεσμική παρέμβαση με στόχο την διαφοροποίηση της χρήσης του ραδιοφώνου ως μέσου για το οποίο διεκδικούσε ένα διαφορετικό καθεστώς. Οι δοκιμαστικές εκπομπές του σταθμού μεταδίδονται στην Θεσσαλονίκη, στην Χαλκίδα και στην Πάτρα, ενώ οι νυχτερινές συνομιλίες με πειρατές της Αθήνας δημιουργούν μια κοινότητα, όπου συγκλίνουν ενδιαφέροντα και προβληματισμοί (Αντί, 1983β: 10). Το *Ράδιο-Αντίλαλος* λειτούργησε χάρη στην τεχνική βοήθεια των ερασιτεχνών που με προθυμία πρόσφεραν την τεχνογνωσία τους και στη συνεργασία γνωστών μουσικοσυνθετών και τραγουδιστών της εποχής, όπως ο Μάνος Χατζηδάκης, ο Διονύσης Σαββόπουλος, ο Λουκιανός Κηλαηδόνης, ο Θάνος Μικρούτσικος, η Λένα Πλάτωνος και ο Γρηγορίου (Αντί,1983^{α}:22). Αν και δεν ήταν μια ιδέα προσχεδιασμένη, ωστόσο το *Ράδιο-Αντίλαλος* διαμορφώνει μια πρόταση εναλλακτικής ραδιοφωνίας με το πρόγραμμά του που περιλαμβάνει χιουμοριστικές ειδήσεις με σύνταξη και εκφώνηση του Μπόστ, απόψεις - συνεντεύξεις που τάσσονται υπέρ της ελεύθερης ραδιοφωνίας των Ηλία Ηλιού, Π. Κανελλόπουλου, Μ. Αναγνωστάκη και άλλων (Ρουμελιώτης,1991: 258,Αντί,1983^{α}:23 - 26). Το

Ράδιο-Αντίλαλος παύει να εκπέμπει μισή ώρα μετά την πρώτη του εκπομπή[46] και οι αντιδράσεις των πολιτικών δυνάμεων είναι άμεσες. Από την μια πλευρά ο Δημήτρης Μαρούδας, κυβερνητικός εκπρόσωπος της τότε κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, καταδικάζει το εγχείρημα του *Ράδιο-Αντίλαλος,* ενώ η κεντρική επιτροπή του ΚΚΕ εσωτερικού, το ΚΟΔΗΣΟ και η ΕΚΟΝ «Ρήγας Φεραίος» μιλούν στις ανακοινώσεις τους για «αυταρχική κυβερνητική παρέμβαση», για «φαλκίδευση του δικαιώματος στην ελεύθερη πληροφόρηση» και καταδικάζουν συνολικά την απαγόρευση εκπομπής του *Ράδιο-Αντίλαλος* (Αντί,1983γ:14-15). Η παύση λειτουργίας του σταθμού προκάλεσε πολλαπλές αντιδράσεις στον τύπο, στην πλειονότητά τους θετικές για το εγχείρημα του ΑΝΤΙ που είχαν όμως και κάποιες εξαιρέσεις[47] (Αντί, 1983δ: 16-17).

Η *Κίνηση Πολιτών για την Ελεύθερη Ραδιοτηλεόραση, Κανάλι* 15 εκπέμπει στους 105 μεγακύκλους για πρώτη φορά το 1985 και αμφισβητώντας της ερμηνεία του άρθρου 15 για κρατικό μονοπώλιο στα ηλεκτρονικά ΜΜΕ καλεί τα κόμματα να παρουσιάσουν τις πολιτικές τους θέσεις δέκα μέρες πριν τις εκλογές (Ρουμελιώτης, 1991:261). Ο σταθμός απαρτίζεται από 34 προσωπικότητες με διαφορετικούς επιστημονικούς και επαγγελματικούς προσανατολισμούς και διαφορετικών πολιτικών ιδεολογιών και πήρε το όνομά του κατ' αναλογία του άρθρου 15 του Συντάγματος (Δελής, 1986: 48, Sims, 1990:114, Κουφόπουλος, ΧΧ :19). Το *Κανάλι 15* είναι μια πολιτική παρέμβαση για την προώθηση της ιδέας της ελεύθερης ραδιοφωνίας και στοχεύει στην καλλιέργεια της ιδέας για ίδρυση και λειτουργία πολλών ανεξάρτητων δημοτικών σταθμών (Καραγρηγόρης, 1987:55). Σύμφωνα με τον Κούνδουρο (1987:52) η ομάδα του Καναλιού 15 πίστευε πως «δεν πρόκειται να σπάσει το κρατικό μονοπώλιο, αν δεν βγουν ισχυροί πολιτικοί παράγοντες, όπως οι δήμοι, για να εφαρμόσουν με διάρκεια στην πράξη αυτό που το *Κανάλι 15* έκανε με τις παράνομες περιοδικές εκπομπές του». Στις 30 Μαρτίου του 1986 το *Κανάλι 15*[48] ξαναβγαίνει στον αέρα για να διακηρύξει την ελευθερία στην πληροφόρηση και να υπογραμμίσει πως «το δίκαιό μας το στηρίζει ο νόμος, το δίκαιό τους το στηρίζει η αστυνομία» (Κουφόπουλος, ΧΧ:18). Το πρόγραμμα που διαρκεί πενήντα λεπτά το ακούει το 63% του ραδιοφωνικού κοινού και κατά την διάρκεια των τελευταίων είκοσι λεπτών οι ακροατές παρακολουθούν από τους ραδιοφωνικούς τους δέκτες την περιγραφή της εισόδου του εισαγγελέα στο στούντιο και τις ερωτήσεις στις οποίες προβαίνει ο παραγωγός σχετικά με την παραβίαση του ιδιωτικού ασύλου (Κουφόπουλος, ΧΧ:18, Μπαρμπούτης, 2001:145). Αξίζει να σημειωθεί πως η επιτυχία του *Καναλιού 15* πυροδότησε

46. Συμπλήρωσε ουσιαστικά μιάμιση ώρα συνολικού προγράμματος συμπεριλαμβανομένης της μιας ώρας δοκιμαστικής εκπομπής (Αντί, 1983α:23).

47. Οι εφημερίδες «Μεσημβρινή», «Ελεύθερη Ώρα», «Αυριανή», «Ριζοσπάστης», «Βήμα», «Ελεύθερη Γνώμη» σχολιάζουν θετικά την παύση λειτουργίας του *Ράδιο-Αντίλαλος* (Αντί, 1983ε: 16-17).

48. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος λειτουργίας του *Καναλιού 15* το οποίο ήταν συνδεδεμένο με πολλούς άλλους πομπούς στην Αθήνα που εξέπεμπαν εναλλασσόμενοι για ένα τέταρτο ο καθένας (Κουφόπουλος, ΧΧ :19). Για περισσότερα βλ. Κουφόπουλος, ΧΧ:19.

θετικές αλλά και αρνητικές αντιδράσεις από τον τύπο και όλα τα πολιτικά κόμματα και έθεσε το ζήτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας σε πρωταρχική θέση στην ελληνική πολιτική ζωή (Ρουμελιώτης, 1991: 263,Αντώνης, 1995:119, Μπαρμπούτης, 2001:145). Η τρίτη και τελευταία εκπομπή του *Καναλιού 15* γίνεται τον Οκτώβριο του 1986 πριν από τις δημοτικές εκλογές όπου τρεις από τους υποψήφιους για την δημαρχία της Αθήνας απαντούν στις ερωτήσεις των δημοσιογράφων για το πρόγραμμά τους (Ρουμελιώτης, 1991: 264, Μπαρμπούτης, 2001:145,). Ο σταθμός θα είναι ο 14ος που θα πάρει άδεια για να εκπέμψει στις 25 Ιανουαρίου του 1989. Το *Κανάλι 15* ανήκει πλέον σε μια εταιρεία Βωξίτη, στον Ρούσο Κούνδουρο κατά 10% και στην χαρτοποιία Diana. Έξι μήνες μετά ο Κούνδουρος θα εκδιωχθεί από το σταθμό και παρά τις διαβεβαιώσεις του για το αντίθετο, ο σταθμός θα πουληθεί στις αρχές του 1991 στην οικογένεια Παπαδημητρίου με νέο διευθυντή τον Μάνο Αντώναρο που όμως θα οδηγήσει τον σταθμό στην αποτυχία και κατά συνέπεια στην απόλυτη σιγή του(Κουφόπουλος, ΧΧ:20).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου

2.2.1 Προφίλ πειρατή[49]

49 Ο τρόπος αναφοράς των ραδιοπειρατών ποικίλει στην παρούσα διατριβή. Κατά κύριο λόγο οι αναφορές παραπέμπουν στα πραγματικά και πιο δημοφιλή ψευδώνυμα των ραδιοπειρατών που παραχώρησαν τις συνεντεύξεις με αναφορά και στα πραγματικά τους ονοματεπώνυμα. Τα μικρά ονόματα είναι τυχαίες επιλογές της ερευνήτριας στις περιπτώσεις που οι ραδιοπειρατές είτε ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους είτε δεν ήταν εφικτή η επικοινωνία μαζί τους για επιβεβαίωση της χρήσης του πραγματικού τους ονοματεπώνυμου στην διατριβή. Σε μια μόνο περίπτωση ένας

Η σκιαγράφηση του προφίλ του ραδιοπειρατή αποτελείται από την απόπειρά ορισμού της έννοιας του πειρατή, τα «ψευδώνυμα» τους, τις σπουδές ή την δουλειά τους, την οικονομική τους κατάσταση, την σχέση τους με το ραδιόφωνο από τα χρόνια της πειρατείας μέχρι και σήμερα και το πλαίσιο αλλά και το περιεχόμενο που ορίζει αυτή την σχέση.

Η έννοια του πειρατή οριοθετείται μέσα από τις έννοιες της παρανομίας, του ερασιτεχνισμού, του ενδιαφέροντος και της δεξιότητας για το τεχνικό μέρος της κατασκευής ενός πομπού και του ενδιαφέροντος για την μουσική. Ο ραδιοπειρατής είναι κατά κύριο λόγο ένα νέο αγόρι που βγαίνει στην παρανομία για να κατασκευάσει έναν πομπό και να μεταδώσει την μουσική που του αρέσει, πάντα όμως με μυστικότητα και φόβο για να μην γίνει αντιληπτός. Ο ραδιοπειρατής έχει μεράκι για την μουσική και την επικοινωνία και με τα λιγοστά μέσα που διαθέτει προσπαθεί να προσφέρει στους ακροατές ένα υποτυπώδες ραδιοφωνικό πρόγραμμα αλλά και να επικοινωνήσει μαζί τους. Ο πειρατής περιγράφεται «λίγο απείθαρχος και λίγο αφελής νέος»[50]. Στις συνθήκες μάλιστα της δικτατορίας, αυτό το «απειθάρχητος» παίρνει στην αφήγηση μια μορφή που ενσωματώνεται στο κλίμα της μεταπολιτευτικής ρητορικής: «Πειρατής ήταν αυτός που δεν μπορούσε να ελέγξει η χούντα».[51]

> *Πως θα ήταν ο μέσος πειρατής; Ήταν ένας λίγο απείθαρχος και λίγο αφελής νέος, είναι άντρας, είχαμε ελάχιστες γυναίκες, μια-δύο, ήταν άντρας, αγόρι, ήταν γύρω στα 22-23, ήταν αφελής, απείθαρχος, ήταν γαμπρός και γενικώς όχι επαναστάτης γιατί δεν μπορεί να τον πει τώρα κανείς επαναστάτη αλλά underground, μέσα στα σκοτεινά κινούμασταν. Όλη αυτή η κατάσταση έχει ένα πλέγμα της γύρω-γύρω. Έχει δηλαδή την φυλακή της αλλά μέσα από την φυλακή ξέρετε καμιά φορά βγαίνει κανείς, έτσι λοιπόν ήταν μια έξοδος, ήταν ένα νέο παιδί το οποίο θέλει να βγει, θέλει να μιλήσει, θέλει να τον ακούσει ο κόσμος, έχει δικαίωμα να ακουστεί [...]. Αυτή είναι η πειρατεία, σκοτεινά να μη μας δουν, να βάλω την κεραία να μην φαίνεται, ποιος θα μου χτυπήσει το κουδούνι, μη με συλλάβουνε, που θα βρω λεφτά να αγοράσω κανέναν δίσκο να τον παίξω, ποια είναι αυτή που είναι στο τηλέφωνο, έτσι; και ό,τι*

ραδιοπειρατής επέλεξε να αναφέρεται μόνο με το πραγματικό του μικρό όνομα. Δεν κρίθηκε σκόπιμη η χρήση του πραγματικού τους ψευδωνύμου σε αυτές τις περιπτώσεις γιατί ήταν αρκετά γνωστό. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις που οι ραδιοπειρατές επιθυμούσαν να διατηρήσουν την επωνυμία τους τηρήθηκε ο τρόπος αναφοράς που οι ίδιοι επιθυμούσαν είτε το πραγματικό τους ονοματεπώνυμο, είτε το πραγματικό τους ψευδώνυμο, είτε και τα δύο. Στις περιπτώσεις που τα ψευδώνυμα ήταν περισσότερα του ενός, οι ραδιοπειρατές ρωτήθηκαν ποιο ψευδώνυμο επιθυμούσαν να αναφέρεται στην διατριβή. Ορισμένοι συνεντευξιαζόμενοι επέτρεψαν στην ερευνήτρια να επιλέξει η ίδια το ψευδώνυμο της δικής της επιλογής.

50 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 229.

51 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 41.

συνεπάγεται (Melody Club, 2005)[52].

Ο ραδιοπειρατής ήταν ένας τύπος ο οποίος ήταν σε τεχνική σχολή ή τέλος πάντων μπορεί και να μην ήταν, απλά να έπιαναν τα χέρια του, επηρεασμένος από άλλους, σπανιότατα μόνος του, από άλλους ραδιοπειρατές, ο Ευκλείδης ενδεχομένως να ήταν ένα σημείο στο οποίο θα συγκλίνανε πολλοί ραδιοπειρατές, χωρίς αυτό να είναι απαραίτητο βέβαια [...] Ένας άνθρωπος που ήθελε να κάνει το κέφι του, την πλάκα του, ήταν ένα παρθένο πράγμα οι ραδιοσυχνότητες, μπορούσε να βάλει την μουσική που του άρεζε, να κάνει την πλάκα του, ενδεχομένως να κάνει χαβαλέ με τους ακροατές και τις ακροάτριες και έτσι να έχει έναν κύκλο (Πλόχωρας, 2005)[53] .

Μερικοί από τους ραδιοπειρατές αποδίδουν χαρακτηριστικά προσωπικότητας στον ραδιοπειρατή και τον περιγράφουν ως τυχοδιώκτη, ριψοκίνδυνο, ερευνητή, αναρχικό και ελεύθερο. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο ορισμός του πειρατή γίνεται μέσα από την περιγραφή ενός υπαρκτού πειρατή που τον θεωρούν χαρακτηριστικό παράδειγμα «…ο πειρατής έτσι όπως τον έχουμε στο μυαλό μας, ήταν πολύ πιο κοντά στον Jackson Pallace παρά στον Γιώργο Αλεξίου…».[54]Κάποιοι επίσης μιλούν με μεταφορές και τον περιγράφουν ως έναν «Δον Κιχώτη»[55] ή μεταφέροντας την αίσθηση που είχαν κάνοντας μια πειρατική εκπομπή «ως αυτόν που έβλεπε την πόλη από ψηλά»[56]. Πολλοί επισημαίνουν πως ο κάθε πειρατής είχε την δική του προσωπικότητα και τα δικά του χαρακτηριστικά, υπήρχαν πολλές κατηγορίες ανθρώπων στην ραδιοφωνική μπάντα και αυτή η πολυμορφία είναι που δεν μπορεί να περιορίσει τον ορισμό του πειρατή σε μια ταυτότητα[57].

Είναι χαρακτηριστικό πως υπογραμμίζεται, αν και όχι από όλους, η

52 Το Στέφανος Διαμαντόπουλος είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ το ψευδώνυμό του ήταν Melody Club.

53 «Εμείς δεν καταλαβαίναμε τι κάναμε, μας έλεγαν «σας έχει η εφημερίδα», δεν καταλαβαίναμε ότι κάναμε κάτι τόσο σπουδαίο. Ήμασταν ψευτοεπαγγελματίες αλλά μας διέκρινε σοβαρότητα σε αυτό που κάναμε (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.124). Ο Πύργος Ισχύος συμπληρώνει σχετικά «Ιδιοκατασκευές, ποτέ δεν συζητάμε για έτοιμα μηχανήματα, αυτό πρώτα από όλα είναι μια ηθική ικανοποίηση να το κατασκευάσεις μόνος σου και δεύτερον είναι το χόμπι που λέμε [...]. Προσέχαμε κάποιοι, εκτός του ότι είχαμε αποκτήσει γνώσεις, κάθε φορά που κάνεις κάτι, έχεις άλλη εμπειρία, μαθαίνεις, μαθαίνεις, μαθαίνεις και φτάνεις σε ένα σημείο να πεις ότι πλέον κατασκευάζω κάτι. Από εκεί και πέρα πει-ρα-μα-τι-ζο-μαι για κάτι καλύτερο [...]. Γιατί όλοι λένε βγαίνουμε σαν ραδιοφωνατζήδες ή σας ραδιοερασιτέχνες ή πειρατές όπως μας έλεγαν κάποτε αλλά το ένα επίπεδο είναι ότι δεν ξέρει τι γίνεται και το κάνει κάποιος φίλος του το μηχάνημα και το άλλο επίπεδο είναι η κατασκευή (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 176)

54 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 198.

55 Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 117.

56 Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.11.

57 «[...] η μπάντα ήταν γεμάτη λουλούδια και τα λουλούδια έχουν την τρέλα τους την ιδιομορφία τους. Άλλος σοβαρός, άλλος δεν μιλούσε καλά ελληνικά, τα έκοβε, αλλά δεν έχει σημασία ήταν λουλούδια, δηλαδή ήταν εκεί που δεν αφήνεις κάτι να ανθίσει και έχει δικαίωμα να μιλήσει, έχει δικαίωμα να πει το δικό του. [...] Κάθε κατηγορίας και κάθε καρυδιάς καρύδι, όμως είναι ένα πρωτογενές υλικό και μια ελευθερία στην έκφραση» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.227 & Αλεξίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ,σελ.147).

διαφοροποίηση μεταξύ ραδιοπειρατή και ραδιοερασιτέχνη. Για αρκετούς ο όρος του ραδιοπειρατή έχει αρνητική χροιά (Νικήτας 2005[58], Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης 2004, Σαμουήλ 2005[59], Λάμπρος 2004[60], Σάκης 2005[61], Αργυρίου 2005[62], Μιχάλης, 2005) και οι ίδιοι ταυτίζονται περισσότερο με την έννοια του ραδιοερασιτέχνη επειδή αγαπούσαν την τέχνη του ραδιοφώνου. Υποστηρίζουν μάλιστα πως μεταξύ τους αποκαλούνταν ραδιοερασιτέχνες ενώ ραδιοπειρατές τους ονόμαζε το κράτος (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004)[63]. Ραδιοπειρατή αποκαλούν αυτόν που δεν τηρεί τις προδιαγραφές και κάνει ραδιόφωνο μόνο και μόνο για την πλάκα, αντίθετα ο ραδιοερασιτέχνης αγαπάει αυτό που κάνει (Λάμπρος, 2004). Οι ίδιοι δεν αισθάνονταν ραδιοπειρατές αλλά υπηρέτες ενός ΜΜΕ που ο καθένας έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί και να μεταδίδει τις ιδέες τους (Σάκης, 2005), κάποιοι θεωρούσαν πως πρόσφεραν στους ακροατές τους εκείνη την εποχή γιατί ήθελαν να μοιραστούν την μουσική που είχαν οι ίδιοι (Νικήτας, 2005), μάλιστα αγαπούσαν τόσο πολύ την μουσική που έβγαιναν στην παρανομία για να κάνουν ραδιόφωνο και να το προσφέρουν στους ακροατές τους (Αργυρίου, 2005).

Ωστόσο αναγνωρίζουν πως υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο όρων. Η βασικότερη διαφορά μεταξύ ραδιοερασιτέχνη και ραδιοπειρατή είναι πως οι πρώτοι διαθέτουν άδεια λειτουργίας από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και εκπέμπουν κατά κύριο λόγο στα βραχέα ενώ οι πειρατές είναι συνήθως στις εμπορικές μπάντες των μεσαίων ή των FM. Επιπλέον οι ραδιοερασιτέχνες δείχνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το τεχνικό κομμάτι της κατασκευής ενός ραδιοφωνικού πομπού ενώ οι ραδιοπειρατές εστιάζονται κυρίως στην μουσική και την επικοινωνία[64]. Επισημαίνεται ακόμη από τους ραδιοπειρατές και η διαφορά στην ηλικία μεταξύ

58 Η επιλογή του ψευδωνύμου Νικήτας είναι τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

59 Η επιλογή του ψευδωνύμου Σαμουήλ είναι τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

60 Ο ραδιοπειρατής επέλεξε να διατηρήσει την ανωνυμία του στην παρούσα διατριβή. Η επιλογή του ψευδωνύμου Λάμπρος είναι τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

61 Η επιλογή του ψευδωνύμου Σάκης είναι τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

62 Το Μπάμπης Αργυρίου είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή και αυτό επέλεξε ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

63 Το Απόστολος Φίλης είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ το ψευδώνυμο που επέλεξε να αναφέρεται στην διατριβή είναι το *Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης*. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε και τα δύο ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

64 «Όσον αφορά τον τίτλο ραδιοερασιτέχνες ονόμαζαν αυτούς που έβγαιναν στα βραχέα και έπαιρναν άδεια από το Υπουργείο Συγκοινωνιών. Οι ραδιοπειρατές ήμασταν εμείς, δηλαδή ήμασταν η ραδιοπειρατεία παράνομοι τελείως.[...] Οι ραδιοερασιτέχνες δεν είχαν καμία σχέση με την μπάντα των μεσαίων ή των FM όπου ένας απλός ακροατής μπορεί να ακούσει. Οι ραδιοερασιτέχνες ήταν αυτοί που ασχολούνταν με άλλες μπάντες, ήταν στα βραχέα, πολύ αργότερα πήγαν και ψηλά επάνω στα VHF και στα U.Οι ραδιοπειρατές ήμασταν, εμείς που ήμασταν στην μπάντα των FM και στα μεσαία μέχρι τους 1680-90, μέχρι τα 1700, μέχρι εκεί πηγαίναμε. [...] Οι ερασιτέχνες ας πούμε ήταν συγκεκριμένο το χόμπι τους, έκαναν συνομιλίες μεταξύ τους. Αυτό βέβαια και εμείς οι ραδιοπειρατές αργότερα το καθιερώσαμε, κάναμε συνομιλίες από Αθήνα, Αλεξανδρούπολη, εγώ θυμάμαι πειρατικές εκπομπές που έκανα σε εκείνη την μπάντα 1620-1615 ακούγοντας το Γιβραλτάρ και το έχω ηχογραφημένο αυτό. Όσον αφορά την ονομασία τώρα είχαμε μπερδευτεί, είχαν μπερδευτεί μάλλον αυτοί που δεν ήξεραν ποιος είναι ο ραδιοερασιτέχνης και ποιος είναι ο ραδιοπειρατής» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ. 31-32).

των δύο, οι ραδιοερασιτέχνες είναι μεγαλύτερης ηλικίας ενώ οι ραδιοπειρατές είναι κατά κανόνα νέοι που κάνουν το κέφι τους[65].

Οι ραδιοπειρατές ξεκινούν να κάνουν ραδιόφωνο από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, μια εποχή που χαρακτηρίζεται δύσκολη για τους περισσότερους τόσο λόγω των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν όσο και λόγω της πολιτικής κατάστασης με την επιβολή της δικτατορίας στην Ελλάδα. Οι εκπομπές ξεκινούν από τα μεσαία κύματα και οι περισσότεροι ραδιοπειρατές, με ελάχιστες εξαιρέσεις (Σωκράτης 2004[66], Λουκάς 2004[67], Λάλος 2005[68], Κώστας 2005[69], Αντώνης 2005[70], Παναγιωτόπουλος 2005[71]), χρησιμοποιούν ψευδώνυμα, τα λεγόμενα και «χαρακτηριστικά». Ορισμένοι ραδιοπειρατές που εμφανίστηκαν την δεκαετία του 80 χρησιμοποιούν τα πραγματικά τους ονόματα είτε γιατί είναι ήδη γνωστοί στους ακροατές που ακούνε την μουσική που παίζουν[72] είτε από προσωπική επιλογή.

Τα ψευδώνυμα είναι εμπνευσμένα από ήρωες κινηματογραφικών ταινιών της εποχής με τους οποίους οι ραδιοπειρατές αισθάνονται κάποια ταύτιση π.χ. «Σάκης ο Νονός» από την ομώνυμη ταινία με τον Αλ Πατσίνο, «Radio TJ», από ονόματα τηλεοπτικών σειρών π.χ. «Οι Πανθέοι», από ήρωες κόμικ όπως ο «Πλόχωρας» ή ο «Ντάλτον» που ήταν ήρωας του Λούκυ Λουκ, από βιβλία που διάβαζαν ή ακόμη από μοντέλα τηλεόρασης όπως το «Ράδιο Μόντε Κάρλο» άλλοτε πάλι οι ραδιοπειρατές τα δανείζονται από αυτούς που τους μύησαν στο πειρατικό ραδιόφωνο όπως το «Ράδιο-Πετροτσέλης». Κάποιες φορές τα ψευδώνυμα πληροφορούν για τον τόπο εκπομπής του πειρατή π.χ. «Σταύρος Απολλώνιος» ή για το είδος της μουσικής που προτιμά να παίζει ο συγκεκριμένος πειρατής π.χ. «Ράδιο Ρόκερ», «Ρεμπέτης» κ.α. Άλλες φορές αποτελούν λογοπαίγνιο όπως το «Κύριος Ρύκιος» που το Ρύκιος αποτελεί αναγραμματισμό του Κύριος ή και έμπνευση της στιγμής χωρίς ιδιαίτερο συμβολισμό π.χ. Radio Free, Αντένα, Radio International, IBC, Μουσικό Κλάμπ, SBC Salonika Broadcasting, Πάιπερ κ.α.[73]

65 «Απλά οι ραδιοερασιτέχνες ήταν σοβαροί άνθρωποι οι οποίοι χρησιμοποιούσαν αυτό το χόμπι και το συνδύαζαν συνήθως με άλλα πράγματα, με κυνήγι, με σπορ, με τέτοια πράγματα που πραγματικά χρειαζόταν εκεί πέρα. Κάποιοι ανάπτυσσαν διάλογους νομίζω, οι ραδιοερασιτέχνες ήταν αυτό. Οι ραδιοπειρατές ήταν τα πιτσιρίκια που δεν αισθάνονται ακόμη ώριμα καθόλου απεναντίας, και ζουν ακόμη με τους γονείς τους και από το πίσω δωμάτιο ας πούμε κάνανε τις εκπομπές τους για να περνάνε καλά» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.218).

66 Η επιλογή του ψευδωνύμου Σωκράτης είναι τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

67 Η επιλογή του ψευδωνύμου Λουκάς είναι τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

68 Το Λευτέρης Λάλος είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή και αυτό επέλεξε ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

69 Το Κώστας είναι το μικρό, πραγματικό όνομα του ραδιοπειρατή και ο τρόπος που επέλεξε να αναφέρεται σε αυτή την διατριβή.

70 Η επιλογή του ψευδωνύμου Αντώνης είναι τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

71 Το Στάθης Παναγιωτόπουλος είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή και αυτό επέλεξε ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

72 «[...] έβγαινα με το πραγματικό μου όνομα διότι έγραφα σε μουσικά περιοδικά και το κοινό ειδικά του χέβυ μέταλ με το οποίο ασχολιόμουν αποκλειστικά τότε με ήξερε, οπότε θεωρούσα ότι θα είναι καλό για το σταθμό να πουν ότι κάνει εκπομπή αυτός ο οποίος διαβάζω στο Πόπ και Ρόκ ας πούμε, αυτό θεώρησα [...]» (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 148).

73 «Το «Απολλώνιος» προέκυψε επειδή οχτώ χρόνια, τελείωσα το λύκειο βασικά, το δημοτικό το

Δεν υπήρχε συμβολισμός στο Πάιπερ. Ήταν τυχαίο, καλόηχο και ήταν πολύ της μόδας το μονοκινητήριο αεροπλανάκι εκείνη την εποχή με αυτή την επωνυμία, τύχαινε να σημαίνει και φλαουτίστας, ήταν μουσικό [...]. (Radio Piper, 2005)[74]

Βασικά μου άρεζε πολύ ο Michael Jackson εκείνη την εποχή, και ο George Michael, ε το συνδύασα Jackson Palace [...] (Jackson Palace, 2005)[75].

Τα ψευδώνυμα ποικίλουν και αποτελούν από μόνα τους μια συμπυκνωμένη ραδιοφωνική ταυτότητα: «Εξηνταβελόνης», «Ακατανίκητος», «Λα Φοντέν», «Πετροτσέλης», «Σάκης ο Νονός» ,«Μασκότ», «Μακεδόνας» , «Blow Up», «666», «Πύργος Ισχύος» , «Παντοκράτορας» κ.α. Με τα χρόνια αλλάζουν και προσαρμόζονται στις μουσικές επιλογές του πειρατή, στην σύνθεση της παρέας που απαρτίζει τον πειρατικό σταθμό, στις ανάγκες, και στα ενδιαφέροντα της κάθε εποχής π.χ. «Music Hall», «National», «Studio 2000», «Ραδιοφωνία Πεντέλης-Πετροτσέλης», «Melody Club», «Μουσικό Κανάλι Θεσσαλονίκης» «Ράδιο Αγάπη», «Art Radio», κ.α.. Έναυσμα για αλλαγή του «χαρακτηριστικού» για πολλούς πειρατές αποτελεί και η μετάβαση από τα μεσαία στα FM αλλά και η αλλαγή στην μουσική που έπαιζαν. Κάποιες φορές η επιλογή του ψευδώνυμου γίνεται με μοναδικό κριτήριο το χιούμορ[76].

Υπήρχαν και κάποιοι πειρατές οι οποίοι χρησιμοποιούσαν τα ψευδώνυμα για να δημιουργήσουν και να προβάλουν διαφορετικές μουσικές και ραδιοφωνικές ταυτότητες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Κύριος Ρύκιος και ο Πλόχωρας[77] που ενώ είναι το ίδιο πρόσωπο ωστόσο διαφοροποιούνται μουσικά και εκπροσωπούν μια άλλη ταυτότητα στην πειρατική μπάντα των FM. Το ψευδώνυμο στην συγκεκριμένη περίπτωση αξιοποιεί την δύναμη του ραδιοφώνου να στηρίζεται αποκλειστικά στον ήχο και να φτιάχνει πολλές εικόνες και συνεπώς πολλές

τελείωσα εδώ, το λύκειο ο πατέρας μου ήταν αστυνομικός μετατέθηκε σε ένα χωριό έξω από την πόλη, από την Θεσσαλονίκη, λεγόταν Νέα Απολλωνία και εξού και Απολλώνιος από το χωριό το συγκεκριμένο» (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.262).

74 Το Δημήτρης Παπαδόπουλος είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή και το μοναδικό ψευδώνυμο που χρησιμοποιούσε ήταν Radio Piper. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε και τα δύο ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

75 Το Jackson Palace είναι το ψευδώνυμο που χρησιμοποιούσε ο ραδιοπειρατής ενώ το επώνυμο που χρησιμοποιούσε που ήταν επίσης ψευδώνυμο ήταν Σταματίου το Γιώργος ήταν το πραγματικό του μικρό όνομα.

76 «Στην αρχή είχα βγει ως Στούντιο 1, μετά ως Γαλήνιος [...] είχαμε 4 χαρακτηριστικά. [...] Γαλήνιος με την έννοια ότι έπαιζα ήρεμα τραγούδια, αλλά δεν μου ταίριαζε αυτό το χαρακτηριστικό. Μετά βγήκαμε ως «Οι Ζωντόχηροι». Τα τρία ζωντοχηράκια. Θέλαμε ένα περίεργο τίτλο. Και τελευταία έκλεισα την καριέρα μου, για να το πω έτσι και έβγαινα «Ρεμπέτης». Έπαιζα παλιό λαϊκό και ρεμπέτικα. Λέω, ότι αυτό μου ταίριαζε καλύτερα. Τώρα το «Ζωντοχηράκια» που βγαίναμε μας ήρθε έτσι στο μυαλό. Γελούσε ο κόσμος, μας έπαιρνε τηλέφωνο [...]» (Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 89).

77 Το Γιάννης Πλόχωρας είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ο οποίος χαρακτηριστικά δήλωσε πως την συνέντευξη την παραχώρησε ως Γιάννης Πλόχωρας εκπροσωπώντας τον Κύριο Ρύκιο και το Δόκτωρα Ροκφώρ, τα δύο ψευδώνυμα του ραδιοπειρατή.

ταυτότητες ταυτόχρονα.

> *Ο Κύριος Ρύκιος βγήκε ένα βράδυ από μια παρέα πανκηδων, εγώ ήμουν πολύ μικρός τότε σε αυτούς τους κύκλους, σαν ένα όνομα οι υπόλοιποι με ήξεραν σαν Γιάννη. Όταν βγήκε ο Δίαυλος εγώ αποφάσισα να βγω με το Κύριος Ρύκιος, απαγόρευα όμως σε όλους τους άλλους Διαυλίτες να με αποκαλούν Ρύκιο, γιατί δεν ήθελα ο Ρύκιος, η ραδιοφωνική φωνή με την μουσική να συγχέεται με μένα. [...] Γιατί το ραδιόφωνο είναι κάτι που είναι ανοιχτό όπως η μουσική σε κάνει να φαντάζεσαι έτσι και το ραδιόφωνο σε κάνει να φαντάζεσαι, γιατί το ραδιόφωνο είναι ένα πράγμα που εκπέμπει ήχους και τα υπόλοιπα τα βάζεις με το μυαλό σου και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο οφείλεις να το σεβαστείς και να μην του δώσεις όψη. Οφείλεις να σεβαστείς την ιδιότητά του να αφήνει την φαντασία ανεξέλεγκτη σε οτιδήποτε άλλο εκτός από τον ήχο. Δηλαδή ερχόταν ακροατές στο στούντιο μετά και μου έλεγαν «Εσύ είσαι ο Κύριος Ρύκιος;» έλεγα «όχι».*
> *Είχα τέλος πάντων το Ροκφόρ σα περσονα, είχα τον Ρύκιο και τον Ροκφόρ [...]*[78]

Μια άλλη μορφή ψευδώνυμου ήταν η διατήρηση ή η μικρή παραλλαγή του μικρού ονόματος και η χρήση ψευδών επωνύμων. Ορισμένοι ραδιοπειρατές για λόγους κύρους και σοβαροφάνειας αλλά και για να μην προκαλούν την ασφάλεια χρησιμοποιούσαν ψεύτικο επώνυμο, διατηρώντας το αληθινό μικρό τους όνομα[79].

78 Και ο Πλόχωρας συνεχίζει σχετικά με την φιλοσοφία των δύο διαφορετικών ραδιοφωνικών του ταυτοτήτων: «Ηταν αυτό το πράγμα, ότι τον Πλόχωρας μπορείς να τον φαντάζεσαι όπως θέλεις, να του δώσεις ό, τι μορφή θέλεις, ό, τι σου αρέσει εσένα, να τον μισήσεις, να τον αγαπήσεις, να τον βαριέσαι, να τον γουστάρεις, να τον παίρνεις στα σοβαρά, να τον παίρνεις στα αστεία, να αγοράζεις δίσκους επειδή του αρέσουνε, να αγοράζεις οτιδήποτε δεν σου λέει αυτός επειδή σου την σπάει, αυτό.
Ναι, τον Δόκτορα Ροκφόρ τον είχα βάλει να στηρίζει την πρωτοπορία, ό, τι καινούρια μουσική έβγαινε σε ποπ ροκ, έκανε ο Πλόχωρας με την περσόνα του μια ανάλυση, ο Ρύκιος ήταν πιο χαβαλές τύπος, ούτως ή άλλως ήταν πιο χαβαλές τύπος». (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 216-217).

79 «Όταν κάποια στιγμή το 78-79 που γνωρίστηκα με τον Λευτέρη, είπαμε να κάνουμε ρε παιδί μου εκπομπές έτσι πιο έτσι όχι επίσημες αλλά έτσι να μιμηθούμε και εμείς έτσι, ακούγαμε τότε τον Πετρίδη κλπ να έχουμε και ένα επίθετο. Είναι ο Melody Club, είναι ο Melody Club για λόγους σοβαροφάνειας δηλαδή αυτή η σοβαροφάνεια όμως έκρυβε από πίσω της και την ανάγκη της επωνυμίας, η επωνυμία είναι αυτή που μαζί με την σοβαροφάνεια, να δώσουμε έτσι κύρος σε αυτό που κάνουμε, μας έσπρωχναν στο να χρησιμοποιήσουμε επίθετα, δεν μπορούσα να πω το 78-79 το επίθετό του, όχι ότι δεν με ήξεραν στην ασφάλεια το ποιος είναι εκείνος σε εκείνο το σπίτι στις Συκιές, αλλά τέλος πάντων δεν μπορούσαν και να βγαίνω και να μπαίνω στα μάτια τους και να λέω είμαι ο Στέφανος ο Διαμαντόπουλος γιατί θα έλεγαν τότε αυτός ναι και καλά πάει κόντρα, το κάνει για άλλους λόγους. Και έτσι χρησιμοποιήσαμε ψευδώνυμο, τα οποία τα σβήσαμε τα ψευδώνυμα όταν ήρθαμε την πρώτη μέρα στον πύργο, έχοντας πάρει την άδεια και την υπογραφή» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 235).Ο Παπαδάκης προσθέτει την δική του εκδοχή για το ψευδώνυμο που διατηρούσε: «Μανώλης μια μικρή παραλλαγή το μικρού και Δελής μέσα από έρευνα, δηλαδή κάτι που να ακούγεται σε σχέση με το Μανώλης μελωδικά. Μετά

Αρκετοί ραδιοερασιτέχνες ξεκινούν να κάνουν ραδιόφωνο στα μαθητικά τους χρόνια, περίοδο κατά την οποία εξαρτώνται οικονομικά από τους γονείς τους.[80] Πολλοί σπουδάζουν ηλεκτρονικοί και αυτό αποτελεί σημείο αναφοράς για την μετέπειτα ενασχόλησή τους με το πειρατικό ραδιόφωνο. Οι σπουδές τους στην ηλεκτρονική τους δίνουν την δυνατότητα να έρθουν για πρώτη φορά σε επαφή με τα ηλεκτρονικά και να πειραματιστούν με την κατασκευή πομπών.[81] Πολλοί ερασιτέχνες ουσιαστικά προέκυψαν μέσα από σπουδαστές ηλεκτρονικών σχολών που έβλεπαν στην κατασκευή ενός πομπού μια πρόκληση να εφαρμόσουν όσα μάθαιναν (Μηλάτος 1995:22).

Μερικοί από τους ραδιοπειρατές εργάζονται, άλλος σε βιοτεχνία, άλλος σε οικοδομή, και μερικοί συνδυάζουν δουλειά και σπουδές, έχουν όλοι μια παράλληλη επαγγελματική ενασχόληση με το ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο υπάρχει στην ζωή τους αλλά το κέντρο βάρους της επαγγελματικής τους ζωής είναι αλλού. Για πολλούς από τους πειρατές εκείνη την εποχή, το ραδιόφωνο είναι κάτι στο οποίο επενδύουν πολύ από τον ελεύθερο χρόνο τους, δεν τους απασχολεί όμως αποκλειστικά και κατά προτεραιότητα. Είναι η πρώιμη περίοδος ενασχόλησής τους με το ραδιόφωνο που δεν τους επιτρέπει να διακρίνουν πως ενδεχομένως να

ανακάλυψα ότι Δελής στα τούρκικα σημαίνει τρελός και δεν με χάλασε γιατί δεν είναι και πολύ μακριά από τον χαρακτήρα μου ή λίγο πολύ και όλων των υπόλοιπων πειρατών γιατί τότε έπρεπε να είσαι για να ασχολείσαι λίγο αλητάκος, λίγο τσογλανάκι, λίγο αντικοινωνικός, λίγο όλα αυτά που σε ονόμαζαν για να σε περιθωριοποιήσουν και να νομιμοποιήσουν την κατηγορία εναντίον σου κατά κάποιο τρόπο, δεν μπορεί να είσαι καλό παιδί και την ίδια στιγμή να σε κυνηγάνε, κάτι δεν πάει καλά (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 247).

80 «Η δική μου διαδρομή στον χώρο αυτό ξεκίνησε από τα μαθητικά μου χρόνια εκεί που όπως ξέρετε οι ρυθμοί της ζωής είναι αρκετά χαλαροί που αναγκαστικά συντηρούμασταν από τους γονείς, που ακουμπούσαμε το χαρτζιλίκι μας σ' αυτό που μας άρεζε [...]» (Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 6).

81 «[...] περνούσαν τα χρόνια, με έτρωγε η ψώρα, ήταν μικρός ο πομπός, έπρεπε να κάνω μεγαλύτερο, τότε υπήρχαν κάποια βιβλία που έλεγαν «πως θα γίνεις ραδιοηλεκτρολόγος», άρχισα εγώ και διάβαζα, την ημέρα δούλευα στην οικοδομή, το βράδυ πήγαινα νυχτερινό γυμνάσιο, πίσω ακριβώς από το γήπεδο του Παναθηναϊκού και τις ώρες που είχα ελεύθερες έβγαινα για συνομιλίες [...] Και στον στρατό δεν έμεινα από έξω, επειδή μου είχε μπει η λόξα, ήθελα να σπουδάσω ηλεκτρονικός, παράλληλα είχα τελειώσει το νυχτερινό γυμνάσιο και γράφτηκα σε μια σχολή που ήταν δι' αλληλογραφίας, ηλεκτρονικός δι' αλληλογραφίας. Έχω ακόμη τα βιβλία αυτά, τα κρατάω κειμήλια. Και διάβαζα στον στρατό, για την λυχνία, για την αγωγιμότητα της λυχνίας, πως παίρνει το σήμα, πως δυναμώνει το σήμα, άρχισα να μαθαίνω πλέον ηλεκτρονικά, τεχνικά. [...] Είχα πάει και στην Σιβιτανίδειο κανά δύο χρόνια, αλλά επειδή τότε είχαμε λεφτά, δουλεύαμε, ήμασταν ανεξάρτητοι, κυκλοφορούσα με αμάξι πανάκριβο εκείνη την εποχή» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 15,18,25).Ο Σάκης συμπληρώνει σχετικά: «Επειδή εγώ τελείωνα την σχολή τότε σαν ηλεκτρονικός, έκαμνα κάποια μηχανήματα, τα οποία κατά βάση τα έκανα στην αρχή για να εξασκηθώ εγώ ο ίδιος πάνω στην θεωρία που κάναμε στην σχολή» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.74). Ο Μιχάλης συμφωνεί με τον Σάκη και επιβεβαιώνει λέγοντας: «[...] επειδή είχα σχολή ηλεκτρονικών μου κέντριζε το ενδιαφέρον το να ακούγεται η φωνή μου και αλλού. Βασικά ξεκίνησα τελείως πειραματικά, επειδή σου λέω τελείωσα την σχολή, κάναμε κάτι πομπούς ραδιοφωνικούς εκεί πέρα στην σχολή και ξεκίνησα πειραματικά αλλά στην διάρκεια μου άρεσε αυτό που έκανα και πήγα θα μπορούσα να πω και επαγγελματικά από την άποψη την καλή την έννοια θέλω να πω ερασιτεχνικά – επαγγελματικά» (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 261-262).Ο Melody Club κινούμενος στην ίδια λογική προσθέτει: «Συνεχίζω τις σπουδές μου, αυτό με επηρεάζει και αποφασίζω να διαλέξω να πάω στην τότε Εργοδηγός-Ηλεκτρονικός και μετά στην Ανωτέρα και παράλληλα αρχίζω να κάνω εκπομπές μόνος μου πλέον» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.225).

αποτελεί επαγγελματικό προορισμό γι' αυτούς[82].

Το ραδιόφωνο δεν αποτελεί επαγγελματικό προορισμό, είναι όμως για τους περισσότερους ένα σημαντικό ενδιαφέρον, ένας ξεχωριστός τρόπος αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους. Το ραδιόφωνο αποτελεί για όλους ένα ακριβό χόμπι. Πολλοί ραδιοερασιτέχνες είτε επειδή προέρχονται από φτωχές οικογένειες, είτε επειδή τα χρήματα που κερδίζουν δεν είναι αρκετά για να συντηρήσουν έναν υποτυπώδη, ερασιτεχνικό σταθμό, είτε ακόμη επειδή τα μόνα χρήματα που διαθέτουν είναι το χαρτζιλίκι τους βρίσκονται σε δεινή οικονομική κατάσταση. Αξίζει να σημειωθεί πως οι περισσότεροι έκαναν θυσίες για να συγκεντρώσουν τα χρήματα και να βελτιώσουν τον πομπό τους ή για να πλουτίσουν την δισκοθήκη τους.[83] Οι ίδιοι οι ερασιτέχνες χρηματοδοτούσαν τα μηχανήματα τους και τους δίσκους του σταθμού χωρίς κανένα οικονομικό όφελος (Μηλάτος, 1995:23).

> *[...] μιλάμε τώρα για παιδιά 15-17 χρονών με το υστέρημά τους αντί να πάνε στα ναρκωτικά και να δώσουν τα λεφτά τους για οτιδήποτε, τσιγάρα, ποτά, δεν ξέρω εγώ τι, εμείς βλέπαμε τους φίλους μας που αγόραζαν ένα πακέτο τσιγάρα και κρατούσαμε τα λεφτά να αγοράσουμε πυκνωτές και αντιστάσεις για να κάνουμε τους*

82 «Λόγω του ότι ήμασταν ερασιτέχνες δεν μπορούσαμε να αφήνουμε τις δουλειές μας και να κάνουμε εκπομπή όλο το 24ωρο, εγώ ήμουν φοιτητής εκείνο το διάστημα Εγώ μη βλέποντας το ραδιόφωνο σαν επαγγελματικό προορισμό αποφάσισα κάποια στιγμή να σπουδάσω οδοντίατρος και τελικά τελείωσα, είμαι σήμερα ένας οδοντίατρος που δεν ασκεί το επάγγελμα» (Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.52 - 53). Ο Πλόχωρας συμπληρώνει σχετικά: «Ήμουν στην Ιατρική, έτσι; Δηλαδή εγώ δεν ήμουν σαν τα παιδιά αυτά που δεν είχαν τίποτα ιδιαίτερο εκτός από την αγάπη τους για το ραδιόφωνο, την μουσική, την φιλοδοξία τους να κάνουν κάτι σοβαρό μέσα από αυτό, οπότε δεν είχα προσωπικό καημό να επιτύχω» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.208). Ο Παύλος προσθέτει: «Δηλαδή κάποια στιγμή που δούλευα και σπούδαζα κιόλας, ήμουν στον Δημόκριτο, είχα πάει τότε ηλεκτρονική, ήταν [...] τελείωνα την σχολή ξέρω 'γω, γιατί δούλευα το πρωί [...]» (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.142). Ο Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης επισημαίνει σχετικά: «[...] την ημέρα δούλευα στην οικοδομή, το βράδυ πήγαινα νυχτερινό γυμνάσιο, πίσω ακριβώς από το γήπεδο του Παναθηναϊκού και τις ώρες που είχα ελεύθερες έβγαινα για συνομιλίες, ως επί το πλείστον βγαίναμε τα βράδια τότε [...] Είναι μεγάλη ιστορία. Εγώ μετά τον στρατό, ασχολήθηκα πολύ με τα μάρμαρα, μαζί με έναν άλλο φίλο μου, εργολάβος μαρμαράς, κάναμε τοποθετήσεις, οικοδομές, τα πάντα, ό, τι είχε σχέση, πολυκατοικίες, η τελευταία δουλειά που είχαμε πάρει τώρα σου λέω το 84 [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.15, 21). Ο Λα Φοντέν επιβεβαιώνει επίσης: «Από το 1980 και μετά έβγαινα στον αέρα από τις 14.00 το μεσημέρι ως το πρωί. Το μεσημέρι γυρνούσα από την δουλειά, είχα μια βιοτεχνία τότε, έβγαινα στον αέρα και έλεγα ο Μάνθος ο Λαφοντέν» (Λα Φοντέν., 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 11-12). Ο Νικήτας τέλος, σημειώνει: «Η μάνα μου είχε ένα μίνι μάρκετ, η οποία με την μέση της με τα τέτοια δεν μπορούσε η γυναίκα και το είχα αναλάβει εγώ». (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.245).

83 «Εγώ φυσικά δεν τον είχα αυτόν τον δίσκο, γιατί τα οικονομικά μου δεν ήταν και ιδιαίτερα ανθηρά λόγω του ότι ήμουν τότε φοιτητής-σπουδαστής και αυτά που είχα, παλικάρι τότε, είχα και τα προσωπικά μου έξοδα, δεν μου δινόταν η δυνατότητα να έχω όλο το ρεπερτόριο [...]» (Σάκης, 2005,Παράρτημα ΙΙ,σελ.76). Και ο ABC συμπληρώνει σχετικά: «Και εμείς αναγκαστικά κάπου έπρεπε να δουλεύουμε για να πληρώνουμε τα έξοδα. Και τελικά γινότανε πάρτι σε καθημερινή βάση» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ,σελ.97). Ο Θάνος ο Κυβερνήτης επιβεβαιώνει όλα τα παραπάνω λέγοντας: «Μαζεύαμε χρήματα λοιπόν, κάναμε οικονομίες για να πάρουμε κολλητήρια, να πάρουμε κεραίες και ότι άλλο χρειαζόμασταν» (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ,σελ 122).

πομπούς μας (Λάμπρος, 2004).

Εγώ θυμάμαι δεν πήγα πενταήμερη εκδρομή, μόνο και μόνο για να αγοράσω μια λάμπα για τον πομπό μου. Πήγα κοιμήθηκα σε ένα φίλο μια βδομάδα για να αγοράσω υλικά για τον πομπό μου, είχα τέτοιο πάθος για το ραδιόφωνο (Κατανάκης, 2005)[84].

[...] οι εταιρείες μας έδιναν τζάμπα δίσκους. Αυτό ήταν ένα κριτήριο γιατί οι περισσότεροι από μας δεν είχαμε να τους αγοράσουμε [...] (Παύλος, 2005)[85]

γιατί τότε ήταν φτωχά τα χρόνια, για να αγοράσουμε μια λάμπα, τότε για να πάρεις μια λάμπα ήταν φτωχά τα χρόνια, δεν είχαμε τις δυνάμεις να πάρουμε μια λάμπα, μια λυχνία [...]

[...] Δουλεύαμε, το χαρτζιλίκι μας, ότι οικονομίες είχαμε. [...] Πηγαίναμε αγοράζαμε λάμπα, δεν πηγαίναμε να πιούμε καφέ στην καφετέρια, να πάμε σε μια ντισκοτέκ, στα δικά μας χρόνια που ήταν οι ντισκοτέκ, παίρναμε, τα λεφτά που πίναμε καφέ αγοράζαμε λάμπα ή μας βοηθούσαν και λίγο οι φίλοι ή αν ένας φίλος είχε μια λάμπα παραπάνω μας την έδινε εμάς, αυτά είναι τα χρόνια εκείνα, τα σημερινά είναι σου λέω διαφορετικά [...] κάναμε πειράματα και μας σκάει ένας ηλεκτρολυτικός και δεν είχαμε λεφτά τότε που έκανε ο ηλεκτρολυτικός 1.5 φράγκο, 1 δραχμή έκανε τότε, και δεν είχαμε να πάμε να αγοράσουμε και πήγαμε να αγοράσουμε με τα πόδια εγώ και ο Χρόνης με τα πόδια από τον Εύοσμο στην Ευαγγελίστρια, κοντά στα Πανεπιστήμια στον φίλο μας για να πάρουμε ένα ηλεκτρολυτικό. (Ράδιο Μασκότ, 2005)[86].

Οι περισσότεροι ραδιοερασιτέχνες προέρχονται από ένα σαφές ταξικό υπόβαθρο, προέρχονται από την εργατική και την μεσοαστική τάξη γεγονός που συμβάλει καταλυτικά στην διαμόρφωση της λαϊκής ταυτότητας.[87] Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και στις αρχές του 1970 οι περισσότεροι ραδιοπειρατές ήταν έφηβοι που προέρχονταν από την χαμηλότερη –εργατική τάξη (Barboutis, 1994:39).

Όταν προέρχεσαι από πολύ φτωχή οικογένεια είναι κόστος να

84 Το Νίκος Κατανάκης είναι το ψευδώνυμο που χρησιμοποιούσε και εξακολουθεί να χρησιμοποιεί ακόμη και σήμερα στο ραδιόφωνο ο ραδιοπειρατής και αυτό με το οποίο επέλεξε να αναφέρεται στην παρούσα διατριβή.

85 Το ψευδώνυμο Παύλος αποτελεί τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

86 Το Στάθης Σιδηρόπουλος είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ ένα από τα ψευδώνυμα που χρησιμοποιούσε ήταν το Ράδιο Μασκότ. Το Ράδιο Μασκότ επιλέχθηκε από την ερευνήτρια ως τρόπος αναφοράς του ραδιοπειρατή σε αυτή την διατριβή.

87 «[...] οι περισσότεροι προέρχονταν από την μεσοαστική τάξη, οι περισσότεροι ήταν πτυχιούχοι τεχνικών σχολών που είχαν την δυνατότητα να ασχοληθούν με το τεχνικό μέρος των ραδιοσταθμών, από επίπεδο μόρφωσης δεν μπορεί να πει κάποιος ό, τι είχαμε υψηλό επίπεδο, μέτρια μόρφωση και από οικονομικής άποψης, οι περισσότεροι ήταν σε πολύ κακή οικονομική κατάσταση» (Αναστασιάδης, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ. 6).

μπορείς να ξαναστήσεις τα μηχανήματα [...] (Music Hall, 2004)

[...] ευτυχώς τότε το είχα εγώ μεράκι επειδή μεγάλωσα σε πολύ φτωχιά οικογένεια και δεν είχαν οι γονείς μου να με σπουδάσουν, μιλάμε δουλεύω από 10 χρονών και εγώ το είχα καημό μέσα μου, το όνειρό μου ήταν να γίνω ηλεκτρονικός. Γιατί εγώ ήμουν παραδουλεύτρας παιδί και έπρεπε εγώ να γίνω αυτό. Εγώ είχα τις γνώσεις, μπορούσα να γίνω κάτι γιατί το αγαπάω και όταν αγαπάς ένα αντικείμενο γίνεσαι το κάτι άλλο. [...] Που να ξέρω εγώ, περίμενα έξω στο κρύο για να βγουν οι φίλοι μου από τον Δημόκριτο γιατί δεν είχε η μάνα μου να με στείλει σον Δημόκριτο, τότε ήθελε λεφτά ο Δημόκριτος για να πας να σπουδάσεις εκεί και περίμενα από έξω και μου λέει ο καθηγητής «έλα μέσα αγόρι μου και κάθισε εκεί στην γωνία αλλά μη μας ενοχλείς» και περίμενα τους φίλους μου να σχολάσουν για να πάω να δω πως κάνουν οι φίλοι μου τον πομπό, να δω πως το κάνει ο Χρόνης, οι άλλοι φίλοι ηλεκτρονικοί που ήταν , πως το κάνει ο Λάκης, σπούδαζε ο μπαμπάς του είχε ταξί τότε είχε οικονομική άνεση, εμένα ο μπαμπάς μου ήταν οικοδόμος δεν μπορούσε να με στείλει στην σχολή. Αυτά τα χρόνια που πέρασα εγώ δεν τα πέρασε ο γιός μου γι' αυτό έχω μεράκι να σπουδάσει και να γίνει κάτι ας πούμε (Ράδιο Μασκότ, 2005).

Πολλοί από τους ραδιοπειρατές συνεχίζουν ακόμη και σήμερα να ασχολούνται με το ραδιόφωνο, είτε από διευθυντικές θέσεις, είτε από θέσεις υπευθύνου προγράμματος, είτε υπεύθυνου εμπορικού τμήματος είτε απλώς μουσικού παραγωγού[88]. Πολλοί ραδιοπειρατές ήταν αυτοί που πέρασαν με άνεση

88 «Από το 88 μέχρι σήμερα είμαι σ' αυτό το ραδιόφωνο που λέγεται Στούντιο 3, έχω την διεύθυνση του σταθμού, έχω ένα τεράστιο δίκτυο αναμεταδοτών, δυτική Μακεδονία, Ήπειρο, όλα φτιαγμένα από τα χέρια, δεν έχω άλλη δουλειά, δεν κάνω άλλη δουλειά, τα παράτησα όλα. Παρότι είχα πολλές ασχολίες να κάνω και να βγάλω πολλά λεφτά, τα παράτησα για την αγάπη για το ραδιόφωνο γιατί πίστευα πάντα ότι το ραδιόφωνο μπορεί να προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο. Δυστυχώς όμως απογοητεύτηκα, γιατί το ραδιόφωνο έτσι όπως έχει εξελιχθεί σήμερα, δεν προσφέρει, απομυζά τον κόσμο» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.28). «Κάνω εκπομπή 10-12 το πρωί στο «Ράδιο Θεσσαλονίκη» και γράφω και λέω τα σποτάκια στον Ερωτικό» (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.42). «Όχι, κάνω και τώρα κάθε. Σάββατο και Κυριακή, ένα τρίωρο 9-12 με πολιτικές εκπομπές. Δίνω την δυνατότητα στον κόσμο να εκφραστεί ελεύθερα, να πει αυτό που θέλει, χωρίς κανένα ενδοιασμό, χωρίς τίποτα, δεν καταλαβαίνω κανέναν. Τους βγάζω στον αέρα και λένε ό,τι θέλουν, εγώ ανοίγω το ζήτημα, το θέμα και από κει και πέρα, παίρνουν οι ακροατές και έχουν την δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα, χωρίς να τους λογοκρίνω, χωρίς τίποτα. Αυτό είναι το όνειρό μου μια ζωή εμένα και αυτό κάνω και σήμερα. Μακάρι να είχα την δυνατότητα να το κάνω πάρα πολλές ώρες, πάρα πολλές μέρες αλλά δεν μπορώ» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 83). «Βέβαια. 12-1 κάθε μέρα. Ο τίτλος της εκπομπής; «Αθεράπευτα Ελληνικά». Είναι εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Μπορεί να είναι και η πιο παλιά εδώ στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης. Τόσα χρόνια η ίδια εκπομπή και είμαι υπεύθυνος προγράμματος εδώ στον Αντένα» (Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 101). «Ασχολούμαι. Κάνω εκπομπές στον RSO, σε ένα ραδιόφωνο, κάνω διαφημίσεις για το ραδιόφωνο, δηλαδή αυτό είναι στούντιο παραγωγής διαφήμισης, ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής,

στην ιδιωτική ραδιοφωνία (Μηλάτος, 1995:23).

Πολλοί ραδιοπειρατές ασχολούνται σήμερα με επαγγέλματα συναφή με το ραδιόφωνο όπως ιδιοκτήτες καταστήματος δίσκων, εκφωνητές διαφημιστικών σποτ, τεχνικοί διευθυντές σε τηλεοπτικό κανάλι[89] κλπ.

> *Έχω ένα περιοδικό στο ιντερνετ, το mic, έχω και ένα δισκάδικο, η δουλειά μου αυτή είναι το δισκάδικο [...] Πρώτα το περιοδικό, μετά άρχισα να πουλάω δίσκους, μετά έγινε και μαγαζί. Για το mic λέω που γράφουμε για μουσική, γράφεις με την άνεσή σου, διαβάζει ο άλλος, αλλά δεν ακούει ο άλλος το τραγούδι που περιγράφεις, στο ραδιόφωνο πάλι δεν μπορείς να φλυαρήσεις, μιλάς μισό λεπτό και*

από την άλλη μεριά είναι τα στούντιο, από εδώ είναι το δημιουργικό. Δημιουργούμε εκπομπές για το ραδιόφωνο που πουλάμε σε όλη την Ελλάδα [...] [...] .. »(Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 114). «Σήμερα, κάνω αυτό που θέλω εγώ, είμαι συνέταιρος, συνιδιοκτήτης στον 1055, είναι άλλοι δύο συνέταιροι. Είμαι υπεύθυνος για το Μάρκετινγκ, την Επικοινωνία, την Διαφήμιση, κάνω εκπομπές και κάνω και πολλά άλλα πράγματα. Είναι καινούριος ο σταθμός, 3 χρόνια έχει που λειτουργεί και τον παρέλαβα με 1,9% ακροαματικότητα και τον έφτασα στο 5%» (Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 145). « [...] κάνω εκπομπές στο ραδιόφωνο, κάνω εκπομπές στην τηλεόραση, γράφω σε κάνα- δύο περιοδικά και δουλεύω σε μια εταιρεία που κάνει συναυλίες»(Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 156). «Σήμερα κάνω το βασικό διευθύνω το ραδιόφωνο σε κάθε του μορφή, ο Λευτέρης ασχολείται με το διαφημιστικό περισσότερο, εγώ κάνω το 8.30-11.30, 3 ώρες κάθε μέρα που είναι και το κεντρικό κομμάτι, το ενημερωτικό του ραδιοφώνου [...]» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 235). «[...] σήμερα η σφραγίδα του RSO λέει Νικόλαος Τσιπήτσης και Σια ΕΕ, εντάξει, έχω το 30% αλλά εγώ είμαι ο [...] .Τώρα εδώ [σ.σ. στον Μύθο] πως ήρθα είναι άλλη φάση, έχω σκοτωθεί, έχω κάνει. Ναι τον RSO τον ξεκίνησα εγώ το 93 σαν ιδέα ξεκίνησα το 91, πραγματοποιήθηκε, υλοποιήθηκε με στούντιο, γραφεία στην Τσιμισκή το 93, εξέπεμψε μέχρι αρχές του καλοκαιριού που σταμάτησα γιατί φτιάξαμε το μαγαζί το άλλο με τα ρούχα και είμαι εδώ τώρα γιατί σκοτώθηκα κιόλας πάνω αλλά η εταιρεία υφίσταται, είμαι εκεί, εγώ υπογράφω, εγώ κάνω» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 246). Στην απέναντι όχθη όσοι ραδιοπειρατές ασχολούνται με την εμπορική διεύθυνση του μέσου εκφράζουν μια πικρία που δεν ασχολούνται σήμερα άμεσα με την ραδιοφωνική παραγωγή. Ο Radio Piper υπογραμμίζει χαρακτηριστικά: «Είμαι ένας παροπλισμένος παραγωγός εδώ και τουλάχιστον 15 χρόνια, ασχολούμαι με την διεύθυνση εμπορικού και με την γενικότερη διεύθυνση του μέσου» (Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 121). Ο Αντώνης και ο ABC συμπληρώνουν: «Δυστυχώς δεν έχω χρόνο πλέον για να κάνω ραδιόφωνο. Μού έρχεται κάποια στιγμή να κάνω, αλλά δεν υπάρχει χρόνος» (Αντώνης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 104). «Σήμερα δεν κάνω εκπομπές στο ραδιόφωνο. Ασχολούμαι με ότι μπορεί να βοηθήσει το ραδιόφωνο να πάει μπροστά με ιδέες, προτάσεις που θα βοηθήσουν, άλλες εκπομπές, καινούργια παιδιά» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 96).

89 «Σήμερα είμαι τεχνικός διευθυντής στο Μακεδονία και είμαι και σκηνοθέτης και επικεφαλής των σκηνοθετών. Φτιάχνω, σκηνοθετώ κάποιες εκπομπές στο Μακεδονία TV, το πρωινό του Μακεδονία TV με τον Τάσο τον Ριζόπουλο και έχω και μια δικιά μου εταιρεία παραγωγής που φτιάχνει από τηλεοπτικά σποτ μέχρι ντοκιμαντέρ ενός επιπέδου traveling αλλά στο γνωστικό επίπεδο όχι κουλτουριάρικο με την έννοια ότι ξέρω' γω, δίνουμε ένα πλάνο ας πούμε από έναν κίονα και το τρώμε στην μάπα 20 λεπτά. Σε γνωστικό επίπεδο αλλά traveling, τουριστικό που μπορείς να δεις σε μισή ώρα έναν προορισμό και να έχει μέσα όλα τα στοιχεία που πρέπει για να καταλάβει ο άλλος για τι πρόκειται, οικονομικά, κοινωνικά, ξέρω' γω, αισθητική στα πλάνα, κυνηγημένα κλπ. Είναι πιστεύω ότι αυτό θα κάνω στην ζωή μου γιατί μου αρέσει πάρα πολύ [...]» (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 143).«Το δισκάδικο και παίζω μουσική, dj» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.281). «Εγώ ασχολούμαι με τους ασυρμάτους, βλέπεις φτιάχνω VHF, ασυρμάτους, αλλά εγώ δεν σπούδασα όπως σπούδασε ο Στέλιος και ο Στέλιος βοηθάει και τον γιό μου του μαθαίνει περισσότερα, ότι ξέρει. Γιατί εμένα οι γνώσεις μου είναι σταματημένες, λένε [...]» (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 175).

φαίνεται πολύ (Αργυρίου, 2005).

Εγώ εδώ και ενάμιση χρόνο έχω σταματήσει τις εκπομπές και ασχολούμαι μόνο με τα διαφημιστικά σποτ, εκφωνώ διαφημίσεις, ντοκιμαντέρ. Αυτό κάνω (Σαμουήλ, 2005).

Υπάρχουν βέβαια και αντίστοιχα πολλές περιπτώσεις που έχουν σταδιακά στραφεί σε μια καθόλα διαφορετική επαγγελματική απασχόληση. Κάποιοι επίσης ασχολούνται με αυτό που σπούδασαν επαγγελματικά και εξακολουθούν να έχουν σχέση με ενδιαφέροντα που σχετίζονται με την μουσική[90]. Για τους περισσότερους πειρατές το να στήσουν έναν σταθμό και να εκπέμψουν ήταν ένα σύντομο παιχνίδι που το εγκατέλειψαν όταν οι επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις άρχισαν να τους πιέζουν (Μηλάτος, 1995:23).

Δεν ασχολούμαι με το ραδιόφωνο αλλά δεν μου λείπει κιόλας. Ασχολούμαι με την έκφραση. Ανήκω σε μια ομάδα ανθρώπων που έχει να πει πράγματα και προσπαθεί να τα μεταφέρει και στον έξω κόσμο. Με τις συλλογικότητες ασχολούμαι επίσης (Σωκράτης, 2004).

Είχα μεγάλη ψυχολογική κούραση, είπα τα παρατάω για να γλιτώσω, άνοιξα ένα μαγαζάκι που ήταν σύγχρονο καφενείο, το είχα δέκα χρόνια, μετά το έκλεισα. Άνοιξα το μπουγατσάδικο που έχω σήμερα. Αν έχεις οικογένεια και σου ζητάει το παιδί σου πράγματα, δεν μπορείς. Βγαίνω καμιά φορά τώρα στα CB και μιλάω με παλιούς ραδιοερασιτέχνες (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005)[91].

Έχω όλα τα άλλα εκτός από το ραδιόφωνο. Ότι έκανα από 17 χρονών παιδάκι δηλαδή γράφω, είμαι σε γκρουπ, ιατρική, μουσική, το ραδιόφωνο λείπει. Αυτό. [...] καλά κοίταξε από το Ποπ και Ροκ μετά εγώ πρακτικά ξεκίνησα το Rolling Under, το δικό μας

90 «Ο Χρόνης είναι ηλεκτρολόγος, εγκαταστάσεις σε οικοδομές. Έχει δικιά του δουλειά, είναι υπεργολάβος, παίρνει δικές τους δουλειές [...]» (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 176). «Λογιστής και είμαι λογιστής και σε ραδιόφωνο» (Αναστασιάδης, 2004**,** Παράρτημα ΙΙ, σελ.10) «Συνταξιούχος. Παίρνω αναπηρική σύνταξη» (Λα Φοντέν, 2004**,** Παράρτημα ΙΙ, σελ.13) «Σήμερα δεν ασχολούμαι καθόλου με το ραδιόφωνο, δουλεύω στο Πανεπιστήμιο» (Λουκάς, 2004**,** Παράρτημα ΙΙ, σελ. 71). «Όχι, επαγγελματικά όχι. Η δουλειά η δικιά μου είναι τεχνικός, ειδικευμένος σε πάρα πολλά πράγματα, μπορώ να αλλάξω κλάδο ανά πάσα στιγμή και ώρα. Είμαι τεχνικός και μπορώ να αλλάζω κλάδους, το καταλαβαίνεις αυτό;» (Πύργος Ισχύος, 2005**,** Παράρτημα ΙΙ, σελ. 181) «Γυμναστής είμαι» (Λάλος, 2005**,** Παράρτημα ΙΙ, σελ.194) «Με τον κινηματογράφο. Φτιάχνω ταινίες, διαφημιστικά, επαγγελματικά ντοκιμαντέρ, κάνω μαθήματα σε διάφορες σχολές, δημοτικά εργαστήρια, στην ΧΑΝΘ, τέτοια πράγματα» (Παπαδάκης, 2005**,** Παράρτημα ΙΙ, σελ. 260).«Τώρα αγόρασα ταξί, είμαι οδηγός ταξί, είμαι ταξιτζής αν θέλεις έτσι, γιατί δεν μπορώ να κάτσω μέσα σε ένα γραφείο έτσι, ψυχοπλακώνομαι, θέλω να είμαι έξω. Μου αρέσει να οδηγάω, την μουσικούλα μου όλη την μέρα από το πρωί μέχρι το βράδυ, μια χαρά » (Μιχάλης, 2005**,** Παράρτημα ΙΙ, σελ.269).

91 Το Θάνος Τσαμεσίδης είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ το ψευδώνυμο που χρησιμοποιούσε ήταν το *Θάνος ο Κυβερνήτης*. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε να αναφερθούν και τα δύο στην παρούσα διατριβή με ιδιαίτερη προτίμηση στο ψευδώνυμο *Θάνος ο Κυβερνήτης* με το οποίο ήταν γνωστός στο κοινό.

περιοδικό με τον Μπάμπη, μετά το Rolling Under έγραφα στο περιοδικό του Μύλου και μετά σε κάποια άλλα περιοδικά που έβγαιναν στην Θεσσαλονίκη, στο Blow, Blow Up στην αρχή μετά Blow, μετά με πήρε η Μακεδονία-Θεσσαλονίκη και ήμουν στο πολιτιστικό τμήμα και εκείνα ωραία χρόνια, δημιουργικά με πολλές συνεντεύξεις και πολύ πράγμα, το οποίο κράτησε μέχρι τότε που κατέβηκα εδώ, ναι, που κατέβηκα Αθήνα. Έκτοτε γράφω στο www.mic.gr είναι ένα on-line μουσικό περιοδικό, το βγάζει ο Μπάμπης ο Αργυρίου, και γράφω εκεί καμιά φορά, αλλά δεν ξέρω, δεν μπορώ να γράφω πάρα πολύ, έχω γίνει πολύ εκλεκτικός, γράφω μουσική, τις προάλλες έπαιζαν οι Organ, πήγα ,τις είδα, μου άρεσαν και έγραψα ένα κείμενο 800 λέξεις. [...] Είμαι παθολόγος-ανατόμος στον Ευαγγελισμό (Πλόχωρας, 2005)

2.2.2 Ο ρόλος του ραδιοφώνου στη διαμόρφωση της ταυτότητας του ραδιοπειρατή

Στην παρούσα ενότητα μελετούνται κατά κύριο λόγο τα ενδιαφέροντα αλλά και τα κίνητρα των ραδιοπειρατών για την εμπλοκή τους με το πειρατικό ραδιόφωνο, οι αιτίες για τις οποίες συνέχισαν ή διέκοψαν το ραδιόφωνο με το πέρασμα των χρόνων όπως επίσης και αναγνωριστικά στοιχεία του πειρατικού ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης όπως για παράδειγμα ο αριθμός και τα ονόματα των ραδιοπειρατών που εξέπεμπαν, η χρονιά που επέλεξαν να εκπέμψουν πρώτη φορά κοκ.

Οι περισσότεροι ραδιοπειρατές (14 από τους 26) κάνουν την πρώτη εκπομπή τους μεταξύ 1977 - 1981, ένα μικρότερο ποσοστό (8 από τους 26) μεταξύ 1970-1974 και ένα πολύ μικρό ποσοστό (4 από τους 26) μεταξύ 1986 -1990.

Τα ενδιαφέροντα των πειρατών ποικίλουν: τα ηλεκτρονικά, η μουσική και η πολιτική είναι μερικά από αυτά. Για πολλούς η ιδιόχειρη κατασκευή μηχανημάτων, το ενδιαφέρον για τα ηλεκτρονικά, που για κάποιους ήταν και αντικείμενο σπουδών, και την τεχνολογία της εποχής αποτελούν σημαντικές προτεραιότητες στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους. Για πολλούς ραδιοπειρατές πρώτα εμφανίζεται το ενδιαφέρον για τα ηλεκτρονικά και στην συνέχεια το ενδιαφέρον για την εκπομπή και την οργάνωσή της. Οι ραδιοπειρατές ήταν άνθρωποι που αγαπούσαν την χειροποίητη κατασκευή μηχανημάτων όπως διαφαίνεται πολλές φορές μέσα στην αφήγηση: «Εγώ ήμουν άνθρωπος της κατασκευής, εμένα λίγα πράγματα ήταν αυτά που μου άρεζαν, πρώτα από όλα όμως η κατασκευή

[…]»[92].Επίσης αν και η εποχή της δεκαετίας του 1970 στην οποία αναφέρονται οι περισσότεροι ραδιοπειρατές ήταν μια εποχή στην οποία η τεχνολογία ήταν ακόμη σε εμβρυακό στάδιο οι ραδιοπειρατές εντρυφούν στα ηλεκτρονικά και πειραματιζόμενοι διαρκώς καταφέρνουν να φτιάξουν απλούς ραδιοφωνικούς πομπούς. Οι πομποί, οι δέκτες, οι λυχνίες έγιναν αναπόσπαστο μέρος της ζωής της νεολαίας ενώ οι ιδιοκατασκευές και τα μεταχειρισμένα ανταλλακτικά από το Μοναστηράκι έφεραν το ποθητό αποτέλεσμα της κατασκευής ενός ραδιοφωνικού πομπού (Μηλάτος, 1995:22). Ιδιαίτερα έντονο είναι το ενδιαφέρον αυτό στους ραδιοπειρατές των μεσαίων οι οποίοι ασχολούνται κατά κύριο λόγο με την κατασκευή ραδιοφωνικών μηχανημάτων.

> *Και τότε είχαν βγει τα πρώτα ιστορικά μηχανηματάκια., 2 βατ, 1 βάτ, πάρα πολύ μικρά μηχανηματάκια σε πλακέτες και από εκεί ξεκίνησαν τα FM, ουσιαστικά πολύ μικρής εμβέλειας μηχανήματα που ο καθένας από εμάς από την αγάπη του κυρίως στα ηλεκτρονικά, γιατί ήταν μια εποχή που ξεκινούσε να εξελίσσεται η τεχνολογία, ασχολούνταν με το κολλητήρι, με την αντίσταση, γιατί ουσιαστικά για να φτιάξεις ένα μηχάνημα στα FM εκείνη την εποχή δεν υπήρχε ούτε η τεχνογνωσία, αλλά δεν υπήρχαν και τα υλικά που θα μπορέσεις να κάνεις κάτι μεγάλο για να εκπέμψεις ξέρω εγώ σε ολόκληρη την Θεσσαλονίκη. Μιλάμε τώρα για το 79 έτσι; Αργότερα με το που μπήκαμε στην δεκαετία του 80, μετά το 81-82 και υλικά αρχίζαμε να βρίσκουμε, και στα χέρια μας να πέφτουν κάποια σχέδια για να δημιουργήσουμε έναν πομπό. Και ουσιαστικά όλα ξεκινούσαν από την αγάπη μας για τα ηλεκτρονικά και το να το κάνω μόνος μου ας πούμε* (Τερζόγλου, 2005)[93].
>
> *Έφτιαξα ένα μηχάνημα, ήμουν πολύ καλός κατασκευαστής πειρατικών μηχανημάτων, ακόμη και σήμερα, πολλά μηχανήματα δικά μου τα έχω κατασκευάσει εγώ, αναμεταδότες, πομπούς, λινκ, πολλά πράγματα , με τις γνώσεις που απέκτησα με την πείρα τόσα χρόνια* (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004).
>
> *[...] Αφού τα μαζεύαμε όλα αυτά και τα συνδέαμε, έπρεπε να το δοκιμάσουμε, ανοίγαμε το μηχάνημα να δούμε τι κάνει. Φωτιές, κακό τα καλώδια, δεν είχαμε πάντα καλό αποτέλεσμα. Μας έστελναν σχέδια και από την Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη ο «Bob 22 watt» τύπωνε βιβλία για τα ηλεκτρονικά και μας χρησίμευαν πολύ* (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005)[94].

92 Πύργος Ισχύος, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.177.

93 Το Νίκος Τερζόγλου είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή και αυτό που επέλεξε ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

94 «Από τα ηλεκτρονικά, μου άρεζαν τα ηλεκτρονικά. Φυσικά το 90% των πειρατών τότε από τα ηλεκτρονικά ξεκίνησαν. Εγώ προσωπικά δεν ήθελα να κάνω εκπομπές, ήθελα να ασχοληθώ με τα ηλεκτρονικά, να κατασκευάζω μηχανήματα, πομπούς και σιγά-σιγά μπήκε το σκουλήκι ρε παιδί

Η μουσική ενημέρωση αλλά και η ενασχόληση με την μουσική είτε ως δημιουργοί της μουσικής, είτε ως δημοσιογράφοι σε μουσικά περιοδικά και περιοδικά πόλης αλλά και ως συγγραφείς βιβλίων της ιστορίας γνωστών μουσικών συγκροτημάτων αποτελεί ένα από τα σημαντικά ενδιαφέροντα των ραδιοπειρατών. Από την αφήγηση συμπεραίνουμε πως η μουσική – με πολλές διαφορετικές μορφές – έπαιζε πρωταρχικό ρόλο στην ζωή των ραδιοπειρατών πριν ακόμη ασχοληθούν με το πειρατικό ραδιόφωνο[95].

Για κάποιους πειρατές η δυνατότητα κοινωνικοποίησης που τους έδινε το πειρατικό ραδιόφωνο και η ενασχόληση με τα κοινά και την πολιτική καθόρισε σε έναν μεγάλο βαθμό τα ενδιαφέροντά τους και την μετέπειτα επαφή τους με το ραδιόφωνο. Επίσης για κάποιους ραδιοπειρατές το ραδιόφωνο ως ένας χώρος επαφής και επικοινωνίας με άλλους έδωσε το στίγμα του στην δική τους ζωή[96].

Για άλλους πειρατές το ραδιόφωνο ήταν ένα ακόμη από τα πολλά τους ενδιαφέροντα που τους απορροφά από τις σχολικές τους υποχρεώσεις. Κοντά στις αθλητικές τους δραστηριότητες ή στις απόπειρες δημοσιογραφίας στέκεται και το

μου, που το λένε εκπομπή» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.85). Ο Σαμουήλ προσθέτει: «Εγώ από μικρός είχα πάθος με τα μικρά τρανζιστοράκια. Υπήρχε ένας μικροσυντονισμός από τρανζίστορ σε τρανζίστορ. Α [...] ονειρευόμουν τότε και έλεγα: εδώ έβγαλα πομπό. Μιλούσα [...] έκανα [...] Τέλος πάντων [...]» (Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.88). Ο Κώστας συμπληρώνει σχετικά: «Για ηλεκτρολόγος πήγαινα εγώ, μ' άρεσαν τα ηλεκτρονικά» (Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.92). Ο Μιχάλης κινούμενο στο ίδιο πλαίσιο υπογραμμίζει: « [...] τις εκπομπές τις ξεκίνησα ορμώμενος επειδή είχα σχολή ηλεκτρονικών με κέντριζε το ενδιαφέρον έτσι το να ακούγεται η φωνή μου και αλλού. Βασικά ξεκίνησα τελείως πειραματικά, επειδή σου λέω τελείωσα την σχολή, κάναμε κάτι πομπούς ραδιοφωνικούς εκεί πέρα στην σχολή και ξεκίνησα πειραματικά αλλά στην διάρκεια μου άρεσε αυτό που έκανα και πήγα θα μπορούσα να πω και επαγγελματικά από την άποψη την καλή την έννοια θέλω να πω ερασιτεχνικά – επαγγελματικά. [...]». (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.261-262). Ο Σάκης επισημαίνει σχετικά: «Υπό τύπον ξέρεις αχθοφόρου, μας έβαζαν σε πρώτη φάση αλλά προκειμένου εμείς να ικανοποιήσουμε την τρέλα μας πάνω στην συγκεκριμένη τέχνη στην οποία σπουδάζαμε (σσ σπούδαζε ηλεκτρονικός), πηγαίναμε και κουβαλούσαμε τηλεοράσεις εκεί πέρα και αυτοί κονομούσαν λεφτά» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.74).

95 «Η πρώτη επαφή με το ραδιόφωνο ήταν άλλη, είχα δώσει μια συνέντευξη στο κρατικό ραδιόφωνο το 1982 γιατί είχα βγάλει κάτι βιβλία μουσικά, ήταν ο Λευτέρης ο Κογκαλίδης τότε στο κρατικό και μου έκανε μια μίνι συνέντευξη και βγήκε στον αέρα την οποία δεν έχω ηχογραφημένη δυστυχώς. [...] Έγραφα κάτι βιβλία για συγκροτήματα, είχα ανωμαλία εγώ όταν ήμουν μικρός, και τώρα δηλαδή, και έβγαζα βιβλία για συγκροτήματα από τις εκδόσεις Μπαρμπουνάκη. Και είχα βγάλει κάτι βιβλία που ήταν μια σειρά βιβλίων που ήταν με την ιστορία των συγκροτημάτων δηλαδή ξέρω 'γω οι Rolling Stones έγιναν τότε και ξέρω 'γω τι [...].» (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.147) «Ενημερωμένος σε ότι αφορά την μουσική, το τοπ της Αγγλίας, το τοπ της Αμερικής [...]» (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.262) «[...] έγραφα στο Ποπ και Ροκ, ήμουνα στον Μουσικό Δίαυλο, μετά έβγαλα το Rolling Under, πιο πριν είχα δώσει κάποια κείμενα για ένα περιοδικό «Μετρό» που έβγαινε τότε, όχι το Μετρό αυτό, παλιότερα, είχα τα γκρουπ [...] [...] (έπαιζα μουσική) Πάνκ. Στην αρχή. Κιθάρα έπαιζα και τραγουδούσα. Και τώρα παίζω κιθάρα και τραγουδάω, και έχω ακόμη γκρουπ, δεν έχει αλλάξει τίποτα.» (Πλόχωρας,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 208)

96 «Ετσι ερχόμενος σε πρώτη επαφή με αυτό μαγεύτηκα και νομίζω ότι αυτό καθόρισε και τα πράγματα, συν του ότι πάντοτε με ενδιέφερε, ήθελα να ασχοληθώ από παιδί με την πολιτική, με τα κοινά και είμαι και εξωστρεφής σαν άνθρωπος» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 224).«Ημασταν εκεί από το πρωί μέχρι το βράδυ, όχι στο σταθμό, αλλά σ' αυτό που κάναμε. Ήταν κυρίαρχο για μας εκείνη την περίοδο όχι μόνο ως ραδιόφωνο αλλά ως τρόπος οργάνωσης, ως σχέσεις με ανθρώπους» (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.46).

ενδιαφέρον για το ραδιόφωνο[97].

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε πως ο συνδετικός κρίκος με το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν για πολλούς διαφορετικός, για άλλους ήταν η αγάπη για τα ηλεκτρονικά, για άλλους το ενδιαφέρον για την μουσική σε όλες της τις διαστάσεις, για άλλους η πολιτική και η κοινωνικοποίηση που μπορούσαν να πετύχουν μέσα από το πειρατικό ραδιόφωνο ενώ για άλλους το ραδιόφωνο στέκεται δίπλα στα πολλά τους ενδιαφέροντα και δεν διαχωρίζεται από τις αθλητικές ή δημοσιογραφικές τους δραστηριότητες.

Τα κίνητρα των ραδιοπειρατών για την ενασχόλησή τους με το ραδιόφωνο ήταν ποικίλα και πολλές φορές άλλαζαν με την εποχή. Στα σπάργανα του πειρατικού ραδιοφώνου το κίνητρο για τους περισσότερους ήταν η επικοινωνία, η κοινωνικοποίηση στην οποία τους ωθούσε το μέσο κυρίως με την επαφή με τους ακροατές. Η πεμπτουσία του πειρατικού ραδιοφώνου μέσα από την αφήγηση διαφαίνεται πως είναι η ανθρώπινη επικοινωνία: «Σημασία έχει ότι ξεκινήσαμε το ραδιόφωνο σαν επικοινωνία. Το ραδιόφωνο ήταν, είναι και εξακολουθεί να είναι ακόμη και σήμερα επικοινωνία»[98]. Μάλιστα η επικοινωνία υπογραμμίζεται μέσα στην αφήγηση πως είναι απόλαυση και για τις δύο πλευρές που επικοινωνούν: «Δεν μας ενδιέφερε τίποτε άλλο, ούτε τα κόμματα, ούτε τα χρήματα ούτε οι διαφημίσεις. Η επαφή με τον κόσμο μας ενδιέφερε και εμείς πρώτοι ευχαριστιόμασταν και μετά ο κόσμος.»[99]. Δεδομένων των συνθηκών της δικτατορίας στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και στις αρχές του 1970 όπου η έκφραση ήταν περιορισμένη το πειρατικό ραδιόφωνο ανακαλύπτεται για να δώσει μια διέξοδο, μια ανάσα έκφρασης και επικοινωνίας στο νεανικό κοινό που τόσο την έχει ανάγκη. Το ραδιόφωνο για τους περισσότερους λειτούργησε ως μέσο επικοινωνίας των νέων ανθρώπων που ήθελαν να γνωριστούν και να ανταλλάξουν ιδέες αλλά και ως μέσο προσέγγισης του γυναικείου φύλου. Επίσης η έννοια της αναγνωρισιμότητας και της επωνυμίας αποτέλεσε και αυτή κίνητρο για τους ραδιοπειρατές. Οι ραδιοπειρατές μέσα από την αφήγηση επισημαίνουν πως για τους ίδιους το ραδιόφωνο ήταν ένα μέσο που τους έκανε ξεχωριστούς: «Όλοι μας θέλαμε να βγούμε έξω, άλλος για να γνωρίσει μια κοπέλα, άλλος για να κάνει το κομμάτι του, άλλος για να γίνει επώνυμος, άλλος δεν ξέρω και εγώ για τι άλλο. [...]»[100] Για πολλούς ραδιοπειρατές ωστόσο το κυνήγι της γυναίκας ήταν ο βασικός λόγος που έκαναν ραδιόφωνο, το ραδιόφωνο αποτελούσε το συγκριτικό τους πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων στον

97 […]Την πρόταση μου την είχε κάνει ο Λευτέρης ο Κογκαλίδης για να γράφω γιατί αυτός την είχε την στήλη μέχρι τότε και ήθελε να τα παρατήσει, ήθελε να την κάνω εγώ αλλά επειδή [...] έγραψα, έγραψα, κανένα εξάμηνο, μετά οι συνθήκες σου λέω, οι καταστάσεις ήταν τέτοιες, γενικά ήμουν πολυάσχολος, λίγο ποδόσφαιρό, λίγο αυτό, γιατί μου άρεζε και το ποδόσφαιρο, έπαιζα και ποδόσφαιρο, λίγο αυτό, λίγο εκείνο, ξέρεις εγώ το ραδιόφωνο το είχα σαν την δική μου, την προσωπική μου την τρέλα, δεν ήθελα να ασχολούμαι με άλλους και δεν με τραβούσε τόσο πολύ. Ήθελα να ανοίξω και να κάνω την εκπομπή μου, ξέρω εγώ 2 ώρες 3 και να πέσω για ύπνο ή να συνεχίσω το διάβασμα ή να πάω να παίξω ποδόσφαιρο όπως περίμενα την Κυριακή που παίζουμε, τι κάνουμε, μου άρεζε και αυτό[…]. (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 241).

98 Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 6.

99 Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 93.

100 Melody Club, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.229.

ανταγωνισμό για μια γυναίκα. Παράλληλα το ραδιόφωνο μέσα στην αφήγηση περιγράφεται ως ένα μέσο που επιβεβαιώνει την ανάγκη μυθοποίησης των ραδιοπειρατών: «η ανάγκη μας να βρούμε μια κοπελιά ήταν το κίνητρό μας για να κάνουμε ραδιόφωνο, να ξεχωρίσουμε από την παρέα, να μυθοποιήσουμε τον εαυτό μας - γιατί είμαστε και λίγο φιλάρεσκοι οι άνθρωποι του ραδιοφώνου - ώστε να περνάμε έστω και λίγο έναν ανταγωνιστή στο κυνήγι της γυναίκας»[101]. Καταλήγοντας ένα από τα βασικότερα κίνητρα των ραδιοπειρατών να ξεκινήσουν την ενασχόληση τους με το πειρατικό ραδιόφωνο είναι η ανάγκη για ανθρώπινη επικοινωνία, για αυτοπροσδιορισμό μέσα από το ραδιόφωνο αλλά και για να κάνουν αυτό το κάτι, το διαφορετικό που θα τους έκανε μοναδικούς στην παρέα τους αλλά και στο γυναικείο φύλο[102].

> *Στην συνέχεια κατά το τέλος του 68 είχε επιβληθεί η χούντα, υπήρχαν αυστηροί νόμοι, κυνηγούσε πάρα πολύ το πειρατικό ραδιόφωνο, όχι ότι ενοχλούσαμε, γιατί τότε οι πειρατές δεν ασχολούνταν με πολιτικά, οι ραδιοπειρατές ήταν για καμιά γκομενίτσα, επικοινωνία τηλεφωνική με τους ακροατές, ήταν η λόξα, περισσότερο η λόξα, η τρέλα, αυτό έκανε τους περισσότερους ραδιοπειρατές [...] Πρέπει να σου επισημάνω τούτο και πρέπει να τονιστεί αυτό, κανένας από τα παιδιά που γνώρισα εγώ ραδιοπειρατές εκείνη την εποχή, κανένας δεν είχε πολιτικά φρονήματα δηλαδή δεν έκανε κάτι για πολιτικό λόγο, ήταν όλοι για την μουσική, για την γκομενούλα. Πάρα πολλοί, είχε γίνει μόδα*

101 Music Hall, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.

102 «[...] και φυσικά ήταν και επικοινωνιακές ανάγκες τότε, άρχισε η Θεσσαλονίκη να αποκτά έντονη αστική νοοτροπία σαν πόλη, έφυγε αυτό την γειτονιά, γνωρίζω τον γείτονα, γνωρίζω τον από κάτω, οπότε ήταν και μια ανάγκη εσωτερική για επικοινωνία, αυτό βέβαια το ανακαλύπτεις στην πορεία, σου προκύπτει αν θέλεις, αυτή η ανάγκη επικοινωνίας και αρχίζεις και γλυκαίνεσαι, με το τηλέφωνο που θα σου πάρουνε, με τον καλό τον λόγο που θα σου πούνε με το ότι εσύ αυτός που σερβίρεις σαν μουσική, το ακούει και κάποιος άλλος, τα κοινά γούστα, και φυσικά οι γνωριμίες μέσα από αυτό το στυλ της εκπομπής με ανθρώπους που έχουν τα ίδια γούστα με σένα, ακούνε την ίδια μουσική με σένα και ενδεχομένως να σκέφτονται και τα ίδια πράγματα με σένα» (Τερζόγλου, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.109). Ο Παύλος συμπληρώνει σχετικά: «Οι περισσότεροι ήταν ηλεκτρονικοί, υπήρχε και αυτή η ανάγκη για την επικοινωνία που ήταν σπουδαία, που μιλούσαμε μαζί τα βράδια και την άλλη μέρα με ένα τηλέφωνο συναντιόμασταν, κάναμε παρέες, αναπτύξαμε συλλόγους, είχε γίνει ένας σύλλογος τότε, πιστεύω να το έχεις βρει αυτό, και κάναμε συγκεντρώσεις και μάζευε ο σύλλογος, κάποια στιγμή ο σύλλογος μάζευε πάρα πολύ κόσμο, δηλαδή ήταν πρωτόγνωρο το 81-82-83 να μαζεύουμε 500 άτομα ας πούμε ή 600. [...] επίσης σπουδαίο ήταν ότι κάναμε τις σχέσεις μας μέσα από τους σταθμούς, δηλαδή, να φανταστείτε εγώ την γυναίκα μου την γνώρισα μέσα από τον σταθμό, έκανα εκπομπή, ήμουνα φαντάρος, το 84 έφυγα φαντάρος τον Απρίλη και σταμάτησα βασικά τότε το ραδιόφωνο αλλά όταν γύρναγα από φαντάρος, ήταν 2 χρόνια που ήμουν φαντάρος, κάνοντας εκπομπές με τον Γιάννη τον Blue τότε, γνώρισα την γυναίκα μου. Ήταν ένας τρόπος ζωής, επικοινωνίας [...]» (Παύλος, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.132-133). Ο Μιχάλης επιβεβαιώνει: «Έπαιξε ένα μικρό ρόλο και αυτό ας πούμε, το άγνωστο, το ότι γνώριζες πολλές κοπέλες [...]» (Μιχάλης, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.264) [...]Ο Ράδιο Μασκότ προσθέτει: «Οσο να πεις και το 71 είχε πέραση το ράδιο, ήμασταν και 16 χρονών παιδιά, είχαμε, ήταν το κάτι άλλο, είχαμε και τις μικρές που μας γνώριζαν τότε, κάναμε και τους χορούς μας, ήταν διαφορετικά» (Ράδιο Μασκότ, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.166).

πλέον, είχες σταθμό; Ήσουν και ο ιν γκόμενος, ήσουν ο άνθρωπος που ήσουν γνωστός, μπορούσες να επιβληθείς και όσο πιο γνωστός ήσουν τόσο μεγαλύτερη δύναμη υποτίθεται ότι είχες στα χέρια σου, αν είχες κάποια δύναμη. Γι αυτό σας λέω υπήρχε έλλειψη επικοινωνίας εκείνα τα χρόνια, ήταν άλλες εποχές, δύσκολες εποχές αλλά και ρομαντικές, πιο ρομαντικές, ήταν ρομαντικοί άνθρωποι, οι ραδιοπειρατές ήταν ρομαντικοί άνθρωποι. Μαζευόμασταν πολλά άτομα, κλείναμε ραντεβού από την συχνότητα, που θα βρεθούμε, πηγαίναμε στις τότε ντισκοτεκ, σημερινά κλαμπάκια πώς να τα πούμε, Νέα Μάκρη, Βραβρώνα, στην Λούτσα, καλά πήγαινε και το κλέψιμο στα σταφύλια, περνώντας το σημερινός αεροδρόμιο εκεί που είναι σήμερα το Ελ. Βενιζέλος, το κλέψιμο το βράδυ όταν γυρνούσαμε στα σταφύλια. Ήμασταν ωραίοι, πηγαίναμε ομαδικά για μπάνιο, γνωρίζαμε κόσμο, γνωρίζαμε κοπέλες, ήταν η παρέα, η επικοινωνία, η επικοινωνία της νεολαίας (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004).

Η αγάπη για την μουσική και η επικοινωνία μέσω της μουσικής αποτελούσε ένα ακόμη ισχυρό κίνητρο των ραδιοπειρατών για την ενασχόληση με το ραδιόφωνο. Μερικοί πειρατές αντιμετώπιζαν την μουσική ως έναν τρόπο επικοινωνίας και ταυτόχρονα μια ανάγκη να μοιραστούν τα αγαπημένα τους κομμάτια με ακροατές από όλη την Ελλάδα. Μέσα στην αφήγηση αυτός ο λόγος παρουσιάζεται και ο βασικότερος που σήμερα κάνουν ραδιόφωνο οι ραδιοπειρατές: «Η αγάπη μου για την μουσική πάνω από όλα και η ανάγκη να μοιραστώ αυτό που άκουγα με τον υπόλοιπο κόσμο, αυτό νομίζω πως είναι ο λόγος που είμαι ακόμα και τώρα στο ραδιόφωνο. Αυτό πιστεύω. Φανταζόμουν τον εαυτό μου να μοιράζομαι ένα τραγούδι που άκουγα με άλλα άτομα.».[103]

Άλλοι αντιμετώπιζαν την μουσική και ως προσφορά των μουσικών τους γνώσεων και προτιμήσεων προς τους ακροατές. Άλλοι αντιμετώπιζαν την μουσική ως προσωπική ικανοποίηση, έπαιζαν ένα συγκεκριμένο είδος μουσική έστω και αν δεν είχαν ακροατές, το έκαναν για τους ίδιους, για την ίδια την απόλαυση της μετάδοσης. Πολλές φορές μέσα στην αφήγηση οι ραδιοπειρατές μιλούν για την «τρέλα» που ήταν γι' αυτούς το ραδιόφωνο και η μουσική, οι ίδιοι ήταν λάτρεις συγκεκριμένων μουσικών ειδών και μη μπορώντας να τα ακούσουν από την κρατική ραδιοφωνία επιλέγουν να τα μεταδώσουν οι ίδιοι μέσα από τον πειρατικό τους σταθμό. Ακόμη το γεγονός πως οι εταιρείες τους έδιναν δίσκους δωρεάν ήταν ένα σοβαρό κίνητρο για να κάνουν ραδιοφωνικό σταθμό μια και οι ίδιοι δεν είχαν χρήματα να τους αγοράσουν. Μέσα στην αφήγηση το ισχυρό κίνητρο της λατρείας για συγκεκριμένα μουσικά είδη που τους ώθησε να κάνουν πειρατικό ραδιόφωνο περιγράφεται ως εξής: «Υπάρχουν 4-5 λόγοι, δεν είναι ένας συγκεκριμένος, ο ένας

103 Κατανάκης Ν.,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 128.

ήταν ότι, ας ξεκινήσουμε από τους σπουδαίους λόγους, ήταν ότι μας άρεζε πολύ η μουσική εκείνη την εποχή, έτσι; Τα κομμάτια που παίζαμε, δηλαδή εγώ έπαιζα από κομμάτια τζαζ μέχρι Gospel ξέρω 'γω, πολύ εξειδικευμένη μουσική ή κάποιες τάσεις έτσι; Που μας άρεζε εκείνη την εποχή και δεν την ακούγαμε πουθενά λόγω του ότι δεν υπήρχε «ελεύθερη ραδιοφωνία», δεν την ακούγαμε από τα κρατικά τότε. [...] Ένας άλλος λόγος επίσης ήταν πως πολλοί που αγαπούσαμε και αγαπάμε την μουσική, παίρναμε τζάμπα δίσκους, οι εταιρείες μας έδιναν τζάμπα δίσκους. Αυτό ήταν ένα κριτήριο γιατί οι περισσότεροι από μας δεν είχαμε να τους αγοράσουμε, εεε, [...]» [104]

Επιπλέον για κάποιους ραδιοπειρατές ειδικά η ξένη μουσική αποτελούσε έναν «τρόπο διεξόδου» από τα στενά σύνορα της Ελλάδας και μια γέφυρα επικοινωνίας με το εξωτερικό και την νεολαία του εξωτερικού «όπου οι άνθρωποι ήταν ελεύθεροι»[105]. Τα τραγούδια του Dylan, του Phil Ochs, του Tom Paxton και πολλών άλλων έγιναν πηγές της διαμόρφωσης μιας συλλογικής ταυτότητας, όχι μόνο με το να είναι στα τοπ 10 χιτ όσο με το να παρουσιάζονται σε κοινές παραστάσεις, Ήταν τραγούδια που μπορούσε ο καθένας να τραγουδήσει αλλά καθώς τα τραγουδούσε μοιραζόταν μια κοινή εμπειρία «αφύπνισης-συνείδησης».Αυτή δεν ήταν μια παραδοσιακή ιδεολογική ή εθνική συνείδηση ήταν παλιότερα τραγούδια που η νέα γενιά τα θυμόταν. Αλλά πέρα από το να είναι απλά μια επανανακάλυψη της παράδοσης η συνείδηση που διαμορφώνονταν με το να τραγουδούν αυτά τα τραγούδια ήταν μιας γενιάς σε επανάσταση ενάντια σε μια κοινωνία που παρήκμαζε, έχανε τον προσανατολισμό της και κυρίως έχανε το επαναστατικό της πνεύμα (Eyerman & Jamison, 1998:122-123).

Συνοψίζοντας ένα από τα βασικότερα κίνητρα για την εντρυφή με το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν η αγάπη για την μουσική και την μετάδοσή της και την επικοινωνία μέσω της μουσικής μεταξύ πειρατών και ακροατών που αυτή η μετάδοση συνεπάγεται[106].

---

104 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 132.

105 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 225.

106 «[…]έπειτα η αγάπη για την μουσική, το να ψάχνεις να βρεις τραγούδια και να τα μεταδίδεις γιατί σου άρεζαν [...] Όταν το 1972 περίπου ξεκίνησα να κάνω αφιερώματα στην Jazz εγώ έκανα εκπομπές μόνο για μένα, δεν υπήρχε κανένας ακροατής, κανένας δεν άκουγε τέτοια πράγματα. Θυμάμαι κάποτε είχα κάνει ένα τρίωρο αφιέρωμα στο μπλουζ και με πήρε τηλέφωνο ένας τύπος από την πλατεία Ναυαρίνου, ένας. Εγώ ουσιαστικά το έκανα για μένα. Όταν έβγαλα τις γκόμενες που ήθελα μετά άρχισα να ανακαλύπτω άλλα πράγματα». (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.37 & 39). Ο ABC προσθέτει σχετικά: «Αγάπη για τη μουσική. Το κλισέ που λένε όλοι ([...] .)Πολιτική δεν υπήρχε καθόλου. Δεν υπήρχαν ειδήσεις, δεν υπήρχε ενημέρωση. Το μόνο που υπήρχε ήταν κάποιο νέο σχήμα στην πόλη. Μας άρεσε εμάς και το προτείναμε. Η πρόθεσή μας ήταν μόνο αγάπη για τη μουσική» (ABC,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.94 - 95). Ο Αντώνης επιβεβαιώνει λέγοντας: «Υπήρχαν ομάδες πειρατών (Ντι τζέϊ), όπως εγώ π.χ. που έπαιζα απλά μουσικά και μας ενδιέφερε μόνο το ραδιόφωνο. Και ήταν κάποιοι άλλοι που το κάνανε για άλλους λόγους, για να βγάλουν λεφτά ή οτιδήποτε άλλο» (Αντώνης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.103). [...] Ο Κατανάκης υπογραμμίζει σχετικά: «Το ραδιόφωνο ήταν η ζωή μας, ήταν μικρόβιο, μας έπιαναν παράδειγμα εμάς και την άλλη μέρα τα ξαναστήναμε τα μηχανήματα, ξαναβγαίναμε, ήταν αρρώστια. Και όλα αυτά για την αγάπη μας γι' αυτό που κάναμε, χωρίς κανένα απολύτως κέρδος παρά την ηθική ικανοποίηση τέλος πάντων και το γεγονός πως θα σε έβλεπε κάποιος και θα σου έλεγε «σ' ακούω ρε

Για κάποιους πειρατές το κουτί που βγάζει λόγια και μουσική αποτελεί μια μαγική διαδικασία που ξυπνάει την περιέργειά τους και τους προκαλεί να το εξερευνήσουν[107]. Στην αφήγηση το ραδιόφωνο περιγράφεται ως κάτι μαγικό που προκαλεί τους πειρατές να το εξερευνήσουν: «[...] πρέπει να σου πω πως από μικρό παιδί είχα την περιέργεια όσον αφορά το ραδιόφωνο γιατί όταν πρωτοέφερε ο αδελφός μου στο χωριό ένα ραδιόφωνο, πρέπει να ήταν το 65, απορούσα πως βγαίνει η φωνή μέσα από ένα τέτοιο κουτί, ένα μικρό κουτί και πως μεταφέρεται η φωνή και πάντα σκάλιζα ότι παλιό ραδιόφωνο έπεφτε στα χέρια μου, το άνοιγα, το σκάλιζα να δω τι έχει μέσα, τι περιέχει, πως έρχεται η φωνή [...]»[108].

Το ενδιαφέρον που εξελίσσεται σε αγάπη για το ίδιο το μέσο του ραδιοφώνου λειτουργεί ως κινητήριος μοχλός για να δουν το ραδιόφωνο και ως επαγγελματικό προορισμό και ως εφαλτήριο να κάνουν αυτό που πραγματικά τους ενδιαφέρει μακριά από τις παραινέσεις και τα πρέπει της οικογένειας. Στις περιπτώσεις του κοινοτικού ραδιοφώνου η σχέση με το ραδιόφωνο ως μέσο δεν είναι τόσο καθοριστική, το συνολικό αποτέλεσμα του προγράμματος ήταν περισσότερο καθοριστικό από ότι η ίδια η σχέση με το μέσο.

> *Ερχόμενος από Αμερική και θέλοντας να σπάσω αυτά τα δεσμά για να μπορέσω να ασχοληθώ με το ραδιόφωνο, γιατί αυτό ήταν το μεράκι μου και η αγάπη μου, άρχισα πια να το βλέπω πως ίσως να είναι και επαγγελματικός προορισμός, ανοίγοντας και σπάζοντας το κρατικό μονοπώλιο που μέχρι τότε υπήρχε, υπήρχε μια σπίθα έτσι, μια ελπίδα πως μπορεί κάτι να γίνει μ' αυτό, έμεινα μόνος και στο διαμέρισμά που έμενα σ' αυτή την οικοδομή, τρία πατώματα πιο κάτω, είχα στήσει έναν*

παιδί μου». Ήταν το παν». (Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.130). Ο Νικήτας επισημαίνει: «Εν πάση περιπτώσει θέλω να σου εξηγήσω ότι πάνω από όλα ήταν η τρέλα μου για την μουσική, μου άρεζε πάρα πολύ η μουσική από μικρός γιατί έμαθα να ακούω από μικρός μουσική, γιατί σου είπα λόγω των καταστάσεων ας πούμε, γιατί στα σπίτια ακούγαμε πάντα μουσική.[...] Δηλαδή έκανα αυτό εδώ πέρα το πράγμα και γεια, ούτε το καμάκι τότε, ούτε [...] σου λέω ήταν η προσφορά, μου άρεζε να προσφέρω, αυτό και τίποτα άλλο, ούτε το παρουσιάζω και ξέρω 'γω και τέλος. Να βγω ξέρω' γω στις γιορτές και να σου πω χρόνια πολλά και το ένιωθα αυτό το πράγμα, ήθελα να το μεταφέρω, να παίξω τα χριστουγεννιάτικά μου, από τότε [...] .κατάλαβες;» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.239 & 243). Ο Μιχάλης εξηγεί: « [...] αλλά ο βασικός ρόλος ήταν το ότι μου άρεζε η μουσική, το ότι ήθελα να κάνω εκπομπές, το ότι εγώ ήμουν στην Θεσσαλονίκη και μ' άκουγε ας πούμε το Πήλιο, μου κέντριζε το ενδιαφέρον, γιατί ψηλά στο Πήλιο, Βόλο, Λάρισα, στα παράλια κάτω [...]» (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.264). Ο Jackson Palace τονίζει: «Η μουσική! Η μουσική μου άρεζε πάρα πολύ, την ζω την μουσική, μέχρι τώρα ασχολούμαι με το είδος, σαν dj. Μετά από εκεί και πέρα ζεστάθηκε το πράγμα, το πήραμε πολύ ζεστά, ασχοληθήκαμε τότε ήταν οι λυχνίες, 501, ποια άλλη ήταν [...] ..δεν τα θυμάμαι κιόλας, τα έχω ξεχάσει [...] Στο ραδιάκι, στα βραχέα, όχι στα FM, στα βραχέα, από εκεί έπαιρνα, από εκεί αγόραζα, από εκεί έμαθα και τα τζινγκλάκια να τα παρουσιάζω, λέω γιατί να μην το κάνω και εγώ, ωραίο πράγμα ήταν. Ήταν έμπνευση, ωραίο πράγμα» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.272 & 279).

107 Ο Λα Φοντέν συμπληρώνει σχετικά: «Από 12 χρονών μου είχαν κάνει δώρο ένα τρανζίστορ και άκουγα τότε τον σταθμό της Φωκίδος θυμάμαι ξαπλωμένος στο κρεβάτι κάτω από το πάπλωμα. Δεν ξέρω μπορεί να ήταν και αυτός ο λόγος που ξεκίνησα ραδιόφωνο, με τραβούσε πάρα πολύ» (Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.13).

108 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 14.

καλό πειρατικό σταθμό με τις ιδέες τις αμερικάνικες που είχα φέρει και τις πρακτικές εκείνες που εφάρμοσα όπου [...] (Λάμπρος, 2004)

Αυτό έχει να κάνει με συναισθηματικό κλίμα που υπήρχε εκεί. Μεταξύ μας μιλώντας για την Κιβωτό ήταν «η Κιβωτούλα». Δεν ήταν απλώς ένα εγχείρημα που πηγαίνουμε επειδή έχουμε το κόλλημα του ραδιοφώνου. Εγώ προσωπικά δεν είχα κανένα ιδιαίτερο ψώνιο με το ραδιόφωνο. Κάνοντας το χρόνια διαμορφώνεις μια σχέση με το μέσο αλλά δεν ήταν τόσο το μέσο που με ενδιέφερε αλλά το εγχείρημα ως εγχείρημα συνολικά με όλα του τα χαρακτηριστικά και τα πολιτικά και το πώς λειτουργούσε ως συνέλευση. Είχε εξίσου σημασία και βαρύτητα το πώς λειτουργούσε εσωτερικά αυτό όπως και το τι έβγαζε προς τα έξω. Τι διεργασίες και προβληματισμοί μας έμπαιναν εκεί πέρα μέσα και πως έβγαιναν προς τα έξω (Σωκράτης, 2004).

Το ενδιαφέρον για τα ηλεκτρονικά, το τεχνικό μέρος της κατασκευής ενός πομπού αποτέλεσε ένα ακόμη σημαντικό κίνητρο για τη ενασχόληση των ραδιοπειρατών με το πειρατικό ραδιόφωνο. Η έρευνα για το τεχνικό μέρος, ο πειραματισμός για την κατασκευή ενός πομπού ιδιαίτερα για όσους από τους ραδιοπειρατές σπούδαζαν ηλεκτρονικοί, είχε εξαιρετικό ενδιαφέρον για την εφαρμογή των θεωρητικών τους γνώσεων[109].Όπως περιγράφεται μέσα στην

109 «Ήμουν έκτη δημοτικού και μου έφερε ο πατέρας μου ένα παιχνιδάκι με το οποίο μπορούσες να κάνεις διάφορα κυκλώματα και στο τέλος του παιχνιδιού αφού έφτιαχνες 100 κυκλώματα, το 100ο κύκλωμα ήταν ένας ραδιοφωνικός πομπός που είχε εμβέλεια από το ένα δωμάτιο δεν πήγαινε καλά-καλά στο άλλο. Ήταν εποχή δικτατορίας, ανησύχησαν πολύ οι δικοί μου μόλις αντιλήφθηκαν πως αυτό το παιχνίδι ενδεχομένως να μας έβαζε σε μπελάδες και έκτοτε ξεκίνησε το κυνήγι. Αυτό το πράγμα εγώ προσπαθούσα να του μεγαλώσω την εμβέλεια όσο το δυνατόν περισσότερο, κάποια στιγμή στην παρέα βρέθηκε κάποιος που είχε την ίδια ασχολία, είχε κάνει και αυτός έναν μικρό πομπό, ο ένας με τον άλλο φτάσαμε στο να κάνουμε ένα μηχάνημα που είχε μια εμβέλεια από το ένα τετράγωνο στο διπλανό τετράγωνο κοκ» (Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.51). Ο Ράδιο Μόντε Κάρλο συμπληρώνει σχετικά: «Από τα ηλεκτρονικά, μου άρεζαν τα ηλεκτρονικά. Φυσικά το 90% των πειρατών τότε από τα ηλεκτρονικά ξεκίνησαν. Εγώ προσωπικά δεν ήθελα να κάνω εκπομπές, ήθελα να ασχοληθώ με τα ηλεκτρονικά, να κατασκευάζω μηχανήματα, πομπούς και σιγά-σιγά μπήκε το σκουλήκι ρε παιδί μου, που το λένε εκπομπή» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.85). Ο ABC προσθέτει: «[...] Και από ενδιαφέρον για το τεχνικό κομμάτι. Πως γίνεται, τι γίνεται, αν μπορώ να το κάνω κι εγώ. Έναν καλόν δάσκαλο το Γιώργο Αλεξίου στο ραδιόφωνο και τη μουσική. Και εγώ δικό του βλαστάρι, νωρίς, νωρίς βέβαια.» (ABC,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.94).» Ο Παπαδάκης επισημαίνει: « [...] συνέχεια προς αυτή την κατεύθυνση ως ηλεκτρονικός, εγώ μαγεμένος τότε από αυτά τα πράγματα και περισσότερο από την δυνατότητα που έχω να επικοινωνήσω με κάποιον άλλο χωρίς να μεσολαβούν καλώδια, υλικά διάφορα κλπ, τελείως μαγικό ε, και από εκεί και πέρα έπεσα με τα μούτρα, «σκληρά ναρκωτικά», μετά πομπούς μεγάλους, πολύ ισχυρούς, μετά το 80 πέθανε ο πατέρας μου άρχισα να την ψάχνω μόνος μου μετά, σχολές, ηλεκτρονικών δηλαδή, πολύ μεγάλα μηχανήματα για την εποχή και αυτή ήταν η εξέλιξη των πραγμάτων, δηλαδή πειρατικό ραδιόφωνο καθημερινά. Όπως καταλαβαίνεις στην αρχή για μένα το ερώτημα δεν ήταν να κάνω κάποιο πρόγραμμα κλπ ήταν ο ερευνητικός χαρακτήρας που είχα την δυνατότητα να αναπτύξω μέσα μου και οι γνώσεις που θα μπορούσα να αποκτήσω μέσα από την ενασχόλησή μου με αυτό. Όσο όμως το πράγμα μεγάλωνε, άρχιζα να βλέπω ένα καινούριο, ελκυστικό περιβάλλον που είναι ραδιοφωνία, εκπομπή κλπ, το πρόγραμμα με την μουσική ήρθε αρκετά αργότερα. Αφού έφυγα και από αυτή την φάση δηλαδή ένιωσα ότι ήξερα αρκετά πράγματα για να μπορώ να φτιάχνω ότι θέλω, να έχω πολύ μεγάλη εμβέλεια, να ακούγομαι πολύ μακριά δηλαδή και να συνομιλώ με άλλους πειρατές, ίσως αν θέλεις ήταν ότι έχασα το ενδιαφέρον μου

αφήγηση «με το κολλητήρι, να κάψει, να το χτυπήσει η τάση, να το κάνουν, εμάς μας χτυπούσαν οι τάσεις και πέφταμε κάτω και σηκωνόμασταν και ξανά το κολλητήρι, ξέρεις τι είναι να σε χτυπάει η τάση 3000 βόλτ;»[110]. Αλλά και πιο συγκεκριμένα «η ποιότητα του ήχου, διαγωνισμός ποιος έχει καλύτερα πριμ ποιος μπάσα, ένας αγώνας δρόμου γι' αυτό άλλη φάση»[111] επίσης αποτελεί κίνητρο για τους ραδιοπειρατές. Στους ραδιοπειρατές των μεσαίων κυμάτων ξεχωρίζει ιδιαίτερα ως κίνητρο η χειροποίητη κατασκευή ραδιοφωνικών μηχανημάτων που αποτελεί και την ουσία του ενδιαφέροντός τους για το ραδιόφωνο. Στην αφήγηση επισημαίνεται η ηθική ικανοποίηση και η γνώση στα οποία συντελεί η χειροποίητη κατασκευή ενός πομπού: «[...] Ιδιοκατασκευές, ποτέ δεν συζητάμε για έτοιμα μηχανήματα, αυτό πρώτα από όλα είναι μια ηθική ικανοποίηση να το κατασκευάσεις μόνος σου και δεύτερον είναι το χόμπι που λέμε.[…] Προσέχαμε κάποιοι, εκτός του ότι είχαμε αποκτήσει γνώσεις, κάθε φορά που κάνεις κάτι, έχεις άλλη εμπειρία, μαθαίνεις, μαθαίνεις, μαθαίνεις και φτάνεις σε ένα σημείο να πεις ότι πλέον κατασκευάζω κάτι»[112].

Για πολλούς ραδιοπειρατές το κίνητρο για να ξεκινήσουν το πειρατικό ραδιόφωνο υπήρξε κάποιο άλλο άτομο που ουσιαστικά τους μύησε σε αυτό το χόμπι. Συγγενείς, φίλοι, γείτονες ή ακόμη και ραδιοπειρατές που άκουγαν τους μύησαν στην τέχνη του ραδιοφώνου και τους ενέπνευσαν να ασχοληθούν με το ραδιόφωνο[113]. Πολλές φορές η αρχή της τριβής των ραδιοπειρατών με το πειρατικό

μέσα από τις ίδιες τις συνομιλίες» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.247-248). Ο Ράδιο Μασκότ τονίζει: «Σ: Εγώ το 71 όταν ήρθα από την Αυστραλία, μεγάλωσα στην Αυστραλία, γνώρισα τον Χρόνη το 71. Ο Χρόνης είχε σταθμό τότε και στο συγκρότημα που είχα, έπαιζα κιθάρα τότε, ήταν ένα παιδί που είχε τον σταθμό και μου λέει Στάθη αυτό και αυτό και αυτό. Και ήδη τότε δεν έπαιζε κιόλας, ήρθε ο Χρόνης, το φτιάξαμε, φτιάξαμε το μηχάνημα, θυμάσαι; Και άρχισα και εγώ να εκπέμπω, δεν είχα ηλεκτρονικές γνώσεις, αλλά με την πείρα που απόκτησα, βλέποντας κάθε βράδυ, γιατί όλοι οι φίλοι μου σήμερα μεγάλα πρόσωπα σε καλές θέσεις, πήγαινα και εγώ στο Δημόκριτο με έβλεπε ο καθηγητής μου έλεγε «Κάτσε εκεί και μη μιλάς μόνο». Έτσι καθόμουν, έβλεπα τους φίλους μου τους ηλεκτρονικούς , πήγαινα το βράδυ σπίτι, έπαιρνα το κολλητήρι μόνος μου έκανα τις αλλαγές στις αντιστάσεις, αυτά που έβλεπα έκανα και πάντα το μηχάνημά μου ήταν από τους καλύτερους σταθμούς, τότε που έβγαινα «Μασκώτ» και έβγαινα μετά και «Μακεδόνας» ας πούμε [...] [...] . (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.166). Ο Blow Up υπογραμμίζει: «Χ: Πάρα πολύ. Είμαστε όλοι, και συγνώμη που περιαυτολογώ, μας ενδιαφέρει η έρευνα και τίποτα άλλο. Πως θα ερευνήσουμε ένα κύκλωμα, πως θα το φτιάξουμε, πως θα ακουστεί, κλπ κλπ Και υπάρχει μελέτη από κει και μετά όταν το φτιάχνεις κάτι διότι αυτές οι κατασκευές είναι εξ ολοκλήρου χειροποίητες, δεν υπάρχουν εργοστάσια Χ: Βεβαίως, αφού εκεί είναι και το ζουμί της συζήτησης ότι φτιάχνω κάτι χειροποίητα, εντάξει έχει μεγάλη σημασία, να το φτιάχνεις χειροποίητα και να το βλέπεις μετά και σε πειραματική φάση πως θα μπορούσε να εξελιχθεί» (Blow Up, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.172).

110 Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 172.

111 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 38.

112 Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.

113 «Και είχα ξεκινήσει όταν ένας συγγενής μου, ο οποίος σπούδαζε στον «Ευκλείδη», είχα πάει στο σπίτι του επίσκεψη, μικρός ήμουνα, εκεί είχα δει έναν πομπό και μου λέει, επειδή θα τον έκανε για κάποια εργασία στη Σχολή του, μου λέει θα μιλάς εσύ και εγώ θα κατέβω κάτω για να δω μέχρι που ακούγεται. Ένα μικρούλι ήτανε. Και μιλούσα έλεγα διάφορα. Και μετά από ένα διάστημα μου έφερε αυτόν τον πομπό σπίτι και μου λέει αν θες κράτα τον. Θα βάζει από δω μουσική, αν σ΄ αρέσει, και κόλλησα. Έβαζα και μου άρεσε πάρα πολύ, Ε [...] αυτό ήταν. Από τότε πάνε 25 χρόνια που κάνω ραδιόφωνο» (Ράδιο Ρόκερ,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.100). «Στα μεσαία, ναι, όχι με δικά

ραδιόφωνο είναι από την θέση του ακροατή. Όπως χαρακτηριστικά περιγράφει ένας ραδιοπειρατής η αρχή της σχέσης του με το πειρατικό ραδιόφωνο ξεκίνησε: «Σαν ακροατής, όπως πηγαίνουν όλοι. Έπαιρνα τηλέφωνο, έπαιρνα τηλέφωνο, έπαιρνα τηλέφωνο, ε το επιδίωκα και εγώ για να λέμε την αλήθεια και σε κάποια φάση μου λέει ο Μανόλης δεν περνάς από δω να γνωριστούμε; Πήγα και εγώ, πήγα μια, πήγα δύο, πήγα τρεις, έτσι γίνεται πάντα, ή γίνεσαι κολλητήρι και σου δίνει ο άλλος από μόνος του. Όλοι έτσι ξεκινάνε, πάνε σε κάποιον δίπλα, γίνονται φίλοι μαζί του και κάποια στιγμή τους λέει, ίσως όχι πάντα, αλλά πάντα όλοι έτσι ξεκίνησαν, πήγαιναν ως ακροατές, πάντα.»[114]

Κάποιοι ραδιοπειρατές υπογραμμίζουν πως οι εκπομπές του Γιώργου Αλεξίου ήταν αυτές που τους παρακίνησαν ουσιαστικά να κάνουν ραδιόφωνο. Η τεχνική και η ποιότητα με την οποία έντυνε την εκπομπή του υπήρξε σημαντικό ερέθισμα όπως χαρακτηριστικά αφηγείται ένας ραδιοπειρατής: «Κοίταξε, η δική μου η εκπομπή με την εκπομπή του Γιώργου, καμία σχέση, η μέρα με την νύχτα, αλλά αν δεν ήταν ο Γιώργος δεν θα έκανα ραδιόφωνο, δηλαδή είχε μια ποιότητα, δεν μπορείς να [...] , δηλαδή [...] , έκανε εκπομπή με έναν απίστευτο τρόπο [...]»[115]

Για πολλούς ραδιοπειρατές το κίνητρο για να κάνουν πειρατικό ραδιόφωνο ήταν η αντίσταση, η αντίσταση ενάντια στον φόβο που κουβαλούσε η μεταδικτατορική Ελλάδα, η αντίσταση ενάντια στην σιωπή που επέβαλε η δικτατορία και το κρατικό μονοπώλιο. Το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν εξ ορισμού μια πράξη αντίστασης μια και ήταν παράνομο. Για πολλούς ραδιοπειρατές ήταν ο προθάλαμος για να ασχοληθούν με τα κοινά και την πολιτική, ήταν η διέξοδος που ζητούσαν εκείνη την εποχή. Για κάποιους ραδιοπειρατές όπως διαφαίνεται μέσα από την αφήγηση το κίνητρο για να κάνουν ραδιόφωνο ήταν το ότι ήθελαν να ξεχωρίσουν, να αφήσουν το δικό τους αποτύπωμα, να μιλήσουν δημόσια και να αποπειραθούν αν αλλάξουν την πραγματικότητα γύρω τους: «…στην ουσία δεν ήθελα να κάνω ραδιόφωνο, ήθελα να ξεβγώ, ήθελα να κάνω κάτι στην ζωή μου. Και επειδή είχα και την αίσθηση ότι είναι άδικο αυτή η κατάσταση να με πνίγουν,

μου μηχανήματα, με φιλοξενούσε κάποιος ας πούμε, εκεί γείτονας ο οποίος ήταν πολύ μεγαλύτερος από μένα βέβαια και είχε στήσει ένα στούντιο με τα μηχανήματά του, με όλα μέσα και επειδή για μένα ήταν κάτι πρωτόγνωρο τότε να δω, ξέρεις η περιέργεια πιο πολύ με έβαλε μέσα στα πράγματα. Πήγαινα να δω, έβλεπα πως έκανε εκπομπές, πως έβγαινε και μου άρεζε, 1,2,3,5, 10 μου άρεζε και μόνος μου του ζήτησα μετά. Είχε την διάθεση, εντάξει να με δοκιμάσει, να με ακούσει, στην αρχή έκανα ηχοληψία και τέτοια πράγματα μέχρι να μάθω τα μηχανήματα. Έτσι ξεκίνησα, πήγα να τους δω, μια, δύο, τρεις φορές ας πούμε, μου άρεζε, καθόμουν σε μια καρέκλα θυμάμαι και δεν έκανα τίποτα, θυμάμαι τον εαυτό μου έτσι-έτσι και έλεγα τι γίνεται τώρα. Και εκεί σου λέω μου άρεζε μέχρι που άρχισα να κάνω ηχοληψία γιατί υπήρχαν δύο-τρία μικρόφωνα που έβγαιναν όλοι μαζί, παρείστικο, πολύ παρείστικο ραδιόφωνο ήταν, όλοι μαζί και εγώ έκανα ηχοληψία. Σιγά-σιγά ζήτησα και μια εκπομπή, ανεξάρτητα από αυτούς, και μου έδωσαν μια Κυριακή πρωί γιατί τότε με τα σχολεία, λύκεια, τέτοια [...] .Υπήρχε αυτό εδώ το μεράκι να βγάλω αυτό που μου άρεζε έξω και εντάξει καμιά συνομιλία το βράδυ, επειδή [...] επειδή, επειδή άκουσα έναν γνωστό μου και λέω να του δώσω μια απάντηση και εγώ τώρα, γιατί θυμάσαι πως γινόταν οι συνομιλίες, δεν ξέρω, αν ακούει κανείς, κλπ, κλπ, ένας διακόπτης ήταν, όχι ψέματα, δύο διακόπτες ήταν, άνοιγες και τελείωσε». (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.237 & 242).

114 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 182.

115 Ο.π., σελ. 197.

πολεμούσα και το άδικο. Και αυτό ξαφνικά τι είναι, δηλαδή όλο αυτό μαζί, είναι πολιτική, είναι κοινά, δεν είναι τίποτα άλλο, δεν είναι ραδιόφωνο, είναι ενασχόληση με τα κοινά»[116]. Επιπλέον σε μια κατοπινή περίοδο το πειρατικό στάθηκε το έναυσμα για τον συνδικαλισμό των ραδιοπειρατών και την διεκδίκηση της ελεύθερης ραδιοφωνίας.

> *Ένας δεύτερος λόγος ήταν ότι πολύ συχνά τα βράδια μιλούσαμε ο ένας ερασιτέχνης με τον άλλο με αποτέλεσμα να αλλάζονται ιδέες και να δημιουργούνται πυρήνες γι΄ αυτό που αργότερα όλοι μας είδαμε για την «ελεύθερη ραδιοφωνία». Όλοι εκείνοι οι άνθρωποι που ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο, η πλειοψηφία, δηλαδή είναι πολύ μεγάλο ποσοστό, δεν το έχω ψάξει, το 80% των ανθρώπων που δούλεψαν τότε ως ερασιτέχνες είναι σήμερα στα media, είτε δουλεύουν στην τηλεόραση, είτε στο ραδιόφωνο, είτε έχουν δικούς τους σταθμούς, είτε έχουν ξέρω 'γω δουλεύουν σε εταιρείες παραγωγής κλπ. Επίσης ήταν, και για μένα προσωπικά θα μιλήσω δεν ξέρω για πόσους άλλους και για κανά 2-3 ακόμα που το έχω συζητήσει ας πούμε, με τον Στέφανο τον Διαμαντόπουλο ας πούμε από το Ράδιο Θεσσαλονίκη που το έχω συζητήσει ήταν ένας σπουδαίος λόγος να γίνει και μια αντίσταση στην αρχή. Ήταν παράνομο. Δηλαδή όλοι μας ήμασταν μια γενιά που κουβαλούσαμε κάτι που ήταν λίγο αριστερό, να το πω έτσι, είχαμε μια κόντρα με την εκάστοτε εξουσία, είτε ήταν με την εξουσία του 78-79 της τότε δεξιάς η οποία ήταν πολύ ισχυρή δεξιά είτε ήταν ενάντια στο ΠΑΣΟΚ του 81-85, εκεί είχε λιγοστέψει πλέον γιατί δεν υπήρχε αυτή η αντίδραση που υπήρχε πριν, αλλά υπήρχε και αυτό το κριτήριο ότι δηλαδή αυτό είναι παράνομο και εγώ θέλω να μιλήσω, γιατί είμαι μια γενιά που ήρθε μέσα από την χούντα που δεν μιλούσε κλπ κλπ κλπ και θέλω να πω και μερικά πράγματα πολιτικά. Δηλαδή, βλέπεις πόσο πολυδιάστατο είναι; Πόσες διαστάσεις έχουμε πει, κοινωνική, πολιτική, οικονομική, επικοινωνία, είναι πολύπλευρο το ζήτημα του τότε του ραδιοερασιτέχνη;* (Παύλος, 2005)

116 Melody Club, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 232. «Βλέποντας ένα μέσο επικοινωνίας στα μάτια ενός παιδιού του οποίου οι μεγαλύτεροι μέσα από μια μυστικότητα, μέσα από έναν συνωμοτισμό έτσι λόγω της δικτατορίας προσπαθούν να ακούσουν, άρχισα και εγώ στην ουσία να ενδιαφέρομαι και για την πολιτική και για το μέσο. Και όταν έπεσε δίπλα μου από σύμπτωση ο φίλος ο συμμαθητής, γαντζώθηκα και έτσι σε ένα πλυσταριό για πρώτη φορά άρχισα να ασχολούμαι με το δικό μου, του φίλου που ήταν και γείτονας, συμμαθητής από το γυμνάσιο, άρχισα να ασχολούμαι και εγώ με αυτό. Γιατί ήθελα να ξεβγώ από αυτή την κατάσταση, στο Πανεπιστήμιο θα πήγαινα, στο διάστημα θα ανέβαινα; Έπρεπε να ξεβγώ. Αυτό λοιπόν για μένα και για μερικούς άλλους ανθρώπους, και ο Λευτέρης νομίζω είναι αυτής της κατηγορίας, μου έδωσε προορισμούς και στόχους να ξεβγώ, […]Αυτά τα βλέπω τώρα βέβαια, τα ψήγματά τους όμως τα συναισθανόμουν, τα είχα από την πρώτη στιγμή. Τώρα που γυρνάω πίσω βλέπω ότι ένα βράδυ ας πούμε στα 19 μου και καθόμουν και σκεφτόμουν τι είναι αυτό που κάνω και δεν μου βγαίνει αλλά τόσο πολύ μου αρέσει, κατάλαβα ότι είναι πολιτική, το ήξερα. Το ήξερα μέσα στα ακροδάχτυλά μου, δεν το καταλάβαινε τόσο καλά το μυαλό μου. Το αισθανόμουν».

Αργότερα στην Θεσσαλονίκη η ανάγκη για συνδικαλισμό το ότι φτάνει πια δεν γίνεται [...] **(**Music Hall, 2004)[117]

Για λίγους ραδιοπειρατές το κίνητρο της εξοικονόμησης χρημάτων μέσω της διαφήμισης στο πειρατικό ραδιόφωνο ήταν επίσης δυνατό. Οι ραδιοπειρατές αυτοί ήταν περισσότεροι στην Αθήνα από ότι στην Θεσσαλονίκη[118].

Υπήρχαν βέβαια και διάφορα άλλα κίνητρα για να κάνει κάποιος πειρατικό ραδιόφωνο, πολλοί αναφέρουν τον ρομαντισμό ως σημαντικό κίνητρο και στην αφήγηση αναφέρεται πως «το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν ρομαντισμός, ένας ιδιότροπος ρομαντισμός»[119] και οι πειρατές ήταν «πάρα πολύ ρομαντικοί»[120]. Για πολλούς μάλιστα το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν «η τρέλα, η λόξα»[121] αλλά και ο αυθορμητισμός που το χαρακτήριζε: «υπήρχε ένας αυθορμητισμός, υπήρχε ένα άλλο κλίμα. Ίσως γιατί άγγιζε πολλούς τομείς, έτσι; κοινωνικό, οικονομικό, επικοινωνιακό κλπ κλπ , είχε έτσι μια ολιστική άποψη το πράγμα και όλους εμάς μας άγγιζε διαφορετικά»[122]. Άλλοι πειρατές υποστηρίζουν ότι το γεγονός πως η εποχή ήταν πρόσφορη για πειρατικό ραδιόφωνο, υπήρχαν οι κατάλληλες προϋποθέσεις, υπήρχαν άδειες συχνότητες και ακροατές που ήθελαν να ακούσουν κάτι διαφορετικό λειτούργησαν επίσης ως κίνητρα για να κάνει κάποιος πειρατικό ραδιόφωνο. Επίσης για κάποιους ραδιοπειρατές η ανάγκη ήταν και προσωπική, συγκεκριμένα ο Πλόχωρας έκανε πρόβες πως έκανε εκπομπή πολύ πριν βγει στον αέρα, επομένως ήταν και μια προσωπική προσδοκία και επιθυμία να κάνει ραδιόφωνο.

[...] Συγκεκριμένα εγώ ήθελα να κάνω ραδιόφωνο από πολύ μικρότερος. Έκανα εκπομπές πριν, σπίτι μου, στον αέρα. Ήμουν μόνος μου και μιλούσα ανάμεσα στα κομμάτια, σαν να τα παρουσίαζα.
[...] Ναι, έκανα πρόβες, αυτοσχεδίαζα εκείνη την στιγμή. Και όταν βγήκα στο μικρόφωνο την πρώτη φορά, ήμουν απολύτως φυσικός, δεν συνέβη τίποτα. [...] Γιατί υπήρχαν άδειες συχνότητες, υπήρχαν ακροατές που δεν μπορούσαν να ακούνε το ξύλινο ραδιόφωνο το

117 Το Λευτέρης Μαρόγλου είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ το ψευδώνυμο το οποίο επέλεξε ως τρόπο αναφοράς του σε αυτή την διατριβή είναι το Music Hall. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε να αναφερθούν και τα δύο.

118 «Σκοπός μας, όταν ήρθα στην Θεσσαλονίκη και μπήκα στο ραδιόφωνο, ήταν να βγάλουμε λεφτά, ξεκάθαρα πράγματα, εγώ ξεκίνησα να κάνω διαφημίσεις, αυτό που δεν έκανα στην Αθήνα, που δεν είχα ξεπουλήσει τον ρομαντισμό μου για το πειρατικό ραδιόφωνο, για το ελεύθερο ραδιόφωνο, το έκανα εδώ στην Θεσσαλονίκη, 2-2,5 χρόνια πριν γίνει η ελεύθερη ραδιοφωνία» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.26). Ο Παύλος συμπληρώνει σχετικά: « [...] ίσως να πω ακόμη πως μερικοί ίσως το έκαναν για να βγάλουν και κάποια χρήματα τα οποία δεν υπήρχαν και έπρεπε να κάνουν μια ψιλοδιαφήμιση από την ταβέρνα της γειτονιάς μέχρι το εργοστασιάκι, την βιοτεχνία και να βγάλουν και ένα χαρτζηλίκι, έτσι;» (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.133).

119 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 25.

120 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 142.

121 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.25.

122 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.142.

κρατικό, το οποίο και τώρα παραμένει ενδεχομένως ξύλινο […]Δηλαδή εγώ δεν ήμουν σαν τα παιδιά αυτά που δεν είχαν τίποτα ιδιαίτερο εκτός από την αγάπη τους για το ραδιόφωνο, την μουσική, την φιλοδοξία τους να κάνουν κάτι σοβαρό μέσα από αυτό, οπότε δεν είχα προσωπικό καημό να επιτύχω. Κάποιοι είχαν και αυτό φάνηκε στην πορεία τους μετέπειτα. Γι' αυτό σου λέω υπάρχει αυτή η αντιδιαστολή και όλοι ήθελαν να πετύχουν μέσω του δικού τους σταθμού, για να γίνει ο δικός τους σταθμός πολύ επιτυχημένος, ο καλύτερος, να τους προσέξουν περισσότερο, για να προβληθούν και αυτοί, γιατί ίσως να το έβλεπαν μακριά ότι έρχεται η κεφαλοκρατούμενη ραδιοφωνία. (Πλόχωρας, 2005)

Τα κίνητρα των ραδιοπειρατών σε μια κατοπινή φάση του πειρατικού ραδιοφώνου - κυρίως από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 - όταν εμφανίζονται οι ομαδικές προσπάθειες αλλάζουν. Όταν αρχίζουν και ωριμάζουν οι συνθήκες ο κάθε πειρατής συνασπίζεται με φίλους και η βασική αιτία σύμφωνα με τα λεγόμενά τους είναι για «να μην είμαστε μόνοι μας απέναντι στο νόμο»[123]. Ταυτόχρονα οι ίδιες οι ανάγκες του εγχειρήματος ανάγκαζαν τους ραδιοπειρατές να συνενωθούν σε ομαδοποιημένες προσπάθειες μια και «έπρεπε να κρατήσουμε πλέον πρόγραμμα 24ωρο διότι δεν μπορούσε ο καθένας από τον σταθμό του να κρατήσει 24ωρο πρόγραμμα, ο καθένας έκανε 2-3 ώρες εκπομπή, έκλεινε»[124]. Παράλληλα άρχισαν να εμφανίζονται διάφοροι ομαδικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί που ενέτειναν τον ανταγωνισμό και ώθησαν και άλλους ραδιοπειρατές στην ιδέα της ομαδικής ραδιοφωνικής προσπάθειας. Για κάποιους πειρατές η ομαδική ραδιοφωνική προσπάθεια ξεκίνησε χωρίς ιδιαίτερα κίνητρα αλλά σαν ιδέα που προέκυψε μέσα στην παρέα όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ένας πειρατής: «Και το 86, θυμάμαι χαρακτηριστικά πως βρεθήκαμε στην πλατεία Ναυαρίνου με κάτι άλλα παιδιά και λέμε: Δεν κάνουμε όλοι μαζί κάποιες εκπομπές;»[125]

Ένα άλλο κίνητρο των ομαδοποιημένων προσπαθειών ήταν το συνεχές ενδιαφέρον για το ραδιόφωνο ως μέσο αλλά και το κλίμα της εποχής όπου γίνονταν λόγος για ερασιτεχνικές και επαγγελματικές άδειες και προετοίμαζε το έδαφος για την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Μερικοί ραδιοπειρατές σκεπτόμενοι πως το νομικό καθεστώς θα είναι ευνοϊκό για την χορήγηση άδειας συνασπίσθηκαν για να κάνουν το δικό τους ραδιόφωνο. Όπως χαρακτηριστικά περιγράφει ένας ραδιοπειρατής: «τότε ήταν και το νομικό καθεστώς πιο εύκολο για να ξεκινήσεις εσύ μια τέτοια προσπάθεια, τώρα δεν μπορείς να την ξεκινήσεις λόγω οικονομικών και λόγω νομικών, τότε πήραμε εμείς άδεια, τώρα δεν θα έπαιρνε ποτέ άδεια ένας τέτοιος σταθμός»[126]. Επιπλέον για πολλούς η ανάγκη να ξεφύγουν από τις

123 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 52.
124 Ο.π. Την ίδια άποψη συμμερίζεται και ο Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 249.
125 ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 94.
126 Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.74.

αντιρρήσεις της οικογένειας και να αυτονομηθούν κάνοντας αυτό που ήθελαν υπήρξε ένα ισχυρό κίνητρο.

> *[…]Λοιπόν, επειδή λοιπόν εκείνη την εποχή στις εξαγγελίες έλεγαν ότι θα υπάρξουν τέσσερις μεγάκυκλοι από τους 104 μέχρι τους 108 αν δεν κάνω λάθος, οι οποίοι θα παραχωρούνταν στους ερασιτέχνες και θα είχαμε την έκδοση ερασιτεχνικών αδειών πέραν των επαγγελματικών, πράγμα που εμείς δεν πιστέψαμε και πολύ καλά κάναμε, γιατί ήταν ένας τρόπος με το οποίο εκτόπισαν αρκετούς σημαντικούς πειρατές της εποχής, αποφασίσαμε να πάμε κατευθείαν για επαγγελματική άδεια. Έτσι λοιπόν όπως είπαμε και τότε, επαναλαμβάνω επειδή αγαπούσαμε πάρα πολύ το ραδιόφωνο, όπως και σήμερα, είπαμε ότι θα γίνουμε επαγγελματίες εφόσον εκεί μας οδηγεί το κράτος. Και αυτό κάναμε* (Radio Piper, 2005).

Για κάποιους πειρατές το κίνητρο ήταν ο επαγγελματισμός, το επαγγελματικό ραδιόφωνο και οι προσωπικές φιλοδοξίες πως ο σταθμός τους θα πετύχει υπό τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονταν. Όπως αναφέρεται στην αφήγηση: «απλά κάποιοι από κει είχαν φιλοδοξίες, πως ενδεχομένως κάποια στιγμή να τους έρθει και το πακέτο των διαφημίσεων γιατί τότε ήταν που θα αξιοποιούνταν και η γενιά των μάνατζερς και των διαφημιστών»[127].Διαχωρίζουν την περίοδο των ομαδοποιημένων προσπαθειών από την πειρατική περίοδο και υπογραμμίζουν πως η βασική τους διαφορά έγκειται στον επαγγελματισμό που χαρακτηρίζει την δεύτερη.

Για κάποιους πειρατές η ενασχόληση αλλά και η κλίση στα ηλεκτρονικά ήταν και ο κινητήριος μοχλός για την ενασχόληση με το ραδιόφωνο και στο επίπεδο των ομαδοποιημένων προσπαθειών που ήταν ένα βήμα πριν από την «ελεύθερη ραδιοφωνία».

Πολλοί ραδιοπειρατές συνέχισαν στην ιδιωτική ραδιοφωνία είτε ως ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών είτε ως παραγωγοί ραδιοφωνικών προγραμμάτων είτε συνδυάζοντας τις δύο ιδιότητες. Για τους περισσότερους οι λόγοι που συνέχισαν το ραδιόφωνο και μετά την πειρατική περίοδο είναι ποικίλοι, η σχέση που ανέπτυξαν με το μέσο και το γεγονός πως τους άρεσε, η φυσική εξέλιξη των πραγμάτων και της εποχής, το οικονομικό όφελος που είχε τότε η ιδιωτική ραδιοφωνία και το ρίσκο που για πολλούς προϋπέθετε η ιδιωτική ραδιοφωνία και ήθελαν να το πάρουν. Η πρώτη αιτία έχει να κάνει με το γεγονός πως το ραδιόφωνο αποτελεί προσωπική επιθυμία και όνειρο του πειρατή, είτε υπό το πρίσμα της προσωπικής φιλοδοξίας είτε υπό το πρίσμα της αγάπης για το μέσο.

> *Αυτό ήταν το όνειρό μου, να κάνω ραδιόφωνο, αυτό ήθελα, ραδιόφωνο,*

127 Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 218.

με οποιοδήποτε τρόπο, με οποιοδήποτε τρόπο. *Ήθελα να κάνω αυτό που κάνω σήμερα, να μπορώ να μιλάω ελεύθερα, να με ακούνε, είναι και οι φιλοδοξίες του ανθρώπου, έτσι ένας άνθρωπος βγαίνει σε μια πλατεία και μαζεύονται άλλοι 20 γύρω του και κάνουν μια λαϊκή συγκέντρωση. Κατά βάση είναι να ασχολείσαι με τα κοινά, η εξωστρέφεια, η αναγνώριση. Μερικές φορές όσο και αν φανεί ανόητο ας πούμε είναι και η αδικία, το γαμώτο γιατί μιας κατηγορίας παιδιά οικογενειών δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με άλλα, που δεν έχουν τα μέσα και δεν έχουν τα έξω. Εμένα με επηρέασε στο να επιχειρώ με μανία και με δύναμη πολύ να βρω διέξοδο και να μην απογοητεύομαι εύκολα. Γιατί αυτή η περίοδος είναι γεμάτη απογοήτευση, ωραία περίοδος αλλά γεμάτη απογοήτευση* (Melody Club, 2005).[128]

128 «Από το 88 μέχρι σήμερα είμαι σ' αυτό το ραδιόφωνο που λέγεται Στούντιο 3, έχω την διεύθυνση του σταθμού, έχω ένα τεράστιο δίκτυο αναμεταδοτών, δυτική Μακεδονία, Ήπειρο, όλα φτιαγμένα από τα χέρια, δεν έχω άλλη δουλειά, δεν κάνω άλλη δουλειά, τα παράτησα όλα. Παρότι είχα πολλές ασχολίες να κάνω και να βγάλω πολλά λεφτά, τα παράτησα για την αγάπη για το ραδιόφωνο γιατί πίστευα πάντα ότι το ραδιόφωνο μπορεί να προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο. Δυστυχώς όμως απογοητεύτηκα, γιατί το ραδιόφωνο έτσι όπως έχει εξελιχθεί σήμερα, δεν προσφέρει, απομυζά τον κόσμο» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 28). «Εγώ δεν ξέρω να κάνω τίποτα άλλο, είναι η δουλειά μου δηλαδή. Εγώ επιμένω στην έκφραση εραστής της τέχνης. Για μένα είναι τιμή για κάποιους άλλους είναι προσβολή του ερασιτέχνης. Εγώ θέλω ακόμη να είμαι εκεί. Με τα λάθη μου, τα σφάλματά μου. Γεννήθηκα νομίζω άνθρωπος του ραδιοφώνου από μωρό παιδί αυτό που κάνω είναι ραδιόφωνο και από ότι φαίνεται το κάνω καλά. Δεν θέλω να κάνω τίποτα άλλο, έκανα και τηλεόραση δεν μου άρεσε την πούλησα. Επειδή έχω μια περίεργη αίσθηση ελευθερίας ποτέ δεν θα πήγαινα να δουλέψω σε κάποιον γι' αυτό πάντα δημιουργώ σταθμούς, είμαι ιδιοκτήτης των μέσων. Για να μην έχω κανέναν πάνω από το κεφάλι μου και αυτό νομίζω είναι θέμα χαρακτήρα, δεν νομίζω να άντεχα να πάω κάπου και να μου χτυπάνε το τζάμι και να μου λένε όχι αυτό το τραγούδι ή δεν το είπες καλά ή πες αυτό ή εκείνο. Κάτι που γίνεται δηλαδή αλλά δεν το κάνω εγώ ποτέ στα δικά μας τα παιδιά» (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.42).«Γιατί είδα ότι μπορούσε πια να είναι μια προσοδοφόρα επιχείρηση και αφού μπορούσα να συνδυάσω το χόμπι με την δουλειά, είδα ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος να ασχοληθώ με την Οδοντιατρική αφού μπορούσα να κάνω αυτό το οποίο αγαπούσα, το χόμπι μου να το κάνω δουλειά. Μπορώ να σας πω ότι ακόμη και σήμερα, είμαι πια 40 χρονών, το συζητώ με τους φίλους ότι εγώ δεν ξέρω τι θα πει κούραση από την δουλειά, μπορώ να δουλεύω από το πρωί μέχρι το βράδυ και να πάω σπίτι και αν με φωνάξουν στην δουλειά, να γυρίσω με την ίδια διάθεση να ξαναδουλέψω άλλο ένα 24ωρο. Δεν αντιμετωπίζω κόπο στην δουλειά μου γιατί την αγαπώ. Δεν μπορεί να με κουράσει» (Λάμπρος, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.63).«Εγώ θέλω να κάνω ραδιόφωνο και το κάνω από χόμπι δεν το κάνω από επαγγελματισμό. Το χόμπι είναι χόμπι, δεν βγαίνει από μέσα σου το χόμπι. Όσοι το κάνουν επάγγελμα για μένα σημαίνει ότι κάνουν πορνεία το χόμπι τους» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.87). «Γιατί συνέχισα στο ιδιωτικό; Για τον ίδιο λόγο, όταν υπάρχει χρόνος, τώρα ας πούμε μπορώ και ρυθμίζω 2-3 πράγματα όσον αφορά την επαγγελματική καριέρα, ας πούμε, εκτός ραδιοφώνου πάντα, την προσωπική κλπ κλπ υπάρχουν 2-3 ώρες ελεύθερες, το μικρόβιο υπάρχει κακά τα ψέματα, μου αρέσει και σου είπα γιατί μου αρέσει, μου αρέσει η προσφορά, δηλαδή αυτό εδώ το πράγμα δεν θέλω να το ακούω μόνος μου θέλω να το μοιράζομαι γι' αυτό και συνεχίζω μέχρι τώρα, μέχρι να τα παρατήσω τελείως, δεν ξέρω πότε θα είναι, θα είναι μετά από ένα χρόνο, μετά από δέκα χρόνια; Δεν ξέρω και δεν ξέρω μέχρι που μπορώ να φτάσω, ποτέ δεν είπα ότι θα το παρατήσω ή ότι το παρατάω, αν θα το παρατήσω, θα το παρατήσω προσωρινά, γιατί πάντα κάτι άλλο προκύπτει σίγουρα και μετά θα το ξανασυνεχίσω» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.246). «Ναι βέβαια συνέχισα στο ιδιωτικό ραδιόφωνο, ήμουν διευθυντής προγράμματος σε πολλά ραδιόφωνα όλα αυτά τα χρόνια, είναι η ζωή μου, εδώ εγκατέλειψα την ιατρική γι' αυτό, πήρα πτυχίο, έχω κάνει διδακτορικό στην Ιατρική, στα σύνδρομα, τα έχω εγκαταλείψει όλα για να κάνω αυτό το πράγμα, το ραδιόφωνο» (Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.114).

Για πολλούς ραδιοπειρατές η αιτία που συνέχισαν στην ιδιωτική ραδιοφωνία μετά την πειρατική περίοδο ήταν γιατί αυτή ήταν μια φυσική εξέλιξη των πραγμάτων. Για κάποιους το πειρατικό ραδιόφωνο έγινε εταιρεία και πήρε άδεια ως ιδιωτικός σταθμός για παράδειγμα όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση «Οι άνθρωποι που είχαμε στο ΠΑΝΟΡΑΜΑ δημιούργησαν τον ΑΝΤΕΝΑ στη Θεσσαλονίκη»[129], κάποιοι άλλοι μέσα από τις γνωριμίες που είχαν κάνει από το πειρατικό ραδιόφωνο δέχθηκαν τις ανάλογες επαγγελματικές προτάσεις στις νέες συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί ενώ άλλοι έκαναν συνειδητά το χόμπι τους επάγγελμα.

> *Δεν σκέφτηκα ποτέ να πάω στο κρατικό και πολύ περισσότερο, δεν σκέφτηκα ποτέ να κάνω άλλη δουλειά. Δεν μπορώ να σκεφτώ ότι θα κάνω άλλη δουλειά. Μπορεί να σκεφτόμαστε κάποιες παράλληλες δραστηριότητες οι οποίες να είναι γύρω από αυτό αλλά δεν σκέφτηκα ποτέ κάτι τελείως διαφορετικό* (Radio Piper, 2005)[130].

Για κάποιους ραδιοπειρατές το ιδιωτικό ραδιόφωνο ήταν κάτι που τους εξέφραζε ως ιδεολογία, ως μια ομαδική προσπάθεια, ως μια παρέα που έπαιζε την μουσική που τους άρεζε. Και θεώρησαν πως συνεχίζοντας στο ιδιωτικό θα συνέχιζαν την παράδοση του πειρατικού ραδιοφώνου, της παρέας που παίζει την μουσική που επιθυμεί. Ταυτόχρονα εκείνη την εποχή τα ιδιωτικά ραδιόφωνα, όντας στο ξεκίνημά τους, έδιναν καλύτερες αμοιβές από τα κρατικά. Για άλλους το ιδιωτικό ραδιόφωνο ήταν και εξακολουθεί να είναι ένα ρίσκο και αυτός είναι και ο λόγος που επέλεξαν να συνεχίσουν σε αυτό.

> *Που να πας; Στα κρατικά; Υπήρχαν προτάσεις και από κρατικά ραδιόφωνα και τότε αλλά το κρατικό ραδιόφωνο το βλέπαμε [...] .εντάξει, θα πηγαίναμε για τα λεφτά, ενώ εμείς είχαμε άλλες βλέψεις για το ραδιόφωνο δηλαδή, υπήρχαν ραδιόφωνα ακόμη εκείνη την εποχή που μας γέμιζαν τέλος πάντων, αν και επαγγελματικά, έπαιζαν αυτό που θέλαμε, ήταν μια συλλογική προσπάθεια, μια ομάδα, αν πήγαινα στο κρατικό ραδιόφωνο, θα ήμουν μόνος σε μια πρωινή ζώνη π.χ., πριν από μένα θα υπήρχε μια θεατρική εκπομπή και μετά από μένα θα υπήρχε μια ρεμπέτικη εκπομπή και στην τελική δεν θα μ' άκουγε και κανένας στο κάτω*

129ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 96.

130 «Ήτανε εξέλιξη [σσ το ότι συνέχισε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο]. Επειδή εγώ τότε δεν μπορούσα ούτε να πάρω άδεια, κάποια παιδιά με τα οποία συνεργαζόμασταν, όταν ήμασταν πειρατές, όταν είχα απολυθεί από το στρατό μου λένε: θα ρθεις εκεί για να κάνει από εκεί εκπομπές; Και έτσι έγινε, και συνέχισα στον Αντένα» (Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.102). «Συνέχισα [σσ στο ιδιωτικό ραδιόφωνο] γιατί είδα ότι αυτό ήταν που μ΄ αρέσει και θέλω μ΄ αυτό να συνεχίσω. Το χόμπι δηλαδή έγινε επάγγελμα» (Αντώνης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.104).

κάτω. Και θα με γέμιζε, θα έκανα μια προσπάθεια ενός σταθμού που θέλαμε, που να παίζει μέρα-νύχτα αυτά που πιστεύαμε. Και άλλοι λόγοι ήταν φυσικά και τα οικονομικά, τότε τα ιδιωτικά ραδιόφωνα πλήρωναν πολύ καλύτερα, το μόνο καλό του κρατικού, ήταν το σταθερό της υπόθεσης, αν υπήρχε τότε. Απλά βλέπω άτομα που εκμεταλλεύτηκαν τότε καταστάσεις και δουλεύουν ακόμη και σήμερα και αν δεν δουλεύουν στο ραδιόφωνο, δουλεύουν σε μια υπηρεσία κρατική, είναι μόνιμοι με λίγα λόγια (Κατανάκης, 2005)[131].

Στον αντίποδα των ραδιοπειρατών που συνέχισαν το ραδιόφωνο υπήρχαν μερικοί ραδιοπειρατές που περιόρισαν ή και διέκοψαν την ενασχόλησή τους με το ραδιόφωνο όταν ξεκίνησε το επαγγελματικό ραδιόφωνο για μια σειρά λόγων. Ορισμένες αιτίες από αυτές που αναφέρθηκαν από τους ραδιοπειρατές ήταν το γεγονός πως δεν μπορούσε να τους ικανοποιήσει οικονομικά το ραδιόφωνο, προσωπικοί λόγοι όπως η αλλαγή του τρόπου ζωής τους, η δημιουργία οικογένειας, η αλλαγή των προτεραιοτήτων στην ζωή τους όπως διαμορφώθηκε με τα χρόνια κοκ. Άλλοι λόγοι είναι ο σκληρός ανταγωνισμός από άλλους ραδιοσταθμούς που δεν τους άφησαν να επιβιώσουν, η απογοήτευση που ένιωσαν από την τροπή που πήραν τα πράγματα στην ιδιωτική ραδιοφωνία, η αλλαγή επαγγελματικής κατεύθυνσης λόγω σπουδών, το ότι σε κάποιες ομαδικές προσπάθειες όπως αυτή του Μουσικού Διαύλου δεν υπήρχε συντονισμένη προσπάθεια για την διεκδίκηση επίσημης άδειας αλλά οι συντελεστές μοιράστηκαν σε άλλα ραδιόφωνα, το ότι ήθελαν να διατηρήσουν τον ρομαντισμό της πειρατικής εποχής και να μην μπουν στην διαδικασία του επαγγελματισμού. Ας εξετάσουμε αναλυτικά τους λόγους που αναφέρθηκαν έναν-έναν.

Ο οικονομικός λόγος αποτέλεσε για πολλούς ένα σοβαρό εμπόδιο για να συνεχίσουν, είτε γιατί διέβλεψαν πως το ραδιόφωνο δεν μπορεί να τους ικανοποιήσει οικονομικά σε επίπεδο βιοπορισμού, είτε γιατί δεν άντεξαν τα μεγάλα μεγέθη του οικονομικού ανταγωνισμού που έφερε η «ελεύθερη ραδιοφωνία» και την ταυτόχρονη αλλαγή δομής και οργάνωσης των σταθμών που επέβαλαν αυτά τα οικονομικά μεγέθη. Κάποιοι ραδιοπειρατές των μεσαίων δεν εξέπεμψαν ποτέ στα FM γιατί χρειαζόταν πολλά χρήματα τα οποία δεν διέθεταν.

[...]Κυρίως όμως σε ανάγκαζε όλο αυτό το πλαίσιο που λέγεται ιδιωτική ραδιοφωνία να μπαίνεις σ' έναν τέτοιο ρυθμό που γινόταν

131 Γιατί να μην συνεχίσω; Εσύ τώρα τι θες; Γιατί μου το πρότειναν, επειδή μου το πρότειναν και επειδή είναι και πολύ καλό ως επαγγελματική ασχολία, ως επαγγελματική ασχολία είναι καλό πράγμα, αμείβει καλούτσικα και είναι και ωραίο, είναι πολύ ωραίο πράγμα. Δηλαδή τώρα από τις τρεις δουλειές τις οποίες κάνω σαν κυρίως δουλειές, το ραδιόφωνο είναι με αυτή που με αμείβει πολύ λιγότερο από τις άλλες δύο αλλά είναι αυτή που φχαριστιέμαι περισσότερο, τώρα γιατί; Δεν ξέρω. (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 157).Εγώ αφού με παίρνει ακόμη θα συνεχίσω, παιδιά δεν έχω, η ζωή αυτό είναι, ένα ρίσκο (Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.146).

ολοένα και πιο ακριβός. Χρειαζόταν ολοένα να ανεβαίνεις οικονομικά. Αυτό ήταν το ένα. Το άλλο ήταν κάτι γενικότερο. Κάποια στιγμή διαφορετικά πράγματα έπαψαν να έχουν έναν χαρακτήρα από μόνο τους δηλαδή δεν σήμαινε τίποτα ένα τραγούδι. Η μουσική αγορά μεγάλωνε και έπαιρνε ολοένα και πιο καθαρά χαρακτηριστικά αγοράς. Ενώ παλιότερα οι πέντε που θα άκουγαν industrial μουσική θα είχαν μια συγκεκριμένη ταυτότητα, όσο μεγάλωνε η αγορά αυτοί έπαψαν να συγκροτούν μια συγκεκριμένη ταυτότητα μέσα από αυτό και ήταν απλά καταναλωτές αυτού το συγκεκριμένου περιφερειακού είδους μουσικής αλλά δεν τους οδηγούσε σε άλλα πράγματα. Ήταν ακριβώς αυτό, πέντε άνθρωποι που δεν χρειάζονταν να έχουν και καμιά άλλη σχέση μεταξύ τους και γουστάρουν το τάδε είδος μουσικής. Αυτό ήταν μια ευρύτερη αλλαγή που εξακολουθεί να υπάρχει και σήμερα ο προβληματισμός του αυτό που λέμε τέχνη τι σχέση έχει με το εμπόριο, με το πώς ζει κανείς, είναι κάτι πολύ γενικό. Αυτό σήμαινε πως κάποια στιγμή δεν είχε και πολύ μεγάλη σημασία πως εμείς παίζαμε ωραία μουσική γιατί αυτή η μουσική θα μπορούσε να ακουστεί και κάπου αλλού απογυμνωμένη από τα άλλα της νοήματα [...](Σωκράτης, 2004).

[...]Έπρεπε ο σταθμός να πάψει να είναι αυτό που είναι ή αν ήτανε θα έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος χρηματοδότησης διαφορετικός από αυτόν που είχαμε, τι θα ήταν αυτό ακριβώς [...] είχαν πέσει διάφορες ιδέες από το να λειτουργούμε παράλληλα κάτι σαν καφενείο που να μας δίνει κάποια έσοδα για να χρηματοδοτείται ο σταθμός, το οποίο και αυτό βάση των δεδομένων της αγοράς δεν θα ήταν και πολύ πετυχημένο. Εν πάση περιπτώσει δεν βρήκαμε μια εναλλακτική λύση (Νικήτας, 2004).[132]

132 «Γιατί δεν μπορεί να με ικανοποιήσει οικονομικά» (Αναστασιάδης, 2004,Παραρτημα ΙΙ, σελ. 10). «Δικό μου (σταθμό), όχι. Τα μεγέθη των νόμιμων, όταν έμπαιναν οι δήμοι μέσα, ήταν πια απαγορευτικά. Οικονομικά δηλαδή δεν μπορούσα, να στήσω στούντιο, να αγοράσω σταθμό [...]» (Αργυρίου, 2005,Παραρτημα ΙΙ, σελ.220) «Όχι, δεν με ενδιέφερε ποτέ το επιχειρηματικό κομμάτι αυτής της ιστορίας, γι ‘ αυτό και μέχρι σήμερα, παρόλο που μου έχουν ζητήσει να συμμετέχω σε διάφορα σχήματα δεν με έλκει το ζήτημα. [...] Γιατί ρε συ έπρεπε να ζήσω με κάποιον τρόπο, δηλαδή καλή ήταν η εποχή τότε που δουλεύαμε σαν τζόκεϊ και βγάζαμε ένα κάρο λεφτά, μπορούσαμε να δουλεύουμε σαν τζόκεϊ και να κάνουμε και την τρέλα μας αλλά από κάποια στιγμή και μετά, έχω δουλέψει 11 χρόνια σαν τζόκεϊ, νύχτα, ποτά, τσιγάρα, ακόμα βουίζουν τα αυτιά μου, έχω πάθει μόνιμη βλάβη, την νύχτα ή όταν βρίσκομαι σε ένα απόλυτα ήσυχο μέρος τα αυτιά μου βουίζουν, έχω ένα μόνιμο σφύριγμα στο κεφάλι, ίσως έτσι να εξηγείται και η τρέλα που κουβαλάω ή μπορεί να το φαντάζομαι. Θέλω να πω ότι από κάποια στιγμή και μετά το σώμα μου δεν μου επέτρεπε, αλλά ήθελα και άλλα πράγματα στην ζωή μου. Σταμάτησα να φτιάχνω ιστορίες με τα τραγούδια και με αυτά που έλεγα, τώρα φτιάχνω οπτικά ιστορίες» (Παπαδάκης, 2005,Παραρτημα ΙΙ, σελ.253 & 259).«Ναι, στα FM δεν βγήκα καθόλου, δηλαδή δεν το κυνήγησα σαν επαγγελματικό δηλαδή και πάλι που βγήκα έτσι, βγήκα γιατί εκείνο τον καιρό όταν δοθήκαν οι άδειες δεν είχαμε εμείς τις δυνάμεις να δώσουμε 300.000 χιλιάρικα για να πάμε να βγάλουμε μια άδεια, γιατί ήμασταν πολύ φτωχιά οικογένεια [...] Το μεσαίο πέθανε. [...] Δεν είχαμε τις γνώσεις παιδί μου τότε, δεν ήξερε κανένας να κάνει FM σταθμό» (Ράδιο Μασκότ, 2005,Παραρτημα ΙΙ, σελ. 164&173).«Σκέφτηκα πάρα πολλές φορές αλλά τα κοστολόγια είναι τόσο μεγάλα που εγώ

Η απογοήτευση από την εξέλιξη των πραγμάτων στο ραδιόφωνο αποτέλεσε έναν ακόμη λόγο για τον περιορισμό της ενασχόλησης του πειρατή με το ραδιόφωνο. Πιο συγκεκριμένα οι κανόνες της αγοράς που κυριάρχησαν με την «ελεύθερη ραδιοφωνία» είχαν ως συνέπεια τον περιορισμό του ρόλου του παραγωγού και την επιλογή μουσικών κομματιών από cd συγκεκριμένης εταιρείας η οποία ανήκει στον όμιλο που ανήκει και το ραδιόφωνο. Με αυτά τα δεδομένα ραδιοπειρατές που είχαν ζήσει την εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου και την ελευθερία επιλογής της μουσικής που είχαν τότε δεν μπόρεσαν να συμβιβαστούν με τους καινούριους κανόνες της αγοράς και αποχώρησαν ή στράφηκαν σε άλλα μέσα ενημέρωσης. Άλλοι αντιμετώπισαν την ιδιωτική ραδιοφωνία ως μια απογοητευτική μετεξέλιξη της πειρατικής εποχής του ραδιοφώνου και συνειδητοποίησαν πως ο αυθορμητισμός συρρικνώθηκε και την θέση της ζωντανής εκπομπής πήρε ο ηλεκτρονικός υπολογιστής που αναπαράγει ένα τυποποιημένο μουσικό πρόγραμμα. Μέσα στην αφήγηση περιγράφεται αυτό χαρακτηριστικά: «Αλλά δυστυχώς σήμερα υπάρχει ένα δωμάτιο και ένα ψυχρό κομπιούτερ και αν θέλεις να προσφέρεις κάτι, δεν τους αφήνει το συμφέρον τους καναλάρχες»[133]. Παράλληλα ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο άνθρωποι που δεν ήταν σχετικοί με τον χώρο, ενώ άνθρωποι που είχαν μια διαδρομή στο ραδιόφωνο και άξιζαν «να είναι στο ραδιόφωνο δεν είναι»[134], γεγονός που λειτούργησε αποθαρρυντικά για κάποιους ραδιοπειρατές οι οποίοι απογοητεύτηκαν από την συνολική έκβαση των πραγμάτων στον χώρο του ραδιοφώνου.

> *[…]Μετέπειτα, μετά το 93-94 θέλησαν να ασχοληθώ, το είχα κοιτάξει τότε για να βρω ένα ραδιόφωνο να βάζουμε καμιά μουσική κάποια στιγμή. Είδα τους περιορισμούς που υπάρχουν, εγώ δεν ήθελα να συμβιβαστώ σε περιορισμούς, υπάρχουν περιορισμοί σήμερα, ακόμη και στα ιδιωτικά ραδιόφωνα σου λένε τι θα παίξεις. Ας πούμε ο Αντέννα, τους κατανοώ πλήρως έτσι, που έχει την Heaven σου λέει θα παίξω τα τραγούδια της Heaven για να την διαφημίσω, γιατί είναι δικιά μου εταιρεία, είναι η εταιρεία του ομίλου Αντέννα κλπ, ο Alpha έχει την δικιά του εταιρεία, η Sony είναι σε άλλους, ο Μαστοράκης έχει την δικιά του εταιρεία, όλοι προσπαθούν να διαφυλάξουν τα δικά τους συμφέροντα. Δεν θα μπορούσα όμως εγώ να πάω στον Αντέννα, στο ραδιόφωνο του Αντέννα, που ξέρω τα αφεντικά, που μεγαλώσαμε μαζί και να μου πούνε ναι, αλλά μην παίζει Sony pmg, δεν κάνει να παίζεις τα τραγούδια αυτά, έχουμε δικιά μας εταιρεία του ομίλου. Και όμως αν*

προσωπικά δεν διαθέτω μια δραχμή γι' αυτό το πράγμα» (Πύργος Ισχύος, 2005,Παραρτημα ΙΙ, σελ. 179).

133 Σαμουήλ, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.

134 Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.

εγώ ήθελα να παίξω ένα τραγούδι, πως θα γινόταν δηλαδή; Εγώ δεν μπορώ να το ανεχτώ αυτό, δεν μπορώ να βάζω ακόμη και την διασκέδαση σε κάποια rules που εξυπηρετούν συμφέροντα, μένω απ' έξω και ok, go ahead, do it (Παύλος, 2005).

Συνέχισα μέχρι το 1999 στο ιδιωτικό αλλά δεν μπορούσα άλλο. Έκανα το βράδυ μια εκπομπή ένα αστέρι που λάμπει και το πρωί το τσαλαπατούσαν αυτό το αστέρι με τα όσα έλεγαν και όσα έπαιζαν. Έφυγα χωρίς να πω τίποτα σε κανέναν, ούτε καν στους ακροατές. Από τότε δεν ακούω ραδιόφωνο, μόνο αθλητικές εκπομπές [...]

Το ραδιόφωνο είναι σαν μια γυναίκα με την οποία χωρίζεις. Δεν γυρνάς πίσω να κοιτάξεις γιατί ξέρεις ότι θα πονέσεις. Το ραδιόφωνο σου παίρνει τη ζωή. Αν θα γυρίσεις πίσω η ανάμνηση θα σε σκοτώσει. Αφιέρωσα όλα μου τα χρόνια στο ραδιόφωνο γιατί ήταν το παιδικό μου όνειρο να έχω τον δικό μου σταθμό. Και τα κατάφερα, έφτιαξα τον δικό μου σταθμό και πήγε ψηλά αλλά δεν μπόρεσα να κρατηθώ εκεί.

[...] Το ραδιόφωνο σήμερα είναι ένα κουτί που παίζει μουσική. Δεν υπάρχει τίποτα ζωντανό. Είναι μια κασέτα που παίζει. Υπάρχουν 2-3 σταθμοί που έχουν λόγια. Όλα είναι ίδια. Ο ακροατής απλά χρησιμοποιείται. Όταν μάθεις να κάνεις μια δουλειά και την ακούς λάθος τότε δεν μπορείς (Λα Φοντέν, 2005)[135].

Για πολλούς ραδιοπειρατές προσωπικοί λόγοι στάθηκαν εμπόδιο στο να συνεχίσουν την πορεία τους στο επαγγελματικό ραδιόφωνο. Για κάποιους η αλλαγή τρόπου ζωής που προέκυψε με την δημιουργία οικογένειας ή με την παράλληλα επαγγελματική τους απασχόληση έφερε καινούριες προτεραιότητες στην ζωή τους. Για κάποιους άλλους η δημιουργία οικογένειας σήμαινε περισσότερες ευθύνες και ο φόβος για σύλληψη από την αστυνομία τους έκανε να σταματήσουν το πειρατικό ραδιόφωνο. Κάποιοι άλλοι απλά αδιαφόρησαν και αμέλησαν να ξεκινήσουν την διαδικασία για να πάρουν άδεια. Ενώ οι ραδιοπειρατές των μεσαίων αποθαρρύνθηκαν από το περιορισμένο ακροατήριο και δεν συνέχισαν την εκπομπή[136].

135 Το Μάνθος Ελευθεριάδης είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή και το ψευδώνυμο το οποίο επέλεξε να αναφέρεται στην παρούσα διατριβή είναι το *Λα Φοντέν*. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε να αναφερθούν και τα δύο.

136 «Εγώ σταμάτησα συγκεκριμένα να κάνω εκπομπές επειδή υπήρχε το κυνηγητό, μόλις γεννήθηκε ο γιος μου. Το 1979 τον Μάρτιο γέννησα, γέννησε η σύζυγος τον πρώτο γιο μου και επειδή φοβόμουν μην έχει κάποιο αντίκτυπο καμιά σύλληψή μου στο παιδί, σταμάτησα εκ των πραγμάτων, δεν γινόταν διαφορετικά. Εγώ ναι, έκανα κάποιες εκπομπές αλλά κατά βάση τις έκανε μετά ο γιος μου, έβαλα τον γιο μου ο οποίος ήταν παλικαράκι τότε 15-16 χρονών, έβαζε κατά βάση ξένη μουσική και απευθυνόταν στην νεολαία. Παλιότερα έκανα περισσότερες εκπομπές, τώρα δεν μπορώ. Τώρα δεν μπορώ, έχω πάθει μια ατυχία στην ζωή μου και αυτό με ανάγκασε να μην μπορώ να ασχοληθώ πολλές ώρες. Είναι ανωτέρα βία δηλαδή, μεγαλώνω έναν πιτσιρίκο μόνος μου αυτή την στιγμή. Έχω χάσει την σύζυγο εδώ και 3,5 χρόνια και τον μεγαλώνω τον πιτσιρίκο τον τελευταίο μόνος μου, τον είχαμε κάνει πολύ καθυστερημένα αυτόν και εκ των πραγμάτων παιδί

Για μερικούς ραδιοπειρατές υπήρχε συνδυασμός αιτιών που σταμάτησαν το ραδιόφωνο, κάποιοι ραδιοπειρατές σπούδαζαν παράλληλα και τελειώνοντας τις σπουδές τους ασχολήθηκαν επαγγελματικά με το αντικείμενο των σπουδών τους γιατί δεν ήθελαν να στιγματιστούν παραπάνω από το ραδιόφωνο. Παράλληλα οικονομικοί λόγοι τους ώθησαν να ψάξουν για άλλη ραδιοφωνική στέγη όταν ξεκίνησε η «ελεύθερη ραδιοφωνία».

[...] Γιατί ας πούμε εγώ εκείνη την εποχή ήμουν στην Ιατρική, ήθελα να γίνω γιατρός, αργότερα το εγκατέλειψα γιατί είδα ότι αυτός ο χώρος με κέρδισε περισσότερο. Σαν και μένα ήταν πάρα πολλοί, που σπούδαζαν και είχαν ένα μέλλον μπροστά τους, δεν κάθισαν να ασχοληθούν με το ραδιόφωνο, πικράθηκαν από το ραδιόφωνο, πονέσανε, κάποιους τους κυνήγησαν, κάποιοι μαυρίστηκαν κιόλας γιατί φυλακίστηκαν, κάποιοι άνθρωποι και από εκεί και μετά έκαναν οικογένειες, είχαν το πτυχίο τους ασχολήθηκαν.

Δεν ασχοληθήκαμε (με την κατάθεση της αίτησης ως Μουσικός Δίαυλος), είχαμε κουραστεί πάρα πολύ, μας έπιασαν, κάπου οικονομικά είχαμε εξασθενήσει, αναγκαστήκαμε να βάλουμε και κάποιους άλλους ανθρώπους μέσα στο παιχνίδι οι οποίοι θα διέθεταν κάποια μικρόφωνα, κάποιους δίσκους, κάποια πικάπ και έγινε ένας πολυσυλλεκτικός σταθμός ο Δίαυλος, οπότε δεν μπορούσαμε να βρούμε αρχή και τέλος και άκρη κλπ Καθένας μόλις έβρισκε μια δουλειά ή του γινόταν πρόταση έφευγε από ένα ραδιόφωνο που ήδη ξεκίνησε να εμφανίζονται από κάποιον επιχειρηματία. Εμείς είχαμε προτάσεις και από τον Κουρή, δύο σοβαρές προτάσεις από Κουρή και από Κυριακού, τις απορρίψαμε, μετά μας πλησίασε η Βελλίδου η οποία ήταν στο να καταρρακωθεί

μεγαλώνεις, δεν μπορείς να το αφήσεις σε ξένα χέρια. Πρέπει να έχω την άμεση επίβλεψή του εγώ και αυτό με αναγκάζει να είμαι συνέχεια στις επάλξεις. Έχω βάλει τα δύο τα μεγάλα μου τα παιδιά, ο γιος μου είναι 26-27, η κόρη μου είναι 25, αυτός εδώ ο μάγκας είναι 15 χρονών τώρα, μόλις τελείωσε την τρίτη γυμνασίου και τώρα θα πάει πρώτη λυκείου και τώρα ξέρεις από 12 χρονών το μεγαλώνω μόνος μου. Ναι αλλά θέλει δουλειά του παιδί για να μεγαλώσει από την στιγμή που φεύγει η μάνα. Τα πράγματα είναι δύσκολα, τι να κάνουμε, ανάγκα και οι θεοί πείθονται» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.75& 81 & 83). «Το πιο βασικό είναι γιατί δεν φτάνουν οι ώρες. Με τα παιδιά, τη γυναίκα και λίγες είναι οι ώρες, δεν φτάνουν. Άλλα ενδιαφέροντα.» (Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.107). «Μετά σταμάτησα, πάλι για τον ίδιο λόγο, για το μαγαζί, δεν μπορούσα» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.246) «Ε, το αμέλησα, το αμέλησα. Την εξυπνότερη κίνηση την έκανε ο φίλος μου ο Κώστας ο Καρράς, την πήρε την άδεια, εγώ το αμέλησα, ήταν μεγάλη αμέλεια. Εκείνα τα χρόνια εγώ είχα αρχίσει να ασχολούμαι με την νύχτα, να παίζω μουσική, dj, ήταν το μεγαλύτερό μου λάθος, όλοι αυτό μου λένε, γιατί δεν πήρες άδεια να συνεχίσεις το ράδιο; Όλοι αυτό μου λένε [...] .Αδιαφόρησα, ναι, ξέρεις τι; Η αλήθεια ποια είναι. Στεναχωρήθηκα πάρα πολύ όταν κόπηκε, όταν σταμάτησε ο σταθμός, από εκεί κόπηκαν τα φτερά μου που λένε» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.278). «Δεν ακούει ο κόσμος στα μεσαία. [...] Δεν υπάρχει και τρόπος παρκαρίσματος, είναι υπερφορτωμένες οι συχνότητες σήμερα. [...] Ε, σταμάτησα γιατί είχα άλλη ενασχόληση, υποχρεώσεις, παιδιά, οικογένεια» (Blow Up, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.173 - 174).

οικονομικά εκείνη την εποχή.

Ποτέ κανείς δεν έβλεπε το ραδιόφωνο σοβαρά από αυτούς που είχαν να κάνουν και κάτι άλλο, σου εξήγησα πάρα πολύ καθαρά, άνθρωποι που ήταν σε μια σχολή, υπήρχε η δυνατότητα, η προοπτική να πάρουν κάποιο πτυχίο, δεν ασχολήθηκαν μετά, ενώ ήταν καλοί. Ήταν οι αξιόλογοι, οι αξιόλογοι τότε είχαν και κάτι άλλο να κάνουν. Άλλος ήταν στο Φυσικό, άλλος ήταν γυμναστής, ε δεν θα ασχοληθείς με κάτι που σε κυνηγάει η αστυνομία, είναι ένα γούστο, ένα μεράκι το οποίο βγάζεις αλλά μόλις βλέπεις ότι πάνε να σε πνίξουν ή να σε κλείσουν μέσα την κάνεις, λες τώρα, η χαρακτηριστική ατάκα που ακουγόταν από τις μανάδες μας ή από τους συγγενείς μας τότε ήταν «Δεν θα φας ψωμί από το ραδιόφωνο», κατάλαβες; Και κάποιοι, είχε ο άλλος μια σχέση, παντρευόταν, το άφηνε, γιατί ξεκίνησε το ραδιόφωνο και δεν είχε χρήματα, ακόμη και όταν ξεκίνησε επαγγελματικά δεν είχε χρήματα (Τερζόγλου, 2005)[137].

Ο σκληρός ανταγωνισμός από επαγγελματίες του χώρου δεν επέτρεψε σε κάποιους ραδιοπειρατές να συνεχίσουν να εκπέμπουν έστω και αν ξεκίνησαν την πορεία τους στο επαγγελματικό ραδιόφωνο και συνέχισαν για κάποια χρόνια. Κάποιοι άλλοι υπογραμμίζουν πως το ραδιόφωνο δεν είναι ένα επάγγελμα που μπορείς να το κάνεις για πάντα και αναγκάζεσαι να σταματήσεις όταν περάσουν τα χρόνια που υπηρετείς του μέσο αυτό.

Με ρήμαξαν. Με κυνήγησαν πολύ. Κάποτε με κάλεσαν στο Ράδιο-Θεσσαλονίκη και μου είπαν «Ρε Θάνο, εσύ που έπρεπε να είσαι στο ραδιόφωνο, δεν είσαι σήμερα». Είχα μεγάλη ψυχολογική κούραση, είπα τα παρατάω για να γλιτώσω, άνοιξα ένα μαγαζάκι που ήταν σύγχρονο καφενείο, το είχα δέκα χρόνια, μετά το έκλεισα. Άνοιξα το μπουγατσάδικο που έχω σήμερα. Αν έχεις οικογένεια και σου ζητάει το παιδί σου πράγματα, δεν μπορείς. Βγαίνω καμιά φορά τώρα στα CB και μιλάω με παλιούς ραδιοερασιτέχνες (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005).

Κοίταξε να σου πω τώρα, το ραδιόφωνο βασικά έχει μια ημερομηνία λήξης, όταν φτάσεις σε μια ηλικία από κει και πέρα πρέπει να αποχωρείς εθελούσια., πριν σε αποχωρήσουν. Εγώ έκρινα σκόπιμο να αποχωρήσω τώρα. Θα μπορούσα ίσως τώρα σε ένα ραδιόφωνο ίσως να πάρω 1-2 ώρες εκπομπή να κάνουμε, αλλά να με εκφράζει, να είναι ένα ραδιόφωνο που μου αρέσει, όχι ένα ραδιόφωνο που το βλέπω επαγγελματικά, ένα ραδιόφωνο που το

137 Το Νίκος Τερζόγλου είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή και αυτό επέλεξε ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

βλέπω σαν χόμπι, είναι διαφορετικό. Κάτι που το βλέπεις επαγγελματικά, σου αρέσει, δεν σου αρέσει θα κάτσεις να δουλέψεις, για να πάρεις χρήματα, ενώ αν είναι ένα ραδιόφωνο που το βλέπεις σαν χόμπι, θα το κάνεις επειδή σου αρέσει. Και επειδή τέτοιο ραδιόφωνο δεν υπάρχει, είχαμε πει κατά διαστήματα 1-2 από αυτούς τους ραδιοφωνατζήδες με τα πολλά ραδιόφωνα να πάρουν ένα, να κάνουνε, δεν θέλουνε, δικό τους θέμα [...] (Μιχάλης, 2005)[138].

Για ομαδικές προσπάθειες όπως ήταν ο Μουσικός Δίαυλος ο οποίος δεν κατέθεσε χαρτιά για να διεκδικήσει μια άδεια για ιδιωτικό ραδιόφωνο κάποιοι από τους συντελεστές του υποστηρίζουν πως δεν σκέφτηκαν έξυπνα εκείνη την εποχή και δεν το επιδίωξαν, άλλοι υποστηρίζουν πως είχε αρχίσει μια εσωτερική αναταραχή στο σταθμό που σήμανε πολλές αποχωρήσεις γιατί πολλοί αναζητούσαν την σιγουριά και την μονιμότητα και επέλεξαν να πάνε σε σταθμούς που είχαν ήδη αδειοδοτηθεί. Οι λόγοι που ατομικά σταμάτησαν να κάνουν ραδιόφωνο ραδιοπειρατές που συμμετείχαν σε ομαδικές προσπάθειες είναι είτε γιατί δεν βρίσκουν ένα ραδιόφωνο που τους εκφράζει είτε γιατί δεν γίνονται δεκτοί από τα σημερινά ραδιόφωνα.

Αυτή είναι μια πονεμένη ιστορία τώρα γιατί νομίζω εμείς του Μουσικού Δίαυλου είμαστε οι χαμένοι στην ιστορία αυτή γιατί νομίζω δεν έφτασε το μυαλό μας μέχρι εκεί πέρα. Οι άλλοι, το Ράδιο Θεσσαλονίκη για παράδειγμα είχε πολιτικά κίνητρα τότε, και άλλοι λόγοι τότε κινηθήκανε, κερδίσανε όπως και ο Ant1, εμείς σκορπιστήκαμε σε διάφορα ραδιόφωνα , χάσαμε και την δύναμη που είχαμε και την ιδέα να γίνει ο Δίαυλος σήμερα ένα επαγγελματικό ραδιόφωνο. [...]

*Δεν το επιδιώξαμε, ήταν ένα λάθος που πολλές φορές το έχουμε σκεφτεί αλλά τελείωσε αυτή η ιστορία με αποτέλεσμα να υπάρχουν κάποιοι συνάδελφοι οι οποίοι να έχουν δικά τους ραδιόφωνα σήμερα και εμείς ακόμη, όσοι έχουμε απομείνει, να δουλεύουμε σαν υπάλληλοι σε ραδιόφωνα και να ανεχόμαστε χίλιες δυο χαζομάρες (*Κατανάκης, 2005)[139].

[...]Γιατί δεν μ' αφήνουν να κάνω ραδιόφωνο εδώ πέρα, έχω πάει σε όλους τους σταθμούς. Καταρχήν μόνο που αναφέρω, την στιγμή εκείνη πρέπει να δεις, δίνω την κασέτα και αναφέρω την μαγική λέξη που είναι το ιδανικό για να σου κλείσει μια πόρτα. Που έχεις κάνει ραδιόφωνο; Έχω κάνει δέκα χρόνια ραδιόφωνο στην

138 Το ψευδώνυμο Μιχάλης αποτελεί τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.

139 Την ίδια άποψη συμμερίζονται και οι : Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 210, Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.190.

Θεσσαλονίκη. Από Θεσσαλονίκη είσαι; Όχι, όχι, βλέπεις μια πόρτα να έρχεται κατά πάνω σου και εσύ αντί να τραβηχτείς πίσω, πας και λες ναι από την Θεσσαλονίκη είμαι (γέλια).Άρα το πρόβλημα είναι το DNA του Σαλονικιού [...] (Λάλος, 2005)

[...] Αποτυχημένα; (Ειρωνεία) *Τίποτα δεν κρατάει για πάντα.* (γέλια). *Λέω απλά ότι δεν είχαν την τελειότητα που είχαν community radios αλλού. Δεν αγγίξανε πραγματικά τον κόσμο, άγγιζαν μόνο τις παρέες τους. Δεν απευθύνθηκαν πραγματικά στον κόσμο. Δεν έκαναν το μεγάλο άνοιγμα στον κόσμο, χωρίς να προδώσουν ούτε τις μουσικές τους, γιατί ούτε εμείς στον Δίαυλο, σου λέω βάζαμε διαφορετικές μουσικές, ήμασταν όμως Νο1 σταθμός στην πόλη.*

Ε, δεν είναι πάρα πολύ διαφορετικό (το ραδιόφωνο σήμερα σε σύγκριση με εκείνη την εποχή); Δεν υπάρχει καμία σχέση, είναι λόγος που δεν είμαι σε ραδιόφωνο. Κάποιους από τους πειρατές δεν τους πείραξε που [...] ο Νίκος ο Καρράς είναι σήμερα στο ΑΝΤ.1, που είναι; […](Πλόχωρας, 2005).

Λίγοι είναι οι ραδιοπειρατές που πιστεύουν πως καλώς σταμάτησαν τότε την ομαδική ραδιοφωνική τους προσπάθεια, γιατί έτσι κατάφεραν να διατηρήσουν τον ρομαντισμό και τον αυθορμητισμό του πειρατικού ραδιοφώνου και να κρατήσουν μόνο καλές αναμνήσεις από εκείνη την εποχή. Για λίγους λοιπόν ήταν μια σοφή κίνηση να μην καταθέσουν τα απαραίτητα έγγραφα για να προχωρήσουν στην διεκδίκηση μιας άδειας για επαγγελματικό ιδιωτικό ραδιόφωνο.

Γιατί αν είχαμε μια εξυπνάδα τότε ήταν ότι είδαμε ότι αν ο Μουσικός Δίαυλος γινόταν σταθμός επαγγελματικός, με διαφημίσεις, με σπόνσορες και αυτές τις αηδίες που βγάζουν σήμερα ότι θα έχανε το γούστο του και δεν θα ήταν ο Μουσικός Δίαυλος που ήταν αλλά θα ήταν κάτι άλλο. Οπότε είπαμε καλύτερα να το κλείσουμε τώρα που είναι εντός εισαγωγικών αγνό και αμόλυντο το πράγμα, να το κλείσουμε και να μείνουμε με την ανάμνηση, γι΄ αυτό[…]. (Παναγιωτόπουλος, 2005).

Σχετικά με τον συνολικό αριθμό των πειρατών που εξέπεμπαν στην Θεσσαλονίκη οι γνώμες διίστανται. Κάποιοι πειρατές υποστηρίζουν πως ο αριθμός των πειρατών που εξέπεμπαν ήταν ανυπολόγιστος, σχεδόν κάθε σπίτι είχε και έναν σταθμό.

Το 1981-83 άνθιζε το πειρατικό ραδιόφωνο. Όλοι μέσα στα σπίτια τους είχαν και από έναν σταθμό. Μόνο εδώ στο τετράγωνο της γειτονιάς μου μετρούσες 50 σταθμούς (Λα Φοντέν, 2004).

Άλλοι δίνουν κατά προσέγγιση πάντα και με μεγάλη επιφύλαξη έναν μεγάλο αριθμό όπως πάνω από 100 πειρατές (Πλόχωρας, 2005), 300-350 πειρατές (Λάμπρος, 2004), 500 ραδιόφωνα (Λάλος, 2004), 2.000-3.000 πειρατές (Melody Club, 2005). Άλλοι δεν τολμούν να δώσουν έναν συγκεκριμένο αριθμό και αρκούνται σε γενικότερες περιγραφές, ενώ ο Άγγελος υποστηρίζει πως είναι αδύνατο να δοθεί ένας συγκεκριμένος αριθμός πειρατών γιατί ο αριθμός εξαρτιόταν από το ύψος και την περιοχή που έβγαινε κάποιος και επομένως ο καθένας άκουγε τους πειρατές της περιοχής του. Επιπλέον ο αριθμός των πειρατών είναι δύσκολο να οριστεί γιατί οι πειρατές δεν έβγαιναν με σταθερότητα.

> *Υπήρχαν πάρα πολλοί στη Θεσσαλονίκη* (Art Radio, 2005)[140]
> *Πολλούς, πολλούς, πολλούς. Υπήρχε, θυμάμαι μια φορά, τι μια φορά, αρκετές φορές, γιατί ξέρεις τα μηχανήματα χαλούσαν και ψάχναμε να βρούμε συχνότητα, όπως είναι σήμερα που λες ότι δεν υπάρχουν συχνότητες, που να ανοίξει άλλο ραδιόφωνο κλπ [...]* (Νικήτας, 2005)
> *Εκατοντάδες ήταν οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη. Όποιος σου πει για έναν συγκεκριμένο αριθμό πειρατών λέει ψέματα. Ο αριθμός εξαρτάται από το ύψος που έβγαινε κάποιος, από την περιοχή, δεν υπήρχε σταθερότητα στην εκπομπή. Ούτε ο Γιώργος Αλεξίου, ούτε ο Στέφανος Διαμαντόπουλος έβγαιναν κάθε μέρα, μπορεί να έβγαιναν για ένα διάστημα σταθερά, αλλά μετά έκλειναν. Κάθε περιοχή είχε τους δικούς της πειρατές, ο καθένας ήξερε τους δικούς του, της περιοχής του, αυτούς που μπορούσε να ακούσει. Ήταν 60-70 σταθμοί, 90 πειρατές σ' όλη την μπάντα [...]*. (Άγγελος, 2005)[141]

Αντίθετα υπάρχουν πειρατές οι οποίοι πιστεύουν πως οι πειρατές που έβγαιναν τότε με κάποια σταθερότητα και ήταν καθιερωμένοι ως ονόματα ήταν περίπου 50 (Λάμπρος, 2004), από 20-50 (Λάλος, 2005), πάνω από 35-40 (Τερζόγλου, 2005). Άλλοι θεωρούν πως ο αριθμός ήταν ακόμη μικρότερος και μιλάνε για 20-30 άτομα που έκαναν τότε με κάποια σταθερότητα πειρατικό ραδιόφωνο (Melody Club, 2005, Παπαδάκης,2005[142]).

> *Νομίζω ότι ήταν 20-30 άνθρωποι οι οποίοι κατά περιόδους εμφανιζόταν και χανόταν ανάλογα με τι επιπτώσεις είχε μια σύλληψη, το κυνηγητό της γειτονιάς, οι παρεμβολές στην τηλεόραση*

140 Το Γιώργος Τρεμόπουλος είναι το πραγματικό όνοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ το όνομα του πειρατικού του σταθμού ήταν Art Radio. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε να αναφερθούν και τα δύο στην παρούσα διατριβή.
141 Το ψευδώνυμο Άγγελος αποτελεί τυχαία επιλογή της ερευνήτριας.
142 Το Μάνος Παπαδάκης είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή το οποίο επέλεξε ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

της γειτονιάς, η μαμά και ο μπαμπάς που μπορεί να φώναζαν ή οτιδήποτε άλλο. Νομίζω ότι συνολικά 20-30 άνθρωποι ήταν αυτοί οι οποίοι έκαναν [...] . (Melody Club, 2005)

Τέλος υπάρχουν και αυτοί που είναι και οι περισσότεροι και που πιστεύουν πως οι σταθεροί πειρατές δεν ξεπερνούσαν τα 15 άτομα (Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης 2004, Αργυρίου 2005, Μιχάλης 2005, Jackson Palace 2005)

Ήταν πολλοί μικροί διάσπαρτοι, μπορώ να πω πως αυτοί που τέλος πάντων βγαίνανε και ακουγόταν και ήταν γνωστοί να ήταν καμιά 15αριά, οι πιο γνωστοί ας πούμε (Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, 2004).

Δεν μπορείς να ξέρεις, ο ένας πάνω στον άλλο, ζούγκλα. Αυτοί που έκαναν καλό πρόγραμμα δεν θα ήταν πάνω από καμιά δεκαριά έτσι σοβαροί έτσι με εκπομπές. Ήταν και οι μικροί που άνοιγαν για λίγο [...] (Αργυρίου, 2005).

Ο αριθμός που έκανε εκπομπές καθημερινές θα έλεγα, τακτές σε χρόνο εκπομπές θα ήταν, δεν ήμασταν πολλοί, 10-15 σε καθημερινή βάση (Μιχάλης, 2005).

Ε, περίπου τώρα δεν μπορώ να σου πω, γιατί εκείνα τα χρόνια δεν μπορείς να μετρήσεις, ήταν η εμβέλεια τους μικρή, που να καταλάβεις.

[...] Ε, εκεί μέσα, 8 -10 άτομα ήταν οι πιο σταθεροί. Αλλά δεν ξέρω, το πώς τον κόσμο τον τράβηξα ήταν ίσως επειδή πουλούσα λίγο τρελλίτσα στο ράδιο και αυτό είναι το καλό [...]. (Jackson Palace, 2005).

Αναφορικά με τα ονόματα των πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, ο καθένας έχει τις δικές του αναμνήσεις και τότε είχε τις δικές του δυνατότητες ακρόασης ανάλογα με την περιοχή που βρισκόταν. Ωστόσο υπάρχουν κάποια ονόματα πειρατών τα οποία αναφέρουν οι περισσότεροι όπως ο Γιώργος Σερίδης (Αλεξίου) που είχε το πολύ γνωστό για την εποχή Ράδιο-1, ο Στέφανος Δενδρινός (Διαμαντόπουλος) που είχε το Melody Club, ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά, τα Παιδιά της Καλαμαριάς που εξέπεμπαν από τις Συκιές και ο Βασίλης Γαλανός. Αναφορικά με τις ομαδικές προσπάθειες που έγιναν προσδιορίζονται τέσσερις σταθμοί που δημιουργήθηκαν λίγο πριν την μεταβατική περίοδο του ‘88: Ράδιο-Θεσσαλονίκη, το Πανόραμα ’86, ο Μουσικός Δίαυλος, και 16 ώρες Θεσσαλονίκη.

Ναι, ήταν παλιά πριν από τις άδειες ήταν ο Ήλιος του Βορρά, Τα Παιδιά της Καλαμαριάς, τα παλιά παιδιά της Καλαμαριάς, βγαίνανε

από την Καλαμαριά κάτω, όχι ο μετέπειτα Παιδιά της Καλαμαριάς, ήταν ο Θάνος ο Κυβερνήτης, την περίοδο μετά το 85-87, βγήκε για κανένα χρόνο το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, το Πανόραμα '86, ήταν τότε με τα επεισόδια του Ράδιο-Θεσσαλονίκη, την σύλληψη που είχαν κάνει, είχε πάει και στο δικαστήριο και ο Γιώργος ο Παπανδρέου (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004).

Ο Κοσμάς (ο Ρούλης), ο Γιώργος ο Fox, ο Ατλάντικ, ο Πάιπερ, ο SBC (ο Βρεττός), ο Super Sound, ο Σερίδης, ο Βασίλης ο Γαλανός, ο Τιτανικός που έβγαινε από τα Κάστρα, ο Παύλος ο Σουηδός (Λάμπρος, 2004).

Αρίων, Ντάλτον, CBS, ήταν ο Γιώργος και ο Παναγιώτης, Aquarius, ο Σάκης ο Στεργίου, IBC, ο Κατανάκης, Melody Maker, Μουσικός Γαλαξίας, Λευκός Πύργος, Melody Club, ο Δενδρινός, Ράδιο-Θεσσαλονίκη, ο Κυριάκος ο Βουτσαλάς, Ράδιο-1, ο Γιώργος Αλεξίου (Τερζόγλου, 2005).

Το Πανόραμα 86, ο Μουσικός Δίαυλος, το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, ο Γιώργος Αλεξίου, ο Σαν Πάολο, ο Ανδρέας που έβγαινε από τις Συκιές, ο Βασίλης, ο Ράδιο-Ζήτα που έβγαινε επίσης από τις Συκιές, ο Γιάννης ο Ράδιο-Σίτυ από την Καλαμαριά, ο Αλέξης ο κιθαρίστας από τις Συκιές, ο Μπάμπης ο Ανατόλια από την Νεάπολη, τα Παιδιά της Καλαμαριάς από τις Συκιές, ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά που έβγαινε από τις Συκιές, ο Melody Club (Δενδρινός) που έβγαινε από τις Συκιές, ο Φώτης ο Blue Star (Άγγελος, 2005).

Να σου ποιοι ήταν οι καλύτεροι; Ο Γιώργος Αλεξίου, Ράδιο-1, με διαφορά ο καλύτερος, δεν υπάρχει περίπτωση να βγει κάποιος και να σου πει ότι ήταν άλλος [...] . Ο Δενδρινός στο Melody Club, πολύ καλός, και είχε και τον Δημήτρη τον Αλεξίου τότε μαζί που είναι μαζί στο Ράδιο-Θεσσαλονίκη, πολλοί καλοί. Δηλαδή αν ήταν να κάνω τοπ 10 με τους καλύτερους, θα ήταν σίγουρα μέσα στο τοπ 10, το Melody Club, τώρα το τι γνώμη έχω για τον Δενδρινό από κει και πέρα είναι άλλου παπά ευαγγέλιο. [...] Λοιπόν Αλεξίου με διαφορά, ο Δενδρινός και ο Αλεξίου σαν Melody Club ήταν μέσα, ο Γαλανός, ελλείψει άλλου ήταν μέσα, Ράδιο-Αδάμ, ο Άρης και ο Άκης, αν και με γράψανε, ο ένας είναι μακαρίτης πια ο Άκης αλλά ο Άρης μεγάλη πίκρα αλλά αυτό δεν αναιρεί, το ότι εγώ έχω πίκρα με κάποιον δεν αναιρεί ότι ήταν καλός τότε. Εγώ είμαι αντικειμενικός. [...] Ο Άλφα από το Πανόραμα που τον έχω και αυτόν στην λίστα ο οποίος είναι προπονητής επί κοντώ στον Ηρακλή, τώρα είναι στον Τρίτωνα, στους πειρατές του έχω και αναφορά, πολύ καλός, έχω και το τηλέφωνό του, θα σου το δώσω το τηλέφωνό του [...]

[...] Ο Μανόλης ήταν, ελλείψει καλύτερου, δεν ήταν καλός, ελλείψει

καλύτερου ήταν στους δέκα, έτσι πάει αυτό, όταν δεν υπάρχει άλλος καλύτερος. Ο Μουσικός Κοχλίας, ο Στέλιος ο Βρεττός, ο οποίος έχει κάνει και στον 88.5, και τώρα κάπου κάνει, νομίζω τον πήρε ο Κομνηνός, έχω την αίσθηση στον [...] .

[...] Μιλάμε τώρα για τους πειρατές, πειρατές, γιατί οι τέσσερις μεγάλοι σταθμοί της μεταβατικής πειρατικής ραδιοφωνίας ήταν συγκεκριμένοι: Δίαυλος, το Πανόραμα, 16 ώρες, Ράδιο-Θεσσαλονίκη και στην ουρά από πίσω Μουσικές Επιλογές, το Ράδιο-Έκφραση, το Κοσμοράδιο, αυτοί ήταν πιο δευτεροκλασάτοι. Ήμασταν η Α' εθνική και η Β' εθνική. Δεν υπήρχαν τεράστιες διαφορές αλλά τώρα ξέρεις να βάλεις έναν Ροναλντίνιο σε μια ομάδα της πλάκας, ε αμέσως αν πετάει πέντε γκολ κάθε εβδομάδα, θα γίνουν πρωταθλητές. Αυτοί δεν είχαν ούτε Ροναλντίνιο, δεν είχαν κάποιον καλό παίκτη, ήταν μέτριοι

[...] Και μιας και μιλάμε ο Νίκος ο Κατανάκης σας ΙΒC ελλείψει καλύτερων ήταν και αυτός στην δεκάδα και ο Σάκης ο Στεργίου, ο Aquarious και αυτός ήταν. Βλέπεις για τους περισσότερους σου λέω ελλείψει καλύτερου, δεν σημαίνει ότι ήταν καλοί αλλά δεν υπήρχαν καλύτεροι για να σου πω ότι θα ήταν σε περισσότερο ψηλές θέσεις (Λάλος, 2005).

Αυτοί οι δύο του Θεσσαλονίκη ήταν οι βασικοί, ο Λευτέρης ο Music Hall, ο Στέφανος ο Melody club, ο Alexander από Χαριλάου, ένας πολύ ισχυρός με αυτόν είχα κάνει και συνομιλία, το Ράδιο-1, ο Αλεξίου που πέθανε και πέρσι, πιο παλιά στα μεσαία, σε ενδιαφέρουν τα μεσαία.; Ο Τόνις. […]Δεν ξέρω, από Χαριλάου ξέρω ότι ήταν, πολλές συνομιλίες έκανε αυτός και ήταν πολύ δυνατός. Melody Club ήταν ο Στέφανος και Melody Maker ο Διονύσης Σαββόπουλος, ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά και Τα Παιδιά της Καλαμαριάς με τους χορούς και τα σκυλάδικα, μετά έγινε ο Δίαυλος του Ρύκιου [...] (Αργυρίου, 2005)

Κοιτάξτε έναν φίλο τον χάσαμε, ήταν και για ένα διάστημα συνεργάτης μας, ο Γιώργος ο Σερίδης, καλή του ώρα. Νεότερα παιδιά που είναι στον Αντ.1, ο Βασίλης ο Γαλανός για παράδειγμα, άλλα παιδιά που έφτιαξαν το Πανόραμα εκείνη την περίοδο και καθώς γυρνάμε προς τα πίσω έχουμε έναν ατέλειωτο κατάλογο ανθρώπων οι οποίοι άλλοι έκαναν εκπομπές μόνο, αν και ήμασταν ελάχιστοι αυτοί που κάναμε εκπομπές μόνο, εγώ έκανα μόνο εκπομπές, πολύ σπάνια θα έκανα κάποια συνομιλία και έτσι νομίζω ότι δουλειά έκαναν, με το αντικείμενο ασχολήθηκαν αυτοί που έκαναν εκπομπές, αλλιώς ήταν μια απλή συνομιλία που θα μπορούσε να γίνει και στα βραχέα. Θυμάμαι κάποιον στην Σταυρούπολη, δεν μπορώ να θυμηθώ τα ονόματα τώρα, θυμάμαι τον Κώστα τον Annabel, είχαμε έναν

απίστευτο τύπο εδώ στο κέντρο, τον Jackson Pallace, με το οποίο ήταν από την μια να τον ακούς και να χαίρεσαι που τον ακούς, ήταν τόσο ζωηρός και ιδιόμορφος [...] (Melody Club, 2005)

Νάζαρετ, ο Σούλης ο Νάζαρετ, μόλις είχε τελειώσει με τα μεσαία τότε και έβγαινε στα FM ή μάλλον έβγαινε και στα μεσαία αυτός έβγαινε και στα FM, ο Αλέξης από την Άνω Πόλη το Ράδιο-Αλέξης, ο Κυριάκος, δεν θυμάμαι το χαρακτηριστικό του τώρα, ο Σούλης ο Νάζαρετ έβγαινε Χαριλάου κάπου, ήταν ο Νίκος ο Σάδερλαντ, τον οποίο βλέπω μέχρι σήμερα, γιατί στην ΧΑΝΘ κάνω κάτι μαθήματα κινηματογράφου και τέτοια πράγματα και είναι τεχνικός υπεύθυνος εκεί και άμα θέλεις μπορώ να κανονίσω να μιλήσεις και με τον Νίκο, ο Νίκος ήταν, ήταν [...] ..Α, Πανόραμα, πως το έλεγαν του Βασίλη τον σταθμό; Εεε, πρόγραμμα, Α- πρόγραμμα, Πρόγραμμα-1, κάπως έτσι, ο Βασίλης Γαλανός, Αντ.1 δηλαδή, ο Νίκος ο Βρεττός, ο Τσίλης δηλαδή που έβγαινε [...] .δεν θυμάμαι, εδώ αυτός που έχει το μπαράκι το Διατηρητέο, οοοο [...] [...] .είναι πάρα πολύ [...] .δεν θυμάμαι [...] .μπορεί να μου έρχονται κατά την διάρκεια της συζήτησης [...] (Παπαδάκης, 2005)

Ο Melody Club, ο Στέφανος, εξού και το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, ο Σερίδης ο Γιώργος ο συχωρεμένος με το [...] Βασικά αυτοί ήταν που βγαίναμε κάποια στιγμή συναντηθήκαμε όλοι, ο Melody Maker αν θυμάμαι, δεν θυμάμαι το όνομα του όμως, 4-5 άτομα είχαμε συναντηθεί για να κάνουμε συλλογική δουλειά, μας μάζεψε ο Σερίδης ο Γιώργος (Μιχάλης, 2005).

Οι πιο σταθεροί ήταν ο Αλεξίου πάρα πολύ σταθερός, ο Melody Maker ήταν σταθερός, ο Αλεξίου ήταν από τους πολύ καλούς σταθμούς , το Ράδιο-1, ήταν πολύ καλός σταθμός, τον άκουγα και εγώ στις κενές ώρες, Melody Club, ποιος ήταν Melody Club; (Jackson Palace, 2005).

Μερικοί από τους πειρατές ομολογούν πως δεν άκουγαν άλλους πειρατές και δεν είναι κατάλληλοι για να αναφέρουν ονόματα πειρατών της εποχής[143].

143 «Τους πιο σημαντικούς; Κοίταξε θα σου πω την αμαρτία μου και δεν είναι εγωιστικό αυτό, απλά ήταν ο χρόνος μου περιορισμένος, δεν άκουγα πολλούς, σχεδόν κανέναν, εντάξει, τον μόνο που άκουγα ήταν ο εαυτός μου, χωρίς υπερβολές τώρα, δεν ξέρω πως ακούγεται αυτό αλλά δεν άκουγα, δεν άκουγα. Εντάξει από τους παλιούς, αυτούς που θυμάμαι είναι ο συγχωρεμένος τώρα ο Γιώργος ο Αλεξίου, το Ράδιο Θεσσαλονίκη κλπ κλπ, αυτοί ήθελες δεν ήθελες ήταν μέσα στα πράγματα που μιλούσα αλλά για εκπομπές-εκπομπές, τώρα εντάξει συνομιλίες μπορούσε να ήταν πάρα πολλοί, οι οποίοι δεν έκαναν και εκπομπές. Εμείς οι περισσότεροι ας πούμε, τα μηχανήματά μας τα είχαμε για εκπομπές, όχι για συνομιλίες, συνομιλίες κάναμε έτσι, έτσι, πηγαίναμε λίγο νωρίς στο σπίτι, άντε να ανοίξουμε λίγο να κάνουμε μια συνομιλία, μετά να διαβάσουμε και λίγο και να πάμε για ύπνο γιατί την άλλη μέρα σχολείο κλπ κλπ. Δεν θυμάμαι πολλούς έτσι γιατί είχα αυτή την τέτοια, δεν άκουγα κανέναν, εκεί και στο σπίτι προσπαθούσα, έπαιρνα τους δίσκους, την κασέτα τότε, να γράψω, να ακούσω αυτό, να κάνω, όχι δεν άκουγα ραδιόφωνο σου λέω, μόνο όταν έκανα εκπομπή» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.240). «Δεν είμαι κατάλληλος για να σου απαντήσει

2.2.3 Ο ρόλος της πόλης της Θεσσαλονίκης στην διαμόρφωση της ταυτότητας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται οι ιδιαιτερότητες της Θεσσαλονίκης ως πόλης την εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου και ο τρόπος που αυτές επηρέασαν την ανάπτυξη του πειρατικού ραδιοφώνου.

Αναφορικά με τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης την εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, πολλοί πειρατές επισημαίνουν πως ήταν έντονη η επιρροή της γειτονιάς στην ανάπτυξη του ραδιοφώνου, ο κόσμος γνωρίζονταν πιο στενά και οι σχέσεις δημιουργούνταν πιο εύκολα. Υποστηρίζουν επίσης πως αυτό βοήθησε την ανάπτυξη του ραδιοφώνου στην Θεσσαλονίκη σε σύγκριση με την Αθήνα που η περίοδος του πειρατικού ραδιοφώνου είχε διαφορετικά χαρακτηριστικά.

> *Τότε ήταν πολύ διαφορετικά, ήταν οι μονοκατοικίες, υπήρχε η γειτονιά, τώρα δεν υπάρχει η γειτονιά, τώρα στις πολυκατοικίες δεν ξέρει ο καθένας ποιος μένει από πάνω του και ποιος από κάτω του. Τα πράγματα ήταν εντελώς διαφορετικά* (Σάκης, 2005).
>
> *Θα έλεγα οικεία. Γνωριζόταν τότε ο κόσμος μεταξύ τους, δηλαδή οι μισοί μου ακροατές με φιλοξενούσαν στα σπίτια τους, υπήρχε ανθρωπιά τότε, όχι όπως τώρα που ο γείτονας δεν γνωρίζει το διπλανό του. Τότε μας κερνούσανε, πηγαίναμε στα σπίτια τους. Ήταν πολύ ωραία. Την είχε τότε στημένη ο κόσμος ν΄ ακούσει τον καθένα που αγαπούσε, την κάθε μουσική, γιατί υπήρχε ανθρωπιά* (Σαμουήλ, 2005).
>
> *[...] Να φανταστείτε ότι το σπίτι μου ήταν κέντρο διερχομένων, βέβαια ζούσα σε μια γειτονιά γειτονιά, στην οποία και τα αυτοκίνητα δύσκολα περνούσαν γιατί τα στενά των Συκεών στα ψηλά. Μια γειτονιά η οποία είχε διώροφα και γνωριζόμασταν όλοι και γνωριζόμασταν και οικογενειακά από παλιότερα. Μεγάλωσα εκεί, εκεί έφαγα τα γόνατά μου παίζοντας ποδόσφαιρο και κρυφτό και εκεί ήταν και το σπίτι μου [...]* (Melody Club, 2005).

Ωστόσο πειρατές που ξεκίνησαν στις αρχές της δεκαετίας του 80 επισημαίνουν πως η Θεσσαλονίκη είχε τότε αρχίσει να αποκτά έντονη αστική νοοτροπία και το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν μια ανάγκη για επικοινωνία μια και άρχισε να παρακμάζει η ιδέα της γειτονιάς[144].

γιατί δεν άκουγα πολύ πειρατικό ραδιόφωνο, ο Λευτέρης ο Λάλος είναι, ο Κατανάκης είναι, ο Καρράς είναι, όχι εγώ. Εγώ δεν άκουγα πειρατές» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 209).

144 «[...] τότε, άρχισε η Θεσσαλονίκη να αποκτά έντονη αστική νοοτροπία σαν πόλη, έφυγε αυτό

Ο Melody Club υπογραμμίζει τις κοινωνικοοικονομικές διαφορές μεταξύ των πειρατών της Ανατολικής και Δυτικής Θεσσαλονίκης που απεικονίζονταν ανάγλυφα και στην αντιπαλότητα μεταξύ των ραδιοπειρατών των δύο συνοικιών.

> *Εεεε, κοιτάξτε να δείτε τώρα, στο κέντρο γινόταν πειρατής, ένας νέος στα 20-23 και κολλούσε με αυτή την ψώρα, όπως λέμε, ένα παιδί δημοσίου υπαλλήλου, μιας μέσης ελληνικής οικογένειας. Σε μερικές περιοχές της ανατολικής Θεσσαλονίκης, μπορεί να ξέπεφτε και κανένα παιδί πλουσιόπαιδο και να γινόταν πειρατής. Στην δυτική Θεσσαλονίκη ήταν εργατούπολη, εκεί ο μπαμπάς ήταν επιπλοποιός, το παιδί ήταν δεν ξέρω και εγώ τι, δηλαδή είναι άλλη κοινωνική θέση και τάξη και οικονομική κατάσταση. Αυτό δημιουργούσε από μόνο του την αντιπαλότητα. Στην δυτική Θεσσαλονίκη θα άκουγες λαϊκά τραγούδια, τα παιδιά της ανατολικής ας πούμε θα έπαιζαν ξένα, θα έπαιζαν άλλα πράγματα. Αυτό από μόνο του δημιουργεί μια αντίθεση και αντιπαλότητα και μια κόντρα* (Melody Club, 2005).

Πολλοί πειρατές τονίζουν την διαφορά του πειρατικού ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης από το πειρατικό της Αθήνας. Υπογραμμίζουν την αθωότητα και τον ρομαντισμό του πειρατικού ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης που αναπτύχθηκε μακριά από τα κέντρα εξουσίας και ενδυναμώθηκε από την γειτονιά και τον ομοιογενή χαρακτήρα που είχε η Θεσσαλονίκη ως επαρχιακή πόλη.

> *[...] Και υπάρχει μια μεγάλη διαφορά μεταξύ Θεσσαλονικιού και Αθηναϊκού ραδιοφώνου. Στην Αθήνα δεν υπήρχαν πειρατές με την έννοια που τους ξέρουμε εμείς μέσα από τα παιδικά μας χρόνια, δηλαδή ο Κώστας χαρίζει με δέκα καραβάκια καρδούλες στην Μαρία, δεν υπήρχαν τέτοια πράγματα. Η πειρατεία στην Αθήνα ξεκίνησε με κάποιους οικοπεδάδες οι οποίοι είχαν κάνα δύο πειρατές εκεί τους έφτιαξαν μηχανήματα και είχε κατακλυστεί ο αιθέρας των Αθηνών από τύπους που διαφήμιζαν οικόπεδα, όλη την μέρα. Ήταν οι πρώτοι ραδιοφωνάκηδες στην Αθήνα και έβαζαν και παράνομα αυτές τις διαφημίσεις. Σε αντίθεση στην Θεσσαλονίκη δεν τολμούσε να βάλει κανένας διαφημίσεις, δεν μπήκε ποτέ διαφήμιση σε ερασιτεχνικό ραδιόφωνο στην Θεσσαλονίκη. Υπήρχε ένας άγραφος νόμος. Εδώ ήταν σ' αγαπώ, μ' αγαπάς, έτσι αλλά και πολύ σοβαρές εκπομπές* (Music Hall, 2004)
>
> *Αν πας κάπου άλλου, πας σε άλλη πόλη, π.χ. στην Αθήνα που*

την γειτονιά, γνωρίζω τον γείτονα, γνωρίζω τον από κάτω, οπότε ήταν και μια ανάγκη εσωτερική για επικοινωνία [...]» (Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.109).

υπήρχε μεγάλο κυνήγι, δεν υπήρχε τόσο πολύ παρουσία των πειρατών, εδώ ήταν λίγο πιο εύκολα τα πράγματα.

[...] Η Θεσσαλονίκη ήταν ένα βήμα πιο μπροστά στον χώρο του ραδιοφώνου γιατί είχε την παρουσία των πειρατών, των ερασιτεχνών τέλος πάντων [...] (Κατανάκης, 2005)

[...] η Θεσσαλονίκη γιατί είχε πειρατικό ραδιόφωνο; Γιατί τα ραδιογωνιόμετρα ήταν στην Αθήνα, αν είχαμε τουλάχιστον ένα ραδιογωνιόμετρο στην Θεσσαλονίκη, πάπαλα, πάπαλα [...] . (Λάλος, 2005)

Όπως στο τραγούδι κάποτε έλεγαν πως δοκιμάζουμε θέατρο και τραγούδι στη Θεσσαλονίκη τα δειγματολειπτούμε, κάτι αντίστοιχο μπορεί να πει κανείς για το ραδιόφωνο. Απηλλαγμένο από το βάρος της εξουσίας η Θεσσαλονίκη πήρε έναν δρόμο στο πειρατικό ραδιόφωνο λίγο διαφορετικό από της Αθήνας. Για παράδειγμα αν ας πούμε στην Αθήνα μιλήσει κάποιος για πειρατικό μπορεί να πει για τον Τσαουσόπουλο, τους διαφημιστές με τα οικόπεδα, τον 9.84 στο τελευταίο διάστημα βέβαια και ίσως να θυμάται ο καθένας κάποιες προσπάθειες. Στην Θεσσαλονίκη όμως τα πράγματα είναι αλλιώς, εδώ οι διαφημιστές ήταν 1-2 δεν έπαιξαν σημαντικό ρόλο και σαν μικρότερη πόλη έχει πιο ομοιογενή χαρακτηριστικά για να λειτουργήσει η παρέα, για να γίνει μια ιδέα και να μεταφερθεί από στόμα σε στόμα. Η Αθήνα είναι πάρα πολύ μεγάλη δυσκολεύεται να εξαπλωθεί κάτι. Στην Θεσσαλονίκη γειτονιά, σχολείο, παιδιά μεταξύ τους, παρέες, αυτό μεταφέρεται, άκουσα τον τάδε είναι πολύ καλός, τα κορίτσια μεταξύ τους, το βράδυ ακούω κάποιον τον ακούς εσύ; Αυτό για να γίνει πάσα-πάσα στην Θεσσαλονίκη γίνεται εύκολα και είναι και μακριά η Θεσσαλονίκη από την εξουσία.[…]Έτσι και η Θεσσαλονίκη έχει τέτοια χαρακτηριστικά γι' αυτό και το ραδιόφωνο εδώ είναι πιο γλυκό, πιο ανθρώπινο[…]. (Melody Club, 2005).

Υπάρχουν πειρατές που εντοπίζουν άτομα ως κυρίαρχες δυνάμεις που σκιαγραφούν τα χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης. Συγκεκριμένα ο Λάλος μιλάει για τον Γιώργο Αλεξίου ο οποίος ενσάρκωνε την ιδιαιτερότητα του πειρατικού ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης[145].

145 «[...] σου το λέω και εδώ μέσα, αν δεν ήταν ο Γιώργος Αλεξίου οτιδήποτε ξέρεις, έχεις ακούσει, έχεις μάθει, σκέφτεσαι για το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, δεν θα ήταν το ίδιο.[...] Η διαφορετικότητα του ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης σε σχέση με οτιδήποτε άλλο είναι ο Γιώργος ο Αλεξίου. Όποιος πει κάτι άλλο ή τον έλεγαν Στέφανο Δενδρινό ή είναι από άλλη πόλη. [...] χωρίς τον Γιώργο Αλεξίου, η ιδιαιτερότητα του ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης δεν υφίσταται» (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.197 - 198).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών

3.3.1 Προφίλ πειρατικού σταθμού

Το προφίλ ενός πειρατικού σταθμού αποτελείται από το όνομά του, το έτος ίδρυσής του, τον τόπο εκπομπής του, την ισχύ και το είδος του πομπού με τον οποίο λειτουργούσε όπως και την μορφή και το είδος του στούντιο το οποίο είχε διαμορφώσει για να λειτουργήσει. Ο καθένας από τους προαναφερθέντες παράγοντες αναλύονται διεξοδικά στην συνέχεια.

Τα ονόματα των πειρατικών σταθμών κάποιες φορές ταυτίζονται με το όνομα ή το ψευδώνυμο του πειρατή («Φόντας»), άλλες φορές απεικονίζουν πιο καθαρά το πρόγραμμα του σταθμού («Splash») ενώ άλλες φορές περιγράφουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργεί ο σταθμός («Νυκτόβιος»), τον αριθμό των συνεργατών («Στούντιο 3»), τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του πειρατή («Εξηνταβελόνης») ή ακόμη αποδίδουν και το στίγμα της εποχής επιλέγοντας ένα όνομα από ένα τηλεοπτικό σήριαλ εκείνης της εποχής («Οι Πανθέου»). Μερικές φορές το όνομα του πειρατικού σταθμού επιλέγεται τυχαία («Κοσμοράδιο») ή δεν έχει ιδιαίτερη σημασία («5ο κανάλι», «Cool FM»).

> *Ήταν Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς, εξελίχθηκε σε Splash, έκλεισε το 1995 σαν παράνομος-πειρατικός σταθμός. Από εκεί και μετά πήγα σε άλλους ραδιοφωνικούς σταθμούς που αισιοδοξώ πως θα είναι κάποια στιγμή νόμιμοι* (Αναστασιάδης, 2004)[146].
> *«Νυκτόβιος» λεγόταν ο σταθμός μου στα μεσαία κύματα γιατί έβγαινα κυρίως βράδυ [...]Από το 1989 ως το 1992 κάνω το Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς [...] Το 1992 κάνω τον Splash (108 FM) που είχε ξένη μουσική και απευθυνόταν κυρίως σε νεαρές ηλικίες* (Λα Φοντέν, 2004).
> *Απλά πηγαίναμε μ' ένα φίλο μου ο οποίος λεγόταν Φόντας. Παιδιά ο σταθμός του «Φόντα», στα μεσαία* (Σαμουήλ, 2005).

146 Το Γιώργος Αναστασιάδης είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή το οποίο επέλεξε ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

Αυτή ήταν μια παρέα βασικά, βγαίνανε «Οι Πανθέοι» από το σήριαλ το παλιό (Νικήτας, 2005).

Πετροτσέλης. Ράδιο-Πετροτσέλης το έλεγε και χρησιμοποιούσε και το ίδιο ψευδώνυμο [...]

Το χαρακτηριστικό σαν Στούντιο 3 είναι ότι βγαίνοντας στα FM βγαίναμε σαν Στούντιο 3 στην Αθήνα [...] Είχα νοικιασμένο ένα σπίτι, ένα ημιυπόγειο και εκεί μέσα είχαμε τον σταθμό, ήμασταν τρία παιδιά, ρεφενάδα πληρώναμε το ενοίκιο, το ρεύμα, το νερό, τα πάντα, όλα όλα ρεφενάδα, ρεφενέ ξέρεις τι είναι; Το ονομάσαμε Στούντιο 3, το στούντιο με τους τρεις. (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004)[147].

Η χρονιά που αρχίζουν πολλοί πειρατές να εκπέμπουν ταυτίζεται σε πολλές περιπτώσεις με την χρονιά της πρώτης εκπομπής των πειρατών. Ωστόσο υπάρχουν περιπτώσεις που ο πειρατής έχει μυηθεί στο ραδιόφωνο από άλλο ραδιοπειρατή, ξεκινάει να εκπέμπει σε ένα άλλο πειρατικό ραδιόφωνο και στην συνέχεια φτιάχνει τον δικό του πομπό. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Απόστολου Φίλη. Αξιοσημείωτο είναι πως δύο πρώτες μεγάλες ομάδες που εμφανίζονται είναι οι

147 «Τον Μάιο του 1970 ως πειρατής με το ψευδώνυμο «Εξηνταβελόνης» με ένα μηχάνημα που κατασκεύασε ένας ξάδελφός μου, μια μικρή λυχνία SS81 αμφιταλάντωτη στα μεσαία. Δύσκολοι καιροί. Το 1974 μεταπήδησα στα FM, παράλληλα και στα δύο, το 1978 σταμάτησα τα μεσαία και έβγαινα μόνο στα FM και από το τότε μέχρι το 1986 που κάναμε το «Ράδιο Θεσσαλονίκη» μόνο FM και μόνο το βράδυ, περιμένοντας να κλείσει η τηλεόραση» (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 37). «Ράδιο-Κιβωτός (92,5FM). Δεν χρησιμοποιούσαμε ψευδώνυμα, βγαίναμε με τα μικρά μας ονόματα» (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.45). «Ο σταθμός πια δεν μπορούσε να είναι στο σπίτι μου, είχε γίνει κέντρο διερχομένων, θύμιζε γιάφκα πραγματικά, δεν μπορούσα να κοιμηθώ, ήταν όλη την ώρα κάποιος στον σταθμό, τσιγάρα, φασαρία [...] Ο σταθμός δεν είχε όνομα, κάναμε εκπομπές χωρίς να έχει όνομα ο σταθμός και ψάχναμε να βρούμε ένα όνομα όπου κάποιος, κάποια στιγμή λέει εγώ άκουσα στην Ιταλία υπάρχει ένας σταθμός που λέγεται «Κοσμοράδιο», τι βλακεία είναι αυτό που μας είπες τώρα λέμε εμείς, είναι ένας μεγάλος σταθμός της Ιταλίας, ουδέποτε το διασταύρωσα και επειδή ήμουν και στην Ιταλία, δεν ήξερα για τέτοιο σταθμό, δήθεν στο Μιλάνο εξέπεμπε, τελοσπάντων μας έφερε αυτή την πληροφορία κάποιος ότι είναι ένας σταθμός της Ιταλίας, πολύ γνωστός και πετυχημένος με αυτό το όνομα. Λέμε , καλά μέχρι να το αλλάξουμε, επειδή δεν έχουμε και όνομα θα το λέμε «Κοσμοράδιο».Ξεκινήσαμε στους 98,2,αρχίσαμε εκπομπές, μεταφέρθηκε ο σταθμός, πήγε σε κάποιο άλλο σημείο του κέντρου, ήταν τα πράγματα ακόμα παράνομα, τώρα βέβαια σας πήγα στην εποχή που δημιουργήθηκε το «Κοσμοράδιο» που είναι όμως αμέσως μετά τις διαμαρτυρίες των ραδιοερασιτεχνών στην Θεσσαλονίκη» (Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.54). «Το «5ο κανάλι» λεγόταν και κράτησε κανένα τρίμηνο-τετράμηνο. Δίπλα ακριβώς από μας ήταν κάτι άλλα παιδιά που βγαίναμε και συνεργαστήκαμε μαζί τους και κάναμε το «Ράδιο Ακρόπολις» το οποίο κράτησε κανένα εξάμηνο. Τον Σεπτέμβρη του 1988 μας έκαναν πρόταση από το Πανόραμα όπου έκανα βραδινή ζώνη και έπαιζα μπαλάντες, σοουλ, RMB (Rhythm and Blues) που σήμερα όταν λες RMB άλλα πράγματα εννοείς από ότι τότε. Έμεινα 2-2,5 χρόνια στο Πανόραμα. Ως πειρατής έπαιζα 2-3 ώρες μουσική, στον Αντένα έπαιζα ποπ, μετά πήγα στο Πανόραμα για 2,5 με τρία χρόνια, μετά ξαναπήγα στον Αντένα και στις 10 Σεπτεμβρίου του 1992 κάναμε με τον Γιώργο τον Αλεξίου τον Kiss FM [...] Γι' αυτό αποφασίσαμε να κρατήσουμε ως όνομα το 1055, κάνουμε και outdoor τώρα με το όνομα του σταθμού για να σταματήσει αυτή η σύγχυση» (Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.144 &146). «Όχι, τον Cool FM έκανα αρχικά και στην συνέχεια έκανα τα υπόλοιπα ραδιόφωνα» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.79). «Λοιπόν, κοίταξε να δεις, την δικιά μου οπτική. Εγώ ανάμεσα στα διάφορα πράγματα που έκανα είναι να συστήσω έναν ραδιοφωνικό σταθμό με τον τότε φίλο μου Νίκο Τερζόγλου, το Μουσικό Κανάλι» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.200).

πειρατές που άρχισαν ραδιόφωνο την δεκαετία του 70 και ξεκίνησαν από τις μπάντες των μεσαίων και μετά πήγαν στα FM και οι πειρατές που εμφανίζονται την δεκαετία του 1980. Οι πειρατές της δεκαετίας του 80 έχουν έναν άλλο προσανατολισμό στο ραδιόφωνο, εμφανίζονται πολλές ομαδοποιημένες προσπάθειες αυτή την δεκαετία που προετοιμάζουν το έδαφος για την «ελεύθερη ραδιοφωνία». Η χρονολογία λειτουργίας των πειρατικών σταθμών λοιπόν όπως και η χρονιά που εκπέμπουν για πρώτη φορά οι πειρατές σηματοδοτεί και διαφορετικά χαρακτηριστικά στην τυπολογία των πειρατικών σταθμών[148].

Η τοποθεσία εκπομπής των πειρατικών σταθμών ποικίλει αν και η Άνω Πόλη λόγω του ύψους της και της καλής εμβέλειας που πρόσφερε αποτελεί περιοχή εκπομπής για πολλούς. Το πρώτο στούντιο των ραδιοπειρατών στήνεται μέσα στο σπίτι τους, συνήθως το πατρικό, στο δωμάτιο τους, με την κεραία να βρίσκεται στην ταράτσα ή στο πλυσταριό.

> *Από το σπίτι μου έβγαινα στον αέρα. Το μικρόφωνο ήταν δίπλα στο κρεβάτι μου* (Λα Φοντέν, 2004).
> *Από εδώ από την Θεσσαλονίκη, εγώ έμενα τότε στην περιοχή Παπαφείου και είχα την κεραία μου εκεί πέρα και την είχα δεμένη σε μια πολυκατοικία απέναντι από την μονοκατοικία το σπίτι μου, η οποία πολυκατοικία υψομετρικά ήταν στην κατηφόρα αλλά ψηλή και έτσι είχα την δυνατότητα να την βάλω εκεί πέρα και να εκπέμπω από κει. Το θέμα είναι, τότε εγώ είχα τολμήσει και έκανα κάποια πράγματα, επειδή είχα την δυνατότητα να έχω και στούντιο, το πατρικό μου το σπίτι ήταν μια μονοκατοικία, μάλλον ένα οικόπεδο εδώ στο Παπάφη, στο οποίο μέσα είναι τρεις μονοκατοικίες, μια ήταν η δικιά μας της οικογένειάς μου, μια δεύτερη ήταν της θείας μου και ενδιάμεσα στην μέση ήταν μια μικρή γκαρσονιέρα της γιαγιάς μου, την οποία γιαγιά μου ουσιαστικά την έκανα έξωση,*

148 «Από το 1989 ως το 1992 κάνω το Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς» (Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 12). «[...] και εκεί κατόρθωσα τέλος του 68 να τον βάλω αυτόν τον πομπό σε λειτουργία. Τον προσωπικό μου πομπό [...]» . (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.15) «Τον Μάιο του 1970 ως πειρατής με το ψευδώνυμο «Εξηνταβελόνης» με ένα μηχάνημα που κατασκεύασε ένας ξάδελφός μου, μια μικρή λυχνία SS81 αμφιταλάντωτη στα μεσαία. Δύσκολοι καιροί. Το 1974 μεταπήδησα στα FM, παράλληλα και στα δύο, το 1978 σταμάτησα τα μεσαία και έβγαινα μόνο στα FM και από το τότε μέχρι το 1986 που κάναμε το «Ράδιο Θεσσαλονίκη» μόνο FM και μόνο το βράδυ, περιμένοντας να κλείσει η τηλεόραση» (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.37). «Από το 1976 και έκτοτε δεν σταμάτησα ποτέ» (Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.51). «Το 1974,73 τέλος προς 1974. Είχα ερασιτεχνικό σταθμό τότε, πειρατικός λεγόταν» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.74). «ΤΟ 76,77,78 εκείνη την τριετία» (Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.88). «Τέλη 83. Το Μουσικό Κανάλι βγήκε τέλη 83, αρχές 84, τέλη 83 βασικά. Δηλαδή Δεκέμβριο του 83 ήμασταν στον αέρα, Νοέμβριο νομίζω, τέλη Νοέμβρη, τέλη Νοέμβρη βγήκαμε ή τέλη Οκτώβρη, εκεί, τέτοια εποχή» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.200). «Ξεκινήσαμε το 1988 και εγώ μπήκα στο ραδιόφωνο το 1990 και κράτησε μέχρι το 1996-7. Εγώ αποχώρησα το 1996 αλλά ήταν μια περίοδος παρακμής με πολλά προβλήματα που πιο πολύ ο κόσμος ασχολιόταν με τα οργανωτικά παρά με το ραδιόφωνο αυτό καθεαυτό» (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.45). «Το ράδιο-κιβωτός γεννήθηκε το 1987-88 από μια ομάδα παλιών ραδιοπειρατών των εναλλακτικών και αντιεξουσιαστών χωρίς όμως να έχουν συγκεκριμένη πολιτική ταμπέλα» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.66).

πήγε στο δικό μας σπίτι και έμενε και το χρησιμοποιούσα το συγκεκριμένο οίκημα για στούντιο (Σάκης, 2005).
Άνω πόλη,(από) τα κάστρα(εξέπεμπα), γι' αυτό είχα και καλή εμβέλεια. Στο σπίτι (είχα τον πομπό)ναι. Ανεβήκανε πάνω που είχα τον πομπό, τον πομπό τον είχα στο πλυσταριό και κατέβαινε καλώδιο κάτω για την μουσική, εγώ έκανα εκπομπή κάτω, απλά για να μην είμαι μέσα στα μηχανήματα [...] (Μιχάλης, 2005) [149]

Εκτός από το σπίτι πειρατικά ραδιόφωνα στήνονται μέσα σε στεγνοκαθαριστήρια, σε περιστερώνες, σε πατατάδικα μέσα στην κεντρική αγορά της Θεσσαλονίκης στο Καπάνι, σε καμπαναριά εκκλησιών σε χωριό έξω από την Θεσσαλονίκη, σε αποθήκες-αχυρώνες στο Ωραιόκαστρο αλλά και σε χώρους που νοικιάζονται γι αυτόν τον σκοπό. «Νοικιάζαμε τις μουσικές γιάφκες μας άλλοτε σαν βιοτεχνία γυαλικών και άλλοτε σαν ευπρεπείς ένοικοι. Μια φορά για να μας πιστέψουν μοιράσαμε «διαφημιστικά ποτηράκια» στους γείτονες. Ήταν και αυτό ένα έξοδο λειτουργίας του σταθμού, αλλά τελικά είχε πολύ πλάκα η υπόθεση» (Ρουμελιώτης, 1988).

[...] Τα μηχανήματα τα είχαμε σ΄ένα Περιστερώνα. Πάνω σε μια

149 «Τεχνικά ακουγόταν όμως σε όλη την Θεσσαλονίκη, με κεραία στην Τσιμισκή [...] [...] Ο σταθμός πια δεν μπορούσε να είναι στο σπίτι μου, είχε γίνει κέντρο διερχομένων, θύμιζε γιάφκα πραγματικά, δεν μπορούσα να κοιμηθώ, ήταν όλη την ώρα κάποιος στον σταθμό, τσιγάρα, φασαρία [...]» (Λάμπρος, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.54) «Εδώ μέσα που βλέπεις [σ.σ. καθιστικό σπιτιού] (είχα τον σταθμό). Αυτό το δωμάτιο εδώ» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.84). «Από Χαριλάου προς Πυλαία(εξέπεμπα). Μέσα στο σπίτι σας ήταν ο πομπός; Ναι. Πάνω στην ταράτσα (Κώστας, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.92). «Το 1981 από το σπίτι. Ήταν Σεπτέμβρης. Με πομπό όπως ήταν παλιά τα πειρατικά ραδιόφωνα [...] Εγώ ήμουν στην περιοχή της Λεωφόρου Στρατού. Εκεί ήταν το πατρικό μου και από εκεί ξεκίνησα.» (Ράδιο Ρόκερ, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.97). «Στο σπίτι, εκεί που νοίκιαζα, στον τρίτο όροφο ήμουνα. Τον είχα πάνω στην ταράτσα. Μόνος μου ήμουνα.Περιοχή Τουρκικού προξενείου(ήταν το σπίτι), στην οδό Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης». (Art Radio, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.105) «Στο σπίτι μου(είχα τον πομπό). Στην Μαρτίου, Ντεπώ» (Τερζόγλου, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.109) . «Ο σταθμός φυσικά ήταν πειρατικός όπως γινόταν εκείνα τα χρόνια, ήταν στο σπίτι, στο δωμάτιο μου, αντί της μελέτης οι ώρες πήγαιναν στις εκπομπές (Radio Piper, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.118). «Εγώ προσωπικά άρχισα το 79 από το δωμάτιο του σπιτιού μου ήταν τα πρώτα βήματα. Ναι, ναι, από δω (από την Θεσσαλονίκη)» (Κατανάκης, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.126). «Στο σπίτι μου(ήταν το στούντιο), ναι. Στην περιοχή, ήμουν Αγίου Δημητρίου με Ευρυπίδου, ας πούμε, έμενα στον 7ο όροφο, στον 8ο είχε ένα αυτό που είναι πάνω από τις ταράτσες και είχα στημένα τα μηχανήματα κλπ. (Παύλος, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.135) « [...] Έβγαινα από το σπίτι μου στις Συκιές [...]» (Άγγελος, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.144) «Στο Καραμπουρνάκι. Το Καραμπουρνάκι ήταν μια πολύ ωραία περιοχή και αν είχες την κεραία ψηλά, έβλεπες όλη την πόλη. Ήταν πολύ ωραία και όντως είχαμε ακροατήριο από παντού. Μας άκουγαν από παντού, χάναμε λίγο την Καλαμαριά αλλά [...] Ναι, γιατί η Καλαμαριά είναι από πίσω. Νομίζω ότι την χάναμε σε κάποια σημεία ή την Κρήνη χάναμε, πάντως παραδόξως δεν βλέπαμε από κει γιατί ήταν από πίσω, μπροστά όμως βλέπαμε όλη την Άνω Πόλη, το κέντρο» (Πλόχωρας, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.200). « Στην περιοχή των Συκεών, όπου ήταν και το πατρικό μου. Σχολείο τότε βέβαια πηγαίναμε στο 4ο Γυμνάσιο Αρρένων και αργότερα στο παράρτημά του, το 11ο εδώ στην Συγγρού. Μιλάμε δηλαδή για το 1974, δεν έχει πέσει ακόμη η *δικτατορία. Αυτές* ήταν οι πρώτες μου επαφές και αυτή η σκοτεινιά της περιόδου, η μαγεία του ραδιοφώνου των μεσαίων, οι αποστάσεις που καλύπτει, η επικοινωνία, ανταλλάσσω, μιλάω και με ακούνε, βάζω και κάποιο τραγούδι, για κάποιο παιδί που είναι 17 χρονών νομίζω ότι είναι αρκετά για να δημιουργήσουν μια μαγεία» (Melody Club, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.224).

ταράτσα. Βγάλαμε τα περιστέρια και βάλαμε τα μηχανήματα.
[…] Ναι. Στις Συκιές. Είχαμε δυο πικάπ, ενισχυτή, ντούμπλεξ και το μηχάνημα. [...] Άλλοι βγαίνανε και σε χωράφια για να εκπέμψουν. Εμείς μετά πήγαμε σ΄ένα χωριό, κάπου εδώ κοντά στη Θες/νίκη. Στήσαμε το ραδιόφωνο και δεν θα το πιστέψεις τον πομπό τον βάλαμε πάνω στο καμπαναριό. Πράγμα απίθανο να τον εντοπίσουν. Μας είχε βοηθήσει ένας παπάς, οποίος μας είπε: βάλτε το εδώ για σιγουριά, καλή του ώρα. Ερχόταν το ραδιογωνιόμετρο χτυπούσε στην εκκλησία και λέγανε ότι εδώ αποκλείεται να υπάρχει πομπός, κάποιο λάθος κάναμε, οπότε φεύγανε. Αλλά εμείς συνεχίζαμε τη δουλειά μας και γελούσαμε. Και τελειώνοντας τη καριέρα αυτή των μεσαίων πηγαίνω στην αγορά. Εγώ τότε έμενα μέσα στην αγορά, στο Καπάνι και είχα και τηλέφωνο γιατί ήμουν από τους καλούς που διέθεταν τηλέφωνο, γιατί τότε για να πάρεις τηλέφωνο έκανες αίτηση και περίμενες [...] Εκεί βγήκα μέσα από ένα πατατάδικο, το οποίο υπάρχει ακόμη στο Καπάνι. Πατατάδικο ναι, να γελάς. Λοιπόν πετάμε τα καλώδια. Και που την είχατε την κεραία; Η κεραία ήταν εύκολη δουλειά. Θα σας πω και για την κεραία. Τώρα υπάρχουν μόνο δύο μαγαζιά στο Καπάνι που πουλάνε πατάτες, κρεμύδια, σκόρδα και κοκάρι που φυτεύεις. Εγώ δούλευα εκεί. Στις 7.30 το πρωί άνοιγε η αγορά. Τότε υπήρχε διαφορετικό ωράριο. Στις 2 το μεσημέρι έκλεινε και ξανάνοιγε το απόγευμα στις 5.30. Το ωράριο τότε ήταν αυστηρό δεν μπορούσαμε να το παρατραβήξουμε. Στις 2.30 άρχιζε η εκπομπή. Καλώδιο από πάνω προέκταση και τηλέφωνο από το σπίτι μου. Φυσικά καλοθελητές υπήρχανε. Ερχόταν το ραδιογωνιόμετρο στην αγορά μες στον κόσμο και βλέπανε πως χτυπούσε πάνω στις πατάτες. Αλλά λέγανε μέσα στις πατάτες αποκλείεται να υπάρχει πομπός. Εκεί υπήρχε ένα πολύ μεγάλο πατάρι με κάτι ξύλινες σκάλες, με πολλά τσουβάλια απλωμένα, γιατί τότε ο κόσμος πάρα πολύ από το καπάνι. Μιλάμε για 60 τσουβάλια τη μέρα που ήταν αραδιασμένα πάνω στις σκάλες, ακόμα και πάνω στις σκάλες υπήρχαν άλλα τσουβάλια αποθηκευμένα με σκόρδα και πατάτες. Είχαμε λοιπόν ένα πάγκο μέσα στις πατάτες και τα σκόρδα που βάζαμε το μηχάνημα [...] (Σαμουήλ, 2005).
Πάντα στο Ωραιόκαστρο ήμουν. Σφηκοφωλιά ήταν τότε η Καλλιθέα και η Άνω Πόλη. Όλοι εκεί έβαζαν τις κεραίες τους, ειδικά στην Άνω Πόλη που ήταν όλο χαμόσπιτα έβαζες μια κεραία και λειτουργούσες. Εδώ παραπέρα που καθόμαστε (τώρα μπουγατσατζίδικο) (είχα τον πομπό) ήταν μια αποθήκη αχυρώνα. Περίμενα να κοιμηθεί ο πατέρας μου και όταν κοιμόταν, άνοιγα το μηχάνημα. Δεν τα είχαμε σταθερά ανοιχτά τα μηχανήματα (Θάνος ο

Κυβερνήτης, 2005)[150].

150 «Εκεί γνώρισα έναν πατριώτη μου Ηπειρώτη, τον Ανδρέα τον Πεπέ, ο οποίος ήδη ήταν ραδιοπειρατής, ήταν στην αρχή, στα πρώτα βήματα με έναν ραδιοφωνικό σταθμό που τον είχε στο Μαρούσι, σ' ένα στεγνοκαθαριστήριο, πίσω από το μεγάλο μηχάνημα του καθαριστηρίου, «Στεγνοκαθαριστήρια Πεπές», εκεί πήρα το πρώτο βάπτισμα ως ραδιοπειρατής [...] Μέσα στο στεγνοκαθαριστήριο ο σταθμός, ακριβώς πίσω από την κουρτίνα που ήταν το μεγάλο μηχάνημα του στεγνού καθαρίσματος των ρούχων. Εκεί πήρα το πρώτο βάπτισμα.[...] άρχισα να τον κατασκευάζω και να τον βάζω στο σπίτι της αδελφής μου γιατί εγώ έμενα φιλοξενούμενος στο σπίτι της αδελφής μου, ο γαμπρός μου, η αδελφή μου και είχε κάνει και το πρώτο παιδί η αδελφή μου. Ένα δωματιάκι είχα κάνει, μια κλούβα από την πίσω πλευρά από το σπίτι και εκεί κατόρθωσα τέλος του 68 να τον βάλω αυτόν τον πομπό σε λειτουργία. Τον προσωπικό μου πομπό [...] . [...] έλα όμως που εμείς τους πομπούς τους βγάλαμε από τα σπίτια κάποια στιγμή, τους κρύβαμε, είχαμε το ρεύμα του Σισμανογλείου και φτιάχναμε σπιτάκια-κλουβάκια και τραβάγαμε με καλώδια τα τηλέφωνα και το ρεύμα, μιλάμε τώρα για 150 μέτρα καλώδιο και τηλέφωνο και ρεύμα για να μην μας βρίσκει η αστυνομία, μέσα σε βάλτους και τέτοια. [...] Ήμασταν τρία παιδιά, φύγαμε από την περιοχή του Σισμανογλείου και νοικιάσαμε ένα σπίτι στον Άγιο Αντώνιο στα Βριλήσσια που εκεί ήμασταν μέσα στους ελαιώνες, δεν υπήρχε πολυκατοικία. Σήμερα, αν θα πάω, που πήγα πριν ένα χρόνο, δεν μπορούσα να αναγνωρίσω το σημείο που καθόμουν για οκτώ ολόκληρα χρόνια. Είχα νοικιασμένο ένα σπίτι, ένα ημιυπόγειο και εκεί μέσα είχαμε τον σταθμό, ήμασταν τρία παιδιά, ρεφενάδα πληρώναμε το ενοίκιο, το ρεύμα, το νερό, τα πάντα, όλα όλα ρεφενάδα, ρεφενέ ξέρεις τι είναι; Το ονομάσαμε Στούντιο 3, το στούντιο με τους τρεις. [...] Και όχι μακριά από δω που μιλάμε αυτή την στιγμή, στην Άνω Πόλη, Παλαμίδου 4, ακριβώς δίπλα, Ευσεβείου 3, είναι ένας δρομάκος εδώ πίσω, είχα στήσει έναν πομπό στα FM, ήταν ο μεγαλύτερος που είχε εγκατασταθεί στην Θεσσαλονίκη, το 1985 με πρόγραμμα ολοκληρωμένο [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.14&16&21-22) «Ήταν μια πρώτη περίοδος που είχαμε στούντιο στην Άνω Πόλη και η κεραία ήταν επίσης εκεί (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.48). «Στην αρχή η Κιβωτός ξεκίνησε με πολύ λίγα watt, εξέπεμπε από την Άνω Πόλη, στην αρχή-αρχή, νομίζω με 10watt, κάτι τέτοιο» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.69). «Φιλίππου 87, 3ος όροφος(ήταν το στούντιο), Παπαδόπουλος, έγραφε στο κουδούνι.» (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.151) «Εγώ τον είχα αρχικά στην Νεάπολη(τον πομπό), στην γέφυρα των αναστεναγμών» (Blow Up, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.161). «Εγώ έβγαινα από τον Εύοσμο, ο Χρόνης έβγαινε από την Νεάπολη» (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.174). «Εγώ έβγαινα από την Ηλιούπολη, Άνω Ηλιούπολη (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.178). «Στο υδραγωγείο της Καλλιθέας (στις Συκιές). Έβλεπε όλη την πόλη κάτω και τα πέριξ, αυτός είχε μεράκι μόνο να τα φτιάχνει, δεν είχε διάθεση για εκπομπή» (Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.218). «Άνω Πόλη, ψηλά (ήταν ο πομπός)» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.237) «Στο Ντεπώ, Ντεπώ δηλαδή, μάλλον Βούλγαρη πες καλύτερα, Βούλγαρη ξέρεις, ε σε εκείνη την περιοχή (ήταν ο πομπός) [...]» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.249) «Είναι εδώ πέρα (δείχνει απέναντι από την Κασσάνδρου στο ύψος του δισκοπωλείου ένα στενάκι) στην Κωνσταντίνου Γκράτσιου, εδώ πέρα, ήμουν σε πολύ καλή περιοχή, έβλεπα τα πάντα, εξαώροφη οικοδομή, το θέμα είναι ότι ήμουν σχεδόν 24 ώρες στο ραδιόφωνο»(Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.273).

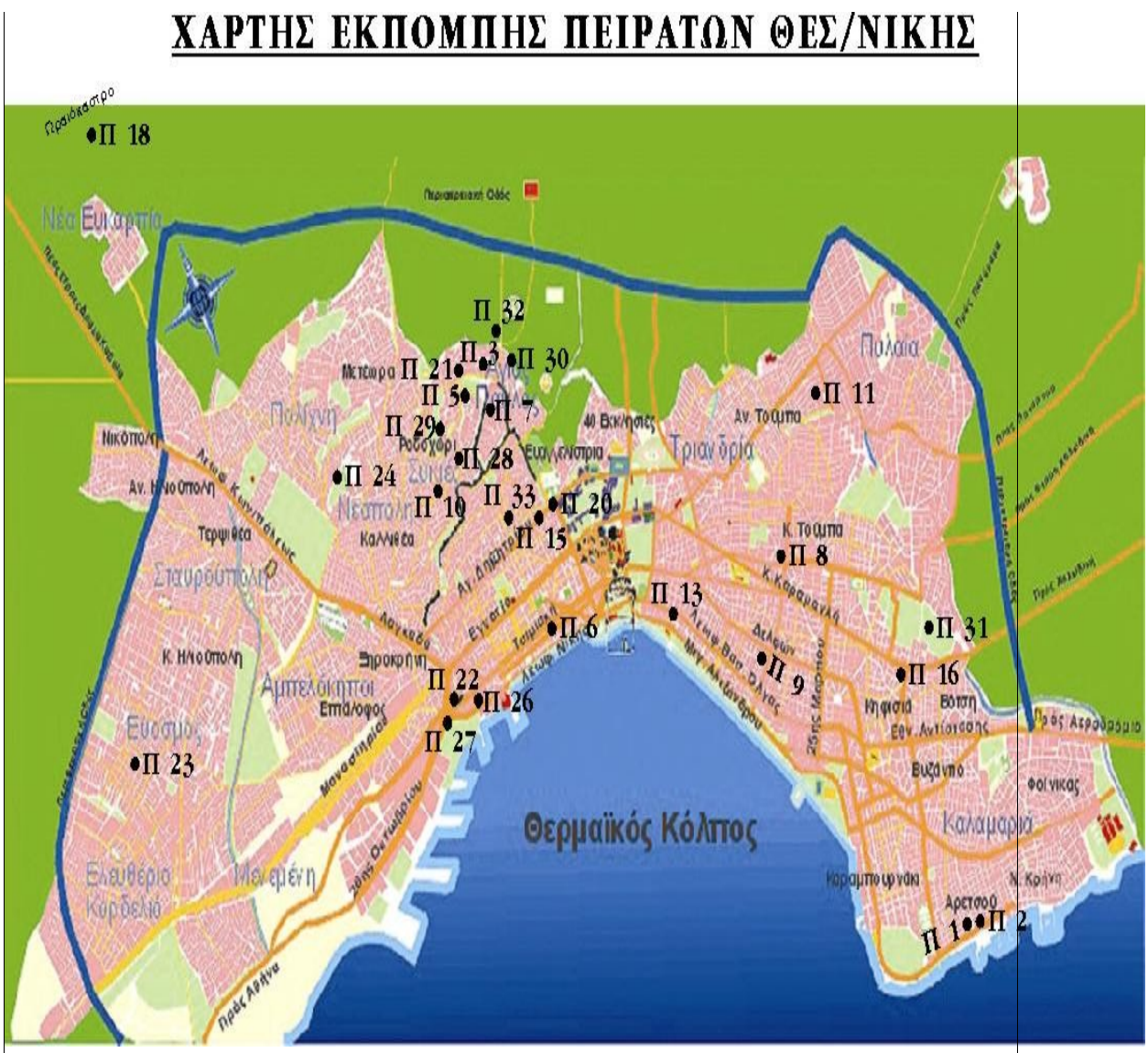

Η κατασκευή του πομπού ήταν για τους ραδιοπειρατές προσωπική υπόθεση. Ένας πολύ μεγάλος αριθμός ραδιοπειρατών κατασκευάζει τον πομπό μόνος του (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, Σάκης, Κώστας, Ράδιο Μόντε Κάρλο[151], Art Radio, Παύλος, Τερζόγλου, Άγγελος, Ράδιο Μασκότ, Παπαδάκης, Μιχάλης, Blow Up[152]) ή με την βοήθεια φίλων ή συγγενών (Music Hall, Melody Club) του ραδιοπειρατών που τον βοηθούν στα πρώτα του βήματα. Οι πομποί στα πρώτα χρόνια της πειρατικής ραδιοφωνίας έχουν μικρή ισχύ από 5-10 watt έως 40-50 watt και καλύπτουν μακρινές περιοχές γιατί τότε ήταν καθαρές οι συχνότητες. Ο ραδιοπειρατής ξεκινούσε με έναν πομπό μικρής ισχύος και στην συνέχεια προσπαθούσε να τον μεγαλώσει και να αυξήσει την ισχύ του έτσι ώστε να ακούγεται καλύτερα και σε όσο το δυνατόν περισσότερες και πιο μακρινές περιοχές. Για τους περισσότερους η δυνατότητα βελτίωσης του πομπού τους έβαλε στο παιχνίδι της

151 Το Αργύρης Γλυκίδης είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ το ψευδώνυμό του ήταν *Ράδιο Μόντε Κάρλο*. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε να αναφερθούν και τα δύο στην παρούσα διατριβή.

152 Το Χρόνης Χατζηνικολάου είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ ένα από τα ψευδώνυμα που χρησιμοποιούσε ήταν το Blow Up.

«συνομιλίας» με άλλους πειρατές και τους ώθησε στο να βελτιώσουν την κατασκευή τους. Αξίζει εδώ να σημειωθεί πως η χειροποίητη κατασκευή ενός πομπού ήταν κυρίως μεράκι των ραδιοερασιτεχνών των μεσαίων κυμάτων.

> *Ήταν πρωτόγονα τα μηχανήματα, θα σας δείξω ένα τέτοιο μηχάνημα το έχουμε, το οποίο λειτουργεί και σήμερα, ήταν το θρυλικό μηχάνημα με την λυχνία 504 που λέμε «με μια 504 βγαίνεις», ήταν ένα μηχάνημα ισχύος 25watt στην καλύτερή του, το οποίο αν άνοιγες σήμερα με 25 watt δεν θα ακουγόμασταν στο διπλανό τετράγωνο και τότε καλύπταμε αποστάσεις από δω μέχρι την Βέροια, μέχρι την Κατερίνη, μας άκουγαν καθαρά με αυτή την ισχύ. Εγώ είχα ακουστεί στα Μουδανιά, στην Γαλάτιστα, κάποιοι είχαν ακουστεί στο Βόλο. Ήταν πιο καθαρές οι μπάντες τότε, οι συχνότητες* (Λάμπρος, 2004).
>
> *Μόνος μου(τον έφτιαξα τον πομπό), ναι. Με τους πομπούς μας, τις λάμπες προσπαθούσαμε να ακούγεται καλά ο σταθμός. Είχαμε κάποιους φίλους μακριά που τους παίρναμε να μάθουμε αν ακούγεται ο σταθμός μας. Μετρούσαμε και ξέραμε ότι ήμασταν εντάξει* (Art Radio, 2005).
>
> *Επίσης, θέλω να σου πω και κάτι άλλο. Ήταν και γνωστικό! Σε ποιο επίπεδο; Στο ποιος θα φτιάξει τον καλύτερο πομπό. Έτσι; Βγαίναμε ας πούμε και φτιάχναμε το εγώ μας και λέμε «Σήμερα με άκουσαν στην Καρδίτσα», ήταν σπουδαίο να σε ακούνε στην Καρδίτσα, ή ξέρω 'γω με πήρε τηλέφωνο κάποιος από την Φλώρινα ή ξέρω 'γω, εγώ έχω ένα μηχάνημα που επεξεργάζεται τον ήχο και βάζει βάθος στο μικρόφωνο το οποίο για άκου το ας πούμε, έχω πάρει ένα καλό μικρόφωνο, έχω πάρει ένα καλό πικάπ ή έχω πάρει ξέρω 'γω έναν καλό ενισχυτή ή οτιδήποτε. Όλα αυτά ήταν και θέμα γνωστικού επιπέδου ας πούμε, λέγαμε πήραμε ένα καλό μικρόφωνο και πιάνει μέχρι 20κιλοχέρτζ ας πούμε συχνότητες. Όλο αυτό δηλαδή μας έβαζε και σε ένα επίπεδο γνωστικό, οι περισσότεροι είχαμε φτιάξει πομπούς μόνοι μας. Ο πομπός, η κεραία, έπρεπε να κάτσεις κάτω να υπολογίσεις, να κόψεις μόνος σου το δίπολο, σου μάθαινε πράγματα, ανέβαζε το γνωστικό σου επίπεδο και σε βοήθαγε σε πάρα πολλά πράγματα. Ήταν και επικίνδυνο από την άλλη γιατί πολλές φορές κάποιοι από μας τους είχε χτυπήσει το ρεύμα άσχημα, εγώ ξέρω άνθρωπο που είχε κάτσει στο νοσοκομείο από αυτό [...]* (Παύλος, 2005)[153]

153 «Ναι, ναι ξένα από μικρός. Είχα έναν πολύ μικρό πομπό 15χ15 και πριν πάω στο σχολείο ξεσύνδεα το μηχάνημα και έφευγα» (Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 146). «Δουλεύαμε με μια λάμπα 807, αυτό έχει σημασία, είναι κάποια γλώσσα που έχει σημασία, η 807 για να καταλάβεις έβγαινε καλύτερα στα ΑΜ και όχι στα FM αλλά αυτό το κύκλωμα μας έβγαζε μια χαρά στα FM, καλή ποιότητα ήχου, βγαίναμε από το σπίτι μου, είχαμε την κεραία την IRMA,τέρμα πάνω, πάνω

Είναι γεγονός πως εξαιτίας της απουσίας νομοθεσίας και οργάνωσης των ραδιοσυχνοτήτων, οι ραδιοπειρατές τότε μπορούσαν να εκπέμπουν με τον ίδιο πομπό σε διαφορετική συχνότητα ή ακόμη και να χρησιμοποιούν την ίδια συχνότητα κάνοντας διαφορετικό πρόγραμμα και παρουσιάζοντας ουσιαστικά δύο διαφορετικούς σταθμούς.

Έβαζα τραγούδια, μουσική κανονικά, τότε ξέρεις μπορούσες να παίξεις σε όποια συχνότητα ήθελες, δεν υπήρχε πρόβλημα, έλεγες στους 1600 χιλιόκυκλους κλπ κλπ, μετά μπορούσες να πας ας πούμε

από την τηλεόραση [...]». (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.200) « [...] Λοιπόν έτσι, το 74 πρέπει να ήταν, μαθητής γυμνασίου, εξαταξίου γυμνασίου, τότε ήμουν στην πέμπτη γυμνασίου, τετάρτη στην πέμπτη, ένας συμμαθητής μου, ο οποίος είχε έναν φίλο στην γειτονιά, ο οποίος έχει ένα μεγαλύτερο αδελφό, εμφανίστηκε μια μέρα, έφτιαξε έναν μικρό στα μεσαία, πομπό. [...] Οι περισσότεροι πομποί ήταν μια αυτοσχέδια κατάσταση μιας αυτοταλάντωτης λυχνίας, η οποία δεν θα έβγαζε παραπάνω από 20 watt-30 watt. Αργότερα βέβαια φτάσαμε μέχρι το σημείο να εκπέμπουμε με 200 και 300 watt λίγο πριν γίνει η ελεύθερη ραδιοφωνία. Ο τελευταίος πομπός του Ράδιο-Θεσσαλονίκη, έβγαζε γύρω στα 200 watt. Σήμερα βέβαια εκπέμπουμε με κιλοβάτ, ε; [...]» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.224 &228) «Στα FM με ένα πομποδάκι πολύ μικρό το οποίο χωρούσε μέσα σε ένα κουτάκι από σπίρτα, δηλαδή έτσι το έδινε ο σχεδιαστής, σαν έναν μικροκατάσκοπο, ο οποίος όμως εξέπεμπε στην περιοχή των FM και συνεργάστηκα με τον πατέρα μου [...] Ο Δίαυλος ήταν στα 450 Watt ,ήταν το πιο ισχυρό μηχάνημα στην Θεσσαλονίκη εκείνη την περίοδο και αυτό δημιούργησε πολλά προβλήματα στους ανταγωνιστές του, πειρατικούς σταθμούς [...]» . (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.247&250) «Ναι, τον πομπό εγώ, εγώ τον κατασκεύασα γιατί σου λέω ότι ήθελα να πειραματιστώ να δω πως δουλεύει αυτό το πράγμα τι κάνει ο ηλεκτρολύτης, τι κάνει η αντίσταση, τι γίνεται, αν θα δουλέψει βασικά [...] Τώρα μην κοιτάς, τώρα μπήκαν τα τέρατα ας πούμε, με 10 κιλόβατ μπορεί να εκπέμψεις από το βουνό και μπορεί να μην ακούγεσαι έξω ας πούμε, ενώ τότε με 5 βατ και με 7 βατ ακουγόσουν γιατί ήταν καθαρή η μπάντα. Ναι, τόσο, 5 βατ, πάνω από 5 βατ δεν νομίζω, δηλαδή καθαρά 5 βατ, η 6146 ή η L504, οι λάμπες που χρησιμοποιούσαμε, έβγαζαν αυτά 5 βατ; 7 βατ; Τόσο, παραπάνω δεν νομίζω, μετά πήγαμε στα «φαράκια» που λέγαμε κάτι αμερικάνικες, εκείνες έβγαζαν 100-150 βατ, πήγαμε σε μεγαλύτερη ισχύ». (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.262&264) «[...] Ξεκινήσαμε από ένα μικρό ασύρματο με ένα καλωδιάκι, πως είναι το κινητό ας πούμε, με ένα καλώδιο και ακουγόταν αυτό το πράγμα στα 200 μέτρα περίπου. Το βάζαμε στο κασετόφωνο, απ' έξω έτσι, μας άκουγε ο απέναντι, από εκεί ξεκίνησε η ψώρα. […]504, ναι και κάτι τέτοια, grand play» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.272). «Το 68 άρχισα να κατασκευάζω το πρώτο μου πομπό με την βοήθεια ενός άλλου παιδιού, παράλληλα βέβαια είχα γνωρίσει και κάτι άλλα παιδιά, είναι μεγάλη ιστορία, θα τραβήξει ώρες να σας λέω [...]Εντάξει. Τέλος πάντων, πήρα το βάπτισμα τότε, άρχισα να κατασκευάζω έναν δικό μου πομπό, γνωρίστηκα με κάποια άλλα παιδιά, εγώ ήμουν στο Μαρούσι, στην περιοχή Σεριτιανίτικα [...] άρχισα να τον κατασκευάζω και να τον βάζω στο σπίτι της αδελφής μου γιατί εγώ έμενα φιλοξενούμενος στο σπίτι της αδελφής μου, ο γαμπρός μου, η αδελφή μου και είχε κάνει και το πρώτο παιδί η αδελφή μου. Ένα δωματιάκι είχα κάνει, μια κλούβα από την πίσω πλευρά από το σπίτι και εκεί κατόρθωσα τέλος του 68 να τον βάλω αυτόν τον πομπό σε λειτουργία. Τον προσωπικό μου πομπό.[...] Έφτιαξα τότε τον πομπό ήταν μια Ίων 34 αυτοταλάντωτη, με κάποια βιβλία που κυκλοφορούσαν τότε για πομπούς πειρατικούς και με την βοήθεια άλλων φίλων που είχα γνωρίσει στην συγκεκριμένη περιοχή εκεί ανάμεσα Βριλλήσια, Μελίσσια, Πολύδροσο και Μαρούσι [...] [...] περνούσαν τα χρόνια, με έτρωγε η ψώρα, ήταν μικρός ο πομπός, έπρεπε να κάνω μεγαλύτερο, τότε υπήρχαν κάποια βιβλία που έλεγαν «πως θα γίνεις ραδιοηλεκτρολόγος», άρχισα εγώ και διάβαζα, την ημέρα δούλευα στην οικοδομή, το βράδυ πήγαινα νυχτερινό γυμνάσιο, πίσω ακριβώς από το γήπεδο του Παναθηναϊκού και τις ώρες που είχα ελεύθερες έβγαινα για συνομιλίες, ως επι το πλείστον βγαίναμε τα βράδια τότε [...] Τέλος πάντων δούλευα, έπαιρνα κάποια λεφτά, στο Μοναστηράκι πήγαινα για διάφορα εξαρτήματα είτε μεταχειρισμένα, είτε από τους πάγκους, είτε κάποιο καινούριο, αν υπήρχε καινούριο, αν δεν βρίσκαμε μεταχειρισμένο και έτσι κατόρθωσα και έφτιαξα τον δεύτερο πομπό μου, ο οποίος ήταν 2807 με μια ταλάντωση XLX και έναν ενισχυτή 35watt, υπήρχε μια βιοτεχνία στην Αθήνα που κατασκεύαζε τότε ενισχυτές, οι ενισχυτές ήταν duplex, με έναν ενισχυτή 35άρι duplex, στην αρχή βέβαια ήταν όλοι δικής μας κατασκευής ο πρώτος ενισχυτής, ήταν μια λυχνιούλα με μια άλλη ενισχύτρια μπροστά, μια τριοδική απλά

αν έβγαινα εγώ, χωρίς να καταλάβει ο άλλος ας πούμε, το ίδιο ραδιόφωνο στους 1550, άλλη συχνότητα, και έβγαινες με ένα άλλο χαρακτηριστικό και εντάξει δεν καταλάβαινε κανένας τίποτα. Μεταφέραμε λίγο το ραδιόφωνο σε κάποια άλλη συχνότητα και κάθε Κυριακή έκανα εκεί εκπομπή, γιατί μόνο τότε μπορούσα.
[…]Ναι, με το ίδιο μηχάνημα(έβγαινα), τα ίδια μηχανήματα αλλά σε άλλη συχνότητα, δεν έβγαινα σαν κι αυτούς. Ήταν ένα γνωστό ραδιόφωνο τότε στην Θεσσαλονίκη που είχε και μεγάλη απήχηση (Νικήτας, 2005)

πράγματα [...] Επι χούντας, μιλάμε το 67, 68 και πάμε για το 69. Το 69 οργανώθηκα πολύ πιο καλά, έκανα 4807 έναν πομπό, με τον ίδιο ενισχυτή, έβαλα καλύτερη κεραία, η κεραία μας τότε ήταν ένα σύρμα, ένα καλώδιο χαλκού και πήγαινε από την ταράτσα σε κανένα δέντρο, σε καμιά κολώνα της ΔΕΗ, ότι είχαμε πρόσφορο εκεί κοντά να δέσουμε την κεραία, περίπου στα 65-70 μέτρα, κάπου εκεί μέσα ήταν [...] [...] Μας είχε μάθει σχεδόν όλη η Ελλάδα, ένα μηχάνημα τότε 6807, 2829, αυτά είναι τα νούμερα από τις λυχνίες που χρησιμοποιούσαμε και 26146 με αρκετά καλή εμβέλεια με δεδομένου ότι από κάτω μας είχαμε το ρέμα του Σισμανογλείου και αυτό ευνοούσε την καλή ακτινοβολία του σήματος. Και όλοι απορούσαν και νόμιζαν ότι είχαμε κιλοβατικό μηχανήματα, μεγάλα μηχανήματα, ενώ ήταν ένα μικρό μηχάνημα, ας ήταν 300-400 watt ή 500watt, δεν ήταν παραπάνω. [...] [...] Εκεί που δεν μπορούσαν οι άλλοι να κάνουν επικοινωνία, εγώ τα έφτιαχνα, άνοιγα ασυρμάτους και στον στρατό στην πράξη έμαθα ηλεκτρονικά, γύρω από πομπούς, ό,τι έχει σχέση με πομπούς, με δέκτες, με λήψη και εκπομπή, για τα καλώδια G, για τα καλώδια μεταφοράς γιατί εμείς ως πειρατές χρησιμοποιούσαμε ένα απλό σύρμα, ένα χάλκινο σύρμα που έφευγε από τον πομπό επάνω, πάντα με κίνδυνο να γίνει ατύχημα, γιατί αυτά ήταν ακάλυπτα τα μηχανήματα, οι τάσεις ήταν και 2 και 3000 βόλτ [...] [...] Και όχι μακριά από δω που μιλάμε αυτή την στιγμή, στην Άνω Πόλη, Παλαμίδου 4, ακριβώς δίπλα, Ευσεβείου 3, είναι ένας δρομάκος εδώ πίσω, είχα στήσει έναν πομπό στα FM, ήταν ο μεγαλύτερος που είχε εγκατασταθεί στην Θεσσαλονίκη, το 1985 με πρόγραμμα ολοκληρωμένο [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 14-16&18&26) «Τον Μάιο του 1970 ως πειρατής με το ψευδώνυμο «Εξηνταβελόνης» με ένα μηχάνημα που κατασκεύασε ένας ξάδελφος μου, μια μικρή λυχνία SS81 αμφιταλάντωτη στα μεσαία [...]» (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.37) «Ήταν μια πρώτη περίοδος που είχαμε στούντιο στην Άνω Πόλη και η κεραία ήταν επίσης εκεί. Σ' αυτή την φάση μπορούμε να έχουμε και μικρά μηχανήματα και να ακούγεσαι σ' όλη την πόλη αλλά να βγαίνεις και απέναντι Κατερίνη κλπ. Αυτό αλλάζει τον Μάρτιο του 1992 που φτιάχθηκε το κέντρο κεραιών πάνω στον Χορτιάτη και είπαν πως πρέπει να πάνε όλοι οι σταθμοί εκεί. Εμείς ήμασταν από τους τελευταίους που φύγαμε και αυτό έγινε επειδή ήρθαν τα ΜΑΤ και μας πήραν. Δεν θέλαμε να πάμε στον Χορτιάτη γιατί αυτό σήμαινε πως περνάμε σε άλλη κλίμακα Σήμαινε μεγαλύτερο πομπό, μεγαλύτερη κεραία και μεγαλύτερα λειτουργικά έξοδα. Ήταν οικονομικός ο λόγος που δεν θέλαμε να πάμε αλλά όχι μόνο γιατί βλέπαμε πως το οικονομικό ήταν ένα ολόκληρο παιχνίδι. Οι κάτοικοι της Άνω Πόλης μας είπαν πως η συγκέντρωση των κεραιών δημιουργεί προβλήματα και εμείς συμφωνήσαμε σ΄ αυτό αλλά αυτό συνέβαινε γιατί ο κάθε σταθμός ανέβαζε ισχύ για να καπελώσει τον διπλανό. Όταν είσαι σε μια μπάντα και έχεις 0,3 απόσταση και ο διπλανός λειτουργεί με 5 Kilowatt και εσύ λειτουργείς με 500Watt δεν θα ακούγεσαι. Οπότε πρέπει να ανεβάσεις και εσύ. Αν και ο διπλανός σου ανεβάσει μπορεί να σβήσουν. Εμείς λέγαμε ότι για να έχει εμβέλεια μέσα στην πόλη και λίγο παραδίπλα, μιλώντας για τοπική ραδιοφωνία, όλο αυτό μπορεί να γίνει λειτουργώντας με 150 Watt, με πολύ μικρή ισχύ δηλαδή, πράγμα που σήμαινε πως δεν θα υπάρχει πρόβλημα ακτινοβολίας» (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.48-49)., Παράρτημα ΙΙ, σελ.). «(Ο πομπός) Ήταν ισχύος, ξεκίνησε από μικρό 5, 10 watt αλλά στην συνέχεια έκανα πολύ μεγάλα μηχανήματα. Τον συγκεκριμένο πομπό, τον πρώτο, τον έχω ακόμη και σήμερα, τον κρατάω για κειμήλιο» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 75). «Από κει πείρα το χαρακτηριστικό μετά το 1976 κατασκεύασα τον πρώτο πομπό, ήταν μια λυχνία, ύστερα από λίγο καιρό έγιναν οι λυχνίες τρεις και άρχισα τις συνομιλίες. Τότε έβγαινα εγώ Μόντε Κάρλο, έβγαινε ο Σάκης ο Νόνος, ο Σάκης και κάναμε συνομιλίες» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.84). «Ναι (ο πομπός ήταν μέσα στο σπίτι). Πάνω στην ταράτσα. Τον είχα φτιάξει εγώ» (Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.92). «Ήτανε πέντε βατ (οι πομποί που παίζαμε τότε) σαν αυτόν που βλέπεις. Μου τον κάνανε δώρο μια εταιρία και τον έχω εδώ για να το θυμάμαι. Μέχρι που σε κάποια στιγμή τον ανεβάσαμε στα 50 βατ αργότερα 100, 200 [...]» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.97) «Ο πομπός ήταν μικρής ισχύος. Αν θυμάμαι καλά ήταν 40-50 vat. Μετά σε

Το ραδιοφωνικό πειρατικό στούντιο όπως και ο πομπός είναι πρωτόγονης μορφής. Συνήθως στήνεται στα σπίτια των ραδιοπειρατών ή σε χώρους που θα ήταν δύσκολο να ανακαλύψει η αστυνομία, φτιάχνεται με τα βασικά υλικά και διαθέτει τα απολύτως απαραίτητα για την ραδιοφωνική εκπομπή.

> *[...] Θυμάμαι αρχές του 70, γιατί είχε κάνει ένα ντου η αστυνομία και μου έπιασε έναν πομπό στο σπίτι της αδελφής μου και δεν ήθελα να το βάλω εκεί και πηγαίναμε και κάναμε εκπομπές μαζί με ένα άλλο παιδί, βάλαμε τον δικό μου τον πομπό σε ένα κοτέτσι που είχε από κότες, βγάλαμε τις κότες έξω και θυμάμαι το διαμορφώσαμε και βάλαμε μέσα τον πομπό. Ήταν ένα κλουβάκι 1.80 χ 2, εκεί μέσα κάναμε εκπομπές, με τα τηλέφωνα με όλα, όταν τελείωνε το πρόγραμμα, παίρναμε τα μηχανήματα, τα κρύβαμε. Την άλλη μέρα που θέλαμε να κάνουμε εκπομπή, ξανά τα μηχανήματα [...]*
> *[...] Αργότερα γίναμε πειρατές με κάποια συνείδηση ότι πρέπει να υπάρχει ένα οργανωμένο στούντιο, όταν μιλάμε για στούντιο εννοούμε εκείνης της εποχής, μην φανταστείτε τα σημερινά στούντιο των ραδιοφώνων [...]* (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004)[154]

3.3.2 Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού

Η δομή και η οργάνωση ενός πειρατικού σταθμού διαμορφώνεται από τις συνισταμένες λειτουργίας του σταθμού όπως τον τρόπο λειτουργίας του, την συχνότητα εκπομπής του προγράμματος του, την εμβέλεια του, την απήχηση του προγράμματός του, την δημιουργία της δισκοθήκης του σταθμού, την οικονομική του κατάσταση αλλά και από συνισταμένες δομής του προγράμματός του μέσα στο οποίο κεντρικό ρόλο έχουν οι συνομιλίες.

Οι πειρατές δεν έχουν σταθερή συχνότητα εκπομπής, μερικοί εκπέμπουν για

μια δεύτερη περίοδο έγινε πολύ μεγαλύτερος ο πομπός και εκεί είχαμε αρχίσει να κάνουμε ένα αρκετά μεγάλο όνομα της εποχής» (Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.98).

154 «Το θέμα είναι, τότε εγώ είχα τολμήσει και έκανα κάποια πράγματα, επειδή είχα την δυνατότητα να έχω και στούντιο, το πατρικό μου το σπίτι ήταν μια μονοκατοικία, μάλλον ένα οικόπεδο εδώ στο Παπάφη, στο οποίο μέσα είναι τρεις μονοκατοικίες, μια ήταν η δικιά μας της οικογένειάς μου, μια δεύτερη ήταν της θείας μου και ενδιάμεσα στην μέση ήταν μια μικρή γκαρσονιέρα της γιαγιάς μου, την οποία γιαγιά μου ουσιαστικά την έκανα έξωση, πήγε στο δικό μας σπίτι και έμενε και το χρησιμοποιούσα το συγκεκριμένο οίκημα για στούντιο» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.75). «Ναι, αποκλειστικά δική μου(ήταν η δισκοθήκη) και τα μηχανήματα όλα. Είχα δύο πικάπ, ένα μείκτη, που είχα κάνει μόνος μου και όλα τα απαραίτητα εργαλεία» (Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.106). «[...] Φτιάχνω το στουντιάκι μου, μιλάμε τώρα για 76 -77, φτιάχνω του στουντιάκι μου στο σπίτι, το πλουτίζω σιγά-σιγά, πάλι στο ίδιο το πατρικό μου το σπίτι, συνεχίζω με τους φίλους μου, ξεκινώ να κάνω εκπομπές, προσπαθώ να γίνω καλύτερος, συνειδητοποιώ ότι αυτό το πράγμα είναι ένα μεγάλο όνειρο, το οποίο μου καρφώθηκε, χωρία να αφήσω βέβαια οτιδήποτε άλλο είχα παράλληλα και έτσι πορευθήκαμε μέχρι [...]» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.225).

ένα διάστημα 4 - 5 χρόνων με τον περιορισμό που τους έθετε η τηλεόραση γιατί οι σταθμοί των μεσαίων κυμάτων παρεμβάλουν το τηλεοπτικό πρόγραμμα και έτσι οι πειρατές επιλέγουν να σταματούν την εκπομπή μεταξύ 17.30 - 12.00 που έβγαινε στον αέρα το τηλεοπτικό πρόγραμμα της κρατικής τηλεόρασης[155].

Αναφορικά με την εμβέλεια των πειρατικών σταθμών πολλοί πειρατές υποστηρίζουν πως όταν εξέπεμπαν στα μεσαία κύματα ήταν πολύ μεγάλη η εμβέλεια τους και τους άκουγαν ακόμη και στην Θάσο. Με την μετάβασή τους στα FM η εμβέλεια είναι επίσης καλή μια και οι συχνότητες ήταν καθαρές και βεβαίως όσοι πειρατές βρίσκονταν στην Άνω Πόλη ή σε περιοχή που βρίσκεται σε υψόμετρο ήταν και οι περισσότερο ευνοημένοι από άποψη εμβέλειας. Βέβαια η εμβέλεια μεγάλωνε και βελτιωνόταν και με την βελτίωση των πομπών και μετά από τα πρώτα χρόνια του πειρατικού ραδιοφώνου και όσο πλησίαζε η μετάβαση στην «ελεύθερη ραδιοφωνία», οι πειρατικοί σταθμοί απέκτησαν ακόμη καλύτερη εμβέλεια.

> *Οι πειρατές της Άνω Πόλης ήταν αρχηγοί γιατί είχαν μεγάλη εμβέλεια, έβλεπαν όλη την πόλη. Εμείς από την Καλαμαριά είχαμε μόνο την Ανατολική Θεσσαλονίκη, δεν είχαμε τους ακροατές και τις ακροάτριες του κέντρου* (Λα Φοντέν,2004).
>
> *Σύμφωνα με τους νόμους της Φυσικής κατά το υψόμετρο και ισχύς. Οπότε εμείς φροντίζαμε να ανεβούμε ψηλά για να κάνουμε εκπομπές. π.χ. Ακρόπολη, Πανόραμα και όπου βλέπαμε ακουγόμασταν. Ήταν μια πολύ καλή κάλυψη για κείνη την εποχή* (ABC, 2005)[156].
>
> *[...] το ότι εγώ ήμουν στην Θεσσαλονίκη και μ' άκουγε ας πούμε το Πήλιο, μου κέντριζε το ενδιαφέρον, γιατί ψηλά στο Πήλιο, Βόλο, Λάρισα, στα παράλια κάτω, επειδή ήταν καθαρές οι συχνότητες τότε και δεν είχε πολλούς πειρατές από επαρχία, ακουγόμασταν καλά εκεί κάτω, δηλαδή με έναν μικρό πομπό ακουγόσουν πάρα πολύ καθαρά. [...]* (Μιχάλης, 2005)
>
> *Κοίτα να δεις, στην αρχή ο πομπός ήταν τόσος (δείχνει μια σπιθαμή με τα χέρια του) περίπου, η εμβέλειά του ήταν η γειτονιά όλο και όλο. Σταδιακά φτιάχναμε πιο καλά μηχανήματα, προχωρούσαμε, είχαμε φτάσει σε προσωπικό επίπεδο να καλύπτουμε την πόλη, να φτάνουμε μέχρι Κατερίνη, περίχωρα κλπ. Μετά με τον Δίαυλο πιάναμε και γύρω νομούς, αυτή ήταν η εμβέλεια, παραπάνω δεν μπορούσες και λόγω των συνθηκών* (Κατανάκης, 2005).

155 «Οι σταθμοί στα μεσαία παρέμβαλαν την τηλεόραση γι' αυτό και στις 17.30 όταν ξεκινούσε το τηλεοπτικό πρόγραμμα έκλειναν όλοι οι πειρατές. Από το 1980 και μετά έβγαινα στον αέρα από τις 14.00 το μεσημέρι ως το πρωί» (Λα Φοντέν,2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.11-12). «Για 4-5 χρόνια(εξέπεμπα) στη Θεσσαλονίκη» (Art Radio, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.105). «Από το 79 μέχρι το 86 εσείς είχατε τον ίδιο σταθμό, βγαίνατε με το ίδιο όνομα ή [...] Ναι, ναι με την μόνη διαφορά ότι κάποιο διάστημα μεταξύ του 84-86 είχα σταματήσει» (Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 120).

156 Το Νίκος Τσίλης είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ το ψευδώνυμο του ήταν ABC. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε και τα δύο ως τρόπο αναφοράς του στην παρούσα διατριβή.

[...] Επίσης, θέλω να σου πω και κάτι άλλο. Ήταν και γνωστικό! Σε ποιο επίπεδο; Στο ποιος θα φτιάξει τον καλύτερο πομπό. Έτσι; Βγαίναμε ας πούμε και φτιάχναμε το εγώ μας και λέμε «Σήμερα με άκουσαν στην Καρδίτσα», ήταν σπουδαίο να σε ακούνε στην Καρδίτσα, ή ξέρω 'γω με πήρε τηλέφωνο κάποιος από την Φλώρινα ή ξέρω 'γω, εγώ έχω ένα μηχάνημα που επεξεργάζεται τον ήχο και βάζει βάθος στο μικρόφωνο το οποίο για άκου το ας πούμε, έχω πάρει ένα καλό μικρόφωνο, έχω πάρει ένα καλό πικάπ ή έχω πάρει ξέρω 'γω έναν καλό ενισχυτή ή οτιδήποτε. [...] (Παύλος, 2005)[157]

Κάποιοι πειρατές υπογραμμίζουν πως η τοποθεσία εκπομπής τους και η αδύναμη ισχύς των πειρατικών πομπών είχαν ως αποτέλεσμα να μην έχουν καλή εμβέλεια ενώ άλλοι τονίζουν πως ήταν τόσοι πολλοί οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη που ήταν πολύ δύσκολο να ακουστείς[158].

157 «Το 70 ξεκινήσαμε κανονικά με εκπομπές, κάναμε εκπομπές. Άρχισε το σήμα μας να φτάνει σε απομακρυσμένες περιοχές σε σχέση με την δική μας της Αθήνας. Καλύπταμε Αμπελοκήπους, Νέα Ιωνία, Φιλαδέλφεια, Περιστέρι [...] [...] Η εμβέλεια μεγάλωσε, οι πομποί μεγάλωσαν, έφτασα εγώ εκείνη την εποχή, το 70-71, να έχω 600watt πομπό στα μεσαία, που σημαίνει μεγαλύτερες καταναλώσεις σε ρεύμα, μέχρι που φτάσαμε και σε σημείο να κλέβουμε ρεύμα από κολώνα της ΔΕΗ [...] [...] Μας είχε μάθει σχεδόν όλη η Ελλάδα, ένα μηχάνημα τότε 6807, 2829, αυτά είναι τα νούμερα από τις λυχνίες που χρησιμοποιούσαμε και 26146 με αρκετά καλή εμβέλεια με δεδομένου ότι από κάτω μας είχαμε το ρέμα του Σισμανογλείου και αυτό ευνοούσε την καλή ακτινοβολία του σήματος. Και όλοι απορούσαν και νόμιζαν ότι είχαμε κιλοβατικό μηχανήματα, μεγάλα μηχανήματα, ενώ ήταν ένα μικρό μηχάνημα, ας ήταν 300-400 watt ή 500watt, δεν ήταν παραπάνω [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.17 - 18). « [...] Τεχνικά ακουγόταν όμως σε όλη την Θεσσαλονίκη, με κεραία στην Τσιμισκή καταφέραμε να ακούγεται σχεδόν σε όλο τον νομό δηλαδή ότι εμβέλεια έχουμε σήμερα, την ίδια είχαμε και τότε επειδή ήταν παρθένα να ραδιοκύματα, με μια καλή κεραία και τις τεχνικές που έμαθα από την Αμερική [...]» . (Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.54)« [...] Ακουγόταν σε όλο το λεκανοπέδιο της Θεσσαλονίκης με κάποια προβλήματα σε κάποιες συνοικίες λόγω υψωμάτων, Ωραιόκαστρο για παράδειγμα δεν ακουγόμασταν καλά, σε κάποιες περιοχές της Ανατολικής Θεσσαλονίκης πιθανόν να μην άκουγαν πάντα πολύ καλά αλλά γενικώς ακουγόταν σε όλο το λεκανοπέδιο. Μετά το 1992 μας έκλεισαν, ήρθαν τα ΜΑΤ ,δεν ξέρω αν τα έμαθες αυτά [...] Οπότε αναγκαστήκαμε να μεταφερθούμε μαζί με όλους τους υπόλοιπους στον Χορτιάτη και εκπέμπαμε με 1,5 kilowatt αν δεν κάνω λάθος και μας άκουγαν από Πιερία μέχρι Έδεσσα, για κάποια περίοδο τουλάχιστον. Αλλά αυτό το πόσοι σε άκουγαν δεν μπορείς να το υπολογίσεις, απλώς καταλαβαίναμε επειδή μας έπαιρνε κάποιος από άλλους Νομούς ότι πιάνουμε και πιο μακριά» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.69). «[...] Είχαμε καλή εμβέλεια, ακουγόμουνα στα 101,5 στα FM ως την Κατερίνη, είχα πολλά τηλεφωνήματα. [...] Σ' όλη τη Θεσσαλονίκη(μας άκουγαν). Μας παίρνανε τηλέφωνα από όλη τη Θεσσαλονίκη» (Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.105) « [...] Σκέψου περνούσα από τα μαγαζιά και μου έλεγαν «Μάνο, οι πάντες ακούνε εσένα, οι πάντες ακούνε Δίαυλο, δεν ακούνε τίποτα άλλο» Ακουγόμασταν πεντακάθαρα παντού και με καλή ποιότητα ήχου, είχαμε και λίγο και καθαρό λόγο [...]» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 250) «Κοιτάξτε, τότε όταν βγαίναμε στα μεσαία, ο σταθμός είχε μεγάλη εμβέλεια, εγώ προσωπικά ακουγόμουν μέχρι τα Γιάννενα, μέχρι την Θάσο» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.85).

158 «Η εμβέλεια λόγω του ότι η περιοχή από όπου εξέπεμπε ήταν χαμηλά δεν είχε μεγάλη εμβέλεια, δηλαδή φανταστείτε το κέντρο της πόλης και ανατολικά μέχρι την Καλαμαριά» (Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.119). «[...] Άλλωστε δεν ακουγόταν σε μεγάλες περιοχές, να φανταστούμε δηλαδή την Θεσσαλονίκη δεν μπορούσε να την καλύψει. Εμείς ματώσαμε μέχρι να φτάσουμε, ματώσαμε με κάθε έννοια μέχρι να φτάσουμε στο σημείο να καλύψουμε την Θεσσαλονίκη με πομπούς γιατί δεν [...] ., ούτε ισχύ μπορούσαμε να έχουμε σωστή, παρόλο που ξέραμε να φτιάχνουμε λίγο-πολύ αυτοσχέδια μηχανήματα, αλλά δεν ήμασταν επαγγελματίες» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.227).

[...] Κάθε γειτονιά τότε, κάθε σοκάκι, είχε και μια κεραία. Στην καλύτερη περίπτωση πήγαινες μέχρι Βαρδάρη, πού να ακουστείς;
[...] Μεταξύ 86-89 είχα έναν από τους πιο αξιόλογους ραδιοσταθμούς στην Θεσσαλονίκη. Εκείνη την περίοδο ενώ έπαιζα με 700 watt είχα τηλέφωνα από το Πήλιο, την Βέροια, την Έδεσσα, την Κοζάνη, το Κιλκίς, την Θάσο [...] (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005).

Οι πειρατές συμφωνούν πως η απήχηση των πειρατικών ραδιοφώνων ήταν πολύ μεγάλη, χωρίς να μπορεί να γίνει σύγκριση με τα σημερινά δεδομένα[159]. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί πως ακόμη και το ακροατήριο των 30 ή των 50 ατόμων για εκείνη την εποχή φάνταζε τεράστιο. Μέσα στην αφήγηση ένας ραδιοπειρατής ομολογεί: «μπορεί να μας ακούν 30, 40 , 50 άτομα, ξέρεις πόσο μεγάλη παρέα είναι 50 άτομα ή 35 άτομα; Πολύ μεγάλη παρέα»[160] Εξάλλου η φιλοσοφία του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν αυτή της ενδυνάμωσης της παρέας και της διάδοσης της μουσικής μέσω της παρέας άλλωστε «παρείστικες ήταν και οι εκπομπές, μην φανταστούμε τώρα ότι οι εκπομπές, πλην ελαχίστων περιπτώσεων απευθυνόταν σε πολύ μεγάλο ακροατήριο»[161].

Ο τρόπος λειτουργίας των πειρατικών σταθμών ποικίλει από σταθμό σε σταθμό και από πειρατή σε πειρατή. Υπάρχουν πειρατικά ραδιόφωνα που κάνουν εκπομπές με τους φίλους και τους ακροατές. Παράλληλα υπάρχουν και πειρατές που «κάποια στιγμή το βράδυ βγαίναμε οι πειρατές μεταξύ μας και μιλούσαμε μέσα από την συχνότητα, ο ένας αναμετέδιδε τον άλλο»[162]. Υπάρχουν πειρατικοί σταθμοί που είναι προσεκτικοί και αποφεύγουν τα προβλήματα με την αστυνομία γιατί «πρόσεχα πάντα να μην εκπέμπω όταν υπάρχει τηλεόραση, να μην παρεμβάλλω. Έκανα βράδυ εκπομπές, δηλαδή ξημερωνόμουνα πάνω στο ραδιόφωνο»[163].

Στα μέσα της δεκαετίας του 80 οι ομαδικοί πειρατικοί σταθμοί που λειτουργούν έχουν άλλη φιλοσοφία λειτουργίας. Ο Μουσικός Δίαυλος είναι ένα παράδειγμα, λειτουργεί με τέσσερις τζόκεις που έκαναν τέσσερις ώρες πρόγραμμα ο καθένας, είναι απολύτως ελεύθεροι να κάνουν ότι πρόγραμμα θέλουν κατά την διάρκεια της εκπομπής τους πάντα όμως με σοβαρότητα, συνέπεια και παράλληλα υιοθετώντας το χιούμορ στις ραδιοφωνικές τους εκπομπές αλλά και εισάγοντας καινούριες μουσικές και νέα ακούσματα. «Οι πρώτοι 4 ήταν Μανόλης Δελής, Τάκης Αγγέλου, Κύριος Ρύκιος και ο Νίκος ο Τερζόγλου, Καρράς τότε. Αυτοί ήταν οι 4 πρώτοι του

159 «Πολλή μεγάλη. Τώρα δεν μπορώ να στο συγκρίνω με την απήχηση που έχει σήμερα ένας παραγωγός με πολύ καλό ραδιόφωνο και να υπάρχει και η σχετική διαφήμιση. Τότε ήταν πολύ διαφορετικά. Υπήρχε πάρα πολύ μεγάλη απήχηση στον κόσμο» (Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.98).
160 Παύλος,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 134.
161 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 227.
162 Λα Φοντέν,2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.12.
163 Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.99.

Δίαυλου»[164]. Οι παραγωγοί του Μουσικού Διαύλου προσδοκούσαν να κάνουν έναν σταθμό που δεν θα κολάκευε τους ακροατές αλλά θα προέτρεπε τους ακροατές να τον αγαπήσουν για το πρόγραμμα του, γι' αυτό που τους πρόσφερε. Αμφισβητούν την εξουσία του πομπού και προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν το ραδιόφωνο ως μέσο για μια ανοιχτή επικοινωνία και για την δημιουργία νέων ανθρώπινων σχέσεων. Κάθε συνεργάτης του σταθμού («Μουσικού Διαύλου») όταν παίρνει το μικρόφωνο ξέρει πως κουβαλάει την συλλογική ευθύνη 17 ακόμη συνεργατών του σταθμού απέναντι στους ακροατές (Ρουμελιώτης, 1988).

> *[...] Αυτό. Το οποίο ήταν συγκροτημένο, με αρχές, τέτοιο. Φυσικά ήμασταν απολύτως ελεύθεροι να κάνουμε ότι γουστάραμε γιατί εμείς ήμασταν αυτοί οι οποίοι το κάνανε. Απλά θέταμε αυτούς τους όρους στους εαυτούς μας, ότι θα κάνουμε κάτι σοβαρό ρε παιδάκι μου, θα τους δείξουμε τι σημαίνει ραδιόφωνο.*
> *Αλλά ότι μου έλεγαν οι άλλοι, σου λέω ακούγαμε πολύ Δίαυλο, ακούγαμε τον σταθμό, θέλαμε να φτιάξουμε τον σταθμό. Εγώ προσωπικά είχα τα κριτήριά μου, αυτά που σου είχα πει σοβαρότητα, συνέπεια, πάρα πολλά καινούρια πράγματα, καινούριες μουσικές, θα τους παίξουμε τα πάντα, θα γίνουμε No1 σταθμός με τους δικούς μας όρους. Δεν θα γλείφουμε τους ακροατές, θα βάλουμε και δύσκολη μουσική, θα βάλουμε και περίεργη μουσική, θα σπάμε και πλάκα αλλά ποτέ δεν θα γλείφουμε τους ακροατές, ποτέ δεν θα τους κάνουμε να μας αγαπήσουν, θα μας αγαπήσουν μόνοι τους. Αυτό, το οποίο έπιασε* (Πλόχωρας, 2005).

Και άλλοι πειρατικοί σταθμοί λειτουργούσαν με σοβαρότητα και είχαν επίσης διαχωρίσει τις αρμοδιότητες σε αυτούς που έκαναν πρόγραμμα και σε αυτούς που τους απασχολούσε το τεχνικό κομμάτι[165].

Ακόμη υπήρχαν κάποιοι περιορισμοί που οι ίδιοι οι πειρατές λόγω άγνοιας έθεταν στα ραδιόφωνά τους. Οι πειρατές προσπαθούσαν να εκπέμπουν από συχνότητα που να βρίσκεται στο κέντρο του ραδιοφωνικού δέκτη, ούτε πολύ ψηλά, ούτε πολύ χαμηλά γιατί θεωρούσαν πως έχουν περισσότερες πιθανότητες να τους ακούσουν οι ακροατές ή ότι το κέντρο της ραδιοφωνικής μπάντας είναι πιο ευνοϊκή θέση για έναν σταθμό[166].

---

164 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 189.

165 «Ναι, ναι, δεν έβγαινα. Γι' αυτό λέω ότι το είχα πάρει πάρα πολύ σοβαρά, ήμουν με έναν συνεργάτη, τον Μάκη Γαληνό, δηλαδή έλειπα εγώ έκανε αυτός, εναλλάξ και πιστεύω από ότι ήξερα ότι ήμουν ο μοναδικός που έπαιζα βινύλιο. Αυτά εδώ είναι από εκείνη την εποχή (δείχνει ένα ράφι με δίσκους βινυλίου) [...] . Εγώ και ο Μάκης ο Γαληνός, ο κύριος Κώστας ήταν ο τεχνικός, ότι πρόβλημα είχα το έφτιαχνε» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.273).

166 «[...] Ξέρεις τότε δεν κατεβαίναμε πολύ χαμηλά ή πολύ υψηλά, εννοώ τις υψηλές συχνότητες ή τις χαμηλές συχνότητες, προσπαθούσαμε να είμαστε στο κέντρο, ίσως έφταιγε και αυτό, στο κέντρο του ραδιοφώνου εννοώ [...] .Ναι, η οποία ξεκινούσε από τους 88 μέχρι τους 108, πιο κάτω δεν

Παράλληλα με τα πειρατικά ραδιόφωνα κάνουν την εμφάνισή τους και τα λεγόμενα κοινοτικά ραδιόφωνα των οποίων ο τρόπος λειτουργίας ήταν διαφορετικός. Πιο συγκεκριμένα τα κοινοτικά ραδιόφωνα λειτουργούν με γενική συνέλευση μέσω της οποίας λαμβάνονται όλες οι αποφάσεις και επίσης λειτουργούν αντιιεραρχικά. Μέσα στην αφήγηση τα δύο χαρακτηριστικά δομής του σταθμού αναλύονται περισσότερο: «Η γενική συνέλευση λειτουργούσε δημοκρατικά, με ομοφωνία και όχι με πλειοψηφία, πράγμα που σημαίνει πολύ μακρές συζητήσεις για κάθε θέμα.»[167] και «Η λογική ήταν πως δεν έχουμε ιεραρχία, δεν έχουμε διευθυντή, δεν έχουμε κάποιους ειδικούς.»[168] Το παράδειγμα του Ράδιο – Κιβωτός είναι χαρακτηριστικό. Το μοντέλο αυτού του ραδιοφώνου επιδίωκε να προτείνει μια διαφορετική σχέση εκφωνητή – ακροατή «[…]ήταν πως κάποιος για να μην είναι παθητικός δέκτης θα πρέπει να βρεθεί με άλλους ανθρώπους που έχουν ίδιες ανησυχίες και ίδια οπτική στα πράγματα και να προσπαθήσει να κάνει πέντε πράγματα. Δηλαδή συλλογικά να διαμορφώνει τον λόγο του, συλλογικά να διαμορφώνει την πράξη του. Το μοντέλο οργάνωσης της Κιβωτού, η αντιιεραρχία δηλαδή η συλλογικότητα, αυτό ήταν η απάντηση. Η απάντηση δεν ήταν καθαρά ραδιοφωνική. [...]»[169].

Ο τρόπος με τον οποίο χρηματοδοτούνταν το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν καταρχήν οι ίδιοι οι πειρατές που συμμετείχαν στο σταθμό και έδιναν την δική τους οικονομική συνεισφορά για τα τρέχοντα έξοδα του σταθμού, επίσης οι ακροατές οι οποίοι είτε πρόσφεραν φαγητά, γλυκά, καφέ, ζάχαρη είτε χάριζαν δίσκους για να τους ακούσουν στο ραδιόφωνο, είτε μεταγενέστερα οι εταιρείες δίσκων που έδιναν στους πειρατές τους καινούριους δίσκους δωρεάν για να ακουστούν στο ραδιόφωνο. Για να είμαστε πιο ακριβείς θα πρέπει να υπογραμμίσουμε πως οι πειρατές είτε δούλευαν είτε το χαρτζιλίκι που τους έδιναν οι γονείς τους το έδιναν στο ραδιόφωνο είτε σε μια σπάνια περίπτωση ο ίδιος ο γονιός βοήθησε το παιδί οικονομικά για να κάνει τον πρώτο του πομπό.

> *Αυτοχρηματοδοτούμενο ήταν, δηλαδή εγώ έβαζα σε ένα μπαράκι μουσική, έπαιρνα κάποια χρήματα από εκεί, λίγο το χαρτζιλίκι μου [...] .και ο καθένας έβαζε χαρτζιλίκι, ας πούμε είχαμε ένα ποσό 100-200 δραχμές ανά εκπομπή, τα καταθέταμε σε έναν κοινό κουμπαρά και πληρώναμε νοίκια, ρεύματα [...].* (Τερζόγλου, 2005)
> *Αυτό που ήταν ωραίο, ήταν το εξής : ήμασταν πειρατές, δηλαδή είχε και ένα κουτί μέσα στον σταθμό, χωρίς πλάκα τώρα αυτό, που βάζαμε και ένα 100άρικο ή ένα 20αρικο την ώρα που κάναμε*

κατεβαίναμε, αλλά και 108 δεν το πολυπηγαίναμε γιατί λέγαμε τώρα τέρμα συχνότητας, ποιος θα γυρίσει να μας ακούσει εκεί κλπ κλπ και προσπαθούσαμε να είμαστε κάπου κοντά, κάπου στην μέση γιατί λέγαμε πως όσο πιο στην μέση είμαστε του ραδιοφώνου, τόσο πιο καλά, ναι είχαμε και αυτό εδώ το πράγμα, πράγμα που δεν ισχύει σήμερα, το ραδιόφωνο είναι παντού, από τους 87.5 μέχρι [...]» . (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.239-240).

167Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 49. Την ίδια άποψη εκφράζει και ο Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ ,σελ. 70

168 Ο.π.

169 Ο.π. σελ. 47.

εκπομπή, δεν θυμάμαι τώρα τι βάζαμε, για τα έξοδα του σταθμού. Δηλαδή αντί να σε πληρώνουν, πληρώναμε, γιατί είχε έξοδα, εντάξει για παράδειγμα πίναμε καφέ, δεν θα τον πάρει κάποιος [...] .

Ναι(ήταν ίδιο το ποσό που έβαζε ο καθένας) και ο Κατανάκης ήταν ταμίας και μαζευόταν λεφτά και παίρναμε κανένα καινούριο μηχάνημα ή ξέρω 'γω καμιά συντήρηση οτιδήποτε έξοδα χρειαζόταν ο σταθμός. Δεν έβαζαν όλοι χρήματα, άλλος δεν είχε χρήματα να βάλει, και ο κόσμος ήξερε ότι εμείς δεν πληρωνόμασταν από πουθενά γιατί υπήρχε ο κρατικός σταθμός και ο πειρατικός και that's it, οπότε κατά καιρούς μας έφερναν πράγματα, μας έφερναν γλυκά ξέρω 'γω ας πούμε ή έκανε ένας εκπομπή, έκανε έξι ώρες εκπομπή φερ ειπείν και έλεγε πω πω πως πεινάω και μια φορά του ήρθαν 10 κιλά φιστικιά, μας άκουγε ένα μαγαζί με ξηρούς καρπούς και μας έστειλε 10 κιλά φιστίκια, 10 κιλά όχι λίγα, ούτε 5, ούτε 2, 10 κιλά, σακούλες τέτοιες.[...] Ξέρω 'γω ερχόταν και μας έφερναν καφέ και ζάχαρη ή κάτι τέτοια [...] (Παναγιωτόπουλος, 2005)

Υπόψη ότι όλοι οι σταθμοί που συζητάνε και για σήμερα ακόμη, τα έξοδα ας πούμε είναι προσωπικά, δεν σου δίνει κάποιος κάποια χρήματα για το ρεύμα, για τις κατασκευές κλπ, η μόνη απολαβή μας ήταν ότι κάποιος μας έδινε κάποιον δίσκο για να τον ακούει ας πούμε, μας τον χάριζε (Blow Up, 2005)[170].

170 «Από το 1989 ως το 1992 κάνω το Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς. Δεν είχε φράγκα όμως. Ήμασταν 3-4 συνέταιροι και τα πλήρωνα όλα εγώ. Χρεώθηκα 1,5 εκατομμύριο για τον πομπό στον Χορτιάτη και το link» (Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.12). «Τα βράδια ως επί το πλείστον συνομιλίες και τις καθημερινές έκανα εκπομπές. Κατά την διάρκεια της ημέρας, κάποιες πρωινές ώρες έκανα κάποιες εκπομπές, είχαμε και τις υποχρεώσεις τότε, δεν μπορούσαμε συνέχεια να ασχοληθούμε με αυτό γιατί δεν μας απέφερε τίποτα έσοδα» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.75) «Δεν πρέπει να υπάρχει χρώμα στο ραδιόφωνο. Υπάρχει μόνο μουσική και ο ακροατής. Τίποτε άλλο. Βέβαια, υπάρχουν κάποια έξοδα στο ραδιόφωνο που πρέπει να καλυφτούν. Π.χ. το ρεύμα. Αυτά βέβαια εμάς δεν μας ενδιέφεραν γιατί ήταν μικρής εμβέλειας οι σταθμοί μας και το ρεύμα που καίγαμε μας άρεζε, γιατί ήταν σαν ένα ραδιόφωνο που το παίρνεις για ν' ακούς τη μουσική, έτσι και εμείς κάναμε την εκπομπή μας» (Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.93). «Δεν βγάζαμε λεφτά απ΄ αυτήν την υπόθεση εμείς. Αντίθετα βάζαμε. Το καλό που μας έκανε ήταν μια καλή δισκοθήκη» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.94). «[...] ή ξέρω 'γω το ότι τρώγαμε το χαρτζιλίκι μας, που μας πρόσφεραν οι γονείς μας, όσοι το είχαμε γιατί εντάξει οι περισσότεροι δεν το είχαμε, εγώ δούλευα για να συντηρούμαι και να ζω, ήταν πολύ σημαντικό το ότι δίναμε το χαρτζιλίκι μας εκεί και δεν το δίναμε κάπου αλλού. Δηλαδή το δίναμε για να πάρουμε βιβλία για να καλυτερέψουμε τον πομπό μας [...]» (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.133) «[...] εμείς βάζαμε από την τσέπη μας όλα αυτά τα χρόνια, ο Κατανάκης ήταν ο ταμίας μας και μας έβαζε πόσα χρωστάμε κάθε μήνα για ρεύμα, για να πάρουμε λάμπα, για δίσκους, για οτιδήποτε [...] .[...] Είχε βγει το χιπ χοπ, θα το έβαζα πρώτος, είχε βγει το χαουζ , ο Δίαυλος ήταν ο πρώτος που έπαιξε χάουζ, το pop of the volume, το είχα φέρει εγώ προσωπικά το δισκάκι. Δηλαδή δεν ήταν ότι μας έδιναν οι εταιρείες και παίζαμε, οι εταιρείες μας δίνανε ψίχουλα, εμείς τα αγοράζαμε από την τσέπη μας, κάθε φορά (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.210 & 212) «Τότε θυμάμαι τον Γιώργο τον Τσατσούλη, τον συμμαθητή μου, είμαστε και φίλοι ακόμη, έτσι λοιπόν ξεκινήσαμε στο δικό του το πλυσταριό, τον πρώτο πομπό στα μεσαία, είχε και λίγο μεράκι ο πατέρας του, τον βοήθησε λίγο οικονομικά γιατί τα χρόνια ήταν δύσκολα, δεν είχαμε εμείς λεφτά, οι οικογένειές μας, ήταν φτωχές οικογένειες με τα ψευτοπράγματα» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.224). «[...] Βρέθηκα στην Αθήνα, την ημέρα δούλευα, το βράδυ πήγαινα νυχτερινό γυμνάσιο, ήταν λίγο δύσκολο να έχεις ώρες να παίξεις μουσική και τέτοια, έπρεπε να αγοραστούν πικάπ, δίσκοι, χιλιάδες πράγματα, λεφτά δεν υπήρχαν, τότε το μεροκάματο ήταν, αν θυμάμαι 32 δραχμές [...] 62 δραχμές, κάπου εκεί μέσα πρέπει να ήτανε, όχι 18 δραχμές ήταν το μεροκάματο, 120 δραχμές την εβδομάδα μας έβγαινε.

Τα κοινοτικά ραδιόφωνα έχουν παρόμοιο τρόπο χρηματοδότησης. Έχουν μηνιαία συνεισφορά μελών, διοργανώνουν φεστιβάλ και συναυλίες για να συγκεντρώσουν χρήματα και να καλύψουν τα έξοδά τους αλλά κάνουν και δίκτυο συνδρομητών που αποτελείται από πιστούς ακροατές και φίλους οι οποίοι συνεισφέρουν οικονομικά για τα έξοδα του σταθμού. Στην αφήγηση περιγράφεται η στάση του σταθμού απέναντι στις διαφημίσεις: «Όχι(δεν παίζαμε διαφημίσεις). Είχαμε αποφασίσει πως δεν κάνουμε ένα εμπορικό ραδιόφωνο, δεν θέλουμε να παίζουμε διαφημίσεις άρα χρηματοδοτούμαστε από μας. Βάζουμε λεφτά ο καθένας, μια μηνιαία εισφορά των μελών».[171] Εκτός από την μηνιαία συνεισφορά μελών οι υπόλοιποι τρόποι χρηματοδότησης γίνονται αναγκαίοι όταν απαιτείται μεγαλύτερος πομπός και μετακίνηση του πομπού στο Χορτιάτη, γεγονός που αλλάζει την φιλοσοφία του Ράδιο-Κιβωτός. Συγκεκριμένα το δίκτυο συνδρομητών υιοθετείται ως ιδέα χρηματοδότησης όταν ανεβαίνουν τα έξοδα του σταθμού: «[...] Από ένα σημείο και μετά, όταν προσπαθήσαμε να φτιάξουμε ένα δίκτυο συνδρομητών, υπήρχε η επιθυμία να υπάρχει ένα κύκλος ακροατών της Κιβωτού, πιο πιστών, που θα στηρίζει το ραδιόφωνο πιο ενεργά, θα πλήρωναν δηλαδή και αυτοί μια συνδρομή στην Κιβωτό για ενίσχυση, αυτό έγινε όταν ανέβηκαν τα έξοδα του σταθμού κατακόρυφα[…]»[172].Το Ράδιο – Κιβωτός προκειμένου να μείνει πιστό σε αυτό που επιδίωκε να μεταφέρει στους ακροατές του ως ιδέα, σταματάει την διοργάνωση μεγάλων συναυλιών – μια πηγή μεγάλων εσόδων για τον σταθμό- «[…]γιατί μας κούρασε αφενός, αφετέρου το θεωρούσαμε ότι ήταν λίγο όχι ψεύτικο αλλά δεν ήταν συνεπές στη σχέση μας με τους ακροατές δηλαδή θεωρούσαμε ότι δεν προάγουμε έτσι την συνεργασία ή την συμμετοχή των ακροατών, σε ένα εγχείρημα όπως το δικό μας, αλλά πιο πολύ αναπαρήγαμε την σχέση πομπού δέκτη[…]»[173]

Η δημιουργία της δισκοθήκης του πειρατικού σταθμού ήταν αποτέλεσμα μια σειράς παραγόντων. Για πολλούς πειρατές η δισκοθήκη του σταθμού ήταν προέκταση της προσωπικής τους δισκοθήκης, για άλλους βασίστηκε πάνω στην δισκοθήκη που είχε η οικογένεια του πειρατή και ο πειρατής την συνέχισε με δικές του αγορές, για άλλους οι ακροατές, οι εταιρείες δίσκων, οι φίλοι ή οι συγγενείς από το εξωτερικό που ήταν πιο ενημερωμένοι μουσικά τους βοήθησαν στην δημιουργία της δισκοθήκης του πειρατικού σταθμού. Σε πολλές περιπτώσεις πειρατικών σταθμών υπήρξε συνδυασμός των παραπάνω παραγόντων που συντέλεσαν στην δημιουργία της

Τέλος πάντων δούλευα, έπαιρνα κάποια λεφτά [...] [...] Αν συγκρίναμε τους ανθρώπους που ήταν τότε ραδιοπειρατές με τους ανθρώπους που είναι σήμερα στα ΜΜΕ υπάρχει τεράστια διαφορά. Καταρχήν τότε ήταν αφιλοκερδώς, τα όποια έξοδα ή οτιδήποτε τα έβαζε το άτομο, αυτός που ήθελε να ασχοληθεί, μιλάμε τότε για πανάκριβα υλικά, ένας μήνας δουλειάς για να πάρεις μια λυχνία ή ένα μεταβλητό για να κάνεις έναν πομπό, έπρεπε να έχεις και κάποιες γνώσεις, αναγκαστικά διαβάζαμε γιατί οι περισσότεροι δεν πηγαίναμε τεχνικές σχολές για να ξέρουμε, αλλά ας μείνουμε στην σκληρότητα την σημερινή και στην τότε την ρομαντική (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.15&33).

171 Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 48.
172 Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 67.
173 Ο.π. σελ. 70.

δισκοθήκης του πειρατικού σταθμού. Η δισκοθήκη του σταθμού είχε πλουτίσει από τις δωρεές φίλων, τις δισκοθήκες των συνεργατών του σταθμού αλλά και από τις δισκογραφικές εταιρείες από τις οποίες δεν είχαν καμία εξάρτηση (Ρουμελιώτης, 1988).

Για τους περισσότερους πειρατές η δημιουργία της δισκοθήκης του σταθμού στηριζόταν στην προσωπική τους συλλογή δίσκων η οποία εμπλουτιζόταν με τις αγορές που έκαναν. Η δημιουργία της δισκοθήκης ήταν χόμπι που οι πειρατές ακολουθούσαν με μεγάλες όμως στερήσεις. Τα χρήματα που είχαν είτε από το χαρτζιλίκι τους είτε από την δουλειά που έκαναν για βιοπορισμό τα έδιναν για να αγοράσουν δίσκους. Για άλλους πειρατές η δισκοθήκη που προϋπήρχε στο σπίτι λειτούργησε ως σημείο έναρξης της προσωπικής δισκοθήκης του πειρατή. Στην συνέχεια ο ραδιοπειρατής έδινε το χαρτζιλίκι του για την αγορά καινούριων δίσκων και εμπλούτιζε την υπάρχουσα δισκοθήκη.

> *Από το χαρτζιλίκι μας(δημιουργήθηκε η δισκοθήκη μας), από πουθενά αλλού. Δίναμε ότι είχαμε και δεν είχαμε, όχι μόνο για την δισκοθήκη αλλά και για την συντήρηση των μηχανημάτων κλπ. Εγώ θυμάμαι δεν πήγα πενταήμερη εκδρομή, μόνο και μόνο για να αγοράσω μια λάμπα για τον πομπό μου. Πήγα κοιμήθηκα σε ένα φίλο μια βδομάδα για να αγοράσω υλικά για τον πομπό μου, είχα τέτοιο πάθος για το ραδιόφωνο* (Κατανάκης, 2005)
>
> *[...] δηλαδή δούλευα σε φούρνο τότε θυμάμαι, σε γραφείο ταξιδιών, σε διάφορα σαν πιτσιρικάς και ό,τι έπαιρνα το ακουμπούσα για να πάρω δίσκους.*
>
> *[...]Ξένη, ναι και υπήρχε και ένας άλλος, βέβαια εγώ δεν τον άκουγα πολύ καλά γιατί έβγαινε από τις 40 Εκκλησιές, 1ο Ερασιτεχνικό Πρόγραμμα. Αυτός σπούδαζε στην Αγγλία και τα έφερνε όλα από εκεί, εκεί να δεις δισκοθήκη τότε, που εμείς, εμείς που να ξέρουμε, εμείς πηγαίναμε στο δισκάδικό ακούγαμε το τάδε τραγούδι από αυτόν και πηγαίναμε στο δισκάδικό και το βρίσκαμε μετά από 3-4 μήνες, πάντα ακολουθούμε εμείς. Στην διάρκεια έγιναν κανά-δυό δισκάδικα καλά και μπορούσες να παρακολουθείς το τοπ της Αγγλίας και της Αμερικής, έλεγες θέλω αυτό και σου το έφερνε μετά.*
>
> *Ναι, ναι, όλα, όλα. Δηλαδή εγώ τότε που δούλευα και έπαιρνα 20-25.000 τον μήνα, τι έπαιρνα, να σου πω τα 20 πήγαιναν στους δίσκους, πολύ χρήμα, πολλά λεφτά γιατί ξέρεις τότε όλα αυτά ήταν εισαγωγής, τα χρυσοπλήρωνες, κάτι maxi single, κάτι 45αρια μικρά, πολλά λεφτά, δηλαδή πήγαινες να το πάρεις, δεν θυμάμαι τώρα τα ποσά τότε που παίζανε αλλά τριπλές και τετραπλές τιμές από τον ελληνικό τον δίσκο, για να το παίξεις πρώτη μετάδοση το τραγούδι εσύ.* (Μιχάλης, 2005)

Ξένη, ξένη(μουσική έπαιζα). Την δεκαετία του 80 η ξένη μουσική ήταν κορυφή, άστο το τώρα (γελάει). Ξένη και κυνηγούσα πάρα πολύ την μουσική δηλαδή μέσα από τα top 20, Αγγλία και Αμερική, τα αγόραζα, επένδυα πολλά λεφτά στην μουσική, δεν ήθελα τίποτα να μου λείπει, δηλαδή κάθε εβδομάδα παρουσίαζα top 20 Αγγλία και Αμερική, τι μου έλειπε, είχα κάποιες συνεργασίες με κάποια δισκοπωλεία της Θεσσαλονίκης και αγόραζα και ενημέρωνα τον κόσμο. Το είχα πάρει πολύ ζεστά το θέμα. [...]
Όλα, όλα, όλα, όλα αυτά εδώ από εδώ μέχρι εκεί πέρα (δείχνει ένα μεγάλο ράφι) όλη αυτή του σταθμού είναι. Αν τους δεις όλα είναι second, δεν άφηνα, δεν άφηνα τίποτα, πολύ κυνηγητό έπεφτε, στο είδος μου έπεφτε πολύ κυνηγητό (Jackson Palace, 2005)[174].

Για άλλους πειρατές οι ακροατές ήταν αυτοί που τους χάριζαν δίσκους γιατί ήθελαν να ακούσουν από το ραδιόφωνο συγκεκριμένα κομμάτια και έτσι βοήθησαν στην δημιουργία της δισκοθήκης του πειρατικού σταθμού.

[...] Την μεγαλύτερη συλλογή των δίσκων που είχα κάνει τότε ήταν προσφορές από ακροατές, οι οποίοι μου έφερναν δίσκους γιατί ήθελαν να ακούσουν κάποια συγκεκριμένα τραγούδια. Θυμάμαι είχα κάποιο συγκεκριμένο ακροατή, κάποιο κύριο Λάκη ο οποίος ήταν θαυμαστής του Πάριου και είχε νταλκά με μια κυρία και ήθελε να της βάζει και να της αφιερώνει όλο το συγκεκριμένο τραγούδι με τον Πάριο. Εγώ φυσικά δεν τον είχα αυτόν τον δίσκο, γιατί τα οικονομικά μου δεν ήταν και ιδιαίτερα ανθηρά λόγω του ότι ήμουν τότε φοιτητής-σπουδαστής και αυτά που είχα, παλικάρι τότε, είχα και τα προσωπικά μου έξοδα, δεν μου δινόταν η δυνατότητα να έχω όλο το ρεπερτόριο, όλα αυτά τα τραγούδια και τους δίσκους που θέλανε, και μου τα έφερναν αυτοί. [...] (Σάκης, 2005)[175].

174 «Ο καθένας, κάναμε pull, ο καθένας έβαζε ότι είχε και γέμιζε ένα σπίτι με δίσκους ας πούμε. Και εγώ την είχα μεγαλύτερη από τότε την δισκοθήκη οπότε ήταν σε έναν μεγάλο βαθμό βασισμένη στην δικιά μου αλλά ένας είχε 20 δίσκους, τους έφερνε, άλλος 50 τους έφερνε. Δηλαδή ο καθένας ότι δίσκους είχε τους έφερνε στο σταθμό και γινόταν [...] Γινόταν η συλλογική δισκοθήκη του σταθμού» (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.153). «Η δισκοθήκη δημιουργήθηκε κάνοντας οικονομία και στερήσεις από άλλα πράγματα και δανείζοντας ο ένας τον άλλο δίσκους εκείνη την εποχή, την έχω κρατημένη, δηλαδή είναι γύρω στους 6.000-7.000 δίσκους οι οποίοι ο καθένας εξ αυτών έχει περάσει από τα χέρια μου εκατοντάδες, ίσως και περισσότερες φορές, μικροί, μεγάλοι αλλά συνήθως για τους μεγάλους μιλάω, οι μικροί είναι μια άλλη ιστορία, οι οποίοι ο καθένας έχει τα σημάδια του χρόνου. [...]» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.226). Την ίδια άποψη συμμερίζονται και οι Blow Up, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.161, Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 210,Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 219, Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.16-17, Λάμπρος, 2004 , Παράρτημα ΙΙ, σελ.54&61, Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.120, Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.105, Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.239&243, ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.94.

175 «Είχε και κόσμο που μας τους έδιναν τους δίσκους, μας έπαιρναν κανέναν δίσκο, τότε αυτά ήταν τα τυχερά τα δικά μας, μας έδιναν κανέναν δίσκο έτσι κλπ» (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 161).

Ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας που συνέβαλε στην δημιουργία της δισκοθήκης των πειρατικών σταθμών ήταν οι εταιρείες δίσκων οι οποίες έδιναν δίσκους στους πειρατικούς σταθμούς ανάλογα με το είδος της μουσικής που έπαιζαν. Επίσης οι συγγενείς ή οι φίλοι από το εξωτερικό κυρίως την Αμερική, την Βρετανία και την Ιταλία βοηθούσαν κάποιους ραδιοπειρατές στην δημιουργία της δισκοθήκης του σταθμού στέλνοντας κασέτες με τα γνωστά τραγούδια εκεί.

> *Ναι (είχα δική μου δισκοθήκη). Στην αρχή ήταν πολυέξοδο το «χόμπι» αυτό. Μετά είχαμε δειλά, δειλά κάποιες επαφές με τις εταιρείες. Κάποιες εταιρείες αρχίσανε να μας δίνουν πρόμο δηλαδή CD, δίσκους, κάποιο πρόμο για να τον μεταδίδουμε. Αλλά τότε, επειδή υπήρχε και κάποιος «ανταγωνισμός» μεταξύ των ραδιοπειρατών δηλ. ποιος θα παίξει αυτό, πού το βρήκε εκείνος, εκείνο το τραγούδι. Ο καθένας έψαχνε να βρει διάφορους γνωστούς, φίλους που είτε δουλεύανε, είτε σπουδάζανε στο εξωτερικό για να τους στέλνουνε πολύ πολύ γρήγορα κάποιο δίσκο. Δηλαδή εγώ προσπαθούσα ν΄ ανακαλύψω θυμάμαι από έναν μακρινό συγγενή, ένα ξάδερφο που σπούδαζε στην Αγγλία, έψαχνα να τον βρω και τελικά τον βρήκα μέσα από τη μητέρα του και του είχα στείλει γράμμα και του εξηγούσα και μου έγραφε κασέτες, μου έστελνε δίσκους. Μετά έψαχνα κάτι άλλο, γιατί ξαφνικά άρχισα να παίζω περισσότερο μαύρη μουσική. Μετά έψαξα κάποια άλλη φίλη στην Αμερική, η οποία μου έστελνε κάποιους δίσκους και κασέτες από διάφορα ραδιόφωνα. Υπήρχε τότε η άποψη ότι εκείνο το ραδιόφωνο παίζει εκείνη τη μουσική, εκείνο το ραδιόφωνο παίζει εκείνο το τραγούδι, τέτοια πράγματα.*
> *[...] Τότε εκείνοι οι δίσκοι που πουλούσαν στα δισκάδικα, οι δίσκοι εισαγωγής ήταν πανάκριβοι. Και εκεί από το χαρτζιλίκι που παίρναμε το ακουμπούσαμε στους δίσκους, πουθενά αλλού [...]* (Ράδιο Ρόκερ, 2005)[176]

176 «[...] Ένας άλλος λόγος επίσης ήταν πως πολλοί που αγαπούσαμε και αγαπάμε την μουσική, παίρναμε τζάμπα δίσκους, οι εταιρείες μας έδιναν τζάμπα δίσκους. Αυτό ήταν ένα κριτήριο γιατί οι περισσότεροι από μας δεν είχαμε να τους αγοράσουμε [...]» (Παύλος, 2005 Παράρτημα ΙΙ, σελ.132) «Από το 79 μάλλον και μετά άρχιζα να τα μαζεύω όλα. Ναι, ναι, σε ένα ποσοστό 80%(η δισκοθήκη δημιουργήθηκε από τα πρόμο που μας έδιναν οι εταιρείες δίσκων) ναι και ένα 20% ήταν συμπληρωματικό. [...]» (Παπαδάκης, 2005 Παράρτημα ΙΙ, σελ.250). « [...] Οπότε μέσω συγγενών από την Αμερική ή την Βρετανία, κάποιων φίλων που σπούδαζαν εκεί, ερχόντουσαν κάποια κομμάτια και εδώ. Γιατί ούτε οι δισκογραφικές εταιρείες τα έφερναν σαν τραγούδια γρήγορα, για να μπορέσουμε να τα περάσουμε στον κόσμο. Οπότε γινόταν έτσι, κασέτες που κυκλοφορούσαν και πηγαινοερχόντουσαν από Αγγλία και Αμερική ή από άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, η ιταλική μουσική ήταν πολύ της μόδας τότε, το ιταλοντίσκο που λέμε, πιο κοντινή η Ιταλία, περισσότεροι οι γνωστοί εκεί από Έλληνες. Η δισκοθήκη μου δημιουργήθηκε καταρχήν [...] .και τότε να πω ότι η επιτυχία κρατούσε έξι μήνες, μπορεί και παραπάνω, μια επιτυχία» (Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.110). […] επειδή δεν είχα πολλούς δίσκους, άρα δεν είχα περιθώριο να ελιχθώ μουσικά και οι περισσότεροι σταθμοί είχαν μια περιορισμένη γκάμα δίσκων, παίρνανε προμο, τα διαφημιστικά από τις εταιρείες, κάποια που

Σε πολλές περιπτώσεις πάντως υπήρξε συνδυασμός παραγόντων που συντέλεσαν στην δημιουργία της δισκοθήκης του ραδιοπειρατή, και οι αγορές του ίδιου του πειρατή αλλά και οι προσφορές από τους ακροατές και τις εταιρείες δίσκων συνέβαλαν στην δημιουργία της δισκοθήκης.

> *[...] Κοιτάζαμε να αγοράσουμε κανένα δίσκο μεταχειρισμένο από το juke box. Υπήρχε ένα μαγαζί στην Φιλίππου, Μουστάκας Γιώργος λεγόταν αυτός που το είχε, και πουλούσε το μεταχειρισμένο δισκάκι 50 λεπτά της δραχμής [...]*
> *[...] Τότε αν είχες σταθμό, ήσουν κάτι εξαιρετικό, οι ακροατές, τα μαγαζιά μας έλεγαν «Ελάτε να σας δώσουμε δίσκους» [...]*
> *Οι δισκογραφικές μας έδιναν τζάμπα δισκάκια αλλά και οι ακροατές μας έφερναν δίσκους. Δεν θα ξεχάσω μια κοπέλα από την Κατερίνη που έπαιρνε και ζητούσε το Αγριολούλουδο του Καζαντζίδη και δεν το είχαμε ώσπου μια μέρα μας το έφερε και δεν κάθισε ούτε έναν καφέ να πιει για να προλάβει το ΚΤΕΛ. Γίναμε και συλλέκτες σπάνιων δίσκων με τα χρόνια, 1.000 δραχμές ο ένας κόστιζε. Παίρναμε καινούρια 45άρια, είχαμε την λογική του τι έχεις εσύ να το πάρω και εγώ. Τότε υπήρχε στο Βαρδάρη ένα μαγαζί ο Μανδαλινός, στον οποίο έβρισκες ότι δεν υπήρχε στην αγορά.* (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005)

Οι σχέσεις των ραδιοπειρατών με τις δισκογραφικές εταιρείες υπήρχαν από την εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου και στηρίζονταν στην παροχή δωρεάν δίσκων από τις δισκογραφικές για προώθηση στους πειρατικούς σταθμούς. Πολλοί πειρατές παραδέχονται πως από τότε υπήρχε συνεργασία χωρίς ωστόσο να ομολογείται από όλους πως υπήρχε δέσμευση από την πλευρά των πειρατών να παίξουν τους δίσκους που τους παραχωρούσαν οι δισκογραφικές. Κάποιοι πειρατές υπογραμμίζουν πως προτιμούσαν να αγοράζουν δίσκους γιατί δεν τους ικανοποιούσαν οι δίσκοι που τους πρόσφεραν οι δισκογραφικές ενώ άλλοι υποστηρίζουν πως έφτιαξαν την δισκοθήκη τους από τους δίσκους που τους πρόσφεραν οι δισκογραφικές.

> *Ήταν άλλοι που παίρνανε δίσκους από τα δισκοπωλεία και τους λέγανε αυτά τα τραγούδια θα παίξετε. Ναι, βέβαια από τότε ακόμα. Ήταν πολλοί όμως που είχαν δικούς τους δίσκους* (Art Radio, 2005).
> *Δημιουργήθηκε από δικές μου αγορές στην αρχή αλλά το κύριο μέρος της στην συνέχεια από τα promotion που παίρναμε από τις δισκογραφικές. Δηλαδή κάποιοι ραδιοπειρατές που ξεχωρίζαμε*

είχαν τα παιδιά εκεί πέρα, αυτά ήταν, ε με αυτά δεν μπορούσες να ξεκινήσεις πολλά πράγματα. [...] (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.182-183).

στην πόλη για την σοβαρότητα και την φερεγγυότητα της δουλειάς μας, μας καλούσαν οι δισκογραφικές και μας έδιναν κάποια promo. Από το 81 και μέτα, από το 81-82 εκεί κάπου ξεκίνησε. Ως τότε τα promo τα παίρνανε απλά και μόνο οι κρατικοί σταθμοί αλλά από το 82 και μετά, παίρναμε σχεδόν συστηματικά, κάθε Πέμπτη - Παρασκευή που είχαν κυκλοφορία κάποια promo (Τερζόγλου, 2005).

Θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι περνούσα από τις δισκογραφικές εταιρείες, εγώ είχα κάποια σχέση με τις δισκογραφικές ούτως ή άλλως γιατί μας έδιναν promotion τρομερά, δηλαδή εγώ έπαιρνα ότι έβγαινε από τις δισκογραφικές, ελληνικό και ξένο. [...]

Αλλά σκέψου ότι βγάζουν οι εταιρείες δεν το χρησιμοποιείς, χρησιμοποιείς αν το θέλεις, δεν είχαμε καμιά δέσμευση, αυτοί απλά μας «λάδωναν» με τις μεγάλες ποσότητες δίσκων γιατί εμείς ήμασταν τρομερά καυλωμένοι και εμείς μετά χρησιμοποιούσαμε ότι θέλαμε. Σε αυτούς που κάνανε την δουλειά τους έτσι κι αλλιώς, δηλαδή όπως ήμουν εγώ, εγώ έπαιζα εναλλακτικό ροκ ρε παιδί μου, θα μου έδιναν μόνο τα εναλλακτικά, ξέρω ότι γινόταν, αλλά επειδή εγώ έπαιζα τον κύριο όγκο, μου τα έδιναν πακέτο, πήρα μαζί και τα εναλλακτικά, οπότε έκαναν αυτοί την δουλειά τους, έκανα και εγώ την δικιά μου. [...] (Παπαδάκης, 2005) [177]

177 «Κάποια στιγμή βέβαια τα τελευταία πειρατικά χρόνια οι δισκογραφικές εταιρείες είχαν καταλάβει ότι πρέπει να πριμοδοτήσουν τους «μεγάλους» πειρατικούς σταθμούς και έτσι μας έδιναν κάποια promo με φειδώ βέβαια» (Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.120). «Ναι, υπήρχαν σχέσεις(πειρατών με δισκογραφικές εταιρείες). Βέβαια οι εταιρείες έδιναν τα promo, τα δείγματα τέλος πάντων δίσκων για να τα προωθούμε, αλλά μέχρι εκεί, δεν υπήρχε κάποια άλλη αμοιβή ή οτιδήποτε. Ήταν δωρεάν οι δίσκοι για να παίζονται, δηλαδή να μένουν σε μας» (Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.130). «[...] Θέλω να σου πω, να σε εκείνη την εποχή δεν είχαμε τέτοιους περιορισμούς, όλες οι εταιρείες μας έδιναν δίσκους και έπαιζα τα πάντα. Δεν υπήρχε καν το ότι εγώ σου έδωσα 10 δίσκους, ο άλλος σου έδωσε 3, παίξε εμένα περισσότερο. Ξέραμε γιατί την επόμενη φορά αυτός που μας έδωσε 3 τώρα θα μας δώσει 10 την επόμενη και αυτός που μας έδωσε 10 τώρα θα μας δώσει 3 την επόμενη φορά και το ξέραμε, υπήρχε ισορροπία, υπήρχε balance, αυτό το balance κρατιότανε. Οι σταθμοί που έπαιζαν ελληνικά, έπαιρναν τα ελληνικά, οι σταθμοί που έπαιζαν ξένα, έπαιρναν τα ξένα κομμάτια, υπήρχαν όλοι οι δίσκοι που έβγαιναν, μοντέρνα, ποπ κλπ κλπ, υπήρχε μια ισορροπία, ακούγαμε τα πάντα, υπήρχε μια πολυφωνία. [...]» (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.139). «Σήμερα δεν ακούς τίποτα από τις διαφημίσεις και αυτά, αφού υπάρχει το χρήμα σήμερα, τότε δεν είχαμε εμείς, είχαμε προτάσεις από δισκοπωλεία, με παρακαλούσαν, η μόνη μου αμοιβή ήταν να τους βάζουμε διαφημίσεις, να τους βάζουμε τους δίσκους γιατί τότε όταν έβγαινε ένας τραγουδιστής έβγαζε έναν δίσκος, εμάς οι δισκογραφικές μας παρακαλούσαν πάρτε τον δίσκο και βάλτε τον γιατί μας άκουγε εκατομμύρια κόσμος [...] Για μια εταιρεία ένας δίσκος τι ήταν; Τίποτα, σκουπίδια. Πάρτον. Τότε για να βάλουν αυτοί μια διαφήμιση στην τηλεόραση θέλει εκατομμύρια, τότε ένας δίσκος τι αξία είχε, πάρτε τον, εμάς η αμοιβή μας ήταν ένας δίσκος που θα μας δίνει μια εταιρεία και όταν έβγαινε ο δίσκος τότε τον είχαμε εμείς πρώτοι, ξέρεις ποιος είχε τον πρώτο δίσκο τότε ήταν και ο καλός. [...] (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.170). «Μας έδιναν(οι εταιρείες πρόμο). Και σαν Μουσικό Κανάλι και σαν Μουσικό Δίαυλο. Για κάποιο διάστημα τα είχαν κόψει. Όχι. Όχι(δεν έπαιζα τα πρόμο περισσότερο από ότι τα άλλα). Τουλάχιστον εγώ προσωπικά απεναντίας, έχει να κάνει με το αν αυτό έχει λόγο, μου κάνει ή δεν μου κάνει. Πολλές φορές έλεγα μην μου το δίνεις αυτό δεν θα το βάλω. (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.207). «Με εταιρείες δεν είχα ιδιαίτερες σχέσεις, μια-δύο φορές. [...] Τελικά με αυτό το σωματείο δεν προχώρησε γιατί δεν υπάκουαν, ο καθένας επειδή είχαν σχέσεις με τις εταιρείες, δεν θα σταματούσαν να παίρνουν δίσκους για χάρη του συνόλου και σιγά-σιγά εκφυλίστηκε. Δεν είχα πάρει, 1-2 φορές, γιατί μου έδιναν […] εντελώς και δεν μου άρεσαν. Δεν με

Οι συνομιλίες ή «εκπομπές κλήσεως» ή «κλήσεις» μεταξύ των ραδιοπειρατών ήταν σύμφωνα με πολλούς πειρατές το σημείο εκκίνησης του πειρατικού ραδιοφώνου. Μέσα στην αφήγηση η «συνομιλία» σκιαγραφείται ως εξής: «[...] Μετά βγαίναμε στον αέρα 5-6 πειρατές μαζί. Είχαμε ραντεβού τα βράδια στην συχνότητα από την μια το βράδυ μέχρι το πρωί. [...]»[178] Κάποιοι ραδιοπειρατές επισημαίνουν πως «το ραδιοπειρατιλίκι ξεκίνησε σαν συνομιλίες μεταξύ των ραδιοερασιτεχνών»[179] γιατί «υπήρχαν κυκλώματα τότε για να δούμε πως ακουγόμασταν ο ένας με τον άλλο»[180] και βασικός στόχος τους ήταν εκτός από την βελτίωση της εκπομπής, η επικοινωνία και η συζήτηση με ανθρώπους από όλη την Ελλάδα[181]. Μέσα στην αφήγηση η επικοινωνία παρουσιάζεται ως ένας από τους βασικούς σκοπούς των συνομιλιών: «Λέγαμε πως μ' ακούς, πως σ' ακούω, που κοντά βρίσκεσαι, να συναντηθούμε, να γνωριστούμε από κοντά και έτσι άρχισε η πειρατική ραδιοφωνία»[182]. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως για τους περισσότερους οι συνομιλίες υπήρξαν ένας τρόπος γνωριμίας μεταξύ των ραδιοπειρατών όχι μόνο της ίδιας πόλης αλλά των ραδιοπειρατών όλης της Ελλάδας όταν αναφερόμαστε στα μεσαία κύματα και των ραδιοπειρατών της Θεσσαλονίκης αλλά και της ευρύτερης περιοχής ανάλογα με την εμβέλεια που επέτρεπαν οι συχνότητες των FM.

Παρατηρούμε πως για κάποιους πειρατές οι συνομιλίες ήταν το ανοιχτό βήμα ενημέρωσης για τα τεκταινόμενα στον χώρο του ραδιοφώνου και κάποιες στιγμές λειτούργησε ως μέσο διαμαρτυρίας των ραδιοπειρατών για την «ελεύθερη ραδιοφωνία».

Οι ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως στις συνομιλίες άγγιζαν πολλά θέματα[183] που

ενδιέφερε, επειδή αυτοί ήθελαν να τα προωθήσουν, αγόραζα πάντα (Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.219&221). «Είχα μια καλή συνεργασία, ένα δισκοπωλείο τον Άλκη. […]Ναι, εδώ στην Θεσσαλονίκη ήταν ο Άλκης και ο Ροκ 100, αυτούς έπαιζα, αυτοί με προμήθευαν πάρα πολλούς δίσκους, δηλαδή ότι μου έλειπε το έκανα παραγγελία, δηλαδή ξέρεις έχεις αυτό; Ή πήγαινα, με είχαν καβάντζα, οι τάδε δίσκοι είναι για σένα, ψάξε ποιους θέλεις, ποιους δεν θέλεις, γιατί εντάξει δεν μπορούσες να πεις ότι 100% όλοι ήταν στον αφρό, υπήρχαν και οι […] που λένε αλλά έπαιρνα, δεν μασούσα. Παρουσίαζα, έλεγα από βδομάδα έχουμε καινούρια τραγούδια, μείνετε κοντά μας θα σας τα παρουσιάσουμε. Ναι, ναι είχαμε, είχαμε promo από Warner Bros, Polygram, Cbs ,αυτές ήταν νομίζω, δεν ξέρω αν υπάρχουν άλλες. Υπήρχαν εταιρείες πάρα πολύ, με βοηθούσαν, με έδιναν πολλά promo, ότι υπήρχε καινούριο μου το έδινε. Τότε δεν ήταν έτσι τα πράγμα. Δεν είναι θα παίξεις αυτό για να το πάρεις, προώθησέ το. Όχι, έδιναν το δίσκο, εγώ φυσικά τον δίσκο που έπαιρνα ήξερα ποιο ήταν το χιτ, το τοπ εννοείται, αλλά μέσα εκεί είχες και άλλα τραγούδια να παρουσιάσεις, άκουγες, μπορούσες να ακολουθήσεις και άλλα τραγούδια, γι' αυτό λέμε ότι μέσα στην δεκαετία του 80 είχε τραγούδια, μπορούσες να διαλέξεις πολλά τραγούδια» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.275).

178 Λα Φοντέν,2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 11.

179 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.16.

180 Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.127. Την ίδια άποψη συμμερίζονται και οι Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.76, Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.242, Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 264.

181 Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.88.

182 Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.84. Η επικοινωνία επισημαίνεται ως βασικός στόχος των συνομιλιών και από άλλους πειρατές: Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.77, Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.,264.

183 «Ότι μπορείς να φανταστείς(λέγαμε στις συνομιλίες), από το πώς τον ακούμε μέχρι διάφορα θέματα, σήμερα μπορούμε να αναφερθούμε και στα παιδιά μας, τι κάνεις ο μικρός ο γιός σου ο

απασχολούσαν τότε την ηλικία τους και παράλληλα σε κάποιες περιπτώσεις είχαν και ακροατές που συμμετείχαν ενεργά είτε παρακολουθούσαν παθητικά τις συνομιλίες τους. Ο ραδιοπειρατής ανακοίνωνε την ώρα και το χαρακτηριστικό του άλλου ραδιοπειρατή με τον οποίο θα συνομιλούσε και στην ουσία προσκαλούσε τους ακροατές στην ακρόαση της συνομιλίας: «Καθόταν ο κόσμος και άκουγε την συνομιλία μας, άκου τώρα πράγμα, big brother, να καταλάβεις τώρα, καθόταν και μας άκουγαν. Εάν θέλετε που θα μιλήσω με τον Melody Maker καθίστε μετά τη 1 θα μιλήσω και καθόταν και μας άκουγαν[..].»[184]. Κάποιοι ραδιοπειρατές ομολογούν πως οι συνομιλίες γινόταν με πρωταρχικό σκοπό την γνωριμία με κοπέλες και το φλερτ.

> *[...] Βρισκόμασταν με άλλες παρέες μετά δηλαδή μιλούσαμε οι πειρατές μεταξύ μας, κάναμε τις λεγόμενες κλήσεις που βγαίναμε δύο ώρες και λέγαμε «αν ακούει κάποιος ας απαντήσει στα σήματά μου, μετά το πέρας της κλήσεως θα ακούσω στο ραδιόφωνο ποιος μ' άκουσε να απαντήσει» Αυτή ήταν η λεγόμενη κλήση και το κάναμε αυτό για 5-6 λεπτά και μετά σταματούσαμε την κλήση, κλείναμε τον πομπό γιατί έκανε παρεμβολές και δεν μπορούσαμε να ακούσουμε καθαρά άλλες συχνότητες και γυρνούσαμε την βελόνα από την μια άκρη του ραδιοφώνου μέχρι την άλλη και ακούγαμε ποιοι μας απαντούσαν και έλεγαν «καλώς ελήφθη» [...]*
>
> *[...] Αρχίζω να ακούω ραδιόφωνο πια, μετά από μια περίοδο που έλειπα στην Αμερική δύο χρόνια να έρθω σε επαφή με την εδώ πραγματικότητα, ακούω το βράδυ συνομιλίες που σας έλεγα μεταξύ των ραδιοπειρατών και κάποια στιγμή ανοίγω και εγώ το μηχάνημα και δίνω απάντηση σε κάποια συνομιλία, σε κάποια κλήση, αρχίζω να μιλάω με τους εδώ, τους εξηγώ ποιος είμαι, με θυμήθηκαν ορισμένοι, λέω είμαι ο Στούντιο 2000 που γύρισε από Αμερική κλπ και νομίζω πως χρησιμοποιούσα το Στούντιο 2000 ως χαρακτηριστικό, λέω τι γίνεται ρε παιδιά, λέει κακά μαντάτα έρχονται, θα μας συλλάβουν, υπάρχουν πληροφορίες πως σε λίγο θα βγουν τα ραδιογωνιόμετρα και επίκειται καθάρισμα της μπάντας για να βγουν οι ιδιωτικοί σταθμοί, άρχισε το δημοτικό να εκπέμπει, κάτι πρέπει να κάνουμε, μερικοί να παραφούσκωναν κιόλας αλλά δεν ήταν μακριά από την πραγματικότητα, πραγματικά κάτι άρχισε να μαγειρεύεται, όλοι φανταζόμασταν ότι οι ραδιοπειρατές θα μείνουμε εκτός ενώ τελικά δεν έγινε αυτό το πράγμα και δεν έγινε λόγω των αντιδράσεων που υπήρχαν από πλευράς μας, των ομαδικών αντιδράσεων που θα σας πω πως ακριβώς έγιναν και έχω*

Στέφανος, ο Στάθης ας πούμε, γενικά και για τα παιδιά μας. Οτιδήποτε θέμα που δεν επηρεάζει κάποιον να έρθει σε ρήξη μαζί του. Εγώ την ανεψιά μου δεν την έβαζα στο μικρόφωνο; Συνομιλία έκανα και έβαζα την ανιψιά μου και φώναζε εκείνη, την φιλούσα, την τσιμπούσα, τσίριζε, έπαιζε μαζί μου και έτσι να ακούγεται στο μικρόφωνο» (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.179).

184 Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 279.

και εφημερίδες της εποχής, θα σας τις μαζέψω είναι στο εξοχικό, να σας τις φέρω να πάρετε αντίγραφα [...]
[...] Το καλοκαίρι του 1987 μετά το ξεκίνημα του FM-100, έκανα και τις πρώτες συνομιλίες που σας είπα, ήρθα σε επαφή με τον κόσμο των ραδιοπειρατών και ξαναβρήκα παλιούς φίλους και καινούριους αφού γύρισα από την Αμερική, συναντήθηκα με ορισμένους οι οποίοι έντονα άρχιζαν να διαμαρτύρονται τα βράδια γι' αυτή την κατάσταση και κάναμε συνομιλίες μέχρι το πρωί, μέχρι τα ξημερώματα τι θα γίνει με αυτή την κατάσταση. Πρέπει να αντιδράσουμε, πρέπει να μαζευτούμε, πρέπει ενδεχομένως να κάνουμε ένα σύλλογο ραδιοερασιτεχνών για να αντιδράσουμε σε αυτά που πρόκειται να γίνουν [...] (Λάμπρος, 2004).
Μετά την εκπομπή είχαμε συνομιλίες. Εκπομπές κλήσεως λεγόταν. Όλοι διψούσαν για γνωριμίες τότε, ήταν η εποχή τέτοια. Μιλούσαμε μεταξύ μας μέσω του ραδιοφώνου και λέγαμε «Γιάννη, 7 στο Δαγκλή». Μαζί με μας μαζεύονταν και οι ακροατές, μας έφερναν βερμούτ, κρασιά, τυρί ακόμα και δίσκους αλλά και οι ερασιτέχνες έφερναν πράγματα. Ένας έκανε τυρί, ο άλλος κρασί και μας έφερναν. Μας είχαν πολύ αγκαλιασμένους οι ακροατές τότε. Υπήρχαν βέβαια και τα μαλώματα, μαλώνανε στον αέρα οι ραδιοερασιτέχνες γιατί έβγαινε ο ένας πάνω στον άλλο (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005).

Μεταξύ των ραδιοπειρατών υπήρχαν και κάποιοι που θεωρούσαν τις συνομιλίες δευτερεύουσας σημασίας και ενδιαφέρονταν περισσότερο για τις εκπομπές παρά για τις συνομιλίες. Πολλοί από αυτούς έκαναν λίγες ή και καθόλου συνομιλίες με κύριο στόχο να δουν πως ακούγονται και πως μπορούν να βελτιώσουν την εκπομπή τους.

Αν και δεν έκανα πάρα πολλές. Στην αρχή έκανα συνήθως το βράδυ επειδή ακούγαμε κάποιους φίλους, μιλούσαμε αλλά εγώ έκανα περισσότερο εκπομπές. Εμένα μου άρεσε να κάνω περισσότερο εκπομπές το βράδυ, πάρα πολύ, γιατί το βράδυ ακούει πάρα πολύς κόσμος. Συνομιλίες πολλές δεν έκανα (Ράδιο Ρόκερ, 2005)[185].
Όχι. Εγώ τις απέφευγα(τις συνομιλίες). Συνήθως κάναμε στην αρχή, όταν στήναμε το σταθμό να δούμε αν ακούγεται καλά, για να τον φέρουμε εκεί που πρέπει. Εγώ δεν έκανα συνομιλίες γιατί ήθελα να κάνω πράγματα, αφού έβλεπα ότι ο σταθμός πάει καλά και ακουγόμασταν καλά (Art Radio, 2005).
Συνομιλίες, όχι. Όχι, συνομιλίες δεν κάναμε.

185 Το Χρίστος Μιχαλακάκος είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ ένα από τα ψευδώνυμα που χρησιμοποιούσε ήταν το *Ράδιο Ρόκερ*. Ο ραδιοπειρατής επέλεξε να αναφερθούν τόσο το πραγματικό του όνομα όσο και τα ψευδώνυμα του. Η επιλογή του συγκεκριμένου ψευδώνυμου είναι της ερευνήτριας.

Σου εξηγώ το concept. Ήταν ένας σταθμός όχι ραδιοπειρατικός, ήταν ένας σταθμός ερασιτεχνικός, όχι όμως ραδιοπειρατικός, δεν κάναμε συνομιλίες μετά. Το ζητούμενο δεν ήταν να την βρίσκουμε με τους υπόλοιπους, το ζητούμενο ήταν να κάνουμε κάτι μόνοι μας. Αυτό. [...] (Πλόχωρας, 2005)[186]

3.3.3 Πρόγραμμα ροής πειρατικού σταθμού

Το πρόγραμμα ροής του πειρατικού σταθμού θα μελετηθεί στην παρούσα ενότητα μέσα από τις συνισταμένες του περιεχομένου του προγράμματος, των μουσικών επιλογών, των αλλαγών που έγιναν στην μουσική και το πρόγραμμα με την πάροδο των χρόνων και παράλληλα τον ρόλο του κοινού στο πρόγραμμα. Τέλος θα εξεταστεί και ο ενδεχόμενος ρόλος της πολιτικής στο πρόγραμμα ροής ενός πειρατικού σταθμού.

Το πρόγραμμα των πειρατικών ραδιοφωνικών σταθμών χαρακτηρίζονταν αρχικά από αστάθεια στον χρόνο και στην συχνότητα εκπομπής του. Οι ραδιοπειρατές εξέπεμπαν λίγες ώρες κάθε μέρα είτε γιατί φοβόταν τις συνέπειες της παράνομης εκπομπής, είτε γιατί είχαν άλλες επαγγελματικές υποχρεώσεις και δεν μπορούσαν να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο στο χόμπι τους. Σύμφωνα με τις απαντήσεις πολλών πειρατών οι πειρατικές εκπομπές απέφευγαν τις ώρες του κρατικού τηλεοπτικού προγράμματος που ήταν τότε 17.00 με 24.00 και είτε εξέπεμπαν πριν της 17.00 είτε μετά τις 24.00 για να αποφύγουν τις παρεμβολές και τον κίνδυνο να συλληφθούν.

Κάναμε, κάναμε 3-4 ώρες εκπομπή γιατί παραπάνω φοβόμασταν κιόλας γιατί τα πράγματα ήταν δύσκολα.
Σ: Ναι(από τα μεσάνυχτα εκπέμπαμε), περιμέναμε να κλείσει η ώρα

186 «Εκπομπές κυρίως, συνομιλίες ελάχιστες έχω κάνει στην ζωή μου. Αυτό για να δούμε αν ακούγεται ο σταθμός και τέτοια, δεν [...] βαριόμουνα» (Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.219). «Εγώ έκανα μια-δύο φορές συνομιλία φιλοξενούμενος στο σπίτι του Γιώργου του Μιχαλόπουλου και είχα ενθουσιαστεί πάρα πολύ μου άρεζε να μιλάς με έναν άλλον στον αέρα ας πούμε, αργά το βράδυ. Ναι(την εποχή του Διαύλου κάναμε συνομιλίες), ή και λίγο μετά δεν θυμάμαι ακριβώς, άνοιγε ένα μηχάνημα και μιλούσες με διάφορους και λέγαμε ότι θες λέγαμε, είχε πολύ πλάκα. Από γκομενοδουλειές(λέγαμε) μέχρι ξέρω 'γω μέχρι τεχνικά θέματα και τέτοια». (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.155). «Το έκανα μια φορά, πως με ακούς, έτσι, χθες πως με άκουγες, έτσι, άρα είναι λίγο καλύτερα ή λίγο χειρότερα. «Δεν μου λες ρε Κώστα, η διαμόρφωσή μου πως είναι;» δηλαδή η ποιότητα του ήχου, «Α, έχει πολλά μπάσα έ; Για να χαμηλώσω λίγο, έτσι ήμουν και χθες; » Δηλαδή όλο το βράδυ με όλους γινόταν αυτή η δουλειά. Εκτός από κάποιες ειδικές περιπτώσεις που οι άνθρωποι που έκανα τις συνομιλίες, με πρόσχημα την συνομιλία , βρισκόντουσαν στις συχνότητες για να γνωρίσουν ο ένας τον άλλο. Εκεί υπήρχε κάποιο ενδιαφέρον, αλλά εκείνες οι περιπτώσεις ήταν πολύ λίγες και δεν είμαι σίγουρος ότι μπορώ να τις ονομάσω. Δηλαδή θυμάμαι μόνο ότι κάποιοι ήταν διαφορετικοί, προσωπικά τώρα μιλάω, εγώ τότε ήμουν μόνο 15 χρονών και ο μέσος [...]» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.248).

12 η ΕΡΤ και έβαζε το σήμα, ΥΕΝΕΔ λεγόταν τότε, δεν υπήρχε η ΕΡΤ.3 και περιμέναμε μόλις έβαζε το σήμα, ανοίγαμε εμείς και βάζαμε τα δικά μας τα σήματα, δηλαδή μέχρι το πρωί, μας άκουγε ο κόσμος, ξενυχτούσε μαζί μας μέχρι το πρωί, μας αγαπούσαν (Ράδιο Μασκότ, 2005).

[...] Εγώ έκανα 3-5 το απόγεμα ότι προλάβω και έβγαινα πολλές φορές μετά τις 12 αλλά πολλές φορές η ταινία πριν από τις ειδήσεις συνεχιζόταν και μετά, αν ήταν μεγάλη και βούλωνα τις τηλεοράσεις και αυτό τους εξόργιζε. […]Το βασικό ήταν αυτές τις 2(ώρες), επίσης Σάββατο και Κυριακή έκανα τα πρωινά, πριν ανοίξει η τηλεόραση πάλι για μεσημέρι (Αργυρίου, 2005)[187].

Το περιεχόμενο του προγράμματος των πειρατικών ραδιοφώνων ποικίλλει. Στην πρώτη περίπτωση πειρατικών σταθμών οι εκπομπές είναι κατεξοχήν μουσικές ή συνδυάζουν μουσικές επιλογές με συνομιλίες μεταξύ ραδιοπειρατών. Στην δεύτερη περίπτωση έχουμε περισσότερο εκπομπές λόγου ή εκπομπές λόγου που συνδυάζονται επίσης με συνομιλίες μεταξύ των πειρατών, κάποιοι της αναφέρουν και ως προσωπικές ή πολιτικές εκπομπές. Αυτές ουσιαστικά είναι εκπομπές που έχουν την δική τους ιδιαιτερότητα αλλά κάποιες από αυτές έχουν και πολιτικό περιεχόμενο. Και σε μια τρίτη και τελευταία περίπτωση που αντιπροσωπεύει και την τελική φάση της πειρατικής ραδιοφωνίας, μια ανάσα από την «ελεύθερη ραδιοφωνία», το ραδιοφωνικό πρόγραμμα είναι ένα οργανωμένο πρόγραμμα ροής ραδιοφωνικού σταθμού στο οποίο συμμετέχουν πολλοί πειρατές και ο καθένας έχει τον δικό του χρόνο εκπομπής και το συνολικό αποτέλεσμα είναι ένα πλήρες ραδιοφωνικό πρόγραμμα. Στην συνέχεια θα εξεταστεί κάθε περίπτωση μεμονωμένα.

Στην πρώτη περίπτωση οι πειρατικές εκπομπές είναι κατά βάση μουσικές εκπομπές των οποίων τα είδη ποικίλουν ανάλογα με τις μουσικές προτιμήσεις του εκάστοτε ραδιοπειρατή. Ο Σαμουήλ υπογραμμίζει χαρακτηριστικά την προτίμησή του στο λαϊκό τραγούδι, είδος που ήταν ιδιαίτερα δημοφιλές εκείνη την εποχή στο πειρατικό ραδιόφωνο «[Επαιζα] παλιό λαϊκό, όπως όλοι τότε. Και το τηλέφωνο

187 «Και πάλι θα σου πω, δεν είχαμε ώρες, όσο χρόνο είχαμε ελεύθερο, έπρεπε να δουλέψουμε, έπρεπε να κάνουμε και άλλες δουλειές να βγούμε και έξω, δεν είναι στάνταρ, δεν μπορείς να πεις ότι προγραμματίζω την ζωή μου για να κάνω το χόμπι μου. Το χόμπι είναι χόμπι, σήμερα θα ασχοληθώ μια ώρα, αύριο θα ασχοληθώ 3 ώρες, 5, 10 ώρες, δεν έχει ώρα αυτό το πράγμα. Μπορεί να περάσει και μια βδομάδα να μην ασχοληθείς, όπως ο κυνηγός, ο κυνηγός δεν πάει κάθε μέρα στο κυνήγι, και όποτε μπορεί θα πάει και αν θα βρει κυνήγι, κάπως έτσι είμαστε και εμείς. Το ίδιο και ο ψαράς το ίδιο πράγμα είναι» (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.178). «[...] Οι βραδινές εκπομπές γινότανε στις 12 τα μεσάνυχτα. Περιμέναμε να κλείσει και τότε ή κάναμε συνομιλίες μεταξύ μας τα βράδια ή κάναμε εκπομπές. Αλλά με την κούραση που είχαμε από τη δουλειά, μιλούσαμε μόνο καμιά ωρίτσα. Αλλά πολλές φορές κάναμε και βραδινά προγράμματα. Εμένα με παίρνανε ακόμη και από αστυνομικά τμήματα, γιατί ήμουν σωστός και δεν ενοχλούσα τηλεοράσεις κ.α. έβγαινα δηλαδή σε ώρες που πρέπει. Έβγαινα π.χ. στις 2.30 και ξέρανε πως το κουμπί είναι ανοιχτό, θα εκπέμψω και διαρκούσε ως τις 5.15 [...]» (Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.89). « [...] Έκανα μια τετράωρη εκπομπή κάθε μέρα. Συνήθως άρχιζα στις 12 το βράδυ και τελείωνα στις 4 το πρωί.[...] Πολλές φορές ανοίγαμε και πιο νωρίς 11 η ώρα 11.30 πριν κλείσουν οι τηλεοράσεις. Αλλά δεν παρεμβάλαμε σε τηλεοράσεις, γιατί είχαμε αποκοπές πάνω στο σταθμό και δεν παρεμβάλαμε ούτε τηλεοπτικούς, ούτε ραδιοφωνικούς σταθμούς σε άλλες συχνότητες [...]» (Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.105).

πήγαινε σαν τρελό στην κυριολεξία»[188]. Ωστόσο το «Studio Annabel» των Άρη Δελιβό και Γιάννη Καστρινάκη μετέδιδε κυρίως ποπ και ροκ με συχνά ανοίγματα σε εκπομπές από τον χώρο της τζαζ και του νέου ροκ, ενώ ο Γιάννης ο Blue έπαιζε από reggae μέχρι ινδική μουσική,rock n'roll, blues, rhythm & blues με εξαίρεση τα εμπορικά μουσικά κομμάτια τα οποία δεν χωρούσαν στην εναλλακτική πρόταση του προγράμματός του (http://www.lalos.gr/default.asp?id=76&ACT=5&content=91&mnu= 76, 2.11.2007). Πρωταγωνιστικό ρόλο στο πρόγραμμα έχουν οι ακροατές οι οποίοι συμμετέχουν τηλεφωνικά ζητώντας τραγούδια ή κάνοντας αφιερώσεις. Τότε οι ραδιοπειρατές πρωτοπορούν παρουσιάζοντας στον αέρα ακροατές και μεταδίδοντας συζητήσεις με τους ακροατές. Ένα κεντρικό χαρακτηριστικό του προγράμματος αυτής της πρώτης περίπτωσης ήταν η απλότητα, το ραδιοφωνικό πρόγραμμα ήταν σχεδόν πρωτόγονο και ο αυτοσχεδιασμός και η δημιουργικότητα του ραδιοπειρατή βασικός μοχλός στην παρουσίασή του. Ο Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης περιγράφει ένα απόσπασμα μιας πειρατικής εκπομπής : «Οι εκπομπές, τι ήταν; Ήταν πολύ απλά πράγματα, άνοιγες το σήμα, «ένα, δύο, φου, φου, φου, φου», μια συνομιλία των πέντε λεπτών, «παιδιά εγώ αποχωρώ από το κύκλωμα, δηλαδή από την συνομιλία, θα βάλω καμιά ώρα τραγούδια» [...]»[189]. Για λίγους πειρατές όπως προκύπτει από τις απαντήσεις, οι αφιερώσεις δεν ήταν και κάτι πολύ σοβαρό για έναν ραδιοφωνικό σταθμό, μια και σπεύδουν να διευκρινίσουν πως οι αφιερώσεις που έκαναν ήταν λίγες ή ακόμη πως ήταν σοβαρές. «[...] Κάναμε και κάποιες αφιερώσεις σε σοβαρό στυλ, όχι όπως κάνανε άλλοι σταθμοί με προσωπικά στοιχεία. Δηλαδή κάπως αόριστα»[190]. Ο Γιάννης ο Blue, γνωστός ραδιοπειρατής της Θεσσαλονίκης, λέει χαρακτηριστικά σε συνέντευξη του σε μουσικό περιοδικό της εποχής πως από χρόνια έχει καταργήσει τις αφιερώσεις, αν και δέχεται προτάσεις από τους ακροατές του αλλά μόνο στην περίπτωση που ταιριάζουν με το ύφος της εκπομπή του τις υιοθετεί (http://www.lalos.gr/default.asp?id=76&ACT=5&content=91&mnu =76, 2.11.2007).

> *Παρουσίαζα ότι καινούριο υπάρχει, Αγγλία, Αμερική όπως είχα πει και τότε ήταν και τα ιταλοντίσκο, δεν άφηνα τίποτα στο περιθώριο, μου άρεζε πολύ η μουσική, το κυνηγούσα, τα dance πάρα πολύ παρουσίαζα, τότε οι ντίσκο ότι έπαιζαν τα έπαιζα και εγώ. Ήταν τα πράγματα διαφορετικά, πολύ, πάρα πολύ, ωραία χρόνια. [...] Δεν ξέρω παραπάνω, το πώς κόλλησαν μαζί μου, το γιατί, εντάξει και εγώ είχα έναν σταθμό όπως ακουγόταν και άλλοι σταθμοί, απλά εγώ δεν το άφηνα, έπαιζα πικάπ εκείνα τα χρόνια, τώρα πικάπ να παίξεις ήταν μεγάλη υπόθεση, είχα δύο πικάπ με μίκτη [...] Κασετόφωνα(έπαιζαν οι άλλοι). Τον άκουγες μιλούσε και ακουγόταν κρα κρα κρα τα κουμπιά, το μάζεμα της κασέτας ας*

188 Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 88.
189 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.17.
190 Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.105.

πούμε, τον καταλάβαινες, κατάλαβες; Εγώ εκείνη τα χρόνια ήμουν αυτό που έπαιζε το jingle, γι΄ αυτό σου λέω ότι την έψαχνα πολύ, jingle, που τώρα πλέον ξέρεις σποτάκια, σποτάκια, εγώ παρουσίαζα τα jingle και έβαζα πέντε κορίτσια να πουν την λέξη Jackson Pallace. Το έκανα μια, δύο, τρία και είχε γίνει σουξέ, είχε γίνει μεγάλο σουξέ, έψαχνα κάποια αμερικάνικα jingle, τα παρουσίαζα. Έλεγαν τι κάνει αυτός τώρα, θέλω να πω πως ήταν πολύ παράξενο, κι όμως τα jingle τώρα αλλιώς είναι, τα ακούς κοντά στο τραγούδι, κολλάει στα αυτί, είναι, είναι πάρα πολλά [...] .Όχι(δεν το λέγαμε στον αέρα), έπαιζε το τραγούδι, ήσουν ακροάτρια, άκουγες το τραγούδι, εγώ μιλούσα από την άλλη, ποιο θέλεις, αυτό, ναι, ήδη έψαχνα εγώ το τραγούδι, το ετοίμαζα στο δεύτερο το πικάπ και με το που τελείωνε, πρόλογος, απευθείας, έκανα την αφιέρωση, ποιο θέλεις, το τάδε, εντάξει, και το έβαζα κατευθείαν. Προσπαθούσα εγώ τότε να κάνω κάτι διαφορετικό. Ήμουν ο πρώτος που μέσα στα ξένα, όχι ο πρώτος, ήμουν μεταξύ αυτών που έπαιζαν ξένη μουσική, μου ήρθε έμπνευση να παίξω ελληνικό, ήταν της Σοφίας Βόσσου «Το φιλαράκι» και «Τα πράγματα» της Άννας Βίσση, το παρουσίαζα μέσα στα ξένα. Εκείνα τα χρόνια να ακούσεις μέσα στα ξένα ελληνικό, ήταν το κάτι πολύ παράξενο κι όμως επιχείρησα να το κάνω και με τον καιρό μου ζητούσαν τα δύο συγκεκριμένα ελληνικά τραγούδια μέσα στα ξένα, κατάλαβες; Το επιχείρησα να το κάνω, θα μας κράξουν, δεν θα μας κράξουν; Θα το κάνω όμως. Έβαλα Άννα Βίσση «Τα πράγματα» και «Το φιλαράκι» της Σοφίας Βόσσου, αυτά τα δύο ελληνικά. Με τον καιρό ο συνεργάτης μου ο Μάκης ο Γαληνός μου έλεγε «Γιατί να μην κάνουμε ένα ημίωρο ελληνικό;» Το σκέφτηκα πάρα πολύ για να το κάνω αυτό το πράγμα (γέλια) γιατί ήταν πολύ δύσκολα. [...]Το 1985. Έδωσα το πράσινο φως και μετά τις 12.30 με 13.00 βάζαμε ελληνικά. Και το έκανα σαν τεστ να δω πως θα γίνει και είχε επιτυχία. Άλλος κόσμος ήταν φυσικά, έφευγε ο κόσμος που άκουγε τα ξένα και μάζευε τον κόσμο που άκουγε τα ελληνικά, τότε τι ήταν Διονυσίου, Κοντολάζος, Χριστοδουλόπουλος, ο Πάριος ήταν κορυφαίος, πάρα πολύ, Στράτος Διονυσίου και είχε επιτυχία. Φυσικά το κράτησα όσο το κράτησα μετά ξανά στο ξένο (γέλια). (Jackson Palace, 2005)[191].

191 «Εμείς λειτουργούσαμε σαν ένας καθαρά πειρατικός σταθμός. Κάποιος έλεγε ό,τι δουλεύαμε σαν τζουκ μποξ. Δίναμε την δυνατότητα στον ακροατή όποτε θέλει να μας πάρει τηλέφωνο και να ζητάει τραγούδι. Τώρα θα μου πεις τι σχέση είχε το ένα τραγούδι με το άλλο, εδώ είναι η μαεστρία του εκάστοτε εκφωνητή, του επιμελητή του προγράμματος, πως θα παντρέψει το ένα τραγούδι με το άλλο. Και εδώ είναι το πραγματικό ραδιόφωνο. Αυτός που πραγματικά ξέρει ραδιόφωνο, ξέρει πως θα δέσει το ένα τραγούδι με το άλλο» (Αναστασιάδης, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.7). «Τραγούδια παίζαμε. Εγώ έκανα ερωτικές κυρίως εκπομπές. Έπαιζα με τον στίχο του τραγουδιού, ταυτιζόμουν με το τραγούδι, αν ήσουν και λίγο ερωτευμένος το ραδιόφωνο ήταν τρόπος για να κατακτήσεις μια γυναίκα. Το ραδιόφωνο είναι η μεγαλύτερη παγίδα για τις γυναίκες [...]» (Λα Φοντέν, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.12).

Στην δεύτερη περίπτωση ανήκουν οι εκπομπές λόγου που σε ορισμένες περιπτώσεις συνδυάζονται και με συνομιλίες μέσα στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα. Οι εκπομπές λόγου αναφέρονται είτε σε πολιτικό σχολιασμό είτε σε σχολιασμό της κοινωνικής πραγματικότητας με την συμμετοχή των ακροατών, είτε σε σχολιασμό και αναφορές στην μουσική. Ο πολιτικός σχολιασμός μετά την μεταπολίτευση μετουσιώνεται σε συζήτηση για τον συνδικαλισμό: «…εγώ επειδή έχω μεγάλο νταλκά με τα συνδικαλιστικά από πολύ παλιά έκανα και κάποιες εκπομπές λόγου, φυσικά μετά την μεταπολίτευση εννοείται…»[192] Οι εκπομπές βέβαια έστω και αν αναφέρονται σε πολιτικό σχολιασμό πάντα συνδυάζονται και με μουσική «[...]

«Όχι(δεν απευθυνόμασταν σε συγκεκριμένο κοινό) , παίζαμε για όλους. Παίζαμε ξένο, παίζαμε λαϊκό, όσες ώρες είχαμε ελεύθερες και παίζαμε γιατί έχει τύχει να κάνουμε και 14 μέρες εκπομπή συνεχόμενη, χωρίς να σταματήσει καθόλου. Τέσσερα άτομα εναλλάσσαμε συνέχεια, θα πήγαινε ο ένας για ύπνο, πήγαινε στην δουλειά, ερχόταν από την δουλειά [...]» . (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.22). «Εγώ επειδή είχα πάντα τρέλα πολύ με την μουσική και επειδή όλη η πειρατεία στην Θεσσαλονίκη έπαιζε λαϊκά τραγούδια, εγώ έκανα αφιερώματα στην Jazz, στο Blues και έπαιζα ροκ τραγούδια. Κάθε βράδυ έκανα και διαφορετικό πρόγραμμα, είχα βραδιές με ελληνική μουσική. Ελληνική μουσική για μένα τότε ήταν ο Σαββόπουλος» (Music Hall, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.38). «Ως πειρατής και μη έχοντας το άγχος της επιβίωσης του ραδιοφωνικού σταθμού, μεταδίδαμε ξένη μουσική και μας άκουγε η νεολαία. Μας άκουγαν νέα παιδιά, συνομήλικοι μας, λίγο μεγαλύτεροι. [...] Ξεκίνησα κάποιες εκπομπές το βράδυ, μετά βάζαμε κάποιες κασέτες να γυρίζουν, η Οδοντιατρική που ήμουν φοιτητής άρχισε να ακούει και έγινε ένας πόλος έλξης ο σταθμός να βρεθούν άτομα της Οδοντιατρικής να συνεισφέρουν με εκπομπές στον σταθμό. Ήρθαν λοιπόν διάφορα παιδιά της Οδοντιατρικής που τους άρεζε και άκουγαν τις εκπομπές μου και πλαισίωσαν τις εκπομπές , είπαν θα πάρω εγώ αυτό το ωράριο, θα πάρεις εσύ το άλλο ωράριο, βγάλαμε ένα πρόγραμμα […]» (Λάμπρος, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.52&54). «Κανονικές εκπομπές με τηλέφωνα, με ακροατές. Και ήμουν από τους πρώτους που είχα συνδέσει το τηλέφωνο με το μηχάνημα και ακουγόταν οι ακροατές στον αέρα, από τους πρώτους ήμουν. Το είχαν κάνει σε όλη την Ελλάδα, ένας-δύο, οι άλλοι φοβόταν μην τους πιάσουν, εγώ δεν φοβόμουν μη με πιάσουν και με έπιασαν τρεις φορές [...] Και όταν λέω αγάπη εννοώ την φιλική αγάπη, δεν εννοώ ερωτική αγάπη, εννοώ ΑΓΑΠΗ, αυτήν που μα ς δίδαξε ο Χριστός, τέτοια αγάπη, να αγαπάς το πλησίον σου. Δώσε μου ένα παράδειγμα εκπομπής που έκανες. Τι έλεγες στις εκπομπές σου; Α, δεν έβγαζα λόγο. Ραδιοφωνία-Αγάπης, αυτό τα λέει όλα. Βγήκα έτσι για να δώσω παράδειγμα, για να ωθήσω κάποιον να πει αυτή είναι η αγάπη, τι είναι η αγάπη και όποιος αναλύσει τι είναι η αγάπη, τότε είναι ο πρώτος» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.85 -86). «Ε, αφιερώσεις, όχι, σπάνια(μετέδιδα). Κομμάτια ναι, έβαζα όταν μου ζητούσαν (Αργυρίου, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.222). «Συνήθως έβγαινα τα βράδια, σχεδόν κάθε μέρα 12 με 2, 12 με 3. Ο πομπός άνοιγε εκείνη την ώρα το βράδυ βέβαια, κάλυπτε ένα κομμάτι της Θεσσαλονίκης, συνεργαζόμουν με κάποιους φίλους [...]» (Melody Club, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ. 225). «Ναι, ήμουν μαθητής τότε, βέβαια. Δεν είχα χρόνο. Και ζήτησα και μου έδωσαν μια Κυριακή πρωί, δέκα, όχι ψέματα πιο αργά πρέπει να ήταν 11 με 1, κάπου εκεί πέρα μέσα ή 10 με 12, δεν θυμάμαι ακριβώς, εκείνες τις ώρες έκανα πάντως. Έβαζα τραγούδια, μουσική κανονικά, τότε ξέρεις μπορούσες να παίξεις σε όποια συχνότητα ήθελε[...]» (Νικήτας, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.237). «Όχι, στην αρχή κάποιες εκπομπές, όταν λέω εκπομπές, μόνο μουσική, μη φανταστείς τίποτα εξεζητημένα» (Μιχάλης, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.262). Παίζαμε μουσική, κάναμε εκπομπές και συνομιλίες, την ημέρα εκπομπές και την νύχτα γινόταν συνομιλίες μεταξύ ερασιτεχνών [...] «Και ξένα έβαζα και ελληνικά(μεταξύ 70-75). Ένα τραγούδι ελληνικό, ένα ξένο» (Blow Up, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.174). « [...] Το concept έλεγε πως βρέξει, χιονίσει, ζούμε, πεθαίνουμε, θα βγαίνουμε από τις 16.00 μέχρι τις 19.00 νομίζω κάθε μέρα, εκτός Σαββατοκύριακου, μπορεί να μην ήταν 16.00-19.00, δεν είμαι σίγουρος, μπορεί να ήταν 16.00-20.00, μπορεί να ήταν 17.00-20.00, δεν θυμάμαι, ίσως να θυμάται ο Νίκος. Είχαμε διαλέξει μια συχνότητα που ήταν ελεύθερη, δηλαδή δεν ακούγαμε κανέναν σοβαρό πάνω, τον 94 και εστιάσαμε εκεί [...]» (Πλόχωρας, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.201).

192 Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 74.

Σάββατο και Κυριακή κουβαλούσα κόσμο μέσα και κάναμε και ζωντανές εκπομπές. Είχα ένα θείο μου που έπαιζε χαβάγια και κιθάρα και βγάζαμε ζωντανές εκπομπές από το στούντιο μέσα και γινόταν της μουρλής το πανηγύρι στα τηλέφωνα και σε αυτά»[193] Ο σχολιασμός της κοινωνικής πραγματικότητας σε αυτή την δεύτερη κατηγορία εκπομπών του πειρατικού ραδιοφώνου μορφοποιείται μέσα από την συζήτηση με τους ακροατές για θέματα που αφορούσαν κατά βάση την νεολαία: «Talk radio, δεν υπήρχε talk radio τότε, τότε υπήρχαν οι συνομιλίες μεταξύ πειρατών ή τραγούδια και παρουσίαζαν τα τραγούδια διάφοροι τζόκεις. […]να κάτσει ο άλλος από τις 12 που ξεκινούσε η εκπομπή, γύρω στις 2.30 έκοβα την μουσική και μέχρι τις 7 μίλαγα με τους ακροατές, από τις 2.00-2.30 και μετά μέχρι της 7, χωρίς τραγούδια καθόλου»[194]. Πολλές φορές σε αυτή την κατηγορία εκπομπών ανήκουν και εκπομπές που σχολιάζουν με λιτό και σαφή λόγο την μουσική: «[...] είχαμε και λίγο και καθαρό λόγο […] Ε, με την μουσική ασχολούμασταν, το κοντό μας και το μακρύ μας με την μουσική»[195]

Επιπλέον, παραγωγοί του Ράδιο-Κιβωτός μιλάνε για τις λεγόμενες εκπομπές αντιπληροφόρησης που έκαναν που ήταν πολιτικές εκπομπές όπως επίσης και για την συνήθεια να γίνονται συλλογικές εκπομπές, εκτός από τις ατομικές.

> *[...] Το ζήτημα της κουλτούρας εμείς το βλέπαμε εντελώς διαφορετικά, δεν το βλέπαμε σαν μια διαχωρισμένη σφαίρα. Εμάς μας ενδιαφέρει ο τρόπος που ζούμε εμείς και ο τρόπος που ζούνε οι άλλοι, μέσα σ' αυτή τη ζωή παίζουν και τα τραγούδια, παίζουν και τα ποιήματα, παίζει και η λογοτεχνία, παίζουν και οι μαζικές κινητοποιήσεις. Μέσα στην σφαίρα της κουλτούρας μας ενδιέφεραν εκείνες οι πλευρές που κρατάνε μέσα τους σπίθες αντίστασης. Δεν θα παίζαμε στην Κιβωτό σκυλάδικα για παράδειγμα, παρά μόνο αν θέλαμε να τα χρησιμοποιήσουμε εντελώς ειρωνικά. Προφανώς δεν υπήρχε μια συγκεκριμένη γραμμή για την μουσική που θα παίξουμε και καλώς δεν υπήρχε. Είτε μιλούσαμε για μουσική είτε για λογοτεχνία ψάχναμε εκείνες τις εκφράσεις που βρίσκονταν μέσα σ' αυτό το ρεύμα της αντίστασης* (Σωκράτης, 2004)[196].

193 Ο.π., σελ. 76
194 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.191.
195 Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.250-251.
196 «Εγώ είχα ένα δίωρο την εβδομάδα που μερικές φορές επαυξάνονταν με ένα ακόμη δίωρο την εβδομάδα που έκανα με άλλους εκπομπή μαζί με ένα τρίωρο ή τετράωρο συνέλευσης την εβδομάδα. Στην πραγματικότητα ασχολιόμασταν πολύ με αυτό, με την προετοιμασία των εκπομπών, με διάφορα πρακτικά που πάντοτε υπήρχαν και τρεξίματα, με συζητήσεις. Το περιεχόμενο του σταθμού έβγαινε από το περιεχόμενο της κάθε εκπομπής και το σύνολο αυτών των εκπομπών. Οπότε η ποικιλία ήταν αρκετά μεγάλη. Το περιεχόμενο καθοριζόταν και από κάποιες πολύ γενικές αρχές όπως για το να συμμετέχει κάποιος στο σταθμό δεχόταν αντιεραρχικές αρχές, αντιεξουσιαστικές, αντισεξιστικές. [...] Τώρα για το πρόγραμμα του σταθμού, υπήρχαν εκπομπές που κάποιος θα μπορούσε να τις πει προσωπικές εκπομπές. Όλοι όσοι συμμετείχαν στο σταθμό είχαν δική τους εκπομπή ή έκαναν εκπομπή μαζί με κάποιον άλλο. Ήταν συχνό να μην έχουμε μόνο μια εκπομπή αλλά να κάνουμε εκπομπές μαζί με άλλους, εκπομπές συλλογικές, να κάνουμε τις λεγόμενες εκπομπές αντιπληροφόρησης που ήταν οι αμιγώς πολιτικές εκπομπές. Ο χαρακτήρας λοιπόν καθοριζόταν από

Στο περιεχόμενο του προγράμματος του πειρατικού σταθμού ανήκαν και οι διαφημίσεις. Στην Αθήνα οι διαφημίσεις στους πειρατικούς σταθμούς ξεκίνησαν «μετά το 75-76»[197] αλλά στην Θεσσαλονίκη διαφημίσεις υπήρχαν σε λίγους πειρατικούς σταθμούς και αρκετά μεταγενέστερα, λίγο πριν δηλαδή την «ελεύθερη ραδιοφωνία». Ο Φίλης, πειρατής που εξέπεμψε πρώτα στην Αθήνα και μετά στην Θεσσαλονίκη περιγράφει χαρακτηριστικά: «[...] Εγώ μπορώ να σου πως εκείνη την εποχή, πριν βγει το Π.Δ., έκανα αυτό που έκαναν κάποιοι πειρατές στην Αθήνα με τις διαφημίσεις, ξεκίνησα από το 85, το 84 ήρθα στην Θεσσαλονίκη, ήρθα για την έκθεση και έμεινα στην Θεσσαλονίκη. Κυριολεκτώ [...]Όχι ,δεν λεγόταν τίποτα. Διαφημίσεις και μουσική. Δεν υπήρχε χαρακτηριστικό [...]»[198]. Η διαφήμιση στους πειρατικούς σταθμούς είχε ωστόσο και άλλη μορφή, εκτός από το κλασικό διαφημιστικό μήνυμα, η διαφήμιση είχε και την μορφή της χορηγίας μέσα στις εκπομπές που αποτελούσε έναν έμμεσο τρόπο διαφήμισης για την επιχείρηση που έκανε την χορηγία με την μορφή δώρων προς το κοινό. Μέσα στην αφήγηση υπάρχει σαφής αναφορά στους χορηγούς: «[...] Είχα και τους λεγόμενους σπόνσορες εδώ που τα λέμε, ξέρεις, είχα τα δώρα, προσφορές, έπαιρνε ο κόσμος, έδινε προσφορές για να γίνει φυσικά και η διαφήμιση, από το τάδε μαγαζί αυτά τα δώρα, το τάδε μαγαζί προσφέρει αυτά τα δώρα αξίας τόσο, υπήρχαν αυτά τα πράγματα. Είχαμε μπικίνι-πάρτι, μόδα, διαγωνισμό χορού [...]»[199]. Συμπερασματικά η διαφήμιση στους πειρατικούς σταθμούς είχε την μορφή και των διαφημιστικών μηνυμάτων αλλά και της χορηγίας και σύμφωνα με την αφήγηση εμφανίστηκε πρώτα στην Αθήνα και μετά από μια δεκαετία περίπου κα ι στην Θεσσαλονίκη,

Στο τελευταίο στάδιο του πειρατικού ραδιοφώνου, το περιεχόμενο του ραδιοφωνικού προγράμματος θυμίζει επαγγελματικό ραδιόφωνο. Σε ένα αρχικό στάδιο κάποιοι πειρατές συνεργάζονται μεταξύ τους, αναμεταδίδοντας ο ένας τον άλλο για να υπάρχει συνεχής ροή στο πρόγραμμα. Σε ένα μετέπειτα στάδιο νοικιάζουν έναν χώρο, συνεργάζονται 4-5 ή και περισσότεροι πειρατές και φτιάχνουν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ραδιοφωνικής ροής. Οι «Μουσικές Επιλογές»

όλα αυτά μαζί. Σε μια προσωπική εκπομπή για παράδειγμα μπορούσε ο καθένας να έβγαζε τον πόνο του, σαν να έβγαζε μια έκφραση καλλιτεχνική. Σε μια άλλη εκπομπή μπορεί να έβγαζε κάτι εντελώς διαφορετικό σαν ύφος. Εμένα δεν μ' αρέσει να το διαχωρίζω αυτό(το πολιτικό από το καλλιτεχνικό στίγμα), δεν πιστεύω πως είναι και πολύ διαχωρισμένο. Θέλω να πω ότι είτε έκανα μια προσωπική είτε μια πολιτική εκπομπή το ίδιο πράγμα είχα να βγάλω. Οι ίδιες ανησυχίες υπήρχαν, η ίδια οπτική απέναντι σ' αυτές υπήρχε οπότε δεν διαχωρίζονται αυτά απλά αποτελούν άλλα οχήματα εκφράσεων, με άλλο τρόπο λες τα ίδια πράγματα. Σίγουρα όλος ο κόσμος εκεί πέρα δεν κινιόταν με τον ίδιο τρόπο και είναι λογικό αυτό και αυτό μας άρεζε κιόλας. Υπήρχε διαφορετικός κόσμος με διαφορετικό χαρακτήρα, με διαφορετικό ύφος κλπ, φυσικά όταν μιλάμε για ομάδες 25 –30 ανθρώπων εννοείτε πως έτσι γίνεται. Οπότε κάποιες εκπομπές μπορεί να έδιναν μεγαλύτερο βάρος στην μουσική. Εννοείται πως ένα μέσο σαν το ραδιόφωνο καθορίζει πράγματα. Η μουσική παίζει έναν ρόλο ούτως ή άλλως. Πολύς κόσμος που συμμετείχε εκεί πέρα είχε μια ιδιαίτερη σχέση με την μουσική» (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.46,48,50). «Επειδή ήμουν 7 χρόνια σχεδόν στην Κιβωτό έκανα διαφορετικές εκπομπές, από ενημερωτικές μέχρι και ψυχαγωγικές» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.67).

197 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.23.
198 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 25.
199 Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.277.

δημιουργήθηκαν τον Οκτώβρη του 1987 από την συγχώνευση των πειρατικών σταθμών της Δυτικής Θεσσαλονίκης «Μουσικές Ξεναγήσεις», «Μουσικό Κλάμπ», «Μπολερό», «Ράδιο-2» και είχαν δεκαοχτάωρα καθημερινά προγράμματα με εκπομπές για πανκ μουσική («Μουσικός Παροξυσμός»), αγγλόφωνες εκπομπές, εκπομπές αφιερωμένες στους ακροατές μέσω της αλληλογραφίας, δημοσιογραφικές εκπομπές με νέα της πόλης και εβδομαδιαία αφιερώματα στον κινηματογράφο και στο θέατρο (http://www.lalos.gr/default.asp?id=76&ACT=5&content=91&mnu=76, Ημερομηνία Επίσκεψης, 2.11.2007). Οι χαρακτηριστικότερες τέτοιες προσπάθειες στο πειρατικό ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης ήταν οι «Μουσικές Επιλογές», το «Ράδιο Θεσσαλονίκη», ο «Μουσικός Δίαυλος», το «Κοσμοράδιο», το «Πανόραμα 86», και οι «16 ώρες Θεσσαλονίκη».

> *Μουσική, λίγες ώρες την ημέρα [...] Εγώ έπαιζα ξένη μουσική, όταν ήμουνα μόνος μου. Το καλοκαίρι όμως του 86 έβαλα και λίγο ελληνική μουσική δηλαδή Καρβέλα και τέτοια πιο ποπ ελληνικό τραγούδι [...] .Το Σεπτέμβρη του 86 αφού μας άρεσε αποφασίσαμε να κάνουμε το Πανόραμα 86, το οποίο κράτησε για ενάμιση δύο χρόνια με συνεχόμενες εκπομπές και με πάρα πολλά παιδιά που μας πλαισίωσαν στις εκπομπές που κάναμε ραδιόφωνο ή θέλανε να μάθουν και έμειναν μαζί μας. Φτάσαμε να κάνουμε εκπομπές για όλο το 24ωρο και είχανε και ελληνικές εκπομπές τον Ανδρέα Ρηγόπουλο, αλλά το μεγαλύτερο κομμάτι ήταν ξένη μουσική, γιατί τα περισσότερα παιδιά ήμασταν με ρίζες από μουσική Αγγλίας, Αμερικής κ.λ.π.* (ABC, 2005).
>
> *Και ροκ, αλλά μετά το άλλαξα το έκανα Ράδιο 2 και έβαζα ότι ήτανε της εποχής. Ότι τότε παιζόταν στα ραδιόφωνα, στα κλαμπ, είτε αυτό λεγόταν μουσική, είτε λεγόταν ραπ, είτε λεγόταν απλά ροκ, το mainstream στυλ της εποχής [...] Και μετά σιγά, σιγά γινόταν συλλογικές προσπάθειες από πολλά παιδιά ραδιοφώνου που μαζευόμασταν και κάναμε αναμετάδοση ο ένας στον άλλο, και υπήρχε μια συνεχής ροή εκπομπών σε 4 ή 5 διαδοχικές συχνότητες. Δηλαδή ήμασταν 4 ή 5 άτομα. Ξεκινούσαμε από τις 8 η ώρα το πρωί. Ο ένας έκανε εκπομπή από τις 8 ως τις 12, όπως γίνεται σ' ένα σημερινό ραδιόφωνο, απλά ήταν σε άλλη συχνότητα. Αλλά ο ένας αναμετέδιδε τον άλλο και όποτε ερχόταν η σειρά του ενός έκανε την εκπομπή του. Αυτό ήταν το δεύτερο βήμα. Το τρίτο βήμα, μετά από αρκετά χρόνια, αντί να έχει ο καθένας το δικό του σταθμό φτιάχναμε με κάποιους «χρηματοδότες» έναν πολύ μεγάλο πομπό. Νοικιάζαμε διάφορους χώρους και στήναμε ερασιτεχνικά ένα επαγγελματικό ραδιόφωνο και είχαν ξεκινήσει οι εκπομπές. Έτσι ξεκίνησε ερασιτεχνικά το επαγγελματικό ραδιόφωνο στη Θες/νίκη. Δηλαδή υπήρχαν σπίτια που μαζευόμασταν 10-15 άτομα και γινόταν*

η κανονική ροή του ραδιοφώνου, δηλαδή δεν είχε να ζηλέψει τίποτε από ένα σημερινό σύγχρονο ραδιόφωνο. Απλώς σήμερα τα μηχανήματα, οι πομποί, οι κονσόλες, τα CD, τα πικάπ είναι σε διαφορετικές τιμές, αλλά η μουσική είναι μουσική [...] .Μιλούσαμε πάρα πολύ(στις εκπομπές). Δίναμε και το τηλέφωνο του σπιτιού μας (Ράδιο Ρόκερ, 2005)[200].

Οι μουσικές επιλογές των ραδιοπειρατών ποικίλλουν. Ένας μεγάλος αριθμός πειρατών επιλέγει την ελληνική μουσική και συγκεκριμένα το παλιό λαϊκό ελληνικό τραγούδι. Προσπαθώντας να προτείνουν κάτι διαφορετικό από το κρατικό ραδιόφωνο, οι ραδιοπειρατές έρχονται να συμπληρώσουν τις μουσικές επιλογές στα

200 «[…]Γιατί ήμουν φοβερά ψαρωμένος και μιλούσα πάρα πολύ αργά (σέρνει την φωνή του). «Και τώρα θα ακούσουμε ένα τραγούδι» παύση 10'' «των Iron Maiden» παύση άλλα 10'' «το οποίο λέγεται», το ακούω και μου έρχεται να πεθάνω τώρα ας πούμε επειδή μιλάω πιο γρήγορα τώρα, βιάζομαι να πω περισσότερα πράγματα και έτσι ξεκίνησε η ιστορία. […]Νομίζω ξεκινούσε στις 8,7,6 η ώρα το πρωί ως τις 3 το βράδυ, κάπου τόσο. Έπαιζε αρκετές ώρες, δεν μπορούσαμε να έχουμε 24ωρο πρόγραμμα. Αν ήταν κανείς πολύ ορεξάτος, μπορεί να καθόταν όλο το βράδυ να έκανε εκπομπή, το κάνανε μερικοί και εγώ το έχω κάνει κατά καιρούς αλλά ξέρεις αν είχες εκπομπή 12-3, τελείωνες 3 η ώρα, έκλεινες την εκπομπή «Ευχαριστώ πολύ, καληνύχτα σας», έκλεινες τους πομπούς, το μηχάνημα, όλα., σπίτι σου μετά. […] Κανονικά, φύσημα μετά» (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.148 &153). «[...] Το concept κόλλησε παρόλο που ακούγαμε εντελώς διαφορετική μουσική με τον Νίκο, δεν πείραζε ο ένας του αλλουνού, λίγο πολύ και οι δύο ρίχναμε νερό στο κρασί μας, αλλά το γουστάραμε πολύ αυτό. Μετά όταν ήταν να κάνουμε κάτι μεγαλύτερο μπήκαν στην παρέα δύο άλλοι, ο Μανώλης ο Δελής, ο οποίος μας είχε δώσει το μηχάνημα και ο Τάκης ο Αγγέλου, κατά κόσμο Γκεμιτζής και σκεφτήκαμε να κάνουμε κάτι μεγαλύτερο, να μην βγαίνουμε 3 ώρες την μέρα, να βγαίνουμε πολλές ώρες κάθε μέρα. Για να το κάνουμε αυτό, ήμασταν τέσσερις, θα έπρεπε να βάλουμε κάποια χρήματα για να βάλουμε ένα μεγάλο μηχάνημα, το οποίο έβγαινε από ένα άλλο μέρος, γιατί από το σπίτι μου είχαμε δοκιμάσει σε κάποια φάση είχαμε πολλές αντιδράσεις από τους γείτονες, με το δίκιο τους οι άνθρωποι είχαν προβλήματα με την τηλεόρασή τους, οπότε είπαμε θα νοικιάσουμε ένα σπίτι. […]Το απόγευμα, 4-7 και σαν Μουσικός Δίαυλος θα βγαίναμε από τις 9 π.μ. ως τις 9 μ.μ. κάθε μέρα, οπότε problem. Αφήνω τους παρατρεχάμενούς μου, δηλαδή τον Νίκο τον Τερζόγλου να βρει σπίτι, βρίσκει, γι' αυτό σου λέω ήμουν λίγο (κάνει έναν μορφασμό με το χέρι στην μύτη που παραπέμπει σε σνομπ) να ασχολούμαι με αυτά, θα τρέξει ο Νίκος, θα βρει. Βρήκε ο άνθρωπος ένα σπίτι στην Άνω Πόλη, Δωδώνης 1, από εκεί εκπέμψαμε από την 1η Σεπτέμβρη του 1986 μέχρι γύρω στις 18 Δεκέμβρη της ίδιας χρονιάς, ένα τρίμηνο. Εντωμεταξύ, είχα εισηγηθεί μετά τον πρώτο μήνα να βάλουμε στην φάση σαν συνεργάτη τον Στάθη τον Παναγιωτόπουλο. Ο Στάθης και εγώ γράφαμε τότε στο Ποπ και Ροκ, έτσι γνωριστήκαμε, γράφαμε και οι δύο, είχαμε κερδίσει στον ίδιο διαγωνισμό του Ποπ και Ροκ, ο Στάθης έγραφε για χέβυ μέταλ, εγώ έγραφα για ανεξαρτησίες. Γνωριστήκαμε και κάποια στιγμή τον είδα σε κάτι ηλεκτρονικά, ακριβώς κάτω από το Berlin και ερχόμουν από εκπομπή θυμάμαι εγώ, μόλις είχα τελειώσει την εκπομπή μου 6-9 είχα εκείνη την μέρα. Α, ναι, τέσσερις άνθρωποι έτσι, ο πρώτος 9-12, ο δεύτερος 12-3 , ο τρίτος 3-6, ο τέταρτος 6-9. Οπότε σκεφτόμουν αν πάρουμε και τον Στάθη, θα έχουμε 9-12, οπότε από τις 9 το πρωί μέχρι τις 12 το βράδυ αυτό είναι μεγάλη φάση. Αυτό είναι καλή δουλειά, δηλαδή η πόλη μας ακούει κάθε μέρα. Το γουστάραμε αυτό, πάρα πολύ ωραία. Πήγαινα και εγώ, έπαιρνα το λεωφορειάκι για να πάω, άκουγα από τις βιτρίνες των καταστημάτων, μέσα μουσική είχαν τον Δίαυλο, αισθανόμουν πολύ ωραία. Εκείνη την εποχή δεν υπήρχε μόνο ο Δίαυλος, υπήρχε το Πανόραμα 86, το Ράδιο Θεσσαλονίκη, το οποίο Θεσσαλονίκη έβγαινε λίγες ώρες και το 16 ώρες Θεσσαλονίκη το οποίο μετά έγινε 24 ώρες Θεσσαλονίκη. Λοιπόν, αυτήν την περίοδο λοιπόν παίζουν 4 ραδιόφωνα, τα μεγάλα ραδιόφωνα, γιατί εκτός από μας και άλλοι είχαν την ιδέα να φτιάξουν κάτι με πολλούς μαζί, δηλαδή ταυτόχρονα έγινε αυτό.[...]. Το 84 κάναμε αστεία σποτ, τα οποία ήταν πραγματικά αστεία, δηλαδή αυτοσαρκαζόμασταν, αλλά επαγγελματικά φτιαγμένα σχεδόν, προσπαθούσαμε να τα ηχογραφήσουμε πολλές φορές μέχρι να πετύχουμε το τέλειο αποτέλεσμα, το οποίο είχε στοιχεία σάτιρας, είχε από πράγματα που μου άρεζαν, από Αδελφούς Μάρξ, δεν έπαιρνα πηγές, σου μιλάω για την έμπνευση, και όχι από Χάρυ Κλυν, περισσότερο σουρεαλιστικό χιούμορ. Το οποίο με ανάμεικτα συναισθήματα είδα πολύ αργότερα ότι χρησιμοποιήθηκε στις διαφημίσεις, φυσικά δεν άκουσα από τα δικά μου σποτ [...]» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.201 - 202).

ερτζιανά και να δώσουν μια καινούρια διέξοδο στους ακροατές. Ο Φίλης αναγνωρίζει πως «[...] Ήταν φτωχό από πλευράς τραγουδιών το κρατικό ραδιόφωνο, δεν είχε εκπομπές και ο κόσμος έπεσε με τα μούτρα στο λαϊκό το ραδιόφωνο που πρόσφεραν οι ραδιοερασιτέχνες [...]»[201] .Κάποιοι από αυτούς επιλέγουν να παίξουν ποιοτική ελληνική μουσική ή το προοδευτικό τραγούδι όπως το αποκαλούν και αναφέρονται στο έντεχνο ελληνικό τραγούδι. Μερικοί επιλέγουν να κάνουν την δική τους αντίσταση μέσα από τα τραγούδια και να εστιάσουν σε έναν πολιτικό σχολιασμό μέσω των τραγουδιών που επιλέγουν να μεταδώσουν. Χαρακτηριστική είναι η σύγκριση που γίνεται μέσα στην αφήγηση μεταξύ των μουσικών επιλογών που επιλέγει να μεταδώσει η κρατική ραδιοφωνία και των μουσικών επιλογών των ραδιοπειρατών «Το 70 η ΕΡΤ έπαιζε χαζοιταλικά τραγουδάκια και τα γνωστά τραγούδια της εποχής όπως τραγούδια του Γιώργου Καλαϊτζή που παίχτηκε για ένα μήνα και μετά μπήκε και σ' αυτό αυτοκόλλητο. Εμάς μας ξέφευγε και αργά ένας Θεοδωράκης, λίγο πριν κλείσουμε»[202]. Θα μπορούσε να ληφθεί ως χαρακτηριστικό παράδειγμα η μετάδοση των ρεμπέτικων τραγουδιών τα οποία αντιμετώπισαν την δυσπιστία κύκλων διανοουμένων και πολιτικών καθώς θεωρήθηκαν ότι υπονόμευαν την κοινωνική και ηθική τάξη. Το ρεμπέτικο τραγούδι συνδεδεμένο λόγω του περιεχομένου του και των κοινωνικών του καταβολών με την αστική υποκουλτούρα των ρεμπετών, θεωρήθηκε συνδηλωτικό και υποκινητικό κοινωνικά απαράδεκτων στάσεων και συμπεριφοράς, ενός ιδιαίτερου τρόπου ζωής χαρακτηριζόμενου από την παρανομία, την κατανάλωση χασίς και γενικότερα αντικοινωνικές αξίες και κατά συνέπεια υπέστη διώξεις και λογοκρισία (Σοφός, 1995:146 - 147).

Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως τότε οι ραδιοπειρατές διέθεταν μεγάλη επιρροή μια και γνωστά ονόματα της μουσικής τους προσέγγιζαν για να μεταδώσουν τους δίσκους τους.

> *Παλιό λαϊκό, όπως όλοι τότε. Και το τηλέφωνο πήγαινε σαν τρελό στην κυριολεξία [...] [...] Μετά εγώ, όπως είπε και ο Αργύρης δεν εκσυγχρονίστηκα σε τραγούδια. Συνέχιζα να βάζω το παλιό λαϊκό [...] Και τελευταία έκλεισα την καριέρα μου, για να το πω έτσι και έβγαινε «Ρεμπέτης». Έπαιζα παλιό λαϊκό και ρεμπέτικα [...] Υπήρχε το τραγούδι με το οποίο εκφραζόντουσαν ορισμένοι ραδιοερασιτέχνες:*
>
> *«Εγώ είμαι δημοκράτης» ήταν του συγχωρεμένου του Στράτου και ρίχνανε ορισμένες μπηχτές με τραγούδια, δηλαδή για να το βάλεις αυτό το τραγούδι χρειαζόταν πολύ θάρρος. «Εγώ είμαι δημοκράτης και με ζηλεύουνε πολλοί, και τα δικαιώματά μου [...] » Υπήρχε και σε ένα άλλο τραγούδι που έλεγε: «Ρεμπέτικη κυβέρνηση θα κάνω στην Ελλάδα. Θα διώξω τις βάσεις τους θα φύγω και από το ΝΑΤΟ για να είμαστε εμείς από πάνω και αυτοί να ναι από κάτω» Εγώ σε*

201 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.18.
202 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.41.

πληροφορώ ότι το τραγούδι αυτό το είχα βάλει. Διακινδύνευσα γιατί έριχνε, εκφραζόταν. Αλλά κανένας δεν τολμούσε να εκφραστεί κομματικά ότι εγώ ανήκω [...] (Σαμουήλ, 2005).

Παίζαμε ως επί το πλείστον τα ρετρό τα τραγούδια. Έπαιζαν και ρεμπέτικα αλλά ως επί το πλείστον έπαιζαν και αυτά τα τραγούδια που παίζονταν με την χαβάγια. […](η χαβάγια) Είναι ένα στυλ, σαν κιθάρα είναι μεν αλλά είναι αυτό που χρησιμοποιούν σε κάποιες πολιτείες της Αμερικής. Είναι πολύ ωραίο. Έπαιζαν και τραγούδια ρετρό έτσι, είχαν και καλή φωνή αυτοί, ήταν και ολόκληρο συγκρότημα. Πήγαιναν σε κάποιες ταβέρνες μεταξύ τους και τραγουδούσαν και χόρευαν εκεί από μόνοι τους σαν ιδιώτες όχι σαν επαγγελματίες, το είχαν στο πετσί τους, το μεράκι τους ήταν και τους έφερνα κάθε Σάββατο και Κυριακή και έκαναν πρωί σε μένα εκπομπή και μεταδιδόταν ζωντανά στον αέρα και γινόταν όπως φαντάζεστε, ήταν κάτι πρωτόγνωρο τότε αν θέλετε [...] (Σάκης, 2005)[203].

Πολλοί ραδιοπειρατές επιλέγουν να μεταδώσουν ξένη μουσική όλων των ειδών, ροκ, ποπ, μπλουζ, ντίσκο, γενικότερα και ξένη εμπορική μουσική της εποχής. Η επιλογή της ξένης μουσικής γίνεται για μεταφερθεί το κλίμα της δεκαετίας του 60 που υπήρχε σε Αμερική και Ευρώπη και με την καθυστέρηση της δικτατορίας η Ελλάδα δεν είχε την ευκαιρία να την εισπράξει τότε. Μέσα στην αφήγηση γίνεται αναφορά και στο γεγονός πως όπως συνέβη με την λαϊκή μουσική έτσι και με την

203 «Λαϊκά. Διάφορα λαϊκά έπαιζα και έτσι ξεκινήσαμε. Όταν έγινε όμως η ελεύθερη ραδιοφωνία μας τα χάλασε. Τότε σταμάτησε η ελεύθερη ραδιοφωνία και άρχισε ο επαγγελματισμός» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005 Παράρτημα ΙΙ, σελ.84). «Συνήθως ελληνικά παίζαμε, πιο πολύ, αναλόγως βέβαια. Είχε τότε εκείνο το παλιό το λαϊκό που λέγαμε [...] Εγώ λαϊκό ρεπερτόριο έπαιζα, σήμερα αυτοί που είναι οι τραγουδιστές οι βεντέτες οι μεγάλες, κάποτε μας παρακαλούσαν να τους βάλουμε τους δίσκους τότε. Τότε δεν είχαν τις τηλεοράσεις, τα κανάλια, υπήρχε ένα ΕΡΤ.1, ΕΡΤ.2 και δεν μπορούσαν αυτοί να βάλουν εκεί πέρα, ήταν πολύ ακριβά και ερχόταν σε μας, μας πλεύριζαν ονόματα μεγάλα που αν στα πω θα τρελαθείς, δεν θέλω να πω ποια είναι τα ονόματα, σήμερα είναι οι πρώτες φίρμες της Θεσσαλονίκης και ερχόταν και μας παρακαλούσαν, πως παρακαλάει ένας ζητιάνος να του δώσει ένα φράγκο και σήμερα έχουν γίνει οι μεγαλύτερες φίρμες και εμείς που ήμασταν, μείναμε εμείς που ήμασταν. Δεν πειράζει, εμείς μείναμε όμως αγνοί, ωραίοι, αυτοί ας τους, καθένας είναι με την τύχη του. […] Τότε ο Καραβισές που σήμερα είναι ένα πολύ μεγάλο πρόσωπο μέσα στα δικαστικά έβαζε μουσική ξένη, ο Ατλάντικ έβαζε ξένη μουσική, εγώ έβαζα λαϊκά, εγώ το παιδί του Βορρά τότε βάζαμε άλλα προγράμματα, βάζαμε λαϊκό» (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.160,168,174). «Στο Εναλλακτικό παίζαμε ελληνική μουσική, παίζαμε την ελληνική ροκ, Παπακωνσταντίνου, Ρακιντζή και τέτοια. Ήταν η ελληνική ροκ που μετεξελίχθηκε σε αυτά που ακούγονται τώρα [...] Ρουβάς, Βανδή. Στην ξένη μουσική παίζαμε τις επιτυχίες» (Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.7). «Ξεκινούσε το πρόγραμμα 7 το πρωί και τελείωνε 6,7 ή και 8 το βράδυ. Με πολύ καλή επιλογή μουσικής, θυμάμαι τότε τους Κατσιμιχαίους, ήταν τότε το προοδευτικό τραγούδι, δεν ξέρω αν το θυμάσαι το προοδευτικό τραγούδι; […]Το έντεχνο σήμερα, τότε ήταν το προοδευτικό, έτσι το λέγαμε εμείς. Παίζαμε πάρα πολύ τέτοιο τραγούδι, έντεχνο. Είχα την μεγαλύτερη ακροαματικότητα στην Θεσσαλονίκη» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.26).

ξένη δεν ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής στα προγράμματα του κρατικού ραδιοφωνικού σταθμού τότε και έτσι οι ραδιοπειρατές καινοτομούν με την εισαγωγή της ξένης μουσικής στο ραδιοφωνικό τους πρόγραμμα: «[...] Γιατί εμείς ζήσαμε επί δικτατορίας ακόμη που ξένα τραγούδια δεν ακουγόταν στην Ελλάδα, αλλά εμείς ακούγαμε. Και εμείς θέλαμε να τα παίξουμε, να τα κάνουμε γνωστά. Και τα τραγούδια που αγαπήσαμε ήταν ξένα»[204].

> *Εγώ έβαζα ξένη μουσική, ο Λευτέρης είχε αδυναμία στο μπλουζ, κάποιοι άλλοι έπαιζαν ελληνικά τραγούδια, κατά βάση όμως ξένη. Είμαστε στην περίοδο που στην Ελλάδα εισπράττουμε την έκρηξη της νεολαίας της δεκαετίας του 60 και τον πρώτο χρόνο της δεκαετίας του 70 σε Ευρώπη και Αμερική. Εμείς ερχόμαστε καθυστερημένοι λοιπόν και πέφτει και η χούντα, επομένως από το 84 και μετά εμείς παρουσιάζουμε όλα αυτά τα ρεύματα μουσικής, ντυσίματος, τρόπου ζωής Αμερικής και Ευρώπης της δεκαετίας του 60. [...] Ροκ, ποπ, δεν σταματούσα εγώ σε συγκεκριμένες μουσικές, έπαιζα οτιδήποτε εμπορικό μπορεί να ακουστεί και να [...]* . (Melody Club, 2005)[205].

Κοντά στις δύο μεγάλες κατηγορίες πειρατών, των πειρατών που μεταδίδουν ελληνική και των πειρατών που μεταδίδουν ξένη μουσική, έρχεται να προστεθεί μια τρίτη κατηγορία που αποτελείται από τους ραδιοπειρατές για τους οποίους το

204 Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 108.

205 «Εγώ έκανα από την αρχή που ξεκίνησα, γιατί μαζί με αυτούς ξεκίνησα και επειδή έβλεπα ότι έπαιζαν αυτή την συγκεκριμένη μουσική, έβαζα και εγώ την ίδια μουσική, ξένη μουσική, ξένη μουσική με ότι καλύτερο κυκλοφορούσε τότε την δεκαετία του 70 κλπ κλπ […]Ροκ, ποπ και ντίσκο αν θέλεις όλα μαζί ανάμικτα, εξαρτάται την μέρα, την διάθεση και όλα αυτά, κατάλαβες; [...] Ναι, ναι, πάντα την ίδια μουσική, με το ελληνικό ρεπερτόριο δεν έχω ασχοληθεί ποτέ, μου αρέσει το ακούω, αλλά στο ραδιόφωνο αυτό μου έβγαινε πάντα, ήταν τα ακούσματα, ξέρεις ότι ακούσματα έχεις, είναι η μουσική παιδεία που λένε. Και στο σπίτι τέτοια μουσική ακούγαμε γιατί σου είπα οι αδελφές μου πιο μεγάλες, ήταν μέσα στα πράγματα, άκουγαν πολύ μουσική στο σπίτι και θυμάμαι ότι μόνο ξένους δίσκους έπαιρναν, ελληνικούς δεν παίρνανε και οι δίσκοι υπήρχαν» (Νικήτας,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.238). «Έπαιζα κυρίως ξένα τότε. Μι τέμπο και κάποια ακουστικά κομμάτια. Έπαιζα και πιο ροκ fm, αλλά ροκ περισσότερο που τα ονομάζαμε εμείς εδώ Ανταλκ κομμάτια, σώου» (Αντώνης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.103). «Αφιερώματα έκανα μουσικά. Και θυμάμαι μάλιστα και κάποια συγκροτήματα Spandau Ballet, Simple Minds, Bruce Springsteen κλπ. Καθόμουν, έψαχνα τα περιοδικά, είχε τους δίσκους ο Μανόλης, έφερνα και εγώ κάποιους από το σπίτι και έκανα αφιερώματα τέτοια δηλαδή εξειδικευμένη εκπομπή» (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.181) «Ροκ. Εναλλακτικό ροκ το λένε τώρα. [...]Ναι, ίδια(μουσική έβαζα πάντα), ελληνικά δεν έβαζα ποτέ. Και η ξένη μουσική είναι τεράστια, και παλιά και καινούρια, πιο πολύ καινούρια, πάντα μου άρεζε να παίζω καινούρια, έτρωγα όλα τα λεφτά μου σε δίσκους» (Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.219). «Ξένη, ξένη [μουσική έπαιζα]. Την δεκαετία του 80 η ξένη μουσική ήταν κορυφή, άστο το τώρα [γελάει]» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.273). «Πολλά είδη (μουσικής) παίζαμε. Κοίταξε η Κιβωτός είχε από το ξεκίνημα της έναν χαρακτήρα πρωτοποριακό όσον αφορά την μουσική και άλλα πράγματα επίσης. Θεωρούνταν ένας ψαγμένος σταθμός. Κάποια περίοδο ακούγονταν εκεί πέρα μουσικές που δεν πολυπαίζονταν αλλού. Η μετά το ροκ φάση, τα ανεξάρτητα και τέτοια πράγματα που εκείνη την περίοδο δεν ακούγονταν και παντού, παίζονταν στην Κιβωτό» (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.48).

πέρασμα από την ελληνική στην ξένη μουσική ή και ο συνδυασμός των δύο ήταν γεγονός μια και «η μουσική είναι μια»[206] και όλα τα μουσική είδη επιδέχονται συνδυασμού. Μέσα στην αφήγηση ο συνδυασμός ελληνικής μουσικής και ξένης αιτιολογείται είτε λόγω των αιτημάτων των ακροατών, είτε λόγω «της στιγμής»[207] και της διάθεσης του ραδιοπειρατή, είτε λόγω της διαθεσιμότητας των δίσκων που υπήρχαν στην δισκοθήκη του ραδιοπειρατή.

> *[...] Τότε ήταν ελεύθερες οι συχνότητες. Ελεύθερες εντός εισαγωγικών δηλαδή δεν υπήρχε ο επαγγελματισμός, ήταν μόνο η διασκέδαση. Ούτε διαφημίσεις, ούτε χώρος, ούτε τίποτα. Έπαιζα ξένη μουσική και τα πρωινά παλιά λαϊκά*
>
> *Οι ακροατές συνήθως μας ζητούσαν τραγούδια. Εγώ τότε έπαιζα κομμάτια εισαγωγής, ξένα, τα οποία παίζανε τότε οι discos. Με κάνανε τότε αναμετάδοση και άλλοι σταθμοί με κομμάτια που τους έβαζα και γενικά ο κόσμος χαιρότανε, γιατί δεν υπήρχαν διαφημίσεις. Άκουγαν καθαρά τραγούδια, αυτά που θέλανε να ακούσουν* (Κώστας, 2005)[208].
>
> *Και ξένη και ελληνική. [...] Υπήρχαν κάποιες επιθυμίες, κάποιες ζητήσεις κομματιών και ανάλογα δηλαδή παίζαμε. Αν ζητούσε κάποιος λαϊκά, είχαμε και λαϊκά, είχαμε και ξένα* (Blow Up, 2005).
>
> *Μουσική όταν ήθελα να παίξω ότι είχα μπροστά μου και ελληνικά και ξένα, τα πάντα, δεν κάναμε επαγγελματικά εκπομπές όπως είναι τα ραδιόφωνα για να πούμε ότι αυτός ο σταθμός παίζει ελληνικά, αυτός ο σταθμός παίζει ξένα ή είναι της τρέλας αυτά, της στιγμής, όπως σου έρθει* (Πύργος Ισχύος, 2005)[209].
>
> *[...]Ότι είχα στην αρχή κάτι ελληνικά, ότι είχα(έπαιζα). Στην διάρκεια βέβαια τελειοποίησα τους πομπούς, οι εκπομπές έγιναν καθημερινές, συγκεκριμένες ώρες και με μεγάλη γκάμα μουσικής [...] Ναι, μετά ξένο, μετά ξένο, στην διάρκεια ξένο και να σου πω έτσι κάποια βράδια άνοιγα ανώνυμα με ελληνικά, κάτι Βοσκόπουλους, κάτι Πουλόπουλους και τέτοια* (Μιχάλης, 2005)[210].

206 Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ,σελ. 213.

207 Πύργος Ισχύος, Παράρτημα ΙΙ,σελ.178.

208 Το Κώστας είναι το πραγματικό όνομα του ραδιοπειρατή ο οποίος όμως επέλεξε να διατηρήσει την ανωνυμία του ως προς το επώνυμο του.

209 Το Στέλιος Ξαντινίδης είναι το πραγματικό ονοματεπώνυμο του ραδιοπειρατή ενώ ένα από τα ψευδώνυμα που χρησιμοποιούσε ήταν Πύργος Ισχύος.

210 «Όχι [δεν απευθυνόμασταν σε ένα συγκεκριμένο κοινό], παίζαμε για όλους. Παίζαμε ξένο, παίζαμε λαϊκό, όσες ώρες είχαμε ελεύθερες και παίζαμε γιατί έχει τύχει να κάνουμε και 14 μέρες εκπομπή συνεχόμενη, χωρίς να σταματήσει καθόλου. Τέσσερα άτομα εναλλάσσαμε συνέχεια, θα πήγαινε ο ένας για ύπνο, πήγαινε στην δουλειά, ερχόταν από την δουλειά [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.22) «Ναι, αρκετά. Αρχικά είχα αρχίσει με παραδοσιακή μουσική, ελληνική και ξένη, αυτό που ονομάστηκε έθνικ. Αρχικά με ελληνική και στην συνέχεια περισσότερο με έθνικ, τώρα στις μουσικές εκπομπές αυτά. Τώρα έκανα και άλλες εκπομπές που ήταν πιο πολύ περιηγητικές για χώρες, έβαζα μουσική από τις χώρες εκείνες. Μπορεί να κάναμε μια εκπομπή που να ήταν πιο ιστορική ας πούμε εκπομπή όπως ήταν των επαναστατικών κινημάτων οπότε

Οι περισσότεροι ραδιοπειρατές συμφωνούν πως οι μουσικές επιλογές τους άλλαξαν κατά την διάρκεια των χρόνων που εξέπεμπαν. Οι λόγοι για αυτές τις αλλαγές είναι πολλοί. Μερικοί ραδιοπειρατές υπογραμμίζουν πως η μετάβασή τους από τα μεσαία κύματα στα FM σηματοδότησε και αλλαγές στις μουσικές επιλογές τους. Μέσα στην αφήγηση η μετάβαση αυτή προσδιορίζει και την αλλαγή στα μουσικά είδη που μεταδίδονταν: «Από το 81 και μετά άφησα τα μεσαία και μπήκα στα FM. Εκεί άλλαξα και χαρακτηριστικό και μορφή εκπομπής. Ήταν πιο ευγενικά τα τραγούδια που έβαζα. Εκεί έβγαινα Ράδιο-Αγάπη, έβαζα ελαφρολαϊκά τραγούδια,

βάζαμε την μουσική που είχε να κάνει με αυτά τα κινήματα, είτε παλιά τραγούδια, είτε σύγχρονα όπως ροκ και πανκ και τέτοια» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.67). «Στην αρχή, επειδή ο κάθε έφηβος περνάει διάφορα στάδια, στην αρχή έπαιζα ροκ. Θυμάμαι ο πρώτος δίσκος που έπαιξε στο πικάπ ήταν Μπάκλιμ Τζέιμς Χάρβεστ, ήτανε Foreigner, ήτανε Scorpions, ήτανε αυτά τα συγκροτήματα. Μετά άλλαξα. Μετά πήγα στο mainstream, στα ποπ τραγούδια της εποχής. Μετά ξαναάλλαξα, έπαιζα μόνο μαύρα, έπαιζα soul, funk, disco, rap, τέτοια τραγούδια. Και μετά σιγά, σιγά από τη ξένη μουσική που είχαμε πάρα πολλούς δίσκους, εγώ έφτασα να παίζω από το 1989 ελληνική μουσική, στον Αντένα. Καμιά σχέση, αλλά και η ελληνική είναι καλή μουσική» (Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.99). «Όχι, στην αρχή(δεν έπαιζα χεβυ μέταλ). Μετά έκανα και τι δεν έκανα. Μετά στον Μουσικό Δίαυλο που ήταν γενικώς κάναμε πολύ χαβαλέ μουσική [...] Ε, βάζαμε από Χρίστο Κυριαζή μέχρι ντίσκο της δεκαετίας του 70 και ροκ βέβαια, κυρίως ροκ όμως. Και μετά όταν πήγα και σε άλλα ραδιόφωνα και ελληνικά έχω βάλει και ότι θέλεις έχω βάλει [...] .Μουσική ροκ(έπαιζα στον Α-103), έκανα και μια εκπομπή την εβδομάδα και έκανα και μια καθημερινή όπου έπαιζα ροκ γενικότερα ας πούμε.[...] Στον Αντ.1 πλέον είχα βάλει κρασί στο νερό μου δηλαδή έβαζα και ποπ μουσική περισσότερη και μετά τον Αντ.1 που πήγα να δεις; Μετά πήγα ένα διάστημα στον 102 τον κρατικό όπου έκανα ροκ εκπομπές τα απογεύματα και στις 18 Οκτωβρίου του 2002 πήγα στον 1055 Rock όπου είμαι μέχρι σήμερα και από εδώ θα με πάρουν σηκωτό, τέσσερις. Αυτά». (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.149-150). «Εδώ ήταν το concept. Υπήρχε ένας προσανατολισμός, να υπάρχει μια ποικιλία μουσικής, την οποία την έβαζα εγώ την έβαζε και ο Νίκος, γιατί είχαμε συμπληρωματικές δισκοθήκες, ο Νίκος ήταν χιτάκιας, εγώ ήμουν αντί- χιτάκιας, οπότε είχαμε μια εκπομπή που ανάλογα και με τις δισκοθήκες μας τότε, εγώ δεν είχα πολλούς δίσκους τότε, ξέρω' γω καμιά 500αρια, κυρίως ροκ. Ο Νίκος είχε κυρίως ποπ, την εφήμερη ποπ, αυτή που είχε κυρίως πέραση, οπότε κάναμε ένα αμάλγαμα πολύ ενδιαφέρον αλλά είχαμε βάλει κάποια στανταρντς [...]. Μιλάμε για ξένη μουσική, μιλάμε για ξένη μουσική, εγώ έβαζα και κάτι ελληνικό, αλλά όταν λέμε ελληνικό, εννοούμε ελληνικό ροκ. Όχι ελληνικό Αλεξίου, Πάριος, Νταλάρας, αυτοί ήταν οι εχθροί. Τα πάντα(έπαιζα από ξένα) που άκουγα τότε. Κοίταξε να δεις τότε ήμουν από τους πρώτους ανθρώπους που έβαλε Cure, U2 που τώρα αυτά είναι σούπα, τότε δεν ήταν καθόλου, Ramones. Ramones στην Θεσσαλονίκη βασικά λόγω της δικιάς μου επιμονής να παίζω έγινε αυτό [...] .και φυσικά επειδή οι Ramones είναι Ramones.Και άλλα έπαιζα τα οποία δεν άφησαν κανένα στίγμα, για να γίνονται χιτ, χιτ τώρα, εντάξει (γελάει αυτοσαρκαζόμενος) Τι άλλο, Balcony Wave που έβγαινε τότε, Souz and the bunches [...]. Στην Ουτοπία κι αν έπαιξα τα πάντα. Τα πάντα μέχρι και ρεμπέτικα έχω βάλει, γιατί ήταν το βράδυ του Σαββατόβραδου και το Σαββατόβραδο υπήρχε μια εκπομπή που την έκανε όποιος ήταν στην Ουτοπία και λεγόταν «Κάντε το σπίτι σας ταβέρνα», εγώ είχα εκπομπή πιο πριν και δεν εμφανίστηκε ο ταβερνιάρης ας πούμε που θα έκανε μετά ταβέρνα και λέω θα γίνω εγώ ο ταβερνιάρης, αλλά εγώ δεν ήξερα πάρα πολλά από ρεμπέτικα και τέτοια, ήξερα λίγα, τα έβαλα αυτά, με έπαιρναν τηλέφωνο και διάφοροι ακροατές. Αυτή η εκπομπή είχε ακροαματικότητα γιατί έβαζε ρεμπέτικα και τέτοια, μουσική που άρεζε, άρχισα να λέω και τα δικά μου τα σουρεαλιστικά, έγινε πολύς γερός χαβάς. Από μουσικές τα πάντα, και στον Δίαυλο έχω βάλει προκλασική, έχω βάλει πανκ, φανκ, τζαζ, χαρντ ροκ, μεταλ, εθνικ, βυζαντινή, πες μου μια μουσική, την έχω βάλει. Μου αρέσουν όλες αυτές, παθιάζομαι, θέλω να ακούγονται, μπορεί να μη σου αρέσει, εντάξει δεν πειράζει το κομμάτι κρατάει 2,5 λεπτά, μετά θα σου βάλω κάτι άλλο, μην στεναχωριέσαι [...] Εκεί(στον 88.5) έβαζα ροκ πάλι, τζαζ, άσιντ τζαζ, στο κλίμα του σταθμού, νόμιζα εγώ, βέβαια όλοι οι άλλοι μου έλεγαν βάζεις πολύ διαφορετική μουσική και άλλαξε την [γέλια]. Τέλος πάντων, είχαμε πολύ πλάκα γιατί ήταν ίσως το εμπορικό ραδιόφωνο που μου έδινε ελάχιστα χρήματα αλλά είχα την ευκαιρία να γνωρίσω ενδιαφέροντες ανθρώπους με τους οποίος μετά [...] .., ήδη βέβαια τους ήξερα αυτούς από την Ουτοπία, και άλλοι δηλαδή από την Ουτοπία πήγαμε στον 88.5, δεν πήγα μόνο εγώ, ο Ιερόκλητος ο Μεταβλητός και κάναμε τους γαιδάρους τότε, ναι, ήταν μια εκπομπή «Πετάει, πετάει ο γάιδαρος» η οποία είχε πολύ πλάκα, πρέπει οπωσδήποτε να ακούσεις τα σποτάκια

δεν έβαζα εκείνα τα βαριά τα λαϊκά. Αυτή ήταν η διαφορά.»[211].Άλλοι επισημαίνουν πως ο ανταγωνισμός τους έκανε να κινηθούν σε άλλα μουσικά μονοπάτια, ενώ άλλοι πως μετά την μεταπολίτευση ακούστηκαν και φωνές όπως ο Θεοδωράκης, ο Λοϊζος κλπ. Για μερικούς ραδιοπειρατές οι ανάγκες του κοινού υπαγόρευσαν την μετακίνησή τους σε άλλες μουσικές αρένες, ενώ για άλλους οι προσωπικές τους επιλογές και τα προσωπικά τους ακούσματα τους ώθησαν και σε άλλες μουσικές επιλογές στο ραδιόφωνο. Κάποιοι υποστηρίζουν πως τα μουσικά τους ακούσματα διευρύνθηκαν με τα χρόνια και άρα και οι μουσικές που μετέδιδαν εμπλουτίστηκαν. Άλλοι πειρατές τονίζουν πως άλλαξε η μουσική επικαιρότητα με τα χρόνια και βέβαια η κοινωνική πραγματικότητα, γεγονός που επηρέασε και την μουσική που μεταδίδονταν από το ραδιόφωνο. Η αφήγηση αποκαλύπτει πως τα πρόσωπα της μουσικής επικαιρότητας της εποχής των ραδιοπειρατών είναι πολύ διαφορετικά από τα σημερινά: «Άλλαξε (το πρόγραμμά μας), γιατί αν πιάσουμε ένα παιδάκι και του πούμε ποιος είναι ο Πάνος Γαβαλάς ή ποια είναι η Ρέα Κούρτη, μόνο τώρα ξέρεις ποιους ξέρουν, ξέρουν αυτούς τους ανθρώπους από το FAME STORY […].Αν πιάσουμε όμως αυτή την γενιά, την δικιά μας, ξέρουν ποιος είναι ο Καζαντζίδης, τότε ο κόσμος σου λέω αγαπούσε αυτό το τραγούδι γιατί κάθε σπίτι είχε και έναν μετανάστη. Τώρα δεν υπάρχουν αυτά»[212].

Το 1986 που σηματοδοτεί την έναρξη της ελεύθερης ραδιοφωνίας αποτελεί για κάποιους σταθμό για την αλλαγή στις μουσικές τους προτιμήσεις. Άλλοι τέλος επισημαίνουν πως αποσκοπώντας στο να πάρουν διαφήμιση από το εμπορικό κοινό της Θεσσαλονίκης αναγκάστηκαν να αλλάξουν το ρεπερτόριο τους σε ελληνικό.

μας, τα περισσότερα τα έχω φτιάξει εγώ και είναι πάρα πολύ ωραία [...]» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.204,213). «Τι μουσική; Το Ράδιο-ΤΙ τι μουσική έπαιζε; Ροκ-ποπ. Τα καλά ροκ και ποπ τραγούδια της περιόδου. [...] Και κάποια ελληνικά για τα οποία εγώ προσωπικά είχα κάποιο ενδιαφέρον, δηλαδή είχε εμπορικό χαρακτήρα το πρόγραμμα, εμπορικό όχι με την έννοια την σημερινή ότι θα μου δώσεις κάποια χρήματα κλπ με την έννοια των κανόνων της ακροαματικότητας, απευθυνόμουν στους περισσότερο δυνατούς, στο μεγαλύτερο δυνατό ακροατήριο, άρα τι βάζεις, τις επιτυχίες ποπ και τις επιτυχίες ροκ, ξεκάθαρα πράγματα, γιατί εμένα αυτό που με ενδιέφερε τότε ήταν να έχω όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επικοινωνία, να ακούσουν όσο το δυνατόν περισσότεροι αυτά που έλεγα, κάλυπτα αν θέλεις ή με αφορμή το ερέθισμα, με δόλωμα την μουσική υψηλής ακροαματικότητας, τις επιλογές στην μουσική υψηλής ακροαματικότητας, εγώ μπορούσα να περάσω αυτά που ήθελα, ό, τι κι αν ήταν αυτό. [...] Τι έπαιζα; Τα καλά ροκ και ποπ τραγούδια της περιόδου. Ο Ρύκιος έπαιζε εναλλακτικά, δηλαδή alternative τελείως, δηλαδή έπαιζε και κάτι άλλα αλλά με έναν πολύ ενδιαφέρον τρόπο τα έβαζε μέσα, τα δε προγράμματα μεταξύ τους συγκρούονταν πολλές φορές, εγώ με τον Παναγιώτη δεν μπορούσα να συμφωνήσω στις μουσικές, ο Παναγιώτης έπαιζε trash, έπαιζε heavy, έπαιζε τέτοια πράγματα, άλλος λόγος ραδιοφωνικός και μέσα από την μουσική και μέσα από τον προφορικό του λόγο, είχε άλλη παρουσία, ήταν άλλη οντότητα, αυτό εμένα πάντα με ενδιέφερε, είτε σε ότι αφορά στις επιλογές είτε σε ότι αφορά στα ζητήματα με τα οποία ασχολιόσουνα κάθε φορά και αυτό ήταν που χαρακτήριζε τον Μουσικό Δίαυλο Θεσσαλονίκης, ήταν τελείως διαφορετική η κάθε στιγμή μέσα στο 24ωρο, αυτό ήταν ένα πολύ ελκυστικό στοιχείο για μένα» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.249,259).

211 Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 86.

212 Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 171.Την ίδια άποψη για άλλα είδη μουσικής βέβαια συμμερίζεται και ο Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.219 και ο Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 211.

Βέβαια(άλλαξε το πρόγραμμα), όταν έγινε Splash έπαιζε μόνο ξένη μουσική. Μόνο ξένη μουσική και διαγωνισμούς. Δεν άλλαξε ιδιαίτερα το ύφος των παραγωγών. Είχαμε ένα talk show το βράδυ, όλη την ημέρα μουσική με κάποιες ζωντανές εκπομπές και το βράδυ talk show με ακροατές στον αέρα και με πάρα πολλές εκδηλώσεις.

Αποχώρισαν κάποιοι συνέταιροι και βλέπαμε ότι στην πιάτσα υπήρχαν πάρα πολλοί ανταγωνιστές και κάναμε κάτι το πολύ απλό. Πήγαμε σ' ένα χώρο που δεν υπήρχαν ανταγωνιστές, βέβαια υπήρχαν 1-2 σταθμοί αλλά είναι καλύτερα να συναγωνίζεσαι 1-2 παρά 10-15 (Αναστασιάδης, 2004)[213].

Άλλαξε (το πρόγραμμα μετά το 74) όσον αφορά την ροή των τραγουδιών, παίξαμε και Θεοδωράκη, ακούστηκε ο Θοδωράκης πολύ, Λοϊζος αργότερα, η καλή εποχή του Νταλάρα, της Χάρις Αλεξίου την οποία γνώρισα στην οικοκυρική σχολή, στο Σύνταγμα πήγαινε [...] [...] Δεν άλλαξε όλο το ρεπερτόριο αλλά ακούστηκαν και φωνές μέσα από το ερασιτεχνικό κόσμο με πολιτική ιδεολογία οι εκπομπές τους αλλά όχι η πλειοψηφία, η πλειοψηφία συνεχίσαμε το βιολί που είχαμε. Λαϊκό τραγούδι, μπήκε εκείνη την εποχή το ψιλοέντεχνο, το σημερινό το έντεχνο, τα τραγούδια της γενιάς μας, μπήκε το ξένο τραγούδι, μην ξεχνάμε την καμπάνα παντελόνι, το μακρύ μαλλί, η φαβορίτα. [...] Βέβαια κατά πολύ (άλλαξε το πρόγραμμα όταν μπήκαμε στα FM). Εγώ πλέον έβαλα και ξένα μέσα, Barry White! Τι πράμα ήταν και αυτό; Τους κρατάω ακόμη, τους μικρούς δίσκους του Barry White, τους έχω. Όταν βγήκαν τα τραγούδια του Barry White σε 33 στροφές, έχω τους δίσκους του ακόμη μέσα στο στούντιο που σήμερα δουλεύει σαν Στούντιο 3 εδώ στην Θεσσαλονίκη, έχω τους δίσκους αυτούς και γράφουν ημερομηνία [...] (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004)[214].

213 Την ίδια άποψη με τον Αναστασιάδη συμμερίζονται οι Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 12 και Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 52.

214 «[...] Στην συνέχεια όμως αυτά άρχισαν να επικρατούν και να γίνονται κυρίαρχα στα ραδιόφωνα αλλά αυτό έχει να κάνει με το πώς από κάποιο σημείο και μετά αλλάζει το ραδιόφωνο συνολικά και όχι μόνο η Κιβωτός, πως δηλαδή αρχίζουν και γίνονται πιο εμπορικά κάποια είδη μουσικής και παύουν έτσι να δηλώνουν μια συγκεκριμένη ταυτότητα. Αρχίζει να μην σημαίνει και τίποτα ιδιαίτερο αν ακούει κάποιος μια συγκεκριμένη μουσική και όχι κάποια άλλη αλλά δεν ήταν έτσι από πάντοτε, αυτό αλλάζει κάπως με τα χρόνια». (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.48). «[...] Ναι! Το πρόγραμμα καθοριζόταν κυρίως μέσα από την συνέλευση, προφανώς και από τις ανάγκες και τις επιθυμίες των μελών. Όταν έκανες κάποια εκπομπή, κάποιου είδους, βαριόσουν και ήθελες να αλλάξεις μετά από ένα-δύο χρόνια. Αλλά και μέσα στην ίδια χρονιά μπορεί να έκανα και μια ενημερωτική και μια ψυχαγωγική. Συνήθως αυτό ήταν, έκανα μια ενημερωτική και μια πιο ψυχαγωγική θα λέγαμε με τους όρους της ελεύθερης ραδιοφωνίας» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.67). «Δεν μπορούσαν να αλλάξουν (οι εκπομπές μου μέσα στα χρόνια). Άλλαξαν οι εκπομπές από το 87-88 και μετά. Εγώ ασχολήθηκα πάλι τότε ενεργά πια με την ραδιοφωνία., στα FM πια, το 88-89 όταν κυοφορείτο πια , ελέγετο πια ότι θα επιτραπεί η ελεύθερη ραδιοφωνία και τηλεόραση και πράγματι με το που ξεκίνησε έκανα τον δικό μου σταθμό από τότε» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 79). «Ε [...] βέβαια άλλαξε και αλλάζει πολύ μάλιστα (η μουσική που έπαιζα).Ναι. (Οι αλλαγές έγιναν γιατί) μπήκαν και καινούργια πράγματα στη ζωή μας, όπως είναι το Ιντερνέτ. Ο κόσμος τώρα έχει πληροφορίες από παντού, ενώ παλιά περίμενε να ενημερωθεί μόνο από εμάς, γιατί δεν άκουγε

Άλλαξε η μουσική που παίζαμε [...] .εγώ συνέχιζα να παίζω αυτά που έβαζα, έτσι; Οι άλλοι είχαν και τα δικά τους ακούσματα, δεν παίζαμε όλοι την ίδια μουσική. Οι άλλοι τρεις ήταν σαφώς πιο ποπ από ότι ήμουν εγώ, αλλά [...] .Την εκάστοτε (μουσική) που μου αρέσει(βάζω). Διευρύνθηκαν(τα μουσικά μου γούστα με τα χρόνια). Διευρύνθηκαν, όσο μεγαλώνεις, ακούς πολλές διαφορετικές μουσικές. Δεν είναι ότι δεν ακούω την μουσική που άκουγα μικρός απλά, ξέρεις το πανκ είναι μια μουσική που την ακούς ενδεχομένως όταν είσαι 16-17, ενδεχομένως τώρα που είμαι 40, και τώρα θα ακούσω πανκ αλλά ίσως να μην ακούσω κάποια κομμάτια που τότε μου άρεζαν λόγω ηλικίας, είναι και αυτό παίζει ρόλο. Όσο μεγαλώνεις και μαζεύεις δίσκους και ακούς και διάφορα πράγματα και διαβάζεις και ενημερώνεσαι [...] (Πλόχωρας, 2005)[215].

Το κοινό του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν ένα ακροατήριο συνήθως νέο σε ηλικία και με ίδια ή παρόμοια μουσικά γούστα με αυτά των ραδιοπειρατών. Αν και οι περισσότεροι ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως απευθύνονταν σε όλους ανεξαιρέτως τους ακροατές ωστόσο η μουσική που μετέδιδαν ήταν μια καθοριστική συνισταμένη για το προφίλ των ακροατών του πειρατικού σταθμού. Στην αφήγηση ο στόχος των ραδιοπειρατών επισημαίνεται με σαφήνεια: «Στόχος ήταν να μην απευθυνόμαστε σε συγκεκριμένο κοινό. Να το ακούει οποιοσδήποτε. Προφανώς λόγω γούστων και επιλογών μας άκουγαν προφανώς συγκεκριμένοι άνθρωποι».Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι πως η ξένη μουσική αποτελούσε πόλο έλξης των νεαρών ηλικιών. Είναι αξιοσημείωτο πως οι μουσικές επιλογές καθόριζαν και το κοινό μια και την εποχή εκείνη «η μουσική ταυτότητα, η πολιτισμική ταυτότητα υπήρχε, δεν ήταν ισοπεδωμένο καλώς ή κακώς» και «αν άκουγες ροκ, δεν άκουγες ποτέ σκυλάδικο ή ενδεχομένως έντεχνα»[216] όπως γίνεται σήμερα.

Εγώ απευθυνόμουν μόνο στην νεολαία, σ' ένα target group 18-35 ίσως γιατί τότε, μιλάω πάντα για την μέση της χούντας αλλά και μετά την μεταπολίτευση, ο κόσμος άκουγε διαφορετικά πράγματα. Η

καθόλου κρατικά ραδιόφωνα. Τώρα μπορεί να πληροφορηθεί από παντού. Έχει TV, έχει χιλιάδες δορυφορικά κανάλια, όλη τη μέρα μπορεί να μπαίνει στο Ιντερνέτ και να ενημερώνεται» (Αντώνης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.103). Υπάρχει, ωστόσο και η εξαίρεση ενός πειρατή που μέσα στην αφήγηση υπογραμμίζει πως το πρόγραμμα δεν άλλαξε ποτέ: «Όχι (δεν άλλαξε το πρόγραμμα). Όλη τη διάρκεια είχαμε το ίδιο πρόγραμμα. Και πάντα τις ίδιες ώρες; Οι ώρες και το πρόγραμμα δεν άλλαζαν σχεδόν ποτέ» (Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.106).

215 Την ίδια άποψη με τον Πλόχωρα σχετικά με την αλλαγή στις μουσικές επιλογές λόγω της προσωπικής αλλαγής ή της αλλαγής στα μουσικά ακούσματα λόγω ηλικιακής ωρίμανσης συμμερίζονται και οι Music Hall,2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ.39, Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 225 και Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.48.

216 Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.69.Την άποψη του Λουκά πως απευθύνονταν σε όλους τους ακροατές συμμερίζονται και οι Radio Piper,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.119, Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.131.

νεολαία άκουγε μόνο ξένη μουσική τότε, οτιδήποτε το ελληνικό το θεωρούσε φτηνό, δεν έφταιγε η νεολαία σ' αυτό φυσικά. Αργότερα έπεσε με τα μούτρα στο ελληνικό τραγούδι από το '74 και μετά άκουγε Θεοδωράκη, Σαββόπουλο, Μικρούτσικο, εκείνη ήταν η εποχή που η νεολαία άρχισε να ανακαλύπτει το ελληνικό τραγούδι και έτσι λοιπόν και εγώ έπαιζα ξένη μουσική [...] (Music Hall, 2004)[217]

Δεν ξέρω να σου πω (που απευθυνόμασταν). Υποθέτω πως είχαμε ένα κοινό που του άρεζε να ακούει αυτό το πράγμα που βγάζαμε εμείς ή είχε τις ανάλογες ευαισθησίες. Εκ των υστέρων έμαθα πως πολύς κόσμος άκουγε που τον συναντούσαμε έτσι άμεσα αλλά και κόσμος που μπορεί να μην τον συναντούσες. Τα μέλη του σταθμού είχαν ούτως ή άλλως μια δράση πολιτική, υπήρχε κόσμος που μπορεί να κατέβαινε σε διαδηλώσεις και τον έβλεπες και αλλού, υπήρχαν όμως και ακροατές που δεν τους συναντούσαμε έξω. Συνήθως οι ακροατές μας άκουγαν μόνον εμάς και όχι γενικά ραδιόφωνο (Σωκράτης, 2004)[218] .

Οι περισσότεροι ραδιοπειρατές συμφωνούν πως δεν υπήρχε πολιτικός σχολιασμός ή ψήγματα πολιτικής στο πρόγραμμα του πειρατικού σταθμού (Τερζόγλου, Radio Piper, Άγγελος, Αντώνης, 2005). Για πολλούς ήταν ο φόβος βασικό αντικίνητρο για τον πολιτικό σχολιασμό και η κυριαρχία της μουσικής στην ταυτότητα του πειρατικού σταθμού ήταν καθοριστική. «Κανείς δεν τολμούσε να ασχοληθεί με την πολιτική. Ήμασταν παιδιά φοβισμένα λόγω της χούντας»[219] Στην αφήγηση η πολιτική περιγράφεται ως «θέμα ταμπού»[220] και ο φόβος για την ενδεχόμενη σύλληψη αν γίνει αναφορά σε πολιτικά θέματα μέσω του ραδιοφώνου αιτιολογείται ως «κατάλοιπα της χούντας και της μεταπολίτευσης»[221]. Ο φόβος ήταν γενικευμένος «Φοβόταν, όλοι είχαμε αυτή την αίσθηση, ότι θα μας κάνει κακό, ότι

217 Την ίδια άποψη πως απευθύνονταν σε νέο ακροατήριο επειδή η μουσική που έπαιζαν ήταν ξένη συμμερίζονται και οι Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.7, Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 52, Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.106,108.

218 Μερικές ιδιαιτερότητες του ακροατηρίου σημειώνονται παρακάτω: «[...] Κάναμε μεγάλα πάρτι με κόσμο που έφτανε και τις 2.500. Είχαμε fun club και τότε ήταν μεγάλη υπόθεση να είσαι μέλος του fun club, να έχεις το μπρελόκ που θα έγραφε πάνω το όνομα Splash» (Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.12). «[...] Εμένα με παίρνανε ακόμη και από αστυνομικά τμήματα, γιατί ήμουν σωστός και δεν ενοχλούσα τηλεοράσεις κ.α. [...]» (Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 89). «Ναι, είχα το ακροατήριο μου. Είχα δύο τάσεις ακροατών, η μια που μ' άκουγε για την μουσική και η άλλη που μ' άκουγαν για την φωνή μου. Το έχω ακούσει από πάρα πολλούς ανθρώπους, α εσύ που έκανες αυτές τις φοβερές εκπομπές, σιχαινόμουν την μουσική σου και ανοίγαμε για να σε ακούσουμε, μετά το κομμάτι το ξανακλείναμε. Δεν με ένοιαζε, αν με άκουγαν με αυτό τον τρόπο κάποια στιγμή ενδεχομένως να βαριόντουσαν και το άφηναν ανοιχτό και μπορεί το κομμάτι να μην ήταν τόσο απαίσιο και να τους άρεζε. Δεν ξέρω» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.204).

219Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.12.

220 Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.220.

221 Ο.π.

δεν πρέπει»[222]. Στην αφήγηση αναφέρεται επίσης πως υπήρχε έντονη η πολιτική ατμόσφαιρα στην καθημερινή ζωή «η πίεση της χούντας»[223] όπως περιγράφεται αλλά «δεν μπορούσε να εκφραστεί από το ραδιόφωνο αυτή η πίεση»[224].Μέσα στην αφήγηση η πολιτική αντιπαρατίθεται με την ψυχαγωγική ταυτότητα του πειρατικού σταθμού που ήταν η εξής: «η ζωή του πειρατικού σταθμού ήταν μουσική και χορός»[225].

Κάποιοι πειρατές μάλιστα δεν κρύβουν πως ο πολιτικός σχολιασμός ήταν τόσο εκτός της φιλοσοφίας του ραδιοφωνικού προγράμματος που δημιουργούσαν παρεμβολές σε όσους πειρατές επέλεγαν να κάνουν πολιτικό σχολιασμό[226]. Ο πειρατής που ήθελε να κάνει πολιτικό σχολιασμό περιγράφετια ως «ο αποδιοπομπαίος τράγος»[227].

> *Όχι, απαγορευμένα δια ροπάλου (ο πολιτικός σχολιασμός στο ραδιόφωνο). Τι να πεις; Αφού ήσουν πειρατής, άμα ξεκινήσεις και πεις και κάτι σε κλείσανε μέσα κατευθείαν. [...] Που να μιλήσεις για πολιτική, τι να πεις; Μόνο μουσική, τίποτα άλλο, τίποτα άλλο. Ο μόνος τότε που έβγαινε επαγγελματικά κατά κάποιο τρόπο ήταν τα Παιδιά της Καλαμαριάς, δεν ξέρω αν τους ξέρεις, που κάνανε χορούς συνέχεια και βγάζανε λεφτά από τους χορούς* (Μιχάλης, 2005)[228].

222 Ο.π.
223 Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.169.
224 Ο.π.
225 Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 277.
226 Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 125.
227 Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 177.
228Την ίδια άποψη συμμερίζονται και οι Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.277, Νικήτας, Παράρτημα ΙΙ, σελ.242, Αργυρίου, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 220,ABC , Παράρτημα ΙΙ, σελ.95, Πύργος Ισχύος, Παράρτημα ΙΙ, σελ.177, Κατανάκης, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 128,Θάνος ο Κυβερνήτης, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 125. Ενώ ο Λάμπρος αν και συμφωνεί στο ότι δεν υπήρχε πολιτική πριν το 1987 υποστηρίζει πως μετά το 1987 το ραδιόφωνο διαμόρφωσε τα πολιτικά πράγματα «Όχι δεν υπήρχε (πριν το 87 πολιτική στο ραδιόφωνο). Πριν το 87 όλοι οι ραδιοφωνικοί σταθμοί εξέπεμπαν αυστηρά μουσική και υπήρχαν και κανα δυό άνθρωποι που ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο για να εκπέμπουν διαφημίσεις, εδώ στην Θεσσαλονίκη ένας από αυτούς ήταν ο Στούντιο 3, ο Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης ο Απόστολος ο οποίος έκανε αυτό το πράγμα. Να σας πω στην Θεσσαλονίκη που το έζησα, (το πειρατικό ραδιόφωνο) όντως βοήθησε την εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων γιατί; Ο υποστηρικτής του ΠΑΣΟΚ στην Θεσσαλονίκη ήταν το Ράδιο Θεσσαλονίκη και από την άλλη ήταν ο FM 100 και ο ΑΝΤΕΝΑ της ΝΔς. Μπορώ να πω λοιπόν πως δημοσιογράφοι όπως ο Χατζηπαρασκευάς, η Μάρα η Τοπαρλάκη από την άλλη, ο Λευτέρης ο Music Hall και ο Διαμαντόπουλος από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ και τόσοι άλλοι από τον FM 100, ο Κολοκοτρώνης της ΝΔς ήταν οι άνθρωποι οι οποίοι έφεραν τον πολιτικό λόγο και την πολιτική πιο κοντά στον πολίτη. Ενημερώθηκε ο πολίτης, μορφώθηκε πολιτικά ο πολίτης από τις εκπομπές αυτές οι οποίες ξέφευγαν από τα όρια τα συντηρητικά του κρατικού ραδιοφώνου που μετέδιδε τις ειδήσεις όπως ήθελε αυτό και αυτό ήταν, μια στείρα εκπομπή επικαιρότητας από το κρατικό ραδιόφωνο, έφτασε στο πεζοδρόμιο με την καλή έννοια, ακούμπησε και μίλησε στην γλώσσα του πολίτη και του εξήγησε την πολιτική και έφερε την πολιτική κοντά του, του την εξήγησε, την ανέλυσε και έγιναν όλοι γνώστες των πραγμάτων, νομίζω λοιπόν ότι βοήθησε πάρα πολύ την πολιτική, βοήθησε στο να αφομοιωθεί από τον κόσμο. Αυτοί οι δημοσιογράφοι που έκαναν πολιτικό ραδιόφωνο, εμείς δεν κάναμε πολιτικό ραδιόφωνο, εμείς ανέκαθεν ήμασταν και είμαστε μουσικό ραδιόφωνο αλλά νομίζω πως πολύ καλά τα πήγαν οι συνάδελφοι που έκαναν και κάνουν πολιτική δημοσιογραφία τόσα χρόνια ενημέρωσαν και ποδοσφαιροποίησαν σε εισαγωγικά την πολιτική αλλά νομίζω πως κάτι καλό έκαναν, ενημέρωσαν με

Πολλοί πειρατές υποστηρίζουν πως δεν υπήρχε πολιτικός σχολιασμός στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα στην αρχή αλλά η πολιτική μπήκε μετά την εξέγερση του Πολυτεχνείου και για μερικούς ραδιοπειρατές μετά το 1981 δηλαδή περίπου με την έναρξη της ελεύθερης ραδιοφωνίας, γιατί τότε οι ραδιοπειρατές είχαν αρχίσει να αποκτούν πολιτική συνείδηση των πραγμάτων. Κάποιοι ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως ο σχολιασμός που γινόταν από το πειρατικό ραδιόφωνο «δεν ήταν αρκετός ώστε να επηρεάσει τα πολιτικά πράγματα»[229], ήταν περισσότερο «κοινωνικός σχολιασμός» [230]και δεν ήταν «ουσίας πολιτικός λόγος»[231]. Σε αντίθεση με τον σταθμό του Πολυτεχνείου, που όντας πειρατικός «φυσικά και επηρέασε(τα πολιτικά πράγματα), ξεσήκωσε ένα λαό ολόκληρο»[232].

> *[...] Μετά την περίοδο του Πολυτεχνείου, από το Πολυτεχνείο και μετά μπήκε το πειρατικό ραδιόφωνο, βρέθηκε λίγο στην αντίσταση ας το πούμε έτσι [...] .Τέλος πάντων πέρασε ο στρατός, να μην τα πολυλογώ, νομίζω ήθελα τρεις μήνες να απολυθώ; Τρεις ή τέσσερις. Είχα πάρει την δεκαήμερη άδεια και βρισκόμουν στην Αθήνα, τότε έγινε η ιστορία του Πολυτεχνείου, η εξέγερση του Πολυτεχνείου. Εγώ δεν βρέθηκα στο Πολυτεχνείο από την πρώτη μέρα, βρέθηκα από την δεύτερη μέρα όταν έβαλαν έναν μικρό πομπό στο Πολυτεχνείο και καλούσαν όλους εμάς τους ραδιοπειρατές να αναμεταδώσουμε το σήμα του, το σήμα των παιδιών από το Πολυτεχνείο για να μπορέσει να ακούσει την φωνή διαμαρτυρίας όλη η Αθήνα, των παιδιών που πρωτοστατήσανε στο Πολυτεχνείο μέσα. Ο σταθμός του Πολυτεχνείου έτσι ξεκίνησε, κάποιος από ένα μικρό μηχάνημα το ξεκινήσανε και εμείς τα υπόλοιπα παιδιά ,*

την γλώσσα του πολίτη, ενημέρωσαν απλά και ξεκάθαρα και έδωσαν ενημέρωση στον κόσμο. Ο καθένας είτε δεξιός ήταν, είτε αριστερός, είτε ΠΑΣΟΚ είπε αυτό είναι το ραδιόφωνο μου, το αγκάλιασε, έγινε ακροατής του, υποστηρικτής του και νομίζω πως γενικά βοήθησε. Αυτό είναι το ραδιόφωνο να σε ενημερώνει και να σε ψυχαγωγεί (Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 57, 63-64). Ο Λάλος θέτει μια άλλη διάσταση στην έννοια της πολιτικής και υποστηρίζει πως ο ίδιος με τις συζητήσεις με τους ακροατές που προκαλούσε στο ραδιόφωνο έκανε πολιτική: «Αν μπορείς να πεις πολιτική αυτό που έκανα εγώ στο talk radio τα βράδια, χωρίς να θίγω πολιτικά ζητήματα, πολιτική έκανε το Ράδιο Θεσσαλονίκη ουσιαστικά, αλλά χοντρή πολιτική, δηλαδή κάποια θέματα που άγγιζε άπτονταν και λίγο της πολιτικής δηλαδή μπορεί κάποια θέματα να ήταν κάπως light για τις σχέσεις ανδρών-γυναικών, ξέρεις ένα θέμα κλασσικό, τότε όταν ξεκίνησαν όλα αυτά, αν μπορούν άντρες και γυναίκες να είναι φίλοι, εντάξει μιλάμε τώρα για γκραντ γκινιόλ καταστάσεις, μιλάμε τώρα για τέλη 87 αρχές 88 που το ραδιόφωνο ήταν [...] . και τότε τους φαίνονταν [...] .., με έβριζαν όλοι οι υπόλοιποι διαυλικοί, εγώ έφυγα πιο νωρίς γιατί με βρίζανε, μου έλεγαν θα μας κλείσεις, τι μαλακίες είναι αυτές που κάνεις, τι θέματα είναι αυτά, δεν μπορείς να παίζεις μόνο μουσική και αυτά που με κατηγορούσαν τότε, είναι στο ραδιόφωνο σήμερα. [...] Αυτό καθεαυτό αν θεωρήσουμε ότι ο Μαρόγλου έκανε ότι έκανε στο ιδιωτικό Ράδιο-Θεσσαλονίκη, όχι στο πειρατικό. Που επηρέασε; Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι. Οι ίδιοι άνθρωποι όμως πέρασαν, οι ίδιοι άνθρωποι πέρασαν. Η Θεσσαλονίκη έχει το εξής πρόβλημα, δεν είχε πρόσωπα να καλύψουν τις θέσεις […].Εγώ ειλικρινά δεν πιστεύω ότι επηρέασε την πολιτική έτσι όπως εσύ ίσως την αντιλαμβάνεσαι» [...] (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.191).

229 Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 156.
230 Ο.π., σελ. 153.
231 Ο.π., σελ. 156.
232 Ο.π., σελ. 156.

ερασιτέχνες που πήγαμε, γιατί την δεύτερη μέρα μπαίναμε άνετα μέσα, δεν είχαμε κανένα πρόβλημα, εγώ θυμάμαι είχα πάει και λυχνίες κάτω, είχα πάει και μια κουλούρα, χάλκινο σύρμα για να βάλουμε κεραία, είχα ανέβει στα κεραμίδια πάνω του Πολυτεχνείου, δέσαμε μια κεραία, νομίζω αυτή χρησιμοποιήσαμε στην συνέχεια για να μπορέσουμε να ενισχύσουμε το σήμα του σταθμού του Πολυτεχνείου. Εγώ φαντάρος εκείνη την, κουρεμένος που έκανα μπαμ από μακριά. Εντωμεταξύ όλη η λεωφόρος Αλεξάνδρας και τα γύρω μέρη ήταν αστυνομία και στρατός [...] . Σαν εκφώνηση, όχι, όχι(δεν συμμετείχα). Τεχνικά βοηθήσαμε τα παιδιά [...] [...] Ο κόσμος για να κατέβει στο Πολυτεχνείο, δεν ήταν δυνατόν να κατέβει από έναν σταθμό ο οποίος δεν ακουγόταν. Ρισκάραμε πολύ εκείνες τις τρεις τέσσερις μέρες εμείς οι ραδιοπειρατές. Βάλαμε το κεφάλι στον τουρβά, γιατί; Μας ήξερε εμάς στην περιοχή η αστυνομία πάνω κάτω, κάναμε αναμετάδοση τον σταθμό του Πολυτεχνείου. Γιατί πλέον εμείς οι ίδιοι είχαμε μεγαλώσει, ήδη αποκτήσαμε κάποιες πολιτικές απόψεις, κάποια πολιτικά φρονήματα, πολιτική ιδεολογία, ξεπετάχτηκαν μετά την ιστορία του Πολυτεχνείου κάποιοι που ενδεχομένως το παίζανε οι αντιστασιακοί στην χούντα και έτσι και είχανε λόγο, έβγαζαν τον δικό τους λόγο σε ένα ραδιόφωνο, υπήρχε και η πολιτική χροιά μετά μέσα στο ραδιόφωνο. [...] Γιατί επί χούντας δεν είχαμε λόγο εμείς οι ερασιτέχνες, εμείς τραγουδάκια βάζαμε, καμιά γκομενούλα, κανένα τηλέφωνο, μετά την μεταπολίτευση όμως υπήρχε και πολιτική ιδεολογία για κάποιούς και έπεφτε περισσότερο κυνήγι. Και όπως λένε στο χωριό μου μαζί με τα χλωρά καίγονται και τα ξερά, αφού κυνηγούσαν έναν, δύο, τρεις που είχαν πολιτική φωνή στο ραδιόφωνο ή πέταγαν κάποια πολιτικά μηνύματα από μέσα, κυνηγούσαν και μας [...] (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004)[233].

233 «[...] Μουσικές, μουσικές, δεν υπήρχε πολιτική εκπομπή. Στο ερασιτεχνικό ραδιόφωνο μην ψάχνεις να βρεις πολιτική εκπομπή. Όποιος λέει ότι είχε πολιτική εκπομπή σε ερασιτεχνικό ραδιόφωνο είναι ψεύτης. [...] Τότε 75-80 μπορώ να πω πως το πειρατικό ραδιόφωνο πρόσφερε στο κοινωνικό σύνολο. Ξέρεις πόσο κόσμο έχουμε κρατήσει παρέα, βράδια, μοναχικό κόσμο, ανθρώπους που δεν είχαν , γιατί και η κοινωνία εξελισσόταν, μετά την μεταπολίτευση η κοινωνία εξελίχθηκε, τελείως διαφορετικά πράγματα, υπήρχαν άνθρωποι μοναχικοί, άνθρωποι λυπημένοι και τα πολιτικά πράγματα δεν ήταν και τόσο πολύ ελεύθερα κακά τα ψέματα, τότε δεν υπήρχε η ελευθερία που υπάρχει σήμερα, που ο καθένας βγαίνει στο ραδιόφωνο, βγαίνει στην τηλεόραση και λέει οτιδήποτε θέλει. Το πειρατικό ραδιόφωνο όχι (δεν επηρέασε την εξέλιξη της πολιτικής κατάστασης στην Ελλάδα). Τώρα αν υπήρχαν μια, δύο, τρεις φωνές που πέρναγαν και κάποια πολιτικά μηνύματα μέσα από τις εκπομπές τους, αυτό δεν νομίζω ότι επηρέασε τον κόσμο τόσο πολύ» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ,σελ.22,24,28). «Πολιτική άρχισε να μπαίνει αρκετά χρόνια μετά το 81. Άρχισε να μπαίνει το 1986-87, τότε που είχε αρχίσει να γίνεται το FM 100, επί δημαρχίας Κούβελα. Κάποια ραδιόφωνα, άλλα ήτανε, δεν θα το έλεγα της κυβέρνησης ή της αντιπολίτευσης, αλλά σιγά, σιγά τότε έμπαινε αυτό που για μένα είναι ένα μικρόβιο, το οποίο φθείρει το ραδιόφωνο, αλλά έχασε πλέον το ραδιόφωνο αυτό που ήταν. [...] Αλλά τότε ήταν πολύ διαφορετικά. Τότε στην αρχή δεν υπήρχε καθόλου πολιτική, δεν υπήρχε ούτε υστεροβουλία από κάθε ραδιόφωνο. Ο καθένας

Για μερικούς ραδιοπειρατές ο πολιτικός σχολιασμός δεν ήταν κυρίαρχος αλλά ήταν έμμεσος. Υποστηρίζουν πως ένας πειρατικός πομπός την δεκαετία του 70 ήταν μια πράξη αντίστασης και πιο συγκεκριμένα «Αυτό λοιπόν από μόνο του, ένας πομπός το 73, το Πολυτεχνείο τι ήταν; Ένας πειρατικός σταθμός, αλλά ένας πομπός το 73 που έπαιζε Καζαντζίδη ήταν πολιτικό μήνυμα. Γιατί; Παρέβαινε τον νόμο και ουσιαστικά έκανε αντιπολίτευση, αντιδικτατορικό αγώνα έκανε ουσιαστικά, ο οποίος όταν ήρθε ο καιρός του Πολυτεχνείου, έγινε Πολυτεχνείο, έγινε ο σταθμός του Πολυτεχνείου, ο σταθμός της Θεσσαλονίκης»[234]. Ο πολιτικός σχολιασμός ήταν υπόγειος και εκφραζόταν με παρεμβολές στο πολιτικό μήνυμα του Παπαδόπουλου, με λαϊκά τραγούδια, με συνθηματικές φράσεις μεταξύ των πειρατών, με πολιτικά μηνύματα μέσα από τα ίδια τα τραγούδια. Μέσα στην αφήγηση μια διάσταση της υπόγειας αντίστασης περιγράφεται ως εξής: «Στο πρωτοχρονιάτικο μήνυμα του Παπαδόπουλου μάζεψα άλλους τέσσερις πειρατές και ανοίξαμε για να παρεμβάλουμε το κρατικό ραδιόφωνο μέσα στην πόλη. Μόνο σφύριγμα και μόλις τελείωσε το μήνυμα κλείσαμε και εμείς τα μηχανήματα. Δεν τολμούσαμε να μιλήσουμε, μα μας

κοιτούσε τότε να παίζει την καλή μουσική. Να ακούγεται πιο μακριά, πιο καθαρά [...] Αν δεν υπήρχε η πολιτική βούληση να δοθούν άδεις; και να δοθεί το κίνητρο για την ιδιωτική ραδιοφωνία, δεν θα υπήρχαν ιδιωτικά μέσα ούτε τηλεόραση, ούτε ραδιόφωνο. Η βούληση η πολιτική, οι πολιτικές ενέργειες που είχαν γίνει τότε, αυτό ήταν το έναυσμα που είχε ξεκινήσει εκείνη η μεγάλη φλόγα με τα ραδιόφωνα στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη»(Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.100- 101). «Τίποτε (δεν υπήρχε από πολιτική στο ραδιόφωνο). Ήμασταν αγνοί. Μας άρεσε αυτό το αντικείμενο και αυτό υπηρετούσαμε. Ούτε πολιτικά, ούτε τίποτε.[...] Η πολιτική μπήκε μέσα στο ραδιόφωνο, όπως μπαίνει στο γήπεδο και παντού στη ζωή μας. Μπήκε, μετά όμως. Εγώ πιστεύω πως ό, τι χρωματίζεται είναι κακό [...]» (Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 92).

234 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 230. «[...] πειρατές μέσα στην δικτατορία, προϋπάρχουν και μερικοί στην δεκαετία του ’60 αλλά μέσα στην δικτατορία είχαμε μια έκρηξη, όσο κι αν φαίνεται περίεργο, στα μεσαία ραδιοφωνικών πειρατικών σταθμών, οι οποίοι έπαιζαν λαϊκά τραγούδια. Εκεί έχουμε το εξής φαινόμενο, βρίσκουν διέξοδο από τις λαϊκές γειτονιές, της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και λίγο της περιφέρειας και για λόγους επικοινωνίας αλλά και για λόγους μεταφοράς ενός λαϊκού τραγουδιού, το οποίο δεν έβρισκε διέξοδο. Η χούντα πολιτισμικά καπέλωσε τα πάντα και δεν άφησε, ας πούμε, δεν άφηνε παρά μόνο στα υπόγεια ρεύματα τα λαϊκά τραγούδια να κινούνται. Περιορισμένη και η έκφραση, δόθηκε εκεί διέξοδος [...] .[...] Όχι [δεν υπήρχε πολιτική], ήταν υποβόσκουσα, ήταν ψήγματα τιναγμένα δεξιά και αριστερά, ήταν από μόνο του ανατρεπτικό, δηλαδή χωρίς να λέει κανείς κάτι, είναι σαν να, και ειδικά στην περίοδο της δικτατορίας, και μετά αλλά ειδικά στην περίοδο της δικτατορίας, αμφισβητούσε το σύστημα, το μονοπώλιο, το ότι δεν σε αφήνουν από αυτό το μέσο και αύριο την τηλεόραση να επικοινωνήσεις. Άρα από μόνο του ήταν ανατρεπτικό, δηλαδή τι είναι αυτός; Πειρατής. Υπάρχει νόμος που του απαγορεύει να εκπέμψει, αυτός όμως εκπέμπει, άρα τι κάνει; Σπάει το σύστημα, δεν υπακούει στους νόμους, ποιους νόμους; Που λένε ότι ραδιόφωνο ίσον κρατικό ραδιόφωνο, ΕΡΤ και ΥΕΝΕΔ. Μα λες εσύ, έχω έναν πομπό, δεν μπορώ να μιλήσω; Όχι δεν μπορείς. Άρα με περιορίζεις, άρα δεν μου αφήνεις την ελευθερία μου, δεν μου αφήνεις να ασκήσω τα βασικά μου ανθρώπινα δικαιώματα για παράδειγμα[…]Μετά ήταν η μάχη που εμείς με τον τρόπο μας, οι καλλιτέχνες με τον τρόπο τους, άλλοι άνθρωποι με τον τρόπο τους έδωσαν και την ελευθερία, την ελευθερία λόγου και τύπου. Ο Θεοδωράκης της έδωσε με τον δικό του τον τρόπο, ο Κούνδουρος με τον δικό του τον τρόπο, ο Χατζηδάκης με τον δικό του, ένας συγγραφέας με τον δικό του τον τρόπο, καθημερινοί πολίτες με τη μάχη στο πεζοδρόμια για το μεροκάματο, για το συνδικαλισμό, για την δικαιοσύνη, για το οκτάωρο και οτιδήποτε άλλο. Άλλοι έδωσαν την μάχη παίζοντας Καζαντζίδη από έναν παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό. Με ποια λογική; Με την λογική του ότι έχω και εγώ δικαίωμα σε αυτό το μέσο, να παίξω, να μιλήσω και αυτό δεν τελείωσε νωρίς, αυτό τελείωσε όταν μπήκαμε στην εποχή της ελεύθερης ραδιοφωνίας, οπότε το ραδιόφωνο πλέον πήγε σε άλλη διάσταση».

ξέρανε»[235]. Για μερικούς ραδιοπειρατές ακόμη και οι αφιερώσεις των ακροατών αποτελούσαν υπόγεια πολιτική αντίσταση και σαφές πολιτικό μήνυμα. Είναι χαρακτηριστικό όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση πως ο κόσμος ήταν εξαιρετικά συγκινημένος που μπορούσε έστω και μέσω μια αφιέρωσης στο πειρατικό ραδιόφωνο να εκφραστεί ελεύθερα: «…μας έπαιρνε και έκλαιγε ο κόσμος που είχαν την δυνατότητα πρώτα από όλα να τους βγάλουμε στον αέρα, να μιλήσουν, να εκφραστούν ελεύθερα. Λέγανε, περνούσαν πολιτικά μηνύματα τότε μέσα από τις εκπομπές που βγάζαμε, έστω υπό τον τύπο της αφιέρωσης αλλά ο καθένας έβγαζε το απωθημένο, αυτό που είχε από μέσα του, γιατί μην ξεχνάμε πως μεσολάβησε και μια επταετής περίοδος δικτατορίας έτσι;»[236] Το παράδειγμα το πειρατικού ραδιοφώνου δεν είναι το μοναδικό μια και η μουσική θα πρέπει να θεωρηθεί ένα δυνητικό πολιτικό εργαλείο. Κατά την διάρκεια των αιώνων κυβερνήσεις έχουν λογοκρίνει, απαγορεύσει, εξορίσει, φυλακίσει, βασανίσει και σκοτώσει συνθέτες και τραγουδιστές από μια μεγάλη ποικιλία κοινωνικών τάξεων (Fischlin, 2003:31).

> *Όχι, όχι αλλά εγώ προσωπικά σε συνομιλίες που είχα σε κοντινά πλάνα έτσι λίγο μεταφορικά να το πούμε, πάντα έβγαζα το μικρόβιο αυτό ότι ζούμε σε μια καταπιεσμένη κοινωνία γενικά. Το έβγαζα*

235 Music Hall, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.41. «Η επόμενη φάση ήταν το 1987 όταν έγινε η σύλληψη του «Ράδιο-Θεσσαλονίκη», η οποία ήταν σταθμός για την ελεύθερη ραδιοφωνία σ' όλη την Ελλάδα. Τότε υπουργός παιδείας ήταν ο Γιώργος Παπανδρέου ο οποίος ήταν ο πρώτος που μίλησε για ελεύθερη ραδιοφωνία και γελούσε όλη η Βουλή φυσικά. Η απόφαση που βγήκε για μας σ' εκείνη την δίκη ήταν ορόσημο για την ιστορία της ραδιοφωνίας γιατί μετά αθώωσε όλους τους πειρατές. Μας ενημερώνει ένας φίλος από την Λάρισα ότι το ραδιογωνιόμετρο από την Αθήνα ανεβαίνει στην Θεσσαλονίκη. «Τέρας» το λέγαμε το ραδιογωνιόμετρο, «το τέρας ανεβαίνει στην Θεσσαλονίκη». Πήγε ξήλωσε δέκα σταθμούς στην Λάρισα και ανέβαινε τώρα στην Θεσσαλονίκη. Ενημερώνουμε εμείς με την σειρά μας όλους τους πειρατές, «Παιδιά έρχεται το τέρας, κλείστε». Σιγή στην συχνότητα. Εμένα όμως δεν μου πήγε και ηθικά να κλείσω [...] .Όχι δεν υπήρχε (ελευθερία λόγου στο πειρατικό ραδιόφωνο). Δεν μιλούσαμε ελεύθερα γιατί φοβόμασταν αλλά τα λέγαμε έμμεσα αυτά που θέλαμε να πούμε […].Η ασφάλεια τότε είχε ένα μένος με τους πειρατές, προφανώς κατ' εντολή, γιατί πειρατής ήταν αυτός που δεν μπορούσε να ελέγξει η χούντα. Ήξεραν τις φωνές μας, οπότε αν μας άκουγαν ερχόταν σπίτι, έλα δω ρε αλήτη, φάε το ξύλο σου, ξαναβγες ρε αλήτη, πάρε και το δικαστήριό σου. Οπότε δεν γινόταν να έχουμε άποψη και περιοριζόμασταν στην τρέλα μας, όσα παιδιά είχαν πολιτική άποψη, οι άλλοι με τα κλαρίνα και μ' αυτά τους άκουγαν και μέσα στην αστυνομία δεν τους έπιανε ποτέ κανένας. Τους άλλους κυνηγούσαν».

236 Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.80. «Δεν είχε(πολιτική στο ραδιόφωνο τότε), όχι και όποιος τολμούσε να κάνει τέτοια πράγματα [...] Εγώ ξεκίνησα, πράγματι, κάποια πράγματα τα έβγαζα στον αέρα, δηλαδή ότι έβλεπα γύρω-γύρω να με πειράζει, τα έβγαζα στον αέρα, τα έλεγα. Δεν τα κρατούσα μέσα μου. Ναι, τότε η μηχανή ήταν μέσο μεταφοράς των αλητάδων, των τετιμπόηδων και πάει λέγοντας. Τέτοια πράγματα αντιμετωπίζαμε, αυτά τα θέματα τα έβγαζα στον αέρα εγώ, δεν τα κρατούσα δηλαδή, έλεγα πως είναι κακό εν πάση περιπτώσει. [...] ε βιολί ήταν αυτό; Και κάπου την ψώνισα και τους τα έχωνα από το ραδιόφωνο, τους έριχνα μπινελίκι.[…]Ε, εντάξει. Δεν φοβόμουν. Ε, τι να κάνεις, ήταν κάποια πράγματα απαράδεκτα. Και τα έβγαζα από το ραδιόφωνο και τα έχωνα.[...] Γι' αυτό όταν βγαίναμε και κάναμε εκπομπές εμείς γινόταν της μουρλής το πανηγύρι, μας έπαιρνε ο κόσμος, […]Ειδικά τις εκπομπές που έβγαζα το 76 εγώ το 75 γινόταν, είχε κόσμο να πούμε που έβγαζε την αγανάκτησή του μέσα από την συχνότητα την δικιά μας, την δικιά μου, θα μιλήσω για τον εαυτό μου. […]Μιλούσαν ελεύθερα, τους έδινα το δικαίωμα εγώ και μιλούσαν ελεύθερα. Ε, τι να τους κάνω, να τους φιμώσω; Ε, μιλούσαν ελεύθερα, έβγαιναν στον αέρα και έλεγαν τα δικά τους ο καθένας. Ήθελε μεν πρώτα, κατά βάση να κάνει την αφιέρωσή του αλλά μέσα από την αφιέρωση, έβγαζε και αυτό το απωθημένο, έβρισκε την ευκαιρία να εκτονωθεί προς τα έξω, να πει πέντε πράγματα, τα οποία δεν είχε την δυνατότητα να τα βγάλει από πουθενά αλλού, να τα ακούσει και ο άλλος ο κόσμος».

αυτό με διάφορους τρόπους. Γι' αυτό μας έλεγαν και κρυφούς κομμουνιστοσυμμορίτες, έτσι μας αποκαλούσαν, γιατί μιλούσαμε εντελώς συνθηματικά όταν θέλαμε να εκφράσουμε μια άποψη γύρω από την αντίληψη που υπήρχε στα πολιτικά δρώμενα εκεί πέρα, εκείνη την εποχή. Μιλούσαμε συνθηματικά, π.χ. πως σε λένε; Λέγαμε χαριτολογώντας Παπαδόπουλος ή κατέβασα ένα σημαιάκι από το σκουριασμένο άγαλμα της έκθεσης και συνελήφθηκα (Blow Up, 2005) [237].

[...] Επίσης ήταν, και για μένα προσωπικά θα μιλήσω δεν ξέρω για

237 «Όχι(δεν υπήρχε πολιτική στο ραδιόφωνο τότε). […]Τώρα, όσο μπορεί η μουσική να επηρεάσει τη σκέψη, την τέχνη και τα πολιτικά δρώμενα σ' ένα τόπο. Ίσως(να επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο τα πολιτικά πράγματα). Όχι όμως και τόσο πολύ. Μένανε με τα μηνύματα που στέλνανε μέσα από τα τραγούδια. Γιατί εμείς ζήσαμε επί δικτατορίας ακόμη που ξένα τραγούδια δεν ακουγόταν στην Ελλάδα, αλλά εμείς ακούαμε. Και εμείς θέλαμε να τα παίξουμε, να τα κάνουμε γνωστά. Και τα τραγούδια που αγαπήσαμε ήταν ξένα» (Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.106,108). «Καθόλου (δεν υπήρχε πολιτική στους ραδιοπειρατές), γιατί υπήρχε περίπτωση σε μισό λεπτό να σε πιάσουν. Αλλά υπήρχαν ορισμένοι σταθμοί ένα, δύο. Τώρα θα σε πάω σε νεανικές θύμισες, αν και δεν είμαι πολύ μεγάλος, γιατί τότε κοιμόμουν αγκαλιά μ' ένα ραδιοφωνάκι. Στα βραχέα υπήρχε ένας ραδιοσταθμός, ήταν η «Φωνή της αλήθειας» και ακουγόταν ένα τραγούδι επί χούντας που τους έβριζε τότε. Υπήρχε το τραγούδι με το οποίο εκφραζόντουσαν ορισμένοι ραδιοερασιτέχνες:«Εγώ είμαι δημοκράτης» ήταν του συγχωρεμένου του Στράτου και ρίχνανε ορισμένες μπηχτές με τραγούδια, δηλαδή για να το βάλεις αυτό το τραγούδι χρειαζόταν πολύ θάρρος. «Εγώ είμαι δημοκράτης και με ζηλεύουνε πολλοί, και τα δικαιώματά μου [...] » Υπήρχε και σε ένα άλλο τραγούδι που έλεγε: «Ρεμπέτικη κυβέρνηση θα κάνω στην Ελλάδα. Θα διώξω τις βάσεις τους θα φύγω και από το ΝΑΤΟ για να είμαστε εμείς από πάνω και αυτοί να ναι από κάτω» Εγώ σε πληροφορώ ότι το τραγούδι αυτό το είχα βάλει. Διακινδύνευσα γιατί έριχνε, εκφραζόταν. Αλλά κανένας δεν τολμούσε να εκφραστεί κομματικά ότι εγώ ανήκω [...]» (Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 90). «Σε πορείες που οργανώναμε εμείς (συμμετείχαμε). Οταν έγινε αυτή η φάση με τα ΜΑΤ που σου είπα πριν πάμε στον Χορτιάτη, την άλλη μέρα είχαμε μια πολυπληθή πορεία. Δεν οργανώθηκε μέσω του ραδιοφώνου. Όταν ξεκίνησε ο σταθμός υπήρχαν πολλά άτομα που ανήκαν είτε στον αντιεξουσιαστικό χώρο, είτε στον αριστερό χώρο, είτε ακόμη και σε κάποιο μέρος του ΠΑΣΟΚ αλλά χωρίς να θέλει και αυτός να καπελώσει κάπως τα πράγματα ή ποτέ δεν είπαμε ότι ο σταθμός θα είναι το όργανο κάποιου. Λέγαμε πάντα ότι ο σταθμός θα είναι όργανο αυτών που είναι μέλη του μονάχα, γι' αυτό το λόγο και δεν αντιπροσωπεύονταν ομάδες εκεί. Ήσουν εκεί ως άτομο, μπορεί να ανήκες στην τάδε ομάδα, ή στην τάδε οργάνωση ή στο τάδε κόμμα ενδεχομένως αλλά δεν το εκπροσωπούσες. Μοναδική εξαίρεση ήταν δύο ομάδες στην ιστορία από ότι θυμάμαι τουλάχιστον, η μια ήταν με μια ομάδα γυναικών, φεμινιστική ομάδα που εκπροσωπούνταν και σαν ομάδα μέσα στο ραδιόφωνο και για διαδικαστικούς λόγους, επειδή δεν μπορούσε ένας να παρακολουθεί όλες τις διαδικασίες και το ίδιο ίσχυε και με μια άλλη ομάδα την Ομάδα Οργάνωση Πρωτοβουλίας Ομοφυλόφιλων Θεσσαλονίκης που υπήρχε την δεκαετία '80-'90. Κατά τα άλλα μπορεί ο καθένας μας να δραστηριοποιούνταν σε ομάδες άλλες, πολιτικές, πολιτιστικές ή οτιδήποτε. Σου είπα μια στενότερη σχέση ήταν με τον χώρο των, ας πούμε, αυτόνομων, αναρχικών, υπήρχε σαφώς μια στενότερη σχέση με αυτούς. […]Ε ναι έβγαινε, ήταν οι ενημερωτικές εκπομπές συνήθως που γίνονταν από άτομα που είχαν και κάποιο ενδιαφέρον αντίστοιχο για τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα και είχαν έναν αντίστοιχο λόγο σχετικό, οπότε προφανώς έβγαινε. Ε, όχι δεν νομίζω (πως το πειρατικό ραδιόφωνο επηρέασε τις πολιτικές εξελίξεις). Επηρέασε κάποιο κόσμο, επηρέασε κάποιες δεκάδες άτομα που πέρασαν από το ραδιόφωνο ως μέλη του και φαντάζομαι και κάποιες εκατοντάδες ή χιλιάδες (;) δεν ξέρω ακριβώς, ποτέ δεν μάθαμε πόσοι ακριβώς μας ακούνε, που άκουγαν το ραδιόφωνο και τους άρεζε ή αντιδρούσαν με κάποιο τρόπο θετικό ή αρνητικό σε αυτά που άκουγαν. Τις πολιτικές εξελίξεις δεν μπορούσε να τις επηρεάσει, αυτό που έκανε όσο λειτουργούσε, ήταν ότι αποτελούσε ένα χρήσιμο μέσο όχι μόνο για να μιλάμε εμείς αλλά και για να ενημερώνετε ο κόσμος για πράγματα που γίνονται, σε κοινωνικό επίπεδο όχι σε πολιτικό, όχι σε επίπεδο κομμάτων, οργανώσεων που παίζουν στην κεντρική πολιτική σκηνή, σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας όμως, υπεράσπισης πολιτικών δικαιωμάτων, οικολογικών ζητημάτων έπαιξε κάποιο ρόλο με την έννοια ότι κινητοποιούσε κόσμο, μπορούσες να μάθεις ανά πάσα στιγμή ότι κάτι γίνεται εκεί πέρα και ότι χρειάζονται την συμπαράστασή σου. Να σου πω κάποια παραδείγματα, τέλη της δεκαετίας του 80, το 89 ή το 90 δεν θυμάμαι είχε γίνει η ιστορία της Αραβυσού με το νερό, δεν ξέρω αν το θυμάσαι, που

πόσους άλλους και για κανά 2-3 ακόμα που το έχω συζητήσει ας πούμε, με τον Στέφανο τον Διαμαντόπουλο ας πούμε από το Ράδιο Θεσσαλονίκη που το έχω συζητήσει ήταν ένας σπουδαίος λόγος να γίνει και μια αντίσταση στην αρχή. Ήταν παράνομο. Δηλαδή όλοι μας ήμασταν μια γενιά που κουβαλούσαμε κάτι που ήταν λίγο αριστερό, να το πω έτσι, είχαμε μια κόντρα με την εκάστοτε εξουσία, είτε ήταν με την εξουσία του 78-79 της τότε δεξιάς η οποία ήταν πολύ ισχυρή δεξιά είτε ήταν ενάντια στο ΠΑΣΟΚ του 81-85, εκεί είχε λιγοστέψει πλέον γιατί δεν υπήρχε αυτή η αντίδραση που υπήρχε πριν, αλλά υπήρχε και αυτό το κριτήριο ότι δηλαδή αυτό είναι παράνομο και εγώ θέλω να μιλήσω, γιατί είμαι μια γενιά που ήρθε μέσα από την χούντα που δεν μιλούσε κλπ κλπ κλπ και θέλω να πω και μερικά πράγματα πολιτικά [...] .Ένα άλλο που ήταν φοβερό ήταν ότι ενώ υπήρχε ένα, προσπαθούσαμε να δημιουργήσουμε πυρήνες αντίστασης κατά της αρχής, ποτέ δεν εκφράστηκε όμως στο ελεύθερο ραδιόφωνο εκείνο, εκτός από ορισμένες μια-δύο εξαιρέσεις , ποτέ δεν εκφραστήκαμε, χωρίς να το ξέρουμε, έτσι; , και εκεί είναι το σημαντικό, ενώ έτσι κουβαλούσαμε, θέλαμε να κάνουμε αντίσταση, ιδίως το 78 - 79 ή το 80, ποτέ δεν εκφράζαμε καθαρό πολιτικό λόγο αντίστασης, δεν υπήρχε αντιπολίτευση, έτσι; [...] Ήταν ο φόβος. Ο Φόβος. Υπήρχε συγκεκαλυμμένη, έτσι; .Μπορούσες να πεις ας πούμε στο μικρόφωνο, ήξεραν όλοι την δύναμη του μικροφώνου, γι' αυτό είμαι σίγουρος, την ξέραμε την δύναμη του μικροφώνου, ο φόβος δεν μας άφηνε να εκφραστούμε πολιτικά, εκφραζόμασταν πολιτικά μέσα από άλλα πράγματα, μέσα από μικροπράγματα, από μικρές ιστορίες εκείνης της εποχής, δηλαδή να σου πω ένα παράδειγμα: όταν είχε γίνει το 1980 η χούντα στην Τουρκία, οι στρατηγοί είχαν κατεβεί και είχε γίνει χούντα στην Τουρκία, υπήρχε ένα βράδυ που γινόταν συζήτηση για την χούντα στην Τουρκία, όταν λέμε βράδυ μιλάμε για 3-4 το πρωί που μιλούσαμε μεταξύ μας 2 η ώρα, 12, 1, αργά το βράδυ μιλούσαμε μεταξύ μας όλοι τότε, από τη μια επειδή είχαμε περάσει και εμείς από μια χούντα, υπερασπιστήκαμε, δεν μιλούσαμε καθαρά ότι καταδικάζουμε την χούντα στην Τουρκία αλλά όλοι μας λέγαμε «τι κρίμα αυτοί οι άνθρωποι». Ήταν μια, επικρατούσε μια λογική, ενώ ήμασταν πολύ νέα παιδιά, 20άρηδες οι περισσότεροι,

είχαν ξεσηκωθεί οι κάτοικοι για το νερό που θα έπαιρναν οι Θεσσαλονικείς, το είχε στηρίξει το ραδιόφωνο αυτό και από άλλες κινήσεις που είχαν πάει να υποστηρίξουν, οι μαθητικές καταλήψεις που είχαν γίνει το 91, όλες εκείνες οι κινητοποιήσεις στο χώρο της εκπαίδευσης, ερχόταν θυμάμαι μαθητές έδιναν συνεντεύξεις, συμμετείχαν, κάποιοι από αυτούς έγιναν μέλη του ραδιοφώνου, ενημερωνόταν ο κόσμος όταν γινόταν μια διαδήλωση, θα γίνει τότε, τώρα στις ειδήσεις δεν πρόκειται πια να ακουστεί αυτό, θα το μάθεις είτε μέσα από τα Indymedia, είτε μέσα από κάποια αφίσα» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 68,72-73).

δεν υπήρχε έτσι [...] ήταν ο φόβος για τον πολιτικό λόγο, ο φόβος της αστυνομίας, υπήρχαν πάρα πολλά παραδείγματα, πολλοί που εκφραζόταν πολιτικά τους έπιαναν σε μια-δύο μέρες και έτσι το αποφεύγαμε να εκφράζουμε καθαρό πολιτικό λόγο, συγκεκαλυμμένο πάντως σίγουρα (Παύλος, 2005)[238].

Μερικοί ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως υπήρχε πολιτική στο πειρατικό ραδιόφωνο αλλά όχι με την αυστηρή έννοια της πολιτικής. Η νέα συνισταμένη την οποία θέτουν έχει να κάνει με ζητήματα κοινωνικά ή και επικαιρότητας που έθιγαν, χωρίς όμως να παίρνουν μια ξεκάθαρα πολιτική θέση πάνω σε αυτά αλλά

238Παύλος., 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.133,135. «[…]Και μέσα από την μουσική ήταν η αντίδραση, ας πούμε. Η μουσική είχε και εκεί λόγο ύπαρξης, ξέρω εγώ το να παίξεις κάποια κομμάτια, ροκ, η δικιά μου τουλάχιστον γενιά σε αυτή την ηλικία ήταν τιμή μας να παίξουμε, ξέρω 'γω Θεοδωράκη ή οτιδήποτε. Υπήρχαν θέλαμε να περάσουμε ακόμη και με την μουσική κάποια μηνύματα [...] Είχε γίνει συζήτηση με την Ράνια εκείνη την εποχή στο ραδιόφωνο βράδυ που μιλήσαμε για την βία των γονιών, έπαιρναν άνθρωποι και μιλούσαν στον αέρα και έλεγαν είναι απαράδεκτα πράγματα αυτά που συνέβησαν στην Ράνια, υπήρχε κόσμος που ήθελαν να την βοηθήσουν ακόμη και οικονομικά και ήταν σπουδαία πράγματα, πρωτοπόρα πράγματα για την εποχή. Δεν ξέρω, σήμερα είμαστε πιο απόμακροι σε αυτό, ίσως ήταν οι εποχές, ήταν καταστάσεις πολιτικές, οικονομικές, άλλα χρόνια και ήταν ο κόσμος έτσι και σήμερα θα μπορούσε να γίνει το ίδιο, μπορεί να κάνω λάθος ότι μπορεί να γίνει το ίδιο, ίσως να μην μπορεί να γίνει αλλά ήταν πράγματα που ξεκίνησαν όλα αυτά από το ραδιόφωνο. Ήταν πράγματα που έγιναν γιατί υπήρχε το μέσο, μας ταξίδευε το μέσο, μουσικά, επικοινωνιακά [...] .κάναμε φίλους ας πούμε [...] .τα σουβλατζίδικα στην γειτονιά μας δεν πληρώναμε ποτέ σάντουιτς, πηγαίναμε ας πούμε μας έδιναν το σάντουιτς τζάμπα, «εσύ» ξέρω εγώ «βάζεις καλή μουσική σε βάζουμε και ακούμε το βράδυ στο μπαράκι , πάρε το τζάμπα το σάντουιτς», βλέπεις είχε ανάγκη ο κόσμος να ακούσει πράγματα στο ραδιόφωνο, να ακούσει, να ενημερωθεί. Ίσως ανέπτυξε παραπάνω την ευαισθησία μας για ορισμένα πράγματα το ραδιόφωνο και σε πολιτικό επίπεδο, μας βοήθησε κάποιους να κατασταλάξουμε σε ορισμένα πράγματα. […]Κοίταξε, θα σου πω εγώ το δικό μου το παράδειγμα. Στα 1981 ήμουν στέλεχος του Πασοκ από το 75 γραμμένος ας πούμε στο Πασοκ, στις εκλογές του 81 ζήσαμε έναν απερίγραπτο πόλεμο, έναν απερίγραπτο πόλεμο, να φανταστείς είχαμε πάει να βάλουμε πανό ένα μήνα, δηλαδή τέτοιο καιρό πριν τις εκλογές του 81, στην Λαγκαδά πάνω και υπήρχε, τότε το κλίμα ήταν πολύ άσχημο έτσι, και υπήρχε για να πάρουμε μια κολώνα για να βάλουμε ένα πανό έπεφτε ξύλο, υπήρχε σε εκείνη την συγκεκριμένη περιοχή, ήταν η περιοχή που την είχαν οι κομμουνιστές. Πηγαίνανε λοιπόν εκεί και μόλις περνάγαμε ένα πανό, ερχόταν να μας πλακώσουν στο ξύλο, έπεφτε το ξύλο το απαραίτητο με καδρόνια και μπουνιές και κλωτσιές κλπ και φεύγαμε. Θυμάμαι λοιπόν που τότε είχαν βγει δύο τρία ραδιόφωνα, ερασιτεχνικά εντελώς και είπαν ότι αυτό πρέπει να σταματήσει. Όταν λοιπόν έγινε αυτό μια ή δύο φορές, είδαμε ότι όσο πλησίαζε το πράγμα προς τις εκλογές που ενώ έπρεπε να αγριεύει αυτό καταλάγιασε. Γιατί γινόταν αυτό; Γιατί; Άκουγε η αστυνομία στους σταθμούς που λεγότανε και άρχισε να παίρνει μέτρα, να πηγαίνει στα σημεία που μπορούσαν να γίνουν φασαρίες με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα είδος προστασίας πλέον, ο φόβος της αστυνομίας με αποτέλεσμα μαζευόμασταν όλοι στο να πλακωθούμε στο ξύλο. Πιστεύω ότι υπήρχαν και αργότερα πράγματα που βοήθησαν [...] δεν θα ξεχάσω, αυτό δεν το έζησα εγώ αλλά το 87 όταν ήμουν στο Λονδίνο και είχε γίνει μια επιστράτευση εδώ το 87 τον Μάρτη, με πήρε ένας φίλος και μου είπε πως οι ραδιοφωνικοί σταθμοί είχαν πάρει το έντυπο από τις στρατολογίες για την επιστράτευση και έδιναν πληροφορίες για το που θα παρουσιαστεί ο καθένας και ποιες ομάδες ανθρώπων θα παρουσιαστούν και δεν το είχα πιστέψει τότε και όταν είχα γυρίσει και βρήκα δύο τρία άτομα, δύο τρεις ανθρώπους ας πούμε μου το επιβεβαίωσαν. Τα ερασιτεχνικά ραδιόφωνα έδωσαν και αυτοί ότι αυτοί που έχουν πράσινο απολυτήριο πρέπει να παρουσιαστούν, αυτοί που έχουν ροζ να πάνε εκεί, βοήθησε και τα πολιτικά πράγματα, βοήθησε την χώρα σε εκείνη την εποχή το ραδιόφωνο, το παράνομο ραδιόφωνο, έτσι; Πολλοί επίσης εκείνη την εποχή το 87, έκλεισαν, σταμάτησαν να εκπέμπουν για να βοηθήσουν την επιστράτευση κλπ[...] Επίσης κάτι που ξέχασα να σου είναι το εξής: υπήρχαν 3-4 ραδιόφωνα, πέρα από τους, επειδή ακούγαμε τους φίλους μας ο ένας τον άλλο, ξέρεις κλπ, έκαναν και άλλα πράγματα σπουδαία. Εγώ θυμάμαι έναν τύπο στις Σαράντα Εκκλησιές, ο οποίος διάβαζε λογοτεχνία, διάβαζε ποίηση, ναι ήταν [...] .Δεν το θυμάμαι, δεν, δεν το θυμάμαι. Θυμάμαι ότι σε ένα άλλο ραδιόφωνο το οποίο ήταν, που ήταν αυτό δεν θυμάμαι τώρα, ήταν ένα ανάπηρο παιδί εκείνη την εποχή, καθηλωμένος σε μια καρέκλα και [...] Δεν, δεν θυμάμαι ονόματα, πέρασαν πολλά

προκαλώντας μια συζήτηση με τους ακροατές. Ένας άλλος πειρατής σημειώνει πως μέλη του σταθμού ήταν πολιτικοποιημένα και είναι φυσικό οι δικές τους εκπομπές να αντανακλούσαν και τις δικές τους πολιτικές θέσεις. Επίσης στην αφήγηση η πολιτική περιγράφεται ως αυτή η αντίσταση των πειρατικών σταθμών στους νόμους της αγοράς, ή ακόμη και οι μουσικές επιλογές των πειρατικών σταθμών που δημιουργούσαν ένα καινούριο μουσικό χάρτη.

> *Πολιτική! Νομίζω πως ο Δίαυλος ήταν ένας πολιτικός σταθμός, χωρίς να εκφέρει πολιτικές απόψεις ακριβώς. Δεν θα το έλεγα για κανέναν άλλο σταθμό και αυτό γιατί, ακριβώς γι' αυτό τον λόγο, δεν θέλαμε να γλείφουμε, δηλαδή ήμασταν λίγο πιο [...], δεν μας ενδιέφερε, θέλαμε να κάνουμε το δικό μας. Ήταν το γαμώτο μας, θα κάνουμε αυτόν τον σταθμό που θέλαμε εμείς και θα βάλουμε δύσκολη μουσική που δεν βάζει κανείς άλλος […], αλλά θα ακούνε οι άνθρωποι και τους μάθουμε πράγματα και θα μας γουστάρουν και γίνουμε Νο 1 και γίναμε. […]Είναι πολιτικό γιατί δεν έχει καμία σχέση με την αγορά. Απολύτως καμία σχέση με τους κανόνες της αγοράς. Γιατί ρισκάρεις απέναντι σε κάτι το οποίο δεν το έχεις δεδομένο αλλά το θεωρείς δεδομένο σήμερα, το ακροατήριο, στο οποίο δεν θέλεις να έχεις ένα πελατολόγιο, ακριβώς γιατί δεν του φέρεσαι έτσι. Αν αυτό δεν είναι μια πολιτική πράξη χωρίς να έχει κάποια πολιτική χροιά σε ακούω, έναν αντίλογο. Δηλαδή, θέλαμε ακροατές που να είναι ακροατές δηλαδή να γουστάρουνε, τελεία. Καμία δοσοληψία μαζί τους όσον αφορά να τους αρέσουμε, όχι. Αυτό αν δεν είναι πολιτική, τι είναι; Η πολιτική του σταθμού ήταν αυτό το πράγμα, λίγο-πολύ, ανάλογα με τον καθένα, δεν βγαίναμε και βρίζαμε, εγώ μπορώ να σου πω ότι ήμασταν και πολύ γλυκείς* (Πλόχωρας, 2005)[239].

χρόνια. Ο οποίος μίλαγε για πράγματα που δεν μπορούσαμε να φανταστούμε εκείνη την εποχή, που έλεγε για ανθρώπους με ειδικές ανάγκες που πρέπει να ενταχθούν, που πρέπει να τους βοηθήσουμε, που πρέπει να κάνουμε [...] έπαιξε ένα ρόλο. Είναι όπλο το ραδιόφωνο, είναι γωνιακό μαγαζί, έχει ένα σπουδαίο ρόλο [...]»

239 «Υπήρχε βέβαια, πάντα υπάρχει πολιτική, ακόμα και αν δεν είναι συνειδητοποιημένη η στάση σου, δηλαδή μπορεί να χειρίζεσαι πολιτικά θέματα έμμεσα, όχι με σκοπό να κάνεις πολιτική αλλά να θίξεις ορισμένα ζητήματα. Εγώ ουσιαστικά αυτό έκανα, δηλαδή παίρνοντας από τις εφημερίδες τα πρωτοσέλιδα και σχολιάζοντάς τα εγώ δεν ήθελα να κάνω πολιτική, εγώ ήθελα να θέσω υπό συζήτηση ορισμένα ζητήματα, ξεκάθαρα, γι' αυτό και τραβούσα πρωτοσέλιδα από διάφορες εφημερίδες, περισσότερο από αυτές που έκαναν προπαγάνδα, τα έβαζα κάτω τα ζητήματα αυτά και τα σχολίαζα και ζητούσα μετά από τους ακροατές να σχολιάσουν τα σχολιαζόμενα ουσιαστικά και να γίνει έτσι μια τριβή γύρω από αυτό το ζήτημα.[…]Και στο πειρατικό ραδιόφωνο γινόταν αυτό. Έβγαινα το βράδυ ας πούμε και έλεγα ότι ανεβαίνουν τα εισιτήρια στα λεωφορεία και από 2 δραχμές γίνονται 3, καλά τι θα γίνει τώρα, κάθε τρεις και πέντε θα ανεβάζουμε τα εισιτήρια; Ακούστε και ένα τραγούδι του Μηλιώκα, λέω εγώ τώρα, που λέει, συνήθως έπαιρνα από την ξένη δισκογραφία και τα συνδύαζα ή ακόμη και για γκόμενες, σε συνομιλία παραδείγματός χάριν, όταν μιλάς για τα προβλήματα που υπάρχουν ανάμεσα σε ανθρώπους που θέλουν να δημιουργήσουν μια σχέση, θέτεις ζητήματα που άπτονται της πολιτικής με την έννοια ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο πάει να δημιουργηθεί αυτή η σχέση ή χαλάει, οι συνθήκες κάτω από τις οποίες συμβαίνει αυτό το πράγμα επηρεάζονται άμεσα από την πολιτική».(Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 255). «[...] Στην πραγματικότητα η πλειοψηφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή στην εποχή του

4.4.1 Σχέση του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες

Στην παρούσα ενότητα θα εξετάσουμε τις σχέσεις των πειρατών με άλλες κοινωνικές ομάδες όπως τους άλλους πειρατές, τους ακροατές, το οικογενειακό τους περιβάλλον, τους άλλους πειρατές που συνδικαλίζονταν και εν γένει τις κοινωνικές σχέσεις του πειρατή. Η σχέση του πειρατή με τους άλλους συναδέλφους του πειρατές διέπονταν τόσο από φιλικές όσο και από ανταγωνιστικές διαθέσεις, κάποιοι μάλιστα μιλούν για ζήλια μεταξύ των πειρατών και εγωισμό που δεν τους άφηνε να δουν πέρα από τον δικό τους σταθμό και τις ανάγκες του.

των μελών του σταθμού ήταν πολιτικοποιημένη. Όταν πρωτοφτιάχθηκε ο σταθμός υπήρχε κόσμος από εξωκοινοβουλευτική αριστερά και από τον αντιεξουσιαστικό χώρο. Στην πορεία επικράτησε κατά κάποιο τρόπο η αντιεξουσιαστική πτέρυγα. Όχι απόλυτα βέβαια γιατί για πολύ καιρό συνυπήρχαν τα άτομα. Ο χαρακτήρας του σταθμού ήταν αντιεξουσιαστικός, τα περισσότερα μέλη και ενστερνιζόταν αυτές τις απόψεις και ανήκαν και σε άλλες συλλογικότητες. Οπότε και μέσα στον σταθμό έβγαιναν αυτά τα πράγματα [...] .[...] Υπήρχε κόσμος στο ραδιόφωνο που προερχόταν από την Κίνηση για τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα και κόσμος που προερχόταν από εξωκοινοβουλευτικά κόμματα αλλά πια δεν συμμετείχε σ' αυτά. Επηρέαζε στο βαθμό που έκαναν τα άτομα αυτά μια εκπομπή και έλεγαν την άποψή τους. Δεν ήταν πολύ έξω από το πνεύμα του σταθμού. Με τα κόμματα της Αριστεράς είχαμε τυπική σχέση. Η αριστερά δεν έχει μάθει να λειτουργεί στα πρότυπα που θέλαμε εμείς, δηλαδή την αντιεραρχία, την άμεση δημοκρατία. Η Αριστερά έχει μάθει να λειτουργεί με μια άλλη κουλτούρα, πολύ ιεραρχική, υπάρχουν κάποιοι που είναι καθοδηγητές και οι υπόλοιποι θα πρέπει να αποδεχτούν αυτά που τους λένε οι καθοδηγητές. Σε μας «η γραμμή» του σταθμού έβγαινε από την συνέλευση» (Σωκράτης, 2004 Παράρτημα ΙΙ, σελ.48,50). «Πολιτική δεν υπήρχε αλλά την πολιτική την πληρώσαμε. Αν είχαμε ασχοληθεί με την πολιτική ο σταθμός δεν θα έκλεινε. Δυστυχώς έμεινε έξω από αυτά και στην κρίσιμη στιγμή όταν οι πολιτικοί μπήκαν μπροστά μας, φαίνεται δεν τους εξυπηρετούσαμε, ούτε τον ένα, ούτε τον άλλο, τα δύο μεγάλα κόμματα δηλαδή, με αποτέλεσμα να μείνουμε μετέωροι, να μην έχουμε στήριξη πολιτική από πουθενά και κατ' επέκταση να κλείσουμε. [...] Κάποιοι χρησιμοποίησαν το ραδιόφωνο για πολιτικούς λόγους, είχαμε τέτοια φαινόμενα. Από κει και μετά αυτοί οι κύριοι επιβραβεύτηκαν παίρνοντας και μια άδεια. Αυτό σημαίνει πως η επιρροή του ραδιοφώνου στις μάζες ήταν τρομακτική [...]» . (Αναστασιάδης Γ., 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.8)«Από ορισμένους υπήρχε (πολιτική), από ορισμένα άτομα. Από μένα ούτε πολιτική, ούτε και ποδοσφαιρικά, τέτοια όχι. Μόνο εκπομπές, εκπομπές της αγάπης» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.86).

Οι περισσότεροι πειρατές περιγράφουν τις σχέσεις τους με τους άλλους πειρατές ως σχέσεις μιας μεγάλης παρέας και αναφέρουν συγκεκριμένα μέρη συνάντησης. Αξίζει να σημειωθεί πως οι πειρατές της ανατολικής Θεσσαλονίκης είχαν άλλο στέκι από τους πειρατές της δυτικής και από τους πειρατές του κέντρου. Πιο συγκεκριμένα πειρατές που εξέπεμπαν από την ανατολική Θεσσαλονίκη αναφέρουν το Remezo στην παραλία της Αρετσούς ως τόπο συνάντησης, πειρατές του κέντρου αναφέρουν πως έκαναν «μυστικές συνελεύσεις σε έναν άτυπο σύλλογο που είχαμε τότε στο 2ο πατάρι του Ολύμπιον στην Αριστοτέλους»[240] και τέλος οι πειρατές της δυτικής Θεσσαλονίκης συναντιόταν στο μαγαζί «Ιάσων» στον Βαρδάρη αρχικά αλλά επειδή ο αριθμός των πειρατών αυξανόταν ραγδαία οι πειρατές της δυτικής πλευράς της πόλης απέκτησαν ένα δεύτερο στέκι στο Δαγκλή στον Άγιο Δημήτριο. Οι συναντήσεις αυτές σε ορισμένες περιπτώσεις δημιούργησαν τις συνθήκες για προβληματισμό και περαιτέρω συσπείρωση και την γέννηση ενός άτυπου συνδικαλισμού. Αν και δεν ομολογείται ως οργανωμένη δράση στα πλαίσια κάποιου επίσημου συλλόγου ή οργάνου από τους ραδιοπειρατές, ωστόσο οι ίδιοι συσπειρώνονται και επικοινωνούν μεταξύ τους για να προστατέψουν ο ένας τον άλλο όταν ακούνε για το ραδιογωνιόμετρο που καταφθάνει στην Θεσσαλονίκη: «Προσωπικές γνωριμίες, «έλα ρε τι έγινε, αν έφυγε το ραδιογωνιόμετρο, ωχ κλείστε τα τέτοια. Έβγαινε ζζζζζζ στην μπάντα φύσημα μόνο, δεν έβγαινε κανένας γιατί είχε έρθει το ραδιογωνιόμετρο αλλά ο ένας με τον άλλο ποτέ δεν είχαμε κάνει μια κλίκα, ένα σύλλογο, ένα όργανο, μια ομάδα που θα ρυθμίζει κάποια πράγματα, που θα διεκδικεί κάποια πράγματα, όχι ποτέ δεν έγινε κάτι τέτοιο»[241]. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της σύλληψης του πειρατικού Ράδιο Θεσσαλονίκη και της αλληλεγγύης που έδειξε ο πειρατικός σταθμός του Μουσικού Διαύλου παραχωρώντας τους τον σταθμό για να διαμαρτυρηθούν για το κλείσιμο του και να καλέσουν τους ακροατές σε συγκέντρωση διαμαρτυρίας στο κέντρο της πόλης.

Αξίζει να σημειωθεί πως μέσα στην αφήγηση περιγράφονται και οι σχέσεις ανταγωνισμού που υπήρχαν μεταξύ των πειρατικών σταθμών είτε λόγω καλύτερου τεχνικού αποτελέσματος που είχε κάποιος σταθμός είτε λόγω δισκοθήκης του σταθμού που ήταν πιο ενημερωμένη: «[...] Αν κάποιος στην Θεσσαλονίκη ακουγόταν καλά, κοιτάζαμε να τον αντιγράψουμε, κοιτάζαμε να δούμε τι κάνει αυτός, τι λέει, με τι μηχανήματα παίζει, για να κάνουμε και εμείς το ίδιο [...]»[242] . Δεν λείπουν και οι περιπτώσεις ραδιοπειρατών που έχουν άλλους

240 Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 119.

241 Τερζόγλου, 2005 ,Παράρτημα ΙΙ, σελ. 116.

242 Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.122 «Κάναμε ανταλλαγή δισκάκια μεταξύ μας, ποιο έχεις εσύ, δώσε το μου να το παίξω και εγώ. Μαζευόμασταν όλοι οι πειρατές σε ένα μαγαζί «Ιάσων» λεγόταν στον Βαρδάρη. Στην συνέχεια γίναμε πολλοί όμως και ο Ιάσων δεν μας χωρούσε πλέον και πήγαμε στον Δαγκλή στον Άγιο Δημήτριο, ήταν το δεύτερο στέκι των πειρατών. Βέβαια εκείνα τα χρόνια άλλο στέκι είχαν οι δυτικοί πειρατές και άλλο οι ανατολικοί. Εκεί ήταν που γινόμασταν παρέες-παρέες, εγώ ήμουν στα «Χρυσά Παιδιά» μαζί με άλλους τρεις πειρατικούς σταθμούς. Όταν ήμασταν στα μεσαία ακουγόμασταν μακριά Κατερίνη κλπ. Μερικές

ραδιοπειρατές ως πρότυπα. Μέσα στην αφήγηση ο Γιώργος Αλεξίου αναφέρεται συχνότερα ως ο ραδιοπειρατής που λειτούργησε ως πηγή έμπνευσης αλλά και πρότυπο για κάποιους ραδιοπειρατές: «Ήξερε τι τραγούδια να διαλέξει, ήξερε πώς να μιλήσει, είχε την κατάλληλη χροιά φωνής, ήξερε τι αναπνοές να πάρει, ήξερε πότε να το πει, ήταν θεϊκός, δηλαδή η απόλυτη ραδιοφωνική τεχνική. Και μιλάμε για χρόνια που δεν υπήρχε ραδιόφωνο, δεν είχε κάποιον μπροστά του να δει, καταρχήν όλα τα τραγούδια, το Darling των Stories, το Rock Sugar, το Heart του Marteen Bill, όλα είναι δικά του παιδιά, αυτός τα έπαιξε, δεν υπήρχαν αυτά τα τραγούδια, δεν υπήρχαν»[243].

> *Α, όταν είχε πέσει το ραδιογωνιόμετρο και είχαν συλλάβει τότε [...] κοίταξε να δεις τότε πως ήταν το κλίμα. Υπήρχαν οι σταθμοί οι πειρατικοί οι οποίοι ήταν ένας, ήταν ξέρω 'γω ο Μάκης ο τάδε και ο Πέτρος ο δείνα, οι οποίοι έβγαιναν από το σπίτι τους και έκαναν εκπομπή πειρατική όμως του παλιού, κακού τύπου, ξέρεις ραδιοπειρατεία θανάτου όμως. […]Δηλαδή, ήταν ένας στο σπίτι του και έβαζε δίσκους και έλεγε «Να, ακούτε τον έτσι να ούμ, ας πούμε σπεσιάλ αφιερωμένο» τέτοιο στυλ, πολιτισμένο και βγήκαμε και εμείς 2-3 σταθμοί, ο Μουσικός Δίαυλος, το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, το Πανόραμα και οι 16 ώρες Θεσσαλονίκη, τέσσερις σταθμοί, οι οποίοι ήταν οργανωμένοι, έβγαιναν άνθρωποι μιλούσαν κανονικά, έβαζαν τραγούδια με μια ροή, ήταν σαν σταθμός κανονικός, παρότι δεν ήταν αλλά το μεράκι. Και υπήρχε και ένας αλήτης, τώρα δεν θα το πω γιατί περί κανονικού πρόκειται, ο οποίος λεγόταν «Τα Παιδιά της Καλαμαριάς» γνωστά και ως «Τα παιδιά της κακομοιριάς» (γέλια) ο οποίος έβαζε διαφημίσεις. Δεν υπήρχε διαφήμιση τότε. Έκανε χορούς και διαφήμιζε και έλεγε είχε μια*

φορές έδινα τον σταθμό σ' έναν φίλο που ήθελε να οργανώσει έναν χορό και μετά από καμιά εβδομάδα τον έπαιρνα πίσω. Το 79-80 άρχισαν να βγαίνουν τα FM και μας έκανε εντύπωση η διαμόρφωσή τους. Ο ένας προσπαθούσε να μάθει τι γινόταν από τον άλλο. Στα μεσαία χρειαζόμασταν κεραία 50 μέτρων ενώ στα FM χρειαζόμασταν κεραία 90 μέτρων και ύψωμα. Τότε όλοι ήθελαν από τα μεσαία να πάνε στα FM. Εγώ γρήγορα το γύρισα στα FM. Πάντα τελευταία ερχόταν εδώ πάνω(το ραδιογωνιόμετρο). Στο χωριό δεν είχαμε πρόβλημα με παρεμβολές. Υπήρξαν κάποιοι ρουφιάνοι ραδιοερασιτέχνες και κάποιοι ρουφιάνοι γείτονες που σε καταγγέλλανε. […]Μετά την εκπομπή είχαμε συνομιλίες. Εκπομπές κλήσεως λεγόταν. Όλοι διψούσαν για γνωριμίες τότε, ήταν η εποχή τέτοια. Μιλούσαμε μεταξύ μας μέσω του ραδιοφώνου και λέγαμε «Γιάννη, 7 στο Δαγκλή». Μαζί με μας μαζεύονταν και οι ακροατές, μας έφερναν βερμούτ, κρασιά, τυρί ακόμα και δίσκους αλλά και οι ερασιτέχνες έφερναν πράγματα. Ένας έκανε τυρί, ο άλλος κρασί και μας έφερναν. Μας είχαν πολύ αγκαλιασμένους οι ακροατές τότε. Υπήρχαν βέβαια και τα μαλώματα, μαλώνανε στον αέρα οι ραδιοερασιτέχνες γιατί έβγαινε ο ένας πάνω στον άλλο. [...] Από όλους αυτούς του Ράδιο-Θεσσαλονίκη ο Αλεξίου ήταν πολύ μεγάλος, είχε βγει στο εξωτερικό και είχε φέρει ιδέες, ήξερε τι ήθελε ο ακροατής».

243 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.197 «Ο Αλεξίου είχε την απόλυτη ραδιοφωνική τεχνική, στις αναπνοές, στο πως μιλούσε, στα πάντα […]μπορούσε να προωθήσει ένα τραγούδι με απίστευτο τρόπο, σ' έφτανε στα όρια της τρέλας για να μάθουμε ποιο είναι το τραγούδι, έκανε μια τεχνική, έπαιζε σε συγκεκριμένες στιγμές μέσα στην εκπομπή του, δεν το παρουσίαζε, έβαζε έναν θορυβάκο για να μας την σπάει, για να μην μπορεί κανένας να το ηχογραφήσει αυτό και να πάει να το παίξει, έτσι ώστε αν πάει να το παίξει να φαίνεται ότι είναι του Αλεξίου[…]»

φωνή, μια υστερική φωνή ένας Χρίστος και έλεγε ότι ο χορός των Παιδιών της Καλαμαριάς (κάνει στριγκλιά την φωνή του) στο κέντρο τάδε με το πλήρες χορταστικό μενού και φρουτοσαλάτα. Ήταν πάρα πολύ παράνομο να βάζεις διαφημίσεις, ήταν βέβαια παράνομο να κάνεις ραδιόφωνο αλλά να βάζεις διαφημίσεις ήταν ακόμη πιο παράνομο και δεν ήταν σωστό κατά την γνώμη μου. Και βγήκε το ραδιογωνιόμετρο, αυτός επειδή έκανε διαφημίσεις και είχε λεφτά, μπορούσε κάλλιστα να κάψει τα μηχανήματά του και να εξαφανιστεί, εγώ, εμείς δεν μπορούσαμε.[...] Και τότε έπιασαν το Ράδιο-Θεσσαλονίκη τους συνέλαβαν, και ήρθε ο Γιώργος ο Αλεξίου, ο συχωρεμένος σε μας, στον Μουσικό Δίαυλο και λέει μας έπιασαν. Οπότε τι κάναμε, αλλάξαμε την συχνότητα του πομπού μας και την βάλαμε στην συχνότητα του Ράδιο-Θεσσαλονίκη που είχε συλληφθεί και τους δώσαμε τον σταθμό μας ας πούμε για να βγουν και να πουν, ξέρετε μας έπιασαν και διαμαρτυρήθηκαν στον αέρα οι άνθρωποι και έγινε μια συγκέντρωση στην Αγίας Σοφίας ή στην Αγγελάκη, δεν θυμάμαι που ακριβώς και μαζεύτηκαν πάρα πολλοί άνθρωποι, χιλιάδες κόσμος οι οποίοι διαμαρτύρονται γιατί έκλεισαν το Ράδιο-Θεσσαλονίκη. Αυτό ήταν μια μορφή κινητοποίησης ας πούμε και εγώ που ήμουν Κνίτης πολύ χαιρόμουν με αυτό αλλά πάρα πολύ. Έχουμε ακόμη και σήμερα(σχέσεις με τους άλλους ερασιτέχνες), φυσικά, εννοείται. Φιλικότατες(σχέσεις είχαμε τότε). Αφού σου λέω ήρθε ο άλλος, τον έκλεισαν και του είπαμε έλα εδώ θα βάλουμε τον σταθμό στην συχνότητά σου, να βγεις, να κάνεις αυτός που πρέπει να κάνεις. Κυριολεκτικά ήταν έτσι. Υπήρχε(ανταγωνισμός). Τώρα ακούγεται λίγο γλοιωδία αυτό που σου λέω αλλά υπήρχε ευγενής άμιλλα, δηλαδή αυτοί παίζουν αυτό το τραγούδι, να το βρούμε και εμείς ή αυτοί έχουν αυτό το στυλ εκπομπής να κάνουμε και εμείς τέτοιο. Είναι καλό όμως αυτό, βοήθα με να σε βοηθήσω. (Παναγιωτόπουλος, 2005)[244]

244 «Είχαμε μια απλή γνωριμία(με τους άλλους ερασιτέχνες), σχέση δεν είχαμε, δηλαδή να αλληλοβοηθηθούμε κατά κάποιο τρόπο, πήγε να γίνει μια κίνηση να αλληλοβοηθηθούμε γιατί μετά από μας ξεκίνησαν και άλλοι ομαδικοί, τέτοιοι σταθμοί, όπως το Ράδιο-Θεσσαλονίκη που υπάρχει σήμερα [...] Ναι, ήταν πολύ συνειδητό(ότι δεν το συνεχίσαμε επιχειρηματικά). Όλη εκείνη την εποχή που υπήρξαν στην μπάντα πολύ χειρότεροι από μας αντικειμενικά, χωρίς ούτε λόγο ραδιοφωνικό, ούτε ποιότητα από άποψη μουσικής, ούτε ποιότητα από άποψη προσώπων, αργότερα επωφελήθηκαν και σήμερα είναι επιχειρηματίες εντός εισαγωγικών στον χώρο του επαγγελματικού ραδιοφώνου.[…]Ότι υπήρχε κάποιος χώρος όπου μαζευόντουσαν κάποιοι άνθρωποι και συζητούσαν κάποια πράγματα ή διεκδικούσαν κάποια πράγματα αλλά από εκεί και πέρα δεν υπήρχε ούτε σύλλογος ούτε κάτι τέτοιο, δεν μπορούσε να είναι νόμιμο κάτι τέτοιο καταρχήν, ούτε τυπικά, ούτε άτυπα. Άτυπα υπήρχε στην Αθήνα, εδώ δεν υπήρχε ούτε τυπικά, ούτε άτυπα. […]» (Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.112). «Συναντιόμασταν στο Remezo, στο τοιχάκι όλοι οι πειρατές τα απογεύματα και τα λέγαμε. Όλοι ήξεραν όλους. Οι ακροατές και οι ακροάτριες ανακυκλώνονταν. Εκεί γινόταν και η πάσα στις γκόμενες, Μιλάμε για φοβερή ανακύκλωση. Μετά βγαίναμε στον αέρα 5-6 πειρατές μαζί. Είχαμε ραντεβού τα βράδια στην συχνότητα από την μια το βράδυ μέχρι το πρωί. Δεν μας ενδιέφερε αν θα ξυπνήσουμε την άλλη

Οι πειρατές δίνανε ραντεβού το βράδυ στην συχνότητα και έκαναν τις λεγόμενες «συνομιλίες» ή «εκπομπές κλήσεως» που δεν ήταν τίποτε άλλο από μια συζήτηση μεταξύ τους. Σε κάποιες όμως περιπτώσεις οι «συνομιλίες» αλλά και τα προγράμματα λειτούργησαν και ως διέξοδος προβληματισμού και συζητήσεων για το θέμα της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Αυτή η διακίνηση ιδεών μέσω των πειρατικών ραδιοφώνων προετοίμασε το έδαφος αλλά και ενθάρρυνε την «ελεύθερη ραδιοφωνία» όπως αναφέρεται και μέσα στην αφήγηση: «[...]πολύ συχνά τα βράδια μιλούσαμε ο ένας ερασιτέχνης με τον άλλο με αποτέλεσμα να αλλάζονται ιδέες και να δημιουργούνται πυρήνες γι΄ αυτό που αργότερα όλοι μας είδαμε για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» [...]»[245] Πολλές φορές αναμετέδιδαν ο ένας το πρόγραμμα του άλλου. Για πολλούς πειρατές ήταν κάποιος άλλος πειρατής που τους μύησε στην ραδιοπειρατεία και τους βοήθησε να φτιάξουν τον πειρατικό σταθμό τους, είτε τεχνικά είτε οικονομικά είτε με την προσφορά δίσκων. Παρατηρούμε πως η συνεργασία μεταξύ των πειρατών κυρίως σε τεχνικό επίπεδο ήταν ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της φιλικής τους σχέσης όπως εξιστορεί ένας ραδιοπειρατής «[…]υπήρχαν κυκλώματα τότε για να δούμε πως ακουγόμασταν ο ένας με τον άλλο, γενικά στον χώρο ήμασταν όλοι γνωστοί. Και μέσω γνωστών μπήκαμε δηλαδή όλοι στο χώρο, από τον φίλο ο ένας του φίλου του άλλου»[246] Είναι επίσης σημαντικό πως με τον τρόπο αυτό γνωρίζονται όλοι οι ραδιοπειρατές που έχουν το ίδιο χόμπι και έτσι δημιουργείται μια μεγάλη παρέα που μοιράζεται τα ίδια ενδιαφέροντα. Μέσω των κοινωνικών μονάδων (ομάδες, οργανώσεις, θεσμοί) το άτομο προσδιορίζεται και αναγνωρίζεται διότι αυτές του επιβάλλουν κώδικες που λειτουργούν ως γλώσσα ανταλλαγών. Με τον τρόπο αυτό ευνοούν το αίσθημα της ασφάλειας και επιτρέπουν την διαφοροποίηση (Barus-Michel, 1997: 42). Μέσα στην αφήγηση η γνωριμία και η επικοινωνία μεταξύ των ραδιοπειρατών περιγράφεται ως ένα κίνημα: «για μένα ήταν ένα movement, ένα κίνημα όλη αυτή η ιστορία με το ραδιόφωνο»[247].

μέρα για την δουλειά. Δεν μας ενδιέφερε η δουλειά. Γι' αυτό και δεν πρόκοψε κανένας μας, κανένας μας δεν έκανε κάτι στη ζωή του. Μερικές φορές δίναμε πρωινά ραντεβού για πατσά κάτω στον σιδηροδρομικό σταθμό.[...] Όλες αυτές τις ώρες δεν ήμουν μόνος, ερχόταν κόσμος, κάναμε εκπομπή μαζί, έβαζα μουσική, συζητούσαμε. Κάποια στιγμή το βράδυ βγαίναμε οι πειρατές μεταξύ μας και μιλούσαμε μέσα από την συχνότητα, ο ένας αναμετέδιδε τον άλλο. [...]» (Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.11). «Τότε μπήκε ο συνδικαλισμός. Κάνανε κάποιες συναντήσεις στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ήθελαν να μονιμοποιηθούν, γιατί μέχρι τότε τρέχανε πίσω τους και τους κυνηγούσαν. Υπήρχαν διάφορες απόψεις. Εγώ τουλάχιστον έλεγα, αν δεν μονιμοποιηθούμε δεν μπορούμε να εκπέμπουμε. Και κάπως έτσι έγινε. Βρισκόμασταν κάπου και μιλούσαμε γι΄ αυτό το θέμα. Εγώ τους έφερνα το παράδειγμα της Γαλλίας. Πολλοί όμως ήθελαν να γίνουν νόμιμοι [...] .Είχαμε φιλικές σχέσεις με τους πιο πολλούς, όχι ανταγωνισμό. Ήταν πολλοί που κάνανε μουσική γιατί τους άρεζε. Ήταν άλλοι που παίρνανε δίσκους από τα δισκοπωλεία και τους λέγανε αυτά τα τραγούδια θα παίξετε. Ναι, βέβαια από τότε ακόμα. Ήταν πολλοί όμως που είχαν δικούς τους δίσκους. Τους άρεζε ένα είδος μουσικής, άλλοι ξένα, άλλοι ελληνικά, άλλοι ρεμπέτικα που ήταν τότε στη μόδα και παίζανε ένα πρόγραμμα μ΄ αυτά που τους άρεζαν πιο πολύ» (Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.106).

245 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 132.

246 Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 127.

247 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 135.

Ξεχωριστή μνεία από αρκετούς ραδιοπειρατές γίνεται για τον δημοφιλή σταθμό «Ράδιο 1» και τον ραδιοπειρατή που τον είχε τον Γιώργο Σερίδη (Αλεξίου) χαρακτηριστικά αναφέρεται μέσα στην αφήγηση πως «Ο πιο πετυχημένος πειρατικός σταθμός της Θεσσαλονίκης ήταν το «Ράδιο Ένα» του Σερίδη»[248]. Για κάποιους υπήρξε εμπνευστής για να κάνουν ραδιόφωνο ενώ πολλοί υπογραμμίζουν πως ήταν ο κορυφαίος σταθμός της πόλης με την μεγαλύτερη ακροαματικότητα και ο Γιώργος Σερίδης ένας μοναδικός ραδιοφωνικός παραγωγός που κατάφερε και εδραίωσε μόνος του ένα μουσικό ρεύμα [249]

> *[...] Με παίρνει με το αυτοκίνητο του, του λέω βάλε ραδιόφωνο, πήγαινε σε αυτή την συχνότητα, πάει στους 98,2 - 98,3 εκεί που εξέπεμπε ο πομπός ο οποίος εκείνη την ώρα έπαιζε μια κασέτα με ξένη μουσική. Του λέω πάμε βόλτα, μου λέει τι ακούμε, του λέω θα σου πω, πάμε βόλτα, πάμε όπου πιστεύεις πως είναι η πιο δύσκολη περιοχή που δεν θα ακουστεί, πήγαμε στις δυτικές περιοχές, κάναμε βόλτα πολύ ώρα, λέει τι είναι αυτό ακούγεται πολύ καλά, ακούγεται εκεί που δύσκολα ακούγονται σταθμοί, λέω είναι ο σταθμός μου. Λέει τι σταθμός, του εξηγώ, λέει πάμε σπίτι, γυρνάμε σπίτι του, παίρνει 3.000 δίσκους, τους κατεβάζει κάτω στο αυτοκίνητο και μου λέει πάμε να στους αφήσω, μου δίνει και κάτι χρήματα που ήταν φαντάρος αυτός τα είχε για να περάσει το στρατιωτικό του, λέει πάρε και αυτά τα χρήματα, πήγαινε να αγοράσεις ό,τι σου λείπει για να ετοιμάσεις το σταθμό γιατί λέει αυτό που έχεις ακούγεται σ' όλη την πόλη, είναι καλό. Μου φέρνει τους δίσκους, με τα χρήματα εκείνα πήραμε κάποια μηχανήματα που μας έλειπαν, κάποιες κονσόλες μεγάλες κλπ σας λέω δηλαδή πως έτσι δημιουργήθηκε ο σταθμός με τα μηχανήματα που είχα εγώ, ο φίλος μου [...]*
>
> *[...]Ήταν ο άνθρωπος που είχε τον πιο γνωστό σταθμό στην Θεσσαλονίκη. [...]Ο Σερίδης για μένα είχε τον καλύτερο ραδιοφωνικό σταθμό στην πόλη. [...]Γιατί αυτός ήταν. Τον άκουγε όλος ο κόσμος. Είχε όλη την ακροαματικότητα. Έπαιζε ξένη μουσική, έκανε τραγούδια ξένα επιτυχίες μόνος του, κατάφερε να*

248 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 55.

249 Σε ραδιοφωνική εκπομπή του «Ράδιο Ένα» που έκαναν από κοινού ο Γιώργος Σερίδης (Αλεξίου) με τον Στέφανο Διαμαντόπουλο (Δενδρινό) και ενώ συζητούσαν, μετά από ερώτηση των ακροατών, για τους σκοπούς και στόχους του πειρατικού σταθμού ο Γιώργος Σερίδης είπε τα εξής: «Από την πρώτη μέρα που άνοιξα και έκανα την πρώτη μου εκπομπή ήταν οι ίδιοι στόχοι αν και πέρασαν τα χρόνια δεν άλλαξαν, λατρεύω το ραδιόφωνο, λατρεύω το μικρόφωνο, λατρεύω την μουσική και ακόμη κάτι που επίσης αγαπώ πολύ είναι να μοιράζομαι την χαρά μιας μουσικής μαζί με όλους εσάς, θέλω αυτό που νιώθω εγώ όταν ακούω ένα τραγούδι να το νιώσετε και εσείς εκεί πίσω, στα ραδιόφωνά σας. Με τραβάει πάρα πολύ, με έλκει πάρα πολύ αυτό το πράγμα που ασχολούμαι μια δεκαετία με αυτό και δεν έχω αλλάξει καθόλου. Έχω την ίδια όρεξη, την ίδια αγάπη και την ίδια διάθεση για επαφή μαζί σας» Στην ίδια εκπομπή ο Στέφανος Διαμαντόπουλος (Δενδρινός) μιλώντας για τους στόχους του πειρατικού σταθμού υπογράμμισε την αξία του πειρατικού ραδιοφώνου για την βελτίωση της ανθρώπινης επικοινωνίας και των ανθρώπινων σχέσεων (Σερίδης & Διαμαντόπουλος, 1984).

κάνει τότε στην Θεσσαλονίκη best seller τραγούδια που τα έπαιζε αυτός και όλοι οι υπόλοιποι γνωστοί ραδιοπειρατές που έκαναν εκπομπή, ο Λευτέρης ο Βενετίου, ο Μαρόγλου ήταν ραδιοερασιτέχνες της Δυτικής Θεσσαλονίκης που δεν είχε και ιδιαίτερη ακροαματικότητα. Είχε μεγάλη ενασχόληση με τον ραδιοφωνικό σταθμό, από τους πρωτεργάτες της ραδιοφωνίας αλλά κανένας δεν είχε την αίγλη και την ακροαματικότητα που είχε ο Γιώργος Αλεξίου[...] .

[...] Αρχίσαμε να κάνουμε εκπομπές από κει οι οποίες συμφωνήσαμε ο καθένας να τις αναμεταδίδει από τα παράνομα στούντιό του. Και άρχισε αυτή η αναμετάδοση, ο ένας αναμετέδιδε από την μια συχνότητα, ο άλλος από την άλλη και όπου γυρνούσες το ραδιόφωνο τότε ήταν με την βελόνα άκουγες το ίδιο πράγμα, τις εκπομπές διαμαρτυρίας που γινόντουσαν στην Τσιμισκή 31 με εκφωνητή εμένα και 2-3 ακόμα [...] (Λάμπρος, 2004).

[...] Να σου πω, δυστυχώς Σοφία μου αλλά δε αυτή την χώρα την ιστορία την έχουν γράψει οι παρέες. Είτε ήταν η παρέα του Κολοκοτρώνη, είτε ήταν η παρέα του Βενιζέλου είτε ήταν κάποιες παρέες, τέλος πάντων. Πιστεύω λοιπόν πως ήταν σπουδαίο, όχι μόνο αυτό, μέσα από τέτοια πράγματα είχαμε φτιάξει, ήμασταν 5-6 φίλοι που είχαμε φτιάξει, είχαμε μαζευτεί και πηγαίναμε για ψάρεμα ας πούμε, κάναμε και μερικές εκδηλώσεις δηλαδή. Το καλοκαίρι φυλάγαμε το δάσος για να μην πάρει φωτιά, είχαμε φτιάξει ομάδες πυροπροστασίας, εεε [...]

[...] Αυτό που θυμάμαι ο Γιώργος από το Ράδιο Ένα, πέθανε, θεός συγχωρέστον, που έπαιζε όλα αυτά τα μοντέρνα ας πούμε και είχε γίνει τότε το πρώτο ραδιόφωνο της πόλης, μαζευόταν στην πλατεία εκεί στην που είναι τα τοιχία, πως την λένε την πλατεία εκεί, όχι Ιπποδρομίου..[…]Στο Ναυαρινό, ναι, εκεί είναι το σπίτι του και μαζευόταν κόσμος, γινόταν εκπομπές, χοροί, εκδηλώσεις. Ήταν πολλά ραδιόφωνα που έκαναν χορούς σε κέντρα, πήγαιναν πολλοί θεατές, γέμιζαν κέντρα ολόκληρα […]Μοιραζόταν προσκλήσεις από [...] .ξέρω γω ξεκινούσε ένας τραγουδιστής εκείνη την εποχή από εδώ και μοιραζόταν προσκλήσεις για τα κέντρα. Ήταν μια κοιτίδα, ένας πυρήνας πραγμάτων σπουδαίων.

[...] Κοίταξε Σοφία, δημιουργήθηκαν τότε κάποιες φιλίες, και αυτό είναι πολύ σπουδαίο και θέλω να σου το πω, δημιουργήθηκαν κάποιες φιλίες που κρατάνε μέχρι σήμερα. […]Εγώ έχω φίλο τον Γιάννη τον Blue που ήμασταν έτσι πολύ φίλοι που ακόμα και σήμερα τηλεφωνιόμαστε, μιλάμε, βγαίνουμε και είμαστε [...] κοντεύουμε 30 χρόνια, έτσι; Δεν είναι σπουδαίο; Είναι σπουδαίο! Που έρχεται σπίτι μου, πάω σπίτι του κλπ Και όχι μόνο για μας, και

άλλα πράγματα και άλλοι φίλοι και άλλοι πολλοί φίλοι, έτσι; [...].Ναι, ναι συνεργασίες υπήρχαν. Ξέρεις πόσες φορές είτε βαριόσουν να κάνεις εκπομπή είτε ήταν αργά και έπρεπε να κοιμηθείς γιατί ήθελες να πας την άλλη μέρα στην δουλειά και έβαζες τον πομπό να δουλεύει και αναμετέδιδες έναν άλλο. Αυτό ήταν ένα είδος συνεργασίας, έτσι; Συνεργασία δεν υπήρχε σε άλλο βαθμό γιατί δεν υπήρχαν οικονομικά συμφέροντα από πίσω, έτσι; Ήταν αυτή η απλή συνεργασία. Ο φίλος μου ο Γιάννης ο Blue που έπαιζε σπουδαία ροκ κομμάτια εκείνη την εποχή, και εγώ έπαιζα ροκ κομμάτια, δεν είχαμε ποτέ κόντρα, και δίσκους αλλάζαμε και πράγματα, ερχόταν αυτός σε μένα και εγώ πήγαινα σε αυτόν και κάναμε εκπομπή. Δεν υπήρχε, δεν υπήρχε σκληρός ανταγωνισμός, όχι, δεν υπήρχε ανταγωνισμός. Ίσως να είχαν έναν ανταγωνισμό αυτοί που [...] .τότε θυμάμαι «Τα Παιδιά της Καλαμαριάς» με τον «Ήλιο του Βορρά», υπήρχαν κάποιοι ανταγωνισμοί σε εκείνο το επίπεδο που υπήρχαν συμφέροντα από πίσω έτσι; ποια μαγαζιά θα διεκδικήσει ο ένας, ποια θα διεκδικήσει ο άλλος κλπ, εμείς ήμασταν οι αγνοί, δεν ασχοληθήκαμε ποτέ με χρήματα έτσι κλπ. Όσοι δεν ασχολιόταν τότε με χρήματα, δεν είχαν ανταγωνισμούς, υπήρχαν μερικοί που ήταν από τότε έμποροι, το είχαν δει εμπορικά το πράγμα εντελώς, είχαν βγει για να είναι έμποροι κλπ κλπ κλπ και αυτοί είχαν, ναι, είχαν, το θυμάμαι υπήρχαν κόντρες τότε με «Τα Παιδιά της Καλαμαριάς» και με [...] (Παύλος,2005)[250] .

250«[...] άρχισαν οι συνομιλίες, στην αρχή η εμβέλεια πολύ μικρή, φωνάζαμε «έλα μ' ακούς;», κάναμε συνομιλίες του βράδυ στους 1640 χιλιόκυκλους των μεσαίων κυμάτων, ο ένας με τον άλλο γνωριζόμασταν [...] [...] στην συνέχεια με το πέρασμα των χρόνων γνωρίστηκα με αρκετούς ραδιοερασιτέχνες, ραδιοπειρατές κατά το κράτος τότε [...] [...] Γνωρίστηκα μέσα από τις συνομιλίες, υπήρχαν πολλοί σταθμοί που έπαιζαν μόνο μουσική, δεν μιλούσαν πολιτικά, τότε στην μόδα ήταν η ξένη μουσική, ήταν οι μαλλιάδες με φαβορίτα, ήταν η καμπάνα το παντελόνι, οι γιεγιέδες, έμπλεξα και εγώ με τα παιδιά εκεί των Βριλησσίων, μια παλιοπαρέα γίναμε, πηγαίναμε ντισκοτέκ στην Νέα Μάκρη, το βράδυ προγράμματα, άλλος έπαιζε ξένο, ξένο έπαιζαν ο Blue star που ήταν ο Νίκος και ο Γιάννης ο Αποστολίδης, ο Χρίστος ο Electronica Χ έπαιζε λαϊκά, παλιά λαϊκά και τέτοια, ο Πέτρος ο Peterson έπαιζε και αυτός λαϊκά αλλά πιο εξευγενισμένα, ας το πούμε σήμερα προς το ελαφρολαϊκό και εγώ άρχισα με κάτι ψιλοδίσκους που έβρισκα από τον ένα και από τον άλλο που μου δίνανε, των 45 ή 78 στροφών και ένα πικαπάκι που είχα, ψιλοέπαιζα καμιά μισή-μια ώρα, απόγευμα, βράδυ, κανένα μεσημέρι όταν δεν δουλεύαμε γιατί το χειμώνα η οικοδομή δεν μπορούσε να δουλέψει όλους τους μήνες, είχαμε κάποιες μέρες που είχαμε λάσκα, τότε πιάναμε τις συνομιλίες. Υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ μας τότε, ο ένας προσπαθούσε να ανοίξει επάνω στον άλλο και να τον ταπώσει για να του δείξει ότι είναι πιο δυνατός, έχει πιο μεγάλη δύναμη, αυτός ο ανταγωνισμός που υπάρχει και σήμερα σε άλλα βέβαια πλαίσια, υπήρχε και τότε. Ο ένας να ανοίξει πάνω στον άλλο, οι τσακωμοί, φασαρίες, από άλλες περιοχές παιδιά όπως ήταν η Πεύκη, η Κηφισιά, το Χαλάνδρι.[...] Το καλό ήταν ότι έγινε η γνωριμία μεταξύ αυτών που είχαμε την λόξα του ραδιοπειρατή, έγινε η γνωριμία, γνωριστήκαμε με παιδιά από το Περιστέρι, με παιδιά από τον Πειραιά, με παιδιά από το Χαλάνδρι [...] .[...] γιατί αυτά ήταν ακάλυπτα τα μηχανήματα, οι τάσεις ήταν και 2 και 3000 βόλτ, όπως έχει γίνει ατύχημα σε φίλο μου ο οποίος τελικά έχει πεθάνει από αυτό το πράγμα, ο Σταύρος, η ραδιοφωνία Κηφισιάς. Σκόνταψε, έπεσε πάνω στο μηχάνημα, τον χτύπησε το ρεύμα και τον βρήκαν πάλι φίλοι μου, γιατί τον καλούσαμε κάθε βράδυ να βγει στον αέρα και δεν έβγαινε, μετά από τέσσερις μέρες, τον βρήκαμε νεκρό στο σπίτι από ηλεκτροπληξία. Ο Σταύρος, η ραδιοφωνία-Κηφισιάς [...] .[...]Εγώ δεν βρέθηκα στο Πολυτεχνείο από την πρώτη μέρα, βρέθηκα από την δεύτερη μέρα

Πολλοί ραδιοπειρατές θεωρούν την σχέση που ανέπτυξαν με κάποιους συναδέλφους τους φιλική αλλά και με κάποιους άλλους ανταγωνιστική:«Σχέσεις ναι, αλλά υπήρχαν αντίπαλα στρατόπεδα»[251]. Ένας ραδιοπειρατής περιγράφει χαρακτηριστικά πως ήταν σχέση σχεδόν οικογενειακή που είχε όμως τα δικά της σκαμπανεβάσματα:«Οι πειρατές μεταξύ μας μαλώναμε, πλακωνόμασταν στο ξύλο, μια κανονική ελληνική οικογένεια όπως όλες οι σύγχρονες ελληνικές οικογένειες»[252]. Η ομάδα, στην προκειμένη περίπτωση αυτή των ραδιοπειρατών, γίνεται αντιληπτή από τα μέλη της ως ένας τόπος όπου αρχίζει και τελειώνει η αναζήτηση της επαφής και της ταύτισης με τους άλλους από την μια και της

όταν έβαλαν έναν μικρό πομπό στο Πολυτεχνείο και καλούσαν όλους εμάς τους ραδιοπειρατές να αναμεταδώσουμε το σήμα του, το σήμα των παιδιών από το Πολυτεχνείο για να μπορέσει να ακούσει την φωνή διαμαρτυρίας όλη η Αθήνα, των παιδιών που πρωτοστατήσανε στο Πολυτεχνείο μέσα. Ο σταθμός του Πολυτεχνείου έτσι ξεκίνησε, κάποιος από ένα μικρό μηχάνημα το ξεκινήσανε και εμείς τα υπόλοιπα παιδιά , ερασιτέχνες που πήγαμε, γιατί την δεύτερη μέρα μπαίναμε άνετα μέσα, δεν είχαμε κανένα πρόβλημα, εγώ θυμάμαι είχα πάει και λυχνίες κάτω, είχα πάει και μια κουλούρα, χάλκινο σύρμα για να βάλουμε κεραία, είχα ανέβει στα κεραμίδια πάνω του Πολυτεχνείου, δέσαμε μια κεραία, νομίζω αυτή χρησιμοποιήσαμε στην συνέχεια για να μπορέσουμε να ενισχύσουμε το σήμα του σταθμού του Πολυτεχνείου. Εγώ φαντάρος εκείνη την, κουρεμένος που έκανα μπαμ από μακριά. Εντωμεταξύ όλη η λεωφόρος Αλεξάνδρας και τα γύρω μέρη ήταν αστυνομία και στρατός. [...] αυτή η ιστορία τώρα που σου λέω έγινε το 84, υπάρχουν χρονολογίες από 75 μέχρι 84 που εκεί μέσα έγιναν σημαντικά πράγματα όσον αφορά τους ραδιοπειρατές, γιατί άρχισαν να βγαίνουν πλέον στα FM,αλλάξαμε μπάντα. Πολύ περισσότερες οι γνωριμίες, γνωριζόμασταν από πολλές περιοχές, μαζευόμασταν όλοι, είχαμε κάνει στέκι το Κεφαλάρι, πάνω στην Κηφισιά. Ήταν το Endelvais η καφετέρια, που θα πάμε Endelvais, που θα συναντηθούμε Endelvais, και εκεί κλείναμε και τα ραντεβού με τις κοπελιές, εκεί ήταν το στέκι των ραδιοπειρατών εκείνη την εποχή. [...] Υπήρχαν κάποιοι σταθμοί που συνομιλούσαμε τα βράδια, εγώ στην Αθήνα, αυτοί εδώ, ήταν ο Θάνος ο Κυβερνήτης, τα Παιδιά της Καλαμαριάς, Βασίλης το ένα το παιδί και ο άλλος Χρίστος; , όχι τα Παιδιά της Καλαμαριάς, αυτά που βγαίνανε και έκαναν χορούς και ιστορίες, αυτοί πήραν το παρατσούκλι τους από τα άλλα παιδιά όταν τα παράτησαν οι άλλοι, από Καβάλα παιδιά, από Αλεξανδρούπολη παιδιά μιλούσαμε. Εδώ όταν ήρθα στην Θεσσαλονίκη, γνωρίστηκα με τον Θάνο τον Κυβερνήτη, είναι ο μόνος από τους παλιούς ραδιοπειρατές, ραδιοερασιτέχνες που γνωρίζω εγώ στην Θεσσαλονίκη, αργότερα μπήκε και στην τοπική ραδιοφωνία, μέχρι το 94 νομίζω και μετά αποχώρισε [...].[...] Ξεκίνησε μια διαμαρτυρία της ένωσης διαφημιστών, έκαναν και άλλοι διαφημίσεις, οι αδελφοί Καραβασίλοι, που έχουν το TV Μακεδονία, το Radio Dj, ο Γιώργος ο Καραβασίλης, ο Ανδρέας ο Καραβασίλης, είχαμε μπλεχτεί και είχαμε κάνει ας πούμε όχι συνδικάτο, δεν ήταν συνδικάτο, μια συμφωνία κυρίων ότι η τιμή που θα παίρνουμε είναι αυτή. Ήμασταν εγώ, ο Παναγιώτης ο Πασίδης, ο Κυριάκος ο Βουτσαλάς, ήμασταν η μια φάρα από δω, σου μιλάω γι' αυτούς που μπλέξαμε με τις διαφημίσεις, αλλά σου μιλάω για διαφημίσεις όπως ακριβώς ακούγονται σήμερα, ηχογραφημένες σε στούντιο κανονικά. Να μην πω ονόματα, δεν θέλω να θίξω αλλά συναντηθήκαμε και στα δικαστήρια γι' αυτή την ιστορία [...] [...] Γι 'αυτό σας λέω υπήρχε έλλειψη επικοινωνίας εκείνα τα χρόνια, ήταν άλλες εποχές, δύσκολες εποχές αλλά και ρομαντικές, πιο ρομαντικές, ήταν ρομαντικοί άνθρωποι, οι ραδιοπειρατές ήταν ρομαντικοί άνθρωποι. Μαζευόμασταν πολλά άτομα, κλείναμε ραντεβού από την συχνότητα, που θα βρεθούμε, πηγαίναμε στις τότε ντισκοτέκ, σημερινά κλαμπάκια πώς να τα πούμε, Νέα Μάκρη, Βραβρώνα, στην Λούτσα, καλά πήγαινε και το κλέψιμο στα σταφύλια, περνώντας το σημερινός αεροδρόμιο εκεί που είναι σήμερα το Ελ. Βενιζέλος, το κλέψιμο το βράδυ όταν γυρνούσαμε στα σταφύλια. Ήμασταν ωραίοι, πηγαίναμε ομαδικά για μπάνιο, γνωρίζαμε κόσμο, γνωρίζαμε κοπέλες, ήταν η παρέα, η επικοινωνία, η επικοινωνία της νεολαίας [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 15). «[...] Από άλλους σταθμούς, με την Ουτοπία μόνο είχαμε επαφή σε πολλά επίπεδα από συνδιοργανώσεις τριημέρων ως συνδιοργανώσεις πορειών μέχρι συζητήσεις»(Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.46). «Μόνος μου τον είχα αλλά είχα ένα φίλο μου που ήταν συμφοιτητής μου και τα κάμναμε μαζί με αυτόν. Τα φτιάχναμε μαζί, τον είχαμε μαζί, εντάξει. Ήμασταν μια παρέα, ήμασταν έξι άτομα γιατί είχε ο καθένας στο σπίτι του σταθμό, άλλες φορές μαζευόμασταν στο σπίτι το δικό μου ή σε σπίτια αλλουνού και δοκιμάζαμε και κάναμε τα μηχανήματα πόσο μεγαλύτερα θα είναι, αν έχουν μεγαλύτερη εμβέλεια [...] . [...] Εγώ όταν πήγα στρατιώτης στην

διαφοροποίησης και της ιδιαιτερότητας από την άλλη (Χρηστάκης, 1997:236).

Οι φιλικές σχέσεις μεταξύ των ραδιοπειρατών αναπτύχθηκαν μέσω του ραδιοφώνου που λειτούργησε ως ένα σημείο αναφοράς για την επικοινωνία μεταξύ τους και την δημιουργία νέων κοινωνικών επαφών: «Είχαμε, πολλές φορές τα βράδια, τα καλοκαίρια, χρησιμοποιούσαμε τον σταθμό, δηλαδή μαζευόταν μερικοί στον σταθμό. Θα άκουγες συνομιλία το βράδυ και στο τέλος μπορεί στις 2-3 η ώρα μπορεί να κατέληγε, πάμε να βρεθούμε στον σταθμό και βλέπουμε τι κάνουμε»[253].Ωστόσο και σχέσεις αλληλεγγύης αναπτύχθηκαν μεταξύ των ραδιοπειρατών γιατί αντιμετώπιζαν με κοινό τρόπο την επίσημη εξουσία: «[...] Με το που ερχόταν ραδιογωνιόμετρο στην Θεσσαλονίκη, σφύριζε ο ένας τον άλλο, να το μάθουμε και δεν ανοίγαμε, είχαμε προβλήματα αρκετά [...]».[254]

Ο ανταγωνισμός που υπήρχε μεταξύ των ραδιοπειρατών εστιάζεται σε μια σειρά από παράγοντες: στα μουσικά κομμάτια που διέθετε ο καθένας, στην ποιότητα της εκπομπής του κάθε πειρατικού σταθμού αλλά και στον αριθμό των ακροατών και ιδιαίτερα του γυναικείου ακροατηρίου που ο καθένας κατάφερνε

ΣΕΤΥΛ στον Πύργο Ηλείας, παρουσιάστηκα εκεί για να κάνω την εκπαίδευση μου, στη Σχολή Τηλεπικοινωνιών, είχα φίλους τους οποίους τους γνώριζα από την συχνότητα και ήρθαν και με βρήκαν εδώ, το ίδιο και στον Πειραιά κάτω, μετά που κατέβηκα με το τραίνο στην Αθήνα, ήρθαν και με βρήκαν στο σταθμό γιατί είχαμε επικοινωνήσει την προηγούμενη μέρα και τα τηλέφωνα τότε δεν ήταν και ιδιαίτερα διαδεδομένα, για να πάρεις τηλέφωνο τότε έκανες κανένα δύο χρόνια τρία, κάπου τόσο [...]» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.76). « [...] Ε΄. από κει και πέρα ο ένας βοηθούσε τον άλλο. Καλυτέρευαν οι σταθμοί μας, ψυχαγωγούσαμε τον κόσμο [...]» (Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.92). «Παρείστικες(σχέσεις είχαμε μεταξύ μας οι πειρατές). Ήμασταν φίλοι, κάναμε παρέα, βγαίναμε. Κάναμε τότε συνομιλίες. Λέγαμε πως μ΄ ακούς, μ' ακούς καλά, ε και λίγο καλαμπούρι [...] . Όπου δεν έχει χρήμα, δεν υπάρχει ούτε ανταγωνισμός ούτε πολιτική». (Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.144). «Και ο Θάνος που τον γνωρίζεις τον Θάνο (σσ αναφέρεται στον Κυβερνήτη που με σύστησε στον Μακεδόνα) ήταν μια μεγάλη φίρμα εκείνο τον καιρό[…]Γιατί το 73 όταν κάναμε τον χορό, τότε και εγώ βοήθησα τον Θάνο, το 73 όταν κάναμε τον χορό πίσω από τον σταθμό, εγώ δεν συνέβαλα στον χορό αλλά έκανε ο Θάνος χορό γνωριμίας, μαζέψαμε την μισή Θεσσαλονίκη, περίμενε ο κόσμος να μπει μέσα, γινόταν ο χαμός. […]Οχι, γιατί ο ανταγωνισμός ξέρεις ποιος ήταν ο δικός μας; Να κάνει κάποιος ένα καλύτερο μηχάνημα, να ακουστεί καλύτερα αυτός δηλαδή αλλά παρόλο που υπήρχε ο ανταγωνισμός το βράδυ ήμασταν δύο καλοί φίλοι, δεν υπήρχε η έχθρα μεταξύ μας ότι ο τάδε ακουγόταν πιο δυνατά να τον μισώ και να τον κάνω, όχι, το βράδυ καφεδάκι πίναμε μαζί, μας.[...] .εκεί πέρα, κάθε μια κεραία έχει και έναν μπράβο που τον πληρώνει ακριβά, διότι εμείς δεν είχαμε αυτό, αν ο Χρόνης είχε εκείνο τον καιρό προσπαθούσα να τον βοηθήσω και εγώ, σε τι; Να πάμε να πετάξουμε την κεραία, να την βάλουμε πιο μακριά, αν είχα μια γνώση παραπάνω θα την μετέδιδα στον Χρόνη, αλλάζαμε τους δίσκους [...]» (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.163) « […]Πάντα καλές, πάντα με ενδιαφέρει να έχω πάρα πολύ καλές σχέσεις με τους άλλους συνάδελφους ραδιοερασιτέχνες, ραδιοπειρατές, ραδιοφωνατζήδες όπως θες πες το και κρατάω φιλίες από χρόνια. Όπως βλέπεις ο Στάθης όπως γνωριστήκαμε από τα μεσαία το 74-75 έκτοτε είμαστε κολλητοί φίλοι δεν άλλαξε τίποτα. Και ο Χρόνης που ήταν εδώ πέρα και αυτός από εκείνη την εποχή. […]Ανταγωνισμός καλόπιστος, είναι καλόπιστος ο ανταγωνισμός υπήρχε πάντα και υπάρχει. Ποιος θα ακουστεί καλύτερα; για να κάνει κάτι καλύτερο, για να κάνει κάτι πιο δυνατό. Αυτή είναι η τρέλα, τι να το κάνω εγώ όταν βγαίνει κάποιος χαμηλά και εγώ είμαι ο δυνατός, δεν θα συγκριθώ με αυτόν, θα πάω σε έναν άλλο δυνατό για να δω την λεπτομέρεια, ποιος είναι πιο δυνατός από τους δύο δυνατούς;» (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.179).

251 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 182.
252 Music Hall, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ. 38.
253 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 227.
254 Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 266.

να συγκεντρώσει. Όπως αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «Υπήρχε πείσμα στο ποιος θα έβγαζε την καλύτερη εκπομπή σήματος και όποιος έβγαζε το καλύτερο σήμα ήταν αρχηγός»[255]. Μερικοί ραδιοπειρατές υπογραμμίζουν πως ο ανταγωνισμός αυτός εστιάζονταν στην αντιπαλότητα μεταξύ των ραδιοπειρατών διαφορετικών συνοικιών: «η κάθε περιοχή είχε και τους κώδικές της. Οι δυτικοί με τους ανατολικούς, είχαμε ομηρικές συγκρούσεις»[256]. Η αντιπαλότητα αυτή οφείλεται και στις διαφορετικές μουσικές επιλογές της κάθε περιοχής για παράδειγμα στην δυτική Θεσσαλονίκη ήταν αρκετά διαδεδομένο οι ραδιοπειρατές να παίζουν λαϊκά τραγούδια: «Η δυτική Θεσσαλονίκη ήταν φαρ ουέστ»[257]. Σοβαρό σημείο τριβής των ραδιοπειρατών ήταν οι παρεμβολές που δημιουργούσαν ο ένας στον άλλο: «Πολλές φορές βγαίναμε πάτα με να σε πατώ, ο ένας πάνω στον άλλο και δεν καταλαβαίναμε τίποτε»[258]. Όταν αυτός ο ανταγωνισμός και η αντιπαλότητα κορυφώνονταν τότε εντοπίζονται μέσα στην αφήγηση περιστατικά χειροδικίας μεταξύ ραδιοπειρατών αλλά και καταγγελίες στην αστυνομία πιθανόν λόγω ζηλοφθονίας. Στην αφήγηση η αποκορύφωση αυτής του ανταγωνισμού έχει την εξής μορφή: «Είχαμε κατά περιοχές ομάδες, ο ένας παρέμβαλε τον άλλο και έτσι οι φίλοι μεταξύ τους έφτιαχναν μια ομάδα και πολλές φορές δεν ήταν και λίγες οι περιπτώσεις που έκοβαν κεραίες ο ένας στον άλλο, πιάστηκαν και κάνα δύο φορές στο ξύλο»[259].

> *[...] Αλλά τότε, επειδή υπήρχε και κάποιος «ανταγωνισμός» μεταξύ των ραδιοπειρατών δηλ. ποιος θα παίξει αυτό, πού το βρήκε εκείνος, εκείνο το τραγούδι [...] .*
> *Ανταγωνισμός πάντα υπήρχε. Ξεκινούσε από τα τραγούδια. Ποιος έχει αυτό το τραγούδι και γιατί. Γιατί θυμάμαι ότι όταν παίζαμε κάποιο τραγούδι, μιλούσαμε συνέχεια πάνω στο τραγούδι, όταν ήταν κάτι το οποίο το είχαμε μόνο εμείς και ήταν πάρα πολύ καλό. Τώρα αυτό γίνεται με το κάθε ραδιόφωνο, βάζει πάνω στο σήμα του σταθμού το συγκεκριμένο τραγούδι για να μην το αντιγράψει κάποιο άλλο ραδιόφωνο, όταν είναι η πρώτη μετάδοση. Άτυπα λοιπόν εκείνη η πρώτη μετάδοση, που δεν ήταν η πρώτη μετάδοση, απλώς ήταν κάποιος δίσκος που θα κυκλοφορούσε στην Ελλάδα μετά από 2-3 μήνες και αν ερχόταν. Τότε εκείνοι οι δίσκοι που πουλούσαν στα δισκάδικα, οι δίσκοι εισαγωγής ήταν πανάκριβοι. Και εκεί από το χαρτζιλίκι που παίρναμε το ακουμπούσαμε στους δίσκους, πουθενά αλλού. Ανταγωνισμός τότε υπήρχε στο ποιος ακούγεται πιο καθαρά, ποιος θα εκπέμψει τότε στερεοφωνικά*
> *[...] Θυμάμαι τότε μαζευόμασταν πολλές φορές οι «πειρατές» σε*

255 Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 89.
256 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ ,σελ. 228.
257 Ο.π.
258 Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 89.
259 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. Ο.π.

κάποια μαγαζιά είτε γιατί γνωριζόμασταν μεταξύ μας είτε γιατί μπορεί να μιλούσαμε σε συνομιλίες είτε για οτιδήποτε άλλο. Γενικά ήταν ωραία. Εγώ θυμάμαι ότι μαζευόμασταν με τα περισσότερα παιδιά εδώ στον Αντένα, ήταν από εκείνη την εποχή, όταν είχαμε ξεκινήσει δειλά, δειλά να κάνουμε αναμετάδοση ο ένας στον άλλο. Με το Βασίλη Γαλανό, το Γιώργο Αλεξίου, το συγχωρεμένο το Γιώργο το Σερίδη και άλλα δύο παιδιά που είχαμε ξεκινήσει τις εκπομπές γνωριζόμασταν, κάναμε παρέα, ο ένας πήγαινε στο σπίτι του αλλουνού, ανταλλάσσαμε δίσκους και θέλαμε να κάνουμε το ραδιόφωνο να γίνει ένα [...] (Ράδιο Ρόκερ, 2005).

Εγώ λέω ότι έχω διαφορετική άποψη από αυτό που λέει ο Στάθης, υπήρχε ανταγωνισμός και τότε, ποιος θα κάνει καλύτερη εκπομπή, και υπήρχε και το μάζεμα του κοριτσόκοσμου, εντάξει; (γέλια) Δηλαδή εγώ έχω περισσότερες ακροάτριες σε σχέση με τον Στάθη ή ο Στάθης το αντίθετο, υπήρχαν κάποιες τέτοιες προσβάσεις στα ερτζιανά. Υπήρχε. […] Με έπιασαν και μάλιστα κάποιος υπάλληλος της ΚΥΠ τότε μου είπε να δώσω πέντε ισχυρούς σταθμούς, δεν το έκανα, μου πήραν τα μηχανήματα και την άλλη μέρα όλοι οι ραδιοερασιτέχνες μου έδωσαν υλικά για να φτιάξω άλλο σταθμό (Blow Up, 2005)[260].

260 «[…] για π.χ. την επόμενη φάση στον Δίαυλο, ο Δίαυλος ήταν αυτός ο σταθμός που έπαιζε ξένη και ροκ σχετικά μουσική, το Ράδιο-Θεσσαλονίκη έπαιζε ελληνική και κάπως αγαπησιάρικη μουσική, με αγαπησιάρικες παρουσιάσεις όπως είναι ο Ερωτικός, βάλε λίγο Ερωτικό και λίγο Ράδιο-Θεσσαλονίκη σημερινό και καταλαβαίνεις πως ήταν τότε το Ράδιο-Θεσσαλονίκη. […]Ο Δίαυλος όμως είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνος γιατί το Ράδιο-Θεσσαλονίκη βρίσκεται σήμερα, έτσι όπως βρίσκεται […] […]Ο Δίαυλος τι έκανε; Ανοίξανε την ημέρα που έπιασαν το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, με ρίσκο να μας πιάσουν γιατί ήμασταν στην Φιλίππου, στο κέντρο της πόλης, ανοίξαμε εκεί στην συχνότητα του Ράδιο-Θεσσαλονίκη και καλούσαμε τον κόσμο να πάει στο συλλαλητήριο υπέρ του Ράδιο-Θεσσαλονίκη, εμείς οι Διαυλικοί που ήμασταν αντίπαλοι με το Ράδιο-Θεσσαλονίκη. Δηλαδή αντί να χαρούμε εμείς και να πούμε πάνε και αυτοί, ανοίξαμε στην δική τους συχνότητα για να στείλουμε τους δικούς τους οπαδούς εκεί γιατί δεν υπήρχε Ράδιο-Θεσσαλονίκη, τους έκλεισαν τα μηχανήματα, πως μαζεύτηκαν 1500 τόσα άτομα έξω από το αστυνομικό τμήμα στο συλλαλητήριο, που το μάθανε;[…] γιατί ο Δίαυλος ήταν από τον Οκτώβριο του ΄87, που έκλεισε το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, μέχρι τον Αύγουστο του ’88, ο Ν1 σταθμός και όλοι οι άλλοι πήραν άδεια με τον ένα ή άλλο τρόπο, το Κοσμοράδιο, οι Μουσικές Επιλογές, το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, το Πανόραμα ’86, εκτός από τον Δίαυλο που ήταν ο δημοφιλέστερος, γιατί; Γιατί ο ένας τραβούσε για εκεί, ο άλλος πήγαινε πέρα, ο άλλος σήκωνε σημαία εκεί, ο άλλος έκλεισε στον Α-103, ο άλλος λέει πάω στο Ράδιο-Θεσσαλονίκη, σκορποχώρι, ισχυρές προσωπικότητες, πολύ διαφορετικές μεταξύ τους και φυσικά ήταν ο Γιώργος ο Μιχαλόπουλος, ο οποίος ήθελε την σιγουριά, ο Δίαυλος ενώ ήταν ανοιχτός, οι 3 είχαν ήδη κλείσει στο Α –103, είχαν κλείσει τουλάχιστον 5 μήνες πριν κλείσει ο Δίαυλος.[…]Ήταν τα περίφημα τα Παιδιά της Καλαμαριάς τότε, είχαν αυτό που κάνανε συνέχεια χορούς, κάθε μήνα χορό, κάθε μήνα χορό, διαφημίσεις συνέχεια. Διαφημίζανε τον χώρο τους, το ένα το άλλο και όμως ο κόσμος πήγαινε στους χορούς. Ένας σταθμός πώς να σου πω, ποταπός δηλαδή είναι το λούμπεν ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, το απόλυτο λούμπεν ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης και όμως πήγαιναν στους χορούς, τα περίφημα Παιδιά της Καλαμαριάς και μας έχει μείνει από τότε, αν ρωτήσεις για Παιδιά της Καλαμαριάς, θα σου πούνε «ώρε φρουτοσαλάτα», είναι η λέξη που σου έρχεται αμέσως στην ερώτηση τι θυμάσαι να μου πεις για τα Παιδιά της Καλαμαριάς, θα σου πει «Φρουτοσαλάτα» γιατί έλεγε στην τιμή περιλαμβάνεται και φρουτοσαλάτα. Πάντα η ίδια ατάκα (γέλια).Στην τιμή περιλαμβάνεται πλήρες χορταστικό μενού και φρουτοσαλάτα. Η φρουτοσαλάτα έχει γράψει ιστορία, τα Παιδιά της Καλαμαριάς» (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ,

Λίγοι ραδιοπειρατές έχουν να αναφέρουν μόνο σχέσεις εχθρότητας και ζήλιας με τους συναδέλφους τους. Ένας ραδιοπειρατής αναφέρει πως στις συναντήσεις που έκαναν όλοι οι ραδιοπειρατές υπήρχαν και βραδιές που βράβευαν τις καλύτερες πειρατικές εκπομπές και όταν αυτός βραβεύτηκε ένας άλλος από τους συναδέλφους ραδιοπειρατές που συμμετείχε στην συνάντηση του διέρρηξε το σπίτι και του έκλεψε δίσκους που στην συνέχεια έπαιζε αυτός στις εκπομπές του. Κάποιος άλλος αναφέρει κινήσεις εκφοβισμού και εκβιασμού από συναδέλφους ραδιοπειρατές για να κλείσει ο σταθμός του Μουσικού Διαύλου τότε που ήταν

σελ.). «Ναι, μιλάμε για τέτοιες καταστάσεις. Πολύ καλή οργάνωση, εντωμεταξύ όλοι ήταν φίλοι, πώς να σου πω, οικογενειακοί φίλοι, γιατί εμείς τότε ήμασταν γειτονιά εκεί και εγώ τα παιδιά τα ήξερα απλά κάνανε παρέα, επειδή έχω δύο αδελφές μεγαλύτερες, με τις αδελφές μου πιο πολύ και εγώ ήμουν ο πιο μικρός ας πούμε και όλοι με είχαν, πως με είχαν.[...] Δεν σου κρύβω ότι υπήρχαν και κάποιες παρεξηγήσεις με τους άλλους ραδιοερασιτέχνες, δεν μου αρέσει η λέξη πειρατεία, πειρατής, ποτέ δεν την χρησιμοποίησα, με τους άλλους συναδέλφους εν πάση περιπτώσει που εντάξει όλοι θέλαμε να βρούμε μια γωνιά να ακουστούμε, να βάλουμε το μηχάνημα να εκπέμψει κλπ, είχα παρεξηγηθεί όχι με πάρα πολλούς αλλά με αρκετούς, μόνο και μόνο για να το θέμα συχνότητας κλπ γιατί υπήρχε πρόβλημα, γιατί είχε κορεστεί η συχνότητα [...] Με άλλους ναι, με άλλους ανταγωνισμό, με άλλους αλληλεγγύη και με άλλους ανταγωνισμό. Μοιρασμένα τα πράγματα, δεν ήταν να πω ότι με όλους ήμασταν αγαπημένοι και εντάξει. Υπήρχε ανταγωνισμός τώρα, ανταγωνισμός πάντα υπήρχε. Υπήρχαν όμως και κάποιοι με τους οποίους υπήρχε η αλληλεγγύη, δηλαδή να βοηθήσω, να κάνω, να, να [...] .Εγώ έχω δώσει μουσικές σε πάρα πολύ κόσμο, εντάξει; πειρατές τότε, ακόμη και μηχανήματα, έχω βοηθήσει, κεραία που την είχα δύο χρόνια πεταμένη έτσι και ήθελε να βγει του την έδωσα, ναι εγώ τα έκανα αυτά, όπως και από δύο-τρεις ακόμη, ένας ο οποίος είναι και προσωπικός μου φίλος και μέχρι σήμερα που ήμασταν και στην ίδια περιοχή μαζί και μεγαλώσαμε μαζί, είναι 2-3 χρόνια μεγαλύτερος από μένα αυτός, με αυτόν είχαμε τα πάντα, μέχρι και μηχανήματα ανταλλάσαμε, δώσμου το μηχάνημα να βγω και θυμάμαι όταν είχα φύγει φαντάρος εγώ του έδωσα τα μηχανήματα έτσι όπως είναι, τους πομπούς δηλαδή, «πάρε και παίξε εσύ» γιατί πάντα το ήθελε το δικό μου το μηχάνημα και του λέω «πάρε και παίξε», δηλαδή να μην πάει τζάμπα τώρα αφού εγώ δεν [...] .Από μόνος μου και εντάξει, όχι μόνο από μόνος μου και από τα παιδιά που ήταν στα μεσαία ακόμα, σου είπα, με βοήθησαν πάρα πολύ τα παιδιά, σου λέω ήταν φίλοι, αν και πολύ μεγαλύτεροι από μένα, αλλά με βοήθησαν πάρα πολύ σε πολλά πράγματα δηλαδή αυτό είναι έτσι, αυτό είναι εκείνο, όχι εντάξει κάτσε εκεί πέρα και κάνε εκπομπή, αυτό γίνεται έτσι, αυτό γίνεται αλλιώς, μη μιλάς σε αυτή την απόσταση, μίλα εκεί, πολλά πράγματα, μου έμαθαν πολλά πράγματα, οι οποίοι βέβαια τώρα ασχολούνται με άλλα πράγματα έτσι; Και είναι [...] .αλλού» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.). «Όχι, όχι, άσε το Πανόραμα, εμείς οι δύο ξεκινήσαμε. Αυτοί νόμιζαν ότι πήγαμε να το κάνουμε πίσω από την πλάτη τους, να βγάλουμε εμείς την άδεια επ΄ ονόματί μας και εκείνους να τους πετάξουμε απ' έξω. Αλλά η άδεια δεν έβγαινε τότε σαν σύλλογος, σαν τι; Δεν είχαμε ούτε καν σύλλογο, τι να έβγαινε η άδεια σε 15 ονόματα, σε 17; Ε, είπαμε θα βγει σε αυτά τα δύο ονόματα ή εν πάση περιπτώσει πρέπει να κάνουμε ένα εταιρικό ας πούμε για να γίνει αυτό. Αλλά αυτή την στιγμή που ξεκινήσαμε, δεν υπάρχει θέμα, αύριο, μεθαύριο, τι θα τους πετάξουμε απ' έξω; Δεν υπήρχε πονηριά ακόμη τότε, κατάλαβες; Αυτοί παρεξηγήθηκαν, το διαλύουμε, θα φύγετε εσείς, εμείς θα μείνουμε, και μείνανε αυτοί και φύγαμε εμείς οι δύο με τον Νίκο» (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.). « […]Με άλλους πειρατές, η μεγαλύτερή μου σχέση ήταν ο Melody Maker, Telestar. […]Στην Άνω Πόλη ήταν έτσι Telestar, Βασίλης λεγόταν. Άλλες σχέσεις είχα με τον Γιώργο τον Σερίδη, τον Αλεξίου, θεός συγχωρέστε τον, αυτόν τον Coral, ο Coral ήταν, ποιους άλλους, ένα σωρό άτομα, πάρα πολλά ήταν [...]Ανταγωνισμός πάντα υπάρχει, είχα και τους κακούς που με κυνηγούσαν, είχα και τα καρφώματα» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.). Υπήρχε αρκετή επαφή μεταξύ των ραδιοπειρατών , περισσότερη βέβαια από τεχνικής άποψης, όσον αφορά το σημείο εκπομπής. Υπήρχαν οι λεγόμενες παρεμβολές, ο ένας παρέμβαλε τον άλλο, χρειαζόταν πιο ισχυροί πομποί, οπωσδήποτε γνωριζόμασταν όλοι. Ωστόσο ο καθένας προσπαθούσε να δουλέψει για τον εαυτό του, η σχέση μας ήταν φιλική όσον αφορά την συντεχνιακή έννοια και εχθρική όσον αφορά την ανταγωνιστική έννοια. Ένας σταθμός όπως και να 'ναι είναι αντίπαλός σου, αν κυνηγάς την αναγνώριση του κοινού και ακροαματικότητα, σαφώς και είναι ανταγωνιστής. Τα προβλήματα όμως ήταν κοινά [...] Αποχώρισαν κάποιοι

στο αποκορύφωμα της επιτυχίας του[261].

> *Μάλιστα σε μια από αυτές τις συναντήσεις με βράβευσαν κιόλας για τις καλές εκπομπές και θα μου έδιναν δίσκους που ήταν το δώρο μου υποτίθεται, τα είχε στο σπίτι του, πάμε στο σπίτι του να μας τα δώσει και ένας από αυτούς μου λέει πάμε μετά σπίτι σου, του έδειξα το σπίτι μου και μετά πήγε και μου το διέρρηξε. Μου πήρε 180 δίσκους. […]Ήταν ισόγειο και είχε μια πόρτα έτσι, πρασιά ήταν από πίσω. Και μετά άρχισε να τους παίζει αυτός στην εκπομπή του, τους αναγνώρισα, μερικοί ήταν και κάπως δυσεύρετοι […]* (Αργυρίου, 2005).
>
> *[…]Ο Μουσικός Δίαυλος ήταν Άνω Πόλη και εξαιτίας του ύψους και της ισχύος ακουγόμασταν πολύ δυνατά παντού, πολύ μακριά. Αυτό το πράγμα δημιούργησε αντιπαλότητα με τους άλλους, οι άλλοι έψαξαν και βρήκαν, γιατί πάντα είχαμε τις μεθόδους να βρούμε που είναι κάποιος ακόμη έστω κι αν είναι πολύ καλά καμουφλαρισμένος, μας βρήκαν και ήρθε κάποιος τότε θυμάμαι και μου λέει, όχι εκεί, έξω, συναντηθήκαμε όπως καλή ώρα εμείς οι δύο και μου λέει «Ξέρουμε που είσαστε, σκεφτόμαστε πολύ σοβαρά να σας καρφώσουμε».* (Παπαδάκης, 2005).

Υπήρξε και ένας πειρατής που υπογραμμίζει την ουδετερότητα μεταξύ των σχέσεων των ραδιοπειρατών και επισημαίνει, αντίθετα με τους υπόλοιπους, πως ο καθένας ήταν πολύ απορροφημένος με τις ανάγκες του δικού του σταθμού για να ασχοληθεί και με τους υπόλοιπους. Αυτός είναι και ένας λόγος που αιτιολογεί πως μερικοί ραδιοπειρατές δεν άκουγαν άλλους πειρατικούς σταθμούς. Όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση: «δεν είχαμε σίγουρα κακές σχέσεις, καλές

συνέταιροι και βλέπαμε ότι στην πιάτσα υπήρχαν πάρα πολλοί ανταγωνιστές και κάναμε κάτι το πολύ απλό. Πήγαμε σ' ένα χώρο που δεν υπήρχαν ανταγωνιστές, βέβαια υπήρχαν 1-2 σταθμοί αλλά είναι καλύτερα να συναγωνίζεσαι 1-2 παρά 10-15» (Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.).Είχαμε σχέση βασικά με τα Ράδιο-Ουτοπία, που ήταν πάνω κάτω του ίδιου χαρακτήρα. Με τα άλλα όχι δεν είχαμε επαφή. Είχαμε μερικές φορές διαμάχες γιατί ήθελαν να μας πάρουν την συχνότητα. […]Ε, ναι υπήρχε(ανταγωνισμός). Θυμάμαι ότι κάποια στιγμή που δημιουργήθηκε το Ράδιο Ανατολικός που ήταν θυγατρική του Παρατηρητή, του Παπασαραντόπουλου, ήθελε να έχει την ίδια συχνότητα. Πήγαμε, τον πιέσαμε, κάπως έγινε, υποχώρησε κάπως. Μετά το ίδιο έγινε και με το Ράδιο Έκφραση, τότε ήταν άλλης ιδιοκτησίας, το είχε ένας βιοτέχνης, ένας σκυλάς που έπαιζε σκυλάδικα και αυτός κάποια στιγμή ήθελε να πάρει την συχνότητά μας. Και μάλιστα το αστείο ήταν πως ήμασταν στο ίδιο κτίριο μαζί του, στην Άνω Πόλη, μια περίοδο με αυτόν. Μπορεί κάποια παιδιά να προέρχονταν από άλλους ραδιοσταθμούς, το Ροκ, το Σαφάρι, ας πούμε, αλλά δεν είχαμε σαν ραδιόφωνο σχέση» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.).

261 Σε ραδιοφωνική εκπομπή του «Ράδιο Ένα» ο Γιώργος Σερίδης (Αλεξίου) αναφέρει ξεκάθαρα πως κάποιοι τους λασπολόγησαν και τους κατηγόρησαν πως απέβλεπαν σε οικονομικά οφέλη ιδρύοντας ένα κλάμπ ακροατών οι οποίοι θα μπορούσαν να συνεισφέρουν οικονομικά στο «Ράδιο Ένα». Μετά από αυτήν την κατηγορία το «Ράδιο Ένα» αναγκάστηκε να σταματήσει αυτή την προσπάθεια (Σερίδης & Διαμαντόπουλος, 1984).

σχέσεις είχαμε θα το έλεγα. Μάλλον σχέσεις, είμαι απορροφημένος πολύ με το ραδιόφωνο μου»[262].

Οι σχέσεις των πειρατών με τους ακροατές περιγράφονται από τους ραδιοπειρατές ως έντονες, βαθιές και άμεσες. Η επαφή τους ήταν κυρίως τηλεφωνική[263] ή μέσω αλληλογραφίας. Αναφορικά με την αλληλογραφία μέσα στην αφήγηση περιγράφεται ως κάτι «τελείως διαφορετικό από το τηλέφωνο. Ρομαντικό. Πέτυχε. Πολλά γράμματα. Φοβερά λόγια από τους ανθρώπους»[264].Οι ακροατές μέσω των γραμμάτων ζητούσαν από τους πειρατές να μεταδώσουν αγαπημένα τους τραγούδια, τους επαινούσαν και τους ευχαριστούσαν για την ύπαρξή τους είτε πολλές φορές επεδίωκαν μια καλύτερη γνωριμία μαζί τους. Μέσα στην αφήγηση τα γράμματα των ακροατών ομαδοποιούνται σε: «τρεις κατηγορίες ουσιαστικά γραμμάτων είτε για γνωριμία και διαπροσωπική επαφή, είτε για ευχαριστήρια για ότι υπάρχουμε, είτε για να ζητήσουνε κάποιο τραγούδι ας πούμε, είτε για να μας κάνουν κάποιες προτάσεις για καινούριες εκπομπές ή για καινούρια πράγματα που θα ήθελαν να ακούσουν κατά κάποιο τρόπο»[265].

Οι ραδιοπειρατές από την πλευρά τους αντιμετώπιζαν τους ακροατές ως «αυτούς που τους έδιναν τόσο πολύ ζωή».[266] Οι ακροατές ήταν για τους πειρατές ένα πολύ ουσιαστικό και αναπόσπαστο κομμάτι της σχέσης τους με το ραδιόφωνο. Οι ίδιοι οι ραδιοπειρατές αποκαλύπτουν πως οι ακροατές «μας συνδράμανε ηθικά, σε πολλές περιπτώσεις εμείς υπήρχαμε γι΄ αυτούς, ζούσαμε από την επαφή μας μαζί τους».[267] Με άλλα λόγια η σχέση αυτή ήταν ένας δυνατός και ζωντανός δεσμός. Παράλληλα λειτουργούσαν με τέτοιο τρόπο ώστε «προκαλούσαν τον ακροατή σε τέτοιο σημείο έτσι ώστε να συμμετέχει και αυτός»[268] στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα και να γίνει πιο ενεργός ο ρόλος του.

Οι ακροατές έβλεπαν τους ραδιοπειρατές ως μυθικά πρόσωπα την εποχή εκείνη, τους θαύμαζαν και τους ενθάρρυναν να συνεχίσουν με την συμπαράσταση που τους έδειχναν: «μας έπαιρνε πολύς κόσμος και μας έλεγε «Μπράβο», μας έπαιρνε πολύς κόσμος και μας έλεγε «Θέλουμε να σας γνωρίσουμε»».[269] Παράλληλα τους φρόντιζαν και τους προστάτευαν ταυτόχρονα με όποιον τρόπο μπορούσαν. Τους δώριζαν δίσκους για να ακούσουν ένα αγαπημένο τους κομμάτι, τους έφερναν ποτά και φαγητά στις συναντήσεις που κανόνιζαν οι πειρατές μέσω του ραδιοφώνου και ακούγοντας τον τόπο και την ώρα συνάντησης εμφανίζονταν και πολυάριθμοι ακροατές, τους ενημέρωναν για πιθανή άφιξη της αστυνομίας, τους φιλοξενούσαν και τους έκαναν τραπέζι στο

262 Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 207.
263 Την άποψη αυτή συμμερίζεται η πλειοψηφία των πειρατών που συμμετείχαν στην έρευνα: Λα Φοντέν, Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, Αναστασιάδης, Σάκης, Ράδιο Μόντε Κάρλο, Σαμουήλ, Κώστας, ABC, Ράδιο Ρόκερ, Art Radio, Radio Piper, Θάνος ο Κυβερνήτης, Κατανάκης, Παύλος, Ράδιο Μασκότ, Πύργος Ισχύος, Νικήτας, Λάλος, Αντώνης, Παπαδάκης.
264 ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 97.
265 Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 112.
266 Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 274.
267 Λάμπρος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 58.
268 Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 12.
269 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 136.

σπίτι τους, ήταν φίλοι και συμπαραστάτες τους σε αυτή την προσπάθεια. Είναι αξιοσημείωτο πως πολλοί ραδιοπειρατές αναφέρουν πως δημιούργησαν φιλίες που κρατάνε ακόμη μέχρι και σήμερα αλλά και ιδιαίτερα στενές σχέσεις. Η αιτία που αποδίδουν όλες αυτές τις σχέσεις είναι «γιατί υπήρχε το μέσο, μας ταξίδευε το μέσο, μουσικά, επικοινωνιακά [...] .κάναμε φίλους ας πούμε [...]»[270]

Ο αριθμός των ακροατών αν και δεν μπορεί να υπολογιστεί με ακρίβεια ήταν πολύ μεγάλος σύμφωνα με τα λεγόμενα των ραδιοπειρατών. Το τηλέφωνο χτυπούσε ασταμάτητα και πάντα φρόντιζαν να μαθαίνουν από πού τηλεφωνεί ο ακροατής για να δουν την εμβέλειά τους. Εξάλλου μόνο το γεγονός πως είχαν τέτοια πληθώρα τηλεφωνημάτων αποδεικνύει πως οι ακροατές έκαναν προσπάθεια για να έρθουν σε επαφή μαζί τους μια και την εποχή εκείνη «έπρεπε να πάει κάποιος, κάπου μακριά για να βρει τηλέφωνο, γιατί πολλοί δεν είχαν τηλέφωνο στο σπίτι τους»[271] Ο βασικός λόγος για τον οποίο τηλεφωνούσαν οι ακροατές ήταν να ζητήσουν κάποιο τραγούδι ή να κάνουν κάποια αφιέρωση. Μέσα από την αφήγηση γίνεται ορατό πως οι αφιερώσεις των ακροατών ήταν πάρα πολλές: «Γεμίζαμε ένα τετράδιο σε 4 μέρες με αφιερώσεις. Τις γράφαμε για να τις πούμε, αλλιώς δεν μπορούσαμε να τις θυμηθούμε»[272]. Εξάλλου σύμφωνα με τα λεγόμενα των ραδιοπειρατών οι αφιερώσεις «είναι ένα πράγμα που σε κολακεύει, σε κολακεύει, αλλιώς είναι όταν κάθεται ο ακροατής και ακούει το όνομα του μέσα από το ράδιο».[273] Η ποικιλία των ακροατών που τηλεφωνούσε ήταν επίσης πολύ μεγάλη, τηλεφωνούσαν ακροατές και ακροάτριες από οποιοδήποτε κοινωνικό στρώμα και χώρο εργασίας και οι ραδιοπειρατές αξιοποιούσαν αυτή την συμμετοχή δίνοντάς τους την ευκαιρία να εκφραστούν ζωντανά στον αέρα. Οι εκπομπές που ενθαρρύνουν την τηλεφωνική επαφή με τους ακροατές παρέχουν συντροφιά, ένα πλαίσιο κοινωνικού δικτύου και μια πλατφόρμα ιδεών. Το πιο σημαντικό σε αυτή την τηλεφωνική επαφή είναι η αμοιβαία διαπροσωπική υποστήριξη που δίνει η συζήτηση. Οι ακροατές που τηλεφωνούν σε ένα ραδιοφωνικό πρόγραμμα που ενθαρρύνει την συμμετοχή τους επιθυμούν την διαπροσωπική επαφή. Η χρήση του τηλεφώνου περιορίζει την μοναξιά και το άγχος, αυξάνει την ψυχολογική και φυσική ασφάλεια και την κοινωνική επαφή, μπορεί ακόμη να αντικαταστήσει και την διαπροσωπική επικοινωνία. Η απουσία της φυσικής παρουσίας μπορεί να διευκολύνει όσους συζητούν ευαίσθητα, προσωπικά θέματα όπως έχουν δείξει μελέτες συμβουλευτικής μέσω τηλεφώνου (Armstrong & Rubin, 1989: 84). Το τηλέφωνο εν κατακλείδι ήταν για τους ραδιοπειρατές «ένα ανοιχτό παράθυρο στον κόσμο» [274]και «μια επιβεβαίωση της ύπαρξής τους».[275]

270 Ο.π.
271 Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 108.
272Art Radio, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.106, Την ίδια άποψη σχετικά με τον όγκο των αφιερώσεων είχαν και άλλοι ραδιοπειρατές Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, Σάκης, Πύργος Ισχύος και Jackson Palace,
273 Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 276.
274 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.229
275 Ο.π.

Το χιούμορ έπαιζε πολύ σημαντικό ρόλο και από τις δύο πλευρές αλλά είναι καίριο να αναφερθεί εδώ πως υπήρχε και μεγάλη συγκίνηση από την πλευρά των ακροατών που μπορούσαν να μιλήσουν ελεύθερα. Περνούσαν πολιτικά μηνύματα μέσα από τις αφιερώσεις τους και ήταν ώριμο το κλίμα για να δεχθεί το κοινό το αίτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας γι' αυτό και υπήρξαν ραδιόφωνα-όπως το πειρατικό Ράδιο Θεσσαλονίκη - που ενέπλεξαν τον κόσμο σε αυτή την ζύμωση που γινόταν για την «ελεύθερη ραδιοφωνία».

Πέρα από την ζύμωση στην οποία συμμετείχαν οι ακροατές, οι πειρατές με τα τραγούδια που επέλεγαν μπορούσαν να μιλήσουν στις βαθύτερες επιθυμίες για μουσική του κοινού, ένα μεγάλο κενό που άφηνε τότε η κρατική ραδιοφωνία. Τα λαϊκά τραγούδια αλλά και η ξένη μουσική που δεν ακούγονταν από την κρατική ραδιοφωνία ήταν μια δυνατή δίοδος επικοινωνίας των πειρατών με το κοινό τους. Ο εκφωνητής-πειρατής, στην περίπτωση που εξετάζει αυτή η μελέτη, αποκτά μέρος της αντίληψης για την ύπαρξή και την ταυτότητά του μέσα από την συνάντηση και την αλληλοδιαπλοκή με μια ομάδα ακροατών (Γαζή, 2002:328). Ένας ραδιοπειρατής αναφέρει πως ακροατής ήταν αυτός που τους ενθάρρυνε για να κάνουν μια αναβίωση του Μουσικού Διαύλου και μάλιστα τους παραχώρησε το σπίτι του για αυτή την επανασύνδεση. Άλλος ραδιοπειρατής αναφέρει πως πολύ συχνά οι ακροατές του τηλεφωνούσαν για να συζητήσουν τα προβλήματά τους είτε ήταν προβλήματα που αντιμετώπιζαν στις σχέσεις τους με το γυναικείο φύλο, είτε ήταν προβλήματα προσωπικά. Όσο περισσότερο κάποιος ακροατής ακούει ραδιόφωνο τόσο περισσότερο εμπλέκεται στην ραδιοφωνική διαδικασία. Όταν ένας ακροατής ενδιαφέρεται για ένα θέμα συζήτησης και μπορεί να το συνδέσει με δικές του προσωπικές εμπειρίες τότε αυτός εμπλέκεται ακόμη περισσότερο στο πρόγραμμα. Η εμπλοκή αυτή μπορεί να ανήκει σε τρία είδη είτε να είναι συναισθηματική (μέσω προσωπικοτήτων ή καλεσμένων και άλλων ακροατών), είτε γνωστική (μέσω θεμάτων και πληροφοριών που συζητούνται) είτε συμπεριφοριστική (καλώντας στο πρόγραμμα) (Armstrong & Rubin, 1989: 91). Στο πειρατικό ραδιόφωνο η εμπλοκή των ακροατών ανήκε και στα τρία είδη. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως πολλοί ακροατές συμμετείχαν σε πάρτι, χορούς ή εκδηλώσεις των σταθμών[276] βεβαίως αρκετά αργότερα στην πορεία του πειρατικού ραδιοφώνου ή πήγαιναν στο μέρος που εργάζονταν οι ραδιοπειρατές-συνήθως κάποιο μπαράκι που έβαζαν μουσική-για να τους γνωρίσουν από κοντά.

Υπάρχουν βέβαια και πολύ λίγες περιπτώσεις ραδιοπειρατών ειδικά στα πρώτα χρόνια της πειρατικής ραδιοφωνία που εξαιτίας του φόβου και του κυνηγητού είχαν αραιή επαφή με τους ακροατές. Κάποιοι μάλιστα εξαιτίας αυτού του φόβου δεν έδιναν και το τηλέφωνο[277].

276 Την άποψη αυτή συμμερίζονται πολλοί ραδιοπειρατές: Λάμπρος, Σωκράτης, Λουκάς, Τερζόγλου, Κατανάκης, Παύλος, Jackson Palace.

277 «[…]Εκείνα να χρόνια, τα πρώτα χρόνια είχαμε μια σχέση πώς να σου πω, λόγω του κυνηγητού που υπήρχε, πιο αραιή. Ήταν δύσκολο να έρχεσαι σε επαφή με ακροατές γιατί μας κυνηγούσαν κιόλας, έκαναν συλλήψεις, έκαναν διάφορα τέτοια. Ναι, και τηλέφωνο δίναμε σπάνια στην αρχή για να μη μας ανακαλύψουν, σταδιακά κλείναμε κανέναν ραντεβού και το ένα και το άλλο, αλλά υπήρχε μια σχέση τηλεφωνική κατά κύριο λόγο ή με γράμματα. Αργότερα

Το Ράδιο-Κιβωτός είχε μια διαφορετική άποψη για την σχέση παραγωγού-ακροατή, θεωρούσαν πως είναι μια σχέση η οποία θα πρέπει να ανατραπεί γιατί ο ακροατής θα πρέπει να συμμετέχει ενεργά στο ραδιόφωνο: «Θέλαμε να μην είμαστε, να μην μεταδίδουμε μια αλήθεια εμείς την οποία λαμβάνει ο άλλος χωρίς την δυνατότητα να την επεξεργαστεί […] Εντάξει είναι ένα ερώτημα το οποίο δεν έχει απόλυτη απάντηση με το πώς την καταργείς αυτή την σχέση, την καταργείς με το λόγο σου αφενός, προσπαθείς ο λόγος σου να δίνει περιθώρια για κάτι άλλο, […]θα πρέπει με κάποιο τρόπο να δώσεις την δυνατότητα ας πούμε απάντησης, συμμετοχής»[278]. Έτσι δημιούργησαν τις εκπομπές ακροατών, κάλεσαν τους πιο πιστούς ακροατές τους να γίνουν συνδρομητές του ραδιοφώνου και ενθάρρυναν το κοινό τους να συμμετέχει στα φεστιβάλ που διοργάνωναν έτσι ώστε να βοηθάνε και οικονομικά το εγχείρημα της Κιβωτού.

> *[...] Έχει περιπέτεια το θέμα, άλλοι ήταν πιο εξευγενισμένοι, έβγαιναν μόνο για συνομιλίες, δεν είχαν πρόβλημα με την αστυνομία, δεν πήγαινε τα βράδια η αστυνομία γιατί άνοιγαν μόνο το βράδυ. Εμείς που αρχίσαμε και κάναμε προγράμματα, άρχισε η αστυνομία και μας ψιλοκυνηγούσε γιατί δίναμε και τηλέφωνα. Να φανταστείς εμείς παίρναμε το τηλέφωνο στα 200 μέτρα απόσταση από το σπίτι. Πήγαινε η αστυνομία στο σπίτι και έλεγαν «Σταθμό; Τι σταθμό; Εμείς δεν έχουμε σταθμό εδώ μέσα.» Θυμάμαι την κυρία Ευθυμία, τότε η φουκαριάρα δέκα φορές είχαν πάει στο σπίτι, τις παίρναμε το τηλέφωνο και το πηγαίναμε διακόσια μέτρα μακριά με το καλώδιο για να έχουμε την επικοινωνία με τους ακροατές. […] Αφιερώσεις! Βεβαίως! (γι' αυτό μας τηλεφωνούσαν οι ακροατές). Υπήρχε μεγάλο ενδιαφέρον γιατί το κρατικό ραδιόφωνο δεν έπαιζε μουσική, δεν είχε προγράμματα που να μπορεί να καλύπτει τον λαϊκό κόσμο. Με τα δημοτικά τραγούδια εγώ εισχώρησε σε ένα άλλο κοινό, σε ποιο, σε αυτό που είχαν έρθει από επαρχία όλοι, αυτοί που είχαν έρθει από επαρχία, είχαν εγκατασταθεί στην Αθήνα[...]* (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004)[279].

όταν χαλάρωσαν τα πράγματα και είδαμε φως στον ορίζοντα με το ελεύθερο ραδιόφωνο, δίναμε και διεύθυνση, ανοίξαμε τις πόρτες και ερχόταν και κόσμος[…]Ναι, βέβαια. (Κάναμε) Χορούς και πάρτι, πάντα γινόταν και πάντα γίνονται. […]Ναι, οι πιο πολλοί ήταν επιτυχημένοι. Ανάλογα με το τι καλή οργάνωση έχεις κάνει, το πόσο το είχαμε προωθήσει το πάρτι δηλαδή και ανάλογα με το τι πάρτι θα ήταν, αν ήταν ένα πάρτι, απλά ελάτε στο χορό μας χωρίς κανέναν λόγο. Είχαμε ραδιόφωνα που έκαναν πάρτι κάθε εβδομάδα, τι να πας να δεις, να γίνει ένα πάρτι, να γίνει ένα αποκριάτικο πάρτι ξέρω εγώ για τα γενέθλια ή ένα ντίσκο πάρτι ή ένα ροκ εν ρολ πάρτι ή οτιδήποτε. Πάντα γίνονταν και πάντα θα γίνονται. Τα πάρτι αυτά τα έχει ανάγκη ο κόσμος και για να σε γνωρίσει πρώτα από όλα και για να δει κάτι διαφορετικό από ότι υπάρχει κάθε βράδυ εκεί έξω» (Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.127). Με την άποψη του Κατανάκη για την αρχική αραιή επαφή με τους ακροατές συμφωνούν και οι Άγγελος, Πλόχωρας και Αργυρίου.

278 Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 73.

279 Με την άποψη του ραδιοπειρατή με το ψευδώνυμο Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης πως το κρατικό ραδιόφωνο δεν παρουσίαζε λαϊκά τραγούδια που είχε ανάγκη ο κόσμος και οι ραδιοπειρατές ήρθαν να καλύψουν αυτό το κενό συμφωνεί και ο Ράδιο Μασκότ. Ακόμη με την

Για πρώτη φορά κατάλαβε το κράτος πως αυτοί συντονισμένα μπορεί να μας κάνουν μεγάλη ζημιά. Κάναμε και δίκτυο δύο φορές. Έκανα μια εκπομπή για την ανάγκη ύπαρξης της «ελεύθερη ραδιοφωνίας»ς και συνδεθήκανε όλοι οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη και με αναμετέδιδαν. Ένα δεν ζυμωθεί στην συνείδηση του κόσμου το αίτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας δεν μπορεί να είναι προσωπικό αίτημα του Λευτέρη, του Κώστα και του Πέτρου. Πρέπει να ζυμωθεί με την ίδια την κοινωνία το αίτημα. Αν ρωτούσες τον κόσμο θες να υπάρχουν ραδιοπειρατές σου έλεγε ναι και εκεί τελείωνε γιατί είχε να κάνει και άλλα πράγματα στην ζωή του. Δεν ήταν κυρίαρχο. Έπρεπε λοιπόν να προσπαθήσουμε να επικοινωνήσουμε με τον κόσμο έτσι ώστε να γίνουμε φίλοι. Όταν δένεσαι λοιπόν με τον άνθρωπο αυτό και μέσα από το ραδιόφωνο αυτό γίνεται πιο έντονα τότε έχει άποψη και μπορεί να στηρίξει μια άποψη για την ανάγκη της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Έγινε ζύμωση και στην ίδια την κοινωνία. Βοήθησε πάρα πολύ ο Γιώργος ο Παπανδρέου με εκείνη την δήλωσή του στον 9.84. Ξεψαρώσαμε μετά την δήλωση του. Ίσως αν δεν ήταν ο Γιώργος ο Παπανδρέου να μην είχαμε σήμερα ελεύθερη ραδιοφωνία. Αν και λόγω Ε.Ε. μάλλον θα είχαμε.[...] Σταματάω να υποκρίνομαι, σταματάω να κρύβομαι, δεν θέλω άλλο να κρύβομαι. Και βγαίνω και λέω το εξής στον αέρα, τότε ήμασταν «Ράδιο-Θεσσαλονίκη», αγαπημένος σταθμός στην νεολαία, τους λέω ακριβώς τι γίνεται «έρχεται το ραδιογωνιόμετρο για να συλλάβει, θα κλείσουν όλοι, η δική μου απόφαση είναι να μην κλείσω, τι λέτε εσείς;». Μέσα από τα τηλέφωνα η απάντηση ήταν «Μην κλείσετε παιδιά είμαστε εδώ». Δεν πήρα στα σοβαρά αυτό το «είμαστε εδώ» αλλά ήθελα πραγματικά να τους μπω στην μύτη. Και δεν κλείνει φυσικά το «Ράδιο-Θεσσαλονίκη», το ραδιογωνιόμετρο εδώ, ο μόνος σταθμός που εξέπεμπε ήταν το «Ράδιο-Θεσσαλονίκη», ήρθαν στην Δεσπεραί, ανέβηκαν πάνω, κατάσχεση (Music Hall, 2004).

[...] Σας μιλώ ειλικρινά από την μια άκρη του ραδιοφώνου άκουγες τα τρία κρατικά, ενδιάμεσα και μετά μια διαμαρτυρία συνεχής, το ίδιο πράγμα, δεν έχει ξανασυμβεί αυτό το πράγμα, αυτή η φωνή έφτασε σχεδόν μέχρι την Αθήνα, ξεπεράσαμε την Λαμία, γιατί μας αναμετέδιδαν ραδιοερασιτέχνες και από την εξωτερική Θεσσαλονίκη, λαμβάναμε τηλεφωνήματα, το τηλέφωνο μας ήταν τηλεφωνικό κέντρο πια, χτυπούσε ασταμάτητα από κόσμο που ήθελε να έρθει κοντά μας, μαζέψαμε πάρα πολλά λεφτά για εκείνη την εποχή [...] (Λάμπρος, 2004).

άποψη του ραδιοπειρατή με το ψευδώνυμο Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης για το ότι το τηλέφωνο μπορούσε να αποκαλύψει τον τόπο εκπομπής τους συμφωνεί και ο Αναστασιάδης.

[...]αλλά και οι ακροατές μας έφερναν δίσκους.[...]Μετά την εκπομπή είχαμε συνομιλίες. Εκπομπές κλήσεως λεγόταν. Όλοι διψούσαν για γνωριμίες τότε, ήταν η εποχή τέτοια. Μιλούσαμε μεταξύ μας μέσω του ραδιοφώνου και λέγαμε «Γιάννη, 7 στο Δαγκλή». Μαζί με μας μαζεύονταν και οι ακροατές, μας έφερναν βερμούτ, κρασιά, τυρί ακόμα και δίσκους αλλά και οι ερασιτέχνες έφερναν πράγματα. Ένας έκανε τυρί, ο άλλος κρασί και μας έφερναν. Μας είχαν πολύ αγκαλιασμένους οι ακροατές τότε[...]Μας έπαιρναν ακροατές από τα χυτήρια, εργάτες, από μπουζουξίδικα, φοιτητές, λέγαμε ανέκδοτα, αστεία στον αέρα, γελούσε όλη η πόλη μέσα στην νύχτα. Είχαμε ανοιχτή γραμμή με τους ακροατές και τους βγάζαμε στον αέρα, υπήρχαν ακροατές που ήταν μίμοι και έκαναν μιμήσεις στον αέρα, ακροατές γκέι, κοινές έπαιρναν τηλέφωνα, γέλιο, φοβερό γέλιο. Πηγαίναμε για μπουγάτσα στην Αγία Σοφία στις 5 τα ξημερώματα, δίναμε ραντεβού μέσα από την συχνότητα και εκεί μας περίμεναν 200 άτομα ακρατές που άκουγαν το ραντεβού και ερχόταν [...] Σαν ερασιτέχνης έβγαινα στους 94.5, είχα τον πομπό σε μια βίλλα και έστελνα από εδώ με λινκ. Όταν ερχόταν ραδιογωνιόμετρο μας έδιναν σήμα, τότε κλείναμε. Σαν ερασιτέχνης είχα τόσα τηλέφωνα που δεν είχα σαν επαγγελματίας. Για να φάω έπρεπε να αφήσω το τηλέφωνο ανοιχτό γιατί χτυπούσε διαρκώς [...] (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005)[280]

280 Την ίδια άποψη με τον Θάνο τον Κυβερνήτη σχετικά με τα δώρα που τους έκαναν οι ακροατές συμμερίζεται και ο Παναγιωτόπουλος ενώ την άποψη του για το ότι ανακοίνωναν το σημείο συνάντησής τους από το ραδιόφωνο και εκεί έρχονταν και τους έβρισκαν και οι ακροατές εκτός από τον Παναγιωτόπουλο το αναφέρουν και οι Blow Up και Ράδιο Μασκότ. «[...] επίσης σπουδαίο ήταν ότι κάναμε τις σχέσεις μας μέσα από τους σταθμούς, δηλαδή, να φανταστείτε εγώ την γυναίκα μου την γνώρισα μέσα από τον σταθμό, έκανα εκπομπή, ήμουνα φαντάρος, το 84 έφυγα φαντάρος τον Απρίλη και σταμάτησα βασικά τότε το ραδιόφωνο αλλά όταν γύρναγα από φαντάρος, ήταν 2 χρόνια που ήμουν φαντάρος, κάνοντας εκπομπές με τον Γιάννη τον Blue τότε, γνώρισα την γυναίκα μου [...]Τα έπιανε ο κόσμος, εγώ το θυμάμαι, δηλαδή, με είχε πάρει συγκεκριμένα μια τύπισσα η οποία έγινε πολύ φίλη μου μετά, γιατρός ας πούμε τότε σπούδαζε και μου έλεγε το πόσο σπουδαίο είναι να δώσεις στον κόσμο να καταλάβει ότι υπάρχει και μια άλλη φωνή, […], μας έλεγε, υπήρχε μάλιστα μια κυρία, εκεί κοντά στο Τούρκικο Προξενείο, η οποία κυρία, ήταν μεγάλη γυναίκα, 60 χρονών, και είχαμε πάει 3-4 φορές σπίτι της για να μας ταΐσει, να μας κάνει το τραπέζι και αισθανόταν πολύ μεγάλη χαρά που μας γνώριζε. Είναι σαν να πηγαίνει, δεν το λέω ότι ήμασταν τόσο σταρ, σαν να πηγαίνει σήμερα ένας μεγάλος σταρ της τηλεόρασης σε ένα σπίτι για να του κάνουν το τραπέζι, φαινόταν η χαρά στους ανθρώπους που σε γνώριζαν, υπήρχαν κοπέλες που ερχόταν σπίτι, ξέρω' γω για να μας γνωρίσουν, να γίνουν σπουδαίες σχέσεις, πάρα πολύς κόσμος εκείνη την εποχή γνώρισε τους ανθρώπους που έκανε την ζωή του μετά, που έκανε σπουδαίες σχέσεις μετά. Υπήρχαν οι φαντάροι που μας έπαιρναν από τις σκοπιές και μας συγκινούσαν πολύ, υπήρχαν οι φύλακες τα βράδια που φύλαγαν διάφορα ξέρω' γω σημεία και μας έπαιρναν και μας έλεγαν «Σας ακούμε, είμαι φύλακας και είμαι όλο το βράδυ εδώ, κάτσε όσο γίνεται πιο πολύ σε παρακαλώ γιατί μ'αρέσει αυτή η μουσική και το ένα και το άλλο». Δεν ξέρω ήταν μια εποχή που εμένα προσωπικά με χαράκωσε, έχω γράψει ένα, δεν το έχω εκδώσει, δεν σκέφτομαι και να το εκδώσω, δεν ξέρω ίσως κάποια στιγμή τα πάρει η κόρη μου και τα εκδώσει αλλά, έτυχε να ζήσω μέσα από αυτή την ιστορία με το ραδιόφωνο μια σπουδαία ιστορία. [...] τέλειωσε κάποια στιγμή αυτή η ιστορία αλλά ξεκίνησε από το ραδιόφωνο, είναι μια σπουδαία ιστορία για να σου πω λεπτομέρειες. Είχε γίνει συζήτηση με την Ράνια εκείνη την εποχή στο ραδιόφωνο βράδυ που μιλήσαμε για την βία των γονιών, έπαιρναν άνθρωποι και μιλούσαν

Οι σχέσεις των ραδιοπειρατών με την οικογένεια τους επηρεάζονται αρνητικά από την απόφασή τους να ασχοληθούν με το πειρατικό ραδιόφωνο. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι γονείς κρατούν μια επικριτική στάση απέναντι στο χόμπι του πειρατικού ραδιοφώνου, είτε από άγνοια, είτε από φόβο γιατί πρόκειται για κάτι παράνομο είτε για λόγους οικονομικούς γιατί το χόμπι είναι πολυέξοδο και έχει ως αποτέλεσμα έναν πολύ υψηλό λογαριασμό της ΔΕΗ[281]. Η οικογένεια αισθάνεται ντροπιασμένη να δέχεται μέσα στο σπίτι της την αστυνομία και αυτό είναι ένας ακόμη παράγοντας που ενισχύει την αρνητική της στάση όπως παρουσιάζεται και στην αφήγηση: «τώρα να μπουκάρει μέσα η

στον αέρα και έλεγαν είναι απαράδεκτα πράγματα αυτά που συνέβησαν στην Ράνια, υπήρχε κόσμος που ήθελαν να την βοηθήσουν ακόμη και οικονομικά και ήταν σπουδαία πράγματα, πρωτοπόρα πράγματα για την εποχή […].τα σουβλατζίδικα στην γειτονιά μας δεν πληρώναμε ποτέ σάντουιτς, πηγαίναμε ας πούμε μας έδιναν το σάντουιτς τζάμπα, «εσύ» ξέρω εγώ «βάζεις καλή μουσική σε βάζουμε και ακούμε το βράδυ στο μπαράκι , πάρε το τζάμπα το σάντουιτς», βλέπεις είχε ανάγκη ο κόσμος να ακούσει πράγματα στο ραδιόφωνο, να ακούσει, να ενημερωθεί. Ίσως ανέπτυξε παραπάνω την ευαισθησία μας για ορισμένα πράγματα το ραδιόφωνο και σε πολιτικό επίπεδο, μας βοήθησε κάποιους να κατασταλάξουμε σε ορισμένα πράγματα» (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.132-133) «Την καλύτερη (σχέση είχα με τους ακροατές). Προσπαθούσα πάντα να είμαι φίλος πρώτα, εντάξει; Και εσύ αν με έπαιρνες πρώτη φορά τηλέφωνο, προσπαθούσα να γίνω φίλος σου, δηλαδή, με τη μια φορά που θα με έπαιρνες τηλέφωνο, ήθελα να σε κάνω να με ξαναπάρεις και την άλλη μέρα αν θα έκανα εκπομπή, γιατί δεν έκανα και κάθε μέρα τότε εκπομπές, εντάξει; Μέρα παρά μέρα, γιατί σου είπα πολλές υποχρεώσεις, φροντιστήρια, σχολεία κλπ, με την μάνα μου να με κοιτάει με το ένα μάτι γιατί κοίταξε διάβασε, κάνε, και ας τα αυτά γιατί [...] τώρα καταλαβαίνεις την κατάσταση στο σπίτι. Προσπαθούσα να τους έχω κοντά μου, να τους έχω μαζί μου, να γίνουμε ένα. Μου αρέσει η φιλική σχέση με τους ανθρώπους. […]Α, όχι σε αυτό εδώ το σημείο δεν έφτανα ποτέ, δεν το έχω κάνει ποτέ, δηλαδή άλλοι πειρατές που έλεγαν εγώ βγήκα με την τάδε, γιατί τότε υπήρχε και το καμάκι, να τότε το ραδιόφωνο, πίστεψέ με δεν το έχω κάνει ποτέ, ποτέ. Είχα την παρέα μου, είχα τους φίλους μου τους παιδικούς, από την ίδια γειτονιά που τους κρατάω μέχρι και σήμερα, μέχρι και σήμερα είμαστε μαζί και ποτέ δεν βγήκαμε, εκτός από κάποιες άλλες καταστάσεις ας πούμε, οι οποίες έπρεπε υποχρεωτικά όταν φτάσαμε στο επαγγελματικό το ραδιόφωνο, αλλά για να βγω έτσι ραντεβού και να γνωριστούμε και να κάνουμε, όχι, ήμασταν μέχρι εκεί, στο τηλέφωνο, στο τηλέφωνο μπορούσαμε να πούμε τα πάντα, αλλά τους κρατούσα εκεί» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.239). «Πολύ ειδική (σχέση είχα με τους ακροατές).[…] Από καθημερινά τηλεφωνήματα ψυχικής συμπαράστασης μέχρι που είχαμε ερωτικές σχέσεις. Είχα πολλούς ακροατές φανατικούς που είχαν κάποια προβλήματα, είτε ήταν κινητικά είτε ήταν γυναικολογικά [...]» . (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.249) « […]Κάναμε και καμάκι και αρκετό καμάκι, υπήρχαν μέρες που μπορεί να είχες και 4 με 5 ραντεβού ας πούμε, πήγαινες, διάλεγες, έλεγες μου αρέσει, δεν μου αρέσει, έδινες ψεύτικα στοιχεία ας πούμε για να μην σε γνωρίζει και όταν έβλεπες ότι είναι μια καλή την έπαιρνες τηλέφωνο (Μιχάλης, 2005, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ 264) «Είχα πολύ στενές σχέσεις (με τους ακροατές).[…], θυμάμαι ήταν εποχή που έπρεπε να φύγω φαντάρος, τηλέφωνα, κλάματα, κακό, γιατί να μας αφήσεις και είχα και αυτά τα περιστατικά αλλά και πάλι όταν πρωτουπηρέτησα στην Σπάρτη, πήρα κατευθείαν μετάθεση και ήρθα εδώ πέρα και μετά συνέχισα πάλι, φαντάρος - σταθμός, φαντάρος-σταθμός, φαντάρος-Jackson Pallace, φαντάρος-Jackson Pallace, το πάλεψα και είχα πάλι επαφές με τον κόσμο. Δηλαδή όταν πρωτοξεκίνησα, συνέχισα πάλι, επειδή κάποια στιγμή σταμάτησα επειδή είχα το φανταριλίκι, έγινε πάλι ο γερός ο ντόρος που λένε και με άκουγαν πάλι πάρα πολύ, είχαν τον λεπτοδείκτη του ραδιοφώνου εκεί και περίμεναν πότε θα ανοίξω τον σταθμό για να με ακούσουν, δεν το κουνούσαν[..]Πολύ(έκαναν αφιερώσεις), και […]οι φίλοι, ήταν αγνά τα πράγματα τότε. Κάναμε πολλούς χορούς, εγώ τουλάχιστον και τα Παιδιά της Καλαμαριάς κάναμε τους περισσότερους χορούς και ήταν πετυχημένοι όλοι. Όταν κάναμε χορούς, ερχόταν ο κόσμος στάνταρ, εγώ ήμουν στις ντίσκο, τα Παιδιά της Καλαμαριάς ήταν σε ταβέρνες, μπουζουκτσίδικα, έτσι ήταν και είχαμε τεράστια επιτυχία και στους χορούς, από εκεί φυσικά φαινόταν όλο το πράγμα, από εκεί φαινόταν ότι πηγαίναμε πολύ καλά, πολύ καλά. […]Ναι, ναι, λέγαμε από το ραδιόφωνο την τάδε μέρα έχουμε χορό, όσοι πιστοί [...] Γράμματα! Ναι, γράμματα! Τι μου θύμησες τώρα! Δεν έδινα την διεύθυνση μου, έδινα άλλη διεύθυνση, γιατί που να δώσεις διεύθυνση εκείνα τα χρόνια, ήταν

αστυνομία, να σου πάρει να μηχανήματα, τότε ήταν ντροπή για την γειτονιά, τι δουλειά έχει αυτός με την αστυνομία, μεταξύ αυτών έμπαιναν και σε σπίτια που είχαν άλλα πολιτικά φρονήματα και νόμιζαν ότι μπορεί να ήμασταν και εμείς κάτι τέτοιοι»[282]. Είναι ελάχιστες οι περιπτώσεις που οι γονείς είναι αυτοί που λειτουργούν ως ερέθισμα για να ξεκινήσει ο πειρατής το χόμπι του πειρατικού ραδιοφώνου: «πάντα θυμάμαι ακόμη και από εκείνα τα δύσκολα χρόνια, την οικογένειά μου να είναι γαντζωμένη πάνω σε ένα ραδιόφωνο για πολιτικούς λόγους, στα χρόνια τα δύσκολα και της δικτατορίας, να ακούει τους ραδιοφωνικούς σταθμούς τους ελληνόφωνους, είτε το BBC, είτε την Deutsche Welle, είτε το Εδώ Παρίσι, είτε την Μόσχα…»[283]. Επίσης είναι ελάχιστες και οι περιπτώσεις γονέων που βοηθούν στο ξεκίνημα της προσπάθειας κατασκευής του ραδιοφωνικού πομπού :«Δηλαδή ο πατέρας μου το έφτιαξε απλά εγώ ήμουν από πολύ κοντά γιατί ο πατέρας μου ήθελε να μου μεταφέρει τις γνώσεις τους και να έχει την συνέχεια προς αυτή την κατεύθυνση ως ηλεκτρονικός»[284]

Από την πλευρά τους οι ραδιοπειρατές με το πειρατικό ραδιόφωνο νιώθουν πως κάνουν την δική τους επανάσταση απέναντι στις νόρμες και στα πρέπει του

κυνηγητό, δεν ήξερε κανένας εγώ που έμενα και έδινα σε ένα άλλο μέρος και έστελναν γράμματα. Μας έγραφαν, και σε περιοδικά μας έγραφαν, στους χορούς, όταν είχαν επιτυχημένους χορούς μας έγραφαν και στα περιοδικά. […]Σε αυτά τα [...] θυμάμαι ένα στην «Κατερίνα» και στην «Μανίνα». Εκείνα τα χρόνια αυτά ήταν τα περιοδικά που πουλούσαν, είχαν φωτογραφίες τον κόσμο μέσα στις αίθουσες της ντίσκο.[..]Ναι, ναι υπήρχε εισιτήριο.[…]Εγώ τότε ήμουν τρελλιάρης, πήγαινα κάθε Σάββατο, όπως και να έχει εκείνα τα χρόνια και οι ίδιοι οι επιχειρηματίες μου έλεγαν «Δεν θα κάνεις κανέναν χορό;». Τους περισσότερους χορούς τους έκανα στην Κρόνος, στην Βασιλίσσης Όλγας και «Make up», «Αποκάλυψη» απέναντι από το Νοσοκομείο στην Νέα Εγνατία που είναι τώρα η Figaro, εκεί έκανα τους χορούς σε αυτές τις δύο τις συγκεκριμένες, είχα κάνει, "Golden Gate"στην Αριστοτέλους κάτω που ήταν, δεν την ξέρεις [...]. L'APOGEE είχα κάνει χορό. Δεν άφησα ντίσκο για ντίσκο δεν άφησα, χτυπούσα χορούς παντού. Μου έλεγαν δεν θα κάνεις χορό; Έλα, θα κάνεις χορό. Τα βάζαμε κάτω , τα βρίσκαμε, εντάξει, ωραία ήταν» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.274). «Με τους ακροατές υπήρχαν καλές σχέσεις. Ήμασταν φίλοι. Μπορώ να σου πω για μένα που ήμουνα 16-17 χρονών και από τότε έχουν περάσει πολλά χρόνια μέχρι το 2005, μ΄αυτούς τους ανθρώπους, με κάποιες κοπέλες έχουμε ακόμη επαφές, μιλάμε και καμιά φορά βγαίνουμε. Είμαστε φίλοι και αυτή η φιλία έχει μείνει στα τόσα χρόνια. [...] εγώ όταν ήμουνα μόνος μου δεν κάναμε πάρτι. Ήμασταν σε άλλο επίπεδο. Αλλά μας έπαιρναν τηλέφωνο. Περνούσαν από τα στούντιο, γνωριζόμασταν. Περισσότερο από το τηλέφωνο γινόταν οτιδήποτε. Και μετά σιγά, σιγά όταν άρχισε αυτό το ερασιτεχνικό να γίνεται επαγγελματικό, ο κόσμος σιγά, σιγά άρχισε να έρχεται πιο κοντά στα ραδιόφωνα και άκουγε συγκεκριμένο ραδιόφωνο πολύ περισσότερες ώρες. Και αν κάποια άτομα δεν ήταν γνωστά στη ροή του προγράμματος, τα γνώριζαν σιγά, σιγά. Δηλαδή μπορεί να γνώριζαν εμένα, μετά γνώριζαν και κάποιον άλλο. Ή μπορεί να μη γνώριζαν εμένα και να γνωρίζανε και το άλλο παιδί αλλά ακούγανε κι εμένα [...] (Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.98).

281 «Εδώ παραπέρα που καθόμαστε (τώρα μπουγατσατζίδικο) ήταν μια αποθήκη αχυρώνα. Περίμενα να κοιμηθεί ο πατέρας μου και όταν κοιμόταν, άνοιγα το μηχάνημα. Δεν τα είχαμε σταθερά ανοιχτά τα μηχανήματα. Και στους γονιούς μας άρεζε αλλά μόλις τους έπαιρνε ένας αστυνομικός τηλέφωνο, μας τα πατούσε κάτω τα μηχανήματα, κάτω σου λέω [...] .[...] Ο λογαριασμός της ΔΕΗ ήταν πολύ υψηλός και όταν ερχόταν οι γονείς μας έσπαγαν τα μηχανήματα. Εξαφανιζόμασταν για 10 μέρες και μετά ξανά από την αρχή [...]» (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.123). Με την άποψη του Θάνου του Κυβερνήτη για την αρνητική στάση των γονιών απέναντι στο πειρατικό ραδιόφωνο συμφωνούν και οι Λάμπρος, Ράδιο Ρόκερ, Άγγελος, ABC, Πλόχωρας, Νικήτας.

282 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 16.

283 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 224.

284 Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 247.

οικογενειακού περιβάλλοντος, χαράσσουν την δική τους πορεία μακριά από το οικογενειακό κατεστημένο όπως με σαφήνεια αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «Αν εγώ άκουγα την μάνα μου και τον πατέρα μου θα έπρεπε να είμαι φοβισμένος και να μην κάνω ποτέ τέτοιο πράγμα. Δεν τους άκουσα, γιατί; Γιατί ήθελα να ξεβγώ από αυτή την κατάσταση, στο Πανεπιστήμιο θα πήγαινα, στο διάστημα θα ανέβαινα; Έπρεπε να ξεβγώ».[285] Φτιάχνουν τους πομπούς τους και λειτουργούν το ραδιόφωνο στα κρυφά, μακριά από τα αδιάκριτα βλέμματα των γονιών οι οποίοι όταν το μαθαίνουν εξαγριώνονται. Οι ραδιοπειρατές όντας νέοι βιώνουν ιδιαίτερα έντονα αυτή την σύγκρουση με το οικογενειακό τους περιβάλλον τόσο γιατί κάνουν κάτι που δεν είναι αποδεκτό όσο και γιατί μπαίνουν στην παρανομία για να κάνουν το χόμπι τους. Οι νέοι βρίσκονται σε μια εξελικτική φάση ανάδυσης της ατομικότητάς τους, σε μια αναζήτηση της ταυτότητας τους η οποία όμως έρχεται σε σύγκρουση με την εξωτερική κοινωνική πραγματικότητα. Αυτό το στάδιο της εξέλιξης του νεαρού ατόμου χαρακτηρίζεται από ενδοοικογενειακές αλλά και εσωτερικές εντάσεις και συγκρούσεις. Η σχέση εφήβων-γονέων είναι μια τυπική συνθήκη σύγκρουσης (Πανταζής, 1997:257-8). Η σύγκρουση αυτή είναι ορατή και στην περίπτωση του φαινομένου των πειρατών οι οποίοι έρχονται σε σύγκρουση με το οικογενειακό τους περιβάλλον για να αναζητήσουν τις δικές τους αξίες και την δική τους ταυτότητα.

Η έννοια του συνδικαλισμού είναι πολύ τρωτή μιλώντας για το πειρατικό ραδιόφωνο της δεκαετίας 1970-1980 γιατί μιλάμε για μια δραστηριότητα που ήταν παράνομη οπότε δεν μπορούμε να μιλήσουμε για επίσημο συνδικαλισμό, μπορούμε όμως να αναφερθούμε σε προσπάθειες για συνδικαλισμό που όπως φαίνεται από τα λεγόμενα των ραδιοπειρατών υπήρξαν εκείνη την περίοδο[286].

Πολλοί ραδιοπειρατές κάνουν λόγο για οργανωμένες συναντήσεις κάθε Κυριακή στο καφέ-πατάρι του σημερινού κινηματογράφου Ολύμπιον στην Πλατεία Αριστοτέλους της Θεσσαλονίκης, οι οποίες όμως δεν είναι πάρα πολλές. Στις συναντήσεις αυτές κάνουν προσπάθειες να γνωριστούν, να μιλήσουν για τα προβλήματα των ραδιοπειρατών, για το ενδεχόμενο αδειοδότησής τους, για τις παρεμβολές που δημιουργούσε ο ένας στον άλλο, και όπως κάποιοι αναφέρουν να μιλήσουν για το μοίρασμα των δίσκων από τις εταιρείες στους ραδιοπειρατές. Μέσα στην αφήγηση περιγράφονται αυτές οι συναντήσεις με χιούμορ: «Ήταν γιάφκα ουσιαστικά, συμμετείχαν και κάποιοι άνθρωποι της ασφάλειας οι οποίοι έκαναν τους πειρατές».[287] Οι περισσότεροι ραδιοπειρατές μνημονεύουν τις

285 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 232. Με την άποψη του Melody Club συμφωνεί και ο Λάμπρος.

286 Με την άποψη αυτή της ύπαρξης άτυπου συνδικαλισμού που όμως ήταν ουσιαστικά προσπάθειες που έπεσαν στο κενό συμφωνούν αρκετοί ραδιοπειρατές Σάκης, Ράδιο Μόντε Κάρλο, Αντώνης, Τερζόγλου, Κατανάκης, Λάλος, Παπαδάκης, Jackson Palace και Melody Club.

287 Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 119. «Είχαμε πολύ καλές σχέσεις με τους περισσότερους ερασιτέχνες της εποχής και μάλιστα λόγω των διώξεων κάναμε «μυστικές» συνελεύσεις σε ένα άτυπο σύλλογο που είχαμε τότε στο 2ο πατάρι του Ολύμπιον στην Αριστοτέλους, το οποίο δεν φαίνεται μέσα από το μαγαζί είναι ακόμη πιο πάνω».

οργανωμένες συναντήσεις χωρίς να αναφέρουν άλλη προσπάθεια συνδικαλισμού αλλά υπογραμμίζουν την ανωριμότητα τους για συνδικαλισμό και την κατ' επέκταση αποτυχία των προσπαθειών τους. Συγκεκριμένα μέσα στην αφήγηση οι ευθύνες επιρρίπτονται στους ίδιους τους ραδιοπειρατές: «Ήμασταν αγρίμια όλοι, δεν είχαμε την υπομονή και την ωριμότητα για συνδικάτο»[288] Ως υποκινητές των οργανωμένων συναντήσεων αναφέρονται ο Δήμος Τολίδης, ο Λευτέρης Μαρόγλου, ο *Γαλλάκος* και ο *Γιάννης ο Blue*.

Το 1984 γίνεται η πρώτη μεγάλη συγκέντρωση στην Πλατεία της Αγίας Σοφίας όπου και μαζεύτηκαν 80 ραδιοπειρατές και πλήθος αστυνομικών που τους παρακολουθούσε στενά. Μια δεύτερη προσπάθεια άτυπου συνδικαλισμού γίνεται όταν οι ραδιοπειρατές χρησιμοποιούν το δυνατότερο όπλο που έχουν στα χέρια τους, την δύναμη των ερτζιανών για να διαμαρτυρηθούν για την επερχόμενη ιδιωτικοποίηση του ραδιοφώνου και τις πιθανές αρνητικές συνέπειες που θα είχε για τους ραδιοπειρατές. Κάνουν μυστικές συναντήσεις στη στοά της Τσιμισκή 31 στο στούντιο ενός ραδιοπειρατή και αποφασίζουν τις εκπομπές από το στούντιο αυτό να τις αναμεταδίδουν όλοι οι παρευρισκόμενοι πειρατές από τα παράνομά στούντιό τους. Έτσι όλη η μπάντα του ραδιοφώνου μετατράπηκε σε μια δυνατή φωνή διαμαρτυρίας-τα λεγόμενα και «δίκτυα» - με εξαίρεση το πειρατικό Ράδιο Θεσσαλονίκη και το Ράδιο Έκφραση που δεν συμμετείχαν στις διαμαρτυρίες. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν να ζητήσουν με την εκπροσώπηση δικηγόρου την ίδρυση Συλλόγου Φίλων Ραδιοφώνου για την οποία μαζεύονται 30 ραδιοπειρατές και η οποία όμως και απορρίπτεται από το Πρωτοδικείο με την αιτιολογία πως πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα. Αν και δεν προχωράει η δημιουργία συλλόγου ωστόσο συνεχίζονται οι διαμαρτυρίες και καλούν σε συνάντηση όλους τους ραδιοπειρατές στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου το 1984 όπου και η αστυνομία παρευρίσκεται και τους παρακολουθεί στενά.

> *[...] Αργότερα στην Θεσσαλονίκη η ανάγκη για συνδικαλισμό το ότι φτάνει πια δεν γίνεται, τότε ο πρώην πρόεδρος της Γαλλίας ο Μιτεράν, ο οποίος ήταν και εκείνος ραδιοπειρατής είχε συλληφθεί γιατί είχε γράψει τότε σ' ένα άγαλμα στο Παρίσι ένα σύνθημα «Ελευθερώστε την έκφραση», έκλεψα εγώ το σύνθημα και με*

288Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.11 «Κάναμε συναντήσεις για να οργανωθούμε στην παραλία κάτω κάπου στο 1984». Την ίδια άποψη με τον Ελευθεριάδη έχει και ο Παύλος όπως λέει χαρακτηριστικά: «Η πρώτη μας θυμάμαι που είχε γίνει είχαμε μαζευτεί στην Αγίας Σοφίας, ήταν συνάντηση γνωριμίας. Από κει και πέρα προσπάθησε να γίνει κάτι, να βγάλουμε ένα προεδρείο, να έχουμε έναν λόγο μαζικό αλλά δεν έγινε τίποτα. Ήταν περισσότερο, δεν υπήρχε και το κλίμα, ήταν λάθη ας πούμε, πέταγε μια εικονική πλειοψηφία, όλοι μας ήμασταν λάθος έτσι; σκεφτόμασταν αλλιώς, ήμασταν παιδιά, σκεφτόμασταν αλλιώς, δεν είχαμε μια ολιστική άποψη στην σκέψη. Ξέρω' γω μας έλεγε ένας φίλος να στηρίξουμε, να κάνουμε αυτό ας πούμε, εντάξει λέγαμε για να στηρίξουμε τον φίλο, ας πούμε. Δεν το κοιτάγαμε ολιστικά το πράγμα, δεν το κοιτάγαμε σε βάθος, ήταν πολύ ρηχό για να μπορέσει να σταθεί εκείνο, γιατί αν είχε σταθεί εκείνο θα είχε αλλάξει την μοίρα των πραγμάτων έτσι; Τουλάχιστον θα είχε αλλάξει την μετέπειτα πορεία, θα μπορούσες να είχες μιλήσει με το κράτος, να μπεις σε μια διαδικασία τέτοια, να μπει σε μια διαδικασία οργάνωσης, δεν έγινε, δυστυχώς δεν έγινε. Φταίνε όλοι, και εγώ έχω κάποια ευθύνη, όλοι μας έχουμε ευθύνη, δεν μπορούσε να γίνει» (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.141).

σύνθημα «Ελευθερώστε την έκφραση» αρχίζουμε πλέον να μιλάμε τα βράδια σε συνομιλίες και αρχίζω να τους πείθω πως δεν γίνεται να κρυβόμαστε άλλο, πρέπει να βγούμε στο φως, να δείξουμε ό,τι υπάρχουμε. Μόνος εγώ, μόνος κι εσύ δεν γίνεται, έτσι μαζευτήκαμε στην πρώτη συγκέντρωση το 1984, στην Πλατεία Αγ. Σοφίας κοντά στους 80 ραδιοπειρατές, ήταν η πρώτη μεγάλη συγκέντρωση που κάναμε. Μέχρι τότε οι συγκεντρώσεις γινόταν παράνομα, σε καφετερίες, σε σταθμούς και σε διάφορα άλλα μέρη. Αυτή ήταν η πρώτη μαζική συγκέντρωση όπου εκεί βέβαια ήρθε και η μισή ασφάλεια. Μας φωτογράφιζε, μας παρακολουθούσε.

Υπήρξα συνδικαλιστής στον χώρο, ήμουν ο πρόεδρος των ραδιοπειρατών τότε στην Θεσσαλονίκη γιατί αποφάσισα να ενωθούμε και να διεκδικήσουμε την «ελεύθερη ραδιοφωνία» που αργότερα ήρθε. Έχω 11 συλλήψεις, δηλαδή 11 φορές πήγα κρατούμενος, κατάσχεση των μηχανημάτων στο σπίτι [...] .

Για πρώτη φορά κατάλαβε το κράτος πως αυτοί συντονισμένα μπορεί να μας κάνουν μεγάλη ζημιά. Κάναμε και δίκτυο δύο φορές. Έκανα μια εκπομπή για την ανάγκη ύπαρξης της «ελεύθερη ραδιοφωνίας»ς και συνδεθήκανε όλοι οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη και με αναμετέδιδαν. Ένα δεν ζυμωθεί στην συνείδηση του κόσμου το αίτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας δεν μπορεί να είναι προσωπικό αίτημα του Λευτέρη, του Κώστα και του Πέτρου. Πρέπει να ζυμωθεί με την ίδια την κοινωνία το αίτημα. Αν ρωτούσες τον κόσμο θες να υπάρχουν ραδιοπειρατές σου έλεγε ναι και εκεί τελείωνε γιατί είχε να κάνει και άλλα πράγματα στην ζωή του. Δεν ήταν κυρίαρχο. Έπρεπε λοιπόν να προσπαθήσουμε να επικοινωνήσουμε με τον κόσμο έτσι ώστε να γίνουμε φίλοι. Όταν δένεσαι λοιπόν με τον άνθρωπο αυτό και μέσα από το ραδιόφωνο αυτό γίνεται πιο έντονα τότε έχει άποψη και μπορεί να στηρίξει μια άποψη για την ανάγκη της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Έγινε ζύμωση και στην ίδια την κοινωνία. Βοήθησε πάρα πολύ ο Γιώργος ο Παπανδρέου με εκείνη την δήλωσή του στον 9.84. Ξεψαρώσαμε μετά την δήλωση του. Ίσως αν δεν ήταν ο Γιώργος ο Παπανδρέου να μην είχαμε σήμερα «ελεύθερη ραδιοφωνία». Αν και λόγω Ε.Ε. μάλλον θα είχαμε (Music Hall, 2004).

[...]Το καλοκαίρι του 1987 μετά το ξεκίνημα του FM-100, έκανα και τις πρώτες συνομιλίες που σας είπα, ήρθα σε επαφή με τον κόσμο των ραδιοπειρατών και ξαναβρήκα παλιούς φίλους και καινούριους αφού γύρισα από την Αμερική, συναντήθηκα με ορισμένους οι οποίοι έντονα άρχιζαν να διαμαρτύρονται τα βράδια γι' αυτή την κατάσταση και κάναμε συνομιλίες μέχρι το πρωί, μέχρι τα ξημερώματα τι θα γίνει με αυτή την κατάσταση. Πρέπει να

αντιδράσουμε, πρέπει να μαζευτούμε, πρέπει ενδεχομένως να κάνουμε ένα σύλλογο ραδιοερασιτεχνών για να αντιδράσουμε σε αυτά που πρόκειται να γίνουν. Είχαν γίνει και άλλες προσπάθειες να γίνουν τέτοιες συναντήσεις ραδιοερασιτεχνών οι οποίες όλες απέτυχαν, παλιά προήδρευε και ο Μένιος, ο Ήλιος του Βορρά, σε κάποιες από αυτές, εμφανιζόντουσαν ο Λευτέρης ο Μαρόγλου, ο Ήλιος του Βορρά, διάφοροι ραδιοερασιτέχνες, στο Ολύμπιον είχαν συναντηθεί μια φορά νομίζω, μια άλλη φορά είχαν κάνει μια διαδήλωση στην Αγία Σοφία, εγώ δεν συμμετείχα σε αυτές τις συναντήσεις. Ήμουν και μικρότερος[…]. Αυτή την φορά όμως, αυτή την συνάντηση που κάναμε προτάθηκα εγώ να είμαι πρόεδρος των ραδιοερασιτεχνών, αυτού του συλλόγου, αφού βρεθήκαμε δηλαδή είπαμε θα αντιδράσουμε, κάναμε ένα προεδρείο άτυπο που στόχο είχα να μαζέψει λεφτά, να αναθέσουμε σε ένα δικηγόρο να μας βγάλει τον σύλλογο. Μαζευτήκαμε λοιπόν καμιά τριανταριά άτομα, δώσαμε όλοι κάποια χρήματα, θυμάμαι κάποιους [...] ήταν ένα παιδί από τον Μουσικό Δίαυλο, ο Παύλος ο Σουηδός που με τον Μουσικό Γαλαξία είχε κάποια ενασχόληση, έβγαινε σαν Παύλος Σουηδός είχε ακροαματικότητα καλή ο σταθμός του εκείνη την εποχή, ήταν από το Κοσμοράδιο ο συνέταιρός μου, εγώ, δεν είχαμε άτομο από το Ράδιο Θεσσαλονίκη, πολλοί διάσπαρτοι ραδιοπειρατές εκείνης της εποχής δεν υπάρχουν πια σαν σταθμοί [...] Συνδικαλιστήκαμε για να διαμαρτυρηθούμε και μάλιστα κάναμε εκπομπές όπου αρχίσαμε τα βράδια να αναμεταδίδουμε. Στην στοά της Τσιμισκή 31, στο εργαστήριο ενός ραδιοπειρατή γινόντουσαν οι κρυφές συναντήσεις σε ένα πατάρι, καλά-καλά δεν μπορούσαμε να σταθούμε όρθιοι σε αυτό το πατάρι, μαζευόμασταν 30-40 άτομα, πραγματικά σαν σαρδέλες μέσα σε κουτί ήμασταν, από τα τσιγάρα και την φασαρία την βγάζαμε μέχρι το πρωί. Συναντήσεις τι θα κάνουμε, θα μας κλείσουν, έρχεται η μέρα, τα ραδιογωνιόμετρα θα βγουν να μας μαζέψουν, προχωράνε σε ιδιωτικοποίηση του ραδιοφώνου, θα δοθούν άδειες και εμείς θα μείνουμε απ' έξω. Αρχίσαμε να κάνουμε εκπομπές από κει οι οποίες συμφωνήσαμε ο καθένας να τις αναμεταδίδει από τα παράνομα στούντιό του. Και άρχισε αυτή η αναμετάδοση, ο ένας αναμετέδιδε από την μια συχνότητα, ο άλλος από την άλλη και όπου γυρνούσες το ραδιόφωνο τότε ήταν με την βελόνα άκουγες το ίδιο πράγμα, τις εκπομπές διαμαρτυρίας που γινόντουσαν στην Τσιμισκή 31 με εκφωνητή εμένα και 2-3 ακόμα[…] Σας μιλώ ειλικρινά από την μια άκρη του ραδιοφώνου άκουγες τα τρία κρατικά, ενδιάμεσα και μετά μια διαμαρτυρία συνεχής, το ίδιο πράγμα, δεν έχει ξανασυμβεί αυτό το πράγμα, αυτή η φωνή έφτασε σχεδόν μέχρι την Αθήνα,

ξεπεράσαμε την Λαμία, γιατί μας αναμετέδιδαν ραδιοερασιτέχνες και από την εξωτερική Θεσσαλονίκη, λαμβάναμε τηλεφωνήματα, το τηλέφωνο μας ήταν τηλεφωνικό κέντρο πια, χτυπούσε ασταμάτητα από κόσμο που ήθελε να έρθει κοντά μας, μαζέψαμε πάρα πολλά λεφτά για εκείνη την εποχή, αναθέσαμε σε έναν δικηγόρο τον Τσιώτα, αν δεν κάνω λάθος ο οποίος πρέπει να είναι συνταξιούχος τώρα, πήρε αυτά τα χρήματα με σκοπό να μας κάνει τον σύλλογο και παρουσιάστηκε μετά από περίπου ένα μήνα και μας είπε ότι δεν έγινε δεκτό από το Πρωτοδικείο, ο σύλλογος δεν έγινε δεκτός διότι λέει ήταν παράνομη η δραστηριότητα του συλλόγου, εμείς ήμασταν Σύλλογος Φίλων του Ραδιοφώνου, κρίθηκε παράνομη η δραστηριότητα του συλλόγου και μάλιστα ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου που εξέτασε την υπόθεση είπε πως αν εγκρίνουμε τον Σύλλογο των Ραδιοπειρατών είναι σαν να εγκρίνουμε ένα σύλλογο κλεφτών και διαρρηκτών, ήμασταν οι κλέφτες και οι διαρρήκτες εκείνης της εποχής. Έτσι δεν εγκρίθηκε ο σύλλογος αυτός […]παρόλ' αυτά αν και δεν προχώρησε εκείνο, οι διαμαρτυρίες προχώρησαν. Την πρώτη Κυριακή, ημερομηνίες δεν μπορώ να θυμηθώ, γίνεται η διαμαρτυρία στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, όπου γινόταν το κάλεσμα επί δέκα μέρες λέγαμε στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, Κυριακή θα γίνει η συνάντηση των ραδιοερασιτεχνών. Μαζευόμαστε, έρχεται το Ράδιο Θεσσαλονίκη, ο Μαρόγλου σε εκείνη την συνάντηση, να σας πως τι έγινε στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, υπήρχε όχι έντονη αστυνόμευση, υπήρχε ένα περιπολικό το οποίο περνούσε διαρκώς και βιντεοσκοπούσε με κάμερα από μέσα ό,τι γινόταν, ζουμάριζε πάνω σε πρόσωπα, δεν τολμούσαν να σταματήσουν και να βγουν έξω, αλλά τους χαμογελούσαμε, πηγαίναμε, χτυπούσαμε το τζάμι, τους κοιτούσαμε, τους χαμογελούσαμε, με κάμερα τραβούσαν όλους τους ραδιοερασιτέχνες [...] . (Λάμπρος, 2004)[289].

289 «Τότε μπήκε ο συνδικαλισμός. Κάνανε κάποιες συναντήσεις στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ήθελαν να μονιμοποιηθούν, γιατί μέχρι τότε τρέχανε πίσω τους και τους κυνηγούσαν. Υπήρχαν διάφορες απόψεις. Εγώ τουλάχιστον έλεγα, αν δεν μονιμοποιηθούμε δεν μπορούμε να εκπέμπουμε. Και κάπως έτσι έγινε. Βρισκόμασταν κάπου και μιλούσαμε γι΄ αυτό το θέμα. Εγώ τους έφερνα το παράδειγμα της Γαλλίας. Πολλοί όμως ήθελαν να γίνουν νόμιμοι [...]» (Art Radio,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.106). «Ότι υπήρχε κάποιος χώρος όπου μαζευόντουσαν κάποιοι άνθρωποι και συζητούσαν κάποια πράγματα ή διεκδικούσαν κάποια πράγματα αλλά από εκεί και πέρα δεν υπήρχε ούτε σύλλογος ούτε κάτι τέτοιο, δεν μπορούσε να είναι νόμιμο κάτι τέτοιο καταρχήν, ούτε τυπικά, ούτε άτυπα. Άτυπα υπήρχε στην Αθήνα, εδώ δεν υπήρχε ούτε τυπικά, ούτε άτυπα. Προσωπικές γνωριμίες, «έλα ρε τι έγινε, αν έφυγε το ραδιογωνιόμετρο, ωχ κλείστε τα τέτοια». Έβγαινε ζζζζζζ στην μπάντα φύσημα μόνο, δεν έβγαινε κανένας γιατί είχε έρθει το ραδιογωνιόμετρο αλλά ο ένας με τον άλλο ποτέ δεν είχαμε κάνει μια κλίκα, ένα σύλλογο, ένα όργανο, μια ομάδα που θα ρυθμίζει κάποια πράγματα, που θα διεκδικεί κάποια πράγματα, όχι ποτέ δεν έγινε κάτι τέτοιο» (Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.116). «Ξεκίνησαν μια-δύο φορές να γίνουν σύλλογοι. Μαζεύονταν στο κέντρο αυτοί, μάζευαν λεφτά για να πάρουμε άδειες, ο σύλλογος κρατούσε ένα μήνα, μετά διαλύονταν, δεν υπήρχε ο νόμος να μας στηρίξει. Μας

Οι ραδιοερασιτέχνες των μεσαίων αναφέρουν επίσης οργανωμένες συναντήσεις την δεκαετία του 1970 τις οποίες έκαναν στην καφετερία Ιάσων αλλά τις ορίζουν περισσότερο ως συναντήσεις σε ένα «Στέκι ραδιοερασιτεχνών» όπου μαζεύονταν για να συζητήσουν τεχνικά προβλήματα των σταθμών τους, το ενδεχόμενο να νομιμοποιηθούν και να βοηθήσουν ο ένας τον άλλο αλλά και μια ευκαιρία για να δημιουργηθούν φιλίες[290]. Υποστηρίζουν πως οι προσπάθειες τους δεν είχαν επιτυχή έκβαση γιατί το κράτος δεν τους αντιμετώπισε τότε με σοβαρότητα.

Μερικοί ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως ο συνδικαλισμός δεν ήταν

έλεγαν τότε «θέλεις άδεια; Πάνε στα cb». Εμείς όμως θέλαμε να τα φτιάχνουμε μόνοι μας τα μηχανήματά μας» (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.124). «Οι περισσότεροι ήταν ηλεκτρονικοί, υπήρχε και αυτή η ανάγκη για την επικοινωνία που ήταν σπουδαία, που μιλούσαμε μαζί τα βράδια και την άλλη μέρα με ένα τηλέφωνο συναντιόμασταν, κάναμε παρέες, αναπτύξαμε συλλόγους, είχε γίνει ένας σύλλογος τότε, πιστεύω να το έχεις βρει αυτό, και κάναμε συγκεντρώσεις και μάζευε ο σύλλογος, κάποια στιγμή ο σύλλογος μάζευε πάρα πολύ κόσμο, δηλαδή ήταν πρωτόγνωρο το 81-82-83 να μαζεύουμε 500 άτομα ας πούμε ή 600.[...] Ήταν συνδικάτο. Προσπαθούσαμε τότε να δούμε αν μπορούμε να πάρουμε άδειες. […]Έγινε το 1981 μετά τις εκλογές, έγιναν οι πρώτες συναντήσεις, μια και μία, δύο, τρεις, είχαν γίνει 3-4, όχι πολλές, δεν μπορούσε να εδραιωθεί τότε. Υπήρχαν άνθρωποι μέσα που ήταν πολλά χρόνια ερασιτέχνες, 15 και 20 χρόνια πριν, οι οποίοι το είχαν πάρει τόσο προσωπικά το θέμα που [...] .αυτές οι πρώτες συναντήσεις είχαν ξεκινήσει ως συναντήσεις γνωριμίας[…]». (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.132). «Όχι (δεν είχαμε ούτε σύλλογο, ούτε συνδικάτο), ο Γιάννης ο Blue είχε κάνει μια [...] .κατά καιρούς είχαν κάνει κάποιες άγραφες (προσπάθειες), δηλαδή οι παλιοί πειρατές λέγανε να κάνουμε έναν σύλλογο, ο σύλλογος να παίρνει πρόμο δίσκους από τις εταιρείες. Ναι (ο Γιάννης ο Blue είχε κάνει μια απόπειρα για σύλλογο), ο Μπάμπης ο Αργυρίου μου είχε πει ότι είχε γίνει πιο παλιά, αρχές-μέσα δεκαετίας 80, δηλαδή τα πρόμο να τα μαζεύουμε όλοι και να τα μοιράζουμε μετά. Αλλά εντάξει στην πράξη αυτό δεν γινόταν, γιατί η εταιρεία ήθελε να ξέρει ότι ο Αλεξίου θα βάλει αυτό, οπότε τελείωσε το έπαιρνε ο Αλεξίου. […]Όχι, μεταξύ μας. Δηλαδή τα πρόμο να καταλήγουν στον σύλλογο και ανάλογα με τις ανάγκες του ο κάθε σταθμός να μοιράζεται τα πρόμο. Αυτό δεν έγινε ποτέ βέβαια, ούτε μπόρεσαν ποτέ να συνδικαλιστούν αυτοί [...] .Μια-δύο φορές είχαμε συναντηθεί σου είπα όλοι μαζί., Ράδιο Θεσσαλονίκη, τότε που είχε κλείσει ο Δίαυλος. Δεν θυμάμαι με ποια αφορμή. Ίσως ο Blue να το είχε κάνει αυτό και να το θυμάμαι από κει, τα ραδιόφωνα όλα να κάνουμε μια κοινή πορεία. Στην πραγματικότητα δεν θέλανε τα ραδιόφωνα να κάνουν μια κοινή πορεία, δεν είχαν και πολλά κοινά.[…]Γιατί είχαν φιλοδοξίες. Οι φιλοδοξίες είναι πάντα ατομικές» (Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.207). «Όχι, σε μια φάση πήγαμε να οργανωθούμε, αυτό ήταν μια σημαντική στιγμή. Κάναμε συναντήσεις στο Ολύμπιον, στην καφετέρια στον όροφο. Κάθε Κυριακή συνάντηση όλοι οι πειρατές. […]Ηταν 85. Να βάλουμε μια τάξη στις συχνότητες, γιατί ήταν ο ένας πάνω στον άλλο, με τις εταιρείες μετά, το σωματείο να συναλλάσσεται, είχαμε ψηφίσει και αρχηγούς. […]Ο Λευτέρης ο Μαρόγλου ήταν ο πρόεδρος, τους άλλους δεν τους θυμάμαι, ήταν δεινός ομιλητής και γι' αυτό. Μάλιστα σε μια από αυτές τις συναντήσεις με βράβευσαν κιόλας για τις καλές εκπομπές και θα μου έδιναν δίσκους που ήταν το δώρο μου υποτίθεται, τα είχε στο σπίτι του, πάμε στο σπίτι του να μας τα δώσει και ένας από αυτούς μου λέει πάμε μετά σπίτι σου, του έδειξα το σπίτι μου και μετά πήγε και μου το διέρρηξε. Μου πήρε 180 δίσκους. [...] Τελικά με αυτό το σωματείο δεν προχώρησε γιατί δεν υπάκουαν, ο καθένας επειδή είχαν σχέσεις με τις εταιρείες, δεν θα σταματούσαν να παίρνουν δίσκους για χάρη του συνόλου και σιγά-σιγά εκφυλίστηκε» (Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.220). «Ναι, υπήρχε, υπήρχε. Πήγε να γίνει κάποια στιγμή μάλλον, αλλά ξέρεις ασυνεννοησία, ναι, η οποία υπάρχει και σήμερα, έτσι; Να τα λέμε τα πράγματα όπως είναι. Το ίδιο πράγμα, η ιστορία συνεχίζεται. Λοιπόν, πήγε να γίνει κάποια στιγμή, μου είχε γίνει και μια πρόταση από μια εφημερίδα, δεν θα σου πω τώρα το όνομά της, μεγάλη εφημερίδα πάντως, για να γράφω τα νέα, υπήρχε μια στήλη στην κοσμική στήλη, για να γράφω τα νέα των ερασιτεχνών. Και είχαμε κάνει 2-3 ραντεβού κάθε Κυριακή μαζευόμασταν εκεί στο Ολύμπιον, στην Μητροπόλεως κάτω [...]» . (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.240). «(Χαμογελάει) Πήγε να ξεκινήσει κάτι, ήταν ο Γαλλάκος ήταν, πήγε να γίνει κάτι αλλά δεν [...] .τίποτα, τίποτα, ο καθένας, αυτός που προσπαθούσε το έκανε και εγώ, αυτό που έκανα το έκανα επειδή άρεζε στον κόσμο, τους έδινα αυτό που ήθελαν [...]» (Jackson Palace, 2005,

απαραίτητος γιατί δεν ήταν επαγγελματίες αλλά εθελοντές όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «Συνδικαλισμό να κάνουμε γιατί; Εναντίον ποιανού;».[291] Επίσης εφόσον η νομοθεσία ήταν ξεκάθαρη για την ιδιωτική ραδιοφωνία δεν υπήρχε νόημα να συνδικαλιστούν. Ένας άλλος ραδιοπειρατής θεωρεί ορόσημο του συνδικαλισμού την στιγμή που ο Μουσικός Δίαυλος μετακινείται στην συχνότητα του πειρατικού Ράδιο-Θεσσαλονίκη το οποίο έχει συλληφθεί και οι συντελεστές του κάνουν εκπομπές διαμαρτυρίας για το κλείσιμο του Ράδιο-Θεσσαλονίκη με αποτέλεσμα να μαζευτεί πλήθος κόσμου σε κεντρική πλατεία της Θεσσαλονίκης και να διαμαρτυρηθεί για το κλείσιμο του σταθμού[292].

Παράρτημα ΙΙ, σελ.275).

290 «Σ: Εμείς τον ξεκινήσαμε, γιατί το 72 ήμουν πρόεδρος ραδιοερασιτεχνών, μαζευόμασταν τότε σε μια καφετερία, πως λεγόταν; Ιάσονας;
Χ: Ιάσονας.
Σ: Μαζευόμασταν και κάναμε ψήφους, προσπαθούσαμε να το κάνουμε κάπως νόμιμο.
[…]Σ: Είχαμε σύλλογο, το 72 τότε υπήρχε κάποιος Κάραβελ Σέλτον, τον είχα σαν πρόεδρο, επειδή είχε πιο καλές γνώσεις και τώρα είναι σε μια πολύ μεγάλη θέση το παιδί [...] Σ: Σε αυτές τις συναντήσεις συζητούσαμε τι λυχνία θα δουλέψει, βοηθούσε ο ένας τον άλλο, σε θέμα ηλεκτρονικά πάνω, ε τα συνηθισμένα [...]
Σ: Δεν ήταν σύλλογος, δεν ήταν σύλλογος, δεν μπορούσαν να κάνουν σύλλογο γιατί τότε η Αστυνομία ήταν διαφορετική, τότε κυνηγούσε πολύ η Αστυνομία.
Χ: Εγώ θα το ονομάσω σαν «Στέκι ραδιοερασιτεχνών»
Σ: Δεν είχαμε κάτι νόμιμο να πούμε ότι είναι σύλλογος, απλώς ξέρεις τι, ένας από όλους μας κρατούσε τα τηλέφωνα από όλα τα παιδιά και ήξεραν το τηλέφωνό μου, τον είχα δηλαδή εγώ αυτόν τον κατάλογο. Και ήξερα ας πούμε, δεν ήταν σύλλογος, ήταν στέκι, μαζευόμασταν, όπως λέμε το στέκι, τότε δεν υπήρχαν σύλλογοι, όπως σήμερα υπάρχουν σύλλογοι, υπάρχουν παράβολα, δεν υπήρχαν τέτοια πράγματα». (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.166). «Υπήρχε ανταλλαγή απόψεων, υπήρχε καλή φιλία, ήταν όπως προανέφερε και ο Μακεδόνας εδώ, οι θέσεις των ανθρώπων ήταν διαφορετικές, οι ιδέες, ήταν πιο κλειστά τότε τα πράγματα» (Blow Up, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.162). «Υπήρξαν κατά καιρούς κάποιοι μικροί σύλλογοι όπως ένα διάστημα επί εποχής 75 ο οποίος είχε χαθεί, μετά από λίγο καιρό κατά το 77, πριν το 77 ξαναπήγαμε κάτι να κάνουμε με τον Λευτέρη τον Μαρόγλου, εγώ ήμουν και γενικός γραμματέας, δεν έγινε τίποτα γιατί κάθε φορά που πηγαίναμε να πούμε, να διεκδικήσουμε κάτι από το Υπουργείο Βορείου Ελλάδος, μας αντιμετώπιζαν σαν τσογλάνια πιτσιρικάδες και πάντα ήμασταν τα κωλόπαιδα, πώς να το πω βρε παιδί μου, αι σιχτίρ από δω που θέλετε να μιλήσετε και με τον υπουργό, σε αυτό το σημείο. Μας έβλεπαν πιτσιρικάδες και δεν έδιναν σημασία (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.178).
291ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 94. «Όχι (δεν υπήρχε συνδικαλισμός μεταξύ των ραδιοπειρατών). Υπήρχε αγάπη για το ραδιόφωνο, υπήρχε αγάπη για τη μουσική, υπήρχε το χέρι στην τσέπη γιατί όλα τα κάναμε εμείς. […]Εναντίον της μαμάς και του μπαμπά που μας φωνάζανε ή της αστυνομίας που μας κυνηγούσε; [...] Όχι βέβαια επιχειρηματικά. Η νομοθεσία ήταν σαφής. Όλες οι συχνότητες ανήκαν στην ΕΡΤ και απαγορεύεται κάθε είδους εκπομπή χωρίς άδεια. Άδεια για ραδιοφωνικές συχνότητες δεν υπήρχε νομοθεσία. Επομένως συνδικαλισμό να κάνεις γιατί; Είναι σαν να ζητάμε σήμερα να πάρουμε αυθαίρετα όπλα, ναρκωτικά, οτιδήποτε είναι παράνομο. Όταν κάτι είναι παράνομο δεν μπορείς να βγεις και να το ζητήσεις. Αν υπάρχει κενό νόμου μπορείς να κάνεις μια ένωση κάτι και να το διεκδικήσεις. Αν πούμε συνδικαλισμό τη κίνηση που κάναμε να μαζευτούμε όλοι μαζί για να τους δείξουμε ότι εκτός από τα κρατικά ραδιόφωνα υπάρχουν άνθρωποι που το αγαπάνε και μπορούν να κάνουν κάτι καλύτερο και να το αποδεικνύουν με την αγάπη του κόσμου». Με την άποψη του ABC για την ανυπαρξία συνδικαλισμού συμφωνούν και οι Κώστας, Ράδιο Ρόκερ, Σαμουήλ, Λουκάς.
292 «Όχι, σύλλογο δεν είχαμε κάνει ποτέ. Υπήρχε παλιά ένας, ειλικρινά δεν θυμάμαι πάρα πολύ καλά, υπήρχε παλιά, κάτι, κάτι είχε γίνει [...] .Και τότε έπιασαν το Ράδιο-Θεσσαλονίκη τους συνέλαβαν, και ήρθε ο Γιώργος ο Αλεξίου, ο συχωρεμένος σε μας, στον Μουσικό Δίαυλο και λέει μας έπιασαν. Οπότε τι κάναμε, αλλάξαμε την συχνότητα του πομπού μας και την βάλαμε στην

Ένας ραδιοπειρατής που έζησε τα πειρατικά χρόνια στην Αθήνα αναφέρει πως το 1975 γίνεται το μεγάλο συλλαλητήριο-διαμαρτυρία για την ερασιτεχνική ραδιοφωνία στο Σύνταγμα στην Αθήνα όπου οι ραδιοπειρατές ξυλοκοπήθηκαν άγρια από την αστυνομία. Φαίνεται πως και οι ραδιοπειρατές στην Αθήνα συναντιούνται οργανωμένα και συζητούν το ενδεχόμενο μιας πιο συντονισμένης προσπάθειας. Ένδειξη μιας κοινής πορείας στο πειρατικό ραδιόφωνο είναι και όταν μερικοί ραδιοπειρατές που αποφασίζουν να παίξουν διαφημίσεις στο πειρατικό ραδιόφωνο συμφωνούν σε μια ενιαία τιμή για την διαφήμιση[293].

4.4.2 Σχέση του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας

συχνότητα του Ράδιο-Θεσσαλονίκη που είχε συλληφθεί και τους δώσαμε τον σταθμό μας ας πούμε για να βγουν και να πουν, ξέρετε μας έπιασαν και διαμαρτυρήθηκαν στον αέρα οι άνθρωποι και έγινε μια συγκέντρωση στην Αγίας Σοφίας ή στην Αγγελάκη, δεν θυμάμαι που ακριβώς και μαζεύτηκαν πάρα πολλοί άνθρωποι, χιλιάδες κόσμος οι οποίοι διαμαρτύρονται γιατί έκλεισαν το Ράδιο-Θεσσαλονίκη. Αυτό ήταν μια μορφή κινητοποίησης ας πούμε και εγώ που ήμουν Κνίτης πολύ χαιρόμουν με αυτό αλλά πάρα πολύ. Σύλλογο, δεν θυμάμαι, κάποιοι είχαν κάνει έναν σύλλογο ραδιοερασιτεχνών; Dj; Δεν είχα γίνει πάντως μέλος ποτέ γι' αυτό δεν το ξέρω κιόλας» (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.152). Την άποψη του Παναγιωτόπουλου συμμερίζεται και ο Λάλος.

293 «Πήγα φαντάρος το 72 και απολύθηκα στα μέσα του 75, τότε κάναμε και το μεγάλο συλλαλητήριο-διαμαρτυρία για την ερασιτεχνική ραδιοφωνία στο Σύνταγμα. […]Θέλαμε την ελεύθερη ραδιοφωνία. Κάναμε μια συνάντηση με αρκετά παιδιά και συνεννοηθήκαμε να κατέβουμε στο πάρκο επί της λεωφόρου Αλεξάνδρας δεξιά, όπου φάγαμε το ξύλο της αρκούδας, ήρθε η μεταπολίτευση όλα αυτά τα ζήσαμε εμείς. Μπορώ να σου πω ότι περισσότερο κυνηγηθήκαμε μετά την μεταπολίτευση οι ερασιτέχνες παρά επί χούντας. [...] Στο πεδίο του Άρεως κάναμε την διαμαρτυρία, τότε πρέπει να ήταν Υπουργός Συντονισμού ή ο Μητσοτάκης ή ο Έβερτ αλλά νομίζω ο Μητσοτάκης. Εκεί φάγαμε το ξύλο της αρκούδας, έδωσε εντολή, ο Υπουργός Συντονισμού τότε ήταν υπεύθυνος και για τα ραδιοτηλεοπτικά. Θα σου πω ότι έχω 16 δικογραφίες στην πλάτη μου για παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό, το τελευταίο δικαστήριο για παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό έγινε στην Θεσσαλονίκη το 1994, ενώ ήμουν νόμιμος σταθμός από το 88, έγινε η τελευταία δίκη το 1993-4. Όχι δεν ήταν οργανωμένο συνδικάτο, απλά επειδή είχαμε πάντα επαφή το βράδυ, βγαίναμε στα 1600 και κάναμε συνομιλίες, υπήρξε συνεννόηση, «παιδιά, αύριο θα συναντηθούμε, θα κάνουμε αυτό, θα κάνουμε την διαμαρτυρία» και έτσι έγινε η οργάνωση της διαμαρτυρίας στο Πεδίο του Άρεως. […]Το 86 κάναμε μια καλή προσπάθεια, υπάρχει και βιντεοκασέτα, την κρατάω σαν τα μάτια μου, ήταν λίγο πριν ξεκινήσει η τοπική ραδιοφωνία, η ελεύθερη τοπική ραδιοφωνία. Γιατί ότι είπα τότε σε εκείνη την συνάντηση που κάναμε σε έναν κινηματογράφο στο Περιστέρι, βγήκαν όλα αληθινά. Ό,τι είχα πει για τα πολιτικά ραδιόφωνα, για τα δημοτικά ραδιόφωνα, εξελίχθηκε ακριβώς έτσι όπως τα είπα τότε [...] .[...] Ξεκίνησε μια διαμαρτυρία της ένωσης διαφημιστών, έκαναν και άλλοι διαφημίσεις, οι αδελφοί Καραβασίλοι, που έχουν το TV Μακεδονία, το Radio Dj, ο Γιώργος ο Καραβασίλης, ο Ανδρέας ο Καραβασίλης, είχαμε μπλεχτεί και είχαμε κάνει ας πούμε όχι συνδικάτο, δεν ήταν συνδικάτο, μια συμφωνία κυρίων ότι η τιμή που θα παίρνουμε είναι αυτή. Ήμασταν εγώ, ο Παναγιώτης ο Πασίδης, ο Κυριάκος ο Βουτσαλάς, ήμασταν η μια φάρα από δω, σου μιλάω γι' αυτούς που μπλέξαμε με τις διαφημίσεις, αλλά σου μιλάω για διαφημίσεις όπως ακριβώς ακούγονται σήμερα, ηχογραφημένες σε στούντιο κανονικά [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 20-21).

Η στάση των πειρατών προς την επίσημη εξουσία της εποχής, τα πολιτικά κόμματα και την επίσημη εξουσία σήμερα παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον γιατί οι απόψεις όλων συγκλίνουν προς μια θέση. Χωρίς εξαιρέσεις οι πειρατές συμφωνούν πως το κράτος της εποχής ήταν αυστηρό, αμείλικτό και εχθρικό απέναντι στις ραδιοφωνικές τους δραστηριότητες. Όλοι άμεσα ή έμμεσα υπογραμμίζουν τον φόβο και την τρομοκρατία που ένιωθαν απέναντι στην αστυνομία που προστάτευε τους νόμους του κράτους. Μέσα στην αφήγηση η στάση της αστυνομίας περιγράφεται ως εξής: «Η ασφάλεια είχε ένα μένος με τους πειρατές, προφανώς κατ΄ εντολή».[294]Η λέξη που επαναλαμβάνεται πιο συχνά στις περιγραφές τους για να αποτυπώσει τις σχέσεις των ραδιοπειρατών με το κράτος είναι η λέξη «κυνηγητό». Από την πλευρά των ραδιοπειρατών η κατάσταση ήταν εξαιρετικά δύσκολή γιατί «και τότε χτυπούσε η πόρτα και τρέμαμε, τρέμαμε, ήρθαν μας μάζεψαν»[295] Οι ραδιοπειρατές συνεπώς βρισκόταν σε μια διαρκή εγρήγορση μια και είχαν πάντα τα μηχανήματα τους που μετέφεραν χαλασμένα για να αποδεικνύουν με ευκολία την αθωότητά τους στους αστυνομικούς. Πολλοί υποστηρίζουν πως εξέπεμπαν το βράδυ μόνο γιατί δεν έκανε τότε εφόδους η αστυνομία και έκλειναν τους πομπούς τους το πρωί για να μην τους συλλάβουν: «Βάζαμε τις κεραίες την νύχτα και τις βγάζαμε το πρωί για να μην μας πιάσουν οι μπάτσοι. Απίστευτο κυνηγητό».[296] Άλλοι επισημαίνουν πως όταν έρχονταν το ραδιογωνιόμετρο από την Αθήνα - «τέρας» το λέγαμε το ραδιογωνιόμετρο, «το τέρας ανεβαίνει στην Θεσσαλονίκη»[297]- σταματούσαν τις εκπομπές για μια σύντομη χρονική περίοδο της μιας εβδομάδας και άνοιγαν τους πομπούς τους όταν ήταν σίγουροι πως δεν θα τους συλλάβει η αστυνομία. Οι περισσότεροι ραδιοπειρατές επισημαίνουν τις κατασχέσεις μηχανημάτων, πομπών, δίσκων που γινόταν σε περιπτώσεις συλλήψεων και τις δίκες που ακολουθούσαν: «τι παζάρια γινόταν με τους δίσκους των ραδιοερασιτεχνών και με τα μηχανήματά τους και με τις κασέτες τους στα δικαστήρια μέσα είναι άλλο πράγμα».[298] Πολλοί αναφέρουν πως μερικές φορές υπήρξαν γείτονες ή και άλλοι ραδιοπειρατές που τους κατέδιδαν στην αστυνομία. Ένας ραδιοπειρατής των μεσαίων θυμάται: «Με έπιασαν και μάλιστα κάποιος υπάλληλος της ΚΥΠ τότε μου είπε να δώσω πέντε ισχυρούς σταθμούς, δεν το έκανα, με πήραν τα μηχανήματα και την άλλη μέρα όλοι οι ραδιοερασιτέχνες που έδωσαν υλικά για να φτιάξω άλλο σταθμό»[299]. Στην πληθώρα των ραδιοπειρατών που αναφέρουν τις συλλήψεις, τις κατασχέσεις των μηχανημάτων τους και τις δίκες υπάρχουν και ορισμένοι ραδιοπειρατές που ήταν ιδιαίτερα προσεκτικοί και κατάφεραν να μην συλληφθούν ποτέ όπως αναφέρεται στην αφήγηση: «Όχι δεν με είχαν πιάσει (ποτέ) γιατί γενικά ήμουν προσεκτικός.[…] Άνοιγα λίγες ώρες και δεν φοβόμουν

294 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 41.
295 Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 130.
296 Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 11.
297 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 39.
298 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 61.
299 Blow Up, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 175.

γιατί ήμουν προσεκτικός, έκλεινα τα μηχανήματα πριν φύγω»[300]

Η μυστικότητα που επέβαλλε ο φόβος που ήταν κυρίαρχος στους ραδιοπειρατές είχε ως αποτέλεσμα σε κάποιες περιπτώσεις να περιορίσει την επαφή τους με τους ακροατές ή να εφεύρουν ποικίλους τρόπους για να διατηρήσουν την επαφή με τους ακροατές τους.

Βέβαια η σχέση των ραδιοπειρατών με την επίσημη εξουσία άλλαξε με τα χρόνια και ένα τέτοιο δείγμα αλλαγής ήταν όταν στην δίκη του πειρατικού Ράδιο-Θεσσαλονίκη κατέθεσαν ως μάρτυρες υπεράσπισης του σταθμού ο Γιώργος Παπανδρέου και ο Κώστας Λαλιώτης αλλά αυτή η αλλαγή ήρθε όταν οι συνθήκες για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» ήταν πλέον ώριμες.

> *[…]Άμα τα βλέπαμε [...] στην αρχή που δεν ξέραμε τι μας γίνετε, μέχρι να το μάθουμε μας έπιασαν τρεις τέσσερις φορές. Τρώγαμε ένα μήνα φυλακή, 20 μέρες, τα πληρώναμε. […]Βέβαια! Εγώ σου λέω έχω 16 - 17 δικογραφίες για παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό. […]Ήταν δύο αντίπαλα στρατόπεδα, πάντα. Μέχρι το 88 που έγινε το Π.Δ. για την τοπική ραδιοφωνία, ήταν η γάτα με τον ποντίκι, η γάτα ήταν το κράτος, η αστυνομία δηλαδή και τα ραδιογωνιόμετρα και οι πειρατές ήταν τα ποντίκια. Τότε υπήρχαν και τα πιο κουφά πράγματα που έγιναν στα πειρατικά χρονικά. Πομπός που να δουλεύει μέσα στον βόθρο, πομπός που να δουλεύει ένα μέτρο κάτω από το χώμα, σε καταπακτή γιατί τότε δεν ήταν μόνο η αστυνομία, α τους είδαμε, το βάλαμε στα πόδια, φύγαμε, δεν έγινε τίποτα, κλειδώναμε το σπίτι και φεύγαμε, υπήρχαν τα ραδιογωνιόμετρα, επενέβαινε ο εισαγγελέας, είχαν εισαγγελέα μαζί, φώναζαν κλειδαρά, έμπαιναν μέσα στα σπίτια δεν άφηναν τίποτα, στερεοφωνικά, δίσκους, πικάπ, μηχανήματα, ό,τι υπήρχε εκεί στα δύο μέτρα απόσταση από τον πομπό, τα έπαιρναν όλα και πολλές οι αστυνομικοί αυθαιρετούσαν, έπαιρναν και άλλα πράγματα, αξίας πράγματα, που δεν είχαν καμία σχέση με το ραδιόφωνο.*
>
> *[...] Έγινε μεγάλο θέμα τότε στις εφημερίδες, ασχολήθηκε η κυβέρνηση με το θέμα αυτό, τι θα γίνει με τους ραδιοπειρατές στην Θεσσαλονίκη, ερχόταν τα ραδιογωνιόμετρα στην Θεσσαλονίκη επάνω, τους την είχαμε στημένη, ένας καθόταν στα διόδια, μόλις*

300 Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 146. Την ίδια άποψη έχουν και οι Νικήτας, Αργυρίου και Jackson Palace «[…]Να πω την αλήθεια, όχι, δεν με είχαν πιάσει. Έκλεινα, μάθαινα ότι υπήρχαν τα ραδιογωνιόμετρα, το βαν που γυρνούσε αλλά όχι, έκλεινα τον σταθμό. Μια φορά ήρθαν για έλεγχο και το ξηλώνω το μηχάνημα και το έβαλα στην τουαλέτα (γέλια) άντε βρέστο. […]Όχι, δεν το βρήκαν, συνέχισα πάλι, από πίσω εγώ, εκεί, τα τηλέφωνα, μην παίρνετε γιατί μπήκαν μέσα, έψαχναν και χτυπούσε όλο το τηλέφωνο, το άφηνα έτσι ανοιχτό μια σταλιά για να μην χτυπάει, στα κρυφά. «Γιατί πολλοί δίσκοι;» Μας αρέσει η μουσική, «Τι είναι εδώ μέσα;» Στούντιο «Τι δύο πικάπ;» παρέα κακό, σου λέει κάτι παίζεται. Γιατί εκείνα τα χρόνια ξέρεις τι ήτανε έτσι και έβρισκαν το σταθμό θα σου έπαιρναν και τα μηχανήματα και τους δίσκους και για μένα ήταν αυτό μεγάλη πληγή, μεγάλη πληγή» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.277).

περνούσαν τα διόδια ειδοποιούσαν εμάς «παιδιά έρχονται». Πήγαιναν στο Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης και άλλαζαν το ραδιογωνιόμετρο. […]Κοίταξε να δεις, 100 η αλεπού, 101 τα αλεπουδάκια, ξέραμε το ραδιογωνιόμετρο, εγώ το ήξερα από την Αθήνα το ραδιογωνιόμετρο, ήξερα τι είναι, πολλά παιδιά που δούλεψαν στο ραδιογωνιόμετρο ήταν παιδιά από πειρατικό σινάφι, ηλεκτρονικοί που ήταν και στο πειρατιλίκι. Τον πειρατή ένας πειρατής μπορεί να τον βρει, δεν μπορούσε να τον βρει άλλος. Ο πειρατής με το που άκουγε ένα σήμα καταλάβαινε από πού έρχεται το σήμα, δεν χρειαζόταν να έχει ραδιογωνιόμετρο, από την εμπειρία. Ενώ ένας άνθρωπος τεχνικός που θα πήγαινε να λειτουργήσει το ραδιογωνιόμετρο, σίγουρα θα πήγαινε με τα όργανα, τα όργανα τον έβγαζαν μέσα σε ένα χαντάκι, έμενε εκεί, δεν μπορούσε να περάσει απέναντι. Είναι πολύπλοκο το θέμα να σου το εξηγήσω τεχνικά, ακόμη και σήμερα που υπάρχουν τα τέλεια μηχανήματα, είναι η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών, αν θέλει ένας παλιός έμπειρος πειρατής να βγει, δεν μπορούν να τον πιάσουν. Ας ψάχνουν 10 μήνες δεν μπορούν να τον πιάσουν. Ειδικά σήμερα που υπάρχουν τόσα συστήματα, τηλεκατευθυνόμενα που μπορείς από μακριά να χειριστείς ορισμένα πράγματα […] .Εμένα τότε που έκανα τις διαφημίσεις μαζί με τα άλλα τα παιδιά, ήταν το ραδιογωνιόμετρο κάτω ακριβώς από την πόρτα που ήταν ο πομπός και δεν μπορούσαν να βρουν από πού είναι.

[…] .ο πομπός ήταν εδώ πίσω στην Ευσεβείου, το στούντιο και την ασφάλεια Θεσσαλονίκης μας χώριζε ένα ντουβάρι. Αυτοί έψαχναν να βρουν τον ραδιοπειρατή με τις διαφημίσεις και μας χώριζε ένα ντουβάρι. Στο διπλανό ακριβώς τοίχο από το οίκημα που ήταν η ασφάλεια είχαμε εμείς το στούντιο (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004)[301].

301 Με την άποψη του ραδιοπειρατή με το ψευδώνυμο Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης για το κυνήγι των ραδιοπειρατών μέσω του ραδιογωνιόμετρου και τις κρυψώνες που εφεύραν οι ραδιοπειρατές για να μην ανακαλύψει η αστυνομία τους αυτοσχέδιους ραδιοφωνικούς τους πομπούς συμφωνούν και οι Σαμουήλ, ABC, Art Radio, Θάνος ο Κυβερνήτης, Κατανάκης, Παύλος, Παναγιωτόπουλος, Ράδιο Μασκότ, Blow Up, Μιχάλης, Jackson Palace. «Πάντα ερχόταν φίλοι. Αλλά γνωστοί να είναι πάντα έμπιστοί, μη τυχόν και μας καρφώσουν, γιατί δεν θέλαμε να δείξουμε [...] .μη νομίζεις ότι ήταν κανένα στούντιο μεγάλο, ήταν ένα κλουβάκι 2χ2. Θυμάμαι αρχές του 70, γιατί είχε κάνει ένα ντου η αστυνομία και μου έπιασε έναν πομπό στο σπίτι της αδελφής μου και δεν ήθελα να το βάλω εκεί και πηγαίναμε και κάναμε εκπομπές μαζί με ένα άλλο παιδί, βάλαμε τον δικό μου τον πομπό σε ένα κοτέτσι που είχε από κότες, βγάλαμε τις κότες έξω και θυμάμαι το διαμορφώσαμε και βάλαμε μέσα τον πομπό. Ήταν ένα κλουβάκι 1.80 χ 2, εκεί μέσα κάναμε εκπομπές, με τα τηλέφωνα με όλα, όταν τελείωνε το πρόγραμμα, παίρναμε τα μηχανήματα, τα κρύβαμε. Την άλλη μέρα που θέλαμε να κάνουμε εκπομπή, ξανά τα μηχανήματα. Υπήρχαν βέβαια και άλλοι που ήταν πιο ευνοημένοι της κατάστασης, πάνω στο Περιστέρι στην Αθήνα, σε κάποια σημεία απομακρυσμένα που δεν πήγαινε εύκολα η αστυνομία. Είχαν μόνιμες εγκαταστάσεις. Πήγα φαντάρος το 72 και απολύθηκα στα μέσα του 75, τότε κάναμε και το μεγάλο συλλαλητήριο-διαμαρτυρία για την ερασιτεχνική ραδιοφωνία στο Σύνταγμα. […]Θέλαμε την ελεύθερη ραδιοφωνία. Κάναμε μια συνάντηση με αρκετά παιδιά και συνεννοηθήκαμε να

Πάντα πίστευα στο δικαίωμα να εκφράζομαι μέσα σε μια ελεύθερη κοινωνία είτε δια του λόγου είτε δια της εκπομπής. Εγώ στα δικαστήρια όσες φορές πήγα κατηγορούμενους, υποστήριζα ότι εγώ δεν καταλαβαίνω γιατί είμαι κατηγορούμενος. Επειδή σας χαρίζω τραγούδια τους έλεγα; Τι κακό κάνω; Μα μου λέει ο νόμος! Είναι κακός ο νόμος, αλλάξτε τον. Εσείς κρίνετε ότι κάνω κάτι κακό; Πείραξα άνθρωπο; Σας κάνω να γελάτε; Σας κάνω να χαίρεστε, να ερωτεύεστε; Εσείς οι ίδιοι με παίρνετε τηλέφωνο για να χαρίσω στον κουμπάρο σας ένα τραγούδι, και αυτό δηλαδή είναι καταδικαστέο; Αλλάξτε το νόμο, τους έλεγα. Γελούσαν.

[...] Έχω 11 συλλήψεις, δηλαδή 11 φορές πήγα κρατούμενος, κατάσχεση των μηχανημάτων στο σπίτι. Όταν προέρχεσαι από πολύ φτωχή οικογένεια είναι κόστος να μπορείς να ξαναστήσεις τα μηχανήματα, πέρα από τον διασυρμό, πέρα από το ότι δεν είναι σωστό να σε βλέπει όλη η γειτονιά να σε βάζουν σε ένα περιπολικό σαν κοινό εγκληματία και να σε πηγαίνουν στην ασφάλεια για τα αποτυπώματα και όλα αυτά. Να ψάχνουν μέχρι και τα χαρτιά από την τουαλέτα για να βρουν κάτι γιατί τα κρύβαμε τόσο καλά και δεν μπορούσαν να βρουν τίποτα την ημέρα. Βράδυ δεν ερχόταν, ερχόταν μόνο μέρα. Οπότε στήναμε το μηχάνημα το βράδυ και την άλλη μέρα το ξεστήναμε, το διαλύαμε, το ξανακάναμε για να ξαναβγούμε το βράδυ. Η επόμενη φάση ήταν το 1987 όταν έγινε η σύλληψη του «Ράδιο-Θεσσαλονίκη», η οποία ήταν σταθμός για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» σ' όλη την Ελλάδα. Τότε υπουργός παιδείας ήταν ο Γιώργος Παπανδρέου ο οποίος ήταν ο πρώτος που μίλησε για «ελεύθερη ραδιοφωνία» και γελούσε όλη η Βουλή φυσικά. Η απόφαση που βγήκε για μας σ' εκείνη την δίκη ήταν ορόσημο για την ιστορία της ραδιοφωνίας γιατί μετά αθώωσε όλους τους πειρατές. Μας ενημερώνει ένας φίλος από την Λάρισα ότι το ραδιγωνιόμετρο από την Αθήνα ανεβαίνει στην Θεσσαλονίκη[...]Πήγε ξήλωσε δέκα σταθμούς στην Λάρισα και ανέβαινε τώρα στην Θεσσαλονίκη. Ενημερώνουμε εμείς με την

κατέβουμε στο πάρκο επί της λεωφόρου Αλεξάνδρας δεξιά, όπου φάγαμε το ξύλο της αρκούδας, ήρθε η μεταπολίτευση όλα αυτά τα ζήσαμε εμείς. Μπορώ να σου πω ότι περισσότερο κυνηγηθήκαμε μετά την μεταπολίτευση οι ερασιτέχνες παρά επί χούντας. [...] Το 75 που φάγαμε το ξύλο της αρκούδας στο Πεδίο του Άρεως όταν μπουκάρισε η αστυνομία για να μας διαλύσει αυτή την συγκέντρωση ας πούμε διαμαρτυρίας που φωνάζαμε για την ελεύθερη ραδιοφωνία, είχε δώσει τότε εντολή ο Υπουργός Συντονισμού, ήταν ή ο Έβερτ ή ο Μητσοτάκης. Εκεί φάγαμε το ξύλο της αρκούδας, το ξύλο της αρκούδας, κορίτσι μου γλυκό. Geronymo Groovy ήταν εκεί, ο Γιάννης ο Βερόνικα, ο Γιάννης ο Ανώνυμος από το Χαλάνδρι, παιδιά από το Περιστέρι, δεν θυμάμαι ονόματα, πάρα πολλά παιδιά, φάγαμε πάρα πολύ ξύλο, αλλά τότε παιδιά ήμασταν, αντέχαμε δεν είχαμε πρόβλημα.[…]Η έδρα ήταν το κτίριο του ΟΤΕ στην Συγγρού, εκεί είχαν έδρα αυτά. Τα ραδιογωνιόμετρα εντοπίζανε από πού βγαίνει η εκπομπή. Είχαν την έδρα τους στην Συγγρού αλλά έβγαιναν έξω μέσα σε αυτοκίνητα αυτά. Και περνούσαν με τα αυτοκίνητα και έβλεπαν από πού έρχεται το σήμα και έτσι εντόπιζαν τους ραδιοπειρατές από πού εκπέμπουνε» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.17).

σειρά μας όλους τους πειρατές, «Παιδιά έρχεται το τέρας, κλείστε». Σιγή στην συχνότητα. Εμένα όμως δεν μου πήγε και ηθικά να κλείσω.Γιατί διεκδικούσα το δικαίωμα μου να υπάρχω στο ραδιόφωνο. Ούτε ναρκωτικά πουλούσα ούτε έκανα τίποτα κακό. Ήμουν ενάντια στο νόμο. Διαφωνούσα με τον νόμο και μόνος τρόπος να το παλέψω ήταν να πάω για ακόμη μια φορά κατηγορούμενος αλλά με όπλα, με σύμμαχο τον κόσμο. Άλλο να σε σύρουν στο δικαστήριο με τον αριθμό 32 και να δικαστείς εσύ μετά από έναν βιαστή με τρία άτομα ακροατήριο και άλλο να περάσει στη συνείδηση του κόσμου πως η «ελεύθερη ραδιοφωνία» είναι ανάγκη μας, είναι έκφραση μας και είναι δικαίωμά μας δημοκρατικό(Music Hall, 2004)[302].

302 Την άποψη του Music Hall για την σύλληψη και την δίκη του πειρατικού Ράδιο – Θεσσαλονίκη συμμερίζεται και ο Melody Club. «Μας συλλαμβάνουν, πιάνουν ένα παιδί που έκανε εκπομπή πρωί, εγώ έκανα βράδυ εκπομπές, ήμασταν τρία άτομα, κάναμε από πέντε ώρες ο καθένας, 15-20 ώρες εκπομπές κάθε μέρα. Ήταν το πρώτο ερασιτεχνικό ραδιόφωνο στην Ελλάδα που έκανε 20 ώρες συνεχόμενης εκπομπής, ενώ μέχρι τότε κάναμε 2 ώρες εκπομπή το βράδυ και κλείναμε. Αυτό ξεκίνησε από το πρωί εκπομπές κανονικά. Πιάνουν ένα παιδί που έκανε εκπομπή το πρωί, εγώ που με το πιάνουν, πάω και έχω εφεδρικό μηχάνημα, το ανοίγω και βγαίνω στον αέρα. Βγαίνω στην ίδια συχνότητα και λέω «ήρθε η αστυνομία, συνέλαβε το Ράδιο-Θεσσαλονίκη». Μας πηγαίνουν στο 3ο Αστυνομικό Τμήμα και το βράδυ έρχονται πάνω από 3.000 νεολαίοι έξω από το αστυνομικό τμήμα και διαδηλώνουν και απαιτούν την απελευθέρωσή μας. Υπάρχουν και σχετικά δημοσιεύματα γι' αυτά. Μόλις έπιασαν το παιδί, πήγα εγώ και τους λέω «κοιτάξτε το παιδί δεν φταίει, δικός μου είναι ο σταθμός, πάρτε εμένα». Α μου λένε καλωσήρθες κορόιδο, μπες και συ μέσα. Ήμασταν τρία παιδιά που είχαμε το ραδιόφωνο, πήγαμε και οι τρεις και παραδοθήκαμε για να βγάλουν το παιδί αλλά σιγά μην το βγάλανε. Που να ξέρουμε εμείς τότε από τους νόμους ότι έγινε η σύλληψη και τον έπιασαν επ' αυτοφώρω να κάνει εκπομπή. Δεν ξέραμε από νόμους, ούτε δικηγόρους είχαμε. Πήγαμε μόνοι μας. Μας κρατάνε και τους τέσσερις τελικά μέσα και μας απελευθερώνουν παρανόμως στις 10.00 μ.μ. Ενώ έπρεπε να μείνουμε όλοι την νύχτα και να πάμε την επόμενη μέρα αυτόφωρο. Γιατί; Ο Διοικητής πήρε τον αστυνομικό διευθυντή και ο αστυνομικός διευθυντής πήρε τον τότε Υπουργό Μακεδονίας-Θράκης τον Παπαθεμελή και του είπε «έχω πρόβλημα, τι να κάνω; Να στείλω τα ΜΑΤ; Έχω 3.000 νεολαίους έτοιμοι να καταστρέψουν το αστυνομικό τμήμα στο κέντρο και δεν ξέρω τι να κάνω. Γιατί; Για ένα ραδιόφωνο συλλάβαμε. Ποιοι είναι αυτοί;» Κανένας δεν μας ήξερε τότε. Μόνο οι ακροατές μας, η νεολαία. Για το καλό της πόλης και την ησυχία, γιατί 3.000 κόσμος μας έλεγαν εμείς θα κοιμηθούμε μαζί σας έξω από το αστυνομικό τμήμα, έκλεισαν το δρόμο. Αναγκάστηκε λοιπόν η αστυνομία με εντολή του τότε Υπουργού Μακεδονίας-Θράκης, του Παπαθεμελή, που οι κόρες του ήταν και ακροάτριές μας, μας αφήνουν 10.00 το βράδυ και γίνεται δικαστήριο. Την άλλη μέρα μας καλούν στην Αθήνα όπου και ο 9.84 τότε εξέπεμπε παράνομα, πηγαίνουμε και βγάζουν στον αέρα του 9.84 τον Γιώργο τον Παπανδρέου και του λένε «Τι ελεύθερη ραδιοφωνία λες εσύ ως υπουργός παιδείας και είστε και κυβέρνηση και την άλλη μέρα πηγαίνει η αστυνομία και τους πιάνει;» Και δεσμεύτηκε στον αέρα του 9.84 ο Γιώργος Παπανδρέου να έρθει μάρτυρας υπεράσπισης στην δίκη μας. Και ήρθε. Και ο Λαλιώτης που συμφωνούσε για την ελεύθερη ραδιοφωνία, και ήταν οι νεολαίοι στο ΠΑΣΟΚ τότε. Φανταστείτε ένα δικαστήριο όπου δικάζονταν το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, με έναν Γιώργο Παπανδρέου, υπουργό παιδείας μάρτυρα υπεράσπισης και με έναν Λαλιώτη γραμματέα να λένε ότι κακός είναι ο νόμος, θα τον αλλάξουμε τώρα κύριε Πρόεδρε του έλεγε ο άλλος και αθωωνόμαστε. Αυτή η απόφαση ήταν σταθμός για την ελεύθερη ραδιοφωνία. Το 1987. Αμέσως μετά βασίστηκαν όλες οι υπόλοιπες αποφάσεις δικαστηρίων για ραδιοπειρατές πριν έρθει ο νόμος για την ελεύθερη ραδιοφωνία και αθωώθηκαν όλα τα παιδιά, ακόμη και τα εφετεία αθωώθηκαν, βάση αυτής της απόφασης. Αργότερα έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία, εμείς είχαμε αύξοντα αριθμό 2 σ' όλη την Ελλάδα στην κατάθεση φακέλου και στην αδειοδότηση του Ράδιο - Θεσσαλονίκη, 1 είχε ο 9.84.[...] γιατί πειρατής ήταν αυτός που δεν μπορούσε να ελέγξει η χούντα. Ήξεραν τις φωνές μας, οπότε αν μας άκουγαν ερχόταν σπίτι, έλα δω ρε αλήτη, φάε το ξύλο σου, ξαναβγες ρε αλήτη, πάρε και το δικαστήριό σου. Οπότε δεν

*Ήταν πολλοί αυτοί που άκουγαν τις εκπομπές, παρόλ' αυτά το παλιό αστυνομικό καθεστώς, οι αστυνομικοί αυτοί οι οποίοι ήταν μετεξέλιξη των χουντικών αστυνομικών δεν είχαν συνηθίσει σε τέτοιες ελευθερίες στο ραδιόφωνο κλπ μας κυνήγησαν πάρα πολύ και σ' αυτό θα με βρείτε κάθετο δηλαδή είμαι από τους ανθρώπους που μίσησαν την αστυνομία για το έργο της. Η αστυνομία εμένα με κυνηγούσε από το 76, παιδί δημοτικού ζούσα με το φόβο ότι θα με πιάσει η αστυνομία, γιατί; Γιατί μου άρεζε το ραδιόφωνο, γιατί μου άρεζε η ενασχόληση με το ραδιόφωνο. Ξέρετε τι θα πει να είσαι πρώτη δημοτικού και να φοβάσαι ότι ο αστυνομικός θα σε πιάσει; Ότι θα μας συλλάβουν; Συναντιόμουν με τον συνέταιρό μου, τον Παπαδόπουλο, με τα μηχανήματα και τα κρύβαμε μέσα σε σακούλες για να τα πάμε από το ένα σπίτι στο άλλο και κοιτούσαμε μήπως είναι κανένας αστυνομικός και περνάει και μας δει; Και λέγαμε άμα μας πιάσει, θα του πούμε βάλτο στην πρίζα δεν δουλεύει γιατί πάντα ήταν χαλασμένοι οι πομποί μας και προσπαθούσαμε συνεχώς να τους φτιάξουμε. Είναι δυνατόν; Δηλαδή αυτή ήταν η αστυνομία η οποία εφάρμοζε τον νόμο αλλά τον εφάρμοζε πολύ ωραία τον νόμο, το. […]Γινόταν συλλήψεις ραδιοερασιτεχνών και μετά ή επιτόπου γινόταν παζάρι από τους αστυνομικούς που έπαιρναν την δισκοθήκη του ραδιοπειρατή που συλλάμβαναν ή μετέπειτα στα δικαστήρια γινόντουσαν γιάχμα, μέσα οι δίσκοι δεν υπήρχε τίποτα. Όταν δικαζόταν πια και πήγαιναν υπέρ της ΕΡΤ δεν υπήρχε τίποτα πια να πάρει η ΕΡΤ, άδειαζαν και έπαιρναν όλη την δισκοθήκη του ραδιοπειρατή που συλλάμβαναν, δηλαδή συλλάμβαναν έναν σταθμό και του έπαιρναν εκτός από τον πομπό και το μηχάνημα, τα στερεοφωνικά του, τους δίσκους του και μιλάμε τώρα για παιδιά 15-17 χρονών με το υστέρημά τους αντί να πάνε στα ναρκωτικά και να δώσουν τα λεφτά τους για οτιδήποτε, τσιγάρα, ποτά, δεν ξέρω εγώ τι, εμείς βλέπαμε τους φίλους μας που αγόραζαν ένα πακέτο τσιγάρα και κρατούσαμε τα λεφτά να αγοράσουμε πυκνωτές και αντιστάσεις για να κάνουμε τους πομπούς μας. Για να έρθει κάποια στιγμή το κράτος και να μας συλλάβει.[…](*Λάμπρος, 2004)[303].

γινόταν να έχουμε άποψη και περιοριζόμασταν στην τρέλα μας, όσα παιδιά είχαν πολιτική άποψη, οι άλλοι με τα κλαρίνα και μ' αυτά τους άκουγαν και μέσα στην αστυνομία δεν τους έπιανε ποτέ κανένας. Τους άλλους κυνηγούσαν» (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.39-40)

303 Με την άποψη του Λάμπρου για την κατάσχεση των μηχανημάτων και των δίσκων του πειρατικού σταθμού όταν γινόταν η σύλληψη συμφωνούν και οι Σάκης, Ράδιο Μόντε Κάρλο, Κώστας, Τερζόγλου, Ράδιο Μασκότ, Blow Up, Λάλος, Νικήτας, Παπαδάκης,.

«[...] Είχαμε τον αχθοφόρο που κουβαλούσε τις αφιερώσεις, γιατί πάντα δίναμε γειτονικά τηλέφωνα για να μη μας πιάσουν. […]Πάντα τελευταία ερχόταν εδώ πάνω. Στο χωριό δεν είχαμε πρόβλημα με παρεμβολές. Υπήρξαν κάποιοι ρουφιάνοι ραδιοερασιτέχνες και κάποιοι ρουφιάνοι γείτονες που σε καταγγέλλανε. [...] Σαν ερασιτέχνης έβγαινα στους 94.5, είχα τον πομπό σε μια βίλλα και έστελνα από εδώ με λινκ. Όταν ερχόταν ραδιογωνιόμετρο μας έδιναν σήμα, τότε κλείναμε [...] .Μέχρι πέρσι ήταν στούντιο εδώ. Έχω ακόμη τα πάντα, μικρόφωνα, δίσκους,

Αναφορικά με τις σχέσεις των ραδιοπειρατών με τα πολιτικά κόμματα όλοι συμφωνούν πως αυτές ήταν ανύπαρκτες πριν το 1988 όπως προκύπτει και μέσα από την αφήγηση: «και πάλι η πλειοψηφία των ραδιοπειρατών δεν είχαν σχέση με κόμματα και πολιτικές καταστάσεις, αποφεύγανε»[304]. Εξάλλου όπως εξιστορείται από έναν ραδιοπειρατή τα πολιτικά κόμματα θα λειτουργούσαν αποσυνθετικά στο πειρατικό ραδιόφωνο: «δηλαδή δεν χρειαζόταν να τα συζητήσουμε αυτά τα πράγματα, ξέραμε ότι κανείς μας δεν θα αφήσει κανένα κόμμα να καπελώσει τη φάση»[305]. Ωστόσο μέσα στην αφήγηση εντοπίζεται μια ασθενής σχέση μεταξύ πολιτικών κομμάτων και πειρατών που ανθούσε σε

κονσόλες. Τα έχω κρατήσει όλα. Τον Ιούλιο του 95 το πούλησα. Βασικά μας κυνήγησαν αυτοί που είχαν πάρει τις άδειες του 89. Μας έλεγαν τότε ότι τους δημιουργούσαμε διαφυγόντα κέρδη. Επί ΝΔ μας φώναζαν πρασινοφρουρούς, επί ΠΑΣΟΚ δεξιούς για να μας ελέγχουν. Μας ρούφηξαν το αίμα οι δικηγόροι με όλες τις υποθέσεις που τρέχαμε στα δικαστήρια για να βρούμε το δίκιο μας. Λειτουργούσαμε από τις εγκαταστάσεις του Θανάση Κραστάνα, δεν μας έδιναν χώρο στον Χορτιάτη, είχαμε έξοδα, πελάτες, ΔΕΗ [...] .Το 1994 πήρα νομαρχιακή άδεια, μου την έφερε μάλιστα και στο σπίτι την άδεια ο Νομάρχης, που ουσιαστικά ήταν σαν να ήταν κανονική. Είχα ακροαματικότητα μέσα στην δεκάδα από 60-70 σταθμούς που υπήρχαν, είχα περίπου 3.75% ακροαματικότητα. Την ίδια χρονιά, το 94 μετά από πιέσεις ο Νομάρχης έδωσε την άδειά μας στην Λυδία την Φιλιπισσία. Ο Διαμαντόπουλος δεν με ήθελε, το είπε στον τότε νομάρχη τον Κώστα Παπαδόπουλο, οι δύο τους φαινόταν πως είχαν πολύ οικειότητα μεταξύ τους. Πιέσαμε μετά με την ΕΡΜΑΚ (Ένωση Ραδιοσταθμών Μακεδονίας) πήρα τελικά την άδεια και χώρο στον Χορτιάτη και έκανα καινούριο σταθμό από την συχνότητα 100.3. Είχαμε τότε διαφημίσεις από την Αθήνα και βγάζαμε πολλά λεφτά. Τότε συνέχισαν να με απειλούν. Κάθε Κυριακή είχαμε μια εκπομπή «Η φωνή της Ορθοδοξίας» και ο παραγωγός έβριζε τον σατανά, τους εβραίους κλπ. Αφού τελείωνε η εκπομπή με έπαιρναν και με απειλούσαν. Από τότε ξεκίνησαν όλα, το είχα καταλάβει εγώ. Ένας βουλευτής τότε, δεν θα σου πω ποιος ήταν, μου είπε κλείστο και πάρε τα λεφτά σου γιατί κάποτε θα σας κλείσουν όλους. Το πούλησα και εγώ λοιπόν» (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 123). « […]Εκείνα να χρόνια, τα πρώτα χρόνια είχαμε μια σχέση πώς να σου πω, λόγω του κυνηγητού που υπήρχε, πιο αραιή. Ήταν δύσκολο να έρχεσαι σε επαφή με ακροατές γιατί μας κυνηγούσαν κιόλας, έκαναν συλλήψεις, έκαναν διάφορα τέτοια. Ναι, και τηλέφωνο δίναμε σπάνια στην αρχή για να μη μας ανακαλύψουν, σταδιακά κλείναμε κανέναν ραντεβού και το ένα και το άλλο, αλλά υπήρχε μια σχέση τηλεφωνική κατά κύριο λόγο ή με γράμματα. Αργότερα όταν χαλάρωσαν τα πράγματα και είδαμε φως στον ορίζοντα με το ελεύθερο ραδιόφωνο, δίναμε και διεύθυνση, ανοίξαμε τις πόρτες και ερχόταν και κόσμος.[…]Ναι, βέβαια, πολλές φορές. Είχαμε τις καρφωτές, είχαμε προειδοποιήσεις κατά καιρούς από την γειτονιά. Εγώ προσωπικά είχα προειδοποιήσεις πολλές από την γειτονιά, είχα κόψιμο κεραιών πάρα πολλές φορές κλπ και τον Δίαυλο είχαμε στηρίξει μια δύο φορές που εκκρεμούσαν δικαστήρια. […]Κοίτα, για να σε πιάσουν εδώ θα έπρεπε να πας καρφωτή ή να έρθει το ραδιογωνιόμετρο από Αθήνα, το οποίο ερχόταν που και που, έκανε την βόλτα του και μετά έφευγε πάλι. Έπεφτε σύρμα από μας το μαθαίναμε, πιάνανε δυο-τρεις σταθμούς ή μαθαίναμε από τα διόδια ή από οπουδήποτε αλλού, κλείναμε [...] .Το ραδιόφωνο ήταν η ζωή μας, ήταν μικρόβιο, μας έπιαναν παράδειγμα εμάς και την άλλη μέρα τα ξαναστήναμε τα μηχανήματα, ξαναβγαίναμε, ήταν αρρώστια. Και όλα αυτά για την αγάπη μας γι' αυτό που κάναμε, χωρίς κανένα απολύτως κέρδος παρά την ηθική ικανοποίηση τέλος πάντων και το γεγονός πως θα σε έβλεπε κάποιος και θα σου έλεγε «σ' ακούω ρε παιδί μου». Ήταν το παν. […]Ηταν αυτό που λένε το παράνομο είναι πιο γλυκό, ισχύει αυτό..[…] Καταλάβαιναν ότι κάνεις κάτι για την αγάπη, δεν το κάνεις για τα λεφτά και το εκτιμούσε, φαντάζομαι (Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.127). «[...] Αν και η πολιτεία δεν μας βοήθησε εκείνη την εποχή πολύ και το κυνηγητό πάρα πολλές φορές ήταν ανελέητο και μας έπαιρναν και μας κάτεσχαν τα μηχανήματα και πολλές φορές μας πήγαιναν και στον εισαγγελέα, δεν ξέρω κατά πόσο, δεν περιμένεις όμως, ειλικρινά στο λέω, Σοφία, δεν περίμενα ούτε και περιμένω πλέον από το κράτος να μπορεί να βοηθήσει [...] .[...] Να αξιολογήσουν επιτέλους μερικά πράγματα, μας κατηγορούσαν τότε ότι παρεμβάλουμε τις συχνότητες των αεροπλάνων, κάναμε, ράναμε κλπ κλπ Εγώ διαφωνούσα και διαφωνώ πάνω σε αυτό και το είχα πει κάποια στιγμή που με συλλάβανε και με πήγανε στο 4ο Παράρτημα Ασφαλείας, εκεί σε ένα στενό στην Σοφοκλέους με Αγίου Δημητρίου, το είχα πει τότε στον αστυνομικό, γιατί σου είπα ότι το γνωστικό επίπεδο ήταν υψηλά τότε και λέγαμε πως είναι δυνατό

συγκεκριμένες χρονικές περιόδους: «κάποιοι πειρατές φίλα προσκείμενοι προς κάποια κόμματα την εποχή των φεστιβάλ ή των εκλογών των νεολαιών των κομμάτων βοηθούσαν στο στήσιμο των ραδιοφωνικών σταθμών των κομμάτων οι οποίοι εξέπεμπαν για εκείνες τις μέρες από το Πανεπιστήμιο»[306]

Με την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας όμως εντοπίζονται εντονότερες σχέσεις μεταξύ των νεοσύστατων ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών, των πρώην πειρατικών, και των πολιτικών κομμάτων: «Πολιτική χροιά πήρε το ραδιόφωνο μετά το 87 όταν έγινε η τοπική ραδιοφωνία».[307]Πιο συγκεκριμένα όπως αναλύεται μέσα στην αφήγηση: «τα πρώτα χρόνια της ελεύθερης ραδιοφωνίας

να ενοχλεί γιατί η μπάντα των FM ήταν από του 88 ως τους 108 μεγακύκλους και τα αεροπλάνα είναι στους 132 και μας λέγανε υπάρχουν αρμονικές, ναι υπάρχουν αρμονικές όταν δεν έχεις φίλτρα, εμείς οι καημένοι για να μην το κάνουμε αυτό, οι περισσότεροι είχαμε πληρώσει πανάκριβα κάποια πράγματα και είχαμε βάλει φίλτρα για να μην επηρεάζουμε αυτές τις συχνότητες γιατί ξέραμε ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο να επηρεάζεις τις συχνότητες των αεροπλάνων, μπορεί να κινδυνεύσουν άνθρωποι, να σκοτωθούν άνθρωποι. Και δεν νομίζω, όταν δεν ήθελαν να μας κυνηγήσουν, αναφέρονταν συχνά ότι επηρεάζεται τις συχνότητες των αεροπλάνων, ίσως κάποιοι που δεν τους ένοιαζε αν θα τις επηρεάσουν, τις επηρέαζαν και σίγουρα τις επηρέαζαν κάποιοι [...] .[...] Κινδυνεύαμε από τους αστυνομικούς να κάνουν ντου και τα είχαμε κρυμμένα σε ταράτσες κλπ Τότε μας κυνηγούσαν και από την οικοδομή γιατί παρεμβάλαμε τηλεοράσεις κλπ και αυτό γινόταν κάποιες εποχές. Καλά, αλλάζαμε και σπίτια συχνά τότε για το λόγο ότι, εγώ όταν είχα ξεκινήσει ήμουν στην Ιουλιανού, μετά έφυγα πήγα εκεί στην [...] .Όχι τόσο συχνά, εγώ ξέρω εγώ άλλαζα σπίτι μια φορά τον χρόνο, μια φορά στα 1,5-2 χρόνια για το λόγο ότι για να μην κινδυνεύεις να σε πιάσουνε [...] .Ένα άλλο που ήταν φοβερό ήταν ότι ενώ υπήρχε ένα, προσπαθούσαμε να δημιουργήσουμε πυρήνες αντίστασης κατά της αρχής, ποτέ δεν εκφράστηκε όμως στο ελεύθερο ραδιόφωνο εκείνο, εκτός από ορισμένες μια-δύο εξαιρέσεις , ποτέ δεν εκφραστήκαμε, χωρίς να το ξέρουμε, έτσι; , και εκεί είναι το σημαντικό, ενώ έτσι κουβαλούσαμε, θέλαμε να κάνουμε αντίσταση, ιδίως το 78 - 79 ή το 80, ποτέ δεν εκφράζαμε καθαρό πολιτικό λόγο αντίστασης, δεν υπήρχε αντιπολίτευση, έτσι; […]Ήταν ο φόβος. Ο Φόβος. Υπήρχε συγκεκαλυμμένη, έτσι; .Μπορούσες να πεις ας πούμε στο μικρόφωνο, ήξεραν όλοι την δύναμη του μικροφώνου, γι' αυτό είμαι σίγουρος, την ξέραμε την δύναμη του μικροφώνου, ο φόβος δεν μας άφηνε να εκφραστούμε πολιτικά, εκφραζόμασταν πολιτικά μέσα από άλλα πράγματα, μέσα από μικροπράγματα, από μικρές ιστορίες εκείνης της εποχής, δηλαδή να σου πω ένα παράδειγμα: όταν είχε γίνει το 1980 η χούντα στην Τουρκία, οι στρατηγοί είχαν κατεβεί και είχε γίνει χούντα στην Τουρκία, υπήρχε ένα βράδυ που γινόταν συζήτηση για την χούντα στην Τουρκία, όταν λέμε βράδυ μιλάμε για 3-4 το πρωί που μιλούσαμε μεταξύ μας 2 η ώρα, 12, 1, αργά το βράδυ μιλούσαμε μεταξύ μας όλοι τότε, από τη μια επειδή είχαμε περάσει και εμείς από μια χούντα, υπερασπιστήκαμε, δεν μιλούσαμε καθαρά ότι καταδικάζουμε την χούντα στην Τουρκία αλλά όλοι μας λέγαμε «τι κρίμα αυτοί οι άνθρωποι». Ήταν μια, επικρατούσε μια λογική, ενώ ήμασταν πολύ νέα παιδιά, 20άρηδες οι περισσότεροι, δεν υπήρχε έτσι [...] ήταν ο φόβος για τον πολιτικό λόγο, ο φόβος της αστυνομίας, υπήρχαν πάρα πολλά παραδείγματα, πολλοί που εκφραζόταν πολιτικά τους έπιαναν σε μια-δύο μέρες και έτσι το αποφεύγαμε να εκφράζουμε καθαρό πολιτικό λόγο, συγκεκαλυμμένο πάντως σίγουρα (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 133).«[...] Γιατί έμενα επί Χούντας με έπιασαν τρεις φορές, τρεις φορές έχω πάει μέσα.[...] Εκείνο τον καιρό μας είχαν πιάσει τρεις φορές επί Χούντας, να σου πω και κάτι, θα το πω έτσι και όποιος θέλει ας το πιστέψει, μας πιάνουν εφτά άτομα, τότε από τον Εύοσμο έβγαινα, εκεί ήταν το πατρικό μου, στον Εύοσμο, μας πιάνει η αστυνομία του Ευόσμου και έρχονται μας παίρνουν οι συνοδοί και μας πάνε στο 3ο Σώμα κάτω. Να σας πω ότι ο στρατηγός ο ίδιος όταν μας πήγε κάτω η ΕΣΑ, όταν μας πήγαν μας λένε «θα φάτε καλά», αυτή ήταν η λέξη που μας είπαν και η αστυνομία. Στην αστυνομία φάγαμε ξύλο, μας κράτησαν μια νύχτα μέσα και φάγαμε ξύλο, τότε ήταν κάποιος Τσούμας, κάτι τέτοιο, ένα τέτοιο όνομα, ένα κάθαρμα. Μας πήγαν κάτω στο 3ο Σώμα και αν σας πω ότι μας έβαλε στην σειρά ο στρατηγός και λέει «Μπράβο παιδιά μου τέτοια παιδιά τα θέλει η πατρίδα για ώρα ανάγκης». Και σηκώθηκε ο ίδιος ο στρατηγός και μας έδωσε το χέρι και μας κέρασε και πορτοκαλάδα, δεν θυμάμαι ήβη ήταν και παρήγγειλε και φώναξε τον Εσατζή «γρήγορα να φέρεις τα παιδιά τι θέλουν». Και μας κέρασε και πορτοκαλάδα και μας έδωσε και συγχαρητήρια. Τέτοια παιδιά τα θέλει για ώρα ανάγκης η πατρίδα και αυτό ακριβώς, μας κέρασε και λέω εγώ, «Κύριε Διοικητά» γιατί δεν ήξερα και τι βαθμό είχε, γιατί ήμασταν και

ξεκίνησαν να γίνουν ένα-δύο σταθμοί από τις νεολαίες κάποιων κομμάτων αλλά γρήγορα τους απέβαλλε η ίδια η κοινωνία, δεν μπόρεσαν να σταθούν γιατί ήταν προπαγάνδα»[308].

Χαρακτηριστικό παράδειγμα έντονης σχέσης μεταξύ ιδιωτικού ραδιοφωνικού σταθμού και πολιτικού κόμματος αποτελεί το Ράδιο-Θεσσαλονίκη που το 49% των μετοχών του, του σταθμού που απολάμβανε την πρώτη θέση σε ακροαματικότητα στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, αγοράστηκε από το συγκρότημα Κουρή (Παναγιωτόπουλος & Βαμβακάς, υπό έκδοση). Μέσα στην αφήγηση με παρρησία ομολογείται πως: «το Ράδιο-Θεσσαλονίκη είχε ιδιαίτερα

16 χρονών παιδιά, «τα πράγματα μπορούμε να τα πάρουμε;» [...] [...] Δύο φορές με έπιασαν σαν Μακεδόνα και έτσι έμεινε ο τίτλος Μακεδόνας, Μακεδόνας και αν δεις τώρα όλοι Μακεδόνα με ξέρουν, δεν με ξέρουν με το επίθετο το κανονικό και έτσι έμεινε Μακεδόνας και η φίρμα του μαγαζιού μου και όλα.[...] Ξεκινήσαμε «Μακεδόνες» τότε γιατί μας κυνηγούσαν πάρα πολύ, η αλήθεια είναι ότι μας κυνηγούσαν πάρα πολύ και αν σου πω τι κεραίες κάναμε που δεν φαντάζεται σήμερα η σημερινή γενιά να το κάνει. Κατεβάζαμε από τον ΟΤΕ τις κεραίες γιατί μας κυνηγούσαν με τα ραδιογωνιόμετρα και τυλίγαμε από το τηλέφωνο το καλώδιο γύρω - γύρω έτσι όπως είναι, του τηλεφώνου το γυρνούσαμε γύρω-γύρω-γύρω το καλώδιο και το βάζαμε για να μην φαίνεται η οπτική επαφή, να μην βλέπουν το καλώδιο και έβαζαν τραγούδια και από κάτω ήταν η Ασφάλεια. Τότε η Ασφάλεια ήταν διαφορετική αστυνομία, δεν είναι σαν τα σημερινά μορφωμένα παιδιά που ήρθε ένα μορφωμένο παιδί σήμερα που το μιλάς με τον καλό τον τρόπο και το καταλαβαίνει, γιατί είναι μορφωμένο, εκείνο τον καιρό δεν ήταν έτσι η Ασφάλεια, όποιον και να βλέπανε, όποιος είχε μέσο έτσι, αμόρφωτο, του δημοτικού, γινόταν ασφαλίτης και δεν καταλάβαιναν τίποτα, ούτε από καλό, ούτε από κακό, ξήλωναν το μάτι σου. Έχω φάει τόσες πολλές σφαλιάρες, που δεν θα την ξεχάσω την σφαλιάρα που έφαγα και πήγα έπεσα, χώθηκα κάτω από το γραφείο από την σφαλιάρα και έκλαιγα σαν παιδί και με τράβηξε από τα μαλλιά, γιατί η μόδα ήταν τότε το μαλλί αν θυμάσαι, είχα χαίτη και με τράβηξε από τα μαλλιά και με έσπρωχνε και πήγε και με έριξε μέσα στο κρατητήριο [...] .

Σ: Επαγγελματικά δεν μπορούσαμε τότε, προσπαθούσαμε, αλλά δεν μπορούσαμε μας κυνηγούσαν πάρα πολύ σε λέω, παρόλο που είχαμε τόσες καλές γνώσεις, είχαμε και κάποιες ψευτογνωριμίες ας πούμε σε αυτό το θέμα, απαγόρευαν πάρα πολύ, ήταν πολύ αυστηρά εκείνο τον καιρό, πάρα πολύ αυστηρά.

Σ: Όλοι στα μεσαία γι' αυτό υπήρχε και το κυνηγητό.

Σ: Και εγώ με αναστολή, και εγώ δικάστηκα.

[...] Βλέπεις τώρα ασχολείται κάνει πομπούς ο γιός μου, κάνει στα VHF όλα αυτά ο γιος μου τα κάνει, δηλαδή το είχα μεράκι, καημό που δεν μπορώ εγώ να σπουδάσω και θυμάμαι όταν με είχαν πιάσει τότε το 74, γιατί τρεις φορές με έπιασαν, 73, 74 και 75 και μου λέει ο ανακριτής τότε, με είχαν πάει στον ανακριτή, ήταν εδώ στο λιμάνι κάτω, και μου λέει «εσύ είσαι επιπλοποιός να μην ασχολείσαι με αυτά» δηλαδή με υποβάθμισε τότε αυτός ο αλήτης ο άνθρωπος που έκλαψα, όταν βγήκα από κει έκλαιγα σας παιδί και λέω γιατί; [...]

Σ: Υπήρχε πολιτική, υπήρχε αλλά ήμασταν τόσο αγνά παιδιά που δεν μας ενδιέφερε η πολιτική όπως σήμερα. Σήμερα η πολιτική έγινε συμφέρον δηλαδή έχω εσένα πολιτικό, έχω κάποιο συμφέρον, τρέχω για σένα, πολεμάω για σένα, τότε ναι ερχόταν. Μας ζητούσαν οι δήμαρχοι τους ενισχυτές μας για να τους πάμε να τους στήσουμε, θυμάμαι εγώ όταν γινόταν στον Εύοσμο δημοτικές εκλογές πάντα με παρακαλούσε ο δήμαρχος «Φέρε μου τους ενισχυτές σου Στάθη, βάλε μου τα ηχεία», αγγαρείες, η βοήθεια αυτή ήταν των πολιτικών, αφιλοκερδώς, δεν μας έδιναν κανένα φράγκο, απλώς ερχόταν και μας έλεγαν επειδή είχαμε τόση γνώση των πραγμάτων στην ηλεκτρονική επάνω, ερχόταν «Στάθη θα μας στήσεις τον ήχο;» γιατί τότε δεν έπαιρναν τις εταιρείες εγκατάστασης ήχου που δίνουν σήμερα 5 εκατομμύρια για να δώσεις μια συνέντευξη και να δώσεις έναν λόγο. Τότε δεν ανακατευόμασταν με την πολιτική γιατί ήμασταν και παιδιά μικρά, 16 χρονών, δεν μας ενδιέφερε, μας ενδιέφερε μια ωραία κοπελίτσα να την γνωρίσουμε, να πάμε στην ντισκοτέκ., δεν μας ενδιέφερε η πολιτική, ούτε μας αφήναν να ενδιαφερθούμε για την πολιτική, τότε ήταν λίγο στενά τα πράγματα.

Σ: Εγώ θυμάμαι ένα περιστατικό τέλη 75 έβγαινα εγώ, έβγαινε ένας φίλος μου Crazy Lover έβγαινε αυτός και τότε πάνω στον ενθουσιασμό, κάτι θα ερχόταν ένας πολιτικός τότε στον Εύοσμο και πετάχτηκε χωρίς να το θέλει το παιδί, όχι ότι ήταν σε αυτή την παράταξη κλπ, πετάχτηκε και μου λέει ξέρεις τι; Θα έρθει ο τάδε. Και την άλλη μέρα μας μαζεύει η ασφάλεια και

σημαντικό ρόλο στο να κρατήσει υπό καθεστώς συνοχής το λαό του Πασοκ»[309].

> *Είχαμε καλέσει, προς το τέλος του 86 για την τοπική ραδιοφωνία πλέον, ήδη ήταν στην κυβέρνηση το ΠΑΣΟΚ, ήταν ο Γιώργος ο Παπανδρέου που είχε ξεκινήσει ένα διάλογο και κάποιες αιχμές είχε αφήσει για την «ελεύθερη ραδιοφωνία», είχε κάποια στιγμή συμμετάσχει και σε ένα δικαστήριο εδώ στην Θεσσαλονίκη, γιατί εγώ ήρθα το 84 στην Θεσσαλονίκη, με την ιστορία των παιδιών που ήταν στο Ράδιο Θεσσαλονίκη, στο Πανόραμα 86 που είχαν βγει για*

τρώμε το ξύλο της ημέρας, μας έπιασαν επιτόπου δηλαδή, ήρθαν το βράδυ η ώρα 12 το είπε, η ώρα 7 το απόγευμα ήρθαν και μας μάζεψαν όλους και μας πήγαν στο τμήμα μέσα και φάγαμε το ξύλο της αρκούδας. Γιατί πέταξε και είπε αυτή την κουβέντα, το παιδί δεν το είπε ότι ανήκει, γιατί ήταν παιδικός μου φίλος όπως είναι ο Χρόνης, με τον Χρόνη είμαστε από το 70 φίλοι, το είπε χωρίς να το θέλει, το είπε έτσι αυθόρμητα, όχι ότι ανήκει σε αυτή την παράταξη, ξέρεις έχουμε, θα έρθει ο πολιτικός τάδε, τότε ήταν η πλατεία του Εύοσμου και το είπε έτσι κάπως διαφορετικά.
Σ: Και εγώ όταν είχαμε τα ονόματα σου μιλάω ειλικρινά λόγω τιμής εγώ δεν έδωσα τα ονόματα, ο φίλος μου τα έδωσε.
[…]Σ: Ναι, έτσι γινόταν τότε. Κατέδιδες δέκα φίλους σου, ερχόταν η ασφάλεια την άλλη μέρα από το σπίτι τους έπαιρνε, γιατί τότε που να τους βρεις, τότε σου λέω παίρναμε στου ΟΤΕ το καλώδιο και τυλίγαμε την κεραία για να βγούμε, που να σε δει η ασφάλεια, εκείνο τον καιρό δεν υπήρχαν ραδιογωνιόμετρα.
Χ: Υπήρχαν.
Σ: Υπήρχαν για να φέρουν για να ραδιοερασιτέχνη από την Αθήνα ραδιογωνιόμετρο εδώ πέρα ήταν μεγάλο κόστος, που δεν συνέφερε, αφού ήξεραν, θα σε βρούνε.
Σ: Εμένα με ξέρανε και ερχόταν και μου έλεγαν, «ετοιμάσου, φεύγουμε». Περίμεναν έξω τότε ήταν τα φιατ τα αυτοκίνητα, τα μιραφιόρ τα μαύρα και μου έλεγαν ετοιμάσου και όταν με έπιασαν το 74 σε ένα φίλο μου που τα είχα, τότε όταν πρωτομπήκε ο εισαγγελέας γιατί πάντα όταν γίνεται μια κατάσχεση δεν μπαίνει πρώτα ο εισαγγελέας μπαίνει ο αστυνομικός, γιατί τα ξέρουμε όλα κανονικά, τα μάθαμε, γιατί μου λέει «παιδί μου που μεταφέρθηκα στην ΕΡΤ;» Τόσο τον ενθουσίασαν τα μηχανήματα που είχαμε κάνει με το χέρι, εκείνα τα μηχανήματα τα έκλαψα πραγματικά γιατί με κόπο τα απέκτησα.
Σ: Και σήμερα υπάρχει αυτό, ξέρω φίλο μου από δημοπρασίες πήραν πολλά πράγματα. Τα έβγαζαν στην δημοπρασία και τα πουλούσαν. Έχω να καταγγείλω ότι τους δίσκους μας τους έπαιρναν αυτοί οι ίδιοι, δεν τους παράδιδαν μέσα (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.162).
«Χ: Δηλαδή εδώ που φτάνουμε σε αυτό το σημείο, είναι η τρομοκρατία που υπήρχε τότε έναντι των ερασιτεχνών, ενώ μπορούσε το κράτος, αν υπήρχε κράτος τότε και μεριμνήσει, να πει θα σας δώσουμε πρόχειρες άδειες για να πειραματιστείτε, όχι να κάνετε εκπομπές
Χ: Τι άλλο θα θυμηθούμε τώρα [...] Πηγαίνω φαντάρος το 1975 και με πιάνουν τρία ημερολογιακά έτη, απολύομαι το 1978 τον Φεβρουάριο, φανταστείτε, 28 μήνες θητεία συν 15 μέρες φυλακή.
[…]Χ: Το 1976 γιατί εγώ το 1975 με πήραν όλα τα μηχανήματα.
Χ: Βέβαια. Με πήγαν στην γενική ασφάλεια γιατί πήρα μια σημαία. Ήταν τέτοια εποχή παρέλασης, 28η Οκτωβρίου και πήρα ένα σημαιάκι μικρό και το κρατούσα στο χέρι, αυτό θωρήθηκε από την ασφάλεια ότι το έκανα από αντίδραση ενώ το κρατούσα στο χέρι, δεν έκαψα την σημαία να την σκίσω.
Χ: Μας μάζευαν τα μηχανήματα , σαν μέσο επικοινωνίας τι είναι το μηχάνημα, χωρίς μηχάνημα μπορούσες να εκπέμψεις; Δεν μπορούσες, είναι λογικό. Οπότε η ασφάλεια μάζευε τους ραδιοερασιτέχνες, υπήρχε και ο φόβος με την χούντα, η τρομοκρατία, όλα αυτά τα πράγματα για να μας αποκλείσει, σου λέει αν πάρουμε τα μηχανήματα δεν θα ξανατολμήσει, με κάνουν μια δικογραφία γιατί είχα ένα παράξενο χαρακτηριστικό και γίνεται δικάσιμος όταν ήμουν στρατιώτης, πήγα και στον διοικητή μου λέει «τι πράγματα είναι αυτά, τι είσαι εσύ, ήρθε η σήμανση εδώ για να δικαστείς και πρέπει εγώ αναγκαστικά να σου δώσω υπηρεσιακό σημείωμα για να πας να δικαστείς». Και ευτυχώς έπεσα στα ελαφρά τότε γιατί ήμουν 20 χρονών δεν ήμουν, 19 χρονών και την γλίτωσα με αναστολή. […]Χ: Στάθη να σε διακόψω, εμένα όταν με έπιασαν στο σπίτι, ήταν ο Μουσικός Επισκέπτης έβαζε μουσική, έτσι, έστησαν το ραδιογωνιόμετρο από το Τρίτο Σώμα Στρατού, ήταν βουλωμένο από την περιοχή Διοικητηρίου δεν μπορούσαν να με

λίγο διάστημα σαν ραδιοπειρατές αυτοί εδώ [...] .Πριν το 88, όχι (δεν υπήρχε σχέση των ραδιοπειρατών με τα πολιτικά κόμματα), τα δύο προηγούμενα χρόνια από το 86-88 υπήρχε κάποια σχέση γιατί υπήρχαν άτομα που παρουσιάστηκαν στο πειρατικό ραδιόφωνο και είχαν και πολιτική άποψη, ήταν κάποιων κομμάτων. Την εποχή που έγινε η τοπική ραδιοφωνία ήταν το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση, από το 81 και μετά, το οποίο τα έκανε λίγο μπάχαλο όπως τα έκανε μπάχαλο και η ΝΔ το 89, στην συγκυβέρνηση αλλά και μετά μέχρι το 93. Και όπως έγιναν μπάχαλο τα πράγματα τα ραδιοφωνικά και

βρουν και μετά από 3-4 ώρες κάποιος ρουφιάνεψε, με πρόδωσε ας πούμε, δεν μπορούσαν να βρουν άκρη, υπήρχαν ραδιογωνιόμετρα και προφανώς δική μου εκτίμηση, δεν ήξεραν τον ακριβή χειρισμό τους γι' αυτό και δεν μπορούσαν να βρουν άκρη. Όχι ότι είχαμε κιλοβατικούς σταθμούς.
Χ: Να αναφερθώ λίγο στις κατασχέσεις από συναδέλφους ραδιοερασιτέχνες εκείνη την εποχή, αυτά τα μηχανήματα τα έπαιρναν και ότι έβγαινε δικάσιμος σαν απόφαση από αυτούς, από την ασφάλεια, γινόταν ας πούμε το δικαστήριο, άλλα καιγόντουσαν ομαδικά και επειδή υπήρχαν φουρνιές-φουρνιές, παρτίδες-παρτίδες κατασχέσεων, άλλα έβγαιναν να πάνε στην δημοπρασία. Έβγαιναν κάποιοι και τα έδιναν με το κιλό, π.χ. τι είναι αυτό; 1.000 κιλά από 10 δραχμές το κιλό. Η αστυνομία το έκανε αυτό.
Χ: Στάθη να μου επιτρέψεις να κάνω μια παρένθεση, αυτά επειδή είναι ηλεκτρονικά και σε υγρασίες, σε συνθήκες επειδή τα πετούσαν έξω και από αποθήκες κλπ ήταν κατεστραμμένα ουσιαστικά αλλά τα πουλούσαν «για χουρδά» όπως λέμε, με το κιλό, έτσι γινόταν η διαδικασία (Blow Up, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 167). «Σαν Δίαυλος αντιμετώπιζα κάποιους κινδύνους ξαφνικά.[…]Να μας κλείσουν άμεσα, δηλαδή να μου τα μαζέψουν, γιατί θα ήταν η τρίτη φορά που θα μου τα μαζεύανε και η αξία των μηχανημάτων ήταν πολύ μεγάλη τώρα πια, δεν ήταν τα παλιοπικαπ που παίζαμε κάποτε και τα μηχανηματάκια του κώλου, μιλάμε για περιουσία.[…]Το ίδιο το ραδιόφωνο, επειδή ήταν πάρα πολύ συχνά αντικείμενο συζήτησης σε σχέση πάλι με το περιβάλλον, ήταν άμεσα ένα ζήτημα πολιτικό, το οποίο συζητούσαμε πάρα πολύ συχνά, όχι μόνο με εκείνους αλλά και με τους άλλους που μας κυνηγούσαν, γιατί μας κυνηγάνε, γιατί ρε φιλαράκι με κυνηγάς, σε ποιόν κάνω κακό; Τι κρύβεται πίσω από αυτή την ιστορία; Μήπως θίγω τα συμφέροντα κάποιου; Μήπως ήταν οικονομικό το ζήτημα; Ε, χέσε μας, γιατί μου κολλάς την ταμπέλα του αλήτη και του εγκληματία και μου φέρεσαι με αυτόν τον τρόπο, πέρα από την ταμπέλα δηλαδή, από την στιγμή που αυτό που θέλεις είναι μόνο να βγάζεις λεφτά. [...] .ώστε να μην έχεις τις συνέπειες που είχαμε εμείς τότε, που μας τα μαζεύανε, δικαστήριο, επειδή ήμασταν πιτσιρικάδες τρώγαμε μια αναστολή, την επόμενη φορά, εγώ είχα κινητοποιήσει τους πάντες γιατί πήγαινα για φυλακή, την γλύτωσα στο τσακ γι΄αυτό είπα ότι τώρα αν με ξαναπιάσουν είμαι μέσα, δηλαδή χάνω τα μηχανήματα, χάνω την ελευθερία μου, δεν το ρισκάρω.[…]Και τις δύο φορές δεν μου πήραν όλους τους δίσκους, μου πήραν μερικούς από τους δίσκους αλλά για κακή μου τύχη την δεύτερη φορά το χέρι του [...]πήγε στους δίσκους εκείνους που ήταν όλοι εισαγωγής και ήταν όλοι πληρωμένοι, δηλαδή πήγε και μου έπιασε 50-60 δίσκους μια χεριά δηλαδή και οπ, που ήταν οι πιο ακριβοί. […]Ναι για την δίκη. Πειστήρια θέλανε δηλαδή αλλά είναι υποχρεωμένοι να σου πάρουν ένα μέρος από τα μηχανήματα άμα είναι εντάξει, αν δεν είναι εντάξει θα σου τα πάρουν όλα, γιατί αυτά πήγαν στα σπίτια τους, δεν το συζητώ, δεν εμφανίστηκαν ούτε σε πλειστηριασμό, ούτε πουθενά, κανείς δεν ξέρει τι γινόταν τα μηχανήματα. […]Όταν τα διεκδίκησα την δεύτερη φορά, αυτή την δεύτερη φορά όταν έγινε το δικαστήριο, αθωώθηκα, γιατί είχαν κάνει την ….και δεν είχαν πάρει κομμάτι από το καλώδιο και την κεραία και λέει ο δικηγόρος μου «Που είναι κύριοι η κεραία;» και λένε αυτοί «Την είχε εγκατεστημένη στο σπίτι του» «Πού είναι; Που είναι;» Μα, μου δεν μπορούσαν να το τεκμηριώσουν και λένε ο σταθμός ήταν χωρίς κεραία, άρα δεν ακούγεται, δεν ακούγεται πουθενά, ήταν μάλλον για ερευνητικό σκοπό, για ερευνητικό σκοπό μπορούσαμε να έχουμε μηχανήματα αλλά έπρεπε να πούμε ότι είναι για ερευνητικό σκοπό. Εγώ επειδή σπούδαζα δηλαδή μπορούσα να έχω και το έπιασα εκεί πάνω. Τα μηχανήματα που είναι; Έψαξα να τα βρω, πήγα στην αποθήκη, τίποτα, μπήκαν οι κωδικοί που υποτίθεται ότι τα είχαν ταξινομήσει κλπ αλλά δεν υπήρχαν τα αντίστοιχα μηχανήματα εκεί πέρα. […]Βέβαια, βέβαια. Μιλάμε τώρα για φοβερές παρεμβολές, τα έχω ακούσει εγώ με τα αυτιά μου. Με καλούσανε στο ραντάρ πάνω στον Χορτιάτη, με κάλεσε έφεδρος αξιωματικός, τον οποίο δεν φοβήθηκα, με προσέγγισε πάρα πολύ ωραία, μου λέει άκουσε να δεις, βάλε φίλτρα και τέτοια πράγματ. […]Κοίταξε, τα φίλτρα δεν μπορεί να είναι τόσο καλά συγχρονισμένα ώστε να αποκόψουν εκείνη

μετά το 93 επί ΠΑΣΟΚ, μέχρι και στις μέρες μας . […]Κάποια μέλη από τα κόμματα, ιδεολόγοι κομμάτων, είχαν κάποιο σταθμό και έλεγαν κάποια πράγματα πολιτικά. Αλλά σου επαναλαμβάνω και […]εκεί ποιος είναι στην κυβέρνηση αυτός, εγώ θα πάω με την κυβέρνηση, εγώ θα πάω με την αξιωματική αντιπολίτευση, ποιος θα μοιραστεί την πίτα; Τελείως διαφορετικό πράγμα […] (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004).

Η στάση των σημερινών ιδιοκτητών ραδιοφωνικών σταθμών και πρώην πειρατών απέναντι στην σημερινή επίσημη εξουσία δεν είναι ιδιαίτερα θετική. Σημαντικό στοιχείο που επηρεάζει την μεταξύ τους σχέση είναι το θέμα της αδειοδότησης των ραδιοφωνικών σταθμών που εκκρεμεί ακόμη από την δεκαετία του 1980 και σύμφωνα με τους πρώην ραδιοπειρατές δεν δίνεται λύση από την εκάστοτε κυβέρνηση σκοπίμως για να μπορεί να έχει τους ραδιοφωνικούς σταθμούς σε ομηρία. Όπως αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «Η κάθε εξουσία φοβάται τις ελεύθερες φωνές»[310] αλλά φοβάται και την ισορροπία που μπορεί να φέρει ο πλουραλισμός στα ραδιοκύματα όπως επισημαίνεται μέσα στην αφήγηση: «Αν είναι 25 τα ραδιόφωνα, θα γίνει μονοπώλιο, αν είναι 60 δύσκολα θα γίνει γιατί θα ακούγονται και άλλες φωνές. Να τα κάνει 60 τα ραδιόφωνα αν είναι άξιος. Την ισορροπία χρειάζονται πολλοί για να την κρατήσουν».[311] Η απουσία χορήγησης επίσημης άδειας στους ραδιοφωνικούς σταθμούς είναι ένα ακόμη στοιχείο που επιτείνει αυτή την αρνητική στάση απέναντι στην επίσημη εξουσία: «Εμείς είμαστε ο δεύτερος σταθμός που αδειοδοτήθηκε στην Ελλάδα και δεν

την εποχή, σήμερα τα φίλτρα είναι ακριβέστατα, αφήνουν μόνο να βγει η συχνότητα που τους ενδιαφέρει όλα τα άλλα τα υποβιβάζει. Αλλά τότε τα φίλτρα που κατασκευάζαμε ήταν αστεία» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 257). «Άσε που οι καρφωτές πηγαίνανε, συνεχώς πηγαίνανε, δηλαδή εμένα μια φορά με πιάσανε, με πιάσανε αλλά έλειπα από το σπίτι. […]Ανεβήκανε πάνω που είχα τον πομπό, τον πομπό τον είχα στο πλυσταριό και κατέβαινε καλώδιο κάτω για την μουσική, εγώ έκανα εκπομπή κάτω, απλά για να μην είμαι μέσα στα μηχανήματα. Καρφωτή η δουλειά, δεν ξέρω τώρα ποιος την έκανε την καταγγελία και ανεβήκανε πάνω και πήραν τον πομπό γιατί δεν ήταν κλειδωμένο το πλυσταριό, πήραν τον πομπό και με έκαναν δικαστήριο μετά από πόσα χρόνια, βέβαια τότε είχε βγει ήδη η ελεύθερη ραδιοφωνία απλώς έγινε τυπικά το δικαστήριο, αθωώθηκα αλλά θέλω να σου πω ότι, ζούσαμε με τον φόβο για την αστυνομία. Με το που ερχόταν ραδιογωνιόμετρο στην Θεσσαλονίκη, σφύριζε ο ένας τον άλλο, να το μάθουμε και δεν ανοίγαμε, είχαμε προβλήματα αρκετά (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 266).

304 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004,Παράρτημα ΙΙ, σελ. 24. Οι απόψεις του ραδιοπειρατή με το ψευδώνυμο Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης για την μη ύπαρξη σχέσεων μεταξύ πειρατικών ραδιοφώνων με πολιτικά κόμματα συμπίπτουν με του Λάμπρου, Σαμουήλ, ABC, Πλόχωρα, Λάλου, Αναστασιάδη, Melody Club, Art Radio, Radio Piper.

305 Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 210.

306 Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 120.

307 Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης,2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 24. Η άποψη του ραδιοπειρατή με το ψευδώνυμο Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης πως η πολιτική μπήκε στο ραδιόφωνο μετά του 1987 συμπίπτει με αυτή του Τερζόγλου.

308 Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 116.

309 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 192. Με την άποψη του Λάλου για την σχέση με πολιτικά κόμματα που είχε το ιδιωτικό Ράδιο – Θεσσαλονίκη συμφωνεί και ο Πλόχωρας.

310 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 43.

311 Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 146.

έχουμε ένα χαρτί που να το λέει. […]Και το αφήνουν έτσι για να είμαστε σε πολιτική ομηρία από οποιαδήποτε εξουσία»[312]. Ακόμη μέσα στο χαοτικό αυτό ραδιοφωνικό σύμπαν το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο προχωράει στην επιβολή προστίμων στα ραδιόφωνα χωρίς όμως να έχουν θεσμοθετηθεί οι κανόνες λειτουργίας των σταθμών όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται μέσα στην αφήγηση: «Μας βάζουν τσουχτερά πρόστιμα της τάξεως των 5, 6, 10.000 ευρώ για τεχνικές παραβάσεις»[313] και «σου λέει υπέρβαση ισχύος, μα δεν μου είπες ποτέ με ποια ισχύ να λειτουργώ».[314] Ένα ακόμη θέμα που σχολιάζουν οι πρώην ραδιοπειρατές είναι πως θα πρέπει να δοθούν ερασιτεχνικές συχνότητες για όσους θέλουν να κάνουν ραδιόφωνο για χόμπι. Ορισμένοι ραδιοπειρατές παραπονιούνται γιατί ακόμη και το 2005 δέχονται επισκέψεις από την αστυνομία και συλλήψεις για παράνομη εκπομπή.

> *Στο κρατικό οι άνθρωποι είναι ακόμη στο 1970. Είναι ακόμη εκεί. Η εξουσία θεωρεί ότι κινδυνεύει από το ραδιόφωνο γιατί δεν μπορεί να το ελέγξει από τη μια, δεν έχει τον μηχανισμό να το κάνει, το σύνταγμα δεν της το επιτρέπει πλέον. […]Στην εφημερίδα μπορεί να ελέγξει το δημοσίευμα η εξουσία, στο ραδιόφωνο δεν μπορεί να το κάνει. Αν εγώ είμαι ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού και πέσω το βράδυ να κοιμηθώ και βγει ο παραγωγός στις 3 τα ξημερώματα, ξέρω εγώ τι θα μου πει; Ξέρω εγώ τι είπε; Δεν το ξέρω. Ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού δεν σημαίνει πως είμαι με τα ακουστικά όλη την μέρα και ακούω το ραδιόφωνό μου. Δεν μπορώ να το ελέγξω. Και γι' αυτό το λόγο δεν δίνουν λύση στο πρόβλημα των αδειών που υπάρχει. Από το 1987 μέχρι σήμερα δεν έχει τελειώσει το θέμα της αδειοδότησης.. Καθίστε καλά γιατί δεν θα πάρετε άδεια, είναι το μήνυμα το οποίο κυριαρχεί από πάνω μας σε όλους. Έρχεται το ΠΑΣΟΚ δίνει στους μεν, έρχεται η ΝΔ δίνει στους άλλους.*
>
> *Δόθηκαν (στην Αθήνα άδειες) αλλά ακυρώθηκαν όλες. Ξαναπηγαίνουν οι σταθμοί σε διαγωνισμό. Ακυρώθηκαν, πήραν οι 28 και μετά έδωσαν σε άλλους 10 οι οποίοι δεν είχαν πάρει. Πήραν όλοι. Ο Μαστοράκης που δεν είχε πάρει, φώναζε, φώναζε πήρε, ο Βαρδινογιάννης που δεν είχε πάρει έμεινε 2 μήνες κλειστός, πήρε και εκείνος. Τώρα υπάρχουν και οι άλλοι που πιέζουν από κάτω και τι λέει ακυρώνω όλες τις άδειες της Αθήνας και ξαναπροκηρύσσω διαγωνισμό. Για μας που έγινε μια μοριοδότηση πριν από κανα δυο χρόνια και αποφασίστηκε ποιοι 23 σταθμοί θα αδειοδοτηθούν, πήραμε τα μόρια μας ξέρουμε ποιοι σταθμοί θα αδειοδοτηθούν. Ακυρώνεται και αυτό. Ξανά από την αρχή. Εάν αυτό δεν είναι*

312 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 43.
313 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 64.
314 Ο.π.

κωλυσιεργία επίτηδες για να κρατήσει σε βάθος χρόνου τότε τι είναι; Και αυτοί που πήραν δείτε τι καλοί που είμαστε αλλά και εσείς οι υπόλοιποι 60 που δεν πήρατε λέτε καλά λογάκια για μας γιατί θα ξαναπροκηρύξουμε τον διαγωνισμό για σας. Με αυτήν την κίνηση έχει σε πολιτική ομηρία και τους 68 σταθμούς της Αθήνας. Ενώ πριν τον έβριζαν οι άλλοι οι οποίοι δεν είχαν κλείσει και ποτέ, έκλεισαν για ένα μήνα και μετά ξανάνοιξαν οι άνθρωποι. Με αυτή την κίνηση όλοι αγρόν αγοράζουν σήμερα. Στην Θεσσαλονίκη το ίδιο εδώ και δύο χρόνια μοριοδοτήθηκαν 23 σταθμοί, πάγωσε το θέμα. Και τώρα ξανά από την αρχή. Πρόσεξε Μαρόγλου και κάθε Μαρόγλου άμα λέτε κακή κουβεντούλα έρχεται η ώρα σας. Που θα πάει αυτό το πράγμα; Αν αυτό δεν είναι φίμωση της ελεύθερης ραδιοφωνίας τότε τι είναι; Και εγώ δεν καταλαβαίνω ραδιόφωνο τι είναι; Μόνο εμείς οι επιχειρηματίες να έχουμε ραδιόφωνο; Δηλαδή ένα παιδάκι αν θέλει να ανοίξει έναν πομπό, που θα ανοίξει; Δεν πρέπει να δώσουμε και μια συχνότητα μόνο για τους ερασιτέχνες; Για τους χομπίστες του ραδιοφώνου; Που θα μάθουν τα παιδιά αυτά που θέλουν να δουλέψουν στην δουλειά μας; Ζωντανά στον αέρα θα μάθουν; (Music Hall, 2004)[315].

315 «Δεν ξέρω λοιπόν, είναι δυσοίωνο το μέλλον των ραδιοφωνικών σταθμών, αν και υπάρχουν πάρα πολλοί οι οποίοι αρχίζουν να εκπέμπουν και στο ιντερνετ, υπάρχει το ψηφιακό ραδιόφωνο το οποίο για κάποιο λόγο η κυβέρνηση, επί ΝΔς έγινε πάλι αυτό, έκλεισε την προσπάθεια του συναδέλφου μας κάτω στην Αθήνα, ξεκίνησε πριν τους Ολυμπιακούς να εκπέμπει ψηφιακό ραδιόφωνο dab, το dab είναι το FM της εποχής των μεσαίων, όπως λοιπόν το FM έφερε την επανάσταση με την πραγματικά καλή ποιότητα της μουσικής, την πιστότητα που είχε έναντι των σταθμών που εκπέμπανε στα μεσαία, έχουμε μια ακόμη αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας με την μέθοδο του dab όπου τα ραδιόφωνα μπορούν να εκπέμπουν σε εντελώς ψηφιακό τρόπο, και αυτό ενώ υπάρχουν πολλοί σταθμοί dab στην Γαλλία, στην Γερμανία, στην Αγγλία, στην Αμερική, στην χώρα μας η πρώτη προσπάθεια να εκπέμψει ένας σταθμός πριν τους Ολυμπιακούς σε μετάδοση dab κατέληξε σε σύλληψη και κατάσχεση των μηχανημάτων του σταθμού, ήταν ο KISS FM της Αθήνας, γι' αυτό σας είπα ότι φοβάμαι, δεν ξέρω γιατί όλα τα κλεισίματα των ραδιοφωνικών σταθμών έγιναν επί ΝΔς [...] .Δεν είναι τυχαίο, δεν ξέρω γιατί υπάρχει αυτή η αντίληψη, υπάρχει ο φόβος του καινούριου; Να μην φύγει η νέα τεχνολογία και μας την πάρουν οι ιδιώτες, να μην πάει αυτό το όπλο στα χέρια των ιδιωτών; Γιατί κλείνεις την ψηφιακή μετάδοση; Γιατί σταματάς έναν ραδιοφωνικό σταθμό ο οποίος επέλεξε να φέρει αυτήν την τεχνολογία στην Ελλάδα; Γιατί την σταματάς; Εν πάση περιπτώσει, σταμάτησε, κατέληξε σε κατάσχεση των μηχανημάτων του σταθμού και μάλιστα πριν την Ολυμπιάδα, διεθνώς ξεφτιλίστηκε η χώρα μας στα φόρουμ των ραδιοφωνικών σταθμών ανά τον κόσμο γελάνε με αυτό που έκανε η Ελλάδα, είμαστε η μοναδική χώρα στην Ευρώπη που συνεχίζουν να γίνονται συλλήψεις ραδιοφωνικών σταθμών και κατασχέσεις εξοπλισμού, αυτό έγινε το 2004, άρα νομίζω πως ακόμη έχουμε πολλά να μάθουμε για την ελευθερία του λόγου στην Ελλάδα, ακόμη και σήμερα που μιλάμε υπάρχει μια άλλη αντίληψη, επίσης υπάρχει έντονη προσπάθεια να μας συμμαζέψουν από πλευράς τεχνικής χωρίς να υπάρχει νόμος δηλαδή πέφτουν πρόστιμα σε τεχνικό επίπεδο χωρίς να έχουν επιβάλει τους όρους.[…], δήθεν αύξησης ισχύος ή δήθεν εκπομπές σε άλλες συχνότητες, περίεργα πράγματα, που πηγαίνουμε και λέμε την άποψή μας αλλά δεν εισακούγεται, τα πρόστιμα πέφτουν, εφαρμόζονται, εμείς δεν έχουμε πάρει ακόμη τέτοιο πρόστιμο αλλά πολλοί συνάδελφοι έχουν πάρει χωρίς υπάρχει θεσμοθέτηση των κανόνων. Δηλαδή πρώτα βγαίνει ο ΚΟΚ και μετά μπαίνουν τα πρόστιμα στους οδηγούς, εδώ δεν υπάρχει ΚΟΚ και σου λέει πέρασες με κόκκινο μα δεν υπάρχει ο όρος που να λέει δεν πρέπει να περάσω με κόκκινο, σας το λέω έτσι απλά[…]. Έρχεται το ΕΣΡ και λέει σήμερα πρόστιμο 10.000 ευρώ για υπέρβαση ισχύος, ποια είναι η υπέρβαση ισχύος λέει ο σταθμός, μου έχετε ορίσει με ποια ισχύ πρέπει να εκπέμπει ο σταθμός

4.4.3 Η «ελεύθερη ραδιοφωνία» υπό το πρίσμα των πειρατών

Η «ελεύθερη ραδιοφωνία» που ακολούθησε την περίοδο του πειρατικού ραδιοφώνου θα αναλυθεί τόσο αναφορικά με το νομοθετικό της πλαίσιο, τα κριτήρια αδειοδότησης αλλά και την στάση των πειρατών απέναντι σε αυτήν και την στάση της τότε κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ για την αδειοδότηση των σταθμών.

Η νομοθεσία σχετικά με την «ελεύθερη ραδιοφωνία» είναι σύμφωνα με τους ραδιοπειρατές ελλιπής, ασαφής και σε διαρκή εκκρεμότητά από την

μου; Όχι. Πως λοιπόν εσείς λέτε ότι έχω υπέρβαση ισχύος; Ακούγεσαι λέει σε άλλο νομό. Μα πως θα το σταματήσω το σήμα, θα βάλω συρματόπλεγμα να το σταματήσω; Εδώ εκπέμπαμε εμείς με 25watt ραδιοερασιτέχνες από την Θεσσαλονίκη μέσα από την πόλη και μας άκουγαν στην Βέροια, δεν θα ακουστούμε σήμερα με τα σύγχρονα μηχανήματά μας από τον ένα νομό στον άλλο; Υπάρχει λοιπόν σκοταδισμός ακόμη, ακόμα ισχύει, μας κρίνουν άνθρωποι οι οποίοι δεν έχουν γνώση των κανόνων και της τεχνολογίας δηλαδή δεν μπορώ να καταλάβω δεν μπορεί να υπάρξει μια ενημέρωση στο ΕΣΡ από πέντε επιστήμονες που να τους πούνε ότι οι σταθμοί δεν μπορούν να μην ακούγονται στον διπλανό νομό όταν το βουνό τους είναι 1.000 μέτρα ψηλά; Θα ακουστούν ό,τι και αν κάνουν, να φωνάξουμε από τον Χορτιάτη με την φωνή μας όχι με πομπό, θα μας ακούσουν στην Κατερίνη, 5 watt να βάλουμε πομπό θα μας ακούσουν στην Κατερίνη. Τρώνε πρόστιμο οι σταθμοί μας γιατί λένε ακούγεσαι στην Κατερίνη, αυτές δεν είναι πρακτικές για να βάλεις τάξη στον χώρο, τάξη στον χώρο μπαίνει με την αδειοδότηση, με την θέσπιση των κανόνων, αυτοί είναι οι κανόνες, θα εκπέμπετε από τον Χορτιάτη με αυτή την ισχύ, με αυτές τις προδιαγραφές και από αύριο θα σας ελέγχουμε. Αυτή την στιγμή υπάρχει μια προσπάθεια να ελέγξουν τους ραδιοφωνικούς σταθμούς χωρίς να έχουν θεσμοθετηθεί οι κανόνες» (Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 64-65). «Τα μέλη του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου βλέπουν τον νόμο, τι λέει ο νόμος αυτό, αυτό θα εφαρμόσει. Δεν μπορούν να ξέρουν ούτε την γεωγραφική τοποθεσία που εκπέμπει ένας σταθμός, ούτε αν ένας σταθμός μπορεί να καλύψει την περιοχή του, γιατί υπάρχει τέτοια γεωγραφική μορφολογία που καμιά φορά είναι αδύνατο να καλύψεις την περιοχή. Ο πελάτης, ο ακροατής ξέρεις τι λένε; Ακούγεσαι; Σε ακούω, στο δίνω διαφήμιση, δεν ακούγεσαι; Ούτε σε ακούω, ούτε διαφήμιση, είναι ο νόμος της προσφοράς και ζήτησης» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.29). «Αυτό τους βολεύει, γιατί όταν ο άλλος αναπτυχθεί πνευματικά δεν θα υποκύψει σε αυτές τις καταστάσεις που δρομολογούν κάποιοι και δυστυχώς μένει απαθής και η κυβέρνηση, η εκάστοτε κυβέρνηση μέχρι σήμερα. Παράδειγμα πήγε να μου περάσει εμένα έναν νόμο τώρα και αντιδράσαμε, άμα ανοίξω τα κιτάπια μου θα δεις μέσα, να δώσουν την δυνατότητα να υπάρχουν και πανελλαδικά ραδιόφωνα. Τότε φυσικά αντέδρασα εγώ, ξεσήκωσα και κάποιους αθηναίους, ε φυσικά όχι με τον τρόπο που το σκεφτόμουν εγώ αλλά μετείχαν με έναν άλλο τρόπο. Ο τρόπος ποιος ήταν τους είπα πως άμα δώσουν ξέρω γω πανελλαδικό ραδιόφωνο τον Κόκκαλη, ο οποίος έχει έδρα την Αθήνα και τον δώσουν την δυνατότητα να εκπέμπει σε όλη την Ελλάδα , δεν θα μπορείς να είσαι ανταγωνιστικός με αυτόν γιατί εσύ δεν θα πάρεις. Και τους έβαλα δηλαδή αυτοί που θα έπαιρναν πανελλαδικά ραδιόφωνο θα ήταν τέσσερις-πέντε, οι οποίοι έχουν ήδη ραδιόφωνα κάτω στην Αθήνα, ο Λαμπράκης, ο Κόκκαλης, ο άλφα., ο βήτα. Μετά αυτός με τα ίδια χρήματα θα πουλάει διαφήμιση και θα λέει ότι εγώ την μεταδίδω σε όλη την Ελλάδα, εσύ του λέω δεν θα πουλάς τίποτα μετά. Τους ξεσήκωσα και αυτούς και τον πήραν τον νόμο αυτόν πίσω, γιατί το σκεπτικό το δικό μου ήταν το εξής και το περάσαμε στον νόμο 23/28 του 95 με τον Βενιζέλο τότε. Τα ραδιόφωνα να είναι ΜΟΝΟ, να έχουν την δυνατότητα να δίνονται οι άδειες μόνο σε επίπεδο νομού, για ποιο λόγο το έκανα εγώ αυτό τότε; Το σκεπτικό μου ποιο ήταν; Ήταν ότι θα δίνεται η ευκαιρία έτσι να αναπτύσσεται η τοπική κοινωνία , γιατί αν όλα τα ραδιόφωνα μεταφερθούν και πάνε πάλι τα κέντρα τους στην Αθήνα, ε δεν θα υπάρξουν στην περιφέρεια, θα υπάρξει μαράζωση της περιφέρειας δηλαδή ούτε δημοσιογράφοι θα μπορούν να βγουν, ούτε παραγωγοί, ούτε σαν επιχειρήσεις θα μπορούν να σταθούν, όλοι θα είναι δορυφόροι αυτών, όλοι θα είμαστε υποχείρια της Αθήνας πάλι. Να έχει την δυνατότητα δηλαδή σε επίπεδο νομού να αναπτυχθούν, άμα θα βγουν ραδιόφωνα μέσα εκεί, θα αναγκαστούν εφόσον είναι τοπικά από κει και ελέγχονται άμεσα από τον Νομό, θα αναπτυχθούν μέσα εκεί σταθμοί, θα βγουν δημοσιογράφοι, παραγωγοί, εν πάση περιπτώσει θα υπάρχει ένα κύκλωμα ανθρώπων που θα έχουν την δυνατότητα να αναπτυχθούν πνευματικά και επαγγελματικά» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.82-83). « [...] Φυσικά είχε εδώ

δεκαετία του 1980. Το προεδρικό διάταγμα του 1988 όριζε ρητά ως κριτήρια την τεχνογνωσία, τις προδιαγραφές των μηχανημάτων, το σημείο εκπομπής του σταθμού[316] ωστόσο «δεν έλυνε το πρόβλημα»[317] και ένας λόγος γι' αυτό ήταν πως «η Ελλάδα δεν ήταν έτοιμη να κάνει «ελεύθερη ραδιοφωνία»»[318].Τότε όσοι σταθμοί κατέθεσαν τα χαρτιά τους για άδεια πήραν κιόλας. Το ΠΔ του 1988 το ακολούθησε ο νόμος του 2001[319] με τον οποίο δόθηκαν άδειες στους ραδιοφωνικούς σταθμούς της Αθήνας[320] και ξεκίνησε η διαδικασία για την χορήγηση αδειών για τους σταθμούς της Θεσσαλονίκης χωρίς όμως να ολοκληρωθεί. Βέβαια ο νόμος αυτός ουσιαστικά στρέφεται εναντίον του

κυνηγητό, μας κυνηγούσε η αστυνομία τότε όπως και τώρα τελευταία. Τώρα τελευταία μπήκαν και από το μπαλκόνι να με πιάσουν. Τέλος πάντων, επτά άτομα. Θα τα πω, θα τα πω. [...] Και το τώρα το 2005 με ξανάπιασαν αλλά αυτό το πιάσιμο ήταν πολύ γερό. Πρώτη φορά είδα άτομο με ειδικές ανάγκες να μπαίνει η αστυνομία από το μπαλκόνι. […]Γιατί ήμουν μονάχος, η κυρά έλειπε στο κομμωτήριο και εγώ είπα να κάνω εκπομπή. Και τους εξηγώ ότι δεν μπορώ να ανοίξω την πόρτα και έχω αναπηρία, δεν μπορώ να σηκωθώ, περιμένετε σε λίγο θα έρθει η κυρία να ανοίξει την πόρτα. Αυτοί όμως έκλεισαν το τηλέφωνο και πήδηξαν από τρία μπαλκόνια και ευτυχώς είχα την μπαλκονόπορτα ανοιχτή, αν ήταν κλειστή θα έσπαγαν και το τζάμι για να μπούνε μέσα. […]Όλα(τα μηχανήματα μου πήραν). Όλα και πολύ αγριεμένοι ήταν. Δεν ξέρω ποιος είμαι και αγρίεψαν έτσι τα πράγματα, όχι γιατί τον Πάσαρη, τον είχα δύο άτομα ,έτσι και τους ξέφυγε. Το Πάσαρη, δύο άτομα τον είχαν και τον πήγαιναν στα δικαστήρια, εμένα επτά άτομα από το μπαλκόνι και άλλα πέντε-έξι κάτω. Έτσι, εγώ έχω μεγαλύτερη αξία, σαν άτομο με ειδικές ανάγκες από τον Πάσαρη. Έτσι, είμαι πιο μεγάλος ληστής, πιο μεγάλος δολοφόνος, πιο μεγάλος κλέφτης. […]Όχι, θα με πάνε(στα δικαστήρια), γιατί τώρα έγινε αυτό. Εγώ είχα τον σταθμό μέχρι τις 24 Μαΐου που με κάνανε την επίθεση. Γιατί επίθεση ήταν, όταν μπαίνουν από τα μπαλκόνια και οπλισμένοι είναι επίθεση για μένα. Και είμαι στο ραδιόφωνο 30 χρόνια και με ξέρουν όλοι, δεν υπάρχει άνθρωπος που να μην έχει ακούσει το Ράδιο-Αγάπη και ειδικά τα σώματα ασφαλείας, ειδικά αυτοί εμένα με ξέρουν και δεν είναι σωστό να μπαίνουν από τα μπαλκόνια. Γιατί στο κάτω-κάτω πες ότι δεν με ξέρουν, τι έκανα; Έκανα τίποτα κακό; Έκλεψα καμιά τράπεζα; Σκότωσα κανέναν; Ραδιόφωνο έκανα όπως κάνουν οι 80 σταθμοί, έτσι; Και καταγγελία να είχα, εγώ κάνω μια ερώτηση αυτή την στιγμή, ο Χορτιάτης με τι κεραίες στο Χορτιάτη πόσες καταγγελίες έχει για να κατεβούν οι κεραίες; Γιατί δεν πάνε να τις κατεβάσουν; Καταγγελίες δεν γίνονται και εκεί; Καταγγελίες δεν γίνονται για τα τσοντοκάναλα που οργιάζουν στις τηλεοράσεις; Ύστερα ποια ποιότητα ελεύθερης ραδιοφωνίας να πιστεύουμε; Ποια; Τα τσοντοκάναλα; Τις βρισιές που ακούω από τα ραδιόφωνα; Ποια ; Γι' αυτό σας λέω ότι τότε οι πειρατές είχαν ποιότητα, είχαν ήθος, σήμερα το ήθος έχει λείψει από τα ερτζιανά, έχει λείψει πέρα για πέρα». (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 85). «[...] Όταν έχεις αφήσει τέτοια αναρχία τόσα χρόνια, αυτή η κατάσταση συνεχίζεται. Αν δεν μου δώσεις άδεια και με κλείσεις, θα πάω στο Συμβούλιο Επικρατείας και θα δικαιωθώ, μπάχαλο καταλαβαίνεις; Κλείνουν έναν, ανοίγουν τρεις πειρατές, όπου φυσάει η μπάντα ανοίγει πειρατής. Πως θα με κλείσεις; Αν με κλείσεις, θα σε κράζω μέχρι να πεθάνω. Είμαι ΜΜΕ και αν θα ξαναβγείς κυβέρνηση πες μου. Πως μπορείς εσύ να με κλείσεις; Με τι προσόντα; Με ποια κριτήρια; Με ποιο δικαίωμα; Έκανα κανένα αδίκημα ποινικό; Το πρόβλημα είναι της πολιτείας όχι του ιδιώτη[…]». (Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.146).

316 Ο νόμος 1730/87 και το σχετικό με αυτόν προεδρικό διάταγμα 25/88 επιχειρούν να οργανώσουν το πεδίο ανάπτυξης της μη κρατικής ραδιοφωνίας μέσα από ένα πλέγμα πρωτοεισαγόμενων ρυθμίσεων και διακηρύξεων οι οποίες δεν είναι αρκετές για να αποβάλουν τον χαρακτήρα της «κρατικής κηδεμόνευσης της ραδιοτηλεόρασης» σε αυτό το πρώιμο στάδιο για την Ελλάδα (Καλογήρου & Σούρπη, 2005:83).

317 Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 9.

318 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 41.

319 Μετά την πρώτη νομοθετική ρύθμιση για την ανάπτυξη της μη κρατικής ραδιοφωνίας, η ψήφιση του νόμου 1866/89 συμπίπτει με την συνειδητοποίηση της ανάγκης υπαγωγής του άμεσου ελέγχου του κράτους σε όργανο ανεξάρτητο της κεντρικής εκτελεστικής εξουσίας: Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η καθυστέρηση στην εξέταση για την χορήγηση και ανανέωση αδειών, επιλέγεται η παράταση ισχύος των αδειών που έχουν ήδη χορηγηθεί. Σύμφωνα με την παράγραφο 10 του άρθρου 3 του ν.1866/89 όπως

ραδιοφώνου και απευθύνεται σε πολύ συγκεκριμένες οικονομικά τάξεις όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «ο επόμενος νόμος που φέρνουν ένα χρόνο μετά, ουσιαστικά έρχεται να φιμώσει το ραδιόφωνο. Βάζει παραμέτρους που αν δεν είσαι βιομήχανος με 5 δις στην τράπεζα δεν μπορείς να κάνεις ραδιόφωνο».[321]

Οι ραδιοπειρατές αναγνωρίζουν πως ήταν πολλοί οι παράγοντες που συντέλεσαν στην έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Αρχικά οι ίδιοι οι πειρατές οι οποίοι στα μέσα της δεκαετίας του 1980, οργανώνονται σε τέσσερις ομαδικές προσπάθειες - το Πανόραμα, το Ράδιο Θεσσαλονίκη, Τις 16 ώρες, το Μουσικό

τροποποιείται με τον ν.2173/93 «Άδειες που χορηγήθηκαν εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την πάροδο του χρόνου ισχύος τους, εφ' όσον υποβλήθηκε αίτηση ανανέωσης. Η άδεια παύει να ισχύει, εάν η αίτηση ανανέωσης απορριφθεί ρητά από την Διοίκηση». Κατά την διάρκεια της περιόδου 1989-1994 η χορήγηση αδειών τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού δεν υπόκειται σε διαγωνιστική διαδικασία. Σε αντικατάσταση της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία, το ΕΣΡ ακολουθεί τα κριτήρια και τις διατάξεις που έχουν καθοριστεί από τον ν.1730/87. Η ψήφιση του νόμου 2328/95 υπαγορεύεται από την ανάγκη εξασφάλισης ενός σταθερού και προπαντός βιώσιμου κανονιστικού πλαισίου, ικανού να οργανώσει την ραδιοτηλεοπτική αγορά σε βάθος χρόνου. Προκειμένου να τεθεί υπό έλεγχο η κατάσταση των χωρίς άδεια λειτουργούντων ραδιοφωνικών σταθμών επιλέγεται, εκ νέου, η λύση της με νόμο «νομιμοποίησης» λειτουργίας των σταθμών αυτών, υπό την προσδοκία της επικείμενης ολοκλήρωσης της διαδικασίας αδειοδότησης. Στα βασικά σημεία (περιεχόμενο, φύση) οι ραδιοφωνικές άδειες του άρθρου 7 του νόμου 2328/95 προσιδιάζουν στις αντίστοιχες του νόμου 1730/87. Παρά το νέο νομοθετικό πλαίσιο στην πράξη η διαδικασία αδειοδότησης δεν υλοποιείται και προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα, επιλέγεται η νομιμοποίηση της λειτουργίας των σταθμών, μέσω της διάταξης του άρθρου 53 του νόμου 2778/99. Σύμφωνα με την διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 53 «οι ραδιοφωνικοί σταθμοί που λειτουργούσαν την 1η Νοεμβρίου 1999 θεωρούνται ως νομίμως λειτουργούντες, μέχρι την έκδοση της απόφασης του Υπουργού Τύπου και ΜΜΕ, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 7 παρ.2 του ν. 2328/95, για την προκήρυξη συγκεκριμένων θέσεων αδειών λειτουργίας τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών. Η θέση σε ισχύ του ν.2328/95 σηματοδοτεί μια νέα περίοδο στον τρόπο αδειοδότησης, εισάγοντας διαγωνιστική διαδικασία που διακρίνεται σε πέντε στάδια. Με τον ν. 2863/2000 ενισχύονται οι αρμοδιότητες του ΕΣΡ και με την αναθεώρηση του 2001 θεσμοθετούνται συνταγματικά. Οι νέες ρυθμίσεις λειτουργούν συμπληρωματικά και βελτιωτικά στο νομικό καθεστώς που έχει επιβληθεί με τον ν.2328/95 ο οποίος εξακολουθεί να αποτελεί σημείο αναφοράς για την οργάνωση και λειτουργία των οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας. Κατά την αναθεώρηση του 2001 επήλθε σημαντική μεταβολή ως προς την συνταγματική αντιμετώπιση του καθεστώτος λειτουργίας των ΜΜΕ. Στο πλαίσιο του νέου εκτεταμένου του ρόλου, το ΕΣΡ εκδίδει και τις προκηρύξεις που αφορούν τις διαγωνιστικές διαδικασίες για την αδειοδότηση των ραδιοφωνικών σταθμών (ν.3051/2002 αρθ.19) βάσει των όρων, των προϋποθέσεων και της διαδικασίας που προβλέπονται από το νόμο 2328/95 και το Π.Δ. 235/2003 (Καλογήρου & Σούρπη, 2005: 93-94, 97,99-102,107,112-113, 118-119).

320 Κατά τα έτη 2001, 2002 ολοκληρώθηκε στον νομό Αττικής η διαγωνιστική διαδικασία με την χορήγηση 35 αδειών. Με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ακυρώθηκαν 15 άδειες. Με την διάταξη της παραγράφου 29 του άρθρου 12 του ν.3310/2005 παρατείνεται μέχρι τις 30/11/2005, η ισχύς των αδειών λειτουργίας ραδιοφωνικών σταθμών που θα έληγε τον Μάρτιο του 2005. Παράλληλα αναγνωρίζονται ως νομίμως λειτουργούντες οι ραδιοφωνικοί σταθμοί του νομού Αττικής, οι οποίοι λειτουργούσαν την 31η Δεκεμβρίου 2004. Συνολικά 39 ραδιοφωνικοί σταθμοί λειτουργούν με νόμιμη άδεια στον νομό Αττικής (Καλογήρου & Σούρπη, 2005:117).

321 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 41.«Από το 1990 μέχρι το 1994(εξέπεμπα) όποτε και έγινε μια ρύθμιση με έναν νόμο που έδινε την δυνατότητα στους νομάρχες να δίνουν μια προσωρινή άδεια λειτουργίας, μ' αυτό τον τρόπο βολευτήκαμε, τουλάχιστον αποφύγαμε την κατάσχεση. Από κει και μετά από την τότε ρύθμιση που έγινε, ουσιαστικά δεν υπάρχει καμία ακόμη και σήμερα που μιλάμε η οποία να δίνει στον εκπέμποντα την δυνατότητα να θεωρήσει τον εαυτό το απόλυτα νόμιμο σταθμό. […]Μετά από το Π.Δ. του 1988 που έδινε την δυνατότητα σε

Δίαυλο - που καθορίζουν το ραδιοφωνικό τοπίο της Θεσσαλονίκης και αντιπροσωπεύουν μια ώριμη εποχή για το πειρατικό ραδιόφωνο, την εποχή που προετοίμασε το έδαφος για την «ελεύθερη ραδιοφωνία». Όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση ήταν «…τέσσερις κινήσεις που δέσανε την πόλη. Ήταν το σημείο αναφοράς για φοιτητές, για εργαζόμενους, για γραφεία, για τα πάντα, ακόμα και η Ελληνική Αστυνομία ήταν ακροατές μας»[322]. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί πως την διετία 1986-88 είναι πολλοί αυτοί που ασχολούνται με το πειρατικό ραδιόφωνο, γιατί είναι πολύ εύκολη η πρόσβαση στο να φτιάξεις έναν σταθμό με αποτέλεσμα και ο αριθμός των πειρατών να αυξάνεται αλλά και να

κάποιους να λειτουργούν και εκδόθηκαν στην Θεσσαλονίκη κάποιες άδειες, από κει και μετά άρχισε ένα κυνήγι αυτών που δεν είχαν άδεια. Δεν υπήρχε η μέριμνα στο τότε Π.Δ. να δει τι θα γίνει μ' αυτούς που δεν πήραν άδεια. Στην Ελλάδα λειτουργούμε πάντα αποσπασματικά, ενώ ο νόμος έλεγε ποιες είναι οι προϋποθέσεις να πάρουν άδεια, σαφώς και δεν περιέγραφε τι θα γίνει με αυτούς που δεν είχαν αυτές τις προϋποθέσεις. Τι γινόταν; Δεν μπορούσες να εκπέμπεις, αν είχες ρεύμα στο έκοβε η ΔΕΗ, σε κυνηγούσαν θεοί και δαίμονες και κινδύνευες κάθε στιγμή από κατάσχεση. Εμείς το 88 δεν υπήρχαμε[…]. Και του 88 και οι υπόλοιπες ρυθμίσεις δεν προέβλεπαν με σαφήνεια τους όρους, τις προϋποθέσεις της ίδρυσης και λειτουργίας ραδιοσταθμών και πολύ περισσότερο δεν προέβλεπαν τι θα γίνει μ' αυτούς που δεν έμπαιναν σ' αυτό το καθεστώς. Έτσι παρατηρήθηκε το φαινόμενο όσοι μπορούσαν αν πάρουν άδεια έπαιρναν και όσοι δεν έπαιρναν άδεια, δεν έκλειναν αλλά εξακολουθούσαν να εκπέμπουν. Με αποτέλεσμα ακόμη και σήμερα να έχουμε πειρατικούς σταθμούς. (Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 8-9). «Ο πρώτος νόμος του Βενιζέλου για την ελεύθερη ραδιοφωνία, όριζε ρητά στα άρθρα του ορισμένα πράγματα. Δηλαδή τεχνογνωσία, μηχανήματα, προδιαγραφές μηχανημάτων, σημείο εκπομπής, τότε ακόμη δεν έτρεχαν οι ακροαματικότητες για να είναι κριτήριο, ούτε εργαζόμενοι υπήρχαν τότε, πόσους εργαζόμενους απασχολείς, ένα μόριο για κάθε 10 εργαζόμενους, αυτά έγιναν αργότερα στις μετατροπές του νόμου. […]Τότε όσοι έκαναν αίτηση σχεδόν πήραν άδεια. Ο νομοθέτης όριζε πως στο πρώτο δεκαπενθήμερο εκάστου Νοέμβρη, εκάστης χρονιάς οφείλει η κυβέρνηση να καταθέτει ένα προεδρικό διάταγμα το οποίο να προκηρύσσει νέο διαγωνισμό για την επόμενη χρονιά. Αυτό δεν έγινε ποτέ. […]Γιατί αμέσως κατάλαβαν το λάθος τους. Γιατί τότε όποιος έκανε τα χαρτιά του πήρε την άδεια, αλλά την πήρε ανεξέλεγκτα. Η πολιτική θέλει να έχει τα μέσα και δη τα ηλεκτρονικά μέσα σε πολιτική ομηρία. Κατάλαβαν το λάθος τους και […]Δεν μετράνε πλέον τα κριτήρια που είχαμε τότε αλλά μετράνε καθαρά τεχνοοικονομικά κριτήρια. Που σημαίνει πως ένας που έχει χρήματα μπορεί να κάνει νέο ραδιόφωνο, ένας που έχει την τρέλα του δεν μπορεί να κάνει. Μάλιστα δεν όρισε καν ερασιτεχνικές συχνότητες, δηλαδή να πει πως από τους 104 ως τους 108 αφήστε την πειρατεία να εκπέμπει, το βράδυ για το μεράκι τους και από κει να δημιουργηθεί μια νέα φουρνιά ανθρώπων που θα μάθουν το ραδιόφωνο και θα επανδρώσουν τα καινούρια τα ραδιόφωνα. Γιατί έγινε αυτό; Με το που έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία έπεσε η ΕΣΗΕΑ και η ΕΣΗΕΜ-Θ σου λέει βρήκαμε νέα δουλειά. Εκεί που είχαμε μόνο τις εφημερίδες τώρα θα πάρουμε κι άλλο μεροκάματο. Και τι κάνει, βάζει κριτήρια που ορίζει αρχισυντάκτης μέλος της ΕΣΗΕΑ με τα χρήματα που παίρνει η Ένωση. Ναι αλλά ας πούμε πως εγώ δουλεύω υπάλληλος και κάνω την τρέλα μου στα ραδιόφωνο που θα βρω λεφτά να πληρώσω τον αρχισυντάκτη, εγώ ούτε διαφημίσεις βάζω και πώς να βάλω που το επαρχιακό ραδιόφωνο δεν έχει επαφή με την Αθήνα που από κει βγαίνουν τα κονδύλια για τις διαφημίσεις. Ούτε έγινε ποτέ πράξη ο νόμος του 30% των διαφημιστικών κονδυλίων να πηγαίνουν στην υπόλοιπη Ελλάδα, ποτέ δεν έγινε αυτό. Με μαθηματική ακρίβεια ο ίδιος ο νόμος οδηγεί τα μέσα της επαρχίας στην αφάνεια, στην οικονομική καταστροφή με ελάχιστες εξαιρέσεις όπως εγώ. […]Μόνο τα πρώτα χρόνια(επηρέασε το πειρατικό την ανάπτυξη του ιδιωτικού). Ποιοι πήραν τις άδειες; Με ελάχιστες εξαιρέσεις τις πήραν πάλι οι εκδότες, οι μεγαλοεκδότες. Οφείλω να σας ομολογήσω πως τότε ο Κοσκωτάς έστειλε άνθρωπο εδώ στην Θεσσαλονίκη και μας έκανε πρόταση με 1,5 εκ. δραχμές το μήνα να του φτιάχναμε το ραδιόφωνο. Μετά τα δημοσιεύματα γίναμε διάσημοι σε εισαγωγικά ότι ξέραμε από ραδιόφωνο και είχαμε προτάσεις από τον Λαμπράκη όπου τότε είχε βάλει την Λιάνα την Κανέλλη να έρθει σε επικοινωνία. 1 εκ. 200 χιλιάδες μας έδινε τότε, πόσο έπαιρνα εγώ που δούλευα τότε 35.000 δραχμές το μήνα. Ξαφνικά που κάνουν πρόταση για 1,5 εκ. το μήνα και είπαμε όχι σε όλους αυτούς. Άρα τις άδειες τότε τις πήραν οι εκδότες γιατί ήταν το καινούριο φρούτο. Έτσι μοιράστηκαν οι άδειες σε όλους τους εκδότες των Αθηνών και μάλιστα διπλές άδειες, μια στην Θεσσαλονίκη και μια στην Αθήνα γιατί τότε δεν προέβλεπαν πανελλαδική άδεια,

μπαίνουν στον χώρο πολλοί που δεν είχαν ιδιαίτερη σχέση με το ραδιόφωνο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης: «τα δύο τελευταία χρόνια από το 86 ως το 88, το πειρατικό ραδιόφωνο είχε γίνει πλέον μπάχαλο, τα μηχανήματα πιο εύκολο να φτιαχτούν, οποιοσδήποτε ήθελε έβαζε στην κουζίνα ή στην τουαλέτα του στο σπίτι και έναν πομπό στα FM, αν είχε ύψος από την περιοχή του ακουγόταν σε όλη την πόλη, δεν χρειαζόταν μεγάλο, μηχάνημα, με 30 watt ακουγόσουν άνετα σε όλη την πόλη.»[323]

Κατά δεύτερον, οι ακροατές που ενισχύουν τις ομαδικές ραδιοφωνικές προσπάθειες, συμπαραστέκονται σε αυτές με όποιον τρόπο μπορούν και δηλώνουν απερίφραστα πως θέλουν την ιδιωτική ραδιοφωνία[324]. Μέσα στην

προέβλεπε τοπική άδεια ο νομοθέτης. Έτσι έκαναν έναν σταθμό στην Θεσσαλονίκη, έναν σταθμό στην Αθήνα, όλοι τους [...] (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 41-42). «Το 74 έγινε η μεταπολίτευση, εγώ ξεκίνησα το 73, αλλά μετά το 74, μετά την μεταπολίτευση που τα πράγματα δεν είχαν τακτοποιηθεί δημοκρατικά ακόμη, υπήρχε ακόμη η προκατάληψη, υπήρχαν οι νόμοι, οι οποίοι δεν σου έδιναν την δυνατότητα να εκπέμψεις νόμιμα και ελεύθερα [...] .Δόθηκαν κάποιες άδειες το 89, ε μετά έτυχαν εκείνα τα γεγονότα με την οικουμενική κυβέρνηση κλπ κλπ και σταμάτησε το πράγμα εκεί. Από τότε να φανταστείς για ραδιόφωνο δώσανε μόνο άδειες στην Αθήνα, στον Νομό Αττικής, αν θυμάστε πριν από μια τριετία, πόσο ήταν, τετραετία. Για τους υπόλοιπους νομούς δεν έχουν ξαναδοθεί άδειες ποτέ. Βγαίνουν κάποιοι νόμοι, όπως βγήκε κάποιος νόμος το 94 που έδινε την δυνατότητα στους νομάρχες να δίνουν προσωρινές άδειες λειτουργίας και ο νόμος 27/78 του 99 του Ρέππα ο οποίος δίνει την δυνατότητα στους σταθμούς που εκπέμπανε την 1.11.99 και είχαν καταθέσει φάκελο συμμετοχής στην διαγωνιστική διαδικασία που κάναμε το 97, όσον αφορά στον Νομό Θεσσαλονίκης, και καταθέσαμε φακέλους και αιτήσεις για να μας αδειοδοτήσουν, βεβαιώσεις νομίμου λειτουργίας τις οποίες παίρνουμε ακόμη και σήμερα. Δεν έχουν προχωρήσει σε προκήρυξη νέων αδειών, εδώ δεν έχουν δώσει για την τηλεόραση, τι περιμένεις να δώσουν για το ραδιόφωνο; […] αλλά εμείς επιμέναμε και αυτό ήταν σίγουρα κάτι το οποίο πίεσε τις καταστάσεις, τότε ειδικά με τα FM αναγκάστηκαν εκ των πραγμάτων και έκαναν ένα πλαίσιο νόμου, ο Μαρούδας τότε σαν υπουργός που ήταν επικρατείας, πως λεγόταν, όχι [...] ένα αντίστοιχο υπουργείο προϊστατο το Μαρούδας εν πάση περιπτώσει μου διαφεύγει τώρα, ε άντε φύρδην μύγδιν έκαναν έναν νόμο τότε και έδωσαν τις πρώτες άδειες για την ραδιοφωνία. Είχε ξεκινήσει τότε έκαναν και κάποιες, κάποιους σταθμούς εδώ το δημοτικό είχε γίνει στην Θεσσαλονίκη, το δημοτικό των Αθηνών, ανέβασε πάνω τον Αρκουδέα με τα ματ άμα θυμάστε εδώ πέρα, στο Σειχ Σου που είχε βάλει το δημοτικό ραδιόφωνο, τότε ήμουν και από τους πρωτεργάτες εγώ τότε […]» (Σάκης 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 79-80). «[...] Τα κριτήρια ξεκίνησαν πριν από 5-6 χρόνια. Τότε γίνανε οι πρώτες αδειοδοτήσεις. Μετά βγήκε νόμος ότι όσοι λειτουργούσαν, καλώς ή κακώς, ήταν νόμιμοι. Ένας διαγωνισμός που ποτέ δεν τελείωσε. Γενικά ήμαστε μια ζούγκλα εδώ στη Θεσσαλονίκη σε σχέση με την Αθήνα που ο νόμος έβαλε μια τάξη» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.95).

322 ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 95. Με τον ABC συμφωνούν και ο Θάνος ο Κυβερνήτης, ο Melody Club και ο Νικήτας.

323 Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 27.

324 «Επειδή όπως σου είπαν και ο Λευτέρης και ο Στέφανος κλπ είχε δημιουργηθεί πολύ μεγάλο ζήτημα τότε με τον κόσμο, δηλαδή πολύς κόσμος είχε πει «θέλουμε ρε π [...] η να έχουμε εναλλακτική, δεν μπορούμε να ακούμε τα ίδια και τα ίδια» γιατί η προπαγάνδα γινόταν από τα δύο-τρία ραδιόφωνα, τα κρατικά, θέλουμε να ακούμε και ένα άλλου είδους ραδιόφωνο, έναν άλλο λόγο τελοσπάντων και είχε ωριμάσει η περίοδος αυτή και νομίζω ότι ήταν ότι πάρα πολύς κόσμος ήταν αποφασισμένος να το τραβήξει μέχρι τα άκρα, με ποια έννοια δηλαδή, επειδή πλησίαζαν εκλογές πιθανόν να έχαναν ένα πολύ σημαντικό μερίδιο από τις ψήφους τους αυτοί οι άνθρωποι, να έχαναν ένα σημαντικό κομμάτι από το εκλογικό σώμα, αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός λόγος για να προχωρήσεις, συν του ότι αμέσως παίρνεις την ταμπέλα του εκσυγχρονιστή, κάνεις δηλαδή μια βαθιά αλλαγή στο καθεστώς, χώνεις το νυστέρι στο κόκαλο και σπας το απόστημα που λεγόταν τότε κρατικό μονοπώλιο, που πια όλες οι εφημερίδες έγραφαν, οι τηλεοράσεις έλεγαν, κάποιοι δημοσιογράφοι είχαν ήδη ωριμάσει και έλεγαν στις εκπομπές τους άντε καιρός είναι και τέτοια πράγματα, συν μια εκπομπή που είχε γίνει του Σαββόπουλου στο κρατικό ραδιόφωνο τότε και είχε συνδεθεί ο Σαββόπουλος με πειρατές μέσα από το κρατικό πρόγραμμα

αφήγηση είναι φανερό πως ο ρόλος των ακροατών ήταν κυρίαρχος και μεθοδεύτηκε με τον κατάλληλο τρόπο και από τους ίδιους τους ραδιοπειρατές: «Όταν δένεσαι λοιπόν με τον άνθρωπο αυτό και μέσα από το ραδιόφωνο αυτό γίνεται πιο έντονα τότε έχει άποψη και μπορεί να στηρίξει μια άποψη για την ανάγκη της ελεύθερης ραδιοφωνίας [...]»[325]

Κατά τρίτον, οι δημοτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί που άρχισαν να εκπέμπουν ήταν ένας ακόμη παράγοντας που συντέλεσε στην έλευση της «ελεύθερη ραδιοφωνίας»ς. Σύμφωνα με κάποιους πειρατές οι ακριβείς λόγοι ήταν πως «έπρεπε να κλείσουν οι πειρατικοί σταθμοί για να πάει καλά το δημοτικό ραδιόφωνο»[326] αλλά και η κινητικότητα που υπήρξε με την έναρξη λειτουργίας των δημοτικών σταθμών ήταν ένα επιπλέον έναυσμα.

Κατά τέταρτον, το κλίμα στην Ευρώπη που στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες η «ελεύθερη ραδιοφωνία» ήταν πραγματικότητα άρα η Ελλάδα θα ακολουθούσε αργά ή γρήγορα.

Πολλοί ραδιοπειρατές επισημαίνουν πως δεν πίστευαν πως τα πράγματα θα εξελιχθούν με τέτοιο τρόπο στο ραδιόφωνο με άλλα λόγια «κανείς δεν πίστευε ότι το ραδιόφωνο θα φτάσει να είναι ελεύθερο ποτέ στην Ελλάδα»[327] γι' αυτό και πολλοί λόγω επιφύλαξης ή και «φόβου»[328] για τις εξελίξεις στον χώρο του ραδιοφώνου δεν προχώρησαν στο να καταθέσουν τα χαρτιά τους για να πάρουν άδεια. Βέβαια εδώ θα πρέπει να υπογραμμιστεί πως οι ραδιοπειρατές θα έπρεπε να γνωρίζουν την διαδικασία αδειοδότησης για να συμμετάσχουν κάτι που δεν ήταν αυτονόητο για τους περισσότερους, κατά συνέπεια αυτό σημαίνει πως πολλοί που δεν την γνώριζαν είχαν μείνει εκτός της διαδικασίας. Επίσης πολλοί ραδιοπειρατές επιθυμούσαν την νομιμοποίηση για να «μην τους κυνηγάνε, να μην τρέμουν όταν έρχεται η αστυνομία στο σπίτι σου»[329] ενώ άλλοι υποστηρίζουν πως «…δεν θέλαμε να γίνουμε νόμιμοι. Πιστεύαμε στην πειρατεία.

τώρα, τώρα που το λέω, αυτός θα ήταν ένας από τους πιο σημαντικούς λόγους που έδειξαν, απέδειξαν μάλλον ότι η περίοδος ήταν έτοιμη δηλαδή είχε ωριμάσει το κλίμα για να μπορέσει να συμβεί μια τέτοια αλλαγή, γιατί είμαι σίγουρος ότι η κυβέρνηση τότε από μόνη της δεν θα έπαιρνε μια τέτοια πρωτοβουλία , θα έπρεπε να δημιουργηθεί μια αναστάτωση τότε στον λαό προς αυτή την κατεύθυνση και εκείνοι πια ως εκσυγχρονιστές να πούνε ότι κάνουμε μια αλλαγή. […]Δηλαδή ακόμη και αν οι ίδιοι οι ραδιοσταθμοί βοήθησαν προς αυτή την κατεύθυνση, ο ίδιος ο κόσμος, οι ακροατές μας δηλαδή ήταν αυτοί που απέδειξαν ότι είναι αποφασισμένοι να διεκδικήσουν μέχρι τέλους την δυνατότητα να έχουν περισσότερους από έναν σταθμούς και μάλιστα αυτοί οι καινούριοι σταθμοί να έχουν λόγο ύπαρξης, γιατί δεν είναι τυχαίο ότι ο Λευτέρης και ο Στέφανος από το Ράδιο-Θεσσαλονίκη κατάφεραν να συσπειρώσουν τον κόσμο, ήταν άτομα που είχαν πολιτικό λόγο, κάνανε ραδιόφωνο πολιτικό και συνειδητοποιημένα σε αντίθεση με αυτό που σου λέω εγώ ότι κάναμε, θίγαμε ζητήματα αλλά δεν ήταν συνειδητοποιημένη η πολιτική μας θέση, ήταν κοινωνικά τα ζητήματα που ασχολούμασταν και κατ' επέκταση πολιτικά ή μπορούσαν να πάρουν πολιτικές διαστάσεις» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 258).

325 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 38.

326 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. Με τον Melody Club συμφωνούν και οι Τερζόγλου, Παπαδάκης, Λάλος και Μιχάλης.

327 Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 113. Με τον Τερζόγλου συμφωνούν και οι Κατανάκης, Άγγελος, Μιχάλης , Αντώνης και Jackson Palace.

328 Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 243.

329 Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 101.

Ήμασταν ρομαντικοί οι πειρατές. Στην πειρατεία εκφράζεσαι όπως θέλεις, στο επαγγελματικό ραδιόφωνο υπάρχει δέσμευση»[330]. Αυτή η δεύτερη κατηγορία πειρατών αποδίδει ένα ρομαντικό χαρακτήρα στην πειρατεία και έχει συνειδητοποιήσει πλήρως την ταυτότητά της που δεν θέλει να χάσει με την έλευση της ιδιωτικής ραδιοφωνίας.

Το ραδιοφωνικό τοπίο πριν την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας αποτελούνταν και από τους ραδιοπειρατές που μετέδιδαν διαφημίσεις στο ραδιοφωνικό τους πρόγραμμα και προετοίμαζαν το έδαφος για το εμπορικό ραδιόφωνο. Στην αφήγηση ομολογείται με παρρησία «[...] Σκοπός μας, όταν ήρθα στην Θεσσαλονίκη και μπήκα στο ραδιόφωνο, ήταν να βγάλουμε λεφτά, ξεκάθαρα πράγματα, εγώ ξεκίνησα να κάνω διαφημίσεις, αυτό που δεν έκανα στην Αθήνα, που δεν είχα ξεπουλήσει τον ρομαντισμό μου για το πειρατικό ραδιόφωνο, για το ελεύθερο ραδιόφωνο, το έκανα εδώ στην Θεσσαλονίκη, 2-2,5 χρόνια πριν γίνει η «ελεύθερη ραδιοφωνία» [...]»[331]. Παράλληλα υπήρχαν ραδιόφωνα όπως το Ράδιο-Κιβωτός που αντιδρούσαν στο εμπορικό ραδιόφωνο και δεν δέχονταν να μεταφέρουν την κεραία του σταθμού τους στο Χορτιάτη γιατί κάτι τέτοιο θα σήμαινε πως άλλαζε και ο χαρακτήρας του ραδιοφωνικού σταθμού και γινόταν περισσότερο εμπορικός[332]. Η διετία πριν την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας ήταν μια περίοδος που οι ραδιοφωνικοί σταθμοί οριοθετούν την ταυτότητά τους και προσδιορίζουν την θέση τους στον ραδιοφωνικό χάρτη.

> *[...] Ακούγοντας τον αναβρασμό που υπήρχε γιατί ξεκινώντας η δημοτική ραδιοφωνία στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη, οι ραδιοπειρατές πιστεύαμε πως θα γίνει μια επέλαση των επιχειρηματιών να πάρουν το ραδιόφωνο και πιστεύαμε πως το ραδιόφωνο θα πέσει σε χέρια του κεφαλαίου και πιστεύαμε πως οι πολύ μεγάλοι θα έπαιρναν τις άδειες των ραδιοφωνικών σταθμών και ετοιμαστήκαμε να κάνουμε μια επανάσταση. Βλέποντας ότι*

330 Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 13.

331 Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 26.

332 «[…]Εμείς μπορούμε να μείνουμε εδώ γιατί αν πάμε παραπέρα θα πρέπει να περάσουμε σ' ένα άλλο στυλ, κάτι που δεν θέλαμε, να κάνουμε δηλαδή ένα πιο ακριβό ραδιόφωνο που συνεπώς θα έτεινε προς το εμπορικό και για να διατηρήσουμε τα χαρακτηριστικά μας αυτό μπορεί να γίνει μόνο αν παίζουμε με μικρή ισχύ. […]Ναι πήγαμε(στον Χορτιάτη) μέσω ΜΑΤ βέβαια. Υπήρξε κόσμος που το υπερασπίστηκε εκεί. Υπήρξαν συλλήψεις, τραυματισμοί. Εμείς ταμπουρωμένοι στο στούντιο όχι μόνο τα μέλη αλλά και ακροατές και σύντροφοι. Οπότε ήταν κόσμος στην είσοδο της πολυκατοικίας, κόσμος στην ταράτσα που ήταν και η κεραία και τα ΜΑΤ έσπασαν την είσοδο και έγινε μάχη. Ήταν μια περίοδος που ήμασταν εν αναμονή σε μια διαρκή επιφυλακή γιατί είχαν φύγει όλοι οι σταθμοί από την Άνω Πόλη και μέρα με την μέρα μπορούσαν να μας την πέσουν. Στο τέλος είχαμε μείνει εμείς και η Ουτοπία που το αντιμετώπιζε ανάλογα. Ίσως είχαν μείνει και κάποιοι άλλοι σταθμοί οι οποίοι όμως ούτε πολιτικό λόγο είχαν ούτε την δυνατότητα να αντισταθούν. Εμείς είχαμε αυτές τις δυνατότητες και το κάναμε. Ήταν μια μέρα που τα ΜΑΤ πέρασαν πρώτα από την Ουτοπία και κατέβασαν εκεί την κεραία χωρίς μάχη και στην συνέχεια έπεσε σύρμα πως ανεβαίνουν προς εμάς οπότε ειδοποιήθηκε κόσμος και ανέβηκε. Υπήρχαν 12 συλλήψεις, ένα παιδί του είχαν σπάσει το χέρι [...]» (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 49).

αρχίζει να ανοίγει η δημοτική ραδιοφωνία, άνοιξε η Αθήνα, άνοιξε η Θεσσαλονίκη άρχισαν διάφοροι δήμαρχοι να ακούν τι κάνουν οι δήμαρχοι των δύο μεγάλων πόλεων και να σκέφτονται και αυτοί να κάνουν το ίδιο, άρχισε ένα ράδιο αρβύλα ότι θα βγουν άδειες σε λίγο και θα τις πάρουν οι κεφαλαιούχοι, θα μας κλείσουν εμάς τους πειρατές, θα βγουν τα ραδιογωνιόμετρα, θα γίνουν συλλήψεις [...]Οι υπόλοιποι δήμαρχοι λοιπόν όταν είδαν τον FM 100, παρήγγειλαν όλοι πομπούς, η επιχείρησή του είχε μια άνθιση, πήρε πολλές τέτοιες δουλειές, πούλησε σε καλές τιμές, πομπούς και μηχανήματα και κεραίες και ταυτόχρονα, ξύπνησε, έκανε και μια αίτηση, μάθαινε, είχε πληροφόρηση, δεν υπήρχε πληροφόρηση καλά καλά ότι βγήκε το 25/88. Εμείς δεν το είχαμε ακούσει πουθενά, ήταν μια ιστορία που κινούνται κρυφά, ναι μεν βγήκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αλλά δεν κυκλοφόρησε έξω, το ήξεραν ορισμένοι άνθρωποι και ένας από αυτούς ήταν και ο τεχνικός του Κούβελα (Λάμπρος, 2004)

[...]Έτσι λοιπόν είχαμε 5 επιλογές, πήραμε την καλύτερη και νομίζω ότι κάναμε καλά, γιατί πήραμε το 51% του σταθμού που γινόταν, αργότερα βέβαια ήρθαμε σε σύγκρουση με τον Κουρή και τελείωσε η υπόθεση, αγοράσαμε τα ποσοστά και τελείωσε, έληξε το θέμα. Αλλά δεν πήγαμε να δουλέψουμε κάπου, φτιάξαμε, εγώ και ο Λευτέρης, γιατί ο Γιώργος ο Αλεξίου αποχώρησε, εγώ και ο Λευτέρης φτιάξαμε το Ράδιο-Θεσσαλονίκη. <u>Και το φτιάξαμε όπως εμείς θέλαμε</u> . [...]Γυρνώντας όμως πίσω στην πειρατεία λίγο πριν την άνοιξη της ελεύθερης ραδιοφωνίας έχουμε την καλύτερη στιγμή της ελεύθερης ραδιοφωνίας. [...]Στην Θεσσαλονίκη έχουμε τρεις με τέσσερις ραδιοφωνικούς σταθμούς, πειρατικούς στο κλείσιμο της πειρατικής περιόδου, δηλαδή 87, αρχές του 88, είναι Ράδιο-Θεσσαλονίκη, Πανόραμα, Μουσικές Επιλογές και 16 ώρες, άντε ας μην ξεχάσουμε και κανέναν άλλο γιατί μπορεί να τον ξεχνάω.[...]Ο Δίαυλος. Ο Μουσικός Δίαυλος, σωστά. Λοιπόν, όλο αυτό το πράγμα λοιπόν των 20 προηγούμενων ετών, ουσιαστικά συνοψίζεται σε αυτές τις τέσσερις προσπάθειες, τέσσερις-πέντε, αυτής της περιόδου, τα δύο χρόνια. Το προηγούμενο διάστημα, ένα συγκλονιστικό πράγμα, συμβαίνουν απίθανα πράγματα, άλλα ωραία, άλλα καλά, άλλα άσχημα, είναι μια πολύ ζοφερή περίοδος. [...]Θα τα ξεχώριζα(αυτά τα δύο τελευταία χρόνια), ναι. Είναι επηρεασμένα από την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας. [...]Και έχουμε ομαδικές προσπάθειες, ενώ τα προηγούμενα δηλαδή δέστε το 86, Διαμαντόπουλος, Μαρόγλου και Σερίδης κάνουν το Ράδιο-Θεσσαλονίκη. Πριν το 86 όμως ο Διαμαντόπουλος είναι στο σπίτι του, ο Σερίδης είναι στο κέντρο, ο Λευτέρης είναι στην Επτάλοφο.

Μιλάμε, βγαίνουμε έξω, κάνουμε σε συνεργασία εκπομπές, καμιά φορά κάνουμε συνομιλίες αλλά ο καθένας είναι από το σπίτι του, είναι το μικρόφωνο στο διαμέρισμα, στο πλυσταριό, στο σπίτι του [...] (Melody Club, 2005).[333]

Αναφορικά με τα κριτήρια αδειοδότησης των ραδιοφωνικών σταθμών με το Π.Δ.. του 1988 οι πειρατές αναφέρουν μια σειρά από λόγους όπως πολιτικούς και οικονομικούς αλλά και διασυνδέσεις και γνωριμίες που είχαν οι ραδιοπειρατές και τέλος όσοι είχαν εξουσία στα χέρια τους κατάφεραν να πάρουν και την άδεια λειτουργίας. Πιο συγκεκριμένα πολλοί ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως τα κριτήρια για την αδειοδότηση ήταν πολιτικοοικονομικά και πως πολλοί μεγαλοεκδότες εισχώρησαν στο χώρο του ραδιοφώνου και αγόρασαν μερίδια σε συγκεκριμένους ραδιοφωνικούς σταθμούς.

Αυτοί που είχαν καταρχήν πολιτική επιρροή, αυτοί που είχαν

333 «Θα σας εξηγήσω αμέσως. Είχαμε δώσει, εκείνη την εποχή που ήταν στο μεταίχμιο, συνέντευξη σε κάποια εφημερίδα δεν θυμάμαι ποια της πόλης, όπου μας είχαν ρωτήσει ακριβώς αυτό: πως βλέπουμε την ιδιωτική ραδιοφωνία μόλις είχε γίνει ο νόμος και τι σκοπεύει να κάνει το πειρατικό Κοσμοράδιο. Λοιπόν, επειδή λοιπόν εκείνη την εποχή στις εξαγγελίες έλεγαν ότι θα υπάρξουν τέσσερις μεγάκυκλοι από τους 104 μέχρι τους 108 αν δεν κάνω λάθος, οι οποίοι θα παραχωρούνταν στους ερασιτέχνες και θα είχαμε την έκδοση ερασιτεχνικών αδειών πέραν των επαγγελματικών, πράγμα που εμείς δεν πιστέψαμε και πολύ καλά κάναμε, γιατί ήταν ένας τρόπος με το οποίο εκτόπισαν αρκετούς σημαντικούς πειρατές της εποχής, αποφασίσαμε να πάνε κατευθείαν για επαγγελματική άδεια. Έτσι λοιπόν όπως είπαμε και τότε, επαναλαμβάνω επειδή αγαπούσαμε πάρα πολύ το ραδιόφωνο, όπως και σήμερα, είπαμε ότι θα γίνουμε επαγγελματίες εφόσον εκεί μας οδηγεί το κράτος. Και αυτό κάναμε» (Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 120). «Όταν έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία είχαν γίνει τότε ομάδες-ομάδες, ήταν το 16 ώρες Θεσσαλονίκη, το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, το 88-89 αυτοί από το Ράδιο-Θεσσαλονίκη είχαν την πισινή του Κουρή, εμείς δεν είχαμε την τύχη να μας πατρονάρει κανείς. Τότε για να πάρεις άδεια χρειαζόταν πολλά λεφτά, έπρεπε να κάνεις οικονομοτεχνική μελέτη που στοίχιζε 1 εκατομμύριο, χρειαζόσουν άλλο πομπό, χρειαζόσουν άλλο στούντιο. Υπήρχαν τότε 2-3 άτομα πειρατές που έκαναν διαφημίσεις και τα έπαιρναν από τα μαγαζιά. Αυτοί είχαν έρθει από την Αθήνα» (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.124-5). «Ξέρω 'γω, να την βοηθούσαν, να μην παρακωλύουν τις τηλεπικοινωνίες, να υπάρχει κάποιος συντονισμός κλπ κλπ Δεν ξέρω αλλά εγώ είμαι σίγουρος ότι βοήθησε, βοήθησε πολύ το ραδιόφωνο, ίσως το 89 όταν έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία τότε γύρισα εγώ πίσω και μάλιστα είχα γυρίσει ακριβώς την εποχή που γίνονταν τα επεισόδια με τον Αρκουδέα στα βουνά κλπ έγινε ένα απαίσιο παραμύθι εκείνη την εποχή, δεν θα προτιμούσα να γίνει έτσι και βγήκαν άνθρωποι να υπερασπιστούν το ραδιόφωνο οι οποίοι ανήκαν στην δεξιά, στο δεξιό κομμάτι της πολιτικής στην Ελλάδα και να το παίζουν αριστερότεροι των αριστερών, να τσακώνονται στα βουνά για να βάλουν μια δεύτερη κεραία, λες και τους είχε στερήσει κανείς τον λόγο και έγινε αυτό το πράγμα που έγινε με την ελεύθερη ραδιοφωνία εν μια νυκτί και δεν πήγε το πράγμα όπως έπρεπε να πάει. Έπρεπε η ίδια η πολιτεία να βρει τρόπους να οργανώσει, και αυτός είναι ο ρόλος της εξάλλου, να βρει τρόπο να οργανώσει όλο αυτό το ανοργάνωτο που υπήρχε με τους ραδιοφωνικούς σταθμούς και να φτιάξει ένα τοπίο, να δώσει άδειες, να οργανώσει τεχνικά το πράγμα[...]» (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.137-8). «[…]Όχι μωρέ, τίποτα, δεν περίμενα να εξελιχθεί έτσι το πράγμα, δεν το περίμενα, κανένας δεν το περίμενε. Τώρα το πώς έγινε είναι άλλο καπέλο, αλλά δεν το περίμενα, δεν επηρέασε τίποτα, ούτε η κυβέρνηση, όποια κυβέρνηση κι αν ήταν θα το έκανε.[…]Οι πειρατές, όταν υπήρχαν εδώ πειρατές στα άλλα τα κράτη εκεί όλα νόμιμα ήταν. Και πιστεύω πως εμείς σαν Έλληνες πάντα είμαστε μια αντιγραφή και κοιτάζουμε τι γίνεται παραπέρα και το κάνουμε και εμείς, εντάξει, το έχουμε αυτό.[…]Θα γινόταν, θα γινόταν γιατί εγώ με το ραδιοφωνάκι κοιμόμουν. Με το που έπεφτα στο κρεβάτι είχα το ραδιάκι δίπλα μου και άκουγα αμερικάνικο σταθμό, σταθμό που έπαιζε μουσική μπίτ μετά τις 1.30-2 το βράδυ» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 279).

δηλαδή κάποιους ανθρώπους δηλαδή οι οποίοι στην τότε κυβέρνηση μπόρεσαν να πάρουν ας πούμε μια προτεραιότητα, γιατί έγιναν αιτήσεις χιλιάδες, με ποια λογική λοιπόν από αυτές τις χιλιάδες, κάποιοι πήραν; Νομίζω πως ήταν πολιτικό το ζήτημα, δεύτερον ήταν οικονομικό, θα έπρεπε δηλαδή πέρα από το κάποιος άνθρωπος εγγυάται για σένα ότι θα κάνεις καλή δουλειά, ό, τι κι αν σημαίνει αυτό καλή δουλειά, θα πρέπει να βεβαιώνεται με κάποιο τρόπο ότι έχεις την οικονομική επιφάνεια τα το στηρίξεις αυτό το πράγμα και δεν είσαι κάποιος ο οποίος πάει να κάνει μια αρπαχτή και να φύγει, γιατί αυτό δεν συμφέρει καμιά κυβέρνηση, ακόμα και αν αυτός ο άνθρωπος είναι δικός τους, γιατί μιλάμε ότι είναι κάτι που φαίνεται έτσι; Εκτίθεσαι, ότι και να κάνεις κρίνεσαι από τον κόσμο. Άρα θα έπρεπε να υπάρχει αυτή η εγγύηση, άρα πολιτικό ζήτημα, οικονομικό ζήτημα και ξέρω κάνα δύο περιπτώσεις που δεν μπορώ να τις αποδείξω, απλά έχω ακούσει ότι υπήρχε θρησκευτικό ζήτημα, δηλαδή μέσω της εκκλησίας μπόρεσαν να ασκήσουν επιρροή προς την κατεύθυνση που λέγαμε προηγουμένως και να πάρουν μια άδεια. Άδειες δεν πήραν ποτέ, ουσιαστικά πήραν εγκρίσεις λειτουργίας, μπορούσε ο οποιοσδήποτε να ανοίξει ένα μηχάνημα και να κάνει μια αίτηση για να του δοθεί μια άδεια και είναι γνωστή η ιστορία που επικρατεί μέχρι και σήμερα (Παπαδάκης, 2005).

Τότε για να πάρεις άδεια χρειαζόταν πολλά λεφτά, έπρεπε να κάνεις οικονομοτεχνική μελέτη που στοίχιζε 1 εκατομμύριο, χρειαζόσουν άλλο πομπό, χρειαζόσουν άλλο στούντιο. Υπήρχαν τότε 2-3 άτομα πειρατές που έκαναν διαφημίσεις και τα έπαιρναν από τα μαγαζιά. Αυτοί είχαν έρθει από την Αθήνα. […]Έπρεπε να είσαι έτοιμος να ακούσεις το μπαμ. Τις άδειες τις πήραν αυτοί που ήταν πιο ενημερωμένοι, που ήταν πιο μέσα στα πράγματα, είχαν μπαρμπάδες βουλευτές. Οι πρώτες άδειες δόθηκαν πολύ εύκολα. Αν ήσουν κατά ιεραρχική σειρά θα έπαιρνες άδεια. Εγώ έπαιζα στους 94.5, εκεί που άνοιξε το Ράδιο-Θεσσαλονίκη […] .Είχα καταθέσει χαρτιά, μας κυνηγούσαν οι αδειούχοι μέσω της ΔΕΡΘ (Διαρκής Ένωση Ραδιοφώνων Θεσσαλονίκης) ώσπου έληξε και η δικιά τους άδεια και δόθηκαν νομαρχιακές άδειες. Εγώ πήρα νομαρχιακή άδεια και έβγαινα από τους 94.00 των FM ως «Ραδιόφωνο Κυβερνήτης» (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005)[334].

334 «Όσοι είχαν πιάσει πάτο οικονομικά όπως το Ράδιο-Θεσσαλονίκη είπαν ξεπουλάμε την ψυχή μας και προχωράμε. Όλοι ξεπούλησαν ό,τι είχαν και δεν είχαν, όσοι είχαν άκρες πήραν […] .Δεν υπάρχει τίποτα (από άποψη κριτηρίων), διάβασε το παλιό το βιβλίο. Κατέθεταν χαρτιά, έπαιρναν μια συχνότητα, την καπαρώνανε και μετά […]». (Λάλος, 2005,Παράρτημα ΙΙ, σελ.193). «Ο πρώτος νόμος του Βενιζέλου για την ελεύθερη ραδιοφωνία, όριζε ρητά στα άρθρα του ορισμένα πράγματα. Δηλαδή τεχνογνωσία, μηχανήματα, προδιαγραφές μηχανημάτων, σημείο εκπομπής, τότε ακόμη δεν έτρεχαν οι ακροαματικότητες για να είναι κριτήριο, ούτε εργαζόμενοι υπήρχαν τότε, πόσους εργαζόμενους απασχολείς, ένα μόριο για κάθε 10 εργαζόμενους, αυτά

Μερικοί ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως κοντά στα άλλα πολύ σημαντικό ρόλο για την αδειοδότηση των σταθμών έπαιξαν και οι γνωριμίες και οι διασυνδέσεις των ραδιοπειρατών που διευκόλυναν τα πράγματα σε όσους είχαν κάνει αίτηση για άδεια. Όπως περιγράφεται με αμεσότητα μέσα στην αφήγηση: «Κοίταξε αυτοί που είχαν γνωριμίες, που ήξεραν, τους είπαν κοιτάξτε κάντε αυτό και αυτό και θα πάρετε άδεια, εμείς δεν πήραμε χαμπάρι»[335].

Όποιος είχε τις δυνάμεις και την άνεση πήγανε βγάλανε την άδεια

έγιναν αργότερα στις μετατροπές του νόμου. Τότε δεν ήταν έτοιμη η Ελλάδα να κάνει ελεύθερη ραδιοφωνία. Τότε όσοι έκαναν αίτηση σχεδόν πήραν άδεια. Ο νομοθέτης όριζε πως στο πρώτο δεκαπενθήμερο εκάστου Νοέμβρη, εκάστης χρονιάς οφείλει η κυβέρνηση να καταθέτει ένα προεδρικό διάταγμα το οποίο να προκηρύσσει νέο διαγωνισμό για την επόμενη χρονιά. Αυτό δεν έγινε ποτέ. […]Γιατί αμέσως κατάλαβαν το λάθος τους. Γιατί τότε όποιος έκανε τα χαρτιά του πήρε την άδεια, αλλά την πήρε ανεξέλεγκτα. Η πολιτική θέλει να έχει τα μέσα και δη τα ηλεκτρονικά μέσα σε πολιτική ομηρία. Κατάλαβαν το λάθος τους και ο επόμενος νόμος που φέρνουν ένα χρόνο μετά, ουσιαστικά έρχεται να φιμώσει το ραδιόφωνο. Βάζει παραμέτρους που αν δεν είσαι βιομήχανος με 5 δις στην τράπεζα δεν μπορείς να κάνεις ραδιόφωνο. Δεν μετράνε πλέον τα κριτήρια που είχαμε τότε αλλά μετράνε καθαρά τεχνοοικονομικά κριτήρια. Που σημαίνει πως ένας που έχει χρήματα μπορεί να κάνει νέο ραδιόφωνο, ένας που έχει την τρέλα του δεν μπορεί να κάνει. Μάλιστα δεν όρισε καν ερασιτεχνικές συχνότητες, δηλαδή να πει πως από τους 104 ως τους 108 αφήστε την πειρατεία να εκπέμπει, το βράδυ για το μεράκι τους και από κει να δημιουργηθεί μια νέα φουρνιά ανθρώπων που θα μάθουν το ραδιόφωνο και θα επανδρώσουν τα καινούρια τα ραδιόφωνα. Γιατί έγινε αυτό; Με το που έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία έπεσε η ΕΣΗΕΑ και η ΕΣΗΕΜ-Θ σου λέει βρήκαμε νέα δουλειά. Εκεί που είχαμε μόνο τις εφημερίδες τώρα θα πάρουμε κι άλλο μεροκάματο. Και τι κάνει, βάζει κριτήρια που ορίζει αρχισυντάκτη μέλος της ΕΣΗΕΑ με τα χρήματα που παίρνει η Ένωση. Ναι αλλά ας πούμε πως εγώ δουλεύω υπάλληλος και κάνω την τρέλα μου στα ραδιόφωνο που θα βρω λεφτά να πληρώσω τον αρχισυντάκτη, εγώ ούτε διαφημίσεις βάζω και πώς να βάλω που το επαρχιακό ραδιόφωνο δεν έχει επαφή με την Αθήνα που από κει βγαίνουν τα κονδύλια για τις διαφημίσεις. Ούτε έγινε ποτέ πράξη ο νόμος του 30% των διαφημιστικών κονδυλίων να πηγαίνουν στην υπόλοιπη Ελλάδα, ποτέ δεν έγινε αυτό. Με μαθηματική ακρίβεια ο ίδιος ο νόμος οδηγεί τα μέσα της επαρχίας στην αφάνεια, στην οικονομική καταστροφή με ελάχιστες εξαιρέσεις όπως εγώ. [...] Ποιοι πήραν τις άδειες; Με ελάχιστες εξαιρέσεις τις πήραν πάλι οι εκδότες, οι μεγαλοεκδότες. Οφείλω να σας ομολογήσω πως τότε ο Κοσκωτάς έστειλε άνθρωπο εδώ στην Θεσσαλονίκη και μας έκανε πρόταση με 1,5 εκ. δραχμές το μήνα να του φτιάχναμε το ραδιόφωνο. Μετά τα δημοσιεύματα γίναμε διάσημοι σε εισαγωγικά ότι ξέραμε από ραδιόφωνο και είχαμε προτάσεις από τον Λαμπράκη όπου τότε είχε βάλει την Λιάνα την Κανέλλη να έρθει σε επικοινωνία. 1 εκ. 200 χιλιάδες μας έδινε τότε, πόσο έπαιρνα εγώ που δούλευα τότε 35.000 δραχμές το μήνα. Ξαφνικά που κάνουν πρόταση για 1,5 εκ. το μήνα και είπαμε όχι σε όλους αυτούς. Άρα τις άδειες τότε τις πήραν οι εκδότες γιατί ήταν το καινούριο φρούτο. Έτσι μοιράστηκαν οι άδειες σε όλους τους εκδότες των Αθηνών και μάλιστα διπλές άδειες, μια στην Θεσσαλονίκη και μια στην Αθήνα γιατί τότε δεν προέβλεπαν πανελλαδική άδεια, προέβλεπε τοπική άδεια ο νομοθέτης. Έτσι έκαναν έναν σταθμό στην Θεσσαλονίκη, έναν σταθμό στην Αθήνα, όλοι τους (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 41-2). «Κοιτάξτε να σας πω τι συνέβη τότε, είναι σαν να είμαστε μαζεμένοι και μαντρωμένοι όλοι σε ένα μαντρί και ξαφνικά μας λένε σας αφήνουμε ελεύθερους να πάτε και σε εκείνο το λιβάδι. Έγινε ένας νόμος, όσοι ήταν έτοιμοι προχώρησαν, εμείς ήμασταν έτοιμοι, προϋπήρχαμε, από το 86 μέχρι το 88 ήμασταν μια οργανωμένη, νεανική προσπάθεια. Ξέραμε το αντικείμενο στο πεζοδρόμιο, μπήκαμε στα βαθιά νερά και κολυμπήσαμε, εμείς, έτσι; Κανά δύο άλλες προσπάθειες, ελάχιστες βέβαια, μπήκαν και αυτοί έτσι, το Πανόραμα π.χ. εδώ στην Θεσσαλονίκη, οι Μουσικές Επιλογές, κάποια από τα παιδιά του Αντ.1[...] Τώρα βέβαια ποιοι επικράτησαν; Μετά μπήκαν οι εκδότες στην μέση και κάποιοι άλλοι οι οποίοι ενδιαφέρθηκαν και σταδιακά άρχισε να γεμίζει το ραδιόφωνο. Εμείς ας πούμε επειδή δεν είχαμε λεφτά να βγούμε στην ιδιωτική ραδιοφωνία, συνεργαστήκαμε το πρώτο διάστημα, μάλλον πήραμε την καλύτερη πρόταση που είχαμε εκείνη την περίοδο, γιατί είχαμε 3-4 διαφορετικές προτάσεις. Και ήταν η πρόταση του Γιώργου του Κουρή, ο οποίος αυτός ως εκδότης εφημερίδων, ήθελε να μπει στο

και έκαναν τους σταθμούς στα FM, μεσολάβησαν επιχειρηματίες μεγάλοι όπως ο Λευτέρης που είχε κάποιον κολλητό που ξέρω εγώ. Και εγώ είχα τότε τον [...] κάποιον που έχει μπουζουκτσίδικα κλπ αλλά δεν επιχείρησα, δεν ήθελα έτσι, γιατί ήταν διαφορετικά τα πράγματα και έτσι έμεινα εδώ που μείναμε εμείς.[…]

Σ: *Βέβαια(έπρεπε να είχες χρήματα για να βγάλεις τότε άδεια), το παράβολο τότε ήταν 300.000, όταν έγινε επί Κούβελα που πήγαν γκρέμισαν τι κεραίες, τότε μεσολάβησε ο Κούβελας, δόθηκαν προσωρινές άδειες, ήταν 300.000 το παράβολο αλλά ήταν το 92;*

Χ: *Το 91.*

Σ: *Το 91, τότε 300.000 για μας ήταν μια περιουσία αλλά για τον Κούβελα και για κάθε Κούβελα δεν ήταν τίποτα, ήταν ένα μηδέν και αυτοί μεσολάβησαν, ήταν οι κολλητοί των κολλητών, μεσολάβησαν και πήραν αυτές τις άδειες, όπως και πολλοί φίλοι μου που ξέρω πως τις πήραν τις άδειες. Ήταν θέμα πολιτικής, εμείς δεν ανήκαμε, δεν ανακατευτήκαμε με τα πολιτικά, σου είπα, δεν ήμουν πουθενά και δεν με ενδιαφέρει είτε είναι η ΝΔ είτε είναι το ΠΑΣΟΚ, δεν ανακατευτήκαμε στην πολιτική, φίλοι μου που ανακατεύτηκαν έχουν και από έναν σταθμό* (Ράδιο Μασκότ, 2005).

Από μια αυθαίρετη κίνηση του τότε Νομάρχη που ήταν προσκείμενος στην κυβέρνηση ενώ έδωσε σε όλους τους

ραδιόφωνο, έμαθε για μας και μας έκανε μια πρόταση. Πρόταση μας έκαναν τότε η Βελλίδου, συζητήσαμε και με άλλα εκδοτικά συγκροτήματα, τα οποία εκείνη την εποχή ήθελαν και αυτοί [...] ..μιλάμε για το 87, μέσα του 87 ένα διάστημα συζητήσαμε με τον Δήμο Θεσσαλονίκης αλλά δεν συμφωνήσαμε, ήταν οι βασικοί μας αντίπαλοι και οι βασικοί υπαίτιοι που συνελήφθη το Ράδιο-Θεσσαλονίκη το 1987, ο Σωτήρης ο Κούβελας. [...] Αλλά μάθαμε στην φωτιά, έτσι λοιπόν εκείνη την περίοδο, για την ερώτησή σας, ήταν όποιος ετοιμαζόταν» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.230). «Με τα κριτήρια του συμφέροντος (επικράτησαν συγκεκριμένοι σταθμοί). Όσοι είχαν συμφέρον για να εκμεταλλευτούν αυτό το χόμπι, γιατί είναι χόμπι, έτσι; Το εκμεταλλευτήκανε και για μένα όσοι το εκμεταλλεύτηκαν αυτό το πράγμα, είναι σαν μια ωραία γυναίκα να γίνεται μια πόρνη. Αυτό το πράγμα εγώ το λέω πορνεία, γιατί εκμεταλλεύεσαι το χόμπι σου για να κερδίσεις. Έτσι το σκέφτομαι εγώ, ότι το χόμπι είναι χόμπι δεν μπορείς να το κάνεις επάγγελμα, είναι όπως όταν μια γυναίκα εκδίδεται, γίνεται μια πόρνη. Για μένα» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.86). «Οι κοινώς νταβατζήδες, κοινώς νταβατζήδες (επικράτησαν τότε με τις άδειες). Όπως ήταν ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης νταβατζής και πήγε και καταπάτησε δεν ξέρω σε ποιο σημείο πήγε και έβαλε κεραία και πλάκωσε μετά η αστυνομία και τους κυνηγούσε, καταλαβαίνεις. Όσοι είχαν εξουσία στα χέρια τους, το ίδιο και ο Κουρής, ήταν όργανο του ΠΑΣΟΚ τότε εκείνο το διάστημα και έκαναν το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, ο Αντ.1 είχε πλάτες τον Κυριακού, χρήμα μπόλικο, δεν καταλάβαινε τίποτα, αυτοί, όσοι είχαν μπάρμπα στην Κορώνη και όσοι κρατούσαν εξουσία στα χέρια τους. Αυτοί μόνο, γι' αυτό σου λέω εμείς ήμασταν πάντα οι πιτσιρικάδες, τα κωλόπαιδα που έπρεπε να κυνηγήσουν για να κάνουν την δουλειά τους οι μεγάλοι. Δυστυχώς» (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.180).«Σύμφωνα με πολιτικά κριτήρια και με το κεφάλαιο(επικράτησαν κάποιοι σταθμοί). Αν είχαμε χρήμα δεν θα μας έκλειναν. Οι ανταγωνιστικοί σταθμοί δεν ήθελαν να φάμε και εμείς από την διαφημιστική πίτα. Μας κόψανε τότε που μπορούσαν οι ακροατές μας να πολλαπλασιαστούν» (Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 13).

335 Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 145.

πειρατικούς σταθμούς βεβαίωση νόμιμης λειτουργίας σε μας το αρνήθηκε. Και το αρνήθηκε γιατί έδωσε την δική μας άδεια σε ένα σταθμό που είχε την πολιτική στήριξη της κυβέρνησης. Αυτό σημαίνει πως για να πάρεις άδεια σε ένα ΜΜΕ θα πρέπει τουλάχιστον να συμπνέεις με την κυβέρνηση. Για να μην πω να είσαι η ίδια η κυβέρνηση.

Εμείς το 88 δεν υπήρχαμε αλλά και να υπήρχαμε δεν έλυνε το πρόβλημα. Και το 88 και οι υπόλοιπες ρυθμίσεις δεν προέβλεπαν με σαφήνεια τους όρους, τις προϋποθέσεις της ίδρυσης και λειτουργίας ραδιοσταθμών και πολύ περισσότερο δεν προέβλεπαν τι θα γίνει μ' αυτούς που δεν έμπαιναν σ' αυτό το καθεστώς. Έτσι παρατηρήθηκε το φαινόμενο όσοι μπορούσαν αν πάρουν άδεια έπαιρναν και όσοι δεν έπαιρναν άδεια, δεν έκλειναν αλλά εξακολουθούσαν να εκπέμπουν. Με αποτέλεσμα ακόμη και σήμερα να έχουμε πειρατικούς σταθμούς. […]Πρώτα πολιτικοί λόγοι και μετά οι διασυνδέσεις που είχαν οι ιδιοκτήτες των σταθμών ή οι πειρατές(έπαιξαν ρόλο στην αδειοδότηση). Αν ήμασταν εμείς οργανωμένοι σε κάποιο κόμμα, θα πιέζαμε το κόμμα και θα μας έδινε άδεια. Όπως επίσης και κάποιοι οι οποίοι είχαν χρήματα και είχαν αντιληφθεί ότι το ραδιόφωνο είναι επικοινωνία και θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τα δικά τους επιχειρηματικά συμφέροντα. Είχαν τα χρήματα [...] .για να το πω έτσι απλά μόνο για να υποβάλεις την αίτηση για να πάρεις την άδεια, όλη αυτή η γραφειοκρατία που αναγκαστικά θα έπρεπε να ακολουθήσεις είχε ένα κόστος. Οι ραδιοπειρατές όπως είπα δεν είχαν και χρήματα, δεν μπορούσαν να δώσουν 1 και 2 εκατομμύρια για να συντάξουν όλες αυτές τις μελέτες που ήταν αναγκαίες με αποτέλεσμα να θέλουν αλλά να μην μπορούν (Αναστασιάδης, 2004)[336].

Κάποιοι ραδιοπειρατές λόγω συγκυριών ή λόγω άγνοιας δεν γνώριζαν τα τότε κριτήρια αδειοδότησης των ραδιοφωνικών σταθμών. Μερικοί επίσης δηλώνουν πως ήταν θολό το τοπίο σχετικά με τις άδειες: «Τα κριτήρια τα πρώτα ήταν, όπως συνήθως γίνεται, (…) ένα πράγμα ερμαφρόδιτο»[337]ενώ κάποιοι άλλοι σταμάτησαν την πορεία τους στα ερτζιανά πριν ακόμη ξεκινήσει η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό ραδιόφωνο.

Δεν τα γνωρίζω (τα τότε κριτήρια αδειοδότησης) γιατί εγώ εκείνο το

336 «Κατ΄ αρχήν υπήρχαν οι γνωριμίες, υπήρχε η εμπειρία, υπήρχε η ευκολία τότε να βγουν πιο εύκολα οι άδειες, πράγμα που δεν έκανα εγώ. Υπήρχαν οι γνωριμίες αλλά και ο σεβασμός, πράγμα που ξεκίνησε μετά επαγγελματικά» (Σαμουήλ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.). «Το μέσο, το βίσμα και ο χρόνος λειτουργίας, πόσο χρόνο λειτουργείς στην μπάντα (ήταν τα κριτήρια που δόθηκαν οι άδειες)» (Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.).

337 Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 79.

διάστημα ήμουν φαντάρος και ήμουν μακριά από όλα αυτά (Ράδιο Ρόκερ, 2005).

Δεν την πρόλαβα (την μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό), αυτό έγινε αρκετά μετά. Εγώ πάντως πιστεύω ότι πήγαν οι ραδιοερασιτέχνες σ΄ αυτή την πορεία που είχαν ακολουθήσει από τότε που θέλανε να νομιμοποιηθούν. Κάποιοι παρέμειναν και είναι ακόμη στη Θεσσαλονίκη [...] (Art Radio, 2005)[338].

Άλλοι ραδιοπειρατές τέλος, αξιολογώντας τα κριτήρια αδειοδότησης επισημαίνουν πως ήταν πολύ απλά, περιορισμένα και μάλιστα πως ήταν τυπικά και όχι ουσιαστικά όπως και παραμένουν μέχρι σήμερα. Αυτός ήταν και ο λόγος που όσοι κατέθεσαν τότε τα χαρτιά τους για άδεια πήραν κιόλας. Όπως απεικονίζεται μέσα στην αφήγηση: «Υπήρχαν κριτήρια απλά δεν υπήρχε κανένας που να μείνει εκτός. Ένας έμεινε εκτός.»[339]

[...]Όταν μας φώναξαν στον Άρειο Πάγο που γινόταν η συζήτηση των αιτήσεων, δηλαδή ήταν μια τεχνική μελέτη, την υποβάλαμε, πρωτόγονη, δηλαδή βάλαμε τα στοιχεία απλά ότι είχαμε αυτό τον πομπό, είχαμε αυτή την κονσόλα καμία σχέση με τις σελίδες που ζητάνε τώρα, που είναι τόμοι ολόκληροί αυτά που ζητάνε τώρα για να κάνεις ραδιοφωνικό σταθμό, τότε ζήτησαν μια απλή τεχνική μελέτη που ήταν δύο σελίδες, ζήτησαν επίσης μια προγραμματική διακήρυξη που ήταν επίσης δύο σελίδες, μια επιτροπή δεοντολογίας, μαζεύαμε επιφανείς ανθρώπους, τους βάλαμε μέσα, είπαμε πως αυτή θα είναι η επιτροπή δεοντολογίας μας. Ο κάθε ραδιοφωνικός σταθμός με το Π.Δ. 25/88 είχε μια επιτροπή δεοντολογίας που ήταν ένα μίνι ΕΣΡ που έλεγχε τον σταθμό, ήταν επιφανείς άνθρωποι που δήλωνε ο σταθμός ότι θα είναι οι άνθρωποι, το εχέγγυο ότι ο σταθμός θα πληροί την προγραμματική διακήρυξή του.

[...]Ο σταθμός όριζε και έλεγε εγώ βάζω τον καθηγητή πανεπιστημίου αυτόν, βάζω τον τάδε δημοσιογράφο, ο σταθμός όριζε επιφανείς ανθρώπους που ήταν η επιτροπή δεοντολογίας, έτσι λεγόταν. Έπρεπε να έχεις επιφανείς ανθρώπους στην επιτροπή δεοντολογίας η οποία υπέγραφε, ήταν ουσιαστικά οι άνθρωποι οι οποίοι απέναντι στο Υπ. Προεδρίας που έδινε τις άδειες έλεγχαν

338 «Ξεκίνησε τότε να αδειοδοτηθούν μόνο οι δήμοι. Και μετέπειτα, πολύ μετέπειτα, 2 χρόνια σχεδόν μετά, από το 91 και μετά άρχισαν να γίνονται τα πρώτα ιδιωτικά, ιδιωτικά-ιδιωτικά εντελώς. Αλλά επειδή είχε γίνει ένας χαμός τότε, δεν μπορούσε το κράτος ούτε να παρέμβει, ούτε τίποτα, δεν υπήρχε θέμα παρέμβασης. Προσπάθησαν μετά οι κυβερνήσεις να βάλουν μια τάξη, έγινε ο νόμος του Βενιζέλου το 95-96 για να δώσει άδειες σε ραδιόφωνο και τηλεόραση, σε τηλεοράσεις δεν δόθηκαν, ήταν πολύ ελάχιστα αυτά που δόθηκαν, νόμιμα κλπ. Ποτέ δεν συμμαζεύτηκε το τοπίο, ακόμα και σήμερα όλες οι τηλεοράσεις και τα ραδιόφωνα τα ιδιωτικά είναι παράνομα (Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.138).

339 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 56.

τους σταθμούς ότι δεν θα ξεφεύγουν από την προγραμματική διακήρυξη, ότι θα υπήρχε το επίπεδο στις εκπομπές, δεν υπήρχε ένα αρμόδιο ΕΣΡ αλλά ο κάθε σταθμός είχε το δικό του συμβούλιο, το οποίο θα λογοδοτούσε στο Υπ. Προεδρίας, βέβαια ουδέποτε έγινε αυτό, ουδέποτε κλήθηκαν αυτοί οι άνθρωποι, ουδέποτε λειτούργησαν, ήταν απλά μια ιστορία η οποία δεν λειτούργησε ποτέ. Κάναμε λοιπόν αυτή την αίτηση και περιμέναμε, κάποια στιγμή εμείς ήμασταν στο Υπουργείο, καταθέταμε την αίτηση και τραβήχτηκε η γραμμή, είπαν μέχρι εδώ θα συζητηθούν όσοι έκαναν για Αθήνα και Θεσσαλονίκη, τραβάμε μια γραμμή και λέμε θα συζητηθούν οι αιτήσεις τους στον Άρειο Πάγο. Μας κάλεσαν λοιπόν να παρευρεθούμε, πήγαμε στον Άρειο Πάγο, δεν ξέραμε ουσιαστικά τι θα γίνει, θα γίνει μας είπαν συζήτηση των αιτήσεων. Μας φώναζαν παρών και στον καθένα ρωτούσαν γιατί θέλεις να κάνεις αυτόν τον ραδιοφωνικό σταθμό. Ο καθένας απαντούσε μονολεκτικά, γιατί αγαπάω το ραδιόφωνο, γιατί θέλουμε να προσφέρουμε, εμείς είπαμε πως είμαστε μια ομάδα ραδιοερασιτεχνών και αγαπάμε το ραδιόφωνο, σηκώθηκε και ένας ο οποίος ήταν ο μοναδικός που βγήκε εκτός εκθέματος, όλοι οι άλλοι πήραμε άδεια ,όσοι σταθμοί ήταν εκεί πήραν την πρώτη άδεια του 89, την πρώτη και την τελευταία γιατί έκτοτε δεν μας έχουν ξαναδώσει άδειες. Ίσχυε αυτή η άδεια για έναν χρόνο, ήταν η δεύτερη φουρνιά αδειών που δίνονταν στην Θεσσαλονίκη, είχε δοθεί άλλη μια, ένα εξάμηνο μια μπροστά, είχαν πάρει στην πρώτη φουρνιά ο Αντένα, το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, Πανόραμα, το Κανάλι-1 (σαν Ράδιο Μακεδονία-Κανάλι 1), και ήταν και το έναυσμα σε μας να διεκδικήσουμε μια άδεια [...]

Υπήρχε το 25/88 που όριζε τα κριτήρια αλλά ΠΟΙΟΣ ήξερε για το 25/88; Το ήξεραν κάποιοι δικηγόροι και οι τότε ραδιοερασιτέχνες που ήμασταν και όλοι νέοι άνθρωποι δεν είχαμε επαφές με δικηγόρους, δεν είχε σχηματιστεί επαγγελματικά ο κλάδος των ιδιοκτητών ραδιοφωνικών σταθμών. Σήμερα γίνεται κάτι και το μαθαίνουμε την άλλη μέρα. Βγήκε στην Εφημερίδα της κυβερνήσεως αλλά ποιος το είδε; Ήταν ένα σημείο. Αυτοί λοιπόν που είχαν την πληροφόρηση, το Ράδιο Θεσσαλονίκη είχε την πληροφόρηση, ήταν η αίτηση νούμερο 4 του Ράδιο Θεσσαλονίκη πανελλαδικά, η δικιά μας ήταν το 198 πανελλαδικά, ο πρώτος δηλαδή που κατέθεσε δεν ξέρω ποιος ήταν, νομίζω ο 9.84 πρέπει να ήταν η πρώτη αίτηση, το νούμερο 4 ήταν η εταιρεία του Ράδιο Θεσσαλονίκη, ε δεν ήταν τυχαίο αυτό τώρα. Αυτοί τότε είχαν συνέταιρο τον Κουρή, είχαν έρθει σε επαφή με τον Κουρή, ο οποίος είχε το 50% του Ράδιο Θεσσαλονίκη, τους ξύπνησε λοιπόν, τους

λέει εδώ θα κάνετε μια αίτηση, μπροστά σ' αυτούς ο Καραβασίλης ξύπνησε από τον FM 100 που έπαιρνε μέρος στα συμβούλια, έκανε και αυτός μια άδεια και η άδεια έλεγε πως πρέπει εντός έξι μηνών από την λήψη της άδειας να εκπέμψει ο σταθμός, αν δεν εξέπεμπε εντός έξι μηνών η άδεια παραγράφονταν, σταματούσε η ισχύς της, όπως επίσης και αν σταματούσε ο σταθμός να εκπέμπει άνω του ενός μηνός επίσης η άδεια δεν ίσχυε, άργησε λοιπόν ο Καραβασίλης να ανοίξει το Κανάλι 1 [...] (Λάμπρος, 2004)[340].

Οι ραδιοπειρατές σχολιάζοντας τις αποφάσεις της τότε κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ για την νομιμοποίηση των πειρατικών σταθμών υπογραμμίζουν πως η κυβέρνηση έδρασε με αυτό τον τρόπο, προωθώντας την «ελεύθερη ραδιοφωνία», γιατί φοβόταν το πολιτικό κόστος. «ίσως να φοβήθηκε το ΠΑΣΟΚ επειδή σεβόταν σε εισαγωγικά φοβόταν την λαϊκή εντολή, φοβόταν τις μαζικές εξεγέρσεις σε παραστάσεις του, υπήρχε αυτό στον γέρο Παπανδρέου, στον Ανδρέα

340 «Το 88 ξεκίνησε. Δεν υπήρχαν πολλά κριτήρια. Ζητούσαν κάποιες τεχνικές μελέτες, ένα background των ανθρώπων που ζητούσαν άδεια. Ένα πρόγραμμα ζητούσαν. Απλά εμείς όλα αυτά τα καλύψαμε με την προϊστορία μας, με τα έντυπα που μιλούσαν για μας, άσχετα από την πειρατεία. Τα κριτήρια ξεκίνησαν πριν από 5-6 χρόνια» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 95). «Στην αρχή δεν επιλέχθηκαν με κριτήρια, απλά είχε ανακοινώσει ο Γιώργος ο Παπανδρέου εδώ στην Θεσσαλονίκη ότι ,όταν υπερασπίστηκε τα παιδιά από το σημερινό Ράδιο Θεσσαλονίκη, όταν τους πιάσανε εδώ, είχε ανακοινώσει ότι θα κάνει κάτι για την τοπική ραδιοφωνία, θα φέρει ένα Π.Δ. το οποίο τελικά ήρθε το 88.[…]Τίποτα απολύτως δεν μέτρησε(για να πάρουμε άδεια). Τα χαρτιά που θέλανε να καταθέσουμε, τα σχεδιαγράμματα, τοπογραφικά, την κάποια εμπειρία, σχέδια για τα μηχανήματα, αυτά που προέβλεπε για εκείνη την εποχή για το ραδιόφωνο και ήταν πολύ απλά τα πράγματα. Ήταν πάρα πολύ απλά τα πράγματα γιατί όντως δεν υπήρχε η εμπειρία στην Ελλάδα. Εγώ έτρεχα πέντε μέρες να βρω ένα τοπογραφικό διάγραμμα μέσα από τον Δήμο Θεσσαλονίκης και δεν μου το έδιναν. Για να βρω το μέσο ύψος εδάφους από την περιοχή που θα εγκαταστήσω τον πομπό. [...] Τα κριτήρια για τις πρώτες άδειες με το Π.Δ.. του 88 δεν ήταν πολύ αυστηρά. [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.25). «Ναι, είχαν το χαρτί, είχαν την άδεια. Εντάξει εμείς είδαμε τα σκούρα, εγώ και ο Νίκος τουλάχιστον, ξεκινήσαμε να κάνουμε χαρτιά, θα σου πει και εκείνος, χτυπάω και το κεφάλι μου, για 100.000 δραχμές ας πούμε. Επειδή εγώ δεν δούλευα τότε, εκείνος δούλευε, είχε το μαγαζί, για 100.000 χιλιάρικα δεν πήραμε το χαρτί, την άδεια.[…]100.000 δραχμές είχε(η άδεια), τώρα με δικηγόρο, παραστατικά, να ετοιμαστούν οι φάκελοι, όλα αυτά 100.000.[…]Σήμερα θέλει εκατομμύρια. Πριν ακόμα βγουν οι πρώτες, έτσι; Δεν είχε καθόλου. Μόνο προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός από το Υπουργείο, ό,τι όσοι θέλουν μπορούν να καταθέσουν τα χαρτιά τους για να πάρουν άδεια ραδιοφωνικού σταθμού. Και πήγα και τον είπα τότε και δεν έδωσε λεφτά. Λοιπόν, και επειδή είδαμε και αποείδαμε, ξεκινήσαμε βέβαια τότε να κάνουμε κάποια χαρτιά, είδαμε και αποείδαμε αυτό, τα χαρτιά τα παρατήσαμε, κάναμε μια συγκέντρωση όλοι μαζί αυτοί που ήμασταν στο «Ακρόπολις», κοιτάξτε ήρθαν οι τάδε και μας είπαν αυτό, είστε μέσα; Εμείς βέβαια ξεκινήσαμε, κάναμε και κάποια χαρτιά. Αυτοί παρεξηγήθηκαν γιατί είχαν την εντύπωση πως εμείς πήγαμε να τους την φέρουμε από πίσω, από την άποψη ότι ξεκινήσαμε όπως σου λέω να κάνουμε χαρτιά για να τα πάρουμε [...] [...] Τώρα τα κριτήρια σου λέω, δεν υπήρχε συγκεκριμένο κριτήριο. Τα κριτήρια είναι τελείως τυπικά, ακόμη και τώρα στα ραδιόφωνα, υπάρχουν ραδιόφωνα που λένε απασχολώ τόσα άτομα, είμαι μουσικός, είμαι ενημερωτικός, είμαι, είμαι και τελικά δεν είναι τίποτα από όλα. Δηλαδή μπορεί να είναι μουσικό το ραδιόφωνο και να φαίνεται ενημερωτικό μέσα. Έτσι ήταν και τότε, βρήκες 5 ονόματα από δημοσιογράφους, κατέθεσε ό,τι ο τάδε, έβαλε την υπογραφή του ο Χ δημοσιογράφος, αλλά ο δημοσιογράφος ποτέ δεν φάνηκε από εκεί πέρα για να δουλέψει. Τυπικά ήταν όλα, δεν υπήρχε [...]» (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.265).

Παπανδρέου, υπήρχε ο σεβασμός στην φωνή του πολίτη»[341].Επισημαίνουν ακόμη πως είναι πιθανόν τα πράγματα να έπαιρναν άλλη τροπή αν ήταν στην εξουσία άλλο πολιτικό κόμμα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «πιστεύω ότι αν ήταν η ΝΔ δεν θα υπήρχε αυτή η αντίδραση, δεν θα υπήρχε αυτή η τροπή»[342] Εξάλλου το γεγονός πως η Ελλάδα ανήκε στην ενωμένη Ευρώπη ήταν ένας ακόμη λόγος που ανάγκασε την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να προχωρήσει στην νομιμοποίηση της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Η ραδιοτηλεοπτική απορρύθμιση που είχε πραγματοποιηθεί στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, σε συνδυασμό με την άνοδο στις πολιτικές προτιμήσεις του λαού των νεοφιλελεύθερων τάσεων, καθώς και με τις πιέσεις διαφόρων ιδιωτών να εισχωρήσουν στο ραδιοτηλεοπτικό πεδίο και την γενικότερη απαίτηση του ελληνικού λαού για «εκδημοκρατισμό» της ραδιοτηλεόρασης ή απεξάρτηση από την κομματικοποίηση προκάλεσαν πρόσθετες πιέσεις στην κυβέρνηση (Παπαθανασόπουλος, 1993:245).Ένα γεγονός-«σταθμός για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» σε όλη την Ελλάδα»[343] αλλά και ένα δείγμα ξεκάθαρης θέσης της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ ήταν η σύλληψη του Ράδιο – Θεσσαλονίκη και το γεγονός πως στην δίκη που ακολούθησε παραβρέθηκαν ως μάρτυρες υπεράσπισης ο Γιώργος Παπανδρέου και ο Κώστας Λαλιώτης. Η δικαστική απόφαση που αθώωσε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη «ήταν ορόσημο για την ιστορία της ραδιοφωνίας γιατί μετά αθώωσε όλους τους πειρατές»[344]

> *Νομίζω ότι βλέποντας τις εξελίξεις στην Ευρώπη και θέλοντας να ανοίξει τον δρόμο του εκδημοκρατισμού το ΠΑΣΟΚ τότε και ωριμάζοντας στην εξουσία γιατί ήταν η δεύτερη τετραετία του ΠΑΣΟΚ, έχοντας και προβλήματα, θέλησε να ανοίξει και αυτό το κομμάτι, το οποίο ήταν ταμπού, όπως και πολλά πράγματα το 81 ήταν ταμπού και άλλαξαν σταδιακά, η αναγνώριση της εθνικής αντίστασης είναι για παράδειγμα μεγάλο ζήτημα έτσι; Δεν άλλαξε την πολιτική ζωή του τόπου αλλά έπαιξε συμβολικό ρόλο στο πώς αλλάζουν ορισμένα πράγματα. Έτσι λοιπόν εκείνη την περίοδο θέλοντας να ακολουθήσει και τα ρεύματα τα ευρωπαϊκά και βλέποντας ότι άλλες χώρες έχουν ανοίξει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στους ιδιώτες χτυπώντας το κρατικό μονοπώλιο έκαναν αυτή την κίνηση. Νομίζω πως ήταν μια θεσμική πολιτική απόφαση, η οποία θα γινόταν αργά ή γρήγορα στην Ελλάδα, ίσως να γινόταν μετά από πέντε χρόνια, ίσως έπρεπε να γίνει τρία χρόνια πιο νωρίς, δεν ξέρω, πάντως τότε ήταν ώριμες πολιτικά οι συνθήκες, δεν ήταν όμως ώριμες οι συνθήκες σε επίπεδο υποδομής με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε στο χάος μετά της ελεύθερης*

341 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 61.
342 Ο.π.
343 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.39.
344 Ο.π.

ραδιοφωνίας κτλπ. (Melody Club, 2005)[345].

345 «Μια οργανωμένη κατάσταση η οποία πήγε πάρα πολύ καλά, λίγο η πίεση αυτή, λίγο ξέρω' γω, τότε δεν θα ξεχάσουμε την φάση με τον FM 100 έτσι δεν είναι; Λίγο αυτό, αυτό νομίζω ότι ανάγκασε τις κυβερνήσεις τότε να δώσουν ότι ήταν να δώσουν» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 244). «Η ψηφοθηρία(επηρέασε την κυβέρνηση στο να δώσει άδειες). Όποιος είχε μεγαλύτερο μέσο, μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο από κει και μετά όλοι αυτοί οι λόγοι έπεισαν τις αρμόδιες επιτροπές, τα γνωστά κέντρα να αποφασίσουν την αδειοδότηση κάποιων συγκεκριμένων ραδιοσταθμών» (Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 9). «[...] Η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ κατά συνέπεια, μετά το ελληνικό δημόσιο, αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων και με δεδομένο ότι σε όλη την Ευρώπη ή ήτανε στα δυτικά κράτη κατά βάση ή είχανε την ελεύθερη ραδιοφωνία, έ όση την είχανε, στην Αμερική είχανε από πάρα πολύ παλιά, στα βραχέα δε που μιλούσα εγώ μετά από κάποια χρονικά διαστήματα, συντελούντος και του καιρού, μιλούσα με Αμερική, με Φλόριδα μιλούσα [...] .[...] Εκεί είχαν ελεύθερη ραδιοφωνία από τότε. Δεν τους κυνηγούσε κανένας, δηλαδή όσοι είχαν τις προδιαγραφές αυτές είχαν την δυνατότητα να εκπέμπουν νομίμως, χωρίς να τους πειράζει κανένας. Και η ερασιτεχνική μπάντα που μιλούσαν, είχαν διαφορετική αντιμετώπιση από το κράτος, εμείς όμως εδώ ήμασταν σε υποανάπτυκτη μορφή δεν μπορούσαμε να κάνουμε τέτοια πράγματα αλλά εμείς επιμέναμε και αυτό ήταν σίγουρα κάτι το οποίο πίεσε τις καταστάσεις, τότε ειδικά με τα FM αναγκάστηκαν εκ των πραγμάτων και έκαναν ένα πλαίσιο νόμου, ο Μαρούδας τότε σαν υπουργός που ήταν επικρατείας, πως λεγόταν, όχι [...] ένα αντίστοιχο υπουργείο προϊστατο το Μαρούδας εν πάση περιπτώσει μου διαφεύγει τώρα, ε άντε φύρδην μύγδιν έκαναν έναν νόμο τότε και έδωσαν τις πρώτες άδειες για την ραδιοφωνία. Είχε ξεκινήσει τότε έκαναν και κάποιες, κάποιους σταθμούς εδώ το δημοτικό είχε γίνει στην Θεσσαλονίκη, το δημοτικό των Αθηνών, ανέβασε πάνω τον Αρκουδέα με τα ματ άμα θυμάστε εδώ πέρα, στο Σειχ Σου που είχε βάλει το δημοτικό ραδιόφωνο, τότε ήμουν και από τους πρωτεργάτες εγώ τότε, με έδειχνε και η τηλεόραση κάθε τρεις και δύο γιατί ήμουν μπροστά-μπροστά που με τραβολογούσαν τα ματ. Ε, ήταν ένα ποτάμι που δεν γύριζε πίσω, πήγε μπροστά και από κει και πέρα τελείωσε το θέμα» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 80). «Ήταν μια κίνηση τότε του Βενιζέλου, γιατί ο Βενιζέλος ήταν που κίνησε το θέμα και ο Γιώργος Παπανδρέου, πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ σήμερα. Μια σύλληψη του ράδιο Θεσσαλονίκη που εμφανίστηκαν αυτοί οι άνθρωποι και δεν ξέρω αν υπήρξε και κάποια Εοκική οδηγία. Εγώ πιστεύω πως μπαίνοντας στην ΕΟΚ και ότι πρέπει να υπάρχει ιδιωτική πρωτοβουλία, ήταν επόμενο να γίνει» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.95).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο

5.5.1 Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους ραδιοπειρατές. Πιο συγκεκριμένα μελετάται η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στο κρατικό και ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, απέναντι στην σχέση ιδιωτικού και πειρατικού ραδιοφώνου και στην σχέση και σύγκρισή κρατικού και πειρατικού ραδιοφώνου. Ακόμη εξετάζεται ο ρόλος του ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό ραδιόφωνο σήμερα σύμφωνα με τους ραδιοπειρατές και τέλος η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στο τότε πειρατικό ραδιόφωνο και ο ρόλος τους ως ακροατές σήμερα. Ως κατακλείδα της ενότητας οι ραδιοπειρατές προτείνουν το ιδεατό ραδιόφωνο γι' αυτούς.

Η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα είναι κατά κύριο λόγο αρνητική. Συγκρίνοντας το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο με το πειρατικό οι περισσότεροι ραδιοπειρατές καταλήγουν πως σήμερα λείπει ο αυθορμητισμός και ο ρομαντισμός από το ιδιωτικό ραδιόφωνο γιατί η κυριαρχία της τεχνολογίας και του ανταγωνισμού έχει κάνει την ραδιοφωνική ροή προγράμματος απόλυτα οργανωμένη μέχρι το τελευταίο της δευτερόλεπτο. Συνεπώς ο ρόλος του παραγωγού συρρικνώνεται και η ομοιομορφία που επικρατεί στα ραδιόφωνα για να επιτευχθεί η ακροαματικότητα είναι παροιμιώδης. Λείπει η ευαισθησία των παραγωγών απέναντι στα μουσικά κομμάτια και ο ρομαντισμός που περιέκλειε η δραστηριότητα του ραδιοπειρατή ο οποίος έφτιαχνε μόνος του τα μηχανήματά του, επέλεγε τα κομμάτια που θα βάλει στο πρόγραμμά του και επικοινωνούσε διαρκώς με τους ακροατές. Συνεπώς όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση: «Το ραδιόφωνο σήμερα είναι ένα κουτί που παίζει μουσική. Δεν υπάρχει τίποτα ζωντανό. Είναι μια κασέτα που παίζει»[346].

346 Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 13. Με την άποψη του Λα Φοντέν για την έλλειψη αμεσότητας και ζωντάνιας στο σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο συμφωνούν και οι ABC, Θάνος ο Κυβερνήτης, Κατανάκης, Παπαδάκης και Jackson Palace.

Με λίγες εξαιρέσεις οι περισσότεροι ραδιοπειρατές υπογραμμίζουν πως σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο έχει μετατραπεί σε επιχείρηση που βασικός της στόχος είναι το κέρδος και πάνω σε αυτή την κεντρική φιλοσοφία λειτουργούν όλα τα υπόλοιπα, το πρόγραμμα, η μουσική, ο λόγος, οι παραγωγοί κοκ. Μέσα στην αφήγηση αναγνωρίζεται πως «όταν δεν έχεις την οικονομική ανεξαρτησία δεν μπορείς να μιλάς για άλλου είδους ανεξαρτησία. Είσαι εξαρτημένος από πολλά πράγματα. Το ραδιόφωνο είναι οικονομικά εξαρτημένο από αυτούς που μπορούν να το συντηρήσουν. Καταλαβαίνετε πως αν κάποιος μπορεί να συντηρήσει ένα κόμμα, ένας εκδότης, ένας βιομήχανος είσαι υποταγμένος και στις δικές του επιθυμίες»[347] Επισημαίνεται ακόμη πως λίγοι είναι οι ραδιοπειρατές που έχουν παραμείνει στα ερτζιανά γιατί οι συχνότητες έχουν γεμίσει με μεγαλοεπιχειρηματίες που δεν είναι γνώστες της μουσικής και της δημιουργικότητας που απαιτεί το ραδιόφωνο και είναι αυτοί που κατά κύριο λόγο ευθύνονται για κρίση που περνάει το ραδιόφωνο σήμερα. Στην αφήγηση υπογραμμίζεται με σαφήνεια πως «[...]ξαφνικά από τους 200 πειρατές που είχε η Θεσσαλονίκη σήμερα στα μέσα υπάρχουμε εμείς και άντε κάνα δύο ακόμη, να τα παιδιά του Αντένα. Όλα τα παιδιά χάθηκαν. Και μπήκαν χασάπηδες, βιοτέχνες, βιομήχανοι και έκαναν ραδιόφωνα, με στόχο το κέρδος, καμία επικοινωνία, πάει η ψυχούλα που λέγαμε, τελείωσε το ραδιόφωνο»[348].

347 Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 10. Με την άποψη του Αναστασιάδη για την οικονομική εξάρτηση και την κατά συνέπεια εμπορευματοποίηση του σημερινού ιδιωτικού ραδιοφώνου συμφωνούν και οι Music Hall, Art Radio, Σαμουήλ, Ράδιο Μασκότ, Blow Up, Πύργος Ισχύος, Λάλος και Αργυρίου.

348 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 40-41.«[...] Μετά τα πράγματα πήραν τον δρόμο τους, η ελεύθερη ραδιοφωνία εξελίχθηκε σε μια εξαρτημένη ραδιοφωνία. Εμείς αισθανόμαστε σαν εκείνους τους κομμουνιστές που προδόθηκε το όνειρό τους. Δεν είναι καλά το ραδιόφωνο σήμερα. Καταρχήν είμαστε προ των πυλών του ψηφιακού ραδιοφώνου οπότε θα λυθούν αυτόματα όλα τα προβλήματα με τις συχνότητες, δηλαδή σε μια συχνότητα 94,8 μπορείς να ακούς 15 ραδιόφωνα. Η τεχνολογία λοιπόν μπαίνει στο ραδιόφωνο και οι πληροφορίες μου λένε πως θα ψηφιστεί και νόμος όπου παίρνοντας ένα χαρτί από την Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών θα μπορείς να εκπέμπεις και ψηφιακά. Το μέλλον επομένως είναι το ψηφιακό ραδιόφωνο. Εκεί τελειώνουν τα προβλήματα συχνοτήτων, παρεμβολών κλπ. Πάμε λοιπόν σ' ένα ψηφιακό ραδιόφωνο πολύς καλύτερης ποιότητας όπου εκεί θα ξαναέρθει η μουσική σε πρωταγωνιστικό ρόλο. Το 1989 μέχρι το 1995 το ραδιόφωνο χάθηκε στην πολιτική, χαθήκαμε όλοι μας με πρώτον από όλους εμένα όπου το ραδιόφωνο εξυπηρετούσε ουσιαστικά πολιτικά συμφέροντα, πέσαμε όλοι στην λούμπα αυτή, αργότερα όταν βγήκαμε μέσα από αυτή την λούμπα αρχίσαμε να βρίσκουμε πάλι τον εαυτό μας και πιστεύω ότι το μέλλον του ραδιοφώνου είναι πάλι ο άνθρωπος αλλά σ' ένα interactive ραδιόφωνο που εσύ και εγώ θα μπορούμε να μιλάμε στον αέρα, βγάζοντας τα σώψυχα μας, λέγοντας με πλήρη ελευθερία ότι θέλουμε και ταυτόχρονα όλο αυτό μπορεί να συνοδεύει την ανθρώπινη επικοινωνία. Το έχουμε ανάγκη ως άνθρωποι, ως κοινωνία να επικοινωνήσουμε, όλοι μας έχουμε κλειστεί στα πέντε ντουβάρια με μια πολύ καλή ποιότητα μουσικής που προσφέρει το ψηφιακό ραδιόφωνο. Πιστεύω δηλαδή σε μια πολύ μοντέρνα βερσιόν του 70, όπου εκεί οι σταθμοί δεν θα είναι full target θα είναι εξειδικευμένοι, κάτι που έχει γίνει στην Γαλλία εδώ και 20 χρόνια. Θα υπάρχει ένας σταθμός που θα παίζει μόνο jazz, θα υπάρχουν σταθμοί των μειονοτήτων, θα υπάρχουν gay σταθμοί ας πούμε, θα υπάρχουν σταθμοί των Αλβανών μεταναστών, θα υπάρχουν σταθμοί των ροκάδων, όπως ήδη ξεκίνησαν και υπάρχουν. Θα υπάρχουν μόνο ενημερωτικοί σταθμοί χωρίς μουσική, μόνο σηματάκια θα παίζουν. Θα υπάρχει πλήρης εξειδίκευση, οπότε και ο ακροατής θα επιλέγει το τι θέλει. Εκεί το interactive ραδιόφωνο θα υπερισχύσει, όπως τώρα υπερισχύει το μουσικό ραδιόφωνο έναντι του ενημερωτικού. Στο κρατικό οι άνθρωποι είναι ακόμη στο 1970. Είναι ακόμη εκεί. Η εξουσία θεωρεί ότι κινδυνεύει από το ραδιόφωνο γιατί δεν μπορεί να το ελέγξει από τη μια, δεν έχει τον μηχανισμό να το κάνει,

Επιπλέον υπογραμμίζουν πως σήμερα μέσα από το ραδιόφωνο εκφράζονται τα μεγάλα συμφέροντα, πολιτικά, οικονομικά ή και συμφέροντα που εξυπηρετούν την μουσική βιομηχανία και δεν εκφράζεται ο κόσμος όπως γινόταν στην εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου. Μέσα στην αφήγηση τονίζεται με ειλικρίνεια πως «δεν έχει καμία σχέση αυτή η τηλεόραση (και αυτό το ραδιόφωνο) με τον απλό κόσμο, εμείς τότε είχαμε.»[349].Ακόμη επισημαίνουν πως τα σημερινά προγράμματα είναι πολύ χαμηλής ποιότητας και πως ουσιαστικά κινούνται από τα συμφέροντα της μουσικής βιομηχανίας η οποία και περνάει στους ακροατές το είδος της μουσικής που η ίδια επιθυμεί περιορίζοντας στο ελάχιστο ή και αποκλείοντας τον ελεύθερο λόγο στους παραγωγούς.

Ακόμη οι ραδιοπειρατές πιστεύουν πως ενώ στα χρόνια του πειρατικού ραδιοφώνου το ραδιόφωνο ήταν χόμπι, σήμερα έχει γίνει επάγγελμα και αυτό έχει όλες τις αρνητικές συνέπειες. Οι ακροατές επίσης έχουν αλλάξει στάση απέναντι στο ραδιόφωνο γιατί ενώ στα πειρατικά χρόνια ήταν πιο ανοιχτοί σήμερα δεν έχουν τον αυθορμητισμό που είχαν τότε. Επιπρόσθετα ο ανταγωνισμός έχει επιβάλλει μια ταχύτητα στα πάντα μέσα στην ραδιοφωνική ροή και αυτό δεν επιτρέπει στους παραγωγούς να είναι δημιουργικοί.

Μερικοί επιρρίπτουν τις ευθύνες στο κράτος γι' αυτή την κατάσταση

το σύνταγμα δεν της το επιτρέπει πλέον. Η κάθε εξουσία φοβάται τις ελεύθερες φωνές. Στην εφημερίδα μπορεί να ελέγξει το δημοσίευμα η εξουσία, στο ραδιόφωνο δεν μπορεί να το κάνει. Αν εγώ είμαι ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού και πέσω το βράδυ να κοιμηθώ και βγει ο παραγωγός στις 3 τα ξημερώματα, ξέρω εγώ τι θα μου πει; Ξέρω εγώ τι είπε; Δεν το ξέρω. Ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού δεν σημαίνει πως είμαι με τα ακουστικά όλη την μέρα και ακούω το ραδιόφωνό μου. Δεν μπορώ να το ελέγξω. Και γι' αυτό το λόγο δεν δίνουν λύση στο πρόβλημα των αδειών που υπάρχει. Από το 1987 μέχρι σήμερα δεν έχει τελειώσει το θέμα της αδειοδότησης. Εμείς είμαστε ο δεύτερος σταθμός που αδειοδοτήθηκε στην Ελλάδα και δεν έχουμε ένα χαρτί που να το λέει. Όπως και οι τηλεοράσεις δεν το έχουνε. Και το αφήνουν έτσι για να είμαστε σε πολιτική ομηρία από οποιαδήποτε εξουσία. Καθίστε καλά γιατί δεν θα πάρετε άδεια, είναι το μήνυμα το οποίο κυριαρχεί από πάνω μας σε όλους. Έρχεται το ΠΑΣΟΚ δίνει στους μεν, έρχεται η ΝΔ δίνει στους άλλους. Δόθηκαν (άδειες στην Αθήνα) αλλά ακυρώθηκαν όλες. Ξαναπηγαίνουν οι σταθμοί σε διαγωνισμό. Ακυρώθηκαν, πήραν οι 28 και μετά έδωσαν σε άλλους 10 οι οποίοι δεν είχαν πάρει. Πήραν όλοι. Ο Μαστοράκης που δεν είχε πάρει, φώναζε, φώναζε πήρε, ο Βαρδινογιάννης που δεν είχε πάρει έμεινε 2 μήνες κλειστός, πήρε και εκείνος. Τώρα υπάρχουν και οι άλλοι που πιέζουν από κάτω και τι λέει ακυρώνω όλες τις άδειες της Αθήνας και ξαναπροκηρύσσω διαγωνισμό. Για μας που έγινε μια μοριοδότηση πριν από κανα δυο χρόνια και αποφασίστηκε ποιοι 23 σταθμοί θα αδειοδοτηθούν, πήραμε τα μόρια μας ξέρουμε ποιοι σταθμοί θα αδειοδοτηθούν. Ακυρώνεται και αυτό. Ξανά από την αρχή. Εάν αυτό δεν είναι κωλυσιεργία επίτηδες για να κρατήσει σε βάθος χρόνου τότε τι είναι; Και αυτοί που πήραν δείτε τι καλοί που είμαστε αλλά και εσείς οι υπόλοιποι 60 που δεν πήρατε λέτε καλά λογάκια για μας γιατί θα ξαναπροκηρύξουμε τον διαγωνισμό για σας. Με αυτήν την κίνηση έχει σε πολιτική ομηρία και τους 68 σταθμούς της Αθήνας. Ενώ πριν τον έβριζαν οι άλλοι οι οποίοι δεν είχαν κλείσει και ποτέ, έκλεισαν για ένα μήνα και μετά ξανάνοιξαν οι άνθρωποι. Με αυτή την κίνηση όλοι αγρόν αγοράζουν σήμερα. Στην Θεσσαλονίκη το ίδιο εδώ και δύο χρόνια μοριοδοτήθηκαν 23 σταθμοί, πάγωσε το θέμα. Και τώρα ξανά από την αρχή. Πρόσεξε Μαρόγλου και κάθε Μαρόγλου άμα λέτε κακή κουβεντούλα έρχεται η ώρα σας. Που θα πάει αυτό το πράγμα; Αν αυτό δεν είναι φίμωση της ελεύθερης ραδιοφωνίας τότε τι είναι; Και εγώ δεν καταλαβαίνω ραδιόφωνο τι είναι; Μόνο εμείς οι επιχειρηματίες να έχουμε ραδιόφωνο; Δηλαδή ένα παιδάκι αν θέλει να ανοίξει έναν πομπό, που θα ανοίξει; Δεν πρέπει να δώσουμε και μια συχνότητα μόνο για τους ερασιτέχνες; Για τους χομπίστες του ραδιοφώνου; Που θα μάθουν τα παιδιά αυτά που θέλουν να δουλέψουν στην δουλειά μας; Ζωντανά στον αέρα θα μάθουν;»

349 Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 163.

λόγω της απουσίας νομοθετικής ρύθμισης από το 1988 ενώ άλλοι με παρρησία υποστηρίζουν πως έχουν μερίδιο ευθύνης και οι ίδιοι οι ραδιοπειρατές για την σημερινή κατάσταση της ιδιωτικής ραδιοφωνίας. Όπως αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «Αυτοί που […] το ραδιόφωνο, που ξεπούλησαν το ραδιόφωνο, που διέλυσαν το ραδιόφωνο είναι οι ίδιοι ακριβώς άνθρωποι, οι ίδιοι ακριβώς άνθρωποι, οι οποίοι πάλεψαν για να το αναστήσουν, πάλεψαν γι'αυτό, για να κάνουν εκπομπές, για να γίνει ελεύθερο το ραδιόφωνο, οι ίδιοι ακριβώς άνθρωποι, δεν ήρθε κάποιος μεγαλομπακάλης, , μεγαλομανάβης, μεγαλοχασάπης, οι ίδιοι άνθρωποι»[350]. Κάποιοι άλλοι αναφέρουν πως η συμβολή των πειρατών στην ιδιωτική ραδιοφωνία ήταν μεν καθοριστική για το ξεκίνημα αλλά όχι για την συνέχισή της και αυτός είναι ένας από τους λόγους που αιτιολογεί την σημερινή άσχημη κατάσταση.

Ελάχιστοι είναι οι ραδιοπειρατές που επισημαίνουν θετικά στοιχεία στο σημερινό ραδιόφωνο. Υπογραμμίζουν πως το ραδιόφωνο είναι πάντα συντροφιά και επικοινωνία, ενώ άλλοι λένε πως η αύξηση της ακροαματικότητας του ραδιοφώνου στο Νομό Θεσσαλονίκης και η ποικιλία των σταθμών που υπάρχουν σήμερα είναι δύο σημαντικά πλεονεκτήματα για το μέσο. Όπως λέγεται μέσα στην αφήγηση: «το ραδιόφωνο είναι ραδιόφωνο και αυτό που θα σε τραβήξει είναι η μουσική, είναι η φωνή του παραγωγού, είναι το άγνωστο και αυτό που πλάθεις με τη φαντασία σου για το συγκεκριμένο παραγωγό. Είναι πολλά. Το ραδιόφωνο ποτέ δεν θα χάσει.»[351] Κάποιοι υπεραμύνονται της προκαθορισμένης λίστας τραγουδιών σε ένα ποσοστό του προγράμματος και όχι σε ολόκληρο το πρόγραμμα που επικρατεί σήμερα στην πλειοψηφία των ραδιοφώνων γιατί προφυλάσσει το πρόγραμμα από κακόηχα ακούσματα και επιτρέπει στον παραγωγό μεγαλύτερη ευχέρεια χρόνου να ασχοληθεί με το τι θα πει στο

350 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 185.

351 «Θετική για το μέσο(είναι η εξέλιξη). Η ακρόαση ραδιοφώνου, οι δείκτες στις μετρήσεις δείχνουν αυτή την στιγμή ότι το 70% του πληθυσμού της Θεσσαλονίκης ακούει καθημερινά ραδιόφωνο. Αυτό είναι εξαιρετικά παρήγορο και είναι από τους υψηλότερους δείκτες έως και παγκοσμίως. […]Ακούστε η ποιότητα είναι κάτι πολύ σχετικό. Αυτή την στιγμή στα 67 περίπου προγράμματα που εκπέμπονται στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, υπάρχουν τα πάντα, ό,τι θεωρεί ή δεν θεωρεί κάποιος ποιότητα με τα δικά του προσωπικά κριτήρια υπάρχει. Θεωρώ αδύνατο να μην καλυφθούν τα γούστα κάποιου εκτός και αν είναι τόσο εξειδικευμένα, όπως ας πούμε αν είναι ακροατής jazz ωραία δεν θα βρει σταθμό στην Θεσσαλονίκη αλλά είναι και λίγο λογικό, ίσως να βρει σε κάποιους κρατικούς κάποιες στιγμές» (Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.121). «Ήτανε καλύτερα(τότε τα πράγματα). […]Το ραδιόφωνο μπορεί να είναι πότε στα πάνω του και πότε στα κάτω του, όσον αφορά την πίτα αυτό που λέμε ανάμεσα σε τηλεόραση και ραδιόφωνο, αλλά το ραδιόφωνο είναι συντροφιά πάντοτε. Η μουσική είναι συντροφιά. Αυτή τη μουσική δεν μπορείς να την έχεις στην τηλεόραση. Την τηλεόραση πρέπει να κάτσεις και να παρακολουθείς. Στο ραδιόφωνο μπορείς να δουλεύεις και να ακούς. Στην τηλεόραση δεν μπορείς να το κάνεις αυτό. Πρέπει να είσαι εκεί καρφωμένος. Πρέπει να βλέπεις τι γίνεται ή να βλέπεις τα βίντεο κλιπς, αν πας σ΄ένα τηλεοπτικό κανάλι που παίζει βίντεο κλιπς. Πρέπει να τα δεις τα βίντεο κλιπς, άσχετα αν ακούς τη μουσική μόνο. […]Εγώ πιστεύω πως θα κερδίσει περισσότερα γιατί η TV είναι κάτι που το έχει ο οποιοσδήποτε. Η TV βοηθάει σε άλλα πράγματα, στην ενημέρωση. Αλλά την παρέα και τη συντροφιά που σου δίνει το ραδιόφωνο δεν τη δίνει κανένα άλλο μέσο. Ίσως το βιβλίο θα μπορούσε να σου δώσει αυτή τη συντροφιά, γιατί πρέπει να το διαβάσεις αλλά κι αυτό σε τραβάει την προσοχή. Αλλά με το ραδιόφωνο μπορείς ν΄ακούς άλλα πράγματα και παράλληλα μπορείς ν΄ ακούς μουσική. Και αν ακούς καλή μουσική, μένεις εκεί, σου κάνει συντροφιά» (Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.101).

μικρόφωνο και πως θα επικοινωνήσει με τους ακροατές. Άλλωστε όπως σημειώνεται μέσα στην αφήγηση: «δεν υπάρχει αντικειμενικό ωραίο πράγμα, η ομορφιά είναι στο μάτι αυτού που την βλέπει πρώτον και δεύτερον η μουσική είναι μια τέχνη στην τέχνη δεν πιστεύω ότι χωράει αντικειμενικότητα».[352]

> *[...] Και αποτέλεσμα εκείνης της περιόδου, της κακής περιόδου, το ότι τελικά τις άδειες τις πήραν κάποιοι άνθρωποι οι οποίοι ήταν τελείως γκάου για το ραδιόφωνο, ήταν να φτάσουμε σήμερα στο αποτέλεσμα να είναι ελεγχόμενο, να σου λέει ο άλλος, θα κάνεις τέσσερις εκφωνήσεις την ώρα, γιατί; Γιατί βγήκαν διάφοροι, δόθηκε λόγος σε διάφορους, έλεγαν ό,τι να ΄ναι, ασύντακτα, χωρίς να κουβαλάνε μια δικαιολογία από πίσω και χωρίς να κουβαλάνε τίποτα από πίσω, ουσιαστικά ούτε ιστορία. Αποτέλεσμα ο κόσμος βαρέθηκε τον λόγο και πήγαμε για την Θεσσαλονίκη που ήταν η γενέτειρα του πειρατικού ραδιοφώνου και του ραδιοφώνου γενικότερα, να καταστραφεί ραδιοφωνικά. Η Αθήνα σήμερα έχει πολύ καλύτερο ραδιόφωνο από ότι η Θεσσαλονίκη, αυτό είναι το αποτέλεσμα. Εγώ σήμερα δουλεύω στον RSO, 5-8 κάνω κάθε απόγευμα, λοιπόν, μας λένε τέσσερις εκφωνήσεις την ώρα και ποιος μας το λέει αυτό; Ένας κύριος που έχει τα χρήματα να έχει το ραδιόφωνο. Γιατί θεωρεί ότι αυτό το feeling που θέλει να περάσει είναι συγκεκριμένο, είναι τέτοιο και άρα ο ακροατής δεν θέλει αυτό. Ποιος είσαι εσύ που ελέγχεις τον ακροατή; Ποιος είσαι εσύ που αξιολογείς το τι θέλει να ακούσει ο ακροατής. Πέρα από το Ράδιο-Θεσσαλονίκη που έχει ελεύθερο λόγο και λένε ό,τι θέλουν όλα τα άλλα ραδιόφωνα είναι juke box, προεπιλεγμένη μουσική, προεπιλεγμένα τα τραγούδια, προεπιλεγμένες και οι εκφωνήσεις. Ήμουν στον Star FM και στον Ελληνικό επί χρόνια συνεργάτης του Τουρώνη ήμουνα, αυτή η νοοτροπία, το αμερικάνικο ραδιόφωνο που ήρθε εδώ. Και επειδή η Θεσσαλονίκη θεωρούμε ότι δεν έχει αξιόλογους ανθρώπους οι οποίοι μπορούν να αρθρώσουν λόγο, στήνουμε ένα ραδιόφωνο στο όποιο θα μπορεί να μιλήσει από ένα άβουλο πλάσμα μέχρι και ο πιο οξυδερκής και προχωρημένος πνευματικά ας πούμε, διότι δεν θέλει να πεις τίποτα παραπάνω, θα πεις για το site μας στις και πέντε, στις και εικοσιπέντε θα πεις για την τάδε συναυλία, στις παραεικοσιπέντε θα πεις αυτό και στις παρά πέντε θα πεις αυτό [...]Τώρα αν μιλήσουμε προσωπικά για μένα, ναι αυτό το ραδιόφωνο που ακούω στην Θεσσαλονίκη είναι εμετικό [...] [...]Τελείως στιλαρισμένα, γραμμένα κείμενα, δεν λέμε να μην γράφεις τα κείμενα, να γράφεις τα κείμενα αλλά απευθύνσου στον ακροατή, και αυτός σε σένα, όχι κάνω μουσικό ραδιόφωνο για να*

352 Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 158.

με ακούνε μέσα στα μαγαζιά ώστε να πάρω ακρόαση για να πάρω την διαφήμιση, αυτό δεν είναι ραδιόφωνο, να μην ενοχλήσω τα μαγαζιά και τους ταξιτζήδες που ακούνε ραδιόφωνο, γιατί μπορεί να ενοχλούνται αν μιλάω λίγο περισσότερο αν έχω περισσότερο λόγο στο ραδιόφωνο ας πούμε, οπότε θα πρέπει να μείνουν αυτοί και να μην παίξουν στο ζάπινγκ για να μπορέσω να πάρω διαφήμιση, να πάρω ακρόαση, έχει γίνει ένα παιχνίδι εμπορικό, καθαρά εμπορικό δηλαδή. Και όπως είπα και πιο πριν εμείς ήμασταν πιο συναισθηματικοί, δηλαδή την θέλαμε αυτή την επαφή με τον ακροατή, γιατί και εμάς προήγαγε αλλά και για τον ακροατή ήμασταν παρέα. Ουσιαστική παρέα, όχι το δήθεν, η γκλαμουριά του κάνω εκπομπή στο ραδιόφωνο και θα πω αυτά, μέχρι εκεί που αγγίζουν εμένα και μέχρι εκεί που δεν αγγίζουν τον ακροατή και να κρατάω αυτές τις απόλυτες τιμές δεξιά και αριστερά από τις σχέσεις ακροατή-παραγωγού, εδώ υπάρχουν σαφέστατες αποστάσεις, και το ξαναλέω η Αθήνα έχει δέκα φορές [...] .Στην Αθήνα σήμερα τα περισσότερα ραδιόφωνα παίζουν playlist σήμερα, δηλαδή εντάξει περισσότερο juke box από αυτό δεν μπορεί να γίνει. Και εκτός από τον Μελωδία, τον Δίεση και άντε κάνα δύο άλλους ακόμη [...] Όλοι παίζουν με λίστα, αυτή είναι επιβεβλημένη από τις δισκογραφικές εταιρείες οι οποίες έχουν κάνει ένα σύστημα ελέγχου του πόσες φορές μεταδίδεται το κάθε τραγούδι, όλοι παίζουν με λίστα. Δηλαδή για μου δώσεις εμένα πρόμο ή για να σου δώσω εγώ κάποιον καλλιτέχνη, κάποια πρώτη μετάδοση θα πρέπει να ελέγχω το playlist, τι παίζεις εσύ κάθε μέρα, πόσες φορές παίζεις αυτό, πόσες φορές παίζεις εκείνο; Και όλα αυτά καταγράφονται. Δεν μιλάω γι' αυτό, μιλάω για τον ελεύθερο λόγο, αυτό είναι αναγκαίο κακό, η μουσική βιομηχανία είναι μια ιστορία μεγάλη, αλλά ο ελεύθερος λόγος που υπάρχει στην Αθήνα, δεν υπάρχει στην Θεσσαλονίκη, για τον λόγο μιλάω, λόγος είναι αυτός που κάνει την επικοινωνία με τον ακροατή, το 80-90% του ραδιοφώνου της Αθήνας έχουν ελεύθερο λόγο, αφού κάνουν γνωστοί δημοσιογράφοι και συντάκτες. Από ποιόν θα κόψει λόγο, εδώ και από τους δημοσιογράφους κόβουν λόγο όχι με την έννοια της λογοκρισίας, με την έννοια του μη μιλάμε πολύ και ενοχλήσουμε τον ακροατή και ενοχλήσουμε τα μαγαζιά που μας ακούνε. Η Αθήνα έχει 4-5 ραδιόφωνα που είναι juke box, που δεν έχουν λόγο ας πούμε, εδώ είμαστε στα αντίθετα ποσοστά. Εδώ είναι το Ράδιο-Θεσσαλονίκη που έχει πολύ λόγο και από κει και πέρα η νύχτα μας έφαγε και το Μετρόπολις που παίζει αθλητικά ας πούμε, Μετρόπολις, Libero και ποιο ραδιόφωνο άλλο [...] παίρνει ο οπαδός, ο φίλαθλος, αουαουαου, αυτός είναι ο λόγος στην Θεσσαλονίκη, ο Παοκ και ο Άρης ας πούμε, δεν υπάρχουν άλλα

ραδιόφωνα[…]Ναι(πιστεύω πως έχει διαφορετικό ρόλο σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο, πιστεύω ορίζει τον τρόπο που ζούμε. Έχει πολύ lifestyle το ραδιόφωνο, έχει πολύ κουτσομπολιό το ραδιόφωνο, μας μεταφέρει εικόνες τις οποίες εμείς τις παίρνουμε και τις απλώνουμε [...] (Τερζόγλου, 2005).

[…]Σήμερα είναι under rules, σήμερα είναι κάτω από κανόνες του κράτους που τους υποχρεώνει να κόβουν και να βάζουν διαφήμιση κάθε 20 λεπτά, ξέρω 'γω, έχει κάποιους κανόνες, δεν τους ξέρω όλους, έτσι; Τότε δεν ήταν, τότε ήταν, ακούω παιδιά καμιά φορά σήμερα στο αυτοκίνητο, που παίζουν ένα κομμάτι και το κόβουν 2-3 φορές και μιλούσαν, εμείς τα σεβόμασταν τα κομμάτια, υπήρχε ένας σεβασμός. Ήταν αδιανόητο για μένα να παίζω Aretha Franklin, ας πούμε και να κόψω ένα κομμάτι, δεν υπήρχε περίπτωση έτσι; Έπρεπε να παίξει από το πρώτο τσικ του πικάπ μέχρι το τελευταίο. Σήμερα δεν έχει μυρουδιά, τι εννοώ μυρουδιά; Μυρουδιά από το καθαριστικό που καθαρίζαμε τους δίσκους, σήμερα παίζει ένας υπολογιστής, κάνεις μια έτσι, παίξε, διάλεξε το κομμάτι, ποιο είναι αυτό, εκείνο το κομμάτι, διάλεξέ το, βάλτο στο play list, έφυγε, δεν έχει εκείνη την μυρωδιά, δηλαδή εκείνη την μυρωδιά, να γυρίσεις πίσω σου, να κάνεις έτσι τους δίσκους σου (κάνει σαν να τους χαϊδεύει με την παλάμη), να ψάξεις το κομμάτι, να το καθαρίσεις, να βάλεις την βελόνα πάνω, είναι μια διαδικασία, ξέρεις είναι πως ψήνεις τον καφέ σου και λες θα τον κάνω μερακλίδικο όπως γουστάρω εγώ, πόσο ποιο σπουδαίο είναι, ποια αίσθηση έχεις όταν τον φτιάχνεις έτσι μερακλίδικο και ποια αίσθηση έχεις όταν ξέρω 'γω τον βάζεις από την καφετιέρα ας πούμε. Είναι εντελώς διαφορετικά πράγματα. […]Δεν ξέρω αν δεις, εγώ το είδα, γιατί στα μετέπειτα χρόνια όταν έφυγα και πήγα στην Αγγλία, και στο εξωτερικό δεν είχε αυτόν τον αυθορμητισμό το ερασιτεχνικό, υπήρχε ένας αυθορμητισμός, δεν τον είχα ακούσει έτσι στα ραδιόφωνα, ακόμα και στα ιδιωτικά και τώρα ας πούμε ακόμη, υπήρχε ένας αυθορμητισμός, υπήρχε ένα άλλο κλίμα. Ίσως γιατί άγγιζε πολλούς τομείς, έτσι; κοινωνικό, οικονομικό, επικοινωνιακό κλπ κλπ , είχε έτσι μια ολιστική άποψη το πράγμα και όλους εμάς μας άγγιζε διαφορετικά. Δεν ξέρω ήμασταν <u>πάρα</u> πολύ ρομαντικοί. Δεν υπάρχει πλέον ρομαντισμός, τα πράγματα είναι πιο σκληρά, δεν ξέρω αν σήμερα κάποιος θα έφτιαχνε ένα ερασιτεχνικό ραδιόφωνο για να βγει και να είναι ο άνθρωπος εκείνης της εποχής και λίγα ραδιόφωνα κράτησαν λίγα στοιχεία από τότε. Δεν υπάρχουν, δεν υπάρχουν, όχι.[…](Παύλος, 2005)[353].

353 «Μ' αρέσει το ραδιόφωνο, είναι παρέα, αρκεί οι σταθμοί να μην είναι κονσερβοποιημένοι. Ήταν χόμπι, σήμερα έχει γίνει επάγγελμα και δυστυχώς όπου υπάρχει χρήμα φεύγει το χόμπι.

Η στάση των περισσότερων ραδιοπειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο δεν είναι ιδιαίτερα θετική. Μερικοί ραδιοπειρατές επισημαίνουν πως το κρατικό ραδιόφωνο επειδή χρηματοδοτείται από τους έλληνες πολίτες δεν είναι σε θέση να αναλάβει έναν δυναμικό ρόλο που να στοχεύει στην αντικειμενική ενημέρωση. Μέσα στην αφήγηση άλλωστε ξεκαθαρίζεται πως το κρατικό ραδιόφωνο «είναι εκεί για να τον βοηθήσουν (τον ακροατή), δεν είναι ούτε για να τον φλομώσουν με Φλωρινιώτη ας πούμε, ούτε ξέρω 'γω με πράγματα που δεν είναι κατανοητά»[354]. Άλλοι υποστηρίζουν πως οι τεχνικές μέθοδοι που χρησιμοποιεί το κρατικό ραδιόφωνο είναι απαρχαιωμένες και «σε

Σήμερα χρειάζεται το προσωπικό να είναι ασφαλισμένο, να έχεις εγγυητική ασφάλεια. Σήμερα ένας υπολογιστής τα κάνει όλα, άλλαξαν πολύ τα πράγματα. Το νιώθαμε πολύ τότε, τώρα δεν έχουν ενδιαφέρον, όλοι είναι κουρασμένοι και γυρνάνε σε αυτό που παίζει η ΕΡΤ. Υπάρχει και το χρήμα στην μέση, γίνεται χοντρό παιχνίδι στην Αθήνα, όλη η πίτα εκεί κόβεται. Οι Αθηναίοι παίρνουν όλη την διαφήμιση και δεν μένει τίποτα για τους υπόλοιπους, δεν έχουν μπέσα αυτοί οι άνθρωποι» (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.126). «Ο χειρότερος τρόπος σπασίματος αυτής της σχέσης είναι αυτό που έχει επικρατήσει σήμερα: ανοιχτό μικρόφωνο, βγαίνει ο κάθε πικραμένος και λέει την […] του. Στην πραγματικότητα αυτό είναι μια γενικευμένη σύγχυση, δεν είναι πραγματικός διάλογος, είναι διάφοροι παράλληλοι μονόλογοι. Ο καθένας εκπέμπει στο χάος της ιδιωτικότητάς του και δεν συναντιέται κανείς με κανέναν γι' αυτό και είναι παράλληλοι (Σωκράτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 47). «Καμία σχέση. Σήμερα έχει γίνει επαγγελματικό. Μιλάνε πολύ, πολλές διαφημίσεις, λίγα τραγούδια. Έχει καταντήσει σήμερα το ραδιόφωνο 30% τραγούδι 70% όλα τα υπόλοιπα. Οπότε δεν πιστεύω να ικανοποιεί κανέναν αυτό το ραδιόφωνο» (Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 93). «Υπάρχουν στιγμές που μου θυμίζει ένα καλό ραδιόφωνο, αλλά δεν μπορούμε να είμαστε συνέχεια έτσι, μιλώντας γι΄αυτό το σταθμό και για πολλούς άλλους. Δηλαδή υπάρχει κάποιες στιγμές η αμεσότητα, υπάρχει το αυθεντικό και υπάρχει και αυτό που λέμε ωράριο δημοσίου υπαλλήλου. Δηλαδή έχω να δουλέψω από 8-3. Έχω να κάνω αυτό θα το κάνω, θα βάλω και 10 τραγουδάκια. Δεν εκπέμπει κάθε φορά η εκπομπή, μιλώντας κάθε φορά για τον ίδιο άνθρωπο, κάποιο συναίσθημα. Είναι πλέον δουλειά δεν είναι μεράκι. Έχω να κάνω αυτό στις 8, στις 9 [...]» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 96). «[...] Άπειρα παραδείγματα, γι' αυτό σήμερα είναι χωριστά όλα, ροκ [...] και έχουμε φτάσει στην εξειδίκευση της εξειδίκευσης πλέον. Ήταν αυτό που λένε το παράνομο είναι πιο γλυκό, ισχύει αυτό. Και τότε χτυπούσε η πόρτα και τρέμαμε, τρέμαμε, ήρθαν μας μάζεψαν. Αλλά και ο κόσμος ήταν πιο ανοιχτός τότε, τώρα είναι πάρα πολύ στημένα όλα και τώρα υπάρχει σε έναν βαθμό δηλαδή γιατί εγώ που κάνω πολλά χρόνια νυχτερινό ραδιόφωνο και τώρα έχω επικοινωνία κάθε μέρα, κάθε βράδυ με ακροατές δηλαδή κάνω και τον ψυχολόγο, μέχρι οτιδήποτε κάνω τέλος πάντων, έχω επαφή με τον κόσμο, αλλά τότε ήταν σαν πιο φιλικό. Καταλάβαιναν ότι κάνεις κάτι για την αγάπη, δεν το κάνεις για τα λεφτά και το εκτιμούσε, φαντάζομαι. Βέβαια, ακούω πολύ ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο δεν μπορεί να πάρει την θέση της τηλεόρασης, είναι η παρέα σου, δηλαδή το cd που παίζει, το ψυχρό εκείνο. Είναι ο φίλος σου, η παρέα σου, γι΄ αυτό είμαι κάθετα αντίθετος στο ραδιόφωνο χωρίς παραγωγό. Δεν είναι ραδιόφωνο, είναι τζουκ μποξ ας πούμε. Είναι σας να βάζω να ακούσω ένα cd player, δεν είναι τίποτα παραπάνω. […]Υπάρχουν πολλά, ναι, αλλά εγώ προτιμώ να ακούσω και είδη μουσικής που δεν μου αρέσουν σε έναν σταθμό, έναν που θα πει μια καλησπέρα κάποια ώρα, παρά ένα ψυχρό κομπιούτερ να παίζει. Η αίσθηση ότι είναι κάποιος που παίζει για σένα και μόνο.[…]Εεε, εξελίχθηκε διαφορετικά το ραδιόφωνο σήμερα, έχει ξεφύγει δηλαδή έχει χάσει την μαγεία του, είναι πάρα πολύ στημένο, δηλαδή όλα δουλεύουν, αυτό εκεί, μπαμ, μπαμ, όλα τα τραγούδια σε μια σειρά, όλα υπολογιστές, οι υπολογιστές έχουν βοηθήσει βέβαια και τώρα έχουμε καλομάθει, δεν θα πήγαινα πάλι πίσω στο βινύλιο αλλά ο τρόπος που λειτουργεί, ότι δηλαδή άλλοι αποφασίζουν πως αυτά είναι τα καλά που πρέπει να παιχθούν και αυτά όχι ή ότι πρέπει να μιλάς π.χ. δύο φορές το ημίωρο και να μιλάς για 30 δευτερόλεπτα και να τρέχει η διαφήμιση μετά από εκείνο και να μην παίξουν δύο συνεχόμενα τραγούδια από εκείνα, δεν νομίζω πως θα έρθει η καταστροφή του ραδιοφώνου, αν δεν τηρηθούν αυτά. Όταν είναι πιο ελεύθερο και πιο άμεσο το ραδιόφωνο, νομίζω πως είναι πολύ πιο προσιτό στον ακροατή και το πάρα πολύ στημένο νομίζω ότι το χαλάει, για μένα το ραδιόφωνο. Είναι καλό να υπάρχει μια τάξη, να δουλεύουν όλα ωραία αλλά όλα σε καλούπια είναι, τακ, τακ, φεύγουν όλα, έχεις χρόνο να μιλήσεις, 29,28,27, 26 [...]» (Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 130-131). «Γιατί αυτό είναι μάρκετινγκ δεν είναι ραδιόφωνο, όταν θέλεις να

καμία περίπτωση δεν μπορούν να συγκριθούν τεχνολογικά με τους ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, τους έχουμε αφήσει χιλιόμετρα πίσω»[355]. Εξάλλου μέσα στην αφήγηση η ΕΡΤ χαρακτηρίζεται ως «μπαμπούλας»[356] για το ιδιωτικό ραδιόφωνο καταλαμβάνοντας συχνότητες χωρίς να έχει το δικαίωμα και παρεμβάλλοντας ιδιωτικούς σταθμούς και επισημαίνεται χαρακτηριστικά: «Όπως λοιπόν όταν ήμασταν πειρατές η ΕΡΤ ήταν ο μεγάλος μπαμπούλας, αυτή την στιγμή είναι απλά λίγο μικρότερος»[357].

Κάποιοι ραδιοπειρατές ωστόσο υποστηρίζουν πως «η ΕΡΤ είναι ΕΡΤ, έχει

προσεγγίσεις περισσότερο κόσμο, κάνεις μεγαλύτερες υποχωρήσεις δηλαδή για να προσεγγίσω και αυτούς πρέπει να βγάλω εκείνο το τραγούδι που θα ενοχλήσει, να βγάλω εκείνο το τραγούδι που είναι κάπως παράξενο, να μην πω αυτή την (…) που μπορεί να επηρεάσει κάποιον, να μην πως εκείνη την (…) που μπορεί να επηρεάσει κάποιον άλλο, υποχωρήσεις, υποχωρήσεις, υποχωρήσεις και στο τέλος βρίσκεις τον εαυτό σου ευνουχισμένο από τις υποχωρήσεις για να τα έχεις καλά με όλους. [...] . Ευνουχισμένο(μου φαίνεται σήμερα το ραδιόφωνο). […]Χρειάζεται(το playlist), σε ένα ποσοστό μέχρι 50%, όχι παραπάνω, αλλά playlist όχι πάρε αυτά τα 24 τραγούδια, χρειάζεται περίπου σου λέω κατά προσέγγιση, Λευτεράκι, ο σκληρός δίσκος έχει μέσα 5000 τραγούδια, δεν ξέρω τι θα κάνεις, τα μισά από τα 24 τραγούδια που θα παίξεις στο 2ωρό σου θα είναι μέσα από αυτά τα 5000. Και δύο συγκεκριμένα θα είναι το προτεινόμενο της εβδομάδας και ένα τραγούδι που προωθώ εγώ. Και άσε με, μέχρι εκεί[…]». (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 194 & 196). «[...] .Ξέρετε τι συμβαίνει; Όταν είναι πάρα πολλά τα ραδιόφωνα, χαιρόμαστε για την ελευθερία, αν κάθε μέσο εκφράζει και κομμάτια, συμπληρώνεται ένα παζλ, ωραία, όμως, εδώ συμβαίνει το εξής: Πολλά μέσα αλλά συγκεκριμένες κατηγορίες όπου δεν σου αφήνει ο ανταγωνισμός περιθώρια να τοποθετήσεις πράγματα στο πρόγραμμά σου τα οποία θέλουν και λίγη περισσότερη προσοχή. […]Όπως μια συζήτηση μαζί σας, ποιος θα μας άκουγε; Ποιος θα μας άκουγε; Τι θέλει να ακούσει ο άλλος; Να περάσει την ώρα του, τι θέλει; Ένα τραγούδι να περάσει την ώρα του, την είδηση τσάκα- τσάκα να τελειώνουμε, όλα βιαστικά, βιαστική δεν είναι η εποχή μας. Βιαστική είναι η εποχή μας, εδώ όμως για μερικά πράγματα καλά χρειαζόμαστε λίγο περισσότερο χρόνο. Δεν μπορείς να φας το καλύτερο φαγητό βιαστικά, δεν το χαίρεσαι; Έτσι δεν είναι; [...] Λοιπόν, μας αναγκάζει λοιπόν η κατάσταση και ο ανταγωνισμός να γινόμαστε πιο βιαστικοί, πιο βιαστικοί σημαίνει πιο πρόχειροι, έτσι αν το ραδιόφωνο, το λέω εκ μέρους μου, αν μου δώσουν λίγη περισσότερη άνεση αυτές οι καταστάσεις, νομίζω ότι μπορώ να κάνω καλύτερο άρα καλύτεροι μπορεί να γίνουν και κάποιοι άνθρωποι οι οποίοι είναι άξεστοι. Έχουμε νομίζω καλή κατάσταση απλά νομίζω ότι είναι οι συνθήκες τέτοιες και πολλοί οι σταθμοί. […]Δεν είναι ευχάριστο(το μέλλον του ραδιοφώνου), δεν είναι ευχάριστο γιατί πολυμέσα, επικοινωνία, τηλεόραση, η τηλεόραση έχει καταπιεί τα πάντα, το ραδιόφωνο αρχίζει να φαίνεται γερασμένο και να μην το χρειάζεται και τόσο πολύ ο κόσμος. Κυριαρχεί στο αυτοκίνητο πλέον, σιγά –σιγά θα δείτε από τις έρευνες ότι ανεβαίνει η ακρόαση στο αυτοκίνητο, ακόμα, δεν ξέρω τι θα κάνει η τεχνολογία αύριο μεθαύριο κυριαρχεί στο αυτοκίνητο, άρα μεγαλούπολη, άρα δρόμος. Το ραδιόφωνο θέλει δύο-τρεις διορθώσεις, να μαζευτούν οι σταθμοί, να δοθούν, εγώ λέω το εξής απλό ότι, κοιτάξτε, να δείτε το Ράδιο-Θεσσαλονίκη πρέπει να γίνει περιφερειακό μέσο, δηλαδή να του δοθεί η ευκαιρία να εκπέμψει και περιφερειακά, γιατί υπάρχει ανάγκη, να μπορεί να σε ακούει ο άλλος στις διαδρομές [...] Με συνεργασίες εμείς καλύπτουμε όλη την Βόρειο Ελλάδα αλλά με συνεργασίες, ο νόμος είναι σαχλός, ο νόμος είναι ηλίθιος, 5 ώρες δικτύωση με τους σταθμούς, είναι ανόητο δηλαδή, μας ταλαιπωρεί απίστευτα αυτή η ιστορία. Και τι κάνουμε; Είμαστε πάλι πειρατές, εγώ το δηλώνω δημοσίως ότι είμαι πειρατής και θα παραμείνω, όσο δεν μου δίνουν το δικαίωμα να εκπέμψω εκεί που θέλω, γιατί το δικαιούμαι, το έχω αποδείξει, όχι εγώ, βάλε μου διαδικασίες να το κάνω, για παράδειγμα η τηλεόραση έχει εθνικής, περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας, έτσι δεν είναι ; Το ραδιόφωνο τι έχει μόνο τοπικής εμβέλειας, γιατί; Γιατί; Γιατί; Γιατί τα φόρτωσαν όλα, τα χάρισαν όλα στην τηλεόραση.[…]Να υπάρχουν και τοπικά, βεβαίως να υπάρχουν και τοπικά, γιατί; στις Σέρρες να μην έχει Ράδιο [...] στην Κομοτηνή που υπάρχει. Φυσικά αλλά ένα Ράδιο-Θεσσαλονίκη να μην καλύπτει με την άνεσή του από την Ηγουμενίτσα μέχρι εδώ; Ποιος θα ασχοληθεί; Η τηλεόραση της Αθήνας με το τι κάνει ο δρόμος, η Κομοτηνή κτλπ; Σιγά, αν γίνει κανένας βιασμός, καμιά δολοφονία μπορεί να πάνε στην Κομοτηνή, μπορεί. Και αυτή είναι μάχη η οποία δεν έχει τελειώσει, γι' αυτό εγώ παραμένω πειρατής. Για την ώρα είμαι πειρατής, έτσι; Πειρατεύω και κουρσεύω συχνότητες, μεταφορικά το

την σοβαρότητα, την έχει κρατήσει»[358] και επίσης πως η ΕΡΤ έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια, «έχει αρχίσει να γίνεται πιο ανταγωνιστική»[359] αν και δεν είναι ακόμη στο επίπεδο να ανταγωνιστεί τους ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς «γιατί υπάρχει ακόμη η νοοτροπία του κρατικού ραδιοφώνου, υπάρχει ακόμη η νοοτροπία αλλά υπάρχουν κάποιες πινελιές καλές μέσα στο 24ωρο»[360].

Οι ραδιοπειρατές συμφωνούν πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα έχει έναν εντελώς διαφορετικό ρόλο από το κρατικό. Οι περισσότεροι υποστηρίζουν πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο έχει υποκύψει στους νόμους της εμπορικότητας με αποτέλεσμα να υποβαθμίσει την ποιότητα του προγράμματός του έχοντας για

λέω και το δηλώνω και δημοσίως, δεν γίνεται διαφορετικά» (Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 234). «Για το playlist [...] ..Αυτά τα ραδιόφωνα που λέμε τώρα, δεν μπορούν να κάνουν διαφορετικά, γιατί δεν μπορεί ο παραγωγός ο οποίος δεν ξέρει την μουσική, νομίζει ότι την ξέρει αλλά δεν την ξέρει να παίξει σωστά στο ραδιόφωνο οπότε υπάρχει κάποιος από πίσω ο οποίος κάνει μια λίστα., άσχετα αν ξέρει ή δεν ξέρει, πάντως την ευθύνη την παίρνει αυτός και όχι ο παραγωγός, ο παρουσιαστής μάλλον γιατί δεν είναι παραγωγός, λοιπόν που αυτό μπορεί να είναι καλό, να βγαίνει καλό, μπορεί να μην βγαίνει καλό, εντάξει; Αλλά την ευθύνη την παίρνει άλλος, δεν την παίρνει ο ίδιος ο παρουσιαστής. [..]Εξαρτάται ποιος είναι από πίσω(από το playlist), Σοφία, εξαρτάται ποιος είναι. Για μένα είναι καλό, είναι καλό, εγώ αν είχα ραδιόφωνο και είχα 10 αλεξιπτωτιστές για να μου βγάλουν πρόγραμμα θα έκανα λίστα. Αλλά αν είχα άτομα τα οποία ξέρω ότι άμα θα κάτσουν εκεί πέρα στην παραγωγή, ξέρουν πώς να κολλήσουν το τραγούδι, τι να παίξουν πώς να το παίξουν, γιατί εντάξει τα τραγούδια όλοι τα παίζουν τα συγκεκριμένα, το θέμα είναι πως θα τα παίξεις, το πώς θα τα δώσεις, το πώς θα τα παρουσιάσεις, το πώς θα το κάνεις, να βάλεις τον άλλο να κάνει το κλικ, να το ανοίξει λίγο παραπάνω, την φωνή σου να την ρίξεις, να την ανεβάσεις, να του δώσεις του άλλου, να τον ανεβάσεις, έστω και με την φωνή σου [...]» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 244-5). «[...] Όταν μπαίνω μέσα σε καταστάσεις οι οποίες είναι το αντίθετο δηλαδή κοιτάνε να διαμορφώσουν έναν χαρακτήρα, τον οποίο πρέπει να τηρούνε όπως γίνεται σήμερα με τα playlist ας πούμε, το ότι δεν έχει την δυνατότητα ο άνθρωπος που είναι εκεί να κάνει τις επιλογές του, είτε σε ότι αφορά τα θέματα που θέλουν να θίξουν μέσα από το ραδιόφωνο, είτε σε ότι αφορά τις μουσικές επιλογές των τραγουδιών, τι είναι αυτό το πράγμα, τι λόγο ύπαρξης έχει αυτό; Κανέναν. Γιατί να βρίσκεσαι εκεί; Και να παίρνεις και κάτι λεφτά, είναι αστεία αυτά δηλαδή. Επίσης υπάρχει πάρα πολύ προπαγάνδα, ξεδιάντροπη, δηλαδή οι δημοσιογράφοι που υπάρχουν στο ραδιόφωνο, δεν είναι δημοσιογράφοι για μένα είναι άσχετοι άνθρωποι, κάνουν απροκάλυπτα προπαγάνδα προς την μια ή την άλλη κατεύθυνση. Δεν εκφράζουν τις απόψεις τους τεκμηριωμένα. Κάνουν προπαγάνδα. Ασχολούνται με ζητήματα που θα τους βοηθήσουν προς μια συγκεκριμένη πολιτική κατεύθυνση δηλαδή μπορεί να θίξουμε το ζήτημα της Σοφίας, γιατί η Σοφία έχει ένα πόστο εκεί πέρα και [...]» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.259). «[...] Να σας πω και την αλήθεια έτσι από διάφορους που βλέπω δεν τους βλέπω και πολύ ευχαριστημένους, δεν έχει εξέλιξη, πολλά έξοδα, πολλά , πολλά , πολλά, δηλαδή είναι ένας σταθμός για να στηριχθεί τώρα θέλει πολλά εκατομμύρια. Αν το επιχειρούσα νομίζω πως θα είχα τεράστια επιτυχία, περνάει από το μυαλό μου, θέλω να κάνω κάτι [...] .Θα καθίσουν να ακούσουν τον άλλο τι θα παίξει για να παίξει και εκείνος τα ίδια, αυτό το πράγμα εμένα δεν μου άρεζε ποτέ. Όταν πρέπει να βγεις στο ραδιόφωνο για να κάνεις ένα σταθμό, θα πρέπει να δώσεις την δική σου την προσωπικότητα, να πεις ότι είμαι αυτός, θα παρουσιάζω τα τραγούδια αυτά και αυτά και αυτά. Δεν μπορείς τώρα να κάθεσαι σε ένα γραφείο και να παρακολουθείς και να ακούς τι παίζει ο άλλος σταθμός για να μπορείς να το παίξεις και εσύ, παίξτο αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό. Δηλαδή ο άλλος, εσύ κάνεις την δουλειά σου, σε πιέζει η εταιρεία, σου λέει πάρε το CD, πρέπει να βάζεις αυτά, εσύ προσπάθησε να το κάνεις λίγο με διαφορετικό τρόπο, μην γίνεσαι πατέντα με τον άλλο. Όλοι αυτό το πράγμα κάνουν, για μένα δεν είναι καλό πράγμα. Η μουσική είναι τόσο πλούσια, έχει τόσα αγαθά, που μπορείς να κάνεις έναν σταθμό τόσο καλό που μπορεί να τραβήξεις όλους τους ακροατές που ακούνε το συγκεκριμένο είδος, όχι μόνο να πιάσεις μια συγκεκριμένη ηλικία, όχι πάρε και τους πιο μεγάλους, κατάλαβες; Δεν είναι, το ράδιο είναι για όλους μας, δεν είναι για συγκεκριμένα άτομα, εγώ έτσι πιστεύω, αλλά δεν γίνεται έτσι, όλα είναι μια πατέντα. […] Το ράδιο τώρα είναι ένα σουπερ-μάρκετ, εγώ τότε δεν το περίμενα έτσι [...]» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.278).

354 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ ,σελ. 141.

355 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 63.

παράδειγμα ελάχιστες ή καθόλου εκπομπές λόγου. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει με το κρατικό ραδιόφωνο το οποίο χρηματοδοτείται από τους έλληνες πολίτες και βρίσκεται πολύ χαμηλά στα ποσοστά ακροαματικότητας αλλά δεν διαμορφώνει το πρόγραμμά του με κριτήρια εμπορικά. Ακόμη μέσα στην αφήγηση επισημαίνεται η διαφορά στην ακροαματικότητα μεταξύ ιδιωτικού και κρατικού ραδιοφώνου και γίνεται αφορμή για να σχολιαστεί το περιεχόμενο τους υπέρ των ιδιωτικών σταθμών: «προφανώς από την στιγμή που τελευταίος σταθμός της έρευνας είναι το τρίτο πρόγραμμα της ΕΡΤ, προφανώς δίνουμε κάτι άλλο στον κόσμο από αυτό που δίνει το κρατικό ραδιόφωνο»[361]. Μέσα στην αφήγηση ωστόσο προβάλλεται και το επιχείρημα πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο παίζει «έναν ρόλο προώθησης της μαζικής κουλτούρας, μιας εμπορευματικής λογικής, αναπαράγει ουσιαστικά κυρίαρχα πρότυπα που τα βλέπει παντού, διαφορετικά από το κρατικό μόνο στον βαθμό ότι είναι λίγο χειρότερα»[362]. Η έννοια της εμπορικότητας και της υψηλής ακροαματικότητας που για άλλους θεωρείται εξαιρετικό πλεονέκτημα για άλλους αντιμετωπίζεται ως ακριβώς το αντίθετο: «οι ιδιωτικοί είναι συνήθως χειρότεροι γιατί ακολουθούν τους νόμους της αγοράς»[363] και «οι ιδιώτες έχουν πάρει το ακροατήριο και έχουν καταστρέψει την ιδέα του ραδιοφώνου»[364] όπως και σε άλλο σημείο στην αφήγηση αναφέρεται πως «την ποιότητα που προσφέρει η ΕΡΤ είτε στο ραδιόφωνο, είτε στην τηλεόραση δεν την αγγίζει καν το ιδιωτικό ραδιόφωνο και τηλεόραση»[365]. Εξάλλου «το κρατικό σου δίνει και κάποια άλλα πράγματα, κάποια άλλα ακούσματα»[366]. Κάποιοι πιστεύουν πως «το κρατικό ραδιόφωνο, σε ένα ποσοστό 90% έχει πάει να μιμηθεί το ιδιωτικό για να μπορεί να το ανταγωνιστεί»[367]. Ωστόσο στο κρατικό η έννοια της αντικειμενικότητας είναι συγκεχυμένη μια και «πρέπει να διαφημιστούν οι κινήσεις των υπουργών και των πρωθυπουργών».[368] Βέβαια εκφράζεται και η αντίθετη άποψη μέσα στην αφήγηση ότι η έννοια της αντικειμενικότητας είναι ίδια και στις δύο κατηγορίες ραδιοφώνων μια και η έννοια της κρατικής προπαγάνδας που ίσχυε στο παρελθόν στην κρατική ραδιοφωνία έχει περιοριστεί σήμερα κατά πολύ.

356 Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 122.
357 Ο.π.
358 Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 279.
359 Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 145.
360 Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 245.
361 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 63. Με την άποψη του Λάμπρου πως τα υψηλά ποσοστά ακροαματικότητας των ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών και τα χαμηλά των κρατικών αντανακλούν και το περιεχόμενο των προγραμμάτων τους συμφωνούν και οι Κατανάκης, ΑΒC, Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, Πύργος Ισχύος και Μιχάλης.
362 Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 72. Με την άποψη του Λουκά για την καταφανή εμπορική ταυτότητα του σημερινού ιδιωτικού ραδιοφώνου συμφωνούν και οι Πλόχωρας, Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, Πύργος Ισχύος και Μιχάλης.
363 Ο.π.
364 Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.181.
365 Ο.π.
366 Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 270.
367 Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 157.
368 Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 222.

Το ιδιωτικό ραδιόφωνο λόγω της πρόσβασης που έχει σε μεγάλη μερίδα κοινού μπορεί να διαμορφώσει καταστάσεις και να αλλάξει καταστάσεις. Επιπλέον το ιδιωτικό είναι πιο εξελιγμένο τεχνικά σε αντίθεση με το κρατικό ραδιόφωνο που βρίσκεται αρκετά χρόνια πίσω.

Η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στην σχέση που έχει το πειρατικό ραδιόφωνο με το σημερινό ιδιωτικό ποικίλει. Ορισμένοι συμμερίζονται την άποψη πως το πειρατικό ουσιαστικά βοήθησε την εξέλιξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου με πολλούς τρόπους, κάποιοι θεωρούν πως ταυτίζονται οι δύο εποχές αν και επισημαίνουν σημαντικές διαφορές ενώ άλλοι θεωρούν πως υπάρχουν ελάχιστα κοινά στοιχεία μεταξύ των δύο. Σύμφωνα με τις δύο πρώτες θέσεις οι ραδιοπειρατές πιστεύουν πως το πειρατικό ραδιόφωνο είναι το σημερινό ιδιωτικό, η σημερινή ιδιωτική ραδιοφωνία ουσιαστικά αποτελεί παραλλαγή ή εξέλιξη της πειρατικής ραδιοφωνίας. Αναγνωρίζουν λοιπόν την σαφή και άρρηκτη σχέση μεταξύ του πειρατικού και του ιδιωτικού ραδιοφώνου και κάποιοι αν και δεν συμμερίζονται μια τόσο απόλυτη θέση αναγνωρίζουν την συμβολή των ραδιοπειρατών στην μετέπειτα «ελεύθερη ραδιοφωνία». Μάλιστα μέσα στην αφήγηση υπογραμμίζεται πως «στις πρώτες θέσεις της ακροαματικότητας φιγουράρουν σταθμοί που ανήκουν σε παλιούς ραδιοπειρατές δηλαδή το Ράδιο Θεσσαλονίκη, ο Ερωτικός, […]το Κοσμοράδιο, ο Αντένα, ο Banana, ο Plus στους 102.6 που είναι επίσης παλιός ραδιοπειρατής, το Ράδιο Έκφραση[...]»[369].

Ορισμένοι βάζουν κάποιους χρονικούς περιορισμούς υποστηρίζοντας πως η άρρηκτη σχέση μεταξύ πειρατικού και ιδιωτικού προσδιορίζεται από τους πιο οργανωμένους, ομαδικούς πειρατικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς που εμφανίζονται στα μέσα της δεκαετίας του 1980 όταν πλέον είναι ορατή η εξέλιξη των πραγμάτων προς την απελευθέρωση της ραδιοφωνίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «το ιδιωτικό ραδιόφωνο στηρίχθηκε πάνω στο ανθρώπινο δυναμικό του πειρατικού ραδιοφώνου και στηρίχθηκε και πάνω στο μοντέλο εργασίας του πειρατικού ραδιοφώνου, δηλαδή το ιδιωτικό ραδιόφωνο δεν αντέγραψε το πειρατικό, αντέγραψε τους πειρατές, τους οργανωμένους μάλιστα»[370]. Μέσα στην αφήγηση αναφέρεται πως το μοντέλο του σημερινού Ράδιο-Θεσσαλονίκη είναι στηριγμένο στο μοντέλο ραδιοφώνου της πειρατείας με πολύ μεγάλη επιτυχία.

> *[...] γενικώς πιστεύω πως η πλειοψηφία των ραδιοερασιτεχνών εκείνη την εποχή είναι μια γενιά ανθρώπων που αργότερα όταν το 89 ελευθερώθηκε το πράγμα, συνέβαλε πολύ. Συνέβαλε δημιουργικά στον χώρο των media στη χώρα [...] .Θα περίμενα μετά το 89 να*

369 Λάμπρος, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 59.

370 Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 155-6. Με την άποψη του Παναγιωτόπουλου πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο στηρίχθηκε ουσιαστικά πάνω στο μοντέλο του πειρατικού συμφωνούν και οι Κατανάκης, Αντώνης, Art Radio, ABC, Λάμπρος, Ράδιο Ρόκερ, Λα Φοντέν, Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, Αναστασιάδης και Λάλος.

γίνει μια κίνηση τέτοια έτσι ώστε να μπορέσουν όλοι αυτοί οι άνθρωποι που διαμόρφωσαν όλο αυτό το ραδιοφωνικό τοπίο, από το 74 -75 μέχρι το 89,μια δεκαπενταετία, γι' αυτό σου λέω είναι σπουδαίο αυτό που κάνεις, να τους αποδοθεί το μερίδιο της ευθύνης, να δούμε κατά πόσο έκαναν πολύ κακό στην χώρα ή πόσο καλό έκαναν, έτσι; Να αξιολογήσουν επιτέλους μερικά πράγματα [...] [...] Αυτό λοιπόν, να τελειώσω με αυτό, ότι σίγουρα μπορούμε να δώσουμε το μερίδιο, να δώσουμε ή τον έπαινο ή την ευθύνη σε αυτούς τους ανθρώπους αυτής της δεκαπενταετίας, εγώ πιστεύω πως ήταν σπουδαίο αυτό που γινόταν με τους ερασιτέχνες, έδωσαν πολλά στην επικοινωνία, στις ανθρώπινες σχέσεις και πήραν ελάχιστα, έτσι, αν και κάποιοι έβγαλαν λεφτά από αυτή την ιστορία εκείνη την εποχή, όχι μετά, μετά καλά έκαναν και το εκμεταλλεύτηκαν, εκείνοι που έβγαλαν κάποια λεφτά, έβγαλαν μόνο και μόνο γιατί ήταν οι ανάγκες των εποχών να βγάζουν κάποια λεφτά για το χαρτζιλίκι τους. Εγώ προσωπικά δεν έβγαλα ποτέ λεφτά από αυτό, το μόνο που εκμεταλλεύτηκα ήταν ότι έπαιρνα τζάμπα δίσκους, ήταν το μόνο κέρδος που είχα, έτσι; (Παύλος, 2005).

Δεν είναι τυχαίο το Ράδιο-Θεσσαλονίκη είναι από την πρώτη στιγμή που λειτουργεί ο δημοφιλέστερος σταθμός στην Βόρειο Ελλάδα. Δεν υπάρχει άλλη περίπτωση, είναι μοναδική, είναι παρείστικη, είναι άλλο πράγμα, αυτό οφείλεται στην πειρατεία. Το Ράδιο-Θεσσαλονίκη που είναι έτσι το έφτιαξε η πειρατεία, εκείνα τα βράδια που μιλούσαμε στο τηλέφωνο εγώ, ο Λευτέρης, που μέσα στον ανταγωνισμό με τους άλλους μεγάλωνα, μάθαινα, διάβαζα, μελετούσα, ξαναγυρνούσα πίσω, απογοητευόμουνα, ξανάφτιαχνα. Το Ράδιο-Θεσσαλονίκη είναι φτιαγμένο από εκείνα τα υλικά. Απλά όταν ήρθε η εποχή της ελεύθερης ραδιοφωνίας πήραμε εκείνα τα πρωτογενή υλικά και φτιάξαμε ένα διαφορετικό οικοδόμημα, τα υλικά είναι εκείνης της περιόδου, και φαίνονται οποιαδήποτε στιγμή. […]Επομένως τα υλικά του Ράδιο-Θεσσαλονίκη είναι πειρατικά, όσο και να φαίνεται περίεργο αν το πω σε κανέναν τώρα, θα με περάσει και για τρελό, αλλά έτσι είναι αλήθεια. Σε εκείνη την περίοδο οφείλουμε την δυνατότητα και τις ευκαιρίες τις σημερινές που δόξα τω θεώ αυτή την στιγμή το Ράδιο-Θεσσαλονίκη απασχολεί ένα σωρό κόσμο. Είμαστε πάνω από 100 άνθρωποι εδώ που δουλεύουμε σε όλη την κατάσταση σε συνεργασία και με τον Ερωτικό, με τους περιφερειακούς σταθμούς, είναι ένας όμιλος ραδιοφωνικός ο οποίος απασχολεί 150-200 άτομα. Άμα δείτε τους τζίρους μας είμαστε από τις μοναδικές κερδοφόρες επιχειρήσεις από την πρώτη στιγμή. Δεν έχουμε από πουθενά, δεν θέλουμε τίποτα άλλο, ε λοιπόν όλα αυτά είναι πειρατεία, όσο και να φαίνεται περίεργο, είναι μια συνομιλία, είναι ο έρωτάς μου για μια Μαρία, είναι του Λευτέρη η προσπάθεια, είναι των παιδιών που συνεργαστήκαμε και των ακροατών που μας στήριξαν (Melody Club, 2005)[371].

371 «Το πειρατικό είναι το ιδιωτικό. Απλά άλλαξε ο Μανολιός [...] .μόλις έγιναν ιδιωτικοί νόμισαν ότι έπρεπε να κάνουν κάτι πιο σοβαρό και εκεί που ήταν πιο χαλαροί, σοβαροί, μετρημένοι όλοι εκεί πέρα [...]» (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.194). «Ναι. Ίσως, αν κάποιος κάνει σε σημερινό επαγγελματικό ραδιόφωνο βράδυ, ίσως πλησιάζει το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο του τότε. Αλλά πάλι έχει κοπεί πάρα πολύ η πίτα. Είναι πάρα πολλά τα ραδιόφωνα. Τότε ήτανε λιγότεροι οι πειρατές. Υπήρχε πάρα πολύς κόσμος που άκουγε ραδιόφωνο. Τότε ο κόσμος δεν άκουγε κρατικά ραδιόφωνα. Άκουγε μόνο τα πειρατικά. -Καλά, ούτε και σήμερα ακούει ο κόσμος κρατικά. Εντάξει υπάρχει μια πίτα που είναι μοιρασμένη. Αλλά τότε ήσουνα μόνος σου, δηλαδή τότε ήξερες ότι θα ανοίξεις το ραδιόφωνο και θα κάνεις εκπομπή. Ήταν το δικό σου. Τώρα είναι διαφορετικά. Τώρα δουλεύεις και τα περισσότερα ραδιόφωνα είναι με άτομα που προέρχονται από την Αθήνα, είναι πολυσυλλεκτικά, είναι πολύ διαφορετικά, τότε έτρεχες εσύ, έκανες πολλά πράγματα. Έχουν αλλάξει πολλά. Κάθε πράγμα εξελίσσεται. Μα το ερασιτεχνικό είναι το ιδιωτικό ραδιόφωνο, σήμερα. Στα περισσότερα ραδιόφωνα της Θεσσαλονίκης που είναι ιδιοκτήτες ή συνιδιοκτήτες, οι περισσότεροι προέρχονται από το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο. Παιδιά που μπορεί να δουλεύουν σε κάποια ραδιόφωνα, ίσως οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, είναι παιδιά που προέρχονται από το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο. Δηλαδή το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο είναι της εποχής μου, της εποχής του 1985-88. Αυτή ήταν η εποχή. Κι αν μιλάμε για εποχή ήταν άτομα που υπήρχαν πολύ παλιότερα, που ήταν πειρατές στα μεσαία που εκείνοι είχαν παραγκωνιστεί λιγάκι γιατί ήταν λίγο πίσω από τα πράγματα, αλλά και κάποιοι απ' αυτούς συνεχίζουν να υπάρχουν» (Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.102). «Ως πειρατές βγάζαμε την ψυχή μας

Σύμφωνα με την δεύτερη θέση μερικοί ραδιοπειρατές θεωρούν πως δεν υπάρχει καμία σχέση μεταξύ πειρατικού και ιδιωτικού ραδιοφώνου εκτός ίσως από το γεγονός πως το πειρατικό τροφοδότησε με ανθρώπινο δυναμικό το ιδιωτικό. Μια από τις σημαντικότερες διαφορές που επισημαίνουν είναι πως το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο επαφίεται στις μουσικές επιλογές των ακροατών ενώ το πειρατικό στηριζόταν στην μουσική που ήθελε να παίξει ο ραδιοπειρατής. Μια άλλη διαφορά που φωτίζουν είναι πως η σχέση ακροατή-παραγωγού είναι σήμερα διαφορετική από την σχέση ακροατή-ραδιοπειρατή του παρελθόντος η οποία ήταν περισσότερο άμεση και στενή. Οι ακροατές ήταν πιο φανατικοί με το ραδιόφωνο τότε και τους άρεζε να παρακολουθούν τις συνομιλίες των ραδιοπειρατών. Επιπλέον η απόλυτα προγραμματισμένη ροή στο σημερινό ραδιοφωνικό πρόγραμμα είναι κάτι που διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από το αυθόρμητο και άμεσο πειρατικό ραδιόφωνο. Μέσα στην αφήγηση τονίζεται πως

στο μικρόφωνο, ανοίγαμε το ραδιόφωνο και κλαίγαμε. Αυτό δεν μπορείς να το κάνεις στο επαγγελματικό. Το κλάμα δεν πουλάει. Το καθοδήγησε το πειρατικό το ιδιωτικό. Το ιδιωτικό βρήκε έτοιμο κόσμο. Οι πειρατές πήγαν οι περισσότεροι και άνοιξαν ιδιωτικούς σταθμούς. Βέβαια πήγαν τα άτομα που ξεχώριζαν στο πειρατικό, όχι ο καθένας, νομίζω τελικά πως πήγαν οι πιο καλοί, αυτοί που ήξεραν να μιλάνε στο μικρόφωνο. Βέβαια την γενιά αυτή των παραγωγών των ιδιωτικών ραδιοφώνων την δίδαξαν οι πειρατές» (Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.13). «Επηρέασε πάρα πολύ γιατί στα πρώτα χρόνια του επαγγελματικού, ιδιωτικού ραδιοφώνου, της ελεύθερης ραδιοφωνίας, οι περισσότεροι εκφωνητές, γιατί δεν υπήρχε καμιά γενιά ή πάστα ανθρώπων εκφωνητών, εκτός από κάποιους που δουλεύανε στην ΕΡΤ. Οι άνθρωποι από το πειρατικό ραδιόφωνο στελέχωσαν τα ραδιόφωνα. Οι άνθρωποι που έκαναν στα πειρατικά ραδιόφωνα, τρία χρόνια πριν ήταν το παράνομο 86, από το Πανόραμα πάνω έβγαιναν και μετά από την Άνω Πόλη, το Ράδιο Θεσσαλονίκη το σημερινό, βγήκαν για ένα μικρό διάστημα τα παιδιά, αρκετά ραδιόφωνα ήταν του πειρατικού κοινού με εκπομπές σωστές, δεν είχανε διαφημίσεις. Κατηγορούσαν εμένα που έκανα διαφημίσεις τότε, δεν με ήξεραν εμένα, αργότερα με βρήκαν μπροστά τους. Επηρέασε πάρα πολύ, στελεχώθηκε όλο το ιδιωτικό ραδιόφωνο με ανθρώπους από το πειρατικό ραδιόφωνο. [...] Αν συγκρίναμε τους ανθρώπους που ήταν τότε ραδιοπειρατές με τους ανθρώπους που είναι σήμερα στα ΜΜΕ υπάρχει τεράστια διαφορά. Καταρχήν τότε ήταν αφιλοκερδώς, τα όποια έξοδα ή οτιδήποτε τα έβαζε το άτομο, αυτός που ήθελε να ασχοληθεί, μιλάμε τότε για πανάκριβα υλικά, ένας μήνας δουλειάς για να πάρεις μια λυχνία ή ένα μεταβλητό για να κάνεις έναν πομπό, έπρεπε να έχεις και κάποιες γνώσεις, αναγκαστικά διαβάζαμε γιατί οι περισσότεροι δεν πηγαίναμε τεχνικές σχολές για να ξέρουμε, αλλά ας μείνουμε στην σκληρότητα την σημερινή και στην τότε την ρομαντική [...]» (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.28).«Αν δεν υπήρχε πειρατικό ραδιόφωνο δεν θα υπήρχε ποτέ ιδιωτικό ραδιόφωνο. Ήταν μια πίεση η οποία μπόρεσε και έφτασε εκεί που έφτασε. Βέβαια αυτό δεν έγινε μόνο στην Ελλάδα όπως γνωρίζετε πολύ καλά το ιδιωτικό ραδιόφωνο ξεκίνησε στην Ευρώπη, στον πολιτισμένο κόσμο, πολλά περισσότερα χρόνια πριν από ότι στην Ελλάδα, η Ελλάδα είχε μείνει πάρα πολύ πίσω για πολλούς και διάφορους λόγους, όπως στην Ελλάδα έχουμε μείνει πίσω σε πάρα πολλά πράγματα έτσι μείναμε και στο ραδιόφωνο. Η έκρηξη της επικοινωνίας και της τεχνολογίας κάποια στιγμή θα έδινε την δυνατότητα και στις ιδιωτικές εταιρείες να μπουν σε αυτόν τον χώρο. Επομένως αργά ή γρήγορα και στην Ελλάδα θα έμπαινε το ιδιωτικό ραδιόφωνο. Πάντως το καλό είναι πως κάποιοι ραδιοπειρατές μπόρεσαν και μπήκαν στο ιδιωτικό ραδιόφωνο. Εδώ στην Θεσσαλονίκη υπάρχουν κάποιοι ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών που ήταν πειρατές, μπορεί στην Αθήνα να μην συμβαίνει αυτό σε τόσο μεγάλο βαθμό αλλά στην Θεσσαλονίκη οι περισσότεροι που έχουν ραδιόφωνα σήμερα ξεκίνησαν από πειρατές ακόμη και από την δεκαετία του 60. Παλιότερα οι νεαρές κοπέλες ήταν ερωτευμένες με τους εκφωνητές, κάτι τέτοιο σήμερα για να μην πως ότι έχει εξαλειφθεί, το συναντάμε σε ελάχιστες περιπτώσεις. Είναι ένα δείγμα του ραδιοφώνου του χθες και του σήμερα» (Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 9).

«[...]το σημερινό ραδιόφωνο μπορεί να είναι γεμάτο κομπιούτερ, γεμάτο εκφωνητές, γεμάτο και εγώ δεν ξέρω τι μπορείτε να φανταστείτε, αυτά τα λουλούδια δεν τα έχει όμως [...]».[372]Ακόμη υπογραμμίζουν πως τα χρόνια της πειρατείας το ραδιόφωνο ήταν εκτός του χώρου της πολιτικής και της υστεροβουλίας, ενώ οι ραδιοπειρατές ήταν πιο προσεκτικοί σε αυτά που έλεγαν στο μικρόφωνο και υπήρχε ένα άλλο ήθος στις μεταξύ τους σχέσεις. Σήμερα αντίθετα αυτό έχει εξανεμιστεί γιατί και η πολιτική έχει εισχωρήσει στο ραδιόφωνο και το βασικότερο το ραδιόφωνο έχει γίνει επάγγελμα, δεν αποτελεί πια το χόμπι που έκαναν με ζήλο οι ραδιοπειρατές. Μέσα στην αφήγηση δηλώνεται αυτό με αιχμηρό τρόπο: «Το εκμεταλλευτήκανε και για μένα όσοι το εκμεταλλεύτηκαν αυτό το πράγμα, είναι σαν μια ωραία γυναίκα να γίνεται μια πόρνη. Αυτό το πράγμα εγώ το λέω πορνεία, γιατί εκμεταλλεύεσαι το χόμπι σου για να κερδίσεις»[373]. Αυτό που συμβαίνει σήμερα στο ιδιωτικό ραδιόφωνο είναι μια γενική και έντονη τάση που υπάρχει στα ΜΜΕ τα οποία ελέγχονται από ιδιωτικά συμφέροντα με πολιτικές διασυνδέσεις και φιλοδοξίες που χρησιμοποιούν τα ΜΜΕ για την επίτευξη πολιτικών στόχων. Η ελληνική περίπτωση είναι χαρακτηριστική καθώς βιομήχανοι από ναυτιλιακές, ταξιδιωτικές και κατασκευαστικές επιχειρήσεις ηγούνται των ΜΜΕ και τα χρησιμοποιούν για να ασκήσουν πίεση στους πολιτικούς (Hallin and Papathanassopoulos, 2002:177 - 178).

Μερικοί ραδιοπειρατές πιστεύουν πως είναι φανερή η διαφορά μεταξύ των παραγωγών που ήταν ραδιοπειρατές στο παρελθόν και των καινούριων παραγωγών ή ιδιοκτητών που ξεκίνησαν το ραδιόφωνο με την απελευθέρωση της ελεύθερης ραδιοφωνίας είτε επειδή ήθελαν να επενδύσουν σε αυτό είτε επειδή τους ενδιέφερε. Κάποιοι επισημαίνουν πως σήμερα έχουν επικρατήσει πολλοί λίγοι ραδιοπειρατές από τα χρόνια του παρελθόντος στα ερτζιανά της Θεσσαλονίκης και μάλιστα ένας υποστηρίζει πως αυτοί που επικράτησαν δεν ήταν οι αξιόλογοι ραδιοπειρατές της τότε εποχής. Επιρρίπτουν μάλιστα άμεσα την ευθύνη για την κατάσταση στο σημερινό ραδιόφωνο τόσο στην επικράτηση των μεγαλοεπιχειρηματιών όσο και στην εποχή της πρώτης αδειοδότησης που ανέδειξε τους ραδιοπειρατές που δεν ήταν τόσο αξιόλογοι.

> *Κοίταξε τώρα, όταν είσαι σαν ραδιοπειρατής ο τρόπος ομιλίας ήταν αλλιώς, τώρα είναι το τυπικό που λέμε, να έχεις μια σοβαρότητα, τότε μπορούσες να πεις πολλά πράγματα, ήταν ελεύθερη, γι' αυτό λεγόταν και «ελεύθερη ραδιοφωνία», μπορούσες να πεις ότι ήθελες να πεις, ότι ήθελες μέχρι ένα σημείο, όχι και να βρίζεις και να κάνεις. Τώρα το λένε, θα πεις αυτά, έτσι θα είναι, ο τρόπος που θα μιλήσεις θα είναι έτσι, παίζουν κάποια συγκεκριμένα πράγματα σε έναν σταθμό, τότε ήσουν πιο άνετα. Ακούω μερικούς ξεφεύγουν και*

372 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 227.
373 Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 86.

μου θυμίζουν τα δικά μου χρόνια, ξεφεύγουν πάρα πολύ και λέω ποια είναι η διαφορά το τότε με το τώρα; Καμία σχέση, όλα ίδια είναι. […]Μας άκουγαν, υπήρχαν κάποιοι πολύ fan που ήταν κολλημένοι εκεί και μας άκουγαν. Τους άρεζε να ακούνε την συνομιλία μας. Και τώρα το κάνουν αυτό, υπάρχουν κάποιοι σταθμοί σε υψηλές συχνότητες, που αργά το βράδυ 2.30-3, τους έχω πιάσει, μιλάνε αναμεταξύ τους, λένε τα κουφά τους, και κάθεται ο κόσμος και τους ακούει και τους παίρνει και τηλέφωνο, κάτι τέτοια γινόταν. Πάλι γυρνάμε στα παλιά, και πάλι γίνονται (Jackson Palace, 2005).

Οι επιχειρηματίες που έκαναν σταθμούς επαγγελματικούς, προσέλαβαν αυτούς που ήταν καλοί πειρατές. Έτσι πολύ απλοϊκά να σου το πω.

[...] Αυτή είναι η κατάντια εκείνης της εποχής, εκείνης της περιόδου, που κάποιοι άνθρωπου που έπρεπε να πάρουν το ραδιόφωνο στα χέρια τους, δεν το πήραν και το πήραν οι δευτεράντζες και αυτό ξέρεις γιατί; [...] Αυτοί οι άνθρωποι δεν είχαν ποτέ feeling, δεν γνώριζαν την ιστορία της μουσικής, δεν ήξεραν να ξεχωρίσουν την τζαζ από την ντίσκο και την ροκ και έφτιαξαν ραδιόφωνα και πήραν άδειες και είναι επιχειρηματίες, όχι όλοι, άλλα ένα μεγάλο ποσοστό, ένα 70 - 80% που διοικούν σήμερα το ραδιόφωνο (Τερζόγλου, 2005).

[...] Φανατικοί ακροατές, αυτά τα χρόνια, σε κάποια ραδιόφωνα δεν υπάρχουν. Ο κόσμος ακούει επιλεκτικά. Μ΄ αρέσει αυτή η μουσική, ακούω αυτή. Αλλάζει το τραγούδι, αλλάζω σταθμό. Τότε ήταν φανατικοί. Ακούγανε ορισμένα ραδιόφωνα συνέχεια για τη μουσική που παίζανε, για τον παραγωγό, τη φωνή, αυτά.

Τότε ήταν περισσότερο δικές μου (οι μουσικές επιλογές). Τώρα το ραδιόφωνο παίζει περισσότερο το τι θέλει ο κόσμος. Δεν παίζει το τι θέλει ο παραγωγός. Το τι θέλει ο κόσμος προτιμάμε γιατί αυτό θα φέρει νούμερα. Τότε ήταν διαφορετικά. Εγώ έπαιζα τη μουσική που άρεσε σε μένα. [...] Αλλά τότε ήταν πολύ διαφορετικά. Τότε στην αρχή δεν υπήρχε καθόλου πολιτική, δεν υπήρχε ούτε υστεροβουλία από κάθε ραδιόφωνο. Ο καθένας κοιτούσε τότε να παίζει την καλή μουσική. Να ακούγεται πιο μακριά, πιο καθαρά [...] (Ράδιο Ρόκερ, 2005)[374].

374 «Το πρώτο στάδιο ήτανε το ερασιτεχνικό το πειρατικό ας το πούμε όπως χαρακτηρίζεται γιατί λες αφού δεν είναι νόμιμο, μπορεί να χαρακτηριστεί πειρατικό [...] Έχει κάποια ραδιόφωνα τα οποία κινούνται πάνω στην συγκεκριμένη γραμμή που εγώ ονειρευόμουν, έχει πολλά ραδιόφωνα όμως που παραπληροφορούν, δεν επιτελούν τον σκοπό τους, εγώ έκανα άλλες εισηγήσεις το 94, όσον αφορά την ελεύθερη ραδιοφωνία και την ελεύθερη τηλεόραση» (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.80). «Και ξαφνικά από τους 200 πειρατές που είχε η Θεσσαλονίκη σήμερα στα μέσα υπάρχουμε εμείς και άντε κανά δύο ακόμη, να τα παιδιά του Αντέννα. Όλα τα παιδιά χάθηκαν. Και μπήκαν χασάπηδες, βιοτέχνες, βιομήχανοι και έκαναν ραδιόφωνα, με στόχο

Οι ραδιοπειρατές συγκρίνοντας το πειρατικό ραδιόφωνο με την κρατική ραδιοφωνία εντοπίζουν τρανταχτές διαφορές. Καταρχήν υποστηρίζουν πως το κρατικό ραδιόφωνο ήταν ένα επάγγελμα, οι ραδιοφωνικοί παραγωγοί εργαζόταν κανονικά και δεν έκαναν το χόμπι τους όπως συνέβαινε με τους ραδιοπειρατές. Μέσα στην αφήγηση ομολογείται πως: «Εμείς κάναμε τις δουλειές μας και προσπαθούσαμε να ομορφύνουμε τον ελεύθερό μας χρόνο γι' αυτό κάναμε ραδιόφωνο»[375]. Αυτό είχε βεβαίως και συνέπειες στον τρόπο εκπομπής και στον τρόπο που αντιμετώπιζαν το ραδιόφωνο οι παραγωγοί του κρατικού ραδιοφώνου.

το κέρδος, καμία επικοινωνία, πάει η ψυχούλα που λέγαμε, τελείωσε το ραδιόφωνο. [...] Οι πειρατές που δούλεψαν, που πέθαναν, που σκοτώθηκαν γιατί έχουμε θύματα, έχουμε παιδιά που πέθαναν από ηλεκτροπληξία και δεν το έχει μάθει ποτέ κανένας, δεν το ξέρει κανένας, αυτά είναι θύματα της ελεύθερης ραδιοφωνίας, παιδιά που τους έπεφτε η κεραία όταν την πετούσαν πάνω στα σύρματα της ΔΕΗ και όπως την κρατούσαν για να την πετάξουν από τα μεσαία απέναντι με την πέτρα, δεν έφτανε η πέτρα στην απέναντι πολυκατοικία και έπεφτε κάτω στον δρόμο, ακουμπούσε στα σύρματα και όπως κρατούσε το παιδί το σύρμα έμενε κόκαλο, πέθαινε το παιδί [...] ή πόσα παιδιά πέθαναν μέσα στα σπίτια τους από ηλεκτροπληξία με τα μηχανήματα γιατί κάποια στιγμή έφυγε από πίσω το βύσμα που είχε 3.000 βόλτ και πήγαν να το ακουμπήσουν. Έχει νεκρούς η ελεύθερη ραδιοφωνία που δεν τους ξέρει κανένας και ποτέ κανείς δεν νοιάστηκε γι' αυτό» (Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 40-1). «[…]Όχι, καμία σχέση, δεν υπάρχει πειρατικό ραδιόφωνο δηλαδή επαγγελματικό-πειρατικό ραδιόφωνο. Το μόνο που θα μπορούσαν ίσως να λίγο να πω ότι πλησιάζει είναι το Ράδιο-Θεσσαλονίκη, κανένας άλλος. Και αυτό γιατί νομίζω δεν υπάρχουν οι άνθρωποι, δεν υπάρχει το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, τώρα με τα παιδάκια που παίρνεις των 20 χρονών και των 22, μα δεν ξέρουν πως δούλευε το τότε ραδιόφωνο για να βγουν τα παιδάκια αυτά να δουλέψουν. Εγώ πιστεύω πως λείπει και ένα τέτοιο ραδιόφωνο όπως είπες τώρα, να είναι πειρατικό. Εγώ τον Νίκο τότε που τον είχα πει για τον RSO, όταν πήρε τους παραγωγούς, λέω δεν θέλω να είναι τόσο σοβαρό το ραδιόφωνο, κατ' εμέ, έτσι;[…]Πιστεύω πως όχι, από την άποψη ότι δεν έχει καμία σχέση το ένα με το άλλο. Η μόνη βοήθεια ίσως που παρείχε το πειρατικό στο ιδιωτικό είναι το ανθρώπινο δυναμικό που απέκτησε μια χ εμπειρία με τα χρόνια που έκανε εκπομπές, κατά τα άλλα τίποτα άλλο [...]» (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.267). «[...] Κοίταξε, το ραδιόφωνο έχει χαλάσει, κακά τα ψέματα, δηλαδή υπάρχουν, τώρα πλέον δεν υπάρχουν πειρατές υπάρχουν παραγωγοί, έτσι; Ούτε θα μιλήσουμε για τους ιδιοκτήτες των ραδιοφωνικών σταθμών οι οποίοι εκτός από 2-3-4, άντε 5 σου βάζω, μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού, είναι παλιοί οι οποίοι ήξεραν τι εστί ραδιόφωνο και ξέρουν ακόμη τι είναι το ραδιόφωνο, όλοι οι άλλοι είναι αέρας. Είχαν ένα φράγκο στην άκρη ή είχαν λεφτά δεν ξέρω από πού είχαν και λένε τι να κάνουμε τώρα να κάνουμε ένα ραδιόφωνο, να βγάλουμε άλλα τόσα ή ξέρω γω, που δεν είναι άσχημη δουλειά, αν προσέξεις και άμα το κάνεις, βγάζεις λεφτά. Λοιπόν, αυτοί είναι που έχουν χαλάσει το ραδιόφωνο, αυτοί που για να φτιάξουν ένα πρόγραμμα ραδιοφωνικό ή να συμπληρώσουν τις ώρες τους, έχουν μαζέψει, να στο πω σάρα μάρα κατάρα κλπ και ακούμε αυτό το αποτέλεσμα που για μένα δεν είναι ραδιόφωνο, είναι κάτι άλλο, είναι κάτι άλλο, δεν είναι ραδιόφωνο [...]» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.244). «[...] Δεν ξέρω από τους πειρατές δεν νομίζω πολλοί να έκαναν, εκτός από αυτούς του Ράδιο-Θεσσαλονίκη, να είναι 3-4 ακόμη που έκαναν μεγάλους σταθμούς, το Κοσμοράδιο, αυτοί είχαν έρθει και μου είπαν να κάνουμε εκεί στο σπίτι μου το σταθμό, αλλά εγώ τους είπα ότι δεν είναι δικό μου το σπίτι και το νοικιάζω, δεν το συζήτησαν πια, ήθελαν ιδιόκτητο σπίτι [...] .Ε, τότε επαφιόταν στα γούστα αυτού που το κάνει, έπαιζε αυτά που γούσταρε, δεν είχε ούτε διαφημίσεις, ούτε χορηγούς να χάσει, τώρα είναι ένας σταθμός κάνει πολλά εκατομμύρια, αυτοί που τους έχουν δεν είναι χομπίστες, μεγαλοεπιχειρηματίες είναι» (Αργυρίου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.220). «Οι μισοί λέω. Τι κάνουν τώρα όλοι αυτοί; Οι πειρατές, οι οποίοι ήταν και κρετίνοι εξαφανίστηκαν την επόμενη μέρα, δεν πέρασε μέσα κανένας από αυτούς. Είδες μέσα κάποια ονόματα. Ο Γιάννης ο Blue για παράδειγμα, ο οποίος ως πειρατής ήταν πολύ γνωστό όνομα, πολύ ιστορικό, δεν έκανε τίποτα στην ιδιωτική ραδιοφωνία, γιατί; Γιατί έχει πρόβλημα σκέψης, έχει πρόβλημα λειτουργίας, είναι δυσλειτουργικός στον εγκέφαλο, δεν [...] δηλαδή αν μιλήσεις μαζί του θα καταλάβεις ότι το παιδί έχει πρόβλημα επαφής, επικοινωνίας με το περιβάλλον. Ο Jackson Pallace, ο Γιώργος ο Σταματίου που υπήρξε φίρμα, δεν μιλάμε για κάποιον που δεν τον άκουγε κανένας, ο Jackson Pallace, μια δεδομένη στιγμή περίπου έξι μηνών, ήταν ο δημοφιλέστερος σταθμός στην

Ακόμη εντοπίζουν διαφορές στον τρόπο οργάνωσης ο οποίος απουσίαζε εντελώς από το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν όμως ορατός στο κρατικό. Κάποιοι αναφέρουν και περιπτώσεις επίσημης λογοκρισίας στο κρατικό ραδιόφωνο κάτι που δεν συνέβαινε στο πειρατικό. Επίσης οι μουσικές επιλογές ήταν τελείως διαφορετικές, το πειρατικό ραδιόφωνο ήρθε για να καλύψει τα κενά σε λαϊκά τραγούδια και ξένη μουσική που δεν έπαιζε το κρατικό ραδιόφωνο και να δώσει βέβαια έναν πιο φρέσκο και πιο μοντέρνο λόγο από την αποστειρωμένη και ξύλινη γλώσσα που χρησιμοποιούσαν τότε οι ραδιοφωνικοί παραγωγοί της ΕΡΤ. Όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση: «υπήρχε μια φλογίτσα πολιτική η οποία έβγαινε προς τα έξω από το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο, ήταν ο άλλος λόγος»[376]τόσο αναφορικά με την μουσική όσο και αναφορικά με την γλώσσα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αμεσότητας του πειρατικού ραδιοφώνου είναι οι αφιερώσεις που μετέδιδαν στον αέρα αλλά και η διαρκής επικοινωνία με τους ακροατές που μεταδίδονταν επίσης ζωντανά από το ραδιόφωνο. Αντίθετα η ΕΡΤ κρατούσε μια απόσταση από το κοινό της και ο λόγος της ήταν καθιερωμένος και αποστασιοποιημένος. Μέσα στην αφήγηση αναφέρεται πως το κρατικό ραδιόφωνο «είχε πολύ βαριά προγράμματα, δεν ακουγόταν από τον λαϊκό κόσμο, αυτή την έλλειψη του κρατικού ραδιοφώνου εκμεταλλεύτηκαν οι ραδιοπειρατές και εξαπλώθηκαν σε όλη την Ελλάδα, γιατί ο κόσμος τους άκουγε»[377] Η επαφή με τον κόσμο και το πρόγραμμα τους έκανε τους ραδιοπειρατές ιδιαίτερα δημοφιλείς στο κοινό τους με αποτέλεσμα πολλοί ραδιοπειρατές να σημειώνουν πως, αν και

Θεσσαλονίκη με διαφορά. Δηλαδή μιλάμε χοντρικά για να σου δώσω να καταλάβεις, εκεί μεταξύ 83-84, δηλαδή την εποχή του γκαζέπο, την εποχή του σαβάς, εκεί που ξεκινούσε αυτό που σήμερα ονομάζεται ιταλοντίσκο, εκεί το 83-84, ο Jackson Pallace ήταν ο δημοφιλέστερος σταθμός. Ρώτα για τον Jackson Pallace, όποιον θέλεις να σου πει, δηλαδή ο καλύτερος, όχι ο καλύτερος, ο δημοφιλέστερος, ο Jackson Pallace έχει μαγαζί στην Αγίου Δημητρίου, θα τον έχεις επισκεφτεί. Πνευματικό επίπεδο; μορφωτικό επίπεδο; Καλό παιδάκι. Εγώ δεν λέω να τελειώνουν όλοι οι πειρατές πανεπιστημιακές σχολές, δεν είπα κάτι τέτοιο, γιατί και ο Κανάκης που τελείωσε ένα λύκειο και τι έγινε; Σήμερα είναι πρώτο αστέρι στην ελληνική τηλεόραση που λέει ο λόγος, δες κάποιους που τελείωσαν ένα λύκειο, όλοι ένα λύκειο έχουν τελειώσει στην καλύτερη περίπτωση, δηλαδή δεν θα βρεις παιδιά που έχουν τελειώσει πανεπιστήμιο να ηγούνται σε τέτοιες προσπάθειες, δηλαδή Μαρόγλου, Δενδρινός» (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.185). «[...] Τώρα το ραδιόφωνο και η τηλεόραση έχει γίνει κάτι καθαρά το επαγγελματικό. Μεσολάβησαν οι άνθρωποι που έχουν πολύ χρήμα και τα έχουν κάνει δικά τους, δεν έχει καμία σχέση αυτή η τηλεόραση με τον απλό κόσμο, εμείς τότε είχαμε. Βάζαμε τραγούδια για τους μετανάστες, υπήρχε τότε και η μετανάστευση, υπήρχε αυτό το παλιό, λαϊκό τραγούδι, στο σημερινό τραγούδι δεν υπάρχει αυτό και τώρα ακόμη και συνομιλίες ακόμη στα βραχέα που κάνουμε, βάζουμε κανένα τραγουδάκι έτσι από τα παλιά γιατί και ο Χρόνης έχει μηχάνημα και εγώ» (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 163). «[...] Και πίσω από τα ραδιόφωνα αυτά, ποιοι είναι οι κυρίως εργοδότες, οι ιδιοκτήτες, μόνο οι μεγάλοι. Λίγα ραδιόφωνα είναι αυτά που μπορούμε να πούμε ότι έμειναν κάποιοι από τους δικούς μας, όπως ήταν ο Κυβερνήτης, το Ραδιόφωνο Κυβερνήτης, άλλος ποιος ήταν; Έμεινε κανένας από αυτούς και τα Παιδιά της Καλαμαριάς, ο Χρίστος για ένα διάστημα, ο Λευτέρης με τον Στέφανο βγήκαν επαγγελματικά αλλά είχαν τις πλάτες του Κουρή, αυτό λέω, αυτούς που αναφέρω πιο μπροστά λέω ότι δεν είχαν καμία πλάτη, από μόνοι τους, και είναι και μερικοί που τους ξεχνάω. Ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά που είχε βγει το 76» (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.177-8).

375 Αναστασιάδης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.
376 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.
377 Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 33.

δεν υπήρχαν επίσημες μετρήσεις ακροαματικότητας, το κοινό του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν σαφώς μεγαλύτερο από αυτό του κρατικού. Κάποιος πειρατής επισημαίνει πως το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν μια δύναμη από το απλό κόσμο και ήταν σαφώς πιο λαϊκό από το κρατικό γι' αυτό και ο κόσμος το υποστήριξε με τέτοιο σθένος.

Πολλοί πειρατές υπογραμμίζουν την ηλικιακή διάκριση μεταξύ των ακροατών του πειρατικού και του κρατικού ραδιοφώνου. Το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν το κατεξοχήν ραδιόφωνο της νεολαίας. Επίσης το κρατικό ραδιόφωνο ήταν ενταγμένο σε εταιρείες, υπήρχε τότε η εκπομπή της Μίνως, της CBS κοκ. Φωτεινή εξαίρεση στο κρατικό ραδιόφωνο αποτελεί η εκπομπή του Γιάννη Πετρίδη που πολλοί επισημαίνουν πως ήταν ένας δρόμος καθοδηγητικός γι' αυτούς.

Ένας ραδιοπειρατής, υιοθετώντας μια σπάνια άποψη, περιγράφει το κρατικό ως «το πρότυπο»[378] για τους ραδιοπειρατές και συνεχίζει λέγοντας πως«το κρατικό ήταν οδηγός για μας. Μαθαίναμε από αυτούς και υιοθετούσαμε από τον τρόπο εκφώνησης μέχρι και το συγκεκριμένο στυλ που πρέπει να έχει μια ραδιοφωνική κουβέντα.»[379]. Άλλοι υποστηρίζουν πως υπήρχε ανταγωνισμός αλλά και άμιλλα μεταξύ πειρατικού και κρατικού γιατί κάποιες φορές κλήθηκαν πειρατές να μιλήσουν στο ραδιόφωνο της ΕΡΤ. Μια ξεχωριστή περίπτωση είναι αυτή του Γιώργου Αλεξίου ο οποίος πήγε να δουλέψει στην ΕΡΤ αλλά δεν άντεξε τον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης και εγκατέλειψε την προσπάθεια. Επιπλέον υποστηρίζουν πως υπήρχε ανισότητα μεταξύ πειρατικού και κρατικού τόσο από άποψη συχνοτήτων όσο και άποψη ισχύος. Ωστόσο υπάρχουν και κάποιοι πειρατές που δεν δέχονται την άποψη του ανταγωνισμού μεταξύ πειρατικού και κρατικού ραδιοφώνου υπογραμμίζοντας πως τους ενδιέφερε μόνο ο κόσμος της πειρατείας.

> *[..]Βεβαίως(το κρατικό ραδιόφωνο ήταν ενταγμένο σε εταιρείες). Μάλιστα είχε και εκπομπές που ήταν η Μίνως σας παρουσιάζει. Έτσι μεγάλωσα εγώ, η CBS σας παρουσιάζει, με εκφωνητή τον Πολυχρονίου τότε, βέβαια, η Music Box σας παρουσιάζει.[…] Φυσικά, δεν είχε καμία σχέση (το πειρατικό με το κρατικό ραδιόφωνο), ακόμη και σαν λειτουργικότητα, εμένα μπορεί να μη μου άρεζε η φάση των πειρατών αλλά μου άρεζε η φάση των πειρατών σαν φάση, μπορεί να μου φαινόταν πολύ χαμηλού επιπέδου η εκπομπή αλλά γούσταρα, μου άρεζαν οι πειρατές, τους πήγαινα ρε παιδάκι μου πως το λένε, μπορεί να μην άκουγα σοβαρή κουβέντα από αυτούς αλλά τα γούσταρα τα παιδάκια [...] Το κρατικό ραδιόφωνο ήταν ξύλινο ραδιόφωνο το οποίο είχε πολύ συγκεκριμένες εκπομπές, οι οποίες κατά την γνώμη μου ήταν*

378 Λα Φοντέν, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 12.
379 Ο.π.

απαρχαιωμένες, δεν έπαιζε σαφώς τον ενημερωτικό ρόλο που θα έπρεπε να παίζει, όπως και τώρα δεν παίζει τον ενημερωτικό ρόλο που θα έπρεπε να παίζει, απλά είναι ένας σταθμός που δεν σε κάνει να τον ακούσεις όταν είσαι νέος, πιτσιρικάς, ενώ το πειρατικό ραδιόφωνο, αισθάνεσαι κάπου οικεία, είναι και η διαφορά της ηλικίας πολύ μικρότερη, ενδεχομένως, και αισθάνεσαι καλύτερα. Έπειτα το κρατικό ραδιόφωνο δεν έχει την αμεσότητα σε επίπεδο μουσικής παραγωγής όσο έχει στο πειρατικό, στο πειρατικό εσύ έβαζες τους δίσκους και μιλούσες. Δεν ξέρω αν το ξέρεις στο κρατικό ραδιόφωνο λες στον ηχολήπτη να σου βάλει [...] αυτό είναι μια μεγάλη διαφορά. Και συνήθως οι ηχολήπτες είναι άνθρωποι που καμιά φορά είναι με σύμβαση και μου έχουν πει ιστορίες απίστευτες, πλέκουν ξέρω 'γω μέσα [...] .δεν μπορείς να κάνεις ραδιόφωνο όταν εγώ ας πούμε έλεγα μια ατάκα, έβαζα ένα ελληνικό κομμάτι, σταματούσα, έβαζα ένα ξένο και μπαπ πατούσα, αν το πεις αυτό στον ηχολήπτη το έχεις φρικάρει (γέλια), [...] .δεν είναι άμεσο καθόλου. Θα έλεγα ότι το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν άμεσο [...] επίθετα [...] σαφώς περισσότερο επικοινωνιακό, ακόμη και σε επίπεδο να γνωριστούμε, to know us better, που πάλι εγώ [...] .αλλά οι υπόλοιποι πειρατές οι άνθρωποι έπρεπε να βγάλουν και καμιά γκόμενα, δηλαδή τι θα κάνουμε, εντάξει; Όλα στο παιχνίδι είναι, έτσι; Είσαι πιτσιρικάς! Αυτά. (Πλόχωρας, 2005).

Ήταν πολύ πιο λαϊκό, πιστεύω. Το βασικό είναι η επικοινωνία, φαντάζομαι, έτσι; ότι σηκώνεις ένα τηλέφωνο, να μιλήσεις με αυτόν που κάνει εκπομπή, ήταν οι αφιερώσεις που δεν υπήρχαν ποτέ στο κρατικό, τα τραγούδια, αυτά τα 60ς τα λαϊκά τα είχα ξεθάψει τότε οι πειρατές, κάτι Περπινιάδηδες και αυτούς. Εμάς δεν μας άρεζε αυτό το χύμα με τις αφιερώσεις κλπ, ήμασταν πιο σοβαροί (Αργυρίου, 2005)[380].

380 «Όσο διαφοροποιούνταν και από το εμπορικό, δεν νομίζω πως έχουν πολλές περισσότερες διαφορές. Το κρατικό σε μερικές περιπτώσεις έχει την πολυτέλεια να μην κινείται με αμιγώς εμπορικά κριτήρια και να παίζει στην σφαίρα της υψηλής κουλτούρας [...]» (Σωκράτης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 50). «Διαφοροποιήσεις υπήρχαν πολλές όπως καταλαβαίνεις με την έννοια ότι ο τρόπος λειτουργίας ήταν διαφορετικός, δεν υπήρχε μια κεντρική οργάνωση, καθοδήγηση από κάποια διεύθυνση με αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό το πρόγραμμα να διαμορφώνετε από τον καθένα μας ξεχωριστά. Υπήρχε η συνέλευση, λειτουργούσε σαν συνδετικός κρίκος αλλά δύσκολα η συνέλευση μπορούσε να καθορίσει πρόγραμμα, μπορούσε να πει κατά καιρούς έχουμε ανάγκες γι' αυτού του είδους τις εκπομπές ή το πρωί δεν υπάρχουν πολλές εκπομπές πρέπει να κανονίσουμε να γίνονται πιο πολλές εκπομπές πρωινές. Έλειπε η κεντρική καθοδήγηση θα λέγαμε, προφανώς ο ενημερωτικός λόγος ήταν διαφορετικός από αυτά που άκουγες στα κρατικά και στα ιδιωτικά ραδιόφωνα, αυτό ήταν το πολύ βασικό, το ύφος ήταν λίγο πιο παιγνιώδες αν θέλεις ή πειραματικό στο πρώτο στάδιο, μια μεταβατική φάση μεταξύ ραδιοπειρατών και του τωρινού ραδιοφώνου, αν και τώρα βλέπεις επίσης καμιά φορά εμφανίζονται σε κάτι τέτοιες εκπομπές, έχουν έναν τέτοιο χαρακτήρα, πιο παιγνιώδη δηλαδή [...] .Βάζαμε οι ίδιοι την μουσική, δεν είχαμε ξεχωριστό dj και ομιλητή, συνήθως ήταν ο ίδιος ή δύο αναλόγως. Επιθυμούσαμε να κάνουμε κάποιο διάλογο μεταξύ μας όταν ήταν παραπάνω από ένα άτομο, όταν ήταν ένα άτομο μπορεί να έκανε και ποιητική εκπομπή, εξέφραζε έναν πιο ποιητικό αν θέλεις ρόλο, στο λέω πολύ

Οι πειρατές ως ακροατές σήμερα είτε ακούνε πολύ ραδιόφωνο, είτε δεν ακούνε καθόλου είτε ακούνε λίγο αλλά δεν τους εκφράζει. Αν μελετήσουμε την πρώτη κατηγορία πειρατών αυτών που εξακολουθούν και σήμερα να είναι ακροατές ραδιοφώνου[381] θα παρατηρήσουμε πως ο καθένας ακούει ραδιόφωνο για διαφορετικούς λόγους πλέον σήμερα. Άλλος ακούει γιατί το επιβάλλει ο ανταγωνισμός όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση «οι λόγοι είναι πλέον καθαρά λόγοι ανταγωνισμού. Παλιότερα ήταν περισσότερο για μουσική

γενικά, δοκιμάζαμε διαφορετικούς τρόπους, μπορεί να κάναμε μερικές φορές παρανοϊκά πράγματα γιατί θέλαμε να δοκιμάσουμε κάτι καινούριο τόσο όσον αφορά τις μουσικές που επιλέγαμε όσο και την χρήση τους, δηλαδή μπορεί να βάζαμε έναν δίσκο και να τον κάναμε μίξη με κάποιον άλλο, τώρα πράγματα που είναι πολύ κοινότυπα τώρα αλλά τότε είχαν κάποιο ενδιαφέρον γιατί δεν γίνονταν πολύ συχνά. Τι άλλο; Σε σχέση με διαφορές που μπορώ να φανταστώ; [...] Ε, ύστερα μια μικρή διαφορά από κάποια στιγμή και μετά ήταν ότι στις περισσότερες εκπομπές, μάλλον ανάλογα με την εκπομπή ίσχυε, καταρχήν δεν κόβαμε τραγούδια, αποφεύγαμε να κόβουμε πολλά τραγούδια αλλά πολύ συχνά χρησιμοποιούσαμε το χαλί, ιδίως σε αυτές τις εκπομπές τις πιο προσωπικές που είχαν έναν πιο ποιητικό χαρακτήρα που σου λέω. Έπαιζε αρκετά το χαλί με αντίστοιχες μουσικές βέβαια» (Λουκάς, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 69-70). «[...] .γιατί τις κονσερβοποιημένες εκπομπές της ΕΡΤ της είχε βαρεθεί ο κόσμος και ευκαιρίας δοθείσης [...] όταν άρχισαν και βγαίνανε πάρα πολλοί ερασιτέχνες τότε, τους λέω εγώ πάλι ερασιτέχνες δεν τους λέω πειρατές, λοιπόν, τα κρατικά ραδιόφωνα δεν είχαν ακροαματικότητα καθόλου αφού μας έπαιρνε ο κόσμους και ζητούσε να εκπέμπουμε 24 ώρες το 24ώρο και κάποιες εκπομπές που έβγαζα εγώ ζωντανές γινόταν της μουρλής το πανηγύρι, το είδος της μουσικής που εκπέμπαμε εμείς, δεν είχε καμία σχέση με αυτά που εκπέμπανε τα κρατικά ραδιόφωνα και ξέρεις μια ζωή στα κρατικά ραδιόφωνα ,μπαίνουν μέσα κάποιοι και κάθονται ως επί το πλείστον πανάσχετοι από μουσική, δεν αγαπούσαν αυτό που έκαναν, εμείς το αγαπούσαμε αυτό που κάναμε και όταν αγαπάς ένα πράγμα, βγάζεις την ψυχή σου και όταν βγάζεις την ψυχή σου σε αυτό το πράγμα που κάνεις, σίγουρα βγαίνει κάτι πολύ καλύτερο. Αυτοί τους έβαζαν εκεί μέσα εκφωνητές για κομματικούς σκοπούς και μόνο και τίποτα άλλα, αρτηριοσκληρωτικοί, 200 χρονών ο καθένας, τι μπορούσε τώρα αυτός να μεταδώσει στον κόσμο; Και λογικό ήταν ο κόσμος να μην τους αποδέχεται [...] (Σάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 76). «Συναγωνισμό κάναμε (το πειρατικό ραδιόφωνο με το κρατικό)» (Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 87). «Υπήρχε ανταγωνισμός (μεταξύ πειρατικού και κρατικού). Προσωπικά θυμάμαι πολλούς ανθρώπους εδώ στην ΕΡΤ , το κανάλι της Β. Ελλάδας , να μας φωνάζουν να πούμε πέντε πράγματα για τη μουσική, το γιατί, κινήσεις δηλαδή από ανθρώπους που ήταν πιο ανοιχτά μυαλά και παρόλο που ήμασταν πειρατές μας κάλεσαν να παίξουμε από εκεί μια μουσική για μισή μία ώρα. Πολλούς ανθρώπους τους ζήτησε και τους πήρε εκείνη την εποχή» (ABC, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 96) «Είχαμε πιο φρέσκο λόγο, πιο αυθόρμητο λόγο, πιο άμεσο λόγο προς τον ακροατή, το κρατικό ραδιόφωνο ήταν πολύ αποστειρωμένη κουλτούρα εκείνη την εποχή. Εμείς βάλαμε ένα lifestyle στο ραδιόφωνο, του δώσαμε χρώμα» (Τερζόγλου, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.117). «[…]Το κρατικό ραδιόφωνο ακόμα και σήμερα εξακολουθεί να είναι ο μπαμπούλας για το ιδιωτικό.[…]Από την άποψη να σας αναφέρω ένα συγκεκριμένο περιστατικό και μάλιστα πρόσφατο, η ΕΡΤ θεώρησε καλό να καταλάβει, χωρίς να έχει το δικαίωμα,1-2 συχνότητες επιπλέον σε κάθε νομό, λες και δεν τους φτάνουν οι 5, οι 6 που έχουν έτσι κι αλλιώς με αποτέλεσμα να παρεμβάλει πολλούς ιδιωτικούς σταθμούς σε όλη την χώρα. Όπως λοιπόν όταν ήμασταν πειρατές η ΕΡΤ ήταν ο μεγάλος μπαμπούλας, αυτή την στιγμή είναι απλά λίγο μικρότερος» (Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 122). «Το κρατικό είχε κάτι στάνταρ. Εμείς προσπαθήσαμε να παίξουμε κάτι που δεν παίζει ο κρατικός. Έβαζα ποντιακά και ο κόσμος τρελαινόταν για τα ποντιακά» (Θάνος ο Κυβερνήτης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.125). «Ναι, τα κρατικά ραδιόφωνα ήταν όπως είναι τώρα αλλά σε πολύ χειρότερο βαθμό δηλαδή ένα ραδιόφωνο πολυμορφικό που να παίζει από θέατρο και ροκ και ελληνικά και όλα μαζί σε ένα πακέτο δηλαδή, δεν μπορεί να λειτουργήσει για μένα. Και αυτός είναι ο λόγος που έχει τα νούμερα που έχει ακόμη και τώρα. Δηλαδή η εξειδίκευση σε ένα ραδιόφωνο, εν ανάγκη παλιά ακόμη [...] .Δεν υπήρχαν άλλα ραδιόφωνα, δεν υπήρχε τίποτα άλλο να ακούσεις εκτός από τους πειρατές [...] .Πειρατές ήμασταν, όχι ερασιτέχνες αλλά το κρατικό ραδιόφωνο υπήρχε επειδή δεν υπήρχε

ενημέρωση»[382], άλλος γιατί θα πρέπει να ενημερώνεται μουσικά, άλλος για λόγους εμπορικούς**.** Ένας ακόμη λόγος όπως φαίνεται μέσα από την αφήγηση είναι λόγω της σπουδαιότητας που δίνει ένας συγκεκριμένος σταθμός στην μουσική: «ο *Εν Λευκώ* είναι ένας σταθμός στην Αθήνα που κάνει εκπομπές που έχουν ένα βάρος στην μουσική»[383]. Εκείνο που πολλοί υπογραμμίζουν είναι πως είναι αρκετά επιλεκτικοί στους σταθμούς που ακούνε και μνημονεύουν ραδιοφωνικούς σταθμούς που έχουν ένα πιο αυθόρμητο ραδιοφωνικό πρόγραμμα και δεν ακολουθούν την κονσερβοποιημένη λογική της εμπορευματοποίησης. Όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση: «Το μόνο ραδιόφωνο που εγώ μπορώ να

τίποτα άλλο και το άκουγαν. Τα νούμερα των πειρατών τα ζήλευε και το κρατικό ραδιόφωνο» (Κατανάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 129). «Εγώ ήμουν πολύ μικρός για να θυμάμαι πως ήταν, θυμάμαι πως άκουγα τον Άκη Έβενη και θυμάμαι την ΕΡΤ από τις διηγήσεις των άλλων. Μου έλεγε ο συχωρεμένος ο Γιώργος ο Αλεξίου πως δεν άντεξε στην ΕΡΤ, είχε πάει εκεί, έμεινε εννιά μήνες και σηκώθηκε και έφυγε, τον παρακαλούσαν να μείνει, γιατί ο Γιώργος ήταν θρύλος στο ραδιόφωνο αλλά δεν μπορούσε να μείνει, δεν ήθελε. Μου έλεγε έκανε εκπομπή και είχε την θεία απέναντι που έπλεκε και του έβαζε τους δίσκους, του άνοιγε το μικρόφωνο, ο Γιώργος έλεγε, δεν μπορώ εγώ έτσι, εγώ θέλω να βάζω εγώ τους δίσκους μου στην εκπομπή που κάνω, εγώ ξέρω ένα σωρό πράγματα για τους Rolling Stones και έρχεται η θεία και μου βάζει τον δίσκο; Θέλω μόνος μου να βάζω τους δίσκους, μόνος μου να ανοίγω το μικρόφωνο. Όταν τους το είπε εκεί στην ΕΡΤ του λένε, δεν γίνονται αυτά τα πράγματα, γιατί χαλάς την πιάτσα, θα χάσει την δουλειά της η κυρία. Και σηκώθηκε και έφυγε, δεν άντεξε» (Άγγελος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 145-6). «Ναι. Η ΕΡΤ ήταν κυρίως εκπομπές λόγου, λόγου, αθλητικά και ελληνική μουσική, νομίζω 99% έπαιζε ελληνική μουσική. Εμείς παίζαμε και ξένη μουσική ποπ και ροκ πάρα πολύ, περισσότερο μουσική, περισσότερο διασκέδαση, χαβαλέ, ψυχαγωγία, γι΄ αυτό άκουγε ο κόσμος τους πειρατές και όχι την ΕΡΤ ας πούμε. Εντάξει άκουγαν την ΕΡΤ, οι μεγάλοι άκουγαν την ΕΡΤ τότε τον κρατικό αλλά οι πιτσιρικάδες άκουγαν εμάς (Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.155). «Η ΕΡΤ εκείνο τον καιρό δεν παρουσίαζε κάτι το ωραίο πουλάκι μου γιατί εκείνο τον καιρό ήταν διαφορετικά, ήταν άλλες οι καταστάσεις και δεν η ΕΡΤ παρουσίαζε αυτά που την συνέφεραν, της έλεγαν αυτό το πρόγραμμα θα παρουσιάσεις, αυτό, δεν παρουσίαζε τα λαϊκά τραγούδια, αυτά που είχε ο κόσμος ανάγκη, οι μετανάστευση, γιατί εκείνο τον καιρό υπήρχε αυτή η τρελή μετανάστευση στην Γερμανία. […]Περιμέναμε τότε, γιατί ίσως οι πομποί μας να παρέμβαλλαν κάποια τηλεόραση και τότε έβγαινε η γειτονιά ξέρεις με παρεμβάλλει αλλά παρόλα αυτά μας άφηνε ο κόσμος γιατί ήταν καλός, αγαπούσε αυτό που κάναμε, μας είχε ανάγκη. Τότε η ΕΡΤ δεν παρουσίαζε ένα λαϊκό πρόγραμμα γιατί ο τάδε ήταν στην μετανάστευση, μας άκουγαν άνθρωποι γιατί τότε κάθε σπίτι είχε και έναν στην ξενιτιά, ήταν η μουσική μας τέτοια που βάζαμε, ήταν του Καζαντζίδη, ήταν του Γαβαλά, ήταν του Πάνου Ιωαννίδη, ήταν τραγούδια που ήταν μέσα από τον κόσμο, μέσα από την ψυχή, έκλαιγαν οι άνθρωποι, μας παρακαλούσαν να ανοίξουμε το ραδιόφωνο όχι να το κλείσουμε, δεν ανοίγαμε στις 12 τότε που μετά λέγαμε κλείναμε το πρόγραμμα και λέγαμε «Κυρίες, δεσποινίδες και κύριοι η εκπομπή μας θα συνεχιστεί αύριο στις 12 η ώρα ή στις 8» και δεν βγαίναμε στις 8 η ώρα και μας έπαιρναν τηλέφωνο, μας παρακαλούσαν, βγέστε» (Ράδιο Μασκότ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.170). «Με την ΕΡΤ όχι δεν είχαμε κάτι ιδιαίτερο και δεν πρόκειται ποτέ να υπάρξει ανταγωνισμός ή διχόνοια μεταξύ κρατικών καναλιών. Δεν έχουμε καμία δουλειά, εμάς δεν μας ενδιαφέρει η ΕΡΤ τι κάνει, η ΕΡΤ είναι κράτος και οι υπόλοιποι ιδιώτες αυτοί που λένε, δεν μας ενδιαφέρουν. Εμάς μας ενδιαφέρει το κύκλωμα το δικό μας, το σινάφι το δικό μας, αυτό και τίποτα άλλο, δεν μας νοιάζει τίποτα άλλο. Το ότι δεν δημιουργούν προβλήματα είναι σίγουρο. Κάποτε που σας έλεγαν τα παιδιά ότι βγαίναμε ένα διάστημα τότε που ήταν και η ΥΕΝΕΔ, υπήρχε ένα πρόβλημα με διάφορες παρεμβολές γιατί δεν μπορώ να πω ότι έφταιγαν οι σταθμοί, έφταιγαν οι δέκτες τηλεοράσεων και τα συστήματα εκπομπής των κρατικών καναλιών. Εμείς βγάζαμε μια ισχύ 500 βατ και η ΕΡΤ έβγαινε από το Χορτιάτη με 100 βατ, λέω ένα νούμερο παράδειγμα και φτάνοντας με πολλά χιόνια και πολλούς αγώνες μέχρι τον δέκτη του γείτονά μας, ο οποίος δεν είχε και την καλύτερη τηλεόραση και δεν είχε και την καλύτερη κατασκευή στην κεραία του ώστε να λαμβάνει καλά το σήμα, δημιουργούσαν κάποιες μικρές παρεμβολές και το πρόβλημα για να το λύσουμε τότε ήταν αυτό που λέγαμε, έπρεπε να κλείσουν τα κρατικά κανάλια το βράδυ αργά για να βγούμε εμείς να κάνουμε το χόμπι μας. Αυτή ήταν η όλη υπόθεση, το θέμα με την ΕΡΤ για ρήξη και τέτοια εγώ το βρίσκω αστείο, δεν υπήρξε ποτέ και δεν πρόκειται να υπάρξει ποτέ. Πλέον η ΕΡΤ έχει ξεφύγει

υποφέρω, αν και δεν είμαι τόσο της ροκ μουσικής είναι ο 1055. Έχει μια άνεση, μια ελευθερία, νιώθεις ότι ο άλλος δεν σφίγγεται, δεν έχει κανένα όπλο από πάνω να τον απειλεί κάποιος»[384]

Μερικοί ραδιοπειρατές[385] υποστηρίζουν πως δεν ακούνε σήμερα ραδιόφωνο γιατί σήμερα το ραδιόφωνο αναιρεί τον εαυτό του και δεν μπορεί να εκφράσει τους παλιούς ραδιοπειρατές. Είναι ενδιαφέρον το πώς περιγράφεται μέσα στην αφήγηση: «Όταν ανοίγω ραδιόφωνο ή βρίσκομαι σε χώρο που παίζει ραδιόφωνο νιώθω θλίψη τεράστια γιατί για μένα αντί να πάει μπροστά το

όλα τα κανάλια είναι δυνατά και οι ιδιώτες ακόμα είναι τόσο δυνατοί και εμείς έχουμε αλλάξει νοοτροπία, υπάρχει πολύ καλύτερη ποιοτική κατασκευή στους σταθμούς που κατασκευάζουμε πλέον, έτσι ώστε να μην δημιουργούμε, εάν κάποτε δημιουργούσαμε που εγώ δεν το πιστεύω, προβλήματα. Αυτό είναι η όλη υπόθεση, σε ότι αφορά τους σταθμούς» (Πύργος Ισχύος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.179-180).«[…]Στο κρατικό ραδιόφωνο είχαν κείμενα όταν κάναμε εμείς πειρατικό ραδιόφωνο, δηλαδή διάβαζαν αυτό που είχαν μπροστά τους. Αυτή την στιγμή πάντως την καλύτερη εκπομπή στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης την έχει ο κρατικός, ο Γιάννης ο Σημαντήρας και οι καλύτερες εκπομπές αυτή την στιγμή είναι στο κρατικό ραδιόφωνο (γέλια). […]Εκείνη την εποχή το κρατικό ραδιόφωνο ήταν «Τα νέα της βασηπαπ», έπαιζαν το τραγούδι από κάτω « Ο νέος δίσκος του Κώστα Γατζώλη» πα πα πα, τέτοια, κάτι τέτοιες […]άκουγες ούτε σοβαρότητα, ούτε τίποτα [...] (Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 192). «Ε, βέβαια (ήταν διαφορετικό το πειρατικό από το κρατικό ραδιόφωνο), εντάξει το κρατικό εκτός από 2-3 εκπομπές τότε με Πετρίδη, με Κογκαλίδη, πιστεύω ότι δεν είχε να σου προσφέρει τίποτα, τουλάχιστον εμάς, την δική μας την ηλικία, δεν είχε να σου προσφέρει τίποτα, με ειδήσεις, δεν μας ενδιέφεραν πολλά πράγματα, εμάς, για την οικονομία, ξέρω' γω, εκείνο το άλλο, δεν, δεν οπότε πιστεύω πως αυτή η ανάγκη έγινε και ραδιόφωνο μετά. Γιατί εμείς παίζαμε μόνο μουσική, χωρίς πολλά - πολλά μπλα μπλα, χωρίς ειδήσεις όπως είπαμε και πριν, ειδήσεις έγιναν όταν έγιναν επαγγελματικά τα ραδιόφωνα [...]» (Νικήτας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.243). «[…]Δεν ξέρω για τους άλλους αλλά εμένα πάντα με έλκυε το ενδεχόμενο να κάνω εκπομπές μέσα από το κρατικό ραδιόφωνο για έναν και μοναδικό λόγο, παρόλη την χαζομάρα που με διέκρινε εκείνη την περίοδο, δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα μπορούσα να έχω τόση λογοκρισία. Εγώ φανταζόμουν ένα κρατικό ραδιόφωνο που εφόσον πληροίς τις προϋποθέσεις, όποιες είναι αυτές και εγώ δεν ήξερα τότε, θα μπορούσες να μπεις εκεί μέσα και να κάνεις πρόγραμμα. Βέβαια αργότερα ανακάλυψα ότι δεν είναι έτσι γιατί εγώ αργότερα ήρθα σε επαφή με το κρατικό ραδιόφωνο και όταν μου έλεγαν τι θα έπρεπε να καταθέτω και ότι πέρα από την εκπομπή δεν είχα την δυνατότητα να ασχολούμαι με οτιδήποτε άλλο κατάλαβα ότι είναι φοβερή λογοκρισία. […]Θα έπρεπε να καταθέτεις ένα προσχέδιο του προγράμματος σε σχέση με τα θέματα τα οποία θα έθιγα δηλαδή εμμέσως πλην σαφώς και ο υπεύθυνος προγράμματος ο οποίος θα μου επέτρεπε ή δεν θα μου επέτρεπε να ασχοληθώ με κάποια πράγματα. Ε, όταν ήρθα εγώ σε επαφή με αυτό κατάλαβα ότι κάτι δεν πάει καλά εδώ πέρα και τότε ξύπνησα [...] ..Όχι, αργότερα, εγώ απολύθηκα το 84, το 85 είχα επαφή με το κρατικό πρόγραμμα, το δεύτερο πρόγραμμα, τότε. [...] Σήμερα δεν πιστεύεις ότι γίνεται; Αν όχι τόσο άμεσα, με έμμεσο τρόπο, όταν επιλέγεις τους δημοσιογράφους με τους οποίους θα συνεργαστείς δεν διαμορφώνεις τον λόγο του ραδιοφώνου; Εγώ ο λόγος που είχα πάρει τόσο διαφορετικά άτομα στον Δίαυλο, δηλαδή που είχα πάρε, τέλος πάντων, γιατί μετά μπήκανε ο Λάλος, μπήκε ο Παναγιωτόπουλος, που χρειαζόμασταν να επεκτείνουμε το πρόγραμμα, να έχουμε κάποιο back up, κάποιος για να μας αντικαταστήσει, βγήκαν αυτοί οι δύο άνθρωποι, ο Λευτέρης, ο Παναγιώτης και κάνα δύο άλλοι, δεν θυμάμαι τώρα, ήταν άτομα που ήταν άκρα αντίθετα από μας, ο Λευτέρης έκανε πολύ διαφορετικό πρόγραμμα, την τρέλα του, ο Στάθης την τρέλα του, εγώ την δικιά μου, ο Ρύκιος της δικιά του [...]» (Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.258-9). «Το κρατικό πάλι είχε την οντότητα που έχει τώρα, όπως ήταν τότε είναι και τώρα. Προσωπικά μιλάω τώρα, είχε τότε ραδιόφωνο το δεύτερο πρόγραμμα, ήταν ο Ξενόπουλος τότε, οι djs του κρατικού έπαιζαν μόνο την συγκεκριμένη μουσική και κάποιες συγκεκριμένες ώρες την ημέρα. Εγώ ή ο Νίκος ή κάποιοι άλλοι πειρατές εν πάση περιπτώσει [...]» (Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 270). «[…]Ήταν, είχε διαφορά, τεράστια διαφορά είχε. Είπαμε εκεί πήγαιναν, άλλο η ΕΡΤ, άλλος ο τρόπος, άλλη η παρουσίαση, αλλιώς, η ελεύθερη ραδιοφωνία ήταν αλλιώς, φωνάζαμε, κάναμε, τρελλίτσα πουλούσαμε, αλλιώς, καμία σχέση. Μέρα με την νύχτα. Μια ΕΡΤ ήταν τότε, περιμέναμε πότε θα κλείσει η ΕΡΤ για να βγούμε στο ραδιόφωνο, να μην παρεμβάλουμε τις

ραδιόφωνο, αναιρεί τον εαυτό του»[386]. Μέσα στην αφήγηση γίνεται φανερό πως η στιγμή που σταμάτησαν οι ίδιοι να κάνουν ραδιόφωνο ή όταν έληξε η περίοδος των πειρατικών χρόνων σταμάτησε και το ενδιαφέρον τους για το ραδιόφωνο: «Έχω να ακούσω ραδιόφωνο από το 89.Μόνο πειρατές άκουγα, επαγγελματίες δεν ακούω»[387]

Άλλοι ραδιοπειρατές[388] ακούνε ελάχιστα ή και καθόλου ραδιόφωνο γιατί δεν τους εκφράζει και δεν υπάρχει ένας σταθμός που να τους προκαλεί το ενδιαφέρον για ακρόαση.

Πολλοί ραδιοπειρατές περιγράφουν το ραδιόφωνο τότε ως πιο ρομαντικό, πιο αυθόρμητο και τους ραδιοπειρατές πιο παθιασμένους με αυτό που έκαναν όπως και το κοινό πιο μεγάλο και πιο φανατικό από ότι σήμερα. Μέσα στην αφήγηση δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο ότι «υπήρχε ένας αυθορμητισμός, υπήρχε ένα άλλο κλίμα»[389] εκείνη την εποχή αλλά και στο γεγονός πως «τότε υπήρχε ένα πάθος για το ραδιόφωνο»[390]. Πολλοί επισημαίνουν την ανθρώπινη επικοινωνία αλλά και αυτοέκφραση που σήμαινε τότε το ραδιόφωνο για τους πειρατές ενώ άλλοι υποστηρίζουν πως το ραδιόφωνο πήρε ακροαματικότητα λόγω των ραδιοπειρατών τότε. Επίσης ένας κάνει διάκριση μεταξύ του ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης που ήταν φτιαγμένο για την επικοινωνία και του ραδιοφώνου της Αθήνας που είχε αρχίσει να έχει ψήγματα εμπορικών στόχων. Όπως υπογραμμίζεται μέσα στην αφήγηση: «Στην Αθήνα δεν υπήρχαν πειρατές με την έννοια που τους ξέρουμε εμείς μέσα από τα παιδικά μας χρόνια, δηλαδή ο Κώστας χαρίζει με δέκα καραβάκια καρδούλες στην Μαρία»[391]

Μερικοί ραδιοπειρατές, που ανήκουν στην μετά το 1985 ραδιοπειρατική εποχή, θεωρούν το πειρατικό ραδιόφωνο υπερκεκτιμημένο γιατί «δεν είχε καμία σχέση με πολιτική και είχε και ελάχιστη σχέση με σοβαρότητα»[392] και διαχωρίζουν την θέση τους από τους «κακής φύσεως πειρατές»[393] που περιορίζονταν μόνο στις συνομιλίες και τις αφιερώσεις χωρίς να προσέχουν τον λόγο που χρησιμοποιούν ή να δίνουν μεγάλη σημασία στην μουσική που θα παίξουν.

τηλεοράσεις (γέλια)» (Jackson Palace, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.279).

381 Αυτοί είναι οι Jackson Palace, Αργυρίου, Πλόχωρας, Νικήτας, Λάλος, Παναγιωτόπουλος, Παύλος, Radio Piper, Art Radio, Αντώνης, Κατανάκης, Θάνος ο Κυβερνήτης, ABC, Ράδιο Ρόκερ και Κώστας.

382 Radio Piper, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 121.

383 Πλόχωρας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 215.

384 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 198.

385 Αυτοί είναι οι Παπαδάκης, Πύργος Ισχύος, Τερζόγλου, Λα Φοντέν, Σαμουήλ, Ράδιο Μόντε Κάρλο και Σωκράτης.

386 Παπαδάκης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 260.

387 Ράδιο Μόντε Κάρλο, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 86.

388 Αυτοί είναι ο Μιχάλης και ο Λουκάς.

389 Παύλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 142.

390 Ράδιο Ρόκερ, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 98.

391 Music Hall, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 39.

392 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 198.

393 Παναγιωτόπουλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 157.

5.5.2 Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα

Οι ραδιοπειρατές μιλώντας για το ιδεατό ραδιόφωνο σημειώνουν πως χρειάζεται άνεση, σεβασμό προς τον ακροατή και μουσική ενημέρωση από την πλευρά του παραγωγού. Άλλοι υποστηρίζουν πως το ραδιόφωνο θα πρέπει να γίνει πιο τολμηρό στις μουσικές του επιλογές, πιο ριζοσπαστικό στο λόγο του και στην επαφή του με τους ακροατές και να υιοθετήσει μερικά από τα χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου με βασικότερο την αμεσότητα και τον αυθορμητισμό. Μέσα στην αφήγηση υπάρχουν και προτάσεις που αγγίζουν την ουτοπία:«Δεν πρέπει να υπάρχει χρώμα στο ραδιόφωνο. Υπάρχει μόνο μουσική και ο ακροατής. Τίποτε άλλο, ούτε διαφημίσεις, ούτε τίποτα»[394] Μέσα στην αφήγηση αναφέρονται κάποια χαρακτηριστικά του ιδεατού ραδιοφώνου μεταξύ των οποίων το χαρακτηριστικό πως «ραδιόφωνο είναι επαφή»[395]και επικοινωνία.

Ορισμένοι ραδιοπειρατές δίνουν συγκεκριμένες προτάσεις για την δομή και την οργάνωση του ραδιοφωνικού τοπίου. Συγκεκριμένα ένας ραδιοπειρατής υποστηρίζει πως ένα πρόγραμμα που θα περιλάμβανε την αυστηρή λίστα τραγουδιών (playlist) όπως γίνεται σήμερα στα ραδιόφωνα αλλά θα είχε και το ανθρώπινο στοιχείο και τον αυθορμητισμό ίσως θα ήταν ένα επιτυχημένο μοντέλο. Μέσα στην αφήγηση γίνεται ξεκάθαρη η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στο ιδεατό ραδιόφωνο: «εγώ θα ήθελα να είναι πιο πειρατικό το ραδιόφωνο, ο κόσμος που ακούει τα συγκεκριμένα τραγούδια τα παλιά έχει δεθεί με το ραδιόφωνο που άκουγε τότε. Ακόμη και με τις συνομιλίες, ακόμη και με τα σαρδάμ που έκανε στον αέρα, τώρα βγαίνουν όλοι τυποποιημένοι, διαβάζουν, και τώρα το τραγουδάκι [...] δεν γίνεται έτσι ραδιόφωνο[…]»[396].Κάποιος προτείνει να υπάρχει κρατικό φορέας που να διεξάγει πανελλαδικές δημοσκοπήσεις, κάποιος άλλος προτείνει-αν και πρακτικά σημειώνει πως είναι ανέφικτο - την απόλυτη ελευθερία στις συχνότητες έτσι ώστε να μπορεί να έχει τον λόγο όποιος θελήσει όπως σημειώνεται μέσα στην αφήγηση: «αν αφήναμε σε μια ανοιχτή συχνότητα να μιλάνε όποιος θέλει, πιστεύω πως θα ήταν πολύ καλύτερο από αυτό που είναι σήμερα»[397]. Κάποιος άλλος συμφωνεί πως το ραδιόφωνο θα πρέπει να εκφράζει τον λαϊκό κόσμο και όχι τα μεγάλα συμφέροντα, όπως αναφέρεται μέσα στην αφήγηση: «οι έμποροι του ραδιοφώνου να πάνε σπίτι τους, είναι η άποψή μου και να αφήσουν τα μέσα ελεύθερα»[398].

Τέλος ένας ραδιοπειρατής επισημαίνει πως όλοι οι ραδιοπειρατές θα πρέπει να επιστρέψουν στο ραδιόφωνο αυτό που τους έχει δώσει απλόχερα ιδρύοντας ένα μουσείο για το ραδιόφωνο ή έστω ένα ηλεκτρονικό μουσείο όπου θα καταγράφονται μέσω της ιστοσελίδα του σταθμού η πορεία του σταθμού μέσα

394 Κώστας, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.
395 Τερζόγλου,2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.
396 Μιχάλης, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.
397 Melody Club, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.
398 Music Hall, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ.

στην ιστορία μαζί με τα πρόσωπα και τα γεγονότα που τον έχουν αγγίξει. Όπως περιγράφεται μέσα στην αφήγηση: «μια σελίδα, πες μου, είναι ή δεν είναι προσφορά, κάθε σταθμός να κρατάει αρχείο με όλους τους τζόκεις και όλη του την πορεία από τότε που ξεκίνησε»[399].

> *Εγώ ονειρευόμουν ότι το ραδιόφωνο θα πρέπει να είναι ο λαϊκός εκφραστής του κόσμου. Δυστυχώς, σήμερα εκείνο το οποίο προσφέρουν ακόμη, στην Θεσσαλονίκη δεν έχει διαβρωθεί η «ελεύθερη ραδιοφωνία» τόσο πολύ αλλά στην Αθήνα που πηγαίνω πάρα πολλές φορές και ακούω, εκφράζουν δια μέσω άλλης οδού το κατεστημένο, δηλαδή εκφράζουν τα συμφέροντα τα μεγάλα κλπ. Στην Θεσσαλονίκη μπορώ να πω ακόμη και σ την επαρχία, υπάρχει εκείνο το δικό μου το όνειρο ακόμη σε ένα ποσοστό, αλλά στην Αθήνα όχι [...] .Σαφώς μεταφέρεται και στο ραδιόφωνο, γιατί βλέπουν οι ξύπνιοι επιχειρηματίες ότι αυτό έχει πέραση και τους αποφέρει οικονομικό κέρδος, άρα το ΜΜΕ δεν επιτελεί πια αυτό που είχα ονειρευτεί εγώ, να δώσει την δυνατότητα στον κόσμο να αναπτυχθεί πνευματικά. Εγώ θέλω ο κόσμος να ενημερώνεται, η μουσική που θα ακούει, ο λόγος που θα ακούει μέσα από τα ραδιόφωνο να είναι από ανθρώπους οι οποίοι πράγματι έχουν ελεύθερη σκέψη. Να γίνεται διακίνηση ιδεών, όχι αναγκαστικά μέσα από κάποιες εκπομπές να καθοδηγούν τον κόσμο εκεί που θέλουν ορισμένοι, προκειμένου να του πάρουν τα λεφτά από την τσέπη.*
> (Σάκης, 2005)[400].

399 Λάλος, 2005, Παράρτημα ΙΙ, σελ.

400 «Για να βελτιωθεί., εγώ έχω μια πολύ απλή, ρεαλιστική πρόταση. Αντί να παίζουμε το παιχνίδι των δημοσκοπήσεων γιατί όλα από εκεί προέρχονται, ποιος θα βγάλει τα μεγαλύτερα νούμερα για να πάρει περισσότερα πακέτα διαφήμισης και από την κρατική πλευρά και από τον ιδιωτικό τομέα. Εγώ θα πρότεινα το Υπουργείο 3 φορές τον χρόνο, 12 μήνες δεν έχουμε, ανά 4 μήνες να κάνει μια δημοσκόπηση, κάποιος τέλος πάντων αρμόδιος φορέας του κράτους. Μια δημοσκόπηση η οποία θα πληρώνεται από το κράτος δημοσκόπηση. Θα είναι για όλη την Ελλάδα και για την κάθε πόλη ξεχωριστά, τον κάθε νομό ξεχωριστά, δηλαδή στον Νομό Θεσσαλονίκης αυτοί, στον Νομό Ιωαννίνων αυτοί, στην Αττική αυτοί, στην Χαλκιδική αυτοί [...] Δεν θα μπορούσαν να παίξουν κάποιοι εις βάρος κάποιων άλλων σταθμών, να παίξουν το παιχνίδι της ανταγωνιστικότητας. Εκεί θα φαίνονταν ξεκάθαρα ποιοι ακούγονται σταθμοί, ποιοι προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο και οι ερωτήσεις να ήταν με ποιο ανοιχτό μυαλό, όχι ποιόν άκουγες χθες. Ευχαριστώ πολύ, μπορεί τον άλλο να τον άκουγα γιατί έβριζε κάποιον και έτυχε και κόλλησα και άκουγα τον άλλο τι θα πει. Αυτό δεν σημαίνει και προσφορά. Απλές ερωτήσεις στην δημοσκόπηση και γιατί τον ακούς αυτόν τον σταθμό, γιατί επιλέγεις να τον ακούσεις, τις οποίες να τις δημοσιεύει το αρμόδιο Υπουργείο, ο αρμόδιος φορέας και να τελειώσει το παιχνίδι της ανταγωνιστικότητας. Αλλά έτσι όμως δεν συμφέρει κάποιες εταιρείες δημοσκόπησης, οι οποίες παίρνουν πολλά λεφτά. Είναι 400.000 νομίζω σε δραχμές το μήνα ή 350, κάπου εκεί μέσα» (Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, 2004, Παράρτημα ΙΙ, σελ. 33-4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Συζήτηση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων

Συζήτηση αποτελεσμάτων για την οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου

6.6.1 Προφίλ πειρατή

Η έννοια του πειρατή ενέχει πολλές διαφορετικές προοπτικές. Οι ίδιοι οι ραδιοπειρατές ορίζουν τον ραδιοπειρατή με διαφορετικά κριτήρια, δίνοντας διαφορετικά επίθετα ή και χαρακτηριστικούς πειρατές της εποχής για να ορίσουν την συγκεκριμένη έννοια. Είναι αξιοσημείωτο πως για τους περισσότερους η έννοια του πειρατή είναι αρνητική και είναι συνδεδεμένη με την εικόνα που το κράτος είχε γι' αυτούς. Η έννοια του ραδιοερασιτέχνη είναι μια έννοια που αποδέχονται με μεγαλύτερη ευκολία και θεωρούν πως απεικονίζει σαφέστερα την ιδιότητά τους. Παρόλα αυτά υπάρχουν κάποιες ουσιαστικές συνισταμένες που αποκρυπτογραφούν την έννοια του ραδιοπειρατή και αυτές είναι : η αγάπη για την μουσική και την επικοινωνία και το ενδιαφέρον για το τεχνικό μέρος της κατασκευής ενός πομπού και όλα αυτά ενταγμένα στο πλαίσιο της μυστικότητας και της παρανομίας,. Το τυπικό πορτρέτο του γνήσιου πειρατή αποτελείται από ένα πειραματιζόμενο με ραδιοηλεκτρονικές συσκευές ο οποίος κατασκευάζει τον πομπό του από ανταλλακτικά και πλεονάζον υλικό, ενώ καταφέρνει να είναι δημοφιλής και να επικοινωνεί με το ακροατήριό του μεταδίδοντας ένα μουσικό πρόγραμμα το οποίο στηρίζεται στις μουσικές του προτιμήσεις και όχι αποκλειστικά στα τηλεφωνήματα των ακροατών. Παράλληλα χρησιμοποιεί τον πομπό του για να συνομιλεί με άλλους πειρατές συνήθως αργά το βράδυ (Μπαρμπούτης, 2001:137). Όταν ένας ραδιοφωνικός σταθμός εκπέμπει στα ερτζιανά χωρίς άδεια για οποιοδήποτε λόγο εμπίπτει σε μια από τις δύο κατηγορίες: πειρατικός (pirate) ή πολιτικός (clandestine) ραδιοφωνικός σταθμός. Από την μια πλευρά οι πειρατικοί σταθμοί (γνωστοί και ως ελεύθεροι ραδιοσταθμοί) μεταδίδουν πληροφόρηση και μουσική επειδή οι παραγωγοί θέλουν να γίνουν προσωπικότητες του ραδιοφώνου ή επειδή αισθάνονται πως χρειάζεται να παρουσιαστεί μια εναλλακτική πρόταση στο εμπορικό ραδιόφωνο.

Οι πειρατικοί σταθμοί εκπέμπουν άμεσα για το ευρύ κοινό και δεν θα πρέπει να γίνεται σύγχυση με τους ερασιτέχνες (amateurs, ham radio operators, CBers) των οποίων η μετάδοση δεν στοχεύει στο ευρύ κοινό αλλά είναι για δύο άτομα. Από την άλλη πλευρά οι παράνομοι ή αντάρτικοι ραδιοσταθμοί είναι πολιτικά υποκινούμενοι και συνήθως λειτουργούν κάτω από μια αντιπολιτευόμενη κυβέρνηση ή ως φωνή μιας επαναστατικής ομάδας. Αν και κάποιοι πειρατές μπορεί να έχουν πολιτικά κίνητρα εκείνο που τους διαχωρίζει από τους πολιτικούς πειρατές είναι η έλλειψη ενός μεγάλου οργανισμού που τους υποστηρίζει (Yoder, 2002: 2). Ο όρος «πειρατικό» ραδιόφωνο αρχικά σήμαινε την μετάδοση ραδιοφωνικού προγράμματος από πλοία σε διεθνή ύδατα χρησιμοποιώντας συχνότητες που είχαν δοθεί στις χώρες από το Διεθνές Συμβούλιο Ανάθεσης Συχνοτήτων της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960, όταν πειρατές εγκατεστημένοι στην ενδοχώρα άρχισαν τις μεταδόσεις ραδιοφωνικών προγραμμάτων, ο όρος «πειρατής» προσκολλήθηκε και σε αυτούς. Στην Βρετανία ο όρος πειρατικό ραδιόφωνο αναφέρεται τόσο στους πειρατές που είχαν ως βάση εκπομπής τους πλοία όσο και σε πειρατές που εξέπεμπαν από την ενδοχώρα (Boyd, 1986 :83) Ερασιτέχνης είναι αυτός που έχει κάποια ιδιαίτερη σχέση με την μουσική και βγαίνει στον αέρα για να επικοινωνήσει με το κοινό «του» και με τους άλλους συναδέλφους του και μέσα από αυτή του την ανάγκη περνάει μια ιδιαίτερη σχέση με το μηχάνημα, με τον πομπό, μια σχέση δημιουργού-δημιουργήματος. Σημαντικό στοιχείο στην ερασιτεχνία είναι ο αυθορμητισμός, η δροσιά του ερασιτέχνη όπως επίσης η ένταση, η ανάσα και η συγκίνησή του. Είναι χαρακτηριστικό πως ο ακροατής τον «ζει». Το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο προσφέρει την δυνατότητα στον ερασιτέχνη να εκφράζεται και να επικοινωνεί με λίγα χρήματα και επιπλέον δίνει την δυνατότητα σε φωνές που δεν είχαν μέχρι τότε ακουστεί από το κρατικό ραδιόφωνο να ακουστούν (Αντί, 1983α: 20-25). Οι ραδιοπειρατές που επενδύουν τα λιγοστά τους χρήματα στον πειρατικό σταθμό και προσπαθούν με επιμονή, πάθος ή κατάνυξη να εκπέμψουν προσπαθούν να βγάλουν μια φωνή πριν τους καταπιεί η σιωπή της ενηλικίωσης (Αντί, 1983ε: 31).

Το πλαίσιο της παρανομίας στο οποίο είναι ενταγμένη η ενασχόληση του πειρατή υπογραμμίζεται και από τα ψευδώνυμα που χρησιμοποιούσαν οι πειρατές τα οποία αποτελούσαν μια συμπυκνωμένη ραδιοφωνική ταυτότητα. Βεβαίως η χρήση των ψευδωνύμων ποικίλει μια και άλλοι πειρατές τα χρησιμοποιούν για να δηλώσουν τον τόπο εκπομπής τους, άλλοι για να δηλώσουν την μουσική που παίζουν και άλλοι απλά για να υποδυθούν ρόλους. Το ραδιόφωνο έχει τον δικό του μανδύα αορατότητας όπως κάθε άλλο μέσο και πλησιάζει τον ακροατή με μια διαπροσωπική αμεσότητα που είναι μοναδική για τον καθένα και ταυτόχρονα οικεία (Μακλούαν,ΧΧ:366). Το ψευδώνυμο στην συγκεκριμένη περίπτωση αξιοποιεί την δύναμη του ραδιοφώνου να στηρίζεται αποκλειστικά στον ήχο και να φτιάχνει πολλές εικόνες και συνεπώς πολλές ταυτότητες ταυτόχρονα. Στο ραδιόφωνο η αίσθηση της όρασης ακυρώνεται από την αίσθηση της ακοής και η

κυριαρχία της ακοής βοηθάει στο να σχηματοποιεί η φαντασία του ακροατή ό, τι δεν είναι ορατό. Κατά συνέπεια ο ακροατής δημιουργεί ισχυρά φαντασιωσικά σενάρια προκειμένου να δώσει μορφή σε αφηρημένες καταστάσεις. Αξίζει να σημειωθεί πως η φαντασία είναι ιδιαίτερα αυξημένη κατά τις ώρες ακρόασης ραδιοφωνικών εκπομπών (Γαζή, 2001: 205-6)

Είναι ουσιαστικής σημασίας να υπογραμμιστεί εδώ πως το ραδιόφωνο για τους περισσότερους ραδιοπειρατές ξεκίνησε ως χόμπι και όχι ως επαγγελματική απασχόληση. Οι περισσότεροι ραδιοπειρατές είναι πολύ νεαρής ηλικίας, συνήθως αγόρια των οποίων οι σπουδές στην ηλεκτρονική τους δίνουν την δυνατότητα να έρθουν για πρώτη φορά σε επαφή με τα ηλεκτρονικά και να πειραματιστούν με την κατασκευή πομπών. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και αρχές της δεκαετίας του 1970 με την εμφάνιση των τεχνικών σχολών στην δευτεροβάθμια δημόσια εκπαίδευση εκατοντάδες αρχικά, χιλιάδες στην συνέχεια νέων πειραματίζονται με τα ηλεκτρονικά και φτιάχνουν ιδιοκατασκευές (Ρουμελιώτης, 1991:252). Οι έλληνες ραδιοερασιτέχνες εμφανίζονται σχεδόν ταυτόχρονα με τους ξένους συναδέλφους τους και στην πλειοψηφία τους είναι μαθητές τεχνικών σχολών (Ομάδα Ελεύθεροι Λαϊκοί Ραδιοσταθμοί,1983:11). Οι περισσότεροι ραδιοερασιτέχνες προέρχονται από ένα σαφές ταξικό υπόβαθρο, προέρχονται από την εργατική και την μεσοαστική τάξη γεγονός που συμβάλει καταλυτικά στην διαμόρφωση της λαϊκής ταυτότητας. Οι ερασιτέχνες ήταν παιδιά λαϊκής τάξης που είτε με «γιεγιέδικα» είτε με λαϊκά τραγούδια θέλανε μια κοινωνική αναγνώριση έστω υποσυνείδητα (Αντί, 1983α: 20). Πολλοί ραδιοερασιτέχνες βρίσκονται σε δεινή οικονομική κατάσταση και το ραδιόφωνο αποτελεί για όλους ένα ακριβό χόμπι το οποίο προσπαθούν να διατηρήσουν με μεγάλες οικονομικές θυσίες.

6.6.2 Κίνητρα του πειρατή για ενασχόληση με το πειρατικό ραδιόφωνο

Για πολλούς πειρατές ο συνδετικός κρίκος με το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν διαφορετικός, για άλλους ήταν η αγάπη για τα ηλεκτρονικά, για άλλους το ενδιαφέρον για την μουσική σε όλες της τις διαστάσεις, για άλλους η πολιτική και η κοινωνικοποίηση που μπορούσαν να πετύχουν μέσα από το πειρατικό ραδιόφωνο ενώ για άλλους το ραδιόφωνο στέκεται δίπλα στα πολλά τους ενδιαφέροντα και δεν διαχωρίζεται από τις αθλητικές ή δημοσιογραφικές τους δραστηριότητες. Σε κάποιες περιπτώσεις τα ενδιαφέροντα των πειρατών λειτουργούν και ως κινητήριος μοχλός για την ενασχόλησή τους με το μέσο.

Πιο συγκεκριμένα αν θέλουμε να εξετάσουμε τα κίνητρα των ραδιοπειρατών για την ενασχόλησή τους με το ραδιόφωνο τότε θα πρέπει να επισημάνουμε πως ήταν ποικίλα και διαφοροποιούνταν με την εποχή. Στα σπάργανα του πειρατικού ραδιοφώνου το κίνητρο για τους περισσότερους ήταν η επικοινωνία, η κοινωνικοποίηση στην οποία τους ωθούσε το μέσο, η επαφή με τους ακροατές αλλά και το γυναικείο φύλο. Οι Έλληνες πειρατές είδαν τους

ραδιοφωνικούς τους πομπούς ως μέσο επικοινωνίας αρχικά με τους φίλους τους και στην συνέχεια με ολόκληρο τον κόσμο (Ομάδα Ελεύθεροι Λαϊκοί Ραδιοσταθμοί,1983:12). Το ραδιόφωνο για τους περισσότερους λειτούργησε ως μέσο επικοινωνίας της νεολαίας, μέσο επικοινωνίας των νέων ανθρώπων που ήθελαν να γνωριστούν και να ανταλλάξουν ιδέες αλλά και ως μέσο προσέγγισης του γυναικείου φύλου (Ρουμελιώτης, 1991: 252 και 255, Αντί 1983[α]:20). Οι πειρατικοί σταθμοί αποκαλύπτουν εναλλακτικούς τρόπους ραδιοφωνικής λειτουργίας που βασίζονται στον αυθορμητισμό, τον ενθουσιασμό και την ζωντάνια απλών καθημερινών ανθρώπων (Μπαρμπούτης, 2001: 138).Για πολλούς ραδιοπειρατές το ραδιόφωνο αποτελούσε το συγκριτικό τους πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων είτε στον ανταγωνισμό για μια γυναίκα είτε γενικότερα στην κοινωνική τους αναγνώρισή. Ειδικά αν ληφθεί υπόψη η κοινωνική προέλευση των ραδιοπειρατών, που πως όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο υποκεφάλαιο προέρχονταν από την λαϊκή τάξη, τότε η σημασία της κοινωνικής αναγνώρισης είναι ακόμη σημαντικότερο ζήτημα γι' αυτούς. Το πειρατικό ραδιόφωνο λοιπόν τους βοηθάει προς αυτή την κατεύθυνση, την κατεύθυνση της αναγνώρισης και της αποδοχής από την κοινωνία (Αντί, 1983[α]: 20).

Η αγάπη για την μουσική και η επικοινωνία μέσω της μουσικής αποτελούσε ένα ακόμη δυνατό κίνητρο των ραδιοπειρατών για την ενασχόληση τους με το ραδιόφωνο. Μερικοί πειρατές αντιμετώπιζαν την μουσική ως έναν τρόπο επικοινωνίας με ακροατές από όλη την Ελλάδα, άλλοι αντιμετώπιζαν την μουσική ως προσφορά των μουσικών τους γνώσεων και προτιμήσεων προς τους ακροατές. Άλλοι αντιμετώπιζαν την μουσική ως προσωπική ικανοποίηση, έπαιζαν ένα συγκεκριμένο είδος μουσική έστω και αν δεν είχαν ακροατές, το έκαναν για τους ίδιους και κυρίως γιατί δεν μπορούσαν να ακούσουν αυτό το είδος στο τότε κρατικό ραδιόφωνο. Σοβαρό κίνητρο για τους ραδιοπειρατές αποτελούσε το να παίξουν μια μουσική που θα είναι διαφορετική, για παράδειγμα τζαζ που δεν ακουγόταν τότε από τις κρατικές συχνότητες, που θα λέει κάτι διαφορετικό από το κρατικό ραδιοφωνικό πρόγραμμα (Αντί, 1983[α]: 20). Επιπλέον για κάποιους ραδιοπειρατές ειδικά η ξένη μουσική αποτελούσε έναν τρόπο διεξόδου από τα στενά σύνορα της Ελλάδας και μια γέφυρα επικοινωνίας με το εξωτερικό και την νεολαία του εξωτερικού. Επιπρόσθετα σημαντικό κίνητρο για τους ραδιοπειρατές πέρα από μια διαφορετική πρόταση στην μουσική ήταν και ένας διαφορετικός λόγος, μια διαφορετική πληροφόρηση. Το πρόγραμμα των κρατικών σταθμών ήταν εξαιρετικά τυποποιημένο και πολλές φορές στην μεταπολιτευτική Ελλάδα υπήρχε λογοκρισία ή διαστρεβλώσεις γεγονότων λόγω σκοπιμοτήτων ή συμφερόντων. Οι ραδιοπειρατές ήθελαν λοιπόν να δώσουν και μια άλλη πληροφόρηση που θα ήταν διαφορετική από αυτή του κρατικού (Αντί, 1983[α]: 21). Ακόμη το γεγονός πως οι εταιρείες τους έδιναν δίσκους δωρεάν ήταν ένα σοβαρό κίνητρο για να κάνουν ραδιοφωνικό σταθμό μια και οι ίδιοι δεν είχαν χρήματα να τους αγοράσουν.

Για κάποιους πειρατές το κουτί που βγάζει λόγια και μουσική αποτελεί μια μαγική διαδικασία που ξυπνάει την περιέργειά τους και τους προκαλεί να το εξερευνήσουν. Το ενδιαφέρον που εξελίσσεται σε αγάπη για το ίδιο το μέσο του ραδιοφώνου λειτουργεί ως κινητήριος μοχλός για να δουν το ραδιόφωνο και ως επαγγελματικό προορισμό και ως εφαλτήριο να κάνουν αυτό που πραγματικά τους ενδιαφέρει μακριά από τις παραινέσεις και τα πρέπει της οικογένειας. Στις περιπτώσεις του κοινοτικού ραδιοφώνου η σχέση με το ραδιόφωνο ως μέσο δεν είναι τόσο καθοριστική, το συνολικό αποτέλεσμα του προγράμματος ήταν περισσότερο καθοριστικό από ότι η ίδια η σχέση με το μέσο.

Το ενδιαφέρον για τα ηλεκτρονικά, το τεχνικό μέρος της κατασκευής ενός πομπού αποτέλεσε ένα ακόμη σημαντικό κίνητρο για τη ενασχόληση των ραδιοπειρατών με το πειρατικό ραδιόφωνο. Η έρευνα για το τεχνικό μέρος, ο πειραματισμός για την κατασκευή ενός πομπού ιδιαίτερα για όσους από τους ραδιοπειρατές σπούδαζαν ηλεκτρονικοί, είχε εξαιρετικό ενδιαφέρον για την εφαρμογή των θεωρητικών τους γνώσεων. Η σχέση με τα μηχανήματα είναι ένα πολύ ουσιαστικό κίνητρο για την εμπλοκή του ερασιτέχνη με το πειρατικό ραδιόφωνο. Στην σχέση αυτή υπάρχει κάτι το καινοτόμο: μια υψηλή τεχνολογία που την διαχειρίζονταν κάποιοι ειδικοί γίνεται μέσω των πειρατικών σταθμών κοινή ιδιοκτησία πολλών ραδιοπειρατών, αποδυναμώνοντας έτσι την εξουσία που είχε αυτή η εξειδικευμένη γνώση. Παράλληλα η παιδεία που κουβαλάει αυτή η τεχνική γνώση και μεταφέρεται από πειρατή σε πειρατή και τέλος αυτή η προσωπική σχέση που αναπτύσσει ο πειρατής με το μηχάνημα εκπομπής του, η αίσθηση πως είναι κομμάτι του εαυτού του (Αντί 1983^{β}: 22). Το σημαντικό αυτό κίνητρο ξεχωρίζει ιδιαίτερα στους ραδιοπειρατές των μεσαίων κυμάτων για τους οποίους η χειροποίητη κατασκευή ραδιοφωνικών μηχανημάτων είναι η ουσία του ενδιαφέροντός τους για το ραδιόφωνο.

Για πολλούς ραδιοπειρατές άλλοι συγγενείς, φίλοι, γείτονες ή ακόμη και ραδιοπειρατές που άκουγαν τους μύησαν στην τέχνη του ραδιοφώνου και τους ενέπνευσαν να ασχοληθούν με το ραδιόφωνο. Τον Γιώργο Αλεξίου μνημονεύουν κάποιοι ως τον ραδιοπειρατή που αν δεν υπήρχε πιθανόν να μην έκαναν ποτέ ραδιόφωνο.

Για πολλούς ραδιοπειρατές το κίνητρο για να κάνουν πειρατικό ραδιόφωνο ήταν η αντίσταση, η αντίσταση ενάντια στον φόβο που κουβαλούσε η μεταδικτατορική Ελλάδα, η αντίσταση ενάντια στην σιωπή που επέβαλε η δικτατορία και το κρατικό μονοπώλιο. Με την παρουσία τους στα ερτζιανά οι ραδιοπειρατές έσπασαν έναν κώδικα πολιτικού ελέγχου και προκάλεσαν τριγμούς στην εξουσία που μέχρι τότε επιβάλλονταν στο ραδιοφωνικό κοινό (Καμπουρίδης, 1983: 15). Το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν εξ ορισμού μια πράξη αντίστασης μια και ήταν παράνομο, οι πειρατές θεωρούν πως το πειρατικό ραδιόφωνο είναι ένα κάλεσμα από ψηλά-μια σταυροφορία ενάντια στο ραδιοφωνικό καταστημένο που δεν εξυπηρετούσε τις ανάγκες των ακροατών (Boyd, 1986: 83). Για πολλούς ραδιοπειρατές ήταν ο προθάλαμος για να

ασχοληθούν με τα κοινά και την πολιτική, ήταν η διέξοδος που ζητούσαν εκείνη την εποχή. Επιπλέον σε μια κατοπινή περίοδο το πειρατικό στάθηκε το έναυσμα για τον συνδικαλισμό των ραδιοπειρατών και την διεκδίκηση της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Οι νεαροί ραδιοπειρατές έθεταν με τις εκπομπές τους εμμέσως το αίτημα της κατάργησης του κρατικού μονοπωλίου στα ΜΜΕ (Ρουμελιώτης, 1991: 255).

Για λίγους ραδιοπειρατές το κίνητρο της εξοικονόμησης χρημάτων μέσω της διαφήμισης στο πειρατικό ραδιόφωνο ήταν επίσης δυνατό. Οι ραδιοπειρατές αυτοί ήταν περισσότεροι στην Αθήνα από ότι στην Θεσσαλονίκη.

Υπήρχαν βέβαια και διάφορα άλλα κίνητρα για να κάνει κάποιος πειρατικό ραδιόφωνο, πολλοί αναφέρουν τον ρομαντισμό ως σημαντικό κίνητρο ενώ άλλοι το γεγονός πως η εποχή ήταν πρόσφορη για πειρατικό ραδιόφωνο, υπήρχαν οι κατάλληλες προϋποθέσεις, υπήρχαν άδειες συχνότητες και ακροατές που ήθελαν να ακούσουν κάτι διαφορετικό. Επίσης για κάποιους ραδιοπειρατές η ανάγκη ήταν και προσωπική, συγκεκριμένα ο Πλόχωρας έκανε πρόβες πως έκανε εκπομπή πολύ πριν βγει στον αέρα, επομένως ήταν και μια προσωπική προσδοκία και επιθυμία να κάνει ραδιόφωνο.

Τα κίνητρα των ραδιοπειρατών σε μια κατοπινή φάση του πειρατικού ραδιοφώνου όταν εμφανίζονται οι ομαδικές προσπάθειες αλλάζουν. Όταν αρχίζουν και ωριμάζουν οι συνθήκες ο κάθε πειρατής συνασπίζεται με φίλους για να είναι όλοι ενωμένοι ενάντια στο νόμο και να εξωθήσουν τα πράγματα εκεί ώστε να έρθει η «ελεύθερη ραδιοφωνία». Ταυτόχρονα οι ίδιες οι ανάγκες του εγχειρήματος ανάγκαζαν τους ραδιοπειρατές να συνενωθούν σε ομαδοποιημένες προσπάθειες μια και πολλά ραδιόφωνα είχαν πλέον πρόγραμμα 24ωρο και δεν μπορούσε ένα άτομο να κρατήσει τον σταθμό.

Ένα άλλο κίνητρο των ομαδοποιημένων προσπαθειών ήταν το συνεχές ενδιαφέρον για το ραδιόφωνο ως μέσο αλλά και το κλίμα της εποχής όπου γίνονταν λόγος για ερασιτεχνικές και επαγγελματικές άδειες και προετοίμαζε το έδαφος για την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Επιπλέον για πολλούς η ανάγκη να ξεφύγουν από τις αντιρρήσεις της οικογένειας και να αυτονομηθούν κάνοντας αυτό που ήθελαν υπήρξε ένα ισχυρό κίνητρο.

Για κάποιους πειρατές το κίνητρο ήταν ο επαγγελματισμός, το επαγγελματικό ραδιόφωνο και οι προσωπικές φιλοδοξίες πως ο σταθμός τους θα πετύχει υπό τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονταν. Διαχωρίζουν την περίοδο των ομαδοποιημένων προσπαθειών από την πειρατική περίοδο και υπογραμμίζουν πως η βασική τους διαφορά έγκειται στον επαγγελματισμό που χαρακτηρίζει την δεύτερη.

Για κάποιους πειρατές η ενασχόληση με τα ηλεκτρονικά ήταν και ο κινητήριος μοχλός για την ενασχόληση με το ραδιόφωνο και στο επίπεδο των ομαδοποιημένων προσπαθειών που ήταν ένα βήμα πριν από την «ελεύθερη ραδιοφωνία».

Συζήτηση αποτελεσμάτων για την καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών.

6.6.3 Προφίλ πειρατικού σταθμού

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να διαχωριστεί η έννοια του πειρατή με αυτή του πειρατικού σταθμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις και ειδικά στα πρώτα χρόνια εμφάνισης του φαινομένου της ραδιοπειρατείας ο σταθμός ταυτίζεται με τον πειρατή που τον έχει δημιουργήσει τόσο στο όνομα, στο έτος ίδρυσής του αλλά και στον τόπο εκπομπής του. Είναι χαρακτηριστικό πως ο πειρατής δίνει το όνομά του στον πειρατικό του σταθμό ή έστω το όνομα του τόπου εκπομπής του ή των μουσικών του επιλογών ή του αριθμού των συνεργατών του, σε κάθε περίπτωση «βαφτίζει» τον πειρατικό σταθμό με ένα πολύ προσωπικό του στοιχείο, με ένα στοιχείο της ταυτότητας του.

Ακόμη η χρονιά που αρχίζουν πολλοί πειρατές να εκπέμπουν ταυτίζεται σε πολλές περιπτώσεις με την χρονιά της πρώτης εκπομπής των πειρατών. Ωστόσο υπάρχουν περιπτώσεις που ο πειρατής έχει μυηθεί στο ραδιόφωνο από άλλο ραδιοπειρατή, ξεκινάει να εκπέμπει σε ένα άλλο πειρατικό ραδιόφωνο και στην συνέχεια φτιάχνει τον δικό του πομπό. Κατά κύριο λόγο ωστόσο το σημείο έναρξης της ιστορίας του πειρατή στα ερτζιανά είναι η ημερομηνία ίδρυσης του πειρατικού του σταθμού.

Αξιοσημείωτο είναι πως δύο πρώτες μεγάλες ομάδες που εμφανίζονται είναι οι πειρατές που άρχισαν ραδιόφωνο την δεκαετία του 70 και ξεκίνησαν από τις μπάντες των μεσαίων και μετά πήγαν στα FM και οι πειρατές που εμφανίζονται την δεκαετία του 1980. Οι πειρατές της δεκαετίας του 80 έχουν έναν άλλο προσανατολισμό στο ραδιόφωνο, εμφανίζονται πολλές ομαδοποιημένες προσπάθειες αυτή την δεκαετία που προετοιμάζουν το έδαφος για την «ελεύθερη ραδιοφωνία». Η χρονολογία λειτουργίας των πειρατικών σταθμών λοιπόν όπως και η χρονιά που εκπέμπουν για πρώτη φορά οι πειρατές σηματοδοτεί και διαφορετικά χαρακτηριστικά στην τυπολογία των πειρατικών σταθμών.

Η τοποθεσία εκπομπής των πειρατικών σταθμών ποικίλει τόσο από άποψη ευρηματικότητας όσο και από άποψη πρωτοτυπίας. Το πρώτο στούντιο των ραδιοπειρατών στήνεται μέσα στο σπίτι τους, συνήθως το πατρικό, στο δωμάτιο τους, με την κεραία να βρίσκεται στην ταράτσα ή στο πλυσταριό. Το στούντιο ταυτίζεται και αυτό με ένα στοιχείο της ταυτότητας του πειρατή, γίνεται προέκταση της καθημερινότητάς του, κομμάτι του προσωπικού του χώρου, ένα στοιχείο της ταυτότητά του που πλέον τώρα χτίζεται σταθερά είτε στο πίσω μέρος του σπιτιού, είτε στην δίπλα στο κρεβάτι. Εκτός από το σπίτι πειρατικά ραδιόφωνα στήνονται μέσα σε στεγνοκαθαριστήρια, σε περιστερώνες, σε πατατάδικα μέσα στην κεντρική αγορά της Θεσσαλονίκης στο Καπάνι, σε καμπαναριά εκκλησιών σε χωριό έξω από την Θεσσαλονίκη, σε αποθήκες-

αχυρώνες στο Ωραιόκαστρο αλλά και σε χώρους που νοικιάζονται γι αυτόν τον σκοπό.

Η κατασκευή του πομπού ήταν για τους ραδιοπειρατές προσωπική υπόθεση. Ένας πολύ μεγάλος αριθμός ραδιοπειρατών κατασκευάζει τον πομπό μόνος του (Ραδιοφωνία Πεντέλης - Πετροτσέλης, Σάκης, Κώστας, Ράδιο Μόντε Κάρλο, Art Radio, Παύλος, Τερζόγλου, Άγγελος, Ράδιο Μασκότ, Παπαδάκης, Μιχάλης, Blow Up) ή με την βοήθεια φίλων ή συγγενών (Music Hall, Melody Club) του ραδιοπειρατών που τον βοηθούν στα πρώτα του βήματα. Οι πομποί στα πρώτα χρόνια της πειρατικής ραδιοφωνίας έχουν μικρή ισχύ από 5-10 watt έως 40-50 watt, καλύπτουν μακρινές περιοχές γιατί τότε ήταν καθαρές οι συχνότητες. Ο ραδιοπειρατής ξεκινούσε με έναν πομπό μικρής ισχύος και στην συνέχεια προσπαθούσε να τον βελτιώσει έτσι ώστε να ακούγεται καλύτερα (Ομάδα Ελεύθεροι Λαϊκοί Ραδιοσταθμοί,1983: 12). Το ραδιοφωνικό πειρατικό στούντιο όπως και ο πομπός είναι πρωτόγονης μορφής. Συνήθως στήνεται στα σπίτια των ραδιοπειρατών ή σε χώρους που θα ήταν δύσκολο να ανακαλύψει η αστυνομία, φτιάχνεται με τα βασικά υλικά και διαθέτει τα απολύτως απαραίτητα για την ραδιοφωνική εκπομπή.

Για τους περισσότερους η δυνατότητα βελτίωσης του πομπού τους έβαλε στο παιχνίδι της «συνομιλίας» με άλλους πειρατές και τους ώθησε στο να βελτιώσουν την κατασκευή τους. Αξίζει εδώ να σημειωθεί πως η χειροποίητη κατασκευή ενός πομπού ήταν κυρίως μεράκι των ραδιοερασιτεχνών των μεσαίων κυμάτων.

6.6.4 Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού

Η δομή και η οργάνωση ενός πειρατικού σταθμού διαμορφώνεται από τις συνισταμένες λειτουργίας του σταθμού όπως τον τρόπο λειτουργίας του, την συχνότητα εκπομπής του προγράμματος του, την εμβέλεια του, την απήχηση του προγράμματός του, την δημιουργία της δισκοθήκης του σταθμού, την οικονομική του κατάσταση αλλά και από συνισταμένες δομής του προγράμματός του μέσα στο οποίο κεντρικό ρόλο έχουν οι συνομιλίες. Οι πειρατές δεν έχουν σταθερή συχνότητα εκπομπής, μερικοί εκπέμπουν για ένα διάστημα 4 - 5 χρόνων με τον περιορισμό που τους έθετε η τηλεόραση γιατί οι σταθμοί των μεσαίων κυμάτων παρεμβάλουν το τηλεοπτικό πρόγραμμα και έτσι οι πειρατές επιλέγουν να σταματούν την εκπομπή μεταξύ 17.30 - 12.00 που έβγαινε στον αέρα το τηλεοπτικό πρόγραμμα της κρατικής τηλεόρασης. Η πλειοψηφία των ραδιοπειρατών εκπέμπει σποραδικά, σε μη συστηματική βάση μουσικά προγράμματα για λόγους πρακτικής αδυναμίας ή/και φόβου επικείμενης σύλληψης από τις αρχές (Μπαρμπούτης, 2001: 136).

Αναφορικά με την εμβέλεια των πειρατικών σταθμών πολλοί πειρατές υποστηρίζουν πως όταν εξέπεμπαν στα μεσαία κύματα ήταν πολύ μεγάλη η εμβέλεια τους και τους άκουγαν ακόμη και στην Θάσο. Με την μετάβασή τους

στα FM η εμβέλεια είναι επίσης καλή μια και οι συχνότητες ήταν καθαρές και βεβαίως όσοι πειρατές βρίσκονταν στην Άνω Πόλη ή σε περιοχή που βρίσκεται σε υψόμετρο ήταν και οι περισσότερο ευνοημένοι από άποψη εμβέλειας. Βέβαια η εμβέλεια μεγάλωνε και βελτιωνόταν και με την βελτίωση των πομπών και μετά από τα πρώτα χρόνια του πειρατικού ραδιοφώνου και όσο πλησίαζε η μετάβαση στην «ελεύθερη ραδιοφωνία», οι πειρατικοί σταθμοί απέκτησαν ακόμη καλύτερη εμβέλεια.

Κάποιοι πειρατές υπογραμμίζουν πως η τοποθεσία εκπομπής τους και η αδύναμη ισχύς των πειρατικών πομπών είχαν ως αποτέλεσμα να μην έχουν καλή εμβέλεια ενώ άλλοι τονίζουν πως ήταν τόσοι πολλοί οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη που ήταν πολύ δύσκολο να ακουστείς.

Οι πειρατές συμφωνούν πως η απήχηση των πειρατικών ραδιοφώνων ήταν πολύ μεγάλη, χωρίς να τίθεται σύγκριση με τα σημερινά δεδομένα. ωστόσο ακόμη και το ακροατήριο των 30 ή των 50 ατόμων για εκείνη την εποχή φάνταζε τεράστιο. Εξάλλου η φιλοσοφία του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν αυτή την ενδυνάμωσης της παρέας και της διάδοσης της μουσικής μέσω της παρέας. Ο ραδιοπειρατής έπαιρνε σιγά-σιγά την θέση που είχε ο ερασιτέχνης μουσικός σε μια φιλική παρέα, ο ραδιοπειρατής εισήγαγε ουσιαστικά έναν νέο τρόπο επικοινωνίας, μια μετεξέλιξη του μοντέλου της παλιάς παρέας που τραγουδούσε στην γειτονιά. Η διαμόρφωση της παρέας στην περίπτωση του πειρατικού ραδιοφώνου γινόταν μέσα από μια εκλεκτική συγγένεια μουσικού γούστου, είτε ενός κοινού σημείου αναφοράς όπως είναι οι συμμαθητές του σχολείου, οι συνδημότες κλπ. που συντονίζονταν στον πειρατικό σταθμό (Καμπουρίδης, 1983: 16).

Ο τρόπος λειτουργίας των πειρατικών σταθμών ποικίλει από σταθμό σε σταθμό και από πειρατή σε πειρατή. Υπάρχουν πειρατικά ραδιόφωνα που κάνουν εκπομπές με τους φίλους, τους ακροατές και συχνά αναμεταδίδουν ο ένας πειρατής τον άλλο ή συνομιλούν μεταξύ τους και μέσα από την συχνότητα. Υπάρχουν πειρατικοί σταθμοί που είναι προσεκτικοί και δεν κάνουν πρόγραμμα όταν εκπέμπει το τηλεοπτικό πρόγραμμα της ΕΡΤ για να μην δημιουργήσουν παρεμβολές.

Στα μέσα της δεκαετίας του 80 οι ομαδικοί πειρατικοί σταθμοί που λειτουργούν έχουν άλλη φιλοσοφία λειτουργίας. Ο Μουσικός Δίαυλος είναι ένα παράδειγμα, λειτουργεί με τέσσερις τζόκεις που έκαναν τέσσερις ώρες πρόγραμμα ο καθένας, είναι απολύτως ελεύθεροι να κάνουν ότι πρόγραμμα θέλουν κατά την διάρκεια της εκπομπής τους πάντα όμως με σοβαρότητα, συνέπεια και παράλληλα υιοθετώντας το χιούμορ στις ραδιοφωνικές τους εκπομπές αλλά και εισάγοντας καινούριες μουσικές και νέα ακούσματα. Οι παραγωγοί του Μουσικού Διαύλου προσδοκούσαν να κάνουν έναν σταθμό που δεν θα κολάκευε τους ακροατές αλλά θα προέτρεπε τους ακροατές να τον αγαπήσουν για το πρόγραμμα του, γι' αυτό που τους πρόσφερε.

Με την έκρηξη της ελεύθερης ραδιοφωνίας παράλληλα με τα πειρατικά

ραδιόφωνα κάνουν την εμφάνισή τους και τα λεγόμενα κοινοτικά ραδιόφωνα των οποίων ο τρόπος λειτουργίας ήταν διαφορετικός. Πιο συγκεκριμένα τα κοινοτικά ραδιόφωνα λειτουργούν με γενική συνέλευση μέσω της οποίας λαμβάνονται όλες οι αποφάσεις και επίσης λειτουργούν αντιιεραρχικά.

Ο τρόπος με τον οποίο χρηματοδοτούνταν το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν καταρχήν οι ίδιοι οι πειρατές που συμμετείχαν στο σταθμό και έδιναν την δική τους οικονομική συνεισφορά για τα τρέχοντα έξοδα του σταθμού, επίσης οι ακροατές οι οποίοι είτε πρόσφεραν φαγητά, γλυκά, καφέ, ζάχαρη είτε χάριζαν δίσκους για να τους ακούσουν στο ραδιόφωνο, είτε μεταγενέστερα οι εταιρείες δίσκων που έδιναν στους πειρατές τους καινούριους δίσκους δωρεάν για να ακουστούν στο ραδιόφωνο. Για να είμαστε πιο ακριβείς θα πρέπει να υπογραμμίσουμε πως οι πειρατές είτε δούλευαν είτε το χαρτζιλίκι που τους έδιναν οι γονείς τους το έδιναν στο ραδιόφωνο είτε σε μια σπάνια περίπτωση ο ίδιος ο γονιός βοήθησε το παιδί οικονομικά για να κάνει τον πρώτο του πομπό. Για τους περισσότερους ραδιοπειρατές το ραδιόφωνο ήταν ένα ακριβό χόμπι, για παράδειγμα ο Πειρατής 397 είχε λειτουργικά έξοδα 20.000 δραχμές τον μήνα αλλά ανταμείβονταν από τα 200 νυχτερινά τηλεφωνήματα που λάμβανε από τους ακροατές (Zaharopoulos & Paraschos,1993:50).

Τα κοινοτικά ραδιόφωνα έχουν παρόμοιο τρόπο χρηματοδότησης. Έχουν μηνιαία συνεισφορά μελών, διοργανώνουν φεστιβάλ και συναυλίες για να συγκεντρώσουν χρήματα και να καλύψουν τα έξοδά τους αλλά και κάνουν δίκτυο συνδρομητών που αποτελείται από πιστούς ακροατές και φίλους οι οποίοι συνεισφέρουν οικονομικά για τα έξοδα του σταθμού. Εκτός από την μηνιαία συνεισφορά μελών οι υπόλοιποι τρόποι χρηματοδότησης γίνονται αναγκαίοι όταν απαιτείται μεγαλύτερος πομπός και μετακίνηση του πομπού στο Χορτιάτη, γεγονός που αλλάζει την φιλοσοφία του Ράδιο-Κιβωτός.

Η δημιουργία της δισκοθήκης του πειρατικού σταθμού ήταν αποτέλεσμα μια σειράς παραγόντων. Για πολλούς πειρατές η δισκοθήκη του σταθμού ήταν προέκταση της προσωπικής τους δισκοθήκης, για άλλους βασίστηκε πάνω στην δισκοθήκη που είχε η οικογένεια του πειρατή και ο πειρατής την συνέχισε με δικές του αγορές, για άλλους οι ακροατές, οι εταιρείες δίσκων, οι φίλοι ή οι συγγενείς από το εξωτερικό που ήταν πιο ενημερωμένοι μουσικά τους βοήθησαν στην δημιουργία της δισκοθήκης του πειρατικού σταθμού. Σε πολλές περιπτώσεις πειρατικών σταθμών υπήρξε συνδυασμός των παραπάνω παραγόντων που συντέλεσαν στην δημιουργία της δισκοθήκης του πειρατικού σταθμού.

Για τους περισσότερους πειρατές η δημιουργία της δισκοθήκης του σταθμού στηριζόταν στην προσωπική τους συλλογή δίσκων η οποία εμπλουτιζόταν με τις αγορές που έκαναν. Η δημιουργία της δισκοθήκης ήταν χόμπι που οι πειρατές ακολουθούσαν με μεγάλες όμως στερήσεις. Τα χρήματα που είχαν είτε από το χαρτζιλίκι τους είτε από την δουλειά που έκαναν για βιοπορισμό τα έδιναν για να αγοράσουν δίσκους.

Για άλλους πειρατές η δισκοθήκη που προϋπήρχε στο σπίτι λειτούργησε ως

σημείο έναρξης της προσωπικής δισκοθήκης του πειρατή. Στην συνέχεια ο ραδιοπειρατής έδινε το χαρτζιλίκι του για την αγορά καινούριων δίσκων και εμπλούτιζε την υπάρχουσα δισκοθήκη.

Για άλλους πειρατές οι ακροατές ήταν αυτοί που τους χάριζαν δίσκους γιατί ήθελαν να ακούσουν από το ραδιόφωνο συγκεκριμένα κομμάτια και έτσι βοήθησαν στην δημιουργία της δισκοθήκης του πειρατικού σταθμού

Ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας που συνέβαλε στην δημιουργία της δισκοθήκης των πειρατικών σταθμών ήταν οι εταιρείες δίσκων οι οποίες έδιναν δίσκους στους πειρατικούς σταθμούς ανάλογα με το είδος της μουσικής που έπαιζαν.

Οι συγγενείς ή οι φίλοι από το εξωτερικό κυρίως την Αμερική, την Βρετανία και την Ιταλία βοηθούσαν κάποιους ραδιοπειρατές στην δημιουργία της δισκοθήκης του σταθμού στέλνοντας κασέτες με τα γνωστά τραγούδια εκεί.

Σε πολλές περιπτώσεις πάντως υπήρξε συνδυασμός παραγόντων που συντέλεσαν στην δημιουργία της δισκοθήκης του ραδιοπειρατή, και οι αγορές του ίδιου του πειρατή αλλά και οι προσφορές από τους ακροατές και τις εταιρείες δίσκων συνέβαλαν στην δημιουργία της δισκοθήκης.

Οι σχέσεις των ραδιοπειρατών με τις δισκογραφικές εταιρείες υπήρχαν από την εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου και στηρίζονταν στην παροχή δωρεάν δίσκων από τις δισκογραφικές για προώθηση στους πειρατικούς σταθμούς. Πολλοί πειρατές παραδέχονται πως από τότε υπήρχε συνεργασία χωρίς ωστόσο να υπάρχει δέσμευση από την πλευρά των πειρατών να παίξουν τους δίσκους που τους παραχωρούσαν οι δισκογραφικές. Κάποιοι πειρατές υπογραμμίζουν πως προτιμούσαν να αγοράζουν δίσκους γιατί δεν τους ικανοποιούσαν οι δίσκοι που τους πρόσφεραν οι δισκογραφικές ενώ άλλοι υποστηρίζουν πως έφτιαξαν την δισκοθήκη τους από τους δίσκους που τους πρόσφεραν οι δισκογραφικές.

Οι συνομιλίες ή «εκπομπές κλήσεως» ή «κλήσεις» μεταξύ των ραδιοπειρατών ήταν σύμφωνα με πολλούς πειρατές το σημείο εκκίνησης του πειρατικού ραδιοφώνου. Οι συνομιλίες αποτελούσαν καταρχήν μια μορφή επικοινωνίας μεταξύ των ραδιοπειρατών, μια μορφή συνεργασίας και ένδειξη αλληλεγγύης μεταξύ του πειρατικού κυκλώματος αλλά και έναν τρόπο αυτοαξιολόγησης της ραδιοφωνικής λήψης σε τεχνικό επίπεδο από τους φίλους-πειρατές. Παρατηρούμε πως για κάποιους πειρατές οι συνομιλίες ήταν το ανοιχτό βήμα ενημέρωσης για τα τεκταινόμενα στον χώρο του ραδιοφώνου και κάποιες στιγμές λειτούργησε ως μέσο διαμαρτυρίας των ραδιοπειρατών για την «ελεύθερη ραδιοφωνία». Παράλληλα ίσως για τους περισσότερους οι συνομιλίες υπήρξαν ένας τρόπος γνωριμίας μεταξύ των ραδιοπειρατών όχι μόνο της ίδιας πόλης αλλά των ραδιοπειρατών όλης της Ελλάδας όταν αναφερόμαστε στα μεσαία κύματα και των ραδιοπειρατών της Θεσσαλονίκης αλλά και της ευρύτερης περιοχής ανάλογα με την εμβέλεια που επέτρεπαν οι συχνότητες των FM. Οι Έλληνες πειρατές είδαν τους ραδιοφωνικούς τους πομπούς ως μέσο επικοινωνίας αρχικά με τους φίλους τους και στην συνέχεια με ολόκληρο τον

κόσμο (Ομάδα Ελεύθεροι Λαϊκοί Ραδιοσταθμοί,1983:12). Οι ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως στις συνομιλίες άγγιζαν πολλά θέματα που απασχολούσαν τότε την ηλικία τους και παράλληλα σε κάποιες περιπτώσεις είχαν και ακροατές που συμμετείχαν ενεργά είτε παρακολουθούσαν παθητικά τις συνομιλίες τους. Κάποιοι ραδιοπειρατές ομολογούν πως οι συνομιλίες γινόταν με πρωταρχικό σκοπό την γνωριμία με κοπέλες και το φλερτ.

Μεταξύ των ραδιοπειρατών υπήρχαν και κάποιοι που θεωρούσαν τις συνομιλίες δευτερεύουσας σημασίας και ενδιαφέρονταν περισσότερο για τις εκπομπές παρά για τις συνομιλίες. Πολλοί από αυτούς έκαναν λίγες ή και καθόλου συνομιλίες με κύριο στόχο να δουν πως ακούγονται και πως μπορούν να βελτιώσουν την εκπομπή τους.

6.6.5 Το πρόγραμμα του πειρατικού σταθμού

Το πρόγραμμα των πειρατικών ραδιοφωνικών σταθμών χαρακτηρίζονταν από αστάθεια στον χρόνο και στην συχνότητα εκπομπής του. Στις περισσότερες περιπτώσεις η ποιότητα των πειρατικών προγραμμάτων είναι φτωχή, ο ραδιοφωνικός λόγος δεν είναι ιδιαίτερα δημοφιλής και είναι μηδαμινή η πληροφόρηση του κοινού μέσω ενημερωτικών δελτίων (Μπαρπούτης, 2001: 137).Οι ραδιοπειρατές εξέπεμπαν λίγες ώρες κάθε μέρα είτε γιατί φοβόταν τις συνέπειες της παράνομης εκπομπής, είτε γιατί είχαν άλλες επαγγελματικές υποχρεώσεις και δεν μπορούσαν να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο στο χόμπι τους. Σύμφωνα με τις απαντήσεις πολλών πειρατών οι πειρατικές εκπομπές απέφευγαν τις ώρες του κρατικού τηλεοπτικού προγράμματος που ήταν τότε 17.00 με 24.00 και είτε εξέπεμπαν πριν της 17.00 είτε μετά τις 24.00 για να αποφύγουν τις παρεμβολές και τον κίνδυνο να συλληφθούν.

Το περιεχόμενο του προγράμματος των πειρατικών ραδιοφώνων ποικίλλει. Στην πρώτη περίπτωση πειρατικών σταθμών οι εκπομπές είναι κατεξοχήν μουσικές ή συνδυάζουν μουσικές επιλογές με συνομιλίες μεταξύ ραδιοπειρατών. Στην δεύτερη περίπτωση έχουμε περισσότερο εκπομπές λόγου ή εκπομπές λόγου που συνδυάζονται επίσης με συνομιλίες μεταξύ των πειρατών, κάποιοι της αναφέρουν και ως προσωπικές ή πολιτικές εκπομπές. Αυτές ουσιαστικά είναι εκπομπές που έχουν την δική τους ιδιαιτερότητα και εκπομπές που έχουν περιεχόμενο πολιτικό. Και σε μια τρίτη και τελευταία περίπτωση που αντιπροσωπεύει και την τελική φάση της πειρατικής ραδιοφωνίας, μια ανάσα από την «ελεύθερη ραδιοφωνία», το ραδιοφωνικό πρόγραμμα είναι ένα οργανωμένο πρόγραμμα ροής ραδιοφωνικού σταθμού στο οποίο συμμετέχουν πολλοί πειρατές και ο καθένας έχει τον δικό του χρόνο εκπομπής και το συνολικό αποτέλεσμα είναι ένα πλήρες ραδιοφωνικό πρόγραμμα. Ας εξετάσουμε κάθε περίπτωση μεμονωμένα.

Στην πρώτη περίπτωση οι πειρατικές εκπομπές είναι κατά βάση μουσικές εκπομπές των οποίων τα είδη ποικίλουν ανάλογα με τις μουσικές προτιμήσεις του

εκάστοτε ραδιοπειρατή. Πρωταγωνιστικό ρόλο στο πρόγραμμα έχουν οι ακροατές οι οποίοι συμμετέχουν τηλεφωνικά ζητώντας τραγούδια ή κάνοντας αφιερώσεις. Τότε οι ραδιοπειρατές πρωτοπορούν παρουσιάζοντας στον αέρα ακροατές και μεταδίδοντας συζητήσεις με τους ακροατές. Ένα κεντρικό χαρακτηριστικό του προγράμματος αυτής της πρώτης περίπτωσης ήταν η απλότητα, το ραδιοφωνικό πρόγραμμα ήταν σχεδόν πρωτόγονο και ο αυτοσχεδιασμός και η δημιουργικότητα του ραδιοπειρατή βασικός μοχλός στην παρουσίασή του. Τα προγράμματά των ραδιοπειρατών είναι αποκλειστικά μουσικά και στηρίζονται στις αφιερώσεις των ακροατών. Η ποιότητα των προγραμμάτων τους προσδιορίζεται από τις μουσικές προτιμήσεις του εκάστοτε ακροατηρίου (Ομάδα Ελεύθεροι Λαϊκοί Ραδιοσταθμοί,1983:12). Για λίγους πειρατές όπως προκύπτει από τις απαντήσεις οι αφιερώσεις δεν ήταν και κάτι πολύ σοβαρό για έναν ραδιοφωνικό σταθμό μια και σπεύδουν να διευκρινίσουν πως οι αφιερώσεις που έκαναν ήταν λίγες ή ακόμη πως ήταν σοβαρές.

Στην δεύτερη περίπτωση ανήκουν οι εκπομπές λόγου που σε ορισμένες περιπτώσεις συνδυάζονται και με συνομιλίες μέσα στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα. Οι εκπομπές λόγου αναφέρονται είτε σε πολιτικό σχολιασμό είτε σε σχολιασμό της κοινωνικής πραγματικότητας με την συμμετοχή των ακροατών, είτε σε σχολιασμό και αναφορές στην μουσική.

Στην δεύτερη περίπτωση ανήκουν και οι λεγόμενες προσωπικές εκπομπές, εκπομπές που αντανακλούσαν έναν πολιτικό και κοινωνικό σχολιασμό στο γίγνεσθαι της εποχής. Παραγωγοί του Ράδιο-Κιβωτός μιλάνε για τις λεγόμενες εκπομπές αντιπληροφόρησης που έκαναν που ήταν πολιτικές εκπομπές όπως επίσης και για την συνήθεια να γίνονται συλλογικές εκπομπές, εκτός από τις ατομικές.

Στο περιεχόμενο του προγράμματος του πειρατικού σταθμού ανήκαν και οι διαφημίσεις αλλά σε λίγους πειρατικούς σταθμούς στην Θεσσαλονίκη και αρκετά μεταγενέστερα, λίγο πριν δηλαδή την «ελεύθερη ραδιοφωνία».

Στο τελευταίο στάδιο του πειρατικού ραδιοφώνου, το περιεχόμενο του ραδιοφωνικού προγράμματος θυμίζει επαγγελματικό ραδιόφωνο. Σε ένα αρχικό στάδιο κάποιοι πειρατές συνεργάζονται μεταξύ τους, αναμεταδίδοντας ο ένας τον άλλο για να υπάρχει συνεχής ροή στο πρόγραμμα. Σε ένα μετέπειτα στάδιο νοικιάζουν έναν χώρο, συνεργάζονται 4-5 ή και περισσότεροι πειρατές και φτιάχνουν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ραδιοφωνικής ροής. Οι χαρακτηριστικότερες τέτοιες προσπάθειες στο πειρατικό ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης ήταν «Πανόραμα 86», «Μουσικός Δίαυλος», «Κοσμοράδιο», «16 ώρες Θεσσαλονίκη» και «Ράδιο Θεσσαλονίκη».

Οι μουσικές επιλογές των ραδιοπειρατών ποικίλλουν. Ένας μεγάλος αριθμός πειρατών επιλέγει την ελληνική μουσική και συγκεκριμένα το παλιό λαϊκό ελληνικό τραγούδι. Προσπαθώντας να προτείνουν κάτι διαφορετικό από το κρατικό ραδιόφωνο, οι ραδιοπειρατές έρχονται να συμπληρώσουν τις μουσικές επιλογές στα ερτζιανά και να δώσουν μια καινούρια διέξοδο στους ακροατές.

Κάποιοι από αυτούς επιλέγουν να παίξουν ποιοτική ελληνική μουσική ή το προοδευτικό τραγούδι όπως το αποκαλούν και αναφέρονται στο έντεχνο ελληνικό τραγούδι. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1960 παρά το πνεύμα του εμφυλίου και υπό την σκιά μιας παγκόσμιας κίνησης των πραγμάτων αρχίζει να αναδεύεται στην Ελλάδα μια νέα ευαισθησία που εκφράζεται μέσα από τρία μουσικά είδη: ρεμπέτικο, ελαφρό και νέο κύμα. Η νέα αυτή ευαισθησία μοιάζει να είναι η απεγνωσμένη αναζήτηση της κοινής ταυτότητας μιας γενιάς που την έχει χάσει και για την οποία η παράδοση δεν είναι παρά η ουλή μιας ανεξήγητης νοσταλγίας (Χρηστάκης, 1999: 64).Μερικοί επιλέγουν να κάνουν την δική τους αντίσταση μέσα από τα τραγούδια και να εστιάσουν σε έναν πολιτικό σχολιασμό μέσω των τραγουδιών που επιλέγουν να μεταδώσουν.

Πολλοί ραδιοπειρατές επιλέγουν να μεταδώσουν ξένη μουσική όλων των ειδών, ροκ, ποπ, μπλουζ, ντίσκο, γενικότερα και ξένη εμπορική μουσική της εποχής. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι πως μουσικά συγκροτήματα όπως οι Pink Floyd, οι Beatles και οι Doors που έχουν εξοβελιστεί από το πρόγραμμα του κρατικού ραδιοφώνου εξαιτίας της λογοκρισίας, μεταδίδονται από τους ραδιοπειρατές της εποχής (Ρουμελιώτης, 1993: 252). Η επιλογή της ξένης μουσικής γίνεται για μεταφερθεί το κλίμα της δεκαετίας του 60 που υπήρχε σε Αμερική και Ευρώπη και με την καθυστέρηση της δικτατορίας η Ελλάδα δεν είχε την ευκαιρία να την εισπράξει τότε. Ο απόηχος της φοιτητικής εξέγερσης του Μάη του ’68 μεταφέρεται με τα μουσική μηνύματα που έχουν εντοπίσει με την ευαισθησία τους οι νεαροί ραδιοπειρατές και μεταδίδουν μέσω των σταθμών τους (Ρουμελιώτης, 1993: 252). Η ξένη μουσική γίνεται συμβολική έκφραση της ιδεολογίας μεγάλης μερίδας νέων και ένας καινούριος τρόπος ζωής. Για την κρατούσα τότε ηθική η ξένη μουσική ήταν συνώνυμη με τα χαρακτηριστικά του περιθωρίου: μακριά μαλλιά, μπλουτζίν, τεντιμποϊσμό και ήταν αυτονόητο η κρατική ραδιοφωνία να αποφεύγει την μετάδοση τέτοιων τραγουδιών. Το κενό αυτό έρχονται να καλύψουν οι ραδιοπειρατές που μεταδίδουν την ξένη μουσική (Καμπουρίδης, 1983: 15). Οι περίφημοι (ραδιο) ερασιτέχνες (ή «πειρατές») διέδιδαν σε τοπικό επίπεδο τις καινούριες ξένες επιτυχίες των Beatles και των Rolling Stone μέσα από μια προσωπική και κάπως επαναστατική προσέγγιση (Χρηστάκης, 1999: 63).

Κοντά στις δύο μεγάλες κατηγορίες πειρατών, των πειρατών που μεταδίδουν ελληνική και των πειρατών που μεταδίδουν ξένη μουσική, έρχεται να προστεθεί μια τρίτη κατηγορία που αποτελείται από τους ραδιοπειρατές για τους οποίους το πέρασμα από την ελληνική στην ξένη μουσική ή και ο συνδυασμός των δύο ήταν γεγονός.

Οι περισσότεροι ραδιοπειρατές συμφωνούν πως οι μουσικές επιλογές τους άλλαξαν κατά την διάρκεια των χρόνων που εξέπεμπαν. Οι λόγοι για αυτές τις αλλαγές είναι πολλοί. Μερικοί ραδιοπειρατές υπογραμμίζουν πως η μετάβασή τους από τα μεσαία κύματα στα FM σηματοδότησε και αλλαγές στις μουσικές επιλογές τους. Άλλοι επισημαίνουν πως ο ανταγωνισμός τους έκανε να κινηθούν

σε άλλα μουσικά μονοπάτια, ενώ άλλοι πως μετά την μεταπολίτευση ακούστηκαν και φωνές όπως ο Θεοδωράκης, ο Λοϊζος κλπ. Για μερικούς ραδιοπειρατές οι ανάγκες του κοινού υπαγόρευσαν την μετακίνησή τους σε άλλες μουσικές αρένες, ενώ για άλλους οι προσωπικές τους επιλογές και τα προσωπικά τους ακούσματα τους ώθησαν και σε άλλες μουσικές επιλογές στο ραδιόφωνο. Κάποιοι υποστηρίζουν πως τα μουσικά τους ακούσματα διευρύνθηκαν με τα χρόνια και άρα και οι μουσικές που μετέδιδαν εμπλουτίστηκαν. Άλλοι πειρατές τονίζουν πως άλλαξε η μουσική επικαιρότητα με τα χρόνια και βέβαια η κοινωνική πραγματικότητα, γεγονός που επηρέασε και την μουσική που μεταδίδονταν από το ραδιόφωνο. Το 1986 που σηματοδοτεί την έναρξη της ελεύθερης ραδιοφωνίας αποτελεί για κάποιους σταθμό για την αλλαγή στις μουσικές τους προτιμήσεις. Άλλοι τέλος επισημαίνουν πως αποσκοπώντας στο να πάρουν διαφήμιση από το εμπορικό κοινό της Θεσσαλονίκης αναγκάστηκαν να αλλάξουν το ρεπερτόριο τους σε ελληνικό.

Το κοινό του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν ένα ακροατήριο συνήθως νέο σε ηλικία και με ίδια ή παρόμοια μουσικά γούστα με αυτά των ραδιοπειρατών. Αν και οι περισσότεροι ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως απευθύνονταν σε όλους ανεξαιρέτως τους ακροατές ωστόσο η μουσική που μετέδιδαν ήταν μια καθοριστική συνισταμένη για το προφίλ των ακροατών του πειρατικού σταθμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι πως η ξένη μουσική αποτελούσε πόλος έλξης των νεαρών ηλικιών. Εξάλλου η νεότητα συμβολίζει την αλλαγή και την ανανέωση της ύπαρξης μέσω της ανατροπής της νοοτροπίας της παραγωγής (Χρηστάκης, 1999: 37). Είναι γεγονός πως αλλάζει κάτι στην ελληνική νεολαία η οποία αντιδρά υπόγεια είτε μέσω στίχων αμφισβήτησης των πρώτων ροκ συγκροτημάτων είτε προκαλώντας με την εξωτερική της εμφάνιση και προβάλλοντας με τον τρόπο αυτό την δική της φωνή διαμαρτυρίας (Ρουμελιώτης, 1993: 252). Αξίζει να σημειωθεί πως η μουσική ροκ γίνεται προσπάθεια δημιουργίας πολιτισμικών κωδίκων που θα μπορούσαν να ισχύουν για ολόκληρη την κοινωνία, η μουσική ροκ γίνεται γλώσσα και βιώνεται ως το άνοιγμα στον κόσμο που μπορεί να προσφέρει και την αυταπάτη της ένταξης σε αυτόν (Χρηστάκης, 1999: 41).

Οι περισσότεροι ραδιοπειρατές συμφωνούν πως δεν υπήρχε πολιτικός σχολιασμός ή ψήγματα πολιτικής στο πρόγραμμα του πειρατικού σταθμού (Τερζόγλου, Radio Piper, Αλεξίου, Αντώνης 2005). Για πολλούς ήταν ο φόβος βασικό αντικίνητρο για τον πολιτικό σχολιασμό και η κυριαρχία της μουσικής στην ταυτότητα του πειρατικού σταθμού ήταν καθοριστική. Κάποιοι πειρατές μάλιστα δεν κρύβουν πως ο πολιτικός σχολιασμός ήταν τόσο εκτός της φιλοσοφίας του ραδιοφωνικού προγράμματος που δημιουργούσαν παρεμβολές σε όσους πειρατές επέλεγαν να κάνουν πολιτικό σχολιασμό.

Πολλοί πειρατές υποστηρίζουν πως δεν υπήρχε πολιτικός σχολιασμός στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα στην αρχή αλλά η πολιτική μπήκε μετά την εξέγερση του Πολυτεχνείου και για μερικούς ραδιοπειρατές μετά το 1981 δηλαδή περίπου

με την έναρξη της ελεύθερης ραδιοφωνίας, γιατί τότε οι ραδιοπειρατές είχαν αρχίσει να αποκτούν πολιτική συνείδηση των πραγμάτων. Όταν αρχίζει και εκπέμπει «ο ραδιοφωνικό σταθμός των ελεύθερων πολιορκημένων» οι πειρατές των αναμεταδίδουν ενστικτωδώς (Ρουμελιώτης, 1991: 253).

Για μερικούς ραδιοπειρατές ο πολιτικός σχολιασμός δεν ήταν κυρίαρχος αλλά ήταν έμμεσος. Υποστηρίζουν πως ένας πειρατικός πομπός την δεκαετία του 70 ήταν μια πράξη αντίστασης, ένας πομπός που μετέδιδε Καζαντζίδη έδινε ένα σαφές πολιτικό μήνυμα κατά της εξουσίας. Η συμμετοχή στην μετάδοση πειρατικών ραδιοφωνικών προγραμμάτων και η ακρόαση παράκτιων σταθμών ήταν πράξεις διαμαρτυρίας (Boyd, 1986: 86). Ο πολιτικός σχολιασμός ήταν υπόγειος και εκφραζόταν με παρεμβολές στο πολιτικό μήνυμα του Παπαδόπουλου, με λαϊκά τραγούδια, με συνθηματικές φράσεις μεταξύ των πειρατών, με πολιτικά μηνύματα μέσα από τα ίδια τα τραγούδια.

Μερικοί ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως υπήρχε πολιτική στο πειρατικό ραδιόφωνο αλλά όχι με την αυστηρή έννοια της πολιτικής. Αναφορά σε πολιτικά θέματα αλλά και μέλη του σταθμού που ήταν πολιτικοποιημένα (Ράδιο Κιβωτός) όπως και η στρατηγική του ραδιοφωνικού σταθμού που ήταν εκτός των κανόνων της αγοράς είναι μερικές από τις έννοιες που δίνουν στην πολιτική διάσταση του ραδιοφώνου οι ίδιοι οι πειρατές.

Συζήτηση αποτελεσμάτων για την σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο

6.6.6 Σχέση του πειρατή με άλλες κοινωνικές και πολιτικές ομάδες

Η κοινωνική ταυτότητα του ραδιοπειρατή αρχίζει να διαμορφώνεται από τους κόλπους της οικογένειας, συνεχίζεται σε αυτούς της παρέας με άλλους ραδιοπειρατές και κορυφώνεται με τις σχέσεις των ραδιοπειρατών με τους ακροατές.

Το οικογενειακό περιβάλλον λειτουργεί αποθαρρυντικά για τον νεαρό ραδιοπειρατή γιατί οι γονείς είτε από άγνοια, είτε από φόβο, είτε από πρακτικούς λόγους στέκονται σκεπτικοί και πολλές φορές αρνητικοί απέναντι στο χόμπι του πειρατικού ραδιοφώνου. Υπό το δικό τους πρίσμα οι ραδιοπειρατές γοητεύονται από αυτή την κατάσταση, η οποία αποτελεί την δική τους επανάσταση στο οικογενειακό κατεστημένο και στους οικογενειακούς κανόνες και συνεχίζουν το χόμπι τους στα κρυφά, μακριά από το αυστηρό βλέμμα των γονιών. Ένας λόγος που εξηγεί μια τέτοια συμπεριφορά είναι αυτή καθεαυτή η ηλικία της νεότητας κατά την διάρκεια της οποίας ο νέος εξαρτάται από τους γονείς τους με έναν τρόπο σύνθετο και συγκρουσιακό. Ο έφηβος αμφισβητεί την γονεϊκή εξουσία καθώς αυτή παύει να είναι γι' αυτόν ο μοναδικός πόλος έλξης. Τα πρότυπα του αλλάζουν και τα νέα σημεία αναφοράς για τον έφηβο βρίσκονται εκτός του οικογενειακού του περιβάλλοντος. Αυτά τα νέα κέντρα αναφοράς μπορεί να

έχουν σχέση με τον αθλητισμό, την τέχνη, την πολιτική, την θρησκεία, τα πολιτικά νεανικά κινήματα, τις περιθωριακές ομάδες κοκ (Ναυρίδης, 1994:217 - 8). Ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που οι ραδιοπειρατές δέχονται την αστυνομία μέσα στο σπίτι τους η οικογένεια τοποθετείται απέναντι από τον νεαρό ραδιοπειρατή νιώθοντας ντροπιασμένη γι' αυτή την κατάσταση.

Το επόμενο βήμα για την διαμόρφωσης της κοινωνικής ταυτότητας του ραδιοπειρατή είναι το πλαίσιο της παρέας. Οι ραδιοπειρατές αξιοποιούν την δύναμη του ραδιοφωνικού τους πομπού για να «συνομιλήσουν» με άλλους ραδιοπειρατές, να ανταλλάξουν σκέψεις, ανησυχίες, προβληματισμούς, αστεία, ερωτηματικά. Η δημιουργία αυτής της ραδιοφωνικής παρέας παίζει έναν σημαντικό ρόλο για τον νεαρό ραδιοπειρατή αν ληφθεί υπόψη πως η παρέα στην ηλικία της νεότητας έχει διττό ρολό. Από την μια πλευρά επειδή ακριβώς η ομάδα των συνομηλίκων μοιράζεται τις ίδιες απόψεις, αξίες και στάσεις του προσφέρει ένα συναισθηματικό στήριγμα ενώ από την άλλη διαμεσολαβεί ανάμεσα στον έφηβο και στα άλλα κέντρα ή ομάδες αναφοράς. Οι ομάδες των συνομηλίκων χαρακτηρίζονται από έντονη εσωτερική συνοχή και έχουν ιδιαίτερα μεγάλη σημασία για την κοινωνικοποίηση του ατόμου μια και συμβάλλουν καθοριστικά σε μια περίοδο που είναι κρίσιμη για την διαμόρφωση της ταυτότητας του ατόμου (Ναυρίδης, 1994:218).

Σταδιακά αυτή η συζήτηση μέσω των ερτζιανών παίρνει μορφή με τις συναντήσεις των ραδιοπειρατών στα στέκια τους που είναι ξεχωριστά για κάθε συνοικία. Οι συναντήσεις αυτές είναι συναντήσεις γνωριμίας αλλά ταυτόχρονα στο πλαίσιο αυτών συζητιούνται τόσο τα τεχνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, όσο και το ενδεχόμενο συνεργασίας μεταξύ των σταθμών για την διανομή των δίσκων ή ακόμη και το ενδεχόμενο αδειοδότησής τους. Πολύ αργότερα από τις πρώτες αυτές συναντήσεις, αρχίζει και ωριμάζει το κλίμα για την οργάνωση ενός άτυπου συνδικαλισμού μέσω οργανωμένων πλέον συναντήσεων. Συναντήσεις ορόσημα για την πειρατική ραδιοφωνία θεωρούνται η μεγάλη συγκέντρωση το 1984 στην Πλατεία της Αγίας Σοφίας με έντονη την παρουσία της αστυνομίας και τον αριθμό των ραδιοπειρατών να προσεγγίζει τους 100 και η συγκέντρωση διαμαρτυρίας πολλών εκατοντάδων ραδιοπειρατών, ακροατών, φοιτητών για την σύλληψη των ραδιοπειρατών του «Ράδιο Θεσσαλονίκη». Αξίζει να σημειωθεί πως ο πειρατικός σταθμός Μουσικός Δίαυλος μετακινείται στην συχνότητα του «Ράδιο Θεσσαλονίκη» και διαμαρτυρόμενος για την σύλληψη του σταθμού καλεί τους ακροατές σε συμπαράσταση. Πιο συγκεκριμένα μεταδίδει μηνύματα όπως «Ο κόσμος διψάει για ελεύθερο ραδιόφωνο» «Οι ραδιοερασιτέχνες δεν είναι ούτε κλέφτες, ούτε απατεώνες για να σύρονται στα δικαστήρια» και «Είναι ντροπή να συλλαμβάνονται οι εκφραστές της ελεύθερης ραδιοφωνίας στα πρόθυρα του 2000» (www.radiothessaloniki.gr/20-10-87-1.gf, Ημερομηνία επίσκεψης 14.10.2004). Το πλήθος του κόσμου που συγκεντρώθηκε έξω από το Γ' αστυνομικό τμήμα συγκεντρώθηκε αρχικά στην πλατεία της Αγίας Σοφίας και

μετά κατευθύνθηκε προς την Αλεξάνδρου Σβώλου όπου έκλεισε την κυκλοφορία έξω από το εν λόγω αστυνομικό τμήμα (www.radiothessaloniki.gr/21-10-87-1.gf, Ημερομηνία επίσκεψης 14.10.2004). Το γεγονός καλύφθηκε εκτενώς από τις εφημερίδες της εποχής και έβαλε το θέμα ακόμη πιο έντονα στον δημόσιο διάλογο. Πάντως αν και έγιναν προσπάθειες για ίδρυση συλλόγου ραδιοπειρατών επανειλημμένα οι προσπάθειες κατέληξαν άκαρπες.

Η αποκορύφωση της κοινωνικής ταυτότητας του ραδιοπειρατή έρχεται με την σχέση του με τους ακροατές. Οι ραδιοπειρατές περιγράφουν τις σχέσεις τους με τους ακροατές ως εξαιρετικά άμεσες, έντονες και βαθιές. Οι ακροατές αντιμετώπιζαν τους ραδιοπειρατές ως μυθικά πρόσωπα της εποχής, με μεγάλο κύρος και αναγνωσιμότητα. Έτσι αιτιολογείται και η συμπεριφορά των ακροατών μέσω της οποίας προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να διευκολύνουν τις εκπομπές των πειρατών, είτε ενημερώνοντας τους για τον επικείμενο ερχομό της αστυνομίας είτε απλά χαρίζοντας τους δίσκους για να ακούσουν την αγαπημένη τους μουσική. Είναι χαρακτηριστική αυτή η αλληλεπίδραση μεταξύ πειρατών και ακροατών μια και ο ακροατής είναι αυτός που θα επιβεβαιώσει την μοναδικότητα του εκφωνητή-πειρατή και το αρχικό του αίτημα για παντοδυναμία (Γαζή, 2002:328).

Οι ακροατές είτε με την τηλεφωνική τους συμμετοχή στο πειρατικό πρόγραμμα είτε με τις αφιερώσεις τους ήταν ενεργοί ακροατές του πειρατικού ραδιοφώνου και σθεναροί υποστηρικτές του. Η τηλεφωνική συμμετοχή του ακροατή στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα είναι μια συμπληρωματική λειτουργία σε εκείνη του παρουσιαστή, μια ευκαιρία να επηρεάσει ο ακροατής με την παρουσία του την ραδιοφωνική παραγωγή του ραδιοφωνικού σταθμού (Κρίσελ, 1991:130)[401]. Στις εκπομπές με τηλεφωνική συμμετοχή ο ακροατής που τηλεφωνεί γίνεται αυτομάτως εκπρόσωπος του μέσου ακροατή, ανεξάρτητα από το αν συμφωνεί ή όχι με τις απόψεις του. Με αυτό τον τρόπο το μέσο ανατρέπεται και τα μέλη του κοινού γίνονται παρουσιαστές και είναι σε θέση να αυτοεκφραστούν. Έτσι ο ακροατής γίνεται ισότιμος με τον παρουσιαστή. Παράλληλα προσποιείται πως συνομιλεί με ένα μόνο πρόσωπο ενώ στην πραγματικότητα επιθυμεί να απευθυνθεί και να αποκαλύψει τον εαυτό του σε ένα μαζικό κοινό. Οι εκπομπές με τηλεφωνική συμμετοχή μπορούν να έχουν μοναδικά αποτελέσματα γιατί το ραδιόφωνο γίνεται ταυτόχρονα ένα ιδιωτικό κανάλι έκφρασης και ένα δημόσιο βήμα στο οποίο ένα μέλος του κοινού γίνεται μέρος της παράστασης και εμπλέκεται σε μια περίπλοκη και πολυδιάστατη σχέση με τα υπόλοιπα μέλη (Κρίσελ, 1991:134-6). Το ραδιόφωνο λειτουργούσε ως μέσο επικοινωνίας μεταξύ των ραδιοπειρατών και των ακροατών αλλά και μεταξύ των

401. Ο Κρίσελ (1991:130 -133) διακρίνει τρεις μορφές αυτών των εκπομπών: τις εκφραστικές, τις επιδεικτικές και τις εξομολογητικές. Στην πρώτη μορφή σκοπός τους ακροατή είναι να εκφράσει τις απόψεις του σχετικά με ένα θέμα, στην δεύτερη σκοπός του είναι να προβάλει την προσωπικότητά του, να γίνει ο ίδιος ένα «ηθοποιός» ενώ στην τρίτη ο ακροατής έχει σαν στόχο να εκφράσει τις ατομικές ανάγκες ή τα προβλήματά του. Στο πειρατικό ραδιόφωνο εντοπίστηκαν μέσα από τις συνεντεύξεις των ραδιοπειρατών και τα τρία αυτά είδη.

ακροατών μεταξύ τους σε ένα μεταγενέστερο στάδιο. Αν κάποιος ήταν απομονωμένος από τους άλλους ανθρώπους, όπως συνέβαινε την εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, τότε το ραδιόφωνο που ενθαρρύνει την επικοινωνία, όπως ήταν το πειρατικό για εκείνη την εποχή, θα μπορούσε να είναι μια εναλλακτική της διαπροσωπικής επικοινωνίας (Armstrong & Rubin, 1989: 85).

Το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν αυτό που έδωσε στους ακροατές ένα βήμα για να μιλήσουν, να εκφραστούν είτε μέσω αφιερώσεων είτε μέσω των δικών τους μουσικών επιλογών. Οι ακροατές από την πλευρά τους είχαν αυτή την ανάγκη και να εκφραστούν μέσω του ραδιοφώνου αλλά και να επικοινωνήσουν με τους υπόλοιπους ακροατές να εκτεθούν, να αποκαλυφθούν και να τους πλησιάσουν. Συμπερασματικά θα μπορούσε να υπογραμμιστεί πως η αλληλεπίδραση μεταξύ πειρατών - εκφωνητών και ακροατών είναι συστατικό στοιχείο της συγκρότησης ταυτότητας των πρώτων μέσα στο ραδιόφωνο και παράλληλα της αναγνώρισης στους ακροατές ενός ιδιαίτερα σημαντικού ρόλου στη μαζική επικοινωνία, αυτού του κοινωνού και του ενεργού συμμετέχοντος στην επικοινωνία και ειδικότερα στις σχέσεις επικοινωνίας που διαμορφώνονται μέσω του ραδιοφώνου (Γαζή, 2002:330).

Σε αντίθεση με την έντονη κοινωνική τους ταυτότητα οι ραδιοπειρατές αντιμετωπίζουν με φόβο και πανικό την επίσημη εξουσία. Το αδυσώπητο κυνηγητό που δέχονται από την αστυνομία τους αναγκάζει να αποκτήσουν μια πολύ προσεκτική συμπεριφορά-εκπέμπουν μόνο βράδυ, διακόπτουν τις εκπομπές όταν ενημερώνονται πως έφτασε το ραδιογωνιόμετρο από την Αθήνα, περιορίζουν τις επαφές τους με τους ακροατές - για να αποφύγουν την σύλληψη. Για τους περισσότερους ραδιοπειρατές η σύλληψη ήταν ένα σοβαρό πλήγμα μια και σήμαινε την κατάσχεση των μηχανημάτων, των δίσκων, και των πομπών τους γεγονός που ακύρωνε την ραδιοφωνική τους ύπαρξη για κάποιο χρονικό διάστημα. Η κυβέρνηση εκτός από την απόλυτη κυριαρχία της στη ραδιοφωνία και στην τηλεόραση[402] διέθετε και έναν δρακόντειο νόμο[403] ενάντια στη «μάστιγα των πειρατικών σταθμών» όπως τους είχε χαρακτηρίσει επίσημα, ο οποίος προέβλεπε ποινές φυλάκισης, χρηματικές ποινές και κατασχέσεις μηχανημάτων γι' αυτόν που κατείχε ή χρησιμοποιούσε ραδιοφωνικό σταθμό χωρίς άδεια

402. «Η ραδιοφωνία και η τηλεόρασις τελούν υπό τον άμεσον έλεγχον του Κράτους, σκοπούν δε εις την αντικειμενικήν και επί ίσοις όροις μετάδοσιν πληροφοριών και ειδήσεων, ως και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, διασφαλιζομένης πάντως της εκ της κοινωνικής αποστολής αυτών και εκ της πολιτιστικής αναπτύξεως της Χώρας επιβαλλομένης ποιοτικής στάθμης των εκπομπών» Σύνταγμα 1975, άρθρο 15, παράγραφος 2 (Δαγτόγλου, 1989:257).

403. «Ο κατέχων, εγκαθιστών ή χρησιμοποιών οιασδήποτε κατηγορίας και επί οιασδήποτε συχνότητος λειτουργίας ραδιοσταθμόν άνευ αδείας, τιμωρείται δια φυλακίσεως τουλάχιστον ενός έτους και δια χρηματικής ποινής από 200.000 μέχρι 500.000 δρχ. εάν η πράξις δεν τιμωρήται βαρύτερον κατ΄άλλην διάταξιν. Δια των αυτών ως άνω ποινών τιμωρούνται και όσοι αναθέτουν την μετάδοσιν διαφημίσεων, μουσικής και ανακοινώσεων οιουδήποτε περιεχομένου εις κατόχους παράνομων ραδιοσταθμών. Η τέλεσις της πράξεως εν καιρώ πολέμου, επιστρατεύσεως, ενόπλου στάσεως ή καταστάσεως πολιορκίας, τιμωρείται δια φυλακίσεως τουλάχιστον 2 ετών». Πρόκειται για την τροποποίηση του χουντικού νομοθετικού διατάγματος 1244/72 που «πέρασε» από το Τμήμα Διακοπών της Βουλής στις 4/7/1977 χωρίς να προηγηθεί συζήτηση (Βερνάρδος, 1978:21).

λειτουργίας (Βερνάρδος, 1978:21, Zaharopoulos & Paraschos, 1993:49).

6.6.7 Η «ελεύθερη ραδιοφωνία» υπό το πρίσμα των πειρατών

Η «ελεύθερη ραδιοφωνία» που ακολούθησε την εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν μια μεταβατική περίοδος κατά την διάρκεια της οποίας κεντρικό ρόλο έπαιξε τόσο η στάση και οι αποφάσεις της τότε κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ αλλά και η νομοθεσία στην οποία προχώρησε θέτοντας τα κριτήρια αδειοδότησης.

Οι ραδιοπειρατές αναγνωρίζουν τέσσερις παράγοντες που συντέλεσαν στην έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Πρώτον τους ίδιους τους πειρατές που με τις ομαδικές πειρατικές προσπάθειες στα μέσα της δεκαετίας του 1980 προετοιμάζουν το έδαφος για την «ελεύθερη ραδιοφωνία». «Ελεύθερη ραδιοφωνία» ήταν αυτή των πειρατών με τις αφιερώσεις, των παιδιών του Πολυτεχνείου, οι σταθμοί των καταλήψεων των φοιτητών στην Πάτρα το ’77, αργότερα το χειμώνα του ’79 και στην συνέχεια μια σειρά από πρωτοβουλίες από τον νεαρόκοσμο (Κουφόπουλος,ΧΧ :17). Ο απόηχος των πειρατών ήταν αυτός που έβαλε σε λειτουργία το «Κανάλι 15» του Ρούσου Κούνδουρου και άνοιξε τον δρόμο στην «ελεύθερη ραδιοφωνία» (Μηλάτος, 1995:23). Ένας δεύτερος παράγοντας που υπογραμμίζουν είναι οι ακροατές των πειρατικών σταθμών που συμπαραστέκονται στις ομαδικές προσπάθειες και δηλώνουν απερίφραστα πως επιθυμούν την «ελεύθερη ραδιοφωνία»[404]. Τρίτος παράγοντας που έπαιξε ρόλο στην έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας σύμφωνα με τους ραδιοπειρατές ήταν οι δημοτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί που ξεκίνησαν να εκπέμπουν και πιθανόν η πολιτική που ακολουθήθηκε να είχε ως σκοπό της το κλείσιμο των πειρατικών σταθμών για να κερδίσουν ακροαματικότητα οι δημοτικοί. Είχε γίνει αντιληπτό πως το κρατικό μονοπώλιο δεν θα έσπαγε αν δεν έβγαιναν ισχυροί πολιτικοί παράγοντες όπως ήταν οι δήμοι να εφαρμόσουν σε μια διάρκεια αυτό που έκανε

404. Είναι χαρακτηριστικό πως σε βραδινή εκπομπή του Γιώργου Αλεξίου στο πειρατικό Ράδιο Θεσσαλονίκη υπό το κλίμα συνεχών συλλήψεων στην Λάρισα και στην Θεσσαλονίκη γίνεται ένας δημόσιος διάλογος για την ελεύθερη ραδιοφωνία με τους ακροατές του σταθμού και το πόσο απαραίτητη είναι. Ο ραδιοπειρατής που είναι στο μικρόφωνο, ο Γιώργος Αλεξίου, καλεί τους ακροατές να συμμετάσχουν στην συζήτηση και να πάρουν δημόσια θέση για το ζήτημα των πειρατικών σταθμών. Παράλληλα οι δύο άλλοι συντελεστές του σταθμού, Στέφανος Δενδρινός και Λευτέρης Βενετίου, συμμετέχουν με τηλεφωνήματα στην εκπομπή και καλούν και αυτοί με την σειρά τους, τους ακροατές να αναλογιστούν τις ευθύνες τους ως πολίτες και να δηλώσουν δημόσια την γνώμη τους για το θέμα της πειρατικής ραδιοφωνίας. Υπάρχει αθρόα συμμετοχή ακροατών οι οποίοι προτείνουν στους ραδιοπειρατές να αντιδράσουν είτε μέσω επιστολών διαμαρτυρίας στον τύπο και στο αρμόδιο Υπουργείο, είτε με όπλο το ίδιο το ραδιόφωνο και συγκεκριμένα με συμμετοχή στη ραδιοφωνική εκπομπή (πιθανότατα στο κρατικό ραδιόφωνο) του Η. Κουτσούκου «Στην μπάντα των ΑΜ» που φιλοξένησε ραδιοπειρατές που διαμαρτυρήθηκαν για τους περιορισμούς του νόμου. Αξίζει να σημειωθεί πως οι ακροατές χρησιμοποιούν το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο για να αναφερθούν «στα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε» - εννοώντας τις συλλήψεις των ραδιοπειρατών - και είναι εμφανής η εμπλοκή τους στο ζήτημα. Επίσης η μουσική που παρεμβάλλεται μεταξύ των τηλεφωνημάτων είναι ελαφρολαϊκή και αποτελεί έναν ξεχωριστό σχολιασμό της κατάστασης που ενισχύεται και από όσα λέει ο ραδιοπειρατής Γιώργος Αλεξίου για τα τραγούδια (Αλεξίου, 1987).

το «Κανάλι 15» με τις περιοδικές εκπομπές του. Υπήρχε διάχυτη η εντύπωση πως η κυβέρνηση δεν θα έκλεινε τους δημοτικούς ραδιοσταθμούς και θα εξαναγκαζόταν σε μια θετική νομοθετική ρύθμιση όπως και έγινε (Κούνδουρος, 1987:52). Τέταρτος παράγοντας ήταν το κλίμα στην Ευρώπη που είχε δεχτεί την «ελεύθερη ραδιοφωνία», άρα ήταν ζήτημα χρόνου για την Ελλάδα να ακολουθήσει. Το κίνημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας στην Ελλάδα επηρεάστηκε από ανάλογες προσπάθειες σε άλλες χώρες όπως το ελεύθερο ραδιόφωνο στην Γαλλία και το πειρατικό ραδιόφωνο στην Αγγλία (Zaharopoulos & Paraschos, 1993:51).

Οι ραδιοπειρατές εκτός από το Π.Δ. του 1988[405] που όριζε ρητά ως κριτήρια αδειοδότησης την τεχνογνωσία, τις προδιαγραφές των μηχανημάτων, το σημείο εκπομπής του σταθμού κ.α. επισημαίνουν και μια σειρά άλλους παράγοντες όπως πολιτικούς, οικονομικούς αλλά και τον παράγοντα των διασυνδέσεων και των γνωριμιών που ευνόησαν όλους όσους επιδίωκαν να πάρουν άδεια λειτουργίας ραδιοφωνικού σταθμού[406]. Ο παράγοντας ουσιαστικά που ώθησε την ανάπτυξη του κινήματος της ελεύθερης ραδιοφωνίας στην Ελλάδα ήταν η πίεση από τα πολιτικά κόμματα της αντιπολίτευσης που ήθελαν ένα μέρος των ραδιοσυχνοτήτων. Πολλοί πολιτικοί ήθελαν να ακουστεί και η δική τους φωνή μια και το κρατικό ραδιόφωνο ήταν κυρίως η φωνή της κυβέρνησης (Zaharopoulos & Paraschos,1993:51). Μια ποικιλία οικονομικών λόγων π.χ. ιδιωτικές ή εμπορικές πρωτοβουλίες, ο ρόλος της Ελλάδας στην ΕΕ και τα συμφέροντα εκδοτών και μεγαλοεπιχειρηματιών του τύπου για να έχουν το ιδιωτικό ραδιόφωνο ως ένα πρώτο βήμα για την ιδιωτική τηλεόραση, ήταν κάποιοι από τους παράγοντες που συντέλεσαν στην ίδρυση και ανάπτυξη ιδιωτικών και δημοτικών ραδιοφωνικών σταθμών (Sims,1990:182).

Οι ραδιοπειρατές υπογραμμίζουν πως οι αποφάσεις της τότε κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ[407] για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» ενθάρρυναν την ανάπτυξη της

405. **Τοπική Ραδιοφωνία-Φύση και λειτουργία της**

1. Επιτρέπεται η ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών που εκπέμπουν στην περιοχή των συχνοτήτων 87,5 έως 107,7 Μεγάκυκλους (MHZ) με διαμόρφωση κατά συχνότητα (FM), μόνο μετά από άδεια που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του διατάγματος αυτού (Π.Δ. 25 της 15/15.1.88 Άρθρο 1, Δαγτόγλου,1989: 290). Στο άρθρο 5 του Π.Δ. 25 της 15/15.1.88 ορίζονται τα κριτήρια χορήγησης και ανανέωσης αδειών μεταξύ των οποίων αναφέρονται η τεχνική αρτιότητα του σταθμού,η πληρότητα και η ποιότητα του προγράμματος, η δυνατότητα πρόσβασης των τοπικών, πνευματικών, πολιτιστικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδιαιτέρως της νεολαίας (Δαγτόγλου,1989: 293).

406. Με τον νόμο 1730/87 (ΦΕΚ Α' 145) επιτράπηκε η ίδρυση ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών κοινής λήψης τοπικής εμβέλειας. Η σχετική άδεια χορηγούνταν από το Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης μετά από πρόταση της επιτροπής για την τοπική ραδιοφωνία της οποίας σήμερα οι αρμοδιότητες έχουν περάσει στο Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο (ΕΣΡ). Στην συνέχεια με το π.δ. 25/88 (ΦΕΚ Α΄10) τέθηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις για την χορήγηση της άδειας. Οι σχετικές με την ραδιοφωνία κοινής λήψης διατάξεις περιλαμβάνονται στον νόμο 2328/95 στο οποίο αναδιατυπώθηκαν οι περισσότερες από τις αρχικές διατάξεις (Καράκωστας, 2003:130).

407. Αξίζει να υπογραμμισθεί εδώ πως ο μοναδικός στην κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ που είχε πάρει μια θετική θέση σχετικά με το θέμα της ελεύθερης ραδιοφωνίας ήταν ο βουλευτής Αχαΐας Γ. Α. Παπανδρέου (Οικονομικός Ταχυδρόμος, 1987:35). Το ΠΑΣΟΚ ήταν διασπασμένο αναφορικά με το μέχρι που θα πρέπει να τεθούν τα όρια της ελεύθερης ραδιοφωνίας, πολλοί ήθελαν να

και πιθανόν να ανατρέπονταν αυτή η εξέλιξη αν ήταν κάποιο άλλο πολιτικό κόμμα στην εξουσία. Ο Γιώργος Παπανδρέου, Αναπληρωτής Υπουργός Πολιτισμού τότε, τάχθηκε με δηλώσεις του υπέρ του ελεύθερου ραδιοφώνου τον Νοέμβριο του 1986, το οποίο και όρισε ως το άνοιγμα των ερτζιανών στους νέους ανθρώπους, στους ραδιοερασιτέχνες και στις νεολαίες των πολιτικών κομμάτων υπογραμμίζοντας πως οι συνθήκες για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» στην Ελλάδα ήταν πιο ώριμες από ποτέ. Δήλωσε επίσης πως η «ελεύθερη ραδιοφωνία» θα πρέπει να ξεκινήσει με την νομιμοποίηση των ραδιοερασιτεχνών αλλά πως θα προέβλεπε δημοτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς και σταδιακά ένα μέσο «χωρίς όρια» συμπεριλαμβανομένου και του «πολιτικού ραδιοφώνου».Οι δηλώσεις του δημιούργησαν αντιπαραθέσεις στο ΠΑΣΟΚ και τον Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς ο Ανδρέας Παπανδρέου δήλωσε την υποστήριξή του στην δημιουργία μια κοινοβουλευτικής επιτροπής για να εξετάσει το θέμα και να κάνει προτάσεις για τα «όρια της ελεύθερης ραδιοφωνίας» (Zaharopoulos & Paraschos,1993:51 - 52).Χαρακτηριστική στιγμή στην ιστορία της ελεύθερης ραδιοφωνίας και της ένθερμης υπεράσπισης μέλους της κυβέρνησης του αγώνα για την απελευθέρωση των ερτζιανών ήταν όταν ο Γιώργος Παπανδρέου[408] και ο Κώστας Λαλιώτης κατέθεσαν ως μάρτυρες υπεράσπισης στην δίκη του Ράδιο Θεσσαλονίκη.

Είναι φανερό πως αλλάζουν πολλά δεδομένα με την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας και ένα από τα σημαντικότερα είναι οι σχέσεις των πειρατών με τα πολιτικά κόμματα. Ενώ όλοι οι ραδιοπειρατές συμφωνούν πως αυτές είναι ανύπαρκτες πριν το 1988 με την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας όχι μόνο δημιουργούνται σχέσεις αλλά έχουμε και το πασιφανές παράδειγμα του πρώην πειρατικού Ράδιο Θεσσαλονίκη το οποίο όταν νομιμοποιείται και αποκτά άδεια

νομιμοποιήσουν τους ραδιοπειρατές χωρίς να τους επιτραπεί να μεταδίδουν ειδήσεις ή ειδησεογραφικά προγράμματα ενώ άλλοι ήθελαν να επιτρέψουν στους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς να λειτουργούν υπό την ηγεσία των περιφερειαρχών (provincial governors), που τους είχε τοποθετήσει το κυβερνών κόμμα αλλά όχι κάτω από τους εκλεγμένους τοπικούς δημάρχους, πολλοί από τους οποίους ανήκαν στην αντιπολίτευση. Η Νέα Δημοκρατία ήταν υπέρ της ιδιωτικής ραδιοφωνίας ενώ ο Συνασπισμός της Αριστεράς ήταν αντίθετος στην ιδιωτική ραδιοφωνία και υπέρ των μη κερδοσκοπικών, ερασιτεχνικών ραδιοσταθμών και πίστευε πως η λύση στο πρόβλημα θα ήταν η κυβέρνηση να επιτρέψει στα κρατικά ΜΜΕ να λειτουργήσουν πιο δημοκρατικά (Zaharopoulos & Paraschos,1993:53).

408. «Δεν θα μιλούσα για δικαίωση δική μου ή όποιων θέσεων μου. Πολύ περισσότερο πρόκειται για δικαίωση εκείνων που είδαν και προώθησαν την ελεύθερη ραδιοφωνία σαν ένα μέσο εκδημοκρατισμού, σαν ένα μέσο διαλόγου στην ελληνική κοινωνία. Σαν μια δικαίωση όσων θεώρησαν ότι είχε έρθει η ώρα για μια τομή στα μαζικά μέσα ενημέρωσης, που θα ήταν ταυτόχρονα και μια τομή στην κοινωνική ζωή της χώρας μας. Πιστεύω πως όλη η φιλοσοφία πίσω από αυτήν την προσπάθεια είναι μια φιλοσοφία που θεωρεί τα ΜΜΕ σαν μια μορφή εξουσίας και αυτή ακριβώς η μορφή εξουσίας πρέπει να εκδημοκρατισθεί, πρέπει να αποκτήσει κάποια στοιχεία αποκέντρωσης και αυτοδιαχείρισης. [...] Αξίζει να επισημανθεί εδώ ότι η νομοθετική μεταβολή αυτή έγινε μέσα από μια διαδικασία αρκετά πρωτότυπη στα χρονικά της Βουλής των Ελλήνων- και την οποία εγώ θεωρώ πολύ θετική. Αναφέρομαι στην διαδικασία διαλόγου και προσέγγισης των θέσεων των πολιτικών κομμάτων, προσέγγισης των αντιτιθέμενων αντιλήψεων στα πλαίσια μιας διακομματικής επιτροπής, από την οποία βγήκε μια πρόταση συνολική προς την κυβέρνηση. Βγήκε από την διακομματική επιτροπή για την Ελεύθερη Ραδιοφωνία και Τηλεόραση μια καλοδουλεμένη πρόταση, με συμφωνημένα διακομματικά αρκετά σημεία για μια απρόσκοπτη λειτουργία των σταθμών» (Συνέντευξη Γ. Παπανδρέου στον Οικονομικό Ταχυδρόμο, 22.10.1987:35).

λειτουργίας αγοράζεται από το συγκρότημα Κουρή σε ένα ποσοστό 49% των μετοχών του.

Συζήτηση αποτελεσμάτων για την χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο σήμερα

6.6.8 Αξιολόγηση του σημερινού ραδιοφώνου από τους πειρατές

Η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο, ιδιωτικό και κρατικό είναι κατά βάση αρνητική. Ξεκινώντας από το ιδιωτικό ραδιόφωνο οι ραδιοπειρατές υπογραμμίζουν την έλλειψη αυθορμητισμού, ρομαντισμού και ευαισθησίας από την πλευρά των παραγωγών απέναντι στην μουσική, στην εκπομπή τους αλλά και στους ακροατές τους. Επισημαίνουν πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο έχει μετατραπεί σε επιχείρηση με βασικό σκοπό το κέρδος και οι ιθύνοντες στην ραδιοφωνική βιομηχανία είναι σήμερα μεγαλοεπιχειρηματίες που ουδεμία σχέση έχουν με την μουσική. Η Ελλάδα έχει υποστεί μια εμπορευματοποίηση του ραδιοτηλεοπτικού της πεδίου, υιοθετώντας μια προσέγγιση προσανατολισμένη στην αγορά που είχε ως αποτέλεσμα περισσότερα κανάλια, περισσότερη διαφήμιση, περισσότερη πολιτική. Όπως και σε άλλες χώρες της μεσογείου οι εκδότες και άλλοι επιχειρηματίες έχουν κάνει εντυπωσιακή είσοδο στο ραδιοτηλεοπτικό τοπίο (Papathanassopoulos, 2001:509). Η ιδιωτική ραδιοφωνία στην Αθήνα διακρίνεται από ένα υψηλό βαθμό εμπορευματοποίησης που συνεπάγεται μια συγκεκριμένη μορφή ιδιοκτησίας και έναν κερδοσκοπικό προσανατολισμό αλλά ταυτόχρονα και ένα πυκνό πλέγμα οικονομικών σχέσεων και προϊόντων στο οποίο συμμετέχουν διαφημιστικές εταιρείες, εταιρείες ερευνών αγοράς, δισκογραφικές εταιρείες και άλλα ΜΜΕ (Καφίρη, 2001:239). Το ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα εκφράζει τα μεγάλα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα και όχι τον απλό κόσμο όπως γινόταν στην εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου. Ενώ το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο παραμένει ανεξέλεγκτο νομοθετικά οι ιδιοκτήτες των μεγάλων εμπορικών τηλεοπτικών σταθμών που είναι επίσης ιδιοκτήτες εφημερίδων, περιοδικών, ραδιοφωνικών σταθμών όπως και επιχειρηματίες σε άλλους τομείς της οικονομίας έχουν κυριαρχήσει στον χώρο (Papathanassopoulos, 2001:509).

Το ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, σύμφωνα πάντα με τους ραδιοπειρατές, αποτελείται από προγράμματα πολύ χαμηλής ποιότητας που ορίζονται από τα συμφέροντα της μουσικής βιομηχανίας με αποτέλεσμα να προσφέρουν στους ακροατές ένα πρόγραμμα κατά πολύ ομοιόμορφο και να περιορίζουν ή και να αποκλείουν την ελεύθερη επιλογή μουσικών κομματιών και λόγου από τους παραγωγούς. Παρά την ειδίκευση που παρουσιάζουν οι ραδιοσταθμοί στο πρόγραμμά τους, τείνουν προς την εξομοίωση με κύρια χαρακτηριστικά την επικράτηση της μουσικής, τις περιορισμένες επιλογές από το ελληνικό και ξένο μουσικό στερέωμα και την υιοθέτηση μιας κοινής τυπολογίας εκπομπών. Σε

πολλούς σταθμούς αυτή η τάση έχει οδηγήσει στον περιορισμό του λόγου των μουσικών παραγωγών (Καφίρη, 2001:248,IOM,2003: 80). Ο ανταγωνισμός έχει επιβάλει τους δικούς τους κανόνες στο ραδιόφωνο αυτούς της αυστηρά οργανωμένης ροής και του στενού ελέγχου του ραδιοφωνικού προγράμματος τόσο από άποψη λόγου όσο και από άποψη μουσικής. Η ελληνική δημοσιογραφία που κάποτε ορίζονταν από ιδεολογικές και ηθικές επιρροές που επιβάλλονταν από τις πολιτικές δυνάμεις είναι σήμερα περιορισμένη στους κανόνες και στους περιορισμούς που επιβάλει ο έντονος ανταγωνισμός στον χώρο των μέσων ενημέρωσης (Papathanassopoulos, 2001:519).Οι ραδιοπειρατές επισημαίνουν ως αιτίες τόσο το ίδιο το κράτος που εγκατέλειψε το νομοθετικό πλαίσιο από το 1988 στην δική του τύχη όσο και στους εαυτούς τους γιατί ενώ η συμβολή τους στην ιδιωτική ραδιοφωνία ήταν καθοριστική στην αρχή δεν συνέβαλαν στην συνέχισή της.

Συνεχίζοντας με το κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, η στάση των ραδιοπειρατών εξακολουθεί να είναι αρνητική. Οι ραδιοπειρατές επισημαίνουν την έλλειψη αντικειμενικότητας στο κρατικό ραδιόφωνο όπως επίσης και την τεχνολογική οπισθοδρόμηση που σηματοδοτεί το κρατικό ραδιόφωνο. Τόσο οι συντηρητικές (1974-81) όσο και οι σοσιαλιστικές κυβερνήσεις (1981-89) στην Ελλάδα δεν έδωσαν ποτέ αυτονομία στον κρατικό ραδιοτηλεοπτικό φορέα. Οι περιορισμένες αλλαγές που εισήχθηκαν στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα από τους Σοσιαλιστές ήταν είτε επιφανειακές είτε βραχυχρόνιες (Papathanassopoulos, 1997:354). Η πηγή της κρίσης της κρατικής ραδιοφωνίας εντοπίζεται στο ότι ιστορικά δεν υπήρξε ποτέ στην Ελλάδα παράδοση δημόσιων μέσων επικοινωνίας[409] αλλά μόνο κρατικής ραδιοτηλεόρασης,, και μέχρι και το 1982, σταθμών των ενόπλων δυνάμεων όπως επίσης και στο ότι μετά την απορύθμιση η ΕΡΑ συνέχισε να συμπεριφέρεται ως μονοπώλιο και αγνοώντας την νέα πραγματικότητα αγνοήθηκε από τους ακροατές της (Σουρμπάτη, 2001:280, 282 - 283). Αξίζει να σημειωθεί πως το κρατικό ραδιόφωνο διαμορφώθηκε σε άμεση συνάρτηση με τον συγκεντρωτισμό και την κρατική παρέμβαση καθώς και με την επίθεση εναντίον της ανοιχτής κοινωνίας (Πλειός,2005:81). Λίγοι ραδιοπειρατές υποστηρίζουν πως τα τελευταία χρόνια έχει παρουσιαστεί μια εξέλιξη στην κρατική ραδιοφωνία που δεν είναι όμως ουσιαστική για να ανταγωνιστεί την ιδιωτική ραδιοφωνία.

Συγκρίνοντας τα δύο σημερινά είδη ραδιοφώνου, το κρατικό και το ιδιωτικό, οι ραδιοπειρατές συμφωνούν πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο έχει έναν συνολικά διαφορετικό ρόλο από το κρατικό. Ο διαφορετικός αυτός ρόλος έγκειται στο ότι το ιδιωτικό έχοντας υποκύψει στους νόμους της εμπορικότητας, έχει υποβαθμίσει την ποιότητα του προγράμματός του αφήνοντας για παράδειγμα εκτός του προγράμματος τις εκπομπές λόγου. Ο μεγάλος ανταγωνισμός για τα

409. Κύριο χαρακτηριστικό της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, χαρακτηριστικό παράδειγμα της οποίας είναι το BBC στη Μ. Βρετανία είναι η λειτουργία σύμφωνα με τις αρχές της καθολικής παροχής υπηρεσιών και της οικονομικής προσιτότητας, με γνώμονα της εξυπηρέτηση του κοινού συμφέροντος (Σουρμπάτη, 2001:280).

έσοδα από την διαφήμιση έχει επηρεάσει τον προγραμματισμό, την ποιότητα και την συχνότητα των αλλαγών στους ραδιοφωνικούς σταθμούς, αλλαγές που εστιάζονται κυρίως στο πρόγραμμα, στην ιδιοκτησία κλπ. (IOM,2003:84). Το γεγονός πως ο ιδιωτικός τομέας δεν έκανε ποιοτικά άλματα στο περιεχόμενο των προγραμμάτων του και δεν παρείχε προγράμματα κοινωνικής υπηρεσίας αποτελεί ένδειξη της επιρροής της κρατικής ραδιοφωνικής παράδοσης. Σε ένα απορυθμισμένο ραδιοτηλεοπτικό πεδίο οι κανόνες τίθενται από τους προκατόχους γι' αυτό και όταν τα ιδιωτικά μέσα κυριάρχησαν, διαιώνισαν την κατάσταση, αναπαράγοντας και πολλαπλασιάζοντας προγράμματα που κατά κόρον απευθύνονταν στον ελάχιστο κοινό παρανομαστή του ελληνικού κοινού προσθέτοντας πιθανόν έναν περισσότερο επαγγελματικό λαϊκισμό (Σουρμπάτη, 2001: 291-292).

Επίσης λόγω της πρόσβασης σε μεγάλη μερίδα κοινού το ιδιωτικό ραδιόφωνο μπορεί να αλλάξει και να διαμορφώσει καταστάσεις. Αντίθετα το κρατικό ραδιόφωνο που χρηματοδοτείται από τους έλληνες πολίτες δεν αναγκάζεται να διαμορφώσει το πρόγραμμά του με κριτήρια εμπορικά και δεν κυνηγάει τις μετρήσεις ακροαματικότητας γι' αυτό και από άποψη ποσοστών βρίσκεται χαμηλά στα ποσοστά ακροαματικότητας[410]. Στην περίοδο 1988-90 η πολυσυλλεκτικότητα που βασιζόταν ως τότε στο μεικτό ενημερωτικό/ψυχαγωγικό μοντέλο και η ομογενοποίηση των προγραμμάτων της ΕΡΑ δεν επαρκούσαν για να κρατήσουν τους ακροατές οι οποίοι προσελκύονταν από καινούρια για την εποχή επικοινωνιακά στοιχεία και θεματικές με αποτέλεσμα να κατρακυλήσουν οι ακροαματικότητες της ΕΡΑ (Βασιλάκη & άλλοι,2005:67). Τα ιδιωτικά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται σε μια κοινωνία υπακούοντας στον νόμο της αγοράς, ενώ τα δημόσια στον νόμο της κοινωνικής προσφοράς και της αισθητικής και ποιοτικής αναζήτησης. Αναφορικά με τα ιδιωτικά ΜΜΕ τα κριτήρια είναι περισσότερο ποσοτικά ενώ στα δημόσια είναι σαφώς περισσότερο ποιοτικά (Ευστρατιάδης, 1994:149).

Η στάση των πειρατών ως ακροατών σήμερα στο ραδιόφωνο ποικίλει. Μια πρώτη ομάδα ακούει ραδιόφωνο για λόγους ανταγωνισμού, μουσικής ενημέρωσης ή και εμπορικούς. Είναι χαρακτηριστικό πως επιλέγουν με ιδιαίτερη προσοχή τους σταθμούς που θα ακούσουν καταλήγοντας σε ραδιοφωνικούς σταθμούς που έχουν ένα πιο αυθόρμητο ραδιοφωνικό πρόγραμμα και δεν ακολουθούν την κονσερβοποιημένη λογική της εμπορευματοποίησης. Πολλοί

410. Τα ποσοστά ακροαματικότητας για τα προγράμματα της ΕΡΑ τον Μάρτιο του 1989 ήταν: ΕΡΑ 1:1,8%,ΕΡΑ 2:5,1% και ΕΡΑ 4:2,4% όταν στον ιδιωτικό τομέα ο Αντένα είχε ακροαματικότητα 11,9% και ο δημοτικός Αθήνα 9,84 είχε 13% (Βασιλάκη & άλλοι,2005:67). Σήμερα τα ποσοστά της ΕΡΤ αν και είναι κατά τι μεγαλύτερα δεν διαφέρουν πολύ από αυτά του 1989. Στην Θεσσαλονίκη σήμερα η ακροαματικότητα της ΕΡΤ είναι ως εξής: ΕΡΤ Δεύτερο Πρόγραμμα:2,6%, ΕΡΤ Τρίτο Πρόγραμμα:1,3, ΕΡΑ ΣΠΟΡ:2,2%, ΕΡΤ 3 9.58:1,5%, ΕΡΤ3 102:2,7% (Δελτίο τύπου 7 εβδομάδων για την έρευνα FOCUS BARI. Εξέλιξη ακροαματικότητας ραδιοφώνου και ραδιοφωνικών σταθμών στον Νομό Θεσσαλονίκης 23/4-10/6/2007 ,www.focus.gr/default.asp?id=300160019&lcid =1032, Ημερομηνία επίσκεψης 25.10.2007).

ραδιοπειρατές δεν ακούνε σήμερα ραδιόφωνο γιατί δεν τους εκφράζει πλέον και δεν τους προκαλεί το ενδιαφέρον.

6.6.9 Συγκριτικές προσεγγίσεις του πειρατικού με το σημερινό ραδιόφωνο μέσα από το πρίσμα των πειρατών

Οι ραδιοπειρατές συσχετίζουν το πειρατικό με το σημερινό ραδιόφωνο τηρώντας μια ποικιλία θέσεων. Αναφορικά με την σχέση μεταξύ πειρατικού και κρατικού ραδιοφώνου επισημαίνουν μια σειρά από σοβαρές διαφορές. Οι διαφορές εντοπίζονται καταρχήν στον χαρακτήρα του μέσου που για τους μεν πειρατές ήταν ένα χόμπι ενώ για τους παραγωγούς του κρατικού ραδιοφώνου ένα επάγγελμα , κατά δεύτερον στον τρόπο οργάνωσης που ουσιαστικά απουσίαζε από το πειρατικό ενώ ήταν ορατός στο κρατικό ραδιόφωνο και κατά τρίτον στην ελευθερία έκφρασης και μουσικών επιλογών που υπήρχε στο πειρατικό σε αντίθεση με το κρατικό ραδιόφωνο που υπήρχαν ακόμη και περιπτώσεις επίσημης λογοκρισίας[411]. Καίρια διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ειδών ραδιοφώνου ήταν πως το πειρατικό ήταν ουσιαστικά ένας «άλλος λόγος», μια εναλλακτική μορφή έκφρασης τόσο στην μουσική όσο και στην γλώσσα που αντιπαραβάλλονταν με τον ξύλινο και στεγνό λόγο του κρατικού ραδιοφώνου. Οι πειρατικοί σταθμοί που προηγήθηκαν των ιδιωτικών και των δημοτικών επέφεραν σημαντικές αλλαγές στο ραδιοφωνικό ύφος, αλλαγές οι οποίες υιοθετήθηκαν από το ιδιωτικό ραδιόφωνο στην συνέχεια. Ήταν οι πρώτοι που απορρίπτοντας τον «καθωσπρεπισμό» και την «απόσταση» που διατηρούσε το

411. Σύμφωνα με τον Παπαστεφάνου (1988:178-179) η ελληνική κρατική ραδιοφωνία όταν πρωτοξεκίνησε και ως το 1952 έριχνε μεγάλο βάρος του προγράμματός της στην κλασική μουσική και στη δημοτική για λόγους «εθνικούς». Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1950 μετέδιδε μόνο ελαφρά τραγούδια από το Πρώτο και Δεύτερο πρόγραμμα ενώ τα λαϊκά είχαν εκτοπιστεί από το πρόγραμμα. Μεταξύ 1958-61 ο γενικός διευθυντής του ΕΙΡ Πύρρος Σπυρομήλιος κάνει ένα άνοιγμα προς τα λαϊκά τραγούδια και ενισχύει την «επανάσταση Χατζιδάκι» εκτοπίζοντας από την δισκοθήκη του σταθμού εκατοντάδες δίσκους 78 στροφών με ταγκό, βαλσάκια κλπ. Αργότερα γύρω στο 1970 και για μια τριετία περίπου στα υπόγεια της Ρηγίλλης έσπαγαν με το σφυρί δίσκους του Θεοδωράκη, της Μελίνας αλλά και λαϊκούς δίσκους γιατί τα λαϊκά τραγούδια ήταν και πάλι «υπό διωγμόν». Ήταν «υπό διωγμόν» το μπουζούκι σαν όργανο αλλά και το «Νέο Κύμα» γιατί είχε συνδεθεί με τα σκοτάδια και της μπουάτ αλλά και οι Beatles και τα «γιεγιέδικα» τραγούδια όπως τα έλεγαν τότε γιατί «μύριζαν» ναρκωτικά». Εκείνη την εποχή άρχισε να μπαίνει και το σελοτέιπ πάνω στους δίσκους, στα απαγορευμένα τραγούδια για ασφάλεια. Στην δισκοθήκη της ΕΡΑ υπάρχουν ακόμη πάρα πολλοί ξένοι δίσκοι από τα χρόνια του 1960 που έχουν πάνω στην ετικέτα την ένδειξη Χ και Ν δηλαδή «Χορός για νέους», μια διάκριση που περιόριζε τα πολύ ρυθμικά τραγούδια σε μια πολύ ειδική χορευτική ζώνη και τα απαγόρευε από τα υπόλοιπα προγράμματα. Υπήρχαν πολλών ειδών «απαγορεύσεις» όπως «απαγορευόταν» να ακουστεί το ίδιο τραγούδι μέσα στην ίδια μέρα, τα αρνητικά σχόλια για καλλιτέχνες, δίσκους κλπ, οτιδήποτε θα μπορούσε να θίξει εξουσίες, κυβερνώντες κλπ, αναφορές σε λέξεις όπως «ναρκωτικά», και φυσικά «απαγορευόταν» τα ίδια τα τραγούδια όπως για παράδειγμα τα τραγούδια του Θεοδωράκη που είχαν αποκλειστεί από «άνωθεν» επέμβαση. Υπήρχαν βεβαίως και οι ετυμηγορίες των ειδικών επιτροπών ακροάσεων που διατηρήθηκαν έως περίπου το 1977 και όριζαν το γράμμα «Α» όταν το τραγούδι αποκλειόταν από όλες τις εκπομπές λόγω κακής μουσικής ή εκτέλεσης ή και απλά «επικίνδυνου» στίχου για λόγους πολιτικούς, το γράμμα «Δ» που σήμαινε διαφημιστικό και αυτού του είδους τα τραγούδια μπορούσαν να ακουστούν μόνο σε διαφημιστικές εκπομπές των εταιρειών δίσκων και το γράμμα «Ε» που σήμαινε ελεύθερο για όλα τα προγράμματα.

κρατικό ραδιόφωνο εισήγαγαν την νεανική γλώσσα, το «ανάλαφρο» και «φιλικό» ύφος, διανθισμένο με χιούμορ, πολλές φορές ιδιαίτερα καυστικό προς την εκάστοτε εξουσία, χωρίς να φτάνουν στο επίπεδο της πολιτικής κριτικής (Γερογιάννη, 2001:176). Ακόμη η καινοτομία του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν η σχέση που ανέπτυξε με τους ακροατές και εδραίωσε την ταυτότητά του ως ένα άμεσο, ζεστό, φιλικό και ανθρώπινο ραδιόφωνο προς το κοινό, μια δύναμη από τον απλό κόσμο. Οι πειρατικοί σταθμοί στις πιο επιτυχημένες μορφές τους ικανοποιούν γεωγραφικά καθορισμένες συνομαδώσεις μουσικών προτιμήσεων. Επιπλέον σε πολλές περιπτώσεις αποτέλεσαν ένα αυθεντικό μέσο αυτοέκφρασης και επικοινωνίας μεταξύ των ραδιοπειρατών. Με τον τρόπο αυτό αποκάλυψαν την ύπαρξη εναλλακτικών τρόπων ραδιοφωνίας βασισμένη στον αυθορμητισμό, τον ενθουσιασμό και την ζωντάνια των καθημερινών, απλών ανθρώπων (Barboutis, 1994:41).Ακόμη το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν το κατεξοχήν ραδιόφωνο της νεολαίας ενώ το κρατικό ραδιόφωνο δεν ήταν προσανατολισμένο στο νεανικό κοινό.

Αναφορικά με την σχέση μεταξύ πειρατικού και ιδιωτικού ραδιοφώνου υπάρχουν δύο κυρίαρχες τάσεις μεταξύ των ραδιοπειρατών, η μια ισχυρίζεται πως το πειρατικό ραδιόφωνο βοήθησε ουσιαστικά την εξέλιξη του ιδιωτικού με πολλούς τρόπους αν και υπάρχουν καίριες διαφορές μεταξύ των εποχών που εκπροσωπούν τα δύο είδη ραδιοφώνου. Η δεύτερη κυρίαρχη τάση υποστηρίζει πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ ιδιωτικού και πειρατικού ραδιοφώνου εκτός ίσως από το γεγονός πως το πειρατικό τροφοδότησε με ανθρώπινο δυναμικό το ιδιωτικό ραδιόφωνο.

Σύμφωνα με την πρώτη κυρίαρχη τάση η σημερινή ιδιωτική ραδιοφωνία αποτελεί εξέλιξη της πειρατικής ραδιοφωνίας και ιδιαίτερα οι ομαδικοί πειρατικοί σταθμοί που εμφανίζονται στα μέσα της δεκαετίας του 1980 σηματοδοτούν την νέα φάση στην οποία εισέρχεται η πειρατική ραδιοφωνία. Η πλειοψηφία των πρώτων ιδιωτικών ραδιοφώνων προέρχεται κυρίως από το νεανικό κίνημα των μουσικών πειρατών, με πρώην ερασιτέχνες ραδιοπειρατές και νυν επαγγελματίες παραγωγούς (Βασιλάκη & άλλοι, 2005:51).

Σύμφωνα με την δεύτερη κυρίαρχη τάση δεν υπάρχει σχέση μεταξύ ιδιωτικής και πειρατικής ραδιοφωνίας γιατί τα δύο είδη είναι κατά πολύ διαφορετικά. Οι περισσότεροι από τους αποκαλούμενους «ελεύθερους» ραδιοφωνικούς σταθμούς του παρελθόντος μοιάζουν ελάχιστα με τους σύγχρονους ιδιωτικούς σταθμούς (Παπαθανασόπουλος, 1993:228). Οι διαφορές αυτές εντοπίζονται στην σχέση μεταξύ παραγωγού και ακροατή που έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά, στο ίδιο το πρόγραμμα που ενώ στο πειρατικό στηριζόταν στα μουσικά γούστα του πειρατή στο ιδιωτικό ακολουθεί τις επιταγές του ακροατηρίου, στην απόλυτα προγραμματισμένη ροή του ραδιοφωνικού προγράμματος σήμερα που έρχεται σε αντίθεση με την αμεσότητα, την αυθεντικότητα και τον αυθορμητισμό του πειρατικού ραδιοφώνου, στον επαγγελματισμό που επικρατεί σήμερα στο ραδιόφωνο σε αντίθεση με το χόμπι

που ήταν το πειρατικό ραδιόφωνο, και την διαφορετική θέση της πολιτικής η οποία σήμερα κατέχει κυρίαρχο ρόλο ενώ στο πειρατικό είχε έναν ρόλο υποβόσκον που δεν είχε γίνει αποδεκτός και από πολλούς πειρατές. Μια ακόμη σημαντική διαφορά που επισημαίνουν είναι πως πολλοί λίγοι ραδιοπειρατές έχουν παραμείνει σήμερα στα ερτζιανά της Θεσσαλονίκης με αποτέλεσμα να διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό από τους ραδιοφωνικούς παραγωγούς της εποχής του ιδιωτικού ραδιοφώνου. Σύμφωνα με την Βασιλάκη & άλλους (2005:53-60) διακρίνονται τέσσερις περίοδοι[412] στην ελληνική ιδιωτική ραδιοφωνία με κριτήριο την εξέλιξη των τάσεων σε αυτήν όπου τα χαρακτηριστικά των πειρατικών σταθμών φθίνουν με την πάροδο των χρόνων στο προφίλ και την ταυτότητα της ελληνικής ιδιωτικής ραδιοφωνίας. Συγκεκριμένα η πρώτη μεταβατική περίοδος μετά την απορρύθμιση είναι η εποχή που η ιδέα της «ελεύθερης ραδιοφωνίας» γίνεται πραγματικότητα και τα ιδανικά της γίνονται ο κύριος άξονας των ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Στους μουσικούς σταθμούς ενισχύονται πρακτικές από τους πρώην πειρατικούς όπως η άμεση τηλεφωνική επαφή με το κοινό και ο εξέχων ρόλος των ραδιοφωνικών παραγωγών στο πρόγραμμα. Στην πρώτη τους νόμιμη εμφάνιση, οι ιδιωτικοί νόμιμοι σταθμοί της Θεσσαλονίκης συνεχίζουν το πείραμα των πειρατικών ερασιτεχνικών σταθμών. Όπως και στην υπόλοιπη Ελλάδα, όπου οι μουσικοί σταθμοί ήταν πλειοψηφία, οι πρώτοι ιδιωτικοί ήταν κυρίως ερασιτεχνικοί, οι οποίοι δεν είχαν αποκτήσει ακόμη την πείρα, τα έσοδα, τα τεχνικά μέσα και το

412. Η πρώτη περίοδος (1987-1989) χαρακτηρίζεται από έντονα πολιτικοποιημένες ραδιοφωνικές παραγωγές όπου σημαντική θέση στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα έχουν οι εκπομπές ενημέρωσης και λόγου. Την περίοδο αυτή τόσο στα ενημερωτικά όσο και στα μουσικά ραδιόφωνα κυριαρχεί το μοντέλο του πολυσυλλεκτικού σταθμού του οποίου το πρόγραμμα βασίζεται στο τρίπτυχο «ενημέρωση, ψυχαγωγία, επιμόρφωση». Η δεύτερη περίοδος (αρχές του 1990-μέσα του 1990) χαρακτηρίζεται από την πρώτη εξειδίκευση σε ραδιοσταθμούς με ιδιαίτερο θεματικό προφίλ και στοιχειοθετεί την είσοδο της ιδιωτικής ραδιοφωνίας σε μια πιο ανταγωνιστική και εμπορική εποχή. Διακρίνονται με μεγαλύτερη σαφήνεια οι αμιγώς ενημερωτικοί από τους αμιγώς μουσικούς σταθμούς με τους τελευταίους να πληθαίνουν με κυρίαρχη τάση το ξένο ρεπερτόριο. Η τρίτη περίοδος (μέσα του 1990-αρχές του2000) χαρακτηρίζεται από μια εξέλιξη της εξειδίκευσης ιδιαίτερα στους μουσικούς ραδιοσταθμούς. Η σύγχρονη εμπορική ελληνική μουσική εισάγεται δυναμικά από τους ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς στην πρωτεύουσα προσελκύοντας όλο και υψηλότερα ποσοστά ακροαματικότητα και υποχωρούν οι ενημερωτικοί σταθμοί. Η ελληνική ιδιωτική ραδιοφωνία εισέρχεται σε μια πιο εμπορική εποχή ενώ καθιερώνεται η στενή σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ ραδιοφωνικών σταθμών και δισκογραφικών εταιρειών σε τέτοιο σημείο που να γίνεται λόγος για προγράμματα ραδιοφωνικών σταθμών που καθορίζονται εξ ολοκλήρου από τις δισκογραφικές εταιρείες. Η τέταρτη περίοδος (2000-σήμερα) είναι μια μεταβατική περίοδος όπου μείξη περιεχομένων και εξειδίκευση συνυπάρχουν στο ραδιοφωνικό τοπίο. Περιεχόμενα τα οποία ήταν διακριτά αναμειγνύονται όπως η ελληνική και η ξένη μουσική αλλά και οι ενημερωτικές ζώνες με τα μουσικά διαλείμματα. Αυτή την περίοδο συνυπάρχουν η επιδίωξη «πειθούς» ενός συγκεκριμένου ακροατηρίου αλλά και η τάση να ικανοποιηθούν όλοι οι ακροατές από ένα πρόγραμμα και έναν ραδιοφωνικό σταθμό. Παράλληλα αυτή την περίοδο ισχυροποιείται η δημόσια ραδιοφωνία και συρρικνώνεται και άλλο η ακροαματικότητα στους ενημερωτικούς σταθμούς. Οι μουσικοί σταθμοί είναι η μεγάλη πλειοψηφία του συνόλου των ραδιοσταθμών και αντιπροσωπεύουν πάνω από το μισό του συνόλου των ακροαματικοτήτων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Αξίζει να σημειωθεί πως διακρίνονται δύο κατηγορίες μουσικών σταθμών σε σχέση με την ροή του περιεχομένου τους: α)η ροή που προκαθορίζεται από τα αυτοποιημένα τεχνολογικά συστήματα (music master) β) η ροή που καθορίζεται από τον παραγωγό ή dj ο οποίος φέρει την ευθύνη δια της υπογραφής του (Βασιλάκη & άλλοι, 2005: 53 - 60).

περιεχόμενο που θα τους καταστήσει επαγγελματικούς (Βασιλάκη & άλλοι, 2005:53-54). Στην δεύτερη περίοδο, το πρώτο μισό της δεκαετίας του 1990, που είναι η αρχή της ειδίκευσης των ραδιοφωνικών σταθμών αρχίζει να υποχωρεί ένα βασικό συστατικό των πειρατικών ραδιοφώνων: το «ραδιόφωνο της παρέας» όπου οι ακροατές συμμετέχουν στην επιλογή της μουσικής, κάνουν αφιερώσεις, γνωρίζονται μεταξύ τους. Οι μουσικοί σταθμοί εξοπλίζονται με σύγχρονα μηχανήματα και περνούν σε ένα πιο επαγγελματικό στάδιο όπου ο dj δεν μιλάει στα λόγια του τραγουδιού και ταυτόχρονα υπάρχει μια σχεδιασμένη και προσεκτική παρουσίαση του ραδιοφωνικού προγράμματος (Βασιλάκη & άλλοι, 2005:56). Στην τρίτη περίοδο που καλύπτει το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 παρατηρείται μια επιπλέον εξειδίκευση στους μουσικούς ραδιοσταθμούς το μοντέλο του πειρατικού ραδιοφώνου έχει παρέλθει οριστικά. Η αλληλοδιαπλοκή μεταξύ ραδιοφωνικών σταθμών και δισκογραφικών εταιρειών επιβάλει την κυριαρχία του music master ή play list, το σύστημα δηλαδή αυτοματοποιημένου μουσικού προγραμματισμού. Το αυτόματο σύστημα διαχείρισης μουσικής ελέγχει πλήρως την διαμόρφωση του μουσικού προγράμματος, την σειρά των τραγουδιών, τις επαναλήψεις ακόμη και τα σχόλια που συνοδεύουν την μουσική (Βασιλάκη & άλλοι, 2005:59). Αυτό έχει ως άμεση συνέπεια την καθολική συρρίκνωση του ρόλου του παραγωγού σε μια απλή παρουσίαση των τίτλων των τραγουδιών και την αλλοίωση της παραδοσιακής ταυτότητας του ραδιοφώνου, αυτού του άμεσου και αυθόρμητου μέσου που καλλιεργούσε την αμοιβαιότητα και την ζεστή σχέση με τους ακροατές του. Στην τέταρτη περίοδο, από το 2000 έως σήμερα, που κυρίαρχη τάση είναι η μείξη των περιεχομένων σε μουσική και προγράμματα επικρατεί το ραδιόφωνο χωρίς ομιλία και επαφή, χωρίς την επέμβασή των παρουσιαστών. Αυτό το μοντέλο εξυπηρετεί και τους οικονομικούς στόχους ή περιορισμούς των ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών: απαιτούνται λιγότεροι παρουσιαστές, και λιγότεροι ηχολήπτες κάτι που εξυπηρετεί οικονομικά το ραδιόφωνο ως οικονομικό οργανισμό (Βασιλάκη & άλλοι, 2005:60).

Συμπερασματικά μπορούμε να παρατηρήσουμε πως ουσιαστικά το μοντέλο του πειρατικού ραδιοφώνου δάνεισε τα χαρακτηριστικά του στην πρώτη μόνο περίοδο, την μεταβατική περίοδο μετά την απορύθμιση και κατά την διάρκεια αυτής γνώρισε άνθιση. Μετά το 1989 το μοντέλο του πειρατικού ραδιοφώνου αρχίζει και παρακμάζει με πρώτο χαρακτηριστικό το οποίο αρχίζει να φθίνει αυτό του ρόλου του ενεργού ακροατή που συμμετέχει στο πρόγραμμα με αφιερώσεις, μουσικές επιλογές κλπ. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1990 και ιδιαιτέρως στο δεύτερο μισό αρχίζει πλέον να περιορίζεται και ο ρόλος του παραγωγού στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα με την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών και τις ισχυρές σχέσεις διαπλοκής μεταξύ ραδιοφώνων και δισκογραφικών εταιρειών το ραδιοφωνικό πρόγραμμα ακολουθεί τις επιταγές του εμπορικού παιχνιδιού.

Με την γενίκευση του συστήματος αυτοματοποιημένου μουσικού προγραμματισμού (play list) και την επιβολή του ραδιοφώνου χωρίς ομιλία και

επαφή, το ραδιόφωνο μετατράπηκε σε ένα βουβό μέσο, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ένας ραδιοπειρατής. Κατά συνέπεια ο κύκλος ζωής που διέγραψε από την πειρατική εποχή μέχρι σήμερα ήταν καθολικά αλλοτριωτικός για την ταυτότητα και τον χαρακτήρα του μέσου. Ενώ ξεκίνησε να υπηρετεί τους ακροατές, να συνδιαλέγεται μαζί τους, να τους εκφράζει και να τους ανοίγει παράθυρα στην ενημέρωση και την ψυχαγωγία και ενώ κέντρο όλων αυτών: του ραδιοφωνικού προγράμματος, του διαλόγου και της σχέσης με τον ακροατή, του μέσου του ίδιου ήταν ο ραδιοπειρατής και μετέπειτα ο ραδιοφωνικός παραγωγός σήμερα το ανθρώπινο στοιχείο που κάποτε κυριαρχούσε στο ραδιόφωνο και υπογράμμιζε την μοναδικότητα και δημοφιλία του στο κοινό έχει σταδιακά εκτοπιστεί από την ραδιοφωνική αρένα και στην θέση του βασιλεύουν η τεχνολογία μαζί με τα οικονομικά συμφέροντα της αγορά και των ιδιοκτητών. «Από χόμπι των φτωχών έγινε επάγγελμα των πλουσίων» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει σε συνέντευξή του ένας ραδιοπειρατής. Και ενώ οι ραδιοπειρατές ως νεανικό κίνημα εισάγουν την σύγχρονη μουσική, την προσωπική έκφραση, τον αυθορμητισμό και το πάθος σε αυτό που έκαναν αντιδρώντας στις περιορισμένες μουσικές επιλογές του κρατικού ραδιοφώνου (Βασιλάκη, 2005:37) και στο στείρο και αποστασιοποιημένο λόγο του, σήμερα το ραδιόφωνο είναι φιμωμένο από οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα και στο όνομα της υψηλής ακροαματικότητας οι ιδιοκτήτες δεν διστάζουν να τεμαχίσουν την έκφραση, τον διάλογο και την επικοινωνία που κάποτε σήμαινε ένας ραδιοφωνικός πομπός.

Το όραμα των ραδιοπειρατών για ένα ιδεατό ραδιόφωνο περιλαμβάνει την υιοθέτηση κάποιων χαρακτηριστικών του πειρατικού ραδιοφώνου από το σύγχρονο ραδιόφωνο όπως την αμεσότητα και τον αυθορμητισμό. Ακόμη οι ραδιοπειρατές σημειώνουν πως το ιδεατό ραδιόφωνο χρειάζεται άνεση αλλά και σεβασμό προς τον ακροατή, μουσική ενημέρωση, καινοτομίες στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα τόσο αναφορικά με τις μουσικές επιλογές όσο και αναφορικά με τον λόγο. Χρειάζεται φαντασία, περισσότερη φαντασία από τους παραγωγούς των μουσικών προγραμμάτων αλλά και από τους υπεύθυνους των σταθμών στις μουσικές επιλογές (Πετρίδης,1988:182). Οι ραδιοπειρατές προτείνουν την εξισορρόπηση των χαρακτηριστικών του σύγχρονου ραδιοφώνου με χαρακτηριστικά του πειρατικού. Συγκεκριμένα προτείνουν ένα μοντέλο ραδιοφώνου που θα συνδύαζε το σύστημα αυτοματοποιημένου μουσικού προγραμματισμού (play list) με το ανθρώπινο στοιχείο, την αμεσότητα και τον αυθορμητισμό.

Αντί επιλόγου

Πορτοκαλής Ήλιος, Μένιος ο Ήλιος του Βορρά , Παύλος ο Σουηδός, Σάκης ο Fox, Μουσικός Κοχλίας, Jackson Pallace, Γιώργος Αλεξίου, Annabel, Γιάννης ο Blue, Ράδιο Κιβωτός, Radio Piper, Ράδιο – Ουτοπία, Στούντιο 2000, Πανθέοι, Music Hall, Ράδιο Ροκερ, Art Radio, Θάνος ο Κυβερνήτης….τα «χαρακτηριστικά» των ραδιοπειρατών πολλά, οι μνήμες ακόμη περισσότερες. Το πειρατικό ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης έχει διαγράψει τον δικό του πολυετή κύκλο ζωής και έχει σφραγίσει με τον δικό του τρόπο την ιστορία της ραδιοφωνίας και των ΜΜΕ.

Το προφίλ του ραδιοπειρατή αναδύεται μέσα από την μορφή ενός νεαρού συνήθως αγοριού, προερχόμενου από την εργατική και μεσοαστική τάξη, που πειραματίζεται με τις ραδιοηλεκτρονικές συσκευές, λατρεύει την μουσική και έχει έντονη την ανάγκη να επικοινωνήσει και να αποτινάξει τα ασφυκτικά δεσμά της εγκλωβισμένης έκφρασης που του επέβαλε το κλίμα της φοβισμένης ατμόσφαιρας της μεταδικτατορικής Ελλάδας. Ο ραδιοπειρατής είναι ο νέος της εποχής που τολμά να μιλήσει μέσω του ραδιοφωνικού του πομπού, τις πιο πολλές φορές έμμεσα, λιγότερο άμεσα για μουσική, ανθρώπινες σχέσεις, πολιτική. Το παράνομο χόμπι του τον αναγκάζει να καλύπτει προσεκτικά τα ίχνη του, τόσο με τα ψευδώνυμα που χρησιμοποιεί και αλλάζει συχνά, όσο και με τις τοποθεσίες εκπομπής του πειρατικού του στούντιο που εφευρίσκει και αλλάζει κατά καιρούς. Ζει αέναα μέσα στον φόβο, φοβάται τους αστυνομικούς, γι' αυτό και όταν μεταφέρει τους πομπούς του τους αποσυναρμολογεί για να φαίνονται χαλασμένοι, φοβάται την ενδεχόμενη σύλληψη, φοβάται την κοινωνική κατακραυγή και θέλει να φύγει από το πατρικό του σπίτι που το χρησιμοποιεί για παράνομο στούντιο, φοβάται φοβάται, φοβάται…

Ο φόβος αυτός όμως δεν είναι ικανός να νικήσει την δίψα του να εξωτερικεύσει τις απόψεις και τα συναισθήματά του. Ο ραδιοπειρατής επενδύει χρόνο, ενέργεια, πάθος και χρήμα στο χόμπι του, που αρχικά είναι γι' αυτόν ο πειρατικός του πομπός. Τον φτιάχνει με τα χέρια του, τον βελτιώνει με την βοήθεια των φίλων του, χρησιμοποιώντας ακόμη και τον ίδιο τον πομπό, τον εξοπλίζει με τους αγαπημένους του δίσκους που αγοράζει με το χαρτζιλίκι του και όλα αυτά τα κάνει βγαίνοντας στην παρανομία και θέτοντας σε κίνδυνο τον ίδιο του τον εαυτό. Το πρόγραμμα του σταθμού διαρκεί λίγες ώρες μέσα σε ένα αυτοσχέδιο ραδιοφωνικό στούντιο με πρωτόγονα μέσα. Το περιεχόμενο του προγράμματος είναι μουσικές επιλογές, συνομιλίες μεταξύ ραδιοπειρατών, αφιερώσεις ακροατών, ενώ κατά την διάρκεια της εξελικτικής πορείας του πειρατικού ραδιοφώνου το πρόγραμμα μορφοποιείται σε μια οργανωμένη εκδοχή ραδιοφωνικής εκπομπής.

Ουσιαστικό ρόλο στο πρόγραμμα έχουν οι ακροατές, που αποτελούν την πεμπτουσία της ραδιοφωνικής παραγωγής. Οι ακροατές είναι αυτοί που τηλεφωνούν ασταμάτητα είτε για αφιερώσεις είτε για να συμμετέχουν με τον δικό τους τρόπο στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα, που εμπλουτίζουν την δισκοθήκη του σταθμού με δικούς

τους δίσκους, μόνο και μόνο για να ακούσουν τα αγαπημένα τους μουσικά κομμάτια αλλά και που προστατεύουν τον ραδιοπειρατή ενημερώνοντάς τον για την επερχόμενη άφιξη της αστυνομίας. Ο ραδιοπειρατής είναι μια μυθική φιγούρα στα μάτια του ακροατή. Ο θαυμασμός και το δέος απέναντι στον ραδιοπειρατή είναι συναισθήματα που πηγάζουν από τον ακροατή και εκφράζονται μέσα από την συνολική συμπεριφορά απέναντί του αλλά και τη σταθερή συμπόρευσή μαζί του στις συχνότητες που αλλάζει. Η σχέση αυτή είναι βέβαια αμφίδρομη, καθώς για τον ραδιοπειρατή ο ακροατής αποτελεί την επιβεβαίωση της ύπαρξής του και επιδιώκει τη συντροφιά, τη γνώμη και τη φιλία του. Εξάλλου, ο ακροατής είναι ένας δυνητικός ραδιοπειρατής, εφόσον, σύμφωνα με μαρτυρίες, για πολλούς ραδιοπειρατές την έμπνευση για να ασχοληθούν με το πειρατικό ραδιόφωνο τους την έδωσε η φανατική ακρόαση πειρατικών σταθμών.

Η πειρατική ραδιοφωνία έχει τόσο την προσωπική όσο και την πολιτική της διάσταση. Η ίδρυση ενός πειρατικού σταθμού είναι μια πράξη αντίστασης απέναντι στο οικογενειακό περιβάλλον αλλά και ενάντια στην μονοκρατορία και την μονολιθικότητα της κρατικής ραδιοφωνίας. Ο ραδιοπειρατής συγκρούεται και με το άμεσο οικογενειακό του περιβάλλον αλλά και με το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον, την νομοθεσία, την επίσημη εξουσία και το κρατικό ραδιοφωνικό κατεστημένο. Η περίοδος του πειρατικού ραδιοφώνου που εξετάστηκε ήταν μια περίοδος κατά την διάρκεια της οποίας το πειρατικό ραδιόφωνο χρησιμοποιήθηκε, όχι μόνο ως φορέας μιας σειράς καινοτομιών στην ίδια την ραδιοφωνική παραγωγή αλλά και ως όργανο κοινωνικής και πολιτιστικής αλλαγής.

Οι καινοτομίες που εισάγει το πειρατικό ραδιοφώνο στο απόσταγμα της ραδιοφωνικής παραγωγής αφορούν στο λόγο, το περιεχόμενο και τη δομή του προγράμματος. Ο νέος ραδιοφωνικός λόγος που καθιερώνει το πειρατικό ραδιόφωνο, είναι πρωτότυπος φρέσκος, άμεσος, ζωντανός και απευθύνεται ευθέως στον ακροατή. Το καινούριο περιεχόμενο του προγράμματος, έγκειται στις μουσικές επιλογές της ροκ, ποπ, τζαζ αλλά και του λαϊκού και έντεχνου τραγουδιού , που ήταν περιθωριοποιημένες ή και λογοκριμένες από το πρόγραμμα της κρατικής ραδιοφωνίας και το πειρατικό ραδιόφωνο έρχεται να τους δώσει τον χώρο που τους ανήκει στον ραδιοφωνικό αέρα. Τέλος, ανατρέπει και την ως τότε δομή του προγράμματος, που ήθελε τον ακροατή παθητικό δέκτη της πληροφορίας. Το πειρατικό ραδιόφωνο δίνει έναν ρόλο στον ακροατή, αν όχι πρωταγωνιστικό, σίγουρα ισότιμο με αυτόν του ραδιοφωνικού παραγωγού και θα μπορούσε να ειπωθεί πως ενισχύει, προκαλεί και ενθαρρύνει την ανάπτυξη της σχέσης μεταξύ ραδιοπειρατή και ακροατή.

Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα της κοινωνικής και πολιτιστικής αλλαγής την οποία ως ένα βαθμό προκάλεσε και το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν η περίοδος της «ελεύθερης ραδιοφωνίας». Η νομοθετημένη ίδρυση ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών ήταν μια εξέλιξη που άλλαξε τον χάρτη των ΜΜΕ στην Ελλάδα. Η εξέλιξη αυτή μετέβαλλε όχι μόνο τις σχέσεις των ως τότε πειρατικών σταθμών με τις πολιτικές και οικονομικές δυνάμεις αλλά εν γένει την φύση και την ταυτότητα του

ραδιοφώνου ως μέσο. Οι ραδιοπειρατές αναγνωρίζουν τη δική τους συμβολή σε αυτή, όπως και αυτή των ακροατών που στήριξαν τις προσπάθειές τους, των δημοτικών ραδιοφωνικών σταθμών αλλά και του κινήματος της ελεύθερης ραδιοφωνίας, που είχε ήδη κατακλύσει άλλες Ευρωπαϊκές χώρες και βεβαίως, η ανάπτυξη αυτή επηρέασε και την Ελλάδα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι, τόσο ως ραδιοπειρατές όσο και ως σημερινοί ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών, οι ραδιοπειρατές διατηρούν την αρνητική τους στάση απέναντι στο κυρίαρχο ραδιοφωνικό τοπίο και μερικοί από αυτούς συνεχίζουν να αμφισβητούν το ραδιοφωνικό κατεστημένο. Ορισμένοι πιστεύουν πως το πειρατικό ραδιόφωνο βοήθησε την εξέλιξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου, ενώ άλλοι πως δεν μπορούν να συσχετίσουν με κανέναν τρόπο το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο με το πειρατικό.

Εν κατακλείδι, ο ραδιοπειρατής των δεκαετιών 1970 – 1980 αξιοποιεί ενσυνείδητα ή ασυνείδητα κάποιες φορές τον αρχέγονο ραδιοφωνικό του πομπό για να φωνάξει πως είναι παρών, κοινωνικά, μουσικά, πολιτικά και να παρασύρει και άλλους σε αυτή την «κραυγή». Τολμά να μιλήσει, να παίξει ξένη ή λαϊκή μουσική και να διευρύνει τους μουσικούς και κοινωνικούς του ορίζοντες. Χωρίς, κάποιες φορές, να το αντιλαμβάνεται φτιάχνει ένα κομμάτι της ραδιοφωνικής ιστορίας και βοηθάει το ραδιόφωνο να κάνει ένα βήμα μπροστά μεταβάλλοντας ριζικά την ταυτότητα του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Armstrong C. και Rubin, A. (1989) "Talk Radio as interpersonal communication", *Journal of Communication*, vol.39, no. 2, Spring, σελ. 84-94.
2. Barboutis, C. (1994), "Non-Commercial Radio Broadcasting and the Public Sphere Ideal in Greece. Something and Nothing» Ma thesis, City University, School of Social Sciences.
3. Barus-Michel, J. (1997) Ταυτοτικές διεργασίες και ψυχοκοινωνιολογία στο Ναυρίδης Κ. & Χρηστάκης Ν., (1997) Ταυτότητες. Ψυχοκοινωνική Συγκρότηση, Εκδόσεις Καστανιώτη.
4. Bernard, H. R. (1995) Research Methods in Anthropology.Qualitative and quantitave approaches, Altamira Press.
5. Blackburn, A. (1974) "Radio Hauraki. The Shoestring Pirates", Hodder and Stoughton. Auckland – London – Sydney.
6. Boyd, D. (1986) "Pirate Radio in Britain: a programming alternative" in *Journal of Communication*, Spring 1986, p. 83-94.
7. Brinson, P. (2002) "The free radio movement, its impact on radio and implications for democracy in media", New College of Florida, Division of Sociology, Phd Thesis.
8. Chapman, R. (1992) Selling the sixties. The pirates and pop music radio, Routledge.
9. Corbin J. and Morse, J. "The unstructured interactive interview: issues of reciprocity and risks when dealing with sensitive topics", *Qualitative Inquiry*, vol.9, N.3, p. 335-334.
10. Dalle, M. (2002) "Unchained airwaves: A cultural analysis of free radio in France, 1977 – 1981", Phd Thesis, The Pennsylvania State University, Dept. of French.
11. Denzin K.N. and Lincoln, S. Y. (1998) "Collecting and interpreting qualitative materials", Sage Publications.
12. Denzin K.N. and Lincoln, S. Y. (2000) "Handbook of qualitative research", Sage Publications.
13. Elliot, A. K., Campbell A. J., Hauser, G. and Marks, J. (1982) «Unofficial broadcasting for politics, profit and pleasure» in *Gazette*, vol.30, p.109 – 120.
14. Eyerman R. & Jamison, A. (1998) "Music and Social Movements. Mobilizing traditions in the twentieth century", Cambridge University Press.

15. Fischlin D. & Heble A. (ed) (2003) "Rebel Musics. Human Rights, resistant sounds and the politics of music making", Black Rose Books.
16. Fischlin, D. (2003) Take one/ Rebel Musics. Human Rights, resistant sounds and the politics of music making" in Fischlin D. & Heble A. (ed) (2003) "Rebel Musics. Human Rights, resistant sounds and the politics of music making", Black Rose Books.
17. Flichy, P. (1978) «France: "Parallel" radios and program revitalization», *Journal of Communication*, Summer 1978.
18. Gubrium, F. J. and Holstein, A. J. (eds) (2001) "Handbook of interview research. Context & Method", Sage Publications.
19. Hallin, D. H. and Papathanassopoulos, S. (2002) «Political clientelism and the media: southern Europe and Latin America in comparative perspective». *Media, Culture and Society*, τόμ. 24:175-195.
20. Harris, P. (2007) When Pirates ruled the Waves, 6th edition, Kennedy and Boyd.
21. Henry, S. and Von Joel, M. (1984) Pirate radio. Then and now, Blandford Press.
22. Hind J. and Mosco, S. (1985) Rebel Radio, Pluto Press, London and Sydney.
23. Jeanneney, J. – N. (1999) «Η ιστορία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Από την εμφάνιση τους ως τις μέρες μας», Εκδ. Παπαδήμα.
24. Jones, S. (1988) Making waves: Pirate Radio and Popular Music, Paper presented at the Annual Meeting of the Association for Education in Journalism and Mass Communication (71st, Portland, OR, July 2-5, 1988), p. 23.
25. Ke, Shun – Chih (2000) «The emergence, transformation, and disintegration of alternative radio in Taiwan: from underground radio to community radio», *Journal of Communication Inquiry*, 24:4:412-429.
26. Kleinsteuber, H. J. and Sonnenberg, U. (1990) 'Beyond public service and private profit: International experience with non-commercial local radio', in *European Journal of communication*, vol. 5, p.87-100.
27. Kvale, S. (1996) "Interviews. An introduction to qualitative research interviewing", Sage Publications.
28. Lodge, T. (2003) The ship that rocked the world. The Radio Caroline Story, The Umi Foundation, Santa Cruz, California.
29. May, T. (2001) Social Research. Issues, methods and process, Third edition, Open University Press, Buckingham.
30. McCain, T and Lowe, G.F. (1990) Localism in Western European Radio Broadcasting: Untangling the Wireless, *Journal of Communication*, vol. 40(1), p.86-101, Winter.
31. Miles, M. Huberman, M. (1984) "Qualitative Data Analysis. A sourcebook of new methods", Sage Publications.

32. Miles, M. Huberman, M. (1994) "An expanded sourcebook. Qualitative Data Analysis", Sage Publications.
33. Miller, J. (1992) «From radios libres to radios privées: the rapid triumph of commercial networks in French local radio», *Media Culture and Society*, vol. 14, p.261-271.
34. Papathanassopoulos, S. (1997) «The politics and the effects of the deregulation of Greek Television». *European Journal of Communication*, τόμ. 12, τχ.3: 351-368.
35. Papathanassopoulos, S. (2001) «Media Commercialization and Journalism in Greece». *European Journal of Communication,* τόμ. 16, τχ.4: 505-521.
36. Pinseler, J. (2008) «The politics of talk on German free radio stations». Westminister Papers in Communication and Culture (Online), vol.5 (1): 67-85.
37. Raboy, M. (1983) «Media and politics in socialist France», *Media Culture and Society*, v.5, p. 303 – 320.
38. Rapley, T. (2001) "The art (fullness) of open-ended interviewing: some considerations on analyzing interviews", *Qualitative Research*, Vol.I (3): 303-323.
39. Rubin, J. H. & Rubin S. I. (1995) "Qualitative interviewing. The art of hearing data", Sage Publications.
40. Silverman, D. (2001) "Interpreting qualitative data", Sage Publications.
41. Silverman, D. (eds) (1997) "Qualitative research. Theory, method and practice", Sage Publications.
42. Sims, R. J. (1990) Pluralism in transition: Cultural implications of the legalization of private and municipal radio broadcasting in Greece, Phd Thesis, University of Minnesota.
43. Soley, L. (1982) «Radio: Clandestine Broadcasting, 1948-1967», in *Journal of Communication*, p.165 – 180.
44. Strauss, A. and Corbin, J. (1990) "Basics of qualitative research. Grounded theory procedures and techniques", Sage Publications.
45. Vatikiotis P. and Kavada, A. (2004) Editorial, *Westminister Papers in Communication and Culture* (Online), vol.2 (1): 1-3.
46. Vatikiotis, P. (2005) «Communication theory and alternative media» *Westminister Papers in Communication and Culture* (Online), vol.2 (1): 4-29.
47. Waltz, M. (2005) Alternative and activist media, Edinburgh University Press.
48. Yoder, A. (2002) "Pirate Radio Stations Tuning in to Underground Broadcasts in the Air and Online", McGraw-Hill.
49. Zaharopoulos, T. και Paraschos M.E. (1993) Mass Media in Greece: Power, politics and privatization, Westport and London: Praeger.
50. ANTI (1983α) «Συζήτηση με 4 ερασιτέχνες», Περίοδος Β', τ. 249, 16

Δεκεμβρίου, σελ. 20-5.
51. ΑΝΤΙ (1983β) «Το μαύρο κουτί του Ράδιο Αντίλαλος», Περίοδος Β', τ. 250, 23 Δεκεμβρίου, σελ. 22-23.
52. ΑΝΤΙ (1983γ) «Ράδιο Αντίλαλος: Οι θέσεις μας και οι αντιθέσεις μας», Περίοδος Β', τ. 250, 23 Δεκεμβρίου, σελ. 9-12.
53. ΑΝΤΙ (1983δ) «Κυβέρνηση και πολιτικές δυνάμεις: το χρονικό των αντιδράσεων», Περίοδος Β', τ. 250, 23 Δεκεμβρίου, σελ. 14-15.
54. ΑΝΤΙ (1983ε) «Αντίλαλοι του τύπου», Περίοδος Β', τ. 250, 23 Δεκεμβρίου, σελ. 16-17.
55. Αντώνης Γ. (1995) Δημοτική ραδιοφωνία και τοπική επικοινωνία στο νομό Αττικής , Δοκιμές, τ.3, Άνοιξη, 1995, σελ. 119 – 140.
56. Ασπρογέρακας, Β. (1998) «Το ραδιόφωνο και οι άλλοι», *Άρδην*, τ.16, Οκτώβριος – Νοέμβριος, σελ. 73- 5.
57. Βασιλάκη, Ζ. (2005) Ιστορική αναδρομή του ραδιοφώνου (τέλη 19ου αιώνα-1987), στο Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων ΙΟΜ (2005), «Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα», Τετράδια Επικοινωνίας 06.
58. Βασιλάκη, Ζ. Ανδριοπούλου, Ε. και Γαζή, Α. (2005) Διαδρομή ραδιοφωνικού περιεχομένου, στο Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων ΙΟΜ (2005), «Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα», Τετράδια Επικοινωνίας 06.
59. Βερνάρδος, Π. (1978) «Τελούν υπό τον άμεσον έλεγχον του κράτους [...] », *Αντί*, Περίοδος Β', τ.103, 15 Ιουλίου, σελ. 21.
60. Γαζή, Α. (2001) «Η σχέση εκφωνητή και ακροατή στον ραδιοφωνικό οικονομικό οργανισμό: Περίπτωση Geronymo Groovy» στο Μπαρμπούτης, Χ. & Κλώντζας, Μ. (2001), Το φράγμα του ήχου Η δυναμική του ραδιοφώνου στην Ελλάδα, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση.
61. Γαζή, Α. (2002) «Συνάρθρωση του ψυχικού με το κοινωνικό στο ραδιόφωνο» στο Ναυρίδης, Κ. (2002) Εξουσία, βία, πόνος, Τόμος Α', Εκδόσεις Καστανιώτη.
62. Γερογιάννη, Μ. (2001) «Ιδιωτική ραδιοφωνία και πολιτική παρέμβαση: η περίπτωση του ΣΚΑΙ στις αρχές του ΄90» στο Μπαρμπούτης, Χ. & Κλώντζας, Μ. (2001), Το φράγμα του ήχου Η δυναμική του ραδιοφώνου στην Ελλάδα, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση.
63. Δαγτόγλου, Δ. Π. (1989) «Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα», 4η αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
64. Δελής, Π. (1986) «Κανάλι 1, κανάλι 2,…κανάλι 15!», Σχολιαστής, τ.40, 1 Ιουλίου,σελ. 48.
65. Δεμερτζής, Ν. (επιμ.) (1995) «Η Ελληνική πολιτική κουλτούρα», Εκδόσεις Οδυσσέας.
66. Ζαφείρης, Χ.(2007) «Η μνήμη της πόλης. Η Θεσσαλονίκη τον 19ο και τον 20ο αιώνα», Εκδόσεις Γνώση.
67. Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων ΙΟΜ (2003), «Ο οπτικοακουστικός τομέας στην Ελλάδα», Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Αντιπροσωπεία στην

Ελλάδα.
68. Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων ΙΟΜ (2005), «Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα», Τετράδια Επικοινωνίας 06.
69. Ιορδάνογλου, Χ. (2002) «Γερνώντας μαζί με την Τρίτη Ελληνική Δημοκρατία», εκδ. Παρατηρητή.
70. Ιωσηφίδης, Θ. & Σπυριδάκης, Μ. (επιμ.) (2006) «Ποιοτική κοινωνική έρευνα», Εκδόσεις Κριτική.
71. Ιωσηφίδης, Θ. (2003) «Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες», Εκδόσεις Κριτική.
72. Καλογήρου Σ. & Σούρπη, Α. (2005) Ανάπτυξη ραδιοφώνου και ρυθμιστικό πλαίσιο,στο Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων ΙΟΜ (2005), «Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα», Τετράδια Επικοινωνίας 06.
73. Καμπουρίδης, Ν. (1983) «Αφιερωμένο εξαιρετικά [...] », *ΑΝΤΙ*, Περίοδος Β', τ.249, 16 Δεκεμβρίου, σελ.14-6 .
74. Καραγρηγόρης, Ν. (1987) «Μια φανταστική μετάδοση με πραγματικά γεγονότα και πρόσωπα» *ΑΝΤΙ*, Περίοδος Β', τ. 345, 4 Απριλίου, σελ. 53 – 5.
75. Καράκωστας Ι., (2003) «Το δίκαιο των ΜΜΕ», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα.
76. Καρυώτης, Σ. (1978) «Ελεύθεροι ραδιοσταθμοί στην Ιταλία. Ένα νέο πολιτικό όπλο», *ΑΝΤΙ* ,Περίοδος Β', τ.. 103, 15 Ιουλίου, σελ. 14 – 20.
77. Καφίρη, Κ. (2001) «Τάσεις στην ιδιωτική ραδιοφωνία της Αθήνας: 1990-1998» στο Μπαρμπούτης, Χ. & Κλώντζας, Μ. (2001), Το φράγμα του ήχου Η δυναμική του ραδιοφώνου στην Ελλάδα, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση.
78. Κούνδουρος, Ρ. (1987) «Στην αρχή θα δημιουργηθεί χάος…», *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, Αφιέρωμα «Η ελληνική ραδιοτηλεοπτική έκρηξη», 22 Οκτωβρίου, σελ. 52 – 53.
79. Κούνδουρος, Ρ., Παπανδρέου, Γ., Τζαννετάκος, Γ. κ.α. (1987) «Η ελληνική ραδιοτηλεοπτική έκρηξη», *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 22 Οκτωβρίου.
80. Κουφόπουλος, Β. (ΧΧ) «Εννέα χρόνια ελεύθερη ραδιοφωνία. Το «πάθος που σβήνει [...] στην ροή του χρόνου», *Media View*, σελ. 16-31.
81. Κρισέλ, Α. (1991) Η γλώσσα του ραδιοφώνου, Αθήνα: Επικοινωνία και Κουλτούρα.
82. Κυριαζή, Ν. (επιμ.) (2003) «Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας», Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
83. Λακόπουλος, Ν. (1986) «Και τώρα τι θα κάνουμε χωρίς ραδιοπειρατές;» ΑΝΤΙ, Περίοδος Β', τ.333, 21 Νοεμβρίου, σελ.53 – 5.
84. Λάμψα, Π. (1978) «Γαλλία: οικολόγοι και ελεύθεροι σταθμοί», *ΑΝΤΙ,* Περίοδος Β', τ. 103, 15 Ιουλίου, σελ. 19.
85. Μακλούαν, Μ. (ΧΧ) Media οι προεκτάσεις του ανθρώπου, Εκδόσεις Κάλβος.

86. Μαρτινίδης, Π. (1983) «Εξουσίαν πονηράν ου ράδιον μεταβάλειν», *ΑΝΤΙ* Περίοδος Β', τ. 250, 23 Δεκεμβρίου, σελ. 31.
87. Μηλάτος, Μ. (1995) «Οι ερασιτέχνες των FM», *Καθημερινή της Κυριακής/ Επτά Ημέρες* (Μέρες Ραδιοφώνου), 31 Δεκεμβρίου, σελ.22-23.
88. Μπαρμπούτης, Χ. & Κλώντζας, Μ. (2001), Το φράγμα του ήχου Η δυναμική του ραδιοφώνου στην Ελλάδα, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση.
89. Ναυρίδης Κ. & Χρηστάκης Ν., (1997) Ταυτότητες. Ψυχοκοινωνική Συγκρότηση, Εκδόσεις Καστανιώτη.
90. Ναυρίδης, Κ. (1994) Κλινική κοινωνική ψυχολογία, Εκδόσεις Παπαζήση.
91. Ναυρίδης, Κ. (2002) Εξουσία, βία, πόνος, Τόμος Α', Εκδόσεις Καστανιώτη.
92. Ομάδα Ελεύθεροι Λαϊκοί Ραδιοσταθμοί (1983) «Ελεύθερη ραδιοφωνία», Αθήνα: Ανδρομέδα.
93. Παναγιωτόπουλος Π. και Βαμβακάς Β. (επιμ.) (υπό έκδοση) «Λεξικό της δεκαετίας του 1980», Αθήνα, Σαββάλας,
94. Παναγιωτοπούλου, Ρ. (2004) Η τηλεόραση εκτός των τειχών. Η περιφερειακή και τοπική τηλεόραση στην Ελλάδα, Εκδόσεις Καστανιώτη.
95. Παναγόπουλος, Α. (1994) «Το φαινόμενο Μπερλουσκόνι και η συμπτωματολογία της πολιτικής»,*ΑΝΤΙ* ,Περίοδος Β', τ. 547, 18 Μαρτίου, σελ. 24-27.
96. Πανταζής, Π. (1997) Η συγκρότηση της ταυτότητας εφήβων μεταναστών: μια μελέτη ιστοριών ζωής στο Ναυρίδης Κ. & Χρηστάκης Ν., (1997) Ταυτότητες. Ψυχοκοινωνική Συγκρότηση, Εκδόσεις Καστανιώτη.
97. Παπαγεωργίου, Β. (1983) «Η ελεύθερη και ιδιωτική ραδιοφωνία στην Ευρώπη», ΑΝΤΙ ,Περίοδος Β', τ. 250, 23 Δεκεμβρίου, σελ. 32-33.
98. Παπαθανασόπουλος, Σ. (1993), «Απελευθερώνοντας την Τηλεόραση», Αθήνα, Εκδ. Καστανιώτης.
99. Πλειός, Γ. (2005) «Η κοινωνική έλευση του ραδιοφώνου: Συρρίκνωση της ανοιχτής κοινωνίας και πολιτιστικός εθνικισμός», *Ζητήματα Επικοινωνίας*, τ.2:66-82, Εκδόσεις Καστανιώτη.
100. Ρουμελιώτης, Α. (1991) Είμαστε στον αέρα! Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής.
101. Ρούμπος, Ν. (2007) «Τα άγνωστα "Πολυτεχνεία"»,Εφημερίδα Ελευθεροτυπία,17.11.2007,http://www.enet.gr/online/online_obj?pid=176&tp=T&id=29745048, ημερομηνία επίσκεψης, 17.7.2008.
102. Σκαμνάκης, Α. (1992) «Ελεύθερη Ραδιοφωνία;» στην Σύγχρονη Διαφήμιση, τ.497, σελ. 12-20.
103. Σουρμπάτη, Μ. (2001) «Προοπτικές για μια δημόσια ελληνική ραδιοφωνία» στο Μπαρμπούτης, Χ. & Κλώντζας, Μ. (2001), Το φράγμα του ήχου Η δυναμική του ραδιοφώνου στην Ελλάδα, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση.
104. Σοφός, Σ. (1995) «Λαϊκή ταυτότητα και πολιτική κουλτούρα στην

μεταδικτατορική Ελλάδα: προς μια πολιτισμική προσέγγιση του λαϊκιστικού φαινομένου» στο Δεμερτζής, Ν. (επιμ.) (1995) «Η Ελληνική πολιτική κουλτούρα», Εκδόσεις Οδυσσέας.

105. Τυφλοπόντικας Ελευθεριακός Ραδιοσταθμός, (1987) «Ελεύθερη Ραδιοφωνία. Η εναέρια κοινότητά μας», *Τα Άνθη του Κακού* ,Τεύχος 1, Τριμηνιαία Αντιεξουσιαστική Εναλλακτική Επιθεώρηση, σελ. 33 – 34.
106. Χρηστάκης, Ν. (1997) Ομοιότητα και Διαφορά, Ομαδικότητα και Ατομικότητα: Ορισμένα από τα παράδοξα της ταυτότητας στο Ναυρίδης Κ. & Χρηστάκης Ν., (1997) Ταυτότητες. Ψυχοκοινωνική Συγκρότηση, Εκδόσεις Καστανιώτη.
107. Χρηστάκης, Ν. (1999) Μουσικές Ταυτότητες, εκδ. Τυπωθήτω, Γ. Δάρδανος.
108. Ψιμούλη, Β. (2006) «Ελεύθερη Ελλάδα» ή «Η Φωνή της Αλήθειας» ο παράνομος ραδιοσταθμός του ΚΚΕ, Αρχείο 1947-1968, εκδ. Θεμέλιο.

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. 1ο Διεθνές Συνέδριο Ραδιοφωνίας, «Ο πρώτος χρόνος της πρόκλησης» (1988), Θεσσαλονίκη 14-16.10 1988, Διοργάνωση: HELEXPO ΔΕΘ υπό την αιγίδα της ΕΣΗΕΜΘ σε συνεργασία με την ΕΡΤ, Εκδ. HELEXPO.
2. Επίσημη ιστοσελίδα του ραδιοφωνικού σταθμού "Radio Hauraki" , http://www.hauraki.co.nz/History/ , Ημερομηνία επίσκεψης 19.7.2008.
3. Επίσημη ιστοσελίδα του μη – κυβερνητικού οργανισμού «Ίδρυμα Ραδιοφωνικής Κληρονομιάς», http://radioheritage.net/hauraki/default.asp, Ημερομηνία επίσκεψης 19.7.2008.
4. Επίσημη ιστοσελίδα της εταιρείας ερευνών αγοράς FOCUS BARI www.focus.gr/default.asp?id=300160019&lcid=1032, Ημερομηνία επίσκεψης 25.10.2007.
5. Επίσημη ιστοσελίδα του ραδιοφωνικού σταθμού «Ράδιο Θεσσαλονίκη», www.radiothessaloniki.gr/20-10-87-1.gf , Ημερομηνία επίσκεψης 14.10.2004.
6. Επίσημη ιστοσελίδα του ραδιοφωνικού σταθμού «Ράδιο Θεσσαλονίκη», www.radiothessaloniki.gr/21-10-87-1.gf , Ημερομηνία επίσκεψης 14.10.2004.
7. Ευστρατιάδης Μ. (1994) στο Πρακτικά Β' Πανελλήνιου Συνεδρίου για τα ΜΜΕ (1994), Υπό την αιγίδα των Υπουργείων Πολιτισμού και Προεδρίας, Ζάππειο Μέγαρο, Αθήνα 16-20. 6. 1993, Έκδοση της Διασωματειακής Επιτροπής για την τηλεόραση και το ραδιόφωνο.
8. Παπαδάκης (Δελής), Μ. (1985), Ραδιοφωνική εκπομπή στον πειρατικό ραδιοφωνικό σταθμό "Ράδιο T.J.", (30.10.1985), Αρχείο Λευτέρη Λάλου.
9. Παπαστεφάνου, Γ. (1988) «Οι μουσικές εκπομπές στο ελληνικό ραδιόφωνο», σελ. 177-180 στο 1ο Διεθνές Συνέδριο Ραδιοφωνίας, «Ο πρώτος χρόνος της

πρόκλησης» (1988), Θεσσαλονίκη 14-16.10 1988, Διοργάνωση: HELEXPO ΔΕΘ υπό την αιγίδα της ΕΣΗΕΜΘ σε συνεργασία με την ΕΡΤ, Εκδ. HELEXPO.
10. Πρακτικά Β' Πανελλήνιου Συνεδρίου για τα ΜΜΕ (1994), Υπό την αιγίδα των Υπουργείων Πολιτισμού και Προεδρίας, Ζάππειο Μέγαρο, Αθήνα 16-20. 6. 1993, Έκδοση της Διασωματειακής Επιτροπής για την τηλεόραση και το ραδιόφωνο.
11. Προσωπική ιστοσελίδα Λευτέρη Λάλου, http://www.lalos.gr/, Ημερομηνία επίσκεψης, 2.11.2007.
12. Προσωπική ιστοσελίδα Λευτέρη Λάλου, Thessaloniki's Radio Pirates, Συνέντευξη με τον Γιάννη τον Blue, Χωρίς τίτλο, Ποπ Κορν, Ιούνιος, 1986, http://www.lalos.gr/default.asp?id=76&ACT=5&content=91&mnu=76, Ημερομηνία Επίσκεψης, 2.11.2007.
13. Προσωπική ιστοσελίδα Λευτέρη Λάλου, Thessaloniki's Radio Pirates, Δημοσίευμα για Στούντιο Annabel, Χωρίς τίτλο, Ποπ Κορν, Ιούλιος, 1986 http://www.lalos.gr/default.asp?id=76&ACT=5&content=91&mnu=76, Ημερομηνία Επίσκεψης, 2.11.2007.
14. Προσωπική ιστοσελίδα Λευτέρη Λάλου, Thessaloniki's Radio Pirates, , «*Μουσικές Επιλογές*: Ένας χρόνος λειτουργίας», Ποπ Κορν, Νοέμβριος, 1988 http://www.lalos.gr/default.asp?id=76&ACT=5&content=91&mnu=76, Ημερομηνία Επίσκεψης, 2.11.2007.
15. Ρουμελιώτης, Α. (1988) «Δεν ερωτευόμαστε τους ακροατές μας», Στήλη: «Εδώ ράδιο Κ.Ε.», Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 21.2.1988, στο http://www.lalos.gr/media/el.asp, Ημερομηνία Επίσκεψης, 2.11.2007.
16. Σερίδης (Αλεξίου), Γ. & Διαμαντόπουλος (Δενδρινός), Σ. (1984) Ραδιοφωνική εκπομπή στον πειρατικό ραδιοφωνικό σταθμό «Ράδιο Ένα», (πιθανή χρονολογία) αρχές 1984, Αρχείο Λευτέρη Λάλου.
17. Σερίδης (Αλεξίου), Γ. (1987) Ραδιοφωνική εκπομπή στον πειρατικό ραδιοφωνικό σταθμό «Ράδιο Θεσσαλονίκη», (πιθανή χρονολογία)Οκτώβρης 1987, Αρχείο Λευτέρη Λάλου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

1. Αλεξίου Νίκος, Ραδιοφωνικός Σταθμός *1055 Rock*, Αγγελάκη 31, Θεσσαλονίκη, 12.10.2005.
2. Αναστασιάδης Γιώργος, σπίτι του ραδιοπειρατή, Ακριτίδου 9, Θεσσαλονίκη, 23.11.2004.
3. Αργυρίου Μπάμπης, σπίτι του ραδιοπειρατή, Δημ. Γούναρη 33, Πλ. Ναυαρίνου, Θεσσαλονίκη, 30.11.2005.
4. Γλυκίδης Αργύρης, σπίτι του ραδιοπειρατή, Άγγελου Νάστου 1, Θεσσαλονίκη, 6.9.2005.

5. Διαμαντόπουλος Στέφανος, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Ράδιο Θεσσαλονίκη*, ΔΕΘ, Θεσσαλονίκη, 2.12.2005.
6. Ελευθεριάδης Μάνθος, παλιό στούντιο *Splash Fm*, Καρατάσου, Κρήνη, Θεσσαλονίκη, 9.12.2004.
7. Ελευθεριάδης Παναγιώτης, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Ράδιο Γνώμη του Πολίτη,* Αγ. Σοφίας, Θεσσαλονίκη.
8. Κατανάκης Νίκος, Καφέ Άλφα, Αλεξ. Σβώλου και Εθνικής Αμύνης, Θεσσαλονίκη, 23.9.2005.
9. Κραστάνας Θανάσης, εμπορικό κατάστημα *Ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις*, Δροσίνη 35, Μπότσαρη, Θεσσαλονίκη, 6.9.2005.
10. Κώστας, χώρος εργασίας ραδιοπειρατή, 28ης Οκτωβρίου, Μπότσαρη, Θεσσαλονίκη, 6.9.2005.
11. Λάλος Λευτέρης, Αθηναϊκό Καφενείο, Ακαδημίας 50, Αθήνα, 21.11.2005.
12. Λιάτσης Βασίλης, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Αντ. 1* Θεσσαλονίκη, 26ης Οκτωβρίου 90, Porto Center, Θεσσαλονίκη, 7.9.2005.
13. Μαργαρίτης Σταύρος, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Μύθος Fm*, Κων. Καραμανλή 84, Θεσσαλονίκη, 16.12.2005.
14. Μαρόγλου Λευτέρης, Ραδιοφωνικός Σταθμός Ερωτικός Fm, Τσιμισκή 19, Θεσσαλονίκη, 15.12.2004.
15. Μιχαλακάκος Χρίστος, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Αντ. 1* Θεσσαλονίκη, 26ης Οκτωβρίου 90, Porto Center, Θεσσαλονίκη, 7.9.2005.
16. Ναχούμ Δαυίδ, σπίτι του ραδιοπειρατή Αργύρη Γλυκίδη, Άγγελου Νάστου 1, Θεσσαλονίκη, 6.9.2005.
17. Ξαντινίδης Στέλιος, Κατάστημα *Μακεδόνας*, Τζαβέλα και Μάρκου Μπότσαρη, Κορδελιό, Θεσσαλονίκη, 19.10.2005.
18. Παναγιωτόπουλος Στάθης, Γραφεία εταιρείας *Encore*, Βενιζέλου 59, Θεσσαλονίκη,14.10.2005.
19. Παπαδάκης Μάνος, Καφέ στην Ικτίνου, Θεσσαλονίκη, 10.12.2005.
20. Παπαδόπουλος Δημήτρης, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Κοσμοράδιο*, Τσιμισκή 51, Θεσσαλονίκη,22.9.2005.
21. Παπάζογλου Σωκράτης, Καφέ Βέρντι, Αλ. Σβώλου, Θεσσαλονίκη, 17.12.2004.
22. Πλόχωρας Γιάννης (Πλόχωρας), σπίτι του ραδιοπειρατή, Σπ. Τρικούπη 43, Εξάρχεια, Αθήνα, 21.11.2005.
23. Σιδηρόπουλος Στάθης, Κατάστημα *Μακεδόνας*, Τζαβέλα και Μάρκου Μπότσαρη, Κορδελιό, Θεσσαλονίκη, 19.10.2005.
24. Σικρικώνης Γιάννης, Δισκοπωλείο *Jackson Palace*, Κασσάνδρου 52, 20.12.2005.
25. Τερζόγλου Νίκος, Στούντιο Ηχογράφησης, Κων. Καραμανλή 71, Θεσσαλονίκη, 21.9.2005.
26. Τολίδης Δήμος, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Κοσμοράδιο*, Τσιμισκή 51, Θεσσαλονίκη, 22.12.2004.

27. Τρεμόπουλος Βαγγέλης, Τηλεοπτικό κανάλι *TV Μακεδονία*, 26ης Οκτωβρίου 90, Θεσσαλονίκη, 29.9.2005.
28. Τρεμόπουλος Γιώργος, Λογιστικό Γραφείο, Μεγ. Αλεξάνδρου 4, Καστοριά, 13.9.2005.
29. Τσαμεσίδης Θάνος, Καφέ Αργυρουπόλεως 8, Ωραιόκαστρο, Θεσσαλονίκη, 22.9.2005.
30. Τσίλης Νίκος, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Αντ. 1* Θεσσαλονίκη, 26ης Οκτωβρίου 90, Porto Center, Θεσσαλονίκη, 7.9.2005.
31. Τσιπιτσής Νίκος, Ραδιοφωνικός Σταθμός *Μύθος Fm*, Κων. Καραμανλή 84, Θεσσαλονίκη, 8.12.2005.
32. Φίλης Απόστολος, Ραδιοφωνικός Σταθμός Στούντιο 3, Παλαμίδου 4, Άνω Πόλη, Θεσσαλονίκη, 10.12.2004.
33. Χασιώτης Λουκής, Καφέ Άλφα, Αλ. Σβώλου και Εθνικής Αμύνης, Θεσσαλονίκη, 29.12.2004.
34. Χατζηνικολάου Χρόνης, Κατάστημα *Μακεδόνας*, Τζαβέλα και Μάρκου Μπότσαρη, Κορδελιό, Θεσσαλονίκη, 19.10.2005.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

1) Επιστολή πρόσκλησης προς τους ραδιοπειρατές για συμμετοχή στην έρευνα.

2) Ευχαριστήρια επιστολή προς τους ραδιοπειρατές που συμμετείχαν στην έρευνα.

3) Εργαλεία της έρευνας.

3.1. Ο οδηγός της συνέντευξης

3.2. Είδη ερωτήσεων

3.3. Δομή της συνέντευξης

3.4 Δείγμα

3.5 Υλικό

3.6 Διαδικασία

3.7 Ανάλυση των συνεντεύξεων σε βάθος.

4) Ερωτηματολόγιο της έρευνας.

5) Ατομικοί πίνακες έκθεσης δεδομένων των συνεντεύξεων.

6) Συγκριτικοί πίνακες έκθεσης δεδομένων των συνεντεύξεων.

1) ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΡΑΔΙΟΠΕΙΡΑΤΕΣ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Λ. ΣΥΓΓΡΟΥ 136, 176 71 ΑΘΗΝΑ – ΤΗΛ. 210 9201 014 – TELEFAX: 210 9223 690, 210 9223 683

Αγαπητέ κύριε ,

Η έρευνα που εκπονώ για το Πάντειο Πανεπιστήμιο και συγκεκριμένα για το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας με θέμα «Μέρες ραδιοφώνου: από την εποχή των ερασιτεχνών στην απορύθμιση και στην διαμόρφωση του νέου ραδιοφωνικού τοπίου» υπό την επίβλεψη του αναπληρωτή καθηγητή κ. Νίκου Θεοτοκά στοχεύει στην καταγραφή και στην ανάλυση υπό το πρίσμα των ραδιοερασιτεχνών του ραδιοφωνικού τοπίου στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη πριν το 1987 και στον τρόπο που οι ραδιοερασιτέχνες των δύο αυτών πόλεων συνέβαλαν στην διαμόρφωση του σημερινού ιδιωτικού ραδιοφώνου.

Η δική σας συμβολή στην έρευνα αυτή είναι εξαιρετικά πολύτιμη μια και το διαθέσιμο βιβλιογραφικό υλικό για τους ραδιοερασιτέχνες, όπως γνωρίζετε, είναι περιορισμένο και το υλικό της έρευνας θα στηριχθεί στο μεγαλύτερο μέρος του σε συνεντεύξεις με ραδιοερασιτέχνες εκείνης της εποχής. Με την επιστολή αυτή θα ήθελα να σας καλέσω σε μια πρώτη, ανεπίσημη κουβέντα γύρω από το θέμα των ραδιοερασιτεχνών στην οποία μπορείτε να συμμετέχετε είτε επώνυμα είτε ανώνυμα σε χρόνο και σε τόπο που θα εξυπηρετεί το δικό σας πρόγραμμα. Παρακαλώ ενημερώστε με στα παρακάτω στοιχεία επικοινωνίας μου αν επιθυμείτε να συμμετάσχετε.

Τα στοιχεία της παρούσας έρευνας είναι απόρρητα και δεν πρόκειται να δημοσιοποιηθούν με τρόπο που να επηρεάζει την ταυτότητα των συμμετεχόντων. Πρόσβαση στα στοιχεία θα έχω μόνο εγώ και οι συνεργάτες μου και τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν για καθαρά επιστημονικούς λόγους. Στην περίπτωση που τα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιευτούν μετά την ολοκλήρωσή της, θα δημοσιευτούν με τρόπο που να προστατεύεται η ανωνυμία και η ταυτότητα των συμμετεχόντων.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συνεργασία και να είστε βέβαιος ότι με την συμμετοχή σας συμβάλετε σημαντικά στην καταγραφή της ιστορίας των ραδιοερασιτεχνών και στην εξέλιξη της έρευνας για το ραδιόφωνο στην Ελλάδα.

Με εκτίμηση,

Σοφία Θεοδοσιάδου
Υποψήφια Διδάκτωρ

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας
e-mail: sophiath@ath.forthnet.gr
τηλ. & fax : 2310417558
κινητό τηλέφωνο: 6995905600

Ο επιβλέπων καθηγητής

Νίκος Θεοτοκάς
Αναπληρωτής Καθηγητής
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας

2) ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΡΑΔΙΟΠΕΙΡΑΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Λ. ΣΥΓΓΡΟΥ 136, 176 71 ΑΘΗΝΑ – ΤΗΛ. 210 9201 014 – TELEFAX: 210 9223 690, 210 9223 683

Αγαπητέ κύριε ,

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω ιδιαίτερα για την προθυμία συνεργασίας σας και για την πολύτιμη συμβολή σας στην εξέλιξη της έρευνάς που εκπονώ για το Πάντειο Πανεπιστήμιο και συγκεκριμένα για το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας με θέμα «Μέρες ραδιοφώνου: από την εποχή των πειρατών στην απορύθμιση και στην διαμόρφωση του νέου ραδιοφωνικού τοπίου» υπό την επίβλεψη του αναπληρωτή καθηγητή κ. Νίκου Θεοτοκά με στόχο την καταγραφή και την ανάλυση υπό το πρίσμα των ραδιοφωνικών πειρατών του ραδιοφωνικού τοπίου στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη πριν το 1987.

Οι συνεργάτες μου και εγώ συμφωνήσαμε πως η συνέντευξη που μου παραχωρήσατε ήταν εξαιρετικά σημαντική τόσο για τον πλούτο των πληροφοριών που μας δώσατε όσο και για το ότι φωτίσατε πτυχές της ιστορίας του ερασιτεχνικού ραδιοφώνου που δεν ήταν γνωστές. Κατά συνέπεια δώσατε νέα τροπή στην εξέλιξη της παρούσας έρευνας.

Κλείνοντας θα ήθελα να σας ενημερώσω για το ενδεχόμενο να έρθω και πάλι σε επαφή μαζί σας στο άμεσο μέλλον για τυχόν πληροφορίες και ζητήματα που αφορούν την έρευνα. Ευελπιστώ πως κάτι τέτοιο δεν θα ήταν ενόχληση για σας.

Σας ευχαριστώ θερμά,

Σοφία Θεοδοσιάδου
Υποψήφια Διδάκτωρ

Ο επιβλέπων καθηγητής
Νίκος Θεοτοκάς
Αναπληρωτής Καθηγητής
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας
e-mail: sophiath@ath.forthnet.gr
τηλ. & fax : 2310417558 ,
κινητό τηλέφωνο: 6995905600

3) Τα ερευνητικά εργαλεία

3.1. Ο οδηγός της συνέντευξης

3.2. Είδη ερωτήσεων

-

Στην ποιοτική έρευνα ο ερευνητής αλλάζει τις ερωτήσεις που θέτει με άξονα του τι έμαθε και του τι δεν έμαθε. Για να υπάρχει ευελιξία για την αλλαγή των ερωτήσεων ενώ διατηρείται η γενική δομή, οι ερευνητές σχεδιάζουν τις συνεντεύξεις γύρω από τρία είδη ερωτήσεων-τις βασικές ερωτήσεις (main questions), τις ερωτήσεις ελέγχου (probe questions) και τις ερωτήσεις συνέχειας (follow up questions) (Rubin & Rubin, 1995: 145).

Πριν από κάθε συνέντευξη ο ερευνητής προετοιμάζει διάφορες **βασικές ερωτήσεις** (main questions) για να κατευθύνει την συζήτηση. Ωστόσο υπάρχει το ενδεχόμενο ο ερευνητής να μην έχει την ευκαιρία να ρωτήσει όλες τις προσχεδιασμένες ερωτήσεις του είτε γιατί ο συνεντευξιαζόμενος μπορεί να απαντήσει στις ερωτήσεις του πριν ο ερευνητής τις θέσει είτε γιατί ο συνεντευξιαζόμενος μπορεί να ξεκινήσει να μιλάει για ένα θέμα που δεν είχε προβλέψει ο ερευνητής ωστόσο το βρίσκει ενδιαφέρον. Οι βασικές ερωτήσεις θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τρεις κύριους προβληματισμούς : α) Καλύπτουν οι βασικές ερωτήσεις το σύνολο του θέματος; Η διατύπωση ενθαρρύνει μια συζήτηση των διαφορετικών τμημάτων της κουλτούρας χωρίς προκαταλήψεις του τι είναι σημαντικό και τι δεν είναι; β) Υπάρχει μια λογική ροή μεταξύ των βασικών ερωτήσεων; γ) Ταιριάζουν οι βασικές ερωτήσεις με το ερευνητικό σχήμα; Έχουν επιλεγεί οι βασικές ερωτήσεις για να ταιριάζουν σε όσα γνωρίζουν οι συνεντευξιαζόμενοι; (Rubin & Rubin, 1995: 146 -7).

Οι **ερωτήσεις ελέγχου** (probe questions) εξυπηρετούν τρείς κύριες λειτουργίες σε μια συνέντευξη. Πρώτα, βοηθούν στον ορισμό του επιπέδου του βάθους που θέλει να δώσει ο συνεντευξιαζόμενος. Οι ερωτήσεις ελέγχου δείχνουν στον συνεντευξιαζόμενο πως ο ερευνητής θέλει πιο μακροσκελείς και πιο λεπτομερείς απαντήσεις, ειδικά παραδείγματα ή αποδείξεις. Δεύτερον, οι ερωτήσεις ελέγχου ζητούν από τον συνεντευξιαζόμενο να τελειώσει την συγκεκριμένη απάντηση που έδινε. Ο συνεντευκτής μπορεί να ρωτήσει τον συνεντευξιαζόμενο να ξεδιαλύνει μια ασάφεια ή να συμπληρώσει πληροφορίες που λείπουν και είναι απαραίτητες για την κατανόηση της απάντησης. Η τρίτη λειτουργία των ερωτήσεων ελέγχου είναι να δείξουν πως ο συνεντευκτής προσέχει τον συνεντευξιαζόμενο (Rubin & Rubin, 1995: 148).

Οι **ερωτήσεις συνέχειας** (follow up questions) στοχεύουν να πιάσουν το βάθος που είναι σφραγίδα της ποιοτικής συνέντευξης ψάχνοντας θέματα που ανακαλύπτονται , αναπτύσσοντας το περιεχόμενο των απαντήσεων και εξερευνώντας τις επιπτώσεις του τι έχει ειπωθεί. Μερικές ερωτήσεις συνέχειας προετοιμάζονται μεταξύ δύο συνεντεύξεων με τον ίδιο συζητητή, άλλες δημιουργούνται κατά την διάρκεια της ίδιας της συνέντευξης. Και στις δύο περιπτώσεις οι ερωτήσεις συνέχειας δεν πρέπει να ετοιμαστούν πριν από την αρχική συνέντευξη γιατί θα στηριχτούν στις απαντήσεις του συνεντευκτή στις βασικές ερωτήσεις. Το σημαντικό είναι να επιλέγει ο συνεντευκτής να συνεχίζει μόνο σε θέματα που διευκολύνουν την κατανόηση και τον προβληματισμό σε κεντρικά ζητήματα της έρευνας (Rubin & Rubin, 1995: 151). Οι ερωτήσεις

συνέχειας δεν είναι μόνο για να μάθει ο ερευνητής το νόημα μιας κεντρικής ιδέας ή μιας έννοιας ή να συμπληρώσει μια μισοτελειωμένη ιστορία ή αφήγηση. Αποτελούν τον τρόπο με τον οποίο ο ερευνητής εξερευνά θέματα που ανακύπτουν με τον συνεντευξιαζόμενο. Όταν απαντά σε τέτοιες ερωτήσεις συνέχειας ο συνεντευξιαζόμενος μετουσιώνεται σε έναν ολοκληρωμένο ερευνητικό συνεργάτη (Rubin & Rubin, 1995: 154).

Τα παραπάνω είδη ερωτήσεων συναντώνται στις ποιοτικές συνεντεύξεις και καθορίζουν σε έναν μεγάλο βαθμό την δομή της συνέντευξης. Ωστόσο υπάρχουν είδη ερωτήσεων που διαχωρίζονται με βάση το περιεχόμενο και την δομή της ερώτησης και όχι με βάση την δομή της συνέντευξης. Μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά είδη ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν και στο ερωτηματολόγιο της συνέντευξης της παρούσας έρευνας είναι οι ανοιχτές ερωτήσεις (open questions) που αφήνουν τον ερωτώμενο ελεύθερο να αναπτύξει την απάντησή του χωρίς περιορισμούς και συναντώνται στις μη δομημένες και στις ημι δομημένες συνεντεύξεις, οι περιγραφικές ερωτήσεις (descriptive questions) που στοχεύουν στην άντληση συγκεκριμένων πληροφοριών από τον ερωτώμενο που συνδέονται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και γνώσεις π.χ. φύλο, ηλικία κλπ, οι ερωτήσεις γνώμης (opinion questions) που στοχεύουν στην διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτώμενων για διάφορα κοινωνικά φαινόμενα και διαδικασίες, οι δομικές ερωτήσεις (structural questions) που στοχεύουν στην εύρεση αιτιοτήτων και αιτιωδών μηχανισμών, οι εισαγωγικές και συμπερασματικές ερωτήσεις (introductory and conclusive questions) ερωτήσεις που εισάγουν τον ερωτώμενο στο κύριο θέμα της συνέντευξης και κλείνουν την συνέντευξη αντίστοιχα και τέλος οι ερωτήσεις γέφυρα (bridge questions) που οδηγούν από το ένα θέμα της συνέντευξης στο άλλο (Ιωσηφίδης, 2003:42-3).

3.3 Δομή της συνέντευξης

Η τελική μορφή του πιλοτικού ερωτηματολογίου που σχεδιάστηκε για να απαντήσει στις υποθέσεις της έρευνας αποτελούνταν από τρεις θεματικές ενότητες και περιλάμβανε 28 ερωτήσεις. Η πρώτη θεματική με τον τίτλο «Προφίλ πειρατών και πειρατικών σταθμών» περιλάμβανε ερωτήσεις που στόχο είχαν να περιγράψουν την ταυτότητα των ραδιοερασιτεχνών και των σταθμών τους (σχέση ερασιτεχνών με ακροατές, πρόγραμμα σταθμού, δημιουργία συνδικάτου, μουσικές επιλογές κοκ). Η δεύτερη θεματική με τίτλο «Πειρατικό ραδιόφωνο και πολιτική πραγματικότητα» εξετάζει τον ρόλο που έπαιξε η πολιτική και οι εκπρόσωποί της στο ερασιτεχνικό ραδιόφωνο όπως επίσης και την στάση των ραδιοερασιτεχνών απέναντι στην τότε πολιτική πραγματικότητα. Η τρίτη θεματική με τίτλο «Πειρατικό και ιδιωτικό ραδιόφωνο: Το παρόν» διερευνά το στάδιο της μετάβασης από το ερασιτεχνικό στο επαγγελματικό ιδιωτικό ραδιόφωνο, τις δυνάμεις που επηρέασαν αυτή την μετάβαση όπως επίσης και την σημερινή πραγματικότητα του ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το δημόσιο.

Με την ολοκλήρωση των πιλοτικών συνεντεύξεων κρίθηκε σκόπιμο να γίνουν κάποιες αλλαγές στην δομή και το περιεχόμενο της τελικής μορφής του πιλοτικού ερωτηματολογίου. Συγκεκριμένα, προστέθηκαν επτά ερωτήσεις στην πρώτη θεματική ενότητα του ερωτηματολογίου με τίτλο «Προφίλ πειρατών και πειρατικών σταθμών» η οποία περιλάμβανε ερωτήσεις που στόχο είχαν να περιγράψουν την ταυτότητα των ραδιοπειρατών και των σταθμών τους. Οι ερωτήσεις που προστέθηκαν αφορούσαν προβληματισμούς στους οποίους οι συνεντευξιαζόμενοι των πιλοτικών συνεντεύξεων επανέρχονταν συχνά.

Παράλληλα, κάποιες από αυτές τις ερωτήσεις προστέθηκαν γιατί θα βοηθούσαν στην ευκρινέστερη απεικόνιση της ραδιοφωνικής πραγματικότητας στα πειρατικά χρόνια στην Θεσσαλονίκη. Μικρές αλλαγές στην σειρά των ερωτήσεων έγιναν και στην δεύτερη θεματική του ερωτηματολογίου με τίτλο «Πειρατικό ραδιόφωνο και πολιτική πραγματικότητα» η οποία εξετάζει τον ρόλο που έπαιξε η πολιτική και οι εκπρόσωποί της στο πειρατικό ραδιόφωνο όπως επίσης και την στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στην τότε πολιτική πραγματικότητα. Οι αλλαγές αυτές βελτίωναν την ροή της συζήτησης και ομαδοποιούσαν με καλύτερο τρόπο τους προβληματισμούς της ενότητας. Με άλλα λόγια διευκόλυναν τον διάλογο με τους ραδιοπειρατές και επέτρεπαν την συνολική ανάπτυξη ενός θέματος με την κατάλληλη σειρά των ερωτήσεων. Καμία αλλαγή δεν έγινε στην τρίτη θεματική ενότητα του ερωτηματολογίου με τίτλο «Πειρατικό και ιδιωτικό ραδιόφωνο: Το παρόν» η οποία διερευνούσε το στάδιο της μετάβασης από το πειρατικό στο επαγγελματικό ιδιωτικό ραδιόφωνο, τις δυνάμεις που επηρέασαν αυτή την μετάβαση όπως επίσης και την σημερινή πραγματικότητα του ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το δημόσιο. Η τελική μορφή του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα αποτελούνταν από τρεις θεματικές ενότητες και περιλάμβανε 35 ερωτήσεις.

3.4. Δείγμα

Το συνολικό δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 34 ραδιοπειρατές της Θεσσαλονίκης. Αξίζει να σημειωθεί, πως προσεγγίστηκαν 44 ραδιοπειρατές από οποίους αποδέχτηκαν την πρόταση συμμετοχής στην έρευνα οι 34 από αυτούς. Το δείγμα της πιλοτικής έρευνας αποτελούνταν από 8 ραδιοπειρατές. Το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει ραδιοπειρατές που ξεκινούν να εκπέμπουν από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 στην ευρύτερη περιοχή του νομού Θεσσαλονίκης και είτε φτάνουν μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 είτε μερικοί από αυτούς που συνέχισαν με το ραδιόφωνο και στην νόμιμη μορφή του εκπέμπουν μέχρι σήμερα. Μερικοί από τους ραδιοπειρατές του δείγματος ξεκινούν από τα μεσαία αλλά η κύρια δραστηριότητά τους και το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της εκπομπής τους στα ερτζιανά είναι στις εμπορικές συχνότητες των FM.

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται αποκλειστικά από ραδιοπειρατές γιατί είναι οι κύριοι πρωταγωνιστές στο φαινόμενο της ραδιοπειρατείας. Η περιοχή της Θεσσαλονίκης επιλέχθηκε γιατί το φαινόμενο της ραδιοπειρατείας ήταν πιο έντονο τόσο λόγω του ότι αναπτύχθηκε πιο γρήγορα λόγω τοπικής κοινωνίας αλλά και γιατί η Θεσσαλονίκη απείχε από το κέντρο της εξουσίας στην Αθήνα και η απόσταση επέτρεπε στην παράνομη δράση να αναπτυχθεί περισσότερο και με γοργότερους ρυθμούς. Επιπλέον το πειρατικό ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που του δίνουν μια ξεχωριστή ταυτότητα και αυξάνουν το ερευνητικό ενδιαφέρον, ένα από τα βασικότερα είναι πως αναπτύχθηκε με άξονα το προσωπικό ενδιαφέρον και το ενδιαφέρον της παρέας και όχι με άξονα εμπορικά κριτήρια όπως συνέβη σε πολλές περιπτώσεις στο πειρατικό ραδιόφωνο της Αθήνας.

Οι ραδιοπειρατές εντοπίστηκαν με ποικίλους τρόπους, είτε μέσω της σχετικής βιβλιογραφίας, είτε μέσω αναφορών στις εφημερίδες της δεκαετίας του ’80,είτε μετά από συστάσεις των ίδιων των συνεντευξιαζόμενων (snow-ball method) είτε τέλος μέσα από προσωπικές επαφές. Το κύριο μειονέκτημα της μεθόδου της «χιονοστιβάδας» (snow-ball method) που χρησιμοποιήθηκε συστηματικά και αποτελεσματικά για τον εντοπισμό των ραδιοπειρατών

βρίσκεται στο ότι περιλαμβάνει επαφές από έναν σχετικά κλειστό κύκλο ατόμων με πιθανά κοινές αναφορές και απόψεις (Χωριανόπουλος στο Ιωσηφίδης - Σπυριδάκης, 2006: 165 - 6). Για την αποφυγή αυτού του μειονεκτήματος η μέθοδος χρησιμοποιήθηκε συνδυαστικά με άλλες μεθόδους προσέγγισης των ραδιοπειρατών.

3.5. Υλικό

Το υλικό που χρησιμοποιήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνας ήταν:
Α) 24 κασέτες 60 λεπτών TDK,
Β) Ένα δημοσιογραφικό κασετόφωνο,
Γ) Μια ψηφιακή φωτογραφική μηχανή και
Δ) Μπαταρίες
Ε) Μπλοκ σημειώσεων
Στ) Στυλό

3.6. Διαδικασία

Για την δοκιμή του πιλοτικού ερωτηματολογίου διεξήχθη πιλοτική έρευνα σε ένα δείγμα 8 ραδιοερασιτεχνών της Θεσσαλονίκης από τις 23.11.2004 έως τις 29.12.2004. Η συλλογή του πρωτογενούς ερευνητικού υλικού που έγινε μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων έγινε σε ένα δείγμα 26 ραδιοπειρατών της Θεσσαλονίκης από τις 6.9.2005 έως τις 20.12.2005. Αξίζει να σημειωθεί, πως μετά την ολοκλήρωση της πιλοτικής έρευνας, προσεγγίστηκαν 36 ραδιοπειρατές από τους οποίους αποδέχτηκαν την πρόταση συμμετοχής στην έρευνα οι 26 από αυτούς. Οι ραδιοπειρατές εντοπίστηκαν με ποικίλους τρόπους, είτε μέσω της σχετικής βιβλιογραφίας, είτε μέσω αναφορών στις εφημερίδες της δεκαετίας του ’80,είτε μετά από συστάσεις των ίδιων των συνεντευξιαζόμενων (snow-ball method) είτε τέλος μέσα από προσωπικές επαφές. Σε όλους όσους αρχικά εντοπίστηκαν στάλθηκε ένα αναλυτικό ηλεκτρονικό μήνυμα που εξηγούσε τους στόχους της έρευνας και ζητούσε την συμβολή τους σε αυτήν. Αμέσως μετά την αποστολή του ηλεκτρονικού μηνύματος, γινόταν ένα follow-up τηλεφώνημα για την επιβεβαίωση της λήψης του και για να οριστούν οι λεπτομέρειες της συνέντευξης. Είναι αξιοσημείωτο πως ένας πολύ μικρός αριθμός ανταποκρίθηκε άμεσα στο ηλεκτρονικό μήνυμα. Μια περίπου εβδομάδα μετά την ολοκλήρωση της συνέντευξης στέλνονταν στους συνεντευξιαζόμενους ευχαριστήρια επιστολή (μέσω ηλεκτρονικού ή συμβατικού ταχυδρομείου) για την συμμετοχή τους στην έρευνα και την πιθανή επαφή μαζί τους στο άμεσο μέλλον για πρόσθετες πληροφορίες. Σε μερικές περιπτώσεις κρίθηκε σκόπιμο να γίνει μια δεύτερη συμπληρωματική συνέντευξη (είτε πρόσωπο με πρόσωπο είτε τηλεφωνική) για πρόσθετες πληροφορίες ή για κάποιες επιμέρους διευκρινήσεις στο υλικό της συνέντευξης.

Οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις που έγιναν είχαν διάρκεια περίπου 1 με 1.30 ώρα και όλες εκτός από δύο ηχογραφήθηκαν σε φορητό δημοσιογραφικό κασετόφωνο. Σε κάθε συνέντευξη ζητούνταν αρχικά η άδεια του ερωτώμενου για χρήση του κασετοφώνου όπως και για την επώνυμη ή ανώνυμη παραχώρηση της συνέντευξης. Στις περιπτώσεις που δεν ηχογραφήθηκε η συνέντευξη μετά από επιθυμία του συνεντευξιαζόμενου - πειρατή, οι σημειώσεις κατά την διάρκεια της συζήτησης έδωσαν το τελικό κείμενο της συνέντευξης. Είναι σημαντικό οι πληροφορίες αυτές να καταγράφονται αμέσως μετά το τέλος της συνέντευξης,

όταν οι εντυπώσεις είναι ακόμη νωπές (Χωριανόπουλος στο Ιωσηφίδης - Σπυριδάκης, 2006: 168-9).

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν ως επί το πλείστον στον χώρο εργασίας των συνεντευξιαζόμενων-πειρατών, συνήθως στο ραδιόφωνο και σε λίγες περιπτώσεις στο σπίτι τους ή σε κάποιο καφέ. Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε ως πλαίσιο για την συνέντευξη και τις περισσότερες φορές για τις ανάγκες της συνέντευξης εμπλουτίστηκε με περισσότερες ερωτήσεις που προέκυπταν μέσα από την συζήτηση. Κατά την διάρκεια της συνέντευξης κρίθηκε σκόπιμο να κρατηθούν σημειώσεις ημερολογίου που θα έδιναν την ατμόσφαιρα της συνέντευξης. Όλες οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν κατά λέξη από την ερευνήτρια αμέσως μετά την διεξαγωγή του συνόλου των συνεντεύξεων.

3.7 Ανάλυση των συνεντεύξεων σε βάθος

Μετά από προσεκτική πολλαπλή ανάγνωση των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων σχηματίστηκε η πρώτη συνολική εικόνα του υλικού και εξετάσθηκαν οι πιθανοί τρόποι ανάλυσής του. Η επιλογή της μεθόδου των Miles & Huberman κρίθηκε κατάλληλη για την επεξεργασία του υλικού γιατί αφορούσε σε δεδομένα με την μορφή λέξεων-που σημαίνει γλώσσα με την μορφή αναλυτικού κειμένου. Οι λέξεις στηρίζονται στην παρατήρηση, τις συνεντεύξεις ή τα έγγραφα. Αυτές οι δραστηριότητες της συλλογής δεδομένων συνήθως διεξάγονται σε στενή εγγύτητα με ένα τοπικό περιβάλλον για μια συνεχή χρονική περίοδο. Τα ποιοτικά δεδομένα δεν αφορούν τόσο στην «συμπεριφορά» όσο στις «δράσεις». Μερικές δράσεις είναι σχετικά άμεσες, άλλες περιλαμβάνουν την «διαχείριση της εντύπωσης» - τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι θέλουν άλλους, συμπεριλαμβανομένου του ερευνητή, να τους δει. Επιπλέον αυτές οι ενέργειες πάντα εμφανίζονται σε συγκεκριμένες καταστάσεις μέσα σε ένα κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο, που επηρεάζει βαθιά τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύονται τόσο από αυτούς που εμπλέκονται σε αυτό όσο και από αυτούς που βρίσκονται εκτός, όπως τον ερευνητή (Miles & Huberman, 1994: 9-10).

Οι Miles & Huberman ακολουθούν την γραμμή του «υπερβατικού ρεαλισμού», ο οποίος υποστηρίζει πως τα κοινωνικά φαινόμενα υπάρχουν όχι μόνο στο μυαλό αλλά και στον αντικειμενικό κόσμο-και πως μεταξύ τους υπάρχουν μερικές νόμιμες και σχετικά σταθερές σχέσεις. Η νομιμότητα προέρχεται από τις τακτικότητες και τις ακολουθίες που συνδέουν τα φαινόμενα. Από αυτά τα σχήματα μπορούν να προκύψουν αποτελέσματα που κρύβονται κάτω από την ατομική και κοινωνική ζωή. Η θεωρητική θέση των Miles & Huberman συμφωνεί με τους υποστηρικτές της ερμηνευτικής προσέγγισης που λένε πως η γνώση είναι ένα κοινωνικό και ιστορικό προϊόν και πως «τα γεγονότα» φτάνουν σε μας φορτωμένα με θεωρία. Επικροτούν την ύπαρξη και την σημασία του υποκειμενικού, του φαινομενολογικού, του δημιουργού νοήματος στο κέντρο της κοινωνικής ζωής. Ο στόχος τους είναι να καταγράψουν και να «υπερβούν» αυτές τις διαδικασίες με την δημιουργία θεωριών που αιτιολογούν τον αληθινό κόσμο που είναι φορτωμένος νοηματικά και να δοκιμάσουν αυτές τις θεωρίες στις διάφορες επιστήμες. Η θεωρητική θέση των Miles & Huberman επιδιώκει να αιτιολογήσει γεγονότα και όχι απλά να στοιχειοθετήσει την ακολουθία τους. Η θεωρητική τους βάση στην μεθοδολογία της ποιοτικής έρευνας ψάχνει για ένα άτομο ή μια κοινωνική διαδικασία, έναν μηχανισμό, μια δομή στην καρδιά των γεγονότων που μπορεί να στοιχειοθετηθεί

για να δώσει μια αιτιώδη περιγραφή των δυνάμεων που λειτουργούν. Ο «υπερβατικός ρεαλισμός» απαιτεί την αιτιώδη εξήγηση και τα στοιχεία για να δείξει πως κάθε ολότητα ή γεγονός είναι μια περίπτωση αυτής της εξήγησης. Κατά συνέπεια απαιτείται όχι μόνο μια επεξηγηματική δομή αλλά και η κατανόηση της ιδιαίτερης διαμόρφωσης. Αυτός είναι ένας λόγος που οι Miles & Huberman οδηγήθηκαν σε πιο επαγωγικές μεθόδους μελέτης (Miles & Huberman, 1994: 4).

Οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των επιστημολογιών δεν είναι ξεκάθαρες. Οι σύγχρονες θεωρήσεις όπως ο πραγματισμός και η κριτική θεωρία έχουν ιδιότητες τόσο από την ερμηνευτική προσέγγιση όσο και από την μεταθετικιστική. Η προσέγγιση των Miles & Huberman που καταργεί την θεωρία των σχέσεων (άμεση, αντικειμενική γνώση των μορφών) και περιλαμβάνει το φαινομενολογικό νόημα είναι δύσκολο να οριοθετηθεί μέσα σε μια επιστημολογική θεωρία. Μερικοί ερευνητές υποστήριξαν πως οι ρεαλιστικές και ερμηνευτικές μέθοδοι αποτελούν και οι δύο προσπάθειες για να δημιουργήσουν επιχειρήματα με συνοχή που σχετίζουν θεωρητικές πεποιθήσεις με γεγονότα που έχουν μετρηθεί ανεξάρτητα. Άλλοι ερευνητές είχαν ως στόχο τους να δείξουν πως κάθε πτυχή προσθέτει ένα νοηματικό στρώμα χωρίς απαραίτητα να έρχεται σε αντίθεση με τα άλλα: ένα υποκειμενικό νόημα, ένα ερμηνευτικό νόημα (όπως αποδόθηκε από τον ερευνητή) ένα θετικιστικό νόημα (θεωρητικές προτάσεις σύμφωνα με κανόνες της επίσημης λογικής). Η θεώρηση των Miles & Huberman υποστηρίζει πως είναι δυνατό να αναπτύξουν πρακτικά πρότυπα - που να είναι εφαρμόσιμα σε διαφορετικές πτυχές-για να κριτικάρουν την αρτιότητα των συμπερασμάτων. Αν και διατηρούν τις αμφιβολίες τους για τους μεταθετικιστικούς κανόνες, είναι υπεύθυνοι για την λογική και την αξιοπιστία των μεθόδων τους . Επέλεξαν την λεπτομερή και σαφή ανάλυση επειδή οι αφηρημένες περιγραφές δεν είναι ιδιαίτερα χρήσιμες στους άλλους (Miles & Huberman, 1994: 5).

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων για τους Miles & Huberman (Denzin & Lincoln,1998: 180) διεξάγεται σε τρία επίπεδα:

Α) ***Αναγωγή των δεδομένων***

Η αναγωγή των δεδομένων είναι κάτι που δεν διαχωρίζεται από την ανάλυση τους, αποτελεί τμήμα της ανάλυσής τους. Η αναγωγή των δεδομένων είναι μια μορφή ανάλυσης που μορφοποιεί, ταξινομεί, εστιάζει, απορρίπτει και οργανώνει τα δεδομένα με τέτοιο τρόπο που μπορούν να προκύψουν και να επαληθευτούν «τελικά» συμπεράσματα (Miles & Huberman,1994:11). Καθώς προχωράει η συλλογή δεδομένων, εμφανίζεται η αναγωγή των δεδομένων (περιλήψεις, κωδικοποίηση, επιλογή θεμάτων, ομαδοποίηση, τμηματοποίηση, γράφοντας σημειώσεις) (Miles & Huberman,1994:10).

Στο **πρώτο** επίπεδο αναγωγής, μετά από προσεκτική ανάγνωση των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων, χωρίστηκε το κείμενο σε ενότητες οι οποίες εκφράζουν ένα συγκεκριμένο νόημα είτε πρόκειται για λέξεις, φράσεις, παραγράφους και αποδόθηκαν οι κατάλληλοι κωδικοί. Η κωδικοποίηση είναι ένας τρόπος που σε οδηγεί να καταλάβεις τι είναι ασαφές, δίνοντας ένα όνομα σε συμβάντα και γεγονότα, προσπαθώντας να τα ομαδοποιήσει, επικοινωνώντας με άλλους γύρω από μερικές γνωστές ιδέες και προσπαθώντας να αποκρυσταλλώσει τις έννοιες απέναντι σε ένα κύμα παρατηρήσεων και συζητήσεων (Miles & Huberman, 1994: 62). Για την δημιουργία των κωδικών θα πρέπει να λάβουμε

υπόψη μας τα εξής τρία σημαντικά γνωρίσματα: πρώτον, οι κωδικοί μπορεί να εμφανιστούν σε διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης, ξεκινώντας από το περιγραφικό επίπεδο σε υψηλότερα επαγωγικά επίπεδα, δεύτερον, μπορούν να δημιουργηθούν σε διαφορετική χρονική στιγμή κατά την διάρκεια της ανάλυσης, μερικοί δημιουργούνται και χρησιμοποιούνται στην αρχή και μερικοί δημιουργούνται αργότερα-συνήθως οι περιγραφικοί κωδικοί δημιουργούνται πρώτοι και οι επαγωγικοί αργότερα. Τέλος, και το πιο σημαντικό, οι κωδικοί συγκεντρώνουν πολύ υλικό μαζί, επιτρέποντας την ανάλυση (Miles & Huberman, 1984: 57).

Μια μέθοδος για την δημιουργία κωδικών είναι η δημιουργία μιας προσωρινής αρχικής λίστας κωδικών πριν από την έρευνα πεδίου. Αυτή η λίστα προέρχεται από το θεωρητικό υπόβαθρο, από την λίστα με τις ερωτήσεις της έρευνας, τις υποθέσεις, τις περιοχές του προβλήματος και/ή τις μεταβλητές-κλειδιά που εισάγει ο ερευνητής στην μελέτη (Miles & Huberman, 1994: 58). Αρχικά έγινε κωδικοποίηση βάση του ερωτηματολογίου της έρευνας που έδωσε τον πίνακα 1^{α} (βλ.παρακάτω σελ. 12) όπου γίνεται αναλυτική περιγραφή των 41 κωδικών που χρησιμοποιήθηκαν. Η πρώτη στήλη του πίνακα έχει μια σύντομη περιγραφή των γενικών κατηγοριών και των επιμέρους κωδικών, η δεύτερη στήλη παρουσιάζει τους κωδικούς και η τρίτη συνδέει κάθε κωδικό με ένα ερευνητικό ερώτημα ή υποερώτημα από όπου προκύπτει (Miles & Huberman, 1994: 58). Οι κωδικοί φέρουν ένα λειτουργικό ορισμό που είναι όσο τον δυνατόν πιο κοντά στην ιδέα που περιγράφουν (Miles & Huberman, 1994: 64) για παράδειγμα ΤΠ-ΨΕ: Ταυτότητα πειρατή-ψευδώνυμο. Η κωδικοποίηση των συνεντεύξεων έγινε με βάση την νοηματική συνοχή του περιεχομένου τους και την αντιστοιχία του νοήματος σε έναν ή περισσότερους κωδικούς. Αυτό σημαίνει πως ως μονάδα ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε λέξη ή πρόταση ή παράγραφος ή και παράγραφοι από τα κείμενα των συνεντεύξεων που είχαν νοηματική συνοχή και αντιστοιχούσαν σε έναν ή περισσότερους κωδικούς. Αξίζει να σημειωθεί πως ελάχιστες σελίδες του υλικού των συνεντεύξεων έμεινε εκτός κωδικοποίησης γιατί όλες οι απαντήσεις είχαν άμεση σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα.

Μετά από διεξοδική μελέτη των συνεντεύξεων οι κωδικοί του πίνακα 1^{α} αναθεωρήθηκαν κατά την διάρκεια της επεξεργασίας των συνεντεύξεων με αποτέλεσμα να προκύψει ο πίνακας 1^{β}. Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης των συνεντεύξεων προέκυψαν καινούριοι κωδικοί και κάποιοι από τους παλιούς ατόνισαν. Δημιουργήθηκε ο καινούριος πίνακας κωδικών 1^{γ} που ενσωμάτωσε τις αλλαγές που προέκυψαν από την πρώτη μελέτη των συνεντεύξεων. Είναι εύλογο πως οι κωδικοί θα αλλάξουν κατά την διάρκεια της επεξεργασίας των συνεντεύξεων, η αναθεώρηση των κωδικών αποτελεί τμήμα της διαδικασίας της κωδικοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, οι ερευνητές θα ξεκινήσουν με αρχικές λίστες γνωρίζοντας πως οι κωδικοί θα αλλάξουν· υπάρχουν πολλά περισσότερα από τα αρχικά μας θεματικά πλαίσια και λίγοι ερευνητές δεν είναι αρκετά έξυπνοι για να αποφύγουν να εντοπίσουν αυτά τα πράγματα. Επιπλέον κάποιοι κωδικοί δεν λειτουργούν· άλλοι ατονούν και άλλοι επαναλαμβάνονται αρκετές φορές. Επίσης κάποιοι κωδικοί εμφανίζονται προοδευτικά κατά την διάρκεια της συλλογής του υλικού (Miles & Huberman, 1994: 61-2).

Στο **δεύτερο** επίπεδο αναγωγής επιδιώκεται να εντοπιστούν συγκεκριμένες κατηγορίες, οι οποίες απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα και ομαδοποιούν το υλικό με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι πιο εύκολη η διεξαγωγή συμπερασμάτων και συγκρίσεων μεταξύ των κατηγοριών. Ο μεγάλος αριθμός των κωδικών που εξήχθησαν στο πρώτο επίπεδο αναγωγής επανελέγχθηκαν και κάποιοι από αυτούς

επαναδιατυπώθηκαν ενώ άλλοι ομαδοποιήθηκαν σε κοινές κατηγορίες που περιέχουν πληροφορίες που ταυτίζονται εννοιολογικά.

Συγκεκριμένα, ο πίνακας 2 (βλ.παρακάτω σελ. 23) συγκεντρώνει το σύνολο των 46 τελικών κωδικών πριν την συνολική τους ιεράρχηση. Οι κωδικοί θα πρέπει να σχετίζονται μεταξύ τους με τρόπο που να αποδίδει συνοχή και σημασία στην έρευνα. Θα πρέπει να αποτελούν τμήμα μιας κυρίαρχης δομής (Miles & Huberman, 1994: 62). Ο τελικός πίνακας που χρησιμοποιήθηκε στην κωδικοποίηση μετά από την αλλαγή θέσης ορισμένων κωδικών (π.χ. η επαφή με το κοινό από την ταυτότητα του σταθμού πήγε στην κοινωνική ταυτότητα) όπως και της συνολικής ιεραρχίας των κωδικών κάθε θεματικής ήταν ο πίνακας 2^{α}. Η διαφορά μεταξύ του πίνακα 2 και του πίνακα 2^{α} είναι πως στον πίνακα 2^{α} επιδιώχθηκε η νοηματική ιεραρχία των κωδικών και όχι η ιεραρχία που ακολουθήθηκε στο ερωτηματολόγιο και παράλληλα έγινε προσθήκη επιπλέον κωδικών που εμφανίστηκαν κατά την επεξεργασία των συνεντεύξεων. Επιπλέον ο πίνακας 2^{α} περιλαμβάνει και τις κατηγορίες στις οποίες εντάσσονται οι κωδικοί. Η ένταξη των κωδικών σε κατηγορίες ανήκει στο δεύτερο επίπεδο αναγωγής των δεδομένων που περιλαμβάνει την δημιουργία κατηγοριών (pattern-coding) ή μετά-κωδικών. Οι κατηγορίες είναι συνήθως θέματα, αιτίες/εξηγήσεις, σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και πιο θεωρητικές ιδέες. Τέτοια θέματα ποικίλουν: επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές που έχουν παρατηρηθεί, κανόνες, σχέσεις, νοήματα και αιτίες, επεξηγήσεις κοινής λογικής και πιο θεωρητικές, επαγωγικές ομαδοποιήσεις και «μεταφορικές», μοναδικές περιπτώσεις και διασταυρωμένες περιπτώσεις (Miles & Huberman, 1994:69-70). Η διαδικασία της κατηγοριοποίησης μπορεί να οδηγήσει στην αναδιατύπωση των κωδικών ή στην δημιουργία επιπλέον κωδικών για τα δεδομένα (Miles & Huberman, 1994:72). Το επίπεδο αυτό της κωδικοποίησης περιλαμβάνει και την αναδιατύπωση των θεματικών ενοτήτων του ερωτηματολογίου οι οποίες σε αυτό το στάδιο προσαρμόστηκαν στην εννοιολογική ομοιομορφία της κατηγοριοποίησης που προέκυψε από την δεύτερη φάση της κωδικοποίησης.

Κατά συνέπεια η τελική κωδικοποίηση του συνολικού υλικού των συνεντεύξεων έγινε με βάση τον πίνακα 2^{α} (βλ. παρακάτω σελ. 26). Ωστόσο, η αρχική κωδικοποίηση άλλαξε με την προσθήκη νέων κωδικών που προέκυπταν κατά την διάρκεια της διαδικασίας κωδικοποίησης του υλικού. Ο τελικός πίνακας κωδικοποίησης (Πίνακας 2^{α}) περιλαμβάνει 59 κωδικούς που εντάσσονται σε 6 κατηγορίες με τους παρακάτω τίτλους: ταυτότητα πειρατή, ταυτότητα σταθμού, μουσική ταυτότητα πειρατή, κοινωνική ταυτότητα πειρατή, πολιτική ταυτότητα πειρατή, ταυτότητα πειρατή σε σχέση με το ραδιόφωνο ως μέσο.

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί πως ακολουθήθηκε η μεθοδολογία όχι της εκ προοιμίου δημιουργίας κωδικών αλλά του συνδυασμού των μεθόδων και της δημιουργίας των τελικών κωδικών και από αυτούς που προέκυψαν αρχικά μέσα από το ερωτηματολόγιο αλλά και από τους κωδικούς που δημιουργήθηκαν μέσα από την πολλαπλή μελέτη των συνεντεύξεων. Παρακάτω ακολουθούν οι πίνακες των κωδικών που χρησιμοποιήθηκαν από το αρχικό στάδιο της επεξεργασίας των συνεντεύξεων έως το τελικό τους.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1α

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΔΙΚΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΕΡΕΥΝ.ΕΡ.
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΤΠ**	**1,3**
1. ΤΠ: ΟΡΙΣΜΟΣ	ΤΠΟΡΙ	1.6, 1.5
2. ΤΠ: ΟΝΟΜΑ	ΤΠΟΝΟ	1.3
3. ΤΠ: ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ	ΤΠΨΕ	1.3,1.4
4. ΤΠ: ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΤΠΣΕΠ	3.5
5. ΤΠ: ΣΠΟΥΔΕΣ	ΤΠΣΠ	
6. ΤΠ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΠΟΙΚ	
7. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	ΤΠΚΥΠ	
8. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΤΠΚΣΧ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΤΑΘΜΟΥ	**ΤΣ**	**1**
9. ΤΣ: ΟΝΟΜΑ	ΤΣΟΝΟ	1.3
10. ΤΣ: ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΤΣΕΤΙ	1.1
11. ΤΣ: ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΣΤΑΘΜΟΥ	ΤΣΤΟΠ	1.2
12. ΤΣ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΤΣΠΡΟ	1.11, 1.14,1.15
13. ΤΣ: ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΚΠΟΜΠΗΣ	ΤΣΣΥΕΚ	1.9
14. ΤΣ: ΚΟΙΝΟ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ	ΤΣΚΑΚ	1.16
15. ΤΣ: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟ	ΤΣΕΠΚ	1.17
16. ΤΣ: ΠΟΜΠΟΣ	ΤΣΠΟΜ	1.2
ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΜΤ**	**1**
17. ΜΤ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΜΤΠΡ	1.11,1.14,1.15
18. ΜΤ: ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΜΤΕΠ	1.12
19. ΜΤ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΣΚΟΘΗΚΗΣ	ΜΤΔΙΣ	1.13
20. ΜΤ: ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΕΣ	ΜΤΣΧΔ	
21. ΜΤ: ΚΟΙΝΟ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ	ΜΤΑΚΡ	1.16

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΚΤ**	**1**
22. ΚΤ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΚΤΣΧΠ	1.17
23. ΚΤ: ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ	ΚΤΣΥ	1.10
24. ΚΤ: ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ	ΚΤΣΥΔ	1.18

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΠΤ**	**2, 3**
25. ΠΤ: ΡΟΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΤΡΠ	2.1, 3.4
26. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	ΠΤΚΥ	2.2
27. ΠΤ: ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΠΤΚΥΠ	2.3
28. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΕΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΠΤΠΟΛ	2.4
29. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΑ	ΠΤΚΟΜ	2.5
30. ΠΤ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ	ΠΤΝΕΡ	2.7
31. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ	ΠΤΠΑΡ	2.2
32. ΠΤ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΜΕ ΕΡΤ	ΠΤΕΡΤ	2.6
33. ΠΤ: ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ	ΠΤΑΔΕ	3.1
34. ΠΤ: ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ	ΠΤΠΑΣ	3.2

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΩΣ ΜΕΣΟ	**ΤΡΜ**	**3**
35. ΤΡΜ: ΚΙΝΗΤΡΟ ΓΙΑ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΤΡΜΚΙ	
36. ΤΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΣΧΕΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ - ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ	ΤΡΜΣΙΠ	3.3

	ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ		
37.	ΤΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΗΜΕΡΑ	ΤΡΜΡΣΗ	3.9, 3.10
38.	ΤΡΜ: ΡΟΛΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΣΗΜΕΡΑ	ΤΡΜΙΚΡ	3.10
39.	ΤΡΜ: ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΣΥΝΕΧΙΣΕ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΤΡΜΑΣΥ	3.6,3.7
40.	ΤΡΜ: ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΔΙΕΚΟΨΕ ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΤΡΜΑΔΙ	3.8
41.	ΤΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΟΤΕ	ΤΡΜΡΑΤΟ	

ΠΙΝΑΚΑΣ 1$^{\beta}$

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΔΙΚΟΥ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΕΡΕΥΝ. ΕΡ.**
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΤΠ**	**1,3**
1. ΤΠ: ΟΡΙΣΜΟΣ	ΤΠ - ΟΡΙ	1.6, 1.5
2. ΤΠ: ΟΝΟΜΑ	ΤΠ - ΟΝΟ	1.3
3. ΤΠ: ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ	ΤΠ - ΨΕ	1.3,1.4
4. ΤΠ: ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΤΠ - ΣΕΠ	3.5
5. ΤΠ: ΣΠΟΥΔΕΣ	ΤΠ - ΣΠ	
6. ΤΠ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΠ - ΟΙΚ	
7. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	ΤΠ - ΚΥΠ	
8. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΤΠ - ΚΣΧ	
9. ΤΠ: ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΙΡΑΤΩΝ	ΤΠ - ΑΡΙ	1.8

ΠΟΥ ΕΒΓΑΙΝΑΝ ΣΤΑΘΕΡΑ		
10. ΤΠ: ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΒΓΑΙΝΑΝ ΜΕ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ	ΤΠ -ΟΝΟΣ	1.7
11. ΤΠ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΤΟΤΕ	ΤΠ-ΕΠΤΟ	
12. ΤΠ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΤΠ-ΕΝΔ	
13. ΤΠ: ΠΡΩΤΗ ΕΚΠΟΜΠΗ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΤΠ-ΠΡΕ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΤΑΘΜΟΥ	**ΤΣ**	**1**
14. ΤΣ: ΟΝΟΜΑ	ΤΣ-ΟΝΟ	1.3
15. ΤΣ: ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΤΣ-ΕΤΙ	1.1
16. ΤΣ: ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΣΤΑΘΜΟΥ	ΤΣ-ΤΟΠ	1.2
17. ΤΣ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΤΣ-ΠΡΟ	1.11, 1.14,1.15
18. ΤΣ: ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΚΠΟΜΠΗΣ	ΤΣ-ΣΥΕΚ	1.9
19. ΤΣ: ΚΟΙΝΟ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ	ΤΣ-ΚΑΚ	1.16
20. ΤΣ: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟ	ΤΣ-ΕΠΚ	1.17
21. ΤΣ: ΠΟΜΠΟΣ	ΤΣ-ΠΟΜ	1.2
22. ΤΣ:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΣ-ΟΙΚ	
23. ΤΣ: ΕΜΒΕΛΕΙΑ	ΤΣ-ΕΜΒ	
24. ΤΣ: ΑΠΗΧΗΣΗ	ΤΣ-ΑΠΗ	
25. ΤΣ: ΣΤΟΥΝΤΙΟ	ΤΣ- ΣΤΟΥ	
26. ΤΣ: ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΑΘΜΟΥ	ΤΑ-ΤΛΕΙ	
ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΜΤ**	**1**
27. ΜΤ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΜΤ-ΠΡ	1.11,1.14,1.15
28. ΜΤ: ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΜΤ-ΕΠ	1.12
29. ΜΤ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΣΚΟΘΗΚΗΣ	ΜΤ-ΔΙΣ	1.13
30. ΜΤ: ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΕΣ	ΜΤ-ΣΧΔ	
31. ΜΤ: ΚΟΙΝΟ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ	ΜΤ-ΑΚΡ	1.16
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΚΤ**	**1**
32. ΚΤ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΚΤ-ΣΧΠ	1.17
33. ΚΤ: ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ	ΚΤ-ΣΥ	1.10
34. ΚΤ: ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ	ΚΤ-ΣΥΔ	1.18

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΠΤ**	**2, 3**
35. ΠΤ: ΡΟΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΤ-ΡΠ	2.1, 3.4
36. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	ΠΤ-ΚΥ	2.2
37. ΠΤ: ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΠΤ-ΚΥΠ	2.3
38. ΠΤ; ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΕΠ. ΕΞΟΥΣΙΑ	ΠΤ - ΠΕΞ	
39. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΕΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΠΤ-ΠΟΛ	2.4
40. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΑ	ΠΤ-ΚΟΜ	2.5
41. ΠΤ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ	ΠΤ-ΝΕΡ	2.7
42. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ	ΠΤ-ΠΑΡ	2.2
43. ΠΤ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΜΕ ΕΡΤ	ΠΤ-ΕΡΤ	2.6
44. ΠΤ:ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΠΤ-ΚΡΑΔ	3.1
45. ΠΤ: ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ	ΠΤ-ΠΑΣ	3.2
46. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΕΛ. ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ	ΠΤ-ΠΕΛ	
47. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΗΜΕΡΑ	ΠΤ - ΠΕΞΣΗ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΩΣ ΜΕΣΟ	**ΡΜ**	**3**
48. ΡΜ: ΚΙΝΗΤΡΟ ΓΙΑ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ-ΚΙ	
49. ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΣΧΕΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ - ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ	ΡΜ-ΣΙΠ	3.3

50.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ-ΡΣΗ	3.9, 3.10
51.	ΡΜ: ΡΟΛΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΙΚΡ	3.10
52.	ΡΜ: ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΣΥΝΕΧΙΣΕ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ - ΑΣΥ	3.6,3.7
53.	ΡΜ: ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΕ Ή ΔΙΕΚΟΨΕ ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ - ΑΔΙ	3.8
54.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΟΤΕ	ΡΜ - ΡΑΤΟ	
55.	ΡΜ: ΙΔΕΑΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΓΙΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΡΜ - ΙΔΡ	
56.	ΡΜ:ΚΙΝΗΤΡΟ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΩΝ	ΡΜ – ΚΙΟΜ	
57.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ Ρ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΠΚΡΑ	
58.	ΡΜ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΠΑΚΡ	

ΠΙΝΑΚΑΣ 1γ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΔΙΚΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΕΡΕΥΝ.ΕΡ.
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΤΠ**	**1,3**
1. ΤΠ: ΟΡΙΣΜΟΣ	ΤΠ - ΟΡΙ	1.6, 1.5
2. ΤΠ: ΟΝΟΜΑ	ΤΠ - ΟΝΟ	1.3
3. ΤΠ: ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ	ΤΠ - ΨΕ	1.3,1.4
4. ΤΠ: ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΤΠ - ΣΕΠ	3.5
5. ΤΠ: ΣΠΟΥΔΕΣ	ΤΠ - ΣΠ	
6. ΤΠ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΠ - ΟΙΚ	
7. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	ΤΠ - ΚΥΠ	
8. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΤΠ - ΚΣΧ	
9. ΤΠ: ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΙΡΑΤΩΝ	ΤΠ - ΑΡΙ	1.8

ΠΟΥ ΕΒΓΑΙΝΑΝ ΣΤΑΘΕΡΑ		
10. ΤΠ: ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΤΩΝ	ΤΠ -ΟΝΟΣ	1.7
ΠΟΥ ΕΒΓΑΙΝΑΝ ΜΕ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ		
11. ΤΠ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΤΟΤΕ	ΤΠ-ΕΠΤΟ	
12. ΤΠ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΤΠ-ΕΝΔ	
13. ΤΠ: ΠΡΩΤΗ ΕΚΠΟΜΠΗ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΤΠ-ΠΡΕ	

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΤΑΘΜΟΥ	**ΤΣ**	**1**
14. ΤΣ: ΟΝΟΜΑ	ΤΣ-ΟΝΟ	1.3
15. ΤΣ: ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΤΣ-ΕΤΙ	1.1
16. ΤΣ: ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΣΤΑΘΜΟΥ	ΤΣ-ΤΟΠ	1.2
17. ΤΣ: ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΚΠΟΜΠΗΣ	ΤΣ-ΣΥΕΚ	1.9
18. ΤΣ: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟ	ΤΣ-ΕΠΚ	1.17
19. ΤΣ: ΠΟΜΠΟΣ	ΤΣ-ΠΟΜ	1.2
20. ΤΣ:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΣ-ΟΙΚ	
21. ΤΣ: ΕΜΒΕΛΕΙΑ	ΤΣ-ΕΜΒ	
22. ΤΣ: ΑΠΗΧΗΣΗ	ΤΣ-ΑΠΗ	
23. ΤΣ: ΣΤΟΥΝΤΙΟ	ΤΣ- ΣΤΟΥ	
24. ΤΣ: ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΑΘΜΟΥ	ΤΑ-ΤΛΕΙ	

ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΜΤ**	**1**
25. ΜΤ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΜΤ-ΠΡ	1.11,1.14,1.15
26. ΜΤ: ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΜΤ-ΕΠ	1.12
27. ΜΤ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΣΚΟΘΗΚΗΣ	ΜΤ-ΔΙΣ	1.13
28. ΜΤ: ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΕΣ	ΜΤ-ΣΧΔ	
29. ΜΤ: ΚΟΙΝΟ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ	ΜΤ-ΑΚΡ	1.16
30. ΜΤ:ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ Μ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΜΤ-ΑΛΛ	1.14,1.15

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΚΤ**	**1**
31. ΚΤ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ	ΚΤ-ΣΧΠ	1.17

ΠΕΙΡΑΤΕΣ		
32. ΚΤ: ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ	ΚΤ-ΣΥ	1.10
33. ΚΤ: ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ	ΚΤ-ΣΥΔ	1.18
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΠΤ**	**2, 3**
34. ΠΤ: ΡΟΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΤ-ΡΠ	2.1, 3.4
35. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	ΠΤ-ΚΥ	2.2
36. ΠΤ: ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΠΤ-ΚΥΠ	2.3
37. ΠΤ; ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΕΠ. ΕΞΟΥΣΙΑ	ΠΤ - ΠΕΞ	
38. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΕΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΠΤ-ΠΟΛ	2.4
39. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΑ	ΠΤ-ΚΟΜ	2.5
40. ΠΤ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ	ΠΤ-ΝΕΡ	2.7
41. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ	ΠΤ-ΠΑΡ	2.2
42. ΠΤ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΜΕ ΕΡΤ	ΠΤ-ΕΡΤ	2.6
43. ΠΤ:ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΠΤ-ΚΡΑΔ	3.1
44. ΠΤ: ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ	ΠΤ-ΠΑΣ	3.2
45. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΕΛ. ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ	ΠΤ-ΠΕΛ	
46. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΗΜΕΡΑ	ΠΤ - ΠΕΞΣΗ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΩΣ ΜΕΣΟ	**ΡΜ**	**3**
47. ΡΜ: ΚΙΝΗΤΡΟ ΓΙΑ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ-ΚΙ	

48.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΣΧΕΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ - ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ	ΡΜ-ΣΙΠ	3.3
49.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ-ΡΣΗ	3.9, 3.10
50.	ΡΜ: ΡΟΛΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΙΚΡ	3.10
51.	ΡΜ: ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΣΥΝΕΧΙΣΕ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ - ΑΣΥ	3.6,3.7
52.	ΡΜ: ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΕ Ή ΔΙΕΚΟΨΕ ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ - ΑΔΙ	3.8
53.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΟΤΕ	ΡΜ - ΡΑΤΟ	
54.	ΡΜ: ΙΔΕΑΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΓΙΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΡΜ - ΙΔΡ	
55.	ΡΜ:ΚΙΝΗΤΡΟ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΩΝ	ΡΜ – ΚΙΟΜ	
56.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ Ρ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΠΚΡΑ	
57.	ΡΜ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΠΑΚΡ	
58.	ΡΜ: ΠΟΡΕΙΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ-ΠΟΡΠ	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΔΙΚΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΕΡΕΥΝ. ΕΡ.
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΤΠ**	**1,3**
1. ΤΠ: ΟΡΙΣΜΟΣ	ΤΠ - ΟΡΙ	1.6, 1.5
2. ΤΠ: ΟΝΟΜΑ	ΤΠ - ΟΝΟ	1.3
3. ΤΠ: ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ	ΤΠ - ΨΕ	1.3,1.4
4. ΤΠ: ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΤΠ - ΣΕΠ	3.5
5. ΤΠ: ΣΠΟΥΔΕΣ	ΤΠ - ΣΠ	
6. ΤΠ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΠ - ΟΙΚ	
7. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	ΤΠ - ΚΥΠ	
8. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΤΠ - ΚΣΧ	
9. ΤΠ: ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΒΓΑΙΝΑΝ ΣΤΑΘΕΡΑ	ΤΠ - ΑΡΙ	1.8
10. ΤΠ: ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΒΓΑΙΝΑΝ ΜΕ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ	ΤΠ -ΟΝΟΣ	1.7
11. ΤΠ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΤΟΤΕ	ΤΠ-ΕΠΤΟ	
12. ΤΠ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΤΠ-ΕΝΔ	
13. ΤΠ: ΠΡΩΤΗ ΕΚΠΟΜΠΗ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΤΠ-ΠΡΕ	
14. ΤΠ:ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΤΠ-ΟΙΠΕ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΤΑΘΜΟΥ	**ΤΣ**	**1**
15. ΤΣ: ΟΝΟΜΑ	ΤΣ-ΟΝΟ	1.3
16. ΤΣ: ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΤΣ-ΕΤΙ	1.1
17. ΤΣ: ΤΟΠΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ ΣΤΑΘΜΟΥ	ΤΣ-ΤΟΠ	1.2
18. ΤΣ: ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΚΠΟΜΠΗΣ	ΤΣ-ΣΥΕΚ	1.9
19. ΤΣ: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟ	ΤΣ-ΕΠΚ	1.17
20. ΤΣ: ΠΟΜΠΟΣ	ΤΣ-ΠΟΜ	1.2
21. ΤΣ:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΣ-ΟΙΚ	
22. ΤΣ: ΕΜΒΕΛΕΙΑ	ΤΣ-ΕΜΒ	
23. ΤΣ: ΑΠΗΧΗΣΗ	ΤΣ-ΑΠΗ	
24. ΤΣ: ΣΤΟΥΝΤΙΟ	ΤΣ- ΣΤΟΥ	
25. ΤΣ: ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	ΤΣ-ΤΛΕΙ	

ΣΤΑΘΜΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΜΤ**	**1**
26. ΜΤ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΜΤ-ΠΡ	1.11,1.14,1.15
27. ΜΤ: ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΜΤ-ΕΠ	1.12
28. ΜΤ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΣΚΟΘΗΚΗΣ	ΜΤ-ΔΙΣ	1.13
29. ΜΤ: ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΕΣ	ΜΤ-ΣΧΔ	
30. ΜΤ: ΚΟΙΝΟ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ	ΜΤ-ΑΚΡ	1.16
31. ΜΤ:ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ Μ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΜΤ-ΑΛΛ	1.14,1.15

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΚΤ**	**1**
32. ΚΤ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΚΤ-ΣΧΠ	1.17
33. ΚΤ: ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ	ΚΤ-ΣΥ	1.10
34. ΚΤ: ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ	ΚΤ-ΣΥΔ	1.18

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΠΤ**	**2, 3**
35. ΠΤ: ΡΟΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΤ-ΡΠ	2.1, 3.4
36. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	ΠΤ-ΚΥ	2.2
37. ΠΤ; ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΕΠ. ΕΞΟΥΣΙΑ	ΠΤ - ΠΕΞ	2.3
38. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΕΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΠΤ-ΠΟΛ	2.4
39. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΑ	ΠΤ-ΚΟΜ	2.5
40. ΠΤ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ	ΠΤ-ΝΕΡ	2.7
41. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ	ΠΤ-ΠΑΡ	2.2
42. ΠΤ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ	ΠΤ-ΕΡΤ	2.6

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΜΕ ΕΡΤ
43. ΠΤ:ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΤ-ΚΡΑΔ 3.1

ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ
44. ΠΤ: ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΠΤ-ΠΑΣ 3.2

ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ
45. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΠΤ-ΠΕΛ

ΕΛ. ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ
46. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΗ ΠΤ - ΠΕΞΣΗ

ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2α

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΔΙΚΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΕΡΕΥΝ. ΕΡ.
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΤΠ**	**1,3**
1. ΤΠ: ΟΡΙΣΜΟΣ	ΤΠ - ΟΡΙ	1.6, 1.5
2. ΤΠ: ΟΝΟΜΑ	ΤΠ - ΟΝΟ	1.3
3. ΤΠ: ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ	ΤΠ - ΨΕ	1.3,1.4
4. ΤΠ: ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΤΠ - ΣΕΠ	3.5
5. ΤΠ: ΣΠΟΥΔΕΣ	ΤΠ - ΣΠ	
6. ΤΠ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΠ - ΟΙΚ	
7. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	ΤΠ - ΚΥΠ	
8. ΤΠ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΤΠ - ΚΣΧ	
9. ΤΠ: ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΒΓΑΙΝΑΝ ΣΤΑΘΕΡΑ	ΤΠ - ΑΡΙ	1.8
10. ΤΠ: ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΒΓΑΙΝΑΝ ΜΕ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ	ΤΠ -ΟΝΟΣ	1.7
11. ΤΠ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΤΟΤΕ	ΤΠ-ΕΠΤΟ	
12. ΤΠ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ	ΤΠ-ΕΝΔ	

	ΠΕΙΡΑΤΗ		
13.	ΤΠ: ΠΡΩΤΗ ΕΚΠΟΜΠΗ	ΤΠ-ΠΡΕ	
	ΠΕΙΡΑΤΗ		
14.	ΤΠ:ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ	ΤΠ-ΟΙΠΕ	
	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ		
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΤΑΘΜΟΥ		**ΤΣ**	**1**
15.	ΤΣ: ΟΝΟΜΑ	ΤΣ-ΟΝΟ	1.3
16.	ΤΣ: ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΤΣ-ΕΤΙ	1.1
17.	ΤΣ: ΤΟΠΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ	ΤΣ-ΤΟΠ	1.2
	ΣΤΑΘΜΟΥ		
18.	ΤΣ: ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΚΠΟΜΠΗΣ	ΤΣ-ΣΥΕΚ	1.9
19.	ΤΣ: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟ	ΤΣ-ΕΠΚ	
20.	ΤΣ: ΠΟΜΠΟΣ	ΤΣ-ΠΟΜ	1.2
21.	ΤΣ:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	ΤΣ-ΟΙΚ	
	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		
22.	ΤΣ: ΕΜΒΕΛΕΙΑ	ΤΣ-ΕΜΒ	
23.	ΤΣ: ΑΠΗΧΗΣΗ	ΤΣ-ΑΠΗ	
24.	ΤΣ: ΣΤΟΥΝΤΙΟ	ΤΣ- ΣΤΟΥ	
25.	ΤΣ: ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	ΤΣ-ΤΛΕΙ	
	ΣΤΑΘΜΟΥ		
ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ**	**ΜΤ**	**1**
26.	ΜΤ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΜΤ-ΠΡ	1.11,1.14,1.15
27.	ΜΤ: ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΜΤ-ΕΠ	1.12
28.	ΜΤ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ	ΜΤ-ΔΙΣ	1.13
	ΔΙΣΚΟΘΗΚΗΣ		
29.	ΜΤ: ΣΧΕΣΗ ΜΕ	ΜΤ-ΣΧΔ	
	ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΕΣ		
30.	ΜΤ: ΚΟΙΝΟ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ	ΜΤ-ΑΚΡ	1.16
31.	ΜΤ:ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ Μ	ΜΤ-ΑΛΛ	1.14,1.15
	ΕΠΙΛΟΓΕΣ		
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ**	**ΚΤ**	**1**
32.	ΚΤ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ	ΚΤ-ΣΧΠ	1.17

ΠΕΙΡΑΤΕΣ		
33. ΚΤ: ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ	ΚΤ-ΣΥ	1.10
34. ΚΤ: ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ	ΚΤ-ΣΥΔ	1.18

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	**ΠΤ**	**2, 3**
35. ΠΤ: ΡΟΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΤ-ΡΠ	2.1, 3.4
36. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	ΠΤ-ΚΥ	2.2
37. ΠΤ; ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΕΠ. ΕΞΟΥΣΙΑ	ΠΤ - ΠΕΞ	2.3
38. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΕΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ	ΠΤ-ΠΟΛ	2.4
39. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΑ	ΠΤ-ΚΟΜ	2.5
40. ΠΤ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ	ΠΤ-ΝΕΡ	2.7
41. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ	ΠΤ-ΠΑΡ	2.2
42. ΠΤ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΜΕ ΕΡΤ	ΠΤ-ΕΡΤ	2.6
43. ΠΤ:ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΠΤ-ΚΡΑΔ	3.1
44. ΠΤ: ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ	ΠΤ-ΠΑΣ	3.2
45. ΠΤ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΕΛ. ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ	ΠΤ-ΠΕΛ	
46. ΠΤ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΗΜΕΡΑ	ΠΤ - ΠΕΞΣΗ	

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΩΣ ΜΕΣΟ	**ΡΜ**	**3**
47. ΡΜ: ΚΙΝΗΤΡΟ ΓΙΑ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ-ΚΙ	

48.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΣΧΕΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ - ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ	ΡΜ-ΣΙΠ	3.3
49.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ-ΡΣΗ	3.9, 3.10
50.	ΡΜ: ΡΟΛΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΙΚΡ	3.10
51.	ΡΜ: ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΣΥΝΕΧΙΣΕ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ - ΑΣΥ	3.6,3.7
52.	ΡΜ: ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΕ Ή ΔΙΕΚΟΨΕ ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ Ή ΔΕΝ ΣΥΝΕΧΙΣΕ ΤΗΝ ΟΜΑΔΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ	ΡΜ - ΑΔΙ	3.8
53.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΟΤΕ	ΡΜ - ΡΑΤΟ	
54.	ΡΜ: ΙΔΕΑΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΓΙΑ ΠΕΙΡΑΤΗ	ΡΜ - ΙΔΡ	
55.	ΡΜ:ΚΙΝΗΤΡΟ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΩΝ	ΡΜ – ΚΙΟΜ	
56.	ΡΜ: ΣΤΑΣΗ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ Ρ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΠΚΡΑ	
57.	ΡΜ: ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΣΗΜΕΡΑ	ΡΜ - ΠΑΚΡ	
58.	ΡΜ: ΠΟΡΕΙΑ ΠΕΙΡΑΤΗ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	ΡΜ-ΠΟΡΠ	
59.	ΡΜ: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ	ΡΜ-ΧΑΘΕ	

Κατά την διάρκεια της τελικής κωδικοποίησης μελετήθηκαν πολύ προσεκτικά οι συνεντεύξεις, ελέγχθηκαν οι κωδικοί και διορθώθηκαν ή σβήστηκαν κάποιοι πάνω στα κείμενα των συνεντεύξεων. Η τελική κωδικοποίηση σε ένα ενδεικτικό δείγμα 5 συνεντεύξεων ελέγχτηκε από δεύτερο κωδικοποιητή. Στην συνέχεια γράφτηκε περίληψη με τα σημαντικότερα σημεία από κάθε συνέντευξη. Σημειώθηκαν ιδέες, σύμφωνα με τους Miles & Huberman (1994:67) στο αριστερό μέρος της σελίδας κατά την διάρκεια της τελικής κωδικοποίησης. Γράφτηκαν οι τελικοί κωδικοί σε ξεχωριστή σελίδα για να είναι ευκολότερα προσβάσιμοι και υπογραμμίστηκαν αποσπάσματα των συνεντεύξεων με ιδιαίτερο ενδιαφέρον που θα μπορούσαν να αποτελέσουν και μέρος του κεφαλαίου της ανάλυσης των συνεντεύξεων.

Β) ***Έκθεση των δεδομένων***

Το δεύτερο επίπεδο ανάλυσης είναι η έκθεση των δεδομένων η οποία είναι μια συστηματική και συνοπτική συλλογή δεδομένων που επιτρέπει την διεξαγωγή συμπερασμάτων και δράσεων. Η έκθεση δεδομένων περιλαμβάνει πολλών ειδών πίνακες, γραφήματα, διαγράμματα και δίκτυα. Όλα είναι σχεδιασμένα για να συλλέγουν συστηματικές πληροφορίες μέσα σε μια άμεσα προσβάσιμη, συμπαγή μορφή έτσι ώστε ο ερευνητής να μπορεί να δει τι συμβαίνει και είτε να προχωρήσει σε αιτιολογημένα συμπεράσματα είτε να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο της ανάλυσης που προτείνει η έκθεση πως θα είναι χρήσιμο. Όπως και η αναγωγή των δεδομένων έτσι και η έκθεση δεδομένων αποτελούν τμήματα της ανάλυσης δεδομένων. Ο σχεδιασμός της έκθεσης των δεδομένων-το να αποφασίσει ο ερευνητής για τις γραμμές και τις στήλες ενός πίνακα για τα ποιοτικά δεδομένα και να αποφασίσει ποια δεδομένα και με τι μορφή θα πρέπει να εισαχθούν στα κελιά-είναι όλα αυτά δραστηριότητες ανάλυσης (Miles & Huberman 1994: 11).

Στην παρούσα έρευνα ο τρόπος έκθεσης δεδομένων που υιοθετήθηκε ήταν η δημιουργία ατομικών πινάκων έκθεσης δεδομένων για κάθε συνεντευξιαζόμενο πειρατή ξεχωριστά και οι συγκριτικοί πίνακες δεδομένων όλων των συνεντεύξεων που συνέβαλαν στην διεξαγωγή συγκριτικών συμπερασμάτων. Σύμφωνα με τους Miles & Huberman (1994:127) δημιουργήθηκαν οι ατομικοί πίνακες έκθεσης δεδομένων των συνεντεύξεων (conceptually clustered matrix) για κάθε συνεντευξιαζόμενο ξεχωριστά. Έγινε προσπάθεια οι πίνακες να είναι απλοί και εύκολοι στην ανάγνωση γι' αυτό και η στήλη με τα δεδομένα περιλαμβάνει τα σημαντικότερα δεδομένα των συνεντεύξεων που αντιστοιχούσαν σε κάθε κωδικό. Τα δεδομένα που εισήχθησαν στους αντίστοιχους πίνακες είναι τσεκαρισμένα με μολύβι πάνω σε κάθε συνέντευξη. Στους πίνακες που υπάρχουν φράσεις με πλάγια γράμματα αντιστοιχούν στα αυθεντικά λόγια των πειρατών, στην πλειοψηφία όμως των ατομικών πινάκων επιδιώχθηκε η σύνοψη των δεδομένων των κωδικών και όχι η αυτούσια παράθεση των λεγομένων των ραδιοπειρατών για να μεγιστοποιηθεί η χρηστικότητα των πινάκων στην ανάλυση του συνολικού υλικού. Στην συνέχεια δημιουργήθηκαν συγκριτικοί πίνακες για να διευκολυνθεί η αντιπαράθεση και η σύγκριση των δεδομένων και των 33 συνεντεύξεων των πειρατών. Με βάση τους πινάκες προχώρησε η ανάλυση των

δεδομένων σε μορφή κειμένου και η διεξαγωγή των αρχικών αποτελεσμάτων της έρευνας.

Γ) ***Συζήτηση των αποτελεσμάτων***

Το τρίτο επίπεδο ανάλυσης είναι η διεξαγωγή συμπερασμάτων και η επαλήθευση. Από την αρχή της συλλογής των δεδομένων ο ερευνητής της ποιοτικής έρευνας λαμβάνει αποφάσεις για το ποια είναι η σημασία των πραγμάτων-επισημαίνει στοιχεία που επαναλαμβάνονται τακτικά, σχήματα, αιτίες, πιθανές διαμορφώσεις, αιτιώδεις ροές και προτάσεις (Miles & Huberman 1994: 11). Ο ερευνητής έχει αυτές τις συμπερασματικές σκέψεις, διατηρώντας τον σκεπτικισμό του αλλά τα συμπεράσματα είναι εκεί, ασαφή στην αρχή και στην συνέχεια πιο ξεκάθαρα και θεμελιωμένα, σύμφωνα με τον κλασικό όρο των Glaser και Strauss. Τα συμπεράσματα επίσης επαληθεύονται καθώς ο ερευνητής προχωράει την έρευνα. Η επαλήθευση μπορεί να είναι σαν εφήμερη δεύτερη σκέψη που περνάει από το μυαλό του ερευνητή κατά την διάρκεια της συγγραφής ή μπορεί να είναι λεπτομερής και αναλυτική με μακροσκελή επιχειρηματολογία και αναθεώρηση μεταξύ των συναδέλφων για να αναπτύξει τη διυποκειμενική συναίνεση ή με εκτενείς προσπάθειες να ανακαλυφθεί ένα εύρημα σε ένα άλλο σύνολο δεδομένων (Miles & Huberman 1994: 11). Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί πως τα τρία επίπεδα ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων κατά τους Miles & Huberman (1994:12) αποτελούν μια κυκλική διαδικασία αλληλεπίδρασης κατά την οποία ο ερευνητής μετακινείται μεταξύ των τεσσάρων σταδίων κατά την διάρκεια της συλλογής δεδομένων αλλά και κατά την αναγωγή και έκθεση των δεδομένων και την διεξαγωγή των συμπερασμάτων.

Στην παρούσα έρευνα με βάση τους ατομικούς και συγκριτικούς πίνακες και τα κείμενα των συνεντεύξεων έγινε σχολιασμός των συμπερασμάτων τα οποία τεκμηριώθηκαν με την υπάρχουσα βιβλιογραφία και εντοπίστηκαν τα πιο σημαντικά θέματα για περαιτέρω διερεύνηση. Αξίζει να σημειωθεί πως τα συμπεράσματα σχολιάστηκαν και ερμηνεύτηκαν και συγκριτικά.

4) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ
ΜΕ ΡΑΔΙΟΠΕΙΡΑΤΕΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1. ΠΡΟΦΙΛ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΤΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

1.1 Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;
1.2 Από πού εκπέμπατε και με τι ισχύ είχε ο πομπός σας;
1.3 Ποιο το όνομα του σταθμού σας; Χρησιμοποιούσατε ψευδώνυμο και αν ναι γιατί;
1.4 Υπήρχε κάποιος συμβολισμός σε αυτό το ψευδώνυμο;
1.5 Πως θα περιγράφατε την ταυτότητά σας ως ραδιοπειρατής; Υπάρχει διαφορά μεταξύ ραδιοερασιτέχνη και ραδιοπειρατή;
1.6 Ποιος είναι για σας ο ραδιοπειρατής;
1.7Ποιοι ήταν οι πιο σημαντικοί ραδιοπειρατές της εποχής σας;
1.8 Πόσοι εκτιμάτε πως ήταν την εποχή που εκπέμπατε οι ραδιοπειρατές στην Θεσσαλονίκη;
1.9 Πόσο συχνά εκπέμπατε και τι απήχηση είχατε;
1.10 Τι επιδιώκατε μέσα από τις «συνομιλίες»;
1.11 Ποιο το περιεχόμενο του προγράμματος του σταθμού σας;
1.12 Τι είδους μουσική επιλέγατε;
1.13 Πως δημιουργήθηκε η δισκοθήκη σας;
1.14 Άλλαξε το πρόγραμμά σας κατά την διάρκεια της περιόδου που εκπέμπατε;
1.15 Α ναι, γιατί υπήρχαν αυτές οι αλλαγές;
1.16 Που απευθυνόσασταν;
1.17. Τι επαφή είχατε με το κοινό και μεταξύ σας;
1.18 Υπήρχε οργανωμένος σύλλογος ή συνδικάτο ραδιοερασιτεχνών;

2. ΠΕΙΡΑΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

2.1 Ποιος ο ρόλος της πολιτικής στο ραδιοφωνικό σας πρόγραμμα;
2.2 Ποια είναι η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στην τότε κυβέρνηση;
2.3 Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζονταν οι ραδιοπειρατές από την κυβέρνηση;
2.4 Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζονταν οι πειρατές από τους πολιτευτές (υποψ. δημάρχους, νομάρχες, δημοτικούς και νομαρχιακούς συμβούλους, βουλευτές κλπ.)
2.5 Ποια ήταν η σχέση των ραδιοπειρατών με τα πολιτικά κόμματα;

2.6 Σε ποια σημεία διαφοροποιούνταν οι πειρατικοί σταθμοί από το κρατικό ραδιόφωνο;

2.7 Πως επηρέασε τους ραδιοπειρατές η νομοθετική ρύθμιση για την ελεύθερη ραδιοφωνία;

3. ΠΕΙΡΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ: ΤΟ ΠΑΡΟΝ

3.1 Πως έγινε η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό ραδιόφωνο στην Ελλάδα; Σύμφωνα με ποια κριτήρια επικράτησαν συγκεκριμένοι σταθμοί;

3.2 Ποιες δυνάμεις/ πιέσεις ή ποιοι παράγοντες επηρέασαν την απόφαση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να νομιμοποιήσει ορισμένους από τους πειρατικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς;

3.3 Με ποιόν τρόπο επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα;

3.4 Με ποιόν τρόπο επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο την εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων στην Ελλάδα;

3.5 Με τι ασχολείστε εσείς σήμερα;

3.6 Γιατί συνεχίσατε στο κρατικό ραδιόφωνο;

3.7 Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

3.8 Γιατί δεν συνεχίσατε στο ραδιόφωνο;

3.9 Πως βλέπετε το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο; Είχε την αναμενόμενη εξέλιξη από την εποχή του ραδιοερασιτεχνισμού;

3.10 Ποιος είναι ο ρόλος του σήμερα σε σχέση με το δημόσιο ραδιόφωνο;

Μπορείτε να μου συστήσετε κάποιον άλλον ραδιοπειρατή με τον οποίο μπορώ να μιλήσω για το θέμα;

4) ΑΤΟΜΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Παναγιώτης Ελευθεριάδης – 0

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή –όνομα, ΤΠ – ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή –ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή –σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή –οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή –κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή –επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Το πειρατικό ξεκινάει από σπουδαστές τεχνικών σχολών που έκαναν παιδικά τερτίπια. Οι πειρατές τυχοδιωκτούν κατά κάποιο τρόπο, παρενοχλούν και βγάζουν περισσότερα χρήματα από τους νόμιμους σταθμούς.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης	

εξετάζουμε	της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ	

	• Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Με τον ν. 1730 επιτρέψανε να λειτουργήσουν τα ιδιωτικά ραδιόφωνα και οι ιδιωτικές τηλεοράσεις στην Ελλάδα. Το διάστημα 85-7 οργάνωναν τα στοιχειώδη ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά στούντιο και ενώ το 86 τους απαντούσαν ότι το Σύνταγμα απαγορεύει την δημιουργία ιδιωτικών σταθμών, ψηφίζετε ο 1730 και αναρωτιόταν πως μπορεί να βγει νόμος χωρίς να αλλάξει το Σύνταγμα αφού ο νόμος πρέπει να στηρίζεται στο Σύνταγμα. Το 1985 η επιστημονική ομάδα του Κέντρου Ελευθέρων Σπουδών έκανε μια αίτηση στο Υπουργείο Παιδείας και ζητούσε άδεια λειτουργίας πειραματικού ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού σταθμού για εκπαιδευτικούς λόγους. Η ζύμωση και ο ουσιαστικός πολιτικός προβληματισμός έγινε μέσω των αιτήσεων διαμαρτυρίας που γινόταν στα αρμόδια Υπουργεία και όχι μέσω των πειρατών. Μετά το 88-9 προκηρύχθηκαν οι περιβόητες άδειες και ενώ ο Ελευθεριάδης ήταν προετοιμασμένος και επιστημονικά και νομικά και τεχνικά ενώ έκανε αίτηση οι άδειες αυτές δεν δόθηκαν ποτέ. Από το 90 ουσιαστικά οι συνέπειες της κρατικής αδιαφορίας είναι έκδηλες στον χώρο του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης. Όταν έγινε στην Ελλάδα η ελεύθερη ραδιοφωνία δεν υπήρχε Σχολή Δημοσιογραφίας ενώ αν το κράτος ήταν σοβαρό θα έπρεπε πρώτα να γίνει Σχολή Δημοσιογραφίας και μετά να γίνει η ελεύθερη ραδιοφωνία. Ενώ από το 88-9 έχει ξεκινήσει η διαδικασία των αδειών έκανε το Υπουργείο Τύπου και το Υπουργείο Μεταφορών Ανεξάρτητες Αρχές οι οποίες κάθε άλλο παρά ανεξάρτητες είναι. Το συμβούλιο για τις άδειες συνεδρίασε μια φορά το 93 και έδωσε 15 -20 άδειες και δεν ξανασυνήλθε για για να απορρίψει ή να δώσει περαιτέρω άδειες και δημιουργήθηκε η εντύπωση

		πως αυτοί που δεν πήραν άδεια δεν είχαν απορριφθεί. Στην συνέχεια ο νέος νόμος 2328 του 95 ήταν προχειρογραμμένος και στην αδειοδότητση μπήκε ο κομματισμός ως βασικό κριτήριο χορήγησης αδειών οι οποίες άδειες δεν δόθηκαν ποτέ. Η στάση της κυβέρνησης απέναντι στην ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση δεν ήταν ποτέ συνεπής και υπεύθυνη. Δημιούργησε θύματα στον χώρο της ιδιωτικής ραδιοφωνίας και επένδυσαν άνθρωποι που αν ήξεραν το πραγματικό πλαίσιο δεν θα επένδυαν. Όσοι τότε πρόσκεινταν στο ΠΑΣΟΚ που ήταν κυβέρνηση έλεγαν πως είχαν πιο ευνοϊκή μεταχείριση.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Το κρατικό έχει μαγιά προπαγανδιστική και ο Ελευθεριάδης δεν πιστεύει ούτε στην ελευθερία του, ούτε στην αντικειμενικότητά του. Η ιδιωτική ραδιοφωνία κάνει την ανεξάρτητη ενώ ουσιαστικά είναι η ίδια διαπλεκόμενη.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Γιώργος Αναστασιάδης – 1

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Άνθρωποι που προσπάθησαν να κάνουν το μεράκι τους με πενιχρά οικονομικά μέσα. Μέτριο επίπεδο μόρφωσης, πτυχιούχοι τεχνικών σχολών. Κακή οικονομική κατάσταση, χαρτζιλίκι έδιναν για το χόμπι τους. Μεσοαστική τάξη. Μαθητής - Φοιτητής. Λογιστής.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Προσφορά στους ακροατές, μεράκι για δημιουργία. Δεν μπορεί να τον ικανοποιήσει οικονομικά.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης	

εξετάζουμε	της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΑ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς, Splash. 1990 Ν. Κρήνη
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Δουλεύαμε σαν τζουκ – μποξ, ο ακροατής μπορούσε να μας πάρει τηλέφωνο και να ζητήσει οποιαδήποτε στιγμή τραγούδι. Στο ΕΡΚ ελληνική ροκ ενώ στον Splash επιτυχίες. Όταν έγινε Splash έπαιζε μόνο ξένη μουσική μαζί με διαγωνισμούς, εκδηλώσεις και talk show. Άλλαξε γιατί επιλέξαμε μουσικό πρόγραμμα που να έχει λιγότερους ανταγωνιστές. Το ΕΡΚ σε όλο τον κόσμο, ο Splash στους νέους 13-25. Το πειρατικό είχε τότε την μεγαλύτερη ακροαματικότητα. Μείναμε έξω από την πολιτική γι' αυτό και ο σταθμός έκλεισε.

		Κάποιοι το χρησιμοποίησαν για πολιτικούς λόγους και επιβραβεύτηκαν με άδεια.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Μεγάλη επαφή για να ξεπεραστούν οι τεχνικές δυσκολίες αλλά και ανταγωνιστική. Τηλέφωνο και αλληλογραφία.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Δεν είχαμε σχέση. Ο τότε Νομάρχης έδωσε την δική μας άδεια σε σταθμό που είχε την πολιτική στήριξη της κυβέρνησης. Οι πολιτικοί μας αντιμετώπιζαν με υποσχέσεις. Καμία σχέση.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- ΠΑΣΟΚ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Από το 1990-94 δίνεται δυνατότητα στους νομάρχες μέσω ρύθμισης να δίνουν προσωρινές άδειες λειτουργίας. Το 1990 ξεκινάει μια καινούρια σειρά πειρατικών σταθμών που ζουν κάτω από καθεστώς πειρατείας. Με το Π.Δ. του 1988 δεν υπήρχε πρόβλεψη για όσους σταθμούς δεν έπαιρναν άδεια. Με αποτέλεσμα ακόμη και σήμερα να έχουμε πειρατικούς σταθμούς. Για να πάρεις άδεια θα έπρεπε να συμπνέεις με την κυβέρνηση. Πολιτικοί λόγοι, διασυνδέσεις, οικονομική ευχέρεια.

		Ψηφοθηρία επηρέασε το ΠΑΣΟΚ να δώσει άδειες.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Καταιγιστικός ο ρόλος του ραδιοφώνου από το 87 και μετά. Ωστόσο έχει γίνει σήμερα ένα ψεύτικο θέαμα που στόχο έχει να παραπλανήσει τον ακροατή. Είναι οικονομικά εξαρτημένο από αυτούς (εκδότες, βιομήχανους κλπ) που μπορούν να το συντηρήσουν. Ήταν μια πίεση που μπόρεσε και εξώθησε την κατάσταση μέχρι εκεί που έφτασε. Στο σημείο του βιοπορισμού. Δεν υποκαθιστούσε το κρατικό αλλά επηρέαζε πολύ τις πολιτικές εξελίξεις.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Μάνθος Ελευθεριάδης (Λα Φοντέν) - 2

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Κάθε οικοδομικό τετράγωνο και πειρατικός σταθμός.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΑ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	«Νυκτόβιος» στα μεσαία. Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς (ΕΡΚ) στα FM. Splash. 1989-92 ERK, 1992 Splash Στο δωμάτιο του.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Στα μεσαία σταματούσε στις 17.30, από το 80 και μετά έβγαινε από τις 14.00 ως το πρωί. Είχανε μόνο την Ανατολική Θεσσαλονίκη Έκανε εκπομπή μαζί με τον κόσμο που ερχόταν στο σταθμό, συζητούσανε, έβαζε μουσική. ΕΡΚ: 3-4 συνέταιροι αλλά τα πλήρωνε όλα αυτός και χρεώθηκε. Ραντεβού τα βράδια στην συχνότητα με άλλους πειρατές. Ερωτικές εκπομπές.

πειρατικού σταθμού		Ξένη μουσική είχε μεγαλύτερη πέραση. Fun Club στον Splash και απευθυνόταν σε νεαρές ηλικίες. Δεν ασχολήθηκαν με την πολιτική από τον φόβο τους λόγω της χούντας.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Στο Remezo συναντιόταν όλοι οι πειρατές που γνωρίζονταν όλοι μεταξύ τους και εκεί ανακυκλώνονταν οι ακροατές. Ο ένας πειρατής αναμετέδιδε τον άλλο. Πολλές πλάκες στους ακροατές. Επεδίωκαν την συμμετοχή του ακροατή και τον προκαλούσαν. Το 1984 κάτω στην παραλία κάνανε συναντήσεις για να οργανωθούνε αλλά δεν είχανε την υπομονή και την ωριμότητα για συνδικάτο.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Βάζανε τις κεραίες την νύχτα και τις βγάζανε το πρωί για να μην τους πιάσει η αστυνομία. Απίστευτο κυνηγητό.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Δεν ήθελαν την νομιμότητα, πίστευαν στην πειρατεία, ήταν ρομαντικοί. Πολιτικά κριτήρια και κεφάλαιο.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση	

ραδιοφώνου από τους πειρατές	πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Δεν είναι ζωντανό. Δεν ακούει ραδιόφωνο, μόνο αθλητικές εκπομπές. Στο πειρατικό έβγαζαν την ψυχή τους στο μικρόφωνο ενώ αυτό δεν γίνεται στο επαγγελματικό. Το πειρατικό καθοδήγησε το ιδιωτικό, την πρώτη γενιά των παραγωγών την δίδαξαν οι πειρατές. Η ΕΡΤ ήταν το πρότυπο για τους πειρατές, το πειρατικό ήταν πρόχειρα στημένο.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Απόστολος Φίλης (Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης)– 3

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ραδιοερασιτέχνη αποκαλούσαν ο ένας τον άλλο και όχι πειρατή. Οι ραδιοερασιτέχνες έβγαιναν στα βραχέα και ήταν νόμιμοι με άδεια από το Υπουργείο Συγκοινωνιών ενώ οι ραδιοπειρατές ήταν τελείως παράνομοι και ήταν αυτοί ουσιαστικά. Ο ραδιοπειρατής ήταν παιδί που αγαπούσε την μουσική και την επικοινωνία σε μια εποχή που η επικοινωνία ήταν δύσκολη και η νεολαία δεν είχε πρόσβαση στην επικοινωνία και στα ΜΜΕ . Πετροτσέλης, Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης Νυχτερινό γυμνάσιο. Ηλεκτρονικός δι' αλληλογραφία. Σιβατανίδειο. Φτωχός. Μικρό μεροκάματο τότε. Δούλευε κατά την διάρκεια των σπουδών του και ήταν ανεξάρτητος οικονομικά. Πήγε στην Αθήνα για δουλειά το 67. Οικοδόμος. Μαρμαράς. Διευθυντής του ραδιοφωνικού σταθμού Στούντιο 3 από το 88.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Του άρεζε η κατασκευή μηχανημάτων για ραδιόφωνο (πομποί, λίνκ, αναμεταδότες κ.α.) Σκάλιζε όποιο παλιό ραδιόφωνο έπεφτε στα χέρια του και του φαινόταν αξιοπερίεργο πως βγαίνει η φωνή μέσα από ένα τέτοιο κουτί. Η τρέλα για το ραδιόφωνο, για την επικοινωνία, για τις κοπέλες, για την μουσική. Αν είχες πειρατικό σταθμό ήσουν και γνωστός, είχες δύναμη και αποδοχή στην χρυσή εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου 75-80 και κατά την διάρκεια και λίγο μετά την χούντα. Όταν ήρθε στην Θεσσαλονίκη σκοπός του ήταν να βγάλει λεφτά. Η παρέα και η επικοινωνία της νεολαίας επίσης αποτέλεσε κίνητρο. Πίστευε πως το ραδιόφωνο μπορεί να προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο, το αγαπούσε.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	15 . Αρκετοί πειρατές που κλείνανε και ανοίγανε και είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο ακριβής αριθμός τους. Οι πιο γνωστοί ήταν περίπου 10-15. Ο Ήλιος του Βορρά, Τα Παιδιά της Καλαμαριάς, Τα παλιά Παιδιά της Καλαμαριάς, ο Θάνος ο Κυβερνήτης, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, το Πανόραμα 86.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Ράδιο – Πετροτσέλης. Στούντιο 3 όταν πηγαίνει στα FM. Σταθμός χωρίς όνομα όταν ξεκινάει στην Θεσσαλονίκη. Τέλος του 1968 φτιάχνει τον πρώτο του πομπό. Μαρούσι, Αθήνα «Στεγνοκαθαριστήρια Πεπές», πίσω από την κουρτίνα που ήταν το μεγάλο μηχάνημα καθαρίσματος ρούχων. Μαρούσι στο σπίτι της αδελφής του. Σπίτι – κλουβί μακριά από το σπίτι. Ως Στούντιο 3 πηγαίνει στον Άγιο Αντώνιο στα Βριλήσσια. Άνω Πόλη, Ευσεβείου 3 όταν ξεκινάει στην Θεσσαλονίκη. 1968 κατασκεύασε τον πρώτο του πομπό και τον τοποθετεί στο σπίτι της αδελφής του όπου και έμενε, Ίων 34 αυτοταλάντωτη. Με τα χρόνια ήθελε να μεγαλώσει τον πομπό και ο δεύτερος πομπός ήταν 2807 με μια ταλάντωση XLX. Το 69 φτιάχνει έναν πομπό 4807 με καλύτερη κεραία. Στην συνέχεια με ένα μηχάνημα 6807, 2829 και 26146 βγαίναμε. Ο μεγαλύτερος πομπός που είχε εγκατασταθεί στην Θεσσαλονίκη το 1985 ήταν στην Ευσεβείου 3. Κοτέτσι 1.80χ2 το διαμόρφωσαν για να γίνει στούντιο μετά από μια έφοδο της αστυνομίας στο σπίτι της αδελφής του.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ	Το 70 το σήμα άρχισε να φτάνει στους Αμπελόκηπους, Νέα Ιωνία, Φιλαδέλφεια, Περιστέρι. Το 70-71 είχε πομπό 600 watt στα μεσαία και έκλεβε ρεύμα από την ΔΕΗ για να τον συντηρήσει. Είχανε καλή εμβέλεια γιατί το ρεύμα του Σισμανογλείου ευνοούσε την καλή ακτινοβολία του σήματος. Όταν πήγε στην Ευσεβείου ξέφυγε από το πειρατικό και έκανε πιο επαγγελματικό ραδιόφωνο και αυτό έπαιξε ρόλο στην αδειοδότηση.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ	Το 1985 μέσω των διαφημίσεων έπαιρναν λίγα χρήματα που ενίσχυαν οικονομικά τον σταθμό. Υπήρχαν δημοσιεύματα του τύπου που τους εμφάνιζαν να κερδίζουν πολλά χρήματα από τις διαφημίσεις.
	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ	Από άλλους πειρατές αρχικά. Στην συνέχεια μάζευε δίσκους από το Μοναστηράκι και το 72 είχε φτάσει τους 2500 δίσκους.
	• Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ	Συνομιλίες το βράδυ στα μεσαία με άλλους πειρατές με τους οποίους γνωρίζονταν. Τα πρώτα χρόνια της χούντας οι πειρατές έβγαιναν το βράδυ και έκαναν απλά συνομιλίες. Η ραδιοπειρατεία ξεκίνησε από τις συνομιλίες μεταξύ των ερασιτεχνών. Με τις συνομιλίες είχε γίνει γνωστός στην μισή Αθήνα.
	• Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ	Στα μεσαία μεσημεριανές εκπομπές. Από το 69 άρχισε να παίζει μουσική. Το 70 ξεκίνησε κανονικά με πολύ απλές εκπομπές. Έβαζε τραγούδια, αφιερώσεις στους ακροατές, έβγαζε και στον αέρα τηλεφωνήματα Στα fm έπαιζε ξένο, λαϊκό. Μετά το 75-6 ξεκίνησε η διαφήμιση στο πειρατικό ραδιόφωνο. Το 84 όταν ήρθε στην Θεσσαλονίκη έβαλε διαφημίσεις στο πρόγραμμά του το οποίο ξεκινούσε 7 π.μ. ως 7-8 μ.μ.
	• Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ	
	• Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Το 70 έπαιζε πολύ Καζαντζίδη και δημοτικά τραγούδια επειδή ο ίδιος προέρχονταν από επαρχία. Στα fm βάζει ελαφρολαϊκό, Αλεξίου, Νταλάρας, Καλϊτζής. Στην Θεσσαλονίκη όταν έρχεται παίζει το προοδευτικό τότε τραγούδι, το σημερινό έντεχνο. Μετά το 74 έπαιξαν και Θεοδωράκη, Λοίζο, Νταλάρα, Αλεξίου, μπήκε το έντεχνο τραγούδι αλλά και το ξένο. Με την είσοδο στα FM βάζει και ξένη μουσική.
		Μετά το Πολυτεχνείο απόκτησε πολιτική χροιά το πειρατικό ραδιόφωνο γιατί μεγάλωσε η γενιά των ραδιοπειρατών και απέκτησε πολιτικές απόψεις. Τα παιδιά του Πολυτεχνείου καλούσαν τους ραδιοπειρατές να αναμεταδώσουν το σήμα του σταθμού. Οι ραδιοπειρατές στήριξαν τεχνικά την προσπάθεια του σταθμού του Πολυτεχνείου. Μετά την μεταπολίτευση τα πολιτικά πράγματα δεν ήταν τόσο ελεύθερα και την χρυσή εποχή 75-80 το πειρατικό πρόσφερε στο

		κοινωνικό σύνολο. Το πειρατικό δεν επηρέασε την εξέλιξη της πολιτικής κατάστασης στην Ελλάδα με κάποιες πιθανές εξαιρέσεις.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Ο Ανδρέας ο Πεπές που τον μύησε του δίνει όλο τον εξοπλισμό του. Άλλοι φίλοι πειρατές τον βοηθάνε να φτιάξει τον πρώτο του πομπό. Έγινε μια παρέα με τα παιδιά που γνωρίστηκε από την συχνότητα και έβγαιναν μαζί. Υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ τους όπως και σήμερα αλλά σε άλλα πλαίσια. Το Edelvais στο Κεφαλάρι της Κηφισιάς ήταν το στέκι το ραδιοπειρατών τέλη της δεκαετίας του 70 και αρχές του 80. Όταν ήρθε στην Θεσσαλονίκη γνωρίστηκε με τους εδώ πειρατές με τους οποίους γνωρίζονταν ήδη μέσω των συνομιλιών. Ο ένας βοηθούσε τον άλλο δεν υπήρχε ο άγριος ανταγωνισμός του σήμερα. Τηλεφωνική με ρίσκο το κυνήγι από την αστυνομία. Ήταν οι πρωτοπόροι στην επικοινωνία με τους ακροατές στον αέρα. Οι αφιερώσεις ήταν από τα βασικότερα συστατικά της επαφής του πειρατή με το κοινό. Υπήρχαν 2 άτομα που έγραφαν αφιερώσεις συνέχεια και ήταν και το έναυσμα για να ξεκινήσει μια γνωριμία. Ντροπή για την οικογένεια και την γειτονιά να μπει στο σπίτι η αστυνομία γι΄ αυτό και ήθελε να φύγει από το σπίτι που έστησε τον πομπό του. Μέσα 75 έκαναν το μεγάλο συλλαλητήριο στο Σύνταγμα (Πεδίον του Άρεως;) για την ερασιτεχνική ραδιοφωνία όπου έφαγαν πάρα πολύ ξύλο από την αστυνομία. Δεν είχαν οργανωμένο συνδικάτο αλλά συννενοούνταν μέσα από τις συνομιλίες και έτσι οργάνωσαν την διαμαρτυρία. Το 1985 έκαναν μια συμφωνία κυρίων με άλλους ραδιοπειρατές όπου συμφωνούσαν την τιμή της διαφήμισης.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ	Άρχισε το κυνήγι από την αστυνομία σε όσους έκαναν πρόγραμμα και έδιναν και τηλέφωνο. Έφτιαχναν σπιτάκια-κλουβάκια σε κοντινή απόσταση από το σπίτι τους για να μπορούν να έχουν

	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	ρεύμα και τα τοποθετούσαν σε βάλτους για να μην τους βρίσκει η αστυνομία. Στο Πολυτεχνείο οι ραδιοπειρατές βοήθησαν πάρα πολύ τα παιδιά που ήταν μέσα με υλικά δηλαδή πομπούς, κεραίες, μικρόφωνα κλπ. Οι ραδιοπειρατές κυνηγήθηκαν περισσότερο μετά την μεταπολίτευση παρά επί χούντας επειδή επί χούντας δεν άρθρωναν πολιτικό λόγο από το ραδιόφωνο ενώ μετά την μεταπολίτευση υπήρχε και πολιτική ιδεολογία. Το κυνήγι της αστυνομίας περισσότερο πεισμάτωνε τους ραδιοπειρατές παρά λειτουργούσε ανασταλτικά. Οι διαφημιστές ραδιοπειρατές ώθησαν το κράτος να εξοπλιστεί με ραδιογωνιόμετρα μετά το 78. Τα ραδιογωνιόμετρα εντόπιζαν από πού βγαίνει η εκπομπή. Οι πειρατές με την κυβέρνηση ήταν σαν την γάτα με το ποντίκι, η γάτα ήταν το κράτος δηλαδή η αστυνομία και οι πειρατές τα ποντίκια. Υπήρχε μεγάλο θέμα με τους ραδιοπειρατές της Θεσσαλονίκης στον τύπο κυρίως με τους ραδιοπειρατές - διαφημιστές και κινητοποιούνταν πολύ συχνά τα ραδιογωνιόμετρα. Πολλά παιδιά που δούλεψαν στο ραδιογωνιόμετρο ήταν ραδιοπειρατές παλιοί. Τέλη 86 ο Γ. Παπανδρέου είχε ξεκινήσει έναν διάλογο με αιχμές για την ελεύθερη ραδιοφωνία και είχε συμμετάσχει σε ένα δικαστήριο εδώ στην Θεσσαλονίκη για το Ράδιο Θεσσαλονίκη. Σχέση μεταξύ πειρατών και πολιτικών κομμάτων δεν υπήρχε πριν το 88, μεταξύ 86-88 εμφανίστηκαν στο πειρατικό ραδιόφωνο άνθρωποι κάποιων κομμάτων.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Το 88 δόθηκαν άδειες σε 6 σταθμούς της Θεσσαλονίκης και το 89 δόθηκαν άλλες 16. Τα άτομα που είχαν σχέση με το ραδιόφωνο πήραν είδηση τι γίνεται με το ΠΔ του 88. Ωστόσο την τελευταία διετία μεταξύ 86-88 το πειρατικό είχε ευρέως διαδοθεί και ο καθένας με μεγάλη ευκολία μπορούσε να φτιάξει πομπό και να εκπέμπει..88-93 η Θεσσαλονίκη είχε πολύ πιο ποιοτικό ραδιόφωνο σε σχέση με την Αθήνα. Δεν επιλέχθηκαν με κριτήρια στην αρχή. Ήταν πολύ απλά αυτά που ζητούσαν για την αδειοδότηση, τοπογραφικά, εμπειρία, σχέδια για τα μηχανήματα.

Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, PM-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, PM-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, PM-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, PM-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, PM-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, PM-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, PM - ΡΑΤΟ	Σήμερα το ραδιόφωνο δεν προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο γιατί προσπαθεί να αυξήσει τα κέρδη, προσεγγίζοντας τα επιθυμητά νούμερα ακροαματικότητας και παίζοντας συγκεκριμένο αριθμό και είδος τραγουδιών. Αθέμιτος ανταγωνισμός, κομπίνες για να κερδίσουν διαφημιστικά πακέτα, εκβιασμοί για να μη δοθούν διαφημίσεις στην επαρχία, λάδωμα ακόμη και στην κρατική διαφήμιση υπάρχει σήμερα. Μεγάλα οικονομικά συμφέροντα που αγοράζουν ΜΜΕ στην επαρχία και το κυνήγι από το ΕΣΡ διαγράφουν δυσοίωνο το μέλλον του ιδιωτικού ραδιοφώνου. Αν δεν επιβληθεί ο νόμος το 34% της κρατικής διαφήμισης να πηγαίνει στα επαρχιακά ΜΜΕ και συνεχιστεί το λάθος της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ από την κυβέρνηση της ΝΔ να δίνει διαφήμιση μόνο στα ΜΜΕ που την στηρίζουν τότε είναι δύσκολο να ανακάμψει η αγορά του ιδιωτικού ραδιοφώνου. Τα τελευταία χρόνια ζούμε την δικτατορία του χρήματος. Υπάρχει άγριος ανταγωνισμός και καθαρός επαγγελματισμός στο ραδιόφωνο, υπάρχει καθολικός προσανατολισμός προς την απόκτηση χρήματος μέσω του ραδιοφώνου. Η μικρή ραδιοφωνική επιχείρηση έχει πεθάνει και είναι δύσκολο το μέλλον για τα ΜΜΕ. Χρειάζεται να υπάρχει αμερόληπτος τρόπος κρίσης των ΜΜΕ μέσω των δημοσκοπήσεων. Υπάρχει μέλλον για το ραδιόφωνο αν διανεμηθεί σωστά η κρατική διαφήμιση και δεν διανέμετε για να εξυπηρετήσει πολιτικά συμφέροντα. Παράδειγμα Ρεγκούζα που έδωσε κρατική διαφήμιση στην επαρχία και την πλήρωσε. Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο αλλά δεν τον υπερασπίζεται αυτόν τον ρόλο ενώ έχει πολύ μεγαλύτερη πρόσβαση σε κοινό από ότι το κρατικό. Έχει στραφεί προς το εφήμερο τραγούδι και αυτό που θα πουλήσει. Τότε στο πειρατικό δουλεύαμε αφιλοκερδώς και ήταν πιο ρομαντικά τα πράγματα σε σύγκριση με την σημερινή σκληρότητα. Οι εκφωνητές του πειρατικού ραδιοφώνου στελέχωσαν το ιδιωτικό.

		Η ΕΡΤ δεν είχε προγράμματα που να συγκινούν τον λαϊκό κόσμο ενώ με τα δημοτικά που έπαιζε εισχώρησε στο κοινό της επαρχίας που ζούσε στην Αθήνα. Ήταν φτωχό από τραγούδια το κρατικό ραδιόφωνο και οι ακροατές άκουγαν το λαϊκό ραδιόφωνο των ερασιτεχνών. Το ραδιόφωνο απέκτησε ακροαματικότητα λόγω των πειρατών, γιατί το κρατικό δεν είχε προγράμματα που να αγγίζουν το ευρύ κοινό, είχε προγράμματα για λίγους. Το πειρατικό ήταν ρομαντικό δεν ήταν ψυχρό και δικτατορικό όπως το σημερινό.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Κάποιος κρατικός φορέας να κάνει 3 φορές τον χρόνο μια δημοσκόπηση πανελλαδική και για κάθε πόλη και για κάθε νομό χωριστά όπου θα διαφαίνονταν ποιοι σταθμοί προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο και ποιοι όχι.

Μένιος – 4

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ραδιοφωνικό μπακούνιγκ, αναρχικός. Πειρατής ήταν αυτός που δεν μπορούσε να ελένξει η χούντα. Εξηνταβελόνης. Music Hall μέχρι το 86. Λευτέρης Βενετίου. Προέρχονταν από πολύ φτωχή οικογένεια. Κάνει εκπομπή στο Ράδιο – Θεσσαλονίκη και γράφει και λέει τα

		σποτάκια στον Ερωτικό.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Μάιος 1970 Η ανάγκη να βρουν μια κοπελιά, να ξεχωρίσουν από την παρέα, να μυθοποιήσουν τον εαυτό τους για να κερδίσουν στο κυνήγι της γυναίκας έναν ανταγωνιστή τους. Το επόμενο στάδιο ήταν η ανάγκη για επικοινωνία με την ίδια την κοινωνία, η αγάπη για την μουσική, για έναν χαιφιντελισμό σχετικό με την ποιότητα του ήχου και τέλος η ανάγκη για συνδικαλισμό. Το 72 όταν έκανε αφιερώματα στην τζαζ τον πήρε τηλέφωνο μόνο ένας ακροατής, κανένας δεν άκουγε τότε τζαζ αλλά ο Μαρόγλου το έκανε για τον εαυτό του και όταν απέκτησε τις κοπέλες που ήθελε άρχισε να ανακαλύπτει άλλα πράγματα. 1970 στα μεσαία ως Εξηνταβελόνης, 1974 στα FM, παράλληλα και τα δύο, το 78 σταματάει από τα μεσαία και βγαίνει μόνο στα FM και από τότε μέχρι το 86 που έκανε το Ράδιο Θεσσαλονίκη, μόνο FM και μόνο βράδυ. Γεννήθηκε άνθρωπος του ραδιοφώνου και από μωρό παιδί αυτό ξέρει να κάνει καλά. Του αρέσει η έκφραση εραστής της τέχνης όπως και η ελευθερία γι΄ αυτό και δημιουργεί σταθμούς.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΔΕΔΟΜΕΝΑ**
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Το πειρατικό ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης ήταν ρομαντικό και δεν τολμούσε κανείς να βάλει διαφήμιση σε αντίθεση με την Αθήνα που η πειρατεία ξεκίνησε με κάποιους οικοπεδάδες.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΑ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-	Ράδιο Θεσσαλονίκη 1970 στα μεσαία. 1974 στα FM, παράλληλα και στα δύο. Μικρή λυχνία SS81 αμφιταλάντωτη στα

	ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	μεσαία.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Ενώ όλη η πειρατεία στην Θεσσαλονίκη έπαιζε λαϊκά ο Μαρόγλου έκανε αφιερώματα στην τζαζ, στα μπλουζ και στην ροκ. Έπαιζε ξένη μουσική με εξαιρέσεις τον Σαββόπουλο, την Αρλέτα , τον Χατζή κ.α. Αργότερα έπαιξε περισσότερο ελληνική μουσική αλλά από τον ίδιο χώρο. Οι πειρατές έπαιζαν και κανέναν Θεοδωράκη αργά λίγο πριν κλείσουν. Έγινε περισσότερο ελληνική γιατί και ο ίδιος άκουγε πιο πολύ ελληνικά όσο μεγάλωνε. Στην νεολαία 18 -35 η οποία άκουγε μόνο ξένη μουσική τότε ενώ θεωρούσε φτηνό οτιδήποτε ελληνικό. Από το 74 και μετά άρχισε να ανακαλύπτει το ελληνικό τραγούδι όπως τον Θεοδωράκη, Σαββόπουλο, Μικρούτσικο. Στο πρωτοχρονιάτικο μήνυμα του Παπαδόπουλου άνοιξε μαζί με άλλους τέσσερις πειρατές για να παρεμβάλει το κρατικό ραδιόφωνο μέσα στην πόλη. Μόνο σφύριγμα και μόλις τελείωσε το μήνυμα κλείσαμε και εμείς τα μηχανήματα.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ	Μάλωναν, πλακώνονταν στο ξύλο ανταγωνίζονταν για την ποιότητα των εκπομπών και του σήματος.

	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Ήταν απαραίτητο το αίτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας να ζυμωθεί με την ίδια την κοινωνία, με τον κόσμο, το ακροατήριο για να στηρίξουν με την σειρά τους την προσπάθεια των πειρατών. Προσπάθησαν να επικοινωνήσουν με τον κόσμο για να γίνουν φίλοι. Όταν το «τέρας» ανέβηκε στην Θεσσαλονίκη είπε στον αέρα πως το ραδιογωνιόμετρο έρχεται στην Θεσσαλονίκη αλλά σκέφτεται να μην κλείσει και οι ακροατές μέσω τηλεφωνημάτων εκδήλωσαν την υποστήριξή τους σε αυτή του την απόφαση. 3.000 κόσμος συγκεντρώθηκε έξω από το αστυνομικό τμήμα που κρατούνταν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη και διαμαρτύρονταν για την αποφυλάκισή τους. Ο διοικητής πήρε τον αστυνομικό διευθυντή και αυτός τον Υπουργό Μακεδονίας – Θράκης που η κόρη του ήταν ακροάτρια μας και μας αφήνουν ελεύθερους. Μέσω των συνομιλιών αρχίζουν και οργανώνονται και διοργανώνουν την πρώτη μαζική συγκέντρωση το 1984 στην Πλατεία Αγίας Σοφίας όπου μαζεύονται γύρω στους 80 ραδιοπειρατές. Ήταν ο πρόεδρος των ραδιοπειρατών στην Θεσσαλονίκη. Έκαναν 2 φορές δίκτυο, συδνέθηκαν όλοι οι ραδιοπειρατές της Θεσσαλονίκης και αναμετέδιδαν την εκπομπή του για την ελεύθερη ραδιοφωνία.
	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ	Στα δικαστήρια όταν πήγαινε κατηγορούμενος δεν καταλάβαινε γιατί είναι κατηγορούμενος. Τους πρότεινε να αλλάξουν τον νόμο. Η αστυνομία έψαχνε μέχρι και τα χαρτιά από την τουαλέτα για να βρουν κάτι γιατί έκρυβαν πολύ καλά τα μηχανήματα και δεν μπορούσαν να τα βρουν. Έστηναν το μηχάνημα το βράδυ και την άλλη μέρα το ξεστήνανε και το ξανασυναρμολογούσαν το βράδυ για να μην τους πιάσουν. Ήταν κόστος να ξαναστήσεις τα μηχανήματα και διασυρμός για την γειτονιά και την οικογένεια να σε βάζουν σε ένα περιπολικό και να σε πηγαίνουν για αποτυπώματα στην ασφάλεια. Όταν το 1987 έγινε η σύλληψη του Ράδιο Θεσσαλονίκη και μετέπειτα η δίκη η απόφαση που βγήκε ήταν ορόσημο για την ιστορία της ραδιοφωνίας γιατί αθώωσε όλους τους πειρατές. Ήταν διαφορετικό να σε σύρουν στα δικαστήρια και να δικαστείς μετά από έναν βιαστή από το να δικαστείς με σύμμαχο τον κόσμο. Δεσμεύτηκε στον αέρα του 9.84 ο Γ. Παπανδρέου να έρθει

	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	μάρτυρας υπεράσπισης στην δίκη του Ράδιο – Θεσσαλονίκη. Και ήρθε μαζί με τον Λαλιώτη και είπαν πως θα τον αλλάξουν τον νόμο. Η αστυνομία είχε τότε ένα μένος με τους πειρατές, τους γνώριζε και τους κυνηγούσε, κυρίως αυτούς που είχαν πολιτική άποψη, τους πολιτικούς πειρατές ενώ τους μουσικούς τους άκουγαν και μέσα στην αστυνομία. Η εξουσία θεωρεί ότι κινδυνεύει από το ραδιόφωνο γιατί δεν μπορεί να το ελένξει από την μια δεν έχει τον μηχανισμό να το κάνει και από την άλλη δεν της το επιτρέπει το σύνταγμα. Η κάθε εξουσία φοβάται τις ελεύθερες φωνές. Από το 87 μέχρι σήμερα δεν έχουν δώσει λύση στο θέμα των αδειών και το αφήνουν έτσι για να είναι σε πολιτική ομηρία οι σταθμοί από οποιαδήποτε εξουσία. Στην Θεσσαλονίκη εδώ και δύο χρόνια μοριοδοτήθηκαν 23 σταθμοί και πάγωσε το θέμα.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Τότε δεν ήταν έτοιμη η Ελλάδα να κάνει ελεύθερη ραδιοφωνία. Όσοι έκαναν αίτηση πήραν άδεια τότε. Τεχνογνωσία, μηχανήματα, προδιαγραφές μηχανημάτων, σημείο εκπομπής. Ο επόμενος νόμος ένα χρόνο μετά βάζει κριτήρια καθαρά τεχνοοικονομικά. Δεν όρισε ερασιτεχνικές συχνότητες και έβαλε κριτήριο που ορίζει αρχισυντάκτη μέλος της ΕΣΗΕΑ. Δεν έγινε ποτέ πράξη ο νόμος του 30% των διαφημιστικών κονδυλιών να πηγαίνουν στην υπόλοιπη Ελλάδα. Βοήθησε πάρα πολύ ο Γ. Παπανδρέου με την δήλωσή του στον 9.84, ίσως αν δεν ήταν ο Γ. Παπανδρέου να μην είχαμε σήμερα ελεύθερη ραδιοφωνία. Το 1987 ο τότε υπουργός Παιδείας Γ. Παπανδρέου ήταν ο πρώτος που μίλησε για ελεύθερη ραδιοφωνία και γελούσε όλη η Βουλή.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ	Η ελεύθερη ραδιοφωνία εξελίχθηκε σε μια εξαρτημένη ραδιοφωνία. Και σήμερα από τους 200 πειρατές που υπήρχαν στην Θεσσαλονίκη σήμερα στα ΜΜΕ υπάρχουν ένας δύο, ενώ το ραδιόφωνο έχει κατακλυστεί από βιομήχανους που στόχο έχουν το κέρδος. Από το 89 – 95 το ραδιόφωνο χάθηκε στην πολιτική εξυπηρετώντας

	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	πολιτικά συμφέροντα. Το μέλλον του ραδιοφώνου είναι ένα ραδιόφωνο αλληλεπίδρασης όπου εσύ και εγώ θα μπορούμε να μιλάμε στον αέρα με πλήρη ελευθερία. Μια πολύ μοντέρνα εκδοχή του 70 με πλήρως εξειδικευμένους σταθμούς σε μουσική και πρόγραμμα. Υπάρχουν σήμερα χομπίστες του ραδιοφώνου που είναι φιμωμένοι όλοι γιατί δεν έχουν δοθεί ποτέ ερασιτεχνικές συχνότητες. Σήμερα δεν επικρατεί ο νόμος της αγοράς γιατί υπάρχουν ραδιόφωνα δορυφόροι που επιβιώνουν λόγω των μεγάλων εταιρειών στις οποίες ανήκουν και οι οποίες τους καλύπτουν τα έξοδα χωρίς να υπάρχει η αντίστοιχη ακροαματικότητα. Στο κρατικό οι άνθρωποι είναι ακόμη στο 70. Τις άδειες τις πήραν με ελάχιστες εξαιρέσεις οι μεγαλοεκδότες. Οι πειρατές που πάλεψαν και που πολλοί πέθαναν για την ελεύθερη ραδιοφωνία δεν πήραν άδειες. Το κρατικό ήταν γελοίο, οι δίσκοι της ΕΡΤ είχαν αυτοκόλλητα πάνω στα τραγούδια μετά από την λογοκρισία τα οποία είχε βάλει η χούντα αλλά μετά το 74 τα κράτησε και ο Καραμανλής. Το 82 που πέρασε από την ΕΡΤ βρήκε δίσκους με αυτοκόλλητα. Διαφοροποιούνταν στην μουσική που έπαιζαν το πειρατικό και το κρατικό. Το 70 η ΕΡΤ έπαιζε χαζοιταλικά τραγουδάκια και τα γνωστά τραγούδια της εποχής όπως του Γ. Καλαϊτζή που παίχτηκε ένα μήνα και μετά μπήκε και σε αυτό αυτοκόλλητο. Οι πειρατές έπαιζαν και κανέναν Θεοδωράκη αργά λίγο πριν κλείσουν. Η ελευθερία στην έκφραση θα όριζε την πορεία του ραδιοφώνου και όχι οι νόμοι.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Να αφήσουν την αγορά, τον ίδιο τον κόσμο να αποφασίσει ποια ραδιόφωνα θα υπάρχουν.

Σωκράτης– 5

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Δεν χρησιμοποιούσε ψευδώνυμο Ανήκει σε μια ομάδα ανθρώπων που έχει να πει πράγματα και προσπαθεί να τα μεταφέρει και στον έξω κόσμο. Ασχολείται επίσης με τις συλλογικότητες.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1990 – 96 Η Κιβωτός ήταν κυρίαρχη για τον Παπάζογλου εκείνη την περίοδο όχι μόνο ως ραδιόφωνο αλλά και ως τρόπος οργάνωσης και κοινωνικές σχέσεις. Δεν τον ενδιέφερε το ραδιόφωνο, τον ενδιέφερε το συνολικό εγχείρημα με όλα του τα χαρακτηριστικά και τα πολιτικά και το πώς λειτουργούσε ως συνέλευση.

		Λόγω οικονομικού ανταγωνισμού αλλά και λόγω του ότι η μουσική αγορά έπαιρνα καθαρά χαρακτηριστικά αγοράς. Μουσικές που στην εποχή της Κιβωτού σήμαιναν κάτι μετά από κάποια χρόνια συνυπήρχαν αρμονικά με άλλα είδη μουσικής.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Ράδιο – Κιβωτός (92.5) 1988 – 96-7 Άνω Πόλη Στην πρώτη περίοδο που βρίσκονται στο στούντιο στην Άνω Πόλη έχουν μικρά μηχανήματα. Τον Μάρτιο του 92 έγινε το κέντρο κεραιών στον Χορτιάτη και η Κιβωτός ήταν από τους τελευταίους που φύγανε από την Α. Πόλη γιατί η μετακίνηση στον Χορτιάτη σήμαινε περισσότερα λειτουργικά έξοδα. Η συγκέντρωση των κεραιών δημιουργούσε προβλήματα και η Κιβωτός υποστήριζε πως η τοπική ραδιοφωνία δεν χρειάζεται πολλά βατ για να εκπέμψει πράγμα που θα έλυνε και το πρόβλημα της ακτινοβολίας.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ	Για να μπεις στον σταθμό έπρεπε να σε προτείνουν δύο προϋπάρχοντα μέλη. Δεν ήταν πάντα αρμονικές οι σχέσεις μεταξύ των μελών , υπήρχαν συγκρούσεις και υπήρχαν και διαγραφές. Η Κιβωτός προσπαθούσε να λειτουργήσει αναιρώντας την σχέση ενεργητικού πομπού – παθητικού δέκτη προτείνοντας το συλλογικό, αντιιεραρχικό μοντέλο οργάνωσης του ραδιοφώνου, προτείνοντας ουσιαστικά την συλλογική δράση στους ακροατές

	• Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ	της. Και το ίδιο το ραδιόφωνο χρησιμοποιήθηκε για να ανατραπεί αυτή η σχέση αν και δεν ήταν εύκολο. Η Κιβωτός λειτουργούσε ως συλλογικότητα με γενική συνέλευση και όλες οι αποφάσεις αναφορικά με τα οργανωτικά, τα οικονομικά, τα πολιτικά ζητήματα του σταθμού περνούσαν μέσα από την γενική συνέλευση. Ήταν γύρω στα 25 άτομα και όλοι συμμετείχαν στην γενική συνέλευση που γινόταν μια φορά την εβδομάδα. Είχαν μια πιο ανταγωνιστική σχέση με το υπάρχον, ήθελαν να το καταργήσουν παρά να λειτουργήσουν μέσα σε αυτό.
	• Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ	Η μετακίνηση στον Χορτιάτη απαιτεί μεγαλύτερο πομπό που κοστίζει ακριβά και ανταποκρίνονται σε αυτή την οικονομική απαίτηση με την διοργάνωση τριημέρου μαζί με την Ουτοπία. Για να αντιμετωπίσουν τα έξοδα της ΔΕΗ στον Χορτιάτη δημιούργησαν ένα δίκτυο συνδρομητών που λειτουργούσαν ως δίκτυο οικονομικής στήριξης αλλά συμμετείχαν και στο πρόγραμμα του σταθμού. Υπήρχε μηνιαία εισφορά των μελών του σταθμού.
	• Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ	
6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ	Είχε ένα δίωρο την εβδομάδα και μερικές φορές επαυξανόταν με ένα ακόμη δίωρο που έκανε με άλλους εκπομπή ή τρίωρη ή τετράωρη συνέλευση. Στο πρόγραμμα του σταθμού υπήρχε μεγάλη ποικιλία εκπομπών, Όσοι συμμετείχαν στην Κιβωτό είχαν δεχτεί τις αντιραρχικές αρχές του σταθμού. Υπήρχαν προσωπικές εκπομπές, επίσης ήταν πολύ συνηθισμένο να μην έχουν μόνο μια εκπομπή αλλά να κάνουν και εκπομπή με κάποιον άλλο. Είτε έκανε προσωπική είτε πολιτική εκπομπή ήταν για τον Παπάζογλου το ίδιο. Κάποιες εκπομπές μπορεί να έδιναν μεγαλύτερο βάρος στην μουσική. Δεν υπήρχε συγκεκριμένη γραμμή για την μουσική που θα παίξει η Κιβωτός, είτε μιλούσαν για μουσική είτε μιλούσαν λογοτεχνία, ποίηση, τραγούδια έψαχναν τις εκφράσεις που βρισκόταν μέσα σε αυτό το ρεύμα της αντίστασης.
	• Πολιτική ταυτότητα – ρόλος	Η μετα ροκ φάση, τα ανεξάρτητα που

	πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	δεν ακουγόταν πολύ σε άλλα ραδιόφωνα., γενικά μουσική πρωτοποριακή. Στην συνέχεια αυτή η πρωτοποριακή μουσική γίνεται κυρίαρχη στα ραδιόφωνα και δεν σημαίνει και τίποτα να ακούει κάποιος αυτή την μουσική και όχι κάποια άλλη αυτό όμως δεν συνέβαινε πάντα, άλλαξε με τα χρόνια. Είχαν ένα κοινό που του άρεζε να ακούει την Κιβωτό ή είχε τις ανάλογες ευαισθησίες. Συνήθως οι ακροατές άκουγαν μόνο Κιβωτό και όχι γενικά ραδιόφωνο. Κάποιοι από τους ακροατές είχαν και ανάλογη πολιτική δράση με αυτή των μελών της Κιβωτού και έτσι ανέπτυσσαν μια σχέση και εκτός ραδιοφώνου. Οργάνωνε το ραδιόφωνο πορείες διαμαρτυρίας για διάφορα θέματα π.χ. η επίθεση των ΜΑΤ στην Κιβωτό για να ανέβει στον Χορτιάτη. Όταν πρωτοφτιάχτηκε η Κιβωτός υπήρχαν άτομα από την εξωκοινοβουλευτική αριστερά και από τον αντιεξουσιαστικό χώρο, στην πορεία επικράτησε η αντιεξουσιαστική πτέρυγα, τα περισσότερα μέλη του σταθμού ενστερνίζονταν αυτές τις απόψεις. Υπήρχε κόσμος στον σταθμό που προέρχονταν από την Κίνηση για τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα και κόσμος που προέρχονταν από εξωκοινοβουλευτικά κόμματα. Με τα κόμματα της Αριστεράς η Κιβωτός είχε τυπική σχέση.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Με την Ουτοπία είχαν επαφή σε πολλά επίπεδα από συνδιοργανώσεις τριημέρων και πορειών μέχρι συζητήσεις. Βέβαια είχαν ουσιαστικές διαφορές, η Ουτοπία είχε έναν περισσότερο φοιτητικό χαρακτήρα ενώ η Κιβωτός ενθάρρυνε ένα πιο θεωρητικό ψάξιμο πάνω στα πράγματα που την ενδιέφεραν. Διοργάνωναν τριήμερα με συναυλίες, εκδηλώσεις, συζητήσεις τα καλοκαίρια στα παραλιακά πάρκα εκεί μαζευόταν και 2.000 και 3.000 κόσμος, ήταν σαν ανοιχτά φεστιβάλ. Μέσω της Κιβωτού δημιουργήθηκαν σχέσεις βαθιές και ουσιαστικές.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ	

	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Υπήρχε ο ανταγωνισμός σε αυτό το πλαίσιο που λέγεται ιδιωτική ραδιοφωνία . Είχανε προβλήματα παρεμβολών από τους διπλανούς τους και έτσι αρνούνταν να πάνε στον Χορτιάτη γιατί κάτι τέτοιο θα σήμαινε συμβιβασμό με τον εμπορικό χαρακτήρα του ραδιοφώνου. Τελικά ανέβηκε στον Χορτιάτη η Κιβωτός μέσω των ΜΑΤ, υπήρξαν συλλήψεις, τραυματισμοί αλλά και κόσμος που το υπερασπίστηκε. Έγινε μάχη εκείνη την μέρα που τα ΜΑΤ πέρασαν πρώτα από την Ουτοπία και κατέβασαν την κεραία και μετά από την Κιβωτό.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Σήμερα υπάρχει μια γενικευμένη σύγχυση στο ραδιόφωνο, υπάρχουν πολλοί παράλληλοι μονόλογοι και κανένας διάλογος. Διαφοροποιούνταν από την ΕΡΤ όσο διαφοροποιούνταν και από τα εμπορικά, δεν έχουν πολλές διαφορές. Σήμερα δεν ακούει καθόλου ραδιόφωνο, αλλά ούτε παλιότερα άκουγε, άκουγε μόνο την Κιβωτό. Αρκετά από τα μέλη της Κιβωτού είχαν μια κριτική στάση απέναντι στο ραδιόφωνο γιατί δεν ήθελαν αυτή την σχέση ενεργητικού πομπού – παθητικού

		δέκτη.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Λάμπρος - 6

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Οι ραδιοπειρατές δεν τηρούσαν τις προδιαγραφές π.χ. ο Σκάρλετ δεν τηρούσε τις προδιαγραφές γιατί έκανε καμάκι και το έκλεινε, ο ραδιοερασιτέχνης αγαπούσε αυτό που έκανε και τηρούσε τις προδιαγραφές. Ακατανίκητος, National, Studio 2000, Κοσμοράδιο. Φοιτητής Οδοντιατρικής σε Ιταλία και Αμερική. Οδοντίατρος που δεν ασκεί το επάγγελμα.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ	1976 στα FM. Του έφερε ο πατέρας του ένα παιχνιδάκι με το οποίο μπορούσες να κάνεις διάφορα κυκλώματα και το τελευταίο κύκλωμα ήταν ένας ραδιοφωνικός πομπός. Κάποια στιγμή βρέθηκε και κάποιος άλλος που είχε την ίδια ασχολία

	• Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	και έφτασαν να κάνουν ένα πομπό. Αγαπούσε το ραδιόφωνο και ερχόμενος από Αμερική έφερε ιδέες και σε τεχνικό επίπεδο και σε επίπεδο προγράμματος με σκοπό να οργανώσει έναν ερασιτεχνικό σταθμό. Ήθελε να σπάσει τα οικογενειακά δεσμά που ήθελαν να γίνει γιατρός και δεδομένων των συνθηκών που έφερνε η ελεύθερη ραδιοφωνία πίστεψε πως το ραδιόφωνο θα μπορούσε να είναι και επαγγελματικός προορισμός. Το 1987 δημιουργήθηκε το Κοσμοράδιο από την ανάγκη να μην είναι μόνοι απέναντι στον νόμο και την ανάγκη να κρατήσουν 24ωρο πρόγραμμα. Στην Αμερική όπου πήγε για να σπουδάσει μετέδιδε μουσική από το πανεπιστημιακό ραδιόφωνο από την δισκοθήκη ενός ελληνικού εστιατορίου και η εκπομπή του για 1.5 χρόνο αποτελούσε πόλο έλξης των ελλήνων εκεί. Κάνοντας μεταγραφή στο Πανεπιστήμιο στην Ελλάδα πέφτει στην εποχή που ανοίγει ο FM 100. Είδε πως μπορεί να είναι μια προσοδοφόρα επιχείρηση και αφού μπορούσε να συνδυάσει το χόμπι με την δουλειά δεν ασχολήθηκε με την οδοντιατρική.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Περίπου 50 Ο Κοσμάς (ο Ρούλης), ο Γιώργος ο Fox, ο Ατλάντικ, ο Πάιπερ, ο SBC (Βρεττός), ο Super Sound, ο Σερίδης, ο Βασίλης ο Γαλανός, ο Τιτανικός που έβγαινε από τα Κάστρα, ο Παύλος ο Σουηδός.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο,	Ο σταθμός αρχικά δεν είχε όνομα αλλά μετά πήραν το όνομα Κοσμοράδιο από ένα ραδιόφωνο που λεγόταν έτσι στην Ιταλία. Τσιμισκή και μετά πήγε σε άλλο σημείο το κέντρου. 98.2 ξεκίνησε το Κοσμοράδιο. Έβγαινε με μια 504, με ισχύ 25 watt και ακουγόταν μέχρι την Γαλάτιστα και τα

	ΤΣ-ΣΤΟΥ	Μουδανιά.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ	Ακουγόταν τότε σε όλο τον νομό, είχαν την ίδια εμβέλεια που έχουν και σήμερα γιατί ήταν παρθένα τα ραδιοκύματα.
	• Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ	
	• Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ	Ο φίλος του το Ράδιο Πάιπερ του έδωσε 3.000 δίσκους από την δισκοθήκη του. Έδιναν από το υστέρημα τους για να αγοράσουν δίσκους.
	• Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ	Έκαναν τις λεγόμενες «κλήσεις» για 5-6’ και μετά έκλειναν τον πομπό και γυρνούσαν την βελόνα από την μια άκρη του ραδιοφώνου στην άλλη για να ακούσουν ποιοι απαντούσαν. Ακούει το βράδυ συνομιλίες όταν ήρθε από την Αμερική και συμμετέχει και ο ίδιος και εκεί μαθαίνει πως επίκειται καθάρισμα της μπάντας γιατί θα βγουν οι ιδιωτικοί. Ξαναβρήκε παλιούς και καινούριους φίλους οι οποίοι άρχισαν να διαμαρτύρονται γι’ αυτή την κατάσταση και να προτείνουν την σύσταση συλλόγου ραδιοερασιτεχνών.
	• Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ	
6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ	Ως πειρατής ξένη μουσική από την αρχή και ακόμη και στην αρχή του Κοσμοράδιο. Στην συνέχεια στράφηκαν προς το ελληνικό γιατί ήταν πιο εμπορικό εκείνη την εποχή. Ξεκίνησε τον πειρατικό του σταθμό με κάποιες εκπομπές το βράδυ και μετά έβαζε κάποιες κασέτες.
	• Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	
		Η νεολαία τους άκουγε ως πειρατής. Στην συνέχεια λίγο πριν γίνει το Κοσμοράδιο τους άκουγε η Οδοντιατρική και άρχισαν επίσης να συνεισφέρουν με εκπομπές στον σταθμό.
		Δεν υπήρχε πολιτική πριν το 87 στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης. Υπήρχε μόνο μουσική άντε και κανένας σταθμός όπως το Στούντιο 3 που έβαζε διαφημίσεις. Τα πρώτα χρόνια της ιδιωτικής ραδιοφωνίας οι ειδησεογραφικοί σταθμοί έφεραν την πολιτική κοντά στον πολίτη και τον βοήθησαν να την αφομοιώσει.

Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ	Ο φίλος του και σημερινός του συνέταιρος το Ράδιο Πάιπερ όταν άκουσε το σταθμό του, του έδωσε 3.000 δίσκους από την δισκοθήκη του και χρήματα για να αγοράσει ότι του λείπει για τον σταθμό. Ο πιο πετυχημένος πειρατικός σταθμός της Θεσσαλονίκης ήταν το Ράδιο 1 του Σερίδη. Είχε μεγάλη ακροαματικότητα και έκανε τραγούδια ξένα επιτυχίες μόνος του. Έφυγε από το ΡΘ για λόγους ιδεολογίας και είχε πει σε συνέντευξή του πως δεν έκανε δικό του ραδιοφωνικό σταθμό γιατί δεν πίστευε πως θα δώσουν άδειες σε ιδιώτες, σε παλιούς πειρατές. Συμφώνησαν τις εκπομπές διαμαρτυρίας να τις αναμεταδίδει ο καθένας από τα παράνομα στούντιο του.
	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ	Τα ελληνικά ραδιόφωνα έκαναν χορούς, τα ξένα πάρτι. Ζούσανε από την επαφή με τον κόσμο, ήταν φίλοι τους και τους παρακολουθούσαν στην περιπλάνησή τους στις συχνότητες γιατί έβγαιναν εκεί που τους πήγαιναν τα μηχανήματά τους. Την εποχή των εκπομπών διαμαρτυρίας ο κόσμος ήταν κοντά τους και το τηλέφωνο χτυπούσε ασταμάτητα.
	• Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ	
	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Ήταν εποχή δικτατορίας όταν ξεκίνησε και ανησύχησαν οι γονείς του πως αυτό το παιχνίδι ίσως τους έβαζε σε μπελάδες. Οι γονείς του προσπάθησαν και έκαναν τρία παιδιά γιατρούς γιατί έβλεπαν μόνο την ιατρική μπροστά τους. Ο πατέρας του όταν άκουσε πως ασχολιόταν με το ραδιόφωνο στην Αμερική τον έφερε στην Ελλάδα για να σταματήσει την ενασχόλησή του με αυτό. Αρχίζουν και μέσω των συνομιλιών να αλληλοπαρακινούνται να αντιδράσουν γιατί ανοίγει το δημοτικό και πίστευαν πως οι ραδιοπειρατές θα μείνουν εκτός. Είχαν γίνει και άλλες προσπάθειες να γίνουν συναντήσεις ραδιοερασιτεχνών αλλά είχαν αποτύχει. Είχαν συναντηθεί στο Ολύμπιον, είχε γίνει μια διαμαρτυρία στην Αγίας Σοφίας, παλιά προήδρευε ο Μένιος ο ήλιος του Βορρά και σε κάποιες εμφανιζόταν και ο Λευτέρης Μαρόγλου. Μαζεύτηκαν καμιά 30 αρια άτομα με πρόεδρο τον Τολίδη, έδωσαν χρήματα και ανέθεσαν σε ένα δικηγόρο τον Τσιώτα να νομιμοποιήσει τον σύλλογό τους. Ωστόσο ένα μήνα μετά ο σύλλογος δεν έγινε δεκτός από το Πρωτοδικείο γιατί

		ήταν παράνομη η δραστηριότητά του. Παράλληλα με την προσπάθεια αυτή άρχισαν να συνδικαλίζονται και να διαμαρτύρονται μέσω εκπομπών που έκαναν τα βράδια. Έκαναν κρυφές συναντήσεις στην στοά Τσιμισκή 31 αρχικά και μετά ξεκίνησαν να κάνουν εκπομπές τις οποίες αναμετέδιδε ο καθένας από το παράνομό στούντιό του. Όπου γυρνούσες την βελόνα του ραδιοφώνου άκουγες την φωνή διαμαρτυρίας εκτός από τον κρατικό, το ΡΘ που δεν συμμετείχε στις διαμαρτυρίες και το Ράδιο Έκφραση που έκανε χορούς. Τους αναμετέδιδαν και ραδιοερασιτέχνες από την εξωτερική Θεσσαλονίκη και έφτασε η φωνή τους ως την Αθήνα. Την πρώτη Κυριακή γίνεται η διαμαρτυρία των ραδιοερασιτεχνών στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου όπου ήρθε ο Μαρόγλου και ήρθε και ένα περιπολικό το οποίο βιντεοσκοπούσε όλη την διαμαρτυρία και τους συμμετέχοντες σε αυτή.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Οι αστυνομικοί που ήταν μια μετεξέλιξη των χουντικών αστυνομικών τους κυνήγησαν πάρα πολύ. Όταν γινόταν συλλήψεις ραδιοερασιτεχνών γινόταν παζάρι από τους αστυνομικούς που έπαιρναν την δισκοθήκη, όταν δικάζονταν δεν υπήρχε τίποτα να πάρει η ΕΡΤ. Πολεμήθηκε πάρα πολύ το ιδιωτικό ραδιόφωνο, με μεγάλη μοχθηρία οι αστυνομικοί κυνηγούσαν τους ραδιοπειρατές. Το ΡΘ ήταν η αίτηση νούμερο 4 πανελλαδικά, τότε ο Κουρής είχε το 50% του ΡΘ και τους είπε να κάνουν αίτηση. Αντίστοιχα και ο Καραβασίλης είχε την ενημέρωση από τα συμβούλια του FM 100 που συμμετείχε και έκανε και αυτός αίτηση. Ο Kiss Fm της Αθήνας κατέληξε σε σύλληψη και κατάσχεση των μηχανημάτων το 2004 πριν τους Ολυμπιακούς γιατί εξέπεμψε ψηφιακά, είμαστε η μοναδική χώρα στην Ευρώπη που συνεχίζουν να γίνονται συλλήψεις ραδιοφωνικών σταθμών. Επίσης υπάρχει μια έντονη προσπάθεια να συμμαζέψουν τα ιδιωτικά ραδιόφωνα από πλευράς τεχνικής χωρίς να υπάρχει νόμος.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ	Ακούγοντας τον αναβρασμό που υπήρχε, οι ραδιοπειρατές πίστευαν πως θα γίνει μια επέλαση των επιχειρηματιών να πάρουν το ραδιόφωνο και ετοιμάστηκαν να κάνουν μια επανάσταση. Ο Καραβασίλης ήταν από τους πρώτους εμπόρους στο χώρο

	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	των ραδιοφωνικών μηχανημάτων. Ήταν τεχνικός του Κούβελα και τότε με την ελεύθερη ραδιοφωνία μάθαινε τι θα γίνει και έστησε την επιχείρηση του στην οποία πουλούσε πομπούς, κεραίες, μηχανήματα και όλοι οι δήμαρχοι παράγγελναν από αυτόν. Ζήτησαν μια απλή τεχνική μελέτη 2 σελίδων , μια προγραμματική διακήρυξη 2 σελίδων, μια επιτροπή δεοντολογίας που έπρεπε να ορίσει ο κάθε σταθμός, ένα μίνι ΕΣΡ που έλεγχε τον σταθμό ότι δεν ξεφεύγει από την προγραμματική διακήρυξη και θα λογοδοτούσε στο Υπ. Προεδρίας. Κατέθεσαν την αίτηση τους και περίμεναν να τους καλέσουν να συζητηθεί στον Άρειο Πάγο. Όταν έγινε αυτό τους κάλεσαν και τους ρωτούσαν γιατί ήθελαν να κάνουν ραδιοφωνικό σταθμό, όλοι πήραν άδεια εκτός από έναν. Την πρώτη και τελευταία άδεια του 89. Το 25/88 όριζε τα κριτήρια αδειοδότησης αλλά ΠΟΙΟΣ ήξερε για το 25/88; Όσοι είχαν την πληροφόρηση κατέθεσαν αιτήσεις. Βοήθησε πάρα πολύ ο Βενιζέλος, αν δεν ήταν το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία δεν θα δίνονταν άδειες, το ΠΑΣΟΚ είχε έναν σεβασμό στην αντίδραση του κόσμου. Υπήρχε στον Ανδρέα Παπανδρέου ο σεβασμός στην φωνή του πολίτη. Θα είχαν πάρει άλλη τροπή τα πράγματα αν δεν ήταν το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση	Στην τελευταία μελέτη της Focus το τρίτο πρόγραμμα φιγουράρει τελευταίο. Θα ήταν ευχής έργο να κλείσουν κάποτε αυτοί οι σταθμοί. Δεκαπέντε χρόνια το χάος αυτό έχει δώσει ένα πολύ καλό ραδιόφωνο και μια πολύ κακή τοπική τηλεόραση. Το μοναδικό ψεγάδι που βρίσκει στην ασύδοτη ελευθερία που δόθηκε στους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς είναι πως οι τοπικοί επιχειρηματίες προτιμούν την τηλεόραση της Αθήνας παρά την τοπική τηλεόραση και αυτό έχει κόστος για την τοπική τηλεόραση. Φοβάται πως θα καταλήξουμε σε ένα μοντέλο ραδιοφωνικών σταθμών που θα είναι τράπεζες πληροφοριών και θα σου δίνουν έτοιμα play list τα οποία θα τα παίρνεις αλλά θα μπορείς να τα φτιάχνεις και μόνος σου. Τον φοβίζει η εξέλιξη της τεχνολογίας μήπως καταστρέψει την μαγεία του ραδιοφώνου και μήπως αφανίσει τους μουσικούς σταθμούς. Οι δημοσιογράφοι και οι τεχνικοί της ΕΡΤ έχουν μείνει στο παρελθόν και γι' αυτούς ο κόσμος έχει σταματήσει το 70.

	ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Οι μετρήσεις αποδεικνύουν πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο δίνει κάτι στον κόσμο που δεν το δίνει το κρατικό. Στις πρώτες θέσεις της ακροαματικότητας φιγουράρουν σταθμοί που ανήκουν σε παλιούς πειρατές π.χ. ΡΘ, Ερωτικός, ο Star FM του οποίου ο ιδιοκτήτης δεν είναι πειρατής αλλά είναι πολλοί από τους διευθυντές προγράμματος του ομίλου, το Κοσμοράδιο, ο ΑΝΤ1, ο Banana, ο Plus, το Ράδιο Έκφραση. Οι πετυχημένοι σταθμοί όλοι ανήκουν σε πειρατές. Όλες οι υπόλοιπες προσπάθειες ή απέτυχαν παταγωδώς ή άλλαξαν χέρια. Το κρατικό ουσιαστικά υπάρχει για να υπάρχει, δεν το ακούει κανείς. Απορεί γιατί οι πολιτικοί το κρατάνε, θα μπορούσαν να το κλείσουν και να μην το καταλάβει κανείς. Ο κόσμος τότε άκουγε κρατικό αν και οι περισσότεροι άκουγαν τους πειρατικούς σταθμούς.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Λουκάς – 7

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ	Δεν είχαν ψευδώνυμο, έβγαιναν με τα ονόματά τους. Από κάποιο σημείο και έπειτα χρησιμοποιούσαν και τα επώνυμα.

	• Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Δουλεύει στο Πανεπιστήμιο.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ	1988 – 89 Δούλεψε σε ιδιωτικούς σταθμούς, στον Παρατηρητή και σε δημοτικούς.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Οι βασικοί στόχοι όταν ξεκίνησε η Κιβωτός ήταν να εκπέμπουν, να παρουσιάζουν έναν διαφορετικό λόγο από τον κυρίαρχο των media, να μην υπάρχουν διαφημίσεις, να μην χρησιμοποιούν το ραδιόφωνο για πλουτισμό. Στην συνέχεια συνδέθηκε πιο πολύ με τον αντιεξουσιαστικό χώρο και απέκτησε πιο πολλές εκπομπές λόγου. Για πολλά μέλη του σταθμού η Κιβωτός αντιμετωπίστηκε ως κομμάτι ενός γενικότερου κινήματος. Η Κιβωτός ξεκίνησε από πολύ διαφορετικό κόσμο, από παλιούς ραδιοπειρατές, από άτομα που ήταν στον εναλλακτικό χώρο, οικολόγους, αυτόνομους, αριστεριστές, αντιεξουσιαστές. Δεν απέτυχε ως εγχείρημα γιατί πέρασαν μια δεκαετία εκεί και έδωσαν ότι μπορούσαν και αποτέλεσε σημείο αναφοράς για αρκετό κόσμο της πόλης. Από κάποιο σημείο και έπειτα ο ανταγωνισμός ήταν τέτοιος που έπρεπε να βρεθεί τρόπος αυτοχρηματοδότησης. Παράλληλα υπήρχαν εσωτερικές διαφωνίες.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΔΕΔΟΜΕΝΑ**
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ	

της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	1987 – 88 Άνω Πόλη
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ	Ακουγόταν σε όλη την Θεσσαλονίκη με κάποια προβλήματα σε περιοχές όπως το Ωραιόκαστρο. Όταν στην συνέχεια μεταφέρθηκαν στον Χορτιάτη τους άκουγαν από Πιερία μέχρι Έδεσσα. Για να γίνεις μέλος έπρεπε να σε προτείνουν δύο μέλη της Κιβωτού. Υπήρχε απουσία ιεραρχίας και γενική συνέλευση. Υπήρχε δίκτυο συνδρομητών που πλήρωναν μια συνδρομή για την οικονομική στήριξη του σταθμού. Όταν έπαιζαν με λίγα watt δεν είχαν πολλά έξοδα. Κάποια στιγμή σταμάτησαν να κάνουν μεγάλες συναυλίες για να βγάλουν λεφτά γιατί θεώρησαν πως δεν ήταν συνεπές στην σχέση τους με τους ακροατές. Έκανε εκπομπές από ενημερωτικές μέχρι και ψυχαγωγικές.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Είχε αρχίσει με ελληνική και ξένη παραδοσιακή μουσική, στην συνέχεια με έθνικ αναφορικά με τις μουσικές εκπομπές. Έκανε και ιστορικές εκπομπές που ασχολούνταν με τα επαναστατικά κινήματα και έβαζε μουσικές των επαναστατικών κινημάτων, ροκ, πανκ κλπ. Το πρόγραμμα καθοριζόταν από τις ανάγκες και τις επιθυμίες των μελών και μέσα από την συνέλευση. Άκουγαν πολλοί φοιτητές, νέοι στην συνέχεια όμως και μεγαλύτερες ηλικίες. Επίσης το κοινό είχε μια σαφή μουσική και πολιτισμική ταυτότητα. Ποτέ δεν είπαν ότι ο σταθμός θα είναι το όργανο κάποιου αλλά ότι ο σταθμός θα είναι όργανο αυτών που είναι μέλη του. Υπήρχε μια σαφώς στενότερη σχέση με τον αντιεξουσιαστικό χώρο που έβγαινε και στο πρόγραμμα. Επίσης υπήρχαν η φεμινιστική ομάδα και η Ομάδα Οργάνωσης Πρωτοβουλίας Ομοφυλόφιλων Θεσσαλονίκης που εκπροσωπούνταν στο ραδιόφωνο και ως ομάδες. Η Κιβωτός επηρέασε και κινητοποίησε κόσμο σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας όπως για π.χ. για την υπεράσπιση των πολιτικών δικαιωμάτων, των οικολογικών ζητημάτων κοκ.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές	Είχαν σχέση με το Ράδιο Ουτοπία που ήταν του ίδιου χαρακτήρα αλλά όχι με τους υπόλοιπους. Υπήρχε ανταγωνισμός και διαμάχες γιατί ήθελαν να τους πάρουν την συχνότητα. Ο κόσμος τότε άκουγε πιο πολύ ραδιόφωνο και είχε επαφή μαζί τους μέσω τηλεφωνημάτων, επισκέψεων στο στούντιο, εκδηλώσεων που οργάνωνε το ραδιόφωνο, συζητήσεων όπως και των γενικών συνελεύσεων. Υπήρχε δίκτυο συνδρομητών που στήριζε οικονομικά τον σταθμό όταν ανέβηκαν κατακόρυφα τα έξοδα του σταθμού. Κάποια στιγμή με την διοργάνωση μεγάλων συναυλιών η σχέση τους με τους ακροατές περιορίστηκε στην συμμετοχή τους στις συναυλίες. Δεν ήθελαν μέσω της Κιβωτού να μεταδίδουν μια αλήθεια την οποία να μην μπορεί να επεξεργαστεί ο ακροατής. Ήθελαν να δώσουν στους ακροατές την δυνατότητα συμμετοχής και γι' αυτό τον λόγο έκαναν τις

	σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	εκπομπές συνδρομητών. Δεν ήθελαν να αντιμετωπίζουν το μικρόφωνο ως όργανο εξουσίας. Δεν είχαν συνδικάτο γιατί ήταν εθελοντές και όχι εργαζόμενοι.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ	Οι ιδιωτικοί σταθμοί στην πλειοψηφία τους είναι κακοί σταθμοί. Υπάρχει μεγάλη ομοιομορφία εκτός από τους κρατικούς που διατηρούν κάποιο επίπεδο. Το ιδιωτικό πρέπει να είναι αυτοχρηματοδοτούμενο και πρέπει να ακολουθεί τις μουσικές προτιμήσεις της πλειοψηφίας του κόσμου, προωθεί την μαζική κουλτούρα. Οι ιδιωτικοί δεν έχουν εκπομπές λόγου ιδιαίτερες και το κρατικό αρχίζει και εκφράζει και άλλες απόψεις εκτός από τις κυβερνητικές.

	• Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Δεν υπήρχε κεντρική οργάνωση και καθοδήγηση από κάποια διεύθυνση με αποτέλεσμα το πρόγραμμα να διαμορφώνεται από τον καθένα ξεχωριστά. Το ύφος ήταν παιγνιώδες, ήταν μια μεταβατική φάση του πειρατικού και του σημερινού ραδιοφώνου. "Έβαζαν οι ίδιοι μουσική, δεν υπήρχε ξεχωριστός dj, δοκίμαζαν καινούρια πράγματα όπως μίξεις δίσκων κλπ. Δεν έκοβαν τραγούδια και χρησιμοποιούσαν συχνά το χαλί. Ακούει από ελάχιστα έως καθόλου, συνήθως τον 9.58
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Σάκης – 8

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-	Δεν ήταν το νόμιμο ραδιόφωνο οπότε μπορεί να χαρακτηριστεί πειρατικό. Ο ίδιοι δεν αισθάνονταν πειρατές αλλά υπηρέτες ενός ΜΜΕ που ο κάθε πολίτης έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί και να μεταδίδει τις ιδέες του προς τα έξω, όπως λέει και το Σύνταγμα. Ο Κραστάνας προτιμάει τον όρο ερασιτέχνες και όχι πειρατές. Σάκης ο Νονός. Κυκλοφορούσε τότε η ταινία ο Νονός με τον Αλ Πατσίνο. Ηλεκτρονικός. Ήταν φοιτητής τότε και δεν είχε πολλά χρήματα για να έχει όλους τους δίσκους.

	ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Κάνει Σ/Κ 9-12 πολιτικές εκπομπές.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Τρέλα για τα ηλεκτρονικά. Στην αρχή έκανε πρακτική πάνω στην τέχνη του αλλά μετά έγινε μεράκι. Το 88-89 με το που ξεκίνησε η ελεύθερη ραδιοφωνία έκανε τον δικό του σταθμό. Στην συνέχεια ανέλαβε ο γιός του τον Cool FM και ο ίδιος έκανε πολιτικές εκπομπές τα Σ/Κ. Σταμάτησε να κάνει εκπομπές όταν γεννήθηκε το πρώτο του παιδί από φόβο μήπως έχει αντίκτυπο στο παιδί πιθανή σύλληψή του. Σταμάτησε το 87-88 με τον Cool FM γιατί ανέλαβε ο γιός του. Δεν μπορεί να κάνει όσες ώρες ραδιόφωνο θέλει γιατί έχασε την σύζυγό του και μεγαλώνει μόνος του το παιδί του.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΔΕΔΟΜΕΝΑ**
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Τότε υπήρχε η γειτονιά και ήταν οι μονοκατοικίες, τα πράγματα ήταν εντελώς διαφορετικά.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ	Cool Fm , Ράδιο Οδύσσεια. 1973-74

	• Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Περιοχή Παπαφείου όπου ήταν το πατρικό του και το σπίτι της γιαγιάς του το οποίο έκανε και στούντιο και είχε δεμένη την κεραία σε μια πολυκατοικία απέναντι από το σπίτι του που ήταν μονοκατοικία. Τον πομπό τον κατασκεύασε ο ίδιος, ξεκίνησε με ισχύ 5-10 watt και στην συνέχεια έκανε πολύ μεγαλύτερα μηχανήματα.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Δεν του απέφερε έσοδα το ραδιόφωνο γι’ αυτό και δεν μπορούσε συνέχεια να ασχοληθεί με αυτό. Η μεγαλύτερη συλλογή δίσκων του ήταν προσφορές από ακροατές που ήθελαν να ακούσουν κάποια συγκεκριμένα τραγούδια και του χάριζαν τον δίσκο. Διατηρεί ακόμη την δισκοθήκη του. Έκανε συνομιλίες στα μεσαία με όλη την Ελλάδα. Με τις συνομιλίες προσπαθούσαν να βελτιώσουν τις τεχνικές προδιαγραφές των μηχανημάτων αλλά μιλούσαν και για τα ενδιαφέροντά τους, τα ακούσματα του καθενός, τις γυναίκες κοκ. Κατά βάση έκανε συνομιλίες με ερασιτέχνες από όλη την Ελλάδα τα βράδια και εξέπεμπε και τραγούδια μερικές πρωινές ώρες καθημερινά. Έκανε και εκπομπές λόγου μετά την μεταπολίτευση γιατί έχει μεγάλο νταλκά με τα συνδικαλιστικά. Σαββατοκύριακα καλούσε κόσμο και έκανε ζωντανές εκπομπές. Έπαιζε τα ρετρό τα τραγούδια και τα ρεμπέτικα αλλά κυρίως το συγκρότημα που έφερνε τα Σ/Κ έπαιζε αυτά που παίζονταν με την χαβάγια (κιθάρα που χρησιμοποιείται σε κάποιες πολιτείες της Αμερικής) και μεταδίδονταν ζωντανά το πρόγραμμα αυτό.

		Οι εκπομπές άλλαξαν από το 87-88 και μετά. Δεν υπήρχε πολιτική. Ο Κραστάνας ξεκίνησε να λέει κάποια πράγματα που τον ενοχλούσαν στον αέρα όπως π.χ. το ότι κυκλοφορούσε με μηχανή και η μηχανή θεωρούνταν μέσο μεταφοράς των τεντιμπόηδων γι' αυτό και οι αστυνομικοί τον σταματούσαν διαρκώς για έλεγχο. Νευρίασε και τους έκανε κριτική μέσω του ραδιοφώνου. Επίσης μέσω αφιερώσεων ο κόσμος έβγαζε την αγανάκτησή του και περνούσαν πολιτικά μηνύματα. Παράλληλα και ο πειρατής έβγαζε το απωθημένο του, αυτό που είχε μέσα του γιατί είχε περάσει και μια επταετία δικτατορίας.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Είχε έναν συμφοιτητή του που έκαναν μαζί τα μηχανήματα, ήταν παρέα 6 ατόμων που ο καθένας είχε στο σπίτι του σταθμό και μαζευόταν άλλες φορές στο σπίτι του ενός ή του άλλου και δοκίμαζαν τα μηχανήματα. Όταν πήγε στρατιώτης και παρουσιάστηκε στη ΣΕΤΥΛ στον Πύργο Ηλείας είχε φίλους που γνώριζε από την συχνότητα. Ο κόσμος τους έδινε συγχαρητήρια και είχαν ζωντανή επικοινωνία με το συγκρότημα. Η επαφή ήταν κυρίως τηλεφωνική και είχε ορισμένους φανατικούς ακροατές. Λόγω της δημοσιότητας είχε πάρα πολλές γνωριμίες και ιδιαίτερα με κοπέλες. Οι ακροατές ήταν μαζί τους, στις εκπομπές του γινόταν χαμός. Ο κόσμος τους τηλεφωνούσε και έκλαιγε που είχε την δυνατότητα να βγει στον αέρα και να μιλήσει ελεύθερα. Αυτός που τον κάρφωσε ήταν ένας γείτονας που έβγαινε και του φώναζε να κάνει ησυχία και τον ζήλευε τόσο γιατί ο Κραστάνας είχε ένα επίπεδο μόρφωσης όσο και γιατί μέσω του ραδιοφώνου είχε γνωριμίες. Του το είπε εκ των υστέρων ένας αστυνομικός πως ήταν αυτός που τον κάρφωσε. Όταν άπλωνε την κεραία στην διπλανή πολυκατοικία ο ιδιοκτήτης που ήταν πρώην καταδότης πήγαινε και του την έκοβε αλλά ο Κραστάνας μαζί με την παρέα του συνέχιζαν. Επίσημος συνδικαλισμός δεν υπήρχε,

		ωστόσο έκαναν κάποιες συγκεντρώσεις και συζητούσαν γιατί τους κυνηγάνε. Το 94 που ξεκίνησε η πρώτη τους συνδικαλιστική κίνηση ήταν από τους πρωτεργάτες και σήμερα είναι πρόεδρος της Ένωσης Ραδιοσταθμών Μακεδονίας.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Υπήρχε κυνηγητό. Του έκανε κατάσχεση και η αστυνομία μια φορά και του πήρε δίσκους. Υπηρετούσε την θητεία του και τον είχαν ανακαλύψει γιατί το αστυνομικό τμήμα ήταν πολύ κοντά στο σπίτι του και κάποιος πήγε και τον κάρφωσε. Ήρθε η αστυνομία, δεν τον βρήκαν γιατί υπηρετούσε, του κατέσχεσαν τον πομπό, τα μικρόφωνα, την κονσόλα αλλά εκείνο που πιο πολύ τον πείραξε ήταν που του κατέσχεσαν ωραίους δίσκους που άλλους βρήκε και άλλους δεν βρήκε στην συνέχεια. Έφαγε 10 μέρες φυλακή, τις πλήρωσε και βγήκε αλλά έκλαιγε γιατί του έπαιρνα αποτυπώματα λες και ήταν κανένας κατάδικος. Τον έλεγχαν συνέχεια οι αστυνομικοί επειδή οδηγούσε μηχανή. Προσπάθησαν να περάσουν ένα νόμο να υπάρχουν και πανελλαδικά ραδιόφωνα αλλά τελικά κινητοποιήθηκαν και πήραν τον νόμο πίσω γιατί με αυτό τον νόμο θα μαράζωνε η περιφέρεια και η τοπική κοινωνία.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Μετά το 74 υπήρχε η προκατάληψη αλλά και οι νόμοι που δεν σου επέτρεπαν να εκπέμψεις νόμιμα. Δόθηκαν κάποιες άδειες το 89 και από τότε για το ραδιόφωνο έδωσαν άδειες μόνο στον Νομό Αττικής. Βγήκε ένας νόμος το 94 που έδινε στους νομάρχες την δυνατότητα να δίνουν προσωρινές άδειες λειτουργίας και ένας νόμος το 99 του Ρέππα. Ο Μαρούδας έκανε έναν πρόχειρο νόμο και έδωσε τις πρώτες άδειες. Η πίεση των πειρατών επηρέασε τις εξελίξεις στο θέμα της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Τα πρώτα κριτήρια ήταν ένα πράγμα ερμαφρόδιτο. Υπήρχαν πειρατές που κατέθεσαν αιτήσεις και σταθμοί που ανήκαν σε δήμους και κοινότητες. Η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων να προχωρήσει στην ελεύθερη ραδιοφωνία και επειδή είχε όλη η Ευρώπη και τα δυτικά κράτη και επειδή πίεσαν τις καταστάσεις οι πειρατές και ο Μαρούδας τότε έκανε

		πρόχειρα ένα νόμο και έδωσε τις πρώτες άδειες στην ραδιοφωνία.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μεσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Τα πράγματα δεν πάνε καλά γιατί στο ΕΣΡ αποφασίζουν για τις άδειες των ραδιοφώνων άνθρωποι που έχουν μαύρα μεσάνυχτα. Δεν προσφέρουν σήμερα τα ΜΜΕ αυτό που έπρεπε να προσφέρουν, να προάγουν δηλαδή την πνευματική μόρφωση του κόσμου π.χ. ριάλιτυ. Μένει απαθής η εκάστοτε κυβέρνηση μέχρι σήμερα. Σήμερα υπάρχουν τοπικά ραδιόφωνα όπως το Ράδιο Οδύσσεια και το ΡΘ που δουλεύουν με τοπικούς παραγωγούς και έχουν μεγάλη ακροαματικότητα. Είναι γύρω στα 50 ραδιόφωνα στην Θεσσαλονίκη αλλά δυστυχώς έχει απαλλοτριωθεί το σύστημα και τα ραδιόφωνα περνάνε σε χέρια συγκεκριμένων ανθρώπων π.χ. ΡΘ Το πειρατικό ήταν το πρώτο στάδιο πριν το επαγγελματικό. Υπάρχουν κάποια ραδιόφωνα που κινούνται πάνω στην γραμμή που ονειρευόταν ο Κραστάνας, είναι και πολλά όμως που παραπληροφορούν. Η ΕΡΤ είχε κονσερβοποιημένες εκπομπές που τις είχε βαρεθεί ο κόσμος ενώ οι ζωντανές μεταδόσεις από το πειρατικό ήταν κάτι πρωτόγνωρο. Τα κρατικά δεν είχαν ακροαματικότητα και αυτοί που ήταν μέσα δεν είχαν σχέση με μουσική, δεν αγαπούσαν αυτό που έκαναν. Αντίθετα οι πειρατές έβγαζαν την ψυχή τους στο ραδιόφωνο.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Το ραδιόφωνο να είναι ο λαϊκός εκφραστής του κόσμου και να δίνει στον κόσμο την δυνατότητα να αναπτυχθεί πνευματικά.

Αργύρης Γλυκίδης (Ράδιο Μόντε Κάρλο) – 9

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ράδιο Μόντε Κάρλο το υιοθέτησε από το ομώνυμο μοντέλο τηλεόρασης της εποχής. Ράδιο Αγάπη στα FM.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1970 Τον ενδιέφεραν τα ηλεκτρονικά. Του άρεζαν τα ηλεκτρονικά και ήθελε να ασχοληθεί με αυτά. Δεν ήθελε να κάνει εκπομπές αλλά να κατασκευάζει μηχανήματα, πομπούς κλπ. Η κινητική δυσκολία που έχει δεν τον εμπόδισε καθόλου για το ραδιόφωνο αλλά και για τα άλλα πράγματα που κάνει στην ζωή του. Έβγαινε συνέχεια από το 76 έως το 81 με το χαρακτηριστικό Μόντε Κάρλο. Από το 81 και μετά άφησε τα μεσαία και μπήκε στα FM. Το ραδιόφωνο το κάνει για χόμπι και δεν μπορεί κανείς να βγάλει από μέσα του το χόμπι.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΔΕΔΟΜΕΝΑ**
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν	

ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Καθιστικό σπιτιού στην Αγγ. Νάστου 1 (πάρκο Γραβιάς) 1976 κατασκευάζει τον πρώτο του πομπό με μια λυχνία.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Όταν έβγαινε στα μεσαία ακουγόταν ως τα Γιάννενα και την Θάσο. Ξεκίνησε με τις συνομιλίες όπου προσπαθούσε να βελτιωθεί αλλά και να γνωριστεί με άλλους πειρατές. Έκανε εκπομπές με τηλέφωνα και ακροατές στον αέρα. Ήταν από τους πρώτους που συνέδεσε το τηλέφωνο με τα μηχανήματα και ακουγόταν οι ακροατές στον αέρα. Έκανε εκπομπές της αγάπης με την έννοια της χριστιανικής αγάπης. Έβγαινε με αυτό το χαρακτηριστικό γιατί ήθελε να ωθήσει τους ακροατές να αναγνωρίσουν την αγάπη. Λαϊκά τραγούδια.

		Όταν έκανε την μετάβαση από τα μεσαία στα FM άλλαξε και το είδος της μουσικής που έπαιζε, έπαιζε πιο ευγενικά τραγούδια , ελαφρολαϊκά και το χαρακτηριστικό του, έβγαινε Ράδιο Αγάπη. Από ορισμένα άτομα υπήρχε πολιτική αλλά όχι από τον Αργύρη.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Το τηλέφωνο δεν σταματούσε, πατούσαν με το δάχτυλο την διχάλα και πάντα κοίταζαν από πού τους καλούσαν για να δουν την εμβέλεια που έχει ο σταθμός. Συνδικαλισμός δεν υπήρχε, άντε να υπήρχαν μερικές παρέες που συγκεντρώνονταν και έλεγαν τα της ραδιοφωνίας.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Τον έπιασαν τρεις φορές και του κατέσχεσαν τα μηχανήματα το 78-9. Τους κυνηγούσε η αστυνομία τότε όπως και τώρα που μπήκαν 7 αστυνομικοί από το μπαλκόνι του σπιτιού του για να τον πιάσουν. Στις 24.5. 2005 τον ξανάπιασαν, πήδηξαν από τρία μπαλκόνια και μπήκαν μέσα 7 αστυνομικοί και τον συνέλαβαν. Του έκαναν ουσιαστικά επίθεση αν και είναι 30 χρόνια στο ραδιόφωνο και τον γνωρίζουν και τα σώματα ασφαλείας.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-	

	στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Τα κριτήρια του συμφέροντος.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Σήμερα όπως και τότε δεν είναι όλοι οι σταθμοί σωστοί, κάποιοι είναι σωστοί και κάποιοι απλώς κρατάνε μια συχνότητα και την εκμεταλλεύονται με διαφημίσεις. Σήμερα έχουν βρωμίσει τα ερτζιανά, μόνο τα κρατικά έχουν κάποιο επίπεδο, τα υπόλοιπα ραδιόφωνα είναι όλα κάτω του μετρίου. Όσοι εκμεταλλευτήκανε το χόμπι τους για να το κάνουν επάγγελμα είναι σαν μια ωραία γυναίκα που γίνεται πόρνη, εκμεταλλεύτηκαν το χόμπι τους για το κέρδος. Το πειρατικό ήταν ο πρόδρομος της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Όταν ήταν πειρατές πρόσεχαν τι έλεγαν στο μικρόφωνο, υπήρχε ευγένεια, σήμερα είναι άλλο πράγμα. Το πειρατικό με το σημερινό είναι η μέρα με την νύχτα, εκείνο το έκαναν για χόμπι σήμερα έγινε επάγγελμα. Συναγωνισμό είχαν οι πειρατές με την ΕΡΤ. Δεν ακούει σήμερα ραδιόφωνο, έχει να ακούσει από το 89, μόνο πειρατές άκουγε, δεν ακούει επαγγελματίες.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Σαμουήλ– 10

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ο όρος ραδιοπειρατής τον ενοχλεί, την θεωρεί βρισιά, προτιμάει τον όρο ραδιοερασιτέχνης. Στούντιο 1, Γαλήνιος, Οι ζωντοχήροι, Ρεμπέτης Έχει σταματήσει εδώ και 1,5 χρόνο τις εκπομπές και ασχολείται μόνο με τα διαφημιστικά σποτ, ντοκιμαντέρ κλπ. ως εκφωνητής.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ	Από μικρός είχε πάθος με τα μικρά τρανζιστοράκια και ονειρευόταν πως έκανε πομπό με τον μικροσυντονισμό που υπήρχε από τρανζίστορ σε τρανζίστορ. Συνέχισε στα μεσαία ως το 78-9, μετά αποφάσισε να εκσυγχρονιστεί και να βγει στα FM γιατί ο κόσμος άρχισε να θέλει την ποιότητα.

	• Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Το ραδιόφωνο έγινε ένα κομπιούτερ, οι άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί από το ραδιόφωνο, υπάρχουν μόνο μηχανήματα. Είναι λίγοι οι σταθμοί που απασχολούν προσωπικό και αν θέλεις να προσφέρεις κάτι δεν στο επιτρέπουν τα συμφέροντα των ιδιοκτητών των καναλιών.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Γνωρίζονταν ο κόσμος μεταξύ τους τότε, όχι όπως σήμερα που ο γείτονας δεν γνωρίζει τον διπλανό του.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Ο σταθμός του Φόντα στα μεσαία 76-77-78 Συκιές σε ένα περιστερώνα πάνω σε μια ταράτσα. Μετά πήγαν σε ένα χωριό έξω από την Θες/νίκη και έβαλαν τον πομπό στο καμπαναριό. Μετά πήγε στο Καπάνι στην αγορά όπου δούλευε σε ένα πατατάδικο και βγήκε από εκεί βάζοντας τον πομπό μέσα στις πατάτες και το μηχάνημα σε έναν πάγκο πάνω από αυτές.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ	

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ	Στα μεσαία έκαναν συνομιλίες και τους τηλεφωνούσαν π.χ. από Κρήτη και ενθουσιάζονταν.
	• Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ	Περίμενε να κλείσει η ΕΡΤ στις 12 και μόλις έκλεινε άνοιγαν αυτοί. Πήγαιναν μέχρι τις 2, μετά δεν άντεχαν. Οι βραδινές εκπομπές γινόταν στις 12 μ. μ. ή έκαναν συνομιλίες ή εκπομπές αλλά λόγω της κούρασης από την δουλειά μιλούσαν μόνο καμιά ωρίτσα. Πολλές φορές έκαναν και βραδινά προγράμματα, από τις 2.30 ως τις 5.15, έβαζε τραγούδια χωρίς να μιλάει.
	• Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ	
	• Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ	Παλιό λαϊκό όπως όλοι τότε. Στα FM δεν εκσυγχρονίστηκε σε τραγούδια, συνέχισε να βάζει το παλιό λαϊκό. Ως Ρεμπέτης έπαιζε παλιό λαϊκό και ρεμπέτικα.
	• Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	
		Είχε ακροατές ακόμη και από αστυνομικά τμήματα γιατί ήταν σωστός και δεν ενοχλούσε τηλεοράσεις.
		Δεν υπήρχε πολιτική γιατί υπήρχε περίπτωση σε μισό λεπτό να σε πιάσουν. Ωστόσο στα βραχέα υπήρχε ο σταθμός «Η Φωνή της Αλήθειας» και ακουγόταν επί χούντας το τραγούδι «Εγώ είμαι δημοκράτης» το οποίο εξέφραζε ορισμένους ραδιοερασιτέχνες και χρειαζόταν θάρρος για να το παίξεις. Όπως και το «Ρεμπέτικη κυβέρνηση…» που το είχε παίξει και ο ίδιος.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ	Ανταγωνισμός και πείσμα υπήρχε μεταξύ ραδιοερασιτεχνών για το ποιος θα έβγαζε την καλύτερη εκπομπή σήματος. Η μεγαλύτερη επιτυχία θα ήταν αν εξέπεμπες από την Ακρόπολη ή από το Σει Σου. Δεν υπήρχε συνεννόηση, ο καθένας έβγαινε όπου έβρισκε αλλά ορισμένοι ήταν σταθεροί στην συχνότητά τους, όπως ο ίδιος, οπότε υπήρχε κάποιος σεβασμός. Στην συνέχεια με την ελεύθερη ραδιοφωνία όσοι είχαν πάρει άδειες προσλάμβαναν τους πρώην ραδιοερασιτέχνες.
	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ	Το τηλέφωνο χτυπούσε συνέχεια, το είχαν μάθει, χωρίς να ασχοληθεί να το δώσει. Οι μισοί του ακροατές τον φιλοξενούσαν σπίτι τους, τους κερνούσανε, υπήρχε ανθρωπιά και

	• Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	γνωρίζονταν ο κόσμος μεταξύ τους. Περίμενε τότε ο κόσμος να ακούσει τον καθένα που αγαπούσε. Τότε δεν υπήρχε συνδικαλισμός, σήμερα όμως υπάρχει συνδικαλισμός του κέρδους γιατί υπάρχει εκμετάλλευση από την μεριά των εργοδοτών.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Ερχόταν το ραδιογωνιόμετρο και έμπαινε μέσα στις πατάτες και έλεγαν πομπός μέσα στις πατάτες αποκλείεται και έφευγαν και ο Δαυίδ με τους υπόλοιπους πειρατές γελούσαν. Δεν υπήρχε σχέση με κόμματα αλλά πριν βγει η ελεύθερη ραδιοφωνία πήγε κάτι να γίνει και όσοι πρόσφεραν με τον τρόπο τους σε κόμματα, ωφελήθηκαν.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Ξεκίνησε επαγγελματικά και βγήκε μέσα στις δέκα καλύτερες φωνές, έκανε σεμινάρια ορθοφωνίας στην ΔΕΘ το 1991-2. Υπήρχαν οι γνωριμίες, η εμπειρία και η ευκολία να βγουν οι άδειες, γεγονός που ο ίδιος δεν εκμεταλλεύτηκε.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση	Υπάρχουν συμφέροντα εταιρειών σήμερα στο ραδιόφωνο και ουσιαστικά επιβάλλουν το τι θα παίξεις και τι όχι. Κάνουν πλύση εγκεφάλου στον κόσμο σήμερα. Σήμερα υπάρχει η ευκαιριακή δουλειά, βγήκαν και πολλά παιδιά που δεν ξέρουν ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο σήμερα περνάει κρίση. Μεγάλοι σταθμοί οδηγούνται στην καταστροφή και υπάρχουν άνθρωποι που δεν πληρώνονται. Μετά είναι και το διαδίκτυο που απορροφά τον κόσμο και δεν ακούει ραδιόφωνο.

	πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Δεν υπήρχε τότε η κρίση που υπάρχει σήμερα. Υπήρχε αλληλεγγύη μεταξύ τους και όσοι είχαν πάρει άδειες προσλάμβαναν τους πρώην ραδιοερασιτέχνες λόγω εμπειρίας. Σήμερα ακούει μόνο ειδήσεις στο ραδιόφωνο και ακούει ραδιόφωνο όταν βγει εκτός Θες/νίκης γιατί η επαρχία ακόμη αντέχει, βάζει το παλιό λαϊκό, ανθρώπινα τραγούδια, εδώ στην πόλη έχουν κάνει πλύση εγκεφάλου στον κόσμο. Υπήρχε ανθρωπιά τότε, τουλάχιστον στους ήσυχους ραδιοερασιτέχνες.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Κώστας – 11

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Κώστας Δεν ασχολείται με το ραδιόφωνο.

2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1979 Πήγαινε για ηλεκτρολόγος Τον ενδιέφερε η επαφή με τον κόσμο και πρώτα να απολαύσει αυτός την εκπομπή και μετά ο κόσμος. Από τότε που τον έπιασαν το 82-3 τα παράτησε όλα και ξαναβγήκε στα CB που είναι όλοι οι παλιοί ραδιοερασιτέχνες που δεν έχον άδεια. Πικράθηκε με το ραδιόφωνο γιατί άνθρωποι που αξίζανε να είναι στο ραδιόφωνο δεν είναι σήμερα.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Τότε ήταν ελεύθερες οι συχνότητες.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Χαριλάου προς Πυλαία. Στην ταράτσα του σπιτιού του. Τον είχε φτιάξει ο ίδιος τον πομπό.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση,	

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Υπήρχαν έξοδα όπως το ρεύμα αλλά ήταν μικρής εμβέλειας οι σταθμοί και δεν ήταν τόσο σοβαρά τα έξοδα. Ξένη μουσική και τα πρωινά παλιά λαϊκά. Έπαιζε ξένα κομμάτια εισαγωγής και τον έκαναν αναμετάδοση και άλλοι σταθμοί. Δεν υπήρχε πολιτική τότε, τους άρεζε το ραδιόφωνο και αυτό υπηρετούσαν. Η πολιτική μπήκε μέσα στο ραδιόφωνο μετά.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Βοηθούσε ο ένας τον άλλο και βελτιωνόταν οι σταθμοί. Υπήρχε πολύ μεγάλη επαφή με τους ακροατές, συνήθως ζητούσαν τραγούδια και χαιρόταν γιατί άκουγαν αυτό που ήθελαν χωρίς διαφημίσεις. Δεν υπήρχε τότε συνδικαλισμός.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ	Τον έπιασαν, καταδικάστηκε σε 3 χρόνια με αναστολή και του πήραν τα μηχανήματα.

	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Σήμερα το ραδιόφωνο έχει καταλήξει να είναι 30% τραγούδι και 70% όλα τα άλλα, δεν ικανοποίει κανέναν αυτό το ραδιόφωνο. Κάποιοι το αντιμετώπισαν ψιλοεπαγγελματικά, είδαν πως έχει μέλλον και το κάνανε επαγγελματικό το ραδιόφωνο. Άλλοι το εκμεταλλεύτηκαν και άλλοι όχι. Υπήρχαν πολλά είδη τραγουδιών που δεν μπορούσε να τα παίζει ένας κρατικός σταθμός. Ακούει μόνο στο αυτοκίνητο και ξένα και ελληνικά ανάλογα με την διάθεση και την ώρα.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Δεν πρέπει να υπάρχει πολιτική στο ραδιόφωνο, ούτε διαφημίσεις, ούτε τίποτα, μόνο η μουσική και ο ακροατής.

Πάρις– 12

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της		

έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	SBC Salonika Broadcasting Έβαζαν μουσική σε μαγαζιά για να πληρώνουν τα έξοδα του ραδιοφώνου. Δεν κάνει εκπομπές αλλά ασχολείται με ότι μπορεί να βοηθήσει το ραδιόφωνο να πάει μπροστά με ιδέες, προτάσεις, εκπομπές κλπ.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1977 – 78 Αγάπη για την μουσική και ενδιαφέρον για το τεχνικό κομμάτι και ένας καλός δάσκαλος στο ραδιόφωνο όπως ήταν ο Γιώργος Αλεξίου. Το 86 βρέθηκαν στην Πλατεία Ναυαρίνου με κάτι άλλα παιδιά και ξεκίνησαν δοκιμαστικά να κάνουν μαζί εκπομπές για ένα μήνα. Τον Σεπτέμβρη του 86 αφού είδαν πως τους άρεσε αποφάσισαν να κάνουν το Πανόραμα 86 στο οποίο έφτασαν να κάνουν εκπομπές επί 24ωρου βάσης. Το πειρατικό έγινε εταιρεία που πήρε άδεια στο ιδιωτικό ραδιόφωνο. Οι άνθρωποι που είχαν το Πανόραμα δημιούργησαν τον ΑΝΤ.1 στην Θεσσαλονίκη.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ	

του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Ο πομπός ήταν αρχικά 5 βατ και μετά έγινε 50, 100, 200 κλπ
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Ήταν πολύ καλή η εμβέλεια για εκείνη την εποχή, ανέβαιναν ψηλά Ακρόπολη, Πανόραμα κλπ για να ακούγονται. Δεν έβγαζαν λεφτά από το πειρατικό αντίθετα έβαζαν λεφτά. Το καλό που τους έκανε ήταν μια καλή δισκοθήκη. Μουσική λίγες ώρες την ημέρα. Έπαιζε ξένη μουσική όταν είχε δικό του σταθμό αλλά έβαλε και ελληνική ποπ όταν ξεκίνησαν την ομαδική προσπάθεια.

		Δεν υπήρχε πολιτική ούτε ενημέρωση, το μόνο που υπήρχε ήταν κάποια συναυλία, κάποιο νέο σχήμα στην πόλη.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Τηλεφωνική επαφή υπήρχε κυρίως και κάποια στιγμή σαν Καλοκαίρι 86 και Πανόραμα δημιούργησαν ταχυδρομική θυρίδα και έβαλαν τους ακροατές να γράψουν γράμματα. Ήταν πολύ ρομαντικό. Πολλές φορές οι ακροατές τους ενημέρωναν για το ότι θα έρθει η αστυνομία, ήταν πραγματικοί ακροατές τους άρεζε αυτό που άκουγαν και δεν ήθελαν να σταματήσει. Άλλες φορές όταν μάθαιναν πως έπαιζαν μουσική κάπου πήγαιναν να τους δουν. Οι γονείς φώναζαν για το διάβασμα. Δεν υπήρχε συνδικαλισμός γιατί δεν υπήρχε λόγος να συνδικαλιστούν. Η νομοθεσία ήταν σαφής, δεν θα μπορούσαν να συνδικαλιστούν διεκδικώντας κάτι παράνομο. Ωστόσο μαζεύτηκαν όλοι μαζί για να τους δείξουν πως υπάρχει και μια άλλη φωνή εκτός από τα κρατικά ραδιόφωνα.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Όταν ερχόταν το ραδιογωνιόμετρο από την Αθήνα έκλειναν για 2-3 μέρες και μετά ξανάνοιγαν. Αυτή η σχέση προέκυψε μετά το ν.1730 του 88 και φτάσαμε εδώ που είμαστε σήμερα.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Τα κριτήρια αδειοδότησης ξεκίνησαν πριν από 5-6 χρόνια που έγιναν οι πρώτες αδειοδοτήσεις, μετά βγήκε ο νόμος και όσοι λειτουργούσαν ήταν νόμιμοι. Οι 4 σταθμοί που έδεσαν την πόλη, ΡΘ, Πανόραμα, 16 ώρες και ΜΔ ήταν σημείο αναφοράς για όλους. Ζητούσαν τεχνικές μελέτες, ένα πρόγραμμα, το βιογραφικό των

		ανθρώπων που ζητούσαν άδεια. Ο Βενιζέλος και ο Γ. Παπανδρέου κίνησαν το θέμα. Υπήρχε μια σύλληψη του ΡΘ και ίσως και κάποια οδηγία της ΕΟΚ.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Υπάρχουν στιγμές που θυμίζει ένα καλό ραδιόφωνο αλλά υπάρχουν και στιγμές που οι παραγωγοί μοιάζουν να έχουν ωράριο δημόσιου υπάλληλου. Άνισος ανταγωνισμός, 5 κιλοβάτ ο ιδιωτικός, 300 η ΕΡΤ, ωστόσο οι ακροαματικότητες κλείνουν υπέρ των ιδιωτικών. Το πειρατικό τροφοδότησε με ανθρώπους το ιδιωτικό ραδιόφωνο, οι περισσότεροι από τους ανθρώπους εκείνους είναι σήμερα στο ραδιόφωνο. Σήμερα δεν υπάρχει το φυτώριο που υπήρχε τότε. Οι άνθρωποι που σήμερα ασχολούνται με το ραδιόφωνο αλλά έζησαν το πειρατικό μόνο ως ακροατές έχουν λειτουργούν πολύ διαφορετικά από τους πειρατές που είναι σήμερα στο ραδιόφωνο. Υπήρχε ανταγωνισμός, ωστόσο η ΕΡΤ της Βόρειας Ελλάδας κάλεσε πειρατές να πουν λίγα πράγματα για την μουσική και να παίξουν μουσική ως καλεσμένοι. Πολλούς τους ζήτησε και τους πήρε εκείνη την εποχή. Ακούει πάρα πολύ.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ράδιο Ρόκερ, Ράδιο 2 όταν άλλαξε την μουσική που έπαιζε. Είναι υπεύθυνος προγράμματος στον Αντ1 και κάνει την εκπομπή «Αθεράπευτα ελληνικά»¨εδώ και πάρα πολλά χρόνια, ίσως και η πιο παλιά εκπομπή στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ	Σεπτέμβρης 1981 Ένας συγγενής του που σπούδαζε στον Ευκλείδη έφτιαχνε έναν πομπό για εργασία στην σχολή του και μετά του έφερε τον πομπό σπίτι και του άρεσε και ασχολήθηκε στην συνέχεια με το πειρατικό ραδιόφωνο. Ο σκοπός τους ήταν να νοικιάσουν ένα χώρο, να έχουν ένα μεγάλο μηχάνημα και να κάνουν ένα στούντιο. Έκαναν μια ομαδική προσπάθεια σε ένα ραδιόφωνο που ονομαζόταν «Κανάλι χωρίς όνομα» , μετά πήγε στο τότε Κοσμοράδιο και μετά πήγε για λίγο στο FM 100 και αφού γύρισε από φαντάρος πήγε στον Αντένα. Όταν υπηρετούσε στην Κομοτηνή δούλευε σε ένα ραδιόφωνο και όλο το στρατόπεδο τον άκουγε. Ήταν εξέλιξη η ενασχόλησή του με το

	• Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	επαγγελματικό ραδιόφωνο, δεν μπορούσε να πάρει άδεια και συνεργάτες του πειρατές του πρότειναν να κάνει εκπομπές στον Αντ.1.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Από το πατρικό του στην Λεωφόρο Στρατού. 40-50 βατ ήταν αρχικά ο πομπός του και μετά έγινε πολύ μεγαλύτερος.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ	Υπήρχε πάρα πολύ μεγάλη απήχηση στον κόσμο. Δεν είχε πρόβλημα με την αστυνομία γιατί πρόσεχε να μην εκπέμπει όταν υπάρχει τηλεόραση. Αρχικά ήταν το δικό τους ακριβό χόμπι, μετά έπαιρνα κάποια πρόμο από τις εταιρείες αλλά λόγω ανταγωνισμού έψαχναν να βρουν γνωστούς και φίλους που έμεναν στο εξωτερικό για να τους στείλουν δίσκους πολύ γρήγορα. Οι δίσκοι εισαγωγής που πουλούσαν στα δισκάδικα στην Ελλάδα ήταν πανάκριβοι.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Δεν έκανε πολλές συνομιλίες, συνήθως έκανε το βράδυ όταν άκουγε κάποιους φίλους αλλά του άρεζε περισσότερο να κάνει εκπομπές. Έβαζε ροκ αλλά και το mainstream της εποχής. Σε μια δεύτερη φάσηέγιναν σιγά σιγά συλλογικές προσπάθειες από πολλά παιδιά ραδιοφώνου που μαζευόταν και έκαναν αναμετάδοση ο ένας τον άλλο. Σε μια τρίτη φάση έφτιαχναν με κάποιους «χρηματοδότες» ένα πολύ μεγάλο πομπό. Μιλούσε πάρα πολύ στις εκπομπές και έδινε και το τηλέφωνο του σπιτιού. Στην αρχή έπαιζε ροκ ως έφηβος, μετά πήγε στα ποπ τραγούδια της εποχής, μετά έπαιζε μόνο μαύρη μουσική, σόουλ, φανκ, ντίσκο, ραπ και από το 89 παίζε ελληνική μουσική. Η πολιτική άρχισε να μπαίνει στο ραδιόφωνο το 86-7, ήταν μικρόβιο που έφθειρε το ραδιόφωνο και έχασε πλέον τον παλιό του χαρακτήρα. Στο πειρατικό δεν υπήρχε ούτε πολιτική, ούτε υστεροβουλία. Αν δεν υπήρχε η πολιτική βούληση να δοθούν άδειες και το κίνητρο για την ιδιωτική ραδιοφωνία δεν θα υπήρχαν ιδιωτικά μέσα.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΠΠΕ	Υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ πειρατών για την μουσική που έπαιζε ο καθένας, τα τραγούδια που έπαιζαν πρώτη φορά και το ποιος ακούγεται καθαρότερα. Μαζεύονταν με τους άλλους πειρατές, αντάλλασαν επισκέψεις στα σπίτια τους ,αντάλλασαν και δίσκους, έκαναν παρέα και ήθελαν να κάνουν το ραδιόφωνο να είναι ένα. Ήταν φίλοι με τους ακροατές και αυτές οι φιλίες διατηρούνται ακόμη και σήμερα. Υπήρχε τηλεφωνική επαφή και ερχόταν από το στούντιο να τους γνωρίσουν.

	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Φώναζε ο πατέρας του για το πειρατικό ραδιόφωνο. Δεν υπήρχε συνδικαλισμός αλλά και να υπήρχε δεν θα ασχολιόταν γιατί τον ενδιέφερε να βελτιώσει το δικό του ραδιόφωνο και να έχει και δίσκους.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Όλοι οι πειρατές ήθελαν να πάρουν άδεια και έκαναν τα χαρτιά τους. Δεν τα γνωρίζει τα κριτήρια γιατί ήταν φαντάρος τότε.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ	Σήμερα που υπάρχει ενημερωτικό κομμάτι στα ραδιόφωνα δεν υπάρχει αντικειμενικότητα. Ωστόσο ο ίδιος ανήκει σε ένα ραδιόφωνο που ακολουθεί τον μουσικό πλουραλισμό. Το ραδιόφωνο είναι πάντα συντροφιά, είναι η μουσική, η φωνή του παραγωγού που θα σε τραβήξει, το άγνωστο και αυτό που πλάθεις με την φαντασία σου. Θα κερδίσει περισσότερα με τα χρόνια γιατί η TV είναι κάτι που έχει ο οποιοσδήποτε. Στο πειρατικό υπήρχαν φανατικοί ακροατές, σήμερα οι ακροατές ακούνε επιλεκτικά. Τότε έπαιζε περισσότερο δικές του προτιμήσεις, σήμερα παίζει περισσότερο αυτό που θέλει ο κόσμος. Στο

	• Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	πειρατικό ο καθένας κοιτούσε να παίξει καλή μουσική και να ακούγεται καθαρά και πιο μακριά. Σήμερα το ραδιόφωνο έχει εξελιχθεί, στο πειρατικό ήσουν μόνος σου και έκανες πολλά πράγματα εσύ, σήμερα τα περισσότερα ραδιόφωνα είναι πολυσυλλεκτικά και είναι πάρα πολλά τα ραδιόφωνα σήμερα. Το πειρατικό είναι το ιδιωτικό, στα περισσότερα ραδιόφωνα της Θεσσαλονίκης οι περισσότεροι προέρχονται από το πειρατικό ραδιόφωνο. Ακούει πάρα πολύ ραδιόφωνο, και τα άλλα ραδιόφωνα και τον κόσμο το τι θέλει. Το ραδιόφωνο είναι παρέα και μπορείς ακούγοντας το να κάνεις ταυτόχρονα άλλα πράγματα. Ο κόσμος άκουγε πάρα πολύ ραδιόφωνο τότε, υπήρχε ένα πάθος για το ραδιόφωνο.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Αντώνης – 14

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή –	Δεν είχε ψευδώνυμο

	επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Δεν έχει πλέον χρόνο για να κάνει ραδιόφωνο.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1980 Υπήρχαν ομάδες πειρατών όπως ο ίδιος που έπαιζε απλά μουσική και τον ενδιέφερε μόνο το ραδιόφωνο, και ήταν κάποιοι που το έκαναν για να βγάλουν χρήματα. Συνέχισε γιατί είδε πως αυτό του άρεζε και ήθελε να το συνεχίσει.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΔΕΔΟΜΕΝΑ**
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	
5.Δομή και οργάνωση του	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ	

πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ	
6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Ξένα, ακουστικά κομμάτια, ροκ κ.α. Άλλαξε πολύ η μουσική που έπαιζε γιατί άλλαξαν και τα πράγματα γενικά όπως το ι ντερνετ, σήμερα ο κόσμος ενημερώνετε από παντού, παλαιότερα περίμεναν τους πειρατές για να ενημερωθούν. Δεν υπήρχε πολιτική τότε στο ραδιόφωνο, ούτε σχέση των πειρατών με πολιτικά κόμματα.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Τηλεφωνική επαφή είχαν πάρα πολύ και επειδή δούλευε σε κάποια μαγαζιά πήγαιναν και τον έβρισκαν. Δεν υπήρχε συνδικαλισμός, υπήρχε μια άτυπη σχέση μεταξύ τους.

8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Η ελεύθερη ραδιοφωνία άλλαξε εντελώς το τοπίο του ραδιοφώνου. Υπήρχε μια λίστα με πράγματα που έπρεπε να έχεις, χρειάστηκαν κάποια χαρτιά τα οποία έσπευσαν να κάνουν.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Έχει αλλάξει πάρα πολύ το ραδιόφωνο, έγινε αυστηρά επαγγελματικό, δεν έχουμε το ραδιόφωνο που ονειρεύονταν τότε να κάνουν. Το ιδιωτικό ήταν μια παραλλαγή του πειρατικού, γιατί η πορεία του ραδιοφώνου άλλαξε εντελώς. Ακούει όσο τους επιτρέπουν οι επαγγελματικές του υποχρεώσεις.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Γιώργος Τρεμόπουλος (Art Radio) – 15

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Art Radio
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1981 στην Θεσσαλονίκη και παλιότερα στο χωριό Τσοτύλι. Είχε μάθει από πιτσιρικάς τα ηλεκτρονικά, ήταν πρώτα στα μεσαία και μετά πήγε στα FM. Δεν έχει πλέον ελεύθερο χρόνο και μετά το στρατιωτικό έκανε μια μεγάλη στροφή.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Πάρα πολλοί στην Θεσσαλονίκη.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Στον τρίτο όροφο του σπιτιού που νοίκιαζε, τον είχε στην ταράτσα, στην Αγ. Δημητρίου, Περιοχή Τούρκικου Προξενείου. Μόνος του έφτιαξε τον πομπό. Είχε κάποιους φίλους μακριά που τους έπαιρνε να μάθει αν ακούγεται ο σταθμός. Στο στούντιο είχε 2 πικάπ, ένα μείκτη και όλα τα απαραίτητα εργαλεία.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ	4 -5 χρόνια στην Θεσσαλονίκη Είχε καλή εμβέλεια, ακουγόταν ως την Κατερίνη και είχε πολλά τηλεφωνήματα. Σε όλη την Θεσσαλονίκη ακουγόταν ο σταθμός. Αγόραζε συνέχεια δίσκους και έπαιζε τα κομμάτια που του άρεζαν πιο πολύ. Κάποιοι έπαιρναν δίσκους από τα δισκοπωλεία και τους έλεγαν θα παίξετε αυτά τα τραγούδια. Πολλοί όμως είχαν δικούς τους δίσκους. Συνομιλίες έκαναν συνήθως στην αρχή όταν έστηναν τον σταθμό για να δουν αν ακούγεται καλά, ο Τρεμόπουλος συνήθως προτιμούσε να κάνει άλλα πράγματα αφού έβλεπε πως ο σταθμός του ακουγόταν καλά..

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Έκανε 4 ώρες εκπομπή κάθε μέρα από τις 12 ως τις 4 το πρωί. Πολλές φορές άνοιγε και από τις 11 ή 11.30. Έκανε και κάποιες αφιερώσεις λίγο αόριστες και σε σοβαρό στυλ. Ροκ και μπλουζ έπαιζε. Επί δικτατορίας τα ξένα τραγούδια δεν ακουγόταν στην Ελλάδα αλλά ο Τρεμόπουλος ήθελε να τα παίξει, να τα κάνει γνωστά και τα τραγούδια που αγάπησε ήταν ξένα. Οι ώρες και το πρόγραμμα δεν άλλαζαν σχεδόν ποτέ. Συνήθως τους άκουγε το κοινό που άκουγε αυτήν την μουσική δηλαδή νέοι 18-25 που άκουγαν ροκ και τζαζ. Δεν υπήρχε πολιτική. Έμεναν με τα μηνύματα που έστελναν μέσα από τα τραγούδια, γιατί επι δικτατορίας τα ξένα τραγούδια δεν ακουγόταν στην Ελλάδα αλλά ο Τρεμόπουλος τα άκουγε και ήθελε να τα παίξει και να τα κάνει γνωστά.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Βρισκόταν και συζητούσαν για το θέμα της νομιμοποίησης τους, πολλοί ήθελαν να γίνουν νόμιμοι. Είχαν φιλικές σχέσεις με τους περισσότερους, πολλοί έκαναν μουσική γιατί τους άρεζε. Είχαν συνέχεια τηλέφωνα και τις αφιερώσεις τις έγραφαν σε τετράδιο γιατί δεν μπορούσαν να τις θυμηθούν. Βρισκόταν στην αψίδα του Γαλέριου με όσους ακροατές ήθελαν να τον γνωρίσουν. Οι πιο πολλοί ακροατές τους γνώριζαν με τα μικρά τους ονόματα. Όταν τέλειωνε η εκπομπή ερχόταν φίλοι και φίλες στον σταθμό. Τότε μπήκε ο συνδικαλισμός, έκαναν συναντήσεις στο Άγαλμα του Μ. Αλεξάνδρου και ήθελαν να νομιμοποιηθούν. Ο ίδιος έλεγε πως αν

		δεν νομιμοποιηθούν, δεν μπορούν να εκπέμπουν.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Το έκλειναν για να μην τους κάνουν φασαρία και τους κυνηγήσουν και δεν τους έκαναν ποτέ παρατήρηση ότι πειράζουν την τηλεόραση γιατί είχαν αποκοπές και δεν παρεμβάλανε τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς. Όταν ερχόταν τα ραδιογωνιόεμτρα από την Αθήνα δεν εκπέμπανε για μια εβδομάδα. Καθένας μπορούσε να ανήκει κάπου αλλά δεν προσπαθούσε να μάθει σε ποιο κόμμα ανήκει ο κάθε πειρατής.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Δεν πρόλαβε την μετάβαση στην ιδιωτική ραδιοφωνία, έγινε πολύ μετά.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Σήμερα έχουν ενταχθεί πολιτικά τα ραδιόφωνα και υπάρχουν και οι διαφημίσεις. Τότε οι πειρατές δεν είχαν τέτοιους περιορισμούς, έπαιζαν ότι τους άρεζε γιατί το έκαναν από αγάπη. Σήμερα το ιδιωτικό προσπαθεί να ξεπεράσει το κρατικό και στις ειδήσεις και στα γεγονότα. Έφυγε η χαρά και η τρέλα για τον σταθμό, να παίζουν τα τραγούδια που τους άρεσαν, να κάνουν τις αφιερώσεις που ήθελαν. Το ιδιωτικό ήταν μια μετεξέλιξη του πειρατικού, αν και σήμερα πιθανόν να μην το κάνουν με τον ίδιο ζήλο που το έκαναν παλιότερα. Το κρατικό είχε λίγους σταθμούς που δεν τους άκουγαν, το πειρατικό ήταν μια δύναμη από τον απλό κόσμο που ήθελε να ακούσει μουσική, να χαρεί, να κάνει αυτό που του άρεζε, γιατί δεν ήταν

		δουλειά, ήταν χόμπι. Ακούει την μουσική που του αρέσει και πηγαίνει και σε στέκι που παίζει ροκ μουσική.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Νίκος Τερζόγλου - 16

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ένας Δον Κιχώτης. Ντάλτον, Μουσικό Κανάλι Θεσσαλονίκης, Μουσικός Δίαυλος Θεσσαλονίκης. Κάνει εκπομπές στον RSO, έχει στούντιο παραγωγής διαφημίσεων για το ραδιόφωνο και την τηλεόραση και δημιουργούν και εκπομπές για το ραδιόφωνο που πουλάνε σε όλη την Ελλάδα.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ	1979. Ήταν η εποχή που ξεκινούσε να εξελίσσεται η τεχνολογία και τον ενδιέφεραν πολύ τα ηλεκτρονικά αλλά

		και η σκέψη του να κάνει κάτι μόνος του, με τα χέρια του.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ	Επικοινωνιακές ανάγκες, η γνωριμία με ανθρώπους που έχουν τα ίδια γούστα με αυτόν, ακούνε την ίδια μουσική και πιθανόν σκέφτονται και τα ίδια πράγματα.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ	Όλοι όσοι είχαν τελειώσει τον Ευκλείδη και είχαν μια μεγαλύτερη κλίση στα ηλεκτρονικά ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο και πήραν άδειες.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ	Ξεκίνησε το 79 από τα μεσαία και το 81 βγήκε στα FM με μια L 504 μέχρι το 83 από το σπίτι του και κάλυπτε την ανατολική πλευρά της πόλης. Το 84 συνεργάζεται με ένα άλλο παιδί για να κάνει πιο συστηματικό και σταθερό πρόγραμμα. Στην συνέχεια προσθέτουν και ένα ακόμη παιδί και φτιάχνουν τον ΜΔ. Από το 86 έβγαιναν επίσημα από την Άνω Πόλη από ένα σπίτι που είχαν νοικιάσει και επέλεξαν την Άνω Πόλη γιατί ήταν καλό σημείο εκπομπής και τους βοηθούσε να έχουν μεγάλη εμβέλεια. Μετά τον ΜΔ πήγε για 11 χρόνια στον Ραδιοφωνικό Σταθμό της ΔΕΘ μαζί με άλλους πειρατές του ΜΔ. Σήμερα σκέφτονται να βγάλουν τον σταθμό στο διαδίκτυο και στον δορυφόρο.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ	Ήταν διευθυντής προγράμματος σε πολλά ραδιόφωνο όλα αυτά τα χρόνια.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Εκείνη την εποχή ήταν φοιτητής στην Ιατρική και ήθελε να γίνει γιατρός γι' αυτό και δεν ασχολήθηκε με το ραδιόφωνο. Οι αξιόλογοι τότε ραδιοπειρατές είχαν και κάτι άλλο να κάνουν και ήταν φυσικό να ακολουθήσουν αυτό το κάτι άλλο σε σύγκριση με κάτι που σε κυνηγάει η αστυνομία. Ως ΜΔ είχαν εξασθενήσει οικονομικά αλλά και πολλοί συνεργάτες άρχισαν να κανονίζουν συνεργασίες με άλλα ραδιόφωνα γι' αυτό και δεν κυνήγησαν μια άδεια.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ	Πάνω από 35-40.
	• Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ	Αρίων, Ντάλτον, CBS, (ήταν ο Γιώργος και ο Παναγιώτης), Aquarius (Σάκης Στεργίου), IBC (Κατανάκης), Melody Maker, Μουσικός Γαλαξίας, Λευκός Πύργος, Melody Club (Δενδρινός), Ράδιο – Θεσσαλονίκη (Κυριάκος Βουτσαλάς), Ράδιο 1 (Γιώργος Αλεξίου).
	• Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού	

	ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Η Θεσσαλονίκη αποκτούσε τότε έντονη αστική νοοτροπία και έφευγε από την έννοια της γειτονιάς.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Στο σπίτι του στην Μαρτίου στο Ντεπό. Τον είχε κατασκευάσει ο ίδιος.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ	Αυτοχρηματοδοτούμενο ήταν τότε το πειρατικό. Ο Τερζόγλου έπαιζε μουσική σε ένα μπαράκι και έπαιρνε κάποια χρήματα και μαζί με το χαρτζιλίκι του το κατέθετε στον σταθμό για τα έξοδα του σταθμού. Μέσω συγγενών ή φίλων από την Αγγλία ή την Αμερική πηγαινοέρχονταν κάποιες κασέτες τις οποίες έπαιζε στο ραδιόφωνο. Η δισκοθήκη του δημιουργήθηκε από δικές του αγορές και από τα πρόμο που τους έδιναν οι δισκογραφικές. Από το 81-2 και μετά οι δισκογραφικές εκτός από τους κρατικούς σταθμούς έδιναν συστηματικά κάθε Πέμπτη – Παρασκευή προμο και στους πειρατές που ξεχώριζαν. Μέχρι το 83 σταθερά καθημερινά 1-3 ώρες έκανε μουσικές εκπομπές που αφορούσαν την ξένη μουσική επικαιρότητα κυρίως σε Αμερική και Αγγλία. Ξένη μουσική από Αγγλία και Αμερική κυρίως. Κλασική βρετανική ποπ και ιταλοντίσκο και έβαλε στον σταθμό του και ένα άλλο παιδί που έπαιζε new wave και ροκ.

	• Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Ο κόσμος, οι ακροατές κατεύθυναν μέσω του τηλεφώνου ή αργότερα στο ΜΔ των γραμμάτων το τι θα έπαιζε ο Τερζόγλου. Ήταν η επικοινωνία που δεν μπορούσε να χαλάσει το χατίρι των ακροατών. Αυτό ωστόσο το στίγμα των ακροατών σε διαμόρφωνε μέρα με την μέρα και άλλαζε τις μουσικές σου επιλογές και από εκεί που έπαιζε ο Τερζόγλου ένα συγκεκριμένο στυλ μουσικής πήγε σε πιο ενδιάμεσες καταστάσεις για να πιάσει περισσότερο κοινό. Δεν υπήρχε πολιτική τότε στο ραδιόφωνο.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Υπήρχαν τα Παιδιά της Καλαμαριάς που έβγαζαν χρήματα μέσω των χορών που διοργάνωναν και των διαφημίσεων που έπαιζαν. Ο Τερζόγλου ποτέ δεν κινήθηκε με αυτό το σκεπτικό. Τότε υπήρχαν στην μπάντα πειρατές πολύ χειρότεροι από αυτούς του ΜΔ που όμως επωφελήθηκαν από τις καταστάσεις και σήμερα είναι επιχειρηματίες. Έδιναν ραντεβού με τους ακροατές σε κάποια καφέ της πόλης, έγιναν πάρτι σε ντίσκο, σε κλαμπάκια ή μπαράκια σε μικρό κύκλο ακροατών αρχικά γιατί φοβόταν την αστυνομία. Στο πρώτο χρόνο εκπομπής του ΜΔ απομακρύνθηκαν λίγο από τους ακροατές γιατί μεγάλωσε η εμβέλεια αλλά και ο κίνδυνος σύλληψης τους και έτσι αρκέστηκαν στην αλληλογραφία με τους ακροατές. Εντόπισαν μια πολυκατοικία κοντά στο πατρικό του που δεν είχε τα χαρακτηριστικά γραμματοκιβώτια και έδιναν αυτή την διεύθυνση σε ένα άγνωστο ονοματεπώνυμο και στην συνέχεια πήγαινε ο ίδιος και τα έπαιρνε από εκεί για να μην τους βρούνε. Στα γράμματα οι ακροατές είτε ζητούσαν ένα τραγούδι, είτε εκθείαζαν τις φωνές τους και ζητούσαν να τους γνωρίσουν από κοντά, είτε απλά τους ευχαριστούσαν που υπάρχουν, είτε τους έκαναν προτάσεις για καινούριες εκπομπές ή για καινούρια πράγματα που ήθελαν να ακούσουν. Γνωρίζονταν απλά με τους υπόλοιπους πειρατές και είχε πάει να γίνει μια κίνηση να αλληλοβοηθηθούνε οι πειρατικοί σταθμοί μεταξύ τους. Υπήρχαν προσωπικές γνωριμίες μεταξύ των πειρατών που ενημέρωναν ο ένας τον άλλο όταν ερχόταν το

		ραδιογωνιόμετρο. Άτυπα υπήρχε στην Αθήνα, εδώ στην Θεσσαλονίκη δεν υπήρχε τίποτα οργανωμένο γιατί δεν θα μπορούσε να είναι και νόμιμο. Ωστόσο υπήρχαν συναντήσεις όπου συζητιόταν κάποια πράγματα.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Τον πρώτο χρόνο εκπομπής του ΜΔ του μηχάνημα ήταν μεγαλύτερο και περισσότερες ήταν και οι πιθανότητες σύλληψης τους. Με την ιδέα να δίνουν άλλη διεύθυνση σε άγνωστο όνομα για τα γράμματα πάλι διέτρεχαν τον κίνδυνο ν τους παρακολουθεί κάποιος και να τους πιάσει γιατί τα γράμματα ήταν πάρα πολλά. Τους συνέλαβαν αρχές Δεκεμβρίου του 86, τους κατέσχεσαν μηχανήματα και δίσκους και η δίκη τελείωσε πριν 2 χρόνια από τότε επειδή έπαιρνα διαρκώς αναβολές. Αν και αθωώθηκαν δεν πήραν ποτέ πίσω τα μηχανήματά τους, ούτε τους δίσκους που ήταν πάρα πολύ σπάνιοι γιατί δεν βρέθηκαν ποτέ. Δεν ήταν τόσο το πολιτικό κλίμα που τους έκανε να πιστεύουν πως δεν πρόκειται να υπάρξει ελεύθερο ραδιόφωνο στην Ελλάδα αλλά τους είχαν κυνηγήσει τόσο πολύ και τους είχαν ουσιαστικά πείσει πως επηρεάζουν τις συχνότητες της Πυροσβεστικής και της Αστυνομίας που δεν τολμούσαν να το φανταστούν. Το πειρατικό δεν επηρέασε την εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων γιατί φοβόταν οι πειρατές να εκφράσουν πολιτικό λόγο μέσα από κάτι που ήδη ήταν παράνομο γιατί ενδεχομένως να επιβάρυνε την θέση τους. Τα πρώτα χρόνια της ελεύθερης ραδιοφωνίας ξεκίνησαν να γίνουν 1-2 σταθμοί από νεολαίες κομμάτων αλλά γρήγορα τους απέβαλλε ίδια η κοινωνία.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Δεν το είδαν ποτέ επιχειρηματικά αν και είχαν προτάσεις και από τον Κυριακού και από τον Κουρή και από την Βελλίδου. Ωστόσο ξεκίνησαν και τέλειωσαν ως Δον Κιχώτες. Όταν το 88 βγήκε ο Κούβελας με το δημοτικό σύρθηκε το ραδιόφωνο για 4-5 χρόνια. Κανείς δεν πίστευε τότε πως το ραδιόφωνο θα φτάσει να είναι ελεύθερο στην Ελλάδα. Για να γίνει η ελεύθερη ραδιοφωνία έπαιξε ρόλο ο τσαμπουκάς του Κούβελα που είπε πως θα ανοίξει ραδιόφωνο και το έκανε. Το μέσο που είχε ο καθένας και ο χρόνος λειτουργίας στην μπάντα.

Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Το αποτέλεσμα της κακής περιόδου της ελεύθερης ραδιοφωνίας και της αδειοδότησης στην συνέχεια που οι άδειες κατέληξαν σε ανθρώπους που δεν ήταν ικανοί είναι το σημερινό ραδιόφωνο που είναι ελεγχόμενο. Εκτός από το ΡΘ που έχει ελεύθερο λόγο σήμερα όλα τα υπόλοιπα ραδιόφωνα έχουν προεπιλεγμένη μουσική και προεπιλεγμένες εκφωνήσεις, είναι juke box. Σήμερα για να υποβάλεις για άδεια μετράει το ύψος της επένδυσης, το πόσους απασχολείς, με πόσους συνεργάζεσαι και πόσα χρόνια λειτουργείς το ραδιόφωνο. Δεν τον εκφράζει το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης γι' αυτό και δεν το ακούει. Τα ραδιόφωνα σήμερα είναι στιλιζαρισμένα , έχουν γίνει ένα παιχνίδι καθαρά εμπορικό. Όλοι οι σταθμοί παίζουν με λίστα που επιβάλουν οι δισκογραφικές και είναι ένα σύστημα ελέγχου του προγράμματος του σταθμού. Δεν υπάρχει σήμερα λόγος στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης εκτός από το ΡΘ και το Μετρόπολις που έχει αθλητικά όλα τα υπόλοιπα ραδιόφωνα στην Θεσσαλονίκη δεν έχουν λόγο. Το σημερινό ραδιόφωνο ορίζει τον τρόπο που ζούμε. Κάποιοι από τους πειρατές που έμειναν και έφτιαξαν επαγγελματικό ραδιόφωνο δεν είχαν το ταλέντο να κάνουν ραδιόφωνο ενώ οι άνθρωποι που είχαν γνώσεις και εμπειρία πάνω στο ραδιόφωνο έμειναν έξω από το επαγγελματικό ραδιόφωνο γιατί ήταν ρομαντικοί. Όσοι τελείωσαν τον Ευκλείδη και ούτε γνώριζαν την ιστορία της μουσικής, ούτε είχαν ένα ιδιαίτερο ταλέντο στο ραδιόφωνο έγιναν ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών, ένα 70-80% που διοικούν σήμερα το ραδιόφωνο. Δεν υπάρχουν άτομα στο ραδιόφωνο που είχα την εμπειρία που είχαν οι πειρατές. Οι πειρατές έβαλαν ένα lifestyle στο ραδιόφωνο, του έδωσαν χρώμα. Είχαν επίσης πιο φρέσκο και αυθόρμητο λόγο σε αντίθεση με την ΕΡΤ που ήταν αποστειρωμένη κουλτούρα.

		Δεν ακούει.. Δεν τον εξέφραζαν και οι πειρατές που καθόταν και έκαναν συνομιλίες. Ήταν πιο συναισθηματικοί τότε και επεδίωκαν την επαφή με τον ακροατή γιατί και τους ίδιους προήγαγε και για τον ακροατή ήταν παρέα.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Το πειρατικό ραδιόφωνο το ιδεατό ήταν ένα ραδιόφωνο που σήμαινε επικοινωνία, αυθορμητισμό και επαφή.

Δημήτρης Παπαδόπουλος (Radio Piper) -17

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Πάιπερ. Ήταν τυχαίο, καλόηχο, μουσικό και εκείνη την εποχή ήταν της μόδας το μονοκινητήριο αεροπλανάκι με αυτό το όνομα. Σήμαινε και φλαουτίστας. Ασχολείται με την διεύθυνση εμπορικού του Κοσμοράδιο και την γενικότερη διεύθυνση του μέσου. Είναι ένας παροπλισμένος παραγωγός.
2.Ενασχόληση του	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη	1979

πειρατή με το ραδιόφωνο	εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Επειδή αγαπούσε πολύ το ραδιόφωνο σκέφτηκε να γίνει επαγγελματίας. Δεν μπορεί να σκεφτεί ότι θα κάνει άλλη δουλειά.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Στο σπίτι του, στο δωμάτιο του
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ	Από το 79 έως το 86 είχε τον ίδιο σταθμό, έβγαινε με το ίδιο χαρακτηριστικό με την μόνη διαφορά πως μεταξύ 84-6 είχε σταματήσει. Το κέντρο της πόλης και ανατολικά μέχρι την Καλαμαριά, η εμβέλεια δεν ήταν μεγάλη. Ήταν μέσα στην εικοσάδα των γνωστών πειρατικών σταθμών της εποχής.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Αγοράζοντας τα βινύλια. Τα τελευταία πειρατικά χρόνια οι δισκογραφικές είχαν καταλάβει πως έπρεπε να πριμοδοτήσουν τους μεγάλους πειρατικούς σταθμούς και έδιναν κάποια πρόμο. Έκανε κάθε βράδυ συνομιλίες με πολλούς από τους τωρινούς ιδιοκτήτες μεγάλων ραδιοφώνων Ξένη εμπορική Άλλαξε στην τελευταία εποχή του συλλογικού Κοσμοράδιο όπου ξεκίνησαν μαζί με την ξένη να παίζουν και ελληνική μουσική. Είχε μεγάλο εύρος κοινού εκτός από εκπομπές ξένης μουσικής που ήταν λίγο πιο περιορισμένου κοινού. Δεν υπήρχε καθόλου πολιτική και σε κανένα σταθμό.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Είχαν πολύ καλές σχέσεις με τους περισσότερους πειρατές της εποχής. Τηλεφωνική επαφή. Υπήρχαν 2-3 φίλοι οι οποίοι ήταν εξειδικευμένοι ακροατές σε ειδικά είδη ξένης μουσικής που βοηθούσαν κάποιες ώρες το πρόγραμμα του σταθμού. Λόγω των διώξεων έκαναν μυστικές συνελεύσεις σε έναν άτυπο σύλλογο που είχαν τότε στο 2ο πατάρι του Ολύμπιον

		στην Αριστοτέλους. Συμμετείχαν και κάποιοι άνθρωποι της ασφάλειας οι οποίοι έκαναν τους πειρατές, ήταν όλα γνωστά αυτά.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Δεν υπήρχαν σχέσεις με πολιτικά κόμματα παρά μόνο κάποιοι πειρατές φίλα προσκείμενοι προς κάποια κόμματα την εποχή των φεστιβάλ ή των εκλογών των νεολαιών τν κομμάτων βοηθούσαν στο στήσιμο των ρ/σ των κομμάτων που εξέπεμπαν εκείνες τις μέρες από το Πανεπιστήμιο.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Στις εξαγγελίες πριν την ελεύθερη ραδιοφωνία έλεγαν πως θα υπάρχουν τέσσερις μεγάκυκλοι από τους 104 μέχρι τους 108 που θα παραχωρούνταν στους ερασιτέχνες. Ο Παπαδόπουλος δεν το πίστεψε και πήγαν κατευθείαν για επαγγελματική άδεια.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ	Η εξέλιξη είναι μεγαλύτερη από ότι φανταζόταν και είναι θετική για το ραδιόφωνο γιατί οι δείκτες μετρήσεων δείχνουν πως το 70% του πληθυσμού της Θεσσαλονίκης ακούει καθημερινά ραδιόφωνο. Στα 67 προγράμματα που εκπέμπονται στα ραδιόφωνα της Θεσσαλονίκης υπάρχουν τα πάντα ότι θεωρεί ή δεν θεωρεί κάποιος ποιότητα. Το κρατικό είναι παραγκωνισμένο σε ακροαματικότητες. Το κρατικό ακόμα και σήμερα εξακολουθεί να είναι ο μπαμπούλας για το ιδιωτικό. Οι μισοί παραγωγοί και οι μισοί ιδιοκτήτες σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη είναι από τότε και κάποιοι είναι και από

	• Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	την εποχή των μεσαίων. Η ΕΡΤ θεώρησε καλό να καταλάβει 1-2 συχνότητες επιπλέον σε κάθε νομό με αποτέλεσμα να παρεμβάλει πολλούς ιδιωτικούς σε όλη την χώρα. Ακούει ραδιόφωνο για λόγους ανταγωνισμού, παλιότερα άκουγε για μουσική ενημέρωση.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Θάνος Τσαμεσίδης (Θάνος ο Κυβερνήτης) – 18

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ήταν ψευτοεπαγγελματίες ωστόσο δεν συνειδητοποιούσαν πως έκαναν κάτι τόσο σπουδαίο. Έκανε οικονομίες για να αγοράσει κολλητήρια και κεραίες. Άνοιξε ένα μαγαζί που ήταν σύγχρονο καφενείο, μετά από δέκα χρόνια που το είχε το έκλεισε. Άνοιξε το μπουγατσάδικο που έχει σήμερα.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ	1976 Άκουγαν τις εκπομπές στο ραδιόφωνο των τότε ραδιοερασιτεχνών του Γιώτη,

	• Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	του Βόρειου ήχου, του Σαντάνα και πήγαν στο μαγαζί που συχνάζανε και αυτοί τους βοήθησαν τεχνικά και τους έμαθαν πως γίνονται οι σταθμοί. Ο Bob 22 τύπωνε βιβλία στην Θεσσαλονίκη για τα ηλεκτρονικά και τους χρησίμευαν πολύ. Γρήγορα το γύρισε στα FM το 79 - 80. Μεταξύ 86 -89 είχε έναν από τους πιο αξιόλογους σταθμούς στην Θεσσαλονίκη. Είχαν περάσει μια άλλη μόδα και είχαν πάρα πολλούς ακροατές. Ταυτόχρονα προσπαθούσαν να γίνουν και επαγγελματίες, έκαναν μόνοι τους ηχογραφήσεις σε κασέτες και μετά από καμιά εβδομάδα τις έβαζαν και έπαιζαν. Το 94 είχε νομαρχιακή άδεια την οποία μετά από πιέσεις ο Νομάρχης την έδωσε στην «Λυδία την Φιλιπισία». Δεν τον ήθελε ο Διαμαντόπουλος ο οποίος είχε πολύ καλές σχέσεις με τον Νομάρχη. Μετά πίεσε με την ΕΡΜΑΚ και πήρε άδεια και βγήκε από τους 100.3 ωστόσο κάθε Κυριακή μετά από μια εκπομπή «Η φωνή της Ορθοδοξίας» που είχαν του τηλεφωνούσαν και τον απειλούσαν. Τότε ένας βουλευτής τον συμβούλεψε να το κλείσει και να πάρει πίσω τα λεφτά του και έτσι το 95 το πούλησε. Τον ρήμαξαν και τον κυνήγησαν πολύ γι' αυτό και έκλεισε. Υπήρχαν βέβαια αργότερα και οι ανάγκες της οικογένειας που δεν μπορούσε να μην ανταποκριθεί σε αυτές.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-	

πειρατικού σταθμού	ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Ωραιόκαστρο στην αποθήκη - αχυρώνα που υπήρχε στο πατρικό του το σπίτι.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ	Κάθε γειτονιά τότε, κάθε σοκάκι είχε και μια κεραία. Στην καλύτερη περίπτωση μπορούσε να ακουστεί μέχρι τον Βαρδάρη. Μεταξύ 86 – 89 έπαιζε με 700watt και είχε τηλέφωνα από Πήλιο, Βέροια, Έδεσσα, Κοζάνη, Κιλκίς, Θάσο. Αγόραζαν 50 λεπτά της δραχμής το δισκάκι από τον Μουστάκα τον Γιώργο στην Φιλίππου και από τον Μανδαλινό στον Βαρδάρη που έβρισκε ότι δεν υπήρχε στην αγορά. Τα μαγαζιά τους έλεγαν «ελάτε να σας δώσουμε δίσκους». Οι δισκογραφικές και οι ακροατές τους έδιναν δίσκους δωρεάν. Στην συνομιλία που έκαναν οι πειρατές μεταξύ τους έδιναν ραντεβού στον Δαγκλή και εκεί μαζεύονταν όλοι πειρατές και ακροατές.
6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος	Έκαναν 1-1,5 ώρα πρόγραμμα, μόλις άνοιγε η τηλεόραση έκλειναν. Τραγούδια και αφιερώσεις ήταν συνήθως οι εκπομπές. Όταν έκλεινε η τηλεόραση κατά τις 17-18 άνοιγε τον πομπό, έπαιζε καμιά ώρα κασέτα και μετά μιλούσε μέχρι τις 12-1 το βράδυ. Όλη την νύχτα έπαιζε μουσική. Μιλούσε και για την ιστορία και τα κουτσομπολιά των καλλιτεχνών, οι ίδιοι οι καλλιτέχνες τους έβρισκαν για να τους πάρουν συνέντευξη. Μέσω των αφιερώσεων έκαναν ένα είδος γκρίζας διαφήμισης. Κάθε μέρα έπαιζε αλλά η διετία 87-89 ήταν το κατακόρυφο του σταθμού του. Έπαιζαν και ξένη και ελληνική μουσική, την ξένη την χρησιμοποιούσαν κυρίως για τα σήματα. Από ελληνικά έπαιζαν Καζαντζίδη, Μαίρη Λίντα κοκ. Έπαιζε λαϊκό, ρεμπέτικο, ελαφριά σε μια ώρα

	πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	έπαιζε όλα τα μουσικά είδη από Κουμιώτη ως Χαρούλα Λαμπράκη. Έκανε αφιερώματα σε μουσικούς όπως την Ρίτα Σακελαρίου, τον Καζαντζίδη κ.α. Οι ακροατές τον καταλάβαιναν μόνο από την μουσική που έπαιζε μεταξύ των οποίων Πουλόπουλο, Αλεξίου, Χατζοπούλου κ.α. Δεν ασχολούνταν με την πολιτική αλλά δημιουργούσαν και παρεμβολή στους πειρατές που ασχολούνταν.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΠΕ	Αν κάποιος ακουγόταν καλά στην Θεσσαλονίκη προσπαθούσαν να τον αντιγράψουν. Μαζεύονταν όλοι οι πειρατές στον «Ιάσων» στο Βαρδάρη, όταν όμως έγιναν πολλοί πήγαν στον Δαγκλή στον Άγιο Δημήτριο. Άλλο στέκι είχαν οι ανατολικοί και άλλο οι δυτικοί πειρατές. Μερικές φορές έδινε τον σταθμό σε ένα φίλο του που ήθελε να οργανώσει χορό και μετά τον έπαιρνε πίσω. Όταν άρχισαν να ανθίζουν τα FM ο ένας προσπαθούσε να μάθει από τον άλλο τι γινόταν, όλοι ήθελαν να πάνε στα FM. Υπήρχαν και ρουφιάνοι ραδιοερασιτέχνες και ρουφιάνοι γείτονες που τον καταγγέλλανε. Όλοι διψούσαν τότε για γνωριμίες και έδιναν μέσω της συχνότητας ραντεβού στον Δαγκλή και εκεί μαζευόταν και οι ακροατές και οι δύο πλευρές έφερναν πράγματα, φαγώσιμα, ποτά αλλά και δίσκους. Βέβαια υπήρχαν και τα μαλώματα μεταξύ των πειρατών γιατί έβγαινε ο ένας πάνω στον άλλο. Ο Αλεξίου ήταν πολύ μεγάλος ως πειρατής, ήξερε τι ήθελε ο ακροατής. Μια κοπέλα από την Κατερίνη είχε έρθει μόνο και μόνο για να μας φέρει το Αγριολούλουδο του Καζαντζίδη και δεν κάθισε ούτε για έναν καφέ για να προλάβει το ΚΤΕΛ. Οι ακροατές άκουγαν που θα συναντηθούν οι πειρατές και τους έφερναν βερμούτ, κρασιά, τυριά ακόμα και δίσκους. Είχαν ανοιχτή γραμμή με τους ακροατές και τους έβγαζαν στον αέρα, υπήρχε μια πληθώρα και ποικιλία ακροατών που τους άκουγαν. Ως ερασιτέχνης είχε τόσα τηλέφωνα από ακροατές που δεν είχε ως επαγγελματίας. Περίμενε να κοιμηθεί ο πατέρας του και

	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	μετά άνοιγε το μηχάνημα. Άρεζε στους γονείς του που ασχολιόταν με το ραδιόφωνο αλλά μόλις τους τηλεφωνούσε κανένας αστυνομικός του πατούσαν τα μηχανήματα κάτω ή όταν ερχόταν ο λογαριασμός της ΔΕΗ που ήταν πολύ υψηλός οι γονείς του έσπαγαν τα μηχανήματα και εξαφανιζόταν για καμιά δεκαριά μέρες και μετά ξανά από την αρχή. Έγιναν 1-2 προσπάθειες για σύλλογο αλλά δεν υπήρχε ο νόμος να τον στηρίξει και έτσι διαλύονταν ο σύλλογος σε ένα μήνα. Τότε τους έλεγαν αν θέλουν άδεια να πάνε στα CB αλλά αυτοί ήθελαν να τα φτιάχνουν μόνοι τους τα μηχανήματά τους.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Είχαν τον αχθοφόρο που κουβαλούσε τις αφιερώσεις γιατί έδιναν γειτονικά τηλέφωνα για να μην τους πιάσουν. Τα ραδιογωνιόμετρα ερχόταν πάντα τελευταία στο Ωραιόκαστρο γιατί δεν είχαν πρόβλημα με παρεμβολές, τους έδιναν σήμα και κλείνανε. Ως ερασιτέχνης έβγαινε στους 94. 5, είχε τον πομπό σε μια βίλλα και έστελνε από το Ωραιόκαστρο με λινκ. Το 94 είχε νομαρχιακή άδεια την οποία μετά από πιέσεις ο Νομάρχης την έδωσε στην «Λυδία την Φιλιπισία». Δεν τον ήθελε ο Διαμαντόπουλος ο οποίος είχε πολύ καλές σχέσεις με τον Νομάρχη. Μετά πίεσε με την ΕΡΜΑΚ και πήρε άδεια και βγήκε από τους 100.3 ωστόσο κάθε Κυριακή μετά από μια εκπομπή «Η φωνή της Ορθοδοξίας» που είχαν του τηλεφωνούσαν και τον απειλούσαν. Τότε ένας βουλευτής τον συμβούλεψε να το κλείσει και να πάρει πίσω τα λεφτά του και έτσι το 95 το πούλησε.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Όταν έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία είχαν γίνει ομάδες – ομάδες και κάποιοι όπως το ΡΘ είχαν το πατρονάρισμα του Κουρή. Τις άδειες τις πήραν αυτοί που ήταν πιο ενημερωμένοι, είχαν χρήματα και ήταν μέσα στα πράγματα. Οι πρώτες άδειες δόθηκαν πολύ εύκολα. Είχε καταθέσει χαρτιά και τον κυνηγούσαν οι αδειούχοι της ΔΕΡΘ ώσπου πήρε νομαρχιακή άδεια και από τους 94 που έβγαινε τον έδιωξε η «Λυδία η Φιλιπισία» (σταθμός της εκκλησίας).
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό		

ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Ήταν χόμπι και σήμερα έχει γίνει επάγγελμα, σήμερα ένας υπολογιστής τα κάνει όλα. Τότε το ένιωθαν πολύ σήμερα είναι όλοι κουρασμένοι και γυρνάνε σε αυτό που παίζει η ΕΡΤ. Υπάρχει βέβαια και το χοντρό παιχνίδι του χρήματος που όλη η πίττα κόβεται στην Αθήνα και δεν μένει τίποτα για τους υπόλοιπους. Την αντιγράφανε την ΕΡΤ από άποψη τρόπου παρουσίασης εκπομπών. Οι πειρατές προσπαθούσαν να παίξουν κάτι που δεν έπαιζε η ΕΡΤ, ο Κυβερνήτης έπαιζε ποντιακά και τρελαινόταν ο κόσμος με τα ποντιακά. Ακούει στο μαγαζί κυρίως γιατί του αρέσει το ραδιόφωνο αρκεί οι σταθμοί να μην είναι κονσερβοποιημένοι. Τότε το ένιωθαν πολύ, ήταν χόμπι ενώ σήμερα έχουν αλλάξει τα πράγματα.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Νίκος Κατανάκης – 19

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		

1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Radio International, IBC, ΜΔ Δεν είχε πάει πενταήμερη εκδρομή για να αγοράσει μια λάμπα για τον πομπό του και πήγε και κοιμήθηκε σε έναν φίλο του για μια βδομάδα για να αγοράσει υλικά για τον πομπό του.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1979 μόνος του αρχικά και στην συνέχεια με άλλους πειρατές στον ΜΔ Η αγάπη του για την μουσική και η ανάγκη του να μοιραστεί αυτό που άκουγε με τον υπόλοιπο κόσμο. Ήταν ηθική η ικανοποίηση, το να τους δει κάποιος στον δρόμο και να τους πει σ' ακούω ήταν το παν. Από τον ΜΔ πήγε στον Α-103, μετά πήγε αλλού, μετά ξαναπήγε στον Α-103, Kiss FM, RSO παλιά, μετά πάλι Α-103 και μετά RSO υπό νέα μορφή. Τον εξέφραζε περισσότερο το ιδιωτικό τότε, πλήρωνε καλύτερα, υπήρχαν ραδιόφωνα που τον γέμιζαν τότε. Ήταν λάθος τους που δεν επιδίωξαν επαγγελματική άδεια, σκορπίστηκαν σε διάφορα ραδιόφωνα και έχασαν την δύναμη που είχαν να γίνει ο ΜΔ ένα επαγγελματικό ραδιόφωνο.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΔΕΔΟΜΕΝΑ**
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ	

της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Στην Αθήνα δεν υπήρχε έντονη παρουσία των πειρατών γιατί ήταν μεγάλο το κυνήγι, στην Θεσσαλονίκη ήταν πιο εύκολα τα πράγματα. Η Θεσσαλονίκη ήταν ένα βήμα πιο μπροστά στον χώρο του ραδιοφώνου γιατί είχε την παρουσία των πειρατών.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Από το δωμάτιο του σπιτιού του στην Θεσσαλονίκη
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ	Αρχικά η εμβέλεια του πομπού ήταν η γειτονιά όλο κι όλο, σταδιακά κάλυπταν όλη την Θεσσαλονίκη, Κατερίνη κλπ, μετά με τον ΜΔ έπιαναν και γύρω νομούς. Η δισκοθήκη δημιουργήθηκε από το χαρτζιλίκι του. Οι εταιρείες έδιναν τα δείγματα δίσκων δωρεάν στους πειρατές για να τα παίζουν στα ραδιόφωνά τους, δεν υπήρχε άλλου είδους σχέση με τις δισκογραφικές. Έκανε συνομιλίες, συγκεκριμένα υπήρχαν τότε κυκλώματα για να δουν πως ακούγονται.
6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού		Ξένη εμπορική, κυρίως ντίσκο και ροκ Ο ΜΔ έπαιζε πολλά διαφορετικά είδη μουσικής αλλά τα υποστήριζε αυτά τα είδη μέσα από την ατμόσφαιρα του ραδιοφώνου τότε. Όταν υπάρχει η

	• Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	δύναμη του ραδιοφώνου μπορείς να προβάλεις οποιοδήποτε τραγούδι. Ό, τι ήταν καινούριο έπαιζαν, κομμάτια της εποχής. Έπαιζε για όλους αλλά βέβαια ανάλογα με την μουσική που παίζεις προσελκύεις και το αντίστοιχο κοινό. Δεν υπήρχε πολιτική πριν το 87, ήταν καθαρά μουσική και τίποτα άλλο.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Ήταν όλοι οι πειρατές γνωστοί μεταξύ τους και μέσω γνωστών μπήκαν στον χώρο. Στην αρχή ήταν πολύ αραιή η επαφή λόγω του κυνηγητού, σταδιακά έκλειναν ραντεβού για να γνωριστούν, υπήρχε μια σχέση τηλεφωνική ή με γράμματα και αργότερα με την ελεύθερη ραδιοφωνία άνοιξαν οι πόρτες και ερχόταν κόσμος στον σταθμό. Έκαναν χορούς και πάρτι γιατί ο κόσμος είχε ανάγκη να τους γνωρίσει. Υπήρχαν ραδιόφωνα που έκαναν πάρτι κάθε βδομάδα. Δεν υπήρχε σύλλογος, είχε γίνει μια προσπάθεια από κάποιους πειρατές που έκαναν συναντήσεις στο κέντρο της Θεσσαλονίκης αλλά ναυάγησε η ιστορία.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ	Τους κυνηγούσαν και έκανα συλλήψεις γι' αυτό πρόσεχαν και δεν έδιναν τηλέφωνο. Είχανε τις καρφωτές, ο ίδιος είχε προειδοποιήσεις πολλές φορές από την γειτονιά, του έκοψαν πάρα πολλές φορές κεραία κλπ. Για να σε πιάσουν έπρεπε να πας καρφωτή ή να έρθει το ραδιογωνιόμετρο από την Αθήνα για το οποίο μάθαιναν οι πειρατές και έκλειναν όταν το μάθαιναν. Τους έπιαναν και την επόμενη μέρα ξανάβγαιναν, ήταν αρρώστια. Χτυπούσε η πόρτα και έτρεμαν πως ήρθαν να τους μαζέψουν.

	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-Πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Το 87 – 88 με τον ερχομό της ελεύθερης ραδιοφωνίας και των πρώτων επαγγελματικών ραδιοφώνων στην Θεσσαλονίκη άρχισαν οι πρώτες προτάσεις για συνεργασία προς τους πειρατές.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Σήμερα έχουμε φτάσει στην εξειδίκευση της εξειδίκευσης στα ραδιόφωνα. Σήμερα τα πράγματα είναι πιο στημένα στο ραδιόφωνο και ο κόσμος ανοίγεται με μεγαλύτερη δυσκολία. Είναι κάθετα αντίθετος στο ραδιόφωνο χωρίς παραγωγό. Σήμερα το ραδιόφωνο έχει μπει σε καλούπια, όταν ήταν πιο ελεύθερο ήταν πιο προσιτό στον ακροατή. Το κρατικό επιβιώνει από την ΔΕΗ ενώ το ιδιωτικό χρειάζεται τα νούμερα που θα του φέρουν διαφήμιση για να επιβιώσει. Το ιδιωτικό είναι πιο προχωρημένο από το κρατικό μια και στο κρατικό υπάρχει η νοοτροπία του δημόσιου υπάλληλου. Τα ιδιωτικά βασίστηκαν στην εμπειρία των πειρατών, όσοι ξεκίνησαν με το πρότυπο της ΕΡΤ είτε έκλεισαν, είτε άλλαξαν πολύ γρήγορα. Παλιότερα δεν υπήρχε τίποτα άλλο να ακούσεις εκτός από τους πειρατές, το κρατικό ήταν πολύ χειρότερα από σήμερα, είχε διάφορα πράγματα μαζί στο πρόγραμμά του. Τα νούμερα των πειρατών τα ζήλευε και το κρατικό. Ακούει πολύ ραδιόφωνο και προτιμάει τα ραδιόφωνα που έχουν έναν παραγωγό και όχι τον ψυχρό υπολογιστή που παίζει μόνο μουσική.

		Ο κόσμος τότε ήταν πιο ανοιχτός και καταλάβαινε πως οι πειρατές έκαναν ραδιόφωνο από αγάπη και όχι για τα λεφτά και το εκτιμούσε.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Βαγγέλης Τρεμόπουλος (Αντένα) – 20

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Αντένα Ηλεκτρονικός στον Δημόκριτο. Δεν είχανε χρήματα να αγοράσουνε δίσκους. Τεχνικός διευθυντής στο Μακεδονία, σκηνοθέτης και επικεφαλής των σκηνοθετών.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ	Το 1979 από τα μεσαία μέχρι τον Απρίλη του 84. Το ενδιαφέρον για συγκεκριμένη μουσική που δεν την άκουγαν τότε από τα κρατικά, η ανταλλαγή ιδεών μέσω των συνομιλιών με αποτέλεσμα την δημιουργία πυρήνων για την ελεύθερη ραδιοφωνία, η παροχή δωρεάν δίσκων από τις δισκογραφικές, η γνωριμία με τους συντρόφους της ζωής τους μέσα

	• Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	από το ραδιόφωνο, η επικοινωνία, το χαρτζιλίκι για κάποιους μέσα από την διαφήμιση, η αντίσταση κατά της αρχής, το γνωστικό κίνητρο για το ποιος θα φτιάξει τον καλύτερο πομπό. Το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο άγγιζε πολλούς τομείς, υπήρχε ένας μοναδικός αυθορμητισμός, ένα άλλο κλίμα που δεν το έβλεπες σε άλλα ραδιόφωνα, ούτε και στο ερασιτεχνικό της Αγγλίας. Δεν ήθελε να συμβιβαστεί με τους περιορισμούς που υπάρχουν σήμερα στα ιδιωτικά ραδιόφωνα, που ο καθένας προσπαθεί να διαφυλάξει τα δικά του συμφέροντα και να παίξει τραγούδια της δικιάς του εταιρείας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Στο σπίτι του, Αγίου Δημητρίου με Ευρυπίδου. Είχανε φτιάξει πομπούς μόνοι τους οι περισσότεροι, πράγμα που ανέβαζε το γνωστικό τους επίπεδο γιατί έπρεπε να μόνοι τους να υπολογίσουν πως θα κόψουν το δίπολο, την κεραία, τον πομπό κλπ.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ	35-50 άτομα είναι μεγάλη παρέα.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Ήταν σημαντικό πως έδιναν το χαρτζιλίκι που τους έδιναν οι γονείς τους γι΄αυτό, ο ίδιος δούλευε για να συντηρείται και να ζει. Οι εταιρείες τους έδιναν τζάμπα δίσκους Εκείνη την εποχή όλες οι εταιρείες τους έδιναν δίσκους και έπαιζαν τα πάντα, υπήρχε ισορροπία μεταξύ των πειρατών και των δισκογραφικών, οι σταθμοί που έπαιζαν ελληνικά έπαιρναν τα ελληνικά κοκ και αυτός που τους έδινε 3 δίσκους την μια φορά θα τους έδινε περισσότερους την επόμενη. Μουσική τζαζ κάθε Πέμπτη 11μ.μ. -3 π.μ. με ακροατήριο 35-6 άτομα και την συμμετοχή ενός καθηγητή Πανεπιστημίου που έφερνε σχετικούς δίσκους όπως και οι ακροατές, η συγκεκριμένη κίνηση είχε γίνει με πρωτοβουλία του καθηγητή, κάποιες φορές συμμετείχε και ο καθηγητής στην εκπομπή την έκαναν μαζί με τον Τρεμόπουλο. Εξέπεμπε τις καθημερινές συνήθως 10μ.μ.- 3 π.μ. , τα σαββατοκύριακα ήταν άδειες οι μπάντες γιατί τα καλοκαίρια πηγαίνανε Χαλκιδική ή φεύγανε, δεν είχαν δεσμεύσεις. Από τζαζ μέχρι Gospel, πολύ εξειδικευμένη μουσική που δεν ακούγονταν πουθενά μέχρι τότε. Ξένη μουσική, τζαζ, ροκ, γκοσπελ, περίεργα πράγματα για εκείνη την εποχή. Ήταν μια αντίσταση στην αρχή. Ήταν παράνομο και αυτοί ως γενιά κουβαλούσαν κάτι αριστερό, είχαν μια κόντρα με την εκάστοτε εξουσία, είτε την ισχυρή δεξιά του 78-9 είτε του Πασοκ του 81-85. Ήταν παράνομο και αυτοί ήθελαν να μιλήσουν γιατί ήταν μια γενιά που δεν μιλούσε και ήθελε να πει και μερικά πράγματα πολιτικά. Ποτέ δεν εκφράσανε καθαρό πολιτικό λόγο αντίστασης εξαιτίας του φόβου. Υπήρχε ωστόσο συγκεκαλυμμένη αντίσταση μέσα από μικρές ιστορίες εκείνης της εποχής όπως όταν έγινε η χούντα στην Τουρκία δεν την καταδίκασαν ξεκάθαρα αλλά έλεγαν στις μεταξύ τους συνομιλίες «τι κρίμα αυτοί οι

		άνθρωποι»Και μέσα από την μουσική γινόταν αντίσταση. Ήταν τιμή τους να παίξουν Θεοδωράκη. Το πειρατικό ραδιόφωνο ανέπτυξε την ευαισθησία τους σε πολιτικό επίπεδο και τους βοήθησε να κατασταλάξουν σε ορισμένα πράγματα. Πριν τις εκλογές του 81 οι πειρατικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί άρχισαν να καταδικάζουν τα επεισόδια με το ξύλο που έπεφτε στην Λαγκαδά μεταξύ κομμουνιστών και οπαδών του Πασοκ που έκαναν αφισοκόλληση με αποτέλεσμα να καταλαγιάσουν τα επεισόδια γιατί η αστυνομία έλαβε τα ανάλογα μέτρα. Τον Μάρτη του 87 οι ραδιοφωνικοί σταθμοί είχαν πάρει το έντυπο από τις στρατολογίες για την επιστράτευση και έδιναν πληροφορίες για το που θα παρουσιαστεί ο καθένας. Πολλοί επίσης σταμάτησαν να εκπέμπουν για να βοηθήσουν την επιστράτευση. Το ραδιόφωνο είναι γωνιακό μαγαζί , έχει σπουδαίο ρόλο. Υπήρχε ένας τύπος στις Σαράντα Εκκλησιές που διάβαζε λογοτεχνία και ποίηση και ένας άλλος ερασιτέχνης, ανάπηρος που μιλούσε για την ένταξη των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ	Μιλούσαμε τα βράδια με αποτέλεσμα να ανταλλάσσονται ιδέες και να δημιουργούνται πυρήνες γι' αυτό που αργότερα όλοι μας είδαμε για την ελεύθερη ραδιοφωνία. Σε αυτή την χώρα την ιστορία την έχουν γράψει οι παρέες. Είχανε φτιάξει ομάδες πυροπροστασίας, πηγαίνανε για ψάρεμα, κάνανε εκδηλώσεις κοκ Ο Γιώργος το Ράδιο 1 που ήταν το πρώτο ραδιόφωνο της πόλης μαζευόταν στο σπίτι του στο Ναυαρίνο κόσμος, γινότανε εκπομπές, χοροί, εκδηλώσεις. Μέσα από το πειρατικό ραδιόφωνο δημιουργήθηκαν κάποιες φιλίες που κρατάνε χρόνια. Κάνανε τις σχέσεις τους μέσα από το ραδιόφωνο, γνώρισε την γυναίκα του μέσα από το ραδιόφωνο. Ήταν ένα κίνημα, ένας πυρήνας σπουδαίων πραγμάτων, πολλά ραδιόφωνα έκαναν χορούς σε κέντρα, πήγαιναν πολλοί ακροατές και γέμιζαν κέντρα ολόκληρα. Μια ακροάτρια του είπε πόσο σπουδαίο ήταν να δώσεις στον κόσμο να καταλάβει ότι υπάρχει μια άλλη φωνή. Μια ακροάτρια τους έκανε τραπέζι και αισθανόταν πολύ μεγάλη χαρά που τους γνώριζε. Οι φαντάροι από τις σκοπιές τους τηλεφωνούσαν, οι φύλακες τους τηλεφωνούσαν τα βράδια. Γνώρισε μια κοπέλα μέσω ενός φίλου που είχε σταθμό και έκανε πάρτι που την έδερνε ο πατέρας της και δεν την έστελνε σχολείο για να τον βοηθάει στην καντίνα του. Σε μια εβδομάδα πήγε και έμεινε στο σπίτι του και μετά από ένα χρόνο έγιναν ζευγάρι, αυτή ήταν μια

	• Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	ιστορία που ξεκίνησε με αφορμή το ραδιόφωνο και τον σημάδεψε. Έγινε συζήτηση στο αέρα με την Ράνια για την βία των γονιών και οι ακροατές συμμετείχαν, καταδίκαζαν το φαινόμενο και ήθελαν να την βοηθήσουν, ήταν πρωτοπόρα πράγματα για την εποχή. Στα σουβλατζίδικα της γειτονιάς δεν πληρώναμε ποτέ σάντουιτς γιατί ήταν ακροατές τους που τους άκουγαν. Είχε ανάγκη ο κόσμος να ακούσει πράγματα, να ενημερωθεί. Συνεργαζόμασταν με τους άλλους πειρατές, ο φίλος τους ο Γιάννης ο Blue που έπαιζε και αυτός ροκ, άλλαζαν δίσκους, έκαναν εκπομπή μαζί. Ανταγωνισμός υπήρχε μεταξύ «Παιδιών της Καλαμαριάς» και «Ηλιου του Βορρά» όπου υπήρχαν συμφέροντα για το ποια μαγαζιά θα διεκδικήσει ο ένας και ποια ο άλλος. Όσοι δεν ασχολήθηκαν με χρήματα όπως τότε αυτοί δεν είχαν ανταγωνισμούς. Σύλλογος που το 81-83 μάζευε 500 - 600 άτομα. Συνδικάτο που έγινε μετά τις εκλογές του 81 και διερευνούσε το αν μπορούν να πάρουν άδειες. Υπήρχαν άνθρωποι που ήταν για πολλά χρόνια ερασιτέχνες και το είχαν πάρει πολύ προσωπικά το θέμα. Οι πρώτες συναντήσεις ήταν συναντήσεις γνωριμίας αλλά δεν υπήρχε το κλίμα, κάνανε λάθη, δεν είχαν μια ολιστική άποψη στην σκέψη. Σκέφτονταν σαν παιδιά και στήριζαν τους φίλους τους χωρίς να βλέπουν το πράγμα σε βάθος. Αν πετύχαινε το συνδικάτο θα είχε αλλάξει όλη την μετέπειτα πορεία , θα μπορούσαν να είχαν μιλήσει με το κράτος.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Το κυνηγητό ήταν ανελέητο και πολλές φορές γινόταν κατάσχεση των μηχανημάτων και τους πήγαιναν στον εισαγγελέα. Διαφωνούσε και το είχε πει και σε αστυνομικό πως οι ραδιοερασιτέχνες ενοχλούσαν τα αεροπλάνα. Τους κυνηγούσαν και άλλαζαν σπίτια για να μην κινδυνεύουν να τους πιάσουν.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ	Η ελεύθερη ραδιοφωνία έγινε μέσα σε μια νύχτα και δεν πήγε το πράγμα όπως έπρεπε. Η πολιτεία έπρεπε να βρει τρόπους να οργανώσει τεχνικά όλο αυτό το ανοργάνωτο που υπήρχε με τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, να δώσει

	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	άδειες και να φτιάξει ένα τοπίο. Στην Βουλγαρία όταν έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία το κράτος τους έδωσε τις κεντρικές κεραίες που είχε στήσει για τα κρατικά του και έφτιαξε ειδικές περιοχές που μπορούσαν οι ερασιτέχνες να πάνε να βάλουν τους πομπούς τους. Ξεκίνησε τότε να αδειοδοτηθούν μόνο οι δήμοι και πολύ μετέπειτα, από το 91 και μετά άρχισαν να γίνονται τα πρώτα ιδιωτικά. Δεν μπορούσε το κράτος να παρέμβει, προσπάθησαν μετά οι κυβερνήσεις να βάλουν μια τάξη αλλά ήταν ελάχιστα αυτά που δόθηκαν. Ακόμη και σήμερα όλα τα ιδιωτικά ραδιόφωνα και τηλεοράσεις είναι παράνομα εκτός από το Μακεδονία που έχει άδεια από τον νόμο του Βενιζέλου.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Το ραδιόφωνο σήμερα έχει αυτό το playlist που έχει καταργήσει όλη την μερακλίδικη διαδικασία του βινυλίου. Σήμερα οι παραγωγοί κόβουν τα κομμάτια και 2 και 3 φορές και μιλάνε πάνω τους. Σήμερα όλοι είναι προσηλωμένοι στο να βγάλουν λεφτά από το ραδιόφωνο. Στην ΕΡΤ κάθε κυβέρνηση βάζει τους δικούς της με αποτέλεσμα να διαμορφώνουν τον δικό τους πολιτικό λόγο. Φοβάται την σύγκριση με το ιδιωτικό γι' αυτό και δεν ακολουθούν το παράδειγμα της Γαλλίας. Δεν έχουν καταλάβει πως ο ρόλος τους είναι να βοηθήσουν το κοινό τους και όχι να το κατακλύζουν με πράγματα μη κατανοητά. Διαμορφώνουν και αλλάζουν πράγματα κάποια ιδιωτικά ραδιόφωνα σήμερα, όχι όλα. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό, το 80% των ανθρώπων που δούλεψαν τότε ως ερασιτέχνες είναι σήμερα στα ΜΜΕ. Η πλειοψηφία των ραδιοερασιτεχνών συνέβαλε δημιουργικά στον χώρο των media στη χώρα. Θα περίμενε μετά το 89 να γίνει μια κίνηση που να αξιολογήσει την συμβολή των ανθρώπων που διαμόρφωσαν το ραδιοφωνικό τοπίο από το 74-75 ως το 89. Ο ίδιος πιστεύει πως οι ερασιτέχνες έδωσαν πολλά στην επικοινωνία, στις ανθρώπινες σχέσεις και πήραν ελάχιστα. Δεν υπήρχε αντιπολιτευτικός λόγος στην ΕΡΤ , ο άλλος λόγος έβγαινε από τους ερασιτέχνες, ο οποίος έχτιζε σιγα-σιγά για να φτάσουμε το 89 να ελευθερωθεί το ραδιόφωνο.

		Ακούει αλλά επιλεγμένα πράγματα, συνήθως στο αυτοκίνητο. Στο πειρατικό ραδιόφωνο δεν υπήρχαν οι περιορισμοί που επιβάλλουν σήμερα τα οικονομικά συμφέροντα. Τότε σέβονταν τα κομμάτια, ήταν αδύνατο να κόψουν ένα κομμάτι για να μιλήσουν, σήμερα δεν έχει μυρουδιά από το καθαριστικό που καθάριζαν τους δίσκους, από όλη την διαδικασία να ψάξουν το κομμάτι, να καθαρίσουν τον δίσκο, να βάλουν πάνω την βελόνα . Υπήρχε ένας αυθορμητισμός και ένας ρομαντισμός στο ερασιτεχνικό ραδιόφωνο τότε.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Άγγελος – 21

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ήταν άνδρας, κάθε καρυδιάς καρύδι, ότι ήθελες έβρισκες. Συνιδιοκτήτης στον 1055, υπεύθυνος Μάρκετινγκ, Επικοινωνίας και Διαφήμισης, κάνει εκπομπές και πολλά άλλα πράγματα. Είναι καινούριος ο σταθμός.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για	12,5 χρονών και ήταν ακόμη μαθητής.

	ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Νοικιάζει σπίτι στην Άνω Πόλη με άλλα παιδιά για να σταματήσουν οι γονείς να διαμαρτύρονται. Ως πειρατής στον Αντένα, μετά Πανόραμα, μετά ξανά στον Αντένα και το 92 έκανε τον Kiss FM με τον Γ.Αλεξίου, μετά στρατό και μετά ξανά στον Αντένα και τώρα στον 1055. Η ζωή του αυτό είναι ένα ρίσκο.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Εκατοντάδες πειρατές στην Θεσσαλονίκη, ο αριθμός εξαρτάται από το ύψος που έβγαινε κάποιος και από την περιοχή. Ο καθένας ήξερε της περιοχής του. 60-70 σταθμοί, 90 πειρατές σε όλη την μπάντα. Πανόραμα 86, Μουσικός Δίαυλος, Ράδιο – Θεσσαλονίκη., ο Γιώργος ο Αλεξίου, ο Σαν Πάολο, ο Ανδρέας από τις Συκιές που έβγαινε, ο Βασίλης, ο Ράδιο Ζήτα που έβγαινε επίσης από τις Συκιές, ο Γιάννης ο Ράδιο – Σίτυ από την Καλαμαριά, ο Αλέξης ο κιθαρίστας από τις Συκιές, ο Μπάμπης ο Ανατόλια από την Νεάπολη, τα Παιδιά της Καλαμαριάς από τις Συκιές, ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά από τις Συκιές, ο Melody Club(Δενδρινός) από τις Συκιές, ο Φώτης ο Blue Star.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	5ο Κανάλι για 3-4 μήνες, Ράδιο Ακρόπολις για 6 μήνες, Kiss FM, 1055. Από το σπίτι του στις Συκιές. Είχε ένα πολύ μικρό πομπό 15χ15 και πριν πάει στο σχολείο ξεσύνδεε το μηχάνημα και έφευγε.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ	

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Ο Kiss έπαιζε 90% ξένο τραγούδι από ανεξάρτητο μέχρι ποπ μπαλάντες και 10% έντεχνο ελληνικό. Έπαιζε ξένα από μικρός. 5ο κανάλι έπαιζε από ελληνική ποπ μέχρι και ζώνη με ρεμπέτικα. 1988 στ ο Πανόραμα βράδυ έπαιζε μπαλάντες, σόουλ, RMB. Ως πειρατής έπαιζε funk, soul, disco, pop, της εποχής πράγματα. Στον Αντένα έπαιζε ξένο ποπ. Δεν υπήρχε πολιτική τότε, ήταν μουσικά τα ραδιόφωνα.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΠΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Παρείστικες σχέσεις, συνομιλίες για να δουν πως ακούγονται αλλά και φιλίες, χιούμορ. Δεν υπήρχε ούτε ανταγωνισμός ούτε πολιτική γιατί δεν υπήρχε το χρήμα. Αναπτύχθηκαν διάφορες σχέσεις, ο ίδιος ωστόσο ήταν αποστασιοποιημένος από τους ακροατές του και ήθελε να τους κρατάει σε απόσταση. Η μητέρα του φοβόταν γιατί οι λυχνίες ήταν επικίνδυνες λόγω του ρεύματος υψηλής τάσης και τον αποθάρρυνε από το να συνεχίσει. Όταν μάλιστα άκουσε πως θα νοικιάσει σπίτι φοβήθηκε πως θα πάρει το παιδί τον λάθος δρόμο.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή –	Δεν τον έπιασαν γιατί ήταν προσεκτικός ωστόσο μια φορά η ασφάλεια είδε την κεραία του και πήγε αλλά βρήκαν την γιαγιά του και δεν τους είπε τίποτα και έφυγαν. Το 88 ωστόσο μπήκε η αστυνομία κυνηγώντας έναν δραπέτη και ενώ είδε το στούντιο δεν είπε τίποτα.

	πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Αν δεν τους δώσουν άδεια θα πάνε στο Συμβούλιο της Επικρατείας και θα δικαιωθούν. Αν τους κλείσει η οποιαδήποτε κυβέρνηση θα τις κάνουν τέτοια κριτική μέσω του ραδιοφώνου που δεν θα μπορέσει να ξαναπάρει την εξουσία. Το πρόβλημα είναι της πολιτείας και όχι του ιδιώτη, αν είναι 25 τα ραδιόφωνα θα γίνει μονοπώλιο αν είναι 60 δύσκολα θα γίνει.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Ήρθε τότε μια εταιρεία από την Αθήνα και τους είπε πως θα τους δώσει 20 εκατομμύρια και θα τους κάνει επαγγελματικό ραδιόφωνο. Δεν μπορούσαν να διανοηθούν πως θα τους πλήρωναν για να κάνουν το χόμπι τους. Αυτοί που είχαν γνωριμίες και ήξεραν τους είπαν θα κάνετε αυτό και αυτό και θα πάρετε άδεια, αυτοί δεν πήραν χαμπάρι.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Στην ιδιωτική πρωτοβουλία δεν μπορεί να γίνει αυτό που γίνεται στην ΕΡΤ, ακους έναν παραγωγό και αν δεν σου αρέσει τον διώχνεις ή αν σε αυτόν δεν αρέσει η αμοιβή του αποχωρεί. Όταν έχεις αφήσει τέτοια αναρχία τόσα χρόνια, αυτή η κατάσταση συνεχίζεται. Η ΕΡΤ σήμερα έχει γίνει πιο ανταγωνιστική, τόσο το ραδιόφωνο όσο και η τηλεόραση αλλάζουν και εξελίσσονται. Στην ΕΡΤ είσαι δεν είσαι καλός δεν την χάνεις την δουλειά σου. Ο ίδιος ήταν πολύ μικρός για να θυμάται την ΕΡΤ την εποχή του πειρατικού αλλά ο Γιώργος Αλεξίου είχε μείνει 9 μήνες και μετά έφυγε γιατί δεν άντεξε, ήθελε να βάζει ο ίδιος τους δίσκους του και να ανοίγει το μικρόφωνο και όταν τους το είπε στην ΕΡΤ του είπαν πως αυτά τα πράγματα δεν γίνονται. Ακούει πολύ ραδιόφωνο και γι΄ αυτόν τώρα είναι καλύτερο το ραδιόφωνο. Τότε δεν ήξεραν τι έκαναν, συναντούσαν εμπόδια αλλά συνέχιζαν.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

ραδιοφώνου σήμερα.		

Στάθης Παναγιωτόπουλος – 22

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ραδιοερασιτέχνες με την στενή έννοια είναι αυτοί που ασχολούνται με τις ασύρματες επικοινωνίες και έχουν άδεια από το κράτος αλλά ραδιοερασιτέχνες ήταν και αυτοί (οι πειρατές) γιατί αγαπούσαν την τέχνη τους. Αποδέχεται τον ορισμό του πειρατή για τους ίδιους. Ίσως η έννοια του πειρατή να είναι περισσότερο συνυφασμένη με τους παλιούς πειρατές και όχι τις ομαδικές, οργανωμένες προσπάθειες. Έβγαινε με το πραγματικό του όνομα γιατί έγραφε και σε μουσικά περιοδικά και το κοινό του χέβυ μέταλ τον γνώριζε και πίστευε πως ήταν καλό να κάνει εκπομπή επώνυμα. Ωστόσο στο κουδούνι της πολυκατοικίας του σταθμού έγραφε Παπαδόπουλος. Κάνει εκπομπές στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση, γράφει σε 1-2 περιοδικά και δουλεύει σε μια εταιρεία που κάνει συναυλίες.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για	Γύρω στις 20.11.1986 Εξέδιδε μουσικά βιβλία κυρίως για την ιστορία των συγκροτημάτων από τις εκδόσεις Μπαρμπουνάκη.

	ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Συνέχισε στον Δίαυλο μέχρι τον Ιούλιο του 88, εκτός από την περίοδο που ήταν φαντάρος κατά την διάρκεια της οποίας έπαιρνε συχνά άδειες για να κάνει εκπομπές. Πήγε στον διαδημοτικό σταθμό Ένατο Κύμα για πολύ λίγο, μετά στο Ράδιο 105 της Διεθνούς Έκθεσης, μετά στον Α-103 που ήταν ένας σταθμός των αριστερών, μετά στον Αντ.1, στον κρατικό τον 102 και το 2002 στον 1055. Καταρχήν του το πρότειναν να συνεχίσει, μετά είναι προσοδοφόρο και είναι και πολύ ωραίο πράγμα, του αρέσει πολύ το ραδιόφωνο αλλά δεν ξέρει γιατί. Γιατί είδαν ότι αν ο Μουσικός Δίαυλος γινόταν επαγγελματικός σταθμός θα έχανε την ταυτότητά του και προτίμησαν να κρατήσουν την ρομαντικό και αγνό προφίλ του ραδιοφώνου.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Μουσικός Δίαυλος Φιλίππου 87, 3ος ορ. στο κέντρο της Θεσσαλονίκης.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση,	

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Είχαν ένα κουτί μέσα στον σταθμό που έβαζαν ένα 100αρικό ή 20αρικο την ώρα που έκαναν εκπομπή για τα έξοδα του σταθμού. Όταν μαζεύονταν αρκετά χρήματα αγόραζαν κανένα καινούριο μηχάνημα ή κάλυπταν τα τρέχοντα έξοδα του σταθμού. Δεν έβαζαν όλοι χρήματα, κάποιοι δεν είχαν χρήματα να βάλουν και ο κόσμος επειδή το ήξερε αυτό τους έφερναν πράγματα, γλυκά, ξηρούς καρπούς κλπ. Ο καθένας έβαζε ότι είχε από δίσκους και δημιουργούνταν η συλλογική δισκοθήκη του σταθμού. Είχε κάνει συνομιλίες και είχε ενθουσιαστεί, έλεγαν ένα σωρό πράγματα από θέματα τεχνικής φύσης για το πώς να βελτιώσουν το πώς ακούγονταν μέχρι συζητήσεις για γυναίκες. Ήταν ο προάγγελος του διαδικτύου ο τρόπος επικοινωνίας μέσω συνομιλιών. Στην πρώτη του εκπομπή μιλούσε πάρα πολύ αργά γιατί ήταν τελείως άπειρος από ραδιόφωνο. Συνήθως το πρόγραμμα ξεκινούσε στις 6-7 το πρωί ως τις 3 το βράδυ, αν ήταν κανείς ορεξάτος μπορεί να καθόταν και όλο το βράδυ να κάνει εκπομπή. Όταν ήσουν ο τελευταίος που έκλεινε το πρόγραμμα έπρεπε να κλείσεις τους πομπούς και τα μηχανήματα και μετά ακουγόταν φύσημα στην συχνότητα. Στην αρχή έπαιζε χέβυ μέταλ, μετά στον Δίαυλο έπαιξε από Χρίστο Κυριαζή μέχρι ντίσκο της δεκαετίας του 70 και βεβαίως ροκ, και μετά σε άλλα ραδιόφωνα και ελληνικά έβαλε. Στον Α-103 έπαιζε ροκ μουσική, στον Αντ.1 έβαλε και ποπ, στον 102 έκανε ροκ εκπομπές. Έκαναν κοινωνικό σχολιασμό μέσω του ραδιοφώνου και στον ίδιο στοίχισε αυτό όταν ήταν στον Αντι.1 γιατί απειλούσε ένας συνταξιούχος αστυνομικός ότι θα τον πάει στα δικαστήρια γιατί αποκάλεσε τον Μέγα Αλέξανδρο Χίτλερ της αρχαιότητας. Ο πολιτικός

		σχολιασμός που έκαναν ως πειρατές δεν ήταν αρκετός για να επηρεάσει τα πολιτικά πράγματα. Στο Πολυτεχνείο επηρέασε τα πολιτικά πράγματα, ξεσήκωσε έναν ολόκληρο λαό, αλλά στην περίπτωση του πειρατικού της Θεσσαλονίκης τα πράγματα ήταν πιο ελαφριά, κυριαρχούσε πολύ και η τηλεόραση τότε η οποία επηρέαζε περισσότερο αλλά ήταν και ομαλές οι πολιτικές συνθήκες και δεν χρειάστηκε να επηρεάσει.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Υπήρχαν οι πειρατικοί σταθμοί του παλιού, κακού τύπου και υπήρχαν και οι οργανωμένες προσπάθειες και βεβαίως υπήρχε και ένας αλήτης «Τα Παιδιά της Καλαμαριάς» που έβαζε διαφημίσεις και όταν βγήκε το ραδιογωνιόμετρο έπιασε όλους τους άλλους εκτός από αυτόν. Όταν έπιασαν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, άλλαξαν την συχνότητα του πομπού τους και την έβαλαν στην συχνότητα του Ράδιο – Θεσσαλονίκη και τους έδωσαν τον σταθμό τους για να διαμαρτυρηθούν στον αέρα. Είχαμε φιλικότατες σχέσεις με τους άλλους πειρατές, υπήρχε ευγενής άμιλλα και αναζητούσαν τα τραγούδια που άκουγαν πως έπαιζαν άλλοι πειρατές για να τα παίξουν και αυτοί. Πολύ μεγάλη επαφή με το κοινό, είχαν κάνει 2-3 πάρτι στην Λαποζέ που άφησαν εποχή. Γνώρισε την γυναίκα της ζωής του μέσω του ραδιοφώνου, ήταν ακροάτρια και ήρθε στον σταθμό την ώρα που έκανε εκπομπή για να τον κεράσει για τα γενέθλια της ένα γλυκό και από τότε είχαν δεσμό 4 χρόνια. Επίσης έκαναν νυχτερινές εκπομπές με τον Γιώργο τον Μιχαλόπολο και μετά τις 3 έκλειναν τον σταθμό και έλεγαν τώρα πάμε να πιούμε μια μπύρα στα αναψυκτήρια στον Πύργο του ΟΤΕ και ξαφνικά μαζεύονταν 60 ακροατές και το ξημερώνανε. Το 91-2 ένας φανατικός ακροατής του ΜΔ τους πίεζε να ξανακάνουν τον ΜΔ και παραχώρησε το σπίτι του για 2 μέρες και έκαναν εκπομπή. Σύλλογο δεν είχανε ποτέ, κάτι είχε γίνει παλιά αλλά δεν θυμάται καλά. Έγινε μια συγκέντρωση στην Αγίας Σοφίας ή στην Αγγελάκη δεν θυμάται καλά που μαζεύτηκε χιλιάδες κόσμος για να διαμαρτυρηθεί που έκλεισε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη.

8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Τον Μάρτη του 87 συνέλαβαν τον παραγωγό την ώρα που έκανε εκπομπή, τους πήραν δίσκους, τους κατέσχεσαν τα μηχανήματα και ο ίδιος είπε πως έπεσε θύμα συγγνωστής πλάνης και αθωώθηκε.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ	Το ραδιόφωνο σήμερα είναι καλό αλλά είναι καλύτερο στην Αθήνα. Θεωρεί πως το playlist είναι θετικό αφενός γιατί θα μπορούσε να ασχοληθεί με τα άλλα κομμάτια της εκπομπής ως παραγωγός αφετέρου είναι θετικό μόνο στην περίπτωση που γίνεται από κάποιον που έχει σπουδάσει μουσική και ξέρει. Μπορεί να περιορίζει τον ακροατή αλλά ταυτόχρονα προφυλάσσει και από τις κακοτοπιές. Το τέλος του ραδιοφώνου θα έρθει με το Clear Channel, μια πάρα πολύ μεγάλη διαφημιστική εταιρεία η οποία έχει αγοράσει όλους τους ραδιοφωνικούς σταθμούς στην Αμερική και κάνει κάτι πολύ ομογενοποιημένο. Ωστόσο ο αντίποδας σε αυτό θα είναι το ραδιόφωνο που θα ξεπηδήσει μέσα από το κολεγιακό στην Αμερική και το διαδίκτυο στην Ευρώπη. Το κρατικό σε ένα ποσοστό 90% πάει να μιμηθεί το ιδιωτικό για να μπορεί να το ανταγωνιστεί π.χ. το αθλητικό ραδιόφωνο της ΕΡΤ, η ΕΡΑ Σπορ έχει πάει στο μοντέλο του Σούπερ Σπορ. Οι επιχειρηματίες που έκαναν επαγγελματικούς σταθμούς προσέλαβαν αυτούς που ήταν καλοί πειρατές. Τι ιδιωτικό στηρίχθηκε πάνω στο μοντέλο εργασίας του πειρατικού και στο ανθρώπινο δυναμικό του πειρατικού, αντέγραψε ουσιαστικά τους οργανωμένους πειρατές.

	• Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Η ΕΡΤ ήταν εκπομπές λόγου, αθλητικά και 99% ελληνική μουσική. Οι πειρατές έπαιζαν και ξένη μουσική, ποπ, ροκ, ήταν περισσότερο ψυχαγωγικοί οι πειρατικοί σταθμοί γι'αυτό και ακούγονταν περισσότερο από την νεολαία ενώ η ΕΡΤ από τους μεγαλύτερους. Ακούει πολύ ραδιόφωνο σήμερα, τόσο τον σταθμό όπου δουλεύει όσο και τους ανταγωνιστικούς σταθμούς. Δεν ήξερε τότε τι σημαίνει ραδιόφωνο, πίστευε πως ραδιόφωνο είναι ο ΜΔ, όταν άκουσε στον 105 αμερικάνικο ραδιόφωνο έμεινε έκπληκτος.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Ένα μοντέλο ανάμεσα σε ένα αυστηρό playlist αλλά να υπάρχει και το ανθρώπινο στοιχείο, να λέει ο καθένας ότι θέλει εντός ενός πλαισίου.

Στάθης Σιδηρόπουλος –23

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ	Μασκότ, Μακεδόνας Ήταν φτωχά τα χρόνια τότε και ότι οικονομίες είχαν είτε από το χαρτζιλίκι τους είτε από την δουλειά τους πήγαιναν να αγοράσουν εξοπλισμό για το ραδιόφωνο. Μεγάλωσε σε πολύ φτωχή οικογένεια που δεν είχε να τον σπουδάσει και δούλευε από 10 χρονών, το όνειρο του ήταν να γίνει ηλεκτρονικός. Ήταν παιδί παραδουλεύτρας και ο πατέρας του ήταν οικοδόμος και δεν είχε χρήματα η μητέρα του να τον στείλει στον Δημόκριτο ωστόσο πήγαινε και παρακολουθούσε πως έφτιαχναν οι φίλοι του πομπούς για να τους φτιάχνει και

	• Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	αυτός. Μια φορά που τους έσκασε ένας ηλεκτρολυτικός δεν είχαν λεφτά να πάνε να αγοράσουν και πήγαν με τα πόδια από τον Εύοσμος ως την Ευαγγελίστρια για να τον αγοράσουν. Ασχολείται με τους ασυρμάτους, φτιάχνει VHF, έχει μαγαζί.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	70-71 Το 71 είχε πέραση το ραδιόφωνο, ήταν και 16 χρονών παιδιά, είχαν και τις ακροάτριες που τους κυνηγούσαν. Έπαιζε κιθάρα στο συγκρότημα που ήταν και μαζί με τον φίλο του τον Χρόνη φτιάξανε ένα μηχάνημα. Σιγά – σιγά άρχισε και αυτός να μαθαίνει από τους φίλους του ηλεκτρονικά και έφτιαξε τον πρώτο του πομπό. Συνέχισε μέχρι το 88, μετά άνοιξε την δουλειά και σταμάτησε για ένα διάστημα αλλά μετά ξαναβγήκε με τους παλιούς του φίλους. Δεν βγήκε καθόλου στα FM γιατί δεν είχε τα χρήματα να δώσει για να βγάλει άδεια. Τα μεσαία πέθαναν και τότε δεν είχε κανείς τις γνώσεις να κάνει σταθμό FM.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ	

σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Έβγαινε από τον Εύοσμο. Τα μηχανήματα ήταν κατασκευές δικές τους. Είχε μια 807.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Και ακροατές τους έδιναν δίσκους Οι δισκογραφικές τους παρακαλούσαν να παίρνουν και να βάζουν τους καινούριους δίσκους που έβγαιναν γιατί τους άκουγε πολύς κόσμος. Ένας δίσκος δεν είχε καμία αξία για τις δισκογραφικές εταιρείες. 3-4 ώρες εκπομπή την ημέρα γιατί φοβόταν παραπάνω. Ελληνικά, το παλιό το λαϊκό. Άλλαξαν οι μουσικές επιλογές γιατί άλλαξαν οι εποχές και τα μουσικά πρότυπα.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ	Ο ανταγωνισμός μεταξύ των πειρατών ήταν να κάνει κάποιος ένα καλύτερο μηχάνημα και να ακουστεί καλύτερα, αλλά το βράδυ ήταν δύο καλοί φίλοι.. Ανταλλάσσανε γνώσεις και δίσκους οι ερασιτέχνες μεταξύ τους. Οι ακροατές τους αγαπούσαν πάρα πολύ, διοργάνωναν χορούς για να γνωριστούν με τους ακροατές. Συχνάζανε στο Καστέλο και μόλις άκουγαν οι ακροατές ότι θα πάνε εκεί πήγαιναν και αυτοί να τους γνωρίσουν. Έκανε αποχαιρετιστήριες εκπομπές όταν

	• Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	έφευγε φαντάρος και γέμιζε μια αυλή και έναν δρόμο κόσμο. Περιμένανε να κλείσει η ΕΡΤ για να ανοίξουν και αν δεν άνοιγαν την συγκεκριμένη ώρα τους τηλεφωνούσαν και τους παρακαλούσαν να βγουν. Το 90-1 όταν βγήκαν τα επαγγελματικά FM ο κόσμος τους παρακαλούσε να κάνουν εκπομπή αλλά αυτοί φοβόταν μήπως τους έπιαναν τα βάζουν διαφημίσεις και τους έκλειναν μέσα. Το 72 ήταν πρόεδρος ραδιοερασιτεχνών, και μαζευόταν σε μια καφετερία τον Ιάσονα και προσπαθούσαν να το κάνουν νόμιμο όπως και να βελτιώσουν τις γνώσεις του σε τεχνικά ζητήματα. Δεν ήταν σύλλογος γιατί λόγω της αστυνομίας που κυνηγούσε πολύ δεν μπορούσαν να κάνουν κάτι νόμιμο, απλώς ένας από όλους κρατούσε τα τηλέφωνα όλων και μαζευόμασταν, σαν στέκι ραδιοερασιτεχνών περίπου.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Τον έπιασαν τρεις φορές επί χούντας και έφαγε πολύ ξύλο στην αστυνομία, ωστόσο όταν πήγαν στο 3^{Ο} Σώμα ο στρατηγός του έδωσε συγχαρητήρια και τους είπε πως τους χρειάζεται η πατρίδα. Τους κυνηγούσαν πάρα πολύ και τότε η ασφάλεια ήταν διαφορετική, ήταν πολύ πιο αυστηρή. Τρεις φορές τον έπιασαν 73,74 και 75 και τον υποβάθμισε τόσο πολύ που έβαλε τα κλάματα. Υπήρχε πολιτική αλλά ήταν αγνά παιδιά και δεν το έκαναν από συμφέρον π.χ. τους ζητούσαν οι δήμαρχοι της περιοχής του ενισχυτές όταν είχαν δημοτικές εκλογές και το έκαναν αφιλοκερδώς. Δεν τους άφηναν να ασχοληθούν με την πολιτική και γιατί ήταν στενά τα πράγματα και γιατί ήταν νεαροί και τους ενδιέφερε περισσότερο να βρουν καμιά κοπελίτσα. Τέλη του 75 ένας φίλος του ο Crazy Lover είπε στον αέρα ότι θα έρθει στον Εύοσμο κάποιος πολιτικός και την άλλη μέρα τους μάζεψε η ασφάλεια και έφαγαν ξύλο μόνο και μόνο επειδή το είπε. Τότε όταν σε έπιανε η ασφάλεια κατέδιδες δέκα φίλους σου και την άλλη μέρα ερχόταν η ασφάλεια και τους έπαιρνε από το σπίτι. Αυτός δεν έδωσε τα ονόματα αλλά ο φίλος του τα έδωσε. Τους δίσκους τους έπαιρναν οι ίδιοι οι αστυνομικοί δεν τους παρέδιδαν στην ασφάλεια.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη	

	ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Όποιος είχε τα χρήματα και τις πολιτικές ή επιχειρηματικές γνωριμίες κατάφερε να βγάλει άδεια. 300.000 ήταν το παράβολο και γι' αυτόν ήταν πολλά χρήματα.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	2-3 έχουν μείνει από τους παλιούς ερασιτέχνες στα ραδιόφωνα σήμερα. Δεν έχει σχέση σήμερα η τηλεόραση και το ραδιόφωνο με τον απλό τον κόσμο. Ακούει πιο πολύ βραχέα για να ακούει τους φίλους του. Οι ερασιτέχνες είχαν σχέση με τον απλό τον κόσμο γιατί έβαζαν τραγούδια για τους μετανάστες. Η ΕΡΤ δεν παρουσίαζε τα λαϊκά τραγούδια που είχε ανάγκη ο κόσμος.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Χρόνης - 24

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή –	Blow Up, 666

	σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ηλεκτρολόγος, κάνει εγκαταστάσεις σε οικοδομές.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	70-71. Ξεκίνησαν εντελώς πειραματικά να κάνουν έναν σταθμό και να δουν κατά πόσο είναι ακροάσιμος. Τους άρεζε η έρευνα, πως θα ερευνήσουν ένα κύκλωμα, πως θα το φτιάξουν, πως θα ακουστεί. Ήταν πολύ σημαντικό γι' αυτούς που τα μηχανήματα ήταν χειροποίητα. Το 75 πήγε φαντάρος και σταμάτησε τις εκπομπές από τότε βγήκε ξανά το 78 με ένα ξένο μηχάνημα από την περιοχή της Καμάρας και ξαναβγήκε μετά το 98. Δεν ακούει ο κόσμος μεσαία, σήμερα εξάλλου οι συχνότητες είναι υπερφορτωμένες. Επίσης είχε οικογενειακές υποχρεώσεις και σταμάτησε.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος	

	ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Νεάπολη στην γέφυρα των αναστεναγμών.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Τα έξοδα ήταν προσωπικά, η μόνη αμοιβή τους ήταν όταν κάποιος ακροατής τους χάριζε κάποιον δίσκο για να τον ακούει. Αγόραζαν διάφορους δίσκους, 45αρια βινύλια αλλά και μεταξύ τους έκαναν ανταλλαγές οι ερασιτέχνες. Έπαιζε μουσική, έκανε εκπομπές την ημέρα και συνομιλίες την νύχτα. Έβαζε ένα τραγούδι ελληνικό και ένα ξένο. Ξένη και ελληνική, ανάλογα με τις επιθυμίες των ακροατών. Υπήρχε πολιτική στο ραδιόφωνο αλλά δεν μπορούσε ο καθένας να την βγάλει προς τα έξω γιατί υπήρχε και ο φόβος της χούντας, και ένας νεαρός μπορούσε να διαισθανθεί ότι ζει κάτω από την πίεση της χούντας. Τους αποκαλούσαν κομμουνιστοσυμμορίτες γιατί μιλούσαν εντελώς συνθηματικά όταν ήθελαν να εκφράσουν μια άποψη πάνω στα πολιτικά δρώμενα εκείνης της εποχής π.χ. πως σε λένε; Παπαδόπολο.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-	Υπήρχε ανταγωνισμός για το ποιος κάνει την καλύτερη εκπομπή αλλά και για το μάζεμα του κοριτσόκοσμου. Τον

κοινωνικές ομάδες	ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	έπιασαν και ένας υπάλληλος της ΚΥΠ του είπε να καταδώσει πέντε ισχυρούς σταθμούς αλλά δεν το έκανε και του πήραν τα μηχανήματα, ωστόσο την άλλη μέρα όλοι οι ραδιοερασιτέχνες του έδωσαν υλικά για να φτιάξει άλλο σταθμό. Τους έπαιρναν τηλέφωνο, ζητούσαν ένα τραγούδι και τους το έβαζαν, αν δεν το είχανε βάζανε κάποιο άλλο για να τους ευχαριστήσουν. Έλεγαν στον αέρα θα πάμε στο Καστέλο ή στον Τότη και έρχονταν οι ακροατές για να τους γνωρίσουν γιατί άκουγαν πολύ μεσαία δεν υπήρχαν τα FM. Σε σύγκριση με την ΕΡΤ ο κόσμος άκουγε μεσαία γιατί δεν υπήρχαν FM και γιατί είχαν καλύτερη μουσική από το κρατικό. Στις συναντήσεις στο στέκι των ραδιοερασιτεχνών υπήρχε ανταλλαγή απόψεων, φιλία αλλά τα πράγματα τότε ήταν πιο κλειστά.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Η ασφάλεια μάζευε τους ραδιοερασιτέχνες, σκέφτονταν πως αν τους πάρουν τα μηχανήματα δεν θα ξανατολμήσουν να βγουν. Του έκαναν δικογραφία γιατί είχε ένα παράξενο χαρακτηριστικό και ευτυχώς επειδή ήταν πολύ νεαρό την γλίτωσε με αναστολή. Σε ένα άλλο περιστατικό τον πήγαν στην γενική ασφάλεια επειδή κατέβασε ένα σημαιάκι από το σκουριασμένο άγαλμα της έκθεσης και θεωρήθηκε από την ασφάλεια πως το έκανε από αντίδραση. Τον έπιασαν και ένας υπάλληλος της ΚΥΠ του είπε να καταδώσει πέντε ισχυρούς σταθμούς αλλά δεν το έκανε και του πήραν τα μηχανήματα, ωστόσο την άλλη μέρα όλοι οι ραδιοερασιτέχνες του έδωσαν υλικά για να φτιάξει άλλο σταθμό. Όταν τον έπιασαν στο σπίτι δεν μπορούσαν να τον βρουν και μετά από 3-4 ώρες κάποιος τον πρόδωσε και τον βρήκαν. Μάλλον δεν γνώριζαν τον ακριβή χειρισμό των ραδιογωνιόμετρων όχι πως οι ερασιτέχνες είχαν κιλοβατικούς σταθμούς. Τα κατασχεμένα μηχανήματα είτε καιγόντουσαν ομαδικά είτε έβγαιναν να πάνε στην δημοπρασία. Αλλά επειδή τα περισσότερα ηλεκτρονικά δεν αντέχουν στην υγρασία ήταν ουσιαστικά κατεστραμμένα αλλά τα πουλούσαν με το κιλό.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-	

	στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Είναι πιο επαγγελματικό και πιο εμπορικό σήμερα το ραδιόφωνο.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Στέλιος - 25

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ	Η μια περίπτωση είναι να αρχίζεις να κατασκευάζεις το μηχάνημα και η άλλη πως το κάνει το μηχάνημα κάποιος φίλος. Μάθαιναν συνέχεια μέσα από τις

	• Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	κατασκευές και ταυτόχρονα πειραματίζονταν κιόλας. Πύργος Ισχύος, Παντοκράτορας Τεχνικός με εξειδίκευση σε πολλούς τομείς.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Λίγο πριν το καλοκαίρι του 73, πριν την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Ήταν άνθρωπος της κατασκευής, τον ενδιέφερε να αποκτήσει πείρα στις κατασκευές. Ηθική ικανοποίηση το να κατασκευάσεις το μηχάνημα μόνος σου αλλά και χόμπι, να δίνεις τα χρήματά σου για να κάνεις το κέφι σου. Από το 73-78 έβγαινε στα μεσαία, μετά ασχολήθηκε με τα FM μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 90(?) Ήταν πολλά τα χρήματα για να το κάνεις επαγγελματικά.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των		

πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Άνω Ηλιούπολη
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Μιλάνε για διάφορα θέματα στις συνομιλίες, σήμερα μπορούν να μιλήσουν ακόμη και για τα παιδιά τους. Δεν είχαν συγκεκριμένες ώρες που έβγαιναν, όσο χρόνο είχαν ελεύθερο τον αξιοποιούσαν στο χόμπι τους. Δεν έκανε επαγγελματικά εκπομπές για να παίξει ελληνική ή ξένη μουσική, έπαιζε και τα δύο είδη. Όποιος προσπαθούσε να αναφερθεί σε πολιτικά ήταν ο αποδιοπομπαίος τράγος γιατί δεν ήθελαν να καταστρέψουν το χόμπι τους βάζοντας ανάμεσά τους τα κόμματα.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ	Πολύ καλές σχέσεις με όλους τους ραδιοπειρατές. Υπήρχε καλόπιστος ανταγωνισμός για να γίνει κάποιος καλύτερος.

	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Είχε πολύ μεγάλη σχέση με τους ακροατές, με τηλέφωνα και αφιερώσεις, επίσης την γυναίκα του την γνώρισε από τον σταθμό. Υπήρχε ένας μικρός σύλλογος το 75 που χάθηκε το 77, πριν το 77 πήγαν κάτι να κάνουν με τον Λευτέρη τον Μαρόγλου, ο ίδιος ήταν και γενικός γραμματέας, δεν έγινε τίποτα, γιατί κάθε φορά που πήγαιναν να διεκδικήσουν κάτι από το Υπ. Βορείου Ελλάδος τους αντιμετώπιζαν με πολύ άσχημο τρόπο.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Το χόμπι δεν γινόταν εις βάρος κανενός, ούτε αεροπλάνα έριχναν, ούτε έκαναν ζημιές σε νοσοκομεία. Για όλους τους ρομαντικούς ραδιοερασιτέχνες υπήρχε ανέκαθεν κυνηγητό είτε ήταν χούντα, είτε ήταν ΝΔ, είτε Πασοκ γιατί δεν εξυπηρετούσαν τα διαπλεκόμενα συμφέροντα.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Άρχισαν να δίνονται άδειες που είναι κατά κάποιον τρόπο θολές και γι΄αυτό έχουν ευθύνη όλες οι κυβερνήσεις που έχουν περάσει μέχρι τώρα γιατί δεν αποκατέστησαν τον νόμο στο θέμα του επαγγελματικού ραδιοφώνου. Όσοι είχαν εξουσία στα χέρια τους αδειοδοτήθηκαν.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με	Οι ιδιωτικοί σταθμοί σήμερα έχουν προβλήματα και τους έχει πάρει η κατρακύλα. Σε λίγα χρόνια θα μείνουν μόνο οι δυνατοί οικονομικά. Σήμερα στην Θεσσαλονίκη υπάρχουν 50 σταθμοί, πως επιβιώνουν αυτοί οι σταθμοί οικονομικά; Το ραδιόφωνο δεν είναι καλό σήμερα. Εξελίχθηκε χωρίς την συμβολή των ραδιοερασιτεχνών.

	το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Το κρατικό κρατάει ένα επίπεδο, την ποιότητα της ΕΡΤ δεν την αγγίζει το ιδιωτικό ραδιόφωνο. Στα ιδιωτικά ραδιόφωνα σήμερα οι ιδιοκτήτες είναι οι μεγάλοι, σε λίγα ραδιόφωνα έμειναν παλιοί πειρατές. Δεν υπήρχε ποτέ ανταγωνισμός ή ρήξη με την ΕΡΤ, τους ίδιους τους ενδιαφέρει το δικό τους κύκλωμα και τίποτα άλλο. Δεν ακούει ραδιόφωνο γιατί πιστεύει πως πίσω από τις ειδήσεις υπάρχουν συμφέροντα.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Λευτέρης Λάλος – 26

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ	Αυτός που έχει δικό του σταθμό και σχετικές ευθύνες γύρω από τον σταθμό. Ο μέσος πειρατής ήταν πολύ πιο κοντά στον Jackson Pallace παρά στον Γιώργο Αλεξίου. Λευτέρης Λάλος, δεν είχε ψευδώνυμο.

	• Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Γυμναστής.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Αρχές 86 Ξεκίνησε ως ακροατής και κάποια στιγμή ο Δελής του είπε να περάσει από τον σταθμό. Τους πειρατές τους ενδιέφερε να γνωρίσουν καμιά κοπέλα, να κάνουν κανένα πάρτι, να κάνουν καμιά διαφήμιση για να βγάλουν χρήματα. Ο ίδιος έχει πάρει πολλά πράγματα από το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης. Αν δεν ήταν ο Γιώργος Αλεξίου δεν θα έκανε ραδιόφωνο. Ξεκίνησε από το Ράδιο ΤJ, μετά πήγε στον ΜΔ. Στον ΜΔ υπήρχαν ισχυρές προσωπικότητες πολύ διαφορετικές μεταξύ τους και ο καθένας έκανε τα δικά του σχέδια πριν ακόμη κλείσει ο ΜΔ. Εδώ στην Αθήνα λειτουργεί αρνητικά η ραδιοφωνική του εμπειρία στην Θεσσαλονίκη αλλά και η καταγωγή του γι' αυτό και δεν έχει καταφέρει να συνεχίσει με το ραδιόφωνο.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ	Μεταξύ 83-86 ήταν γύρω στα 500 ραδιόφωνα. Γύρω στους 300 έβγαιναν με κάποια σταθερότητα και οι καθιερωμένοι ήταν 20-50 τουλάχιστον όσους άκουγε ο ίδιος από την περιοχή της Τούμπας. Γιώργος Αλεξίου, Melody Club (Δενδρινός και Δημήτρης Αλεξίου),Γαλανός, Ράδιο – Αδάμ (Άρης και Άκης), Άλφα από το Πανόραμα, Μανόλης Δελής, Μουσικός Κοχλίας

	• Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	(Στέλιος Βρεττός), ο Νίκος Κατανάκης, Σάκης Στεργίου, Κύριος Ρύκιος. Σταθμοί της μεταβατικής πειρατικής ραδιοφωνίας: Μουσικός Δίαυλος, Πανόραμα, 16 Ώρες, Ράδιο-Θεσσαλονίκη, Μουσικές Επιλογές, Ράδιο – Έκφραση, Κοσμοράδιο. Η Θεσσαλονίκη είχε πειρατικό ραδιόφωνο γιατί τα ραδιογωνιόμετρα ήταν στην Αθήνα. Αν δεν ήταν ο Γιώργος Αλεξίου οτιδήποτε γνωρίζεις για το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης δεν θα ήταν το ίδιο. Η ιδιαιτερότητα του ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης ήταν ο Γιώργος Αλεξίου.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Μουσικός Δίαυλος
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος	Ο ΜΔ είχε 4 τζοκέις, Μανόλης Δελής, Τάκης Αγγέλου, Κύριος Ρύκιος και Νίκος Τερζόγλου που έκανε 4 ώρες ο καθένας εκπομπή. Περιορισμένη δισκοθήκη γι' αυτό έκανε και εκπομπές λόγου. Σάββατο βράδυ, ακροατές στον αέρα, κανένα τραγούδι, έριχνε το βάρος στον λόγο και όχι στην μουσική. Talk radio από τις 12 -2 έπαιζε μουσική και μετά μέχρι τις 7 π.μ. μιλούσε με τους ακροατές.

	πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Μουσικά αφιερώματα σε συγκροτήματα όπως Simple Minds, Bruce Springsteen κλπ Καθαρή πολιτική έκανε το ΡΘ αλλά το ιδιωτικό ΡΘ , ο ΜΔ μέσω της δικής του εκπομπής άγγιζε πολιτικά θέματα light π.χ. για τις σχέσεις ανδρών – γυναικών.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Υπήρχαν αντίπαλα στρατόπεδα, ο Δίαυλος από την μια πλευρά με την ξένη, ροκ μουσική και το Ράδιο – Θεσσαλονίκη από την άλλη με την ελληνική μουσική. Την ημέρα που έπιασαν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη ο ΜΔ άνοιξε στην συχνότητα του ΡΘ και καλούσε τον κόσμο να πάει στο συλλαλητήριο υπέρ του ΡΘ αν και ήταν αντίπαλοι σταθμοί. Το λούμπεν ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης ήταν τότε «Τα Παιδιά της Καλαμαριάς» που είχαν συνέχεια διαφημίσεις και διοργάνωναν κάθε μήνα χορό. Ωστόσο η βασική του επιρροή για να κάνει ραδιόφωνο ήταν ο Γιώργος Αλεξίου. Ήταν πρότυπο για τον Λάλο, είχε την απόλυτη ραδιοφωνική τεχνική, ήξερε να προωθήσει ένα τραγούδι, είχε την κατάλληλη χροιά φωνής, ήξερε να διαλέγει τραγούδια, ήξερε πώς να μιλήσει, πότε να μιλήσει και το σημαντικότερο ήταν αυτοδημιούργητος. Τηλεφωνική επαφή πάντα. Ο συγκάτοικός του είχε πάει στο στούντιο να ακούσει την εκπομπή του και έκανε αφιέρωση στην πρώην φίλη του και αμέσως χτύπησε το τηλέφωνο και τον ζήτησε. Υπήρχε ένας άτυπος σύλλογος. Μια άτυπη κίνηση συνδικαλισμού ήταν και όταν άνοιξαν στην συχνότητα του ΡΘ για να καλέσουν τον κόσμο να συμμετάσχει στο συλλαλητήριο υπέρ του ΡΘ.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ	Τον έπιασαν την ώρα που έκανε εκπομπή στον ΜΔ από το Υπουργείο Συγκοινωνιών με κάποιους αστυνομικούς. Υπήρχαν πολλοί πειρατές που είχαν γνωριμίες και μάθαιναν πότε θα έρθει το ραδιογωνιόμετρο αλλά οι

		πειρατές του ΜΔ δεν το γνώριζαν τότε. Ευτυχώς πήγε αυτόφωρο και βγήκε αμέσως.
	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Το Ράδιο Θεσσαλονίκη σύμφωνα με τον Λάλο είχε πολύ στενές σχέσεις με τον χώρο του ΠΑΣΟΚ, μεταξύ 88-91 ο Μαρόγλου στην πρωινή του εκπομπή γίνεται υπέρμαχος της ιδεολογίας του ΠΑΣΟΚ και ανοιχτά την υποστηρίζει. Σχέση με πολιτικά κόμματα είχαν κυρίως οι δημοσιογράφοι. Το ΡΘ είχε επίσης ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο να κρατήσει υπό καθεστώς συνοχής τον λαό του ΠΑΣΟΚ. Στην δίκη του παρευρέθηκαν ως μάρτυρες υπεράσπισης ο Λαλιώτης και ο Παπανδρέου.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Ο Λάλος δεν κατάλαβε καν τι έγινε την περίοδο της μετάβασης στην ιδιωτική ραδιοφωνία. Μετά το ραδιόφωνο του Κούβελα το ΡΘ ήταν ο πρώτος ιδιωτικός σταθμός που λειτούργησε. Όσοι σταθμοί είχαν εξαντληθεί οικονομικά ξεπούλησαν ό,τι είχαν και δεν είχαν και προχώρησαν χρησιμοποιώντας και τις γνωριμίες τους. Δεν υπήρχαν σοβαρά κριτήρια για την αδειόδοτηση.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως	Αυτοί που διέλυσαν και ξεπούλησαν το ραδιόφωνο είναι οι ίδιοι ακριβώς άνθρωποι που πάλεψαν για να το αναστήσουν, για να γίνει ελεύθερο. Το ραδιόφωνο σήμερα δεν είναι ραδιόφωνο είναι μάρκετινγκ, ο παραγωγός κάνει διαρκώς περισσότερες υποχωρήσεις για να προσεγγίσει όσο το δυνατόν περισσότερο κόσμο. Σήμερα οι σταθμοί δεν έχουν κάνει τίποτα για την μνήμη του ραδιοφώνου. Το ραδιόφωνο σήμερα δεν είναι καλό, κινείται αποκλειστικά με τις επιθυμίες του κοινού γιατί στοχεύει στο κέρδος. Το playlist χρειάζεται σε ένα ποσοστό 50% αλλά όχι αυστηρό playlist. Όποιος σταθμός δεν έχει κανονικούς τζόκεϊ δεν είναι σταθμοί. Οι πειρατές που ήταν κρετίνοι εξαφανίστηκαν την επόμενη μέρα, δεν πέρασε στην ιδιωτική ραδιοφωνία κανένας από αυτούς. Το πειρατικό ραδιόφωνο είναι το ιδιωτικό.

	ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Στην ΕΡΤ διάβαζαν τα κείμενα των εκπομπών τους. Όσο για τις μουσικές εκπομπές ήταν «Τα νέα της βάσιπαπ» και έπαιζαν το τραγούδι από κάτω «Ο νέος δίσκος του Κώστα Γκατζώλη» Ακούει συνέχεια από το πρωί μέχρι το βράδυ. Το μοναδικό υποφερτό ραδιόφωνο ξένης μουσικής για τον Λάλο είναι ο 1055 που έχει μια άνεση και μια ελευθερία στο πρόγραμμά του. Όλες οι προσπάθειες τότε ήταν ατομικές, η πρώτη καθαρά ομαδική προσπάθεια είναι το Καλοκαίρι 86. Ο Δίαυλος ήταν ο τελευταίος από τις 3-4 ομαδικές προσπάθειες μέχρι που έκλεισε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη και τότε έγινε ο δημοφιλέστερος όχι μόνο στην Θεσσαλονίκη αλλά αναλογικά σε ολόκληρη την Ελλάδα. Το πειρατικό ραδιόφωνο είναι υπερεκτιμημένο. Όλοι έχουν κερδίσει από το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, ο Λάλος έχει κερδίσει την αυτοπεποίθησή του, την γυναίκα του, την επαγγελματική του πορεία στον στίβο.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Ένα πραγματικό μουσείο για το ραδιόφωνο, μια ιστοσελίδα όπως έχει κάνει ο ίδιος, ο κάθε σταθμός να κρατάει αρχείο με όλους τους τζόκεϊ και όλη του την πορεία από τότε που ξεκίνησε.

Γιάννης Πλόχωρας (Κύριος Ρύκιος, Δόκτωρ Ροκφόρ) – 27

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ	Ήταν ένας τύπος που πιθανόν να ήταν σε τεχνική σχολή ή να έπιαναν τα χέρια του, επηρεασμένος από άλλους ραδιοπειρατές, ήθελε να κάνει το κέφι του, την πλάκα του, να βάλει την μουσική που του άρεζε και ενδεχομένως να κάνει πλάκα και με τους ακροατές και να έχει έναν κύκλο. Οι ραδιοερασιτέχνες είχαν άδεια ραδιοερασιτέχνη και ήταν σοβαροί άνθρωποι που έκαναν το χόμπι τους συνδυάζοντάς το με κυνήγι, σπορ κλπ

	• Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	αντίθετα οι ραδιοπειρατές ήταν τα πιτσιρίκια που δεν αισθάνονται καθόλου ώριμα, ζουν ακόμη με τους γονείς τους και από το πίσω δωμάτιο, κάνανε τις εκπομπές τους για να περνάνε καλά. Γιάννης Πλόχωρας Κύριος Ρύκιος (αναγραμματισμός του κύριος) , Δόκτωρ Ροκφόρ (από ένα κόμικ προέκυψε). Ιατρική Φοιτητής ιατρικής. Γιατρός παθολόγος - ανατόμος, είναι σε γκρουπ, γράφει σε ένα διαδικτυακό μουσικό περιοδικό το www.mic.gr ;όπως έγραφε και παλαιότερα στο Ποπ και Ροκ, στο Rolling Under, στο περιοδικό του Μύλου, στο Blow,στην εφημερίδα Μακεδονία στα πολιτιστικά.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ	Έγραφε στο Ποπ και Ροκ, έβγαλε το Rolling Under, έπαιζε κιθάρα και τραγουδούσε σε γκρουπ. Όταν ήταν μικρός έκανε πρόβες στο σπίτι του μόνος του, αυτοσχεδιάζοντας σαν να έκανε εκπομπή. Έκανε το ΜΚ γιατί ήθελε να μάθει στον ακροατή 5-10 πράγματα σχετικά με την μουσική. Υπήρχαν το 80 άδειες συχνότητες, οι ακροατές δεν μπορούσαν να ακούνε το ξύλινο κρατικό ραδιόφωνο. Επίσης εκείνη την εποχή η κουλτούρα του ροκ μέσω των περιοδικών Ποπ και Ροκ, Μουσική, Ήχος είχαν φτιάξει ένα ακροατήριο που ήθελε να ακούσει αυτά τα πράγματα που δεν έπαιζε η ΕΡΤ. Πολλοί είχαν ως κίνητρο τους την προσωπική επιτυχία αλλά ο Ρύκιος αρνείται πως σκεφτόταν έτσι. Προσπαθούσαν να γίνουν επαγγελματικοί σταθμοί σε συλλογικό επίπεδο. Κάποιοι είχαν φιλοδοξίες πως ίσως κάποια στιγμή τους έρθει και το πακέτο των διαφημίσεων. ΜΔ 1: Μ.Δελής, Τ. Αγγέλου, Ρύκιος, Καρράς, Στάθης Παναγιωτόπουλος

	• Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	ΜΔ2: Ρύκιος, Καρράς, Παναγιωτόπουλος, Σ. Αναγνωστόπουλος, Κατανάκης, Β. Θεμελής. Λ.Λάλος. Μ.Δ.3: Δ.Ιερός, Αφοι Μιχαλόπουλοι, Γ.Αρμανέλης, Α. Σδούμπου, Β.Ρήγα, Ρύκιος, Καρράς, Παναγιωτόπουλος, Σ. Αναγνωστόπουλος, Κατανάκης, Λ.Λάλος. ΜΔ 4: Πέτρος Κωστόπουλος, Αντώνης Παπαδόπουλος , Αφοι Μιχαλόπουλοι, Γ.Αρμανέλης, Α. Σδούμπου, Β.Ρήγα, Ρύκιος, Καρράς, Παναγιωτόπουλος, Σ. Αναγνωστόπουλος, Κατανάκης, Λ.Λάλος. Μετά τον ΜΔ πήγε στον Α-103 για 2 μήνες και έφυγε με μεγάλη απογοήτευση, μετά πήγε στο Ένατο Κύμα, σε έναν διαδημοτικό σταθμό που συμμετείχε σε μια νεανική εκπομπή. Το 90 του κάνουν πρόταση και αρχίζει εκπομπές στην Ουτοπία μέχρι το 94 όπου φεύγει γιατί είχε γίνει από ένα ανοιχτό ένα αναρχικό ραδιόφωνο. Μετά πηγαίνει στον 88.5 μαζί με άλλους από την Ουτοπία για 2 χρόνια αλλά φεύγει γιατί δεν τον ικανοποιεί. Το 99 πηγαίνει στον 103 και κάνει ένα ραδιοφωνικό μαγκαζίνο για 2 χρόνια. Ο ΜΔ δεν κατέθεσε χαρτιά για άδεια γιατί διαλύθηκαν με τις προτάσεις που τους έκαναν τα άλλα ραδιόφωνα. Η Ουτοπία ως community radio δεν άγγιξε τον κόσμο, άγγιξε μόνο τις παρέες των παραγωγών γι' αυτό και έκλεισε. Σήμερα το ραδιόφωνο είναι πολύ διαφορετικό γι' αυτό και ο Ρύκιος δεν κάνει ραδιόφωνο.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Πάνω από 100. Δεν γνωρίζει γιατί δεν άκουγε πειρατές.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος	Μουσικό Κανάλι, ΜΔ Τέλη 83 - Αρχές 84 για το ΜΚ

	εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Καραμπουρνάκι, Σοφούλη, πίσω από τον Χατζή. Λάμπα 807 και κεραία IRMA
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού **6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού**	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ	Είχαν ως στόχο τους να κάνουν κάτι συγκροτημένο και σοβαρό και να τους δείξουν τι σημαίνει ραδιόφωνο. Ήθελαν τα γίνουν Ν1 σταθμός με τους δικούς τους όρους δηλαδή να παίζουν μουσική καινούρια και περίεργη, να μην κολακεύουν εσκεμμένα τους ακροατές αλλά να προσπαθήσουν να τους κερδίσουν με το πρόγραμμά τους, το οποίο και πέτυχε. Ο Κατανάκης ήταν ταμίας και τους έβαζε πόσα χρωστάνε κάθε μήνα για ρεύμα, για δίσκους, για λάμπα κλπ. Οι εταιρείες μας έδιναν ψίχουλα από άποψη δίσκων, κυρίως οι ίδιοι αγόραζαν τους δίσκους από την τσέπη τους κάθε φορά. Από την προσωπική δισκοθήκη του καθενός δημιουργούνταν και η δισκοθήκη του σταθμού. Οι εταιρείες τους έδιναν δίσκους και ως ΜΚ και ως ΜΔ αλλά δεν υπήρχε δέσμευση να παίξει των εταιρειών περισσότερο από τα δικά του. Δεν έκαναν συνομιλίες γιατί ο σταθμός δεν ήταν πειρατικός, δεν είχαν ως σκοπό τους να περνάνε καλά με τους υπόλοιπους αλλά να κάνουν κάτι μόνοι τους. 16.00 – 19.00 ή 16.00 – 20.00 έβγαιναν καθημερινά από τους 94. Στην συνέχεια όταν ήταν να κάνουν κάτι μεγαλύτερο συνεργάστηκαν με τον Μ. Δελή, τον Τάκη Αγγέλου και τον Στάθη Παναγιωτόπουλο για να βγαίνουν από τις 9 π.μ. ως τις 12 μ.μ. Το 84 έκαναν αστεία σποτ με σουρεαλιστικό χιούμορ και επαγγελματική εγγραφή. Ο Ρύκιος έβαζε ροκ και ο Τερζόγλου ποπ στο ΜΚ. Ο Ρύκιος έβαζε ξένη μουσική π.χ. Ramones, Cure, U2 κλπ και ελληνικό ροκ. Στην Ουτοπία παίζει τα πάντα από μουσική μέχρι και ρεμπέτικα. Στον ΜΔ έπαιζε επίσης τα

	• Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	πάντα, προκλασική, πανκ, φανκ, τζαζ, χαρντ ροκ, μεταλ, εθνικ, βυζαντινή κλπ. Η μουσική είναι μια και μπορείς να τα συνδυάσεις όλα. Στον 88.5 έπαιζε ροκ, τζαζ, άσιντ τζαζ. Άλλαξε η μουσική που έπαιζαν ανάλογα με τα ακούσματα του καθενός. Διευρύνθηκαν με τα χρόνια τα μουσικά του γούστα, όσο μεγάλωνε άκουγε πολλές, διαφορετικές μουσικές. Η ηλικία έπαιξε ρόλο στο τι άκουγε κάθε εποχή και φυσικά η μουσική επικαιρότητα, φρόντιζε πάντα να παίζει την καινούρια μουσική που έβγαινε, από το 86 ως το 90 βγήκε απίστευτη μουσική. Είχε δύο είδη ακροατών, οι μεν τον άκουγαν για την μουσική που έβαζε οι δε για την φωνή του. Ο ΜΔ ήταν ένας πολιτικός σταθμός χωρίς να εκφέρει πολιτικές απόψεις. Ο ΜΔ ρίσκαρε απέναντι σε κάτι που δεν ήταν δεδομένο: το ακροατήριο, δεν του φερόταν σαν αν ήταν πελάτες και αυτή ήταν μια πολιτική πράξη κατά τον Ρύκιο.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Σε γενικές γραμμές είχαμε καλές σχέσεις μεταξύ μας αλλά ο καθένας ήταν πολύ απορροφημένος με τον δικό του σταθμό και στις συναντήσεις που κάναμε φαινόταν πως ήμασταν άλλοι κόσμοι. Υπήρχε ανταγωνισμός για το ποιος σταθμός θα έχει την μεγαλύτερη ακροαματικότητα, ο Ρύκιος ωστόσο δεν το βίωνε με αυτό τον τρόπο αλλά από όσα του έλεγαν οι άλλοι. Αρχικά δεν είχαν καμία σχέση με τους ακροατές γιατί δεν έδιναν τηλέφωνο, τηλέφωνο έδωσαν πολύ αργότερα στον ΜΔ. Ο πατέρας του ήταν στρατιωτικός στην αεροπορία και ήταν αντίθετος με την ενασχόλησή του με τον πειρατικό σταθμό. Οι ρ/σ επηρέαζαν θεωρητικά τα αεροπλάνα αλλά στην πράξη δεν συνέβαινε κάτι τέτοιο με την ισχύ που είχαν οι δικοί τους πομποί και την συχνότητα που εκπέμπανε. Είχε γίνει προσπάθεια αρχές της δεκαετίας του 80 από τον Γιάννη τον Blue και τους παλιούς πειρατές για να γίνει ένας σύλλογος ο οποίος να έπαιρνε προμο δίσκους από τις εταιρείες και

		στην συνέχεια να τα μοιράζουν στους πειρατικούς σταθμούς. Πρακτικά κάτι τέτοιο δεν μπορούσε να γίνει γιατί η εταιρεία ήθελε να ξέρει πως ο Αλεξίου για π.χ. θα έβαζε αυτό τον δίσκο και τελείωσε το έπαιρνε ο Αλεξίου. Δεν προχώρησε τελικά η ιδέα του συλλόγου. Τα πειρατικά ραδιόφωνα δεν μπορούσαν να έχουν μια κοινή πορεία μέσα από τον σύλλογο γιατί είχαν φιλοδοξίες και οι φιλοδοξίες είναι ατομική υπόθεση.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Τα κόμματα ήταν ο αντίχριστος για τον ΜΔ όχι όμως και για το ΡΘ. Κανένας από τον ΜΔ δεν θα επέτρεπε σε κόμματα να αναμιχτούν κα ι να ανατρέψουν την φιλοσοφία του ραδιοφώνου.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Τον πρώτο χρόνο δόθηκαν άδειες σε πολλούς σταθμούς που είχαν κάνει αίτηση και πληρούσαν κάποιες προϋποθέσεις.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ	Δεν του άρεζε το εμπορικό ραδιόφωνο, έβαζε την μουσική του και δεν μπορούσε να ασχοληθεί με τις ανάγκες τις εμπορικές του σταθμού που είχαν αντίκτυπο και στις μουσικές επιλογές. Θα ξανακάνει ραδιόφωνο με τους δικούς του όρους, τώρα δεν υπάρχουν συχνότητες αλλά θα γίνει κάτι άλλο, ίσως μέσω του διαδικτύου, θα υπάρξει κάποιο κόλπο στην φυσική που να επιτρέπει μια μεγάλη μπάντα ανοιχτή και τότε θα το κάνει. Εξυπηρετεί το κεφάλαιο.

	• Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Το κρατικό ήταν ενταγμένο σε εταιρείες και είχε και αντίστοιχες εκπομπές. Ωστόσο σοβαρή μουσική στην Ελλάδα έμαθαν μόνο από τον Γιάννη Πετρίδη ο οποίος είχε μια εκπομπή που συνεχίζεται μέχρι σήμερα η οποία είναι στίγμα είτε συμφωνεί κάποιος είτε διαφωνεί με ορισμένα πράγματα που υποστηρίζει ο Πετρίδης. Το κρατικό ήταν ξύλινο και απαρχαιωμένο, δεν μπορούσε να το ακούσει ένας νέος άνθρωπος ενώ ακούγοντας το πειρατικό αισθανόσουν οικεία ενδεχομένως λόγω ηλικίας. Μετά το κρατικό δεν είχε την αμεσότητα σε επίπεδο μουσικής παραγωγής όσο το πειρατικό. Το πειρατικό ήταν και περισσότερο επικοινωνιακό, ευνοούσε τις γνωριμίες περισσότερο. Δεν τον αφορά ούτε το ξύλινο ραδιόφωνο της ΕΡΤ ούτε το εμπορικό σήμερα. Ακούει επιλεκτικά ραδιόφωνο και είναι ακροατής του Πετρίδη, του Ζήγκου και του Δασκαλόπουλου. Ακούει Rock FM, Red, Εν Λευκώ. Δεν άκουγε ραδιόφωνο τότε γιατί δεν του άρεζαν οι πειρατές ούτε και το πειρατικό ραδιόφωνο. Οι πειρατές δεν ήταν κάτι πολύ ζωντανό, δεν του μάθαιναν πράγματα σχετικά με την μουσική. Το 80 υπήρχε η ατμόσφαιρα για να γίνει ραδιόφωνο, ήταν τέτοια τα σημεία των καιρών, αν δεν το είχε κάνει ο Ρύκιος θα το είχε κάνει κάποιος άλλος.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Οι κινήσεις του ήταν έτσι σχεδιασμένες ώστε να ξεφύγουν από το πειρατικό και να πάνε σε ένα ραδιόφωνο ιδανικό απέναντι στο ξύλινο και ψεύτικο κρατικό ραδιόφωνο.

Μπάμπης Αργυρίου – 28

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ	Προτιμάει το ερασιτέχνης. Γι' αυτόν σημαίνει να αγαπάς αυτό που κάνεις, να δίνεις στον κόσμος την μουσική που σου

	• Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	αρέσει και τότε έβγαινε στην παρανομία για να το κάνεις αυτό. Radio Free Κάνει εκπομπή στον Republic.Έχει ένα περιοδικό στο διαδίκτυο το Mic και έχει το δισκάδικο Rolling Under.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1980 – Τέλη της δεκαετίας του 80. Μετά χώρισε με τον φίλο του και συνέχισε στο ίδιο σπίτι με δύο άλλους για 7-8 χρόνια. Ήταν το ίδιο μηχάνημα αλλά επειδή έβγαιναν άλλες ώρες λέγονταν Annabel. Στην συνέχεια με την ελεύθερη ραδιοφωνία πήγε για λίγο καιρό στον 104, τον σταθμό που έκαναν όλοι οι περιφερειακοί δήμοι της Θεσσαλονίκης. Το 1997 είχα κάνει πάλι εκπομπή στον Ραδιοχώρο για κανένα χρόνο. Ήταν απαγορευτικά τα οικονομικά μεγέθη για να κάνει κάποιος νόμιμο ιδιωτικό σταθμό.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ	Δεν μπορεί κανείς να μιλήσει με σιγουριά για ακριβή αριθμό μια και ο ένας έβγαινε πάνω στον άλλο. Ωστόσο αυτοί που έκαναν καλό πρόγραμμα και ήταν σοβαροί με εκπομπές δεν θα ήταν

της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	πάνω από καμιά δεκαριά. Λευτέρης ο Music Hall, ο Στέφανος ο Melody Club, ο Alexander από Χαριλάου, το Ράδιο – 1, ο Αλεξίου, ο Διονύσης Σαββόπουλος Melody Maker, ο Μένιος ο ήλιος του Βορρά, Τα Παιδιά της Καλαμαριάς, ο Δίαυλος, στα μεσαία ο Τόνις.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Radio Free Στο υδραγωγείο στην Καλλιθέα
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ	Έτρωγε όλα τα λεφτά του σε δίσκους. Με εταιρείες δεν είχε ιδιαίτερες σχέσεις, μια – δύο φορές πήρε γιατί συνήθως ότι του έδιναν δεν ήταν καλό. Υπήρχε συνεργασία μεταξύ δισκογραφικών εταιρειών και πειρατών, τους έδιναν δίσκους για να τους παίξουν στις εκπομπές τους. Ελάχιστες συνομιλίες έκανε γιατί τις βαριόταν, τις έκανε μόνο για να βελτιώσει το πώς ακουγόταν ο σταθμός. Έκανε 3-5 το απόγευμα, γιατί στις 5 άνοιγε η ΕΡΤ και πολλές φορές έβγαινε και μετά τις 12 το βράδυ. Επίσης τα Σαββατοκύριακα έκανε τα πρωινά πριν ανοίξει η τηλεόραση για μεσημέρι. Αφιερώσεις μετέδιδε σπάνια, ωστόσο

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	έβαζε κομμάτια που του ζητούσαν οι ακροατές. Ροκ. Ξένη μουσική έβαζε πάντα και παλιά και καινούρια κομμάτια. Πάντα του άρεζε να παίζει καινούρια κομμάτια. Ανάλογα με την μουσική επικαιρότητα, πάντα παρακολουθούσε την μουσική επικαιρότητα. Γύρω στο 80 δεν υπήρχε καθόλου πολιτική, η πολιτική ήταν θέμα ταμπού, φοβόταν να κάνουν πολιτικό σχολιασμό μήπως τους κυνηγήσουν. Στις εκλογές του 85 άρχισαν λίγο να μιλάνε όπως ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά που έκανε πολιτικές εκπομπές.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Βραβεύτηκε από το σωματείο για τις καλές εκπομπές που έκανε και το δώρο του ήταν δίσκοι. Ωστόσο ένας από τους βραβευθέντες του διέρηξε το σπίτι εκείνη την ημέρα και του έκλεψε δίσκους που μετά έπαιζε στην εκπομπή του. Άκουγε άλλους πειρατές. Αρχικά δεν είχε τηλέφωνο, και έδινε το τηλέφωνο του σπιτιού του φίλου του όπου υπήρχε ένα μηχάνημα που έφτιαξε ο φίλος του εκτός συχνότητας που μπορούσε να ακούει ο Αργυρίου και έτσι έβαζε όσα ζητούσαν οι ακροατές. Τότε οι από πάνω του έκοβαν την κεραία γιατί παρέμβαλε την τηλεόραση. Το 85 έκαναν συναντήσεις στην καφετέρια του Ολύμπιον στον όροφο κάθε Κυριακή όλοι οι πειρατές για να βάλουν μια τάξη στις συχνότητες και να συναλλάσσεται το σωματείο με τις εταιρείες. Είχαν ψηφίσει και πρόεδρο που ήταν ο Λευτέρης Μαρόγλου. Το σωματείο δεν προχώρησε γιατί δεν υπήρχε κοινή συνισταμένη και δεν μπορούσαν να θυσιάσουν το ατομικό συμφέρον για χάρη του ομαδικού αναφορικά με τους δίσκους από τις εταιρείες που έπαιρναν.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή –	Δεν το έπιασε ποτέ η αστυνομία γιατί

	στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	συνήθως τους ειδοποιούσαν όταν ερχόταν τα ραδιογωνιόμετρα. Έκλειναν για λίγο καιρό και μετά ξανάνοιγαν. Ήταν πιο πολύ ο εκφοβισμός παρά το ότι συνέλαβαν πολλούς εκείνα τα χρόνια.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Το ραδιόφωνο σήμερα είναι πολύ light, δεν είναι τολμηρό. Υπάρχουν εκπομπές που διαβάζουν γραπτά μηνύματα, πολύ βαρετό. Στο κρατικό πρέπει να διαφημιστούν οι κινήσεις των υπουργών και των πρωθυπουργών, δεν είναι και πολύ μουσικό. Και τότε βέβαια ήταν πολύ χαμηλό το επίπεδο, καθένας που δεν ήξερε να μιλήσει έπαιρνε και ένα μικρόφωνο. Από τους πειρατές μόνο αυτοί του ΡΘ έκαναν σταθμό και να είναι 3-4 ακόμη που έκαναν μεγάλους σταθμούς. Τότε επαφίονταν στα γούστα αυτού που κάνει εκπομπή, σήμερα αυτοί που έχουν τα ραδιόφωνα δεν είναι χομπίστες είναι μεγαλοεπιχειρηματίες. Το πειρατικό ήταν πολύ πιο λαϊκό από την ΕΡΤ, ήταν πιο επικοινωνιακό, είχε τις αφιερώσεις που δεν είχε το κρατικό, τα τραγούδια αυτά τα 60's τα είχαν ξεθάψει οι πειρατές. Με δυσκολία ακούει ραδιόφωνο γιατί όλοι παίζουν πολύ mainstream μουσική. Τότε ήταν πάντα ο φόβος, ήταν μεγάλη απογοήτευση να σου πει ο ακροατής πως σε παρεμβάλλουν και δεν σ' ακούω καλά.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

σήμερα.		

Στέφανος Διαμαντόπουλος (Melody Club)– 29

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Το πειρατικό διαφέρει από το ερασιτεχνικό γιατί το ερασιτεχνικό περιλαμβάνει και τους ερασιτέχνες στα βραχέα, ενώ το πειρατικό αναφέρεται σε μπάντες εμπορικές όπως είναι τα μεσαία ή τα FM. Η μπάντα ήταν γεμάτη «λουλούδια», οι πειρατές ήταν κάθε καρυδιάς καρύδι, υπήρχε μια πολυμορφία και μια ποικιλία στους ανθρώπους που ασχολήθηκαν με το πειρατικό ραδιόφωνο. Ο μέσος πειρατής ήταν ένα λίγο απείθαρχο και λίγο αφελές νέο αγόρι, ζεν πρεμιέ και undergraound που ήθελε να μιλήσει και να επικοινωνήσει., να ξεφύγει από τα αυστηρά κοινωνικά και οικονομικά πλαίσια της εποχής. Πειρατεία σημαίνει σκοτεινά να μην μας δουν, να βάλω την κεραία να μη φαίνεται, να μη με συλλάβουνε κοκ Melody Club. Για λόγους σοβαροφάνειας που είχε συγκαλυμμένη την ανάγκη της επωνυμίας χρησιμοποίησε επώνυμο – ψευδώνυμο το (Στέφανος) Δενδρινός, το οποίο και έσβησε την πρώτη μέρα που έγινε το νόμιμο ΡΘ και πήραν την άδεια. Δέκα χρόνια χρησιμοποιούσε άλλο επίθετο στον αέρα, είχε και αυτό τον δικό του συμβολισμό. Εργοδηγός – Ηλεκτρονικός και μετά στην Ανωτέρα, επηρεασμένος από την ασχολία του με το ραδιόφωνο. Διευθύνει το ΡΘ και κάνει την πρωινή

		ενημερωτική εκπομπή, 8.30 – 11.30 κάθε μέρα.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ	1974 σ' ένα πλυσταριό με τον Γιώργο Τσατσούλη, τον συμμαθητή του, ο πρώτος του πομπός στα μεσαία.
	• Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ	Πάντοτε τον ενδιέφερε η πολιτική και τα κοινά .
	• Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ	Άρχισε να ενδιαφέρεται για την πολιτική και το ραδιόφωνο βλέποντας την οικογένεια του να ακούει με μυστικοπάθεια ραδιόφωνο. Η ξένη μουσική εκείνα τα χρόνια ήταν για τον Διαμαντόπουλο ένας τρόπος διεξόδου αλλά και ξεπεράσματος των στενών ελληνικών συνόρων. Όλοι οι πειρατές ήθελαν να βγουν έξω, άλλος για να γνωρίσει μια κοπέλα, άλλος για να γίνει επώνυμος κοκ. Ήθελε να κάνει κάτι στην ζωή του, να ασχοληθεί με τα κοινά και την πολιτική.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ	
	• Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ	
	• Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ	
	• Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Ήθελε να κάνει ραδιόφωνο με οποιοδήποτε τρόπο, να μπορεί να μιλάει ελεύθερα, να ασχολείται με τα κοινά, να είναι αναγνωρίσιμος.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΔΕΔΟΜΕΝΑ**
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ	Το 83 η Θεσσαλονίκη μπορεί να είχε και 3.000 – 4.000 πειρατές, χωρίς να βγαίνουν όλοι την ίδια στιγμή. Οι σημαντικότεροι ήταν γύρω στους 20 – 30 οι οποίοι επίσης έβγαιναν κατά περιόδους ανάλογα με τις συλλήψεις.
	• Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ	Ο Γιώργος ο Σερίδης, ο Βασίλης ο Γαλανός, κάποιος στην Σταυρούπολη, ο Κώστας ο Annabel, ο Jackson Pallace.
	• Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Στο κέντρο γινόταν πειρατής ένας νέος μιας μέσης ελληνική οικογένειας, σε μερικές περιοχές της ανατολικής Θεσσαλονίκης μπορεί να γινόταν πειρατής και κανένα πλουσιόπαιδο, στην δυτική Θεσσαλονίκη που ήταν εργατούπολη ήταν πειρατές μιας άλλης κοινωνικής και οικονομικής τάξης. Μεγάλωσε σε μια γειτονιά στην Δυτική

		Θεσσαλονίκη όπου τα αυτοκίνητα με το ζόρι περνούσαν και η γειτονιά ήταν πραγματική γειτονιά, γνωρίζονταν όλοι οικογενειακά από παλιά. Η Θεσσαλονίκη ήταν απαλλαγμένη από το βάρος της εξουσίας γι' αυτό το πειρατικό ραδιόφωνο γνώρισε την ακμή του εδώ. Η Θεσσαλονίκη ως μικρότερη πόλη έχει πιο ομοιογενή χαρακτηριστικά από ότι η Αθήνα και έτσι και το πειρατικό ραδιόφωνο αναπτύχθηκε πιο έντονα εδώ και απέκτησε μια πιο ανθρώπινη μορφή.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Συκιές όπου ήταν και το πατρικό του, σ' ένα πλυσταριό. Ξεκίνησε με έναν μικρό πομπό στα μεσαία που τον έφτιαξε φίλος φίλου. Οι περισσότεροι πειρατικοί σταθμοί ήταν μια αυτοσχέδια κατάσταση μιας αυτοταλάντωτης λυχνίας που δεν είχε πάνω από 20-30 watt. Λίγο πριν την ελεύθερη ραδιοφωνία εκπέμπανε με 200 – 300 watt. Το 76-77 φτιάχνει το στούντιο στο πατρικό του και σιγά – σιγά το πλουτίζει.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ	Δεν μπορούσαν οι πειρατικοί σταθμοί να καλύψουν την Θεσσαλονίκη. Οι εκπομπές των πειρατών δεν απευθύνονταν σε μεγάλο ακροατήριο, ήταν παρείστικες εκπομπές. Ήταν δύσκολα χρόνια, προέρχονταν από φτωχή οικογένεια και τον συμμαθητή του τον βοήθησε οικονομικά ο πατέρας του για τον πρώτο του πομπό. Δημιουργήθηκε με στερήσεις από άλλα πράγματα και οικονομία αλλά και με δανεισμένους δίσκους από άλλους πειρατές, είναι γύρω στους 6.000 – 7.000 δίσκοι.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Τα βράδια σχεδόν κάθε μέρα μεταξύ 12-2 ή 3. Ο Διαμαντόπουλος βάζει ξένη μουσική γιατί τον επηρεάζει η περίοδος κατά την οποία στην Ελλάδα εισπράττουμε την έκρηξη της νεολαίας της δεκαετίας του 60 και τον πρώτο χρόνο της δεκαετίας του 70. Έπαιζε οτιδήποτε εμπορικό μπορούσε να ακουστεί. Σταδιακά ωρίμασε και άλλαξαν τα ενδιαφέροντά του αναφορικά με την μουσική. Κατά την διάρκεια της χούντας ήταν περιορισμένη η έκφραση και τα λαϊκά τραγούδια κινούνταν μόνο στα υπόγεια ρεύματα. Υπήρχε τότε μια έκρηξη ραδιοπειρατών στα μεσαία σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και λίγο στην περιφέρεια που έπαιζαν λαϊκά τραγούδια. Ήταν από μόνο του ανατρεπτικό το πειρατικό ραδιόφωνο, γιατί ο πειρατής έσπαγε τον νόμο και ερχόταν σε αντίθεση με το κατεστημένο και έκανε αντιπολίτευση.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ	Γνωρίστηκε με τον συνεργάτη του Λ. Μαρόγλου από την πειρατεία, έκαναν κάποιες εκπομπές μαζί, συνεργαζόταν, πήγαινε ο ένας στο σπίτι του άλλου. Υπήρχαν ομάδες κατά περιοχές, οι φίλοι μεταξύ τους έφτιαχναν μια ομάδα και ο ένας παρέμβαλε τον άλλο, ο ένας έκοβε την κεραία του άλλου και πιάστηκαν και στα χέρια μια – δύο φορές. Υπήρχαν καφετέριες στο κέντρο που σύχναζαν οι πειρατές, τα καλοκαίρια μαζεύονταν πολλοί στον σταθμό, μετά την συνομιλία το βράδυ πολλές φορές έδιναν ραντεβού στον σταθμό και έβγαιναν έξω. Κάθε περιοχή είχε και τους κώδικές της, οι δυτικοί με τους ανατολικούς είχαν ομηρικές συγκρούσεις. Οι πειρατές του κέντρου είχαν άλλη νοοτροπία και άλλον αέρα. Οι πειρατές της Δυτικής Θεσσαλονίκης ήταν φαρ ουέστ. Το λαϊκό τραγούδι έβγαινε από την Δυτική Θεσσαλονίκη. Αυτούς που επέλεγε από τους ακροατές του τους καλούσε στον σταθμό, το τηλέφωνο και το μικρόφωνο λειτουργούσαν ως δίοδοι επικοινωνίας. Έκανε φίλους , παρέες και σχέσεις μέσα από τους ακροατές.

	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Η οικογένεια του ήταν πάντα γαντζωμένη πάνω σε ένα ραδιόφωνο τα δύσκολα χρόνια της δικτατορίας και άκουγε τους ελληνόφωνους σταθμούς του εξωτερικού. Αν άκουγε τους γονείς του που ήταν βιοπαλαιστές θα έπρεπε να είναι φοβισμένος και να μην το τολμήσει ποτέ, ήθελε όμως να βγει από αυτή την κατάσταση. Είχαν γίνει κάποιες προσπάθειες κατά καιρούς που όμως δεν είχαν συνοχή και κοινό όραμα και κατέληξαν να είναι απλές συναντήσεις.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Τους συλλαμβάνουν τον πρώτο χρόνο εκπομπής τους, σταματούν για ένα διάστημα, ξαναβγαίνουν στα μεσαία και όταν μπαίνει η περίοδος των FM το 75-6 ξεκινάει να ασχολείται σε καθημερινή βάση με τα ηλεκτρονικά. Το τελευταίο δικαστήριο το είχαν το 1988, το 86 ξεκίνησαν το ΡΘ, τον Οκτώβριο του 87 τους συλλαμβάνουν ενώ ετοιμάζεται το νομοσχέδιο για την ελεύθερη ραδιοφωνία. Στο δικαστήριο έρχονται μάρτυρες υπεράσπισης ο Γιώργος Παπανδρέου και ο Κ. Λαλιώτης. Δεν υπήρχαν.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Την δεκαετία μεταξύ 76-86 την πέρασε μεταξύ σφύρας και άκμονος. Το ραδιόφωνο το έμαθε στο πεζοδρόμιο. Το δημοτικό ραδιόφωνο του Κούβελα επεδίωκε να κλείσουν οι πειρατικοί σταθμοί για να έχει το ίδιο ακροαματικότητα. Το ΡΘ από την αρχή ήταν ένα παρείστικο, λαϊκό ραδιόφωνο με παρεμβατικό χαρακτήρα. Λίγο πριν την άνοιξη της ελεύθερη ραδιοφωνίας έχουμε την καλύτερη εποχή της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Όλη η πειρατείας των 20 προηγούμενων ετών συνοψίζεται σε 4-5 οργανωμένες, ομαδικές προσπάθειες εκείνα τα δύο χρόνια του 86 - 88. Όσοι ήταν έτοιμοι προχώρησαν Το ΡΘ από το 86 ως το 88 ήταν μια οργανωμένη, νεανική προσπάθεια. Μετά βέβαια μπήκαν και οι εκδότες στο παιχνίδι όπως στην δική τους περίπτωση ο Γ. Κουρής. Το ΠΑΣΟΚ βλέποντας τις εξελίξεις στην Ευρώπη και ωριμάζοντας στην εξουσία για δεύτερη τετραετία θέλησε να ανοίξει και το κομμάτι της ελεύθερη ραδιοφωνίας που ήταν ταμπού. Ήταν μια θεσμική πολιτική απόφαση που θα

		γινόταν αργά ή γρήγορα.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Σήμερα είναι πολλοί οι σταθμοί στην Θεσσαλονίκη. Δεν έχουν λόγο ύπαρξης ραδιόφωνα που παίζουν μουσική από τον υπολογιστή. Έχουν πέσει σε ακροαματικότητα τα ενημερωτικά ραδιόφωνα και έχουμε άνθιση των αθλητικών σταθμών. Τα μουσικά ραδιόφωνα είναι σε αρκετά καλό επίπεδο. Στο ΡΘ θα ήθελαν να είναι πιο μαζεμένη η διαφήμιση για να μην ενοχλεί το πρόγραμμα και ο ανταγωνισμός να τους επιτρέψει να τοποθετήσουν κομμάτια στο πρόγραμμά τους που να θέλουν και λίγη περισσότερη προσοχή. Κυριαρχεί η τηλεόραση και το ραδιόφωνο φαίνεται γηρασμένο. Θα πρέπει να δοθούν άδειες σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο όπως και στην τηλεόραση. Στο ραδιόφωνο σήμερα έχουν μείνει ελάχιστοι από εκείνη την εποχή. Το σημερινό ραδιόφωνο δεν έχει την ποικιλία και την πολυμορφία των ανθρώπων που είχε τότε το πειρατικό. Το ΡΘ είναι ο δημοφιλέστερος σταθμός στην Β. Ελλάδα και αυτό οφείλεται στην πειρατεία. Τα πρωτογενή υλικά είναι εκείνης της περιόδου.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Αν σήμερα επιτρέπονταν στον καθένα να πάρει ένα μικρόφωνο και να μιλήσει θα έβγαινε κάτι πολύ καλύτερο από το σημερινό ραδιόφωνο.

Νικήτας– 30

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού		

ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Αυτό που έκανε δεν μπορεί να το πει πειρατεία, πιστεύει πως είναι αγάπη για την μουσική και προσφορά, πιστεύει πως πρόσφερε σε όσους τον άκουγαν τότε. Τον ραδιοπειρατή τον φαντάζεται μέσα σε ένα στούντιο με τα μηχανήματά του, να προσπαθεί να παίξει την καλύτερη μουσική και να χαμογελά σε όλο αυτό το διάστημα. Από την αρχή που ξεκίνησε μέχρι το 84-5 έβγαινε Μουσικό Κλάμπ. Είχε η οικογένεια του ένα μίνι – μάρκετ το οποίο είχε αναλάβει ο ίδιος. Σήμερα έχει μαγαζί. με ρούχα και έχει το 30% στον RSO.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ	1976 – 77 Έγραφε σε εφημερίδα μεγάλης κυκλοφορίας της Θεσσαλονίκης για κανέναν εξάμηνο τα νέα των ραδιοερασιτεχνών. Ωστόσο είχε και άλλες ασχολίες όπως το ποδόσφαιρο και δεν το κράτησε για πολύ καιρό. Η περιέργεια τον παρακίνησε κυρίως. Ένας γείτονας πολύ μεγαλύτερός του είχε στήσει ένα στούντιο και ο Μεταλληνός πήγαινε να δει πως έκανε εκπομπές και μια φορά του ζήτησε να κάνει και ο ίδιος. Ξεκίνησε να κάνει ηχοληψία και του άρεζε γιατί ήταν πολύ παρείστικο ραδιόφωνο. Του άρεζε πάρα πολύ η μουσική και έμαθε από μικρός να ακούει μουσική. Υπήρχε το μεράκι να βγάλει προς τα έξω αυτό που του άρεζε αλλά και οι συνομιλίες για επικοινωνία. Του άρεζε να προσφέρει στους ακροατές την μουσική και το πρόγραμμα που άρεζε στον ίδιο. Στα μεσαία έβγαινε από το 77 μέχρι το 79, μετά πήγε στα FM μέχρι το 85 που πήγε φαντάρος και σταμάτησε για εκείνο το διάστημα. Το 88 ξεκίνησε με το Πανόραμα 86 στο οποίο ήταν για

	• Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	πολύ λίγο και ως πειρατής. Μετά από το Πανόραμα σταμάτησε το 91 – 92 και το 93 έκανε τον RSO. Τα τελευταία χρόνια ήταν από το πρωί ως το βράδυ στον RSO. Συνέχισε στο ιδιωτικό γιατί μπορεί τώρα να ρυθμίζει τις υποχρεώσεις του με την άλλη δουλειά και το μικρόβιο του ραδιοφώνου υπάρχει πάντα. Σταμάτησε εξαιτίας της δουλειάς στο μαγαζί.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Ήταν πολλοί οι ραδιοπειρατές τότε αφού έψαχναν να βρουν συχνότητες για να ανοίξουν. Με επιφύλαξη λέει πως ήταν γύρω στους 30 - 35. Δεν θυμάται γιατί δεν άκουγε πειρατές αλλά θυμάται το Ράδιο – 1 (Γιώργος Αλεξίου).
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Οι Πανθέοι Άνω Πόλη, στο σπίτι του. Κάθε φορά που έκανε εκπομπή μετέφερε το ραδιόφωνο σε μια άλλη συχνότητα και έβγαινε από εκεί γιατί οι Πανθέοι ήταν ένα ραδιόφωνο με απήχηση τότε στην Θεσσαλονίκη.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή –	Δεν έβγαιναν πολύ χαμηλά ή πολύ ψηλά στην ραδιοφωνική μπάντα γιατί θεωρούσαν πως η αρχή και το τέλος της συχνότητας δεν είναι καλά σημεία για να σ' ακούσει ο ακροατής. Πίστευαν πως όσο πιο στην μέση της μπάντας είσαι τόσο πιο πολλές πιθανότητες έχεις να προσελκύσεις ακροατές.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Από τις αδελφές του που άρχισαν να παίρνουν δίσκους από τα τέλη της δεκαετίας του 60 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 80 και από εκεί και πέρα άρχισε ο ίδιος να αγοράζει δίσκους. Το χαρτζιλίκι του το ξόδευε όλο σε δίσκους. Συνομιλίες έκανε όταν μεταφέρθηκε μόνος του στα FM κάπου στις αρχές της δεκαετίας του 80. Έκανε συνομιλίες με πειρατές από την Έδεσσα, την Νάουσα, την Κατερίνη, την Βέροια, το Κιλκίς και πάντα προσπαθούσε να είναι και κάποιος από την εξωτερική Θεσσαλονίκη για να τους μετρήσει και να τους πει πως ακούγονται. Οι περισσότεροι είχαν τα μηχανήματά τους για εκπομπές και όχι για συνομιλίες. Τις συνομιλίες τις έκανε περισσότερο για την συζήτηση αλλά και για να βελτιωθεί τεχνικά. Άρχισε στους Πανθέους με μια εκπομπή Κυριακή πρωί 11 – 1 εκεί γύρω και έβαζε κανονικά μουσική, γιατί είχε σχολείο τις άλλες μέρες. Ξένη μουσική με ότι καλύτερο κυκλοφορούσε την δεκαετία του 70, όπως οι Πανθέοι. Ροκ, ποπ και ντίσκο έπαιζε ανάλογα με την ημέρα και την διάθεση. Στα FM παίζει πάλι ξένη μουσική γιατί αυτή ήταν η μουσική του παιδεία, τα ακούσματα που είχε από το σπίτι του. Δεν υπήρχε πολιτική, υπήρχε το μεράκι.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ	Ήταν όλοι οικογενειακοί φίλοι αυτοί που τον μύησαν στην ραδιοπειρατεία. Είχε παρεξηγηθεί με αρκετούς πειρατές για το θέμα της συχνότητας. Με κάποιους πειρατές είχε ανταγωνισμό και με κάποιους αλληλεγγύη, είχε δώσει μουσικές σε πάρα πολύ κόσμο, είχε βοηθήσει τεχνικά και όταν έφυγε φαντάρος έδωσε στον φίλο του τα μηχανήματά του για να παίξει. Οι φίλοι που τον μύησαν στην ραδιοπειρατεία του έμαθαν πολλά πράγματα και τεχνικά αλλά και πώς να μιλάει στο ραδιόφωνο.

	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Προσπαθούσε να γίνει φίλος με τους ακροατές και να τους έχει κοντά του όχι όμως στο σημείο να βγαίνουν και μαζί, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις η σχέση που δημιουργούσε με τους ακροατές ήταν μέσω του τηλεφώνου. Οι αδελφές του άκουγαν πολύ μουσική. Η μητέρα του τον κοιτούσε με μισό μάτι που ασχολιόταν με το ραδιόφωνο και τον παρότρυνε να διαβάζει για το σχολείο. Πήγε να γίνει κάποια στιγμή σύλλογος αλλά υπήρχε ασυνεννοησία. Μαζεύονταν τις Κυριακές στο Ολύμπιον και του είχε κάνει πρόταση μια μεγάλη εφημερίδα να γράφει την στήλη με τα νέα των ραδιοερασιτεχνών.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Ποτέ δεν τον έπιασε η αστυνομία γιατί δεν είχε δώσει δικαίωμα.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Φοβήθηκε να κάνει αίτηση για δικό του σταθμό γιατί τότε κυκλοφορούσαν οι φήμες πως θα ανοίξουν όσοι έχουν πολλά λεφτά. Δεν το σκέφτηκε πολύ και αρνήθηκε στο φίλο του να καταθέσει χαρτιά. Είχε την δουλειά του και δεν είχε χρόνο να ασχοληθεί και με το ραδιόφωνο. Τώρα βέβαια το έχει μετανιώσει. Λίγο πριν το 88 - 89 είχαν γίνει οι ομαδοποιήσεις των πειρατών. Είχανε πάρει τις προσωρινές άδειες και τώρα όπως είναι όλοι οι σταθμοί είναι και ο RSO. Ήταν λίγο η πίεση των ομαδοποιημένων προσπαθειών, λίγο τα γεγονότα με τον FM 100 που ανάγκασαν την κυβέρνηση να δώσει άδειες.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση	Το playlist είναι καλό ή κακό ανάλογα

ραδιοφώνου από τους πειρατές	πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	με το ποιος το κάνει. Το κρατικό κάτι πάει να κάνει αλλά δεν είναι έτοιμο να χτυπήσει τα καλά ιδιωτικά ραδιόφωνα, γιατί υπάρχει ακόμη η νοοτροπία του κρατικού. Το ραδιόφωνο σήμερα έχει χαλάσει. Οι ιδιοκτήτες που είναι παλιοί πειρατές είναι μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού, οι υπόλοιποι είναι αέρας και βλέπουν το ραδιόφωνο ως επιχείρηση. Αυτοί οι τελευταίοι είναι που έχουν χαλάσει το ραδιόφωνο και σήμερα ακούμε κάτι που δεν είναι ραδιόφωνο, είναι κάτι άλλο. Το κρατικό δεν είχε να προσφέρει τίποτα στους νέους και υπήρχε η ανάγκη για κάτι άλλο στο ραδιόφωνο γι' αυτό βγήκαν και οι πειρατές. Ακούει όσο μπορεί.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Το ραδιόφωνο είναι ο σεβασμός και η ποιότητα που έχει να δώσε ο παραγωγός. Το ραδιόφωνο είναι προσφορά.

Μάνος Παπαδάκης- 31

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ	Οι πειρατές ήταν άνθρωποι που είχαν παρόμοια ενδιαφέροντα με τα δικά του, είχαν έντονο το μεράκι της επικοινωνίας και ήταν ριψοκίνδυνοι και ερευνητές. Μέσα από όλη αυτή την κατάσταση μπορούσε να μάθει περισσότερα πράγματα και φυσικά να κάνει γνωριμίες με το ενδιαφέρον φύλο σε τέτοια ποιότητα και ποσότητα που δεν θα το φανταζόταν. Ο ερασιτέχνης είναι συνήθως ηλεκτρονικός και ασχολείται με τα ραδιοκύματα για να βελτιώσει τις

	• Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	γνώσεις του πάνω σε αυτό. Αντίθετα ο ραδιοπειρατής ασχολείται περισσότερο με την μουσική και την επικοινωνία. Μανώλης Δελής. Ράδιο – Σνούπυ. Ράδιο ΤΖ. Ασχολείται με τον κινηματογράφο, φτιάχνει ταινίες, διαφημιστικά, επαγγελματικά ντοκιμαντέρ και ταυτόχρονα κάνει μαθήματα σε διάφορες σχολές.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1977 Ο ερευνητικός χαρακτήρας της κατασκευής ήταν το βασικό του κίνητρο αλλά ταυτόχρονα ήταν μαγεμένος και από το ίδιο το ραδιόφωνο. Προέκυψε η ανάγκη να καλυφθεί ο κενός χρόνος του προγράμματος γι' αυτό και έπρεπε να έχουν κάποιους ανθρώπους που να μπορούν να τους αντικαταστήσουν. Μετά την αποχώρησή του από τον ΜΔ κάνει πάλι το Ράδιο – ΤΖ. Ο φόβος και η αυτοπροστασία τον έκανε να αποχωρήσει με τα μηχανήματά του από τον ΜΔ. Μετά πηγαίνει στον ΑΝΤ.1 για δύο χρόνια και μετά πήγε στον Top FM και τέλος στον Flash. Δεν τον ενδιέφερε το επιχειρηματικό κομμάτι γι' αυτό και δεν κατέθεσε χαρτιά για άδεια τότε, τον ενδιέφερε να έχει την εκπομπή του και να επικοινωνεί με τον κόσμο. Δεν συνέχισε στο ραδιόφωνο για λόγους βιοπορισμού αλλά και γιατί ήθελε και άλλα πράγματα στην ζωή του.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Το 77 οι σταθεροί πρέπει να ήταν 20-25, στην συνέχεια αυξήθηκε ο αριθμός τους. Ο Σούλης ο Νάζαρετ (έβγαινε και στα μεσαία και στα FM κάπου από την Χαριλάου), το Ράδιο Αλέξης από την Άνω Πόλη, ο Κυριάκος, ο Νίκος ο Σάδερλαντ, Πρόγραμμα 1 (?) (Βασίλης Γαλανός), Νίκος Βρεττός, αυτός που έχει το μπαράκι το Διατηρητέο.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Βούλγαρη το Ράδιο – ΤJ. Στα FM με ένα πολύ μικρό πομπό στο μέγεθος του σπιρτόκουτου. Ο ΜΔ ήταν στα 450 watt, ήταν το πιο ισχυρό μηχάνημα στην Θεσσαλονίκη.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ	Ο ΜΔ ακουγόταν πεντακάθαρα παντού και με καλή ποιότητα ήχου. Στο Ράδιο ΤJ έρχονταν και άλλοι πειρατές εκτός από τον ίδιο. Σε ένα ποσοστό 80% η δισκοθήκη του δημιουργήθηκε από τα προμο των δισκογραφικών και σε ένα 20% από συμπληρωματικούς δίσκους. Είχε συνεργασία με δισκογραφικές γιατί του έδιναν προμο ελληνικά και ξένα από το 79. Βέβαια δεν είχε την δέσμευση να τα παίξει . Τις συνομιλίες τις έκανε για να βελτιωθεί τεχνικά αλλά και για γνωριμίες.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Ο ΜΔ είχε καθαρό λόγο στο πρόγραμμα του, κυρίως ασχολούνταν με την μουσική. Έπαιζε τα καλά ροκ και ποπ τραγούδια της περιόδου, τις ροκ και ποπ επιτυχίες για να προσελκύσει μεγαλύτερο ακροατήριο. Ήταν πολύ διαφορετική η κάθε στιγμή μέσα στο 24ωρο του προγράμματος του ΜΔ και αυτό ήταν που τον έλκυε. Υπήρχε πολιτική, πάντα υπάρχει πολιτική έστω κα ι έμμεσα. Έβγαινε το βράδυ και έλεγε για τις αυξήσεις στις τιμές των εισιτηρίων των λεωφορείων ή ακόμη και για τις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών που επηρεάζονταν από το πολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δημιουργούνταν.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΠΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Με κάποιους πειρατές υπήρχε τρελός ανταγωνισμός και τους απείλησαν πως θα τους καρφώσουν και θα κλείσουν τον ΜΔ. Αυτός ήταν και ο λόγος που μάζεψε τα μηχανήματά του και αποχώρησε από τον ΜΔ. Η επαφή που είχε με τους ακροατές ήταν από καθημερινά τηλεφωνήματα ψυχικής συμπαράστασης μέχρι ερωτικές σχέσεις. Μιλάει μέχρι και σήμερα τηλεφωνικά με έναν ακροατή του που είναι κινητικά ανάπηρος και δεν έχουν γνωριστεί ποτέ. Η προηγούμενη σύντροφός του που ήταν 10 χρόνια μαζί ήταν ακροάτρια του Ράδιο – ΤJ. Ο πατέρας του που ήταν ηλεκτρονικός έφτιαξε τον πρώτο πομπό του Δελή. Δεν είχαν σύλλογο πράγμα που τους έκανε πολύ ευάλωτους. Η υποστήριξη του κόσμου υπερ κάποιων πειρατών έρχεται με το ιδιωτικό ραδιόφωνο και την σύλληψη του ΡΘ. Ο Μαρόγλου και ο Διαμαντόπουλος ήταν μεγαλύτεροι σε ηλικία και είχαν την ωριμότητα να τραβήξουν τον κόσμο προς μια μαζική διαμαρτυρία.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ	

	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Τον είχαν πιάσει τρεις φορές. Το ίδιο το ραδιόφωνο ήταν ζήτημα πολιτικό και το συζητούσαν με όσους τους κυνηγούσαν, γιατί δηλαδή τους κυνηγάνε. Και τις δύο φορές του πήραν δίσκος και μάλιστα την δεύτερη τους πιο ακριβούς του δίσκους. Τα μηχανήματα τα πήραν οι αστυνομικοί σπίτι τους γιατί δεν τα βρήκε ποτέ και δεν εμφανίστηκαν ούτε σε πλειστηριασμό. Ήταν αλήθεια ότι οι ραδιοπειρατές παρέμβαλαν αεροπλάνα, μάλιστα τον είχε καλέσει έφεδρος αξιωματικός ο οποίος του είχε πει να βάλει φίλτρα.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Μέσα από την λαϊκή πίεση προέκυψε η ελεύθερη ραδιοφωνία. Οι ίδιοι οι ακροατές απέδειξαν πως ήταν αποφασισμένοι να διεκδικήσουν μέχρι τέλους την δυνατότητα να έχον παραπάνω από έναν σταθμούς. Πήραν άδειες αυτοί που είχαν τις γνωριμίες και κατά συνέπεια κάποια πολιτική επιρροή, όσοι είχαν την οικονομική επιφάνεια να το κάνουν και λίγες περιπτώσεις όπου το ζήτημα ήταν και θρησκευτικό, μέσω της εκκλησίας κατάφεραν κάποιοι να ασκήσουν επιρροή και να πάρουν άδεια. Επειδή πλησίαζαν εκλογές πιθανόν να έχανε ένα σημαντικό αριθμό ψήφων η κυβέρνηση αν δεν προχωρούσε στην ελεύθερη ραδιοφωνία. Επίσης μια τέτοια ενέργεια θα την έδινε το προφίλ της κυβέρνησης του εκσυγχρονισμού. Είχε ωριμάσει το κλίμα για να συμβεί μια τέτοια αλλαγή και ήταν πλέον μέρος του δημόσιου διαλόγου το θέμα της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Επιπλέον η κυβέρνηση ήθελε να ελέγχει τον χώρο της ραδιοφωνίας και πιέστηκε και από την απόφαση του Κούβελα να κάνει την δημοτική ραδιοφωνία.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ	Δεν έχει λόγο ύπαρξης ο παραγωγός σήμερα σε ένα ραδιόφωνο που παίζει playlist. Σήμερα στο ραδιόφωνο υπάρχει ξεδιάντροπη προπαγάνδα.

	• Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Τον έλκυε η ιδέα να κάνει εκπομπή στην ΕΡΤ αλλά όταν αντιλήφθηκε τον βαθμό της λογοκρισίας που υπήρχε τότε και στην δεκαετία του 80 στην ΕΡΤ απογοητεύτηκε. Γίνεται και σήμερα κάτι τέτοιο αλλά με έμμεσο τρόπο δηλαδή επιλέγοντας τους δημοσιογράφους που θα συνεργαστεί. Ενώ στον ΜΔ είχε πάρει ο Δελής πολλά διαφορετικά άτομα για να υπάρχει ποικιλία στο πρόγραμμα. Του αρέσει το βραδινό ραδιόφωνο αν και δεν ακούει. Δεν τον εκφράζει καθόλου το σημερινό ραδιόφωνο και ενώ ο ίδιος έχει λόγο ύπαρξης, κανένας δεν τον θέλει. Το ραδιόφωνο αντί να πάει μπροστά σήμερα αναιρεί τον εαυτό του, νιώθει τεράστια θλίψη όταν βρίσκεται σε χώρο που παίζει ραδιόφωνο.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	

Μιχάλης– 32

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή –	Τους έλεγαν πειρατές γιατί δεν είχαν άδεια, ωστόσο αυτοί το έκαναν εντελώς ερασιτεχνικά. Απολλώνιος επειδή ζούσε στην Νέα Απολλωνία. Σχολή ηλεκτρονικών.

	οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ταξιτζής.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο, ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	1978 Ξεκίνησε πειραματικά με τους πομπούς που έφτιαχνε στην σχολή και του κέντριζε το ενδιαφέρον να ακούγεται η φωνή αλλού. Τον ενδιέφερε η μουσική επικαιρότητα και ενημερώνονταν για τα τοπ της Αγγλίας και της Αμερικής. Ότι γνώριζες πολλές κοπέλες, ότι του άρεζε η μουσική, ότι ήθελε να κάνει εκπομπές, ότι τον άκουγαν μέχρι το Πήλιο. Μπήκε κατευθείαν στα FM και από το 78 συνέχισε μέχρι το 82 που πήγε στρατό και όταν απολύθηκε από τον στρατό συνέχισε μέχρι το 85 ή 86 με την ίδια μουσική και εκπομπές σε καθημερινή βάση. Συνεργάστηκαν με άλλους 10 πειρατές και έκαναν το Ράδιο Ακρόπολις στα κάστρα για 1 – 1.5 χρόνο που έβγαινε από τους 98.4. Στην συνέχεια ήρθαν οι ιδιοκτήτες από το σημερινό Πανόραμα και τους είπαν πως τους είχε εγκριθεί η άδεια και αν ήθελαν να συμμετάσχουν με τα δικά τους μηχανήματα και τις δικές τους δισκοθήκες. Όσο δούλευε στο Ακρόπολις πήγε δούλεψε για 3 μήνες και στο FM 100, μετά δούλεψε στον διαδημοτικό σταθμό το Ένατο Κύμα και μετά στο Πανόραμα. Στο Πανόραμα έκανε μουσική επιμέλεια στην πρωινή εκπομπή και είχε εκπομπές το Σαββατοκύριακο. Έμεινε 15-6 χρόνια στο Πανόραμα και μετά ανέλαβε τον «Ήλιο του Βορρά» που αφού έγινε αθλητικό μετά έγινε μουσικό αλλά δεν ήταν ικανοποιημένος ούτε από το προσωπικό, ούτε από την υποδομή και τον έδιωξαν γιατί παραπονιόταν. Το ραδιόφωνο έχει μια ημερομηνία λήξης που όταν φτάσεις σε μια ηλικία θα πρέπει να αποχωρήσεις πριν σε

		διώξουν. Θα μπορούσε να κάνει 1-2 ώρες εκπομπή σε ένα ραδιόφωνο που να του αρέσει αλλά ως χόμπι.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	10-15 Melody Club (Στέφανος), ο Γιώργος Σερίδης με το Ράδιο – 1, Jackson Palace, Melody Maker, Νώε, 1ο Ερασιτεχνικό Πρόγραμμα.
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Άνω Πόλη, Κάστρα, στο πλυσταριό του σπιτιού του. Τον κατασκεύασε ο ίδιος γιατί ήθελε να πειραματιστεί. Τότε με 5 ή 7 watt ακουγόσουν γιατί ήταν καθαρή η μπάντα.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ • Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα,	Επειδή ήταν καθαρές οι συχνότητες τότε και δεν είχε πολλούς πειρατές από επαρχία ακουγόταν μέχρι Πήλιο, Λάρισα, Βόλο. Ότι έπαιρνε από τις δουλειές του ποδαριού που έκανε τα ακουμπούσε σε δίσκους.Από τις 20 – 25.000 δραχμές που έπαιρνε τον μήνα, τις 20.000 τις έδινε σε δίσκους. Τότε τα χρυσοπλήρωνε τα maxi single και τα μικρά τα 45αρια γιατί είχαν τριπλές και τετραπλές τιμές από τον ελληνικό δίσκο.

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Η συνομιλία ουσιαστικά σήμαινε να τηλεφωνήσουν ακροάτριες και να τις βγάλουμε στον αέρα ή να βελτιωθούνε τεχνικά. Στην αρχή έκανε εκπομπές μόνο με μουσική. Ότι είχε στην αρχή, κάτι ελληνικά έβαζε αλλά στην συνέχεια οι εκπομπές έγιναν καθημερινές , συγκεκριμένες ώρες και με μεγάλη γκάμα μουσικής. Συνέχισε με ξένο τραγούδι αλλά κάποια βράδια άνοιγε ανώνυμα με ελληνικά. Δεν υπήρχε πολιτική γιατί ήταν πειρατές και αν έλεγαν τίποτα πολιτικό θα τους κλείνανε μέσα κατευθείαν. Μόνο μουσική έβαζαν, καθόλου πολιτική.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΙΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Παρεξηγήθηκαν με τους υπόλοιπους πειρατές από το Ακρόπολις γιατί ο Απολλώνιος και ο Μεταλληνός ξεκίνησαν να καταθέσουν χαρτιά για άδεια και οι υπόλοιποι πίστεψαν πως παίζεται παιχνίδι πίσω από την πλάτη τους. Οι πειρατές ενημέρωναν ο ένας τον άλλο όταν ερχόταν ραδιογωνιόμετρο στην Θεσσαλονίκη. Κάνανε και γνωριμίες με ακροάτριες, υπήρχαν μέρες που μπορεί να είχε και 4-5 ραντεβού, πήγαινε, διάλεγε και αν ήταν καμιά καλή την έπαιρνε τηλέφωνο. Εκτός από τις κινήσεις που έκανε ο Σερίδης δεν είχε γίνει κάτι άλλο.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την	

πολιτικής εξουσίας	κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Τον έπιασαν ενώ έλειπε από το σπίτι. Κάποιος τον κατήγγειλε, δεν ξέρει ποιος και ανέβηκαν του πήραν τον πομπό και του έκαναν δικαστήριο μετά από τόσα χρόνια στο οποίο αθωώθηκε.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή- πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Έπιασε τους ιδιοκτήτες του Πανοράματος που τους είχαν πλησιάσει και έφτιαξε έναν πομπό τον ανέβασε πάνω στο ξενοδοχείο Νεφέλη και ξεκίνησε το Πανόραμα να εκπέμπει το 89. Δεν πίστευαν τότε ότι θα δοθούν ποτέ άδειες, με το σκεπτικό πως τίποτα δεν λειτουργεί στην Ελλάδα, δεν πρόκειται να λειτουργήσει το θέμα της αδειοδότησης. Θα γινόταν η ελεύθερη ραδιοφωνία αργά ή γρήγορα γιατί είχε ήδη γίνει στην υπόλοιπη Ευρώπη. Για 100.000 δραχμές δεν πήρανε την άδεια τότε. Και πήγε και του είπε του Νίκου του Μεταλληνού να καταθέσουν χαρτιά αλλά εκείνους δεν έδωσε λεφτά. Δεν υπήρχαν κριτήρια για αδειοδότηση, αν ήσουν από τους τυχερούς που έκανες πρώτος χαρτιά έπαιρνες άδεια. Τυπικά ήταν περισσότερο τα κριτήρια παρά ουσιαστικά.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ	Δεν υπάρχει ένα σωστό ελληνικό ραδιόφωνο. Οι εκπομπές σήμερα στα ραδιόφωνα είναι τελείως διαφορετικές. Ελάχιστα είναι τα ραδιόφωνα που έχον εκπομπές όπως ο Αντ.1 ή το ΡΘ, τα υπόλοιπα είναι κονσερβοποιημένα και έχουν πολύ προγραμματισμένο λόγο. Το ιδιωτικό είναι καθαρά εμπορικό ενώ το κρατικό σου δίνει και κάποια άλλα ακούσματα. Δεν υπάρχει πειρατικό – επαγγελματικό ραδιόφωνο το μόνο που λίγο πλησιάζει είναι το ΡΘ και αυτό γιατί δεν υπάρχει το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό για να γίνει ένα τέτοιο ραδιόφωνο. Η μόνη βοήθεια που παρείχε το πειρατικό στο ιδιωτικό είναι το ανθρώπινο δυναμικό που απέκτησε μια εμπειρία Χ με τα

	• Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	χρόνια που έκανε εκπομπές. Το κρατικό όπως ήταν τότε είναι και τώρα. Έχει πέντε μήνες που δεν εργάζεται στο ραδιόφωνο και δεν ακούει πολύ, συνήθως στο αυτοκίνητο.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Από την Θεσσαλονίκη λείπει ένα ραδιόφωνο με καλή ελληνική μουσική που να παίζει το καλό λαϊκό τραγούδι π.χ. Βοσκόπουλο, Μαρινέλα κοκ. Ίσως θα μπορούσε να γίνει και ένας πιο ριζοσπαστικός συνδυασμός ελληνικού και ξένου τραγουδιού π.χ Beatles με Αλεξίου για να απευθυνθεί σε στο κοινό των 30 - 50 ετών. Θα ήθελε να είναι πιο πειρατικό το ραδιόφωνο να ξεφύγει από αυτή την σοβαροφάνεια που κυριαρχεί σήμερα.

Jackson Palace – 33

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή και του πειρατικού ραδιοφώνου		
1.Προφίλ πειρατή	• Ταυτότητα πειρατή – ορισμός , ΤΠ – ΟΡΙ • Ταυτότητα πειρατή – όνομα, ΤΠ –ΟΝΟ • Ταυτότητα πειρατή – ψευδώνυμο, ΤΠ-ΨΕ • Ταυτότητα πειρατή – σπουδές, ΤΠ-ΣΠ • Ταυτότητα πειρατή – οικονομική κατάσταση, ΤΠ-ΟΙΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικό υπόβαθρο, ΤΠ-ΚΥΠ • Ταυτότητα πειρατή – επάγγελμα τότε, ΤΠ-ΕΠΤΟ • Ταυτότητα πειρατή – σημερινό επάγγελμα, ΤΠ-ΣΕΠ	Ο πειρατής ήταν άνδρας με ένα μάτι και ελεύθερος. Jackson Palace. Έχει το ομώνυμο δισκάδικο και παίζει μουσική ως dj.
2.Ενασχόληση του πειρατή με το ραδιόφωνο	• Ταυτότητα πειρατή –πρώτη εκπομπή, ΤΠ-ΠΡΕ • Ταυτότητα πειρατή – ενδιαφέροντα, ΤΠ-ΕΝΔ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο για ενασχόληση με το ραδιόφωνο,	1980

	ΡΜ-ΚΙ • Ραδιόφωνο ως μέσο – κίνητρο ομαδοποιημένων προσπαθειών, ΡΜ –ΚΙΟΜ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πορεία πειρατή στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΠΟΡΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο –αιτίες που ο πειρατής συνέχισε στο ραδιόφωνο, ΡΜ-ΑΣΥ • Ραδιόφωνο ως μέσο – αιτίες που ο πειρατής περιόρισε, διέκοψε ή δεν συνέχισε την ομαδική προσπάθεια επαγγελματικά, ΡΜ - ΑΔΙ	Του άρεζε πολύ η μουσική. Άκουγε τον αμερικάνικο σταθμό στα βραχέα και από εκεί έμαθε να παρουσιάζει και τα τζιγκλάκια και από εκεί εμπνεύστηκε γενικά. Συνέχισε μέχρι το 88 – 89 με τον σταθμό του. Το αμέλησε να καταθέσει χαρτιά και το έχει μετανιώσει, νομίζει πως είναι το μεγαλύτερό του λάθος. Η αλήθεια είναι ότι στεναχωρήθηκε πάρα πολύ όταν έκλεισε ο σταθμός το 93-4, βγήκαν τότε οι σταθμοί που εκπέμπανε με κιλοβάτ και ήταν δύσκολο να τους ανταγωνιστεί. Δεν πίστευε ποτέ πως θα έδιναν άδειες.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ
3.Γενικά χαρακτηριστικά του πειρατικού ραδιοφώνου και της Θεσσαλονίκης την εποχή που εξετάζουμε	• Αριθμός πειρατών που έβγαιναν σταθερά, ΤΠ – ΑΡΙ • Ονόματα πειρατών που έβγαιναν με σταθερότητα, ΤΠ-ΟΝΟΣ • Ραδιόφωνο ως μέσο, χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης της εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΧΑΘΕ	Ήταν πολλοί οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη αλλά δεν μπορεί να ξέρει τον ακριβή αριθμό γιατί τότε η εμβέλεια τους ήταν μικρή. 8-10 άτομα θα ήταν οι πιο σταθεροί. Αλεξίου, το Ράδιο 1, ο Melody Maker, Melody Club (Διαμαντόπουλος).
Β. Καταγραφή της οργάνωσης και λειτουργίας των πειρατικών σταθμών		
4.Προφίλ πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – όνομα, ΤΣ-ΟΝΟ • Ταυτότητα σταθμού – έτος ίδρυσης, ΤΣ-ΕΤΙ • Ταυτότητα σταθμού – τόπος εκπομπής, ΤΣ-ΤΟΠ • Ταυτότητα σταθμού –πομπός, ΤΣ-ΠΟΜ • Ταυτότητα σταθμού –στούντιο, ΤΣ-ΣΤΟΥ	Σε εξαώροφη οικοδομή στην Κωνσταντίνου Γκράτσιου (απέναντι από την Κασσάνδρου) Ξεκίνησε με ένα μικρό ασύρματο που ακουγόταν στα 200 μέτρα. Το έβαζε στο κασετόφωνο και το άκουγε ο απέναντι. Μετά ήταν οι λυχνίες που άρχισαν να χρησιμοποιούν την 501, την 504.
5.Δομή και οργάνωση του πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού – συχνότητα εκπομπής, ΤΣ-ΣΥΕΚ • Ταυτότητα σταθμού –εμβέλεια, ΤΣ-ΕΜΒ • Ταυτότητα σταθμού –απήχηση, ΤΣ-ΑΠΗ	

6.Πρόγραμμα πειρατικού σταθμού	• Ταυτότητα σταθμού –τρόπος λειτουργίας, ΤΣ-ΤΛΕΙ • Ταυτότητα σταθμού –οικονομική κατάσταση, ΤΣ-ΟΙΚ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – δημιουργία δισκοθήκης, ΜΤ-ΔΙΣ • Μουσική ταυτότητα πειρατή – σχέση με δισκογραφικές, ΜΤ-ΣΧΔ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνομιλίες, ΚΤ-ΣΥ • Μουσική ταυτότητα – πρόγραμμα, ΜΤ-ΠΡ • Μουσική ταυτότητα – μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΕΠ • Μουσική ταυτότητα – αλλαγές στις μουσικές επιλογές, ΜΤ-ΑΛΛ • Μουσική ταυτότητα –κοινό ως ακροατήριο, ΜΤ- ΑΚΡ • Πολιτική ταυτότητα – ρόλος πολιτικής στο πρόγραμμα, ΠΤ-ΡΠ	Ήταν ο μοναδικός που έπαιζε βινύλιο και είχε έναν συνεργάτη που όταν έλειπε ο ίδιος τον αντικαθιστούσε. Οι συνεργάτες του ήταν ο Μάκης Γαληνός και ο κ. Κώστας που ήταν ο τεχνικός. Είχε συνεργασία με δισκοπωλεία της Θεσσαλονίκης και αγόραζε τους καινούριους δίσκους για να παρουσιάσει τα τοπ 20 Αγγλίας και Αμερικής. Έχει ακόμη τους δίσκους από εκείνη την εποχή στο δισκάδικό του, είναι όλοι μεταχειρισμένοι. Τα δισκάδικα ο Άλκης και ο Ροκ 100 τον προμήθευαν με πάρα πολλούς δίσκους, είτε τους έκανε παραγγελία είτε τους κρατούσαν γι' αυτόν. Παράλληλα και οι δισκογραφικές εταιρείες του έδιναν promo χωρίς να υπάρχει η δέσμευση να παίξει συγκεκριμένα τραγούδια από τους δίσκους. Έκανε συνομιλίες με άλλους σταθμούς και οι ακροατές συντονίζονταν να τους ακούσουν. Big brother στο πειρατικό ραδιόφωνο. Ενημερωνόταν για τα τοπ 20 από το περιοδικό Billboard το οποίο είχε ότι καινούριο κυκλοφορούσε. Παρουσίαζε ότι καινούριο υπάρχει σε Αγγλία και Αμερική αλλά και ιταλοντίσκο και ότι έπαιζαν οι ντίσκο της εποχής το έπαιζε και ο Jackson Palace. Έπαιζε πικάπ εκείνη την εποχή ενώ όλοι οι υπόλοιποι έπαιζαν με κασετόφωνα. Ήταν αυτός που έπαιζε τα jingle εκείνη την εποχή. Ήταν ιδιαίτερα ικανός στην μίξη των τραγουδιών και στην αμεσότητα και την γρηγοράδα με την οποία πραγματοποιούσε τις ζητήσεις κομματιών από τους ακροατές. Είχε και σπόνσορες στο πρόγραμμα που έδιναν δώρα και προσφορές για να γίνει και η διαφήμιση από το συγκεκριμένο μαγαζί. Έπαιξε ξένη μουσική μαζί με ελληνική, κάτι τέτοιο ήταν πρωτόγνωρο για εκείνη την εποχή ωστόσο το επιχείρησε και στην συνέχεια μετά τα μεσάνυχτα έπαιζε ελληνικά για λίγο μετά το ξαναγύρισε σε όλο το πρόγραμμα ξένο. Ξένη μουσική.

		Δεν υπήρχε πολιτική στην ζωή του πειρατικού σταθμού, η ζωή του πειρατικού σταθμού ήταν μουσική και χορός.
Γ. Σκιαγράφηση του ρόλου του πειρατή μέσα στο τότε κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο.		
7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες	• Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – σχέσεις με άλλους πειρατές, ΚΤ-ΣΧΠ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – επαφή με το κοινό, ΚΤ-ΕΠΚ • Ταυτότητα πειρατή – κοινωνικές σχέσεις, ΤΠ-ΚΣΧ • Ταυτότητα πειρατή –οικογενειακό περιβάλλον και πειρατές, ΤΠ-ΟΠΠΕ • Κοινωνική ταυτότητα πειρατή – συνδικαλισμός, ΚΤ-ΣΥΔ	Είχε σχέσεις με τον Melody Maker, με τον Telestar (Βασίλης), με τον Γιώργο τον Σερίδη (Αλεξίου), τον Coral. Υπήρχε ανταγωνισμός πάντα, υπήρχαν οι κακοί που τον κυνηγούσαν και υπήρχαν και τα καρφώματα. Είχε πολύ στενές σχέσεις με τους ακροατές, ήταν αυτοί που του έδιναν ζωή. Προσπάθησε πολύ να διατηρήσει την επαφή του με τον κόσμο ακόμη και κατά την διάρκεια της στρατιωτικής του θητείας. Οι ακροατές είχαν τον λεπτοδείκτη του ραδιοφώνου εκεί και περίμεναν πότε θα ανοίξει τον σταθμό για να τον ακούσουν. Έκαναν πολλοί αφιερώσεις τότε μέσω του ραδιοφώνου και οι αφιερώσεις κολάκευαν τον ακροατή. Διοργάνωνε πολλούς χορούς σε ντίσκο και πήγαιναν πολλοί ακροατές και από εκεί έβλεπε πως είχε μεγάλο ακροατήριο. Οι ακροατές τους έγραφαν γράμματα και έδινε άλλη διεύθυνση για να μην τον πιάσουν. Τους ανέφεραν και στα περιοδικά όπως π.χ. στην «Κατερίνα» και στην «Μανίνα» όταν οι χοροί τους ήταν επιτυχημένοι. Τους περισσότερους χορούς τους διοργάνωνε στην Κρόνος, στην Make Up, στην Αποκάλυψη, στην L' Apogee και στην Golden Gate. Συνήθως οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες τον προσέγγιζαν για να διοργανώσει χορό. Προσπάθησε να κάνει κάτι ο Γαλλάκος αλλά δεν έγινε τίποτα.
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολιτικής εξουσίας	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς την κυβέρνηση, ΠΤ-ΚΥ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – στάση πειρατών προς επίσημη εξουσία, ΠΤ-ΠΕΞ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και κόμματα, ΠΤ-ΚΟΜ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – πειρατές και επίσημη εξουσία σήμερα, ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	Δεν τον είχαν πιάσει ποτέ γιατί όποτε μάθαινε πως ανέβαιναν τα ραδιογωνιόμετρα, έκλεινε τον σταθμό. Μια φορά ήρθαν για έλεγχο και ξήλωσε το μηχάνημα και το έβαλε στην τουαλέτα και δεν τον βρήκαν.
9.Η ελεύθερη ραδιοφωνία υπό το	• Πολιτική ταυτότητα πειρατή – νομοθεσία για ελεύθερη	

πρίσμα των πειρατών	ραδιοφωνία, ΠΤ – ΝΕΡ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-στάση πειρατών προς ελεύθερη ραδιοφωνία, ΠΤ-ΠΕΛ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή – κριτήρια αδειοδότησης, ΠΤ-ΚΡΑΔ • Πολιτική ταυτότητα πειρατή-πασοκ και αδειοδότηση, ΠΤ-ΠΑΣ	Είχε γίνει σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο και εμείς ως Έλληνες πάντα αντιγράφουμε, νομίζει πως θα γινόταν η ελεύθερη ραδιοφωνία ανεξάρτητα από κυβερνήσεις και πειρατές.
Δ. Χαρτογράφηση της στάσης των πειρατών απέναντι στο σημερινό ραδιόφωνο		
10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	• Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΡΣΗ • Ραδιόφωνο ως μέσο – στάση πειρατών απέναντι στο κρατικό ραδιόφωνο σήμερα, ΡΜ-ΠΚΡΑ • Ραδιόφωνο ως μέσο –ρόλος ιδιωτικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό σήμερα, ΡΜ-ΙΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στην σχέση ιδιωτικού – πειρατικού ραδιοφώνου, ΡΜ-ΣΙΠ • Ραδιόφωνο ως μέσο – σύγκριση πειρατικού ραδιοφώνου με ΕΡΤ, ΡΜ-ΕΡΤ • Ραδιόφωνο ως μέσο –πειρατές ως ακροατές σήμερα, ΡΜ-ΠΑΚΡ • Ραδιόφωνο ως μέσο –στάση πειρατών απέναντι στο ραδιόφωνο τότε, ΡΜ - ΡΑΤΟ	Από πολλούς ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών που βλέπει δεν είναι και πολύ ευχαριστημένοι, είναι πολλά τα έξοδα. Ο ένας σταθμός σήμερα αντιγράφει τον άλλο γι΄ αυτό και επικρατεί αυτή η απόλυτη ομοιομορφία στο πρόγραμμα. Σήμερα ΕΡΤ και ιδιωτικά είναι κατά 80% ίδια, ωστόσο η ΕΡΤ έχει κρατήσει την σοβαρότητα της, ενώ οι ιδιωτικοί σταθμοί είναι πανομοιότυποι. Τότε ήταν πιο ελεύθερα τα πράγματα, μπορούσες να πεις ότι ήθελες, σήμερα είναι πολύ συγκεκριμένα τα πράγματα που μπορείς να πεις σε έναν σταθμό. Και σήμερα κάνουν συνομιλίες σε υψηλές συχνότητες αργά το βράδυ. Η ΕΡΤ με το πειρατικό ήταν η μέρα με την νύχτα, ήταν τελείως διαφορετικά. Ακούει ραδιόφωνο και ακούει πράγματα που έκανε και ο ίδιος.
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδιοφώνου σήμερα.	• Ραδιόφωνο ως μέσο – ιδεατό ραδιόφωνο για πειρατή, ΡΜ-ΙΔΡ.	Πρέπει να πουλάς λίγο τρέλα στο ραδιόφωνο, να έχεις άνεση, χάρη και είσαι πολύ καλά ενημερωμένος.

5) ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ 0 – 10

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ	ΚΩΔΙΚΟΙ
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή & του π. ρ. **1. Προφίλ πειρατή**	Πειρατής 0 ΤΠ-ΟΡΙ	Πειρατής 1 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΣΠ ΤΠ-ΟΙΚ ΤΠ-ΚΥΠ	Πειρατής 2 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 3 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ ΤΠ-ΣΠ ΤΠ-ΟΙΚ	Πειρατής 4 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ ΤΠ-ΟΙΚ	Πειρατής 5 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 6 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ ΤΠ-ΣΠ	Πειρατής 7 ΤΠ-ΟΝΟ	Πειρατής 8 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ ΤΠ-ΣΠ ΤΠ-ΟΙΚ	Πειρατής 9 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 10 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ

		ΤΠ-ΕΠΤΟ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΕΠΤΟ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΚΥΠ ΤΠ-ΕΠΤΟ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ		ΤΠ-ΣΕΠ
2. Ενασχόληση του πειρ. με το ρ.		ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ
3.Γενικά χαρ/κα του πειρ. ρ. και της Θες/νίκης			ΤΠ-ΑΡΙ	ΤΠ-ΑΡ ΤΠ-ΟΝΟΣ	ΡΜ-ΧΑΘΕ		ΤΠ-ΑΡ ΤΠ-ΟΝΟΣ		ΡΜ-ΧΑΘΕ		ΡΜ-ΧΑΘΕ
Β. Κατ. οργ. & λειτ. των π. σταθ. **4. Προφίλ πειρατ. σταθμού**		ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΤΟΠ 0	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ ΤΣ-ΣΤΟΥ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΤΟΠ
5.Δομή και οργ. του πειρ. σταθμού			ΤΣ-ΣΥΕΚ ΤΣ-ΕΜΒ ΤΣ-ΤΛΕΙ ΤΣ-ΟΙΚ ΚΤ-ΣΥ	ΤΣ-ΕΜΒ ΤΣ-ΤΛΕΙ ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ ΚΤ-ΣΥ	ΤΣ-ΤΛΕΙ ΤΣ-ΟΙΚ		ΤΣ-ΕΜΒ ΜΤ-ΔΙΣ ΚΤ-ΣΥ	ΤΣ-ΕΜΒ ΤΣ-ΤΛΕΙ ΤΣ-ΟΙΚ	ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ ΚΤ-ΣΥ	ΤΣ-ΕΜΒ ΚΤ-ΣΥ	ΚΤ-ΣΥ
6.Πρόγραμμα πειρ. σταθμού		ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-	ΜΤ-ΠΡ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ

		ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΑΛΛ ΠΤ-ΡΠ	ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΑΛΛ ΠΤ-ΡΠ	ΑΛΛ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ
Γ. Σκιαγρ. του ρόλου του πειρ. μέσα στο τότε κοιν. και πολ. πλαίσιο **7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες**		ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΚΣΧ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΚΣΧ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολ. Εξουσίας		ΠΤ-ΚΥ ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΚΟΜ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΚΟΜ	ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΠΕΞΣΗ		ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΚΟΜ ΠΤ-ΠΕΞΣΗ		ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΠΕΞΣΗ	ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΚΟΜ
9.Η ελ. ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών	ΠΤ-ΝΕΡ ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ	ΠΤ-ΝΕΡ ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΝΕΡ ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΝΕΡ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ	ΠΤ-ΠΕΛ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ		ΠΤ-ΝΕΡ ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ	ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ
Δ. Χαρτ. της στάσης των πειρ. απέναντι στο σημερινό ραδ/νο **10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου**	ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΙΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΠΑΚΡ

από τους πειρατές				ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΡΑΤΟ					ΡΜ-ΡΑΤΟ
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδ/νου σήμερα.				ΡΜ-ΙΔΡ	ΡΜ-ΙΔΡ				ΡΜ-ΙΔΡ		

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ 11 – 21

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή & του π. ρ. **1. Προφίλ πειρατή**	Πειρατής 11 ΤΠ-ΟΝΟ	Πειρατής 12 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 13 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 14 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 15 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 16 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 17 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 18 ΤΠ-ΟΡΙ	Πειρατής 19 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 20 ΤΠ-ΨΕ ΤΠ-ΣΠ	Πειρατής 21 ΤΠ-ΟΡΙ

		ΤΠ-ΟΙΚ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ		ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΟΙΚ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΟΙΚ	ΤΠ-ΟΙΚ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ
2. Ενασχόληση του πειρ. με το ρ.	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ
3.Γενικά χαρ/κα του πειρ. ρ. και της Θες/νίκης	ΡΜ-ΧΑΘΕ				ΤΠ-ΑΡ	ΤΠ-ΑΡ ΤΠ-ΟΝΟΣ ΡΜ-ΧΑΘΕ			ΡΜ-ΧΑΘΕ		ΤΠ-ΑΡ ΤΠ-ΟΝΟΣ
Β. Κατ. οργ. & λειτ. των π. σταθ. **4. Προφίλ πειρατ. σταθμού**	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ		ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ ΤΣ-ΣΤΟΥ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ
5.Δομή και οργ. του πειρ. σταθμού	ΤΣ-ΟΙΚ	ΤΣ-ΕΜΒ ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ	ΤΣ-ΑΠΗ ΤΣ-ΤΛΕΙ ΜΤ-ΔΙΣ		ΤΣ-ΣΥΕΚ ΤΣ-ΕΜΒ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ	ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ	ΤΣ-ΣΥΕΚ ΤΣ-ΕΜΒ ΤΣ-ΑΠΗ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ	ΤΣ-ΕΜΒ ΜΤ-ΔΙΣ ΚΤ-	ΤΣ-ΕΜΒ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ	ΤΣ-ΑΠΗ ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ	

			ΚΤ-ΣΥ		ΚΤ-ΣΥ		ΚΤ-ΣΥ	ΣΥ	ΚΤ-ΣΥ		
6.Πρόγραμμα πειρ. σταθμού	ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΛΛ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΛΛ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΚΡ	ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΚΡ
Γ. Σκιαγρ. του ρόλου του πειρ. μέσα στο τότε κοιν. και πολ. πλαίσιο **7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες**	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΚΣΧ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΚΣΧ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΚΣΧ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΚΣΧ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ
8. Σχέσεις του πειρατή με ομάδες πολ. εξουσίας	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΚΟΜ			ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΚΟΜ	ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΚΟΜ	ΠΤ-ΚΟΜ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ ΠΤ-ΚΟΜ ΠΤ-ΠΕΞΣΗ
9.Η ελ. ραδιοφωνία υπό το πρίσμα των πειρατών		ΠΤ-ΝΕΡ ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΠΕΛ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΠΕΛ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ
Δ. Χαρτ. της στάσης των πειρ. απέναντι στο σημερινό ραδ/νο **10. Αξιολόγ**	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΕΡΤ

ηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές	ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΠΑΚΡ
11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδ/νου σήμερα.	ΡΜ-ΙΔΡ					ΡΜ-ΙΔΡ					

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ 22 – 33

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**	**ΚΩΔΙΚΟΙ**
Α. Οριοθέτηση της έννοιας του πειρατή & του π. ρ. **1. Προφίλ πειρατ**	Πειρατής 22 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 23 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 24 ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 25 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 26 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΟΝΟ	Πειρατής 27 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΟΝΟ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 28 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 29 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 30 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 31 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 32 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ	Πειρατής 33 ΤΠ-ΟΡΙ ΤΠ-ΨΕ

ή	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΟΙΚ ΤΠ-ΚΥΠ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΠ ΤΠ-ΕΠΤΟ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΠ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΕΠΤΟ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΠ ΤΠ-ΣΕΠ	ΤΠ-ΣΕΠ
2. Ενασχόληση του πειρ. με το ρ.	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΑΣΥ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΣΥ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΚΙΟΜ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΤΠ-ΕΝΔ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ	ΤΠ-ΠΡΕ ΡΜ-ΚΙ ΡΜ-ΠΟΡΠ ΡΜ-ΑΔΙ
3.Γενικά χαρ/κα του πειρ. ρ. και της Θες/νίκης					ΤΠ-ΑΡΙ ΤΠ-ΟΝΟΣ ΡΜ-ΧΑΘΕ	ΤΠ-ΑΡΙ ΤΠ-ΟΝΟΣ	ΤΠ-ΑΡΙ ΤΠ-ΟΝΟΣ	ΤΠ-ΑΡΙ ΤΠ-ΟΝΟΣ ΡΜ-ΧΑΘΕ	ΤΠ-ΑΡΙ ΤΠ-ΟΝΟΣ	ΤΠ-ΑΡΙ ΤΠ-ΟΝΟΣ	ΤΠ-ΑΡΙ ΤΠ-ΟΝΟΣ	ΤΠ-ΑΡΙ ΤΠ-ΟΝΟΣ
Β. Κατ. οργ. & λειτ. των π. σταθ. **4. Προφίλ πειρατ. σταθμού**	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΟΝΟ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΕΤΙ ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΤΟΠ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ ΤΣ-ΣΤΟΥ	ΤΣ-ΟΝΟ ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ	ΤΣ-ΤΟΠ ΤΣ-ΠΟΜ
5.Δομή και οργ. του πειρ.								ΤΣ-ΕΜΒ		ΤΣ-ΕΜΒ	ΤΣ-ΕΜΒ	

σταθμού	ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ ΚΤ-ΣΥ	ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ	ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ	ΚΤ-ΣΥ	ΤΣ-ΛΕΙ ΜΤ-ΔΙΣ	ΤΣ-ΛΕΙ ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ ΚΤ-ΣΥ	ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ ΚΤ-ΣΥ	ΤΣ-ΑΠΗ ΤΣ-ΟΙΚ ΜΤ-ΔΙΣ	ΤΣ-ΛΕΙ ΜΤ-ΔΙΣ ΚΤ-ΣΥ	ΤΣ-ΛΕΙ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ ΚΤ-ΣΥ	ΜΤ-ΔΙΣ ΚΤ-ΣΥ	ΤΣ-ΛΕΙ ΜΤ-ΔΙΣ ΜΤ-ΣΧΔ ΚΤ-ΣΥ
6.Πρόγραμμα πειρ. σταθμού	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΛΛ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΛΛ ΜΤ-ΑΚΡ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΛΛ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΜΤ-ΑΛΛ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ	ΜΤ-ΠΡ ΜΤ-ΕΠ ΠΤ-ΡΠ
Γ. Σκιαγρ. του ρόλου του πειρ. μέσα στο τότε κοιν. και πολ. πλαίσιο **7. Σχέσεις του πειρατή με άλλες κοινωνικές ομάδες**	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΚΣΧ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΤΠ-ΟΙΠΕ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ	ΚΤ-ΣΧΠ ΚΤ-ΕΠΚ ΚΤ-ΣΥΔ
8. Σχέσεις του πειρατή με	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ		ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ	ΠΤ-ΠΕΞ

ομάδες πολ. εξουσίας					ΠΤ-ΚΟΜ	ΠΤ-ΚΟΜ		ΠΤ-ΚΟΜ				
9.Η ελ. ραδιοφωνία υπό το πρίσματων πειρατών		ΠΤ-ΚΡΑΔ		ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΚΡΑΔ		ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ ΠΤ-ΠΑΣ	ΠΤ-ΠΕΛ ΠΤ-ΚΡΑΔ	ΠΤ-ΠΕΛ
Δ. Χαρτ. της στάσης των πειρ. απέναντι στο σημερινό ραδ/νο **10. Αξιολόγηση του ραδιοφώνου από τους πειρατές**	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ	ΡΜ-ΡΣΗ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ ΡΜ-ΡΑΤΟ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΣΙΠ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΙΚΡ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΠΑΚΡ	ΡΜ-ΡΣΗ ΡΜ-ΠΚΡΑ ΡΜ-ΣΙΠ ΡΜ-ΕΡΤ ΡΜ-ΡΑΤΟ

11. Προτάσεις για την βελτίωση του ραδ/νου σήμερα	PM-ΙΔΡ				PM-ΙΔΡ	PM-ΙΔΡ		PM-ΙΔΡ	PM-ΙΔΡ		PM-ΙΔΡ	PM-ΙΔΡ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Α) ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΡΑΔΙΟΠΕΙΡΑΤΕΣ

1. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Εκπέμπουμε από τη στιγμή που μπήκε η τυπική νομιμοποίηση της ίδρυσης και λειτουργίας των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, ήδη από το 88 που υποβάλαμε και τις σχετικές αιτήσεις. Το 89 όταν προέκυψε ο νόμος 1730 του 89, από τότε λειτουργεί το «Ράδιο Γνώμη του Πολίτη».

ΕΡ. Πριν από το 88, λειτουργούσατε;

ΑΠ. Πριν από την υιοθέτηση του 1730 τον οποίο μάλιστα εμφανίσανε σαν συμπληρωματικό του κενού ή της απαγόρευσης που είχε το Σύνταγμα και έλεγε ότι δεν επιτρέπετε σε κανέναν να λειτουργήσει ραδιόφωνο ή τηλεόραση και ενώ το Σύνταγμα δεν είχε αλλάξει, προέκυψε η αναγκαιότητα και με ένα νόμο τον 1730 επιτρέψανε να λειτουργήσουν πλέον τα ιδιωτικά ραδιόφωνα και οι ιδιωτικές τηλεοράσεις στην Ελλάδα. Πριν από αυτό όμως επειδή εγώ ασχολήθηκα με την ίδρυση ιδιωτικών Πανεπιστημίων στην Ελλάδα και συγκεκριμένα είχα ξεκινήσει την διαδικασία το 1975 με την νομική μορφή των Κέντρων Ελευθέρων Σπουδών, είχα προβλέψει στο πρόγραμμα και την Σχολή Επικοινωνίας – Δημοσιογραφίας, τριετούς φοίτησης και ενός έτους πρακτικής, τετραετούς. Προέκυπτε αναγκαστικά στο επιστημονικό και θεωρητικό έργο της διδασκαλίας του τμήματος δημοσιογραφίας η πρακτική σε ραδιόφωνο, τηλεόραση, φυσικά και στον τύπο. Και στο μεν τύπο υπήρχαν οι εφημερίδες και τα περιοδικά που ήταν κυρίως ιδιωτικά, μπορούσαν να κάνουν την πρακτική τους άσκηση τα παιδιά, στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση που ήταν τότε μόνο η κρατική ΕΡΤ, ΕΙΡΤ κλπ φυσικά ήταν αδύνατο να πλησιάσουν, εκτός από το να βλέπουν την τηλεόραση στην εικόνα για να κάνουν ταυτόχρονα με τις σπουδές τους πρακτική άσκηση τα παιδιά. Γιατί η διαφοροποίηση η δική μας δεν ήταν τελειώνω και κάνω πρακτική άσκηση, ενδιάμεσα προσαρμόζουμε την πρακτική άσκηση και όταν τελειώσω πλέον κάνω ως βοηθός τα βήματά μου. Τότε ακριβώς, και γύρω στο 85 προέκυψε το θέμα της αναγκαιότητας αυτής ότι έπρεπε τα παιδιά να κάνουν άσκηση. Είχαμε κάνει μια αίτηση η επιστημονική ομάδα που ήταν, μια αίτηση στο τότε Υπουργείο Προεδρίας που ήταν, Τύπου κλπ και στο Υπουργείο Παιδείας και ζητούσαμε άδεια να

λειτουργήσουμε πειραματικά ραδιόφωνο και τηλεόραση στα πλαίσια των σπουδών και τότε μας απαντούσαν στα έγγραφα και στις αιτήσεις αυτές εδώ πως το Σύνταγμα δεν επιτρέπει την λειτουργία ραδιοφωνικών ιδιωτικών ή τηλεοπτικών σταθμών. Το 86 επανήλθαμε και είπαμε ότι αυτό δεν είναι δημοκρατικό, το Σύνταγμα να μην επιτρέπει λειτουργίες δημόσιες και να έχουμε το μονοπώλιο αυτό, το οποίο το χαρακτηρίζαμε στοιχείο μονοπωλιακό ή ολοκληρωτικών καθεστώτων, δεν μπορεί να λέγεται ένα πολίτευμα δημοκρατικό το οποίο απαγορεύει δράσεις στους πολίτες δημόσιες γιατί αν αυτοί παρενέβαιναν κάποιους νόμους υπήρχαν οι νόμοι να τους προστατεύσουν. Τελικά, αν δεις και την αλληλογραφία αν θέλεις, το αρχείο των αιτήσεων αυτών και τις απαντήσεις, θα στις δώσω αφού είναι και διδακτορική η μελέτη σου, έχει σημασία, γιατί εμείς λειτουργήσαμε βάση επισήμου αλληλογραφίας γιατί μετά από μας ακούστηκαν ότι κάποιοι στην πράξη έκαναν πειρατικούς σταθμούς και αυτοί ακούστηκαν τάχα ότι ήταν οι πρόδρομοι της ελεύθερης ραδιοφωνίας – τηλεόρασης ενώ στην ουσία ο ουσιαστικός πολιτικός προβληματισμός προερχόταν από τις αιτήσεις διαμαρτυρίας που είχαν υποβληθεί στα αρμόδια Υπουργεία, γιατί εκεί γίνεται η ζύμωση, η άλλη είναι αντιμετώπιση πλέον.

ΕΡ. Εσείς εκπέμπατε το διάστημα 1985-1987;

ΑΠ. Όχι, κάναμε όμως στο διάστημα αυτό εσωτερικές εγκαταστάσεις οι οποίες θα λειτουργούσαν στο επίπεδο εσωτερικής εκπομπής και όχι εξωτερικής. Γιατί όταν αυτοί οι γραφιάδες επικαλούνταν το Σύνταγμα, θα βρούμε και τον μπελά μας. Όποτε κάνουμε εργαστήρια στοιχειώδη θα λέγαμε γιατί τότε δεν υπήρχε η εγγύηση του Κράτους, γιατί η επένδυση στα μηχανήματα του ραδιοφώνου και την τηλεόρασης είναι τεράστια και θα έλεγα ότι μια όχι εικονική αλλά στοιχειώδη δηλαδή ένα μικρόφωνο, ένα πομπό, ένα αυτό κάπως έτσι, έτσι είχαμε ξεκινήσει. Και στο διάστημα αυτό, ενώ το 86 μας απαντούσαν ότι δεν επιτρέπει το Σύνταγμα και αν έχω ένα αρχείο θα σου δώσω να τα διαπιστώσεις για να γελάσεις μέσα με την αλληλογραφία αυτήν εδώ, ψηφίζετε ο 1730 και εμείς τρίβαμε τα μάτια μας και λέγαμε καλά το Σύνταγμα άμα δεν αλλάξει μπορείς να βγάλεις νόμους; Το Σύνταγμα ρητώς απαγορεύει την χρήση αυτή, ο νόμος πως; Ο νόμος πρέπει να στηριχθεί στο Σύνταγμα. Ήταν αυτή η τραγελαφικότητα η ελληνική. Μετά το 88 – 89 με το προεδρικό διάταγμα κλπ, προκηρύχθηκαν οι λεγόμενες άδειες για την λειτουργία ιδιωτικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, εμείς ήδη προετοιμασμένοι και επιστημονικά και νομικά και τεχνικά κάναμε την αίτησή μας, υποβάλαμε τους φακέλους και σαν υπήκοοι ενός Κράτους που κάνει ό,τι θέλει περιμέναμε να δοθούν οι περιβόητες άδειες όπου θα λειτουργούσαμε με την αντίστοιχη υπευθυνότητα, οι οποίες άδειες αυτές ποτέ δεν δόθηκαν κρατώντας σε ομηρία όλους αυτούς που από μας συνειδητά γινόταν και ταυτόχρονα από μιμητισμό άλλων ανθρώπων που άκουγαν και ήθελαν ή τους άρεζε να κάνουν ραδιόφωνο ή τηλεόραση είτε από πλευράς προσωπικής επιλογής, είτε από ενθουσιασμό, για διάφορους λόγους και όχι τόσο σαν μια λειτουργία του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης στο επίπεδο επικοινωνίας, πληροφόρησης δηλαδή σε μια μορφή πλέον που το ραδιόφωνο και η τηλεόραση αποτελούσαν μια επέκταση της παιδείας του ελληνικού λαού. Σε αυτόν τον χώρο μπήκαμε και εμείς και χορεύουμε.

ΕΡ. Ποιο το περιεχόμενο του προγράμματος του σταθμού σας;

ΑΠ. Το πρόγραμμά του ήταν μορφωτικό, πληροφοριακό κλπ Για να σου πω λίγο αναλυτικά, είχε τις ψυχαγωγικές εκπομπές με την μουσική, είχε τις παρουσιάσεις με βιβλία και πολιτισμό, η γυναίκα και τα προβλήματά της, ιατρικά, κοινωνικά, πολιτικά θέματα. Είχε ένα πλαίσιο που απαντούσε στις ανάγκες της κοινωνίας, αυτό που κατευθυνόταν από την μια πλευρά από το μονοπώλιο το κρατικό γιατί έπαιρνε εντολές με πρώτο στοιχείο την προπαγάνδα, δηλαδή την εμφάνιση μόνο αυτών που ενδιέφεραν, σε μας υπήρχε μια ελευθερία να λέμε το καλό και το κακό και να βλέπουμε αυτούς μου μας άκουγαν όχι σαν απλούς ακροατές αλλά σαν μέλη μιας ευρύτερης οικογένειας που χρειαζόταν να συμμετέχουν και στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση.

ΕΡ. Είχατε επαφή με τους ακροατές σας;

ΑΠ. Βεβαίως. Έπαιρναν τηλέφωνο, έκαναν παραγγελίες, έκαναν τις παρατηρήσεις τους, είχε ελεύθερη γραμμή σε πολλές εκπομπές όπου έλεγαν την θέση τους, τον προβληματισμό τους.

ΕΡ. Άλλαξε το πρόγραμμά σας κατά την διάρκεια της περιόδου που εκπέμπατε;

ΑΠ. Άλλαξε σε ορισμένες περιπτώσεις προσαρμόστηκε ή έκανε ορισμένες προσαρμογές βλέποντας ότι ορισμένες εκπομπές δεν είχαν απήχηση ή δεν συνδυαζόταν με την ανταπόκριση του κοινού, με την έννοια ότι οι εκπομπές αυτές δεν επενδύονταν από διαφημιστικές συμβολές, διαμορφωνόταν και γινόταν πιο μουσικό, πιο αθλητικό κλπ.

ΕΡ. Υπήρχε οργανωμένος σύλλογος;

ΑΠ. Κατ' αρχάς εγώ αυτή την στιγμή εκπροσωπώ και την Ένωση Δημοσιογράφων Ραδιοφώνων Τηλεόρασης αλλά και από την πλευρά της ιδιοκτησίας υπήρξε η ένωση που είχαμε κάνει η ΕΡΜΑΚ, η Ένωση Ραδιοφώνων Μακεδονίας, η οποία συντονίστηκε για να διεκδικήσει το ξεκαθάρισμα των περιβόητων αδειών αλλά το ελληνικό κράτος, η πλευρά της διοίκησης είναι αυθαίρετη για μένα και δεν παίζει τον ρόλο για τον οποίο έχει οριστεί. Είναι ο Έλληνας ο οποίος επικαλείται την δημοκρατία, το δίκαιο, το άδικο κλπ, όταν όμως μπαίνει σε έναν χώρο, εκεί είναι πλέον υστερόβουλος, και έτσι αποδεικνύεται γι΄αυτό το κράτος έτσι όπως είναι αυτή την στιγμή και το οποίο βιώνεις και εσύ, ίσως δεν το έχεις ακόμη αντιμετωπίσει στην πραγματική του μορφή, να πει τι γίνεται, κάθε χρόνο η κάθε διοίκηση ανακαλύπτει πάγια θέματα; Για να δεις ότι ενώ από το 88 – 89 ξεκίνησε η διαδικασία των αδειών κλπ ακόμη αυτή την στιγμή για να πετάξουν την ευθύνη τους οι υπηρεσίες, το Υπουργείο Τύπου που ήταν αρμόδιο και το Υπουργείο Μεταφορών που ήταν αντίστοιχα στο τεχνικό μέρος, έκαναν τάχα Ανεξάρτητες Αρχές, οι οποίες αν διαβάσεις τον πρώην πρόεδρό τους των Κασσιμάτη και άλλους πολλούς, δώσανε έναν τίτλο Ανεξάρτητη Αρχή και αυτή η Ανεξάρτητη Αρχή, από ότι παρακολουθείς, κάθε άλλο παρά ανεξάρτητη είναι για να μην πούμε πως και στα στοιχεία του ασυνάρτητου έχει, φαίνεται ακριβώς η φωτογραφία του Έλληνα που άμα του δίνεις μια θέση δεν κοιτάει να λύσει το πρόβλημα για το οποίο έχει οριστεί αλλά αυθαιρετεί. Η Ανεξάρτητη Αρχή η οποία δεν έχει προκαλέσει όχι τον σεβασμό, τον προβληματισμό, δηλαδή τόσο χονδροειδείς οι ενέργειες…

ΕΡ. Ποιος ο ρόλος της πολιτικής στο δικό σας ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ο ρόλος της πολιτικής; Τι εννοείς; Δηλαδή ποια πολιτική ακολουθήσαμε;

ΕΡ. Όχι ποια πολιτική ακολουθήσατε, ποια η σχέση του ραδιοφώνου σας με την κυβέρνηση;

ΑΠ. Η σχέση της κυβέρνησης έναντι αυτής της υποχρέωσης που είχε αναλάβει να καλύψει την διαδικασία της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης δεν ήταν ποτέ συνεπής και υπεύθυνη. Από την άλλη πλευρά δημιούργησε θύματα στον ιδιωτικό χώρο και επένδυσαν άνθρωποι οι οποίοι αν ήξερα τους ουσιαστικούς κανόνες δεν θα επένδυαν και αν έβλεπαν αυτό το μπάχαλο που γίνεται δεν θα έμπαιναν σε αυτό τον χορό. Από την άλλη πλευρά εμείς ως ραδιόφωνο από πλευράς πολιτικής επιδίωξης δεν μπήκαμε στην διαδικασία του ρεύματος ή των οπαδών, ήταν ελεύθερος λόγος και δεν υπήρχε καμία ιδιαιτερότητα, δηλαδή δεν ενταχθήκαμε κυβέρνηση αντιπολίτευση αλλά είχαμε τον ελεύθερο λόγο, τον δημοκρατικό, κριτικό λόγο απέναντι σε κάθε καλό που έκανε η κυβέρνηση και σε κάθε σφάλμα. Ήταν ελεύθερος λόγος και δεν ενταχθήκαμε σε αυτή την μορφή ορισμένων οι οποίοι προπαγανδίζουν υπέρ της ιδεολογίας την οποία συμπτωματικά μπορεί να έχει ο ιδιοκτήτης ή ο διευθυντής.

ΕΡ. Σύμφωνα με ποια κριτήρια έγινε η μετάβαση στο ιδιωτικό ραδιόφωνο στην Ελλάδα με τον νόμο του 88 που λέτε;

ΑΠ. Το περιβόητο συμβούλιο για τις άδειες συνεδρίασε μια φορά το 93, έδωσε 15 – 20 άδειες, δεν ξανασυνήθλε για να απορρίψει ή να δώσει τις περαιτέρω άδειες που προβλέπονταν και έμειναν εκείνη την εποχή οι έχοντες και οι μη έχοντες άδεια, δημιουργήθηκε μια εντύπωση πως αυτοί που δεν πήραν άδεια, δεν είχαν απορριφθεί, δεν κρίθηκαν δηλαδή, είναι λες και η διοίκηση είχε να εξετάσει για μεν τα ραδιόφωνο 1500 αιτήσεις και ενώ μπορούσε να γίνει η πρόκληση για να δοθούν 100, δεν κλήθηκαν ποτέ, έγινε ένα συμβούλιο, πρόλαβαν οι άνθρωποι να δώσουν τις 10 – 18 άδειες και οι επόμενοι ήταν έρμαια του αύριο θα γίνουν, γι' αυτό προκλήθηκε κατόπιν η νέα παρέμβαση του νόμου 2328 του 95, αυτός ο νόμος όπως αποδείχθηκε, υπάρχουν και άρθρα εγώ δημοσίευσα και άρθρα κριτικά γι' αυτόν, ήταν στο γόνατο απάνω, έτσι καλή ώρα όπως είναι γράψε κάτι, ένας εξυπνάκιας έλληνας έβαλε να σκεφτείς ένα νόμο για την ίδρυση και λειτουργία των σταθμών ο οποίος ήταν 80 σελίδες, ενώ αυτό ήταν τρία πράγματα, έχεις τα πολιτικοκοινωνικοοικονομικά στοιχεία, έχεις τα τεχνικά στοιχεία και από την άλλη πλευρά πόσες συχνότητες υπάρχουν, υπάρχουν 100 συχνότητες, οι ενδιαφερόμενοι 200, οι 100 θα πάρουν. Δεν έγινε καμία αξιολογική κριτική, μπήκε ο κομματισμός μέχρι που έλεγαν ότι οι επιτροπές αυτές έδιναν κατά σύστημα, δικός μας και δικός σας. Και τότε ήταν το ΠΑΣΟΚ και συζητούνταν πως όσοι ήταν φίλοι και τα έλεγαν προς τα εκεί, είχαν μια καλύτερη πρόσβαση. Δεν δόθηκαν όμως ποτέ αυτές οι άδειες και στο τέλος μάλωναν τα ραδιόφωνα και οι τηλεοράσεις μεταξύ τους και πήγαιναν στα δικαστήρια και τα δικαστήρια γελούσαν και έλεγαν «δύο γάιδαροι μαλώνανε σε ξένο αχυρώνα». Δηλαδή χωρίς καμία κατοχύρωση, έχεις άδεια, τι άδεια να έχεις. Προχθές εμένα με ρώτησε ο δικαστής, «έχετε άδεια;» λέω «μα αν είναι δυνατόν, 15 χρόνια να θεωρούμε παράνομος; Μα σαφώς έχω άδεια» μου λέει «το χαρτί;» λέω «το χαρτί το έχει η κυβέρνηση» η οποία με τον 2644 είπε ότι όσοι είχαν συμπληρώσει αυτές τις προϋποθέσεις λειτουργούν νομίμως. Αν αυτό δεν είναι άδεια, τότε τι είναι;

ΕΡ. Νομίζετε ότι το πειρατικό ραδιόφωνο επηρέασε την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα;

ΑΠ. Το πειρατικό καταρχάς ξεκινάει από παλαιά, από κάτι σπουδαστές τεχνικών σχολών που έκαναν αλλά αυτά ήταν παιδικά τερτίπια. Τώρα το πειρατικό είναι με την έννοια ότι υπάρχουν άτομα μέσα σε αυτό το χάος που δεν ξεκαθαρίζει ποιος είναι νόμιμος ή όχι βγαίνουν και τυχοδιωκτούν κατά κάποιον τρόπο, παρενοχλούν και δεν μπορείς να τους βρεις και εύκολα, τους κυνηγάς δεν μπορείς να τους βρεις, κάνουν και διαφημίσεις χωρίς παραστατικά, χωρίς τίποτα, ούτε αγγελιόσημα ούτε τίποτα και φυσικά υπάρχει αυτό το πειρατικό και στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση. Τα οποία να σου πω βγάζουν και περισσότερα χρήματα από τους λεγόμενους νομοταγείς και νομιμόφρονες σταθμούς.

ΕΡ. Με τι ασχολείστε εσείς σήμερα;

ΑΠ. Ασχολούμαι και με το ραδιόφωνο και με την τηλεόραση. Το Ράδιο Γνώμη του Πολίτη και η Τηλεόραση Γνώμη του Πολίτη στα πλαίσια του Ιδιωτικού Πανεπιστημίου είναι εργαλεία τα οποία ξεκίνησαν σαν εργαστήρια αλλά μετά μπήκαν στον γενικότερο ανταγωνισμό και έγιναν κανονικά δύο μέσα που λειτουργούν με όλους τους κανόνες και με προϋποθέσεις μορφωτικές και με φιλοδοξία να παίξουν τον ρόλο που πρέπει να παίζει το μέσο επικοινωνίας και αυτό το μπάχαλο το οποίο γίνεται, δηλαδή με επιστημονικούς και κοινωνικούς όρους και ενδιαφέροντα. Δεν είναι δηλαδή σκοπός μας με το μέσο αυτό πως θα τα αρπάξουμε, είναι σαν μια υποχρέωση που απευθύνεται στον ξένο κόσμο ο οποίος ξένος κόσμος είναι τα αδέλφια, οι συγγενείς, οι φίλοι μας. Άρα πως θα φερόσουν σε ένα οικείο περιβάλλον, ως ανθρώπινα, αν αυτό το εννοείς.

ΕΡ. Πως βλέπετε το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Από το 89 ουσιαστικά, 90 να πούμε είναι 14 – 15 χρόνια, να το δω από ποια πλευρά, από πλευρά οργανωτική έχουν οργανωθεί αλλά το κράτος είναι ένα αντίστοιχο και πολλές φορές έχουμε τις συνέπειες της κρατικής αδιαφορίας. Είναι ένα θέμα που με απλά νομικά και

τεχνικά στοιχεία θα μπορούσε να βρεθεί άκρη και το ότι υπήρχε ένα μεγάλο ενδιαφέρον πολλών να ασχοληθούν με το ραδιόφωνο ήταν στην λογική εκείνη ότι ακούγονται κάπου πολλά κεράσια και έτρεχαν χωρίς να υπάρχει ενημέρωση και προβληματισμός ότι ξέρεις για να κάνεις αυτό έχεις αυτή την εγγύηση, αυτή την ευθύνη κλπ Πολλοί πούλησαν τα διαμερίσματά τους, τα χωράφια τους για να κάνουν ένα ραδιόφωνο να βγάλουν μεροκάματο και τελικά χρεώθηκαν οι άνθρωποι γιατί η αντίστοιχη ευθύνη του Κράτους να πει ξέρετε; μπορεί να θέλετε εσείς 1000 να κάνετε ραδιόφωνο αλλά τα κανάλια είναι τόσα, και από την άλλη ότι ξέρετε δεν θα πάρετε τον οποιοδήποτε να δουλεύει τζάμπα κλπ, θα πρέπει να διασφαλίσετε και το κύρος των εργαζομένων και όχι όποιον βρεις αλλά επαγγελματικά να χρησιμοποιήσεις και δημοσιογράφους και επιστήμονες κλπ. Έγινε ένα μπάχαλο!

ΕΡ. Ποιος είναι ο ρόλος του σήμερα σε σχέση με το κρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Το κρατικό επειδή η μαγιά του είναι προπαγανδιστική επειδή έτσι χρησιμοποιήθηκε και έτσι έγινε δηλαδή, δεν έγινε για να ενημερωθεί ο κόσμος και να αναλάβει τις ευθύνες του και τις πρωτοβουλίες του, παραμένει ακόμη προπαγανδιστικό όσο και να λένε τώρα είναι ελεύθερο ραδιόφωνο και με τον πλουραλισμό των θέσεων, βάζοντας δημοσιογράφους των διαφόρων ιδεολογιών νομίζουν ότι επιτυγχάνουν την αντικειμενικότητα, ενώ η θέση τους είναι λογοκριτική. Και να μην έχει γίνει πλέον η λογοκρισία, όταν ξέρεις εσύ ότι τα στραβά από κει δεν θα τα βγάλει, δεν τρως το κεφάλι σου και μάλιστα όταν είναι θέση μονίμου, το σκέφτεσαι. Δεν πιστεύω ούτε στην ελευθερία του, ούτε στην αντικειμενικότητά του. Βέβαια επειδή παίρνει πάρα πολλά χρήματα αντίστοιχα με τα ανταποδοτικά τέλη, δεν ανταποκρίνεται στον ουσιαστικό λόγο του μέσου επικοινωνίας γιατί για μας και ιδιαίτερα σε σχέση με την ακαδημαϊκή του καταγωγή, η ερμηνεία των ΜΜΕ από την δική μας πλευρά, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση είναι για μας επέκταση εκπαίδευσης, όχι εκπαίδευσης προπαγανδιστικής αλλά ελεύθερης εκπαίδευσης του κοινού. Είναι αυτό το δια βίου παιδεία που μπορείς να μάθεις πέραν των σπουδών σου πολλά άλλα θέματα αλλά υπεύθυνα, όχι να βγαίνει ο οποιοσδήποτε, όπως βγαίνουν κάτι πατριώτες χωρίς να έχουν διαβάσει ιστορία, ξέρουν ιστορία, αλλά ένας ιστορικός είτε συμφωνεί ή όχι αν θέλεις με τον αντίλογο και την αντίθεση γιατί ερμηνεύεται διαφορετικά τον άλλο. Απλώς αυτή την στιγμή υπάρχει εκείνος ο συντεχνιασμός, βολεύτηκαν όσοι βολεύτηκαν στην κρατική τηλεόραση, και σε έναν βαθμό επειδή δεν έχει καλλιεργηθεί η πολιτική υπευθυνότητα και ιδιότητα του πολίτη αλλά κυρίως του υπηκόου, είναι να ακούς τι σου λένε. Από κει και πέρα δεν νομίζω πως η ΕΡΤ είναι και τώρα ακόμη απελευθερωμένη υπό την έννοια αυτή. Η ιδιωτική αναγκασμένη να προσαρμοστεί έχει κάνει την ανεξάρτητη ενώ στην ουσία είναι αυτή η λεγόμενη διαπλεκόμενη, υποστηρίζει αυτόν τρόπο, λεκτικά μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ελεύθερη ραδιοφωνία και τηλεόραση αλλά δεν είναι εξ αντικειμένου ούτε ελεύθερη, ούτε φιλελεύθερη. Να σκεφτείς ότι ενώ έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία και τηλεόραση δεν υπήρχε στην Ελλάδα Σχολή Δημοσιογραφίας, όσοι δημοσιογράφοι τουλάχιστον ανεδείχθησαν είναι αυτοί οι οποίοι την εποχή εκείνη είχαν τελειώσει κάποιο Πανεπιστήμιο ή ενδιάμεσα του Πανεπιστημίου είχαν μια ενασχόληση, όσοι είχαν τα μέσα κλπ διορίζονταν και χαρακτηρίζονταν δημοσιογράφοι. Σχολή δημοσιογραφίας με κριτικούς επιστημονικούς όρους, όχι με το ελληνικό έτσι θέλω, είχε ξεκινήσει από μας από το 1975, η κρατική σχολή ξεκίνησε το 84 – 85 από την Πάντειο. Ενώ αν είχαμε ένα σοβαρό κράτος θα έπρεπε να βγάλει μια φουρνιά ούτως ώστε όταν ανοίξει ο σταθμός να υπάρχει δυναμικό να τον στελεχώσει. Εμείς είχαμε τους σπουδαστές μας οι οποίοι σήμερα εργάζονται ως δημοσιογράφοι και έχουν καταξιωθεί. Έτσι από μας σε έναν μεγάλο βαθμό χρησιμοποίησαν δημοσιογράφους με την έννοια την επιστημονική και την επαγγελματική. Το 85 ήθελαν για να τελειώσουν 4 χρόνια, γύρω στο 90 το Κράτος παρήγαγε δημοσιογράφους και το πώς τους παρήγαγε, έχω και κριτικό επιστημονικό λόγο όχι αντιπαραθετικό όπως για το ιδιωτικό κρατικό, ως πολίτης γιατί και το κράτος εγώ το πληρώνω εν τη αύτη περίπτωση και το ελέγχω. Αντιλαμβάνεσαι αυτό σκανδάλισε και τους ίδιους τους δημοσιογράφους που ήταν εμπειρικά στα κρατικά οπότε βρήκαν και δύο και τρεις θέσεις ταυτόχρονα, δηλαδή βολευόντουσαν ενώ από την άλλη πλευρά κυνηγούσαν την ανεργία οπότε και σήμερα μπορείτε να δείτε δημοσιογράφους οι οποίοι ενώ πριν ήταν λαλίστατοι θα τους δείτε να είναι σε ένα γραφείο τύπου, μια εφημερίδα. Αυτά όμως είναι ελληνικά φαινόμενα. Δεν φρόντισαν νωρίτερα για την στε-

λέχωση των ΜΜΕ, κάνω ένα νοσοκομείο αν δεν έχω γιατρούς, τι να κάνω το νοσοκομείο και να περιμένω τι με την καλή πρόθεση των πολιτών και την εμπειρία της κάθε μάνας θα γίνεται το νοσοκομείο; Καταλαβαίνεις ότι στην αρχή μου είπα ότι η οργάνωση είναι άρπα κόλλα, αποδεικνύεται αυτό. Φταίει στην συγκεκριμένη περίπτωση το κράτος γιατί δεν είναι οργανωμένο και έχει αυτή την θέση, από κει και πέρα οι πολίτες θα πρέπει να προστατευτούν και να ερεθιστούν στην ευθύνη τους. Όταν δεν υπάρχουν αυτά…

2. ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

ΕΡ. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ραδιοπειρατή; Πως θα περιγράφατε την ταυτότητά σας ως ραδιοπειρατής;

ΑΠ. Αν κάνουμε μια στροφή στο χθες και βλέποντας την συντριπτική πλειοψηφία των ασχολούμενων με το μη νόμιμο ραδιόφωνο, εύκολα θα καταλάβει κανείς πως οι περισσότεροι προέρχονταν από την μεσοαστική τάξη, οι περισσότεροι ήταν πτυχιούχοι τεχνικών σχολών που είχαν την δυνατότητα να ασχοληθούν με το τεχνικό μέρος των ραδιοσταθμών, από επίπεδο μόρφωσης δεν μπορεί να πει κάποιος ό,τι είχαμε υψηλό επίπεδο, μέτρια μόρφωση και από οικονομικής άποψης, οι περισσότεροι ήταν σε πολύ κακή οικονομική κατάσταση. Επομένως αν θέλουμε να δούμε το προφίλ του ασχολούμενου με την λεγόμενη ραδιοπειρατεία, μπορούμε να μιλήσουμε για ανθρώπους που προσπάθησαν να κάνουν το μεράκι τους, χρηματοδοτούμενοι από τον ίδιο τους τον εαυτό, με πενιχρά οικονομικά μέσα αλλά κυρίως με μεράκι για δημιουργία.

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Η δική μου διαδρομή στον χώρο αυτό ξεκίνησε από τα μαθητικά μου χρόνια εκεί που όπως ξέρετε οι ρυθμοί της ζωής είναι αρκετά χαλαροί που αναγκαστικά συντηρούμασταν από τους γονείς, που ακουμπούσαμε το χαρτζιλίκι μας σ' αυτό που μας άρεζε, στο γεγονός ό,τι αγαπούσαμε την επικοινωνία και το μέσο της επικοινωνίας ήταν το ραδιόφωνο και αυτό χρησιμοποιήσαμε, κάναμε αυτό που πιστεύαμε πως ήταν καλό, όχι μόνο για μας αλλά και για τους ακροατές μας , πέρα από την νομική διάσταση. Θέλαμε κατ' αυτόν τον τρόπο, κάποιοι από μας, να περάσουμε και κάποια μηνύματα, κάποιοι τα κατάφεραν, κάποιοι δεν τα κατάφεραν. Σημασία έχει ό,τι ξεκινήσαμε το ραδιόφωνο σαν επικοινωνία. Το ραδιόφωνο ήταν, είναι και εξακολουθεί να είναι ακόμη και σήμερα επικοινωνία. Εμείς ήμασταν από τους «τυχερούς». Οι εκπομπές ήταν σε μας από το 1990, που ναι μεν υπήρχε στα σπάργανα η ελεύθερη ιδιωτική ραδιοφωνία αλλά αυτή η ελεύθερη ιδιωτική ραδιοφωνία είχε λύσει ένα πρόσκαιρο πρόβλημα αντιμετώπιζε με ένα προεδρικό διάταγμα κάποιους ραδιοφωνικούς σταθμούς ξεκινώντας από τους δημοτικούς και κάποιους ιδιωτικούς. Από το 90 και μετά πήγαν και κάποιοι ιδιωτικοί, πειρατικοί σταθμοί που καλώς ή κακώς δεν είχαν αδειοδοτηθεί. Από το 90 και μετά ξεκίνησε μια καινούρια σειρά πειρατικών σταθμών οι οποίοι δεν μπορούσαμε να τους χαρακτηρίσουμε πειρατές με την παλιά έννοια, απλά ήταν σταθμοί που λειτουργούσαν πάνω σε επαγγελματικά πρότυπα, δεν είχαν όμως εξασφαλίσει την πολυπόθητη άδεια και αυτό είχε ως συνέπεια να ζούμε κάτω από καθεστώς πειρατείας, από την αγωνία μας μήπως κάποια στιγμή αντιμετωπίσουμε το αυτόφωρο, την διαδικασία να βρεθούμε σε κάποιο αστυνομικό τμήμα με κατασχεμένα όλο μας τον εξοπλισμό ακόμη και την ίδια μας την περιουσία.

ΕΡ. Για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Από το 1990 μέχρι το 1994 όποτε και έγινε μια ρύθμιση με έναν νόμο που έδινε την δυνατότητα στους νομάρχες να δίνουν μια προσωρινή άδεια λειτουργίας, μ' αυτό τον τρόπο βολευτήκαμε, τουλάχιστον αποφύγαμε την κατάσχεση. Από κει και μετά από την τότε ρύθμιση που έγινε, ουσιαστικά δεν υπάρχει καμία ακόμη και σήμερα που μιλάμε η οποία να δίνει στον εκπέμποντα την δυνατότητα να θεωρήσει τον εαυτό το απόλυτα νόμιμο σταθμό.

ΕΡ. Ποιο το όνομα του σταθμού σας; Χρησιμοποιούσατε ψευδώνυμο και αν ναι γιατί;

ΑΠ. Ήταν Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς, εξελίχθηκε σε Splash, έκλεισε το 1995 σαν παράνομος – πειρατικός σταθμός. Από εκεί και μετά πήγα σε άλλους ραδιοφωνικούς σταθμούς που αισιοδοξώ πως θα είναι κάποια στιγμή νόμιμοι. Όχι δεν χρησιμοποιούσα ψευδώνυμο, το πραγματικό μου όνομα.

ΕΡ. Που απευθυνόσασταν;

ΑΠ. Το Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς, πριν αλλάξει μορφή, σ' όλο τον κόσμο, είχε ελληνική μουσική. Από εκεί και μετά ο Splash είχε ξένη μουσική για την νεολαία. Το target group ήταν από 13 – 25 ετών.

ΕΡ. Τι επαφή είχατε με το κοινό και μεταξύ σας;

ΑΠ. Αυτή που έχει λείψει σήμερα. Δεν είχαμε την δυνατότητα να λειτουργούμε με sms, ούτε την δυνατότητα να έχουμε Ίντερνετ, ήταν οι λεγόμενες άγονες τεχνολογικές εποχές, ο μόνος τρόπος επικοινωνίας ήταν το τηλέφωνο. Το τηλέφωνο αρκετές φορές μας πρόδιδε όταν είχαμε πειρατικές εκπομπές στο που βρισκόμασταν. Κάποιοι, πιο τολμηροί, χρησιμοποιούσαν ακόμη και την αλληλογραφία αλλά σε πάρα – πάρα πολύ μικρό ποσοστό. Υπήρχε αρκετή επαφή μεταξύ των ραδιοπειρατών , περισσότερη βέβαια από τεχνικής άποψης, όσον αφορά το σημείο εκπομπής. Υπήρχαν οι λεγόμενες παρεμβολές, ο ένας παρέμβαλε τον άλλο, χρειαζόταν πιο ισχυροί πομποί, οπωσδήποτε γνωριζόμασταν όλοι. Ωστόσο ο καθένας προσπαθούσε να δουλέψει για τον εαυτό του, η σχέση μας ήταν φιλική όσον αφορά την συντεχνιακή έννοια και εχθρική όσον αφορά την ανταγωνιστική έννοια. Ένας σταθμός όπως και να 'ναι είναι αντίπαλός σου, αν κυνηγάς την αναγνώριση του κοινού και ακροαματικότητα, σαφώς και είναι ανταγωνιστής. Τα προβλήματα όμως ήταν κοινά.

ΕΡ. Ποιο το περιεχόμενο του προγράμματος του σταθμού σας;

ΑΠ. Εμείς λειτουργούσαμε σαν ένας καθαρά πειρατικός σταθμός. Κάποιος έλεγε ό,τι δουλεύαμε σαν τζουκ μποξ. Δίναμε την δυνατότητα στον ακροατή όποτε θέλει να μας πάρει τηλέφωνο και να ζητάει τραγούδι. Τώρα θα μου πεις τι σχέση είχε το ένα τραγούδι με το άλλο, εδώ είναι η μαεστρία του εκάστοτε εκφωνητή, του επιμελητή του προγράμματος, πως θα παντρέψει το ένα τραγούδι με το άλλο. Και εδώ είναι το πραγματικό ραδιόφωνο. Αυτός που πραγματικά ξέρει ραδιόφωνο, ξέρει πως θα δέσει το ένα τραγούδι με το άλλο.

ΕΡ. Τι είδους μουσική επιλέγατε; Παίζατε τοπ 20;

ΑΠ. Στο Εναλλακτικό παίζαμε ελληνική μουσική, παίζαμε την ελληνική ροκ, Παπακωνσταντίνου, Ρακιντζή και τέτοια. Ήταν η ελληνική ροκ που μετεξελίχθηκε σε αυτά που ακούγονται τώρα….Ρουβάς, Βανδή. Στην ξένη μουσική παίζαμε τις επιτυχίες.

ΕΡ. Άλλαξε το πρόγραμμά σας κατά την διάρκεια της περιόδου που εκπέμπατε;

ΑΠ. Βέβαια, όταν έγινε Splash έπαιζε μόνο ξένη μουσική. Μόνο ξένη μουσική και διαγωνισμούς. Δεν άλλαξε ιδιαίτερα το ύφος των παραγωγών. Είχαμε ένα talk show το βράδυ, όλη την ημέρα μουσική με κάποιες ζωντανές εκπομπές και το βράδυ talk show με ακροατές στον αέρα και με πάρα πολλές εκδηλώσεις.

ΕΡ. Αν ναι, γιατί υπήρχαν αυτές οι αλλαγές;

ΑΠ. Αποχώρισαν κάποιοι συνέταιροι και βλέπαμε ότι στην πιάτσα υπήρχαν πάρα πολλοί ανταγωνιστές και κάναμε κάτι το πολύ απλό. Πήγαμε σ' ένα χώρο που δεν υπήρχαν ανταγω-

νιστές, βέβαια υπήρχαν 1-2 σταθμοί αλλά είναι καλύτερα να συναγωνίζεσαι 1-2 παρά 10 – 15.

ΕΡ. Ποιος ο ρόλος της πολιτικής στο ραδιοφωνικό σας πρόγραμμα;

ΑΠ. Πολιτική δεν υπήρχε αλλά την πολιτική την πληρώσαμε. Αν είχαμε ασχοληθεί με την πολιτική ο σταθμός δεν θα έκλεινε. Δυστυχώς έμεινε έξω από αυτά και στην κρίσιμη στιγμή όταν οι πολιτικοί μπήκαν μπροστά μας, φαίνεται δεν τους εξυπηρετούσαμε, ούτε τον ένα, ούτε τον άλλο, τα δύο μεγάλα κόμματα δηλαδή, με αποτέλεσμα να μείνουμε μετέωροι, να μην έχουμε στήριξη πολιτική από πουθενά και κατ' επέκταση να κλείσουμε.

ΕΡ. Ποια είναι η στάση των ραδιοπειρατών απέναντι στην τότε κυβέρνηση;

ΑΠ. Η στάση μας απέναντι στην κυβέρνηση, δεν είχαμε κάποια ιδιαίτερη σχέση με την κυβέρνηση, δεν ζητήσαμε την στήριξή της, δεν μπήκαμε σε κανένα πολιτικό γραφείο να παρακαλέσουμε κανέναν. Από μια αυθαίρετη κίνηση του τότε Νομάρχη που ήταν προσκείμενος στην κυβέρνηση ενώ έδωσε σε όλους τους πειρατικούς σταθμούς βεβαίωση νόμιμης λειτουργίας σε μας το αρνήθηκε. Και το αρνήθηκε γιατί έδωσε την δική μας άδεια σε ένα σταθμό που είχε την πολιτική στήριξη της κυβέρνησης. Αυτό σημαίνει πως για να πάρεις άδεια σε ένα ΜΜΕ θα πρέπει τουλάχιστον να συμπνέεις με την κυβέρνηση. Για να μην πω να είσαι η ίδια η κυβέρνηση.

ΕΡ. Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζονταν οι ραδιοπειρατές από την κυβέρνηση;

ΑΠ. Μετά από το Π.Δ. του 1988 που έδινε την δυνατότητα σε κάποιους να λειτουργούν και εκδόθηκαν στην Θεσσαλονίκη κάποιες άδειες, από κει και μετά άρχισε ένα κυνήγι αυτών που δεν είχαν άδεια. Δεν υπήρχε η μέριμνα στο τότε Π.Δ. να δει τι θα γίνει μ' αυτούς που δεν πήραν άδεια. Στην Ελλάδα λειτουργούμε πάντα αποσπασματικά, ενώ ο νόμος έλεγε ποιες είναι οι προϋποθέσεις να πάρουν άδεια, σαφώς και δεν περιέγραφε τι θα γίνει με αυτούς που δεν είχαν αυτές τις προϋποθέσεις. Τι γινόταν; Δεν μπορούσες να εκπέμπεις, αν είχες ρεύμα στο έκοβε η ΔΕΗ, σε κυνηγούσαν θεοί και δαίμονες και κινδύνευες κάθε στιγμή από κατάσχεση.

ΕΡ. Σε ποια σημεία διαφοροποιούνταν οι πειρατικοί σταθμοί από το κρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Πρώτον το κρατικό ραδιόφωνο πλήρωνε, εμείς δεν πληρώναμε κανέναν. Το κρατικό ραδιόφωνο, είχε ένα πρόγραμμα, είχε εργαζομένους, ήταν επιχείρηση, εμείς δεν ήμασταν. Εμείς δεν κάναμε ραδιόφωνο για να ζήσουμε, κάναμε επειδή το αγαπούσαμε. Στο κρατικό ραδιόφωνο έκαναν ραδιόφωνο, μπορεί και γιατί το αγαπούσαν αλλά ασφαλώς και για να ζήσουν. Όταν κάνεις κάτι και βιοποριστικά ίσως να μην το αγαπάς τόσο πολύ. Εμείς κάναμε τις δουλειές μας και προσπαθούσαμε να ομορφύνουμε τον ελεύθερό μας χρόνο γι' αυτό κάναμε ραδιόφωνο. Στο κρατικό ραδιόφωνο πήγαινε ο άλλος να δουλέψει 8 ώρες και να φύγει, δεν έκανε κάτι που αγαπούσε. Στον ελεύθερό του χρόνο, που είναι ο καλύτερος πιστεύω χρόνος, δεν έκανε ραδιόφωνο, έκανε κάτι άλλο. Αυτόν τον εκλεκτό χρόνο εμείς τον χαρίζαμε στο ραδιόφωνο.

ΕΡ. Πως επηρέασε τους ραδιοπειρατές η νομοθετική ρύθμιση για την ελεύθερη ραδιοφωνία;

ΑΠ. Οι νομοθετικές ρυθμίσεις ήταν πολλές.

ΕΡ. Σ' αυτή του 88 αναφέρομαι.

ΑΠ. Εμείς το 88 δεν υπήρχαμε αλλά και να υπήρχαμε δεν έλυνε το πρόβλημα. Και το 88 και οι υπόλοιπες ρυθμίσεις δεν προέβλεπαν με σαφήνεια τους όρους, τις προϋποθέσεις της ίδρυ-

σης και λειτουργίας ραδιοσταθμών και πολύ περισσότερο δεν προέβλεπαν τι θα γίνει μ' αυτούς που δεν έμπαιναν σ' αυτό το καθεστώς. Έτσι παρατηρήθηκε το φαινόμενο όσοι μπορούσαν αν πάρουν άδεια έπαιρναν και όσοι δεν έπαιρναν άδεια, δεν έκλειναν αλλά εξακολουθούσαν να εκπέμπουν. Με αποτέλεσμα ακόμη και σήμερα να έχουμε πειρατικούς σταθμούς.

ΕΡ. Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζονταν οι πειρατές από τους πολιτευτές (υποψ. δημάρχους, νομάρχες, δημοτικούς και νομαρχιακούς συμβούλους, βουλευτές κλπ.)

ΑΠ. Με υποσχέσεις. Αν ήθελες να πάρεις μια υπόσχεση ότι δεν θα σε πειράξει κανένας, πήγαινες σε βουλευτή, δήμαρχο, κοινοτάρχη….όταν όμως σ' έπιανε η αστυνομία και σου έκανε κατάσχεση τα μηχανήματα δεν σε ήξερε κανένας.

ΕΡ. Ποια ήταν η σχέση των ραδιοπειρατών με τα πολιτικά κόμματα;

ΑΠ. Καμία. Δεν είχαμε καμία σχέση.

ΕΡ. Πως έγινε η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό ραδιόφωνο στην Ελλάδα; Σύμφωνα με ποια κριτήρια επικράτησαν συγκεκριμένοι σταθμοί;

ΑΠ. Πρώτα πολιτικοί λόγοι και μετά οι διασυνδέσεις που είχαν οι ιδιοκτήτες των σταθμών ή οι πειρατές. Αν ήμασταν εμείς οργανωμένοι σε κάποιο κόμμα, θα πιέζαμε το κόμμα και θα μας έδινε άδεια. Όπως επίσης και κάποιοι οι οποίοι είχαν χρήματα και είχαν αντιληφθεί ότι το ραδιόφωνο είναι επικοινωνία και θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τα δικά τους επιχειρηματικά συμφέροντα. Είχαν τα χρήματα….για να το πω έτσι απλά μόνο για να υποβάλεις την αίτηση για να πάρεις την άδεια, όλη αυτή η γραφειοκρατία που αναγκαστικά θα έπρεπε να ακολουθήσεις είχε ένα κόστος. Οι ραδιοπειρατές όπως είπα δεν είχαν και χρήματα, δεν μπορούσαν να δώσουν 1 και 2 εκατομμύρια για να συντάξουν όλες αυτές τις μελέτες που ήταν αναγκαίες με αποτέλεσμα να θέλουν αλλά να μην μπορούν.

ΕΡ. Ποιες δυνάμεις/ πιέσεις επηρέασαν την απόφαση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να νομιμοποιήσει ορισμένους από τους πειρατικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς;

ΑΠ. Η ψηφοθηρία. Όποιος είχε μεγαλύτερο μέσο, μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο από κει και μετά όλοι αυτοί οι λόγοι έπεισαν τις αρμόδιες επιτροπές, τα γνωστά κέντρα να αποφασίσουν την αδειοδότηση κάποιων συγκεκριμένων ραδιοσταθμών.

ΕΡ. Με ποιόν τρόπο επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα;

ΑΠ. Αν δεν υπήρχε πειρατικό ραδιόφωνο δεν θα υπήρχε ποτέ ιδιωτικό ραδιόφωνο. Ήταν μια πίεση η οποία μπόρεσε και έφτασε εκεί που έφτασε. Βέβαια αυτό δεν έγινε μόνο στην Ελλάδα όπως γνωρίζετε πολύ καλά το ιδιωτικό ραδιόφωνο ξεκίνησε στην Ευρώπη, στον πολιτισμένο κόσμο, πολλά περισσότερα χρόνια πριν από ότι στην Ελλάδα, η Ελλάδα είχε μείνει πάρα πολύ πίσω για πολλούς και διάφορους λόγους, όπως στην Ελλάδα έχουμε μείνει πίσω σε πάρα πολλά πράγματα έτσι μείναμε και στο ραδιόφωνο. Η έκρηξη της επικοινωνίας και της τεχνολογίας κάποια στιγμή θα έδινε την δυνατότητα και στις ιδιωτικές εταιρείες να μπουν σε αυτόν τον χώρο. Επομένως αργά ή γρήγορα και στην Ελλάδα θα έμπαινε το ιδιωτικό ραδιόφωνο. Πάντως το καλό είναι πως κάποιοι ραδιοπειρατές μπόρεσαν και μπήκαν στο ιδιωτικό ραδιόφωνο. Εδώ στην Θεσσαλονίκη υπάρχουν κάποιοι ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών που ήταν πειρατές, μπορεί στην Αθήνα να μην συμβαίνει αυτό σε τόσο μεγάλο βαθμό αλλά στην Θεσσαλονίκη οι περισσότεροι που έχουν ραδιόφωνα σήμερα ξεκίνησαν από πειρατές ακόμη και από την δεκαετία του 60.

ΕΡ. Με ποιόν τρόπο επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο την εξέλιξη των πολιτικών πραγ-

μάτων στην Ελλάδα;

ΑΠ. Το ραδιόφωνο επηρεάζει αποφασιστικά τον κόσμο. Είναι ένα μέσο που έχει τρομερή διεισδυτικότητα, το πειρατικό ραδιόφωνο είχε για να λέμε την αλήθεια τους περισσότερους ακροατές. Αν υπήρχαν τότε δημοσκοπήσεις ασφαλώς και το πειρατικό ραδιόφωνο θα είχε την μεγαλύτερη ακροαματικότητα. Μπορούσε λοιπόν να επηρεάσει αφάνταστα τον ακροατή, να τον στρέψει προς τα εκεί που ήθελε ο εκφωνητής, ο παραγωγός με αποτέλεσμα να διαμορφώσει άποψη. Κάποιοι χρησιμοποίησαν το ραδιόφωνο για πολιτικούς λόγους, είχαμε τέτοια φαινόμενα. Από κει και μετά αυτοί οι κύριοι επιβραβεύτηκαν παίρνοντας και μια άδεια. Αυτό σημαίνει πως η επιρροή του ραδιοφώνου στις μάζες ήταν τρομακτική. Σκεφτείτε ότι το ραδιόφωνο μπήκε πιο μπροστά από την ιδιωτική τηλεόραση και η ιδιωτική τηλεόραση ξεκίνησε να διαμορφώνει απόψεις μετά το 90. Το ραδιόφωνο όμως από το 87 είχε αυτό τον καταιγιστικό ρόλο. Θυμηθείτε πως τα πρώτα ιδιωτικά ραδιόφωνα είχαν μεγάλης εμβέλειας δημοσιογράφους που σημαίνει πως και η ακροαματικότητά τους ήταν τεράστια. Επομένως το ιδιωτικό δεν μπορούμε να πούμε ότι μπορούσε να υποκαταστήσει το κρατικό ραδιόφωνο, πάντως μπορούσε να επηρεάσει σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό τις πολιτικές εξελίξεις.

ΕΡ. Με τι ασχολείστε εσείς σήμερα;

ΑΠ. Λογιστής και είμαι λογιστής και σε ραδιόφωνο.

ΕΡ. Γιατί δεν συνεχίσατε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Γιατί δεν μπορεί να με ικανοποιήσει οικονομικά.

ΕΡ. Πως βλέπετε το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο; Είχε την αναμενόμενη εξέλιξη από την εποχή του ραδιοερασιτεχνισμού;

ΑΠ. Δυστυχώς δεν έχει εξελιχθεί γιατί έχουν παρεισφρήσει στον χώρο άνθρωποι που δεν αγαπούν το ραδιόφωνο, αγαπούν μόνο την τσέπη τους με άμεσο επακόλουθο να έχει γίνει και το ραδιόφωνο ένα θέαμα, ένα ψεύτικο θέαμα που στόχο έχει να παραπλανήσει τον ακροατή με αποτέλεσμα στην πράξη να τον αποθαρρύνει. Η λατρεία, η αγάπη, ο έρωτας που υπήρχε του κόσμου για το ραδιόφωνο να έχει σβήσει. Παλιότερα οι νεαρές κοπέλες ήταν ερωτευμένες με τους εκφωνητές, κάτι τέτοιο σήμερα για να μην πως ότι έχει εξαλειφθεί, το συναντάμε σε ελάχιστες περιπτώσεις. Είναι ένα δείγμα του ραδιοφώνου του χθες και του σήμερα.

ΕΡ. Ποιος είναι ο ρόλος του σήμερα σε σχέση με το δημόσιο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Το ιδιωτικό ραδιόφωνο ακολουθεί τους δικούς του ρυθμούς. Δυστυχώς τα έσοδά του είναι πενιχρά. Όπως καταλαβαίνετε όταν δεν έχεις την οικονομική ανεξαρτησία δεν μπορείς να μιλάς για άλλου είδους ανεξαρτησία. Είσαι εξαρτημένος από πολλά πράγματα. Το ραδιόφωνο είναι οικονομικά εξαρτημένο από αυτούς που μπορούν να το συντηρήσουν . Καταλαβαίνετε πως αν κάποιος μπορεί να συντηρήσει ένα κόμμα, ένας εκδότης, ένας βιομήχανος είσαι υποταγμένος και στις δικές του επιθυμίες.

3. ΜΑΝΘΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ (ΛΑ ΦΟΝΤΕΝ)[1]

ΕΡ. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ραδιοπειρατή; Πως θα περιγράφατε την ταυτότητά σας ως ραδιοπειρατής;

ΑΠ. Νομίζω πως υπήρχαν πολλοί τύπου πειρατών. Ο ντελικάτος, ο ζηλιάρης, ο χορτάτος, ο πεινασμένος. Η αίσθηση που είχα εγώ όταν έκανα εκπομπή στο ραδιόφωνο ήταν πως βρισκόμουν σε ένα ψηλό σημείο και έβλεπα κάτω όλη την πόλη. Αυτός νομίζω ήταν για μένα ο πειρατής. Αυτός που έβλεπε την πόλη από ψηλά.

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Ξεκίνησα ραδιόφωνο επί χούντας, το 1972 – 73. Δύσκολα χρόνια. Είχαμε μικρά μηχανήματα ωστόσο μιλούσαμε με όλη την Ελλάδα. Ο σταθμός ήταν μια κατασκευή. Εκείνοι που ήξεραν τον έφτιαχναν. Γνωστοί γνωστών. Είχαμε κασετοφωνάκι και παίζαμε κυρίως κασέτες. Όσοι τυχεροί είχαν τηλέφωνο έδιναν και τηλέφωνο. Ως το 1977 έβγαινα στα μεσαία κύματα μετά πήγα στρατό και σταμάτησα μέχρι το 1980. Το 1980 βγαίνω στα FM με το όνομα «Λαφοντέν». Το «Λαφοντέν» σημαίνει ρυάκι στα γαλλικά αλλά είναι και όνομα. Μας κυνηγούσαν πάλι, έβγαιναν ραδιογωνιόμετρα, μεγάλο κυνηγητό. Το 1981 – 83 άνθιζε το πειρατικό ραδιόφωνο. Όλοι μέσα στα σπίτια τους είχαν και από έναν σταθμό. Μόνο εδώ στο τετράγωνο της γειτονιάς μου μετρούσες 50 σταθμούς.

ΕΡ. Ποιο το όνομα του σταθμού σας; Χρησιμοποιούσατε ψευδώνυμο και αν ναι γιατί;

ΑΠ. «Νυκτόβιος» λεγόταν ο σταθμός μου στα μεσαία κύματα γιατί έβγαινα κυρίως βράδυ. Βάζαμε τις κεραίες την νύχτα και τις βγάζαμε το πρωί για να μην μας πιάσουν οι μπάτσοι. Απίστευτο κυνηγητό.

ΕΡ. Που απευθυνόσασταν; Τι επαφή είχατε με το κοινό και μεταξύ σας;

ΑΠ. Συναντιόμασταν στο Remezo, στο τοιχάκι όλοι οι πειρατές τα απογεύματα και τα λέγαμε. Όλοι ήξεραν όλους. Οι ακροατές και οι ακροάτριες ανακυκλώνονταν. Εκεί γινόταν και η πάσα στις γκόμενες, Μιλάμε για φοβερή ανακύκλωση. Μετά βγαίναμε στον αέρα 5-6 πειρατές μαζί. Είχαμε ραντεβού τα βράδια στην συχνότητα από την μια το βράδυ μέχρι το πρωί. Δεν μας ενδιέφερε αν θα ξυπνήσουμε την άλλη μέρα για την δουλειά. Δεν μας ενδιέφερε η δουλειά. Γι' αυτό και δεν πρόκοψε κανένας μας, κανένας μας δεν έκανε κάτι στη ζωή του. Μερικές φορές δίναμε πρωινά ραντεβού για πατσά κάτω στον σιδηροδρομικό σταθμό. Οι πειρατές της Άνω Πόλης ήταν αρχηγοί γιατί είχαν μεγάλη εμβέλεια, έβλεπαν όλη την πόλη. Εμείς από την Καλαμαριά είχαμε μόνο την Ανατολική Θεσσαλονίκη, δεν είχαμε τους ακροατές και τις ακροάτριες του κέντρου.

ΕΡ. Υπήρχε οργανωμένος σύλλογος ή συνδικάτο ραδιοερασιτεχνών;

ΑΠ. Κάναμε συναντήσεις για να οργανωθούμε στην παραλία κάτω κάπου στο 1984. Ήμασταν αγρίμια όλοι, δεν είχαμε την υπομονή και την ωριμότητα για συνδικάτο.

ΕΡ. Πόσο συχνά εκπέμπατε και τι απήχηση είχατε;

ΑΠ. Οι σταθμοί στα μεσαία παρέμβαλαν την τηλεόραση γι' αυτό και στις 17.30 όταν ξεκινούσε το τηλεοπτικό πρόγραμμα έκλειναν όλοι οι πειρατές. Από το 1980 και μετά έβγαινα στον αέρα από τις 14.00 το μεσημέρι ως το πρωί. Το μεσημέρι γυρνούσα από την δουλειά,

1 Το κείμενο της συνέντευξης στηρίχθηκε σε σημειώσεις που κρατήθηκαν κατά την διάρκεια της συνομιλίας με τον ραδιοπειρατή. Η συνέντευξη δεν ηχογραφήθηκε μετά από αίτημα του ραδιοπειρατή.

είχα μια βιοτεχνία τότε, έβγαινα στον αέρα και έλεγα ο Μάνθος ο Λαφοντέν. Όλες αυτές τις ώρες δεν ήμουν μόνος, ερχόταν κόσμος, κάναμε εκπομπή μαζί, έβαζα μουσική, συζητούσαμε. Κάποια στιγμή το βράδυ βγαίναμε οι πειρατές μεταξύ μας και μιλούσαμε μέσα από την συχνότητα, ο ένας αναμετέδιδε τον άλλο. Από το σπίτι μου έβγαινα στον αέρα. Το μικρόφωνο ήταν δίπλα στο κρεβάτι μου. Από το 1989 ως το 1992 κάνω το Εναλλακτικό Ραδιόφωνο Καλαμαριάς. Δεν είχε φράγκα όμως. Ήμασταν 3-4 συνέταιροι και τα πλήρωνα όλα εγώ. Χρεώθηκα 1,5 εκατομμύριο για τον πομπό στον Χορτιάτη και το link.

ΕΡ. Ποιο το περιεχόμενο του προγράμματος του σταθμού σας;

ΑΠ. Τραγούδια παίζαμε. Εγώ έκανα ερωτικές κυρίως εκπομπές. Έπαιζα με τον στίχο του τραγουδιού, ταυτιζόμουν με το τραγούδι, αν ήσουν και λίγο ερωτευμένος το ραδιόφωνο ήταν τρόπος για να κατακτήσεις μια γυναίκα. Το ραδιόφωνο είναι η μεγαλύτερη παγίδα για τις γυναίκες. Κάναμε πάρα πολλές πλάκες στους ακροατές. Μπορεί να σ' έπαιρνε μια ακροάτρια τηλέφωνο και να σου έλεγε έχω αυτό το πρόβλημα και εσύ της έλεγες για να λυθεί βάλε το σουτιέν σου στο ψυγείο και το έκανε. Εκμεταλλευόμασταν τον κόσμο για να βγάλουμε το βίτσιο μας. Προκαλούσαμε τον ακροατή σε τέτοιο σημείο έτσι ώστε να συμμετέχει και αυτός. Έχω πολλές ιστορίες να σου πω. Μια φορά ζητήσαμε από μια ακροάτρια να μας περιγράψει στον αέρα μια σεξουαλική εμπειρία που είχε με έναν άγνωστο.

ΕΡ. Τι είδους μουσική επιλέγατε; Παίζατε τοπ 20; Άλλαξε το πρόγραμμά σας κατά την διάρκεια της περιόδου που εκπέμπατε;

ΑΠ. Το 1992 κάνω τον Splash (108 FM) που είχε ξένη μουσική και απευθυνόταν κυρίως σε νεαρές ηλικίες. Ήταν το 5ο ή 6ο ραδιόφωνο στην πόλη σε ακροαματικότητα. Κάναμε μεγάλα πάρτι με κόσμο που έφτανε και τις 2.500. Είχαμε fun club και τότε ήταν μεγάλη υπόθεση να είσαι μέλος του fun club, να έχεις το μπρελόκ που θα έγραφε πάνω το όνομα Splash.

ΕΡ. Αν ναι, γιατί υπήρχαν αυτές οι αλλαγές;

ΑΠ. Η ξένη μουσική ήταν αυτή που είχε μεγαλύτερη πέραση.

ΕΡ. Ποιος ο ρόλος της πολιτικής στο ραδιοφωνικό σας πρόγραμμα;

ΑΠ. Κανείς δεν τολμούσε να ασχοληθεί με την πολιτική. Ήμασταν παιδιά φοβισμένα λόγω της χούντας. Για κοινωνικά θέματα μιλούσαμε οργανωμένα.

ΕΡ. Σε ποια σημεία διαφοροποιούνταν οι πειρατικοί σταθμοί από το κρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Το κρατικό ραδιόφωνο είχε διαφορετική οργάνωση. Υπήρχαν βέβαια εκπομπές στο πειρατικό που άγγιζαν το κρατικό, που έφταναν την δική του ποιότητα. Δεν μπορεί να συγκριθεί η πειρατεία με το κρατικό. Το κρατικό ήταν το πρότυπο, το πώς μιλούσαν, πως έδεναν τα τραγούδια με την μουσική, πως οργάνωναν μια κουβέντα. Το κρατικό ήταν οδηγός για μας. Μαθαίναμε από αυτούς και υιοθετούσαμε από τον τρόπο εκφώνησης μέχρι και το συγκεκριμένο στυλ που πρέπει να έχει μια ραδιοφωνική κουβέντα. Το πειρατικό ήταν πολύ πιο πρόχειρα στημένο. Από τη μια στιγμή στην άλλη έκλειναν όλα, τραβούσες μια πρίζα και έκλειναν τα πάντα.

ΕΡ. Πως επηρέασε τους ραδιοπειρατές η νομοθετική ρύθμιση για την ελεύθερη ραδιοφωνία;

ΑΠ. Πολλοί πειρατές δεν ήθελαν να εγκαταλείψουν. Δεν το θέλαμε εμείς το νόμιμο. Αντιδρούσαμε. Δεν θέλαμε να γίνουμε νόμιμοι. Πιστεύαμε στην πειρατεία. Ήμασταν ρομαντικοί

οι πειρατές. Στην πειρατεία εκφράζεσαι όπως θέλεις, στο επαγγελματικό ραδιόφωνο υπάρχει δέσμευση. Ως πειρατές βγάζαμε την ψυχή μας στο μικρόφωνο, ανοίγαμε το ραδιόφωνο και κλαίγαμε. Αυτό δεν μπορείς να το κάνεις στο επαγγελματικό. Το κλάμα δεν πουλάει.

ΕΡ. Πως έγινε η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό ραδιόφωνο στην Ελλάδα; Σύμφωνα με ποια κριτήρια επικράτησαν συγκεκριμένοι σταθμοί;

ΑΠ. Σύμφωνα με πολιτικά κριτήρια και με το κεφάλαιο. Αν είχαμε χρήμα δεν θα μας έκλειναν. Οι ανταγωνιστικοί σταθμοί δεν ήθελαν να φάμε και εμείς από την διαφημιστική πίτα. Μας κόψανε τότε που μπορούσαν οι ακροατές μας να πολλαπλασιαστούν.

ΕΡ. Με ποιόν τρόπο επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα;

ΑΠ. Το καθοδήγησε το πειρατικό το ιδιωτικό. Το ιδιωτικό βρήκε έτοιμο κόσμο. Οι πειρατές πήγαν οι περισσότεροι και άνοιξαν ιδιωτικούς σταθμούς. Βέβαια πήγαν τα άτομα που ξεχώριζαν στο πειρατικό, όχι ο καθένας, νομίζω τελικά πως πήγαν οι πιο καλοί, αυτοί που ήξεραν να μιλάνε στο μικρόφωνο. Βέβαια την γενιά αυτή των παραγωγών των ιδιωτικών ραδιοφώνων την δίδαξαν οι πειρατές.

ΕΡ. Με τι ασχολείστε εσείς σήμερα;

ΑΠ. Συνταξιούχος. Παίρνω αναπηρική σύνταξη.

ΕΡ. Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Συνέχισα μέχρι το 1999 στο ιδιωτικό αλλά δεν μπορούσα άλλο. Έκανα το βράδυ μια εκπομπή ένα αστέρι που λάμπει και το πρωί το τσαλαπατούσαν αυτό το αστέρι με τα όσα έλεγαν και όσα έπαιζαν. Έφυγα χωρίς να πω τίποτα σε κανέναν, ούτε καν στους ακροατές. Από τότε δεν ακούω ραδιόφωνο, μόνο αθλητικές εκπομπές.

ΕΡ. Γιατί δεν συνεχίσατε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Το ραδιόφωνο είναι σαν μια γυναίκα με την οποία χωρίζεις. Δεν γυρνάς πίσω να κοιτάξεις γιατί ξέρεις ότι θα πονέσεις. Το ραδιόφωνο σου παίρνει τη ζωή. Αν θα γυρίσεις πίσω η ανάμνηση θα σε σκοτώσει. Αφιέρωσα όλα μου τα χρόνια στο ραδιόφωνο γιατί ήταν το παιδικό μου όνειρο να έχω τον δικό μου σταθμό. Και τα κατάφερα, έφτιαξα τον δικό μου σταθμό και πήγε ψηλά αλλά δεν μπόρεσα να κρατηθώ εκεί. Από 12 χρονών μου είχαν κάνει δώρο ένα τρανζίστορ και άκουγα τότε τον σταθμό της Φωκίδος θυμάμαι ξαπλωμένος στο κρεβάτι κάτω από το πάπλωμα. Δεν ξέρω μπορεί να ήταν και αυτός ο λόγος που ξεκίνησα ραδιόφωνο, με τραβούσε πάρα πολύ.

ΕΡ. Πως βλέπετε το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο; Είχε την αναμενόμενη εξέλιξη από την εποχή του ραδιοερασιτεχνισμού;

ΑΠ. Το ραδιόφωνο σήμερα είναι ένα κουτί που παίζει μουσική. Δεν υπάρχει τίποτα ζωντανό. Είναι μια κασέτα που παίζει. Υπάρχουν 2-3 σταθμοί που έχουν λόγια. Όλα είναι ίδια. Ο ακροατής απλά χρησιμοποιείται. Όταν μάθεις να κάνεις μια δουλειά και την ακούς λάθος τότε δεν μπορείς.

4. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΦΙΛΗΣ
(ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΠΕΝΤΕΛΗΣ - ΠΕΤΡΟΤΣΕΛΗΣ)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Καταρχήν λέγομαι Φίλης Απόστολος, Ηπειρώτης στην καταγωγή, βρέθηκα στην Αθήνα στα μέσα του 67, σχεδόν όταν επικράτησε η δικτατορία στην Ελλάδα, τέλος του 67 κατά Οκτώβρη – Νοέμβρη αν θυμάμαι εκεί βρέθηκα στην Αθήνα, καταραμένη φτώχεια και πήγα για δουλειά στην Αθήνα, ήταν ο αδελφός μου και η αδελφή μου εκεί. Εκεί γνώρισα έναν πατριώτη μου Ηπειρώτη, τον Ανδρέα τον Πεπέ, ο οποίος ήδη ήταν ραδιοπειρατής, ήταν στην αρχή, στα πρώτα βήματα με έναν ραδιοφωνικό σταθμό που τον είχε στο Μαρούσι, σ' ένα στεγνοκαθαριστήριο, πίσω από το μεγάλο μηχάνημα του καθαριστηρίου, «Στεγνοκαθαριστήρια Πεπές», εκεί πήρα το πρώτο βάπτισμα ως ραδιοπειρατής, πρέπει να σου πω πως από μικρό παιδί είχα την περιέργεια όσον αφορά το ραδιόφωνο γιατί όταν πρωτοέφερε ο αδελφός μου στο χωριό ένα ραδιόφωνο, πρέπει να ήταν το 65, απορούσα πως βγαίνει η φωνή μέσα από ένα τέτοιο κουτί, ένα μικρό κουτί και πως μεταφέρεται η φωνή και πάντα σκάλιζα ότι παλιό ραδιόφωνο έπεφτε στα χέρια μου, το άνοιγα, το σκάλιζα να δω τι έχει μέσα, τι περιέχει, πως έρχεται η φωνή, βέβαια μετά το 67 που ήρθα στην Αθήνα, έμπλεξα όπως σας είπα με τον Πεπέ, τον Ανδρέα, ο οποίος έβγαινε τότε με το ψευδώνυμο Πετροτσέλης, από μια αστυνομική, τηλεοπτική σειρά που παιζόταν εκείνη την εποχή στην τηλεόραση. Οι παλιοί θα θυμούνται. Συνέχισα περίπου 9 μήνες μαζί του…

ΕΡ. Στα μεσαία;

ΑΠ. Ναι, ναι, στα μεσαία πάντα μιλάμε, τότε ήταν τα μεσαία. Συνέχισα για κανένα οκτάμηνο, πήγαινα και κάναμε ως επί το πλείστον το μεσημέρι εκπομπές, που έκλειναν τα καταστήματα, γιατί σας λέω ήταν στεγνοκαθαριστήριο και υπήρχε πελατολόγιο. Το μεσημέρι που έκλεινε το κατάστημα μέχρι το απόγευμα που θα ξανάνοιγε εμείς κάναμε εκπομπές.

ΕΡ. Μέσα στο στεγνοκαθαριστήριο ο σταθμός;

ΑΠ. Μέσα στο στεγνοκαθαριστήριο ο σταθμός, ακριβώς πίσω από την κουρτίνα που ήταν το μεγάλο μηχάνημα του στεγνού καθαρίσματος των ρούχων. Εκεί πήρα το πρώτο βάπτισμα. Στην συνέχεια κατά το τέλος του 68 είχε επιβληθεί η χούντα, υπήρχαν αυστηροί νόμοι, κυνηγούσε πάρα πολύ το πειρατικό ραδιόφωνο, όχι ότι ενοχλούσαμε, γιατί τότε οι πειρατές δεν ασχολούνταν με πολιτικά, οι ραδιοπειρατές ήταν για καμιά γκομενίτσα, επικοινωνία τηλεφωνική με τους ακροατές, ήταν η λόξα, περισσότερο η λόξα, η τρέλα, αυτό έκανε τους περισσότερους ραδιοπειρατές, εμείς μεταξύ μας λεγόμασταν ραδιοερασιτέχνες, ραδιοπειρατές μας ονόμαζε το επίσημο κράτος. Το 68 άρχισα να κατασκευάζω το πρώτο μου πομπό με την βοήθεια ενός άλλου παιδιού, παράλληλα βέβαια είχα γνωρίσει και κάτι άλλα παιδιά, είναι μεγάλη ιστορία, θα τραβήξει ώρες να σας λέω…

ΕΡ. Δεν πειράζει. Εγώ έχω χρόνο, εσείς αν έχετε;

ΑΠ. Τώρα να σας πω για την ιστορία του ραδιοφώνου είναι πολύ ώρα, δεν ξέρω αν θέλετε εγώ να συνεχίσω, να σας τα πω πιο περιληπτικά.

ΕΡ. Τα λέμε σήμερα και αν δεν προφτάσουμε ξανασυναντιόμαστε.

ΑΠ. Εντάξει. Τέλος πάντων, πήρα το βάπτισμα τότε, άρχισα να κατασκευάζω έναν δικό μου πομπό, γνωρίστηκα με κάποια άλλα παιδιά, εγώ ήμουν στο Μαρούσι, στην περιοχή Σεριτιανίτικα(;), είναι ανάμεσα από Μαρούσι, Βριλήσσια, Μελίσσια και Πολύδροσο η περιοχή αυτή,

εκεί σήμερα είναι τα εκπαιδευτήρια του Δούκα, είναι λίγο πιο πάνω από τα εκπαιδευτήρια του Δούκα η περιοχή που έμενα, πιο κάτω ήταν τα μαρμαράδικα του Μαρίνου, του Γιώργου του Μοσχού, ο οποίος με έμπλεξε και με τα αυτοκίνητα στους αγώνες, άρχισα να τον κατασκευάζω και να τον βάζω στο σπίτι της αδελφής μου γιατί εγώ έμενα φιλοξενούμενος στο σπίτι της αδελφής μου, ο γαμπρός μου, η αδελφή μου και είχε κάνει και το πρώτο παιδί η αδελφή μου. Ένα δωματιάκι είχα κάνει, μια κλούβα από την πίσω πλευρά από το σπίτι και εκεί κατόρθωσα τέλος του 68 να τον βάλω αυτόν τον πομπό σε λειτουργία. Τον προσωπικό μου πομπό. Ο Ανδρεάς ο Πεπές, που έβγαινε σαν Πετροτσέλη, τα παράτησε ο άνθρωπος γιατί λόγω του επαγγέλματός του και λόγω της επιβολής της χούντας και το κυνήγι που τρώγαμε, δεν μπορούσε πια να το δουλέψει μέσα στο μαγαζί, κατέβασε τις κεραίες, λέει «εγώ Αποστόλη δεν ξανασχολούμαι», μου έδωσε και το μικρόφωνό του, μου έδωσε και τον ενισχυτή του, ήταν τότε τα κρυσταλλικά τα μικρόφωνα, θυμάμαι..

ΕΡ. Πως λεγόταν το ραδιόφωνο του Πεπέ;

ΑΠ. Πετροτσέλης. Ράδιο – Πετροτσέλης το έλεγε και χρησιμοποιούσε και το ίδιο ψευδώνυμο. Από αυτόν πήρα εγώ το πρώτο χαρακτηριστικό μου και έβγαινα έτσι και οι περισσότεροι στην Ελλάδα οι παλιοί ραδιοπειρατές με ξέρουν σαν Πετροτσέλη, γιατί βγήκα αρκετά χρόνια. Έφτιαξα τότε τον πομπό ήταν μια Ίων 34 αυτοταλάντωτη, με κάποια βιβλία που κυκλοφορούσαν τότε για πομπούς πειρατικούς και με την βοήθεια άλλων φίλων που είχα γνωρίσει στην συγκεκριμένη περιοχή εκεί ανάμεσα Βριλλήσια, Μελίσσια, Πολύδροσο και Μαρούσι ήταν άλλα τρία παιδιά που ασχολούνταν με το πειρατικό ραδιόφωνο, ήταν ο Χρίστος ο Electronica – Χ, έτσι ήταν το χαρακτηριστικό του, δεν χρειάζεται να πω επίθετα, ο Γιάννης ο Αποστολίδης, δεν υπάρχει κανέναν πρόβλημα, είναι και αυτός περίπου στην ηλικία μου, λίγο πιο μικρός από μένα, ήταν ο Πέτρος ο Peterson, αφού έφτιαξα τον πρώτο πομπό άρχισαν οι συνομιλίες, στην αρχή η εμβέλεια πολύ μικρή, φωνάζαμε «έλα μ' ακούς;», κάναμε συνομιλίες του βράδυ στους 1640 χιλιόκυκλους των μεσαίων κυμάτων, ο ένας με τον άλλο γνωριζόμασταν, περνούσαν τα χρόνια, με έτρωγε η ψώρα, ήταν μικρός ο πομπός, έπρεπε να κάνω μεγαλύτερο, τότε υπήρχαν κάποια βιβλία που έλεγαν «πως θα γίνεις ραδιοηλεκτρολόγος», άρχισα εγώ και διάβαζα, την ημέρα δούλευα στην οικοδομή, το βράδυ πήγαινα νυχτερινό γυμνάσιο, πίσω ακριβώς από το γήπεδο του Παναθηναϊκού και τις ώρες που είχα ελεύθερες έβγαινα για συνομιλίες, ως επι το πλείστον βγαίναμε τα βράδια τότε, οι συνομιλίες γινόταν τα βράδια, περισσότερο οι πειρατές τα πρώτα χρόνια της χούντας έβγαιναν το βράδυ και έκαναν απλά συνομιλίες, υπήρχαν και κάποιες συνομιλίες με παιδιά που ήταν από επαρχιακές πόλεις, από την Λάρισα θυμάμαι είχαμε συνομιλίες τα πρώτα χρόνια, γιατί μετά είχαμε καλύψει όλη την Ελλάδα, από την Εύβοια, πάντως με τους πρώτους που μπόρεσα να μιλήσω ήταν εκεί οι τοπικοί, Βριλήσσια, Μαρούσι μέχρι Κηφισιά.

ΕΡ. Μουσική βάζατε τότε;

ΑΠ. Πολλοί σταθμοί έπαιζαν απλά μουσική. Εγώ στην συνέχεια έπαιξα μουσική, μετά το 68. Από το 69 άρχισα να παίζω μουσική, όλη η χρονιά του 68 πήγε έτσι, μπήκα στο πνεύμα γιατί παιδί από το χωριό ήμουνα. Βρέθηκα στην Αθήνα, την ημέρα δούλευα, το βράδυ πήγαινα νυχτερινό γυμνάσιο, ήταν λίγο δύσκολο να έχεις ώρες να παίξεις μουσική και τέτοια, έπρεπε να αγοραστούν πικάπ, δίσκοι, χιλιάδες πράγματα, λεφτά δεν υπήρχαν, τότε το μεροκάματο ήταν, αν θυμάμαι 32 δραχμές…62 δραχμές, κάπου εκεί μέσα πρέπει να ήτανε, όχι 18 δραχμές ήταν το μεροκάματο, 120 δραχμές την εβδομάδα μας έβγαινε. Τέλος πάντων δούλευα, έπαιρνα κάποια λεφτά, στο Μοναστηράκι πήγαινα για διάφορα εξαρτήματα είτε μεταχειρισμένα, είτε από τους πάγκους, είτε κάποιο καινούριο, αν υπήρχε καινούριο, αν δεν βρίσκαμε μεταχειρισμένο και έτσι κατόρθωσα και έφτιαξα τον δεύτερο πομπό μου, ο οποίος ήταν 2807 με μια ταλάντωση XLX και έναν ενισχυτή 35watt, υπήρχε μια βιοτεχνία στην Αθήνα που κατασκεύαζε τότε ενισχυτές, οι ενισχυτές ήταν duplex, με έναν ενισχυτή 35άρι duplex, στην αρχή βέβαια ήταν όλοι δικής μας κατασκευής ο πρώτος ενισχυτής, ήταν μια λυχνιούλα με μια άλλη ενισχύτρια μπροστά, μια τριοδική απλά πράγματα, στην συνέχεια με το πέρασμα των χρόνων γνωρίστηκα με αρκετούς ραδιοερασιτέχνες, ραδιοπειρατές κατά το κράτος τότε, δεχθήκαμε

και το πρώτο κυνήγι από την αστυνομία. Θέλαμε να φύγουμε μέσα από τα σπίτια γιατί ήταν οι οικογένειες μας, με μικρά παιδιά, τώρα να μπουκάρει μέσα η αστυνομία, να σου πάρει να μηχανήματα, τότε ήταν ντροπή για την γειτονιά, τι δουλειά έχει αυτός με την αστυνομία, μεταξύ αυτών έμπαιναν και σε σπίτια που είχαν άλλα πολιτικά φρονήματα και νόμιζαν ότι μπορεί να ήμασταν και εμείς κάτι τέτοιοι.

ΕΡ. Επί χούντας μιλάμε τώρα;

ΑΠ. Επι χούντας, μιλάμε το 67, 68 και πάμε για το 69. Το 69 οργανώθηκα πολύ πιο καλά, έκανα 4807 έναν πομπό, με τον ίδιο ενισχυτή, έβαλα καλύτερη κεραία, η κεραία μας τότε ήταν ένα σύρμα, ένα καλώδιο χαλκού και πήγαινε από την ταράτσα σε κανένα δέντρο, σε καμιά κολώνα της ΔΕΗ, ότι είχαμε πρόσφορο εκεί κοντά να δέσουμε την κεραία, περίπου στα 65 – 70 μέτρα, κάπου εκεί μέσα ήταν. Γνωρίστηκα μέσα από τις συνομιλίες, υπήρχαν πολλοί σταθμοί που έπαιζαν μόνο μουσική, δεν μιλούσαν πολιτικά, τότε στην μόδα ήταν η ξένη μουσική, ήταν οι μαλλιάδες με φαβορίτα, ήταν η καμπάνα το παντελόνι, οι γιεγιέδες, έμπλεξα και εγώ με τα παιδιά εκεί των Βριλησσίων, μια παλιοπαρέα γίναμε, πηγαίναμε ντισκοτέκ στην Νέα Μάκρη, το βράδυ προγράμματα, άλλος έπαιζε ξένο, ξένο έπαιζαν ο Blue star που ήταν ο Νίκος και ο Γιάννης ο Αποστολίδης, ο Χρίστος ο Electronica Χ έπαιζε λαϊκά, παλιά λαϊκά και τέτοια, ο Πέτρος ο Peterson έπαιζε και αυτός λαϊκά αλλά πιο εξευγενισμένα, ας το πούμε σήμερα προς το ελαφρολαϊκό και εγώ άρχισα με κάτι ψιλοδίσκους που έβρισκα από τον ένα και από τον άλλο που μου δίνανε, των 45 ή 78 στροφών και ένα πικαπάκι που είχα, ψιλοέπαιζα καμιά μισή – μια ώρα, απόγευμα, βράδυ, κανένα μεσημέρι όταν δεν δουλεύαμε γιατί το χειμώνα η οικοδομή δεν μπορούσε να δουλέψει όλους τους μήνες, είχαμε κάποιες μέρες που είχαμε λάσκα, τότε πιάναμε τις συνομιλίες. Υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ μας τότε, ο ένας προσπαθούσε να ανοίξει επάνω στον άλλο και να τον ταπώσει για να του δείξει ότι είναι πιο δυνατός, έχει πιο μεγάλη δύναμη, αυτός ο ανταγωνισμός που υπάρχει και σήμερα σε άλλα βέβαια πλαίσια, υπήρχε και τότε. Ο ένας να ανοίξει πάνω στον άλλο, οι τσακωμοί, φασαρίες, από άλλες περιοχές παιδιά όπως ήταν η Πεύκη, η Κηφισιά, το Χαλάνδρι.

ΕΡ. Με τους ακροατές είχατε επαφή;

ΑΠ. Πολύ μεγάλη επαφή. Και θα σας πως είχαμε. Ήταν ολόκληρη ιστορία, αν δίναμε το τηλέφωνο από το σπίτι, πήγαιναν στο σπίτι, έκαναν ντου εκεί, έλα όμως που εμείς τους πομπούς τους βγάλαμε από τα σπίτια κάποια στιγμή, τους κρύβαμε, είχαμε το ρεύμα του Σισμανογλείου και φτιάχναμε σπιτάκια – κλουβάκια και τραβάγαμε με καλώδια τα τηλέφωνα και το ρεύμα, μιλάμε τώρα για 150 μέτρα καλώδιο και τηλέφωνο και ρεύμα για να μην μας βρίσκει η αστυνομία, μέσα σε βάλτους και τέτοια. Έχει περιπέτεια το θέμα, άλλοι ήταν πιο εξευγενισμένοι, βγαίναν μόνο για συνομιλίες, δεν είχαν πρόβλημα με την αστυνομία, δεν πήγαινε τα βράδια η αστυνομία γιατί άνοιγαν μόνο το βράδυ. Εμείς που αρχίσαμε και κάναμε προγράμματα, άρχισε η αστυνομία και μας ψιλοκυνηγούσε γιατί δίναμε και τηλέφωνα. Να φανταστείς εμείς παίρναμε το τηλέφωνο στα 200 μέτρα απόσταση από το σπίτι. Πήγαινε η αστυνομία στο σπίτι και έλεγαν «Σταθμό; Τι σταθμό; Εμείς δεν έχουμε σταθμό εδώ μέσα.» Θυμάμαι την κυρία Ευθυμία, τότε η φουκαριάρα δέκα φορές είχαν πάει στο σπίτι, τις παίρναμε το τηλέφωνο και το πηγαίναμε διακόσια μέτρα μακριά με το καλώδιο για να έχουμε την επικοινωνία με τους ακροατές. Αλλά να σου πω και πάλι κοπέλα μου ότι περισσότερο το ραδιοπειρατιλίκι ξεκίνησε σαν συνομιλίες μεταξύ των ραδιοερασιτεχνών. Και αυτό ήταν ο λόγος που στα επεισόδια αργότερα του Πολυτεχνείου βοηθήσαμε πάρα πολύ τα παιδιά που ήταν στο Πολυτεχνείο μέσα με διάφορα υλικά που τους πηγαίναμε με πομπούς, για την κεραία, μικρόφωνα, δεν είχαν τίποτα όταν έγιναν τα επεισόδια. Είναι η ιστορία για πολύ αργότερα. Έρχεται το 70 που είχαμε εξελιχθεί περισσότερο. Εγώ έβγαινα σαν Πετροτσέλης, μου είχε χαρίσει τον διακριτικό τίτλο, το παρατσούκλι ο πρώτος που με είχε μυήσει στα πειρατικά και έμεινα σαν Πετροτσέλης, έτσι έβγαινα. Είναι πολλά που μπορώ να σου πω αλλά θέλω ολόκληρο βιβλίο. Θα σε κουράσω γιατί θα κάνεις απομαγνητοφώνηση κάποια στιγμή για να μπορείς να γράψεις και δεν θα βρίσκεις άκρη.

ΕΡ. Μην σας ανησυχεί αυτό, αφήστε εμένα να ανησυχώ γι΄ αυτό.

ΑΠ. Το 70 ξεκινήσαμε κανονικά με εκπομπές, κάναμε εκπομπές. Άρχισε το σήμα μας να φτάνει σε απομακρυσμένες περιοχές σε σχέση με την δική μας της Αθήνας. Καλύπταμε Αμπελοκήπους, Νέα Ιωνία, Φιλαδέλφεια, Περιστέρι.

ΕΡ. Τι εκπομπές κάνατε;

ΑΠ. Οι εκπομπές, τι ήταν; Ήταν πολύ απλά πράγματα, άνοιγες το σήμα, «ένα, δύο, φου, φου, φου, φου», μια συνομιλία των πέντε λεπτών, «παιδιά εγώ αποχωρώ από το κύκλωμα, δηλαδή από την συνομιλία, θα βάλω καμιά ώρα τραγούδια». Τότε έπαιζε πολύ Καζαντζίδης, Καζαντίδης και άγιος ο θεός. Εγώ επειδή προερχόμουν από επαρχία, από τα Γιάννενα, ασχολήθηκα με το δημοτικό τραγούδι επειδή από μικρός είχα μάθει κάποια δημοτικά τραγούδια, άρχισα και μάζευα κάποιους δίσκους από το Μοναστηράκι και είχα φτάσει περίπου τους 2500 μικρούς δίσκους, το 72 που έφυγα για φαντάρος είχα 2500 μικρούς δίσκους, εκτός τους μεγάλους δίσκους. Κάναμε εκπομπές, βάζαμε τραγούδια, αφιερώσεις για τους ακροατές, τα θυμάμαι σαν να ήταν χθες, ακόμα θυμάμαι πως έκανα εκφώνηση, τα τηλέφωνα, βγάζαμε και στον αέρα τηλεφωνήματα. Εκείνη την εποχή ήμασταν οι πρωτοπόροι θα έλεγα για την επικοινωνία των ακροατών στον αέρα.

ΕΡ. Οι ακροατές γιατί σας τηλεφωνούσαν;

ΑΠ. Αφιερώσεις! Βεβαίως! Υπήρχε μεγάλο ενδιαφέρον γιατί το κρατικό ραδιόφωνο δεν έπαιζε μουσική, δεν είχε προγράμματα που να μπορεί να καλύπτει τον λαϊκό κόσμο. Με τα δημοτικά τραγούδια εγώ εισχώρησε σε ένα άλλο κοινό, σε ποιο, σε αυτό που είχαν έρθει από επαρχία όλοι, αυτοί που είχαν έρθει από επαρχία, είχαν εγκατασταθεί στην Αθήνα. Η εμβέλεια μεγάλωσε, οι πομποί μεγάλωσαν, έφτασα εγώ εκείνη την εποχή, το 70 – 71, να έχω 600watt πομπό στα μεσαία, που σημαίνει μεγαλύτερες καταναλώσεις σε ρεύμα, μέχρι που φτάσαμε και σε σημείο να κλέβουμε ρεύμα από κολώνα της ΔΕΗ.

ΕΡ. Εσείς είχατε μάθει όλα τα τεχνικά και τα εφαρμόζατε;

ΑΠ. Ακριβώς. Μικρή μαθαίνει η αρκούδα και χορεύει, στην πράξη όλα αυτά, τελείως πρακτικά.

ΕΡ. Στον σταθμό εκτός από σας ποιος άλλος ήταν; Ήταν φίλοι σας;

ΑΠ. Πάντα ερχόταν φίλοι. Αλλά γνωστοί να είναι πάντα έμπιστοί, μη τυχόν και μας καρφώσουν, γιατί δεν θέλαμε να δείξουμε….μη νομίζεις ότι ήταν κανένα στούντιο μεγάλο, ήταν ένα κλουβάκι 2χ2. Θυμάμαι αρχές του 70, γιατί είχε κάνει ένα ντου η αστυνομία και μου έπιασε έναν πομπό στο σπίτι της αδελφής μου και δεν ήθελα να το βάλω εκεί και πηγαίναμε και κάναμε εκπομπές μαζί με ένα άλλο παιδί, βάλαμε τον δικό μου τον πομπό σε ένα κοτέτσι που είχε από κότες, βγάλαμε τις κότες έξω και θυμάμαι το διαμορφώσαμε και βάλαμε μέσα τον πομπό. Ήταν ένα κλουβάκι 1.80 χ 2, εκεί μέσα κάναμε εκπομπές, με τα τηλέφωνα με όλα, όταν τελείωνε το πρόγραμμα, παίρναμε τα μηχανήματα, τα κρύβαμε. Την άλλη μέρα που θέλαμε να κάνουμε εκπομπή, ξανά τα μηχανήματα. Υπήρχαν βέβαια και άλλοι που ήταν πιο ευνοημένοι της κατάστασης, πάνω στο Περιστέρι στην Αθήνα, σε κάποια σημεία απομακρυσμένα που δεν πήγαινε εύκολα η αστυνομία. Είχαν μόνιμες εγκαταστάσεις. Αργότερα γίναμε πειρατές με κάποια συνείδηση ότι πρέπει να υπάρχει ένα οργανωμένο στούντιο, όταν μιλάμε για στούντιο εννοούμε εκείνης της εποχής, μην φανταστείτε τα σημερινά στούντιο των ραδιοφώνων. Το καλό είναι ότι λόγω της εμβέλειας που είχαμε και τις τακτικές επικοινωνίες που κάναμε το βράδυ, τις συνομιλίες, είχα γίνει γνωστός στη μισή Ελλάδα, ο Αποστόλης ο Πετροτσέλης από την Αθήνα. Τότε έκανα μια επέκταση μικρή στον δικό μου διακριτικό τίτλο, παρατσούκλι και έβαλα Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης.

ΕΡ. Να έχει και ομοιοκαταληξία.

ΑΠ. Ε, ναι, επειδή ο άλλος δεν ήξερε από πού βγαίνεις, δεν λέγαμε περιοχές η Πεντέλη είναι προς κάποια κατεύθυνση, έλεγε ο άλλος που σ΄ ακουγε από τον Πειραιά, άρα είναι προς την Πεντέλη πάνω. Η συνεργασία που είχα κάνει με τον γείτονα μου τον Ζαχαρία που βγαίναμε τότε από το κοτέτσι, αυτός έβγαινε Blue Sky, Πετροτσέλης Blue Sky από την Πεντέλη λέγαμε. Μας είχε μάθει σχεδόν όλη η Ελλάδα, ένα μηχάνημα τότε 6807, 2829, αυτά είναι τα νούμερα από τις λυχνίες που χρησιμοποιούσαμε και 26146 με αρκετά καλή εμβέλεια με δεδομένου ότι από κάτω μας είχαμε το ρέμα του Σισμανογλείου και αυτό ευνοούσε την καλή ακτινοβολία του σήματος. Και όλοι απορούσαν και νόμιζαν ότι είχαμε κιλοβατικό μηχανήματα, μεγάλα μηχανήματα, ενώ ήταν ένα μικρό μηχάνημα, ας ήταν 300 – 400 watt ή 500watt, δεν ήταν παραπάνω. Εκεί φάγαμε και πολύ κυνήγι από την αστυνομία. Γιατί έγινε δημοφιλής ο σταθμός, τηλέφωνα πολλά, μιλάμε τηλέφωνα, σήμερα τα τηλέφωνα που παίρνουν οι ραδιοφωνικοί σταθμοί, οι σύγχρονοι ραδιοφωνικοί σταθμοί είναι μηδέν μπροστά σε εκείνα τα τηλεφωνήματα. Υπήρχαν δύο άτομα που έγραφαν αφιερώσεις, συνέχεια, δεν σταματούσαν. Και ο εκφωνητής ο οποίος παρουσίαζε, έλεγε τις αφιερώσεις για την τάδε, για την τάδε, τα κορίτσια στο τάδε νοσοκομείο, άρχιζαν και τα ψιλοραντεβού, το καμάκι μέσω τηλεφώνου, περισσότερο σας είπα ότι αυτή ήταν η ιστορία των περισσοτέρων, να βγάλουν καμιά γκομενούλα, καμιά φιληνάδα να πιάσουν, βέβαια τρώγαμε και λούκια πολλά, τέλος πάντων αυτά δεν λέγονται. Το καλό ήταν ότι έγινε η γνωριμία μεταξύ αυτών που είχαμε την λόξα του ραδιοπειρατή, έγινε η γνωριμία, γνωριστήκαμε με παιδιά από το Περιστέρι, με παιδιά από τον Πειραιά, με παιδιά από το Χαλάνδρι, εκείνη την εποχή γνώρισα και τον Γιάννη τον Βερόνικα, που μέχρι που δοθήκαν οι άδειες στην Αθήνα ο Γιάννης ο Βερόνικα λειτουργούσε, είχε μπει και στον επαγγελματικό ραδιόφωνο και ατυχώς βέβαια δεν αδειοδοτήθηκε και είναι εκτός ραδιοφώνου αυτή την στιγμή. Γνώρισα τον Γιώργο τον Πολυχρονίου, ο οποίος ξεκινούσανε τότε με τον Geronymo Groovy έναν πομπό εδώ στην Φιλοθέη με μεγάλη επιφύλαξη με μια 813 αν δεν κάνω λάθος, ξεκίνησαν κάποιες εκπομπές, έφυγαν τα παιδιά από κει, πήγαν πάνω από την Γλυφάδα, δεν ξέρω πως λέγεται αυτή η περιοχή, εκεί έστησε τον πομπό ο Geronymo Groovy, αυτό βέβαια έγινε αργότερα. Ο Γιώργος ο Πολυχρονίου έβγαινε από τον συγκεκριμένο σταθμό σαν G Πόλη εκείνη την εποχή, γνωρίστηκα με τον Γιώργο τον Πολυχρονίου, τον Geronymo Groovy ο οποίος είναι σήμερα στο ραδιόφωνο. Θυμάμαι όταν πήραμε τις πρώτες άδειες το 88, από τους ραδιοπειρατές οι πρώτες άδειες που δόθηκαν , η μια ήταν στο Στούντιο 3 της Θεσσαλονίκης και η μια, αυτοί που συναντηθήκαμε τότε στο δικαστήριο ήταν η επιτροπή για την τοπική ραδιοφωνία με πρόεδρο τον Βενιζέλο, τον πρώην υπουργό του ΠΑΣΟΚ, αυτός μας ενέκρινε τις άδειες και εκεί συναντήθηκα ξανά με τον Geronymo Groovy, γιατί είχα φύγει εγώ, είχα έρθει Θεσσαλονίκη. Στα μπερδεύω λίγο, είναι λίγο μπερδεμένα, αλλά είναι μερικά πράγματα που έρχονται αυθόρμητα και σου τα λέω, εγώ τα ξέρω, εσύ δεν τα ξέρεις τώρα και μπερδεύεσαι. Ας μείνουμε σε εκείνες τις χρονιές όμως, να πούμε και την εξέλιξη σαν εκπομπές, πιστεύω τότε ότι πρόσφεραν οι εκπομπές αυτές στο ραδιόφωνο. Ήταν φτωχό από πλευράς τραγουδιών το κρατικό ραδιόφωνο, δεν είχε εκπομπές και ο κόσμος έπεσε με τα μούτρα στο λαϊκό το ραδιόφωνο που πρόσφεραν οι ραδιοερασιτέχνες. Πρέπει να σου επισημάνω τούτο και πρέπει να τονιστεί αυτό, κανένας από τα παιδιά που γνώρισα εγώ ραδιοπειρατές εκείνη την εποχή, κανένας δεν είχε πολιτικά φρονήματα δηλαδή δεν έκανε κάτι για πολιτικό λόγο, ήταν όλοι για την μουσική, για την γκομενούλα. Μετά την περίοδο του Πολυτεχνείου, από το Πολυτεχνείο και μετά μπήκε το πειρατικό ραδιόφωνο, βρέθηκε λίγο στην αντίσταση ας το πούμε έτσι.

Σταμάτησε η πρώτη μου σταδιοδρομία ως ραδιοερασιτέχνης το 72 που παρουσιάστηκα φαντάρος τρεις μήνες στο Γουδί και μετά στην Αλεξανδρούπουλη στην 211 ΕΜΑ. Και στον στρατό δεν έμεινα από έξω, επειδή μου είχε μπει η λόξα, ήθελα να σπουδάσω ηλεκτρονικός, παράλληλα είχα τελειώσει το νυχτερινό γυμνάσιο και γράφτηκα σε μια σχολή που ήταν δι' αλληλογραφίας, ηλεκτρονικός δι' αλληλογραφίας. Έχω ακόμη τα βιβλία αυτά, τα κρατάω κειμήλια. Και διάβαζα στον στρατό, για την λυχνία, για την αγωγιμότητα της λυχνίας, πως παίρνει το σήμα, πως δυναμώνει το σήμα, άρχισα να μαθαίνω πλέον ηλεκτρονικά, τεχνικά. Ο διοικητής μου, ένας ξύπνιος άνθρωπος, Πέτροβας ονομαζόταν, με είδε που ήμουν γάτα εγώ στις ασύρματες επικοινωνίες γιατί ήμουν τεθωρακισμένα με τους ασυρμάτους στα άρματα

που είχαμε, είχαμε πάντα προβλήματα. Ήταν οι μόνιμοι οι τεχνικοί και ήταν και οι έφεδροι οι τεχνικοί που είχε, εγώ ήμουν πάντα γάτα. Εκεί που δεν μπορούσαν οι άλλοι να κάνουν επικοινωνία, εγώ τα έφτιαχνα, άνοιγα ασυρμάτους και στον στρατό στην πράξη έμαθα ηλεκτρονικά, γύρω από πομπούς, ό,τι έχει σχέση με πομπούς, με δέκτες, με λήψη και εκπομπή, για τα καλώδια G, για τα καλώδια μεταφοράς γιατί εμείς ως πειρατές χρησιμοποιούσαμε ένα απλό σύρμα, ένα χάλκινο σύρμα που έφευγε από τον πομπό επάνω, πάντα με κίνδυνο να γίνει ατύχημα, γιατί αυτά ήταν ακάλυπτα τα μηχανήματα, οι τάσεις ήταν και 2 και 3000 βόλτ, όπως έχει γίνει ατύχημα σε φίλο μου ο οποίος τελικά έχει πεθάνει από αυτό το πράγμα, ο Σταύρος, η ραδιοφωνία Κηφισιάς. Σκόνταψε, έπεσε πάνω στο μηχάνημα, τον χτύπησε το ρεύμα και τον βρήκαν πάλι φίλοι μου, γιατί τον καλούσαμε κάθε βράδυ να βγει στον αέρα και δεν έβγαινε, μετά από τέσσερις μέρες, τον βρήκαμε νεκρό στο σπίτι από ηλεκτροπληξία. Ο Σταύρος, η ραδιοφωνία – Κηφισιάς….
70 – 71 εκπομπές, τηλεφωνήματα και το βράδυ συνομιλίες, πολλές φορές και μέχρι τις 7 το πρωί και φεύγαμε 7 το πρωί για δουλειά και ήμασταν όλο το βράδυ ξενύχτηδες.

ΕΡ. Είχαμε μείνει στον στρατό που μάθατε ηλεκτρονικά.

ΑΠ. Μπράβο, από κει έμαθα ηλεκτρονικά, στον στρατό, στην πρακτική ως επί το πλείστον. Μ' έβαλε ο διοικητής μου, της μονάδας, στα δύσκολα, δηλαδή όποια άρματα δεν είχαν επικοινωνία να πάει να τα κοιτάξει ο Φίλης. Τέλος πάντων πέρασε ο στρατός, να μην τα πολυλογώ, νομίζω ήθελα τρεις μήνες να απολυθώ; Τρεις ή τέσσερις. Είχα πάρει την δεκαήμερη άδεια και βρισκόμουν στην Αθήνα, τότε έγινε η ιστορία του Πολυτεχνείου, η εξέγερση του Πολυτεχνείου. Εγώ δεν βρέθηκα στο Πολυτεχνείο από την πρώτη μέρα, βρέθηκα από την δεύτερη μέρα όταν έβαλαν έναν μικρό πομπό στο Πολυτεχνείο και καλούσαν όλους εμάς τους ραδιοπειρατές να αναμεταδώσουμε το σήμα του, το σήμα των παιδιών από το Πολυτεχνείο για να μπορέσει να ακούσει την φωνή διαμαρτυρίας όλη η Αθήνα, των παιδιών που πρωτοστατήσανε στο Πολυτεχνείο μέσα. Ο σταθμός του Πολυτεχνείου έτσι ξεκίνησε, κάποιος από ένα μικρό μηχάνημα το ξεκινήσανε και εμείς τα υπόλοιπα παιδιά , ερασιτέχνες που πήγαμε, γιατί την δεύτερη μέρα μπαίναμε άνετα μέσα, δεν είχαμε κανένα πρόβλημα, εγώ θυμάμαι είχα πάει και λυχνίες κάτω, είχα πάει και μια κουλούρα, χάλκινο σύρμα για να βάλουμε κεραία, είχα ανέβει στα κεραμίδια πάνω του Πολυτεχνείου, δέσαμε μια κεραία, νομίζω αυτή χρησιμοποιήσαμε στην συνέχεια για να μπορέσουμε να ενισχύσουμε το σήμα του σταθμού του Πολυτεχνείου. Εγώ φαντάρος εκείνη την, κουρεμένος που έκανα μπαμ από μακριά. Εντωμεταξύ όλη η λεωφόρος Αλεξάνδρας και τα γύρω μέρη ήταν αστυνομία και στρατός.

ΕΡ. Συμμετείχατε εσείς στον σταθμό του Πολυτεχνείου πέρα από το τεχνικό μέρος;

ΑΠ. Σαν εκφώνηση, όχι, όχι. Τεχνικά βοηθήσαμε τα παιδιά, θυμάμαι τότε την Μαρία την Δαμανάκη όταν πρωτοπήρε το μικρόφωνο, που φώναζε μαζί με το άλλο το παιδί. Την τρίτη μέρα ανακλήθηκαν οι άδειες και εγώ έπρεπε να φύγω για την Αλεξανδρούπολη, την τρίτη μέρα το βράδυ πήρα το τρένο για Αλεξανδρούπολη. Ήταν εκείνη την ημέρα που έγινε το ντου στο Πολυτεχνείο ή την επόμενη; Πάντως αρκετές φάτσες θυμάμαι από τα παιδιά που βρήκαμε μέσα στο Πολυτεχνείο που τώρα τα τελευταία χρόνια βγήκαν στην τηλεόραση και μίλησαν, που δεν το έπαιξαν ποτέ ήρωες, ούτε καρέκλες καταλάβανε. Αυτοί που για πολύ λίγο διάστημα ήταν μέσα στο Πολυτεχνείο, ή το πολύ πολύ να βάλανε καμιά φωνή από τα κάγκελα, πολλούς από αυτούς τους είδα αργότερα στην πολιτική σκηνή, να το παίζουν οι αντιστασιακοί, οι δημοκράτες, η γενιά του Πολυτεχνείου. Δεν είναι η γενιά του Πολυτεχνείου, κορίτσι μου γλυκό, αυτή που παρουσιάστηκε μέσα από τα τηλεοπτικά προγράμματα ή μέσα τις ενημερωτικές εκπομπές των τηλεοπτικών σταθμών. Οι τρεις, τέσσερις, πέντε που μίλησαν και που βέβαια μπορεί να ήταν και στο πολιτικό προσκήνιο, η γενιά του Πολυτεχνείου ήταν άλλη, ήταν οικοδόμοι που κατέβηκαν κάτω, γιατί αν δεν κατέβαιναν οικοδόμοι κάτω, τα παιδιά στο Πολυτεχνείο δεν θα έκαναν τίποτα απολύτως. Κατέβηκαν οικοδόμοι με τα στειλιάρια κάτω, έτσι τα λέγαμε εμείς τότε στειλιάρια, ήταν το ξύλο από το φτυάρι, καδρόνια και δεν τολμούσε η αστυνομία να πλησιάσει πριν το Πολυτεχνείο. Έτσι ανδρώθηκε η αντίδραση μέσα στο Πολυτεχνείο γιατί τα παιδιά που ήταν μέσα στο Πολυτεχνείο, πήραν

θάρρος από αυτό, από τον κόσμο που κατέβηκε. Ο κόσμος για να κατέβει στο Πολυτεχνείο, δεν ήταν δυνατόν να κατέβει από έναν σταθμό ο οποίος δεν ακουγόταν. Ρισκάραμε πολύ εκείνες τις τρεις τέσσερις μέρες εμείς οι ραδιοπειρατές. Βάλαμε το κεφάλι στον τουρβά, γιατί; Μας ήξερε εμάς στην περιοχή η αστυνομία πάνω κάτω, κάναμε αναμετάδοση τον σταθμό του Πολυτεχνείου.

ΕΡ. Γιατί λέτε πως μετά το Πολυτεχνείο το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο έγινε πιο πολιτικό;

ΑΠ. Γιατί πλέον εμείς οι ίδιοι είχαμε μεγαλώσει, ήδη αποκτήσαμε κάποιες πολιτικές απόψεις, κάποια πολιτικά φρονήματα, πολιτική ιδεολογία, ξεπετάχτηκαν μετά την ιστορία του Πολυτεχνείου κάποιοι που ενδεχομένως το παίζανε οι αντιστασιακοί στην χούντα και έτσι και είχανε λόγο, έβγαζαν τον δικό τους λόγο σε ένα ραδιόφωνο, υπήρχε και η πολιτική χροιά μετά μέσα στο ραδιόφωνο.

ΕΡ. Εσείς μετά το Πολυτεχνείο, όταν απολυθήκατε από φαντάρος είχατε σταθμό;

ΑΠ. Ναι, βέβαια, δεν σταμάτησα ποτέ κορίτσι μου, μέχρι σήμερα. Δεν έμεινα ποτέ από μικρόφωνο. Ήταν η Ραδιοφωνία – Πεντέλης Πετροτσέλης.

ΕΡ. Άλλαξε το πρόγραμμά σας μετά το 1974;

ΑΠ. Άλλαξε όσον αφορά την ροή των τραγουδιών, παίξαμε και Θεοδωράκη, ακούστηκε ο Θοδωράκης πολύ, Λοϊζος αργότερα, η καλή εποχή του Νταλάρα, της Χάρις Αλεξίου την οποία γνώρισα στην οικοκυρική σχολή, στο Σύνταγμα πήγαινε, είχα μια φίλη μου που πήγαιναν μαζί στην σχολή και από εκεί γνώρισα την Χάρις Αλεξίου, μαθήτρια τότε στην οικοκυρική σχολή, προς την πλευρά της Πλάκας, από το Σύνταγμα προς την πλευρά της Πλάκας, ήταν εκεί η οικοκυρική σχολή.

ΕΡ. Ποιος ήταν ο λόγος που υπήρχε αυτή η αλλαγή, που είπατε πως άλλαξε το ρεπερτόριο;

ΑΠ. Δεν άλλαξε όλο το ρεπερτόριο αλλά ακούστηκαν και φωνές μέσα από το ερασιτεχνικό κόσμο με πολιτική ιδεολογία οι εκπομπές τους αλλά όχι η πλειοψηφία, η πλειοψηφία συνεχίσαμε το βιολί που είχαμε. Λαϊκό τραγούδι, μπήκε εκείνη την εποχή το ψιλοέντεχνο, το σημερινό το έντεχνο, τα τραγούδια της γενιάς μας, μπήκε το ξένο τραγούδι, μην ξεχνάμε την καμπάνα παντελόνι, το μακρύ μαλλί, η φαβορίτα.

ΕΡ. Μέχρι το 84 είχατε λοιπόν αυτόν τον σταθμό της Πεντέλης;

ΑΠ. Πήγα φαντάρος το 72 και απολύθηκα στα μέσα του 75, τότε κάναμε και το μεγάλο συλλαλητήριο – διαμαρτυρία για την ερασιτεχνική ραδιοφωνία στο Σύνταγμα.

ΕΡ. Ποιος ήταν ο λόγος της διαμαρτυρίας σας;

ΑΠ. Θέλαμε την ελεύθερη ραδιοφωνία. Κάναμε μια συνάντηση με αρκετά παιδιά και συνεννοηθήκαμε να κατέβουμε στο πάρκο επί της λεωφόρου Αλεξάνδρας δεξιά, όπου φάγαμε το ξύλο της αρκούδας, ήρθε η μεταπολίτευση όλα αυτά τα ζήσαμε εμείς. Μπορώ να σου πω ότι περισσότερο κυνηγηθήκαμε μετά την μεταπολίτευση οι ερασιτέχνες παρά επί χούντας.

ΕΡ. Γιατί;

ΑΠ. Γιατί επί χούντας δεν είχαμε λόγο εμείς οι ερασιτέχνες, εμείς τραγουδάκια βάζαμε, καμιά γκομενούλα, κανένα τηλέφωνο, μετά την μεταπολίτευση όμως υπήρχε και πολιτική ιδεολογία για κάποιούς και έπεφτε περισσότερο κυνήγι. Και όπως λένε στο χωριό μου μαζί με τα χλωρά καίγονται και τα ξερά, αφού κυνηγούσαν έναν, δύο, τρεις που είχαν πολιτική φωνή

στο ραδιόφωνο ή πέταγαν κάποια πολιτικά μηνύματα από μέσα, κυνηγούσαν και μας. Στο πεδίο του Άρεως κάναμε την διαμαρτυρία, τότε πρέπει να ήταν Υπουργός Συντονισμού ή ο Μητσοτάκης ή ο Έβερτ αλλά νομίζω ο Μητσοτάκης. Εκεί φάγαμε το ξύλο της αρκούδας, έδωσε εντολή, ο Υπουργός Συντονισμού τότε ήταν υπεύθυνος και για τα ραδιοτηλεοπτικά. Θα σου πω ότι έχω 16 δικογραφίες στην πλάτη μου για παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό, το τελευταίο δικαστήριο για παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό έγινε στην Θεσσαλονίκη το 1994, ενώ ήμουν νόμιμος σταθμός από το 88, έγινε η τελευταία δίκη το 1993-4.

ΕΡ. Μετά πως αποφασίσατε να έρθετε Θεσσαλονίκη;

ΑΠ. Είναι μεγάλη ιστορία. Εγώ μετά τον στρατό, ασχολήθηκα πολύ με τα μάρμαρα, μαζί με έναν άλλο φίλο μου, εργολάβος μαρμαράς, κάναμε τοποθετήσεις, οικοδομές, τα πάντα, ό,τι είχε σχέση, πολυκατοικίες, η τελευταία δουλειά που είχαμε πάρει τώρα σου λέω το 84, αυτή η ιστορία τώρα που σου λέω έγινε το 84, υπάρχουν χρονολογίες από 75 μέχρι 84 που εκεί μέσα έγιναν σημαντικά πράγματα όσον αφορά τους ραδιοπειρατές, γιατί άρχισαν να βγαίνουν πλέον στα FM,αλλάξαμε μπάντα. Πολύ περισσότερες οι γνωριμίες, γνωριζόμασταν από πολλές περιοχές, μαζευόμασταν όλοι, είχαμε κάνει στέκι το Κεφαλάρι, πάνω στην Κηφισιά. Ήταν το Endelvais η καφετέρια, που θα πάμε Endelvais, που θα συναντηθούμε Endelvais, και εκεί κλείναμε και τα ραντεβού με τις κοπελιές, εκεί ήταν το στέκι των ραδιοπειρατών εκείνη την εποχή. Εκεί είχα γνωρίσει και τον Μιχάλη τον Τσαουσόπουλο, που τον είχαμε ταράξει στην σφαλιάρα, έλεγε όλο κοτσάνες, πέταγε όλο κοτσάνες, δεν ήξερε τίποτα από πειρατικά και τέτοια, για τα FM πλέον μιλάμε και του ρίχναμε σφαλιάρες. Ο Μιχάλης ο Τσαουσόπουλος, αξιόλογο άτομο έκανε σταθμό αργότερα στην Πεύκη και επειδή είχε υψόμετρο από κει ακουγόταν πάρα πολύ καλά στο λεκανοπέδιο της Αθήνας, σε πολλές περιοχές του λεκανοπεδίου. Και άρχισε και έγινε γνωστός, είχε λόγο, είχε φοβερό λόγο. Κάποια στιγμή, μετά βέβαια μιλάμε για το 86 – 87, κάποια στιγμή τον πήραν στην ΕΡΤ και θυμάμαι χαρακτηριστικά «Από σήμερα η σημαία του ραδιοπειρατή βρίσκεται στο ραδιομέγαρο της ΕΡΤ» και αν δεν είναι ακριβώς έτσι οι λέξεις, μια λέξη μπορεί να αλλάζει. Όταν ξεκίνησε να κάνει εκπομπές, υπήρχε ένας πρόεδρος τότε στην ΕΡΤ που θέλησε να δώσει βήμα σε κάποιους ραδιοερασιτέχνες που είχαν γίνει γνωστοί μέσα από εκπομπές, γιατί πλέον είχαμε πάει σε ένα άλλο στυλ ραδιοφώνου, είχαμε πάει στα FM, όχι ότι τα μεσαία είχαν φύγει, υπήρχαν και τα μεσαία αλλά οι περισσότεροι ασχοληθήκαμε μετά με τα FM.

ΕΡ. Τα FM σε τι διέφεραν;

ΑΠ. Τα μεσαία είναι η συχνότητα που καλύπτει μέχρι τους 1.600 χιλιόκυκλους και είναι διαμόρφωση κατά πλάτος, τα FM είναι διαμόρφωση κατά συχνότητα και οι συχνότητες είναι αυτές που είναι και σήμερα από τους 87 ή 76 μεγάκυκλους να χρησιμοποιήσουμε και την κάτω μπάντα μέχρι τους 104 και αργότερα επεκτάθηκε και πήγε 108 μεγάκυκλους. Σου μιλάω για 1600 χιλιόκυκλους, 1,5 περίπου μεγάκυκλο, σου μιλάω και για συχνότητες πλέον στους 100 μεγάκυκλους και διαμόρφωση FM. Η διαφορά των FM από τα μεσαία είναι η εξής, η ΑΜ διαμόρφωση, τα μεσαία δεν μπορούσαν να παράγουν καλή ποιότητα, υπήρχαν τα ψιλοπαράσιτα μέσα και όλα αυτά ενώ η FM διαμόρφωση, αν είχες ένα πολύ καλό μηχάνημα, γιατί όλα τα μηχανήματά μας ήταν ιδιοκατασκευή, δεν υπήρχαν έτοιμα μηχανήματα, μπορούσες να βγάλεις ποιότητα και του δίσκου, όπως έπαιζες ένας δίσκος, ένα πικάπ σε ένα στερεοφωνικό μπορούσες να τον αναπαράγεις μέσα από τα FM.

ΕΡ. Άλλαξε και το πρόγραμμά σας όταν μπήκατε στα FM;

ΑΠ. Βέβαια κατά πολύ. Εγώ πλέον έβαλα και ξένα μέσα, Barry White! Τι πράμα ήταν και αυτό; Τους κρατάω ακόμη, τους μικρούς δίσκους του Barry White, τους έχω. Όταν βγήκαν τα τραγούδια του Barry White σε 33 στροφές, έχω τους δίσκους του ακόμη μέσα στο στούντιο που σήμερα δουλεύει σαν Στούντιο 3 εδώ στην Θεσσαλονίκη, έχω τους δίσκους αυτούς και γράφουν ημερομηνία, αν θα πάτε μέσα στην δισκοθήκη κάτω είναι οι ξένοι δίσκοι, θα βρείτε τους δίσκους που γράφουν ημερομηνίες πάνω. Το χαρακτηριστικό σαν Στούντιο 3 είναι ότι

βγαίνοντας στα FM βγαίναμε σαν Στούντιο 3 στην Αθήνα. Ήμασταν τρία παιδιά, φύγαμε από την περιοχή του Σισμανογλείου και νοικιάσαμε ένα σπίτι στον Άγιο Αντώνιο στα Βριλήσσια που εκεί ήμασταν μέσα στους ελαιώνες, δεν υπήρχε πολυκατοικία. Σήμερα, αν θα πάω, που πήγα πριν ένα χρόνο, δεν μπορούσα να αναγνωρίσω το σημείο που καθόμουν για οκτώ ολόκληρα χρόνια. Είχα νοικιασμένο ένα σπίτι, ένα ημιυπόγειο και εκεί μέσα είχαμε τον σταθμό, ήμασταν τρία παιδιά, ρεφενάδα πληρώναμε το ενοίκιο, το ρεύμα, το νερό, τα πάντα, όλα όλα ρεφενάδα, ρεφενέ ξέρεις τι είναι; Το ονομάσαμε Στούντιο 3, το στούντιο με τους τρεις.

ΕΡ. Τι εκπομπές κάνατε;

ΑΠ. Και ποιοτικές εκπομπές. Μιλάμε για το ελαφρολαϊκό τραγούδι, έπαιζε τότε πολύ, Αλεξίου, Νταλάρας, Καλαϊτζής, τα τραγούδια της δεκαετίας του 60, πέρναγαν πάρα πολύ στον κόσμο.

ΕΡ. Μόνο μουσικές εκπομπές κάνατε;

ΑΠ. Μουσικές, μουσικές, δεν υπήρχε πολιτική εκπομπή. Στο ερασιτεχνικό ραδιόφωνο μην ψάχνεις να βρεις πολιτική εκπομπή. Όποιος λέει ότι είχε πολιτική εκπομπή σε ερασιτεχνικό ραδιόφωνο είναι ψεύτης.

ΕΡ. Απευθυνόσασταν σε ένα συγκεκριμένο κοινό;

ΑΠ. Όχι , παίζαμε για όλους. Παίζαμε ξένο, παίζαμε λαϊκό, όσες ώρες είχαμε ελεύθερες και παίζαμε γιατί έχει τύχει να κάνουμε και 14 μέρες εκπομπή συνεχόμενη, χωρίς να σταματήσει καθόλου. Τέσσερα άτομα εναλλάσσαμε συνέχεια, θα πήγαινε ο ένας για ύπνο, πήγαινε στην δουλειά, ερχόταν από την δουλειά….

ΕΡ. Γιατί το κάνατε αυτό; Για να μην χάσετε την επαφή με τους ακροατές;

ΑΠ. Ακριβώς. Το ραδιόφωνο πήρε ακροαματικότητα λόγω των τότε ραδιοπειρατών. Άρχισε ο κόσμος να ακούει ραδιόφωνο, το ραδιόφωνο το κρατικό ήταν βαρετό, δεν είχε προγράμματα, δεν υπήρχαν προγράμματα που να αγγίζουν το ευρύ κοινό, ήταν προγράμματα για λίγους όταν μου έπαιζε για δύο ώρες κλασσική μουσική, ποιος είχε γνώση για κλασσική μουσική από μας; Τι ξέραμε εμείς από Μπετόβεν, από Μπάχ, Σαχ και Μαχ, τα μάτια μας δεν ξέραμε να βγάλουμε από αυτό το είδος της μουσικής.

ΕΡ. Να σας πω, τότε που μου είπατε με την διαδήλωση που κάνατε την οργάνωσε κάποιο συνδικάτο; Υπήρχε συνδικάτο των ραδιοερασιτεχνών;

ΑΠ. Όχι δεν ήταν οργανωμένο συνδικάτο, απλά επειδή είχαμε πάντα επαφή το βράδυ, βγαίναμε στα 1600 και κάναμε συνομιλίες, υπήρξε συνεννόηση, «παιδιά, αύριο θα συναντηθούμε, θα κάνουμε αυτό, θα κάνουμε την διαμαρτυρία» και έτσι έγινε η οργάνωση της διαμαρτυρίας στο Πεδίο του Άρεως.

ΕΡ. Ούτε ποτέ οργανωθήκατε σε συνδικάτο;

ΑΠ. Το 86 κάναμε μια καλή προσπάθεια, υπάρχει και βιντεοκασέτα, την κρατάω σαν τα μάτια μου, ήταν λίγο πριν ξεκινήσει η τοπική ραδιοφωνία, η ελεύθερη τοπική ραδιοφωνία. Γιατί ότι είπα τότε σε εκείνη την συνάντηση που κάναμε σε έναν κινηματογράφο στο Περιστέρι, βγήκαν όλα αληθινά. Ό,τι είχα πει για τα πολιτικά ραδιόφωνα, για τα δημοτικά ραδιόφωνα, εξελίχθηκε ακριβώς έτσι όπως τα είπα τότε. Δεν ξέρω έκανα καλή πρόγνωση; Αν κάποια στιγμή χρειαστείς την βιντεοκασέτα αυτή θα κάνω μια κόπια να στην δώσω. Αυτό είναι αρχείο, κορίτσι μου γλυκό, δεν υπάρχει άλλο, είναι ντοκουμέντο. Μαγνητοσκοπούσε ένα παιδί που είχε έρθει από την Αμερική και είχε δώσει την βιντεοκάμερα στον Σωτήρη τον Libero και μαγνητοσκοπούσε ο Σωτήρης ο Libero, πειρατής και αυτός Μαρουσιώτης.

ΕΡ. Τι λέγατε σε αυτή την συνάντηση;

ΑΠ. Είχαμε καλέσει, προς το τέλος του 86 για την τοπική ραδιοφωνία πλέον, ήδη ήταν στην κυβέρνηση το ΠΑΣΟΚ, ήταν ο Γιώργος ο Παπανδρέου που είχε ξεκινήσει ένα διάλογο και κάποιες αιχμές είχε αφήσει για την ελεύθερη ραδιοφωνία, είχε κάποια στιγμή συμμετάσχει και σε ένα δικαστήριο εδώ στην Θεσσαλονίκη, γιατί εγώ ήρθα το 84 στην Θεσσαλονίκη, με την ιστορία των παιδιών που ήταν στο Ράδιο Θεσσαλονίκη, στο Πανόραμα 86 που είχαν βγει για λίγο διάστημα σαν ραδιοπειρατές αυτοί εδώ. Πηδήξαμε όμως πολλά χρόνια και ιστορία του πειρατικού ραδιοφώνου είναι πίσω, δεν είναι μετά το 80 είναι πριν το 80. 75 με 80 ήταν η χρυσή εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου.

ΕΡ. Γιατί; Υπήρχαν πολλοί πειρατικοί σταθμοί;

ΑΠ. Πάρα πολλοί, είχε γίνει μόδα πλέον, είχες σταθμό; Ήσουν και ο ιν γκόμενος, ήσουν ο άνθρωπος που ήσουν γνωστός, μπορούσες να επιβληθείς και όσο πιο γνωστός ήσουν τόσο μεγαλύτερη δύναμη υποτίθεται ότι είχες στα χέρια σου, αν είχες κάποια δύναμη. Η χρυσή εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου ήταν τότε, ήταν λίγο εκεί ένα διάστημα στην χούντα και μετά την χούντα. Τέλος πάντων, να μείνω σε κάτι γιατί μέσα από την δικιά μου ιστορία ίσως βγαίνει και η συνέχεια της ιστορίας του πειρατικού ραδιοφώνου, γιατί τώρα βρίσκομαι στην Θεσσαλονίκη και σου λέω ιστορίες για την Αθήνα, κάτω. Το 75 που φάγαμε το ξύλο της αρκούδας στο Πεδίο του Άρεως όταν μπουκάρισε η αστυνομία για να μας διαλύσει αυτή την συγκέντρωση ας πούμε διαμαρτυρίας που φωνάζαμε για την ελεύθερη ραδιοφωνία, είχε δώσει τότε εντολή ο Υπουργός Συντονισμού, ήταν ή ο Έβερτ ή ο Μητσοτάκης. Εκεί φάγαμε το ξύλο της αρκούδας, το ξύλο της αρκούδας, κορίτσι μου γλυκό. Geronymo Groovy ήταν εκεί, ο Γιάννης ο Βερόνικα, ο Γιάννης ο Ανώνυμος από το Χαλάνδρι, παιδιά από το Περιστέρι, δεν θυμάμαι ονόματα, πάρα πολλά παιδιά, φάγαμε πάρα πολύ ξύλο, αλλά τότε παιδιά ήμασταν, αντέχαμε δεν είχαμε πρόβλημα.

ΕΡ. Είχε κάποια αποτέλεσμα η διαμαρτυρία σας; Άλλαξε κάτι;

ΑΠ. Είχε αποτέλεσμα; Περισσότερο πεισμάτωσε τους ραδιοπειρατές, αυτοί μας κυνηγούσαν , εμείς ανοίγαμε δέκα μηχανήματα. Είχανε ανοίξει τότε και μηχανήματα που διαφημίζανε οικόπεδα.

ΕΡ. Υπήρχε και διαφήμιση στο πειρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Βέβαια! Έπεσε διαφήμιση μετά, ήταν κάποιοι για μένα έξυπνοι. Ξεκίνησε μετά το 75 – 76 η διαφήμιση. Τι έκαναν οι μάγκες; Έφτιαχναν ένα μηχάνημα, πήγαιναν στις πολυκατοικίες πάνω στα πλυσταριά, έσπαγαν το λουκέτο, από πολυκατοικίες που δεν χρησιμοποιούσαν πλέον τα πλυσταριά, έβαζαν τον πομπό μέσα, βράδυ όλα αυτά, έβαζαν δικό τους λουκέτο, έριχναν την κεραία από πολυκατοικία σε πολυκατοικία και έβαζαν ένα autoreverse κασετόφωνο των 78 track, την μεγάλη την κασέτα και έπαιζε μέσα συνέχεια, είχαν ηχογραφημένο εκεί μέσα τραγούδια και την διαφήμιση αυτού που ήθελαν να διαφημίσουν. Και πήγαινε το κυνηγητό δεν σου λέω τίποτα. Αυτοί έκαναν κακό στους ραδιοπειρατές, από εκεί το κράτος εξοπλίστηκε, πήρε ραδιογωνιόμετρα δύο. Ήταν κάπου εκεί δεξιά από την Συγγρού τότε η έδρα των δύο ραδιογωνιόμετρων. Αυτά μετά το 78.

ΕΡ. Τι εννοείτε οι έδρες των ραδιογωνιόμετρων;

ΑΠ. Η έδρα ήταν το κτίριο του ΟΤΕ στην Συγγρού, εκεί είχαν έδρα αυτά. Τα ραδιογωνιόμετρα εντοπίζανε από πού βγαίνει η εκπομπή. Είχαν την έδρα τους στην Συγγρού αλλά έβγαιναν έξω μέσα σε αυτοκίνητα αυτά. Και περνούσαν με τα αυτοκίνητα και έβλεπαν από πού έρχεται το σήμα και έτσι εντόπιζαν τους ραδιοπειρατές από πού εκπέμπουνε.

ΕΡ. Και εσείς όταν τα βλέπατε….

ΑΠ. Άμα τα βλέπαμε…στην αρχή που δεν ξέραμε τι μας γίνετε, μέχρι να το μάθουμε μας έπιασαν τρεις τέσσερις φορές. Τρώγαμε ένα μήνα φυλακή, 20 μέρες, τα πληρώναμε.

ΕΡ. Αλλά μετά συνεχίζατε;

ΑΠ. Βέβαια! Εγώ σου λέω έχω 16 - 17 δικογραφίες για παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό.

ΕΡ. Στην χρυσή εποχή των πειρατικών ραδιοφώνων που λέτε 75 –80…

ΑΠ. Τότε 75 – 80 μπορώ να πω πως το πειρατικό ραδιόφωνο πρόσφερε στο κοινωνικό σύνολο. Ξέρεις πόσο κόσμο έχουμε κρατήσει παρέα, βράδια, μοναχικό κόσμο, ανθρώπους που δεν είχαν , γιατί και η κοινωνία εξελισσόταν, μετά την μεταπολίτευση η κοινωνία εξελίχθηκε, τελείως διαφορετικά πράγματα, υπήρχαν άνθρωποι μοναχικοί, άνθρωποι λυπημένοι και τα πολιτικά πράγματα δεν ήταν και τόσο πολύ ελεύθερα κακά τα ψέματα, τότε δεν υπήρχε η ελευθερία που υπάρχει σήμερα, που ο καθένας βγαίνει στο ραδιόφωνο, βγαίνει στην τηλεόραση και λέει οτιδήποτε θέλει.

ΕΡ. Εσείς δηλαδή προσέχατε ότι λέγατε; Ακόμη και στην μεταπολίτευση;

ΑΠ. Βέβαια και προσέχαμε.

ΕΡ. Η σχέση των ραδιοπειρατών με την κυβέρνηση ποια ήταν; Υπήρχε σχέση;

ΑΠ. Ήταν δύο αντίπαλα στρατόπεδα, πάντα. Μέχρι το 88 που έγινε το Π.Δ. για την τοπική ραδιοφωνία, ήταν η γάτα με τον ποντίκι, η γάτα ήταν το κράτος, η αστυνομία δηλαδή και τα ραδιογωνιόμετρα και οι πειρατές ήταν τα ποντίκια. Τότε υπήρχαν και τα πιο κουφά πράγματα που έγιναν στα πειρατικά χρονικά. Πομπός που να δουλεύει μέσα στον βόθρο, πομπός που να δουλεύει ένα μέτρο κάτω από το χώμα, σε καταπακτή γιατί τότε δεν ήταν μόνο η αστυνομία, α τους είδαμε, το βάλαμε στα πόδια, φύγαμε, δεν έγινε τίποτα, κλειδώναμε το σπίτι και φεύγαμε, υπήρχαν τα ραδιογωνιόμετρα, επενέβαινε ο εισαγγελέας, είχαν εισαγγελέα μαζί, φώναζαν κλειδαρά, έμπαιναν μέσα στα σπίτια δεν άφηναν τίποτα, στερεοφωνικά, δίσκους, πικάπ, μηχανήματα, ό,τι υπήρχε εκεί στα δύο μέτρα απόσταση από τον πομπό, τα έπαιρναν όλα και πολλές οι αστυνομικοί αυθαιρετούσαν, έπαιρναν και άλλα πράγματα, αξίας πράγματα, που δεν είχαν καμία σχέση με το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Υπήρχε σχέση μεταξύ των ραδιοπειρατών και των πολιτικών κομμάτων;

ΑΠ. Σχέση για πότε εννοείς πριν το 88 ή μετά το 88;

ΕΡ. Εσείς μου απαντάτε με βάση όλη την ιστορία που έχετε πίσω σας.

ΑΠ. Πριν το 88, όχι, τα δύο προηγούμενα χρόνια από το 86 – 88 υπήρχε κάποια σχέση γιατί υπήρχαν άτομα που παρουσιάστηκαν στο πειρατικό ραδιόφωνο και είχαν και πολιτική άποψη, ήταν κάποιων κομμάτων. Την εποχή που έγινε η τοπική ραδιοφωνία ήταν το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση, από το 81 και μετά, το οποίο τα έκανε λίγο μπάχαλο όπως τα έκανε μπάχαλο και η ΝΔ το 89, στην συγκυβέρνηση αλλά και μετά μέχρι το 93. Και όπως έγιναν μπάχαλο τα πράγματα τα ραδιοφωνικά και μετά το 93 επί ΠΑΣΟΚ, μέχρι και στις μέρες μας .

ΕΡ. Τι σχέση ήταν αυτή που είχαν οι ραδιοπειρατές με τα πολιτικά κόμματα;

ΑΠ. Κάποια μέλη από τα κόμματα, ιδεολόγοι κομμάτων, είχαν κάποιο σταθμό και έλεγαν κάποια πράγματα πολιτικά. Αλλά σου επαναλαμβάνω και πάλι η πλειοψηφία των ραδιοπειρατών δεν είχαν σχέση με κόμματα και πολιτικές καταστάσεις, αποφεύγανε. Πολιτική χροιά

πήρε το ραδιόφωνο μετά το 87 όταν έγινε η τοπική ραδιοφωνία, εκεί ποιος είναι στην κυβέρνηση αυτός, εγώ θα πάω με την κυβέρνηση, εγώ θα πάω με την αξιωματική αντιπολίτευση, ποιος θα μοιραστεί την πίτα; Τελείως διαφορετικό πράγμα. Αν θέλεις να σου μιλήσω μετά για την ελεύθερη ραδιοφωνία, να σου μιλήσω, ας μείνουμε όμως στο πειρατικό. Εγώ για να είμαι ειλικρινής έφυγα από την Αθήνα το 84 τον Αύγουστο, τότε μαρμαρά βάζαμε τα μάρμαρα στην Σχολή Ευελπίδων στην Βάρη και τελειώσαμε από κει, κάναμε λογαριασμούς, μαζί με τον συνεταίρο μου, τον Βασίλη τον Μέγα, διαιτητής σήμερα και ήρθα στην Θεσσαλονίκη από μια ερωτική απογοήτευση. Βρέθηκα εδώ Αύγουστο και έμεινα σε έναν φίλο που γνώριζα, του έφτιαξα ένα πειρατικό πομπό στα FM, γιατί μπορεί η ελεύθερη ραδιοφωνία να είχε καθιερωθεί κάποια στιγμή αλλά το πειρατιλίκι ήταν πειρατιλίκι για πολλούς και ακόμη πειρατές υπάρχουν, και στα μεσαία και στα FM. Υπάρχουν ακόμη παιδιά που έχουν το ερέθισμα του ραδιοπειρατή, είχε και μια ομορφιά αυτό το πράγμα, δεν ήταν μόνο το ξύλο, το τρέξιμο, το κυνήγι από την αστυνομία, είχε μια ομορφιά. Ξέρεις τι είναι να κλείνεις ραντεβού με δύο κοπέλες στον Πειραιά και να πηγαίνεις εκεί και να είναι κακάσχημες, να παθαίνεις τέτοια απογοήτευση και ο ένας μετά, δύο φίλοι πάντα εμείς, να μουντζώνει τον άλλο «να βλάκα». Υπήρχε ένας ρομαντισμός, δεν ήταν ψυχρό το ραδιόφωνο όπως είναι σήμερα. Σήμερα είναι καθαρά επαγγελματικό, ψυχρό το ραδιόφωνο, δικτατορικό μπορώ να πω.

ΕΡ. Όταν έγινε η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό ραδιόφωνο σύμφωνα με ποια κριτήρια επικράτησαν κάποιοι σταθμοί;

ΑΠ. Στην αρχή δεν επιλέχθηκαν με κριτήρια, απλά είχε ανακοινώσει ο Γιώργος ο Παπανδρέου εδώ στην Θεσσαλονίκη ότι ,όταν υπερασπίστηκε τα παιδιά από το σημερινό Ράδιο Θεσσαλονίκη, όταν τους πιάσανε εδώ, είχε ανακοινώσει ότι θα κάνει κάτι για την τοπική ραδιοφωνία, θα φέρει ένα Π.Δ. το οποίο τελικά ήρθε το 88. Εγώ μπορώ να σου πως εκείνη την εποχή, πριν βγει το Π.Δ.. , έκανα αυτό που έκαναν κάποιοι πειρατές στην Αθήνα με τις διαφημίσεις, ξεκίνησα από το 85, το 84 ήρθα στην Θεσσαλονίκη, ήρθα για την έκθεση και έμεινα στην Θεσσαλονίκη. Κυριολεκτώ. Έφτιαξα ένα μηχάνημα, ήμουν πολύ καλός κατασκευαστής πειρατικών μηχανημάτων, ακόμη και σήμερα, πολλά μηχανήματα δικά μου τα έχω κατασκευάσει εγώ, αναμεταδότες, πομπούς, λινκ, πολλά πράγματα , με τις γνώσεις που απέκτησα με την πείρα τόσα χρόνια. Είχα πάει και στην Σιβιτανίδειο κανά δύο χρόνια, αλλά επειδή τότε είχαμε λεφτά, δουλεύαμε, ήμασταν ανεξάρτητοι, κυκλοφορούσα με αμάξι πανάκριβο εκείνη την εποχή. Γι' αυτό επέμενα πριν και σου έλεγα πως το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν ρομαντισμός, ένας ιδιότροπος ρομαντισμός που είχαν αυτοί οι άνθρωποι που ασχολήθηκαν με το πειρατικό ραδιόφωνο, είχαν την λόξα, την τρέλα, δεν ήταν από πολιτικά ή κοινωνικά φρονήματα.

ΕΡ. Όταν έγινε η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό ραδιόφωνο ποια κριτήρια έπαιξαν ρόλο και αδειοδοτήθηκαν κάποιοι σταθμοί;

ΑΠ. Δόθηκε στην δημοσιότητα το Π.Δ., κάποια άτομα που είχαμε σχέση με το ραδιόφωνο, πήραμε είδηση τι γίνεται. Εντωμεταξύ πριν το 88, πρέπει να στο πω αυτό γιατί έχει μια σειρά, εγώ και δύο τρία άλλα παιδιά από την Αθήνα, είχαμε υποβάλει κάποια χαρτιά στο Υπουργείο, που απαγορευόταν τότε, για άδεια ραδιοφωνικού σταθμού, αυτό μας το είχε προτείνει ένας δικηγόρος από την Αθήνα, για να γλιτώσουμε το δικαστήριο, γιατί εμείς είχαμε δίκες, μας έπιαναν οι δίκες γινόταν μετά από 3-4 χρόνια, για να γλιτώσουμε το δικαστήριο υποβάλαμε αίτηση για άδεια ραδιοφωνικού σταθμού. Υπήρχαν τέτοιες περιπτώσεις μέσα στο Υπουργείο. Ο δικηγόρος αυτός πρέπει να ίδρυσε το Κανάλι 15, ήταν ένα ραδιόφωνο στα Λιόσια νομίζω ήταν, που ήταν το Κανάλι 15;

ΕΡ. Δεν ξέρω, το ίδρυσε πάντως ο Ρούσος Κούνδουρος και ήταν ο Τζαννετάκος μέσα..

ΑΠ. Αργότερα μπήκαν αυτοί, στην αρχή το είχε αυτός ο δικηγόρος που πέθανε, τώρα είναι πεθαμένος. Εδώ στην Θεσσαλονίκη που ήρθα το 84 στο πειρατικό στυλ ήταν λίγο ξεκάρφωτα. Υπήρχαν κάποιοι σταθμοί που συνομιλούσαμε τα βράδια, εγώ στην Αθήνα, αυτοί εδώ,

ήταν ο Θάνος ο Κυβερνήτης, τα Παιδιά της Καλαμαριάς, Βασίλης το ένα το παιδί και ο άλλος Χρίστος; , όχι τα Παιδιά της Καλαμαριάς, αυτά που βγαίνανε και έκαναν χορούς και ιστορίες, αυτοί πήραν το παρατσούκλι τους από τα άλλα παιδιά όταν τα παράτησαν οι άλλοι, από Καβάλα παιδιά, από Αλεξανδρούπολη παιδιά μιλούσαμε. Εδώ όταν ήρθα στην Θεσσαλονίκη, γνωρίστηκα με τον Θάνο τον Κυβερνήτη, είναι ο μόνος από τους παλιούς ραδιοπειρατές, ραδιοερασιτέχνες που γνωρίζω εγώ στην Θεσσαλονίκη, αργότερα μπήκε και στην τοπική ραδιοφωνία, μέχρι το 94 νομίζω και μετά αποχώρισε. Σκοπός μας, όταν ήρθα στην Θεσσαλονίκη και μπήκα στο ραδιόφωνο, ήταν να βγάλουμε λεφτά, ξεκάθαρα πράγματα, εγώ ξεκίνησα να κάνω διαφημίσεις, αυτό που δεν έκανα στην Αθήνα, που δεν είχα ξεπουλήσει τον ρομαντισμό μου για το πειρατικό ραδιόφωνο, για το ελεύθερο ραδιόφωνο, το έκανα εδώ στην Θεσσαλονίκη, 2-2,5 χρόνια πριν γίνει η ελεύθερη ραδιοφωνία. Και όχι μακριά από δω που μιλάμε αυτή την στιγμή, στην Άνω Πόλη, Παλαμίδου 4, ακριβώς δίπλα, Ευσεβείου 3, είναι ένας δρομάκος εδώ πίσω, είχα στήσει έναν πομπό στα FM, ήταν ο μεγαλύτερος που είχε εγκατασταθεί στην Θεσσαλονίκη, το 1985 με πρόγραμμα ολοκληρωμένο. Ξεκινούσε το πρόγραμμα 7 το πρωί και τελείωνε 6,7 ή και 8 το βράδυ. Με πολύ καλή επιλογή μουσικής, θυμάμαι τότε τους Κατσιμιχαίους, ήταν τότε το προοδευτικό τραγούδι, δεν ξέρω αν το θυμάσαι το προοδευτικό τραγούδι;

ΕΡ. Το έντεχνο σήμερα;

ΑΠ. Το έντεχνο σήμερα, τότε ήταν το προοδευτικό, έτσι το λέγαμε εμείς. Παίζαμε πάρα πολύ τέτοιο τραγούδι, έντεχνο. Είχα την μεγαλύτερη ακροαματικότητα στην Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Στούντιο 3 λεγόταν;

ΑΠ. Όχι ,δεν λεγόταν τίποτα. Διαφημίσεις και μουσική. Δεν υπήρχε χαρακτηριστικό. Ξεκίνησε μια διαμαρτυρία της ένωσης διαφημιστών, έκαναν και άλλοι διαφημίσεις, οι αδελφοί Καραβασίλοι, που έχουν το TV Μακεδονία, το Radio Dj, ο Γιώργος ο Καραβασίλης, ο Ανδρέας ο Καραβασίλης, είχαμε μπλεχτεί και είχαμε κάνει ας πούμε όχι συνδικάτο, δεν ήταν συνδικάτο, μια συμφωνία κυρίων ότι η τιμή που θα παίρνουμε είναι αυτή. Ήμασταν εγώ, ο Παναγιώτης ο Πασίδης, ο Κυριάκος ο Βουτσαλάς, ήμασταν η μια φάρα από δω, σου μιλάω γι' αυτούς που μπλέξαμε με τις διαφημίσεις, αλλά σου μιλάω για διαφημίσεις όπως ακριβώς ακούγονται σήμερα, ηχογραφημένες σε στούντιο κανονικά. Να μην πω ονόματα, δεν θέλω να θίξω αλλά συναντηθήκαμε και στα δικαστήρια γι' αυτή την ιστορία, γιατί έπιασαν τον Παναγιώτη τον Πασίδη και θυμάμαι τότε ήταν ο αστυνόμος ο Τσίκλης, τι κυνήγι μου είχε κάνει ο άνθρωπος, θα σε τυλίξω σε μια κόλλα χαρτί μου είχε πει και θα σε στείλω. Του λέω τύλιξέ με, αν χωράω τύλιξέ με. Αργότερα γίναμε φίλοι βέβαια, όταν πήρα την άδεια και μετά. Πέρασα πολλά και κυνήγι και δικαστήρια γι' αυτό σου είπα ότι το τελευταίο δικαστήριο από αυτή την ιστορία….Να βγάλω το αρχείο μου να σου δείξω τα δημοσιεύματα του τύπου; «Ποντικοί ροκάνιζαν στην Θεσσαλονίκη 200 εκατομμύρια στον αέρα» τίτλος του Έθνους. Είχε κάνει μια καταγγελία η Ένωση Διαφημιστών ότι εμείς παίρνουμε τα εκατομμύρια, τότε δούλευε διαφήμιση μόνο το κρατικό ραδιόφωνο, ψιλολόγια ήταν δηλαδή, αυτά που παίρναμε εμείς ήταν ψιλολόγια, ποια 200 εκατομμύρια και τρίχες κατσαρές, αυτά ήταν όλα ιστορίες για αρκούδες, ψιλολόγια ήταν αλλά βγάζαμε το χαρτζιλίκι μας, έχω τα δημοσιεύματα.

ΕΡ. Θα ήθελα να δω τα δημοσιεύματα.

ΑΠ. Θα τα βγάλω φωτοτυπία κάποια στιγμή και θα στα δώσω, τα έχω στο αρχείο μου. Έγινε μεγάλο θέμα τότε στις εφημερίδες, ασχολήθηκε η κυβέρνηση με το θέμα αυτό, τι θα γίνει με τους ραδιοπειρατές στην Θεσσαλονίκη, ερχόταν τα ραδιογωνιόμετρα στην Θεσσαλονίκη επάνω, τους την είχαμε στημένη, ένας καθόταν στα διόδια, μόλις περνούσαν τα διόδια ειδοποιούσαν εμάς «παιδιά έρχονται». Πήγαιναν στο Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης και άλλαζαν το ραδιογωνιόμετρο.

ΕΡ. Και εσείς που το βλέπατε;

ΑΠ. Κοίταξε να δεις, 100 η αλεπού, 101 τα αλεπουδάκια, ξέραμε το ραδιογωνιόμετρο, εγώ το ήξερα από την Αθήνα το ραδιογωνιόμετρο, ήξερα τι είναι, πολλά παιδιά που δούλεψαν στο ραδιογωνιόμετρο ήταν παιδιά από πειρατικό σινάφι, ηλεκτρονικοί που ήταν και στο πειρατιλίκι. Τον πειρατή ένας πειρατής μπορεί να τον βρει, δεν μπορούσε να τον βρει άλλος. Ο πειρατής με το που άκουγε ένα σήμα καταλάβαινε από πού έρχεται το σήμα, δεν χρειαζόταν να έχει ραδιογωνιόμετρο, από την εμπειρία. Ενώ ένας άνθρωπος τεχνικός που θα πήγαινε να λειτουργήσει το ραδιογωνιόμετρο, σίγουρα θα πήγαινε με τα όργανα, τα όργανα τον έβγαζαν μέσα σε ένα χαντάκι, έμενε εκεί, δεν μπορούσε να περάσει απέναντι. Είναι πολύπλοκο το θέμα να σου το εξηγήσω τεχνικά, ακόμη και σήμερα που υπάρχουν τα τέλεια μηχανήματα, είναι η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών, αν θέλει ένας παλιός έμπειρος πειρατής να βγει, δεν μπορούν να τον πιάσουν. Ας ψάχνουν 10 μήνες δεν μπορούν να τον πιάσουν. Ειδικά σήμερα που υπάρχουν τόσα συστήματα, τηλεκατευθυνόμενα που μπορείς από μακριά να χειριστείς ορισμένα πράγματα….Εμένα τότε που έκανα τις διαφημίσεις μαζί με τα άλλα τα παιδιά, ήταν το ραδιογωνιόμετρο κάτω ακριβώς από την πόρτα που ήταν ο πομπός και δεν μπορούσαν να βρουν από πού είναι.

ΕΡ. Το ότι είχατε διαφημίσεις λειτούργησε θετικά για σας, να σας δώσουν άδεια;

ΑΠ. Όχι, καμία σχέση. Απλά είχαμε μια εμπειρία στο ραδιόφωνο, γιατί ξεφύγαμε από το πειρατικό εκείνο το ραδιόφωνο και κάναμε πιο επαγγελματική δουλειά, προσεγμένα τα προγράμματα, είχαμε βάλει άνθρωπο που γνώριζε πολύ καλά την μουσική, το στούντιο δεν ήταν εκεί που ήταν ο πομπός, ο πομπός ήταν εδώ πίσω στην Ευσεβείου, το στούντιο και την ασφάλεια Θεσσαλονίκης μας χώριζε ένα ντουβάρι. Αυτοί έψαχναν να βρουν τον ραδιοπειρατή με τις διαφημίσεις και μας χώριζε ένα ντουβάρι. Στο διπλανό ακριβώς τοίχο από το οίκημα που ήταν η ασφάλεια είχαμε εμείς το στούντιο.

ΕΡ. Τι μέτρησε τελικά για να πάρετε εσείς της άδεια;

ΑΠ. Τίποτα απολύτως δεν μέτρησε. Τα χαρτιά που θέλανε να καταθέσουμε, τα σχεδιαγράμματα, τοπογραφικά, την κάποια εμπειρία, σχέδια για τα μηχανήματα, αυτά που προέβλεπε για εκείνη την εποχή για το ραδιόφωνο και ήταν πολύ απλά τα πράγματα. Ήταν πάρα πολύ απλά τα πράγματα γιατί όντως δεν υπήρχε η εμπειρία στην Ελλάδα. Εγώ έτρεχα πέντε μέρες να βρω ένα τοπογραφικό διάγραμμα μέσα από τον Δήμο Θεσσαλονίκης και δεν μου το έδιναν. Για να βρω το μέσο ύψος εδάφους από την περιοχή που θα εγκαταστήσω τον πομπό.

ΕΡ. Κατά την γνώμη σας τα ραδιόφωνα που αδειοδοτήθηκαν ήταν τα καλύτερα ραδιόφωνα;

ΑΠ. Όχι, γιατί ναι μεν υπήρχαν και πειρατές οι οποίοι υπόβαλαν αιτήσεις τότε αλλά μπορώ να πω ότι τα δύο τελευταία χρόνια από το 86 ως το 88, το πειρατικό ραδιόφωνο είχε γίνει πλέον μπάχαλο, τα μηχανήματα πιο εύκολο να φτιαχτούν, οποιοσδήποτε ήθελε έβαζε στην κουζίνα ή στην τουαλέτα του στο σπίτι και έναν πομπό στα FM, αν είχε ύψος από την περιοχή του ακουγόταν σε όλη την πόλη, δεν χρειαζόταν μεγάλο, μηχάνημα, με 30 watt ακουγόσουν άνετα σε όλη την πόλη. Δούλευαν πλέον τα FM είχαμε φύγει από μεσαία. Ήταν πολύ πιο εύκολη η πρόσβαση στο ραδιόφωνο και είχαν βγει και διάφοροι τυχάρπαστοι, κάποιοι από αυτούς βρέθηκαν στο επαγγελματικό ραδιόφωνο, αυτό που λέμε σήμερα επαγγελματικό ραδιόφωνο. Τα κριτήρια για τις πρώτες άδειες με το Π.Δ.. του 88 δεν ήταν πολύ αυστηρά. Το Στούντιο 3 μαζί με άλλους 6 σταθμούς αδειοδοτήθηκε το 1988, Ράδιο Θεσσαλονίκη, Αντέννα, Στούντιο 3, Ράδιο Μακεδονία, ο σταθμός της έκθεσης το 105 και ο Star FM. Η αδειοδότηση αυτή έγινε το 88, το 89 ήμασταν 6 σταθμοί. Ο πρώτος που ξεκίνησε στην Θεσσαλονίκη σύμφωνα με το Π.Δ. ήταν το Στούντιο 3. Το πρώτο στούντιο που κατασκευάστηκε εδώ στην Θεσσαλονίκη, μιλάμε για τον ιδιωτικό τομέα, ήταν του σταθμού μας. Παράλληλα είχε γίνει και το ραδιόφωνο το δημοτικό, άλλη ιστορία εκείνη, Αρκουδέα κλπ. Ο Αρκουδέας δεν είχε καμία συμμετοχή με το FM 100, το ραδιόφωνο λειτουργούσε, ξεκίνησε

τέλος του 87, αρχές του 88, εμείς ξεκινήσαμε σαν Στούντιο 3 τον Μάρτιο του 88. Και τον Σεπτέμβριο πήραμε την άδεια στα χέρια μας, πήραμε το ok από το Υπουργείο και οι πρώτες άδειες υπογράφηκαν τον Σεπτέμβρη του 88. Το 89 δόθηκαν άλλες 16 άδειες, πήραν είδηση κάποιοι ότι εδώ γίνεται ραδιόφωνο, τι χαρτιά χρειάζονται, κατάθεσαν και αυτοί χαρτιά. Το 88 περίσσευαν συχνότητες αρκετές, το 89 έγινε η αλλαγή κυβέρνησης από ΠΑΣΟΚ πήγαμε σε συγκυβέρνηση, το βρώμικο 89 που λένε και ιστορίες με πάμπερς μαμπερς, αυτά τα έχουμε ζήσει όλα και ραδιοφωνικά.

ΕΡ. Το πειρατικό ραδιόφωνο πως επηρέασε την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου;

ΑΠ. Επηρέασε πάρα πολύ γιατί στα πρώτα χρόνια του επαγγελματικού, ιδιωτικού ραδιοφώνου, της ελεύθερης ραδιοφωνίας, οι περισσότεροι εκφωνητές, γιατί δεν υπήρχε καμιά γενιά ή πάστα ανθρώπων εκφωνητών, εκτός από κάποιους που δουλεύανε στην ΕΡΤ. Οι άνθρωποι από το πειρατικό ραδιόφωνο στελέχωσαν τα ραδιόφωνα. Οι άνθρωποι που έκαναν στα πειρατικά ραδιόφωνα, τρία χρόνια πριν ήταν το παράνομο 86, από το Πανόραμα πάνω έβγαιναν και μετά από την Άνω Πόλη, το Ράδιο Θεσσαλονίκη το σημερινό, βγήκαν για ένα μικρό διάστημα τα παιδιά, αρκετά ραδιόφωνα ήταν του πειρατικού κοινού με εκπομπές σωστές, δεν είχανε διαφημίσεις. Κατηγορούσαν εμένα που έκανα διαφημίσεις τότε, δεν με ήξεραν εμένα, αργότερα με βρήκαν μπροστά τους. Επηρέασε πάρα πολύ, στελεχώθηκε όλο το ιδιωτικό ραδιόφωνο με ανθρώπους από το πειρατικό ραδιόφωνο.

ΕΡ. Το πειρατικό ραδιόφωνο επηρέασε καθόλου το πώς εξελίχθηκε η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα;

ΑΠ. Το πειρατικό ραδιόφωνο όχι. Τώρα αν υπήρχαν μια, δύο, τρεις φωνές που πέρναγαν και κάποια πολιτικά μηνύματα μέσα από τις εκπομπές τους, αυτό δεν νομίζω ότι επηρέασε τον κόσμο τόσο πολύ.

ΕΡ. Εσείς σήμερα με τι ασχολείστε; Κάνετε εκπομπή στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Από το 88 μέχρι σήμερα είμαι σ' αυτό το ραδιόφωνο που λέγεται Στούντιο 3, έχω την διεύθυνση του σταθμού, έχω ένα τεράστιο δίκτυο αναμεταδοτών, δυτική Μακεδονία, Ήπειρο, όλα φτιαγμένα από τα χέρια, δεν έχω άλλη δουλειά, δεν κάνω άλλη δουλειά, τα παράτησα όλα. Παρότι είχα πολλές ασχολίες να κάνω και να βγάλω πολλά λεφτά, τα παράτησα για την αγάπη για το ραδιόφωνο γιατί πίστευα πάντα ότι το ραδιόφωνο μπορεί να προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο. Δυστυχώς όμως απογοητεύτηκα, γιατί το ραδιόφωνο έτσι όπως έχει εξελιχθεί σήμερα, δεν προσφέρει, απομυζά τον κόσμο.

ΕΡ. Γιατί το λέτε αυτό;

ΑΠ. Γιατί τα ραδιόφωνα προσπαθούν να στηριχθούν πως; Βγάζοντας κάποια χρήματα, για να βγάλουν χρήματα πρέπει να παρουσιάσουν νούμερα ακροαματικότητας, για να παρουσιάσουν νούμερα ακροαματικότητας αφού απευθύνονται περισσότερο στην νεολαία, πρέπει να παίξουν κάποια συγκεκριμένα τραγούδια, μια λίστα με 100- 120 τραγούδια και αυτά εναλλάξ και ανακατεμένα, παίζονται όλη μέρα. Εάν αυτό είναι πρόγραμμα ραδιοφώνου και προσφορά στο κοινωνικό σύνολο λυπάμαι πάρα πολύ εγώ είμαι αστροναύτης.

ΕΡ. Έχει σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο κάποιον άλλο ρόλο από το δημόσιο;

ΑΠ. Νομίζω ότι έχει, αν η ερώτηση είναι αν τον υπερασπίζεται αυτό τον ρόλο, η απάντησή μου είναι πως όχι. Ο ρόλος του είναι η προσφορά στο κοινωνικό σύνολο. Το κρατικό ραδιόφωνο δεν έχει άμεση πρόσβαση στον πολύ τον κόσμο, το ιδιωτικό ραδιόφωνο έχει πολύ περισσότερη πρόσβαση, γι' αυτό βλέπουμε στις δημοσκοπήσεις πως τα κρατικά ραδιόφωνα είναι χαμηλά σε ακροαματικότητα. Σήμερα τα κρατικά ραδιόφωνο προσφέρουν ποιοτικό πρόγραμμα, αλλά είπαμε προηγουμένως, μάθαμε πλέον τον κόσμο και ιδιαίτερα την νεολαία,

που αυτή δίνει τα νούμερα στις ακροαματικότητες με τρία πράγματα, μπαμπα μπαμπα μπαμπα όλη μέρα, ότι περνάει από το γυαλί της τηλεόρασης το σερβίρουν και στο ραδιόφωνο. Τι θα πουλήσει; Το εφήμερο τραγούδι του οποιουδήποτε εφήμερου τραγουδιστή, γι 'αυτό και οι μεγάλοι τραγουδιστές σταμάτησαν πλέον να κάνουν δισκογραφία, το έριξαν στο έντεχνο και στο πολύ κουλτουριάρικο, άλλο μεγάλο σφάλμα κι αυτό, Γαλάνη, Τσανακλίδου, Νταλάρας έφυγαν από το ελαφρολαϊκό τραγούδι και πήγαν στο έντεχνο. Ο μόνος που έμεινε, όχι ο μόνος έμειναν πολλοί και βλέπω ότι γίνεται και μια στροφή τώρα ξανά, γυρνάνε πάλι πίσω, παίχτηκε πολύ το έντεχνο τραγούδι. Η ελεύθερη ραδιοφωνία είχε καλές εποχές, 88, 89,90, 91 και μέχρι το 93 μπορώ να πω ότι γινόταν καλό ραδιόφωνο, σε σχέση με την Αθήνα το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης ήταν πολύ καλύτερο, πιο ποιοτικό, σεβόταν τον ακροατή, κάτω εκεί είχε γίνει και λίγο ζούγκλα. Άρχισε ο αθέμιτος ανταγωνισμός, μπήκε και το χρήμα στην μέση και όπου μπαίνει το χρήμα χωρίζει. Αναπτυσσόταν εταιρείες μεγάλες με πολύ προσωπικό, έπρεπε να αντεπεξέλθουμε στα έξοδα και σκαρφιζόταν διάφορους τρόπους για να πάρουν είτε διαφημιστικά πακέτα, οι περισσότερες κομπίνες πίσω από τις διαφημιστικές εταιρείες και παίζονται ακόμη με τα πακέτα των διαφημιστικών προγραμμάτων από την κρατική διαφήμιση, από μεγάλα ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά δίκτυα της Αθήνας, εκβιασμοί να μη δοθούν διαφημίσεις στην επαρχία, να σβήσουν κάποιοι σταθμοί στην επαρχία και να πουληθούνε στα μεγαλοσυμφέροντα της Αθήνας και τα είδαμε αυτά, τα είδαμε εδώ στην Θεσσαλονίκη. Το 34% της κρατικής διαφήμισης που πρέπει να πάει για την επαρχία, περιοδικό και ηλεκτρονικό τύπο, δυστυχώς μοιράζεται ακόμη στην Αθήνα, νόμο που στήριξε και η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ στην Βουλή. Ο νόμος όμως δεν τηρείται και η κρατική διαφήμιση παραμένει ακόμη στα κανάλια και στους μεγάλους σταθμούς, μικρούς κατ΄ εμέ στην Αθήνα, που συντηρούνται καθαρά με κρατική διαφήμιση. Και με κάποιες συμφωνίες διαφημιστικών εταιρειών με κάποιους σταθμούς, 20% το νόμιμο η προμήθεια της διαφημιστικής εταιρείας, δώσε μου και 15 – 20 % πιστωτικό από πίσω, να σου δώσω αυτό το πακέτο, αρνείσαι; Μην το παίρνεις. Μα υπάρχει λάδωμα στην διαφήμιση αυτή την στιγμή και στην κρατική διαφήμιση ακόμη υπάρχει. Το κράτος πληρώνει για την διαφήμιση ενός οργανισμού, λέω ένα παράδειγμα και το παίρνουν τρεις εργολάβοι, η μια διαφημιστική εταιρεία δίνει στην άλλη, η άλλη στην άλλη και αυτοί παίρνουν τους ραδιοφωνικούς σταθμούς της επαρχίας και λένε, έχουμε το πρόγραμμα αλλά ξέρεις κάτι, πόσο θα μου το κοστολογήσεις; Για να μπορέσω να βγάλω και εγώ. Ο καθένας που παίρνει την κρατική διαφήμιση και την πάει από χέρι σε χέρι, παίρνει το ποσοστό του, 20%, 20%, 20% όταν αρχίζει και αφαιρείται ένα 40 – 50% από το ποσό, το συνολικό ποσό της διαφήμισης είναι φυσικό ότι θα φτάσει στο τέλος, η τελευταία διαφημιστική εταιρεία που θα δώσει την διαφήμιση στον σταθμό και το μέσο, να μοιραστούν το 50%, από 25% δηλαδή. Από την στιγμή που μπήκαν τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα στην μέση και αρχίζουν και αγοράζουν ΜΜΕ στις επαρχίες εγώ πιστεύω πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο δεν έχει μέλλον με την οικονομική κρίση που υπάρχει τώρα στην αγορά και με το κυνήγι που πέφτει ακόμη και από την Ανεξάρτητη αρχή, το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο, χωρίς το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο να ξέρει τι γίνεται στην επαρχία με τα ραδιόφωνα, αρχίζει και κυνηγάει. Τα μέλη του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου βλέπουν τον νόμο, τι λέει ο νόμος αυτό, αυτό θα εφαρμόσει. Δεν μπορούν να ξέρουν ούτε την γεωγραφική τοποθεσία που εκπέμπει ένας σταθμός, ούτε αν ένας σταθμός μπορεί να καλύψει την περιοχή του, γιατί υπάρχει τέτοια γεωγραφική μορφολογία που καμιά φορά είναι αδύνατο να καλύψεις την περιοχή. Ο πελάτης, ο ακροατής ξέρεις τι λένε; Ακούγεσαι; Σε ακούω, στο δίνω διαφήμιση, δεν ακούγεσαι; Ούτε σε ακούω, ούτε διαφήμιση, είναι ο νόμος της προσφοράς και ζήτησης.

ΕΡ. Υπάρχει κάποιος τρόπος βελτίωσης του ιδιωτικού ραδιοφώνου ή εσείς το βλέπετε να πεθαίνει;

ΑΠ. Εγώ πιστεύω ότι αν τα πράγματα δεν αλλάξουν, πρώτον αναφορικά με την διανομή της κρατικής πίτας, όσον αφορά την διαφήμιση, αν δεν επιβληθεί ο νόμος, το 34% της κρατικής διαφήμισης να πηγαίνει στα επαρχιακά μέσα και όχι επιλεγμένα σύμφωνα με ποια κυβέρνηση έχουμε, κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ; Ποιοι σταθμοί στηρίζουν το ΠΑΣΟΚ σε αυτούς θα δώσουμε την κρατική διαφήμιση, έχουμε ΝΔ; Ποιοι σταθμοί στηρίζουν ΝΔ; Σ' αυτούς θα δώσουμε την κρατική διαφήμιση. Αυτό είναι το μεγαλύτερο έγκλημα του κράτους που έκανε κατά των

σταθμών και έγκλημα αυτά που έκαναν οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, ελπίζω να μην το έκανε αυτή η κυβέρνηση της ΝΔ, να μην πέσουν στο ίδιο σφάλμα δηλαδή. Στήριζαν μόνο τους δικούς τους σταθμούς. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια περνάμε την δικτατορία του χρήματος. Και κάποια τελευταία χρόνια του ΠΑΣΟΚ περάσαμε μια οικονομική δικτατορία εμείς τα ΜΜΕ, αφού μας είχαν όλοι αποκλεισμένοι από την Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη 2-3 ραδιόφωνο έπαιρναν κρατική διαφήμιση, οι υπόλοιποι τι έκαναν; Προσπαθούσαν να τα βγάλουν με μικρά διαφημιστικά προγράμματα από την τοπική εδώ αγορά, όταν όμως η τοπική αγορά νέκρωσε και ιδιαίτερα μετά την ιστορία του Χρηματιστηρίου, μετά το ευρώ πέθανε η αγορά! Ξέρεις πόσοι έχουν στο συρτάρι τους ακάλυπτες επιταγές από διαφημιστικά προγράμματα και ακόμη και κανόνια από διαφημιστικές εταιρείες της Αθήνας; Είναι πολλά τα λεφτά, αλλά κανείς δεν μιλάει, δεν βγαίνουν αυτά προς τα έξω, μη χαλάσουν το πρόσωπο, ποιος να μιλήσει; Εγώ μιλάω γιατί δεν χρωστάω σε κανέναν, δεν μου χρωστάει κανένας και δεν παρακάλεσα ποτέ κανέναν κερατά. Έτσι ήμουν από πειρατής και έτσι παραμένω και στο επαγγελματικό ραδιόφωνο και εν ανάγκη τα τινάζω και στον αέρα, τα κλείνω, αν με ζορίσουν και πολύ. Τα κλείνω, το στόμα μου όμως δεν το κλείνω, το σταθμό μπορεί να τον κλείσω, το στόμα μου όμως δεν το κλείνω. Αυτό είναι σίγουρο. Γι΄ αυτό και μιλάω και επώνυμα, δεν έχω πρόβλημα, είτε δημοσιεύσετε τα στοιχεία, είτε κάνετε εσείς την έρευνα όπως θέλετε να την κάνετε, είτε μυστική, είτε κρυφή, είτε φανερή, δεν έχω κανένα πρόβλημα.

Συμπληρωματική συνέντευξη 3, 8/12/2005

ΕΡ. Όταν εκπέμπατε στην Θεσσαλονίκη ως πειρατής, θυμάστε ποιος ήταν ο αριθμός των πειρατών της Θεσσαλονίκης;

ΑΠ. Ήταν πολλοί μικροί διάσπαρτοι, μπορώ να πω πως αυτοί που τέλος πάντων βγαίνανε και ακουγόταν και ήταν γνωστοί να ήταν καμιά 15αριά, οι πιο γνωστοί ας πούμε.

ΕΡ. Μπορείτε να μου πείτε μερικούς από αυτούς;

ΑΠ. Ναι, ήταν παλιά πριν από τις άδειες ήταν ο Ήλιος του Βορρά, Τα Παιδιά της Καλαμαριάς, τα παλιά παιδιά της Καλαμαριάς, βγαίνανε από την Καλαμαριά κάτω, όχι ο μετέπειτα Παιδιά της Καλαμαριάς, ήταν ο Θάνος ο Κυβερνήτης, την περίοδο μετά το 85 – 87, βγήκε για κανένα χρόνο το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, το Πανόραμα ’86, ήταν τότε με τα επεισόδια του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, την σύλληψη που είχαν κάνει, είχε πάει και στο δικαστήριο και ο Γιώργος ο Παπανδρέου. Τα προηγούμενα χρόνια υπήρχαν αρκετοί πειρατές, κλείνανε, ανοίγανε αλλά τον ακριβή αριθμό ποτέ δεν τον είχαμε καταγράψει γιατί πάντα άλλος άνοιγε, άλλος έκλεινε, πάντως υπήρχαν, τα πιο γνωστά ονόματα ήταν γύρω στα 10-15 ονόματα, τώρα δεν μπορώ να θυμηθώ και άλλους με τα διακριτικά τους βέβαια. Αυτούς εδώ στην Θεσσαλονίκη γιατί εγώ στην Θεσσαλονίκη ήρθα το 84.

ΕΡ. Στην Αθήνα πόσοι ήταν;

ΑΠ. Στην Αθήνα που να τους μετρήσεις; Ήμασταν πολλοί. Στα βόρεια προάστια, να ξεκινήσουμε από τους πιο γνωστούς, ο Γιάννης ο Βερόνικα, ο Γιάννης ο Ανώνυμος,, ο Σωτήρης ο Λίμπερο, ο Μιχάλης ο Τσαουσόπουλος στο διάστημα από 80 και μετά στα FM αυτοί πλέον, ήταν ο Χρίστος ο Ελεκτρόνικα στα Βόρεια Προάστια εκεί πάνω στα Βριλήσσια, ο Πετερσον, Ραδιοφωνία Πεντέλης, Σταύρος ο οποίος σκοτώθηκε από τον ίδιο τον σταθμό, τον χτύπησε ρεύμα, ήμουν εγώ Ραδιοφωνία Πεντέλης – Πετροτσέλης, ο Blue Sky, μετά να θυμηθώ…

ΕΡ. Καλά πάρα πολλοί που να θυμάστε τώρα…

ΑΠ. Πάρα πολλοί που να θυμάμαι τώρα τα χαρακτηριστικά τους. Και μέσα από την Αθήνα έβγαιναν πάρα πολλοί. Εγώ τους υπολογίζω γύρω στους 300 – 400 στην Αθήνα εκείνη την

εποχή, διάσπαρτοι σε όλο το λεκανοπέδιο.

ΕΡ. Τα Παιδιά της Καλαμαριάς που είπατε ότι έβγαιναν από την Καλαμαριά, ήταν άλλα από αυτά που έβγαιναν στις Συκιές;

ΑΠ. Ναι, ναι. Αυτοί βγήκαν εκ των υστέρων αργότερα τα Παιδιά της Καλαμαριάς εδώ που έβγαιναν από τις Συκιές, αργότερα εκμεταλλευόμενοι τους χορούς, έπαιζαν λαϊκά, σκυλάδικα και τέτοια και έκανα χορούς. Τα Παιδιά της Καλαμαριάς, τα αρχικά Παιδιά της Καλαμαριάς έβγαιναν από την Καλαμαριά, τους οποίους τους γνώρισα εγώ από την συχνότητα πριν ακόμη έρθουν στην Θεσσαλονίκη, πριν το 84, κάναμε συνομιλίες, δύο ονόματα, έχω συνομιλία τους, έχω συνομιλία τους 5.30 – 6.30 η ώρα το πρωί. Είναι καταγεγραμμένα σε κασέτα την έχω κάποια στιγμή θα σου την δώσω, μαζί με την βιντεοκασέτα, αλλά δεν θυμάστε ονόματα καθόλου.

ΕΡ. Αλλά δεν θυμάστε τα ονόματα.

ΑΠ. Όχι, δεν θυμάμαι τα ονόματα. Εδώ στην Θεσσαλονίκη στα FM πειρατής, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, το χαρακτηριστικό είναι δανεισμένο.

ΕΡ. Ναι, μου το έχουν πει ότι υπήρχε άλλο Ράδιο – Θεσσαλονίκη.

ΑΠ. Ήταν ο Κυριάκος ο Βουτσαλάς με τον οποίο για ένα διάστημα είχα συνεργαστεί και εγώ μεταξύ 84 και 86, που μας κατηγόρησαν και για παράνομες διαφημίσεις εδώ στην Θεσσαλονίκη και όλα αυτά.

ΕΡ. Αυτό από πού έβγαινε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, ο Βουτσαλάς;

ΑΠ. Από τις Συκιές. Συκιές απέναντι και εκεί είχαμε στήσει και ένα πρόχειρο στρατηγείο κάποια στιγμή τότε με τα πειρατικά του 85-86, μας έπιασαν, τον έπιασαν τον Κυριάκο τον Βουτσαλά, τραβήχτηκε στα δικαστήρια και εγώ και αυτός και ο Παναγιώτης ο Πασίδης.

ΕΡ. Αυτό που μου δείξατε το δημοσίευμα.

ΑΠ. Ακριβώς. Και μετά βέβαια αθωωθήκαμε πανηγυρικά και μαζί με κάποιους 55 κατηγορούμενους επαγγελματίες ότι τους διαφημίζαμε.

ΕΡ. Αυτός τώρα συνέχισε στο ραδιόφωνο ή όχι;

ΑΠ. Ο Κυριάκος ο Βουτσαλάς όχι. Είναι τεχνικός πλέον και ασχολείται με δορυφορικά συστήματα, είναι εδώ πίσω από το Υπουργείο, Media Sat.

ΕΡ. Α, τον έχω ακουστά. Έχω έναν φίλο που ψωνίζει από τα δορυφορικά.

ΑΠ. Αυτός είναι.

ΕΡ. Κάτι άλλο, υπάρχει διαφορά κατά την άποψή σας μεταξύ ραδιοερασιτέχνη και ραδιοπειρατή;

ΑΠ. Όσον αφορά τον τίτλο ραδιοερασιτέχνες ονόμαζαν αυτούς που έβγαιναν στα βραχέα και έπαιρναν άδεια από το Υπουργείο Συγκοινωνιών. Οι ραδιοπειρατές ήμασταν εμείς, δηλαδή ήμασταν η ραδιοπειρατεία παράνομοι τελείως.

ΕΡ. Οι άλλοι δηλαδή ήταν νόμιμοι;

ΑΠ. Οι ραδιοερασιτέχνες δεν είχαν καμία σχέση με την μπάντα των μεσαίων ή των FM όπου

ένας απλός ακροατής μπορεί να ακούσει. Οι ραδιοερασιτέχνες ήταν αυτοί που ασχολούνταν με άλλες μπάντες, ήταν στα βραχέα, πολύ αργότερα πήγαν και ψηλά επάνω στα VHF και στα U. Οι ραδιοπειρατές ήμασταν, εμείς που ήμασταν στην μπάντα των FM και στα μεσαία μέχρι τους 1680 – 90, μέχρι τα 1700, μέχρι εκεί πηγαίναμε.

ΕΡ. Οι ερασιτέχνες τι έκαναν, έκαναν μόνο συνομιλίες;

ΑΠ. Οι ερασιτέχνες ας πούμε ήταν συγκεκριμένο το χόμπι τους, έκαναν συνομιλίες μεταξύ τους. Αυτό βέβαια και εμείς οι ραδιοπειρατές αργότερα το καθιερώσαμε, κάναμε συνομιλίες από Αθήνα, Αλεξανδρούπολη, εγώ θυμάμαι πειρατικές εκπομπές που έκανα σε εκείνη την μπάντα 1620 – 1615 ακούγοντας το Γιβραλτάρ και το έχω ηχογραφημένο αυτό. Όσον αφορά την ονομασία τώρα είχαμε μπερδευτεί, είχαν μπερδευτεί μάλλον αυτοί που δεν ήξεραν ποιος είναι ο ραδιοερασιτέχνης και ποιος είναι ο ραδιοπειρατής. Νομίζω πριν σου είπα ποια ήταν η διαφορά τους, οι ραδιοερασιτέχνες ήταν νόμιμοι, ήταν για συγκεκριμένες συχνότητες και νομίζω στην αρχή ήταν και συγκεκριμένες ώρες, δεν είμαι πολύ σίγουρος. Σε αυτή την ένωση ήμουν γραμμένος και εγώ.

ΕΡ. Είχατε δίπλωμα;

ΑΠ. Ναι, ήμουν μέλος από το 74.

ΕΡ. Θυμάστε πότε άρχισαν να δίνουν άδειες για ερασιτέχνες;

ΑΠ. Υπήρχαν από παλιά άδειες, πριν το 70 αλλά ήταν πολύ λιγοστοί, μετά έδιναν εξετάσεις σε σήματα μορς, σε κάποια τεχνικά θέματα για να πάρουμε την άδεια του ραδιοερασιτέχνη. Και επαναλαμβάνω και πάλι δεν είχαν καμία σχέση με την μπάντα των μεσαίων και των FM. Εμείς οι ραδιοπειρατές πέρα από τις πειρατικές εκπομπές που κάναμε στο ραδιόφωνο στα FM είτε στα μεσαία πριν στα μεσαία και μετά στα FM, είχαμε καθιερώσει και ένα κύκλωμα συνομιλιών τα βράδια, μετά τις 11 – 12 το βράδυ μέχρι τις πρωινές ώρες κάναμε συνομιλίες, από διάφορα μέρη της Ελλάδος.

ΕΡ. Υπήρχαν πολλοί ραδιοερασιτέχνες που έγιναν πειρατές, όπως εσείς;

ΑΠ. Υπήρχαν πολλοί πειρατές που έγιναν ραδιοερασιτέχνες, και αργότερα βγήκε και το CB.

ΕΡ. Το CB τι είναι;

ΑΠ. Κάτι παραπλήσιο με τους ραδιοερασιτέχνες, είναι για ασύρματη επικοινωνία, για αυτοκίνητα, απαγορευόταν η βάση αλλά εντάξει όλοι είχαν εγκατεστημένες και στις βάσεις. Έτσι ξεκίνησε σιγά – σιγά, ήταν οι ραδιοερασιτέχνες οι παλιοί οι οποίοι μίλαγαν στα βραχέα, μίλαγαν με καράβια, οι ραδιοερασιτέχνες, γιατί οι ραδιοερασιτέχνες επειδή είχαν το χόμπι να ακούνε, τα μέλη όσοι δεν είχαν άδεια να εκπέμψουν, μπορούσαν να ακούσουν, να προμηθευτούν δέκτη, γιατί απαγορευόταν η αγορά πομπού και δέκτη αν δεν είχες την άδεια. Σαν μέλος μπορούσαμε να πάρουμε την άδεια για αγορά δέκτη, να ακούμε, και στην συνέχεια αφού πάρουμε την άδεια από το Υπουργείο τότε που τις δίνανε, να εκπέμψουμε και σαν ραδιοερασιτέχνες αλλά δεν αποκλείεται και ραδιοερασιτέχνες να έκαναν και πειρατικές εκπομπές,, αυτό ήταν λόξα, ήταν ψώρα, ήταν χόμπι. Είναι σαν τον βήχα ο οποίος δεν κόβεται.

ΕΡ. Να σας ρωτήσω και κάτι τελευταίο, ο πειρατής για σας αν σας έλεγα να μου τον περιγράψετε τι θα μου λέγατε ότι ήταν ο ραδιοπειρατής; Πως θα τον περιγράφατε;

ΑΠ. Ήταν παιδιά που αγαπούσαν την μουσική, αγαπούσαν την επικοινωνία. Όλοι μας, ο βασικότερος σκοπός έτσι που νταλαβερηστήκαμε με αυτή την ιστορία ήταν η επικοινωνία. Δεν υπήρχε επικοινωνία, μην ξεχνάμε ότι είναι τα ΜΜΕ μόνο τα κρατικά, τα οποία ήταν πολύ σφιχτά, δεν υπήρχε περίπτωση πρόσβασης της νεολαίας εκείνη την εποχή σε ΜΜΕ, οι εφη-

μερίδες λιγοστές και εκεί ήταν τα ονόματα που έγραφαν, άρα προς τα έξω προς τον κόσμο, ο ραδιοερασιτέχνης πέρναγε και αυτό φαινόταν από τα τηλεφωνήματα. Τότε στο κρατικό ραδιόφωνο είχε πολύ βαριά προγράμματα, δεν ακουγόταν από τον λαϊκό κόσμο, αυτή την έλλειψη του κρατικού ραδιοφώνου εκμεταλλεύτηκαν οι ραδιοπειρατές και εξαπλώθηκαν σε όλη την Ελλάδα, γιατί ο κόσμος τους άκουγε. Πειρατικές εκπομπές, καμιά φορά και αυθαίρετος λόγος, ακούγονταν και πολλά στον αέρα, υπήρχαν ραδιοπειρατές οι οποίοι ήταν κύριοι στο μικρόφωνο. Όποιος σέβονταν τον εαυτό του είναι φυσικό, εκείνη την εποχή ήταν οι αφιερώσεις στον αέρα, ήταν οι αφιερώσεις που τις γράφαμε και τις λέγαμε, που τηλέφωνα; Να σας πω εγώ ότι περίμενα 12 χρόνια με αίτηση να πάρω τηλέφωνο; Και τελικά ήρθα στην Θεσσαλονίκη, έκανα αυτό το ραδιόφωνο, εκκρεμούσαν οι αιτήσεις μου από την Αθήνα και οι 2 γραμμές, το 236283 και το 225040 που έχω στο φαξ, αυτές οι δύο γραμμές ήταν από αίτησή μου που είχα κάνει στην Αθήνα, κάνανε 12 χρόνια για να πάρω τηλέφωνο. Τις έκανα στην Αθήνα και τις εκμεταλλεύτηκα όταν ήρθα εδώ στην Θεσσαλονίκη αφού ίδρυσα το Στούντιο 3 το 88 και πήρα τα νούμερα αυτά. Γι ‘αυτό σας λέω υπήρχε έλλειψη επικοινωνίας εκείνα τα χρόνια, ήταν άλλες εποχές, δύσκολες εποχές αλλά και ρομαντικές, πιο ρομαντικές, ήταν ρομαντικοί άνθρωποι, οι ραδιοπειρατές ήταν ρομαντικοί άνθρωποι. Μαζευόμασταν πολλά άτομα, κλείναμε ραντεβού από την συχνότητα, που θα βρεθούμε, πηγαίναμε στις τότε ντισκοτεκ, σημερινά κλαμπάκια πώς να τα πούμε, Νέα Μάκρη, Βραβρώνα, στην Λούτσα, καλά πήγαινε και το κλέψιμο στα σταφύλια, περνώντας το σημερινός αεροδρόμιο εκεί που είναι σήμερα το Ελ. Βενιζέλος, το κλέψιμο το βράδυ όταν γυρνούσαμε στα σταφύλια. Ήμασταν ωραίοι, πηγαίναμε ομαδικά για μπάνιο, γνωρίζαμε κόσμο, γνωρίζαμε κοπέλες, ήταν η παρέα, η επικοινωνία, η επικοινωνία της νεολαίας. Αν συγκρίναμε τους ανθρώπους που ήταν τότε ραδιοπειρατές με τους ανθρώπους που είναι σήμερα στα ΜΜΕ υπάρχει τεράστια διαφορά. Καταρχήν τότε ήταν αφιλοκερδώς, τα όποια έξοδα ή οτιδήποτε τα έβαζε το άτομο, αυτός που ήθελε να ασχοληθεί, μιλάμε τότε για πανάκριβα υλικά, ένας μήνας δουλειάς για να πάρεις μια λυχνία ή ένα μεταβλητό για να κάνεις έναν πομπό, έπρεπε να έχεις και κάποιες γνώσεις, αναγκαστικά διαβάζαμε γιατί οι περισσότεροι δεν πηγαίναμε τεχνικές σχολές για να ξέρουμε, αλλά ας μείνουμε στην σκληρότητα την σημερινή και στην τότε την ρομαντική. Γι ‘αυτό είπα ότι υπάρχει μεγάλη διαφορά, ήμασταν ωραίοι τύποι, με το καλαμπούρι μας, σήμερα η εποχή είναι δύσκολη, σήμερα υπάρχει, μάλλον έχει επικρατήσει ο καθαρά επαγγελματικός προσανατολισμός των ραδιοφώνων, πουθενά η προσφορά για το κοινωνικό σύνολο, πολύ λίγα ραδιόφωνα προσφέρουν για το κοινωνικό σύνολο, το ποιος θα βγάλει περισσότερα, το ποιος θα δαγκώσει τον άλλο’ τότε αυτό δεν υπήρχε, τότε ο ένας βοηθούσε τον άλλο «Έλα Χρίστο να ξέρω ‘γω να στήσουμε την κεραία, βράδυ, 3 η ώρα, από πολυκατοικία σε πολυκατοικία ή εμείς που μέναμε στα βόρεια προάστια από δέντρο σε δέντρο ή από στέγη σε στέγη. Σήμερα ποιος να έρθει; Από τους συναδέλφους να έρθει κάποιος να σε βοηθήσει; Θα κοιτάξει να σου σκάψει τον λάκκο να μπεις πιο μέσα από ότι να έρθει να σε βοηθήσει, παίζουνε με τα νούμερα των δημοσκοπήσεων για το ποιος θα πάρει τα μεγαλύτερα πακέτα διαφημίσεων και κανείς δεν έχει καταλάβει ότι το χρήμα δεν κάνει τον άνθρωπο, όσα και να βγάλουμε πάλι εδώ θα τα αφήσουμε. Το ραδιόφωνο πρέπει να προσφέρει και δεν προσφέρει σήμερα, δυστυχώς τα ΜΜΕ δεν προσφέρουν αυτό που έπρεπε να προσφέρουν, γιατί; Υπάρχει αυτός ο καθαρά επαγγελματισμός, ο χρηματισμός με την καλή έννοια, δεν είναι χρηματισμός, το να βγάλει χρήματα μια επιχείρηση, από την άλλη πλευρά έχουν ανέβει πάρα πολύ τα έξοδα, οι απαιτήσεις του Κράτους από τον επιχειρηματία του ραδιοφώνου είναι τέτοιες που η ανταγωνιστικότητα δεν αφήνει περιθώρια.

ΕΡ. Τι θα προτείνατε εσείς; Τι θα μπορούσε να γίνει για να βελτιωθεί αυτή η κατάσταση;

ΑΠ. Για να βελτιωθεί., εγώ έχω μια πολύ απλή, ρεαλιστική πρόταση. Αντί να παίζουμε το παιχνίδι των δημοσκοπήσεων γιατί όλα από εκεί προέρχονται, ποιος θα βγάλει τα μεγαλύτερα νούμερα για να πάρει περισσότερα πακέτα διαφήμισης και από την κρατική πλευρά και από τον ιδιωτικό τομέα. Εγώ θα πρότεινα το Υπουργείο 3 φορές τον χρόνο, 12 μήνες δεν έχουμε, ανά 4 μήνες να κάνει μια δημοσκόπηση, κάποιος τέλος πάντων αρμόδιος φορέας του κράτους. Μια δημοσκόπηση η οποία θα πληρώνεται από το κράτος δημοσκόπηση. Θα είναι για

όλη την Ελλάδα και για την κάθε πόλη ξεχωριστά, τον κάθε νομό ξεχωριστά, δηλαδή στον Νομό Θεσσαλονίκης αυτοί, στον Νομό Ιωαννίνων αυτοί, στην Αττική αυτοί, στην Χαλκιδική αυτοί…

ΕΡ. Και σε τι θα αποσκοπούσε αυτή η δημοσκόπηση;

ΑΠ. Δεν θα μπορούσαν να παίξουν κάποιοι εις βάρος κάποιων άλλων σταθμών, να παίξουν το παιχνίδι της ανταγωνιστικότητας. Εκεί θα φαίνονταν ξεκάθαρα ποιοι ακούγονται σταθμοί, ποιοι προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο και οι ερωτήσεις να ήταν με ποιο ανοιχτό μυαλό, όχι ποιόν άκουγες χθες. Ευχαριστώ πολύ, μπορεί τον άλλο να τον άκουγα γιατί έβριζε κάποιον και έτυχε και κόλλησα και άκουγα τον άλλο τι θα πει. Αυτό δεν σημαίνει και προσφορά. Απλές ερωτήσεις στην δημοσκόπηση και γιατί τον ακούς αυτόν τον σταθμό, γιατί επιλέγεις να τον ακούσεις, τις οποίες να τις δημοσιεύει το αρμόδιο Υπουργείο, ο αρμόδιος φορέας και να τελειώσει το παιχνίδι της ανταγωνιστικότητας. Αλλά έτσι όμως δεν συμφέρει κάποιες εταιρείες δημοσκόπησης, οι οποίες παίρνουν πολλά λεφτά. Είναι 400.000 νομίζω σε δραχμές το μήνα ή 350, κάπου εκεί μέσα.

ΕΡ. Από πού τα παίρνουν αυτά τα χρήματα;

ΑΠ. Από τους σταθμούς! Γιατί αν δεν παίξω εγώ το παιχνίδι της ακροαματικότητας μέσω των δημοσκοπήσεων, θα χάσω από διαφημίσεις και καθένας επιλέγει, εγώ δεν είμαι αυτός θα μπω στην τοπική αγορά να πάρω μια φθηνή διαφήμιση. Θέλω τα χοντρά πακέτα και εκ των πραγμάτων έτσι διαμορφώνονται οι μεγάλοι και μικροί ραδιοφωνικοί ή τηλεοπτικοί σταθμοί. Ένας σταθμός ο οποίος παίρνει κόντρα πακέτα κρατικής διαφήμισης, και ρέει χρήμα στην επιχείρηση, είναι φυσικό και άτομο θα βάλει μέσα και συνεργάτες θα αλλάξει ενδεχομένως αν δεν του κάνουν για καλύτερη προσφορά στο κοινωνικό σύνολο. Γι' αυτό είπα ότι με 3-4 δημοσκοπήσεις τον χρόνο μια αρμόδια υπηρεσία, μια αρχή να κάνει, επίσημη όμως, να μην μπορεί να την αμφισβητήσει κανένας, γιατί οι δημοσκοπήσεις αμφισβητούνται, να μην μπορεί κανείς να την αμφισβητήσει, εκεί θα παιζόταν νομίζω ισομερώς το παιχνίδι της διαφήμισης. Όλα εξαρτώνται για τα νούμερα και για την διαφήμιση, το χρήμα κορίτσι μου γλυκό, το χρήμα πρόδωσε τον Χριστό, πρόδωσε και μας τα ΜΜΕ. Είναι σκληρός ο ανταγωνισμός.

ΕΡ. Πως το βλέπετε το μέλλον του ραδιοφώνου;

ΑΠ. Αυτά τα χρόνια είμαστε στο τέλος του 2005, αυτά τα χρόνια είναι δύσκολα και τα επόμενα 2-3 χρόνια είναι πολύ δύσκολα. Όσο αδειάζει η τσέπη του επαγγελματία, του απλού οικογενειάρχη, το πρώτο πράγμα που κάνει είναι κόβει την διαφήμιση. Ειδικά για τα μικρά ΜΜΕ, τα μικρά εννοώ οικονομικά ΜΜΕ, της επαρχίας, δυστυχώς το κράτος παρά τους νόμους που έχουν ψηφιστεί, τις υποσχέσεις των πολιτικών , πρωθυπουργών αλλά και υπευθύνων των υπουργείων στο Τύπου, ποτέ η κρατική διαφήμιση δεν μοιράστηκε σωστά. Ο νόμος προβλέπει το 33% να πάει στα επαρχιακά ΜΜΕ, είτε ηλεκτρονικά, είτε έντυπα, δυστυχώς ούτε το 6% δεν πάει κι αν πάει, πάει σε ορισμένους σταθμούς, αυτούς που ανέφερα πριν με το παιχνίδι των δημοσκοπήσεων και με τα νούμερα. Αν το πάρουμε έτσι δηλαδή η κρατική τηλεόραση και το κρατικό ραδιόφωνο που δεν έχει νούμερα, δεν πρέπει να πάρει τίποτα κι όμως με έναν δικό μου απλό υπολογισμό η ΕΡΤ εισπράττει από τον έλληνα φορολογούμενο πολίτη μέσα στον λογαριασμό της ΔΕΗ 11δις τον μήνα, έχουμε περίπου 10 εκατομμύρια 400 χιλιάδες συνδέσεις έχει η ΔΕΗ όλοι αυτοί πληρώνουν το χιλιάρικο, τις 1.200 – 1.300 δραχμές, δεν ξέρω πόσο είναι τον μήνα ή το δίμηνο. Αυτά τα λεφτά πάνε όλα στην κρατική τηλεόραση, έτσι ξέρω και εγώ να κάνω τηλεόραση και ραδιόφωνο. Με ξένα κόλλυβα ξέρω και εγώ να κάνω συλλείτουργο, να τα βγάλεις όμως από την τσέπη σου και να τα βγάλεις από τον πελάτη είναι το δύσκολο. Είναι δύσκολες οι εποχές, υπάρχουν πολλά κανόνια στην αγορά, η μικρή επιχείρηση έχει πεθάνει έχει ξεζουμιστεί στην κυριολεξία. Αποτέλεσμα: δύσκολες οι επόμενες χρονιές οικονομικά για τα ΜΜΕ. Και το βλέπουμε αυτό καθημερινά στην τηλεόραση πλέον, είδαμε τα παιχνίδια που παίζονται στην Αθήνα στην τηλεόραση για το παιχνίδι πάλι της ακροαματικότητας ή της θεαματικότητας, άρα όλα αυτά θα είχαν τελειώσει, δεν θα

υπήρχαν, δεν θα υπήρχε αυτός ο συναγωνισμός – ανταγωνισμός στα ΜΜΕ και θα είχαν πολύ περισσότερα περιθώρια να προσφέρουν εάν μοιραζόταν η κρατική διαφήμιση ισομερώς σύμφωνα με την δημοσκόπηση η οποία θα είχε κάνει το ίδιο το κράτος οπότε δεν θα υπήρχε παραπλάνηση. Και εγώ ρωτάω απλά, εγώ αν δεν πληρώσω την εταιρεία δημοσκόπησης η οποία είναι μια ιδιωτική εταιρεία η οποία από εκεί βγάζει λεφτά, αν εγώ δεν την πληρώσω, θα μου δώσει εμένα νούμερα ακροαματικότητας μεγάλα; Θα είμαι κάπου στο 1, στο 0,5 και όταν θα πάω στο 2 – 3% κατευθείαν τηλέφωνο για να γραφτώ να μου τα πάρουνε, έτσι παίζεται το παιχνίδι.

ΕΡ. Πληρώνουν πολλά τα ραδιόφωνα στις εταιρείες δημοσκοπήσεων;

ΑΠ. Της επαρχίας οι σταθμοί πληρώνουν γύρω στα 400.000 το μήνα αν δεν κάνω λάθος ή το δίμηνο ή το μήνα είναι. Κάποιοι το έχουν παίξει έτσι το παιχνίδι και έχουν μπει στο κύκλωμα των διαφημιστικών εταιρειών.

ΕΡ. Για να τους δίνει ποσοστά η δημοσκόπηση ή για να τους δίνουν διαφήμιση;

ΑΠ. Η δημοσκόπηση δεν δίνει ποσοστά. ΟΙ εταιρείες δημοσκοπήσεων πληρώνονται από τους ιδιώτες που συμμετέχουν στην δημοσκόπηση αυτή. Οι ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί παίρνουν διαφήμιση σύμφωνα με τα νούμερα που τους βγάζουν οι εταιρείες δημοσκόπησης. Γιατί πηγαίνουν με ένα χαρτί και λέει ξέρεις κάτι εγώ έχω 15% ακροαματικότητα και η εταιρεία πιστεύοντας γιατί και οι εταιρείες σε διαφημιστικές εταιρείες τα δίνουν, οι μεγάλες εταιρείες παραγωγής στην Ελλάδα σε διαφημιστικές εταιρείες τα δίνουν. Η διαφημιστική εταιρεία για να πείσει τον πελάτη ότι ξέρεις εγώ σε έχω βάλει σε καλό ΜΜΕ και θα ακουστείς του προβάλει πάλι το επιχείρημα της ακροαματικότητας, ό,τι ξέρεις κάτι σε έχω βάλει σε σταθμό που έχει 15% ακροαματικότητα στην Θεσσαλονίκη, πείθετε και εκείνος γιατί του λέει ένα νούμερο, κανείς δεν ξέρει όμως ότι πίσω από τις δημοσκοπήσεις τι κρύβετε. Γι' αυτό είπα ότι όλα αυτά λύνονται με πολύ απλό τρόπο. Δημοσκοπήσεις μόνο για τα ΜΜΕ, μόνο από το κράτος ή από έναν αρμόδιο κρατικό φορέα και εν ανάγκη να πληρώσουμε με την συμμετοχή μας εμείς, τα ΜΜΕ, αλλά να ξέρουμε ότι αυτό που βγήκε είναι αμερόληπτο. Δεν έχει γίνει μεροληπτική δημοσκόπηση, εκεί είναι το πρόβλημα, τότε θα βλέπαμε πόσα απίδια χωράει ο σάκος, θα ήταν κάθε κατεργάρης στον πάγκο του. Και ότι αλωνίζουν τα ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά δίκτυα της Αθήνας την αγορά της κρατικής διαφήμισης είναι γεγονός. Αν βρεθεί κάποια κυβέρνηση και κλείσει την στρόφιγκα της κρατικής διαφήμισης, αυτά τα ΜΜΕ που το παίζουν μεγάλα μέσα σε ένα μήνα έχουν κλείσει, οι μικροί σταθμοί θα επιβιώσουν. Έτσι είναι το χρήμα κάνει τα πάντα, με το χρήμα γίνονται όλα, και τα προγράμματα, και το πρεστίζ και τα πάρτι και τα εφέ, όλα, άμα δεν έχεις, άμα είσαι τσίμα – τσίμα στα έξοδα; Και έχεις και την απειλή του ραδιοτηλεοπτικού συμβουλίου ανά πάσα στιγμή να φας πρόστιμο γιατί μπορεί να βγει ένας ακροατής, μπορεί να βγει ένας παραγωγός σε μια εκπομπή που θα πει κάτι, ε δεν μπορείς να τα ελέγχεις όλα. Γι ΄αυτό είπα ότι είναι δύσκολες οι εποχές, εγώ πιστεύω ότι υπάρχει μέλλον, ειδικά για το ραδιόφωνο, το ραδιόφωνο είναι πιο προσιτό μέσο, σε ακούει ο οποιοσδήποτε στο πιο απίθανο σημείο, η τηλεόραση δεν έχει αυτή την δυνατότητα, γι΄ αυτό και η τηλεθέαση ξεκινάει από τις 8 το βράδυ και μετά, εκεί κοντά στα δελτία ειδήσεων και μετά, την ημέρα δεν έχει μεγάλο ποσοστό τηλεθέασης, εκτός από το μεσημέρι που κάθονται οι κυρά – Κατίνες και βλέπουν τις κουτσομπολίστικες εκπομπές. Και είπαμε όλα αυτά θα κοπούν αν κλείσει η στρόφιγκα της κρατικής διαφήμισης προς ορισμένα μέσα, είναι και τα πολιτικά παιχνίδια που παίζονται. Σου λέει για να του βουλώσω το στόμα, κλείστο με κρατική διαφήμιση, ναι αλλά είναι λεφτά δικά μου, δικά σου, δεν είναι κανενός υπουργού, κανενός πρωθυπουργού, κανενός κυρίου ιθύνοντα τα λεφτά αυτά, ούτε από την περιουσία του πατέρα του, ούτε της μάνας του.

ΕΡ. Αυτό που έγινε με τον Flash στην Αθήνα, που τον ξαναπήρε ο Κόκκαλης.

ΑΠ. Να σας πω κάτι; Ένα πρόσφατο και να κλείσουμε με αυτό. Κακώς που θα το πω αλλά θα το πω γιατί έχω μάθει από πιτσιρικάς να εκφέρω την γνώμη μου ελεύθερα, χωρίς πολιτικά

φρένα. Έγινε ολόκληρος ντόρος εδώ στην Θεσσαλονίκη για κάποιο τηλεοπτικό κανάλι, για κάποιον κύριο Χρηστίδη, με τα τσοντοκάναλα και όλα αυτά, έγινε τώρα το 2005, όταν το 090 τα διαχειρίζονται 4 εταιρείες στην Ελλάδα, αυτοί που είναι στο Mega, εφημερίδες, ο όμιλος του Ant.1, αυτά τα νούμερα ποιος τα έδωσε; Η γειτόνισσά μου εδώ δίπλα; Δεν νομίζω, κάποιες κυβερνήσεις παραχώρησαν δικαιώματα τέτοια, γι' αυτό ο ΟΤΕ πήγε κατά διαβόλου. Έλεγαν λοιπόν για τον Χρηστίδη ότι πήρε 6.000 ευρώ, τηλεοπτικό κανάλι ήταν, δεν δικαιούται να πάρει 6.000 ευρώ διαφήμιση τηλεοπτική του κρατικού λαχείου, όπως πήρα και εγώ και άλλα ΜΜΕ. Ο τότε υφυπουργός οικονομικών ο κ. Ρεγκούζας ήταν ο μόνος που έσπασε το κατεστημένο της κρατικής διαφήμισης και γι΄ αυτό τον έφαγαν, κορίτσι μου, γιατί αν συνεχιζόταν αυτό το πράγμα και γινόταν και στις άλλες επαρχιακές πόλεις, θα έφευγε η κάνουλα από την Αθήνα και θα ερχόταν στην επαρχία. Εκείνη την ίδια σεζόν που ο Χρηστίδης έπαιξε την κρατική διαφήμιση και εγώ και κάποιοι άλλοι σταθμοί εδώ στην Θεσσαλονίκη, έπαιζαν συνεχόμενα την ίδια διαφήμιση, το λαϊκό και το εθνικό λαχείο, τα δύο κρατικά λαχεία, όλοι οι τηλεοπτικοί σταθμοί της Αθήνας. Και εγώ σε κάποιο σημείο νευρίασα όταν βγήκε αυτή η ιστορία στον αέρα και άρχιζαν και φωνάζανε, νευρίασα γιατί ο κ. Ρεγκούζας δεν έδωσε στην δημοσιότητα όλη την κατάσταση των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών που πήραν διαφήμιση, και τα ποσά παρακαλώ πολύ, εκεί να δείτε εκατομμύρια σε τηλεοπτικά κανάλια της Αθήνας, από την συγκεκριμένη διαφήμιση. Το κρατικό λαχείο καλά έκανε και διαφημίστηκε.

ΕΡ. Ήταν πολύ μικρά τα ποσά στην επαρχία;

ΑΠ. Μηδαμινά. Το πακέτο το χοντρό, τα χρήματα τα πολλά τα έφαγε η Αθήνα, τηλεόραση – ραδιόφωνο της Αθήνας και οι μεγάλοι. Κατηγορήθηκε ο κ. Ρεγκούζας ότι πήγε στο πάρτι του Χρηστίδη, καλά έκανε και πήγε, πρόβλημά του, μπορούσε να το αξιολογήσει αυτός, να πάει να μην πάει. Τον κ. Ρεγούζα κατηγόρησαν, από το κανάλι αυτό πέρασαν οι μισοί πολιτικοί της Ελλάδας, δήμαρχοι, νομάρχες και ήταν το μόνο κανάλι που είχε μείνει στην Θεσσαλονίκη ενημερωτικό, ήταν το Μακεδονία το οποίο πουλήθηκε στον Όμιλο του Αντ.1, πάει το Μακεδονία από την Θεσσαλονίκη, έφυγε, ήταν το μόνο που κράταγε ειδησεογραφικό, η TV.100 και το Best News τότε, σημερινό Όριων τέλος πάντων διαλύθηκε και αυτό σήμερα. Τότε εκείνη την εποχή ήταν το μόνο ενημερωτικό κανάλι με τοπικά θέματα και πήρε 6.000 ευρώ, ε και τι έγινε με αυτό, και έπεσα να τον φάνε. Άλλη ιστορία αυτό με τα στημένα παιχνίδια, δεν με ενδιαφέρει αυτό, δεν μπαίνω σε αυτό το θέμα, δεν μπαίνω σε αυτό, είναι αρμόδιοι άλλοι να το κρίνουν. Εκεί βεβαίως καλά έκαναν και τον ζεματίσανε.

ΕΡ. Γι΄ αυτό είπαν πως το έδωσαν διαφήμιση από την στιγμή που ήξεραν ότι είχε ….

ΑΠ. Μα, δεν έβγαζε αυτό το κανάλι μόνο το παιχνίδι αυτό. Αυτό το παιχνίδι το έκανε παραγωγή μια άλλη εταιρεία του Χρηστίδη και το πουλούσε, το μοίραζε σε 200 τηλεοπτικούς σταθμούς σε όλη την Ελλάδα, πως το μοίραζε; Μέσω δορυφόρου. Είχε δικό του up converter που έστελνε στον δορυφόρο, από εδώ από την Θεσσαλονίκη. Από κάτω μπήκε ο εισαγγελέας, πιάσανε όλα και στον από πάνω όροφο λειτουργούσε ο πομπός που έστελνε στον δορυφόρο. Στραβομάρα είχαν, δεν το έβλεπαν; Πως μοίραζε σε όλη την Ελλάδα; Αφού δεν ήταν μέσω ΟΤΕ στον HOTBIRD τον δορυφόρο, πως έπαιρνε η υπόλοιπη Ελλάδα; Δίκτυο δικό του δεν είχε. Είχε δικό του πομπό που έστελνε σε δορυφόρο, σε δορυφόρο του Μεξικού, είχε κάνει σύμβαση με εταιρεία του Ισραήλ, το λάμβανε η εταιρεία του Ισραήλ από τον μεξικάνικο τον δορυφόρο, πάνω από το Μεξικό ήταν αυτός ο δορυφόρος, τον οποίο έβλεπαν και στην Αυστραλία και στην μισή Αμερική, με δύο κανάλια παρακαλώ πολύ στον αέρα και μοίραζε τα προγράμματα σε όλους τους τηλεοπτικούς σταθμούς της Ελλάδος, 200 τηλεοπτικοί σταθμοί ήταν αυτοί. Δεν ήταν ένας και δύο. Το άλλο το παιχνίδι παίχτηκε για τον Ρεγκούζα. Αυτή είναι η άποψη μου και την λέω ανοιχτά.

5. ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΜΑΡΟΓΛΟΥ (MUSIC HALL)

ΕΡ. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ραδιοπειρατή; Πως θα περιγράφατε την ταυτότητά σας ως ραδιοπειρατής;

ΑΠ. Ένα ραδιοφωνικό μπακούνινγκ δηλαδή αναρχικός. Τότε ναι, ήμουν πολύ αντιδραστικός, διαφωνούσα, μ' έπιανε το παράπονο. Εγώ δεν καταλάβαινα γιατί μ' έπαιρναν μέσα. Πάντα πίστευα στο δικαίωμα να εκφράζομαι μέσα σε μια ελεύθερη κοινωνία είτε δια του λόγου είτε δια της εκπομπής. Εγώ στα δικαστήρια όσες φορές πήγα κατηγορούμενους, υποστήριζα ότι εγώ δεν καταλαβαίνω γιατί είμαι κατηγορούμενος. Επειδή σας χαρίζω τραγούδια τους έλεγα; Τι κακό κάνω; Μα μου λέει ο νόμος! Είναι κακός ο νόμος, αλλάξτε τον. Εσείς κρίνετε ότι κάνω κάτι κακό; Πείραξα άνθρωπο; Σας κάνω να γελάτε; Σας κάνω να χαίρεστε, να ερωτεύεστε; Εσείς οι ίδιοι με παίρνετε τηλέφωνο για να χαρίσω στον κουμπάρο σας ένα τραγούδι, και αυτό δηλαδή είναι καταδικαστέο; Αλλάξτε το νόμο, τους έλεγα. Γελούσαν.

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Τον Μάιο του 1970 ως πειρατής με το ψευδώνυμο «Εξηνταβελόνης» με ένα μηχάνημα που κατασκεύασε ένας ξάδελφός μου, μια μικρή λυχνία SS81 αμφιταλάντωτη στα μεσαία. Δύσκολοι καιροί. Το 1974 μεταπήδησα στα FM, παράλληλα και στα δύο, το 1978 σταμάτησα τα μεσαία και έβγαινα μόνο στα FM και από το τότε μέχρι το 1986 που κάναμε το «Ράδιο Θεσσαλονίκη» μόνο FM και μόνο το βράδυ, περιμένοντας να κλείσει η τηλεόραση.

ΕΡ. Ποιο το όνομα του σταθμού σας; Χρησιμοποιούσατε ψευδώνυμο και αν ναι γιατί;

ΑΠ. Επηρεασμένος από ένα βιβλίο που διάβαζα τότε έβγαινα «Εξηνταβελόνης». Αργότερα πάντα μέσα από την πειρατεία και μέχρι το 1986 έβγαινα "Music Hall". Το ψευδώνυμο που χρησιμοποιούσα ήταν Λευτέρης Βενετίου.

ΕΡ. Που απευθυνόσασταν;

ΑΠ. Εγώ απευθυνόμουν μόνο στην νεολαία, σ' ένα target group 18 – 35 ίσως γιατί τότε, μιλάω πάντα για την μέση της χούντας αλλά και μετά την μεταπολίτευση, ο κόσμος άκουγε διαφορετικά πράγματα. Η νεολαία άκουγε μόνο ξένη μουσική τότε, οτιδήποτε το ελληνικό το θεωρούσε φτηνό, δεν έφταιγε η νεολαία σ' αυτό φυσικά. Αργότερα έπεσε με τα μούτρα στο ελληνικό τραγούδι από το '74 και μετά άκουγε Θεοδωράκη, Σαββόπουλο, Μικρούτσικο, εκείνη ήταν η εποχή που η νεολαία άρχισε να ανακαλύπτει το ελληνικό τραγούδι και έτσι λοιπόν και εγώ έπαιζα ξένη μουσική με εξαιρέσεις τον Σαββόπουλο, την Αρλέτα, τον Χατζή και ό,τι άλλο μπορούσα να παίξω τότε. Αργότερα έπαιξα λίγο περισσότερο ελληνικό όσον αφορά τις μουσικές μου επιλογές αλλά πάντα από τον ίδιο χώρο.

ΕΡ. Τι επαφή είχατε με το κοινό και μεταξύ σας;

ΑΠ. Πέρα από την τρέλα να βρούμε καμιά γκόμενα, όποιος σας λέει πως η ανάγκη του για επικοινωνία τον ανάγκασε να κάνει ραδιόφωνο σας λέει ψέματα, η ανάγκη μας να βρούμε μια κοπελιά ήταν το κίνητρό μας για να κάνουμε ραδιόφωνο, να ξεχωρίσουμε από την παρέα, να μυθοποιήσουμε τον εαυτό μας – γιατί είμαστε και λίγο φιλάρεσκοι οι άνθρωποι του ραδιοφώνου - ώστε να περνάμε έστω και λίγο έναν ανταγωνιστή στο κυνήγι της γυναίκας. Αυτό ήταν το κίνητρο για το ραδιόφωνο εκείνα τα χρόνια. Η ανάγκη για επικοινωνία με την ίδια την κοινωνία ήρθε πάρα πολύ αργότερα, όταν ξεπεράστηκε αυτό το στάδιο. Έτσι θα μπορούσα να χαρακτηρίσω το κυνηγάμε μια γυναίκα μοναδικό κίνητρο για να κάνει κανείς ραδιοφωνικό σταθμό, έπειτα η αγάπη για την μουσική, το να ψάχνεις να βρεις τραγούδια και να τα μεταδί-

δεις γιατί σου άρεζαν, μετά η ανάγκη για έναν χαιφιντελισμό ο οποίος μας προέκυψε σε όλους όπως η ποιότητα του ήχου, διαγωνισμός ποιος έχει καλύτερα πριμ ποιος μπάσα, ένας αγώνας δρόμου γι' αυτό άλλη φάση. Αργότερα στην Θεσσαλονίκη η ανάγκη για συνδικαλισμό το ότι φτάνει πια δεν γίνεται, τότε ο πρώην πρόεδρος της Γαλλίας ο Μιτεράν, ο οποίος ήταν και εκείνος ραδιοπειρατής είχε συλληφθεί γιατί είχε γράψει τότε σ' ένα άγαλμα στο Παρίσι ένα σύνθημα «Ελευθερώστε την έκφραση», έκλεψα εγώ το σύνθημα και με σύνθημα «Ελευθερώστε την έκφραση» αρχίζουμε πλέον να μιλάμε τα βράδια σε συνομιλίες και αρχίζω να τους πείθω πως δεν γίνεται να κρυβόμαστε άλλο, πρέπει να βγούμε στο φως, να δείξουμε ό,τι υπάρχουμε. Μόνος εγώ, μόνος κι εσύ δεν γίνεται, έτσι μαζευτήκαμε στην πρώτη συγκέντρωση το 1984, στην Πλατεία Αγ. Σοφίας κοντά στους 80 ραδιοπειρατές, ήταν η πρώτη μεγάλη συγκέντρωση που κάναμε. Μέχρι τότε οι συγκεντρώσεις γινόταν παράνομα, σε καφετερίες, σε σταθμούς και σε διάφορα άλλα μέρη. Αυτή ήταν η πρώτη μαζική συγκέντρωση όπου εκεί βέβαια ήρθε και η μισή ασφάλεια. Μας φωτογράφιζε, μας παρακολουθούσε.

Οι πειρατές μεταξύ μας μαλώναμε, πλακωνόμασταν στο ξύλο, μια κανονική ελληνική οικογένεια όπως όλες οι σύγχρονες ελληνικές οικογένειες. Υπήρχε ανταγωνισμός στο ποιος ακούγεται πιο μακριά, όχι ποιος κάνει καλύτερη εκπομπή, ο καθένας πίστευε πως αυτός κάνει την καλύτερη εκπομπή.

ΕΡ. Υπήρχε οργανωμένος σύλλογος ή συνδικάτο ραδιοερασιτεχνών;

ΑΠ. Υπήρξα συνδικαλιστής στον χώρο, ήμουν ο πρόεδρος των ραδιοπειρατών τότε στην Θεσσαλονίκη γιατί αποφάσισα να ενωθούμε και να διεκδικήσουμε την ελεύθερη ραδιοφωνία που αργότερα ήρθε. Έχω 11 συλλήψεις, δηλαδή 11 φορές πήγα κρατούμενος, κατάσχεση των μηχανημάτων στο σπίτι. Όταν προέρχεσαι από πολύ φτωχή οικογένεια είναι κόστος να μπορείς να ξαναστήσεις τα μηχανήματα, πέρα από τον διασυρμό, πέρα από το ότι δεν είναι σωστό να σε βλέπει όλη η γειτονιά να σε βάζουν σε ένα περιπολικό σαν κοινό εγκληματία και να σε πηγαίνουν στην ασφάλεια για τα αποτυπώματα και όλα αυτά. Να ψάχνουν μέχρι και τα χαρτιά από την τουαλέτα για να βρουν κάτι γιατί τα κρύβαμε τόσο καλά και δεν μπορούσαν να βρουν τίποτα την ημέρα. Βράδυ δεν ερχόταν, ερχόταν μόνο μέρα. Οπότε στήναμε το μηχάνημα το βράδυ και την άλλη μέρα το ξεστήναμε, το διαλύαμε, το ξανακάναμε για να ξαναβγούμε το βράδυ.

Για πρώτη φορά κατάλαβε το κράτος πως αυτοί συντονισμένα μπορεί να μας κάνουν μεγάλη ζημιά. Κάναμε και δίκτυο δύο φορές. Έκανα μια εκπομπή για την ανάγκη ύπαρξης της ελεύθερη ραδιοφωνίας και συνδεθήκανε όλοι οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη και με αναμετέδιδαν. Έαν δεν ζυμωθεί στην συνείδηση του κόσμου το αίτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας δεν μπορεί να είναι προσωπικό αίτημα του Λευτέρη, του Κώστα και του Πέτρου. Πρέπει να ζυμωθεί με την ίδια την κοινωνία το αίτημα. Αν ρωτούσες τον κόσμο θες να υπάρχουν ραδιοπειρατές σου έλεγε ναι και εκεί τελείωνε γιατί είχε να κάνει και άλλα πράγματα στην ζωή του. Δεν ήταν κυρίαρχο. Έπρεπε λοιπόν να προσπαθήσουμε να επικοινωνήσουμε με τον κόσμο έτσι ώστε να γίνουμε φίλοι. Όταν δένεσαι λοιπόν με τον άνθρωπο αυτό και μέσα από το ραδιόφωνο αυτό γίνεται πιο έντονα τότε έχει άποψη και μπορεί να στηρίξει μια άποψη για την ανάγκη της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Έγινε ζύμωση και στην ίδια την κοινωνία. Βοήθησε πάρα πολύ ο Γιώργος ο Παπανδρέου με εκείνη την δήλωσή του στον 9.84. Ξεψαρώσαμε μετά την δήλωση του. Ίσως αν δεν ήταν ο Γιώργος ο Παπανδρέου να μην είχαμε σήμερα ελεύθερη ραδιοφωνία. Αν και λόγω Ε.Ε. μάλλον θα είχαμε.

ΕΡ. Ποιο το περιεχόμενο του προγράμματος του σταθμού σας;

ΑΠ. Εγώ επειδή είχα πάντα τρέλα πολύ με την μουσική και επειδή όλη η πειρατεία στην Θεσσαλονίκη έπαιζε λαϊκά τραγούδια, εγώ έκανα αφιερώματα στην Jazz, στο Blues και έπαιζα ροκ τραγούδια. Κάθε βράδυ έκανα και διαφορετικό πρόγραμμα, είχα βραδιές με ελληνική μουσική. Ελληνική μουσική για μένα τότε ήταν ο Σαββόπουλος.

ΕΡ. Άλλαξε το πρόγραμμά σας κατά την διάρκεια της περιόδου που εκπέμπατε;

ΑΠ. Ναι , έγινε περισσότερο ελληνική. Γιατί και εγώ μεγαλώνοντας άκουγα περισσότερο ελληνικά τραγούδια.

ΕΡ. Ποιος ο ρόλος της πολιτικής στο ραδιοφωνικό σας πρόγραμμα;

ΑΠ. Δεν υπήρχε πολιτική ποτέ. Και υπάρχει μια μεγάλη διαφορά μεταξύ Θεσσαλονικιού και Αθηναϊκού ραδιοφώνου. Στην Αθήνα δεν υπήρχαν πειρατές με την έννοια που τους ξέρουμε εμείς μέσα από τα παιδικά μας χρόνια, δηλαδή ο Κώστας χαρίζει με δέκα καραβάκια καρδούλες στην Μαρία, δεν υπήρχαν τέτοια πράγματα. Η πειρατεία στην Αθήνα ξεκίνησε με κάποιους οικοπεδάδες οι οποίοι είχαν κανα δύο πειρατές εκεί τους έφτιαξαν μηχανήματα και είχε κατακλυστεί ο αιθέρας των Αθηνών από τύπους που διαφήμιζαν οικόπεδα, όλη την μέρα. Ήταν οι πρώτοι ραδιοφωνάκηδες στην Αθήνα και έβαζαν και παράνομα αυτές τις διαφημίσεις. Σε αντίθεση στην Θεσσαλονίκη δεν τολμούσε να βάλει κανένας διαφημίσεις, δεν μπήκε ποτέ διαφήμιση σε ερασιτεχνικό ραδιόφωνο στην Θεσσαλονίκη. Υπήρχε ένας άγραφος νόμος. Εδώ ήταν σ' αγαπώ, μ' αγαπάς, έτσι αλλά και πολύ σοβαρές εκπομπές. Όταν το 1972 περίπου ξεκίνησα να κάνω αφιερώματα στην Jazz εγώ έκανα εκπομπές μόνο για μένα, δεν υπήρχε κανένας ακροατής, κανένας δεν άκουγε τέτοια πράγματα. Θυμάμαι κάποτε είχα κάνει ένα τρίωρο αφιέρωμα στο μπλουζ και με πήρε τηλέφωνο ένας τύπος από την πλατεία Ναυαρίνου, ένας. Εγώ ουσιαστικά το έκανα για μένα. Όταν έβγαλα τις γκόμενες που ήθελα μετά άρχισα να ανακαλύπτω άλλα πράγματα.

ΕΡ. Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζονταν οι ραδιοπειρατές από την κυβέρνηση;

ΑΠ. Η επόμενη φάση ήταν το 1987 όταν έγινε η σύλληψη του «Ράδιο – Θεσσαλονίκη», η οποία ήταν σταθμός για την ελεύθερη ραδιοφωνία σ' όλη την Ελλάδα. Τότε υπουργός παιδείας ήταν ο Γιώργος Παπανδρέου ο οποίος ήταν ο πρώτος που μίλησε για ελεύθερη ραδιοφωνία και γελούσε όλη η Βουλή φυσικά. Η απόφαση που βγήκε για μας σ' εκείνη την δίκη ήταν ορόσημο για την ιστορία της ραδιοφωνίας γιατί μετά αθώωσε όλους τους πειρατές. Μας ενημερώνει ένας φίλος από την Λάρισα ότι το ραδιογωνιόμετρο από την Αθήνα ανεβαίνει στην Θεσσαλονίκη. «Τέρας» το λέγαμε το ραδιογωνιόμετρο, «το τέρας ανεβαίνει στην Θεσσαλονίκη». Πήγε ξήλωσε δέκα σταθμούς στην Λάρισα και ανέβαινε τώρα στην Θεσσαλονίκη. Ενημερώνουμε εμείς με την σειρά μας όλους τους πειρατές, «Παιδιά έρχεται το τέρας, κλείστε». Σιγή στην συχνότητα. Εμένα όμως δεν μου πήγε και ηθικά να κλείσω. Σταματάω να υποκρίνομαι, σταματάω να κρύβομαι, δεν θέλω άλλο να κρύβομαι. Και βγαίνω και λέω το εξής στον αέρα, τότε ήμασταν «Ράδιο – Θεσσαλονίκη», αγαπημένος σταθμός στην νεολαία, τους λέω ακριβώς τι γίνεται «έρχεται το ραδιογωνιόμετρο για να συλλάβει, θα κλείσουν όλοι, η δική μου απόφαση είναι να μην κλείσω, τι λέτε εσείς;». Μέσα από τα τηλέφωνα η απάντηση ήταν «Μην κλείσετε παιδιά είμαστε εδώ». Δεν πήρα στα σοβαρά αυτό το «είμαστε εδώ» αλλά ήθελα πραγματικά να τους μπω στην μύτη. Και δεν κλείνει φυσικά το «Ράδιο – Θεσσαλονίκη», το ραδιογωνιόμετρο εδώ, ο μόνος σταθμός που εξέπεμπε ήταν το «Ράδιο – Θεσσαλονίκη», ήρθαν στην Δεσπεραί, ανέβηκαν πάνω, κατάσχεση.

ΕΡ. Γιατί δεν κλείσατε;

ΑΠ. Γιατί διεκδικούσα το δικαίωμα μου να υπάρχω στο ραδιόφωνο. Ούτε ναρκωτικά πουλούσα ούτε έκανα τίποτα κακό. Ήμουν ενάντια στο νόμο. Διαφωνούσα με τον νόμο και μόνος τρόπος να το παλέψω ήταν να πάω για ακόμη μια φορά κατηγορούμενος αλλά με όπλα, με σύμμαχο τον κόσμο. Άλλο να σε σύρουν στο δικαστήριο με τον αριθμό 32 και να δικαστείς εσύ μετά από έναν βιαστή με τρία άτομα ακροατήριο και άλλο να περάσει στη συνείδηση του κόσμου πως η ελεύθερη ραδιοφωνία είναι ανάγκη μας, είναι έκφραση μας και είναι δικαίωμά μας δημοκρατικό.

Μας συλλαμβάνουν, πιάνουν ένα παιδί που έκανε εκπομπή πρωί, εγώ έκανα βράδυ εκπομπές, ήμασταν τρια άτομα, κάναμε από πέντε ώρες ο καθένας, 15 – 20 ώρες εκπομπές κάθε μέρα.

Ήταν το πρώτο ερασιτεχνικό ραδιόφωνο στην Ελλάδα που έκανε 20 ώρες συνεχόμενης εκπομπής, ενώ μέχρι τότε κάναμε 2 ώρες εκπομπή το βράδυ και κλείναμε. Αυτό ξεκίνησε από το πρωί εκπομπές κανονικά. Πιάνουν ένα παιδί που έκανε εκπομπή το πρωί, εγώ που με το πιάνουν, πάω και έχω εφεδρικό μηχάνημα, το ανοίγω και βγαίνω στον αέρα. Βγαίνω στην ίδια συχνότητα και λέω «ήρθε η αστυνομία, συνέλαβε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη». Μας πηγαίνουν στο 3ο Αστυνομικό Τμήμα και το βράδυ έρχονται πάνω από 3.000 νεολαίοι έξω από το αστυνομικό τμήμα και διαδηλώνουν και απαιτούν την απελευθέρωσή μας. Υπάρχουν και σχετικά δημοσιεύματα γι' αυτά. Μόλις έπιασαν το παιδί, πήγα εγώ και τους λέω «κοιτάξτε το παιδί δεν φταίει, δικός μου είναι ο σταθμός, πάρτε εμένα». Α μου λένε καλωσήρθες κορόιδο, μπες και συ μέσα. Ήμασταν τρία παιδιά που είχαμε το ραδιόφωνο, πήγαμε και οι τρεις και παραδοθήκαμε για να βγάλουν το παιδί αλλά σιγά μην το βγάλανε. Που να ξέρουμε εμείς τότε από τους νόμους ότι έγινε η σύλληψη και τον έπιασαν επ' αυτοφώρω να κάνει εκπομπή. Δεν ξέραμε από νόμους, ούτε δικηγόρους είχαμε. Πήγαμε μόνοι μας. Μας κρατάνε και τους τέσσερις τελικά μέσα και μας απελευθερώνουν παρανόμως στις 10.00 μ.μ. Ενώ έπρεπε να μείνουμε όλοι την νύχτα και να πάμε την επόμενη μέρα αυτόφωρο. Γιατί; Ο Διοικητής πήρε τον αστυνομικό διευθυντή και ο αστυνομικός διευθυντής πήρε τον τότε Υπουργό Μακεδονίας – Θράκης τον Παπαθεμελή και του είπε «έχω πρόβλημα, τι να κάνω; Να στείλω τα ΜΑΤ; Έχω 3.000 νεολαίους έτοιμοι να καταστρέψουν το αστυνομικό τμήμα στο κέντρο και δεν ξέρω τι να κάνω. Γιατί; Για ένα ραδιόφωνο συλλάβαμε. Ποιοι είναι αυτοί;» Κανένας δεν μας ήξερε τότε. Μόνο οι ακροατές μας, η νεολαία. Για το καλό της πόλης και την ησυχία, γιατί 3.000 κόσμος μας έλεγαν εμείς θα κοιμηθούμε μαζί σας έξω από το αστυνομικό τμήμα, έκλεισαν το δρόμο. Αναγκάστηκε λοιπόν η αστυνομία με εντολή του τότε Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης, του Παπαθεμελή, που οι κόρες του ήταν και ακροάτριές μας, μας αφήνουν 10.00 το βράδυ και γίνεται δικαστήριο. Την άλλη μέρα μας καλούν στην Αθήνα όπου και ο 9.84 τότε εξέπεμπε παράνομα, πηγαίνουμε και βγάζουν στον αέρα του 9.84 τον Γιώργο τον Παπανδρέου και του λένε «Τι ελεύθερη ραδιοφωνία λες εσύ ως υπουργός παιδείας και είστε και κυβέρνηση και την άλλη μέρα πηγαίνει η αστυνομία και τους πιάνει;» Και δεσμεύτηκε στον αέρα του 9.84 ο Γιώργος Παπανδρέου να έρθει μάρτυρας υπεράσπισης στην δίκη μας. Και ήρθε. Και ο Λαλιώτης που συμφωνούσε για την ελεύθερη ραδιοφωνία, και ήταν οι νεολαίοι στο ΠΑΣΟΚ τότε. Φανταστείτε ένα δικαστήριο όπου δικάζονταν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, με έναν Γιώργο Παπανδρέου, υπουργό παιδείας μάρτυρα υπεράσπισης και με έναν Λαλιώτη γραμματέα να λένε ότι κακός είναι ο νόμος, θα τον αλλάξουμε τώρα κύριε Πρόεδρε του έλεγε ο άλλος και αθωωνόμαστε. Αυτή η απόφαση ήταν σταθμός για την ελεύθερη ραδιοφωνία. Το 1987. Αμέσως μετά βασίστηκαν όλες οι υπόλοιπες αποφάσεις δικαστηρίων για ραδιοπειρατές πριν έρθει ο νόμος για την ελεύθερη ραδιοφωνία και αθωώθηκαν όλα τα παιδιά, ακόμη και τα εφετεία αθωώθηκαν, βάση αυτής της απόφασης. Αργότερα έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία, εμείς είχαμε αύξοντα αριθμό 2 σ' όλη την Ελλάδα στην κατάθεση φακέλου και στην αδειοδότηση του Ράδιο - Θεσσαλονίκη, 1 είχε ο 9.84. Μετά τα πράγματα πήραν τον δρόμο τους, η ελεύθερη ραδιοφωνία εξελίχθηκε σε μια εξαρτημένη ραδιοφωνία. Εμείς αισθανόμαστε σαν εκείνους τους κομμουνιστές που προδόθηκε το όνειρό τους.

ΕΡ. Γιατί το λέτε αυτό;

ΑΠ. Γιατί πιστεύαμε πως η ελευθερία στην έκφραση μέσα από το μέτρο της παιδείας του καθένα θα όριζε την πορεία του ραδιοφώνου και όχι οι νόμοι οι οποίοι το πνίγουν. Αργότερα όταν εμείς αθώα πραγματικά παιδιά και καμία σχέση με τις επιχειρήσεις, ξέραμε να κάνουμε ραδιόφωνο δεν ξέραμε να κόβουμε επιταγές, ξαφνικά συνειδητοποιούμε πως για να κάνουμε την αγάπη μας, την τρέλα μας πρέπει σιγά σιγά να μάθουμε και άλλα πράγματα. Αυτό μας αποπροσανατόλιζε όμως από την τρέλα μας που ήταν μόνο αυτό. Και ξαφνικά από τους 200 πειρατές που είχε η Θεσσαλονίκη σήμερα στα μέσα υπάρχουμε εμείς και άντε κανά δύο ακόμη, να τα παιδιά του Αντέννα. Όλα τα παιδιά χάθηκαν. Και μπήκαν χασάπηδες, βιοτέχνες, βιομήχανοι και έκαναν ραδιόφωνα, με στόχο το κέρδος, καμία επικοινωνία, πάει η ψυχούλα που λέγαμε, τελείωσε το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Σε ποια σημεία διαφοροποιούνταν οι πειρατικοί σταθμοί από το κρατικό ραδιόφω-

νο;

ΑΠ. Το κρατικό ραδιόφωνο επειδή πέρασα και από αυτό ήταν γελοίο. Οι δίσκοι που είχε η ΕΡΤ είχαν αυτοκόλλητα πάνω στα τραγούδια μετά από την λογοκρισία. Όταν στο βινύλιο έβαζες ένα αυτοκόλλητο στο 3 δεν μπορείς να το παίξεις το 3. Έτσι όλοι οι δίσκοι της ΕΡΤ είχαν αυτοκόλλητα πάνω σε συγκεκριμένα τραγούδια τα οποία τα είχε βάλει η χούντα αλλά τα κράτησε μετά το 1974 και ο Καραμανλής. Εγώ το 1982 που πέρασα ένα φεγγάρι από την ΕΡΤ βρήκα δίσκους με αυτοκόλλητα, κανένας δεν έβγαλε τα αυτοκόλλητα. Διαφοροποιούμασταν λοιπόν στην μουσική που παίζαμε. Το 70 η ΕΡΤ έπαιζε χαζοιταλικά τραγουδάκια και τα γνωστά τραγούδια της εποχής όπως τραγούδια του Γιώργου Καλαϊτζή που παίχτηκε για ένα μήνα και μετά μπήκε και σ' αυτό αυτοκόλλητο. Εμάς μας ξέφευγε και αργά ένας Θεοδωράκης, λίγο πριν κλείσουμε.

ΕΡ. Υπήρχε ελευθερία λόγου στο πειρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι δεν υπήρχε. Δεν μιλούσαμε ελεύθερα γιατί φοβόμασταν αλλά τα λέγαμε έμμεσα αυτά που θέλαμε να πούμε. Στο πρωτοχρονιάτικο μήνυμα του Παπαδόπουλου μάζεψα άλλους τέσσερις πειρατές και ανοίξαμε για να παρεμβάλουμε το κρατικό ραδιόφωνο μέσα στην πόλη. Μόνο σφύριγμα και μόλις τελείωσε το μήνυμα κλείσαμε και εμείς τα μηχανήματα. Δεν τολμούσαμε να μιλήσουμε, μα μας ξέρανε. Η ασφάλεια τότε είχε ένα μένος με τους πειρατές, προφανώς κατ' εντολή, γιατί πειρατής ήταν αυτός που δεν μπορούσε να ελέγξει η χούντα. Ήξεραν τις φωνές μας, οπότε αν μας άκουγαν ερχόταν σπίτι, έλα δω ρε αλήτη, φάε το ξύλο σου, ξαναβγες ρε αλήτη, πάρε και το δικαστήριό σου. Οπότε δεν γινόταν να έχουμε άποψη και περιοριζόμασταν στην τρέλα μας, όσα παιδιά είχαν πολιτική άποψη, οι άλλοι με τα κλαρίνα και μ' αυτά τους άκουγαν και μέσα στην αστυνομία δεν τους έπιανε ποτέ κανένας. Τους άλλους κυνηγούσαν.

ΕΡ. Πως έγινε η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό ραδιόφωνο στην Ελλάδα; Σύμφωνα με ποια κριτήρια επικράτησαν συγκεκριμένοι σταθμοί;

ΑΠ. Ο πρώτος νόμος του Βενιζέλου για την ελεύθερη ραδιοφωνία, όριζε ρητά στα άρθρα του ορισμένα πράγματα. Δηλαδή τεχνογνωσία, μηχανήματα, προδιαγραφές μηχανημάτων, σημείο εκπομπής, τότε ακόμη δεν έτρεχαν οι ακροαματικότητες για να είναι κριτήριο, ούτε εργαζόμενοι υπήρχαν τότε, πόσους εργαζόμενους απασχολείς, ένα μόριο για κάθε 10 εργαζόμενους, αυτά έγιναν αργότερα στις μετατροπές του νόμου. Τότε δεν ήταν έτοιμη η Ελλάδα να κάνει ελεύθερη ραδιοφωνία. Τότε όσοι έκαναν αίτηση σχεδόν πήραν άδεια. Ο νομοθέτης όριζε πως στο πρώτο δεκαπενθήμερο εκάστου Νοέμβρη, εκάστης χρονιάς οφείλει η κυβέρνηση να καταθέτει ένα προεδρικό διάταγμα το οποίο να προκηρύσσει νέο διαγωνισμό για την επόμενη χρονιά. Αυτό δεν έγινε ποτέ.

ΕΡ. Για ποιο λόγο;

ΑΠ. Γιατί αμέσως κατάλαβαν το λάθος τους. Γιατί τότε όποιος έκανε τα χαρτιά του πήρε την άδεια, αλλά την πήρε ανεξέλεγκτα. Η πολιτική θέλει να έχει τα μέσα και δη τα ηλεκτρονικά μέσα σε πολιτική ομηρία. Κατάλαβαν το λάθος τους και ο επόμενος νόμος που φέρνουν ένα χρόνο μετά, ουσιαστικά έρχεται να φιμώσει το ραδιόφωνο. Βάζει παραμέτρους που αν δεν είσαι βιομήχανος με 5 δις στην τράπεζα δεν μπορείς να κάνεις ραδιόφωνο. Δεν μετράνε πλέον τα κριτήρια που είχαμε τότε αλλά μετράνε καθαρά τεχνοοικονομικά κριτήρια. Που σημαίνει πως ένας που έχει χρήματα μπορεί να κάνει νέο ραδιόφωνο, ένας που έχει την τρέλα του δεν μπορεί να κάνει. Μάλιστα δεν όρισε καν ερασιτεχνικές συχνότητες, δηλαδή να πει πως από τους 104 ως τους 108 αφήστε την πειρατεία να εκπέμπει, το βράδυ για το μεράκι τους και από κει να δημιουργηθεί μια νέα φουρνιά ανθρώπων που θα μάθουν το ραδιόφωνο και θα επανδρώσουν τα καινούρια τα ραδιόφωνα. Γιατί έγινε αυτό; Με το που έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία έπεσε η ΕΣΗΕΑ και η ΕΣΗΕΜ-Θ σου λέει βρήκαμε νέα δουλειά. Εκεί που είχαμε μόνο τις εφημερίδες τώρα θα πάρουμε κι άλλο μεροκάματο. Και τι κάνει, βάζει κριτή-

ρια που ορίζει αρχισυντάκτη μέλος της ΕΣΗΕΑ με τα χρήματα που παίρνει η Ένωση. Ναι αλλά ας πούμε πως εγώ δουλεύω υπάλληλος και κάνω την τρέλα μου στα ραδιόφωνο που θα βρω λεφτά να πληρώσω τον αρχισυντάκτη, εγώ ούτε διαφημίσεις βάζω και πώς να βάλω που το επαρχιακό ραδιόφωνο δεν έχει επαφή με την Αθήνα που από κει βγαίνουν τα κονδύλια για τις διαφημίσεις. Ούτε έγινε ποτέ πράξη ο νόμος του 30% των διαφημιστικών κονδυλίων να πηγαίνουν στην υπόλοιπη Ελλάδα, ποτέ δεν έγινε αυτό. Με μαθηματική ακρίβεια ο ίδιος ο νόμος οδηγεί τα μέσα της επαρχίας στην αφάνεια, στην οικονομική καταστροφή με ελάχιστες εξαιρέσεις όπως εγώ.

ΕΡ. Με ποιόν τρόπο επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα;

ΑΠ. Μόνο τα πρώτα χρόνια. Ποιοι πήραν τις άδειες; Με ελάχιστες εξαιρέσεις τις πήραν πάλι οι εκδότες, οι μεγαλοεκδότες. Οφείλω να σας ομολογήσω πως τότε ο Κοσκωτάς έστειλε άνθρωπο εδώ στην Θεσσαλονίκη και μας έκανε πρόταση με 1,5 εκ. δραχμές το μήνα να του φτιάχναμε το ραδιόφωνο. Μετά τα δημοσιεύματα γίναμε διάσημοι σε εισαγωγικά ότι ξέραμε από ραδιόφωνο και είχαμε προτάσεις από τον Λαμπράκη όπου τότε είχε βάλει την Λιάνα την Κανέλλη να έρθει σε επικοινωνία. 1 εκ. 200 χιλιάδες μας έδινε τότε, πόσο έπαιρνα εγώ που δούλευα τότε 35.000 δραχμές το μήνα. Ξαφνικά που κάνουν πρόταση για 1,5 εκ. το μήνα και είπαμε όχι σε όλους αυτούς. Άρα τις άδειες τότε τις πήραν οι εκδότες γιατί ήταν το καινούριο φρούτο. Έτσι μοιράστηκαν οι άδειες σε όλους τους εκδότες των Αθηνών και μάλιστα διπλές άδειες, μια στην Θεσσαλονίκη και μια στην Αθήνα γιατί τότε δεν προέβλεπαν πανελλαδική άδεια, προέβλεπε τοπική άδεια ο νομοθέτης. Έτσι έκαναν έναν σταθμό στην Θεσσαλονίκη, έναν σταθμό στην Αθήνα, όλοι τους. Οι πειρατές που δούλεψαν, που πέθαναν, που σκοτώθηκαν γιατί έχουμε θύματα, έχουμε παιδιά που πέθαναν από ηλεκτροπληξία και δεν το έχει μάθει ποτέ κανένας, δεν το ξέρει κανένας, αυτά είναι θύματα της ελεύθερης ραδιοφωνίας, παιδιά που τους έπεφτε η κεραία όταν την πετούσαν πάνω στα σύρματα της ΔΕΗ και όπως την κρατούσαν για να την πετάξουν από τα μεσαία απέναντι με την πέτρα, δεν έφτανε η πέτρα στην απέναντι πολυκατοικία και έπεφτε κάτω στον δρόμο, ακουμπούσε στα σύρματα και όπως κρατούσε το παιδί το σύρμα έμενε κόκαλο, πέθαινε το παιδί…ή πόσα παιδιά πέθαναν μέσα στα σπίτια τους από ηλεκτροπληξία με τα μηχανήματα γιατί κάποια στιγμή έφυγε από πίσω το βύσμα που είχε 3.000 βόλτ και πήγαν να το ακουμπήσουν. Έχει νεκρούς η ελεύθερη ραδιοφωνία που δεν τους ξέρει κανένας και ποτέ κανείς δεν νοιάστηκε γι' αυτό.

ΕΡ. Με τι ασχολείστε εσείς σήμερα;

ΑΠ. Κάνω εκπομπή 10 – 12 το πρωί στο «Ράδιο Θεσσαλονίκη» και γράφω και λέω τα σποτάκια στον Ερωτικό.

ΕΡ. Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Εγώ δεν ξέρω να κάνω τίποτα άλλο, είναι η δουλειά μου δηλαδή. Εγώ επιμένω στην έκφραση εραστής της τέχνης. Για μένα είναι τιμή για κάποιους άλλους είναι προσβολή του εραστιτέχνης. Εγώ θέλω ακόμη να είμαι εκεί. Με τα λάθη μου, τα σφάλματά μου. Γεννήθηκα νομίζω άνθρωπος του ραδιοφώνου από μωρό παιδί αυτό που κάνω είναι ραδιόφωνο και από ότι φαίνεται το κάνω καλά. Δεν θέλω να κάνω τίποτα άλλο, έκανα και τηλεόραση δεν μου άρεσε την πούλησα. Επειδή έχω μια περίεργη αίσθηση ελευθερίας ποτέ δεν θα πήγαινα να δουλέψω σε κάποιον γι' αυτό πάντα δημιουργώ σταθμούς, είμαι ιδιοκτήτης των μέσων. Για να μην έχω κανέναν πάνω από το κεφάλι μου και αυτό νομίζω είναι θέμα χαρακτήρα, δεν νομίζω να άντεχα να πάω κάπου και να μου χτυπάνε το τζάμι και να μου λένε όχι αυτό το τραγούδι ή δεν το είπες καλά ή πες αυτό ή εκείνο. Κάτι που γίνεται δηλαδή αλλά δεν το κάνω εγώ ποτέ στα δικά μας τα παιδιά.

ΕΡ. Πως βλέπετε το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο; Είχε την αναμενόμενη εξέλιξη από την εποχή του ραδιοερασιτεχνισμού;

ΑΠ. Δεν είναι καλά το ραδιόφωνο σήμερα. Καταρχήν είμαστε προ των πυλών του ψηφιακού ραδιοφώνου οπότε θα λυθούν αυτόματα όλα τα προβλήματα με τις συχνότητες, δηλαδή σε μια συχνότητα 94,8 μπορείς να ακούς 15 ραδιόφωνα. Η τεχνολογία λοιπόν μπαίνει στο ραδιόφωνο και οι πληροφορίες μου λένε πως θα ψηφιστεί και νόμος όπου παίρνοντας ένα χαρτί από την Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών θα μπορείς να εκπέμπεις και ψηφιακά. Το μέλλον επομένως είναι το ψηφιακό ραδιόφωνο. Εκεί τελειώνουν τα προβλήματα συχνοτήτων, παρεμβολών κλπ. Πάμε λοιπόν σ' ένα ψηφιακό ραδιόφωνο πολύς καλύτερης ποιότητας όπου εκεί θα ξαναέρθει η μουσική σε πρωταγωνιστικό ρόλο. Το 1989 μέχρι το 1995 το ραδιόφωνο χάθηκε στην πολιτική, χαθήκαμε όλοι μας με πρώτον από όλους εμένα όπου το ραδιόφωνο εξυπηρετούσε ουσιαστικά πολιτικά συμφέροντα, πέσαμε όλοι στην λούμπα αυτή, αργότερα όταν βγήκαμε μέσα από αυτή την λούμπα αρχίσαμε να βρίσκουμε πάλι τον εαυτό μας και πιστεύω ότι το μέλλον του ραδιοφώνου είναι πάλι ο άνθρωπος αλλά σ' ένα interactive ραδιόφωνο που εσύ και εγώ θα μπορούμε να μιλάμε στον αέρα, βγάζοντας τα σώψυχα μας, λέγοντας με πλήρη ελευθερία ότι θέλουμε και ταυτόχρονα όλο αυτό μπορεί να συνοδεύει την ανθρώπινη επικοινωνία. Το έχουμε ανάγκη ως άνθρωποι, ως κοινωνία να επικοινωνήσουμε, όλοι μας έχουμε κλειστεί στα πέντε ντουβάρια με μια πολύ καλή ποιότητα μουσικής που προσφέρει το ψηφιακό ραδιόφωνο. Πιστεύω δηλαδή σε μια πολύ μοντέρνα βερσιόν του 70, όπου εκεί οι σταθμοί δεν θα είναι full target θα είναι εξειδικευμένοι, κάτι που έχει γίνει στην Γαλλία εδώ και 20 χρόνια. Θα υπάρχει ένας σταθμός που θα παίζει μόνο jazz, θα υπάρχουν σταθμοί των μειονοτήτων, θα υπάρχουν gay σταθμοί ας πούμε, θα υπάρχουν σταθμοί των Αλβανών μεταναστών, θα υπάρχουν σταθμοί των ροκάδων, όπως ήδη ξεκίνησαν και υπάρχουν. Θα υπάρχουν μόνο ενημερωτικοί σταθμοί χωρίς μουσική, μόνο σηματάκια θα παίζουν. Θα υπάρχει πλήρης εξειδίκευση, οπότε και ο ακροατής θα επιλέγει το τι θέλει. Εκεί το interactive ραδιόφωνο θα υπερισχύσει, όπως τώρα υπερισχύει το μουσικό ραδιόφωνο έναντι του ενημερωτικού.

ΕΡ. Ποιος είναι ο ρόλος του σήμερα σε σχέση με το δημόσιο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Στο κρατικό οι άνθρωποι είναι ακόμη στο 1970. Είναι ακόμη εκεί. Η εξουσία θεωρεί ότι κινδυνεύει από το ραδιόφωνο γιατί δεν μπορεί να το ελέγξει από τη μια, δεν έχει τον μηχανισμό να το κάνει, το σύνταγμα δεν της το επιτρέπει πλέον. Η κάθε εξουσία φοβάται τις ελεύθερες φωνές. Στην εφημερίδα μπορεί να ελέγξει το δημοσίευμα η εξουσία, στο ραδιόφωνο δεν μπορεί να το κάνει. Αν εγώ είμαι ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού και πέσω το βράδυ να κοιμηθώ και βγει ο παραγωγός στις 3 τα ξημερώματα, ξέρω εγώ τι θα μου πει; Ξέρω εγώ τι είπε; Δεν το ξέρω. Ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού δεν σημαίνει πως είμαι με τα ακουστικά όλη την μέρα και ακούω το ραδιόφωνό μου. Δεν μπορώ να το ελέγξω. Και γι' αυτό το λόγο δεν δίνουν λύση στο πρόβλημα των αδειών που υπάρχει. Από το 1987 μέχρι σήμερα δεν έχει τελειώσει το θέμα της αδειοδότησης. Εμείς είμαστε ο δεύτερος σταθμός που αδειοδοτήθηκε στην Ελλάδα και δεν έχουμε ένα χαρτί που να το λέει. Όπως και οι τηλεοράσεις δεν το έχουνε. Και το αφήνουν έτσι για να είμαστε σε πολιτική ομηρία από οποιαδήποτε εξουσία. Καθίστε καλά γιατί δεν θα πάρετε άδεια, είναι το μήνυμα το οποίο κυριαρχεί από πάνω μας σε όλους. Έρχεται το ΠΑΣΟΚ δίνει στους μεν, έρχεται η ΝΔ δίνει στους άλλους.

ΕΡ. Νομίζετε πως ποτέ δεν πρόκειται να δοθούν άδειες;

ΑΠ. Όχι ποτέ.

ΕΡ. Στην Αθήνα πως έχουν δοθεί όμως;

ΑΠ. Δόθηκαν αλλά ακυρώθηκαν όλες. Ξαναπηγαίνουν οι σταθμοί σε διαγωνισμό. Ακυρώθηκαν, πήραν οι 28 και μετά έδωσαν σε άλλους 10 οι οποίοι δεν είχαν πάρει. Πήραν όλοι. Ο Μαστοράκης που δεν είχε πάρει, φώναζε, φώναζε πήρε, ο Βαρδινογιάννης που δεν είχε πάρει έμεινε 2 μήνες κλειστός, πήρε και εκείνος. Τώρα υπάρχουν και οι άλλοι που πιέζουν από κάτω και τι λέει ακυρώνω όλες τις άδειες της Αθήνας και ξαναπροκηρύσσω διαγωνισμό.

Για μας που έγινε μια μοριοδότηση πριν από κανα δυο χρόνια και αποφασίστηκε ποιοι 23 σταθμοί θα αδειοδοτηθούν, πήραμε τα μόρια μας ξέρουμε ποιοι σταθμοί θα αδειοδοτηθούν. Ακυρώνεται και αυτό. Ξανά από την αρχή. Εάν αυτό δεν είναι κωλυσιεργία επίτηδες για να κρατήσει σε βάθος χρόνου τότε τι είναι; Και αυτοί που πήραν δείτε τι καλοί που είμαστε αλλά και εσείς οι υπόλοιποι 60 που δεν πήρατε λέτε καλά λογάκια για μας γιατί θα ξαναπροκηρύξουμε τον διαγωνισμό για σας. Με αυτήν την κίνηση έχει σε πολιτική ομηρία και τους 68 σταθμούς της Αθήνας. Ενώ πριν τον έβριζαν οι άλλοι οι οποίοι δεν είχαν κλείσει και ποτέ, έκλεισαν για ένα μήνα και μετά ξανάνοιξαν οι άνθρωποι. Με αυτή την κίνηση όλοι αγρόν αγοράζουν σήμερα. Στην Θεσσαλονίκη το ίδιο εδώ και δύο χρόνια μοριοδοτήθηκαν 23 σταθμοί, πάγωσε το θέμα. Και τώρα ξανά από την αρχή. Πρόσεξε Μαρόγλου και κάθε Μαρόγλου άμα λέτε κακή κουβεντούλα έρχεται η ώρα σας. Που θα πάει αυτό το πράγμα; Αν αυτό δεν είναι φίμωση της ελεύθερης ραδιοφωνίας τότε τι είναι; Και εγώ δεν καταλαβαίνω ραδιόφωνο τι είναι; Μόνο εμείς οι επιχειρηματίες να έχουμε ραδιόφωνο; Δηλαδή ένα παιδάκι αν θέλει να ανοίξει έναν πομπό, που θα ανοίξει; Δεν πρέπει να δώσουμε και μια συχνότητα μόνο για τους ερασιτέχνες; Για τους χομπίστες του ραδιοφώνου; Που θα μάθουν τα παιδιά αυτά που θέλουν να δουλέψουν στην δουλειά μας; Ζωντανά στον αέρα θα μάθουν;

ΕΡ. Υπάρχουν σήμερα χομπίστες του ραδιοφώνου;

ΑΠ. Πως δεν υπάρχουν; Βέβαια και υπάρχουν αλλά φιμωμένοι όλοι. Κάνουν εκπομπή μόνοι τους στο σπίτι χωρίς να τους ακούει κανένας. Είναι σαν να λέμε πως θέλουμε δικηγόρους αλλά δεν έχουμε σχολή νέων δικηγόρων. Πως θα βγουν οι καινούριοι; Πως μπορεί να αναπτυχθεί ένα επάγγελμα από την στιγμή που δεν υπάρχει σχολή;

ΕΡ. Πολλοί πιστεύουν πως σήμερα το ραδιόφωνο βρίσκεται σε παρακμή σε σχέση με τα άλλα μέσα. Ίσως αυτός είναι ένας λόγος.

ΑΠ. Σε παρακμή βρίσκεται το ραδιόφωνο μόνο γι' αυτούς που δεν υπήρξαν ποτέ άνθρωποι του ραδιοφώνου. Το ραδιόφωνο είναι ψυχή και έρωτας και ούτε η ψυχή ούτε ο έρωτας είναι ποτέ σε παρακμή. Οι έμποροι του ραδιοφώνου να πάνε σπίτι τους, είναι η άποψή μου και να αφήσουν τα μέσα ελεύθερα. Όπως και κάτι άλλο, εγώ επειδή είμαι ανατρεπτικός στις απόψεις μου για το ραδιόφωνο, δεν πιστεύω πως θέλει νόμο. Αφήστε την αγορά, τον ίδιο τον κόσμο να αποφασίσει ποια ραδιόφωνα θα υπάρχουν.

ΕΡ. Πως θα γίνει αυτό δηλαδή;

ΑΠ. Αν κάνω καλή εκπομπή θα σ' έχω ακροάτρια, αν σ' έχω ακροάτρια θα πάρω και διαφήμιση. Η ίδια η αγορά θα το κανονίσει από μόνη της. Η ελεύθερη αγορά θα το κανονίσει από μόνη της. Αν εγώ έχω 0,5% ακροαματικότητα δεν θα πάρω ποτέ διαφήμιση, θα αναγκαστώ να κλείσω από μόνος μου. Τι το κρατάω; Είναι ζημιογόνο.

ΕΡ. Σήμερα αυτό δεν γίνεται; Σήμερα δεν επικρατεί ο νόμος της αγοράς;

ΑΠ. Όχι. Σήμερα δεν μπορούμε εγώ και εσύ να ανοίξουμε ένα ραδιόφωνο από το σπίτι μας. Θα πάμε φυλακή αύριο το πρωί. Αυτοί που εκπέμπουν έχουν όλοι είτε την άδεια την τότε είτε άδεια από την Νομαρχία. Που κάποια στιγμή το ΠΑΣΟΚ για να κάνει δημόσιες σχέσεις έδωσε. Όλοι έχουν κάποια άδεια σε εισαγωγικά. Ακόμη κι αν είσαι επιχειρηματίας δεν μπορείς να επενδύσεις στο ραδιόφωνο γιατί δεν βγαίνει το προεδρικό διάταγμα κάθε 1με 15 να προκηρύξει άδειες. Οπότε πως εγώ θα επενδύσω στο ραδιόφωνο;

ΕΡ. Πέρα από το νομικό πλαίσιο στο οποίο έχετε δίκιο, εγώ λέω πως σήμερα έχουν επιβιώσει στον χώρο του ραδιοφώνου αυτοί που βγάζουν λεφτά από αυτό πράγμα, οι επιχειρηματίες. Έχουν επικρατήσει μόνο τα ραδιόφωνα που έχουν ακροαματικότητα. Με άλλα λόγια ισχύει ο νόμος της αγοράς σήμερα.

ΑΠ. Όχι και να σου πως γιατί. Ένα ραδιόφωνο που έχει μαμά εταιρεία του είναι παντελώς αδιάφορη η ακροαματικότητα. Ο Flash στην Θεσσαλονίκη δεν βγαίνει, δεν επιβιώνει, οι μισθοί έρχονται από την Αθήνα. Ο Planet |δεν επιβιώνει, οι μισθοί έρχονται από την Αθήνα. Ο Sky που ήρθε εδώ δεν επιβίωσε γιατί τότε ο Αλαφούζος αποφάσισε να φύγει και έκοψε την μισθοδοσία. Υπάρχουν ραδιόφωνα δορυφόροι ο Αντένα για παράδειγμα έχει δικό του δίκτυο σε όλη την Ελλάδα με 50 σταθμούς. Τον νοιάζει ο σταθμός του Βόλου του Κυριακού αν δουλεύει ή όχι; Δεν τον νοιάζει; Τον βάζει 10 εκατομμύρια μέσα τον χρόνο; Μα τι λέτε; Αυτός πηγαίνει και παίρνει διαφήμιση πακέτο για 50 ραδιόφωνα σου λέει πανελλαδικό δίκτυο. Ούτε καν την παίζει την διαφήμιση, την παίρνει μόνο για την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη. Για μένα το μεγαλύτερο κριτήριο είναι οι ακροαματικότητες και μετά τα μηχανήματα και όλα αυτά τα οποία βάζουν. Λέει κάθε 5 εργαζόμενους ένα μόριο, δεν θέλω ρε παιδιά εργαζόμενους, εγώ μόνος μου θέλω να κάνω εκπομπή, δεν θέλω κανέναν. Αν εγώ με το 15% και ο άλλος με τους 100 εργαζόμενους έχει 3% παίρνει άδεια αυτός με το 3% και όχι εγώ. Γιατί;

6. ΣΩΚΡΑΤΗΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Ξεκινήσαμε το 1988 και εγώ μπήκα στο ραδιόφωνο το 1990 και κράτησε μέχρι το 1996 – 7. Εγώ αποχώρησα το 1996 αλλά ήταν μια περίοδος παρακμής με πολλά προβλήματα που πιο πολύ ο κόσμος ασχολιόταν με τα οργανωτικά παρά με το ραδιόφωνο αυτό καθεαυτό.

ΕΡ. Ποιο το όνομα του σταθμού σας; Χρησιμοποιούσατε ψευδώνυμο και αν ναι γιατί;

ΑΠ. Ράδιο – Κιβωτός (92,5FM). Δεν χρησιμοποιούσαμε ψευδώνυμα, βγαίναμε με τα μικρά μας ονόματα.

ΕΡ. Που απευθυνόσασταν;

ΑΠ. Δεν ξέρω να σου πω. Υποθέτω πως είχαμε ένα κοινό που του άρεζε να ακούει αυτό το πράγμα που βγάζαμε εμείς ή είχε τις ανάλογες ευαισθησίες. Εκ των υστέρων έμαθα πως πολύς κόσμος άκουγε που τον συναντούσαμε έτσι άμεσα αλλά και κόσμος που μπορεί να μην τον συναντούσες. Τα μέλη του σταθμού είχαν ούτως ή άλλως μια δράση πολιτική, υπήρχε κόσμος που μπορεί να κατέβαινε σε διαδηλώσεις και τον έβλεπες και αλλού, υπήρχαν όμως και ακροατές που δεν τους συναντούσαμε έξω. Συνήθως οι ακροατές μας άκουγαν μόνον εμάς και όχι γενικά ραδιόφωνο.

ΕΡ. Τι επαφή είχατε με το κοινό και μεταξύ σας;

ΑΠ. Ναι. Από τις στιγμές που ξεκινάει αυτό με τον Χορτιάτη εμείς λέμε πως είναι πολύ δύσκολο να το αντιμετωπίσουμε μόνοι μας. Χρειαζόμασταν μεγαλύτερο πομπό που τότε κόστιζε γύρω στο 1,5 εκατομμύριο και δεν είχαμε εμείς να το καλύψουμε άμεσα. Αυτό στη πραγματικότητα καλύφθηκε με την διοργάνωση ενός τριημέρου που κάποια στιγμή κάναμε μαζί με την Ουτοπία. Αυτά ήταν τριήμερα που κάναμε με συναυλίες, εκδηλώσεις, συζητήσεις και γινόταν καλοκαίρι, Ιούνιο, στα παραλιακά τα πάρκα. Εκεί μαζευόταν πολύς κόσμος, ήταν σαν ανοιχτά φεστιβάλ, μπορεί να περνούσαν και 2 και 3.000 κόσμος. Σε κάποια από αυτά που χρειαζόμασταν χρήματα για να βγάλουμε τον πομπό είχαμε ένα ενδεικτικό εισιτήριο. Ο πομπός ήταν ένα πάγιο έξοδο, το άλλο ήταν τα τρέχοντα έξοδα. Πηγαίνοντας στον Χορτιάτη είχαμε έξοδα για ΔΕΗ που ήταν συνεχές. Για να αντιμετωπίσουμε αυτά τα έξοδα είπαμε πως

θα κάνουμε ένα δίκτυο συνδρομητών. Θα προσπαθήσουμε κόσμος που είναι ακροατές, φίλοι του σταθμού γενικά να λειτουργήσουν ως ένα δίκτυο οικονομικής στήριξης του σταθμού αλλά και να συμμετέχει σ' ένα πιο χαλαρό πλαίσιο στο πρόγραμμα του σταθμού, να συζητάει προτάσεις για το σταθμό, να συμβάλλει οικονομικά αλλά να συμβάλλει και στον χαρακτήρα του σταθμού με κριτική κοκ.

Από άλλους σταθμούς, με την Ουτοπία μόνο είχαμε επαφή σε πολλά επίπεδα από συνδιοργανώσεις τριημέρων ως συνδιοργανώσεις πορειών μέχρι συζητήσεις. Η Ουτοπία από την στιγμή που ξεπερνά τον πειρατικό της χαρακτήρα έχει πολλά κοινά στοιχεία με μας στην οργάνωσή της. Είχε βέβαια διαφορετικά χαρακτηριστικά, γιατί ήταν διαφορετικός κόσμος. Σε πολλά πράγματα είχε ένα πολύ πιο χαβαλετζίδικο και φοιτητικό στυλ. Η Κιβωτός ενθάρρυνε πιο πολύ ένα πιο θεωρητικό ψάξιμο γύρω από όλα αυτά τα ζητήματα και γύρω από το ραδιόφωνο όπως σου είπα και την σχέση με τον ακροατή και γύρω το κίνημα της εμπορευματοποίησης και του τι είναι εμπόρευμα σαν ιδεολογία, τι συνεπάγεται η κατανάλωση κοκ. Σ' αυτό το επίπεδο η Κιβωτός ήταν πιο μπροστά αλλά και στο επίπεδο το καλλιτεχνικό ήταν πολύ λιγότερο συμβατική από την Ουτοπία.

ΕΡ. Συμμετείχατε και σε πορείες;

ΑΠ. Σε πορείες που οργανώναμε εμείς. Όταν έγινε αυτή η φάση με τα ΜΑΤ που σου είπα πριν πάμε στον Χορτιάτη, την άλλη μέρα είχαμε μια πολυπληθή πορεία. Δεν οργανώθηκε μέσω του ραδιοφώνου.

ΕΡ. Πόσο συχνά εκπέμπατε και τι απήχηση είχατε;

ΑΠ. Εγώ είχα ένα δίωρο την εβδομάδα που μερικές φορές επαυξάνονταν με ένα ακόμη δίωρο την εβδομάδα που έκανα με άλλους εκπομπή μαζί με ένα τρίωρο ή τετράωρο συνέλευσης την εβδομάδα. Στην πραγματικότητα ασχολιόμασταν πολύ με αυτό, με την προετοιμασία των εκπομπών, με διάφορα πρακτικά που πάντοτε υπήρχαν και τρεξίματα, με συζητήσεις. Ήμασταν εκεί από το πρωί μέχρι το βράδυ, όχι στο σταθμό, αλλά σ' αυτό που κάναμε. Ήταν κυρίαρχο για μας εκείνη την περίοδο όχι μόνο ως ραδιόφωνο αλλά ως τρόπος οργάνωσης, ως σχέσεις με ανθρώπους. Είχε και μια συναισθηματική επένδυση βαθιά και ουσιαστική. Άνθρωποι που δεν γνωριζόταν από αλλού γνωρίστηκαν εκεί μέσα και δημιουργήθηκαν σχέσεις πολύ ουσιαστικές.

ΕΡ. Ήσασταν παρέα δηλαδή;

ΑΠ. Γίναμε παρέα. Για να μπεις στον σταθμό έπρεπε να σε προτείνουν δύο προϋπάρχοντα μέλη και να μην υπάρχει αντίρρηση από κανέναν. Συνήθως έτσι γινόταν. Υπήρχαν πολύ λίγες περιπτώσεις ανθρώπων που ήρθαν και μας είπαν πως εμείς γουστάρουμε αυτή τη φάση και θέλουμε να συμμετέχουμε. Εκεί γινόταν έτσι απλά και ανθρώπινα. Έβλεπες τον άλλο πως λειτουργεί σε διάφορες συνελεύσεις και αποφάσιζες αν ταιριάζει σ' αυτό το κλίμα ή όχι. Αν συμπνέουν οι απόψεις του με αυτές του σταθμού. Όχι μόνο οι απόψεις ως απόψεις γιατί ο καθένας μπορεί να διατυπώνει διαφορετικές απόψεις και να μην είναι πάντα έτσι. Υπήρχαν και προβλήματα με ανθρώπους δεν ήταν πάντα αρμονικές οι σχέσεις μας, χωρίς συγκρούσεις. Και διαγραφές υπήρχαν και διάφορα. Δεν ήμασταν εξ αρχής παρέα. Εγώ μπαίνοντας ήξερα 1-2 άτομα. Ωστόσο ένας κύκλος στενών φίλων που έχω εγώ σήμερα είναι από εκεί. Με κάποιους συνηθίζουμε ακόμη και σήμερα να κάνουμε πράγματα πολιτικά μαζί. Είμαστε σε μια ομάδα τώρα που βρεθήκαμε όλοι στην Κιβωτό. Αυτό έχει να κάνει με συναισθηματικό κλίμα που υπήρχε εκεί. Μεταξύ μας μιλώντας για την Κιβωτό ήταν «η Κιβωτούλα». Δεν ήταν απλώς ένα εγχείρημα που πηγαίνουμε επειδή έχουμε το κόλλημα του ραδιοφώνου. Εγώ προσωπικά δεν είχα κανένα ιδιαίτερο ψώνιο με το ραδιόφωνο. Κάνοντας το χρόνια διαμορφώνεις μια σχέση με το μέσο αλλά δεν ήταν τόσο το μέσο που με ενδιέφερε αλλά το εγχείρημα ως εγχείρημα συνολικά με όλα του τα χαρακτηριστικά και τα πολιτικά και το πώς λειτουργούσε ως συνέλευση. Είχε εξίσου σημασία και βαρύτητα το πώς λειτουργούσε εσωτερικά αυτό όπως και το τι έβγαζε προς τα έξω. Τι διεργασίες και προβληματισμοί μας έμπαιναν εκεί πέρα

μέσα και πως έβγαιναν προς τα έξω.

ΕΡ. Υπήρχε μια κοινή φιλοσοφία;

ΑΠ. Μεταξύ πολλών ανθρώπων υπήρχαν πολλά πράγματα. Προφανώς και δεν αφορά όλους τους ανθρώπους εκεί πέρα. Υπήρχαν και διαφορετικοί άνθρωποι και όλη αυτή η διαφορετικότητα ήταν και ο πλούτος του εγχειρήματος. Όλο αυτό μπορεί να έφερνε και συγκρούσεις. Και οι συγκρούσεις βέβαια εξαρτάται πως τις χειρίζεσαι για το αν σε πλουταίνουν ή σε φτωχαίνουν. Σύγκρουση δεν σημαίνει αναγκαστικά ό,τι κάτι χαλάει, από μια σύγκρουση μπορούν να βγουν και συνθέσεις. Έχει σημασία αυτό σε σχέση με το ραδιόφωνο. Έχω την αίσθηση πως ήταν λίγος κόσμος στην Κιβωτό που ήταν ραδιοφωνατζής. Οι περισσότεροι ενδιαφέρονταν γενικά για να έχουν ένα μέσο έκφρασης, πιο σταθερό. Αρκετά από τα μέλη της Κιβωτού είχαμε και μια κριτική στάση στο ραδιόφωνο ως μέσο. Ραδιόφωνο τι σημαίνει, ένας άνθρωπος μέσα σ' ένα στούντιο, που έχει ένα μικρόφωνο και την κονσόλα στα χέρια του και ακολουθεί το ρυθμό που αυτός επιλέγει. Είναι απόλυτα ενεργητικός. Είναι ο πομπός. Από την άλλη υπάρχουν 1,100,1.000,1.000.000 δέκτες οι οποίοι κάθονται σε ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον και ακούν. Δεν μπορούν να παρέμβουν σε όσα λέει ο πομπός, δεν μπορούν να την αλλάξουν την ροή των πραγμάτων έτσι όπως βγαίνουν από τον εκφωνητή εκτός κι αν τους το επιτρέψει αυτός και να τους το επιτρέψει αυτό θα είναι μέρος της δικιάς του σκηνοθεσίας. Πάντως είναι ένα μέσο που μπορεί να επιβάλλει. Εμείς προσπαθούσαμε να λειτουργήσουμε όχι τόσο αναιρώντας αυτή την σχέση όσο επιχειρώντας να την έχουμε υπόψη μας και να μην την ξεχνάμε. Δηλαδή να μην ξεχνάμε πως έτσι λειτουργεί αυτό το παιχνίδι και ότι είναι ένα παιχνίδι που εμάς δεν μας αρέσει. Δεν μας αρέσει δηλαδή κάποιοι να είναι ενεργητικοί και κάποιοι παθητικοί, κάποιοι να ελέγχουν όλο αυτό το κύκλωμα εκπομπής λόγου, συναισθημάτων και μιας ολόκληρης ατμόσφαιρας και άλλοι απλώς να το καταναλώνουν.

ΕΡ. Εσείς τι καινούριο προτείνατε σ' αυτή τη σχέση; Τι θέλατε;

ΑΠ. Εμείς λέγαμε πως αυτή η σχέση είναι ούτως ή άλλως μια σχέση που διέπει όλη την κοινωνία και όλη την κοινωνική οργάνωση δηλαδή δεν ήταν απλά θέμα ραδιοφώνου. Ήταν μια σχέση που μπορούσες να την δεις σε πολλές εκφάνσεις της ζωής σου. Ένα πρώτο ήταν να την εντοπίσει και να την αναγνωρίσει κανένας, ένα άλλο ήταν να την δεχτείς και να την ανατρέψεις. Αυτό που προτείναμε ήταν πως αυτό δεν είναι κάτι που αντιμετωπίζεται προσωπικά, είναι κάτι που αντιμετωπίζεται συλλογικά, οπότε οργανωμένοι με τον τρόπο που ήμασταν αυτή ήταν η πρότασή μας. Δεν ήταν μια καθαρά ραδιοφωνική πρόταση, ήταν πως κάποιος για να μην είναι παθητικός δέκτης θα πρέπει να βρεθεί με άλλους ανθρώπους που έχουν ίδιες ανησυχίες και ίδια οπτική στα πράγματα και να προσπαθήσει να κάνει πέντε πράγματα. Δηλαδή συλλογικά να διαμορφώνει τον λόγο του, συλλογικά να διαμορφώνει την πράξη του. Το μοντέλο οργάνωσης της Κιβωτού, η αντιιεραρχία δηλαδή η συλλογικότητα, αυτό ήταν η απάντηση. Η απάντηση δεν ήταν καθαρά ραδιοφωνική. Βέβαια εφόσον είχαμε ένα τέτοιο μέσο στα χέρια μας, γινόταν και προσπάθειες μέσω του ραδιοφώνου να σπάσει αυτή η σχέση, αν και ήταν πολύ δύσκολο. Ο χειρότερος τρόπος σπασίματος αυτής της σχέσης είναι αυτό που έχει επικρατήσει σήμερα: ανοιχτό μικρόφωνο, βγαίνει ο κάθε πικραμένος και λέει την μαλακία του. Στην πραγματικότητα αυτό είναι μια γενικευμένη σύγχυση, δεν είναι πραγματικός διάλογος, είναι διάφοροι παράλληλοι μονόλογοι. Ο καθένας εκπέμπει στο χάος της ιδιωτικότητάς του και δεν συναντιέται κανείς με κανέναν γι' αυτό και είναι παράλληλοι.

ΕΡ. Σήμερα ακούς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Καθόλου. Ούτε παλιότερα άκουγα, άκουγα μόνο Κιβωτό.

ΕΡ. Ποιο το περιεχόμενο του προγράμματος του σταθμού σας;

ΑΠ. Το περιεχόμενο του σταθμού έβγαινε από το περιεχόμενο της κάθε εκπομπής και το σύνολο αυτών των εκπομπών. Οπότε η ποικιλία ήταν αρκετά μεγάλη. Το περιεχόμενο καθορι-

ζόταν και από κάποιες πολύ γενικές αρχές όπως για το να συμμετέχει κάποιος στο σταθμό δεχόταν αντιεραρχικές αρχές, αντιεξουσιαστικές, αντισεξιστικές. Αυτά όλα είναι πολύ γενικά και μπορεί να χωράνε πάρα πολύ κόσμο. Στην πραγματικότητα η πλειοψηφία των μελών του σταθμού ήταν πολιτικοποιημένη. Όταν πρωτοφτιάχθηκε ο σταθμός υπήρχε κόσμος από εξωκοινοβουλευτική αριστερά και από τον αντιεξουσιαστικό χώρο. Στην πορεία επικράτησε κατά κάποιο τρόπο η αντιεξουσιαστική πτέρυγα. Όχι απόλυτα βέβαια γιατί για πολύ καιρό συνυπήρχαν τα άτομα. Ο χαρακτήρας του σταθμού ήταν αντιεξουσιαστικός, τα περισσότερα μέλη και ενστερνιζόταν αυτές τις απόψεις και ανήκαν και σε άλλες συλλογικότητες. Οπότε και μέσα στον σταθμό έβγαιναν αυτά τα πράγματα. Τώρα για το πρόγραμμα του σταθμού, υπήρχαν εκπομπές που κάποιος θα μπορούσε να τις πει προσωπικές εκπομπές. Όλοι όσοι συμμετείχαν στο σταθμό είχαν δική τους εκπομπή ή έκαναν εκπομπή μαζί με κάποιον άλλο. Ήταν συχνό να μην έχουμε μόνο μια εκπομπή αλλά να κάνουμε εκπομπές μαζί με άλλους, εκπομπές συλλογικές, να κάνουμε τις λεγόμενες εκπομπές αντιπληροφόρησης που ήταν οι αμιγώς πολιτικές εκπομπές. Ο χαρακτήρας λοιπόν καθοριζόταν από όλα αυτά μαζί. Σε μια προσωπική εκπομπή για παράδειγμα μπορούσε ο καθένας να έβγαζε τον πόνο του, σαν να έβγαζε μια έκφραση καλλιτεχνική. Σε μια άλλη εκπομπή μπορεί να έβγαζε κάτι εντελώς διαφορετικό σαν ύφος.

ΕΡ. Τι είδους μουσική επιλέγατε; Παίζατε τοπ 20;

ΑΠ. Πολλά είδη παίζαμε. Κοίταξε η Κιβωτός είχε από το ξεκίνημα της έναν χαρακτήρα πρωτοποριακό όσον αφορά την μουσική και άλλα πράγματα επίσης. Θεωρούνταν ένας ψαγμένος σταθμός. Κάποια περίοδο ακούγονταν εκεί πέρα μουσικές που δεν πολυπαίζονταν αλλού. Η μετά το ροκ φάση, τα ανεξάρτητα και τέτοια πράγματα που εκείνη την περίοδο δεν ακούγονταν και παντού, παίζονταν στην Κιβωτό. Στην συνέχεια όμως αυτά άρχισαν να επικρατούν και να γίνονται κυρίαρχα στα ραδιόφωνα αλλά αυτό έχει να κάνει με το πώς από κάποιο σημείο και μετά αλλάζει το ραδιόφωνο συνολικά και όχι μόνο η Κιβωτός, πως δηλαδή αρχίζουν και γίνονται πιο εμπορικά κάποια είδη μουσικής και παύουν έτσι να δηλώνουν μια συγκεκριμένη ταυτότητα. Αρχίζει να μην σημαίνει και τίποτα ιδιαίτερο αν ακούει κάποιος μια συγκεκριμένη μουσική και όχι κάποια άλλη αλλά δεν ήταν έτσι από πάντοτε, αυτό αλλάζει κάπως με τα χρόνια.

ΕΡ. Άλλαξε το πρόγραμμά σας κατά την διάρκεια της περιόδου που εκπέμπατε;

ΑΠ. Σίγουρα το πρόγραμμα διαφοροποιούνταν σύμφωνα με το πόσο ο καθένας άλλαζε εκεί μέσα και προχωρούσε. Επίσης άλλαζε και ο κόσμος που συμμετείχε, αυτά τα 25 – 30 άτομα δεν ήταν ίδια όλα αυτά τα χρόνια. Υπήρχε μια κινητικότητα.

ΕΡ. Διαφημίσεις παίζατε;

ΑΠ. Όχι. Είχαμε αποφασίσει πως δεν κάνουμε ένα εμπορικό ραδιόφωνο, δεν θέλουμε να παίζουμε διαφημίσεις άρα χρηματοδοτούμαστε από μας. Βάζουμε λεφτά ο καθένας, μια μηνιαία εισφορά των μελών. Ήταν μια πρώτη περίοδος που είχαμε στούντιο στην Άνω Πόλη και η κεραία ήταν επίσης εκεί. Σ' αυτή την φάση μπορούμε να έχουμε και μικρά μηχανήματα και να ακούγεσαι σ' όλη την πόλη αλλά να βγαίνεις και απέναντι Κατερίνη κλπ. Αυτό αλλάζει τον Μάρτιο του 1992 που φτιάχθηκε το κέντρο κεραιών πάνω στον Χορτιάτη και είπαν πως πρέπει να πάνε όλοι οι σταθμοί εκεί. Εμείς ήμασταν από τους τελευταίους που φύγαμε και αυτό έγινε επειδή ήρθαν τα ΜΑΤ και μας πήραν. Δεν θέλαμε να πάμε στον Χορτιάτη γιατί αυτό σήμαινε πως περνάμε σε άλλη κλίμακα Σήμαινε μεγαλύτερο πομπό, μεγαλύτερη κεραία και μεγαλύτερα λειτουργικά έξοδα. Ήταν οικονομικός ο λόγος που δεν θέλαμε να πάμε αλλά όχι μόνο γιατί βλέπαμε πως το οικονομικό ήταν ένα ολόκληρο παιχνίδι. Οι κάτοικοι της Άνω Πόλης μας είπαν πως η συγκέντρωση των κεραιών δημιουργεί προβλήματα και εμείς συμφωνήσαμε σ΄ αυτό αλλά αυτό συνέβαινε γιατί ο κάθε σταθμός ανέβαζε ισχύ για να καπελώσει τον διπλανό. Όταν είσαι σε μια μπάντα και έχεις 0,3 απόσταση και ο διπλανός λειτουργεί με 5 Kilowatt και εσύ λειτουργείς με 500Watt δεν θα ακούγεσαι. Οπότε πρέπει να

ανεβάσεις και εσύ. Αν και ο διπλανός σου ανεβάσει μπορεί να σβήσουν. Εμείς λέγαμε ότι για να έχει εμβέλεια μέσα στην πόλη και λίγο παραδίπλα, μιλώντας για τοπική ραδιοφωνία, όλο αυτό μπορεί να γίνει λειτουργώντας με 150 Watt, με πολύ μικρή ισχύ δηλαδή, πράγμα που σήμαινε πως δεν θα υπάρχει πρόβλημα ακτινοβολίας. Ξεκινούσε το πρόβλημα από την στιγμή που υπήρχε ο ανταγωνισμός μέσα σ' αυτό το πλαίσιο που λεγόταν ιδιωτική ραδιοφωνία. Αυτό ευνοούσε αυτούς που μπορούσαν να έχουν το μεγαλύτερο μηχάνημα, τις καλύτερες δικτυώσεις και όλα αυτά. Είχαμε συχνά προβλήματα με διπλανούς μας που πήγαιναν ούτε καν 0,3 απόσταση αλλά 0,2 έτσι φυτευτοί με αποτέλεσμα συχνά να έχουμε προβλήματα παρεμβολών, να μην ακουγόμαστε καλά κλπ. Οπότε εμείς λέγαμε πως αυτό είναι ένα ευρύτερο ζήτημα που έχει να κάνει με την εμπορευματοποίηση της ραδιοφωνίας και δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται μόνο από την μια πλευρά. Εμείς μπορούμε να μείνουμε εδώ γιατί αν πάμε παραπέρα θα πρέπει να περάσουμε σ' ένα άλλο στυλ, κάτι που δεν θέλαμε, να κάνουμε δηλαδή ένα πιο ακριβό ραδιόφωνο που συνεπώς θα έτεινε προς το εμπορικό και για να διατηρήσουμε τα χαρακτηριστικά μας αυτό μπορεί να γίνει μόνο αν παίζουμε με μικρή ισχύ.

ΕΡ. Πήγατε τελικά στον Χορτιάτη;

ΑΠ. Ναι πήγαμε μέσω ΜΑΤ βέβαια. Υπήρξε κόσμος που το υπερασπίστηκε εκεί. Υπήρξαν συλλήψεις, τραυματισμοί. Εμείς ταμπουρωμένοι στο στούντιο όχι μόνο τα μέλη αλλά και ακροατές και σύντροφοι. Οπότε ήταν κόσμος στην είσοδο της πολυκατοικίας, κόσμος στην ταράτσα που ήταν και η κεραία και τα ΜΑΤ έσπασαν την είσοδο και έγινε μάχη. Ήταν μια περίοδος που ήμασταν εν αναμονή σε μια διαρκή επιφυλακή γιατί είχαν φύγει όλοι οι σταθμοί από την Άνω Πόλη και μέρα με την μέρα μπορούσαν να μας την πέσουν. Στο τέλος είχαμε μείνει εμείς και η Ουτοπία που το αντιμετώπιζε ανάλογα. Ίσως είχαν μείνει και κάποιοι άλλοι σταθμοί οι οποίοι όμως ούτε πολιτικό λόγο είχαν ούτε την δυνατότητα να αντισταθούν. Εμείς είχαμε αυτές τις δυνατότητες και το κάναμε. Ήταν μια μέρα που τα ΜΑΤ πέρασαν πρώτα από την Ουτοπία και κατέβασαν εκεί την κεραία χωρίς μάχη και στην συνέχεια έπεσε σύρμα πως ανεβαίνουν προς εμάς οπότε ειδοποιήθηκε κόσμος και ανέβηκε. Υπήρχαν 12 συλλήψεις, ένα παιδί του είχαν σπάσει το χέρι…..

ΕΡ. Ποια ήταν η δομή του ραδιοφώνου;

ΑΠ. Το ραδιόφωνο λειτουργούσε ως συλλογικότητα με γενική συνέλευση. Το αποφασιστικό και το μοναδικό όργανο ήταν η γενική συνέλευση, πράγμα που σημαίνει πως όλες οι αποφάσεις και όσον αφορά τα οργανωτικά και όσον αφορά τα οικονομικά, που ήταν ένα σταθερό πρόβλημα από μια περίοδο και μετά πολύ μεγάλο, αλλά και τα ζητήματα περιεχομένου των εκπομπών και ζητήματα πολιτικά που ούτως ή άλλως μας απασχολούσαν και ήταν από τα χαρακτηριστικά του σταθμού, όλα αυτά περνούσαν μέσα από την γενική συνέλευση. Η γενική συνέλευση λειτουργούσε δημοκρατικά, με ομοφωνία και όχι με πλειοψηφία, πράγμα που σημαίνει πολύ μακρές συζητήσεις για κάθε θέμα. Αυτό βέβαια ήταν από τα πράγματα που δημιουργούν προβλήματα αλλά αξίζει και να το θέτεις σε εφαρμογή όσα προβλήματα και να σου δημιουργεί.

ΕΡ. Πόσα άτομα ήσασταν;

ΑΠ. Ήμασταν γύρω στα 25 άτομα, κάποιες περιόδους περισσότερα και κάποιες περιόδους λιγότερα. Όλα τα άτομα αυτά συμμετείχαν στην συνέλευση που γινόταν συνήθως μια φορά την εβδομάδα. Η λογική ήταν πως δεν έχουμε ιεραρχία, δεν έχουμε διευθυντή, δεν έχουμε κάποιους ειδικούς. Εννοείται πως για κάποια τεχνικά ζητήματα υπήρχαν κάποιοι που ήξεραν περισσότερα και κάποιοι που ήξεραν λιγότερα οπότε εκεί είχαμε αρμοδιότητες. Όμως αυτές ήταν πιο πολύ βάρος παρά εξουσία.

ΕΡ. Οι περισσότερες εκπομπές είχαν πολιτικό στίγμα ή ήταν καλλιτεχνικές;

ΑΠ. Εμένα δεν μ' αρέσει να το διαχωρίζω αυτό, δεν πιστεύω πως είναι και πολύ διαχωρι-

σμένο. Θέλω να πω ότι είτε έκανα μια προσωπική είτε μια πολιτική εκπομπή το ίδιο πράγμα είχα να βγάλω. Οι ίδιες ανησυχίες υπήρχαν, η ίδια οπτική απέναντι σ' αυτές υπήρχε οπότε δεν διαχωρίζονται αυτά απλά αποτελούν άλλα οχήματα εκφράσεων, με άλλο τρόπο λες τα ίδια πράγματα. Σίγουρα όλος ο κόσμος εκεί πέρα δεν κινιόταν με τον ίδιο τρόπο και είναι λογικό αυτό και αυτό μας άρεζε κιόλας. Υπήρχε διαφορετικός κόσμος με διαφορετικό χαρακτήρα, με διαφορετικό ύφος κλπ, φυσικά όταν μιλάμε για ομάδες 25 –30 ανθρώπων εννοείτε πως έτσι γίνεται. Οπότε κάποιες εκπομπές μπορεί να έδιναν μεγαλύτερο βάρος στην μουσική. Εννοείται πως ένα μέσο σαν το ραδιόφωνο καθορίζει πράγματα. Η μουσική παίζει έναν ρόλο ούτως ή άλλως. Πολύς κόσμος που συμμετείχε εκεί πέρα είχε μια ιδιαίτερη σχέση με την μουσική.

ΕΡ. Τι σχέση είχε ο σταθμός με την εξωκοινοβουλευτική αριστερά;

ΑΠ. Υπήρχε κόσμος στο ραδιόφωνο που προερχόταν από την Κίνηση για τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα και κόσμος που προερχόταν από εξωκοινοβουλευτικά κόμματα αλλά πια δεν συμμετείχε σ' αυτά. Επηρέαζε στο βαθμό που έκαναν τα άτομα αυτά μια εκπομπή και έλεγαν την άποψή τους. Δεν ήταν πολύ έξω από το πνεύμα του σταθμού. Με τα κόμματα της Αριστεράς είχαμε τυπική σχέση. Η αριστερά δεν έχει μάθει να λειτουργεί στα πρότυπα που θέλαμε εμείς, δηλαδή την αντιεραρχία, την άμεση δημοκρατία. Η Αριστερά έχει μάθει να λειτουργεί με μια άλλη κουλτούρα, πολύ ιεραρχική, υπάρχουν κάποιοι που είναι καθοδηγητές και οι υπόλοιποι θα πρέπει να αποδεχτούν αυτά που τους λένε οι καθοδηγητές. Σε μας «η γραμμή» του σταθμού έβγαινε από την συνέλευση.

ΕΡ. Σε ποια σημεία διαφοροποιούνταν ο σταθμός σας από το κρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όσο διαφοροποιούνταν και από το εμπορικό, δεν νομίζω πως έχουν πολλές περισσότερες διαφορές. Το κρατικό σε μερικές περιπτώσεις έχει την πολυτέλεια να μην κινείται με αμιγώς εμπορικά κριτήρια και να παίζει στην σφαίρα της υψηλής κουλτούρας. Λειτουργεί λιγάκι και σαν άλλοθι, να εμείς μπορούμε να έχουμε και ένα τρίτο πρόγραμμα Το ζήτημα της κουλτούρας εμείς το βλέπαμε εντελώς διαφορετικά, δεν το βλέπαμε σαν μια διαχωρισμένη σφαίρα. Εμάς μας ενδιαφέρει ο τρόπος που ζούμε εμείς και ο τρόπος που ζούνε οι άλλοι, μέσα σ' αυτή τη ζωή παίζουν και τα τραγούδια, παίζουν και τα ποιήματα, παίζει και η λογοτεχνία, παίζουν και οι μαζικές κινητοποιήσεις. Μέσα στην σφαίρα της κουλτούρας μας ενδιέφεραν εκείνες οι πλευρές που κρατάνε μέσα τους σπίθες αντίστασης. Δεν θα παίζαμε στην Κιβωτό σκυλάδικα για παράδειγμα, παρά μόνο αν θέλαμε να τα χρησιμοποιήσουμε εντελώς ειρωνικά. Προφανώς δεν υπήρχε μια συγκεκριμένη γραμμή για την μουσική που θα παίξουμε και καλώς δεν υπήρχε. Είτε μιλούσαμε για μουσική είτε για λογοτεχνία ψάχναμε εκείνες τις εκφράσεις που βρίσκονταν μέσα σ' αυτό το ρεύμα της αντίστασης.

ΕΡ. Με τι ασχολείστε εσείς σήμερα;

ΑΠ. Δεν ασχολούμαι με το ραδιόφωνο αλλά δεν μου λείπει κιόλας. Ασχολούμαι με την έκφραση. Ανήκω σε μια ομάδα ανθρώπων που έχει να πει πράγματα και προσπαθεί να τα μεταφέρει και στον έξω κόσμο. Με τις συλλογικότητες ασχολούμαι επίσης. Με ενδιέφερε συνολικά σας εγχείρημα η Κιβωτός και όχι αποκλειστικά το ραδιόφωνο. Απλά σ' εκείνη την φάση ήταν αυτό το εργαλείο στα χέρια μας.

ΕΡ. Γιατί δεν συνεχίσατε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Υπήρχαν δύο ζητήματα, το ένα ήταν αυτό που λέμε οικονομικός ανταγωνισμός. Αυτό θα μπορούσε να λυθεί τεχνικά με δύο τρόπους, ένας θα ήταν να υπάρχουν μια ομάδα 15 ατόμων πολύ κλειστή, πολύ συγκροτημένη που να ασχολείται με το ραδιόφωνο αποκλειστικά και επίσης να βάζει πάρα πολλά λεφτά. Αυτή ήταν η μια επιλογή. Η άλλη επιλογή ήταν να υπάρχουν αντίστοιχα 100 άτομα τα οποία να ασχολούνται πολύ λιγότερο, να βάζουν πολύ λιγότερα λεφτά, να είναι όμως δεσμευμένα να στηρίξουν αυτή την προσπάθεια και να έχουν βρει

έναν τρόπο συνύπαρξης που να λειτουργεί αυτό χαλαρά. Δηλαδή θα μπορούσε να υπάρχει είτε ένα πολύ κλειστό σχήμα είτε ένα πολύ χαλαρό αλλά μέσα σε καθορισμένα πλαίσια και με μεγάλη συνέπεια. Εμείς δεν μπορούσαμε να κάνουμε ούτε το ένα ούτε το άλλο. Το πρώτο γιατί ήταν πολύ δύσκολο, το δεύτερο το προσπαθήσαμε αλλά δεν καταφέραμε να λειτουργήσει ομαλά. Σε μεγάλο βαθμό αυτό ήταν δική μας αδυναμία, βγήκαν οι δικές μας συγκρούσεις που αποδυναμώνανε αυτό το σχήμα. Κυρίως όμως σε ανάγκαζε όλο αυτό το πλαίσιο που λέγεται ιδιωτική ραδιοφωνία να μπαίνεις σ' έναν τέτοιο ρυθμό που γινόταν ολοένα και πιο ακριβός. Χρειαζόταν ολοένα να ανεβαίνεις οικονομικά. Αυτό ήταν το ένα. Το άλλο ήταν κάτι γενικότερο. Κάποια στιγμή διαφορετικά πράγματα έπαψαν να έχουν έναν χαρακτήρα από μόνο τους δηλαδή δεν σήμαινε τίποτα ένα τραγούδι. Η μουσική αγορά μεγάλωνε και έπαιρνε ολοένα και πιο καθαρά χαρακτηριστικά αγοράς. Ενώ παλιότερα οι πέντε που θα άκουγαν industrial μουσική θα είχαν μια συγκεκριμένη ταυτότητα, όσο μεγάλωνε η αγορά αυτοί έπαψαν να συγκροτούν μια συγκεκριμένη ταυτότητα μέσα από αυτό και ήταν απλά καταναλωτές αυτού το συγκεκριμένου περιφερειακού είδους μουσικής αλλά δεν τους οδηγούσε σε άλλα πράγματα. Ήταν ακριβώς αυτό, πέντε άνθρωποι που δεν χρειάζονταν να έχουν και καμιά άλλη σχέση μεταξύ τους και γουστάρουν το τάδε είδος μουσικής. Αυτό ήταν μια ευρύτερη αλλαγή που εξακολουθεί να υπάρχει και σήμερα ο προβληματισμός του αυτό που λέμε τέχνη τι σχέση έχει με το εμπόριο, με το πώς ζει κανείς, είναι κάτι πολύ γενικό. Αυτό σήμαινε πως κάποια στιγμή δεν είχε και πολύ μεγάλη σημασία πως εμείς παίζαμε ωραία μουσική γιατί αυτή η μουσική θα μπορούσε να ακουστεί και κάπου αλλού απογυμνωμένη από τα άλλα της νοήματα. Να γίνεται μια μεταμοντερνιά και να συνυπάρχει ο Manu Chao με οποιοδήποτε λαϊκόποπ τραγούδι και να μην υπάρχει κανένα πρόβλημα σ' αυτό.

ΕΡ. Σήμερα υπάρχει κάτι εναλλακτικό όπως το μοντέλο της Κιβωτού;

ΑΠ. Υπάρχουν πολλά πράγματα σήμερα. Συλλογικότητες υπάρχουν ακόμη, καταλήψεις υπάρχουν ακόμη, απλώς το εναλλακτικό είναι μια έννοια που εμάς δεν μας άρεζε και τότε και προσπαθούσαμε να μην την χρησιμοποιούμε πάρα πολύ. Αυτό χρησιμοποιείται κυρίως για κάποιες ομάδες ανθρώπων ή για κινήματα που θέλουν να βρουν ένα τρόπο να υπάρχουν μέσα στο υπάρχον χωρίς να το ακολουθούν πλήρως. Εμείς θεωρούσαμε πως είχαμε μια πιο ανταγωνιστική σχέση με το υπάρχον , λέγαμε πως θέλουμε να το καταργήσουμε παρά να λειτουργήσουμε μέσα σ' αυτό. Συλλογικές προσπάθειες ανθρώπων που κινούνται ανταγωνιστικά υπάρχουν. Ίσως και πολύ πιο δυνατές από ότι υπήρχαν τότε. Σε πολλά σημεία πιο ξεκάθαρες.

7. ΛΑΜΠΡΟΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Από το 1976 και έκτοτε δεν σταμάτησα ποτέ. Ήμουν έκτη δημοτικού και μου έφερε ο πατέρας μου ένα παιχνιδάκι με το οποίο μπορούσες να κάνεις διάφορα κυκλώματα και στο τέλος του παιχνιδιού αφού έφτιαχνες 100 κυκλώματα, το 100^{ο} κύκλωμα ήταν ένας ραδιοφωνικός πομπός που είχε εμβέλεια από το ένα δωμάτιο δεν πήγαινε καλά – καλά στο άλλο. Ήταν εποχή δικτατορίας, ανησύχησαν πολύ οι δικοί μου μόλις αντιλήφθηκαν πως αυτό το παιχνίδι ενδεχομένως να μας έβαζε σε μπελάδες και έκτοτε ξεκίνησε το κυνήγι. Αυτό το πράγμα εγώ προσπαθούσα να του μεγαλώσω την εμβέλεια όσο το δυνατόν περισσότερο, κάποια στιγμή στην παρέα βρέθηκε κάποιος που είχε την ίδια ασχολία, είχε κάνει και αυτός έναν μικρό πομπό, ο ένας με τον άλλο φτάσαμε στο να κάνουμε ένα μηχάνημα που είχε μια εμβέλεια από το ένα τετράγωνο στο διπλανό τετράγωνο κοκ. Βρισκόμασταν με άλλες παρέες μετά δηλαδή μιλούσαμε οι πειρατές μεταξύ μας, κάναμε τις λεγόμενες κλήσεις που βγαίναμε δύο ώρες και λέγαμε «αν ακούει κάποιος ας απαντήσει στα σήματά μου, μετά το πέρας της

κλήσεως θα ακούσω στο ραδιόφωνο ποιος μ' άκουσε να απαντήσει» Αυτή ήταν η λεγόμενη κλήση και το κάναμε αυτό για 5-6 λεπτά και μετά σταματούσαμε την κλήση, κλείναμε τον πομπό γιατί έκανε παρεμβολές και δεν μπορούσαμε να ακούσουμε καθαρά άλλες συχνότητες και γυρνούσαμε την βελόνα από την μια άκρη του ραδιοφώνου μέχρι την άλλη και ακούγαμε ποιοι μας απαντούσαν και έλεγαν «καλώς ελήφθη». Το πρώτο μου χαρακτηριστικό ήταν "ακατανίκητος", μετά ήταν "National", μετά ήταν "Studio 2000"και μετά κάναμε το «Κοσμοράδιο» μαζί με πολλούς ραδιοερασιτέχνες. Αυτά ήταν τα χαρακτηριστικά, τα σήματα που βγαίναμε, όταν ήμουν έκτη δημοτικού βγήκα ο ακατανίκητος. Το 1987 δημιουργήθηκε το «Κοσμοράδιο», ήταν μια συνένωση ραδιοπειρατών που ήμασταν φίλοι και είπαμε πως δεν γίνεται άλλο. Αυτό, αν θέλετε ήταν και μια ανάγκη να μην είμαστε μόνοι μας απέναντι στο νόμο, ένα ήταν αυτό και το άλλο ήταν πως έπρεπε να κρατήσουμε πλέον πρόγραμμα 24ωρο διότι δεν μπορούσε ο καθένας από τον σταθμό του να κρατήσει 24ωρο πρόγραμμα, ο καθένας έκανε 2-3 ώρες εκπομπή, έκλεινε. Είδαμε λοιπόν ότι υπήρχε ανάγκη να δημιουργηθεί ένας ραδιοφωνικός σταθμός ο οποίος θα είναι ανοιχτός όλο το 24ωρο. Λόγω του ότι ήμασταν ερασιτέχνες δεν μπορούσαμε να αφήνουμε τις δουλειές μας, εγώ ήμουν φοιτητής εκείνο το διάστημα, και να κάνουμε εκπομπή όλο το 24ωρο. Έτσι ωρίμασε η ιδέα, ταυτόχρονα δημιουργήθηκαν και διάφοροι σταθμοί οι οποίοι μεσουρανούν σήμερα, ήταν το «Κοσμοράδιο» μια από τις πρώτες προσπάθειες, ήταν ο «Μουσικός Δίαυλος», το «Ράδιο Θεσσαλονίκη», ήτανε τα παιδιά του «Αντένα» που η πρώτη τους ομαδοποιημένη προσπάθεια λεγόταν «Καλοκαίρι 86», μόλις πέρασε το καλοκαίρι, τον Σεπτέμβρη το ονόμασαν «Πανόραμα 86», μετά χώρισαν και οι μεν που ακόμα ονομάζονται «Πανόραμα 86», σκέτο «Πανόραμα» τώρα, κράτησαν την ονομασία «Πανόραμα» οι Γαβριηλίδηδες ,οι δε του «Αντένα», όλη η παρέα του «Αντένα», οι τρεις τους με τα ψευδώνυμα ήταν ο Βρεττός, ο Γαλανός και ο Θαλασσινός έκαναν τον «Αντένα».Είναι χαρακτηριστικό πως αυτοί οι δύο σταθμοί ονομάζονταν «Πανόραμα» και οι δύο επειδή μάλωναν και χώρισαν και η πρώτη άδεια του «Αντένα» ήταν με την ονομασία «Πανόραμα». Έτσι είχαν ονομαστεί και οι 2 σταθμοί «Πανόραμα» , ο ένας «Πανόραμα 86» ο άλλος «Πανόραμα» και μετέπειτα όταν αγόρασε κάποιες μετοχές ο Κυριακού από τον σταθμό τους, τότε ονομάστηκε ο σταθμός «Αντένα».

ΕΡ. Πριν το 1987 όμως όταν κάνατε ραδιόφωνο, τι είδους μουσική επιλέγατε;

ΑΠ. Εγώ πάντα ξένη μουσική μετέδιδα από την πρώτη στιγμή μέχρι και την στιγμή που κάνουμε το «Κοσμοράδιο» σαν ομαδοποιημένη προσπάθεια ξεκινήσαμε σαν σταθμός με ξένη μουσική. Στην πορεία για άλλους λόγους το γυρίσαμε στο ελληνικό γιατί το ελληνικό τραβούσε πιο πολύ εμπορικά εκείνη την εποχή. Δηλαδή αποσκοπώντας στο να πάρουμε διαφήμιση από το κοινό, από το εμπορικό κοινό της Θεσσαλονίκης, όπου απευθυνόμασταν πλέον σε μια ομάδα καταστηματαρχών τότε που είχαν σαν στόχο να διαφημιστούν στο σταθμό που ακούν αυτοί και όχι στο σταθμό που ακούει το κοινό τους, ο καθένας διαφημιζόταν στον σταθμό που ήξερε και άκουγε και επειδή ήταν όλοι κάποιας μεγαλύτερης ηλικίας δηλαδή άνω των 45, οι περισσότεροι άκουγαν ελληνική μουσική και ήταν πιο εύκολο και πιο εμπορικό να κάνεις έναν σταθμό ελληνικής μουσικής. Ακόμη και σήμερα ο περισσότερος κόσμος ακούει ελληνική μουσική και λιγότερος ακούει ξένη. Αυτό βέβαια ολοένα και αλλάζει, πόσο μάλλον πριν από 15 χρόνια που ήταν πιο εύκολο να βγει ένας σταθμός οικονομικά μεταδίδοντας ελληνική μουσική. Γι' αυτό έγινε αυτή η στροφή.

ΕΡ. Πριν το 1987, ως πειρατής υπήρχε ένα συγκεκριμένο κοινό που απευθυνόσασταν;

ΑΠ. Ως πειρατής και μη έχοντας το άγχος της επιβίωσης του ραδιοφωνικού σταθμού, μεταδίδαμε ξένη μουσική και μας άκουγε η νεολαία. Μας άκουγαν νέα παιδιά, συνομήλικοι μας, λίγο μεγαλύτεροι.

ΕΡ. Υπήρχε οργανωμένος σύλλογος ή συνδικάτο ραδιοερασιτεχνών;

ΑΠ. Θα σας πω. Υπάρχει πλούσιο υλικό. Εγώ μη βλέποντας το ραδιόφωνο σαν επαγγελματικό προορισμό αποφάσισα κάποια στιγμή να σπουδάσω οδοντίατρος και τελικά τελείωσα,

είμαι σήμερα ένας οδοντίατρος που δεν ασκεί το επάγγελμα. Έφυγα στο εξωτερικό λοιπόν, πέρασα από Ιταλία για ένα μικρό διάστημα και μετά Αμερική όπου δεν σταμάτησα καθόλου να κάνω εκπομπή, μόνο στο διάστημα της Ιταλίας. Στην Αμερική για περίπου 2 χρόνια που ήμουν εκεί, ήμουν σε ραδιοφωνικούς σταθμούς, μεταδίδοντας ελληνικά τραγούδια εκεί.

ΕΡ. Σε ραδιόφωνο της ελληνικής κοινότητας;

ΑΠ. Δεν ήταν της ελληνικής κοινότητας, ήταν το πανεπιστημιακό ραδιόφωνο το οποίο ακουγόταν σε μια μεγάλη εμβέλεια γύρω – γύρω, σε επτά counties, επτά επαρχίες δηλαδή της πολιτείας όπου υπήρχε ένα έντονο ελληνικό στοιχείο και η εκπομπή μου αποτελούσε για περίπου 1,5 χρόνο έναν πόλο έλξης των Ελλήνων εκεί όπου μετέδιδα τραγούδια από την δισκοθήκη ενός ελληνικού εστιατορίου που ήταν εκεί, γιατί εγώ έφυγα ανέτοιμος από δω δεν είχα πάρει δίσκους, δεν υπήρχαν cd τότε, ούτε κασέτες ελληνικής μουσικής, άλλωστε σας είπα πως ουδέποτε ήμουν λάτρης της ελληνικής μουσικής και πήγα στην Αμερική με σκοπό να σπουδάσω άρα θα άκουγα αυτά που ακούω και εδώ δηλαδή ξένα τραγούδια. Έτσι δεν πήρα μαζί μου ελληνική αλλά η ανάγκη πλέον εκεί του να τραβήξω περισσότερο ακροατήριο γιατί σαν ειδικό κοινό θα ήταν πολύ πιο επιτυχές να κάνω μια ελληνική εκπομπή παρά μια ξένη, δεν θα την άκουγε κανένας, ενώ την ελληνική την άκουγαν πολλοί Έλληνες, έπαιρναν για αφιερώσεις, άκουγαν τα τραγούδια και μόνο που άκουγαν ελληνικά χαιρόντουσαν οι άνθρωποι και ήταν ένας πόλος έλξης. Κάνοντας μεταγραφή μετά στο εδώ Πανεπιστήμιο, στο ΑΠΘ πέφτω ακριβώς στην εποχή που ανοίγει ο FM 100. Πειραματικά αμέσως μετά τον 9.84 στην Αθήνα, ξεκίνησε ο Κούβελας να κάνει το καλοκαίρι του 87 έκανε πειραματικές εκπομπές σαν δημοτικό ραδιόφωνο, όχι σαν FM 100 αλλά σαν δημοτικό ραδιόφωνο που δεν ξεκίνησε στους 100 μεγακύκλους, ξεκίνησε σε άλλες συχνότητες και μετά κατέληξε στους 100 και ονομάστηκε FM 100. Ακούγοντας τον αναβρασμό που υπήρχε γιατί ξεκινώντας η δημοτική ραδιοφωνία στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη, οι ραδιοπειρατές πιστεύαμε πως θα γίνει μια επέλαση των επιχειρηματιών να πάρουν το ραδιόφωνο και πιστεύαμε πως το ραδιόφωνο θα πέσει σε χέρια του κεφαλαίου και πιστεύαμε πως οι πολύ μεγάλοι θα έπαιρναν τις άδειες των ραδιοφωνικών σταθμών και ετοιμαστήκαμε να κάνουμε μια επανάσταση. Βλέποντας ότι αρχίζει να ανοίγει η δημοτική ραδιοφωνία, άνοιξε η Αθήνα, άνοιξε η Θεσσαλονίκη άρχισαν διάφοροι δήμαρχοι να ακούν τι κάνουν οι δήμαρχοι των δύο μεγάλων πόλεων και να σκέφτονται και αυτοί να κάνουν το ίδιο, άρχισε ένα ράδιο αρβύλα ότι θα βγουν άδειες σε λίγο και θα τις πάρουν οι κεφαλαιούχοι, θα μας κλείσουν εμάς τους πειρατές, θα βγουν τα ραδιογωνιόμετρα, θα γίνουν συλλήψεις…… Έχοντας το ραδιόφωνο σαν αγάπη και έχοντας και την έντονη ενασχόληση με το αμερικάνικο ραδιόφωνο όπου είδα τα πράγματα σε επαγγελματική βάση πως δουλεύουν, δηλαδή είδα έναν καλοστημένο ραδιοφωνικό σταθμό, έφερα ιδέες από κει, τεχνικές ιδέες για το πώς να ακουστούμε καλύτερα, είδα πρακτικές που δεν εφαρμόζονταν εδώ και δεν μπορούσαν να καταλάβουν πως πρέπει να εκπέμπει ένας σταθμός για να ακούγεται πιο μακριά και γύρισα με σκοπό να εφαρμόσω όλα αυτά που έμαθα εκεί για να κάνουμε έναν πετυχημένο ερασιτεχνικό ραδιοφωνικό σταθμό. Βρήκα λοιπόν τον πολύ φίλο μου, τον Δημήτρη τον Παπαδόπουλο που είναι σήμερα συνέταιρος μου, το Ράδιο Πάιπερ.

ΕΡ. Έχω διαβάσει για το Ράδιο Πάιπερ, ήταν πολύ γνωστό.

ΑΠ. Ο συνέταιρός μου δεν άλλαξε ποτέ χαρακτηριστικό από την πρώτη στιγμή έβγαινε σαν Ράδιο Πάιπερ μέχρι την στιγμή που ενώθηκε με το «Κοσμοράδιο». Θυμάμαι σαν χθες την στιγμή που ήταν φαντάρος, του έδωσα ένα ραντεβού, του λέω θα έρθεις, δηλαδή συναντηθήκαμε τυχαία στην γειτονιά, του λέω τι έγινε μου λέει φαντάρος είμαι, που πας του λέω που να σου λέω τώρα που πάω. Εγώ ήμουν σ' αυτή την οικοδομή ως φοιτητής, νοίκιαζα εδώ ως φοιτητής, έφυγα πια από ένα περιβάλλον σπιτιού που όντας γιατροί και οι δύο γονείς μου προσπάθησαν και πέτυχαν να κάνουν τρία παιδιά γιατρούς, γιατί έβλεπαν μόνο την ιατρική μπροστά τους. Ερχόμενος από Αμερική και θέλοντας να σπάσω αυτά τα δεσμά για να μπορέσω να ασχοληθώ με το ραδιόφωνο, γιατί αυτό ήταν το μεράκι μου και η αγάπη μου, άρχισα πια να το βλέπω πως ίσως να είναι και επαγγελματικός προορισμός, ανοίγοντας και σπάζοντας το κρατικό μονοπώλιο που μέχρι τότε υπήρχε, υπήρχε μια σπίθα έτσι, μια ελπίδα πως

μπορεί κάτι να γίνει μ' αυτό, έμεινα μόνος και στο διαμέρισμά που έμενα σ' αυτή την οικοδομή, τρία πατώματα πιο κάτω, είχα στήσει έναν καλό πειρατικό σταθμό με τις ιδέες τις αμερικάνικες που είχα φέρει και τις πρακτικές εκείνες που εφάρμοσα όπου…

ΕΡ. Πως λεγόταν ο σταθμός αυτός;

ΑΠ. Δεν λεγόταν. Άνοιξα ένα σταθμό που δεν είχε όνομα με σκοπό να αρχίσω να τον λειτουργώ τον σταθμό. Τεχνικά ακουγόταν όμως σε όλη την Θεσσαλονίκη, με κεραία στην Τσιμισκή καταφέραμε να ακούγεται σχεδόν σε όλο τον νομό δηλαδή ότι εμβέλεια έχουμε σήμερα, την ίδια είχαμε και τότε επειδή ήταν παρθένα να ραδιοκύματα, με μια καλή κεραία και τις τεχνικές που έμαθα από την Αμερική….Σας έλεγα λοιπόν πως συναντήθηκα με τον συνέταιρο μου εκείνη την μέρα και του λέω έλα να ακούσεις. Με παίρνει με το αυτοκίνητο του, του λέω βάλε ραδιόφωνο, πήγαινε σε αυτή την συχνότητα, πάει στους 98,2 - 98,3 εκεί που εξέπεμπε ο πομπός ο οποίος εκείνη την ώρα έπαιζε μια κασέτα με ξένη μουσική. Του λέω πάμε βόλτα, μου λέει τι ακούμε, του λέω θα σου πω, πάμε βόλτα, πάμε όπου πιστεύεις πως είναι η πιο δύσκολη περιοχή που δεν θα ακουστεί, πήγαμε στις δυτικές περιοχές, κάναμε βόλτα πολύ ώρα, λέει τι είναι αυτό ακούγεται πολύ καλά, ακούγεται εκεί που δύσκολα ακούγονται σταθμοί, λέω είναι ο σταθμός μου. Λέει τι σταθμός, του εξηγώ, λέει πάμε σπίτι, γυρνάμε σπίτι του, παίρνει 3.000 δίσκους, τους κατεβάζει κάτω στο αυτοκίνητο και μου λέει πάμε να στους αφήσω, μου δίνει και κάτι χρήματα που ήταν φαντάρος αυτός τα είχε για να περάσει το στρατιωτικό του, λέει πάρε και αυτά τα χρήματα, πήγαινε να αγοράσεις ό,τι σου λείπει για να ετοιμάσεις το σταθμό γιατί λέει αυτό που έχεις ακούγεται σ' όλη την πόλη, είναι καλό. Μου φέρνει τους δίσκους, με τα χρήματα εκείνα πήραμε κάποια μηχανήματα που μας έλειπαν, κάποιες κονσόλες μεγάλες κλπ σας λέω δηλαδή πως έτσι δημιουργήθηκε ο σταθμός με τα μηχανήματα που είχα εγώ, ο φίλος μου ….Ξεκίνησα κάποιες εκπομπές το βράδυ, μετά βάζαμε κάποιες κασέτες να γυρίζουν, η Οδοντιατρική που ήμουν φοιτητής άρχισε να ακούει και έγινε ένας πόλος έλξης ο σταθμός να βρεθούν άτομα της Οδοντιατρικής να συνεισφέρουν με εκπομπές στον σταθμό. Ήρθαν λοιπόν διάφορα παιδιά της Οδοντιατρικής που τους άρεζε και άκουγαν τις εκπομπές μου και πλαισίωσαν τις εκπομπές , είπαν θα πάρω εγώ αυτό το ωράριο, θα πάρεις εσύ το άλλο ωράριο, βγάλαμε ένα πρόγραμμα. Ο σταθμός πια δεν μπορούσε να είναι στο σπίτι μου, είχε γίνει κέντρο διερχομένων, θύμιζε γιάφκα πραγματικά, δεν μπορούσα να κοιμηθώ, ήταν όλη την ώρα κάποιος στον σταθμό, τσιγάρα, φασαρία…Ο σταθμός δεν είχε όνομα, κάναμε εκπομπές χωρίς να έχει όνομα ο σταθμός και ψάχναμε να βρούμε ένα όνομα όπου κάποιος, κάποια στιγμή λέει εγώ άκουσα στην Ιταλία υπάρχει ένας σταθμός που λέγεται «Κοσμοράδιο», τι βλακεία είναι αυτό που μας είπες τώρα λέμε εμείς, είναι ένας μεγάλος σταθμός της Ιταλίας, ουδέποτε το διασταύρωσα και επειδή ήμουν και στην Ιταλία, δεν ήξερα για τέτοιο σταθμό, δήθεν στο Μιλάνο εξέπεμπε, τελοσπάντων μας έφερε αυτή την πληροφορία κάποιος ότι είναι ένας σταθμός της Ιταλίας, πολύ γνωστός και πετυχημένος με αυτό το όνομα. Λέμε , καλά μέχρι να το αλλάξουμε, επειδή δεν έχουμε και όνομα θα το λέμε «Κοσμοράδιο».Ξεκινήσαμε στους 98,2,αρχίσαμε εκπομπές, μεταφέρθηκε ο σταθμός, πήγε σε κάποιο άλλο σημείο του κέντρου, ήταν τα πράγματα ακόμα παράνομα, τώρα βέβαια σας πήγα στην εποχή που δημιουργήθηκε το «Κοσμοράδιο» που είναι όμως αμέσως μετά τις διαμαρτυρίες των ραδιοερασιτεχνών στην Θεσσαλονίκη. Δεν ξέρω αν ακούσατε για τις διαμαρτυρίες των ραδιοερασιτεχνών και τις συλλήψεις, τις συλλήψεις του Ράδιο Θεσσαλονίκη κλπ. Να κάνω ένα στοπ εδώ σας είπα πως δημιουργήθηκε το «Κοσμοράδιο» και σας πάω πίσω τώρα στο όταν γύρισα εγώ από την Αμερική, ήταν το καλοκαίρι που σας είπα, ήταν η έναρξη των εκπομπών του FM – 100, το «Ράδιο – Θεσσαλονίκη» υπήρχε σαν ενοποιημένη προσπάθεια αλλά δεν λεγόταν «Ράδιο – Θεσσαλονίκη», είχαν κάποια άλλη ονομασία και αμέσως μετά ονομάστηκαν «Ράδιο – Θεσσαλονίκη». Τότε ήταν και ο συχωρεμένος ο Σερίδης μαζί τους που είχε το «Ράδιο Ένα» παλιά, το πειρατικό «Ράδιο – Ένα» , καμία σχέση με το σημερινό, που ήταν ένας πετυχημένος σταθμός του Σερίδη που εξέπεμπε πολλές ώρες αλλά και αυτός στο ερασιτεχνικό στυλ, όχι όλο το 24ωρο, αρκετές ώρες

ΕΡ. Το «Ράδιο – Ένα» το πειρατικό δεν έχει σχέση με το σημερινό «Ράδιο – Ένα»;

ΑΠ. Καμία σχέση με το σημερινό «Ράδιο – Ένα». Το «Ράδιο – Ένα» το σημερινό το έχει ο Σημάρας ο οποίος πήρε ένα πετυχημένο όνομα του Γιώργου Σερίδη που πέθανε πρόσφατα και ήταν από τους ιδρυτές του «Ράδιο – Θεσσαλονίκη» αλλά λόγω πολιτικής ιδεολογίας, όταν το «Ράδιο – Θεσσαλονίκη» έγινε το δεκανίκι του ΠΑΣΟΚ τότε και παρέμεινε σαν σταθμός Πασοκικός έφυγε λόγω ιδεολογίας, ενώ ήταν από τους ανθρώπους που ξεκίνησαν το «Ράδιο – Θεσσαλονίκη», από τους πρωτεργάτες. Ήταν ο άνθρωπος που είχε τον πιο γνωστό σταθμό στην Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Σερίδη μήπως εννοείτε τον Αλεξίου;

ΑΠ. Τον Αλεξίου, ναι το Σερίδης ήταν το όνομά του. Ο Σερίδης για μένα είχε τον καλύτερο ραδιοφωνικό σταθμό στην πόλη. Ο πιο πετυχημένος πειρατικός σταθμός της Θεσσαλονίκης ήταν το «Ράδιο Ένα» του Σερίδη.

ΕΡ. Γιατί το λέτε αυτό;

ΑΠ. Γιατί αυτός ήταν. Τον άκουγε όλος ο κόσμος. Είχε όλη την ακροαματικότητα. Έπαιζε ξένη μουσική, έκανε τραγούδια ξένα επιτυχίες μόνος του, κατάφερε να κάνει τότε στην Θεσσαλονίκη best seller τραγούδια που τα έπαιζε αυτός και όλοι οι υπόλοιποι γνωστοί ραδιοπειρατές που έκαναν εκπομπή, ο Λευτέρης ο Βενετίου, ο Μαρόγλου ήταν ραδιοερασιτέχνες της Δυτικής Θεσσαλονίκης που δεν είχε και ιδιαίτερη ακροαματικότητα. Είχε μεγάλη ενασχόληση με τον ραδιοφωνικό σταθμό, από τους πρωτεργάτες της ραδιοφωνίας αλλά κανένας δεν είχε την αίγλη και την ακροαματικότητα που είχε ο Γιώργος Αλεξίου, ο οποίος μετά, αυτά τα ξέρουν αυτοί για ποιόν λόγο έφυγε από το «Ράδιο – Θεσσαλονίκη» , έφυγε, εκδιώχθηκε, αυτά δεν τα ξέρουμε είναι δικά τους θέματα και κάποια στιγμή τον θυμάμαι είχε έρθει στο «Κοσμοράδιο» σε μια συνέντευξη και είχε πει ότι «εγώ δεν έκανα δικό μου ραδιοφωνικό σταθμό γιατί δεν πίστευα ποτέ ότι θα δώσουν άδειες σε ιδιώτες, σε πειρατές παλιούς». Ήταν από τους ανθρώπους που δεν πίστεψε ότι θα μπορούσε να πάρει μια άδεια και έτσι δεν μπόρεσα να κάνω δικό μου ραδιοφωνικό σταθμό. Στην πορεία προσπάθησε να κάνει δικό του σταθμό ανεπιτυχώς, γιατί δεν υπήρχαν οι συχνότητες, είχαν δοθεί οι άδειες, δεν μπόρεσε να στεριώσει σε μια συχνότητα και έτσι δεν είχε και καλή κατάληξη. Και μάλιστα τραγική ειρωνεία, έχει πεθάνει ο άνθρωπος και τον Ιανουάριο δικάζεται αυτός μαζί κάποιους άλλους για παράνομη εκπομπή γιατί σε μια από αυτές τις προσπάθειες που είχε κάνει κατέληξε να τον συλλάβουν και να του κατασχέσουν τον σταθμό και δικάζεται τον Ιανουάριο όντας πεθαμένος μαζί με μια άλλη ομάδα ραδιοπειρατών που σήμερα έχουν σταθμούς με άδεια άλλοι δεν κατάφεραν να βγάλουν, δικάζονται τον Ιανουάριο, έχω το χαρτί να το βγάλετε μια φωτοτυπία να δείτε ποιοι ραδιοφωνικοί σταθμοί δικάζονται. Αυτός δεν υπάρχει πια για να δικαστεί.
Να σας πω τώρα στο καλοκαίρι, ξεκινάει ο FM – 100 τις δοκιμαστικές, Σεπτέμβριο γυρίζω εγώ από ένα ταξίδι καλοκαιρινό, εγκαθίσταμαι στο καινούριο μου διαμέρισμα, έχω στήσει τον πειρατικό σταθμό που σας έλεγα ο οποίος ακουγόταν πολύ καθαρά σ' όλη την πόλη και δεν ξεκίνησα να κάνω εκπομπές ούτε καν στούντιο δεν είχα στήσει, απλά έστησα τον σταθμό και ακουγόταν πολύ καλά σε όλη την πόλη και είχα σκοπό να ξεκινήσω κάτι. Αρχίζω να ακούω ραδιόφωνο πια, μετά από μια περίοδο που έλειπα στην Αμερική δύο χρόνια να έρθω σε επαφή με την εδώ πραγματικότητα, ακούω το βράδυ συνομιλίες που σας έλεγα μεταξύ των ραδιοπειρατών και κάποια στιγμή ανοίγω και εγώ το μηχάνημα και δίνω απάντηση σε κάποια συνομιλία, σε κάποια κλήση, αρχίζω να μιλάω με τους εδώ, τους εξηγώ ποιος είμαι, με θυμήθηκαν ορισμένοι, λέω είμαι ο Στούντιο 2000 που γύρισε από Αμερική κλπ και νομίζω πως χρησιμοποιούσα το Στούντιο 2000 ως χαρακτηριστικό, λέω τι γίνεται ρε παιδιά, λέει κακά μαντάτα έρχονται, θα μας συλλάβουν, υπάρχουν πληροφορίες πως σε λίγο θα βγουν τα ραδιογωνιόμετρα και επίκειται καθάρισμα της μπάντας για να βγουν οι ιδιωτικοί σταθμοί, άρχισε το δημοτικό να εκπέμπει, κάτι πρέπει να κάνουμε, μερικοί να παραφούσκωναν κιόλας αλλά δεν ήταν μακριά από την πραγματικότητα, πραγματικά κάτι άρχισε να μαγειρεύεται, όλοι φανταζόμασταν ότι οι ραδιοπειρατές θα μείνουμε εκτός ενώ τελικά δεν έγινε αυτό το πράγμα και δεν έγινε λόγω των αντιδράσεων που υπήρχαν από πλευράς μας, των ομαδικών

αντιδράσεων που θα σας πω πως ακριβώς έγιναν και έχω και εφημερίδες της εποχής, θα σας τις μαζέψω είναι στο εξοχικό, να σας τις φέρω να πάρετε αντίγραφα, νομίζω πως βοήθησε πάρα πολύ ο Βενιζέλος, δεν σας μιλώ πολιτικά αυτή την στιγμή, σας μιλώ πραγματικά πως ήταν τα πράγματα, πιστεύω ότι αν ήταν η ΝΔ δεν θα υπήρχε αυτή η αντίδραση, δεν θα υπήρχε αυτή η τροπή, πιστεύω πως η ΝΔ ήταν πιο σφιχτή σ' αυτό το θέμα, δεν θα δινόντουσαν άδειες, ήταν ευτύχημα ότι ήταν το ΠΑΣΟΚ και σας μιλάω τώρα off the record σας λέω ότι δεν ανήκω στο ΠΑΣΟΚ πολιτικά αλλά το αναγνωρίζω γιατί είδα ότι το ΠΑΣΟΚ εκείνη την εποχή είχε ένα σεβασμό στον κόσμο, στην αντίδραση του κόσμου. Η ΝΔ ήταν πιο σφιχτή και το είδαμε γενικά δηλαδή ήταν πιο σφιχτή, έκανε λάθη τα οποία τα πλήρωσε. Εγώ δεν θα ξεχάσω την αντίδραση του Βενιζέλου που ήταν τότε σύμβουλος του Παπανδρέου, ένας απλός σύμβουλος του Παπανδρέου για νομικά θέματα, ήταν συνταγματολόγος και τον χρησιμοποίησε ο Παπανδρέου σε εκείνη την φάση για να φτιάξει την πρώτη Υπουργική Απόφαση, το πρώτο Προεδρικό Διάταγμα το 25/ 88 το οποίο πρέπει να επιμελήθηκε ο Βενιζέλος, δηλαδή τους έδωσε στοιχεία. Το οποίο τους έδινε ελευθερίες, τον τρόπο με τον οποίο θα δινόταν οι άδειες στους ραδιοφωνικούς σταθμούς, έναν πρωτόγονο τρόπο, ουσιαστικά όποιος έκανε αίτηση, έπαιρνε άδεια εκείνη την εποχή ,με συνοπτικές διαδικασίες.

ΕΡ. Δεν υπήρχαν κριτήρια;

ΑΠ. Υπήρχαν κριτήρια απλά δεν υπήρχε κανένας που να μείνει εκτός. Ένας έμεινε εκτός. Όταν μας φώναξαν στον Άρειο Πάγο που γινόταν η συζήτηση των αιτήσεων, δηλαδή ήταν μια τεχνική μελέτη, την υποβάλαμε, πρωτόγονη, δηλαδή βάλαμε τα στοιχεία απλά ότι είχαμε αυτό τον πομπό, είχαμε αυτή την κονσόλα καμία σχέση με τις σελίδες που ζητάνε τώρα, που είναι τόμοι ολόκληροί αυτά που ζητάνε τώρα για να κάνεις ραδιοφωνικό σταθμό, τότε ζήτησαν μια απλή τεχνική μελέτη που ήταν δύο σελίδες, ζήτησαν επίσης μια προγραμματική διακήρυξη που ήταν επίσης δύο σελίδες, μια επιτροπή δεοντολογίας, μαζεύαμε επιφανείς ανθρώπους, τους βάλαμε μέσα, είπαμε πως αυτή θα είναι η επιτροπή δεοντολογίας μας. Ο κάθε ραδιοφωνικός σταθμός με το Π.Δ. 25/88 είχε μια επιτροπή δεοντολογίας που ήταν ένα μίνι ΕΣΡ που έλεγχε τον σταθμό, ήταν επιφανείς άνθρωποι που δήλωνε ο σταθμός ότι θα είναι οι άνθρωποι, το εχέγγυο ότι ο σταθμός θα πληροί την προγραμματική διακήρυξή του.

ΕΡ. Ο σταθμός το όριζε αυτό;

ΑΠ. Ο σταθμός όριζε και έλεγε εγώ βάζω τον καθηγητή πανεπιστημίου αυτόν, βάζω τον τάδε δημοσιογράφο, ο σταθμός όριζε επιφανείς ανθρώπους που ήταν η επιτροπή δεοντολογίας, έτσι λεγόταν. Έπρεπε να έχεις επιφανείς ανθρώπους στην επιτροπή δεοντολογίας η οποία υπέγραφε, ήταν ουσιαστικά οι άνθρωποι οι οποίοι απέναντι στο Υπ. Προεδρίας που έδινε τις άδειες έλεγχαν τους σταθμούς ότι δεν θα ξεφεύγουν από την προγραμματική διακήρυξη, ότι θα υπήρχε το επίπεδο στις εκπομπές, δεν υπήρχε ένα αρμόδιο ΕΣΡ αλλά ο κάθε σταθμός είχε το δικό του συμβούλιο, το οποίο θα λογοδοτούσε στο Υπ. Προεδρίας, βέβαια ουδέποτε έγινε αυτό, ουδέποτε κλήθηκαν αυτοί οι άνθρωποι, ουδέποτε λειτούργησαν, ήταν απλά μια ιστορία η οποία δεν λειτούργησε ποτέ. Κάναμε λοιπόν αυτή την αίτηση και περιμέναμε, κάποια στιγμή εμείς ήμασταν στο Υπουργείο, καταθέταμε την αίτηση και τραβήχτηκε η γραμμή, είπαν μέχρι εδώ θα συζητηθούν όσοι έκαναν για Αθήνα και Θεσσαλονίκη, τραβάμε μια γραμμή και λέμε θα συζητηθούν οι αιτήσεις τους στον Άρειο Πάγο. Μας κάλεσαν λοιπόν να παρευρεθούμε, πήγαμε στον Άρειο Πάγο, δεν ξέραμε ουσιαστικά τι θα γίνει, θα γίνει μας είπαν συζήτηση των αιτήσεων. Μας φώναζαν παρών και στον καθένα ρωτούσαν γιατί θέλεις να κάνεις αυτόν τον ραδιοφωνικό σταθμό. Ο καθένας απαντούσε μονολεκτικά, γιατί αγαπάω το ραδιόφωνο, γιατί θέλουμε να προσφέρουμε, εμείς είπαμε πως είμαστε μια ομάδα ραδιοερασιτεχνών και αγαπάμε το ραδιόφωνο, σηκώθηκε και ένας ο οποίος ήταν ο μοναδικός που βγήκε εκτός εκθέματος, όλοι οι άλλοι πήραμε άδεια ,όσοι σταθμοί ήταν εκεί πήραν την πρώτη άδεια του 89, την πρώτη και την τελευταία γιατί έκτοτε δεν μας έχουν ξαναδώσει άδειες. Ίσχυε αυτή η άδεια για έναν χρόνο, ήταν η δεύτερη φουρνιά αδειών που δίνονταν στην Θεσσαλονίκη, είχε δοθεί άλλη μια, ένα εξάμηνο μια μπροστά, είχαν πάρει στην πρώτη φουρνιά ο Αντένα, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, Πανόραμα, το Κανάλι – 1 (σαν Ράδιο Μακεδονία – Κανάλι 1),

και ήταν και το έναυσμα σε μας να διεκδικήσουμε μια άδεια γιατί αυτός ο άνθρωπος, ο Καραβασίλης (ιδιοκτήτης του Καναλιού 1) που ήταν ο τεχνικός, ο υπάλληλος του ΟΤΕ που ζήτησε ο Κούβελας όταν άνοιξε τον FM 100, ζήτησε ο Κούβελας από την ΔΑΚΕ, την συνδικαλιστική οργάνωση των οτετζήδων, ζήτησε έναν άνθρωπο που να γνωρίζει πώς να του βγάλει έναν πειρατικό σταθμό στον αέρα. Ο Καραβασίλης είχε τον αδελφό του που ήταν ραδιοπειρατής , άνθρωπος έξυπνος, δραστήριος, ανοίγει με έναν πειρατικό πομπό που είχε ο αδελφός του τον FM 100 και στέλνει αμέσως τον αδελφό του στην Ιταλία, γιατί εκεί τουλάχιστον μια δεκαετία πριν υπήρχε ιδιωτικό ραδιόφωνο, πήγε εκεί στις τότε βιοτεχνίες, σήμερα βιομηχανίες που παρήγαγαν πομπούς, έκανε στα γρήγορα μια καλή εκμάθηση των πρακτικών του ραδιοφώνου τότε, πήραν και μερικές αντιπροσωπείες από πομπούς και κεραίες, έκαναν την Ραδιοηλεκτρονική Ελλάς που ήταν μια εταιρεία που πουλούσε πομπούς και συστήματα εκπομπής, που πούλησε όλα τα μηχανήματα στον Κούβελα, βλέποντας οι υπόλοιποι δήμαρχοι των γύρω περιοχών πως αυτή η εταιρεία έστησε – γιατί δεν υπήρχαν εταιρείες που να στήνουν ραδιοφωνικούς σταθμούς, σήμερα υπάρχουν αρκετές, τότε δεν υπήρχε καμία , η ΕΡΤ έκανε εισαγωγές τα μηχανήματά της-δεν υπήρχαν καταστήματα να αποτανθείς, να πεις θέλω έναν πομπό να μου στήσετε έναν ραδιοφωνικό σταθμό, σήμερα υπάρχουν, τότε δεν υπήρχε τίποτα, δηλαδή ή τα φτιάχναμε μόνοι μας ή έπρεπε να τα φέρεις από κάπου, ποιος θα τα φέρει από κάπου; Δεν υπήρχαν έμποροι. Αυτός λοιπόν ήταν από τους πρώτους έμπορους. Σαν έξυπνος άνθρωπος και δραστήριος που είχε την πληροφόρηση, έπαιρνε μέρος στα συμβούλια του Κούβελα, άκουγε, έτσι θα κάνουμε, θα ανοίξουν σταθμοί και άλλοι, αυτός άκουγε και εοιμαζόταν. Οι υπόλοιποι δήμαρχοι λοιπόν όταν είδαν τον FM 100, παρήγγειλαν όλοι πομπούς, η επιχείρησή του είχε μια άνθιση, πήρε πολλές τέτοιες δουλειές, πούλησε σε καλές τιμές, πομπούς και μηχανήματα και κεραίες και ταυτόχρονα, ξύπνησε, έκανε και μια αίτηση, μάθαινε, είχε πληροφόρηση, δεν υπήρχε πληροφόρηση καλά καλά ότι βγήκε το 25/88. εμείς δεν το είχαμε ακούσει πουθενά, ήταν μια ιστορία που κινούνται κρυφά, ναι μεν βγήκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αλλά δεν κυκλοφόρησε έξω, το ήξεραν ορισμένοι άνθρωποι και ένας από αυτούς ήταν και ο τεχνικός του Κούβελα.

Ναι μεν δεν υπήρχαν κριτήρια για να πάρεις άδεια ή τα κριτήρια ήταν περιορισμένα αλλά υπό μια έννοια υπήρχαν από την στιγμή που δεν είχε διαδοθεί αυτό το Π.Δ..
Υπήρχε το 25/88 που όριζε τα κριτήρια αλλά ΠΟΙΟΣ ήξερε για το 25/88; Το ήξεραν κάποιοι δικηγόροι και οι τότε ραδιοερασιτέχνες που ήμασταν και όλοι νέοι άνθρωποι δεν είχαμε επαφές με δικηγόρους, δεν είχε σχηματιστεί επαγγελματικά ο κλάδος των ιδιοκτητών ραδιοφωνικών σταθμών. Σήμερα γίνεται κάτι και το μαθαίνουμε την άλλη μέρα. Βγήκε στην Εφημερίδα της κυβερνήσεως αλλά ποιος το είδε; Ήταν ένα σημείο. Αυτοί λοιπόν που είχαν την πληροφόρηση, το Ράδιο Θεσσαλονίκη είχε την πληροφόρηση, ήταν η αίτηση νούμερο 4 του Ράδιο Θεσσαλονίκη πανελλαδικά, η δικιά μας ήταν το 198 πανελλαδικά, ο πρώτος δηλαδή που κατέθεσε δεν ξέρω ποιος ήταν, νομίζω ο 9.84 πρέπει να ήταν η πρώτη αίτηση, το νούμερο 4 ήταν η εταιρεία του Ράδιο Θεσσαλονίκη, ε δεν ήταν τυχαίο αυτό τώρα. Αυτοί τότε είχαν συνέταιρο τον Κουρή, είχαν έρθει σε επαφή με τον Κουρή, ο οποίος είχε το 50% του Ράδιο Θεσσαλονίκη, τους ξύπνησε λοιπόν, τους λέει εδώ θα κάνετε μια αίτηση, μπροστά σ' αυτούς ο Καραβασίλης ξύπνησε από τον FM 100 που έπαιρνε μέρος στα συμβούλια, έκανε και αυτός μια άδεια και η άδεια έλεγε πως πρέπει εντός έξι μηνών από την λήψη της άδειας να εκπέμψει ο σταθμός, αν δεν εξέπεμπε εντός έξι μηνών η άδεια παραγράφονταν, σταματούσε η ισχύς της, όπως επίσης και αν σταματούσε ο σταθμός να εκπέμπει άνω του ενός μηνός επίσης η άδεια δεν ίσχυε, άργησε λοιπόν ο Καραβασίλης να ανοίξει το Κανάλι 1…

ΕΡ. Να ρωτήσω κάτι άλλο, πριν το 87 υπήρχε πολιτική στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι δεν υπήρχε. Πριν το 87 όλοι οι ραδιοφωνικοί σταθμοί εξέπεμπαν αυστηρά μουσική και υπήρχαν και κανα δυό άνθρωποι που ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο για να εκπέμπουν διαφημίσεις, εδώ στην Θεσσαλονίκη ένας από αυτούς ήταν ο Στούντιο 3, ο Φίλης ο Απόστολος ο οποίος έκανε αυτό το πράγμα.

ΕΡ. Με τους ακροατές σας είχατε επαφή τότε;

ΑΠ. Βέβαια. Κάναμε πάρτι, κάναμε συναντήσεις, καλούσαμε τον κόσμο να έρθει σε χορούς, τα ελληνικά ραδιόφωνα έκαναν χορούς, οι σταθμοί που είχαν ξένη μουσική έκαναν πάρτι. Συναντιόμασταν με τον κόσμο μας, μας συνδράμανε ηθικά, σε πολλές περιπτώσεις εμείς υπήρχαμε γι΄ αυτούς, ζούσαμε από την επαφή μας μαζί τους, να μας πουν ότι ακουγόμασταν καθαρά, ότι ήταν δίπλα μας, ότι τους κρατούσαμε συντροφιά ,εμείς αυτούς και αυτοί εμάς, ήταν φίλοι μας, μας παρακολουθούσαν στην περιπλάνησή μας στις συχνότητες γιατί δεν είχαμε σταθερές συχνότητες, βγαίναμε λίγο πολύ εκεί που μας πήγαιναν τα μηχανήματά μας δηλαδή εκεί που συντόνιζε ο πομπός μας. Ήταν πρωτόγονα τα μηχανήματα, θα σας δείξω ένα τέτοιο μηχάνημα το έχουμε, το οποίο λειτουργεί και σήμερα, ήταν το θρυλικό μηχάνημα με την λυχνία 504 που λέμε «με μια 504 βγαίνεις», ήταν ένα μηχάνημα ισχύος 25watt στην καλύτερή του, το οποίο αν άνοιγες σήμερα με 25 watt δεν θα ακουγόμασταν στο διπλανό τετράγωνο και τότε καλύπταμε αποστάσεις από δω μέχρι την Βέροια, μέχρι την Κατερίνη, μας άκουγαν καθαρά με αυτή την ισχύ. Εγώ είχα ακουστεί στα Μουδανιά, στην Γαλάτιστα, κάποιοι είχαν ακουστεί στο Βόλο. Ήταν πιο καθαρές οι μπάντες τότε, οι συχνότητες.

ΕΡ. Σε σύγκριση με το κρατικό ραδιόφωνο τότε ποιος ήταν ο ρόλος των ραδιοερασιτεχνών;

ΑΠ. Τίποτα. Καμία σχέση. Το κρατικό ραδιόφωνο ήταν στον κόσμο του και παρέμεινε στον κόσμο του. Είναι ένα ραδιόφωνο που ουσιαστικά το ακούνε μόνο οι παραγωγοί του την ώρα που κάνουν εκπομπή, από τότε μέχρι σήμερα, είναι ένα πράγμα το οποίο πληρώνουν όλοι οι Έλληνες, υπάρχει για να υπάρχει, ουσιαστικά δεν επιτελεί ούτε τον σκοπό της προβολής της εκάστοτε κυβέρνησης γιατί δεν το ακούει κανένας. Και έτσι απορώ γιατί οι πολιτικοί μας το κρατάνε, θα μπορούσαν άνετα να το κλείσουν και να μην το καταλάβει κανένας, οι μόνοι που θα το καταλάβαιναν είναι οι δημοσιογράφοι που δουλεύουν εκεί πέρα μέσα και δεν θα έπαιρναν τον μισθό τους. Κανένας άλλος, πιστέψτε με, πέρα από κάνα δύο, αν υπάρχουν τέτοιοι κουλτουριάρηδες που ακούνε, το αποδεικνύουν ξανάλεω οι ακροαματικές μελέτες, ο τελευταίος σταθμός σε ακροαματικότητα σήμερα είναι ο κρατικός. Έχω την τελευταία μελέτη της Focus που βγήκε χθες, φιγουράρει στην τελευταία θέση το Τρίτο Πρόγραμμα, νομίζω πως είναι, στους 88. Κάτι πάει να πει το αθλητικό ραδιόφωνο της ΕΡΑ και ο τοπικός σταθμός της ΕΡΑ για την Θεσσαλονίκη. Πρώτο, δεύτερο και τρίτο πρόγραμμα θα ήταν ευχής έργο να κλείσουν κάποτε. Εκείνη την εποχή το κρατικό ραδιόφωνο επίσης δεν είχε ακροαματικότητα, ο κόσμος άκουγε πειρατικό ραδιόφωνο, οπωσδήποτε βέβαια ζούσε τις δόξες του, υπήρχε κόσμος που το άκουγε εκείνη την εποχή γιατί σήμερα νομίζω πως δεν το ακούει πια κανένας. Κάποιος κόσμος άκουγε, νομίζω όμως πως οι περισσότεροι άκουγαν τους πειρατικούς σταθμούς. Περιστασιακά σας λέω πράγματα, έτσι από δω και από κει πάμε…
Να σας πως η πρώτη προσπάθεια των ραδιοερασιτεχνών ξεκίνησε στα μεσαία και χρονολογείται από πολύ παλιά, από το 60 ίσως και πιο παλιά εκπέμπανε ραδιοπειρατές στα μεσαία. Εγώ δεν πρόλαβα να εκπέμψω στα μεσαία, κατευθείαν ξεκίνησα από τα FM το 1976, από το 1974 – 5 και μετά ακούστηκαν οι πρώτες φωνές κάποιων ραδιοερασιτεχνών που σε αυτή την ξένη, κενή μπάντα, ούτε καν ο κρατικός εξέπεμπε, η μπάντα των FM ήταν κενή, τα FM σαν ραδιοφωνική μπάντα ήταν ένα εφεύρημα που χρησιμοποίησαν πάρα πολύ στην Ανατολική και Δυτική Γερμανία γιατί είναι σταθμοί που εκπέμπουν κατά αποκλειστικότητα σε μικρές αποστάσεις, δεν μπορούν να πάνε μακριά, δεν μπορούν να ξεπεράσουν τα 150 – 200 χλμ εμβέλεια και χρησιμοποιήθηκαν πάρα πολύ στο τότε Ανατολικό μπλοκ και Δυτικό γιατί δεν ήθελαν οι Ανατολικοί να ακούγονται στους Δυτικούς και χρησιμοποιήθηκαν πάρα πολύ στην Δυτική Γερμανία. Επίσης τα FM μεσουράνησαν στην Αμερική στη δεκαετία του 50 και σαν στερεοφωνική εκπομπή, κάποιες δοκιμές γίνονταν από το BBC επίσης το 57, έκαναν δοκιμές για στερεοφωνική εκπομπή στην Αγγλία. Στην Ελλάδα μέχρι και το 75 δεν υπήρχε χρήση των FM ούτε από το κράτος, ούτε από τους ραδιοερασιτέχνες. Είναι λοιπόν κάτι πολύ καινούριο. Νομίζω πως πρώτοι εξέπεμψαν στα FM οι ραδιοερασιτέχνες και τράβηξαν τους κρατικούς σταθμούς να κάνουν εκπομπή σε αυτή τη νέα μπάντα. Οι εκπομπές γινόταν στα μεσαία κλασικά από τον Τσιγγιρίδη που ξεκίνησε, θα τον έχετε ακούσει.

ΕΡ. Με ποιόν τρόπο επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου στην Ελλάδα;

ΑΠ. Νομίζω πως στις πρώτες θέσεις της ακροαματικότητας φιγουράρουν σταθμοί που ανήκουν σε παλιούς ραδιοπειρατές δηλαδή το Ράδιο Θεσσαλονίκη, ο Ερωτικός, ο Star FM, ο οποίος ο ίδιος του δεν ήταν ραδιοερασιτέχνης, δεν ξέρω αν ο ίδιος έχει δηλώσει πως ήταν ραδιοερασιτέχνης, δεν ήταν, εμείς δεν τον ξέρουμε ως ραδιοερασιτέχνη αλλά σε ένα μεγάλο μέρος οι διευθυντές προγράμματος και των τριών του γκρουπ του είναι παλιοί συνεργάτες του Κοσμοράδιο, οι οποίοι εκείνη την εποχή που το Κοσμοράδιο έκανε την μετάβασή του από το ξένο τραγούδι στο ελληνικό, μείνανε ξεκρέμαστοι και ουσιαστικά ήταν άνθρωποι του ξένου ρεπερτορίου, δεν υπήρχε λόγος να ασχοληθούν με τα ελληνικά και τότε ο Star FM ήταν επίσης σε μια εποχή μετάβασης από μια αποτυχημένη προσπάθεια αθλητικού ραδιοφώνου που έκανε ο συχωρεμένος ο μπαμπάς Τουρώνης, υπήρχε ένας ραδιοφωνικός σταθμός, ένας Star FM που δεν είχε ταυτότητα και με αρκετά οικονομικά προβλήματα εκείνη την εποχή και ήταν μια λύση ανάγκης να χρησιμοποιήσει αυτή την δύναμη που είχαν αυτοί οι άνθρωποι που έφυγαν από το Κοσμοράδιο, να τους χρησιμοποιήσει για τον πλαισιώσουν τουλάχιστον μουσικά και να δούμε τι θα γίνει…κάπως έτσι ήταν δηλαδή, τα συζητούσαμε με τα παιδιά, είμαστε φίλοι και τα λέγαμε εκείνη την εποχή, έλεγαν πήγαμε στον Star FM να δει κι αυτός τι θα κάνει, παίζουμε ξένη μουσική και αυτό έμεινε, όπως και εμείς να παίξουμε ελληνικά να δούμε τι θα γίνει και μείναμε ελληνικός σταθμός και αυτοί έπαιξαν ξένα να δουν τι θα γίνει και έμειναν ξένος σταθμός. Αν και ο ίδιος του δεν ήταν παλιοί ραδιοπειρατές πλαισιώνουν τον σταθμό σε διευθυντικά επίπεδα, άρα και αυτός είναι ένα σταθμός που προέρχεται από παλιούς ραδιοπειρατές, εμείς, το Κοσμοράδιο, ο Αντένα, ο Banana, ο Plus στους 102.6 που είναι επίσης παλιός ραδιοπειρατής, το Ράδιο Έκφραση, τώρα αν τους πάρω όλους…..οι πετυχημένοι σταθμοί όλοι ανήκουν σε ραδιοπειρατές. Δεν υπάρχει σταθμός που να είναι στην πρώτη δεκάδα που να μην ήταν ραδιοπειρατής. Όλες οι προσπάθειες που ξεκίνησαν ή απέτυχαν παταγωδώς και έκλεισαν, άλλαξαν χέρια δεν έκλεισαν σταθμοί που ανήκαν σε επιχειρηματίες που είδαν το ραδιόφωνο σαν ένα πεδίο επιχειρηματικής δραστηριότητας, όλοι αυτοί τα μάζεψαν και έφυγαν πραγματικά, ήταν ο Α – 103 που αν και πλαισιώθηκε από τα στελέχη του Μουσικού Διαύλου, που ήταν ένας σταθμός ομαδικής προσπάθειας ραδιοπειρατών που έκλεισε αυτοβούλως με την αδειοδότηση των σταθμών και είπαν εμείς το κλείνουμε γιατί δεν υπάρχει ελπίδα να πάρουμε άδεια, πραγματικά δηλαδή ένας πετυχημένος σταθμός με ακροαματικότητα εκείνη την εποχή, ανταγωνιστής του Κοσμοράδιο τότε, τρώγαμε τα μουστάκια μας, ποιος θα ακουστεί σε περισσότερες παρέες, Μουσικός Δίαυλος και Κοσμοράδιο παίζαμε ξένη μουσική, ήμασταν και κοντινά σπίτια, λυκόφιλοι, ναι μεν βοηθιόμασταν στις δύσκολες στιγμές, δεν θα ξεχάσω ότι κάηκε το μηχάνημα του Κοσμοράδιο και μας έδωσαν το εφεδρικό τους μηχάνημα για να εκπέμψουμε, αν και ήμασταν στην κόντρα ποιος θα βγει σε περισσότερες περιοχές, ποιος θα έχει τα περισσότερα τηλεφωνήματα στις εκπομπές του, ποιες παρέες θα μιλάνε περισσότερο για το Κοσμοράδιο ή για τον Μουσικό Δίαυλο…

ΕΡ. Αυτό τώρα μετά το 1987 ή πριν;

ΑΠ. Αυτό που σας λέω τώρα το Κοσμοράδιο και ο Μουσικός Δίαυλος ήταν σταθμοί που ξεπήδησαν….δεν σας το συνέχισα καθόλου και είναι το πιο σημαντικό κομμάτι. Το καλοκαίρι του 1987 μετά το ξεκίνημα του FM – 100, έκανα και τις πρώτες συνομιλίες που σας είπα, ήρθα σε επαφή με τον κόσμο των ραδιοπειρατών και ξαναβρήκα παλιούς φίλους και καινούριους αφού γύρισα από την Αμερική, συναντήθηκα με ορισμένους οι οποίοι έντονα άρχιζαν να διαμαρτύρονται τα βράδια γι’ αυτή την κατάσταση και κάναμε συνομιλίες μέχρι το πρωί, μέχρι τα ξημερώματα τι θα γίνει με αυτή την κατάσταση. Πρέπει να αντιδράσουμε, πρέπει να μαζευτούμε, πρέπει ενδεχομένως να κάνουμε ένα σύλλογο ραδιοερασιτεχνών για να αντιδράσουμε σε αυτά που πρόκειται να γίνουν. Είχαν γίνει και άλλες προσπάθειες να γίνουν τέτοιες συναντήσεις ραδιοερασιτεχνών οι οποίες όλες απέτυχαν, παλιά προήδρευε και ο Μένιος, ο Ήλιος του Βορρά, σε κάποιες από αυτές, εμφανιζόντουσαν ο Λευτέρης ο Μαρόγλου, ο Ήλιος του Βορρά, διάφοροι ραδιοερασιτέχνες, στο Ολύμπιον είχαν συναντηθεί μια φορά νομίζω, μια άλλη φορά είχαν κάνει μια διαδήλωση στην Αγία Σοφία, εγώ δεν συμμε-

τείχα σε αυτές τις συναντήσεις. Ήμουν και μικρότερος, όλοι αυτοί ήταν, ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά που έχει σήμερα ραδιοφωνικό σταθμό στην περιοχή του Οφρυνίου, εκεί στην Καβάλα κοντά, είναι μεγάλος άνθρωπος, είναι 65ντάρης νομίζω; Ήταν μεγάλος εκείνη την εποχή δηλαδή πρόλαβε να εκπέμψει στα μεσαία από το 60 και μετά ήταν ενεργός ραδιοερασιτέχνης, ο Λευτέρης ο Μαρόγλου είναι καμιά δεκαριά χρόνια μεγαλύτερός μου, εκείνη την εποχή λοιπόν που γινόταν αυτές οι συναντήσεις αυτοί ήταν 20αρηδες – 25αρηδες, εμείς τότε ήμασταν 15 χρονών, καλά - καλά πηγαίναμε σχολείο, δεν παίρναμε μέρος σε αυτές τις συναντήσεις. Αυτή την φορά όμως, αυτή την συνάντηση που κάναμε προτάθηκα εγώ να είμαι πρόεδρος των ραδιοερασιτεχνών, αυτού του συλλόγου, αφού βρεθήκαμε δηλαδή είπαμε θα αντιδράσουμε, κάναμε ένα προεδρείο άτυπο που στόχο είχα να μαζέψει λεφτά, να αναθέσουμε σε ένα δικηγόρο να μας βγάλει τον σύλλογο. Μαζευτήκαμε λοιπόν καμιά τριανταριά άτομα, δώσαμε όλοι κάποια χρήματα, θυμάμαι κάποιους… ήταν ένα παιδί από τον Μουσικό Δίαυλο, ο Παύλος ο Σουηδός που με τον Μουσικό Γαλαξία είχε κάποια ενασχόληση, έβγαινε σαν Παύλος Σουηδός είχε ακροαματικότητα καλή ο σταθμός του εκείνη την εποχή, ήταν από το Κοσμοράδιο ο συνέταιρός μου, εγώ, δεν είχαμε άτομο από το Ράδιο Θεσσαλονίκη, πολλοί διάσπαρτοι ραδιοπειρατές εκείνης της εποχής δεν υπάρχουν πια σαν σταθμοί…

ΕΡ. Τελικά συνδικαλιστήκατε για ποιο λόγο;

ΑΠ. Συνδικαλιστήκαμε για να διαμαρτυρηθούμε και μάλιστα κάναμε εκπομπές όπου αρχίσαμε τα βράδια να αναμεταδίδουμε. Στην στοά της Τσιμισκή 31, στο εργαστήριο ενός ραδιοπειρατή γινόντουσαν οι κρυφές συναντήσεις σε ένα πατάρι, καλά – καλά δεν μπορούσαμε να σταθούμε όρθιοι σε αυτό το πατάρι, μαζευόμασταν 30-40 άτομα, πραγματικά σαν σαρδέλες μέσα σε κουτί ήμασταν, από τα τσιγάρα και την φασαρία την βγάζαμε μέχρι το πρωί. Συναντήσεις τι θα κάνουμε, θα μας κλείσουν, έρχεται η μέρα, τα ραδιογωνιόμετρα θα βγουν να μας μαζέψουν, προχωράνε σε ιδιωτικοποίηση του ραδιοφώνου, θα δοθούν άδειες και εμείς θα μείνουμε απ’ έξω. Αρχίσαμε να κάνουμε εκπομπές από κει οι οποίες συμφωνήσαμε ο καθένας να τις αναμεταδίδει από τα παράνομα στούντιό του. Και άρχισε αυτή η αναμετάδοση, ο ένας αναμετέδιδε από την μια συχνότητα, ο άλλος από την άλλη και όπου γυρνούσες το ραδιόφωνο τότε ήταν με την βελόνα άκουγες το ίδιο πράγμα, τις εκπομπές διαμαρτυρίας που γινόντουσαν στην Τσιμισκή 31 με εκφωνητή εμένα και 2-3 ακόμα. Εγώ ήμουν εκφωνητής που έβγαζα σχεδόν όλη την νύχτα, δηλαδή το πρωί ήμουν στο Πανεπιστήμιο, όλη την νύχτα άγρυπνος να κάνουμε συνομιλίες και ενημέρωση του κόσμου για τον σύλλογο των ραδιοερασιτεχνών της εποχής, ελάτε κοντά μας, θα μας κλείσουν σε λίγο όπου γυρνούσες το ραδιόφωνο άκουγες διαμαρτυρία, σταματούσες άκουγες Ράδιο Θεσσαλονίκη, που δεν συμμετείχε στις διαμαρτυρίες και πιο κάτω ήταν, δεν θα το ξεχάσω, ο μετέπειτα Ράδιο Έκφραση, που τότε δεν θυμάμαι πως τον έλεγε τον σταθμό του, ο οποίος έκανε χορό, δεν θα το ξεχάσω αυτό το πράγμα δηλαδή του λέγαμε έλα αναμετέδωσέ μας και έλεγε εγώ κάνω χορό τώρα, να τα αρπάξω και δεν με ενδιαφέρουν αυτά που κάνετε εσείς. Σας μιλώ ειλικρινά από την μια άκρη του ραδιοφώνου άκουγες τα τρία κρατικά, ενδιάμεσα και μετά μια διαμαρτυρία συνεχής, το ίδιο πράγμα, δεν έχει ξανασυμβεί αυτό το πράγμα, αυτή η φωνή έφτασε σχεδόν μέχρι την Αθήνα, ξεπεράσαμε την Λαμία, γιατί μας αναμετέδιδαν ραδιοερασιτέχνες και από την εξωτερική Θεσσαλονίκη, λαμβάναμε τηλεφωνήματα, το τηλέφωνο μας ήταν τηλεφωνικό κέντρο πια, χτυπούσε ασταμάτητα από κόσμο που ήθελε να έρθει κοντά μας, μαζέψαμε πάρα πολλά λεφτά για εκείνη την εποχή, αναθέσαμε σε έναν δικηγόρο τον Τσιώτα, αν δεν κάνω λάθος ο οποίος πρέπει να είναι συνταξιούχος τώρα, πήρε αυτά τα χρήματα με σκοπό να μας κάνει τον σύλλογο και παρουσιάστηκε μετά από περίπου ένα μήνα και μας είπε ότι δεν έγινε δεκτό από το Πρωτοδικείο, ο σύλλογος δεν έγινε δεκτός διότι λέει ήταν παράνομη η δραστηριότητα του συλλόγου, εμείς ήμασταν Σύλλογος Φίλων του Ραδιοφώνου, κρίθηκε παράνομη η δραστηριότητα του συλλόγου και μάλιστα ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου που εξέτασε την υπόθεση είπε πως αν εγκρίνουμε τον Σύλλογο των Ραδιοπειρατών είναι σαν να εγκρίνουμε ένα σύλλογο κλεφτών και διαρρηκτών, ήμασταν οι κλέφτες και οι διαρρήκτες εκείνης της εποχής. Έτσι δεν εγκρίθηκε ο σύλλογος αυτός. Στο σύλλογο αυτό εγώ ήμουν στο υπό σύσταση συμβούλιο ήμουν ο πρόεδρος όπου είχα βγει με κάποια ψηφοφορία μεταξύ των μελών που είχαν δώσει χρήματα για να γίνει ο σύλλογος, παρόλ’ αυτά αν και δεν προχώρησε εκείνο, οι

διαμαρτυρίες προχώρησαν. Την πρώτη Κυριακή, ημερομηνίες δεν μπορώ να θυμηθώ, γίνεται η διαμαρτυρία στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, όπου γινόταν το κάλεσμα επί δέκα μέρες λέγαμε στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, Κυριακή θα γίνει η συνάντηση των ραδιοερασιτεχνών. Μαζευόμαστε, έρχεται το Ράδιο Θεσσαλονίκη, ο Μαρόγλου σε εκείνη την συνάντηση, να σας πως τι έγινε στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, υπήρχε όχι έντονη αστυνόμευση, υπήρχε ένα περιπολικό το οποίο περνούσε διαρκώς και βιντεοσκοπούσε με κάμερα από μέσα ό,τι γινόταν, ζουμάριζε πάνω σε πρόσωπα, δεν τολμούσαν να σταματήσουν και να βγουν έξω, αλλά τους χαμογελούσαμε, πηγαίναμε, χτυπούσαμε το τζάμι, τους κοιτούσαμε, τους χαμογελούσαμε, με κάμερα τραβούσαν όλους τους ραδιοερασιτέχνες. Αυτό ήταν το κράτος της εποχής, το οποίο τότε ήταν κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ και σας λέω δεν ευλογώ το ΠΑΣΟΚ αυτή τη στιγμή, ίσως να φοβήθηκε το ΠΑΣΟΚ επειδή σεβόταν σε εισαγωγικά φοβόταν την λαϊκή εντολή, φοβόταν τις μαζικές εξεγέρσεις σε παραστάσεις του, υπήρχε αυτό στον γέρο Παπανδρέου, στον Ανδρέα Παπανδρέου, υπήρχε ο σεβασμός στην φωνή του πολίτη. Ίσως τον φοβόταν τον πολίτη, φοβόταν την αντίδρασή του, γι' αυτό σας λέω δεν τον ευλογώ, δεν ξέρω αν πραγματικά το πίστευε αυτό ή αν ήταν ένας φόβος για να μην έχουμε πολιτικό κόστος. Ήταν πολλοί αυτοί που άκουγαν τις εκπομπές, παρόλ' αυτά το παλιό αστυνομικό καθεστώς, οι αστυνομικοί αυτοί οι οποίοι ήταν μετεξέλιξη των χουντικών αστυνομικών δεν είχαν συνηθίσει σε τέτοιες ελευθερίες στο ραδιόφωνο κλπ μας κυνηγήσαν πάρα πολύ και σ' αυτό θα με βρείτε κάθετο δηλαδή είμαι από τους ανθρώπους που μίσησαν την αστυνομία για το έργο της. Η αστυνομία εμένα με κυνηγούσε από το 76, παιδί δημοτικού ζούσα με το φόβο ότι θα με πιάσει η αστυνομία, γιατί; Γιατί μου άρεζε το ραδιόφωνο, γιατί μου άρεζε η ενασχόληση με το ραδιόφωνο. Ξέρετε τι θα πει να είσαι πρώτη δημοτικού και να φοβάσαι ότι ο αστυνομικός θα σε πιάσει; Ότι θα μας συλλάβουν; Συναντιόμουν με τον συνέταιρό μου, τον Παπαδόπουλο, με τα μηχανήματα και τα κρύβαμε μέσα σε σακούλες για να τα πάμε από το ένα σπίτι στο άλλο και κοιτούσαμε μήπως είναι κανένας αστυνομικός και περνάει και μας δει; Και λέγαμε άμα μας πιάσει, θα του πούμε βάλτο στην πρίζα δεν δουλεύει γιατί πάντα ήταν χαλασμένοι οι πομποί μας και προσπαθούσαμε συνεχώς να τους φτιάξουμε. Είναι δυνατόν; Δηλαδή αυτή ήταν η αστυνομία η οποία εφάρμοζε τον νόμο αλλά τον εφάρμοζε πολύ ωραία τον νόμο, το τι παζάρια γινόταν με τους δίσκους των ραδιοερασιτεχνών και με τα μηχανήματά τους και με τις κασέτες τους στα δικαστήρια μέσα είναι άλλο πράγμα.

ΕΡ. Τι εννοείτε;

ΑΠ. Γινόταν συλλήψεις ραδιοερασιτεχνών και μετά ή επιτόπου γινόταν παζάρι από τους αστυνομικούς που έπαιρναν την δισκοθήκη του ραδιοπειρατή που συλλάμβαναν ή μετέπειτα στα δικαστήρια γινόντουσαν γιάχμα, μέσα οι δίσκοι δεν υπήρχε τίποτα. Όταν δικαζόταν πια και πήγαιναν υπέρ της ΕΡΤ δεν υπήρχε τίποτα πια να πάρει η ΕΡΤ, άδειαζαν και έπαιρναν όλη την δισκοθήκη του ραδιοπειρατή που συλλάμβαναν, δηλαδή συλλάμβαναν έναν σταθμό και του έπαιρναν εκτός από τον πομπό και το μηχάνημα, τα στερεοφωνικά του, τους δίσκους του και μιλάμε τώρα για παιδιά 15-17 χρονών με το υστέρημά τους αντί να πάνε στα ναρκωτικά και να δώσουν τα λεφτά τους για οτιδήποτε, τσιγάρα, ποτά, δεν ξέρω εγώ τι, εμείς βλέπαμε τους φίλους μας που αγόραζαν ένα πακέτο τσιγάρα και κρατούσαμε τα λεφτά να αγοράσουμε πυκνωτές και αντιστάσεις για να κάνουμε τους πομπούς μας. Για να έρθει κάποια στιγμή το κράτος και να μας συλλάβει.

ΕΡ. Παζάρι τι εννοείτε μεταξύ των αστυνομικών;

ΑΠ. Μεταξύ των αστυνομικών, ναι. Να πάρουν τους δίσκους του ραδιοερασιτέχνη, τις κασέτες του, τα πράγματά του. Και την ώρα που συλλάμβαναν τους ραδιοπειρατές και μπροστά του ακόμη, σας λέω ότι έπαιρναν τους δίσκους και τους έβαζαν στα αυτοκίνητά τους. Με μεγάλη μοχθηρία οι αστυνομικοί, κυνηγούσαν τους ραδιοπειρατές. Πραγματικά ήταν ο φόβος και ο τρόμος και εγώ γεννήθηκα από έκτη δημοτικού να φοβάμαι την αστυνομία και μαθαίνω σήμερα το παιδί μου να φοβάται τον αστυνομικό. Αυτή ήταν η κατάσταση, πολεμήθηκε πάρα πολύ το ιδιωτικό ραδιόφωνο και σας είπα βρέθηκε το ΠΑΣΟΚ να δώσει τις πρώτες άδειες. Ευτυχώς είτε από σεβασμό, είτε από φόβο στην ελευθερία έδωσε τις πρώτες άδειες και τις

έδωσε σε όποιον την ζήτησε. Όποιος ζήτησε πήρε. Δεν υπήρχαν αποκλεισμοί.

Η ενασχόλησή μας με το ραδιόφωνο μας οδήγησε να είμαστε και από τους πρωτοπόρους της τηλεόρασης όπου κάναμε την Cosmo TV στην οποία με το που ήρθε η ΝΔ στην κυβέρνηση και αντιμετωπίζονταν ομοϊδεάτες τότε, εμάς δηλαδή που είχαμε την Cosmo TV, έστειλε ο κ. Κούβελας την επιστολή, δια της παρούσης εντέλλεται το κλείσιμο του τηλεοπτικού σας σταθμού και διατάσσεται η άμεση αποξήλωση των μηχανημάτων σας από τον Χορτιάτη. Και ευτυχώς έπεσε η κυβέρνηση αυτή, ένα τραγικό λάθος του Κούβελα τότε το οποίο είχα την ευκαιρία να του το πω και προσωπικά, ήταν ένα από τα λάθη που έριξαν την κυβέρνησή σας, γι' αυτό και σας είπα φοβόμουν πως αν ήταν η ΝΔ τι πορεία θα είχαν πάρει τα πράγματα και σας μιλώ ότι δεν υποστηρίζω το ΠΑΣΟΚ. Έκανε ένα τεράστιο λάθος η ΝΔ όταν τελικά βγήκε στην κυβέρνηση εκείνη την εποχή το 93, ο Κούβελας διέταξε το κλείσιμο των περισσότερων ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών και ευτυχώς δεν έγινε επειδή έπεσε η κυβέρνηση, την άλλη βδομάδα έπεσε η κυβέρνηση. Πήραμε αυτή την επιστολή την οποία έχω ακόμη και σήμερα την κρατάω και σε μια βδομάδα έπεσε η κυβέρνηση, βοήθησε βέβαια και ο Αλαφούζος για να γίνει αυτό εκείνη την εποχή, ήταν η κυβέρνηση Μητσοτάκη. Σας λέω ότι θα είχαν πάρει ΑΛΛΗ ΤΡΟΠΗ τα πράγματα. Θα είχαν κλείσει όλες οι τοπικές τηλεοράσεις και πολλοί, ιδιωτικοί, ραδιοφωνικοί σταθμοί. Δεν ξέρω για ποιο λόγο το είχαν κάνει αυτό τότε. Μάλιστα συνέχισε μετά το ΠΑΣΟΚ την ίδια κατάσταση δηλαδή δεν θέλησε να δώσει άδειες. Εγώ θα πω ευτυχώς γιατί αν έδιναν άδειες θα έπρεπε να κλείσουν κάποιοι σταθμοί. Εγώ δεν είμαι υπέρ του να κλείσουν κάποιοι σταθμοί. Δεκαπέντε χρόνια απέδειξε αυτή η κατάσταση ότι αυτό το χάος που λέμε έχει αποδώσει ένα πολύ καλό ραδιόφωνο και μια πολύ κακή τοπική τηλεόραση και γι' αυτά δεν ευθύνονται ούτε οι ραδιοφωνικοί, ούτε οι τηλεοπτικοί σταθμοί, ευθύνεται το κράτος για τον κακό σχεδιασμό του, όχι γιατί δεν έδωσε τις άδειες αλλά γιατί έδωσε στην Αθήνα πάρα πολλές άδειες πανελλήνιες τηλεοπτικές, οι οποίες επηρέασαν και το ραδιόφωνο και την τοπική τηλεόραση. Να σας εξηγήσω με ποιο τρόπο, είχε γίνει μια έρευνα στην Ελλάδα από ειδικούς του BBC για το πόσους τηλεοπτικούς σταθμούς πανελλήνιας εμβέλειας μπορεί να κρατήσει η τοπική αγορά και είχαν βγει 2,5 σταθμοί. Δεν ξέρω αν το έχετε ακούσει, αυτή την στιγμή λειτουργούν πάνω από 7-8 οι οποίοι όχι μόνο έχουν τοπικά γραφεία και απομυζούν δημοσιογραφικά τον χώρο, να σας πω τι κάνουν έχουν από 20 δημοσιογράφους στην Θεσσαλονίκη, 7 πανελλήνια κανάλια, ό,τι γίνει το τραβάν και το μεταδίδουν αμέσως στερώντας από την τοπική τηλεόραση να έχει θέματα για να τα προβάλει, αφού έρχονται εδώ και κάνουν τέτοια απομύζηση της δημοσιογραφίας που υπάρχει εδώ και αυτό έχει γίνει μόνο στην Θεσσαλονίκη, δεν έχει γίνει σε καμία άλλη πόλη γι' αυτό και μόνο η Θεσσαλονίκη έχει τηλεόραση τοπική για την οποία ντρέπεται, πουθενά σ' όλη την υπόλοιπη Ελλάδα, υπάρχει το Δέλτα TV στον Έβρο που είναι ένα από τα μεγαλύτερα τοπικά κανάλια, υπάρχει το Κρήτη TV στην Κρήτη, υπάρχει το TRT στον Βόλο, το TV Θεσσαλία, το ASTRA TV στην Θεσσαλία επίσης, το West Channel στην Δυτική Μακεδονία, μεγάλες τηλεοράσεις οι οποίες μπόρεσαν και γλίτωσαν από αυτή την επέλαση και από την απομύζηση και της δημοσιογραφίας και των εσόδων. Πρόσφατα έγινε μια διαμαρτυρία από την ΔΕΡΘ (Διαρκής Ένωση Ραδιοφωνικών Σταθμών Θεσσαλονίκης) και έβγαλε μια απόφαση το ΕΣΡ η οποία απαγορεύει στα κανάλια αυτά να απομυζούν οικονομικά την διαφήμιση της Θεσσαλονίκης διότι υπάρχει μια τακτική οι τηλεοπτικοί σταθμοί να κόβουν το πρόγραμμά τους την ώρα που μεταδίδουν διαφημίσεις και να μην μεταδίδουν διαφημίσεις Αθηνών όταν δεν πρόκειται για ένα πανελλήνιο προϊόν και να διαφημίζουν κάτι άλλο στην Θεσσαλονίκη με μειωμένο κόστος, δηλαδή βγαίνει Σκλαβενίτης, σουπερ μαρκετ στην Αθήνα που δεν έχει στην Θεσσαλονίκη, εκείνη την ώρα συνεννοούνται με τα εδώ γραφεία και εκείνη την ώρα παίζει στην Θεσσαλονίκη στο MEGA διαφήμιση ο Μασούτης. Μ' αυτό τον τρόπο αποφάνθηκε το ΕΣΡ πως γίνεται μια παρανομία, σταματάει ένα πανελλήνιο πρόγραμμα και γίνεται κάτι άλλο στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, κόβονται έσοδα της τάξεως των 2δις δραχμών ετησίως τα οποία θα τα έπαιρνε η τοπική τηλεόραση, το ραδιόφωνο και η τοπική διαφημιστική αγορά, με τις αφίσες τις 48φυλλες κλπ. Όταν οι τοπικοί επιχειρηματίες, οι οποίοι έχουν την δυνατότητα να δώσουν κάποια κονδύλια και να κρατήσουν και το ραδιόφωνο και την τοπική τηλεόραση, τα χρήματά τους πηγαίνουν και τα δίνουν στο MEGA και στον ΑΝΤΕΝΑ για να αποκτήσουν την αίγλη που τους δίνει το μεγάλο κανάλι και δεν τα δίνουν στην τοπική τηλεόραση, αυτό οδηγεί την τοπική τηλεόραση να δείχνει τσόντα και 090 από το πρωί μέχρι

το βράδυ για να μπορέσει να επιβιώσει. Και κατ' επέκταση στέρησαν και το ραδιόφωνο από τα έσοδα. Αυτό το βέβαια είναι το μόνο ψεγάδι που μπορώ να βρω στην ασύδοτη ελευθερία που δόθηκε στους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς σε όλη την χώρα, είναι το μόνο αρνητικό, το ότι εκμεταλλεύτηκαν αυτή την ασυδοσία τα μεγάλα τηλεοπτικά κανάλια των Αθηνών και καπέλωσαν την Θεσσαλονίκη κυρίως. Αν όμως γυρίζαμε τον χρόνο πίσω θα έλεγα να ακολουθήσουμε την ίδια ακριβώς πορεία για τι στην πορεία νομίζω πως πολλοί σταθμοί θα είχαν σταματήσει την λειτουργία τους από αυτές τις διαδικασίες επιλογής και δεν θα υπήρχαν κάποιοι σταθμοί που σήμερα ψυχαγωγούν τον κόσμο και τον ενημερώνουν.

ΕΡ. Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Γιατί είδα ότι μπορούσε πια να είναι μια προσοδοφόρα επιχείρηση και αφού μπορούσα να συνδυάσω το χόμπι με την δουλειά, είδα ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος να ασχοληθώ με την Οδοντιατρική αφού μπορούσα να κάνω αυτό το οποίο αγαπούσα, το χόμπι μου να το κάνω δουλειά. Μπορώ να σας πω ότι ακόμη και σήμερα, είμαι πια 40 χρονών, το συζητώ με τους φίλους ότι εγώ δεν ξέρω τι θα πει κούραση από την δουλειά, μπορώ να δουλεύω από το πρωί μέχρι το βράδυ και να πάω σπίτι και αν με φωνάξουν στην δουλειά, να γυρίσω με την ίδια διάθεση να ξαναδουλέψω άλλο ένα 24ωρο. Δεν αντιμετωπίζω κόπο στην δουλειά μου γιατί την αγαπώ. Δεν μπορεί να με κουράσει.

ΕΡ. Ποιος είναι ο ρόλος του ιδιωτικού σήμερα σε σχέση με το δημόσιο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Αυτό νομίζω ότι φαίνεται από την ακροαματική έρευνα όλων των εταιρειών, σας είπα ότι βγήκε χθες και θα σας την δώσω την μέτρηση της Focus. Προφανώς από την στιγμή που τελευταίος σταθμός της έρευνας είναι το τρίτο πρόγραμμα της ΕΡΤ, προφανώς δίνουμε κάτι άλλο στον κόσμο από αυτό που δίνει το κρατικό ραδιόφωνο. Δίνουμε ραδιόφωνο, εμείς κάνουμε ραδιόφωνο, τι να σας πω, να σας πως οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί το κρατικό, ραδιόφωνο ακόμη και σήμερα όχι απλά είναι απαρχαιωμένες, από τεχνικό επίπεδο μέχρι και προγραμματικό, οι άνθρωποι αυτοί είναι πίσω, 15 χρόνια ιδιωτικής ραδιοφωνίας δεν μπόρεσαν να διδάξουν σε αυτούς τους ανθρώπους πώς να κάνουν ραδιόφωνο που να το ακούει ο κόσμος. Μόνο το αθλητικό ραδιόφωνο έκανε κάτι σημαντικό και το ακούει μια μερίδα κόσμου και λιγάκι ο τοπικός σταθμός της Θεσσαλονίκης, ο 102. Πραγματικά δεν μπορώ να καταλάβω γιατί αυτοί οι άνθρωποι είναι τόσο κολλημένοι στο παρελθόν και στην παλιομοδίτικη τους συνήθεια, είναι θέμα συνήθειας, αν δεις αυτούς τους ανθρώπους και κουβεντιάσεις μαζί τους, παλιούς δημοσιογράφους και ερτατζήδες τεχνικούς, θα δεις ότι είναι στον κόσμο τους, είναι σαν να έχει σταματήσει ο κόσμος το 1970 και τεχνολογικά, ακόμη και τα ψηφιακά ραδιόφωνο που λένε ότι έχουν είναι πραγματικά αηδίες και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να συγκριθούν τεχνολογικά με τους ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, τους έχουμε αφήσει χιλιόμετρα πίσω. Η μετάδοσή μας εμάς πραγματικά των τουλάχιστον 10 μεγαλύτερων σταθμών στην Θεσσαλονίκη είναι πραγματικά ψηφιακή.

ΕΡ. Με ποιόν τρόπο επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο την εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων στην Ελλάδα;

ΑΠ. Να σας πω στην Θεσσαλονίκη που το έζησα, όντως βοήθησε την εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων γιατί; Ο υποστηρικτής του ΠΑΣΟΚ στην Θεσσαλονίκη ήταν το Ράδιο Θεσσαλονίκη και από την άλλη ήταν ο FM 100 και ο ΑΝΤΕΝΑ της ΝΔς. Μπορώ να πω λοιπόν πως δημοσιογράφοι όπως ο Χατζηπαρασκευάς, η Μάρα η Τοπαρλάκη από την άλλη, ο Λευτέρης ο Μαρόγλου και ο Διαμαντόπουλος από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ και τόσοι άλλοι από τον FM 100, ο Κολοκοτρώνης της ΝΔς ήταν οι άνθρωποι οι οποίοι έφεραν τον πολιτικό λόγο και την πολιτική πιο κοντά στον πολίτη. Ενημερώθηκε ο πολίτης, μορφώθηκε πολιτικά ο πολίτης από τις εκπομπές αυτές οι οποίες ξέφευγαν από τα όρια τα συντηρητικά του κρατικού ραδιοφώνου που μετέδιδε τις ειδήσεις όπως ήθελε αυτό και αυτό ήταν, μια στείρα εκπομπή επικαιρότητας από το κρατικό ραδιόφωνο, έφτασε στο πεζοδρόμιο με την καλή έννοια, ακούμπησε και μίλησε στην γλώσσα του πολίτη και του εξήγησε την πολιτική και έφερε την

πολιτική κοντά του, του την εξήγησε, την ανέλυσε και έγιναν όλοι γνώστες των πραγμάτων, νομίζω λοιπόν ότι βοήθησε πάρα πολύ την πολιτική, βοήθησε στο να αφομοιωθεί από τον κόσμο. Αυτοί οι δημοσιογράφοι που έκαναν πολιτικό ραδιόφωνο, εμείς δεν κάναμε πολιτικό ραδιόφωνο, εμείς ανέκαθεν ήμασταν και είμαστε μουσικό ραδιόφωνο αλλά νομίζω πως πολύ καλά τα πήγαν οι συνάδελφοι που έκαναν και κάνουν πολιτική δημοσιογραφία τόσα χρόνια ενημέρωσαν και ποδοσφαιροποίησαν σε εισαγωγικά την πολιτική αλλά νομίζω πως κάτι καλό έκαναν, ενημέρωσαν με την γλώσσα του πολίτη, ενημέρωσαν απλά και ξεκάθαρα και έδωσαν ενημέρωση στον κόσμο. Ο καθένας είτε δεξιός ήταν, είτε αριστερός, είτε ΠΑΣΟΚ είπε αυτό είναι το ραδιόφωνο μου, το αγκάλιασε, έγινε ακροατής του, υποστηρικτής του και νομίζω πως γενικά βοήθησε. Αυτό είναι το ραδιόφωνο να σε ενημερώνει και να σε ψυχαγωγεί.

ΕΡ. Πως βλέπετε το μέλλον του ραδιοφώνου;

ΑΠ. Νομίζω πως η τεχνολογία ορίζει το μέλλον του ραδιοφώνου. Με φοβίζει πάρα πολύ η σύγχρονη τεχνολογία με την έννοια ότι μπορεί να χαθεί η μαγεία του ραδιοφώνου. Όταν μιλάμε πια για ψηφιακά δεδομένα, για MP3, για βιβλιοθήκες τραγουδιών που μπορεί ο καθένας να έχει μέσα στον υπολογιστή του και ότι όλα αυτά τα πράγματα εξελίσσονται και οι ταχύτητες επικοινωνίας των υπολογιστών με τις τράπεζες δεδομένων γίνονται τεράστιες με τις dsl γραμμές και με τις ψηφιακές γραμμές. Θα καταλήξουμε φοβάμαι σε ένα μοντέλο ραδιοφωνικών σταθμών που δεν θα είναι ραδιοφωνικοί σταθμοί, θα είναι ίσως τράπεζες πληροφοριών που θα σου δίνουνε πολύ γρήγορα έτοιμα play list, θα τα παίρνεις, θα τα φτιάχνεις και μόνος σου αν θέλεις και να κάθεσαι με τον υπολογιστή σου και να ακούς τραγούδια. Δεν ξέρω λοιπόν, είναι δυσοίωνο το μέλλον των ραδιοφωνικών σταθμών, αν και υπάρχουν πάρα πολλοί οι οποίοι αρχίζουν να εκπέμπουν και στο ιντερνετ, υπάρχει το ψηφιακό ραδιόφωνο το οποίο για κάποιο λόγο η κυβέρνηση, επί ΝΔς έγινε πάλι αυτό, έκλεισε την προσπάθεια του συναδέλφου μας κάτω στην Αθήνα, ξεκίνσε πριν τους Ολυμπιακούς να εκπέμπει ψηφιακό ραδιόφωνο dab, το dab είναι το FM της εποχής των μεσαίων, όπως λοιπόν το FM έφερε την επανάσταση με την πραγματικά καλή ποιότητα της μουσικής, την πιστότητα που είχε έναντι των σταθμών που εκπέμπανε στα μεσαία, έχουμε μια ακόμη αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας με την μέθοδο του dab όπου τα ραδιόφωνα μπορούν να εκπέμπουν σε εντελώς ψηφιακό τρόπο, και αυτό ενώ υπάρχουν πολλοί σταθμοί dab στην Γαλλία, στην Γερμανία, στην Αγγλία, στην Αμερική, στην χώρα μας η πρώτη προσπάθεια να εκπέμψει ένας σταθμός πριν τους Ολυμπιακούς σε μετάδοση dab κατέληξε σε σύλληψη και κατάσχεση των μηχανημάτων του σταθμού, ήταν ο KISS FM της Αθήνας, γι' αυτό σας είπα ότι φοβάμαι, δεν ξέρω γιατί όλα τα κλεισίματα των ραδιοφωνικών σταθμών έγιναν επί ΝΔς….Δεν είναι τυχαίο, δεν ξέρω γιατί υπάρχει αυτή η αντίληψη, υπάρχει ο φόβος του καινούριου; Να μην φύγει η νέα τεχνολογία και μας την πάρουν οι ιδιώτες, να μην πάει αυτό το όπλο στα χέρια των ιδιωτών; Γιατί κλείνεις την ψηφιακή μετάδοση; Γιατί σταματάς έναν ραδιοφωνικό σταθμό ο οποίος επέλεξε να φέρει αυτήν την τεχνολογία στην Ελλάδα; Γιατί την σταματάς; Εν πάση περιπτώσει, σταμάτησε, κατέληξε σε κατάσχεση των μηχανημάτων του σταθμού και μάλιστα πριν την Ολυμπιάδα, διεθνώς ξεφτιλίστηκε η χώρα μας στα φόρουμ των ραδιοφωνικών σταθμών ανά τον κόσμο γελάνε με αυτό που έκανε η Ελλάδα, είμαστε η μοναδική χώρα στην Ευρώπη που συνεχίζουν να γίνονται συλλήψεις ραδιοφωνικών σταθμών και κατασχέσεις εξοπλισμού, αυτό έγινε το 2004, άρα νομίζω πως ακόμη έχουμε πολλά να μάθουμε για την ελευθερία του λόγου στην Ελλάδα, ακόμη και σήμερα που μιλάμε υπάρχει μια άλλη αντίληψη, επίσης υπάρχει έντονη προσπάθεια να μας συμμαζέψουν από πλευράς τεχνικής χωρίς να υπάρχει νόμος δηλαδή πέφτουν πρόστιμα σε τεχνικό επίπεδο χωρίς να έχουν επιβάλει τους όρους. Μας βάζουν τσουχτερά πρόστιμα της τάξεως των 5, 6, 10.000 ευρώ για τεχνικές παραβάσεις, δήθεν αύξησης ισχύος ή δήθεν εκπομπές σε άλλες συχνότητες, περίεργα πράγματα, που πηγαίνουμε και λέμε την άποψή μας αλλά δεν εισακούγεται, τα πρόστιμα πέφτουν, εφαρμόζονται, εμείς δεν έχουμε πάρει ακόμη τέτοιο πρόστιμο αλλά πολλοί συνάδελφοι έχουν πάρει χωρίς υπάρχει θεσμοθέτηση των κανόνων. Δηλαδή πρώτα βγαίνει ο ΚΟΚ και μετά μπαίνουν τα πρόστιμα στους οδηγούς, εδώ δεν υπάρχει ΚΟΚ και σου λέει πέρασες με κόκκινο μα δεν υπάρχει ο όρος που να λέει δεν πρέπει να περάσω με κόκκινο, σας το λέω έτσι απλά, σου λέει υπέρβαση

ισχύος, μα δεν μου είπες ποτέ με ποια ισχύ να λειτουργώ. Έρχεται το ΕΣΡ και λέει σήμερα πρόστιμο 10.000 ευρώ για υπέρβαση ισχύος, ποια είναι η υπέρβαση ισχύος λέει ο σταθμός, μου έχετε ορίσει με ποια ισχύ πρέπει να εκπέμπει ο σταθμός μου; Όχι. Πως λοιπόν εσείς λέτε ότι έχω υπέρβαση ισχύος; Ακούγεσαι λέει σε άλλο νομό. Μα πως θα το σταματήσω το σήμα, θα βάλω συρματόπλεγμα να το σταματήσω; Εδώ εκπέμπαμε εμείς με 25watt ραδιοερασιτέχνες από την Θεσσαλονίκη μέσα από την πόλη και μας άκουγαν στην Βέροια, δεν θα ακουστούμε σήμερα με τα σύγχρονα μηχανήματά μας από τον ένα νομό στον άλλο; Υπάρχει λοιπόν σκοταδισμός ακόμη, ακόμα ισχύει, μας κρίνουν άνθρωποι οι οποίοι δεν έχουν γνώση των κανόνων και της τεχνολογίας δηλαδή δεν μπορώ να καταλάβω δεν μπορεί να υπάρξει μια ενημέρωση στο ΕΣΡ από πέντε επιστήμονες που να τους πούνε ότι οι σταθμοί δεν μπορούν να μην ακούγονται στον διπλανό νομό όταν το βουνό τους είναι 1.000 μέτρα ψηλά; Θα ακουστούν ό,τι και αν κάνουν, να φωνάξουμε από τον Χορτιάτη με την φωνή μας όχι με πομπό, θα μας ακούσουν στην Κατερίνη, 5 watt να βάλουμε πομπό θα μας ακούσουν στην Κατερίνη. Τρώνε πρόστιμο οι σταθμοί μας γιατί λένε ακούγεσαι στην Κατερίνη, αυτές δεν είναι πρακτικές για να βάλεις τάξη στον χώρο, τάξη στον χώρο μπαίνει με την αδειοδότηση, με την θέσπιση των κανόνων, αυτοί είναι οι κανόνες, θα εκπέμπετε από τον Χορτιάτη με αυτή την ισχύ, με αυτές τις προδιαγραφές και από αύριο θα σας ελέγχουμε. Αυτή την στιγμή υπάρχει μια προσπάθεια να ελέγξουν τους ραδιοφωνικούς σταθμούς χωρίς να έχουν θεσμοθετηθεί οι κανόνες.
Επανέρχομαι τώρα σε αυτό που λέγατε, με φοβίζει η άνοδος της τεχνολογίας, μήπως τελικά καταστρέψει αυτό που λέμε μαγεία του ραδιοφώνου, μήπως τελικά δεν υπάρχει λόγος να υπάρχουν ραδιοφωνικοί σταθμοί, μουσικοί τουλάχιστον, ενημερωτικοί πάντα θα υπάρχει λόγος να υπάρχουν, με αυτές τις τράπεζες των τραγουδιών μήπως θα είναι πολύ πιο απλό να κάθεται κάποιος και να ακούει τα τραγούδια του, εκτός και αν λείψει η φωνή του εκφωνητή… Υπάρχει πάντως ένας φόβος για το ραδιόφωνο μήπως καταλήξει σε παρακμή.

ΕΡ. Όντας πειρατής έτσι φανταζόσασταν το ραδιόφωνο σήμερα;

ΑΠ. Εγώ το έζησα έτσι. Όταν έκανα ραδιόφωνο στην Αμερική, ζούσα την εποχή που ζούμε τώρα στην Αμερική πριν 15 χρόνια. Άρα δεν ήταν δύσκολο για μένα να το φανταστώ γιατί το έζησα. Το είδα στην Ιταλία ως φοιτητής, είχα μείνει τρεις μήνες εκεί, δεν μου άρεσε, έφυγα, επέλεξα την Αμερική σαν χώρα που ήθελα να σπουδάσω και ο λόγος που γύρισα από την Αμερική, δεν ενδιαφέρει βέβαια την έρευνα, είναι ότι ο πατέρας μου άκουσε ότι εγώ έκανα εκπομπές εκεί και μου έκανε μεταγραφή εδώ με σκοπό να μου σταματήσει την ενασχόλησή μου με το ραδιόφωνο. Φέρνοντας με πίσω, ήταν η εποχή που ξεκινούσε το ραδιόφωνο στην Ελλάδα

Συμπληρωματική συνέντευξη 1, 22/9/2005

Με αφορμή την 504 που φωτογράφισα

ΕΡ. Με αυτή την μηχανή ουσιαστικά εκπέμπατε;

ΑΠ. Με αυτή την μηχανή εκπέμπαμε και μας άκουγαν μέχρι και Βόλο μερικές φορές, αλλά Κατερίνη, Βέροια, Νάουσα, Έδεσσα μας άκουγε τέλεια με αυτό το πράγμα.

ΕΡ. Και μέχρι πότε την χρησιμοποιούσατε;

ΑΠ. Ε, μέχρι το 83 – 84.

ΕΡ. Τον ενισχυτή;

ΑΠ. Μαζί και τον ενισχυτή.

ΕΡ. Και τον χρησιμοποιείτε μέχρι σήμερα;

ΑΠ. Ο ενισχυτής είναι κάτι το οποίο με το ίδιο σχέδιο δουλεύει από το 1930 μέχρι σήμερα και είναι και τα πιο ακριβά συστήματα. Χρησιμοποιούνται όχι μόνο από μένα, παγκοσμίως, οι καλύτεροι ενισχυτές είναι οι Λαμπάτοι, αυτοί εδώ που έχουμε εδώ και οι πιο παλιοί είναι οι πιο ακριβοί. Αν μπορείς να βρεις παλιά σχέδια ενισχυτών σήμερα είναι πανάκριβα και κοστολογούνται από 2 μέχρι και 10 εκατομμύρια ο ένας και αποδίδουν πιο καλά από τον οποιονδήποτε ψηφιακό σημερινό. Θα μου πείτε γιατί δεν γίνονται; Γιατί έχουν κάποια προβλήματα. Γιατί θέλουν κάποια συντήρηση από ηλεκτρονικό, θέλουν παρακολούθηση για να αποδίδουν καλά, αυτό είναι το μόνο τους πρόβλημα, κατά τα άλλα, όταν ξέρει κάποιος και τον έχει ρυθμισμένο, η απόδοσή του δεν συγκρίνεται με κανένα σημερινό ενισχυτή, δεν μπόρεσε η τεχνολογία να φτιάξει κάτι καλύτερο από τους Λαμπάτους ενισχυτές.

Συμπληρωματική τηλεφωνική συνέντευξη 2, 19/12/2005[2]

ΕΡ. Πόσοι ήταν οι ραδιοπειρατές που εξέπεμπαν στην Θεσσαλονίκη την εποχή που ήσασταν πειρατής;

ΑΠ. 300 – 350.

ΕΡ. Ποιος ήταν ο αριθμός των πειρατών που έβγαιναν με κάποια σταθερότητα;

ΑΠ. Περίπου 50.

ΕΡ. Μπορείτε να μου πείτε κάποιους από αυτούς;

ΑΠ. Ο Κοσμάς (ο Ρούλης), ο Γιώργος ο Fox, ο Ατλάντικ, ο Πάιπερ, ο SBC (ο Βρεττός), ο Super Sound, ο Σερίδης, ο Βασίλης ο Γαλανός, ο Τιτανικός που έβγαινε από τα Κάστρα, ο Παύλος ο Σουηδός.

ΕΡ. Υπάρχει διαφορά μεταξύ ραδιοερασιτέχνη και ραδιοπειρατή;

ΑΠ. Οι ραδιοπειρατές δεν τηρούσαν τις προδιαγραφές, όπως π.χ. ο Σκάρλετ ήταν πειρατής γιατί δεν τηρούσε τις προδιαγραφές, έκανε καμάκι και το έκλεινε. Ο ραδιοερασιτέχνης αγαπούσε αυτό που έκανε και τηρούσε τις προδιαγραφές.

8. ΛΟΥΚΑΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Ξεκίνησα το 1988 – 89, ένα χρόνο μετά την δημοτική. Το ράδιο – κιβωτός γεννήθηκε το 1987 – 88 από μια ομάδα παλιών ραδιοπειρατών των εναλλακτικών και αντιεξουσιαστών χωρίς όμως να έχουν συγκεκριμένη πολιτική ταμπέλα. Είχε δηλαδή ανθρώπους που ήταν όλων των πολιτικών αντιλήψεων αλλά εξέφραζε αυτό το πράγμα που υπήρχε ακόμα τότε και που ήταν κάπως συνδεδεμένο με τα Πανεπιστήμια, μια ας πούμε αυτόνομη, εναλλακτική κουλτούρα, να θέλεις. Ένα χρόνο μετά μπαίνω και εγώ με το που τελειώνω το σχολείο.

2 Η τηλεφωνική συνέντευξη δεν ηχογραφήθηκε. Το κείμενο στηρίζεται σε σημειώσεις που κρατήθηκαν κατά την διάρκεια της τηλεφωνικής συνομιλίας με τον ραδιοπειρατή.

ΕΡ. Είχες συγκεκριμένη εκπομπή; Έκανες πρόγραμμα;

ΑΠ. Επειδή ήμουν 7 χρόνια σχεδόν στην Κιβωτό έκανα διαφορετικές εκπομπές, από ενημερωτικές μέχρι και ψυχαγωγικές.

ΕΡ. Άλλαξε το πρόγραμμά σας κατά την διάρκεια της περιόδου που εκπέμπατε;

ΑΠ. Ναι! Το πρόγραμμα καθοριζόταν κυρίως μέσα από την συνέλευση, προφανώς και από τις ανάγκες και τις επιθυμίες των μελών. Όταν έκανες κάποια εκπομπή , κάποιου είδους, βαριόσουν και ήθελες να αλλάξεις μετά από ένα – δύο χρόνια. Αλλά και μέσα στην ίδια χρονιά μπορεί να έκανα και μια ενημερωτική και μια ψυχαγωγική. Συνήθως αυτό ήταν, έκανα μια ενημερωτική και μια πιο ψυχαγωγική θα λέγαμε με τους όρους της ελεύθερης ραδιοφωνίας.

ΕΡ. Η μουσική που έπαιζες άλλαξε κατά την διάρκεια των χρόνων;

ΑΠ. Ναι, αρκετά. Αρχικά είχα αρχίσει με παραδοσιακή μουσική, ελληνική και ξένη, αυτό που ονομάστηκε έθνικ. Αρχικά με ελληνική και στην συνέχεια περισσότερο με έθνικ, τώρα στις μουσικές εκπομπές αυτά. Τώρα έκανα και άλλες εκπομπές που ήταν πιο πολύ περιηγητικές για χώρες, έβαζα μουσική από τις χώρες εκείνες. Μπορεί να κάναμε μια εκπομπή που να ήταν πιο ιστορική ας πούμε εκπομπή όπως ήταν των επαναστατικών κινημάτων οπότε βάζαμε την μουσική που είχε να κάνει με αυτά τα κινήματα, είτε παλιά τραγούδια, είτε σύγχρονα όπως ροκ και πανκ και τέτοια.

ΕΡ. Τι επαφή είχατε με το κοινό σας;

ΑΠ. Ναι, βέβαια. Καταρχήν εκείνη την εποχή υπήρχε ακόμη η σχέση με τους ραδιοπειρατές λίγο παλιότερα, νομίζω πως ο κόσμος άκουγε και πιο πολύ ραδιόφωνο και μέσω τηλεφωνημάτων και μέσω επισκέψεων στο στούντιο και μέσω των εκδηλώσεων που κάναμε κατά καιρούς, πάρτι, συναυλίες, συζητήσεις και πολλές φορές ερχόταν ακροατές και στην συνέλευση η οποία γινόταν μια φορά την εβδομάδα. Για να γίνεις μέλος της Κιβωτού, έπρεπε να σε προτείνουν δύο μέλη της Κιβωτού τουλάχιστον, κάποια στιγμή παρουσιάστηκε ένα πρόβλημα διαδικαστικό διότι μπορεί να ερχόταν κάποιοι ακροατές οι οποίοι δεν ήξεραν κανέναν οπότε δεν μπορούσαν να γίνουν μέλη αν και το ήθελαν, οπότε έπρεπε να παρακολουθήσουν την διαδικασία της έρευσης να δουν κατά πόσο ταιριάζουν μέσα σε αυτό το πράγμα και θέλουν να κάνουν κάτι μέσα στο ραδιόφωνο το συγκεκριμένο και κάπως έτσι ήταν η σχέση. Από ένα σημείο και μετά, όταν προσπαθήσαμε να φτιάξουμε ένα δίκτυο συνδρομητών, υπήρχε η επιθυμία να υπάρχει ένα κύκλος ακροατών της Κιβωτού, πιο πιστών, που θα στηρίζει το ραδιόφωνο πιο ενεργά, θα πλήρωναν δηλαδή και αυτοί μια συνδρομή στην Κιβωτό για ενίσχυση, αυτό έγινε όταν ανέβηκαν τα έξοδα του σταθμού κατακόρυφα, όταν μας έδιωξαν από την πόλη, ουσιαστικά τον πομπό, έπρεπε να αγοράσουμε μεγάλο πομπό πια όπως όλοι οι σταθμοί, πάνω από 1,5 kwatt ας πούμε, οπότε τα έξοδα πλέον ήταν πολύ μεγάλα, έπρεπε να βρούμε ένα τρόπο να τα καλύπτουμε πέρα από τις δικές μας συνδρομές και τις ενδεχόμενες εκδηλώσεις που κάναμε. Οπότε κάναμε αυτό το δίκτυο συνδρομητών, αυτοί ήταν και ακροατές, ήταν και φίλοι, οι περισσότεροι από αυτούς, πολλοί από αυτούς έγιναν αργότερα μέλη, ήταν παλιά μέλη, κάπως έτσι.

ΕΡ. Όταν ξεκινήσατε την Κιβωτό είχατε κάποιο όραμα, κάποιο στόχο; Είχατε μια ιδέα του τι θέλατε να κάνετε;

ΑΠ. Ο στόχος ήταν να εκπέμπουμε…προφανώς άλλαζε αυτό από εποχή σε εποχή. Όταν άνοιξε η Κιβωτός, τα πράγματα ήταν λίγο πιο ασαφή ας πούμε, ο καθένας είχε πιο δικούς του στόχους, ήταν και πολύ διαφορετικός ο κόσμος που υπήρχε μέσα, οι βασικοί μας στόχοι ήταν να εκπέμπουμε τις εκπομπές μας, να παρουσιάζουμε έναν διαφορετικό λόγο από τον κυρίαρχο των media και να μην έχουμε φυσικά διαφημίσεις, να μην έχουμε σχέσεις ιεραρχίας μέσα, οι βασικοί όροι από ότι θυμάμαι για την Κιβωτό ήταν να μην υπάρχουν διαφημίσεις, να μην

χρησιμοποιούμε το ραδιόφωνο για πλουτισμό, να μην υπάρχουν ιεραρχικές σχέσεις, να μην εκφράζονται ρατσιστικός, ξενοφοβικός ή σεξιστικός λόγος, αυτά ήταν τα βασικά οπότε αυτή ήταν γενικά η λογική του σε όλη την διάρκεια της ύπαρξής του, τώρα από κάποια στιγμή και μετά συνδέθηκε πιο πολύ με τον αντιεξουσιαστικό χώρο οπότε απέκτησε και πιο πολλές εκπομπές λόγου, ουσιαστικά αποτελούσε και ένα κομμάτι του, δηλαδή ένα μέσο που απέβλεπε στην διάδοση απόψεων, θέσεων, ενημέρωση για κινητοποιήσεις, κινήσεις, εκδηλώσεις άλλες οπότε κατά κάποιο τρόπο μπορείς να πεις πως για ένα μεγάλο μέρος των μελών του σταθμού κάποια στιγμή το ραδιόφωνο αντιμετωπίστηκε και ως κομμάτι ενός γενικότερου, ας πούμε, κινήματος.

ΕΡ. Με τα άλλα ραδιόφωνα είχατε σχέση;

ΑΠ. Είχαμε σχέση βασικά με τα Ράδιο – Ουτοπία, που ήταν πάνω κάτω του ίδιου χαρακτήρα. Με τα άλλα όχι δεν είχαμε επαφή. Είχαμε μερικές φορές διαμάχες γιατί ήθελαν να μας πάρουν την συχνότητα.

ΕΡ. Υπήρχε ανταγωνισμός;

ΑΠ. Ε, ναι υπήρχε. Θυμάμαι ότι κάποια στιγμή που δημιουργήθηκε το Ράδιο Ανατολικός που ήταν θυγατρική του Παρατηρητή, του Παπασαραντόπουλου, ήθελε να έχει την ίδια συχνότητα. Πήγαμε, τον πιέσαμε, κάπως έγινε, υποχώρησε κάπως. Μετά το ίδιο έγινε και με το Ράδιο Έκφραση, τότε ήταν άλλης ιδιοκτησίας, το είχε ένας βιοτέχνης, ένας σκυλάς που έπαιζε σκυλάδικα και αυτός κάποια στιγμή ήθελε να πάρει την συχνότητά μας. Και μάλιστα το αστείο ήταν πως ήμασταν στο ίδιο κτίριο μαζί του, στην Άνω Πόλη, μια περίοδο με αυτόν. Μπορεί κάποια παιδιά να προέρχονταν από άλλους ραδιοσταθμούς, το Ροκ, το Σαφάρι, ας πούμε, αλλά δεν είχαμε σαν ραδιόφωνο σχέση.

ΕΡ. Υπήρχε οργανωμένος σύλλογος ή συνδικάτο;

ΑΠ. Όχι δεν υπήρχε συνδικάτο γιατί δεν ήμασταν δημοσιογράφοι, δεν ήμασταν εργαζόμενοι κατ' αρχήν εκεί πέρα, ήταν εθελοντική η παρουσία μας και η συνεισφορά μας.

ΕΡ. Ποιος ο ρόλος της πολιτικής στο ραδιοφωνικό σας πρόγραμμα;

ΑΠ. Όταν ξεκίνησε ο σταθμός υπήρχαν πολλά άτομα που ανήκαν είτε στον αντιεξουσιαστικό χώρο, είτε στον αριστερό χώρο, είτε ακόμη και σε κάποιο μέρος του ΠΑΣΟΚ αλλά χωρίς να θέλει και αυτός να καπελώσει κάπως τα πράγματα ή ποτέ δεν είπαμε ότι ο σταθμός θα είναι το όργανο κάποιου. Λέγαμε πάντα ότι ο σταθμός θα είναι όργανο αυτών που είναι μέλη του μονάχα, γι' αυτό το λόγο και δεν αντιπροσωπεύονταν ομάδες εκεί. Ήσουν εκεί ως άτομο, μπορεί να ανήκες στην τάδε ομάδα, ή στην τάδε οργάνωση ή στο τάδε κόμμα ενδεχομένως αλλά δεν το εκπροσωπούσες. Μοναδική εξαίρεση ήταν δύο ομάδες στην ιστορία από ότι θυμάμαι τουλάχιστον, η μια ήταν με μια ομάδα γυναικών, φεμινιστική ομάδα που εκπροσωπούνταν και σαν ομάδα μέσα στο ραδιόφωνο και για διαδικαστικούς λόγους, επειδή δεν μπορούσε ένας να παρακολουθεί όλες τις διαδικασίες και το ίδιο ίσχυε και με μια άλλη ομάδα την Ομάδα Οργάνωση Πρωτοβουλίας Ομοφυλόφιλων Θεσσαλονίκης που υπήρχε την δεκαετία '80 – '90. Κατά τα άλλα μπορεί ο καθένας μας να δραστηριοποιούνταν σε ομάδες άλλες, πολιτικές, πολιτιστικές ή οτιδήποτε. Σου είπα μια στενότερη σχέση ήταν με τον χώρο των, ας πούμε, αυτόνομων, αναρχικών, υπήρχε σαφώς μια στενότερη σχέση με αυτούς.

ΕΡ. Αυτό έβγαινε στο ραδιόφωνο, στο πρόγραμμα που κάνατε;

ΑΠ. Ε ναι έβγαινε, ήταν οι ενημερωτικές εκπομπές συνήθως που γίνονταν από άτομα που είχαν και κάποιο ενδιαφέρον αντίστοιχο για τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα και είχαν έναν αντίστοιχο λόγο σχετικό, οπότε προφανώς έβγαινε.

ΕΡ. Ήταν συγκεκριμένο το κοινό στο οποίο απευθυνόσασταν;

ΑΠ. Στόχος ήταν να μην απευθυνόμαστε σε συγκεκριμένο κοινό. Να το ακούει οποιοσδήποτε. Προφανώς λόγω γούστων και επιλογών μας άκουγαν προφανώς συγκεκριμένοι άνθρωποι. Ακόμα τότε, σήμερα αυτό δεν είναι σαφές, αν άκουγες ροκ, δεν άκουγες ποτέ σκυλάδικο ή ενδεχομένως έντεχνα, τώρα σήμερα ο καθένας ακούει τα πάντα αλλά εκείνη την εποχή η μουσική ταυτότητα, η πολιτισμική ταυτότητα υπήρχε, δεν ήταν ισοπεδωμένο καλώς ή κακώς. Με αυτή την έννοια, ναι προφανώς υπήρχε επιλογή, το ίδιο ισχύει και με τον πολιτικό αν θέλεις λόγο. Προφανώς δεν θα μας άκουγε κάποιος δεξιός, αλλά δεν ήταν αναγκαστικό αυτό, υπήρχαν και διάφοροι άνθρωποι που άκουγαν κάποια εκπομπή γιατί τους άρεζε η συγκεκριμένη και μπορεί να μην συμφωνούσαν με αυτά που λεγόταν σε άλλες εκπομπές. Τώρα πάλι λόγω εποχής, μέχρι ενός σημείου, το κοινό ήταν πολύ συνδεδεμένο με τον χώρο του Πανεπιστημίου, πολλοί φοιτητές άκουγαν. Λογικό κιόλας έτσι λίγο το νεανικό στυλ των εκπομπών, της μουσικής κτλπ, τα περισσότερα μέλη του σταθμού ήταν νέοι άνθρωποι σε ηλικία μέχρι 40κάτι το πολύ από 18 ας πούμε, οπότε υπήρχε ένα συγκεκριμένο κοινό τελικά. Συγκεκριμένο μέσα σε εισαγωγικά. Κάποια στιγμή άλλαξε αυτό, και μεγαλύτερος κόσμος μπήκε σχετικά, ανέβηκε ο μέσος όρος ηλικίας και εμείς θέλαμε να μην απευθυνόμαστε με τις εκπομπές μονάχα σε φοιτητές, νέους τέλος πάντων και προσπαθήσαμε να ανεβάσουμε το επίπεδο κάποιων εκπομπών.

ΕΡ. Τι απήχηση είχατε; Που ακουγόσασταν;

ΑΠ. Στην αρχή η Κιβωτός ξεκίνησε με πολύ λίγα watt, εξέπεμπε από την Άνω Πόλη, στην αρχή – αρχή, νομίζω με 10watt, κάτι τέτοιο. Για μια μεγάλη περίοδο λειτουργούσε με 100 watt όταν άρχισε ουσιαστικά ο μεγάλος ανταγωνισμός πάλι από την Άνω Πόλη. Ακουγόταν σε όλο το λεκανοπέδιο της Θεσσαλονίκης με κάποια προβλήματα σε κάποιες συνοικίες λόγω υψωμάτων, Ωραιόκαστρο για παράδειγμα δεν ακουγόμασταν καλά, σε κάποιες περιοχές της Ανατολικής Θεσσαλονίκης πιθανόν να μην άκουγαν πάντα πολύ καλά αλλά γενικώς ακουγόταν σε όλο το λεκανοπέδιο. Μετά το 1992 μας έκλεισαν, ήρθαν τα ΜΑΤ ,δεν ξέρω αν τα έμαθες αυτά…

ΕΡ. Ναι, μου είπε ο Σωκράτης. Σας έκλεισαν τον πομπό της Άνω Πόλης.

ΑΠ. Οπότε αναγκαστήκαμε να μεταφερθούμε μαζί με όλους τους υπόλοιπους στον Χορτιάτη και εκπέμπαμε με 1,5 kilowatt αν δεν κάνω λάθος και μας άκουγαν από Πιερία μέχρι Έδεσσα, για κάποια περίοδο τουλάχιστον. Αλλά αυτό το πόσοι σε άκουγαν δεν μπορείς να το υπολογίσεις, απλώς καταλαβαίναμε επειδή μας έπαιρνε κάποιος από άλλους Νομούς ότι πιάνουμε και πιο μακριά.

ΕΡ. Έβλεπες κάποια διαφορά σε αυτό που κάνατε εσείς και στο κρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Διαφοροποιήσεις υπήρχαν πολλές όπως καταλαβαίνεις με την έννοια ότι ο τρόπος λειτουργίας ήταν διαφορετικός, δεν υπήρχε μια κεντρική οργάνωση, καθοδήγηση από κάποια διεύθυνση με αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό το πρόγραμμα να διαμορφώνετε από τον καθένα μας ξεχωριστά. Υπήρχε η συνέλευση, λειτουργούσε σαν συνδετικός κρίκος αλλά δύσκολα η συνέλευση μπορούσε να καθορίσει πρόγραμμα, μπορούσε να πει κατά καιρούς έχουμε ανάγκες γι' αυτού του είδους τις εκπομπές ή το πρωί δεν υπάρχουν πολλές εκπομπές πρέπει να κανονίσουμε να γίνονται πιο πολλές εκπομπές πρωινές. Έλειπε η κεντρική καθοδήγηση θα λέγαμε, προφανώς ο ενημερωτικός λόγος ήταν διαφορετικός από αυτά που άκουγες στα κρατικά και στα ιδιωτικά ραδιόφωνα, αυτό ήταν το πολύ βασικό, το ύφος ήταν λίγο πιο παιγνιώδες αν θέλεις ή πειραματικό στο πρώτο στάδιο, μια μεταβατική φάση μεταξύ ραδιοπειρατών και του τωρινού ραδιοφώνου, αν και τώρα βλέπεις επίσης καμιά φορά εμφανίζονται σε κάτι τέτοιες εκπομπές, έχουν έναν τέτοιο χαρακτήρα, πιο παιγνιώδη δηλαδή….

ΕΡ. Τι εννοείς;

ΑΠ. Βάζαμε οι ίδιοι την μουσική, δεν είχαμε ξεχωριστό dj και ομιλητή, συνήθως ήταν ο ίδιος ή δύο αναλόγως. Επιθυμούσαμε να κάνουμε κάποιο διάλογο μεταξύ μας όταν ήταν παραπάνω από ένα άτομο, όταν ήταν ένα άτομο μπορεί να έκανε και ποιητική εκπομπή, εξέφραζε έναν πιο ποιητικό αν θέλεις ρόλο, στο λέω πολύ γενικά, δοκιμάζαμε διαφορετικούς τρόπους, μπορεί να κάναμε μερικές φορές παρανοϊκά πράγματα γιατί θέλαμε να δοκιμάσουμε κάτι καινούριο τόσο όσον αφορά τις μουσικές που επιλέγαμε όσο και την χρήση τους, δηλαδή μπορεί να βάζαμε έναν δίσκο και να τον κάναμε μίξη με κάποιον άλλο, τώρα πράγματα που είναι πολύ κοινότυπα τώρα αλλά τότε είχαν κάποιο ενδιαφέρον γιατί δεν γίνονταν πολύ συχνά. Τι άλλο; Σε σχέση με διαφορές που μπορώ να φανταστώ;

ΕΡ. Καλά αυτό που μου λες πως όλοι ήσασταν εθελοντές και δεν υπήρχε κανένας…

ΑΠ. Καλά, προφανώς ναι. Αυτή ήταν η βασική διαφορά, έτσι; Ε, ύστερα μια μικρή διαφορά από κάποια στιγμή και μετά ήταν ότι στις περισσότερες εκπομπές, μάλλον ανάλογα με την εκπομπή ίσχυε, καταρχήν δεν κόβαμε τραγούδια, αποφεύγαμε να κόβουμε πολλά τραγούδια αλλά πολύ συχνά χρησιμοποιούσαμε το χαλί, ιδίως σε αυτές τις εκπομπές τις πιο προσωπικές που είχαν έναν πιο ποιητικό χαρακτήρα που σου λέω. Έπαιζε αρκετά το χαλί με αντίστοιχες μουσικές βέβαια.

ΕΡ. Είχατε ψευδώνυμα; Βγαίνατε με ψευδώνυμα;

ΑΠ. Όχι, δεν θυμάμαι να είχε κάποιος ψευδώνυμο, αν κάποιος είχε ψευδώνυμο το είχε έτσι κι αλλιώς, αλλά γενικά βγαίναμε με τα ονόματά μας, τα πρώτα. Από κάποιο σημείο και μετά, κάποιοι βγαίναμε και με τα επώνυμα για να έχει μεγαλύτερο κύρος, ιδίως σε εκπομπές λόγου, ενημερωτικές για να μην είναι ασαφή πράγματα, αλλά σχεδόν πάντα ήμασταν με τα πρώτα ονόματα. Ένα πρόβλημα που παρουσιάστηκε ήταν όταν κυκλοφορήσαμε το πρόγραμμα του σταθμού, κάποια στιγμή διαμορφώθηκαν προγράμματα, όταν κυκλοφορούσαν τα προγράμματα βάζαμε και επώνυμα για να μην γράφει Τάκης, Πέτρος έτσι ας πούμε…

ΕΡ. Η δομή του σταθμού άλλαξε μέσα στα χρόνια λειτουργίας του;

ΑΠ. Αυτό ήταν το βασικό του χαρακτηριστικό, η απουσία ιεραρχίας και η γενική συνέλευση.

ΕΡ. Από την αρχή ξεκινήσατε με συνδρομές;

ΑΠ. Από την αρχή ξεκίνησε με συνδρομές γιατί ήταν δεδομένο ότι δεν θα μπαίνουν διαφημίσεις, η σχεδόν δεδομένο, βασικά λεφτά ήταν μέσα από τις συνδρομές. Αν σκεφτείς κάποια εποχή δεν ήταν και πολλά τα έξοδα, όταν παίζεις με λίγα watt δεν έχεις και πολλές απαιτήσεις, το νοίκι του στούντιο, τα μηχανήματα που ήταν απλά…

ΕΡ. Δηλαδή η δομή της Κιβωτού δεν άλλαξε μέσα στα χρόνια;

ΑΠ. Όχι, το μόνο πράγμα που άλλαξε ήταν ότι κάποια στιγμή σταματήσαμε να κάνουμε μεγάλες συναυλίες για να βγάλουμε λεφτά γιατί μας κούρασε αφενός, αφετέρου το θεωρούσαμε ότι ήταν λίγο όχι ψεύτικο αλλά δεν ήταν συνεπές στη σχέση μας με τους ακροατές δηλαδή θεωρούσαμε ότι δεν προάγουμε έτσι την συνεργασία ή την συμμετοχή των ακροατών, σε ένα εγχείρημα όπως το δικό μας, αλλά πιο πολύ αναπαρήγαμε την σχέση πομπού δέκτη, αυτό ήταν επίσης ένα βασικό κόλλημα μας πως θα μπορέσουμε να ανατρέψουμε αυτή την σχέση; Και επειδή κάναμε συναυλίες που ερχόταν 2.000 – 3.000 άτομα τα οποία ερχόταν μόνο για να παρακολουθήσουν ένα γκρουπ και δεν είχαν μια άλλη στενή σχέση με μας ή κάποια στιγμή πλήρωναν εισιτήριο, βάζαμε ενίσχυση στην ενίσχυση καμιά φορά, κουπόνι και περιορίζονταν σε αυτό η σχέση, κάποια στιγμή σταματήσαμε να το κάνουμε αυτό γιατί οικονομικά ήταν πολύ επώδυνο γιατί κόπηκε ουσιαστικά ένας τρόπος χρηματοδότησής μας, τον οποίο προσπαθήσαμε να αναπληρώσουμε μέσα από το δίκτυο συνδρομητών, χωρίς μεγάλη επιτυχία

πάντως. Κάτι με ρώτησες προηγουμένως; Με ρώτησες και κάτι άλλο;

ΕΡ. Σήμερα ακούς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ακούω από ελάχιστα έως καθόλου. Ειδικά στην Θεσσαλονίκη δεν υπάρχει κάποιος σταθμός που να…ακούω τον 9.58, δεν ξέρω αν τον ξέρεις, έχει μερικές ωραίες εκπομπές μουσικές και κάποιους ωραίους λόγους, που και που τρίτο πρόγραμμα, βασικά αυτά, από κει και πέρα ακούω σποραδικά και τίποτα άλλο, κανένα δεύτερο πρόγραμμα, κανένα ιδιωτικό αν είναι να παίξει κανένα καλό τραγούδι αλλά γενικά δεν ακούω ραδιόφωνο.

ΕΡ. Με τι ασχολείσαι σήμερα;

ΑΠ. Σήμερα δεν ασχολούμαι καθόλου με το ραδιόφωνο, δουλεύω στο Πανεπιστήμιο.

ΕΡ. Απέτυχε τελικά το εγχείρημα της Κιβωτού;

ΑΠ. Κοίτα αν το σκεφτείς με την έννοια ότι δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή θα μπορούσες να πεις πως απέτυχε, με την έννοια ότι δεν υπήρχε μια συνέχεια, για μένα προφανώς και για πάρα πολύ άλλο κόσμο δεν απέτυχε με την έννοια περάσαμε εκεί πέρα μια δεκαετία σχεδόν από την ζωή μας και δώσαμε ότι μπορούσαμε και κάποιο καιρό ήταν σημείο αναφοράς για αρκετό κόσμο της πόλης. Ήταν από τα πρώτα αυτοδιαχειριζόμενα εγχειρήματα στην Ελλάδα τόσης μακράς διάρκειας, δηλαδή μια επταετία τουλάχιστον, μια δεκαετία με αυτή την έννοια πέτυχε δηλαδή μια ομάδα που λειτουργεί αυτοδιαχειριζόμενα, αντιιεραρχικά, χωρίς διαφημίσεις κλπ καταφέρνει να επιβιώσει κατά κάποιο τρόπο και να ανανεωθεί. Το σίγουρο είναι πως από ένα σημείο και μετά ο ανταγωνισμός ήταν τέτοιος που έπρεπε να υπάρχει μεγάλος οικονομικός σχεδιασμός, έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος αυτοχρηματοδότησης, όταν μεταφερθήκαμε στον Χορτιάτη τα έξοδα τα μηνιαία από εκεί που ήταν 300.000 δρχ ξεπερνούσαν το 1 εκατομμύριο, οπότε πλέον ο ανταγωνισμός ήταν άλλου είδους, έπρεπε να σκεφτείς τρόπους για να επιβιώσεις και ήταν πολύ δύσκολο οπότε κάποια στιγμή άρχισε και η παρακμή. Σε συνδυασμό με εσωτερικές διαφωνίες στις συγκεντρώσεις της συνέλευσης, την κούραση κάποιου κόσμου, όπως εγώ που ήμασταν κάποια χρόνια και δεν είχαμε πλέον να δώσουμε άλλα πράγματα, ραδιοφωνικά, από ένα σημείο και μετά η ανανέωση σταμάτησε να είναι τόσο δεδομένη. Όπως σου είπα προηγουμένως κάποια εποχή που έπαιζε η Κιβωτός σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που είχε κάποια σχέση με το Πανεπιστήμιο και με όλο αυτόν τον χώρο τον αυτόνομο, τον αντιεξουσιαστικό κλπ ήταν συγκοινωνούντα δοχεία αυτά, δηλαδή ήσουν κάπου μετά μπορεί να άκουγες ραδιόφωνο, αν σου άρεζε το ραδιόφωνο μπορεί να περνούσες και από την Κιβωτό ή την Ουτοπία ανάλογα με το τι σου ταίριαζε καλύτερα ή τι φίλους είχες. Αυτό το πράγμα κάποια στιγμή σταμάτησε να υπάρχει με την έννοια ότι δεν σήμαινε ότι επειδή ήσουν σε ένα χώρο πολιτικό, κοινωνικό, δεν λειτουργούσαν όλα παράλληλα, σαν συγκοινωνούντα δοχεία, υπήρχαν και διαφορές, εκφράστηκαν και διαφωνίες πιο έντονα κάποια στιγμή και επίσης δεν υπήρχε, ο νέος κόσμος που ερχόταν ήταν πιο λίγος. Και ήταν και πολλά τα έξοδα δηλαδή δεν μπορούσε να κρατηθεί εύκολα, έπρεπε να γίνει ένα πολύ ριζικό βήμα, το οποίο δεν μπορούσαμε να το κάνουμε, δεν είχαμε την δύναμη να το κάνουμε αυτοί που ήμασταν και αυτοί που έμειναν στο τέλος τελικά…

ΕΡ. Βήμα τι εννοείς, βήμα αλλαγής για τα οικονομικά;

ΑΠ. Έπρεπε ο σταθμός να πάψει να είναι αυτό που είναι ή αν ήτανε θα έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος χρηματοδότησης διαφορετικός από αυτόν που είχαμε, τι θα ήταν αυτό ακριβώς… είχαν πέσει διάφορες ιδέες από το να λειτουργούμε παράλληλα κάτι σαν καφενείο που να μας δίνει κάποια έσοδα για να χρηματοδοτείται ο σταθμός, το οποίο και αυτό βάση των δεδομένων της αγοράς δεν θα ήταν και πολύ πετυχημένο. Εν πάση περιπτώσει δεν βρήκαμε μια εναλλακτική λύση.

ΕΡ. Μου είπες βέβαια ότι δεν ακούς σήμερα ραδιόφωνο, ωστόσο σίγουρα έχεις μια εικό-

να του πως λειτουργούν σήμερα οι σταθμοί

ΑΠ. Ναι, γιατί έχω δουλέψει και σε ιδιωτικούς σταθμούς και στον Παρατηρητή και σε δημοτικούς.

ΕΡ. Το ραδιόφωνο το σημερινό έχει την εξέλιξη που περιμένατε πως θα έχει όταν κάνατε εσείς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Εμείς δεν είχαμε ακριβώς μια εικόνα για το πώς θα είναι, πιστεύαμε πως είναι ένα κακό ραδιόφωνο με την έννοια ότι η κουλτούρα που μετέφερε δεν ήταν αυτή που θέλαμε εμείς, νομίζω πως τώρα είναι χειρότερα τα πράγματα, με την έννοια ότι αν υποθέσουμε ότι στην αρχή υπήρχαν αρκετοί, διαφορετικοί τύποι σταθμών, τώρα δεν ακούς και τίποτα διαφορετικό, αν εξαιρέσεις τα κρατικά κανάλια που έχουν κάποιο επίπεδο, οι ιδιωτικοί σταθμοί στην πλειοψηφία τους είναι κακοί σταθμοί, τώρα στην Αθήνα υπάρχουν και κάποιοι ενδιαφέροντες σταθμοί μουσικά, που βάζουν καλή μουσική αλλά αυτό που είχαμε εμείς δεν το είχε κανένας σταθμός δηλαδή να έχεις εκπομπές που να είναι….ή ενδεχομένως μπορεί να το έχουν σταθμοί όπως ο 9.58, κάπως διαφορετικά, σταθμοί δηλαδή που να έχουν και εκπομπές λόγου και εκπομπές ποίησης, θεατρικά κάναμε μέσα από το ραδιόφωνο, απαγγελίες έτσι παιχνίδια μεταξύ μας, το διασκεδάζαμε κιόλας δηλαδή πηγαίναμε πολλές φορές και κάναμε μεταμεσονύκτιες εκπομπές χωρίς πρόγραμμα, βάζαμε μουσική και είχαμε ένα μπλα μπλα μεταξύ μας, είτε στον αέρα είτε εκτός αέρα και από τους ακροατές βέβαια. Τώρα, από ότι ξέρω δεν υπάρχουν τέτοιοι σταθμοί, κάνουν κλασσικές μουσικές εκπομπές, που λένε το κομμάτι που μπαίνει συνήθως και συνήθως βάζουν μουσική του συρμού, πολύ εμπορική ή είναι πολύ εξειδικευμένα όπως το τρίτο πρόγραμμα σε κάτι πολύ συγκεκριμένο. Δεν ξέρω αν περίμενα ότι θα γίνει τόσο χάλια ο χάρτης ο ραδιοφωνικός.

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο παίζει έναν διαφορετικό ρόλο από το κρατικό;

ΑΠ. Το ιδιωτικό από το κρατικό; Παίζει έναν ρόλο ότι το ιδιωτικό πρέπει να είναι αυτοχρηματοδοτούμενο ενώ το κρατικό μπορεί να βασιστεί στο κράτος επομένως πρέπει να ακολουθεί πιο πολύ τις μουσικές προτιμήσεις της πλειοψηφίας του κόσμου, όπως είναι η τηλεόραση με την τηλεθέαση, αν και φαντάζομαι πως σε πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη και η Αθήνα θα μπορούσε να επιβιώσει και ένα πιο ποιοτικό ιδιωτικό ραδιόφωνο με την έννοια ότι λείπουν ραδιόφωνα που να βάζουν καλή μουσική, να έχουν μια δυό καλές εκπομπές, ενδεχομένως να μπορούσε να επιβιώσει, αλλά βλέπεις ότι δεν επιβίωσε και ο Παρατηρητής που πήγε να παίξει λίγο πιο κουλτουριάρικα ας πούμε, δεν άντεξε. Εγώ νομίζω πως παίζει τον ίδιο ρόλο που παίζει και η τηλεόραση δηλαδή έναν ρόλο προώθησης της μαζικής κουλτούρας, μιας εμπορευματικής λογικής, αναπαράγει ουσιαστικά κυρίαρχα πρότυπα που τα βλέπει παντού, διαφορετικά από το κρατικό μόνο στον βαθμό ότι είναι λίγο χειρότερα μπορώ να πω. Επίσης οι ιδιωτικοί ραδιοσταθμοί δεν έχουν εκπομπές λόγου ιδιαίτερες, ας πούμε ενημερωτικές, πολιτικές κάποτε έλεγες ότι το κρατικό βάζει την άποψη της κυβέρνησης μονάχα, επομένως είχε κάποιο νόημα να υπάρχουν κι άλλοι, ε σήμερα δεν γίνεται αυτό γιατί έχουν σχεδόν εκλείψει οι πολιτικές εκπομπές και εκπομπές λόγου στα ιδιωτικά ραδιόφωνα αφενός, αφετέρου στα κρατικά ραδιόφωνα ή στα δημοτικά δεν είναι αναγκαστικό ότι θα ακούς μια ίδια άποψη ή τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα στον 9.58 θυμάμαι είχαν και διαφορετικές φωνές, έκαναν και μια κριτική πολλές φορές στην κυβερνητική πλευρά. Επομένως δεν νομίζω πως έχουν καμιά διαφορά σε αυτό το επίπεδο κρατικοί και ιδιωτικοί ραδιοσταθμοί. Η διαφορά είναι αυτό που είπαμε ότι οι ιδιωτικοί είναι συνήθως χειρότεροι γιατί ακολουθούν τους νόμους της αγοράς.

ΕΡ. Το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο, αυτό το ραδιόφωνο που κάνατε εσείς , επηρέασε τις πολιτικές εξελίξεις;

ΑΠ. Ε, όχι δεν νομίζω. Επηρέασε κάποιο κόσμο, επηρέασε κάποιες δεκάδες άτομα που πέρασαν από το ραδιόφωνο ως μέλη του και φαντάζομαι και κάποιες εκατοντάδες ή χιλιάδες (;)

δεν ξέρω ακριβώς, ποτέ δεν μάθαμε πόσοι ακριβώς μας ακούνε, που άκουγαν το ραδιόφωνο και τους άρεζε ή αντιδρούσαν με κάποιο τρόπο θετικό ή αρνητικό σε αυτά που άκουγαν. Τις πολιτικές εξελίξεις δεν μπορούσε να τις επηρεάσει, αυτό που έκανε όσο λειτουργούσε, ήταν ότι αποτελούσε ένα χρήσιμο μέσο όχι μόνο για να μιλάμε εμείς αλλά και για να ενημερώνετε ο κόσμος για πράγματα που γίνονται, σε κοινωνικό επίπεδο όχι σε πολιτικό, όχι σε επίπεδο κομμάτων, οργανώσεων που παίζουν στην κεντρική πολιτική σκηνή, σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας όμως, υπεράσπισης πολιτικών δικαιωμάτων, οικολογικών ζητημάτων έπαιξε κάποιο ρόλο με την έννοια ότι κινητοποιούσε κόσμο, μπορούσες να μάθεις ανά πάσα στιγμή ότι κάτι γίνεται εκεί πέρα και ότι χρειάζονται την συμπαράστασή σου. Να σου πω κάποια παραδείγματα, τέλη της δεκαετίας του 80, το 89 ή το 90 δεν θυμάμαι είχε γίνει η ιστορία της Αραβυσού με το νερό, δεν ξέρω αν το θυμάσαι, που είχαν ξεσηκωθεί οι κάτοικοι για το νερό που θα έπαιρναν οι Θεσσαλονικείς, το είχε στηρίξει το ραδιόφωνο αυτό και από άλλες κινήσεις που είχαν πάει να υποστηρίξουν, οι μαθητικές καταλήψεις που είχαν γίνει το 91, όλες εκείνες οι κινητοποιήσεις στο χώρο της εκπαίδευσης, ερχόταν θυμάμαι μαθητές έδιναν συνεντεύξεις, συμμετείχαν, κάποιοι από αυτούς έγιναν μέλη του ραδιοφώνου, ενημερωνόταν ο κόσμος όταν γινόταν μια διαδήλωση, θα γίνει τότε, τώρα στις ειδήσεις δεν πρόκειται πια να ακουστεί αυτό, θα το μάθεις είτε μέσα από τα Indymedia, είτε μέσα από κάποια αφίσα.

ΕΡ. Αυτό σκεφτόμουν και εγώ τώρα πως μια εξελιγμένη μορφή της Κιβωτού είναι τα Indymedia.

ΑΠ. Ναι, το διαδίκτυο θα μπορούσες να πεις. Το οποίο είναι λίγο διαφορετικό γιατί δεν έχει το χαρακτήρα του ραδιοφώνου, αν και σε μερικά έχει και σύνδεση με ραδιοφωνικό σταθμό, στο εξωτερικό. Εντάξει είναι άλλη η επικοινωνία μέσω του διαδικτύου και άλλη η επικοινωνία μέσω του ραδιοφώνου, βέβαια στο διαδίκτυο υπάρχει μεγαλύτερη διαδραστικότητα, έτσι; Αυτή η σχέση πομπού δέκτη που θέλαμε να ανατρέψουμε..

ΕΡ. Αυτό γιατί θέλατε να το ανατρέψετε; Τι θέλατε να κάνετε;

ΑΠ. Θέλαμε να μην είμαστε , να μην μεταδίδουμε μια αλήθεια εμείς την οποία λαμβάνει ο άλλος χωρίς την δυνατότητα να την επεξεργαστεί, με κάποιον τρόπο να την επεξεργαστεί ή χωρίς να μπορεί να αντιδράσει με κάποιον τρόπο. Εντάξει είναι ένα ερώτημα το οποίο δεν έχει απόλυτη απάντηση με το πώς την καταργείς αυτή την σχέση, την καταργείς με το λόγο σου αφενός, προσπαθείς ο λόγος σου να δίνει περιθώρια για κάτι άλλο, παρότι μπορεί να έχεις εσύ μια απόλυτη άποψη, την εκφράζεις αλλά θα πρέπει με κάποιο τρόπο να δώσεις την δυνατότητα ας πούμε απάντησης, συμμετοχής. Μια εποχή κάναμε τις εκπομπές συνδρομητών ή ακροατών γι' αυτό το λόγο. Από την άλλη πλευρά ούτε μπορείς να παίζεις συνέχεια με το τηλέφωνο ανοιχτό, γιατί μπορεί να μεταδίδεις ένα χάος, ο άλλος μπορεί να παίρνει και να ζητάει κομμάτια, απλώς για να παιχτούν, δεν καταργείς την σχέση αναγκαστικά με αυτόν τον τρόπο. Ένα πράγμα που κάναμε ήταν αυτό να έχουμε κάποιες ώρες που να είναι ακροατές μέσα να συμμετέχουν αλλά να συμμετέχουν και μέσα στις διαδικασίες του ραδιοφώνου, να μην αντιμετωπίζουν το μικρόφωνο σαν ένα όργανο εξουσίας κατά κάποιο τρόπο. Και γινόταν πάρα πολλές κριτικές μεταξύ μας στις περιπτώσεις που διαπιστώναμε ότι κάποιος από μας το έκανε αυτό, δηλαδή χρησιμοποιούσε το μικρόφωνο για να προβάλει τον εαυτό του για προσωπικούς λόγους. Από τις λίγες περιπτώσεις που έχουν φύγει, έχουν διαγραφεί μέλη από την Κιβωτό ήταν όταν έγινε αυτό, όταν δηλαδή χρησιμοποιήθηκε το ραδιόφωνο….κάποιος ήθελε να πουλήσει κάποιες κασέτες, θυμάμαι, στους ακροατές ή κάποιος άλλος ήθελε να το παίζει σταρ μέσα σε μια μικροκλίμακα εναλλακτικής ραδιοφωνίας. Δεν είναι πολύ πετυχημένο το τι μπορείς να κάνεις, μπορείς να πειραματιστείς για το πώς θα ανατραπεί αυτή η σχέση, να μην αισθάνεται ο άλλος ότι ακούει την απόλυτη αλήθεια από το ραδιόφωνο, να έχει μια δυνατότητα παρέμβασης κατά κάποιο τρόπο. Πιο πολύ θεωρητική ανησυχία ήταν αυτή γιατί στην πράξη λίγα πράγματα μπορείς να κάνεις, απλώς το είχαμε στο νου μας και προσπαθούσαμε να δούμε πως μπορούμε να το ελένξουμε με κάποιο τρόπο.

ΕΡ. Η Κιβωτός ξεκίνησε από μια ομάδα ανθρώπων που ήταν παρέα;

ΑΠ. Ξεκίνησε από κάποιους που ήταν φίλοι αλλά στην πραγματικότητα ξεκίνησε από πολύ διαφορετικό κόσμο. Από παλιούς ραδιοπειρατές, από κάποια άλλα άτομα που ήταν στον εναλλακτικό χώρο, οικολόγοι, αυτόνομοι, αριστεριστές, αντιεξουσιαστές, δεν ήταν παρέα αυτοί αρχικά αλλά κάνανε μερικές συναντήσεις, τότε ήταν και το νομικό καθεστώς πιο εύκολο για να ξεκινήσεις εσύ μια τέτοια προσπάθεια, τώρα δεν μπορείς να την ξεκινήσεις λόγω οικονομικών και λόγω νομικών, τότε πήραμε εμείς άδεια, τώρα δεν θα έπαιρνε ποτέ άδεια ένας τέτοιος σταθμός.

9. ΣΑΚΗΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Το 1974,73 τέλος προς 1974. Είχα ερασιτεχνικό σταθμό τότε, πειρατικός λεγόταν. Επειδή εγώ τελείωνα την σχολή τότε σαν ηλεκτρονικός, έκαμνα κάποια μηχανήματα, τα οποία κατά βάση τα έκανα στην αρχή για να εξασκηθώ εγώ ο ίδιος πάνω στην θεωρία που κάναμε στην σχολή. Και στα εργαστήρια του Ευκλείδη μπαίναμε μέσα, κάναμε και κάποιες αγγαρείες εκεί σε κάποιους καθηγητές που ήταν υπεύθυνοι στα εργαστήρια και μας επέτρεπαν να μπούμε μέσα στα εργαστήρια να κάνουμε τις δουλειές μας. Υπό τύπον ξέρεις αχθοφόρου, μας έβαζαν σε πρώτη φάση αλλά προκειμένου εμείς να ικανοποιήσουμε την τρέλα μας πάνω στην συγκεκριμένη τέχνη στην οποία σπουδάζαμε, πηγαίναμε και κουβαλούσαμε τηλεοράσεις εκεί πέρα και αυτοί κονομούσαν λεφτά. Τέλος πάντων, ήταν και δύσκολες εποχές τότε, ’73 – ’74 ήταν πριν την μεταπολίτευση, τρώγαμε και κυνηγητό καλό και βγαίναμε τότε και κάναμε συνομιλίες στα μεσαία τότε γιατί η συγκεκριμένη μπάντα που χρησιμοποιείται τώρα τα FM δεν δούλευε τότε. Όλα τα ραδιόφωνα ήταν κατά βάση μεσαία κύματα που πιάνανε και κάναμε μηχανήματα και κάναμε συνομιλίες με όλη την Ελλάδα.

ΕΡ. Από την Θεσσαλονίκη βγαίνατε;

ΑΠ. Από εδώ από την Θεσσαλονίκη, εγώ έμενα τότε στην περιοχή Παπαφείου και είχα την κεραία μου εκεί πέρα και την είχα δεμένη σε μια πολυκατοικία απέναντι από την μονοκατοικία το σπίτι μου, η οποία πολυκατοικία υψομετρικά ήταν στην κατηφόρα αλλά ψηλή και έτσι είχα την δυνατότητα να την βάλω εκεί πέρα και να εκπέμπω από κει. Και εξέπεμπα και τραγούδια μερικές ώρες την ημέρα αλλά κατά βάση έκανα συνομιλίες τα βράδια ως επί το πλείστον με άλλους φίλους ερασιτέχνες τους λέγαμε τότε από όλη την Ελλάδα.

ΕΡ. Και για πόσο καιρό γινόταν αυτό;

ΑΠ. Μέχρι το 1978.

ΕΡ. Άλλαξε καθόλου το πρόγραμμά σας;

ΑΠ. Συνομιλίες και εκπομπές έκανα.

ΕΡ. Τι εκπομπές κάνατε;

ΑΠ. Μουσικές εκπομπές. Και λόγο, εγώ επειδή έχω μεγάλο νταλκά με τα συνδικαλιστικά από πολύ παλιά έκανα και κάποιες εκπομπές λόγου, φυσικά μετά την μεταπολίτευση εννοείται. Μετά το 1974, αν και τρώγαμε κυνηγητό πάλι τότε αλλά εν πάση περιπτώσει εμείς την δικιά μας την τρέλα που είχαμε ….και μπορώ να χαρακτηριστώ χωρίς να θεωρείται αυτό καθόλου υπερβολή ή εγωιστικό, είμαι από τους πρωτοπόρους της ελεύθερης ραδιοφωνίας, στον νομό τουλάχιστον της Θεσσαλονίκης.

ΕΡ. Είχε κάποιο όνομα ο σταθμός σας; Πως λεγόταν;

ΑΠ. Νονός. Εγώ ήμουν ο Σάκης ο Νονός.

ΕΡ. Είχε κάποια σημασία αυτό το ψευδώνυμο που χρησιμοποιήσατε;

ΑΠ. Όχι. Ήταν τότε η συγκεκριμένη ταινία με τον Αλ Πατσίνο, ο Νονός ποιος ήταν; Ένας συγκεκριμένος ηθοποιός. Ήταν της μόδας, ήταν της εποχής εκείνο το έργο που έκανε πάταγο και μου ήρθε έτσι μια μέρα εντελώς αυθόρμητα αυτό το χαρακτηριστικό και έβγαινα και έκανα εκπομπές με αυτό το ψευδώνυμο.

ΕΡ. Μέχρι το '78 είπατε, μετά συνεχίσατε;

ΑΠ. Εγώ σταμάτησα συγκεκριμένα να κάνω εκπομπές επειδή υπήρχε το κυνηγητό, μόλις γεννήθηκε ο γιος μου. Το 1979 τον Μάρτιο γέννησα, γέννησε η σύζυγος τον πρώτο γιο μου και επειδή φοβόμουν μην έχει κάποιο αντίκτυπο καμιά σύλληψή μου στο παιδί, σταμάτησα εκ των πραγμάτων, δεν γινόταν διαφορετικά.

ΕΡ. Συνδικαλισμός υπήρχε τότε στους ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Επίσημος συνδικαλισμός όχι, κάναμε κάποιες συγκεντρώσεις τότε και συζητούσαμε γιατί να μας κυνηγάνε και το ένα και το άλλο, ενώ σε άλλα κράτη είχαν την δυνατότητα να εκπέμπουν νομίμως και ιδιώτες σε αντίθεση τότε που εδώ είχε το μονοπώλιο η κρατική ραδιοφωνία και η τηλεόραση. Θα μπορούσα να πω ήταν τα πρώτα ελεύθερα βήματα που γινόταν στην Ελλάδα και μπορώ να θεωρήσω τυχερό τον εαυτό μου γιατί ήμουν από τους πρωτοπόρους. Το έκανα υπό άλλου τύπου στην αρχή, το έκανα για πρακτική εξάσκηση πάνω στην ίδια μου την τέχνη που σπούδαζα αλλά στην συνέχεια αποτέλεσε και ένα μεράκι.

ΕΡ. Τον πομπό εσείς τον κατασκευάσατε;

ΑΠ. Ναι, εγώ.

ΕΡ. Τι ισχύος ήταν;

ΑΠ. Ήταν ισχύος, ξεκίνησε από μικρό 5, 10 watt αλλά στην συνέχεια έκανα πολύ μεγάλα μηχανήματα. Τον συγκεκριμένο πομπό, τον πρώτο, τον έχω ακόμη και σήμερα, τον κρατάω για κειμήλιο.

ΕΡ. Θα μπορούσα να τον φωτογραφήσω κάποια στιγμή;

ΑΠ. Ναι, βεβαίως. Θα σας τον δείξω, να τον φωτογραφίσετε.

ΕΡ. Αυτό το διάστημα που λέτε πως κάνατε εκπομπές μέχρι το 78, άλλαξε καθόλου το πρόγραμμα του σταθμού σας;

ΑΠ. Τα βράδια ως επί το πλείστον συνομιλίες και τις καθημερινές έκανα εκπομπές. Κατά την διάρκεια της ημέρας, κάποιες πρωινές ώρες έκανα κάποιες εκπομπές, είχαμε και τις υποχρεώσεις τότε, δεν μπορούσαμε συνέχεια να ασχοληθούμε με αυτό γιατί δεν μα ς απέφερε τίποτα έσοδα. Το θέμα είναι, τότε εγώ είχα τολμήσει και έκανα κάποια πράγματα, επειδή είχα την δυνατότητα να έχω και στούντιο, το πατρικό μου το σπίτι ήταν μια μονοκατοικία, μάλλον ένα οικόπεδο εδώ στο Παπάφη, στο οποίο μέσα είναι τρεις μονοκατοικίες, μια ήταν η δικιά μας της οικογένειάς μου, μια δεύτερη ήταν της θείας μου και ενδιάμεσα στην μέση ήταν μια μικρή γκαρσονιέρα της γιαγιάς μου, την οποία γιαγιά μου ουσιαστικά την έκανα έξωση, πήγε στο δικό μας σπίτι και έμενε και το χρησιμοποιούσα το συγκεκριμένο οίκημα για στούντιο.

Σάββατο και Κυριακή κουβαλούσα κόσμο μέσα και κάναμε και ζωντανές εκπομπές. Είχα ένα θείο μου που έπαιζε χαβάγια και κιθάρα και βγάζαμε ζωντανές εκπομπές από το στούντιο μέσα και γινόταν της μουρλής το πανηγύρι στα τηλέφωνα και σε αυτά.

ΕΡ. Τι παίζατε; Ρεμπέτικα;

ΑΠ. Παίζαμε ως επί το πλείστον τα ρετρό τα τραγούδια. Έπαιζαν και ρεμπέτικα αλλά ως επί το πλείστον έπαιζαν και αυτά τα τραγούδια που παίζονταν με την χαβάγια.

ΕΡ. Τι είναι η χαβάγια;

ΑΠ. Είναι ένα στυλ, σαν κιθάρα είναι μεν αλλά είναι αυτό που χρησιμοποιούν σε κάποιες πολιτείες της Αμερικής. Είναι πολύ ωραίο. Έπαιζαν και τραγούδια ρετρό έτσι, είχαν και καλή φωνή αυτοί, ήταν και ολόκληρο συγκρότημα. Πήγαιναν σε κάποιες ταβέρνες μεταξύ τους και τραγουδούσαν και χόρευαν εκεί από μόνοι τους σαν ιδιώτες όχι σαν επαγγελματίες, το είχαν στο πετσί τους, το μεράκι τους ήταν και τους έφερνα κάθε Σάββατο και Κυριακή και έκαναν πρωί σε μένα εκπομπή και μεταδιδόταν ζωντανά στον αέρα και γινόταν όπως φαντάζεστε, ήταν κάτι πρωτόγνωρο τότε αν θέλετε γιατί τις κονσερβοποιημένες εκπομπές της ΕΡΤ της είχε βαρεθεί ο κόσμος και ευκαιρίας δοθείσης, ερχόταν εκεί σε μένα και έκαναν αυτά και την έβρισκαν, ήταν πάρα πολύ ωραία, είχαμε την ζωντανή επικοινωνία με τον κόσμο, ο κόσμος μας έδινε συγχαρητήρια, ήταν κάτι το οποίο φαινόταν πως ο κόσμος ήταν έτοιμος να το δεχτεί, δηλαδή την ελεύθερη στην συνέχεια ραδιοφωνία. Ήταν πάρα πολύ όμορφα.

ΕΡ. Ποια ήταν η επαφή με το κοινό σας; Είπατε είχατε πολλά τηλέφωνα.

ΑΠ. Τηλεφωνική. Είχα ορισμένους φανατικούς ακροατές. Την μεγαλύτερη συλλογή των δίσκων που είχα κάνει τότε ήταν προσφορές από ακροατές, οι οποίοι μου έφερναν δίσκους γιατί ήθελαν να ακούσουν κάποια συγκεκριμένα τραγούδια. Θυμάμαι είχα κάποιο συγκεκριμένο ακροατή, κάποιο κύριο Λάκη ο οποίος ήταν θαυμαστής του Πάριου και είχε νταλκά με μια κυρία και ήθελε να της βάζει και να της αφιερώνει όλο το συγκεκριμένο τραγούδι με τον Πάριο. Εγώ φυσικά δεν τον είχα αυτόν τον δίσκο, γιατί τα οικονομικά μου δεν ήταν και ιδιαίτερα ανθηρά λόγω του ότι ήμουν τότε φοιτητής – σπουδαστής και αυτά που είχα, παλικάρι τότε, είχα και τα προσωπικά μου έξοδα, δεν μου δινόταν η δυνατότητα να έχω όλο το ρεπερτόριο, όλα αυτά τα τραγούδια και τους δίσκους που θέλανε, και μου τα έφερναν αυτοί. Να δείτε πως λεγόταν αυτό το τραγούδι, όπως βλέπετε εκεί απέναντι έχω και καμπόσους δίσκους και είναι λίγοι αυτοί, από κάτω ακριβώς, πίσω από κει, έχω και CD και δίσκους και άλλους. Μου κατέσχεσε και καμπόσους η αστυνομία, με έκαναν μια φορά μια κατάσχεση…

ΕΡ. Μόνος σας τον είχατε τον σταθμό;

ΑΠ. Μόνος μου τον είχα αλλά είχα ένα φίλο μου που ήταν συμφοιτητής μου και τα κάμναμε μαζί με αυτόν. Τα φτιάχναμε μαζί, τον είχαμε μαζί, εντάξει. Ήμασταν μια παρέα, ήμασταν έξι άτομα γιατί είχε ο καθένας στο σπίτι του σταθμό, άλλες φορές μαζευόμασταν στο σπίτι το δικό μου ή σε σπίτια αλλουνού και δοκιμάζαμε και κάναμε τα μηχανήματα πόσο μεγαλύτερα θα είναι, αν έχουν μεγαλύτερη εμβέλεια….Οι συνομιλίες που κάναμε με όλη την Ελλάδα αυτό τον σκοπό είχαν, δηλαδή κατασκευάζαμε ένα μηχάνημα το βελτιώναμε και στην συνέχεια κάναμε μια συνομιλία με ένα σταθμό ας πούμε που ήταν στην Καλαμάτα, εντάξει; Είχαμε όργανα που μέτραγαν τα σήματα και μας έλεγε σήμερα το βράδυ ότι του φέρνουμε δύο μονάδες.. Την επόμενη μέρα κάναμε κάποιες βελτιώσεις και στις κεραίες και στα ίδια τα μηχανήματα και επόμενο ήταν να δούμε αν αυτές οι αλλαγές που κάναμε ήταν επί τα βελτίω, δηλαδή πήγαιναν καλύτερα και πράγματι με αυτές τις συνομιλίες είχαμε την δυνατότητα να βελτιώσουμε τις τεχνικές προδιαγραφές του μηχανήματος, των μηχανημάτων γενικά.

ΕΡ. Πέρα από τις συνομιλίες τι άλλο λέγατε;

ΑΠ. Μέσα από κει έβγαιναν και άλλα πράγματα γιατί όταν κάναμε τις συνομιλίες και μιλώντας με ανθρώπους που ζούσαν σε άλλες πόλεις, λογικό είναι…γινόταν και η σχετικά πλάκα μεταξύ μας, σίγουρα ανταλλάσσαμε και κάποιες πληροφορίες που ήταν ενδιαφέροντα δικά μας, της εποχής μας, τι ακούσματα έχει ο καθένας, πως είναι οι γυναίκες εκεί πέρα, πως είναι οι κοπέλες εδώ και πάει λέγοντας και τέτοια πράγματα. Εγώ όταν πήγα στρατιώτης στην ΣΕΤΥΛ στον Πύργο Ηλείας, παρουσιάστηκα εκεί για να κάνω την εκπαίδεύση μου, στη Σχολή Τηλεπικοινωνιών, είχα φίλους τους οποίους τους γνώριζα από την συχνότητα και ήρθαν και με βρήκαν εδώ, το ίδιο και στον Πειραιά κάτω, μετά που κατέβηκα με το τραίνο στην Αθήνα, ήρθαν και με βρήκαν στο σταθμό γιατί είχαμε επικοινωνήσει την προηγούμενη μέρα και τα τηλέφωνα τότε δεν ήταν και ιδιαίτερα διαδεδομένα, για να πάρεις τηλέφωνο τότε έκανες κανένα δύο χρόνια τρία, κάπου τόσο. Και μας έδινε την δυνατότητα της στενότερης επαφής μέσω της συχνότητας, μέσω του ραδιοφώνου.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο ραδιόφωνο τότε;

ΑΠ. Δεν είχε, όχι και όποιος τολμούσε να κάνει τέτοια πράγματα …Εγώ τολμούσα και ο λόγος αυτός ήταν που μου ήρθαν μια φορά και μου τα κατέσχεσαν τα μηχανήματα η αστυνομία.

ΕΡ. Πως έγινε αυτό;

ΑΠ. Υπηρετούσα τότε την θητεία μου εγώ και με είχαν τσεκάρει, με είχαν ανακαλύψει. Άκουγαν τις εκπομπές μου επειδή το αστυνομικό τμήμα ήταν πολύ κοντά στο σπίτι μου, οι αστυνομικοί ήταν φίλοι μου κατά βάση. Τότε μας ήξεραν τον καθένα με το όνομά του και τι και πως, δεν ήταν τα πράγματα όπως είναι σήμερα, εντάξει; Τότε ήταν πολύ διαφορετικά, ήταν οι μονοκατοικίες, υπήρχε η γειτονιά, τώρα δεν υπάρχει η γειτονιά, τώρα στις πολυκατοικίες δεν ξέρει ο καθένας ποιος μένει από πάνω του και ποιος από κάτω του. Τα πράγματα ήταν εντελώς διαφορετικά. Και κάποιος πήγε και με κάρφωσε. Τώρα ποιος με κάρφωσε φυσικά δεν μου είπαν, αλλά εγώ ξέρω ποιος με κάρφωσε, κατάλαβα, τον κυνήγησα να τον τσακώσω μια μέρα, να του σπάσω το κεφάλι αλλά δεν τον τσάκωσα.

ΕΡ. Ανταγωνιστής σας ή άσχετος;

ΑΠ. Όχι, όχι, άσχετός. Ήταν ζηλιάρης άνθρωπος, επειδή εμείς λόγω της δημοσιότητας που είχαμε, είχαμε πάρα πολλές γνωριμίες και ιδιαίτερα με κοπέλες, είχαμε και ένα επίπεδο μόρφωσης. Αυτός ήταν σοβατζής, χτίστης, μεγαλύτερος από μένα, ε αυτός μάλλον πήγε και το κάρφωσε επειδή έβλεπε σε μένα στο στούντιο μπαινόβγαινε κόσμος, μπαινόβγαιναν κοπέλες κλπ Αυτός με τα χίλια ζόρια μπόρεσε και βρήκε μια κοπέλα και την παντρεύτηκε κιόλας, την Ιουλία, η οποία ήταν υπηρέτρια. Χωρίς να θέλω να υποτιμήσω το επάγγελμα της υπηρέτριας, εν πάση περιπτώσει, η κοπέλα ήταν από ένα χωριό και αυτή του την έκαναν προξενιό. Ε, τώρα με το που έβλεπε σε μένα έμπαιναν κοπέλες, παρέες, το ένα το άλλο ας πούμε, ζήλευε. Ε, και πήγε και το κάρφωσε στην αστυνομία, μου το είπε εκ των υστέρων ένας αστυνομικός αλλά πολύ μεταγενέστερα. Του λέω «Ρε συ, αυτός ήταν;» μου λέει «Αυτός ήταν». Κατάλαβα γιατί, γιατί κάθε φορά έβγαινε στην αυλή του, ήμασταν κολλητά και φώναζε, γιατί κάνετε φασαρία και δεν κάνετε ησυχία, κάτι τέτοια παλαβά.

ΕΡ. Και τι ακριβώς έγινε, ήρθε η αστυνομία και;

ΑΠ. Ήρθε η αστυνομία και μου τα έκανε κατάσχεση. Εμένα δεν με βρήκε τελικά γιατί εγώ υπηρετούσα, μου κατέσχεσαν τον πομπό μου, μου κατέσχεσαν κατά βάση εκείνο που με πείραξε πάρα πολύ ήταν που μου κατέσχεσαν τους δίσκους, τα μικρόφωνα, την κονσόλα μου, μου τα πήραν όλα. Και μου πήραν και ωραίους δίσκους τους οποίους μετέπειτα κάποιους βρήκα, κάποιους δεν βρήκα. Αλλά ήταν κάποια κομμάτια, κάποια δισκάκια τα οποία δεν τα βρήκα.

ΕΡ. Τότε ήταν πλήγμα για την οικογένεια να έρθει η αστυνομία μέσα στο σπίτι και….;

ΑΠ. Ναι, βέβαια. Όταν με πήγαν στα δικαστήρια, λες και μου ήμουν κανένας κατάδικός, με έπαιρναν αποτυπώματα, πάνω εκεί μου έβαζαν τα χέρια μου γέμισαν μαυρίλες, έκλαιγα το μαύρο μου το δάκρυ, δέκα μέρες φυλακή έφαγα, τα πλήρωσα φυσικά και εντάξει. Αλλά ήταν κάτι πρωτόγνωρο για μένα, έκανα κάτι, εγώ το εξήγησα στον πρόεδρο του λέω έτσι και έτσι. Εγώ λέω τα μηχανήματα που έκανα τα έκανα για προσωπική μου εξάσκηση, αυτά που μας έβαζαν από την σχολή. Στην σχολή κατασκευάζαμε τηλεόραση, κατασκευάζαμε ραδιόφωνο, κατασκευάζαμε πομπούς, άμα δεν κατασκευάσω του λέω πως θα μάθω; Ε δεν το απεδέχθη, γι' αυτό μου κοπάνησε δέκα μέρες φυλακή.

ΕΡ. Μου είπατε ότι ήσασταν αντιδραστικός απέναντι στην πολιτική. Ότι λέγατε πράγματα στο ραδιόφωνο.

ΑΠ. Εγώ ξεκίνησα, πράγματι, κάποια πράγματα τα έβγαζα στον αέρα, δηλαδή ό,τι έβλεπα γύρω – γύρω να με πειράζει, τα έβγαζα στον αέρα, τα έλεγα. Δεν τα κρατούσα μέσα μου.

ΕΡ. 67-74 ήταν και εποχή δικτατορίας, έτσι δεν είναι;

ΑΠ. Το 74 έγινε η μεταπολίτευση, εγώ ξεκίνησα το 73, αλλά μετά το 74, μετά την μεταπολίτευση που τα πράγματα δεν είχαν τακτοποιηθεί δημοκρατικά ακόμη, υπήρχε ακόμη η προκατάληψη, υπήρχαν οι νόμοι, οι οποίοι δεν σου έδιναν την δυνατότητα να εκπέμψεις νόμιμα και ελεύθερα. Π.χ. εγώ είχα μια μηχανή τότε, ρε παιδί μου, εντάξει, σαν νέος για να εξυπηρετούμε στην δουλειά μου, ε ξεκινούσα από το Παπάφη για να κατέβω μέχρι το κέντρο, ε όπου υπήρχε αστυνομικός ή τροχονόμος με σταμάταγε, δέκα μέτρα πιο κάτω να ήταν με σταμάταγε. Του λέω ρε συ «Δίπλωμα, άδεια κλπ», σταματούσα, του τα έδινα, φύγε, με το που πήγαινα δέκα μέτρα πιο κάτω, ο ένας έβλεπε τον άλλον, με σταματούσε και ο άλλος, με ήλεγχε.

ΕΡ. Γιατί επειδή οδηγούσατε μηχανή;

ΑΠ. Ναι, τότε η μηχανή ήταν μέσο μεταφοράς των αλητάδων, των τετιμπόηδων και πάει λέγοντας. Τέτοια πράγματα αντιμετωπίζαμε, αυτά τα θέματα τα έβγαζα στον αέρα εγώ, δεν τα κρατούσα δηλαδή, έλεγα πως είναι κακό εν πάση περιπτώσει. Αφού του έλεγα δεν τον βλέπεις εκείνον, με σταμάτησε βρε αδελφέ, μου τα ήλενξε, τώρα ξανά μανά με σταματάς, κάποτε πρέπει να πάω στην δουλειά μου. Ξεκινούσα να πάω από το Παπάφη μέχρι το κέντρο, κάτω εκεί στην στοά που έπαιρναν τα ανταλλακτικά για να κατασκευάζουν τα μηχανήματα, με σταματούσαν πενήντα φορές, για να φτάσω αντί να κάνω πέντε – δέκα λεπτά, τότε δεν είχε και ιδιαίτερη συγκοινωνία, έκανα ξέρω εγώ μια ώρα. Κατέβα κάτω, άνοιξε το κάθισμα από κάτω που είχε την θέση που έβαζα τα διπλώματα, το ένα το άλλο, τις άδειες και δεν συμμαζεύεται, άντε ξανά μανά, εντάξει, με ήλενχαν, άντε σήκω φύγε. Μετά δέκα μέτρα παρακάτω άλλος πάλι, ε βιολί ήταν αυτό; Και κάπου την ψώνισα και τους τα έχωνα από το ραδιόφωνο, τους έριχνα μπινελίκι.

ΕΡ. Δεν φοβόσασταν;

ΑΠ. Ε, εντάξει. Δεν φοβόμουν. Ε, τι να κάνεις, ήταν κάποια πράγματα απαράδεκτα. Και τα έβγαζα από το ραδιόφωνο και τα έχωνα.

ΕΡ. Οι ακροατές πως αντιδρούσαν;

ΑΠ. Ου, μια χαρά, ήταν μαζί μας αυτοί όλοι. Γι' αυτό σας λέω γινόταν της μουρλής το πανηγύρι. Ειδικά σε μένα στις εκπομπές μου γινόταν το ελάτε να δείτε. Πάρα πολύ.

ΕΡ. Μέσα στα χρόνια άλλαξαν οι εκπομπές σας;

ΑΠ. Δεν μπορούσαν να αλλάξουν. Άλλαξαν οι εκπομπές από το 87-88 και μετά. Εγώ ασχολήθηκα πάλι τότε ενεργά πια με την ραδιοφωνία., στα FM πια, το 88 – 89 όταν κυοφορείτο πια , ελέγετο πια ότι θα επιτραπεί η ελεύθερη ραδιοφωνία και τηλεόραση και πράγματι με το που ξεκίνησε έκανα τον δικό μου σταθμό από τότε.

ΕΡ. Το Ράδιο – Οδύσσεια;

ΑΠ. Όχι, τον Cool FM έκανα αρχικά και στην συνέχεια έκανα τα υπόλοιπα ραδιόφωνα.

ΕΡ. Κατά την γνώμη σας ποια κριτήρια έπαιξαν ρόλο για την πρώτη αδειοδότηση των ερασιτεχνικών σταθμών;

ΑΠ. Τα κριτήρια τα πρώτα ήταν, όπως συνήθως γίνεται, ξες από την πρώτη στιγμή, ένα πράγμα ερμαφρόδιτο. Κάποιοι που υπέβαλαν αιτήσεις για να αδειοδοτηθούν, ως επί το πλείστον ήταν πρώην ερασιτέχνες, πειρατές, ήταν και κάποιοι σταθμοί που ανήκαν σε δήμους και κοινότητες και εκεί αλλά το θέμα από κει και μετά πάγωσε. Δόθηκαν κάποιες άδειες το 89, ε μετά έτυχαν εκείνα τα γεγονότα με την οικουμενική κυβέρνηση κλπ κλπ και σταμάτησε το πράγμα εκεί. Από τότε να φανταστείς για ραδιόφωνο δώσανε μόνο άδειες στην Αθήνα, στον Νομό Αττικής, αν θυμάστε πριν από μια τριετία, πόσο ήταν, τετραετία. Για τους υπόλοιπους νομούς δεν έχουν ξαναδοθεί άδειες ποτέ. Βγαίνουν κάποιοι νόμοι, όπως βγήκε κάποιος νόμος το 94 που έδινε την δυνατότητα στους νομάρχες να δίνουν προσωρινές άδειες λειτουργίας και ο νόμος 27/78 του 99 του Ρέππα ο οποίος δίνει την δυνατότητα στους σταθμούς που εκπέμπανε την 1.11.99 και είχαν καταθέσει φάκελο συμμετοχής στην διαγωνιστική διαδικασία που κάναμε το 97, όσον αφορά στον Νομό Θεσσαλονίκης, και καταθέσαμε φακέλους και αιτήσεις για να μας αδειοδοτήσουν, βεβαιώσεις νομίμου λειτουργίας τις οποίες παίρνουμε ακόμη και σήμερα. Δεν έχουν προχωρήσει σε προκήρυξη νέων αδειών, εδώ δεν έχουν δώσει για την τηλεόραση, τι περιμένεις να δώσουν για το ραδιόφωνο;

ΕΡ. Τότε υπήρχαν κάποιοι παράγοντες που επηρέασαν την απόφαση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να δώσει τις συγκεκριμένες άδειες;

ΑΠ. (Γνέφοντας καταφατικά ναι.) Μχμ. Το κύμα που είχε ξεκινήσει από το 74 – 75 και πάει λέγοντας, ειδικά στην επαρχία, που είχαν την δυνατότητα ο ερασιτέχνες αυτοί να απλώνουν και κεραίες, γιατί στα μεσαία θέλει μια κεραία, ένα σύρμα, κάπου 100 μέτρα, εγώ την είχα από το δικό μου το σπίτι ρίξει σε μια πολυκατοικία.. Και ο ιδιοκτήτης της πολυκατοικίας ήταν μεγάλος σε ηλικία και ήταν πρώην, πως τους λένε αυτούς που πήγαν και κατέδιδαν τον κόσμο, και πήγαινε κάθε φορά και μου την έκοβε, ο γιος του ήταν περίπου στην δική μου ηλικία, πως του λένε αυτούς μωρέ;

ΕΡ. Χαφιέδες;

ΑΠ. Ε, κάπως έτσι, λοιπόν ο κυρ Θανάσης, και πήγαινε κάθε φορά, εγώ δεν τον ενοχλούσα. Και για να την απλώσω εγώ την κεραία αυτή, περνούσε πάνω από ηλεκτροφόρα καλώδια, την έριχνα με μια πετονιά την πέτρα πάνω στην ταράτσα, έδενα από πίσω το σύρμα και το τράβαγα, μαζί με την παρέα μου, μαζί με τους άλλους και ολόκληρη ιστορία, είχαμε πολύ μεράκι για να το κάνουμε αυτό.

ΕΡ. Ήταν και επικίνδυνο.

ΑΠ. Ήταν και επικίνδυνο, όχι εντάξει δεν ήταν επικίνδυνο, έτσι πως την περνούσαμε εμείς δεν ήταν, το θέμα όμως είναι πως αυτός έπεφτε πάνω στα ηλεκτροφόρα τα καλώδια και μπά μπούπα κάνανε εκείνα, εκπυρσοκροτούσανε γιατί βραχυκύκλωνε πάνω το καλώδιο αυτό το οποίο ήταν γυμνό και γινόταν της μουρλής το πανηγύρι. Και ερχόταν κάθε φορά εκεί πέρα και έψαχνε να βρει ποιος άπλωσε το σύρμα αυτό και πάει λέγοντας, τέτοια πράγματα είχαμε. Αλλά εντάξει εμείς το βιολί βιολάκι μας. Η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ κατά συνέπεια, μετά το ελ-

ληνικό δημόσιο, αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων και με δεδομένο ότι σε όλη την Ευρώπη ή ήτανε στα δυτικά κράτη κατά βάση ή είχανε την ελεύθερη ραδιοφωνία, έ όση την είχανε, στην Αμερική είχανε από πάρα πολύ παλιά, στα βραχέα δε που μιλούσα εγώ μετά από κάποια χρονικά διαστήματα, συντελούντος και του καιρού, μιλούσα με Αμερική, με Φλόριδα μιλούσα. Με τα μεσαία έχεις την δυνατότητα να ακούγεσαι πολύ μακριά γιατί το σήμα δεν μεταδίδεται μόνο ευθυγράμμως, μεταδίδεται με την απόσταση άλματος, δηλαδή φεύγει από δω, χτυπάει στην ιονόσφαιρα, πάει χτυπάει ξανά στην γη και ξαναανακλάται, έχει δηλαδή την δυνατότητα σφαιρικά να κάνει αυτό το πράγμα και να πάει και στο απέναντι ημισφαίριο. Στα μεσαία έχεις την δυνατότητα αυτή, σε αντίθεση με τα FM που στις υψηλές συχνότητες κατά βάση που μεταδίδεται μόνο ευθυγράμμως και χάνεται το σήμα. Στα μεσαία υπάρχει αυτή η δυνατότητα και έκανα συνομιλίες εκεί. Εκεί είχαν ελεύθερη ραδιοφωνία από τότε. Δεν τους κυνηγούσε κανένας, δηλαδή όσοι είχαν τις προδιαγραφές αυτές είχαν την δυνατότητα να εκπέμπουν νομίμως, χωρίς να τους πειράζει κανένας. Και η ερασιτεχνική μπάντα που μιλούσαν, είχαν διαφορετική αντιμετώπιση από το κράτος, εμείς όμως εδώ ήμασταν σε υποανάπτυκτη μορφή δεν μπορούσαμε να κάνουμε τέτοια πράγματα αλλά εμείς επιμέναμε και αυτό ήταν σίγουρα κάτι το οποίο πίεσε τις καταστάσεις, τότε ειδικά με τα FM αναγκάστηκαν εκ των πραγμάτων και έκαναν ένα πλαίσιο νόμου, ο Μαρούδας τότε σαν υπουργός που ήταν επικρατείας, πως λεγόταν, όχι…ένα αντίστοιχο υπουργείο προϊστατο το Μαρούδας εν πάση περιπτώσει μου διαφεύγει τώρα, ε άντε φύρδην μύγδιν έκαναν έναν νόμο τότε και έδωσαν τις πρώτες άδειες για την ραδιοφωνία. Είχε ξεκινήσει τότε έκαναν και κάποιες, κάποιους σταθμούς εδώ το δημοτικό είχε γίνει στην Θεσσαλονίκη, το δημοτικό των Αθηνών, ανέβασε πάνω τον Αρκουδέα με τα ματ άμα θυμάστε εδώ πέρα, στο Σειχ Σου που είχε βάλει το δημοτικό ραδιόφωνο, τότε ήμουν και από τους πρωτεργάτες εγώ τότε, με έδειχνε και η τηλεόραση κάθε τρεις και δύο γιατί ήμουν μπροστά – μπροστά που με τραβολογούσαν τα ματ. Ε, ήταν ένα ποτάμι που δεν γύριζε πίσω, πήγε μπροστά και από κει και πέρα τελείωσε το θέμα.

ΕΡ. Το πειρατικό ραδιόφωνο νομίζετε ότι συντέλεσε στην ανάπτυξη του ιδιωτικού;

ΑΠ. Το πρώτο στάδιο ήτανε το ερασιτεχνικό το πειρατικό ας το πούμε όπως χαρακτηρίζεται γιατί λες αφού δεν είναι νόμιμο, μπορεί να χαρακτηριστεί πειρατικό. Πάντως εμείς δεν αισθανόμασταν καμιά φορά ότι ήμασταν πειρατές, εμείς αισθανόμασταν ότι ήμασταν υπηρέτες ενός ΜΜΕ το οποίο έχει την δυνατότητα ο κάθε πολίτης να το χρησιμοποιεί και να μεταδίδει, όπως λέει και το σύνταγμα τις ελεύθερες ιδέες του προς τα έξω. Δεν έχει κανένας δικαίωμα να σε φιμώσει.

ΕΡ. Σε σχέση με το κρατικό, τι ρόλο έπαιζε το πειρατικό; Σίγουρα βάζατε άλλη μουσική.

ΑΠ. Καμία σχέση, όταν άρχισαν και βγαίνανε πάρα πολλοί ερασιτέχνες τότε, τους λέω εγώ πάλι ερασιτέχνες δεν τους λέω πειρατές, λοιπόν, τα κρατικά ραδιόφωνα δεν είχαν ακροαματικότητα καθόλου αφού μας έπαιρνε ο κόσμους και ζητούσε να εκπέμπουμε 24 ώρες το 24ώρο και κάποιες εκπομπές που έβγαζα εγώ ζωντανές γινόταν της μουρλής το πανηγύρι, το είδος της μουσικής που εκπέμπαμε εμείς, δεν είχε καμία σχέση με αυτά που εκπέμπανε τα κρατικά ραδιόφωνα και ξέρεις μια ζωή στα κρατικά ραδιόφωνα ,μπαίνουν μέσα κάποιοι και κάθονται ως επί το πλείστον πανάσχετοι από μουσική, δεν αγαπούσαν αυτό που έκαναν, εμείς το αγαπούσαμε αυτό που κάναμε και όταν αγαπάς ένα πράγμα, βγάζεις την ψυχή σου και όταν βγάζεις την ψυχή σου σε αυτό το πράγμα που κάνεις, σίγουρα βγαίνει κάτι πολύ καλύτερο. Αυτοί τους έβαζαν εκεί μέσα εκφωνητές για κομματικούς σκοπούς και μόνο και τίποτα άλλα, αρτηριοσκληρωτικοί, 200 χρονών ο καθένας, τι μπορούσε τώρα αυτός να μεταδώσει στον κόσμο; Και λογικό ήταν ο κόσμος να μην τους αποδέχεται. Γι' αυτό όταν βγαίναμε και κάναμε εκπομπές εμείς γινόταν της μουρλής το πανηγύρι, μας έπαιρνε ο κόσμος, μας έπαιρνε και έκλαιγε ο κόσμος που είχαν την δυνατότητα πρώτα από όλα να τους βγάλουμε στον αέρα, να μιλήσουν, να εκφραστούν ελεύθερα. Λέγανε, περνούσαν πολιτικά μηνύματα τότε μέσα από τις εκπομπές που βγάζαμε, έστω υπό τον τύπο της αφιέρωσης αλλά ο καθένας έβγαζε το απωθημένο, αυτό που είχε από μέσα του, γιατί μην ξεχνάμε πως μεσολάβησε και μια επταετής περίοδος δικτατορίας έτσι; Ειδικά τις εκπομπές που έβγαζα το 76 εγώ το 75 γινόταν, είχε κόσμο

να πούμε που έβγαζε την αγανάκτησή του μέσα από την συχνότητα την δικιά μας, την δικιά μου, θα μιλήσω για τον εαυτό μου.

ΕΡ. Μιλούσε ελεύθερα ο κόσμος;

ΑΠ. Μιλούσαν ελεύθερα, τους έδινα το δικαίωμα εγώ και μιλούσαν ελεύθερα. Ε, τι να τους κάνω, να τους φιμώσω; Ε, μιλούσαν ελεύθερα, έβγαιναν στον αέρα και έλεγαν τα δικά τους ο καθένας. Ήθελε μεν πρώτα, κατά βάση να κάνει την αφιέρωσή του αλλά μέσα από την αφιέρωση, έβγαζε και αυτό το απωθημένο, έβρισκε την ευκαιρία να εκτονωθεί προς τα έξω, να πει πέντε πράγματα, τα οποία δεν είχε την δυνατότητα να τα βγάλει από πουθενά αλλού, να τα ακούσει και ο άλλος ο κόσμος.

ΕΡ. Στην συνέχεια που είπατε πως 87-88 είχατε τον Cool FM, κάνατε εκπομπές;

ΑΠ. Εγώ ναι, έκανα κάποιες εκπομπές αλλά κατά βάση τις έκανε μετά ο γιος μου, έβαλα τον γιο μου ο οποίος ήταν παλικαράκι τότε 15-16 χρονών, έβαζε κατά βάση ξένη μουσική και απευθυνόταν στην νεολαία. Εγώ έβγαζα κάποιες πολιτικές εκπομπές τα Σαββατοκύριακα και από κει και μετά ασχολήθηκα εγώ με τα συνδικαλιστικά του ραδιοφώνου και από το 94 που ξεκίνησε η πρώτη συνδικαλιστική μας κίνηση, ήμουν από τους πρωτεργάτες, και σήμερα είμαι πρόεδρος, έχω εκλεγεί τέσσερις φορές, ανά διετία πρόεδρος στην Ένωση Ραδιοσταθμών Μακεδονίας και ακόμη και σήμερα παλεύουμε για το καλύτερο του ραδιοφώνου αλλά δυστυχώς τα πράγματα δεν πάνε καλά πάλι γιατί δυστυχώς αυτοί οι έχοντες και κατέχοντες, θέλουν να αποφασίζουν για μας χωρίς εμάς, ε δεν γίνεται αυτό το πράγμα. Στις επιτροπές που μπαίνουν κάτω στο ΕΣΡ, στο προηγούμενο Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο πάλι, μπήκανε μέσα κάποιοι άνθρωποι αρτηριοσκληρωτικοί, ε τι να σου πω, ο προηγούμενος ο πρόεδρος όταν πήγα και μίλησα μαζί του, «Α,» μου λέει «Πρόεδρε εγώ ακούω μόνο εκκλησία, την Λυδία την Φιλιπισία», ήταν Θεσσαλονικιός. «Καλά»του λέω «με συγχωρείς, αυτό έχει έτσι, το άλλο έχει αλλιώς» «Δεν τα ξέρουμε» μου λέει «Καλά του λέω, τι Πρόεδρος είσαι ενός φορέα που θα έρθεις να κρίνεις εμένα; Και αν δεν ήξερες, ας ρώταγες. Υπάρχει ένας συνδικαλιστικός φορέας επίσημος, συγκεκριμένος, από τα Πρωτοδικεία, με όλες τις νόμιμες διαδικασίες, συμμετείχαμε και στην επιτροπή εκπόνησης του βασικού νόμου που διέπει τα ΜΜΕ , τον 23/28 του 95, τον νόμο του Βενιζέλου που λένε, συμμετείχαμε ενεργά εκεί πέρα. Έχουμε καταθέσει προτάσεις, το ένα το άλλο.» Του λέω «Εσύ μπήκες σας πρόεδρος του ΕΣΡ και έχεις μαύρα μεσάνυχτα». Ήταν πρώην δικαστής αυτός. «Έχεις μαύρα μεσάνυχτα, ε φώναξε κάποιους ανθρώπους οι οποίοι το ζουν το αντικείμενο, το έχουν ζήσει χρόνια πολλά, ξέρουν πολλά πράγματα, ε αν μη τι άλλο, να προσφέρουν την γνώση τους, την άποψή τους και από κει και πέρα παίρνεις και την τελική απόφαση. Εντάξει, δέχομαι ότι τα κάνεις όλα καλοπροαίρετα» Ήταν και θεοσεβούμενος άνθρωπος αυτός, εντάξει όλα καλά. Ε δεν μπορείς τώρα, όταν είχε κάνει την αρχική κρίση, πήγε και προενέκρινε τέσσερις άδειες στις τέσσερις εκκλησίες. Του λέω «Να προσφέρουν τι οι τέσσερις εκκλησίες, δηλαδή η μια θα παίζει ψαλμωδίες και η άλλη τι θα παίζει; Ψαλμωδίες θα παίζει, ε κάνε έναν σταθμό για την εκκλησία καλό, εγώ δέχομαι και εγώ Χριστιανός Ορθόδοξος είμαι, έτσι;» Αλλά τι να προσφέρουν οι τέσσερις εκκλησίες, δηλαδή τι θα λένε; Ότι ο Χριστός είναι παπάς και ο άλλος θα λέει άλλα; Εννοείται ότι οι εκκλησίες όλες λένε το ίδιο πράγμα. Δεν έχουν άλλη άποψη η μια εκκλησία σε σχέση με την άλλη. Ενώ ο κάθε πολίτης που θα έχει έναν σταθμό, ο ένας μπορεί να εκφέρει διαφορετική άποψη και έχει το δικαίωμα να έχει άλλη άποψη από τον άλλο. Αυτό σημαίνει πολυφωνία.

ΕΡ. Πως βλέπετε το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο; Είχε την αναμενόμενη εξέλιξη από την εποχή του ραδιοερασιτεχνισμού;

ΑΠ. Έχει κάποια ραδιόφωνα τα οποία κινούνται πάνω στην συγκεκριμένη γραμμή που εγώ ονειρευόμουν, έχει πολλά ραδιόφωνα όμως που παραπληροφορούν, δεν επιτελούν τον σκοπό τους, εγώ έκανα άλλες εισηγήσεις το 94, όσον αφορά την ελεύθερη ραδιοφωνία και την ελεύθερη τηλεόραση.

ΕΡ. Πείτε μου λιγάκι, πως ήταν αυτό που ονειρευόσασταν;

ΑΠ. Εγώ ονειρευόμουν ότι το ραδιόφωνο θα πρέπει να είναι ο λαϊκός εκφραστής του κόσμου. Δυστυχώς, σήμερα εκείνο το οποίο προσφέρουν ακόμη, στην Θεσσαλονίκη δεν έχει διαβρωθεί η ελεύθερη ραδιοφωνία τόσο πολύ αλλά στην Αθήνα που πηγαίνω πάρα πολλές φορές και ακούω, εκφράζουν δια μέσω άλλης οδού το κατεστημένο, δηλαδή εκφράζουν τα συμφέροντα τα μεγάλα κλπ. Στην Θεσσαλονίκη μπορώ να πω ακόμη και σ την επαρχία, υπάρχει εκείνο το δικό μου το όνειρο ακόμη σε ένα ποσοστό, αλλά στην Αθήνα όχι. Και τείνει η ελεύθερη ραδιοφωνία να πάρει μια τέτοια κατεύθυνση και η ελεύθερη τηλεόραση που θα εξυπηρετεί πάλι κάποιους συγκεκριμένους σκοπούς, δηλαδή μια μετάλλαξη της ΕΡΤ της παλιάς. Να περάσουν τα ΜΜΕ σε κάποια χέρια κάποιων μεγάλων οι οποίοι εκπροσωπούν μεγάλα συμφέροντα και σίγουρα αυτοί είναι που θέλουν να ελέγχουν τις κυβερνήσεις και αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα πάλι, να μην εκφράζεται ο κόσμος μέσα από τα ΜΜΕ και αυτό είναι πολύ κακό, άμα θα γίνει πάλι, γιατί και οι παραγωγοί και οι δημοσιογράφοι που θα είναι μέσα στα ΜΜΕ θα ελέγχονται από αυτούς και θα περάσουμε πάλι σε έναν άλλο τύπο λογοκρισίας, δικτατορίας των ΜΜΕ. Δεν προσφέρουν τα ΜΜΕ αυτό που πρέπει να προσφέρουν. Όταν βλέπεις έχουν κατακλείσει τα 090, όταν βλέπεις τώρα ότι βγαίνουν κάτι εκπομπές στην τηλεόραση με αυτά τα ριάλιτι σόου. Δεν έχουν προσφέρει, αυτό που πρέπει να προσφέρουν, δηλαδή να προάγουν την πνευματική μόρφωση του κόσμου. Τι εννοώ με αυτό; Να σου φέρω ένα παράδειγμα, όταν έκανε εκείνο το Big Brother ο Αντέννα, την τελευταία βραδιά, νομίζω έπεσε με την αλλαγή του χρόνου ο Κυριακού πήρε, ο ιδιοκτήτης του Αντέννα 1,5 δις από 090 τηλέφωνα που έπαιρνε ο κάθε ακροατής για να επιλέξει αν θα κάτσει εκείνος ο χαζοχαρούμενος μέσα ή ο άλλος. Πήρε 1,5 δις ΛΕΦΤΑ για το αν θα κάτσει εκείνος μέσα ή θα φύγει. Δηλαδή δεν βλέπανε την αλλαγή του χρόνου, δεν παρακολουθούσε εκκλησία ο κόσμος ή οτιδήποτε άλλο, μια εκδήλωση μουσική ξέρω γω, καθόταν να δει αν θα κάτσει εκείνος μέσα ή θα φύγει. Με συγχωρείς, χέστηκα αν θα κάτσει ή θα φύγει και θα πληρώσω τα ωραία μου λεφτουδάκια, δηλαδή υπάρχει ακόμη κόσμος ο οποίος είναι καθοδηγούμενος μέσα από αυτές τις εκπομπές που πιάνουνε τον παλμό του κόσμου. Δηλαδή δεν έχει ο κόσμος την πνευματική ευρύτητα να τον απορρίψει αυτόν, να γυρίσει κανάλι, να πάει αλλού.

ΕΡ. Και το κακό είναι πως αυτό μεταφέρεται και στο ραδιόφωνο τώρα! Προσπαθούν να κάνουν αντίστοιχες εκπομπές.

ΑΠ. Σαφώς μεταφέρεται και στο ραδιόφωνο, γιατί βλέπουν οι ξύπνιοι επιχειρηματίες ότι αυτό έχει πέραση και τους αποφέρει οικονομικό κέρδος, άρα το ΜΜΕ δεν επιτελεί πια αυτό που είχα ονειρευτεί εγώ, να δώσει την δυνατότητα στον κόσμο να αναπτυχθεί πνευματικά. Εγώ θέλω ο κόσμος να ενημερώνεται, η μουσική που θα ακούει, ο λόγος που θα ακούει μέσα από τα ραδιόφωνο να είναι από ανθρώπους οι οποίοι πράγματι έχουν ελεύθερη σκέψη. Να γίνεται διακίνηση ιδεών, όχι αναγκαστικά μέσα από κάποιες εκπομπές να καθοδηγούν τον κόσμο εκεί που θέλουν ορισμένοι, προκειμένου να του πάρουν τα λεφτά από την τσέπη. Αυτό τους βολεύει, γιατί όταν ο άλλος αναπτυχθεί πνευματικά δεν θα υποκύψει σε αυτές τις καταστάσεις που δρομολογούν κάποιοι και δυστυχώς μένει απαθής και η κυβέρνηση, η εκάστοτε κυβέρνηση μέχρι σήμερα. Παράδειγμα πήγε να μου περάσει εμένα έναν νόμο τώρα και αντιδράσαμε, άμα ανοίξω τα κιτάπια μου θα δεις μέσα, να δώσουν την δυνατότητα να υπάρχουν και πανελλαδικά ραδιόφωνα. Τότε φυσικά αντέδρασα εγώ, ξεσήκωσα και κάποιους αθηναίους, ε φυσικά όχι με τον τρόπο που το σκεφτόμουν εγώ αλλά μετείχαν με έναν άλλο τρόπο. Ο τρόπος ποιος ήταν τους είπα πως άμα δώσουν ξέρω γω πανελλαδικό ραδιόφωνο τον Κόκκαλη, ο οποίος έχει έδρα την Αθήνα και τον δώσουν την δυνατότητα να εκπέμπει σε όλη την Ελλάδα , δεν θα μπορείς να είσαι ανταγωνιστικός με αυτόν γιατί εσύ δεν θα πάρεις. Και τους έβαλα δηλαδή αυτοί που θα έπαιρναν πανελλαδικά ραδιόφωνο θα ήταν τέσσερις – πέντε, οι οποίοι έχουν ήδη ραδιόφωνα κάτω στην Αθήνα, ο Λαμπράκης, ο Κόκκαλης, ο άλφα., ο βήτα. Μετά αυτός με τα ίδια χρήματα θα πουλάει διαφήμιση και θα λέει ότι εγώ την μεταδίδω σε όλη την Ελλάδα, εσύ του λέω δεν θα πουλάς τίποτα μετά. Τους ξεσήκωσα και αυτούς και τον πήραν τον νόμο αυτόν πίσω, γιατί το σκεπτικό το δικό μου ήταν το εξής και το περάσαμε στον νόμο 23/28 του 95 με τον Βενιζέλο τότε. Τα ραδιόφωνα να είναι ΜΟΝΟ, να έχουν

την δυνατότητα να δίνονται οι άδειες μόνο σε επίπεδο νομού, για ποιο λόγο το έκανα εγώ αυτό τότε; Το σκεπτικό μου ποιο ήταν; Ήταν ότι θα δίνεται η ευκαιρία έτσι να αναπτύσσεται η τοπική κοινωνία , γιατί αν όλα τα ραδιόφωνα μεταφερθούν και πάνε πάλι τα κέντρα τους στην Αθήνα, ε δεν θα υπάρξουν στην περιφέρεια, θα υπάρξει μαράζωση της περιφέρειας δηλαδή ούτε δημοσιογράφοι θα μπορούν να βγουν, ούτε παραγωγοί, ούτε σαν επιχειρήσεις θα μπορούν να σταθούν, όλοι θα είναι δορυφόροι αυτών, όλοι θα είμαστε υποχείρια της Αθήνας πάλι. Να έχει την δυνατότητα δηλαδή σε επίπεδο νομού να αναπτυχθούν, άμα θα βγουν ραδιόφωνα μέσα εκεί, θα αναγκαστούν εφόσον είναι τοπικά από κει και ελέγχονται άμεσα από τον Νομό, θα αναπτυχθούν μέσα εκεί σταθμοί, θα βγουν δημοσιογράφοι, παραγωγοί, εν πάση περιπτώσει θα υπάρχει ένα κύκλωμα ανθρώπων που θα έχουν την δυνατότητα να αναπτυχθούν πνευματικά και επαγγελματικά.

ΕΡ. Αυτό που λέτε είναι σωστό, συμφωνώ με την άποψή σας, αλλά σήμερα βλέπετε πως είναι το τοπικό ραδιόφωνο; Υπάρχει σήμερα τοπικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Υπάρχει. Εγώ το πάλεψα χοντρά. Κάποιοι που μεταδίδουν με βάση τον νόμο, πέντε ώρες σε αναμετάδοση κάνουν έναν άλλο σταθμό και κατά βάση κάνουν της Αθήνας, ο κόσμος τους έχει ψιλοαπορρίψει, ακούνε τα τοπικά ραδιόφωνα. Εμείς στο Ράδιο – Οδύσσεια ας πούμε, έχουμε ζωντανούς παραγωγούς, έχουμε 21 ώρες πρόγραμμα ζωντανό με παραγωγούς από δω, δικούς μας ανθρώπους. Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη έχει τοπικούς παραγωγούς, σε ακροαματικότητα, αν δείτε, τα πρώτα ραδιόφωνα τα 15, ας πούμε που έχουν και ενημέρωση και ψυχαγωγία είναι αυτούσια θεσσαλονικιώτικα ραδιόφωνα.

ΕΡ. Απλά για την Θεσσαλονίκη νομίζω πως έχει πάρα πολλά ραδιόφωνα αλλά λίγα από αυτά μπορούν να επιβιώσουν.

ΑΠ. Όλα τα ραδιόφωνα που δουλεύουν, είναι γύρω στα 50, δυστυχώς έχει απαλλοτριωθεί το σύστημα, ότι ήδη τα περισσότερα ραδιόφωνα περνάνε σε χέρια συγκεκριμένων ανθρώπων. Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη για παράδειγμα αυτή την στιγμή, δεν έχει ένα ραδιόφωνο μόνο, είναι κοινό μυστικό, εντάξει. Τώρα το κατά πόσο ισχύει αυτό το πράγμα, είναι κάποια πράγματα τα οποία για μένα δεν πρέπει να γίνονται έτσι.

ΕΡ. Έχετε σταματήσει να κάνετε εκπομπές στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, κάνω και τώρα κάθε. Σάββατο και Κυριακή, ένα τρίωρο 9 –12 με πολιτικές εκπομπές. Δίνω την δυνατότητα στον κόσμο να εκφραστεί ελεύθερα, να πει αυτό που θέλει, χωρίς κανένα ενδοιασμό, χωρίς τίποτα, δεν καταλαβαίνω κανέναν. Τους βγάζω στον αέρα και λένε ό,τι θέλουν, εγώ ανοίγω το ζήτημα, το θέμα και από κει και πέρα, παίρνουν οι ακροατές και έχουν την δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα, χωρίς να τους λογοκρίνω, χωρίς τίποτα. Αυτό είναι το όνειρό μου μια ζωή εμένα και αυτό κάνω και σήμερα. Μακάρι να είχα την δυνατότητα να το κάνω πάρα πολλές ώρες, πάρα πολλές μέρες αλλά δεν μπορώ. Παλιότερα έκανα περισσότερες εκπομπές, τώρα δεν μπορώ. Τώρα δεν μπορώ, έχω πάθει μια ατυχία στην ζωή μου και αυτό με ανάγκασε να μην μπορώ να ασχοληθώ πολλές ώρες. Είναι ανωτέρα βία δηλαδή, μεγαλώνω έναν πιτσιρίκο μόνος μου αυτή την στιγμή. Έχω χάσει την σύζυγο εδώ και 3,5 χρόνια και τον μεγαλώνω τον πιτσιρίκο τον τελευταίο μόνος μου, τον είχαμε κάνει πολύ καθυστερημένα αυτόν και εκ των πραγμάτων παιδί μεγαλώνεις, δεν μπορείς να το αφήσεις σε ξένα χέρια. Πρέπει να έχω την άμεση επίβλεψή του εγώ και αυτό με αναγκάζει να είμαι συνέχεια στις επάλξεις. Έχω βάλει τα δύο τα μεγάλα μου τα παιδιά, ο γιος μου είναι 26-27, η κόρη μου είναι 25, αυτός εδώ ο μάγκας είναι 15 χρονών τώρα, μόλις τελείωσε την τρίτη γυμνασίου και τώρα θα πάει πρώτη λυκείου και τώρα ξέρεις από 12 χρονών το μεγαλώνω μόνος μου. Ναι αλλά θέλει δουλειά του παιδί για να μεγαλώσει από την στιγμή που φεύγει η μάνα. Τα πράγματα είναι δύσκολα, τι να κάνουμε, ανάγκα και οι θεοί πείθονται.

10. ΑΡΓΥΡΗΣ ΓΛΥΚΙΔΗΣ (ΡΑΔΙΟ ΜΟΝΤΕ ΚΑΡΛΟ)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Να εκπέμπω κανονικά ή πειραματικά;

ΕΡ. Πειραματικά.

ΑΠ. Από το 70 τότε είχα μάθει ότι ένα απλό ραδιόφωνο μπορείς να το κάνεις πομπό. Και άρχισα να ασχολούμαι με το ραδιοφωνάκι, ένα ραδιοφωνάκι έχει μια ταλάντωση μέσα, εκείνη την ταλάντωση την βρήκα και την διαμόρφωσα, την έβαλα μουσική και ακουγόταν μέσα στην οικοδομή, έτσι ξεκίνησα εγώ. Αυτά να τα ακούσει ο Σάκης τώρα θα τρελαθεί…

ΕΡ. Είχες κάποιο ψευδώνυμο;

ΑΠ. Βέβαια, Ράδιο Μόντε Κάρλο.

ΕΡ. Είχε κάποιο συμβολικό νόημα;

ΑΠ. Αυτό το χαρακτηριστικό; Α, αυτό έχει ιστορία. Είχαμε μια τηλεόραση τότε το 1970 είχαν βγει οι τηλεοράσεις οι Πίσοτ και πως χάλασε η τηλεόραση μια φορά και την γύρισα ανάποδα να δω τι έχει και βλέπω από πίσω: Μοντέλο τηλεοράσεως – Μόντε Κάρλο, ωραίο χαρακτηριστικό αυτό λέω (γέλια). Από κει πείρα το χαρακτηριστικό μετά το 1976 κατασκεύασα τον πρώτο πομπό, ήταν μια λυχνία, ύστερα από λίγο καιρό έγιναν οι λυχνίες τρεις και άρχισα τις συνομιλίες. Τότε έβγαινα εγώ Μόντε Κάρλο, έβγαινε ο Σάκης ο Νόνος, ο Κραστάνας και κάναμε συνομιλίες.

ΕΡ. Και τι λέγατε στις συνομιλίες;

ΑΠ. Λέγαμε πως μ΄ ακούς, πως σ' ακούω, που κοντά βρίσκεσαι, να συναντηθούμε, να γνωριστούμε από κοντά και έτσι άρχισε η πειρατική ραδιοφωνία.

ΕΡ. Τι έπαιζες στο ραδιόφωνο; Μουσική;

ΑΠ. Λαϊκά. Διάφορα λαϊκά έπαιζα και έτσι ξεκινήσαμε. Όταν έγινε όμως η ελεύθερη ραδιοφωνία μας τα χάλασε. Τότε σταμάτησε η ελεύθερη ραδιοφωνία και άρχισε ο επαγγελματισμός.

ΕΡ. Πριν από αυτό, από το 1976 και μετά, είχατε επαφή με τους ακροατές;

ΑΠ. Βέβαια, το τηλέφωνο δεν σταματούσε, δεν το αφήναμε κάτω, με το δάχτυλο πατούσαμε την διχάλα και χτυπούσε συνέχεια και κοιτάζαμε πάντα από πού μας ακούν, να δούμε τι εμβέλεια έχει ο σταθμός. Φυσικά είχε εδώ κυνηγητό, μας κυνηγούσε η αστυνομία τότε όπως και τώρα τελευταία. Τώρα τελευταία μπήκαν και από το μπαλκόνι να με πιάσουν. Τέλος πάντων, επτά άτομα. Θα τα πω, θα τα πω.

ΕΡ. Τον σταθμό που τον είχες, σπίτι σου;

ΑΠ. Εδώ μέσα που βλέπεις (σ. σ. καθιστικό σπιτιού) . Αυτό το δωμάτιο εδώ.

ΕΡ. Και τότε τι απήχηση είχες;

ΑΠ. Κοιτάξτε, τότε όταν βγαίναμε στα μεσαία, ο σταθμός είχε μεγάλη εμβέλεια, εγώ προσωπικά ακουγόμουν μέχρι τα Γιάννενα, μέχρι την Θάσο.

ΕΡ. Πως ξεκίνησες να ασχολείσαι με το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Από τα ηλεκτρονικά, μου άρεζαν τα ηλεκτρονικά. Φυσικά το 90% των πειρατών τότε από τα ηλεκτρονικά ξεκίνησαν. Εγώ προσωπικά δεν ήθελα να κάνω εκπομπές, ήθελα να ασχοληθώ με τα ηλεκτρονικά, να κατασκευάζω μηχανήματα, πομπούς και σιγά – σιγά μπήκε το σκουλήκι ρε παιδί μου, που το λένε εκπομπή.

ΕΡ. Έκανες εκπομπές ή έβαζες μόνο μουσική;

ΑΠ. Κανονικές εκπομπές με τηλέφωνα, με ακροατές. Και ήμουν από τους πρώτους που είχα συνδέσει το τηλέφωνο με το μηχάνημα και ακουγόταν οι ακροατές στον αέρα, από τους πρώτους ήμουν. Το είχαν κάνει σε όλη την Ελλάδα, ένας – δύο, οι άλλοι φοβόταν μην τους πιάσουν, εγώ δεν φοβόμουν μη με πιάσουν και με έπιασαν τρεις φορές.

ΕΡ. Και, πήγες στα δικαστήρια;

ΑΠ. Βέβαια, πήγαμε δικαστήρια, κατασχέσεις μηχανημάτων…

ΕΡ. Πότε έγινε αυτό;

ΑΠ. Αυτό έγινε το 78 και το 79. Το δικαστήριο το τελευταίο που είχα ήταν το 81, από το 79 έγινε το 81, το δεύτερο, το πρώτο είχε γίνει το 78. Και το τώρα το 2005 με ξανάπιασαν αλλά αυτό το πιάσιμο ήταν πολύ γερό. Πρώτη φορά είδα άτομο με ειδικές ανάγκες να μπαίνει η αστυνομία από το μπαλκόνι.

ΕΡ. Γιατί μπήκε από το μπαλκόνι;

ΑΠ. Γιατί ήμουν μονάχος, η κυρά έλειπε στο κομμωτήριο και εγώ είπα να κάνω εκπομπή. Και τους εξηγώ ότι δεν μπορώ να ανοίξω την πόρτα και έχω αναπηρία, δεν μπορώ να σηκωθώ, περιμένετε σε λίγο θα έρθει η κυρία να ανοίξει την πόρτα. Αυτοί όμως έκλεισαν το τηλέφωνο και πήδηξαν από τρία μπαλκόνια και ευτυχώς είχα την μπαλκονόπορτα ανοιχτή, αν ήταν κλειστή θα έσπαγαν και το τζάμι για να μπούνε μέσα.

ΕΡ. Και τι έκαναν, σας πήραν τα μηχανήματα;

ΑΠ. Όλα. Όλα και πολύ αγριεμένοι ήταν. Δεν ξέρω ποιος είμαι και αγρίεψαν έτσι τα πράγματα, όχι γιατί τον Πάσαρη, τον είχα δύο άτομα ,έτσι και τους ξέφυγε. Το Πάσαρη, δύο άτομα τον είχαν και τον πήγαιναν στα δικαστήρια, εμένα επτά άτομα από το μπαλκόνι και άλλα πέντε – έξι κάτω. Έτσι, εγώ έχω μεγαλύτερη αξία, σαν άτομο με ειδικές ανάγκες από τον Πάσαρη. Έτσι, είμαι πιο μεγάλος ληστής, πιο μεγάλος δολοφόνος, πιο μεγάλος κλέφτης.

ΕΡ. Σε πήγαν στα δικαστήρια;

ΑΠ. Όχι, θα με πάνε, γιατί τώρα έγινε αυτό.

ΕΡ. Πες μου λιγάκι, από το 76 και μετά, έβγαινες συνέχεια Μόντε Κάρλο;

ΑΠ. Έβγαινα συνέχεια Μόντε Κάρλο μέχρι το 81.

ΕΡ. Άλλαξε καθόλου η μουσική που έπαιζες;

ΑΠ. Από το 81 και μετά άφησα τα μεσαία και μπήκα στα FM. Εκεί άλλαξα και χαρακτηρι-

στικό και μορφή εκπομπής. Ήταν πιο ευγενικά τα τραγούδια που έβαζα. Εκεί έβγαινα Ράδιο – Αγάπη, έβαζα ελαφρολαϊκά τραγούδια, δεν έβαζα εκείνα τα βαριά τα λαϊκά. Αυτή ήταν η διαφορά. Από το 81 μέχρι το 89 τα πράγματα ήρθαν πολύ καλά, πολύ ωραία. Μετά το 89 άρχισαν οι επαγγελματίες και εμείς χαθήκαμε στο ίσκιωμα.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο ραδιόφωνο όλα αυτά τα χρόνια;

ΑΠ. Από ορισμένους υπήρχε, από ορισμένα άτομα. Από μένα ούτε πολιτική, ούτε και ποδοσφαιρικά, τέτοια όχι. Μόνο εκπομπές, εκπομπές της αγάπης. Και όταν λέω αγάπη εννοώ την φιλική αγάπη, δεν εννοώ ερωτική αγάπη, εννοώ ΑΓΑΠΗ, αυτήν που μα ς δίδαξε ο Χριστός, τέτοια αγάπη, να αγαπάς το πλησίον σου.

ΕΡ. Δώσε μου ένα παράδειγμα εκπομπής που έκανες. Τι έλεγες στις εκπομπές σου;

ΑΠ. Α, δεν έβγαζα λόγο. Ραδιοφωνία – Αγάπης, αυτό τα λέει όλα. Βγήκα έτσι για να δώσω παράδειγμα, για να ωθήσω κάποιον να πει αυτή είναι η αγάπη, τι είναι η αγάπη και όποιος αναλύσει τι είναι η αγάπη, τότε είναι ο πρώτος.

ΕΡ. Εκείνη την εποχή που έγινε η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό. Σύμφωνα με ποια κριτήρια επικράτησαν συγκεκριμένοι σταθμοί;

ΑΠ. Με τα κριτήρια του συμφέροντος. Όσοι είχαν συμφέρον για να εκμεταλλευτούν αυτό το χόμπι, γιατί είναι χόμπι, έτσι; Το εκμεταλλευτήκανε και για μένα όσοι το εκμεταλλεύτηκαν αυτό το πράγμα, είναι σαν μια ωραία γυναίκα να γίνεται μια πόρνη. Αυτό το πράγμα εγώ το λέω πορνεία, γιατί εκμεταλλεύεσαι το χόμπι σου για να κερδίσεις. Έτσι το σκέφτομαι εγώ, ότι το χόμπι είναι χόμπι δεν μπορείς να το κάνεις επάγγελμα, είναι όπως όταν μια γυναίκα εκδίδεται, γίνεται μια πόρνη. Για μένα.

ΕΡ. Νομίζεις ότι το πειρατικό ραδιόφωνο βοήθησε την ανάπτυξη του ιδιωτικού;

ΑΠ. Βέβαια, μα ήταν ο πρόδρομος της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Αλλά η ελεύθερη ραδιοφωνία ήθελε να γίνει με βάση άλλα κριτήρια και όχι όποιος ήθελε έβγαζε μια άδεια και βρωμούσε το ραδιόφωνο, όπως και τώρα φυσικά, 80 σταθμοί σε μια μπάντα των FM, όλοι είναι σωστοί; Όλοι δεν είναι σωστοί, μερικοί είναι σωστοί, οι άλλοι απλώς κρατάνε μια συχνότητα και την εκμεταλλεύονται με διαφημίσεις και κερδίζουν της Παναγίας τα μάτια.

ΕΡ. Ακούς ραδιόφωνο σήμερα;

ΑΠ. Σήμερα όχι, ούτε χθες, ούτε προχθές. Έχω να ακούσω ραδιόφωνο από το 89.Μόνο πειρατές άκουγα, επαγγελματίες δεν ακούω.

ΕΡ. Επομένως δεν έχεις άποψη για το ραδιόφωνο σήμερα, το πώς είναι.

ΑΠ. Μα σου είπα, βρωμίζουν τα ερτζιανά. Γιατί όχι δεν ακούω, δεν ακούω ΦΑΝΑΤΙΚΑ, κάνω μια βόλτα να ακούσω τι παίζεται. Το τι ακούω είναι άλλο πράγμα, έτσι; Το τι ακούω είναι ΑΛΛΟ ΠΡΑΓΜΑ στο ραδιόφωνο. Θα έχεις υπόψη σου το τι παίζεται από το πρωί. Τότε, όταν ήμασταν πειρατές προσέχαμε και τι θα πούμε, μην θίξουμε κανέναν άνθρωπο, μην πούμε καμιά βρισιά. Υπήρχε η ευγένεια τότε, εδώ τώρα δεν υπάρχει ευγένεια. Εδώ γίνεται, χαμός κοινωνίας στο ραδιόφωνο, από ποιους να αρχίσω και που να καταλήξω, μόνο τα κρατικά κανάλια έχουν κάποιο επίπεδο και 2-3 άλλοι σταθμοί μεγάλοι, αυτοί έχουν το επίπεδο. Οι άλλοι όλοι οι σταθμοί είναι από την μέση και κάτω το επίπεδό τους.

ΕΡ. Το πειρατικό ραδιόφωνο σε σχέση με το κρατικό τι σχέση είχαν τότε;

ΑΠ. Συναγωνισμό κάναμε.

ΕΡ. Συνδικαλισμός υπήρχε με τους άλλους ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Συνδικαλισμός δεν υπήρχε, δεν νομίζω ότι υπήρχε. Άντε να υπήρχαν μερικές παρέες που συγκεντρώνονταν και έλεγαν τα της ραδιοφωνίας αλλά συνδικαλισμός δεν υπήρχε, όχι. Στο ξανάλεω, εκείνο το ραδιόφωνο με το σημερινό δεν έχει καμία σχέση απολύτως, είναι η μέρα με την νύχτα. Άκουγες μουσική, άκουγες ποιότητα μουσικής και αυτός που έκανε την εκπομπή την έκανε για χόμπι και το χόμπι σου το κάνεις τέλειο, τέλειο. Πάρε παράδειγμα έναν δημόσιο υπάλληλο που πάει στην δουλειά του, τι να αποδώσει αυτός; Αυτός ο ίδιος όμως αν έχει χόμπι το ψάρεμα, πήγαινε να τον δεις πως ψαρεύει, με τι ζήλο ρίχνει την πετονιά και ψαρεύει. Αυτή είναι η διαφορά ότι το ένα είναι επάγγελμα και το άλλο είναι χόμπι. Τότε ήταν χόμπι και σήμερα είναι επάγγελμα.

ΕΡ. Εσύ από τότε εξακολουθείς σήμερα να έχεις σταθμό;

ΑΠ. Εγώ είχα τον σταθμό μέχρι τις 24 Μαΐου που με κάνανε την επίθεση. Γιατί επίθεση ήταν, όταν μπαίνουν από τα μπαλκόνια και οπλισμένοι είναι επίθεση για μένα. Και είμαι στο ραδιόφωνο 30 χρόνια και με ξέρουν όλοι, δεν υπάρχει άνθρωπος που να μην έχει ακούσει το Ράδιο – Αγάπη και ειδικά τα σώματα ασφαλείας, ειδικά αυτοί εμένα με ξέρουν και δεν είναι σωστό να μπαίνουν από τα μπαλκόνια. Γιατί στο κάτω – κάτω πες ότι δεν με ξέρουν, τι έκανα; Έκανα τίποτα κακό; Έκλεψα καμιά τράπεζα; Σκότωσα κανέναν; Ραδιόφωνο έκανα όπως κάνουν οι 80 σταθμοί, έτσι; Και καταγγελία να είχα, εγώ κάνω μια ερώτηση αυτή την στιγμή, ο Χορτιάτης με τι κεραίες στο Χορτιάτη πόσες καταγγελίες έχει για να κατεβούν οι κεραίες; Γιατί δεν πάνε να τις κατεβάσουν; Καταγγελίες δεν γίνονται και εκεί; Καταγγελίες δεν γίνονται για τα τσοντοκάναλα που οργιάζουν στις τηλεοράσεις; Ύστερα ποια ποιότητα ελεύθερης ραδιοφωνίας να πιστεύουμε; Ποια; Τα τσοντοκάναλα; Τις βρισιές που ακούω από τα ραδιόφωνα; Ποια ; Γι' αυτό σας λέω ότι τότε οι πειρατές είχαν ποιότητα, είχαν ήθος, σήμερα το ήθος έχει λείψει από τα ερτζιανά, έχει λείψει πέρα για πέρα.. Συμφωνείς Δαυίδ;

ΕΡ. Αφού λες ότι είναι τόσο άσχημα τα πράγματα σήμερα, εσύ πως συνεχίζεις και κάνεις ραδιόφωνο;

ΑΠ. Εγώ θέλω να κάνω ραδιόφωνο και το κάνω από χόμπι δεν το κάνω από επαγγελματισμό. Το χόμπι είναι χόμπι, δεν βγαίνει από μέσα σου το χόμπι. Όσοι το κάνουν επάγγελμα για μένα σημαίνει ότι κάνουν πορνεία το χόμπι τους.

ΕΡ. Δεν στάθηκε εμπόδιο το ότι έχεις μια κινητική δυσκολία στο να κάνεις ραδιόφωνο;

ΑΠ. Να έρθουμε και σε αυτό το θέμα, θέλεις; Να έρθουμε. Το ότι έχω κινητικό πρόβλημα, το ότι είμαι άτομο με ειδικές ανάγκες το βλέπεις. Αυτό το πράγμα δεν με εμποδίζει σε τίποτα και για τίποτα, όχι μόνο για το ραδιόφωνο, για το οτιδήποτε. Ο άνθρωπος έχει μεγάλη δύναμη μέσα του, δύναμη που είναι έτσι κι αλλιώς δοσμένη από τον Θεό. Έχει την δύναμη αυτή μέσα του, εμείς τα άτομα με ειδικές ανάγκες εκμεταλλευόμαστε αυτή την δύναμη. Και εσύ έχεις την δύναμη, όπως έχω εγώ αλλά δεν την εκμεταλλεύεσαι. Εμείς την εκμεταλλευόμαστε την δύναμη. Ξέρεις ότι οδηγάω αυτοκίνητο με τα πόδια; Κανονικό αυτοκίνητο, όσοι το βλέπουν, τους το λέω δεν το πιστεύουν και δεν το λέω για μένα. Όλα τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι τρομερά, παίρνω παράδειγμα από μένα . Από 7 χρονών παίζω τάβλι με τα πόδια και δεν μπορεί κανείς να με νικήσει. Όποιος ταβλαδόρος ακούσει αυτή την συνέντευξη και έχει τα κότσια να έρθει να με αντιμετωπίσει.

11. ΣΑΜΟΥΗΛ

ΕΡ. Εσύ πότε άρχισες;

ΑΠ. Ε... ΤΟ 76,77,78 εκείνη την τριετία. Τότε δεν είχα χαρακτηριστικό. Απλά πηγαίναμε μ'ένα φίλο μου ο οποίος λεγόταν Φόντας. Παιδιά ο σταθμός του «Φόντα», στα μεσαία. Λοιπόν, αυτουνού έπιαναν τα χέρια σε κατασκευές, εγώ είχα πάθος με το μικρόφωνο μόνο (δεν έκοβε το κεφάλι μου να φτιάξω μια βλάβη). Τα μηχανήματα τα είχαμε σ΄ένα Περιστερώνα. Πάνω σε μια ταράτσα. Βγάλαμε τα περιστέρια και βάλαμε τα μηχανήματα.

ΕΡ. Που, εδώ στη Θες/νίκη;

ΑΠ. Ναι. Στις Συκιές. Είχαμε δυο πικάπ, ενισχυτή, ντούμπλεξ και το μηχάνημα.

ΕΡ. Τί παίζατε;

ΑΠ. Παλιό λαϊκό, όπως όλοι τότε. Και το τηλέφωνο πήγαινε σαν τρελό στην κυριολεξία. Μας κυνήγησαν από κει γιατί δεν υπήρχε η τεχνολογία που υπάρχει σήμερα. Βγαίναμε στα θυροτηλέφωνα, παρεμβάλαμε στις τηλεοράσεις. Περιμέναμε να κλείσει η ΕΡΤ, τότε έκλεινε στις 12 η ώρα. Και είμαστε με το ένα χέρι στην τηλεόραση και με το άλλο στο κουμπί και μόλις έκλεινε η τηλεόραση αρχίζαμε εμείς. Τότε η Τηλεόραση δεν ήταν όλη τη νύχτα διέκοπτε το πρόγραμμά της στις 12. Εμείς μέχρι τις 2 αντέχαμε, μετά οι περισσότεροι κλείναμε, άλλοι δεν κλείνανε. Άλλοι βγαίνανε και σε χωράφια για να εκπέμψουν. Εμείς μετά πήγαμε σ΄ένα χωριό, κάπου εδώ κοντά στη Θες/νίκη. Στήσαμε το ραδιόφωνο και δεν θα το πιστέψεις τον πομπό τον βάλαμε πάνω στο καμπαναριό. Πράγμα απίθανο να τον εντοπίσουν. Μας είχε βοηθήσει ένας παπάς, οποίος μας είπε: βάλτε το εδώ για σιγουριά, καλή του ώρα. Ερχόταν το ραδιογωνιόμετρο χτυπούσε στην εκκλησία και λέγανε ότι εδώ αποκλείεται να υπάρχει πομπός, κάποιο λάθος κάναμε, οπότε φεύγανε. Αλλά εμείς συνεχίζαμε τη δουλειά μας και γελούσαμε. Ε΄ κάπου έπρεπε να σταματήσει κι αυτό. Αλλά έτσι συνεχίσαμε ως το 78,79 περίπου. Η τελευταία επίσκεψη στα Μεσαία ήταν τότε. Μετά αποφασίσαμε να εκσυγχρονιστούμε να βγούμε στα fm, γιατί άρχισε σιγά, σιγά ο κόσμος να θέλει την ποιότητα,

ΕΡ. Στα μεσαία κάνατε συνομιλίες;

ΑΠ. Βεβαίως. Τα μεσαία είχαν πολύ καλή εμβέλεια που δεν την είχαν τα FM και ακουγόμασταν σ΄όλη την Ελλάδα σχεδόν. Σε παίρναν από Κρήτη, από διάφορα μέρη και τρελαινόσουν. Ο κόσμος τότε άκουγε.
Εγώ από μικρός είχα πάθος με τα μικρά τρανζιστοράκια. Υπήρχε ένας μικροσυντονισμός από τρανζίστορ σε τρανζίστορ. Α.....ονειρευόμουν τότε και έλεγα: εδώ έβγαλα πομπό. Μιλούσα... έκανα...Τέλος πάντων....
Και τελειώνοντας τη καριέρα αυτή των μεσαίων πηγαίνω στην αγορά. Εγώ τότε έμενα μέσα στην αγορά, στο Καπάνι και είχα και τηλέφωνο γιατί ήμουν από τους καλούς που διέθεταν τηλέφωνο, γιατί τότε για να πάρεις τηλέφωνο έκανες αίτηση και περίμενες.....
Εκεί βγήκα μέσα από ένα πατατάδικο, το οποίο υπάρχει ακόμη στο Καπάνι. Πατατάδικο ναι, να γελάς. Λοιπόν πετάμε τα καλώδια. Και που την είχατε την κεραία; Η κεραία ήταν εύκολη δουλειά. Θα σας πω και για την κεραία. Τώρα υπάρχουν μόνο δύο μαγαζιά στο Καπάνι που πουλάνε πατάτες, κρεμμύδια, σκόρδα και κοκκάρι που φυτεύεις. Εγώ δούλευα εκεί. Στις 7.30 το πρωί άνοιγε η αγορά. Τότε υπήρχε διαφορετικό ωράριο. Στις 2 το μεσημέρι έκλεινε και ξανάνοιγε το απόγευμα στις 5.30. Το ωράριο τότε ήταν αυστηρό δεν μπορούσαμε να το παρατραβήξουμε. Στις 2.30 άρχιζε η εκπομπή. Καλώδιο από πάνω προέκταση και τηλέφωνο από το σπίτι μου. Φυσικά καλοθελητές υπήρχανε. Ερχόταν το ραδιογωνιόμετρο στην αγορά μες στον κόσμο και βλέπανε πως χτυπούσε πάνω στις πατάτες. Αλλά λέγανε μέσα στις πατάτες αποκλείεται να υπάρχει πομπός. Εκεί υπήρχε ένα πολύ μεγάλο πατάρι με κάτι ξύλινες σκάλες, με πολλά τσουβάλια απλωμένα, γιατί τότε ο κόσμος πάρα πολύ από το καπάνι. Μι-

λάμε για 60 τσουβάλια τη μέρα που ήταν αραδιασμένα πάνω στις σκάλες, ακόμα και πάνω στις σκάλες υπήρχαν άλλα τσουβάλια αποθηκευμένα με σκόρδα και πατάτες. Είχαμε λοιπόν ένα πάγκο μέσα στις πατάτες και τα σκόρδα που βάζαμε το μηχάνημα. Ερχόταν το ραδιογωνιόμετρο και έμπαινε μες στις πατάτες. Και λέγανε πομπός μες στις πατάτες; Αποκλείεται. Κάποιο λάθος έγινε. Και φεύγανε οι άνθρωποι και εμείς γελούσαμε. Και συνεχίστηκε εκεί η καριέρα μας στα Μεσαία. Μετά σιγά, σιγά βγήκαμε στα FM. Μετά χωρίσαμε. Όχι βέβαια πως μαλώσαμε. Μετά εγώ, όπως είπε και ο Αργύρης δεν εκσυγχρονίστηκα σε τραγούδια. Συνέχιζα να βάζω το παλιό λαϊκό. Απλά καταλήγω σ΄ αυτά που έλεγε ο Αργύρης. Υπήρχε ανθρωπιά τότε, τουλάχιστον στους ήσυχους ραδιοερασιτέχνες, εμένα ο όρος ραδιοπειρατής με χτυπάει άσχημα, μ΄ενοχλεί στη γλώσσα, είναι κάτι σαν βρισιά ας πούμε. Οι βραδινές εκπομπές γινότανε στις 12 τα μεσάνυχτα. Περιμέναμε να κλείσει και τότε ή κάναμε συνομιλίες μεταξύ μας τα βράδια ή κάναμε εκπομπές. Αλλά με την κούραση που είχαμε από τη δουλειά, μιλούσαμε μόνο καμιά ωρίτσα. Αλλά πολλές φορές κάναμε και βραδινά προγράμματα. Εμένα με παίρνανε ακόμη και από αστυνομικά τμήματα, γιατί ήμουν σωστός και δεν ενοχλούσα τηλεοράσεις κ.α. έβγαινα δηλαδή σε ώρες που πρέπει. Έβγαινα π.χ. στις 2.30 και ξέρανε πως το κουμπί είναι ανοιχτό, θα εκπέμψω και διαρκούσε ως τις 5.15. Έβαζα τραγούδια χωρίς να μιλάω. Εκείνο το τηλέφωνο, χωρίς να ασχοληθώ να το δώσω, χτυπούσε συνέχεια, το είχαν μάθει πια. Ήταν ωραία χρόνια.

ΕΡ. Και πιο χαρακτηριστικό είχες;

ΑΠ. Στην αρχή είχα βγει ως Στούντιο 1, μετά ως Γαλήνιος.....είχαμε 4 χαρακτηριστικά. Αυτά ήταν και τελείωσαν. Γαλήνιος με την έννοια ότι έπαιζα ήρεμα τραγούδια, αλλά δεν μου ταίριαζε αυτό το χαρακτηριστικό. Μετά βγήκαμε ως «Οι Ζωντόχηροι». Τα τρία ζωντοχηράκια. Θέλαμε ένα περίεργο τίτλο. Και τελευταία έκλεισα την καριέρα μου, για να το πω έτσι και έβγαινε «Ρεμπέτης». Έπαιζα παλιό λαϊκό και ρεμπέτικα. Λέω, ότι αυτό μου ταίριαζε καλύτερα. Τώρα το «Ζωντοχηράκια» που βγαίναμε μας ήρθε έτσι στο μυαλό. Γελούσε ο κόσμος, μας έπαιρνε τηλέφωνο. Κάπως είχαμε γίνει πιο σταρ για να το πω κι έτσι.

ΕΡ. Με τους ακροατές τι επαφή είχατε;

ΑΠ. Θα έλεγα οικεία. Γνωριζόταν τότε ο κόσμος μεταξύ τους, δηλαδή οι μισοί μου ακροατές με φιλοξενούσαν στα σπίτια τους, υπήρχε ανθρωπιά τότε, όχι όπως τώρα που ο γείτονας δεν γνωρίζει το διπλανό του. Τότε μας κερνούσανε, πηγαίναμε στα σπίτια τους. Ήταν πολύ ωραία. Την είχε τότε στημένη ο κόσμος ν΄ ακούσει τον καθένα που αγαπούσε, την κάθε μουσική, γιατί υπήρχε ανθρωπιά.

ΕΡ. Ανταγωνισμός υπήρχε μεταξύ των ραδιοερασιτεχνών;

ΑΠ. Ανταγωνισμός και πείσμα θα έλεγα εγώ. Υπήρχε πείσμα στο ποιος θα έβγαζε την καλύτερη εκπομπή σήματος και όποιος έβγαζε το καλύτερο σήμα ήταν αρχηγός. Πολλές φορές βγαίναμε πάτα με να σε πατώ, ο ένας πάνω στον άλλο και δεν καταλαβαίναμε τίποτε. Αλλά η πιο μεγάλη επιτυχία θα ήταν αν εξέπεμπες πάνω από την Ακρόπολη ή από το Σεϊχ Σου, γιατί είχες το βουνό ως πλεονέκτημα και τον άλλο τον είχες κάτω, οπότε δεν υπήρχε περίπτωση να μην είσαι καλύτερος, όταν εσύ έβγαινε πανίσχυρος από το βουνό, ή την Άνω πόλη ο άλλος κάτω υπέφερε. Δεν υπήρχαν συνεννοήσεις ο καθένας έβγαινε όπου έβρισκε. Αλλά ορισμένοι ήταν σταθεροί στη συχνότητά τους, οπότε υπήρχε κάποιος σεβασμός.

ΕΡ. Εσύ ήσουν σταθερός;

ΑΠ. Ναι.

ΕΡ. Συνδικαλισμός υπήρχε στους ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Όχι. Συνδικαλισμός υπάρχει σήμερα. Γιατί σήμερα υπάρχει εκμετάλλευση από τη μεριά

των εργοδοτών που σημαίνει ότι ο εργοδότης δίνει μια εντολή (δεν ξέρω αν πρέπει να τα πω αυτά). Κοίταξε υπάρχουν συμφέροντα εταιρειών και λέει εμένα θα μου παίζεις τον τάδε τραγουδιστή, άσχετα αν σου αρέσει ή δεν σου αρέσει. Τελικά σ΄αναγκάζει, σου δίνει ένα κείμενο με 10, 20 τραγούδια και σου λέει ότι αυτά θα παίζεις. Το γιατί είναι ευνόητο δεν μπαίνω πολύ. Και αναγκαστικά δεν κάνεις αυτό που θέλεις να δώσεις στον κόσμο. Τον κόσμο αυτή τη στιγμή τον ταΐζουν, τον κάνουνε πλύση εγκεφάλου, διότι υπάρχουν συμφέροντα από εταιρείες. Πληρώνουν οι τραγουδιστές, άσχετα από τους μεγάλους και αναγκαστικά παίρνουν γραμμή από τα αφεντικά. Τώρα εγώ πιστεύω τα εξής ότι ένας μεγάλος σταθμός μπορεί να; σου παίξει, αν σου παίξει, όλη μέρα αλλά λείπει μια φωνή από το ραδιόφωνο και το λέω, λείπει ο Καζαντζίδης, τελείωσε ο Καζαντζίδης δεν τον παίζουν. Αν όμως γυρίσω εγώ, σαν μεγάλος σταθμός, και ταΐσω τον κόσμο τρεις μέρες Καζαντζίδη συνέχεια, σας πληροφορώ ότι μετά τα υπόλοιπα ραδιόφωνα, μεγάλης ακροαματικότητας, θ΄αρχίσουν να παίζουν παλιό λαϊκό. Αλλά από κει και ύστερα θα είχαμε πρόβλημα με τις εταιρείες. Τον κόσμο θα τον γυρίζαμε πίσω, τους νέους επίσης, και από κείνη τη στιγμή θα σταματούσε η πλύση, αλλά δεν θα ωφελούνταν οι εταιρείες, θα είχαμε πρόβλημα με τις εταιρείες, γιατί δεν υπάρχει το εύκολο κέρδος που υπάρχει σήμερα. Βασικά δεν υπάρχει και τραγούδι ελληνικό. Η πλύση εγκεφάλου συνεχίζεται. Φυσικά ένας σταθμός δεν λέω ότι δεν έχει έξοδα. Αρκεί να σου πω ότι πληρώνουν πολλά λεφτά σε ΔΕΗ, Εφορείες, το ένα, το άλλο. Αλλά δυστυχώς δεν υπάρχει σεβασμός στον ακροατή.

ΕΡ. Τότε υπήρχε πολιτική στους ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Καθόλου. γιατί υπήρχε περίπτωση σε μισό λεπτό να σε πιάσουν. Αλλά υπήρχαν ορισμένοι σταθμοί ένα, δύο. Τώρα θα σε πάω σε νεανικές θύμισες, αν και δεν είμαι πολύ μεγάλος, γιατί τότε κοιμόμουν αγκαλιά μ΄ένα ραδιοφωνάκι. Στα βραχέα υπήρχε ένας ραδιοσταθμός, ήταν η «Φωνή της αλήθειας» και ακουγόταν ένα τραγούδι επί χούντας που τους έβριζε τότε. Υπήρχε το τραγούδι με το οποίο εκφραζόντουσαν ορισμένοι ραδιοερασιτέχνες:

«Εγώ είμαι δημοκράτης» ήταν του συγχωρεμένου του Στράτου και ρίχνανε ορισμένες μπηχτές με τραγούδια, δηλαδή για να το βάλεις αυτό το τραγούδι χρειαζόταν πολύ θάρρος. «Εγώ είμαι δημοκράτης και με ζηλεύουνε πολλοί, και τα δικαιώματά μου.....» Υπήρχε και σε ένα άλλο τραγούδι που έλεγε: «Ρεμπέτικη κυβέρνηση θα κάνω στην Ελλάδα.

Θα διώξω τις βάσεις τους θα φύγω και από το ΝΑΤΟ
για να είμαστε εμείς από πάνω και αυτοί να ναι από κάτω»

Εγώ σε πληροφορώ ότι το τραγούδι αυτό το είχα βάλει. Διακινδύνευσα γιατί έριχνε, εκφραζόταν. Αλλά κανένας δεν τολμούσε να εκφραστεί κομματικά ότι εγώ ανήκω.....

ΕΡ. Με τα πολιτικά κόμματα υπήρχε καμιά σχέση;

ΑΠ. Όχι. Αλλά τελευταία, πριν βγει η ελεύθερη ραδιοφωνία, κάτι πήγε να γίνει, αλλά αποστομώθηκε. Μετά όσοι πρόσφεραν με τον τρόπο τους σ΄ ορισμένα κόμματα ωφελήθηκαν.

ΕΡ. Κατά τη γνώμη σου ποια κριτήρια ήταν αυτά που έπαιξαν ρόλο για να δώσουν άδειες σε ορισμένους σταθμούς, κατά τη μετάβαση από το ραδιοερασιτεχνικό στο ιδιωτικό.

ΑΠ. Κατ΄ αρχήν υπήρχαν οι γνωριμίες, υπήρχε η εμπειρία, υπήρχε η ευκολία τότε να βγουν πιο εύκολα οι άδειες, πράγμα που δεν έκανα εγώ. Υπήρχαν οι γνωριμίες αλλά και ο σεβασμός, πράγμα που ξεκίνησε μετά επαγγελματικά.

ΕΡ. Εσύ είχες υποβάλλει δικαιολογητικά για άδεια;

ΑΠ. Ναι. Εγώ ξεκίνησα επαγγελματικά, βγήκα μέσα στις δέκα καλύτερες φωνές, έκανα ορθοφωνία με δίδαξε ο κ. Ρουμελιώτης τότε από την «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ». Τότε υπήρχε ένα πρόγραμμα επιδοτούμενο από την ΕΟΚ, από το οποίο πληρωνόσουν. Και διαλέξανε από τόσους σταθμούς που υπήρχαν, τους δέκα καλύτερους και από εκεί και ύστερα άνοιξε ένα περί-

πτερο εδώ στη ΔΕΘ και ξεκίνησα και συνέχισα μέχρι τώρα,.

ΕΡ. Περίπτερο στην Έκθεση; Δεν κατάλαβα.

ΑΠ. Ναι. Σ΄ αυτό μαζεύονταν οι μαθητές και γινόντουσαν τα σεμινάρια, τα οποία έκανε ο Ρουμελιώτης. Αυτό έγινε στη μετάβαση δηλαδή το 1987. Το 1991 με 92 γινόταν σεμινάρια, προχώρησε ο επαγγελματισμός. Δηλαδή όσοι πήραν άδειες προσλάμβαναν αυτούς που ήταν πρώην ραδιοερασιτέχνες. Δεν υπήρχε καμιά κρίση που υπάρχει τώρα. Υπήρχε μεταξύ μας αλληλεγγύη και λέγαμε: Εσύ τάδε πήρες αδειούλα, εμένα θα με πάρεις στη δουλειά σου; Βεβαίως θα σε πάρω. Γιατί ήξεραν την εμπειρία. Σήμερα υπάρχει η ευκαιριακή δουλειά, γιατί τα πράγματα είναι δύσκολα για το ραδιόφωνο, γιατί υπάρχουν παιδιά που ίσως δεν ξέρουν, δεν έχουν κάποια σπουδή. Βρήκαν κάποιο μικρόφωνο βγάλαν κάποια φωνή, χωρίς τίποτε. Ήρθαν κάποιες εταιρείες τους λένε παίξτε μας και εμείς θα σας βοηθήσουμε, θα σας δίνουμε SD.....και ταΐζουν τον κοσμάκη. Εγώ αυτό ξέρω.

ΕΡ. Ακούς σήμερα ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι. Μόνο ειδήσεις. Στο αυτοκίνητό μου βάζω SD ή όταν είμαι εκτός Θες/νίκης ακούω, γιατί όταν πας 10 ή 20 χιλιόμετρα μακριά από τη Θεσσαλονίκη θα ακούσεις το παλιό λαϊκό. Εδώ δεν θα ακούσεις τίποτε. Θα ακούσεις το ανθρώπινο τραγούδι. Η επαρχία ακόμη αντέχει, βάζει. Δηλαδή δεν έχει ταϊστεί. Δεν τάϊσαν τον κόσμο. Εδώ όμως μας κάνανε πλύση εγκεφάλου.

ΕΡ. Εσύ τώρα με τι ασχολείσαι; Κάνεις ακόμη ραδιόφωνο;

ΑΠ. Εγώ εδώ και ενάμιση χρόνο έχω σταματήσει τις εκπομπές και ασχολούμαι μόνο με τα διαφημιστικά σποτ, εκφωνώ διαφημίσεις, ντοκιμαντέρ. Αυτό κάνω. Διότι το ραδιόφωνο έγινε ένα κομπιούτερ. Δεν υπάρχουν άνθρωποι πλέον, υπάρχουν μηχανήματα. Υπάρχουν 4-5 σταθμοί που απασχολούν προσωπικό και δημοσιογράφους και λένε ότι βγήκε ένας νόμος για να απασχολούν και λόγο, δηλ. να είναι υποχρεωμένοι οι καναλάρχες. Αλά δυστυχώς σήμερα υπάρχει ένα δωμάτιο και ένα ψυχρό κομπιούτερ και αν θέλεις να προσφέρεις κάτι, δεν τους αφήνει το συμφέρον τους καναλάρχες. Δεν μπορείς να βάλεις ένα Καζαντζίδη ή έστω μια Μαρινέλα ή ένα Βοσκόπουλο. Δεν μπορείς να βάλεις. Πολύ δύσκολα.

ΕΡ. Όταν ήσουν ερασιτέχνης έτσι φανταζόσουν το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Δεν το πίστευα ότι θα γινόταν αυτό το χάλι. Ίσως να φταίει και η οικονομική κρίση. Το ραδιόφωνο περνά κρίση. Υπάρχουν άτομα που δεν πληρώνονται, όπως θα έχεις ακούσει. Μεγάλοι σταθμοί οδηγούνται στην καταστροφή. Ίσως γιατί η αγορά δεν αντέχει να πληρώνει διαφημίσεις. Και οπωσδήποτε ένα ραδιόφωνο ζει από τη διαφήμιση και την μοιράζει στην Εφορία, στη ΔΕΗ, στη συντήρηση των μηχανημάτων κ.λ.π. Οπότε δεν υπάρχει ζωή για το ραδιόφωνο. Έπειτα βγήκε και το περιβόητο κομπιούτερ και αν ένας όλη μέρα καρφώνεται στο Ίντερνετ, πού να ανοίξει ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο είναι μόνο για το αυτοκίνητο και μέσω Ίντερνετ. Η νεολαία σήμερα ακούει μόνο ξένους σταθμούς. Ακούει βέβαια και τους Ελληνικούς αλλά εξαρτάται τι ταΐζουν τη νεολαία. Τη νεολαία δεν την ταΐζουν ανθρώπινο τραγούδι.

-

12. Κώστας

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε πρώτη φορά;

ΑΠ. Το 1979.

ΕΡ. Βγαίνατε με κάποιο χαρακτηριστικό;

ΑΠ. Κώστας. Τότε βγήκαμε σαν πιτσιρικάδες. Για ηλεκτρολόγος πήγαινα εγώ, μ΄άρεσαν τα ηλεκτρονικά. Ψάξαμε από δω και από εκεί να δούμε πως θα εκπέμπουμε. Η γειτονιά μας είχε πολλούς ραδιοερασιτέχνες. Ε΄. από κει και πέρα ο ένας βοηθούσε τον άλλο. Καλυτέρευαν οι σταθμοί μας, ψυχαγωγούσαμε τον κόσμο. Τότε ήταν ελεύθερες οι συχνότητες. Ελεύθερες εντός εισαγωγικών δηλαδή δεν υπήρχε ο επαγγελματισμός, ήταν μόνο η διασκέδαση. Ούτε διαφημίσεις, ούτε χώρος, ούτε τίποτα. Έπαιζα ξένη μουσική και τα πρωινά παλιά λαϊκά.

ΕΡ. Από πού εκπέμπατε;

ΑΠ. Από Χαριλάου προς Πυλαία. Μέσα στο σπίτι σας ήταν ο πομπός; Ναι. Πάνω στην ταράτσα. Τον είχα φτιάξει εγώ. Μετά από 4-5 χρόνια μας πιάσαν κιόλας. Έγινε δικαστήριο. Καταδικαστήκαμε, μας πήραν τα μηχανήματα. Φάγαμε και τρία χρόνια με αναστολή.

ΕΡ. Πότε έγινε αυτό;

ΑΠ. Περίπου το 1982-83. Πρώτη φορά το 82-83; Ναι. Από κει και πέρα τα παράτησα όλα. Και ξαναβγήκα πάλι στα CB που είναι όλοι οι παλιοί ραδιοερασιτέχνες που δεν έχουν άδεια. Τι είναι τα CB; Είναι συχνότητα πωλητών. Υπάρχει νόμος του κράτους που επιτρέπει να βγαίνεις σ΄αυτές τις συχνότητες, με κάποια άδεια που βγάζεις από το αρμόδιο Υπουργείο. Και οι περισσότεροι έχουν καταφύγει σ΄αυτές τις συχνότητες. Υπάρχουν βέβαια και άλλες συχνότητες ραδιοερασιτεχνισμού. Υπάρχουν και τα βραχέα και τα VHM. Στα βραχέα υπάρχουν ακόμη παλιοί μεσατζήδες, αυτοί που βγαίνανε στα μεσαία.

ΕΡ. Με τους ακροατές είχατε επαφή;

ΑΠ. Πολλή μεγάλη.

ΕΡ. Τι κάνατε πάρτι;

ΑΠ. Οι ακροατές συνήθως μας ζητούσαν τραγούδια. Εγώ τότε έπαιζα κομμάτια εισαγωγής, ξένα, τα οποία παίζανε τότε οι discothèque. Με κάνανε τότε αναμετάδοση και άλλοι σταθμοί με κομμάτια που τους έβαζα και γενικά ο κόσμος χαιρότανε, γιατί δεν υπήρχαν διαφημίσεις. Άκουγαν καθαρά τραγούδια, αυτά που θέλανε να ακούσουν.

ΕΡ. Συνδικαλισμός υπήρχε τότε;

ΑΠ. Οχι.

ΕΡ. Πολιτική;

ΑΠ. Τίποτε. Ήμασταν αγνοί. Μας άρεσε αυτό το αντικείμενο και αυτό υπηρετούσαμε. Ούτε πολιτικά, ούτε τίποτε.

ΕΡ. Εσείς σήμερα με τί ασχολείστε; Ασχολείστε με ραδιόφωνο;

ΑΠ. Αυτή τη στιγμή, όχι. Δεν ασχολούμαι με το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Γιατί δεν συνεχίσατε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Γιατί πικράθηκα.

ΕΡ. Για ποιό λόγο;

ΑΠ. Γιατί άνθρωποι που αξίζανε να είναι στο ραδιόφωνο δεν είναι. Και κάποιοι άλλοι που δεν είχαν σχέση που δεν είχαν σχέση με το ραδιόφωνο.....

ΕΡ. Ακούτε σήμερα ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ναι ακούω. Όχι στο σπίτι, γιατί εκεί έχω δίσκους. Μόνο στο αυτοκίνητο και ξένα και ελληνικά, ανάλογα με τη διάθεση και την ώρα.

ΕΡ. Όταν έγινε η μετάβαση, νομίζετε ότι το πειρατικό ραδιόφωνο βοήθησε να μάθετε το ιδιωτικό;

ΑΠ. Ναι, γιατί εμείς όταν ξεκινήσαμε τότε, υπήρχε μόνο ένα κρατικό ραδιόφωνο και από κει και πέρα ένα κρατικό ραδιόφωνο πόσα και τί είδους τραγούδια να έπαιζε; Υπήρχαν πολλά είδη τραγουδιών και δεν μπορούσε να τα παίζει ένας σταθμός. Από κει και πέρα πιστεύω με το που βγήκαμε εμείς και κάποιοι άλλοι που το πήραν λίγο ψιλοεπαγγελματικά, είδαν πως υπάρχει ψωμί στο ραδιόφωνο και το κάνανε επαγγελματικό. Κάποιοι το εκμεταλλευτήκανε, κάποιοι όχι.

ΕΡ. Την πολιτική, την εξέλιξη της πολιτικής τη βοήθησε το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Η πολιτική μπήκε μέσα στο ραδιόφωνο, όπως μπαίνει στο γήπεδο και παντού στη ζωή μας. Μπήκε, μετά όμως. Εγώ πιστεύω πως ό,τι χρωματίζεται είναι κακό. Δεν πρέπει να υπάρχει χρώμα στο ραδιόφωνο. Υπάρχει μόνο μουσική και ο ακροατής. Τίποτε άλλο. Βέβαια, υπάρχουν κάποια έξοδα στο ραδιόφωνο που πρέπει να καλυφτούν. Π.χ. το ρεύμα. Αυτά βέβαια εμάς δεν μας ενδιέφεραν γιατί ήταν μικρής εμβέλειας οι σταθμοί μας και το ρεύμα που καίγαμε μας άρεζε, γιατί ήταν σαν ένα ραδιόφωνο που το παίρνεις για ν΄ ακούς τη μουσική, έτσι και εμείς κάναμε την εκπομπή μας. Δεν μας ενδιέφερε τίποτε άλλο, ούτε τα κόμματα, ούτε τα χρήματα ούτε οι διαφημίσεις. Η επαφή με τον κόσμο μας ενδιέφερε και εμείς πρώτοι ευχαριστιόμασταν και μετά ο κόσμος.

ΕΡ. Σήμερα το ραδιόφωνο έχει καμιά σχέση με το τότε;

ΑΠ. Καμία σχέση. Σήμερα έχει γίνει επαγγελματικό. Μιλάνε πολύ, πολλές διαφημίσεις, λίγα τραγούδια. Έχει καταντήσει σήμερα το ραδιόφωνο 30% τραγούδι 70% όλα τα υπόλοιπα. Οπότε δεν πιστεύω να ικανοποιεί κανέναν αυτό το ραδιόφωνο.

13. ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΛΗΣ (ABC)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Ξεκίνησα το 1977-78 κάπου εκεί.

ΕΡ. Και είχατε κάποιο σταθμό;

ΑΠ. Ε΄ σταθμό. Κάποιο απλό πομπό στο σπίτι, μαθητής τότε.

ΕΡ. Είχατε κάποιο ψευδώνυμο;

ΑΠ. ABC κατά BBC.

ΕΡ. Και τι κάνατε; Εκπέμπατε μουσική;

ΑΠ. Μουσική, λίγες ώρες την ημέρα. Τότε μπαμπάδες μαμάδες φωνάζανε για διάβασμα. Παρανομία όλα αυτά.

ΕΡ. Με ποιο κίνητρο ξεκινήσατε;

ΑΠ. Αγάπη για τη μουσική. Το κλισέ που λένε όλοι. Και από ενδιαφέρον για το τεχνικό κομμάτι. Πως γίνεται, τι γίνεται, αν μπορώ να το κάνω κι εγώ. Έναν καλόν δάσκαλο το Γιώργο Αλεξίου στο ραδιόφωνο και τη μουσική. Και εγώ δικό του βλαστάρι, νωρίς, νωρίς βέβαια.

ΕΡ. Και απο το 1977 τι κάνατε;

ΑΠ. Από 1977 ως το 1979 ραδιόφωνο, πειρατεία. έλειψα και λίγα χρόνια σπουδές κ.λ.π. Επιστροφή στρατός κ.λ.π. Και τελειώνοντας το στρατό βρεθήκαμε κάποια παιδιά και κάναμε κάποιες εκπομπές εδώ πέρα με το Βασίλη, το Γαλανό, το Λάζαρο Θαλασσινό και το Βασίλη το Σκούρο και με κάποια άλλα παιδιά που είναι σε κάποια άλλα ραδιόφωνα τώρα. Και το 86, θυμάμαι χαρακτηριστικά πως βρεθήκαμε στην πλατεία Ναυαρίνου με κάτι άλλα παιδιά και λέμε: Δεν κάνουμε όλοι μαζί κάποιες εκπομπές; Ξεκινήσαμε έτσι δοκιμαστικά για ένα μήνα. Εγώ έπαιζα ξένη μουσική, όταν ήμουνα μόνος μου. Το καλοκαίρι όμως του 86 έβαλα και λίγο ελληνική μουσική δηλαδή Καρβέλα και τέτοια πιο ποπ ελληνικό τραγούδι. Το καλοκαίρι λοιπόν το 86 ξεκινήσαμε όλοι μαζί και κάναμε κάποιες εκπομπές. Το Σεπτέμβρη του 86 αφού μας άρεσε αποφασίσαμε να κάνουμε το Πανόραμα 86, το οποίο κράτησε για ενάμιση δύο χρόνια με συνεχόμενες εκπομπές και με πάρα πολλά παιδιά που μας πλαισίωσαν στις εκπομπές που κάναμε ραδιόφωνο ή θέλανε να μάθουν και μείναν μαζί μας. Φτάσαμε να κάνουμε εκπομπές για όλο το 24ωρο και είχανε και ελληνικές εκπομπές τον Ανδρέα Ρηγόπουλο, αλλά το μεγαλύτερο κομμάτι ήταν ξένη μουσική, γιατί τα περισσότερα παιδιά ήμασταν με ρίζες από μουσική Αγγλίας, Αμερικής κ.λ.π.

ΕΡ. Τότε υπήρχε συνδικαλισμός στους ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Όχι. Υπήρχε αγάπη για το ραδιόφωνο, υπήρχε αγάπη για τη μουσική, υπήρχε το χέρι στην τσέπη γιατί όλα τα κάναμε εμείς. Συνδικαλισμό να κάνουμε γιατί; Εναντίον ποιανού; Εναντίον της μαμάς και του μπαμπά που μας φωνάζανε ή της αστυνομίας που μας κυνηγούσε; Δεν βγάζαμε λεφτά απ΄αυτήν την υπόθεση εμείς. Αντίθετα βάζαμε. Το καλό που μας έκανε ήταν μια καλή δισκοθήκη.

ΕΡ. Ο συνδικαλισμός, λέω, για να διεκδικήσετε κάτι πιο σταθερό, τα δικαιώματά σας, ως ερασιτέχνες.

ΑΠ. Όχι βέβαια επιχειρηματικά. Η νομοθεσία ήταν σαφής. Όλες οι συχνότητες ανήκαν στην ΕΡΤ και απαγορεύεται κάθε είδους εκπομπή χωρίς άδεια. Άδεια για ραδιοφωνικές συχνότητες δεν υπήρχε νομοθεσία. Επομένως συνδικαλισμό να κάνεις γιατί; Είναι σαν να ζητάμε σήμερα να πάρουμε αυθαίρετα όπλα, ναρκωτικά, οτιδήποτε είναι παράνομο. Όταν κάτι είναι παράνομο δεν μπορείς να βγεις και να το ζητήσεις. Αν υπάρχει κενό νόμου μπορείς να κάνεις μια ένωση κάτι και να το διεκδικήσεις. Αν πούμε συνδικαλισμό τη κίνηση που κάναμε να μαζευτούμε όλοι μαζί για να τους δείξουμε ότι εκτός από τα κρατικά ραδιόφωνα υπάρχουν άνθρωποι που το αγαπάνε και μπορούν να κάνουν κάτι καλύτερο και να το αποδεικνύουν με

την αγάπη του κόσμου. Μετά δεν υπήρχαν νούμερα τότε, αλλά όλοι οι υπόλοιποι, μιλάμε για τους σταθμούς που υπήρχαν τότε π.χ. το Πανόραμα, το Ράδιο Θεσσαλονίκη, Τις 16 ώρες, το Μουσικό Δίαυλο δηλαδή τέσσερις κινήσεις που δέσανε την πόλη. Ήταν το σημείο αναφοράς για φοιτητές, για εργαζόμενους, για γραφεία, για τα πάντα, ακόμα και η Ελληνική Αστυνομία ήταν ακροατές μας. Προτιμούσαν εμάς παρόλο που ήμασταν παράνομοι.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στα ραδιόφωνα τότε;

ΑΠ. Πολιτική δεν υπήρχε καθόλου. Δεν υπήρχαν ειδήσεις, δεν υπήρχε ενημέρωση. Το μόνο που υπήρχε ήταν κάποιο νέο σχήμα στην πόλη. Μας άρεσε εμάς και το προτείναμε. Η πρόθεσή μας ήταν μόνο αγάπη για τη μουσική.

ΕΡ. Σχέση ραδιοερασιτεχνών με πολιτικά κόμματα; Σχέση που να επηρέαζε το ραδιόφωνο εννοώ.

ΑΠ. Όχι. Αυτά δημιουργήθηκαν μετά το ν. 1730 του 88 με την νομοθεσία την πρώτη που βγήκε λογικό ήταν κάποιοι άνθρωποι να πλησιάσουν κάποιους που ήθελαν να δημιουργήσουν ένα ραδιόφωνο να θέλουν και κάποιους ανθρώπους και από κει ξεκίνησε το να υπάρχει πολιτική στο ραδιόφωνο και να φτάσουμε εδώ που φτάσαμε σήμερα με τα καλά του και τα άσχημά του.

ΕΡ. Με ποια κριτήρια επικράτησαν κάποιοι σταθμοί;

ΑΠ. Το 88 ξεκίνησε. Δεν υπήρχαν πολλά κριτήρια. Ζητούσαν κάποιες τεχνικές μελέτες, ένα πακγράουτ των ανθρώπων που ζητούσαν άδεια. Ένα πρόγραμμα ζητούσαν. Απλά εμείς όλα αυτά τα καλύψαμε με την προϊστορία μας, με τα έντυπα που μιλούσαν για μας, άσχετα από την πειρατεία. Τα κριτήρια ξεκίνησαν πριν από 5-6 χρόνια. Τότε γίνανε οι πρώτες δανειοδοτήσεις. Μετά βγήκε νόμος ότι όσοι λειτουργούσαν, καλώς ή κακώς, ήταν νόμιμοι. Ένας διαγωνισμός που ποτέ δεν τελείωσε. Γενικά ήμαστε μια ζούγκλα εδώ στη Θεσσαλονίκη σε σχέση με την Αθήνα που ο νόμος έβαλε μια τάξη.

ΕΡ. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν τότε την κυβέρνηση για να δώσει άδεια σε ορισμένους σταθμούς; Υπήρχαν κάποιοι συγκεκριμένοι παράγοντες;

ΑΠ. Ήταν μια κίνηση τότε του Βενιζέλου, γιατί ο Βενιζέλος ήταν που κίνησε το θέμα και ο Γιώργος Παπανδρέου, πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ σήμερα. Μια σύλληψη του ράδιο Θεσσαλονίκη που εμφανίστηκαν αυτοί οι άνθρωποι και δεν ξέρω αν υπήρξε και κάποια Εοκική οδηγία. Εγώ πιστεύω πως μπαίνοντας στην ΕΟΚ και ότι πρέπει να υπάρχει ιδιωτική πρωτοβουλία, ήταν επόμενο να γίνει.

ΕΡ. Εννοείς ότι το πειρατικό ραδιόφωνο βοήθησε την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου;

ΑΠ. Το πειρατικό ραδιόφωνο τροφοδότησε με ανθρώπους, με δυναμικό το ιδιωτικό ραδιόφωνο. Οι περισσότεροι από τους ανθρώπους εκείνους είναι σε κάποια ραδιόφωνα σήμερα είτε με ιδιωτική σχέση είτε με πάρα πολλά χρόνια εκπομπών σε κάποιο σταθμό. Ήταν οι άνθρωποι που ξέρουν το ραδιόφωνο. Και από εκείνη την εποχή μέχρι σήμερα λίγοι άνθρωποι εμφανίστηκαν που να αποκτήσουν όνομα μέσα στο ραδιόφωνο, δηλαδή μετριούνται στα δάχτυλα. Δεν υπάρχει αυτό το φυτώριο που υπήρχε τότε. Γιατί τότε ήταν αγάπη και μεράκι, ενώ σήμερα τελειώνοντας το σχολείο, να γίνω γιατρός, να γίνω δικηγόρος, να γίνω παρουσιαστής, να γίνω μοντέλο, τραγουδιστής. Δηλαδή αυτά που δείχνει η τηλεόραση. Δηλαδή να γίνω αναγνωρίσιμος.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ακούω πάρα πολύ.

ΕΡ. Πως το βλέπετε; Ήταν όπως το φανταζόσασταν, όταν ήσασταν ερασιτέχνης;

ΑΠ. Υπάρχουν στιγμές που μου θυμίζει ένα καλό ραδιόφωνο, αλλά δεν μπορούμε να είμαστε συνέχεια έτσι, μιλώντας γι΄αυτό το σταθμό και για πολλούς άλλους. Δηλαδή υπάρχει κάποιες στιγμές η αμεσότητα, υπάρχει το αυθεντικό και υπάρχει και αυτό που λέμε ωράριο δημοσίου υπαλλήλου. Δηλαδή έχω να δουλέψω από 8-3. Έχω να κάνω αυτό θα το κάνω, θα βάλω και 10 τραγουδάκια. Δεν εκπέμπει, μιλώντας κάθε φορά για τον ίδιο άνθρωπο, κάποιο συναίσθημα. Είναι πλέον δουλειά δεν είναι μεράκι. Έχω να κάνω αυτό στις 8, στις 9.....

ΕΡ. Αυτό το ακούω από πολλούς. Αλλά επειδή τώρα έχει γίνει δουλειά, σημαίνει ότι η δουλειά πρέπει να είναι βαρετή; Νομίζω, αν σ΄ αρέσει μια δουλειά πάντα την κάνεις με μεράκι.

ΑΠ. Ναι σωστά, αλλά μιλάμε για ανθρώπους που έχουν κάνει ραδιόφωνο ως το 1986. Όλοι οι υπόλοιποι από το 86 που εμφανίστηκαν ως σήμερα, δεν έζησαν το προηγούμενο. Το έζησαν μόνο σαν ακροατές ή το κάνανε σαν δουλειά. Γι΄ αυτό και ορισμένοι άνθρωποι που κάναμε ραδιόφωνο όπως στο παρελθόν π.χ. Εγώ, ο Βασίλης ο Γαλανός, ο Σκούφος ο Στέφανος από τη στιγμή που κάθονται στο ραδιόφωνο φαίνεται ότι θα λειτουργήσουν σωστά.

ΕΡ. Εσείς σήμερα κάνετε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Σήμερα δεν κάνω εκπομπές στο ραδιόφωνο. Ασχολούμαι με ότι μπορεί να βοηθήσει το ραδιόφωνο να πάει μπροστά με ιδέες, προτάσεις που θα βοηθήσουν, άλλες εκπομπές, καινούργια παιδιά.

ΕΡ. Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Το πειρατικό μας ραδιόφωνο έγινε εταιρεία που πήρε άδεια στο ιδιωτικό ραδιόφωνο. Οι άνθρωποι που είχαμε στο ΠΑΝΟΡΑΜΑ δημιούργησαν τον ΑΝΤΕΝΑ στη Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Το ιδιωτικό ραδιόφωνο σε σχέση με το κρατικό;

ΑΠ. Άνισος ανταγωνισμός. 5 κιλοβάτ ο ιδιωτικός 300 η ΕΡΤ. Οι ακροαματικότητες όμως κλείνουν υπέρ των ιδιωτικών. Αυτό δεν θέλω να το κρίνω εγώ. Αυτό ας το κρίνουν αυτοί που κάνουν τα προγράμματα, αυτοί που βάζουν τους ανθρώπους να διοικήσουν. Αυτοί που έχουν το χρήμα χωρίς κόπο. Και να μην έχουν διαφήμιση αυτοί θα υπάρχουν. Έπειτα παίρνουν αυτούς τους ανθρώπους τους πληρώνουν καλά, αλλά δεν μπορούν να τους φέρουν νούμερα, για κάποιο λόγο.

ΕΡ. Στη περίοδο των ραδιοερασιτεχνών ποια ήταν η σχέση πειρατικού και κρατικού; Υπήρχε και τότε ανταγωνισμός;

ΑΠ. Υπήρχε ανταγωνισμός. Προσωπικά θυμάμαι πολλούς ανθρώπους εδώ στην ΕΡΤ , το κανάλι της Β. Ελλάδας , να μας φωνάζουν να πούμε πέντε πράγματα για τη μουσική, το γιατί, κινήσεις δηλαδή από ανθρώπους που ήταν πιο ανοιχτά μυαλά και παρόλου που ήμασταν πειρατές μας κάλεσαν να παίξουμε από εκεί μια μουσική για μισή μία ώρα. Πολλούς ανθρώπους τους ζήτησε και τους πήρε εκείνη την εποχή.

ΕΡ. Ως ερασιτέχνες τι επαφή είχατε με το κοινό σας;

ΑΠ. Επαφή τηλεφωνική, όσοι βέβαια τολμούσαν να δώσουν το τηλέφωνό τους, για΄τι υπήρχαν πολλοί κίνδυνοι. Μια όμορφη κίνηση ήταν κάποια στιγμή καλοκαίρι του 86 και ΠΑΝΟΡΑΜΑ. Κλείσαμε μια ταχυδρομική θυρίδα οπότε βάλαμε τον κόσμο να γράφει γράμματα,

πράγμα που ήταν πολύ όμορφο. Ήταν τελείως διαφορετικό από το τηλέφωνο. Ρομαντικό. Πέτυχε. Πολλά γράμματα. Φοβερά λόγια από τους ανθρώπους.

ΕΡ. Τι σας έγραφαν;

ΑΠ. Πως μπορούμε να τους φτιάξουμε τη διάθεση. Είναι τελείως διαφορετικό να το ακούς από το να το βλέπεις στα γράμματα. Τελείως διαφορετικό. Θέλει πολύ κόπο από το να κάτσεις να γράψεις μέχρι να το ταχυδρομήσεις από το να κολλήσεις το γραμματόσημο μέχρι να πας να το πετάξεις και να περιμένεις να ακούσεις από το ραδιόφωνο κάτι που ζήτησες.

ΕΡ. Κάνατε πάρτι τότε;

ΑΠ. Μόνο την τελευταία χρονιά, τότε που ξεκαθάρισαν τα πράγματα ότι δεν μας κυνηγούν τόσο. Κάποια στιγμή βρεθήκαμε να παίζουμε μουσική σ΄ένα μαγαζί και μαθαίνοντάς το ο κόσμος άρχισε να έρχεται εκεί πέρα. Και εμείς αναγκαστικά κάπου έπρεπε να δουλεύουμε για να πληρώνουμε τα έξοδα. Και τελικά γινότανε πάρτι σε καθημερινή βάση.

ΕΡ. Με τι πομπούς παίζατε τότε;

ΑΠ. Ήτανε πέντε βατ σαν αυτόν που βλέπεις. Μου τον κάνανε δώρο μια εταιρία και τον έχω εδώ για να το θυμάμαι. Μέχρι που σε κάποια στιγμή τον ανεβάσαμε στα 50 βατ αργότερα 100, 200....

ΕΡ. Και τι απήχηση είχατε μ΄ αυτούς τους πομπούς;

ΑΠ. Σύμφωνα με τους νόμους της Φυσικής κατά το υψόμετρο και ισχύς. Οπότε εμείς φροντίζαμε να ανεβούμε ψηλά για να κάνουμε εκπομπές. π.χ. Ακρόπολη, Πανόραμα και όπου βλέπαμε ακουγόμασταν. Ήταν μια πολύ καλή κάλυψη για κείνη την εποχή.

ΕΡ. Η αστυνομία γιατί σας κυνηγούσε; Τι γινόταν όταν ερχόταν η αστυνομία;

ΑΠ. Ή γινόταν ένα τηλεφώνημα από κάποιους ακροατές μας που μας έλεγαν «ξέρεις έρχεται»

ΕΡ. Και που το ήξεραν οι ακροατές;

ΑΠ. Γιατί είχαμε από όλα τα είδη ακροατών και σε πολλές δουλειές και ήταν πραγματικά ακροατές. Τους άρεσε αυτό που ακούγανε και δεν ήθελαν να σταματήσει. Ακόμα και όταν πιάσανε το Ράδιο Θεσσαλονίκη υπήρχε ενημέρωση ότι έρχεται η αστυνομία. Και γι΄αυτό οι άλλοι κλείσανε, ενώ στο Ράδιο Θεσσαλονίκη αποφάσισαν να κινήσουν τη διαδικασία, μήπως γίνει κάτι. Τελικά έγινε. Ίσως απ΄ αυτό, ίσως γιατί ήρθε το πλήρωμα του χρόνου. Κλείναμε, περιμέναμε, μαζεύαμε ότι είχαμε και δεν είχαμε, περιμέναμε να φύγουν. Ξαναεμφανιζόμασταν όμως. Εντάξει ερχόταν ένα ραδιογωνιόμετρο από την Αθήνα, έμενε εδώ για δυο τρεις μέρες και έφευγε. Και εμείς συνεχίζαμε.

14. ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΙΧΑΛΑΚΑΚΟΣ(ΡΑΔΙΟ ΡΟΚΕΡ)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Το 1981 από το σπίτι. Ήταν Σεπτέμβρης. Με πομπό όπως ήταν παλιά τα πειρατικά ραδιόφωνα.

ΕΡ. Είχατε ψευδώνυμο;

ΑΠ. Το χαρακτηριστικό μου ήταν Ράδιο Ρόκερ.

ΕΡ. Βάζατε Ροκ;

ΑΠ. Και ροκ, αλλά μετά το άλλαξα το έκανα Ράδιο 2 και έβαζα ό, τι ήτανε της εποχής. Ότι τότε παιζόταν στα ραδιόφωνα, στα κλαμπ, είτε αυτό λεγόταν μουσική, είτε λεγόταν ραπ, είτε λεγόταν απλά ροκ, το mainstream στυλ της εποχής.

ΕΡ. Ήσασταν μόνος σας;

ΑΠ. Ναι. Ήμουν μόνος στο σπίτι. Είχατε πομπό; Ο πομπός ήταν μικρής ισχύος. Αν θυμάμαι καλά ήταν 40-50 vat. Μετά σε μια δεύτερη περίοδο έγινε πολύ μεγαλύτερος ο πομπός και εκεί είχαμε αρχίσει να κάνουμε ένα αρκετά μεγάλο όνομα της εποχής. Και μετά σιγά, σιγά γινόταν συλλογικές προσπάθειες από πολλά παιδιά ραδιοφώνου που μαζευόμασταν και κάναμε αναμετάδοση ο ένας στον άλλο, και υπήρχε μια συνεχής ροή εκπομπών σε 4 ή 5 διαδοχικές συχνότητες. Δηλαδή ήμασταν 4 ή 5 άτομα. Ξεκινούσαμε από τις 8 η ώρα το πρωί. Ο ένας έκανε εκπομπή από τις 8 ως τις 12, όπως γίνεται σ΄ένα σημερινό ραδιόφωνο, απλά ήταν σε άλλη συχνότητα. Αλά ο ένας αναμετέδιδε τον άλλο και όποτε ερχόταν η σειρά του ενός έκανε την εκπομπή του. Αυτό ήταν το δεύτερο βήμα. Το τρίτο βήμα, μετά από αρκετά χρόνια, αντί να έχει ο καθένας το δικό του σταθμό φτιάχναμε με κάποιους «χρηματοδότες» έναν πολύ μεγάλο πομπό. Νοικιάζαμε διάφορους χώρους και στήναμε ερασιτεχνικά ένα επαγγελματικό ραδιόφωνο και είχαν ξεκινήσει οι εκπομπές. Έτσι ξεκίνησε ερασιτεχνικά το επαγγελματικό ραδιόφωνο στη Θες/νίκη. Δηλαδή υπήρχαν σπίτια που μαζευόμασταν 10-15 άτομα και γινόταν η κανονική ροή του ραδιοφώνου, δηλαδή δεν είχε να ζηλέψει τίποτε από ένα σημερινό σύγχρονο ραδιόφωνο. Απλώς σήμερα τα μηχανήματα, οι πομποί, οι κονσόλες, τα CD, τα πικάπ είναι σε διαφορετικές τιμές, αλλά η μουσική είναι μουσική. Οι εκπομπές ήταν εκπομπές και τότε ο κόσμος άκουγε πιο πολύ ραδιόφωνο. Μιλάμε τότε υπήρχε ένα «πάθος» για το ραδιόφωνο δεν υπήρχε ιδιωτική τηλεόραση. Υπήρχαν τα δύο και αργότερα τα τρία κρατικά κανάλια και ο κόσμος άκουγε πάρα πολύ ραδιόφωνο.

ΕΡ. Τί απήχηση είχατε;

ΑΠ. Πολλή μεγάλη. Τώρα δεν μπορώ να στο συγκρίνω με την απήχηση που έχει σήμερα ένας παραγωγός με πολύ καλό ραδιόφωνο και να υπάρχει και η σχετική διαφήμιση. Τότε ήταν πολύ διαφορετικά. Υπήρχε πάρα πολύ μεγάλη απήχηση στον κόσμο.

ΕΡ. Με τους ακροατές σας τι σχέση υπήρχε;

ΑΠ. Με τους ακροατές υπήρχαν καλές σχέσεις. Ήμασταν φίλοι. Μπορώ να σου πω για μένα που ήμουνα 16-17 χρονών και από τότε έχουν περάσει πολλά χρόνια μέχρι το 2005, μ΄αυτούς τους ανθρώπους, με κάποιες κοπέλες έχουμε ακόμη επαφές, μιλάμε και καμιά φορά βγαίνουμε. Είμαστε φίλοι και αυτή η φιλία έχει μείνει στα τόσα χρόνια.

ΕΡ. Τότε πώς ήτανε; Σας έπαιρναν τηλέφωνο κάνατε πάρτι;

ΑΠ. Ε.΄... εγώ όταν ήμουνα μόνος μου δεν κάναμε πάρτι. Ήμασταν σε άλλο επίπεδο. Αλλά μας έπαιρναν τηλέφωνο. Περνούσαν από τα στούντιο, γνωριζόμασταν. Περισσότερο από το τηλέφωνο γινόταν οτιδήποτε. Και μετά σιγά, σιγά όταν άρχισε αυτό το ερασιτεχνικό να γίνεται επαγγελματικό, ο κόσμος σιγά, σιγά άρχισε να έρχεται πιο κοντά στα ραδιόφωνα και άκουγε συγκεκριμένο ραδιόφωνο πολύ περισσότερες ώρες. Και αν κάποια άτομα δεν ήταν γνωστά στη ροή του προγράμματος, τα γνώριζαν σιγά, σιγά. Δηλαδή μπορεί να γνώριζαν εμένα, μετά γνώριζαν και κάποιον άλλο. Ή μπορεί να μη γνώριζαν εμένα και να γνωρίζανε και το άλλο παιδί αλλά ακούγανε κι εμένα. Φανατικοί ακροατές, αυτά τα χρόνια, σε κάποια ρα-

διόφωνα δεν υπάρχουν. Ο κόσμος ακούει επιλεκτικά. Μ΄αρέσει αυτή η μουσική, ακούω αυτή. Αλλάζει το τραγούδι, αλλάζω σταθμό. Τότε ήταν φανατικοί. Ακούγανε ορισμένα ραδιόφωνα συνέχεια για τη μουσική που παίζανε, για τον παραγωγό, τη φωνή, αυτά.

ΕΡ. Είχατε δική σας δισκοθήκη;

ΑΠ. Ναι. Στην αρχή ήταν πολυέξοδο το «χόμπι» αυτό. Μετά είχαμε δειλά, δειλά κάποιες επαφές με τις εταιρείες. Κάποιες εταιρείες αρχίσανε να μας δίνουν πρόμο δηλαδή CD, δίσκους, κάποιο πρόμο για να τον μεταδίδουμε. Αλλά τότε, επειδή υπήρχε και κάποιος «ανταγωνισμός» μεταξύ των ραδιοπειρατών δηλ. ποιος θα παίξει αυτό, πού το βρήκε εκείνος, εκείνο το τραγούδι. Ο καθένας έψαχνε να βρει διάφορους γνωστούς, φίλους που είτε δουλεύανε, είτε σπουδάζανε στο εξωτερικό για να τους στέλνουνε πολύ πολύ γρήγορα κάποιο δίσκο. Δηλαδή εγώ προσπαθούσα ν΄ανακαλύψω θυμάμαι από έναν μακρινό συγγενή, ένα ξάδερφο που σπούδαζε στην Αγγλία, έψαχνα να τον βρω και τελικά τον βρήκα μέσα από τη μητέρα του και του είχα στείλει γράμμα και του εξηγούσα και μου έγραφε κασέτες, μου έστελνε δίσκους. Μετά έψαχνα κάτι άλλο, γιατί ξαφνικά άρχισα να παίζω περισσότερο μαύρη μουσική. Μετά έψαξα κάποια άλλη φίλη στην Αμερική, η οποία μου έστελνε κάποιους δίσκους και κασέτες από διάφορα ραδιόφωνα. Υπήρχε τότε η άποψη ότι εκείνο το ραδιόφωνο παίζει εκείνη τη μουσική, εκείνο το ραδιόφωνο παίζει εκείνο το τραγούδι, τέτοια πράγματα.

ΕΡ. Οι αλλαγές που κάνατε στο πρόγραμμα της μουσικής που παίζατε από τί επηρεάστηκε; Από το τί άκουγε ο κόσμος; Από δικές σας προτιμήσεις;

ΑΠ. Τότε ήταν περισσότερο δικές μου. Τώρα το ραδιόφωνο παίζει περισσότερο το τι θέλει ο κόσμος. Δεν παίζει το τι θέλει ο παραγωγός. Το τι θέλει ο κόσμος προτιμάμε γιατί αυτό θα φέρει νούμερα. Τότε ήταν διαφορετικά. Εγώ έπαιζα τη μουσική που άρεσε σε μένα.

ΕΡ. Τί παίζατε δηλαδή;

ΑΠ. Στην αρχή, επειδή ο κάθε έφηβος περνάει διάφορα στάδια, στην αρχή έπαιζα ροκ. Θυμάμαι ο πρώτος δίσκος που έπαιξε στο πικάπ ήταν Μπάκλιμ Τζέιμς Χάρβεστ, ήτανε Foreigner, ήτανε Scorpions, ήτανε αυτά τα συγκροτήματα. Μετά άλλαξα. Μετά πήγα στο mainstream, στα ποπ τραγούδια της εποχής. Μετά ξαναάλλαξα, έπαιζα μόνο μαύρα, έπαιζα soul, funk, disco, rap, τέτοια τραγούδια. Και μετά σιγά, σιγά από τη ξένη μουσική που είχαμε πάρα πολλούς δίσκους, εγώ έφτασα να παίζω από το 1989 ελληνική μουσική, στον Αντένα. Καμιά σχέση, αλλά και η ελληνική είναι καλή μουσική.

ΕΡ. Τα χαρακτηριστικά σας άλλαξαν στο μεταξύ;

ΑΠ. Όχι, όχι. Το Ράδιο Ρόκερ το είχα κρατήσει για ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Μετά το έκανα Ράδιο 2, γιατί και τότε είχα αλλάξει μουσικά και το Ράδιο 2 είχε μείνει.

ΕΡ. Οι συνομιλίες που κάνατε μεταξύ των.....

ΑΠ. Αν και δεν έκανα πάρα πολλές. Στην αρχή έκανα συνήθως το βράδυ επειδή ακούγαμε κάποιους φίλους, μιλούσαμε αλλά εγώ έκανα περισσότερο εκπομπές. Εμένα μου άρεσε να κάνω περισσότερο εκπομπές το βράδυ, πάρα πολύ, γιατί το βράδυ ακούει πάρα πολύς κόσμος. Συνομιλίες πολλές δεν έκανα.

ΕΡ. Μιλούσατε στις εκπομπές;

ΑΠ. Μιλούσαμε πάρα πολύ. Δίναμε και το τηλέφωνο του σπιτιού μας. Θυμάμαι φώναζε ο πατέρας μου, αλλά θυμάμαι ότι ποτέ μα ποτέ εκείνα τα χρόνια δεν είχα ποτέ πρόβλημα με την αστυνομία, γιατί πρόσεχα πάντα να μην εκπέμπω όταν υπάρχει τηλεόραση, να μην παρεμβάλλω. Έκανα βράδυ εκπομπές, δηλαδή ξημερωνόμουνα πάνω στο ράδιο.

ΕΡ. Συνδικαλισμός υπήρχε;

ΑΠ. Δεν υπήρχε, αλλά και αν υπήρχε εγώ δεν θα ασχολιόμουνα καθόλου. Εγώ κοίταζα το δικό μου ραδιόφωνο πως θα το κάνω να ακούγεται καλύτερα η μουσική, πως θα γίνει να ακούγεται πιο μακριά, πιο καθαρά. Αυτά ενδιέφεραν τότε. Και να έχω και δίσκους.

ΕΡ. Ανταγωνισμός μεταξύ σας;

ΑΠ. Ανταγωνισμός πάντα υπήρχε. Ξεκινούσε από τα τραγούδια. Ποιος έχει αυτό το τραγούδι και γιατί. Γιατί θυμάμαι ότι όταν παίζαμε κάποιο τραγούδι, μιλούσαμε συνέχεια πάνω στο τραγούδι, όταν ήταν κάτι το οποίο το είχαμε μόνο εμείς και ήταν πάρα πολύ καλό. Τώρα αυτό γίνεται με το κάθε ραδιόφωνο, βάζει πάνω στο σήμα του σταθμού το συγκεκριμένο τραγούδι για να μην το αντιγράψει κάποιο άλλο ραδιόφωνο, όταν είναι η πρώτη μετάδοση. Άτυπα λοιπόν εκείνη η πρώτη μετάδοση, που δεν ήταν η πρώτη μετάδοση, απλώς ήταν κάποιος δίσκος που θα κυκλοφορούσε στην Ελλάδα μετά από 2-3 μήνες και αν ερχόταν. Τότε εκείνοι οι δίσκοι που πουλούσαν στα δισκάδικα, οι δίσκοι εισαγωγής ήταν πανάκριβοι. Και εκεί από το χαρτζιλίκι που παίρναμε το ακουμπούσαμε στους δίσκους, πουθενά αλλού. Ανταγωνισμός τότε υπήρχε στο ποιος ακούγεται πιο καθαρά, ποιος θα εκπέμψει τότε στερεοφωνικά.

ΕΡ. Σε ποια περιοχή ήσασταν;

ΑΠ. Εγώ ήμουν στην περιοχή της Λεωφόρου Στρατού. Εκεί ήταν το πατρικό μου και από εκεί ξεκίνησα. Και είχα ξεκινήσει όταν ένας συγγενής μου, ο οποίος σπούδαζε στον «Ευκλείδη», είχα πάει στο σπίτι του επίσκεψη, μικρός ήμουνα, εκεί είχα δει έναν πομπό και μου λέει, επειδή θα τον έκανε για κάποια εργασία στη Σχολή του, μου λέει θα μιλάς εσύ και εγώ θα κατέβω κάτω για να δω μέχρι που ακούγεται. Ένα μικρούλι ήτανε. Και μιλούσα έλεγα διάφορα. Και μετά από ένα διάστημα μου έφερε αυτόν τον πομπό σπίτι και μου λέει αν θες κράτα τον. Θα βάζει από δω μουσική, αν σ΄ αρέσει, και κόλλησα. Έβαζα και μου άρεσε πάρα πολύ, Ε... αυτό ήταν. Από τότε πάνε 25 χρόνια που κάνω ραδιόφωνο.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο ραδιόφωνο τότε;

ΑΠ. Πολιτική άρχισε να μπαίνει αρκετά χρόνια μετά το 81. Άρχισε να μπαίνει το 1986-87, τότε που είχε αρχίσει να γίνεται το FM 100, επί δημαρχίας Κούβελα. Κάποια ραδιόφωνα, άλλα ήτανε, δεν θα το έλεγα της κυβέρνησης ή της αντιπολίτευσης, αλλά σιγά, σιγά τότε έμπαινε αυτό που για μένα είναι ένα μικρόβιο, το οποίο φθείρει το ραδιόφωνο, αλλά έχασε πλέον το ραδιόφωνο αυτό που ήταν.

ΕΡ. Γιατί το λέτε αυτό;

ΑΠ. Ε, γιατί όταν ενημερώνεις πρέπει να ενημερώνεις χωρίς διακρίσεις, να είσαι αντικειμενικός. Ε... τώρα αν ένα ραδιόφωνο που πρόσκειται στην αντιπολίτευση ή ένα ραδιόφωνο που πρόσκειται στην εκάστοτε κυβέρνηση θα ενημερώνει αυτό που πρέπει να ενημερώνει, ο καθένας θα τα λέει σύμφωνα με τη δικιά του άποψη, όπως τον συμφέρει ή όπως του υπαγορεύουν να τα λέει. Αυτό συμβαίνει.

ΕΡ. Τότε δηλαδή ήταν καλύτερα τα πράγματα;

ΑΠ. Ήτανε καλύτερα. Εγώ βέβαια έχω την τύχη να είμαι σ΄ ένα ραδιόφωνο που σε πολλά πράγματα είμαστε αντικειμενικοί και αυτό το λέω γιατί είμαι και υπεύθυνος της ελληνικής μουσικής στον Αντένα, αλλά παίζουμε σχεδόν τα πάντα. Αυτό που αρέσει σε μας θα το παίξουμε, αυτό που αρέσει στον κόσμο θα το παίξουμε. Δηλαδή δεν θα πούμε αυτός ο καλλιτέχνης είναι εκεί, είναι εδώ μην τον παίζεται. Κάποια καθαρά ενημερωτικά ραδιόφωνα έχουν αυτήν την τάση να πρόσκεινται πλέον κάπου είτε αυτό λέγεται κυβέρνηση είτε αντιπολί-

τευση. Αλλά τότε ήταν πολύ διαφορετικά. Τότε στην αρχή δεν υπήρχε καθόλου πολιτική, δεν υπήρχε ούτε υστεροβουλία από κάθε ραδιόφωνο. Ο καθένας κοιτούσε τότε να παίζει την καλή μουσική. Να ακούγεται πιο μακριά, πιο καθαρά. Θυμάμαι τότε μαζευόμασταν πολλές φορές οι «πειρατές» σε κάποια μαγαζιά είτε γιατί γνωριζόμασταν μεταξύ μας είτε γιατί μπορεί να μιλούσαμε σε συνομιλίες είτε για οτιδήποτε άλλο. Γενικά ήταν ωραία. Εγώ θυμάμαι ότι μαζευόμασταν με τα περισσότερα παιδιά εδώ στον Αντένα, ήταν από εκείνη την εποχή, όταν είχαμε ξεκινήσει δειλά, δειλά να κάνουμε αναμετάδοση ο ένας στον άλλο. Με το Βασίλη Γαλανό, το Γιώργο Αλεξίου, το συγχωρεμένο το Γιώργο το Σερίδη και άλλα δύο παιδιά που είχαμε ξεκινήσει τις εκπομπές γνωριζόμασταν, κάναμε παρέα, ο ένας πήγαινε στο σπίτι του αλλουνού, ανταλλάσσαμε δίσκους και θέλαμε να κάνουμε το ραδιόφωνο να γίνει ένα. Αυτός ήταν ο σκοπός μας, δηλαδή να νοικιάσουμε ένα χώρο, να έχουμε ένα μεγάλο μηχάνημα, να βάλουμε λεφτά από την τσέπη μας να κάνουμε ένα στούντιο. Αυτό έγινε αργότερα, μετά σ΄ ένα πομπό που είχε το όνομα «Κανάλι χωρίς όνομα» που ήμασταν μαζί με το Μάρκο που είχε το Ράδιο 3 αυτός, είχαμε κάνει μια πάρα πολύ καλή προσπάθεια. Είχε επιτυχία. Μετά είχα πάει για λίγο μαζί με το Δημήτρη Παπαδόπουλο στο τότε Κοσμοράδιο που υπήρχε στο Πανόραμα 86 με τα σημερινά παιδιά στο Ράδιο Θες/νίκη. Και μετά είχε ξεκινήσει το FM 100, το Δημοτικό Ραδιόφωνο. Εκεί το 1987 είχα πάει για λίγο με προοπτική για να μείνω, αλλά έφυγα γιατί το Νοέμβρη του 87 είχα φύγει φαντάρος και γύρισα το 89. Με το που γύρισα το 89 τότε τα πράγματα, από τον Ιανουάριο του 89, είχαν δρομολογηθεί στα περισσότερα ραδιόφωνα. Ο Αντένα είχε ξεκινήσει 1-1-1989 και στον Αντένα ήρθα 20 Ιουνίου 1989, αν θυμάμαι καλά και από τότε μέχρι σήμερα είμαι στον Αντένα.

ΕΡ. Τότε που δόθηκαν αυτές οι άδειες, το 88 τέλος πάντων, οι τύπου άδειες, επηρέασε καθόλου τους ερασιτέχνες;

ΑΠ. Οι περισσότεροι ερασιτέχνες είχαν κατεβάσει τα χαρτιά τους, όλοι θέλανε να πάρουν άδειες. Και όταν λέμε όλοι. Όλοι. Εγώ τότε, εκείνο το διάστημα ήμουν έξω από το κόλπο, γιατί ήμουνα φαντάρος. Εάν βρισκόμουνα εδώ θα ήμουνα μέσα στην αναταραχή των πραγμάτων, να ψάξω να βρω, να κατεβάσουμε με κάποιον, να πάρουμε άδεια και όλα αυτά. Δεν νομίζω. Αυτό ήταν ένα ερέθισμα για τις άδειες, να έχουμε καλύτερα μηχανήματα, να πάρουν τις άδειες, να είναι νόμιμα, αλλά σιγά, σιγά τα πράγματα άρχισαν να γίνονται επαγγελματικά. Αυτό ήταν καλό.

ΕΡ. Το θέλανε δηλ. οι ερασιτέχνες.

ΑΠ. Βέβαια. Δεν θέλανε να τους κυνηγούνε, να μην έρθει η αστυνομία στο σπίτι τους.

ΕΡ. Ποια κριτήρια τότε υπήρχανε για να πάρεις άδεια;

ΑΠ. Δεν τα γνωρίζω γιατί εγώ εκείνο τον καιρό ήμουνα από όλα αυτά. Τότε εγώ υπηρετούσα στη Κομοτηνή, δούλευα εκεί σ΄ ένα ραδιόφωνο και έκανα εκπομπή από εκεί και αυτό μου αρκούσε. Να φανταστείς ότι είχα πάρει μέχρι και το Διοικητή για να κάνω εκπομπές στο ραδιόφωνο και εκεί όλο το στρατόπεδο άκουγε τις εκπομπές μου από το συγκεκριμένο ραδιόφωνο. Ήταν ωραία.

ΕΡ. Σήμερα τι κάνετε; Είστε υπεύθυνος προγράμματος εδώ στον Αντένα; Κάνετε εκπομπές;

ΑΠ. Βέβαια. 12-1 κάθε μέρα. Ο τίτλος της εκπομπής; «Αθεράπευτα Ελληνικά». Είναι εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Μπορεί να είναι και η πιο παλιά εδώ στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης. Τόσα χρόνια η ίδια εκπομπή και είμαι υπεύθυνος προγράμματος εδώ στον Αντένα.

ΕΡ. Ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Και να μη θέλω ακούω πρέπει να ακούω. Πρέπει να ακούω και τα άλλα παιδιά, πρέπει

να ακούω και τα άλλα ραδιόφωνα, το τι παίζουν. Πρέπει να ακούω CD, πρέπει να ακούω πολλά.

ΕΡ. Το ραδιόφωνο σήμερα έχει καμιά σχέση μ΄αυτό που φανταζόσασταν ως ερασιτέχνης;

ΑΠ. Ναι. Ίσως, αν κάποιος κάνει σε σημερινό επαγγελματικό ραδιόφωνο βράδυ, ίσως πλησιάζει το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο του τότε. Αλλά πάλι έχει κοπεί πολύ η πίτα. Είναι πάρα πολλά τα ραδιόφωνα. Τότε ήτανε λιγότεροι οι πειρατές. Υπήρχε πάρα πολύς κόσμος που άκουγε ραδιόφωνο. Τότε ο κόσμος δεν άκουγε κρατικά ραδιόφωνα. Άκουγε μόνο τα πειρατικά. -Καλά, ούτε και σήμερα ακούει ο κόσμος κρατικά. Εντάξει υπάρχει μια πίτα που είναι μοιρασμένη. Αλλά τότε ήσουνα μόνος σου, δηλαδή τότε ήξερες ότι θα ανοίξεις το ραδιόφωνο και θα κάνεις εκπομπή. Τώρα είναι διαφορετικά. Έχουν αλλάξει πολλά. Κάθε πράγμα εξελίσσεται.

ΕΡ. Νομίζετε πως έχει παρακμάσει σήμερα το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, όχι. Το ραδιόφωνο μπορεί να είναι πότε στα πάνω του και πότε στα κάτω του, όσον αφορά την πίτα αυτό που λέμε ανάμεσα σε τηλεόραση και ραδιόφωνο, αλλά το ραδιόφωνο είναι συντροφιά πάντοτε. Η μουσική του είναι συντροφιά. Αυτή τη μουσική δεν μπορείς να την έχεις στην τηλεόραση. Την τηλεόραση πρέπει να κάτσεις και να παρακολουθείς. Στο ραδιόφωνο μπορείς να δουλεύεις και να ακούς. Στην τηλεόραση δεν μπορείς να το κάνεις αυτό. Πρέπει να είσαι εκεί καρφωμένος. Πρέπει να βλέπεις τι γίνεται ή να βλέπεις τα βίντεο κλιπς, αν πας σ΄ένα τηλεοπτικό κανάλι που αν παίξει βίντεο κλιπς. Πρέπει να τα δεις τα βίντεο κλιπς, άσχετα αν ακούς τη μουσική μόνο. Αλλά το ραδιόφωνο είναι ραδιόφωνο και αυτό που θα σε τραβήξει είναι η μουσική, είναι η φωνή του παραγωγού, είναι το άγνωστο και αυτό που πλάθεις με τη φαντασία σου για το συγκεκριμένο παραγωγό. Είναι πολλά. Το ραδιόφωνο ποτέ δεν θα χάσει. Εγώ πιστεύω πως θα κερδίσει περισσότερα γιατί η TV είναι κάτι που το έχει ο οποιοσδήποτε. Η TV βοηθάει σε άλλα πράγματα, στην ενημέρωση. Αλλά την παρέα και τη συντροφιά που σου δίνει το ραδιόφωνο δεν τη δίνει κανένα άλλο μέσο. Ίσως το βιβλίο θα μπορούσε να σου δώσει αυτή τη συντροφιά, γιατί πρέπει να το διαβάσεις αλλά κι αυτό σε τραβάει την προσοχή. Αλλά με το ραδιόφωνο μπορείς ν΄ακούς άλλα πράγματα και παράλληλα μπορείς ν΄ακούς μουσική. Και αν ακούς καλή μουσική, μένεις εκεί, σου κάνει συντροφιά.

ΕΡ. Εσείς γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο; Ήταν μια φυσική εξέλιξη; Ήταν επιλογή σας;

ΑΠ. Ήτανε εξέλιξη. Επειδή εγώ τότε δεν μπορούσα ούτε να πάρω άδεια, κάποια παιδιά με τα οποία συνεργαζόμασταν, όταν ήμασταν πειρατές, όταν είχα απολυθεί από το στρατό μου λένε: θα έρθεις εκεί για να κάνει από εκεί εκπομπές; Και έτσι έγινε, και συνέχισα στον Αντένα.

ΕΡ. Το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο βοήθησε ν' αναπτυχθεί το ιδιωτικό;

ΑΠ. Μα το ερασιτεχνικό είναι το ιδιωτικό ραδιόφωνο, σήμερα. Στα περισσότερα ραδιόφωνα της Θεσσαλονίκης που είναι ιδιοκτήτες ή συνιδιοκτήτες, οι περισσότεροι προέρχονται από το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο. Παιδιά που μπορεί να δουλεύουν σε κάποια ραδιόφωνα, ίσως οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, είναι παιδιά που προέρχονται από το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο. Δηλαδή το σημερινό ιδιωτικό ραδιόφωνο είναι της εποχής μου, της εποχής του 1985-88. Αυτή ήταν η εποχή. Κι αν μιλάμε για εποχή ήταν άτομα που υπήρχαν πολύ παλιότερα, που ήταν πειρατές στα μεσαία που εκείνοι είχαν παραγκωνιστεί λιγάκι γιατί ήταν λίγο πίσω από τα πράγματα, αλλά και κάποιοι απ' αυτούς συνεχίζουν να υπάρχουν.

ΕΡ. Η εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων βοήθησε το πειρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Αν δεν υπήρχε η πολιτική βούληση να δοθούν άδεις; και να δοθεί το κίνητρο για την ιδιωτική ραδιοφωνία, δεν θα υπήρχαν ιδιωτικά μέσα ούτε τηλεόραση, ούτε ραδιόφωνο. Η βούληση η πολιτική, οι πολιτικές ενέργειες που είχαν γίνει τότε, αυτό ήταν το έναυσμα που είχε ξεκινήσει εκείνη η μεγάλη φλόγα με τα ραδιόφωνα στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Να φανταστείτε τότε ήταν που το FM 100 το άκουγε το 80% της πόλης. Μιλάμε και για το ράδιο Θεσσαλονίκη και το Πανόραμα 86, όλα τα ραδιόφωνα τότε ήταν στα πολύ επάνω τους. Υπήρχε άλλου τύπου συναγωνισμός τότε.

15. ΑΝΤΩΝΗΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε σαν πειρατής;

ΑΠ. Ξεκίνησα το 1980 και συνέχισα μέχρι την ιδιωτική ραδιοφωνία.

ΕΡ. Είχατε κάποιο ψευδώνυμο;

ΑΠ. Κανένα. Συνέχιζα και μέχρι.....

ΕΡ. Τι μουσική παίζατε;

Έπαιζα κυρίως ξένα τότε. Μι τέμπο και κάποια ακουστικά κομμάτια. Έπαιζα και πιο ροκ fm, αλλά ροκ περισσότερο που τα ονομάζαμε εμείς εδώ Ανταλκ κομμάτια, σώου.

ΕΡ. Άλλαξε η μουσική που παίζατε μέσα στα χρόνια;

ΑΠ. Ε... βέβαια άλλαξε και αλλάζει πολύ μάλιστα.

ΕΡ. Οι αλλαγές αυτές από τι εξαρτήθηκαν;

ΑΠ. Ναι. Μπήκαν και καινούργια πράγματα στη ζωή μας, όπως είναι το Ίντερνετ. Ο κόσμος τώρα έχει πληροφορίες από παντού, ενώ παλιά περίμενε να ενημερωθεί μόνο από εμάς, γιατί δεν άκουγε καθόλου κρατικά ραδιόφωνα. Τώρα μπορεί να πληροφορηθεί από παντού. Έχει TV, έχει χιλιάδες δορυφορικά κανάλια, όλη τη μέρα μπορεί να μπαίνει στο Ίντερνέτ και να ενημερώνεται.

ΕΡ. Συνδικαλισμός υπήρχε στους ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Δεν μπορώ να πω ότι είχαμε συνδικαλισμό. Υπήρχε μια άτυπη σχέση μεταξύ μας. Υπήρχαν ομάδες πειρατών (DJ), όπως εγώ π.χ. που έπαιζα απλά μουσικά και μας ενδιέφερε μόνο το ραδιόφωνο. Και ήταν κάποιοι άλλοι που το κάνανε για άλλους λόγους, για να βγάλουν λεφτά ή οτιδήποτε άλλο.

ΕΡ. Επαφή με τους ακροατές σας είχατε;

ΑΠ. Ναι. Πάρα πολύ.

ΕΡ. Κάνατε πάρτι;

ΑΠ. Όχι πάρτι, είχαμε τηλεφωνική επαφή και βρισκόμασταν έξω. Επειδή εγώ δούλευα σε κάποια μαγαζιά ερχόταν και με βρίσκανε εκεί πέρα.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο ραδιόφωνο τότε;

ΑΠ. Καθόλου. Μακριά απ΄αυτά.

ΕΡ. Σχέσεις των ερασιτεχνών με πολιτικά κόμματα;

ΑΠ. Εγώ δεν ξέρω, ίσως κάποιοι να είχαν, εγώ δεν είχα ιδιαίτερη.

ΕΡ. Το 88 που δόθηκαν κάποιες άδειες αυτό επηρέασε τους ερασιτέχνες;

ΑΠ. Πάρα πολύ. Άλλαξε εντελώς το τοπίο του ραδιοφώνου; Υπήρχαν που μέχρι τότε δεν θέλαμε να τ΄ακούσουμε ή δεν τα είχαμε φανταστεί.

ΕΡ. Τα κριτήρια που δόθηκαν αυτές οι άδειες, ποια ήταν;

ΑΠ. Τα κριτήρια υπήρχε μια λίστα με κάποια πράγματα που έπρεπε να έχεις. Χρειάστηκαν κάποια χαρτιά τα οποία σπεύσαμε και τα κάναμε και μετά πήραμε τις άδειες.

ΕΡ. Το πειρατικό ραδιόφωνο βοήθησε στην ανάπτυξη του ιδιωτικού;

ΑΠ. Βοήθησε πάρα πολύ.

ΕΡ. Ήταν δηλαδή μια εξέλιξη;

ΑΠ. Ήταν μια παραλλαγή θα έλεγα, όχι εξέλιξη, γιατί άλλαξε η πορεία εντελώς.

ΕΡ. Εσείς συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Συνέχισα γιατί είδα ότι αυτό ήταν που μ΄αρέσει και θέλω μ΄αυτό να συνεχίσω. Το χόμπι δηλαδή έγινε επάγγελμα.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όσο προλαβαίνω.

ΕΡ. Κάνετε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Δυστυχώς δεν έχω χρόνο πλέον. Μού έρχεται κάποια στιγμή να κάνω, αλλά δεν υπάρχει χρόνος.

ΕΡ. Πως βλέπετε σήμερα το ραδιόφωνο σε σχέση με το ερασιτεχνικό; Είναι όπως το φανταζόσασταν; Έχει αλλάξει πολύ;

ΑΠ. Έχει χάσει εκείνη τη μαγεία που είχαμε. Βέβαια άλλαξε και η ηλικία μας, αλλά δεν νομίζω να φταίει αυτό. Έχει αλλάξει πάρα πολύ. Έγινε αυστηρά επαγγελματικό. Πρέπει να βάζει τα πράγματα στην ώρα τους. Πρέπει τα περισσότερα τραγούδια να είναι συγκεκριμένα από λίστες.

ΕΡ. Δηλαδή έχουμε μια παρακμή του ραδιοφώνου σήμερα;

ΑΠ. Δεν μπορούμε να πούμε παρακμή, αλλά δεν και αυτό που φανταζόμασταν, αυτό που είχαμε τότε όνειρο να κάνουμε.

16. ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΡΕΜΟΠΟΥΛΟΣ (ART RADIO)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Το 1981 στη Θεσσαλονίκη. Και παλιά στο χωριό, στο Τσοτύλι κοντά, με πολύ πρόχειρα μέσα τότε, αλλά δοκιμαστικά.

ΕΡ. Και για πόσο χρονικό διάστημα;

ΑΠ. Για 4-5 χρόνια στη Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Που είχατε τον πομπό;

ΑΠ. Στο σπίτι, εκεί που νοίκιαζα, στον τρίτο όροφο ήμουνα. Τον είχα πάνω στην ταράτσα. Μόνος μου ήμουνα.

ΕΡ. Εσείς τον φτιάξατε;

ΑΠ. Μόνος μου, ναι.

ΕΡ. Και πως ξέρατε από ηλεκτρονικά;

ΑΠ. Ε΄... είχαμε μάθει από πιτσιρικάδες, μας δείχνανε κιόλας. Είχαμε πάει πρώτα στα μεσαία. Μετά στα FM και μετά μόνο στα FM. Γιατί στα μεσαία δεν μας πολυακούγανε. Εκείνη την εποχή δεν υπήρχαν και ραδιόφωνα στα FM. Μετά το 81 άρχισαν. Είχαμε καλή εμβέλεια, ακουόμουνα στα 101,5 στα FM ως την Κατερίνη, είχα πολλά τηλεφωνήματα. Έκανα μια τετράωρη εκπομπή κάθε μέρα. Συνήθως άρχιζα στις 12 το βράδυ και τελείωνα στις 4 το πρωί.

ΕΡ. Ήσασταν μόνος σας;

ΑΠ. Στη Θεσσαλονίκη στο σπίτι, ήμουνα μόνος μου αλλά πάντα όταν τελείωνε η εκπομπή ήταν και άλλοι φίλοι και φιλενάδες, φοιτητές, φοιτήτριες. Ερχόταν δηλαδή λίγος κόσμος στο σπίτι, αλλά όταν ξέφευγε, επειδή κοντά μένανε και οικογένειες, το κλείναμε και φεύγαμε, για να μην κάνουμε φασαρία και μας κυνηγήσουνε. Και δεν μας κάνανε ποτέ παρατηρήσεις ότι δηλαδή πειράζουμε την τηλεόραση. Πολλές φορές ανοίγαμε και πιο νωρίς 11 η ώρα 11.30 πριν κλείσουν οι τηλεοράσεις. Αλλά δεν παρεμβάλαμε σε τηλεοράσεις, γιατί είχαμε αποκοπές πάνω στο σταθμό και δεν παρεμβάλαμε ούτε τηλεοπτικούς, ούτε ραδιοφωνικούς σταθμούς σε άλλες συχνότητες. Έκανα προγράμματα με ροκ, με μπλουζ.

ΕΡ. Είχατε ψευδώνυμο;

ΑΠ. Ναι. Art Radio.

ΕΡ. Είχατε τα πολιτικά γι΄αυτό το ονομάσατε έτσι ή σας άρεζε έτσι;

ΑΠ. Όχι. Όλους τους δίσκους που έπαιζα ήταν όλοι δικοί μου. Αγόραζα συνέχεια δίσκους. Έχω μια πολλή μεγάλη συλλογή με δίσκους και έπαιζα κομμάτια που μ΄αρέσανε πιο πολύ. Κάναμε και κάποιες αφιερώσεις σε σοβαρό στυλ, όχι όπως κάνανε άλλοι σταθμοί με προσωπικά στοιχεία. Δηλαδή κάπως αόριστα.

ΕΡ. Και στη εκπομπή που κάνατε, τι λέγατε; Παίζατε μόνο μουσική;

ΑΠ. Ναι μόνο μουσική. Μουσική που μας άρεζε, την οποία ακούγαμε εμείς και άκουγε και ο κόσμος έξω. Είχαμε μεγάλη ακροαματικότητα. Είχαμε πολλά τηλέφωνα συνέχεια. Γεμίζαμε

ένα τετράδιο σε 4 μέρες με αφιερώσεις. Τις γράφαμε για να τις πούμε, αλλιώς δεν μπορούσαμε να τις θυμηθούμε.

ΕΡ. Απευθυνόσασταν σ΄ένα συγκεκριμένο κοινό;

ΑΠ. Συνήθως στο κοινό που άκουγε αυτή τη μουσική. Παίρνανε τηλέφωνο και ζητούσαν συγκεκριμένο κομμάτι.

ΕΡ. Η δισκοθήκη ήταν δική σας;

ΑΠ. Ναι, αποκλειστικά δική μου και τα μηχανήματα όλα. Είχα δύο πικάπ, ένα μείκτη, που είχα κάνει μόνος μου και όλα τα απαραίτητα εργαλεία.

ΕΡ. Με το κοινό τι επαφή είχατε; Κάνατε πάρτι, κάποιες συναντήσεις;

ΑΠ. Πάρτι δεν συνήθιζα να κάνω. Κάποιο κοινό όμως που έπαιρνε τηλέφωνο και ήθελε να μας γνωρίσει, μπορεί να βρισκόμασταν. Στη Θεσσαλονίκη κυρίως στην αψίδα του Γαλερίου βρισκόμασταν και μιλούσαμε.

ΕΡ. Τότε υπήρχε συνδικαλισμός στους ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Τότε μπήκε ο συνδικαλισμός. Κάνανε κάποιες συναντήσεις στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ήθελαν να μονιμοποιηθούν, γιατί μέχρι τότε τρέχανε πίσω τους και τους κυνηγούσαν. Υπήρχαν διάφορες απόψεις. Εγώ τουλάχιστον έλεγα, αν δεν μονιμοποιηθούμε δεν μπορούμε να εκπέμπουμε. Και κάπως έτσι έγινε. Βρισκόμασταν κάπου και μιλούσαμε γι΄αυτό το θέμα. Εγώ τους έφερνα το παράδειγμα της Γαλλίας. Πολλοί όμως θέλαν να γίνουν νόμιμοι. Γιατί υπήρχαν και προβλήματα, όταν ερχόταν τα ραδιογωνιόμετρα από την Αθήνα, σχεδόν σταματούσαμε για μια εβδομάδα. Δεν εκπέμπαμε. Υπήρχε μια σιγή.

ΕΡ. Υπήρχαν πολλοί ραδιοερασιτέχνες τότε;

ΑΠ. Υπήρχαν πάρα πολλοί στη Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Τι σχέση είχατε μεταξύ σας; Είχατε ανταγωνισμό;

ΑΠ. Είχαμε φιλικές σχέσεις με τους πιο πολλούς, όχι ανταγωνισμό. Ήταν πολλοί που κάνανε μουσική γιατί τους άρεζε. Ήταν άλλοι που παίρνανε δίσκους από τα δισκοπωλεία και τους λέγανε αυτά τα τραγούδια θα παίξετε. Ναι, βέβαια από τότε ακόμα. Ήταν πολλοί όμως που είχαν δικούς τους δίσκους. Τους άρεζε ένα είδος μουσικής, άλλοι ξένα, άλλοι ελληνικά, άλλοι ρεμπέτικα που ήταν τότε στη μόδα και παίζανε ένα πρόγραμμα μ΄αυτά που τους άρεζαν πιο πολύ.

ΕΡ. Εσείς από το 81 μέχρι πότε είχατε το σταθμό;

ΑΠ. Μέχρι το 85-86.

ΕΡ. Άλλαξε καθόλου το πρόγραμμά σας;

ΑΠ. Όχι. Όλη τη διάρκεια είχαμε το ίδιο πρόγραμμα. Και πάντα τις ίδιες ώρες; Οι ώρες και το πρόγραμμα δεν άλλαζαν σχεδόν ποτέ.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε τότε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι.

ΕΡ. Σχέσεις ραδιοερασιτεχνών με πολιτικά κόμματα;

ΑΠ. Όχι τίποτε. Κάθε ένας μπορούσε να ανήκει κάπου. Αλλά εγώ με όσους ραδιοερασιτέχνες συναντιόμουνα, δεν προσπαθούσα να μάθω από που προέρχονται και σε τι κόμμα είναι.

ΕΡ. Όταν έγινε αυτή η μετάβαση από το κρατικό στο ιδιωτικό ραδιόφωνο, με ποια κριτήρια έγινε;

ΑΠ. Δεν το πρόλαβα, αυτό έγινε αρκετά μετά. Εγώ πάντως πιστεύω ότι πήγαν οι ραδιοερασιτέχνες σ΄αυτή την πορεία που είχαν ακολουθήσει από τότε που θέλανε να νομιμοποιηθούν. Κάποιοι παρέμειναν και είναι ακόμη στη Θεσσαλονίκη. Γνωρίζω παιδιά που συνέχισαν να δουλεύουν αλλά έγινε εντελώς αλλιώς. Έφυγε αυτή η χαρά που υπήρχε, αυτή η τρέλα για το σταθμό να παίζουμε αυτά τα τραγούδια που μας άρεσαν, να κάνουμε τις αφιερώσεις που θέλαμε.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Αρκετά.

ΕΡ. Τι ακούτε;

ΑΠ. Την μουσική που μ΄αρέσει. Και εδώ στη Καστοριά υπάρχει ένα ροκ στέκι. Υπάρχει κάποιος που παίζει καλό ροκ. Ακούω, προσπαθώ να ακούσω.

ΕΡ. Γιατί δεν συνεχίσατε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Το πιο βασικό είναι γιατί δεν φτάνουν οι ώρες. Με τα παιδιά, τη γυναίκα και λίγες είναι οι ώρες, δεν φτάνουν. Άλλα ενδιαφέροντα.

ΕΡ. Δηλαδή περάσατε σε μια άλλη φάση;

ΑΠ. Ναι. Μετά το στρατιωτικό υπάρχει μια μεγάλη στροφή.

ΕΡ. Σήμερα το ραδιόφωνο είναι το ίδιο όπως το φανταζόσασταν ως ραδιοερασιτέχνης ή έχει αλλάξει;

ΑΠ. Όχι. Έχει αλλάξει αρκετά. Οι ραδιοερασιτέχνες είχαν άλλο στυλ. Δηλαδή ανοίγοντας ένα σταθμό, ξέρεις τι θα ακούσεις. Έχουν ενταχθεί πολιτικά τα ραδιόφωνα πιστεύω, μπήκε η πολιτική μέσα, μπήκαν και οι διαφημίσεις με τα συγκεκριμένα τραγούδια που πρέπει να παίξουν. Τότε εμείς δεν είχαμε τέτοιους περιορισμούς. Τότε εμείς παίζαμε ό,τι μας άρεσε, γιατί ο καθένας το έκανε από αγάπη. Αν έβρισκε κάποιο που του άρεσε ή κάποιο συγκρότημα που άκουσε.

ΕΡ. Τότε το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο σε σχέση με το κρατικό, τι ρόλο έπαιζε;

ΑΠ. Το κρατικό ραδιόφωνο είχε λίγους σταθμούς που δεν τους ακούγαμε. Το ερασιτεχνικό ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό. Ήταν μια δύναμη από τον κόσμο, από τον απλό κόσμο που ήθελε να ακούσει μουσική, να χαρεί, να κάνει αυτό που του άρεζε. Γιατί αυτό δεν ήταν δουλειά, ήταν χόμπι. Έτσι το βλέπαμε εμείς οι ραδιοερασιτέχνες, Οπότε με το κρατικό δεν είχαμε καμιά σχέση, ούτε με ειδήσεις, ούτε με διαφημίσεις, απλά κάναμε το χόμπι μας, μας άρεζε.

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό παίζει κάποιο διαφορετικό ρόλο από το κρατικό ή έχουν γίνει τα ίδια;

ΑΠ. Σήμερα το ιδιωτικό προσπαθεί να περάσει το κρατικό και στις ειδήσεις και στα γεγονότα. Είναι ανταγωνιστής του κρατικού, γιατί μπήκε σε κάποια καλούπια. Βάζει κάποιες ώρες ειδήσεις στάνταρ και τις διαφημίσεις του τις έχει. Τότε στο ραδιοερασιτεχνικό δεν υπήρχε τίποτε.

ΕΡ. Το πειρατικό επηρέασε καθόλου την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου; Νομίζεις ότι βοήθησε στο ιδιωτικό;

ΑΠ. Ναι πιστεύω ότι ήταν μια μετεξέλιξη. Πολλοί ραδιοερασιτέχνες με την νομιμοποίηση και μετά εντάχτηκαν στο ιδιωτικό. Βέβαια δεν ξέρω αν το κάνουν με τον ίδιο ζήλο που το κάνανε και παλιότερα.

ΕΡ. Την πολιτική κατάσταση την επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Τώρα, όσο μπορεί η μουσική να επηρεάσει τη σκέψη, την τέχνη και τα πολιτικά δρώμενα σ΄ένα τόπο. Ίσως. Όχι όμως και τόσο πολύ. Μένανε με τα μηνύματα που στέλνανε μέσα από τα τραγούδια. Γιατί εμείς ζήσαμε επί δικτατορίας ακόμη που ξένα τραγούδια δεν ακουγόταν στην Ελλάδα, αλλά εμείς ακούαμε. Και εμείς θέλαμε να τα παίξουμε, να τα κάνουμε γνωστά. Και τα τραγούδια που αγαπήσαμε ήταν ξένα.

ΕΡ. Ο κόσμος πως σας αντιμετώπιζε τότε, ως ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Με πολλή αγάπη. Σχεδόν μας γνώριζαν οι πιο πολλοί που εμείς δεν τους γνωρίζαμε. Μας γνωρίζανε με τα μικρά μας ονόματα.

ΕΡ. Και η επαφή γινόταν με το τηλέφωνο;

ΑΠ. Ναι, σίγουρα. Είχαμε πάρα πολύ κόσμο που μας έπαιρνε κάθε μέρα τηλέφωνο. Και τηλέφωνα κινητά δεν υπήρχαν. Έπρεπε να πάει κάποιος, κάπου μακριά για να βρει τηλέφωνο, γιατί πολλοί δεν είχαν τηλέφωνο στο σπίτι τους.

ΕΡ. Τι ηλικίες σας άκουγαν;

ΑΠ. Συνήθως νέοι. Ηλικία σαν τη δική μας που άκουγε ροκ μουσική και τζαζ, έπαιζα, ηλικίες 18-25 χρονών.

ΕΡ. Και που ακριβώς ήταν ο σταθμός σας;

ΑΠ. Περιοχή Τουρκικού προξενείου, στην οδό Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης.

ΕΡ. Συνομιλίες κάνατε;

ΑΠ. Όχι. Εγώ τις απέφευγα. Συνήθως κάναμε την αρχή, όταν στήναμε το σταθμό να δούμε αν ακούγεται καλά, για να τον φέρουμε εκεί που πρέπει. Εγώ δεν έκανα συνομιλίες γιατί ήθελα να κάνω πράγματα, αφού έβλεπα ότι ο σταθμός πάει καλά και ακουγόμασταν καλά.

ΕΡ. Που σας άκουγαν;

ΑΠ. Σ' όλη τη Θεσσαλονίκη. Μας παίρνανε τηλέφωνα από όλη τη Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Και πως βελτιώσατε την τεχνική σας;

ΑΠ. Με τους πομπούς μας, τις λάμπες προσπαθούσαμε να ακούγεται καλά ο σταθμός. Είχαμε κάποιους φίλους μακριά που τους παίρναμε να μάθουμε αν ακούγεται ο σταθμός μας. Μετρούσαμε και ξέραμε ότι ήμασταν εντάξει

17. ΝΙΚΟΣ ΤΕΡΖΟΓΛΟΥ

ΕΡ. Θέλετε να μου πείτε από πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Ξεκίνησα να εκπέμπω από το 79, τότε δεν υπήρχαν πολύ τα FM στο ραδιόφωνο, υπήρχαν τα μεσαία κύματα, τα οποία ήταν μεγαλύτερης εμβέλειας αλλά χειρότερης ποιότητας όσον αφορά τον ήχο. Και τότε είχαν βγει τα πρώτα ιστορικά μηχανηματάκια., 2 βατ, 1 βάτ, πάρα πολύ μικρά μηχανηματάκια σε πλακέτες και από εκεί ξεκίνησαν τα FM, ουσιαστικά πολύ μικρής εμβέλειας μηχανήματα που ο καθένας από εμάς από την αγάπη του κυρίως στα ηλεκτρονικά, γιατί ήταν μια εποχή που ξεκινούσε να εξελίσσεται η τεχνολογία, ασχολούνταν με το κολλητήρι, με την αντίσταση, γιατί ουσιαστικά για να φτιάξεις ένα μηχάνημα στα FM εκείνη την εποχή δεν υπήρχε ούτε η τεχνογνωσία, αλλά δεν υπήρχαν και τα υλικά που θα μπορέσεις να κάνεις κάτι μεγάλο για να εκπέμψεις ξέρω εγώ σε ολόκληρη την Θεσσαλονίκη. Μιλάμε τώρα για το 79 έτσι; Αργότερα με το που μπήκαμε στην δεκαετία του 80, μετά το 81 – 82 και υλικά αρχίζαμε να βρίσκουμε, και στα χέρια μας να πέφτουν κάποια σχέδια για να δημιουργήσουμε έναν πομπό. Και ουσιαστικά όλα ξεκινούσαν από την αγάπη μας για τα ηλεκτρονικά και το να το κάνω μόνος μου ας πούμε.

ΕΡ. Που είχατε τον πομπό σας;

ΑΠ. Στο σπίτι μου. Στην Μαρτίου, Ντεπώ.

ΕΡ. Και τον είχατε φτιάξει μόνος σας;

ΑΠ. Ναι, μόνος μου.

ΕΡ. Και πως ήταν, βγαίνατε, κάνατε συνομιλίες, βάζατε μουσική;

ΑΠ. Ναι, κάποιες ώρες κάναμε εκπομπές, 1, 2-3 ώρες την ημέρα ανάλογα με την όρεξη, αυτό γινόταν μέχρι το 83, όσον αφορά εμένα, έτσι; Κάποιες ώρες της ημέρας, φρόντιζα να είναι ψιλοσταθερές, γιατί είχα μια τάση να έχω ένα πρόγραμμα σε αυτό που θα βγάζω προς τα έξω και φυσικά ήταν και επικοινωνιακές ανάγκες τότε, άρχισε η Θεσσαλονίκη να αποκτά έντονη αστική νοοτροπία σαν πόλη, έφυγε αυτό την γειτονιά, γνωρίζω τον γείτονα, γνωρίζω τον από κάτω, οπότε ήταν και μια ανάγκη εσωτερική για επικοινωνία, αυτό βέβαια το ανακαλύπτεις στην πορεία, σου προκύπτει αν θέλεις, αυτή η ανάγκη επικοινωνίας και αρχίζεις και γλυκαίνεσαι, με το τηλέφωνο που θα σου πάρουνε, με τον καλό τον λόγο που θα σου πούνε με το ότι εσύ αυτός που σερβίρεις σαν μουσική, το ακούει και κάποιος άλλος, τα κοινά γούστα, και φυσικά οι γνωριμίες μέσα από αυτό το στυλ της εκπομπής με ανθρώπους που έχουν τα ίδια γούστα με σένα, ακούνε την ίδια μουσική με σένα και ενδεχομένως να σκέφτονται και τα ίδια πράγματα με σένα.

ΕΡ. Οι εκπομπές τι περιεχόμενο είχαν;

ΑΠ. Οι εκπομπές είχα καθαρά μουσικό περιεχόμενο, αφορούσαν επιτυχίες ανά τον πλανήτη κυρίως την Αμερική και την Αγγλία που ασχολούνταν όλος ο κόσμος εκείνη την εποχή…..

ΕΡ. Ξένη μουσική βάζατε;

ΑΠ. Ξένη μουσική. Φυσικά και αυτή η πληροφορία ήταν είτε μπαγιάτικη να την πω έτσι, γιατί δεν υπήρχε το ιντερνετ τότε, είτε περιμένοντας μια κυριακάτικη εφημερίδα να έχει κάποια list από τα δημοφιλέστερα τραγούδια στην Μεγάλη Βρετανία, στις ΗΠΑ, να δεις ποια είναι τα τραγούδια αυτά, επομένως στην συνέχεια έμπαινες σε ένα άλλο τριπ να ψάξεις να τα

βρεις κιόλας, οπότε τα πράγματα δυσκόλευαν ακόμη πιο πολύ. Οπότε μέσω συγγενών από την Αμερική ή την Βρετανία, κάποιων φίλων που σπούδαζαν εκεί, ερχόντουσαν κάποια κομμάτια και εδώ. Γιατί ούτε οι δισκογραφικές εταιρείες τα έφερναν σαν τραγούδια γρήγορα, για να μπορέσουμε να τα περάσουμε στον κόσμο. Οπότε γινόταν έτσι, κασέτες που κυκλοφορούσαν και πηγαινοερχόντουσαν από Αγγλία και Αμερική ή από άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, η ιταλική μουσική ήταν πολύ της μόδας τότε, το ιταλοντίσκο που λέμε, πιο κοντινή η Ιταλία, περισσότεροι οι γνωστοί εκεί από Έλληνες.

ΕΡ. Η δισκοθήκη σας πως δημιουργήθηκε;

ΑΠ. Η δισκοθήκη μου δημιουργήθηκε καταρχήν….και τότε να πω ότι η επιτυχία κρατούσε έξι μήνες, μπορεί και παραπάνω, μια επιτυχία. Δημιουργήθηκε από δικές μου αγορές στην αρχή αλλά το κύριο μέρος της στην συνέχεια από τα promotion που παίρναμε από τις δισκογραφικές. Δηλαδή κάποιοι ραδιοπειρατές που ξεχωρίζαμε στην πόλη για την σοβαρότητα και την φερεγγυότητα της δουλειάς μας, μας καλούσαν οι δισκογραφικές και μας έδιναν κάποια promo.

ΕΡ. Από τότε, από το 79;

ΑΠ. Από το 81 και μέτα, από το 81 – 82 εκεί κάπου ξεκίνησε. Ως τότε τα promo τα παίρνανε απλά και μόνο οι κρατικοί σταθμοί αλλά από το 82 και μετά, παίρναμε σχεδόν συστηματικά, κάθε Πέμπτη - Παρασκευή που είχαν κυκλοφορία κάποια promo.

ΕΡ. Μου λέτε λιγάκι την ιστορία σας όπως εξελίχθηκε; Μου είπατε πως από το 79 ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Ξεκίνησα να εκπέμπω στα μεσαία και άρχισα να την ψάχνω ηλεκτρονικά στα FM με τα πεντεδάκια, έτσι τα ονομάζαμε αυτά, πεντεδάκια, ήταν πλακέτες οι οποίες λειτουργούσαν με μπαταρία και εκπέμπανε 2 βάτ, ένα ουσιαστικά τετράγωνο στα FM, στα μεσαία ήταν άλλα μηχανήματα, άλλης φύσεως μηχανήματα με πολύ χειρότερη ποιότητα ήχου, γιατί τα μεσαία δεν έχουν ποιότητα ήχου και διαφοροποιούνταν και σαν φιλοσοφία. Ξεκίνησα το 79 από τα μεσαία και από τα μεσαία και το 81 βγήκα στα FM με μια LL ή L 504 λεγόταν η λάμπα που βγάζαμε για το μηχάνημα που φτιάχναμε. Αυτό το 81 στα FM,με μια σχετικά καλή εμβέλεια, όλη την ανατολική πλευρά της πόλης περίπου την κάλυπτα, αλλά δεν μπορούσα να περάσω προς τα εδώ, δεν έφταναν, επειδή έβγαινα από την πολυκατοικία, δεν έβγαινα από καμιά περιοχή με ιδιαίτερο υψόμετρο, από το 81 μέχρι το 83, έκανα μόνος μου από το σπίτι μου κλπ κλπ Το 84 μου μπήκε μια ιδέα αυτό που κάνω, και επειδή ήμουν συνεπής ως προς τους ακροατές μου και ως προς τα λεγόμενά μου στο ραδιόφωνο, ήθελα να γίνει εντός εισαγωγικών πιο επαγγελματικό, όχι να βάζω διαφημίσεις όμως με αυτή την έννοια, να είναι σταθερές οι ώρες, να είναι περισσότερες οι ώρες και να είναι σε καθημερινή βάση αυτές οι ώρες και να καλύπτουν και άλλα γούστα ακροατών. Συγκεκριμένα εγώ έπαιζα βρετανική ποπ, κλασσική βρετανική ποπ και ιταλοντίσκο εκείνη την εποχή, και βάζω και στο σταθμό μου και ένα άλλο παιδί που έπαιζε new wave εκείνη την εποχή, είχε μια σχετικά καλή δισκοθήκη από new wave και ροκ. Αποτέλεσμα να πάρουμε περισσότερο κόσμο, να γίνουμε περισσότερο γνωστοί, στην παρέα μετά προσθέσαμε ένα ακόμη παιδί και φτιάξαμε τον Μουσικό Δίαυλο και σιγά – σιγά γίναμε 22 – 23. Επίσημα πλέον από το 86 ήμασταν ένας σταθμός που έβγαινε από την Άνω Πόλη, από δικό του μέρος, ένα σπίτι που είχε νοικιαστεί εξ επί τούτου γι΄ αυτό το πράγμα, μόνο και μόνο για να γίνονται εκπομπές και γιατί από την Άνω Πόλη; Γιατί ήταν ένα σημείο που είναι υψομετρικά μέσα στην πόλη και θα μπορούσες να κάλυπτες σε εμβέλεια ολόκληρη την πόλη. Δεν υπήρχε η τεχνογνωσία ούτε και οι δυνατότητες να εκπέμπουμε από τον Χορτιάτη και τα στούντιο να είναι στο κέντρο της πόλης, δεν μπορούσε να συμβεί αυτό εκείνη την εποχή. Τουλάχιστον όσον αφορά τα μηχανήματα που εισάγονταν στην Ελλάδα, έτσι; Απαγορευόταν η εισαγωγή τέτοιων μηχανημάτων στην χώρα.

ΕΡ. Τι επαφή είχατε με τους ακροατές σας όλα αυτά τα χρόνια;

ΑΠ. Δηλαδή όταν λέμε επαφή πώς να την ορίσουμε;

ΕΡ. Πέρα από τα τηλέφωνα που είχατε, κάνατε πάρτι, είχατε φιλική επαφή;

ΑΠ. Ναι, κάναμε πάρτι, δίναμε ραντεβού στα καφέ στην αρχή…πως ξεκίνησε η επαφή; Από τα διάφορα καφέ της πόλης όπου δίναμε ραντεβού με ακροατές σαν ομάδα και σιγά – σιγά έγιναν κάποια πάρτι σε ντισκοτέκ εκείνη την εποχή, σε διάφορα κλαμπάκια ή μπαράκια, σε μικρό κύκλο ακροατών στην αρχή γιατί φοβόμασταν και την αστυνομία, τον νόμο γενικότερα, ήταν οι μυημένοι ακροατές αυτοί που μας ακολουθούσαν, ποτέ δεν βγήκα εγώ προσωπικά να πω, Ντάλτον έβγαινα εκείνη την εποχή 81,αυτό ήταν το χαρακτηριστικό μου, το πάρτι…

ΕΡ. Συμβόλιζε κάτι;

ΑΠ. Α, μου άρεζε το Λούκυ Λουκ σαν κόμικ, τίποτα άλλο. Στην συνέχεια αυτά διευρύνθηκαν, στην συνέχεια αυτοί οι λίγοι μυημένοι έγιναν περισσότεροι και ο ένας με τον άλλο έφτιαξαν μια ομάδα που κάναμε κάποια πάρτι αφιλοκερδώς έτσι; Απλά ζητούσαμε από κάποια καταστήματα να φιλοξενήσουν την εκδήλωση. Τότε ήταν και τα Παιδιά της Καλαμαριάς οι οποίοι έβγαλαν πάρα πολλά χρήματα από αυτό, έβγαιναν και έκαναν στα ίσια διαφήμιση ενός σκυλάδικου ας πούμε και μάζευαν λαό εκεί και χίλιες δραχμές φαγητό και ποτό, αυτοί το έκαναν συστηματικά, εγώ επ' ουδενί δεν λειτούργησα έτσι, πάντα ήταν στο πιο μερακλίδικο, στο πιο κλειστό, στο πιο μυημένο και άλλη η φιλοσοφία του σκυλάδικου και άλλη η φιλοσοφία της ξένης μουσικής της ποπ που εκπροσωπούσα εγώ σαν σταθμός. Και αργότερα από το 86 και μετά γινόμαστε πλέον ομαδικό σταθμός, κάτω από αυτή την σκεπή του Μουσικού Δίαυλου συγκεντρώνουμε πάρα πολλούς πειρατές, δημιουργώντας τον πρώτο ουσιαστικά ομαδικό ραδιοφωνικό σταθμό της Θεσσαλονίκης.

ΕΡ. Τότε όταν γίνατε Μουσικός Δίαυλος άλλαξε η επικοινωνία που είχατε με τους ακροατές; Έγινε πιο συστηματοποιημένη;

ΑΠ. Στον πρώτο χρόνο εκπομπής, απομακρυνθήκαμε λίγο, γιατί το μηχάνημα ήταν μεγαλύτερο, η εμβέλεια ήταν μεγαλύτερη, οι ακρατές ήταν οι περισσότεροι, και ο κίνδυνος για να συλληφθούμε, γιατί κάναμε κάτι συστηματοποιημένο πια για 18 ώρες καθαρά στον αέρα, κάθε μέρα, ήταν ακόμη μεγαλύτερος, οπότε τότε η επικοινωνία έπεσε στο επίπεδο της αλληλογραφίας, με γράμματα και έχω ακόμη από τότε κάποια γράμματα ακροατών. Δηλαδή είχαμε εντοπίσει μια πολυκατοικία στο πατρικό μου κοντά όπου δεν είχε αυτά τα χαρακτηριστικά γραμματοκιβώτια, απλά τα γράμματα τα άφηναν πάνω σε ένα τραπεζάκι εκεί του θυρωρού οπότε μπορούσαμε να πάμε να τα βουτάμε σε ένα άσχετο όνομα που δεν είχε στην πολυκατοικία και που δεν ήταν το δικό μου, Τάδε Ταδόπουλος, είχαμε σκαρφιστεί, ήταν πάρα πολλά τα γράμματα και πήγαινα και τα βουτούσα από εκεί για να μην καρφωθούμε.

ΕΡ. Σε άλλη πολυκατοικία;

ΑΠ. Ναι, ήταν διαγωνίως απέναντι από το πατρικό μου σπίτι και το όνομα που αναφερόταν ή έστελναν τα γράμματα ήταν άσχετο. Η διεύθυνση υπαρκτή αλλά θα ήταν δύσκολο να ήταν μέσα σε γραμματοκιβώτιο τα γράμματα αν δεν τα άφηναν, ήξεραν ότι αυτή η πολυκατοικία δεν έχει γραμματοκιβώτια, ήταν πιο κυριλέ και τα άφηναν πάνω στο θυρωρείο, οπότε πήγαινα από εκεί και τα έπαιρνα ειδάλλως θα καρφωνόμασταν άμα δίναμε την διεύθυνση από όπου εκπέμπαμε, από Δωδώνης 1 εκπέμπαμε από την Άνω Πόλη, εκεί δεν μπορούσαμε να δώσουμε, θα ήταν άμεσο κάρφωμα, στο σπίτι μου πάλι μπορούσε να διερευνηθεί από την ασφάλεια και να πουν να αυτός είναι οπότε να δίναμε εκεί. Με τον κίνδυνο βέβαια να μας παρακολουθεί κάποιος και να μας ….

ΕΡ. Σας είχαν πιάσει ποτέ;

ΑΠ. Ναι, μας πιάσανε τέλη του 1986, αρχές Δεκεμβρίου.

ΕΡ. Και, τι έγινε;

ΑΠ. Μας κατάσχεσαν μηχανήματα, δίσκους, μια δίκη που τέλειωσε πριν 2 χρόνια.

ΕΡ. Πριν 2 χρόνια! Από τότε;

ΑΠ. Από τότε.

ΕΡ. Για ποιο λόγο κράτησε τόσο πολύ;

ΑΠ. Ε, γιατί παίρναμε αναβολές ,παίρναμε αναβολές, παίρναμε αναβολές, τελευταία αναβολή μας έστειλε στο 2003 ή 2002 ή 2003.

ΕΡ. Αθωωθήκατε βέβαια.

ΑΠ. Αθωωθήκαμε, βέβαια δεν πήραμε πίσω τα μηχανήματα, δεν βρέθηκαν ποτέ, ούτε τα μηχανήματα, ούτε οι δίσκοι, γιατί ήταν και κάτι δίσκοι πάρα πολύ σπάνιοι, πάρα πολύ σπάνιοι, κάποια κομμάτια που είχαν κυκλοφορήσει 500 σε όλο τον κόσμο, δεν τα πήραμε ποτέ πίσω αυτά. Τίποτα δεν πήραμε πίσω από αυτήν την ιστορία.

ΕΡ. Οι ακροατές τι σας έγραφαν στα γράμματα;

ΑΠ. Είτε ζητούσαν τραγούδι, είτε εκθείαζαν τις φωνές μας γιατί πίσω από μια καλή φωνή ο καθένας φανταζόταν το ίνδαλμά του, έναν ψηλό, μελαχρινό, άντρακλα, και δεν συμμαζεύεται οπότε οι κοπέλες είτε εκθείαζαν φωνές και επιδίωκαν ραντεβού ή γνωριμία είτε υπήρχαν και αυτές οι γκρούπις οι πιο φανατικές από αυτές τις κοπέλες και γουστάραν πολύ την μουσική και σου έγραφαν κατεβατά 30 τραγούδια που θέλουν να ακούσουν στο σταθμό, ή κάποια ήταν απλά ευχαριστήρια γιατί υπάρχουμε, γιατί τους κρατάμε συντροφιά και γιατί είναι εκπληκτικό αυτό που κάνουμε και γιατί …τρεις κατηγορίες ουσιαστικά γραμμάτων είτε για γνωριμία και διαπροσωπική επαφή, είτε για ευχαριστήρια για ότι υπάρχουμε, είτε για να ζητήσουνε κάποιο τραγούδι ας πούμε, είτε για να μας κάνουν κάποιες προτάσεις για καινούριες εκπομπές ή για καινούρια πράγματα που θα ήθελαν να ακούσουν κατά κάποιο τρόπο.

ΕΡ. Με τους άλλους ερασιτέχνες είχατε σχέση;

ΑΠ. Είχαμε μια απλή γνωριμία, σχέση δεν είχαμε, δηλαδή να αλληλοβοηθηθούμε κατά κάποιο τρόπο, πήγε να γίνει μια κίνηση να αλληλοβοηθηθούμε γιατί μετά από μας ξεκίνησαν και άλλοι ομαδικοί, τέτοιοι σταθμοί, όπως το Ράδιο – Θεσσαλονίκη που υπάρχει σήμερα, αυτοί ξεκίνησαν 4 μήνες μετά από μας, απλά δεν θέλαμε εμείς ποτέ να το δούμε επιχειρηματικά και δεν το είδαμε ποτέ επιχειρηματικά , ενώ είχαμε προτάσεις και από τον Κυριακού στην Αθήνα για να ανοίξουμε τον Αντ.1 εδώ που τον πήραν κάποιοι φίλοι τελικά, ο Βασίλης ο Γαλανός μαζί με τον Σκούρο και τον Λάζαρο και τον Νίκο, δεν δεχτήκαμε ούτε τον Κυριακού, ούτε δεχτήκαμε τον πως τον λένε της Αυριανής;

ΕΡ. Τον Κουρή.

ΑΠ. Τον Κουρή, ούτε δεχτήκαμε την Βελλίδου, λίγο πήγαμε να μπλέξουμε με την Βελλίδου αλλά τότε είχε φαλιρίσει κιόλας, γιατί θέλαμε αν κάποιος μας αγκάλιαζε σαν σταθμό να ήταν ένας επιχειρηματίας σοβαρός που δεν θα περνούσε καμία είδηση και καμία έτσι ροπή προς την κοινωνία γενικότερα. Ήμασταν καθαρά Δον Κιχώτες, σαν Δον Κιχώτες ξεκινήσαμε και σαν Δον Κιχώτες τελειώσαμε.

ΕΡ. Ήταν πολύ συνειδητό το ότι δεν το συνεχίσατε επιχειρηματικά;

ΑΠ. Ναι, ήταν πολύ συνειδητό. Όλη εκείνη την εποχή που υπήρξαν στην μπάντα πολύ χειρότεροι από μας αντικειμενικά, χωρίς ούτε λόγο ραδιοφωνικό, ούτε ποιότητα από άποψη μουσικής, ούτε ποιότητα από άποψη προσώπων, αργότερα επωφελήθηκαν και σήμερα είναι επιχειρηματίες εντός εισαγωγικών στον χώρο του επαγγελματικού ραδιοφώνου.

ΕΡ. Γιατί όμως κάνετε αυτόν τον διαχωρισμό; Το επαγγελματικό ραδιόφωνο είναι πάντα κακό; Είναι πάντα παρακμιακό;

ΑΠ. Όχι, δεν είναι πάντα κακό και πάντα παρακμιακό, διότι κάποιοι που μείνανε δεν είχαν το feeling να κάνουν ραδιόφωνο και ακούσαμε διάφορα ευτράπελα από το 88 και μετά στο ραδιόφωνο που σήμερα έχουν συμμαζευτεί. Ενώ θα μπορούσε αυτή την νηπιακή ηλικία να την αποφύγει το ραδιόφωνο, γιατί υπήρχαν άνθρωποι που είχαν εμπειρία, είχαν γνώσεις και είχαν και λόγο αλλά ποτέ δεν τον βγάλανε γιατί απλά ήταν δον κιχώτες. Σήμερα δεν είναι αναγκαστικά κακό το ραδιόφωνο. Ήταν κάτι τέτοιοι οι οποίοι δεν ήξεραν από μουσική, δεν είχαν τον λόγο…βγήκε ο Κούβελας τότε το 88 με το δημοτικό, από εκεί και μετά σύρθηκε το ραδιόφωνο στην κυριολεξία στην άσφαλτο για τέσσερα – πέντε χρόνια. Και αποτέλεσμα εκείνης της περιόδου, της κακής περιόδου, το ότι τελικά τις άδειες τις πήραν κάποιοι άνθρωποι οι οποίοι ήταν τελείως γκάου για το ραδιόφωνο, ήταν να φτάσουμε σήμερα στο αποτέλεσμα να είναι ελεγχόμενο, να σου λέει ο άλλος, θα κάνεις τέσσερις εκφωνήσεις την ώρα, γιατί; Γιατί βγήκαν διάφοροι, δόθηκε λόγος σε διάφορους, έλεγαν ό,τι να ΄ναι, ασύντακτα, χωρίς να κουβαλάνε μια δικαιολογία από πίσω και χωρίς να κουβαλάνε τίποτα από πίσω, ουσιαστικά ούτε ιστορία. Αποτέλεσμα ο κόσμος βαρέθηκε τον λόγο και πήγαμε για την Θεσσαλονίκη που ήταν η γενέτειρα του πειρατικού ραδιοφώνου και του ραδιοφώνου γενικότερα, να καταστραφεί ραδιοφωνικά. Η Αθήνα σήμερα έχει πολύ καλύτερο ραδιόφωνο από ότι η Θεσσαλονίκη, αυτό είναι το αποτέλεσμα. Εγώ σήμερα δουλεύω στον RSO, 5-8 κάνω κάθε απόγευμα, λοιπόν, μας λένε τέσσερις εκφωνήσεις την ώρα και ποιος μας το λέει αυτό; Ένας κύριος που έχει τα χρήματα να έχει το ραδιόφωνο. Γιατί θεωρεί ότι αυτό το feeling που θέλει να περάσει είναι συγκεκριμένο, είναι τέτοιο και άρα ο ακροατής δεν θέλει αυτό. Ποιος είσαι εσύ που ελέγχεις τον ακροατή; Ποιος είσαι εσύ που αξιολογείς το τι θέλει να ακούσει ο ακροατής. Πέρα από το Ράδιο – Θεσσαλονίκη που έχει ελεύθερο λόγο και λένε ό,τι θέλουν όλα τα άλλα ραδιόφωνα είναι juke box, προεπιλεγμένη μουσική, προεπιλεγμένα τα τραγούδια, προεπιλεγμένες και οι εκφωνήσεις. Ήμουν στον Star FM και στον Ελληνικό επί χρόνια συνεργάτης του Τουρώνη ήμουνα, αυτή η νοοτροπία, το αμερικάνικο ραδιόφωνο που ήρθε εδώ. Και επειδή η Θεσσαλονίκη θεωρούμε ότι δεν έχει αξιόλογους ανθρώπους οι οποίοι μπορούν να αρθρώσουν λόγο, στήνουμε ένα ραδιόφωνο στο όποιο θα μπορεί να μιλήσει από ένα άβουλο πλάσμα μέχρι και ο πιο οξυδερκής και προχωρημένος πνευματικά ας πούμε, διότι δεν θέλει να πεις τίποτα παραπάνω, θα πεις για το site μας στις και πέντε, στις και εικοσιπέντε θα πεις για την τάδε συναυλία, στις παραεικοσιπέντε θα πεις αυτό και στις παρά πέντε θα πεις αυτό. Θα ξεκινήσεις με το όνομά σου και θα τελειώσεις με αυτό. Αυτή είναι η κατάντια εκείνης της εποχής, εκείνης της περιόδου, που κάποιοι άνθρωπου που έπρεπε να πάρουν το ραδιόφωνο στα χέρια τους, δεν το πήραν και το πήραν οι δευτεράντζες και αυτό ξέρεις γιατί; Γιατί ας πούμε εγώ εκείνη την εποχή ήμουν στην Ιατρική, ήθελα να γίνω γιατρός, αργότερα το εγκατέλειψα γιατί είδα ότι αυτός ο χώρος με κέρδισε περισσότερο. Σαν και μένα ήταν πάρα πολλοί, που σπούδαζαν και είχαν ένα μέλλον μπροστά τους, δεν κάθισαν να ασχοληθούν με το ραδιόφωνο, πικράθηκαν από το ραδιόφωνο, πονέσανε, κάποιους τους κυνήγησαν, κάποιοι μαυρίστηκαν κιόλας γιατί φυλακίστηκαν, κάποιοι άνθρωποι και από εκεί και μετά έκαναν οικογένειες, είχαν το πτυχίο τους ασχολήθηκαν. Όλοι η σαβούρα που είτε είχαν τελειώσει τον Ευκλείδη και είχαν μια κλίση περισσότερη στα ηλεκτρονικά ή δεν είχαν τι να κάνουν ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο και πήραν τις άδειες. Αυτοί οι άνθρωποι δεν είχαν ποτέ feeling, δεν γνώριζαν την ιστορία της μουσικής, δεν ήξεραν να ξεχωρίσουν την τζαζ από την ντίσκο και την ροκ και έφτιαξαν ραδιόφωνα και πήραν άδειες και είναι επιχειρηματίες, όχι όλοι, άλλα ένα μεγάλο ποσοστό, ένα 70 - 80% που διοικούν σήμερα το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Τα κριτήρια που τότε δόθηκαν οι άδειες ποια ήταν;

ΑΠ. Το μέσο, το βίσμα και ο χρόνος λειτουργίας, πόσο χρόνο λειτουργείς στην μπάντα. Από εκεί και μετά διαφοροποιήθηκαν αυτά, έγιναν πόσα δελτία παροχής κόβεις, πόσες συμβάσεις εργασίας έχεις και μετρούσαν με μόρια, σήμερα δηλαδή αυτά μετράνε σαν μόρια, ύψος επένδυσης, αν έχεις επενδύσει 100 εκατομμύρια – 150 εκατομμύρια, κάθε 30 εκατομμύρια, θα σε γελάσω τώρα δεν θυμάμαι πόσο είναι ή κάθε 15 ή κάθε 30 εκατομμύρια παίρνεις έναν πόντο και μαζεύεις πόντους, αφενός από το ύψος της επένδυσης, αφετέρου από τις σχέσεις εργασίας, πόσους ανθρώπους έχεις στο ΙΚΑ, με πόσους έχεις συνεργασία με το ΤΕΒΕ και κόβεις δελτία παροχής, πόσα χρόνια λειτουργείς σαν ραδιόφωνο, αυτά είναι κριτήρια που για κάθε ένα άτομο στο ΙΚΑ παίρνεις έναν πόντο και μαζεύουν πόντους, pointomania έχει γίνει η ιστορία.

ΕΡ. Εσείς τότε ως Μουσικός Δίαυλος είχατε καταθέσει αίτηση;

ΑΠ. Δεν ασχοληθήκαμε, είχαμε κουραστεί πάρα πολύ, μας έπιασαν, κάπου οικονομικά είχαμε εξασθενήσει, αναγκαστήκαμε να βάλουμε και κάποιους άλλους ανθρώπους μέσα στο παιχνίδι οι οποίοι θα διέθεταν κάποια μικρόφωνα, κάποιους δίσκους, κάποια πικάπ και έγινε ένας πολυσυλλεκτικός σταθμός ο Δίαυλος, οπότε δεν μπορούσαμε να βρούμε αρχή και τέλος και άκρη κλπ Καθένας μόλις έβρισκε μια δουλειά ή του γινόταν πρόταση έφευγε από ένα ραδιόφωνο που ήδη ξεκίνησε να εμφανίζονται από κάποιον επιχειρηματία. Εμείς είχαμε προτάσεις και από τον Κουρή, δύο σοβαρές προτάσεις από Κουρή και από Κυριακού, τις απορρίψαμε, μετά μας πλησίασε η Βελλίδου η οποία ήταν στο να καταρρακωθεί οικονομικά εκείνη την εποχή. Δεν κλείσαμε και μαζί της και μετά κάποιοι απορροφηθήκαμε σε ένα σταθμό, τον Ραδιοφωνικό Σταθμό της Διεθνούς Έκθεσης τότε τον 105, στον οποίο έμεινα εγώ για 11 ολόκληρα χρόνια και κάποιοι άλλοι στον Α-103, έναν άλλο ραδιοφωνικό σταθμό ας πούμε και διαιρεθήκαμε, και δεν ασχοληθήκαμε ποτέ με την όλη ιστορία. Την προηγούμενη εβδομάδα κάναμε ένα reunion του Δίαυλου, αυτά, τώρα σκεφτόμαστε να το αναπτύξουμε και επιχειρηματικά, να βγάλουμε τον σταθμό στο ιντερνετ και στο δορυφόρο ώσπου να βρούμε κάποια άκρη για να τον ξαναστήσουμε κατά κάποιον τρόπο.

ΕΡ. Εσείς σήμερα με τι ασχολείστε; Ασχολείστε με το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ασχολούμαι. Κάνω εκπομπές στον RSO, σε ένα ραδιόφωνο, κάνω διαφημίσεις για το ραδιόφωνο, δηλαδή αυτό είναι στούντιο παραγωγής διαφήμισης, ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής, από την άλλη μεριά είναι τα στούντιο, από εδώ είναι το δημιουργικό. Δημιουργούμε εκπομπές για το ραδιόφωνο που πουλάμε σε όλη την Ελλάδα……..

ΕΡ. Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ναι βέβαια συνέχισα στο ιδιωτικό ραδιόφωνο, ήμουν διευθυντής προγράμματος σε πολλά ραδιόφωνα όλα αυτά τα χρόνια, είναι η ζωή μου, εδώ εγκατέλειψα την ιατρική γι' αυτό, πήρα πτυχίο, έχω κάνει διδακτορικό στην Ιατρική, στα σύνδρομα, τα έχω εγκαταλείψει όλα για να κάνω αυτό το πράγμα, το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Ακούτε σήμερα ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, δεν με αφορά έτσι όπως είναι.

ΕΡ. Σε σχέση με το ραδιόφωνο που κάνατε εσείς της εποχή του ραδιοερασιτεχνισμού, το σημερινό ραδιόφωνο απέχει πάρα πολύ από αυτό που είχατε φανταστεί εσείς ως ερασιτέχνες;

ΑΠ. Τώρα αν μιλήσουμε προσωπικά για μένα, ναι αυτό το ραδιόφωνο που ακούω στην Θεσσαλονίκη είναι εμετικό, δεν με εκφράζει, ούτε με εξέφραζαν εκείνοι οι ραδιοπειρατές που κα-

θόντουσαν και κάνανε συνομιλίες, «1,2 μ' ακούς, τι σήμα σου φέρνω, τόσο, κατέβασε την κεραία, ανέβασε την κεραία, πόσο σου φέρνω με κλειστή, πόσο σου φέρνω με ανοιχτή». Δεν μιλάμε γι' αυτό το ραδιόφωνο, μιλούσαμε για ένα ραδιόφωνο που η επικοινωνία ήταν επικοινωνία, όπου υπήρχε αυθορμητισμός και όπου υπήρχε επαφή, ραδιόφωνο είναι επαφή, το ραδιόφωνο είναι κάτι τελείως διαφορετικό από την τηλεόραση. Εδώ έχουν καταντήσει το ραδιόφωνο να το κάνουν κονσέρβα, λόγω του ότι δεν έχουν αξιόλογους ανθρώπους να προτείνουν για παραγωγούς του ραδιοφώνου. Δεν υπάρχουν οι άνθρωποι που έχουν την εμπειρία που είχαμε εμείς, που ξεκινήσαμε από το πεντεδάκι το τόσο, που ουσιαστικά το γεννήσαμε το ραδιόφωνο και ήμασταν κοντά στον ακροατή, ο ακροατής ήταν φίλος μας, μοιραζόταν καθημερινά το πρόβλημά του, τις ανησυχίες του, τις επικοινωνιακές του ανάγκες, σήμερα δεν υπάρχει τίποτα. Σου λέω κάνε μια έρευνα να δεις σε όλα τα ραδιόφωνα βγαίνουν και πέντε, και εικοσιπέντε, παραεικοσιπέντε, παραπέντε και μιλάνε. Τελείως στιλαρισμένα, γραμμένα κείμενα, δεν λέμε να μην γράφεις τα κείμενα, να γράφεις τα κείμενα αλλά απευθύνσου στον ακροατή, και αυτός σε σένα, όχι κάνω μουσικό ραδιόφωνο για να με ακούνε μέσα στα μαγαζιά ώστε να πάρω ακρόαση για να πάρω την διαφήμιση, αυτό δεν είναι ραδιόφωνο, να μην ενοχλήσω τα μαγαζιά και τους ταξιτζήδες που ακούνε ραδιόφωνο, γιατί μπορεί να ενοχλούνται αν μιλάω λίγο περισσότερο αν έχω περισσότερο λόγο στο ραδιόφωνο ας πούμε, οπότε θα πρέπει να μείνουν αυτοί και να μην παίξουν στο ζάπινγκ για να μπορέσω να πάρω διαφήμιση, να πάρω ακρόαση, έχει γίνει ένα παιχνίδι εμπορικό, καθαρά εμπορικό δηλαδή. Και όπως είπα και πιο πριν εμείς ήμασταν πιο συναισθηματικοί, δηλαδή την θέλαμε αυτή την επαφή με τον ακροατή, γιατί και εμάς προήγαγε αλλά και για τον ακροατή ήμασταν παρέα. Ουσιαστική παρέα, όχι το δήθεν, η γκλαμουριά του κάνω εκπομπή στο ραδιόφωνο και θα πω αυτά, μέχρι εκεί που αγγίζουν εμένα και μέχρι εκεί που δεν αγγίζουν τον ακροατή και να κρατάω αυτές τις απόλυτες τιμές δεξιά και αριστερά από τις σχέσεις ακροατή – παραγωγού, εδώ υπάρχουν σαφέστατες αποστάσεις, και το ξαναλέω η Αθήνα έχει δέκα φορές….

ΕΡ. Γιατί το λέτε αυτό; Στην Αθήνα σήμερα τα περισσότερα ραδιόφωνα παίζουν playlist σήμερα, δηλαδή εντάξει περισσότερο juke box από αυτό δεν μπορεί να γίνει. Και εκτός από τον Μελωδία, τον Δίεση και άντε κάνα δύο άλλους ακόμη…

ΑΠ. Όλοι παίζουν με λίστα, αυτή είναι επιβεβλημένη από τις δισκογραφικές εταιρείες οι οποίες έχουν κάνει ένα σύστημα ελέγχου του πόσες φορές μεταδίδεται το κάθε τραγούδι, όλοι παίζουν με λίστα. Δηλαδή για μου δώσεις εμένα πρόμο ή για να σου δώσω εγώ κάποιον καλλιτέχνη, κάποια πρώτη μετάδοση θα πρέπει να ελέγχω το playlist, τι παίζεις εσύ κάθε μέρα, πόσες φορές παίζεις αυτό, πόσες φορές παίζεις εκείνο; Και όλα αυτά καταγράφονται. Δεν μιλάω γι' αυτό, μιλάω για τον ελεύθερο λόγο, αυτό είναι αναγκαίο κακό, η μουσική βιομηχανία είναι μια ιστορία μεγάλη, αλλά ο ελεύθερος λόγος που υπάρχει στην Αθήνα, δεν υπάρχει στην Θεσσαλονίκη, για τον λόγο μιλάω, λόγος είναι αυτός που κάνει την επικοινωνία με τον ακροατή, το 80 – 90% του ραδιοφώνου της Αθήνας έχουν ελεύθερο λόγο, αφού κάνουν γνωστοί δημοσιογράφοι και συντάκτες. Από ποιόν θα κόψει λόγο, εδώ και από τους δημοσιογράφους κόβουν λόγο όχι με την έννοια της λογοκρισίας, με την έννοια του μη μιλάμε πολύ και ενοχλήσουμε τον ακροατή και ενοχλήσουμε τα μαγαζιά που μας ακούνε. Η Αθήνα έχει 4-5 ραδιόφωνα που είναι juke box, που δεν έχουν λόγο ας πούμε, εδώ είμαστε στα αντίθετα ποσοστά. Εδώ είναι το Ράδιο – Θεσσαλονίκη που έχει πολύ λόγο και από κει και πέρα η νύχτα μας έφαγε και το Μετρόπολις που παίζει αθλητικά ας πούμε, Μετρόπολις, Libero και ποιο ραδιόφωνο άλλο…παίρνει ο οπαδός, ο φίλαθλος, αουαουαου, αυτός είναι ο λόγος στην Θεσσαλονίκη, ο Παοκ και ο Άρης ας πούμε, δεν υπάρχουν άλλα ραδιόφωνα, εγώ τα έχω περάσει όλα τα ραδιόφωνα, με την ελπίδα να συναντήσω κάτι διαφορετικό, ε και μέχρι τώρα δεν έχω συναντήσει κάτι διαφορετικό, το πήρα απόφαση, ε έτσι είναι το ραδιόφωνο, έτσι θα το κάνουμε, από κει και μετά, τι θέλετε κύριε Τερζόγλου, παιδιά αυτό το budget αν θέλετε να κατέβω να κάνω εκπομπή τόσα. Ανταλλάσσω την συνείδησή μου κατά κάποιο τρόπο με χρήματα .

ΕΡ. Είχατε κάποιο σύλλογο;

ΑΠ. Ότι υπήρχε κάποιος χώρος όπου μαζευόντουσαν κάποιοι άνθρωποι και συζητούσαν κάποια πράγματα ή διεκδικούσαν κάποια πράγματα αλλά από εκεί και πέρα δεν υπήρχε ούτε σύλλογος ούτε κάτι τέτοιο, δεν μπορούσε να είναι νόμιμο κάτι τέτοιο καταρχήν, ούτε τυπικά, ούτε άτυπα. Άτυπα υπήρχε στην Αθήνα, εδώ δεν υπήρχε ούτε τυπικά, ούτε άτυπα. Προσωπικές γνωριμίες, «έλα ρε τι έγινε, αν έφυγε το ραδιογωνιόμετρο, ωχ κλείστε τα τέτοια». Έβγαινε ζζζζζζ στην μπάντα φύσημα μόνο, δεν έβγαινε κανένας γιατί είχε έρθει το ραδιογωνιόμετρο αλλά ο ένας με τον άλλο ποτέ δεν είχαμε κάνει μια κλίκα, ένα σύλλογο, ένα όργανο, μια ομάδα που θα ρυθμίζει κάποια πράγματα, που θα διεκδικεί κάποια πράγματα, όχι ποτέ δεν έγινε κάτι τέτοιο.

ΕΡ. Αυτός μήπως ήταν ο λόγος που πολλοί μετά δεν πήραν άδειες;

ΑΠ. Ποτέ κανείς δεν έβλεπε το ραδιόφωνο σοβαρά από αυτούς που είχαν να κάνουν και κάτι άλλο, σου εξήγησα πάρα πολύ καθαρά, άνθρωποι που ήταν σε μια σχολή, υπήρχε η δυνατότητα, η προοπτική να πάρουν κάποιο πτυχίο, δεν ασχολήθηκαν μετά, ενώ ήταν καλοί. Ήταν οι αξιόλογοι, οι αξιόλογοι τότε είχαν και κάτι άλλο να κάνουν. Άλλος ήταν στο Φυσικό, άλλος ήταν γυμναστής, ε δεν θα ασχοληθείς με κάτι που σε κυνηγάει η αστυνομία, είναι ένα γούστο, ένα μεράκι το οποίο βγάζεις αλλά μόλις βλέπεις ότι πάνε να σε πνίξουν ή να σε κλείσουν μέσα την κάνεις, λες τώρα, η χαρακτηριστική ατάκα που ακουγόταν από τις μανάδες μας ή από τους συγγενείς μας τότε ήταν «Δεν θα φας ψωμί από το ραδιόφωνο», κατάλαβες; Και κάποιοι, είχε ο άλλος μια σχέση, παντρευόταν, το άφηνε, γιατί ξεκίνησε το ραδιόφωνο και δεν είχε χρήματα, ακόμη και όταν ξεκίνησε επαγγελματικά δεν είχε χρήματα.

ΕΡ. Τότε πως το χρηματοδοτούσατε όταν ήσασταν εσείς;

ΑΠ. Αυτοχρηματοδοτούμενο ήταν, δηλαδή εγώ έβαζα σε ένα μπαράκι μουσική, έπαιρνα κάποια χρήματα από εκεί, λίγο το χαρτζιλίκι μου….και ο καθένας έβαζε χαρτζηλίκι, ας πούμε είχαμε ένα ποσό 100 – 200 δραχμές ανά εκπομπή, τα καταθέταμε σε έναν κοινό κουμπαρά και πληρώναμε νοίκια, ρεύματα….

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε τότε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, καθόλου, τίποτα.

ΕΡ. Ούτε σχέσεις με κόμματα πολιτικά;

ΑΠ. Όχι, όχι, τα πρώτα χρόνια της ελεύθερης ραδιοφωνίας ξεκίνησαν να γίνουν ένα – δύο σταθμοί από τις νεολαίες κάποιων κομμάτων αλλά γρήγορα τους απέβαλλε η ίδια η κοινωνία, δεν μπόρεσαν να σταθούν, ήταν γιατί ήταν προπαγάνδα, ναι.

ΕΡ. Τα χαρακτηριστικά που βγαίνατε ποια ήταν;

ΑΠ. Εγώ ξεκίνησα σαν Ντάλτον, στην συνέχεια σαν Μουσικό Κανάλι Θεσσαλονίκης και μετά Μουσικός Δίαυλος Θεσσαλονίκης.

ΕΡ. Η μουσική που παίζατε άλλαξε μέσα στα χρόνια;

ΑΠ. Ναι.

ΕΡ. Αυτό από τι εξαρτήθηκε, από τις δικές σας προτιμήσεις ή ….

ΑΠ. Από τον κόσμο πιο πολύ, αυτός μας κατηύθυνε, δηλαδή όριζε το στίγμα του τι θέλει να ακούσει ο κάθε ακροατής ας πούμε και μετά. Όταν ήμουν στο σπίτι το πατρικό μου, είχα τηλέφωνο κανονικά, με το τηλέφωνο γινόταν η επικοινωνία αλλά αργότερα όταν κάναμε τον Δίαυλο και ήταν ομαδική προσπάθεια, ήταν με γράμματα στην αρχή και μετά από ένα χρόνο

βάλαμε τηλέφωνο, οπότε είχες ….«βάλε αυτό, βάλε εκείνο..» δεν μπορούσες να χαλάσεις χατίρι, γιατί ήταν επαφή, ήταν επικοινωνία, δεν χάλαγες χατίρι, έβαζες τραγούδια, αυτό όμως μέρα με την μέρα μετάλλαζε και τον τρόπο που έκανες εκπομπή και τον τρόπο που απευθυνόσουν στον κόσμο και τις μουσικές άλλαζε και τροποποιούσε. Ενώ είχαμε ξεκινήσει από ένα στιλάκι ο καθένας μεμονωμένα εκείνο το ιταλοντίσκο και το ντίσκο ή το ακραίο ροκ ας πούμε, πήγαμε σε πιο ενδιάμεσες καταστάσεις για να πιάσουμε περισσότερο την μάζα, σε πιο ποπ καταστάσεις ας πούμε όσον αφορά το ξένο τραγούδι ή σε πιο FM ροκ καταστάσεις, όχι το ακραίο ροκ, το χέβυ μέταλ ας πούμε, πιο ακουστικό ροκ, οπότε κυρίως η πλειονότητα αυτών που έπαιζαν ξένη μουσική, ήταν να παίζουν ποπ, FM ροκ και ακραία κομμάτια ροκ αλλά και ντίσκο, αλλά σε μικρότερο βαθμό, όλα αυτά τα ακραία το 20% ας πούμε του όλου προγράμματος.

ΕΡ. Ο ραδιοερασιτέχνης τι ήταν για σας τελικά; Αν θέλατε να τον περιγράψετε με δύο - τρεις λέξεις τι θα λέγατε;

ΑΠ. Τι ήταν; (μεγάλη παύση) Ένας δον Κιχώτης.

ΕΡ. Πολύ ρομαντικό.

ΑΠ. Ναι, γιατί οι πιο πολλοί ήταν ρομαντικοί τότε. Κανείς δεν μπορούσε να σκεφτεί, να είναι διορατικός και να πει ότι, ακόμα και εγώ που το έλεγα κάποιες στιγμές γελούσαν όλοι, το θεωρούσαν τρομερό ανέκδοτο, κανείς δεν πίστευε ότι το ραδιόφωνο θα φτάσει να είναι ελεύθερο ποτέ στην Ελλάδα, κανείς, ποτέ, ποτέ. Ήταν τέτοιες οι συνθήκες τότε που άμα τις ζούσες θα καταλάβαινες γιατί κανείς δεν πίστευε τότε ότι θα υπήρχαν ραδιόφωνα που θα ήταν ιδιωτικά και το ένα και το άλλο, γελούσαν, απίστευτο γέλιο….

ΕΡ. Γιατί δεν το πίστευαν; Πως ήταν οι συνθήκες μεταδικτατορικά;

ΑΠ. Όχι, δεν ήταν το κλίμα το πολιτικό, ήταν ότι θεωρούσαμε τότε ότι μπαίναμε σε κρατικά απόρρητα, μας είχα παραμυθιάσει και μας είχα κυνηγήσει πάρα πολύ και ότι αυτό το πράγμα που ονομάζεται ραδιόφωνο είναι απαγορευμένο δια ροπάλου, γιατί εδώ έχει συχνότητες αεροπλάνων, αστυνομίας και δεν είχαμε τις γνώσεις, δεν είναι σαν σήμερα που πατούσες 3w και έβλεπες τι γίνεται στον κόσμο, ήμασταν μέσα σε μια γυάλα καλά καπακωμένοι, δεν είχαμε πληροφόρηση, ό,τι μας έλεγαν το πιστεύαμε «Ρε σεις μπας και παρεμβάλλουμε τα αεροπλάνα;» Δηλαδή την ψιλιαζόμασταν, «Λέτε εσείς τα αεροπλάνα να τα επηρεάζουμε εμείς, λέτε να μπαίνουμε στις συχνότητες της Πυροσβεστικής και της Αστυνομίας;» Τρώγαμε παραμύθι, θεωρούσαμε ότι για να το απαγορεύουν άρα δεν γίνεται να κάνεις ραδιόφωνο, θα είναι πάντα έτσι, δεν μπορούσες να δεις…

ΕΡ. Τελικά τι έπαιξε ρόλο για να γίνει η ελεύθερη ραδιοφωνία;

ΑΠ. Ο τσαμπουκάς του Κούβελα που είπε μια μέρα θα ανοίξω ένα ραδιόφωνο και το άνοιξε.

ΕΡ. Σε σχέση με το κρατικό ραδιόφωνο εσείς οι ερασιτέχνες τι ρόλο είχατε;

ΑΠ. Είχαμε πιο φρέσκο λόγο, πιο αυθόρμητο λόγο, πιο άμεσο λόγο προς τον ακροατή, το κρατικό ραδιόφωνο ήταν πολύ αποστειρωμένη κουλτούρα εκείνη την εποχή. Εμείς βάλαμε ένα lifestyle στο ραδιόφωνο, του δώσαμε χρώμα.

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο παίζει κάποιο διαφορετικό ρόλο από το κρατικό;

ΑΠ. Ναι, πιστεύω ορίζει τον τρόπο που ζούμε. Έχει πολύ lifestyle το ραδιόφωνο, έχει πολύ κουτσομπολιό το ραδιόφωνο, μας μεταφέρει εικόνες τις οποίες εμείς τις παίρνουμε και τις απλώνουμε….

ΕΡ. Την εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων την επηρέασε το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Το ερασιτεχνικό; Όχι, δεν νομίζω, δεν ασχολούνταν κανείς. Και αυτό γιατί φοβόταν ο καθένας να μιλήσει, να εκφράσει πολιτικό λόγο μέσα από κάτι που ήταν ήδη παράνομο, ενδεχομένως θα επιβάρυνε την θέση του. Σε μια ενδεχόμενη σύλληψη ας πούμε το αδίκημα ήταν συγκεκριμένο, ό,τι επηρεάζεις τις επικοινωνίες κλπ Επειδή ήμασταν και μεταδικτατορικά θα επηρέαζε ακόμη περισσότερο πιστεύω την θέση αυτού που είχε συλληφθεί, και με βαρύτερα αδικήματα από όσο θεωρούνταν τότε τα πολιτικά γιατί αυτές οι εικόνες ερχόταν από το 73 και μετά.

Συμπληρωματική τηλεφωνική συνέντευξη 7/12/2005 [3]

ΕΡ. Πόσοι θεωρείτε πως ήταν τότε που εκπέμπατε οι πιο βασικοί ραδιοπειρατές στην Θεσσαλονίκη; Αυτοί που έβγαιναν με κάποια σταθερότητα.

ΑΠ. Πάνω από 35-40.

ΕΡ. Μπορείτε να μου πείτε μερικούς από αυτούς;

ΑΠ. Αρίων, Ντάλτον, CBS, ήταν ο Γιώργος και ο Παναγιώτης, Aquarius, ο Σάκης ο Στεργίου, IBC, ο Κατανάκης, Melody Maker, Μουσικός Γαλαξίας, Λευκός Πύργος, Melody Club, ο Δενδρινός, Ράδιο – Θεσσαλονίκη, ο Κυριάκος ο Βουτσαλάς, Ράδιο – 1, ο Γιώργος Αλεξίου.

18. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (RADIO PIPER)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Το 79. Ο σταθμός φυσικά ήταν πειρατικός όπως γινόταν εκείνα τα χρόνια, ήταν στο σπίτι, στο δωμάτιο μου, αντί της μελέτης οι ώρες πήγαιναν στις εκπομπές. Τις ώρες που πήγαινα στο σχολείο είχα και ένα ραδιοφωνάκι για να ακούω τις ηχογραφημένες εκπομπές που έπαιζε εκείνη την ώρα.

ΕΡ. Μόνος σας το είχατε τον σταθμό;

ΑΠ. Ναι.

ΕΡ. Και τι μουσική παίζατε;

ΑΠ. Ξένη εμπορική.

ΕΡ. Κάνατε συνομιλίες;

ΑΠ. Βέβαια, αυτό γινόταν κάθε βράδυ και μάλιστα πολύ συχνά με πολλούς από τους τωρινούς ιδιοκτήτες μεγάλων ραδιοφώνων.

ΕΡ. Τι απήχηση είχε ο σταθμός;

ΑΠ. Ήταν μέσα στην εικοσάδα των γνωστών πειρατικών σταθμών της εποχής.

3 Η τηλεφωνική συνέντευξη δεν ηχογραφήθηκε. Το κείμενο στηρίζεται σε σημειώσεις που κρατήθηκαν κατά την διάρκεια της τηλεφωνικής συνομιλίας με τον ραδιοπειρατή.

ΕΡ. Τι απήχηση εννοώ τι εμβέλεια;

ΑΠ. Η εμβέλεια λόγω του ότι η περιοχή από όπου εξέπεμπε ήταν χαμηλά δεν είχε μεγάλη εμβέλεια, δηλαδή φανταστείτε το κέντρο της πόλης και ανατολικά μέχρι την Καλαμαριά.

ΕΡ. Απευθυνόσασταν σε ένα συγκεκριμένο κοινό;

ΑΠ. Όχι, είχε μεγάλο εύρος κοινού εκτός από κάποιες ειδικές εκπομπές ξένης μουσικής που ήταν λίγο πιο περιορισμένου κοινού.

ΕΡ. Όλες τις εκπομπές τις κάνατε εσείς; Πόσες ώρες πρόγραμμα κάνατε;

ΑΠ. Η αλήθεια είναι ότι υπήρχαν 2-3 φίλοι οι οποίοι ήταν εξειδικευμένοι ακροατές σε ειδικά είδη ξένης μουσικής όπου βοηθούσαν κάποιες ώρες το πρόγραμμα του σταθμού.

ΕΡ. Το χαρακτηριστικό σας ήταν Πάιπερ;

ΑΠ. Ναι.

ΕΡ. Υπάρχει κάποιος συμβολισμός πίσω από αυτό το ψευδώνυμο;

ΑΠ. Όχι, καθόλου. Ήταν τυχαίο, καλόηχο και ήταν πολύ της μόδας το μονοκινητήριο αεροπλανάκι εκείνη την εποχή με αυτή την επωνυμία, τύχαινε να σημαίνει και φλαουτίστας, ήταν μουσικό, καλόηχο….

ΕΡ. Είχατε επαφή με τους ακροατές σας;

ΑΠ. Ναι, βεβαίως, τηλεφωνική.

ΕΡ. Με τους υπόλοιπους ερασιτέχνες είχατε επαφή;

ΑΠ. Είχαμε πολύ καλές σχέσεις με τους περισσότερους ερασιτέχνες της εποχής και μάλιστα λόγω των διώξεων κάναμε «μυστικές» συνελεύσεις σε ένα άτυπο σύλλογο που είχαμε τότε στο 2ο πατάρι του Ολύμπιον στην Αριστοτέλους, το οποίο δεν φαίνεται μέσα από το μαγαζί είναι ακόμη πιο πάνω.

ΕΡ. Στο 2ο πατάρι του Ολύμπιον; Το σημερινό; Το καφέ που είναι πάνω;

ΑΠ. Το καφέ που υπάρχει εδώ και 30 τόσα χρόνια.

ΕΡ. Και τι ακριβώς ήταν αυτό, συνδικάτο, σύλλογος;

ΑΠ. Ήταν γιάφκα ουσιαστικά (γέλια), συμμετείχαν και κάποιοι άνθρωποι της ασφάλειας οι οποίοι έκαναν τους πειρατές, ε ήταν γνωστά όλα αυτά, εντάξει και όλα καλά.

ΕΡ. Το πρόγραμμά σας από το 79 και μετά άλλαξε στο μεταξύ;

ΑΠ. Άλλαξε μόνο στην τελευταία εποχή του συλλογικού, πειρατικού Κοσμοράδιου και λέω πειρατικού γιατί όταν κάναμε το Κοσμοράδιο τα δύο πρώτα χρόνια δεν υπήρχε ο νόμος, το 86 και το 87 όπου είχαμε κάνει το συλλογικό, πειρατικό Κοσμοράδιο περιμένοντας να εκδοθεί ο νόμος. Τότε λοιπόν συνεχίσαμε να παίζουμε ξένη μουσική όλων των ειδών με την διαφορά ότι τους τελευταίους μήνες πριν βγει ο νόμος ξεκινήσαμε να παίζουμε και ελληνική μουσική.

ΕΡ. Από το 79 μέχρι το 86 εσείς είχατε τον ίδιο σταθμό, βγαίνατε με το ίδιο όνομα ή …

ΑΠ. Ναι, ναι με την μόνη διαφορά ότι κάποιο διάστημα μεταξύ του 84 – 86 είχα σταματήσει.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε τότε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, καθόλου και σε καθέναν.

ΕΡ. Το λέτε έτσι πολύ απόλυτα.

ΑΠ. Γιατί δεν υπήρχε.

ΕΡ. Ούτε σχέσεις ερασιτεχνών με πολιτικά κόμματα ή πολιτικά πρόσωπα;

ΑΠ. Εεε, όχι καθόλου. Το μόνο που γινόταν ήταν ότι κάποιοι πειρατές φίλα προσκείμενοι προς κάποια κόμματα την εποχή των φεστιβάλ ή των εκλογών των νεολαιών των κομμάτων βοηθούσαν στο στήσιμο των ραδιοφωνικών σταθμών των κομμάτων οι οποίοι εξέπεμπαν για εκείνες τις μέρες από το Πανεπιστήμιο.

ΕΡ. Η δισκοθήκη σας πως δημιουργήθηκε;

ΑΠ. Αγοράζοντας τα βινύλια.

ΕΡ. Εσείς το κάνατε αυτό. Ο σταθμός ουσιαστικά χρηματοδοτούνταν από σας.

ΑΠ. Κάποια στιγμή βέβαια τα τελευταία πειρατικά χρόνια οι δισκογραφικές εταιρείες είχαν καταλάβει ότι πρέπει να πριμοδοτήσουν τους «μεγάλους» πειρατικούς σταθμούς και έτσι μας έδιναν κάποια promo με φειδώ βέβαια.

ΕΡ. Η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό με βάση ποια κριτήρια έγινε;

ΑΠ. Η μετάβαση από το πειρατικό στο ιδιωτικό.

ΕΡ. Ναι, δηλαδή ποιοι σταθμοί αδειοδοτήθηκαν;

ΑΠ. Θα σας εξηγήσω αμέσως. Είχαμε δώσει, εκείνη την εποχή που ήταν στο μεταίχμιο, συνέντευξη σε κάποια εφημερίδα δεν θυμάμαι ποια της πόλης, όπου μας είχαν ρωτήσει ακριβώς αυτό: πως βλέπουμε την ιδιωτική ραδιοφωνία μόλις είχε γίνει ο νόμος και τι σκοπεύει να κάνει το πειρατικό Κοσμοράδιο. Λοιπόν, επειδή λοιπόν εκείνη την εποχή στις εξαγγελίες έλεγαν ότι θα υπάρξουν τέσσερις μεγάκυκλοι από τους 104 μέχρι τους 108 αν δεν κάνω λάθος, οι οποίοι θα παραχωρούνταν στους ερασιτέχνες και θα είχαμε την έκδοση ερασιτεχνικών αδειών πέραν των επαγγελματικών, πράγμα που εμείς δεν πιστέψαμε και πολύ καλά κάναμε, γιατί ήταν ένας τρόπος με το οποίο εκτόπισαν αρκετούς σημαντικούς πειρατές της εποχής, αποφασίσαμε να πάνε κατευθείαν για επαγγελματική άδεια. Έτσι λοιπόν όπως είπαμε και τότε, επαναλαμβάνω επειδή αγαπούσαμε πάρα πολύ το ραδιόφωνο, όπως και σήμερα, είπαμε ότι θα γίνουμε επαγγελματίες εφόσον εκεί μας οδηγεί το κράτος. Και αυτό κάναμε.

ΕΡ. Το πειρατικό νομίζετε ότι βοήθησε στην ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου;

ΑΠ. Απόλυτα. Αν δείτε αυτή την στιγμή, τουλάχιστον οι μισοί παραγωγοί και τουλάχιστον οι μισοί ιδιοκτήτες των σημαντικών ιδιωτικών σταθμών και στην Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα αλλά φαντάζομαι και σε άλλες πόλεις είναι από τότε. Και πολλοί είναι και πολύ παλιότεροι από μας γιατί εμείς προλάβαμε μόνο τα FM, υπάρχουν παλιότεροι που πρόλαβαν και τα μεσαία.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ναι, ακούω ραδιόφωνο αλλά για άλλους λόγους από αυτούς που το άκουγα παλιά.

ΕΡ. Δηλαδή για ποιους λόγους;

ΑΠ. Οι λόγοι είναι πλέον καθαρά λόγοι ανταγωνισμού. Παλιότερα ήταν περισσότερο για μουσική ενημέρωση, εμάς μας μεγάλωσε για παράδειγμα μουσικά ο Γιάννης Πετρίδης, ο Λευτέρης Κογκαλίδης, ο Κωστάλας, όλοι αυτοί που θεωρούνται δάσκαλοί μας.

ΕΡ. Σήμερα ασχολείστε με το ραδιόφωνο όχι ως παραγωγός;

ΑΠ. Είμαι ένας παροπλισμένος παραγωγός εδώ και τουλάχιστον 15 χρόνια, ασχολούμαι με την διεύθυνση εμπορικού και με την γενικότερη διεύθυνση του μέσου.

ΕΡ. Πως βλέπετε σήμερα το ραδιόφωνο; Σε σχέση με αυτό που ζήσατε ως ερασιτέχνης είχε την εξέλιξη που θέλατε;

ΑΠ. Μεγαλύτερη από ότι φανταζόμουν.

ΕΡ. Θετική ή αρνητική;

ΑΠ. Θετική για το μέσο. Η ακρόαση ραδιοφώνου, οι δείκτες στις μετρήσεις δείχνουν αυτή την στιγμή ότι το 70% του πληθυσμού της Θεσσαλονίκης ακούει καθημερινά ραδιόφωνο. Αυτό είναι εξαιρετικά παρήγορο και είναι από τους υψηλότερους δείκτες έως και παγκοσμίως.

ΕΡ. Από άποψη ποιότητας του ραδιοφωνικού προγράμματος, πως το βλέπετε;

ΑΠ. Ακούστε η ποιότητα είναι κάτι πολύ σχετικό. Αυτή την στιγμή στα 67 περίπου προγράμματα που εκπέμπονται στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, υπάρχουν τα πάντα, ό,τι θεωρεί ή δεν θεωρεί κάποιος ποιότητα με τα δικά του προσωπικά κριτήρια υπάρχει. Θεωρώ αδύνατο να μην καλυφθούν τα γούστα κάποιου εκτός και αν είναι τόσο εξειδικευμένα, όπως ας πούμε αν είναι ακροατής jazz ωραία δεν θα βρει σταθμό στην Θεσσαλονίκη αλλά είναι και λίγο λογικό, ίσως να βρει σε κάποιους κρατικούς κάποιες στιγμές.

ΕΡ. Το ιδιωτικό σήμερα σε σχέση με το δημόσιο ποιος είναι ο ρόλος του;

ΑΠ. Το ιδιωτικό με το κρατικό ραδιόφωνο; Το κρατικό ραδιόφωνο είναι παραγκωνισμένο σε ακροαματικότητες δηλαδή φανταστείτε ότι 5-6 συχνότητες που καταλαμβάνει η ΕΡΤ σε κάθε νομό της χώρας να κατέχουν περίπου το 5% της ακρόασης του κάθε νομού. Βέβαια οι εκπομπές της ΕΡΤ επιλέγονται με άλλα κριτήρια και όχι με κριτήριο απόλυτο της ακροαματικότητας, έτσι; Είναι κατανοητό, επιτελεί άλλους σκοπούς και διάφορα άλλα τέτοια. Σαφώς και θα μπορούσε να είναι πιο πιασάρικο το πρόγραμμά τους κατά την κοινή έκφραση αλλά αυτό είναι το μερίδιό τους.

ΕΡ. Την εποχή του ραδιοερασιτεχνισμού υπήρχε διαφορετικός ρόλος για το πειρατικό ραδιόφωνο σε σύγκριση με το κρατικό;

ΑΠ. Αν ήταν διαφορετικός ο ρόλος του πειρατικού ραδιοφώνου σε σχέση με το κρατικό; Το κρατικό ραδιόφωνο ακόμα και σήμερα εξακολουθεί να είναι ο μπαμπούλας για το ιδιωτικό.

ΕΡ. Από ποια άποψη;

ΑΠ. Από την άποψη να σας αναφέρω ένα συγκεκριμένο περιστατικό και μάλιστα πρόσφατο, η ΕΡΤ θεώρησε καλό να καταλάβει, χωρίς να έχει το δικαίωμα,1-2 συχνότητες επιπλέον σε

κάθε νομό, λες και δεν τους φτάνουν οι 5, οι 6 που έχουν έτσι κι αλλιώς με αποτέλεσμα να παρεμβάλει πολλούς ιδιωτικούς σταθμούς σε όλη την χώρα. Όπως λοιπόν όταν ήμασταν πειρατές η ΕΡΤ ήταν ο μεγάλος μπαμπούλας, αυτή την στιγμή είναι απλά λίγο μικρότερος.

ΕΡ. Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο; Ήταν μια φυσική εξέλιξη; Ή δεν σκεφτήκατε ποτέ να πάτε στο κρατικό;

ΑΠ. Δεν σκέφτηκα ποτέ να πάω στο κρατικό και πολύ περισσότερο, δεν σκέφτηκα ποτέ να κάνω άλλη δουλειά. Δεν μπορώ να σκεφτώ ότι θα κάνω άλλη δουλειά. Μπορεί να σκεφτόμαστε κάποιες παράλληλες δραστηριότητες οι οποίες να είναι γύρω από αυτό αλλά δεν σκέφτηκα ποτέ κάτι τελείως διαφορετικό.

19. ΘΑΝΟΣ ΤΣΑΜΕΣΙΔΗΣ (ΘΑΝΟΣ Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ)[4]

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Ξεκίνησα το 1976 όταν ήμουν 15 χρονών. Είχαμε τότε όλοι ένα μεγάλο ραδιόφωνο στο σπίτι και καθόμασταν γύρω του και ακούγαμε. Οι εκπομπές τότε ήταν μικρές λόγω της τηλεόρασης. Ακούγοντας τους σταθμούς στο ραδιόφωνο, εμπνευστήκαμε και λέγαμε τι είναι αυτό, να το κάνουμε και εμείς. Καθόμασταν να ακούσουμε, ποιοι είναι αυτοί που έκαναν εκπομπές, ήταν εξωγήινοι; Πως έβγαινε η φωνή μέσα από αυτό το κουτί; Ακούγαμε τους τότε ραδιοερασιτέχνες, τον Γιώτη, τον Βόρειο Ήχο, τον Σαντάνα και πήγαμε στο μαγαζί που συχνάζανε. Αυτοί μας βοήθησαν, μας έδωσαν το σχέδιο του πομπού, μας έδειξαν πως είναι οι κεραίες, μας βοήθησαν τεχνικά με μηχανήματα και ό,τι χρειαζόμασταν, μας έμαθαν πως γίνονται οι σταθμοί.

ΕΡ. Από πού εκπέμπατε;

ΑΠ. Πάντα στο Ωραιόκαστρο ήμουν. Σφηκοφωλιά ήταν τότε η Καλλιθέα και η Άνω Πόλη. Όλοι εκεί έβαζαν τις κεραίες τους, ειδικά στην Άνω Πόλη που ήταν όλο χαμόσπιτα έβαζες μια κεραία και λειτουργούσες. Μαζεύαμε χρήματα λοιπόν, κάναμε οικονομίες για να πάρουμε κολλητήρια, να πάρουμε κεραίες και ότι άλλο χρειαζόμασταν. Αφού τα μαζεύαμε όλα αυτά και τα συνδέαμε, έπρεπε να το δοκιμάσουμε, ανοίγαμε το μηχάνημα να δούμε τι κάνει. Φωτιές, κακό τα καλώδια, δεν είχαμε πάντα καλό αποτέλεσμα. Μας έστελναν σχέδια και από την Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη ο «Bob 22 watt» τύπωνε βιβλία για τα ηλεκτρονικά και μας χρησίμευαν πολύ. Έχει μαγαζί στην στοά στην Θεσσαλονίκη. Αν κάποιος στην Θεσσαλονίκη ακουγόταν καλά, κοιτάζαμε να τον αντιγράψουμε, κοιτάζαμε να δούμε τι κάνει αυτός, τι λέει, με τι μηχανήματα παίζει, για να κάνουμε και εμείς το ίδιο. Κοιτάζαμε να αγοράσουμε κανένα δίσκο μεταχειρισμένο από το juke box. Υπήρχε ένα μαγαζί στην Φιλίππου, Μουστάκας Γιώργος λεγόταν αυτός που το είχε, και πουλούσε το μεταχειρισμένο δισκάκι 50 λεπτά της δραχμής. Κάθε γειτονιά τότε, κάθε σοκάκι, είχε και μια κεραία. Στην καλύτερη περίπτωση πήγαινες μέχρι Βαρδάρη, πού να ακουστείς;

ΕΡ. Τον πομπό που τον είχατε;

ΑΠ. Εδώ παραπέρα που καθόμαστε (τώρα μπουγατσατζίδικο) ήταν μια αποθήκη αχυρώνα. Περίμενα να κοιμηθεί ο πατέρας μου και όταν κοιμόταν, άνοιγα το μηχάνημα. Δεν τα είχαμε σταθερά ανοιχτά τα μηχανήματα.

ΕΡ. Στους γονείς δεν άρεζε που ασχολιόσασταν με το ραδιόφωνο;

4 Το κείμενο της συνέντευξης στηρίχθηκε σε σημειώσεις που κρατήθηκαν κατά την διάρκεια της συνομιλίας με τον ραδιοπειρατή. Η συνέντευξη δεν ηχογραφήθηκε μετά από αίτημα του ραδιοπειρατή.

ΑΠ. Και στους γονιούς μας άρεζε αλλά μόλις τους έπαιρνε ένας αστυνομικός τηλέφωνο, μας τα πατούσε κάτω τα μηχανήματα, κάτω σου λέω. Τότε αν είχες σταθμό, ήσουν κάτι εξαιρετικό, οι ακροατές, τα μαγαζιά μας έλεγαν «Ελάτε να σας δώσουμε δίσκους». Είχαμε τον αχθοφόρο που κουβαλούσε τις αφιερώσεις, γιατί πάντα δίναμε γειτονικά τηλέφωνα για να μη μας πιάσουν.

ΕΡ. Τι μουσική παίζατε;

ΑΠ. Παίζαμε Καζαντζίδη, Μαίρη Λίντα. Κάναμε 1 με 1,5 ώρα πρόγραμμα, μόλις άνοιγε η τηλεόραση, κλείναμε εμείς. Εδώ στο Ωραιόκαστρο, χωριό ήταν, ίσα – ίσα, πέντε άτομα είχαν τότε τηλεόραση, δεν τους ενοχλούσαμε. Και ξένη και ελληνική μουσική παίζαμε, τα ξένα κυρίως για σήματα τα χρησιμοποιούσαμε.

ΕΡ. Και τι λέγατε στις εκπομπές σας;

ΑΠ. «Ακούτε τον Τζίμυ τον Σαντάνα. Τραγούδια για σας». Αφιερώσεις, τραγούδια, τραγούδια κυρίως.

ΕΡ. Την ΕΡΤ τότε πως την βλέπατε;

ΑΠ. Την ΕΡΤ την αντιγράφαμε. Ακούγαμε τι θα πουν αυτοί, πως το λένε, να το πούμε και εμείς.

ΕΡ. Με τους άλλους ερασιτέχνες τι σχέσεις είχατε;

ΑΠ. Κάναμε ανταλλαγή δισκάκια μεταξύ μας, ποιο έχεις εσύ, δώσε το μου να το παίξω και εγώ. Μαζευόμασταν όλοι οι πειρατές σε ένα μαγαζί «Ιάσων» λεγόταν στον Βαρδάρη. Στην συνέχεια γίναμε πολλοί όμως και ο Ιάσων δεν μας χωρούσε πλέον και πήγαμε στον Δαγκλή στον Άγιο Δημήτριο, ήταν το δεύτερο στέκι των πειρατών. Βέβαια εκείνα τα χρόνια άλλο στέκι είχαν οι δυτικοί πειρατές και άλλο οι ανατολικοί. Εκεί ήταν που γινόμασταν παρέες – παρέες, εγώ ήμουν στα «Χρυσά Παιδιά» μαζί με άλλους τρεις πειρατικούς σταθμούς. Όταν ήμασταν στα μεσαία ακουγόμασταν μακριά Κατερίνη κλπ. Μερικές φορές έδινα τον σταθμό σ' έναν φίλο που ήθελε να οργανώσει έναν χορό και μετά από καμιά εβδομάδα τον έπαιρνα πίσω.

ΕΡ. Στην συνέχεια ποια ήταν η πορεία σας;

ΑΠ. Το 79 – 80 άρχισαν να βγαίνουν τα FM και μας έκανε εντύπωση η διαμόρφωσή τους. Ο ένας προσπαθούσε να μάθει τι γινόταν από τον άλλο. Στα μεσαία χρειαζόμασταν κεραία 50 μέτρων ενώ στα FM χρειαζόμασταν κεραία 90 μέτρων και ύψωμα. Τότε όλοι ήθελαν από τα μεσαία να πάνε στα FM. Εγώ γρήγορα το γύρισα στα FM.

ΕΡ. Πως ήταν το πρόγραμμα του σταθμού;

ΑΠ. Γυρνούσα από την δουλειά και όταν έκλεινε η τηλεόραση κατά τις 17 – 18 το απόγεμα , μόλις σουρούπωνε άνοιγα τον πομπό, έπαιζε καμιά ώρα κασέτα και μετά μιλούσα μέχρι τις 12 – 1 το βράδυ. Όλη την νύχτα παίζαμε μουσική, κατά τις 2-3 την νύχτα κουραζόμασταν. Κάναμε αφιερώματα σε μουσικούς όπως η Ρίτα Σακελαρίου, ο Καζαντζίδης. Άλλος έπαιζε δεκαετία 50, άλλος 60. Εγώ έπαιζα λαϊκό, ρεμπέτικο, ελαφριά, σε μια ώρα απ' όλα τα μουσικά είδη έπαιζα, από Κουμιώτη ως Χαρούλα Λαμπράκη. Τα μεσαία ήταν λες και ήμασταν νήπια, με τα FM πήγαμε στο γυμνάσιο. Ο λογαριασμός της ΔΕΗ ήταν πολύ υψηλός και όταν ερχόταν οι γονείς μας έσπαγαν τα μηχανήματα. Εξαφανιζόμασταν για 10 μέρες και μετά ξανά από την αρχή. Κάναμε εκδηλώσεις σε μαγαζιά, χορούς. Ο «Ελληνικός Βορράς» είχε στήλη για μας. Εμείς δεν καταλαβαίναμε τι κάναμε, μας έλεγαν «σας έχει η εφημερίδα», δεν κατα-

λαβαίναμε ότι κάναμε κάτι τόσο σπουδαίο. Ήμασταν ψευτοεπαγγελματίες αλλά μας διέκρινε σοβαρότητα σε αυτό που κάναμε. Μιλούσαμε για την ιστορία αλλά και τα κουτσομπολιά των καλλιτεχνών. Οι ίδιοι οι καλλιτέχνες μας έβρισκαν για να τους πάρουμε συνέντευξη. Ήταν ένα είδος διαφήμισης και αυτό. Όπως και όταν λέγαμε αφιερώνοντας ένα τραγούδι «Στον Γιώργο, στα παιδιά της Λαμοπλάστ» και αυτό ήταν ένα είδος διαφήμισης, «γκρίζας διαφήμισης», δεν ήταν οργανωμένη αλλά ήταν διαφήμιση.

ΕΡ. Η δισκοθήκη σας πως δημιουργήθηκε;

ΑΠ. Οι δισκογραφικές μας έδιναν τζάμπα δισκάκια αλλά και οι ακροατές μας έφερναν δίσκους. Δεν θα ξεχάσω μια κοπέλα από την Κατερίνη που έπαιρνε και ζητούσε το Αγριολούλουδο του Καζαντζίδη και δεν το είχαμε ώσπου μια μέρα μας το έφερε και δεν κάθισε ούτε έναν καφέ να πιει για να προλάβει το ΚΤΕΛ. Γίναμε και συλλέκτες σπάνιων δίσκων με τα χρόνια, 1.000 δραχμές ο ένας κόστιζε. Παίρναμε καινούρια 45άρια, είχαμε την λογική του τι έχεις εσύ να το πάρω και εγώ. Τότε υπήρχε στο Βαρδάρη ένα μαγαζί ο Μανδαλινός, στον οποίο έβρισκες ότι δεν υπήρχε στην αγορά.

ΕΡ. Με το ραδιογωνιόμετρο είχατε προβλήματα;

ΑΠ. Πάντα τελευταία ερχόταν εδώ πάνω. Στο χωριό δεν είχαμε πρόβλημα με παρεμβολές. Υπήρξαν κάποιοι ρουφιάνοι ραδιοερασιτέχνες και κάποιοι ρουφιάνοι γείτονες που σε καταγγέλλανε.

ΕΡ. Συνομιλίες κάνατε;

ΑΠ. Μετά την εκπομπή είχαμε συνομιλίες. Εκπομπές κλήσεως λεγόταν. Όλοι διψούσαν για γνωριμίες τότε, ήταν η εποχή τέτοια. Μιλούσαμε μεταξύ μας μέσω του ραδιοφώνου και λέγαμε «Γιάννη, 7 στο Δαγκλή». Μαζί με μας μαζεύονταν και οι ακροατές, μας έφερναν βερμούτ, κρασιά, τυρί ακόμα και δίσκους αλλά και οι ερασιτέχνες έφερναν πράγματα. Ένας έκανε τυρί, ο άλλος κρασί και μας έφερναν. Μας είχαν πολύ αγκαλιασμένους οι ακροατές τότε. Υπήρχαν βέβαια και τα μαλώματα, μαλώνανε στον αέρα οι ραδιοερασιτέχνες γιατί έβγαινε ο ένας πάνω στον άλλο.

ΕΡ. Συνδικάτο είχατε;

ΑΠ. Ξεκίνησαν μια – δύο φορές να γίνουν σύλλογοι. Μαζεύονταν στο κέντρο αυτοί, μάζευαν λεφτά για να πάρουμε άδειες, ο σύλλογος κρατούσε ένα μήνα, μετά διαλύονταν, δεν υπήρχε ο νόμος να μας στηρίξει. Μας έλεγαν τότε «θέλεις άδεια; Πάνε στα cb». Εμείς όμως θέλαμε να τα φτιάχνουμε μόνοι μας τα μηχανήματά μας.

ΕΡ. Όταν ξεκίνησε η ελεύθερη ραδιοφωνία με ποια κριτήρια επικράτησαν κάποιοι σταθμοί;

ΑΠ. Όταν έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία είχαν γίνει τότε ομάδες – ομάδες, ήταν το 16 ώρες Θεσσαλονίκη, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, το 88 – 89 αυτοί από το Ράδιο – Θεσσαλονίκη είχαν την πισινή του Κουρή, εμείς δεν είχαμε την τύχη να μας πατρονάρει κανείς. Τότε για να πάρεις άδεια χρειαζόταν πολλά λεφτά, έπρεπε να κάνεις οικονομοτεχνική μελέτη που στοίχιζε 1 εκατομμύριο, χρειαζόσουν άλλο πομπό, χρειαζόσουν άλλο στούντιο. Υπήρχαν τότε 2-3 άτομα πειρατές που έκαναν διαφημίσεις και τα έπαιρναν από τα μαγαζιά. Αυτοί είχαν έρθει από την Αθήνα.

ΕΡ. Τι χρειαζόταν για να πάρεις άδεια;

ΑΠ. Έπρεπε να είσαι έτοιμος να ακούσεις το μπαμ. Τις άδειες τις πήραν αυτοί που ήταν πιο ενημερωμένοι, που ήταν πιο μέσα στα πράγματα, είχαν μπαρμπάδες βουλευτές. Οι πρώτες

άδειες δόθηκαν πολύ εύκολα. Αν ήσουν κατά ιεραρχική σειρά θα έπαιρνες άδεια. Εγώ έπαιζα στους 94.5, εκεί που άνοιξε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη. Με πήρε ο Μαρόγλου τηλέφωνο και του είπα εντάξει, θα πάω παραπέρα Από όλους αυτούς του Ράδιο – Θεσσαλονίκη ο Αλεξίου ήταν πολύ μεγάλος, είχε βγει στο εξωτερικό και είχε φέρει ιδέες, ήξερε τι ήθελε ο ακροατής.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο ραδιόφωνο τότε;

ΑΠ. Δεν ασχολούμασταν με πολιτική, υπήρχαν κάποιοι πειρατές που ασχολούνταν αλλά εμείς τους δημιουργούσαμε παρεμβολή, εμείς μόνο για μουσική το είχαμε το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Ποιος ήταν ο ρόλος του πειρατικού σε σχέση με το κρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Το κρατικό είχε κάτι στάνταρ. Εμείς προσπαθήσαμε να παίξουμε κάτι που δεν παίζει ο κρατικός. Έβαζα ποντιακά και ο κόσμος τρελαινόταν για τα ποντιακά.

ΕΡ. Τι έγινε και δεν πήρατε άδεια;

ΑΠ. Είχα καταθέσει χαρτιά, μας κυνηγούσαν οι αδειούχοι μέσω της ΔΕΡΘ (Διαρκής Ένωση Ραδιοφώνων Θεσσαλονίκης) ώσπου έληξε και η δικιά τους άδεια και δόθηκαν νομαρχιακές άδειες. Εγώ πήρα νομαρχιακή άδεια και έβγαινα από τους 94.00 των FM ως «Ραδιόφωνο Κυβερνήτης». Από εκεί μας έδιωξε το μοναστήρι, η «Λυδία η Φιλιπισία» που ούτε καν είχε καταθέσει χαρτιά. Μεταξύ 86 – 89 είχα έναν από τους πιο αξιόλογους ραδιοσταθμούς στην Θεσσαλονίκη. Εκείνη την περίοδο ενώ έπαιζα με 700 watt είχα τηλέφωνα από το Πήλιο, την Βέροια, την Έδεσσα, την Κοζάνη, το Κιλκίς, την Θάσο. Κάθε μέρα έπαιζα αλλά τότε ήταν το κατακόρυφο, το μεγαλείο, το φουλ των FM, εκείνη η διετία 87 – 89. Είχαμε περάσει μια άλλη μόδα, μιλούσαμε μεταξύ μας. Κάθε βράδυ βγαίναμε οι ίδιοι και οι ίδιοι, από την Κατερίνη, από την Καλαμαριά, οι ίδιοι και οι ίδιοι μεταξύ των οποίων και ο Μάνθος ο μπλα – μπλάς του ραδιοφώνου. Μας έπαιρναν ακροατές από τα χυτήρια, εργάτες, από μπουζουξίδικα, φοιτητές, λέγαμε ανέκδοτα, αστεία στον αέρα, γελούσε όλη η πόλη μέσα στην νύχτα. Είχαμε ανοιχτή γραμμή με τους ακροατές και τους βγάζαμε στον αέρα, υπήρχαν ακροατές που ήταν μίμοι και έκαναν μιμήσεις στον αέρα, ακροατές γκέι, κοινές έπαιρναν τηλέφωνα, γέλιο, φοβερό γέλιο. Πηγαίναμε για μπουγάτσα στην Αγία Σοφία στις 5 τα ξημερώματα, δίναμε ραντεβού μέσα από την συχνότητα και εκεί μας περίμεναν 200 άτομα ακρατές που άκουγαν το ραντεβού και ερχόταν. Δεν ήταν όμως μόνο η πλάκα, προσπαθούσαμε να γίνουμε επαγγελματίες, κάναμε μόνοι μας ηχογραφήσεις σε κασέτες και μετά από καμιά εβδομάδα την βάζαμε και έπαιζε. Παίζαμε Πουλόπουλο, Αλεξίου, Χατζοπούλου τότε, εμένα με καταλάβαιναν οι ακροατές μόνο από την μουσική που έβαζα, στο λεπτό είχα 100 κλήσεις. Σαν ερασιτέχνης έβγαινα στους 94.5, είχα τον πομπό σε μια βίλλα και έστελνα από εδώ με λινκ. Όταν ερχόταν ραδιογωνιόμετρο μας έδιναν σήμα, τότε κλείναμε. Σαν ερασιτέχνης είχα τόσα τηλέφωνα που δεν είχα σαν επαγγελματίας. Για να φάω έπρεπε να αφήσω το τηλέφωνο ανοιχτό γιατί χτυπούσε διαρκώς. Το 1989 συνέχισα επαγγελματικά στο ραδιόφωνο στους 94.00 ως «Ράδιο – Κυβερνήτης» με την ίδια μουσική και παρόμοιο πρόγραμμα που είχα και ως ερασιτέχνης. Είχα μαζέψει και από το Ωραιόκαστρο τους πιο αξιόλογους ραδιοερασιτέχνες, τους πιο μορφωμένους και δημιουργήθηκε ένα φυτώριο από όπου βγήκαν πολλοί παραγωγοί. Δεν υπήρχε βδομάδα που να μην έτρωγαν βελόνα. Τους έδειχνα ξανά και ξανά πώς να χρησιμοποιούν το πικάπ.

ΕΡ. Πότε σταματήσατε το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Μέχρι πέρσι ήταν στούντιο εδώ. Έχω ακόμη τα πάντα, μικρόφωνα, δίσκους, κονσόλες. Τα έχω κρατήσει όλα. Τον Ιούλιο του 95 το πούλησα. Βασικά μας κυνήγησαν αυτοί που είχαν πάρει τις άδειες του 89. Μας έλεγαν τότε ότι τους δημιουργούσαμε διαφυγόντα κέρδη. Επί ΝΔ μας φώναζαν πρασινοφρουρούς, επί ΠΑΣΟΚ δεξιούς για να μας ελέγχουν. Μας ρούφηξαν το αίμα οι δικηγόροι με όλες τις υποθέσεις που τρέχαμε στα δικαστήρια για να βρούμε το δίκιο μας. Λειτουργούσαμε από τις εγκαταστάσεις του Θανάση Κραστάνα, δεν

μας έδιναν χώρο στον Χορτιάτη, είχαμε έξοδα, πελάτες, ΔΕΗ….Το 1994 πήρα νομαρχιακή άδεια, μου την έφερε μάλιστα και στο σπίτι την άδεια ο Νομάρχης, που ουσιαστικά ήταν σαν να ήταν κανονική. Είχα ακροαματικότητα μέσα στην δεκάδα από 60 – 70 σταθμούς που υπήρχαν, είχα περίπου 3.75% ακροαματικότητα. Την ίδια χρονιά, το 94 μετά από πιέσεις ο Νομάρχης έδωσε την άδειά μας στην Λυδία την Φιλιπισσία. Ο Διαμαντόπουλος δεν με ήθελε, το είπε στον τότε νομάρχη τον Κώστα Παπαδόπουλο, οι δύο τους φαινόταν πως είχαν πολύ οικειότητα μεταξύ τους. Πιέσαμε μετά με την ΕΡΜΑΚ (Ένωση Ραδιοσταθμών Μακεδονίας) πήρα τελικά την άδεια και χώρο στον Χορτιάτη και έκανα καινούριο σταθμό από την συχνότητα 100.3. Είχαμε τότε διαφημίσεις από την Αθήνα και βγάζαμε πολλά λεφτά. Τότε συνέχισαν να με απειλούν. Κάθε Κυριακή είχαμε μια εκπομπή «Η φωνή της Ορθοδοξίας» και ο παραγωγός έβριζε τον σατανά, τους εβραίους κλπ. Αφού τελείωνε η εκπομπή με έπαιρναν και με απειλούσαν. Από τότε ξεκίνησαν όλα, το είχα καταλάβει εγώ. Ένας βουλευτής τότε, δεν θα σου πω ποιος ήταν, μου είπε κλείστο και πάρε τα λεφτά σου γιατί κάποτε θα σας κλείσουν όλους. Το πούλησα και εγώ λοιπόν.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ναι ακούω, στο μαγαζί κυρίως. Μ' αρέσει το ραδιόφωνο, είναι παρέα, αρκεί οι σταθμοί να μην είναι κονσερβοποιημένοι. Ήταν χόμπι, σήμερα έχει γίνει επάγγελμα και δυστυχώς όπου υπάρχει χρήμα φεύγει το χόμπι. Σήμερα χρειάζεται το προσωπικό να είναι ασφαλισμένο, να έχεις εγγυητική ασφάλεια. Σήμερα ένας υπολογιστής τα κάνει όλα, άλλαξαν πολύ τα πράγματα. Το νιώθαμε πολύ τότε, τώρα δεν έχουν ενδιαφέρον, όλοι είναι κουρασμένοι και γυρνάνε σε αυτό που παίζει η ΕΡΤ. Υπάρχει και το χρήμα στην μέση, γίνεται χοντρό παιχνίδι στην Αθήνα, όλη η πίτα εκεί κόβεται. Οι Αθηναίοι παίρνουν όλη την διαφήμιση και δεν μένει τίποτα για τους υπόλοιπους, δεν έχουν μπέσα αυτοί οι άνθρωποι.

ΕΡ. Γιατί δεν συνεχίσατε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Με ρήμαξαν. Με κυνήγησαν πολύ. Κάποτε με κάλεσαν στο Ράδιο – Θεσσαλονίκη και μου είπαν «Ρε Θάνο, εσύ που έπρεπε να είσαι στο ραδιόφωνο, δεν είσαι σήμερα». Είχα μεγάλη ψυχολογική κούραση, είπα τα παρατάω για να γλιτώσω, άνοιξα ένα μαγαζάκι που ήταν σύγχρονο καφενείο, το είχα δέκα χρόνια, μετά το έκλεισα. Άνοιξα το μπουγατσάδικο που έχω σήμερα. Αν έχεις οικογένεια και σου ζητάει το παιδί σου πράγματα, δεν μπορείς. Βγαίνω καμιά φορά τώρα στα CB και μιλάω με παλιούς ραδιοερασιτέχνες.

20. ΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΝΑΚΗΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Μιλάμε σαν Δίαυλος ή εγώ προσωπικά πότε ξεκίνησα;

ΕΡ. Εσείς ως ερασιτέχνης.

ΑΠ. Εγώ προσωπικά άρχισα το 79 από το δωμάτιο του σπιτιού μου ήταν τα πρώτα βήματα.

ΕΡ. Από πού, από εδώ, από Θεσσαλονίκη;

ΑΠ. Ναι, ναι, από δω.

ΕΡ. Είχατε κάποιο χαρακτηριστικό;

ΑΠ. Ναι, τότε έβγαινα Radio International, αργότερα έγινα IBC και μετά πάμε στον Δίαυλο.

ΕΡ. Τι μουσική παίζατε;

ΑΠ. Ξένη πάντα. Εμπορικά εποχής τότε.

ΕΡ. Ποπ, ροκ;

ΑΠ. Απ' όλα, τότε ήταν τα ντίσκο πολύ και τα ροκ, γενικά ότι υπήρχε τότε καινούριο περισσότερο.

ΕΡ. Κάνατε ο ίδιος εκπομπές ή είχατε και άλλους παραγωγούς;

ΑΠ. Όταν έβγαινα από το δωμάτιο του σπιτιού μου, ήμουν μόνος μου, όταν φτιάξαμε τον Δίαυλο ήταν μια ενωμένη προσπάθεια πειρατών.

ΕΡ. Όταν ξεκινήσατε μόνος, τι εμβέλεια είχατε;

ΑΠ. Κοίτα να δεις, στην αρχή ο πομπός ήταν τόσος (δείχνει μια σπιθαμή με τα χέρια του) περίπου, η εμβέλειά του ήταν η γειτονιά όλο και όλο. Σταδιακά φτιάχναμε πιο καλά μηχανήματα, προχωρούσαμε, είχαμε φτάσει σε προσωπικό επίπεδο να καλύπτουμε την πόλη, να φτάνουμε μέχρι Κατερίνη, περίχωρα κλπ. Μετά με τον Δίαυλο πιάναμε και γύρω νομούς, αυτή ήταν η εμβέλεια, παραπάνω δεν μπορούσες και λόγω των συνθηκών.

ΕΡ. Με τους ακροατές σας τι σχέση είχατε;

ΑΠ. Εκείνα να χρόνια, τα πρώτα χρόνια είχαμε μια σχέση πώς να σου πω, λόγω του κυνηγητού που υπήρχε, πιο αραιή. Ήταν δύσκολο να έρχεσαι σε επαφή με ακροατές γιατί μας κυνηγούσαν κιόλας, έκαναν συλλήψεις, έκαναν διάφορα τέτοια. Ναι, και τηλέφωνο δίναμε σπάνια στην αρχή για να μη μας ανακαλύψουν, σταδιακά κλείναμε κανέναν ραντεβού και το ένα και το άλλο, αλλά υπήρχε μια σχέση τηλεφωνική κατά κύριο λόγο ή με γράμματα. Αργότερα όταν χαλάρωσαν τα πράγματα και είδαμε φως στον ορίζοντα με το ελεύθερο ραδιόφωνο, δίναμε και διεύθυνση, ανοίξαμε τις πόρτες και ερχόταν και κόσμος.

ΕΡ. Όλα αυτά τα χρόνια μέχρι να ξεκινήσετε με τον Δίαυλο, άλλαξε η μουσική που παίζατε;

ΑΠ. Εκείνα τα χρόνια ειδικά, πηγαίναμε με το ρεύμα της εποχής, ό,τι υπήρχε καινούριο τότε, χωρίς να ξεχνάμε και τα παλιά βέβαια, αλλά ό,τι ήταν καινούριο, της εποχής κομμάτια.

ΕΡ. Υπήρχε σύλλογος;

ΑΠ. Όχι, όχι. Κάποια στιγμή είχε γίνει μια προσπάθεια από κάποιους πειρατές, είχαν γίνει και κάποιες συναντήσεις εδώ στο κέντρο αλλά ναυάγησε η ιστορία.

ΕΡ. Οι ερασιτέχνες μεταξύ σας είχατε σχέση;

ΑΠ. Ναι βέβαια είχαμε, γιατί είχαμε και συνομιλίες μεταξύ μας, υπήρχαν κυκλώματα τότε για να δούμε πως ακουγόμασταν ο ένας με τον άλλο, γενικά στον χώρο ήμασταν όλοι γνωστοί. Και μέσω γνωστών μπήκαμε δηλαδή όλοι στο χώρο, από τον φίλο ο ένας του φίλου του άλλου.

ΕΡ. Σας είχαν πιάσει ποτέ, είχατε κατασχέσεις;

ΑΠ. Ναι, βέβαια, πολλές φορές. Είχαμε τις καρφωτές, είχαμε προειδοποιήσεις κατά καιρούς από την γειτονιά. Εγώ προσωπικά είχα προειδοποιήσεις πολλές από την γειτονιά, είχα κόψιμο κεραιών πάρα πολλές φορές κλπ και τον Δίαυλο είχαμε στηρίξει μια δύο φορές που εκκρε-

μούσαν δικαστήρια.

ΕΡ. Πως πέρασες από την εποχή που έπαιζες μόνος σου ως ερασιτέχνης στον επαγγελματισμό;

ΑΠ. Κοίτα το ’87 – ’88 ήρθε η ελεύθερη ραδιοφωνία με τον 9.84 στην Αθήνα, το ίδιο και εδώ και με τον FM 100 και άρχισαν οι προτάσεις από τα υποψήφια επαγγελματικά ραδιόφωνα κατά πρόσωπο ή κατά ραδιόφωνο. Οπότε τότε το 87 – 88 άρχισα να ανοίγουν σιγά - σιγά τα πρώτα επαγγελματικά ραδιόφωνα το FM 100, ο 103, το Ράδιο Θεσσαλονίκη και άρχισαν σιγά – σιγά να έρχονται οι πρώτες προτάσεις. Τότε για μας βέβαια να σου κάνουν πρόταση να δουλεύεις και να πληρώνεσαι γι’ αυτό που μέχρι τώρα έκανες παράνομα ήταν κάτι….ούτε στα πιο τρελά μας όνειρα δηλαδή. Σιγά – σιγά απορροφηθήκαμε από τα ραδιόφωνα.

ΕΡ. Πριν το 87 υπήρχε πολιτική στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Πολιτική πριν το 87; Εμείς ήμασταν καθαρά μουσικά ραδιόφωνα. Δεν είχαμε σχέση με οτιδήποτε άλλο, θέατρο, μουσική, ούτε διαφημίσεις παίζαμε, ούτε λεφτά εισπράτταμε, ούτε τίποτα. Ήταν καθαρά η μουσική η δουλειά μας και τίποτα παραπάνω.

ΕΡ. Πως ξεκινήσατε εσείς να ασχοληθείτε με το ραδιόφωνο; Τι σας παρακίνησε;

ΑΠ. Η αγάπη μου για την μουσική πάνω από όλα και η ανάγκη να μοιραστώ αυτό που άκουγα με τον υπόλοιπο κόσμο, αυτό νομίζω πως είναι ο λόγος που είμαι ακόμα και τώρα στο ραδιόφωνο. Αυτό πιστεύω. Φανταζόμουν τον εαυτό μου να μοιράζομαι ένα τραγούδι που άκουγα με άλλα άτομα.

ΕΡ. Την βρήκατε αυτήν την επικοινωνία που επιδιώκατε;

ΑΠ. Ναι, το ζούσα και το ζω κάθε μέρα τώρα.

ΕΡ. Όταν έγινε η μετάβαση από το ερασιτεχνικό στο επαγγελματικό ραδιόφωνο, με ποια κριτήρια επικράτησαν κάποιοι σταθμοί; Με ποια κριτήρια αδειοδοτήθηκαν δηλαδή.

ΑΠ. Αυτή είναι μια πονεμένη ιστορία τώρα γιατί νομίζω εμείς του Μουσικού Δίαυλου είμαστε οι χαμένοι στην ιστορία αυτή γιατί νομίζω δεν έφτασε το μυαλό μας μέχρι εκεί πέρα. Οι άλλοι, το Ράδιο Θεσσαλονίκη για παράδειγμα είχε πολιτικά κίνητρα τότε, και άλλοι λόγοι τότε κινηθήκανε, κερδίσανε όπως και ο Ant1, εμείς σκορπιστήκαμε σε διάφορα ραδιόφωνα , χάσαμε και την δύναμη που είχαμε και την ιδέα να γίνει ο Δίαυλος σήμερα ένα επαγγελματικό ραδιόφωνο.

ΕΡ. Δεν το επιδιώξατε δηλαδή;

ΑΠ. Δεν το επιδιώξαμε, ήταν ένα λάθος που πολλές φορές το έχουμε σκεφτεί αλλά τελείωσε αυτή η ιστορία με αποτέλεσμα να υπάρχουν κάποιοι συνάδελφοι οι οποίοι να έχουν δικά τους ραδιόφωνα σήμερα και εμείς ακόμη, όσοι έχουμε απομείνει, να δουλεύουμε σαν υπάλληλοι σε ραδιόφωνα και να ανεχόμαστε χίλιες δυο χαζομάρες.

ΕΡ. Το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο σε σχέση με το κρατικό, τι ρόλο έπαιζε;

ΑΠ. Την εποχή εκείνη;

ΕΡ. Ναι.

ΑΠ. Όταν λες τι ρόλο έπαιζε, δηλαδή τι;

ΕΡ. Ήταν κάτι διαφορετικό, ήταν κάτι παρόμοιο, τι ήταν σε σχέση…

ΑΠ. Ναι, τα κρατικά ραδιόφωνα ήταν όπως είναι τώρα αλλά σε πολύ χειρότερο βαθμό δηλαδή ένα ραδιόφωνο πολυμορφικό που να παίζει από θέατρο και ροκ και ελληνικά και όλα μαζί σε ένα πακέτο δηλαδή, δεν μπορεί να λειτουργήσει για μένα. Και αυτός είναι ο λόγος που έχει τα νούμερα που έχει ακόμη και τώρα. Δηλαδή η εξειδίκευση σε ένα ραδιόφωνο, εν ανάγκη παλιά ακόμη….Δεν υπήρχαν άλλα ραδιόφωνα, δεν υπήρχε τίποτα άλλο να ακούσεις εκτός από τους πειρατές. Αν πας κάπου άλλου, πας σε άλλη πόλη, π.χ. στην Αθήνα που υπήρχε μεγάλο κυνήγι, δεν υπήρχε τόσο πολύ παρουσία των πειρατών, εδώ ήταν λίγο πιο εύκολα τα πράγματα.

ΕΡ. Εδώ δηλαδή κυνηγούσαν λιγότερο από την Αθήνα;

ΑΠ. Κοίτα, για να σε πιάσουν εδώ θα έπρεπε να πας καρφωτή ή να έρθει το ραδιογωνιόμετρο από Αθήνα, το οποίο ερχόταν που και που, έκανε την βόλτα του και μετά έφευγε πάλι. Έπεφτε σύρμα από μας το μαθαίναμε, πιάνανε δυο – τρεις σταθμούς ή μαθαίναμε από τα διόδια ή από οπουδήποτε αλλού, κλείναμε. Η Θεσσαλονίκη ήταν ένα βήμα πιο μπροστά στον χώρο του ραδιοφώνου γιατί είχε την παρουσία των πειρατών, των ερασιτεχνών τέλος πάντων. Πειρατές ήμασταν, όχι ερασιτέχνες αλλά το κρατικό ραδιόφωνο υπήρχε επειδή δεν υπήρχε τίποτα άλλο και το άκουγαν. Τα νούμερα των πειρατών τα ζήλευε και το κρατικό ραδιόφωνο.

ΕΡ. Το πειρατικό βοήθησε την ανάπτυξη του ιδιωτικού;

ΑΠ. Βέβαια, σαφώς, σαφώς, δηλαδή τα ιδιωτικά ραδιόφωνα βασίστηκαν πάνω στους πειρατές, στην εμπειρία των πειρατών. Από πού δηλαδή από την ΕΡΤ; Όσοι έκαναν το λάθος να ξεκινήσουν αλλά ΕΡΤ, έκλεισαν ή άλλαξαν πολύ γρήγορα τον χαρακτήρα του σταθμού. Δες για παράδειγμα τα ραδιόφωνα τότε, υπήρξαν κάποια ραδιόφωνα που άνοιξαν με πρότυπο την ΕΡΤ, άλλαξαν πάρα πολύ γρήγορα γιατί δεν επιβίωσαν και πολύ γρήγορα εξειδικεύτηκαν τα ραδιόφωνα. Άπειρα παραδείγματα, γι’ αυτό σήμερα είναι χωριστά όλα, ροκ…και έχουμε φτάσει στην εξειδίκευση της εξειδίκευσης πλέον.

ΕΡ. Το πειρατικό ήταν εξειδικευμένο γενικά, έπαιζε ένα είδος μουσικής.

ΑΠ. Ναι, αν και ο Δίαυλος, να σου πω την αλήθεια, ήταν ένα ραδιόφωνο που έπαιζε πολλά διαφορετικά είδη μουσικής, ήταν και το κλίμα τέτοιο, ήταν μια μεγάλη παρέα, ήταν μια ομάδα ανθρώπων που ο ένας υποστήριζε τον άλλο και όλο το ραδιόφωνο υποστήριζε τα ίδια τραγούδια, άσχετα με το τι έπαιζε. Δηλαδή υπήρχαν εκείνα τα τραγούδια που ακούσαμε όλοι σε γενικό αλλά ήταν το κλίμα τέτοιο περισσότερο, ήταν η παρέα, ήταν η ζεστασιά του ραδιοφώνου τότε.

ΕΡ. Είπες παίζατε πολλά διαφορετικά τραγούδια, δηλαδή τι είδους τραγούδια παίζατε;

ΑΠ. Παίζαμε και ανεξάρτητη σκηνή, παίζαμε…αλλά όταν έχεις την δύναμη του ραδιοφώνου μπορείς να προβάλεις οποιοδήποτε τραγούδι. Δηλαδή από τον τρόπο που θα το παρουσιάσεις μέχρι το air play του δηλαδή , παίζουν και έναν άλλο ρόλο. Ό,τι πασάρεις στον κόσμο δηλαδή αυτό είναι.

ΕΡ. Στο πειρατικό υπήρχαν σχέσεις πειρατών με δισκογραφικές;

ΑΠ. Ναι, υπήρχαν σχέσεις. Βέβαια οι εταιρείες έδιναν τα promo, τα δείγματα τέλος πάντων δίσκων για να τα προωθούμε, αλλά μέχρι εκεί, δεν υπήρχε κάποια άλλη αμοιβή ή οτιδήποτε. Ήταν δωρεάν οι δίσκοι για να παίζονται, δηλαδή να μένουν σε μας.

ΕΡ. Η δισκοθήκη σου πως δημιουργήθηκε;

ΑΠ. Από το χαρτζιλίκι μας, από πουθενά αλλού. Δίναμε ό,τι είχαμε και δεν είχαμε, όχι μόνο για την δισκοθήκη αλλά και για την συντήρηση των μηχανημάτων κλπ. Εγώ θυμάμαι δεν πήγα πενταήμερη εκδρομή, μόνο και μόνο για να αγοράσω μια λάμπα για τον πομπό μου. Πήγα κοιμήθηκα σε ένα φίλο μια βδομάδα για να αγοράσω υλικά για τον πομπό μου, είχα τέτοιο πάθος για το ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο ήταν η ζωή μας, ήταν μικρόβιο, μας έπιαναν παράδειγμα εμάς και την άλλη μέρα τα ξαναστήναμε τα μηχανήματα, ξαναβγαίναμε, ήταν αρρώστια. Και όλα αυτά για την αγάπη μας γι' αυτό που κάναμε, χωρίς κανένα απολύτως κέρδος παρά την ηθική ικανοποίηση τέλος πάντων και το γεγονός πως θα σε έβλεπε κάποιος και θα σου έλεγε «σ' ακούω ρε παιδί μου». Ήταν το παν.

ΕΡ. Ήταν πιο άμεση η επαφή τότε;

ΑΠ. Ήταν αυτό που λένε το παράνομο είναι πιο γλυκό, ισχύει αυτό. Και τότε χτυπούσε η πόρτα και τρέμαμε, τρέμαμε, ήρθαν μας μάζεψαν. Αλλά και ο κόσμος ήταν πιο ανοιχτός τότε, τώρα είναι πάρα πολύ στημένα όλα και τώρα υπάρχει σε έναν βαθμό δηλαδή γιατί εγώ που κάνω πολλά χρόνια νυχτερινό ραδιόφωνο και τώρα έχω επικοινωνία κάθε μέρα, κάθε βράδυ με ακροατές δηλαδή κάνω και τον ψυχολόγο, μέχρι οτιδήποτε κάνω τέλος πάντων, έχω επαφή με τον κόσμο, αλλά τότε ήταν σαν πιο φιλικό. Καταλάβαιναν ότι κάνεις κάτι για την αγάπη, δεν το κάνεις για τα λεφτά και το εκτιμούσε, φαντάζομαι.

ΕΡ. Μετά τον Δίαυλο, εσείς συνεχίσατε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όλα αυτά τα χρόνια συνεχίζω στο ραδιόφωνο σταθερά. 25 – 26 χρόνια τώρα. Στον RSO είμαι τώρα, μετά τον Δίαυλο ήμουν, από τον Δίαυλο πήγα κατευθείαν στον Α- 103 για πάρα πολλά χρόνια, μεταπήδησα αλλού, ξαναπήγα 103, ήμουν KISS FM, ήμουν πάλι RSO παλιά, μετά πάλι 103 κάτω από άλλο σχήμα, τώρα είμαι στον RSO στην νέα μορφή του, εδώ και πέντε χρόνια περίπου.

ΕΡ. Πως βλέπετε σήμερα το ραδιόφωνο, ακούτε καταρχήν ραδιόφωνο;

ΑΠ. Βέβαια, ακούω πολύ ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο δεν μπορεί να πάρει την θέση της τηλεόρασης, είναι η παρέα σου, δηλαδή το cd που παίζει, το ψυχρό εκείνο. Είναι ο φίλος σου, η παρέα σου, γι΄ αυτό είμαι κάθετα αντίθετος στο ραδιόφωνο χωρίς παραγωγό. Δεν είναι ραδιόφωνο, είναι τζουκ μποξ ας πούμε. Είναι σας να βάζω να ακούσω ένα cd player, δεν είναι τίποτα παραπάνω.

ΕΡ. Πολλά ραδιόφωνα το κάνουν.

ΑΠ. Υπάρχουν πολλά, ναι, αλλά εγώ προτιμώ να ακούσω και είδη μουσικής που δεν μου αρέσουν σε έναν σταθμό, έναν που θα πει μια καλησπέρα κάποια ώρα, παρά ένα ψυχρό κομπιούτερ να παίζει. Η αίσθηση ότι είναι κάποιος που παίζει για σένα και μόνο.

ΕΡ. Όταν ήσουν ερασιτέχνης, έτσι φανταζόσουν το ραδιόφωνο όπως είναι σήμερα;

ΑΠ. Εεε, εξελίχθηκε διαφορετικά το ραδιόφωνο σήμερα, έχει ξεφύγει δηλαδή έχει χάσει την μαγεία του, είναι πάρα πολύ στημένο, δηλαδή όλα δουλεύουν, αυτό εκεί, μπαμ, μπαμ, όλα τα τραγούδια σε μια σειρά, όλα υπολογιστές, οι υπολογιστές έχουν βοηθήσει βέβαια και τώρα έχουμε καλομάθει, δεν θα πήγαινα πάλι πίσω στο βινύλιο αλλά ο τρόπος που λειτουργεί, ότι δηλαδή άλλοι αποφασίζουν πως αυτά είναι τα καλά που πρέπει να παιχθούν και αυτά όχι ή ότι πρέπει να μιλάς π.χ. δύο φορές το ημίωρο και να μιλάς για 30 δευτερόλεπτα και να τρέχει η διαφήμιση μετά από εκείνο και να μην παίξουν δύο συνεχόμενα τραγούδια από εκείνα, δεν νομίζω πως θα έρθει η καταστροφή του ραδιοφώνου, αν δεν τηρηθούν αυτά. Όταν είναι πιο ελεύθερο και πιο άμεσο το ραδιόφωνο, νομίζω πως είναι πολύ πιο προσιτό στον ακροατή και το πάρα πολύ στημένο νομίζω ότι το χαλάει, για μένα το ραδιόφωνο. Είναι καλό να υπάρχει μια τάξη, να δουλεύουν όλα ωραία αλλά όλα σε καλούπια είναι, τακ, τακ, φεύγουν όλα, έχεις

χρόνο να μιλήσεις, 29,28,27, 26…

ΕΡ. Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Στο ίδιο ραδιόφωνο που είμαι τώρα;

ΕΡ. Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό; Ήταν μια φυσική εξέλιξη;

ΑΠ. Που να πας; Στα κρατικά; Υπήρχαν προτάσεις και από κρατικά ραδιόφωνα και τότε αλλά το κρατικό ραδιόφωνο το βλέπαμε….εντάξει, θα πηγαίναμε για τα λεφτά, ενώ εμείς είχαμε άλλες βλέψεις για το ραδιόφωνο δηλαδή, υπήρχαν ραδιόφωνα ακόμη εκείνη την εποχή που μας γέμιζαν τέλος πάντων, αν και επαγγελματικά, έπαιζαν αυτό που θέλαμε, ήταν μια συλλογική προσπάθεια, μια ομάδα, αν πήγαινα στο κρατικό ραδιόφωνο, θα ήμουν μόνος σε μια πρωινή ζώνη π.χ., πριν από μένα θα υπήρχε μια θεατρική εκπομπή και μετά από μένα θα υπήρχε μια ρεμπέτικη εκπομπή και στην τελική δεν θα μ' άκουγε και κανένας στο κάτω κάτω. Και θα με γέμιζε, θα έκανα μια προσπάθεια ενός σταθμού που θέλαμε, που να παίζει μέρα – νύχτα αυτά που πιστεύαμε. Και άλλοι λόγοι ήταν φυσικά και τα οικονομικά, τότε τα ιδιωτικά ραδιόφωνα πλήρωναν πολύ καλύτερα, το μόνο καλό του κρατικού, ήταν το σταθερό της υπόθεσης, αν υπήρχε τότε. Απλά βλέπω άτομα που εκμεταλλεύτηκαν τότε καταστάσεις και δουλεύουν ακόμη και σήμερα και αν δεν δουλεύουν στο ραδιόφωνο, δουλεύουν σε μια υπηρεσία κρατική, είναι μόνιμοι με λίγα λόγια.

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο έχει άλλο ρόλο από το κρατικό;

ΑΠ. Αν έχει άλλο ρόλο; Καταρχήν τα ιδιωτικά ραδιόφωνα επιβιώνουν από διαφημίσεις, ενώ το κρατικό επιβιώνει και από τον λογαριασμό της ΔΕΗ, εντάξει; Πρώτον, να σου πω έτσι απλά, χέστηκε το κρατικό ραδιόφωνο έχει, δεν έχει νούμερα, ενώ το ιδιωτικό ραδιόφωνο θα κλείσει αν δεν έχει τα νούμερά του. Δηλαδή ο κόσμος παραπονιέται που και που και λέει «αμάν παιδιά με τις διαφημίσεις» το ραδιόφωνο όμως δεν συντηρείται από αλλού, τι να κάνουμε δηλαδή, άμα δεν παίξει η διαφήμιση, δεν θα ακούσεις και μένα μετά, θα διώξουν και μένα. Αυτή είναι η διαφορά και το θεωρώ πολύ προχωρημένο το ιδιωτικό ραδιόφωνο, το κρατικό ραδιόφωνο ήταν και είναι πάντα σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο. Και σίγουρα υπάρχει η νοοτροπία του δημόσιου υπάλληλου, ξέρω 'γω, τι να πω; Είναι όλα πάμε χτυπάμε την κάρτα και φεύγουμε, ενώ στο ιδιωτικό υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός. Τα κρατικά ραδιόφωνα δεν είναι καν στις μετρήσεις για να καταλάβεις τι γίνεται, είναι τόσο χαμηλά τα νούμερά τους δηλαδή, ενώ τα υπόλοιπα ραδιόφωνα χτυπάνε ο ένας τον άλλο, παίζουν μέρα νύχτα με τα ποσοστά.

ΕΡ. Ως ερασιτέχνης, απευθυνόσασταν σε ένα συγκεκριμένο κοινό;

ΑΠ. Για όλους παίζαμε. Φυσικά ανάλογα με την μουσική που έπαιζες, έπιανες και τον κόσμο. Αν έπαιζες παλιά τραγούδια, λογικό είναι πως θα έπιανες πιο μεγάλο κόσμο σε ηλικία. Ή έχει αποδειχτεί πως αν παίζεις, επειδή παίζω πάρα πολλά χρόνια νύχτα και πάρα πολλά χρόνια έπαιζα μπαλάντες, το πιο μεγάλο μέρος ακροατών ήταν γυναίκες, οι γυναίκες κλείνουν προς τις μπαλάντες, μελωδία. Αλλά γενικά προσπαθούμε να πιάσουμε όσο πιο πολύ κόσμο μπορούμε. Είναι λογικό πως όταν παίζαμε εμπορικά στην δεκαετία του 80, ντίσκο, λογικό το ότι είχαμε μικρές ηλικίες, τότε ήταν συνομήλικοι περίπου. Εγώ ξεκίνησα 15 χρονών το ραδιόφωνο και εντάξει, είναι σαν να ακούει κάποιος μεγάλος , δεν θα άκουγε Pigs ή οτιδήποτε, γενικά παίζαμε από όλα τα είδη στον ξένο χώρο.

ΕΡ. Κάνατε χορούς;

ΑΠ. Ναι, βέβαια. Χορούς και πάρτι, πάντα γινόταν και πάντα γίνονται.

ΕΡ. Ήταν επιτυχημένοι;

ΑΠ. Ναι, οι πιο πολλοί ήταν επιτυχημένοι. Ανάλογα με το τι καλή οργάνωση έχεις κάνει, το πόσο το είχαμε προωθήσει το πάρτι δηλαδή και ανάλογα με το τι πάρτι θα ήταν, αν ήταν ένα πάρτι, απλά ελάτε στο χορό μας χωρίς κανέναν λόγο. Είχαμε ραδιόφωνα που έκαναν πάρτι κάθε εβδομάδα, τι να πας να δεις, να γίνει ένα πάρτι, να γίνει ένα αποκριάτικο πάρτι ξέρω εγώ για τα γενέθλια ή ένα ντίσκο πάρτι ή ένα ροκ εν ρολ πάρτι ή οτιδήποτε. Πάντα γίνονταν και πάντα θα γίνονται. Τα πάρτι αυτά τα έχει ανάγκη ο κόσμος και για να σε γνωρίσει πρώτα από όλα και για να δει κάτι διαφορετικό από ότι υπάρχει κάθε βράδυ εκεί έξω.

21. ΠΑΥΛΟΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε και για πόσο χρονικό διάστημα εκπέμπατε;

ΑΠ. Ξεκίνησα το 1979 από τα μεσαία και σταμάτησα να εκπέμπω το 1984, τον Απρίλη. Τον πρώτο χρόνο, τον πρώτο ενάμισι χρόνο ήμουνα στα μεσαία και μετά από κει στα FM. Εδώ υπάρχει μια σπουδαία σύμπτωση ότι το χαρακτηριστικό που χρησιμοποιούσα τότε το Antenna ας πούμε, μετά από πάρα πάρα πολλά χρόνια, ενώ το είχα εγκαταλείψει εγώ και δεν είχα τότε το μυαλό να το κατοχυρώσω, το χρησιμοποίησε ο Antenna και έφτασα κάποια στιγμή να δουλεύω στον Antenna. Είναι φοβερή σύμπτωση.

ΕΡ. Γιατί χρησιμοποιούσατε το Antenna, σήμαινε κάτι για σας;

ΑΠ. Μμμμ, όχι τότε ήταν η ανάγκη για επικοινωνία ήταν τόσο μεγάλη…να το πω κάπως αλλιώς, γιατί θέλαμε να εκπέμψουμε; Υπάρχουν 4-5 λόγοι, δεν είναι ένας συγκεκριμένος, ο ένας ήταν ότι, ας ξεκινήσουμε από τους σπουδαίους λόγους, ήταν ότι μας άρεζε πολύ η μουσική εκείνη την εποχή, έτσι; Τα κομμάτια που παίζαμε, δηλαδή εγώ έπαιζα από κομμάτια τζαζ μέχρι Gospel ξέρω 'γω, πολύ εξειδικευμένη μουσική ή κάποιες τάσεις έτσι; Που μας άρεζε εκείνη την εποχή και δεν την ακούγαμε πουθενά λόγω του ότι δεν υπήρχε ελεύθερη ραδιοφωνία, δεν την ακούγαμε από τα κρατικά τότε. Ένας δεύτερος λόγος ήταν ότι πολύ συχνά τα βράδια μιλούσαμε ο ένας ερασιτέχνης με τον άλλο με αποτέλεσμα να αλλάζονται ιδέες και να δημιουργούνται πυρήνες γι΄ αυτό που αργότερα όλοι μας είδαμε για την ελεύθερη ραδιοφωνία. Όλοι εκείνοι οι άνθρωποι που ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο, η πλειοψηφία, δηλαδή είναι πολύ μεγάλο ποσοστό, δεν το έχω ψάξει, το 80% των ανθρώπων που δούλεψαν τότε ως ερασιτέχνες είναι σήμερα στα media, είτε δουλεύουν στην τηλεόραση, είτε στο ραδιόφωνο, είτε έχουν δικούς τους σταθμούς, είτε έχουν ξέρω 'γω δουλεύουν σε εταιρείες παραγωγής κλπ. Οι περισσότεροι ήταν ηλεκτρονικοί, υπήρχε και αυτή η ανάγκη για την επικοινωνία που ήταν σπουδαία, που μιλούσαμε μαζί τα βράδια και την άλλη μέρα με ένα τηλέφωνο συναντιόμασταν, κάναμε παρέες, αναπτύξαμε συλλόγους, είχε γίνει ένας σύλλογος τότε, πιστεύω να το έχεις βρει αυτό, και κάναμε συγκεντρώσεις και μάζευε ο σύλλογος, κάποια στιγμή ο σύλλογος μάζευε πάρα πολύ κόσμο, δηλαδή ήταν πρωτόγνωρο το 81 – 82 – 83 να μαζεύουμε 500 άτομα ας πούμε ή 600. Ένας άλλος λόγος επίσης ήταν πως πολλοί που αγαπούσαμε και αγαπάμε την μουσική, παίρναμε τζάμπα δίσκους, οι εταιρείες μας έδιναν τζάμπα δίσκους. Αυτό ήταν ένα κριτήριο γιατί οι περισσότεροι από μας δεν είχαμε να τους αγοράσουμε, εεε, επίσης σπουδαίο ήταν ότι κάναμε τις σχέσεις μας μέσα από τους σταθμούς, δηλαδή, να φανταστείτε εγώ την γυναίκα μου την γνώρισα μέσα από τον σταθμό, έκανα εκπομπή, ήμουνα φαντάρος, το 84 έφυγα φαντάρος τον Απρίλη και σταμάτησα βασικά τότε το ραδιόφωνο αλλά όταν γύρναγα από φαντάρος, ήταν 2 χρόνια που ήμουν φαντάρος, κάνοντας εκπομπές με τον Γιάννη τον Blue τότε, γνώρισα την γυναίκα μου. Ήταν ένας τρόπος ζωής, επικοινωνίας, ίσως να πω ακόμη πως μερικοί ίσως το έκαναν για να βγάλουν και κάποια χρήματα τα οποία δεν υπήρχαν και έπρεπε να κάνουν μια ψιλοδιαφήμιση από την ταβέρνα της γειτονιάς μέχρι το εργοστασιάκι, την βιοτεχνία και να βγάλουν και ένα χαρτζηλίκι, έτσι; Επίσης ήταν, και για μένα προσωπικά θα μιλήσω δεν ξέρω για πόσους άλλους και για κανά 2-3

ακόμα που το έχω συζητήσει ας πούμε, με τον Στέφανο τον Διαμαντόπουλο ας πούμε από το Ράδιο Θεσσαλονίκη που το έχω συζητήσει ήταν ένας σπουδαίος λόγος να γίνει και μια αντίσταση στην αρχή. Ήταν παράνομο. Δηλαδή όλοι μας ήμασταν μια γενιά που κουβαλούσαμε κάτι που ήταν λίγο αριστερό, να το πω έτσι, είχαμε μια κόντρα με την εκάστοτε εξουσία, είτε ήταν με την εξουσία του 78 – 79 της τότε δεξιάς η οποία ήταν πολύ ισχυρή δεξιά είτε ήταν ενάντια στο ΠΑΣΟΚ του 81-85, εκεί είχε λιγοστέψει πλέον γιατί δεν υπήρχε αυτή η αντίδραση που υπήρχε πριν, αλλά υπήρχε και αυτό το κριτήριο ότι δηλαδή αυτό είναι παράνομο και εγώ θέλω να μιλήσω, γιατί είμαι μια γενιά που ήρθε μέσα από την χούντα που δεν μιλούσε κλπ κλπ κλπ και θέλω να πω και μερικά πράγματα πολιτικά. Δηλαδή, βλέπεις πόσο πολυδιάστατο είναι; Πόσες διαστάσεις έχουμε πει, κοινωνική, πολιτική, οικονομική, επικοινωνία, είναι πολύπλευρο το ζήτημα του τότε του ραδιοερασιτέχνη. Επίσης, θέλω να σου πω και κάτι άλλο. Ήταν και γνωστικό! Σε ποιο επίπεδο; Στο ποιος θα φτιάξει τον καλύτερο πομπό. Έτσι; Βγαίναμε ας πούμε και φτιάχναμε το εγώ μας και λέμε «Σήμερα με άκουσαν στην Καρδίτσα», ήταν σπουδαίο να σε ακούνε στην Καρδίτσα, ή ξέρω ’γω με πήρε τηλέφωνο κάποιος από την Φλώρινα ή ξέρω ‘γω, εγώ έχω ένα μηχάνημα που επεξεργάζεται τον ήχο και βάζει βάθος στο μικρόφωνο το οποίο για άκου το ας πούμε, έχω πάρει ένα καλό μικρόφωνο, έχω πάρει ένα καλό πικάπ ή έχω πάρει ξέρω ‘γω έναν καλό ενισχυτή ή οτιδήποτε. Όλα αυτά ήταν και θέμα γνωστικού επιπέδου ας πούμε, λέγαμε πήραμε ένα καλό μικρόφωνο και πιάνει μέχρι 20κιλοχέρτζ ας πούμε συχνότητες. Όλο αυτό δηλαδή μας έβαζε και σε ένα επίπεδο γνωστικό, οι περισσότεροι είχαμε φτιάξει πομπούς μόνοι μας. Ο πομπός, η κεραία, έπρεπε να κάτσεις κάτω να υπολογίσεις, να κόψεις μόνος σου το δίπολο, σου μάθαινε πράγματα, ανέβαζε το γνωστικό σου επίπεδο και σε βοήθαγε σε πάρα πολλά πράγματα. Ήταν και επικίνδυνο από την άλλη γιατί πολλές φορές κάποιοι από μας τους είχε χτυπήσει το ρεύμα άσχημα, εγώ ξέρω άνθρωπο που είχε κάτσει στο νοσοκομείο από αυτό ή ξέρω ’γω το ότι τρώγαμε το χαρτζιλίκι μας, που μας πρόσφεραν οι γονείς μας, όσοι το είχαμε γιατί εντάξει οι περισσότεροι δεν το είχαμε, εγώ δούλευα για να συντηρούμαι και να ζω, ήταν πολύ σημαντικό το ότι δίναμε το χαρτζιλίκι μας εκεί και δεν το δίναμε κάπου αλλού. Δηλαδή το δίναμε για να πάρουμε βιβλία για να καλυτερέψουμε τον πομπό μας, γενικώς πιστεύω πως η πλειοψηφία των ραδιοερασιτεχνών εκείνη την εποχή είναι μια γενιά ανθρώπων που αργότερα όταν το 89 ελευθερώθηκε το πράγμα, συνέβαλε πολύ. Συνέβαλε δημιουργικά στον χώρο των media στη χώρα. Αν και η πολιτεία δεν μας βοήθησε εκείνη την εποχή πολύ και το κυνηγητό πάρα πολλές φορές ήταν ανελέητο και μας έπαιρναν και μας κάτεσχαν τα μηχανήματα και πολλές φορές μας πήγαιναν και στον εισαγγελέα, δεν ξέρω κατά πόσο, δεν περιμένεις όμως, ειλικρινά στο λέω, Σοφία, δεν περίμενα ούτε και περιμένω πλέον από το κράτος να μπορεί να βοηθήσει. Θα περίμενα μετά το 89 να γίνει μια κίνηση τέτοια έτσι ώστε να μπορέσουν όλοι αυτοί οι άνθρωποι που διαμόρφωσαν όλο αυτό το ραδιοφωνικό τοπίο, από το 74 -75 μέχρι το 89,μια δεκαπενταετία, γι’ αυτό σου λέω είναι σπουδαίο αυτό που κάνεις, να τους αποδοθεί το μερίδιο της ευθύνης, να δούμε κατά πόσο έκαναν πολύ κακό στην χώρα ή πόσο καλό έκαναν, έτσι; Να αξιολογήσουν επιτέλους μερικά πράγματα, μας κατηγορούσαν τότε ότι παρεμβάλουμε τις συχνότητες των αεροπλάνων, κάναμε, ράναμε κλπ κλπ Εγώ διαφωνούσα και διαφωνώ πάνω σε αυτό και το είχα πει κάποια στιγμή που με συλλάβανε και με πήγανε στο 4ο Παράρτημα Ασφαλείας, εκεί σε ένα στενό στην Σοφοκλέους με Αγίου Δημητρίου, το είχα πει τότε στον αστυνομικό, γιατί σου είπα ότι το γνωστικό επίπεδο ήταν υψηλά τότε και λέγαμε πως είναι δυνατό να ενοχλεί γιατί η μπάντα των FM ήταν από του 88 ως τους 108 μεγάκυκλους και τα αεροπλάνα είναι στους 132 και μας λέγανε υπάρχουν αρμονικές, ναι υπάρχουν αρμονικές όταν δεν έχεις φίλτρα, εμείς οι καημένοι για να μην το κάνουμε αυτό, οι περισσότεροι είχαμε πληρώσει πανάκριβα κάποια πράγματα και είχαμε βάλει φίλτρα για να μην επηρεάζουμε αυτές τις συχνότητες γιατί ξέραμε ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο να επηρεάζεις τις συχνότητες των αεροπλάνων, μπορεί να κινδυνεύσουν άνθρωποι, να σκοτωθούν άνθρωποι. Και δεν νομίζω, όταν δεν ήθελαν να μας κυνηγήσουν, αναφέρονταν συχνά ότι επηρεάζεται τις συχνότητες των αεροπλάνων, ίσως κάποιοι που δεν τους ένοιαζε αν θα τις επηρεάσουν, τις επηρέαζαν και σίγουρα τις επηρέαζαν κάποιοι. Αυτό λοιπόν, να τελειώσω με αυτό, ότι σίγουρα μπορούμε να δώσουμε το μερίδιο, να δώσουμε ή τον έπαινο ή την ευθύνη σε αυτούς τους ανθρώπους αυτής της δεκαπενταετίας, εγώ πιστεύω πως ήταν σπουδαίο αυτό που γινόταν με τους ερασιτέχνες, έδωσαν πολλά στην επικοινωνία, στις ανθρώπινες σχέσεις και πήραν ελάχιστα, έτσι,

αν και κάποιοι έβγαλαν λεφτά από αυτή την ιστορία εκείνη την εποχή, όχι μετά, μετά καλά έκαναν και το εκμεταλλεύτηκαν, εκείνοι που έβγαλαν κάποια λεφτά, έβγαλαν μόνο και μόνο γιατί ήταν οι ανάγκες των εποχών να βγάζουν κάποια λεφτά για το χαρτζιλίκι τους. Εγώ προσωπικά δεν έβγαλα ποτέ λεφτά από αυτό, το μόνο που εκμεταλλεύτηκα ήταν ότι έπαιρνα τζάμπα δίσκους, ήταν το μόνο κέρδος που είχα, έτσι;

ΕΡ. Παίζατε τζαζ από το 79;

ΑΠ. Ναι, ναι, είχε γίνει τότε μια σπουδαία κίνηση, δεν θυμάμαι όμως γιατί έτυχε κάτι μετά….συζούσα τέλος πάντων με μια κοπέλα και όταν έφυγα για στρατιώτης, πέταξε κάποια σπουδαία πράγματα και τα βιβλία μου και από τα αρχεία μου…είχε δημιουργηθεί μια κίνηση στο Πανεπιστήμιο από έναν καθηγητή Πανεπιστημίου, δεν θυμάμαι το όνομά του, μπορεί και να θυμηθώ κάποια στιγμή, θα σου το πω, ο οποίος με είχε πάρει τηλέφωνο και μου είχε πει, να οργανώσουμε και να λέμε ας πούμε κάθε Πέμπτη βράδυ ή κάθε Παρασκευή βράδυ ή κάθε Τετάρτη βράδυ να κάνει μια εκπομπή από τις 11 μέχρι τις 3 το πρωί να ακούμε μουσική τζαζ. Και είχε δημιουργηθεί μια ομάδα που έτσι με είχαν πάρει τηλέφωνο και μου δίνανε και αυτός και αυτό και αυτός, και είχε γίνει καμιά 35 - 36 άτομα ήταν, είχα έναν κατάλογο ας πούμε που ήταν μόνιμοι ακροατές και είχαμε καθορίσει κάθε Πέμπτη και γινόταν αυτό κάθε Πέμπτη από τις 11 μέχρι τις 3 το πρωί και μάλιστα αυτός ο καθηγητής μου είχε φέρει, δύο – τρεις φορές είχε έρθει και κάναμε μαζί εκπομπή, ήταν καθηγητής Πανεπιστημίου, δεν θυμάμαι το όνομά του, έφερνε δίσκους ας πούμε που δεν είχαν παιχτεί, που δεν τους ξέραμε και έφερνε δίσκους και τους παίζαμε για τους υπόλοιπους 35. Περιττό να σου πως ήταν τόσο σπουδαίο αυτό γιατί, ξέρω γω τι, αυτοί, μπορεί να μας ακούν 30, 40 , 50 άτομα, ξέρεις πόσο μεγάλη παρέα είναι 50 άτομα ή 35 άτομα; Πολύ μεγάλη παρέα. Να σου πω, δυστυχώς Σοφία μου αλλά δε αυτή την χώρα την ιστορία την έχουν γράψει οι παρέες. Είτε ήταν η παρέα του Κολοκοτρώνη, είτε ήταν η παρέα του Βενιζέλου είτε ήταν κάποιες παρέες, τέλος πάντων. Πιστεύω λοιπόν πως ήταν σπουδαίο, όχι μόνο αυτό, μέσα από τέτοια πράγματα είχαμε φτιάξει, ήμασταν 5-6 φίλοι που είχαμε φτιάξει, είχαμε μαζευτεί και πηγαίναμε για ψάρεμα ας πούμε, κάναμε και μερικές εκδηλώσεις δηλαδή. Το καλοκαίρι φυλάγαμε το δάσος για να μην πάρει φωτιά, είχαμε φτιάξει ομάδες πυροπροστασίας, εεε…

ΕΡ. Τι μέσα από το ραδιόφωνο το κάνατε αυτό;

ΑΠ. Ναι, ναι, ναι, ναι.

ΕΡ. Και τις άλλες μέρες παίζατε τζαζ;

ΑΠ. Όχι τις άλλες μέρες άλλαζε το πρόγραμμα. Κοίταξε, αυτό που έπαιζα πάντα ήταν ξένα κομμάτια, δεν έπαιξα ποτέ ελληνικά, εκτός από κάποια ροκ ελληνικά τα περισσότερα ήταν ροκ ξένα και τζαζ, γκόσπελ, περίεργα πράγματα για εκείνη την εποχή, Εμένα ακόμη μου αρέσει η τζαζ και την ακούω πολύ αλλά ήταν πρωτόγνωρο για εκείνη την εποχή. Ή να σου πω κάτι άλλο υπήρχαν ραδιόφωνα που έπαιζαν και αυτοί πολύ εξειδικευμένα πράγματα. Αυτό που θυμάμαι ο Γιώργος από το Ράδιο Ένα, πέθανε, θεός συγχωρέστον, που έπαιζε όλα αυτά τα μοντέρνα ας πούμε και είχε γίνει τότε το πρώτο ραδιόφωνο της πόλης, μαζευόταν στην πλατεία εκεί στην που είναι τα τοιχία, πως την λένε την πλατεία εκεί, όχι Ιπποδρομίου..

ΕΡ. Στο Ναυαρίνο;

ΑΠ. Στο Ναυαρινό, ναι, εκεί είναι το σπίτι του και μαζευόταν κόσμος, γινόταν εκπομπές, χοροί, εκδηλώσεις. Ήταν πολλά ραδιόφωνα που έκαναν χορούς σε κέντρα, πήγαιναν πολλοί θεατές, γέμιζαν κέντρα ολόκληρα, ήταν, για μένα ήταν ένα movement, ένα κίνημα όλη αυτή η ιστορία με το ραδιόφωνο. Μοιραζόταν προσκλήσεις από….ξέρω γω ξεκινούσε ένας τραγουδιστής εκείνη την εποχή από εδώ και μοιραζόταν προσκλήσεις για τα κέντρα. Ήταν μια κοιτίδα, ένας πυρήνας πραγμάτων σπουδαίων. Τι άλλο, ας πούμε; Μπορεί και να μου διαφεύγουν πράγματα, έτσι;

ΕΡ. Το στούντιο ήταν στο σπίτι σου;

ΑΠ. Στο σπίτι μου, ναι. Στην περιοχή, ήμουν Αγίου Δημητρίου με Ευρυπίδου, ας πούμε, έμενα στον 7ο όροφο, στον 8ο είχε ένα αυτό που είναι πάνω από τις ταράτσες και είχα στημένα τα μηχανήματα κλπ. Κινδυνεύαμε από τους αστυνομικούς να κάνουν ντου και τα είχαμε κρυμμένα σε ταράτσες κλπ Τότε μας κυνηγούσαν και από την οικοδομή γιατί παρεμβάλαμε τηλεοράσεις κλπ και αυτό γινόταν κάποιες εποχές. Καλά, αλλάζαμε και σπίτια συχνά τότε για το λόγο ότι, εγώ όταν είχα ξεκινήσει ήμουν στην Ιουλιανού, μετά έφυγα πήγα εκεί στην ….

ΕΡ. Τόσο συχνά αλλάζατε σπίτια;

ΑΠ. Όχι τόσο συχνά, εγώ ξέρω εγώ άλλαζα σπίτι μια φορά τον χρόνο, μια φορά στα 1,5 – 2 χρόνια για το λόγο ότι για να μην κινδυνεύεις να σε πιάσουνε. Κοίταξε Σοφία, δημιουργήθηκαν τότε κάποιες φιλίες, και αυτό είναι πολύ σπουδαίο και θέλω να σου το πω, δημιουργήθηκαν κάποιες φιλίες που κρατάνε μέχρι σήμερα. Να φανταστείς χθες καθόμουν στο γραφείο εδώ μέσα, στο άλλο γραφείο, ήρθε εδώ ένας τύπος, ο Κώστας ο Melody Maker και είχα να τον δω από τότε και με το μπαίνει του λέω «Ρε Κώστα!», με κοιτάει, κάναμε τότε παρέα, χαθήκαμε γιατί, άλλα πράγματα ο ένας, άλλα πράγματα ο άλλος και βρεθήκαμε μετά από τόσα χρόνια και είναι σπουδαίο που γνωρίζεσαι ακόμα και τώρα ας πούμε από τότε. Εγώ έχω φίλο τον Γιάννη τον Blue που ήμασταν έτσι πολύ φίλοι που ακόμα και σήμερα τηλεφωνιόμαστε, μιλάμε, βγαίνουμε και είμαστε …κοντεύουμε 30 χρόνια, έτσι; Δεν είναι σπουδαίο; Είναι σπουδαίο! Που έρχεται σπίτι μου, πάω σπίτι του κλπ Και όχι μόνο για μας, και άλλα πράγματα και άλλοι φίλοι και άλλοι πολλοί φίλοι, έτσι; Είχαμε έναν φίλο που….είναι μια ολόκληρη ζωή αυτό το πράγμα, έναν φίλο τον Νίκο τον Νετσίδη που έβγαινε σαν Πενόμα πε κιου, έπαιζε τα τραγούδια εκείνα της δεκαετίας του 60 με τους Olympians κλπ κλπ ο οποίος όταν μεγάλωσε, γιατί μεγαλώσαμε κάποια στιγμή, έγινε ναυτικός, πήγε στο Εμπορικό Ναυτικό τέλος πάντων, έγινε, τέλειωσε την σχολή, έγινε ανθυποπλοίαρχος και κάποια στιγμή ήταν στα καράβια και χάθηκε, βούλιαξε το καράβι, δεν ξέρω τι έγινε και χάθηκε ο Νίκος, έτσι; Όλοι εμείς, εκείνη η παρέα που ήμασταν 8-10 άτομα, επειδή είχε πεθάνει και ο πατέρας του συμπαρασταθήκαμε στη μάνα του λες και ήμασταν παιδιά της, όλοι μαζί, ήταν καταπληκτικό αυτό που συνέβαινε και ήμασταν άγνωστοι άνθρωποι, έτσι; Ο Νίκος ήταν φίλος μας. Βλέπεις πόσο ανθρώπινα πράγμα γινόταν. Βλέπω ακόμη και τώρα ανθρώπους που, έχω έναν φίλο τον Δημήτρη, πως λέγετε στο επίθετο, δεν θυμάμαι το επίθετό του, ο οποίος δουλεύει στην Panafon, αυτό που σου έλεγα ότι όλοι δουλεύουν κάπου σχετικά με τα μέσα, στη Vodafone, ας πούμε και ήταν ίσως η εποχή αλλά….Ένα άλλο που ήταν φοβερό ήταν ότι ενώ υπήρχε ένα, προσπαθούσαμε να δημιουργήσουμε πυρήνες αντίστασης κατά της αρχής, ποτέ δεν εκφράστηκε όμως στο ελεύθερο ραδιόφωνο εκείνο, εκτός από ορισμένες μια – δύο εξαιρέσεις , ποτέ δεν εκφραστήκαμε, χωρίς να το ξέρουμε, έτσι; , και εκεί είναι το σημαντικό, ενώ έτσι κουβαλούσαμε, θέλαμε να κάνουμε αντίσταση, ιδίως το 78 - 79 ή το 80, ποτέ δεν εκφράζαμε καθαρό πολιτικό λόγο αντίστασης, δεν υπήρχε αντιπολίτευση, έτσι;

ΕΡ. Γιατί;

ΑΠ. Ήταν ο φόβος. Ο Φόβος. Υπήρχε συγκεκαλυμμένη, έτσι; .Μπορούσες να πεις ας πούμε στο μικρόφωνο, ήξεραν όλοι την δύναμη του μικροφώνου, γι' αυτό είμαι σίγουρος, την ξέραμε την δύναμη του μικροφώνου, ο φόβος δεν μας άφηνε να εκφραστούμε πολιτικά, εκφραζόμασταν πολιτικά μέσα από άλλα πράγματα, μέσα από μικροπράγματα, από μικρές ιστορίες εκείνης της εποχής, δηλαδή να σου πω ένα παράδειγμα: όταν είχε γίνει το 1980 η χούντα στην Τουρκία, οι στρατηγοί είχαν κατεβεί και είχε γίνει χούντα στην Τουρκία, υπήρχε ένα βράδυ που γινόταν συζήτηση για την χούντα στην Τουρκία, όταν λέμε βράδυ μιλάμε για 3-4 το πρωί που μιλούσαμε μεταξύ μας 2 η ώρα, 12, 1, αργά το βράδυ μιλούσαμε μεταξύ μας όλοι τότε, από τη μια επειδή είχαμε περάσει και εμείς από μια χούντα, υπερασπιστήκαμε, δεν μιλούσαμε καθαρά ότι καταδικάζουμε την χούντα στην Τουρκία αλλά όλοι μας λέγαμε «τι κρίμα αυτοί οι άνθρωποι». Ήταν μια, επικρατούσε μια λογική, ενώ ήμασταν πολύ νέα παιδιά,

20άρηδες οι περισσότεροι, δεν υπήρχε έτσι…ήταν ο φόβος για τον πολιτικό λόγο, ο φόβος της αστυνομίας, υπήρχαν πάρα πολλά παραδείγματα, πολλοί που εκφραζόταν πολιτικά τους έπιαναν σε μια – δύο μέρες και έτσι το αποφεύγαμε να εκφράζουμε καθαρό πολιτικό λόγο, συγκεκαλυμμένο πάντως σίγουρα.

ΕΡ. Και μέσα από την μουσική;

ΑΠ. Και μέσα από την μουσική ήταν η αντίδραση, ας πούμε. Η μουσική είχε και εκεί λόγο ύπαρξης, ξέρω εγώ το να παίξεις κάποια κομμάτια, ροκ, η δικιά μου τουλάχιστον γενιά σε αυτή την ηλικία ήταν τιμή μας να παίξουμε, ξέρω 'γω Θοδωράκη ή οτιδήποτε. Υπήρχαν θέλαμε να περάσουμε ακόμη και με την μουσική κάποια μηνύματα. Τα έπιανε ο κόσμος, εγώ το θυμάμαι, δηλαδή, με είχε πάρει συγκεκριμένα μια τύπισσα η οποία έγινε πολύ φίλη μου μετά, γιατρός ας πούμε τότε σπούδαζε και μου έλεγε το πόσο σπουδαίο είναι να δώσεις στον κόσμο να καταλάβει ότι υπάρχει και μια άλλη φωνή, μας έπαιρνε πολύς κόσμος και μας έλεγε «Μπράβο», μας έπαιρνε πολύς κόσμος και μας έλεγε «Θέλουμε να σας γνωρίσουμε», μας έλεγε, υπήρχε μάλιστα μια κυρία, εκεί κοντά στο Τούρκικο Προξενείο, η οποία κυρία, ήταν μεγάλη γυναίκα, 60 χρονών, και είχαμε πάει 3-4 φορές σπίτι της για να μας ταϊσει, να μας κάνει το τραπέζι και αισθανόταν πολύ μεγάλη χαρά που μας γνώριζε. Είναι σαν να πηγαίνει, δεν το λέω ότι ήμασταν τόσο σταρ, σαν να πηγαίνει σήμερα ένας μεγάλος σταρ της τηλεόρασης σε ένα σπίτι για να του κάνουν το τραπέζι, φαινόταν η χαρά στους ανθρώπους που σε γνώριζαν, υπήρχαν κοπέλες που ερχόταν σπίτι, ξέρω' γω για να μας γνωρίσουν, να γίνουν σπουδαίες σχέσεις, πάρα πολύς κόσμος εκείνη την εποχή γνώρισε τους ανθρώπους που έκανε την ζωή του μετά, που έκανε σπουδαίες σχέσεις μετά. Υπήρχαν οι φαντάροι που μας έπαιρναν από τις σκοπιές και μας συγκινούσαν πολύ, υπήρχαν οι φύλακες τα βράδια που φύλαγαν διάφορα ξέρω' γω σημεία και μας έπαιρναν και μας έλεγαν «Σας ακούμε, είμαι φύλακας και είμαι όλο το βράδυ εδώ, κάτσε όσο γίνεται πιο πολύ σε παρακαλώ γιατί μ'αρέσει αυτή η μουσική και το ένα και το άλλο». Δεν ξέρω ήταν μια εποχή που εμένα προσωπικά με χαράκωσε, έχω γράψει ένα, δεν το έχω εκδώσει, δεν σκέφτομαι και να το εκδώσω, δεν ξέρω ίσως κάποια στιγμή τα πάρει η κόρη μου και τα εκδώσει αλλά, έτυχε να ζήσω μέσα από αυτή την ιστορία με το ραδιόφωνο μια σπουδαία ιστορία. Είχα γνωρίσει μια κοπέλα τότε σε ένα πάρτι, έκανε ένας φίλος που είχε σταθμό πάρτι ας πούμε, είχε ένα μεγάλο σπίτι αυτός, ήταν και καλά οικονομικά στην Σταυρούπολη και μας είχε καλέσει όλους και εκεί λοιπόν γνώρισα μια κοπέλα η οποία είχε φοβερά προβλήματα με το σπίτι της, είχε έναν πατέρα πάρα πολύ αυταρχικό που την έδερνε, επειδή είχε μια καντίνα στον δρόμο εδώ στην εθνική προς Αθήνα τότε, δεν την έστελνε σχολείο για να είναι εδώ στην καντίνα να τον βοηθάει κλπ κλπ. Όταν γνώρισα αυτή την κοπέλα εκεί που ήταν μαζεμένη σε μια γωνιά ας πούμε και άρχισε να μου λέει αυτά τα πράγματα, θύμωσα πολύ. Όταν λοιπόν έκανα μετά από 2-3 μέρες μια εκπομπή με πήρε τηλέφωνο και σε μια εβδομάδα – δεκαπέντε μέρες έφυγε από το σπίτι της και ήρθε να μείνει μαζί μου. Αυτό που σου λέω είναι πραγματική ιστορία, μείναμε μαζί τρία χρόνια, στα δύο πρώτα χρόνια δεν δούλευε την τάιζα και την πότιζα εγώ και μάλιστα τον έναν χρόνο από αυτούς δεν είχαμε καν σχέση και μέναμε στον ίδιο σπίτι. Μετά από τον πρώτο χρόνο αναπτύχθηκε κάτι και έγινε μια σχέση μεταξύ μας τέλος πάντων και ερωτική αλλά πριν δεν υπήρχε τίποτα. Ένα χρόνο λοιπόν ζούσα με έναν άνθρωπο σε ένα σπίτι, μαζί με συγκάτοικο που δεν είχα τίποτα μαζί του να με δένει, είχα την αίσθηση ότι βοηθάω αυτή την κοπέλα μόνο και μόνο για να μην τη δένει ο πατέρας της από το χέρι ή από το πόδι στο σπίτι. Κι όταν η ιστορία μεγάλωσε, έγινε δεσμός και ξέρω 'γω κλπ, συγκρούστηκα με τον πατέρα της σε μεγάλο βαθμό τότε που, πήγα λοιπόν και την ζήτησα να την παντρευτώ για το λόγο ότι δεν ήθελα να υποφέρει αυτό το πράγμα, με εκείνον τον αγροίκο τύπο, ας πούμε. Αυτή ήταν μια ιστορία του ραδιοφώνου, ξεκίνησε, είχε σαν αφορμή να ξεκινήσει όλο αυτό. Μετά δεν….τέλειωσε κάποια στιγμή αυτή η ιστορία αλλά ξεκίνησε από το ραδιόφωνο, είναι μια σπουδαία ιστορία για να σου πω λεπτομέρειες. Είχε γίνει συζήτηση με την Ράνια εκείνη την εποχή στο ραδιόφωνο βράδυ που μιλήσαμε για την βία των γονιών, έπαιρναν άνθρωποι και μιλούσαν στον αέρα και έλεγαν είναι απαράδεκτα πράγματα αυτά που συνέβησαν στην Ράνια, υπήρχε κόσμος που ήθελαν να την βοηθήσουν ακόμη και οικονομικά και ήταν σπουδαία πράγματα, πρωτοπόρα πράγματα για την εποχή. Δεν ξέρω, σήμερα είμαστε πιο απόμακροι σε αυτό, ίσως ήταν οι

εποχές, ήταν καταστάσεις πολιτικές, οικονομικές, άλλα χρόνια και ήταν ο κόσμος έτσι και σήμερα θα μπορούσε να γίνει το ίδιο, μπορεί να κάνω λάθος ότι μπορεί να γίνει το ίδιο, ίσως να μην μπορεί να γίνει αλλά ήταν πράγματα που ξεκίνησαν όλα αυτά από το ραδιόφωνο. Ήταν πράγματα που έγιναν γιατί υπήρχε το μέσο, μας ταξίδευε το μέσο, μουσικά, επικοινωνιακά….κάναμε φίλους ας πούμε….τα σουβλατζίδικα στην γειτονιά μας δεν πληρώναμε ποτέ σάντουιτς, πηγαίναμε ας πούμε μας έδιναν το σάντουιτς τζάμπα, «εσύ» ξέρω εγώ «βάζεις καλή μουσική σε βάζουμε και ακούμε το βράδυ στο μπαράκι , πάρε το τζάμπα το σάντουιτς», βλέπεις είχε ανάγκη ο κόσμος να ακούσει πράγματα στο ραδιόφωνο, να ακούσει, να ενημερωθεί. Ίσως ανέπτυξε παραπάνω την ευαισθησία μας για ορισμένα πράγματα το ραδιόφωνο και σε πολιτικό επίπεδο, μας βοήθησε κάποιους να κατασταλάξουμε σε ορισμένα πράγματα.

ΕΡ. Με ποιο τρόπο;

ΑΠ. Κοίταξε, θα σου πω εγώ το δικό μου το παράδειγμα. Στα 1981 ήμουν στέλεχος του Πασοκ από το 75 γραμμένος ας πούμε στο Πασοκ, στις εκλογές του 81 ζήσαμε έναν απερίγραπτο πόλεμο, έναν απερίγραπτο πόλεμο, να φανταστείς είχαμε πάει να βάλουμε πανό ένα μήνα, δηλαδή τέτοιο καιρό πριν τις εκλογές του 81, στην Λαγκαδά πάνω και υπήρχε, τότε το κλίμα ήταν πολύ άσχημο έτσι, και υπήρχε για να πάρουμε μια κολώνα για να βάλουμε ένα πανό έπεφτε ξύλο, υπήρχε σε εκείνη την συγκεκριμένη περιοχή, ήταν η περιοχή που την είχαν οι κομμουνιστές. Πηγαίνανε λοιπόν εκεί και μόλις περνάγαμε ένα πανό, ερχόταν να μας πλακώσουν στο ξύλο, έπεφτε το ξύλο το απαραίτητο με καδρόνια και μπουνιές και κλωτσιές κλπ και φεύγαμε. Θυμάμαι λοιπόν που τότε είχαν βγει δύο τρία ραδιόφωνα, ερασιτεχνικά εντελώς και είπαν ότι αυτό πρέπει να σταματήσει. Όταν λοιπόν έγινε αυτό μια ή δυό φορές, είδαμε ότι όσο πλησίαζε το πράγμα προς τις εκλογές που ενώ έπρεπε να αγριεύει αυτό καταλάγιασε. Γιατί γινόταν αυτό; Γιατί; Άκουγε η αστυνομία στους σταθμούς που λεγότανε και άρχισε να παίρνει μέτρα, να πηγαίνει στα σημεία που μπορούσαν να γίνουν φασαρίες με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα είδος προστασίας πλέον, ο φόβος της αστυνομίας με αποτέλεσμα μαζευόμασταν όλοι στο να πλακωθούμε στο ξύλο. Πιστεύω ότι υπήρχαν και αργότερα πράγματα που βοήθησαν…δεν θα ξεχάσω, αυτό δεν το έζησα εγώ αλλά το 87 όταν ήμουν στο Λονδίνο και είχε γίνει μια επιστράτευση εδώ το 87 τον Μάρτη, με πήρε ένας φίλος και μου είπε πως οι ραδιοφωνικοί σταθμοί είχαν πάρει το έντυπο από τις στρατολογίες για την επιστράτευση και έδιναν πληροφορίες για το που θα παρουσιαστεί ο καθένας και ποιες ομάδες ανθρώπων θα παρουσιαστούν και δεν το είχα πιστέψει τότε και όταν είχα γυρίσει και βρήκα δύο τρία άτομα, δύο τρεις ανθρώπους ας πούμε μου το επιβεβαίωσαν. Τα ερασιτεχνικά ραδιόφωνα έδωσαν και αυτοί ότι αυτοί που έχουν πράσινο απολυτήριο πρέπει να παρουσιαστούν, αυτοί που έχουν ροζ να πάνε εκεί, βοήθησε και τα πολιτικά πράγματα, βοήθησε την χώρα σε εκείνη την εποχή το ραδιόφωνο, το παράνομο ραδιόφωνο, έτσι; Πολλοί επίσης εκείνη την εποχή το 87, έκλεισαν, σταμάτησαν να εκπέμπουν για να βοηθήσουν την επιστράτευση κλπ

ΕΡ. Πως θα την βοηθούσαν δηλαδή;

ΑΠ. Ξέρω ‘γω, να την βοηθούσαν, να μην παρακωλύουν τις τηλεπικοινωνίες, να υπάρχει κάποιος συντονισμός κλπ κλπ Δεν ξέρω αλλά εγώ είμαι σίγουρος ότι βοήθησε, βοήθησε πολύ το ραδιόφωνο, ίσως το 89 όταν έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία τότε γύρισα εγώ πίσω και μάλιστα είχα γυρίσει ακριβώς την εποχή που γίνονταν τα επεισόδια με τον Αρκουδέα στα βουνά κλπ έγινε ένα απαίσιο παραμύθι εκείνη την εποχή, δεν θα προτιμούσα να γίνει έτσι και βγήκαν άνθρωποι να υπερασπιστούν το ραδιόφωνο οι οποίοι ανήκαν στην δεξιά, στο δεξιό κομμάτι της πολιτικής στην Ελλάδα και να το παίζουν αριστερότεροι των αριστερών, να τσακώνονται στα βουνά για να βάλουν μια δεύτερη κεραία, λες και τους είχε στερήσει κανείς τον λόγο και έγινε αυτό το πράγμα που έγινε με την ελεύθερη ραδιοφωνία εν μια νυκτί και δεν πήγε το πράγμα όπως έπρεπε να πάει. Έπρεπε η ίδια η πολιτεία να βρει τρόπους να οργανώσει, και αυτός είναι ο ρόλος της εξάλλου, να βρει τρόπο να οργανώσει όλο αυτό το ανοργάνωτο που υπήρχε με τους ραδιοφωνικούς σταθμούς και να φτιάξει ένα τοπίο, να δώσει άδειες, να οργανώσει τεχνικά το πράγμα, να φανταστείτε κάποια παρόμοια πράγματα που γίνανε σε άλλες χώρες στην Ευρώπη, να σου πω ένα παράδειγμα στην γειτονική μας Βουλγαρία ας

πούμε, και εκεί υπήρχαν ερασιτέχνες και πολύ σκληρότερα καθεστώτα, όταν κάποια στιγμή έσπασαν τα πράγματα, θα μου πεις πολύ αργότερα από μας αλλά κάποια στιγμή έσπασαν και εκεί τα πράγματα και έπρεπε να υπάρξει η ελεύθερη ραδιοφωνία, το κράτος ήταν τόσο οργανωμένο που τους έδωσε τις κεντρικές κεραίες που είχε στήσει για τα κρατικά του, έφτιαξε ειδικές περιοχές που μπορούσαν αυτοί οι ερασιτέχνες να πάνε να βάλουν τους πομπούς τους, να βάλουν τα link τους κλπ, οργανώθηκαν σωστά, εμείς δεν οργανωθήκαμε, εμείς είπαμε εντάξει ok, μπορεί ο Δήμαρχος Θεσσαλονίκης να κάνει έναν ραδιοφωνικό σταθμό και να πάει να εκπέμψει όπου θέλει και να κάνει ότι θέλει και να βγουν από πίσω και δέκα άνθρωποι….κλπ κλπ. Θα μπορούσε ας πούμε, ένα παράδειγμα σου λέω τώρα να πει το κράτος ελάτε εδώ, πόσοι είστε; 100 άνθρωποι, ωραία, θα φτιάξουμε 5 ραδιόφωνα, ενσωματωθείτε, πάρτε από 20 άνθρωποι τις μετοχές ενός ραδιοφώνου και οργανώστε και αναπτύξτε το. Θα υπήρχαν δομές, θα υπήρχαν κάποια ραδιόφωνα που θα ξεχώριζαν και κάποια που θα σταματούσαν, ε αυτά που θα ξεχώριζαν θα ήταν πρώτα κλπ κλπ κλπ Αλλά δεν έγινε τίποτα, αυτό είναι ένα παράπονο που μπορούμε να το έχουμε.

ΕΡ. Τότε αυτή η μετάβαση από το ερασιτεχνικό στο επαγγελματικό με ποια κριτήρια έγινε;

ΑΠ. Ξεκίνησε τότε να αδειοδοτηθούν μόνο οι δήμοι. Και μετέπειτα, πολύ μετέπειτα, 2 χρόνια σχεδόν μετά, από το 91 και μετά άρχισαν να γίνονται τα πρώτα ιδιωτικά, ιδιωτικά – ιδιωτικά εντελώς. Αλλά επειδή είχε γίνει ένας χαμός τότε, δεν μπορούσε το κράτος ούτε να παρέμβει, ούτε τίποτα, δεν υπήρχε θέμα παρέμβασης. Προσπάθησαν μετά οι κυβερνήσεις να βάλουν μια τάξη, έγινε ο νόμος του Βενιζέλου το 95-96 για να δώσει άδειες σε ραδιόφωνο και τηλεόραση, σε τηλεοράσεις δεν δόθηκαν, ήταν πολύ ελάχιστα αυτά που δόθηκαν, νόμιμα κλπ. Ποτέ δεν συμμαζεύτηκε το τοπίο, ακόμα και σήμερα όλες οι τηλεοράσεις και τα ραδιόφωνα τα ιδιωτικά είναι παράνομα. Εκτός από το Μακεδονία που έχει μια άδεια στα χέρια του από το κράτος, με βούλες κλπ, σε αυτή στηριζόμαστε στο Μακεδονία, από εκείνο τον νόμο του Βενιζέλου. Πρόλαβε το Μακεδονία τότε, είναι το μόνο κανάλι πανελλαδικά που έχει άδεια, κανείς δεν το ξέρει αυτό. Έχει έγγραφο που λέει ότι αδειοδοτούμε τον σταθμό του Μακεδονία., ότι του δίνουμε αυτές τις συχνότητες κλπ με σφραγίδα του επίσημου κράτους, Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών. Είναι ίσως από τους λίγους, δεν ξέρω αν υπάρχουν άλλοι στην επαρχία κυρίως, που έχουν άδειες αλλά δεν έχουν, όλοι οι υπόλοιποι ξέρω ότι δεν έχουν.

ΕΡ. Εσείς δεν επιδιώξατε να διεκδικήσετε μια άδεια;

ΑΠ. Όχι, όχι, εγώ το άφησα γιατί έφυγα μετέπειτα κλπ. Στο Λονδίνο με ενδιέφερε περισσότερο η τηλεόραση και όταν γύρισα εδώ βρήκα ένα τοπίο μπάχαλο κλπ και στον τηλεοπτικό τομέα και στον ραδιοφωνικό. Μετέπειτα, μετά το 93 – 94 θέλησαν να ασχοληθώ, το είχα κοιτάξει τότε για να βρω ένα ραδιόφωνο να βάζουμε καμιά μουσική κάποια στιγμή. Είδα τους περιορισμούς που υπάρχουν, εγώ δεν ήθελα να συμβιβαστώ σε περιορισμούς, υπάρχουν περιορισμοί σήμερα, ακόμη και στα ιδιωτικά ραδιόφωνα σου λένε τι θα παίξεις. Ας πούμε ο Αντέννα, τους κατανοώ πλήρως έτσι, που έχει την Heaven σου λέει θα παίξω τα τραγούδια της Heaven για να την διαφημίσω, γιατί είναι δικιά μου εταιρεία, είναι η εταιρεία του ομίλου Αντέννα κλπ, ο Alpha έχει την δικιά του εταιρεία, η Sony είναι σε άλλους, ο Μαστοράκης έχει την δικιά του εταιρεία, όλοι προσπαθούν να διαφυλάξουν τα δικά τους συμφέροντα. Δεν θα μπορούσα όμως εγώ να πάω στον Αντέννα, στο ραδιόφωνο του Αντέννα, που ξέρω τα αφεντικά, που μεγαλώσαμε μαζί και να μου πούνε ναι, αλλά μην παίζει Sony pmg, δεν κάνει να παίζεις τα τραγούδια αυτά, έχουμε δικιά μας εταιρεία του ομίλου. Και όμως αν εγώ ήθελα να παίξω ένα τραγούδι, πως θα γινόταν δηλαδή; Εγώ δεν μπορώ να το ανεχτώ αυτό, δεν μπορώ να βάζω ακόμη και την διασκέδαση σε κάποια rules που εξυπηρετούν συμφέροντα, μένω απ' |έξω και ok, go ahead, do it. Θέλω να σου πω, να σε εκείνη την εποχή δεν είχαμε τέτοιους περιορισμούς, όλες οι εταιρείες μας έδιναν δίσκους και έπαιζα τα πάντα. Δεν υπήρχε καν το ότι εγώ σου έδωσα 10 δίσκους, ο άλλος σου έδωσε 3, παίξε εμένα περισσότερο. Ξέραμε γιατί την επόμενη φορά αυτός που μας έδωσε 3 τώρα θα μας δώσει 10 την επόμενη και αυτός που

μας έδωσε 10 τώρα θα μας δώσει 3 την επόμενη φορά και το ξέραμε, υπήρχε ισορροπία, υπήρχε balance, αυτό το balance κρατιότανε. Οι σταθμοί που έπαιζαν ελληνικά, έπαιρναν τα ελληνικά, οι σταθμοί που έπαιζαν ξένα, έπαιρναν τα ξένα κομμάτια, υπήρχαν όλοι οι δίσκοι που έβγαιναν, μοντέρνα, ποπ κλπ κλπ, υπήρχε μια ισορροπία, ακούγαμε τα πάντα, υπήρχε μια πολυφωνία. Τώρα δεν υπάρχει, είμαι σίγουρος ότι δεν υπάρχει γιατί το ζω από μέσα και δεν αλλάζει αυτό, δεν μπορείς να το αλλάξεις.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ναι, ακούω ραδιόφωνο αλλά επιλεγμένα πράγματα, πολύ, δηλαδή ακούω λίγο τον Στέφανο τον Διαμαντόπουλο για να τον παίρνω κανένα τηλέφωνο καμιά φορά να τσακώνομαι, και ακούω και κάποιους φίλους είτε είναι στον Αντέννα είτε είναι σε κάποια άλλα ραδιόφωνα. Συνήθως ακούω την ώρα που είμαι στο αυτοκίνητο ή πρωί ή απόγευμα ή βράδυ, αυτές είναι οι ώρες που ακούω, μόνο όταν είμαι στο αυτοκίνητο, δεν έχω δηλαδή σπίτι σπάνια θα κάτσω να ακούσω ραδιόφωνο. Ναι, δεν το είχα σκεφτεί πως μόνο στο αυτοκίνητο ακούω. Ναι σπίτι δεν, σπίτι ασχολούμαι με άλλα πράγματα, φτιάχνω ντοκιμαντέρ για το εξωτερικό, για κανάλια του εξωτερικού και για την Αμερική και για την Ευρώπη.

ΕΡ. Το ραδιόφωνο που υπάρχει σήμερα απέχει πολύ με από αυτό που κάνατε εσείς ως ραδιοερασιτέχνης;

ΑΠ. Ναι, ναι, απέχει πολύ. Σήμερα είναι under rules, σήμερα είναι κάτω από κανόνες του κράτους που τους υποχρεώνει να κόβουν και να βάζουν διαφήμιση κάθε 20 λεπτά, ξέρω 'γω, έχει κάποιους κανόνες, δεν τους ξέρω όλους, έτσι; Τότε δεν ήταν, τότε ήταν, ακούω παιδιά καμιά φορά σήμερα στο αυτοκίνητο, που παίζουν ένα κομμάτι και το κόβουν 2-3 φορές και μιλούσαν, εμείς τα σεβόμασταν τα κομμάτια, υπήρχε ένας σεβασμός. Ήταν αδιανόητο για μένα να παίζω Aretha Franklin, ας πούμε και να κόψω ένα κομμάτι, δεν υπήρχε περίπτωση έτσι; Έπρεπε να παίξει από το πρώτο τσικ του πικάπ μέχρι το τελευταίο. Σήμερα δεν έχει μυρουδιά, τι εννοώ μυρουδιά; Μυρουδιά από το καθαριστικό που καθαρίζαμε τους δίσκους, σήμερα παίζει ένας υπολογιστής, κάνεις μια έτσι, παίξε, διάλεξε το κομμάτι, ποιο είναι αυτό, εκείνο το κομμάτι, διάλεξέ το, βάλτο στο play list, έφυγε, δεν έχει εκείνη την μυρωδιά, δηλαδή εκείνη την μυρωδιά, να γυρίσεις πίσω σου, να κάνεις έτσι τους δίσκους σου (κάνει σαν να τους χαϊδεύει με την παλάμη), να ψάξεις το κομμάτι, να το καθαρίσεις, να βάλεις την βελόνα πάνω, είναι μια διαδικασία, ξέρεις είναι πως ψήνεις τον καφέ σου και λες θα τον κάνω μερακλίδικο όπως γουστάρω εγώ, πόσο ποιο σπουδαίο είναι, ποια αίσθηση έχεις όταν τον φτιάχνεις έτσι μερακλίδικο και ποια αίσθηση έχεις όταν ξέρω 'γω τον βάζεις από την καφετιέρα ας πούμε. Είναι εντελώς διαφορετικά πράγματα. Σήμερα δεν έχω δει κάτι που να μου έκανε εντύπωση, σε όποια ραδιόφωνα και αν έχω πάει, έχω πάει σε πολλά, έχει αυτό το ρημάδι το play list, ο υπολογιστής που, όχι ότι δεν τους αγαπάω τους υπολογιστές, τους αγαπάω πολύ, έχω δύο στο σπίτι φαντάσου έτσι;, και θα έχω και στο αυτοκίνητο σε λίγο, δεν, δεν, είναι άλλο πράγμα. Το ραδιόφωνο την εποχή ήταν αυτό, ήταν η μυρωδιά του καθαριστικού, το οινόπνευμα, ήταν ο δίσκος, το εξώφυλλο, το βινύλιο. Είναι η μυρωδιά, έτσι; Το βάζω σε τέτοιο είναι επίπεδο, που σου λέω είναι σπουδαίο να έχεις ένα βιβλίο στα χέρια σου από το να διαβάζεις το ίδιο βιβλίο στον υπολογιστή, έχεις το βιβλίο, μυρίζει, μυρίζει μελάνι, χαρτί, αυτό, είχε μια διαφορετική μυρουδιά, είχε μια γοητεία, ήταν κάτι άλλο, δεν είναι ας πούμε το πλαστικό το σημερινό.

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο παίζει κάποιον διαφορετικό ρόλο από ότι η ΕΡΤ;

ΑΠ. Ναι, έχει ένα ρόλο αν και….Διαμορφώνει πράγματα πολύ το ιδιωτικό και αλλάζει καταστάσεις πολλές και σήμερα ακόμη, δηλαδή, να σου πω κάτι; Υπάρχουν ραδιόφωνα που έχουν αυτόν τον ρόλο και υπάρχουν ραδιόφωνα που δεν….ας πούμε το Ράδιο Θεσσαλονίκη ακούω το πρωί που κατεβαίνω, που ενημερώνει για το που υπάρχει κίνηση, που έγινε τρακάρισμα και μην πάτε από κει και, που παίρνει κάποιος και λέει έχασα το αυτοκίνητό μου, αν το δει κάποιος, που έχουν βρεθεί αυτοκίνητα ή ξέρω 'γω που λέει κάθε μέρα για μας που κατε-

βαίνουμε από το Ρετζίκι, υπάρχει ένα πρόβλημα κυκλοφοριακό εδώ και ένα χρόνο και μας γράφουν όλοι στα παλιά των υποδημάτων τους, δεν μας δίνει κανένας σημασία ας πούμε, υπάρχει το Ράδιο Θεσσαλονίκη και ακόμα ένας σταθμός, δύο που το λένε κάθε πρωί ας πούμε ότι υπάρχει πρόβλημα εκεί, υπάρχει πρόβλημα εκεί, βέβαια μαλλιάζει η γλώσσα τους για ένα χρόνο αλλά υπάρχει μια φωνή που ακούγεται. Αυτό από μόνο του είναι σπουδαίο, φαντάσου να μην ακουγόταν τίποτα ότι εκεί υπάρχει πρόβλημα το πρωί ή οτιδήποτε. Πολλές φορές τα πρωινά ιδίως που θέλω να κινηθώ δεξιά αριστερά στον περιφερειακό, πάρα πολλές φορές έχω αποφύγει πράγματα που άκουσα από το Ράδιο Θεσσαλονίκη, έχει ένα τρακάρισμα εκεί, είναι κλειστός ο περιφερειακός, πάτε από αλλού, με βοήθησε, αυτό δείχνει πως έχει έναν ρόλο το ραδιόφωνο στην ζωή μας, έτσι; Και σπουδαίο μερικές φορές. Ή μερικές φορές ακούς πράγματα, χωρίς να θέλω να ρίξω ευθύνες πολιτικές, πάρε παράδειγμα αυτό που θυμάμαι τελευταία είναι ότι πήρανε την Νομαρχία για να βάλουν μια πινακίδα στον περιφερειακό στον καινούριο που έρχεσαι από την Έδεσσα στον δρόμο προς Καβάλα, Σέρρες κλπ από την Εγνατία με τον περιφερειακό τον δικό μας και δεν υπήρχε μια πινακίδα να δείχνει στους Τούρκους τουρίστες πώς να φύγουν για τα Σκόπια και οι άμοιροι διάβαζαν Μακεδονία ας πούμε, δεν πρόσεχαν το σηματάκι του αεροδρομίου και γυρνούσαν όλοι οι τουρίστες και πήγαιναν στο αεροδρόμιο. Ένα, δύο, τρεις, τέσσερις, πέντε ακροατές από το Ράδιο Θεσσαλονίκη αναγκάστηκε να πάρει το Ράδιο Θεσσαλονίκη την Νομαρχία τηλέφωνο και να τους πει βάλτε μια πινακίδα εκεί ρε παιδιά για να διευκολύνουμε όλο αυτόν τον κόσμο που περνάει για να πάει Σκόπια, να μην πηγαίνει στο αεροδρόμιο και ταλαιπωρείται και γεμίζει ο περιφερειακός και δημιουργούμε προβλήματα γιατί το ένα πρόβλημα φέρνει το άλλο. Η Νομαρχία λοιπόν, χωρίς να σου πω ονόματα, στο επίπεδο του Αντινομάρχη ας πούμε είπε ok, εντάξει και μετά από δύο μέρες λέει δεν μπορώ να την βάλω γιατί δεν είναι δικό μου πρόβλημα, είναι πρόβλημα της ΔΕΣΕ ας πούμε, δηλαδή δεν ήξερε αυτός ο άνθρωπος ο Αντινομάρχης που είναι και αδελφός του Νομάρχη ας πούμε, δεν ήξερε ότι είναι θέμα ΔΕΣΕ και το έμαθε δύο μέρες μετά; Το θέμα αυτό είναι γελοίο έτσι; Ναι, έχει και έναν πολιτικό ρόλο, παίζει και έναν πολιτικό ρόλο γιατί στην ΕΡΤ επίσης όταν μια κυβέρνηση βγαίνει, συνήθως βάζει δικούς της ανθρώπους στα ραδιόφωνα και στις τηλεοράσεις τις κρατικές με αποτέλεσμα να διαμορφώνουν τον δικό τους πολιτικό λόγο και καλά κάνουν. Δεν είναι δίκαιο και τίμιο αυτό. Εγώ θαυμάζω τους Γάλλους ή τους Άγγλους που έχουν διαφορετικά πράγματα ας πούμε. Στην Γαλλία και αν θες ψάξτο και θα το βρεις, το πρώτο κόμμα ας πούμε έχει το TF1, το δεύτερο κόμμα έχει το TF2 και οι κομμουνιστές έχουν το TF3, είναι στάνταρ αυτό, πάντα την διοίκηση του TF3 την καθορίζει το κομμουνιστικό κόμμα, κατάλαβες; Είναι πολύ δίκαιο αυτό και πολύ τίμιο. Θα μπορούσε να γίνει και σε αυτή εδώ την χώρα γιατί είναι πολύ δημοκρατικό, για να αντιπροσωπεύονται όλα, αν πιστεύουμε όλοι μας στην δημοκρατία, ποιο είναι το Κοινοβούλιο, ποιο είναι το πρώτο κόμμα, αυτό, πάρε λοιπόν την ΕΤ 1, ποιο είναι αντιπολίτευση, το ΠΑΣΟΚ, ωραία πάρε την ΝΕΤ, ΕΤ 2 ξέρω' γω, κομμουνιστές πάρτε την ΕΤ 3. Φοβούνται όμως την σύγκριση σε αυτό το επίπεδο, φοβούνται την σύγκριση με το ιδιωτικό κανάλι, το οποίο ιδιωτικό κανάλι επενδύει έτσι, γιατί; Επενδύει, Σοφία μου, γιατί έχει ανάγκες για τα νούμερα, να έρθει διαφήμιση για να πληρώσει τον κόσμο. Το κρατικό δεν έχει, επαναπαύεται πίσω από την εισφορά που θα δώσει ο Έλληνας. Αν και εγώ είχα τους Έλληνες να μου δίνουν την εισφορά τους για να κάνω τηλεόραση, που είναι ακριβό χόμπι ας πούμε, ακριβό σπορ, ή ραδιόφωνο και δεν είχα την ανάγκη να κοιτάξω για ….Αυτό είναι σπουδαίο πράγμα, το κρατικό ραδιόφωνο, έτσι κι αλλιώς χρηματοδοτείται, δεν θα κάνει ποτέ ούτε αντιπολιτευτικό λόγο, δεν έχουν καταλάβει τον ρόλο τους και οι άνθρωποι ακόμα που το διοικούν σήμερα, δεν έχουν καταλάβει το ρόλο τους εκεί, είναι εκεί, τους πληρώνει ο ελληνικός λαός και είναι εκεί για να τον βοηθήσουν. Δεν είναι ούτε για να….με βλέπεις και θυμώνω, ε θυμώνω, άνθρωπος είμαι και εγώ τι να κάνω, θυμώνω γιατί δεν καταλαβαίνουν τον ρόλο τους, είναι εκεί για να τον βοηθήσουν, δεν είναι ούτε για να τον φλομώσουν με Φλωρινιώτη ας πούμε, ούτε ξέρω 'γω με πράγματα που δεν είναι κατανοητά. Ο άνθρωπος που θέλει να ακούσει το παλιό τρίτο πρόγραμμα που ήταν σπουδαίο, θα γύριζα και εγώ ο ίδιος στο τρίτο πρόγραμμα, βλέπεις εδώ δεν υπάρχει ένα μέτρο ας πούμε, ακούς τα κρατικά ραδιόφωνα και λες που ζούνε ας πούμε, αυτοί.

ΕΡ. Να ρωτήσω κάτι, την εποχή που ήσασταν ερασιτέχνης, η σχέση που είχατε με το

κρατικό ποια ήταν δηλαδή εσείς λέγατε κάτι διαφορετικό από το κρατικό τότε;

ΑΠ. Μα το κρατικό δεν έλεγε τίποτα γιατί πάντα το κρατικό ήταν από την μεριά της κυβέρνησης και τότε ακόμη και οι ειδήσεις του και η στήριξη του ήταν καθαρά, επειδή οι άνθρωποι που το στήριζαν ήταν άνθρωποι της κυβέρνησης, στήριζαν την κυβέρνηση, δεν στήριζαν, δεν υπήρχε αντιπολιτευτικός λόγος σε εκείνο το ραδιόφωνο, οι ερασιτέχνες έπαιζαν τότε. Σου είπα, υπήρχε, πώς να το πω, υπήρχε μια φλογίτσα πολιτική η οποία έβγαινε προς τα έξω από το ερασιτεχνικό ραδιόφωνο, ήταν ο άλλος λόγος, αυτός ο άλλος λόγος ο οποίος έχτιζε σιγά – σιγά για να φτάσουμε το 89 να ελευθερωθεί το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Αυτός ο σύλλογος για τον οποίο μου μιλήσατε, τι ακριβώς επιδιώκατε μέσα από αυτόν τον σύλλογο; Ήταν σύλλογος ή συνδικάτο καταρχήν;

ΑΠ. Ήταν συνδικάτο. Προσπαθούσαμε τότε να δούμε αν μπορούμε να πάρουμε άδειες.

ΕΡ. Πότε έγινε;

ΑΠ. Έγινε το 1981 μετά τις εκλογές, έγιναν οι πρώτες συναντήσεις, μια και μία, δύο, τρεις, είχαν γίνει 3-4, όχι πολλές, δεν μπορούσε να εδραιωθεί τότε. Υπήρχαν άνθρωποι μέσα που ήταν πολλά χρόνια ερασιτέχνες, 15 και 20 χρόνια πριν, οι οποίοι το είχαν πάρει τόσο προσωπικά το θέμα που….αυτές οι πρώτες συναντήσεις είχαν ξεκινήσει ως συναντήσεις γνωριμίας. Η πρώτη μας θυμάμαι που είχε γίνει είχαμε μαζευτεί στην Αγίας Σοφίας, ήταν συνάντηση γνωριμίας. Από κει και πέρα προσπάθησε να γίνει κάτι, να βγάλουμε ένα προεδρείο, να έχουμε έναν λόγο μαζικό αλλά δεν έγινε τίποτα. Ήταν περισσότερο, δεν υπήρχε και το κλίμα, ήταν λάθη ας πούμε, πέταγε μια εικονική πλειοψηφία, όλοι μας ήμασταν λάθος έτσι; σκεφτόμασταν αλλιώς, ήμασταν παιδιά, σκεφτόμασταν αλλιώς, δεν είχαμε μια ολιστική άποψη στην σκέψη. Ξέρω’ γω μας έλεγε ένας φίλος να στηρίξουμε, να κάνουμε αυτό ας πούμε, εντάξει λέγαμε για να στηρίξουμε τον φίλο, ας πούμε. Δεν το κοιτάγαμε ολιστικά το πράγμα, δεν το κοιτάγαμε σε βάθος, ήταν πολύ ρηχό για να μπορέσει να σταθεί εκείνο, γιατί αν είχε σταθεί εκείνο θα είχε αλλάξει την μοίρα των πραγμάτων έτσι; Τουλάχιστον θα είχε αλλάξει την μετέπειτα πορεία, θα μπορούσες να είχες μιλήσει με το κράτος, να μπεις σε μια διαδικασία τέτοια, να μπει σε μια διαδικασία οργάνωσης , δεν έγινε, δυστυχώς δεν έγινε. Φταίνε όλοι, και εγώ έχω κάποια ευθύνη, όλοι μας έχουμε ευθύνη, δεν μπορούσε να γίνει.

ΕΡ. Με τους άλλους ερασιτέχνες, καλά αναφέρατε βέβαια κάποιες παρέες, φιλίες και όλα αυτά, υπήρχε άλλου είδους σχέση, είχατε ανταγωνισμό μεταξύ σας; Ανταγωνισμό ή συνεργασία;

ΑΠ. Ναι, ναι συνεργασίες υπήρχαν. Ξέρεις πόσες φορές είτε βαριόσουν να κάνεις εκπομπή είτε ήταν αργά και έπρεπε να κοιμηθείς γιατί ήθελες να πας την άλλη μέρα στην δουλειά και έβαζες τον πομπό να δουλεύει και αναμετέδιδες έναν άλλο. Αυτό ήταν ένα είδος συνεργασίας, έτσι; Συνεργασία δεν υπήρχε σε άλλο βαθμό γιατί δεν υπήρχαν οικονομικά συμφέροντα από πίσω, έτσι; Ήταν αυτή η απλή συνεργασία. Ο φίλος μου ο Γιάννης ο Blue που έπαιζε σπουδαία ροκ κομμάτια εκείνη την εποχή, και εγώ έπαιζα ροκ κομμάτια, δεν είχαμε ποτέ κόντρα, και δίσκους αλλάζαμε και πράγματα, ερχόταν αυτός σε μένα και εγώ πήγαινα σε αυτόν και κάναμε εκπομπή. Δεν υπήρχε, δεν υπήρχε σκληρός ανταγωνισμός, όχι, δεν υπήρχε ανταγωνισμός. Ίσως να είχαν έναν ανταγωνισμό αυτοί που….τότε θυμάμαι «Τα Παιδιά της Καλαμαριάς» με τον «Ήλιο του Βορρά», υπήρχαν κάποιοι ανταγωνισμοί σε εκείνο το επίπεδο που υπήρχαν συμφέροντα από πίσω έτσι; ποια μαγαζιά θα διεκδικήσει ο ένας, ποια θα διεκδικήσει ο άλλος κλπ, εμείς ήμασταν οι αγνοί, δεν ασχοληθήκαμε ποτέ με χρήματα έτσι κλπ. Όσοι δεν ασχολιόταν τότε με χρήματα, δεν είχαν ανταγωνισμούς, υπήρχαν μερικοί που ήταν από τότε έμποροι, το είχαν δει εμπορικά το πράγμα εντελώς, είχαν βγει για να είναι έμποροι κλπ κλπ κλπ και αυτοί είχαν, ναι, είχαν, το θυμάμαι υπήρχαν κόντρες τότε με «Τα Παιδιά της Καλαμαριάς» και με…..

ΕΡ. Πόση ώρα κάνατε εκπομπή ή κάθε μέρα ήταν διαφορετική;

ΑΠ. Ήταν διαφορετικές, έτσι; Δεν ήταν στάνταρ οι ώρες. Δηλαδή κάποια στιγμή που δούλευα και σπούδαζα κιόλας, ήμουν στον Δημόκριτο, είχα πάει τότε ηλεκτρονική, ήταν… τελείωνα την σχολή ξέρω 'γω, γιατί δούλευα το πρωί, τελείωνα ξέρω' γω οκτώ η ώρα, θα πηγαίναμε σπίτι, θα βγαίναμε έξω, συνήθως οι ώρες που εγώ εξέπεμπα ήταν από τις 10 το βράδυ μέχρι τις 3 το πρωί, αυτό ήταν το καθημερινό; Να το πω; Στις καθημερινές ήταν στάνταρ σίγουρα αυτό, στάνταρ; Ξέρω' γω , 90%, τα Σαββατοκύριακα, αυτό συνεχιζόταν μέχρι περίπου, μέχρι τον Μάη, μετά τον Ιούνη τα Σαββατοκύριακα φεύγαμε Χαλκιδικές, κάναμε, ράναμε, δεν δουλεύαμε κλπ και σταμάταγε Σαββατοκύριακα. Το παρατηρούσαμε κιόλας, ήταν άδειες οι μπάντες τα Σαββατοκύριακα, ήταν άδεια, ναι, γιατί έφευγαν, πολύς κόσμος, δεν είχαμε δεσμεύσεις από πίσω ας πούμε, γι' αυτό. Ήταν σπουδαία εποχή και σε ευχαριστώ που μου το θύμησες γιατί πολλές αναφέρομαι με φίλους που βρισκόμαστε κλπ και ήταν σπουδαία εποχή, σπουδαία, εμένα δηλαδή με βοήθησε πολύ εκείνη η εποχή και μάλιστα …Επίσης κάτι που ξέχασα να σου είναι το εξής: υπήρχαν 3-4 ραδιόφωνα, πέρα από τους, επειδή ακούγαμε τους φίλους μας ο ένας τον άλλο, ξέρεις κλπ, έκαναν και άλλα πράγματα σπουδαία. Εγώ θυμάμαι έναν τύπο στις Σαράντα Εκκλησιές, ο οποίος διάβαζε λογοτεχνία, διάβαζε ποίηση, ναι ήταν….

ΕΡ. Πως τον έλεγαν;

ΑΠ. Δεν το θυμάμαι, δεν, δεν το θυμάμαι. Θυμάμαι ότι σε ένα άλλο ραδιόφωνο το οποίο ήταν, που ήταν αυτό δεν θυμάμαι τώρα, ήταν ένα ανάπηρο παιδί εκείνη την εποχή, καθηλωμένος σε μια καρέκλα και …

ΕΡ. Ο Αργύρης ο Μόντε Κάρλο;

ΑΠ. Δεν, δεν θυμάμαι ονόματα, πέρασαν πολλά χρόνια. Ο οποίος μίλαγε για πράγματα που δεν μπορούσαμε να φανταστούμε εκείνη την εποχή, που έλεγε για ανθρώπους με ειδικές ανάγκες που πρέπει να ενταχθούν, που πρέπει να τους βοηθήσουμε, που πρέπει να κάνουμε … έπαιξε ένα ρόλο. Είναι όπλο το ραδιόφωνο, είναι γωνιακό μαγαζί, έχει ένα σπουδαίο ρόλο. Δεν ξέρω αν δεις, εγώ το είδα, γιατί στα μετέπειτα χρόνια όταν έφυγα και πήγα στην Αγγλία, και στο εξωτερικό δεν είχε αυτόν τον αυθορμητισμό το ερασιτεχνικό, υπήρχε ένας αυθορμητισμός, δεν τον είχα ακούσει έτσι στα ραδιόφωνα, ακόμα και στα ιδιωτικά και τώρα ας πούμε ακόμη, υπήρχε ένας αυθορμητισμός, υπήρχε ένα άλλο κλίμα. Ίσως γιατί άγγιζε πολλούς τομείς, έτσι; κοινωνικό, οικονομικό, επικοινωνιακό κλπ κλπ , είχε έτσι μια ολιστική άποψη το πράγμα και όλους εμάς μας άγγιζε διαφορετικά. Δεν ξέρω ήμασταν <u>πάρα</u> πολύ ρομαντικοί. Δεν υπάρχει πλέον ρομαντισμός, τα πράγματα είναι πιο σκληρά, δεν ξέρω αν σήμερα κάποιος θα έφτιαχνε ένα ερασιτεχνικό ραδιόφωνο για να βγει και να είναι ο άνθρωπος εκείνης της εποχής και λίγα ραδιόφωνα κράτησαν λίγα στοιχεία από τότε. Δεν υπάρχουν, δεν υπάρχουν, όχι. Προσπαθώ καμιά φορά, κάνω μια γύρα στην μπάντα για να δω, αλλά δεν υπάρχουν, δεν υπάρχουν, είναι πλέον όλοι προσηλωμένοι στο να βγάλουν λεφτά από το ραδιόφωνο, να χρησιμοποιήσουν το μέσο. Εγώ δεν το είχα δει ποτέ έτσι. Ίσως να ήταν λάθος μου αλλά δεν, δεν, το είδα ως μέσο επικοινωνίας όχι σαν μέσο του να βγάλεις λεφτά, δεν ξέρω, ίσως να έκανα και λάθος, ίσως, εντάξει, μετά έμπλεξα με την τηλεόραση, η τηλεόραση είναι ένα εντελώς διαφορετικό, άλλο μέσο.

ΕΡ. Τι ακριβώς κάνετε σήμερα;

ΑΠ. Σήμερα είμαι τεχνικός διευθυντής στο Μακεδονία και είμαι και σκηνοθέτης και επικεφαλής των σκηνοθετών. Φτιάχνω, σκηνοθετώ κάποιες εκπομπές στο Μακεδονία TV, το πρωινό του Μακεδονία TV με τον Τάσο τον Ριζόπουλο και έχω και μια δικιά μου εταιρεία παραγωγής που φτιάχνει από τηλεοπτικά σποτ μέχρι ντοκιμαντέρ ενός επιπέδου traveling αλλά στο γνωστικό επίπεδο όχι κουλτουριάρικο με την έννοια ότι ξέρω' γω, δίνουμε ένα πλάνο ας πούμε από έναν κίονα και το τρώμε στην μάπα 20 λεπτά. Σε γνωστικό επίπεδο αλλά

traveling, τουριστικό που μπορείς να δεις σε μισή ώρα έναν προορισμό και να έχει μέσα όλα τα στοιχεία που πρέπει για να καταλάβει ο άλλος για τι πρόκειται, οικονομικά, κοινωνικά, ξέρω' γω, αισθητική στα πλάνα, κυνηγημένα κλπ. Είναι πιστεύω ότι αυτό θα κάνω στην ζωή μου γιατί μου αρέσει πάρα πολύ, είναι μια διαδικασία που, πας διακοπές, βλέπεις έναν τόπο ή οτιδήποτε και έχεις και την μηχανή σου μαζί και γράφεις σπουδαία πράγματα, μικρά αλλά σπουδαία, ειλικρινά σπουδαία, έτσι; Έχω κάνει, είναι μια σειρά από τέτοια traveling life, είναι μια σειρά από 12 ντοκιμαντέρ και έχω την αίσθηση ότι θα γίνουν άλλα έξι, θα γίνουν 18 η όλη σειρά.

ΕΡ. Ελλάδα κάνετε ή εξωτερικό;

ΑΠ. Τώρα ξεκινάω μια καινούρια προσπάθεια, αυτή την στιγμή είμαι στην διαδικασία που μιλάω με εταιρείες στο εξωτερικό για να κάνω high definition, δηλαδή φανταστείτε μια κατάσταση ας πούμε, ένα καινούριο φορματ στην τηλεόραση το οποίο θα είναι πέντε φορές πιο ποιοτικό από ότι είναι σήμερα η υπάρχουσα τηλεόραση, πολύ καλύτερη ποιότητα εικόνας. Σκέφτομαι να κάνω πιο μεγάλα πράγματα, μέχρι τώρα έκανα Πρέσπες, Πήλιο, διάφορα νησιά, ορεινή Αρκαδία, Λίμνη Πλαστήρα, προορισμούς που είναι εφικτοί, την Έδεσσα και την Αριδαία με τους καταρράκτες. Και τώρα σκέφτομαι να κάνω πιο σπουδαία πράγματα γιατί το μέσο το καινούριο, το high definition είναι πολύ ακριβό μέσο, είναι πολύ ακριβά οι κάμερες, τα μηχανήματα και τα μοντάζ, όλα, σκέφτομαι να κάνω πλήρη, είμαι σε μια συνεργασία με κανάλια στο εξωτερικό, θα φτιάξω τον Μάη που μας έρχεται, τον επόμενο την κοιλάδα των ρόδων στην Βουλγαρία, μια περιοχή που έχω πάει δύο φορές και έχω μείνει έκθαμβος από τα πολλά τριαντάφυλλα που έχει και κάποια πράγματα στην Ελλάδα. Θα φτιάξω ένα πρόγραμμα, ξεκινάω γυρίσματα για μεσογειακή διατροφή, τους δρόμους της ελιάς και του λαδιού, διάφορα τέτοια πράγματα, ας πούμε. Δεν ξέρω, Σοφία, νομίζω πως ζούμε σε μια σπουδαία χώρα, με σπουδαίους ανθρώπους, με απαίσιους πολιτικούς με ανασφάλειες και δυστυχώς όσο κι αν προσπάθησα, γιατί θεωρώ τον εαυτό μου, θεωρώ τον εαυτό μου ότι είμαι δημιουργός, δεν βρήκα βοήθεια δυστυχώς, ούτε από το κράτος, ούτε από εδώ και έτσι μόνος μου ότι μπορώ να κάνω. Ότι λεφτά έχω βγάλει όλα αυτά τα χρόνια το μόνο που μου έχει μείνει είναι να συντηρώ την οικογένειά μου και να ζω αξιοπρεπώς αλλά όλα τα υπόλοιπα τα έχω επενδύσει να φτιάξω πράγματα πλέον τα τελευταία 3 χρόνια, να φτιάξω πράγματα για να αναδείξω την χώρα. Έχει σπουδαίες γωνιές, πίστεψέ με έχει σπουδαίες γωνιές. Πήγα στις Πρέσπες πέρσι το καλοκαίρι, η εταιρεία εκεί που ασχολείται με τα πουλιά δεν έδινε άδειες για να τα κινηματογραφήσουμε και πήγαμε με έναν ψαρά με μια βάρκα μέσα στην λίμνη και είδαμε πράγματα που δεν τα έχει δει ποτέ άνθρωπος. Έχω γράψει έναν αργυροπελεκάνο ας πούμε που είχα κάνει ένα γκάλοπ γιατί είμαστε καμιά 100η άτομα εδώ, τα 60 άτομα λοιπόν δεν είχε δει κανένας αργυροπελεκάνο ποτέ στην ζωή του και τον είχα γράψει στην φωλιά του κυριολεκτικά που είχε και 4-5 μικρά εκεί πέρα με το που πλησιάσαμε με την βάρκα, δεν πλησιάσαμε πάρα πολύ, απλώς είχα τηλεφακό και μπορούσα να το βλέπω καλά ας πούμε, με το που νας είδε να πλησιάζουμε κατέβηκε για να προστατέψει τα μικρά και άρχισε να κολυμπάει προς το μέρος μας, το έχω γραμμένο αυτό, για μας είναι σπουδαίο. Τέτοια πράγματα κυνηγάω, κυνηγημένα πλάνα ας πούμε, μένω 1 εβδομάδα 10 μέρες ας πούμε και προσπαθώ να δω πράγματα, γωνιές, συνήθειες των ανθρώπων κλπ κλπ, να κάνω μια καταγραφή η οποία θα μείνει. Επίσης θέλω να κάνω σε high definition γιατί δεν υπάρχει μέχρι στιγμής, μερικά πράγματα σε επιστημονικό επίπεδο, τώρα συνεργάζομαι με 5-6 ανθρώπους για να φτιάξουμε ένα ντοκιμαντέρ που θα επικεντρώνεται στο γιατί όλα τα αρχαία αγάλματα, τα ελληνικά, οι κίονες κλπ έχουν τέτοια ομορφιά, που στηρίζονται, γιατί σου βγαίνει αυτή η ομορφιά, ποιες είναι οι αναλογίες, υπάρχει κάτι που τα ενώνει όλα αυτά κλπ κλπ και έχουμε καταλήξει σε ορισμένα πράγματα. Να βγαίνει έτσι δημιουργικά, να μην χάνεσαι μέσα σε ξέρω 'γω να πας να παίξεις μπάλα ας πούμε, να δεις τον Ολυμπιακό που παίζει ας πούμε για να ανέβουν οι μετοχές του Κόκκαλη ας πούμε, δεν το έχω κάνει ποτέ ας πούμε. Δεν προχωρούν αυτά έτσι, και θέλω έτσι να φτιάχνω πράγματα. Έχω δύο σενάρια, σκέφτομαι αργότερα να φτιάξω δύο ταινίες, δύο σενάρια σπουδαία, εγώ τα θεωρώ σπουδαία, αν θα είναι, θα το αποδείξει η εποχή μετά.

22. ΑΓΓΕΛΟΣ[5]

ΕΡ. Πότε ξεκίνησες να εκπέμπεις;

ΑΠ. Όταν ήμουν 12,5 χρονών ξεκίνησα και ήμουν ακόμη στο σχολείο. Ήταν ένας συμμαθητής της αδελφής μου που έκανε πομπούς και μ' έβαλε στο κόλπο. Έβγαινα από το σπίτι μου στις Συκιές. Η μαμά μου φοβόταν πολύ για τις λυχνίες γιατί ήταν και επικίνδυνες, μικρό παιδάκι εγώ τώρα με ρεύμα υψηλής τάσης και όλο μου έλεγε να σταματήσω. Εγώ την τρέλα μου την συνέχισα όμως. Κάθισα και τους το εξήγησα μια μέρα και συνέχισα. Στα 17 μου νοικιάζουμε ένα σπίτι στην Άνω Πόλη με κάποια παιδιά για να φύγουμε και από το σπίτι και να σταματήσουν και οι γονείς να φωνάζουν. Η μάνα μου τότε μόλις άκουσε πως θα νοικιάσω σπίτι τρελάθηκε, νόμιζε πως θα γίνει εκεί δεν ξέρω και 'γω τι, θα φέρνουμε γυναίκες, θα κάνουμε πάρτι κλπ, εγώ καμία σχέση, ούτε οι γκόμενες με ενδιέφεραν, ούτε τίποτα, την τρέλα μου ήθελα να κάνω. Εκεί παίζαμε από ελληνική ποπ μέχρι και ζώνη με ρεμπέτικα είχαμε. Το «5ο κανάλι» λεγόταν και κράτησε κανένα τρίμηνο – τετράμηνο. Δίπλα ακριβώς από μας ήταν κάτι άλλα παιδιά που βγαίναμε και συνεργαστήκαμε μαζί τους και κάναμε το «Ράδιο Ακρόπολις» το οποίο κράτησε κανένα εξάμηνο. Τον Σεπτέμβρη του 1988 μας έκαναν πρόταση από το Πανόραμα όπου έκανα βραδινή ζώνη και έπαιζα μπαλάντες, σοουλ, RMB (Rhythm and Blues) που σήμερα όταν λες RMB άλλα πράγματα εννοείς από ότι τότε. Έμεινα 2 – 2,5 χρόνια στο Πανόραμα.

ΕΡ. Ως πειρατής τι έπαιζες;

ΑΠ. Έπαιζα funk, soul, disco, pop, της εποχής πράγματα, τις περισσότερες φορές απόγευμα προς βράδυ.

ΕΡ. Μεταξύ σας οι πειρατές τι σχέσεις είχατε;

ΑΠ. Παρείστικες. Ήμασταν φίλοι, κάναμε παρέα, βγαίναμε. Κάναμε τότε συνομιλίες. Λέγαμε πως μ΄ ακούς, μ' ακούς καλά, ε και λίγο καλαμπούρι….

ΕΡ. Ανταγωνισμός υπήρχε;

ΑΠ. Όπου δεν έχει χρήμα, δεν υπάρχει ούτε ανταγωνισμός ούτε πολιτική.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε τότε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, όχι, τίποτα. Ήταν μουσικοί οι σταθμοί δεν είχαν σχέση με πολιτική.

ΕΡ. Με τους ακροατές τι σχέσεις είχατε;

ΑΠ. Υπήρχαν διάφορες σχέσεις. Εγώ πάντα ήμουν λίγο αποστασιοποιημένος από το όλο πράγμα. Ούτε γκόμενα έψαχνα να βρω, ούτε τίποτα. Τους κρατούσα σε μια απόσταση. Υπήρχαν άλλοι που το εκμεταλλευόταν.

ΕΡ. Μετά πως έγινε η μετάβαση στο επαγγελματικό ραδιόφωνο, ποιοι σταθμοί επικράτησαν;

ΑΠ. Κοίταξε αυτοί που είχαν γνωριμίες, που ήξεραν, τους είπαν κοιτάξτε κάντε αυτό και αυτό και θα πάρετε άδεια, εμείς δεν πήραμε χαμπάρι. Ήρθε τότε μια εταιρεία θυμάμαι από

5 Το κείμενο της συνέντευξης στηρίχθηκε σε σημειώσεις που κρατήθηκαν κατά την διάρκεια της συνομιλίας με τον ραδιοπειρατή. Η συνέντευξη δεν ηχογραφήθηκε μετά από αίτημα του ραδιοπειρατή.

την Αθήνα και μας είπε θα μας δώσετε 20 εκατομμύρια και θα σας κάνουμε επαγγελματικό ραδιόφωνο, θα παίζετε διαφημίσεις, θα πάρετε καλά μηχανήματα κλπ Ήμασταν 11 άτομα και μας φαινόταν ασύλληπτο. Εγώ ήμουν και πιτσιρικάς τότε, σχολείο πήγαινα ακόμη. Είναι σαν να είσαι εσύ στο δημοτικό και να έρχεται κάποιος και να σου λέει θα κάνεις διδακτορικό, το πίστευες εσύ ποτέ για τον εαυτό σου όταν ήσουν στο δημοτικό πως μετά από κάποια χρόνια θα έκανες διδακτορικό; Έτσι ήμασταν και εμείς. Μας έλεγαν αυτά τα πράγματα και λέγαμε, τι λέει τώρα; Δεν μπορούσαμε να το διανοηθούμε πως αυτό που κάναμε εμείς για την πλάκα μας, θα το κάνουμε και θα πληρωνόμαστε κιόλας. Θα μας πλήρωναν για να κάνουμε το χόμπι μας.

ΕΡ. Ακούς σήμερα ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ναι , ακούω πολύ. Ακούω τους πάντες και τα πάντα. Μπορώ να σου πω ποιος παίζει που ανά πάσα στιγμή, τι παίζει, πόσα ραδιόφωνα είναι σήμερα στην Θεσσαλονίκη κλπ. 61 είναι οι σταθμοί και ξέρω όλες τις συχνότητες απ' έξω.

ΕΡ. Πως σου φαίνεται σήμερα το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Για μένα <u>τώρα</u> είναι καλύτερα. Τότε νομίζεις πως ξέραμε εμείς τι κάναμε; Δεν ξέραμε τίποτα, ιδέα δεν είχαμε, τρώγαμε πατάτες και συνεχίζαμε. Σήμερα, κάνω αυτό που θέλω εγώ, είμαι συνέταιρος, συνιδιοκτήτης στον 1055, είναι άλλοι δύο συνέταιροι. Είμαι υπεύθυνος για το Μάρκετινγκ, την Επικοινωνία, την Διαφήμιση, κάνω εκπομπές και κάνω και πολλά άλλα πράγματα. Είναι καινούριος ο σταθμός, 3 χρόνια έχει που λειτουργεί και τον παρέλαβα με 1,9% ακροαματικότητα και τον έφτασα στο 5%.

ΕΡ. Παίζει σήμερα κάποιον διαφορετικό ρόλο το δημόσιο ραδιόφωνο από το ιδιωτικό;

ΑΠ. Η ΕΡΤ έχει αλλάξει αρκετά στην νοοτροπία της τα τελευταία 1,5 με 2 χρόνια, έχει αρχίσει να γίνεται πιο ανταγωνιστική. Παλιά η ΕΡΤ δεν εξελισσόταν, είχαν τον παραγωγό που είχε βαρεθεί την ζωή του και έπαιζε τραγουδάκια και έβλεπε το ρολόι για να φύγει, είχαν το σηματάκι εκείνο το παλιό με την φλογέρα του βοσκού, δεν άλλαζαν τα πράγματα, σήμερα βλέπεις και σήματα αλλάζουν και παραγωγούς αλλάζουν και μετεγγραφές κάνουν, πίστευες ποτέ πως η ΕΡΤ θα είχε τον Καλημέρη; Και η τηλεόραση και το ραδιόφωνο αλλάζει. Η ΕΡΤ ξύπνησε, το θηρίο ξύπνησε. Παλιά δεν αξιοποιούσαν το υλικό που είχαν, το άφηναν να σκονίζεται, γιατί έχει τρομερό αρχείο η ΕΡΤ, μη λέμε ότι θέλουμε.

ΕΡ. Την εποχή του πειρατικού ραδιοφώνου πως ήταν η ΕΡΤ;

ΑΠ. Εγώ ήμουν πολύ μικρός για να θυμάμαι πως ήταν, θυμάμαι πως άκουγα τον Άκη Έβενη και θυμάμαι την ΕΡΤ από τις διηγήσεις των άλλων. Μου έλεγε ο συχωρεμένος ο Γιώργος ο Αλεξίου πως δεν άντεξε στην ΕΡΤ, είχε πάει εκεί, έμεινε εννιά μήνες και σηκώθηκε και έφυγε, τον παρακαλούσαν να μείνει, γιατί ο Γιώργος ήταν θρύλος στο ραδιόφωνο αλλά δεν μπορούσε να μείνει, δεν ήθελε. Μου έλεγε έκανε εκπομπή και είχε την θεία απέναντι που έπλεκε και του έβαζε τους δίσκους, του άνοιγε το μικρόφωνο, ο Γιώργος έλεγε, δεν μπορώ εγώ έτσι, εγώ θέλω να βάζω εγώ τους δίσκους μου στην εκπομπή που κάνω, εγώ ξέρω ένα σωρό πράγματα για τους Rolling Stones και έρχεται η θεία και μου βάζει τον δίσκο; Θέλω μόνος μου να βάζω τους δίσκους, μόνος μου να ανοίγω το μικρόφωνο. Όταν τους το είπε εκεί στην ΕΡΤ του λένε, δεν γίνονται αυτά τα πράγματα, γιατί χαλάς την πιάτσα, θα χάσει την δουλειά της η κυρία. Και σηκώθηκε και έφυγε, δεν άντεξε. Στην ΕΡΤ είναι αλλιώς τα πράγματα, είσαι δεν είσαι καλός, την δουλειά σου δεν την χάνεις, στην ιδιωτική πρωτοβουλία δεν μπορεί να γίνει αυτό, ακούς έναν παραγωγό δεν σου αρέσει, του λες άντε γεια ή σου λέει αυτός μου δίνεις 100, πάω στο άλλο ραδιόφωνο που μου δίνει 300 και σου λέει άντε γεια.

ΕΡ. Πες μου λιγάκι την ιστορία σου, την πορεία σου μέσα στον χώρο.

ΑΠ. Ως πειρατής έπαιζα 2-3 ώρες μουσική, στον Αντένα έπαιζα ποπ, μετά πήγα στο Πανόραμα για 2,5 με τρία χρόνια, μετά ξαναπήγα στον Αντένα και στις 10 Σεπτεμβρίου του 1992 κάναμε με τον Γιώργο τον Αλεξίου τον Kiss FM που έπαιζε 90% ξένο τραγούδι από ανεξάρτητο μέχρι ποπ μπαλάντες και 10% έντεχνο ελληνικό. Τα εγκαίνια είχαν γίνει στο Τιτάνια, στο σημερινό «Εν Ελλάδι», εκεί ήταν το στούντιο του Kiss, είχε μαζευτεί 2000 κόσμος στα εγκαίνια, ήταν άλλη φάση. Δύο χρόνια κράτησε αυτή η ιστορία, είχαμε την τρέλα την ραδιοφωνική, την ερασιτεχνική, αλλά δεν προχώρησε. Χρεωθήκαμε πολλά λεφτά, αλλά μετά δούλεψα και τα ξεχρέωσα, δεν είπα μπαμπά δώσε μου. Μετά πήγα φαντάρος και όταν γύρισα πήγα ξανά στον Αντένα από το 1996 ως τον Ιούλιο του 2002. Έπαιζα μουσική, ξένο ποπ τραγούδι βράδυ κυρίως, αρχικά 1- 3, μετά 11 – 1 και μετά 9 – 11. Μου έκαναν πρόταση να ξεκινήσουμε τον 1055 και τον Σεπτέμβρη του 2002 ξεκινήσαμε. Γίνεται συχνά σύγχυση με την «Φωνή της Τούμπας» γιατί παλιά η συχνότητα ανήκε σε αυτούς αλλά και με το Rock Radio του Βακάρου. Ξέρεις πόσες φορές μας έχουν τηλεφωνήσει και μας έχουν ρωτήσει Rock Radio εκεί; Ναι, Rock Radio αλλά ποιο rock radio; Γι' αυτό αποφασίσαμε να κρατήσουμε ως όνομα το 1055, κάνουμε και outdoor τώρα με το όνομα του σταθμού για να σταματήσει αυτή η σύγχυση.

ΕΡ. Από πάντα δηλαδή ξένα έπαιζες;

ΑΠ. Ναι, ναι ξένα από μικρός. Είχα έναν πολύ μικρό πομπό 15χ15 και πριν πάω στο σχολείο ξεσύνδεα το μηχάνημα και έφευγα.

ΕΡ. Σε είχαν πιάσει ποτέ;

ΑΠ. Όχι δεν με είχαν πιάσει γιατί γενικά ήμουν προσεκτικός. Μια φορά όμως η ασφάλεια είδε την κεραία μου, δεν είδαν τα μηχανήματα μου τα οποία ήταν πρώτης ποιότητας, αγόραζα καλά υλικά γιατί μου άρεζε να κάνω καλή δουλειά. Δεν βρήκαν εμένα, βρήκαν την γιαγιά μου, η οποία δεν τους είπε τίποτα και έφυγαν. Άνοιγα λίγες ώρες και δεν φοβόμουν γιατί ήμουν προσεκτικός, έκλεινα τα μηχανήματα πριν φύγω. Μια φορά συνέβη το εξής παράδοξο, δίπλα στο στούντιο του σταθμού ήταν οι φυλακές, το Γλεντί Κουλέ στην Άνω Πόλη, αν ξέρεις και το 1988 οι αστυνομικοί κυνηγούσαν κάποιον που είχε δραπετεύσει από τις φυλακές και τότε μπήκαν, είδαν και βγήκαν από το στούντιο χωρίς να κάνουν τίποτα άλλο, 1988 έτσι; Δεν μπορούσαν να πουν και τίποτα. Από τότε άδειες δεν έχουν δοθεί ποτέ μέχρι τώρα. Όταν έχεις αφήσει τέτοια αναρχία τόσα χρόνια, αυτή η κατάσταση συνεχίζεται. Αν δεν μου δώσεις άδεια και με κλείσεις, θα πάω στο Συμβούλιο Επικρατείας και θα δικαιωθώ, μπάχαλο καταλαβαίνεις; Κλείνουν έναν, ανοίγουν τρεις πειρατές, όπου φυσάει η μπάντα ανοίγει πειρατής. Πως θα με κλείσεις; Αν με κλείσεις, θα σε κράζω μέχρι να πεθάνω. Είμαι ΜΜΕ και αν θα ξαναβγείς κυβέρνηση πες μου. Πως μπορείς εσύ να με κλείσεις; Με τι προσόντα; Με ποια κριτήρια; Με ποιο δικαίωμα; Έκανα κανένα αδίκημα ποινικό; Το πρόβλημα είναι της πολιτείας όχι του ιδιώτη. Αυτοί κάνουν μαλακίες και όχι εμείς. Αν είναι 25 τα ραδιόφωνα, θα γίνει μονοπώλιο, αν είναι 60 δύσκολα θα γίνει γιατί θα ακούγονται και άλλες φωνές. Να τα κάνει 60 τα ραδιόφωνα αν είναι άξιος. Την ισορροπία χρειάζονται πολλοί για να την κρατήσουν. Εγώ αφού με παίρνει ακόμη θα συνεχίσω, παιδιά δεν έχω, η ζωή αυτό είναι, ένα ρίσκο.

Συμπληρωματική τηλεφωνική συνέντευξη Άγγελου, 7/12/2005[6]

ΕΡ. Όταν εκπέμπατε στην Θεσσαλονίκη ως πειρατής, θυμάστε ποιος ήταν ο αριθμός των

6 Η τηλεφωνική συνέντευξη δεν ηχογραφήθηκε. Το κείμενο στηρίζεται σε σημειώσεις που κρατήθηκαν κατά την διάρκεια της τηλεφωνικής συνομιλίας με τον ραδιοπειρατή.

πειρατών της Θεσσαλονίκης;

ΑΠ. Εκατοντάδες ήταν οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη. Όποιος σου πει για έναν συγκεκριμένο αριθμό πειρατών λέει ψέματα. Ο αριθμός εξαρτάται από το ύψος που έβγαινε κάποιος, από την περιοχή, δεν υπήρχε σταθερότητα στην εκπομπή. Ούτε ο Γιώργος Αλεξίου, ούτε ο Στέφανος Διαμαντόπουλος έβγαιναν κάθε μέρα, μπορεί να έβγαιναν για ένα διάστημα σταθερά, αλλά μετά έκλειναν. Κάθε περιοχή είχε τους δικούς της πειρατές, ο καθένας ήξερε τους δικούς του, της περιοχής του, αυτούς που μπορούσε να ακούσει. Ήταν 60 – 70 σταθμοί, 90 πειρατές σ' όλη την μπάντα…..

ΕΡ. Μπορείτε να μου πείτε μερικούς από αυτούς;

ΑΠ. Το Πανόραμα 86, ο Μουσικός Δίαυλος, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, ο Γιώργος Αλεξίου, ο Σαν Πάολο, ο Ανδρέας που έβγαινε από τις Συκιές, ο Βασίλης, ο Ράδιο – Ζήτα που έβγαινε επίσης από τις Συκιές, ο Γιάννης ο Ράδιο – Σίτυ από την Καλαμαριά, ο Αλέξης ο κιθαρίστας από τις Συκιές, ο Μπάμπης ο Ανατόλια από την Νεάπολη, τα Παιδιά της Καλαμαριάς από τις Συκιές, ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά που έβγαινε από τις Συκιές, ο Melody Club (Δενδρινός) που έβγαινε από τις Συκιές, ο Φώτης ο Blue Star.

ΕΡ. Ποιος ήταν ο πειρατής για σας;

ΑΠ. Ο πειρατής ήταν άνδρας, ήταν κάθε καρυδιάς καρύδι, ότι ήθελες έβρισκες.

23. ΣΤΑΘΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΡ. Πότε ξεκίνησες να εκπέμπεις πρώτη φορά ως πειρατής, ποια ήταν η πρώτη σου επαφή με το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Η πρώτη επαφή με το ραδιόφωνο ήταν άλλη, είχα δώσει μια συνέντευξη στο κρατικό ραδιόφωνο το 1982 γιατί είχα βγάλει κάτι βιβλία μουσικά, ήταν ο Λευτέρης ο Κογκαλίδης τότε στο κρατικό και μου έκανε μια μίνι συνέντευξη και βγήκε στον αέρα την οποία δεν έχω ηχογραφημένη δυστυχώς.

ΕΡ. Μουσικά, τι βιβλία μουσικά είχες βγάλει;

ΑΠ. Έγραφα κάτι βιβλία για συγκροτήματα, είχα ανωμαλία εγώ όταν ήμουν μικρός, και τώρα δηλαδή, και έβγαζα βιβλία για συγκροτήματα από τις εκδόσεις Μπαρμπουνάκη. Και είχα βγάλει κάτι βιβλία που ήταν μια σειρά βιβλίων που ήταν με την ιστορία των συγκροτημάτων δηλαδή ξέρω 'γω οι Rolling Stones έγιναν τότε και ξέρω 'γω τι….

ΕΡ. Κάτι με ασπρόμαυρα εξώφυλλα;

ΑΠ. Όχι, ήταν χρωματιστά τα εξώφυλλα, ήταν ωραία, παρδαλά, τα έβαφα στο χέρι (γέλια), λοιπόν, με στίχους , μετάφραση, κάκιστη μετάφραση τόσα αγγλικά ήξερα εγώ τόσα έκανα και μετά πειρατικό ραδιόφωνο αυτό που σε ενδιαφέρει το Νοέμβριο του 1986 έκανα την πρώτη μου εκπομπή στο πειρατικό ραδιόφωνο στον Μουσικό Δίαυλο. Γύρω στις 20 Νοεμβρίου πρέπει να ήταν.

ΕΡ. Πριν δεν είχες εσύ δικό σου σταθμό;

ΑΠ. Όχι, δεν ήξερα καν πως ανοίγει το κουμπί του ραδιοφώνου, δεν άκουγα και πολύ, δεν

ήξερα πως γίνεται.

ΕΡ. Πως πήγες στον Δίαυλο;

ΑΠ. Ήρθαν κάτι φίλοι μου ο Νίκος ο Τερζόγλου και ο Γιάννης ο Πλόχωρας οι οποίοι μου είπαν «Κάναμε ένα ραδιόφωνο θέλεις να έρθεις να παίζεις 3 ώρες χέβυ μέταλ κάθε μέρα;» «Θέλω, πως δεν θέλω». Και πήγα και έκανα μια εκπομπή την πρώτη εκπομπή κλπ αν την ακούσεις σήμερα είναι εντελώς αστεία όμως, αστεία με την κακή έννοια και ξεκίνησα από εκεί πέρα και έκανα εκπομπές.

ΕΡ. Γιατί ήταν αστεία;

ΑΠ. Γιατί ήμουν φοβερά ψαρωμένος και μιλούσα πάρα πολύ αργά (σέρνει την φωνή του). «Και τώρα θα ακούσουμε ένα τραγούδι» παύση 10'' «των Iron Maiden» παύση άλλα 10'' «το οποίο λέγεται», το ακούω και μου έρχεται να πεθάνω τώρα ας πούμε επειδή μιλάω πιο γρήγορα τώρα, βιάζομαι να πω περισσότερα πράγματα και έτσι ξεκίνησε η ιστορία.

ΕΡ. Είχες ψευδώνυμο;

ΑΠ. Όχι , έβγαινα με το πραγματικό μου όνομα διότι έγραφα σε μουσικά περιοδικά και το κοινό ειδικά του χέβυ μέταλ με το οποίο ασχολιόμουν αποκλειστικά τότε με ήξερε, οπότε θεωρούσα ότι θα είναι καλό για το σταθμό να πουν ότι κάνει εκπομπή αυτός ο οποίος διαβάζω στο Πόπ και Ρόκ ας πούμε, αυτό θεώρησα, τόσο ήξερα, τόσο έλεγα.

ΕΡ. Και συνέχισες;

ΑΠ. Και συνέχισα μέχρι την ώρα που έκλεισε ο Μουσικός Δίαυλος, ένα διάστημα πήγα φαντάρος αλλά δεν ….πήγα το 87 πήγα στο στρατό, αλλά έκανα εκπομπές όποτε έπαιρνα άδειες, την κοπανούσα κλπ και συνέχισα μέχρι τον Ιούλιο του 88, νομίζω έκλεισε, νομίζω δεν είμαι και σίγουρος. Μεσολάβησαν διάφορα ότι μας πιάσαν στο μεταξύ τον Μάρτιο του 87, μας συνέλαβαν γιατί ήμασταν παράνομοι, δικαστήκαμε πολλά χρόνια αργότερα και η αθωότητά μας έλαμψε.

ΕΡ. Πως έγινε αυτή η φάση; Πως σας έπιασαν;

ΑΠ. Ήρθε το ραδιογωνιόμετρο.

ΕΡ. Ήσουν εσύ παρόν;

ΑΠ. Όχι, εγώ δεν ήμουν παρόν, ήταν ένας άλλος ο οποίος έκανε εκπομπή εκείνη την ώρα και ήρθε το ραδιογωνιόμετρο, τον έπιασε, τον έβαλε στην φυλακή για πολλά χρόνια, ψέματα, για λίγες ώρες, μας πήρε και 30 δίσκους ο ασφαλίτης, μας τους έδωσαν πίσω βέβαια μετά και κατάσχεσαν όλα τα μηχανήματα και το συνέλαβαν το παιδί αυτό οπότε εγώ επειδή τότε είχα έναν θείο και έχω ακόμη ο οποίος ήταν μεγαλοδικηγόρος και ποινικολόγος θανάτων, Λυκουρέζος δηλαδή τέτοιο στυλ, μου είπε αυτός ότι πες ότι δεν είναι δικός σου ο σταθμός για να την γλιτώσουμε, θα δει ο δικαστής το όνομα μπουρ μπουρ και θα την γλιτώσουμε, κάπως έτσι ας πούμε, πουστιές των δικηγόρων. Συγνώμη που είπα πουστιές, συγνώμη που είναι των δικηγόρων. Λοιπόν και πήγα εγώ και δήλωσα ότι ο σταθμός ανήκει σε εμένα κύριε Πρόεδρε κτλπ και μετά αθωωθήκαμε πανηγυρικώς μετά από χρόνια βέβαια, διότι είπαμε ότι είχα πέσε θύμα συγγνωστής πλάνης. Ξέρεις τι είναι αυτό;

ΕΡ. Όχι.

ΑΠ. Ένα πολύ ωραίο πράγμα. Αυτό θα πει ότι νόμιζα ότι έκανα κάτι που δεν ήταν παράνομο δηλαδή είχε βγει ο τότε Υπουργός κάτι ο Παπανδρέου, ο σημερινός πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ

και είχε πει λοιπόν ότι θα κάνω ελεύθερη ραδιοφωνία. Το άκουσα εγώ στο ραδιόφωνο ή όπου το είπε ότι θα κάνει ελεύθερη ραδιοφωνία και θεώρησα με το φτωχό μου το μυαλό ότι είναι ελεύθερη η ραδιοφωνία και ότι μπορώ να κάνω σταθμό, οπότε λέει ο δικαστής ότι δεν μπορούμε να σε κατηγορήσουμε διότι νόμιζες ότι όντως είναι ελεύθερη η ραδιοφωνία. Αυτό λέγεται συγγνωστή πλάνη στην νομική ορολογία και αυτό βεβαίως βοήθησε στο να λάμψει η αθωότητα μου. Τρίχες, αρλούμπες είναι αυτά τώρα αλλά εντάξει.

ΕΡ. Σώπα ρε συ και αυτό το δέχτηκε το δικαστήριο και σε αθώωσαν;

ΑΠ. Έχουν δεχτεί φοβερά πράγματα στο δικαστήριο, βέβαια.

ΕΡ. Για τους πειρατές;

ΑΠ. Γενικώς. Και εγώ που έχω κάνει διάφορα δικαστήρια, έχω πει τις απίστευτες αηδίες, και κανά δυό φορές έχω αθωωθεί ως μη όφειλα, έπρεπε να μπω στην φυλακή αλλά αθωώθηκα τελικά. Έλαμψε η αθωότητα μου πάλι.(γέλια)

ΕΡ. Χέβυ μέταλ έπαιζες;

ΑΠ. Όχι, στην αρχή. Μετά έκανα και τι δεν έκανα. Μετά στον Μουσικό Δίαυλο που ήταν γενικώς κάναμε πολύ χαβαλέ μουσική

ΕΡ. Δηλαδή;

ΑΠ. Ε, βάζαμε από Χρίστο Κυριαζή μέχρι ντίσκο της δεκαετίας του 70 και ροκ βέβαια, κυρίως ροκ όμως. Και μετά όταν πήγα και σε άλλα ραδιόφωνα και ελληνικά έχω βάλει και ό,τι θέλεις έχω βάλει. Πουτάνα κανονική, συγνώμη και για την έκφραση αλλά δηλαδή ναι. Μετά με την ελεύθερη ραδιοφωνία ξερώ γω μου έλεγαν ότι θα κάνεις μια εκπομπή, πήγαινες σε έναν κανονικό σταθμό, θα κάνεις μια εκπομπή η οποία θα είναι την τάδε ώρα αλλά έχουμε σπόνσορα ο οποίος θέλει να κάνει ραδιοπαιχνίδι, αλλά τι θα κάνουμε τώρα; Τι να κάνουμε; Κατάλαβες;

ΕΡ. Μετά από τον Δίαυλο που πήγες;

ΑΠ. Πήγα για ένα διάστημα σε έναν σταθμό που ήταν διαδημοτικός της Θεσσαλονίκης και λεγόταν Ένατο Κύμα 104 εκεί που είναι το Banana σήμερα και ήταν μια απίστευτη αηδία, στην οδό Μελενίκου, έκατσα μια εβδομάδα και μετά ναι, κανονικά όμως, και μετά….ναι μετά ήρθε ο έρωτας. Μετά ήρθε ο Α – 103 ο οποίος ήταν ένας σταθμός τον είχαν κάνει κάτι αριστεροί, του εσωτερικού ας πούμε, ένας ροζ, ήταν κάτι προοδευτικοί άνθρωποι και μας πήραν 2-3 από τον Μουσικό Δίαυλο εκεί και μετά τον πήρε ο Γράντας, ο Λάμπρος Γράντας, ο οποίος μετέπειτα έγινε πρόεδρος του Άρεως Θεσσαλονίκης, της ομάδας και τώρα είναι στην Β' εθνική, προς μεγάλη στεναχώρια δικιά μου, τέλος πάντων και μετά πήγα στον Α-103, έμεινα αρκετά χρόνια εκεί, δεν θυμάμαι πόσο καιρό, ειλικρινά δεν θυμάμαι, δηλαδή με τίποτα όμως, μετά …

ΕΡ. Στον Α- 103 τι έπαιζες;

ΑΠ. Μουσική ροκ, έκανα και μια εκπομπή την εβδομάδα και έκανα και μια καθημερινή όπου έπαιζα ροκ γενικότερα ας πούμε. Τώρα έχω μπερδευτεί λιγάκι διότι ένα διάστημα, λοιπόν όχι στα λέω λάθος, μετά το Ένατο Κύμα πήγα στο Ράδιο 105 της Διεθνούς Εκθέσεως το οποίο ξεκίνησε με φοβερές προδιαγραφές, μηχανήματα απίστευτα τα οποία ήρθε να τα στήσει ένας εγγλέζος τεχνικός από την Αγγλία με μια νταλίκα μηχανήματα, δεν τα είχε δει ποτέ κανείς αυτά τα πράγματα και τότε εγώ ήμουν φαντάρος και είπε η Έκθεση θα κάνω σταθμό ας πούμε και ποιους θα πάρω, αυτόν, εδώ, εκείνον και τον άλλο. Ο άλλος ήμουν εγώ και τους είπε κάποιος αυτός όμως είναι φαντάρος, ήμουν στην αεροπορία τότε εδώ στον Χορτιάτη και

λέει ο πρόεδρος της Έκθεσης, μη σας απασχολεί αυτό οπότε για ένα διάστημα ως δια μαγείας σταμάτησα να είμαι φαντάρος, πολύ ωραίο ήταν αυτό, πήγα τάχα υπηρετούσα σε ένα γραφείο του κώλου τελείως και δούλεψα εκεί, μετά τσακώθηκα με κάποιον ο οποίος ήταν εκεί κάτι της Hellexpo μεγάλο κεφάλι, δεν τσακώθηκα ακριβώς, ήρθε την ώρα που έκανα εκπομπή και έλεγε αηδίες και του είπα μπορείτε να αραιώσετε λίγο από δω και με απέλυσε. Εγώ νόμιζα ότι ήταν εβαπορέ γάλα γι' αυτό του είπα να αραιώσει αλλά αυτός δεν νομίζω ότι είχε την ίδια γνώμη και με απέλυσε, μετά πήγα στον Α-103 επί Γράντα και μετά που πήγα; Μετά πήγα στον Αντ.1, στους 97.5, που ήταν πάρα πολύ ωραία, εξαιρετικά όμως…

ΕΡ. Εκεί τι μουσική έπαιζες;

ΑΠ. Στον Αντ.1 πλέον είχα βάλει κρασί στο νερό μου δηλαδή έβαζα και ποπ μουσική περισσότερη και μετά τον Αντ.1 που πήγα να δεις; Μετά πήγα ένα διάστημα στον 102 τον κρατικό όπου έκανα ροκ εκπομπές τα απογεύματα και στις 18 Οκτωβρίου του 2002 πήγα στον 1055 Rock όπου είμαι μέχρι σήμερα και από εδώ θα με πάρουν σηκωτό, τέσσερις. Αυτά.

ΕΡ. Πες μου λίγο, την εποχή που ήσουν πειρατής είχατε επαφή με ακροατές;

ΑΠ. Είχαμε ναι, πολύ.

ΕΡ. Πώς ήταν η σχέση σας; Γινόταν πάρτι;

ΑΠ. Ε, ναι, αυτά στα έχει πει ο Κατανάκης ξέρω. Είχαμε κάνει 2-3 πάρτι…

ΕΡ. Εν συντομία μου τα είπε.

ΑΠ. Α στα είπε εν συντομία ο Κατανάκης, λες θα πάω στον φλύαρο τον Στάθη να μου τα πει κανονικά. Λοιπόν είχαμε κάνει 2-3 πάρτι τα οποία είχαν αφήσει εποχή, να 'χαμε να λέγαμε, στην Λαποζέ και σε κάτι άλλα μαγαζιά, δεν θυμάμαι που ακριβώς. Αυτό που ήταν ωραίο, ήταν το εξής : ήμασταν πειρατές, δηλαδή είχε και ένα κουτί μέσα στον σταθμό, χωρίς πλάκα τώρα αυτό, που βάζαμε και ένα 100άρικο ή ένα 20αρικο την ώρα που κάναμε εκπομπή, δεν θυμάμαι τώρα τι βάζαμε, για τα έξοδα του σταθμού. Δηλαδή αντί να σε πληρώνουν, πληρώναμε, γιατί είχε έξοδα, εντάξει για παράδειγμα πίναμε καφέ, δεν θα τον πάρει κάποιος….

ΕΡ. Ήταν ίδιο το ποσό που έβαζε ο καθένας;

ΑΠ. Ναι και ο Κατανάκης ήταν ταμίας και μαζευόταν λεφτά και παίρναμε κανένα καινούριο μηχάνημα ή ξέρω 'γω καμιά συντήρηση οτιδήποτε έξοδα χρειαζόταν ο σταθμός. Δεν έβαζαν όλοι χρήματα, άλλος δεν είχε χρήματα να βάλει, και ο κόσμος ήξερε ότι εμείς δεν πληρωνόμασταν από πουθενά γιατί υπήρχε ο κρατικός σταθμός και ο πειρατικός και that's it, οπότε κατά καιρούς μας έφερναν πράγματα, μας έφερναν γλυκά ξέρω 'γω ας πούμε ή έκανε ένας εκπομπή, έκανε έξι ώρες εκπομπή φερ ειπείν και έλεγε πω πω πως πεινάω και μια φορά του ήρθαν 10 κιλά φιστικιά, μας άκουγε ένα μαγαζί με ξηρούς καρπούς και μας έστειλε 10 κιλά φιστίκια, 10 κιλά όχι λίγα, ούτε 5, ούτε 2, 10 κιλά, σακούλες τέτοιες. Έφαγε φιστίκια αυτός, πάει πέθανε, όχι δεν πέθανε. Ξέρω ΄γω ερχόταν και μας έφερναν καφέ και ζάχαρη ή κάτι τέτοια. Μια μέρα ήρθε μια κοπέλα δε, η οποία ήταν 14 Ιουνίου του 1988 και ανοίγει η πόρτα του διαμερίσματος, εμείς λέγαμε που είμαστε,

ΕΡ. Που ήσασταν;

ΑΠ. Φιλίππου 87, 3ος όροφος, Παπαδόπουλος, έγραφε στο κουδούνι.

ΕΡ. Κέντρο είναι αυτό;

ΑΠ. Μάλιστα. Ήρθε λοιπόν μια κοπέλα, χτύπησε το κουδούνι και ανοίγει η πόρτα την ώρα

που έκανα εγώ εκπομπή και μπαίνει μέσα μια θεά, αλλά θεά, όχι αστεία τώρα, η οποία κρατούσε στο χέρι της ένα γλυκό τυλιγμένο σε αλουμινόχαρτο, ήταν ζελεδάκι, το χρυσό μου, και μου λέει «Γεια σου είμαι η Τάνια και σήμερα έχω γενέθλια και έφερα να σε κεράσω ένα γλυκό» και της λέω και εγώ «Πέσε» και όντως κάθισε στην καρέκλα και έπεσε αυτή όμως, δεν έπεσε και σκοτώθηκε, η οποία ήταν η γυναίκα της ζωής μου έχω να σου πω.

ΕΡ. Ναι!

ΑΠ. Τα φτιάξαμε και είχαμε δεσμό 4 χρόνια και αν πάνε όλα καλά θα ξαναβρεθούμε στην άλλη ζωή. Λοιπόν, όχι τώρα περί αυτού πρόκειται, γιατί αυτή είναι παντρεμένη και είναι αλλού και τέτοια πράγματα αλλά ήταν ο μεγάλος μου έρωτας.

ΕΡ. Άντε ρε!

ΑΠ. Μιλώντας για επαφές.

ΕΡ. Ήταν ακροάτρια;

ΑΠ. Ναι, δεν με είχε δει ποτέ στην ζωή μου. Ήταν ένα μελαχρινό μανούλι όμως όχι αστεία, πανέμορφη και πολύ ωραίος τύπος και γενικά θεά, μιλάμε στο τηλέφωνο τακτικότατα, γιατί είναι στην Κέρκυρα πλέον. Και μου λέει με λένε Τάνια και έχω γενέθλια σήμερα, είχε γενέθλια, γινόταν 21 χρονών και είπα να σε κεράσω ένα γλυκό, σ' ακούω στο ραδιόφωνο και είπα να σε κεράσω ένα γλυκό, και εμένα μου άρεσε πάρα πολύ και μετά πήρα το τηλέφωνό της και μετά βγήκαμε, και μετά εντάξει και μετά ήρθαν οι μέλισσες.

ΕΡ. Και μετά ήρθε ο έρωτας.

ΑΠ. Κανονικά όμως. Και είχα επαφή με τους ακροατές, αυτό που κάναμε επίσης, αυτό που κάναμε επίσης, με τον Γιώργο τον Μιχαλόπουλο θυμάμαι το κάναμε αυτό. Θυμάμαι κάναμε νυχτερινές εκπομπές 11 με 3, μετά τις 3 τελείωνε, έκλεινε το πρόγραμμα, τον κλείναμε τον σταθμό, δεν είχε κομπιούτερ να παίζε μουσική τότε. Κάναμε το εξής, κάναμε εκπομπή, λέγαμε, λέγαμε, του κόσμου τις σαχλαμάρες, βγάζαμε τηλέφωνα στον αέρα, το ένα το άλλο κλπ και μετά λέγαμε τώρα πάμε να πιούμε μια μπύρα στα θερινά, στα αναψυκτήρια που είναι στον Πύργο του ΟΤΕ απέναντι και μαζευόντουσαν ξαφνικά 60 ακροατές, μια τεράστια παρέα και το ξημερώναμε, δεν κάναμε τίποτα, ήταν φοιτητές, δεν ξέρω ποιοι ήταν ακριβώς και το ξημερώναμε και κάναμε παρέα με τους ακροατές, με τους ακροατές κάναμε παρέα, με τις ακροάτριες κάναμε και άλλα. (γέλια). Προς θεού, μακριά, δηλαδή μην πω, να μην πει κανείς ότι σκέφτηκε να εκμεταλλευτεί κανείς ποτέ το μικρόφωνο που κάνει για να εκμαιεύσει πως το λένε sexual favors, προς θεού, αυτό το καταγγέλλω.

ΕΡ. Έλα ρε, εμένα μου έχουν πει ότι γινότανε.

ΑΠ. Όχι να πέσει φωτιά να με κάψει.(γέλια). Γίνεται ακόμη και σήμερα, σε άλλα χωριά όχι βέβαια σε μας.

ΕΡ. Συνδικάτο είχατε, κανέναν σύλλογο;

ΑΠ. Τι να είχαμε κάνει;

ΕΡ. Σύλλογο.

ΑΠ. Όχι, σύλλογο δεν είχαμε κάνει ποτέ. Υπήρχε παλιά ένας, ειλικρινά δεν θυμάμαι πάρα πολύ καλά, υπήρχε παλιά, κάτι, κάτι είχε γίνει. Α, όταν είχε πέσει το ραδιογωνιόμετρο και είχαν συλλάβει τότε…κοίταξε να δεις τότε πως ήταν το κλίμα. Υπήρχαν οι σταθμοί οι πειρατικοί οι οποίοι ήταν ένας, ήταν ξέρω 'γω ο Μάκης ο τάδε και ο Πέτρος ο δείνα, οι οποίοι

έβγαιναν από το σπίτι τους και έκαναν εκπομπή πειρατική όμως του παλιού, κακού τύπου, ξέρεις ραδιοπειρατεία θανάτου όμως.

ΕΡ. Δηλαδή;

ΑΠ. Δηλαδή, ήταν ένας στο σπίτι του και έβαζε δίσκους και έλεγε «Να, ακούτε τον έτσι να ούμ, ας πούμε σπεσιάλ αφιερωμένο» τέτοιο στυλ, πολιτισμένο και βγήκαμε και εμείς 2-3 σταθμοί, ο Μουσικός Δίαυλος, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, το Πανόραμα και οι 16 ώρες Θεσσαλονίκη, τέσσερις σταθμοί, οι οποίοι ήταν οργανωμένοι, έβγαιναν άνθρωποι μιλούσαν κανονικά, έβαζαν τραγούδια με μια ροή, ήταν σαν σταθμός κανονικός, παρότι δεν ήταν αλλά το μεράκι. Και υπήρχε και ένας αλήτης, τώρα δεν θα το πω γιατί περί κανονικού πρόκειται, ο οποίος λεγόταν «Τα Παιδιά της Καλαμαριάς» γνωστά και ως «Τα παιδιά της κακομοιριάς» (γέλια) ο οποίος έβαζε διαφημίσεις. Δεν υπήρχε διαφήμιση τότε. Έκανε χορούς και διαφήμιζε και έλεγε είχε μια φωνή, μια υστερική φωνή ένας Χρίστος και έλεγε ότι ο χορός των Παιδιών της Καλαμαριάς (κάνει στριγκλιά την φωνή του) στο κέντρο τάδε με το πλήρες χορταστικό μενού και φρουτοσαλάτα. Ήταν πάρα πολύ παράνομο να βάζεις διαφημίσεις, ήταν βέβαια παράνομο να κάνεις ραδιόφωνο αλλά να βάζεις διαφημίσεις ήταν ακόμη πιο παράνομο και δεν ήταν σωστό κατά την γνώμη μου. Και βγήκε το ραδιογωνιόμετρο, αυτός επειδή έκανε διαφημίσεις και είχε λεφτά, μπορούσε κάλλιστα να κάψει τα μηχανήματά του και να εξαφανιστεί, εγώ, εμείς δεν μπορούσαμε. Οπότε βγαίνει το ραδιογωνιόμετρο και έπιασε όλους τους υπόλοιπους εκτός από αυτόν.

ΕΡ. ΙΙΙΙ.

ΑΠ. Ναι. Και αυτός μπήκε την άλλη μέρα ξαναγβήκε και ξαναπουλούσε χορούς. Και τότε έπιασαν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη τους συνέλαβαν, και ήρθε ο Γιώργος ο Αλεξίου, ο συχωρεμένος σε μας, στον Μουσικό Δίαυλο και λέει μας έπιασαν. Οπότε τι κάναμε, αλλάξαμε την συχνότητα του πομπού μας και την βάλαμε στην συχνότητα του Ράδιο – Θεσσαλονίκη που είχε συλληφθεί και τους δώσαμε τον σταθμό μας ας πούμε για να βγουν και να πουν, ξέρετε μας έπιασαν και διαμαρτυρήθηκαν στον αέρα οι άνθρωποι και έγινε μια συγκέντρωση στην Αγίας Σοφίας ή στην Αγγελάκη, δεν θυμάμαι που ακριβώς και μαζεύτηκαν πάρα πολλοί άνθρωποι, χιλιάδες κόσμος οι οποίοι διαμαρτύρονται γιατί έκλεισαν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη. Αυτό ήταν μια μορφή κινητοποίησης ας πούμε και εγώ που ήμουν Κνίτης πολύ χαιρόμουν με αυτό αλλά πάρα πολύ.

ΕΡ. Συλλαλητήρια, διαδηλώσεις.

ΑΠ. Πάρα πολύ, πάρα πολύ μου άρεζαν αυτά. Μετά ξέρεις πότε αλλάζεις; Όταν παίρνεις αυτοκίνητο, όταν παίρνεις αυτοκίνητο γίνονται πορείες και σου κόβουν τον δρόμο και την ψωνίζεις και σου περνάει αυτό. Άρα είναι καθαρά ταξικό το θέμα. Σύλλογο, δεν θυμάμαι, κάποιοι είχαν κάνει έναν σύλλογο ραδιοερασιτεχνών; Dj; Δεν είχα γίνει πάντως μέλος ποτέ γι' αυτό δεν το ξέρω κιόλας.

ΕΡ. Με τους άλλους ερασιτέχνες είχατε σχέση;

ΑΠ. Έχουμε ακόμη και σήμερα, φυσικά, εννοείται.

ΕΡ. Τότε τι σχέσεις είχατε;

ΑΠ. Φιλικότατες. Αφού σου λέω ήρθε ο άλλος, τον έκλεισαν και του είπαμε έλα εδώ θα βάλουμε τον σταθμό στην συχνότητά σου, να βγεις, να κάνεις αυτός που πρέπει να κάνεις. Κυριολεκτικά ήταν έτσι.

ΕΡ. Ανταγωνισμός δεν υπήρχε;

ΑΠ. Υπήρχε. Τώρα ακούγεται λίγο γλοιωδία αυτό που σου λέω αλλά υπήρχε ευγενής άμιλλα, δηλαδή αυτοί παίζουν αυτό το τραγούδι, να το βρούμε και εμείς ή αυτοί έχουν αυτό το στυλ εκπομπής να κάνουμε και εμείς τέτοιο. Είναι καλό όμως αυτό, βοήθα με να σε βοηθήσω.

ΕΡ. Αλήθεια την δισκοθήκη σας πως την φτιάξατε;

ΑΠ. Ο καθένας, κάναμε pull, ο καθένας έβαζε ότι είχε και γέμιζε ένα σπίτι με δίσκους ας πούμε. Και εγώ την είχα μεγαλύτερη από τότε την δισκοθήκη οπότε ήταν σε έναν μεγάλο βαθμό βασισμένη στην δικιά μου αλλά ένας είχε 20 δίσκους, τους έφερνε, άλλος 50 τους έφερνε.

ΕΡ. Δηλαδή ο καθένας ό,τι δίσκους είχε τους έφερνε στο σταθμό και γινόταν…

ΑΠ. Γινόταν η συλλογική δισκοθήκη του σταθμού.

ΕΡ. Ο σταθμός έπαιζε από το πρωί ως το βράδυ;

ΑΠ. Νομίζω ξεκινούσε στις 8,7,6 η ώρα το πρωί ως τις 3 το βράδυ, κάπου τόσο. Έπαιζε αρκετές ώρες, δεν μπορούσαμε να έχουμε 24ωρο πρόγραμμα. Αν ήταν κανείς πολύ ορεξάτος, μπορεί να καθόταν όλο το βράδυ να έκανε εκπομπή, το κάνανε μερικοί και εγώ το έχω κάνει κατά καιρούς αλλά ξέρεις αν είχες εκπομπή 12-3, τελείωνες 3 η ώρα, έκλεινες την εκπομπή «Ευχαριστώ πολύ, καληνύχτά σας», έκλεινες τους πομπούς, το μηχάνημα, όλα., σπίτι σου μετά.

ΕΡ. Α κλείνατε τους πομπούς μετά.

ΑΠ. Κανονικά, φύσημα μετά.

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι, πολιτική υπήρχε τότε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Να βγαίνουν να λένε ειδήσεις και τέτοια;

ΕΡ. Όχι, ρε παιδί μου, πολιτική άποψη, εσείς εκφράζατε στις εκπομπές σας πολιτικές απόψεις; Ιδεολογίες;

ΑΠ. Μπα, κοίταξε να δεις, με την έννοια της κομματικής τέτοιας, όχι σε καμία περίπτωση αλλά αυτό που κάνουμε και σήμερα που βγαίνουμε ας πούμε, βλέπεις κάτι σε ενοχλεί, το σχολιάζεις, δηλαδή πιο πολύ κοινωνικό σχολιασμό, παρά οτιδήποτε, το είχαμε και τότε. Ναι, ναι, φυσικά, δεν ήμασταν εντελώς βλακόμετρα τότε. Ήμασταν δηλαδή, εντάξει άλλος ήταν, άλλος προτιμούσε να παίζει μουσική 12-2 το βράδυ και να βάζει μόνο ερωτικά τραγούδια., αυτό είναι άλλο θέμα, άλλος έβγαινε και έλεγε, ο Γιώργος ο Μιχαλόπουλος έλεγε ανέκαθεν πράγματα.

ΕΡ. Εσύ έλεγες;

ΑΠ. Έλεγα, έλεγα. Και μου στοίχισε αυτό το πράγμα αλλά τέλος πάντων.

ΕΡ. Τι σου στοίχισε;

ΑΠ. Παραβάσεις, μηνύσεις, εξώδικα, πολύ ωραία.

ΕΡ. Πες μου ένα παράδειγμα.

ΑΠ. Μια φορά μου έστειλε στον Αντ.1 ένα εξώδικό ένας συνταξιούχος αστυνομικός ο οποίος απειλούσε ότι θα μας πάει στα δικαστήρια, θα μας κάνει ντα, γιατί μου είχε πει εμένα κάποιος

για τον Μέγα Αλέξανδρό και τον αποκάλεσα ο Χίτλερ της αρχαιότητας και ο συνταξιούχος αστυνομικός παρεξηγήθηκε πάρα πολύ και μου έστειλε εξώδικό. Έχω πάθει γενικά πάρα πολλά, ανοίγω το στόμα μου και ξεχνάω να το κλείσω και μάλιστα προσφάτως έπεσα και θύμα πολιτικής παρέμβασης κανονικά. Δηλαδή ξέρεις μου τηλεφώνησε κάποιος ο οποίος είναι φίλος από πάλαι ποτέ αλλά είναι κομματικό στέλεχος – θα το πω τι με νοιάζει – κυβερνητικό στέλεχος, υψηλά ιστάμενο αλλά είναι φίλος. Λοιπόν και άκουσε κάτι που έλεγα εγώ, δεν θυμάμαι, κάτι με αφορμή την τιμή του πετρελαίου αλλά κάτι περί διαφθοράς και μου λέει σε παρακαλώ πολύ με φέρνεις σε πάρα πολύ δύσκολη θέση, μη τον κάνεις αυτό το πράγμα. Και επειδή είναι φίλος και εγώ το βούλωσα, κακώς μεν αλλά το βούλωσα. Αυτό ήταν πολιτική παρέμβαση. Πολύ ωραίο ήταν, είχε ένα ενδιαφέρον. Ναι, πάντως χάζευα πολιτικές με αυτή την έννοια απόψεις και τότε.

ΕΡ. Ήσασταν ελεύθεροι να μιλάτε τότε;

ΑΠ. Ε, φυσικά Ε, φυσικά, μετά άλλαξε το θέμα, μετά δεν μπορούσες να βγεις και να πεις μαλάκα στον αέρα ας πούμε γιατί το αφεντικό θα φώναζε.

ΕΡ. Όταν έγινε αυτή η μετάβαση από το πειρατικό στο επαγγελματικό ραδιόφωνο, ποιοι επικράτησαν και με τι κριτήρια;

ΑΠ. Οι επιχειρηματίες που έκαναν σταθμούς επαγγελματικούς, προσέλαβαν αυτούς που ήταν καλοί πειρατές. Έτσι πολύ απλοϊκά να σου το πω.

ΕΡ. Εσείς γιατί δεν το κυνηγήσατε; Δεν θέλατε να γίνετε επαγγελματικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Γιατί αν είχαμε μια εξυπνάδα τότε ήταν ότι είδαμε ότι αν ο Μουσικός Δίαυλος γινόταν σταθμός επαγγελματικός, με διαφημίσεις, με σπόνσορες και αυτές τις αηδίες που βγάζουν σήμερα ότι θα έχανε το γούστο του και δεν θα ήταν ο Μουσικός Δίαυλος που ήταν αλλά θα ήταν κάτι άλλο. Οπότε είπαμε καλύτερα να το κλείσουμε τώρα που είναι εντός εισαγωγικών αγνό και αμόλυντο το πράγμα, να το κλείσουμε και να μείνουμε με την ανάμνηση, γι΄ αυτό. Τόσο μυαλό είχαμε, όχι περισσότερο και μετά έγινε και μια προσπάθεια, μετά κάναμε μια επανασύνδεση για την πλάκα μας σε 48 ώρες, αυτό έγινε μετά από αρκετά χρόνια και βγήκαμε από το σπίτι ενός φίλου, βρήκαμε μια συχνότητα, τότε υπήρχαν ακόμη συχνότητες, την πατήσαμε, βέβαια ήταν παράνομο ας πούμε, και βγήκαμε επί 48 ώρες σαν ο Μουσικός Δίαυλος έτσι για την πλάκα.

ΕΡ. Πότε έγινε αυτό; […]

ΑΠ. Αυτό έγινε το 91 – 92. Βρέθηκε ένας φίλος ο οποίος ήταν ακροατής του Μουσικού Διαύλου φανατικός και μας έπρηζε, γιατί δεν το ξανακάνετε, και το λέγαμε πώς να το ξανακάνουμε τώρα εδώ είναι άλλο καθεστώς. Και μας είπε σας δίνω το σπίτι μου, κάντε το, κάντε το, κάντε το και πήγαμε και εγκατασταθήκαμε στο σπίτι του επί 2 μέρες και κάναμε εκπομπή Μουσικός Δίαυλος, ξέρεις reunion και τέτοια. Είχε πολύ πλάκα, μαζευτήκαμε όλοι οι παλιοί ανεξαιρέτως, ευτυχώς ζουν όλοι οι παλιοί, ακόμη και το ξανακάναμε ως επανασύνδεση.

ΕΡ. Εντάξει πως το λες έτσι.

ΑΠ. Ο Γιώργος ο Αλεξίου πέθανε σε ηλικία 47 ετών μόνο. Δεν θέλει πολλά χρόνια. Μέσα σε μια νύχτα αλλάζει η ζωή που λέει και η Μελίνα Κανά.

ΕΡ. Τότε ως πειρατές είχατε κάποιον διαφορετικό ρόλο από την ΕΡΤ;

ΑΠ. Ναι. Η ΕΡΤ ήταν κυρίως εκπομπές λόγου, λόγου, αθλητικά και ελληνική μουσική, νομίζω 99% έπαιζε ελληνική μουσική. Εμείς παίζαμε και ξένη μουσική ποπ και ροκ πάρα πολύ,

περισσότερο μουσική, περισσότερο διασκέδαση, χαβαλέ, ψυχαγωγία, γι΄ αυτό άκουγε ο κόσμος τους πειρατές και όχι την ΕΡΤ ας πούμε. Εντάξει άκουγαν την ΕΡΤ, οι μεγάλοι άκουγαν την ΕΡΤ τότε τον κρατικό αλλά οι πιτσιρικάδες άκουγαν εμάς.

ΕΡ. Συνομιλίες έκανες;

ΑΠ. Εγώ έκανα μια – δύο φορές συνομιλία φιλοξενούμενο στο σπίτι του Γιώργου του Μιχαλόπουλου και είχα ενθουσιαστεί πάρα πολύ μου άρεζε να μιλάς με έναν άλλον στον αέρα ας πούμε, αργά το βράδυ.

ΕΡ. Την εποχή του Διαύλου το κάνατε;

ΑΠ. Ναι, ή και λίγο μετά δεν θυμάμαι ακριβώς, άνοιγε ένα μηχάνημα και μιλούσες με διάφορους και λέγαμε ό,τι θες λέγαμε, είχε πολύ πλάκα.

ΕΡ. Τι λέγατε;

ΑΠ. Από γκομενοδουλειές μέχρι ξέρω ‘γω μέχρι τεχνικά θέματα και τέτοια. Θα το πω αυτό γιατί θα το ξεχάσω, εκείνο τον καιρό που το κάναμε αυτό με τον Μιχαλόπουλο, κάναμε το εξής μαγικό. Είχα πάει στο σπίτι του, έμενε σε ένα ανώγι, σε ένα δώμα στην Καλαμαριά, ένα ανόητο δώμα, το οποίο ήταν γεμάτο δίσκους και τέτοια ξέρω ‘γω και είχε ένα κομπιούτερ μέσα, αυτός ήταν κομπιουτεράς από μικρός και με το κομπιούτερ αυτό μου λέει θα σου δείξω κάτι φοβερό τώρα θα συμβεί. Λέω τι θα συμβεί; Είχε στο κομπιούτερ συνδεδεμένο ένα τηλέφωνο, αυτό γινόταν το 1986 –87 και με το τηλέφωνο τηλεφώνησε κάπου σε ένα νούμερο και το νούμερο αυτό δεν το σήκωσε άνθρωπος, το σήκωσε κομπιούτερ και συνδέθηκε με ένα άλλο κομπιούτερ μέσω τηλεφωνικής γραμμής, βλέπε ιντερνετ ας πούμε. Αλλά το πάλαι πότε το έκαναν αυτοί; Είχαν κάτι κόλπα και το έκαναν, κάπως έτσι ξεκίνησε και το ίντερνετ από δίκτυα εσωτερικά, λίγων ανθρώπων ας πούμε.

ΕΡ. Αυτό το έκανε το 87;

ΑΠ. Και μου έκανε τρομερή εντύπωση γιατί ήμασταν σαν τους ιθαγενείς της Πολυνήσου που βλέπουν αυτοκίνητα, έτσι ακριβώς.

ΕΡ. Το πειρατικό επηρέασε την ανάπτυξη του ιδιωτικού;

ΑΠ. Ε, ναι, νομίζω πως το ιδιωτικό ραδιόφωνο στηρίχθηκε πάνω στο ανθρώπινο δυναμικό του πειρατικού ραδιοφώνου και στηρίχθηκε και πάνω στο μοντέλο εργασίας του πειρατικού ραδιοφώνου, δηλαδή το ιδιωτικό ραδιόφωνο δεν αντέγραψε το πειρατικό, αντέγραψε τους πειρατές, τους οργανωμένους μάλιστα σαν εμάς και τους υπόλοιπους δηλαδή.

ΕΡ. Το πειρατικό επηρέασε τα πολιτικά πράγματα;

ΑΠ. Για τον καιρό τον δικό μου στην δεκαετία του 80, όχι.

ΕΡ. Αφού όμως είπες ότι κάνατε πολιτικό σχολιασμό;

ΑΠ. Όχι αρκετό ώστε να επηρεάσει τα πολιτικά πράγματα, δηλαδή δεν υπήρχε ένας χείμαρρος φωνών ανεξάρτητων, κατάλαβες; Να πεις ότι επηρέασε το πειρατικό ραδιόφωνο τα πολιτικά πράγματα στο Πολυτεχνείο, ναι, εκεί ναι, βέβαια 100%, ο σταθμός που έβγαινε μέσα από το Πολυτεχνείο, ήταν πειρατικό ραδιόφωνο και αν επηρέασε, φυσικά και επηρέασε, ξεσήκωσε ένα λαό ολόκληρο. Αλλά σε μας όχι, ήταν πολύ πιο ελαφριά τα πράγματα. Σε μας είχε και η τηλεόραση κυριαρχούντα ρόλο στη ζωή μας τότε και όπου πέφτει η τηλεόραση ως γνωστόν σταματάνε όλα. Σταματάει η σκέψη καταρχήν και μετά σταματάνε όλα τα υπόλοιπα.

ΕΡ. Α, γι' αυτό νομίζεις ότι δεν επηρέασε.

ΑΠ. Και επειδή δεν ήταν ουσίας πολιτικός λόγος, δεν θέλαμε να πούμε κάτι συγκεκριμένο, δεν θέλαμε να πούμε «Εμπρός να κάνουμε επανάσταση», αν θέλαμε να πούμε κάτι τέτοιο, μπορεί να είχε επηρεάσει, δεν ξέρω, αλλά δεν υπήρχε και λόγος, ζούσαμε σε ένα ομαλό, δημοκρατικό καθεστώς, ευνομούμενο, δεν χρειάζεται εξέγερση, λειτουργούν όλα λίγο – πολύ ομαλά.

ΕΡ. Πες μου κάτι, με τι ασχολείσαι σήμερα;

ΑΠ. Έχω ένα σκυλί στο σπίτι το ταΐζω, το βγάζω βόλτα, κάνω εκπομπές στο ραδιόφωνο, κάνω εκπομπές στην τηλεόραση, γράφω σε κάνα- δύο περιοδικά και δουλεύω σε μια εταιρεία που κάνει συναυλίες.

ΕΡ. Ακούς ραδιόφωνο σήμερα;

ΑΠ. Ακούω ραδιόφωνο μετά μανίας, πολλές ώρες, ναι.

ΕΡ. Τι ακούς;

ΑΠ. Ακούω τον σταθμό στον οποίο δουλεύω για να ξέρω τι γίνεται και ακούω τους ανταγωνιστικούς σταθμούς αυτούς που παίζουν ροκ ας πούμε για να ξέρω τι κάνει ο ανταγωνισμός και αυτά κυρίως, άντε καμιά φορά να βάλω κανένα ελληνικό σε περίπτωση ερωτικής απογοήτευσης.

ΕΡ. Πως σου φαίνεται το ραδιόφωνο σήμερα;

ΑΠ. Καλούτσικο, δεν είναι άσχημο, στην Αθήνα είναι καλύτερο, ε εντάξει, στην Αθήνα είναι πολύ καλύτερο, είναι πιο οργανωμένο, πιο γυαλιστερό, πιο έτσι ωραίο πράγμα. Από την άλλη μεριά είναι πιο ομογενοποιημένο στην Αθήνα, εδώ είναι πιο αναρχικό ακόμη αλλά εγώ επειδή πιστεύω στο γερμανικό μοντέλο, είμαι υπέρ της οργάνωσης μου αρέσει η οργάνωση. Τώρα βέβαια αυτό έχει έναν αντίπαλο, το να παίζεις 40 τραγούδια όλη την ημέρα επειδή έτσι λέει το κομπιούτερ είναι και λίγο χαζομάρα, θα ήθελα ένα μοντέλο ανάμεσα στα δύο, να έχει την οργάνωση του ξέρω 'γω Σφαίρα στην Αθήνα που παίζει playlist αυστηρό αλλά να είναι και λίγο το ανθρώπινο στοιχείο και να λέει ο καθένας ό,τι του κατεβαίνει ας πούμε εντός ενός πλαισίου βέβαια.

ΕΡ. Όταν ήσουν πειρατής έτσι το φανταζόσουν το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Δεν είχα ιδέα, την παραμικρή ιδέα δεν είχα, δεν ήξερα τι σημαίνει ραδιόφωνο, νόμιζα ραδιόφωνο είναι ο Μουσικός Δίαυλος. Και επειδή τα άλλα 2-3 που υπήρχαν ήταν παρόμοια, συγκρίσιμα, νόμιζα ό,τι αυτό είναι το ραδιόφωνο, δηλαδή το 1989 όταν πήγα στην έκθεση στον 105, ο τότε διευθυντής προγράμματος έφερε κάτι κασέτες από την Αμερική και έπαθα την πλάκα μου γιατί κακά τα ψέματα η Αμερική είναι 100 χρόνια μπροστά μας στο ραδιόφωνο και τότε κατάλαβα ότι ήταν και κάτι άλλο, αλλά τότε εκείνο τον καιρό, δεν …Νόμιζα ότι ραδιόφωνο είναι οι πειρατές της κακής φύσεως, που δεν θέλω να τα θίξω τα παιδιά, τόσο ήξεραν τόσο έκαναν σαν αυτούς που έλεγαν «Α σπεσιάλ αφιερωμένο σε όλα τα παλικάρια μιλάμε από τον Επτάλοφο», «τον» πρόσεξε, ήταν αγοράκι , μετά έκανε αλλαγή φύλου και αυτό που κάναμε εμείς. Αυτό πίστευα ότι υπήρχε, τίποτα άλλα, δεν είχα ιδέα. Πήγα εγώ σε ραδιόφωνο ας πούμε στην Αγγλία και ήταν, δεν είχα ακούσει και πολύ, και ήταν και διαφορετικά, άλλη γλώσσα, άλλο πράμα τελείως. Στην Αγγλία ας πούμε άκουγα ραδιόφωνο που έπαιζε ροκ, ήταν κρατικός σταθμός και έπαθα πλάκα.

ΕΡ. Γιατί συνέχισες στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Γιατί να μην συνεχίσω; Εσύ τώρα τι θες; Γιατί μου το πρότειναν, επειδή μου το πρότειναν και επειδή είναι και πολύ καλό ως επαγγελματική ασχολία, ως επαγγελματική ασχολία είναι καλό πράγμα, αμείβει καλούτσικα και είναι και ωραίο, είναι πολύ ωραίο πράγμα. Δηλαδή τώρα από τις τρεις δουλειές τις οποίες κάνω σαν κυρίως δουλειές, το ραδιόφωνο είναι με αυτή που με αμείβει πολύ λιγότερο από τις άλλες δύο αλλά είναι αυτή που φχαριστιέμαι περισσότερο, τώρα γιατί; Δεν ξέρω. Αν με ρωτήσεις γιατί θα σου πω. Σου αρέσει η σαμπάνια ας πούμε; Ε;

ΕΡ. Όχι.

ΑΠ. Πες μου κάτι που σου αρέσει πάρα πολύ σαν φαγητό. Σου αρέσει το κριθαράκι ας πούμε; Πολύ. Γιατί; Άντε να απαντήσεις, δεν ξέρεις, γιατί είναι ωραίο.

ΕΡ. Υπήρχε διαφορά μεταξύ ραδιοερασιτέχνη και ραδιοπειρατή; Κάποιους που τους λέω ραδιοπειρατές προσβάλλονται.

ΑΠ. Κακώς νομίζω. Ραδιοερασιτέχνης με την στενή έννοια του όρου είναι αυτοί που ασχολούνται με τις τηλεπικοινωνίες τις ασύρματες, με τα VHF, οι amateurs που λένε. Εμείς είμαστε ραδιοπειρατές, ερασιτέχνες ήμασταν επίσης με την έννοια ότι αγαπούσαμε την τέχνη μας, αλλά δεν με πειράζει κανένας από τους δύο όρους. Αλλά ραδιοερασιτέχνες είναι αυτοί είναι αυτοί που έχουν άδεια από το κράτος και έχουν κεραίες και συνομιλούν μεταξύ τους και λένε, δεν ξέρω και εγώ τι λένε και ραδιοπειρατές είμαστε εμείς. Μερικοί ενοχλούνται γιατί πειρατές είχαμε παλιά αυτούς τον Μπάμπη τον Σουγιά και τον ξέρω ‘γω αυτούς τους περίεργους.

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο παίζει κάποιον διαφορετικό ρόλο από το δημόσιο;

ΑΠ. Καλή ερώτηση. Πιστεύω πως όχι. Πιστεύω πως το κρατικό ραδιόφωνο, σε ένα ποσοστό 90% έχει πάει να μιμηθεί το ιδιωτικό για να μπορεί να το ανταγωνιστεί. Δηλαδή αν πάρεις για παράδειγμα τους σταθμούς που ασχολούνται με τα αθλητικά, που για μένα είναι πολύ χαμηλά στην εξελικτική αλυσίδα αλλά τέλος πάντων, είναι λίγο πάνω από την αμοιβάδα, πρωτόζωα λίγο πιο πάνω. Αν δεις λοιπόν τους σταθμούς τους αθλητικούς, η ΕΡΑ Σπορ που είναι ο κρατικός έχει πάει στο μοντέλο του Σούπερ Σπορ Fm ή δεν ξέρω και εγώ τι υπάρχει ας πούμε. Αυτό νομίζω πως έχει συμβεί και αλλού και συμβαίνει και στην τηλεόραση δηλαδή όταν βλέπεις τον πρόεδρο της ΕΡΤ να λέει θέλω οπωσδήποτε να πιάσουμε διψήφια νούμερα τηλεθέασης, τότε δεν υπάρχει ειδοποιός διαφορά χτυπάνε όλοι την τηλεθέαση και that’s it, τελειώνει, εκεί δηλαδή εξομοιώνονται όλοι πια. Αυτό ισχύει γενικώς και για το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Ωραία, να σου κάνω μια τελευταία ερώτηση πάνω σε αυτό που είπες ότι σου αρέσει σήμερα το ραδιόφωνο. Είσαι υπέρ του playlist;

ΑΠ. Ναι, είμαι υπέρ του playlist.

ΕΡ. Γιατί;

ΑΠ. Αφενός από στενό προσωπικό συμφέρον, δηλαδή θα με εξυπηρετούσε πάρα πολύ να έχω έναν βαρβάτο διευθυντή προγράμματος ο οποίος να έβγαζε την μουσική, να του είχε εμπιστοσύνη και να μου έλεγε θα παίξεις αυτά και να μην έχω να νοιάζομαι πρώτον τι μουσική θα βάλω, δεύτερον πως θα αντικρούσω τους ακροατές οι οποίοι πιστεύουν ότι το ραδιόφωνο είναι τζουκ μποξ και ότι παίζει το τραγούδι που ζητάς και θα είχα όλο τον χρόνο για να σκεφτώ τι να πω στο μικρόφωνο, θα έφευγε ένα μεγάλο άγχος από πάνω μου, αυτό σε προσωπικό επίπεδο. Σε γενικό επίπεδο πιστεύω ότι το playlist είναι πάρα πολύ καλό διότι τώρα βέβαια και η πυρηνική ενέργεια είναι καλή αν την χειριστεί κάποιος για επωφελείς σκοπούς, αν την χειριστεί κάποιος για να σκοτώσει ανθρώπους δεν είναι καλή. Το ίδιο και το

playlist. Δηλαδή αν είναι κάποιος ο οποίος έχει σπουδάσει μουσική και ξέρει, όχι επειδή ο πατέρας του πουλούσε σαλάμια και έγινε πλούσιος, αν λοιπόν κάποιος ξέρει την μουσική, τι μουσική παίζεται, πως, πότε κλπ και μπορεί να καταρτίσει ένα playlist, είναι πολύ καλό, δεν μπορείς να το αφήσεις στον καθένα τυχάρπαστο να πει ότι εγώ θα παίξω αυτή την μουσική γιατί πιστεύω ότι είναι καλή. Το έχω δει στην Ελλάδα κατά κόρον και ειδικά στην Θεσσαλονίκη γίνεται, έχουνε πάρα πολλοί την άποψη ότι εγώ ξέρω από μουσική και θα σε διδάξω, δεν θέλω, θέλω να διασκεδάσω, αυτό είναι όλο το ζητούμενο του ραδιοφώνου, όχι όλο…

ΕΡ. Απλά το playlist δεν είναι από μόνο του αυτοπεριορισμός της μουσικής, δεν σου λένε έχεις 40.000 τραγούδια αλλά εσύ θα παίξεις τα 10.000 από αυτά, ε; Αυτό δεν περιορίζει τον ακροατή;

ΑΠ. Τον περιορίζει στα όρια που σκιαγραφεί η φυσιογνωμία του σταθμού που ακούει, δηλαδή η μουσική είναι άπειρη, υπάρχει πάρα πολύ μουσική. Αν ξαφνικά εγώ στον 1055 αρχίζω και παίζω ελληνικά ας πούμε δεν κατάφερα τίποτα.

ΕΡ. Όχι, δεν λέω για τα ελληνικά αλλά ροκ υπάρχουν πάρα πολλά.

ΑΠ. Ναι, περιορίζεται ο ακροατής ως ένα σημείο αλλά από την άλλη σε προφυλάσσει από τις κακοτοπιές δηλαδή μπορεί να ακούσεις κάτι κακόηχο ας πούμε επειδή του άλλου του καρφώθηκε ότι είναι ωραίο ενώ δεν είναι .Βέβαια , having said that που λένε και στο χωριό μου, δεν υπάρχει αντικειμενικό ωραίο πράγμα, η ομορφιά είναι στο μάτι αυτού που την βλέπει πρώτον και δεύτερον η μουσική είναι μια τέχνη στην τέχνη δεν πιστεύω ότι χωράει αντικειμενικότητα, δηλαδή στο τυρί φέτα χωράει, λες το τυρί φέτα έχει αγελαδινό γάλα και πρόβειο τόσο και τόσα λιπαρά, άρα είναι καλό τελείωσε, εδώ πέρα τι θα πεις; Δηλαδή αν δεν λέμε ότι η Britney Spears είναι φτηνή μουσική της πλάκας, ενώ οι Rolling Stones είναι πολύ μεγάλοι ας πούμε, άντε πες το αυτό σε μια πιτσιρίκα που ακούει Britney Spears, δεν έχει κανέναν λόγο να σε πιστέψει και δεν έχει και κανένα λόγο να συμφωνήσει μαζί σου, γι' αυτήν είναι το άλφα και το ωμέγα. Άρα λοιπόν, πας πάσο.

ΕΡ. Άρα πάμε στο ότι θέλουν οι ακροατές, ό,τι πουλάει.

ΑΠ. Ότι θέλουν οι ακροατές όχι, δεν λέω αυτό, δεν λέω ότι κάνουμε ό,τι θέλουν οι ακροατές και ό,τι πουλάει. Λέω ό,τι κάνουμε αυτό που πιστεύουμε ότι είναι καλύτερο και χαράζουμε μια πορεία και την ακολουθούμε. Τώρα αν η πορεία μας είναι μάπα, θα μας απολύσουν οι ακροατές, όχι αν δεν είναι καλή, αν η πορεία μας δεν ταιριάζει με αυτά που θέλει το ακροατήριό μας τότε θα μας απορρίψει, ε τι να κάνουμε, αυτό είναι δίκοπο μαχαίρι, εν υπάρχει ασφαλής συνταγή επιτυχίας. Ούτε υπάρχει τέλειο playlist, το προτιμώ το playlist γιατί πιστεύω πως είναι καλό να ασχολείται κάποιος με την μουσική και ο εκφωνητής του ραδιοφώνου να ασχολείται με την εκφώνησή του. Εκτός πια αν είναι ο Γιάννης Πετρίδης ο οποίος ξέρει τα πάντα περί μουσικής οπότε θα πάω πάσο, θα βγάζει το playlist του μόνος του αλλά ο Γιάννης Πετρίδης θα μπορούσε να βγάζει playlist για άλλους 15 εκφωνητές σε έναν ραδιοφωνικό σταθμό οπότε πάλι στο playlist πάμε. Και να σου πω και κάτι ακόμη, αν και παλιός κνίτης κλπ, πιστεύω πως οι Αμερικανοί οι οποίοι είναι 100 χρόνια από μας μπροστά στο ραδιόφωνο ξέρουν τι κάνουν.

ΕΡ. Ξέρεις όμως ότι οι Αμερικανοί επιστρέφουν στο παλιό μοντέλο του ραδιοφώνου.

ΑΠ. Όχι , δεν επιστρέφουν, το κολεγιακό ραδιόφωνο επιστρέφει στο παλιό μοντέλο ραδιοφώνου. Το κολεγιακό ραδιόφωνο είναι μια υποκατηγορία ραδιοφώνου στην Αμερική, το μεγάλο ραδιόφωνο το mainstream που ακούει όλος ο κόσμος είναι στο playlist αυστηρά, όχι ότι δεν θα γυρίσει μπούμερανγκ και αυτό, μπορεί να χρειαστεί να το αλλάξουν και αυτό αλλά μέχρι στιγμής λειτουργεί πάρα πολύ καλά και πιστεύω ότι, όχι επειδή έχω πάντα δίκιο που έχω (γέλια), αλλά πιστεύω πως ο υγιώς σκεπτόμενος εκφωνητής του ραδιοφώνου θα χαρεί πολύ να φύγει από πάνω του το τι μουσική θα βάλω σήμερα και αν η μουσική αυτή ταιριάζει

με το ακροατήριο μου, με την φυσιογνωμία του σταθμού κλπ κλπ Βέβαια δεν υπάρχει playlist 100%, υπάρχει σε κάτι αρρωστημένες περιπτώσεις, το playlist είναι ότι θα παίξεις 100 τραγούδια αλλά θα παίξεις και 25 δικά σου ή ξέρω 'γω από τα 10 τραγούδια που θα παίξεις τα 3 θα είναι δικά σου, αλλιώς δεν σου έχω εμπιστοσύνη, αλλιώς τι να σε κάνω στον σταθμό επειδή έχεις πολύ ωραία φωνή μόνο ή επειδή έχεις πολύ ωραία μάτια; Δεν υπάρχει 100% αυστηρό playlist, σου ξαναλέω αν υπήρχε 100% playlist, να παίξεις αυτό, εκείνη την ώρα, θα πεις, αυτό είναι ακραία περίπτωση.

ΕΡ. Γίνεται όμως, στα αθηναϊκά ραδιόφωνα δεν γίνεται;

ΑΠ. Και εδώ γίνεται, και εδώ γίνεται. Και αν θες και μια σοφή ρήση, θα λες μου το είπε ο συχωρεμένος ο Στάθης το 2005, όταν θα έχω πεθάνει εγώ μετά από καιρό, θα λες μου το είπε ο συχωρεμένος από το 2005, το τέλος του ραδιοφώνου στην Ευρώπη θα έρθει με ένα πράγμα, το Clear Channel.

ΕΡ. Τι είναι αυτό;

ΑΠ. Είναι ένας τεράστιος οργανισμός ο οποίος έχει όλα τα ραδιόφωνα της Αμερικής πλέον, σχεδόν, στον οποίο ανήκουν όλοι οι ραδιοφωνικοί σταθμοί, και σιγά – σιγά επεκτείνεται στην Ευρώπη.

ΕΡ. Και λέγεται έτσι Clear Channel, καθαρό κανάλι;

ΑΠ. Ναι, Clear Channel, ναι, και είναι διαφημιστική εταιρεία. Δεν σου το έχει πει κανείς αυτό;

ΕΡ. Όχι.

ΑΠ. Μην το ψάχνεις το τέλος του ραδιοφώνου θα είναι αυτό. Εκεί θα τελειώσει το αστείο. Είναι μια μεγάλη διαφημιστική εταιρεία η οποία ξεκίνησε από outdoor και μετά άρχισε να αγοράζει διάφορους σταθμούς και έχει αγοράσει σχεδόν όλους τους ραδιοφωνικούς σταθμούς στην Αμερική, ένα τεράστιο κόστος.

ΕΡ. Καλά τόσο μεγάλη είναι αυτή;

ΑΠ. Πάρα πολύ μεγάλη εταιρεία και υπάρχει και στην Αθήνα.

ΕΡ. Και τι κάνει, ασκεί και την ίδια πολιτική στα ραδιόφωνα;

ΑΠ. Κάνει όπως τα ραδιόφωνα της Αθήνας, που ανήκουν σε ομίλους, αυτό είπες και το θυμήθηκα, δηλαδή κάνει ένα ομογενοποιημένο πράγμα τελείως.

ΕΡ. Αυτό δεν είναι άθλιο;

ΑΠ. Άθλιο, αυτό θα είναι το τέλος του ραδιοφώνου αλλά επειδή υπάρχει πάντα φως στην άκρη του τούνελ, θα ξεπηδήσει άλλο ραδιόφωνο μέσα από το κολεγιακό ραδιόφωνο στην Αμερική και μέσα από το ιντερνετ στην Ευρώπη. Διότι σήμερα με την τεχνολογία που έχουμε, μπορώ εγώ που είμαι ανίδεος και εσύ που είσαι πιθανός λιγότερο ανίδεη αλλά είσαι σε αυτά τα θέματα, μπορείς να ανοίξεις, να στήσεις ένα σερβεράκι στο σπίτι σου και να κάνεις εκπομπή μόνος σου από το ίντερνετ, δεν θα σου πει κανείς τίποτα ποτέ. Και είσαι μια φωνή η οποία λες ό,τι γουστάρεις, δηλαδή δεν…και τώρα θα διακόψουμε για να ακούσουμε διαφημίσεις, δηλαδή την ώρα που ετοιμάζεται, η αναλογία είναι χοντρή αλλά θα καταλάβεις τι λέω, την ώρα που ετοιμάζεται ο ναζισμός να πατήσει την Ευρώπη, η επανάσταση ήδη υποβόσκει.

ΕΡ. Με το ινερνετ αυτό που λες το πιστεύω αλλά και στο ιντερνετ έχουμε πρόσβαση ο δυτικός κόσμος. Πάλι μια μερίδα ανθρώπων, δεν έχουν όλοι πρόσβαση σε αυτό, δεν είναι όπως το ραδιόφωνο που ήταν κάτι πάρα πολύ φθηνό και μπορούσε ο καθένας να το αγοράσει τότε.

ΑΠ. Θα γίνει όμως. Μπορεί να μην το βλέπεις τώρα αλλά θα γίνει σε 20 χρόνια. Σε 20 χρόνια μπορεί να μην υπάρχει καν ραδιόφωνο με την μορφή που ξέρουμε δηλαδή των FM, μπορεί να υπάρχει μόνο DAB, digital audio broadcasting και web radio. Εμένα προσωπικά δεν με ενδιαφέρει κιόλας δεν σκοπεύω να είμαι εδώ, αλλά εντάξει, θα φύγω στο χωριό μου και θα καλλιεργώ ραπανάκια. Θα βάλω και έναν πομπό βέβαια, έτσι λέω να κάνω.

24. ΣΤΑΘΗΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ (ΡΑΔΙΟ ΜΑΣΚΟΤ) ΧΡΟΝΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ (BLOW UP)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε για πρώτη φορά;

ΑΠ. Το 70. 70 – 71, έτσι δεν είναι; Ναι, μαζί από το 71, παιδικοί φίλοι είμαστε.

ΕΡ. Είχατε κάποιο ψευδώνυμο;

ΑΠ. Ναι, εγώ τότε Μασκότ έβγαινα εγώ

ΑΠ Χ: Ράδιο Μασκότ ήταν

ΑΠ Σ: Εσύ έβγαινες τότε Χρόνη Blow Up.

ΑΠ Χ: Ναι, Blow Up έβγαινα.

ΕΡ. Παίζατε μουσική;

ΑΠ. Χ: Παίζαμε μουσική, κάναμε εκπομπές και συνομιλίες, την ημέρα εκπομπές και την νύχτα γινόταν συνομιλίες μεταξύ ερασιτεχνών.

ΕΡ. Τι μουσική παίζατε;

ΑΠ. Χ: Και ξένη και ελληνική.

ΑΠ. Σ: Συνήθως ελληνικά παίζαμε, πιο πολύ, αναλόγως βέβαια. Είχε τότε εκείνο το παλιό το λαϊκό που λέγαμε.

ΑΠ. Χ: Υπήρχαν κάποιες επιθυμίες, κάποιες ζητήσεις κομματιών και ανάλογα δηλαδή παίζαμε. Αν ζητούσε κάποιος λαϊκά, είχαμε και λαϊκά, είχαμε και ξένα.

ΕΡ. Ο πομπός σας που ήταν;

ΑΠ. Χ: Εγώ τον είχα αρχικά στην Νεάπολη, στην γέφυρα των αναστεναγμών.

ΕΡ. Ήταν στο σπίτι σας;

ΑΠ. Στο σπίτι μας, ναι.

ΕΡ. Και ήσασταν μόνος σας ή ….

ΑΠ. Με τους γονείς μου έμενα τότε.

ΕΡ. Για τον σταθμό λέω, μόνος σας κάνατε εκπομπές ….

ΑΠ. Ερχόταν διάφοροι φίλοι…

ΕΡ. Με τους ακροατές τι σχέση είχατε;

ΑΠ. Χ: έπαιρναν τηλέφωνο…, πολύ καλές. Δίναμε το τηλέφωνο, ζητούσαν ένα τραγούδι του Γαβαλά π.χ., του Καζαντζίδη και το παίζαμε εμείς. Αν δεν είχαμε αυτό, βάζαμε κάτι άλλο για να τους ευχαριστήσουμε.
ΑΠ. Σ: Πολύ καλές σχέσεις, πάρα πολύ καλές

ΕΡ. Την δισκοθήκη σας πως την φτιάξατε;

ΑΠ. Χ: Αγοράζαμε δίσκους διάφορους, κάποια βινύλια, κάποια 45αρια υπήρχαν, μου έδινε ,του έδινα εγώ άλλα, γινόταν μια ανταλλαγή
ΑΠ. Σ: Είχε και κόσμο που μας τους έδιναν τους δίσκους, μας έπαιρναν κανέναν δίσκο, τότε αυτά ήταν τα τυχερά τα δικά μας, μας έδιναν κανέναν δίσκο έτσι κλπ

ΕΡ. Με τους ακροατές τι άλλη σχέση είχατε;

ΑΠ. Σ: Οι ακροατές μας αγαπούσαν πάρα πολύ. Κάναμε χορούς σε ντισκοτέκ τότε, κάναμε χορούς όχι για λεφτά, ήταν η γνωριμία μας τότε για να μπεις μέσα ήταν πολύ φθηνό το εισιτήριο, σαν να έπινες έναν καφέ τότε στην ντισκοτέκ, κάναμε χορούς, γνωριζόμασταν, αυτά τότε…ήταν ο κόσμος πιο στενός, πιο δεμένος, πιο αγαπητικός. Τώρα είναι καθαρά επαγγελματικό, ακούω ραδιόφωνο, πολλοί φίλοι μου που έχουν τους σταθμούς. Τότε δηλαδή ο Χριστάκης, τα Παιδιά της Καλαμαριάς, εγώ τον ξεκίνησα, τον είχαμε τότε μας έβαζε δίσκους στο πικάπ και εμείς πηγαίναμε καμιά βόλτα, ο Λευτέρης ο Μαρόγλου, ποιος ήταν ο Λευτέρης; Εμείς τον ξεκινήσαμε, γιατί το 72 ήμουν πρόεδρος ραδιοερασιτεχνών, μαζευόμασταν τότε σε μια καφετερία, πως λεγόταν; Ιάσονας;

ΑΠ. Χ: Ιάσονας.

ΑΠ. Σ: Μαζευόμασταν και κάναμε ψήφους, προσπαθούσαμε να το κάνουμε κάπως νόμιμο.

ΕΡ. Είχατε σύλλογο δηλαδή;

ΑΠ. Σ: Είχαμε σύλλογο, το 72 τότε υπήρχε κάποιος Κάραβελ Σέλτον, τον είχα σαν πρόεδρο, επειδή είχε πιο καλές γνώσεις και τώρα είναι σε μια πολύ μεγάλη θέση το παιδί

ΕΡ. Κάραβελ Σέλτον είναι το ψευδώνυμό του;

ΑΠ. Σ: Ναι, Κάραβελ Σέλτον είναι το ψευδώνυμο, τώρα είναι σε μια πολύ θέση ανώτερη, δικαστικός , γι΄ αυτό ας το αφήσουμε έτσι….κατάλαβες.

ΕΡ. Και τι λέγατε σε αυτές τις συναντήσεις που κάνατε;

ΑΠ. Σ: Σε αυτές τις συναντήσεις συζητούσαμε τι λυχνία θα δουλέψει, βοηθούσε ο ένας τον άλλο, σε θέμα ηλεκτρονικά πάνω, ε τα συνηθισμένα.
ΑΠ. Χ: Υπήρχε ανταλλαγή απόψεων, υπήρχε καλή φιλία, ήταν όπως προανέφερε και ο Μακεδόνας εδώ, οι θέσεις των ανθρώπων ήταν διαφορετικές, οι ιδέες, ήταν πιο κλειστά τότε τα πράγματα.

ΕΡ. Το 70, ήταν χούντα έτσι;

ΑΠ. Χ: Χούντα ναι.

ΑΠ. Σ: Ήταν χούντα αλλά η χούντα αυτή που λένε η Χούντα δεν είναι αυτή η Χούντα που έπρεπε να ήταν. Όχι, δεν μου αρέσουν τα πολιτικά, ποτέ δεν ασχολήθηκα με θέμα πολιτικής αλλά δεν είναι αυτή η Χούντα που λένε. Γιατί έμενα επί Χούντας με έπιασαν τρεις φορές, τρεις φορές έχω πάει μέσα.

ΑΠ. Χ: Ε, όλους μας έπιασαν.

ΑΠ. Σ: Ακούω τώρα εδώ στο ραδιόφωνο που λένε, είμαστε πρώτο κλπ από αυτούς που παίζουν τα ραδιόφωνα κάνα 2-3 είναι από τους παλιούς, οι οποίοι έγιναν τώρα επιχειρηματίες μεγάλοι και το παίζουν κούκλοι. Εκείνο τον καιρό μας είχαν πιάσει τρεις φορές επί Χούντας, να σου πω και κάτι, θα το πω έτσι και όποιος θέλει ας το πιστέψει, μας πιάνουν εφτά άτομα, τότε από τον Εύοσμο έβγαινα, εκεί ήταν το πατρικό μου, στον Εύοσμο, μας πιάνει η αστυνομία του Ευόσμου και έρχονται μας παίρνουν οι συνοδοί και μας πάνε στο 3ο Σώμα κάτω. Να σας πω ότι ο στρατηγός ο ίδιος όταν μας πήγε κάτω η ΕΣΑ, όταν μας πήγαν μας λένε «θα φάτε καλά», αυτή ήταν η λέξη που μας είπαν και η αστυνομία. Στην αστυνομία φάγαμε ξύλο, μας κράτησαν μια νύχτα μέσα και φάγαμε ξύλο, τότε ήταν κάποιος Τσούμας, κάτι τέτοιο, ένα τέτοιο όνομα, ένα κάθαρμα. Μας πήγαν κάτω στο 3ο Σώμα και αν σας πω ότι μας έβαλε στην σειρά ο στρατηγός και λέει «Μπράβο παιδιά μου τέτοια παιδιά τα θέλει η πατρίδα για ώρα ανάγκης». Και σηκώθηκε ο ίδιος ο στρατηγός και μας έδωσε το χέρι και μας κέρασε και πορτοκαλάδα, δεν θυμάμαι ήβη ήταν και παρήγγειλε και φώναξε τον Εσατζή «γρήγορα να φέρεις τα παιδιά τι θέλουν». Και μας κέρασε και πορτοκαλάδα και μας έδωσε και συγχαρητήρια. Τέτοια παιδιά τα θέλει για ώρα ανάγκης η πατρίδα και αυτό ακριβώς, μας κέρασε και λέω εγώ, «Κύριε Διοικητά» γιατί δεν ήξερα και τι βαθμό είχε, γιατί ήμασταν και 16 χρονών παιδιά, «τα πράγματα μπορούμε να τα πάρουμε;» γιατί τότε ήταν φτωχά τα χρόνια, για να αγοράσουμε μια λάμπα, τότε για να πάρεις μια λάμπα ήταν φτωχά τα χρόνια, δεν είχαμε τις δυνάμεις να πάρουμε μια λάμπα, μια λυχνία…..

ΕΡ. Πως το κάνατε, δουλεύατε εσείς αλλού και …..

ΑΠ. Δουλεύαμε, το χαρτζιλίκι μας, ότι οικονομίες είχαμε. Που λέει ο λόγος δεν ήταν τα χρόνια όπως είναι τώρα, τότε τα χρήματα ήταν πολύ, πολύ φτώχια ας πούμε. Δουλεύαμε, ε να, το χαρτζηλικάκι μας δεν το δίναμε, δεν πηγαίναμε εδώ και εκεί. Πηγαίναμε αγοράζαμε λάμπα, δεν πηγαίναμε να πιούμε καφέ στην καφετέρια, να πάμε σε μια ντισκοτέκ, στα δικά μας χρόνια που ήταν οι ντισκοτέκ, παίρναμε, τα λεφτά που πίναμε καφέ αγοράζαμε λάμπα ή μας βοηθούσαν και λίγο οι φίλοι ή αν ένας φίλος είχε μια λάμπα παραπάνω μας την έδινε εμάς, αυτά είναι τα χρόνια εκείνα, τα σημερινά είναι σου λέω διαφορετικά.
ΑΠ. Χ: Σήμερα άλλαξαν τα πράγματα.
ΑΠ. Σ: Άλλαξαν πάρα πολύ, όλοι το έριξαν στο επαγγελματικό, δηλαδή πάει εκείνη η ερασιτεχνία εκείνο το παλιό που μας άκουγαν ο κόσμος μας αγαπούσε, κάναμε ένα χορό, μια συνάντηση, λέγαμε ξέρεις τι σήμερα θα πάμε στην καφετερία ας πούμε….
ΑΠ. Χ: Συχνάζαμε στο Καστέλο.
ΑΠ. Σ: Στο Καστέλο.

ΕΡ. Στην Κρήνη;

ΑΠ. Σ: Ναι, στην παραλία, ήταν η Άννα – Μαρία, το Καστέλο, ο Τόττης.
ΑΠ. Χ: Σήμερα υπάρχει το Καστέλο, δεν ξέρω αν φέρει το ίδιο όνομα.
ΑΠ. Σ: Υπάρχει, υπάρχει και η Άννα – Μαρία.

ΕΡ. Που βρίσκεται;

ΑΠ. Χ: Δίπλα από το Αμερικανικό παλιό προξενείο.
ΑΠ. Σ: Το Καστέλο, ο Τόττης.

ΕΡ. Α, ναι, υπάρχει το Καστέλο έχετε δίκιο.

ΑΠ. Σ: λέγαμε στο ραδιόφωνο ξέρεις τι θα πάμε εκεί να πιούμε καφέ και ερχόταν ο κόσμος να μας δει δηλαδή…
ΑΠ. Χ: Να μας γνωρίσει, γιατί άκουγε πολύς κόσμος μεσαία, δεν υπήρχαν τα FM.
ΑΠ. Σ: Και ο Θάνος που τον γνωρίζεις τον Θάνο (σσ αναφέρεται στον Κυβερνήτη που με σύστησε στον Μακεδόνα) ήταν μια μεγάλη φίρμα εκείνο τον καιρό. Μην τον βλέπεις έτσι.

ΕΡ. Το ξέρω.

ΑΠ. Σ: Γιατί το 73 όταν κάναμε τον χορό, τότε και εγώ βοήθησα τον Θάνο, το 73 όταν κάναμε τον χορό πίσω από τον σταθμό, εγώ δεν συνέβαλα στον χορό αλλά έκανε ο Θάνος χορό γνωριμίας, μαζέψαμε την μισή Θεσσαλονίκη, περίμενε ο κόσμος να μπει μέσα, γινόταν ο χαμός.

ΕΡ. Πίσω από τον σταθμό που ακριβώς;

ΑΠ. Σ: Πίσω από τον σταθμό, που είναι ο καινούριος σταθμός, ακριβώς από πίσω, που είναι η Ξηροκρήνη, είχε ένα παλιό κέντρο εκεί πέρα το οποίο ήταν πάρα πολύ μεγάλο και το γεμίσαμε από τον κόσμο. Όταν είχα φύγει εγώ το 76 φαντάρος, γέμισα μια αυλή και έναν δρόμο κόσμο, για να με δουν πως θα φύγω. Κάναμε τότε τις αποχαιρετιστήριες εκπομπές που κάναμε. Τότε βέβαια είχα και καλές προτάσεις ας πούμε και πέρασα και καλά στο στρατό, υπηρέτησα στην Ρόδο 30 μήνες, δόξα τω θεώ πάρα πολύ καλά. Γιατί τότε μας αγαπούσε ο κόσμος, περάσαμε ωραίες εποχές, γιατί είναι εποχές που δεν θα ξαναπεράσουν. Τώρα το ραδιόφωνο και η τηλεόραση έχει γίνει κάτι καθαρά το επαγγελματικό. Μεσολάβησαν οι άνθρωποι που έχουν πολύ χρήμα και τα έχουν κάνει δικά τους, δεν έχει καμία σχέση αυτή η τηλεόραση με τον απλό κόσμο, εμείς τότε είχαμε. Βάζαμε τραγούδια για τους μετανάστες, υπήρχε τότε και η μετανάστευση, υπήρχε αυτό το παλιό, λαϊκό τραγούδι, στο σημερινό τραγούδι δεν υπάρχει αυτό και τώρα ακόμη και συνομιλίες ακόμη στα βραχέα που κάνουμε, βάζουμε κανένα τραγουδάκι έτσι από τα παλιά γιατί και ο Χρόνης έχει μηχάνημα και εγώ.

ΑΠ. Χ: Για τους ξενιτεμένους λέγαμε, ήταν ξενιτεμένοι οι άνθρωποι που δούλευαν στην Γερμανία και σε πολλές άλλες χώρες Ευρωπαϊκές. Η σημερινή κατάσταση έχουν αλλάξει τα δεδομένα, άλλαξαν τα χρόνια, είναι πιο επαγγελματικά τώρα τα πράγματα και πιο εμπορικά τα βλέπω εγώ προσωπικά, με προσωπική μου εκτίμηση αυτό το λέω.

ΕΡ. Από το 70 μέχρι το 76 που λέτε ότι κάνατε ραδιόφωνο, μετά το 76 συνεχίσατε;

ΑΠ. Σ: Μετά το 76 έφυγα φαντάρος, ήμουν στην Ρόδο, στα ΤΕΚ στην Ρόδο ήμουν τρία χρόνια, ο Χρόνης τότε, μαζευόμασταν στον Ιάσωνα στην καφετερία, ερχόμουν, είχα ραδιόφωνο αλλά δεν μπορούσα να εκπέμψω γιατί ήμουν φαντάρος, μόλις απολύθηκα, ξαναέκανα πάλι εκπομπές.

ΕΡ. Στα μεσαία πάντα.

ΑΠ. Σ: Στα μεσαία. Έβγαινα τότε «Μακεδόνας» και όπως βλέπεις και σήμερα η φίρμα μου είναι Μακεδόνας, δηλαδή μου έμεινε από τότε, από το 74 βγαίνω Μακεδόνας. Δύο φορές με έπιασαν σαν Μακεδόνα και έτσι έμεινε ο τίτλος Μακεδόνας, Μακεδόνας και αν δεις τώρα όλοι Μακεδόνα με ξέρουν, δεν με ξέρουν με το επίθετο το κανονικό και έτσι έμεινε Μακεδόνας και η φίρμα του μαγαζιού μου και όλα.

ΕΡ. Και μετά συνεχίσατε μέχρι πότε;

ΑΠ. Σ: Ε, ναι συνέχισα μέχρι το 88, έπειτα άνοιξα την δουλειά, τα σταμάτησα λίγο για ένα διάστημα τα σταμάτησα, ήρθε ο φίλος μου ο Χρόνης πάνω, ο Στέλιος και αυτός είναι παλιός πειρατής, ε να κάνουμε ένα μηχάνημα, να ξαναβγούμε, ε ξαναβγήκαμε, εδώ με τους παλιούς μου φίλους, και πάλι όπως και να το δεις έχει μερικά παιδιά που είναι παλιοί όπως είναι ο Στέλιος επάνω, όπως είναι ο Χρόνης, όπως είναι ο Θάνος, και ο Θάνος βγαίνει, λέμε καμία καλημέρα έτσι.

ΕΡ. Στα μεσαία βγαίνει ο Θάνος. Και μέχρι το 88 στα μεσαία βγαίνατε;

ΑΠ. Ναι, στα FM δεν βγήκα καθόλου, δηλαδή δεν το κυνήγησα σαν επαγγελματικό δηλαδή και πάλι που βγήκα έτσι, βγήκα γιατί εκείνο τον καιρό όταν δοθήκαν οι άδειες δεν είχαμε εμείς τις δυνάμεις να δώσουμε 300.000 χιλιάρικα για να πάμε να βγάλουμε μια άδεια, γιατί ήμασταν πολύ φτωχιά οικογένεια. Όποιος είχε τις δυνάμεις και την άνεση πήγανε βγάλανε την άδεια και έκαναν τους σταθμούς στα FM, μεσολάβησαν επιχειρηματίες μεγάλοι όπως ο Λευτέρης που είχε κάποιον κολλητό που ξέρω εγώ. Και εγώ είχα τότε τον …κάποιον που έχει μπουζουκτσίδικα κλπ αλλά δεν επιχείρησα, δεν ήθελα έτσι, γιατί ήταν διαφορετικά τα πράγματα και έτσι έμεινα εδώ που μείναμε εμείς.

ΕΡ. Ποιοι σταθμοί επικράτησαν; Έπρεπε να έχεις χρήματα για να πάρεις άδεια;

ΑΠ. Σ: Βέβαια, το παράβολο τότε ήταν 300.000, όταν έγινε επί Κούβελα που πήγαν γκρέμισαν τι κεραίες, τότε μεσολάβησε ο Κούβελας, δόθηκαν προσωρινές άδειες, ήταν 300.000 το παράβολο αλλά ήταν το 92;
ΑΠ. Χ: Το 91.
ΑΠ. Σ: Το 91, τότε 300.000 για μας ήταν μια περιουσία αλλά για τον Κούβελα και για κάθε Κούβελα δεν ήταν τίποτα, ήταν ένα μηδέν και αυτοί μεσολάβησαν, ήταν οι κολλητοί των κολλητών, μεσολάβησαν και πήραν αυτές τις άδειες, όπως και πολλοί φίλοι μου που ξέρω πως τις πήραν τις άδειες. Ήταν θέμα πολιτικής, εμείς δεν ανήκαμε, δεν ανακατευτήκαμε με τα πολιτικά, σου είπα, δεν ήμουν πουθενά και δεν με ενδιαφέρει είτε είναι η ΝΔ είτε είναι το ΠΑΣΟΚ, δεν ανακατευτήκαμε στην πολιτική, φίλοι μου που ανακατευτήκαν έχουν και από έναν σταθμό.
ΑΠ. Χ: Για την σημερινά κατάσταση να μιλήσουμε λίγο για τα μεσαία, δεν ακούει ο κόσμος ραδιόφωνο στα μεσαία, απλώς γίνονται κάποιες συνομιλίες μεταξύ ραδιοερασιτεχνών.

ΕΡ. Τα μεσαία που μπορείς να τα ακούσεις;

ΑΠ. Χ: Εμείς εκεί που εκπέμπουμε δεν μπορείς να τα ακούσεις εύκολα, πρέπει να έχεις ειδικό δέκτη για να ακούσεις.
ΑΠ. Σ: Έχουν φύγει από την μπάντα των μεσαίων, παλιά εκπέμπαμε και εμείς παιδιά στους 1600, εκεί ου άκουγε ο κόσμος, εκεί που τερματίζει το ράδιο, τώρα εκεί δεν εκπέμπουμε γιατί δεν υπάρχει ενδιαφέρον, δεν ακούει ο κόσμος, έχει φύγει ο ακροατής, όλοι πήγανε στα FM.
ΑΠ. Χ: Είμαστε συνήθως πάνω από το 1620, εκεί που τελειώνουν οι μπάντες των σημερινών δεκτών, ραδιοφωνάκια που λέμε, τρανζίστορ κλπ, εμείς είμαστε πιο πάνω και συνομιλούμε μόνο μεταξύ μας. Για να ακούσεις κάποιον εκεί πρέπει να μπορείς να τον συντονίσεις τον πομπό πιο μεσαία για να μπορέσει να γίνει ακροάσιμος. Όπως ακούγαμε και τον σταθμό που είχανε εδώ οι φοιτητές από το Πολυτεχνείο, στο 1431, ήταν η εκπομπή του κάπου εκεί μέσα, τον ακούγαμε στα μεσαία. Είχε καλή….

ΕΡ. Της Αθήνας;

ΑΠ. Χ: Όχι της Θεσσαλονίκης, εδώ.
ΑΠ. Σ: Της Θεσσαλονίκης, αυτός που κατασκεύασε τον πομπό ήταν φίλος μου καλός, εδώ.

ΕΡ. Δεν ήξερα ότι είχε και στην Θεσσαλονίκη.

ΑΠ. Χ: Βέβαια. Και μέχρι πέρσι τον ακούγαμε και είχε καλή ακτίνα.
ΑΠ. Σ: Από εδώ ξεκίνησε τότε η εξέγερση του Πολυτεχνείου.
ΑΠ. Χ: Φέτος δεν τον ακούμε τον σταθμό, σταμάτησε, ήταν μάλλον πειραματικός εκεί για τους φοιτητές.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Σ: Εγώ ακούω, ακούω γιατί έχω πολλούς φίλους, ακούμε ως επί το πλείστον, επειδή εμείς είμαστε η παλιά σχολή ερασιτεχνών ακούμε πιο πολύ βραχέα. Ακούμε συνομιλίες στα βραχέα, είναι αλλιώς.

ΕΡ. Ακούτε στα βραχέα πάλι φίλους σας;

ΑΠ. Σ: Παιδιά που είναι αδειούχοι, είναι ραδιοερασιτέχνες οι περισσότεροι και βγαίνουν και στα βραχέα μια και επιτρέπεται κιόλας.

ΕΡ. Στα βραχέα επιτρέπεται να εκπέμπουν οι ραδιοερασιτέχνες;

ΑΠ. Χ: Κανονικά.
ΑΠ. Σ: Όπως εδώ πέρα αυτό εδώ εκπέμπει στα βραχέα. Πάει εκείνο το παλιό που άκουγε ο κόσμος στα μεσαία, έχει φύγει ο κόσμος από το ραδιόφωνο των μεσαίων, πήγαν όλοι στα FM , εκεί είναι όλο το χρήμα.
ΑΠ. Χ: Υπάρχουν και σήμερα άνθρωποι που ακούν στα μεσαία αναγκαστικά οι ….
ΑΠ. Σ: Ακούνε κάτι χωριά που δεν ξέρουν….
ΑΠ. Χ: …όταν υπάρχουν ορεινοί όγκοι σταματάει η εκπομπή των FM εκεί πέρα και αναγκαστικά οι άνθρωποι αυτοί που είναι σε ορεινές περιοχές θα ακούσουν μεσαία γιατί δεν μπορούν να ακούσουν FM. Αλλά πρέπει να έχουν και τον ειδικό δέκτη για να μπορούμε εμείς να γινόμαστε ακροάσιμοι, δηλαδή ο δέκτης τους να μπορεί να πάει πάνω από το 1620 – 10 για να μπορέσουν να μας ακούσουν. Γιατί στο 1602 εκπέμπει ο κρατικός σταθμός της Καβάλας, μέχρι εκεί είναι ακροάσιμη η κατάσταση από εκεί και πέρα πρέπει να έχεις τον ειδικό δέκτη ή αν υπάρχει κάποιος δέκτης που φέρει συνεχόμενες μπάντες που λένε, υπάρχουν δέκτες τύπου Sony, Philips οι οποίοι έχουν συνεχόμενες μπάντες.
ΑΠ Σ: Η εκπομπή είναι θέμα ηλεκτρονικών έτσι; Η εκπομπή στα FM είναι οπτικής επαφής δηλαδή όπου έχει οπτική επαφή γι' αυτό όλοι βάζουν πάνω στον Χορτιάτη κεραίες. Αν ήταν έτσι θα έβαζες και από εδώ μια κεραία και θα εξέπεμπες και από εδώ κανονικά, δηλαδή θέλει οπτική επαφή τα FM. Όσο οπτική επαφή έχει τόσο ….στα μεσαία είναι διαφορετικά. Εκπέμπει διαφορετικά η συχνότητα, κάνει αυτόν τον κύκλο δηλαδή.
ΑΠ. Χ: Και τα βλέπει και ιονοσφαιρικά την νύχτα και μπορεί να γίνει καλύτερα η μετάδοση στους δέκτες.

ΕΡ. Ξεκινήσατε και εσείς από το 71, έτσι; (απευθυνόμενη στον Χρόνη)

ΑΠ. Χ: Ναι, ξεκινήσαμε εντελώς πειραματικά, να κάνουμε έναν σταθμό να δούμε μέχρι που ακούγεται, αν θα μπορεί να ακουστεί, αν είναι ακροάσιμος κλπ ε και όλα αυτά πειραματικά. Και σήμερα ας πούμε τα πειράματα που γίνονται πάλι σε αυτό το επίπεδο είναι.
ΑΠ. Σ: Όσο να πεις και το 71 είχε πέραση το ράδιο, ήμασταν και 16 χρονών παιδιά, είχαμε, ήταν το κάτι άλλο, είχαμε και τις μικρές που μας γνώριζαν τότε, κάναμε και τους χορούς μας, ήταν διαφορετικά.

ΕΡ. Τι σας παρακίνησε να ξεκινήσετε; Πως έτσι ξεκινήσατε;

ΑΠ. Σ: Εγώ το 71 όταν ήρθα από την Αυστραλία, μεγάλωσα στην Αυστραλία, γνώρισα τον Χρόνη το 71. Ο Χρόνης είχε σταθμό τότε και στο συγκρότημα που είχα, έπαιζα κιθάρα τότε,

ήταν ένα παιδί που είχε τον σταθμό και μου λέει Στάθη αυτό και αυτό και αυτό. Και ήδη τότε δεν έπαιζε κιόλας, ήρθε ο Χρόνης, το φτιάξαμε, φτιάξαμε το μηχάνημα, θυμάσαι; Και άρχισα και εγώ να εκπέμπω, δεν είχα ηλεκτρονικές γνώσεις, αλλά με την πείρα που απόκτησα, βλέποντας κάθε βράδυ, γιατί όλοι οι φίλοι μου σήμερα μεγάλα πρόσωπα σε καλές θέσεις, πήγαινα και εγώ στο Δημόκριτο με έβλεπε ο καθηγητής μου έλεγε «Κάτσε εκεί και μη μιλάς μόνο». Έτσι καθόμουν, έβλεπα τους φίλους μου τους ηλεκτρονικούς , πήγαινα το βράδυ σπίτι, έπαιρνα το κολλητήρι μόνος μου έκανα τις αλλαγές στις αντιστάσεις, αυτά που έβλεπα έκανα και πάντα το μηχάνημά μου ήταν από τους καλύτερους σταθμούς, τότε που έβγαινα «Μασκώτ» και έβγαινα μετά και «Μακεδόνας» ας πούμε. Ξεκινήσαμε «Μακεδόνες» τότε γιατί μας κυνηγούσαν πάρα πολύ, η αλήθεια είναι ότι μας κυνηγούσαν πάρα πολύ και αν σου πω τι κεραίες κάναμε που δεν φαντάζεται σήμερα η σημερινή γενιά να το κάνει. Κατεβάζαμε από τον ΟΤΕ τις κεραίες γιατί μας κυνηγούσαν με τα ραδιογωνιόμετρα και τυλίγαμε από το τηλέφωνο το καλώδιο γύρω - γύρω έτσι όπως είναι, του τηλεφώνου το γυρνούσαμε γύρω – γύρω – γύρω το καλώδιο και το βάζαμε για να μην φαίνεται η οπτική επαφή, να μην βλέπουν το καλώδιο και έβαζαν τραγούδια και από κάτω ήταν η Ασφάλεια. Τότε η Ασφάλεια ήταν διαφορετική αστυνομία, δεν είναι σαν τα σημερινά μορφωμένα παιδιά που ήρθε ένα μορφωμένο παιδί σήμερα που το μιλάς με τον καλό τον τρόπο και το καταλαβαίνει, γιατί είναι μορφωμένο, εκείνο τον καιρό δεν ήταν έτσι η Ασφάλεια, όποιον και να βλέπανε, όποιος είχε μέσο έτσι, αμόρφωτο, του δημοτικού, γινόταν ασφαλίτης και δεν καταλάβαιναν τίποτα, ούτε από καλό, ούτε από κακό, ξήλωναν το μάτι σου. Έχω φάει τόσες πολλές σφαλιάρες, που δεν θα την ξεχάσω την σφαλιάρα που έφαγα και πήγα έπεσα, χώθηκα κάτω από το γραφείο από την σφαλιάρα και έκλαιγα σαν παιδί και με τράβηξε από τα μαλλιά, γιατί η μόδα ήταν τότε το μαλλί αν θυμάσαι, είχα χαίτη και με τράβηξε από τα μαλλιά και με έσπρωχνε και πήγε και με έριξε μέσα στο κρατητήριο.

ΑΠ. Χ: Τα ντοκούμεντα, άμα γνωρίσετε τον κ. Στάθη, αν τον γνωρίσετε θα σας παραδεχτώ.

(Βλέπουμε έναν πίνακα με παλιές φωτογραφίες που βρίσκεται πάνω από το γραφείο του Στάθη)

ΑΠ. Σ: Εκεί το 75, τότε είχα γνωρίσει και τον Θάνο. Το 75 άρχισε ο Θάνος να βγαίνει.

ΕΡ. Καλά όταν συναντιόσασταν σε αυτόν τον σύλλογο που λέτε, η αστυνομία δεν….

ΑΠ. Σ: Δεν ήταν σύλλογος, δεν ήταν σύλλογος, δεν μπορούσαν να κάνουν σύλλογο γιατί τότε η Αστυνομία ήταν διαφορετική, τότε κυνηγούσε πολύ η Αστυνομία.

ΑΠ. Χ: Εγώ θα το ονομάσω σαν «Στέκι ραδιοερασιτεχνών»

ΑΠ. Σ: Δεν είχαμε κάτι νόμιμο να πούμε ότι είναι σύλλογος, απλώς ξέρεις τι, ένας από όλους μας κρατούσε τα τηλέφωνα από όλα τα παιδιά και ήξεραν το τηλέφωνό μου, τον είχα δηλαδή εγώ αυτόν τον κατάλογο. Και ήξερα ας πούμε, δεν ήταν σύλλογος, ήταν στέκι, μαζευόμασταν, όπως λέμε το στέκι, τότε δεν υπήρχαν σύλλογοι, όπως σήμερα υπάρχουν σύλλογοι, υπάρχουν παράβολα, δεν υπήρχαν τέτοια πράγματα.

ΕΡ. Εγώ θέλω να ρωτήσω εκεί συναντιόσασταν για να συζητήσετε μόνο για τους πομπούς σας και αυτά ή για να οργανωθείτε κιόλας και επαγγελματικά;

ΑΠ. Σ: Επαγγελματικά δεν μπορούσαμε τότε, προσπαθούσαμε, αλλά δεν μπορούσαμε μας κυνηγούσαν πάρα πολύ σε λέω, παρόλο που είχαμε τόσες καλές γνώσεις, είχαμε και κάποιες ψευτογνωριμίες ας πούμε σε αυτό το θέμα, απαγόρευαν πάρα πολύ, ήταν πολύ αυστηρά εκείνο τον καιρό, πάρα πολύ αυστηρά.

ΑΠ. Χ: Υπάρχει και ο λόγος ότι δεν υπήρχαν τα FM τότε και οι ακρατές άκουγαν μόνο μεσαία, σε σύγκριση με τα δύο προγράμματα το 1ο και το 2ο αντίστοιχα άκουγε ο κόσμος εμάς που είχαμε και καλύτερη μουσική, δεν είχαμε συνομιλίες, δεν είχαμε ειδήσεις και υπήρχε και ο ανταγωνισμός.

ΑΠ. Σ: Θυμάμαι το 73 φέρνει ο Χρόνης μια λυχνία, την οποία την λυχνία δεν την ξέραμε για τα FM, θυμάσαι την 509 που την έφερες; Ήμασταν όλοι οι ραδιοπειρατές τότε και βλέπαμε αυτή την λυχνία, τότε εμείς ξέραμε την 807 την λυχνία, ξέραμε την L34, δεν ξέραμε αυτή την λυχνία, ξέραμε αυτή εκπέμπει στα FM, δεν υπήρχε σταθμός στα FM τότε ούτε κρατικός.

ΕΡ. Όλοι στα μεσαία ήταν δηλαδή;

ΑΠ. Σ: Όλοι στα μεσαία γι' αυτό υπήρχε και το κυνηγητό.
ΑΠ. Χ: Μας μάζευαν τα μηχανήματα , σαν μέσο επικοινωνίας τι είναι το μηχάνημα, χωρίς μηχάνημα μπορούσες να εκπέμψεις; Δεν μπορούσες, είναι λογικό. Οπότε η ασφάλεια μάζευε τους ραδιοερασιτέχνες, υπήρχε και ο φόβος με την χούντα, η τρομοκρατία, όλα αυτά τα πράγματα για να μας αποκλείσει, σου λέει αν πάρουμε τα μηχανήματα δεν θα ξανατολμήσει, με κάνουν μια δικογραφία γιατί είχα ένα παράξενο χαρακτηριστικό και γίνεται δικάσιμος όταν ήμουν στρατιώτης, πήγα και στον διοικητή μου λέει «τι πράγματα είναι αυτά, τι είσαι εσύ, ήρθε η σήμανση εδώ για να δικαστείς και πρέπει εγώ αναγκαστικά να σου δώσω υπηρεσιακό σημείωμα για να πας να δικαστείς». Και ευτυχώς έπεσα στα ελαφρά τότε γιατί ήμουν 20 χρονών δεν ήμουν, 19 χρονών και την γλύτωσα με αναστολή.
ΑΠ. Σ: Και εγώ με αναστολή, και εγώ δικάστηκα.
ΑΠ. Χ: Δηλαδή εδώ που φτάνουμε σε αυτό το σημείο, είναι η τρομοκρατία που υπήρχε τότε έναντι των ερασιτεχνών, ενώ μπορούσε το κράτος, αν υπήρχε κράτος τότε και μεριμνήσει, να πει θα σας δώσουμε πρόχειρες άδειες για να πειραματιστείτε, όχι να κάνετε εκπομπές.
ΑΠ. Σ: Όπως είπε ο στρατηγός, ο στρατηγός του Τρίτου Σώματος λέει «μπράβο παιδιά μου τέτοια παιδιά τα θέλει η πατρίδα για ώρα ανάγκης» Και αν το καλοσκεφτείτε έτσι είναι.
ΑΠ. Χ: Αν δεν υπάρχει τεχνολογία κλπ πως θα μπορέσει να προοδεύσει ένας άνθρωπος.
ΑΠ. Σ: Μα Χρόνη, ευτυχώς τότε το είχα εγώ μεράκι επειδή μεγάλωσα σε πολύ φτωχιά οικογένεια και δεν είχαν οι γονείς μου να με σπουδάσουν, μιλάμε δουλεύω από 10 χρονών και εγώ το είχα καημό μέσα μου, το όνειρό μου ήταν να γίνω ηλεκτρονικός. Βλέπεις τώρα ασχολείται κάνει πομπούς ο γιός μου, κάνει στα VHF όλα αυτά ο γιός μου τα κάνει, δηλαδή το είχα μεράκι, καημό που δεν μπορώ εγώ να σπουδάσω και θυμάμαι όταν με είχαν πιάσει τότε το 74, γιατί τρεις φορές με έπιασαν, 73, 74 και 75 και μου λέει ο ανακριτής τότε, με είχαν πάει στον ανακριτή, ήταν εδώ στο λιμάνι κάτω, και μου λέει «εσύ είσαι επιπλοποιός να μην ασχολείσαι με αυτά» δηλαδή με υποβάθμισε τότε αυτός ο αλήτης ο άνθρωπος που έκλαψα, όταν βγήκα από κει έκλαιγα σας παιδί και λέω γιατί; Γιατί εγώ ήμουν παραδουλεύτρας παιδί και έπρεπε εγώ να γίνω αυτό. Εγώ είχα τις γνώσεις, μπορούσα να γίνω κάτι γιατί το αγαπάω και όταν αγαπάς ένα αντικείμενο γίνεσαι το κάτι άλλο. Βλέπεις εδώ βάζεις ένα παιδί να μάθει ηλεκτρονικά, δεν τα θέλει βρε αδελφέ, δεν τα θέλει και δεν μαθαίνει τίποτα και τον στέλνεις συνέχεια, πάει έρχεται, πάει έρχεται και βλέπεις κάτι φτωχόπαιδα. Που να ξέρω εγώ, περίμενα έξω στο κρύο για να βγουν οι φίλοι μου από τον Δημόκριτο γιατί δεν είχε η μάνα μου να με στείλει σον Δημόκριτο, τότε ήθελε λεφτά ο Δημόκριτος για να πας να σπουδάσεις εκεί και περίμενα από έξω και μου λέει ο καθηγητής «έλα μέσα αγόρι μου και κάθισε εκεί στην γωνία αλλά μη μας ενοχλείς» και περίμενα τους φίλους μου να σχολάσουν για να πάω να δω πως κάνουν οι φίλοι μου τον πομπό, να δω πως το κάνει ο Χρόνης, οι άλλοι φίλοι ηλεκτρονικοί που ήταν , πως το κάνει ο Λάκης, σπούδαζε ο μπαμπάς του είχε ταξί τότε είχε οικονομική άνεση, εμένα ο μπαμπάς μου ήταν οικοδόμος δεν μπορούσε να με στείλει στην σχολή. Αυτά τα χρόνια που πέρασα εγώ δεν τα πέρασε ο γιός μου γι' αυτό έχω μεράκι να σπουδάσει και να γίνει κάτι ας πούμε.
ΑΠ. Χ: Τι άλλο θα θυμηθούμε τώρα…Πηγαίνω φαντάρος το 1975 και με πιάνουν τρία ημερολογιακά έτη, απολύομαι το 1978 τον Φεβρουάριο, φανταστείτε, 28 μήνες θητεία συν 15 μέρες φυλακή.

ΕΡ. Ήσασταν φαντάρος και λέτε ότι έγινε δικαστήριο όταν ήσασταν φαντάρος.

ΑΠ. Χ: Το 1976 γιατί εγώ το 1975 με πήραν όλα τα μηχανήματα.

ΕΡ. Είπατε είχατε περίεργο χαρακτηριστικό, ποιο ήταν το χαρακτηριστικό σας;

ΑΠ. Χ: 666 ήταν τότε και το 666 ήταν σατανικό αλλά δεν το ξέραμε εμείς γιατί το είχαμε πάρει από ένα άλμπουμ των Alfornt Child το οποίο κυκλοφορούσε γιατί οι Alfont Child έκαναν καριέρα στην Ευρώπη, ήταν στην Αγγλία, ο Ντέμης Ρούσος, ο Λουκάς Σιδεράς. Και επειδή

το πήρα εγώ αυτό το άλμπουμ όπως πήρα και το μετέπειτα το Blow Up, υπήρχε ένα δισκοπωλείο το οποίο υπάρχει και σήμερα και το πήρα από εκεί σαν χαρακτηριστικό, με κυνήγησαν και εκεί που εκτέθηκα και προηγουμένως δεν τους είπα, είναι ότι ο διοικητής μου εδώ πέρα στην Θεσσαλονίκη στο Γ Σώμα Στρατού, λέει τι πράγματα είναι αυτά 666 μας λες κλπ. Λέω ήταν ένα χαρακτηριστικό γιατί ήμουν και πολύ νεαρός για να το σκεφτώ πως αυτό είναι σατανικό.
ΑΠ. Σ: Εγώ λαϊκό ρεπερτόριο έπαιζα, σήμερα αυτοί που είναι οι τραγουδιστές οι βεντέτες οι μεγάλες, κάποτε μας παρακαλούσαν να τους βάλουμε τους δίσκους τότε. Τότε δεν είχαν τις τηλεοράσεις, τα κανάλια, υπήρχε ένα ΕΡΤ.1, ΕΡΤ.2 και δεν μπορούσαν αυτοί να βάλουν εκεί πέρα, ήταν πολύ ακριβά και ερχόταν σε μας, μας πλεύριζαν ονόματα μεγάλα που αν στα πω θα τρελαθείς, δεν θέλω να πω ποια είναι τα ονόματα, σήμερα είναι οι πρώτες φίρμες της Θεσσαλονίκης και ερχόταν και μας παρακαλούσαν, πως παρακαλάει ένας ζητιάνος να του δώσει ένα φράγκο και σήμερα έχουν γίνει οι μεγαλύτερες φίρμες και εμείς που ήμασταν, μείναμε εμείς που ήμασταν. Δεν πειράζει, εμείς μείναμε όμως αγνοί, ωραίοι, αυτοί ας τους, καθένας είναι με την τύχη του.
ΑΠ. Χ: Γιατί δεν είχαμε κανένα οικονομικό όφελος.
ΑΠ. Σ: Ο Θάνος (σ.σ. Κυβερνήτης) είναι ένας φίλος μου που πολύ τον αγαπώ και ο Θάνος σήμερα θα έπρεπε να ήταν μια μεγάλη φίρμα, θα έπρεπε να ήταν ένα από τα πρώτα ραδιόφωνα, γιατί το αγαπούσε το ραδιόφωνο και δεν το κοίταξε ποτέ επαγγελματικά και γι' αυτό έμεινε ο Θάνος που ήταν αλλά είναι ένα αγνό παιδί και τον αγαπάμε όλοι, γιατί πραγματικά είναι ένα αγνό παιδί, έμεινε ο Θάνος που ξέραμε το 75, το 74 κατάλαβες; Και οι μεγάλοι φίλοι μας που το έπαιζαν κούκλοι και ωραίοι, που δεν είχαν λεφτά, μεσολάβησαν με τα πολιτικά και αυτά και έκαναν σταθμούς, δεν βαριέσαι, και εμείς ζούμε και αυτοί ζούνε.
ΑΠ. Χ: Και όλοι θα ζήσουμε.
ΑΠ. Σ: Και όλοι θα ζήσουμε που έλεγε και ο Κινούσης, όλοι θα ζήσουμε (γέλια). Εσύ είσαι μικρή, δεν τους πρόλαβες, δεν τους τραγούδησες εσύ, ο Κινούσης ήταν τότε μεγάλη φίρμα «Τα παιδιά, τα παιδιά, τα φιλαράκια τα καλά» τραγουδούσαμε τότε, γιατί σήμερα αν δεις κάποιον να τραγουδάει στον δρόμο θα τον περάσεις τρελό. Εκείνο τον καιρό έπιανα εγώ τον Χρόνη αγκαλιά και το κορίτσι μου αγκαλιά και τραγουδούσαμε «τα παιδιά, τα παιδιά τα καλά τα παιδιά»
ΑΠ. Χ: Σήμερα όλοι ξύπνησαν.
ΑΠ. Σ: Σήμερα ο κόσμος έγινε κακός, κοιτάει πώς να σε καρφώσει, πώς να σε κάνει, πώς να σε ράνει πώς να σου βγάλει το μάτι.
ΑΠ. Χ: Και σήμερα όλοι τα ξέρουν όλα. Εγώ έχω μάθει στην ζωή μου ότι δεν ξέρω ρωτάω και κάποιον άλλο, αλλά δεν λέω ποτέ ότι τα ξέρω όλα. Το να ρωτήσεις κάτι, δεν είναι κακό νομίζω.

ΕΡ. Τότε πολιτική υπήρχε;

ΑΠ. Σ: Υπήρχε πολιτική, υπήρχε αλλά ήμασταν τόσο αγνά παιδιά που δεν μας ενδιέφερε η πολιτική όπως σήμερα. Σήμερα η πολιτική έγινε συμφέρον δηλαδή έχω εσένα πολιτικό, έχω κάποιο συμφέρον, τρέχω για σένα, πολεμάω για σένα, τότε ναι ερχόταν. Μας ζητούσαν οι δήμαρχοι τους ενισχυτές μας για να τους πάμε να τους στήσουμε, θυμάμαι εγώ όταν γινόταν στον Εύοσμο δημοτικές εκλογές πάντα με παρακαλούσε ο δήμαρχος «Φέρε μου τους ενισχυτές σου Στάθη, βάλε μου τα ηχεία», αγγαρείες, η βοήθεια αυτή ήταν των πολιτικών, αφιλοκερδώς, δεν μας έδιναν κανένα φράγκο, απλώς ερχόταν και μας έλεγαν επειδή είχαμε τόση γνώση των πραγμάτων στην ηλεκτρονική επάνω, ερχόταν «Στάθη θα μας στήσεις τον ήχο;» γιατί τότε δεν έπαιρναν τις εταιρείες εγκατάστασης ήχου που δίνουν σήμερα 5 εκατομμύρια για να δώσεις μια συνέντευξη και να δώσεις έναν λόγο. Τότε δεν ανακατευόμασταν με την πολιτική γιατί ήμασταν και παιδιά μικρά, 16 χρονών, δεν μας ενδιέφερε, μας ενδιέφερε μια ωραία κοπελίτσα να την γνωρίσουμε, να πάμε στην ντισκοτέκ., δεν μας ενδιέφερε η πολιτική, ούτε μας αφήναν να ενδιαφερθούμε για την πολιτική, τότε ήταν λίγο στενά τα πράγματα.
ΑΠ. Χ: Αλλά δεν μπορούσε ο καθένας από σας να τα βγάλει έξω γιατί υπήρχε το πρόβλημα και ο φόβος της χούντας, πως δεν υπήρχε πολιτική; Στο υποσυνείδητο του κάθε ανθρώπου δεν ήξερε ότι εσύ καταπιεσμένος τον έχουν ρίξει στην τηλεόραση να βλέπει το ποδόσφαιρο

κλπ κλπ Πως δεν υπήρχε πολιτική; Και ένας 16-17 χρονών με μια μικρή αντίληψη μπορούσε να καταλάβει, να διαισθανθεί ότι ζει κάτω από μια πίεση, την πίεση της χούντας.

ΕΡ. Στο ραδιόφωνο το εκφράζατε εσείς αυτό;

ΑΠ. Σ: Όχι, δεν μπορούσαμε.
ΑΠ. Χ: Όχι, όχι αλλά εγώ προσωπικά σε συνομιλίες που είχα σε κοντινά πλάνα έτσι λίγο μεταφορικά να το πούμε, πάντα έβγαζα το μικρόβιο αυτό ότι ζούμε σε μια καταπιεσμένη κοινωνία γενικά. Το έβγαζα αυτό με διάφορους τρόπους. Γι' αυτό μας έλεγαν και κρυφούς κομμουνιστοσυμμορίτες, έτσι μας αποκαλούσαν, γιατί μιλούσαμε εντελώς συνθηματικά όταν θέλαμε να εκφράσουμε μια άποψη γύρω από την αντίληψη που υπήρχε στα πολιτικά δρώμενα εκεί πέρα, εκείνη την εποχή. Μιλούσαμε συνθηματικά, π.χ. πως σε λένε; Λέγαμε χαριτολογώντας Παπαδόπουλος ή κατέβασα ένα σημαιάκι από το σκουριασμένο άγαλμα της έκθεσης και συνελήφθηκα.

ΕΡ. Εσύ;

ΑΠ. Χ: Βέβαια. Με πήγαν στην γενική ασφάλεια γιατί πήρα μια σημαία. Ήταν τέτοια εποχή παρέλασης, 28η Οκτωβρίου και πήρα ένα σημαιάκι μικρό και το κρατούσα στο χέρι, αυτό θωρήθηκε από την ασφάλεια ότι το έκανα από αντίδραση ενώ το κρατούσα στο χέρι, δεν έκαψα την σημαία να την σκίσω.
ΑΠ. Σ: Εγώ θυμάμαι ένα περιστατικό τέλη 75 έβγαινα εγώ, έβγαινε ένας φίλος μου Crazy Lover έβγαινε αυτός και τότε πάνω στον ενθουσιασμό, κάτι θα ερχόταν ένας πολιτικός τότε στον Εύοσμο και πετάχτηκε χωρίς να το θέλει το παιδί, όχι ότι ήταν σε αυτή την παράταξη κλπ, πετάχτηκε και μου λέει ξέρεις τι; Θα έρθει ο τάδε. Και την άλλη μέρα μας μαζεύει η ασφάλεια και τρώμε το ξύλο της ημέρας, μας έπιασαν επιτόπου δηλαδή, ήρθαν το βράδυ η ώρα 12 το είπε, η ώρα 7 το απόγευμα ήρθαν και μας μάζεψαν όλους και μας πήγαν στο τμήμα μέσα και φάγαμε το ξύλο της αρκούδας. Γιατί πέταξε και είπε αυτή την κουβέντα, το παιδί δεν το είπε ότι ανήκει, γιατί ήταν παιδικός μου φίλος όπως είναι ο Χρόνης, με τον Χρόνη είμαστε από το 70 φίλοι, το είπε χωρίς να το θέλει, το είπε έτσι αυθόρμητα, όχι ότι ανήκει σε αυτή την παράταξη, ξέρεις έχουμε, θα έρθει ο πολιτικός τάδε, τότε ήταν η πλατεία του Εύοσμου και το είπε έτσι κάπως διαφορετικά.
ΑΠ. Χ: Εγώ δεν θα ξεχάσω ήμουν μαθητής σε τεχνική σχολή στην περιοχή Βαρδαρίου εκεί στον Προμηθέα, γιατί την ημέρα εργαζόμουν και την νύχτα ας πούμε πήγαινα να πάρω ένα χαρτί, ένα πτυχίο και με πιάνει η ασφάλεια εμένα και 3-4 άλλους συμμαθητές μου γιατί απαγορευόταν η συγκέντρωση πλέον των 5 ατόμων αλλά εμείς ήμασταν σύνολο 4 άτομα και μας έγραψαν τα στοιχεία, δώστε μας καταρχήν τις ταυτότητες μας λένε, δεν είχαμε αστυνομικές ταυτότητες μαζί μας, είχαμε το πάσο γιατί με το πάσο πηγαίναμε να πάρουμε το λεωφορείο και πήραν όλα τα στοιχεία μας, που μένουμε, γιατί βρίσκεστε σε αυτό τον χώρο αυτή την ώρα και είπαμε ας πούμε ότι ήμασταν μαθητές της τάδε σχολής, τώρα σχολάσαμε και πάμε να πάρουμε το λεωφορείο. Υπήρχε πολύ μεγάλη καταπίεση ας πούμε και τα θυμάμαι αυτά, είναι πράγματα που δεν μπορούν να ξεχαστούν.

ΕΡ. Ο κόσμος σας άκουγε κιόλας για να εκτονωθεί, ακούγοντας της ΕΡΤ….

ΑΠ. Σ: Η ΕΡΤ εκείνο τον καιρό δεν παρουσίαζε κάτι το ωραίο πουλάκι μου γιατί εκείνο τον καιρό ήταν διαφορετικά, ήταν άλλες οι καταστάσεις και δεν η ΕΡΤ παρουσίαζε αυτά που την συνέφεραν, της έλεγαν αυτό το πρόγραμμα θα παρουσιάσεις, αυτό, δεν παρουσίαζε τα λαϊκά τραγούδια, αυτά που είχε ο κόσμος ανάγκη, οι μετανάστευση, γιατί εκείνο τον καιρό υπήρχε αυτή η τρελή μετανάστευση στην Γερμανία.
ΑΠ. Χ: Η ΕΡΤ στις 12 ακριβώς έκλεινε την νύχτα.
ΑΠ. Σ: Περιμέναμε τότε, γιατί ίσως οι πομποί μας να παρέμβαλλαν κάποια τηλεόραση και τότε έβγαινε η γειτονιά ξέρεις με παρεμβάλλει αλλά παρόλα αυτά μας άφηνε ο κόσμος γιατί ήταν καλός, αγαπούσε αυτό που κάναμε, μας είχε ανάγκη. Τότε η ΕΡΤ δεν παρουσίαζε ένα λαϊκό πρόγραμμα γιατί ο τάδε ήταν στην μετανάστευση, μας άκουγαν άνθρωποι γιατί τότε

κάθε σπίτι είχε και έναν στην ξενιτιά, ήταν η μουσική μας τέτοια που βάζαμε, ήταν του Καζαντζίδη, ήταν του Γαβαλά, ήταν του Πάνου Ιωαννίδη, ήταν τραγούδια που ήταν μέσα από τον κόσμο, μέσα από την ψυχή, έκλαιγαν οι άνθρωποι, μας παρακαλούσαν να ανοίξουμε το ραδιόφωνο όχι να το κλείσουμε, δεν ανοίγαμε στις 12 τότε που μετά λέγαμε κλείναμε το πρόγραμμα και λέγαμε «Κυρίες, δεσποινίδες και κύριοι η εκπομπή μας θα συνεχιστεί αύριο στις 12 η ώρα ή στις 8» και δεν βγαίναμε στις 8 η ώρα και μας έπαιρναν τηλέφωνο, μας παρακαλούσαν, βγέστε.

ΕΡ. Πόσες ώρες κάνατε εκπομπή;

ΑΠ. Σ: Κάναμε, κάναμε 3-4 ώρες εκπομπή γιατί παραπάνω φοβόμασταν κιόλας γιατί τα πράγματα ήταν δύσκολα.

ΕΡ. Από τα μεσάνυχτα;

ΑΠ. Σ: Ναι, περιμέναμε να κλείσει η ώρα 12 η ΕΡΤ και έβαζε το σήμα, ΥΕΝΕΔ λεγόταν τότε, δεν υπήρχε η ΕΡΤ.3 και περιμέναμε μόλις έβαζε το σήμα, ανοίγαμε εμείς και βάζαμε τα δικά μας τα σήματα, δηλαδή μέχρι το πρωί, μας άκουγε ο κόσμος, ξενυχτούσε μαζί μας μέχρι το πρωί, μας αγαπούσαν. Σήμερα δεν ακούς τίποτα από τις διαφημίσεις και αυτά, αφού υπάρχει το χρήμα σήμερα, τότε δεν είχαμε εμείς, είχαμε προτάσεις από δισκοπωλεία, με παρακαλούσαν, η μόνη μου αμοιβή ήταν να τους βάζουμε διαφημίσεις, να τους βάζουμε τους δίσκους γιατί τότε όταν έβγαινε ένας τραγουδιστής έβγαζε έναν δίσκος, εμάς οι δισκογραφικές μας παρακαλούσαν πάρτε τον δίσκο και βάλτε τον γιατί μας άκουγε εκατομμύρια κόσμος.

ΕΡ. Τι εποχή;

ΑΠ. Σ: Ε, μιλάμε από το 70 μέχρι το 78-9, πότε βγήκαν τα FM το 84-5, τότε,
ΑΠ. Χ: Το 85 βγήκαν τα ερασιτεχνικά FM.
ΑΠ. Σ: Τα ερασιτεχνικά FM, τα επαγγελματικά βγήκαν μετά το 90-1 όταν έγινε τότε επί Κούβελα. Τότε ο κόσμος μας παρακαλούσε γι' αυτό το θέμα να κάνουμε εκπομπή, μας αγαπούσε, είχαμε αυτές τις προτάσεις αλλά εμείς φοβόμασταν την διαφήμιση, γιατί αν μας έπιαναν τότε και μπαίναμε μέσα, ποιος θα μας έβγαζε εμάς;
ΑΠ. Χ: Υπόψη ότι όλοι οι σταθμοί που συζητάνε και για σήμερα ακόμη, τα έξοδα ας πούμε είναι προσωπικά, δεν σου δίνει κάποιος κάποια χρήματα για το ρεύμα, για τις κατασκευές κλπ, η μόνη απολαβή μας ήταν ότι κάποιος μας έδινε κάποιον δίσκο για να τον ακούει ας πούμε, μας τον χάριζε.
ΑΠ. Σ: Και αυτά τα μηχανήματα που έχουμε είναι δικά μας, είναι κατασκευές δικές μας. Για μια εταιρεία ένας δίσκος τι ήταν; Τίποτα, σκουπίδια. Πάρτον. Τότε για να βάλουν αυτοί μια διαφήμιση στην τηλεόραση θέλει εκατομμύρια, τότε ένας δίσκος τι αξία είχε, πάρτε τον, εμάς η αμοιβή μας ήταν ένας δίσκος που θα μας δίνει μια εταιρεία και όταν έβγαινε ο δίσκος τότε τον είχαμε εμείς πρώτοι, ξέρεις ποιος είχε τον πρώτο δίσκο τότε ήταν και ο καλός. Τότε υπήρχε ένας δίσκος που τον έβγαλαν στην Γερμανία, αυτόν που έλεγε η αχάριστη, τον είχε ο Στέλιος, ξέρεις πόσα λεφτά του έδιναν για να τον πάρουν; Ένας στην Γερμανία, βρήκε ένα μπουζούκι και έβγαλε έναν δίσκο στην Γερμανία και μόλις το πρωτοβάλαμε εδώ πέρα, κι όμως αχάριστη δεν θα το μετανιώσεις, μόλις το πρωτοβάλαμε εδώ πέρα έγινε πανικός, πανικός όλος ο κόσμος για τον δίσκο, δηλαδή τι να σου πω; Αυτός ο άνθρωπος έπρεπε να μας φιλήσει τα πόδια, τόσο πολύ, τον κάναμε μεγάλη φίρμα, ένας άνθρωπος που έφυγε μετανάστης στην Γερμανία, δηλαδή ερχόταν ο Νταλάρας τότε να με γνωρίσει, αυτοί όλοι Καρράς, Μαράς ήταν απλά παιδιά σαν και μας δεν ήταν όπως σήμερα, ο πιο σωστός άνθρωπος σε όλη την υπόθεση ήταν ο Λευτέρης Μυτιληναίος ο τραγουδιστής, πραγματικά είναι άνθρωπος ο Λευτέρης Μυτιληναίος, γιατί έτυχε και τον είδα κάτω και μετά από τόσα χρόνια με γνώρισε και δεν είπε τώρα εγώ είμαι ο Λευτέρης Μυτιληναίος άστον τώρα, εγώ είμαι φίρμα τώρα, ήρθε με αγκάλιασε, με φίλησε, κέρασε και το παιδί μου, τότε ο Στεφανάκης ήταν μικρός, λέει μπράβο τέτοιο μπαμπά που έχεις, και τον παραδέχομαι γι' αυτό και σήμερα του βάζω τα τραγούδια επειδή είναι ο Λευτέρης Μυτιληναίος.

ΑΠ. Χ: Αλλά ποιος ακούει σήμερα;
ΑΠ. Σ: Ο Θάνος αγαπάει τον Λευτέρη Μυτιληναίο τι να σου πω, όταν τα βάζω τα τραγούδια, βάζω και τον Λευτέρη.
ΑΠ. Χ: Πάλι το παιχνίδι αυτό που λέμε θα παίξω ένα τραγούδι π.χ. του Γαβαλά είναι μεταξύ των ερασιτεχνών, πολύ σπάνια κάποιος να έχει έναν δέκτη, ειδικό για να σε ακούσει, πολύ σπάνια είναι 1 στις 100.
ΑΠ. Σ: Στους 1800 εκεί επιτρέπεται, εκεί κάνουμε αυτά τα πειράματα.

ΕΡ. Τότε υπήρχε μεταξύ σας ανταγωνισμός;

ΑΠ. Σ: Όχι, γιατί ο ανταγωνισμός ξέρεις ποιος ήταν ο δικός μας; Να κάνει κάποιος ένα καλύτερο μηχάνημα, να ακουστεί καλύτερα αυτός δηλαδή αλλά παρόλο που υπήρχε ο ανταγωνισμός το βράδυ ήμασταν δύο καλοί φίλοι, δεν υπήρχε η έχθρα μεταξύ μας ότι ο τάδε ακουγόταν πιο δυνατά να τον μισώ και να τον κάνω, όχι, το βράδυ καφεδάκι πίναμε μαζί, μας.
ΑΠ. Χ: Εγώ λέω ότι έχω διαφορετική άποψη από αυτό που λέει ο Στάθης, υπήρχε ανταγωνισμός και τότε, ποιος θα κάνει καλύτερη εκπομπή, και υπήρχε και το μάζεμα του κοριτσόκοσμου, εντάξει; (γέλια) Δηλαδή εγώ έχω περισσότερες ακροάτριες σε σχέση με τον Στάθη ή ο Στάθης το αντίθετο, υπήρχαν κάποιες τέτοιες προσβάσεις στα ερτζιανά. Υπήρχε.
ΑΠ. Σ: Τότε υπήρχε, αλλά δεν παύει να μην έχει κανένας την πονηριά, την κακία, όπως σήμερα οι σταθμοί, αν πάτε πάνω στο Χορτιάτη, κάθε σταθμός έχει και έναν μπράβο εκεί πέρα, κάθε μια κεραία έχει και έναν μπράβο που τον πληρώνει ακριβά, διότι εμείς δεν είχαμε αυτό, αν ο Χρόνης είχε εκείνο τον καιρό προσπαθούσα να τον βοηθήσω και εγώ, σε τι; Να πάμε να πετάξουμε την κεραία, να την βάλουμε πιο μακριά, αν είχα μια γνώση παραπάνω θα την μετέδιδα στον Χρόνη, αλλάζαμε τους δίσκους…..
ΑΠ. Χ: Ήταν πιο θερμές οι σχέσεις τότε γενικά των ανθρώπων, όπως το είπαμε διαφοροποιήθηκαν σε πολλά.

ΕΡ. Το πρόγραμμα που παίζατε άλλαξε, η μουσική που παίζατε άλλαξε με τα χρόνια; Γιατί;

ΑΠ. Σ: Άλλαξε, γιατί αν πιάσουμε ένα παιδάκι και του πούμε ποιος είναι ο Πάνος Γαβαλάς ή ποια είναι η Ρέα Κούρτη, μόνο τώρα ξέρεις ποιους ξέρουν, ξέρουν αυτούς τους ανθρώπους από το FAME STORY, αυτούς, όπως μια μέρα άκουσα μια συνέντευξη ποιος είναι ο Αθανάσιος Διάκος και λέει ο πιτσιρικάς είναι ποδοσφαιριστής της ΑΕΚ και κάπως έτσι στο λέω και εγώ. Αν πιάσουμε όμως αυτή την γενιά, την δικιά μας, ξέρουν ποιος είναι ο Καζαντζίδης, τότε ο κόσμος σου λέω αγαπούσε αυτό το τραγούδι γιατί κάθε σπίτι είχε και έναν μετανάστη. Τώρα δεν υπάρχουν αυτά.
ΑΠ. Χ: Ή σε κάποια ερώτηση μαθητών που βρίσκεται ο νομός Δράμας, λέγανε π.χ. ότι είναι στην Γερμανία, αυτό είναι πολύ τραβηγμένο.
ΑΠ. Σ: Γιατί να κυνηγάει η αστυνομία αυτό το παιδί που θέλει να μάθει κάτι; Εγώ χαίρομαι σαν παλιός που είμαι, χαίρομαι ο γιός μου να μάθει αυτά που έμαθα εγώ, εγώ ούτε στο σχολείο σπούδασα και αν ρωτήσετε λένε ότι είμαι ένας από τους καλύτερους ηλεκτρονικούς. Δεν έχω σπουδάσει. Εγώ Δημόκριτο όταν πήγαινα, καθόμουν στην άκρη και μου έλεγε ο καθηγητής κοίτα, κάθισε εκεί στην άκρη μην ενοχλείς, γιατί περίμενα έξω και κρύωνα, χειμώνας, χιόνι και περίμενα να σχολάσει ο φίλος μου, εγώ πήγαινα κάθε βράδυ στον Δημόκριτο και περίμενα τους φίλους μου, γιατί μου άρεζε καθόμουν σε μια γωνιά και άκουγα πως είναι η αντίσταση, τι είναι πόλος, τι είναι αυτό, τι είναι εκείνο, τα αγαπούσα. Γιατί δεν αφήνουν τα σημερινά παιδιά να ασχοληθούν με αυτό, όλη μέρα με την καφετερία, όλη μέρα με τα ναρκωτικά και όλη μέρα με αυτά. Γιατί δεν τα αφήνουν, τι κάνει το ράδιο; Γιατί δεν αφήνουν τα παιδιά να μορφωθούν; Παρά τα έμαθαν να τρέχουν στις καφετερίες, ποιος έχει την πιο ωραία μηχανή, να τρέχει κάθε πατέρας να αγωνίζεται να του πάρει την πιο ωραία μηχανή. Να μην μπλέξει ντεμεκ, γιατί τώρα μάθανε ξέρεις τι έχει ο φίλος μηχανή, θέλω και εγώ αν δεν με πάρεις εσύ, θα πάω μαζί του. Δηλαδή σε απειλεί το παιδί, τα παιδιά τα στείλαμε σε άλλο δρόμο, σε κακό. Εμείς τότε ήμασταν και εμείς παιδιά, 16 χρονών ήμασταν, και εκείνο τον καιρό

υπήρχαν τα ναρκωτικά, και εκείνο τον καιρό υπήρχαν γιατί αν πιάσεις ένα παιδί τώρα σου λέει άλλα χρόνια εκείνα, δεν ήτανε, εγώ τα βλέπω ίδια τα χρόνια, και εκείνο τον καιρό υπήρχαν ναρκωτικά και σήμερα υπάρχουν ναρκωτικά, αλλά εκείνο τον καιρό ήμασταν από πιο σωστές οικογένειες γιατί τρώγαμε κρέας, περιμέναμε πότε θα γίνει Χριστούγεννα να φάμε κρέας, τώρα το βλέπεις το παιδί το δίνεις κρέας και δεν τρώει, τα έχει όλα, δεν του λείπει τίποτα και θα πάμε και στα χειρότερα. Έτσι πως πάμε, κάθε χρόνο και χειρότερα γίνεται. Βλέπεις αγωνίζεται ο κύριος εδώ πέρα, κάθε μέρα μεταφέρει με το φορτηγό του, γιατί; Για τα παιδιά του. Βλέπεις πάει να κάνει κάτι το παιδί του γιατί θέλει να μάθει κάτι, γιατί αν δεν πειραματιστείς παιδί μου σήμερα, με τα λόγια, με τα βιβλία όλοι είναι καθηγητές. Εγώ αυτό το βιβλίο το ρίχνω έτσι, αλλά αν δεν πιάσει και το χεράκι σου όπως λένε οι παλιοί, αν δεν βρέξεις τον κώλο σου ψάρι δεν θα φας, με συγχωρείς κιόλας που το λέω έτσι ωμά, το παιδί σου αν δεν το βάλεις να κολλήσει με το κολλητήρι, να κάψει, να το χτυπήσει η τάση, να το κάνουν, εμάς μας χτυπούσαν οι τάσεις και πέφταμε κάτω και σηκωνόμασταν και ξανά το κολλητήρι, ξέρεις τι είναι να σε χτυπάει η τάση 3000 βόλτ; Τότε παίρνεις τον αέρα, αλλά σηκωνόμασταν, αλλά δεν μπορούμε να βάλουμε τα παιδιά μας σήμερα να σηκωθούν γιατί έρχεται η αστυνομία και στον παίρνει, παράνομο. Ποιο είναι το παράνομο; Γιατί να είναι παράνομο;

ΕΡ. Σήμερα αυτοί που κάνουν ραδιόφωνο το αγαπάνε το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Χ: Πάρα πολύ. Είμαστε όλοι, και συγνώμη που περιαυτολογώ, μας ενδιαφέρει η έρευνα και τίποτα άλλο. Πως θα ερευνήσουμε ένα κύκλωμα, πως θα το φτιάξουμε, πως θα ακουστεί, κλπ κλπ Και υπάρχει μελέτη από κει και μετά όταν το φτιάχνεις κάτι διότι αυτές οι κατασκευές είναι εξ ολοκλήρου χειροποίητες, δεν υπάρχουν εργοστάσια.

ΕΡ. Το κύκλωμα τι είναι που λέτε;

ΑΠ. Χ: Είναι αυτό που κατασκευάζεις, είναι εξ ολοκλήρου χειροποίητο.

ΕΡ. Δηλαδή εσείς ακόμη και σήμερα αυτά τα βελτιώνετε;

ΑΠ. Χ: Ακριβώς, ναι.
ΑΠ. Σ: Υπάρχει βελτίωση, πάντα υπάρχει, άλλο ανταλλακτικό βγαίνει, άλλη λυχνία βγαίνει, πιο δυνατή λυχνία βγαίνει. Εκείνο τον καιρό με μια λαμπίτσα ακουγόμασταν σε όλη την Θεσσαλονίκη αλλά επειδή σήμερα η ιονόσφαιρα έχει αρεθειαστεί τόσο πολύ που βλέπεις έχεις κιλοβατικό σταθμό, όπως οι άδειες πάνω στον Χορτιάτη είναι για 800 βατ, αλλά αν πάνε αυτοί που λένε σήμερα ότι υπάρχει κράτος και κάνουν μια έρευνα επάνω, είναι όλα πάνω από 3000 βάτ. Η άδεια είναι όμως για 800 βατ, στην προσωρινή άδεια που έχουν γιατί στην ουσία κανένας δεν έχει άδεια. Προχθές πετάχτηκε αυτός ο Παπαδάκης ο δημοσιογράφος και λέει στον νομάρχη μας εδώ στην Θεσσαλονίκη, τον Ψωμιάδη, του λέει κ. νομάρχα μας τι κάνατε τόσο καιρό, γιατί δεν βάζετε το γρειντερ να γκρεμίσει τις κεραίες; Και τον λέει ο Ψωμιάδης, τον παραδέχομαι τον Ψωμιάδη γιατί είναι πραγματικά Μακεδόνας και πραγματικά είναι Έλληνας, γιατί εγώ χαίρομαι τους ανθρώπους που είναι Έλληνες, γι' αυτό και υπηρέτησα και το μετάνιωσα που υπηρέτησα 3 χρόνια, το μετάνιωσα, γιατί εμένα η Ελλάδα δεν μου προσφέρει τίποτα, πρόσφερε έναν Ρώσο που με 100 δολάρια έγινε Έλληνας και τον δίνει άτοκα δάνεια και εμείς που είμαστε Έλληνες, αν πιάσεις έναν δεν έχει σπίτι. Αυτά όμως δεν μπορεί κανείς να βγει σε αυτό το γυαλί που λέγεται τηλεόραση και να τα πει. Κατάλαβες; Δεν έχουν τα κότσια να βγουν και να τα πουν, γιατί δεν είναι Έλληνες. Και βγαίνει ο Ψωμιάδης και τον λέει «Αφού είναι έτσι και εσείς ο Αντ.1 είσαστε παράνομοι», φυσιολογικά έτσι είναι και ο Αντ.1 και όλα εκπέμπουν με μια προσωρινή άδεια., πήγαν έβγαλαν ένα τιμολόγιο, έβγαλαν ένα ΑΦΜ και έγινε ραδιοφωνικός σταθμός, και εγώ πώς να το κάνω; Αν είχα τις 300.000 και εγώ θα έκανα ραδιόφωνο σήμερα, αν έκοβα το παράβολο και έβγαλα το ΑΦΜ κλπ έγινα ραδιόφωνο, έτσι έγιναν και αυτοί. Και λέει ο Ψωμιάδης «έ, τότε και σας πρέπει να σας γκρεμίσουμε» και λέει και ο Παπαδάκης «όχι, εμείς είμαστε νόμιμοι». Που είσαι νόμιμος ρε Παπαδάκη; Με προσωρινή άδεια είσαι και εσύ όπως όλοι οι σταθμοί, αυτούς δεν τους λένε τίποτα

που εκπέμπουνε με 4000 βατ όλοι, η άδεια τους είναι για 800 βατ και εκπέμπουν με 4κιλοβατ και κυνηγάνε έναν μικρό άνθρωπο που παιδεύεται εκεί, να μάθει κάτι, να ασχοληθεί για να μάθει για την επόμενη γενιά, για τα παιδιά μας, για να σπουδάσουν και σε πιάνουν και σου λένε είσαι παράνομος και σε κουβαλάνε όπως κουβάλησαν τον ανάπηρο, αν θυμάστε που τον έπιασαν. Αυτός είναι φίλος μας. Στα FM. Όντως είναι από το 70 πειρατής αυτός.

ΕΡ. Ο Αργύρης.

ΑΠ. Χ: Ο Αργύρης, αυτό το παιδάκι, αυτό το παιδί, δεν ντραπήκατε λίγο; Αυτό το παιδί σήμερα έχει τόσες καλές γνώσεις που μπορούσαν να τον βάλουν σε μια θέση σωστή, επειδή είναι ανάπηρο το παιδάκι; Εγώ το ξέρω από το 70 που ασχολείται με αυτά και με το κολλητήρι με τα ποδιά, γιατί δεν τον βοηθούσε κανένας, γιατί κανένας δεν τον έκανε παρέα. Όταν τον έβλεπαν ανάπηρο όλοι έφευγαν, λάκιζαν και έφευγαν και τον είδες πως μόνος του έμαθε με τα κολλητήρια με τα πόδια τα ανάπηρα να κολλάει. Αυτό το παιδί πήγαν για να του γκρεμίσουν τον σταθμό και να το κάνουνε και βγήκε τον έπιασε τον Λευτέρη τον Μαρόγλου ο καημός και άρχισε να τον υποστηρίζει; Δεν ντρέπεται κιόλας και είναι και φίλος; Τέλος πάντων να μην πω κι άλλα και….

ΕΡ. Γιατί δεν συνεχίσατε στο επαγγελματικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Χ: Δεν ακούει ο κόσμος στα μεσαία.
ΑΠ. Σ: Το μεσαίο πέθανε.
ΑΠ. Χ: Δεν υπάρχει και τρόπος παρκαρίσματος, είναι υπερφορτωμένες οι συχνότητες σήμερα.

ΕΡ. Καλά όχι σήμερα, τότε, το 87.

ΑΠ. Σ: Δεν είχαμε τις γνώσεις παιδί μου τότε, δεν ήξερε κανένας να κάνει FM σταθμό.
ΑΠ. Χ: Και αυτοί που υπάρχουν σήμερα οι επαγγελματικοί των FM είναι τύπου Ιταλίας
ΑΠ. Σ: Ναι, από έξω ήτανε και μερικοί το εκμεταλλεύτηκαν αυτό, έβγαλαν σταθμούς, τότε θυμάμαι ποιος ήταν αυτός που πρωτοέφερε σταθμούς στα FM και όλοι των κοροϊδεύαμε, ένα παιδάκι νεαρός ήταν και σήμερα όλοι….Ποπ 22 λεγόταν αυτός που έφερε τους σταθμούς στα FM και άρχισαν όσοι είχαν λεφτά να αγοράζουν ένα σταθμό παράνομο, σιγά- σιγά, είχαν και χρήμα….
ΑΠ. Χ: Ζήτημα να υπάρχει ένας σταθμός σήμερα που είναι χειροποίητος στα FM, κάποια μέρη είναι χειροποίητα βέβαια γιατί υπάρχουν άνθρωποι με καλές γνώσεις και σε εκείνο τον τομέα των συχνοτήτων οι οποίοι βέβαια τα βολεύουν τα πράγματα.

ΕΡ. Για σας ήταν σημαντικό που φτιάχνατε τους πομπούς σας μόνοι σας;

ΑΠ. Χ: Βεβαίως, αφού εκεί είναι και το ζουμί της συζήτησης ότι φτιάχνω κάτι χειροποίητα, εντάξει έχει μεγάλη σημασία, να το φτιάχνεις χειροποίητα και να το βλέπεις μετά και σε πειραματική φάση πως θα μπορούσε να εξελιχθεί.

ΕΡ. Πες μου λίγο, από το 70 έως το 76 έβγαινες 666;

ΑΠ. Χ: Όχι, είχα βγει τυχαία όταν είχε πέσει αυτό το άλμπουμ στα χέρια μου και χρησιμοποιούσα αυτό το χαρακτηριστικό μέχρι που με έπιασαν, 15-20 μέρες το είχα διατηρήσει αυτό το χαρακτηριστικό.

ΕΡ. Με ποιο χαρακτηριστικό ήσασταν γνωστός;

ΑΠ. Χ: Blow up έβγαινα.

ΕΡ. Το 76 είπατε πήγατε φαντάρος;

ΑΠ. Χ: Το 75 πήγα φαντάρος, σταμάτησα τις εκπομπές από το 75, τελευταία εκπομπή είχα κάνει το 78 με ένα ξένο μηχάνημα του Ερημίτη από την περιοχή Καμάρας, κέντρο πόλεως και ξαναβγήκα μετά το 98, μετά από τόσα χρόνια.

ΕΡ. Γιατί σταματήσατε για τόσα χρόνια;

ΑΠ. Χ: Ε, σταμάτησα γιατί είχα άλλη ενασχόληση, υποχρεώσεις, παιδιά, οικογένεια.

ΕΡ. Και βγήκατε το 98 στα μεσαία.

ΑΠ. Χ: Ναι.

ΕΡ. Και από τότε κάνατε συνομιλίες στα μεσαία;

ΑΠ. Χ: Ναι, συνομιλίες.
ΑΠ. Σ: Γιατί εκπομπή δεν κάνει, τώρα εκπομπή, ο κόσμος δεν ακούει πλέον μεσαία γιατί η μεσαία συχνότητα υπάρχει με το παράσιτο, υπάρχει ένα γλυκό παράσιτο το οποίο τώρα δεν κάθεται ο άλλος να βάλει το αυτί του, γυρνάει στα FM.
ΑΠ. Χ: Μόνο ραδιοερασιτέχνες συνάδελφοι θα μας ακούσουν, θα κάνει μια αναπάντητη αν παίξουμε καμιά φορά καμιά μουσική, κάπως έτσι.

ΕΡ. Μεταξύ 70-75 βάζατε ξένη μουσική;

ΑΠ. Χ: Και ξένα έβαζα και ελληνικά. Ένα τραγούδι ελληνικό, ένα ξένο.
ΑΠ. Σ: Τότε ο Καραβισές που σήμερα είναι ένα πολύ μεγάλο πρόσωπο μέσα στα δικαστικά έβαζε μουσική ξένη, ο Ατλάντικ έβαζε ξένη μουσική, εγώ έβαζα λαϊκά, εγώ το παιδί του Βορρά τότε βάζαμε άλλα προγράμματα, βάζαμε λαϊκό.

ΕΡ. Ήσασταν και οι δύο στον Εύοσμο;

ΑΠ. Σ: Εγώ έβγαινα από τον Εύοσμο, ο Χρόνης έβγαινε από την Νεάπολη. Ήμουν από τους πρώτους σταθμούς στον Εύοσμο, εγώ και ένας που συγχωρέθηκε, ήταν ανάπηρος και αυτός, αλλά δεν είχε εκείνος μεγάλο μηχάνημα, μια L 34, εγώ είχα 807 να φανταστείς.
ΑΠ. Χ: Ήσουν κιλοβατικός (γέλια)
ΑΠ. Σ: Ξεκινήσαμε έτσι και μετά ήταν ο Λάκης ο Crazy Lover, αυτός ήταν υπάλληλος του δήμαρχου, ήμασταν 3 άτομα από τον Εύοσμο εκείνη την εποχή. Να φανταστείς θα σου πω μια περίπτωση που δεν θα το πιστέψει κανένας, κάναμε πειράματα και μας σκάει ένας ηλεκτρολυτικός και δεν είχαμε λεφτά τότε που έκανε ο ηλεκτρολυτικός 1.5 φράγκο, 1 δραχμή έκανε τότε, και δεν είχαμε να πάνε να αγοράσουμε και πήγαμε να αγοράσουμε με τα πόδια εγώ και ο Χρόνης με τα πόδια από τον Εύοσμο στην Ευαγγελίστρια, κοντά στα Πανεπιστήμια στον φίλο μας για να πάρουμε ένα ηλεκτρολυτικό. Πως έβγαινε τότε;
ΑΠ. Χ: Ιέρηχος, ιερός ήχος, ιέρηχος, ο Χρίστος ο Ιέρηχος (γέλια). Ήταν διαφορετικά τα χρόνια.
ΑΠ. Σ: Ήταν διαφορετικά τα χρόνια. Και σήμερα ακούω κάποιους ανθρώπους που βγαίνουν στο ραδιόφωνο και λένε ξέρεις τι εγώ ήμουν ο πρώτος. Που ήσουν ο πρώτος, έλα κάτσε εδώ να τα βάλουμε, να ανοίξουμε τους φακέλους στην Ασφάλεια και να δούμε ποιος είναι ο πρώτος. Ποιοι είστε εσείς.

ΕΡ. Εσένα Χρόνη σε έπιασαν ποτέ;

ΑΠ. Χ: Με έπιασαν και μάλιστα κάποιος υπάλληλος της ΚΥΠ τότε μου είπε να δώσω πέντε ισχυρούς σταθμούς, δεν το έκανα, με πήραν τα μηχανήματα και την άλλη μέρα όλοι οι ραδιοερασιτέχνες που έδωσαν υλικά για να φτιάξω άλλο σταθμό.
ΑΠ. Σ: Και εγώ όταν είχαμε τα ονόματα σου μιλάω ειλικρινά λόγω τιμής εγώ δεν έδωσα τα

ονόματα, ο φίλος μου τα έδωσε.

ΕΡ. Τι και εσένα σου τα ζήτησαν;

ΑΠ. Σ: Ναι, έτσι γινόταν τότε. Κατέδιδες δέκα φίλους σου, ερχόταν η ασφάλεια την άλλη μέρα από το σπίτι τους έπαιρνε, γιατί τότε που να τους βρεις, τότε σου λέω παίρναμε στου ΟΤΕ το καλώδιο και τυλίγαμε την κεραία για να βγούμε, που να σε δει η ασφάλεια, εκείνο τον καιρό δεν υπήρχαν ραδιογωνιόμετρα.
ΑΠ. Χ: Υπήρχαν.
ΑΠ. Σ: Υπήρχαν για να φέρουν για να ραδιοερασιτέχνη από την Αθήνα ραδιογωνιόμετρο εδώ πέρα ήταν μεγάλο κόστος, που δεν συνέφερε, αφού ήξεραν, θα σε βρούνε.
ΑΠ. Χ: Στάθη να σε διακόψω, εμένα όταν με έπιασαν στο σπίτι, ήταν ο Μουσικός Επισκέπτης έβαζε μουσική, έτσι, έστησαν το ραδιογωνιόμετρο από το Τρίτο Σώμα Στρατού, ήταν βουλωμένο από την περιοχή Διοικητηρίου δεν μπορούσαν να με βρουν και μετά από 3-4 ώρες κάποιος ρουφιάνεψε, με πρόδωσε ας πούμε, δεν μπορούσαν να βρουν άκρη, υπήρχαν ραδιογωνιόμετρα και προφανώς δική μου εκτίμηση, δεν ήξεραν τον ακριβή χειρισμό τους γι' αυτό και δεν μπορούσαν να βρουν άκρη. Όχι ότι είχαμε κιλοβατικούς σταθμούς.
ΑΠ. Σ: Εμένα με ξέρανε και ερχόταν και μου έλεγαν, «ετοιμάσου, φεύγουμε». Περίμεναν έξω τότε ήταν τα φιατ τα αυτοκίνητα, τα μιραφιόρ τα μαύρα και μου έλεγαν ετοιμάσου και όταν με έπιασαν το 74 σε ένα φίλο μου που τα είχα, τότε όταν πρωτομπήκε ο εισαγγελέας γιατί πάντα όταν γίνεται μια κατάσχεση δεν μπαίνει πρώτα ο εισαγγελέας μπαίνει ο αστυνομικός, γιατί τα ξέρουμε όλα κανονικά, τα μάθαμε, γιατί μου λέει «παιδί μου που μεταφέρθηκα στην ΕΡΤ;» Τόσο τον ενθουσίασαν τα μηχανήματα που είχαμε κάνει με το χέρι, εκείνα τα μηχανήματα τα έκλαψα πραγματικά γιατί με κόπο τα απέκτησα. Έχω κόψει ότι χαρτζιλίκι υπήρχε, ούτε πήγα να αγοράσω ηρωίνες, με κόπο, με την δραχμή – δραχμή θυμάμαι μάζεψα. Εκεί έκλαψα πραγματικά και την δεύτερη φορά που έκλαψα μου λέει εσύ είσαι αυτός και έπρεπε να είσαι αυτός, που μου είπε ο ανακριτής, που όλοι κατηγορούμαι την Χούντα, λέμε η Χούντα, η Χούντα, μας έχει κάνει ,μας έχει ράνει, είναι ψέματα, όταν μας παρουσίασαν μπροστά στον αρχηγό του Τρίτου Σώματος και μας είπε «Μπράβο παιδιά τέτοια παιδιά τα θέλει η πατρίδα» εκεί πραγματικά ένιωσα και λέω αυτή είναι η χούντα που κατηγορούσαν αυτοί και έλεγαν η Χούντα, η Χούντα, ήταν κάτι διαφορετικό, δηλαδή μπορώ να σου πω ότι σήμερα είναι πιο Χούντα.
ΑΠ. Χ: Να αναφερθώ λίγο στις κατασχέσεις από συναδέλφους ραδιοερασιτέχνες εκείνη την εποχή, αυτά τα μηχανήματα τα έπαιρναν και ότι έβγαινε δικάσιμος σαν απόφαση από αυτούς, από την ασφάλεια, γινόταν ας πούμε το δικαστήριο, άλλα καιγόντουσαν ομαδικά και επειδή υπήρχαν φουρνιές – φουρνιές, παρτίδες – παρτίδες κατασχέσεων, άλλα έβγαιναν να πάνε στην δημοπρασία. Έβγαιναν κάποιοι και τα έδιναν με το κιλό, π.χ. τι είναι αυτό; 1.000 κιλά από 10 δραχμές το κιλό. Η αστυνομία το έκανε αυτό.
ΑΠ. Σ: Και σήμερα υπάρχει αυτό, ξέρω φίλο μου από δημοπρασίες πήραν πολλά πράγματα. Τα έβγαζαν στην δημοπρασία και τα πουλούσαν. Έχω να καταγγείλω ότι τους δίσκους μας τους έπαιρναν αυτοί οι ίδιοι, δεν τους παράδιδαν μέσα.
ΑΠ. Χ: Στάθη να μου επιτρέψεις να κάνω μια παρένθεση, αυτά επειδή είναι ηλεκτρονικά και σε υγρασίες, σε συνθήκες επειδή τα πετούσαν έξω και από αποθήκες κλπ ήταν κατεστραμμένα ουσιαστικά αλλά τα πουλούσαν «για χουρδά» όπως λέμε, με το κιλό, έτσι γινόταν η διαδικασία.
ΑΠ. Σ: Βλέπεις εγώ σε δημοπρασία το έχω πάρει αυτό, 400 ευρώ.

ΕΡ. Τι είναι αυτό;

ΑΠ. Σ: Είναι καθαρά χιτλερικός, στρατιωτικός πομπός. Πάνω έχει του Ναζί τα πράγματα. Εκείνο εκεί βλέπεις, εκείνος είναι δέκτης, αυτό είναι παλιό ραδιόφωνο, αυτό είναι αξίας, ήρθαν από την ΕΡΤ να μου το πάρουν.

ΕΡ. Στάθη πες μου με τι ασχολείσαι σήμερα;

ΑΠ. Εγώ ασχολούμαι με τους ασυρμάτους, βλέπεις φτιάχνω VHF, ασυρμάτους, αλλά εγώ δεν σπούδασα όπως σπούδασε ο Στέλιος και ο Στέλιος βοηθάει και τον γιό μου του μαθαίνει περισσότερα, ότι ξέρει. Γιατί εμένα οι γνώσεις μου είναι σταματημένες, λένε ότι άμα σπουδάσεις μαθαίνεις κάτι παραπάνω από αυτό που ξέρεις. Ο καθένας τράβηξε τον δρόμο, ο Στέλιος είναι ηλεκτρονικός, ο Θάνος έκανε δική του δουλειά, εγώ έκανα μαγαζί με ασυρμάτους, είμαι μοναδικός. Ο Χρόνης είναι ηλεκτρολόγος, εγκαταστάσεις σε οικοδομές. Έχει δικιά του δουλειά, είναι υπεργολάβος, παίρνει δικές τους δουλειές,. Όλοι έχουμε πάρει έναν δρόμο, μόνο ένας φίλος μου που είναι ηλεκτρονικός, ο Λάκης ο Crazy Lover έγινε ταξιτζής, ένας πολύ καλός ηλεκτρονικός βρήκε από τον μπαμπά του το ταξί και έγινε ηλεκτρονικός.

24. ΣΤΕΛΙΟΣ ΞΑΝΤΙΝΙΔΗΣ (ΠΥΡΓΟΣ ΙΣΧΥΟΣ)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε με το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Η εποχή που εγώ προσωπικά ξεκίνησα ήταν λίγο πριν το καλοκαίρι του 73, λίγο πριν την εξέγερση του Πολυτεχνείου της εποχής εκείνης. Ήμουν ένα παιδάκι 15 χρονών τότε είχα φτιάξει το πρώτο μου μηχάνημα. Ιδιοκατασκευές, ποτέ δεν συζητάμε για έτοιμα μηχανήματα, αυτό πρώτα από όλα είναι μια ηθική ικανοποίηση να το κατασκευάσεις μόνος σου και δεύτερον είναι το χόμπι που λέμε. Χόμπι είναι δίνεις λεφτά για να κάνεις το κέφι σου, εμείς αγοράσαμε τα υλικά και το κέφι μας ήταν αυτό, να τρώμε το χαρτζιλίκι μας εκεί, ούτε σε καφενεία, ούτε σε κουμάρια, ούτε από εδώ, ούτε από εκεί πετούσαμε τα λεφτά μας. Προσέχαμε κάποιοι, εκτός του ότι είχαμε αποκτήσει γνώσεις, κάθε φορά που κάνεις κάτι, έχεις άλλη εμπειρία, μαθαίνεις, μαθαίνεις, μαθαίνεις και φτάνεις σε ένα σημείο να πεις ότι πλέον κατασκευάζω κάτι. Από εκεί και πέρα πει-ρα-μα-τι-ζο-μαι για κάτι καλύτερο. Δύο είναι τα θέματα το να αρχίσεις να κατασκευάζεις γιατί από την ώρα που πιάνεις το κολλητήρι μέχρι την ώρα που αποκτάς εμπειρία είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Γιατί όλοι λένε βγαίνουμε σαν ραδιοφωνατζήδες ή σας ραδιοερασιτέχνες ή πειρατές όπως μας έλεγαν κάποτε αλλά το ένα επίπεδο είναι ότι δεν ξέρει τι γίνεται και το κάνει κάποιος φίλος του το μηχάνημα και το άλλο επίπεδο είναι η κατασκευή, αυτός που ξέρει να κάνει την κατασκευή και ξέρει ακριβώς τι κάνει με πράγματα που είναι πάρα πολύ δύσκολα και δυσεύρετα σήμερα και εκείνη την εποχή ήταν ας πούμε δυσεύρετα αλλά το εμπόριο της αγοράς φρόντισε να μην γίνουν δυσεύρετα, εκείνο το διάστημα το εμπόριο μας βοήθησε πάρα πολύ. Σιγά – σιγά οι έμποροι έφερναν υλικά και έτσι είχε γίνει η εποχή μεταξύ 65 – 66 μέχρι το 80 περίπου ήταν η χρυσή εποχή η δική μας. Γιατί πιο παλιά ήταν πάρα πολύ λίγοι και πολύ αργότερα μετά το 80 επικράτησε η λογική των FM, γυρίσαμε λίγο εκεί, παραμείναμε ραδιοερασιτέχνες αυτοί που ήταν στα μεσαία παλιότερα αλλά πολύ λίγοι, είχε πλέον χαθεί εκείνη η αίγλη το να βγούμε, το να κάνουμε εκπομπές όπως έλεγαν προηγουμένως τα παιδιά εδώ οι συνάδελφοι, που είχαμε και αυτή την ψώρα το να κάνουμε εκπομπές, το να βρισκόμαστε με κόσμο, να είμαστε κοινωνικοί, εγώ δεν θυμάμαι ποτέ, αν και έχω ακούσει πάρα πολλά εις βάρος μας, δεν είχαμε ποτέ να έχουμε κάνει κάτι κακό σε κάποιον. Το χόμπι αυτό ήταν ένα χόμπι που δεν ήταν εις βάρος κανενός, εγώ έτσι το θεωρώ γιατί ήδη κατά καιρούς έχουν αναφερθεί πάρα πολλά ότι ρίξαμε και αεροπλάνα, κάναμε ζημιές στα νοσοκομεία, ένα σωρό αερολογίες, μπούρδες που δεν έχουν βάση, και επειδή ήμασταν παιδάκια της εποχής, ποιος τα ακούει τα παιδάκια, ότι πουν οι μεγάλοι, ότι του κατέβαινε του καθενός έλεγε ότι αυτός φταίει.

ΕΡ. Είχατε κάποιο χαρακτηριστικό που βγαίνατε;

ΑΠ. Χαρακτηριστικά υπάρχουν πολλά, δεν είναι το θέμα το χαρακτηριστικό, δεν χρειάζεται να λέμε πως ήμασταν ο τάδε που έβγαινε Μακεδόνας ή ο Χρόνης που έβγαινε σαν Blow Up, εγώ έβγαινα και σας Πύργος Ισχύος και σαν Παντοκράτορας έβγαινα και 322 έβγαινα και 123 έβγαινα. Εγώ ήμουν άνθρωπος της κατασκευής, εμένα λίγα πράγματα ήταν αυτά που μου άρεζαν, πρώτα από όλα όμως η κατασκευή, το να αποκτήσω εμπειρία, όπως αυτή την

εμπειρία την εκμεταλλεύτηκα αργότερα δουλεύοντας σε κάποιος ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς όπως ήταν το Scan αλλά εκείνο είναι άλλο θέμα για να ασχοληθούμε αν μπορείς να κάνεις καριέρα σε αυτά.

ΕΡ. Από το 73 μέχρι πότε εκπέμπατε;

ΑΠ. Από το 73 μέχρι το 78, μέχρι τα φύγω φαντάρος έβγαινα στα μεσαία. Από εκεί και πέρα ασχολήθηκα ένα διάστημα στα FM άλλα μια πενταετία μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 90 και έκτοτε άρχισε το αλαλούμ το μεγάλο με τους σταθμούς τους ιδιωτικούς στα FM και από κει έφυγε η ψώρα που λέμε αυτή η τρέλα του ραδιοερασιτεχνισμού. Γιατί άρχισαν να δίνονται κατά κάποιον τρόπο άδειες που είναι ακόμα θολές αυτές οι άδειες για όλους τους ιδιωτικούς σταθμούς και αυτό φέρουν ευθύνη όλες οι κυβερνήσεις που έχουν περάσει μέχρι τώρα γιατί δεν έχουν αποκαταστήσει αυτό τον νόμο στο θέμα επαγγελματικό ραδιόφωνο σε ότι αφορά την ιδιωτική πρωτοβουλία. Εγώ αυτό που ξέρω είναι ότι εμείς ασχολούμαστε μόνο για το χόμπι μας, τώρα εάν θέλουν να έχουν ραδιόφωνα επαγγελματικά και ιδιωτικά είναι αλλού παπά ευαγγέλιο. Και επειδή εμείς δεν είμαστε ανακατεμένοι σε θέματα πολιτικά, δεν είμαστε επίσης ανακατεμένοι σε θέματα που έχουμε άμεσο κέρδος δηλαδή να κάνουμε κάτι για να μας επιφέρει χρήμα δεν θέλουμε να ασχοληθούμε με σχέδιο, εμείς είμαστε πιο ρομαντικοί. Αυτή είναι όλη η υπόθεση. Και αυτό που ξέρω εγώ είναι ότι για μας τους ρομαντικούς ανέκαθεν υπάρχει κυνηγητό, είτε χούντα είναι αυτή, είτε ΝΔ είναι αυτή, είτα ΠΑΣΟΚ είναι αυτή, όλοι μας κυνηγούσαν, όλοι. Εγώ κατά σύμπτωση με είχαν συλλάβει όταν ήταν κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, τον Στάθη τον είχαν συλλάβει όταν ήταν η κυβέρνηση του Καραμανλή, της ΝΔ, πιο παλιά άλλα παιδιά επί χούντας τους πιάσανε, αυτό δεν σημαίνει τίποτα. Εμείς είμαστε αυτοί που δεν τηρούμε τις προδιαγραφές των διαπλεκομένων θεμάτων, ότι γίνεται τώρα και ακούγεται, ένα πράγμα διαπλοκής είναι και αυτό. Αν εγώ ήμουν ο Κόκαλης ή ο Βαρδινογιάννης ή οποιοσδήποτε πλούσιος που θέλει να έχει ένα ραδιοτηλεοπτικό για να μπορεί να ελέγχει τις δουλειές του, τους πολιτικούς του και αυτά τα θέματα, τότε θα ήμουν κάποιος μεγάλος και εγώ. Από την στιγμή που δεν με ενδιαφέρουν κάτι τέτοια, γιατί να δέχομαι το κυνηγητό; Το μόνο που με πειράζει εμένα είναι αυτό, επειδή είμαστε ρομαντικοί πρέπει να τους εξαλείψουμε και οι συχνότητες να μείνουν για τους μεγάλους, και βλέπε σήμερα τα ραδιόφωνα τα μεγάλα που επικρατούν, ποιοι έμειναν. Και πίσω από τα ραδιόφωνα αυτά, ποιοι είναι οι κυρίως εργοδότες, οι ιδιοκτήτες, μόνο οι μεγάλοι. Λίγα ραδιόφωνα είναι αυτά που μπορούμε να πούμε ότι έμειναν κάποιοι από τους δικούς μας, όπως ήταν ο Κυβερνήτης, το Ραδιόφωνο Κυβερνήτης, άλλος ποιος ήταν; Έμεινε κανένας από αυτούς και τα Παιδιά της Καλαμαριάς, ο Χρίστος για ένα διάστημα, ο Λευτέρης με τον Στέφανο βγήκαν επαγγελματικά αλλά είχαν τις πλάτες του Κουρή, αυτό λέω, αυτούς που αναφέρω πιο μπροστά λέω ότι δεν είχαν καμία πλάτη, από μόνοι τους, και είναι και μερικοί που τους ξεχνάω. Ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά που είχε βγει το 76.

ΕΡ. Τότε υπήρχε πολιτική στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ποτέ, ποτέ, ποτέ και όποιος προσπαθούσε να αναφερθεί πολιτικά ήταν ο αποδιοπομπαίος τράγος, τον διώχναμε εμείς, τον αποστομώναμε, τον αποσιωπούσαμε…

ΕΡ. Γιατί;

ΑΠ. Γιατί δεν θέλαμε να αναφερθούμε σε πολιτικά. Γιατί όταν σε μια κοινωνία αποτελείται από 100 ανθρώπους δεν είναι όλοι ομοϊδεάτες, γιατί δηλαδή εμείς που κάνουμε ένα χόμπι που είναι κοινό να το καταστρέψουμε βάζοντας κόμματα ανάμεσά μας. Λάθος αυτό, δεν είναι σωστό αυτό το πράγμα.

ΕΡ. Σύλλογο είχατε ή συνδικάτο;

ΑΠ. Υπήρξαν κατά καιρούς κάποιοι μικροί σύλλογοι όπως ένα διάστημα επί εποχής 75 ο οποίος είχε χαθεί, μετά από λίγο καιρό κατά το 77, πριν το 77 ξαναπήγαμε κάτι να κάνουμε

με τον Λευτέρη τον Μαρόγλου, εγώ ήμουν και γενικός γραμματέας, δεν έγινε τίποτα γιατί κάθε φορά που πηγαίναμε να πούμε, να διεκδικήσουμε κάτι από το Υπουργείο Βορείου Ελλάδος, μας αντιμετώπιζαν σαν τσογλάνια πιτσιρικάδες και πάντα ήμασταν τα κωλόπαιδα, πώς να το πω βρε παιδί μου, ας σιχτίρ από δω που θέλετε να μιλήσετε και με τον υπουργό, σε αυτό το σημείο. Μας έβλεπαν πιτσιρικάδες και δεν έδιναν σημασία. Βέβαια αυτό δεν ξέρω που οφειλόταν, υπάρχουν και κάποιοι κανόνες, πώς να το πούμε, κάποιοι νόμοι, εμείς θέλουμε να βγαίνουμε στα μεσαία, αυτός είναι ο κύριος σκοπός μας και ξέρουμε πολύ καλά ότι στα μεσαία δεν τίθεται θέμα από οποιοδήποτε κράτος του κόσμου να δοθεί άδεια σε επαγγελματικό σταθμό. Αυτό δεν γίνεται. Μάλλον διέπεται αυτός ο νόμος από παγκόσμιο νόμο και όχι από καθαρά τοπικιστικό νόμο όπως τα FM, γιατί τα FM είναι περιορισμένης εκπομπής, όχι ισχύος, όπου κοιτάει το μάτι από το σημείο που είναι η κεραία εκπέμπει εκεί και πουθενά αλλού. Δηλαδή ένας σταθμός ας πούμε από τον Χορτιάτη εκπέμπει μέχρι εκεί που βλέπουμε, μέχρι την Κατερίνη, μέχρι την Λαμία και Σέρρες, Χαλκιδική και τέτοια. Είναι τοπική εμβέλεια. Ενώ στα μεσαία είναι διαφορετικά, ακούγεσαι σε όλο τον κόσμο, με την ακτινοβολία της ιονόσφαιρας, το πινγκ – πονγκ που λέμε του σήματος, χτυπάει ιονόσφαιρα εκεί και προχωράει, μέχρι που να χαθεί και αυτό οφείλεται στην ισχύ. Αυτή είναι η ψώρα η δικιά μας να μιλάμε μεταξύ μας.

ΕΡ. Από ποιο σημείο εκπέμπατε εσείς;

ΑΠ. Εγώ έβγαινα από την Ηλιούπολη, Άνω Ηλιούπολη.

ΕΡ. Και τι μουσική παίζατε;

ΑΠ. Μουσική όταν ήθελα να παίξω ότι είχα μπροστά μου και ελληνικά και ξένα, τα πάντα, δεν κάναμε επαγγελματικά εκπομπές όπως είναι τα ραδιόφωνα για να πούμε ότι αυτός ο σταθμός παίζει ελληνικά, αυτός ο σταθμός παίζει ξένα ή είναι της τρέλας αυτά, της στιγμής, όπως σου έρθει.

ΕΡ. Πόσες ώρες βγαίνατε;

ΑΠ. Και πάλι θα σου πω, δεν είχαμε ώρες, όσο χρόνο είχαμε ελεύθερο, έπρεπε να δουλέψουμε, έπρεπε να κάνουμε και άλλες δουλειές να βγούμε και έξω, δεν είναι στάνταρ, δεν μπορείς να πεις ότι προγραμματίζω την ζωή μου για να κάνω το χόμπι μου. Το χόμπι είναι χόμπι, σήμερα θα ασχοληθώ μια ώρα, αύριο θα ασχοληθώ 3 ώρες, 5, 10 ώρες, δεν έχει ώρα αυτό το πράγμα. Μπορεί να περάσει και μια βδομάδα να μην ασχοληθείς, όπως ο κυνηγός, ο κυνηγός δεν πάει κάθε μέρα στο κυνήγι, και όποτε μπορεί θα πάει και αν θα βρει κυνήγι, κάπως έτσι είμαστε και εμείς. Το ίδιο και ο ψαράς το ίδιο πράγμα είναι.

ΕΡ. Με τους ακροατές σας είχατε σχέση;

ΑΠ. Σχέση ναι, όχι με πάρα πολλούς αλλά με αυτούς που είχα, είχα και…. περιττό να σου πω ότι την γυναίκα μου την γνώρισα από το σταθμό.

ΕΡ. Τι σας τηλεφωνούσαν, κάνατε πάρτι;

ΑΠ. Ναι, ναι, τηλέφωνα για αφιερώσεις και τέτοια. Και έκτοτε γνωριστήκαμε και είμαστε 25 χρόνια παντρεμένοι.

ΕΡ. Με τους άλλους ραδιοερασιτέχνες τι σχέσεις είχατε;

ΑΠ. Πάντα καλές, πάντα με ενδιαφέρει να έχω πάρα πολύ καλές σχέσεις με τους άλλους συνάδελφους ραδιοερασιτέχνες, ραδιοπειρατές, ραδιοφωνατζήδες όπως θες πες το και κρατάω φιλίες από χρόνια. Όπως βλέπεις ο Στάθης όπως γνωριστήκαμε από τα μεσαία το 74-75 έκτοτε είμαστε κολλητοί φίλοι δεν άλλαξε τίποτα. Και ο Χρόνης που ήταν εδώ πέρα και αυτός

από εκείνη την εποχή.

ΕΡ. Ανταγωνισμός υπήρχε;

ΑΠ. Ανταγωνισμός καλόπιστος, είναι καλόπιστος ο ανταγωνισμός υπήρχε πάντα και υπάρχει. Ποιος θα ακουστεί καλύτερα; για να κάνει κάτι καλύτερο, για να κάνει κάτι πιο δυνατό. Αυτή είναι η τρέλα, τι να το κάνω εγώ όταν βγαίνει κάποιος χαμηλά και εγώ είμαι ο δυνατός, δεν θα συγκριθώ με αυτόν, θα πάω σε έναν άλλο δυνατό για να δω την λεπτομέρεια, ποιος είναι πιο δυνατός από τους δύο δυνατούς;

ΕΡ. Στις συνομιλίες σας τι λέγατε;

ΑΠ. Ότι μπορείς να φανταστείς, από το πώς τον ακούμε μέχρι διάφορα θέματα, σήμερα μπορούμε να αναφερθούμε και στα παιδιά μας, τι κάνεις ο μικρός ο γιός σου ο Στέφανος, ο Στάθης ας πούμε, γενικά και για τα παιδιά μας. Οτιδήποτε θέμα που δεν επηρεάζει κάποιον να έρθει σε ρήξη μαζί του. Εγώ την ανεψιά μου δεν την έβαζα στο μικρόφωνο; Συνομιλία έκανα και έβαζα την ανιψιά μου και φώναζε εκείνη, την φιλούσα, την τσιμπούσα, τσίριζε, έπαιζε μαζί μου και έτσι να ακούγεται στο μικρόφωνο.

ΕΡ. Με την ΕΡΤ τότε τι σχέση είχατε;

ΑΠ. Με την ΕΡΤ όχι δεν είχαμε κάτι ιδιαίτερο και δεν πρόκειται ποτέ να υπάρξει ανταγωνισμός ή διχόνοια μεταξύ κρατικών καναλιών. Δεν έχουμε καμία δουλειά, εμάς δεν μας ενδιαφέρει η ΕΡΤ τι κάνει, η ΕΡΤ είναι κράτος και οι υπόλοιποι ιδιώτες αυτοί που λένε, δεν μας ενδιαφέρουν. Εμάς μας ενδιαφέρει το κύκλωμα το δικό μας, το σινάφι το δικό μας, αυτό και τίποτα άλλο, δεν μας νοιάζει τίποτα άλλο. Το ότι δεν δημιουργούν προβλήματα είναι σίγουρο. Κάποτε που σας έλεγαν τα παιδιά ότι βγαίναμε ένα διάστημα τότε που ήταν και η ΥΕΝΕΔ, υπήρχε ένα πρόβλημα με διάφορες παρεμβολές γιατί δεν μπορώ να πω ότι έφταιγαν οι σταθμοί, έφταιγαν οι δέκτες τηλεοράσεων και τα συστήματα εκπομπής των κρατικών καναλιών. Εμείς βγάζαμε μια ισχύ 500 βατ και η ΕΡΤ έβγαινε από το Χορτιάτη με 100 βατ, λέω ένα νούμερο παράδειγμα και φτάνοντας με πολλά χιόνια και πολλούς αγώνες μέχρι τον δέκτη του γείτονά μας, ο οποίος δεν είχε και την καλύτερη τηλεόραση και δεν είχε και την καλύτερη κατασκευή στην κεραία του ώστε να λαμβάνει καλά το σήμα, δημιουργούσαν κάποιες μικρές παρεμβολές και το πρόβλημα για να το λύσουμε τότε ήταν αυτό που λέγαμε, έπρεπε να κλείσουν τα κρατικά κανάλια το βράδυ αργά για να βγούμε εμείς να κάνουμε το χόμπι μας. Αυτή ήταν η όλη υπόθεση, το θέμα με την ΕΡΤ για ρήξη και τέτοια εγώ το βρίσκω αστείο, δεν υπήρξε ποτέ και δεν πρόκειται να υπάρξει ποτέ. Πλέον η ΕΡΤ έχει ξεφύγει όλα τα κανάλια είναι δυνατά και οι ιδιώτες ακόμα είναι τόσο δυνατοί και εμείς έχουμε αλλάξει νοοτροπία, υπάρχει πολύ καλύτερη ποιοτική κατασκευή στους σταθμούς που κατασκευάζουμε πλέον, έτσι ώστε να μην δημιουργούμε, εάν κάποτε δημιουργούσαμε που εγώ δεν το πιστεύω, προβλήματα. Αυτό είναι η όλη υπόθεση, σε ότι αφορά τους σταθμούς.

ΕΡ. Δεν σκεφτήκατε ποτέ να κάνετε επαγγελματικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Σκέφτηκα πάρα πολλές φορές αλλά τα κοστολόγια είναι τόσο μεγάλα που εγώ προσωπικά δεν διαθέτω μια δραχμή γι' αυτό το πράγμα. Και αν το εξετάσεις σήμερα, αυτή την στιγμή που μιλάμε, οι ιδιωτικοί σταθμοί στα FM έχουν προβλήματα και τους έχει πάρει η κατρακύλα. Αυτό ξεκίνησε από την προηγούμενη κυβέρνηση και τώρα αρχίζει και φαίνεται και σε λίγο καιρό σε 2-3-5 χρόνια, θα μείνουν μόνο οι δυνατοί οικονομικά, όλοι οι υπόλοιποι θα χαθούν.

ΕΡ. Τότε με τις άδειες ποιοι σταθμοί επικράτησαν;

ΑΠ. Οι κοινώς νταβατζήδες, κοινώς νταβατζήδες. Όπως ήταν ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης νταβατζής και πήγε και καταπάτησε δεν ξέρω σε ποιο σημείο πήγε και έβαλε κεραία και πλά-

κωσε μετά η αστυνομία και τους κυνηγούσε, καταλαβαίνεις. Όσοι είχαν εξουσία στα χέρια τους, το ίδιο και ο Κουρής, ήταν όργανο του ΠΑΣΟΚ τότε εκείνο το διάστημα και έκαναν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, ο Αντ.1 είχε πλάτες τον Κυριακού, χρήμα μπόλικο, δεν καταλάβαινε τίποτα, αυτοί, όσοι είχαν μπάρμπα στην Κορώνη και όσοι κρατούσαν εξουσία στα χέρια τους. Αυτοί μόνο, γι' αυτό σου λέω εμείς ήμασταν πάντα οι πιτσιρικάδες, τα κωλόπαιδα που έπρεπε να κυνηγήσουν για να κάνουν την δουλειά τους οι μεγάλοι. Δυστυχώς .

ΕΡ. Σήμερα ακούς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, ποτέ, ποτέ και στο αυτοκίνητο την κασέτα μου παίζω, έχω κασετόφωνο και ακούω μόνο τις κασέτες μου, δεν θέλω να ακούω, δεν θέλω να βλέπω ειδήσεις, δεν βλέπω τηλεόραση, βλέπω άλλα πράγματα, όταν με ενδιαφέρει κάτι εντάξει θα ρίξω και μια ματιά στις ειδήσεις, δεν είμαι τελείως απομονωμένος από τα γεγονότα και από τα συμβάντα αλλά επέτρεψε μου να πω ότι έχω φτάσει στην ηλικία των 48 ετών και μπορώ να καταλάβω από μια είδηση τι υπάρχει από πίσω γι' αυτό δεν θέλω πολύ πολύ να βλέπω.

ΕΡ. Έχεις κάποια εικόνα για το σημερινό ραδιόφωνο είτε στα FM είτε στα μεσαία, έχεις κάποιο σχόλιο να κάνεις;

ΑΠ. Είναι κακό γιατί και κακά, στραβά ξεκίνησε είναι αυτό που λέμε και κακά ξεκίνησε και στραβά αρμενίζουμε. Έτσι ακριβώς και το ραδιόφωνο στραβά αρμενίζει και κάποια στιγμή θα το διαλύσουνε, θα πρέπει να γίνουμε άνθρωποι όσον αφορά την συχνότητα, όπως είναι έξω. Σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες και μη γιατί αυτό το αλαλούμ που γίνεται με τους επαγγελματικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς (ιδιωτικούς), δεν υπάρχει πουθενά, σε κανένα κράτος του κόσμου. Η Αμερική που είναι τεράστια έκταση, που είναι τόσες πολιτείες, που είναι οι πρώτοι που έκαναν το ραδιόφωνο, οι πρώτοι που ασχολήθηκαν επαγγελματικά με το ραδιόφωνο, με ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, δεν έχουν το χάλι το δικό μας. Εδώ έχουμε φτάσει σήμερα να λέμε ότι το ραδιόφωνο το ιδιωτικό στην Θεσσαλονίκη είναι γύρω στους 50 σταθμούς, όλοι αυτοί δηλαδή από κάπου παίρνουν λεφτά, πως γίνεται; 50 σταθμοί; Αυτό δεν το καταλαβαίνω. Να πεις ότι κατά τόπους θα πρέπει να υπάρχουν 5 ή 6 ή 7 σταθμοί ανάλογα με τον πληθυσμό και με την έκταση της πόλεως να το καταλάβω, το ίδιο χάλι γίνεται και στην Αθήνα και σε όλες τις πόλεις, δεν είναι ότι μόνο η Θεσσαλονίκη έχει το πρόβλημα, απλά είμαστε εμείς Θεσσαλονικείς και συζητάμε το θέμα το δικό μας. Το ίδιο και χειρότερο είναι στην Αθήνα και πολύ χειρότερο κιόλας γιατί εκεί έχουν να πολεμήσουν όχι μόνο με το ραδιόφωνο για τις συχνότητες αλλά έχουν και τα διαπλεκόμενα συμφέροντα να χτυπηθούν μεταξύ τους. Φαντάζεσαι έναν Βαρδινογιάννη με έναν Κουρή με ένα Κυριακού με έναν Αλαφούζο να μαλώνουν αναμεταξύ τους; Είναι αυτό που λέμε ότι όταν γίνει μάχη γιγάντων η σκόνη παίρνει και τον μικρό, πως το λένε αυτό; Δεν ξέρω την παροιμία ακριβώς πως την λένε. (γέλια) Κάπως έτσι, αυτό ισχύει εκεί, είναι άγρια τα πράγματα.

ΕΡ. Μεταξύ ΕΡΤ και ιδιωτικού ραδιοφώνου υπάρχει σήμερα κάποια διαφορά;

ΑΠ. Απλά το κρατικό ραδιόφωνο κρατάει ένα επίπεδο, έχει διαφορετική ποιότητα σε σχέση με τους ιδιώτες. Οι ιδιώτες έχουν πάρει το ακροατήριο και έχουν καταστρέψει την ιδέα του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης ακόμα, την ποιότητα που προσφέρει η ΕΡΤ είτε στο ραδιόφωνο, είτε στην τηλεόραση δεν την αγγίζει καν το ιδιωτικό ραδιόφωνο και τηλεόραση. Τι να συζητήσουμε άλλο; Τι να πούμε πάνω σε αυτό; Δεν θέλω πολλά να πω.

ΕΡ. Σήμερα με τι ασχολείσαι; Ασχολείσαι με το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, επαγγελματικά όχι. Η δουλειά η δικιά μου είναι τεχνικός, ειδικευμένος σε πάρα πολλά πράγματα, μπορώ να αλλάξω κλάδο ανά πάσα στιγμή και ώρα. Είμαι τεχνικός και μπορώ να αλλάζω κλάδους, το καταλαβαίνεις αυτό;

ΕΡ. Τι εννοείτε να αλλάζετε κλάδους;

ΑΠ. Εννοώ πως εγώ ξεκίνησα ωα ηλεκτρολόγος ηλεκτρονικός, μπορεί να έχω δουλέψει σε ένα σωρό δουλειές, σήμερα βρήκα έναν κλάδο που λέγεται μηχανήματα – πωλήσεις και σέρβις φυσικά και κατασκευές, μηχανήματα για κουφώματα, δηλαδή αύριο μεθαύριο αν δεν έχω δουλειά μπορώ να πάω σε μηχανήματα ιατρικά ή σε μηχανήματα ξέρω 'γω. Πιο απλά αν δεν ήταν το χόμπι του Στάθη να είχε τον πειρατικό σταθμό, σήμερα δεν θα είχε τέτοιο μαγαζί, είναι μια επιχείρηση που συντηρεί την οικογένειά του και προσφέρει εργασία για το μέλλον του παιδιού. Φαντάσου το ίδιο το κράτος μας κυνηγούσε.

ΕΡ. Όταν ήσασταν ερασιτέχνες φανταζόσασταν ότι το ραδιόφωνο θα γίνει έτσι;

ΑΠ. Όχι, γιατί προσπαθούσαμε να το κάνουμε εμείς, εμείς και πήρε μόνο του, χωρίς εμάς μια τροπή και έφτασε εκεί που έφτασε. Αν μου πεις σήμερα, όλοι οι ιδιωτικοί σταθμοί κλείνουνε και να ξαναγίνετε αυτό που ήσασταν παλιότερα πιτσιρικάδες, θα ήταν σήμερα πολύ διαφορετικό το ραδιόφωνο. Πάντα είναι αυτό που σου είπα από την αρχή, τα διαπλεκόμενα, τα συμφέροντα, το χρήμα. Και εφόσον θέλουν να επικρατήσουν έτσι, έτσι γίνεται. Και σήμερα να γινόταν πάλι χωρίς εμάς, πάλι το ίδιο θα γινόταν και ακόμη χειρότερα. Και να σου πω γιατί, μας λένε για κοτόπουλα, μας λένε για τα τρελά γελάδια, τρομοκρατία, η παγκοσμιοποίηση έχει αυτό τον σκοπό, να τρομοκρατεί τον κόσμο και ποιος είναι αυτός που μπορεί να την προσφέρει την τρομοκρατία της παγκοσμιοποίησης, μόνο ο ιδιώτης. Το κράτος δεν μπορείς να το λαδώσεις.

25. ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΛΑΛΟΣ

ΕΡ. Πότε ξεκίνησες να εκπέμπεις;

ΑΠ. Εγώ δεν υπήρξα ποτέ πειρατής που να έχω δικό μου σταθμό. Στον Μανόλη τον Δελή, στο Radio TJ, αν και αυτά τα γράφω στην σελίδα μου μέσα εκεί που τα έχω αναλυτικά, έχω όλες τις ημερομηνίες, αν σε ενδιαφέρει αυτό. Δες εκεί που έχω My Radio years έχει την ημέρα που πήγαινα σε έναν σταθμό και την ημέρα που έφευγα και τι έκανα εκεί. Δεν χρειάζεται τίποτα άλλο πάνω σε αυτό. Άλλες λεπτομέρειες να σου πω αλλά το πότε ήμουνα και πότε δεν ήμουνα όλα είναι γραμμένα με απόλυτη χρονολογική σειρά, όταν λέω απόλυτη και στους 10 σταθμούς που ήμουν, τι μέρα πήγα και ποια μέρα έφυγα.

ΕΡ. Ξεκίνησες λοιπόν από το Radio Tj. Τι μουσική έπαιζες εκεί;

ΑΠ. Αφιερώματα έκανα μουσικά. Και θυμάμαι μάλιστα και κάποια συγκροτήματα Spandau Ballet, Simple Minds, Bruce Springsteen κλπ. Καθόμουν, έψαχνα τα περιοδικά, είχε τους δίσκους ο Μανόλης, έφερνα και εγώ κάποιους από το σπίτι και έκανα αφιερώματα τέτοια δηλαδή εξειδικευμένη εκπομπή.

ΕΡ. Τι εποχή έγινε αυτό;

ΑΠ. Μιλάμε αρχές 86, γιατί έκανα μια εκπομπή μέσα στο 85 αλλά όλες οι υπόλοιπες έγιναν το πρώτο τετράμηνο – πεντάμηνο του 86.

ΕΡ. Επαφή με τους ακροατές είχες;

ΑΠ. Τηλεφωνική επαφή στάνταρ, πάντα.

ΕΡ. Πως ήταν η σχέση σας με τους ακροατές;

ΑΠ. Κοίταξε ο Μανόλης, ήταν πάνω από τον μέσο όρο σαν jockey, όχι δηλαδή Αλεξίου ή Δενδρινός, αλλά πάνω από τον μέσο όρο. Είχε έναν σεβασμό, δεν ήταν φου φου, ένα- δύο, ένα – δύο, ήταν και λίγο έτσι πιο συμμαζεμένος, δεν ήταν και κανένα αστέρι του ραδιοφώνου αλλά οπωσδήποτε δηλαδή, κάτι σαν τον Γαλανό, γιατί ο Γαλανός είναι υπερεκτιμημένος δεν το συζητάω, απλά ο Γαλανός είναι ετερόφωτος, έπαιρνε πάντα από την λάμψη κάποιου άλλου και κυρίως από του Γιώργου του Αλεξίου. Απλά ήταν τότε οι λίγοι καλοί, ανεκτοί, υποφερτοί, φαίνονταν φοβεροί γιατί υπήρχαν αυτοί οι (βαραίνει την φωνή του) ένα – δύο, ένα – δύο, ένα – δύο, όποτε αν άκουγες ένα – δύο και άκουγες μετά έναν άνθρωπο που σου μιλούσε ανθρώπινα, έλεγες αυτός είναι αστέρι.

ΕΡ. Μεταξύ σας είχατε σχέσεις οι ερασιτέχνες;

ΑΠ. Καταρχήν εγώ σου είπα, δεν υπήρξα ποτέ ερασιτέχνης και στον Μουσικό Δίαυλο που ήμουν για 2 χρόνια, δεν ήμουν εγώ υπεύθυνος για τίποτα, εγώ πήγαινα, έκανα την εκπομπή μου και έφευγα. Τα μηχανήματα, τις κεραίες, όλα αυτά…..Σχέσεις ναι, αλλά υπήρχαν αντίπαλα στρατόπεδα, για π.χ. την επόμενη φάση στον Δίαυλο, ο Δίαυλος ήταν αυτός ο σταθμός που έπαιζε ξένη και ροκ σχετικά μουσική, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη έπαιζε ελληνική και κάπως αγαπησιάρικη μουσική, με αγαπησιάρικες παρουσιάσεις όπως είναι ο Ερωτικός, βάλε λίγο Ερωτικό και λίγο Ράδιο – Θεσσαλονίκη σημερινό και καταλαβαίνεις πως ήταν τότε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη. Τότε οι άνθρωποι ήταν άνθρωποι, πιο άνθρωποι, δεν είχαν ούτε κότερα, ούτε φεράρι που λέει τώρα ότι έχει ο Μαρόγλου και πάνω από όλα τότε ακόμα πεινούσαν, ήταν η φάση που τότε πήραν για πρώτη φορά την μεγάλη απόφαση και έδωσαν όρκο στον εαυτό τους, όπως η Σκάρλετ ο Χάρα είπε στο «Όσα παίρνει ο άνεμος», «Ορκίζομαι ότι ποτέ στην ζωή μου δεν θα ξαναπεινάσω», και φυσικά όταν ορκίζεσαι κάτι τέτοιο, κάποια στιγμή από τις υποχωρήσεις και όλα αυτά που κάνεις για να μην πεινάσεις, φτάνεις να τρως με χρυσά κουτάλια.

ΕΡ. Πως ξεκίνησες με το Radio Tj; Πως πήγες εκεί;

ΑΠ. Σαν ακροατής, όπως πηγαίνουν όλοι. Έπαιρνα τηλέφωνο, έπαιρνα τηλέφωνο, έπαιρνα τηλέφωνο, ε το επιδίωκα και εγώ για να λέμε την αλήθεια και σε κάποια φάση μου λέει ο Μανόλης δεν περνάς από δω να γνωριστούμε; Πήγα και εγώ, πήγα μια, πήγα δύο, πήγα τρεις, έτσι γίνεται πάντα, ή γίνεσαι κολλητήρι και σου δίνει ο άλλος από μόνος του. Όλοι έτσι ξεκινάνε, πάνε σε κάποιον δίπλα, γίνονται φίλοι μαζί του και κάποια στιγμή τους λέει, ίσως όχι πάντα, αλλά πάντα όλοι έτσι ξεκίνησαν, πήγαιναν ως ακροατές, πάντα.

ΕΡ. Είχες ψευδώνυμο;

ΑΠ. Ποτέ. Από τους λίγους που δεν είχα ποτέ ψευδώνυμο. Από την αρχή, από την πρώτη μέρα που έκανα εκπομπή Λευτέρης Λάλος.

ΕΡ. Η δισκοθήκη σου πως δημιουργήθηκε;

ΑΠ. Εγώ μπορώ να σου πω, αν 100 κάνουνε ραδιόφωνο όλα τα χρόνια αυτά από το 85-86, δηλαδή 20 χρόνια περίπου, πριν από 20 χρόνια ξεκίνησα, αν 100 άτομα έκαναν ραδιόφωνο, να στο πω πολύ απλά, εγώ δεν είμαι ούτε στους 50 πρώτους σε δισκοθήκη, γι' αυτό άλλωστε έκανα πάντα talk radio, επειδή δεν είχα πολλούς δίσκους, άρα δεν είχα περιθώριο να ελιχθώ μουσικά και οι περισσότεροι σταθμοί είχαν μια περιορισμένη γκάμα δίσκων, παίρνανε προμο, τα διαφημιστικά από τις εταιρείες, κάποια που είχαν τα παιδιά εκεί πέρα, αυτά ήταν, ε με αυτά δεν μπορούσες να ξεκινήσεις πολλά πράγματα. Άρα εγώ τι έπρεπε να κάνω, έκανα και στον Δίαυλο ειδικά Σάββατο βράδυ, Σάββατο βράδυ δεν μπορείς να ρίξεις το βάρος στην μουσική και το έριχνα στο λόγο. Έτσι ξεκίνησα και έκανα περισσότερο talk radio σε αυτά τα 10 χρόνια που έκανα ραδιόφωνο πάντα 86 με 95.

ΕΡ. Τι έλεγες στο talk radio;

ΑΠ. Συνέχεια, μπάρα, μπούρου – μπούρου, ακροατές στον αέρα, παρέα στο στούντιο, ακροατές στον αέρα, α και κανένα τραγουδάκι που και που, αυτά. Επαφή. Είμαι και επικοινωνιακός τύπος.

ΕΡ. Πες μου λίγο για την πορεία σου, θα την δω και στην σελίδα, αλλά πες μου λίγο και προφορικά πως εξελίχθηκε η πορεία σου.

ΑΠ. Ξεκίνησα από τον ΤJ, μετά ο Μανόλης με τον Νίκο Καρρά και τον Κύριο Ρύκιο έκαναν τον Δίαυλο και με τον Τάκη Αγγέλου. Και φυσικά επειδή ήμουν φίλος και συνεργάτης του ενός, πέρασα και εγώ στην επόμενη φάση. Τα παιδιά δεν τα ήξερα, τον Ρύκιο, με τον οποίο κάνουμε παρέα, έναν γιατρό στον Ευαγγελισμό, ο Νίκος ο Τερζόγλου έχει δική του εταιρεία στην Θεσσαλονίκη την Quarz, μιλήσατε κιόλας μαζί. Πήγα εκεί και ξεκίνησα με κάποια αφιερώματα, μετά άρχισα να ξεψαρώνω, να κάνουμε και άλλες εκπομπές και μετά με πιάσανε.

ΕΡ. Τι σε πιάσανε;

ΑΠ. Έτυχε αυτός που ήταν εκεί την ημέρα, που ήταν Σάββατο πρωί, έτυχε αυτός να ήμουν εγώ. Μιλάμε πολύ δυσάρεστη εμπειρία, αν δεν σου έχει τύχει, δεν μπορείς να φανταστείς πως ήταν. Ήρθαν από το Υπουργείο Συγκοινωνιών με κάποιους αστυνομικούς, εντάξει δεν μπορώ να σου περιγράψω, αυτό πρέπει να γίνει ταινία, άκουσα θόρυβο απ' έξω, δεν ήξερα καν ποιος είναι. Είχε έναν μικρό αυλόγυρο το σπιτάκι στην Άνω Πόλη, Δωδώνης 1, που το έχω και σε φωτογραφία, εκεί ακριβώς, ο ένας ήταν πάνω στο ντουβάρι, εγώ δεν το είδα, πήγαινα σκυφτά εκεί πέρα, αυτός είχε ανέβει πάνω μου λέει ξαφνικά «Ρε αλήτη, εσύ είσαι που παίζεις διαφημίσεις ρε καριόλη; » Εγώ δεν είχα φτάσει καν μέχρι την πόρτα για να κάνω έτσι το παραθυράκι να δω ποιος είναι από έξω, αυτός είχε ανεβεί πάνω στο ντουβάρι, δεν ξέρω αν επιτρεπόταν….

ΕΡ. Γιατί ανέβηκε πάνω στο ντουβάρι;

ΑΠ. Για να δει ποιος είναι μέσα, γιατί φαινόταν ότι ανάμεσα στο σπίτι και στο ντουβάρι υπήρχε αυλή, οπότε υπέθεσε ότι μπορεί κάποιος να σκάσει μύτη στην αυλή και εγώ χωρίς να ξέρω ποιος είναι καν από έξω. Αν και πολλοί ερασιτέχνες, πειρατές όχι ερασιτέχνες, είχαν κονέ, άλλος είχε μια μάνα που δούλευε στα διόδια, μπαίνοντας στην Θεσσαλονίκη, στα Μάλγαρα, το αυτοκίνητο που έχει το ραδιογωνιόμετρο είναι πολύ χαρακτηριστικό, αν το δεις λες αμέσως, αμέσως αυτό είναι αυτοκίνητο με ραδιογωνιόμετρο οπότε, του αλλουνού η μάνα δούλευε στην αστυνομία, έστω και καθαρίστρια και μάθαινε τι γινόταν, οπότε όταν ήταν να ανεβεί πάνω ένα ραδιογωνιόμετρο, έπεφτε σύρμα, ο ένας τον άλλο, τον άλλο, τον άλλο αλλά κάποιον κάποια στιγμή τον άφηναν στην απ' έξω, έτσι μείνανε κάποιοι στην απ' έξω. Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη το βουτήξανε χωρίς ραδιογωνιόμετρο στην ουσία, γιατί ξέρανε που ήταν. Να σου πω εγώ πως πιστεύω ότι γίνονταν τα περισσότερα. Υπήρχαν καταγγελίες, αλλά ο νόμος δεν τους επέτρεπε να πας με καταγγελία απλή, έπρεπε να έχεις και ραδιογωνιόμετρο μαζί οπότε αυτοί μάζευαν τις καταγγελίες και πήγαιναν συστημένοι μετά όταν ερχόταν το ραδιογωνιόμετρο. Ήξεραν που υπάρχουν οι σταθμοί, απλά το ραδιογωνιόμετρο εγώ πιστεύω ήταν περισσότερο το άλλοθί τους, γιατί σου λέει δεν σε βρήκαμε με την καταγγελία, γιατί σου λέει μετά στην καταγγελία θα έπρεπε να μπλέξει και ο γείτονας και ο γείτονας σου λέει άμα εγώ μπλέξω μπορεί να με κυνηγάει ο άλλος, μπορεί να μου πετάξει καμιά μολότοφ απ' έξω ή να μου σπάσει τα τζάμια, ενώ αν έρθει το ραδιογωνιόμετρο και κάνει την δική μου την δουλειά, έτσι πιστεύω εγώ, αυτή είναι προσωπική εκτίμηση. Γιατί πότε ξύπνησαν οι άλλοι, πότε ανοίξαμε εμείς, πότε μας έπιασαν κιόλας….

ΕΡ. Και μετά σου είπε αυτό «Ρε αλήτη….

ΑΠ. Ευτυχώς που πρόλαβα το αυτόφωρο και πήγα με σήμανση τάκα τάκα, ανοιχτά όλα, αν

με είχαν πιάσει ένα τέταρτο με είκοσι λεπτά αργότερα, το Σαββατοκύριακο μέσα θα την έβγαζα, γιατί με έπιασαν Σάββατο πρωί, σε ένα τέταρτο από την στιγμή που πήγαμε στη σήμανση για αποτυπώματα και φωτογραφίες, έκλεινε το τέτοιο, οπότε θα έμενα όλο το Σαββατοκύριακο μέσα…..

ΕΡ. Έκλεινε ποιο;

ΑΠ. Κλείνανε ρε παιδί μου, μέχρι κάποια ώρα είναι εκεί πέρα, μετά θα έκλεινε και θα έμενα όλο το Σαββατοκύριακο μέσα για να πάω την Δευτέρα στη σήμανση.

ΕΡ. Έκλεινε το τμήμα;

ΑΠ. Όχι το τμήμα αλλά εκεί που είναι η σήμανση, το συγκεκριμένο το γραφείο, δεν ξέρω πως το λένε, δεν έχω πάρε δώσε με αστυνομικές αρχές γενικά.

ΕΡ. Είχατε μήπως σύλλογο τότε, συνδικάτο;

ΑΠ. Άκουσε, γράφει μέσα ο Ρουμελιώτης κάτι για δημιουργία συλλόγου που θα αντιμετωπίσουν τα προβλήματα των ραδιοερασιτεχνών, πειρατές είναι, ραδιοερασιτέχνες είναι άλλοι, αυτοί που είναι με το CB και τα τέτοια. Υπήρχε ένας άτυπος σύλλογος, άτυπος, πιάστο αυγό και κούρευτο δηλαδή, χωρίς αρμοδιότητες, απλά υπήρχε κάτι ρε παιδί μου. Αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα του ραδιοφώνου και σήμερα, δεν είναι οργανωμένοι οι τζόκεις και ξέρεις γιατί δεν είναι οργανωμένοι; Είναι οργανωμένοι ουσιαστικά οι τραγουδιστές; Είναι οργανωμένοι ουσιαστικά οι ηθοποιοί; Έχουν την πρόεδρο ενός συλλόγου που είναι η Φόνσου αλλά δεν είναι όργανο που διεκδικεί, αλλά είναι όργανο που δίνει κάποια βοήθεια σε κάποιον δεινοπαθούντα, παλιό ηθοποιό ή που κάνει καμιά συναυλία και τέτοια, δεν είναι όργανο που διεκδικεί γιατί; Γιατί σε αυτή την ζωή , αφού βλέπεις οι τραγουδιστές είναι για την πάρτη τους ο καθένας, οι ηθοποιοί είναι για την πάρτη τους, πόσο μάλλον το παραεπάγγελμα του τζόκεϊ που όλοι το κάνουν ως τρίτο, στην καλύτερη περίπτωση δεύτερο, τι να οργανωθείς και άμα κάνεις πως οργανώνεσαι, εδώ μιλάμε για χούντα, ποιος να οργανωθεί, ο φίλος μου ο Νίκος ο Κατανάκης; Ποιος να οργανωθεί; Τελειωμένοι όλοι. Όλοι αυτοί που κάνουν ραδιόφωνο σήμερα, με εξαίρεση 2-3-5,μιλάω για την συντριπτική πλειοψηφία και μιλάω πάντα, αυτό να το ξεκαθαρίσω, εγώ μιλάω πάντα γι΄ αυτούς που ασχολούνται με το ξένο τραγούδι στο ραδιόφωνο, το ελληνικό δεν το παρακολουθώ, αλλά τι στο διάολο, πόσο διαφορετικό να είναι. Τελειωμένοι. Τελειωμένοι.

ΕΡ. Γιατί το λες αυτό;

ΑΠ. Καταρχήν, κοίταξε, κακά τα ψέματα, οι πειρατές όπως γράφω και στο guest book του Δίαυλου ήταν κρετίνοι. Κάποιοι από αυτούς μάλιστα δίνανε στην έννοια κρετίνος άλλη διάσταση, κρετίνοι, μαλάκες, μαλάκες ρε παιδί μου, δεν μιλάω για μορφωτικό επίπεδο μονάχα, εντάξει τελείωσες και ένα λύκειο, τελείωσες και μια σχολή, εγώ δεν τα προσδιορίζω έτσι τα πράγματα, κρετίνοι, όταν λέμε κρετίνοι δηλαδή (η φωνή του γίνεται μάγκικη) τι θα γαμήσουμε, να κάνουμε, να ράνουμε, να κάνουμε καμιά διαφημισούλα, να κάνουμε κανένα παρτάκι, να πάμε να πάρουμε κανένα φράγκο. Το πάθος; Αποδεικνύεται τι ήταν εκ των υστέρων. Εγώ δεν λέω, εκ του ασφαλούς, δεν γύρω σου, κρετίνοι και ποιοι δεν είναι κρετίνοι;

ΕΡ. Γιατί το λες αυτό, πάρα πολλοί από τους πειρατές έγιναν…

ΑΠ. Οι μισοί λέω. Τι κάνουν τώρα όλοι αυτοί; Οι πειρατές, οι οποίοι ήταν και κρετίνοι εξαφανίστηκαν την επόμενη μέρα, δεν πέρασε μέσα κανένας από αυτούς. Είδες μέσα κάποια ονόματα. Ο Γιάννης ο Blue για παράδειγμα, ο οποίος ως πειρατής ήταν πολύ γνωστό όνομα, πολύ ιστορικό, δεν έκανε τίποτα στην ιδιωτική ραδιοφωνία, γιατί; Γιατί έχει πρόβλημα σκέψης, έχει πρόβλημα λειτουργίας, είναι δυσλειτουργικός στον εγκέφαλο, δεν …δηλαδή αν μιλήσεις μαζί του θα καταλάβεις ότι το παιδί έχει πρόβλημα επαφής, επικοινωνίας με το περι-

βάλλον. Ο Jackson Pallace, ο Γιώργος ο Σταματίου που υπήρξε φίρμα, δεν μιλάμε για κάποιον που δεν τον άκουγε κανένας, ο Jackson Pallace, μια δεδομένη στιγμή περίπου έξι μηνών, ήταν ο δημοφιλέστερος σταθμός στην Θεσσαλονίκη με διαφορά. Δηλαδή μιλάμε χοντρικά για να σου δώσω να καταλάβεις, εκεί μεταξύ 83 – 84, δηλαδή την εποχή του γκαζέπο, την εποχή του σαβάς, εκεί που ξεκινούσε αυτό που σήμερα ονομάζεται ιταλοντίσκο, εκεί το 83 – 84, ο Jackson Pallace ήταν ο δημοφιλέστερος σταθμός. Ρώτα για τον Jackson Pallace, όποιον θέλεις να σου πει, δηλαδή ο καλύτερος, όχι ο καλύτερος, ο δημοφιλέστερος, ο Jackson Pallace έχει μαγαζί στην Αγίου Δημητρίου, θα τον έχεις επισκεφτεί. Πνευματικό επίπεδο; μορφωτικό επίπεδο; Καλό παιδάκι. Εγώ δεν λέω να τελειώνουν όλοι οι πειρατές πανεπιστημιακές σχολές, δεν είπα κάτι τέτοιο, γιατί και ο Κανάκης που τελείωσε ένα λύκειο και τι έγινε; Σήμερα είναι πρώτο αστέρι στην ελληνική τηλεόραση που λέει ο λόγος, δες κάποιους που τελείωσαν ένα λύκειο, όλοι ένα λύκειο έχουν τελειώσει στην καλύτερη περίπτωση, δηλαδή δεν θα βρεις παιδιά που έχουν τελειώσει πανεπιστήμιο να ηγούνται σε τέτοιες προσπάθειες, δηλαδή Μαρόγλου, Δενδρινός. Θα σου πω κάτι, να το βάλεις καλά στο μυαλό σου, με ότι ειδικό βάρος πιστεύεις ότι μπορεί να έχει η γνώμη μου, από αυτά που έχεις δει στην σελίδα μου και τώρα που με βλέπεις σαν άτομο. Αυτοί που […] το ραδιόφωνο, που ξεπούλησαν το ραδιόφωνο, που διέλυσαν το ραδιόφωνο είναι οι ίδιοι ακριβώς άνθρωποι, οι ίδιοι ακριβώς άνθρωποι, οι οποίοι πάλεψαν για να το αναστήσουν, πάλεψαν γι'αυτό, για να κάνουν εκπομπές, για να γίνει ελεύθερο το ραδιόφωνο, οι ίδιοι ακριβώς άνθρωποι, δεν ήρθε κάποιος μεγαλομπακάλης, μεγαλομανάβης, μεγαλοχασάπης, οι ίδιοι άνθρωποι. Ποιος έχει τον Αντ.1, τον ευνουχισμένο Αντ.1; Ο Γαλανός, ο Βρεττός, ο Θαλασσινός, τα παιδιά του Πανόραμα '86, ποιος έχει τον ευνουχισμένο Ερωτικό που είναι μουγκός, ο Μαρόγλου με τον Δενδρινό τον κάνανε, τώρα ποιος τον έχει αυτή την στιγμή δεν έχει καμία σημασία, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη; Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη τουλάχιστον καλώς ή κακώς εμμένει σε μια τακτική, αυτούς έχουν τους λίγο πυροβολημένους, τους λίγο τζαζεμένους, τους λίγο παραδοσιακούς, τους λίγο αλλού, αυτούς. Ποιος ξεπούλησε; Ο Μαρόγλου και ο τέτοιος, ο Τουρώνης, που είναι ο ιδιοκτήτης του Star FM ήταν ο πιο φανατικός ακροατής, […], ένας από τους πιο φανατικούς ακροατές του Γιώργου του Αλεξίου. Ποιος έχει κάνει αυτό το έκτρωμα τον Star Fm σήμερα; Ο Άκης ο Τουρώνης. Εγώ τον έχω κάνει; Θα μου πεις δεν ήταν τζόκεϊ αυτός, αυτός ήταν ακροατής, δεν έχει σημασία. Πάρε όλους τους σταθμούς, το Πανόραμα 86, το μουγκό, το τυποποιημένο, ποιος το έχει; Ο Αλέξης Γαβριηλίδης, Αλέκος Γαβριηλίδης και ήταν μέλος του Πανόραμα 86, πάρε όποιον θες, πάρε όποιον θες, αυτοί που κατάντησαν έτσι το ραδιόφωνο είναι οι ίδιοι άνθρωποι που υποτίθεται ότι ήταν οι πειρατές, οι ίδιοι που πρωτοστάτησαν σε εκδηλώσεις για την ελεύθερη ραδιοφωνία, την ιδιωτική ραδιοφωνία, την ασύδοτη όπως την λέω εγώ, για μένα ασύδοτη είναι, ούτε ελεύθερη, ούτε ιδιωτική, ασύδοτη ραδιοφωνία, έτσι όπως ακριβώς το λέω. Θα μου πεις καλά βρε Λευτέρη η σελίδα με τους τζόκεις και όλα αυτά τα αφιερώματα, που όσο είναι η σελίδα η δική σου για το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης δεν είναι όλες οι υπόλοιπες αναφορές για το ραδιόφωνο της πόλης αυτής στο ιντερνετ, γιατί την έκανες; Ξέρω και εγώ γιατί την έκανα, καθόμουν μια μέρα και είπα δεν την κάνω; Και θα πεις και αφού είδες ότι κανένας δεν ασχολείται και ότι σε γράφουν κανονικά, γιατί περιττό να σου πω θα είδες ότι έκανα μια εκδήλωση για τον Matthew Fisher, το ξέρεις ότι δεν ήρθε ούτε ένας εν ενεργεία τζόκεϊ στην εκδήλωση; Ούτε ένας εν ενεργεία τζόκει, από αυτούς τους τζόκεις που είναι στην σελίδα μου, που γράφει από οι τζόκεις της Θεσσαλονίκης από το 83 μέχρι το 92, ξέρεις πόσοι ήρθαν, με εξαίρεση τους Διαυλικούς τους τζόκεις, γιατί ήταν δικός τους ο σταθμός, ξέρεις πόσοι ήρθαν, ΔΥΟ! Δηλαδή από όλο το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, ενώ πήγα σε όλους σχεδόν τους σταθμούς και άφησα, ενώ ενημέρωσα, ενώ έπαιρνα τηλέφωνα, ήρθαν μόνο ΔΥΟ ΑΤΟΜΑ, με εξαίρεση τους Διαυλικούς τζόκεις, και από τους Διαυλικούς; Ο Στάθης ο Παναγιωτόπουλος, ο Νεκτάριος ο Αλεξίου του Zoo; Όσοι έκαναν πρόγραμμα σε σταθμό, ο Πέτρος ο Κωστόπουλος, ο Μανόλης ο Δελής, ο Γιώργος ο Αρμανέλης; Άσε….Έτσι όπως το λέω, Σκάρλετ Ο Χάρα «Ορκίζομαι ότι ποτέ δεν θα ξαναπεινάσω». Βλέπω Μαρόγλου, Δενδρινό, Τουρώνη, όταν έπαθε την μεγάλη νίλα με τον Star Fm που κόντεψε να κλείσει από τα πολλά χρέη, ορκίστηκαν αυτό κάποια στιγμή, εκείνη την στιγμή που το ορκίζεσαι αυτό, εκείνη την στιγμή που το ορκίζεσαι διαλύεις όλο το ιδεολογικό σου υπόστρωμα, δηλαδή την ηθική σου την έχεις στείλει περίπατο και λες εδώ είμαστε για το μπαγιό, κονόμα, κονόμα, κονόμα, ποιος είναι ο μονόδρομος; Μονόδρομος κονόμα, τι πρέπει να κάνουμε για να φτάσουμε εκεί; Κονό-

μα, κονόμα, κονόμα και μετά τι περιμένεις; Και γι' αυτό ο Κλάρκ Γκέημπελ της είπε της Σκάρλετ Ο Χάρα «Τώρα πια κοριτσάκι….» αλλά πια δεν υπάρχει Κλάρκ Γκέημπελ να της πει της Βίβιαν Λι, άντε γειά, μόνοι τους παίζουν. Παρκάρει την φεράρι του δίπλα στο κότερό του, Λευτέρης Μαρόγλου. Δισεκατομμυριούχοι, όχι εκατομμυριούχοι, δισεκατομμυριούχοι με δεδομένα δραχμών.

ΕΡ. Όταν έκανες εσύ ραδιόφωνο ποιοι θεωρούσες ότι ήταν οι βασικότεροι πειρατές της Θεσσαλονίκης;

ΑΠ. Τα γράφω αυτά μέσα, αλλά αν θες να σου πω, οι βασικότεροι, μην το πάμε στυλ Πετρίδη, ποιοι ήταν οι δημοφιλέστεροι, ποιοι ήταν οι καλύτεροι; Να σου ποιοι ήταν οι καλύτεροι; Ο Γιώργος Αλεξίου, Ράδιο – 1, με διαφορά ο καλύτερος, δεν υπάρχει περίπτωση να βγει κάποιος και να σου πει ότι ήταν άλλος, αν βγει πες του από τον Λευτέρη τον Λάλο, «Είσαι μαλάκας», ο καλύτερος. Ο Δενδρινός στο Melody Club, πολύ καλός, και είχε και τον Δημήτρη τον Αλεξίου τότε μαζί που είναι μαζί στο Ράδιο – Θεσσαλονίκη, πολλοί καλοί. Δηλαδή αν ήταν να κάνω τοπ 10 με τους καλύτερους, θα ήταν σίγουρα μέσα στο τοπ 10, το Melody Club, τώρα το τι γνώμη έχω για τον Δενδρινό από κει και πέρα είναι άλλου παπά ευαγγέλιο. Θα σου στείλω το απόσπασμα αυτό του Δενδρινού με μαιλ στην διεύθυνση που μου έχεις γράψει, θα σου στείλω να το ανοίξεις κατευθείαν από κει, μην παιδεύεσαι από την σελίδα, να γελάσεις. Ο Μαρόγλου, όπως γράφω και μέσα στο φόρουμ του Μουσικού Δίαυλου, δεν ξέρω ούτε έναν άνθρωπο, ούτε έναν άνθρωπο, που πριν την έναρξη του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, να είχε ακούσει τον Μαρόγλου ως πειρατή. Σίγουρα έκανε εκπομπές, δεν μπορεί να γεννήθηκε ξαφνικά από το πουθενά, δεν ξέρω κανέναν και γράφω από κάτω, έτσι ακριβώς το γράφω όπως το λέω «Σιγά μη δεν μας πει ο Μαρόγλου ότι τον πήρανε και για φίρμα στο Ράδιο – Θεσσαλονίκη», να σου πω γιατί τον πήρανε; Γιατί ήταν ένας μετρημένος, ήξερε να μιλάει, δεν ήταν και βλάκας, μπορεί να μην είχε πτυχίο Πανεπιστημίου αλλά ήξερε να μιλάει και ακόμη ξέρει να μιλάει, είχε μια επιβλητική προσωπικότητα, πώς να το κάνουμε, δεν μπορείς να αρνηθείς ότι ο άλλος έχει επιβλητική προσωπικότητα, μπορείς να πεις όμως ότι ξεπούλησε το ραδιόφωνο. Συνεργάστηκε με την Αυριανή και με το δεδομένο ότι όχι μόνο τότε και τώρα είναι σαν να συνεργάζεσαι με τους έξω από εδώ, δεν το συζητάμε αυτό…και αν δεις, σε προκαλώ, μπες στο site του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, εκεί που λέει ιστορία, όλες οι φωτογραφίες είναι δικές ΜΟΥ, όλα αυτά που έχουν εκεί τα έχουν πάρει από την δική μου σελίδα, αλλά τι έχουν κάνει;

ΕΡ. Αφού η σελίδα του Ράδιο – Θεσσαλονίκη προϋπήρχε της δικιάς σου.

ΑΠ. Δεν προϋπήρχε, θα σου εξηγήσω τι υπήρχε. Άκου τα πράγματα όπως ακριβώς έχουν, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, όταν εγώ άνοιξα την σελίδα, είχε Ράδιο – Θεσσαλονίκη και έλεγε προσεχώς κοντά σας, προσεχώς κοντά σας, χροοονια, ανοίξαν την σελίδα, αυτές οι φωτογραφίες δεν υπήρχαν όταν ανοίξαν αυτό το site. Αυτές τις φωτογραφίες, τις πήρανε από το δικό μου, τις επεξεργαστήκανε και τις κάνανε πιο φωτεινές, αυτά που γράφω πάνω, που λέει Περιοδικό τάδε ή εφημερίδα τάδε, είναι ΔΙΚΑ ΜΟΥ, ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΟΥ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ, και αυτοί το πήρανε σε ένα πρόγραμμα, έκαναν πιο έντονες τις λέξεις, δες το, πάρε τις φωτογραφίες μια- μια, δες ότι το πνεύμα των δικών μου φωτογραφιών είναι να γράφει εκεί Μετρόπολις Οκτώβριος 90. Να δεις ότι οτιδήποτε φωτογραφία έχουν εκεί είναι από το δικό ΜΟΥ SITE. Και το βελτίωσαν οπτικά αλλά εκεί που λέει Περιοδικό Μετρόπολις, κόψανε το σημείο από κάτω και δες το δικό μου και δες το δικό τους. Άρα αν εγώ το πήρα από αυτούς, πως εγώ έχω το ολόκληρο και αυτοί έχουν το μισό; Καταλαβαίνεις;

ΕΡ. Εν πάση περιπτώσει, δεν ξέρω την ιστορία, εσύ….

ΑΠ. Σου εξηγώ ότι ενώ πήραν τις φωτογραφίες από μένα αφαίρεσαν το κομμάτι από το Περιοδικό Μετρόπολις του 1990 που λέει για την συνεργασία τους με τον Κουρή και την Αυριανή (γελάει χαιρέκακα). Είναι φοβεροί, και αν το δεις, είναι ζωτικής σημασίας γιατί, όπως κατεβαίνει το κομμάτι προς τα κάτω δημιουργείται ένα κενό, γιατί εκεί υπάρχει και συ-

νεχίζει πάλι από κάτω….

ΕΡ. Δεν με ενδιαφέρει το τι έχει κάνει το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, με ενδιαφέρει περισσότερο η δική σου ιστορία και τι έχεις κάνει στο Δίαυλο. Το τι έχει κάνει το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, εντάξει είναι ένα κομμάτι της ιστορίας του ραδιοφώνου αλλά θα μιλήσει το Ράδιο – Θεσσαλονίκη γι' αυτό.

ΑΠ. Σημαντικό κομμάτι. Από την στιγμή που είναι 15 χρόνια πρώτος σταθμός σε ακροαματικότητα, δεν είναι τυχαίος ραδιοφωνικός σταθμός.

ΕΡ. Εντάξει, δεν είναι τυχαίος, αλλά το ότι ο Μαρόγλου έχει κάνει λεφτά από το ραδιόφωνο το ακούω από όλους, ρε συ, αλλά όκου έχει κάνει λεφτά, εντάξει, δηλαδή….

ΑΠ. Όχι, εμείς δεν λέμε ότι έχει κάνει λεφτά, πρόσεξέ με…Πόσο χρονών ήσουν την περίοδο 88-91;

ΕΡ. Το 91 ήμουν 18 χρονών.

ΑΠ. Άκουγες Ράδιο – Θεσσαλονίκη τότε;

ΕΡ. Κοίταξε εγώ θυμάμαι τον Γιώργο Αλεξίου, τον Jackson Pallace….αυτούς θυμάμαι….τώρα τι να σου πω…

ΑΠ. Αν είχες ακούσει Λευτέρη Μαρόγλου σε πρωινή εκπομπή, ποιος Κουρής, ποιος Κακαουνάκης, δεν έχεις ακούσει τέτοιο πράγμα!!! (κάνει βραχνή την φωνή του) «Πείτε τα τους κυρία μου, αυτός είναι ο κόσμος της δεξιάς, η χούντα, οι βρομιάρηδες». Εγώ ήξερα έναν Μαρόγλου,(κάνει βαθιά την φωνή του) «Γιάννης Πάριος, αυτός είναι τραγουδιστής, ταξίδεψέ μας Γιάννη, ταξίδεψέ μας στα μονοπάτια της αγάπης» και μετά ξαφνικά με το που μεταφέρεται στον Πύργο του ΟΤΕ, παίρνει τα ηνία της πρωινής εκπομπής και γίνεται ηγέτης κάθε εξηντάχρονου πασόκου. Πρόσεξέ με γιατί; Ήταν η περίοδος που έγινε η φάση με τον Κοσκωτά, σκανδαλολογία, Κουτσόγιωργας, πάμπερς, το ένα, το άλλο, καταλαβαίνεις τι σου λέω; Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη πήγε 88 στον Πύργο, μέχρι να ανεβούν επάνω, να κάνουν, να ράνουν, επί Πασοκ έγιναν όλα αυτά και γράφουν μέσα ότι πληρώνανε ενοίκιο, αυτό είναι το πιο απίστευτο που έχει γραφτεί ποτέ για ραδιοφωνικό σταθμό σε έντυπο της Θεσσαλονίκης. Πληρώνανε με σύμβαση 6αετή, 80.000 δραχμές το μήνα! Ρε συ, το ζαχαροπλαστείο της γειτονιάς μου στην Τούμπα, ο Κυπραίος, εκείνη την στιγμή πλήρωνε 230.000 δραχμές, το ζαχαροπλαστείο στην γειτονιά μου ρε…και λέει ότι για την μη λειτουργικότητα του χώρου δικαιολογείται το ποσό των 80.000. Τέλος πάντων.

ΕΡ. Πες μου λίγο να επιστρέψουμε σε αυτό που λέγαμε, το τοπ 10 της Θεσσαλονίκης.

ΑΠ. Ναι, ναι, πες μου, ό,τι θες. Λοιπόν Αλεξίου με διαφορά, ο Δενδρινός και ο Αλεξίου σαν Melody Club ήταν μέσα, ο Γαλανός, ελλείψει άλλου ήταν μέσα, Ράδιο – Αδάμ, ο Άρης και ο Άκης, αν και με γράψανε, ο ένας είναι μακαρίτης πια ο Άκης αλλά ο Άρης μεγάλη πίκρα αλλά αυτό δεν αναιρεί, το ότι εγώ έχω πίκρα με κάποιον δεν αναιρεί ότι ήταν καλός τότε. Εγώ είμαι αντικειμενικός.

ΕΡ. Πως το είπες Ράδιο…

ΑΠ. Αδάμ. Άρης και Άκης Αδάμ. Δεν μπορώ να πω ότι ήτανε ο πρώτος, ο δεύτερος ή ο τρίτος αλλά ήταν αξιόπιστοι, ήταν σοβαροί, παίζανε διάφορα είδη μουσικής, άμα δεν σου έχουν πει…

ΕΡ. Πως λεγόταν ο σταθμός τους;

ΑΠ. Ράδιο – Αδάμ. Άρης και Άκης. Σου λέω τους καλούς που θυμάμαι τώρα, πρέπει να φέρω και την λίστα εδώ πέρα ρε παιδί μου. Ο Άλφα από το Πανόραμα που τον έχω και αυτόν στην λίστα ο οποίος είναι προπονητής επί κοντώ στον Ηρακλή, τώρα είναι στον Τρίτωνα, στους πειρατές του έχω και αναφορά, πολύ καλός, έχω και το τηλέφωνό του, θα σου το δώσω το τηλέφωνό του…

ΕΡ. Διάβασα γι΄ αυτόν.

ΑΠ. Αυτός έχει ακόμη το ίδιο τηλέφωνο, δεν γράφω όμως μέσα, έχω με κενό. Θα στο δώσω. Έπρεπε να έχω φέρει και την λίστα μωρέ, θα στην στείλω με μαιλ. Ο Μανόλης ήταν, ελλείψει καλύτερου, δεν ήταν καλός, ελλείψει καλύτερου ήταν στους δέκα, έτσι πάει αυτό, όταν δεν υπάρχει άλλος καλύτερος. Ο Μουσικός Κοχλίας, ο Στέλιος ο Βρεττός, ο οποίος έχει κάνει και στον 88.5, και τώρα κάπου κάνει, νομίζω τον πήρε ο Κομνηνός, έχω την αίσθηση στον….

ΕΡ. Republic

ΑΠ. Republic. Μιλάμε τώρα για τους πειρατές, πειρατές, γιατί οι τέσσερις μεγάλοι σταθμοί της μεταβατικής πειρατικής ραδιοφωνίας ήταν συγκεκριμένοι: Δίαυλος, το Πανόραμα, 16 ώρες, Ράδιο – Θεσσαλονίκη και στην ουρά από πίσω Μουσικές Επιλογές, το Ράδιο – Έκφραση, το Κοσμοράδιο, αυτοί ήταν πιο δευτεροκλασάτοι. Ήμασταν η Α’ εθνική και η Β’ εθνική. Δεν υπήρχαν τεράστιες διαφορές αλλά τώρα ξέρεις να βάλεις έναν Ροναλντίνιο σε μια ομάδα της πλάκας, ε αμέσως αν πετάει πέντε γκολ κάθε εβδομάδα, θα γίνουν πρωταθλητές. Αυτοί δεν είχαν ούτε Ροναλντίνιο, δεν είχαν κάποιον καλό παίκτη, ήταν μέτριοι.

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι άλλο, κατά την γνώμη σου, πόσοι σταθμοί πειρατικοί υπήρχαν στην Θεσσαλονίκη την συγκεκριμένη περίοδο;

ΑΠ. Μιλάμε τώρα για την περίοδο που άκουγα εγώ 83 με 86, πριν αρχίσω να κάνω εγώ. Δεν μπορείς να είσαι σίγουρος γι ‘αυτό αλλά σύμφωνα με εκτιμήσεις ήταν όχι λιγότεροι από 250 και όχι περισσότεροι από 800 δηλαδή να σου δώσω ένα λογικό νούμερο, ένα που να στέκει; Θα σου έλεγα γύρω στους 500. 500 ραδιόφωνα δεν θα ήταν υπερβολικό να το πούμε ότι λειτουργούσαν εκείνη την περίοδο, σίγουρα. 500 ραδιόφωνα, εγώ σου λέω….Τα πάντα, ελληνικά, ξένα…

ΕΡ. Εγώ δεν σου λέω για τον πειρατή που έβγαινε 1 φορά στις 15, εγώ σου λέω που είχε μεγαλύτερη σταθερότητα στην εκπομπή του.

ΑΠ. Και μιας και μιλάμε ο Νίκος ο Κατανάκης σας IBC ελλείψει καλύτερων ήταν και αυτός στην δεκάδα και ο Σάκης ο Στεργίου, ο Aquarious και αυτός ήταν. Βλέπεις για τους περισσότερους σου λέω ελλείψει καλύτερου, δεν σημαίνει ότι ήταν καλοί αλλά δεν υπήρχαν καλύτεροι για να σου πω ότι θα ήταν σε περισσότερο ψηλές θέσεις. Κοίταξε κάτω από 300 δεν μπορώ να πω ότι ήταν με τίποτα, αλλά τα καθιερωμένα ονόματα ήταν συγκεκριμένα, αυτοί που ήταν και επί σειρά ετών που βγαίνανε και που είχαν έναν κόσμο ρε παιδί μου, εντάξει τώρα τι να σου πω….

ΕΡ. Τα καθιερωμένα ονόματα πόσα ήταν περίπου;

ΑΠ. Από 20-50, δεν ήταν παραπάνω, ο καθένας μπορεί να λέει ότι ήταν φίρμα, μπορεί να βγει και ο Μαρόγλου και να πει ότι ήμουν φίρμα, μπορεί να έβγαινε από τον Εύοσμο και να ακουγόταν στην γειτονιά του, τι να σου πω. Εγώ ήμουν στον Άγιο Θεράποντα., Κάτω Τούμπα, έμενα 200 μέτρα από την εκκλησία του Άγιου Θεράποντα, το γράφω άλλωστε πάνω, ότι άκουγα εκεί, αυτό ήταν, δεν μπορώ να πω…

ΕΡ. Ήταν περισσότερο ατομικές οι προσπάθειες ή ομαδικές;

ΑΠ. Όχι, όχι, όλες ήταν ατομικές. Η πρώτη καθαρά ομαδική προσπάθεια ήταν το Καλοκαίρι ’86, όπως το γράφω μέσα, εκεί που λέει Πάνοραμα ’86, έχω ειδικό άρθρο, είναι το δικό μου ημερολόγιο, όπως το έγραψα στο ημερολόγιό μου τον Μάρτιο του ’87, ακριβώς έτσι έγινε. Τι καλύτερο θα θυμάσαι από τον Μάρτιο το ’87, εκτός από αυτό που έγινε τότε; Είχα κρατήσει σημειώσεις, δηλαδή ο πρώτος – πρώτος καθαρά ομαδικός σταθμός, όχι που ήμασταν 2 και είπαμε να κάνουμε για μια μέρα, 4 άτομα που ξεκινούσαν το πρωί και τελείωναν το βράδυ, πρόδρομος, προκάτοχος του Πανόραμα ’86, το Καλοκαίρι ’86.

ΕΡ. Στον Δίαυλο πως ήταν τα πράγματα;

ΑΠ. Ο Δίαυλος είχε 4 τζόκεις που κάνανε 4 ώρες ο καθένας, ο ένας ξεκινούσε το πρωί, ο άλλος έκανε το μεσημέρι, ο άλλος το απόγευμα και ο άλλος το βράδυ, μεγάλο γαμήσι. Ξέρεις να πληρώνεις και να είσαι υποχρεωμένος κάθε μέρα 4 ώρες να είσαι εκεί; Δεν υπήρχαν ούτε βίντεο, ούτε CD player, ούτε …

ΕΡ. Ποιοι ήταν αυτοί οι τέσσερις;

ΑΠ. Οι πρώτοι 4 ήταν Μανόλης Δελής, Τάκης Αγγέλου, Κύριος Ρύκιος και ο Νίκος ο Τερζόγλου, Καρράς τότε. Αυτοί ήταν οι 4 πρώτοι του Δίαυλου. Ο Δίαυλος ήταν καλός σταθμός, ο Δίαυλος να σου πω τώρα κακά τα ψέματα, και το είπα και στο πάρτι του Matthew Fisher και ας γελάγανε μερικοί, γιατί είμαι ο δεύτερος στην τάξη μέσα στον Δίαυλο σε προϋπηρεσία και μπορώ να το πω, ο δεύτερος στην τάξη με βάση πόσο καιρό ήταν ο καθένας μέσα και από πόρε μέχρι πότε, άσχετα αν εγώ δεν ήμουν ιδιοκτησιακά μέσα, δεν ήμουν στα βασικά στελέχη, ήμουν σε αυτούς που ήταν Σαββατοκυριακάτικοί. Ο Δίαυλος ήταν δευτεράντζα μέχρι να κλείσει το Ράδιο – Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Ήταν δευτεράντζα;

ΑΠ. Ήταν δευτεράντζα. Δηλαδή από τους σταθμούς αυτούς, Πανόραμα, Ράδιο – Θεσσαλονίκη, 16 ώρες, ο Δίαυλος ήταν τέταρτος. Ήταν μονίμως τέταρτος στην συνείδηση του κόσμου.

ΕΡ. Σε ακροαματικότητα λες;

ΑΠ. Δεν υπήρχαν ακροαματικότητες. Αλλά από τον Οκτώβριο του 87 μέχρι τον …Ξεκίνησε ο Δίαυλος 1 Σεπτεμβρίου 86 μέχρι τον επόμενο χρόνο το 87 ο Δίαυλος ήταν όσο ήταν ανοιχτοί και οι 4, έτσι; Γιατί ο Δίαυλος άνοιξε πρώτος, μετά άνοιξε επίσημα το Πανόραμα ’86, αλλά το Πανόραμα ’86 προϋπήρχε ως Καλοκαίρι ’86, απλά δεν έλεγαν τίποτα, έλεγαν Καλοκαίρι ’86, δεν ήταν επίσημος σταθμός. Δηλαδή αν κάποιος είναι επίσημος σταθμός είναι το Καλοκαίρι ’86 άρα το Πανόραμα ’86, αλλά στα χαρτιά είναι ο Δίαυλος. Ο Δίαυλος ήταν πάντα ο τελευταίος από αυτούς τους 4, οι 3 ή 2, ανάλογα με τον ποιόν έπαιζε. Αλλά από τότε που έκλεισε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, χοντρικά σου λέω τώρα, μέχρι τότε που έκλεισε ο Δίαυλος στις 13 Αυγούστου του 88, ο Δίαυλος ήταν με διαφορά ο δημοφιλέστερος σταθμός, όχι στην Θεσσαλονίκη, αλλά αναλογικά σε όλη την Ελλάδα. Απίστευτες ακροαματικότητες, απίστευτες….Είχα πάρει τον συγκάτοικό μου, ήμουν Σέρρες τότε, δεν είχα πάρει μεταγραφή Θεσσαλονίκη, και του λέω «Έλα ρε Χριστάρα, πάμε στον σταθμό να κάνουμε μαζί εκπομπή», «Αντε ρε μαλάκα, ραδιόφωνα και τέτοια, δεν ξέρω εγώ από τέτοια» του λέω « Δεν θα κάνεις τίποτα, θα κάθεσαι και θα με βλέπεις» και όπως καθόμασταν εκεί πέρα μου λέει «Η πρώην δικιά μου είναι εδώ Θεσσαλονίκη» με κλειστό το μικρόφωνο όλα αυτά, λέω «Χάρισέ της κανένα τραγούδι να σε θυμηθεί εδώ πέρα» «Βρε παπάρα εσένα θα ακούει 2 η ώρα το βράδυ, η πρώην γκόμενά μου από την Λαμία;» και ήταν τόσο βλάκας και της λέει, είχαν ένα υποκοριστικό που της το έλεγε και της λέει, δεν λέει στην Μαρία από τον Χρίστο, αλλά στο …., κάτι είχε πει τότε, πως λέμε στο ζουζουνάκι μου, και σε ένα λεπτό χτυπάει το τηλέφωνο «Για δώσε μου αυτόν τον αχρείο τον Χρίστο». (γέλια) Έπαθε πλάκα ο άνθρωπος, ξέρεις τι είναι 2 η ώρα τα ξημερώματα της Κυριακής να λες από το μικρόφωνο…γιατί ο Χρίστος δεν ήξερε τι είναι ο Δίαυλος στην Θεσσαλονίκη, σου λέει, ε πειρατικός σταθμός, μπαίνει μέσα

και γι' αυτόν ήταν ένα τεράστιο σοκ, να λέει κάτι και να παίρνει μετά κατευθείαν ο άλλος τηλέφωνο και να μιλάει, μετά τους άφησα και μιλάγανε εκεί πέρα, θυμόντουσαν τα παλιά. Όλος ο κόσμος. Έτσι ακριβώς όπως το λέω, μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 87 ο Δίαυλος το άκουγαν, αν άκουγαν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη 30%, τον Δίαυλο τον ακούγανε 10%. Ο Δίαυλος όμως είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνος γιατί το Ράδιο – Θεσσαλονίκη βρίσκεται σήμερα, έτσι όπως βρίσκεται, θα στο πω διαφορετικά, από πού είσαι;

ΕΡ. Θεσσαλονίκη.

ΑΠ. Θεσσαλονίκη. Το χωριό τον Εμμανουήλ Παππά, το ξέρεις στις Σέρρες. Ο Εμμανουήλ Παππάς όταν ξεσηκώθηκαν στην Τριπολιτσά οι Έλληνες, άκου τι σου λέω για να καταλάβεις το πνεύμα, έστειλε ο Σουλτάνος σταθμό από την Τουρκία να κατεβεί κάτω, όπως κατέβηκαν και οι Πέρσες για να καταπνίξει την επανάσταση. Ο Εμμανουήλ Παππάς προσπάθησε να τους σταματήσει και τους πολέμησε έξω στις Σέρρες, πριν την Θεσσαλονίκη. Ανέκοψε την πορεία τους και αυτός ο χρόνος που έδωσε στα παιδιά στην Τριπολιτσά να ολοκληρώσουν τον κύκλο της πολιορκίας της πόλης, γιατί σταμάτησαν τον τουρκικό στρατό που ερχόταν, βέβαια πλήρωσε το τίμημα, αλλά αν δεν ήταν ο Εμμανουήλ Παππάς να σταματήσει τον τουρκικό στρατό, θα είχε φτάσει γρήγορα στην Τριπολιτσά, πάπαλα οι Έλληνες και η ελληνική επανάσταση. Ο Δίαυλος τι έκανε; Ανοίξανε την ημέρα που έπιασαν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, με ρίσκο να μας πιάσουν γιατί ήμασταν στην Φιλίππου, στο κέντρο της πόλης, ανοίξαμε εκεί στην συχνότητα του Ράδιο – Θεσσαλονίκη και καλούσαμε τον κόσμο να πάει στο συλλαλητήριο υπέρ του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, εμείς οι Διαυλικοί που ήμασταν αντίπαλοι με το Ράδιο – Θεσσαλονίκη. Δηλαδή αντί να χαρούμε εμείς και να πούμε πάνε και αυτοί, ανοίξαμε στην δική τους συχνότητα για να στείλουμε τους δικούς τους οπαδούς εκεί γιατί δεν υπήρχε Ράδιο – Θεσσαλονίκη, τους έκλεισαν τα μηχανήματα, πως μαζεύτηκαν 1500 τόσα άτομα έξω από το αστυνομικό τμήμα στο συλλαλητήριο, που το μάθανε; Από τον Δίαυλο γιατί ήταν ένας σταθμός με αρχίδια ο Δίαυλος, ο Δίαυλος ήταν ένας σταθμός με αρχίδια και με αρχίδια, γιατί ο Δίαυλος ήταν από τον Οκτώβριο του ΄87, που έκλεισε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, μέχρι τον Αύγουστο του '88, ο Ν1 σταθμός και όλοι οι άλλοι πήραν άδεια με τον ένα ή άλλο τρόπο, το Κοσμοράδιο, οι Μουσικές Επιλογές, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, το Πανόραμα '86, εκτός από τον Δίαυλο που ήταν ο δημοφιλέστερος, γιατί; Γιατί ο ένας τραβούσε για εκεί, ο άλλος πήγαινε πέρα, ο άλλος σήκωνε σημαία εκεί, ο άλλος έκλεισε στον Α-103, ο άλλος λέει πάω στο Ράδιο – Θεσσαλονίκη, σκορποχώρι, ισχυρές προσωπικότητες, πολύ διαφορετικές μεταξύ τους και φυσικά ήταν ο Γιώργος ο Μιχαλόπουλος, ο οποίος ήθελε την σιγουριά, ο Δίαυλος ενώ ήταν ανοιχτός, οι 3 είχαν ήδη κλείσει στο Α –103, είχαν κλείσει τουλάχιστον 5 μήνες πριν κλείσει ο Δίαυλος.

ΕΡ. Τι έκλεισαν; Δουλειά;

ΑΠ. Είχαν κανονίσει να πάνε στον Α – 103. Ο Καμήλαλης, ο Γιάννης ο Καμήλαλης που ήταν η σημαία του Α-103 στον Δίαυλο έκανε εκπομπές, αν ανοίξουμε τον Δίαυλο το όνομά του είναι μέσα, έκανε το αγροτικό του στον Δίαυλο, γιατί δεν είχε εμπειρία από ραδιόφωνο, και του λέει ο Μιχαλόπουλος (κάνει την φωνή του μάγκικη) «Έλα ρε Γιαννάκι, κάνε σε μας». Ο Καμήλαλης έκανε στον Δίαυλο για τουλάχιστον ένα μήνα εκπομπές, κάθε μέρα, δηλαδή αυτό που έκανε μετά ο Χατζηπαρασκευάς, ο Δαβαράκης, ο Καμήλαλης, ο Βενιέρης, τους ξέρεις όλα τα γνωστά ονόματα, ο Καμήλαλης το έκανε πρώτος από όλους.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο ραδιόφωνο τότε;

ΑΠ. Αν μπορείς να πεις πολιτική αυτό που έκανα εγώ στο talk radio τα βράδια, χωρίς να θίγω πολιτικά ζητήματα, πολιτική έκανε το Ράδιο Θεσσαλονίκη ουσιαστικά, αλλά χοντρή πολιτική, δηλαδή κάποια θέματα που άγγιζε άπτονταν και λίγο της πολιτικής δηλαδή μπορεί κάποια θέματα να ήταν κάπως light για τις σχέσεις ανδρών – γυναικών, ξέρεις ένα θέμα κλασσικό, τότε όταν ξεκίνησαν όλα αυτά, αν μπορούν άντρες και γυναίκες να είναι φίλοι, εντάξει μιλάμε τώρα για γκραντ γκινιόλ καταστάσεις, μιλάμε τώρα για τέλη 87 αρχές 88 που το ραδιόφω-

νο ήταν…. και τότε τους φαίνονταν….., με έβριζαν όλοι οι υπόλοιποι διαυλικοί, εγώ έφυγα πιο νωρίς γιατί με βρίζανε, μου έλεγαν θα μας κλείσεις, τι μαλακίες είναι αυτές που κάνεις, τι θέματα είναι αυτά, δεν μπορείς να παίζεις μόνο μουσική και αυτά που με κατηγορούσαν τότε, είναι στο ραδιόφωνο σήμερα.

ΕΡ. Τι έκανες τότε;

ΑΠ. Talk radio, δεν υπήρχε talk radio τότε, τότε υπήρχε οι συνομιλίες μεταξύ πειρατών ή τραγούδια και παρουσίαζαν τα τραγούδια διάφοροι τζόκεις. Δεν υπήρχε δηλαδή να κάτσει ο άλλος από τις 12 που ξεκινούσε η εκπομπή, γύρω στις 2.30 έκοβα την μουσική και μέχρι τις 7 μίλαγα με τους ακροατές, από τις 2.00 – 2.30 και μετά μέχρι της 7, χωρίς τραγούδια καθόλου.

ΕΡ. Από τις 12 μέχρι τις 7;

ΑΠ. Όχι, 12.00 με 7 ήταν η εκπομπή αλλά μέχρι τις 2.00 – 2.30 έπαιζα μουσική, μαζεύονταν ο κόσμος, γιατί οι Θεσσαλονικείς δεν μπαίνουν πριν τις 3 η ώρα στα σπίτια και γύρω στις 2.30 που άρχισα και τους έβρισκα μέσα στο σπίτι, τους κέντριζα, τους πετούσα κάποια μαλακία, βλέπω δεν ανταποκρίνονταν, κι άλλη, κι άλλη, κι άλλη, μετά έπαιρνε ο πρώτος και έλεγε «τι είναι αυτά που λες;», πώρε λέω εδώ είμαστε (γέλια) «και εγώ έχω την άποψη ότι αυτά….» και έλεγε ο ένας, μετά τον άκουγαν και οι άλλοι, τσατίζονταν και οι άλλοι που ήταν της άλλης μεριάς, ξέρεις πως είναι το προ και κόντρα στις εκπομπές εδώ πέρα, φέρνει ο Χαρδαβέλας 4 που υποστηρίζουν την μια άποψη και 3 που υποστηρίζουν την άλλη άποψη, τους αφήνει να εξακοντίζουν τα βέλη τους ο ένας προς τον άλλο. Ένα μεγάλο πρόβλημα ήταν η έλλειψη μορφωμένων παιδιών με την έννοια γενικά της μόρφωσης στο ραδιόφωνο, έλλειπαν πολύ τα μορφωμένα παιδιά, όχι ότι μπήκανε μετά μορφωμένα παιδιά….

ΕΡ. Θα άλλαζε σε τίποτα αυτό;

ΑΠ. Θα άλλαζε. Κοίταξε, εγώ τώρα όταν πάω να ζητήσω μια δουλειά, θα την διεκδικήσω διαφορετικά και θα σηκωθώ να φύγω πολύ πιο εύκολα σε σχέση με κάποιο παιδάκι που έκανε 3 μαθήματα αερόμπικ και λέει για σας είμαι και εγώ εδώ πέρα, γιατί και αυτός γυμναστής δηλώνει, τι να του κάνω, να τον σκοτώσω; Παρακολούθησε μερικά σεμινάρια αερόμπικ και λέει είμαι γυμναστής και πιθανότατα σε κάποια είναι καλύτερος από μένα, γιατί όταν αυτός εστιάζει σε κάτι, δηλαδή εγώ μπορώ να σου πω κάποια πράγματα, να σε κατευθύνω, έχω μια γενική θεώρηση, μπορώ να πάω σε ένα σχολείο και να κάνω τρελά πράγματα αλλά μπορεί να μην είμαι καλός στο να κάνω στεπ πάνω στο τέτοιο. Αυτός αν έχει κάνει 10 σεμινάρια στεπ, μπορεί να είναι θεός μπροστά σε μένα και να με κάνει να φαίνομαι σαν καραγκιόζης και να μου λέει σιγά ρε που τελείωσες και μια σχολή, οι περισσότεροι ξέρεις τι λένε, εσείς στην σχολή τι μάθατε; Ναι, στεπ κάναμε. Από αυτά που κάνατε στην σχολή, βρε παπάρα τι νομίζεις ότι κάναμε στην σχολή. Μερικοί είναι τρελοί. Όπως ρωτάνε έναν οφθαλμίατρο, γιατρέ μου έχω έναν πόνο εδώ (δείχνει την πλάτη του), βαθιά μέσα, ο οφθαλμίατρος κοιτάει, σιγά ρε μεγάλε έχεις έναν πόνο εκεί πέρα χαίρω πολύ (γέλια).

ΕΡ. Σχέση των ερασιτεχνών με πολιτικά κόμματα υπήρχαν;

ΑΠ. Αυτά μόνο ο Μαρόγλου και τέτοια. Κοίταξε, αυτά τα είχαν οι δημοσιογράφοι, τέτοια άνεση την είχαν Βενιέρης, Καμήλαλης και τέτοια αλλά πειρατές και πολιτικοί όχι. Ο Μαρόγλου όμως, ο Δενδρινός μάλλον λέει στο site του Ράδιο – Θεσσαλονίκη ότι στην δίκη του Ράδιο – Θεσσαλονίκη ήταν ο Λαλιώτης και ο Παπανδρέου. Τι να πω δεν ξέρω, ο Παπανδρέου ήταν υπουργός της κυβέρνησης τότε, δηλαδή ξέρω εγώ τι να πω; (γελάει αφήνοντας υπονοούμενα)

ΕΡ. Δεν κατάλαβα, τι εννοείς;

ΑΠ. Εσύ γιατί πιστεύεις ότι ήταν ο Λαλιώτης και ο Παπανδρέου στην δίκη; Γιατί το Ράδιο –

Θεσσαλονίκη εξυπηρετούσε τα συμφέροντά τους. Στη δίκη ήταν, όχι στο αστυνομικό τμήμα., γιατί στην δίκη έχει αλλάξει η πολιτική κατάσταση. Η δίκη δεν γίνεται αμέσως… Να στο πω διαφορετικά το Ράδιο – Θεσσαλονίκη είχε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο να κρατήσει υπό καθεστώς συνοχής το λαό του Πασοκ. Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη πραγματικά τώρα το βλέπω, καταβάλει φιλότιμες προσπάθειες να απεμπλακεί από το αυριανικό προφίλ του, γιατί είδες την Αυριανή την χρησιμοποίησαν στο Πασοκ και μετά την πέταξαν σαν στημένη λεμονόκουπα. Ο Μαρόγλου ήταν αποφασισμένος να μην υποστεί το ίδιο, γιατί ο Κουρής είναι λίγο κουζουλός και γιατί ο Μαρόγλου θέλει τα λεφτά. Ο Μαρόγλου με κάθε του κίνηση φωνάζει αυτό που έλεγε ο Κιούμπε Γκούντι τζούνιορ στην ταινία με τον Τομ Κρουζ, «Show me the money», «Show me the money», «Show me the money»!!!!

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι.

ΑΠ. Ρώτα με ό,τι θες, θα σου τα πω όλα. […]

ΕΡ. Λοιπόν, οι πειρατικοί σταθμοί σε σχέση με το κρατικό ραδιόφωνο είχαν διαφορά;

ΑΠ. Κοίταξε, ο Γιώργος Αλεξίου και ο Δενδρινός…

ΕΡ. Ξέρεις κάτι για σένα θέλω να μου μιλάς, όχι για τους άλλους. Εννοώ για την δική σου πορεία την πειρατική.

ΑΠ. Τι να σου πω; Στο κρατικό ραδιόφωνο είχαν κείμενα όταν κάναμε εμείς πειρατικό ραδιόφωνο, δηλαδή διάβαζαν αυτό που είχαν μπροστά τους. Αυτή την στιγμή πάντως την καλύτερη εκπομπή στο ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης την έχει ο κρατικός, ο Γιάννης ο Σημαντήρας και οι καλύτερες εκπομπές αυτή την στιγμή είναι στο κρατικό ραδιόφωνο (γέλια).

ΕΡ. Εκείνη την εποχή;

ΑΠ. Εκείνη την εποχή το κρατικό ραδιόφωνο ήταν «Τα νέα της βασηπαπ», έπαιζαν το τραγούδι από κάτω « Ο νέος δίσκος του Κώστα Γατζώλη» πα πα πα, τέτοια, κάτι τέτοιες μαλακίες άκουγες ούτε σοβαρότητα, ούτε τίποτα. Η Αναστασία, η γυναίκα του Πύρρου του Δήμα, μπορεί να βοηθήσει να μάθεις την απόλυτη σχέση πειρατικού – κρατικού ραδιοφώνου γιατί είναι ο μοναδικός άνθρωπος που έκανε και στα δύο, η Αναστασία η Σδούγκου αλλά τώρα πως μπορείς να γράψεις στο site του Πύρρου του Δήμα pyrros.gr και να του ζητήσεις, είμαι μια φοιτήτρια, ονομάζομαι τάδε και επειδή η Αναστασία έκανε και στο κρατικό ραδιόφωνο και ταυτόχρονα την ίδια στιγμή, η Αναστασία ήταν η αγαπημένη εκφωνήτρια της μάνας μου, όταν της είπα ότι είμαι στον ίδιο σταθμό που είναι και η Αναστασία, ανέβηκε η εκτίμησή της για τον Δίαυλο.

ΕΡ. Ήταν από τις λίγες γυναίκες που κάνανε.

ΑΠ. Από τις λίγες και η πρώτη σοβαρή, το γράφω άλλωστε και μέσα στο site. […]

ΕΡ. (γέλια) Την δική σου γνώμη θέλω.

ΑΠ. Εγώ δεν άκουγα κρατικό. Σου λέω τι άκουγα από αυτούς που είχαν ανοιχτά τα ραδιόφωνα, όταν πήγαινα εδώ, όταν πήγαινα εκεί. Ήταν τα περίφημα τα Παιδιά της Καλαμαριάς τότε, είχαν αυτό που κάνανε συνέχεια χορούς, κάθε μήνα χορό, κάθε μήνα χορό, διαφημίσεις συνέχεια. Διαφημίζανε τον χώρο τους, το ένα το άλλο και όμως ο κόσμος πήγαινε στους χορούς. Ένας σταθμός πώς να σου πω, ποταπός δηλαδή είναι το λούμπεν ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, το απόλυτο λούμπεν ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης και όμως πήγαιναν στους χορούς, τα περίφημα Παιδιά της Καλαμαριάς και μας έχει μείνει από τότε, αν ρωτήσεις για Παιδιά της Καλαμαριάς, θα σου πούνε «ώρε φρουτοσαλάτα», είναι η λέξη που σου έρχεται αμέσως στην ερώτηση τι θυμάσαι να μου πεις για τα Παιδιά της Καλαμαριάς, θα σου πει «Φρουτοσαλάτα»

γιατί έλεγε στην τιμή περιλαμβάνεται και φρουτοσαλάτα. Πάντα η ίδια ατάκα (γέλια).Στην τιμή περιλαμβάνεται πλήρες χορταστικό μενού και φρουτοσαλάτα. Η φρουτοσαλάτα έχει γράψει ιστορία, τα Παιδιά της Καλαμαριάς.

ΕΡ. Πες μου λίγο για την φάση της μετάβασης στο ελεύθερο ραδιόφωνο. Όταν δόθηκαν οι άδειες το 88, πως επηρέασε αυτό τους πειρατές;

ΑΠ. Όσοι είχαν πιάσει πάτο οικονομικά όπως το Ράδιο – Θεσσαλονίκη είπαν ξεπουλάμε την ψυχή μας και προχωράμε. Όλοι ξεπούλησαν ό,τι είχαν και δεν είχαν, όσοι είχαν άκρες πήραν. Εμείς στον Δίαυλο ήμασταν σκορποχώρι, ήμασταν πολύ καλοί στο μικρόφωνο, οι μισοί από μας, πρόσεξε τι λέω, έτσι όπως ακριβώς το λέω, δεν κάνω μετριοφροσύνες τώρα, όχι οι μισοί από αυτούς, οι μισοί από μας, οι άλλοι μισοί δεν θα έκαναν ραδιόφωνο ούτε στο σπίτι τους αν δεν είχαν κάποια σχέση με κάποιον από εκεί μέσα. Κάποιος που ήταν ειδικός στα ηλεκτρονικά, άλλος έστηνε κεραίες και τέτοια και γι' αυτό έκαναν εκπομπή. Άλλωστε ένας σταθμός δεν χρειάζεται να έχει μόνο πρωτοκλασάτα ονόματα, πρέπει να έχει και διαδικαστικούς. Εγώ ούτε καν κατάλαβα τι έγινε. Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη ήταν ο πρώτος σταθμός που λειτούργησε, ιδιωτικός, γιατί είχε προηγηθεί του Κούβελα του ραδιόφωνο, του Κούβελα ήταν ο πρώτος, ο Κούβελας πρόταξε τα στήθη του και περάσανε οι υπόλοιποι από πίσω. Και τουλάχιστον από αυτήν την άποψη, άσχετα με το τι σκεφτόταν πίσω από αυτό, άνοιξε τον δρόμο για μας σαν μπουλντόζα, όπως μπουλντόζα έλεγαν τον Έβερτ αλλά στην Θεσσαλονίκη μπουλντόζα ήταν ο Κούβελας και μετά άνοιξε την τρύπα του Μετρό και έγινε ρόμπα. Όλοι θα θυμόμαστε την τρύπα του Μετρό, αντί να θυμόμαστε ότι αν δεν ήταν αυτός να πει στον Αρκουδέα, «Πάρε τα αρχίδια μου» και έτσι προχωρήσαμε όλοι.

ΕΡ. Με ποια κριτήρια έγινε αυτή η μετάβαση;

ΑΠ. Δεν υπάρχει τίποτα, διάβασε το παλιό το βιβλίο. Κατέθεταν χαρτιά, έπαιρναν μια συχνότητα, την καπαρώνανε και μετά ….Άκου εδώ τώρα, υπάρχει ένας πειρατικός σταθμός στην Αθήνα, ο Free, στους 98 που αρχίζει να εντάσσει στο πρόγραμμά του κάποιους πιο σοβαρούς ανθρώπους και λες «Αυτός τώρα, τι πάει τώρα, πάει να διεκδικήσει κάποια άδεια;» Και όμως πάει να διεκδικήσει κάποια άδεια, σου λέει ο λύκος στην αναμπουμπούλα φαίνεται. Σου λέω το πειρατικό ραδιόφωνο υπερεκτιμημένο, υπερεκτιμημένο. Είδες, δεν μπορώ να βρω 10 ανθρώπους να σου πω ποιοι ήταν οι καλύτεροι.

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι άλλο, κατά την γνώμη σου το πειρατικό επηρέασε το ιδιωτικό;

ΑΠ. Το πειρατικό είναι το ιδιωτικό. Απλά άλλαξε ο Μανολιός….μόλις έγιναν ιδιωτικοί νόμισαν ότι έπρεπε να κάνουν κάτι πιο σοβαρό και εκεί που ήταν πιο χαλαροί, σοβαροί, μετρημένοι όλοι εκεί πέρα…Γιατί αυτό είναι μάρκετινγκ δεν είναι ραδιόφωνο, όταν θέλεις να προσεγγίσεις περισσότερο κόσμο, κάνεις μεγαλύτερες υποχωρήσεις δηλαδή για να προσεγγίσω και αυτούς πρέπει να βγάλω εκείνο το τραγούδι που θα ενοχλήσει, να βγάλω εκείνο το τραγούδι που είναι κάπως παράξενο, να μην πω αυτή την […]που μπορεί να επηρεάσει κάποιον, να μην πως εκείνη την […]που μπορεί να επηρεάσει κάποιον άλλο, υποχωρήσεις, υποχωρήσεις, υποχωρήσεις και στο τέλος βρίσκεις τον εαυτό σου ευνουχισμένο από τις υποχωρήσεις για να τα έχεις καλά με όλους. Πάντως το Ράδιο – Θεσσαλονίκη τους βγάζω το καπέλο, γιατί ξεπούλησαν αλλά βαδίζουν στον ίδιο στόχο ακριβώς. Εγώ άλλωστε το είπα, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη το κατακρίνω γι' αυτά τα δύο πράγματα, για την λούμπεν εκπομπή του Λευτέρη του Μαρόγλου όσο την έκανε, εγώ δεν ξεχνάω όμως, δεν πα να περάσουν 50 χρόνια, την έκανες; Τελείωσε. Την ημέρα που την έκανες, τελείωσες για μένα, τελείωσες. Και ότι άνοιξε τον Ερωτικό, κόντεψα να σπάσω την τηλεόραση, από τις τρεις φορές που κόντεψα να σπάσω την τηλεόραση όταν σε μια εκπομπή στην ΕΤ-3 που μιλούσε για το ραδιόφωνο είδα 2 «τζόκεις» (κάνει την κίνηση των εισαγωγικών με τα χέρια του) του Ερωτικού να μιλάνε για το ραδιόφωνο. Εκεί είναι η απόλυτη τρέλα. Διάλεξε δύο σταθμούς, τον Α – 103 και τον Ερωτικό που τα παιδιά αλλάζουν τους δίσκους, δηλαδή μιλούσαν δύο παιδιά που πήγαιναν 3 ώρες, 2, 4, δεν ξέρω πόσες και υπήρχε μια λίστα που την είχε βγάλει ο Μαρόγλου με τρα-

γούδια και αυτοί απλά έβαζαν και μιλούσαν αυτοί για το ραδιόφωνο, δηλαδή καταλαβαίνεις τι σου λέω; Δηλαδή απλά παιδιά που άλλαζαν δίσκους επιλέχθηκαν από το ζώον της ΕΤ-3 για να μιλήσουν για το ραδιόφωνο. Ξέρω ότι δεν σε βοηθάω αλλά παίρνεις μια ιδέα…

ΕΡ. Όχι, όχι, με βοηθάς. Το πειρατικό ραδιόφωνο επηρέασε καθόλου την πολιτική στην Ελλάδα, τα πολιτικά πράγματα;

ΑΠ. Αυτό καθεαυτό αν θεωρήσουμε ότι ο Μαρόγλου έκανε ότι έκανε στο ιδιωτικό Ράδιο – Θεσσαλονίκη, όχι στο πειρατικό. Που επηρέασε; Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι. Οι ίδιοι άνθρωποι όμως πέρασαν, οι ίδιοι άνθρωποι πέρασαν. Η Θεσσαλονίκη έχει το εξής πρόβλημα, δεν είχε πρόσωπα να καλύψουν τις θέσεις. Φαντάσου αυτό το ποτήρι τώρα έτσι; Βάζεις πορτοκαλάδα μέχρι εδώ πέρα και θέλεις να γεμίσει μέχρι εδώ πάνω αλλά δεν έχεις άλλη πορτοκαλάδα, ρίχνεις νερό μέσα, αλλά αυτή η πορτοκαλάδα θα αραιώσει. Είχες κανονική πορτοκαλάδα μέχρι εκεί, θέλεις να πάρεις μέχρι εκεί, δεν είχες άλλη πορτοκαλάδα, γι' αυτό θέλεις νερό, φελλούς δηλαδή μέσα, αραίωσε το επίπεδο και την πλήρωσαν η πορτοκαλάδα η ίδια έγινε πιο αραιή. Εγώ ειλικρινά δεν πιστεύω ότι επηρέασε την πολιτική έτσι όπως εσύ ίσως την αντιλαμβάνεσαι γιατί πρέπει να σου πω ότι ήμασταν και συμφοιτητές. Δεν ξέρω αν σου το είπα, ένα χρόνο στο Δημόσιας Διοίκησης ήμουν, πριν περάσω στο ΤΕΦΑΑ. Πω, πω, σκέφτομαι συνταγματικό και παθαίνω τέτοιο, δεν ήμουν εγώ για τέτοια, ήμουν για ΤΕΦΑΑ, δεν ήμουν για …(γέλια).

ΕΡ. Σήμερα με τι ασχολείσαι;

ΑΠ. Γυμναστής είμαι.

ΕΡ. Γιατί δεν συνέχισες στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Γιατί δεν μ' αφήνουν να κάνω ραδιόφωνο εδώ πέρα, έχω πάει σε όλους τους . σταθμούς. Καταρχήν μόνο που αναφέρω, την στιγμή εκείνη πρέπει να δεις, δίνω την κασέτα και αναφέρω την μαγική λέξη που είναι το ιδανικό για να σου κλείσει μια πόρτα. Που έχεις κάνει ραδιόφωνο; Έχω κάνει δέκα χρόνια ραδιόφωνο στην Θεσσαλονίκη. Από Θεσσαλονίκη είσαι; Όχι, όχι, βλέπεις μια πόρτα να έρχεται κατά πάνω σου και εσύ αντί να τραβηχτείς πίσω, πας και λες ναι από την Θεσσαλονίκη είμαι (γέλια).

ΕΡ. Γιατί το λες αυτό;

ΑΠ. Πήγαινε πάνω στην Θεσσαλονίκη και δες, ρώτα, μάθε πόσοι από άλλες περιοχές συν Αθηναίοι, κάνανε πάνω ραδιόφωνο και πόσοι Θεσσαλονικείς κάνανε κάτω στην Αθήνα ραδιόφωνο. Για ρώτα; Για ρώτα; Θα σου πω ποια είναι η απόλυτη ξεφτίλα, αυτή την στιγμή, χωρίς εγώ να ξέρω όλα τα πρόσωπα και όλες τις καταστάσεις, από αυτά που ξέρω όμως και από αυτά που έχω ακούσει όταν πήγα πάνω και από ένστικτό, ποιοι είναι οι 2 καλύτεροι τζόκευς αυτή την στιγμή στην Θεσσαλονίκη, πλην ελληνικού που δεν το παρακολουθώ, είναι ο Γιάννης Σημαντήρας στο Κρατικό και ο Στέφανος Τσιτσόπουλος στον Αντ.1 που είναι all around, και από μουσική ξέρει και λόγο έχει και άνεση. Από πού είναι ο Τσιτσόπουλος; από την Ξάνθη. Από πού είναι ο Σημαντήρας; Από την Φλώρινα. Άντε γεια. Άντε γεια. Τα παιδιά ήρθαν έτοιμα από τις πόλεις τους. Σπούδασαν βέβαια εδώ πέρα αλλά μέχρι τα 18 ήταν στις πόλεις τους. Άρα το πρόβλημα είναι το DNA του Σαλονικιού, αλλού είναι το πρόβλημα και η Θεσσαλονίκη γιατί είχε πειρατικό ραδιόφωνο; Γιατί τα ραδιογωνιόμετρα ήταν στην Αθήνα, αν είχαμε τουλάχιστον ένα ραδιογωνιόμετρο στην Θεσσαλονίκη, πάπαλα, πάπαλα. Που λένε το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης….

ΕΡ. Μην το υποτιμάς.

ΑΠ. Δεν υποτιμάω κανέναν. Αν το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης έχει κάτι διαφορετικό, και αυτό στο λέει ο άνθρωπος, να το ακούσει και το κασετόφωνο εδώ πέρα (πλησιάζει περισσό-

τερο στο κασετόφωνο) χωρία καμία διάθεση να φανώ ψιλομετριόφρων και τέτοια. Όλοι έχουμε πάρει από το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, εγώ έχω πάρει την ίδια μου την ζωή, την γυναίκα μου την γνώρισα από εκεί, την αυτοπεποίθησή μου, την πορεία μου, την καριέρα μου, δεν μιλάω για την επαγγελματική, μιλάω για τους ανθρώπους που ξέρω και τέτοια, γιατί σαν αθλητής έκανα μια παράλληλη πορεία στον στίβο, στη σχολή, λοιπόν την οφείλω στο ραδιόφωνο. Από όλους αυτούς που πήραν από το ραδιόφωνο, όλοι οι υπόλοιποι μαζί δεν έχουν δώσει τόσα στο ραδιόφωνο πίσω από όσα έχω δώσει εγώ. Και δεν μιλάω μόνο για την σελίδα. Όλοι οι υπόλοιποι μαζί, όλοι, οι χιλιάδες που έχουν κάνει ραδιόφωνο, στο ραδιόφωνο πίσω δεν έχουν δώσει από όσα έχω δώσει εγώ.

7

ΕΡ. Τι είναι αυτό που έχεις δώσει;

ΑΠ. Ένδειξη ευγνωμοσύνης, προσφοράς. Τι έχουν κάνει; Κοιτάνε μόνο την πάρτη τους. Τι έχουν, έχουν δώσει αγώνα για το ραδιόφωνο; Έχουν πολεμήσει για το ραδιόφωνο; Έχουν δώσει κάτι στο ραδιόφωνο; Κάτι χειροπιαστό, πες μου ρε παιδί μου, αν έχεις δώσει, όχι αν έχεις κάνει εεε να μαζέψεις αίμα για κάποιον και τέτοια, στο ίδιο το ραδιόφωνο, έχεις κάνει κάτι για την μνήμη του ραδιοφώνου; Για την ιστορία του ραδιοφώνου; Για την εξέλιξη του ραδιοφώνου; Για να μην εγκλωβιστεί.

ΕΡ. Δώσε μου ένα παράδειγμα.

ΑΠ. Ένα πραγματικό μουσείο για το ραδιόφωνο. Ένα πραγματικό μουσείο […]. Μια σελίδα, πες μου, είναι ή δεν είναι προσφορά, κάθε σταθμός να κρατάει αρχείο με όλους τους τζόκεις και όλη του την πορεία από τότε που ξεκίνησε μέχρι μετά. Κανένας δεν έχει. Στο λέω, κανένας δεν έχει. Και μόνο για το τυπικό, για να ξέρουν ποιοι ήταν εδώ πέρα ρε παιδί μου, ψάξε όποιον σταθμό θέλεις σε κανέναν δεν θα βρεις. Περισσότερες πληροφορίες θα βρεις στην σελίδα μου για τα ίδια τα ραδιόφωνα παρά στα ίδια τα ραδιόφωνα γι' αυτά. Τι σου είπα; Ποιος σταθμός είναι πρώτος σε ακροαματικότητα; Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη; Ό,τι υλικό έχει σε φωτογραφίες το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, την συνέντευξη του Διαμαντόπουλου στο Επτά μέρες TV, όλα θα τα βρεις αυτούσια στο δικό μου το site. Δεν έχουν ούτε καν προσωπικό τους αρχείο, μόνο αυτό σου λέω. Δηλαδή, αυτό που σου λέω, εκεί που λέει η ιστορία του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, δεν ξέρω τι λέει ακριβώς, όλα αυτά είναι από το δικό μου το site, δεν τα είχε καν ο Δενδρινός γιατί αν τα είχε, θα έλεγε γιατί να τα πάρουμε από το site του Λάλου; Πάρτε τα από το δικό μου αρχείο και ανέβασέ τα πάνω. Αφού μπήκαν στην διαδικασία να τα επεξεργαστούν γιατί αν δεις στο δικό μου το site είναι κάπως αχνά στο δικό τους φαίνεται το ίδιο ακριβώς κομμάτι, ακριβώς το ίδιο κομμάτι, σε προκαλώ να το δεις, είναι ακριβώς το ίδιο επεξεργασμένο για να φαίνονται καλύτερα τα γράμματα Είναι ακριβώς τα ίδια πράγματα. Οι ίδιοι άνθρωποι, αυτοί οι εγκληματίες, Μαρόγλου, Βακάρος, όλα αυτά τα υποπροϊόντα του ραδιοφώνου, αυτοί είναι υπεύθυνοι για την κατάντια του ραδιόφωνου. Ούτε ο Γράντας, ούτε ο Τριανταφυλλίδης, ούτε κανένας που δεν είχε καμία σχέση με το ραδιόφωνο, οι ίδιοι αυτοί ραδιοφωνατζήδες, αυτοί διέλυσαν το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Σήμερα ακούς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Συνέχεια, από το πρωί μέχρι το βράδυ.

ΕΡ. Πως σου φαίνεται σήμερα το ραδιόφωνο;

ΑΠ. […] Ευνουχισμένο. Όλοι κάνουν ένα πλάνο, τι κάνει ο Τουρώνης στον Star FM; Έχει κάτι σαν γραμματεία εξειδικευμένη, που είναι συνέχεια με το τηλέφωνο στο χέρι και τι τους βάζει και κάνουνε; Παίρνουν τυχαία τηλέφωνο «Συγνώμη, σας παίρνουμε από το Star Fm, μπορούμε να σας απασχολήσουμε για δύο λεπτά;» Όντως για δύο λεπτά τους απασχολούν. Και παίζει τρία δείγματα 15-20'' από 3 διαφορετικά τραγούδια και ρωτάει «Από αυτά τα τρία ποιος σας άρεσε περισσότερο;». Αν ο άλλος δεν τους πει «Αντε και […]» και σου πει «Από αυτά τα τρία μου άρεσε το δεύτερο». Ένα, δύο, ένα, το τρία, το τρία, το τρία, άλλο το δύο,

άλλο το ένα και από αυτά που διαλέγει βλέπουν ποιο από αυτά τα τραγούδια στα 20'' άρεσε περισσότερο, το εντάσσουν στο πρόγραμμα και βγάζουν κάποιο άλλο από το πρόγραμμα ή τι θέλει ο κόσμος γι' αυτό το Cuba Star ήταν νούμερο ένα στο Star Fm, ένα χρόνο μετά την κυκλοφορία του, γιατί; Γιατί το έβαζαν στον κόσμο και στον κόσμο είχε απήχηση, αφού είχε απήχηση να πάει να γαμηθεί, δεν πάει να πέρασε ένας χρόνος, εμείς θα το έχουμε πάλι εδώ, δεν πάει να πέρασε και δύο χρόνια, εμείς αυτό θα παίζουμε, μέχρι να σταματήσει να αρέσει στον κόσμο, έχουν υπηρεσία, πήγαινε ρώτα στο Star Fm, παίρνετε μήπως τηλέφωνα και ρωτάτε τον κόσμο τι του αρέσει;

ΕΡ. Για το playlist τι πιστεύεις;

ΑΠ. Χρειάζεται, σε ένα ποσοστό μέχρι 50%, όχι παραπάνω, αλλά playlist όχι πάρε αυτά τα 24 τραγούδια, χρειάζεται περίπου σου λέω κατά προσέγγιση, Λευτεράκι, ο σκληρός δίσκος έχει μέσα 5000 τραγούδια, δεν ξέρω τι θα κάνεις, τα μισά από τα 24 τραγούδια που θα παίξεις στο 2ωρό σου θα είναι μέσα από αυτά τα 5000. Και δύο συγκεκριμένα θα είναι το προτεινόμενο της εβδομάδας και ένα τραγούδι που προωθώ εγώ. Και άσε με, μέχρι εκεί. Το να πας όμως στον RSO και να πεις, περιμένετε για εκπομπή; Ναι αυτά τα 24 τραγούδια είναι, εσύ θα μιλήσεις σε εκείνο για 10'', σε εκείνο για 15'', σ' εκείνο για 20'', τι να πω; Σ' εκείνο, πες κάτι για τον καιρό, σ' εκείνο πες κάτι για την γιορτή σου, σ' εκείνο πες…θα προλάβω να το πω σε 20'', αν δεν προλάβεις μη μιλάς καθόλου, RSO, ο πιο ευνουχισμένος σταθμός, δεν μιλάμε για Classic που είναι ο σταθμός της απόλυτης […].

ΕΡ. Πάντως μου σύστησε να μιλήσω μαζί σου.

ΑΠ. Έτερον, εκάτερον. Και εγώ τι είπα τώρα; ότι ο Γαλανός ήταν ένας από τους 10 καλύτερους. Αν βγει κάποιος και πει, θυμάμαι φοβερές στιγμές του ραδιοφώνου, θυμάμαι κάτι ήρωες, όπως ο Βασίλης Γαλανός, έχω βγάλει την καρέκλα και του την έχω φορέσει κολάρο, μη βγει και πει κανένας ήρωα τον Γαλανό, ήταν ένας από τους 10 , συμφωνώ, ελλείψει άλλου, συμφωνώ, Λευτέρης Λάλος, σου το λέω και εδώ μέσα, αν δεν ήταν ο Γιώργος Αλεξίου οτιδήποτε ξέρεις, έχεις ακούσει, έχεις μάθει, σκέφτεσαι για το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, δεν θα ήταν το ίδιο.

ΕΡ. Πες μου κάτι για τον Αλεξίου, τον θυμάμαι που έκανε εκπομπή αλλά δεν θυμάμαι καθόλου το περιεχόμενο.

ΑΠ. Ο Αλεξίου είχε την απόλυτη ραδιοφωνική τεχνική, στις αναπνοές, στο πως μιλούσε, στα πάντα και κυρίως, αν διαβάσεις ένα σχόλιο που έχω στο site, το προσωπικό μου σχόλιο, μπορούσε να προωθήσει ένα τραγούδι με απίστευτο τρόπο, σ' έφτανε στα όρια της τρέλας για να μάθομε ποιο είναι το τραγούδι, έκανε μια τεχνική, έπαιζε σε συγκεκριμένες στιγμές μέσα στην εκπομπή του, δεν το παρουσίαζε, έβαζε έναν θορυβάκο για να μας την σπάει, για να μην μπορεί κανένας να το ηχογραφήσει αυτό και να πάει να το παίξει, έτσι ώστε αν πάει να το παίξει να φαίνεται ότι είναι του Αλεξίου, είχε κόλπο με κάτι μικροφωνισμούς που εμείς στην αρχή νομίζαμε ότι του ξέφευγαν ή ξέρεις φορώντας ακουστικά, φαίνεσαι λίγο και το έχεις δυνατά τα ακουστικά και όταν πλησιάζεις το μικρόφωνο κάνει μικροφωνισμούς. Το έκανε επίτηδες, το βρωμόσκυλο, καλή σου ώρα ρε Γιώργο, ούτε πενήντα άτομα, 50-60 άτομα ήμασταν στην κηδεία του, ο πιο σημαντικός άνθρωπος, εγώ δεν θα έκανα ραδιόφωνο αν δεν ήταν ο Γιώργος.

ΕΡ. Γιατί, εσένα πως σε επηρέασε;

ΑΠ. Κοίταξε, η δική μου η εκπομπή με την εκπομπή του Γιώργου, καμία σχέση, η μέρα με την νύχτα, αλλά αν δεν ήταν ο Γιώργος δεν θα έκανα ραδιόφωνο, δηλαδή είχε μια ποιότητα, δεν μπορείς να…, δηλαδή…, έκανε εκπομπή με έναν απίστευτο τρόπο, δεν υπήρχε άνθρωπος στον κρατικό να κάνει έτσι εκπομπή, ζεστός, φωνή πολύ ωραία, αν και ο ίδιος είχε ομολογήσει, συγνώμη που το λέω τώρα, «Ξέρεις πόσες γυναίκες το έχουν δέσει κόμπο σε βραδινές

μου εκπομπές» Μόνο που το σκέφτομαι. Και είχε δίκιο. Ίσως να μην έπρεπε να το ομολογήσει μπροστά μου αλλά είχε δίκιο, γιατί όλες οι γυναίκες λένε (βαθαίνει την φωνή του) «Αυτός ο Αλεξίου». Ήξερε τι τραγούδια να διαλέξει, ήξερε πώς να μιλήσει, είχε την κατάλληλη χροιά φωνής, ήξερε τι αναπνοές να πάρει, ήξερε πότε να το πει, ήταν θεϊκός, δηλαδή η απόλυτη ραδιοφωνική τεχνική. Και μιλάμε για χρόνια που δεν υπήρχε ραδιόφωνο, δεν είχε κάποιον μπροστά του να δει, καταρχήν όλα τα τραγούδια, το Darling των Stories, το Rock Sugar, το Heart του Marteen Bill, όλα είναι δικά του παιδιά, αυτός τα έπαιξε, δεν υπήρχαν αυτά τα τραγούδια, δεν υπήρχαν. Δες στην σελίδα μου μέσα με τα κλασσικά της Θεσσαλονίκης, Santa Esperalda, You are my everything, You'll never know, όλα αυτά είναι δικά του τραγούδια, όλα αυτά και τραγούδια που τι να σου ήταν πρωτοποριακά και σε άλλους τομείς δηλαδή….. Για μια περίοδο έπαιζε αυτό που θεωρώ εγώ το πιο αγαπημένο μου τραγούδι Lloyd Lo and locomotion της Forest Fie, που δεν μοιάζει με το δικό του ύφος των CDS, κι όμως το έπαιζε εκεί πέρα και από εκεί το αγάπησε και το λάτρεψε. Η διαφορετικότητα του ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης σε σχέση με οτιδήποτε άλλο είναι ο Γιώργος ο Αλεξίου. Όποιος πει κάτι άλλο ή τον έλεγαν Στέφανο Δενδρινό ή είναι από άλλη πόλη.

ΕΡ. Να σου πω, για σένα ποιος ήταν ο πειρατής; Τι ήταν ο πειρατής για σένα;

ΑΠ. Ο μέσος πειρατής; Με ρώτησες πριν ποιοι ήταν οι καλύτεροι όχι ποιοι ήταν οι δημοφιλέστεροι, ο Jackson Pallace ήταν στους δημοφιλέστερους, το Ράδιο – Σίτυ, ο Γιάννης ήταν στους δημοφιλέστερους.

ΕΡ. Ποιος Γιάννης;

ΑΠ. Γιάννης, Ράδιο – Σίτυ, πως τον λένε, ξέρω και εγώ, Γιάννης έβγαινε. Γιώργος, Jackson Pallace, Γιώργος Σταματίου, πως το έλεγαν τώρα; Αυτοί ήταν οι δημοφιλέστεροι, δεν ήταν οι καλύτεροι. Ούτε στους 50 δεν ήταν, και άλλοι, τι να σου λέω τώρα, ονόματα; Ονόματα που έπαιζαν πάρα πολύ, δεν ήταν στους καλύτερους, ήταν στους δημοφιλείς, γιατί; Γιατί έπαιζαν εύκολη μουσική, έκαναν τις χάρες, έπαιζαν ό,τι αγαπημένο τραγούδι ήθελες…Ο πειρατής, θέλω να πιστεύω, ότι ο πειρατής έτσι όπως τον έχουμε στο μυαλό μας, ήταν πολύ πιο κοντά στον Jackson Pallace παρά στον Γιώργο Αλεξίου, ο Γιώργος Αλεξίου ήταν άλλη κλάση. Θα μου πεις, καλά ρε Λευτέρη, όλη η ιδιομορφία, το ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης που λένε ότι είναι διαφορετικό, όλη η ιδιομορφία ξεκινά ή γυρίζει γύρω από τον Γιώργο Αλεξίου. Δεν είμαι μικρό παιδάκι, 38 χρονών είμαι, 10 χρόνια ζω στην Αθήνα και ακούω ραδιόφωνο εδώ πέρα, την Θεσσαλονίκη την έχω φάει με το κουτάλι. Πρόσεξε όποιος μιλήσει και πει ότι αυτό που λέει ο Λάλος είναι μαλακία, θα πρέπει να το δικαιολογήσει. Εγώ ακούω και Αθήνα, ξέρω την Θεσσαλονίκη, ήμουν Σέρρες, άκουγα εκεί τον σωσία του, τον double του, τον Αλέξη τον Λάιο, τον Λιθαρή, ο οποίος είναι πολύ καλός, ο Αλέξης ο Λιθαρής είναι ο πιο ιδανικός για να μιλήσει για τον Γιώργο τον Αλεξίου, το Ράδιο – Ένα, Σέρρες, αν θέλεις σου δίνω το τηλέφωνο του να μιλήσετε τηλεφωνικά ή αν πας ή αν κατεβεί αυτός Θεσσαλονίκη, όταν είσαι και εσύ Θεσσαλονίκη, να βρεθείτε εκεί πέρα. Ήταν ο μεγαλύτερος φαν του Γιώργου και είχε κάνει έναν σταθμό στις Σέρρες, ακριβώς όπως του Γιώργου, Ράδιο – Ένα, τον ονόμαζε, τα ίδια τραγούδια έπαιζε, τα ίδια τα πάντα…..Έχω ζήσει και αλλού και κάτω τα καλοκαίρια τα περνούσα στο Γύθειο, στην Μάνη, άκουγα τα τοπικά ραδιόφωνα, στην θητεία, υπηρέτησα στο Ηράκλειο, υπηρέτησα στην Κόνιτσα, στην Κοζάνη υπηρέτησα, άκουσα ραδιόφωνο, εκεί που πήγαινα διακοπές άκουγα ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο της επαρχίας είναι για τον […]. μιλάμε, άθλιες καταστάσεις, άθλιες καταστάσεις, εντελώς. Είναι καλά 10 ραδιόφωνα διάσπαρτα στην Ελλάδα που διατηρούν κάποιο υποτυπώδες επίπεδο, ακούγεται βαρύ αυτό που λέω αλλά φαίνεται εκ των υστέρων ότι δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα, το λέω ξεκάθαρα, χωρίς τον Γιώργο Αλεξίου, η ιδιαιτερότητα του ραδιοφώνου της Θεσσαλονίκης δεν υφίσταται.

ΕΡ. Γιατί μου είπες στην αρχή ότι το ραδιόφωνο το πειρατικό είναι υπερτιμημένο;

ΑΠ. Υπερτιμημένο είναι. Καταρχήν δεν έχει καμία σχέση με πολιτική και είχε και ελάχιστη σχέση με σοβαρότητα άλλωστε δες από την πορεία όλων αυτών που ασχολήθηκαν με το ρα-

διόφωνο, δες από την πορεία τους την εν γένει πορεία τους, τι έκαναν όλοι αυτοί; Που είναι όλοι αυτοί; Δηλαδή ο Νίκος ο Κατανακής που είναι και φίλος μου, τι έκαναν; Πάνε για ένα μεροκάματο, δέχεται να μιλάει για 20'', 5΄΄ εκεί και διαλέγει από 900 τραγούδια, δεν μπορεί να επιλέξει ούτε ένα τραγούδι δικό του. Εγώ τι σου είπα; Playlist, ναι, τα 12 τραγούδια από τα 24 που θα παίξω θα είναι μέσα από αυτά τα 5000, όχι τα 1000, 5000 για να υπάρχει μια ομοιογένεια ή εμπιστεύεσαι αυτόν που κάνει εκπομπή ή δεν τον εμπιστεύεσαι. Εγώ από του σταθμούς που άκουσα στην Θεσσαλονίκη, ο Heart δεν είναι σταθμός, όποιος πει τον Heart ραδιόφωνο είναι μαλάκας, Λάλος, όποιος πει τον Heart ραδιόφωνο είναι μαλάκας, Λάλος, ο Ερωτικός δεν είναι ραδιόφωνο, είναι μαλάκας, Λάλος. Ραδιόφωνο είναι τζόκεις, έτσι; Δεν έχεις τζόκεις, δεν έχεις ραδιόφωνο. Όποιος σταθμός δεν έχει τζόκεϊ, και όχι τζόκεϊ που να βγαίνουν μια φορά την ώρα και να λένε κάτι, τζόκεϊ κανονικούς, ο RSO είναι, πώς να το πω ανδρείκελο ραδιοφώνου και ο Νίκος ο Κατανάκης και ο Νίκος ο Τερζόγλου είναι δέσμιοι αυτού του ράδιο – ανδρείκελου.

ΕΡ. Ποιο ραδιόφωνο ακούς;

ΑΠ. Το μόνο ραδιόφωνο που εγώ μπορώ να υποφέρω, αν και δεν είμαι τόσο της ροκ μουσικής είναι ο 1055. Έχει μια άνεση, μια ελευθερία, νιώθεις ότι ο άλλος δεν σφίγγεται, δεν έχει κανένα όπλο από πάνω να τον απειλεί κάποιος, μιλάω για την ξένη μουσική, την ελληνική δεν την παρακολουθώ αλλά πόσο διαφορετικά να είναι τα πράγματα. Αν και στην Αθήνα, τα ραδιόφωνα που παίζουν ελληνική μουσική, κάποια από αυτά είναι πολύ πιο άνετα και χαλαρά, βλέπεις ο Δίεση, ο Μελωδία έχουν εμπιστοσύνη στους τζόκεις και τους αφήνουν και μιλάνε.

ΕΡ. Μόνο ο Δίεση και ο Μελωδία έχουν μείνει. Ο Λάμψη έχει playlist 100%.

ΑΠ. Δεν μίλησα, μίλησα για σταθμούς τώρα, δεν μίλησα για Village, για Λάμψη […].

ΕΡ. Ο Λάμψη είναι πρώτος σε ακροαματικότητα σήμερα.

ΑΠ. Έκανε τις υποχωρήσεις, πήρε την ακροαματικότητα, Σοφία μου, έτσι πάει. Υποχωρήσεις σου είπα, κάνεις υποχωρήσεις για να αγγίξεις περισσότερο κόσμο, περισσότερο κόσμο. Το Κοσμοράδιο δεν το άκουγε ούτε η μάνα του όταν ήμουν εγώ εκεί το 1990, ξαφνικά την επόμενη μέρα γυρνάει στα ελληνικά και σε ένα μήνα είχε φτάσει το 5%, σε ένα μήνα μέσα. Είχε και το όνομα, γιατί υπήρχε ένα κλαμπ, σκυλάδικο που λεγόταν Κοσμοδρόμιο, Κοσμοράδιο, Κοσμοδρόμιο, Κοσμοράδιο, Κοσμοδρόμιο δούλεψε ως συνειρμός και το Κοσμοράδιο πέρασε σε άλλη φάση.

ΕΡ. Όλους τους βρίζεις πάντως, για έναν δεν έχεις πει καλή κουβέντα. (γέλια)

ΑΠ. Με θίγεις, με θίγεις. Ο Διαμαντόπουλος σαν τζόκεϊ; Είπα εγώ για τον Διαμαντόπουλο σαν τζόκεϊ; Αλλά ήταν στο Ράδιο – Θεσσαλονίκη που ήταν και ο Μαρόγλου. Ο Μαρόγλου σας τζόκεϊ; Σαν τζόκεϊ, σαν τζόκεϊ καλός ήταν, εγώ μιλάω για την λούμπεν πρωινή εκπομπή του τώρα. Καλούς τζόκεις; Να σου πω, ονόματα όπως τα λέω ,για να μην θεωρηθεί ότι…Καλοί τζόκεις. Γιώργος Αλεξίου, Δενδρινός τους είπαμε. Από αυτούς που είναι γενικά στην Θεσσαλονίκη, τον Κώστα τον Μαρινέλη, Κώστας Μαρίνος, τον θυμάσαι; που έβγαινε στο Πανόραμα 86; Μπορεί και να μην τον θυμάσαι. Πολύ καλός. Ο Θωμάς ο Σιαμούλης που ήταν και στον Top FM για μια περίοδο, τον Γιάννη Σημαντήρα τον είπα, ο Ρύκιος είναι φαντα-στι-κός, ο Κομνηνός πάλι, ο Νίκος ο Κομνηνός στον Republic δεν μου αρέσει. Δεν μου αρέσει καταρχήν γιατί μιμείται τον Πετρίδη, τον μιμείται τον Γιάννη τον Πετρίδη, γιατί έχει πολλές εμμονές αλλά του βγάζω το καπέλο σε ένα πράγμα, ξέρει να διοικεί σταθμούς, δεν το συζητάμε….

ΕΡ. Τώρα δεν έχει σταθμό ο Κομνηνός, τον Republic, είχε και πριν;

ΑΠ. Να διοικεί, όχι να έχει σταθμούς, διευθυντής προγράμματος, αυτό λέω τώρα.

ΕΡ. Που ήταν;

ΑΠ. Στον 88.5, ποιος έκανε κουμάντο στον 88.5; Ξέρει τι πρέπει να περάσει σαν γραμμή και τουλάχιστον αυτό που πρεσβεύει, αυτό πρεσβεύει. Δεν είναι σαν τον Γαλανό, την μια ακούγομαι σαν τον Αλεξίου και την άλλη ακούγομαι σαν τον Βακάρο, όπου φυσάει ο άνεμος πάω. Ο Γαλανός είναι φαιδρή προσωπικότητα, αλλά ωραίο παιδί […]. Λοιπόν αυτό είναι το πλεονέκτημα του Γαλανού, ότι ήταν ωραίο παιδί, ψηλός, εμφανίσιμος, αθλητικός…

26. ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΛΟΧΩΡΑΣ (ΚΥΡΙΟΣ ΡΥΚΙΟΣ /ΔΟΚΤΩΡ ΡΟΚΦΟΡ)

ΑΠ. Ο Δίαυλος σχηματίστηκε το 1986, έβγαλε το σήμα του πρώτη φορά την 1η Σεπτέμβρη του 86, είναι μετεξέλιξη ενός άλλου ραδιοφώνου, επίσης ιδεολογικού προσανατολισμού, ιδεολογικού με την έννοια του concept, γι΄ αυτό σου λέω υπάρχει διαφορά, ο Κατανάκης δεν είχε κανένα concept στο μυαλό του, ήταν ένας πειρατής, ο Νίκος ο Καρράς, κατά κόσμο Τερζόγλου, έχεις μιλήσει με τον Νίκο;

ΕΡ. Ναι, μου είπε πολύ ωραία πράγματα ο Νίκος.

ΑΠ. Άλλη βρωμοπειράτα, φοβερός τύπος, με τον Νίκο φτιάξαμε το Μουσικό Κανάλι, το οποίο Μουσικό Κανάλι μετά, μετεξελίχθηκε σε Μουσικό Δίαυλο. Αυτοί οι άνθρωποι, ο Μανόλης ο Δελής, έχεις μιλήσει;

ΕΡ. Όχι. Μου έδωσε ο Λευτέρης τα στοιχεία του. Θα τον πάρω.

ΑΠ. Οπωσδήποτε. Άλλη βρωμοπειράτα. Αυτοί είναι οι άνθρωποι, αυτοί είναι πειρατές, εγώ δεν είμαι πειρατής.

ΕΡ. Έλα τώρα, δεν είσαι πειρατής, μην είσαι μετριόφρων εγώ άλλα έχω μάθει.

ΑΠ. Λοιπόν, κοίταξε να δεις, την δικιά μου οπτική. Εγώ ανάμεσα στα διάφορα πράγματα που έκανα είναι να συστήσω έναν ραδιοφωνικό σταθμό με τον τότε φίλο μου Νίκο Τερζόγλου, το Μουσικό Κανάλι. Ο Νίκος ήταν βρωμοπειράτα ήδη και μέσω του Μανόλη του Δελή ο οποίος μας έδωσε τον πρώτο μας πομπό. Δουλεύαμε με μια λάμπα 807, αυτό έχει σημασία, είναι κάποια γλώσσα που έχει σημασία, η 807 για να καταλάβεις έβγαινε καλύτερα στα ΑΜ και όχι στα FM αλλά αυτό το κύκλωμα μας έβγαζε μια χαρά στα FM, καλή ποιότητα ήχου, βγαίναμε από το σπίτι μου, είχαμε την κεραία την IRMA,τέρμα πάνω, πάνω από την τηλεόραση….

ΕΡ. Τι περιοχή;

ΑΠ. Στο Καραμπουρνάκι. Το Καραμπουρνάκι ήταν μια πολύ ωραία περιοχή και αν είχες την κεραία ψηλά, έβλεπες όλη την πόλη. Ήταν πολύ ωραία και όντως είχαμε ακροατήριο από παντού. Μας άκουγαν από παντού, χάναμε λίγο την Καλαμαριά αλλά…

ΕΡ. Από το Καραμπουρνάκι χάνατε την Καλαμαριά;

ΑΠ. Ναι, γιατί η Καλαμαριά είναι από πίσω. Νομίζω ότι την χάναμε σε κάποια σημεία ή την Κρήνη χάναμε, πάντως παραδόξως δεν βλέπαμε από κει γιατί ήταν από πίσω, μπροστά όμως

βλέπαμε όλη την Άνω Πόλη, το κέντρο

[…]

ΕΡ. Άντε ρε!

ΑΠ. Ναι, ναι, εκεί είναι το πατρικό μου. Λοιπόν το Μουσικό Κανάλι, για να αρχίσουμε λοιπόν έτσι ξεκίνησε από μένα και τον Νίκο.

ΕΡ. Τι εποχή;

ΑΠ. 17 χρονών αμφότεροι, όχι ο Νίκος πιο μεγάλος 18, πρώτο έτος Ιατρικής αμφότεροι.

ΕΡ. Τι εποχή;

ΑΠ. Τέλη 83. Το Μουσικό Κανάλι βγήκε τέλη 83, αρχές 84, τέλη 83 βασικά. Δηλαδή Δεκέμβριο του 83 ήμασταν στον αέρα, Νοέμβριο νομίζω, τέλη Νοέμβρη, τέλη Νοέμβρη βγήκαμε ή τέλη Οκτώβρη, εκεί, τέτοια εποχή.

ΕΡ. Και παίζατε, τι μουσική;

ΑΠ. Εδώ ήταν το concept. Υπήρχε ένας προσανατολισμός, να υπάρχει μια ποικιλία μουσικής, την οποία την έβαζα εγώ την έβαζε και ο Νίκος, γιατί είχαμε συμπληρωματικές δισκοθήκες, ο Νίκος ήταν χιτάκιας, εγώ ήμουν αντί- χιτάκιας, οπότε είχαμε μια εκπομπή που ανάλογα και με τις δισκοθήκες μας τότε, εγώ δεν είχα πολλούς δίσκους τότε, ξέρω' γω καμιά 500αρια, κυρίως ροκ. Ο Νίκος είχε κυρίως ποπ, την εφήμερη ποπ, αυτή που είχε κυρίως πέραση, οπότε κάναμε ένα αμάλγαμα πολύ ενδιαφέρον αλλά είχαμε βάλει κάποια στανταρντς. Το concept έλεγε πως βρέξει, χιονίσει, ζούμε, πεθαίνουμε, θα βγαίνουμε από τις 16.00 μέχρι τις 19.00 νομίζω κάθε μέρα, εκτός Σαββατοκύριακου, μπορεί να μην ήταν 16.00 – 19.00, δεν είμαι σίγουρος, μπορεί να ήταν 16.00 – 20.00, μπορεί να ήταν 17.00 – 20.00, δεν θυμάμαι, ίσως να θυμάται ο Νίκος. Είχαμε διαλέξει μια συχνότητα που ήταν ελεύθερη, δηλαδή δεν ακούγαμε κανέναν σοβαρό πάνω, τον 94 και εστιάσαμε εκεί. Δεν δίναμε τηλέφωνο, ο πατέρας μου ήταν στρατιωτικός, ευτυχώς ήταν στην Αθήνα, γιατί θα πλακωνόμασταν, ε μας έβρισε μια φορά την να κάνει ο άνθρωπος, κουφάθηκε, απλά μετά σκέφτηκε «βρε παιδί μου, άμα σε πιάσουνε εγώ θα την πληρώσω». Ήταν τότε μάλιστα στην αεροπορία ο πατέρας μου και τότε υποτίθεται δεν έπρεπε να κάνουμε εμείς τίποτα γιατί οι ραδιοφωνικοί σταθμοί επηρεάζουν τα αεροπλάνα και ξέρω 'γω και τέτοια πράγματα. Θεωρητικά υπάρχει ένας τέτοιος κίνδυνος αλλά σίγουρα όχι με την ισχύ και σίγουρα όχι στην συχνότητα που εκπέμπαμε εμείς γιατί προσέχαμε τις αρμονικές μας. Μας ενδιέφερε αυτό και για κάποιο λόγο, όσο λιγότερες αρμονικές έχεις τόσο δυνατότερα βγαίνει το σήμα σου, εμείς θέλαμε σίγουρα δυνατότερο σήμα και επίσης we weren't fooling around. Δεν ήμασταν οι πειρατές που κάνανε και δεν τους ενδιέφερε και μάλιστα στο τέλος της εκπομπής κατεβαίνανε μια – μια συχνότητα για να μιλήσουν με άλλους.

ΕΡ. Συνομιλίες δεν κάνατε δηλαδή;

ΑΠ. Συνομιλίες, όχι. Όχι, συνομιλίες δεν κάναμε.

ΕΡ. Το λες πολύ κατηγορηματικά, από ιδεολογία δεν το κάνατε;

ΑΠ. Σου εξηγώ το concept. Ήταν ένας σταθμός όχι ραδιοπειρατικός, ήταν ένας σταθμός ερασιτεχνικός, όχι όμως ραδιοπειρατικός, δεν κάναμε συνομιλίες μετά. Το ζητούμενο δεν ήταν να την βρίσκουμε με τους υπόλοιπους, το ζητούμενο ήταν να κάνουμε κάτι μόνοι μας. Αυτό. Το οποίο ήταν συγκροτημένο, με αρχές, τέτοιο. Φυσικά ήμασταν απολύτως ελεύθεροι να κάνουμε ό,τι γουστάραμε γιατί εμείς ήμασταν αυτοί οι οποίοι το κάνανε. Απλά θέταμε αυτούς τους όρους στους εαυτούς μας, ότι θα κάνουμε κάτι σοβαρό ρε παιδάκι μου, θα τους δείξουμε

τι σημαίνει ραδιόφωνο.

ΕΡ. Και τι κίνητρο είχατε; Πως ξεκινήσατε; Ξυπνήσατε μια μέρα και είπατε θέλουμε να κάνουμε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ναι. Συγκεκριμένα εγώ ήθελα να κάνω ραδιόφωνο από πολύ μικρότερος. Έκανα εκπομπές πριν, σπίτι μου, στον αέρα. Ήμουν μόνος μου και μιλούσα ανάμεσα στα κομμάτια, σαν να τα παρουσίαζα.

ΕΡ. Χωρίς να βγαίνεις πραγματικά στον αέρα; Ψεύτικα;

ΑΠ. Όχι, ψεύτικα; Ναι, έκανα πρόβες, αυτοσχεδίαζα εκείνη την στιγμή. Και όταν βγήκα στο μικρόφωνο την πρώτη φορά, ήμουν απολύτως φυσικός, δεν συνέβη τίποτα. Ο Νίκος είχε… δεν θυμάμαι πως έβγαινε….υδροχόος…θα σε γελάσω, φαντάζομαι θα σου έχει πει…εεεε Το concept κόλλησε παρόλο που ακούγαμε εντελώς διαφορετική μουσική με τον Νίκο, δεν πείραζε ο ένας του αλλουνού, λίγο πολύ και οι δύο ρίχναμε νερό στο κρασί μας, αλλά το γουστάραμε πολύ αυτό. Μετά όταν ήταν να κάνουμε κάτι μεγαλύτερο μπήκαν στην παρέα δύο άλλοι, ο Μανώλης ο Δελής, ο οποίος μας είχε δώσει το μηχάνημα και ο Τάκης ο Αγγέλου, κατά κόσμον Γκεμιτζής και σκεφτήκαμε να κάνουμε κάτι μεγαλύτερο, να μην βγαίνουμε 3 ώρες την μέρα, να βγαίνουμε πολλές ώρες κάθε μέρα. Για να το κάνουμε αυτό, ήμασταν τέσσερις, θα έπρεπε να βάλουμε κάποια χρήματα για να βάλουμε ένα μεγάλο μηχάνημα, το οποίο έβγαινε από ένα άλλο μέρος, γιατί από το σπίτι μου είχαμε δοκιμάσει σε κάποια φάση είχαμε πολλές αντιδράσεις από τους γείτονες, με το δίκιο τους οι άνθρωποι είχαν προβλήματα με την τηλεόρασή τους, οπότε είπαμε θα νοικιάσουμε ένα σπίτι.

ΕΡ. Αφού βγαίνατε μετά τις 16.00 είπες γιατί είχαν πρόβλημα με την τηλεόραση;

ΑΠ. Το απόγευμα, 4-7 και σαν Μουσικός Δίαυλος θα βγαίναμε από τις 9 π.μ. ως τις 9 μ.μ. κάθε μέρα, οπότε problem. Αφήνω τους παρατρεχάμενούς μου, δηλαδή τον Νίκο τον Τερζόγλου να βρει σπίτι, βρίσκει, γι' αυτό σου λέω ήμουν λίγο (κάνει έναν μορφασμό με το χέρι στην μύτη που παραπέμπει σε σνομπ) να ασχολούμαι με αυτά, θα τρέξει ο Νίκος, θα βρει. Βρήκε ο άνθρωπος ένα σπίτι στην Άνω Πόλη, Δωδώνης 1, από εκεί εκπέμψαμε από την 1η Σεπτέμβρη του 1986 μέχρι γύρω στις 18 Δεκέμβρη της ίδιας χρονιάς, ένα τρίμηνο. Εντωμεταξύ, είχα εισηγηθεί μετά τον πρώτο μήνα να βάλουμε στην φάση σαν συνεργάτη τον Στάθη τον Παναγιωτόπουλο. Ο Στάθης και εγώ γράφαμε τότε στο Ποπ και Ροκ, έτσι γνωριστήκαμε, γράφαμε και οι δύο, είχαμε κερδίσει στον ίδιο διαγωνισμό του Ποπ και Ροκ, ο Στάθης έγραφε για χέβυ μέταλ, εγώ έγραφα για ανεξαρτησίες. Γνωριστήκαμε και κάποια στιγμή τον είδα σε κάτι ηλεκτρονικά, ακριβώς κάτω από το Berlin και ερχόμουν από εκπομπή θυμάμαι εγώ, μόλις είχα τελειώσει την εκπομπή μου 6-9 είχα εκείνη την μέρα. Α, ναι, τέσσερις άνθρωποι έτσι, ο πρώτος 9-12, ο δεύτερος 12-3 , ο τρίτος 3-6, ο τέταρτος 6-9. Οπότε σκεφτόμουν αν πάρουμε και τον Στάθη, θα έχουμε 9-12, οπότε από τις 9 το πρωί μέχρι τις 12 το βράδυ αυτό είναι μεγάλη φάση. Αυτό είναι καλή δουλειά, δηλαδή η πόλη μας ακούει κάθε μέρα. Το γουστάραμε αυτό, πάρα πολύ ωραία. Πήγαινα και εγώ, έπαιρνα το λεωφορειάκι για να πάω, άκουγα από τις βιτρίνες των καταστημάτων, μέσα μουσική είχαν τον Δίαυλο, αισθανόμουν πολύ ωραία. Εκείνη την εποχή δεν υπήρχε μόνο ο Δίαυλος, υπήρχε το Πανόραμα 86, το Ράδιο Θεσσαλονίκη, το οποίο Θεσσαλονίκη έβγαινε λίγες ώρες και το 16 ώρες Θεσσαλονίκη το οποίο μετά έγινε 24 ώρες Θεσσαλονίκη. Λοιπόν, αυτήν την περίοδο λοιπόν παίζουν 4 ραδιόφωνα, τα μεγάλα ραδιόφωνα, γιατί εκτός από μας και άλλοι είχαν την ιδέα να φτιάξουν κάτι με πολλούς μαζί., δηλαδή ταυτόχρονα έγινε αυτό. Τώρα δεν ξέρω αν έγινε, το Μουσικό Κανάλι εξέπεμπε έτσι 2 χρόνια πριν αλλά επειδή εγώ δεν άκουγα και πολύ ραδιόφωνο, δεν μου άρεζε το πειρατικό ραδιόφωνο και δεν μου αρέσουν και οι πειρατές ιδιαίτερα, δεν μου άρεζαν, πώς να σου πω…..

ΕΡ. Γιατί δεν σου άρεζαν;

ΑΠ. Δεν μου άρεζαν γιατί; Γιατί δεν απευθυνόντουσαν σε μένα, δεν ήταν κάτι πολύ ζωντανό, δεν μου μάθαιναν πράγματα, οι μουσικές που έβαζαν ήταν τρίχες, πράγματα τα οποία δεν με ενδιέφεραν ούτως ή άλλως, εγώ ήθελα κάποιος να μου μάθει μουσική ας πούμε, κάτι έξυπνο, εντάξει η πλάκα είναι πλάκα αλλά δεν….θα περίμενα περισσότερα πράγματα, γι' αυτό έκανα και το Μουσικό Κανάλι με τους τρόπους που σου είπα, δηλαδή εντάξει, θα ακούει ο άλλος αλλά θα μαθαίνει και 5-10 πράγματα, δεν θα τον γλείφουμε, θα κάνουμε πλάκες αλλά πλάκες όχι πλάκες σε επίπεδο λυκείου, θα έχουμε χιούμορ, θα κάνουμε αστεία σποτ. Το 84 κάναμε αστεία σποτ, τα οποία ήταν πραγματικά αστεία, δηλαδή αυτοσαρκαζόμασταν, αλλά επαγγελματικά φτιαγμένα σχεδόν, προσπαθούσαμε να τα ηχογραφήσουμε πολλές φορές μέχρι να πετύχουμε το τέλειο αποτέλεσμα, το οποίο είχε στοιχεία σάτιρας, είχε από πράγματα που μου άρεζαν, από Αδελφούς Μάρξ, δεν έπαιρνα πηγές, σου μιλάω για την έμπευση, και όχι από Χάρυ Κλυν, περισσότερο σουρεαλιστικό χιούμορ. Το οποίο με ανάμεικτα συναισθήματα είδα πολύ αργότερα ότι χρησιμοποιήθηκε στις διαφημίσεις, φυσικά δεν άκουσα από τα δικά μου σποτ. Εσύ κάνεις κάτι κάποια στιγμή, μπορεί να υπάρχουν και άλλοι που κάνουν κάτι αντίστοιχο. Γιατί; Γιατί είναι τα σημεία των καιρών έτσι. Στα 80'ς σήκωνε το ραδιόφωνο, σήκωνε, ήθελε, δηλαδή αν δεν το έκανα εγώ θα το έκανε κάποιος άλλος στην θέση μου, γιατί υπήρχε ατμόσφαιρα, παρόλο που μας κυνηγούσαν, παρόλο που μας πιάσανε, ωστόσο δεν σε σκότωναν, εντάξει σε σκότωναν οικονομικά γιατί εκείνη την στιγμή σου έσπαγαν την δισκοθήκη, ωστόσο έλεγες θα ξαναβγώ την άλλη μέρα έτσι για το […] της υπόθεσης, θα βγω από πάνω τους του στυλ είμαι ακόμη εδώ, ένα τέτοιο πράγμα.

ΕΡ. Γιατί λες ότι σήκωνε το 80 το ραδιόφωνο; Από ποια άποψη;

ΑΠ. Γιατί υπήρχαν άδειες συχνότητες, υπήρχαν ακροατές που δεν μπορούσαν να ακούνε το ξύλινο ραδιόφωνο το κρατικό, το οποίο και τώρα παραμένει ενδεχομένως ξύλινο αλλά σήμερα έχω να διαλέξω ανάμεσα στην γλίτσα του εμπορικού και στο ξύλινο του κρατικού, είναι σαν να μου λες τι θες να φας τώρα, πετρέλαιο ή βενζίνη, κατάλαβες; Δεν με αφορά, ούτε το ένα ραδιόφωνο, ούτε το άλλο, γι' αυτό και τώρα προσπαθώ να ακούω επιλεκτικά ραδιόφωνο, απλά εγώ είμαι παιδί του Πετρίδη για παράδειγμα ή του Ζήγκου ή στην Αθήνα του Δασκαλόπουλου, των ανθρώπων δηλαδή που και αν δεν σου άρεζαν οι μουσικές που έβαζαν σου έλεγαν πέντε πράγματα, καταλάβαινες ότι υπάρχουν κάποιοι τύπου αγριεμένοι ξέρω 'γω που φτιάχνουν μια μουσική έτσι, που εγώ δεν την καταλαβαίνω αλλά είναι περίεργη και γιατί την έφτιαξαν αυτοί οι άνθρωποι και τι θέλουν να πουν από πίσω; Και όλη η κουλτούρα του ροκ που είχε πέραση στην Ελλάδα στην δεκαετία του 80 μέσω των περιοδικών Ποπ και Ροκ, Μουσική, Ήχος, αυτά είχαν φτιάξει ένα ακροατήριο που ήθελε να ακούσει αυτά τα πράγματα, τα οποία δεν τα έπαιζε το κρατικό ραδιόφωνο το οποίο ήταν πλήρως ενταγμένο σε εταιρείες, τα πάντα ήταν ενταγμένα σε εταιρείες ούτως ή άλλως….

ΕΡ. Το κρατικό ραδιόφωνο ήταν πλήρως ενταγμένο σε εταιρείες;

ΑΠ. Βεβαίως. Μάλιστα είχε και εκπομπές που ήταν η Μίνως σας παρουσιάζει. Έτσι μεγάλωσα εγώ, η CBS σας παρουσιάζει, με εκφωνητή τον Πολυχρονίου τότε, βέβαια, η Music Box σας παρουσιάζει.

ΕΡ. Ο Πολυχρονίου στο πειρατικό δεν ήταν;

ΑΠ. Ο Πολυχρονίου πιθανόν να έκανε και πειρατής αλλά εγώ δεν τον πρόλαβα, εγώ τον πρόλαβα, εντάξει δεν είμαι και τόσο μεγάλος….

ΕΡ. Επειδή ήταν από τους γνωστούς της Αθήνας, γι' αυτό σου το λέω.

ΑΠ. Μπορεί στα νιάτα του να ήταν πειρατής, εγώ δεν τον άκουγα γιατί ήμουν στην Θεσσαλονίκη ή δεν είχα γεννηθεί τότε, αλλά μετά πήγε στην CBS, αααα ορίστε, να ένας πειρατής, αν είναι πειρατής ο οποίος πήγε μετά σε κρατικό κανάλι όμως….αλλά ουσιαστικά έκανε το ημίωρο της CBS, το ημίωρο της Music Box, αυτά όλα είχαν τους δικούς τους. Αλλά μουσική

στην Ελλάδα σε σοβαρό επίπεδο μάθαμε μόνο από τον Γιάννη Πετρίδη, με όλα τα καλά του και όλα τα στραβά του, είναι ο άνθρωπος που σου μάθαινε μουσική, άκουγες πράγματα, άκουγες μπλουζ…

ΕΡ. Ο Πετρίδης στην Αθήνα δεν ήταν; Πως τον άκουγες στην Θεσσαλονίκη;

ΑΠ. Υπήρχε μια εκπομπή, μην ξεχνάς πως τα κρατικά ραδιόφωνα ακούγονται σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Α, ο Πετρίδης ήταν στο κρατικό.

ΑΠ. Ναι, ναι, κρατικό ραδιόφωνο, αυτά που σου λέω και ο Πολυχρονίου στο κρατικό ραδιόφωνο ήταν. Με ρώτησες για τα κρατικά ραδιόφωνα και σου είπα πως βεβαίως ήταν ενταγμένα σε εταιρείες. Σαφέστατα, έτσι άρχιζε, τότε εντάξει δεν ήταν και ενημέρωση αυτό το πράγμα, γιατί εντάξει τις τρίχες που έπαιζαν οι πειρατές, έπαιζαν και αυτοί, κατάλαβες, δηλαδή δεν σου μάθαιναν μουσική.

ΕΡ. Για ποιους λες τώρα;

ΑΠ. Γι' αυτές τις εκπομπές, η Music Box σας παρουσιάζει, η CBS σας παρουσιάζει, η Μίνως σας παρουσιάζει….

ΕΡ. Τι εποχή;

ΑΠ. Αυτά αρχές 80'ς, τέλη 70 – αρχές 80 συνέβαιναν αυτά. Ο Πετρίδης έχει μια εκπομπή στο πρώτο πρόγραμμα από το 74, με το που ανέλαβε ο Χατζηδάκης, αυτή η εκπομπή το Ποπ Κλάμπ και το Ροκ Κλάμπ, νομίζω υπάρχει μέχρι τώρα και είναι ένα ευαγγέλιο, ένα στίγμα, είτε συμφωνείς ,είτε διαφωνείς με πολλά πράγματα που έχει κάνει ο Γιάννης.

ΕΡ. Πες μου λιγάκι για την μετάβαση του Μουσικού Καναλιού σε Δίαυλο. Από την στιγμή που έγινε Δίαυλος, άλλαξε το πρόγραμμα, πέρα του ότι είχατε περισσότερες εκπομπές, άλλαξε η μουσική που παίζατε μήπως;

ΑΠ. Άλλαξε η μουσική που παίζαμε….εγώ συνέχιζα να παίζω αυτά που έβαζα, έτσι; Οι άλλοι είχαν και τα δικά τους ακούσματα, δεν παίζαμε όλοι την ίδια μουσική. Οι άλλοι τρεις ήταν σαφώς πιο ποπ από ότι ήμουν εγώ, αλλά ….

ΕΡ. Ξένη ποπ παίζατε μόνο;

ΑΠ. Μιλάμε για ξένη μουσική, μιλάμε για ξένη μουσική, εγώ έβαζα και κάτι ελληνικό, αλλά όταν λέμε ελληνικό, εννοούμε ελληνικό ροκ. Όχι ελληνικό Αλεξίου, Πάριος, Νταλάρας, αυτοί ήταν οι εχθροί.

ΕΡ. Εσύ από ξένα τι έπαιζες, δώσε μου ένα παράδειγμα.

ΑΠ. Τα πάντα που άκουγα τότε. Κοίταξε να δεις τότε ήμουν από τους πρώτους ανθρώπους που έβαλε Cure, U2 που τώρα αυτά είναι σούπα, τότε δεν ήταν καθόλου, Ramones. Ramones στην Θεσσαλονίκη βασικά λόγω της δικιάς μου επιμονής να παίζω έγινε αυτό….και φυσικά επειδή οι Ramones είναι Ramones.Και άλλα έπαιζα τα οποία δεν άφησαν κανένα στίγμα, για να γίνονται χιτ, χιτ τώρα, εντάξει (γελάει αυτοσαρκαζόμενος) Τι άλλο, Balcony Wave που έβγαινε τότε, Souz and the bunches….

ΕΡ. Άρεζε στους ακροατές αυτό;

ΑΠ. Ναι, είχα το ακροατήριο μου. Είχα δύο τάσεις ακροατών, η μια που μ' άκουγε για την

μουσική και η άλλη που μ' άκουγαν για την φωνή μου. Το έχω ακούσει από πάρα πολλούς ανθρώπους, α εσύ που έκανες αυτές τις φοβερές εκπομπές, σιχαινόμουν την μουσική σου και ανοίγαμε για να σε ακούσουμε, μετά το κομμάτι το ξανακλείναμε. Δεν με ένοιαζε, αν με άκουγαν με αυτό τον τρόπο κάποια στιγμή ενδεχομένως να βαριόντουσαν και το άφηναν ανοιχτό και μπορεί το κομμάτι να μην ήταν τόσο απαίσιο και να τους άρεζε. Δεν ξέρω.

ΕΡ. Τι σχέση είχες με τους ακροατές;

ΑΠ. Τότε δεν είχαμε καμία σχέση. Δεν μας έπαιρναν τηλέφωνο γιατί δεν δίναμε τηλέφωνο. Τηλέφωνο δώσαμε πολύ αργότερα στον Μουσικό Δίαυλο, δώσαμε όταν είχε φύγει ο Νίκος Καρράς, όταν πλέον ήμασταν πάρα πολλοί ή ανοίξαμε, κλείσαμε πολλές φορές, μας έπιασαν, για το πώς μας έπιασαν θα σου πει ο Λευτέρης ο Λάλος, έχεις μιλήσει με τον Λευτέρη;

ΕΡ. Ναι, ναι χθες.

[…]

ΕΡ. Όχι, δεν μου το είπε. Μου είπε εκείνη την φάση, μου το είπε όμως πολύ αποσπασματικά, που άκουσε τον μπάτσο να φωνάζει….

ΑΠ. Αλήθεια; Δεν σου είπε τίποτα. Κοίταξε να δεις, πάμε με στοιχεία. Ο πρώτος Δίαυλος, ο Δίαυλος Α' αποτελείται από τον Μανώλη Δελή, τον Τάκη Αγγέλου, τον Κύριο Ρύκιο και τον Νίκο Κάρρα και guest star ο Στάθης Παναγιωτόπουλος, μετά από συνέλευση και δικιά μου φροντίδα, από την 1η Σεπτέμβρη του 86 μέχρι τις 18, κάπου εκεί, όπου έρχεται ο Μανόλης ο Δελής και με μια δικαιολογία, παίρνει τους δίσκους του, παίρνει και το μηχάνημα το οποίο ήταν, νομίζω, δικό του, δεν θυμάμαι, αυτός ήταν ο τεχνικός μας, γιατί πάντα έχεις και έναν ο οποίος ασχολείται λίγο παραπάνω με τα τεχνικά. Οι υπόλοιποι δεν το βάζουμε κάτω και φτιάχνουμε τον Δίαυλο 2.

ΕΡ. Έτσι λέγεται Δίαυλος 2;

ΑΠ. Όχι. Μουσικός Δίαυλος Θεσσαλονίκης. Μουσικός Δίαυλος Θεσσαλονίκης 2, δεν το είπαμε το 2. Βγαίνει πρώτες μέρες Γενάρη ή τέλη Δεκέμβρη, δεν το θυμάμαι πολύ καλά αυτό, νομίζω πρώτες μέρες Γενάρη και περιλαμβάνει, εκτός από τον Μανόλη Δελή ο οποίος έχει φύγει εντελώς, τον Ρύκιο, τον Καρρά, τον Παναγιωτόπουλο ο οποίος μας φέρνει έναν άλλο έκτακτο, τον Σωκράτη Αναγνωστόπουλο, τον Κατανάκη, ο οποίος ήταν κοινός φίλος με αυτόν που μας έφερε τον σταθμό, το μηχάνημα. Έχουμε φύγει από την λάμπα και τώρα είμαστε με τρανζίστορ, είναι τα 2 94αρια τα λεγόμενα, με τα οποία βγαίνει ο Δίαυλος Νο2 του Βασίλη Θεμελή.

ΕΡ. Ποιος είναι ο Βασίλης Θεμελής;

ΑΠ. Έτσι λεγόταν ο άλλος ο πειρατής ο οποίος μας έφερε τα 2 94αρια για να βγαίνουμε από το ίδιο μέρος.

ΕΡ. Δηλαδή υπήρχαν δύο σταθμοί με το ίδιο όνομα μου λες τώρα ή απλά ήταν η συνέχεια;

ΑΠ. Η συνέχεια. Ο Μανόλης έφυγε, πάει, πήρε και το μηχάνημά του, εμείς οι υπόλοιποι, δεν θα ξανανοίγαμε; Βεβαίως και θα ξανανοίγαμε με αυτούς που σου είπα συν τον Λευτέρη Λάλο. Ο καθένας από μας είχε ένα τετράωρο την μέρα, ο Λευτέρης είχε ένα δίωρο το Σαββατοκύριακο και πιάνουν τον Λευτέρη. Εγώ είχα 4 ώρες την μέρα, δηλαδή εκείνη την μέρα ο άνθρωπος έπρεπε να πάρει, λόττο δεν υπήρχε τότε, έπρεπε κάτι να κάνει, να πάρει ένα λαχείο. Λοιπόν, μας παίρνουν όλα τα μηχανήματα, όλα και μας κλείνουν τον σταθμό. Συνέλευση και πάμε για τον Δίαυλο Νο3, η συνέλευση γίνεται στο Ποσειδώνιο απέναντι σε ένα

καφέ και πηγαίνω και βλέπω πάρα πολλούς ανθρώπους, ο κάθε Διαυλίτης έχει καλέσει και από 1-2 πειρατές φίλους τους κλπ και γίνεται λίγο – πολύ ο πυρήνας του επόμενου Δίαυλου, όπου αυτός που έχει τα μηχανήματα είναι ο Διονύσης Ιερός και στην φάση αρχίζουν να παίζουν οι αδελφοί Μιχαλόπουλοι, έχεις μιλήσει με αυτούς;

ΕΡ. Αυτό είναι μια άλλα ιστορία. Είχαμε ραντεβού και με έστησε και κατόπιν έχουμε μιλήσει τηλεφωνικά αλλά φαίνεται είναι λιγάκι ασυνεπής με τα ραντεβού του.

ΑΠ. Ο Γιώργος; Μου κάνει εντύπωση (μιλάει ειρωνικά). Ο Διονύσης Ιερός ήταν από τους πειρατές που το έκαναν για τα φράγκα καθαρά, πιο πριν βέβαια, ήταν πειρατής που άνθρωπος έπαιζε διαφημίσεις γιατί είχε να ξεχρεώσει πράγματα, ναι μια τέτοια ιστορία.

ΕΡ. Στον Δίαυλο παίζατε διαφημίσεις; Αυτός τι σταθμό είχε;

ΑΠ. Όχι. Είχε έναν πειρατικό σταθμό με δυνατό σήμα, ο οποίος έπαιζε διαφημίσεις και έπαιρνε χρήματα από αυτό, κατάλαβες;

ΕΡ. Υπήρχαν άλλοι σαν κι αυτόν;

ΑΠ. Ναι, υπήρχαν. Ο Διονύσης βέβαια, δεν τον λένε Διονύση, έχω ένα κείμενο με τα ονόματα των Διαυλιτών και κάποιες χρονολογίες που έχω, θα σου το δώσω μετά σαν μπούσουλα να τον έχεις, δεν είμαι σίγουρος αν είναι τέλειο ή όχι πάντως δεν θα βρεις κάτι καλύτερο αυτήν την στιγμή. Εντάξει; Εγώ είμαι καλός στο να φτιάχνω αυτά περισσότερο από τους άλλους ο Λευτέρης είναι καλός στο να σου δίνει memorabiblia και να σου λέει….λοιπόν τη λέγαμε;

ΕΡ. Για τον Δίαυλο 3.

ΑΠ. Για τον Δίαυλο 3 που σχηματίζεται από αυτόν τον πυρήνα. Έχουμε συνελεύσεις που είναι και τα άλλα ραδιόφωνα, δηλαδή το Ράδιο Θεσσαλονίκη ίσως όχι, στο Αιγαίο κάνουμε μια συνέλευση που είναι διάφοροι πειρατές, με τους οποίους ενδεχομένως θα έπρεπε να μιλήσεις, ο Γιάννης ο Blue είναι ο ένας, ένας άλλος ραδιοερασιτέχνης που επίσης έβαζε new wave πριν βάλω εγώ new wave ήταν ο Μπάμπης ο Αργυρίου, ο Radio Free, ο οποίος τώρα έχει το δισκάδικο Rolling Under.

ΕΡ. Τον Radio Free να σου πω την αλήθεια τον έψαχνα, γιατί αναφέρεται και στην βιβλιογραφία, και δεν ήξερα ποιος ήταν.

ΑΠ. Ο Μπάμπης ο Αργυρίου, με αυτόν βγάζαμε το Rolling Under. Εγώ ταυτόχρονα ήμουν στον Μουσικό Δίαυλο, έβγαζα το Rolling Under, έπαιζα σε γκρουπ…

ΕΡ. Τι είναι αυτό το Rolling Under;

ΑΠ. Το Rolling Under είναι ένα φαν ζειν το οποίο έβγαινε για 4 χρόνια στην Θεσσαλονίκη, υποκουλτούρα ήταν, εστιασμένο κυρίως στο ανεξάρτητο ροκ που τότε ήταν πραγματικά ανεξάρτητο και πραγματικά ροκ. Κάπως έτσι.

[…]

ΕΡ. Έλεγες λοιπόν για τον Δίαυλο 3.

ΑΠ. Ο Δίαυλος 3 βγήκε λοιπόν από τον πυρήνα αυτής της συνέλευσης που ήταν όλοι οι καλοί χωράνε και είχαμε τον Διονύση Ιερό μαζί με τον υπόλοιπο πυρήνα από τους Διαυλίτες, συν τον Σάκη τον Στεργίου. […] Ο 3 κάθεται στις 40 Εκκλησιές για 2 μήνες, μετά φεύγει ο Βασίλης ο Θεμελής, ο οποίος είχε ήδη κάποια δικά του προβλήματα με τον εαυτό του και πηγαίνουμε στην Αγίου Δημητρίου. Εκεί πλέον αρχίζουμε να βάζουμε και ελληνική μουσική,

μέσω του Διονύση του Ιερού που του άρεζε πολύ το ρεμπέτικο και του Γιώργου Αρμανέλη, ο οποίος είναι ένας Dj που του αρέσει να παίζει τα ελληνικά όπως επίσης και η Αναστασία. Η Αναστασία Σδούμπου, νομίζω; Τώρα σύζυγος του Πύρου Δήμα.. Αυτοί βάζουν ελληνικά, ελληνική μουσική άρα ο Δίαυλος πλέον βάζει και ελληνικά, έτσι, έχουμε φύγει από τα ξένα, δηλαδή με τον Στάθη άρχισε να βάζει και χέβυ μέταλ, με τους υπόλοιπους άρχισε να βάζει και τζαζ, ο Κατανάκης έβαζε πολύ σοουλ και φανκ και R'M'B, και χιπ χοπ, χιπ χοπ έβαζα εξάλλου και εγώ, ήταν το καινούριο πράμα, οι υπόλοιποι κάλυπτα επαρκώς την εμπορική ποπ και με τον Διονύση, την Αναστασία και τον Γιώργο τον Αρμανέλη, αρχίζουμε να βάζουμε τα ελληνικά. Επίσης έρχεται μια άλλη ακροάτρια η Βασιλική Ρήγα και αυτή βάζει ελληνικά. Τώρα έχουμε….μάλλον η Βασιλική πρέπει να ήρθε αργότερα. Τώρα φεύγουμε από την Αγίου Δημητρίου γιατί τα σπάμε με τον Διονύση Ιερό, όχι εγώ προσωπικά, ο Μιχαλόπουλος θα σου πει γι' αυτό και βρίσκει σπίτι ο Γιώργος ο Μιχαλοπούλος σε έναν που μόλις είχε φύγει από τις «16 ώρες Θεσσαλονίκη», νομίζω ή από τις «16 ώρες» ή από το «Πανόραμα 86», δεν είμαι σίγουρος, ο Πέτρος Κωστόπουλος, Αντώνης Παπαδόπουλος, ο Πέτρος μας δίνει τα κλειδιά του σπιτιού του, φτιάχνουμε εκεί το στούντιο….

ΕΡ. Φιλίππου;

ΑΠ. Στην Φιλίππου 88, νομίζω 88. Θα έπρεπε να το θυμάμαι. Ξέχασα να σου πω πως το Μουσικό Κανάλι ήταν στους 94 […]

ΕΡ. Να σε ρωτήσω συνδικάτο ή σύλλογο είχατε;

ΑΠ. Όχι, ο Γιάννης ο Blue είχε κάνει μια ….κατά καιρούς είχαν κάνει κάποιες άγραφες (προσπάθειες), δηλαδή οι παλιοί πειρατές λέγανε να κάνουμε έναν σύλλογο, ο σύλλογος να παίρνει πρόμο δίσκους από τις εταιρείες.

ΕΡ. Σας έδιναν οι εταιρείες προμο;

ΑΠ. Μας έδιναν. Και σαν Μουσικό Κανάλι και σαν Μουσικό Δίαυλο. Για κάποιο διάστημα τα είχαν κόψει.

ΕΡ. Και έπαιζες τα πρόμο περισσότερο από ότι τα άλλα;

ΑΠ. Όχι. Όχι. Τουλάχιστον εγώ προσωπικά απεναντίας, έχει να κάνει με το αν αυτό έχει λόγο, μου κάνει ή δεν μου κάνει. Πολλές φορές έλεγα μην μου το δίνεις αυτό δεν θα το βάλω. Κατάλαβες;

ΕΡ. Έλεγες πως ο Γιάννης ο Blue είχε κάνει μια απόπειρα για σύλλογο…

ΑΠ. Ναι, ο Μπάμπης ο Αργυρίου μου είχε πει ότι είχε γίνει πιο παλιά, αρχές – μέσα δεκαετίας 80, δηλαδή τα πρόμο να τα μαζεύουμε όλοι και να τα μοιράζουμε μετά. Αλλά εντάξει στην πράξη αυτό δεν γινόταν, γιατί η εταιρεία ήθελε να ξέρει ότι ο Αλεξίου θα βάλει αυτό, οπότε τελείωσε το έπαιρνε ο Αλεξίου.

ΕΡ. Να τα μοιράζεται που, στους ακροατές;

ΑΠ. Όχι, μεταξύ μας. Δηλαδή τα πρόμο να καταλήγουν στον σύλλογο και ανάλογα με τις ανάγκες του ο κάθε σταθμός να μοιράζεται τα πρόμο. Αυτό δεν έγινε ποτέ βέβαια, ούτε μπόρεσαν ποτέ να συνδικαλιστούν αυτοί. Τώρα μετά εμείς δεν είχαμε και ιδιαίτερα κακές σχέσεις, εντάξει δεν καρφώναμε και ο ένας τον άλλο, δεν είχαμε σίγουρα κακές σχέσεις, καλές σχέσεις είχαμε θα το έλεγα. Μάλλον σχέσεις, είμαι απορροφημένος πολύ με το ραδιόφωνο μου.

ΕΡ. Συναντιόσασταν;

ΑΠ. Ναι, υπήρξαν κάποιες φορές που συναντηθήκαμε αλλά ήμασταν άλλοι κόσμοι. Δεν είναι ότι εχθρευόμασταν ο ένας τον άλλο αλλά ήμασταν πάρα πολύ συγκεντρωμένοι στα προβλήματα του δικού μας σταθμού.

ΕΡ. Με ποιον συναντιόσασταν; Με όλους τους πειρατές ή με κάποιους;

ΑΠ. Μια – δύο φορές είχαμε συναντηθεί σου είπα όλοι μαζί., Ράδιο Θεσσαλονίκη, τότε που είχε κλείσει ο Δίαυλος..

ΕΡ. Για ποιο λόγο;

ΑΠ. Δεν θυμάμαι με ποια αφορμή. Ίσως ο Blue να το είχε κάνει αυτό και να το θυμάμαι από κει, τα ραδιόφωνα όλα να κάνουμε μια κοινή πορεία. Στην πραγματικότητα δεν θέλανε τα ραδιόφωνα να κάνουν μια κοινή πορεία, δεν είχαν και πολλά κοινά.

ΕΡ. Γιατί το λες αυτό;

ΑΠ. Γιατί είχαν φιλοδοξίες. Οι φιλοδοξίες είναι πάντα ατομικές.

ΕΡ. Ο Δίαυλος δεν ήταν ατομικός.

ΑΠ. Στον Δίαυλο δεν ξέρω τα άτομα τι ατομικές φιλοδοξίες είχανε. Εγώ στον Δίαυλο δεν είχα ατομικές φιλοδοξίες, είχα φιλοδοξίες του σταθμού, αλλά εγώ είμαι ο καλομαθημένος της υπόθεσης, σου το είπα και στην αρχή, γιατί έγραφα στο Ποπ και Ροκ, ήμουνα στον Μουσικό Δίαυλο, μετά έβγαλα το Rolling Under, πιο πριν είχα δώσει κάποια κείμενα για ένα περιοδικό «Μετρό» που έβγαινε τότε, όχι το Μετρό αυτό, παλιότερα, είχα τα γκρουπ…

ΕΡ. Έπαιζες μουσική;

ΑΠ. Ναι.

ΕΡ. Τι έπαιζες;

ΑΠ. Πάνκ. Στην αρχή. Κιθάρα έπαιζα και τραγουδούσα. Και τώρα παίζω κιθάρα και τραγουδάω, και έχω ακόμη γκρουπ, δεν έχει αλλάξει τίποτα. Ήμουν στην Ιατρική, έτσι; Δηλαδή εγώ δεν ήμουν σαν τα παιδιά αυτά που δεν είχαν τίποτα ιδιαίτερο εκτός από την αγάπη τους για το ραδιόφωνο, την μουσική, την φιλοδοξία τους να κάνουν κάτι σοβαρό μέσα από αυτό, οπότε δεν είχα προσωπικό καημό να επιτύχω. Κάποιοι είχαν και αυτό φάνηκε στην πορεία τους μετέπειτα. Γι' αυτό σου λέω υπάρχει αυτή η αντιδιαστολή και όλοι ήθελαν να πετύχουν μέσω του δικού τους σταθμού, για να γίνει ο δικός τους σταθμός πολύ επιτυχημένος, ο καλύτερος, να τους προσέξουν περισσότερο, για να προβληθούν και αυτοί, γιατί ίσως να το έβλεπαν μακριά ότι έρχεται η κεφαλοκρατούμενη ραδιοφωνία.

ΕΡ. Υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ σας;

ΑΠ. Ε, φυσικά, of course.

ΕΡ. Τι είδους ανταγωνισμός;

ΑΠ. Να έχουμε την μεγαλύτερη ακροαματικότητα, υποθέτω. Ναι. Εντάξει, δεν το βιώναμε και ιδιαίτερα να σου πω την αλήθεια, δηλαδή εγώ δεν σκεφτόμουν α τι έκαναν αυτοί, καθόλου. Αλλά ότι μου έλεγαν οι άλλοι, σου λέω ακούγαμε πολύ Δίαυλο, ακούγαμε τον σταθμό, θέλαμε να φτιάξουμε τον σταθμό. Εγώ προσωπικά είχα τα κριτήριά μου, αυτά που σου είχα πει σοβαρότητα, συνέπεια, πάρα πολλά καινούρια πράγματα, καινούριες μουσικές, θα τους

παίξουμε τα πάντα, θα γίνουμε Νο1 σταθμός με τους δικούς μας όρους. Δεν θα γλείφουμε τους ακροατές, θα βάλουμε και δύσκολη μουσική, θα βάλουμε και περίεργη μουσική, θα σπάμε και πλάκα αλλά ποτέ δεν θα γλείφουμε τους ακροατές, ποτέ δεν θα τους κάνουμε να μας αγαπήσουν, θα μας αγαπήσουν μόνοι τους. Αυτό, το οποίο έπιασε.

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι αν σου έλεγα να μου πεις ποιος ήταν ο ραδιοπειρατής για σένα, τι θα μου έλεγες;

ΑΠ. Δηλαδή;

ΕΡ. Να μου δώσεις έναν ορισμό για το τι ήταν ο ραδιοπειρατής για σένα.

ΑΠ. Ο ραδιοπειρατής ήταν ένας τύπος ο οποίος ήταν σε τεχνική σχολή ή τέλος πάντων μπορεί και να μην ήταν, απλά να έπιαναν τα χέρια του, επηρεασμένος από άλλους, σπανιότατα μόνος του, από άλλους ραδιοπειρατές, ο Ευκλείδης ενδεχομένως να ήταν ένα σημείο στο οποίο θα συγκλίνανε πολλοί ραδιοπειρατές, χωρία αυτό να είναι απαραίτητο βέβαια, απλά ο Ευκλείδης ήταν τότε ένα κράτος εν κράτη γενικά, και σαν φάση δηλαδή έκανε καταλήψεις ο Ευκλείδης, έκανε πορείες, όλα τα μαγαζιά γύρω από τον Ευκλείδη πουλούσαν πομπούς, της πλάκας βέβαια. Ένας άνθρωπος που ήθελε να κάνει το κέφι του, την πλάκα του, ήταν ένα παρθένο πράγμα οι ραδιοσυχνότητες, μπορούσε να βάλει την μουσική που του άρεζε, να κάνει την πλάκα του, ενδεχομένως να κάνει χαβαλέ με τους ακροατές και τις ακροάτριες και έτσι να έχει έναν κύκλο. Αυτός, αυτός είναι ο ορισμός που δίνω.

ΕΡ. Πόσοι ραδιοπειρατές νομίζεις πως έβγαιναν την εποχή που έβγαινες εσύ στην Θεσσαλονίκη; Πες μου ένα νούμερο, μια εκτίμηση δική σου.

ΑΠ. Πολλοί. Πολλοί. Πάνω από 100.

ΕΡ. Έτσι οι βασικότεροι, ποιοι νομίζεις ότι ήτανε;

ΑΠ. Δεν είμαι κατάλληλος για να σου απαντήσει γιατί δεν άκουγα πολύ πειρατικό ραδιόφωνο, ο Λευτέρης ο Λάλος είναι, ο Κατανάκης είναι, ο Καρράς είναι, όχι εγώ. Εγώ δεν άκουγα πειρατές. Μην ξεχνάς ότι οι κινήσεις μου ήταν για να φύγουμε από το πειρατικό ραδιόφωνο και να πάμε σε κάτι που ουσιαστικά θα έδειχνε πως ήταν το ιδανικό ραδιόφωνο απέναντι σε ένα ξύλινο, ψεύτικο κρατικό ραδιόφωνο. Αυτό ήταν το concept το δικό μου, δεν μπορώ να σου πω άλλα, γιατί δεν πολυάκουγα.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο πειρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Πολιτική! Νομίζω πως ο Δίαυλος ήταν ένας πολιτικός σταθμός, χωρίς να εκφέρει πολιτικές απόψεις ακριβώς. Δεν θα το έλεγα για κανέναν άλλο σταθμό και αυτό γιατί, ακριβώς γι' αυτό τον λόγο, δεν θέλαμε να γλείφουμε, δηλαδή ήμασταν λίγο πιο ….στα […] μας, δεν μας ενδιέφερε, θέλαμε να κάνουμε το δικό μας. Ήταν το […] μας, θα κάνουμε αυτόν τον σταθμό που θέλαμε εμείς και θα βάλουμε δύσκολη μουσική που δεν βάζει κανείς άλλος […], αλλά θα ακούνε οι άνθρωποι και τους μάθουμε πράγματα και θα μας γουστάρουν και γίνουμε Νο 1 και γίναμε.

ΕΡ. Και γιατί λες ότι ήταν πολιτικό αυτό;

ΑΠ. Είναι πολιτικό γιατί δεν έχει καμία σχέση με την αγορά. Απολύτως καμία σχέση με τους κανόνες της αγοράς. Γιατί ρισκάρεις απέναντι σε κάτι το οποίο δεν το έχεις δεδομένο αλλά το θεωρείς δεδομένο σήμερα, το ακροατήριο, στο οποίο δεν θέλεις να έχεις ένα πελατολόγιο, ακριβώς γιατί δεν του φέρεσαι έτσι. Αν αυτό δεν είναι μια πολιτική πράξη χωρίς να έχει κάποια πολιτική χροιά σε ακούω, έναν αντίλογο. Δηλαδή, θέλαμε ακροατές που να είναι ακροατές δηλαδή να γουστάρουνε, τελεία. Καμία δοσοληψία μαζί τους όσον αφορά να τους αρέ-

σουμε, όχι. Αυτό αν δεν είναι πολιτική, τι είναι; Η πολιτική του σταθμού ήταν αυτό το πράγμα, λίγο – πολύ, ανάλογα με τον καθένα, δεν βγαίναμε και βρίζαμε, εγώ μπορώ να σου πω ό, τι ήμασταν και πολύ γλυκείς.

ΕΡ. Σχέσεις με κόμματα είχατε;

ΑΠ. Όχι βέβαια, όχι βέβαια. Αυτοί ήταν ο αντίχριστος. Μιλάω τώρα για τον Μουσικό Δίαυλο Θεσσαλονίκης, δεν μιλάω για το Ράδιο Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Για σένα θέλω να μου μιλήσεις, για την δική σου πορεία.

ΑΠ. Κανένας από μας. Κανένας από μας. Και ήταν κάτι το οποίο το καταλαβαίναμε εκείνη την στιγμή, δηλαδή δεν χρειαζόταν να τα συζητήσουμε αυτά τα πράγματα, ξέρα με ότι κανείς μας δεν θα αφήσει κανένα κόμμα να καπελώσει τη φάση. Δεν νομίζω να υπήρξε και ενδιαφέρον από κάποιο κόμμα ή τουλάχιστον εγώ δεν ξέρω. Ένας ο οποίος ενδεχομένως να έχει διαφορετική άποψη είναι ο Γιώργος ο Μιχαλόπουλος, ο οποίος είναι αλεπού και μπορεί να το είχε δει και έτσι.

ΕΡ. Καλά, άσε τους άλλους, για σένα πες μου.

ΑΠ. Όχι βέβαια. Όχι βέβαια.

ΕΡ. Όταν έγινε η μετάβαση στην ελεύθερη ραδιοφωνία, με ποια κριτήρια νομίζεις πως δόθηκαν οι άδειες σε κάποιους σταθμούς;

ΑΠ. Τον πρώτο χρόνο νομίζω πως δόθηκαν άδειες σε πολλούς σταθμούς που είχαν κάνει την αίτηση και πληρούσαν κάποιες προϋποθέσεις. Επίσης θέλω να σου πω εδώ πως κάποιοι σταθμοί οι οποίοι έχουν σημασία για την συνέχεια της κουβέντας είναι το Ράδιο Κιβωτός το οποίο είναι επίσης μια συλλογική κίνηση […]

ΕΡ. … αλλά ας κλείσουμε πρώτα το θέμα που ανοίξαμε και θα μιλήσουμε για την Κιβωτό μετά. Με ποια κριτήρια λοιπόν νομίζεις πως επικράτησαν κάποια ραδιόφωνα;

ΑΠ. Η Κιβωτός πήρε αδεία ας πούμε τον πρώτο χρόνο, ήταν από τους σταθμούς που πήρε άδεια. Ο Δίαυλος δεν πήρε άδεια γιατί δεν ήμασταν από τους σταθμούς που καταθέσαμε χαρτιά, αυτό ο Κατανάκης θα σου το πει, και ο Μιχαλόπουλος, δεν είμαι σίγουρος γι' αυτό που λέω. Εμείς διαλυθήκαμε, με το που άρχισαν να φεύγουν κάποιοι από μας….ο Αρμανέλης πήγε στο Ράδιο Θεσσαλονίκη, το οποίο είχε πλέον πάρει τα πάνω του, είχε πάρει και άδεια για τον πρώτο χρόνο και είχε βάλει και διαφημίσεις μέσα και θα έβγαζε χρήματα. Θα πληρωνόταν ο Αρμανέλης, εμείς βάζαμε από την τσέπη μας όλα αυτά τα χρόνια, ο Κατανάκης ήταν ο ταμίας μας και μας έβαζε πόσα χρωστάμε κάθε μήνα για ρεύμα, για να πάρουμε λάμπα, για δίσκους, για οτιδήποτε….

ΕΡ. Να σου πω, η δισκοθήκη σου πως δημιουργήθηκε όταν έκανες το Μουσικό Κανάλι; Δηλαδή από δίσκους που είχες εσύ από την προσωπική σου συλλογή;

ΑΠ. Φυσικά, αυτό εννοείται. Εγώ που να τους βρω, φυσικά οι δίσκοι μου ήταν, και στο Μουσικό Κανάλι και στον Μουσικό Δίαυλο και στην Ουτοπία. Μάλλον όχι στην Ουτοπία δεν πήγα δίσκους.

ΕΡ. Γιατί κάποιοι μου είπαν πως και οι ακροατές τους έδιναν δίσκους.

ΑΠ. Αλήθεια; Αχ, δεν μου έχει τύχει ποτέ εμένα αυτό. Ποιος σου το είπε αυτό; Ποιος τυχερός;

[…]

ΕΡ. Μετά τον Δίαυλο που πήγες;

ΑΠ. Μετά τον Δίαυλο, πήγαμε όλοι μαζί σε μια υποτίθεται μετεξέλιξη του Δίαυλου που θα ήταν το Α-103, το οποίο ήταν ένα κανάλι στο οποίο θα πηγαίναμε όλοι οι Διαυλίτες, ουσιαστικά ήταν αυτό που ήθελαν όλοι να γίνει κάπως έτσι., σε αυτό ευθύνεται ο Γιώργος ο Μιχαλόπουλος, είναι ένοχος γι' αυτό απέναντι στην ιστορία, για το ότι δηλαδή πήρε ανθρώπους που τα είχαν παίξει, τους είπε ξέρετε είναι αυτό το πράγμα, μάλιστα και στον Δίαυλο ερχόντουσαν κάποιοι από αυτούς και έκαναν εκπομπές, δοκιμαστικές. Το Α-103 ήταν ανεξάρτητο κανάλι, το οποίο ήταν από ανθρώπους που και από άλλες πηγές είχα μάθει πως ήταν σοβαροί κλπ αλλά δεν το κατάλαβα εγώ αυτό ποτέ, με την έννοια ότι όλο το μουσικό team του Δίαυλου θα ήταν αυτό που θα στελέχωνε τον Α-103 συν το δημοσιογραφικό τμήμα που θα ήταν δικό τους και θα ήταν ανεξάρτητο. Οπότε όλος ο Δίαυλος αντί να δώσει μια μάχη για πάρει μια άδεια, πήγε εκεί. Πήγα και εγώ, πήγε και ο Κατανάκης, πήγε και ο Στεργίου, πήγε ο Γιώργος ο Μιχαλόπουλος, πήγε και ο αδελφός του ο Κώστας ο Μιχαλόπουλος, ο Στάθης νομίζω…αυτό. Αλλά δεν ήταν καθόλου έτσι τα πράγματα, πελώρια απογοήτευση στον Α-103, δεν έμεινα και πολύ εκεί, νομίζω 2 μήνες; Μετά έγιναν κάτι συνελεύσεις κλπ και μετά εγώ δεν είχα πάει σε μια εκπομπή, δηλαδή δεν περνούσα καλά, ούτε αυτοί περνούσαν καλά, οπότε αυτό το πράγμα κράτησε το πολύ 2-3 μήνες, πάλι ο Γιώργος Μιχαλόπουλος θα τα θυμάται αυτά, γι' αυτό σου λέω πρέπει να του μιλήσεις…..

ΕΡ. Και μετά;

ΑΠ. Μετά από αυτό ήδη με είχε καλέσει ο αδελφός του Ανδρέα Ρουμελιώτη, ο Γιώργος Ρουμελιώτης για να είμαι στο Ένατο Κύμα. Ήμουν και στο Ένατο Κύμα εκεί, αλλά εκεί ήμουν ως συνεργάτης μιας εκπομπής.

ΕΡ. Τι ήταν το Ένατο Κύμα;

ΑΠ. Το Ένατο Κύμα ήταν ένας διαδημοτικός σταθμός, πολλοί δήμοι.

ΕΡ. Και εκεί τι εκπομπή έκανες;

ΑΠ. Εκεί δεν ….βοηθούσε σε ένα ωραίο concept που έκαναν κάποιοι.

ΕΡ. Τι ακριβώς;

ΑΠ. Ήταν μια νεανική εκπομπή, 2 ώρες κάθε μέρα νομίζω. Εκεί ήταν πολλοί που μετά ήταν στην Κιβωτό, ήταν ήδη στην Κιβωτό, νομίζω μετά πήγαν στην Κιβωτό αυτοί. Μπράβο, όπως ο Τάκης ο Τσιλής, ο οποίος ίσως και με αυτόν να έπρεπε να μιλήσεις αλλά αν μίλησες με τον Λουκύ, λίγο – πολύ ή η Λία η Γιόκα θα μπορούσε να σου πει κάποια πράγματα αλλά πάλι είναι η φάση Λουκύς. Δηλαδή πρέπει να μιλήσεις με άλλους, με τον Τάσο τον Ιταλό θα έπρεπε να μιλήσεις, κατά την γνώμη μου για την Κιβωτό για να έχεις μια καλή άποψη, μια σφαιρική άποψη.

ΕΡ. Και μετά από το Ένατο Κύμα;

ΑΠ. Μια ποικιλία σταθμών, δοκίμασα να πάω σε πολλούς σταθμούς, αλλά δεν τους έκανα, δεν μου έκαναν, μεγάλο πρόβλημα αυτό….

ΕΡ. Γιατί δεν σου έκαναν;

ΑΠ. Δεν μου έκαναν γιατί το εμπορικό ραδιόφωνο δεν τα πήγαινα ποτέ καλά μαζί του, εγώ έβαζα την μουσική μου, δεν ασχολούμουν. Το ραδιόφωνο πλέον είχε γίνει διαφημίσεις, οι

διαφημιστές έπρεπε να …

ΕΡ. Τώρα για ποια εποχή μιλάμε;

ΑΠ. Μιλάμε για το 89, το βρώμικο 89. Δεν μου άρεζε το εμπορικό ραδιόφωνο και ευτυχώς τότε τα παιδιά από το Ράδιο Ουτοπία μου κάνουν πρόταση να πάω σε αυτούς.

ΕΡ. Για ποια χρονολογία μιλάμε;

ΑΠ. Το 90, αρχές του 90. Αρχίζω κάνω εκπομπές….

ΕΡ. Βάζεις πάντα την ίδια μουσική;

ΑΠ. Την εκάστοτε που μου αρέσει.

ΕΡ. Με τα χρόνια άλλαξαν τα μουσικά σου γούστα;

ΑΠ. Διευρύνθηκαν. Διευρύνθηκαν, όσο μεγαλώνεις, ακούς πολλές διαφορετικές μουσικές. Δεν είναι ότι δεν ακούω την μουσική που άκουγα μικρός απλά, ξέρεις το πανκ είναι μια μουσική που την ακούς ενδεχομένως όταν είσαι 16-17, ενδεχομένως τώρα που είμαι 40, και τώρα θα ακούσω πανκ αλλά ίσως να μην ακούσω κάποια κομμάτια που τότε μου άρεζαν λόγω ηλικίας, είναι και αυτό παίζει ρόλο. Όσο μεγαλώνεις και μαζεύεις δίσκους και ακούς και διάφορα πράγματα και διαβάζεις και ενημερώνεσαι….ήδη από το 86 μέχρι το 90 βγήκε απίστευτη μουσική, βέβαια εγώ πάντα έπαιζα την καινούρια μουσική που έβγαινε. Είχε βγει το χιπ χοπ, θα το έβαζα πρώτος, είχε βγει το χαουζ , ο Δίαυλος ήταν ο πρώτος που έπαιξε χάουζ, το pop of the volume, το είχα φέρει εγώ προσωπικά το δισκάκι. Δηλαδή δεν ήταν ότι μας έδιναν οι εταιρείες και παίζαμε, οι εταιρείες μας δίνανε ψίχουλα, εμείς τα αγοράζαμε από την τσέπη μας, κάθε φορά.

ΕΡ. Δηλαδή το εμπορικό ραδιόφωνο δεν σου άρεζε επειδή σου έλεγαν να παίξεις τραγούδια συγκεκριμένα;

ΑΠ. Όχι, δεν τολμούσαν να μου κάνουν κάτι τέτοιο αλλά φαινόταν καθαρά ότι δεν ταιριάζει….

ΕΡ. Τι δεν ταιριάζει;

ΑΠ. Δεν ταιριάζει το ύφος μου με το εμπορικό ραδιόφωνο. Στο μόνο εμπορικό ραδιόφωνο στο οποίο ταίριαξα, έστω και με χίλια ζόρια, έστω και με χίλιους τέτοιους, ήταν ο 88.5, του Στεφανίδη. Μόνο σε αυτόν και επειδή συμπαθούσα τον Νίκο, αποφάσισα να μην δίνω σημασία, δεν άλλαξα και πάρα πολύ την μουσική μου αλλά και πάλι ξέρεις….προσπαθείς να ενώσεις πράγματα, κατάλαβες, γιατί στα άλλα ήμουν σαν την μύγα μέσα στο γάλα, στον 88.5 είχα τον χρόνο να φτιάξω τους άλλους με τα νερά μου, έπαιρνα και πολλές συνεντεύξεις, ήταν πιο ανοιχτό, το πράγμα, αλλά πιο πριν είχαμε το Ράδιο Ουτοπία στο οποίο υπήρχε από το 88 νομίζω, ή το 89, εγώ μπήκα εκεί πέρα το 90 και έμεινα μέχρι το 94 που τους σιχτίρισα και έφυγα.

ΕΡ. Γιατί;

ΑΠ. Γιατί από ένα ανοιχτό ραδιόφωνο είχε γίνει αναρχικό ραδιόφωνο. Και εγώ έχω διαβάσει Μπακούνιγκ, Προπότκιν και μπορούμε να μιλάμε ώρες για αντιεξουσιαστικά πράγματα αλλά το συγκεκριμένο ήταν μια φράξια από ας πούμε αναρχικούς που θέλανε ο σταθμός να έχει αυτό το στυλ. Καμία σχέση με τα κοινοτικά ραδιόφωνα έτσι όπως τα ξέραμε στην Αμερική, έτσι όπως έχω ακούσει εκπομπές στο Λονδίνο και στο Αμστερνταμ, πλησιάσαμε και δεν αγγίξαμε στα Ράδιο – Κιβωτός και σαν Ράδιο – Ουτοπία, ήμασταν πολύ μικροί για να κάνουμε

κάτι τέτοιο, φανήκαμε λίγοι, κατώτεροι των περιστάσεων.

ΕΡ. Γιατί το λες αυτό;

ΑΠ. Το λέω γιατί…εκ του αποτελέσματος.

ΕΡ. Επειδή δεν προχώρησαν;

ΑΠ. Καταρχήν επειδή έκλεισαν αμφότερα, μέγα λάθος. Η πραγματικότητα μιλάει, που είναι αυτή την στιγμή το Ράδιο – Κιβωτός και που είναι το Ράδιο – Ουτοπία; Γιατί έκλεισαν; Γιατί; Community radios, αυτοδιαχειριζόμενα, γιατί έκλεισαν; Γιατί; Why?

ΕΡ. Κοίταξε το ότι η φιλοσοφία κάτι κοινοτικού και συλλογικού δεν προχώρησε στην Ελλάδα, δεν σημαίνει ότι….

ΑΠ. Μιλάω γι' αυτούς τους δύο σταθμούς…

ΕΡ. Λες ότι ήταν αποτυχημένα γι' αυτό…

ΑΠ. Αποτυχημένα; (Ειρωνεία) Τίποτα δεν κρατάει για πάντα. (γέλια). Λέω απλά ότι δεν είχαν την τελειότητα που είχαν community radios αλλού. Δεν αγγίξανε πραγματικά τον κόσμο, άγγιζαν μόνο τις παρέες τους. Δεν απευθύνθηκαν πραγματικά στον κόσμο. Δεν έκαναν το μεγάλο άνοιγμα στον κόσμο, χωρίς να προδώσουν ούτε τις μουσικές τους, γιατί ούτε εμείς στον Δίαυλο, σου λέω βάζαμε διαφορετικές μουσικές, ήμασταν όμως No1 σταθμός στην πόλη.

ΕΡ. Να σου πω εσύ πέρασες από την Ουτοπία και μετά;

ΑΠ. Μετά όταν φεύγω από την Ουτοπία, τρία προς τέσσερα χρόνια κάθισα εκεί….

ΕΡ. Και τι μουσική παίζεις εκεί;

ΑΠ. Στην Ουτοπία κι αν έπαιξα τα πάντα. Τα πάντα μέχρι και ρεμπέτικα έχω βάλει, γιατί ήταν το βράδυ του Σαββατόβραδου και το Σαββατόβραδο υπήρχε μια εκπομπή που την έκανε όποιος ήταν στην Ουτοπία και λεγόταν «Κάντε το σπίτι σας ταβέρνα», εγώ είχα εκπομπή πιο πριν και δεν εμφανίστηκε ο ταβερνιάρης ας πούμε που θα έκανε μετά ταβέρνα και λέω θα γίνω εγώ ο ταβερνιάρης, αλλά εγώ δεν ήξερα πάρα πολλά από ρεμπέτικα και τέτοια, ήξερα λίγα, τα έβαλα αυτά, με έπαιρναν τηλέφωνο και διάφοροι ακροατές. Αυτή η εκπομπή είχε ακροαματικότητα γιατί έβαζε ρεμπέτικα και τέτοια, μουσική που άρεζε, άρχισα να λέω και τα δικά μου τα σουρεαλιστικά, έγινε πολύς γερός χαβάς. Από μουσικές τα πάντα, και στον Δίαυλο έχω βάλει προκλασική, έχω βάλει πανκ, φανκ, τζαζ, χαρντ ροκ, μεταλ, εθνικ, βυζαντινή, πες μου μια μουσική, την έχω βάλει. Μου αρέσουν όλες αυτές, παθιάζομαι, θέλω να ακούγονται, μπορεί να μη σου αρέσει, εντάξει δεν πειράζει το κομμάτι κρατάει 2,5 λεπτά, μετά θα σου βάλω κάτι άλλο, μην στεναχωριέσαι…

ΕΡ. Και όλα αυτά τα συνδυάζεις;

ΑΠ. Η μουσική είναι μια. Τα συνδυάζεις.

ΕΡ. Μετά την Ουτοπία τι έκανες;

ΑΠ. Μετά την Ουτοπία, πήγα κατευθείαν στον 88.5 ο οποίος τότε άνοιγε του Στεφανίδη, εγώ είχα πάει στον Στεφανίδη, εκ μέρους του Ράδιο – Ουτοπία για να του ζητήσω κάτι που είχε πει η Γενική Συνέλευση, μια μαλακία τέλος πάντων με ένα τηλέφωνο, που ο Στεφανίδης ο ίδιος έλεγε, δεν το χρειάζομαι το τηλέφωνο πάρτε το, η Συνέλευση όμως δεν ήθελε το τηλέ-

φωνο να είναι στο όνομα του Στεφανίδη γιατί ο Στεφανίδης είναι persona non grata στο σταθμό, εμ του πήραν τον σταθμό, εμ τον διώξανε τον άνθρωπο (γέλια). Τέλος πάντων, αλλά σου λέω, η αναρχική ομάδα, όσοι έχουν μείνει και όσοι είναι ακόμη αναρχική, δεν ξέρω, γιατί παίζεται αυτό, μεγαλώνεις και αλλάζεις τέτοιο, πρέπει οπωσδήποτε να σου μιλήσουν για την Ουτοπία, γιατί αυτοί κράτησαν τον σταθμό, τον κρατούσαν μέχρι λίγο πριν φύγω και τον κρατούσαν μέχρι που έκλεισε. Αν μπορείς να βρεις κάποιον με τον οποίο να μπορέσεις να συνεννοηθείς είναι μάλλον ο Παναγιώτης ο Γιούλης.

ΕΡ. Για πες μου λίγο για τον 88.5, τι μουσική έπαιζες εκεί;

ΑΠ. Εκεί έβαζα ροκ πάλι, τζαζ, άσιντ τζαζ, στο κλίμα του σταθμού, νόμιζα εγώ, βέβαια όλοι οι άλλοι μου έλεγαν βάζεις πολύ διαφορετική μουσική και άλλαξτην (γέλια). Τέλος πάντων, είχαμε πολύ πλάκα γιατί ήταν ίσως το εμπορικό ραδιόφωνο που μου έδινε ελάχιστα χρήματα αλλά είχα την ευκαιρία να γνωρίσω ενδιαφέροντες ανθρώπους με τους οποίος μετά….., ήδη βέβαια τους ήξερα αυτούς από την Ουτοπία, και άλλοι δηλαδή από την Ουτοπία πήγαμε στον 88.5, δεν πήγα μόνο εγώ, ο Ιερόκλητος ο Μεταβλητός (??) και κάναμε τους γαιδάρους τότε, ναι, ήταν μια εκπομπή «Πετάει, πετάει ο γάιδαρος» η οποία είχε πολύ πλάκα, πρέπει οπωσδήποτε να ακούσεις τα σποτάκια μας, τα περισσότερα τα έχω φτιάξει εγώ και είναι πάρα πολύ ωραία…

ΕΡ. Που είναι, έχεις αρχείο;

ΑΠ. Όχι, δεν έχω αρχείο.

ΕΡ. Που θα τα βρω;

ΑΠ. Από τον Γιώργο τον Μιχαλόπουλο ή από κάποιον ακροατή, ξέρω’ γω. Αλλά νομίζω ότι κάποια πρέπει να έχει κάποιος. Ο Λευτέρης δεν έχει τίποτα;

[…]

ΕΡ. Στον 88.5 λοιπόν, πόσο κάθεσαι;

ΑΠ. Στον 88.5 κάθομαι μέχρι το καλοκαίρι του 96; Κάπου 2 χρόνια.

ΕΡ. Και μετά;

ΑΠ. Μετά τον 88.5; Σταματάω το ραδιόφωνο.

ΕΡ. Γιατί;

ΑΠ. Καταρχήν εντάξει, ο 88.5 με τα καλά του και στα στραβά του είχε καταφέρει να μην με φέρει στα όριά μου, αλλά κάποια στιγμή με έφερε στα όρια μου, ο Στεφανίδης είχε πολλά στο κεφάλι του, είχε αρχίσει να αλλάζει ακόμη περισσότερο και δεν αισθανόμουν καλά, υπήρξαν πολλές φορές στον 88.5 που δεν αισθανόμουν καλά (το τονίζει) αλλά είναι το πρώτο εμπορικό ραδιόφωνο που με κράτησε 2 χρόνια, έτσι; Δεν έχει ξανασυμβεί αυτό.

ΕΡ. Τι εννοείς δεν αισθανόσουν καλά, δεν έπαιζες την μουσική που ήθελες, δεν είχες τους ακροατές που ήθελες….

ΑΠ. Δεν θα μου έλεγε κανείς μη βάζεις την μουσική που βάζεις, δεν θα περνούσε αυτό, πώς να σου πω, ξέρεις κάποιοι άνθρωποι σου λένε κάποια πράγματα, τους λες κάποια πράγματα, δηλαδή το ήξερα ότι θα αισθανόντουσαν ευτυχείς αν έπαιζα διαφορετική μουσική, να σου το πω έτσι και αυτοί το ήξεραν ότι το ξέρω, αλλά δεν μπορούσα να κάνω διαφορετικά και αυτοί κατά κάποιο τρόπο το αποδεχόντουσαν αυτό, τι να κάνουμε; Κατάλαβες ; Αυτό. Δεν ήταν η

μουσική τόσο, ήταν μια ξενέρα που είχα φάει με τον 88.5, αλλιώς είχε ξεκινήσει και αλλιώς ήταν σε εκείνη την φάση, είχε γίνει πολύ διαφορετικός, με αυτά που ήθελα εγώ από ένα έστω εμπορικό ραδιόφωνο, οπότε, δεν πάτησε στις εκπομπές.

ΕΡ. Και μετά σταματάς τελείως;

ΑΠ. Όχι, ξαναπιάνω το ραδιόφωνο το 99, το 99 νομίζω, αυτή την φορά είμαι πάλι στον 103, εκεί έχω ένα ραδιοφωνικό μαγκαζίνο μαζί με την Τίνα Χρόνη, το οποίο κρατάει 2 χρόνια με μια διακοπή έξι μηνών.

ΕΡ. Και τι κάνετε, ενημέρωση;

ΑΠ. Ενημέρωση, μουσικές, συνεντεύξεις, τέτοια, ένα νεανικό μαγκαζίνο. Αυτό μου άρεζε, ήταν μια καλή εκπομπή.

ΕΡ. Μετά;

ΑΠ. Μετά φεύγω από την Θεσσαλονίκη και έρχομαι Αθήνα, μετά σταματάει η πορεία μου στο ραδιόφωνο.

ΕΡ. Τώρα με τι ασχολείσαι;

ΑΠ. Έχω όλα τα άλλα εκτός από το ραδιόφωνο. Ό,τι έκανα από 17 χρονών παιδάκι δηλαδή γράφω, είμαι σε γκρουπ, ιατρική, μουσική, το ραδιόφωνο λείπει. Αυτό.

ΕΡ. Γράφεις, τι γράφεις;

ΑΠ. Γράφω άρθρα.

ΕΡ. Που γράφεις;

ΑΠ. Για ένα μεγάλο διάστημα ήμουν…καλά κοίταξε από το Ποπ και Ροκ μετά εγώ πρακτικά ξεκίνησα το Rolling Under, το δικό μας περιοδικό με τον Μπάμπη, μετά το Rolling Under έγραφα στο περιοδικό του Μύλου και μετά σε κάποια άλλα περιοδικά που έβγαιναν στην Θεσσαλονίκη, στο Blow, Blow Up στην αρχή μετά Blow, μετά με πήρε η Μακεδονία – Θεσσαλονίκη και ήμουν στο πολιτιστικό τμήμα και εκείνα ωραία χρόνια, δημιουργικά με πολλές συνεντεύξεις και πολύ πράγμα, το οποίο κράτησε μέχρι τότε που κατέβηκα εδώ, ναι, που κατέβηκα Αθήνα. Έκτοτε γράφω στο www.mic.gr είναι ένα on-line μουσικό περιοδικό, το βγάζει ο Μπάμπης ο Αργυρίου, και γράφω εκεί καμιά φορά, αλλά δεν ξέρω, δεν μπορώ να γράφω πάρα πολύ, έχω γίνει πολύ εκλεκτικός, γράφω μουσική, τις προάλλες έπαιζαν οι Organ, πήγα ,τις είδα, μου άρεσαν και έγραψα ένα κείμενο 800 λέξεις.

ΕΡ. Με την Ιατρική τι κάνεις;

ΑΠ. Είμαι παθολόγος – ανατόμος στον Ευαγγελισμό.

ΕΡ. Σήμερα ακούς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Να σου απαντήσω ακούω το ραδιόφωνο που άκουγα και τότε. Λίγο και επιλεκτικό.

ΕΡ. Τι ακούς;

ΑΠ. Έχει να κάνει με τις συνθήκες ζωής μου πλέον. Δηλαδή θα ακούσω Rock Fm, Red, στην Αθήνα που βάζουν έτσι ροκές, τίποτα το φοβερό αλλά περνάει η ώρα ευχάριστα, μου αρέσει ο Εν Λευκώ, γιατί ο Εν Λευκώ είναι ένας σταθμός στην Αθήνα που κάνει εκπομπές

που έχουν ένα βάρος στην μουσική λίγο στο να πεις κάτι που είναι παραπάνω από το «Είμαστε όλοι καλά, περνάμε ωραία και τώρα ένα μήνυμα από το σπόνσορά μας. Να περνάτε όλοι καλά, να είστε όλοι καλά» (αλλάζει ο τόνος της φωνής του γίνεται περιπαικτικός).

ΕΡ. Πως βλέπεις το ραδιόφωνο σε σχέση με εκείνη την εποχή;

ΑΠ. Ε, δεν είναι πάρα πολύ διαφορετικό; Δεν υπάρχει καμία σχέση, είναι λόγος που δεν είμαι σε ραδιόφωνο. Κάποιους από τους πειρατές δεν τους πείραξε που….ο Νίκος ο Καρράς είναι σήμερα στο ΑΝΤ.1, που είναι;

ΕΡ. Στον RSO.

ΑΠ. Ναι, με πήρε τις προάλλες τηλέφωνο, τα είπαμε. Εντάξει, δεν είναι όλοι έτσι, άλλους τους πειράζει, εμένα με πειράζει, με πείραζε ακόμη και στον 88.5, απλά στον 88.5 έβλεπα ότι ερχόταν και σημαντικοί καλλιτέχνες δηλαδή το όλο κλίμα του Μύλου, ήταν μια παρείστικη φάση, η οποία επειδή μου αρέσουν οι παρείστικες φάσεις πίστεψα ίσως λίγο παραπάνω από όσο έπρεπε, τέλος πάντων ήταν δικιά μου επιλογή, όταν δεν μου άρεσε έφυγα.

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο νομίζεις πως παίζει άλλο ρόλο από το κρατικό;

ΑΠ. Εξυπηρετεί το κεφάλαιο. Δεν μπορώ να πω τίποτα άλλο. Εξυπηρετεί το κεφάλαιο. Αυτό.

ΕΡ. Το πειρατικό έπαιζε διαφορετικό ρόλο από το κρατικό;

ΑΠ. Φυσικά, δεν είχε καμία σχέση, ακόμη και σαν λειτουργικότητα, εμένα μπορεί να μη μου άρεζε η φάση των πειρατών αλλά μου άρεζε η φάση των πειρατών σαν φάση, μπορεί να μου φαινόταν πολύ χαμηλού επιπέδου η εκπομπή αλλά γούσταρα, μου άρεζαν οι πειρατές, τους πήγαινα ρε παιδάκι μου πως το λένε, μπορεί να μην άκουγα σοβαρή κουβέντα από αυτούς αλλά τα γούσταρα τα παιδάκια…

ΕΡ. Τι διαφορά είχαν;

ΑΠ. Το κρατικό ραδιόφωνο ήταν ξύλινο ραδιόφωνο το οποίο είχε πολύ συγκεκριμένες εκπομπές, οι οποίες κατά την γνώμη μου ήταν απαρχαιωμένες, δεν έπαιζε σαφώς τον ενημερωτικό ρόλο που θα έπρεπε να παίζει, όπως και τώρα δεν παίζει τον ενημερωτικό ρόλο που θα έπρεπε να παίζει, απλά είναι ένας σταθμός που δεν σε κάνει να τον ακούσεις όταν είσαι νέος, πιτσιρικάς, ενώ το πειρατικό ραδιόφωνο, αισθάνεσαι κάπου οικεία, είναι και η διαφορά της ηλικίας πολύ μικρότερη, ενδεχομένως, και αισθάνεσαι καλύτερα. Έπειτα το κρατικό ραδιόφωνο δεν έχει την αμεσότητα σε επίπεδο μουσικής παραγωγής όσο έχει στο πειρατικό, στο πειρατικό εσύ έβαζες τους δίσκους και μιλούσες. Δεν ξέρω αν το ξέρεις στο κρατικό ραδιόφωνο λες στον ηχολήπτη να σου βάλει…αυτό είναι μια μεγάλη διαφορά. Και συνήθως οι ηχολήπτες είναι άνθρωποι που καμιά φορά είναι με σύμβαση και μου έχουν πει ιστορίες απίστευτες, πλέκουν ξέρω ‘γω μέσα….δεν μπορείς να κάνεις ραδιόφωνο όταν εγώ ας πούμε έλεγα μια ατάκα, έβαζα ένα ελληνικό κομμάτι, σταματούσα, έβαζα ένα ξένο και μπαπ πατούσα, αν το πεις αυτό στον ηχολήπτη το έχεις φρικάρει (γέλια), θα σου πει «παιδάκι μου αυτό δεν γίνεται», θα του πεις όχι θείτσα γίνεται (γέλια), άσε να το κάνω εγώ, μπαίνουν μετά τέτοια πράγματα….δεν είναι άμεσο καθόλου. Θα έλεγα ότι το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν άμεσο… επίθετα…σαφώς περισσότερο επικοινωνιακό, ακόμη και σε επίπεδο να γνωριστούμε, to know us better, που πάλι εγώ….αλλά οι υπόλοιποι πειρατές οι άνθρωποι έπρεπε να βγάλουν και καμιά γκόμενα, δηλαδή τι θα κάνουμε, εντάξει; Όλα στο παιχνίδι είναι, έτσι; Είσαι πιτσιρικάς! Αυτά.

ΕΡ. Πως βγήκε το Κύριος Ρύκιος;

ΑΠ. Ο Κύριος Ρύκιος βγήκε ένα βράδυ από μια παρέα πανκηδων, εγώ ήμουν πολύ μικρός

τότε, σε αυτούς τους κύκλους σαν ένα όνομα οι υπόλοιποι με ήξεραν σαν Γιάννη. Όταν βγήκε ο Δίαυλος εγώ αποφάσισα να βγω με το Κύριος Ρύκιος, απαγόρευα όμως σε όλους τους άλλους Διαυλίτες να με αποκαλούν Ρύκιο, γιατί δεν ήθελα ο Ρύκιος, η ραδιοφωνική φωνή με την μουσική να συγχέεται με μένα.

ΕΡ. Γιατί;

ΑΠ. Γιατί το ραδιόφωνο είναι κάτι που είναι ανοιχτό όπως η μουσική σε κάνει να φαντάζεσαι έτσι και το ραδιόφωνο σε κάνει να φαντάζεσαι, γιατί το ραδιόφωνο είναι ένα πράγμα που εκπέμπει ήχους και τα υπόλοιπα τα βάζεις με το μυαλό σου και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο που οφείλεις να τον σεβαστείς και να μην του δώσεις όψη. Οφείλεις να σεβαστείς την ιδιότητά του να αφήνει την φαντασία ανεξέλεγκτη σε οτιδήποτε άλλο εκτός από τον ήχο. Δηλαδή ερχόταν ακροατές στο στούντιο μετά και μου έλεγαν «Εσύ είσαι ο Κύριος Ρύκιος;» έλεγα «όχι».

ΕΡ. Δηλαδή ήταν ουσιαστικά ένα όνομα που χρησιμοποιούσες μόνο στις εκπομπές σου;

ΑΠ. Ναι, οι υπόλοιπο Διαυλίτες ή οι παλιές μου παρέες, είχα ξεκόψει από τις παλιές μου παρέες, τους πάνκηδες, μετά δεν είμαι από τους τύπους που θα έλεγα «α, ξέρετε ο Ρύκιος είναι αυτός και αυτός και αυτός».Και με αυτούς που δεν χαθήκαμε και συνεχίσαμε να κάνουμε παρέα δεν υπήρχε περίπτωση να υπάρξει από αυτούς διαρροή. Αλλά υπήρχε διαρροή από τους ακροατές που θέλαν ντε και καλά να μάθουν πως λέγεται ο Κύριος Ρύκιος και εκεί υπήρχαν προβλήματα….αλλά ναι τα παιδιά με φώναζαν, όλα τα παιδιά, οι Διαυλίτες, ακόμη τους έχει μείνει ότι δεν μπορούσαν να με φωνάξουν Ρύκιο, με φώναζαν Γιάννη, όλη η άλλη κοινωνία πλέον με φώναζε Ρύκιο. Γιατί όταν έκλεισε ο Μουσικός Δίαυλος το Ρύκιος μπορούσα να το ξαναέχω ως όνομα, το Ρύκιος το κράτησα και στο Ράδιο Ουτοπία γιατί ήταν ένα ελεύθερο ραδιόφωνο…

ΕΡ. Στα άλλα ραδιόφωνα;

ΑΠ. Στα άλλα ραδιόφωνα όχι βέβαια, εκεί έβγαινα ως Δόκτωρ Ροκφόρ

ΕΡ. Αντε ρε, εσύ ήσουν ο Δόκτωρ Ροκφόρ;

ΑΠ. Εγώ ήμουν ο Δόκτωρ Ροκφόρ.

ΕΡ. Και τι σήμαινε το Δόκτωρ Ροκφόρ, πως σου ήρθε;

ΑΠ. Το Δόκτωρ Ροκφόρ μου ήρθε από ένα κόμικ. Έβλεπα ένα κόμικ στο Δίαυλο, μια Βαβέλ νομίζω; Και εκεί ήταν ένας τύπος που λεγόταν Κύριος Ροκφόρ και μάλιστα έλεγε στο τύπο κάποιος «Δεν μου τα έκανες καλά Ροκφόρ». Έλεγα πολύ ωραία, θα με ονομάσω Δόκτωρ Ροκφόρ και ο Δόκτωρ Ροκφόρ ήταν μια περσόνα που υπήρχε στον Μουσικό Δίαυλο, την είχα για να έχει κάποια εκπομπή, δεν θυμάμαι, το Ηλεκτροκ, νομίζω; Είχε ο Δόκτορας Ροκφόρ που έβαζε προχωρημένα πράγματα. Είχα τέλος πάντων το Ροκφόρ σα περσονα, είχα τον Ρύκιο και τον Ροκφόρ. Μετά το Ροκφόρ, σε κανέναν ποτέ δε συστήθηκα σαν Ροκφόρ επίσης. Ποτέ το όνομα δεν ήθελα να έχει σχέση με την φάτσα, κανείς δεν ξέρει για τον Δόκτορα Ροκφόρ πως είναι στο πρόσωπο, κατάλαβες; Και αν ποτέ ξανακάνω εκπομπές σαν Δόκτωρ Ροκφόρ να ξεχάσεις την φάτσα μου, σε παρακαλώ (γέλια). Ήταν αυτό το πράγμα, ότι τον Δόκτωρ Ροκφόρ μπορείς να τον φαντάζεσαι όπως θέλεις, να του δώσεις ό,τι μορφή θέλεις, ό,τι σου αρέσει εσένα, να τον μισήσεις, να τον αγαπήσεις, να τον βαριέσαι, να τον γουστάρεις, να τον παίρνεις στα σοβαρά, να τον παίρνεις στα αστεία, να αγοράζεις δίσκους επειδή του αρέσουνε, να αγοράζεις οτιδήποτε δεν σου λέει αυτός επειδή σου την σπάει, αυτό.

ΕΡ. Ο Δόκτωρ Ροκφόρ και ο Κύριος Ρύκιος έκαναν διαφορετικές εκπομπές δηλαδή;

ΑΠ. Ναι, τον Δόκτορα Ροκφόρ τον είχα βάλει να στηρίζει την πρωτοπορία, ό,τι καινούρια μουσική έβγαινε σε ποπ ροκ, έκανε ο Δόκτωρ Ροκφόρ με την περσόνα του μια ανάλυση, ο Ρύκιος ήταν πιο χαβαλές τύπος, ούτως ή άλλως ήταν πιο χαβαλές τύπος.

ΕΡ. Το Ρύκιος σημαίνει κάτι;

ΑΠ. Είναι αναγραμματισμός του κύριος και το πλήρες όνομα είναι Κύριος Ρύκιος.

[…]

Η κουβέντα σταματάει εδώ και κλείνω το κασετόφωνο για να το ξανανοίξω όταν μου μιλάει για τον επαγγελματισμό των ομαδικών προσπαθειών.

ΑΠ. Αυτό προσπαθούσαν να γίνουν σε συλλογικό επίπεδο, επαγγελματικοί σταθμοί ενώ πριν ήμασταν ραδιοπειρατές, δεν μιλάω για μένα βέβαια γιατί δεν υπήρξα ποτέ ραδιοπειρατής, αλλά καταλαβαίνεις αυτό, τώρα είμαστε σοβαροί άνθρωποι και κάνουμε ποιοτικό ραδιόφωνο, όπως πρέπει να είναι το ραδιόφωνο, ζωντανό, νεανικό, με γέλιο, με χαρά, με άνοιγμα στην κοινωνία.

ΕΡ. Δηλαδή υποστηρίζεις πως όλες αυτές οι ομαδικές προσπάθειες ήταν επαγγελματικές προσπάθειες ουσιαστικά χωρίς διαφημίσεις;

ΑΠ. Ναι, χωρίς να πληρωνόμαστε, πληρώναμε από την τσέπη μας, απλά κάποιοι από κει είχαν φιλοδοξίες, αυτό ενδεχομένως κάποια στιγμή να τους έρθει και το πακέτο των διαφημίσεων γιατί τότε ήταν που θα αξιοποιούνταν και η γενιά των μάνατζερς και των διαφημιστών. Ειδεχθή άτομα για την δικιά μου κοσμοθεωρία, στον κόσμο μου δεν υπάρχουν…Φυσικά θα ξανακάνω ραδιόφωνο, αυτό εννοείται, πότε δεν ξέρω, αλλά θα ξανακάνω ραδιόφωνο, φυσικά με τους δικούς μου όρους, όπως ακριβώς είχα κάνει τότε, σε κάποια δεδομένη στιγμή. Τώρα δεν γίνεται, είναι dead σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, δεν υπάρχουν συχνότητες, θα υπάρξουν κάπου αλλού, θα γίνει κάτι άλλο, ίσως μέσω του ιντερνετ, ίσως όχι, ίσως κάπως αλλιώς, θα βρεθεί σίγουρα κάποιο κολπάκι στη φυσική που να επιτρέπει μια μεγάαααλη μπάντα ανοιχτή εκεί πέρα όπου θα μπορούν πολλοί άνθρωποι να συντονιστούν σε αυτό το πράγμα και τότε θα το κάνω.

Και πάλι κλείνω το κασετόφωνο, έχοντας την εντύπωση πως έχει τελειώσει αλλά το ξανανοίγω για να μου πει για τον διαχωρισμό ραδιοερασιτέχνη – ραδιοπειρατή.

ΑΠ. Αυτοί από όσο ξέρω, οι ραδιοερασιτέχνες, όντως ραδιοερασιτέχνες δηλαδή με άδεια ραδιοερασιτέχνη, μάλλον σνομπάρανε, θυμάμαι από κάποιες συνεντεύξεις που είχα διαβάσει, δεν θέλανε να τους κάνουν με τους ραδιοπειρατές για τι μάλιστα έλεγαν πως προσφέρουν και κοινωνικό έργο. Βέβαια κάποιοι, εννοείται πως αν έχεις το σαράκι της φυσικής και του νόμου και των αμπέρ, εννοείται ότι θα περάσεις και από αυτή την φάση, ότι θα το κάνεις και αυτό. Απλά οι ραδιοερασιτέχνες ήταν σοβαροί άνθρωποι οι οποίοι χρησιμοποιούσαν αυτό το χόμπι και το συνδύαζαν συνήθως με άλλα πράγματα, με κυνήγι, με σπορ, με τέτοια πράγματα που πραγματικά χρειαζόταν εκεί πέρα. Κάποιοι ανάπτυσσαν διάλογους νομίζω, οι ραδιοερασιτέχνες ήταν αυτό. Οι ραδιοπειρατές ήταν τα πιτσιρίκια που δεν αισθάνονται ακόμη ώριμα καθόλου απεναντίας, ναι ζουν ακόμη με τους γονείς τους και από το πίσω δωμάτιο ας πούμε κάνανε τις εκπομπές τους για να περνάνε καλά (χαμογελάει)…..

ΕΡ. Υπήρχαν όμως ραδιοερασιτέχνες που εξελίχθηκαν σε πειρατές;

ΑΠ. Ναι, πολύ πιθανό, αλλά συνήθως οι ραδιοερασιτέχνες είναι μεγαλύτερης ηλικίας από τους ραδιοπειρατές. Μπορεί κάποιος ραδιοερασιτέχνης κάποια στιγμή να πήγε σε επαγγελμα-

τικό ραδιόφωνο, μπορεί, το έχω πιο πιθανό, ο Διονύσης ο Ιερός ήταν και ραδιοερασιτέχνης, ένας από τους Διαυλίτες στον Δίαυλο 3 νομίζω; Να θυμηθώ μετά να σου δώσω το κειμενάκι που γράφει όποια ονόματα θυμάμαι. Υπάρχει ένα βίντεο, το έχεις υπόψη σου, ένα dvd, το οποίο επίσης έχει ο Γιώργος, το οποίο το δείξαμε στο πάρτι που έκανε ο Λευτέρης πριν από 3 μήνες, εκεί στο τέλος έχει όλα τα ονόματα των Διαυλιτών, όλα.

27. ΜΠΑΜΠΗΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε για πρώτη φορά;

ΑΠ. Το 1980.

ΕΡ. Είχατε δικό σας σταθμό;

ΑΠ. Ένας φίλος τον έφτιαξε και μαζί τον είχαμε. Είχαμε νοικιάσει ένα σπίτι σε ψηλό σημείο, στην Καλλιθέα, την ξέρεις;

ΕΡ. Στις Συκιές.

ΑΠ. Στο υδραγωγείο. Έβλεπε όλη την πόλη κάτω και τα πέριξ, αυτός είχε μεράκι μόνο να τα φτιάχνει, δεν είχε διάθεση για εκπομπή.

ΕΡ. Και τι κάνατε, κάνατε εκπομπές, συνομιλίες;

ΑΠ. Εκπομπές κυρίως, συνομιλίες ελάχιστες έχω κάνει στην ζωή μου. Αυτό για να δούμε αν ακούγεται ο σταθμός και τέτοια, δεν …βαριόμουνα.

ΕΡ. Τι μουσική έβαζες;

ΑΠ. Ροκ. Εναλλακτικό ροκ το λένε τώρα.

ΕΡ. Με τους ακροατές είχες σχέση;

ΑΠ. Στην αρχή δεν είχα τηλέφωνο το πρώτο διάστημα. Τότε με τα τηλέφωνα ήταν λίγο δύσκολο να πάρεις, περίμενες 8 χρόνια. Μετά πήρα στην διάρκεια αλλά τον πρώτο καιρό είχε κάνει αυτός ο φίλος μου και ένα άλλο μηχάνημα στο σπίτι του, δίναμε το τηλέφωνο του σπιτιού του, αυτό το μηχάνημα ήταν εκτός συχνότητας, τον άκουγα εγώ γιατί είχαμε πειράξει το ράδιο και μου έλεγε τι ζητούσαν οι ακροατές και τα βάζαμε, ε μετά εντάξει, έβαλα τηλέφωνο, γνώρισα και αρκετούς.

ΕΡ. Πως λεγόταν ο σταθμός;

ΑΠ. Radio Free.

ΕΡ. Και πως το σκέφτηκες το όνομα;

ΑΠ. Ούτε θυμάμαι τώρα, μπορεί να ήταν μια εσωτερική ανάγκη, ξέρω’ γω…

ΕΡ. Συνέχισες για πολλά χρόνια;

ΑΠ. Αρκετά ναι, μετά χώρισα με αυτόν, έκανα με κάποιους άλλους στο ίδιο σπίτι, έκαναν και αυτοί εκπομπή, 7-8 χρόνια θα πήγαινε…

ΕΡ. Ίδια μουσική έβαζες πάντα;

ΑΠ. Ναι, ίδια, ελληνικά δεν έβαζα ποτέ. Και η ξένη μουσική είναι τεράστια, και παλιά και καινούρια, πιο πολύ καινούρια, πάντα μου άρεζε να παίζω καινούρια, έτρωγα όλα τα λεφτά μου σε δίσκους.

ΕΡ. Η δισκοθήκη σου πως δημιουργήθηκε, εσύ αγόραζες τους δίσκους;

ΑΠ. Με εταιρείες δεν είχα ιδιαίτερες σχέσεις, μια – δύο φορές.

ΕΡ. Η μουσική που έπαιζες άλλαζε μέσα στα χρόνια;

ΑΠ. Ε, άλλαζε εντάξει, στην αρχή έπαιζα Ramones και Police, μετά από 5-6 χρόνια βγήκαν άλλα συγκροτήματα. Παρακολουθούσα την μουσική, ακόμη την παρακολουθώ, το κύριο χόμπι μου ας πούμε

ΕΡ. Μέχρι πότε είχες σταθμό;

ΑΠ. Προς τα τέλη των 80ς.

ΕΡ. Έτσι λεγόταν ο σταθμός πάντα Radio Free;

ΑΠ. Ναι.

ΕΡ. Μετά όταν έγινε η μετάβαση στην ελεύθερη ραδιοφωνία θέλησες να αποκτήσεις δικό σου σταθμό;

ΑΠ. Δικό μου , όχι. Τα μεγέθη των νόμιμων, όταν έμπαιναν οι δήμοι μέσα, ήταν πια απαγορευτικά. Οικονομικά δηλαδή δεν μπορούσα, να στήσω στούντιο, να αγοράσω σταθμό… Υπήρχε ένας σταθμός ο 104 πως λεγόταν, 18 δήμοι της Θεσσαλονίκης, όλοι οι περιφερειακοί δήμοι της Θεσσαλονίκης είχαν κάνει τότε έναν σταθμό, εδώ στην Μελενίκου ήταν το στούντιο. Εκεί έκανα για λίγο καιρό εκπομπή, μέσα σε μια ζώνη που λεγόταν 4η πλευρά του τριγώνου. Δεν ξέρω από τους πειρατές δεν νομίζω πολλοί να έκαναν, εκτός από αυτούς του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, να είναι 3-4 ακόμη που έκαναν μεγάλους σταθμούς, το Κοσμοράδιο, αυτοί είχαν έρθει και μου είπαν να κάνουμε εκεί στο σπίτι μου το σταθμό, αλλά εγώ τους είπα ότι δεν είναι δικό μου το σπίτι και το νοικιάζω, δεν το συζήτησαν πια, ήθελαν ιδιόκτητο σπίτι….

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο πειρατικό ραδιόφωνο τότε;

ΑΠ. Εκεί γύρω στο 80 δεν υπήρχε καθόλου. Ήταν θέμα ταμπού, φοβόμασταν αν κάποιος βγει και σχολιάσει πολιτικά θα μας κυνηγήσουν και τέτοια. Δεν μπορώ να το καταλάβω τώρα, ήταν ένας πολύ μεγάλος φόβος, κατάλοιπα της χούντας και της μεταπολίτευσης. Τώρα μου κάνει εντύπωση που είναι ελεύθερο να λέει ο καθένας ότι θέλει αλλά τότε όχι. Στις άλλες εκλογές το 85 άρχισαν να μιλάνε ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά ήταν μια περίπτωση θυμάμαι που έκανε, στις εκπομπές του μιλούσε για πολιτική….

ΕΡ. Γενικά το απέφευγαν;

ΑΠ. Φοβόταν, όλοι είχαμε αυτή την αίσθηση, ότι θα μας κάνει κακό, ότι δεν πρέπει.

ΕΡ. Σχέσεις με πολιτικά κόμμα τα είχατε;

ΑΠ. Όχι, σε μια φάση πήγαμε να οργανωθούμε, αυτό ήταν μια σημαντική στιγμή. Κάναμε συναντήσεις στο Ολύμπιον, στην καφετέρια στον όροφο. Κάθε Κυριακή συνάντηση όλοι οι

πειρατές.

ΕΡ. Τι εποχή αυτό;

ΑΠ. Ήταν 85. Να βάλουμε μια τάξη στις συχνότητες, γιατί ήταν ο ένας πάνω στον άλλο, με τις εταιρείες μετά, το σωματείο να συναλλάσσεται, είχαμε ψηφίσει και αρχηγούς.

ΕΡ. Ποιοι ήταν οι αρχηγοί;

ΑΠ. Ο Λευτέρης ο Μαρόγλου ήταν ο πρόεδρος, τους άλλους δεν τους θυμάμαι, ήταν δεινός ομιλητής και γι' αυτό. Μάλιστα σε μια από αυτές τις συναντήσεις με βράβευσαν κιόλας για τις καλές εκπομπές και θα μου έδιναν δίσκους που ήταν το δώρο μου υποτίθεται, τα είχε στο σπίτι του, πάμε στο σπίτι του να μας τα δώσει και ένας από αυτούς μου λέει πάμε μετά σπίτι σου, του έδειξα το σπίτι μου και μετά πήγε και μου το διέρρηξε. Μου πήρε 180 δίσκους.

ΕΡ. Τι λες ρε συ!

ΑΠ. Ήταν ισόγειο και είχε μια πόρτα έτσι, πρασιά ήταν από πίσω. Και μετά άρχισε να τους παίζει αυτός στην εκπομπή του, τους αναγνώρισα, μερικοί ήταν και κάπως δυσεύρετοι…

ΕΡ. Δεν του είπες τίποτα;

ΑΠ. Φύγαμε, μαζευτήκαμε όλη η παρέα και πήγαμε, ξέραμε το σπίτι του. Τους έκρυψε, τελικά βρήκαμε κάποιους, άλλους τους είχε μοιράσει….

ΕΡ. Αυτός ήταν ένας από τους…

ΑΠ. Βραβευθέντες. Τελικά με αυτό το σωματείο δεν προχώρησε γιατί δεν υπάκουαν, ο καθένας επειδή είχαν σχέσεις με τις εταιρείες, δεν θα σταματούσαν να παίρνουν δίσκους για χάρη του συνόλου και σιγά – σιγά εκφυλίστηκε.

ΕΡ. Εσύ είχε σχέσεις με τις εταιρείες;

ΑΠ. Δεν είχα πάρει, 1-2 φορές, γιατί μου έδιναν μαλακίες εντελώς και δεν μου άρεσαν. Δεν με ενδιέφερε, επειδή αυτοί ήθελαν να τα προωθήσουν, αγόραζα πάντα.

ΕΡ. Εκείνη την εποχή την δεκαετία του 80 που έκανες ραδιόφωνο, ποιοι ήταν οι πιο βασικοί πειρατές;

ΑΠ. Αυτοί οι δύο του Θεσσαλονίκη ήταν οι βασικοί, ο Λευτέρης ο Music Hall, ο Στέφανος ο Melody club, ο Alexander από Χαριλάου, ένας πολύ ισχυρός με αυτόν είχα κάνει και συνομιλία, το Ράδιο – 1, ο Αλεξίου που πέθανε και πέρσι, πιο παλιά στα μεσαία, σε ενδιαφέρουν τα μεσαία.; Ο Τόνις.

ΕΡ. Ο Alexander ποιος ήταν;

ΑΠ. Δεν ξέρω, από Χαριλάου ξέρω ότι ήταν, πολλές συνομιλίες έκανε αυτός και ήταν πολύ δυνατός. Melody Club ήταν ο Στέφανος και Melody Maker ο Διονύσης Σαββόπουλος, ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά και Τα Παιδιά της Καλαμαριάς με τους χορούς και τα σκυλάδικα, μετά έγινε ο Δίαυλος του Ρύκιου…

ΕΡ. Πόσοι ήταν σε αριθμό;

ΑΠ. Δεν μπορείς να ξέρεις, ο ένας πάνω στον άλλο, ζούγκλα. Αυτοί που έκαναν καλό πρόγραμμα δεν θα ήταν πάνω από καμιά δεκαριά έτσι σοβαροί έτσι με εκπομπές. Ήταν και οι μι-

κροί που άνοιγαν για λίγο ….

ΕΡ. Σε είχε πιάσει ποτέ η αστυνομία;

ΑΠ. Όχι, συνήθως έπεφτε σύρμα όταν έρχονταν τα ραδιογωνιόμετρα, ο ένας ειδοποιούσε τον άλλο. Κλείναμε για λίγο καιρό μέχρι να περάσει η μπόρα, ε και δεν νομίζω σε όλα αυτά τα χρόνια να έπιασαν τόσους πολλούς, δεν νομίζω, πιο πολύ ήταν ο εκφοβισμός.

ΕΡ. Ο πειρατής ποιος ήταν για σένα;

ΑΠ. Πειρατής; Το ερασιτέχνης μου φαίνεται πιο καλή λέξη. Να αγαπάς αυτό, να δίνεις στον κόσμο την μουσική που σου αρέσει και βγαίνεις στην παρανομία για να το κάνεις και με τις αντιξοότητες, γιατί τότε το μεγάλο πρόβλημα ήταν η τηλεόραση που παρεμβάλαμε, τα μηχανήματα ήταν πρωτόλεια. Αν και τώρα λένε πως τα αεροπλάνα έχουν πρόβλημα, δεν μπορούν να επικοινωνήσουν από τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, αλλά τότε μου έκοβαν την κεραία γιατί παρέμβαλα….

ΕΡ. Ποιος σου την έκοβε;

ΑΠ. Οι από πάνω. Τότε υπήρχαν 2 κανάλια, η ΕΡΤ και η Υενεδ, νομίζω 5 η ώρα άνοιγε μέχρι τις 12. Εγώ έκανα 3-5 το απόγεμα ότι προλάβω και έβγαινα πολλές φορές μετά τις 12 αλλά πολλές φορές η ταινία πριν από τις ειδήσεις συνεχιζόταν και μετά, αν ήταν μεγάλη και βούλωνα τις τηλεοράσεις και αυτό τους εξόργιζε.

ΕΡ. Πόσες ώρες έκανες πρόγραμμα;

ΑΠ. Το βασικό ήταν αυτές τις 2, επίσης Σάββατο και Κυριακή έκανα τα πρωινά, πριν ανοίξει η τηλεόραση πάλι για μεσημέρι.

ΕΡ. Το πειρατικό είχε διαφορετικό ρόλο από την ΕΡΤ;

ΑΠ. Ήταν πολύ πιο λαϊκό, πιστεύω. Το βασικό είναι η επικοινωνία, φαντάζομαι, έτσι; ότι σηκώνεις ένα τηλέφωνο, να μιλήσεις με αυτόν που κάνει εκπομπή, ήταν οι αφιερώσεις που δεν υπήρχαν ποτέ στο κρατικό, τα τραγούδια, αυτά τα 60ς τα λαϊκά τα είχα ξεθάψει τότε οι πειρατές, κάτι Περπινιάδηδες και αυτούς. Εμάς δεν μας άρεζε αυτό το χύμα με τις αφιερώσεις κλπ, ήμασταν πιο σοβαροί.

ΕΡ. Εσύ δηλαδή δεν μετέδιδες αφιερώσεις;

ΑΠ. Ε, αφιερώσεις, όχι, σπάνια. Κομμάτια ναι, έβαζα όταν μου ζητούσαν.

ΕΡ. Άλλους πειρατές άκουγες;

ΑΠ. Ε βέβαια, μέσα στον χώρο.

ΕΡ. Σήμερα ακούς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Εδώ και δύο μήνες κάνω κιόλας εκπομπή στον Republic. Δεν άκουγα πριν αλλά και τώρα δύσκολα να ακούσω, πολύ mainstream μουσική παίζουν όλοι. Το βλέπω τώρα και στο σταθμό που πήγα τι φόβος υπάρχει να μην χάσεις το κοινό, εμένα με έβαλαν μετά τις 12 το βράδυ, 12-1 που εντάξει είναι ώρα όχι τόσο, δεν είναι prime time. Αλλά πολύ light είναι το ραδιόφωνο δεν είναι τολμηρό.

ΕΡ. Σε σχέση με την εποχή των πειρατών σήμερα πως το βλέπεις;

ΑΠ. Ε, τότε επαφιόταν στα γούστα αυτού που το κάνει, έπαιζε αυτά που γούσταρε, δεν είχε ούτε διαφημίσεις, ούτε χορηγούς να χάσει, τώρα είναι ένας σταθμός κάνει πολλά εκατομμύρια, αυτοί που τους έχουν δεν είναι χομπίστες, μεγαλοεπιχειρηματίες είναι .

ΕΡ. Από τα τέλη της δεκαετίας του 80 που σταμάτησες, τώρα κάνεις πάλι πρώτη φορά;

ΑΠ. Είχα κάνει άλλη μια φορά σε ένα Ραδιοχώρος λεγόταν, έ κανένα χρόνο, το 1997 και δεν ξέρω αν θα συνεχίσω.

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο παίζει κάποιον ρόλο διαφορετικό από το κρατικό.

ΑΠ. Είναι ότι η Βανδή με το έντεχνο πιστεύω. Το κρατικό δεν είναι μουσικό καταρχήν, δεν ακούω κιόλας, πολλές ειδήσεις, έχω έναν τον Σημαντήρα τον ξέρεις, στις 7 έχει ειδήσεις, στις 7.30 τον διακόπτουν βάζουν σύντομο δελτίο ειδήσεων, στις 8 πάλι ειδήσεις. Είναι κρατικό και πρέπει να διαφημιστούν οι κινήσεις των υπουργών και των πρωθυπουργών. Αλλά πολύ εμπορικό είναι, πρώτος σταθμός το Σταρ δεν είναι που είναι καραεμπορικός, ο Αντ-1. Εσύ βλέπεις σωτηρία ή σου αρέσει έτσι όπως είναι;

ΕΡ. Εγώ την εποχή των πειρατών την θυμάμαι πολύ αμυδρά και δυστυχώς, λίγο πολύ αυτό το ραδιόφωνο γνώρισα δεν έχω γνωρίσει κάτι εναλλακτικό. Όχι δεν νομίζω ότι μου αρέσει, είναι πολύ τύπου σούπερ μάρκετ.

ΑΠ. Βέβαια και τότε το επίπεδο, υπήρχε πολύ χαμηλό επίπεδο, ο καθένας που δεν ήξερε να μιλήσει, έπαιρνε ένα μικρόφωνο….

ΕΡ. Καλά και σήμερα, μπορεί να είναι πιο μορφωμένος ο κόσμος αλλά και σήμερα δεν είναι….

ΑΠ. Ευρηματικοί.

ΕΡ. Ναι, δεν βλέπω να έχει καμία φοβερή πρωτοτυπία. Υπάρχει πολύ μεγάλη ομοιότητα στους σταθμούς, ίσως ο Republic διαφέρει γιατί είναι τώρα καινούριος.

ΑΠ. Στην μουσική ή στον σχολιασμό;

ΕΡ. Έχω ακούσει λιγάκι το βράδυ από τις 10.00 και μετά.

ΑΠ. Όχι, γενικά λέω, μιμητισμός, παίζουν την ίδια μουσική ή μιλάνε όλοι;

ΕΡ. Παίζουν την ίδια μουσική και λένε τα ίδια πράγματα.

ΑΠ. Ισοπέδωση.

ΕΡ. Επίσης έχει γίνει πάρα πολύ σαν την τηλεόραση. Τα fame story της τηλεόρασης μεταφέρονται και στο ραδιόφωνο. Αίσχος. Νομίζω πως το ραδιόφωνο έχει να προσφέρει διαφορετικά πράγματα.

ΑΠ. Μπορεί να σου κάνει παρέα ενώ κάνεις την δουλειά σου, ενώ η τηλεόραση αλλά αυτό ότι πρέπει να δωροδοκήσεις τον ακροατή για να πάρει τηλέφωνο, άλλη βγάζουν τα 090….

ΕΡ. Τα Sms τώρα…

ΑΠ. Εκπομπές που διαβάζουν μόνο sms…βαρετό. Να κάνει κάθε μέρα ο ίδιος 2 ώρες εκπομπή, φθείρεται, αδειάζει. Ήταν και ο φόβος τότε, πάντα παράνομος και ότι δεν ακουγόσουν, σε έπαιρνε ο άλλος και έλεγε «δεν κάνεις εκπομπή σήμερα; Σε παρεμβάλουν και δεν σε

ακούω καλά», αυτό ήταν μαχαιριά.

ΕΡ. Πρώτα είπες ήσουν στην Καλλιθέα και μετά που ήσουν;

ΑΠ. Πάντα εκεί ήμουν, απλά συνεργάστηκα με άλλους στο ίδιο σπίτι. Annabel έβγαιναν οι άλλοι δύο.

ΕΡ. Ήταν δύο διαφορετικοί σταθμοί δηλαδή;

ΑΠ. Το ίδιο μηχάνημα, αλλά επειδή ήταν άλλες ώρες , είχαν δικό τους όνομα.

ΕΡ. Ασχολείσαι με κάτι άλλο εκτός από το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Έχω ένα περιοδικό στο ιντερνετ, το mic, έχω και ένα δισκάδικο, η δουλειά μου αυτή είναι το δισκάδικο.

ΕΡ. Το Rolling Under. Βγάζατε ένα περιοδικό Rolling Under μου είπε ο Γιάννης.

ΑΠ. Πρώτα το περιοδικό, μετά άρχισα να πουλάω δίσκους, μετά έγινε και μαγαζί. Για το mic λέω που γράφουμε για μουσική, γράφεις με την άνεσή σου, διαβάζει ο άλλος, αλλά δεν ακούει ο άλλος το τραγούδι που περιγράφεις, στο ραδιόφωνο πάλι δεν μπορείς να φλυαρήσεις, μιλάς μισό λεπτό και φαίνεται πολύ.

28. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (MELODY CLUB)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε για πρώτη φορά;

ΑΠ. Η πρώτη μου επαφή με το λεγόμενο πειρατικό, γιατί μόνο έτσι μπορούμε να το αποκαλούμε και όχι ερασιτεχνικό, έχει διαφορά το ερασιτεχνικό, μας δίνει και την έννοια, συμπεριλαμβάνει και τους ερασιτέχνες στα βραχέα, αλλά μιλάμε για πειρατικό σε μπάντες εμπορικές, όπως ήταν τα μεσαία ή τα FM. Πρώτη μου επαφή με αυτό είναι στα 17 μου, το 1974, ναι, το 1974, στην εποχή που υπάρχουν ερασιτέχνες πειρατές μέσα στην δικτατορία, προϋπάρχουν και μερικοί στην δεκαετία του ’60 αλλά μέσα στην δικτατορία είχαμε μια έκρηξη, όσο κι αν φαίνεται περίεργο, στα μεσαία ραδιοφωνικών πειρατικών σταθμών, οι οποίοι έπαιζαν λαϊκά τραγούδια. Εκεί έχουμε το εξής φαινόμενο, βρίσκουν διέξοδο από τις λαϊκές γειτονιές, της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και λίγο της περιφέρειας και για λόγους επικοινωνίας αλλά και για λόγους μεταφοράς ενός λαϊκού τραγουδιού, το οποίο δεν έβρισκε διέξοδο. Η χούντα πολιτισμικά καπέλωσε τα πάντα και δεν άφησε, ας πούμε, δεν άφηνε παρά μόνο στα υπόγεια ρεύματα τα λαϊκά τραγούδια να κινούνται. Περιορισμένη και η έκφραση, δόθηκε εκεί διέξοδος. Λοιπόν έτσι, το 74 πρέπει να ήταν, μαθητής γυμνασίου, εξαταξίου γυμνασίου, τότε ήμουν στην πέμπτη γυμνασίου, τετάρτη στην πέμπτη, ένας συμμαθητής μου, ο οποίος είχε έναν φίλο στην γειτονιά, ο οποίος έχει ένα μεγαλύτερο αδελφό, εμφανίστηκε μια μέρα, έφτιαξε έναν μικρό στα μεσαία, πομπό. Είναι αλήθεια βέβαια ότι είχα ιδιαίτερη σχέση με το ραδιόφωνο, διότι πάντα θυμάμαι ακόμη και από εκείνα τα δύσκολα χρόνια, την οικογένειά μου να είναι γαντζωμένη πάνω σε ένα ραδιόφωνο για πολιτικούς λόγους, στα χρόνια τα δύσκολα και της δικτατορίας, να ακούει τους ραδιοφωνικούς σταθμούς τους ελληνόφωνους, είτε το BBC, είτε την Deutsche Welle, είτε το Εδώ Παρίσι, είτε την Μόσχα, είτε ότι άλλο μπορείτε να φανταστείτε στα μεσαία και στα βραχέα και ειδικά στα βραχέα. Είχα πάντοτε την εικόνα του παππού μου ας πούμε να ψάχνει στο ραδιόφωνο, στην εποχή που δεν υπήρχε τηλεόραση και να ακούει ειδήσεις με μια μυστικοπάθεια. Βλέποντας ένα μέσο επικοινωνίας στα μάτια ενός παιδιού του οποίου οι μεγαλύτεροι μέσα από μια μυστικότητα, μέσα από έναν συνωμοτισμό έτσι λόγω της δικτατορίας προσπαθούν να ακούσουν, άρχισα και εγώ στην ουσία

να ενδιαφέρομαι και για την πολιτική και για το μέσο. Και όταν έπεσε δίπλα μου από σύμπτωση ο φίλος ο συμμαθητής, γαντζώθηκα και έτσι σε ένα πλυσταριό για πρώτη φορά άρχισα να ασχολούμαι με το δικό μου, του φίλου που ήταν και γείτονας, συμμαθητής από το γυμνάσιο, άρχισα να ασχολούμαι και εγώ με αυτό.

ΕΡ. Σε ποια περιοχή;

ΑΠ. Στην περιοχή των Συκεών, όπου ήταν και το πατρικό μου. Σχολείο τότε βέβαια πηγαίναμε στο 4ο Γυμνάσιο Αρρένων και αργότερα στο παράρτημά του, το 11ο εδώ στην Συγγρού. Μιλάμε δηλαδή για το 1974, δεν έχει πέσει ακόμη η δικτατορία. Αυτές ήταν οι πρώτες μου επαφές και αυτή η σκοτεινιά της περιόδου, η μαγεία του ραδιοφώνου των μεσαίων, οι αποστάσεις που καλύπτει, η επικοινωνία, ανταλλάσσω, μιλάω και με ακούνε, βάζω και κάποιο τραγούδι, για κάποιο παιδί που είναι 17 χρονών νομίζω ότι είναι αρκετά για να δημιουργήσουν μια μαγεία. Τότε θυμάμαι τον Γιώργο τον Τσατσούλη, τον συμμαθητή μου, είμαστε και φίλοι ακόμη, έτσι λοιπόν ξεκινήσαμε στο δικό του το πλυσταριό, τον πρώτο πομπό στα μεσαία, είχε και λίγο μεράκι ο πατέρας του, τον βοήθησε λίγο οικονομικά γιατί τα χρόνια ήταν δύσκολα, δεν είχαμε εμείς λεφτά, οι οικογένειές μας, ήταν φτωχές οικογένειες με τα ψευτοπράγματα. Έτσι ερχόμενος σε πρώτη επαφή με αυτό μαγεύτηκα και νομίζω ότι αυτό καθόρισε και τα πράγματα, συν του ότι πάντοτε με ενδιέφερε, ήθελα να ασχοληθώ από παιδί με την πολιτική, με τα κοινά και είμαι και εξωστρεφής σαν άνθρωπος. Έτσι λοιπόν σταδιακά αυτή την περίοδο, λίγο μετά, μας συλλαμβάνουν τελικά τον συγκεκριμένο σταθμό στον πρώτο χρόνο, ίσα – ίσα είχαμε καταφέρει κάναμε κάποιες εκπομπές, είχαμε αρχίσει να συμμαζεύουμε τα πράγματα, βγαίνει η δικτατορία, για ένα διάστημα σταματάμε για λίγο, γίνεται το δικαστήριο, ξαναβγαίνουμε στα μεσαία και ξαναβγαίνουμε μετά, μπαίνει η περίοδος των Fm, όπου πλέον κυκλοφορούνε εμπορικά το 75-76 τα πρώτα ραδιόφωνα αρχίζουν στην αγορά να κυκλοφορούν και έτσι μετακομίζουμε και αρχίζω πλέον να ασχολούμαι σε καθημερινό, σε καθημερινή βάση, λίγο με τα ηλεκτρονικά. Συνεχίζω τις σπουδές μου, αυτό με επηρεάζει και αποφασίζω να διαλέξω να πάω στην τότε Εργοδηγός – Ηλεκτρονικός και μετά στην Ανωτέρα και παράλληλα αρχίζω να κάνω εκπομπές μόνος μου πλέον. Φτιάχνω το στουντιάκι μου, μιλάμε τώρα για 76 -77, φτιάχνω του στουντιάκι μου στο σπίτι, το πλουτίζω σιγά – σιγά, πάλι στο ίδιο το πατρικό μου το σπίτι, συνεχίζω με τους φίλους μου, ξεκινώ να κάνω εκπομπές, προσπαθώ να γίνω καλύτερος, συνειδητοποιώ ότι αυτό το πράγμα είναι ένα μεγάλο όνειρο, το οποίο μου καρφώθηκε, χωρία να αφήσω βέβαια οτιδήποτε άλλο είχα παράλληλα και έτσι πορευθήκαμε μέχρι… και μεγαλώνοντας και σαν νέος έτσι; Μέχρι το 86 που έγινε η αρχή της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Όσο μεγάλωνα τόσο αποκτούσα γνώσεις και ενδιαφέρον, αποκτώντας γνώσεις και ενδιαφέρον να ασχολείσαι με κάτι, τρίβεσαι με κάτι, εμείς το μάθαμε το ραδιόφωνο στο πεζοδρόμιο, μέσα από την παρανομία και φτάσαμε στην περίοδο του 86 που τότε ξεκινάει πλέον η περίοδος της ελεύθερης ραδιοφωνίας, όπως λέμε χαρακτηριστικά, δηλαδή από το 76,ας υποθέσουμε από το 76, μέχρι το 86 είναι και μια δεκαετία, όλη αυτή την δεκαετία την περάσαμε μεταξύ σφύρας και Άκμονος. Έκανα κανονικές εκπομπές για πάρα πολύ μεγάλο διάστημα, δηλαδή δεν σταμάτησα ποτέ.

ΕΡ. Πόσες ώρες κάνατε;

ΑΠ. Συνήθως έβγαινα τα βράδια, σχεδόν κάθε μέρα 12 με 2, 12 με 3. Ο πομπός άνοιγε εκείνη την ώρα το βράδυ βέβαια, κάλυπτε ένα κομμάτι της Θεσσαλονίκης, συνεργαζόμουν με κάποιους φίλους, έτσι γνώρισα και τον συνεργάτη μου και συνέταιρό μου τον Λευτέρη τον Μαρόγλου, έτσι γνωριστήκαμε, από την πειρατεία γνωριστήκαμε το 78. Κάναμε μαζί κάποιες εκπομπές, συνεργαζόμασταν, πήγαινα στο σπίτι του, ερχόταν αυτός σε μένα, με κανένα δύο άλλους που ενδιαφερόταν να κάνουν εκπομπές, κάναμε δηλαδή κάτι που μέσα στην παρανομία του ήταν και σχετικά οργανωμένο.

ΕΡ. Τι μουσική βάζατε;

ΑΠ. Εγώ έβαζα ξένη μουσική, ο Λευτέρης είχε αδυναμία στο μπλουζ, κάποιοι άλλοι έπαιζαν

ελληνικά τραγούδια, κατά βάση όμως ξένη. Είμαστε στην περίοδο που στην Ελλάδα εισπράττουμε την έκρηξη της νεολαίας της δεκαετίας του 60 και τον πρώτο χρόνο της δεκαετίας του 70 σε Ευρώπη και Αμερική. Εμείς ερχόμαστε καθυστερημένοι λοιπόν και πέφτει και η χούντα, επομένως από το 84 και μετά εμείς παρουσιάζουμε όλα αυτά τα ρεύματα μουσικής, ντυσίματος, τρόπου ζωής Αμερικής και Ευρώπης της δεκαετίας του 60.

ΕΡ. Άλλαξε η μουσική που παίζατε μέσα στα χρόνια;

ΑΠ. Βέβαια, βέβαια, κοίταξε σταδιακά τώρα ωριμάζει κανείς, μεγαλώνει και τα ενδιαφέροντά του αλλάζουν. Σήμερα ας πούμε θα μπορούσε να πει κανείς αν έπαιζα μουσική, γιατί οι εκπομπές μου πλέον είναι δημοσιογραφικές αλλά κάνω και μερικές φορές και μουσικές εκπομπές κρατώντας την σχέση και την επικοινωνία με το αντικείμενο που το ξέρω και πάρα πολύ καλά βέβαια, θα βάζω και ελληνικά τραγούδια, πάντα μου άρεζαν, αλλά σαν νέος τότε εκείνα τα χρόνια τα άγρια ε όσο να' ναι για μας η ξένη μουσική ήταν ένας τρόπος διεξόδου, σαν να φεύγαμε από κλειστά σύνορα, σαν να φεύγαμε από το χωριό μας όπου ήμασταν σαν σε μια τριτοκοσμική κατάσταση. Θέλαμε να πετάξουμε στην Ευρώπη, στην Αμερική εκεί που οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι, έτσι νομίζαμε, λέγαμε έτσι; Με τις μουσικές τους με τα χίλια δύο.

ΕΡ. Ξένη μουσική, τι ροκ βάζατε;

ΑΠ. Ροκ, ποπ, δεν σταματούσα εγώ σε συγκεκριμένες μουσικές, έπαιζα οτιδήποτε εμπορικό μπορεί να ακουστεί και να ….

ΕΡ. Η δισκοθήκη σας πως δημιουργήθηκε;

ΑΠ. Η δισκοθήκη δημιουργήθηκε κάνοντας οικονομία και στερήσεις από άλλα πράγματα και δανείζοντας ο ένας τον άλλο δίσκους εκείνη την εποχή, την έχω κρατημένη, δηλαδή είναι γύρω στους 6.000 – 7.000 δίσκους οι οποίοι ο καθένας εξ αυτών έχει περάσει από τα χέρια μου εκατοντάδες, ίσως και περισσότερες φορές, μικροί, μεγάλοι αλλά συνήθως για τους μεγάλους μιλάω, οι μικροί είναι μια άλλη ιστορία, οι οποίοι ο καθένας έχει τα σημάδια του χρόνου, έχει το σκρατς από μια νυχτερινή εκπομπή ή από ένα λάθος, έχει τα γράμματα του Κώστα που μου τον έδωσε τον δίσκο, που μου τον χάρισε για να τον παίζω ή της Μαρίας με αφιερώσεις επάνω, έχει τα χέρια, έχει τα δακτυλικά μου αποτυπώματα, με την έννοια του περάσματος του χρόνου δηλαδή και έχει τους έρωτές μου, κομμάτια της ζωής μου ολόκληρα, γιατί φανταστείτε ότι αυτά τα χρόνια μέχρι το 86 που φτιάξαμε το ερασιτεχνικό Ράδιο – Θεσσαλονίκη, από το οποίο μέσα σε ένα χρόνο μπήκαμε πλέον σε αυτήν την φάση που είμαστε του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, πέρασαν παραπάνω από δέκα χρόνια ατέλειωτες νύχτες, κόβοντας ένα κομμάτι και της προσωπικής μου ζωής, μαθαίνοντας ουσιαστικά επικοινωνία και σχέσεις και ραδιόφωνο και ό,τι άλλο μπορείτε να φανταστείτε. Εμάς δεν μας τα δίδαξε κανείς, δεν μας έδειξε κανείς τον δρόμο, ό,τι κάναμε, όσοι μείναμε σε αυτή την υπόθεση, το κάναμε μόνοι μας και δεν μείναμε πολλοί, γιατί 60, 70 και 80 μέχρι το 88 που ουσιαστικά γίνεται η ελεύθερη ραδιοφωνία επίσημη, πέρασαν από αυτή την υπόθεση σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και επαρχία χιλιάδες νέων ανθρώπων, εξ αυτών στο ραδιόφωνο σήμερα ή στα μέσα γενικότερα είναι ελάχιστοι.

ΕΡ. Περίπου ποιος είναι ο αριθμός των πειρατικών σταθμών στην Θεσσαλονίκη τότε;

ΑΠ. Αν ξεκλειδώσουμε τώρα το χρόνο και γυρίσουμε στο 83 ας πούμε έτσι; Μπορεί να είχε η Θεσσαλονίκη και καμιά 3 – 4.000 πειρατές. Δεν έβγαιναν όλοι την ίδια στιγμή, ας πούμε ένα βράδυ αν άνοιγες θα άκουγες όλη την μπάντα γεμάτη. Την ημέρα θα άκουγες 20-30, θα περνούσες από τις Συκιές θα πήγαινες στην Νεάπολη και θα γυρνούσες προς τα εδώ, θα άκουγες άλλον στην ίδια συχνότητα, ήταν μικρή η μπάντα, δεν μπορούσες να καλύψεις ολόκληρη Θεσσαλονίκη. Νομίζω ότι αν έπαιρνε κανείς μια συγκεκριμένη μέρα, θα άκουγε παραπάνω από 100 – 200. Πόσοι θα μπορούσαν να είναι ενεργοί θα ήταν 2.000 – 3.000.

ΕΡ. Αν σας έλεγα να ξεχωρίσετε τους σημαντικότερους, αυτοί που έβγαιναν με κάποια σταθερότητα….

ΑΠ. Νομίζω ότι ήταν 20 – 30 άνθρωποι οι οποίοι κατά περιόδους εμφανιζόταν και χανόταν ανάλογα με τι επιπτώσεις είχε μια σύλληψη, το κυνηγητό της γειτονιάς, οι παρεμβολές στην τηλεόραση της γειτονιάς, η μαμά και ο μπαμπάς που μπορεί να φώναζαν ή οτιδήποτε άλλο. Νομίζω ότι συνολικά 20-30 άνθρωποι ήταν αυτοί οι οποίοι έκαναν. ….

ΕΡ. Μπορείτε να μου πείτε μερικούς από αυτούς, εκτός από το δικό σας ραδιόφωνο;

ΑΠ. Κοιτάξτε έναν φίλο τον χάσαμε, ήταν και για ένα διάστημα συνεργάτης μας, ο Γιώργος ο Σερίδης, καλή του ώρα. Νεότερα παιδιά που είναι στον Αντ.1, ο Βασίλης ο Γαλανός για παράδειγμα, άλλα παιδιά που έφτιαξαν το Πανόραμα εκείνη την περίοδο και καθώς γυρνάμε προς τα πίσω έχουμε έναν ατέλειωτο κατάλογο ανθρώπων οι οποίοι άλλοι έκαναν εκπομπές μόνο, αν και ήμασταν ελάχιστοι αυτοί που κάναμε εκπομπές μόνο, εγώ έκανα μόνο εκπομπές, πολύ σπάνια θα έκανα κάποια συνομιλία και έτσι νομίζω ότι δουλειά έκαναν, με το αντικείμενο ασχολήθηκαν αυτοί που έκαναν εκπομπές, αλλιώς ήταν μια απλή συνομιλία που θα μπορούσε να γίνει και στα βραχέα. Θυμάμαι κάποιον στην Σταυρούπολη, δεν μπορώ να θυμηθώ τα ονόματα τώρα, θυμάμαι τον Κώστα τον Annabel, είχαμε έναν απίστευτο τύπο εδώ στο κέντρο, τον Jackson Pallace, με το οποίο ήταν από την μια να τον ακούς και να χαίρεσαι που τον ακούς, ήταν τόσο ζωηρός και ιδιόμορφος…

ΕΡ. Αυτόν προσπαθώ να τον βρω αλλά δεν μπορώ, έχει δισκάδικο στην Αγίου Δημητρίου αλλά πλέον δεν το έχει.

ΑΠ. Αυτός είναι απίστευτος τύπος, ο οποίος εντάξει έλεγε τα δικά του τα τρελά, η μπάντα ήταν γεμάτη λουλούδια και τα λουλούδια έχουν την τρέλα τους την ιδιομορφία τους. Άλλος σοβαρός, άλλος δεν μιλούσε καλά ελληνικά, τα έκοβε, αλλά δεν έχει σημασία ήταν λουλούδια, δηλαδή ήταν εκεί που δεν αφήνεις κάτι να ανθίσει και έχει δικαίωμα να μιλήσει, έχει δικαίωμα να πει το δικό του. Ξέρετε το σημερινό ραδιόφωνο μπορεί να είναι γεμάτο κομπιούτερ, γεμάτο εκφωνητές, γεμάτο και εγώ δεν ξέρω τι μπορείτε να φανταστείτε, αυτά τα λουλούδια δεν τα έχει όμως. Αυτό ήταν πρωτογενές υλικό, ήταν ο κάθε πικραμένος, ο κάθε ικανός και ο κάθε ιδανικός αλλά είναι και ο κάθε τρελός. Δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις που αν πρόσεχε κανείς λίγο παραπάνω κάποιον θα διαπίστωνε ότι μπορεί να έχει και χαμένα και τα λογικά του, είχαμε και τέτοιες ιστορίες. Είχαμε άτομα με ειδικές ανάγκες, τα οποία το χρησιμοποιούσαν το μέσο σαν μια διέξοδο, δηλαδή το καταλάβαινες ότι το παιδί έχει πρόβλημα ας πούμε και νοητικό μερικές φορές. Κάθε κατηγορίας και κάθε καρυδιάς καρύδι, όμως είναι ένα πρωτογενές υλικό και μια ελευθερία στην έκφραση. Αν σήμερα αφήναμε όλα τα παιδιά να μιλήσουν σε ένα μέσο επικοινωνίας, θα είχαμε, κάτι το οποίο στην πράξη δεν μπορεί να γίνει, δεν μπορούμε να έχουμε άπειρες συχνότητες, στα κομπιούτερ ίσως αλλά και εκεί πάλι έχουμε περιορισμένο όγκο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, αλλά αν αφήναμε σε μια ανοιχτή συχνότητα να μιλάνε όποιος θέλει, πιστεύω πως θα ήταν πολύ καλύτερο από αυτό που είναι σήμερα.

ΕΡ. Τότε είχατε μεταξύ σας σχέσεις οι πειρατές;

ΑΠ. Παρέες, κλίκες, ομάδες, μέχρι και συμμορίες, μέχρι και συμμορίες.

ΕΡ. Συμμορίες; Δηλαδή;

ΑΠ. Στην Αθήνα για παράδειγμα εμφανίστηκαν για κάποιο διάστημα οι λεγόμενοι διαφημιστές, οι οποίοι δεν ήταν πειρατές αυτοί, αυτοί ήταν οι γκάνκστερ της περιόδου. Δεν ήταν άνθρωποι οι οποίοι ήθελαν να κάνουν εκπομπή για να μιλήσουν, να βάλουν τραγούδια και να βγάλουν την τρέλα τους, αυτοί ήθελαν να βγάλουν παράνομες διαφημίσεις για να κονομάνε. Αυτοί δηλαδή είχαν δημιουργήσει μια συμμορία, μια μικρότερη αντίστοιχη είχαμε εδώ. Είχα-

με κατά περιοχές ομάδες, ο ένας παρέμβαλε τον άλλο και έτσι οι φίλοι μεταξύ τους έφτιαχναν μια ομάδα και πολλές φορές δεν ήταν και λίγες οι περιπτώσεις που έκοβαν κεραίες ο ένας στον άλλο, πιάστηκαν και κανά δύο φορές στο ξύλο. Υπήρχαν καφετερίες στο κέντρο, στον Βαρδάρη, τώρα αν ζορίσω λίγο το μυαλό μου θα τα θυμηθεί, δεν ξέρω αν ο Λευτέρης αναφέρθηκε σε αυτό το ζήτημα, οι οποίες ήταν δύο καφετερίες, τώρα έχει γίνει το πάρκο, όπως κατεβαίνει η οδό Ειρήνης δεξιά, είναι κανά δύο καφετερίες στις οποίες μαζευόταν μόνο πειρατές. Είχαμε, πολλές φορές τα βράδια, τα καλοκαίρια, χρησιμοποιούσαμε τον σταθμό, δηλαδή μαζευόταν μερικοί στον σταθμό. Θα άκουγες συνομιλία το βράδυ και στο τέλος μπορεί στις 2 – 3 η ώρα μπορεί να κατέληγε, πάμε να βρεθούμε στον σταθμό και βλέπουμε τι κάνουμε. Βέβαια η έννοια των φίλων, της παρέας, άλλωστε παρείστικες ήταν και οι εκπομπές, μην φανταστούμε τώρα ότι οι εκπομπές, πλην ελαχίστων περιπτώσεων απευθυνόταν σε πολύ μεγάλο ακροατήριο. Άλλωστε δεν ακουγόταν σε μεγάλες περιοχές, να φανταστούμε δηλαδή την Θεσσαλονίκη σε μπορούσε να την καλύψει. Εμείς ματώσαμε μέχρι να φτάσουμε, ματώσαμε με κάθε έννοια μέχρι να φτάσουμε στο σημείο να καλύψουμε την Θεσσαλονίκη με πομπούς γιατί δεν …., ούτε ισχύ μπορούσαμε να έχουμε σωστή, παρόλο που ξέραμε να φτιάχνουμε λίγο – πολύ αυτοσχέδια μηχανήματα, αλλά δεν ήμασταν επαγγελματίες.

ΕΡ. Με τι ισχύ παίζατε;

ΑΠ. Οι περισσότεροι πομποί ήταν μια αυτοσχέδια κατάσταση μιας αυτοταλάντωτης λυχνίας, η οποία δεν θα έβγαζε παραπάνω από 20 watt – 30 watt. Αργότερα βέβαια φτάσαμε μέχρι το σημείο να εκπέμπουμε με 200 και 300 watt λίγο πριν γίνει η ελεύθερη ραδιοφωνία. Ο τελευταίος πομπός του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, έβγαζε γύρω στα 200 watt. Σήμερα βέβαια εκπέμπουμε με κιλοβάτ, ε; Αλλά ήταν καθαρές οι συχνότητες. Και έτσι η κάθε περιοχή είχε και τους κώδικές της. Οι δυτικοί με τους ανατολικούς, είχαμε ομηρικές συγκρούσεις. Το κέντρο το οποίο υποτίθεται ότι ήταν τα πιο πλουσιόπαιδα, πειρατές πάλι και αυτοί, ε; είχαν μια άλλη νοοτροπία, έναν άλλο αέρα. Η δυτική Θεσσαλονίκη ήταν φαρ ουέστ, στην δυτική Θεσσαλονίκη ήμασταν στην κυριολεξία το φαρ ουέστ. Ήταν απίθανα πράγματα είτε μεσαία, είτε Fm. Αυτά και με την καλή έννοια και με την κακή έννοια.

ΕΡ. Με ποια έννοια φαρ – ουέστ;

ΑΠ. Εεεε, κοιτάξτε να δείτε τώρα, στο κέντρο γινόταν πειρατής, ένας νέος στα 20 – 23 και κολλούσε με αυτή την ψώρα, όπως λέμε, ένα παιδί δημοσίου υπαλλήλου, μιας μέσης ελληνικής οικογένειας. Σε μερικές περιοχές της ανατολικής Θεσσαλονίκης, μπορεί να ξέπεφτε και κανένα παιδί πλουσιόπαιδο και να γινόταν πειρατής. Στην δυτική Θεσσαλονίκη ήταν εργατούπολη, εκεί ο μπαμπάς ήταν επιπλοποιός, το παιδί ήταν δεν ξέρω και εγώ τι, δηλαδή είναι άλλη κοινωνική θέση και τάξη και οικονομική κατάσταση. Αυτό δημιουργούσε από μόνο του την αντιπαλότητα. Στην δυτική Θεσσαλονίκη θα άκουγες λαϊκά τραγούδια, τα παιδιά της ανατολικής ας πούμε θα έπαιζαν ξένα, θα έπαιζαν άλλα πράγματα. Αυτό από μόνο του δημιουργεί μια αντίθεση και αντιπαλότητα και μια κόντρα.

ΕΡ. Εσείς δηλαδή ήσασταν εξαίρεση που παίζατε ξένα;

ΑΠ. Εεεε, ε όχι δεν ήμουν εξαίρεση, ήταν και άλλα παιδιά αλλά τέλος πάντων, το λαϊκό τραγούδι έβγαινε από εκεί. Ακόμη και σήμερα υπάρχουν πειρατές στα μεσαία στη Σίνδο, στη Χαλάστρα όπου παραμένει φαρ – ουέστ, στα μεσαία, όχι στα Fm. Επομένως υπήρχε και μια τέτοιου είδους αντιπαλότητα, δεν ήταν λίγες οι φορές που έκοβαν κεραίες ο ένας του άλλου λόγω παρεμβολών, οπότε γινόταν στόχος οι κεραίες, δεν ήταν λίγες οι φορές που οι κεραίες κόπηκαν και έπεσαν πάνω στα σύρματα της ΔΕΗ, δεν ήταν λίγες οι φορές που κεραίες έφυγαν στην προσπάθεια κάποιου πειρατή να τις σηκώσει πάνω στην ταράτσα και έπεσαν κάτω και έκαναν και ζημιές, ευτυχώς δεν είχαμε κανένα στραβό, σοβαρό δηλαδή, όλα τελείωναν στον τραγέλαφο, μεταξύ σοβαρού και αστείου. Να μην ξεχάσουμε ότι αυτή η περίοδος είναι γεμάτη δικαστήρια τα οποία κάθε τόσο, εμείς ας πούμε τελειώσαμε το τελευταίο δικαστήριο που έγινε με την σύλληψη του Ράδιο – Θεσσαλονίκη το είχαμε το 1988 Φεβρουάριο έγινε το

δικαστήριο, η σύλληψη έγινε, έχω και το χαρτί μου εδώ θα σας το δείξω, έγινε 17 Οκτωβρίου του 1987. Έτσι ο Γιώργος ο Παπανδρέου τότε σαν Νέας Γενιάς είχε πει, φθινόπωρο του 1986 ότι το ΠΑΣΟΚ τότε θα προχωρήσει στην θεσμοθέτηση της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Τότε εμείς εγώ, ο Λευτέρης και ο συχωρεμένος ο Γιώργος Αλεξίου κάναμε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη γιατί γνωριζόμασταν από παλιά, ήμασταν πειρατές, είχαμε την παρέα μας κλπ.

ΕΡ. Το 86 δηλαδή;

ΑΠ. Το 1986 τον Δεκέμβριο ξεκινήσαμε εμείς. Το 1987 τον Οκτώβριο μας συλλαμβάνουν, είναι η περίοδος που ενώ προετοιμάζεται το νομοσχέδιο, προετοιμαζόμαστε και εμείς για την επόμενη φάση. Και ενώ είμαστε σε κατάσταση προετοιμασίας μας πιάνουν. Το δικαστήριο γίνεται αρχές του 88, ήταν το τελευταίο δικαστήριο, βέβαια μάρτυρες υπεράσπισης ήταν τότε ο Κώστας ο Λαλιώτης, ο Γιώργος ο Παπανδρέου, έγινε μεγάλη φασαρία τότε για την σύλληψη του Ράδιο – Θεσσαλονίκη, διότι υποτίθεται ότι η κυβέρνηση θα προχωρούσε για το νομοσχέδιο. Έπιασαν τον πιο αγαπημένο σταθμό της Θεσσαλονίκης. Επομένως τότε τελειώσαμε. Όλη αυτή την περίοδο λοιπόν ατέλειωτα δικαστήρια, ο Λευτέρης είχε 4-5, 2-3 είχα εγώ, άλλα παιδιά, μια απίθανη κατάσταση η οποία βέβαια οδήγησε στην ελεύθερη ραδιοφωνία.

ΕΡ. Είχατε συνδικάτο ως πειρατές;

ΑΠ. Όχι, όχι, έγιναν διάφορες προσπάθειες κατά καιρούς οι οποίες δεν είχαν συνοχή, δεν είχαν στόχους και κοινό σκοπό. Και έτσι ήταν μόνο συναντήσεις.

ΕΡ. Με τους ακροατές σας τι σχέση είχατε;

ΑΠ. Ποιας περιόδου ακροατές;

ΕΡ. Για το πειρατικό μιλάω.

ΑΠ. Α, για το πειρατικό μιλάτε, για το κατεξοχήν παλιό πειρατικό. Να φανταστείτε ότι το σπίτι μου ήταν κέντρο διερχομένων, βέβαια ζούσα σε μια γειτονιά γειτονιά, στην οποία και τα αυτοκίνητα δύσκολα περνούσαν γιατί τα στενά των Συκεών στα ψηλά. Μια γειτονιά η οποία είχε διώροφα και γνωριζόμασταν όλοι και γνωριζόμασταν και οικογενειακά από παλιότερα. Μεγάλωσα εκεί, εκεί έφαγα τα γόνατά μου παίζοντας ποδόσφαιρο και κρυφτό και εκεί ήταν και το σπίτι μου. Επομένως άρχισαν να έρχονται, αυτούς που επέλεγα εγώ και τους έλεγα που βρίσκομαι, να έρχονται εκεί. Πολλές φορές συναντούσα εγώ βγαίνοντας έξω αρκετά παιδιά, το τηλέφωνο ήταν ένα ανοιχτό παράθυρο στον κόσμο, εκτός από το μικρόφωνο με το οποίο ακούγεσαι σε ραδιόφωνα, είναι και το τηλέφωνο το οποίο είναι μια επιβεβαίωση της ύπαρξής σου, ότι σε ακούνε και είναι και ένας άλλος τρόπος επικοινωνίας και οι προσωπικές σχέσεις, φτιάχνεις σχέσεις, ερωτεύεσαι, γνωρίζεις φίλους, κάνεις παρέες. Γι' αυτό το διάστημα νομίζω ότι τον κυρίαρχο ρόλο στην ζωή μου έπαιξε αυτό το πράγμα και στην προσωπική μου ζωή.

ΕΡ. Αν σας έλεγα να περιγράψετε τι ήταν ο πειρατής για σας τι θα μου λέγατε;

ΑΠ. Μάλλον, ο μέσος πειρατής. Πως θα ήταν ο μέσος πειρατής; Ήταν ένας λίγο απείθαρχος και λίγο αφελής νέος, είναι άντρας, είχαμε ελάχιστες γυναίκες, μια – δύο, ήταν άντρας, αγόρι, ήταν γύρω στα 22-23, ήταν αφελής, απείθαρχος, ήταν γαμπρός και γενικώς όχι επαναστάτης γιατί δεν μπορεί να τον πει τώρα κανείς επαναστάτη αλλά underground, μέσα στα σκοτεινά κινούμασταν. Όλη αυτή η κατάσταση έχει ένα πλέγμα της γύρω – γύρω. Έχει δηλαδή την φυλακή της αλλά μέσα από την φυλακή ξέρετε καμιά φορά (γελάει) βγαίνει κανείς, έτσι λοιπόν ήταν μια έξοδος, ήταν ένα νέο παιδί το οποίο θέλει να βγει, θέλει να μιλήσει, θέλει να τον ακούσει ο κόσμος, έχει δικαίωμα να ακουστεί. Εγώ είμαι ένας άνθρωπος εξωστρεφής, μου αρέσει η πολιτική, μου αρέσουν τα κοινά, να ασχολούμαι με αυτό και ασχολιόμουν από παιδί, ασχολήθηκα στο Πανεπιστήμιο, στο σχολείο, στα τέτοια, παντού. Και στην δημο-

σιογραφία σήμερα. Αν μου έλεγε κανείς στα 19 μου τι θέλω να κάνω, και είμαι στο ραδιόφωνο και κάνω αυτό το πράγμα και κινδυνεύω και με φωνάζει η μάνα μου, ξοδεύω τα χρήματά μου, χίλια δυό, θα έλεγα θέλω να μιλήσω, θέλω να μιλήσω, θέλω να με ακούσεις, θέλω να συναναστραφώ, θέλω να ξεπεράσω τα όρια τα κοινωνικά και τα οικονομικά που έβαζε η εποχή. Θέλω να φύγω από τα σύνορα, να βγω έξω, άρα κατά βάση ο πειρατής είναι αυτός που θέλει να βγει έξω, για μένα, αυτής της περιόδου. Όλοι μας θέλαμε να βγούμε έξω, άλλος για να γνωρίσει μια κοπέλα, άλλος για να κάνει το κομμάτι του, άλλος για να γίνει επώνυμος, άλλος δεν ξέρω και εγώ για τι άλλο. Ουσιαστικά ο πειρατής της περιόδου αυτής ήταν ένας άνθρωπος νέος, είναι αγόρι, είναι άντρα ο οποίος θέλει να βγει έξω.

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο ραδιόφωνο τότε;

ΑΠ. Όχι, ήταν υποβόσκουσα, ήταν ψήγματα τιναγμένα δεξιά και αριστερά, ήταν από μόνο του ανατρεπτικό, δηλαδή χωρίς να λέει κανείς κάτι, είναι σαν να, και ειδικά στην περίοδο της δικτατορίας, και μετά αλλά ειδικά στην περίοδο της δικτατορίας, αμφισβητούσε το σύστημα, το μονοπώλιο, το ότι δεν σε αφήνουν από αυτό το μέσο και αύριο την τηλεόραση να επικοινωνήσεις. Άρα από μόνο του ήταν ανατρεπτικό, δηλαδή τι είναι αυτός; Πειρατής. Υπάρχει νόμος που του απαγορεύει να εκπέμψει, αυτός όμως εκπέμπει, άρα τι κάνει; Σπάει το σύστημα, δεν υπακούει στους νόμους, ποιους νόμους; Που λένε ότι ραδιόφωνο ίσον κρατικό ραδιόφωνο, ΕΡΤ και ΥΕΝΕΔ. Μα λες εσύ, έχω έναν πομπό, δεν μπορώ να μιλήσω; Όχι δεν μπορείς. Άρα με περιορίζεις, άρα δεν μου αφήνεις την ελευθερία μου, δεν μου αφήνεις να ασκήσω τα βασικά μου ανθρώπινα δικαιώματα για παράδειγμα. Αυτό λοιπόν από μόνο του, ένας πομπός το 73, το Πολυτεχνείο τι ήταν; Ένας πειρατικός σταθμός, αλλά ένας πομπός το 73 που έπαιζε Καζαντζίδη ήταν πολιτικό μήνυμα. Γιατί; Παρέβαινε τον νόμο και ουσιαστικά έκανε αντιπολίτευση, αντιδικτατορικό αγώνα έκανε ουσιαστικά, ο οποίος όταν ήρθε ο καιρός του Πολυτεχνείου, έγινε Πολυτεχνείο, έγινε ο σταθμός του Πολυτεχνείου, ο σταθμός της Θεσσαλονίκης. Μετά ήταν η μάχη που εμείς με τον τρόπο μας, οι καλλιτέχνες με τον τρόπο τους, άλλοι άνθρωποι με τον τρόπο τους έδωσαν και την ελευθερία, την ελευθερία λόγου και τύπου. Ο Θοδωράκης της έδωσε με τον δικό του τον τρόπο, ο Κούνδουρος με τον δικό του τον τρόπο, ο Χατζηδάκης με τον δικό του, ένας συγγραφέας με τον δικό του τον τρόπο, καθημερινοί πολίτες με τη μάχη στο πεζοδρόμια για το μεροκάματο, για το συνδικαλισμό, για την δικαιοσύνη, για το οκτάωρο και οτιδήποτε άλλο. Άλλοι έδωσαν την μάχη παίζοντας Καζαντζίδη από έναν παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό. Με ποια λογική; Με την λογική του ότι έχω και εγώ δικαίωμα σε αυτό το μέσο, να παίξω, να μιλήσω και αυτό δεν τελείωσε νωρίς, αυτό τελείωσε όταν μπήκαμε στην εποχή της ελεύθερης ραδιοφωνίας, οπότε το ραδιόφωνο πλέον πήγε σε άλλη διάσταση.

ΕΡ. Σχέσεις μεταξύ πειρατών και πολιτικών κομμάτων φαντάζομαι δεν υπήρχαν τότε.

ΑΠ. Όχι, όχι, είναι αστείο.

ΕΡ. Όταν έγινε η μετάβαση στην ιδιωτική ραδιοφωνία, ποια ήταν τα κριτήρια με τα οποία επικράτησαν κάποιοι σταθμοί;

ΑΠ. Κοιτάξτε να σας πω τι συνέβη τότε, είναι σαν να είμαστε μαζεμένοι και μαντρωμένοι όλοι σε ένα μαντρί και ξαφνικά μας λένε σας αφήνουμε ελεύθερους να πάτε και σε εκείνο το λιβάδι. Έγινε ένας νόμος, όσοι ήταν έτοιμοι προχώρησαν, εμείς ήμασταν έτοιμοι, προϋπήρχαμε, από το 86 μέχρι το 88 ήμασταν μια οργανωμένη, νεανική προσπάθεια. Ξέραμε το αντικείμενο στο πεζοδρόμιο, μπήκαμε στα βαθιά νερά και κολυμπήσαμε, εμείς, έτσι; Κανά δύο άλλες προσπάθειες, ελάχιστες βέβαια, μπήκαν και αυτοί έτσι, το Πανόραμα π.χ. εδώ στην Θεσσαλονίκη, οι Μουσικές Επιλογές, κάποια από τα παιδιά του Αντ.1

ΕΡ. Οι Μουσικές Επιλογές ποιοι ήταν;

ΑΠ. Οι Μουσικές Επιλογές νομίζω ήταν, ο Κανάκης ήταν…

ΕΡ. Το «16 ώρες» ήταν.

ΑΠ. Το «16 ώρες» ήταν ο Κανάκης, Μουσικές Επιλογές ήταν ο Κατανάκης, τα μπερδεύω λίγο αυτά, πρέπει να κάτσω λίγο να τα βάλω στην σειρά.

ΕΡ. Επειδή και άλλος μου το έχει αναφέρει γι' αυτό σας ρώτησα, δεν τις ξέρω τις Μουσικές Επιλογές.

ΑΠ. Ναι. Θα σας δώσω μερικά στοιχεία, άμα θέλεις, θα ρωτήσω τα παιδιά. Τώρα βέβαια ποιοι επικράτησαν; Μετά μπήκαν οι εκδότες στην μέση και κάποιοι άλλοι οι οποίοι ενδιαφέρθηκαν και σταδιακά άρχισε να γεμίζει το ραδιόφωνο. Εμείς ας πούμε επειδή δεν είχαμε λεφτά να βγούμε στην ιδιωτική ραδιοφωνία, συνεργαστήκαμε το πρώτο διάστημα, μάλλον πήραμε την καλύτερη πρόταση που είχαμε εκείνη την περίοδο, γιατί είχαμε 3-4 διαφορετικές προτάσεις. Και ήταν η πρόταση του Γιώργου του Κουρή, ο οποίος αυτός ως εκδότης εφημερίδων, ήθελε να μπει στο ραδιόφωνο, έμαθε για μας και μας έκανε μια πρόταση. Πρόταση μας έκαναν τότε η Βελλίδου, συζητήσαμε και με άλλα εκδοτικά συγκροτήματα, τα οποία εκείνη την εποχή ήθελαν και αυτοί…..μιλάμε για το 87, μέσα του 87 ένα διάστημα συζητήσαμε με τον Δήμο Θεσσαλονίκης αλλά δεν συμφωνήσαμε, ήταν οι βασικοί μας αντίπαλοι και οι βασικοί υπαίτιοι που συνελήφθη το Ράδιο – Θεσσαλονίκη το 1987, ο Σωτήρης ο Κούβελας.

ΕΡ. Γιατί το λέτε αυτό;

ΑΠ. Διότι είχε ξεκινήσει το δημοτικό ραδιόφωνο και έπρεπε να κλείσουν οι πειρατικοί σταθμοί για να πάει καλά το δημοτικό ραδιόφωνο. Έτσι λοιπόν είχαμε 5 επιλογές, πήραμε την καλύτερη και νομίζω ότι κάναμε καλά, γιατί πήραμε το 51% του σταθμού που γινόταν, αργότερα βέβαια ήρθαμε σε σύγκρουση με τον Κουρή και τελείωσε η υπόθεση, αγοράσαμε τα ποσοστά και τελείωσε, έληξε το θέμα. Αλλά δεν πήγαμε να δουλέψουμε κάπου, φτιάξαμε, εγώ και ο Λευτέρης, γιατί ο Γιώργος ο Αλεξίου αποχώρησε, εγώ και ο Λευτέρης φτιάξαμε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη. Και το φτιάξαμε όπως εμείς θέλαμε . Βέβαια προσαρμοστήκαμε, μπήκαμε μέσα στην φωτιά, δίνοντας την μάχη μας, μάθαμε, ματώσαμε, κάναμε λάθη χίλια δύο αλλά φτιάξαμε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη που θέλαμε εμείς, όπως μας έκοψε, δεν ήξερε κανείς, διοτί αυτό το μοντέλο του Ράδιο – Θεσσαλονίκη είναι μοναδικό, δεν υπάρχει πουθενά, ούτε στην Αθήνα, ούτε οπουδήποτε αλλού. Νομίζω ότι ο Sky για ένα μεγάλο διάστημα είχε τα ίδια χαρακτηριστικά που είχαμε εμείς, δηλαδή ένα λαϊκό, δυναμικό ραδιόφωνο, το οποίο είναι παρεμβατικό και είναι και παρείστικό. Εμείς έχοντας και την πολυτέλεια να είμαστε σε μια περιφερειακή πόλη, το παρείστικό έγινε ακόμη πιο δυνατό, έχοντας η Θεσσαλονίκη τα χαρακτηριστικά της όχι πολύ μεγάλης πόλης μας βοήθησε ακόμη περισσότερο. Μπήκαμε στην μάχη των πολιτικών δεδομένων σε μια δύσκολη περίοδο, 88 – 89 – 90, πάνω που μαθαίναμε ουσιαστικά ένα άλλο κομμάτι του ραδιοφώνου, όχι αυτό του πεζοδρομίου, το πειρατικό ραδιόφωνο. Αλλά μάθαμε στην φωτιά, έτσι λοιπόν εκείνη την περίοδο, για την ερώτησή σας, ήταν όποιος ετοιμαζόταν.

ΕΡ. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την κυβέρνηση να ξεκινήσει να σκέφτεται για ελεύθερη ραδιοφωνία;

ΑΠ. Νομίζω ότι βλέποντας τις εξελίξεις στην Ευρώπη και θέλοντας να ανοίξει τον δρόμο του εκδημοκρατισμού το ΠΑΣΟΚ τότε και ωριμάζοντας στην εξουσία γιατί ήταν η δεύτερη τετραετία του ΠΑΣΟΚ, έχοντας και προβλήματα, θέλησε να ανοίξει και αυτό το κομμάτι, το οποίο ήταν ταμπού, όπως και πολλά πράγματα το 81 ήταν ταμπού και άλλαξαν σταδιακά, η αναγνώριση της εθνικής αντίστασης είναι για παράδειγμα μεγάλο ζήτημα έτσι; Δεν άλλαξε την πολιτική ζωή του τόπου αλλά έπαιξε συμβολικό ρόλο στο πώς αλλάζουν ορισμένα πράγματα. Έτσι λοιπόν εκείνη την περίοδο θέλοντας να ακολουθήσει και τα ρεύματα τα ευρωπαϊκά και βλέποντας ότι άλλες χώρες έχουν ανοίξει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στους ιδιώτες χτυπώντας το κρατικό μονοπώλιο έκαναν αυτή την κίνηση. Νομίζω πως ήταν μια θε-

σμική πολιτική απόφαση, η οποία θα γινόταν αργά ή γρήγορα στην Ελλάδα, ίσως να γινόταν μετά από πέντε χρόνια, ίσως έπρεπε να γίνει τρία χρόνια πιο νωρίς, δεν ξέρω, πάντως τότε ήταν ώριμες πολιτικά οι συνθήκες, δεν ήταν όμως ώριμες οι συνθήκες σε επίπεδο υποδομής με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε στο χάος μετά της ελεύθερης ραδιοφωνίας κτλπ. Γυρνώντας όμως πίσω στην πειρατεία λίγο πριν την άνοιξη της ελεύθερης ραδιοφωνίας έχουμε την καλύτερη στιγμή της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Σας θυμίζω ότι στην Αθήνα έχουμε το Κανάλι 1, έχουμε τον δημοτικό σταθμό του Δήμου Αθηναίων, τον 9.84, έχουμε μια ακόμη προσπάθεια δεν θυμάμαι και εγώ, του Δήμου Λιοσίων; Δεν ξέρω και εγώ, είναι 2-3 προσπάθειες και άλλο και στην Αθήνα, οι οποίες προετοιμάζουν ουσιαστικά την περίοδο του 1988. Στην Θεσσαλονίκη έχουμε τρεις με τέσσερις ραδιοφωνικούς σταθμούς, πειρατικούς στο κλείσιμο της πειρατικής περιόδου, δηλαδή 87, αρχές του 88, είναι Ράδιο – Θεσσαλονίκη, Πανόραμα, Μουσικές Επιλογές και 16 ώρες, άντε ας μην ξεχάσουμε και κανέναν άλλο γιατί μπορεί να τον ξεχνάω.

ΕΡ. Ο Δίαυλος.

ΑΠ. Ο Δίαυλος. Ο Μουσικός Δίαυλος, σωστά. Λοιπόν, όλο αυτό το πράγμα λοιπόν των 20 προηγούμενων ετών, ουσιαστικά συνοψίζεται σε αυτές τις τέσσερις προσπάθειες, τέσσερις – πέντε, αυτής της περιόδου, τα δύο χρόνια. Το προηγούμενο διάστημα, ένα συγκλονιστικό πράγμα, συμβαίνουν απίθανα πράγματα, άλλα ωραία, άλλα καλά, άλλα άσχημα, είναι μια πολύ ζοφερή περίοδος.

ΕΡ. Δηλαδή αυτά τα δύο χρόνια, τα τελευταία πριν το 88, θα τα ξεχωρίζατε;

ΑΠ. Θα τα ξεχώριζα, ναι. Είναι επηρεασμένα από την έλευση της ελεύθερης ραδιοφωνίας.

ΕΡ. Και έχουμε περισσότερο ομαδικές προσπάθειες.

ΑΠ. Και έχουμε ομαδικές προσπάθειες, ενώ τα προηγούμενα δηλαδή δέστε το 86, Διαμαντόπουλος, Μαρόγλου και Σερίδης κάνουν το Ράδιο – Θεσσαλονίκη. Πριν το 86 όμως ο Διαμαντόπουλος είναι στο σπίτι του, ο Σερίδης είναι στο κέντρο, ο Λευτέρης είναι στην Επτάλοφο. Μιλάμε, βγαίνουμε έξω, κάνουμε σε συνεργασία εκπομπές, καμιά φορά κάνουμε συνομιλίες αλλά ο καθένας είναι από το σπίτι του, είναι το μικρόφωνο στο διαμέρισμα, στο πλυσταριό, στο σπίτι του. Αυτή είναι η πειρατεία, σκοτεινά να μη μας δουν, να βάλω την κεραία να μην φαίνεται, ποιος θα μου χτυπήσει το κουδούνι, μη με συλλάβουνε, που θα βρω λεφτά να αγοράσω κανέναν δίσκο να τον παίξω, ποια είναι αυτή που είναι στο τηλέφωνο, έτσι; και ό,τι συνεπάγεται. Αυτή η περίοδος είναι η πειρατική, η άλλη είναι επηρεασμένη από την ελεύθερη ραδιοφωνία.

ΕΡ. Εσείς συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο έτσι; Γιατί συνεχίσατε στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Αυτό ήταν το όνειρό μου, να κάνω ραδιόφωνο, αυτό ήθελα, ραδιόφωνο, με οποιοδήποτε τρόπο, με οποιοδήποτε τρόπο. Ήθελα να κάνω αυτό που κάνω σήμερα, να μπορώ να μιλάω ελεύθερα, να με ακούνε, είναι και οι φιλοδοξίες του ανθρώπου, έτσι ένας άνθρωπος βγαίνει σε μια πλατεία και μαζεύονται άλλοι 20 γύρω του και κάνουν μια λαϊκή συγκέντρωση. Κατά βάση είναι να ασχολείσαι με τα κοινά, η εξωστρέφεια, η αναγνώριση. Μερικές φορές όσο και αν φανεί ανόητο ας πούμε είναι και η αδικία, το γαμώτο γιατί μιας κατηγορίας παιδιά οικογενειών δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με άλλα, που δεν έχουν τα μέσα και δεν έχουν τα έξω. Εμένα με επηρέασε στο να επιχειρώ με μανία και με δύναμη πολύ να βρω διέξοδο και να μην απογοητεύομαι εύκολα. Γιατί αυτή η περίοδος είναι γεμάτη απογοήτευση, ωραία περίοδος αλλά γεμάτη απογοήτευση. Δεν βγαίνει πουθενά δηλαδή, αν εγώ άκουγα τον πατέρα μου και την μάνα μου, οι άνθρωποι τι ήξεραν, άνθρωποι του δημοτικού με το ζόρι, βιοπαλαιστές, όλη η οικογένεια έδινε την μάχη της για να προκόψει. Αν εγώ άκουγα την μάνα μου και τον πατέρα μου θα έπρεπε να είμαι φοβισμένος και να μην κάνω ποτέ τέτοιο πράγμα. Δεν τους άκουσα, γιατί; Γιατί ήθελα να ξεβγώ από αυτή την κατάσταση, στο Πανεπιστήμιο θα πή-

γαινα, στο διάστημα θα ανέβαινα; Έπρεπε να ξεβγώ. Αυτό λοιπόν για μένα και για μερικούς άλλους ανθρώπους, και ο Λευτέρης νομίζω είναι αυτής της κατηγορίας, μου έδωσε προορισμούς και στόχους να ξεβγώ, στην ουσία δεν ήθελα να κάνω ραδιόφωνο, ήθελα να ξεβγώ, ήθελα να κάνω κάτι στην ζωή μου. Και επειδή είχα και την αίσθηση ότι είναι άδικο αυτή η κατάσταση να με πνίγουν, πολεμούσα και το άδικο. Και αυτό ξαφνικά τι είναι , δηλαδή όλο αυτό μαζί, είναι πολιτική, είναι κοινά, δεν είναι τίποτα άλλο, δεν είναι ραδιόφωνο, είναι ενασχόληση με τα κοινά. Αυτά τα βλέπω τώρα βέβαια, τα ψήγματά τους όμως τα συναισθανόμουν, τα είχα από την πρώτη στιγμή. Τώρα που γυρνάω πίσω βλέπω ότι ένα βράδυ ας πούμε στα 19 μου και καθόμουν και σκεφτόμουν τι είναι αυτό που κάνω και δεν μου βγαίνει αλλά τόσο πολύ μου αρέσει, κατάλαβα ότι είναι πολιτική, το ήξερα. Το ήξερα μέσα στα ακροδάχτυλά μου, δεν το καταλάβαινε τόσο καλά το μυαλό μου. Το αισθανόμουν. Σήμερα το διαβάζω ας πούμε γιατί πλέον ξέρω πολύ καλά το αντικείμενο, ξέρω πολύ καλά την …Δεν είναι τυχαίο το Ράδιο – Θεσσαλονίκη είναι από την πρώτη στιγμή που λειτουργεί ο δημοφιλέστερος σταθμός στην Βόρειο Ελλάδα. Δεν υπάρχει άλλη περίπτωση, είναι μοναδική, είναι παρείστικη, είναι άλλο πράγμα, αυτό οφείλεται στην πειρατεία. Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη που είναι έτσι το έφτιαξε η πειρατεία, εκείνα τα βράδια που μιλούσαμε στο τηλέφωνο εγώ, ο Λευτέρης, που μέσα στον ανταγωνισμό με τους άλλους μεγάλωνα, μάθαινα, διάβαζα, μελετούσα, ξαναγυρνούσα πίσω, απογοητευόμουνα, ξανάφτιαχνα. Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη είναι φτιαγμένο από εκείνα τα υλικά. Απλά όταν ήρθε η εποχή της ελεύθερης ραδιοφωνίας πήραμε εκείνα τα πρωτογενή υλικά και φτιάξαμε ένα διαφορετικό οικοδόμημα, τα υλικά είναι εκείνης της περιόδου, και φαίνονται οποιαδήποτε στιγμή. Αν έρθει ένας ξένος και δει πως κάνουμε εκπομπές και δει πως κάνουμε εκπομπές, τι είδους εκπομπές κάνουμε, σαν πρώτη εντύπωση θα πει έλα ρε Στέφανε αυτό είναι το πιο απλό πράγμα στον κόσμο. Αν το παρακολουθήσει λίγο παραπάνω και δει τα χαρακτηριστικά του, θα διαπιστώσει ότι είναι το πιο δύσκολο πράγμα στον κόσμο να γίνει. Και μάλιστα πολλοί επιχείρησαν να μιμηθούν την επικοινωνία που έχουμε με το κοινό. Δεν ξέρω αν το έχετε παρακολουθήσει το ραδιόφωνο από κοντά; Έτσι; Γιατί το Ράδιο – Θεσσαλονίκη έχει αυτή την δυνατότητα; Γιατί έχει μετατρέψει τους περισσότερους ακροατές σε ρεπόρτερ; Γιατί ότι και να γίνει στην ευρύτερη περιοχή δεν υπάρχει περίπτωση θα ειδοποιήσουν το ραδιόφωνο αμέσως. Γιατί; Δεν επιχείρησαν να το κάνουν άλλοι; Προφανώς. Προφανώς. Και καλά θα κάνουν να το επιχειρήσουν και χίλιες δυό φορές αλλά το να είσαι με τους καθημερινούς ανθρώπους σε μόνιμη σχέση και επικοινωνία και να επιβεβαιώνεσαι καθημερινά και να σε ελέγχουν καθημερινά είναι δύσκολο πράγμα. Το να σε εμπιστεύονται και να σε θεωρούν στο σπίτι τους είναι δύσκολο πράγμα, δεν κερδίζεται από την μια μέρα στην άλλη. Ούτε με προγράμματα κερδίζεται, ούτε με εκπαιδεύσεις κερδίζεται, ούτε με τίποτα. Ξέρετε πως κερδίζετε; Στο πεζοδρόμιο. Επομένως τα υλικά του Ράδιο – Θεσσαλονίκη είναι πειρατικά, όσο και να φαίνεται περίεργο αν το πω σε κανέναν τώρα, θα με περάσει και για τρελό, αλλά έτσι είναι αλήθεια. Σε εκείνη την περίοδο οφείλουμε την δυνατότητα και τις ευκαιρίες τις σημερινές που δόξα τω θεώ αυτή την στιγμή το Ράδιο – Θεσσαλονίκη απασχολεί ένα σωρό κόσμο. Είμαστε πάνω από 100 άνθρωποι εδώ που δουλεύουμε σε όλη την κατάσταση σε συνεργασία και με τον Ερωτικό, με τους περιφερειακούς σταθμούς, είναι ένας όμιλος ραδιοφωνικός ο οποίος απασχολεί 150 – 200 άτομα. Άμα δείτε τους τζίρους μας είμαστε από τις μοναδικές κερδοφόρες επιχειρήσεις από την πρώτη στιγμή. Δεν έχουμε από πουθενά, δεν θέλουμε τίποτα άλλο, ε λοιπόν όλα αυτά είναι πειρατεία, όσο και να φαίνεται περίεργο, είναι μια συνομιλία, είναι ο έρωτάς μου για μια Μαρία, είναι του Λευτέρη η προσπάθεια, είναι των παιδιών που συνεργαστήκαμε και των ακροατών που μας στήριξαν.

ΕΡ. Σήμερα να υποθέσω ότι ακούτε φυσικά ραδιόφωνο.

ΑΠ. Ναι, ναι.

ΕΡ. Πως σας φαίνεται σήμερα το ραδιόφωνο σε σύγκριση με εκείνη την εποχή;

ΑΠ. Αν, εμείς είμαστε, το Ράδιο – Θεσσαλονίκη είναι καλούτσικο, οι άλλοι σταθμοί έχουν βελτιωθεί πολύ, το ραδιόφωνο σε γενικές γραμμές είναι καλό, είναι πολλοί όμως. Δηλαδή έχει στη Θεσσαλονίκη σήμερα εκπέμπουν 50 - 60 σταθμοί, δεν έχουν λόγο ύπαρξης οι 40, οι

20 που απομένουν σε επίπεδο είναι καλοί. Έχουμε εκπαιδεύσει και ένα προσωπικό και ένα δυναμικό και είμαστε, το ραδιόφωνο είναι ένα εναλλακτικό μέσο, έχει απέναντί του την τηλεόραση η οποία καταπίνει τα πάντα. Μπορούμε να παίξουμε έναν ρόλο στο ραδιόφωνο, εναλλακτικό στο βάρος της τηλεόρασης, το ραδιόφωνο έχει δυνατότητες σήμερα αλλά είμαστε πολλοί. Δεν υπάρχει λόγος να υπάρχει ένα ραδιόφωνο το οποίο παίζει από το κομπιούτερ μουσική. Να είναι 1-2, γιατί χρειαζόμαστε και κάποιον σταθμό να τον ακούμε γιατί μας αρέσουν και οι μουσικές του, εξειδικευμένες μουσικές, το καταλαβαίνω, 1,2,3, 4,5 σταθμοί. Δεν χρειαζόμαστε ενημερωτικά μέσα; Χρειαζόμαστε, το ραδιόφωνο πάει παντού. Δεν χρειαζόμαστε ψυχαγωγικής μορφής αλλά με λόγο μέσα, χρειαζόμαστε άντε 10-20, 20 σταθμοί 30. Αν λοιπόν αφαιρέσουμε όλα τα υπόλοιπα τα οποία δεν έχουν καν λόγω ύπαρξης, νομίζω ότι το ραδιόφωνο είναι καλό. Στην Αθήνα έχουμε καλά ραδιόφωνα, θα μου πεις έχουμε μπει στην διαδικασία του προγραμματισμένου ραδιοφώνου. Ασθένειες είναι, θα περάσουν, βλέπετε εγώ δεν βάζω γλώσσα μέσα, φανταστείτε ότι εγώ θα φτιάξω ένα ραδιόφωνο στο οποίο δεν θα μιλάει κανείς και θα παίζουμε μόνο τραγούδια και δύο εκφωνητές θα βγαίνουν που και που να λένε μια κουβεντούλα; Όχι, ένας άλλος θα το φτιάξει, ο συνδυασμός αυτών θα δημιουργήσει νέα δεδομένα. Ίσως να μιλήσαμε και πολύ εμείς και να πρέπει να μιλήσουμε λιγότερο, χρειάζεται είναι καλό αλλά είναι πολλά τα ραδιόφωνα.

ΕΡ. Καλά, ξέρετε τι το Ράδιο – Θεσσαλονίκη προφανώς σε αυτή την μόδα που επικρατεί σήμερα στα ραδιόφωνα είναι εξαίρεση φυσικά, δηλαδή ως ραδιόφωνο λόγου, είναι σίγουρα εξαίρεση σε σύγκριση με τα άλλα ραδιόφωνα που μιλάνε μισό λεπτό κλπ Εγώ θέλω να μου πείτε λιγάκι για την κατάσταση στα υπόλοιπα ραδιόφωνα, όχι για τον δικό σας σταθμό.

ΑΠ. Κοιτάξτε να δείτε τώρα, έχουμε έλλειψη ακροαματικότητας σε μέσα ενημερωτικά, έχουν βουλιάξει τα ενημερωτικά, άνθιση των λεγόμενων αθλητικών σταθμών, ανθίζουν, είναι 2-3 σταθμοί οι οποίοι πηγαίνουν καλά. Τα μουσικά ραδιόφωνα είναι σε αρκετά καλό επίπεδο, δεν μπορούν να πάνε περισσότερο, αυτό, δεν μπορούν να κάνουν τίποτα άλλο, αυτός ο συνδυασμός νομίζω ότι κυκλώνει τις ανάγκες του ραδιοφώνου, δεν χρειάζονται τόσοι πολλοί ραδιοφωνικοί σταθμοί, έτσι; Νομίζω ότι καλύπτουμε το φάσμα, δηλαδή, έχουμε έναν σταθμό που παίζει μπλούζ, έχουμε έναν σταθμό που παίζει ροκ, εντάξει, πρέπει να έχουμε 5 σταθμούς που να παίζουν ροκ δηλαδή; Ας γίνουν ένα, ας μαζευτούν αυτοί και ας γίνουν ένα, ας κάνουν καλύτερη δουλειά, δεν υπάρχει λόγος. Μας επηρεάζει πολύ, εμείς θα θέλαμε λίγο περισσότερο αέρα, δηλαδή θα έπρεπε να είναι πιο μαζεμένη η διαφήμιση για να μην ενοχλεί το πρόγραμμα, θα έπρεπε να μην απειλούμαστε συνεχώς για να μπορούμε να επενδύουμε σε πρόσωπα, θα έπρεπε να μην μας εκβιάζει ο ακροατής….Ξέρετε τι συμβαίνει; Όταν είναι πάρα πολλά τα ραδιόφωνα, χαιρόμαστε για την ελευθερία, αν κάθε μέσο εκφράζει και κομμάτια, συμπληρώνεται ένα παζλ, ωραία, όμως, εδώ συμβαίνει το εξής: Πολλά μέσα αλλά συγκεκριμένες κατηγορίες όπου δεν σου αφήνει ο ανταγωνισμός περιθώρια να τοποθετήσεις πράγματα στο πρόγραμμά σου τα οποία θέλουν και λίγη περισσότερη προσοχή.

ΕΡ. Όπως;

ΑΠ. Όπως μια συζήτηση μαζί σας, ποιος θα μας άκουγε; Ποιος θα μας άκουγε; Τι θέλει να ακούσει ο άλλος; Να περάσει την ώρα του, τι θέλει; Ένα τραγούδι να περάσει την ώρα του, την είδηση τσάκα- τσάκα να τελειώνουμε, όλα βιαστικά, βιαστική δεν είναι η εποχή μας. Βιαστική είναι η εποχή μας, εδώ όμως για μερικά πράγματα καλά χρειαζόμαστε λίγο περισσότερο χρόνο. Δεν μπορείς να φας το καλύτερο φαγητό βιαστικά, δεν το χαίρεσαι; Έτσι δεν είναι;

ΕΡ. Έτσι.

ΑΠ. Λοιπόν, μας αναγκάζει λοιπόν η κατάσταση και ο ανταγωνισμός να γινόμαστε πιο βιαστικοί, πιο βιαστικοί σημαίνει πιο πρόχειροι, έτσι αν το ραδιόφωνο, το λέω εκ μέρους μου, αν μου δώσουν λίγη περισσότερη άνεση αυτές οι καταστάσεις, νομίζω ότι μπορώ να

κάνω καλύτερο άρα καλύτεροι μπορεί να γίνουν και κάποιοι άνθρωποι οι οποίοι είναι άξεστοι. Έχουμε νομίζω καλή κατάσταση απλά νομίζω ότι είναι οι συνθήκες τέτοιες και πολλοί οι σταθμοί.

ΕΡ. Το μέλλον του ραδιοφώνου;

ΑΠ. Δεν είναι ευχάριστο, δεν είναι ευχάριστο γιατί πολυμέσα, επικοινωνία, τηλεόραση, η τηλεόραση έχει καταπιεί τα πάντα, το ραδιόφωνο αρχίζει να φαίνεται γηρασμένο και να μην το χρειάζεται και τόσο πολύ ο κόσμος. Κυριαρχεί στο αυτοκίνητο πλέον, σιγά –σιγά θα δείτε από τις έρευνες ότι ανεβαίνει η ακρόαση στο αυτοκίνητο, ακόμα, δεν ξέρω τι θα κάνει η τεχνολογία αύριο μεθαύριο κυριαρχεί στο αυτοκίνητο, άρα μεγαλούπολη, άρα δρόμος. Το ραδιόφωνο θέλει δύο – τρεις διορθώσεις, να μαζευτούν οι σταθμοί, να δοθούν, εγώ λέω το εξής απλό ότι, κοιτάξτε, να δείτε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη πρέπει να γίνει περιφερειακό μέσο, δηλαδή να του δοθεί η ευκαιρία να εκπέμψει και περιφερειακά, γιατί υπάρχει ανάγκη, να μπορεί να σε ακούει ο άλλος στις διαδρομές…

ΕΡ. Περιφερειακά δηλαδή που;

ΑΠ. Με συνεργασίες εμείς καλύπτουμε όλη την Βόρειο Ελλάδα αλλά με συνεργασίες, ο νόμος είναι σαχλός, ο νόμος είναι ηλίθιος, 5 ώρες δικτύωση με τους σταθμούς, είναι ανόητο δηλαδή, μας ταλαιπωρεί απίστευτα αυτή η ιστορία. Και τι κάνουμε; Είμαστε πάλι πειρατές, εγώ το δηλώνω δημοσίως ότι είμαι πειρατής και θα παραμείνω, όσο δεν μου δίνουν το δικαίωμα να εκπέμψω εκεί που θέλω, γιατί το δικαιούμαι, το έχω αποδείξει, όχι εγώ, βάλε μου διαδικασίες να το κάνω, για παράδειγμα η τηλεόραση έχει εθνικής, περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας, έτσι δεν είναι ; Το ραδιόφωνο τι έχει μόνο τοπικής εμβέλειας, γιατί; Γιατί; Γιατί; Γιατί τα φόρτωσαν όλα, τα χάρισαν όλα στην τηλεόραση.

ΕΡ. Υπάρχει η λογική ότι το ραδιόφωνο έχει περισσότερο τοπικό χαρακτήρα.

ΑΠ. Να υπάρχουν και τοπικά, βεβαίως να υπάρχουν και τοπικά, γιατί; στις Σέρρες να μην έχει Ράδιο …στην Κομοτηνή που υπάρχει. Φυσικά αλλά ένα Ράδιο – Θεσσαλονίκη να μην καλύπτει με την άνεσή του από την Ηγουμενιτσά μέχρι εδώ; Ποιος θα ασχοληθεί; Η τηλεόραση της Αθήνας με το τι κάνει ο δρόμος, η Κομοτηνή κτλπ; Σιγά, αν γίνει κανένας βιασμός, καμιά δολοφονία μπορεί να πάνε στην Κομοτηνή, μπορεί. Και αυτή είναι μάχη η οποία δεν έχει τελειώσει, γι' αυτό εγώ παραμένω πειρατής. Για την ώρα είμαι πειρατής, έτσι; Πειρατεύω και κουρσεύω συχνότητες, μεταφορικά το λέω και το δηλώνω και δημοσίως, δεν γίνεται διαφορετικά.

ΕΡ. Σήμερα κάνετε εκπομπές στο Ράδιο – Θεσσαλονίκη, τι ακριβώς κάνετε;

ΑΠ. Σήμερα κάνω το βασικό διευθύνω το ραδιόφωνο σε κάθε του μορφή, ο Λευτέρης ασχολείται με το διαφημιστικό περισσότερο, εγώ κάνω το 8.30 – 11.30, 3 ώρες κάθε μέρα που είναι και το κεντρικό κομμάτι, το ενημερωτικό του ραδιοφώνου, και όχι μόνο κάνω και μερικές καμιά φορά.

ΕΡ. Και κάτι τελευταίο, είχατε ψευδώνυμο;

ΑΠ. Αυτή είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα, πολύ μικρή ιστορία, σε ένα λεπτό θα σας την πω. Όταν κάποια στιγμή το 78 – 79 που γνωρίστηκα με τον Λευτέρη, είπαμε να κάνουμε ρε παιδί μου εκπομπές έτσι πιο έτσι όχι επίσημες αλλά έτσι να μιμηθούμε και εμείς έτσι, ακούγαμε τότε τον Πετρίδη κλπ να έχουμε και ένα επίθετο. Είναι ο Melody Club, είναι ο Melody Club για λόγους σοβαροφάνειας δηλαδή αυτή η σοβαροφάνεια όμως έκρυβε από πίσω της και την ανάγκη της επωνυμίας, η επωνυμία είναι αυτή που μαζί με την σοβαροφάνεια, να δώσουμε έτσι κύρος σε αυτό που κάνουμε, μας έσπρωχναν στο να χρησιμοποιήσουμε επίθετα, δεν μπορούσα να πω το 78 – 79 το επίθετό του, όχι ότι δεν με ήξεραν στην ασφάλεια το ποιος

είναι εκείνος σε εκείνο το σπίτι στις Συκιές, αλλά τέλος πάντων δεν μπορούσαν και να βγαίνω και να μπαίνω στα μάτια τους και να λέω είμαι ο Στέφανος ο Διαμαντόπουλος γιατί θα έλεγαν τότε αυτός ναι και καλά πάει κόντρα, το κάνει για άλλους λόγους. Και έτσι χρησιμοποιήσαμε ψευδώνυμο, τα οποία τα σβήσαμε τα ψευδώνυμα όταν ήρθαμε την πρώτη μέρα στον πύργο, έχοντας πάρει την άδεια και την υπογραφή. Όταν ανεβήκαμε στον πύργο την πρώτη μέρα δηλαδή όταν στήσαμε το Ράδιο – Θεσσαλονίκη και πήραμε την άδεια και εκπέμψαμε πλέον κανονικά από εδώ, τότε εκείνη την ημέρα και εγώ και ο Λευτέρης, το Δενδρινός και το Βενετίου τα κάναμε, πήραμε τα κανονικά μας Διαμαντόπουλος και Μαρόγλου. Και έχει και αυτό το συμβολισμό του δηλαδή γιατί είναι μια περίοδος, δέκα χρόνια χρησιμοποιούσαμε άλλο επίθετο στον αέρα. Εμφανίζονται που και που ακροατές ακόμη και τώρα, σας ακούω από τότε.

ΕΡ. Είχε κάποιο συμβολισμό το επώνυμο που είχατε;

ΑΠ. Όχι, όχι έτσι.

ΕΡ. Το άλλο το Melody Club;

ΑΠ. Είναι τα τέτοια της εποχής δηλαδή ψάχνεις πως θα…..

Κλείνω το κασετόφωνο έχοντας τελειώσει την συνέντευξη, η κουβέντα όμως συνεχίζεται και σε κάποιο σημείο μιλάμε για την διαφορά πειρατικού στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη.

ΑΠ. Όπως στο τραγούδι κάποτε έλεγαν πως δοκιμάζουμε θέατρο και τραγούδι στη Θεσσαλονίκη τα δειγματολειπτούμε, κάτι αντίστοιχο μπορεί να πει κανείς για το ραδιόφωνο. Απαλλαγμένο από το βάρος της εξουσίας η Θεσσαλονίκη πήρε έναν δρόμο στο πειρατικό ραδιόφωνο λίγο διαφορετικό από της Αθήνας. Για παράδειγμα αν ας πούμε στην Αθήνα μιλήσει κάποιος για πειρατικό μπορεί να πει για τον Τσαουσόπουλο, τους διαφημιστές με τα οικόπεδα, τον 9.84 στο τελευταίο διάστημα βέβαια και ίσως να θυμάται ο καθένας κάποιες προσπάθειες. Στην Θεσσαλονίκη όμως τα πράγματα είναι αλλιώς, εδώ οι διαφημιστές ήταν 1-2 δεν έπαιξαν σημαντικό ρόλο και σαν μικρότερη πόλη έχει πιο ομοιογενή χαρακτηριστικά για να λειτουργήσει η παρέα, για να γίνει μια ιδέα και να μεταφερθεί από στόμα σε στόμα. Η Αθήνα είναι πάρα πολύ μεγάλη δυσκολεύεται να εξαπλωθεί κάτι. Στην Θεσσαλονίκη γειτονιά, σχολείο, παιδιά μεταξύ τους, παρέες, αυτό μεταφέρεται, άκουσα τον τάδε είναι πολύ καλός, τα κορίτσια μεταξύ τους, το βράδυ ακούω κάποιον τον ακούς εσύ; Αυτό για να γίνει πάσα – πάσα στην Θεσσαλονίκη γίνεται εύκολα και είναι και μακριά η Θεσσαλονίκη από την εξουσία. Δέστε γιατί είχαμε Χρηστίδη εδώ; Εννοώ τσοντοκάναλα, γιατί; Στις παρυφές του συστήματος, επειδή είναι έξω από το κέντρο της εξουσίας και δεν φαίνεται, βγαίνει ένας από κάτω ο οποίος κάνει περίεργα πράγματα και δεν τον παίρνουν εύκολα χαμπάρι. Είναι σαν ένας είδος Κωσταλέξη δηλαδή, θυμάσαι τον Κωσταλέξη ένα παιδί, ένα άτομο με ειδικές ανάγκες το είχαν πόσα χρόνια κλεισμένο μέσα σε ένα σπίτι και ξαφνικά όλο το χωριό ενώ το ήξερε δεν μιλούσε; Έτσι και η Θεσσαλονίκη έχει τέτοια χαρακτηριστικά γι' αυτό και το ραδιόφωνο εδώ είναι πιο γλυκό, πιο ανθρώπινο. Γι' αυτό λοιπόν εγώ θα μελετούσα την Θεσσαλονίκη, δεν υπάρχει λόγος να πει κανείς για την Αθήνα, παρά μόνο για το Πολυτεχνείο και ίσως για 2-3 προσπάθειες οι οποίες αξίζουν τον κόπο, ο Τσαουσόπουλος ας πούμε είναι παλιός πειρατής.

ΕΡ. Το Ράδιο – Αντίλαλος

ΑΠ. Ναι, βέβαια αυτοί είναι.

ΕΡ. Έχει μεγάλη διαφορά πάντως το πειρατικό της Αθήνας από το πειρατικό της Θεσσαλονίκης.

ΑΠ. Ναι, ναι, έχει μεγάλη.

29. ΝΙΚΗΤΑΣ

ΕΡ. Πότε ξεκίνησες να εκπέμπεις;

ΑΠ. Πειρατής;

ΕΡ. Ναι.

ΑΠ. Το 76 – 77.

ΕΡ. Στα μεσαία;

ΑΠ. Στα μεσαία, ναι, όχι με δικά μου μηχανήματα, με φιλοξενούσε κάποιος ας πούμε, εκεί γείτονας ο οποίος ήταν πολύ μεγαλύτερος από μένα βέβαια και είχε στήσει ένα στούντιο με τα μηχανήματά του, με όλα μέσα και επειδή για μένα ήταν κάτι πρωτόγνωρο τότε να δω, ξέρεις η περιέργεια πιο πολύ με έβαλε μέσα στα πράγματα. Πήγαινα να δω, έβλεπα πως έκανε εκπομπές, πως έβγαινε και μου άρεζε, 1,2,3,5, 10 μου άρεζε και μόνος μου του ζήτησα μετά. Είχε την διάθεση, εντάξει να με δοκιμάσει, να με ακούσει, στην αρχή έκανα ηχοληψία και τέτοια πράγματα μέχρι να μάθω τα μηχανήματα.

ΕΡ. Που εδώ στην Θεσσαλονίκη ήταν αυτός;

ΑΠ. Εδώ Θεσσαλονίκη, ναι.

ΕΡ. Σε ποια περιοχή;

ΑΠ. Άνω Πόλη, ψηλά.

ΕΡ. Πως λεγόταν;

ΑΠ. Αυτή ήταν μια παρέα βασικά, βγαίνανε «Οι Πανθέοι» από το σήριαλ το παλιό.

ΕΡ. Σώπα ρε.

ΑΠ. Ναι, μιλάμε για τέτοιες καταστάσεις. Πολύ καλή οργάνωση, εντωμεταξύ όλοι ήταν φίλοι, πώς να σου πω, οικογενειακοί φίλοι, γιατί εμείς τότε ήμασταν γειτονιά εκεί και εγώ τα παιδιά τα ήξερα απλά κάνανε παρέα, επειδή έχω δύο αδελφές μεγαλύτερες, με τις αδελφές μου πιο πολύ και εγώ ήμουν ο πιο μικρός ας πούμε και όλοι με είχαν, πως με είχαν. Έτσι ξεκίνησα, πήγα να τους δω, μια, δύο, τρεις φορές ας πούμε, μου άρεζε, καθόμουν σε μια καρέκλα θυμάμαι και δεν έκανα τίποτα, θυμάμαι τον εαυτό μου έτσι – έτσι και έλεγα τι γίνεται τώρα. Και εκεί σου λέω μου άρεζε μέχρι που άρχισα να κάνω ηχοληψία γιατί υπήρχαν δύο – τρία μικρόφωνα που έβγαιναν όλοι μαζί, παρείστικο, πολύ παρείστικο ραδιόφωνο ήταν, όλοι μαζί και εγώ έκανα ηχοληψία. Σιγά – σιγά ζήτησα και μια εκπομπή, ανεξάρτητα από αυτούς, και μου έδωσαν μια Κυριακή πρωί γιατί τότε με τα σχολεία, λύκεια, τέτοια….

ΕΡ. Α, ήσουν μαθητής.

ΑΠ. Ναι, ήμουν μαθητής τότε, βέβαια. Δεν είχα χρόνο. Και ζήτησα και μου έδωσαν μια Κυριακή πρωί, δέκα, όχι ψέματα πιο αργά πρέπει να ήταν 11 με 1, κάπου εκεί πέρα μέσα ή 10 με 12, δεν θυμάμαι ακριβώς, εκείνες τις ώρες έκανα πάντως.

ΕΡ. Και τι έκανες; Έβαζες τραγούδια;

ΑΠ. Έβαζα τραγούδια, μουσική κανονικά, τότε ξέρεις μπορούσες να παίξεις σε όποια συχνότητα ήθελες, δεν υπήρχε πρόβλημα, έλεγες στους 1600 χιλιόκυκλους κλπ κλπ, μετά μπορούσες να πας ας πούμε αν έβγαινα εγώ, χωρίς να καταλάβει ο άλλος ας πούμε, το ίδιο ραδιόφωνο στους 1550, άλλη συχνότητα, και έβγαινες με ένα άλλο χαρακτηριστικό και εντάξει δεν καταλάβαινε κανένας τίποτα. Μεταφέραμε λίγο το ραδιόφωνο σε κάποια άλλη συχνότητα και κάθε Κυριακή έκανα εκεί εκπομπή, γιατί μόνο τότε μπορούσα.

ΕΡ. Εσύ έβγαινες από άλλη συχνότητα την Κυριακή;

ΑΠ. Ναι, με το ίδιο μηχάνημα, τα ίδια μηχανήματα αλλά σε άλλη συχνότητα, δεν έβγαινα σαν κι αυτούς. Ήταν ένα γνωστό ραδιόφωνο τότε στην Θεσσαλονίκη που είχε και μεγάλη απήχηση.

ΕΡ. Τι εποχή ήταν αυτό;

ΑΠ. Τώρα θα σε γελάσω, εκεί μέσα πρέπει να ήταν γύρω στο 77 – 78, εκεί μέσα.

ΕΡ. Και εσύ τι εκπομπή έκανες;

ΑΠ. Εγώ έκανα από την αρχή που ξεκίνησα, γιατί μαζί με αυτούς ξεκίνησα και επειδή έβλεπα ότι έπαιζαν αυτή την συγκεκριμένη μουσική, έβαζα και εγώ την ίδια μουσική, ξένη μουσική, ξένη μουσική με ότι καλύτερο κυκλοφορούσε τότε την δεκαετία του 70 κλπ κλπ

ΕΡ. Ροκ μουσική, ποπ;

ΑΠ. Ροκ, ποπ και ντίσκο αν θέλεις όλα μαζί ανάμικτα, εξαρτάται την μέρα, την διάθεση και όλα αυτά, κατάλαβες;

ΕΡ. Συνομιλίες έκανες;

ΑΠ. Συνομιλίες, όχι εγώ προσωπικά δεν έκανα. Συνομιλίες έκανα μετά όταν ξεκίνησα μόνος μου πλέον, η μόδα μεταφέρθηκε στα FM, έκανα ένα μηχάνημα στο σπίτι και εγώ τότε και εκεί ξεκίνησα τις συνομιλίες αλλά αυτό πρέπει να ήταν αρχές της δεκαετίας του 80, όχι αρχές, κάπου 82 – 83 -84.

ΕΡ. Δηλαδή από το 77 που είσαι τις Κυριακές….Τις Κυριακές πως βγαίνεις;

ΑΠ. Τις Κυριακές τότε έβγαινα σας Μουσικό Κλάμπ, αυτό το χαρακτηριστικό το κράτησα και στα FM, όταν έκανα εκπομπές και συνομιλίες ακόμα σαν Μουσικό Κλάμπ έβγαινα. Και αυτό μέχρι το 84 – 85.

ΕΡ. Από το 82 ως το 85 στα FM τώρα έτσι;

ΑΠ. Ναι, γιατί μ' έπιασε μετά το 85 το στρατιωτικό, έτσι; Και εντάξει αναγκαστικά, κόπηκε. Βέβαια το μηχάνημα υπήρχε, όποτε ερχόμουν με άδεια, έκανα και λίγο έτσι την πλάκα μου, αλλά πώς να σου πω, αν έπαιρνα μια εβδομάδα άδεια, μια – δυό μέρες να κάνω καμιά συνομιλία γιατί ξέρεις υποχρεώσεις πολλές, να δω τους φίλους, τους γνωστούς κλπ κλπ, δεν ήμουν τόσο πολύ στο ραδιόφωνο τότε, εκείνα τα δύο χρόνια, πόσο 1,5.

ΕΡ. Όταν έβγαινες στα μεσαία από το 77 μέχρι πότε έβγαινες στα μεσαία;

ΑΠ. Ε, κοίταξε αυτό δεν κράτησε πολύ, δύο χρόνια; Κάπου εκεί μέσα, γιατί σου λέω μετά μεταφέρθηκε η μόδα και πήγε στα FM, μετά τα μηχανήματα πιο μικρά, πιο ευέλικτα ας πούμε, δεν χρειαζόταν τόσα πολλά πράγματα και το έκανα στο σπίτι.

ΕΡ. Στα FM το σπίτι σου ήταν πάλι στην Άνω Πόλη;

ΑΠ. Πάλι στην Άνω Πόλη.

ΕΡ. Και στα FM έπαιζες πάλι την ίδια μουσική;

ΑΠ. Ναι, ναι, πάντα την ίδια μουσική, με το ελληνικό ρεπερτόριο δεν έχω ασχοληθεί ποτέ, μου αρέσει το ακούω, αλλά στο ραδιόφωνο αυτό μου έβγαινε πάντα, ήταν τα ακούσματα, ξέρεις ότι ακούσματα έχεις, είναι η μουσική παιδεία που λένε. Και στο σπίτι τέτοια μουσική ακούγαμε γιατί σου είπα οι αδελφές μου πιο μεγάλες, ήταν μέσα στα πράγματα, άκουγαν πολύ μουσική στο σπίτι και θυμάμαι ότι μόνο ξένους δίσκους έπαιρναν, ελληνικούς δεν παίρνανε και οι δίσκοι υπήρχαν.

ΕΡ. Και οι αδελφές σου ασχολήθηκαν με το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, καθόλου, καμία σχέση, απλά τους άρεζε η μουσική, άκουγαν πολύ μουσική και στο σπίτι έτσι; Είχαμε το συγκρότημα μας εκεί και εμένα θυμάμαι με είχαν βάλει τέτοιο «Δεν θα τα αγγίξεις, από εκεί και σε απόσταση», με είχαν σε απόσταση γιατί ήμουν μικρός τότε, πόσο ήμουν; Πρώτη - Δευτέρα γυμνασίου; Δευτέρα γυμνασίου νομίζω πήγαινα.

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι άλλο, η δισκοθήκη σου πως δημιουργήθηκε;

ΑΠ. Αυτό, από τις αδελφές μου, που σου λέω από τα τέλη της δεκαετίας του 60 άρχισαν να παίρνουν δίσκους μέχρι και την δεκαετία του 80 ας πούμε, αρχές, τότε κόπηκε γιατί τότε άρχισα να τρέχω εγώ και να παίρνω δίσκους και να κάνω, μου άρεζε πάρα πολύ. Εκεί στα μεσαία όταν ήμασταν υπήρχε δισκοθήκη, δεν έπαιρνα τότε δίσκους εγώ, στο σπίτι υπήρχε η προσωπική δισκοθήκη από τις αδελφές μου, την οποία δεν άγγιζα, δεν μ' άφηναν να την αγγίξω, ναι είχαμε τέτοιο πρόβλημα στο σπίτι, λοιπόν και μετά όμως, με το λύκειο άρχισα να αγοράζω και με άφηναν να αγγίζω τα μηχανήματα του σπιτιού, να σου το πω και έτσι. Να τα αγγίζω, γιατί τα έβλεπα και έλεγα τώρα τι, πως και μου άρεζε αυτό το πράγμα. Εν πάση περιπτώσει θέλω να σου εξηγήσω ότι πάνω από όλα ήταν η τρέλα μου για την μουσική, μου άρεζε πάρα πολύ η μουσική από μικρός γιατί έμαθα να ακούω από μικρός μουσική, γιατί σου είπα λόγω των καταστάσεων ας πούμε, γιατί στα σπίτια ακούγαμε πάντα μουσική.

ΕΡ. Πες μου λίγο, με τους ακροατές σου τι σχέση είχες είτε στα μεσαία είτε στα FM;

ΑΠ. Την καλύτερη. Προσπαθούσα πάντα να είμαι φίλος πρώτα, εντάξει; Και εσύ αν με έπαιρνες πρώτη φορά τηλέφωνο, προσπαθούσα να γίνω φίλος σου, δηλαδή, με τη μια φορά που θα με έπαιρνες τηλέφωνο, ήθελα να σε κάνω να με ξαναπάρεις και την άλλη μέρα αν θα έκανα εκπομπή, γιατί δεν έκανα και κάθε μέρα τότε εκπομπές, εντάξει; Μέρα παρά μέρα, γιατί σου είπα πολλές υποχρεώσεις, φροντιστήρια, σχολεία κλπ, με την μάνα μου να με κοιτάει με το ένα μάτι γιατί κοίταξε διάβασε, κάνε, και ας τα αυτά γιατί …τώρα καταλαβαίνεις την κατάσταση στο σπίτι. Προσπαθούσα να τους έχω κοντά μου, να τους έχω μαζί μου, να γίνουμε ένα. Μου αρέσει η φιλική σχέση με τους ανθρώπους.

ΕΡ. Με τους ακροατές βγαίνατε, γνωριζόσασταν;

ΑΠ. Α, όχι σε αυτό εδώ το σημείο δεν έφτανα ποτέ, δεν το έχω κάνει ποτέ, δηλαδή άλλοι πειρατές που έλεγαν εγώ βγήκα με την τάδε, γιατί τότε υπήρχε και το καμάκι, να τότε το ρα-

διόφωνο, πίστεψέ με δεν το έχω κάνει ποτέ, ποτέ. Είχα την παρέα μου, είχα τους φίλους μου τους παιδικούς, από την ίδια γειτονιά που τους κρατάω μέχρι και σήμερα, μέχρι και σήμερα είμαστε μαζί και ποτέ δεν βγήκαμε, εκτός από κάποιες άλλες καταστάσεις ας πούμε, οι οποίες έπρεπε υποχρεωτικά όταν φτάσαμε στο επαγγελματικό το ραδιόφωνο, αλλά για να βγω έτσι ραντεβού και να γνωριστούμε και να κάνουμε, όχι, ήμασταν μέχρι εκεί, στο τηλέφωνο, στο τηλέφωνο μπορούσαμε να πούμε τα πάντα, αλλά τους κρατούσα εκεί.

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι, τότε η Θεσσαλονίκη, όταν εσύ εξέπεμπες από το 77 μέχρι το 85 που είπες, περίπου πόσους πειρατές είχε;

ΑΠ. Πολλούς, πολλούς, πολλούς. Υπήρχε, θυμάμαι μια φορά, τι μια φορά, αρκετές φορές, γιατί ξέρεις τα μηχανήματα χαλούσαν και ψάχναμε να βρούμε συχνότητα, όπως είναι σήμερα που λες ότι δεν υπάρχουν συχνότητες, που να ανοίξει άλλο ραδιόφωνο κλπ, κάπως έτσι ήταν και τότε. Δεν σου κρύβω ότι υπήρχαν και κάποιες παρεξηγήσεις με τους άλλους ραδιοερασιτέχνες, δεν μου αρέσει η λέξη πειρατεία, πειρατής, ποτέ δεν την χρησιμοποίησα, με τους άλλους συναδέλφους εν πάση περιπτώσει που εντάξει όλοι θέλαμε να βρούμε μια γωνιά να ακουστούμε, να βάλουμε το μηχάνημα να εκπέμψει κλπ, είχα παρεξηγηθεί όχι με πάρα πολλούς αλλά με αρκετούς, μόνο και μόνο για να το θέμα συχνότητας κλπ γιατί υπήρχε πρόβλημα, γιατί είχε κορεστεί η συχνότητα. Ξέρεις τότε δεν κατεβαίναμε πολύ χαμηλά ή πολύ υψηλά, εννοώ τις υψηλές συχνότητες ή τις χαμηλές συχνότητες, προσπαθούσαμε να είμαστε στο κέντρο, ίσως έφταιγε και αυτό, στο κέντρο του ραδιοφώνου εννοώ….

ΕΡ. Α, στο κέντρο της μπάντας.

ΑΠ. Ναι, η οποία ξεκινούσε από τους 88 μέχρι τους 108, πιο κάτω δεν κατεβαίναμε, αλλά και 108 δεν το πολυπηγαίναμε γιατί λέγαμε τώρα τέρμα συχνότητας, ποιος θα γυρίσει να μας ακούσει εκεί κλπ κλπ και προσπαθούσαμε να είμαστε κάπου κοντά, κάπου στην μέση γιατί λέγαμε πως όσο πιο στην μέση είμαστε του ραδιοφώνου, τόσο πιο καλά, ναι είχαμε και αυτό εδώ το πράγμα, πράγμα που δεν ισχύει σήμερα, το ραδιόφωνο είναι παντού, από τους 87.5 μέχρι….

ΕΡ. Έναν αριθμό μπορείς να μου πεις για τους πειρατές που ήταν τότε;

ΑΠ. Τι να σου πω τώρα; Δεν τους θυμάμαι κιόλας.

ΕΡ. Μια στο περίπου εκτίμηση, αν μπορείς να κάνεις.

ΑΠ. Κοίταξε, ήταν σίγουρα πάνω από 30, 35 – 30 και εγώ στην περιοχή που ήμουν άκουγα και άλλους συναδέλφους από την εξωτερική Θεσσαλονίκη.

ΕΡ. Ναι;

ΑΠ. Πολλούς, ναι. Δηλαδή σε κάποιες συνομιλίες εγώ μιλούσα με Έδεσσα, Νάουσα, Κατερίνη, Βέροια, Κιλκίς μιλούσα με αυτούς εδώ, μιλούσα, είχα συνομιλίες και προσπαθούσα να έχω και κάποιον από εξωτερική Θεσσαλονίκη γιατί ξέρεις πολλές φορές μαζευόμασταν και παρέα, δηλαδή 2-3 και κάναμε συνομιλία και προσπαθούσα να υπάρχει κάποιος από εξωτερική Θεσσαλονίκη, να μας μετρήσει, να μας πει πως μας ακούει κλπ κλπ

ΕΡ. Θυμάσαι κάποιους που άκουγες; Τους πιο σημαντικούς;

ΑΠ. Τους πιο σημαντικούς; Κοίταξε θα σου πω την αμαρτία μου και δεν είναι εγωιστικό αυτό, απλά ήταν ο χρόνος μου περιορισμένος, δεν άκουγα πολλούς, σχεδόν κανέναν, εντάξει, τον μόνο που άκουγα ήταν ο εαυτός μου, χωρίς υπερβολές τώρα, δεν ξέρω πως ακούγεται αυτό αλλά δεν άκουγα, δεν άκουγα. Εντάξει από τους παλιούς, αυτούς που θυμάμαι είναι ο συγχωρεμένος τώρα ο Γιώργος ο Αλεξίου, το Ράδιο Θεσσαλονίκη κλπ κλπ, αυτοί ήθελες δεν

ήθελες ήταν μέσα στα πράγματα που μιλούσα αλλά για εκπομπές – εκπομπές, τώρα εντάξει συνομιλίες μπορούσε να ήταν πάρα πολλοί, οι οποίοι δεν έκαναν και εκπομπές. Εμείς οι περισσότεροι ας πούμε, τα μηχανήματά μας τα είχαμε για εκπομπές, όχι για συνομιλίες, συνομιλίες κάναμε έτσι, έτσι, πηγαίναμε λίγο νωρίς στο σπίτι, άντε να ανοίξουμε λίγο να κάνουμε μια συνομιλία, μετά να διαβάσουμε και λίγο και να πάμε για ύπνο γιατί την άλλη μέρα σχολείο κλπ κλπ. Δεν θυμάμαι πολλούς έτσι γιατί είχα αυτή την τέτοια, δεν άκουγα κανέναν, εκεί και στο σπίτι προσπαθούσα, έπαιρνα τους δίσκους, την κασέτα τότε, να γράψω, να ακούσω αυτό, να κάνω, όχι δεν άκουγα ραδιόφωνο σου λέω, μόνο όταν έκανα εκπομπή.

ΕΡ. Να σου πω κάτι άλλο, συνδικάτο είχατε οι πειρατές; Σύλλογο;

ΑΠ. Ναι, υπήρχε, υπήρχε. Πήγε να γίνει κάποια στιγμή μάλλον, αλλά ξέρεις ασυνεννοησία, ναι, η οποία υπάρχει και σήμερα, έτσι; Να τα λέμε τα πράγματα όπως είναι. Το ίδιο πράγμα, η ιστορία συνεχίζεται. Λοιπόν, πήγε να γίνει κάποια στιγμή, μου είχε γίνει και μια πρόταση από μια εφημερίδα, δεν θα σου πω τώρα το όνομά της, μεγάλη εφημερίδα πάντως, για να γράφω τα νέα, υπήρχε μια στήλη στην κοσμική στήλη, για να γράφω τα νέα των ερασιτεχνών. Και είχαμε κάνει 2-3 ραντεβού κάθε Κυριακή μαζευόμασταν εκεί στο Ολύμπιον, στην Μητροπόλεως κάτω….

ΕΡ. Στο Ολύμπιον, το σημερινό Ολύμπιον;

ΑΠ. Το σημερινό ναι, από τότε, μαζευτήκαμε εκεί 2-3 φορές. Την πρόταση μου την είχε κάνει ο Λευτέρης ο Κογκαλίδης για να γράφω γιατί αυτός την είχε την στήλη μέχρι τότε και ήθελε να τα παρατήσει, ήθελε να την κάνω εγώ αλλά επειδή….έγραψα, έγραψα, κανένα εξάμηνο, μετά οι συνθήκες σου λέω, οι καταστάσεις ήταν τέτοιες, γενικά ήμουν πολυάσχολος, λίγο ποδόσφαιρό, λίγο αυτό, γιατί μου άρεζε και το ποδόσφαιρο, έπαιζα και ποδόσφαιρο, λίγο αυτό, λίγο εκείνο, ξέρεις εγώ το ραδιόφωνο το είχα σαν την δική μου, την προσωπική μου την τρέλα, δεν ήθελα να ασχολούμαι με άλλους και δεν με τραβούσε τόσο πολύ. Ήθελα να ανοίξω και να κάνω την εκπομπή μου, ξέρω εγώ 2 ώρες 3 και να πέσω για ύπνο ή να συνεχίσω το διάβασμα ή να πάω να παίξω ποδόσφαιρο όπως περίμενα την Κυριακή που παίζουμε, τι κάνουμε, μου άρεζε και αυτό. Γι' αυτό σου είπα, το κράτησα για κανένα εξάμηνο μετά σταμάτησα και τώρα να σου πω και ονόματα, δεν θυμάμαι και ονόματα, τους είχα γράψει στην εφημερίδα, τους έπαιρνα και συνέντευξη όπως καλή ώρα κάνουμε μαζί.

ΕΡ. Α ναι; Έπαιρνες από τους πειρατές συνέντευξη;

ΑΠ. Ναι, ναι, βέβαια. Είτε τηλεφωνική, είτε ξέρω 'γω κάναμε κάποιο ραντεβού.

ΕΡ. Σώπα ρε σύ; Και τα έχεις δημοσιεύσει αυτά;

ΑΠ. Τα έχω δημοσιεύσει βέβαια. Και άμα τα ψάξω, δεν ξέρω, άμα τα ψάξω πρέπει να είναι στο πατρικό μου τώρα κάπου, γιατί η μάνα μου τα κρατάει όλα αυτά, άμα τα ψάξω μπορεί να τα βρω. Από το τι μηχανήματα δουλεύει ας πούμε, δύο πικάπ ας πούμε technincs λέω, έναν μίκτη τάδε, έναν ενισχυτή τάδε, πομπός ξέρω γω αυτός και μετά ορισμένα πράγματα όπως κάνουμε εμείς τώρα, τι μουσική παίζεις…

ΕΡ. Τι εποχή τώρα;

ΑΠ. Αυτό πρέπει να ήταν 81 – 82.

ΕΡ. Τι λες ρε συ; Δηλαδή ήσασταν παράνομοι και εσύ έκανες αυτή την στήλη;

ΑΠ. Ναι, ναι, μιλάμε για παράνομοι τότε, αλλά υπήρχε, υπήρχε. Τα νέα των πειρατών. Και κάθε φορά ας πούμε, εκείνο το τηλέφωνο δεν θα το ξεχάσω, γι΄ αυτό σου λέω, χτυπούσε ασταμάτητα, πότε θα έρθεις σε μένα, πότε αυτό, πότε εκείνο. Γιατί ξέρανε, είχε γίνει και η

παρουσίαση κάτω στο Ολύμπιον τότε, ότι εγώ έχω αναλάβει αυτή την στήλη, ξέρανε, εντάξει κανονικά όλα.

ΕΡ. Άντε ρε! Και πως υπέγραφες, Έτσι Μεταλληνός;

ΑΠ. Όχι, έκανα ένα Ν.Τ. στο τέτοιο, το όνομά μου είναι Τσιπήτσης λέγομαι, εντάξει; Ένα Ν.Τ. , δεν ήθελα ούτε το όνομα να κάνει , ούτε και με ψευδώνυμο ήθελα, δεν ήθελα, ήθελα το ψευδώνυμο να είναι ψευδώνυμο στο ραδιόφωνο και το όνομά μου το κανονικό δεν…

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι άλλο, με τους πειρατές τους άλλους τι είχατε; Είχατε αλληλεγγύη, είχατε ανταγωνισμό; Τι σχέσεις είχατε;

ΑΠ. Με άλλους ναι, με άλλους ανταγωνισμό, με άλλους αλληλεγγύη και με άλλους ανταγωνισμό. Μοιρασμένα τα πράγματα, δεν ήταν να πω ότι με όλους ήμασταν αγαπημένοι και εντάξει. Υπήρχε ανταγωνισμός τώρα, ανταγωνισμός πάντα υπήρχε. Υπήρχαν όμως και κάποιοι με τους οποίους υπήρχε η αλληλεγγύη, δηλαδή να βοηθήσω, να κάνω, να, να….Εγώ έχω δώσει μουσικές σε πάρα πολύ κόσμο, εντάξει; πειρατές τότε, ακόμη και μηχανήματα, έχω βοηθήσει, κεραία που την είχα δύο χρόνια πεταμένη έτσι και ήθελε να βγει του την έδωσα, ναι εγώ τα έκανα αυτά, όπως και από δύο – τρεις ακόμη, ένας ο οποίος είναι και προσωπικός μου φίλος και μέχρι σήμερα που ήμασταν και στην ίδια περιοχή μαζί και μεγαλώσαμε μαζί, είναι 2-3 χρόνια μεγαλύτερος από μένα αυτός, με αυτόν είχαμε τα πάντα, μέχρι και μηχανήματα ανταλλάσαμε, δώσμου το μηχάνημα να βγω και θυμάμαι όταν είχα φύγει φαντάρος εγώ του έδωσα τα μηχανήματα έτσι όπως είναι, τους πομπούς δηλαδή, «πάρε και παίξε εσύ» γιατί πάντα το ήθελε το δικό μου το μηχάνημα και του λέω «πάρε και παίξε», δηλαδή να μην πάει τζάμπα τώρα αφού εγώ δεν….

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι άλλο, πολιτική υπήρχε τότε στο πειρατικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Τι εννοείς πολιτική;

ΕΡ. Πολιτική, να λέτε για πολιτικά πράγματα, να έχετε σχέση με πολιτικά κόμματα….

ΑΠ. Όχι, τότε όχι. Τότε ήταν το μεράκι, δεν ξέρω οι άλλοι τι έκαναν, προσωπικά θα σου μιλήσω, το μεράκι να παρουσιάσω την μουσική που θέλω, εντάξει; Πίστεψέ με ακόμη και μέχρι τώρα το κάνω αυτό, δεν θα παίξω τραγούδι που δεν μου αρέσει, και αυτό το πράγμα μου αρέσει να το βγάζω προς τα έξω, δεν μου αρέσει να το κρατάω για τον εαυτό μου, δηλαδή πλέον ακούω μουσική στο σπίτι, δική μου μουσική και λέω αυτό εδώ πέρα θέλω να το προσφέρω έξω δεν θέλω να το ακούω μόνο εγώ. Υπήρχε αυτό εδώ το μεράκι να βγάλω αυτό που μου άρεζε έξω και εντάξει καμιά συνομιλία το βράδυ, επειδή…επειδή, επειδή άκουσα έναν γνωστό μου και λέω να του δώσω μια απάντηση και εγώ τώρα, γιατί θυμάσαι πως γινόταν οι συνομιλίες, δεν ξέρω, αν ακούει κανείς, κλπ, κλπ, ένας διακόπτης ήταν, όχι ψέματα, δύο διακόπτες ήταν, άνοιγες και τελείωσε.

ΕΡ. Τις συνομιλίες γιατί τις κάνατε για να βελτιωθείτε;

ΑΠ. Ναι, εντάξει, έτσι, έτσι, ξέραμε πως ακουγόμασταν τώρα, μη λέμε ….περισσότερο για την συζήτηση, περισσότερο για το τέτοιο, «ναι σ' ακούω καλά, εντάξει, γεια», ή αυτό ή εκείνο, έστω και καμιά παρατήρηση αν ήταν κανένας πιο παλιός που θα σου έλεγε να η διαμόρφωσή σου έτσι ή …

ΕΡ. Εσύ όλα αυτά τα τεχνικά από πού τα έμαθες; Από μόνος σου;

ΑΠ. Από μόνος μου και εντάξει, όχι μόνο από μόνος μου και από τα παιδιά που ήταν στα μεσαία ακόμα, σου είπα, με βοήθησαν πάρα πολύ τα παιδιά, σου λέω ήταν φίλοι, αν και πολύ μεγαλύτεροι από μένα, αλλά με βοήθησαν πάρα πολύ σε πολλά πράγματα δηλαδή αυτό είναι

έτσι, αυτό είναι εκείνο, όχι εντάξει κάτσε εκεί πέρα και κάνε εκπομπή, αυτό γίνεται έτσι, αυτό γίνεται αλλιώς, μη μιλάς σε αυτή την απόσταση, μίλα εκεί, πολλά πράγματα, μου έμαθαν πολλά πράγματα, οι οποίοι βέβαια τώρα ασχολούνται με άλλα πράγματα έτσι; Και είναι….αλλού.

ΕΡ. Εκτός ραδιοφώνου;

ΑΠ. Ναι, βέβαια.

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι άλλο; Είπες πριν πως δεν σου αρέσει το ραδιοπειρατής και λες ότι ήσασταν περισσότερο ραδιοερασιτέχνες. Υπάρχει διαφορά μεταξύ ραδιοερασιτέχνη και ραδιοπειρατή;

ΑΠ. Να σου πω, κοίταξε, πιστεύω πως αυτό το πράγμα που κάναμε δεν είναι πειρατεία, εντάξει; Και πάλι θα σου μιλήσω προσωπικά, δεν ξέρω οι άλλοι πως το σκέφτονταν. Αυτό που έκανα δεν λέγεται πειρατεία, αυτό λέγεται ξέρω 'γω πρώτα απ' όλα αγάπη στην μουσική και από κει και ύστερα προσφορά, τώρα αν μπορείς εσύ να το μεταφέρεις σαν πειρατεία αυτό εδώ το πράγμα ότι εντάξει εκπέμπαμε σε κάποια συχνότητα στο ραδιόφωνο και ξέρω' γω και μας έλεγαν πειρατές, εντάξει, εγώ το έλεγα προσφορά, προσφορά γιατί πιστεύω ότι μέχρι και σήμερα έδινα πράγματα σε όσους άκουγαν τότε, εντάξει; Προσέφερα πράγματα, να ακούσουν την μουσική που πρέπει, δηλαδή εγώ ότι χαρτζιλίκι έπαιρνα γιατί δεν μπορούσα να δουλέψω τότε λόγω σχολείου κλπ, ότι χαρτζιλίκι έπαιρνα από τους γονείς μου πήγαινα και τα έπαιρνα ή δίσκους ή μηχανήματα για να μπορούμε να εκπέμπουμε και ξέρω' γω, αυτό ήταν η διασκέδασή μας ήταν αυτή, τώρα αν αυτό το πράγμα λέγεται πειρατεία….και το έκανα όχι για μένα, εντάξει εγώ τα είχα, αλλά ήθελα να τα προσφέρω έξω, να τα βγάλω, και αυτός ήταν ο καλύτερος τρόπος, γι' αυτό δεν μου αρέσει η λέξη πειρατεία, κατάλαβες, πειρατεία εμένα τώρα με πάει αλλού, άλλες καταστάσεις, κακές, άσχημες, αυτό δεν είναι κακή κατάσταση.

ΕΡ. Σε είχαν πιάσει ποτέ;

ΑΠ. Όχι, όχι, όχι ιδιαίτερα. Εγώ πιστεύω ενώ πολλούς από την ίδια περιοχή, λίγο πιο πάνω ας πούμε Συκιές, Νεάπολη εκεί που έβγαιναν τα παιδιά, τους περισσότερους τους είχαν πιάσει, τους περισσότερους τους είχαν πάρει τα μηχανήματα, τους περισσότερους τους είχαν πάρει τις δισκοθήκες, εμένα όχι ποτέ, δεν είχα δώσει το δικαίωμα, πιστεύεις στο ότι άμα είσαι καλός, βρίσκεις καλό; Δεν έδωσα δικαίωμα, κατάλαβες; Δηλαδή έκανα αυτό εδώ πέρα το πράγμα και γεια, ούτε το καμάκι τότε, ούτε…σου λέω ήταν η προσφορά, μου άρεζε να προσφέρω, αυτό και τίποτα άλλο, ούτε το παρουσιάζω και ξέρω 'γω και τέλος. Να βγω ξέρω' γω στις γιορτές και να σου πω χρόνια πολλά και το ένιωθα αυτό το πράγμα, ήθελα να το μεταφέρω, να παίξω τα χριστουγεννιάτικά μου, από τότε….κατάλαβες;

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι άλλο, Σε σχέση με την ΕΡΤ, το πειρατικό ραδιόφωνο ήταν κάτι διαφορετικό από το κρατικό;

ΑΠ. Ε, βέβαια, εντάξει το κρατικό εκτός από 2-3 εκπομπές τότε με Πετρίδη, με Κογκαλίδη, πιστεύω ότι δεν είχε να σου προσφέρει τίποτα, τουλάχιστον εμάς, την δική μας την ηλικία, δεν είχε να σου προσφέρει τίποτα, με ειδήσεις, δεν μας ενδιέφεραν πολλά πράγματα, εμάς, για την οικονομία, ξέρω' γω, εκείνο το άλλο, δεν, δεν οπότε πιστεύω πως αυτή η ανάγκη έγινε και ραδιόφωνο μετά. Γιατί εμείς παίζαμε μόνο μουσική, χωρίς πολλά - πολλά μπλα μπλα, χωρίς ειδήσεις όπως είπαμε και πριν, ειδήσεις έγιναν όταν έγιναν επαγγελματικά τα ραδιόφωνα….

ΕΡ. Όταν έγινε η ιδιωτική ραδιοφωνία, έτσι; Με ποια κριτήρια επικράτησαν κάποιοι σταθμοί;

ΑΠ. Με ποια κριτήρια….

ΕΡ. Πως αδειοδοτήθηκαν κάποιοι σταθμοί; Εσύ για παράδειγμα έκανες αίτηση για άδεια;

ΑΠ. Εγώ δεν είχα κάνει, αν και σου είπα πως αυτός ο φίλος μου που ήταν και πειρατής τότε μαζί με μένα μου είχε πει να κάνουμε μια αίτηση. Εγώ τότε τα είχα ψιλοπαρατήσει γιατί είχαμε κάποιο μαγαζί και ήμουν πολλές ώρες εκεί αφού είχα τελειώσει με τα σχολεία και με αυτά και ήμουν εκεί. Για να σου πω την αλήθεια, Σοφία, φοβήθηκα. Μπορούσα να την κάνω την κίνηση, φοβήθηκα γιατί άκουγα διάφορα.

ΕΡ. Δηλαδή;

ΑΠ. Που πας ξυπόλητος μέσα στα αγκάθια, τώρα θα ανοίξουν όσοι έχουν πολλά λεφτά, αυτοί γιατί χρειάζονται αυτά, γιατί χρειάζονται εκείνα, γιατί, γιατί, γιατί, πολλά….και λέω τώρα που πάμε; Δηλαδή από ένα, δεν το σκέφτηκα και πολύ, απλά μου ήρθε στο μυαλό αυτό και του είπα όχι. Ήρθε την άλλη μέρα πάλι στο μαγαζί και του είπα πάλι όχι, τώρα άσε μην ασχολούμαστε, αφού έχω το μαγαζί, πάμε καλά, εντάξει άστο, τώρα θα κρατήσω το μαγαζί και θα πάω όσο είναι να πάω και δεν ασχολήθηκα. Και έλεγα ok να την κάνουμε την αίτηση γιατί και λεφτά υπήρχαν, δεν είχαμε πρόβλημα, μπορούσαμε να την κάνουμε την αίτηση, δεν ήταν πολλά λεφτά τρελά και μπορούσαμε να στήσουμε ολόκληρο στούντιο δηλαδή υπήρχε, υπήρχαν οι προϋποθέσεις να σου το πω και έτσι, υπήρχαν και μάλιστα καλές αλλά δεν, δεν….Θέλεις ότι είχα την δουλειά μου και έλεγα γεια τώρα εντάξει, τελείωσα, και δεν είχα χρόνο να ασχοληθώ με τέτοιο, γιατί σου λέω τα είχα παρατήσει, ψιλό, υπήρχε πάντα το μεράκι, το μικρόβιο πάντα σε κολάει αλλά….δεν ξέρω το μετάνιωσα πάντως. Το μετάνιωσα, γιατί εντάξει ας κάναμε μια αίτηση και ότι γίνει, όπως μου έλεγε και αυτός. Ας το κάνουμε και άστο να βρίσκεται.

ΕΡ. Ούτε ο φίλος σου κατέθεσε;

ΑΠ. Ούτε ο φίλος μου γιατί και εγώ τον πήρα στον λαιμό μου και μέχρι τώρα το συζητάμε, μέχρι τώρα ναι και εγώ του το λέω, γιατί ξέρει ότι με πειράζει, με ενοχλεί, το μετάνιωσα, δεν μου το θυμίζει, του το θυμίζω εγώ όμως, πολλές φορές γιατί σου λέω με αυτόν τον φίλο είμαστε έτσι ακόμα και τώρα. Και του λέω τι έκανα τότε και μου λέει τέλος πάντων εντάξει.

ΕΡ. Τότε όταν έγινε η ελεύθερη ραδιοφωνία το 87- 88 ήταν κάποιοι συγκεκριμένοι πειρατές που επηρέασαν την κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ να κάνει την ελεύθερη ραδιοφωνία ή αποφάσισε ξαφνικά η κυβέρνηση να κάνει την ελεύθερη ραδιοφωνία;

ΑΠ. Ναι, ναι. Κοίταξε λίγο πριν το 88 – 89 που εκδόθηκαν οι άδειες είχαν γίνει οι ομαδοποιήσεις των πειρατών, εντάξει; Δηλαδή μαζεύτηκαν 5-6 άτομα, 10 και ξεκίνησε που εμένα μου άρεζε και το έκανα και εγώ, ξεκινούσαν από το πρωί και τελείωναν το βράδυ, φουλ πρόγραμμα από το πρωί μέχρι το βράδυ, έτσι; Μια οργανωμένη κατάσταση η οποία πήγε πάρα πολύ καλά, λίγο η πίεση αυτή, λίγο ξέρω' γω, τότε δεν θα ξεχάσουμε την φάση με τον FM 100 έτσι δεν είναι; Λίγο αυτό, αυτό νομίζω ότι ανάγκασε τις κυβερνήσεις τότε να δώσουν ότι ήταν να δώσουν.

ΕΡ. Σήμερα ακούς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ναι, όσο μπορώ ακούω.

ΕΡ. Πως το βλέπεις, έχεις καμία σχέση με το πειρατικό;

ΑΠ. Εεεεε…..

ΕΡ. Όταν ήσουν πειρατής, έτσι το φανταζόσουν;

ΑΠ. Όταν ήμουν πειρατής δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα φτάσουμε εδώ, δεν μπορούσα να το φανταστώ με τίποτα οπότε δεν μπορούμε να κάνουμε και σύγκριση γι' αυτό σου λέω. Κοίταξε, το ραδιόφωνο έχει χαλάσει, κακά τα ψέματα, δηλαδή υπάρχουν, τώρα πλέον δεν υπάρχουν πειρατές υπάρχουν παραγωγοί, έτσι; Ούτε θα μιλήσουμε για τους ιδιοκτήτες των ραδιοφωνικών σταθμών οι οποίοι εκτός από 2-3-4, άντε 5 σου βάζω, μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού, είναι παλιοί οι οποίοι ήξεραν τι εστί ραδιόφωνο και ξέρουν ακόμη τι είναι το ραδιόφωνο, όλοι οι άλλοι είναι αέρας. Είχαν ένα φράγκο στην άκρη ή είχαν λεφτά δεν ξέρω από πού είχαν και λένε τι να κάνουμε τώρα να κάνουμε ένα ραδιόφωνο, να βγάλουμε άλλα τόσα ή ξέρω γω, που δεν είναι άσχημη δουλειά, αν προσέξεις και άμα το κάνεις, βγάζεις λεφτά. Λοιπόν, αυτοί είναι που έχουν χαλάσει το ραδιόφωνο, αυτοί που για να φτιάξουν ένα πρόγραμμα ραδιοφωνικό ή να συμπληρώσουν τις ώρες τους, έχουν μαζέψει, να στο πω σάρα μάρα κατάρα κλπ και ακούμε αυτό το αποτέλεσμα που για μένα δεν είναι ραδιόφωνο, είναι κάτι άλλο, είναι κάτι άλλο, δεν είναι ραδιόφωνο. Για μένα ραδιόφωνο είναι ο σεβασμός, η ποιότητα και αυτό που έχει να δώσει ο παραγωγός, η προσφορά, δεν είναι προσφορά τώρα, είναι εντάξει, εγώ είμαι….

ΕΡ. Για το playlist τι πιστεύεις;

ΑΠ. Για το playlist.Αυτά τα ραδιόφωνα που λέμε τώρα, δεν μπορούν να κάνουν διαφορετικά, γιατί δεν μπορεί ο παραγωγός ο οποίος δεν ξέρει την μουσική, νομίζει ότι την ξέρει αλλά δεν την ξέρει να παίξει σωστά στο ραδιόφωνο οπότε υπάρχει κάποιος από πίσω ο οποίος κάνει μια λίστα., άσχετα αν ξέρει ή δεν ξέρει, πάντως την ευθύνη την παίρνει αυτός και όχι ο παραγωγός, ο παρουσιαστής μάλλον γιατί δεν είναι παραγωγός, λοιπόν που αυτό μπορεί να είναι καλό, να βγαίνει καλό, μπορεί να μην βγαίνει καλό, εντάξει; Αλλά την ευθύνη την παίρνει άλλος, δεν την παίρνει ο ίδιος ο παρουσιαστής.

ΕΡ. Ναι, το ερώτημά μου είναι το playlist χαλάει το ραδιόφωνο ή δεν το χαλάει;

ΑΠ. Εξαρτάται ποιος είναι από πίσω, Σοφία, εξαρτάται ποιος είναι. Για μένα είναι καλό, είναι καλό, εγώ αν είχα ραδιόφωνο και είχα 10 αλεξιπτωτιστές για να μου βγάλουν πρόγραμμα θα έκανα λίστα. Αλλά αν είχα άτομα τα οποία ξέρω ότι άμα θα κάτσουν εκεί πέρα στην παραγωγή, ξέρουν πώς να κολλήσουν το τραγούδι, τι να παίξουν πώς να το παίξουν, γιατί εντάξει τα τραγούδια όλοι τα παίζουν τα συγκεκριμένα, το θέμα είναι πως θα τα παίξεις, το πώς θα τα δώσεις, το πώς θα τα παρουσιάσεις, το πώς θα το κάνεις, να βάλεις τον άλλο να κάνει το κλικ, να το ανοίξει λίγο παραπάνω, την φωνή σου να την ρίξεις, να την ανεβάσεις, να του δώσεις του άλλου, να τον ανεβάσεις, έστω και με την φωνή σου….

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο παίζει έναν διαφορετικό ρόλο από το κρατικό;

ΑΠ. Τώρα το κρατικό ραδιόφωνο κάτι πάει να κάνει, κάτι πάει να κάνει, δηλαδή έχει βάλει κάποιες εκπομπές με κάποιους ανθρώπους οι οποίοι έχουν περάσει από κάποια στάδια και αυτό φαίνεται και κάτι πάει να κάνει αλλά δεν είναι έτοιμο ακόμη να χτυπήσει τα καλά ιδιωτικά ραδιόφωνα της πόλης μας. Δεν μπορεί γιατί υπάρχει ακόμη η νοοτροπία του κρατικού ραδιοφώνου, υπάρχει ακόμη η νοοτροπία αλλά υπάρχουν κάποιες πινελιές καλές μέσα στο 24ωρο, υπάρχουν κάποιες πινελιές που καλό είναι να τις ακούμε για να βλέπουμε τι γίνεται.

ΕΡ. Να σε ρωτήσω κάτι άλλο τελειώνοντας, μετά το 88 συνέχισες εσύ στο ιδιωτικό ραδιόφωνο ή σταμάτησες;

ΑΠ. Συνέχισα γιατί και χρόνο βρήκα και οι συνθήκες κάπως άλλαξαν, και δεν σου κρύβω ότι το έκανα και επαγγελματικά, έτσι; μετά από κάποιο χρονικό διάστημα. Ναι, το 88 ξεκίνησα με το Πανόραμα 86 από το παλιό, ήμασταν όλα τα παιδιά εκεί, μάλλον όχι όλα τα παιδιά, κάπου είχανε χωρίσει ΑΝΤ.1 και τέτοιο, γιατί ήμασταν όλη σε μια ομάδα μετά χώρισαν λόγω

άδειας κλπ κλπ

ΕΡ. Ήσουν δηλαδή στο Πανόραμα και όταν ήταν πειρατικό;

ΑΠ. Για πολύ λίγο, πάνω στο Πανόραμα που ήμασταν στο Νεφέλη το ξενοδοχείο, εκεί είχαμε ξεκινήσει. Πάλι οι συνθήκες ήταν λόγω δουλειάς, λόγω…και δεν μπορούσα να ανταπεξέλθω και όταν σου λέω κάτι και δεν είμαι εντάξει δεν μπορώ εγώ, καλύτερα ας πούμε…

ΕΡ. Είχες δηλαδή και άλλη δουλειά;

ΑΠ. Ναι, το μαγαζί….

ΕΡ. Τι μαγαζί;

ΑΠ. Η μάνα μου είχε ένα μίνι μάρκετ, η οποία με την μέση της με τα τέτοια δεν μπορούσε η γυναίκα και το είχα αναλάβει εγώ. Τώρα βέβαια δεν υπάρχει, έχουμε κάνει άλλο μαγαζί αλλά τέλος πάντων.

ΕΡ. Μετά το Πανόραμα 86;

ΑΠ. Μετά σταμάτησα, πάλι για τον ίδιο λόγο, για το μαγαζί, δεν μπορούσα.

ΕΡ. Πότε σταμάτησες;

ΑΠ. Σταμάτησα το 92, 91,91. Μετά ξεκίνησα και έκανα τον RSO, από μόνος μου.

ΕΡ. Αντε ρε; Εσύ τον έκανες τον RSO;

ΑΠ. Ναι, και μέχρι τώρα…γι' αυτό σου λέω το Μεταλληνός είναι …θα ήθελα να το χρησιμοποιήσω κάπου που μπορώ να το χρησιμοποιήσω, σήμερα η σφραγίδα του RSO λέει Νικόλαος Τσιπήτσης και Σια ΕΕ, εντάξει, έχω το 30% αλλά εγώ είμαι ο ….τώρα εδώ (σ.σ. στον Μύθο) πως ήρθα είναι άλλη φάση, έχω σκοτωθεί, έχω κάνει. Ναι τον RSO τον ξεκίνησα εγώ το 93 σαν ιδέα ξεκίνησα το 91, πραγματοποιήθηκε, υλοποιήθηκε με στούντιο, γραφεία στην Τσιμισκή το 93, εξέπεμψε μέχρι αρχές του καλοκαιριού που σταμάτησα γιατί φτιάξαμε το μαγαζί το άλλο με τα ρούχα και είμαι εδώ τώρα γιατί σκοτώθηκα κιόλας πάνω αλλά η εταιρεία υφίσταται, είμαι εκεί, εγώ υπογράφω, εγώ κάνω.

ΕΡ. Αυτό το διάστημα από το 93 μέχρι τώρα εσύ διηύθυνες τον RSO και έκανες και πρόγραμμα;

ΑΠ. Ναι, όχι πάντα, τα τελευταία 3 χρόνια έκανα εκπομπές στον RSO γιατί τα τελευταία χρόνια, όχι τα τελευταία 3 χρόνια, τα τελευταία χρόνια ήμουν από το πρωί μέχρι το βράδυ, πως είναι ο Χρίστος τώρα, έτσι ήμουν από το πρωί μέχρι το βράδυ.

ΕΡ. Με τον Νίκο τον Κατανάκη έχω μιλήσει.

ΑΠ. Τον Νίκο τον Κατανάκη τον είχα πάρει εγώ το 96 στον RSO, από το 96 τον έχουμε τον Κατανάκη επάνω, με ένα χρόνο διακοπή και μετά ξαναήρθε.

ΕΡ. Οκ, τελευταία ερώτηση. Γιατί συνέχισες στο ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΑΠ. Γιατί συνέχισα στο ιδιωτικό; Για τον ίδιο λόγο, όταν υπάρχει χρόνος, τώρα ας πούμε μπορώ και ρυθμίζω 2-3 πράγματα όσον αφορά την επαγγελματική καριέρα, ας πούμε, εκτός ραδιοφώνου πάντα, την προσωπική κλπ κλπ υπάρχουν 2-3 ώρες ελεύθερες, το μικρόβιο υπάρχει κακά τα ψέματα, μου αρέσει και σου είπα γιατί μου αρέσει, μου αρέσει η προσφορά,

δηλαδή αυτό εδώ το πράγμα δεν θέλω να το ακούω μόνος μου θέλω να το μοιράζομαι γι' αυτό και συνεχίζω μέχρι τώρα, μέχρι να τα παρατήσω τελείως, δεν ξέρω πότε θα είναι, θα είναι μετά από ένα χρόνο, μετά από δέκα χρόνια; Δεν ξέρω και δεν ξέρω μέχρι που μπορώ να φτάσω, ποτέ δεν είπα ότι θα το παρατήσω ή ότι το παρατάω, αν θα το παρατήσω, θα το παρατήσω προσωρινά, γιατί πάντα κάτι άλλο προκύπτει σίγουρα και μετά θα το ξανασυνεχίσω.

ΕΡ. Εντάξει με τις άδειες τελικά μπορεί να μην πήρες αλλά το έκανες αυτό που ήθελες.

ΑΠ. Ναι, το έκανα, το έκανα και χωρίς άδεια. Ξέρεις είχαμε πάρει εκείνες τις προσωρινές άδειες το οποίο δουλεύει μέχρι και σήμερα, ξανακάναμε τα χαρτιά μας, είναι κάτω και τώρα όπως είναι όλοι σε αυτή την κατάσταση έτσι ακριβώς είναι και ο RSO. Αλλά σου είπα είναι η προσφορά, είναι αυτό εδώ το πράγμα, δεν μου αρέσει την μουσική να την ακούω μόνος μου, θέλω 1-2 ώρες που θα το κάνω για μένα, αλλά αυτό που θα κάνω για μένα θέλω να το μοιραστώ; Βγαίνει αυτή η εκπομπή, τίποτα άλλο.

ΕΡ. Ωραία και κλείνω με αυτή την ερώτηση που θα σου πω τώρα. Ποιος ήταν ο πειρατής για σένα; Αν σου έλεγα να το περιγράψεις πως θα περιέγραφες τον ραδιοπειρατή;

ΑΠ. Τον ραδιοπειρατή; Εεεε, πως το λένε αυτό εδώ που βάζουν στο μάτι; Πως το λένε;

ΕΡ. Δεν ξέρω.

ΑΠ. Τέλος πάντων, κάπως έτσι και με την νεκροκεφαλή εδώ πέρα, που δεν θέλω ας πούμε να το σκέφτομαι, την νεκροκεφαλή στο τσεμπέρι, πως το λένε αυτό το πράγμα; Εντάξει; Και με ένα μικρόφωνο ας πούμε και να χαμογελάει ή να είναι ξέρω γω κάπως, δεν μου αρέσει αυτό όμως.

ΕΡ. Τον ραδιοερασιτέχνη πες μου, λάθος….

ΑΠ. Τον ραδιοερασιτέχνη κάπως αλλιώς, κάπως διαφορετικά, δηλαδή μέσα σε ένα τέτοιο στούντιο όπως είμαστε τώρα καλή ώρα, έτσι όπως είσαι εσύ εκεί με τα μηχανήματά σου και να προσπαθείς να χαμογελάς αυτές τις 2-3 ώρες που κάνεις εκπομπή να χαμογελάς και να προσπαθείς να παίξεις την καλύτερη μουσική. Αυτό και όταν θα βγεις να λες έκανα αυτό που ήθελα, αυτό που μου άρεζε, και έδωσα έτσι; έδωσα και πίστεψε με το έχω νιώσει πάρα πολλές φορές στην ζωή μου, είναι πολύ λίγες φορές που δεν το έχω νιώσει αυτό και είπα δεν το έκανα καλά σήμερα, είναι πολύ λίγες. Τις περισσότερες φορές έβγαινα από το στούντιο και έλεγα, εντάξει, εντάξει, περάσαμε καλά αυτές τις 2-3 ώρες. Θέλω αυτό, αυτή την παρέα, να είμαστε εκεί και να ακούμε όλοι, όλοι να ακούμε άσχετα αν ο Νίκος παίζει μουσική εκείνη την ώρα, όλοι μαζί είμαστε όμως και το ακούμε, μια παρέα.

30. ΜΑΝΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΕΡ. Καταρχήν το Μανώλης Δελής είναι ψευδώνυμο;

ΑΠ. Το Μανώλης Δελής είναι ψευδώνυμο, Μάνος Παπαδάκης είναι κανονικά.

ΕΡ. Και πως σου ήρθε το Μανώλης Δελής;

ΑΠ. Μανώλης μια μικρή παραλλαγή το μικρού και Δελής μέσα από έρευνα, δηλαδή κάτι που να ακούγεται σε σχέση με το Μανώλης μελωδικά. Μετά ανακάλυψα ότι Δελής στα τούρκικα σημαίνει τρελός και δεν με χάλασε γιατί δεν είναι και πολύ μακριά από τον χαρακτήρα μου ή λίγο πολύ και όλων των υπόλοιπων πειρατών γιατί τότε έπρεπε να είσαι για να ασχολείσαι

λίγο αλητάκος, λίγο τσογλανάκι, λίγο αντικοινωνικός, λίγο όλα αυτά που σε ονόμαζαν για να σε περιθωριοποιήσουν και να νομιμοποιήσουν την κατηγορία εναντίον σου κατά κάποιο τρόπο, δεν μπορεί να είσαι καλό παιδί και την ίδια στιγμή να σε κυνηγάνε, κάτι δεν πάει καλά.

ΕΡ. Πότε ξεκίνησες;

ΑΠ. 77, 78 δεν έγινε ο σεισμός; Το 78 έγινε ο σεισμός στην Θεσσαλονίκη, ένα χρόνο πριν.

ΕΡ. Στα μεσαία;

ΑΠ. Στα FM με ένα πομποδάκι πολύ μικρό το οποίο χωρούσε μέσα σε ένα κουτάκι από σπίρτα, δηλαδή έτσι το έδινε ο σχεδιαστής, σαν έναν μικροκατάσκοπο, ο οποίος όμως εξέπεμπε στην περιοχή των FM και συνεργάστηκα με τον πατέρα μου, συνεργάστηκα; Δηλαδή ο πατέρας μου το έφτιαξε απλά εγώ ήμουν από πολύ κοντά γιατί ο πατέρας μου ήθελε να μου μεταφέρει τις γνώσεις τους και να έχει την συνέχεια προς αυτή την κατεύθυνση ως ηλεκτρονικός, εγώ μαγεμένος τότε από αυτά τα πράγματα και περισσότερο από την δυνατότητα που έχω να επικοινωνήσω με κάποιον άλλο χωρίς να μεσολαβούν καλώδια, υλικά διάφορα κλπ, τελείως μαγικό ε, και από εκεί και πέρα έπεσα με τα μούτρα, «σκληρά ναρκωτικά», μετά πομπούς μεγάλους, πολύ ισχυρούς, μετά το 80 πέθανε ο πατέρας μου άρχισα να την ψάχνω μόνος μου μετά, σχολές, ηλεκτρονικών δηλαδή, πολύ μεγάλα μηχανήματα για την εποχή και αυτή ήταν η εξέλιξη των πραγμάτων, δηλαδή πειρατικό ραδιόφωνο καθημερινά. Όπως καταλαβαίνεις στην αρχή για μένα το ερώτημα δεν ήταν να κάνω κάποιο πρόγραμμα κλπ ήταν ο ερευνητικός χαρακτήρας που είχα την δυνατότητα να αναπτύξω μέσα μου και οι γνώσεις που θα μπορούσα να αποκτήσω μέσα από την ενασχόλησή μου με αυτό. Όσο όμως το πράγμα μεγάλωνε, άρχιζα να βλέπω ένα καινούριο, ελκυστικό περιβάλλον που είναι ραδιοφωνία, εκπομπή κλπ, το πρόγραμμα με την μουσική ήρθε αρκετά αργότερα. Αφού έφυγα και από αυτή την φάση δηλαδή ένιωσα ότι ήξερα αρκετά πράγματα για να μπορώ να φτιάχνω ότι θέλω, να έχω πολύ μεγάλη εμβέλεια, να ακούγομαι πολύ μακριά δηλαδή και να συνομιλώ με άλλους πειρατές, ίσως αν θέλεις ήταν ότι έχασα το ενδιαφέρον μου μέσα από τις ίδιες τις συνομιλίες.

ΕΡ. Στις συνομιλίες τι λέγατε;

ΑΠ. Το έκανα μια φορά, πως με ακούς, έτσι, χθες πως με άκουγες, έτσι, άρα είναι λίγο καλύτερα ή λίγο χειρότερα. «Δεν μου λες ρε Κώστα, η διαμόρφωσή μου πως είναι;» δηλαδή η ποιότητα του ήχου, «Α, έχει πολλά μπάσα έ; Για να χαμηλώσω λίγο, έτσι ήμουν και χθες; » Δηλαδή όλο το βράδυ με όλους γινόταν αυτή η δουλειά. Εκτός από κάποιες ειδικές περιπτώσεις που οι άνθρωποι που έκανα τις συνομιλίες, με πρόσχημα την συνομιλία , βρισκόντουσαν στις συχνότητες για να γνωρίσουν ο ένας τον άλλο. Εκεί υπήρχε κάποιο ενδιαφέρον, αλλά εκείνες οι περιπτώσεις ήταν πολύ λίγες και δεν είμαι σίγουρος ότι μπορώ να τις ονομάσω. Δηλαδή θυμάμαι μόνο ότι κάποιοι ήταν διαφορετικοί, προσωπικά τώρα μιλάω, εγώ τότε ήμουν μόνο 15 χρονών και ο μέσος όρος ηλικίας ήταν 25 και 30 και ειδική κατηγορία, έβγαινα τότε Ράδιο – Σνούπυ….γιατί ναι ήμουν Σνούπυ, ήμουν το αλητόσκυλο δηλαδή και το μετέφερα κατ' επέκταση και σαν χαρακτηριστικό. Ίσως επειδή με έγραψαν πολύ ως Ράδιο – Σνούπυ και ένιωσα άβολα το άλλαξα.

ΕΡ. Και πως έγινες;

ΑΠ. Μετά έγινα Ράδιο – TJ.

ΕΡ. Κατά παραλλαγή του DJ;

ΑΠ. Όχι , όχι, δεν είναι καμία σχέση δεν έχει. TJ…….(παύση)Θα στο πω μωρέ αλλά δεν θα ήθελα να το χρησιμοποιήσεις γιατί είναι κάτι πολύ προσωπικό, έτσι κι αλλιώς μια γενική εικόνα παίρνεις από αυτά και….TJ ήταν ένας χαρακτήρας μέσα σε μια κινηματογραφική ταινία, ένα παιδάκι του οποίου ο πατέρας πεθαίνει μέσα στην ταινία, εγώ ταυτίστηκα

απόλυτα με αυτό, επειδή είχα και πρόσφατο τον θάνατο του πατέρα μου και η κοπέλα στην οποία ήμουν τότε μαζί, γνωρίζοντας ότι έψαχνα για καινούριο χαρακτηριστικό κλπ κλπ μου λέει….γιατί εγώ είχα πεθάνει στο κλάμα μέσα στην ταινία, με αναφιλητά, ήταν και 3-4 χρόνια μεγαλύτερη από μένα, μου το είπε, μου άρεσε πάρα πολύ, θα μπορούσε να λειτουργήσει με την προϋπόθεση ότι ποτέ κανένας δεν θα μάθαινε τι σημαίνει' και γύρω από το Ράδιο – ΤJ δημιουργήθηκε ένας τεράστιος μύθος γύρω από το τι είναι. Κακόβουλοι έλεγαν ότι επειδή δεν ήξερα αγγλικά παρερμήνευσα το DJ , δηλαδή το άκουγα και το έκανα ΤJ, και τι να σου μέχρι σήμερα κανένας δεν ξέρει από όλους αυτούς γιατί λεγόταν Ράδιο – ΤJ εκτός από την συγκεκριμένη κοπέλα, είσαι η πρώτη που το λέω αλλά περισσότερο γιατί ετέθη μετά από πάρα πολλά χρόνια για πρώτη φορά αυτό το ερώτημα να το απαντήσω σε κάποιον. Αν μου το ρωτούσε παραδείγματος χάριν ο Λευτέρης (σ.σ. Λάλος), όχι ο Λευτέρης αλλά τέλος πάντων κάποιοι άλλοι άνθρωποι που κάναμε πολύ παρέα, τέλος πάντων έχω μια άλλου είδους σχέση μαζί τους, θα τους έλεγα τι πραγματικά σημαίνει. Ναι, είναι ωραία ιστορία τι σημαίνει το Ράδιο – ΤJ, αν και το Ράδιο – ΤJ δεν έπαψε ποτέ να υφίσταται, με την έννοια ότι έχω κάνει αργότερα μέσα από την περίοδο του ιδιωτικού ραδιοφώνου ή μάλλον στα πρώτα βήματά του το Ράδιο – ΤJ και σήμερα ας πούμε έχω πάντα την ευκαιρία να ανοίγω το ραδιόφωνο, να κάνω μια εκπομπή και να την ονομάζω Ράδιο – ΤJ.

ΕΡ. Και το κρατάς αυτό το χαρακτηριστικό σου μέχρι να πας στον Δίαυλο;

ΑΠ. Ο Δίαυλος ήταν ένας συνασπισμός διαφόρων πειρατών, του Ράδιο – ΤJ, του Καρρά και του Ρύκιου και του Δημήτρη, του Τάκη του Αγγέλου με τον οποίο είμαστε μαζί στην Αθήνα, από τότε. Αυτοί οι τέσσερις ήμασταν και όταν από κάποια στιγμή και μετά προέκυψε ανάγκη για να καλυφθεί ο υπόλοιπος χρόνος, δηλαδή εγώ δεν μπορούσα να κάνω εκπομπή, τι γινόταν ο Δίαυλος, θα έβγαινε χωρίς μουσική, θα γινόταν τρύπα μέσα στο πρόγραμμα, έπρεπε να έχουμε κάποιους ανθρώπους οι οποίοι να μπορούν να μας αντικαταστήσουν και έπρεπε να είναι κάποιοι άνθρωποι τους οποίους γνωρίζουμε γιατί ήμασταν τρομερά γνωστοί, το πρώτο ραδιόφωνο σε 24ωρη βάση και το δεύτερο που δημιουργήθηκε μέσα από μια ομαδική διαδικασία δηλαδή ήταν το Πανόραμα αν θυμάμαι καλά; Ήταν το Πανόραμα 86, ο Βασίλης Γαλανός, τέλος πάντων δεν θυμάμαι.

ΕΡ. Πες μου λίγο, πριν το Δίαυλο τι μουσική έπαιζες;

ΑΠ. Τι μουσική; Το Ράδιο – ΤJ τι μουσική έπαιζε; Ροκ – ποπ. Τα καλά ροκ και ποπ τραγούδια της περιόδου.

ΕΡ. Εσύ ήσουν μόνο ή ήταν και άλλοι;

ΑΠ. Όχι ήταν και άλλοι, ήταν ο συγχωρεμένος ο Ντίνος, ήταν ο Δημήτρης, ο Τάκης ο Αγγέλου δηλαδή, ο Νίκος ο Καρράς, ο Ρύκιος όχι, εκείνη την εποχή είχε έρθει ο Ρύκιος κάποιες φορές, τέλος πάντων, ξέρεις τι, λίγο – πολύ επειδή υπήρχε η άνεση, υπήρχε ένας χώρος δηλαδή, ισόγειος που λειτουργούσε το Ράδιο – ΤJ, είχαμε τα μηχανήματα…

ΕΡ. Που ήταν;

ΑΠ. Στο Ντεπώ, Ντεπώ δηλαδή, μάλλον Βούλγαρη πες καλύτερα, Βούλγαρη ξέρεις, ε σε εκείνη την περιοχή,[…]

ΕΡ. Ποπ, ροκ είπες και;

ΑΠ. Και κάποια ελληνικά για τα οποία εγώ προσωπικά είχα κάποιο ενδιαφέρον, δηλαδή είχε εμπορικό χαρακτήρα το πρόγραμμα, εμπορικό όχι με την έννοια την σημερινή ότι θα μου δώσεις κάποια χρήματα κλπ με την έννοια των κανόνων της ακροαματικότητας, απευθυνόμουν στους περισσότερο δυνατούς, στο μεγαλύτερο δυνατό ακροατήριο, άρα τι βάζεις, τις

επιτυχίες ποπ και τις επιτυχίες ροκ, ξεκάθαρα πράγματα, γιατί εμένα αυτό που με ενδιέφερε τότε ήταν να έχω όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επικοινωνία, να ακούσουν όσο το δυνατόν περισσότεροι αυτά που έλεγα, κάλυπτα αν θέλεις ή με αφορμή το ερέθισμα, με δόλωμα την μουσική υψηλής ακροαματικότητας, τις επιλογές στην μουσική υψηλής ακροαματικότητας, εγώ μπορούσα να περάσω αυτά που ήθελα, ό, τι κι αν ήταν αυτό.

ΕΡ. Με τους ακροατές είχατε σχέση;

ΑΠ. Πολύ ειδική.

ΕΡ. Τι σχέση δηλαδή;

ΑΠ. Από καθημερινά τηλεφωνήματα ψυχικής συμπαράστασης […].

ΕΡ. Τι ψυχικής συμπαράστασης δηλαδή;

ΑΠ. Είχα πολλούς ακροατές φανατικούς που είχαν κάποια προβλήματα, είτε ήταν κινητικά είτε ήταν γυναικολογικά. Έχω μια περίπτωση που μέχρι σήμερα μιλάμε στο τηλέφωνο' ανθρώπου που ήταν κινητικά ανάπηρος και κρατάμε επαφή τηλεφωνική, δεν έχουμε γνωριστεί ποτέ, αυτός παρακολουθεί την εξέλιξή μου, μέσω ιντερνετ κλπ, μαθαίνει από εφημερίδες για τις ταινίες μου και τέλος πάντων τις συμμετοχές μου στα διάφορα φεστιβάλ κλπ, ξέρει τα πάντα για μένα, εγώ δεν ξέρω σχεδόν τίποτα γι΄ αυτόν αλλά κάθε φορά με παίρνει τηλέφωνο με ένα πρόβλημά του και το συζητάμε.

ΕΡ. Τι λες ρε; Αλήθεια; Καλά και εσύ τόσα χρόνια δεν είχες την περιέργεια να μάθεις ποιος είναι αυτός;

ΑΠ. Πως και ακόμη έχω…δεν τίθεται θέμα αν είχα…

ΕΡ. Ναι, δεν μπήκες ποτέ στον πειρασμό να τους πεις να συναντηθούμε;

ΑΠ. Φυσικά, και μάλιστα κάποτε εργαζόμουν στον ΟΤΕ και έψαξα μέσα από τον ΟΤΕ την διεύθυνσή του αλλά την έβλεπα ότι ήταν σε μια ειδική κατηγορία στην οποία δεν είχα πρόσβαση. Επίσης με την προηγούμενη σύντροφο μου, που ήμασταν 10 χρόνια μαζί, ήταν ακροάτρια του Ράδιο – ΤJ, του μεταγενέστερου όμως γιατί όταν….Ο Δίαυλος δημιουργήθηκε με αυτή την ομάδα, δούλεψε μερικούς μήνες στον αέρα και μετά έκλεισε εξ υπαιτιότητας δικής μου, δεν το κρύβω. Επειδή όμως ο Δίαυλος ήταν το Ράδιο – ΤJ, το Ράδιο – ΤJ ξανάρχισε να λειτουργεί την επόμενη μέρα, δεν είχα τους κινδύνους που αντιμετώπιζα στην προηγούμενη κατάσταση.

ΕΡ. Σαν Ράδιο – ΤJ;

ΑΠ. Σαν Δίαυλος αντιμετώπιζα κάποιους κινδύνους ξαφνικά.

ΕΡ. Τι κινδύνους;

ΑΠ. Να μας κλείσουν άμεσα, δηλαδή να μου τα μαζέψουν, γιατί θα ήταν η τρίτη φορά που θα μου τα μαζεύανε και η αξία των μηχανημάτων ήταν πολύ μεγάλη τώρα πια, δεν ήταν τα παλιοπικαπ που παίζαμε κάποτε και τα μηχανηματάκια του κώλου, μιλάμε για περιουσία.

ΕΡ. Τι ισχύ είχανε;

ΑΠ. Ο Δίαυλος ήταν στα 450 Watt ,ήταν το πιο ισχυρό μηχάνημα στην Θεσσαλονίκη εκείνη την περίοδο και αυτό δημιούργησε πολλά προβλήματα στους ανταγωνιστές του, πειρατικούς σταθμούς. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι περνούσα από τις δισκογραφικές εταιρείες, εγώ είχα

κάποια σχέση με τις δισκογραφικές ούτως ή άλλως γιατί μας έδιναν promotion τρομερά, δηλαδή εγώ έπαιρνα ότι έβγαινε από τις δισκογραφικές, ελληνικό και ξένο.

ΕΡ. Από πότε;

ΑΠ. Από το 79 μάλλον και μετά άρχιζα να τα μαζεύω όλα.

ΕΡ. Δηλαδή η δισκοθήκη σου από εκεί δημιουργήθηκε;

ΑΠ. Ναι, ναι, σε ένα ποσοστό 80% ναι και ένα 20% ήταν συμπληρωματικό. Αλλά σκέψου ότι βγάζουν οι εταιρείες δεν το χρησιμοποιείς, χρησιμοποιείς αν το θέλεις, δεν είχαμε καμιά δέσμευση, αυτοί απλά μας «λάδωναν» με τις μεγάλες ποσότητες δίσκων γιατί εμείς ήμασταν τρομερά […] και εμείς μετά χρησιμοποιούσαμε ότι θέλαμε. Σε αυτούς που κάνανε την δουλειά τους έτσι κι αλλιώς, δηλαδή όπως ήμουν εγώ, εγώ έπαιζα εναλλακτικό ροκ ρε παιδί μου, θα μου έδιναν μόνο τα εναλλακτικά, ξέρω ότι γινόταν, αλλά επειδή εγώ έπαιζα τον κύριο όγκο, μου τα έδιναν πακέτο, πήρα μαζί και τα εναλλακτικά, οπότε έκαναν αυτοί την δουλειά τους, έκανα και εγώ την δικιά μου. Σκέψου περνούσα από τα μαγαζιά και μου έλεγαν «Μάνο, οι πάντες ακούνε εσένα, οι πάντες ακούνε Δίαυλο, δεν ακούνε τίποτα άλλο» Ακουγόμασταν πεντακάθαρα παντού και με καλή ποιότητα ήχου, είχαμε και λίγο και καθαρό λόγο, μπαμ μπαμ αυτά, ο οποίος σήμερα μου φαίνεται τελείως κουραστικός, δηλαδή αυτό που κάναμε τότε, σήμερα με διώχνει, δεν μου ταιριάζει καθόλου δηλαδή.

ΕΡ. Ο λόγος στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ο λόγος που χρησιμοποιούσαμε τότε και τα θέματα με τα οποία ασχολούμασταν…

ΕΡ. Πες μου ένα παράδειγμα.

ΑΠ. Ε, με την μουσική ασχολούμασταν, το κοντό μας και το μακρύ μας με την μουσική, το ραδιόφωνο για μένα δεν είναι η μουσική σήμερα, εκτός από τις βραδινές εκπομπές που έκανα τότε εγώ, δεν μιλάω γι΄ αυτό όμως, εκεί υποτίθεται ότι απευθύνεσαι σε ένα πολύ ειδικό κοινό, είναι το ραδιόφωνο της παρέας. Σχεδόν το 90% των ωρών μου στο ραδιόφωνο το έχω περάσει νύχτα, από τις 10.30 – 11.00 ας πούμε μέχρι τις 6 το πρωί.

ΕΡ. Γιατί λες ότι το βραδινό ραδιόφωνο είναι το ραδιόφωνο της παρέας;

ΑΠ. Έχει άλλη ποιότητα ακροατών, έχει συνειδητοποιημένους ακροατές, δεν είναι ο ακροατής που ανοίγει το ραδιόφωνο για να έχει κάτι να ακούγεται μέσα στον χώρο όπως τώρα και ακούει αυτά που λες. Οπότε εκεί πέρα μπορείς να κάνεις διάφορα αίσχη, να κάνεις προπαγάνδα κοινωνική, πολιτική, θρησκευτική, έχεις τον λόγο, έχεις την εξουσία και τα χώνεις, τελείωσε, οπότε μπορείς να το κάνεις. Και εγώ έπαιζα σε διάφορα επίπεδα, γι' αυτό μου άρεζε πολύ και πάντα ακόμη μου αρέσει το βραδινό ραδιόφωνο, παρόλο που δεν ακούω.

ΕΡ. Να σου πω, μεταξύ σας οι πειρατές είχατε σχέση;

ΑΠ. Θέλω να τελειώσω με αυτό που είναι πολύ σημαντικό. Τότε λοιπόν εγώ φοβήθηκα πάρα πολύ, δηλαδή άμεσα με έπιασαν και μου είπαν «Μαλάκα το κλείνουμε, ξέρουμε που είσαστε». Ήμασταν πολύ καμουφλαρισμένοι.

ΕΡ. Ποιος σου το είπε;

ΑΠ. Μου το είπαν κάποιοι πειρατές με τους οποίους υπήρχε τρελός ανταγωνισμός και μάλιστα αισθάνονταν και κάπως προδομένοι, συγγνώμη που δεν θα πω ονόματα αλλά δεν θα ήθελα να θίξω έτσι το ζήτημα, δεν είχε σημασία άλλωστε. Εμείς ήμασταν καμουφλαρισμένοι, δεν φαινόταν απ' έξω τίποτα, τι ήταν εκεί μέσα, ήταν φοιτητές που έμενα σε αυτό το σπίτι

στην Άνω Πόλη

ΕΡ. Ποια Άνω Πόλη….α για τον Δίαυλο μιλάς τώρα.

ΑΠ. Ο Μουσικός Δίαυλος ήταν Άνω Πόλη και εξαιτίας του ύψους και της ισχύος ακουγόμασταν πολύ δυνατά παντού, πολύ μακριά. Αυτό το πράγμα δημιούργησε αντιπαλότητα με τους άλλους, οι άλλοι έψαξαν και βρήκαν, γιατί πάντα είχαμε τις μεθόδους να βρούμε που είναι κάποιος ακόμη κι αν είναι πολύ καλά καμουφλαρισμένος, μας βρήκαν και ήρθε κάποιος τότε θυμάμαι και μου λέει, όχι εκεί, έξω, συναντηθήκαμε όπως καλή ώρα εμείς οι δύο και μου λέει «Ξέρουμε που είσαστε, σκεφτόμαστε πολύ σοβαρά να σας καρφώσουμε».

ΕΡ. Άλλος πειρατής δηλαδή σας κάρφωσε;

ΑΠ. Ναι, ναι, όχι δεν μας κάρφωσε, σου λέω πριν γίνει η σύλληψη, τα παιδιά μετά πήραν τα μηχανήματα και έφυγαν, τους λέω «παιδιά, εγώ δεν το ρισκάρω, τελείωσε. Συγγνώμη που σας έβαλα σε αυτή την περιπέτεια αλλά έχω βάσιμες υποψίες πως έρχονται να μας μαζέψουν. Είναι θέμα ημερών δηλαδή, εγώ δεν το ρισκάρω, άμα θέλετε εσείς να καθίσετε, καθίστε, παίρνω τα μηχανήματα και τα βάζω σπίτι μου».

ΕΡ. Και τι έκανες; Έκανες…

ΑΠ. Έκανα το Ράδιο – ΤJ πάλι. Όμως τι γίνεται τώρα, παρόλο που έχω την ίδια ισχύ δεν είμαι σε τέτοιο ύψος, εδώ μιλάμε για μια υψομετρική διαφορά 300 μέτρων και, αυτό κάνει πολύ μεγάλη διαφορά στην απόδοση του συστήματος. Από κει είμαι ένας δυνατός, τοπικός σταθμός, γιατί μπορεί να ακούγομαι μέχρι το κέντρο αλλά δεν έχει τώρα τις δυνατότητες που είχε ο Δίαυλος, κακά τα ψέματα, οπότε δεν ενοχλώ κιόλας, μπορεί να κάνει και ο άλλος την δουλειά του, μπορεί να κάνει και ο άλλος την δουλειά του και τελείωσε η ιστορία, να είμαστε όλοι μαζί. Οι άλλοι το ξανανοίξανε τον Δίαυλο και μετά από λίγο καιρό τους μαζέψανε. Εμένα ο φόβος με έκανε, δηλαδή η αυτοπροστασία μ' έκανε να τον χαλάσω τον Δίαυλο.

ΕΡ. Και εσύ συνεχίζεις….

ΑΠ. Ράδιο – ΤJ, Ράδιο – ΤJ, πολλές ώρες και τέτοια.

ΕΡ. Μέχρι πότε;

ΑΠ. Μέχρι να ανοίξει ο Αντι.1, όχι, μέχρι που τέλος πάντων ξεκινάει η ιδιωτική ραδιοφωνία, αρχίζουν να ανοίγουν σταθμοί που αυτοαποκαλούνται ιδιωτικοί με άδεια και τέτοια πράγματα αλλά με πολύ μεγάλη ισχύ και μηχανήματα καλά καταλαμβάνουν συχνότητες μεταξύ των οποίων και την δικιά μου. Θυμάμαι ήταν κάποιος ο οποίος επαγγέλονταν ψαράς και έκανε εμπόριο ψαριού, είχε ένα μαγαζί στην Τούμπα συγκεκριμένα και είχε ανοίξει έναν ελληνικό σταθμό ακριβώς στην συχνότητά μου, ο οποίος όμως είχε όλες τις προδιαγραφές ενός επαγγελματικού, δεν το γνώριζε το αντικείμενο καλά, ήταν βέβαια ο ίδιος πριν πειρατής αλλά το θέμα είναι ότι υπό τις καινούριες συνθήκες εγώ έπρεπε να αλλάζω συχνότητα συνέχεια, δεν ήταν όμως τέτοιες οι προδιαγραφές του συστήματός μου. Εμείς ήμασταν με τρομερή ακρίβεια στημένοι για την συγκεκριμένη συχνότητα, εγώ δηλαδή, για να αλλάξω συχνότητα έπρεπε να αλλάξω κεραίες, καλώδια, κάποια πράγματα τεχνικά τα οποία δημιουργούσαν πρόβλημα και καλά να κατέβω συχνότητα που σήμαινε ότι κόβω αποστάσεις από την κεραία από τα καλώδια κλπ, αν ήθελα να ανέβω έπρεπε να αγοράζω καινούρια καλώδια, γιατί δεν μπορούσαμε να έχουν τσόντες, δεν μπορούσαμε να ξανακάνουμε συνδέσεις, τέλος πάντων κάποια τεχνικά προβλήματα και λίγο η κούραση ας πούμε, είναι μια φθορά μετά από την υπερβολική χρήση ας πούμε και ίσως η πρόταση από τον Αντ.1, γιατί τότε άνοιξε ο Αντ1 και μου λένε τα παιδιά «δεν τα παρατάς ρε μαλάκα να έρθεις να κάνεις εκπομπή σε μας;» Και έμεινα 2 χρόνια εκεί, δεν θυμάμαι τώρα πόσο και έτσι τελείωσα την ραδιοφωνική μου ζωή. Α, επίσης το μηχάνημα μου το ζήτησε ένας σταθμός στις Σέρρες και το πούλησα εκεί, ήταν το πρώ-

το τους μηχάνημα, ήταν το Ράδιο – Α που δεν είχαν στην αρχή μηχάνημα και μετά πούλησα όλα τα υπόλοιπα, τα πούλησα όλα.

ΕΡ. Και πήγες στον ΑΝΤ.1 και μετά;

ΑΠ. Και πήγα στον Αντ.1 και μετά Top FM, δύο χρόνια, τρία δεν θυμάμαι τώρα…

ΕΡ. Κάνεις πάντα βράδυ;

ΑΠ. Στον Top FM, ενώ στον Αντ.1 νύχτα, στον Top FM μεσημέρι, prime time, 12-2, 2-4 δεν θυμάμαι κάπου τόσο, στον Αντ.1 έβγαζα καλά γούστα, δηλαδή είχαμε φοβερή δισκοθήκη γιατί ο Αντ.1 ήταν ο Βασίληςο Γαλανός, ο Τσίλης, αυτοί, εγώ δεν είχα δικούς μου δίσκους εκεί πέρα αλλά είχα την άνεση να φέρνω ότι θέλω, οπότε σκέψου ότι η δική μου δισκοθήκη σε σχέση με την δισκοθήκη την δική τους, έκανα κάτι επιλογές εξαιρετικές, ξεκόλλησα με το πρόβλημα με τα ελληνικά που είχα, γιατί εγώ είμαι και λίγο ξενομανής ως πιτσιρικάς, ενώ σε αυτή την περίοδο με βρίσκει πιο ώριμο ας πούμε η κατάσταση και βάζω και ελληνικά, όλα όμως τώρα προσαρμοσμένα σε αυτά που θέλω να πω δηλαδή σκέψου ότι ξεκινάω , δηλαδή εισαγωγή στην εκπομπή είναι οι συζητήσεις που γίνονται μπροστά σε ένα περίπτερο από διάφορους ανθρώπους οι οποίοι σχολιάζουν τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και υποτίθεται με την φαντασία μου όλα αυτά φτιαγμένα, με ένα σκωπτικό ύφος και με ένα ειρωνικό κάποτε σχετικά με την επικαιρότητα και όλο αυτό κρατάει 3 λεπτά, είναι ένα κείμενο δύο σελίδων περίπου, το οποίο φτιάχνω μια ώρα πιο μπροστά όταν έχω πάει στον Αντ.1, μέχρι τις 12 δηλαδή έχω πάει 11 και μετά με αφορμή αυτά που έχω πει, επιμένω σε ορισμένα ζητήματα ας πούμε και τα σχολιάζω και παίρνουν τηλέφωνο και οι ακροατές και γίνεται ένα αλισβερίσι εκεί πάνω.

ΕΡ. Ψιλοδημοσιογραφική;

ΑΠ. Δεν ήταν καθόλου δημοσιογραφική, ήταν κοινωνικού περιεχομένου θα την έλεγα, υποστηριγμένη από τα διάφορα τραγούδια ελληνικά και ξένα, με την συμμετοχή των ακροατών, ήταν πρώτη φορά που συνέβαινε και γι΄ αυτό έμεινε και τόσο καιρό.

ΕΡ. Τι εποχή;

ΑΠ. Τι εποχή; Ούτε θυμάμαι ρε συ! Πότε έγινε το ιδιωτικό ραδιόφωνο;

ΕΡ. 87

ΑΠ. 87, από τότε, μπράβο, το καλοκαίρι το 87 ήμουν στο Χέλινγκ, γυρνάω και νομίζω…δεν είμαι σίγουρος…

ΕΡ. Τέλος πάντων σε εκείνη την περίοδο, στην αρχή πάντως εκείνης της περιόδου.

ΑΠ. Αρχή, αρχή. Είχε ανοίξει ο Αντ.1 γιατί σου λέω αυτοί ήμασταν μια παρέα, έτσι; Συζητάμε τα πως και τα τι και μου λέει ο Βασίλης έτσι κι αλλιώς την κάνεις που την κάνεις, αντί να μην ακούγεται πουθενά τώρα πια, γιατί εγώ στριμωγμένος ανάμεσα στους επαγγελματίες προσπαθώ να ακουστώ, ούτε για αστείο. Εκεί που το Ράδιο – ΤJ δηλαδή για να μπορέσω να μιλάω σήκωνα πάντα το τηλέφωνο, για να μην ακούγονται ντριν – ντριν, να μην μου αποσπά την προσοχή, έφτασα στο σημείο όλη την νύχτα να μην έχω ούτε ένα τηλέφωνο. Αυτό για μένα ήταν….εγώ χρειαζόμουν το feedback δεν είμαι βγαίνω στο μικρόφωνο τα λέω και όποιος μ' ακούσει , μ' άκουσε. Πρέπει να έχω την συμμετοχή του ακροατή.

ΕΡ. Όταν έγινε αυτό το μπαμ με την ιδιωτική ραδιοφωνία, δεν σκέφτηκες να κάνεις αίτηση για να πάρεις άδεια;

ΑΠ. Όχι, δεν με ενδιέφερε ποτέ το επιχειρηματικό κομμάτι αυτής της ιστορίας, γι ‘ αυτό και μέχρι σήμερα, παρόλο που μου έχουν ζητήσει να συμμετέχω σε διάφορα σχήματα δεν με έλκει το ζήτημα. Με ενδιαφέρει να έχω ένα δίωρο, τρίωρο μάξιμουμ, τρίωρο μια φορά την εβδομάδα, αν είναι δίωρο μπορώ να το ελέγξω και καθημερινά και να τα λέω, να είμαστε μια παρέα και κάποιοι να λένε, κάποιοι να ακούνε, να ανταλλάσουμε απόψεις, το μεγάλο πλεονέκτημα που έχει το ραδιόφωνο είναι ότι δεν μπορούμε να μιλάμε όλοι μαζί, πρέπει να είσαι από τους ανθρώπους που θα πεις αλλά και θα ακούσεις και σκέψου ότι σε ένα πρόγραμμα στο ραδιόφωνο, λες για μερικά δευτερόλεπτα και μετά εισπράττεις τις συνέπειες όσων έχεις πει με τα τηλεφωνήματα, σε παίρνει ο άλλος και σε χέζει πατόκορφα παραδείγματος χάριν. Μπορεί 30 τηλεφωνήματα στην συνέχεια να είναι τέτοιου είδους οπότε λες κάποιους πόνεσα τώρα με αυτό που είπα και έχεις άμεσα την επίδραση των λεγομένων σου, των απόψεων σου, αν δεν είναι τεκμηριωμένα αυτά που λες, τρως ξύλο και πάει λέγοντας.

ΕΡ. Να σου πω, μετά τον Αντ.1 τι κάνεις; Εξακολουθείς να είσαι στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Εξακολουθώ με τον Flash, περνάνε βέβαια διαστήματα από την μια φάση στην άλλη, ο Flash είναι ο Flash της Αθήνας τον οποίο έχει εδώ ένας τύπος ούτε θυμάμαι πως τον λένε, τον είχε κάπου ανεβαίνοντας στο Πανόραμα τα στούντιο και κάποια στιγμή με φωνάζει ένας παλιός επίσης πειρατής και μου λέει, ά όχι ένας παιδί από τον Top FM έχει πάει εκεί πέρα, ο Νίκος ο Σταματελάκης και μετά έκανε καριέρα ως παρουσιαστής σε διάφορα τοπικά κανάλια, τώρα δεν ξέρω που βρίσκεται και με φωνάζει και μου λέει υπάρχει αυτός ο σταθμός, το πρωί συνδέεται με τον Flash στην Αθήνα, το απόγεμα έχει πρόβλημα, δηλαδή μέχρι την επόμενη μέρα που θα ξανασυνδεθεί δεν έχει πρόγραμμα, αν μπορούμε να κάνουμε κάτι. Εγώ τότε βοηθάω έναν φίλο που έχει έρθει από την Αμερική για να στήσουμε ένα στούντιο επαγγελματικό ήχου, με ηχογραφήσεις σε ψηφιακή επεξεργασία ήχων και τέτοια πράγματα και του λέω δεν έχω χρόνο για να ασχοληθώ γιατί ο Μπάμπης έχει τρομερές ανάγκες, δηλαδή το στήνουμε όλο το πράγμα από την αρχή μαζί ξανά αλλά στην περίοδο που έχει στηθεί και έχει τελειώσει το στούντιο, μετά από κανένα τρίμηνο, έρχεται ξανά ο τύπος και μου λέει «Εσύ, τώρα που έχεις χαλαρώσει κλπ έλα να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε». Αναλαμβάνω όλο το πρόγραμμα, σαν υπεύθυνος προγράμματος, σου μιλάω τώρα αμισθί, ο άνθρωπος δεν δίνει μια, με αυτή την προϋπόθεση ξεκινάμε, λέω ποια είναι τα δεδομένα, μου λέει δεν υπάρχουν λεφτά, δεν υπάρχει δισκοθήκη, υπάρχουν μόνο τα μηχανήματα και η δυνατότητα να τα χρησιμοποιήσουμε και η συχνότητα φυσικά. Για μένα αυτό είναι πολύ ελκυστικό γιατί μπορώ να θέσω τους όρους μου. Άκουσε να σου πω, αν είναι να ασχοληθώ, πρέπει να είναι έτσι απόλυτη ελευθερία, ότι θέλω θα κάνω, θα πάρω άτομα, θα κάνω, θα ράνω, θα δείξω, με δεδομένο ότι δεν θα πληρώνονται αλλά θα είναι σύμφωνο με ένα μοντέλο ραδιοφώνου που εμένα μου ταιριάζει περισσότερο και αυτό θέλω να κάνω, αν το κάνω. Και μου λέει σου έχω απόλυτη εμπιστοσύνη, ήμουν ακροατής σου πριν από 10 χρόνια. Δηλαδή αυτός ο άνθρωπος μου είχε εμπιστοσύνη επειδή μ’ άκουγε όλο αυτόν τον καιρό. Μου λέει κάνε ότι θέλεις και μαζευόμαστε μια ομάδα ανθρώπων 10 -15 και για 1 – 1,5 χρόνο κάνουμε ένα ραδιόφωνο που δεν ήταν ούτε αυτό που ήθελα, ούτε αυτό που θα έπρεπε να είναι με εμπορικά κριτήρια δηλαδή, γιατί συγχρόνως ο τύπος προσπαθεί να βρει χορηγούς και να προσελκύσει διαφημιζόμενους κλπ κλπ για να έχουμε κάποια έσοδα ρε παιδί μου, κάτι να γίνεται, για να μπορέσω να δώσω στα παιδιά κανένα φράγκο για να μην είναι αμισθί και αποτυγχάνουμε πλήρως. Αποτυγχάνω εγώ, εγώ αποτυγχάνω και ήταν η τελευταία μου επαφή με το ραδιόφωνο. Έκτοτε συνειδητοποίησα ότι δεν μπορεί να έχει ζωή ένα ραδιόφωνο έτσι όπως μου αρέσει να το κάνω, ένα ραδιόφωνο με λόγο από ανθρώπους οι οποίοι ξέρουν για ποιο πράγμα μιλάνε και είναι έτοιμοι να διεκδικήσουν το μερίδιο που τους αναλογεί στα πράγματα, μέσα από την θέση που έχουν, δεν μας άκουγε κανένας, δεν μας ήθελε κανένας, μας κράζανε όλοι και τελείωσε.

ΕΡ. Τι ήθελες να κάνεις; Τι είχες στο μυαλό σου;

ΑΠ. Είχα πιτσιρικάδες μέσα οι οποίοι ερχόντουσαν από το σχολείο και μιλούσαν για τα προβλήματα που έχουν στο σχολείο, είχα ανθρώπους οι οποίοι ερχόντουσαν από ένα επάγγελμα, ήταν μεταφορείς, ήταν κούριερς ας πούμε και έλεγαν τα της δουλειάς τους κοκ

ΕΡ. Εκείνη την εποχή μου έβγαινες εσύ ως πειρατής από το 77, τώρα θα σου κάνω μια ερώτηση που είναι λίγο δύσκολη, πόσοι εκτιμάς ότι ήταν τότε οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη;

ΑΠ. Αριθμητικά;

ΕΡ. Ναι, σε αριθμό, όχι οι πειρατές που έβγαιναν μια φορά στην χάση και στην φέξη…

ΑΠ. Οι σταθεροί πρέπει να ήταν 20-25, μιλάω για το 77 τώρα, εγώ δεν ήμουν από τους σταθερούς του 77, το 77 εγώ ξεκίνησα με ένα πολύ μικρό μηχανηματάκι που δεν μ' άκουγε ούτε η μάνα μου εντάξει, όλοι ξεκινάμε μετά το 78 από το σεισμό δηλαδή, θυμάμαι ότι στο σεισμό το πρώτο πράγμα που έκανα την επόμενη μέρα γιατί έγινε νύχτα ο σεισμός, την επόμενη μέρα το πρωί κατέβηκα σε αυτό τον χώρο που είχα το δωμάτιό μου και απομονωνόμουν εκεί μέσα για να κάνω τα αίσχη μου και κοίταξα μήπως είχε γίνει καμιά ζημιά στο οτιδήποτε, μήπως κάτι έπεσε πάνω σε κάτι άλλο και θυμάμαι ότι από εκεί και πέρα έχω μηχάνημα με το οποίο ακούγομαι μέχρι εδώ, μέχρι το κέντρο δηλαδή, στην Καλαμαριά, και έχω την δυνατότητα να συνομιλήσω με άλλους πειρατές, δηλαδή εγώ ξεκινάω συστηματικά ας πούμε από το 79 και μετά, 79 μάλλον είμαι σταθερά στο ραδιόφωνο και μετά ….

ΕΡ. Αυτός ο αριθμός που μου λες είναι αυτός που νομίζεις ότι είναι από το 79 και μετά;

ΑΠ. Μια εκτίμηση πολύ επιφυλακτική για το 78 είναι ας πούμε, που αρχίζω να συνειδητοποιώ τι γίνεται μέσα στο ραδιόφωνο, γιατί τότε με ενδιέφερε μόνο η συχνότητά μου, δεν κοιτούσα δεξιά και αριστερά τι υπάρχει, ούτε άκουγα ραδιόφωνο. Από το 78 και μετά όμως με ενδιαφέρει τι γίνεται δίπλα μου, παραδίπλα μου, παρακάτω, γιατί μιλάω με αυτούς τους ανθρώπους, έχω αρχίσει να αποκτάω μια επαφή.

ΕΡ. Από το 78 δηλαδή ακούς περισσότερο τους άλλους;

ΑΠ. Ναι, βέβαια γιατί έχω λόγο να τους ακούω, έχω λόγο να τους παρακολουθώ πια, γιατί αυτοί μου δείχνουν τον δρόμο κατά κάποιο τρόπο.

ΕΡ. Πες μου λίγο μερικούς από αυτούς που θυμάσαι.

ΑΠ. Νάζαρετ, ο Σούλης ο Νάζαρετ, μόλις είχε τελειώσει με τα μεσαία τότε και έβγαινε στα FM ή μάλλον έβγαινε και στα μεσαία αυτός έβγαινε και στα FM, ο Αλέξης από την Άνω Πόλη το Ράδιο – Αλέξης, ο Κυριάκος, δεν θυμάμαι το χαρακτηριστικό του τώρα, ο Σούλης ο Νάζαρετ έβγαινε Χαριλάου κάπου, ήταν ο Νίκος ο Σάδερλαντ, τον οποίο βλέπω μέχρι σήμερα, γιατί στην ΧΑΝΘ κάνω κάτι μαθήματα κινηματογράφου και τέτοια πράγματα και είναι τεχνικός υπεύθυνος εκεί και άμα θέλεις μπορώ να κανονίσω να μιλήσεις και με τον Νίκο, ο Νίκος ήταν, ήταν …..

ΕΡ. Όποιον θυμάσαι από όλη την δεκαετία όχι μόνο από τις αρχές του 80.

ΑΠ. Α, Πανόραμα, πως το έλεγαν του Βασίλη τον σταθμό; Εεε, πρόγραμμα, Α- πρόγραμμα, Πρόγραμμα – 1, κάπως έτσι, ο Βασίλης Γαλανός, Αντ.1 δηλαδή, ο Νίκος ο Βρεττός, ο Τσίλης δηλαδή που έβγαινε ….δεν θυμάμαι, εδώ αυτός που έχει το μπαράκι το Διατηρητέο, οοοο…….είμαι πάρα πολύ….δεν θυμάμαι….μπορεί να μου έρχονται κατά την διάρκεια της συζήτησης…..

ΕΡ. Πολιτική υπήρχε στο ραδιόφωνο τότε;

ΑΠ. Υπήρχε βέβαια, πάντα υπάρχει πολιτική, ακόμα και αν δεν είναι συνειδητοποιημένη η στάση σου, δηλαδή μπορεί να χειρίζεσαι πολιτικά θέματα έμμεσα, όχι με σκοπό να κάνεις

πολιτική αλλά να θίξεις ορισμένα ζητήματα. Εγώ ουσιαστικά αυτό έκανα, δηλαδή παίρνοντας από τις εφημερίδες τα πρωτοσέλιδα και σχολιάζοντάς τα εγώ δεν ήθελα να κάνω πολιτική, εγώ ήθελα να θέσω υπό συζήτηση ορισμένα ζητήματα, ξεκάθαρα, γι' αυτό και τραβούσα πρωτοσέλιδα από διάφορες εφημερίδες, περισσότερο από αυτές που έκαναν προπαγάνδα, τα έβαζα κάτω τα ζητήματα αυτά και τα σχολίαζα και ζητούσα μετά από τους ακροατές να σχολιάσουν τα σχολιαζόμενα ουσιαστικά και να γίνει έτσι μια τριβή γύρω από αυτό το ζήτημα.

ΕΡ. Για το πειρατικό ραδιόφωνο ρωτάω όχι για το ιδιωτικό.

ΑΠ. Και στο πειρατικό ραδιόφωνο γινόταν αυτό. Έβγαινα το βράδυ ας πούμε και έλεγα ότι ανεβαίνουν τα εισιτήρια στα λεωφορεία και από 2 δραχμές γίνονται 3, καλά τι θα γίνει τώρα, κάθε τρεις και πέντε θα ανεβάζουμε τα εισιτήρια; Ακούστε και ένα τραγούδι του Μηλιώκα, λέω εγώ τώρα, που λέει, συνήθως έπαιρνα από την ξένη δισκογραφία και τα συνδύαζα ή ακόμη και για γκόμενες, σε συνομιλία παραδείγματός χάριν, όταν μιλάς για τα προβλήματα που υπάρχουν ανάμεσα σε ανθρώπους που θέλουν να δημιουργήσουν μια σχέση, θέτεις ζητήματα που άπτονται της πολιτικής με την έννοια ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο πάει να δημιουργηθεί αυτή η σχέση ή χαλάει, οι συνθήκες κάτω από τις οποίες συμβαίνει αυτό το πράγμα επηρεάζονται άμεσα από την πολιτική. Θυμάμαι τώρα μια συζήτηση που είχε γίνει με τον Κώστα, αυτοί ανήκουν σε αυτούς που σου λέω που κοιτούσαν όχι να ανταλλάξουν πληροφορίες τεχνικού περιεχομένου αλλά κοιτούσαν …….(διακοπή από κινητό τηλέφωνο). Υπήρχαν πολιτικές προεκτάσεις.

ΕΡ. Σχέσεις των πειρατών με πολιτικά κόμματα υπήρχαν;

ΑΠ. Το ίδιο το ραδιόφωνο, επειδή ήταν πάρα πολύ συχνά αντικείμενο συζήτησης σε σχέση πάλι με το περιβάλλον, ήταν άμεσα ένα ζήτημα πολιτικό, το οποίο συζητούσαμε πάρα πολύ συχνά, όχι μόνο με εκείνους αλλά και με τους άλλους που μας κυνηγούσαν, γιατί μας κυνηγάνε, γιατί ρε φιλαράκι με κυνηγάς, σε ποιόν κάνω κακό; Τι κρύβεται πίσω από αυτή την ιστορία; Μήπως θίγω τα συμφέροντα κάποιου; Μήπως ήταν οικονομικό το ζήτημα; Ε, χέσε μας, γιατί μου κολλάς την ταμπέλα του αλήτη και του εγκληματία και μου φέρεσαι με αυτόν τον τρόπο, πέρα από την ταμπέλα δηλαδή, από την στιγμή που αυτό που θέλεις είναι μόνο να βγάζεις λεφτά.

ΕΡ. Συνδικάτο είχατε;

ΑΠ. Όχι, όχι δεν είχαμε τίποτα, ήμασταν τελείως χύμα στο κύμα και αυτό φυσικά μας έκανε ευάλωτους, δηλαδή όταν γινόταν μια σύλληψη και τις δύο φορές που με είχαν πιάσει εμένα, δεν ήρθε ποτέ κανένας να με υποστηρίξει. Η υποστήριξη του κόσμου υπέρ κάποιων πειρατών έρχεται την στιγμή που ξεκινάει το ιδιωτικό ραδιόφωνο με το Ράδιο – Θεσσαλονίκη που συσπείρωσε τον κόσμο προς αυτή την κατεύθυνση αλλά τα πράγματα ήδη είχαν ωριμάσει για να γίνει κάτι τέτοιο, πιο μπροστά δεν θα μπορούσε να γίνει γιατί ήμασταν μικροί , δεν μπορούσαμε να χειριστούμε, δηλαδή μπορεί να θίγαμε ορισμένα ζητήματα, να τα θέταμε προς συζήτηση ή να τα δημοσιοποιούσαμε αλλά δεν μπορούσαμε να χειριστούμε την προστασία μας, δεν μπορούσαμε να φανταστούμε ότι θα μπορέσουμε να καλέσουμε αυτόν τον κόσμο να αντιδράσει με κάποιον τρόπο, δεν είχαμε καν προτάσεις. Αυτοί οι άνθρωποι, ο Λευτέρης ο Μαρόγλου, ο Στέφανος ο Δενδρινός, με τους οποίους επίσης ήμασταν μια παρέα, δεν σου κρύβω, είχανε φτάσει σε μια ηλικία τέτοια που να τους επιτρέπει, αυτοί είναι στα 5 χρόνια μεγαλύτεροι από μένα, είναι 45ρηδες ας πούμε, μπορεί να είναι και μεγαλύτεροι, δεν ξέρω, έχεις μιλήσει με αυτούς;

ΕΡ. Ναι.

ΑΠ. Πόσο είναι;

ΕΡ. Ε, κοίταξε δεν τους ρώτησα.

ΑΠ. Τόσο είναι , γύρω στα 45, λοιπόν είναι αυτή η σημαντική διαφορά ηλικιακά που κάνουν έναν άνθρωπο να μπορεί πια να χειριστεί ένα τόσο σημαντικό ζήτημα, πως δηλαδή θα οργανώσεις όλους αυτούς για να μπορέσεις να έχεις μια υποστήριξη ανάλογη ώστε να μην έχεις τις συνέπειες που είχαμε εμείς τότε, που μας τα μαζεύανε, δικαστήριο, επειδή ήμασταν πιτσιρικάδες τρώγαμε μια αναστολή, την επόμενη φορά, εγώ είχα κινητοποιήσει τους πάντες γιατί πήγαινα για φυλακή, την γλύτωσα στο τσακ γι΄αυτό είπα ότι τώρα αν με ξαναπιάσουν είμαι μέσα, δηλαδή χάνω τα μηχανήματα, χάνω την ελευθερία μου, δεν το ρισκάρω.

ΕΡ. Όταν σε πιαναν τι σου έκαναν;

ΑΠ. Τίποτα σε έβαζαν σε ένα γραφείο μέσα και περιμέναμε άπειρες ώρες μέχρι να φτιάξουν τα χαρτιά και να μας κάνουν πακέτο.

ΕΡ. Μπαίνατε μέσα δηλαδή;

ΑΠ. Φυσικά.

ΕΡ. Δηλαδή στην φυλακή;

ΑΠ. Φυλακή, στο κρατητήριο της ασφάλειας, την μια φορά κάθισα 2 μέρες, την άλλη φορά κάθισα 3.

ΕΡ. Και σας έπαιρναν τους δίσκους;

ΑΠ. Και τις δύο φορές δεν μου πήραν όλους τους δίσκους, μου πήραν μερικούς από τους δίσκους αλλά για κακή μου τύχη την δεύτερη φορά το χέρι του π…η πήγε στους δίσκους εκείνους που ήταν όλοι εισαγωγής και ήταν όλοι πληρωμένοι, δηλαδή πήγε και μου έπιασε 50-60 δίσκους μια χεριά δηλαδή και οπ, που ήταν οι πιο ακριβοί.

ΕΡ. Για την δίκη τα ήθελαν αυτά;

ΑΠ. Ναι για την δίκη. Πειστήρια θέλανε δηλαδή αλλά είναι υποχρεωμένοι να σου πάρουν ένα μέρος από τα μηχανήματα άμα είναι εντάξει, αν δεν είναι εντάξει θα σου τα πάρουν όλα, γιατί αυτά πήγαν στα σπίτια τους, δεν το συζητώ, δεν εμφανίστηκαν ούτε σε πλειστηριασμό, ούτε πουθενά, κανείς δεν ξέρει τι γινόταν τα μηχανήματα.

ΕΡ. Εσένα δηλαδή σου τα πήραν και τα κράτησαν;

ΑΠ. Όταν τα διεκδίκησα την δεύτερη φορά, αυτή την δεύτερη φορά όταν έγινε το δικαστήριο, αθωώθηκα, γιατί είχαν κάνει την μαλακία και δεν είχαν πάρει κομμάτι από το καλώδιο και την κεραία και λέει ο δικηγόρος μου «Που είναι κύριοι η κεραία;» και λένε αυτοί «Την είχε εγκατεστημένη στο σπίτι του» «Πού είναι; Που είναι;» Μα, μου δεν μπορούσαν να το τεκμηριώσουν και λένε ο σταθμός ήταν χωρίς κεραία, άρα δεν ακούγεται, δεν ακούγεται πουθενά, ήταν μάλλον για ερευνητικό σκοπό, για ερευνητικό σκοπό μπορούσαμε να έχουμε μηχανήματα αλλά έπρεπε να πούμε ότι είναι για ερευνητικό σκοπό. Εγώ επειδή σπούδαζα δηλαδή μπορούσα να έχω και το έπιασα εκεί πάνω. Τα μηχανήματα που είναι; Έψαξα να τα βρω, πήγα στην αποθήκη, τίποτα, μπήκαν οι κωδικοί που υποτίθεται ότι τα είχαν ταξινομήσει κλπ αλλά δεν υπήρχαν τα αντίστοιχα μηχανήματα εκεί πέρα.

ΕΡ. Και μετά, τι έκανες;

ΑΠ. Καλά δεν το τραβήξαμε, μου λέει ο δικηγόρος μου τώρα άστο.

ΕΡ. Όταν με την ελεύθερη ραδιοφωνία επικράτησαν κάποιοι σταθμοί, με ποια κριτήρια

επικράτησαν; Ποιοι πήραν άδειες τελικά κατά την γνώμη σου;

ΑΠ. Αυτοί που είχαν καταρχήν πολιτική επιρροή, αυτοί που είχαν δηλαδή κάποιους ανθρώπους δηλαδή οι οποίοι στην τότε κυβέρνηση μπόρεσαν να πάρουν ας πούμε μια προτεραιότητα, γιατί έγιναν αιτήσεις χιλιάδες, με ποια λογική λοιπόν από αυτές τις χιλιάδες, κάποιοι πήραν; Νομίζω πως ήταν πολιτικό το ζήτημα, δεύτερον ήταν οικονομικό, θα έπρεπε δηλαδή πέρα από το κάποιος άνθρωπος εγγυάται για σένα ότι θα κάνεις καλή δουλειά, ό, τι κι αν σημαίνει αυτό καλή δουλειά, θα πρέπει να βεβαιώνεται με κάποιο τρόπο ότι έχεις την οικονομική επιφάνεια τα το στηρίξεις αυτό το πράγμα και δεν είσαι κάποιος ο οποίος πάει να κάνει μια αρπαχτή και να φύγει, γιατί αυτό δεν συμφέρει καμιά κυβέρνηση, ακόμα και αν αυτός ο άνθρωπος είναι δικός τους, γιατί μιλάμε ότι είναι κάτι που φαίνεται έτσι; Εκτίθεσαι, ότι και να κάνεις κρίνεσαι από τον κόσμο. Άρα θα έπρεπε να υπάρχει αυτή η εγγύηση, άρα πολιτικό ζήτημα, οικονομικό ζήτημα και ξέρω κάνα δύο περιπτώσεις που δεν μπορώ να τις αποδείξω, απλά έχω ακούσει ότι υπήρχε θρησκευτικό ζήτημα, δηλαδή μέσω της εκκλησίας μπόρεσαν να ασκήσουν επιρροή προς την κατεύθυνση που λέγαμε προηγουμένως και να πάρουν μια άδεια. Άδειες δεν πήραν ποτέ, ουσιαστικά πήραν εγκρίσεις λειτουργίας, μπορούσε ο οποιοσδήποτε να ανοίξει ένα μηχάνημα και να κάνει μια αίτηση για να του δοθεί μια άδεια και είναι γνωστή η ιστορία που επικρατεί μέχρι και σήμερα.

ΕΡ. Ποιοι παράγοντες νομίζεις ότι επηρέασαν τότε την κυβέρνηση να κάνει την ελεύθερη ραδιοφωνία;

ΑΠ. Επειδή όπως σου είπαν και ο Λευτέρης και ο Στέφανος κλπ είχε δημιουργηθεί πολύ μεγάλο ζήτημα τότε με τον κόσμο, δηλαδή πολύς κόσμος είχε πει «θέλουμε ρε π…η να έχουμε εναλλακτική, δεν μπορούμε να ακούμε τα ίδια και τα ίδια» γιατί η προπαγάνδα γινόταν από τα δύο – τρία ραδιόφωνα, τα κρατικά, θέλουμε να ακούμε και ένα άλλου είδους ραδιόφωνο, έναν άλλο λόγο τελοσπάντων και είχε ωριμάσει η περίοδος αυτή και νομίζω ότι ήταν ότι πάρα πολύς κόσμος ήταν αποφασισμένος να το τραβήξει μέχρι τα άκρα, με ποια έννοια δηλαδή, επειδή πλησίαζαν εκλογές πιθανόν να έχαναν ένα πολύ σημαντικό μερίδιο από τις ψήφους τους αυτοί οι άνθρωποι, να έχαναν ένα σημαντικό κομμάτι από το εκλογικό σώμα, αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός λόγος για να προχωρήσεις, συν του ότι αμέσως παίρνεις την ταμπέλα του εκσυγχρονιστή, κάνεις δηλαδή μια βαθιά αλλαγή στο καθεστώς, χώνεις το νυστέρι στο κόκαλο και σπας το απόστημα που λεγόταν τότε κρατικό μονοπώλιο, που πια όλες οι εφημερίδες έγραφαν, οι τηλεοράσεις έλεγαν, κάποιοι δημοσιογράφοι είχαν ήδη ωριμάσει και έλεγαν στις εκπομπές τους άντε καιρός είναι και τέτοια πράγματα, συν μια εκπομπή που είχε γίνει του Σαββόπουλου στο κρατικό ραδιόφωνο τότε και είχε συνδεθεί ο Σαββόπουλος με πειρατές μέσα από το κρατικό πρόγραμμα τώρα, τώρα που το λέω, αυτός θα ήταν ένας από τους πιο σημαντικούς λόγους που έδειξαν, απέδειξαν μάλλον ότι η περίοδος ήταν έτοιμη δηλαδή είχε ωριμάσει το κλίμα για να μπορέσει να συμβεί μια τέτοια αλλαγή, γιατί είμαι σίγουρος ότι η κυβέρνηση τότε από μόνη της δεν θα έπαιρνε μια τέτοια πρωτοβουλία , θα έπρεπε να δημιουργηθεί μια αναστάτωση τότε στον λαό προς αυτή την κατεύθυνση και εκείνοι πια ως εκσυγχρονιστές να πούνε ότι κάνουμε μια αλλαγή. Συν του Κούβελα το ραδιόφωνο που είπε εμείς φτιάχνουμε δημοτικό ραδιοφωνικό σταθμό και εσείς άντε γαμηθείτε, γιατί έτσι έγινε στην πράξη και επειδή η κυβέρνηση ήθελε να το ελέγχει το πράγμα και όχι ο καθένας να πιάνει μόνος του και να κάνει, ήθελαν να βάλουν κάποιες προδιαγραφές και είδε ότι ο Κούβελας ήταν αποφασισμένος να τον κάνει ντε και καλά τον σταθμό, ήρθε σε ρήξη μαζί του, είδε ότι δεν μπορούσε να τα βγάλει πέρα, θα δημιουργούσε πολύ μεγαλύτερη αναστάτωση από ότι θα είχε αν δημιουργούσε ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο να μπορούσε να υπάρξει η ιδιωτική ραδιοφωνία και τελικά ενέδωσε, ουσιαστικά μέσα από την λαϊκή πίεση συνέβη αυτό. Δηλαδή ακόμη και αν οι ίδιοι οι ραδιοσταθμοί βοήθησαν προς αυτή την κατεύθυνση, ο ίδιος ο κόσμος, οι ακροατές μας δηλαδή ήταν αυτοί που απέδειξαν ότι είναι αποφασισμένοι να διεκδικήσουν μέχρι τέλους την δυνατότητα να έχουν περισσότερους από έναν σταθμούς και μάλιστα αυτοί οι καινούριοι σταθμοί να έχουν λόγο ύπαρξης, γιατί δεν είναι τυχαίο ότι ο Λευτέρης και ο Στέφανος από το Ράδιο – Θεσσαλονίκη κατάφεραν να συσπειρώσουν τον κόσμο, ήταν άτομα που είχαν πολιτικό λόγο, κάνανε ραδιόφωνο πολιτικό και συ-

νειδητοποιημένα σε αντίθεση με αυτό που σου λέω εγώ ότι κάναμε, θίγαμε ζητήματα αλλά δεν ήταν συνειδητοποιημένη η πολιτική μας θέση, ήταν κοινωνικά τα ζητήματα που ασχολούμασταν και κατ' επέκταση πολιτικά ή μπορούσαν να πάρουν πολιτικές διαστάσεις.

ΕΡ. Οι πειρατές το κρατικό πως το έβλεπαν;

ΑΠ. Δεν ξέρω για τους άλλους αλλά εμένα πάντα με έλκυε το ενδεχόμενο να κάνω εκπομπές μέσα από το κρατικό ραδιόφωνο για έναν και μοναδικό λόγο, παρόλη την χαζομάρα που με διέκρινε εκείνη την περίοδο, δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα μπορούσα να έχω τόση λογοκρισία. Εγώ φανταζόμουν ένα κρατικό ραδιόφωνο που εφόσον πληροίς τις προϋποθέσεις, όποιες είναι αυτές και εγώ δεν ήξερα τότε, θα μπορούσες να μπεις εκεί μέσα και να κάνεις πρόγραμμα. Βέβαια αργότερα ανακάλυψα ότι δεν είναι έτσι γιατί εγώ αργότερα ήρθα σε επαφή με το κρατικό ραδιόφωνο και όταν μου έλεγαν τι θα έπρεπε να καταθέτω και ότι πέρα από την εκπομπή δεν είχα την δυνατότητα να ασχολούμαι με οτιδήποτε άλλο κατάλαβα ότι είναι φοβερή λογοκρισία.

ΕΡ. Τι θα έπρεπε να καταθέτεις;

ΑΠ. Θα έπρεπε να καταθέτεις ένα προσχέδιο του προγράμματος σε σχέση με τα θέματα τα οποία θα έθιγα δηλαδή εμμέσως πλην σαφώς και ο υπεύθυνος προγράμματος ο οποίος θα μου επέτρεπε ή δεν θα μου επέτρεπε να ασχοληθώ με κάποια πράγματα. Ε, όταν ήρθα εγώ σε επαφή με αυτό κατάλαβα ότι κάτι δεν πάει καλά εδώ πέρα και τότε ξύπνησα…..

ΕΡ. Δεκαετία του 80;

ΑΠ. Όχι, αργότερα, εγώ απολύθηκα το 84, το 85 είχα επαφή με το κρατικό πρόγραμμα, το δεύτερο πρόγραμμα, τότε.

ΕΡ. Τι λες ρε! Περίμενα ότι θα γίνει στην δεκαετία του 70 αυτό θα μπορούσε να γίνει…

ΑΠ. Σήμερα δεν πιστεύεις ότι γίνεται; Αν όχι τόσο άμεσα, με έμμεσο τρόπο, όταν επιλέγεις τους δημοσιογράφους με τους οποίους θα συνεργαστείς δεν διαμορφώνεις τον λόγο του ραδιοφώνου; Εγώ ο λόγος που είχα πάρει τόσο διαφορετικά άτομα στον Δίαυλο, δηλαδή που είχα πάρε, τέλος πάντων, γιατί μετά μπήκανε ο Λάλος, μπήκε ο Παναγιωτόπουλος, που χρειαζόμασταν να επεκτείνουμε το πρόγραμμα, να έχουμε κάποιο back up, κάποιος για να μας αντικαταστήσει, βγήκαν αυτοί οι δύο άνθρωποι, ο Λευτέρης, ο Παναγιώτης και κάνα δύο άλλοι, δεν θυμάμαι τώρα, ήταν άτομα που ήταν άκρα αντίθετα από μας, ο Λευτέρης έκανε πολύ διαφορετικό πρόγραμμα, την τρέλα του, ο Στάθης την τρέλα του, εγώ την δικιά μου, ο Ρύκιος της δικιά του….

ΕΡ. Στον Δίαυλο τι έπαιζες;

ΑΠ. Τι έπαιζα; Τα καλά ροκ και ποπ τραγούδια της περιόδου.Ο Ρύκιος έπαιζε εναλλακτικά, δηλαδή alternative τελείως, δηλαδή έπαιζε και κάτι άλλα αλλά με έναν πολύ ενδιαφέρον τρόπο τα έβαζε μέσα, τα δε προγράμματα μεταξύ τους συγκρούονταν πολλές φορές, εγώ με τον Παναγιώτη δεν μπορούσα να συμφωνήσω στις μουσικές, ο Παναγιώτης έπαιζε trash, έπαιζε heavy, έπαιζε τέτοια πράγματα, άλλος λόγος ραδιοφωνικός και μέσα από την μουσική και μέσα από τον προφορικό του λόγο, είχε άλλη παρουσία, ήταν άλλη οντότητα, αυτό εμένα πάντα με ενδιέφερε, είτε σε ότι αφορά στις επιλογές είτε σε ότι αφορά στα ζητήματα με τα οποία ασχολιόσουνα κάθε φορά και αυτό ήταν που χαρακτήριζε τον Μουσικό Δίαυλο Θεσσαλονίκης, ήταν τελείως διαφορετική η κάθε στιγμή μέσα στο 24ωρο, αυτό ήταν ένα πολύ ελκυστικό στοιχείο για μένα. Όταν μπαίνω μέσα σε καταστάσεις οι οποίες είναι το αντίθετο δηλαδή κοιτάνε να διαμορφώσουν έναν χαρακτήρα, τον οποίο πρέπει να τηρούνε όπως γίνεται σήμερα με τα playlist ας πούμε, το ότι δεν έχει την δυνατότητα ο άνθρωπος που είναι εκεί να κάνει τις επιλογές του, είτε σε ότι αφορά τα θέματα που θέλουν να θίξουν μέσα από το ρα-

διόφωνο, είτε σε ότι αφορά τις μουσικές επιλογές των τραγουδιών, τι είναι αυτό το πράγμα, τι λόγο ύπαρξης έχει αυτό; Κανέναν. Γιατί να βρίσκεσαι εκεί; Και να παίρνεις και κάτι λεφτά, είναι αστεία αυτά δηλαδή.

ΕΡ. Σήμερα ακούς ραδιόφωνο;

ΑΠ. Δεν ακούω, δεν με εκφράζει καθόλου, δεν έχω βρει κάτι που να…..και λυπάμαι πάρα πολύ γι' αυτό, γι' αυτό σου λέω εγώ τώρα νομίζω ότι έχω λόγο ύπαρξης στο ραδιόφωνο αλλά κανένας δεν θα με θέλει, οπότε….

ΕΡ. Γιατί δεν συνέχισες στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Γιατί ρε συ έπρεπε να ζήσω με κάποιον τρόπο, δηλαδή καλή ήταν η εποχή τότε που δουλεύαμε σαν τζόκεϊ και βγάζαμε ένα κάρο λεφτά, μπορούσαμε να δουλεύουμε σαν τζόκεϊ και να κάνουμε και την τρέλα μας αλλά από κάποια στιγμή και μετά, έχω δουλέψει 11 χρόνια σαν τζόκεϊ, νύχτα, ποτά, τσιγάρα, ακόμα βουίζουν τα αυτιά μου, έχω πάθει μόνιμη βλάβη, την νύχτα ή όταν βρίσκομαι σε ένα απόλυτα ήσυχο μέρος τα αυτιά μου βουίζουν, έχω ένα μόνιμο σφύριγμα στο κεφάλι, ίσως έτσι να εξηγείται και η τρέλα που κουβαλάω ή μπορεί να το φαντάζομαι. Θέλω να πω ότι από κάποια στιγμή και μετά το σώμα μου δεν μου επέτρεπε, αλλά ήθελα και άλλα πράγματα στην ζωή μου. Σταμάτησα να φτιάχνω ιστορίες με τα τραγούδια και με αυτά που έλεγα, τώρα φτιάχνω οπτικά ιστορίες.

ΕΡ. Αυτό ήθελα να σε ρωτήσω, σήμερα με τι ασχολείσαι;

ΑΠ. Με τον κινηματογράφο. Φτιάχνω ταινίες, διαφημιστικά, επαγγελματικά ντοκιμαντέρ, κάνω μαθήματα σε διάφορες σχολές, δημοτικά εργαστήρια, στην ΧΑΝΘ, τέτοια πράγματα.

ΕΡ. Σήμερα δεν ακούς καθόλου ραδιόφωνο;

ΑΠ. Καθόλου, καθόλου, καθόλου. Όταν ανοίγω ραδιόφωνο ή βρίσκομαι σε χώρο που παίζει ραδιόφωνο νιώθω θλίψω τεράστια γιατί για μένα αντί να πάει μπροστά το ραδιόφωνο, αναιρεί τον εαυτό του δηλαδή. Γιατί να βάλεις ραδιόφωνο, από την στιγμή που το ραδιόφωνο σου παίζει τα χιτάκια και διαφημίσεις και να μην βάλεις ένα cd όπως ακούμε τώρα, συγκεκριμένα κομμάτια που ταιριάζουν με την ατμόσφαιρα κλπ και να περνάς καλά. Γιατί να μην το κάνεις αυτό και να ανοίγεις ραδιόφωνο; Τι νόημα υπάρχει; Επίσης υπάρχει πάρα πολύ προπαγάνδα, ξεδιάντροπη, δηλαδή οι δημοσιογράφοι που υπάρχουν στο ραδιόφωνο, δεν είναι δημοσιογράφοι για μένα είναι άσχετοι άνθρωποι, κάνουν απροκάλυπτα προπαγάνδα προς την μια ή την άλλη κατεύθυνση. Δεν εκφράζουν τις απόψεις τους τεκμηριωμένα. Κάνουν προπαγάνδα. Ασχολούνται με ζητήματα που θα τους βοηθήσουν προς μια συγκεκριμένη πολιτική κατεύθυνση δηλαδή μπορεί να θίξουμε το ζήτημα της Σοφίας, γιατί η Σοφία έχει ένα πόστο εκεί πέρα και …., αν δεις τα schedules και τα ημερολόγια τους, επειδή έπεσε στα χέρια μου ένα ημερολόγιο, και δεν φημίζομαι και για την διακριτικότητά μου, ε το άνοιξα και άρχισα να κοιτάω και μου λέει η κοπέλα τι κάνεις; Της λέω «Κοιτάω τα θέματά σου» μου λέει «Μην το κάνεις αυτό, είναι προσωπικό δεδομένο». Λέω στα αρχίδια μου αλλά από ότι προκύπτει εδώ πέρα, δεν είσαι δημοσιογράφος, είσαι μια ελεεινή προπαγανδίστρια, δεν συζητάω μαζί σου, και ξεκινάμε μια συζήτηση που ούτε λίγο ούτε πολύ αποδεικνύεται αυτό εδώ το πράγμα και αυτό είναι ένα παράδειγμα από τα πολλά που υπάρχουν στον χώρο του ραδιοφώνου και με κάνουν να μην μπορώ να ακούσω ούτε εκπομπή, ούτε ψυχαγωγικό ραδιόφωνο, ψυχαγωγικό ραδιόφωνο δεν είναι να βάζεις τραγουδάκια και να παίζεις διαφημίσεις, προς θεού!

ΕΡ. Και μια τελευταία ερώτηση, τι είναι για σένα ο ραδιοπειρατής;

ΑΠ. Δεν ξέρω τι είναι ο άλλος πειρατής, ξέρω ότι για μένα, εγώ δηλαδή ως ραδιοπειρατής ήμουν ένας άνθρωπος με πολύ έντονο το μεράκι της επικοινωνίας μέσα από την οποία όταν αυτή έπαιρνε την μορφή που με ενδιέφερε, είχα την δυνατότητα να γίνω καλύτερος άνθρω-

πος, με την έννοια όχι όπως το εννοεί η θρησκεία μας, με την έννοια του ότι μάθαινα περισσότερα πράγματα που μπορεί να ήταν αντιφατικά μεταξύ τους και μπορούσα πιο εύκολα να γνωρίσω, πιο εύκολα…..σκέφτομαι τώρα ότι αν πω αυτό αδικώ κάποια άλλα, είχα την δυνατότητα να έρθω σε επαφή με ανθρώπους που είχαν διαφορετικές απόψεις και ήταν πολύ πιο μακριά από μένα και είχαν υψηλό αίσθημα κινδύνου, γιατί όλα αυτά γίνονται κάτω από έναν κίνδυνο ε; ήταν το ίδιο ερευνητικοί πιθανό με μένα, ήταν άτομα που πήγαιναν παρακάτω ρε παιδί μου, δεν σταματούσαν εκεί που…. Εγώ δεν σταματούσα, δεν μου αρέσει να σταματάω εκεί πέρα που θα μου πει κάποιος ότι είναι το όριο, αντίθετα για μένα είναι το σημείο εκκίνησης από εκεί και πέρα. Αν κάποιος μου πει μέχρι εκεί μπορείς να φτάσεις, είναι το σημείο έναρξης της πορείας μου, δηλαδή όταν διάβαζα μικρός ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να πετάξει, σε διάφορα βιβλία, εγώ σε πολύ μικρή ηλικία έκανα τις πρώτες δοκιμές, βέβαια στοιχίζοντάς μου πόδια, χέρια κλπ Αργότερα πέταξα, σήμερα πετάω, αποδεικνύοντας έτσι, σε αντίθεση με όλα αυτά που μου έλεγαν ότι είναι λάθος.

ΕΡ. Με τι πετάς;

ΑΠ. Με παρά – πέντε, αετούς, με ότι πετάει, πετάω. Γι' αυτό σου λέω ήταν άνθρωποι που είχαν παρόμοια ενδιαφέροντα με τα δικά μου και ήθελα να επικοινωνώ με ανθρώπους που ήταν ριψοκίνδυνοι, ήταν ερευνητές, αυτό είναι ο πειρατής για μένα, έτσι λειτουργούσα εγώ ως πειρατής εκείνη την περίοδο. Συν όλων των άλλων που μου έδιναν την δυνατότητα να έρχομαι σε επαφή με το ενδιαφέρον φύλο, που είναι η γυναίκα, με έναν τρόπο και σε μια ποσότητα και σε ποιότητα πολλές φορές, δηλαδή εμείς είχαμε την δυνατότητα να ερχόμαστε σε επαφή με γυναίκες που υπό άλλες συνθήκες δεν θα μπορούσαμε ποτέ να τραβήξουμε, γι' αυτό και οι περισσότεροι από μας έχουμε τόσο νωρίς τα πρώτα μας σεξουαλικά βήματα, γιατί δεν σου κρύβω ότι μοιραζόμασταν κιόλας και τις ίδιες γυναίκες. Ήταν πολλές φορές που έπεσαν ονόματα στο τραπέζι και έκαναν κάποιες να κοκκινίσουν, γιατί είχαν περάσει από όλους. Και εγώ το εκμεταλλευόμουν.

ΕΡ. Τελικά υπάρχει διαφορά μεταξύ ερασιτέχνη και πειρατή;

ΑΠ. Ο ερασιτέχνης είναι ένας άνθρωπος ο οποίος ασχολείται περισσότερο διερευνητικά με το άθλημα, είναι συνήθως δηλαδή ηλεκτρονικός, τον ενδιαφέρουν τα ραδιοκύματα μέσα από την δυνατότητα που του προσφέρουν να βελτιώσουν τις γνώσεις του επάνω σε αυτό το ζητούμενο. Ο πειρατής είναι ο άνθρωπος ο οποίος κάνει πρόγραμμα περισσότερο, ασχολείται με την μουσική, έχει επικοινωνιακό λόγο η ύπαρξη του, για τους ακροατές, ανυποψίαστους ακροατές όχι ακροατές υποψιασμένου, έτσι τα έχω εγώ μέσα στο μυαλό μου. Αυτή την διαφορά εγώ διακρίνω, γι' αυτό και οι ερασιτέχνες έπαιζαν σε πολλές περιοχές του ραδιοφώνου, έπαιζαν στα FM, έπαιζαν στα μεσαία, έπαιζαν στα VHF, στα dxing, μια περιοχή μετά τα μεσαία που υπάρχει, είναι περιοχή επικοινωνιών για ολόκληρο τον πλανήτη με ειδικά μηχανήματα, με ανακλάσεις στην στρατόσφαιρα, έχει φοβερό ενδιαφέρον, έχει σύννεφα δεν έχει, θα γίνει ανάκλαση στο φεγγάρι για να με ακούσει ο άλλος πίσω από την γη, έχει πολλά ενδιαφέροντα πράγματα τα οποία δεν υπάρχουν τώρα γιατί….τον παίρνεις τηλέφωνο και τελειώνει η ιστορία. Η τεχνολογία έχει εξελιχθεί πάρα πολύ, δεν έχεις την δυνατότητα να τα φτιάξεις μόνος σου, τότε παρεμβάλαμε πάρα πολύ, τα μηχανήματά μας δηλαδή ήταν γιούπι τελείως, σε σχέση με τα δεδομένα τα σημερινά, έχουμε κάνει ζημιές, όχι αστεία.

ΕΡ. Ισχύει αυτό ότι παρεμβάλατε τα αεροπλάνα;

ΑΠ. Βέβαια, βέβαια. Μιλάμε τώρα για φοβερές παρεμβολές, τα έχω ακούσει εγώ με τα αυτιά μου. Με καλούσανε στο ραντάρ πάνω στον Χορτιάτη, με κάλεσε έφεδρος αξιωματικός, τον οποίο δεν φοβήθηκα, με προσέγγισε πάρα πολύ ωραία, μου λέει άκουσε να δεις, βάλε φίλτρα και τέτοια πράγματα, μαλακίες δηλαδή.

ΕΡ. Γιατί τα φίλτρα δεν είναι αλήθεια ότι…..

ΑΠ. Κοίταξε, τα φίλτρα δεν μπορεί να είναι τόσο καλά συγχρονισμένα ώστε να αποκόψουν εκείνη την εποχή, σήμερα τα φίλτρα είναι ακριβέστατα, αφήνουν μόνο να βγει η συχνότητα που τους ενδιαφέρει όλα τα άλλα τα υποβιβάζει. Αλλά τότε τα φίλτρα που κατασκευάζαμε ήταν αστεία.

31. ΜΙΧΑΛΗΣ

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε να εκπέμπετε;

ΑΠ. Ξεκίνησα τις εκπομπές το 1978, είχα δικό μου σταθμό, τις εκπομπές τις ξεκίνησα ορμώμενος επειδή είχα σχολή ηλεκτρονικών με κέντριζε το ενδιαφέρον έτσι το να ακούγεται η φωνή μου και αλλού. Βασικά ξεκίνησα τελείως πειραματικά, επειδή σου λέω τελείωσα την σχολή, κάναμε κάτι πομπούς ραδιοφωνικούς εκεί πέρα στην σχολή και ξεκίνησα πειραματικά αλλά στην διάρκεια μου άρεσε αυτό που έκανα και πήγα θα μπορούσα να πω και επαγγελματικά από την άποψη την καλή την έννοια θέλω να πω ερασιτεχνικά –επαγγελματικά. Τώρα δεν ξέρω εσύ θα με ρωτάς, εγώ….

ΕΡ. Εσείς τον κατασκευάσατε τον πομπό σας;

ΑΠ. Ναι, τον πομπό εγώ, εγώ τον κατασκεύασα γιατί σου λέω ότι ήθελα να πειραματιστώ να δω πως δουλεύει αυτό το πράγμα τι κάνει ο ηλεκτρολύτης, τι κάνει η αντίσταση, τι γίνεται, αν θα δουλέψει βασικά…

ΕΡ. Και τι κάνατε, κάνατε συνομιλίες, βάζατε μουσική, τι κάνατε;

ΑΠ. Όχι, στην αρχή κάποιες εκπομπές, όταν λέω εκπομπές, μόνο μουσική, μη φανταστείς τίποτα εξεζητημένα.

ΕΡ. Τι είδους μουσική;

ΑΠ. Ό, τι είχα στην αρχή κάτι ελληνικά, ό,τι είχα. Στην διάρκεια βέβαια τελειοποίησα τους πομπούς, οι εκπομπές έγιναν καθημερινές, συγκεκριμένες ώρες και με μεγάλη γκάμα μουσικής, δηλαδή δούλευα σε φούρνο τότε θυμάμαι, σε γραφείο ταξιδιών, σε διάφορα σαν πιτσιρικάς και ό,τι έπαιρνα το ακουμπούσα για να πάρω δίσκους. Ενημερωμένος σε ότι αφορά την μουσική, το τοπ της Αγγλίας, το τοπ της Αμερικής…

ΕΡ. Συνεχίσατε δηλαδή με ξένο τραγούδι;

ΑΠ. Ναι, μετά ξένο, μετά ξένο, στην διάρκεια ξένο και να σου πω έτσι κάποια βράδια άνοιγα ανώνυμα με ελληνικά, κάτι Βοσκόπουλους, κάτι Πουλόπουλους και τέτοια.

ΕΡ. Από ποιο σημείο της Θεσσαλονίκης;

ΑΠ. Άνω πόλη, τα κάστρα, γι' αυτό είχα και καλή εμβέλεια.

ΕΡ. Το «Απολλώνιος» πως προέκυψε;

ΑΠ. Το «Απολλώνιος» προέκυψε επειδή οχτώ χρόνια, τελείωσα το λύκειο βασικά, το δημοτικό το τελείωσα εδώ, το λύκειο ο πατέρας μου ήταν αστυνομικός μετατέθηκε σε ένα χωριό έξω από την πόλη, από την Θεσσαλονίκη, λεγόταν Νέα Απολλωνία και εξού και Απολλώνιος

από το χωριό το συγκεκριμένο. Με ρωτάς, με ρωτάς δεν….

ΕΡ. Μετά πως συνεχίσατε; Μπορείτε να μου περιγράψετε σύντομα την ραδιοφωνική σας πορεία; Από πειρατής μετά τι έγινε; Έτσι; Ξεκινήσατε είπατε τέλη του 70, το …

ΑΠ. Το 78, το 78, το 70 ήταν οι μεσαιατζήδες, τα μεσαία, το 78 δηλαδή το 77 άρχισαν να ανθούν τα FM και μπήκα κατευθείαν στα FM εγώ, δεν ήμουν και τόσο παλιός βέβαια.

ΕΡ. Στο σπίτι σας είχατε τον πομπό;

ΑΠ. Στο σπίτι ναι.

ΕΡ. Στην Άνω πόλη. Αυτό μέχρι πότε συνεχίστηκε;

ΑΠ. Αυτό συνεχίστηκε μέχρι το 82 που πήγα στρατό, απολύθηκα από το στρατό και συνέχισα, συνέχισα αν θυμάμαι καλά μέχρι το 85 ή 85 ή 86.

ΕΡ. Πάλι στο σπίτι σας;

ΑΠ. Στο σπίτι, κανονικά, με την ίδια μουσική, εκπομπές σε καθημερινή βάση θα έλεγα. Δηλαδή τελείωνα από την δουλειά, πήγαινα σπίτι συγκεκριμένες ώρες, 5 ώρες; 4 ώρες; Ήξεραν ότι θα εκπέμπει ο Απολλώνιος στην τάδε συχνότητα και άκουγε πολύ η πόλη, ήμουνα θα έλεγα ένα από τα 5 καλά ονόματα της πόλης.

ΕΡ. Εκείνη την εποχή που εκπέμπατε πόσοι περίπου ήταν οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη;

ΑΠ. Μεγάλος, μεγάλος.

ΕΡ. Οι πιο σταθεροί;

ΑΠ. Οι σταθεροί; Ονόματα θέλεις;

ΕΡ. Και αριθμό και ονόματα θέλω.

ΑΠ. Ο αριθμός που έκανε εκπομπές καθημερινές θα έλεγα, τακτές σε χρόνο εκπομπές θα ήταν, δεν ήμασταν πολλοί, 10 – 15 σε καθημερινή βάση. Ο Melody Club, ο Στέφανος, εξού και το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, ο Σερίδης ο Γιώργος ο συχωρεμένος με το …Ράδιο – Ένα. Βασικά αυτοί ήταν που βγαίναμε κάποια στιγμή συναντηθήκαμε όλοι, ο Melody Maker αν θυμάμαι, δεν θυμάμαι το όνομα του όμως, 4-5 άτομα είχαμε συναντηθεί για να κάνουμε συλλογική δουλειά, μας μάζεψε ο Σερίδης ο Γιώργος.

ΕΡ. Συλλογική δουλειά τι εννοείτε; Συνδικάτο;

ΑΠ. Όχι, όλοι μαζί ένα σταθμό όπως έγινε μετά. Δηλαδή αργότερα όταν συνεχίσαμε τις εκπομπές, γιατί μετά με τον Νίκο τον Μεταλληνό, ξεκινήσαμε τον Μετρόπολις, ήταν συλλογική δουλειά, δηλαδή μαζευτήκαμε 10 πειρατές μαζί και κάναμε έναν ραδιοφωνικό σταθμό, λίγο πριν αρχίσει η ελεύθερη ραδιοφωνία, δηλαδή η ελεύθερη ραδιοφωνία άρχισε το 89 αν δεν κάνω λάθος, 88 ή 89. Λοιπόν εγώ τελειώνοντας το 85- 86 με μια παύση ενός χρόνου, κάναμε μετά την συλλογική αυτή δουλειά, δηλαδή μαζευτήκαμε όλοι μαζί, νοικιάσαμε χώρο πάνω στα κάστρα πάλι, πήραμε πιο μεγάλο πομπό, οι εκπομπές ήταν 24ωρες, αν όχι 24ωρες, τουλάχιστον 20ωρες, ανά 2-3 ώρες ο καθένας έκανε την δικιά του εκπομπή.

ΕΡ. Ήσασταν ποιοι; Εσείς, ο Νίκος ο Μεταλληνός;

ΑΠ. Ένας Χρίστος Φορμαν έπαιζε ροκ, οι άλλοι δεν ήταν γνωστοί, δεν ήταν γνωστοί, ούτε τα θυμάμαι τα παιδιά πως βγαίνανε.

ΕΡ. Και ο σταθμός πως λεγόταν;

ΑΠ. Εεε, Ακρόπολις. «Ράδιο Ακρόπολις» ξεκινήσαμε πάνω, σου είπα αυτοί οι πειρατές που ήταν οι γνωστοί ήταν 10 - 15 που βγαίνανε….σου λέω μαζευτήκαμε πριν γίνει η συλλογική αυτή δουλειά, μας μάζεψε ο Γιώργος ο Σερίδης να κάνουμε άλλη μάζωξη εν πάση περιπτώσει αλλά δεν μας έκατσε, δεν δείξαμε και ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Εκείνος έβλεπε μπροστά από τότε ότι κάτι τέτοιο θα γίνει στην διάρκεια, αλλά εμείς δεν θέλαμε να τον ακούσουμε αλλιώς τώρα μπορεί να είχαμε και το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, κάτι τέτοιο ας πούμε. Έτσι ξεκίνησε ο Σερίδης με τον Διαμαντόπουλο και με τον Μαρόγλου, έτσι ξεκίνησαν. Πριν με πάει ο Μαρόλγου ας πούμε, με τον Διαμαντόπουλο, τον Σερίδη ήμουν και εγώ, ήταν να γίνει η δουλειά πέντε άτομα, δεν θυμάμαι τους άλλους δύο, τους άλλους δύο δεν τους θυμάμαι. Δεν ξέρω, αυτά.

ΕΡ. Ως πειρατής με τους ακροατές τι σχέση είχατε;

ΑΠ. Καθαρά τυπική, να μιλήσω ελεύθερα έτσι; Κάναμε και καμάκι και αρκετό καμάκι, υπήρχαν μέρες που μπορεί να είχες και 4 με 5 ραντεβού ας πούμε, πήγαινες, διάλεγες, έλεγες μου αρέσει, δεν μου αρέσει, έδινες ψεύτικα στοιχεία ας πούμε για να μην σε γνωρίζει και όταν έβλεπες ότι είναι μια καλή την έπαιρνες τηλέφωνο. Άντε να σου τα πω, αφού θέλεις να μάθεις να σου πω τι έπαιζε. Έπαιξε ένα μικρό ρόλο και αυτό ας πούμε, το άγνωστο, το ότι γνώριζες πολλές κοπέλες αλλά ο βασικός ρόλος ήταν το ότι μου άρεζε η μουσική, το ότι ήθελα να κάνω εκπομπές, το ότι εγώ ήμουν στην Θεσσαλονίκη και μ' άκουγε ας πούμε το Πήλιο, μου κέντριζε το ενδιαφέρον, γιατί ψηλά στο Πήλιο, Βόλο, Λάρισα, στα παράλια κάτω, επειδή ήταν καθαρές οι συχνότητες τότε και δεν είχε πολλούς πειρατές από επαρχία, ακουγόμασταν καλά εκεί κάτω, δηλαδή με έναν μικρό πομπό ακουγόσουν πάρα πολύ καθαρά. Τώρα μην κοιτάς, τώρα μπήκαν τα τέρατα ας πούμε, με 10 κιλόβατ μπορεί να εκπέμψεις από το βουνό και μπορεί να μην ακούγεσαι έξω ας πούμε, ενώ τότε με 5 βατ και με 7 βατ ακουγόσουν γιατί ήταν καθαρή η μπάντα.

ΕΡ. Είναι αλήθεια, με τόσα λίγα βάτ;

ΑΠ. Ναι, τόσο, 5 βατ, πάνω από 5 βατ δεν νομίζω, δηλαδή καθαρά 5 βατ, η 6146 ή η L504, οι λάμπες που χρησιμοποιούσαμε, έβγαζαν αυτά 5 βατ; 7 βατ; Τόσο, παραπάνω δεν νομίζω, μετά πήγαμε στα «φαράκια» που λέγαμε κάτι αμερικάνικες, εκείνες έβγαζαν 100 – 150 βατ, πήγαμε σε μεγαλύτερη ισχύ.

ΕΡ. Συνομιλίες κάνατε;

ΑΠ. Πολλές.

ΕΡ. Και τι λέγατε στις συνομιλίες;

ΑΠ. Χαζομάρες, συνήθως χαζομάρες. Η συνομιλία ήταν βασικά καμάκι, το να πάρουν οι κοπέλες τηλέφωνο και να τις βγάλουμε στον αέρα και να κάνουμε χαβαλέ στον αέρα με τις κοπέλες. Ε, τώρα τεχνικά ξέρεις κάποιες φορές κάναμε κάποια κυκλώματα, ο τάδε από την Καλαμαριά, ο άλλος από την Άνω Πόλη, εγώ ήμουν ο ενδιάμεσος γιατί η Καλαμαριά δεν ακούγονταν στον Εύοσμο ας πούμε, εγώ τους άκουγα και τους δύο και ακουγόμουν και στους δύο, όποιοι ήταν ψηλά εν πάση περιπτώσει και ναι έκανες τον ενδιάμεσο, ο τάδε λέει αυτό, ο τάδε λέει αυτό και συνεννοούνταν έτσι κάπως ας πούμε, και έδινε κοντρόλ ο ένας στον άλλο ας πούμε με τα όργανα που μετρούσαν τις μονάδες ας πούμε, έχεις 5 μονάδες στις 4, κάτι τέτοια ας πούμε, αλλά ήταν και μέρες που κάναμε χαβαλέ, δηλαδή έπαιρναν οι κοπέλες και κάναμε τρέλες το βράδυ. Είχε κάτι νυχτερινά ραντεβού, μεταμεσονύκτια, ξέρεις….

ΕΡ. Ωραία περνούσατε!

ΑΠ. Α, πολύ καλά, πάρα πολύ καλά, ωραίες εποχές, μας λείπουν αυτά, εν πάση περιπτώσει.

ΕΡ. Είχατε οργανωθεί ποτέ για να κάνετε κανέναν σύλλογο, κανένα συνδικάτο ως πειρατές;

ΑΠ. Όχι, εκτός από τις κινήσεις που έκανε ο Σερίδης ή μετέπειτα που εκ των πραγμάτων το ακολουθήσαμε γιατί πρώτα είχε βγει, αν θυμάμαι καλά το πρώτο συλλογικό ραδιόφωνο ήταν το Πανόραμα, αν θυμάμαι καλά και από εκεί και πέρα το ακολουθήσαμε και εμείς και είπαμε να κάνουμε μια συλλογική δουλειά, συλλογική δουλειά δηλαδή ένας σταθμός να εκπέμπει 20 ώρες την ημέρα, τίποτα περισσότερο.

ΕΡ. Και κάνατε το «Ακρόπολις»;

ΑΠ. Το «Ακρόπολις».

ΕΡ. Για πόσο καιρό;

ΑΠ. Το «Ακρόπολις» αν δεν κάνω λάθος 1-1.5 χρόνο. Επειδή βγαίναμε στους 98.4, ήρθαν από το Πανόραμα, το τωρινό το ραδιόφωνο, οι ιδιοκτήτες και μας πλησίασαν εν πάση περιπτώσει και μας είπαν εμείς έχουμε χαρτιά, ήδη είχαν εγκριθεί κάποιες άδειες, εμείς έχουμε χαρτιά, ακολουθήστε αν θέλετε, ποιοι θέλετε, για να ξεκινήσει το Πανόραμα σαν Πανόραμα και να εκπέμπει σε αυτή την συχνότητα το Πανόραμα πλέον, αλλά με δικά σας μηχανήματα, αυτοί δεν είχαν τίποτα, ούτε υποδομές, τίποτα ας πούμε, με δικές σας δισκοθήκες και όλα αυτά.

ΕΡ. Είχαν την άδεια μόνο.

ΑΠ. Ναι, είχαν το χαρτί, είχαν την άδεια. Εντάξει εμείς είδαμε τα σκούρα, εγώ και ο Νίκος τουλάχιστον, ξεκινήσαμε να κάνουμε χαρτιά, θα σου πει και εκείνος, χτυπάω και το κεφάλι μου, για 100.000 δραχμές ας πούμε. Επειδή εγώ δεν δούλευα τότε, εκείνος δούλευε, είχε το μαγαζί, για 100.000 χιλιάρικα δεν πήραμε το χαρτί, την άδεια.

ΕΡ. Γιατί 100.000 είχε η άδεια;

ΑΠ. 100.000 δραχμές είχε, τώρα με δικηγόρο, παραστατικά, να ετοιμαστούν οι φάκελοι, όλα αυτά 100.000.

ΕΡ. Πω, πω και σήμερα θέλει εκατομμύρια.

ΑΠ. Σήμερα θέλει εκατομμύρια. Πριν ακόμα βγουν οι πρώτες, έτσι; Δεν είχε καθόλου. Μόνο προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός από το Υπουργείο, ό,τι όσοι θέλουν μπορούν να καταθέσουν τα χαρτιά τους για να πάρουν άδεια ραδιοφωνικού σταθμού. Και πήγα και τον είπα τότε και δεν έδωσε λεφτά. Λοιπόν, και επειδή είδαμε και αποείδαμε, ξεκινήσαμε βέβαια τότε να κάνουμε κάποια χαρτιά, είδαμε και αποείδαμε αυτό, τα χαρτιά τα παρατήσαμε, κάναμε μια συγκέντρωση όλοι μαζί αυτοί που ήμασταν στο «Ακρόπολις», κοιτάξτε ήρθαν οι τάδε και μας είπαν αυτό, είστε μέσα; Εμείς βέβαια ξεκινήσαμε, κάναμε και κάποια χαρτιά. Αυτοί παρεξηγήθηκαν γιατί είχαν την εντύπωση πως εμείς πήγαμε να τους την φέρουμε από πίσω, από την άποψη ότι ξεκινήσαμε όπως σου λέω να κάνουμε χαρτιά για να τα πάρουμε…

ΕΡ. Το Πανόραμα;

ΑΠ. Όχι, όχι, άσε το Πανόραμα, εμείς οι δύο ξεκινήσαμε. Αυτοί νόμιζαν ότι πήγαμε να το

κάνουμε πίσω από την πλάτη τους, να βγάλουμε εμείς την άδεια επ΄ ονόματί μας και εκείνους να τους πετάξουμε απ᾽ έξω. Αλλά η άδεια δεν έβγαινε τότε σαν σύλλογος, σαν τι; Δεν είχαμε ούτε καν σύλλογο, τι να έβγαινε η άδεια σε 15 ονόματα, σε 17; Ε, είπαμε θα βγει σε αυτά τα δύο ονόματα ή εν πάση περιπτώσει πρέπει να κάνουμε ένα εταιρικό ας πούμε για να γίνει αυτό. Αλλά αυτή την στιγμή που ξεκινήσαμε, δεν υπάρχει θέμα, αύριο, μεθαύριο, τι θα τους πετάξουμε απ᾽ έξω; Δεν υπήρχε πονηριά ακόμη τότε, κατάλαβες; Αυτοί παρεξηγήθηκαν, το διαλύουμε, θα φύγετε εσείς, εμείς θα μείνουμε, και μείνανε αυτοί και φύγαμε εμείς οι δύο με τον Νίκο. Και πάμε πιάνουμε του Πανοράματος, θέλετε να βγείτε; Θέλουμε. Βρίσκω έναν φίλο ο οποίος κατασκεύαζε πομπούς, φτιάχνω έναν πομπό, τον ανεβάζουμε πάνω στο Νεφέλη το ξενοδοχείο και ξεκίνησε το Πανόραμα από εκεί πέρα πάνω, να βγαίνει από το Νεφέλη το ξενοδοχείο με μένα, τον Νίκο και έναν άλλο Δημήτρη που βάζαμε μουσική και που και που κανένα σποτάκι που έλεγε σε λίγες μέρες Πανόραμα και αυτά, τίποτα περισσότερο. Από εκεί και πέρα, έγιναν κάποιες προσλήψεις….

ΕΡ. Το 86 ξεκίνησε το Πανόραμα;

ΑΠ. Όχι, για το 89 μιλάω τώρα. Το 86 σταμάτησα εγώ σαν πειρατής, μεσολάβησε ένας χρόνος δεν έκανα τίποτα, ξεκίνησαν την συλλογική δουλειά περίπου το 87 προς 88 σαν «Ακρόπολις» και το 89 ήρθαν και μας πλησίασαν από το Πανόραμα και έγινε το άλλο το ραδιόφωνο. Αυτά.

ΕΡ. Όσο ήσασταν πειρατής, υπήρχε πολιτική στο ραδιόφωνο τότε; Λέγατε για πράγματα πολιτικά; Σχολιάζατε πολιτικές παρατάξεις;

ΑΠ. Όχι, απαγορευμένα δια ροπάλου. Τι να πεις; Αφού ήσουν πειρατής, άμα ξεκινήσεις και πεις και κάτι σε κλείσανε μέσα κατευθείαν. Άσε που οι καρφωτές πηγαίνανε, συνεχώς πηγαίνανε, δηλαδή εμένα μια φορά με πιάσανε, με πιάσανε αλλά έλειπα από το σπίτι.

ΕΡ. Πως σας έπιασαν αφού λείπατε από το σπίτι; Τον πομπό;

ΑΠ. Ανεβήκανε πάνω που είχα τον πομπό, τον πομπό τον είχα στο πλυσταριό και κατέβαινε καλώδιο κάτω για την μουσική, εγώ έκανα εκπομπή κάτω, απλά για να μην είμαι μέσα στα μηχανήματα. Καρφωτή η δουλειά, δεν ξέρω τώρα ποιος την έκανε την καταγγελία και ανεβήκανε πάνω και πήραν τον πομπό γιατί δεν ήταν κλειδωμένο το πλυσταριό, πήραν τον πομπό και με έκαναν δικαστήριο μετά από πόσα χρόνια, βέβαια τότε είχε βγει ήδη η ελεύθερη ραδιοφωνία απλώς έγινε τυπικά το δικαστήριο, αθωώθηκα αλλά θέλω να σου πω ότι, ζούσαμε με τον φόβο για την αστυνομία. Με το που ερχόταν ραδιογωνιόμετρο στην Θεσσαλονίκη, σφύριζε ο ένας τον άλλο, να το μάθουμε και δεν ανοίγαμε, είχαμε προβλήματα αρκετά. Που να μιλήσεις για πολιτική, τι να πεις; Μόνο μουσική, τίποτα άλλο, τίποτα άλλο. Ο μόνος τότε που έβγαινε επαγγελματικά κατά κάποιο τρόπο ήταν τα Παιδιά της Καλαμαριάς, δεν ξέρω αν τους ξέρεις, που κάνανε χορούς συνέχεια και βγάζανε λεφτά από τους χορούς.

ΕΡ. Αυτοί στις Συκιές.

ΑΠ. Ναι, ναι, αυτοί. Κατά τα άλλα όχι.

ΕΡ. Όταν έγινε η μετάβαση στο επαγγελματικό ραδιόφωνο, με ποια κριτήρια επικράτησαν αυτοί οι σταθμοί που επικράτησαν σήμερα;

ΑΠ. Δεν υπήρχαν κριτήρια, ποιοι έκαναν πρώτοι χαρτιά. Ήσουν από τους τυχερούς να κάνεις πρώτος χαρτιά; Γιατί ξέρεις κάθε καινούριο στην Ελλάδα, το αντιμετωπίζουμε λίγο περίεργα, με επιφύλαξη. Έτσι αντιμετωπίστηκε και από τους περισσότερους από μας «Σιγά, τώρα, άδειες, σιγά τώρα, ποιος θα πάρει και χαζομάρες», ξέρεις τώρα.

ΕΡ. Το θεωρούσατε δύσκολο δηλαδή;

ΑΠ. Όχι, δύσκολο, ότι τίποτα δεν λειτουργεί στην Ελλάδα, σιγά μην λειτουργήσει και το θέμα της αδειοδότησης των σταθμών. Και δεν δώσαμε σημασία, ούτε ο Νίκος έδωσε σημασία, ούτε εγώ, αλλιώς θα το κυνηγούσαμε, αν είναι δυνατόν τώρα, 100.000 δεν ξέρω εγώ τι, θα δανειζόμουν από τον μπαμπά μου, θα σκύλιαζα να τα βρω αλλά δεν είχαμε εμπιστοσύνη στο όλο σύστημα ότι θα δουλέψει ας πούμε. Γι' αυτό δεν κάναμε και χαρτιά. Τώρα τα κριτήρια σου λέω, δεν υπήρχε συγκεκριμένο κριτήριο. Τα κριτήρια είναι τελείως τυπικά, ακόμη και τώρα στα ραδιόφωνα, υπάρχουν ραδιόφωνα που λένε απασχολώ τόσα άτομα, είμαι μουσικός, είμαι ενημερωτικός, είμαι, είμαι και τελικά δεν είναι τίποτα από όλα. Δηλαδή μπορεί να είναι μουσικό το ραδιόφωνο και να φαίνεται ενημερωτικό μέσα. Έτσι ήταν και τότε, βρήκες 5 ονόματα από δημοσιογράφους, κατέθεσε ό,τι ο τάδε, έβαλε την υπογραφή του ο Χ δημοσιογράφος, αλλά ο δημοσιογράφος ποτέ δεν φάνηκε από εκεί πέρα για να δουλέψει. Τυπικά ήταν όλα, δεν υπήρχε….

ΕΡ. Τότε ποιοι νομίζετε ότι ήταν οι παράγοντες που επηρέασαν την κυβέρνηση να κάνει την ελεύθερη ραδιοφωνία; Θα γινόταν ούτως ή άλλως ή ήταν κάτι που…

ΑΠ. Νομίζω ήταν επιβεβλημένο, θα γινόταν, δεν νομίζω, δεν μπορούσε να το συνεχίσει, ήδη είχε ξεκινήσει και το FM 100 εδώ, είχαμε τα επεισόδια πάνω στο καρά τε πε, μαλώσανε, πλακωθήκανε, με τα ματ κι όλα αυτά, ήταν επιβεβλημένο. Τώρα όλη η Ευρώπη είχε ελεύθερη ραδιοφωνία, εσύ είσαι στην Ευρώπη, πάντα ξέρεις ακολουθούμε εμείς μετά από χ χρόνια, οτιδήποτε γίνεται στην Ευρώπη, ε κάποια στιγμή πρέπει να γίνει και η ελεύθερη ραδιοφωνία, που όντως έγινε.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Πριν λίγο καιρό άκουγα πολύ, που δούλευα κιόλας σε ραδιόφωνο, τώρα έχω 3-4 μήνες, 5 πόσο έχω που δεν δουλεύω, ακούω βέβαια στο αυτοκίνητο ακούω, αλλά δεν υπάρχει κάποιο ραδιόφωνο που να με εκφράζει, λίγο ο Heart FM, επειδή παίζει παλιό, ο RSO με τον Νίκο όσο ήμασταν κάτι γινόταν, τώρα έχει αρχίσει να βάζει και αρκετά καινούρια, δεν υπάρχει ένα σωστό ελληνικό ραδιόφωνο, δεν ξέρω, έχω κάποιες απόψεις ας πούμε…

ΕΡ. Πείτε μου, ποιες είναι αυτές οι απόψεις.

ΑΠ. Πιστεύω αυτή την στιγμή πως από την Θεσσαλονίκη λείπει ένα ελληνικό ραδιόφωνο με καλή ελληνική μουσική, πως την εννοώ εγώ την καλή ελληνική μουσική, όχι έντεχνη, έντεχνα υπάρχουν, είναι νομίζω ο Μύθος, ο Έκφραση και παλιότερα ήταν ακόμη ένα το ξέχασα εγώ τώρα, εν πάση περιπτώσει ένα ακόμη. Είναι καλυμμένο και από έντεχνη μουσική, δεν είναι δα και τόσοι πολλοί οι ακροατές που θα ακούσουν το έντεχνο τραγούδι, όταν λέω καλή ελληνική μουσική να παίξει παλιό ελληνικό τραγούδι, ελαφρολαϊκό, κάποιες ώρες αργά ίσως και λαϊκό, αλλά το καλό το λαϊκό που λέμε, δεν υπάρχει ραδιόφωνο αυτή την στιγμή να παίξει Πάριο, να παίξει Βοσκόπουλο, να παίξει Πουλόπουλο, να παίξει Μαρινέλα, να παίξει Αλεξίου, αλλά να παίζει όλη την μέρα, όχι έπαιξα μια ώρα και μετά άντε γεια μην το είδατε, θα βάλω τώρα τον Πλούταρχο. Πιστεύω ότι λείπει ένα τέτοιο ραδιόφωνο από την πόλη με καλές επιλογές και ίσως θα μπορούσε να γίνει και ένας συνδυασμός, ένα πώς να σου, ένα βήμα, πιο…δεν μου έρχεται η κατάλληλη λέξη τώρα, πιο πειραματικό, πιο…..εεε

ΕΡ. Ριζοσπαστικό;

ΑΠ. Πιο ριζοσπαστικό ίσως, το να παίξεις ελληνικό – ξένο, παλιό όμως, να συνδυάσεις π.χ. να βάλει Beatles και Αλεξίου, λέω εγώ τώρα, δεν ξέρω, αυτά μπορείς να τα παντρέψεις με κάποια σποτάκια, να πιάσεις δηλαδή τον 40αρη όπως είμαι εγώ ή τον 45αρη, που έχουμε τέτοια ακούσματα, και πιο μεγάλες ηλικίες και το συγκεκριμένο τραγούδι ίσως μπορούσε να το ακούσει και ο 30αρης, ο 35αρης, δηλαδή να δουλέψεις από 30 μέχρι 50, το peak, οι κορυφές σου να είναι από 30 μέχρι 50, δεν υπάρχει τέτοιο ραδιόφωνο στην πόλη. Όλοι στον βωμό του

χρήματος, άσε πιστεύω πως το συγκεκριμένο ραδιόφωνο με λίγη καλή, λίγο καλό promotion θα δουλέψει.

ΕΡ. Έχει σήμερα το ραδιόφωνο που ακούτε καμία σχέση με αυτό που κάνατε ως πειρατής;

ΑΠ. Όχι, καμία σχέση, δεν υπάρχει πειρατικό ραδιόφωνο δηλαδή επαγγελματικό – πειρατικό ραδιόφωνο. Το μόνο που θα μπορούσαν ίσως να λίγο να πω ότι πλησιάζει είναι το Ράδιο – Θεσσαλονίκη, κανένας άλλος. Και αυτό γιατί νομίζω δεν υπάρχουν οι άνθρωποι, δεν υπάρχει το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, τώρα με τα παιδάκια που παίρνεις των 20 χρονών και των 22, μα δεν ξέρουν πως δούλευε το τότε ραδιόφωνο για να βγουν τα παιδάκια αυτά να δουλέψουν. Εγώ πιστεύω πως λείπει και ένα τέτοιο ραδιόφωνο όπως είπες τώρα, να είναι πειρατικό. Εγώ τον Νίκο τότε που τον είχα πει για τον RSO, όταν πήρε τους παραγωγούς, λέω δεν θέλω να είναι τόσο σοβαρό το ραδιόφωνο, κατ' εμέ, έτσι; Εγώ είπα την γνώμη μου. Εγώ θα ήθελα να είναι πιο πειρατικό το ραδιόφωνο, ο κόσμος που ακούει τα συγκεκριμένα τραγούδια τα παλιά έχει δεθεί με το ραδιόφωνο που άκουγε τότε. Ακόμη και με τις συνομιλίες, ακόμη και με τα σαρδάμ που έκανε στον αέρα, τώρα βγαίνουν όλοι τυποποιημένοι, διαβάζουν, και τώρα το τραγουδάκι…δεν γίνεται έτσι ραδιόφωνο, κατ' εμέ, έτσι; Γιατί ακούω, έχω δορυφορικό δέκτη στο σπίτι και ακούω και έξω το τι γίνεται και τους ακούω πως μιλάνε, πολύ ελεύθερα, καμία σχέση με μας εδώ, θα κάνουν και το λαθάκι τους, θα κάνουν και το σαρδάμ τους, θα βγάλουν και ένα τηλέφωνο στον αέρα. Γιατί τον Νίκο τότε, βγάλτε και κανένα τηλέφωνο στον αέρα, κάντε και λίγο χαβαλέ που λέει ο λόγος, αυτή η σοβαροφάνεια δεν είναι πάντα αποτελεσματική, χωρίς να ξεφεύγεις έτσι; Να έχεις και ένα μέτρο, ε εντάξει, αυτό το λέω προσωπική μου…

ΕΡ. Το ραδιόφωνο είναι ωραίο μέσο γιατί είναι αυθόρμητο, δεν έχει το στημένο της τηλεόρασης ή το στημένο της εφημερίδας. Είναι ο αυθορμητισμός.

ΑΠ. Αυτό τον έλεγα αλλά φοβόταν γιατί ξέρεις ο καθένας που θα πάρει το μικρόφωνο τον φοβάσαι, τι θα πει, τι θα κάνει, πρέπει να είναι δοκιμασμένος, τώρα αυτοί που είναι στο Ράδιο – Θεσσαλονίκη, τους έχει δοκιμασμένους χρόνια, τα παιδιά είναι από παλιά, ξέρουν τι θα πουν, ξέρουν που θα το κόψουνε, ξέρουν που θα συνεχίσουν, παίζουν ρόλο όλα αυτά. Τώρα να πάρεις ένα παιδάκι 25 χρονών και να τους πεις βγες και κάνε χαβαλέ, έ θα κάνει το χαβαλέ το κρύο το χαβαλέ ή θα κάνει το χαβαλέ της ηλικίας του που το συγκεκριμένο ραδιόφωνο το πειρατικό το άκουγαν οι ηλικίες, ξέρει τώρα, 35 – 40 – 45 ακόμη και ο 50αρης, εκεί είναι οι ηλικίες αυτές.

ΕΡ. Μετά εσείς από το Πανόραμα 86 σταματήσατε να κάνετε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Κοίταξε να σου πω το ιστορικό. Εγώ όσο δούλευα στο «Ακρόπολις», δούλευα; Όσο έκανα εκπομπές στο «Ακρόπολις», πήγα δούλεψα τρεις μήνες και στο FM 100, μετά κατέθεσα τα χαρτιά μου, βγήκε το Ένατο Κύμα, δεν ξέρω αν το έχεις ακούσει, το διαδημοτικό, δούλεψα εκεί δύο χρόνια στο Ένατο Κύμα, και μετά έγινε η δουλειά με το Πανόραμα. Όλα αυτά παράλληλα, γιατί το Πανόραμα δεν ήταν ακόμη επαγγελματικό, δηλαδή δεν έπαιρνα χρήματα. Στο μεσοδιάστημα αυτό από το 86 μέχρι το 89 δηλαδή, ενώ ήμουν και στο «Ακρόπολις» κάποιες ώρες, στο «Ακρόπολις» τελείως ερασιτεχνικά, σου λέω πήγα στο FM 100 δεν έκατσε η δουλειά, έφυγα, μετά πήγα στο διαδημοτικό 2 χρόνια και τελικά καταλήξαμε στο Πανόραμα, το οποίο πλέον άρχισε να δίνει χρήματα και μείναμε εκεί και να πληρωνόμαστε κλπ.

ΕΡ. Στο Πανόραμα ελληνικά παίζατε;

ΑΠ. Στο Πανόραμα είχα την πρωινή την εκπομπή, βασικά έκανα μουσική επιμέλεια στους δημοσιογράφους του πρωί και είχα εκπομπές το Σαββατοκύριακο. Μετά έκανα ξένη εκπομπή κάθε Σάββατο πρωί, γιατί το Πανόραμα καθαρά όταν ξεκίνησε, ξεκίνησε ενημερωτικό. Εμείς

σαν μουσικοί επιμελητές, είχε 2-3 το απόγευμα, αλλά κρίθηκε σκόπιμο και καλό να πάρω εγώ τους πρωινούς, γιατί είχα και εμπειρία με τα μηχανήματα κλπ όλα αυτά, γιατί ξέρεις χειριζόμασταν τα μπομπινόφωνα, τα τηλέφωνα να βγουν στον αέρα, μουσική επιμέλεια, τα πάντα, ένα άτομο έπρεπε να τα κάνει όλα και είχα την πρωινή την εκπομπή, την ζώνη εν πάση περιπτώσει. Στην διάρκεια ασχολήθηκα και με άλλα πράγματα στο Πανόραμα, στο Πανόραμα δούλεψα από τότε μέχρι πριν ένα χρόνο, δούλευα 15-16 χρόνια, ήμουν χρόνια στο Πανόραμα, επαγγελματικά καθαρά, μετά με έπεισε ο Νίκος και ανέβηκα πάνω κανένα χρόνο, είδαμε και αποείδαμε και πάνω τι γίνεται.

ΕΡ. Ήσασταν στον RSO;

ΑΠ. Όχι στον RSO, ανέλαβα το άλλο τους το ραδιόφωνο, ο «Ήλιος του Βορρά» ο παλιός αν θυμάσαι, μετά έγινε αθλητικό, παράτησαν το αθλητικό είπαν να το κάνουν μουσικό, καινούρια ελληνικά με ξένα, πάντρεμα και είπαμε να το κάνουμε αυτό. Ξεκίνησε το ραδιόφωνο, χωρίς προσωπικό, χωρίς υποδομή, χωρίς τίποτα, θέλουν να κάνουν ραδιόφωνο, ε δεν γίνονται έτσι. Και ο RSO στην ουσία έτσι δούλευε, είχε βέβαια το προσωπικό, θα μπορούσε να έχει καλύτερο προσωπικό, αλλά το καλύτερο προσωπικό, θέλει και περισσότερα χρήματα και μηχανήματα και promotion που καθόλου δεν τους ενδιέφερε, τίποτα ας πούμε, που είναι βασικό κατ' εμέ, να αναπτυχθεί ένα ραδιόφωνο και να ακουστεί, παρατημένα όλα. Γκρίνιαξα, γκρίνιαξα, γκρίνιαξα, σου λέει γκρινιάζεις εσύ; Άντε τώρα, δρόμο, έτσι έγινε η δουλειά και ….αυτό ήταν και το τελευταίο. Λέω ξανά….45 χρονών έγινα, φτάνει, φτάνουν οι δόξες, φτάνουν τα αξιώματα, φάγαμε πολλά.

ΕΡ. Με τι ασχολείστε σήμερα;

ΑΠ. Τώρα αγόρασα ταξί, είμαι οδηγός ταξί, είμαι ταξιτζής αν θέλεις έτσι, γιατί δεν μπορώ να κάτσω μέσα σε ένα γραφείο έτσι, ψυχοπλακώνομαι, θέλω να είμαι έξω. Μου αρέσει να οδηγάω, την μουσικούλα μου όλη την μέρα από το πρωί μέχρι το βράδυ, μια χαρά.

ΕΡ. Γιατί σταματήσατε στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Κοίταξε να σου πω τώρα, το ραδιόφωνο βασικά έχει μια ημερομηνία λήξης, όταν φτάσεις σε μια ηλικία από κει και πέρα πρέπει να αποχωρείς εθελούσια., πριν σε αποχωρήσουν. Εγώ έκρινα σκόπιμο να αποχωρήσω τώρα. Θα μπορούσα ίσως τώρα σε ένα ραδιόφωνο ίσως να πάρω 1-2 ώρες εκπομπή να κάνουμε, αλλά να με εκφράζει, να είναι ένα ραδιόφωνο που μου αρέσει, όχι ένα ραδιόφωνο που το βλέπω επαγγελματικά, ένα ραδιόφωνο που το βλέπω σαν χόμπι, είναι διαφορετικό. Κάτι που το βλέπεις επαγγελματικά, σου αρέσει, δεν σου αρέσει θα κάτσεις να δουλέψεις, για να πάρεις χρήματα, ενώ αν είναι ένα ραδιόφωνο που το βλέπεις σαν χόμπι, θα το κάνεις επειδή σου αρέσει. Και επειδή τέτοιο ραδιόφωνο δεν υπάρχει, είχαμε πει κατά διαστήματα 1-2 από αυτούς τους ραδιοφωνατζήδες με τα πολλά ραδιόφωνα να πάρουν ένα, να κάνουνε, δεν θέλουνε, δικό τους θέμα, να κάνουν έναν RSO δεύτερο αλλά με την μουσική πιο καλή ας πούμε και γιατί όχι ένα ελληνικό ραδιόφωνο ή γιατί όχι ένα πάντρεμα, δηλαδή να ακούσεις έναν Κηλαηδόνη, όπως σου είπα, με Beatles, δεν ξέρω πως θα δέσει, μπορεί να είναι πολύ ριζοσπαστικό όπως είπες και πριν, δεν μάθαμε να ακούμε τέτοια πράγματα, είναι δύσκολο, πολύ περισσότερο στην Θεσσαλονίκη από ότι στην Αθήνα, στην Αθήνα μπορείς να το σερβίρεις πιο εύκολα, τα ακούσματά τους είναι πιο πολλά, εδώ είναι πιο δύσκολο. Είμαστε πιο συντηρητικοί.

ΕΡ. Το πειρατικό βοήθησε την ανάπτυξη του ιδιωτικού ραδιοφώνου;

ΑΠ. Πιστεύω πως όχι, από την άποψη ότι δεν έχει καμία σχέση το ένα με το άλλο. Η μόνη βοήθεια ίσως που παρείχε το πειρατικό στο ιδιωτικό είναι το ανθρώπινο δυναμικό που απέκτησε μια χ εμπειρία με τα χρόνια που έκανε εκπομπές, κατά τα άλλα τίποτα άλλο. Οι εκπομπές είναι τελείως διαφορετικές, βασικά δεν υπάρχουν και εκπομπές τώρα εδώ που τα λέμε τα περισσότερα ραδιόφωνα είναι computerized, παίζουν μουσική, βγαίνει μια εκφωνήτρια,

ένα σηματάκι, δύο σουιπεράκια πετάμε και τελείωσε, αυτό είναι. Ελάχιστα είναι τα ραδιόφωνα που έχουν εκπομπές δηλαδή ένας Αντ.1, ένα Ράδιο – Θεσσαλονίκη, δεν σου μιλάω για το Star FM, εκεί πέρα είναι τελείως τυποποιημένα τα πράγματα, ανοίγω 20'', μπουρου μπουρου, κλείνω, αυτό δεν είναι εκπομπή, αυτό είναι τυποποιημένο ραδιόφωνο, τίποτα άλλο.

ΕΡ. Κονσέρβα.

ΑΠ. Ναι, κονσέρβα, τίποτα άλλο. Απλά έχει και λόγο μέσα, δεν είναι τελείως κονσέρβα όπως τα άλλα που δεν ακούγεται κιχ, έχουν και έναν λόγο για να μπορούν να πουλήσουν….

ΕΡ. Αλλά ο λόγος είναι πολύ προγραμματισμένος.

ΑΠ. Ναι, μα ναι τώρα να είσαι αναγκασμένος να μιλήσεις σε 20'' ή σε 10'' ή σε 15'' αναλόγως πόσο είναι το intro του τραγουδιού, ενώ το Ράδιο – Θεσσαλονίκη άμα ακούς, μιλάνε και μέσα στα τραγούδια, ανοίγουν μικρόφωνο ό,τι ώρα θέλουν, τώρα στο φέρνω σαν παράδειγμα το Ράδιο – Θεσσαλονίκη γιατί δεν υπάρχει ένα εφάμιλλο ραδιόφωνο, αλλά όπως βλέπεις τόσα χρόνια είναι στην πρώτη θέση, που κάτι πάει να πει αυτό, ότι η Θεσσαλονίκη θέλει ένα τέτοιο ραδιόφωνο. Εγώ πιστεύω και ένα δεύτερο ραδιόφωνο πειρατικό αν θα γίνει, θα δουλέψει, αλλά δεν μ' ακούει κανείς, πρέπει να βρεις και το ανάλογο δυναμικό και προσωπικό, δεν υπάρχουν τώρα πλέον, ποιόν να ψάχνεις, ποιον να βρεις, ποιον να ψάξεις τώρα από τότε;

ΕΡ. Αυτό που μου λέτε μου το είπε και ο Διαμαντόπουλος, ότι αυτό που κάνουν είναι πειρατεία, ακριβώς όπως το είπατε και εσείς. Το Ράδιο – Θεσσαλονίκη είναι στηριγμένο στην πειρατεία.

ΑΠ. Πειρατεία είναι, μα έτσι τον είχα πει τον Νίκο τότε. Υπάρχει το Ράδιο – Θεσσαλονίκη που παίζει τα δικά του, γιατί δεν κάνεις και εσύ ένα ξένο ραδιόφωνο, αφού παίζεις τα παλιά ήδη, αυτά που ακούει ο κόσμος, που άκουγε ο 45αρης, ο 50αρης που μεγαλώσαμε με το πειρατικό ραδιόφωνο, γιατί δεν κάνεις ένα και εσύ; Με λίγο χαβαλέ, να βγάλεις και ένα τηλεφωνάκι στον αέρα, μια αφιερωσούλα; Γιατί δεν κατάλαβα, δεν κατάλαβα, αν θα δεις κανάλια γερμανικά ή ραδιόφωνα και αφιερώσεις κάνουνε, μια χαρά, αλλά θα έρθουνε κάποτε στα λόγια μου, κάποτε θα έρθουν στα λόγια μου αλλά δεν θα υπάρχει το δυναμικό πιστεύω, βέβαια ίσως οι πιτσιρικάδες που υπάρχουν τώρα και αντρώνονται μέσα στα ραδιόφωνα, ίσως να μπορέσουν κάποια στιγμή να κάνουν κάτι τέτοιο.

ΕΡ. Πως το βλέπετε το μέλλον στο ραδιόφωνο;

ΑΠ. Χλωμό, χλωμό.

ΕΡ. Δεν θα αλλάξει η κατάσταση; Δεν θα γυρίσουμε στο πειρατικό;

ΑΠ. Όχι, όσο υπάρχει το χρήμα στην μέση και η διαφήμιση και οι εταιρείες δημοσκοπήσεων που μετράνε, δεν νομίζω να κάνει, να πει ο άλλος και να πειραματιστεί, γιατί δεν θα του δώσουν νούμερα πολύ απλά. Δηλαδή θα πρέπει για να γίνει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να πάρει 10 ονόματα καλά, τα οποία έχουν ακουστεί στην πόλη, να ρίξει αρκετό χρήμα στην διαφήμιση……

ΕΡ. Το ιδιωτικό παίζει διαφορετικό ρόλο από το κρατικό;

ΑΠ. Το ιδιωτικό είναι πιο εμπορικό απλά, το κρατικό σου δίνει και κάποια άλλα πράγματα, κάποια άλλα ακούσματα που δεν τα ακούς. Είναι αυτό που σου είπα και πριν ό,τι λείπουν κάποια πράγματα από την Θεσσαλονίκη, ίσως και από την Αθήνα, ίσως και από την Ελλάδα, τα οποία μπορεί να στα προσφέρει το κρατικό ραδιόφωνο αλλά και εκείνο συγκεκριμένες ώρες. Η ΕΡΑ – 1 π.χ. να παίζει όλη την ημέρα αυτά τα τραγούδια που σου είπα, σαν παράδειγμα τώρα έτσι; Έχει διάφορες και ποικίλες εκπομπές που άλλους ενδιαφέρουν και άλλους όχι,

έχει για παράδειγμα εκπομπή για το βιβλίο, έχει εκπομπή για τα ψάρια, δεν τον ενδιαφέρει όλον τον κόσμο αυτό. Αλλά η μουσική η συγκεκριμένη πιστεύω, αν θέλεις να κεντρίσεις και να πιάσεις μια γκάμα ηλικιών όπως σου είπα πριν από 30 μέχρι 50 ή και 60, πιστεύω ότι τα τραγούδια αυτά τα ακούει και νομίζω θα το γυρνάει το ραδιόφωνο, τουλάχιστον 1 ώρα την ημέρα θα το ακούσει και θα ξέρει ότι η ΕΡΑ – 1 παίζει αυτά τα τραγούδια. Το ιδιωτικό είναι καθαρά ιδιωτικό, όπως το λες, είναι καθαρά επαγγελματικό, είναι καθαρά εμπορικό. Εκεί θα παίξει τον Πλούταρχο, θα παίξει την Καλομοίρα. Εγώ σε όποια πόλη κι αν έχω πάει στην Ελλάδα και γυρνάω, έχω πάντα το τρανζιστοράκι μαζί μου, χωρίς τρανζιστοράκι δεν πάω πουθενά, όπου θα γυρίσω έχει ένα ραδιόφωνο καλό.

(Μπαίνει στο στούντιο και ο Νίκος Μεταλληνός)
ΕΡ. Εσείς ως πειρατής παίζατε διαφορετικό ρόλο από το κρατικό;

ΑΠ. Το κρατικό πάλι είχε την οντότητα που έχει τώρα, όπως ήταν τότε είναι και τώρα. Προσωπικά μιλάω τώρα, είχε τότε ραδιόφωνο το δεύτερο πρόγραμμα, ήταν ο Ξενόπουλος τότε, οι djs του κρατικού έπαιζαν μόνο την συγκεκριμένη μουσική και κάποιες συγκεκριμένες ώρες την ημέρα. Εγώ ή ο Νίκος ή κάποιοι άλλοι πειρατές εν πάση περιπτώσει….

ΑΠ. Μεταλληνός: Δεν ήμασταν πειρατές ήμασταν ερασιτέχνες, ξέρει η Σοφία.

ΕΡ. Αλήθεια, εσείς τι γνώμη έχετε είναι άλλος ο πειρατής και άλλος ο ερασιτέχνης;

ΑΠ. Όχι, το ίδιο πράγμα είναι, απλώς μας έλεγαν πειρατές επειδή δεν είχαμε το χαρτί, εμείς όμως αυτό το κάναμε καθαρά ερασιτεχνικά, δηλαδή τι κάναμε; Βρίζαμε; Ή βρίζαμε την κυβέρνηση; Δεν κάναμε τίποτα, εκπομπούλες κάναμε, και καμιά συνομιλία το βράδυ για καμιά γκομενίτσα, έτσι Μεταλληνέ;

ΑΠ. Μεταλληνός: Κοίταξε, εγώ είπα στην Σοφία την προηγούμενη φορά ότι αυτή η λέξη πειρατής εμένα δεν με άγγιξε ποτέ, δηλαδή δεν, δεν, ποτέ, την απέρριψα ρε παιδί μου. Δεν ήμασταν πειρατές, εσύ, εγώ ήμασταν πώς να σου πω, είχαμε κάνει ένα ερασιτεχνικό ραδιόφωνο, δηλαδή ήμασταν ερασιτέχνες δεν ήμασταν…πειρατεία είναι άλλο ρε παιδί μου, είναι άλλη φάση.
ΑΠ. Απολλώνιος: Κάναμε κάτι από αγάπη, επειδή μας άρεσε. Πειρατεία ας πούμε ήταν τα Παιδιά της Καλαμαριάς. Αυτός ήταν πειρατής.
ΑΠ. Μεταλληνός: Έβγαζε λεφτά, εμείς το κάναμε για άλλη φάση.

ΕΡ. Ε, ναι ρε παιδιά αλλά αυτός εξαίρεση ήταν, δηλαδή, αυτός και ακόμη ένας νομίζω πως ήταν.

ΑΠ. Μεταλληνός: Ο Μένιος.
ΑΠ. Απολλώνιος: Ο Μένιος ο Ήλιος του Βορρά, αυτοί οι δύο και κάποτε είχε βγει και ακόμη ένας εκεί από Νεάπολη, δεν το θυμάμαι το όνομά του με χορούς και εκείνος, αυτοί δεν υπήρχαν άλλοι.

ΕΡ. Πειρατής για σας ποιος ήταν;

ΑΠ. Αυτό που σου είπα τα Παιδιά της Καλαμαριάς. Ο συγκεκριμένος ο Χρίστος ο οποίος έκανε το ραδιόφωνο μόνο για να βγάζει χρήματα, δεν προσέφερε τίποτα, έπαιζε 15 τραγούδια την ημέρα, αυτά ήταν σε repeat επανάληψη τους καλλιτέχνες που θα έχει στο χορό του και πλήρες χορταστικό μενού με φρουτοσαλάτα, πως έλεγε; Η μισή φιάλη κρασί και αυτά.
ΑΠ. Μεταλληνός: Κοίταξε, μην κατηγορείς κανέναν, εντάξει δεν…

ΑΠ. Απολλώνιος: Αυτά είναι off the record για να τα ακούσει εκείνη, δεν πιστεύω να τα γράψεις πουθενά αυτά, να τα δούμε πουθενά και να έρθουν να με πιάσουν, πάρε να έχεις

τώρα.
ΑΠ. Μεταλληνός: Άλλοι το έκαναν γι΄ αυτό το λόγο, εμείς βάζαμε λεφτά …
ΑΠ. Απολλώνιος: Άλλοι βγάζανε, εμείς βάζαμε

ΕΡ. Οι περισσότεροι δεν βάζανε;

ΑΠ. Μεταλληνός: Οι περισσότεροι βάζανε, βάζανε, κάποιες εξαιρέσεις υπήρχαν.
Στην Αθήνα μου έχουν πει πως ήταν πολλοί οι πειρατές που έβγαζαν χρήματα.

ΑΠ. Απολλώνιος: Εκείνοι είναι οι πρώτοι διδάξαντες.

ΕΡ. Κάποιους άλλους που θυμάστε έτσι από ονόματα;

ΑΠ. Τον Jackson Pallace, ωρε τι θυμήθηκα τώρα, τον Jackson Pallace. Αυτόν να πάρεις συνέντευξη, τον πήρες αυτόν;

[…]

ΕΡ. Ποιόν άλλο; Θυμάσαι κανέναν άλλο;

ΑΠ. Melody Maker, τον Στέφανο τον Melody Club, τον Σερίδη σου είπα το Ράδιο – Ένα, ποιους άλλους μωρέ, Νώε, αυτός ήταν το πρώτο στερεοφωνικό ραδιόφωνο στην Θεσσαλονίκη, στέρεο παρακαλώ και μουσικάρα έπαιζε.

ΕΡ. Από πού έβγαινε;

ΑΠ. Έβγαινε, νομίζω από κάπου από το κέντρο, από κάπου απέναντι από την έκθεση, καταπληκτικός και πολύ καλή πιστότητα και ποιότητα μουσικής, αδύνατος βέβαια ο πομπός αλλά τον ακούγαμε και παθαίναμε πλάκα πριν ακόμα καλά καλά ξεκινήσουμε και εμείς ας πούμε. Ήταν από τους πρώτους στα FM ο Νώε.

ΕΡ. Ξένη μουσική έπαιζε;

ΑΠ. Ξένη, ναι και υπήρχε και ένας άλλος, βέβαια εγώ δεν τον άκουγα πολύ καλά γιατί έβγαινε από τις 40 Εκκλησιές, 1ο Ερασιτεχνικό Πρόγραμμα. Αυτός σπούδαζε στην Αγγλία και τα έφερνε όλα από εκεί, εκεί να δεις δισκοθήκη τότε, που εμείς, εμείς που να ξέρουμε, εμείς πηγαίναμε στο δισκάδικό ακούγαμε το τάδε τραγούδι από αυτόν και πηγαίναμε στο δισκάδικό και το βρίσκαμε μετά από 3-4 μήνες, πάντα ακολουθούμε εμείς. Στην διάρκεια έγιναν κανά – δυό δισκάδικα καλά και μπορούσες να παρακολουθείς το τοπ της Αγγλίας και της Αμερικής, έλεγες θέλω αυτό και σου το έφερνε μετά.

ΕΡ. Εσείς την δισκοθήκη σας με δικά σας χρήματα την φτιάξατε;

ΑΠ. Ναι, ναι, όλα, όλα. Δηλαδή εγώ τότε που δούλευα και έπαιρνα 20 – 25.000 τον μήνα, τι έπαιρνα, να σου πω τα 20 πήγαιναν στους δίσκους, πολύ χρήμα, πολλά λεφτά γιατί ξέρεις τότε όλα αυτά ήταν εισαγωγής, τα χρυσοπλήρωνες, κάτι maxi single, κάτι 45αρια μικρά, πολλά λεφτά, δηλαδή πήγαινες να το πάρεις, δεν θυμάμαι τώρα τα ποσά τότε που παίζανε αλλά τριπλές και τετραπλές τιμές από τον ελληνικό τον δίσκο, για να το παίξεις πρώτη μετάδοση το τραγούδι εσύ.

32. ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ (JACKSON PALACE)

ΕΡ. Πότε ξεκινήσατε;

ΑΠ. Ξεκίνησα από το 80, 80 ήταν. Βασικά ξεκινήσαμε από ένα…..ο τεχνικός είναι ο συγκεκριμένος εδώ, ο κύριος Melody Maker,αυτός ήταν που μου έφτιαχνε τον σταθμό. Ξεκινήσαμε από ένα μικρό ασύρματο με ένα καλωδιάκι, πως είναι το κινητό ας πούμε, με ένα καλώδιο και ακουγόταν αυτό το πράγμα στα 200 μέτρα περίπου. Το βάζαμε στο κασετόφωνο, απ' έξω έτσι, μας άκουγε ο απέναντι, από εκεί ξεκίνησε η ψώρα.

ΕΡ. Πως έτσι σας ήρθε, σας άρεζε η μουσική;

ΑΠ. Η μουσική! Η μουσική μου άρεζε πάρα πολύ, την ζω την μουσική, μέχρι τώρα ασχολούμαι με το είδος, σαν dj. Μετά από εκεί και πέρα ζεστάθηκε το πράγμα, το πήραμε πολύ ζεστά, ασχοληθήκαμε τότε ήταν οι λυχνίες, 501, ποια άλλη ήταν…..δεν τα θυμάμαι κιόλας, τα έχω ξεχάσει…

ΕΡ. 504;

ΑΠ. 504, ναι και κάτι τέτοια, grand play.

ΕΡ. Από πού έβγαινες;

ΑΠ. Είναι εδώ πέρα (δείχνει απέναντι από την Κασσάνδρου στο ύψος του δισκοπωλείου ένα στενάκι) στην Κωνσταντίνου Γκράτσιου, εδώ πέρα, ήμουν σε πολύ καλή περιοχή, έβλεπα τα πάντα, εξαώροφη οικοδομή, το θέμα είναι ότι ήμουν σχεδόν 24 ώρες στο ραδιόφωνο.

ΕΡ. Από τότε που ξεκινήσατε;

ΑΠ. Ναι, ναι, δεν έβγαινα. Γι' αυτό λέω ότι το είχα πάρει πάρα πολύ σοβαρά, ήμουν με έναν συνεργάτη, τον Μάκη Γαληνό, δηλαδή έλειπα εγώ έκανε αυτός, εναλλάξ και πιστεύω από ότι ήξερα ότι ήμουν ο μοναδικός που έπαιζα βινύλιο. Αυτά εδώ είναι από εκείνη την εποχή (δείχνει ένα ράφι με δίσκους βινυλίου).

ΕΡ. Τι μουσική παίζατε;

ΑΠ. Ξένη, ξένη. Την δεκαετία του 80 η ξένη μουσική ήταν κορυφή, άστο το τώρα (γελάει). Ξένη και κυνηγούσα πάρα πολύ την μουσική δηλαδή μέσα από τα top 20, Αγγλία και Αμερική, τα αγόραζα, επένδυα πολλά λεφτά στην μουσική, δεν ήθελα τίποτα να μου λείπει, δηλαδή κάθε εβδομάδα παρουσίαζα top 20 Αγγλία και Αμερική, τι μου έλειπε, είχα κάποιες συνεργασίες με κάποια δισκοπωλεία της Θεσσαλονίκης και αγόραζα και ενημέρωνα τον κόσμο. Το είχα πάρει πολύ ζεστά το θέμα.

ΕΡ. Εσείς πως ενημερωνόσασταν για τα top 20;

ΑΠ. Είχα το φυλλάδιο του Billboard, πολύ καλό φυλλάδιο.

ΕΡ. Τι ήταν το Billboard, περιοδικό;

ΑΠ. Περιοδικό Billboard, ναι και είχε μέσα ότι καινούριο υπάρχει και δεν υπάρχει, το κάθε κομμάτι, μέσα στην δεκαετία του 80 τα κομμάτια ήταν πολύ κορυφαία, μέσα στα 20 έβλεπες τα 18 ήταν όλα επιτυχίες. Ήταν και η ροκ μουσική, εκείνη η γλυκιά η ροκ μουσική, αναμείχθηκε το new wave, τότε ήταν οι Cure, Smiths, οι Depeche Mode, είχες πολύ ποικιλία…..

ΕΡ. Και μετά μέχρι πότε συνεχίσατε;

ΑΠ. Συνέχισα μέχρι πότε είχε γίνει, τότε ο Κούβελας με το FM 100;

ΕΡ. Το 87.

ΑΠ. Το 87 ήταν; Όχι, κι άλλο….

ΕΡ. Το 88, 89;

ΑΠ. Όχι , όχι παραπάνω ήταν. Πότε ήταν ο Κούβελας, το 88, μέσα εκεί, 88 – 89, το τράβηξα εγώ λίγο παραπάνω, καμιά δεκαριά χρόνια το πήγα.

ΕΡ. Πάντα ήσασταν εσείς και ο….

ΑΠ. Εγώ και ο Μάκης ο Γαληνός, ο κύριος Κώστας ήταν ο τεχνικός, ότι πρόβλημα είχα το έφτιαχνε.

ΕΡ. Με τους ακροατές τι σχέση είχατε;

ΑΠ. Είχα πολύ στενές σχέσεις. Οι ακροατές ήταν αυτοί που μου έδιναν τόσο πολύ ζωή, θυμάμαι ήταν εποχή που έπρεπε να φύγω φαντάρος, τηλέφωνα, κλάματα, κακό, γιατί να μας αφήσεις και είχα και αυτά τα περιστατικά αλλά και πάλι όταν πρωτουπηρέτησα στην Σπάρτη, πήρα κατευθείαν μετάθεση και ήρθα εδώ πέρα και μετά συνέχισα πάλι, φαντάρος - σταθμός, φαντάρος – σταθμός, φαντάρος – Jackson Pallace, φαντάρος – Jackson Pallace, το πάλεψα και είχα πάλι επαφές με τον κόσμο. Δηλαδή όταν πρωτοξεκίνησα, συνέχισα πάλι, επειδή κάποια στιγμή σταμάτησα επειδή είχα το φανταριλίκι, έγινε πάλι ο γερός ο ντόρος που λένε και με άκουγαν πάλι πάρα πολύ, είχαν τον λεπτοδείκτη του ραδιοφώνου εκεί και περίμεναν πότε θα ανοίξω τον σταθμό για να με ακούσουν, δεν το κουνούσαν.

ΕΡ. Το Jackson Pallace πως το επιλέξατε;

ΑΠ. Βασικά μου άρεζε πολύ ο Michael Jackson εκείνη την εποχή, και ο George Michael, ε το συνδύασα Jackson Pallace, έτσι μου κατέβηκε.

ΕΡ. Με άλλους πειρατές είχατε σχέση;

ΑΠ. Με άλλους πειρατές, η μεγαλύτερή μου σχέση ήταν ο Melody Maker, Telestar.

ΕΡ. Ποιος ήταν αυτός;

ΑΠ. Στην Άνω Πόλη ήταν έτσι Telestar, Βασίλης λεγόταν. Άλλες σχέσεις είχα με τον Γιώργο τον Σερίδη, τον Αλεξίου, θεός συγχωρέστε τον, αυτόν τον Coral, ο Coral ήταν, ποιους άλλους, ένα σωρό άτομα, πάρα πολλά ήταν….

ΕΡ. Ήταν πολλοί τότε οι πειρατές στην Θεσσαλονίκη;

ΑΠ. Υπήρχαν, υπήρχαν, υπήρχαν.

ΕΡ. Πόσοι ήταν;

ΑΠ. Ε, περίπου τώρα δεν μπορώ να σου πω, γιατί εκείνα τα χρόνια δεν μπορείς να μετρήσεις, ήταν η εμβέλεια τους μικρή, που να καταλάβεις.

ΕΡ. Έτσι κάποιοι που έβγαινα πιο σταθερά, σαν και σας για παράδειγμα.

ΑΠ. Οι πιο σταθεροί ήταν ο Αλεξίου πάρα πολύ σταθερός, ο Melody Maker ήταν σταθερός, ο Αλεξίου ήταν από τους πολύ καλούς σταθμούς , το Ράδιο – 1, ήταν πολύ καλός σταθμός,

τον άκουγα και εγώ στις κενές ώρες, Melody Club, ποιος ήταν Melody Club;

ΕΡ. Ο Διαμαντόπουλος.

ΑΠ. Μπράβο, ο Διαμαντόπουλος. Ποιοι άλλοι ήταν; Δεν μπορώ να θυμηθώ, δεν μπορούν να μου έρθουν στο μυαλό.

ΕΡ. Οι πιο σταθεροί ήταν καμιά δεκαριά;

ΑΠ. Ε, εκεί μέσα, 8 -10 άτομα ήταν οι πιο σταθεροί. Αλλά δεν ξέρω, το πώς τον κόσμο τον τράβηξα ήταν ίσως επειδή πουλούσα λίγο τρελλίτσα στο ράδιο και αυτό είναι το καλό….

ΕΡ. Δηλαδή;

ΑΠ. Πρέπει να πουλάς λίγο τρέλα στα ράδιο, πρέπει το λέγειν σου λίγο να….δεν ξέρω πρέπει να έχεις άνεση, χάρη να δίνεις, εκτός του ότι φυσικά πρέπει να δείχνεις ενημέρωση, καλή ενημέρωση στο ραδιόφωνο (προφανώς εννοεί την μουσική ενημέρωση).

ΕΡ. Εσείς στο ραδιόφωνο τι κάνατε, παρουσιάζατε τα….

ΑΠ. Παρουσίαζα ότι καινούριο υπάρχει, Αγγλία, Αμερική όπως είχα πει και τότε ήταν και τα ιταλοντίσκο, δεν άφηνα τίποτα στο περιθώριο, μου άρεζε πολύ η μουσική, το κυνηγούσα, τα dance πάρα πολύ παρουσίαζα, τότε οι ντίσκο ότι έπαιζαν τα έπαιζα και εγώ. Ήταν τα πράγματα διαφορετικά, πολύ, πάρα πολύ, ωραία χρόνια.

ΕΡ. Είχατε κάτι σαν συνδικάτο ή σύλλογο οι πειρατές;

ΑΠ. (Χαμογελάει) Πήγε να ξεκινήσει κάτι, ήταν ο Γαλλάκος ήταν, πήγε να γίνει κάτι αλλά δεν….τίποτα, τίποτα, ο καθένας, αυτός που προσπαθούσε το έκανε και εγώ, αυτό που έκανα το έκανα επειδή άρεζε στον κόσμο, τους έδινα αυτό που ήθελαν. Δεν ξέρω παραπάνω, το πώς κόλλησαν μαζί μου, το γιατί, εντάξει και εγώ είχα έναν σταθμό όπως ακουγόταν και άλλοι σταθμοί, απλά εγώ δεν το άφηνα, έπαιζα πικάπ εκείνα τα χρόνια, τώρα πικάπ να παίξεις ήταν μεγάλη υπόθεση, είχα δύο πικάπ με μίκτη…

ΕΡ. Οι άλλοι τι έπαιζαν δηλαδή;

ΑΠ. Κασετόφωνα. Τον άκουγες μιλούσε και ακουγόταν κρα κρα κρα τα κουμπιά, το μάζεμα της κασέτας ας πούμε, τον καταλάβαινες, κατάλαβες; Εγώ εκείνη τα χρόνια ήμουν αυτό που έπαιζε το jingle, γι΄ αυτό σου λέω ότι την έψαχνα πολύ, jingle, που τώρα πλέον ξέρεις σποτάκια, σποτάκια, εγώ παρουσίαζα τα jingle και έβαζα πέντε κορίτσια να πουν την λέξη Jackson Pallace. Το έκανα μια, δύο, τρία και είχε γίνει σουξέ, είχε γίνει μεγάλο σουξέ, έψαχνα κάποια αμερικάνικα jingle, τα παρουσίαζα. Έλεγαν τι κάνει αυτός τώρα, θέλω να πω πως ήταν πολύ παράξενο, κι όμως τα jingle τώρα αλλιώς είναι, τα ακούς κοντά στο τραγούδι, κολλάει στα αυτί, είναι, είναι πάρα πολλά….

ΕΡ. Τους δίσκους από πού τους αγοράζατε;

ΑΠ. Είχα μια καλή συνεργασία, ένα δισκοπωλείο τον Άλκη.

ΕΡ. Εδώ στην Θεσσαλονίκη;

ΑΠ. Ναι, εδώ στην Θεσσαλονίκη ήταν ο Άλκης και ο Ροκ 100, αυτούς έπαιζα, αυτοί με προμήθευαν πάρα πολλούς δίσκους, δηλαδή ότι μου έλειπε το έκανα παραγγελία, δηλαδή ξέρεις έχεις αυτό; Ή πήγαινα, με είχαν καβάντζα, οι τάδε δίσκοι είναι για σένα, ψάξε ποιους θέλεις, ποιους δεν θέλεις, γιατί εντάξει δεν μπορούσες να πεις ότι 100% όλοι ήταν στον αφρό, υπήρ-

χαν και οι βαλούντες (;)που λένε αλλά έπαιρνα, δεν μασούσα. Παρουσίαζα, έλεγα από βδομάδα έχουμε καινούρια τραγούδια, μείνετε κοντά μας θα σας τα παρουσιάσουμε.

ΕΡ. Οι εταιρείες τότε σας έδιναν τζάμπα δίσκους;

ΑΠ. Ναι, ναι είχαμε, είχαμε promo από Warner Bros, Polygram, Cbs ,αυτές ήταν νομίζω, δεν ξέρω αν υπάρχουν άλλες. Υπήρχαν εταιρείες πάρα πολύ, με βοηθούσαν, με έδιναν πολλά promo, ότι υπήρχε καινούριο μου το έδινε.

ΕΡ. Και εσείς βάζατε συγκεκριμένα τραγούδια από κάποια cd που σας έλεγαν ή είχατε ελευθερία να βάλετε ότι θέλετε;

ΑΠ. Τότε δεν ήταν έτσι τα πράγμα. Δεν είναι θα παίξεις αυτό για να το πάρεις, προώθησέ το. Όχι, έδιναν το δίσκο, εγώ φυσικά τον δίσκο που έπαιρνα ήξερα ποιο ήταν το χιτ, το τοπ εννοείται, αλλά μέσα εκεί είχες και άλλα τραγούδια να παρουσιάσεις, άκουγες, μπορούσες να ακολουθήσεις και άλλα τραγούδια, γι' αυτό λέμε ότι μέσα στην δεκαετία του 80 <u>είχε</u> τραγούδια, μπορούσες να διαλέξεις πολλά τραγούδια.

ΕΡ. Και σήμερα όλο διασκευές γίνονται τελικά από την δεκαετία του 80.

ΑΠ. Έχει πάρα πολύ πράγμα, όλοι το ρίχνουν στο 80, τα πάντα, τα πάντα. Οι μικροί φυσικά τώρα, της σημερινής γενιάς, τους αρέσει το ντίσκο, το ντίσκο τους αρέσει πάρα πολύ, έχει μείνει, δεν ξέρω, ήταν οι συνθέσεις, τα λόγια, ήταν πάρα πολύ η μελωδία, η μουσική, πάρα πολλά ωραία πράγματα υπήρχαν, ακόμη και η Rainbow, ο Bryan Adams ήταν καλά συγκροτήματα, οι Scorpions, τους άκουγες και έλεγες είναι καλοί, τους άκουγες και είχες άλλη διάθεση, Τότο, καλά συγκροτήματα υπήρχαν. Υπήρχε μια ανάμειξη μέσα στα dance τα τραγούδια και υπήρχε πλούσιο ρεπερτόριο, διασκέδασες, τώρα πλέον είμαστε ένα ρομπότ, ένα ρομπότ, που δεν μπορείς να καταλήξεις κάπου και να διασκεδάσεις, να πεις πήγα κάπου και διασκέδασα, γι' αυτό τώρα το έχουν ρίξει και στο ελληνικό, ελληνικό και, δεν ξέρω αν πηγαίνεις σε μαγαζιά και το παρατηρείς, το ελληνικό και το ντίσκο τραβάει, ελάχιστα πράγματα από τα καινούρια, ελάχιστα πράγματα, δεν διασκεδάζεις, λυπάμαι που το λέω, λυπάμαι που έχει πέσει τόσο πολύ η μουσική, αλλά έτσι είναι τα πράγμα, η αλήθεια αυτή είναι.

ΕΡ. Σήμερα ακούτε ραδιόφωνο;

ΑΠ. Ακούω, ακούω ραδιόφωνο, ακούω πράγματα που έκανα και εγώ, τα κάνουνε, φερ ειπείν, τηλέφωνο, πως σε λένε, τάδε, Ελένη, Μαρία,, ποιο τραγούδι θέλεις να ακούσεις, αφού κάνει την αφιέρωση, θέλω να ακούσω το τάδε τραγούδι, ναι , εντάξει και κατευθείαν το βάζεις. Αυτό το έκανα, πως το έκανα; Με έπαιρνε ακροατής τηλέφωνο, τον είχα στον πρόλογο, ποιο τραγούδι θα ήθελες, θα ήθελα το τάδε, μισό λεπτό λίγο, τον ετοίμαζα εγώ τον δίσκο, δίσκος για, μέχρι να τον βάλεις, να τον καθαρίσεις, και μόλις τελείωνε το τραγουδάκι επί τόπου, απευθείας, μιλούσε και μου έλεγε «Πως το κάνεις αυτό;» (γέλια) «Μάγια κάνεις;» ήταν ένα κολπάκι καλό που μου είχε κατέβει.

ΕΡ. Και μετά τι κάνατε, όταν τελείωνε το τραγούδι….

ΑΠ. Πριν τελειώσει το τραγούδι, ήδη έπαιρνα το τηλέφωνο, δεν σταματούσε, ήταν όλο έτσι, πριν τελειώσει το τραγούδι, ήδη είχα εγώ έτοιμο τον επόμενο ακροατή, τι, από πού, θέλεις τραγούδι, ναι, ποιο; , το τάδε……

ΕΡ. Στον αέρα τα λέγατε όλα αυτά;

ΑΠ. Όχι, έπαιζε το τραγούδι, ήσουν ακροάτρια, άκουγες το τραγούδι, εγώ μιλούσα από την άλλη, ποιο θέλεις, αυτό, ναι, ήδη έψαχνα εγώ το τραγούδι, το ετοίμαζα στο δεύτερο το πικάπ και με το που τελείωνε, πρόλογος, απευθείας, έκανα την αφιέρωση, ποιο θέλεις, το τάδε,

εντάξει, και το έβαζα κατευθείαν.

ΕΡ. Τότε, έκαναν πολλοί αφιερώσεις, ε;

ΑΠ. Πολύ, και είναι ένα πράγμα που σε κολακεύει, σε κολακεύει, αλλιώς είναι όταν κάθεται ο ακροατής και ακούει το όνομα του μέσα από το ράδιο, οι φίλοι, ήταν αγνά τα πράγματα τότε.

ΕΡ. Μεταξύ σας με τους άλλους πειρατές είχατε ανταγωνισμό;

ΑΠ. Ανταγωνισμός πάντα υπάρχει, είχα και τους κακούς που με κυνηγούσαν, είχα και τα καρφώματα.

ΕΡ. Σας είχαν πιάσει ποτέ;

ΑΠ. Να πω την αλήθεια, όχι, δεν με είχαν πιάσει. Έκλεινα, μάθαινα ότι υπήρχαν τα ραδιογωνιόμετρα, το βαν που γυρνούσε αλλά όχι, έκλεινα τον σταθμό. Μια φορά ήρθαν για έλεγχο και το ξηλώνω το μηχάνημα και το έβαλα στην τουαλέτα (γέλια) άντε βρέστο.

ΕΡ. Δεν το βρήκαν;

ΑΠ. Όχι, δεν το βρήκαν, συνέχισα πάλι, από πίσω εγώ, εκεί, τα τηλέφωνα, μην παίρνετε γιατί μπήκαν μέσα, έψαχναν και χτυπούσε όλο το τηλέφωνο, το άφηνα έτσι ανοιχτό μια σταλιά για να μην χτυπάει, στα κρυφά. «Γιατί πολλοί δίσκοι;» Μας αρέσει η μουσική, «Τι είναι εδώ μέσα;» Στούντιο «Τι δύο πικάπ;» παρέα κακό, σου λέει κάτι παίζεται. Γιατί εκείνα τα χρόνια ξέρεις τι ήτανε έτσι και έβρισκαν το σταθμό θα σου έπαιρναν και τα μηχανήματα και τους δίσκους και για μένα ήταν αυτό μεγάλη πληγή, μεγάλη πληγή.

ΕΡ. Τι δισκοθήκη δηλαδή ουσιαστικά από τα δικά σας χρήματα την φτιάξατε;

ΑΠ. Τον σταθμό;

ΕΡ. Τους δίσκους σας.

ΑΠ. Όλα, όλα, όλα, όλα αυτά εδώ από εδώ μέχρι εκεί πέρα (δείχνει ένα μεγάλο ράφι) όλη αυτή του σταθμού είναι. Αν τους δεις όλα είναι second, δεν άφηνα, δεν άφηνα τίποτα, πολύ κυνηγητό έπεφτε, στο είδος μου έπεφτε πολύ κυνηγητό.

ΕΡ. Υπάρχει διαφορά μεταξύ ραδιοερασιτέχνη και ραδιοπειρατή; Άλλοι μου είπαν ότι είναι δύο διαφορετικά πράγματα.

ΑΠ. Κοίταξε τώρα, όταν είσαι σαν ραδιοπειρατής ο τρόπος ομιλίας ήταν αλλιώς, τώρα είναι το τυπικό που λέμε, να έχεις μια σοβαρότητα, τότε μπορούσες να πεις πολλά πράγματα, ήταν ελεύθερη, γι' αυτό λεγόταν και ελεύθερη ραδιοφωνία, μπορούσες να πεις ότι ήθελες να πεις, ότι ήθελες μέχρι ένα σημείο, όχι και να βρίζεις και να κάνεις. Τώρα το λένε, θα πεις αυτά, έτσι θα είναι, ο τρόπος που θα μιλήσεις θα είναι έτσι, παίζουν κάποια συγκεκριμένα πράγματα σε έναν σταθμό, τότε ήσουν πιο άνετα. Ακούω μερικούς ξεφεύγουν και μου θυμίζουν τα δικά μου χρόνια, ξεφεύγουν πάρα πολύ και λέω ποια είναι η διαφορά το τότε με το τώρα; Καμία σχέση, όλα ίδια είναι.

ΕΡ. Στο ραδιόφωνο λέγατε πολιτικά πράγματα;

ΑΠ. Όχι, όχι, καμία σχέση. Αυτά δεν υπήρχαν μέσα στην ζωή του πειρατικού σταθμού, η ζωή του πειρατικού σταθμού ήταν μουσική και χορός. Κάναμε πολλούς χορούς, εγώ τουλάχιστον και τα Παιδιά της Καλαμαριάς κάναμε τους περισσότερους χορούς και ήταν πετυχημέ-

νοι όλοι. Όταν κάναμε χορούς, ερχόταν ο κόσμος στάνταρ, εγώ ήμουν στις ντίσκο, τα Παιδιά της Καλαμαριάς ήταν σε ταβέρνες, μπουζουκτσίδικα, έτσι ήταν και είχαμε τεράστια επιτυχία και στους χορούς, από εκεί φυσικά φαινόταν όλο το πράγμα, από εκεί φαινόταν ότι πηγαίναμε πολύ καλά, πολύ καλά.

ΕΡ. Και στους χορούς τι κάνατε; Τους οργανώνατε εσείς και ερχόταν οι ακροατές;

ΑΠ. Ναι, ναι, λέγαμε από το ραδιόφωνο την τάδε μέρα έχουμε χορό, όσοι πιστοί….Είχα και τους λεγόμενους σπόνσορες εδώ που τα λέμε, ξέρεις, είχα τα δώρα, προσφορές, έπαιρνε ο κόσμος, έδινε προσφορές για να γίνει φυσικά και η διαφήμιση, από το τάδε μαγαζί αυτά τα δώρα, το τάδε μαγαζί προσφέρει αυτά τα δώρα αξίας τόσο, υπήρχαν αυτά τα πράγματα. Είχαμε μπικίνι – πάρτι, μόδα, διαγωνισμό χορού……

ΕΡ. Ναι , πείτε μου μια ντίσκο που γινόταν;

ΑΠ. Διαγωνισμός χορού; Διαγωνισμός χορού τότε με την ντάμα, αλλιώς ήταν το ντίσκο. Το break dance ήταν μετά , που τώρα τους βλέπεις πάλι, πάλι γυρίζουμε στο 80, άμα το καλοσκεφτείς, από τα ρούχα μέχρι και το χορό και την μουσική έχουν γυρίσει τα πάντα εκεί. Εκείνα τα χρόνια σταράκια φορούσαμε και τώρα βλέπω σταράκια φοράνε για παράδειγμα. Γιατί τόσο πολύ γύρισαν εκεί; Γιατί ήταν αλλιώς τα πράγματα. Ζούσε η μουσική και τα ρούχα ας πούμε, βλέπεις κάτι παλιές ταινίες του Ψάλτη και λες ρε γαμώτο πως ήταν τα πράγματα.

ΕΡ. Όταν έγινε το ραδιόφωνο το επαγγελματικό και πήραν κάποιοι σταθμοί άδειες, εσύ γιατί δεν έκανες…..

ΑΠ. Ε, το αμέλησα, το αμέλησα. Την εξυπνότερη κίνηση την έκανε ο φίλος μου ο Κώστας ο Καρράς, την πήρε την άδεια, εγώ το αμέλησα, ήταν μεγάλη αμέλεια. Εκείνα τα χρόνια εγώ είχα αρχίσει να ασχολούμαι με την νύχτα, να παίζω μουσική, dj, ήταν το μεγαλύτερό μου λάθος, όλοι αυτό μου λένε, γιατί δεν πήρες άδεια να συνεχίσεις το ράδιο; Όλοι αυτό μου λένε. Να σας πω και την αλήθεια έτσι από διάφορους που βλέπω δεν τους βλέπω και πολύ ευχαριστημένους, δεν έχει εξέλιξη, πολλά έξοδα, πολλά , πολλά , πολλά, δηλαδή είναι ένας σταθμός για να στηριχθεί τώρα θέλει πολλά εκατομμύρια. Αν το επιχειρούσα νομίζω πως θα είχα τεράστια επιτυχία, περνάει από το μυαλό μου, θέλω να κάνω κάτι….

ΕΡ. Το αμέλησες δηλαδή, τι το αμέλησες, αδιαφόρησες;

ΑΠ. Αδιαφόρησα, ναι, ξέρεις τι; Η αλήθεια ποια είναι. Στεναχωρήθηκα πάρα πολύ όταν κόπηκε, όταν σταμάτησε ο σταθμός, από εκεί κόπηκαν τα φτερά μου που λένε.

ΕΡ. Πότε σταμάτησε ο σταθμός;

ΑΠ. Το 93 – 94 σταμάτησε, θυμάμαι, δηλαδή προσπάθησα, συνέχισα εγώ να δημιουργώ αλλά δεν έγινε τίποτα. Το προσπάθησα να το κάνα αλλά άρχισαν να βγαίνουν οι «γορίλες» στο ραδιόφωνο, πράγμα που για μένα ήταν δύσκολο, δεν μπορούσα.

ΕΡ. Γιατί τους λες γορίλες;

ΑΠ. Ήταν μεγάλα τα μηχανήματά τους και τότε ήσουν με πόσα βατ; Κιλοβάτ. Καμία σχέση, δεν μπορούσες να μείνεις στο ραδιόφωνο, δηλαδή όσο προσπάθησα μετά γονάτισαν τα πράγματα. Ε, λέω νόμιμα κακό, που να τρέχεις, τι να βρεις άδειες, έλεγαν ότι δίνουν άδειες, δεν το πολυπίστευα, μετά κάποια στιγμή ο κ. Καρράς την πήρε την άδεια, «Μπράβο» λέω, δεν το πίστευα. Τα κατάφερε, ήταν το μοναδικό άτομο που μπορούσα να το πιστέψω εκείνα τα χρόνια, άλλος να μου το έλεγε δεν θα το πίστευα.

ΕΡ. Γιατί έτσι;

ΑΠ. Γιατί ήταν κάτι το πρωτότυπο, άδεια ραδιόφωνο, να εξελιχθούμε τόσο πολύ, ήταν αλλιώς τα πράγματα.

ΕΡ. Τι νομίζεις ότι επηρέασε και έγινε έτσι το επαγγελματικό ραδιόφωνο; Ήταν κάτι που θα γινόταν ή ήταν η τότε κυβέρνηση;

ΑΠ. Όχι μωρέ, τίποτα, δεν περίμενα να εξελιχθεί έτσι το πράγμα, δεν το περίμενα, κανένας δεν το περίμενε. Τώρα το πώς έγινε είναι άλλο καπέλο, αλλά δεν το περίμενα, δεν επηρέασε τίποτα, ούτε η κυβέρνηση, όποια κυβέρνηση κι αν ήταν θα το έκανε.

ΕΡ. Τι ήταν, μήπως ήταν οι πειρατές που επηρέασαν, που ήσασταν τόσοι πολλοί;

ΑΠ. Οι πειρατές, όταν υπήρχαν εδώ πειρατές στα άλλα τα κράτη εκεί όλα νόμιμα ήταν. Και πιστεύω πως εμείς σαν Έλληνες πάντα είμαστε μια αντιγραφή και κοιτάζουμε τι γίνεται παραπέρα και το κάνουμε και εμείς, εντάξει, το έχουμε αυτό.

ΕΡ. Θα γινόταν δηλαδή ούτως ή άλλως.

ΑΠ. Θα γινόταν, θα γινόταν γιατί εγώ με το ραδιοφωνάκι κοιμόμουν. Με το που έπεφτα στο κρεβάτι είχα το ραδιάκι δίπλα μου και άκουγα αμερικάνικο σταθμό, σταθμό που έπαιζε μπήτια μετά τις 1.30 – 2 το βράδυ.

ΕΡ. Πως τον άκουγες;

ΑΠ. Στο ραδιάκι, στα βραχέα, όχι στα FM, στα βραχέα, από εκεί έπαιρνα, από εκεί αγόραζα, από εκεί έμαθα και τα τζινγκλάκια να τα παρουσιάζω, λέω γιατί να μην το κάνω και εγώ, ωραίο πράγμα ήταν. Ήταν έμπνευση, ωραίο πράγμα.

ΕΡ. Αν ήθελες να περιγράψεις τον πειρατή πως θα τον περιέγραφες;

ΑΠ. Να το περιγράψω δηλαδή;

ΕΡ. Να μου πεις δύο – τρία πράγματα που τον χαρακτήριζαν. Τι ήταν ο πειρατής; Ήταν όμορφος, άνδρας, του άρεζε η μουσική, ήταν γυναίκα;

ΑΠ. Άνδρας με ένα μάτι και ελεύθερος, ελεύθερος, ελευθερία είναι το καλύτερο πράγμα γι΄ αυτό λέγαμε ελεύθερη ραδιοφωνία. Ελευθερία είναι το καλύτερο πράγμα που μπορούσες να εκφράσεις ότι ήθελες στο ραδιόφωνο.

ΕΡ. Λέγατε ότι θέλατε τότε; Ήσασταν ελεύθεροι να πείτε ότι θέλετε;

ΑΠ. Ναι, ήμασταν ελεύθεροι, πάρα πολύ. Καταρχήν κάναμε συνομιλίες από σταθμό σε σταθμό.

ΕΡ. Τι λέγατε στις συνομιλίες;

ΑΠ. Τι λέγαμε; Και τι δεν λέγαμε (γέλια) Καθόταν ο κόσμος και άκουγε την συνομιλία μας, άκου τώρα πράγμα, big brother, να καταλάβεις τώρα, καθόταν και μας άκουγαν. Εάν θέλετε που θα μιλήσω με τον Melody Maker καθίστε μετά τη 1 θα μιλήσω και καθόταν και μας άκουγαν. Άκου πράγματα τώρα.

ΕΡ. Εσείς τι λέγατε, τα νέα σας λέγατε;

ΑΠ. Ε, ναι, «τι κάνεις;», «καλά», ξέρω εγώ, «πως ήταν σήμερα;» «Πολύ τηλέφωνο, πολύς κόσμος»

ΕΡ. Και σας άκουγαν οι ακρατές;

ΑΠ. Μας άκουγαν, υπήρχαν κάποιοι πολύ fan που ήταν κολλημένοι εκεί και μας άκουγαν. Τους άρεζα να ακούνε την συνομιλία μας. Και τώρα το κάνουν αυτό, υπάρχουν κάποιοι σταθμοί σε υψηλές συχνότητες, που αργά το βράδυ 2.30 – 3, τους έχω πιάσει, μιλάνε αναμεταξύ τους, λένε τα κουφά τους, και κάθεται ο κόσμος και τους ακούει και τους παίρνει και τηλέφωνο, κάτι τέτοια γινόταν. Πάλι γυρνάμε στα παλιά, και πάλι γίνονται.

ΕΡ. Τότε το πειρατικό ήταν διαφορετικό από το κρατικό, από την ΕΡΤ;

ΑΠ. Ήταν, είχε διαφορά, τεράστια διαφορά είχε. Είπαμε εκεί πήγαιναν, άλλο η ΕΡΤ, άλλος ο τρόπος, άλλη η παρουσίαση, αλλιώς, η ελεύθερη ραδιοφωνία ήταν αλλιώς, φωνάζαμε, κάναμε, τρελλίτσα πουλούσαμε, αλλιώς, καμία σχέση. Μέρα με την νύχτα. Μια ΕΡΤ ήταν τότε, περιμέναμε πότε θα κλείσει η ΕΡΤ για να βγούμε στο ραδιόφωνο, να μην παρεμβάλουμε τις τηλεοράσεις (γέλια).

ΕΡ. Σήμερα το ιδιωτικό ραδιόφωνο είναι διαφορετικό από την ΕΡΤ;

ΑΠ. Αν είναι διαφορετικό; Ίδια είναι, τώρα ίδια είναι. Όχι ίδια, λάθος, κατά 80% ας το πούμε έτσι, πάλι όπως και να έχει η ΕΡΤ είναι ΕΡΤ, έχει την σοβαρότητα, την έχει κρατήσει, οι ιδιωτικοί σταθμοί τώρα όλα είναι μια πατέντα. Θα καθίσουν να ακούσουν τον άλλο τι θα παίξει για να παίξει και εκείνος τα ίδια, αυτό το πράγμα εμένα δεν μου άρεζε ποτέ. Όταν πρέπει να βγεις στο ραδιόφωνο για να κάνεις ένα σταθμό, θα πρέπει να δώσεις την δική σου την προσωπικότητα, να πεις ότι είμαι αυτός, θα παρουσιάζω τα τραγούδια αυτά και αυτά και αυτά. Δεν μπορείς τώρα να κάθεσαι σε ένα γραφείο και να παρακολουθείς και να ακούς τι παίζει ο άλλος σταθμός για να μπορείς να το παίξεις και εσύ, παίξτο αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό. Δηλαδή ο άλλος, εσύ κάνεις την δουλειά σου, σε πιέζει η εταιρεία, σου λέει πάρε το CD, πρέπει να βάζεις αυτά, εσύ προσπάθησε να το κάνεις λίγο με διαφορετικό τρόπο, μην γίνεσαι πατέντα με τον άλλο. Όλοι αυτό το πράγμα κάνουν, για μένα δεν είναι καλό πράγμα. Η μουσική είναι τόσο πλούσια, έχει τόσα αγαθά, που μπορείς να κάνεις έναν σταθμό τόσο καλό που μπορεί να τραβήξεις όλους τους ακροατές που ακούνε το συγκεκριμένο είδος, όχι μόνο να πιάσεις μια συγκεκριμένη ηλικία, όχι πάρε και τους πιο μεγάλους, κατάλαβες; Δεν είναι, το ράδιο είναι για όλους μας, δεν είναι για συγκεκριμένα άτομα, εγώ έτσι πιστεύω, αλλά δεν γίνεται έτσι, όλα είναι μια πατέντα.

ΕΡ. Όταν έκανες εσύ πειρατικό ραδιόφωνο έτσι φανταζόσουν ότι θα είναι το ραδιόφωνο;

ΑΠ. Όχι, δεν πήγαινε το μυαλό μου, σε αυτή την κατάσταση, όχι. Το ράδιο τώρα είναι ένα σουπερ – μάρκετ, εγώ τότε δεν το περίμενα έτσι. Προσπαθούσα εγώ τότε να κάνω κάτι διαφορετικό. Ήμουν ο πρώτος που μέσα στα ξένα, όχι ο πρώτος, ήμουν μεταξύ αυτών που έπαιζαν ξένη μουσική, μου ήρθε έμπνευση να παίξω ελληνικό, ήταν της Σοφίας Βόσσου «Το φιλαράκι» και «Τα πράγματα» της Άννας Βίσση, το παρουσίαζα μέσα στα ξένα. Εκείνα τα χρόνια να ακούσεις μέσα στα ξένα ελληνικό, ήταν το κάτι πολύ παράξενο κι όμως επιχείρησα να το κάνω και με τον καιρό μου ζητούσαν τα δύο συγκεκριμένα ελληνικά τραγούδια μέσα στα ξένα, κατάλαβες; Το επιχείρησα να το κάνω, θα μας κράξουν, δεν θα μας κράξουν; Θα το κάνω όμως. Έβαλα Άννα Βίσση «Τα πράγματα» και «Το φιλαράκι» της Σοφίας Βόσσου, αυτά τα δύο ελληνικά. Με τον καιρό ο συνεργάτης μου ο Μάκης ο Γαληνός μου έλεγε «Γιατί να μην κάνουμε ένα ημίωρο ελληνικό;» Το σκέφτηκα πάρα πολύ για να το κάνω αυτό το πράγμα (γέλια) γιατί ήταν πολύ δύσκολα.

ΕΡ. Τι εποχή τώρα;

ΑΠ. Το 1985. Έδωσα το πράσινο φως και μετά τις 12.30 με 13.00 βάζαμε ελληνικά. Και το έκανα σαν τεστ να δω πως θα γίνει και είχε επιτυχία. Άλλος κόσμος ήταν φυσικά, έφευγε ο κόσμος που άκουγε τα ξένα και μάζευε τον κόσμο που άκουγε τα ελληνικά, τότε τι ήταν Διονυσίου, Κοντολάζος, Χριστοδουλόπουλος, ο Πάριος ήταν κορυφαίος, πάρα πολύ, Στράτος Διονυσίου και είχε επιτυχία. Φυσικά το κράτησα όσο το κράτησα μετά ξανά στο ξένο (γέλια). Πάντως το έκανα, και αυτό το έκανα, το επιχείρησα, ε ήταν μια άποψη, για μένα στο συγκεκριμένο είδος η άποψή μου παίζει μεγάλο ρόλο στην μουσική, με αναγνωρίζουν, μέχρι και τώρα ψάχνομαι να δω τι γίνεται, προσπαθώ, παίζω σε μαγαζί να δω τι γίνεται, πως θα εξελιχθεί το πράγμα με τα καινούρια και υπάρχει τρομερό πρόβλημα με τα καινούρια. Στα καινούρια δεν μπορώ να βγάλω άκρη να μπορέσω να τους ανεβάσω, να βρω μια πόρτα που λέμε, για να μπορέσω να πω εδώ είμαι, τους ανέβασα, δεν μπορώ. Πάλι θα παίξω το ελληνικό που θα χορέψουν και θα γίνει ο πανικός και κοντά στο ελληνικό, περιμένω πως και πώς να πιάσω κανένα 80ς για να μπορέσει να ανέβει ο κόσμος, ο κόσμος χορεύει με τα 80ς. Πολύ σοβαρό πρόβλημα στο 2005 - 6 τώρα.

ΕΡ. Αφού τα καινούρια είναι μόνο μπιτ ρε συ, δεν έχουν καθόλου μελωδία.

ΑΠ. Μπιτ, μελωδία κουράζει τον άλλο, θα το ακούσεις 1-2-3, ε δεν μπορείς παραπάνω και ένας λόγος που στο μαγαζί μέσα να πας να διασκεδάσεις; Δεν θα πας για το δεύτερο ποτό, δεν θα πας, θα τον χάσεις τον πελάτη και θα σου την πει και το αφεντικό μετά. Τι κάνεις; Κάνω αυτό που θέλεις. Εγώ είμαι αυτός, άμα θέλεις έτσι παίζω. Τώρα για να πιάσεις δουλειά πρέπει να δώσεις κάποια συγκεκριμένα στοιχεία, το τι είσαι, τι dj είσαι, τι παίζεις, για να μπορέσει και το αφεντικό να σου πει, εντάξει μου κάνεις, έτσι θέλω, τέτοιο κόσμο έχω. Είναι δύσκολα τα πράγματα.

ΕΡ. Εσύ σήμερα με τι ασχολείσαι; Έχεις το δισκάδικο….

ΑΠ. Το δισκάδικο και παίζω μουσική, dj.

ΕΡ. Παίζεις την μουσική που έπαιζες ως πειρατής;

ΑΠ. Περνάω πάρα πολύ καλά, όλα, όλα, όλα. Αφού μου λένε που τα θυμήθηκες. Τι να κάνω τώρα, τον καθένα να εξηγώ τι και πως. Τα έχω, όλα τα έχεις; Όλα. Και όντως δηλαδή μου έβγαζαν το καπέλο, δηλαδή άτομα στην εποχή μου έβγαζαν το καπέλο. Μου λένε πρώτος.

ΕΡ. Τότε οι ακροατές σας έγραφαν γράμματα;

ΑΠ. Γράμματα! Ναι, γράμματα! Τι μου θύμησες τώρα! Δεν έδινα την διεύθυνση μου, έδινα άλλη διεύθυνση, γιατί που να δώσεις διεύθυνση εκείνα τα χρόνια, ήταν κυνηγητό, δεν ήξερε κανένας εγώ που έμενα και έδινα σε ένα άλλο μέρος και έστελναν γράμματα. Μας έγραφαν, και σε περιοδικά μας έγραφαν, στους χορούς, όταν είχαν επιτυχημένους χορούς μας έγραφαν και στα περιοδικά.

ΕΡ. Ναι, σε ποια περιοδικά;

ΑΠ. Σε αυτά τα…θυμάμαι ένα στην «Κατερίνα» και στην «Μανίνα». Εκείνα τα χρόνια αυτά ήταν τα περιοδικά που πουλούσαν, είχαν φωτογραφίες τον κόσμο μέσα στις αίθουσες της ντίσκο.

ΕΡ. Τους χορούς με τι έξοδα τους οργανώνατε; Υπήρχε εισιτήριο για τους ακροατές;

ΑΠ. Ναι, ναι υπήρχε εισιτήριο.

ΕΡ. Συνεργαζόσασταν εσείς με το μαγαζί και το μαγαζί….

ΑΠ. Εγώ τότε ήμουν τρελλιάρης, πήγαινα κάθε Σάββατο, όπως και να έχει εκείνα τα χρόνια και οι ίδιοι οι επιχειρηματίες μου έλεγαν «Δεν θα κάνεις κανέναν χορό;». Τους περισσότερους χορούς τους έκανα στην Κρόνος, στην Βασιλίσσης Όλγας και «Make up», «Αποκάλυψη» απέναντι από το Νοσοκομείο στην Νέα Εγνατία που είναι τώρα η Figaro, εκεί έκανα τους χορούς σε αυτές τις δύο τις συγκεκριμένες, είχα κάνει, "Golden Gate"στην Αριστοτέλους κάτω που ήταν, δεν την ξέρεις….

ΕΡ. Που; Εκεί που είναι τώρα το Ολύμπιον;

ΑΠ. Πιο πάνω, που να σου πω, απέναντι από το Blow Up, απέναντι, ένα υπόγειο.

ΕΡ. Α, εκεί ήταν ντίσκο.

ΑΠ. Ντίσκο, η καλύτερη ντίσκο ήταν εκείνη.

ΕΡ. Ναι, το 80;

ΑΠ. Πολύ καλή ντίσκο.

ΕΡ. Εγώ την L APOGEE θυμάμαι.

ΑΠ. L APOGEE είχα κάνει χορό. Δεν άφησα ντίσκο για ντίσκο δεν άφησα, χτυπούσα χορούς παντού. Μου έλεγαν δεν θα κάνεις χορό; Έλα, θα κάνεις χορό. Τα βάζαμε κάτω , τα βρίσκαμε, εντάξει, ωραία ήταν.